

രാമചരിതമാനസ

ഗോസ്വാമി തുളസീദാസ്

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh.

രാമചരിതമാനസ

FORWARDED WITH THE BEST COMPLIMENTS FROM THE
MINISTRY OF EDUCATION, GOVERNMENT OF INDIA

(Malayalam)

Ramacharithamaanasa

By GOSWAMI THULASI DAS

Commentary by

VIDWAN T. K. RAMAN MENON

First Published November 1967

Copies 1000

Printed at

Viswabharathi Press, Trichur

Price Rs. 20.00

Rights Reserved

Published by

T. K. Raman Menon, Chittoor—Cochin

Distributors:

NATIONAL BOOK STALL

Kottayam

Kerala State

India

രാമചരിതമാനസ

ശോസാമി തുളസീദാസ്

വ്യാഖ്യാനം

വിദ്വാൻ ടി. കെ. രാമൻമേനോൻ

വിതരണം

നാഷണൽ ബുക്സ് ട്രാൾ

കോട്ടയം

വില ക. 20.00

ഗാനകരതിലേക്കു

ഗാനകരതിലേക്കു

ഗാനകരതിലേക്കു

ഗാനകരതിലേക്കു

ഗാനകരതിലേക്കു

ഗാനകരതിലേക്കു

ഗാനകരതിലേക്കു

ഗാനകരതിലേക്കു

S842

D35/67-68

1-1000

രാമചരിതമാനസ

1. പ്രാഖ്യാനത്തിന്റെ പീഠിക.
2. രാമായണം നമ്മെ എന്തു പഠിപ്പിക്കുന്നു?
3. രാമായണപാരായണച്ചടങ്ങുകൾ.

‘ഈ അതുല്യഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പ്രഭാവം ഇനിയും
ലോകം വേണ്ടതുപോലെ ഗ്രഹിച്ചിട്ടില്ല ഭാവിയിൽ
അനേകം ഭാഷകളിൽ തുളസീരാമായണം വിവർത്തിത
മാകുമെന്നും അതിന്റെ മാഹാത്മ്യം കൂടുതൽ കൂടുതൽ
ജനങ്ങൾക്കറിയാൻ സംഗതിവരുമെന്നും അങ്ങനെ ഈ
ലോകോത്തരകാവ്യം നിർവ്വ്യാണപ്രദമായി ഭവിക്കുമെന്നും
എനിക്കു പൂണ്ണവിശ്വാസമുണ്ട്.’

—പണ്ഡിത മദനമോഹനമാമുവ്യ.

പിറിക .

‘കവിയല്ല കാര്യമാണല്ലോ നമ്മെ രസിപ്പിക്കുന്നത്’ എന്നു സ്വയം സമാധാനിച്ചു കവിയെക്കുറിച്ചറിയാനുള്ള ശ്രമത്തിൽ നിന്നു പലരും സൗകര്യപൂർവ്വം പിന്മാറാറുണ്ട്. കവിത ആസ്വദിക്കുന്നതിനു കവിപരിചയം ആവശ്യമില്ലായിരിക്കാം. എന്നാൽ നമ്മെ ആഹ്ലാദിപ്പിക്കുകയും നമ്മളിൽ ഒരഭ്യുത്സാഹം അങ്കുരിപ്പിച്ചു നേർവഴി കാണിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന കാര്യത്തിന്റെ വ്രണേതാവ് എവിടെ, ഏതുചുരുപാടിൽ, എങ്ങനെ ജീവിച്ചു എന്നറിയാൻ ചിലർക്കെങ്കിലും ഒരാഗ്രഹമുണ്ടാകും. ആ സ്ഥിതിക്കു അവരെ കൃതാർത്ഥരാക്കാനെങ്കിലും കവിപരിചയം കൂടിയേ തീരൂ.

ഇന്ത്യയിലെ പ്രാചീന കവിസാമ്രാജ്യമെന്നൊരപ്പറ്റി നമുക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ളതു കൂറെ ഐതിഹ്യങ്ങൾ മാത്രമാണെന്നതു വേദനയുണ്ടാക്കുന്ന വസ്തുതയാണ്. പുരാതനന്മാരായ കവിശപരന്മാർക്കു ആത്മകഥ രചിക്കുന്നതിൽ ലേശമെങ്കിലും താൽപര്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവരുടെ സമകാലികന്മാർക്കും ആ സൂകൃതികളെക്കുറിച്ചുള്ള യഥാർത്ഥ ചരിത്രം സംഭരിച്ചു രേഖപ്പെടുത്തണമെന്ന തോന്നലും ഉണ്ടായില്ല. ഈ കാരണങ്ങളാലാണ്, വാസ്തവമേതു അവാസ്തവമേതു എന്നു പരിച്ഛേദിക്കാൻ വയ്ക്കാത്ത വെറും കേട്ടു കേൾവികൾകൊണ്ടു നാം സംതുഷ്ടരാകണം എന്ന സ്ഥിതി വന്നു ചേർന്നിരിക്കുന്നത്. ഏതായാലും കാലത്തിന്റെ കരാളാക്രമണം കൊണ്ടു നാമാവാശേഷമായേക്കാവുന്ന ഐതിഹ്യങ്ങളെയെങ്കിലും സുരക്ഷിതമാക്കാൻ നമുക്കു ഉദ്യമിക്കുക.

ഭക്തകവിചക്രവർത്തിയായ ഗോസ്വാമി തുളസീദാസനെ സംബന്ധിച്ചും സ്ഥിതിഗതികൾ ഏതാണ്ടു മുന്യപ്രസ്താവിച്ചവയിലാണ്. ആ മഹാകവിയുടെ ജീവിതചര്യകളറിയാൻ വെമ്പൽ കൊള്ളുന്നവർക്കു ലഭിക്കുന്നത് അല്പം ചില ഐതിഹ്യശകലങ്ങൾ മാത്രമാകുന്നു. അദ്ദേഹം ഏതൊരു സാഹചര്യത്തിൽ എന്തെന്തു

പ്രതിബന്ധങ്ങളോടു മല്ലിട്ടു? അദ്ദേഹം എങ്ങനെ ലക്ഷ്യത്തിലെത്തി? അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബജീവിതം ഏതുവിധമായിരുന്നു? ആ പരമഭക്തന്റെ വൈരാഗ്യത്തിനു കൃച്ഛികമായ സംഭവം എന്തായിരുന്നു? ഈ ചോദ്യങ്ങൾക്കു ശരിയായ സമാധാനം പറയാനുള്ള 'വക' നമ്മുടെ കൈയ്യിലില്ല. തുളസീദാസന്റെ കവിതകളിൽനിന്നു ലഭിക്കുന്ന ചില സൂചനകളും ജനങ്ങളുടെ ഉടയിൽ ഇന്നും ചുറ്റിപ്പറ്റി നില്ക്കുന്ന കുറെ ഐതിഹ്യങ്ങളും കൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടേണ്ട ഒരു ദുരവസ്ഥയാണ് നമ്മെ അഭിമുഖീകരിക്കുന്നത്.

'പ്രാകൃതജന'ങ്ങളുടെ 'ഗുണ'ങ്ങൾ 'ഗാനം' ചെയ്യാൻ തുളസീദാസൻ ഒരിക്കലും ശ്രമിച്ചിട്ടില്ല. ഗേയനായിട്ടു ഈശ്വരൻ മാത്രമേയുള്ളൂ എന്ന അചഞ്ചലവിശ്വാസത്തിൽ അധിഷ്ഠിതമായിരുന്നു ആ മഹാത്മാവിന്റെ ജീവിതം. ആ സ്ഥിതിയ്ക്കു പ്രാകൃതനായ തന്നെക്കുറിച്ചും, തന്റെ സംരംഭങ്ങളെക്കുറിച്ചും അദ്ദേഹം സ്വയം മൗനം ഭീക്ഷിച്ചുവെങ്കിൽ അതൊരു തെറ്റാണെന്നു വിധിച്ചുകൂടാ. ചില ദൈന്യാവസ്ഥകൾ അദ്ദേഹത്തെ തുറിച്ചു നോക്കിയിരുന്നു എന്നു അദ്ദേഹം സമ്മതിക്കുന്നുണ്ട്. ആ സമ്മതം വ്യാഖ്യാതാക്കൾ പൊടിപ്പു തൊണ്ടലുംവെച്ചു പ്രവരിപ്പിക്കാൻ അങ്ങേയറ്റം ശ്രമിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

തുളസീദാസൻ ജനിച്ചത് ഏതു സംവാത്സരത്തിലാണെന്ന കാര്യത്തിലും ചരിത്രകാരന്മാർ വ്യത്യസ്താഭിപ്രായക്കാരാണ്. ഭൂരിപക്ഷം വിമർശകന്മാരും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നത് അദ്ദേഹം വിക്രമ സംവാത്സരം 1589-ൽ രാജപ്പുരിൽനിന്നു വളരെയകലെയല്ലാത്ത 'ബാംദാ' ജില്ലയിൽ 'താരീ' ഗ്രാമത്തിൽ ഒരു ദരിദ്രബ്രാഹ്മണ കുടുംബത്തിൽ ജാതനായി എന്നാണ്. ജനിച്ച മാസമോ തിയ്യതിയോ തീഥിയോ സമയമോ ഏതെന്നു പറയാൻ അവർക്കും സാധിച്ചിട്ടില്ല. തുളസിക്കു സഹോദരന്മാരോ സഹോദരിമാരോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

അരുമപ്പുത്രനുമൊന്നിച്ചു മാതാപിതാക്കന്മാർ തീർത്ഥാടനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ ഒരു ദിവസം 'സോറോം' എന്ന പ്രദേശം

ഞ്ഞെത്തി. അവിടെ താമസിക്കുന്ന കാലത്താണ് തുളസിയുടെ പിതാവ് ദിവംഗതനായത് എന്നു കേൾക്കുന്നു. നിരാശ്രയരായിത്തീർന്ന തുളസിയുടേയും മാതാവിന്റെയും സ്ഥിതി കൂടുതൽ പരിതാപകരമായി. 'നരഹരിദാസ' എന്നൊരു ഉദാരനായിരുന്നു അവിടുത്തെ രാജാവ്. അദ്ദേഹം ആ ബ്രാഹ്മണവിധവയ്ക്കും പുത്രനും അഭയംനല്കി. തുളസിയുടെ വിദ്യാഭ്യാസകാര്യത്തിലും രാജാവു സവിശേഷശ്രദ്ധ പ്രദർശിപ്പിച്ചു. രാജാവിന്റെ കാരുണ്യാതിരേകത്താൽ തുളസി അഭ്യസ്തവിദ്യനായി.

ഏതാണ്ടിക്കാലത്തു് തുളസിക്കു മാതൃവിധോഗദുഃഖവും അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നു. ഇങ്ങനെ മാതാപിതാക്കന്മാരോ ബന്ധുക്കളോ ഇല്ലാത്ത ഒരു സാഹചര്യത്തിൽ തുളസി, രാജാവിനോടു, സ്വദേശത്തേക്കു മടങ്ങിപ്പോകാൻ അനുമതിക്കുദ്യമ്ിച്ചു. ആ ബ്രാഹ്മണയുവാവിന്റെ അപേക്ഷ രാജാവ് അംഗീകരിക്കുകയും യാത്രയ്ക്കു വേണ്ട സൗകര്യങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്തു.

ഏറെത്താമസിയാതെ തുളസീദാസൻ ഭഗവൽഭക്തനായ ഒരു കന്യകയെ വിവാഹംചെയ്തു. ആ സതീരത്നവുമായുള്ള സമ്പർക്കം, തുളസിയുടെ ഹൃദയത്തിൽ പണ്ടേതന്നെ വേരൂന്നിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള ഈശ്വരഭക്തിക്കു മിഴിവുണ്ടാക്കി. ഭക്തി വലിച്ചുതോടെ അദ്ദേഹം സർവ്വസംഗർഹിത്യാഗിയായി. വിരക്തി ആ മഹാപുരുഷനെ ഉള്ളഴിഞ്ഞു അനുഗ്രഹിച്ചു. അദ്ദേഹം നാടും വീടും ഉപേക്ഷിച്ച് ഭാര്യയെ വിധിയുടെ ഹസ്തങ്ങളിൽ വിട്ടുകൊണ്ടു അദ്ധ്യാത്മജ്ഞാനകേന്ദ്രമെന്നു സുവിദിതമായ വാരാണസിയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

തുളസീദാസൻ, ഇഷ്ടപ്രാണേശ്വരിയെ നിരവലംബയാക്കി വാരാണസിയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടതു ധാർമികമര്യാദയ്ക്കു ചേർന്നതായിരുന്നുവോ എന്നു പലരും ചോദിച്ചേക്കും. ഇങ്ങനെ ഒരു ചോദ്യം അസ്ഥാനത്തുമല്ല. ഈ അവസരത്തിൽ ചെറിയൊരൈതിഹ്യം ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കേണ്ടതു് അത്യാവശ്യമാണു്.

നവയൗവനയുക്തയും അതിസുന്ദരിയുമായിരുന്നു തുളസിയുടെ പത്നി. ഭർത്താവാകട്ടെ, കാമാസക്തനും. ഭർത്താവിന്റെ

അതിർക്കുന്ന വിഷയാഭിലാഷം ഗ്രഹിച്ചു മാനുഷത്വ പത്നി ഒരിക്കൽ ഭർത്താവിനോടു ഇങ്ങനെ പറയുകയുണ്ടായി.

‘പ്രാണനാഥ, എല്ലാത്തരം മാലിന്യങ്ങളുടേയും ഇരിപ്പിടമായ എന്റെ ഈ ശരീരത്തോടു അവിടേക്കുള്ള അത്യാസക്തി, അതിപവിത്രവും ആജന്മശുദ്ധവും ആയ ഭഗവൽതുല്യാദങ്ങളുടെ നേരെയായിരുന്നെങ്കിൽ ജന്മജരാമരണരഹിതമായ വൈകുണ്ഠ പദത്തിന് അവിടന്നു സർവ്വമാ അഹ്നാകുകയില്ലേ? ജീവിതം ഈശ്വരസാക്ഷാൽകാരത്തിനുവേണ്ടി നൽകപ്പെട്ടതാണ്. ക്രമക്രോധലോഭമോഹമദമാത്സര്യങ്ങൾക്കു വിധേയനായി ജീവിക്കുന്ന മനുഷ്യൻ ശ്വാപനജീവിതമല്ലെ നയിക്കുന്നത്? എന്നിലുള്ള അങ്ങയുടെ അന്ധമായ വിഷയാഭിലാഷത്തിന് അങ്ങയ്ക്കു പ്രതിഫലമായി ലഭിക്കുക നിത്യനരകമാണ്. എന്നെ മറക്ക. ഭഗവാനെ സ്തുരിക്കൂ.’

പത്നിയുടെ ഈ വാക്കുകൾ കനത്ത ഒരാഘാതമായി തുളസിക്കു തോന്നി. അതോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിന് വൈരാഗ്യവും ഉണ്ടായി.

ഈ ഐതിഹ്യം ശരിയാണെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നവർക്കു തുളസീദാസൻ ധാർമികമര്യാദ വിട്ടുപെരുമാറിയെന്ന നിഗമനത്തിൽ അടിയറച്ചുനില്ക്കാൻ കഴിവില്ലല്ലോ.

വാരാണസിയിലെത്തുന്നതിനുമുമ്പു തുളസീദാസൻ തീർത്ഥസ്ഥലങ്ങളെന്നു വിഖ്യാതങ്ങളായ ‘ചിത്രകൂടവും’ ‘അയോദ്ധ്യയും’ സന്ദർശിച്ച ‘ഹനമാൻഫാടി’യിൽ കുറച്ചുകാലം ധ്യാനനിമഗ്നനായി അദ്ദേഹം കഴിച്ചുകൂട്ടുകയും ചെയ്തു. ഹനമാൻഫാടിയിലെ ടുഷിച്ച അന്തരീക്ഷം തുളസിയെ അസ്വസ്ഥനാക്കി. അധർമ്മത്തിന്റെ പേളുത്തുകൾ പലതും അദ്ദേഹം ആ പുണ്യസ്ഥലത്തു കണ്ടു. ആ പ്രദേശം വിട്ടുപോകാൻ നിർബ്ബലനായിത്തീർന്നു തുളസീദാസൻ.

ചെറുപ്പകാലത്തു സിദ്ധിച്ച ജ്ഞാനവും ജീവിതത്തിലുണ്ടായ ഭീകരക്രേശങ്ങളും, തുടന്നുണ്ടായ വിരക്തിയും തുളസീദാസന്റെ ഭൗശപരഭക്തി അചഞ്ചലവും സുസ്ഥിരവുമാക്കാൻ അങ്ങേ അററം

സഹായിച്ചു. വിരക്തനായി കഴിഞ്ഞുകൂടിയ കാലങ്ങളിൽ ആ ഭക്താഗ്രഹിയ്ക്കു പല സജ്ജനങ്ങളുമായി സമ്പർക്കംചെയ്യാൻ സാധിച്ചു. അതും ഭക്തിയെ സംവർദ്ധിപ്പിക്കാൻ സഹായിച്ചു. അങ്ങനെ പരമഭാഗവതനാകാൻ പര്യാപ്തമായ സാഹചര്യം അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായി. സീതാരാമന്മാരുടെ നിസ്തലോപാസകനും താരകമഹാമന്ത്രമായ രാമനാമത്തിൽ അതീവ തൽപരനുമായി ആ മഹാപുരുഷൻ ജീവിച്ചു.

പ്രാകൃതജനങ്ങളെ ആശ്രയിക്കുകയോ അവരിൽനിന്നുള്ള അനഗ്രഹാശിസ്സുകൾക്കു കാത്തുനില്ക്കുകയോ ചെയ്യാതെ ആ ഭക്തൻ ലോകം മുഴുവൻ ശ്രീരാമമയമായി കണ്ടു സന്തുഷ്ടനായി കാലയാപനംചെയ്തു.

‘പ്രാകൃതഗുണഗാനം’ ചെയ്യുന്ന ഏതെങ്കിലും ഒരു കവിത അദ്ദേഹം രചിച്ചിട്ടില്ല. ശ്രീരാമനും രാമഭക്തന്മാരും മാത്രമേ അദ്ദേഹത്തിന് വർണ്യവസ്തുക്കളായിട്ടുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ.

തുളസീദാസനെക്കുറിച്ചു പല ഐതിഹ്യങ്ങളുമുണ്ടെന്നു കഥ ഇതിനുമുമ്പ് പ്രസ്താവിച്ചല്ലോ. അവയിൽ പലതും ഇന്നുള്ളവർ വിശ്വസിക്കുമോ എന്നതു കണ്ടുതന്നെവേണം അറിയാൻ. വിശ്വസിക്കുന്നതും വിശ്വസിക്കാതിരിക്കുന്നതും അവരവരുടെ കാര്യമാണ്. നമുക്കതിൽ വിശേഷിച്ചൊന്നും പറയാനില്ല. സത്യത്തിന്റേയും സംഭാവ്യതയുടേയും യുക്തിയുടേയും ഭാവിതൃത്തിന്റേയും വെളിച്ചത്തിൽ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ ഇന്നു വിലയിരുത്തുന്ന പലതും പഴത്താ ഇരുപത്തോ കൊല്ലംമുമ്പുവരെ അസത്യവും അസംഭാവ്യവും അയുക്തിസഹവും, ഭാവിതൃരഹിതവുമെന്നു കരുതപ്പെട്ടിരുന്നവയാണ്. അതുപോലെതന്നെ, നൂറ്റാണ്ടുകൾക്കു മുമ്പാൽ നടന്നതായി വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്ന പലതും ആധുനികരുടെ കണ്ണിൽ ‘വെറും ഊതിവീപ്പിക്കല്യ’മായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അങ്ങിനെ നോക്കുമ്പോൾ തുളസീദാസനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ഐതിഹ്യങ്ങൾ യഥാർത്ഥങ്ങളോ അയഥാർത്ഥങ്ങളോ എന്നു വിധി കല്പിക്കാൻ വളരെ കരുതലോടുകൂടി വേണമെന്നേ ഇവിടെ പറയുന്നുള്ളൂ.

പ്രേതലോകനിവാസികളെ സന്ദർശിക്കാനും അവരുമായി ആശയവിനിമയം ചെയ്യാനും തുളസീദാസൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നു എന്നും സംപ്രീതരായ പ്രേതങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശിഷ്ട സേവകന്മാരായി പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നു എന്നും അവരുടെ സഹായ സഹകരണങ്ങളുമൂലം തുളസീദാസൻ ഹനമാനേയും ശ്രീരാമനേയും സ്വ മാംസചക്ഷുസ്സുകൾകൊണ്ടു കാണാൻ സാധിച്ചിരുന്നുവെന്നുമാണ് ഭരതേതിഹ്യം.

ഒരു വിധവയെ തുളസീദാസൻ സുമംഗലിയാക്കി എന്നതാണ് മറ്റൊരഭരതേതിഹ്യം.

മൃതകണ്ഡാലരെ പുനർജീവിപ്പിച്ച അദ്ദേഹമെന്നു വേറൊരഭരതേതിഹ്യമുണ്ട്.

വൈചിത്ര്യം നിറഞ്ഞ മറ്റൊരഭരതേതിഹ്യം ഇതാണ്:— ഒരു സംഘം തസ്തരന്മാരെ അവരുടെ പൈശാചിക ജീവിതത്തിൽനിന്നുദ്ധരിച്ച പരമഭക്തന്മാരാക്കി ആ മഹാത്മാവ്. അങ്ങനെ അദ്ദേഹം ദിവ്യതയുടെ അപാരതയിലേക്കു പടിപടിയായി ഉയർത്തപ്പെട്ടു.

നിരവധി ജനങ്ങളെ സംസാരാർണ്ണവത്തിൽനിന്നു കരകേറാൻ 'രാമചരിതമാനസം'വഴി തുളസീദാസൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അഥവാ സംസാരതരണത്തിനുള്ള വ്യഗ്രത പലരിലും അങ്കുരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട് ആ പവിത്രചരിത്രം. രാമചരിതമാനസത്തിനുണ്ടായിട്ടുള്ള അതുതാവഹമായ പ്രചാരം ഈ പരമാത്മമാണല്ലോ വ്യക്തമാക്കുന്നത്.

ഈ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥം, തന്റെ നാല്പത്തിരണ്ടാമത്തെ വയസ്സിലാണ് അദ്ദേഹം രചിക്കാനാരംഭിച്ചത്. ഗ്രന്ഥപരിസമാപ്തിയുടെ കാലം എപ്പോഴായിരുന്നു എന്നു പറയാൻ ലക്ഷ്യങ്ങളില്ല.

മറ്റു പ്രാചീന ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെന്നപോലെ രാമചരിതമാനസത്തിലും പ്രക്ഷിപ്തഭാഗങ്ങളുണ്ടെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ആ വികഭാഗങ്ങൾ, സൂക്ഷ്മപരിശോധനയ്ക്കുശേഷം ഒഴിവാക്കിക്കൊണ്ടു

ചിലർ ഗ്രന്ഥപ്രസാധനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനെ പ്രക്ഷിപ്ത ഭാഗങ്ങളിൽനിന്നു തികച്ചും വിമുക്തമായ മാനസരമായണമാണിവിടെ ഈ വ്യാഖ്യാതാവ് അംഗീകരിച്ചിട്ടുള്ളത്.

വാല്മീകിരാമായണത്തിന്റെ ഉദ്ഗാതാക്കൾ ലവനം കശനമാണ്. മാനസരമായണഗായകനാകട്ടേ തൽപ്രണേതാവായ തുളസീദാസനാകുന്നു. രാമായണം പാരായണം ചെയ്യാനല്ല, ഗാനംചെയ്യാനാണ് കവി നമ്മോടാവശ്യപ്പെടുന്നത്. 'ജോഗാവഗിം യഹ് ചരിത' എന്നും, 'ഗാവഹിം സുനഹിം സദാ നരനാരി' എന്നും അദ്ദേഹം സ്പഷ്ടമാക്കിയിരിക്കുന്നു. 'ഗാവഹിം' എന്ന പദപ്രയോഗം സവിശേഷം വിചിന്ത്യമാണ്.

തുളസീദാസവിരചിതങ്ങളെന്നറിയപ്പെടുന്ന 23 ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പേരാണ് ഇതിനുപരി ചേർത്തിരിക്കുന്നത്. മാനസരമായണം ഒഴിച്ചുള്ള ഇതര ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ആവിർഭാവം ഏതുകാലത്താണെന്നു അറിയാൻ നമുക്കു സാധിക്കുന്നില്ല.

1. ദോഹാവലി 2. കവിത്തരാമായണ 3. ഗീതാവലി 4. രാമാജ്ഞാ 5. ബിനയപത്രിക 6. രാമചരിതമാനസ 7. രാമലലാനഹർമുഖ 8. ബരദൈരാമായണ 9. ജാനകീമംഗല 10. ബൈരാഗ്യസന്ദീപനി 11. പാവുതീമംഗല 12. കൃഷ്ണഗീതാവലി 13. വിന്ധ്യേശ്വരീപടൽ 14. രാമസത്സത്ത 15. രാമശലാകാ 16. കഡ്ഢാ രാമായണ 17. സങ്കടമോചന 18. ഹന്ദാവലി 19. രോലാരാമായണം 20. ഹനുമദ്ബാഹുക 21. ചുറ്റയരാമായണ 22. സ്വപ്നരാമായണ 23. കണ്ഡലിയാരാമായണം.

ഇവയിൽ 14-ാമത്തേതായി കാണിച്ചിട്ടുള്ള 'രാമസത്സത്ത' എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ 'ഗണിതം ജ്യോതിഷം എന്നിവയെക്കുറിച്ചു പരാമർശമുള്ളതുകൊണ്ടും തുളസീദാസനു പ്രസ്തുത ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ അവഗാഹമില്ലാത്തതുകൊണ്ടും പ്രസ്തുത കൃതി മാനസരാമായണ കർത്താവിന്റേതല്ലെന്നും തുളസീദാസ് എന്നു പേരുള്ള ഏതോ ഒരു കായസ്ഥകവിയാൽ നിർമ്മിതമായിട്ടുള്ളതാണെന്നും

ചിലർക്കിപ്രായമുണ്ട്. കാശിരാജാവിന്റെ ഗ്രന്ഥശേഖരത്തിലുള്ളതും തുളസീദാസവിരചിതവുമായ വിന്ധ്യേശ്വരീപടലം വായിച്ചാൽ മനസ്സിലാകും തുളസീദാസൻ ഗണിതജ്യോതിഷങ്ങളിൽ പ്രഗത്ഭനായിരുന്നുവെന്നും. ആ സ്ഥിതിക്കു 'രാമസത്സ' ഇ' എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ കർത്തൃത്വം മറ്റൊരാളിൽ നിക്ഷേപിക്കേണ്ട ഒരാവശ്യവും ഇല്ല.

ഇനി നമുക്കു ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിന്നു നിദാനമായ രാമചരിതമാനസത്തെക്കുറിച്ചു അല്പം ചിന്തിക്കാം:—

ആധുനികയുഗത്തിൽ ഹൈന്ദവജനതയാകുന്ന വടവൃക്ഷം ശാഖോപശാഖകളോടുകൂടി നിലനില്ക്കുന്നതു ഗീതയും മാനസരാമായണവുമാകുന്ന രണ്ടു നാരായണഭക്തകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ്. വാല്മീകിയുടേയും വാല്മീകിരാമായണത്തിന്റേയും പുനർജന്മങ്ങളാണ് തുളസീദാസ്സും രാമചരിതമാനസവുമെന്നു ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. പ്രചാരത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വാല്മീകിരാമായണത്തേക്കാൾ മുന്നണിയിൽ നില്ക്കുന്നത് രാമചരിതമാനസമാണ്. വാല്മീകിരാമായണത്തിന്റെ യോഗ്യതക്കുറവല്ല, അനുവാചകലോകത്തിന്റെ സംസ്കൃതഭാഷാനഭിജ്ഞതയാണിതിന് മുഖ്യഹേതു. മാനസരാമായണത്തിന്റെ ലക്ഷക്കണക്കിലുള്ള പ്രതികളാണ് കൊല്ലംതോറും വിററഴിയുന്നത്. ഗീതയൊഴികെ മറ്റൊരു ഗ്രന്ഥത്തിന്നുമില്ല ഇതുപോലൊരു പ്രചാരം. ജനകീയഭാഷയാണ് മാനസരാമായണത്തിലെ ഭാഷ. അതാണു പ്രചാരാധികൃത്തിനുള്ള മറ്റൊരു കാരണമെന്നു പറഞ്ഞാൽ അതു തികച്ചും വസ്തുനിഷ്ഠമായിരിക്കും.

മാനസരാമായണത്തിന്റെ ആധ്യാത്മികപ്രഭാവം ഇന്ത്യയിലെ സംസ്കാരസമ്പന്നരും സത്യാന്വേഷികളുമായ ജനങ്ങൾ നല്ലപോലെ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഹിന്ദിഭാഷയിലേയും സാഹിത്യത്തിലേയും കെടാവിളക്കാണ് മാനസരാമായണം. സ്വഗ്രന്ഥത്തിന്നു തുളസീദാസ് നൽകിയിട്ടുള്ള പേരിന്റെ ഭൗമവീര്യം സവിശേഷം ശ്രദ്ധേയമാണ്. ഹിമാലയത്തിലെ ദുഷ്പാപമാ

യൊരു സരസ്സാണു മാനസസരോവരം. തുളസീദാസ് രാമായണവും അത്തരത്തിൽ ഗഹനമായ ഒന്നായിട്ടാണു കവി പരിഗണിച്ചിരിക്കുന്നത്. മഹായോഗികളും യോഗികല്പനാരമാണ് ആ പാവനസരസ്സിൽ സ്നാനംചെയ്തു പവിത്രരായി ജനനമരണപ്രവാഹരൂപമായ പ്രാപഞ്ചികസാഗരം കടന്നു നിത്യനിർവാണമടയുന്നതും. തുളസീദാസന്റെ മാനസസരോവരത്തിൽ നാലു സ്നാനഘട്ടങ്ങളാണുള്ളത്. ഭൃഗുണ്ഡിഗന്ധഘട്ടം, ശിവപാർവ്വതിഘട്ടം, യാജ്ഞവൽക്യഭരദവാജഘട്ടം, തുളസീദാസപ്രഭൃതികളായ ഭക്തന്മാരുടെ ഘട്ടം എന്നിങ്ങനെയാണവയ്ക്കു പേരുകൾ. അതായത്, ഭൃഗുണ്ഡി ഗന്ധനേയും ശിവൻ പാർവ്വതിയേയും യാജ്ഞവൽക്യൻ ഭരദവാജനേയും തുളസീദാസൻ സന്യാസിമാരേയും ആനന്ദംഗികമായി രാമാപദാനന്ദര ഗാനംചെയ്തു കേൾപ്പിക്കുന്നു. മാനസസരസ്സിനു ഏഴു സോപാനങ്ങളാണുള്ളത്. അതാണതിലെ ഏഴു കാന്ധങ്ങൾ. മാനസസരസ്സിലേക്കിറങ്ങാനും കേറാനും ഈ സോപാനങ്ങൾ കൂടാതെയും കഴികുന്നില്ല.

ശ്രീ സീതാരാമന്മാരുടെ അഭ്യുദയപ്രഭാവമാണു മാനസസരോവരത്തിലെ അമൃതോപമാനമായ ജലം ആ സരസ്സിൽനിന്നു ഉത്ഭവിക്കുന്ന സരയുനദി, ശ്രീരാമന്റെ അഖിലലോകവ്യാപ്തമായ കീർത്തിയുടെ ചരിത്രത്തെ പ്രവഹിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ദേവഗംഗയുമായി സംഗമിക്കുന്നു. ആ ദേവഗംഗയാകട്ടെ, ഭക്തികേന്ദ്രവുമാണ്. രാമചരിതമാനസമെന്നു സ്വഗ്രന്ഥത്തിനു സംജ്ഞകല്പിച്ചതിൽ തുളസീദാസൻ പ്രകടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള ഭാവനാദൈവം എത്രത്തോളമെന്നു നമുക്കിതിൽനിന്നു അനുമാനിക്കാം.

ഉത്തരേന്ത്യക്കാർക്ക് തുളസീരാമായണം പഞ്ചമവേദമാണ്. അത്രത്തോളം മഹാന്ത്യമാണ് അവരതിനു കല്പിച്ചിരിക്കുന്നത്.

രാമായണകഥ ജനകീയഭാഷയിൽ രചിക്കാൻ തുളസീദാസനെ പ്രേരിപ്പിച്ചതെന്തുകൊണ്ടാണ്? ഇതിനു മറുപടി പറയുന്നതിനു മുമ്പ് രാമചരിതമാനസനിർമ്മാണകാലത്തെ ഇന്ത്യയുടെ രാഷ്ട്രീയസ്ഥിതി കുറഞ്ഞതാണു പരാമർശിക്കാതെ വരില്ല. വിദേശീ

യരുടെ തുടരെത്തുടരെയുള്ള ശക്തിയേറിയ ആക്രമണങ്ങളുടേയും കൊള്ളകളുടേയും കൊലകളുടേയും ധ്വംസനങ്ങളുടേയും ഫലമായി ഇന്ത്യയുടെ ആധ്യാത്മികസ്വത്വിന് ഭൗതികൈശ്വര്യത്തിനെ നുപാലെതന്നെ, വമ്പിച്ച നാശം നേരിട്ട ഒരു കാലമായിരുന്നു അത്. ഹൈന്ദവക്ഷേത്രങ്ങളും സന്യാസിമഠങ്ങളും ഭജനമന്ദിരങ്ങളും ഗുരുക്ഷേത്രങ്ങളും ഒന്നൊന്നായി നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. വണ്ണാശ്രമങ്ങളും ആശ്രമധർമ്മങ്ങളും ചിഴ്തെറിയപ്പെട്ടു. ബ്രാഹ്മണ്യം യജ്ഞോപവീതത്തിൽ മാത്രമാണെന്ന നിലവാരം. വേദങ്ങൾ വിലനച്ചുരക്ഷകളായി. ജപവും ധ്യാനവും യജ്ഞവും കാപട്യത്തിന്റെ പ്രതീകങ്ങളായി. പ്രകൃതിരഞ്ജനം രാജധർമ്മത്തിൽനിന്നു നിഷ്കാസിച്ചതായി. സതീത്വം വെറുമൊരു സ്വപ്നമായി; ഈ ഭാരണാവസ്ഥ തുളസീദാസന്റെ ഹൃദയത്തേയും ആത്മാവിനേയും കഠിനമായി വേദനിപ്പിച്ചിരിപ്പും എന്നകാര്യം നിസ്തർക്കമാണ്.

ഇന്ത്യയ്ക്കു നേരിട്ട ദുരവസ്ഥക്കു തുല്യമായി മറ്റൊന്നൊട്ടുതന്നെ കാണിക്കാൻ തുളസീദാസൻ കിട്ടിയതു രാക്ഷസരാജ്യഭരണമാണ്. ആ ഭരണത്തിനും ഭരണകർത്താവിനും അർത്ഥവരുത്തിയത് ദുഷ്ട നിഗ്രഹ ശിഷ്ടപരിപാലനവ്യഗ്രനായ സാക്ഷാൽ ശ്രീരാമനാണല്ലോ. ഇന്ത്യയുടെ ദുഃസ്ഥിതിക്കും ഊശ്വരനെക്കൊണ്ടുമാത്രമേ പരിഹാരമുണ്ടാക്കാനാകൂ എന്നും തുളസീദാസൻ വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നു. ഭക്താഭീഷ്ടമാണ് ഭഗവാൻ. ജനങ്ങൾ ഭക്തിമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ചരിക്കുമ്പോൾ ഭഗവൽകൃപ പ്രത്യക്ഷമാകും. അതിനു ജനങ്ങളെ തയ്യാറാക്കുവാനാണ്, അവർക്കു സുപരിചിതമായ ഭാഷയിൽ തുളസീദാസൻ രചിച്ചതെന്ന് രചിച്ചതെന്ന് ചിലർക്കിപ്പോഴുണ്ട്. തുളസീദാസൻ രചിച്ചതെന്ന് അദ്ദേഹം ജനതാമധ്യത്തിൽ ഗാനം ചെയ്തു. ജനങ്ങൾ പ്രബുദ്ധരായി; തങ്ങളെ അഭിമുഖീകരിച്ചിരിക്കുന്ന വിപത്തിനെക്കുറിച്ച് അവർക്കു പൂർണ്ണബോധവും ഉണ്ടായി. മഹാകവിയുടെ ലക്ഷ്യവും ഇതുതന്നെയായിരുന്നു.

ഇന്ത്യയിലെ ഇന്നത്തെ ചുരുപാടും വിഷാദജനകമാണ്. ഇവിടെ ഭൗതികശക്തി ക്രമാതീതമായി വളന്ന് ആധ്യാത്മിക

ബലത്തെ മൂഷണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. സത്യധർമ്മങ്ങളും ത്യാഗതപസ്കളും ഏട്ടിൽ മാത്രമെന്നനിലയ്ക്കെത്തിയിരിക്കുന്നു. ഈ വിഷമാവസ്ഥയിൽനിന്നു ഹൈന്ദവജനസമുദായം രക്ഷപ്പെടണമോ? വേണമെങ്കിൽ മാനസരാമായണംപോലുള്ള അതിവിശിഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പ്രചാരം വർദ്ധിക്കണം.

മാനസരാമായണത്തെ മഹാജനങ്ങൾ എങ്ങനെയൊക്കെ വീക്ഷിക്കുന്നു എന്നു നോക്കാം. മിസ്റ്റർ എഡ്വിൻ ഗ്രീവ്സ് പറയുന്നു:—

‘ഹിന്ദി മഹാകവികളെക്കുറിച്ച് വളരെയൊന്നും അറിയാത്ത ഒരു വിദേശീയവിമർശകൻ, ഒരുപക്ഷേ തുളസീദാസനേയും മാനസരാമായണത്തേയും പ്രശംസിക്കാൻ മുൻകൈയെടുത്തേക്കും. കാരണം, രാമചരിതമാനസത്തേയും തുളസീദാസനേയും സംബന്ധിച്ച് അദ്ദേഹം പണ്ടേതന്നെ കേട്ടിട്ടുണ്ടാകും.

തുളസീദാസ് അനേകഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പ്രണേതാവാണ്. ആ ഗ്രന്ഥങ്ങളൊക്കെത്തന്നെ ഒരുവിധത്തിലല്ലെങ്കിൽ മറ്റൊരുവിധത്തിൽ ശ്രേഷ്ഠങ്ങളാണ്. ഹിന്ദി സാഹിത്യവിമർശകന്മാർ ഈ ആശയഗതിയോട് സാത്തും പ്രാപിച്ചില്ലെന്നുവരാം. തുളസീദാസന്റെതുതന്നെയോ എന്നു സംശയമുണ്ടാക്കുന്ന ചില ഗ്രന്ഥങ്ങളും ആ കൂട്ടത്തിലുണ്ടെന്നാണ് അവരുടെ വാദം. അതാണദ്ദേഹത്തെ പുണ്യമഹത്വത്തിലേക്കുയർത്താൻ അവർ മടിക്കുന്നതും.

തുളസീദാസന്റെ കാവ്യങ്ങളിലെല്ലാംവെച്ച് ഏറ്റവും മുന്നണിയിൽനില്ക്കുന്നതു രാമചരിതമാനസമാണ്. ഈ വിലയിരുത്തൽ അതേപടിക്കുശീകരിക്കാൻ വൈമുഖ്യം കാണിച്ച ഒരു ഹിന്ദി പണ്ഡിതനെ ഞാനോർക്കുന്നുണ്ട്. രാമചരിതമാനസത്തേക്കാൾ പ്രാമുഖ്യം അവകാശപ്പെടുന്ന ഗ്രന്ഥം ബിനായപത്രികയാണെന്നത്രേ ആ പണ്ഡിതന്റെ അഭിപ്രായം. ബിനായപത്രിക വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥമാണെന്ന കാര്യത്തിൽ എനിക്കു ലേശംചോലും സംശയമില്ല. പക്ഷേ അതിനു രാമചരിതമാനസത്തെ കവിഞ്ഞു നില്ക്കാൻ കഴിവില്ലെന്നേ ഞാൻ പറയൂ. ബിനായപത്രികയെ

പ്രാർത്ഥന വളർത്താനും അറിയാൻ ഇടയായിട്ടില്ലെന്നതുകൊണ്ടേ
അഥവാ മറ്റെന്തെങ്കിലും കാരണത്താലോ എന്നെനിക്കു പറയാൻ
നാവില്ല, രാമായണമാണ് പൊതുജനസമ്മതി ഒട്ടധികം നേടി
യിരിക്കുന്നത്. രാമചരിതമാനസത്തിൽ കവിഞ്ഞു ഭാരതീയർക്ക്
മറ്റൊരു ഗ്രന്ഥമില്ല.

നിരർക്കരന്മാർക്കും കേട്ടാസ്വദിക്കാൻ രാമായണം തയ്യാറെടു
ത്തുനില്ക്കുന്നുണ്ട്. അതിനുപറിയത്താണതിലെ ശൈലി. അതിൽ
പ്രയുക്തമായിട്ടുള്ള ഭാഷയും അത്രമാത്രം ലളിതമാണ്. എല്ലാ
ത്തരം ജനങ്ങളുടേയും മനംകവരുന്ന ഒന്നാണ് രാമായണം. ആ
നിലക്കുവേണം ആ ഗ്രന്ഥത്തെ നാം വീക്ഷിക്കാൻ. പണ്ഡിതന്മാ
ർക്കെന്നപോലെ പാമരന്മാരെയും രസിപ്പിക്കാനുള്ള കഴിവു
തുളസീരാമായണത്തിനുണ്ട്. സുന്ദരമായൊരിതിവൃത്തമാണ് അ
തിൽ ഉടനീളം വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നത്. ശ്രോതാക്കളെ വിടാതെ
പിടികൂടാൻ സ്വതന്ത്രനെ സാമന്യമുള്ള ഒരു കഥയാണതിലു
ള്ളത്. ഹൃദയാകർഷകമായ ഭാവന, പദലാളിത്യം, സംഗീതാത്മ
കതവം, പ്രസ്താവന, സൗകുമാര്യം എന്നീ ഗുണങ്ങളുടെ ഒരാകരമെ
ന്നുവേണം മാനസരാമായണത്തെ പരിഗണിക്കാൻ.

തുളസീദാസ് ഒരിക്കലും അഭിമാനം കൊള്ളുകയുണ്ടായിട്ടില്ല
സ്വകീയഗ്രന്ഥം സർവ്വോൽകൃഷ്ടമെന്നു്. എന്നാൽ നിരവധി
ക്കും അനുവാചകരുടെ അഭിമാനം മാനസരാമായണംപോലുള്ള
ഒരു ഗ്രന്ഥം വേറെയില്ലെന്നാണ്.

ഹിന്ദി സാഹിത്യത്തിന്റെ തലപ്പത്തുനില്ക്കുന്ന മാനസരാമാ
യണത്തിന്റെ സവിശേഷത എന്തൊക്കെയാണ്? വളരെ വിസ്ത
രിച്ചല്ലെങ്കിൽക്കൂടിയും ഈ ചോദ്യത്തിനു് ഒരു ഉത്തരം പറയാതെ
കഴിവില്ല.

തുളസീദാസന്റെ സർവ്വശ്രദ്ധയും കേന്ദ്രീകരിച്ചിരുന്നത്
വർണ്ണവസ്തുവിലാണ്; തന്നിലല്ല. രാമനെ മാലോകർ ശ്രദ്ധി
ക്കണം; ഇതാണദ്വൈതത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം. രാമന്റെ പ്രഭാവം രാമ
ന്റെ ഗുണങ്ങൾ ഇതൊക്കെയാണദ്വൈതം വായനക്കാരുടെ മുമ്പിൽ

നിവേദിക്കുന്നത്. ഒരു മഹാകവിയെന്നനിലയ്ക്കു തന്റെ പ്രഗ-
ത്ഭുത കൊട്ടിഘോഷിക്കാൻ അദ്ദേഹം മെന്നപ്പെട്ടിട്ടില്ല. കവി-
യശസ്സിനുവേണ്ടിയുമായിരുന്നില്ല അദ്ദേഹം രാമചരിതനിർമ്മിതി
ക്കൊരുങ്ങിയത്. ശ്രീരാമന്റെ ശുഭകീർത്തി എങ്ങും എത്തിക്കുക
എന്നതായിരുന്നു തുളസീദാസന്റെ ഉദ്ദേശം. ശ്രീരാമനോടു് തുള-
സിക്കുള്ള ഭക്തി തുളസിയുടെ കാവ്യങ്ങൾക്കു് ഒരഭ്യുദയസൗന്ദര്യം
ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

സീതയേയും രാമനേയുമല്ലാതെ, തന്നെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കാ-
നുള്ള അവസരം തുളസീദാസു് ഒരിക്കലും സൃഷ്ടിച്ചിട്ടില്ല.

ലളിതഭാഷ സ്വകാവ്യത്തിൽ അംഗീകരിക്കാൻ അദ്ദേഹം
തീരുമാനിച്ചതു എന്തുകൊണ്ടാണെന്നു സ്വകവിതാദപാരാ വ്യക്ത-
മാക്കിയിട്ടുണ്ടു്:—

ഭാഷാ ഭക്തിതി ഭോരി മതി മോരീ ഹംസിബേ

ജോഗഹരം സേം നഹിം ഖോരീ

പ്രഭുപദ പ്രീതി ന സാമുസി നീകീ തിൻഹഹി

കഥാ സുനിലാഗിഹി ഫീകീ

ഹരിഹര പദരതി മതി ന ക്തരകീ തിൻഹകളും

മധുര കഥാ രഘുബര കീ.

(മാതൃഭാഷയിലുള്ള രചന, എന്റെ ബുദ്ധിവൈഭവത്തിന്റെ
കുറവു് ഇതുരണ്ടും പരിഹാസാസ്സുടങ്ങു തന്നെയാണു്. അങ്ങനെ
മററുള്ളവർ ഹസിക്കുന്നതു തെറ്റും അല്ല. ശ്രീരാമനിൽ ഭക്തിയും
ജ്ഞാനവുമില്ലാത്തവർക്കു് ഇതു കൊള്ളുതത്താത്ത ഒന്നായിത്തന്നെ
തോന്നും. വിഷ്ണുഭക്തിയും ശിവഭക്തിയും ഉള്ളവർ കൃതകൃത്തിനു
തയാറെടുക്കില്ല; അവർക്കു ശ്രീരാമകഥ മധുരമധുരമായിത്തന്നെ
അനുഭവപ്പെടും.)

ഹിന്ദിഭാഷയിൽ പ്രാവീണ്യമില്ലാത്തവരെ വല്ലാതെ വിഷ-
മിപ്പിക്കുന്ന പല പദപ്രയോഗങ്ങളും മാനസരാമായണത്തിൽ
കാണാം. ഇന്ത്യയിലെ ഇതരഭാഷാ പണ്ഡിതന്മാരെപ്പോലും
ഇത്തരം പദപ്രയോഗങ്ങൾ വീഴ്ചുട്ടിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാലും
വർണ്ണവിഷയം തീരെ മനസ്സിലായില്ലെന്ന പരാതിയുമായി

ഒരാൾക്കും മടങ്ങിപ്പോകേണ്ടിവരികയില്ല. തന്റെ പാണ്ഡിത്യമാണ് കവി പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതെന്നു രാമായണം ഗാനം ചെയ്യുന്നവർക്ക് ഒരിക്കലും തോന്നാത്തവിധത്തിലേ തുളസീദാസൻ പ്രാചീനപദങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുള്ള എന്നതാണ് മറ്റൊരു പ്രത്യേകത. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉദ്ദേശം തന്റെ രാമായണം സാധാരണജനങ്ങൾക്കുള്ളതാവണം: പണ്ഡിതന്മാരുടെ അധിക്ഷേപത്തിനു വിഷയമാകുന്നു എന്നുവന്നാൽക്കൂടിയും.

മാനസരാമായണത്തിനുള്ള മറ്റൊരു വൈശിഷ്ട്യം അത് അത്യധികം സ്വതന്ത്രവും കവി സങ്കേതങ്ങളെ പലപ്പോഴും അവഗണിച്ചുകൊണ്ടുള്ളതാകുന്നു എന്നതത്രെ. തുളസീദാസന്റെ ഹൃദയോബലതയ്ക്കു മുൻപ് നല്ല പിരിമുറുക്കും. ഒരു 'ദോഹ'യെത്തുടൻ നാലു സുതീഷ് 'ചൗപായി' പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതാണ് അദ്ദേഹം കൈക്കൊണ്ടിട്ടുള്ള മറ്റൊരു പുതിയ പദ്ധതി. ഈ വ്യാസസ്ഥ സാമൂഹികമാണെന്നു ഞാൻ ശുചിമാനായിട്ട് ചിലേടത്തതിനു മാറ്റം കണ്ടേക്കാം.

എല്ലാ സോപാനങ്ങളുടേയും പ്രാരംഭത്തിൽ സംസ്കൃതപദ്യങ്ങൾ നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നതാണ് മാനസരാമായണത്തിൽ കാണുന്ന സവിശേഷതകളിലൊന്ന്. ചൗപായയും ദോഹയുമാകുന്ന തരംഗപരമ്പരകളിലൂടെ നീന്തി തളച്ചുസംഭവിക്കുന്ന വായനക്കാർക്ക് വിശ്രമനല്പന്ന താവളങ്ങളാണിവയെന്നു പറയാൻ തോന്നിപ്പോകുന്നു. തുളസീദാസൻ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള ഭംഗിയേറിയ സംസ്കൃതവൃത്തങ്ങൾ മാനസരാമായണത്തിനു കൂടുതൽ സൗകുമാര്യം ഉണ്ടാക്കുന്നില്ലെന്ന് തീച്ചയായും ഉണ്ട്. നോക്കുക:—

'നാന്യാസ്പഹാ രഘുപതേ, ഹൃദയേസ്സുദീയേ

സത്യംവദാമി ഭഗവാനഖിലാന്തരാത്മാ

ഭക്തിംപ്രയച്ഛരഘുപുഗവ, നിർഭരംമേ

കാമാദിദോഷരഹിതം ക്ഷു മാനസം ച.'

സംസ്കൃതവൃത്തങ്ങളും ചൗപായ ദോഹകളും തമ്മിൽ സംഘട്ടനമുണ്ടാകുന്ന സന്ദർഭങ്ങൾ കാണുമ്പോൾ രാമായണസമരം ആരും ഒരല്പനേരം ഓർത്തുപോകും.

തളസിരാമായണത്തിനുള്ള മറ്റൊരു യോഗ്യത പ്രാചീന ഹിന്ദിഭാഷയിലുള്ള പദങ്ങൾ ഒട്ടുമിക്കാലും ഇതിൽ കണ്ടെത്തുമെന്നുള്ളതാണ്. ഏതെങ്കിലും ഒരു പദം ഒരു സ്ഥലത്തു വിന്യസിച്ചുപറന്നു എന്നു തളസീദാസനു തോന്നിയാൽ ആ പദത്തെ, വേണ്ടി വന്നാൽ ചതച്ചോ ശിരച്ഛേദംതന്നെ ചെയ്തോ അവയവം ഖണ്ഡിച്ചോ ആ സ്ഥലത്തുതന്നെ പ്രയോഗിക്കും. ഇതിലേക്കു എത്ര ഉദാഹരണങ്ങൾ വേണമെങ്കിലും രാമായണത്തിലുണ്ട്. ഭാവരൂപ ശില്പങ്ങൾക്കു മിഴിവുണ്ടാകുവാൻ ഏതുപദം പ്രയോഗിക്കണമോ ആ പദംതന്നെ അദ്ദേഹം പ്രയോഗിക്കും. വ്യാകരണനിയമമൊന്നും ആ അവസരത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിനു ബാധകമല്ല.

കഥാപാത്രങ്ങളെ തളസീദാസൻ ആവിഷ്കരിക്കുന്നതു തികച്ചും നാടകീയസമ്പ്രദായത്തിലാണെന്ന വസ്തുതയും നാം കാക്കണം. പാശ്ചാത്യവിമർശകരുടെ റൂഷിയിൽ ഇതൊരു പന്തികേടായി തോന്നും. എന്നാൽ അതുകൊണ്ട് ആ മഹാകവിയുടെ കഥാപാത്രാവിഷ്കരണത്തിനൊരു അപകടവും ഉണ്ടാകുന്നില്ല. അത്തരം നാടകീയത അങ്ങേ അററം അനുഭവിക്കുന്ന വലിയൊരു ജനവിഭാഗം ഇന്ത്യയിലുണ്ട്.

അരമനസ്സുള്ളിലായാലും എരിപൊരികൊള്ളുന്ന സമരരംഗങ്ങളിലായാലും വാത്സല്യപ്രകടനത്തിലായാലും പ്രേമപ്രകടനത്തിലായാലും തളസീദാസന്റെ ഭാഷ തികച്ചും സാധാരണക്കാരന്റേതു മാത്രമാണ്. അതുതന്നെയാണു് രാമായണം സാധാരണക്കാരരുടെ ആദരാഭിനന്ദനങ്ങൾക്കു് അർഹമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നതും,

വനയാനോദ്യുക്തനായ രാമൻ ആരണ്യജീവിതത്തിലെ ക്ലേശങ്ങളെപ്പറ്റി സീതയോടു് പറയുന്ന ഭാഗം എത്ര ഹൃദയാവജ്ജകമായിരിക്കുന്നു! തളസിരാമായണത്തിലെ ഏറ്റവും സമാകർഷകങ്ങളായ ഭാഗങ്ങളിൽ ഒന്നല്ലെങ്കിൽ ഇതു എന്നുകൂടി ചോദിക്കാൻ തോന്നിപ്പോകുന്നുണ്ട്. കർണ്ണവൃത്തിന്റേയും പ്രേമത്തിന്റേയും ആക്കത്തൂക്കം കുറിക്കുന്ന ശുദ്ധയമായ ഒരു ഭാഗവുമാണിതു്.

ഫലിതം പറയുന്നതിൽ തനിയ്ക്കുണ്ടു് നല്ലൊരു കഴിവെന്നു തുളസീദാസൻ വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുള്ള സന്ദർഭങ്ങൾ രാമായണത്തിൽ അവിടവിടെയുണ്ടു്. ജീവിതത്തിലെന്നപോലെ ജീവിതത്തിന്റെ ആവിഷ്ക്കാരമായ സാഹിത്യത്തിലും ഫലിതത്തിനു സമുന്നതസ്ഥാനമുണ്ടു്. ഫലിതശൂന്യമായ ഒരു ജീവിതവീക്ഷണം മിക്കവാറും വിരസവും നിഷ്പ്രേതനവുമായിരിക്കും. ഈ രഹസ്യം തുളസീദാസൻ നല്ലതുപോലെ ഗ്രഹിച്ചിരുന്നു എന്നതു തീച്ച്യമാണു്. പരശുരാമനെ ശുശ്രൂപിപ്പിക്കാൻ ലക്ഷ്മണൻ പറയുന്ന വാക്കുകളൊന്നു ശ്രദ്ധിക്ക.

‘സ്വാമിൻ, പിഞ്ചുപൈതങ്ങളായിരുന്നപ്പോൾ ഞങ്ങൾ വളരെ വില്ലകൾ ഒടിക്കുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. അന്നൊന്നും അവിടന്നു കോപിച്ചില്ല. ഈ ഒരു വില്ലിൽ അങ്ങയ്ക്കുന്താണിത്ര മമതയാവോ?’

ഈ സന്ദർഭം അല്പമൊന്നു വിവരിച്ചാൽ മാത്രമേ ലക്ഷ്മണൻ പറയുന്ന വാക്കുകളുടെ ഗൗരവവും അവയിലൂടെ പ്രകടമാകുന്ന ഫലിതവും അനുവാചകലോകത്തിനു നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയൂ.

പണ്ടു ശിവനും ജലന്ധരനും തമ്മിൽ അതിഭയങ്കരമായൊരു സമരമുണ്ടായി. യുദ്ധത്തിൽ ജലന്ധരൻ തോറ്റു. ജലന്ധരന്റെ വക നിരവധി ആയുധങ്ങൾ ശിവൻ പിടിച്ചെടുത്തു. അവയെല്ലാം ഭദ്രമായി കാത്തുസൂക്ഷിക്കാൻ ശിവൻ പരശുരാമനോടു് കല്പിച്ചു. സംഗതിവശാൽ ലക്ഷ്മണൻ ആ ആയുധക്കലവറ ഒരിക്കൽ സന്ദർശിച്ചു. മാത്രമല്ല അവിടെ ശേഖരിച്ചിരുന്ന മാപങ്ങളിൽ പലതും പരീക്ഷണാർത്ഥം എടുത്തു പ്രയോഗിച്ചു ഖണ്ഡം ഖണ്ഡമാക്കുകയും ചെയ്തു. ആ കാഴ്ച പരശുരാമനെ ക്രുദ്ധനാക്കേണ്ടിയിരുന്നു. അന്നില്ലാത്ത ആ ഗുരുഭക്തി ഇന്നു എവിടെനിന്നു പൊട്ടിവിടുന്നു എന്നാണു് ലക്ഷ്മണൻ സൂചിപ്പിച്ചതു്.

ലക്ഷ്മണൻ തുടൻ: — ‘സ്വാമിൻ, ഞങ്ങളുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ എല്ലാ മാപവും ഒരുപോലെയാണു്. ഒരു വലിയ വില്ല തകൻ

എന്നതുകൊണ്ടു വിശേഷിച്ചെന്തു ഹാനിയാണുള്ളത്? വലിയ വില്ലെങ്ങനെയിരിക്കുന്നു എന്നു ജ്യേഷ്ഠൻ പരിശോധിക്കുകയേ ചെയ്തുള്ളൂ. ആ വില്ലു വെറും 'പന്നാസ്സാ'യിരുന്നു. അതാണ് അത് ഒടിഞ്ഞതും.'

പരശുരാമനു ക്രോധം വലിച്ചു. അദ്ദേഹം ലക്ഷ്മണനെ ഭർത്സിച്ചു. ലക്ഷ്മണനും മൗനം ദീക്ഷിച്ചില്ല: —

'മഹാഷേ, അവിടന്നു മാമുനിയായിട്ടും ഇത്ര വലിയൊരു ശത്രുഗുപ്ത വെച്ചു പുലർത്തുന്നല്ലോ. അങ്ങു റൊണ്ടുഴ എന്റെ നേക്കു വീണ്ടും വീണ്ടും കാട്ടുന്നല്ലോ. വലിയൊരു പവ്വതത്തെ ഉതറിപ്പറപ്പിക്കാനോ അങ്ങു ആഗ്രഹിക്കുന്നതു? വിരലുകളുടെ തജ്ജനംകൊണ്ടു കൊഴിഞ്ഞുവീഴുന്ന വാടിയ കാൽക്കൊന്നും ഇവിടെയില്ല. അങ്ങയുടെ മഴുവും വില്ലും അമ്പും കണ്ടുകൊണ്ടുതന്നെ യന്റേ അഭിമാനപൂർവ്വം ഞാൻ ചിലതു പ്രസ്താവിച്ചതും. അങ്ങു ഭഗവതാക്ഷിയുടെ വംശത്തിൽ പിറന്നവനാണല്ലോ എന്നു ഗ്രഹിച്ചും അങ്ങയുടെ പുണന്തൽ കണ്ടും അങ്ങു പറഞ്ഞതൊക്കെ ഈ ഷ്ടുകൂടാതെ ഞങ്ങൾ ക്ഷമിക്കുന്നു. ഞങ്ങളുടെ വംശത്തിൽ ജനിച്ചവർ ശത്രുവും പ്രകടിപ്പിക്കുക ദേവന്മാരിലും ബ്രാഹ്മണരിലും ഈ ശപരഭക്തരിലും പശുക്കളിലും അല്ല ഇപ്പറഞ്ഞവരെ കൊന്നാൽ പാപം; തോല്പിച്ചാൽ ദുഷ്ടിത്തിയും'

പരശുരാമൻ ക്രോധതാഗ്രാക്ഷനായി. അദ്ദേഹം ആത്മപ്രശംസയുടെ വാലിന്മേൽ തുങ്ങി മഹത്വത്തിലേയ്ക്കുയരുകയാണ്. ആ കാഴ്ച കണ്ട ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു: —

'അങ്ങുള്ളപ്പോൾ അങ്ങുതന്നെ വേണ്ടേ അങ്ങയുടെ സൽകീർത്തി വണ്ണിച്ചു മറക്കുകയെന്താൻ? അങ്ങു സ്വന്തം നാവുകൊണ്ടു പല തരത്തിലും പല പ്രാവശ്യവും ആത്മപ്രശംസ ചെയ്യുന്നു. ചുത്രയൊക്കെയായിട്ടും തൃപ്തി വന്നില്ലെങ്കിൽ ഇനിയും കുറേക്കൂടി പറഞ്ഞുകൊള്ളൂ. രോഷം നിയന്ത്രിച്ചു എന്നു ദുസ്സഹദുഃഖം അവിടേയ്ക്കുണ്ടാകരുത്. വിരനും ധീരനും അക്ഷോഭ്യനുമായ അങ്ങയ്ക്കു ശകാരം ഭൂഷണമല്ല. യുദ്ധത്തിലാണ് ശൂരന്മാർ ശത്രുവും പ്രദർശി

പിടിക്കുക. സ്വയം വീമ്പിച്ചെന്നു തുരന്നാരുടെ പ്രകൃതിയല്ല. യുദ്ധത്തിൽ ശത്രു ഉപസ്ഥിതനായിരിക്കെ, ഭീരുക്കളാണ് പ്രലപിക്കുക. അങ്ങു കാലനേയും കൂടെ കൊണ്ടുപോന്നിരിക്കുന്നു. എനിക്കുവേണ്ടി ആ കാലനെ അങ്ങു പല തവണയും വിളിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.'

ലക്ഷ്മണനെ കൊന്നു താൻ അടങ്ങു എന്നായി പറശൂരാമൻ. ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു:—

'മനേ, അങ്ങയുടെ പ്രകൃതം ആക്കാണറിഞ്ഞുകൂടാത്തതു്? മാതാപിതാക്കന്മാരോടുള്ള കടം യഥാവിധി വീട്ടി. ഗുരുവിനോടുള്ള കടം ബാക്കിയാണ്. തന്മൂലം അങ്ങയുടെ മനസ്സിനാ് അസ്വാസ്ഥ്യവും ഉണ്ടു്. ഗുരുക്കടം വീട്ടേണ്ടതു ഞങ്ങളുടെ തലകളെക്കൊണ്ടു വേണംതാനും. കാലം വളരെ കഴിഞ്ഞതുകൊണ്ടു കടത്തിനു പലിശ വലിച്ചിരിക്കുന്നു. ഗുരുവിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരൂ. ഉള്ളതൊക്കെ സഞ്ചിയിൽനിന്നു ഞാൻ പുറത്തെടുത്തു് അങ്ങയ്ക്കു സമർപ്പിക്കാം.....അങ്ങൊരു ബ്രാഹ്മണനാണല്ലോ എന്നു കരുതി ഞാൻ എല്ലാം വിട്ടുതന്നിരിക്കുമാണു്. വമ്പിച്ചൊരു സമരത്തിൽ നല്ലൊരു യോദ്ധാവിനെ ഇതേവരെ അങ്ങയ്ക്കു തിരാളിയായി കിട്ടിയിട്ടില്ല. ബ്രാഹ്മണരും ദേവന്മാരും അവരുടെ വസതികളിൽ മാത്രമേ വലിയവരാകുന്നുള്ളു.'

പറശൂരാമൻ അമ്മയായ രേണുകയെ സ്വഗൃഹത്തിൽവെച്ചാണല്ലോ വെട്ടിക്കൊന്നു പിതാവിന്റെ പ്രീതിയ്ക്കു് ഹനനായതെന്നു മനസ്സിൽ കണ്ടുകൊണ്ടാണു് ലക്ഷ്മണൻ ബ്രാഹ്മണരും ദേവന്മാരും സ്വവസതികളിൽ മാത്രമേ വലിയവരാകുന്നുള്ളു എന്നു പ്രസ്താവിച്ചതു്.

ഇതുപോലെതന്നെ ശുശ്രൂണയെയും ലക്ഷ്മണനുമായുള്ള സമ്മേളനത്തിലും ലക്ഷ്മണനെക്കൊണ്ടു തുളസീദാസൻ ഫലിതം പറയിക്കുന്നുണ്ടു്. ഹനമാന്റേയും വാലിന്റേയും കഥയും തികഞ്ഞ ഫലിതംകൊണ്ടു സമാക്ഷകമാക്കിയിരിക്കുന്നു. ശിവന്റെ വേളിയ്ക്കു ശിവപക്ഷക്കാരായി പുറപ്പെടുന്നവരെ ചിത്രീകരിച്ചതിലും

തുളസീദാസൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഫലിതപ്രാഗത്ഭ്യം പ്രകടമാക്കാതിരുന്നിട്ടില്ല. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഈ വക ഫലിതങ്ങൾ അവയുടെ അതിർവരമ്പുകളേയും തട്ടിനിറത്തി കുതിച്ചു പാഞ്ഞു ശ്രോതാക്കളുടെ മുമ്പാകെ പിച്ചുവെക്കുന്ന വക്ത്രാകതികളായി മാറിയിട്ടില്ലേ എന്നുപോലും ശങ്കയുണ്ടാക്കും.

‘സമരഥ കരം നഹിം ദോഷ ഗോസാഹു’ എന്നിങ്ങനെയുള്ളവ ഇതിനാദാഹരണങ്ങളാണ്. ചിലരിൽ വക്ത്രാകതിയായി കണക്കാക്കുന്നില്ല. പക്ഷേ സാഹിത്യപരമായി നോക്കുമ്പോൾ ഇത്തരം ഫലിതങ്ങൾ ഗുരുതരങ്ങളെന്നു പറയാൻ വയ്ക്കൂ.

കവിതയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വായനക്കാർ ഭീന്നരുചികളായിരിക്കും. ചിലർക്ക് ‘ബിഹാരിലാലി’യെന്നാണ് വലിയ പിടിത്തം. അദ്ദേഹം പ്രഗത്ഭനായൊരു കവിതന്നെ. വാഗ്വചസ്സമാണദ്ദേഹം. ബിഹാരി സത്സമു എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രാഗത്ഭ്യവും വാക്യധാരയുമല്ലാതെ മറെറൊന്നുണ്ട്? സൂർദാസം ജനനത്തനായ കവിയാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ യോഗ്യത മോദ്യം ചെയ്യപ്പെടാവുന്നതും അല്ല. മെക്കാളെ പ്രളവിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു തോമസ് കാർലേൽ പറഞ്ഞ അതേ അഭിപ്രായംതന്നെയാണ് സൂർദാസിനെക്കുറിച്ചു നമുക്കും പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നത്.

‘ഹേ സമുജപലസരിതേ പ്രവഹിക്ക, പ്രവഹിക്കൂ.’

സൂർദാസിന്റെ പുഷ്പവാടി, വൃക്ഷലതാകസുമങ്ങളാൽ മനോഹരമാണ്. എന്നാൽ ആ ഉദ്യാനവാസസുഖം എല്ലാവർക്കും ഒരു പോലെ ആസ്വദിക്കാൻ തരപ്പെടുന്നില്ലെന്നതു പരമാർത്ഥമാണ്.

കബീറും മഹാനായൊരു കവിയാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രഭാവം ഇതരകവികളുടെ വണ്ണനയ്ക്കുകടി അതീതമാണ്. എന്നാൽ കബീർക്കവിത പ്രായോഗികദർശനശാസ്ത്രത്തിൽ ഒരേത്തരം പിടിയുമില്ലാത്തവയ്ക്ക് അരോപകമായിരിക്കും. കബീറിനേയും തുളസീദാസനേയുംപറ്റി ഒരു താരതമ്യവിവേചനത്തിനു മുതിരുന്നതുതന്നെ കടുത്ത സാഹസമായിരിക്കും.

സ്വകവിതകളെക്കൊണ്ട് അനേകം കവികൾ ഹിന്ദി സാഹിത്യത്തിന് മുതൽക്കൂട്ടുണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അവരിലും അവരുടെ കാവ്യങ്ങളിലുമെല്ലാംവെച്ചു തുളസീദാസനും മാനസരമായണത്തിനും മാത്രമാണ് പ്രഥമസ്ഥാനം. ചില കവികൾ ഭാഗികമായി ചില പരിതഃസ്ഥിതിയിൽ തുളസീദാസനെ പിന്നിലാക്കുന്നുണ്ടാവാം. എന്നാൽ രാമായണത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം തുളസീദാസന്റെ പദവിയെ ചോദ്യംചെയ്യാൻ മറ്റൊരു ഹിന്ദി കവി കുംഭകൗണ്ഡിനാണിട്ടില്ല. രാമചരിതമാനസപ്രണേതാവു നമ്മുടെ ശ്രദ്ധേയമായ മാതൃഭൂമി ഭക്ത്യാദരങ്ങൾക്കടി അർപ്പണം. സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ സ്നേഹശീലനാണദ്ദേഹം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാവ്യത്തിലുമുണ്ട് ആ വിശിഷ്ടഗുണത്തിന്റെ വേലിയേറ്റങ്ങൾ. കൂടിലിലും കൊട്ടാരത്തിലും തുളസീദാസനും രാമചരിതത്തിനും സമനതസ്ഥാനമാണുള്ളത്. അദ്ദേഹത്തേയും ആ വിശിഷ്ടഗുണത്തേയും വിസ്തരിക്കുകയും വേർപെടുകയും ചെയ്ത എന്നതു നിരവധിപ്പക്ഷം മനുഷ്യാഹുദയങ്ങൾക്കു പ്രാണവിയോഗംപോലെ സങ്കടകരമായിരിക്കും.”

‘അബ്ദുർറഹിം ഖാനിഖാനാ’ എന്ന പ്രാചീനപണ്ഡിതൻ പറയുന്നു, “ചാവറനായ രാമചരിതമാനസം സർവ്വസംഗപരിത്യാഗികളായ ഭക്തന്മാരുടെ പ്രാണവായുവും ഹിന്ദുക്കൾക്കതു വേദതുല്യവും മുസ്ലീംകൾക്കതു ഖുർആൻ സമാനവും ആണെ”ന്നു.

ഈ അഭിപ്രായത്തിലടങ്ങിയിരിക്കുന്ന തത്വം സ്പഷ്ടമാണ്. ഏതു മതാനുയായിക്കും ഈശ്വരസാക്ഷാൽക്കാരത്തിന് രാമചരിതമാനസം ഒരവലംബമാണെന്നു നമുക്കതിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കാം.

“തുളസീദാസൻ ഗാനംചെയ്ത രാമകഥ കാമധേനു കണക്കു സമസ്തജനങ്ങൾക്കും അഭീഷ്ടപ്രദമാണ്. മാനവാജാതിയുടെ നിലനില്പിന് അത്യന്താപേക്ഷിതങ്ങളായ ദർശനാത്മകാമമോക്ഷങ്ങളുടെ ഒരാകാശമാണത്. നിരപചമായ പരമാനന്ദത്തിന്റെ ഉറവിടമാണ് രാമചരിതമാനസം. അതിന്റെ സാന്നിധ്യം മനുഷ്യരെ ആഹ്ലാദിപ്പിക്കുകയും പവിത്രരാക്കുകയും ദിവ്യതയിലേക്കുയർത്തു

കയ്യും ചെയ്യുന്നു: 'പരിശുദ്ധജീവികളുടെ ഹൃദയങ്ങളോടുകൂടി ഷര പദങ്ങൾക്കു ആകർഷകമായ തുളസീമാലയാണ് തുളസീരായ ണം.' 'ടോസ്' എന്ന മഹാന്റെ അഭിപ്രായമാണിത്.

റാസ് ഖാൻ പറയുന്നു, 'ചതുർവൃത്തങ്ങളുടെ ഫലങ്ങൾ വഹിക്കുന്ന സ്വർഗ്ഗീയ വല്ലരികളാണ് ഗോസ്വാമി തുളസീദാസന്റെ കവിതകൾ. അവ, കാമധേനു പുറത്തുനിന്നു ക്ഷീരത്തിന്റെ പ്രവാഹവുമാണ്. മറെറാരുതരത്തിൽ പറയാമെങ്കിൽ അവ, കവി ക്ഷണഭരണങ്ങളാകുന്നു. ഭഗവൽകഥ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന അദ്വൈതത്തിന്റെ കാവ്യപ്രഭാവം മുറുകുകൾക്കുപോലും ആനന്ദസന്ദായകമാണ്. അവ പഞ്ചസാരയേയും കല്ലുണ്ടത്തേയും ശക്തരയേയും അപഹർഷിക്കുകയും അമൃതിന്റെ പദവി സ്വയം അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.'

മഹാത്മജിയുടെ അഭിപ്രായം ഏതാണ്ടിപ്രകാരമാണ്: —

"അപഞ്ചലമായൊരു ഭക്തിയാണ് തുളസീദാസന്റെത്. അദ്വൈതത്തിന്റെ ആ നിസ്തലഭക്തിയിൽനിന്നു രൂപംകൊണ്ട രായാണ് ഒരുമുഖ്യഗ്രന്ഥമെന്നവണ്ണം ഹിന്ദുക്കൾക്കു കരഗതമായിരിക്കുന്നു. സാഹിത്യപരമായിത്തന്നെ രായാണ് ഒരു പ്രമുഖ ഗ്രന്ഥമാണ്. അതിന്റെ കാവ്യപ്രഭാവത്തെ ഭക്തിയുടെ മനോഹാരിത ക്ഷീണിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു കാണാം. ഉത്താനയോഗവും ഭക്തിയോഗവും രണ്ടും രണ്ടാണ്. ആത്മജ്ഞാനം നൽകുന്നതും ആധ്യാത്മികദീപ്തി വീക്ഷിപ്പിക്കുന്നതും ഭക്തിയാകുന്നു. ആഭ്യന്തരപരിത്രയവും അതു കാരണമായി നിലകൊള്ളുന്നു. വിഷയജ്ഞാനത്തിന്റെ, അഥവാ ലോകജ്ഞാനത്തിന്റെ വളർച്ചക്കു മേധാശക്തി സഹായപ്രദംതന്നെ. ഈ ഒടുവിൽ പ്രസ്താവിച്ച ജ്ഞാനത്തിനും ആത്മശുദ്ധീകരണത്തിനും തമ്മിൽ ഒരു ബന്ധവും ഇല്ലാതെയാണിരിക്കുന്നത്. മേധാശക്തിസമ്പന്നന്മാർ പലരും സദാചാരധർമ്മസകരായി കാണപ്പെടുന്നു. ഭക്തിയ്ക്കും അസദാചാരത്തിനും സഹവർത്തിത്വമില്ല. ഇത്രയും പറഞ്ഞതിൽനിന്നു വായനക്കാർ മനസ്സിലാക്കും, ഒരു ബാലൻ പരമഭക്തനാകാനും

അതുവഴി മേധാശക്തി സമാജ്ജീകരണം സാധ്യമാകും എന്ന്, മനുഷ്യൻ താദൃശഭക്തി എങ്ങനെ കരസ്ഥമാക്കും? ഇതിനു ഒരേ ഒരു പ്രത്യുത്തരം ഗീതയിലും രാമചരിതമാനസത്തിലും ഉണ്ട്.... തുളസീദാസ് രാമായണം ഭക്തിയോഗഗ്രന്ഥമാണെന്നു ഞാൻ പറയും.'"

പണ്ഡിതവരേണ്യനായ മദനമോഹനമോളവ്യ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു,

‘ലോകസാഹിത്യത്തിൽ ഗോസപാമി തുളസീദാസന്റെ മാനസരാമായണത്തിനുള്ള സ്ഥാനം അദ്വിതീയമാകുന്നു. ബ്രാഹ്മണ ക്ഷത്രിയവൈശ്യശൂദ്രക്കും ബ്രഹ്മചാരികൾക്കും ഗൃഹസ്ഥർക്കും വാനപ്രസ്ഥർക്കും സർവ്വസംഗപരിത്യാഗികൾക്കും വേദസ്മൃതിപുരാണതത്വങ്ങൾ ഉപദേശിക്കുന്ന ഒരു വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥമാണത്. പ്രയാഗയിൽ ത്രിവേണി സംഗമമെന്നപോലെ മാനസരാമായണത്തിൽ ജ്ഞാനഭക്തി വൈരാഗ്യങ്ങൾ സംഗമിക്കുന്നു. സംഖ്യാതീതങ്ങളായ മനുഷ്യജീവികളുടെ ജീവിതസർവ്വസ്വമാണത്. ജ്ഞാനം, ഭക്തി, വൈരാഗ്യം എന്നിവയുടെ സിദ്ധിക്കായി ലക്ഷോപലക്ഷം ഭക്തർ അവരുടെ ഹൃദയങ്ങൾകൊണ്ട് ഇതിലെ തീർത്ഥാടകമാകുന്ന പീയൂഷം പാനംചെയ്തിട്ടുണ്ട്. സൃഷ്ടിയുടെ അവസാനംവരെ ഈ ആസ്വാദനം തുടർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യും. അങ്ങനെ ജനസമുദായം നിരപമാനന്ദവും മുക്തിയും കരസ്ഥമാക്കുമെന്നാണ് ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നത്.

ഈ അതുല്യഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പ്രഭാവം ഇനിയും ലോകം വേണ്ടപോലെ അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. ഭാവിയിൽ അനേകം ഭാഷകളിൽ തുളസീരാമായണം വിവർത്തിതമാകുമെന്നും അതിന്റെ മാഹാത്മ്യം കൂടുതൽ കൂടുതൽ ജനങ്ങൾക്കു ഗ്രഹിക്കാൻ സംഗതിവരികയും അങ്ങനെ ഈ ഗ്രന്ഥം നിർമ്മാണപ്രദമായിത്തീരുകയും ചെയ്യുമെന്നും ഞാൻ പ്രതയാശിക്കുന്നു.

ഗോസപാമി തുളസീദാസന്റെ വിനയപത്രികയോ രാമായണമോ പാരായണം ചെയ്തയോ കേൾക്കുകയോ ചെയ്യുന്നവർ

അനുഗ്രഹീതരാണ്. ഇവരേക്കാൾ അനുഗ്രഹീതരാണ് ഗ്രന്ഥ പ്രകാശകന്മാർ. നിരവധി നഗരങ്ങളിലും ഗ്രാമങ്ങളിലും ഇന്നും രാമായണ ചർച്ച നടത്തപ്പെടുന്നുണ്ട്. അത്തരം ചർച്ചകളില്ലാത്തതിനുള്ള അതുണ്ടാക്കി രാമായണത്തിന് കൂടുതൽ കൂടുതൽ പ്രചാരം വരുത്താൻവേണ്ട ഏല്പാടുകൊടുക്കുന്നതു ഉത്തമമായിരിക്കും.

സർ. ജി. എ. ഗ്രിഗോഴ്സൺ പറയുന്നതിപ്രകാരമാണ്:—

‘ഷേക്സ്പിയറുടെ സമകാലികനായി നാമൊരു കവിയേയും പരിച്ഛിന്താവിനേയും കാണുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹമാണ് 1623-ൽ ദിവാംഗതനായ ഗോസ്വാമി തുളസീദാസ്. ആരുടെ ജനസ്ഥാധീനതയെക്കുറിച്ചുള്ള പരീക്ഷണത്തിന്നു നാമിപ്പോൾ മുതിരുന്നുവോ ആ അസാധാരണമനുഷ്യൻ ഏഷ്യാഭൂഖണ്ഡം കയ്യാറിയ ആറു മഹാകവികളിൽ ഒരാളാണ്. ഈ ആറുപേരിൽ അദ്ദേഹം അഗ്രഗണ്യനാകുന്നു. രാമായണത്തിന്റെ കർത്താവെന്നനിലയിലേ അദ്ദേഹത്തെ സാധാരണയുറോപ്യന്മാർ അറിയുന്നുള്ളു. അവർ കാണുന്നതിലും എത്രയോ ഉയർന്ന ഒരു പദവിയിലാണ് അദ്ദേഹം നില്ക്കുന്നത്. രാമകഥാഗായകന്മാരിൽ സവിശേഷവ്യക്തിമുദ്ര പതിച്ചുകൊണ്ട് തുളസീദാസൻ ശോഭിക്കുന്നു. മതത്തിന്റെ മഹാ കവികളിൽ പലരും എന്നപോലെ തുളസീദാസനും വാരാണസിയിൽ അതുലവും ഏകാകിയും കീർത്തിക്ഷേത്രസ്ഥനുമായി ലഘുജീവിതം നയിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിനു ധാരാളം അനുയായികളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇന്നു അവരുടെ സംഖ്യ ലക്ഷക്കണക്കിലാണ്. പക്ഷേ അവർ അനുകരണപ്രകൃതികളായിരുന്നില്ല. നൂറ്റാണ്ടുകളിലൂടെ ഭൂതകാലത്തിലേക്കു തിരിഞ്ഞുനോക്കുന്നപക്ഷം ഹിന്ദുസ്ഥാനത്തിന്റെ സംരക്ഷനും മാഗ്ഗിട്രിയുമെന്നനിലക്കു തന്റെ തായൊരു പാവനദീപ്തിയിൽ അദ്ദേഹം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതായി നമുക്കു കാണാൻ സംഗതിയാകും. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രഭാവത്തിന് ഒരിക്കലും മങ്ങലുണ്ടായിട്ടില്ല. നേരേമറിച്ച് ആ പ്രഭാവം അനുകൂലം വലിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ഇരിക്കുന്നു. വലിയവരേയും ചെറിയവരേയും ഒരുപോലെ സ്നേഹിക്കുകയും അവരുടെ സമസ്തശ്രേയ

സ്സിനുംവേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്ത യഥാർത്ഥമഹാത്മാവായിരുന്നു ഗോസ്വാമി തുളസീദാസൻ.

ഭക്തിരോഗം ഉപദേശിക്കുക മാത്രമല്ല അദ്ദേഹം ചെയ്തത്. അദ്ദേഹം ഉപദേശിച്ചത് എന്നോ അതു അക്ഷരത്തിലും അർത്ഥത്തിലും പ്രയോഗത്തിൽവരുത്തുന്നതിൽ അദ്ദേഹത്തിനു വിജയം സിദ്ധിക്കുകയുണ്ടായി. ഏതെങ്കിലും ഒരു പ്രത്യേകമതത്തിനോ പ്രത്യേകസംഘടനയ്ക്കോവേണ്ടി അദ്ദേഹം പ്രവർത്തിച്ചില്ല. എന്നിട്ടും ആ ആചാര്യന്റെ രാമചരിതമാനസം ഇന്നു ഒമ്പതുകോടി ജനങ്ങളുടെ വേദഗ്രന്ഥമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. ആ ഗ്രന്ഥം ഒരു വഴികാട്ടിയായി ലഭിച്ചിട്ടുള്ളവർ വാസ്തവത്തിൽ ഭാഗ്യശാലികളാണ്. തുളസീരാമായണം ഒരു പുണ്യഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പുണ്യമാതൃകയാണ്. നിരക്ഷരജനതയുടെ ഇടയിൽ മാത്രമല്ല അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുയായികളായ പരസഹസ്രം ഗ്രന്ഥകാരന്മാരുടെ ഇടയിലും രാമായണം പ്രചാരംനേടിയിരിക്കുന്നു. ക്കിടിലും കൊട്ടാരത്തിലും വസിക്കുന്ന വ്യക്തികളുടെയെല്ലാം കൈവശത്തിൽ തുളസീരാമായണം കാണാം. ഹിന്ദുക്കളുടെ ഇടയിലുള്ള വിവിധ വർഗ്ഗങ്ങളും രാമായണം വായിക്കുകയും കേൾക്കുകയും ആസ്വദിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിൽ അതീവശ്രദ്ധാലുക്കളാണ്. അവർ വലിയ വരാകാം; ചെറിയവരാകാം, ധനികരോ നില്പനരോ ആവാം; യുവാക്കളോ വൃദ്ധരോ ആകാം. ഇന്ത്യാചരിത്രത്തിൽ തുളസീദാസനുള്ള പ്രാധാന്യം അല്പമൊന്നുമല്ല. രാമചരിതമാനസത്തിന്റെ സാഹിത്യനിലവാരം എന്തുതന്നെയായിക്കൊള്ളട്ടെ, ബഗൽപൂർ മുതൽ പഞ്ചാബ് വരെയും ഹിമവാൻ മുതൽ നന്ദവരെയും ഉള്ള രാജ്യത്തിലെ ജനത ആ ഗ്രന്ഥത്തെ ഏറ്റവും ദിവ്യമായ ഒന്നായി സങ്കല്പിക്കുന്നുണ്ട്. അരന്തററാണ്ടു മുമ്പ് ഒരു പഴയ മതപ്രചാരൻ എന്നോട് പറയുകയുണ്ടായി 'തുളസീരാമായണം നല്ലപോലെ പഠിച്ച് അതിൽ വൈദഗ്ദ്ധ്യം സമ്പാദിച്ചവർക്കല്ലാതെ 'അപ്പർ ഇന്ത്യ'യിലെ നിവാസികളെപ്പറ്റി സാമാന്യമായി അറിവാൻ കഴിവുണ്ടാകയില്ല' എന്നും. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതു വളരെ ശരിയെന്നും എനിക്കു ബോദ്ധ്യമായിട്ടുണ്ട്.

സുപ്രസിദ്ധ പണ്ഡിതനും നല്ലൊരു സാഹിത്യകാരനുമായ ഹീരേന്ദ്രനാഥത്തോടു തുളസീദാസിനേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രമുഖ കൃതിയായ രാമചരിതമാനസത്തേയും കുറിച്ച് ഇപ്രകാരമാണ് പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നത്:—

‘തുളസീദാസ് രാമായണം മൂന്നാവർത്തി ഞാൻ വായിക്കുകയുണ്ടായി. അദ്ദേഹത്തേയും രാമായണത്തേയും പഠിച്ച് എനിക്കുള്ള ബഹുമാനവും ഭക്തിയും അപാരമാകുന്നു.

തുളസീദാസ് മഹാനായൊരു ഭഗവദ്ഭക്തനാണ്. ജ്ഞാനഭക്തിയോഗങ്ങളെ പുറസ്തരിച്ചുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശ്വാസം അചഞ്ചലവും അനിഷേധ്യവുമായിരുന്നു എന്നു കാണാം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സന്യാസജീവിതവും വിശാലവീക്ഷണവും ജീവിതരഹസ്യങ്ങളിലുള്ള ദീപ്തഛായയും സാധാരണവായനക്കാരുടെ ശ്രദ്ധാഭക്തികളെപ്പോലും ആകർഷിച്ചിരുന്നു എന്നതു തികച്ചും പരമാർത്ഥമാണ്. ഇന്ത്യൻ പ്രാദേശികഭാഷകളിലുണ്ടായിട്ടുള്ള ഏതൊരു ഗ്രന്ഥത്തേക്കാളും മേത്തരമായ ഒന്നാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാമായണമെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു. വാല്മീകിയുടെ അനശ്വരകൃതിയായ രാമായണത്തെ കവച്ചുവെക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ തുളസീദാസന്റെ രാമായണം ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ എന്നെന്നിരിക്കു തോന്നിപ്പോയിട്ടുണ്ട്. തുളസീദാസ് രാമായണവുമായി പരിചയപ്പെടുക എന്നതിന്റെ അർത്ഥം ലോകത്തിൽ എന്തെന്തുകാര്യങ്ങൾ അവശ്യം അറിയണമോ അവയുമായി പരിചയപ്പെടുക എന്നതാണ്.’

എൻ. സി. കെൽക്കർ പറയുന്നു, ‘ഗോസാമി തുളസീദാസിന്റെ പേർ മഹാരാഷ്ട്രജനതക്കു തികച്ചും പരിചിതമാണ്. മഹാരാഷ്ട്രസന്യാസിമാരുടെ പരമ്പരയിൽ തുളസീദാസിനു സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള ബഹുമാതി അനല്പമായിരുന്നു.

കുറേക്കാലം മുമ്പ് ജബൽപ്പൂരിലെ മഹാരാഷ്ട്രപണ്ഡിതനായ ശ്രീ. ജാംദാർ, തുളസീദാസന്റെ ഒരു പതിപ്പ് മഹാരാഷ്ട്രജനതയുടെ ആവശ്യാർത്ഥം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായി. അതിൽ അദ്ദേഹം ഹിന്ദിപദ്യങ്ങൾക്കു മറുപടിയിൽ ഒരു

വിവർത്തനവും കൊടുത്തിരുന്നു എന്നാണെന്റെ ഓർമ്മ. ആ ഗ്രന്ഥം പണ്ഡിതന്മാർക്കും പാഠകന്മാർക്കും ഒന്നുപോലെ സമാദരണീയവുമായിരുന്നു.

ഹിന്ദിഭാഷാ പ്രാവീണ്യം ഇല്ലാത്ത മഹാരാഷ്ട്രർക്കുപോലും തുളസീരാമായണത്തിലെ ഗാനാത്മകതയേയും ശബ്ദാലങ്കാരകോലാഹലത്തേയും സ്തുതിക്കാതിരിക്കാൻ സാധ്യമല്ല.'

ശ്രീ. സി. വൈ. ചിന്താമണിയുടെ അഭിപ്രായം എന്തെന്നു ശ്രദ്ധിക്കുക:—

'സംസ്കൃതത്തിൽ വാല്മീകിയും ഹിന്ദിയിൽ തുളസീദാസും വിരചിച്ചിട്ടുള്ള രാമായണങ്ങൾ അക്ഷയങ്ങളും അനശ്വരങ്ങളുമായ അമൃതഗ്രന്ഥങ്ങളാകുന്നു. രാമായണകഥ മുഴുവൻതന്നെ ആവേശജനകവും ആദർശഭരിതവുമാണ്. രാമന്റെ പിതൃഭക്തിയും പ്രജാക്ഷേമതൽപരതയും, സീതയുടെ ഭർത്തൃഭക്തിയും ഭരതലക്ഷ്മണന്മാരുടെ ഭ്രാതൃഭക്തിയും ഹനുമന്റെ സ്വാമിഭക്തിയും എല്ലാക്കാലത്തും മനുഷ്യസമുദായം പഠിക്കേണ്ട വിശിഷ്ടപാഠങ്ങളിൽ ചിലതു മാത്രമാകുന്നു.'

മഹാരാജാധിരാജ് സർ. വിജയചന്ദ്രമഹതാബ് ബഹദൂർ ഓഫ് ബർഗ്ഗാൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു, 'തുളസീരാമായണം ധർമ്മധർമ്മങ്ങളുടെ ഒരു സമരചരിത്രഗ്രന്ഥമാണ്. അതു വീണ്ടും വീണ്ടും വായിക്കാൻ ഞാൻ പ്രേരിതനാകാറുണ്ട്.'

'രാമായണം മനുഷ്യരാശിയുടെ ബൈബിളാണെന്നു പ്രസ്താവിക്കുന്ന ഹുബ്ബ സാഹിത്യകാരനായ ചാററു ബ്രിയാൻസിന്റെ അതേ അഭിപ്രായമാണ് എനിക്കും.' എന്നും വി. എൻ. മേരത പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു.

ബാബു രാജേന്ദ്രപ്രസാദ് അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതെന്തെന്നുകൂടി കേൾക്കുക:—

'രാമചരിതമാനസനിമിതികൊണ്ട് തുളസീദാസ്, ലോകത്തിൽ അതിവിശിഷ്ടമായൊരു സേവനമാണ് നിർവ്വഹിച്ചിരിക്കുന്നത്. നമ്മുടെ പുരാണങ്ങളും ദർശനങ്ങളും സംസ്കൃതഭാഷയിൽ

ലായതുകൊണ്ട് അവ ആ ഭാഷ അറിയാത്തവരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം നിഷ്പ്രയോജനങ്ങൾതന്നെ. സംസ്കൃതഭാഷാഭിജ്ഞന്മാർക്കു അത്തരം വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങൾകൊണ്ട് ഉപകാരമുണ്ടാകുന്നുള്ളു. മതചർച്ചകളിൽ അവർ ആവക ഗ്രന്ഥങ്ങളെ പരാമർശിക്കാറും ഉണ്ട്. ഇത്തരമൊരന്തരീക്ഷത്തിലാണ് തുളസീദാസന്റെ വരവ്. അദ്ദേഹം പൗരാണികങ്ങളും ദാർശനികങ്ങളുമായ ആശയങ്ങൾ സംഗ്രഹിച്ച് ഹിന്ദി ഭാഷയിലൂടെ അവ ആവിഷ്കരിച്ചു. വിശിഷ്ടജ്ഞാനത്തിനുള്ള ഒരു ഉപാധി എന്ന നിലയ്ക്കു തുളസീദാസനായണം കൂടുതൽ ഭക്തിശ്രദ്ധകളോടെ ജനങ്ങൾ അംഗീകരിച്ചു. അതിനു അവരുടെ ഇടയിൽ വലുതായ പ്രചാരവും ഉണ്ടായി. നിരവധി സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ മാനസരമായണപാരായണംകൊണ്ടും കേരവിക്കൊണ്ടും കൃതാർത്ഥരാണ് ഇന്ന്. പൗരാണികങ്ങളും ദാർശനികങ്ങളുമായ വിജ്ഞാനത്തിന്റെ സിദ്ധിയ്ക്കു കഴിഞ്ഞ മൂന്നു ശതാബ്ദങ്ങളായി ഉത്തരേന്ത്യക്കാരെ അനുഗ്രഹിച്ച ഒരേ ഒരു ഗ്രന്ഥം തുളസീദാസ് ദാമയണമാണെന്നു അതിശയോക്തി സ്വർംകൂടാതെ പറയാം.

ദാമയണപാരായണത്തിന്നു വടക്കേ ഇന്ത്യയിൽ പ്രചാരപ്രചാരമാണുള്ളത്. പുർവാഹനത്തിൽ, ഗുഹജോലികളെല്ലാം കഴിഞ്ഞതിനുശേഷവും, നിശാഭോളയിലും അവിടത്തുകാർ സംഘം സംഘമായും ഒറ്റയ്ക്കും ദാമയണം വായിക്കുകയും കേൾക്കുകയും പതിവാണ്. നിരക്ഷരരായ പലർക്കും പതിവായി ദാമയണം കേട്ടു അതിലെ പല പദ്യങ്ങളും ഹൃദിസ്ഥമാക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. സന്ദർഭം വരുമ്പോളെല്ലാം അവർ ആവക പദ്യങ്ങൾ ഉദ്ധരിക്കുകയും ചെയ്യും. ഭക്തന്മാർക്കും സന്യാസിമാർക്കും തികച്ചും പ്രയോഗാർഹങ്ങളായ ആശയങ്ങളും പദങ്ങളുമാണ് തുളസീദാസ് ദാമയണത്തിലുള്ളത്. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് ഇക്കാലത്തും ദാമയണപദ്യങ്ങൾ ഭക്തിശ്രദ്ധാപൂർവ്വം ജനങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്യുന്നതും. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് അനേകലക്ഷം സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ പ്രാപഞ്ചികസാഗരതരണത്തിനുള്ള നൗകയായി ദാമയണം പരി

ഗണിക്കുന്നതും. ഭക്താഹ്വയത്തിലൂടെ പ്രവഹിച്ച ആശയങ്ങളാണ് തുളസിയുടെ മാനസ സരോവരത്തിലെ ഉള്ളടക്കം. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് അതിലെ വാക്കുകൾക്ക് അത്രത്തോളം വശ്യശക്തി ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതും.

ഭഗവദ്ഭക്തന്മാരല്ലാത്തവർക്കും രാമചരിതമാനസത്തിലെ കാവ്യഭംഗി സമാകഷ്ടമാണ്. ലോകത്തിലെ ഇതര ഇതിഹാസങ്ങളോട് സമശീഷ്മായിനില്പാൻ തുളസീരാമായണത്തിനുകരുതും കഴിവും ഉണ്ട്. കാവ്യരസാസ്വാദനം കൊണ്ടുമാത്രം സംതുപ്തരാകാൻ ഒരുക്കമുള്ളവർക്കും തുളസീരാമായണം കൈയൊഴിക്കാൻ വയ്യ. അവർ അതു വീണ്ടുംവീണ്ടും വായിക്കാനും ചിന്തിക്കാനും ആസ്വദിക്കാനും മുൻകൈയെടുക്കുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശവും വ്യക്തമാണ്. തുളസീരാമായണപാരായണംകൊണ്ടു ക്രമത്തിൽ പലർക്കും ഭഗവദ്ഭക്തരാകാൻ കഴിയുമെന്നുള്ളതു പരമാർത്ഥംതന്നെ. ആംഗലസാഹിത്യകാരന്മാരിൽ ഒരാളായ അസിസൻ ഒരിക്കൽ പറയുകയുണ്ടായി, ദാർശനികങ്ങളായ വിജ്ഞാനശകലങ്ങളുടെ ഗ്രന്ഥശേഖരങ്ങളാണ് ഇന്ത്യക്കാരുടെ ഹൃദയങ്ങളെന്ന്. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു ഭാഗികമായി ശരിയാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ തുളസീദാസന്റെ ആശയങ്ങളിൽ പലതും രാമായണഭക്തരായ നിരവധിപക്ഷം സ്രീപുരുഷന്മാരുടെ രസനാഗ്രങ്ങളിൽ ലാസ്യം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഏതു ഗ്രാമത്തിൽ ചെന്നാലും ഏതു തെരുവിൽചെന്നാലും നമുക്കവിടെനിന്നെല്ലാം കണ്ടറിയാം മാനസ സരോവരത്തിലെ പ്രബുദ്ധങ്ങളായ നിരവധി ആശയരത്നങ്ങളുടെ അമൃലുടീപ്പിപ്രഭം. വിസ്തൃതികളുടെ നാവിലുമുണ്ട് ഭക്തതുളസിയുടെ മനോജ്ഞങ്ങളുംപരിവൃത്തങ്ങളുമായ വാണികരും.

ബി. പട്ടാഭിസിതാരാമയ്യ പറയുകയാണ്, 'ഇന്ത്യൻ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കെല്ലാം ഒരുകാലത്തു അയോധ്യ മാതൃകയായിരുന്നു. ഇന്നത്തെ രാഷ്ട്രീയഭാരതത്തിനും അതൊരു മാതൃകയാകാൻ വിരോധമില്ല. മഹാനായൊരു രാജാവായിരുന്നു ശ്രീരാമൻ. അദ്ദേഹം ഹിന്ദുക്കളുടെ മാത്രം ആദർശമല്ല. ലോകത്തിലുള്ള ജനതയ്ക്കെല്ലാം

അദ്വൈതം മാതൃകാപുരുഷനാണ്. ഒരു സംസ്ഥാനം ഉത്തമസമ്പ്രദായത്തിൽ ഭരിക്കപ്പെടുമ്പോൾ നാം അതിനു രാമരാജ്യം എന്നു പേർ നൽകുന്നു.

രാമന്റെ മൂന്നു വിശിഷ്ടഗുണങ്ങൾ എടുത്തുപറയാതെ കഴിയില്ല. ഹിതവാക്ക്, പ്രിയവാക്ക്, മധുരവാക്ക് ഇതാണാമെന്നു ഗുണങ്ങൾ. ഇവ ചിലപ്പോൾ ധാർമികങ്ങളോ സത്യാധിഷ്ഠിതങ്ങളോ ആവാതിടയില്ലെന്നു തോന്നാം. നത്യധർമ്മങ്ങളെ പുരസ്കരിച്ചു നിങ്ങൾക്കെന്തെങ്കിലും പാരയേണ്ടിവരുമ്പോൾ അതു മധുരമായും ഹൃദ്യമായും ഇരിക്കാൻ അങ്ങേയ്ക്കു യത്നിക്കണം. എതിരാളികളെ നിങ്ങളുടെ പക്ഷത്തേക്കാകർഷിക്കാൻ അത്തരം വാക്കുകൾ വളരെയേറെ സഹായിക്കുമെന്നു തീച്ചയാണ്. തുളസീദാസ് രാമായണമെന്ന പവിത്രഗ്രന്ഥത്തിന്റെ സാഹിത്യമൂല്യം പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിൽക്കവിഞ്ഞു ആധ്യാത്മികവികസനകാര്യത്തിൽ മറ്റൊന്നും ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടില്ല.

ശ്യാമപ്രസാദമുഖർജി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു ഈവിധമാകുന്നു.

‘രാമായണത്തേക്കാൾ പ്രചുരപ്രചാരത്തോടുകൂടിയ ഒരു കാവ്യമില്ല. ധനികനാൽ ഭരിദ്വനാൽ ഐക്യകണ്ഠേന ഹ്രാഘിക്കുന്ന വേറൊരു ഗ്രന്ഥവും ഇല്ല. നൂറ്റാണ്ടുകൾക്കു മുമ്പ് വിരചിതമായ തുളസീരാമായണം ഇന്നും നൂതനമായിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ സൗന്ദര്യത്തിനും ഒട്ടും കോട്ടംതട്ടിയിട്ടില്ല. ലോകസാഹിത്യങ്ങളിൽ അനിഷേധ്യമായൊരു സ്ഥാനമാണ് തുളസീരാമായണം കരസ്ഥമാക്കിയിരിക്കുന്നത്. രാമായണത്തിലെ വിശിഷ്ടാശയങ്ങളും മഹത്തായ സംഭവങ്ങളും ബാല്യത്തിൽത്തന്നെ കേട്ടു ആവേശംകൊള്ളാത്ത ഒരു ബുദ്ധിജീവിയെങ്കിലും ഇന്ത്യയിലില്ല.’

ജയറാംദാസ് ദൗളത്റാം പറയുന്നു, ‘19 കൊല്ലം മുമ്പ് എനിക്കു ജയിൽവാസം അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്ന ഒരു സന്ദർഭമായി. അക്കാലത്താണ് ഞാൻ തുളസീരാമായണം വായിച്ചത്. ആ പവിത്രഗ്രന്ഥം ദിവ്യാഭ്യർത്ഥനകളുടെ ഒരു കേന്ദ്രമാണ്. മനസ്സിനും ആത്മാവിനും വിഭവസമൃദ്ധമായ ആഹാരംകൊടുത്തു

പോഷിപ്പിക്കാൻ രാമായണത്തിനു കഴിയും. ഐഹികപാരത്രികങ്ങളെ സമത്വമായി കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന സുദുർല്ലഭമായൊരു ഉൽകൃഷ്ടഗ്രന്ഥത്തിന്റെ നിലയിൽത്തന്നെ തുളസീരാമായണത്തിനു തലയുയർത്തിനില്ക്കാൻ സാധിക്കും.' നമ്മുടെ പ്രധാനമന്ത്രി ജവഹർലാൽ നെഹ്റു പറയുന്നു, "തുളസീദാസന്റെ രാമചരിതമാനസം ഇന്ത്യയിലെ ലക്ഷക്കണക്കിലുള്ള ജനങ്ങളുടെ ജീവിതത്തെ രൂപപ്പെടുത്താൻ സഹായിച്ച ഒരു മഹത്തായ ഇതിഹാസ കാവ്യമാണ്. അനവധി ആളുകളുടെ ഹൃദയത്തെ അതു വശീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്."—12-1-'62. വാരാണസി.

വ്യാഖ്യാതാവിന്റെ നിവേദനം.

ശ്രീരാമഭക്തന്മാരിൽ അഗ്രഗണ്യനും ഭാഗവതോത്തമസവും അനുഗൃഹീതകവിയുമായ ഗോസപാമി തുളസീദാസന്റെ അഖില ലോകപ്രശസ്തവും ആദ്യന്തമനോഹരവും കാവ്യഗുണസമ്പന്നവുമായ രാമചരിതമാനസത്തിനു നാതിവിസ്തൃതമായ ഒരു വ്യാഖ്യാനം എഴുതുവാൻ എനിക്കു സാധിച്ചതു ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ കാരുണ്യം ഒന്നുകൊണ്ട് മാത്രമാണെന്നേ ഞാൻ കരുതുന്നുള്ളൂ.

ഹിന്ദി ഭാഷയിൽ എനിക്കുള്ള സാമാന്യപരിചയം വെച്ചുകൊണ്ട് മാനസസരസ്സുപോലെ അപാരവും അത്യുഗാധവും പരമപവിത്രവും ദുഷ്പ്രാപ്യവുമായ തുളസീരാമായണ സരോവരത്തിലേക്കിറങ്ങാൻ ഞാൻ വളരെ ഭയപ്പെടുകയും ശങ്കിക്കുമുണ്ടായി. എന്നാലും ആ കവീശ്വരനിലും 'സ്വാന്തസ്ഥനായ ഭഗവാനിലും' രാമായണത്തിലും എനിക്കുള്ള ഭക്തിശ്രദ്ധകൾ മുൻനിർത്തി എന്റെ ബുദ്ധിക്ക് കഴിവിന്നും അനുസരിച്ച് ഞാൻ എന്റെ സംരംഭം ഏതാണ്ട് പൂർത്തിയാക്കി സജ്ജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിക്കാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

തുളസീരാമായണത്തിനു കൈരളിയിലൊരു വ്യാഖ്യാനം രചിക്കാൻ എന്നെ പ്രേരിപ്പിച്ച സാഹചര്യങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണെന്ന് ഞാൻ ഇവിടെ രേഖപ്പെടുത്താം. ഒന്നാമതു ഹിന്ദി ഭാഷ

യുദ്ധമായി പശുഭവാൻ ഇതേവരെ സാധിച്ചിട്ടില്ലാത്ത എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട സഹോദരന്മാർക്കു, സ്വഭാഷയിലൂടെ ഹിന്ദി പരിചയിക്കാൻ സംഗതിയാകണം.

വേദസമ്മതമായ രാമകഥ തുളസീദാസന്റെ മാനസസരസ്സിലൂടെ ഒഴുകി മന്ദാകിനിയിൽ വിലയിക്കുന്ന ആ അഭ്യമദ്യം എന്റെ നാട്ടുകാർക്കു കൺകുളിരെക്കണ്ടു് ആസ്വദിക്കാൻ ഇടയാകണം.

ഇതോടൊപ്പം വാല്മീകിരാമായണവും അദ്ധ്യാത്മരാമായണവുമായി രാമചരിതമാനസം ഒരു താരതമ്യപ്പെടുത്തി അധ്യയനം ചെയ്യാനും ചിന്തിക്കാനും എന്റെ ഭ്രാതാക്കൾക്കു സാധിക്കണം. ഇവയ്ക്കെല്ലാം പുറമെ ഭഗവദ്ഭക്തിയും ധർമശ്രദ്ധയും അതുപോലുള്ള മറ്റ് ആധ്യാത്മികഗുണങ്ങളും അനുവാചകഹൃദയങ്ങളിൽ അങ്കുരിപ്പിക്കാനും സംഗതിയാകണം.

വാല്മീകിരാമായണവും അദ്ധ്യാത്മരാമായണവും കേരളീയരായ നമ്മളിൽ പലർക്കും പരിചയമുള്ള വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങളാണ്. എന്നാൽ ദുർല്ലഭം ചിലർക്കു മാത്രമേ തുളസീരാമായണം വായിച്ചാസ്വദിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളൂ. വാല്മീകിരാമായണം സംസ്കൃതഭിജ്ഞന്മാർക്കു് കരതലാമലകമാണ്. അനഭിജ്ഞന്മാർക്കു കട്ടേ മഹാകവി വള്ളത്തോളിന്റെ വിവർത്തനംകൊണ്ടും വാല്മീകിരാമായണത്തിന്റെ സൗന്ദര്യം ആസ്വദിക്കാം. മാത്രമല്ല വാല്മീകിരാമായണത്തിനുതന്നെ ചില മലയാളവ്യാഖ്യാനങ്ങളും ഉണ്ടു്. ആവശ്യം കേരളീയർക്കു വാല്മീകിയുമായി പരിചയപ്പെടാൻ സൗകര്യം സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. അദ്ധ്യാത്മരാമായണത്തിനാണെങ്കിൽ തുഞ്ചത്താചാര്യപാദങ്ങളുടെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടു് നൂററാണ്ടുകളായി കേരളത്തിൽ പ്രചുരപ്രചാരവും സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ രാമചരിതമാനസമാകട്ടേ നമ്മുടെയിടയിൽ പ്രചരിച്ചിട്ടില്ല. ഈ ദുസ്ഥിതിയ്ക്കു ഒരേ ഒരു കാരണം ആ ഗ്രന്ഥം കേരളീയർക്കു പരിചയമില്ലാത്ത പ്രാചീന ഹിന്ദിഭാഷയിൽ വിരചിതമാണു് എന്നതത്രെ.

ഇന്ത്യ സ്വതന്ത്രമായതോടുകൂടി ഹിന്ദി, ഇന്ത്യയുടെ പൊതു ഭാഷയായി അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇന്നു കേരളത്തിലെ വിദ്യാലയങ്ങളിലും കലാലയങ്ങളിലും ലക്ഷക്കണക്കിനു വിദ്യാർത്ഥികൾ ഹിന്ദി പഠിക്കുന്നുണ്ട്. അവർക്കു ഹിന്ദിയുമായി സാമാന്യചരിചയവും സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഹിന്ദി പ്രചാരസഭയും സംസ്ഥാനഗവണ്മെന്റുകളും ഹിന്ദി പ്രചരിപ്പിക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ മുൻകൈയെടുത്തു പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇത്രയൊക്കെയായിട്ടും രാമചരിതംപോലുള്ള വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നമ്മുടെ നാട്ടുകാരിൽ ബഹുഭൂരിഭാഗവും അജ്ഞന്മാരാണെന്നു വ്യസനപ്പൂർവ്വം സമ്മതിക്കാതെ നിവ്വാഹമില്ല. ഈ ന്യൂനതയ്ക്കു അല്പമെങ്കിലുമൊരു പരിഹാരമുണ്ടാക്കാൻ രാമചരിതമാനസവ്യാഖ്യാനം സഹായകമായിത്തീരുമെന്നു എനിക്കു ദൃഢവിശ്വാസമുണ്ട്.

എന്റെ ഈ ലഘുവ്യാഖ്യാനം നിദ്ദോഷമാണെന്നു എനിക്കു ഭിമാനമില്ല. ഇതിൽ പാകപ്പിഴകൾ കണ്ടേക്കാം. കവിയുടെ ആശയം ശരിക്കും ഗ്രഹിക്കാൻ കഴിയാതെ വ്യാഖ്യാതാവ് കുഴങ്ങുന്ന അല്പംചില അവസരങ്ങളും ഇതിൽ ഉണ്ടാകാം. തുളസീദാസന്റെ വാക്കുകളുടെ ശരിയായ അർത്ഥം കാണിക്കുന്ന പദങ്ങൾ കിട്ടാതെവന്ന ചില അവസരത്തിൽ അദ്ദേഹം പ്രയോഗിച്ച അതേ വാക്കുതന്നെ വ്യാഖ്യാതാവും പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതായി അനുമാനംചെയ്യാൻ കണ്ടേക്കാം. 'സപഥ' എന്നൊരു പദംതന്നെ ഉദാഹരണത്തിന്നെടുക്കാം. ഈ വാക്കിനു ഹിന്ദിയിലുള്ള അർത്ഥം 'സുഗന്ധ' എന്നാണ്. സുഗന്ധിന്റെ അർത്ഥമോ 'സപഥ' എന്നും ശപഥമെന്നാണ് തുളസീദാസൻ സപഥമായംഗീകരിക്കുന്നതെങ്കിൽ ആ വാക്കു സന്ദർഭത്തിന്നു ചിതമായിരുന്നമല്ലോ. അങ്ങനെ വരുന്നില്ല. ചില ഭിക്ഷകളിൽ ശപഥമെന്ന വാക്കു യോജിക്കുന്നുണ്ടെന്നും. ഇത്തരം പ്രകൃതങ്ങളിൽ ശപഥം എന്ന വാക്കുതന്നെ വ്യാഖ്യാനത്തിലും ഞാൻ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടാകും. വായനക്കാർക്കു് അർത്ഥം.

മനോമാലിന്യങ്ങളിൽ ഒന്നായി തുളസീദാസൻ 'മാന'ത്തെ കണക്കിലെടുക്കുകയും മാനം വർദ്ധിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. കാമം, ക്രോധം, ലോഭം, മോഹം, മദം, മാത്സര്യം എന്നിവയിലൊന്നും മാനം പെടുന്നില്ല. സംസ്കൃതഭാഷയിലാകട്ടെ മാനത്തിന് 'മാനശ്ചിത്തസമുന്നതി' എന്നു അർത്ഥവും കാണുന്നു. ചിത്തത്തിന്റെ സമുന്നതഭാവമാണ് മാനമെങ്കിൽ അതു വർദ്ധമാകുന്നതെങ്ങനെ? നമ്മുടെ നാട്ടിലും ചില മുദ്രാവാക്യങ്ങളിൽ 'മാനം കുലധനം ഹി ന:' എന്നു ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. തുളസിയുടെ 'മാന'ശബ്ദത്തിനു എന്തു അർത്ഥമാണ് നൽകേണ്ടതെന്നു എനിക്കു മനസ്സിലാവാതെയായി. തുളസിയുടെ മാനത്തിനു ഗദ്യെന്ന് അർത്ഥം വ്യാഖ്യാതാവും സ്വീകരിച്ചിരിക്കുകയാണ്. അതാണ് മാനത്തിന് അദ്ദേഹം വിവക്ഷിക്കുന്ന അർത്ഥമെന്നു എനിക്കു തോന്നി; അങ്ങനെ ഞാൻ ആ അർത്ഥം സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഒരേവാക്കു ഒരിടത്തു ഒരർത്ഥത്തിലും മറ്റൊരിടത്തു വേറൊരർത്ഥത്തിലും തുളസീദാസൻ പ്രയോഗിച്ചുകാണുന്നു. 'ബിനതി' ഇതിനൊരു ഉദാഹരണമാണ്. ചിലേടത്തിതിനു വണക്കം അഥവാ വിനയപ്രകടനം എന്നൊക്കെയാണ്. ബിനതിയ്ക്കു രണ്ടുതരം അർത്ഥം വ്യാഖ്യാനത്തിലും ഞാൻ കൈക്കൊണ്ടിട്ടുണ്ട്.

കവികൾ നിരങ്കുശരാണെന്ന കാര്യത്തിൽ ആർക്കെങ്കിലും വല്ല സംശയവും ഉണ്ടെങ്കിൽ അവർ തുളസീരാമായണമൊന്നുനോക്കിയാൽ മതി. അവരുടെ ആ സന്ദേഹം ഉടനെ തീരും. ഏതോ ഒരു സംസ്കൃതകവി പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുപോലെ 'അപി മാഷം മഷം കൂര്യാൽ ഹരന്ദോഭംഗം നകാരയേൽ' ഇതാണ് തുളസിയുടേയും ചോദ്യം. ഹരന്ദോഭംഗം വരാതിരിക്കണം; മാഷത്തെ മഷമെന്നു പ്രയോഗിച്ചാലും വേണ്ടില്ല. തുളസീദാസൻ ഭഗവന്തനെ ചിലപ്പോൾ 'ഭഗവാനാ'യായി നീട്ടും. ഭഗവാനായേ ഭഗവന്തനാകും. സീത ചിലപ്പോൾ സീയയാകും. വക്ഷസ്സിനും ഹൃദയത്തിനും 'ഉര' (ഉരസ്സ്) ശബ്ദം പ്രയോഗിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു

കൂസലും ഇല്ല. 'ജോഗ' ചിലപ്പോൾ ജോഗ എന്നാകും; ജോഗ അഥവാ ജോഗ എന്നുമാവും മറ്റുമല സന്ദർഭങ്ങളിൽ. ഭാത്തി എന്നും ഭാത്തി എന്നും രണ്ടു രൂപവും അദ്ദേഹം പ്രയോഗിക്കും. സാഥ് ചിലപ്പോൾ സാഥാ എന്നാകും. രാജ രാജ എന്നാകും. ലക്ഷനും ലക്ഷ്മനും അദ്ദേഹത്തിന് ഒരുപോലെ തന്നെയാണ്. ഹിയ് എന്നും ഹുദയ് എന്നും രണ്ടു രൂപവും അദ്ദേഹം പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സംസ്കൃതപദങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം അറിഞ്ഞതാ അറിയാതെ യോ ചില പദപ്രയോഗങ്ങൾ തെറ്റായി കടന്നുകൂടിയിട്ടുണ്ടെന്നു വസ്തുതയും ഞാൻ മറച്ചുവെക്കുന്നില്ല. ഇതൊക്കെ നോക്കുമ്പോൾ നാം ചെട്ടെന്നോത്തുപോകുന്നതു ഉണ്ണായിവാരിയരേയായിരിക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചാളമാടവുള്ളൊരും, ചാമിവ, തരുവരേഷു തരുവരേഷു, ഉണ്ടെമ്മാനില്ല, ഇല്ലെമ്മാനില്ല എന്നിങ്ങനെയുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ നമുക്കും പരിചയമാണല്ലോ.

വേദം, ഇതിഹാസം, പുരാണം, തർക്കം, സാംഖ്യം, വേദാന്തം, മീമാംസ, കാവ്യം, നാടകം, അലങ്കാരം എന്നിവയിലെല്ലാം തികഞ്ഞ പണ്ഡിതനായിരുന്നു തുളസീദാസ്സെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാമചരിതം സ്പഷ്ടമാകുന്നുണ്ട്.

തുളസീദാസന്റെ പദസ്വാധീനശക്തിയെക്കുറിച്ച് എത്ര തന്നെ പറഞ്ഞാലും പോരാ. 'ബാണോച്ഛിഷ്ടം ജഗൽസർപ്പം' എന്നു ഭട്ടബാണനെ സംബന്ധിച്ച് ഏതോ ഒരു സംസ്കൃതകവി പറഞ്ഞതുപോലെ 'ദാസോച്ഛിഷ്ടം ജഗൽസർപ്പം' എന്നു നമുക്കും തുളസീദാസന്റെ പദസ്വാധീനത്തെപ്പറ്റി പറയാൻ തോന്നിപ്പോകും. അദ്ദേഹം രാമായണത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുള്ള വാക്കുകൾ ഹിന്ദിഭാഷയിൽനിന്നു വേറെയാക്കുന്നപക്ഷം ആ ഭാഷയിൽ പദത്തിന്റെ പട്ടികയിൽ പൂജ്യംതന്നെ ചേർക്കേണ്ടിവരും. ഹിന്ദി പദങ്ങളും സംസ്കൃതപദങ്ങളും ക്ഷീരനീരന്യായേന യോജിപ്പിച്ചു വാരിവിളമ്പാൻ തുളസിയെപ്പോലെ വശ്യവാക്കായിട്ടുള്ള അനുഗൃഹീതകവികൾക്കേ സാധ്യമാകയുള്ളൂ.

ഉപമ, ഉൽപ്രക്ഷ, അത്മാന്തരന്യാസം, രൂപകം, രൂപകാ
തിശയോക്തി, ശ്ലേഷ തുടങ്ങിയ അത്മാലങ്കാരങ്ങളും അന്ത്യപ്രാ
സം, ആദിപ്രാസം, അനുപ്രാസം തുടങ്ങിയ ശബ്ദാലങ്കാരങ്ങളും
രാമചരിതമാനസത്തിൽ സുലഭമാണ്.

ഭക്തിവണ്ണനയിൽ കവി, തന്നെത്തന്നെയും മറന്നുപോകുന്നു
ണ്ട്. എത്ര വണ്ണിച്ചാലും അവസാനിക്കാത്തതാണത്തരം സന്ദർ
ങ്ങളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കുകൾ. പൗനരൂക്യമൊന്നും അ
ദ്ദേഹം അപ്പോൾ കാക്കയില്ല. രാമനെപ്പറ്റിയാകുമ്പോൾ വി
ശേഷിച്ചും.

ഇങ്ങനെ പലതുകൊണ്ടു നോക്കിയാലും തുളസീദാസ് രാമാ
യണം പാടാനും പഠിക്കാനും കേൾക്കാനും ആസ്വപദിച്ചാനന്ദി
ക്കാനും സർവ്വമാ പര്യാപ്തമായ ഉത്തമോത്തമഗ്രന്ഥമാണെന്നു
കാണാം. അത്തരമൊരു പവിത്രഗ്രന്ഥത്തിനു ഞാനെഴുതിയ വ്യാ
ഖ്യാനം എങ്ങനെയിരിക്കുന്നു എന്നറിയാനുള്ള വെമ്പലോടെ
കൈയെഴുത്തുകോപ്പി, രാഷ്ട്രഭാഷാ പ്രവീണനും, ഹിന്ദി സാഹി
ത്യപാരംഗതനും, പാലക്കാട് ഹിന്ദി മഹാവിദ്യാലയത്തിലെ
പ്രധാനാദ്ധ്യാപകനും എന്റെ പ്രാണസുഹൃത്തുമായ ശ്രീ. വാസു
മേനോൻ അയച്ചുകൊടുത്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മറുപടി കിട്ടിയ
പ്പോൾ മാത്രമേ എനിക്ക് ശ്വാസം നേരെ പോയുള്ളൂ. പ്രോത്സാ
ഹനകരമായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ എഴുത്തു്. അതിന്റെ നേർ
പകുപ്പു് ഞാനിവിടെ ഉദ്ധരിച്ചുകൊള്ളട്ടെ:—

“പ്രിയപ്പെട്ട രാമൻമേനോൻ,

കൈരളിയുടെ ശ്രീകോവിലിൽ കാഴ്ചവെയ്ക്കുവാൻ താങ്കൾ
തയ്യാറാക്കിയ രാമചരിതമാനസത്തിന്റെ ഏഴു സോപാനങ്ങളു
ടേയും വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ ഞാൻ നശ്രദ്ധം വായിച്ചുനോക്കി.
ഹിന്ദീഭാഷയിൽ താങ്കൾക്കു സാമാന്യമായ പാണ്ഡിത്യമുണ്ടെന്നു
ള്ളതു എനിക്ക് നേർത്തന്നെ പരിചയമുണ്ടു്. എന്നാൽ വിശ്വ
വിഖ്യാതനായ കവി സാമുവേൽന്റെ ‘രാമചരിതമാനസത്തിനു

പണ്ഡിത ജനസമ്മതമായ ഇത്തരം ഒരു വ്യാഖ്യാനം തയ്യാറാക്കുവാൻ താങ്കൾക്കു സാധിക്കുമെന്നു ഞാൻ ധരിച്ചിരുന്നില്ല. താങ്കളുടെ അശ്രാന്തപരിശ്രമത്തിന് എന്റെ അകമഴിഞ്ഞ അഭിനന്ദനം.

മുപ്പതുവർഷക്കാലമായി, ഹിന്ദി ഭാഷയും സാഹിത്യവും പ്രചരിപ്പിച്ചുവരുന്നതോടൊപ്പം രാമചരിതമാനസം പഠിപ്പിച്ചും ആദ്യസോപാനം കൈരളിയിലേക്കു വിവർത്തനം ചെയ്തും വന്ന എന്റെ പരിചയത്തെ മുൻനിർത്തി താങ്കളുടെ ഈ വ്യാഖ്യാനം പരിശോധിച്ചതിൽ പല സവിശേഷതകളും താങ്കളുടെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ കാണുവാൻ സാധിച്ചു എന്ന കാര്യം ഞാൻ മറച്ചുവെക്കുവാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല. വ്യാഖ്യാനത്തിനു താങ്കൾ സ്വീകരിച്ച ശാസ്ത്രീയമാർഗ്ഗം തികച്ചും അഭിനന്ദനാർഹം തന്നെയാണ്. ഹിന്ദി ഭാഷ അറിയാവുന്ന മലയാളികൾക്കു ഹിന്ദി സാഹിത്യഗഭോമണ്ഡലത്തിലെ അക്ഷയചന്ദ്രനായ തുളസീദാസന്റെ ആശയങ്ങളെ അതേവിധത്തിൽ ധരിക്കുവാൻ ഈ വ്യാഖ്യാനം അങ്ങേ അററം സഹായിക്കുന്നുണ്ട്. ഉന്നത സാഹിത്യവിദ്യാർത്ഥികൾക്കും ഇതൊരു മാർഗ്ഗദർശിയാണ്. സാമാന്യമായി മലയാളഭാഷാജ്ഞാനം സമ്പാദിച്ച മലയാളികൾക്കു സരസമായരീതിയിൽ കാവ്യസത്ത ഗ്രഹിപ്പിക്കാനുള്ള കഴിവും ഇതിനുണ്ടെന്നുള്ളതിൽ ഞാൻ ലേശംപോലും സംശയിക്കുന്നില്ല.

അനപയക്തമനുസരിച്ചു വാക്കുകൾ രൂപാന്തരപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതു ഉചിതമായിട്ടുണ്ട്. മാതൃഭാഷയിൽ പല പുസ്തകങ്ങളും എഴുതി കൈരളിക്കു സമർപ്പിച്ചിട്ടുള്ള താങ്കളുടെ പരിചയം ഹിന്ദി ശബ്ദങ്ങൾക്കു ഉചിതമായ രൂപംകൊടുക്കാൻ സാധിച്ചു എന്നതിൽ ചാരിതാർത്ഥ്യത്തിന് അവകാശമുണ്ട്.

താങ്കളുടെ അനേകകാലത്തെ പരിശ്രമം അച്ചുകൂടത്തിൽ കൂടി പുറത്തുവരുവാൻ സാധിക്കുമെങ്കിൽ തീർച്ചയായും അതു കൈരളിയുടെ കണ്ണത്തിൽ കൗസ്തുഭരത്നമായി പ്രശോഭിക്കുകതന്നെ

ചെയ്യും. ഒരു ദൈവികപ്രേരണയുണ്ടെങ്കിൽ മാത്രമേ മാനസ സരസ്സിൽ ഇപ്രകാരം മുങ്ങിപ്പൊങ്ങുവാൻ സാധിക്കയുള്ളൂ. ആ അനഗ്രഹം സിദ്ധിച്ച താങ്കൾക്കു എന്റെ അകമഴിഞ്ഞ ആശംസകൾ സമർപ്പിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. ഹിന്ദീ ഭാഷയുടെ എളിയ ഭാസൻ എന്ന നിലയ്ക്കും എന്റെ മാതൃഭാഷയായ കൈരളിക്കു ലഭിക്കാൻ പോകുന്ന അനഘരത്നത്തെയോർത്തും ഞാൻ അഭിമാനംകൊള്ളുന്നു എന്നുകൂടി താങ്കളെ അറിയിക്കുവാൻ എനിക്കു സന്തോഷമുണ്ട്. എന്നു വിശ്വസ്തൻ എ. വാസുമേനോൻ.'

ഞാനീയെഴുത്തു രണ്ടുമുന്നാവർത്തി വായിച്ചു. എനിക്കു തോന്നി എന്റെ സംരംഭം പാഴിലായിട്ടില്ലെന്നു്. ഏതൊരുദ്യമവും വിലയിരുത്തിനോക്കുന്നതു വിജ്ഞാനമായിരിക്കണം. 'വിജ്ഞാനാരഭിനന്ദിച്ചു വിജ്ഞാനം സാധുവായ് വരൂ' എന്നുണ്ടല്ലോ. ശ്രീ. വാസുമേനോന്റെ പ്രോത്സാഹനകരമായ കത്തു വായിച്ചു തിനുശേഷം കൈയെഴുത്തുകോപ്പി പുറത്തുകാട്ടാൻ എനിക്കു ഒട്ടൊരു ധൈര്യമുണ്ടായി. ചിററൂർ കോളേജ് പ്രിൻസിപ്പാളും മലയാളം ഐക്യകർമ്മയെടുത്തു എം. എ. പാസ്സായ സഹുദയനും, നല്ലൊരു സാഹിത്യകാരനുമായ ശ്രീ. കെ. മാധവമേനോനെയും ഞാൻ കൈയെഴുത്തുകോപ്പി കാണിക്കുകയുണ്ടായി. ഭാഷാ വ്യാഖ്യാനമായതുകൊണ്ടും ഭാഷയിൽ സ്വാഭാവിതൃങ്ങൾ ഉണ്ടോ എന്നറിയേണ്ടതാവശ്യമായതുകൊണ്ടും വ്യാഖ്യാനം ഒന്നു പരിശോധിച്ചു അഭിപ്രായം പറയണമെന്നു അദ്ദേഹത്തോടു് ഞാൻ അഭ്യർത്ഥിച്ചു. സഹുദയനായ അദ്ദേഹം കൃത്യാന്തരബാഹുല്യത്തിനിടയിൽ കൈയെഴുത്തുകോപ്പി പരിശോധിക്കയും ഊവിധം ഒരഴുത്തുകൊണ്ടു് എന്നെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

കെ. മാധവമേനോൻ,
പ്രിൻസിപ്പാൾ &
പ്രഫസർ ഓഫ് മലയാളം.

ഗവണ്മെണ്ടു കാളേജ്,
ചിററൂർ-കൊച്ചിൻ.

തളസീദാസ^o രാമായണത്തിനു വിദഗ്ദ്ധൻ ശ്രീ. ടി. കെ. രാമൻമേനോൻ അവർകൾ തയ്യാറാക്കിയിട്ടുള്ള മലയാള വ്യാഖ്യാനം സശ്രദ്ധം പരിശോധിച്ചു. പണ്ഡിതശ്രേഷ്ഠനായ ശ്രീ. മേനോന്റെ പരിശ്രമഫലമായി മലയാളീകൃത കൈവന്നിട്ടുള്ള ഈ വിശിഷ്ട വ്യാഖ്യാനം കൈരളീ ക്ഷേത്രത്തിൽ കത്തിച്ചുവെച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു കെടാവിളക്കാണ്. രാമകഥയുടെ പ്രാധാന്യവും പ്രചാരവും തളസീദാസന്റെ മനോഹര ശൈലിയിൽ കൂടി മലയാളീകൃതം നിഷ്പ്രയാസം മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കുവാൻ ശ്രീ. മേനോന്റെ സരളമായ വ്യാഖ്യാനത്തിനു സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ശ്രീ. രാമൻമേനോൻ^o സപ്പമംഗളങ്ങളും ആശംസിച്ചുകൊണ്ടു

വിധേയൻ കെ. മാധവമേനോൻ.

ഈ രണ്ടു അഭിനന്ദനങ്ങളുടേയും കർത്താക്കന്മാർ ഹിന്ദിയിലും മലയാളത്തിലും പ്രശസ്ത പണ്ഡിതന്മാരാണ്. അവർ എന്റെ എളിയ സേവനത്തെ കണക്കിലെടുത്തിരിക്കുന്നു എന്നതു എന്നെ അത്യധികം ആശ്ചര്യപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്.

ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ കൈയെഴുത്തുകോപ്പി ആദ്യന്തം പരിശോധിക്കുകയും ചില നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകി എന്നെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്ത മറ്റൊരു സഹോദരനാണ് ശ്രീ. എ. ചന്ദ്രഹാസൻ, എം. എ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിർദ്ദേശങ്ങളിൽ മുഖ്യമായതു മൗലിക പദ്യങ്ങൾ ദേവനാഗരിയിൽത്തന്നെ വേണം മുദ്രണം ചെയ്യാൻ എന്നതാണ്. അങ്ങനെയൊരു നിർദ്ദേശത്തിനു കാരണം, വ്യാഖ്യാനത്തിൽ ആദ്യന്തം ഞാൻ മലയാളലിപി സ്വീകരിച്ചതുകൊണ്ടാണ്. മലയാളലിപിയോടു അദ്ദേഹത്തിനു വെറുപ്പോ അനാദരവോ ഉണ്ടായതുകൊണ്ടല്ല ഇങ്ങനെ ഒരു നിർദ്ദേശം അദ്ദേഹം ഉന്നയിച്ചത്. ചില ഹിന്ദി പദങ്ങൾക്കു മലയാളലിപി ഉപയോഗിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ഉച്ചാരണത്തിൽ പൊരുത്തപ്പെട

ഉണ്ടാകുന്നുണ്ട്. ഈ ന്യൂനത പരിഹരിക്കാൻ ഉത്തമമാണ് ദേവനാഗരലിപി സ്വീകരിക്കുന്നത്.

ജദ്, മദ്, ഞ്ചെദ് എന്നീ വാക്കുകൾക്കു യഥാക്രമം ജഹം, മഹം, സാംചേഹം എന്നെഴുതുകയേ മലയാളത്തിനു ഗതിയുള്ളൂ. അങ്ങനെ എഴുതുകയും ഉച്ചരിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ ഹിന്ദിയിലെ ലിപിവിന്യാസവും ഉച്ചാരണവുമായി പൊരുത്തപ്പെടുമ്പോൾ മലയാളലിപിക്ക് സാധിക്കാതെ വരും. ഇത്തരമൊരു വിഷമതകൂടാതിരിക്കാനാണ് ദേവനാഗരി ലിപിതന്നെ ഉപയോഗിക്കണമെന്നു ശ്രീ. ചന്ദ്രഹാസൻ നിദ്ദേശിച്ചത്.

ഈ നിദ്ദേശം മനസ്സിലാക്കിയ കേരള സാഹിത്യകാരന്മാരിൽ ചിലർ, ശ്രീ. ചന്ദ്രഹാസന്റെ നിദ്ദേശം സ്വീകരിക്കുന്ന പക്ഷം ദേവനാഗരി അറിയാത്ത മലയാളികൾക്കു തുളസീദാസന്റെ പദ്യം വായിക്കാൻ സാധിക്കയില്ലെന്നും അത്തരക്കാരെ പ്രധാനമായി ഉദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ടുള്ള വ്യാഖ്യാനമായതുകൊണ്ട് മലയാള ലിപിതന്നെ ഉപയോഗിക്കുന്നതായിരിക്കും കൂടുതൽ സ്വീകാര്യം എന്നും തുറന്നുപറഞ്ഞു. ചില വാക്കുകളുടെ ഉച്ചാരണം ശരിയാവുകയില്ലെങ്കിൽത്തന്നെയും കാലപ്പഴക്കംകൊണ്ടുതന്നെ ശരിയാകുമെന്നും അവർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. ഈ രണ്ടഭിപ്രായക്കാരെയും സന്തോഷിപ്പിക്കാൻ ദേവനാഗരിയിലും മലയാളത്തിലും പദ്യങ്ങൾ ചേക്കാമെന്നുവെച്ചാൽ ഗ്രന്ഥം വളരെ വലുതാകും. അതനുസരിച്ചു മുദ്രണവിഷയത്തിൽ ഒഴുക്കമായ ധനവ്യയവും ഉണ്ടാകും. അതിനാൽ വളരെ സങ്കടത്തോടുകൂടിയാണെങ്കിലും മലയാളലിപിതന്നെ സ്വീകരിക്കാൻ ഞാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി.

ശ്രീ. ചന്ദ്രഹാസന്റെ മറ്റൊരു നിദ്ദേശം അവധഭാഷാപണ്ഡിതന്മാരെക്കൊണ്ട് ഈ വ്യാഖ്യാനമൊന്നു പരിശോധിപ്പിക്കണമെന്നായിരുന്നു. പ്രസ്തുത നിദ്ദേശം അദ്ദേഹം ഉന്നയിക്കുന്ന

തിനു മുമ്പുതന്നെ ഞാനൊരു വേദവിധിപോലെ അത് അംഗീകരിക്കുകയാണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. രാമചരിതമാനസത്തിനു അവധഭാഷാപണ്ഡിതന്മാർ രചിച്ചിട്ടുള്ള പല വ്യാഖ്യാനങ്ങളും ഞാൻ പരിശോധിച്ചും അവരുടെ അഭിപ്രായങ്ങൾ സൂത്രം ഗ്രഹിച്ചുമാണ് എന്റെ ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിന് ഞാൻ രൂപം നൽകിയിട്ടുള്ളത്. ആ സ്ഥിതിക്കു ഇനിയുംഅവധഭാഷാ പണ്ഡിതന്മാരുടെ പരിശോധനക്കുവേണ്ടി ശ്രമിക്കുന്നത് അനാവശ്യവും കാലവിളംബഹേതുക്യമാണെന്നു ഞാൻ കരുതുന്നു. ശ്രീചന്ദ്രഹാസന്റെ നിദ്ദേശങ്ങൾക്കു ഞാൻ അത്യന്തം കൃതജ്ഞനാണ്.

ഇന്ത്യാഗവർണ്മെന്റിന്റെ നിദ്ദേശപ്രകാരം ഞാൻ ധനസഹായാഭ്യർത്ഥനയുമായി കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമിയെ സമീപിക്കുകയും, അക്കാദമി, വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ കൈയെഴുത്തുകോപ്പി പരിശോധിക്കുകയും താഴെ പകർത്തുന്ന ഒരറിയിപ്പുകൊണ്ട് എന്നെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും ഉണ്ടായി.

നമ്പർ: 343—62. } കേരളസാഹിത്യ അക്കാദമി ആപ്പീസ്
കേ. സാ. അ. } തൃശ്ശൂർ. 24-11-1962.

മാന്യരേ,

വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിനു തൽ ഗ്രന്ഥകർത്താക്കൾക്കു സാമ്പത്തികസഹായം നൽകുവാൻ അക്കാദമി അംഗീകരിച്ചിരിക്കുന്ന ചട്ടങ്ങൾ അനുസരിച്ചു ഗ്രന്ഥ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിനു സഹായധനം അഭ്യർത്ഥിച്ചുകൊണ്ട് താങ്കൾ “രാമചരിതമാനസവ്യാഖ്യാനം” എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ കൈയെഴുത്തുപ്രതി അപേക്ഷസഹിതം സമർപ്പിച്ചിരുന്നവല്ലോ. വിദഗ്ദ്ധപരിശോധനക്കുശേഷം താങ്കളുടെ ഗ്രന്ഥം സഹായധനാർഹമായി

അക്കാദമി നിർവാഹകസമിതി തിരഞ്ഞെടുത്തിരിക്കുന്ന വിവരം സന്തോഷപൂർവ്വം അറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു. ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിന് ആരും ഉറപ്പിക=1000ക=സഹായധനം നൽകുവാനാണ് തീരുമാനിച്ചിരിക്കുന്നത്.

* * * *

ഇതിനും പുറമെ താങ്കളുടെ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിനു കേന്ദ്രഗവൺമെന്റിന്റെ സഹായം താങ്കൾ ആരായുന്ന പക്ഷം ആയതിലേക്ക് യുക്തമായ ശുപാർശയുന്നതിനു അക്കാദമിക്കഭിപ്രായമുണ്ടെന്ന വിവരവും അറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

കേരളസാഹിത്യ അക്കാദമി, ഞാനപേക്ഷിച്ച സഹായധനത്തിന്റെ പതിനെട്ടു ശതമാനമാണനുവദിച്ചതെന്ന സംഗതിയിൽ എനിക്കു നന്നെ കണ്ഠിതമുണ്ടായി. അക്കാദമിയുടെ സാമ്പത്തികസ്ഥിതി മാത്രമായിരിക്കണം ഈ 'വെട്ടിക്കുറവി'നു കാരണം. എന്നാൽ രണ്ടു കാര്യങ്ങൾ എനിക്കു് അതീവ സന്തോഷപ്രദങ്ങളും അഭിമാനാവഹങ്ങളുമായി ഞാൻ ഈ അറിയിപ്പിൽ കാണുന്നുണ്ട്. എന്റെ വ്യാഖ്യാനം 'വിദഗ്ദ്ധന്മാരുടെ പരിശോധനക്കുശേഷം' എന്ന ഭാഗം വായിച്ചപ്പോൾ എനിക്കുണ്ടായ ആഹ്ലാദം അല്പമൊന്നുമായിരുന്നില്ല. പുസ്തകം മുദ്രണംചെയ്യട്ടെ, ഇല്ലാതിരിക്കട്ടെ എനിയ്ക്കുതിൽ വിഷാദമില്ല. എന്റെ പ്രയത്നം ഏറെക്കുറെ സഫലമായി എന്നു സാഹിത്യ അക്കാദമിയിലെ വിദഗ്ദ്ധന്മാരുടെ പരിശോധനയിൽനിന്നറിയുവാനിടയായപ്പോൾ അനിവാര്യമായ ധന്യതാബോധത്തിനു തികച്ചും ഞാൻ വിധേയനായി. സജ്ജനങ്ങളുടെ അഭിപ്രായമാണല്ലോ ഈ ആഷ്ഭാരതം ഏതുകാലത്തും സർവ്വപ്രധാനമായി പരിഗണിച്ചിട്ടുള്ളതു്.

വിസ്തരഭയത്താൽ എന്റെ വ്യാഖ്യാനം നാതിവിസ്തരമാണ്. ഞാനതു നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഭക്തി മാഗ്ഗ്ത്തെക്കുറിച്ചും, ജ്ഞാനകന്മയോഗങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചും വളരെയേറെ പ്രസ്താവിക്കുന്നുണ്ട്. ഉപകഥകളും കൂടുതൽ വിസ്ത

രിക്കാം. ഇപ്പോൾത്തന്നെ സാമാന്യം വലിയൊരു ഗ്രന്ഥമായി തീർന്നിട്ടുള്ള ഈ വ്യാഖ്യാനത്തെ കൂടുതൽ ബൃഹത്താക്കാൻ ഞാൻ തുനിയാതിരുന്നതു മുൻപു പ്രസ്താവിച്ച വിസ്തരഭയവും മുദ്രണത്തിനു വേണ്ടിവരുന്ന ചെലവിനെക്കുറിച്ചുള്ള ഭയവുമാകൊണ്ടു മാത്രമാണെന്നു അനുവാചകലോകം ധരിക്കണമെന്നു എനിക്കഭ്യർത്ഥനയുണ്ടു്.

തുളസീദാസു് രാമായണവ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ സ്വരൂപം അറിയണമെന്നു ആഗ്രഹിച്ച ചിലരുടെ സമക്ഷം ഇയിടെ ഞാനൊരു സപ്താഹം വായന നടത്തുകയുണ്ടായി. അവർക്കും സദസ്സിൽ സന്നിഹിതരായ മറ്റനേകം മഹതീമഹാന്മാർക്കും വ്യാഖ്യാനസമ്പ്രദായം ഹൃദ്യമായിത്തോന്നി എന്നു പ്രസ്താവിക്കുകയുണ്ടായി. മാത്രമല്ല തുടൻ ഏതാനും ദിവസംകൂടി പാരായണം നടത്തണമെന്നും സദസ്യർ ആവശ്യപ്പെട്ടു. ആദ്യമായി ലഭിച്ച ഈ പ്രോത്സാഹനവും എനിക്കു ആത്മവിശ്വാസം വളർത്തിയിട്ടുണ്ടു്.

എന്നെ ഈ വിശിഷ്ടസംരംഭത്തിൽ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും ആശിർവ്വദിക്കുകയും സാക്ഷ്യപത്രങ്ങൾകൊണ്ടു അനുമോദിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ള മാനുന്മാരോടെല്ലാം പ്രത്യേകം എന്റെ അകമഴിഞ്ഞ കൃതജ്ഞത ഞാനിവിടെ കുറിച്ചുകൊള്ളുന്നു. ഈ വ്യാഖ്യാനം മുദ്രണംചെയ്യുന്നതിൽ മറ്റാരേക്കാളും കൂടുതൽ സഹായിച്ച ശ്രീ. ചൊവ്വപ്പൂർ പാലിയത്തു മാധവൻനായരോടു എനിക്കുള്ള കൃതജ്ഞത അനല്പമാണു്. എന്റെ സദുദ്യമത്തിൽ അദ്ദേഹം വഹിച്ച പങ്കു നിസ്തുലവും പ്രശംസാർഹമാണെന്നു പറയാൻ എനിക്കു അതിയായ സന്തോഷമുണ്ടു്. കേരളസാഹിത്യഅക്കാദമി എന്റെ നേർക്കു കാണിച്ച സന്തോഭാവത്തിനും സഹായവാശാനത്തിനും ഞാൻ യാവജ്ജീവം നന്ദിയുള്ളവനാണെന്നു വസ്തുതകൂടി ഇവിടെ പ്രസ്താവിച്ചു ഈ പീഠിക അവസാനിപ്പിക്കട്ടെ.

ബാലകാണ്ഡം

വിഷയം

1. മത്സ്യോദ്ധാരണം
2. ഗുരുചരണവന്ദനം
3. സജ്ജനസമാജവർണ്ണം
4. ഭൃഷ്ടജനവന്ദനം
5. ഗോസപാമീജിയുടെ വിനയം
6. വ്യാസ ശിവ പാർവ്വതി തുടങ്ങിയവരെ വന്ദിക്കൽ
7. രാമനാമ മഹിമ
8. രാമകഥാ മാഹാത്മ്യം
9. മാന്സസരോവരവർണ്ണം
10. നാഴ്ത്തവൽകൃതദോഷസംവാദം
11. സതീയുടെ ഭ്രമം
12. സതീ ദക്ഷമന്ദിരത്തിലേക്കു പ്രയാണം ചെയ്യുന്നത്
13. സതീയുടെ ദേഹത്യാഗം
14. പാർവ്വതിയുടെ ജനനം
15. പാർവ്വതിയുടെ തപസ്സ്
16. കാമദേവൻ ശിവസന്നിധിയിലേക്കു്
17. കാമദഹനം
18. ശിവന്റെ വരപക്ഷക്കാരും വിവാഹവും
19. ശിവപാർവ്വതീ സംവാദം
20. നാരദന്റെ സമാധിയിൽ വന്ന മാഹരം
21. ശീലനിധി രാജാവിന്റെ കുമാരിയുടെ വിവാഹം
22. നാരദൻ ഭഗവാനെ ശപിക്കുന്നു
23. സ്വായംഭുവ മനുവിന്റെ ചരിത്രം
24. പ്രതാപഭാനുവിന്റെ കഥ
25. രാവണാദികളുടെ ഉത്ഭവവും തപസ്സും
26. ഭൂമിദേവി ബ്രഹ്മസന്നിധിയിൽ

27. ആകാശവാണി
 28. ദശരഥന്റെ പുത്രകാമേച്ഛി
 29. രാമാദികളുടെ അവതാരം
 30. രാമാദികളുടെ നാമകരണം
 31. ശ്രീരാമന്റെ വിശ്വപര്യടം
 32. ശ്രീരാമന്റെ ബാല്യകഥ
 33. വിശ്വപാമിത്രൻ അയോധ്യയിൽ
 34. രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ വിശ്വപാമിത്രൻ കൊണ്ടുപോകുന്നത്
 35. താടകാവധം
 36. മാതൃമൃഗസുബാഹുക്കളുടെ നേരെ രാമൻ
 37. അഹല്യോദ്ധാരം
 38. രാമലക്ഷ്മണന്മാർ വിദേഹരാജധാനിയിൽ
 39. ഉദ്യാനത്തിൽവെച്ച സീതയ്ക്കും രാമനും പരസ്പരം കാണുന്നു
 40. പാപ്തരി സീതയെ ആശീർവ്വദിക്കുന്നു
 41. മാപയജ്ഞം
 42. ജനകന്റെ വിജ്ഞാപനം
 43. ലക്ഷ്മണന്റെ ക്രോധം
 44. മാപഭഞ്ജനം
 45. പരശുരാമൻ വരുന്നു
 46. പരശുരാമൻ പരാജിതനായി വനത്തിലേക്ക്
 47. അയോധ്യയിലേക്ക് ഏതന്മാർ
 48. ശ്രീരാമവിവാഹം
 49. ശ്രീരാമാദികൾ സീതാ തുടങ്ങിയവയ്ക്കുള്ളമൊന്നിച്ച അയോധ്യയിലേക്ക്
 50. ഋഷിമാരോടു വിടവാങ്ങൽ
-

അനുബന്ധം.

രാമായണം നമ്മെ എന്തു പഠിപ്പിക്കുന്നു?

1. നിത്യവും ശുദ്ധവും വ്യാപകവും സർവ്വാന്തര്യമിയും ആയി ഈശ്വരൻ മാത്രമേയുള്ളൂ. ഭഗവാന്റെ അവതാരങ്ങളും പാവനചരിതങ്ങളുമാണ് പ്രപഞ്ചത്തിൽ നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്.

2. ബ്രഹ്മം ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു അവതാരമെടുത്തു ഭൂഷ്ണിഗ്രഹശിഷ്ടപരിപാലനം നിവൃത്തിയാക്കുന്നു. അവതാരപുരുഷന്മാർ മനുഷ്യാശ്രിതങ്ങളായി നിലകൊള്ളുന്നു.

3. എല്ലാം ഈശ്വരനിൽ സമർപ്പിക്കുക. മോക്ഷത്തിനുള്ള ഏക ഉപാധി അതാണ്.

4. സത്യമാണ് പരമമായ ധർമ്മം. സത്യപരിപാലനം സർവ്വസ്വവും ബലികഴിക്കുക.

5. നിഷ്കാമകർമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഈശ്വരസാക്ഷാൽക്കാരം പ്രാപിക്കാം.

6. വർണ്ണാശ്രമങ്ങളിൽ വിശ്വാസമർപ്പിച്ചു വർണ്ണാശ്രമധർമ്മങ്ങൾ വിധിപോലെ അനുഷ്ഠിക്കുക.

7. മാതാപിതാക്കന്മാരെ ശുശ്രൂഷിക്കുക എന്നതാണ് പുത്രധർമ്മം.

8. പത്നിയുടെ ഏകധർമ്മം ഭർത്തൃശുശ്രൂഷയാകുന്നു.

9. ഒരുവന്റെ മഹത്തായ ധർമ്മം സഹോദരന്മാരെ സുഖിപ്പിക്കുക എന്നതാകുന്നു.

10. പ്രാണത്യാഗം വേണ്ടിവന്നാൽ അങ്ങനെ ചെയ്ത രാജസേവ നിവൃത്തിയാക്കുക.

11. അധർമ്മിയായ രാജാവിനെതിരായി ന്യായവാദം ചെയ്യുക.
12. പ്രജാക്ഷേമാർത്ഥം ജീവിക്കുകയാണ് രാജാവിന്റെ പരമധർമ്മം.
13. പ്രജാരഞ്ജനത്തിനുവേണ്ടി രാജാവ് ഏതു ത്യാഗത്തിനും തയ്യാറാകണം.
14. പ്രബലനാണെങ്കിൽകൂടിയും സദാചാരഭ്രഷ്ടനായ രാജാവ് നശിക്കുന്നു.
15. സുഹൃത് രക്ഷണാർത്ഥം ഒരുവൻ സർവ്വസ്വവും ത്യജിക്കാൻതക്കതാകുന്നു.
16. ഭക്തൻ നിഷ്ഠാമം ഈശ്വരനെ സേവിക്കണം.
17. ആദർശസ്വന്നയായ പത്നി, സപത്നീപുത്രന്മാരെയും സ്വപുത്രനെപ്പോലെ പരിഗണിക്കണം.
18. ബ്രാഹ്മണരേയും തപസ്വികളേയും സദാ ബഹുമാനിക്കണം. ദാനോപചാരങ്ങളാൽ അവരെ സംതുഷ്ടരാക്കണം.
19. ഒഴിവുസമയങ്ങൾ ഉൽകൃഷ്ടവിചാരങ്ങളോടുകൂടിയോ ഭഗവൽകീർത്തനം ചെയ്തോ ചെലവഴിക്കണം.
20. ആചാര്യൻ, മാതാപിതാക്കന്മാർ, ഭ്രാതാക്കൾ എന്നിവരുടെ പാദങ്ങളിൽ ഒരുവൻ പ്രഭാതത്തിൽ പതിവായി പ്രണിപതിക്കണം.
21. പിതൃപ്രീതിയ്ക്കുവേണ്ടി തപ്പണവും ശ്രാദ്ധവും മുടങ്ങാതെ അനുഷ്ഠിക്കണം.
22. അനീതിയ്ക്കെതിരായി ഏതു സാഹചര്യത്തിലും പ്രതിഷേധസ്വരം ഉയർത്തണം.
23. ധർമ്മരക്ഷണാർത്ഥം ഏതു കഠിന പ്രവൃത്തിക്കും തയ്യാറാകണം.

24. ദ്വിജന്മാർ പ്രഭാതത്തിലും പ്രദോഷത്തിലും പ്രാർത്ഥന കർമ്മ നടത്തണം.

25. നിർദ്യനായിരിക്കണം.

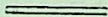
26. ഏകപത്നീവ്രതം അനുഷ്ഠിക്കണം.

27. മഹഷിമാരേയും ബ്രാഹ്മണരേയും അവരുടെ യാഗ ഹോമാദിസൽക്കർമ്മങ്ങൾ മുടക്കുന്ന ഋഷ്ടനാരിൽനിന്നു രക്ഷിക്കണം.

28. തെറ്റുചെയ്യുന്നവരുടെ നേരേയും സൗഹാർദ്ദപൂർവ്വം വർത്തിക്കണം.

29. നികൃഷ്ടജീവികളായാലും അവയേയും സ്നേഹിക്കണം.

30. ശരണാത്മി, മഹാപാപിയാണെങ്കിലും അവനു അഭയദാനം ചെയ്യണം; അതുവഴിയായി അവനെ പാപങ്ങളിൽ നിന്നുദ്ധരിച്ചു ദിവ്യതയിലേക്കുയർത്തണം.

മാനസരാമായണ പാരായണപ്പട്ടങ്ങൾ

ഉത്തരേന്ത്യയിലെ ഹിന്ദുക്കൾ തുളസീരാമായണത്തെ വേദതുല്യമായിട്ടാണ് സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതിനാൽ ആ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥം പാരായണം ചെയ്യുന്നതിനുമുമ്പ് ചില ചടങ്ങുകൾ അവർ അനുഷ്ഠിച്ചിരുന്നു. ആ പരിപാടികളെ സംക്ഷേപിച്ച രേഖപ്പെടുത്തിക്കൊള്ളട്ടെ.

ഗ്രന്ഥപ്രണേതാവായ തുളസീദാസ്, വാല്മീകി മഹർഷി, ശിവാൻ, ഹനുമൻ, സാനജനായ രാമൻ, സീത എന്നിവരെ വണങ്ങി ഷോഡശോപചാരം ചെയ്തു ധ്യാനിക്കണം. അതിനുശേഷമേ രാമായണപാരായണം തുടങ്ങാവൂ.

ഷോഡശോപചാരങ്ങൾ ഏതെല്ലാമെന്നും ഇവിടെ കാണിക്കാം:— 1. പാദ്യം 2. അർഘ്യം 3. ആചമനീയം 4. സ്നാനീയം 5. ആട 6. ആരേണം 7. ഗന്ധം 8. പുഷ്പം 9. ധൂപം 10. ദീപം 11. നൈവേദ്യം 12. ആചമനീയം 13. താമ്ബൂലം 14. സ്തവപാഠം 15. തപ്പണം 16. നമസ്കാരം. ഇവയാണു് ഷോഡശോപചാരം.

അനന്തരം പ്രാർത്ഥന.

തുളസീക നമസ്തഭ്യമിഹാഗച്ഛ ശ്രീചിത്ര

നൈരൃത്യ ഉപവിശ്വേദം പുജനം പ്രതിഗൃഹ്യതാം ||

— ഓം തുളസീദാസായ നമഃ

ശ്രീവാല്മീകി നമസ്തഭ്യമിഹാഗച്ഛ ശ്രീഭദ്ര,

ഉത്തരപുരുഷോമ്മധ്യേതിഷ്ഠ ഗുഹ്ണീണപഥേട്ട്വനം ||

— ഓം വാല്മീകായ നമഃ

ഗൗരീപതേ നമസ്തഭ്യമിഹാഗച്ഛ മഹേശ്വര

പുരുഷക്ഷിണയോമ്മധ്യേതിഷ്ഠ പുജാംഗ്രഹാണമേ ||

— ഓം ഗൗരീപതേ നമഃ

ശ്രീലക്ഷ്മണ നമസ്തദ്യമിഹാഗച്ഛ സഹപ്രിയ

യാമ്യഭാഗേസമാതിഷ്ഠ പുജനം സംഗ്രഹാണമേ ||

—ഓം ശ്രീസപത്നീകായലക്ഷ്മണായ നമഃ

ശ്രീശത്രുഘ്ന നമസ്തദ്യമിഹാഗച്ഛ സഹപ്രിയ

പീഠസ്യപത്നീമേ ഭാഗേ പുജനം സ്വീകൃതഃപമേ ||

—ഓം ശ്രീസപത്നീകായ ശത്രുഘ്നായ നമഃ

ശ്രീഭരത നമസ്തദ്യമിഹാഗച്ഛ സഹപ്രിയ

പീഠകന്യോത്തരേ ഭാഗേതിഷ്ഠ പുജാംഗ്രഹാണമേ ||

—ഓം ശ്രീപത്നീകായ ഭരതായ നമഃ

ശ്രീഹനുമാനസ്തദ്യമിഹാഗച്ഛ കൃപാനിധേ

പൂർവ്വഭാഗേ സമാതിഷ്ഠ പുജനം സ്വീകൃതപ്രഭോ ||

— ഓം ഹനുമാതേ നമഃ

അഥ പ്രധാനപൂജാ ച കർത്തവ്യം വിധിപൂർവ്വകം

പുഷ്പാഞ്ജലിം ഗ്രഹിതപാത്ര ധ്യാനം കുര്യാൽ പരസ്യ ച.

(അനന്തരം പ്രധാനപൂജ വിധിപോലെ മെൽ പുഷ്പാഞ്ജലി നിവൃത്തിച്ച ഭഗവാനെ ധ്യാനിക്കണം)

ശ്രീരാമധ്യാനം

രക്താംഭോജദലാഭിരാമനന്ദനം പീതാംബരാലംകൃതം

ശ്യാമാംഗം ദ്വിഭുജം പ്രസന്നവദനം ശ്രീസീതയാശോഭിതം

കാരുണ്യാമൃതസാഗരം പ്രിയഗർഭൈർഭ്രാത്രാദിഭിർഭാവിതം

വന്ദേ വിഷ്ണുശിവാദി സേവ്യമനിശം ഭക്തേഷ്ടസിദ്ധിപ്രദം ||

ആഗച്ഛ ജാനകീനാഥ ജാനക്യാസഹരാഘവാ

ഗ്രഹാണ മമ പുജാം ച വായുപുത്രാദിഭിർയുതഃ

സുവർണരചിതം രാമ ദിവ്യാഭാണ ശോഭിതം

ആസനംഹി മയാദത്തം ഗ്രഹാണമണിചിത്രിതം ||

കാം അസ്യ ശ്രീമന്നാനസ രാമായണ ശ്രീരാമ ചരിതസ്യ ശ്രീശിവ കാക ഭൃഷധി യാജ്ഞവല്ക്യ ഗോസപാമി തുളസീദാസാ ജ്ഞയഃ ശ്രീസീതാരാമോ ദേവതാ ശ്രീരാമനാമബീജം ഭവരോഗ ഹരീ ഭക്തിഃ ശക്തിഃ മമ നിയന്ത്രിതാശേഷ വിപ്ലവതയാ ശ്രീ സീതാരാമ പ്രീതിപൂർവ്വക സകല മനോരമ സിദ്ധ്യർത്ഥം പാദോ വിനിയോഗഃ

അനന്തരം മൂന്നാവർത്തി മന്ത്രോച്ചാരണപൂർവ്വം ജലപ്രോക്ഷണം ചെയ്യണം. ശ്രീസീതാരാമായ നമഃ ശ്രീരാമചന്ദ്രായ നമഃ ശ്രീരാമ ഭദ്രായ നമഃ ഇതാണ് മന്ത്രം. പ്രാണായാമംകൂടി വേണം. സീതാ രാമബീജം മന്ത്രങ്ങൾ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടുമാകണം പ്രാണായാമം.

കരന്യാസച്ചടങ്ങു താഴെ കാണുംപ്രകാരമാകുന്നു.

ജഗമംഗലഗുണഗ്രാമ രാമകേ ദാനിമുകുതിധനധരമധാമകേ.

— അംഗുഷ്ഠാഭ്യാം നമഃ

ഈ വാക്കുകൾ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു നിർദ്ദിഷ്ട പ്രതിമയിൽ കര ണ്ങ്ങൾ അർപ്പിക്കണം.

രാമരാമകഹി ജേ ജമുഹാഹിം തിൻഹഹി ന പാപപുഞ്ജ

സമുഹാഹിം. — തജ്ജനിഭ്യാം നമഃ

ഇതുച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു നിർദ്ദിഷ്ടപ്രതിമയിൽ രണ്ടു കൈകളു ടേയും തള്ളവിരലുകളാൽ സ്പർശിക്കണം.

രാമ സകല നാമൻഹ തേ അധികാ ഹോമ നാഥ അഘ ഖഗ

ഗന ബധികാ. — മദ്ധ്യമാഭ്യാം നമഃ

ഇതുച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു ഇരുകരങ്ങളുടേയും നടുവിരലുകൾകൊണ്ടു നിർദ്ദിഷ്ടപ്രതിമകൾ സ്പർശിക്കണം.

ഉമാദാത ജോഷിതകീ നാഹും സഞ്ചഹി ന ചാവത രാമ

ഗോസാഹും. — അനാമികാഭ്യാം നമഃ

ഇതുച്ചരിച്ചുകൊണ്ടു തള്ളവിരലുകൾകൊണ്ടു മോതിരവിരലു കൾ തൊടണം — പ്രതിമകളിൽ അല്പ.

സനുവഹോളജീ.വമോഹിജബഹീം

ജന്മകോടി അഘനാ സഹിംതബഹീം||

— കനിഷ്ഠികാഭ്യാംനമഃ

ഇതുചരിച്ചുകൊണ്ടു് രണ്ടു കൈയിന്റേയും ചെറുവിരലുകൾ തള്ളുവിരലുകൾകൊണ്ടു സ്റ്റർക്കണം.

മാമഭിരക്ഷയ രഘുകുലനായക ധൃതബര മാപന്ത ചിരകര
സായക കരതലപുഷ്പാഭ്യാംനമഃ

ഇതുചരിച്ചുകൊണ്ടു് രണ്ടു കൈയിന്റേ തലങ്ങൾകൊണ്ടും ചിൻപുറംകൊണ്ടും പരസ്പരം സ്റ്റർക്കണം. (ഒരു കൈകൊണ്ടു് മറുകൈയിനെ എന്നർത്ഥം)

അംഗന്യാസം.

അംഗന്യാസമെന്നു പറയുന്നതു ശരീരത്തിലെ മറ്റു ഭാഗങ്ങളും ഏതായാലും വലത്തുകൈവിരലുകൾകൊണ്ടു് വിധിപൂർവ്വം സ്റ്റർക്കുന്നതിനേയാകുന്നു.

‘ജഗമംഗല’ എന്ന പദ്യവും തുടൻ ‘ഏതായാലും’ എന്നും ഉച്ചരിക്കണം. അനന്തരം വലത്തുകൈയിലെ എല്ലാ വിരലുകൾകൊണ്ടും ഏതായാലും സ്റ്റർക്കണം.

‘രാമകഹി’ എന്ന പദ്യവും തുടൻ ‘ശിരസേസപാഹാ’ എന്നും ഉച്ചരിച്ചിട്ടു് വലത്തുകൈവിരലുകൾകൊണ്ടു് ഉച്ചിഷ്ടമു സ്റ്റർക്കണം. അതിനുശേഷം

രാമസകലനാമൻഹ.....സിഖായൈവഷ്ടം’ എന്നു ചരിച്ചു് ഇടത്തുകൈവിരലുകളാൽ വലത്തെ തോൾ സ്റ്റർക്കണം.

ഉമാദാരു.....എന്നതുമുതൽ കവിചായഹ്വം’ എന്നും

സനുവ... ..നേത്രാഭ്യാംവഷ്ടം എന്നും ഉച്ചരിച്ചു് വലത്തുകൈവിരലുകളുടെ അഗ്രഭാഗംകൊണ്ടു രണ്ടു കണ്ണുകളും തൊടണം.

മാമഭീരക്ഷയ അസ്രായഹം എനച്ചരിച്ചു വലത്തു
കൈ നെററിപ്പുറേവെച്ചു ഘടികാരസമ്പ്രദായത്തിൽ തലയ്ക്കു
ചുറ്റും വീശണം. അനുലോമ പ്രതിലോമമായി ഇപ്രകാരം രണ്ടാ
വത്തി ചീശി ഇടത്തേ കൈപ്പടംകൊണ്ടു വലത്തേ കൈയിലെ
നടുവീരലുകൾ തൊടണം. അനന്തരം താഴെ പറയുന്ന ഭാഗം
ഉച്ചരിച്ചു ധ്യാനിക്കണം.

ധ്യാനം.

മാമവലോകയ പങ്കജലോചന കൃപാവിലോകനി
സോമബിമോചന
നീലതാമര സസ്യമാ കാമ അരി ഹൃദയകുഞ്ജ
മകരന്ദ മധുപഹരി
ജാതുധാന ബത്രഥ ഭഞ്ജന മുനി സജ്ജന
രഞ്ജന അഘഗഞ്ജന
ഭൃസൂര സസി നവ ബുന്ദബലാഹക അസരന
സരന ദീന ജനഗാഹക
ഭുജബലബിപുല ഭാരമഹി ഖണ്ഡിതഖര ദൃഷ്ണ
ബിരാഡ ബഡ പണ്ഡിത
രാവനാരി സുഖരൂപ ഭൂപഞ്ചര ജന്മ ദേശരഥ
കുലകുമാര സുധാകര
സുജസ പുരാണബിഭിതനിഗമാഗമ ഗാവത
സുരമുനി സന്തസമാഗമ
കാരുനീകബുലിക മദഖണ്ഡന സബബിധി
കുസല കോസല മണ്ഡന
കലിമലമഥന നാമ മഹതാഹനാ തുലസി ദേവ
ബ്രഹ്മ പാഹിപ്രനതജന.

രാമചരിതമാനസ.

(പ്രഥമ സോപാനം)

ബാലകാണ്ഡം.

വണ്ണാനാമതമസംഘാനാം രസാനാം മന്ദസാമപി
മംഗലാനാം ച കത്താരൗ വന്ദേ വാണീവിനായകൗ.

വണ്ണാനാം=അക്ഷരങ്ങളുടേയും, അതമസംഘാനാം=അതമസമു
ഹരങ്ങളുടേയും, രസാനാം=രസങ്ങളുടേയും, മന്ദസാം=മന്ദസ്സ
കളുടേയും, മംഗലാനാം ച=മംഗളങ്ങളുടേയും, കത്താരൗ=
കത്താക്കളായ, വാണീവിനായകൗ=വാണീവിനായകന്മാരെ,
വന്ദേ=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

കാവ്യകർമ്മനിവൃഹണത്തിന്നു അത്യന്താപേക്ഷിതങ്ങളാണ്
അക്ഷരങ്ങളും അതമസുന്ദരങ്ങളായ പദങ്ങളും ശൃംഗാരം, കരുണം,
വീര്യം, രത്നം, ഹാസ്യം, ഭയാനകം, ബീഭത്സം, അതുഭുതം, ശാന്തം
എന്നീ നവരസങ്ങളും സുഖശ്രവ്യങ്ങളായ സംസ്കൃതമന്ദസ്സുകളും,
ദോഹാ, ചതുഷ്വജ്ഞ സോരാ തുടങ്ങിയ ഹിന്ദി വൃത്തങ്ങളും.
ഇവയാൽ അലംകൃതമായ കാവ്യം മംഗളപ്രദവുമാകുന്നു. ഈ
വിശിഷ്ടോദ്ദേശം മുൻനിർത്തി ഇവയുടെയെല്ലാം അധിഷ്ഠാനദേ
വതമരായ സരസ്വതീദേവിയേയും വിഷ്ണുശാലനേയും കവി
വന്ദിക്കുന്നു. വാക്കിന്റേയും അർത്ഥത്തിന്റേയും അധിഷ്ഠാനദേവ
തമായീ കാളിദാസൻ സങ്കല്പിക്കുന്നതു പാവുതിപരമേശ്വരന്മാ
രെയാണെന്ന വസ്തുതയും ഇവിടെ രേഖപ്പെടുത്തട്ടെ. സരസ്വ
തിയും പാവുതിയും ഗണപതിയും ശിവനും അഭിന്നരല്ലെന്ന തത്വ
ത്തിൽ ഉറച്ചുനില്ക്കുന്നവർക്കു തുളസീദാസന്റെ വാണീവിനായക
സ്തുതിയിൽ അന്യമാശങ്ക ഉണ്ടാകാനിടയില്ല. സ്വകാവ്യത്തിന്റെ

നിവില്ലപരിസമാപ്തിക്കുവേണ്ടി പ്രാചീനകവികളെല്ലാം അവരുടെ ഇഷ്ടദേവതമാരെ വന്ദിക്കുന്നതു സാധാരണമാണ്.

ഭവാനീശങ്കരവന്ദേ ശ്രദ്ധാവിശ്വാസരൂപിണഃ
യാഭ്യാംവിനാ ന പശ്യന്തി സിദ്ധാഃസ്വാന്ത-
സ്ഥമീശ്വരം.

യാഭ്യാംവിനാ=എന്തൊരു രണ്ടുപേരെ കൂടാതെ, സിദ്ധാഃ=സിദ്ധന്മാർ(പോലും), സ്വാന്തസ്ഥം = ഏതുകമലത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന, ഈശ്വരം=ഈശ്വരനെ, ന പശ്യന്തി=കാണുന്നില്ലയോ, ശ്രദ്ധാവിശ്വാസരൂപിണഃ=ശ്രദ്ധയുടേയും വിശ്വാസത്തിന്റേയും സ്വരൂപത്തോടുകൂടിയവരായ, ഭവാനീശങ്കരം=(ആ) പാർവ്വതീ പരമേശ്വരന്മാരെ, വന്ദേ=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

സിദ്ധന്മാർക്കുപോലും ശ്രദ്ധയുടേയും വിശ്വാസത്തിന്റേയും മൂത്തികളായ പാർവ്വതീ പരമേശ്വരന്മാരുടെ കാര്യമില്ലാതെ, സ്വഹൃദയസ്ഥിതനെന്നെങ്കിലും സർവ്വവ്യാപിയായ ഈശ്വരനെ സാക്ഷാൽക്കരിക്കാൻ കഴിയുന്നില്ല. ശ്രദ്ധയും വിശ്വാസവുമാണ് എന്തൊരു കാര്യം സാധിക്കുന്നതിനും അത്യന്താപേക്ഷിതങ്ങളായ ഉപാധികൾ. ഈ വിശിഷ്ടഗുണങ്ങളുടെ മൂത്തിമദ്ഭാവങ്ങളാണ് പാർവ്വതീ പരമേശ്വരന്മാർ. പാർവ്വതീ പരമേശ്വരപ്രസാദമാണ് ശ്രീരാമഭക്തിക്കു അടിസ്ഥാനവും. ശ്രദ്ധയും വിശ്വാസവും കൂടാതെ ഭക്തി ഉണ്ടാകുകയില്ല. പാർവ്വതീ പരമേശ്വരന്മാരെ ഭജിക്കാത്തവർ രാമഭക്തന്മാരാകുന്നില്ല. രാമഭജനംകൊണ്ടുമാത്രം രാമഭക്തരാകാമെന്ന വ്യൂഹമോഹം ആർക്കും വേണ്ട. എന്തൊരു രാമനാമം ശിവൻ സദാ ജപിക്കുന്നുവോ ആ പാർവ്വതീവല്ലഭനെ ഭജിക്കുക എന്നതു രാമന് അങ്ങേ അററം വ്യയംകരമാണ്. ഈ വന്ദിത ഗ്രഹിച്ഛാൽ ശൈവവൈഷ്ണവശാക്തേയ സംഘട്ടനങ്ങൾ നാമാവശേഷങ്ങളാകും. 'ഏകം സത് വിപ്രാഃ ബഹുധാവദന്തി' എന്ന വേദസൂക്തിയും അനുസ്മർത്തവ്യമാണ്.

വന്ദേ ബോധമയം നിത്യം ഗുരോ ശങ്കരരൂപിണം
യമാശ്രിതോഹി വക്ത്രോപി ചന്ദ്രഃസർവ്വഭവന്യതേ.

യം ആശ്രിതഃഹി=യാതൊരാളെ ആശ്രയിച്ചിട്ടുതന്നെ, വക്ത്രഃ അപി ചന്ദ്രഃ=വക്ത്രനായിരുന്നിട്ടും ചന്ദ്രൻ, സർവ്വഭവന്യതേ=എല്ലായിടത്തും വന്ദിക്കപ്പെടുന്നുവോ, ബോധമയം=വിജ്ഞാനമയനും, ശങ്കരരൂപിണം = ശ്രീമഹാദേവസ്വരൂപനും ആയ ഗുരോ=ഗുരുവിനെ, നിത്യം വന്ദേ=ഞാൻ നിത്യം വന്ദിക്കുന്നു.

ശിവൻ വിജ്ഞാനമയനാണ്; നിത്യനാണ്; ചരാചരാചാര്യനാണ്; മോക്ഷദാതാവുമാണ്. ആവിധമുള്ള ശിവനെ ആശ്രയിക്കുകകൊണ്ടാണല്ലോ വക്ത്രനായിരുന്നിട്ടും ചന്ദ്രൻ എങ്ങും വന്ദിക്കപ്പെടുന്നത്. ശിവശ്രുതത്വം ഇല്ലെങ്കിൽ ചന്ദ്രന്റെ സ്ഥിതി ശോച്യമായിരിക്കും. എത്ര വക്ത്രനേയും വന്ദ്യനാക്കാൻ ശിവശ്രുതത്വത്തിനു കഴിയും. ശിവന്റെ മാഹാത്മ്യം ആവിധമുള്ള ഒന്നാണ്.

സീതാരാമ ഗുണഗ്രാമ പുണ്യാരണ്യവിഹാരിണൗ
വന്ദേ വിശുദ്ധവിജ്ഞാനൗ കവീശ്വരകവീശ്വരൗ.

സീതാരാമ=സീതാരാമന്മാരുടെ, ഗുണഗ്രാമം=ഗുണസമൃദ്ധമാകുന്ന, പുണ്യാരണ്യം=പവിത്രാരണ്യത്തിൽ, വിഹാരിണൗ=ക്രീഡിക്കുന്നവരും, വിശുദ്ധവിജ്ഞാനൗ=വിശുദ്ധരും വിജ്ഞാനികളും ആയ, കവീശ്വര=മഹാകവി വാല്മീകിയേയും, കവീശ്വരൗ=കവീശ്വരനായ ഹനുമാനേയും, വന്ദേ=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

ഈ പദ്യത്തിൽ കവി, വാല്മീകി മഹാകവിയേയും മക്കൾ മുഖ്യനായ ഹനുമാനേയും വന്ദിക്കുന്നു. അവർ രണ്ടുപേരും ആരണ്യവിഹാരികളാണ്. എന്തൊരാൾ ആണ്? സീതാരാമന്മാരുടെ പവിത്രഗുണസമൃദ്ധങ്ങളായ ആരണ്യങ്ങൾ. വാല്മീകിയും ഹനുമാനും വിശുദ്ധരും വിജ്ഞാനികളുമാണ്. ഇത്തരക്കാർക്ക്

മാത്രമേ സീതാരാമഗുണഗ്രാമപുണ്യാരണ്യത്തിൽ ക്രീഡിക്കാൻ സാധ്യമാകൂ എന്നുകൂടി കവി സൂചിപ്പിക്കുന്നു. വാല്മീകി രാമാവദാനം വണ്ണിച്ച ലോകോത്തരമഹാകവിയായി. ഹനുമാനാകട്ടേ രാമനുവേണ്ടി സ്വജീവിതം സമർപ്പിച്ച അക്ഷയകീർത്തിനേടി.

ഉത്ഭവസ്ഥിതിസംഹാരകാരിണീം ക്ലേശഹാരിണീം
സർവ്വശ്രേയസ്സരീം സീതാം നതോഹം രാമവല്ലഭാം.

ഉത്ഭവസ്ഥിതിസംഹാരകാരണീം=സൃഷ്ടി, സ്ഥിതി, സംഹാരം എന്നിവയ്ക്കു കാരണമായിരിക്കുന്നവളും, ക്ലേശഹാരിണീം=ബ്രാഹ്മണികക്ലേശങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നവളും, സർവ്വശ്രേയസ്സരീം=എല്ലാ വിധ ശ്രേയസ്സുകളും നൽകുന്നവളും, രാമവല്ലഭാം = ശ്രീരാമവല്ലഭയും ആയ സീതയെ, അഹംനന്ദഃ=ഞാൻ നമിക്കുന്നു

ഉൽപത്തി, സ്ഥിതി, സംഹാരം എന്നിവയ്ക്കു കാരണഭൂതയാണ്, സമസ്തദുഃഖഹാരിണിയാണ്, സർവ്വശ്രേയസ്സും നൽകുന്നവളാണ് ശ്രീരാമപ്രാണേശ്വരിയായ ദേവി സീത. താദൃശയായ സീതയെയാണ് ഈ പദ്യത്തിൽ കവി പ്രണമിക്കുന്നത്. സാക്ഷാൽ പരാശക്തിയുടെ അവതാരമാണ് സീത എന്നു കവി ഉൾക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ട്. ബ്രഹ്മദേവൻ സൃഷ്ടികർമ്മം നടത്തുന്നതും, വിഷ്ണു പാലനകർമ്മം നിർവ്വഹിക്കുന്നതും ശിവൻ സംഹാരപ്രവർത്തനം നടത്തുന്നതും അവയ്ക്കു കാരണഭൂതയായ പരാശക്തി മൂലമാണ്. ഈ സ്ഥിതിയിൽ പരാശക്തിക്കുള്ള മഹത്വം എത്രത്തോളമെന്നു ഏറെക്കുറെ വ്യക്തമാകുന്നുണ്ട്.

യന്മായാമയവർത്തിവിശ്വമഖിലം ബ്രഹ്മാദിദേവാസുരാഃ
യത്സതപാദമൃദൈഷവഭാതി സകലം രജ്ജയഥാഹേഭുമഃ
യൽപാദപ്തവമേകമേവഹിഭവാംഭോധിസ്തീർത്ഥാവതാം
വന്ദേഹം തമശേഷകാരണപരം രാമാഖ്യമീശംഹരിം

യന്മാനായവത്തി=ആരുടെമായക്കു വിധേയമാണ്, അഖിലം വിശ്വം=എല്ലാ ലോകവും, യൽസത്യാൽ=യാതൊരു സത്ത യാൽ, ബ്രഹ്മാദിദേവാസുരാം=ബ്രഹ്മാവുതുടങ്ങിയ ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും, രജൗ അഹോ ഭൂമഃ=രജ്ജുവിൽ സ്പഷ്ടത്തിന്റെ ഭൂമി, യഥാ=എപ്രകാരമോ (അപ്രകാരം), സകലം സംസാരം=സമസ്തപ്രപഞ്ചവും, അമൃഷാ ഇവ ഭാതി=സത്യമെന്നു ഭാവിക്കു ന്നവോ, ദ്വാംബോധിസ്തിതീഷ്ണാവാതാം=സംസാരസാഗരം കടക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവർക്ക്, യൽപാദ ഏക ഏവ=യാതൊരു തൃപ്പാദം മാത്രമാണോ, പ്ലവംതം=യാനപാത്രമായിരിക്കുന്നത് ആ, അശേഷകാരണപരം=എല്ലാ നിമിത്തോപാദാനകാരണങ്ങളിൽ നിന്നും അതീതനായി, രാമാദ്യം ഈശം=രാമനെന്ന പേരോടു കൂടിയവനായി ഈശ്വരനായിരിക്കുന്ന, ഹരിം വന്ദേ=ഹരിയെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

ചരങ്ങളും അചരങ്ങളും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഈ വിശാലപ്രപഞ്ചം ശ്രീരാമന്റെ മായയ്ക്കു വിധേയമാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സത്തയാലാണ് പ്രപഞ്ചം സത്യമായിട്ടുള്ളതെന്ന ബോധം ബ്രഹ്മാദിദേവാസുരന്മാർക്കും ഉണ്ടാകുന്നത്. മിഥ്യയെ അവർ സത്യമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നതിനുകൊണ്ടാണ്. പാശത്തിൽ അവർക്ക് സ്പഷ്ടതയില്ലാത്തതുകൊണ്ടാകുന്നു. എല്ലാവിധത്തിലും ഉള്ള ക്ലേശാനുക്ലേശങ്ങളുടെ കലവറയാണ് പ്രപഞ്ചം. ശോകഹൃതമായ സംസാരസാഗരം തരണം ചെയ്യണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നവർക്ക് ശ്രീരാമ തൃപ്പാദമാകുന്ന നൗകമാത്രമേ അവലംബമായിട്ടുള്ളൂ. ആ യാനപാത്രത്തെ സമാശ്രയിച്ചുതന്നെ വേണം അവർക്ക് കാമക്രോധലോഭമോഹമദമാത്സര്യങ്ങളുടെ വിഹാരരംഗമായ സംസാരസാഗരത്തിന്റെ മരുകരപററാൻ. അങ്ങനെ നിമിത്തോപാദാനകാരണങ്ങളിൽ നിന്നു അതീതനായി വർത്തിക്കുന്നവനും രാമൻ എന്ന പേരോടുകൂടിയവനും ആയ സാക്ഷാൽ മഹാവിഷ്ണുവിനെ കവി വന്ദിക്കുന്നു.

നാനാപുരാണ നിഗമാഗമസമ്മതം യദം
 രമായണേ നിഗദിതം കപചിദന്യതോപി
 സ്വാന്തഃ സുഖായ തുളസീ രഘുനാഥഗാഥാ
 ഭാഷാനിബന്ധമതിമഞ്ജുളമാതനോതി.

നാനാപുരാണം=പതിനെട്ടു പുരാണങ്ങളും ഉപപുരാണങ്ങളും, നിഗ
 മാഗമസമ്മതം യദം=ഋഷി തുടങ്ങിയ വേദങ്ങളും ശിക്ഷാദികളായ
 വേദാംഗങ്ങളും ആരെ ബഹുമാനിക്കുന്നുവോ, കപചിൽ അന്യതഃ
 അപി=ചിലേടത്തു അപരങ്ങളായ ചിലതു സ്വീകൃതമായിട്ടുണ്ടെ
 കിലും, രമായണേ നിഗദിതം യത്=മുഖ്യമായി വാല്മീകി
 രമായണത്തിൽനിന്നു സംഗ്രഹീതമായ യാതൊരു, രഘുനാഥ
 ഗാഥാം=രഘുനാഥചരിതമുണ്ടോ (ആ രാമചരിതത്തെ), തുളസീ=
 തുളസീദാസൻ, സ്വാന്തഃ സുഖായ=ആത്മസുഖാർത്ഥം, അതി
 മഞ്ജുളം=ഏറ്റവും മനോഹരമായ, ഭാഷാനിബന്ധം=ഭാഷാ
 നിബന്ധമായി, ആതനോതി=വിരചിക്കുന്നു.

പതിനെട്ടു പുരാണങ്ങൾക്കും, ഉപപുരാണങ്ങൾക്കും വേദ
 ങ്ങൾക്കും, ശാസ്ത്രങ്ങൾക്കും, സമ്മതമായ രമായണം വാല്മീകി
 പ്രഭൃതികളാൽ നിർമ്മിതങ്ങളായിട്ടുണ്ടല്ലോ. മറ്റു രമായണങ്ങളെ
 അപൂർണ്ണമായും വാല്മീകിരായണത്തെ പൂർണ്ണമായും ചിന്തുടൻ്
 തുളസീദാസൻ ശ്രീരാമചരിതമെന്നൊരു ഭാഷാനിബന്ധം രചി
 ക്കുന്നു. വാല്മീകുദി അനുഗ്രഹീതകവികളുടെ രാമചരിതം
 സാധാരണക്കാർക്കു വായിച്ചുസ്വദിക്കാൻ വിഷമമായ സംസ്കൃത
 ത്തിലാഹതുക്കൊണ്ടാണ് ഭാഷയിൽ ഇങ്ങനെയൊന്നു രചിക്കേ
 ണ്ടിവന്നതെന്നു കവി സൂചിപ്പിക്കുന്നു. അന്യന്മാരെ ഉദ്ദേശിച്ചു
 വിരചിതമാകുന്ന രമായണം തനിക്കും സുഖഹേതുക്കമാണെന്ന
 കാര്യത്തിൽ കവി വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ട്. ഈ ഒരു ബോധം കാവ്യ
 നിർമ്മാണത്തിനു കവികൾക്കു് ഉത്തേജനം നൽകാതിരിക്കയി
 ല്ലെന്നു സൂചന.

ജോ സുമിരത സിധിഹോള ഗന നായക കരിബര ബദന
കരള അനുഗ്രഹ സോള ബുദ്ധി രാസി സുഹൃന്ദ സദന.

സുമിരതഹി=ഏതൊരാളെ ഓർക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ, സിധി
ഹോള ജോ=സിദ്ധികൾ ഉണ്ടാകുന്നുവോ ഏതൊരാൾ, കരിബര
ബദന=ഗജശ്രേഷ്ഠന്റെ മുഖത്തിന്നു തുല്യമായ മുഖത്തോടുകൂടിയ
വനും, ബുദ്ധിരാസി=മഹാബുദ്ധിമാനും, സുഹൃന്ദസദന=സദു
ണ്ഡാചാര്യം ആകുന്നുവോ ആ, ഗനനായക=ഗണപതി (എന്നെ),
അനുഗ്രഹകരള=അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ.

ശ്രീമഹാഗണപതി മഹാബുദ്ധിമാനും സദുണ്ഡസങ്കേതവു
മാണ്. ആ ദിവ്യപ്രഭാവനെ സ്തുരിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ അണി
മാടി അച്ഛൈശ്വര്യസിദ്ധികളുണ്ടാകുന്നു. ആവിധത്തിലുള്ള
വിഷ്ണുശാപന്റെ അനുഗ്രഹത്തിനാണ് കവി അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നത്.
[രാമചരിതമാനസത്തിന്റെ രചനയ്ക്കു തുന്താപേക്ഷിതമായ നീന്ത
ലബുദ്ധി തനിക്കുണ്ടാകണമേ എന്നു കവി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു] അണിമ,
മഹിമ, ലഘിമ, ഗരിമ, ഊശിതപം, വശിതപം, പ്രാപ്തി,
പ്രാകാശ്യം എന്നിവയാണ് അച്ഛൈശ്വര്യങ്ങൾ. ഇവയാൽ
നേടാനാവാത്തതായി ഒന്നുതന്നെയില്ല. ഗണപതി ഭജനംകൊ
ണ്ടുള്ള നേട്ടമാണിവിടെ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്.

മൂക ഹോള ബാചാല പംഗു ചന്ദ്രാള ഗിരിബര ഗഹന
ജാസു കൃപാം സോ ദയാല ദ്രവള സകലകലിമലദഹന.

ജാസുകൃപാ=ആരുടെ കൃപകൊണ്ട്, മൂകവാചാലഹോ=മൂകൻ
വാചാലനായിവേിക്കുന്നു, പംഗു=മുടന്തൻ, ഗഹനഗിരിബര
ചന്ദ്രാള=മൃഗമയ മഹാദ്രി കേരണ, സകലകലിമലദഹന=കലി
യുഗപാപങ്ങളെയെല്ലാം ദഹിപ്പിക്കുന്ന, സോ ദയാല=ആ ദയാലു
വായ ഭഗവാൻ. ദ്രവള=എന്നിൽ ആർദ്രനായിവേിക്കട്ടെ.

മൂകനെ വാശിയും മുടന്തനെ വന്മലകേറാൻ സമർത്ഥനമാ
ക്കിത്തീർക്കുന്നതു ഏതൊരു ഭഗവാന്റെ കാരുണ്യാതിരേകമാണോ.

ആ ദയാലു എല്ലാ കലിമാലിന്യങ്ങളും തീർത്തു എന്നിൽ ആർദ്രനായിത്തീരട്ടെ. ഇവിടെ കവി വിവക്ഷിക്കുന്ന ഭഗവാൻ ആരെന്ന് വ്യക്തമല്ല. 'മൃകം കരോതിവാചാലം പംഗുരം ലംഘയതേ ഗിരിം യൽകൃപാതമഹംവാദേ' എന്ന പദ്യത്തിന്റെ ആശയാനുവാദമാണിതിൽ കാണുന്നത്. പ്രസ്തുത പദ്യത്തിൽ 'പരമാനന്ദമാധവം' എന്നുകൂടിയുണ്ട്. അതു വിഷ്ണുവിനെ ഉദ്ദേശിച്ചുമാണ്. അവയുടേ പരമാവസ്ഥയിൽ വരുമ്പോൾ ജ്ഞാതാപരമാവസ്ഥയും, കേവലമാവസ്ഥയും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു കവി ഈ പദ്യത്തിൽ സൂര്യനെയാണ് സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നത്രെ. രാമൻ അവതരിച്ചതു സൂര്യവംശത്തിലാണല്ലോ. മാത്രമല്ല അയോധ്യയിൽ സൂര്യപൂജ നടത്തുകയും ചെയ്തിരുന്നു. തുളസീദാസന്റെ വിനയപത്രികയിലും ഗണപതി വന്ദനത്തിനുശേഷം കാണുന്നതു സൂര്യവന്ദനമാണ്. ആ സ്ഥിതിയ്ക്കു ഇവിടെയും ആ സമ്പ്രദായം കവി കൈക്കൊണ്ടിരിക്കണമെന്നാണ് അവർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നത്. നമുക്കും എന്തുകൊണ്ട് ഈ അഭിപ്രായം അംഗീകരിച്ചുകൂടാ?

നീല സരോജം സ്വാമ തന്മ അരുന ബാരിജ നയന കരള സോ മമ ഉര ധാമ സദാ ഛീരസാഗര സയന.

നീലസരോജംസ്വാമ=നീലത്താമരയ്ക്കു തുല്യം. ശ്യാമളവണ്ണത്തോടുകൂടിയവനും, തന്മ അരുന വാരിജനയന=പുതുതായി വിടൻ ചെന്താമരപ്പവിനു സമാനമായ നേത്രങ്ങളോടുകൂടിയവനും, സദാ ഛീരസാഗര സയന=ഏതു കാലത്തും പാൽക്കടലിൽ ശയിക്കുന്നവനായ, സോ=ആ ഭഗവാൻ, മമ ഉരധാമകരള=എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ വാസം ചെയ്യട്ടെ.

നീലത്താമരപോലെയുള്ള ദേഹത്തോടും പുതുതായി വിടൻ ചെന്താമരപ്പക്കൾക്കു സമാനങ്ങളായ നേത്രങ്ങളോടും കൂടിയവനും, എന്നും പാൽക്കടലിൽത്തന്നെ ശയിക്കുന്നവനായ ആ മഹാവിഷ്ണു എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ വാണരുളുമാറാകട്ടെ. ഹൃദയം

ഈശ്വരവാസമായിത്തീർന്നാലുള്ള സ്ഥിതി എന്തായിരിക്കുമെന്നു് ആലോചിച്ചുനോക്കു. അവനേക്കാൾ ധന്യനും മഹാഭാഗ്യശാലിയും സിദ്ധനുമായി ആരാണുള്ളതു്! ഹൃദയമാണല്ലോ എല്ലാത്തരം പ്രേരണകളുടേയും അടിസ്ഥാനം.

കുന്ദ ഇന്ദു സമദേഹ ഉമാ രമന കന്താ അയന
ജാഹി ദീന പര നേഹ കരള കൃപാ മദന മയന.

കുന്ദഇന്ദുസമദേഹ=കുരുക്കുത്തിമുല്ലയ്ക്കും ചന്ദ്രനും തുല്യമായ ദേഹത്തോടുകൂടിയ, ജാഹിഉമാരമന=എന്തൊരാളാണോ ഉമാവല്ലഭൻ, കന്താ അയന=കന്താണിധിയും, ദീനപരനേഹം=ദീനവത്സലനും, മദനമയന=മന്ദമമനനുമായ ആ മഹേശൻ (എന്നിൽ), കൃപാകരള=കൃപ പ്രകാശിപ്പിക്കട്ടെ.

കുരുക്കുത്തിമുല്ലയ്ക്കും ചന്ദ്രനും സമാനമായ ശേഖരവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവനും കരുണാസാഗരവും മദനാന്തകനും ഉമാവല്ലഭനുമായ ശിവൻ ദീനവത്സലനാണു്. അദ്ദേഹം എന്നിൽ കൃപ പ്രകാശിപ്പിക്കട്ടെ എന്നു കവി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. ദീനവത്സലനായ അദ്ദേഹം തന്നെയാണു് കാമനെ സംഹരിച്ചതും. കാമമാണല്ലോ എല്ലാ ബുദ്ധിമാലിന്യങ്ങളുടേയും ഉറവിടം. ആ കാമത്തെ നാമാവിശേഷമാക്കുന്നതുകൊണ്ടല്ലാതെ ധർമ്മാർത്ഥഗുണങ്ങൾ പ്രകടങ്ങളാകുന്നതല്ല എന്നൊരു സൂചനയുണ്ടു്. ഈ ഹൃദസ്സിലുണ്ടു്. കാമനെ ജയിക്കുക എന്നതിനർത്ഥം ഈശ്വരസാക്ഷാൽകാരത്തിനുള്ള വഴി തുറന്നിടുക എന്നതാണു്.

ബന്ദളം ഗുരുപദ കഞ്ജ കൃപാ സിന്ധു നരരൂപഹരി
മഹാമോഹ തമ പുഞ്ജ ജാസു ബചന രബി കര നികര.

മഹാമോഹതമഃപുഞ്ജ=അജ്ഞാനമാകുന്ന ശാശ്വതസാക്ഷാൽകാരത്തിന്നു്, ജാസുബചന=ആരുടെ വാക്കുകൾ, രബി.കരനികര=സൂര്യകിരണസമൂഹമാണോ, കൃപാസിന്ധു=ദയാസാഗരവും, നരരൂപഹരി

=മനുഷ്യവേഷാദാലംബിതായ ഹരിയും ആയ ആ, ഗുരുപദകളെ=ഗുരുവിന്റെ പാദകമലങ്ങൾ, ബന്ദു=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

ഗാഢാസ്ഥകാരത്തെ സൂര്യശിജാലം എങ്ങനെ നാശിപ്പിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം യാതൊരാചാര്യന്റെ വാക്കുകൾ അജ്ഞാനം നാശിപ്പിക്കുന്നു, മനുഷ്യവേഷം പൂണ്ട ആ നരഹരിയുടെ പാദകമലങ്ങളെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. [തുളസീദാസന്റെ ഗുരുവിന്റെ പേർ നരസിംഹദാസ് എന്നാണ്. ഹരി എന്ന വാക്കിനു സിംഹമെന്ന അർത്ഥവും ഉണ്ടല്ലോ. നരഹരിപദം ഗുരുപര്യായമായും പരിഗണിക്കാം.] ഒരാചാര്യന്റെ പ്രധാനധർമ്മം, ശിഷ്യന്മാരുടെ തമോഗുണം അകറ്റി അവരിൽ സത്വഗുണം വളർത്തി എടുക്കുക എന്നതാണ്. ഇന്നത്തെ ഗുരുനാഥനും ഇന്നത്തെ ശിഷ്യനും എവിടെയാണ് നിൽക്കുന്നത്!

ചൗ—ബന്ദു=ഗുരുപദ പദ്മ പരാഗാ
സുരചി സുബാസ സരസ അനുരാഗാ
അമിയ മൂരിമയ ചൂരന ചാരു
സമന സകല ഭവരുജ പരിവാത്ര.

ഗുരുപദപദ്മ=ഗുരുവിന്റെ പാദപത്മത്തിലെ, സുരചിസുബാസ=സുന്ദരവും സുരഭിലവും, സരസ=സരസവും ആയ, പരാഗം=പൂമ്പൊടി, അനുരാഗം=ഭക്തിപൂർവ്വം, ബന്ദു=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു, അമിയമൂരിമയ=അമൃതസഞ്ജീവനിയുടെ, ചാരുചൂരന=മനോഹരമായ പൊടി (ശരീരത്തിലെ രോഗങ്ങളെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ ഗുരുതുല്യാപരാഗസേവനം) സകല ഭവരുജപരിവാത്രം=എല്ലാ പ്രാപഞ്ചികരോഗങ്ങളെയും, സമന=ശമിപ്പിക്കുന്നു.

ഗുരുതുല്യാങ്ങളിലെ പരാഗമാണ് കവി പരാമശ്രിക്കുന്നത്. അതു സുന്ദരമാണ്; പരിമളഭരിതമാണ്; രസഭൂയിഷ്ഠമാണ്. ആ വിധത്തിലുള്ള പാദപരാഗം കവി ഭക്തിപൂർവ്വം വന്ദിക്കുന്നു. അമൃതചൂണ്ണം ശാരീരികങ്ങളായ വേദനകളെല്ലാം ശമിപ്പിക്കുന്ന

തെപ്രകാരമോ അപ്രകാരമാണ് ഗുരുപാദപരാഗസേവനംകൊണ്ടു പ്രാപഞ്ചികങ്ങളായ സമസ്തജ്യേഷുണ്ടുള്ള പരിഹൃതങ്ങളാകുന്നത്. മനുഷ്യന്റെ പരമലക്ഷ്യം ദുഃഖനിവൃത്തിയും പരമാനന്ദസിദ്ധിയുമാണ്. ഇവരണ്ടും കൈവരണമെങ്കിൽ ഗുരുപാദസേവകൂടാതെ കഴികയില്ല. കവിയുൾക്കൂട്ടം ഗുരുവിലുള്ള ഭക്തിവിശ്വാസങ്ങളാണിവിടെ പ്രകടമാകുന്നത്.

സുകൃതി സംഭൂതന ബിമല ബിഭൃതി
മഞ്ജുല മഞ്ഗല്യമോദ പ്രസൂതി
ജന മന മഞ്ജു മുക്ത മലഹരനീ
കി ഏം തിലക ഗുന ഗന ബസകരനീ.

സുകൃതി സംഭൂതന=പുണ്യാത്മാവായ ശിവന്റെ തിരുമെയ്യിലുള്ള, ബിമല ബിഭൃതി=പവിത്ര ഭസ്മം (പോലെ), മഞ്ജുല മഞ്ഗല്യമോദപ്രസൂതി=സുന്ദരവും മംഗളകരവും ആനന്ദജനകവുമായ (ഗുരുപാദപരാഗം), ജന മന=ജനങ്ങളുടെ മനസ്സാകുന്ന, മഞ്ജുലമുക്ത=മനോഹര രല്ലണത്തിലെ, മലഹരനീ=മാലിന്യം തീർക്കുന്നു, തിലക കി ഏം=ചൊടിടുന്നതുകൊണ്ടു, ഗുന ഗന=സമസ്തഗുണങ്ങളും, ബസകരനീ=വശത്താക്കിച്ചെയ്യുന്നു.

ഗുരുവിന്റെ തൃപ്പാദകമലത്തിലെ പുഞ്ചൊടി ശ്രീമഹാദേവൻ തിരുവടിയുടെ തിരുമെയ്യിൽ പുശിഷിട്ടുള്ള പവിത്ര ഭസ്മത്തിനു തുല്യമാണ്. അതു സുന്ദരമാണ്; മംഗളകരമാണ്; ആനന്ദജനകവുമാണ്. ഗുരുപാദപരാഗം തിലകമാക്കുന്ന ഒരുവനു മാനുഷികങ്ങളായ സമസ്തഗുണങ്ങളും ആയത്തമായിഭവിക്കുന്നു. അതു കൊണ്ടുതന്നെയാണല്ലോ 'ഗുരുരേവജഗൽസർവ്വം' എന്നു ഗുരു പ്രകീർത്തിക്കപ്പെടുന്നതും.

ശ്രീഗുരുപദ നഖ മനിഗന ജോതീ
സുമിരത ദിബ്യ ദൃഷ്ടി ഹിയ ഹോതീ

ദലന മോഹ തമ സോ സുപ്രകാസ

ബഡേ ഭാഗ ഉര ആവതു ജാസ

ശ്രീ ഗുരുപദ നവ മനി ജോതി=ഗുരുദേവന്റെ തൃപ്പാദനഖരത
ത്തിന്റെ കാന്തി, സുമിരത=സ്തരിയ്ക്കേ, ഹിയദിബു ദൃഷ്ടി
ഹോതീ=മനസ്സിൽ ദിവ്യദൃഷ്ടി ഉണ്ടാകുന്നു, ബഡേ ഭാഗ=മഹാ
ഭാഗ്യംതന്നെ, ജാസ ഉര=ആരുടെ മനസ്സിൽ, മോഹതമ=അജ്ഞാ
നാധികാരമുണ്ടോ (അതു്), ദലന=നശിപ്പിക്കുന്ന, സോ സുപ്ര
കാസ=ആ സുപ്രകാശം, ആവതു=ഉണ്ടാവട്ടെ

ഗുരുവിന്റെ തൃപ്പാദപരാഗസേവപോലെ തന്നെ തൃപ്പാദ
സ്തരണവും ശ്രേയസ്സുമാണ്. ഗുരുപാദസ്തരണം മനസ്സിനു ദിവ്യ
ജ്ഞാനം ഉണ്ടാക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ ദിവ്യജ്ഞാനം ആർക്കു സിദ്ധിച്ചി
ട്ടുണ്ടോ അവർ പരമഭാഗ്യവാന്മാർതന്നെയാണ്. ആരുടെ മന
സ്സിൽ അജ്ഞാനമാകുന്ന കൂരിരുട്ടുണ്ടോ അതു നശിപ്പിക്കുവാൻ
ശക്തമായ ഗുരുപാദസ്തരണമാകുന്ന സുപ്രകാശം ആവിർഭവിക്കട്ടെ.
ഈ സുപ്രകാശംതന്നെയല്ല ബ്രഹ്മജ്ഞാനം?

ഉഘരഹിം ബിമല ബിലോചന ഹീകേ

മിടഹിം ദോഷദൃഖ ഭവരജനീകേ

സൂര്യഹിം രാമ ചരിത മനി മാനിക

ഗുപത പ്രകടജഹം ജോജേഹി ഖാനിക.

ഹീകേ ബിമല ബിലോചന=ആ ദീപ്തി ഹൃദയത്തിന്റെ നിർമ്മല
നേത്രങ്ങളെ, ഉഘരഹിം=തുറക്കുവാൻ സഹായിക്കുന്നു, ഭവ
രജനീകേ=സംസാരമാകുന്ന രാത്രിയെ സംബന്ധിച്ച, ദോഷദൃഖ
=ദോഷങ്ങളും ദുഃഖങ്ങളും, മിടഹിം=അകലുന്നു. അങ്ങനെ വിജ്ഞാ
നദീപ്തി കൈവന്നവർക്കു, രാമചരിതമനിമാനിക=രാമചരിതമാ
കുന്ന എല്ലാ രത്നങ്ങളും, സൂര്യഹിം=കാണാൻ സംഗതി വരുന്നു,
ജേഹിഗുപത=അവ ഗുപ്തങ്ങളായാലും, പ്രകട ജഹം ഖാസിക=

പ്രകടങ്ങളായാലും ഖനിയിൽ കിടക്കുന്നതായാലും വേണ്ടില്ല; ഭൂശൃ
ങ്ങളാകുകതന്നെചെയ്യും.

ഗുരുപാദനവദീപ്തിയാൽ (ശിഷ്യ) ഹൃദയത്തിലെ നിർമ്മല
നേത്രം തുറക്കപ്പെടുന്നു; പ്രാപഞ്ചികരാത്രിയിലെ ഇരുട്ടും ടുഃഖവും
നാമാവശേഷമായിത്തീരുന്നു; ചിന്നീട് ആ ഭക്തൻ രാമചരിത
മാകുന്ന എല്ലാ രത്നവും, അവി മറയ്ക്കപ്പെട്ടതായാലും, പ്രകടിതങ്ങ
ളായാലും, ഖനിയ്ക്കുള്ളിൽക്കിടക്കുന്നതായാലും വേണ്ടില്ല, കാണാൻ
ഭാഗ്യം സിദ്ധിക്കുന്നു. ഉത്താനക്കണ്ണുണ്ടാതാൽ എന്തും സാധ്യമാ
ണെന്നർത്ഥം. ആ കണ്ണുകൾ ലഭിക്കണമെങ്കിൽ ഗുരുകൃപതന്നെ
വേണ്ടെന്നു സൂചന.

ജമാ സുഅംജന അംജി ദ്രഗ സാധക സിദ്ധ സുജാന
കൗതുക ദേഖഹിം സൈല ബന ഭൂതല ഭൂരി നിധാന.

ജമാ=യാതൊരുപ്രകാരം, സുജനസാധക=ചതുരനായ അഭ്യാസി,
സിദ്ധ=സിദ്ധതയുടെ, സുഅംജന=ഉത്തമമായ അഞ്ജനം സിദ്ധാഞ്ജ
നമെന്നാണിതിനു പേർ. ദ്രഗഅംജി=കണ്ണിൽ പുരട്ടുന്നതുകൊണ്ട്,
ഭൂതലസൈല=ഭൂമിയിലുള്ള പർവ്വതം, ബനഭൂരിനിധാന=വനം
എന്നിങ്ങനെയുള്ള അനേകം സ്ഥാനങ്ങളിൽ ഉള്ള, കൗതുകദേഖ
ഹിം=കൗതുകങ്ങൾ കാണുന്നുവോ.

ഗുരുപദ രജ മുദ മഞ്ജുല അംജന
നയന അമിതദ്രഗദോഷ ബിഭംജന
തേഹിം കരി ബിമല ബിബേക ബിലോചന
ബരനളം രാമ ചരിത ഭവ മോചന.

ഗുരുപദരജ=അപ്രകാരംതന്നെ ഗുരുതുല്യാദയ്യളിയാകുന്ന, മുദമ
ഞ്ജുലഅഞ്ജനം=മുദലമോഹനമായ അഞ്ജനവും, നയനദ്രഗദോഷ
=കണ്ണുകളുടെ വീക്ഷണവൈകല്യങ്ങൾ, വിഭഞ്ജനഅമിത=നശി

പിടിക്കുന്ന അമൃതാകുന്ദം, തേഹി=ആ അഞ്ജനംകൊണ്ടുതന്നെ, ബി
ബേകവിലോചനം=വിവേകക്കണ്ണുകളെ, ബിമലകരി=നിമ്ലങ്ങളെ
ളാക്കി, ഭാഗമോചനം=സംസാരത്തിൽനിന്നു മുക്തിനൽകുന്ന, രാമ
ചരിതം=ശ്രീരാമചരിതം, ബരനളം=ഞാൻ വെണിക്കുന്നു.

പ്രഗത്ഭനായ സാധകൻ സിദ്ധാഞ്ജനം കണ്ണുകളിൽ പുരട്ടുക
നിമിത്തം സിദ്ധനായി ലോകത്തിലുള്ള പാപങ്ങളേയും വനങ്ങളേയും
മറ്റു വസ്തുക്കളേയും കാണുന്നതുപോലെ നേത്രത്തിന്റെ
വീക്ഷണവൈകല്യങ്ങൾ നശിപ്പിക്കുന്ന സുന്ദരവും ശീതളവും
നയനാമൃതവുമായ ഗുരുപാദധൂളിയായ അഞ്ജനം ഉപയോഗിച്ചു
വിവേകനേത്രങ്ങൾ നിമ്ലങ്ങളാക്കി സംസാരമുക്തിപ്രദമായ
രാമചരിതം വെണിക്കാൻ ആരംഭിക്കുന്നു. ഗുരുഭക്തിമാഹാത്മ്യവും
അതുവഴിയായി തനിക്കു ലഭിച്ച കാവ്യസുഗൃഹശക്തിയുമാണ് കവി
ഈ പദ്യങ്ങളിൽ പ്രകടമാക്കുന്നത്. വിവേകികളെ പ്രാപഞ്ചിക
ദുഃഖങ്ങളിൽനിന്നു മോചിപ്പിക്കാനാണ് താൻ രാമായണം രചി
ക്കുന്നതെന്നു സൂചന. എന്നാലല്ലെ സ്വപിന്നിതിയ്ക്കു ജന്മസാ
ഫലമുണ്ടാകൂ.

ബന്ദം പ്രഥമ മഹീസുര ചരനാ
മോഹ ജനിത സംസയ സബ് ഹരനാ
സുജന സമാജ സകല ഗുണഖാനീ
കരളം പ്രണാമ സപ്രേമ സുബാനീ

പ്രഥമം=ആദ്യമായി, മോഹജനിതം=മോഹവശാൽ സംഭവിച്ച,
സബ സംസയഹരനാ=എല്ലാ സന്ദേഹങ്ങളേയും നശിപ്പിക്കുന്ന,
മഹീസുരചരനാ=ബ്രാഹ്മണപരങ്ങളെ, ബന്ദം=ഞാൻ വന്ദി
ക്കുന്നു, സുജനസമാജം=സജ്ജനസമിതി, സകലഗുണഖാനീ=എല്ലാ
ഗുണങ്ങളുടേയും ആകരമാണല്ലോ, സുബാനീ=സദ്വചസ്സുക
ളാൽ, സപ്രേമം=പ്രേമപൂർവ്വകം അവരെ, പ്രണാമകരളം=ഞാൻ
പ്രണാമം ചെയ്യുന്നു.

അജ്ഞാനം നിമിത്തം നിരവധി സംശയങ്ങൾ മനസ്സുകൂടെ ഉണ്ടാകുന്നു. അവയെ നശിപ്പിക്കാൻ കരുത്തുള്ളവയാണ് ബ്രാഹ്മണമുപ്പാദങ്ങൾ. ഞാൻ അവയെ വന്ദിക്കുന്നു സർവ്വപ്രധാനമായി. നല്ലവരുടെ സംഘം എല്ലാ സദാഗുണങ്ങളുടേയും ആകരവുമാണ്. അവരെ കവി മനോഹരവാണികളാൽ വന്ദിച്ചു പ്രണമിക്കുന്നു. ഇവിടെ ബ്രാഹ്മണപാദങ്ങളിലും സജ്ജനങ്ങളിലും കവിയുള്ള ബഹുമാനാദരങ്ങൾ പ്രകടമാക്കുകയാണ് കവി ചെയ്യുന്നത്.

സാധുചരിത സുഭ ചരിത കപാസു
നിരസ ബിസഭ ഗുനമയ ഫല ജാസു
ജോ സഹി ദുഖ പരമിദ ദുരാവാ.
ബന്ദനീയ ജേഹിം ജഗ ജസ പാവാ.

സാധുചരിത=സജ്ജനങ്ങളുടെ കഥകൾ, കപാസു സരിത=പരുത്തിപോലെ, സുഭ=ശുഭപ്രദങ്ങളാകുന്നു, ജാസുഫലം=യാതൊന്നിന്റെ (പരുത്തിയുടെ) കരു, നിരസ=സ്വാദിച്ഛാത്തതാണെങ്കിലും—(വരണ്ടതാണ് എന്നുകൂടി അർത്ഥമുണ്ട്.) ബിസഭ ഗുനമയ=ഉജ്വലഗുണ(ന്തൽ)ത്തോടുകൂടിയതാകുന്നു, ജോ ദുഖസഹി=യാതൊരു പരുത്തി (സ്വയം) ദുഃഖം അനുഭവിച്ചു, പരമിദ ദുരാവാ=മറ്റുള്ളവരുടെ നഗ്നത മറച്ചു സ്വയം ജിണ്ണാവസ്ഥ പ്രാപിക്കുന്നു, ജേഹി=അതിനാൽത്തന്നെ (അവ), ജഗ=ലോകത്തിൽ, ബന്ദനീയ ജസ പാവാ=വന്ദനീയമായ യശസ്സുനേടി.

സജ്ജനങ്ങളുടെ ചരിത്രം പരുത്തിപോലെ മംഗളപ്രദമാണ്. പരുത്തിക്കുരു സ്വാദിച്ഛാത്ത ഒന്നാണെങ്കിലും പരുത്തിയുടെ ഒരുജലധ്യവും ഗുണമയത്വവും ഉണ്ട്. അതു സ്വയം ദുഃഖം അനുഭവിച്ചു മറ്റുള്ളവരെ സുഖിപ്പിച്ചു മഹായശസ്സു സമാജ്ജിക്കുന്നു. പഞ്ഞി, വസ്ത്രമാകുന്നതു പലതരത്തിലുള്ള സമ്മർദ്ദങ്ങൾക്കു ശേഷമാണല്ലോ. ആ സമ്മർദ്ദങ്ങൾ അതിന്റെ ആവശ്യത്തിനല്ല, പിന്നെയോ; ജനസുഖാർത്ഥമാണ്. അങ്ങനെ കഠിനത്യാഗം

ചെൽ അക്ഷയകീർത്തി ആ സമാജ്ജിമെന്നു. നല്ലവരുടേയും സ്ഥിതി ഇതുവിലാതന്നെ. അവർ സ്വയം ക്ലേശിച്ചും ത്യാഗങ്ങളനുഭവിച്ചും അന്യർക്കു സുഖമുണ്ടാക്കുന്നു.

മുദ മംഗലമയ സന്ത സമാജ്ജി
ജോ ജഗ ജംഗമ തീരഥരാജ്ജി
രാമ ഭക്തി ജഹരം സുരസരി ധാരാ
സരസഇ ബ്രഹ്മ ബിചാര പ്രചാരാ.

സന്തസമാജ്ജി=സജ്ജനങ്ങൾ, മുദമംഗലമയ=ആനന്ദപ്രദരും മംഗലദാതാക്കളാണ്, ജോജഗജംഗമ=അവർ ലോകത്തിലെ സഞ്ചരിക്കുന്ന, തീരഥരാജ്ജി=തീർത്ഥരാജനാണ് (പ്രയാഗതീർത്ഥമാണ്), രാമഭക്തി=ശ്രീരാമഭക്തി, ജഹരം=യാതൊരു പ്രയാഗയിലെ, സുരസരിധാരാ=ദേവഗംഗപ്രവാഹമാണ്, ബ്രഹ്മബിചാരപ്രചാരാ=പരബ്രഹ്മവിചാരം പ്രചരിപ്പിക്കുന്ന, സരസഇ=സരസ്വതീനദിയുമാണ് (സജ്ജനസമാജം.)

സജ്ജനസമാജം ആനന്ദമംഗളങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നു. ആ സഞ്ചരിക്കുന്ന പ്രയാഗയാണ്. ആ പ്രയാഗതീർത്ഥത്തിലെ ഗംഗാപ്രവാഹമാകട്ടെ ശ്രീരാമഭക്തിയും; ബ്രഹ്മവിചാരപ്രചാരം അതിലെ സരസ്വതീപ്രവാഹവുമാണ്. ഗംഗയും സരസ്വതിയും സംഗമിക്കുന്ന പ്രയാഗ എത്രമാത്രം പാവനമോ അതുപോലെ ദിവ്യമാണ് സജ്ജനസമുദായം എന്നു സാരം.

ബിധി നിഷേധമയ കലിമല ഹരനീ
കരമ കഥാ രബിനന്ദിനി ബരനീ
ഹരി ഹര കഥാ ബിരാജതി ബേനീ
സുനത സകല മുദ മംഗല ദേനീ

ബിധി നിഷേധമയ=വീധി നിഷേധമയവും, കലിമല ഹരനീ=കലികാലപാപങ്ങൾ ഹരിക്കുന്നതും ആയ, കരമ കഥാ=കർത്തവ്യം

കർത്തവ്യകർമ്മങ്ങളുടെ കഥയായി, രബീ നന്ദിനി ബരനീ=സൂര്യ
പുത്രിയായ കാളിന്ദീനദി വർണ്ണിക്കപ്പെടുന്നു. സുനത=യാതൊന്നും
കേൾക്കുമ്പോൾത്തന്നെ, സകലമുദ മംഗല ദേവീ=സമസ്തസന്തോ
ഷമംഗളങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നുവോ, ഹരിഹരകഥാ=ആ ഹരിഹര
കഥയാകട്ടേ, ബേനീബിരാജതി=ത്രിവേണീസംഗമവും ആകുന്നു.

കലിയുഗപാപങ്ങളകറ്റുന്ന കർത്തവ്യകർമ്മവുണ്ടായ വി
ധിനിഷേധമായ കർമ്മങ്ങളുടെ കഥയാണു് സൂര്യപുത്രിയായ കാ
ളിന്ദീനദി. ത്രിവേണീസംഗമം ശിവാവിഷ്ണുചരിതവുമാണു്. ഈ
ഹരിഹരചരിതം കേൾക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ എല്ലാവിധ സന്തോ
ഷവും മംഗളവും ഉണ്ടാകുന്നു.

ബട ബിസ്വാസ അചല നിജ ധരമാ
തീരഥരാജ സമാജ സുകരമാ
സബഹി സുലഭ സബ ദിന സബ ദേസാ
സേവത സാദര സമന കലേസാ.
അകഥ അലൗകിക തീരഥരാജ
ദേജ സഭ്യ ഫല പ്രഗട പ്രഭാജ.

നിജധരമാ=സ്വധർമ്മങ്ങളിൽ ഉള്ള, അചലബിസ്വാസ=ദൃഢവി
ശ്വാസമാണു്, ബട=അക്ഷയവടവൃക്ഷം (പ്രയാഗയിൽ ഇങ്ങനെ
ഒരാൽമരമുണ്ടു്.), സുകരമാ=സൽകർമ്മങ്ങളുടെ, സമാജ=സമൂഹ
മാണു്, തീരഥരാജ=തീർത്ഥരാജാവായ പ്രയാഗ, സബഹി=
എല്ലാവർക്കും, സബദേസാ=എല്ലാ ദേശത്തും, സബദിന=എല്ലാ
നാളും, സുലഭ=(സജ്ജനസമാജമാകുന്ന പ്രയാഗതീർത്ഥം) സുലഭ
മാണു്, സാദരസേവത=ആദരപൂർവ്വം ഭജിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ—
സജ്ജനങ്ങളെ എന്നു അധ്യാഹരിക്കണം, കലേസസമന=ക്ലേശ
ങ്ങളൊടുക്കുന്നു, തീരഥരാജ=സജ്ജനസമാജമാകുന്ന പ്രയാഗ,
അകഥ=അവസ്ഥനീയവും, അലൗകിക=അഭൗമവും, സഭ്യഫല

പ്രഗടപ്രഭാമുദേഹം=സദഃഫലപ്രദമായ പ്രഭാവത്തോടുകൂടിയതും ആണ്.

ത്രിവേണി എന്ന അപരപര്യായം വഹിക്കുന്ന പ്രയാഗ സ്വധർമ്മനിരതന്മാരും ലോകോപകാരരത്നം നിസ്സംഗരും ആയ ഭക്തസമൂഹവും തൽസംഗവുമാണെന്നു അനുസ്മരിക്കണം. പ്രയാഗത്തുള്ള മഹത്വം സത്തുക്കൾക്കു മുണ്ടു്. സ്വധർമ്മങ്ങളിലുള്ള ഉറപ്പായ വിശ്വാസമാണു് പ്രയാഗതീർത്ഥസ്ഥമായ അക്ഷയവത് വൃക്ഷം സൽകർമ്മങ്ങളാണു് പ്രയാഗയിലെ മേള. സജ്ജനങ്ങളെ ആകും എവിടേയും എപ്പോഴും ലഭിക്കും. സജ്ജനസേവാർത്ഥം ക്രേശങ്ങൾ അകലുന്നു. സജ്ജനസമാജമാകുന്ന പ്രയാഗതീർത്ഥം അഭയവും അവർണ്യവും സദഃഫലപ്രദവുമാകുന്നു. ഇതിന്റെ പ്രഭാവം പ്രത്യക്ഷവുമാണു്.

സുനി സമുത്ഥഹിം ജന മുദിത മന
മജ്ജഹിം അതി അനുരാഗ
ലഹഹിം ചാരിഫല അമരത
തനു സാധു സമാജ പ്രയാഗ.

സാധുസമാജം=സജ്ജനസമാജമാകുന്ന, പ്രയാഗജനം=പ്രയാഗ(യുടെ സ്ഥിതി) ജനങ്ങൾ, സുനിസമുത്ഥഹിം=കേട്ടു മനസ്സിലാക്കി, മുദിതമനം=സത്തുഷ്ടരായി, അതിഅനുരാഗം=ഏററവും ആസക്തിയോടെ, മജ്ജഹിം=അതിൽ മുഴുകി, തനു=ഉടലോടേ, അമരത=അക്ഷതങ്ങളായ, ചാരിഫലം=ചതുർവൃഗ്ഗഫലത്തേയും, ലഹഹിം=സമാജ്ജിക്കുന്നു.

സജ്ജനസമാജമാകുന്ന പ്രയാഗയെ ശരിയ്ക്കു ഗ്രഹിച്ചു സത്തുഷ്ടരായി അത്യാസക്തിയോടെ അതിൽ മുഴുകി ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷഫലങ്ങൾ അനുഭവിക്കുവാൻ കവി ജനങ്ങളെ ക്ഷണിക്കുകയാണു് ചെയ്യുന്നതു്. സജ്ജനങ്ങളുടെ ഉപദേശങ്ങൾ യഥാതഥം ഗ്രഹിക്കുക; അവ മനസ്സിലാപ്പിക്കുക; സജ്ജനങ്ങളുമായി സദാ

ഇടപാടുകൾ. അങ്ങനെയായാൽ ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷഫലങ്ങൾ
ആസ്വദിക്കാൻ സാധിക്കുമെന്നു സാരം. സത്സംഗമാഹാര്യം
വർണ്ണിക്കാത്ത വേദപുരാണങ്ങൾ ഭാരതത്തിലില്ല.

മജ്ജന ഫലപേഖിനു തതകാലാ
കാക റോഹിം പിക ബകള മരാലാ
സുനി ആചരജ്ജ് കരെ ജനികോഹു
സതസംഗതി മഹിമാ നഹിം ഗോഹു.

മജ്ജനഫലംകളിലൂടെ ഫലം, തതകാലാ പേഖിനു=ഉടനടി
പ്രത്യക്ഷമാകുന്നു, കാകപിക ബകളമരാലാ=കാക്ക കയിലും
കൊക്ക അരയന്നവും, റോഹിം=ആയി മാറുന്നു, സുനികോഹു=
ഇതുകേട്ടു ആരും, ആചരജ്ജ് ജനികരെ=ആശ്ചര്യപ്പെടരുത്,
സതസംഗതി മഹിമാ=സത്സംഗത്തിന്റെ മാഹാര്യം, നഹിം
ഗോഹു=രഹസ്യമല്ല.

സജ്ജനസംഗമാകുന്ന പ്രയാഗ സ്നാനം ചെയ്യുന്നതുകൊ
ണ്ടുള്ള നേട്ടം ഉടനെതന്നെ പ്രത്യക്ഷമാകുന്നുണ്ട്. കാക്ക കയിലും,
കൊക്ക അരയന്നവുമായി മാറുന്നു. എന്താണിങ്ങനെ സംഭവി
ക്കാൻ എന്നാലോചിച്ചു ആരും വിസ്തയിക്കേണ്ട. സജ്ജനസം
ഗത്തിന്റെ മഹിമ ഒരു രഹസ്യമല്ല. കാക്കയേപ്പോലുള്ള പൂർ
ണ്ണഭാഷിയെ മുഴുഭാഷിയാക്കാനും ക്ഷീരനീരവിവേകമില്ലാത്ത
കൊക്കിനെപ്പോലുള്ളവനെ വിവേകശാലിയാക്കാനും സത്സംഗ
ത്തിനു കഴിയുമെന്നാണ് കവി വിവക്ഷിക്കുന്നത്. നല്ലവരുമാ
യുള്ള വേട്ട അത്യന്തം സുഖപ്രദവും ശാന്തിദായകവുമാണെന്നതും.

ബാലമീക നാരദ ഘടജോനീ
നിജ നിജ മുഖനി കഹീ നിജ ഹോനീ
ജലചര മലചര നഭചര നാനാ
ജേ ജഡ ചോതന ജീവ ജഹാനാ.

ബാലമീക=വാൽമീകി, നാരദ=നാരദൻ, ഘടജോനീ=അഗസ്ത്യൻ എന്നിവർ, നിജനിജ മുഖനി=അവരവരുടെ നാവുകൊണ്ടു (സ്വയം), നിജ ഹോനീ കഹി=തങ്ങളുടെ ഉത്തരം പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്, ജലമര മലമര=വെള്ളത്തിൽ ജീവിക്കുന്നവയും കരയിൽ ജീവിക്കുന്നവയും, നഭ മര=ആകാശത്തിൽ ജീവിക്കുന്നവയും, ജഡ ചേതന ജീവനാനാ=ജഡങ്ങളായും ചേതനങ്ങളായും നാനാ ജീവികൾ, ജേ ജഹാനാ-പ്രപഞ്ചത്തിലുണ്ട്.

വാല്മീകി ശ്രീരാമനോടും, നാരദൻ വ്യാസനോടും, അഗസ്ത്യൻ ശ്രീമഹാദേവനോടും അവരുടെ ആത്മകഥ പ്രസ്താവിക്കുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. വാൽമീകി, കള്ളനും കൊള്ളക്കാരനുമായിരുന്നു; സപ്തഷികളുമായുള്ള സമ്പർക്കത്തിന്റെ ഫലമായി അദ്ദേഹം വിശിഷ്ടനും മഹാകവിയുമായിത്തീർന്നു. നാരദൻ പൂർവ്വജന്മത്തിൽ ദാസീപുത്രനായിരുന്നു. സത്സംഗത്താലാണ് അദ്ദേഹവും ശ്രേഷ്ഠനായത്. ബ്രഹ്മാവിന്റെ മാനസപുത്രനാകാനുള്ള ഭാഗ്യവും നാരദനുണ്ടായി. അഗസ്ത്യൻ ഒരു കൂടത്തിലാണ് ജന്മമെടുത്തത്. അദ്ദേഹം സമുദ്രാന്തരണ ഒരിക്കൽ കുടിച്ചുവററിച്ച്. വെള്ളത്തിലും കരയിലും ആകാശത്തിലുമായി ജഡങ്ങളും ചേതനങ്ങളുമായ നിരവധി ജന്തുക്കളുണ്ട്. അവയ്ക്കും സത്സംഗംകൊണ്ട് സർവ്വശ്രേയസ്സും സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു.

മതി കീരതി ഗതി ഭൂതി ലോഹു
 ജബ ജേഹിം ജതന ജഹാം ജേഹിം പാഹു
 സോ ജാനബ സതസംഗ പ്രഭാഹു
 ലോകഹും ബേദ ന ആന ഉപാഹു.

ജബ=എപ്പോൾ, ജേഹി=എന്തൊരുത്തർ, ജഹാം=എവിടെ വെച്ച്, ജേഹി ജതന=എന്തൊരു പ്രയത്നംകൊണ്ട്, മതി കീരതി=പ്രജ്ഞയും യശസ്സും, ഗതി ഭൂതി=ഉയർച്ചയും ഐശ്വര്യവും, പാഹു=പ്രാപിച്ചിട്ടുണ്ടോ, സോ=അവരാണ്, സതസംഗ പ്രഭാഹു

ജാനബ=സത്സംഗഭാവം അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളത്, ലോകഹൃദം ബേദം= ലൗകികമായും വൈദികമായും, ആനാ ഉപാഹു ന=(സത്സംഗമല്ലാതെ പുരുഷാത്മസിദ്ധിക്ക്) മറ്റു ഉപായമില്ല.

സത്സംഗമഹത്വം തന്നെയാണ് ഈ പദ്യത്തിലേയും പ്രതിപാദ്യം.

പ്രജ്ഞയും, കീർത്തിയും, ഉൽകണ്ഠയും, ഐശ്വര്യവും ആർക്കും എപ്പോൾ എങ്ങനെ കരസ്ഥമായോ അവർക്കറിയാം സത്സംഗത്തിന്റെ പ്രഭാവം. പുരുഷാത്മസിദ്ധിക്ക് ലൗകികമായോ വൈദികമായോ സത്സംഗമല്ലാതെ വേറെ ഉപായങ്ങളില്ല. ജലജീവിയായാലും സ്ഥലജീവിയായാലും ആകാശജീവിയായാലും സത്സംഗം കൂടാതെ ഒന്നിനും ശ്രേയസ്സുണ്ടാകുന്നില്ല.

ബിനു സതസംഗ ബിബേക ന ഹോഹു

രാമകൃപാ ബിനു സുലഭ ന സോഹു

സത സംഗമ മുദ മംഗല മൂലാ

സോഹു ഫല സിധി സബ സാധന ഫൂലാ.

സതസംഗ ബിനു=സത്സംഗം കൂടാതെ, ബിബേക ന ഹോഹു= വിവേകമുണ്ടാകയില്ല, രാമകൃപാ ബിനു=ശ്രീരാമകൃപകൂടാതെ, സോഹു സുലഭ ന=അതു (സത്സംഗം) സുലഭവും അല്ല, മദ മംഗല മൂലം=സന്തോഷത്തിന്റേയും മംഗളത്തിന്റേയും അടിസ്ഥാനം, സത സംഗതി=സത്സംഗമാകുന്നു, സോഹു സബ സാധനം=സത്സംഗത്തിനുള്ള സമ്പുസാധനം, ഫൂലം=പുഷ്പവും, ഫല സിധി=ഫലം സിദ്ധിയുമാണ്.

നല്ലവരായി സമ്പാദിക്കുന്നതുതന്നെ ദൈവാനുഗ്രഹത്താലാണെന്നു കാണിക്കുന്നു:—

സത്സംഗംകൂടാതെ ജ്ഞാനമോ ശ്രീരാമകാരുണ്യംകൂടാതെ സത്സംഗമോ ആർക്കും സ്വാഭാവികമായി ലഭിക്കുന്നില്ല. ആനന്ദ

മാകുന്ന മംഗളവൃക്ഷത്തിന്റെ മൂലം സത്സംഗം മാത്രമാണ്. ആ വൃക്ഷത്തിന്റെ പുഷ്പം സാധനയും ഫലം സിദ്ധിയുമാകുന്നു. സത്സംഗംകൊണ്ട് ജീവിതലക്ഷ്യപ്രാപ്തി കൈവരുമെന്നു സാരം.

സം സുധരഹിം സത സംഗതി പാഹു
പാരസ പരസ കധാത സുഹാഹു
ബിധി ബസ സുജന കസംഗത പരഹീം
ഫനി മനി സമ നിജഗുന അനുസരഹീം

സം=ഓഷ്ഠനും, സത സംഗതി പാഹു=സത്സംഗപ്രാപ്തി കൈവന്നു, സുധരഹിം=ദിവ്യനായി രൂപാന്തരപ്പെടുന്നു. എങ്ങനെയെന്നാൽ, പാരസ പരസി=പാരസസ്സർംകൊണ്ട്, കധാത സോഹാഹു=ഇരുമ്പു സ്വർണ്ണമായിത്തീരുന്നതുപോലെ, സുജന=സജ്ജനങ്ങൾ, ബിധി ബസ=ദൈവയോഗത്താൽ, കസംഗതി പരഹീം=ഓജ്ജന സംഗതിയും, ഫനി മനി സമ=സപ്തശിരസ്സിലുള്ള മാണിക്യം എപ്രകാരം അതിന്റെ ഗുണം കാണിക്കുമോ അപ്രകാരം, നിജ ഗുന അനുസരഹീം=സ്വഗുണങ്ങൾ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു.

‘സാധുനാം നന്ദി ഖലസംഗമാൽ ഖലതപം’ എന്ന തത്വ മാണിവിടെ കവി പ്രകടിപ്പിക്കുന്നത്. സജ്ജനങ്ങൾക്കു ഓജ്ജന സംസർഗ്ഗത്താൽ ഖലതപം ഉണ്ടാകുന്നില്ലെന്നു സാരം. പാരസ സ്സർംകൊണ്ട് ഇരുമ്പു സ്വർണ്ണമായി മാറുന്നതുപോലെ സത്സംഗം കൊണ്ട് ഓഷ്ഠൻ ശിഷ്ടനായി മാറുന്നു. നിർഭാഗ്യവശാൽ സജ്ജനങ്ങൾക്കു ഓഷ്ഠസമ്പർക്കത്തിനിടയായാലും അവർ അവരുടെ നല്ല ഗുണങ്ങൾ കൈവിടുന്നില്ല. ഇരുമ്പിനെ ഓജ്ജനമായും പാരസത്തെ സത്സംഗമായും കവി സങ്കല്പിക്കുന്നു. സപ്തശിരസ്സിലുള്ള മാണിക്യം, സപ്തസംസർഗ്ഗമുണ്ടായിട്ടും സ്വഗുണം പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നില്ലേ?

ബിധി ഹരി ഹര കബി കോബിദ ബാനീ
കഹത സാധു മഹിമാ സക ചാനീ

സോ മോ സന കഹി ജാത ന കൈസേം

സാക ബനിക മനി ഗുന ഗന ജൈസേം.

ബിഡി ഹരി ഹര കബി=ബ്രഹ്മാവു്, വിഷ്ണു, ശിവൻ, കവി, കോബിദ ബാനീ=പണ്ഡിതൻ സരസ്വതി എന്നിവർ, സാധു മഹിമാ കഹത=സത്സംഗമാഹാത്മ്യം വർണ്ണിക്കുന്നതിൽ, സക ചാനീ=സങ്കോചം പ്രകടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്, സാക ബനിക ജൈസേം=ധാന്യങ്ങൾ കച്ചവടം ചെയ്യുന്നവൻ ഏതുപ്രകാരം, മനി ഗന ഗുന ന=രത്നങ്ങളുടെ ഗുണങ്ങൾ അറിയുന്നില്ലയോ, കൈസേ സോ=അതുപോലെ ആ സജ്ജനസംഗമാഹാത്മ്യം, മോ സന കഹി ജാത=എനിക്കും വർണ്ണിക്കാൻ കഴിവില്ല.

ബ്രഹ്മാ വിഷ്ണു മഹേശ്വരന്മാരും കവികളും പണ്ഡിതന്മാരും സരസ്വതിയും സത്സംഗമഹത്വം വർണ്ണിക്കുന്നതിൽ പരാജിതരായിട്ടുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതിക്കു എങ്ങനെയാണതു വർണ്ണിക്കുന്നതിൽ ഞാൻ വിജയിയാവുക? ധാന്യക്കച്ചവടക്കാൻ എങ്ങനെ രത്നങ്ങളുടെ ഗുണം അറിയും? താനും ആവിധംതന്നെ സത്സംഗമാഹാത്മ്യം വർണ്ണിക്കുന്നതിൽ അസമർത്ഥനെന്നു കവി സ്വയം സമ്മതിക്കുന്നു. കവിയുടെ റിനയപ്രകടനം നോക്കുക! അഥവാ സത്സംഗത്തിന്റെ അവിഷ്ണുനീയത നോക്കുക. സത്സംഗമഹത്വം ആരെക്കെ എങ്ങനെയെല്ലാം വർണ്ണിച്ചാലും ഒരു പരിധിയോളമേ എത്തുകയുള്ളൂ. അത്ര ഗഹനവും അപാരവുമാണെന്നു സാരം.

ദോ: ബന്ദഉം സംത സമാന ചിത ഹിത അനഹിത

നഹിം കോള

അംജലിഗത സുഭ സുമന ജിമി സമ സുഗന്ധ കര ദോള സന്ത സരല ചിത ജഗത ഹിത ജാനി സുഭാള സന്ദോള ബാല ബിനയ സുനി കരി കൃപാ രാമ ചരന രതി ദേഹ.

ഹിത അനഹിത=ഇച്ഛാനിഷ്ടങ്ങളില്ലാത്തവരും (ശത്രുമിത്രങ്ങളില്ലാത്തവരെന്നുകൂടി വിവക്ഷിക്കാം), കോള നഹിം=നിസ്സഹാ

യരും, സമാന ചിന്ത=സമാനചിന്തയായ, സന്ത=സജ്ജന
 ണ്ണെ, ബന്ധം=ബന്ധം വന്നിരിക്കുന്നു, അംജലിഗത=അഞ്ചലിയെ
 പ്രാപിച്ചു, സുഭ സുതന=സുന്ദരപുഷ്പം, ജിമി=എപ്രകാരം, ദോഹ
 കര=രണ്ടു കൈത്തലത്തേയും, സുഗന്ധ=സുരഭിലമാക്കുന്നുവോ
 അപ്രകാരം, ജഗത ഹിത=ലോകത്തിന് ഹിതം ചെയ്യുന്നവരാണ്,
 സരല ചിത=സരള ഹൃദയന്മാർ, സുഭാള സന്ദേശ=അവരുടെ
 സ്വഭാവവും എനിക്കറിവുള്ള സ്നേഹവും, ജാനി=മനസ്സിലാക്കി,
 ബാല ബിനയ സുനി=ബാലനായ എന്റെ അഭ്യർത്ഥന ശ്രവിച്ചു,
 കൃപാ കരി=കൃപാലുക്കളായി (അവർ എനിക്ക്), രാമ ചരണ
 രതി ദേഹ=രാമതുപ്പാദകേതി ദാനം ചെയ്യട്ടെ.

സമചിന്തന്മാരായ സജ്ജനങ്ങൾ നന്മലകളാണ്. അവ
 ആരുടെ കരപ്പുകളിൽ പതിക്കുന്നുവോ ആ കരപ്പുകളെ സുര
 ഭിലങ്ങളാക്കുന്നു. കൈത്തലം എങ്ങനെയുള്ളതായാലും വേണ്ടില്ല
 'അഞ്ചലിസ്ഥാനി പുഷ്പാണി വാസയന്തികരദപയം അഹോസുമ
 നസാം പ്രീതിർവാമദക്ഷിണരോഃ സമഃ' എന്ന പദ്യത്തേയാണ്
 കവി അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നത്. സത്തുകളും സരളചിന്തന്മാരും
 ലോകഹിതപ്രദരാണ്. അവരുടെ സ്നേഹസ്വഭാവങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കി
 ഞാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുകയാണ്, ഈ ബാലന്റെ പേരിൽ
 കൃപതോന്നി രാമതുപ്പാദകേതി ഉണ്ടാകാൻ അനുഗ്രഹിക്കണ
 മെന്ന്. സജ്ജനങ്ങൾക്കു ശത്രുക്കളെന്നോ മിത്രങ്ങളെന്നോ അറിയപ്പെടുന്നവരായി ആരും ഇല്ല. അഞ്ചലി ഗതപുഷ്പമായിട്ടാണ്
 കവി, സമദർശികളായ സജ്ജനങ്ങളെ പരിഗണിക്കുന്നത്.

ച: ബഹുരി ബന്ദി വല ഗന സതിഭാഷം
 ജേ ബിന്ദ കാജ ദാഹിനേഹു ബാഷം
 പരഹിത ഹാനി ലാഭ ജിൻഹകേരേ
 ഉജരേ ഹരഷ ബിഷാദ ബസേരേ.

സതി ഭാഷം=സത്യമായും, വലഗന=വലന്മാരെ, ബഹുരി ബന്ദി=
 ഞാൻ വീണ്ടും വന്നിരിക്കുന്നു, ജേബിന്ദ കാജ=അവർ അകാരണമായി,

ഭാഹിനേഹു ബാഹ്നം=സ്വചിത്രങ്ങളേയും ശത്രുക്കളാക്കിത്തീർക്കുന്നു, പരഹിത ഹാനി=അന്യന്മാരുടെ ഹിതത്തിനു ഹാനിയുണ്ടാക്കുന്നതു, ലാഭ ജിൻഹ കേരേ=ഒരു നേട്ടമായി അവർ കരുതുന്നു, ഉജരേ=അന്യന്മാരെ അലോസരപ്പെടുത്തുവാനായി അവർക്ക്, ഹരഷ ബസേരേ=സന്തോഷവും, സുഖിപ്പിക്കുന്നതിൽ, ബിഷാദേ=വിഷാദവുമാണുള്ളതു്.

കാരണം കൂടാതെ സ്വചിത്രങ്ങളേയും ശത്രുക്കളാക്കുന്ന വലന്മാരെ ഞാൻ വീണ്ടും വീണ്ടും വന്ദിക്കുന്നു. മറ്റുള്ളവരുടെ ഹിതത്തിനു ഹാനിയുണ്ടാക്കുന്നതു് അവർക്കുതന്നെ ലാഭമായി അവർ കരുതുന്നു. അന്യന്മാർ സുഖിക്കുന്നതിൽ വലന്മാർക്ക് ദുഃഖവും അന്യന്മാർ ദുഃഖിക്കുന്നതിൽ സുഖവുമാണ് ഉണ്ടാകുന്നതു്. അത്തരത്തിലുള്ളവരെ കവി വന്ദിക്കുന്നതു യുക്തമാണോ എന്നു ചിലർക്കുതോന്നാം. വാസ്തവത്തിൽ യഥാർത്ഥഭക്തനു ശത്രുചിത്ര രാഗദേഷാദികളുണ്ടാകാൻ പാടില്ല എന്നതാകാം ഇതിന് സമാധാനം.

ഹരി ഹര ജസ രാകേസ രാഹസേ
പര അക്കാജ ഭട സഹസ ബാഹസേ
ജേ പര ദോഷ ലഖഹിം സഹസാഖീ
പര ഘൃത ജിൻഹകേ മന മാഖി.

ഹരിഹര ജസ=ഹരിയുടേയും ഹരന്റേയും യശസ്സാകുന്ന, രാകേസ=ചന്ദ്രനു് (ആ ദൃഷ്ടന്മാർ), രാഹസേ=രാഹുതുല്യന്മാരാണ്, പര അക്കാജസേ=അന്യന്മാർക്ക് ഉപദ്രവം ചെയ്യുന്നതിൽ (അവർ) സഹസ ബാഹ ഭട=സഹസ്രബാഹുക്കളായ യോദ്ധാക്കളുമാണ്, ജേ പരദോഷ=അവർ മറ്റുള്ളവരുടെ ദോഷങ്ങളെ, സഹ സാഖി=ആയിരം കണ്ണുകളാൽ, ലഖഹിം=കാണുന്നു, പരഹിത ഘൃത=അന്യഹിതമാകുന്ന നെയ്യിനു്, ജിൻഹകേ മന=അവരുടെ മനസ്സു്, മാഖി=ഇച്ചുകുളുമാണ്.

ഹരിയുടേയും ഹരന്റേയും കീർത്തിയാകുന്ന ചന്ദ്രൻ ഇവർ രാഹുക്കളാണ്. മറുജീവരെ നശിപ്പിക്കാൻ ഇവർ ആയിരം ബാഹുക്കളുള്ള ഭടന്മാരാണ്. അന്യദോഷങ്ങൾ കാണാൻ ഇവർക്കു രണ്ടല്ല ആയിരം കണ്ണുകൾ തന്നെയാണുള്ളത്. അന്യ ഹിതമാകുന്ന നെയ്യിനു ഇവർ ഊച്ചുകളാണ്. ചന്ദ്രനെ വിഴുങ്ങുകയാണല്ലോ രാഹുവിന്റെ തൊഴിൽ. അതുപോലെ ഹരിഹരകീർത്തിയെ ഇവർ മറയ്ക്കുന്നു. അന്യന്മാരുടെ നാശത്തിനുവേണ്ടി ഓഷ്ടന്മാർ എന്തുപാടും പെടും. മറുജീവരുടെ ദോഷം ആയിരം ഇരട്ടിയാക്കി ഇവർ കാണും. നെയ്യു ചീത്തയാക്കുന്ന ഊച്ചു സ്വയം നശിക്കുന്നു. അതുപോലെ മറുജീവരെ കെടുത്തുന്ന ഓഷ്ടന്മാർ അവരുടെ നാശത്തെ ഗണിക്കുന്നില്ല. സ്വയം നശിച്ചാലും വേണ്ടില്ല മറുജീവർ നശിക്കണം എന്നതാണ് ഓഷ്ടന്മാരുടെ നിശ്ചയം. സഹസ്ര ബാഹു രാവണന്റെ സമകാലികരും ബലിഷ്ഠനായൊരു യോദ്ധാവുമായിരുന്നു. രാവണനെ സഹസ്രബാഹു ഒരിക്കൽ തടവുകാരനാക്കി. പരശുരാമനാണ് സഹസ്രബാഹുവിനെ വധിച്ചത്.

തേജ കൃസാനു രോഷ മഹിഷേസാ
അഘ അവഗ്രന ധന ധനീ ധനേസാ
ഉദയ കേത സമ ഹിത സബ ഹീ കേ
കുംഭകരന സമ സോവത നീകേ.

തേജ കൃസാനു=(ഓഷ്ടന്മാരുടെ) തേജസ്സു അഗ്നിയാണ്, രോഷ മഹിഷേസാ=കോപമാകട്ടെ മഹിഷന്റേതിന് തുല്യവുമാണ്, അഘ അവഗ്രന=ചാപവും ദർശിപ്പിക്കുവാനുള്ള, ധന=ധനത്താൽ ഇവർ, ധനേസാ ധനീ=കുബേരനേക്കാൾ ധനികളുമാകുന്നു, കേതു സമ ഉദയ=മധ്യമകേതുവിനു തുല്യമായ ഇവരുടെ ഉദയം, സബ ഹീകേ ഹിത=എല്ലാവരുടേയും ഹിതത്തിനു (നാശം ചെയ്യുന്നു), കുംഭകരന സമ=കുംഭകണ്ഠനെപ്പോലെ, സോവത നീകേ=ഇവർ വിദ്രാലുക്കളായെങ്കിൽ എത്ര നന്നായിരുന്നു!

ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളെ തേജസ്സു മറയ്ക്കുവരുടെ സമസ്തനന്മകൾക്കും അഗ്നിയായ്. അവരുടെ കോപം മഹിഷാസുരന്റെ കോപത്തോടു തുല്യവുമാണ്. (കാലന്റെ കോപത്തോടെന്നും പക്ഷാന്തമുണ്ട്.) ഇവർക്കുള്ള ധനം, പാപവും ദുർഗ്ഗുണവുമാണ്. യഥാർത്ഥധനം ക്ഷേമരണപോലും ഇത്രത്തോളമില്ല. എല്ലാവരുടേയും ഹിതത്തിന്നു ധൃമകേതുക്കളാണിവർ. കുങ്കേകർണ്ണനെപ്പോലെ എപ്പോഴും ഉറക്കമാണിവിടങ്ങളായിരുന്നതെങ്കിൽ എത്ര നന്നായിരുന്നു ഉറങ്ങുന്നവരെ ചേടിക്കാണിപ്പിച്ചൊ. കുങ്കേകർണ്ണൻ ആരമാസം ഉഷണം ആരമാസം ഉറക്കുവുമാണ്. ഉഷണിനും ഉറക്കത്തിനുമായി ആ രാക്ഷസന്റെ സമയമെല്ലാം ചെലവാക്കുന്നതുകൊണ്ടു മറെറാന്നിലും ഏപ്പെടാൻ അദ്ദേഹത്തിന്നു കഴിവില്ല. വലന്മാരും ഇങ്ങനെയായിരുന്നെങ്കിൽ മറയ്ക്കുവർക്കുതെറ്റു ഉപകാരമാകുമായിരുന്നു!

പര അകാജ് ലഗി തനു പരിഹരഹീം
ജിമി ഹിമ ഉപല കൃഷി ദലി ഗരഹീം
ബന്ദഉം വല ജസ സേഷ സരോഷാ
സഹസ ബന്ദന ബന്ദനതു പര ദോഷാ.

ഹിമ ഉപല=മഞ്ഞുകട്ട, കൃഷി ദലി=കൃഷി നശിപ്പിച്ചു, ജിമി ഗരഹീം=എലുകാരും സ്വയം നശിക്കുന്നുവോ അലുകാരും, പര അകാജ് ലഗി=മറയ്ക്കുവരെ നശിപ്പിച്ചു (ദൃഷ്ടാന്തം), തനു പരിഹരഹീം=സ്വയം ദേഹത്യാഗം ചെയ്യുന്നു. ആ വിധമുള്ള, വല ബന്ദഉം=വലന്മാരെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു, സരോഷാ സേഷ ജസ=കൃദ്ധനായ ശേഷ നാഗം കണക്കു അവർ, സഹസ ബന്ദന=ആയിരം നാവുകളാൽ, പരദോഷ ബന്ദനതു=അന്യന്മാരുടെ ദോഷങ്ങൾ വണ്ണിക്കുന്നു.

മഞ്ഞുകട്ട, അതിന്റെ പതനം കൊണ്ടു വയൽ നശിപ്പിച്ചു സ്വയം നശിക്കുന്നു. അതുപോലെ മറയ്ക്കുവർക്കു അപകാരം ചെ

യ്യാൻ ഓഷ്ടന്മാർ സ്വദേശംപോലും ത്യജിക്കുന്നു. ക്രൂരനായ ആദിശേഷൻ തുലും നിരവധി നാവുകൾകൊണ്ട് വലന്മാർ അന്യദോഷങ്ങൾ വർത്തിക്കുന്നു. ആദിശേഷൻ സഹസ്രമുഖം കൊണ്ട് ഭഗവൽ സ്മൃതിചെയ്യുന്നു. ഓഷ്ടന്മാർ ഒരു മുഖംകൊണ്ട് ആയിരംതവണ സത്തുക്കളെ ഓഷിക്കുന്നു. ഓഷ്ടന്മാരെ ഹിമോപലമായും ശിഷ്ടന്മാരെ കേദാരമായും കവി വർത്തിക്കുന്നു. ഓഷ്ടന്മാർ ശരീരത്യാഗം ചെയ്യുന്നതു സത്തുക്കളെ നശിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി മാത്രമാകുന്നു. പരദോഷം വർത്തിക്കാൻ ഒന്നല്ല ആയിരം മുഖമാണവർക്കുള്ളത്.

പുനി പ്രനവളം പൂമുരാജ സമാനാ
പര അഘ സുനള സഹസ ദസ കാനാ
ബഹുരി സക്ര സമ ബിനവളം തേഹീ
സന്തത സുരാതീക ഹിത ജേഹീ.
ബചന ബജ ജേഹി സദാ പിആരാ
സഹസ നയന പര ദോഷ നിഹാരാ.

പൂമുരാജ സമാനാ=പൂമുരാജാവിന്നു തുലും (പരിഗണിച്ചു) വലന്മാരെ, പുനി പ്രനവളം=വീണ്ടും ഞാൻ പ്രണാമം ചെയ്യുന്നു. (എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ), പര അഘ=മഹാമുഖങ്ങളുടെ പാപങ്ങൾ, ദസ സഹസ കാനാ=പതിനായിരം ചെവികളെക്കൊണ്ട് (അവർ), സുനള=കേൾക്കുന്നു, തേഹി സക്രസമ=(വലന്മാരെ) ഇന്ദ്രൻ തുലും (കരുതി), ബഹുരി ബിനവളം=വീണ്ടും ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു, ജേഹി സന്തത=യാതൊരുത്തർ സദാ, സുരാതീക=(ഇന്ദ്രൻ ദേവസൈന്യത്തെ എന്നപോലെ) സുരയെ (മദ്യത്തെ), ഹിത=ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു, ജേഹി=യാതൊരുത്തർ, ബജ ബചന=വജ്രതുല്യങ്ങളായ വാക്കുകൾ, സദാ പിആരാ=എല്ലാപ്പോഴും പ്രിയപ്പെടുന്നു, സഹസ നയന=(ഇന്ദ്രനേപ്പോലെ ഓഷ്ടന്മാർ) ആയിരം കണ്ണുകളാൽ, പരദോഷ നിഹാരാ=പരദോഷങ്ങൾ കാണുന്നു.

പൂമുരാജാവു ഭഗവാനോടു ഒരിക്കൽ ഒരു വരം യാചിക്കുകയുണ്ടായി:— 'ഭഗവാൻ ഞാനിപ്പോൾ അവിടത്തെ അപദാനങ്ങൾ കേൾക്കുന്നതു എന്റെ രണ്ടു ചെവികൾകൊണ്ടു മാത്രമാണ്. എനിക്കിതുകൊണ്ടു തൃപ്തിവരുമ്പോൾ എനിക്കുണ്ടായുടേ മാഹാത്മ്യം കേൾക്കാൻ അവിടന്നു ആയിരം ചെവികൾ നൽകി അനുഗ്രഹിക്കണം.' ഓഷ്ഠന്മാരാകട്ടെ പരദോഷങ്ങളാണ് തുടച്ചുയായി കേൾക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നത്. അവർക്കുതന്നെ ചെവി ആയിരമാണ്. സുരാസനികരായ അവരെ ഇത്രയെ എന്നപോലെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. ഇത്ര സുര സൈന്യത്തേയും ഓഷ്ഠന്മാർ മദ്യത്തേയും ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു. ഇത്ര പ്രിയപ്പെട്ടതാണ് വജ്രായുധം. ഓഷ്ഠന്മാരിഷ്ടപ്പെടുന്നത് വജ്രകരോരങ്ങളായ വാക്കുകളാണ്. സുരാസനികശബ്ദത്തിന്നു കവി രണ്ടുതരം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓഷ്ഠന്മാർ കരോരവാക്കുകൾ പറയുന്നതിൽ സന്തുഷ്ടരും പരദോഷങ്ങൾ കാണുന്നതിൽ സഹസ്രനേത്രന്മാരുമാകുന്നു. ഇരുപക്ഷത്തിൽ സുര + അസനിക എന്നും ഖലപക്ഷത്തിൽ സുര + നീക എന്നും പദച്ഛേദം ചെയ്യണം. ആദ്യത്തേതിലെ സുര ശബ്ദത്തിന്നു ദേവ എന്നും രണ്ടാമത്തേതിലെ സുര ശബ്ദത്തിന്നു മദ്യമെന്നും അർത്ഥം. അസനിക പദത്തിന്നു സേന എന്നും നീകപദത്തിന്നു ഹിന്ദിയിൽ ആകുഷ്ണിയെന്നുമാണർത്ഥം.

'പരവാദേ ശേവദനഃ പരസ്രോനിരീക്ഷണേ സഹസ്രാക്ഷഃ സദ്യുതവിത്തഹരണേ ബാഹു സഹസ്രാജ്ജനഃ പിതൃന എന്നു നീതിശാസ്ത്രവും ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു.

ഉദാസീന അരി മിത ഹിത സുനത ജരഹിം ഖല രീതി ജാനി പാനി ജഗ ജോരി ജന ബിനതീ കരള സപ്രീതി.

ഖല രീതി=(ഇതൊക്കെയാണ്) ഓഷ്ഠന്മാരുടെ രീതി. ഉദാസീന അരി മിത=ഉദാസീനനേയും ശത്രുമിത്രങ്ങളേയും പറ്റി, സുനത ജരഹിം=കേട്ടു (അവർ) ദഹിക്കുന്നു (അസുയയാൽ), ജന ജാനി=

അവരെ മനസ്സിലാക്കി, പാനി ജുഗ ജോരി=കൈരണ്ടും കൂപ്പി, സപ്രീതി=പ്രീതിപൂർവ്വം, ബിനതി കരളം=ഞാൻ വണങ്ങുന്നു.

ഖലന്മാരുടെ സമ്പ്രദായം ഇങ്ങനെയെല്ലാമാണ്. മറ്റുള്ളവർ ശത്രുക്കളോ മിത്രങ്ങളോ ഉദാസീനരോ ആരെങ്കിലുമാകട്ടെ അവരെകുറിച്ച് കേൾക്കുമ്പോൾ ഓഷ്ടന്മാരുടെ ഹൃദയം ദഹിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. അവരുടെ ആ സ്വഭാവം അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു തന്നെയാണ് ഞാൻ അവരെ സസന്തോഷം വണങ്ങുന്നതും

മൈം അപനി ദിസി കീൻഹ നിഹോരാ
തിൻഹ നിജ കാര ന ലാഉബ ഭോരാ
ബായസ പലിഅഹിം അതി അനരാഗാ
ഹോഹിം നിരാമിഷ കബഹ്ലം കി കാഗാ.

മൈം അപനി ദിസി=ഞാൻ എന്റെ മുറയ്ക്കും, നിഹോരാ കീൻഹ=അവരെ വണങ്ങുന്നു, തിൻഹ നിജ കാര=അവർ അവരുടെ മുറയ്ക്കും, ഭോരാ ന ലാഉബ=ഓഷ്ടതകളിൽനിന്നു പിന്മാറാതെയും ഇരിക്കുന്നു, ബായസ=കാക്കയെ, അതി അനരാഗാ=ഏറ്റവും വാത്സല്യത്തോടെ, പലിഅഹിം=പോറ്റി വളർത്തിക്കൊള്ളു, കാഗാ കബഹ്ലം=കാക്ക എപ്പോഴെങ്കിലും, നിരാമിഷ കി ഹോഹിം=സസ്യഭുക്കായിരിക്കുമോ?

ഞാൻ എന്റെ ചുമതല നിർവ്വഹിക്കുന്നു. ഖലന്മാർ അവരുടെ രീതിയനുസരിച്ച് ഓഷ്ടന്മാർക്കിടയിൽത്തന്നെ മുഴുകുകയും ചെയ്യുന്നു. കാക്കയെ എങ്ങനെയൊക്കെ തീറ്റിപ്പോറ്റി വളർത്തിയാലും അതു അതിന്റെ സ്വാഭാവികപ്രകൃതിയായ മാംസാശനം കൈവിടുന്നതല്ലല്ലോ. ഇവിടെ കവി, സജ്ജനങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുകയും ഖലന്മാരെ മാംസാശിത്വം ഒരിക്കലും ഉപേക്ഷിക്കാത്തവായങ്ങളായിട്ടും കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ബന്ദം സന്ത അസജ്ജന ചരന്താ
ഭവപ്രഭ ഉഭയ ബീച കമം ഉ ബരന്താ

ബിമൂരത ഏക പ്രാണ ഹരി ലേഹീം
മിലത ഏക ദുഖ ദാരുണ ദേഹീം.

സന്ത അസജ്ജനം ശിഷ്യരുടേയും ദുഷ്ടരുടേയും, ചരണാ ബന്ധുരം പാദങ്ങൾ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു, ഉഭയ ദുഃഖപ്രദം രണ്ടു കൂട്ടരും ദുഃഖമുണ്ടാക്കുന്നവർ തന്നെ, ബീമ കാമർ ഉബരനാം കുറച്ചൊരത്തരമുണ്ടെന്നു മാത്രം, ബിമൂരത ഏകം സജ്ജനം, പ്രാണ ഹരി ലേഹീം വേർപാടുകൊണ്ട് നമ്മുടെ പ്രാണങ്ങളെ അപഹരിക്കുന്നു, ഏക മിലതം ദുഷ്ടന്മാരാകട്ടെ ഒന്നിച്ചിരിക്കേണ്ടതെന്നെ, ദാരുണ ദുഃഖ ദേഹീം കഠിനദുഃഖം ഉണ്ടാക്കുന്നു.

അസജ്ജന എന്നതിനു പകരം ചില ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ അസന്തന എന്നും കാണുന്നുണ്ട്.

ശിഷ്യന്മാരും ദുഷ്ടന്മാരും ഒരുപോലെ ദുഃഖമുണ്ടാക്കുന്നവർ തന്നെ. പക്ഷേ ആ ദുഃഖദായിത്വത്തിനു കുറച്ചൊരത്തരമുണ്ടെന്നു മാത്രം. ശിഷ്യന്മാർ അവരുടെ വേർപാടുകൊണ്ട് നമ്മെ ദുഃഖിതരാക്കുന്നു. ദുഷ്ടന്മാരാകട്ടെ അവരുടെ സാന്നിധ്യം കൊണ്ടുതന്നെ നമ്മെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നു. “ശത്രുർദഹതി സംയോഗേ വിയോഗേ മിത്രമപ്യഹോ ഉഭയോർ ദുഃഖദായിത്വം കോ ഭേദഃ ശത്രുമിത്രയോഃ” എന്ന പദ്യത്തിന്റെ ആശയാനുവാദമാണ് നാമിവിടെ കാണുന്നത്. രണ്ടു കൂട്ടരും ദുഃഖദാതാക്കളായ സ്ഥിതിക്ക് അവർ തമ്മിലെന്താണ് വ്യത്യാസം?

ഉപജഹീം ഏക സംഗ ജഗ മാഹീം
ജലജ ജോംക ജിമി ഗുണ ബിലഗാഹീം
സുധാ സുരാ സമ സാധു അസാധു
ജനക ഏക ജലധി അഗാധു.

ജലജ ജോംക = താമരയും ജളകവും (അട്ടയും), ജഗമാഹീം = ലോകത്തിൽ, ഏക സംഗം = ഒന്നിച്ചുതന്നെ, ഉപജഹീം = ഉത്ഭവിക്കുന്നു,

ഗുണ ബിലഗാഹിം=അവയുടെ ഗുണങ്ങൾ വെച്ചുവെക്കുന്നു,
ജിമി=അതുപോലെ, സാധു അസാധു=ശിഷ്ടനും ദുഷ്ടനും, സുധാ
സുരസമ=അമൃതനും മദ്യത്തിനും തുല്യമാകുന്നു, ജനക ഏക
ജഗ=ശിഷ്ടന്റേയും ദുഷ്ടന്റേയും ജന്മദാത്രി ഒരേ ജഗത്താണ്.
അമൃതമദ്യങ്ങളുടെ ജന്മദ്രവാകട്ടേ, അഗാധ ജലധി=അഗാധസമു
ദ്രവമാണല്ലോ.

ചെളിക്കണ്ടിൽത്തന്നെയാണ് താമരയും അടയും ഉത്ഭവിക്കു
ന്നത്. എന്നാൽ രണ്ടിന്റേയും പ്രകൃതം രണ്ടുവിധമാണ്. ശി
ഷ്ടനും ദുഷ്ടനും, അമൃതം മദ്യവും പോലെയാണ്. ഊർക്കൂട്ടരുടേയും
ജനനം ഭൂമിയിൽതന്നെ. അതുപോലെ സുധാമദ്യങ്ങളുടെ ഉത്
പത്തിസ്ഥാനം അഗാധസമുദ്രവുമാണ്. അമൃതനും മദ്യത്തിനും
തമ്മിലുള്ള അന്തരമാണ് ശിഷ്ടനും ദുഷ്ടനുമുള്ളത്. അവരണ്ടും
പാലാഴിയിൽത്തന്നെ ഉണ്ടായവയാണ്. എന്നാൽ അവയുടെ
വളരെ അന്തരമില്ലെ? അമൃതപാനംകൊണ്ട് ജീവിക്കുക അമര
രായിത്തീരുന്നു. മദ്യപാനംകൊണ്ട് ജീവിക്കുക ഉന്മാദമുണ്ടാ
കുന്നു. അതു മദ്യപനെ നശിപ്പിക്കുന്നു. ഒരു സ്ഥലത്തു ഉത്ഭ
വിച്ചു എന്നതുകൊണ്ട് ദുഷ്ടശിഷ്ടന്മാർക്കും ജലജജ്ജ്വലങ്ങൾക്കും,
അമൃതസുരകൾക്കും ഒരേ പ്രകൃതമല്ലേ ഉണ്ടാകേണ്ടത് എന്ന ചോദ്യ
ത്തിന് അല്ല എന്നേ സമാധാനം പറയാനുള്ളൂ.

ഭല അനഭല നിജ നിജ കരതൂതീ ലഹത സുജസ
അപലോക ബിഭ്രതീ
സുധാ സുധാകര സുരസരി സാധു ഗരല അനല
കലിമല സരി ബ്രാധു
ഗുണ അവഗുണ ജാനത സബ കോളു ജോ ജേഹി
ഭാവ നീക തേഹി സോളു

ഫല അനഭല=ശിഷ്ടന്മാരും ദുഷ്ടന്മാരും, നിജ നിജ കരതൂതീ=
താന്താങ്ങളുടെ ചേക്കുകൾകൊണ്ട്, സുജസ അപലോക=സൽ

കീർത്തിയും ദുഷ്ടീർത്തിയുമാകുന്ന, ബിഭൃതീ ലഹരത=ഐശ്വര്യം പ്രാപിക്കുന്നു, സാധു സുധാ=ശിഷ്യൻ, അമൃതം, സുധാകര=ചന്ദ്രൻ, സുരസരി=ഗംഗ എന്നിവപോലെയും, ബ്യാധു=ദുഷ്ടൻ, ഗരല അനല=വിഷം, അഗ്നി, കലിമല സരി=കലികാലമാലിന്യത്തോടു കൂടിയ (കർമ്മനാശാ എന്ന വേരോടുകൂടിയ നദി) നദി എന്നിവ പോലെയുമാണ്, ഗുണ അവഗുണ=ഗുണങ്ങളും ദോഷങ്ങളും, സബ കോളു=ഏല്പാവരം, ജാനത=അറിയുന്നു, ജോ ജേഹിഭാവ=ഒരു വാനം ഏതൊന്നിൽ രചിയുണ്ടോ, തേഹി സോതു നീക=അതു തന്നെ അവനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം നല്ലതു്.

ശിഷ്യരും ദുഷ്ടരും അവരുടെ പ്രവൃത്തികളുടെ ഫലമായി സൽകീർത്തിയും ദുഷ്ടീർത്തിയും സമാജ്ജിക്കുന്നു. ശിഷ്യൻ, അമൃത ചന്ദ്രൻ ഗംഗ എന്നിവപോലെ കാമ്യനാണ്. ദുഷ്ടനാകട്ടെ വിഷം, അഗ്നി, ചാപചക്രിലമായ നദി ഇവയ്ക്കു തുല്യവുമാകുന്നു. ഗുണദോഷങ്ങളെക്കുറിച്ച് എല്ലാവർക്കുമുണ്ട് ബോധം. ഒരുവനും ഏതൊന്നിലാസക്തിയുണ്ടോ അവനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അതുതന്നെ അവനു ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളതു്. ഗുണവും ദോഷവും എല്ലാവർക്കും അറിയാമെന്നിരിക്കെ ചിലരെന്തിനു ദോഷം ചെയ്യുന്നു എന്നൊരു പുരൂപക്ഷമുണ്ടാകാം. ഓരോരുത്തരുടേയും പുരൂ ജന്മവാസനകളാണ് അവരെ നന്മയിലേക്കും തിന്മയിലേക്കും വലിച്ചിടക്കുന്നതു്. തിന്മയാണ് താൻ ചെയ്യുന്നതെന്നറിവുണ്ടായിട്ടും അതു ചെയ്യുന്നതു ഈ വാസനയുടെ പ്രേരണയാലാണ്. ആ തിന്മയായേക്കാം ഒരു പക്ഷെ അവനെ പിന്നീട് നല്ലവനാക്കിത്തീർക്കാനുള്ള സാഹചര്യം സൃഷ്ടിക്കുക എന്നു സമാധാനിക്കാം. ദുഷ്ടൻ ദുഷ്ടതകളിൽ ആസക്തനാകുന്നുവെങ്കിൽ അവനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അവ അവനു കാമ്യങ്ങൾ തന്നെ എന്നു തുളസീദാസൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതായി തോന്നുന്നു.

ദോ: ഭലോ ഭലാഇഹി വൈ ലഹരഇ ലഹരഇ

നിചാഇഹി നീചു

സുധാ സരാഹിത അമരതാം ഗരല

സരാഹിത മീച

ലോ ലോഹി=ശിഷ്യൻ വിശിഷ്ട വൃത്തിയാലും, നീച നിചാ
 ഇഹി=നീചൻ നീചവൃത്തിയാലും, ലഹള ലഹള പൈ=സുപ്ര
 സിദ്ധനും കൃപസിദ്ധനുമായി ഭവിക്കുന്നു, അമരതാ സുധാ=അമ
 രതപം നല്ലുന്നതിനാൽ അമൃത, സരാഹിത=ശ്ലാഘിക്കപ്പെടുന്നു,
 മീച ഗരല സരാഹിത=മരിക്കുന്നതിനാൽ വിഷവും ശ്ലാഘി
 ക്കപ്പെടുന്നു.

നല്ലവൻ നന്മചെയ്തു സുപ്രസിദ്ധനായിത്തീരുന്നു. ട്രഷ്യൻ ട്രഷ്യ
 മ്ം ചെയ്തു കൃപസിദ്ധിസമാജ്ജിക്കുന്നു. അമൃത ശ്ലാഘിക്കപ്പെട്ട
 ന്നതു അതു പാനം ചെയ്താൽ അമരതപം കൈവരുന്നു എന്നതുകൊ
 ണ്ടാണ്. വിഷം ശ്ലാഘിക്കപ്പെടുന്നതു അതു കഴിച്ചാൽ മരിക്കും
 എന്നതിനാലുമാകുന്നു. ശിഷ്യനെ സുധയായും ട്രഷ്യനെ ഗരളമാ
 യും കവി വർണ്ണിക്കുന്നു. ശിഷ്യസമ്പർക്കംകൊണ്ടുള്ള മേന്മയും ട്രഷ്യ
 സംഗംകൊണ്ടുള്ള തിന്മയും ഉദാഹരണദപാരാ കവി വ്യക്തമാക്കു
 ന്നു. നാം ആരുമായി സമ്പർക്കം പുലർത്തണമെന്നു ഇത്രയും പ്രസ്താ
 വിച്ചതിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കാം. ശാന്തിമയമായ ജീവിതം ഏതൊ
 രവൻ അഭിലഷിക്കുന്നു അവൻ തീർച്ചയായും സൽകർമ്മങ്ങൾ ചെ
 യ്ക്കയും സജ്ജനങ്ങളുമായി സമ്പർക്കം പുലർത്തുകയും വേണം. മനു
 ഷ്യജീവിതം നന്മചെയ്യാനുള്ളതാണ്. അതാരു മറക്കരുതെന്നു
 സൂചന.

പശ: വല അഘ അഗുന സാധു ഗുന ഗാഹാ ഉഭയ
 അപാര ഉദധി അവഗാഹാ
 തേഹി തേം കമഃ ഉ ഗുന ദോഷ ബഖാനേ
 സംഗ്രഹ ത്യാഗ ന ബിനു പഹിചാനേ

വല അഘ അഗുന=ട്രഷ്യൻ പാപവും ദുർഗുണവും, സാധു ഗുന
 ഗാഹാ=ശിഷ്യൻ സദ്ഗുണവും കൈക്കൊള്ളുന്നു, ഉഭയ അപാര

അവഗാഹം=രണ്ടും അപാരവും അഗാധവുമായ, ഉദധി=സമുദ്രമാണ്, തേഹി തേം=അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ്, ഗുന ദോഷ കർമ്മ ബലാനേ=ഗുണവും ദോഷവും കുറഞ്ഞതാണു വിസ്തരിച്ചത്, ബിനു പഹിചാനേ=ഗുണദോഷങ്ങൾ വേർതിരിച്ചറിയാതെ, സംഗ്രഹ ത്യാഗ ന=അവയെ കൊള്ളാനോ തള്ളാനോ കഴിവില്ല.

ഓഷ്ഠൻ സ്വീകരിക്കുന്ന ഓട്ടുണവും ശിഷ്യൻ അംഗീകരിക്കുന്ന സദ്ഗുണവും രണ്ടും അപാരവും അഗാധവുമായ സമുദ്രങ്ങളാണ്. അതിനാൽത്തന്നെയാണ് ഓട്ടുണത്തേയും സദ്ഗുണത്തേയും ഓഷ്ഠനേയും ശിഷ്യനേയും കുറിച്ച് ചിലതിവിടെ സംക്ഷേപിച്ചു പ്രസ്താവിച്ചത്. വ്യക്തികളേയും ഗുണങ്ങളേയും വേർതിരിച്ചറിയാതെ ശിഷ്യനേയും സദ്ഗുണത്തേയും ഓഷ്ഠനേയും ഓട്ടുണത്തേയും സ്വീകരിക്കാനും ത്യജിക്കാനും സാധ്യമാകുന്നതല്ലല്ലോ.

ലേലേല പോച സബ ബിധി ഉപജാഹു ഗനി
ഗുന ദോഷ ബേദ ബിലഗാഹു
കഹഹിം ബേദ ഇതിഹാസ പുരാനാ ബിധി
പ്രപഞ്ച ഗുന അവഗുന സാനാ

ലേലേലപോച സബ=നന്മയും തിന്മയുമെല്ലാം, ബിധി ഉപജാഹു=വിധിയാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവയാണ്, ബേദ ഗുനദോഷ ഗനി=വേദങ്ങൾ, ഗുണങ്ങളും ദോഷങ്ങളും ഗണിച്ചു, ബിലഗാഹു=വെച്ചേറെ കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്, ബേദ ഇതിഹാസ പുരാനാ=വേദേതിഹാസപുരാണങ്ങൾ, ബിധി പ്രപഞ്ച=ബ്രഹ്മനിർമ്മിതമായ ഈ പ്രപഞ്ചം, ഗുന അവഗുന സാനാ=സൽഗുണങ്ങളായും ഓട്ടുണങ്ങളായും സമ്മിശ്രമെന്നും, കഹഹിം=ഉദ്ഘോഷിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സൃഷ്ടിയുടെ പരിധി കാണിക്കുകയാണ് ഇവിടെ:—

നന്മതിന്മകൾ വിധികല്പിതങ്ങളാണ്. ഗുണദോഷങ്ങളെ വേദങ്ങൾ വെച്ചേറെ ഗണിച്ചു പ്രകടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. വേദങ്ങളും

ഇതിഹാസങ്ങളും പുരാണങ്ങളും ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മസ്രഷ്ട
മായ പ്രപഞ്ചം ഗുണദോഷസമ്മിശ്രമാണെന്നു് [ഋക, യജുസ്സ്,
സാമം, അഥർവ്വം ഇവയാണു് നാലു വേദങ്ങൾ. രാമായണ മഹാ
ഭാരതങ്ങളാണു് ഇതിഹാസങ്ങൾ. പത്മം, കൃഷ്ണം, മത്സ്യം, വാരാ
ഹം, ബ്രഹ്മാണ്ഡം തുടങ്ങിയവയാകുന്നു അഷ്ടാദശപുരാണങ്ങൾ.]

ഭുവ സുഖ പാപ പുണ്യ ദിന രാതീ സാധു
അസാധു സുജാതി കുജാതീ
ദാനവ ദേവ ഉത്പന്ന അരു നീചു അമിത
സുജീബന മാഹുര മീചു

ഭുവ സുഖ പാപ പുണ്യ=ഭുവസുഖങ്ങൾ, പാപപുണ്യങ്ങൾ, ദിന
രാതീ സാധു അസാധു=ദിനരാത്രങ്ങൾ, സജ്ജനദുജ്ജനങ്ങൾ,
സുജാതി കുജാതീ=ഉത്തമാധമജാതികൾ, ദാനവ ദേവ=ദാനവദേവ
ന്മാർ, ഉത്പന്ന അരു നീച=ഉത്തമാധമന്മാർ, അമിത സജീബന=
അമൃതസഞ്ജീവനികൾ, മാഹുര മീചു=വിഷമൃത്യുക്കൾ.

മായ ബ്രഹ്മ ജീവ ജഗദീസാ ലച്ഛി അലച്ഛി
രജ അവനീസാ
കാസി മഗ സുരസരി ക്രമനാസാ മരു മാരുവ
മഹിദേവ ഗവാസാഃ
സരഗ നരക അനുരാഗ ബിരാഗ നിഗമാഗമ
ഗുണ ദോഷ ബിഭാഗാ

മായാ ബ്രഹ്മ=മായാബ്രഹ്മങ്ങൾ, ജീവ ജഗദീസാ=ജീവാജഗദീശ
ന്മാർ (ജീവാത്മാപരമാത്മാക്കൾ), ലച്ഛി അലച്ഛി=ലക്ഷ്മീജ്യേഷ്ഠ
മാർ, രജ അവനീസാ=ദരിദ്രനും രാജാവും, കാസി മഗ സുരസരി=
കാശിമഗധ ഗംഗകൾ, ക്രമ നാസാ=കർമ്മനാശനദി, മരു മാരുവ=
മരുപ്രദേശമാളവങ്ങൾ, മഹിദേവ ഗവാസാ=ബ്രാഹ്മണർ, ഗോഭ

ക്ഷകർ, സരഗ നരക=സ്വർഗ്ഗനരകങ്ങൾ, അനരാഗ ബിരാഗാ= പ്രേമവൈരാഗ്യങ്ങൾ, നിഗമാഗമ=വേദശാസ്ത്രങ്ങൾ, ഗുണ ദോഷ ബിഭാഗാ=ഗുണദോഷവിഭാഗങ്ങൾ.

ദോ: ജഡ മേതന ഗുണദോഷമയ ബന്ധ കീർഹ

കരതാര

സന്ത ഹംസ ഗുണ ഗഹഹീം പയ പരിഹരി

ബാരി ബികാര.

ജഡ മേതന=ജഡമേതനങ്ങൾ എന്നിങ്ങനെ, ഗുണദോഷമയ= ഗുണദോഷസമ്മിശ്രമായി ബ്രഹ്മവും, ബിന്ധ കീർഹ=ലോകത്തെ ബന്ധിച്ചു, ഹംസ സന്ത=അരയന്നങ്ങളാകുന്ന സജ്ജനങ്ങൾ, ബാരി ബികാര=ജലരൂപമായ ഒഴുനങ്ങളെ, പരിഹരി=ഒഴിവാക്കി, പയ ഗഹഹീം=ക്ഷീരമാകുന്ന സദ്ഗുണത്തെ സ്വീകരിക്കുന്നു.

സുഖവും ദുഃഖവും, പാപവും പുണ്യവും, പകലും രാത്രിയും, ഉത്തമനും അധമനും, ദേവനും അസുരനും, അമൃതം വിഷവും ജനനവും മരണവും മായയും, പരബ്രഹ്മവും, ജീവാത്മാവും പരമാത്മാവും, ലക്ഷ്മിയും ജ്യേഷ്ഠയും ദരിദ്രനും രാജാവും സ്വർഗ്ഗവും നരകവും പ്രേമവും വൈരാഗ്യവും വേദവും ശാസ്ത്രവും ഗുണവും ദോഷവും ജഡവും മേതനയും ഉള്ളടങ്ങുന്നതാണ് പ്രപഞ്ചം.

ഗുണദോഷസമ്മിശ്രമായ പ്രപഞ്ചത്തെ ത്യാജ്യഗ്രാഹ്യവിവേകശാലികളായ സജ്ജനങ്ങൾ വേർതിരിച്ചു ഗ്രഹിച്ചു ഉത്തമങ്ങളായിട്ടുള്ളവ സ്വീകരിക്കുന്നു. വെള്ളത്തിൽനിന്നു പാൽ വേർതിരിച്ചെടുക്കാനുള്ള കരുത്തും കഴിവും അരയന്നങ്ങൾക്കുണ്ടെന്നാണ് വായ്ക്ക. അതുകൊണ്ടാണ് സജ്ജനങ്ങളെ കവി ഹംസങ്ങളായി കല്പിക്കുന്നത്. ഗുണദോഷസമ്മിശ്രമായ പ്രപഞ്ചത്തിൽനിന്നു സദ്ഗുണങ്ങൾ വേർതിരിച്ചെടുക്കാൻ സജ്ജനങ്ങൾക്കു കഴിവുള്ളൂ.

ചു: അസ ബിബേക ജബ ദേഹ ബിധാതാ തബ
 തജി ദോഷ ഗുണഹിം മനു രാതാ
 കാല സഭാഉ കരമ ബരിആഹുതം ഭലേഉ
 പ്രകൃതി ബസ ചുകുള ഭലാഹുതം

ജബ ബിധാതാ=എപ്പോൾ ബ്രഹ്മാവു, അസ ബിബേക=ആ
 വിധമുള്ള ത്യാജ്യഗ്രാഹ്യവിവേകം, ദേഹ തബ=നൽകുന്നുവോ
 അപ്പോൾ, മനു ദോഷ തജി=മനസ്സു ദോഷങ്ങൾ ഉപേക്ഷിച്ചു,
 ഗുണഹി രാതാ=ഗുണങ്ങളിൽ ആസക്തിയോടുകൂടിയതായിത്തീ
 രുന്നു, കാല സഭാഉ=കാലം, പ്രകൃതി, കരമ ബരിആഹുതം=കർമ്മം
 എന്നിവയുടെ പ്രാബല്യത്താൽ, ഭലേഉ=സജ്ജനങ്ങളും, പ്രകൃതി
 ബസ=മായയുടെ വിധേയരായി, ഭലാഹുതം ചുകുള=നന്മയിൽനിന്നു
 വ്യതിചലിക്കുന്നു.

ബ്രഹ്മദേവൻ ത്യാജ്യഗ്രാഹ്യവിവേകം നൽകുമ്പോൾ മനുഷ്യ
 മനസ്സു ദോഷങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കുകയും നന്നു പ്രവർത്തിക്കാൻ തൽ
 പരമായി ഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. പക്ഷേ കാലപ്രകൃതികർമ്മങ്ങ
 ളുടെ സമ്മർദ്ദത്താൽ ശിഷ്ടനാർപോലും പ്രകൃതി (മായ)യുടെ വിധേ
 യരായി നന്നകൾ വിസ്തരിക്കുന്നു. ഈ പരമാർത്ഥമാണ് കവിയെ
 വ്യഥാകലനാക്കുന്നത്. മായയുടെ സമ്മർദ്ദം ഭയങ്കരം തന്നെ.

സോ സുധാരി ഹരിജന ജിമി ലേഹിം ദലി
 ദുഖ ദോഷ ബിമല ജസു ദേഹിം
 വലള കരഹിം ലേ പാഹു സുസംഗു മിടതു ന
 മലിന സഭാഉ അഭംഗു

സോ ജിമി=ആ വ്യതിചലനം എപ്രകാരം, ഹരിജന=ഭഗവദ്
 ഭക്തനാർ, സുധാരി ലേഹിം=നേർവഴിക്കാക്കി, ദുഖ ദോഷ ദലി=
 ദുഃഖങ്ങളേയും ദോഷങ്ങളേയും നശിപ്പിച്ചു, ബിമല ജസു ദേഹിം=
 നിർമലയശസ്സാജിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം, വലള=ദൃഷ്ടനും,

സുസംഗ്രഹം പാതം=സത്സംഗം പ്രാപിച്ചു, ലേ കരഹിം=നന്മ പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, മലിന സുഭാമം=അവന്റെ മലിനസ്വഭാവം, അഭംഗ്രഹ മിടതു ന=അവനെ വിട്ടുപോകുന്നില്ല നിശ്ശേഷം.

സജ്ജനങ്ങൾ മായാവാശരായി നന്മയിൽനിന്നു വ്യതിചലിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ഭക്തിപ്രവണതനിമിത്തം തങ്ങൾക്കു നേരിട്ട പ്രമാദം പിന്നീടവർ തിരുത്താതിരിക്കുന്നില്ല. അതുപോലെ ദുഷ്ടനും സത്തുക്കളുമായുള്ള സഹവാസത്താൽ നല്ലതു പ്രവർത്തിക്കാൻ പ്രേരിതനാകുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവനെ ബാധിച്ചിട്ടുള്ള സ്വഭാവമാലിന്യം നിശ്ശേഷം അവനിൽനിന്നു അകന്നുപോകുന്നില്ല. സ്വഭാവശുദ്ധിയുടെ കുറവു വലിയൊരു ന്യൂനതയായി കവി ചരിത്രം എഴുതുന്നു.

ലഖി സുബോഷ ജഗ ബഞ്ചക ജേളം ബോഷ
പ്രതാപ പൂജിഅഹിം തേളം
ഉപരഹിം അന്ത ന ഹോള നിബാഹു കാല-
നേമി ജിമി രാവന രാഹു

സുബോഷ ലഖി ജേളം=സജ്ജനബോധം മമഞ്ഞു എന്തൊരുവർ, ജഗ ബഞ്ചക തേളം=ലോകത്തെ വഞ്ചിക്കുന്നു, അവരും, ബോഷ പ്രതാപ പൂജിഅഹിം=വേഷപ്രഭാവംകൊണ്ടു പൂജിതരായിത്തീരുന്നു, അന്ത കാലനേമി=ഒടുവിൽ, കാലനേമിയും, രാവന രാഹു ജിമി=രാവണനും രാഹുവും കണക്കു, ഉപരഹിം ന നിബാഹു ഹോളം=എല്ലാ (വഞ്ചനയും) വെളിവാകാതെ നിർവാഹമില്ലെന്ന സ്ഥിതിയിലാകുകയും ചെയ്യുന്നു.

സജ്ജനങ്ങളെ നടിച്ച് ലോകവഞ്ചകനായി കഴിയുന്നവരെ അവരുടെ ബാഹ്യപ്രഭാവം കണ്ടു മറുജീവർ പൂജിക്കുന്നു. എന്നാൽ കാലനേമിക്കും, രാവണനും രാഹുവിനും അവരുടെ യഥാർത്ഥപ്രകൃതി ഒടുവിൽ പ്രകടമാക്കാതെ നിർവാഹമില്ല എന്ന സ്ഥിതി വന്നതുപോലെ ഇവർക്കും പരമാർത്ഥം ഒടുവിൽ പ്രകടമാ

കേണ്ടി വരും. കാലനേമിയുടെ കഥ ലങ്കാകാണ്ഡത്തിലും രാവണന്റെ കഥ ആരണ്യകാണ്ഡത്തിലും വിസ്തരിക്കുന്നുണ്ട്. ക്ഷീരസാഗരമഥനത്തിനുശേഷം ഭഗവാൻ ദേവന്മാർക്ക് അമൃത വിളമ്പിക്കൊടുത്തപ്പോൾ ദേവവേഷം ചമഞ്ഞ രാഹുവും ചങ്കുകൊണ്ട് ഈ കാപട്യം അറിഞ്ഞ് ഭഗവാൻ ചക്രായുധം പ്രയോഗിച്ച രാഹുവിന്റെ ശിരഃച്ഛേദം ചെയ്തു. ചതി കതിരാകില്ലല്ലോ! കാലം നീളെയെന്നാൽ നേർ വെളിച്ചത്താകും എന്നും പഴഞ്ചൊല്ലുണ്ട്. അടക്കിയൊതുക്കിക്കൊണ്ടുനടക്കുന്ന കൃത്രിമം ഒരിക്കൽ പുറത്തു വരും. അഥവാ ആ കൃത്രിമം പുറത്താക്കാതെ തരമില്ല എന്നൊരു സ്ഥിതിയും നേരിടും.

കിഷ്കിന്ദം കുബേഷു സാധു സനമാന്ത ജിമി
ജഗ ജാമവന്ത ഹനമാന്ത
ഹാനി കസംഗ സുസംഗിതി ലാഹു ലോകഹ്വ
ബേദ ബദിത സബകാഹ്വ

കുബേഷു കിഷ്കിന്ദം=കുത്സിതവേഷരാനെങ്കിലും (ശിഷ്ടന്മാർ), ജാമവന്ത ഹനമാന്ത ജിമി=ജാംബവാൻ ഹനമാൻ എന്നിവരെപ്പോലെ, സനമാന്ത=ബാഹുമാന്യരായി ഭവിക്കുന്നു, കസംഗ ഹാനി=ഓജ്ജനസംഗംകൊണ്ട് കോട്ടങ്ങളും, സുസംഗതി ലാഹു=സത്സംഗംകൊണ്ട് നേട്ടങ്ങളും ഉണ്ടാകുന്നു, ലോകഹ്വ ബേദ കാഹ്വ=ലോകവും വേദങ്ങളും ഈ വസ്തു ഉദ്ഘോഷിച്ചിട്ടുണ്ട്, സബ ബദിത=സർവ്വവിദിതവുമാണത്.

അനാഭാടവേഷരാണ് ശിഷ്ടന്മാരെന്ന് വന്നാലും അവർ ജാംബവാൻ ഹനമാൻ എന്നിവരെപ്പോലെ സമ്മാന്യരായി ഭവിക്കുന്നു. ഓജ്ജനങ്ങളുമായുള്ള സമ്പർക്കംകൊണ്ട് നഷ്ടവും സജ്ജനസംഗംകൊണ്ട് ലാഭവും സിദ്ധിക്കുന്നു എന്ന വസ്തുത ലൗകിക വൈദിക സമ്മതമാണ്. സർവ്വജനവിദിതവുമാണ്.

ഗഗന ചന്ദ്രനു രജ പവന പ്രസംഗാ കീചന്ദി
മിലനു നീച ജല സംഗാ

സാധു അസാധു സദന സുക സാരീം സുമി-

രഹിം രാമ ദേഹിം ഗനി ഗാരിം

പവന പ്രസംഗാ രജ=വായുസമ്പർക്കം ഹേതുവായി പൊടി,
ഗഗന ചന്ദ്രം=ആകാശത്തിലേക്കു കുതിക്കുന്നു, നീച ജല സംഗാ=
മോടേയുള്ള വെള്ളത്തിന്റെ സമ്പർക്കത്താൽ, കീചഹിം മിലഇ=
(അതേ രജസ്സുതന്നെ) പെട്ടിയുമായി കലരുന്നു, സുക സാരീം=
തത്തയും മൈനയും, സാധു അസാധു സദന=ശിഷ്ടരൂപവും ദുഷ്ട
രൂപവും ഭവനങ്ങളിൽ ചാത്തു്, രാമ സുമിരഹിം=ശ്രീരാമസ്തുത
നവും, ഗനി ഗാരി ദേഹിം=അശ്ശിലഭാഷണവും (കൂമത്തിൽ)
ചെയ്യുന്നു.

വായുസമ്പർക്കംകൊണ്ടു ധൂളിയുടേ ഉൽകഷ്ഠവും അധോഭാഗ
ത്തുള്ള ജലത്തിന്റെ സമ്പർക്കംകൊണ്ടു് അപകഷ്ഠവും ഉണ്ടാകുന്നു.
ശിഷ്ടരൂപം ദുഷ്ടരൂപം തത്തകളേയും മൈനകളേയും വളർത്തുന്നു. ശിഷ്ട
രൂപമായുള്ള സമ്പർക്കംകൊണ്ടു് അവ ശ്രീരാമനാമോച്ചാരണവും
ദുഷ്ടസംഗംകൊണ്ടു് അസഭ്യപ്രസ്താവവും ചെയ്യുന്നു: രജസ്സോ
പക്ഷികളോ അല്ല വായുവും, ജലവും ശിഷ്ടരൂപം ദുഷ്ടരൂപമാണു് അവ
യുടെ ഉൽകഷ്ഠപകഷ്ഠങ്ങൾക്കു കാരണമായി തീരുന്നതു്.

ധൂമ കസംഗതി കാരിവ ഹോതു ലിഖിത പുരാത

മഞ്ജു മസി സോതു

സോതു ജല അനില അനല സംഘാതാ ഹോതു

ജലദ ജഗ ജീവന ദാതാ

കസംഗതി ധൂമ=കു(ത്രിത)സംഗം നിമിത്തം പുക, കാരിവ
ഹോതു=കാളിയേ പ്രാപിക്കുന്നു, മഞ്ജു മസി=(സത്സംഗത്താൽ)
സുന്ദരമായ മഷിയുടെ രൂപം വഹിച്ചു്, പുരാത ലിഖിത=പുരാ
ണമെഴുതാൻ സമർത്ഥമായി തീരുന്നു, ജല സോതു=വെള്ളത്തി
ന്റെയും സ്ഥിതി ഇങ്ങനെതന്നെ, അനല അനില സംഘാതാ=

തീയും കാറുമായുള്ള=സമ്പർക്കംകൊണ്ട് (അത്), ജഗ ജീവന
ദാതാ=ലോകത്തിനു ജീവന (ജല) ദാതാവായ, ജലദ ഹോതു=
മേലമായി പരിണമിക്കുന്നു.

കുത്സിതസമ്പർക്കംകൊണ്ട് കാളിമ പ്രാപിക്കുന്ന അതേ ധൂമം
തന്നെയാണ് വിശിഷ്ടവസ്തുക്കളുമായുള്ള സംഗമംകൊണ്ട് പുരാണ
രചനക്ഷമമായ മനോഹരമഷിയായി തീരുന്നത്. അഗ്നിയും
വായുവുമായുള്ള ജലത്തിന്റെ സഹവാസംകൊണ്ടാണ് ജഗത്തി
ന്നെല്ലാം ജീവനപ്രദമായ മേഘം ഉണ്ടാകുന്നത്. സഹവാസം
കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ദോഷഗുണങ്ങളാണ് കവി വർണ്ണിക്കുന്നത്.
ഹിന്ദിയിൽ ക്ക ചിലപ്പോൾ വിശേഷണമായും ചിലപ്പോൾ നാമ
മായും കാണാം. ഇവിടെ ക്ക എന്നതു നാമവും അർത്ഥം ഭൂമി എന്നു
മാകുന്നു. ഭൂസമ്പർക്കമെന്നു ക്ക സംഗതിക്കർത്ഥം.

ദോ: ഗ്രഹ ഭേഷജ ജല പവന പട പാഇ കജോഗ

സുജോഗ

ഹോഹിം കബസ്തു സുബസ്തു ജഗ ലഖഹിം

സുലച്ഛന ലോഗ.

ഗ്രഹ ഭേഷജ=ഗ്രഹങ്ങളും ഭേഷധങ്ങളും, ജല പവന പട=ജല
വും വായുവും വസ്രവും, കജോഗ സുജോഗ പാഇ=ദൃഷ്ടശിഷ്ടസ
മ്പർക്കം പ്രാപിച്ചു, ജഗ കബസ്തു=ലോകത്തിൽ ചീത്ത വസ്തുക്ക
ളും, സുബസ്തു ഹോഹിം=നല്ല വസ്തുക്കളുമായിത്തീരുന്നു, സുലച്ഛന
ലോഗ=പ്രജ്ഞാശാലികൾ (ഇതെല്ലാം), ലഖഹിം=കണ്ടറിഞ്ഞി
രിക്കും.

ഗ്രഹങ്ങളായ സൂര്യൻ, ചന്ദ്രൻ, ക്കജൻ, ബുധൻ, ഗുരു,
ശുക്രൻ, മന്ദൻ, രാഹു, കേതു എവിവി സ്വക്ഷേത്രത്തിലോ ബന്ധ
ക്ഷേത്രത്തിലോ സ്ഥിതിചെയ്യുമ്പോൾ ശുഭഫലങ്ങളേയും ശത്രു
ക്ഷേത്രത്തിലോ നീചത്തിലോ ശത്രുവീക്ഷണത്തിലോ ചെട്ട
മ്പോൾ അശുഭഫലങ്ങളേയും അനുഭവിപ്പിക്കുന്നു. ശരിയായ അനു

പാനത്തോടും പത്മ്യത്തോടുംകൂടി ഉപയോഗിക്കുന്ന ഒരുഷധം ഗുണത്തെയും അല്ലാത്തപക്ഷം മൃതിയെത്തന്നെയും ഉണ്ടാക്കുന്നു. ജലം പരിശുദ്ധനാരാൽ സ്പർശിക്കപ്പെടുമ്പോൾ പവിത്രവും മലിന സ്പർശനത്താൽ കലുഷവുമായിത്തീരുന്നു. പുഷ്പസംഗത്താൽ ദാര്യ സുരഭിലവും മലവുമായുള്ള വേഴ്ചകൊണ്ടു ദുഗ്ഗന്ധഭരിതവുമായി ഭവിക്കുന്നു. ദേവൻ ചാത്തുമ്പോൾ വസ്ത്രം പവിത്രവും മൃതശരീരവുമായി ചേരുമ്പോൾ അതു് അപവിത്രവുമായിത്തീരുന്നു. ഇവിടെയും കവി സദസൽസംഗംകൊണ്ടുള്ള നേട്ടങ്ങളും കോട്ടങ്ങളുമാണു് പ്രകടമാക്കുന്നതു്. 'ജനക തനയാ സ്നാന പുണ്യോദകേഷു' എന്നും മറ്റുമുള്ള കാളിദാസാശയം സ്മരണീയമാണു് ഈ സന്ദർഭത്തിൽ.

സമ പ്രകാസ തമ പാഖ റുഹം നാമഭേദ ബിധി കീൻഹ സസി സോഷക പോഷക സമുധി ജഗ ജസ
അപജസ ദീൻഹ

ദുഹം പാഖ=(കൃഷ്ണപക്ഷം ശുക്ലപക്ഷം) എന്നീ രണ്ടു പക്ഷത്തിലും, പ്രകാസ തമ സമ=വെളിച്ചവും ഇരുട്ടും തുല്യമാണു്, ബിധി=സൃഷ്ടികർത്താവു്, നാമഭേദ കീൻഹ=പേരിൽ ഭേദം വരുത്തിയിട്ടുണ്ടു്, സസി പോഷക=ശശിപോഷകമെന്നും (ശുക്ലപക്ഷമെന്നും), സോഷക=ശശിശോഷകമെന്നും (രണ്ടു പക്ഷങ്ങളേയും), സമുധി ജഗ=ഗ്രഹിച്ചു് ലോകം, ജസ അപജസ ദീൻഹ=സൽകീർത്തിയും ദുഷ്ടീർത്തിയും ആവിഷ്കരിക്കുന്നു.

ശുക്ലകൃഷ്ണപക്ഷങ്ങൾ പ്രകാശത്തെയും തമസ്സിനേയും സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഒരുപോലെതന്നെ. പക്ഷേ ഒരു പക്ഷത്തിൽ ചന്ദ്രൻ ക്രമത്തിൽ വളരുന്നു; മറുപക്ഷത്തിൽ നാരകനാൾ ക്ഷയിക്കുന്നു. ഈ വൈരുദ്ധ്യം ഗ്രഹിച്ചു വിധി അവയ്ക്കു ശുക്ലപക്ഷമെന്നും കൃഷ്ണപക്ഷമെന്നും വ്യത്യസ്തനാമങ്ങൾ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു. ശുക്ലപക്ഷത്തെ സൽകീർത്തിയായും കൃഷ്ണപക്ഷത്തെ ദുഷ്ടീർത്തി

യായും കവികൾ പരിഗണിക്കുന്നു. കീർത്തിയുടെ വെളിച്ചം ഭൂഷി-
ത്തിക്കു കറപ്പുമാണ് കവികൾ നൽകുന്ന നിറം. കവിസങ്കേതങ്ങ-
ളിൽ ഇവയും പെടും.

ജഡ ചേതന ജഗജീവ ജത സകല രാമമയ ജാനി
ബന്ദുരം സബ കേ പദ കമല സദാ ജോരി ജഗ പാനി

ജഗ ജത=ലോകത്തിൽ എത്ര, ജഡ ചേതന=ജഡവസ്തുക്കളും ചേ-
തനവസ്തുക്കളുമുണ്ടോ, സകല=അവയെല്ലാം, രാമമയ ജാനി=
ശ്രീരാമമയമെന്നറിഞ്ഞു, ജഗപാനി ജോരി സദാ=രണ്ടു കൈയും
കൂപ്പി സദാ, സബകേ പദകമല=എല്ലാവരുടേയും പാദകമല-
ങ്ങൾ, ബന്ദുരം=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

അചേതനങ്ങളായും സചേതനങ്ങളായും ലോകത്തിൽ എ-
ന്തൊക്കെയുണ്ടോ അവയെല്ലാം ശ്രീരാമമയമെന്നറിഞ്ഞു അവ-
യെല്ലാം ഞാൻ കൈകൂപ്പിവന്ദിക്കുന്നു. ആത്മവൽ സർവ്വതാ-
നിയ:പശ്യതി സ പശ്യതി എന്നതിലും കവിഞ്ഞ ഒരാശയമാ-
ണിതിൽ. തന്നേപ്പോലെ സർവ്വഭൂതങ്ങളേയും കാണുക എന്നതാണി-
തിന്റെ സാരം. ഇവിടെ കവി ലോകത്തിലുള്ളവയെല്ലാം ശ്രീരാ-
മമയമെന്നു കാണുന്നു. 'സർവ്വം വിഷ്ണുരൂപം ജഗൽ' എന്നതു അനു-
ക്രമസിദ്ധമല്ലോ? എന്തൊരു ദിഗ്വ്യുദ്ഭൂതിയാണിതെന്നു നോക്കുക.
ഇപ്രകാരം ഈശ്വരനുമായി സാത്തും പ്രാപിച്ച മഹാനാണ് രാമ-
ചരിതമാനസരചനക്കു തയ്യാറെടുക്കുന്നത് എന്ന വസ്തുതകൂടി
നാം അനുസ്മരിക്കണം.

ദേവ ദനുജ നര നാഗ ഖഗ പ്രേത പിതര ഗന്ധർവ്വ
ബന്ദുരം കിന്നര രജനിചര കൃപാ കരഹു അബ സബ്

ദേവ ദനുജ നര=ദേവന്മാരെയും അസുരന്മാരെയും, മനുഷ്യരെയും,
നാഗ ഖഗ=നാഗന്മാരെയും പക്ഷികളേയും, പ്രേത പിതര=പ്രേത-
ങ്ങളേയും പിതൃക്കളേയും, ഗന്ധർവ്വ കിന്നര=ഗന്ധർവ്വന്മാരെയും

കിന്നരന്മാരെയും, രജനിചര=രാക്ഷസന്മാരേയും, ബന്ദു=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു, സബ അബ=എല്ലാവരും ഇപ്പോൾ (എന്നിൽ), കൃപാ കരഹ=കൃപ പ്രകാശിപ്പിക്കട്ടെ.

ദേവാസുരമർത്യരേയും നാഗഖഗ പ്രേതപിതൃക്കളേയും ഗന്ധർവ്വകിന്നര രാക്ഷസന്മാരേയും അവരുടെ കൃപാകടാക്ഷത്തിനായി കവി വന്ദിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ എല്ലാവരും വന്ദ്യരാണ്. ഗന്ധർവ്വന്മാരും കിന്നരന്മാരും രാക്ഷസന്മാരും ദേവാശഭൃതരിൽ പെടുന്നവരും വൃത്യസ്തജീവിതം നയിക്കുന്നവരുമാണ്. ഗാനവൈദ്യുഷ്യംകൊണ്ടും സൗകുമാര്യംകൊണ്ടും മേലേക്കിടയിൽ നില്ക്കുന്നവരാണ് ഗന്ധർവ്വന്മാർ. അശപമുഖരാണ് കിന്നരന്മാർ, ഭീകരാകൃതികളാണ് രാക്ഷസന്മാർ. അവർ രാത്രിചാരികളുമാണ്. അദ്ധ്വൈവൃതയുള്ളവരായി ഗണിക്കപ്പെടുന്നവരെ നാഗന്മാർ. ആകൃതിയിൽ സ്പഷ്ടമല്ലാത്തവരാണ് അവർ മനുഷ്യാകൃതി ധരിക്കാനും കഴിയും.

ചൗ: ആകര ചാരി ലാവ ചൗരാസീ ജാതി ജീവ

ജല മല നഭ ബാസീ

സീയ രാമമയ സബ ജഗ ജാനീ കരളം

പ്രനാമജോരി ജൂഗ പാനീ

ചൗരാസീ ലാവ ആകര=എമ്പത്തിനാലുലക്ഷം യോനികളിൽ, ചാരി ജാതി=നാലുജാതികളായി, ജല മല നഭ ബാസീ=ന്റെ ഇതിലും കരയിലും അന്തരീക്ഷത്തിലുമായി വസിക്കുന്ന, ജീവി=ജന്തുക്കളടങ്ങിയ, സബ ജഗ=സർവ്വ പ്രപഞ്ചത്തേയും, സീയരാമ മയ ജാനീ=സീതാരാമമയമെന്നു അറിഞ്ഞു, ജൂഗപാനീ ജോരി=കൈരണ്ടും കൂപ്പി, പ്രനാമകരളം=ഞാൻ പ്രണാമം ചെയ്യുന്നു.

കവി പ്രപഞ്ചത്തെ കാണുന്നതെങ്ങനെയെന്നു നോക്കുക:—

പ്രപഞ്ചത്തിലുള്ളതെല്ലാം സീതാരാമമയമെന്നറിഞ്ഞു ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു. നാലുജാതികളെന്നിവിടെ പറഞ്ഞത് ഉദ്ഭീജം,

സേപദം, അണ്ഡം, ജരായുജം ഇവയെയാണ്. ജലചരങ്ങൾ 9 ലക്ഷവും മനുഷ്യർ 4 ലക്ഷവും സ്ഥാചരങ്ങൾ 27 ലക്ഷവും കീടങ്ങൾ 11 ലക്ഷവും പക്ഷികൾ 10 ലക്ഷവും മൃഗങ്ങൾ 23 ലക്ഷവും എന്നു കണക്കിലാണ് 84 ലക്ഷം യോനികൾ. വൃക്ഷാദികളാണ് ഉദ്ഭിജങ്ങൾ, പേൻ, കൂട്ട മുതലായവ സേപദജങ്ങൾ, പക്ഷികൾ തുടങ്ങിയവ അണ്ഡജങ്ങൾ, മനുഷ്യർ തുടങ്ങിയവ ജരായുജങ്ങൾ.

ജാനിതൃപാകര കിങ്കര മോഹു സബ മിലി
കരഹു ഛാഹി ഛല ഛോഹു
നിജ ബുധി ബല ഭരോസ മോഹി നാഹി
താതേം ബിനയ കരളം സബ പാഹി

കൃപാ കര=എന്നിൽ കൃപപൊഴിച്ചു, കിങ്കര ജാനി=ഞാൻ കിങ്കരനെന്നറിഞ്ഞു, സബമിലി=എല്ലാവരും ചേർന്ന്, ഛല ഛാഹി=കപടം കൈവെടിഞ്ഞു, മോഹു=എന്നിൽ, മോഹു കരളം=ദയ പ്രകടിപ്പിക്കുക, നിജ ബുധി ബല=എന്റെ ബുദ്ധിശക്തിയിൽ, മോഹി ഭരോസാ നാഹി=എനിക്കു വിശ്വാസമില്ല, താതേം=അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ്, സബപാഹി=എല്ലാവരോടും എന്നെ, ബിനയ കരളം=രക്ഷിക്കാനഭ്യർത്ഥിക്കുന്നത്.

ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ദാസനാണ്. നിങ്ങളെല്ലാം ചേർന്ന് കാപട്യം വെടിഞ്ഞു ഈ ദാസനിൽ ദയ പ്രകാശിപ്പിക്കുക. എനിക്ക് ഞന്റെ ബുദ്ധിശക്തിയിൽ വിശ്വാസമില്ല. അതുകൊണ്ടാണ് നിങ്ങളോട് ഞാൻ എന്നെ രക്ഷിക്കാൻ അപേക്ഷിക്കുന്നത്. സ്വബുദ്ധിശക്തിയിൽ വിശ്വാസം വേണ്ടുവോളമില്ലാത്തവർക്ക് മറുജീവരാണല്ലോ സദാശ്രയം. 'ബലവദപി ശിക്ഷിതാനാമന്തന്യ പ്രത്യയം ചേത' എന്ന കാളിദാസന്റെ ആശയം ഇത്തരം ഞങ്ങളിൽ സ്പർശിച്ചിരിക്കുന്നു.

കരന ചഹളം രഘുപതി ഗുന ഗാഹാ ലഘു
 മതി മോരി ചരിത അവഗാഹാ
 സുത ന ഏകള അംഗ ഉപാളു മന മതി രജ
 മനോരഥ രാളു

രഘുപതിഗുനഗാഹാ=ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ ഗുണകഥ, കരന ചഹളം=രചിക്കാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു, മോരി മതി ലഘു=എന്റെ ബുദ്ധി കൃശമാണ്, ചരിത അവഗാഹാ=ശ്രീരാമചരിതം പരപ്പും ആഴവുമേറിയതുമാണ്, ഏകള അംഗ ഉപാളു=കവിതയുടെ ഒരംശവും ഉപായവും, നസുത=ഞാൻ ഗ്രഹിച്ചിട്ടില്ല, മനമതി രജ=എന്റെ ബുദ്ധിയും പ്രജ്ഞയും ദരിദ്രമാണ്, മനോരഥ രാളു=ആഗ്രഹമാകട്ടേ സമുന്നതവുമാണ്.

ശ്രീരാമായണം രചിക്കാനാണ് ഞാൻ അഭിലഷിക്കുന്നത്. എന്റെ ബുദ്ധി ലഘുവാണ്. ആഴവും പരപ്പും ഏറിയതാണ് ശ്രീരാമചരിതം. കവിതയെ സംബന്ധിച്ച് നിയമങ്ങളോ വ്യവസ്ഥകളോ, കാവ്യരചനാകുശലമോ എന്തെന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. എന്റെ ബുദ്ധിയും പ്രതിഭയും ദരിദ്രമാണ്. എന്നാൽ മനോരഥമാകട്ടെ ഏറ്റവും വലുതുമാകുന്നു. 'കപ സൂര്യപ്രഭോ വംശഃ കപചാല്യവിഷയാമതിഃ' എന്ന കാളിദാസസ്മൃതിയിലെ ആശയമാണിതിൽ ഭാഗികമായി നാം കാണുന്നത്.

മതി അതി നീച ഉംചി രചി ആഹീ ചഹിഅ
 അമിഅ ജഗ ജൂരള ന ഛാഹീ
 ഛമിഹഹിം സജ്ജന മോരിഡിറാളു സുനിഹ -
 ഹിം ബാലബചന മന ലാളു

മതി അതി നീച=എന്റെ ബുദ്ധി ഏറ്റവും നീചമാണ്; രചി ആഹീ ഉംചി=ആഗ്രഹമാണെങ്കിൽ വളരെ ഉച്ചവും. ജഗ ഛാഹീ ജൂരള ന=ലോകത്തെങ്ങും തെർ കിട്ടാൻ വഴിയില്ല

എന്നാലും, അമിത ചെറിയതും അമിതം ആകുമ്പോൾ, സജ്ജനം= സജ്ജനങ്ങൾ, മോരിയ്ക്കുന്നതും എന്റെ ധർമ്മവും, മരണാഭാവം= ക്ഷമിക്കണം, ബാലബലനം= കുട്ടിയുടെ വാക്കുകളാണെന്നു, മനലാളം= കരുതി (ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം), സുനിഹരിം= കേൾക്കുകയും വേണം.

കഴിവു കരുത്തും അല്ലവും ആശയം പ്രതീക്ഷയും അനല്പവുമാണെന്നിരിക്കും. തെർപ്പോലും കിട്ടാൻ വിഷമമായ ഒരു പുറം പാടിൽ ഒരുവൻ അമൃത കൊതിക്കുന്നതു ധർമ്മമാണ്. എന്റെ ഈ ധർമ്മവും ക്ഷമിക്കണം. കുട്ടിയുടെ വാക്കുകളെന്ന നിലയിൽ ഞാൻ പറയുന്നതു നിങ്ങൾ കേൾക്കണമെന്നാണ് എന്റെ അഭ്യർത്ഥന. ശിശുക്കളുടെ കൊഞ്ചൽ ആദ്യം ഹൃദയമായിരിക്കുമല്ലോ എന്നു സൂചന.

ജം ബാലക കഹ തോതരി ബാതാ സുനഹിം
മുദിത മന പിതു അരു മാതാ
ഹംസീഹഹിം ശൂര കുടില കുബിചാരി ജേ പര
ഭൂഷന ഭൂഷനധാരി

ജം=എന്നുകൊണ്ടെന്നാൽ, ബാലക=കുട്ടി, തോതരിബാതാ കഹ=കൊഞ്ചിപ്പറയുന്നതു; പിതു അരു മാതാ=അച്ഛനും അമ്മയും, മുദിത മന=സന്തുഷ്ടഹൃദയമായി, സുനഹിം=കേൾക്കുന്നുണ്ടല്ലോ, ശൂര കുടില=ശൂരനും കുടിലനും, കുബിചാരി=ദുർച്ചിപാരങ്ങളോടുകൂടിയവരും, പരഭൂഷന ഭൂഷന ധാരി=പരഭൂഷണം ആഭരണമായണിയുന്നവരും ആയി, ജേ=എന്തൊരുത്തരുണ്ടോ അവർ, ഹംസീഹഹിം=എന്നെ പരിഹസിക്കും.

മാതാപിതാക്കൾക്കു വളരെ സന്തോഷമുണ്ടാക്കും ഭാഗ്യമുണ്ടാക്കുന്നതിന്റെ കിളിക്കൊഞ്ചൽ. ശൂരനും കുടിലനും, ദുർച്ചിപാരവും, പരഭൂഷണാസക്തിയും വെച്ചുപുലർത്തുന്നവർക്കകട്ടേ എന്റെ വാക്കുകൾ പരിഹാസ്യങ്ങളായിരിക്കും. സഹൃദയരായ ശ്രോതാക്കളെ വാത്സല്യനിധികളായ മാതാപിതാക്കളായും, തന്നെ കൊ

ബിപ്പറയുന്ന ഓമനക്കുഞ്ഞായും കവി സങ്കല്പിക്കുന്നു. മറ്റുള്ളവരെ പരിഹസിക്കുന്നവർ ദുർഗ്ഗുണങ്ങളിൽ ആഗമനരായിരിക്കും. “മന്ദഃ കവിയശഃ പ്രാത്മീ ഗമിഷ്യാമ്യപഹാസ്യതാം” എന്നു കാളിദാസനും പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. “പുനേൻ വാണീ കവിതയിതുകൾക്കുള്ള സാധുതപമുള്ളിൽ ചിന്തിപ്പാനായ് തുനിയുമളവെല്ലാവരും ഭുജ്ജനങ്ങൾ” എന്നു ഭവഭൂതിയും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. തുളസീദാസന്റെ മധുരോദാരമായ വിനയമാണിവിടെ നാം കാണുന്നത്.

നിജ കബിത്ത കേഹി ലാഗ ന നീകാ സരസ
 ഹോള അഥവാ അതിഹീകാ
 ജേ പര ഭനിതി സുനത ഹരഷാ ഹീം തേ ബര
 പുരുഷ ബഹുത ജഗ നാഹീം

നിജ കബിത്ത=സ്വകവിത, സരസ ഹോള=സേഭരിതമായാലും, അഥവാ=അഥവാ, അതിഹീകാ=രസശൂന്യമായാലും, കേഹി ന ലാഗ നീകാ=അതത്ര കൊണ്ടാടാതെ, ജേ=യാതൊരുത്തർ, പര ഭനിതി സുനത=മറ്റുള്ളവരുടെ കവിത കേട്ട്, ഹരഷാഹീം=പരമാനന്ദമനുഭവിക്കുന്നുണ്ടോ, തേ ബര പുരുഷ=അത്തരത്തിലുള്ള മഹാത്മാക്കൾ, ജഗ ബഹുത നാഹീം=ലോകത്തിൽ വളരെയില്ല.

സ്വകാവ്യം ഹൃദ്യമായാലും അഹൃദ്യമായാലും അതു കൊണ്ടാടാതെ മറ്റുള്ളവരുടെ കവിത കേട്ട് ആഹ്ലാദിക്കുന്ന തരക്കാർ ചിലരുണ്ടല്ലോ. അവരുടെ എണ്ണം ലോകത്തിൽ വളരെ കുറവാണ്. കാക്കയ്ക്കും തൻകുഞ്ഞു പൊൻകുഞ്ഞാണ് എന്ന വിചാരം അവർക്കില്ല. സ്വകവിതയെ അനാദരിക്കയും മറ്റു കവികളുടെ കാവ്യങ്ങളെ ആദരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന യഥാർത്ഥസഹൃദയന്മാർ പുരുഷന്മെന്നു സാരം.

ജഗ ബഹു നര സുരസരി സമ ഭാഹു ജേ നിജ
 ബാഡി ബഡഹിം ജല പാഹു

സജ്ജന സകൃത സിന്ധു സമ കാളു ദേവി പൂര ബിധു ബാഡഇ ജോളു

ഭാളു ജഗ=അല്ലയോ മനസ്സേ, ലോകത്തിൽ, സുരസരി സമ= സരസ്സം നദിയുംപോലുള്ള, ബഹു നര=അനേകം മനുഷ്യരുണ്ട്, ജേ ജല പാളു=അവ ജലത്തെ പ്രാപിച്ചു, നിജ ബാഡി=തന്റെ പെരുമ, ബഡഹിം=വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു, സകൃത സിന്ധു സമ=സകൃത സിന്ധുസമന്വാരായ, സജ്ജന കോളു=സജ്ജനങ്ങളായി ആരുണ്ട്? ജോളു=യാതൊരു സമുദ്രമാകട്ടെ, പൂര ബിധു ദേവി=പൂർണ്ണ ചന്ദ്രനെ നോക്കി, ബാഡഇ=വർദ്ധിക്കുന്നു.

ലോകത്തിൽ സരസ്സിനും സരിത്തിനും തുല്യരായി വളരെ ജനങ്ങളുണ്ട്. ആ സരസ്സും സരിത്തും ജലത്തെ പ്രാപിച്ചു സ്വപുലിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. അതുപോലെ തത്സമരായ മനുഷ്യർ അല്ലവിദ്യ നേടി പുറത്തു കടന്നു കവികളെ അധിക്ഷേപിക്കാനുദ്യമിക്കുന്നു, (ജലപ്രാപ്തിയാൽ നിറയുന്ന സരസ്സും സരിത്തും കരകൾ കവിഞ്ഞു പുറമേയുള്ള കൃഷിസ്ഥലങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ). പൂർണ്ണ ചന്ദ്രനെ ദർശിച്ചു രോലിയേററുകൊള്ളുന്ന സ്വഭാവമാണ് സമുദ്രത്തിനുള്ളത്. അപ്രകാരമുള്ള സമുദ്രത്തോടുപമിക്കാവുന്ന സജ്ജനങ്ങൾ ലോകത്തിൽ എത്രയുണ്ടാകും! അതായതു മറ്റുള്ള കവികളുടെ കാവ്യങ്ങൾ വായിച്ചുസ്വദിച്ചു സ്വയം ആനന്ദവിവശരാകുന്ന സഹൃദയന്മാർ ലോകത്തിൽ വളരെയില്ല എന്നു ചുരുക്കം. മറ്റുള്ളവരുടെ ശ്രേയസ്സിൽ അഭിമാനംകൊള്ളുക എന്നതു ലോകോത്തരഗുണമാണെന്നു സൂചന.

ദോ: ഭാഗ മോട അഭിലാഷു ബഡ കരളം ഏക
ഭീസപാസ
ചൈഹഹിം സുഖ സുനി സജ്ജന സബ ചല
കരിഹഹിം ഉപഹാസ

ഭോഗ മോട=ഭോഗം ചെറുത്, അഭിലാഷ ബദ്ധ=ആഗ്രഹമോ
വലുതും, സഞ്ജന=എല്ലാ നല്ലവരും, സുനി=ഈ കവിത
കേട്ട്, സുഖ വൈഹരി=സുഖമനുഭവിക്കും, ലല=ഓഷ്ഠന്മാരിതു
കേട്ടു, ഉപഹാസ കരിഹരി=എന്നെ അപഹസിക്കുകയും
ചെയ്യും എന്ന, ഏക ബിശ്വാസ കരളം=ഏക വിശ്വാസം
എനിക്കുണ്ട്.

കവിയാകാനുള്ള ഭോഗം അല്പവും ആഗ്രഹം അനല്പവുമാ
ണെന്നിഷ്ട്. നല്ല ജനങ്ങൾ എന്റെ കാവ്യം ശ്രവിച്ചു സുഖിക്ക
മെന്നും ഓഷ്ഠന്മാർ ശ്രവിച്ചു എന്നെ അപഹസിക്കുമെന്നും ഉള്ള ഒരു
വിശ്വാസം എനിക്കുണ്ട്. സഞ്ജനങ്ങൾ ആരുടെ കാവ്യത്തേയും
ഓഷിക്കുന്നില്ല; മാത്രമല്ല, കാവ്യകർത്താക്കളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും.
ഓജ്ജനങ്ങളുടെ സ്ഥിതി നേരേ മറിച്ചാണ്. അവർ ഏതു കവി
യേയും ഏതു കാവ്യത്തേയും പഠിക്കും. അതവരുടെ പതിവാണ്.
ഗുണം കാണാൻ അവർക്കു കണ്ണുകളില്ല.

ച: ലല പരിഹാസ ഹോതു ഹിത മോരാ കാക
കഹരിം കലകണ്ഠ കരോരാ
ഹംസഹി ബക ദാദര ചാതകഹീ ഹംസഹി
മലിന ലല ബിമല ബതകഹീ

ലലപരിഹാസ=ഓഷ്ഠന്മാരുടെ പരിഹാസം, മോരാ ഹിത ഹോതു=
എനിക്കു നേട്ടമുണ്ടാക്കും, കാക കലകണ്ഠ=കാക്ക മനോഹരനാദ
ത്തെ (കുയിൽ നാദത്തെ), കരോരാ കഹരിം=കരോരമെന്നു
ജല്പിക്കും, ബക ഹംസഹിം=കൊക്കു അരയന്നത്തേയും, ദാദര
ചാതകഹി=തവള വേഷാമ്പലിനേയും, മലിനലല=അറുഓഷ്ഠന്മാർ,
ബിമല ബതകഹി=പരിശുദ്ധകാവ്യത്തേയും, ഹംസഹി=അപ
ഹസിക്കുന്നു.

ഓഷ്ഠന്മാരുടെ പരിഹാസംകൊണ്ടു നേട്ടമാണുള്ളത്. എന്തു
കൊണ്ടെന്നാൽ ആ പരിഹാസം ചൊല്ലുയാണെന്നുള്ളതു സ്പഷ്ടമ

ല്ലെ? കാക്ക, കയീൽനാദം കരോരമെന്നു ജല്ലിക്കുന്നു. കൊക്ക
 ഹംസത്തേയും തവള വേഴാമ്പലിനേയും ള്ളുതതികഞ്ഞവർ പരി
 ശുദ്ധ കവിതയേയും അപഹസിക്കുന്നു. കാനനം ബകവും ദർഭര
 വുമാണ് കവിഘൃഷ്ടിയിൽ മലിനന്മാരായ വലന്മാർ. സൽകാവ്യ
 ങ്ങളാകട്ടേ കയീൽനാദത്തിനും, ഹംസഗന്ധനിയ്ക്കും ചാതകശ
 ബ്ധത്തിനും സമാനങ്ങളുമാണ്.

കബിത രസിക ന രാമ പദനേഹു തിൻഹ
 കഹം സുഖദ ഹാസരസ ഏഹു
 ഭാഷാ ഭനിതി ഭോരി മതി മോരീ ഹംസിബേ
 ജാഗ ഹംസേം നഹിം ഖോരീ

കബിത രസിക=കാവ്യരസികരും, രാമപദ നേഹു ന=രാമഭക്തർ
 അല്ലാത്തവരും ആയ, തിൻ കഹം ഏഹു=അവർക്ക് ഈ കവിത,
 സുഖദ ഹാസരസേ=സുഖപ്രദമായ ഹാസ്യരസമായിരിക്കും,
 ഭാഷാ ഭനിതി=ഭാഷാകാവ്യവും (ദേശ്യഭാഷയും), മോരീ മതി
 ഭോരീ=എന്റെ അല്പപ്രജ്ഞയും, ഹംസിബേ ജോഗ=പരിഹാസ
 യോഗ്യമാണ്, ഹംസേം=അവരുടെ പരിഹാസംകൊണ്ട്, ഖോരീ
 നഹിം=ഭോഷവും ഇല്ല.

കാവ്യരസികന്മാരും ഭഗവദ്ഭക്തരല്ലാത്തവരുമായ ജന
 ങ്ങൾക്കും പ്രാദേശികഭാഷയിൽ വിരചിതമായ ഈ കവിതയും
 കാവ്യനിന്മാതാവായ എന്റെ മന്ദബുദ്ധിയും പരിഹാസയോഗ്യ
 മായിരിക്കും. എന്നാൽ അവരുടെ പരിഹാസംകൊണ്ട് എനി
 ക്കൊരു ഭോഷവും ഇല്ല.

പ്രഭുപദ പ്രീതി ന സാമൃത്തി നീകീ തിൻ-
 ഹഹി കമാസുനി ലാഗിഹി ഹീകീ
 ഹരിഹര പദ രതി മതി ന കുതരകീ തിൻഹ
 കഹ്ലം മധുരകഥാ രഘുബരകീ

ബ്രഹ്മവേദപ്രീതി=ഭഗവൽപാദഭക്തിയും, നീകീ സാമൂതിരി ന=യഥാ
 തമജ്ഞാനവും ഇല്ലാത്ത, തിൻഹരി=അവർഷ, കഥാസുനി=കഥാ
 ശ്രവണം, ഫീകീ ലാഗിഹി=ക്ഷുദ്രമായിത്തീരും, ഹരിഹരപദ
 രതി=ഹരിയുടേയും ഹരന്റേയും തൃപ്പാദങ്ങളിൽ പ്രേമമുള്ളവരാ
 രോ, തിൻഹ മതി ന കൃതരകീ=അവരുടെ മനസ്സിൽ കൃതർക്കും
 ഉണ്ടാകുകയില്ല, രഘുബരകഥാ=ശ്രീരാമകഥ അവർഷ്, മധുര=
 സ്വാദിഷ്ഠമായിരിക്കും.

ഭഗവദ്ഭക്തിയും യഥാതമജ്ഞാനവും ഇല്ലാത്തവർക്ക് രാമ
 കഥ അരോചകമായിത്തീരും. ഭഗവദ്ഭക്തന്മാരുടെ മനസ്സ്
 ഒരിക്കലും കൃതർക്കിന്നു വിധേയമാവുന്നില്ല. അവർഷ് രാമ
 യെന്നും ഏറ്റവും ഹൃദ്യമായിരിക്കും. ഭക്തിയും ജ്ഞാനവുമാണ്
 ഭഗവൽകഥാശ്രവണത്തിൽ താൽപര്യമുണ്ടാകാനുള്ള പശ്ചാത്തലം
 എന്നതും.

രാമ ഭഗതി ഭൂഷിത ജീയം ജാനീ സുനിഹരിം
 സുജന സരാഹി സുബാനീ
 കബി ന ഹോളം നഹിം ബചന പ്രബീന്ദ
 സകല കലാ സബ ബിദ്യാ ഹീന്ദ

ജീയം=ഹൃദയം, രാമ ഭഗതി ഭൂഷിത ജാനീ=രാമഭക്തിയാൽ അലം
 കൃതമെന്നു ഗ്രഹിച്ച്, സുജന=സജ്ജനങ്ങൾ, സുനിഹരിം=ശ്ര
 വിഷം, സുബാനീ സരാഹി=സദാചാര്യന്മാരുടെ ശ്ലാഘിക്കുകയും
 ചെയ്യും, ന കബി ഹോളം=അല്ലാത്തപക്ഷം ഞാൻ കവിയോ,
 ബചന പ്രബീന്ദ നഹിം=വാഗ്മിയോ ആകുന്നില്ല, സകലകലാ=
 എല്ലാ കലകളിലും, സബ ബിദ്യാ ഹീന്ദ=എല്ലാ വിദ്യകളിലും
 ഹീനനാകും.

ശ്രോതാക്കളെപ്പോലെതന്നെ കവിയും ഈശ്വരഭക്തനായി
 രിക്കണം. ഭഗവദ്ഭക്തിയാൽ കവിഹൃദയം അലംകൃതവുമായിരി
 കണം. അല്ലാത്തപക്ഷം എന്നെ കവിയെന്നോ വാഗ്മിയെന്നോ
 പറയുകവയ്യ. ഞാൻ കലാകാരനോ അഭ്യസ്തവിദ്യനോ ആകാനും

പോകുന്നില്ല. ഭക്തിരസപ്രധാനമായ കവിത രചിക്കുന്നവനാണ് കവി; അവനാണ് കലാകാരൻ; അവനാണ് വശ്യവാക്കു; അവനാണ് അഭ്യസ്തവിദ്യൻ.

ആഖര അരഥ അലങ്കൃതി നാനാ മന്ദ
 പ്രബന്ധ അനേക ബിധാനാ
 ഭാവ ഭേദ രസ ഭേദ അപാര കബിത ദോഷ-
 ഗുണ ബിബിധ പ്രകാരാ
 കബിത ബിബേക ഏക നഹിം മോരേ സത്യ
 കഹളം ലിഖി കാകദ കോരേം

ആഖര അരഥം=അക്ഷരങ്ങൾ (പദം) അർത്ഥം, നാനാ അലങ്കൃതി=വിവിധങ്ങളായ ശബ്ദാത്മലങ്കാരങ്ങൾ, മന്ദ പ്രബന്ധം=വൃത്തങ്ങൾ, രചന (രീതി), അനേകബിധാനാ=ഇങ്ങനെ കവിതയ്ക്കു അനേകം ഘടകങ്ങളുണ്ട്, ഭാവഭേദം=വൈകാരികഭേദങ്ങളും, രസഭേദ അപാരം=രസഭേദങ്ങളും അപാരങ്ങളാണ്, ബിബിധ പ്രകാരം=അനേകവിധമുള്ള, കബിതദോഷ ഗുണം=കാവ്യദോഷങ്ങളും കാവ്യഗുണങ്ങളും, കബിത ബിബേക ഏകം=കാവ്യവിവേചനവുമൊന്നും, മോരേം നഹിം=എനിക്കറിവില്ല, കോരേം കാകദ ലിഖി സത്യകഹളം=പരുക്കൻ കടലാസ്സിൽ വാസ്തവം ഞാൻ രേഖപ്പെടുത്തുകയാണ്.

അർത്ഥലക്ഷ്യങ്ങളായ പദങ്ങൾ, അഭിധ, ലക്ഷണ, വ്യഞ്ജന എന്നിത്യാദി അർത്ഥങ്ങൾ പ്രാസാൻപ്രാസാദി ശബ്ദാലങ്കാരങ്ങൾ ഉപമാദ്യത്മലങ്കാരങ്ങൾ, ദോഷ ചതുരപാ ഈ സോരരാ തുടങ്ങിയ വൃത്തങ്ങൾ, വൈദർഭി തുടങ്ങിയ രീതികൾ വിഭാവാനഭാവ സഞ്ചാരിഭാവങ്ങൾ, ശൃംഗാരകരുണരൗദ്രാദിരസങ്ങൾ, ഓജസ്സ് പ്രസാദം മാധുര്യം തുടങ്ങിയ കാവ്യഗുണങ്ങൾ, മന്ദദോഷം, യതിഭംഗം, അർത്ഥചുരുക്കം, ശബ്ദചുരുക്കം പ്രക്രമഭംഗം തുടങ്ങിയ കാവ്യദോഷങ്ങൾ ഇങ്ങനെ പല ഘടകങ്ങളുണ്ട് കവിതയ്ക്കു. കാവ്യമെന്നതെന്താണ്? അതിന്റെ ലക്ഷണമെന്താണ്?

ഇതൊന്നും എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. (ഇതെല്ലാം കവിയുടെ വിനയ പ്രകടനമായിട്ടേ നമുക്കു പരിഗണിക്കേണ്ട.) 'നിർവ്വീകാരാത്മകേ ചിത്തേ ഭാവഃ പ്രഥമ വിക്രിയാ' എന്നു ഭാവലക്ഷണം.

ദോ: ഭനിതി മോരി സബഗുന രഹിത ബിസ്വ
ബിദിത ഗുന ഏക
സോ ബിചാരി സുനിഹരിം സുമതിജിൻഹ
കേം ബിമല ബിബേക

മോരി ഭനിതി=എന്റെ കവിത, സബഗുനരഹിത=സർവ്വഗുണ രഹിതമാണ്, ബിസ്വ ബിദിത=(എന്നാൽ) ലോകവിദിതമായ, ഏകഗുണ=ഒരു ഗുണം (അതിനാണ്ട്), സോ ബിചാരി=അതു വിചാരിച്ചു, സുമതി=സഹൃദയന്മാർ (ഈ കവി), സുനിഹരിം=ശ്രവിക്കും, ജിൻഹ കേ=അവരുടെ (ഹൃദയം), ബിമല ബിബേക=നിമ്ബവും വിവേകത്തോടുകൂടിയതുമാണ്.

മുമ്പു പറഞ്ഞ ഒരു ഗുണവും എന്റെ കവിതക്കില്ല. പക്ഷേ ലോകവിദിതമായ ഒരു ഗുണം അതിനാണ്ട്. ആ ഗുണം എന്താണ്? കവി ഈ പദ്യത്തിൽ അതെടുത്തുപറയുന്നില്ല. മുന്പൊരു ഷന്ദസ്സിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുപോലെ രാമന്റെ കീർത്തിയാൽ അലയ്ക്കുതമാണ് സ്വകവിത എന്നതായിരിക്കണം കവി കാണുന്ന ആ ഏകഗുണം. ഈ വസ്തുത ഗ്രഹിച്ച സഹൃദയന്മാർ ഈ കഥ കേൾക്കും എന്നു കവി സമാശ്വസിക്കുന്നു. ആ വിധമുള്ള അവർ നിമ്ബഹൃദയരും വിവേകികളുമാണെന്ന പരമാർത്ഥം അദ്ദേഹത്തിനറിയാം.

ചൗ: ഏഹി മഹം രഘുപതി നാമ ഉദാരാ അതി-
പാവന പുരാത ശ്രുതീ സാരാ
മംഗലഭവന അമംഗല ഹാരി ഉമാ സഹിത
ജേഹി ജപത പുരാരി

ഏഹിമഹം=എന്റെ ഈ കവിതയിൽ, രഘുപതി=ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ, ഉദാരനാമം=ഉദാരനാമം ഉൾക്കൊള്ളുന്നുണ്ട്. ആ നാമം, ശ്രുതി പുരാണ=വേദപുരാണങ്ങളുടെ, അതിപാവനസാരം=ഏറ്റവും പവിത്രമായ സാരവുമാണ്, മംഗലഭവനം=കല്യാണനിലയവും, അമംഗല ഹാരീ=അമംഗലഹരവും ആയ ആ നാമമാണല്ലോ, ജേഹി ഉമാസഹിത പുരാരി=യാതൊരുമാസഹിതനായ ശിവാൻ, ജപത=ജപിക്കുന്നത്.

എന്റെ കവിതയ്ക്കുള്ള വിശ്വവിദിതമായ ആ ഏകഗുണം അതു ശ്രീരാമനാമം ഉൾക്കൊള്ളുന്നതാണെന്നുള്ളതത്രെ. നാലു വേദങ്ങളും പതിനെട്ടു പുരാണങ്ങളും അറയുടെ സാരമായി കരുതുന്നത് ആ നാമമാണ്. മാത്രമല്ല ഉമാസഹിതനായ ശ്രീപരമേശ്വരൻ മംഗലനിലയവും അമംഗലഹരവും ആയ ആ നാമമാണല്ലോ സദാ ജപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതും. അങ്ങനെ വേദപുരാണസാരവും ശ്രീഭാഗവതവും അശ്വമേധിപ്രസംഗവും ഉമാമഹേശ്വരന്മാർ സദാ ജപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതുമായ ശ്രീരാമനാമം എന്റെ കവിതയിൽ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതുകൊണ്ട് അതു സഹൃദയസമ്മതമായി ഭവിക്കാതിരിക്കില്ല.

ഭനിതി ബിചിത്ര സുകമ്പിതജോളു രാമ നാമ
ബിനു സോഹ ന സോളു
ബിധു ബദനിസബ ഭാതി സംവാരി സോഹ ന
ബസന ബിനാ ബര നാരി

ജോളു=യാതൊരു, സുകമ്പിതം=സൽക്കവി നിർമ്മിതമായാലും. ബിചിത്ര ഭനിതി=വിചിത്രകാവ്യമായാലും, രാമനാമബിനു=ശ്രീരാമനാമമില്ലെങ്കിൽ, സോളു ന സോഹം=അതു ശോഭിക്കുന്നില്ല. ബിധുബദനി=പര്യവേഷിയായ, ബരനാരി=ശ്രേഷ്ഠവനിത, സബ സംവാരി=എല്ലാവിധത്തിലുമുള്ള ശ്രംഗാരകലവികളോടുകൂടിയവളാണെങ്കിലും, ബസന ബിനാ=വസ്ത്രത്തിന്റെ അഭാവത്തിൽ,

ന സോഹ ഭംതി=ശോഭിക്കുന്നില്ലാത്തതുപോലെ (മറ്റൊരു ഗുണമുണ്ടെങ്കിലും രാമനാമമുൾക്കൊള്ളാത്ത കാവ്യം ശോഭിക്കുന്നില്ല.)

കാവ്യം നിമ്നിച്ചതു മഹാകവിയാണ്. അതിനു സമഗ്രഗുണവും ഉണ്ട്. പക്ഷേ അതു ഭഗവൽക്കഥ ഉൾക്കൊള്ളുന്നില്ലെങ്കിൽ സമസ്തഗുണസമ്പന്നയും സുന്ദരീരത്നവുമായ തരുണി വിവസ്ത്രയാ യാലേണേയോ അതുപോലെ ഭക്തിഹീനമായി ഭവിക്കുന്നു. സമഗ്രഗുണാലംകൃതമായ സ്ത്രീക്കു വസ്ത്രത്തിനുള്ള സ്ഥാനമാണ് കാവ്യത്തിനു രാമകഥ. കവിത ഭക്തിവിഷയകമാകണമെന്നു കവി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. പരമമായ അനുരാഗം ഈശ്വരനിലുണ്ടാകുക എന്നതാണ് ഭക്തി. താല്പരമായ ഭക്തി, കാവ്യഭാരാ സംഭവിക്കുമ്പോൾ ആ കാവ്യത്തിനു ലോകോത്തരമഹിമയുണ്ടാകുന്നു എന്നു സാരം.

സബ ഗുന രഹിത ക്കബിത ബാനീ രാമ
നാമ ജസ അങ്കിത ജാനീ
സാദര കഹഹിം സുനഹിം ബുധ താഹീ
മധുകര സരിസ സംത ഗുനഗ്രാഹീ

ക്കബിത=ഏഷ്ടവിവിരചിതവും, സബഗുന രഹിത=സമഗ്രഗുണരഹിതവും ആയ, ബാനീ=കവിതയായാലും, രാമ നാമ ജസ=ശ്രീരാമനാമയശസ്സിനാൽ, അംകിത ജാനീ=അങ്കിതമെന്നറിഞ്ഞു, ബുധ സാദര=വിഭാവാൻ (അതു്) ആദരപൂർവ്വം, കഹഹിം=പാരായണം ചെയ്യും, താഹി സുനഹിം=അതു കേൾക്കുകയും ചെയ്യും, സംത=സമജനങ്ങൾ, മധുകര സരിസ=തേനീച്ചകൾ (വണ്ടുകൾ) കൂടിയും, ഗുനഗ്രാഹീ=ഗുണഗ്രാഹികളാണ്.

കാവ്യകാരൻ ഏഷ്ടവിയാണ്; കാവ്യത്തിന്നാകട്ടെ യാതൊരു ഗുണവും ഇല്ല, പക്ഷേ ആ കവിത ശ്രീരാമനാമത്തെ കീർത്തിക്കുന്ന ഒന്നാണെങ്കിൽ ജ്ഞാനികൾ ആ കവിത ആദരപൂർവ്വം പാരായണം ചെയ്യും; ശ്രവിക്കും. നല്ലവർ മധുകരങ്ങളെപ്പോലെ ഗുണഗ്രാഹി

കളാണല്ലോ. പുഷ്പങ്ങളിൽ ചെല്ലുന്ന വണ്ടു പുഷ്പരസത്തെ മാത്രമേ
കൈക്കൊള്ളുന്നുള്ളൂ. അതുപോലെ സജ്ജനങ്ങളും കാവ്യസാരമായ
ഭഗവൽകഥ മാത്രമേ അംഗീകരിക്കുകയുള്ളൂ. ദോഷങ്ങൾ അവർ
കാണുകയില്ല അതിൽ.

ജദവി കബിത രസ ഏകള നാഹീം രാമ പ്രതാപ
പ്രഗട ഏഹി മാഹീം
സോഇ ഭരോസ മോരേ മന ആവാകഹിം ന
സുസംഗ ബഡപ്പന പാനാ

കബിത=കവിത (പ്രകൃതകാവ്യമെന്നു സാരം), ഏകള രസ ജദവി
നാഹീം=ഒരു രസത്തോടും കൂടിയതല്ലെങ്കിൽപ്പോലും, ഏഹി
മാഹീം=ഇതിൽ, രാമ പ്രതാപ പ്രഗട=ശ്രീരാമപ്രതാപം പ്രകടമാ
ണ്. സോഇ ഭരോസ=ആ ഒരു വിശ്വാസം, മോരേ മന ആവാ=
എന്റെ മനസ്സിലുണ്ടായിട്ടുണ്ട്, കേഹി സുസംഗ=ഏതൊരുത്ത
നാണ് അഥവാ ഏതൊരു വസ്തുവാണ് സരസംഗത്താൽ, ബഡ
പ്പന ന പാവാ=പെരുമയടയാത്തത്!

എന്റെ കവിതക്കു രസശൂന്യമാണെങ്കിലും അതിൽ വണ്ണു
മായിരിക്കുന്നതു ശ്രീരാമനാമവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അപദാനങ്ങ
ളുമാണ്. ഈയൊരു വിശ്വാസം എനിക്കുണ്ട്. എന്റെ കവിത
രാമകഥാസംഗംകൊണ്ടു രീച്ചിയായും മഹത്വം അർഹിക്കും. സ
ത്സംഗംകൊണ്ടു ആർക്കാണ് അഥവാ ഏതൊന്നിനാണ് പെരുമ
സിദ്ധിക്കാതിരിക്കുക! ഈ യാഥാർത്ഥ്യം അടുത്ത പദ്യത്തിൽ കൂടു
തൽ പ്രകടമാക്കുന്നു.

ധൂമള തജ്ജ സഹജ കരുത്തു അഗരു പ്രസംഗ
സുഗന്ധ ബസാതു
ഭനിതി ഭദേശ ബസ്തു ഭലി ബരനി രാമ കഥാ
മംഗലകരനീ

അഗത പ്രസംഗം=അകിലുമായുള്ള സമ്പർക്കംകൊണ്ടു്, സുഗന്ധം=സുരഭിലമായ്തീർന്നു്, ധൂമള സഹജ=ധൂമം സ്വാഭാവികമായ, കരുണയ്ക്കു്=കരുപ്പിന്നിറഞ്ഞു, തജ്ജ ബസാഹു=ഉപേക്ഷിച്ചുകളയുന്നു, ഭീതി ഭീഷണി=എന്റെ കവിത ക്ഷുദ്രമാണു്. എന്നാൽ, ജഗമംഗലകരനീ=ജഗന്മംഗളകരമായ, ഭലി ബന്ധു=നല്ലൊരു കഥാവസ്തു (രാമായണകഥ) ഇതിൽ, ബരനീ=വണ്ണിതമായിട്ടുണ്ടു്.

അകിലിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട പുക സ്വാഭാവികമായ കറുപ്പുവണ്ണത്തിൽനിന്നു വിഭുഷതവും സുരഭിലവുമായിരിക്കും. എന്റെ കവിത ക്ഷുദ്രമാണെങ്കിലും ഇതിലെ ഇതിവൃത്തം ലോകമംഗളപ്രദമായ രാമകഥയാണു്. ധൂമമെന്നിവീടെ കവി വിവക്ഷിക്കുന്നതു സ്വകവിതയേയും അകിലായി വിവക്ഷിക്കുന്നതു രാമകഥയേയുമാണു്. ധൂമത്തിന്റെ സ്വാഭാവികവണ്ണം കറുപ്പാണു്. സ്വകവിതയുടെ സ്വാഭാവികത്വമാകട്ടേ ക്ഷുദ്രതയും-എന്തൊരു മനോഹരമായ ആശയമാണിതെന്നു നോക്കൂ. അകിലുമായുള്ള സംഗമംകൊണ്ടു ധൂമത്തിന്റെ നൈസർഗ്ഗികമായ കാഷ്ഠവും അകലുന്നു. അതുപോലെ രാമകഥാ സംഗത്തിന്റെ ഫലമായി സ്വകവിതയുടെ സ്വാഭാവികക്ഷുദ്രതയും അകലുന്നു എന്നു സാരം. മാത്രമല്ല ധൂമം അകിലിന്റെ സംഗത്താൽ സുരഭിലമാകുന്നതുപോലെ സ്വകവിതയും സഹൃദയാവജ്ജകമായി പരിണമിക്കുമെന്നുകൂടി കവി സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

ശുഭ: മംഗല കരനി കലി മല ഹരനി തുലസീ തഥാ
രഘുനാഥകീ

ഗതി കൂര കബിതാ സരിത കീ ജ്യോം സരിത
പാവന പാഥ കീ

പ്രഭ സുജസ സംഗതി ഭീതി ഭലി ഹോതുഹി
സുജനമന ഭാവനീ

ഭവ അംഗ ഭൂതി മസാന കീ സുമിരത സുഹാ-
വനി പാവനീ.

തുലസി=തുളസീദാസൻ പറയുന്നു, രഘുനാഥകീ കഥാ=ശ്രീരാമ ചരിതം, മംഗലകരനീ=മംഗളകരവും, കലിമലഹരനീ=കലി കാല മാലിന്യങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതുമാണ്, കബിതാ സരിത കീഗതി=കവിതാനദിയുടെ ഗതി (തുളസീദാസന്റെ എന്നുകൂടി വിശേഷണം), ജ്യോം പാവന സരിത പാഥകീ=പരിശുദ്ധ ഗംഗാ പ്രാധാന്യത്തിന് തുല്യമാണ്, പ്രഭ സുജസ സംഗതി=ഭഗവാന്റെ സൽകീർത്തിയുമായുള്ള സംഗത്താൽ, ഭനിതി ലേി=എന്റെ കാവ്യം നല്ലതായിത്തീർന്നു. സുജനമന ഭാവനീ=സജ്ജനഹൃദയത്തിനു് ആഹ്ലാദപ്രദമായിത്തീരട്ടെ, മസാന കീ ഭൂതി=ശുശാന്തഭാവം, ഭവ അംഗ സുഹാവനി=ശിവന്റെ തിരുമെയ്യിൽ ചേരുമ്പോൾ, പാവനി സമിരത=പവിത്രമായി സ്തരിക്കപ്പെടുന്നു.

ശ്രീരാമകഥ കല്യാണപ്രദമാണ്; കലിയുഗപാപാപഹവുമാണ്. ആവിയുള്ള പവിത്രകഥയാണ് എന്റെ കവിതയിൽ അടങ്ങുന്നത്. അതു ഗംഗാനദിയുടെ പാവനപ്രവാഹംപോലെയാണ്. രാമഭഗവാന്റെ സൽകീർത്തിയുമായുള്ള സമ്പർക്കത്താൽ ഈ കവിത വിശിഷ്ടമായിത്തീർന്നു സജ്ജനങ്ങളെ ആഹ്ലാദിപ്പിക്കട്ടെ. ശുശാന്തഭാവം ആർക്കും അറപ്പും വെറുപ്പും ഉണ്ടാക്കുന്ന ഒന്നാണ്. എന്നാൽ അതു ശ്രീമഹാഭഗവാന്റെ തിരുമെയ്യിൽ ചേരുമ്പോൾ പവിത്രമായിത്തീരുന്നു. സ്വകവിതയെ ശുശാന്തഭാവമായി സങ്കല്പിക്കുന്ന കവി അതു ശിവൻ ചാർത്തുന്ന ഭസ്മത്തിന് തുല്യം പവിത്രവും കൂടിയാണെന്നു പറയാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതായി തോന്നുന്നു. ശിവനുള്ള സ്ഥാനം സ്വകാവ്യത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ശ്രീരാമന്റെ അപദാനത്തിനും ഉണ്ടെന്നു വ്യക്തം. ശുശാന്തഭാവം പവിത്രമാകുന്നത് ശിവൻ ചാർത്തുമ്പോളാണ്. അതു പോലെ തന്റെ കാവ്യം സഹൃദയ ഹൃദയാഹ്ലാദപ്രദമാകുന്നത് രാമകഥ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതിനാലാണെന്നു സൂചന.

ഭോ: പ്രിയ ലാഗിഹി അതി സബഹി മമ ഭനിതി

രാമജസ സംഗ

ദാരു ബിചാരു കി കരള കോള ബന്ദിഅ

മലയ പ്രസംഗ.

രാമ ജസസംഗം=ശ്രീരാമ യശസ്സുമായുള്ള സമ്പദ്കം ഹേതുവായി,
മമ ഭേദിതി=എന്റെ കവിത, സബ ററി=എല്ലാവർക്കും, അതി
പ്രിയ ലാഗിഹി=അത്യധികം പ്രിയപ്പെട്ടതായി ഭവിക്കും, മലയ
പ്രസംഗം=മലയ പദ്യതവുമായുള്ള സംഗം ഹേതുവായി ചന്ദനം,
ബന്ദിയ കരള=വന്ദ്യമായിത്തീരുന്നു, ദാരുബിചാരുകി കോള=
വെറുമൊരു മരമെന്ന വിചാരം എന്തിനും;

ശ്രീരാമന്റെ അപദാനം വണ്ണിക്കുകനിമിത്തം എന്റെ
കവിത എല്ലാവർക്കും ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടതായിരിക്കും. മലയന
മായുള്ള സമ്പദ്കംകൊണ്ട് ചന്ദനം ബഹുമാനിക്കപ്പെടുന്നു. ആ
വിധമൊരാൾക്കുണ്ടാകുന്നില്ലെങ്കിൽ ചന്ദനം കേവലം ഇന്ദ്രനം
മാത്രമാണ്. 'മലയോത്തദവമായ ചന്ദനം' എന്നു എഴുത്തച്ഛൻ ഭാര
തത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതിന്റെ ഔചിത്യം സവിശേഷം
ചിന്തനീയമാകുന്നു.

സ്വാമ സുരഭി പയ ബിസദ അതി ഗുനദ

കരഹിം സബ പാന

ഗിരാ ഗ്രാമ്യ സിയരമ ജസ ഗാവഹിം

സുനഹിം സുജാന.

സ്വാമ സുരഭി=കരവിപ്പശുവിന്റെ, അതിഗുനദ=ഏറ്റവും ഗുണ
പ്രദമായ, പയ സബ=പാൽ എല്ലാവരും, ബിസദ പാന=
യഥേഷ്ടം പാനംചെയ്യുന്നു, ഗിരാഗ്രാമ്യ=എന്റെ കവിതയിൽ,
സിയരമജസ=സീതാരാമന്മാരുടെ കീർത്തി അങ്കിതമായിട്ടുള്ളതു
കൊണ്ട്, സുജാന=ബുദ്ധിമാന്മാരതു, ഗാവഹിം സുനഹിം=ഗാനം
ചെയ്യും; ശ്രവിക്കും.

പശുവിന്റെ നിറം കറുപ്പാണെങ്കിലും അതിന്റെ വെളുത്ത
പാൽ എല്ലാവരും യഥേഷ്ടം പാനം ചെയ്യുന്നുണ്ടല്ലോ. അതു

പോലെ എന്റെ കവിത ക്ഷുദ്രമാണെങ്കിലും അതിൽ നിഗൂഢമായിരിക്കുന്ന സീതാരാമനാരുടെ ശുഭകീർത്തിയായ ക്ഷീരമായതുകൊണ്ട് ബുദ്ധിമാന്മാർ അതു ആസ്വദിക്കാതിരിക്കയില്ല. കറമ്പിപ്പുതുവിന്റെ പാലിന്റേ ഭൗഷധവീര്യം താരതമ്യേന കൂടുതലുമാണല്ലോ.

മൗ: മനി മാനിക മുക്താ മഞ്ചി ജൈസീ അഹി
ഗിരി ഗജ സിര സോഹ ന തൈസീ
ഇപ കിരീട തരനീ തനു പാഹു ലഹഹിം
സകല സോഭാ അധികാഹു.

ജൈസീ അഹി=ഏതുവരെ സപ്പത്തിൽ, മനി=രത്നവും ഗിരിമാനിക=പവ്വതത്തിൽ മാണിക്യവും, ഗജസിര=ആനയുടെ മസ്തകത്തിൽ, മുക്താ തൈസീ=മുത്തും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു അതുവരെ അവയ്ക്കു്, മഞ്ചി സോഹ ന=ശോഭ പ്രകടമാകുന്നില്ല, ഇപകിരീട=ഈ രത്നങ്ങൾതന്നെ രാജാവിന്റെ കിരീടത്തേയും, തരനീ തനു പാഹു=യുവാതിമാരുടെ മെച്ചിനേയും പ്രാപിച്ചു്, സകല സോഭാ അധികാഹു=സർവ്വോപരിയായ ദീപ്തി, ലഹഹിം=പ്രാപിക്കുന്നു.

സപ്പശിരസ്സിലിരിക്കുന്ന രത്നവും പവ്വതത്തിൽ കിടക്കുന്ന രത്നവും ഗജകുന്ദത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന മൗക്തികവും അവയുടെ ശോഭാവിശേഷം പ്രകടമാക്കുന്നില്ല. നേരേമറിച്ച് അവ ഇപകിരീടങ്ങളിലും തരണിമാരുടെ പുമേനികളിലും വിന്യസ്തങ്ങളാകുമ്പോൾ ശോഭാധികം പ്രകടമാക്കുന്നു. ഇവിടെ കവി, സ്വകവിതയെ സപ്പശിരസ്ഥമായ രത്നമായും പവ്വതസ്ഥമായ മാണിക്യമായും ഗജകുന്ദസ്ഥമായ മൗക്തികമായും സങ്കല്പിക്കുന്നു. സീതാരാമാപദാനം ഇപകിരീടത്തിലെ രത്നമായും തരണികളേമ്പരത്തിലെ രത്നമായും കല്പിക്കുന്നു. രാമകഥ ഉള്ളടക്കിക്കൊണ്ടുള്ള സ്വകവിത ഭാസുരമാകാതിരിക്കയില്ലെന്നു സൂചന. അടുത്ത പദ്യത്തിലെ ആശയത്തിനു ഇതു് പശ്ചാത്തലമാക്കാനാണു് കവി ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു്.

തൈസേഹിം സുകബി കബിത ബുധ കഹഹിം
 ഉപജഹിം അനത അനത ഛബിലഹഹിം
 ഭഗതി ഹേതു ബിധി ഭവന ബിഹാതു സുമി-
 രത സാരദ ആവകി ധാതു.

തൈസേഹി=അപ്രകാരമെന്നെ, സുകബി കബിത=സൽകവികളുടെ കവിത, അനത=വേറൊരിടത്തു, ഇപജഹിം=ഉത്ഭവിക്കുന്നു, അനത=മറ്റൊരിടത്തു, ഛബിലഹഹിം=ദീപ്തി പരത്തുന്നു എന്നു, ബുധ കഹഹിം=പണ്ഡിതന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു, ഭഗതി ഹേതു=ഭക്തിപരവശനായ കവി, സാരദ സുമിരത=സരസ്വതിയെ ധ്യാനിക്കുമ്പോൾ (ദേവി), ബിധി ഭവന=ബ്രഹ്മലോകം, ബിഹാതു=വെടിഞ്ഞു (കവി സന്നിധിയിലേക്കു), ധാതു ആവരീ=കാടി എത്തുന്നു.

അഹി ശിരസ്സിൽ ഉത്ഭവിക്കുന്ന രത്നം ശോഭിക്കുന്നതു രാജമുക്തത്തിലോ തന്മണികളേപ്പോലെയെന്നോ സ്ഥിതിചെയ്യുമ്പോളാണു്. അതുപോലെ എവിടേയോ വെച്ചു രചിക്കപ്പെടുന്ന ഈ കവിത മറ്റൊവിടെയോ ആണു് ദീപ്തി ചെയ്തുകൊള്ളുക. ഭക്തിവിവശനായ കവി സരസ്വതിയെ ധ്യാനിക്കുമ്പോൾ ആ ദേവി പ്രിയപ്പെട്ട ബ്രഹ്മലോകംപോലും തൃജിച്ച് ഭക്തന്റെ മുമ്പിൽ വേഗം പ്രത്യക്ഷമാകുന്നു. ഭക്തൻ സരസ്വതിയും വശഗയാകാതിരിക്കയില്ലെന്നു സൂചന.

രാമ ചരിത സര ബിനു അൻഹവാഘും സോ
 സ്രമ ജാതു ന കോടി ഉപാഘും
 കബി കോബിദ അസ ഹൃദയ ബിചാരി
 ഗാവഹിം ഹരി ജസ കലി മല ഹാരി.

കോടി ഉപാഘും=നിരവധി ഉപായങ്ങൾ ചെയ്താലും, രാമചരിത സര=ശ്രീരാമചരിതമാകുന്ന സരസ്സിൽ, അൻഹവാഘും ബിനു=

അവാഗാഹം ചെയ്യാതെ, സോ സ്രമന ജാഹ്വകവിയുടെ ക്ഷീണം തീരുകയില്ല, അസ ഹൃദയ ബിചാരീ=ഈ വസ്തുത മനസ്സിൽ കരുതി, കലിമല ഹാരീ=കലിമാലിനും നശിപ്പിക്കുന്ന, ഹരി ജസ=ഭഗവൽകീർത്തി, കബി കോബിദ=കവികളും പണ്ഡിതന്മാരും, ഗാവഹിം=ഗാനം ചെയ്യുന്നു.

എന്തൊക്കെ ഉപായങ്ങൾ ചെയ്താലും രാമായണസരസ്സിൽ നിമജ്ജനം ചെയ്യാതെ കവിയുടെ ക്ഷീണത്തിന് ശമനമുണ്ടാകുന്നതല്ല. ഈ യാഥാർത്ഥ്യം കണക്കിലെടുത്ത് കവികളും പണ്ഡിതന്മാരും കലികാല പാപധവംസകമായ ഭഗവൽ കീർത്തിഗാനം ചെയ്യുന്നു. സംസാരക്ലേശനിവൃത്തിക്കു ദിവ്യൗഷധം ഭഗവദ് ഭക്തിയാണു്. ആ ഭക്തിയ്ക്കുടിസ്ഥാനമായിരിക്കണം കാവ്യം. എന്നാൽ മാത്രമേ കവിയുടെ പ്രയത്നം സഫലമാകയുള്ളൂ എന്നു സാരം.

കീൻഹേം പ്രാകൃത ജന ഗുണ ഗാനാ സിര ധൂനി
ഗിരാ ലഗത പഹിതാനാ
ഹൃദയ സിന്ധു മതി സീപ സമാനാ സ്വാതി സാരദാ
കഹഹിം സുജാനാ
ജം ബരഷ്ണ ബര ബാരി ബിചാരത്ര ഹോഹിം
കബിത മുക്താ മതി ചാത്ര.

പ്രകൃതജന ഗുണ=പ്രാകൃതജനങ്ങളുടെ ഗുണങ്ങൾ(കവികൾ), ഗാനാ കീൻഹേം=ഗാനം ചെയ്യുന്നത് കേട്ടു്, സാരദ സിര ധൂനി=സരസ്വതി തലതാഴ്ന്നു, പഹിതാനാ ലഗത=പശ്ചാത്തപിക്കുന്നു, സിന്ധുസീപ=കുടൽച്ചിപ്പികളിൽ, സ്വാതി ബരബാരി ബരഷ്ണ=ചോതി ഞാററവേലയിൽ മേലും പവിത്രജലം വഷ്ഠിക്കുമ്പോൾ, മുക്താ ജം=മുത്തുകളുടവിടുന്നതുപോലെ, ബിചാരത്ര ബരബാരി=വിചാരമാകുന്ന പവിത്രജലം വഷ്ഠിക്കുമ്പോൾ, ചാത്ര കബിതാ മനി=മനോഹരകവിതയാകുന്ന മുത്തുമണികൾ, ഹോ

ഹിം=ഉണ്ടാകുന്നു, മതി സിന്ധു=ബുദ്ധിസമുദ്രവും, ഹൃദയ സീപി=ഹൃദയം ചിപ്പിയുമാണെന്നു, സുജാനാ കഹഹിം=പണ്ഡിതന്മാർ പറയുന്നു.

സരസ്വതിക്കു തലകുനിച്ചു പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടിവരുന്നത് കവികൾ പ്രാകൃതജനങ്ങളുടെ ഗുണങ്ങൾ കാവ്യവിഷയമാക്കുമ്പോഴാണ്. ചോതിമേഘം വഷിക്കുമ്പോഴാണ് കടൽച്ചിപ്പികളിൽ മുത്തുമണികളുണ്ടാകുന്നത്. വിചാരമാകുന്ന ചോതിമേഘം വഷിക്കുമ്പോൾ മനോഹരകവിതയാകുന്ന മൗക്തികങ്ങളുണ്ടാകുന്നു. വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നത് ബുദ്ധിസമുദ്രവും ഹൃദയം ചിപ്പിയുമാകുന്നു എന്നത്രെ. പ്രാകൃതജനഗുണഗാനം യഥാർത്ഥകവിതയെ അധിക്ഷേപിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. സാധാരണ വ്യക്തികളെക്കുറിച്ചെഴുതുന്ന കവിത തുളസീദാസന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ വർജ്യമായിരിക്കുന്നു. ചോതിമേഘവാഷ്ത്തെ കവികളുടെ വിശിഷ്ടവിചാരമായിട്ടും കവിതയെ ചിപ്പിയിൽ വിളയുന്ന മനോജ്ഞമൗക്തികങ്ങളായിട്ടും കവി വർണ്ണിക്കുന്നു.

ദോ: ജഗതി ബേധി പുനി പോഹിഅഹിം രാമ
ചരിത ബര താഗ
പഹിരഹിം സജ്ജന ബിമല ഉര സോഭാ
അതി അനുരാഗ.

ജഗതി ബേധി=യുക്തികൊണ്ട് (ആ മുത്തുമണികൾ) തുളച്ചു, പുനി=പിന്നീട്, രാമചരിത=ശ്രീരാമചരിതമാകുന്ന, ബര താഗ പോഹിഅഹിം=ശ്രേഷ്ഠമായ നൂലിൽ കോത്ത്, സജ്ജനങ്ങൾ, അതി അനുരാഗ=ഏറ്റവും ഭക്തിയോടെ, ബിമല ഉര=നിമ്നലവക്ഷസ്സിൽ, സോഭാ പഹിരഹിം=ശോഭിക്കായി മാത്രം.

ശ്രീരാമചരിതമാകുന്ന വിശിഷ്ടസൂത്രത്തിൽ കവിതാ മൗക്തികങ്ങൾ സയുക്തികം തുളച്ചുകോത്ത് സജ്ജനങ്ങൾ ഭക്തിപൂർവ്വം മാറിൽ മാത്രം. അപ്പോൾ വക്ഷസ്സു ശോഭിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സരസ്വതീപ്രേരണയാൽ രാമചരിതം വർണ്ണിക്കണമെന്ന വിചാരം ബുദ്ധിപ്പെടുത്തിയവർക്കി. ബുദ്ധി കവിതാനിർമ്മാണത്തിൽ ഏല്പിട്ടു. ബുദ്ധിയുടെ ആ പ്രവൃത്തി ഹൃദയത്തിൽ ഭഗവൽഭക്തി അങ്കുരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

ചു: ജേ ജനമേ കലി കാല കരാലാ കരതബ ബാ-
 യസ ബേഷ മരാലാ
 ചലത കപനമ ബേദ മഗ ഛാഢേ കപട
 കലേവര കലിമല ഭാഢേ

കരാലാ കലികാല=ഘോരമായ കലിയുഗത്തിൽ, ജേ ജനമേ=ഏതൊരുവർ ജന്മമെടുത്തുവോ അവരുടെ, കരതബ=പ്രവൃത്തികൾ, ബായസ=കാക്കയുടേതിനും, ബേഷ മരാലാ=വേഷം അരയന്നത്തിന്റേതിനും തുല്യമാണ്, ബേദ മഗ ഛാഢേ=വൈദികമാറ്റം തൃജിച്ചു, കപനമ ചലത=കുത്സിതവഴികളിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുന്ന അവരുടെ, കപട കലേവര=കപടമായ ശരീരം, കലിമല ഭാഢേ=കലികാല പാപങ്ങളുടെ ആകരമാണ്.

കലികാലത്തു ജനിച്ചവർ വൈദികമാറ്റങ്ങൾ തൃജിച്ചു അകത്തു കത്തിയും പുറത്തു പത്തിയുമായി ജീവിക്കുന്നു എന്നും എല്ലാത്തരം പാപങ്ങളും അവർ ചെയ്യുന്നു എന്നും കവി പരിതപിക്കുന്നു.

ബഞ്ചക ഭഗത കഹാഇ രാമകേ കിങ്കര കഞ്ചന
 കോഹ കാമ കേ
 തിൻഹ മഹം പ്രഥമ രേഖ ജഗ മോരീ ധിഗ
 ധരമധപജ ധംധക ധോരീ

രാമ കേ ഭഗത കഹാഇ=രാമഭക്തന്മാരാണ് തങ്ങളെന്നു ജല്പിക്കുന്ന, ബഞ്ചക=ആ വഞ്ചകന്മാർ, കഞ്ചന കോഹ കാമകേ=കനകശ്രോധ കാമങ്ങളുടെ, കിങ്കര=കിങ്കരന്മാരാണ്, തിൻഹ മഹം ജഗ=അവരിൽ ലോകത്തിൽവെച്ചു, മോരീ പ്രഥമ രേഖ=ഞാനാ

ൺ^o ഒന്നാമൻ, ധർമ്മധർമ്മം വഹിച്ചു, ധർമ്മധർമ്മം പാലയ്ക്കുന്നതായി നടമാടുന്ന എന്നെ ഞാൻ സ്വയം, ധർമ്മംനിസ്സാരനെന്നു പരിഗണിക്കുന്നു. ആവിധമുള്ള ഞാൻ എന്നെ ധർമ്മംരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ബാഹ്യവേഷം ചമഞ്ഞു ഭഗവദ്ഭക്തനെന്നു കൊട്ടിപ്പോഷിച്ചു കാമക്രോധലോഭങ്ങളും ധനത്തിനും ദാസരായികഴിയുന്ന വഞ്ചകന്മാരിൽ അഗ്രഗണ്യനാണ് ഞാൻ. ധർമ്മധർമ്മം വഹിച്ചു പാലയ്ക്കുന്നതായി താഡനം ചെയ്യുന്ന ഞാൻ എന്നെ ധർമ്മംരിക്കുന്നു. പശ്ചാത്താപഭരിതനായ കവി, ഭൂതകാലമെഴുതികളോത്തു തന്നെത്തന്നെ വെറുക്കുന്നു. കാമാന്ധനായി കഴിച്ചുകൂട്ടിയ കാലത്തെയാകാം അദ്ദേഹം ഓത്തു വിഷമിക്കുന്നത്.

ജം അപനേ അപനേ സബ കഹളം

ബാധമ കഥാ പാര നഹിം ലഹളം

താതേ മൈം അതി അലപ ബഖാനേ മോരേ

മഹിം ജാനിഹിം സയാനേ.

അപനേ സബ അപനേ=ഞാനെന്റെ സമുദൃഗ്ഗങ്ങളും, ജം കഹളം=പറയുന്നതായാൽ, കഥാ ബാധമ=കഥ വലുതാകും, പാര നഹിം ലഹളം=മറുക്കയാട്ടെത്തുകയും ഇല്ല, താതേ മൈം=അതുകൊണ്ട് ഞാൻ, അതി അലപ ബഖാനേ=വളരെക്കുറച്ചു പറയുന്നുള്ളു, മോരേമഹിം സയാനേ=ഈ അല്പപ്രസ്താവത്തിൽനിന്നു പ്രഗത്ഭന്മാർ എല്ലാം, ജാനിഹിം=ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളുകയും ചെയ്യും.

ഞാനെന്റെ കുറവുകളും കുറവുകളും പറയാൻ പറ്റാത്ത പക്ഷം അതൊരു നീണ്ട പട്ടികയാകും. എന്നാലും കഥ മുഴുമാക്കാനും സാധ്യമാകുന്നതല്ല. ആ സ്ഥിതിയ്ക്കു കുറഞ്ഞതാണ് ഞാൻ പറയുന്നുള്ളു. പ്രഗത്ഭന്മാർ എന്റെ അല്പപ്രസ്താവത്തിൽ നിന്നു തന്നെ എല്ലാം ഗ്രഹിക്കാതിരിക്കയില്ല.

സമൃദ്ധി ബിബിധ ബിധി ബിനതീ മോരി
 കോള ന കഥാ സുനി ദേഹുഹി ഖോരീ
 ഏതേഹു പര കരിഹഹിം ജേ അസങ്കാ മോഹി-
 തേം അധിക ജേ ജഡ മതി രങ്കാ.

മോരീ ബിബിധ=എന്റെ പലവിധത്തിലുള്ള, ബിനതീ സമൃദ്ധി=അഭ്യർത്ഥനകൾ ഉണർ, കഥാ സുനി=ഈ കഥകേട്ട്, കോള ഖോരീ ന ദേഹുഹി=ആരും എന്നെ ദുഷിക്കാനിടയില്ല, ഏതേഹു പര=ഇത്രയൊക്കെയായിട്ടും, ജേ സങ്കാ കരിഹഹിം=ആർക്കെങ്കിലും ശങ്ക ഉണ്ടാകുന്നു എങ്കിൽ, ജേ മോഹിതേം=അവർ എന്നേക്കാളും, അധിക ജഡമതി=കൂടുതൽ ജളന്മാരും, രങ്കാ=ബുദ്ധിദാരിദ്ര്യം ബാധിച്ചവരുമാണ്.

ഞാനിതെല്ലാം പറഞ്ഞതു ഗ്രഹിച്ചും എന്റെ കഥ കേട്ടും ആരും എന്നെ ദുഷിക്കാനിടയില്ല ഇത്രയൊക്കെ അപേക്ഷിച്ചിട്ടും കാര്യങ്ങൾ തുറന്നുപറഞ്ഞിട്ടും പിന്നെയും ആർക്കെങ്കിലും സന്ദേഹമുണ്ടാകുന്നുവെങ്കിൽ അവർ എന്നേക്കാളും ജളന്മാരും ബുദ്ധിദാരിദ്ര്യം പിടിപെട്ടവരുമായിരിക്കും.

കബി ന റോളം നഹിം ചതുര കഹാവളം
 മതി അനുരൂപ രാമഗുന ഗാവളം
 കഹം രഘുപതി കേ ചരിത അപാരാ കഹം
 മതി മോരി നിരത സംസാരാ.

കബി ന റോളം=ഞാനൊരു കവിയല്ല, ചതുര നഹിം കഹാവളം=ചതുരനാണെന്നു പറയുന്നും ഇല്ല, മതി അനുരൂപ=എന്റെ ബുദ്ധിയ്ക്കനുരൂപമായി, രാമഗുന=ശ്രീരാമന്റെ ഗുണങ്ങൾ, ഗാവളം=ഞാൻ ഗാനംചെയ്യുന്നു (എന്നുമാത്രം), രഘുപതികേ=ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ, അപാരാ ചരിത കഹം=അപാരമായ ചരിതത്തിന്റെ സ്ഥിതി എന്തു്, സംസാരാ നിരത=പ്രപഞ്ചാസക്തമായ, മോരി മതി കഹം=എന്റെ മനസ്സിന്റെ അവസ്ഥ എന്തു്!

ഞാൻ കവിയല്ല; സമത്വനാണെന്നു വാദിക്കുന്നുമില്ല. എന്റെ മനസ്സിനു അനുരൂപമായി ഞാൻ ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ അപഭ്രാന്തങ്ങൾ പാടുന്നു ശ്രീരാമന്റെ കഥ അപാരമാണ്. സംസാര നിരതമായ എന്റെ മനസ്സിന്റെ സ്ഥിതിയോ ക്ഷുദ്രവുമാണ്. 'കുപ സൂര്യപ്രഭവോ വംശഭക്തമാലു വിഷയാ മതീഃ' എന്ന കാളിദാസന്റെ ആശയമാണ് നാമിതിൽ ഭാഗികമായി കാണുന്നത്. മഹാകവികൾ കൈകാര്യം ചെയ്യേണ്ട അതിവിശിഷ്ടമായൊരു കാര്യമാണ് പ്രാഗത്ഭ്യമോ കവിത്വമോ തൊട്ടുകുളിക്കാനില്ലാത്തതാൻ ഏറെനേരത്തിരിക്കുന്നതെന്നു കവി തുറന്നു പറയുന്നു. ഇതദ്ദേഹത്തിന്റെ വിനയപാരമ്യത്തെയാണ് കാണിക്കുന്നത്.

ജേഹിം മാരുത ഗിരി മേരു ഉഡാഹിം കഹളു
തുല കേഹി ലേഖേ മാഹിം

സമുത്ഥത അമിത രാമ പ്രഭുതാഹു കരത കഥാ
മന അതി കുദരാഹു.

ജേഹിം മാരുത=എന്തൊരു കാര്യം, മേരുഗിരി=മഹാമേരുപർവ്വതത്തെ, ഉഡാഹിം=പറപ്പിക്കുന്നുവോ അതിന്, കേഹി മാഹിം തുല ലിഖേ=പഞ്ഞിയെ പറപ്പിക്കാനെന്നുവിഷമമാണുള്ളത്. അഥവാ ആ കാര്യത്തിന്റെ മുമ്പിൽ പഞ്ഞിക്കു എന്തു സ്ഥാനമുണ്ട്, കഹളു=പറയു, അമിതരാമ പ്രഭുതാഹു=അമിതമായ ശ്രീരാമ പ്രഭുത്വത്തെ, സമുത്ഥത=അറിയുന്നതിനാൽത്തന്നെയാണ്, കഥാ കരത=രാമകഥ രചിക്കുന്നതിൽ, മന അതി കുദരാഹു=എന്റെ മനസ്സ് കൂടുതൽ ഭയംകലം (അധീരം) ആകുന്നത്.

മഹാമേരു തുടങ്ങിയ ഗിരീന്ദ്രന്മാരേപ്പോലും പറപ്പിക്കാൻ കരുതുള്ള കാര്യത്തിന്റെ മുമ്പിൽ വെറും പഞ്ഞിക്കു എന്തൊരു പരിഗണനയാണുള്ളത്? ശ്രീരാമന്റെ പ്രഭുത്വം അനല്പമാണ്. എനിക്കു ഗ്രഹിക്കാനും കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് രാമകഥ രചിക്കുന്നതിൽ എന്റെ മനസ്സ് ഭീരുത്വം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നത്. ആദിശേഷനും സരസ്വതിക്കും വണ്ണിക്കാൻ കഴി

യാത്ത രാമകഥ അല്ലനായ ഞാനെങ്ങനെ വണ്ണിക്കുമെന്നോർക്കു
ബോൾ എന്റെ മനസ്സ് അധീരമായിത്തീരുന്നു.

ദോ: സാരദ സേസ മഹേസ ബിധി ആഗമ നിഗമ

പുരാന

നേതി നേതി കഹി ജാസു ഗുന കരഹിം നിര-

ന്തര ഗാന.

സാരദ സേസ=സരസ്വതിയും ആദിശേഷനും, മഹേസ ബിധി=
ശിവനും ബ്രഹ്മാവും, ആഗമ നിഗമ=വേദങ്ങളും ശാസ്ത്രങ്ങളും,
പുരാന=പുരാണങ്ങളും, നേതി നേതി കഹി=ഇതല്ല ഇതല്ല എന്നു
പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, ജാസു ഗുന=ഏതൊരു ഭഗവാന്റെ ഗുണങ്ങൾ,
നിരന്തരം=ഇടവിടാതെ, ഗാന കരഹിം=ഗാനം ചെയ്യുന്നുണ്ടോ.

ച: സബ ജാനത പ്രഭ പ്രഭതാ സോഹു തദപി കഹേം
ബിനു രഹാ ന കോഹു

തഹാം ബേദ അസ കാരന രാഖാ ഭജന പ്രഭാഉ
ഭാംതി ബഹു ഭാഖാ.

സോഹു പ്രഭ പ്രഭതാ=ആ പ്രഭവിന്റെ പ്രഭതം, സബ ജാനത=
എല്ലാവരും അറിയുന്നു, കഹേ ബിനു തദപി കോഹു നരഹാ=
അതു പറയാത്ത ഒരാളും ഉണ്ടായിട്ടില്ല, തഹാം അസ കാരന
രാഖാ=അതിന് ഈ ഒരു ഹേതുവും ഉണ്ട്. എന്തെന്നല്ലെങ്കിൽ, ബേദ
ഭജന പ്രഭാഉ=വേദങ്ങൾ ഭഗവാൻ ഭജനയുടെ പ്രഭാവം, ബഹു
ഭാംതി ഭാഖാ=പലവിധത്തിലും വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സരസ്വതി തുടങ്ങിയ വ്യക്തികളും നിഗമാഗമങ്ങളും പുരാ
ണങ്ങളും ഇതല്ല ഇതല്ല എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ആരുടെ ഗുണങ്ങൾ
ഇടവിടാതെ ഗാനം ചെയ്യുന്നുണ്ടോ ആ ഭഗവാന്റെ മാഹാത്മ്യം
അറിയാത്തവരോ പറയാത്തവരോ ഇല്ലതന്നെ. ഇതിനു കാരണ
വുമുണ്ട്. വേദങ്ങൾ ഭഗവാദ്ഭജനത്തിന്റെ പ്രഭാവം അനേക

പ്രകാരത്തിൽ വിസ്തരിച്ചിട്ടുണ്ട്. സരസ്വതി തുടങ്ങിയവർ ഭഗവൽ ഗുണങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്യുന്നുണ്ട് ഇടവിടാതെ. എങ്കിലും ഭഗവന്മാരും ഭാഗികമായി അറിയാനേ അവർക്കു സാധിച്ചിട്ടുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണവർ (ന ഇതി) ഇതല്ല ഇതല്ല എന്നു വ്യവഹരിക്കുന്നത്. ദൈവപ്രഭാവം പലതും പലവിധത്തിലും വർത്തിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അതു തുലോം അപര്യാപ്തമായ രീതിയിലാണ്. അതാണ് അവർ ഇതല്ല ഇതല്ല എന്നു വ്യവഹരിക്കാൻ കാരണവും. അപാരവും അവർണ്യവുമായ പ്രഭു പ്രഭുതം ആർക്കു വർത്തിക്കാൻ സാധിക്കും! ഇവിടെയും കവി, തന്റെ നിസ്സഹായ വസ്ഥ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു.

ഏക അനീഹ അരൂപ അനാമാ അജ സച്ചി-

ദാനന്ദ പരധാമാ

ബ്രാഹ്മക ബിസ്വരൂപ ഭഗവാനാ തേഹിം ധരി

ദേഹ ചരിതകൃത നാനാ.

ഏക അനീഹ=ഏകനും നിസ്സ്പഹനം, അരൂപ അനാമാ=അരൂപനും നാമരഹിതനും, അജ സച്ചിദാനന്ദ=അജനും സച്ചിദാനന്ദനും, പരധാമാ=പരബ്രഹ്മവും, ബ്രാഹ്മക=വ്യാപകനും, ബിസ്വരൂപ=വിശ്വരൂപനുമായ, തേജ ഭഗവാനാ=ആ ഭഗവാൻതന്നെയാണ്, ദേഹധരി=ശരീരമെടുത്തു, നാനാചരിത കൃത=പല ദിവ്യലീലകളും ചെയ്തിട്ടുള്ളതു്.

ഭഗവാൻ ഏകൻ മാത്രം; അദ്ദേഹത്തിന് ഒന്നിലുമില്ല ആഗ്രഹം; അദ്ദേഹത്തിന്നു സ്വപ്നമായൊരാകാരമോ ചോരോ ഇല്ല. അദ്ദേഹം ജനനമരണാതീതനാണ്; സത്താണ്; ചിത്താണ്; ആനന്ദമാണ്. അദ്ദേഹം പരബ്രഹ്മവും വ്യാപകനും വിശ്വമാകുന്ന രൂപത്തോടുകൂടിയവനുമാണ്. ദൃഷ്ടനിഗ്രഹശിഷ്ടപരിചാലനാത്മം അദ്ദേഹം പലപ്പോഴും ശരീരമെടുത്തു അവതരിച്ച ചരിതം പലതും സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സോ കേവല ഭഗതന ഹിത ലാഗീ പരമ കൃപാല
 പ്രനത അനുരാഗീ
 ജേഹി ജനപര മമതാ അതി ഹോഹു ജേഹി
 കരുനാ കരി കീൻഹ ന കോഹു.

പരമ കൃപാല=മഹാദയാലുവും, പ്രനത അനുരാഗീ=പ്രണതവത്സ
 ലനും ആയ, സോ ഭഗതന ഹിതലാഗീ=അദ്ദേഹം ഭക്തഹിതാ
 ത്തം (ശരീരം ധരിക്കുന്നു), ജേഹി ജനപര=ആവിധമുള്ള ഭക്ത
 ന്നാരിൽ, മമതാ അതി ഹോഹു=മമതയും അപാരകൃപയും പ്രദ
 ശ്ശിപ്പിക്കുന്നു, കരുനാകരി=കരുണകാണിക്കുന്നു, ജേഹി കോഹു
 ന കീൻഹ=ആ ഭക്തരിൽ അദ്ദേഹം കോപിക്കുന്നില്ല.

ഏറ്റവും കൃപാലുവും പ്രണതവത്സലനും ആയ ഭഗവാൻ
 ഭക്തഹിതാത്മ്യം അവതരിപ്പിച്ച ഭക്തരിൽ മമതയും കൃപയും കരു
 നയും പ്രകടിപ്പിക്കുന്നു. അവരിൽ അദ്ദേഹത്തിനു കോപമേ ഇല്ല.
 ഭാഗവതത്തിൽ പറയുന്നു:—

‘അനുഗ്രഹായുക്താനാം മാനുഷം ദേഹമാസ്ഥിതഃ

ഭജതേ താദൃശീ ക്രീഡാഃ യാഃശ്രുതപാ തൽപരോഭവേൽ’

ജീവജാലങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ഭഗവാൻ ശരീര
 മെടുക്കുന്നു. യാതൊന്നു കേട്ടു ഭഗവൽ പ്രീതിയുണ്ടാകാൻ പറന്ന
 അത്തരം ലീലകൾ അദ്ദേഹം കാട്ടുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഗുഹ്യ ബഹോര ഗരീബ നേവാജ്ഞ സരല
 സബല സാഹിബ രഘുരാജ്ഞ
 ബുധ ബരനഹിം ഹരി ജസ അസ ജാനീ
 കരഹിം പുനീത സുഫല നിജ ബാനീ.

ബഹോര ഗുഹ്യ=നഷ്ടപ്പെട്ടതു വീണ്ടെടുക്കുന്നവനും, ഗരീബ
 നേവാജ്ഞ=നിസ്സഹായക്കു സുഖപ്രദനും, സരല സബല=സരളനും
 സബലനുമായ, സാഹിബ രഘുരാജ്=യജമാനനാണ് ശ്രീരാമൻ,

അസ ജാനി=ഈ വസ്തുത ഗ്രഹിച്ചു, ബുധ ഹരിജസ=ജ്ഞാനികൾ ഭഗവൽകീർത്തി, ബരനഹിം=വർണ്ണിക്കുകയും, നിജബാനി=സ്വ വാണികൾ, സുഫല പുനീത=സുഫലവും പവിത്രവും, കരഹിം= ആക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

നഷ്ടോദ്ധാരകനും പതിതബന്ധുവും സരളനും ബലിഷ്ഠനുമായ സ്വാമിയാണ് രാഘവംശത്തിലുകലായ രാമൻ. ഈ യാഥാർത്ഥ്യം മനസ്സിലാക്കിയ ബുധന്മാർ ഭഗവൽകീർത്തി വർണ്ണിച്ചു തദപരാ അവരുടെ വാക്കുകൾ ഫലോന്മുഖങ്ങളും പവിത്രങ്ങളുമാക്കിത്തീർക്കുന്നു. വാക്കുകൾ സഫലങ്ങളും പവിത്രങ്ങളുമാകുന്നതു ഭഗവൽകീർത്തി വർണ്ണിക്കുമ്പോൾ മാത്രമാണെന്നു സൂചന.

തേഹിം ബല മൈം രഘുപതി ഗുന ഗാഥാ
കഹിഹളം നാതു രാമ പദമാഥാ
മുനിൻഹ പ്രഥമ ഹരി കീരതി ഗാതു തേഹിം
മഗ ചലത സുഗമ മോഹി ഭാതു.

തേഹിം ബല മൈം=ഈ ഒരു ബലത്തിലാണ് ഞാൻ, രാമപദ മാഥാ നാതു=ശ്രീരാമതുല്യാദങ്ങളിൽ ശിരസ്സുകുനിച്ചു, രഘുപതി ഗുന ഗാഥാ=ശ്രീരാമചരിതം, കഹിഹളം=രചിക്കുന്നത്, മുനിൻഹ പ്രഥമ=മുനിമാർ മുന്മേതന്നെ, ഹരി കീരതി ഗാതു=ഭഗവൽകീർത്തി ഗാനംചെയ്തിട്ടുണ്ട്, തേഹിം മഗ ചലത=ആ വഴിയേ തന്നെ സഞ്ചരിക്കുന്നത്, ഭാതു=അല്ലയോ മനസ്സേ, മോഹിം സുഗമ=എനിക്കു എളുപ്പമാണ്.

ശ്രീരാമൻ പതിതബന്ധുവും ഭക്താഭീഷ്ടപ്രദനമാണെന്നുള്ള ഏകബലംവെച്ചുകൊണ്ടാണ് ഞാൻ രാമായണം രചിക്കുന്നത്. പണ്ടേയ്ക്കു പണ്ടേതന്നെ ഭഗവൽകീർത്തി മഹഷിമാർ ഗാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അവർ സഞ്ചരിച്ച ആ മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുന്നത് എനിക്കു വളരെ എളുപ്പവുമാണ്. ഇവിടെയും ഭാതു എന്ന സംബോധന സ്വമനസ്സിനെത്തന്നെയാണ്. 'മഹാജനോയേന ഗതഃസ പന്ഥാ' എന്ന വസ്തുത കവി അനുസ്മരിക്കുന്നു.

ദോ: അതി അപാര ജേ സരിത ബര ജം തുവ
 സേതു കരാഹിം
 ചന്ധി പിപീലികള പരമ ലഘു ബിനു ശ്രമ
 പാരഹി ജാഹിം.

അതി അപാര=ഏറ്റവും അപാരങ്ങളായ, ബര സരിത=വലിയ വലിയ നദികളിൽ, തുവ=രാജാക്കന്മാർ, ജം സേതുകരാഹിം=ചിറകൾ കെട്ടിക്കുന്നപക്ഷം, ബിനു ശ്രമ=വിഷമംകൂടാതെ, പരമ ലഘു=ഏറ്റവും ക്ഷുദ്രജീവികളായ, പിപീലികള ചന്ധി=എറുമ്പുകൾക്കും ആ സേതുവിൽകേറി, പാരഹി ജാഹിം=മറകൾ പ്രാപിക്കാം.

രാജാക്കന്മാർ വലിയ വലിയ നദികളിൽ സേതു ബന്ധിപ്പിക്കുന്നപക്ഷം അവയിലൂടെ സഞ്ചരിച്ച് ഏറ്റവും ചെറിയ ജീവികളായ എറുമ്പുകൾക്കും മറകൾ എത്താൻ നിഷ്പ്രയാസം സാധിക്കുമല്ലോ. ഇവിടെ തുവനിർമ്മിതമായ സേതു എന്നതിന് മുമ്പാകെ ഭഗവൽ കീർത്തിഗാനമെന്നത്ഥം എടുക്കാം. പിപീലികയായി കവിയേയും പരിഗണിക്കാം. മഹഷിമാരുടെ മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് വിഷമംകൂടാതെ രാമായണനിർമ്മാണം സാധ്യമാകുമെന്നു സാരം.

ചൗ: ഏഹി പ്രകാര ബല മനഹി ദേഖാഹു കരിഹളം
 രഘുപതി കഥാ സുഹാഹു
 ബ്യാസ ആദി കബി പുംഗവ നാനാ ജിൻഹ
 സാദര ഹരി സുജസ ബഖാനാ.

ഏഹി പ്രകാരം=ഇങ്ങനെ, മനഹിം ബല ദേഖാഹു=മനോബലം ആധാരമാക്കി, സുഹാഹു=ശോഭനമായ, രഘുപതി കഥാ=ശ്രീരാമചരിതം, കരിഹളം=ഞാൻ രചിക്കുന്നു, ബ്യാസ ആദി=വ്യാസ മഹഷി തുടങ്ങിയ, നാനാ കബിപുംഗവ=നിരവധി കവിശ്രേഷ്ഠന്മാർ, സാദര=ആദരപൂർവ്വം, ഹരിസുജസ ബഖാനാ=ഭഗവൽ കീർത്തി വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ.

ഇപ്രകാരം മനോബലത്തെത്തന്നെ ആസ്പദമാക്കി ഞാൻ രാമകഥ രചിക്കാൻ ഭാവികുന്നു, വ്യാസൻ തുടങ്ങിയ എത്രയോ കവീശ്വരന്മാർ ആദരപൂർവ്വം ഭഗവൽകീർത്തി വർണ്ണിക്കുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. 'മന ഏവ മനുഷ്യാണാം കാരണം ബന്ധമോക്ഷയോഃ' എന്നുണ്ടല്ലോ. ഏതൊരുദ്യമത്തിനും മനോബലം അപരിഹാര്യമാണ്. ആവിധമൊരു ശക്തി ആകുണ്ടാകുന്നില്ല. അവർ സ്പാദ്യമങ്ങളിൽ പരാജിതരാകും എന്നതു പകൽ വെളിച്ചംപോലെ സ്പഷ്ടമാണ്. ഇന്നു ലോകത്തിലുണ്ടായിട്ടുള്ള നന്മകൾക്കെല്ലാം പിന്നിൽ ഈശ്വരപ്രസാദാത്മകമായ മനഃശക്തി പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ടെന്നു സ്പഷ്ടമാണ്. കാവ്യനിർമ്മിതിക്കും ഈയൊരു ശക്തി അപരിഹാര്യമാണ് എന്നു വ്യക്തം.

ചരണ കമല ബന്ദുരം തിൻഹ കേരേ പുരവഹുരം
സകല മനോരഥ മേരേ
കലി കേ കബിൻഹ കരളം പരനാമാ ജിൻഹ
ബരനേ രഘുപതി ഗുന ഗ്രാമാ.

തിൻഹ കേരേ=ആ കവിശ്രേഷ്ഠന്മാരുടെ, ചരണ കമല ബന്ദുരം=പാദകമലങ്ങൾ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു, മേരേ സകല മനോരഥം=എന്റെ എല്ലാ മനോരഥങ്ങളും, പുരവഹുരം=അവർ നിറവേറിത്തരുട്ടെ, കലികേ ജിൻഹ കബിൻഹ=കലിയുഗത്തിൽ ഏതൊരു കവിയും, രഘുപതി ഗുന ഗ്രാമാ=ശ്രീരാമന്റെ ഗുണസമൂഹങ്ങൾ, ബരനേ=വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടോ (അവരേയും)

ജേ പ്രാകൃത കബി പരമ സയാനേ ഭാഷാംജിൻഹ
ഹരി ചരിത ബഖാനേ
ഭഘ്ര ജേ അഹഹിം ജേ ഹോഹഹഹിം ആഗേം
പ്രനവളം സബഹി കപട സബ ത്യാഗേം.

പ്രാകൃത ജേ=പ്രാകൃതഭാഷയിൽ ഏതൊരുത്തർ, പരമ സയാനേ കബി=ഏറ്റവും പ്രഗത്ഭരായ കവികളുണ്ടോ, ഭാഷാ ജിൻഹ=

പ്രാദേശികഭാഷകളിൽ ഏതൊരുത്തർ, ഹരിചരിത ബഖാനേ= ഭഗവച്ചരിതം രചിച്ചിട്ടുണ്ടോ, ജേ ഭണ്ഡ=യൊതൊരുവർ മുന്യുണ്ടായിട്ടുണ്ടോ, ജേ ആഗേ ഹോളഹഹിം=യൊതൊരുവർ ഭാവിയിലുണ്ടാകുമോ, സബഹി കാപടയാഗേം=അവരെയെല്ലാം കാപട്യം കൈവെടിഞ്ഞു, പ്രാവളം=ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു.

വ്യാസാദികളായ കവിശ്രേഷ്ഠന്മാരുടെ പാദകമലങ്ങൾ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. കലിയുഗത്തിൽ ശ്രീരാമകഥ ഗാനം ചെയ്തവരേയും പ്രാകൃതഭാഷാകവികളേയും പ്രാദേശികഭാഷകളിൽ ഭഗവൽകഥ രചിച്ചിട്ടുള്ളവരേയും ഇനി കവിത രചിക്കാൻപോകുന്ന കവികളേയും ഞാൻ നിഷ്കപടം പ്രണമിക്കുന്നു. എല്ലാവരും എന്റെ മനോരമങ്ങളെല്ലാം നിറവേറ്റിത്തരട്ടെ.

ഹോള പ്രസന്നാദേഹ ബരദാനു സാധുസമാജ
ഭീതിസനമാനു
ജോ പ്രബന്ധ ബുധ നഹി ആദരഹീം സോ
ശ്രമ ബാദി ബാല കബി കരഹീം.

സാധു സമാജം=സജ്ജനങ്ങൾ, പ്രസന്ന ഹോളം=പ്രസന്നരായി, ഭീതി സനമാനു=എന്റെ കവിതയെ മാനിക്കുമാറു, ബരദാനുദേഹം=എനിക്കു വരദാനം നൽകട്ടെ, ജോ പ്രബന്ധം=ഏതൊരു കാവ്യം, ബുധ നഹിം ആദരഹിം=പണ്ഡിതന്മാർ ആദരിക്കുന്നില്ലയോ (ഗ്രന്ഥനിർമ്മിതിക്കുള്ള), സോ ശ്രമം=ആ പ്രയത്നം, ബാദി ബാലകബി കരഹീം=നിഷ്ഠുലവും ബാലകവി മാപലുവുമായി തീരും.

എന്റെ കവിത സമ്മാനമാകുമാറു സജ്ജനങ്ങൾ എനിക്കു വരമരുളട്ടെ ഏതൊരു കൃതി പണ്ഡിതന്മാരുടെ സമാദരം അർപ്പിക്കുന്നില്ല, ആ കൃതി നിർമ്മിക്കാൻവേണ്ടി കൈക്കൊണ്ട ശ്രമം നിഷ്ഠുലമായിരിക്കും. 'അത്തരം കൃതി ബാലകവി മാപലുമെന്ന പേരിനും ഇടയാകും.' വിജ്ഞാനരഭീനന്ദിച്ചു വിജ്ഞാനം സാധുവായ്വത്ര' എന്നു കാളിദാസനും ശാകുന്തളനാടകത്തിന്റെ പ്രാരം

ഭത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. അതേ ആശയം തന്നെയാണ് മിക്കവാറും ഇത്രയും നാം കാണുന്നത്.

കീരതി ഭനിതി ഭൂതി ഭലി സോതു സുരസരി-

സമ സബ കഹം ഹിത ഹോതു
രാമ സുകീരതി ഭനിതി ഭദ്രസോ അസമഞ്ജസ
അസ മോഹി അന്ദ്രസോ
തുംഹരീ കൃപാം സുലഭ സോള മോരേ സിഅനി
സുഹാവനി ടാട പടോരേ.

സുരസരി സമ=ദേവഗംഗക്കു തുല്യം, ഭനിതി കീരതി=കവിയ ശസ്ത്രം, ഭൂതി സബകഹം=ഐശ്വര്യവും എല്ലാവർക്കും, ഹിത ഹോതു=ഹിതപ്രദങ്ങളായ, സോതു ഭലി=അവാശ്യനനുകര തന്നെ, അസ അന്ദ്രസോ=ഇതൊരു ചിന്ത, മോഹിം അസമഞ്ജസ=എന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം സമഞ്ജസമല്ല. എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ, രാമ സുകീരതി=ശ്രീരാമന്റെ കീർത്തിസുന്ദരവും, ഭനിതി ഭദ്രസോ=(എന്റെ) കവിത അധമവുമാണ്, തുംഹരീ കൃപാം=നിങ്ങളുടെ കൃപകൊണ്ട്, മോരേ സോള സുലഭ=അതുമെ നിക്കു അനുകൂലമായിത്തീരും, ടാട=പരക്കൽ തുണിയിൽ, പടോരേ സുഹാവനി=കസവുകരകൾ എന്നപോലെ (എന്റെ രാമചരിതമുൾക്കൊള്ളുന്ന കവിത), സിഅനി=ആക്ഷേപമാകും.

ദേവഗംഗപോലെ എല്ലാവർക്കും ഹിതപ്രദമാണ് കവിയശസ്ത്രം ഐശ്വര്യവുമെല്ലാം. അത്തരമൊരു യശസ്സിനേയും ഐശ്വര്യത്തേയും കുറിച്ചുള്ള എന്റെ പ്രതീക്ഷതന്നെ അസ്ഥാനത്താണ്. കാരണം സുപ്രസിദ്ധയശസ്സോടുകൂടിയതാണ് രാമകഥ. എന്റെ കവിതയാകട്ടെ തീരെ മോശവുമാണ്. ആ സ്ഥിതിക്കു കവിയശസ്സിനെക്കുറിച്ചു ചിന്തിക്കുന്നതുതന്നെ മോശം. എന്നാൽ വിശിഷ്ടനാരായണിന്റെ വരംതരുന്നപക്ഷം എന്റെ കവിത സഹൃദയ സമ്മതമായിത്തീരും. തുണി പരക്കുമാണ്. പക്ഷെ ആ തുണി

പട്ടുകസവുകരകളെക്കൊണ്ട് അലങ്കൃതമാകുമ്പോൾ ആർക്കും ആക
ഷ്കമാകുമല്ലോ. വിജ്ഞാനാരായ നിങ്ങളുടെ അഭിനന്ദനമുണ്ടാ
യാൽ എന്റെ പൊട്ടക്കവിതയും ഉത്തമ കവിതയായിത്തീരും.

ദോ: സരല കബിത കീരതി ബിമല സോള ആദ-
രഹിം സുജാന
സഹജ ബയര ബിസരാള രിപ്പു ജോ സുനി
കരഹിം ബഖാന.

സോള സരല കബിത=ആ സരള കവിതയേയും, ബിമല കീരതി
സുജാന=നിമ്ലമായ കീർത്തിയേയും ജ്ഞാനികൾ, ആദരഹിം=
ആദരിക്കുന്നു. [ഏതൊരു കവിതയും കീർത്തിയുമെന്നു ഇനി പറയു
ന്നു], ജോ സുനി=യാതൊരു കാവ്യവും കവിയശസ്സും കേട്ട്, രിപ്പു=
എതിരാളികൾപോലും, സഹജ ബയര ബിസരാള=സ്വാഭാവി
കമായ വിരോധത്തേയും മറന്നു (കവിയേയും കവിയശസ്സിനേയും),
ബഖാന കരഹിം=വർണ്ണിക്കുന്നുവോ.

എതിരാളികൾപോലും ആരുടെ കവിതയും കീർത്തിയും കേട്ടു
സഹജവിരോധം മറന്നു കവിയേയും കവിയശസ്സിനേയും ശ്ലാഘി
ക്കുന്നുവോ ആ സരള കവിതയേയും നിമ്ലമായ കവിയശസ്സി
നേയും ജ്ഞാനികൾ ആദരിക്കുന്നു. എന്താണ് സഹജവിരോധം?
അകാരണമായുണ്ടാകുന്ന സ്വാഭാവികവൈരം തന്നെയാണ് സഹ
ജവൈരം. ധനികരോട് ദ്രിദ്രർക്കും പണ്ഡിതന്മാരോട് പാമര
ന്മാർക്കും പതിവ്രതന്മാരോട് വേശ്യമാർക്കും സപ്പങ്ങളോട് കീരിയ്ക്കും
ഗജങ്ങളോട് സിംഹത്തിനും ഉണ്ടാകുന്ന വിരോധം സഹജവൈ
രമെന്നു പറയാം.

സോ ന ഹോള ബിനു ബിമല മതി മോഹി
മതിബല അതി മോര
കരള കൃപാ ഹരി ജസ കഹളം പുനി പുനി
കരളം നിഹോര.

സോ=ആവിധമുള്ള കവിത, ബിമല മതി ബിന=നിമ്ലബുദ്ധി കൂടാതെ, ന ഹോതു=ഉണ്ടാകുകയില്ല, മോഹി മതിബല=എനി ക്കു ബുദ്ധിശക്തി, അതി ഫോര=നന്നെ കുറച്ചു ഉള്ള, ഹരി ജസ കരഹു=ഞാൻ ഭഗവൽകീർത്തി വണ്ണിക്കട്ടെ, കൃപാ കരഹം=എ ന്നിൽ കൃപ പ്രദർശിപ്പിക്കുക, പുനി പുനി=വീണ്ടും വീണ്ടും നി ഹോര കരഹം=ഞാൻ നിങ്ങളോടഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു.

വിമലബുദ്ധിയിൽ നിന്നല്ലാതെ അന്തരമൊരു കാവ്യം രൂപം കൊള്ളുകയില്ല. എന്നെ സംബന്ധിച്ചാണെങ്കിൽ വിമല മതിതപം അല്ലമാണതാനും. ഭഗവൽകീർത്തി ഗാനം ചെയ്യണമെന്ന ആസ ക്തിയും അപാരം. മഹാജനങ്ങളുടെ കരുണയുണ്ടെങ്കിൽ എന്റെ യതം സഫലമാകാതിരിക്കുകയില്ല.

കബി കോബിദ രഘുവര ചരിത മാനസ മഞ്ജു മരാല ബാല ബിനയ സുനി സുരചി ലഖി മോ പര ഹോഹു കൃപാല.

രഘുവര ചരിത=ശ്രീരാമന്റെ ചരിതമാകുന്ന, മാനസ=മാനസ സരസ്സിലെ, മഞ്ജു മരാല=പ്രിയദർശകഹംസങ്ങളായ, കബി കോബിദ=കവികളും പണ്ഡിതന്മാരും, ബാലബിനയ സുനി= ബാലനായ എന്റെ അപേക്ഷകേട്ടും, സുരചി ലഖി=വെളിച്ച ആഗ്രഹം കണക്കിലെടുത്തും, മോ പര കൃപാല ഹോഹു=എന്നിൽ കൃപാലുക്കളായിത്തീരട്ടെ.

ശ്രീരാമചരിതം മാനസസരോവരമാണ്. ആ അഭ്യമസര സ്സിൽ വിഹരിക്കുന്ന ഹംസങ്ങളാണ് കവികളും പണ്ഡിതന്മാരും. അവർ ബാലനായ എന്റെ അപേക്ഷ ഉണർന്നും രാമചരിതം വണ്ണിക്കുന്നതിൽ എനിക്കുള്ള വെളിച്ച ആസക്തി പരിഗണിച്ചും എന്നിൽ കൃപ പ്രദർശിപ്പിക്കണം.

സോ: ബന്ദു മൂനി പദ കഞ്ജ രാമായന ജേഹിം
നിരമയേള

സഖര സുകോമല മഞ്ജു ദോഷ രഹിത ദൃഷന

സഹിത.

സഖര സുകോമല=ഖരയുക്തമെങ്കിലും ഏറ്റവും കോമളവും, ദൃഷനസഹിത=ദൃഷണസഹിതമെങ്കിലും, ദോഷരഹിത=ദോഷരഹിതവും ആയ, രാമായന=രാമായണം, ജേഹിനിരമയേള=ഏതൊരാൾ വിരചിച്ചവോ, മുനി=ആ വാല്മീകിമുനിയുടെ, പദകണ്ഠ=പാദപത്മങ്ങൾ, ബന്ദം=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

ഖരയുക്തമാണെങ്കിലും കോമളമാണ്; ദൃഷണസഹിതമെങ്കിലും ദോഷരഹിതമാണ് രാമായണം. ഇവിടെ ഖരശബ്ദത്തിന് പ്രൗഢമെന്നും ഖരനെന്ന രാക്ഷസനെന്നും രണ്ടർത്ഥം. അതുപോലെ ദൃഷണപദത്തിന് ദോഷപൂർണ്ണമെന്നും ദൃഷണനെന്ന രാക്ഷസനെന്നും രണ്ടർത്ഥം. കടുപ്പമെങ്കിലും കോമളമാണ്; ദൃഷണപൂർണ്ണമെങ്കിലും ദോഷരഹിതവുമാണ്. വിരോധാഭാസം അലങ്കാരം. ഖരദൃഷണപ്രതാപം രാമായണത്തിലുൾക്കൊള്ളിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടു 'സഖര'വും 'ദൃഷണസഹിത'വുമാണ്. എന്നാൽ അതേ സമയത്തുതന്നെ രാമായണം കോമളവും ദോഷരഹിതവുമാകുന്നു.

ബന്ദം ചാരിള ബേദ ഭവ ബാരിധി ബോഹിത
സരിസ

ജിൻഹാരി ന സപനേഹം വേദ ബരനത രഘു-
ബര ബിസദ ജസു.

ജിൻഹാരി ഭവബാരിധി=യാതൊന്നുകൾ സംസാരസാഗരതരണത്തിനുള്ള, ബോഹിത സരിസ=നൗകകൾക്കു സമാനങ്ങളാണോ ഏതൊന്ന്, രഘുബര ബിസദ ജസു=ശ്രീരാമന്റെ വിസ്മൃതകീർത്തി, ബരനത സപനേഹം=വെറുക്കുന്നതിൽ സ്വപ്നേപി, ന വേദ=പ്രക്ഷിപ്തങ്ങളല്ലയോ, ചാരിള ബേദ=ആ നാലുവേദങ്ങളേയും, ബന്ദം=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

പ്രപഞ്ചമാകുന്ന കടൽ കടക്കുന്നതിനുള്ള തോണികളാണ് വേദങ്ങൾ. അവ ശ്രീരാമന്റെ വിശദകീർത്തി വെറുക്കുന്നതിൽ

സ്വപ്നത്തിൽപോലും ക്ഷീണിക്കുകയും ഉണ്ടായിട്ടില്ല. അപ്രകാരം മരിക്കുന്ന ആ നാലുവേദങ്ങളേയും ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. സംസാര സാഗരതരണത്തിന് അത്യന്താപേക്ഷിതങ്ങളായ കാര്യങ്ങൾ വേദങ്ങളിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ വേദങ്ങൾ തന്നെയാണു ശ്രീരാമന്റെ ശുഭകീർത്തി സ്വപ്നേപി ക്ഷീണിക്കാതെ വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നതും. രാമായണം വേദസമ്മതമാണെന്നു പറയുന്നതും ഇതു കൊണ്ടുതന്നെയാണല്ലോ!

ബന്ദം ബിധി പദ രേനു ഭവ സാഗര ജേഹിം
കീൻഹ ജഹം

സന്ത സുധാ സസി ധേനു പ്രഗടേ ഖല ബിഷ
ബാരുനീ.

ജേഹി=ഏതൊരാൾ, വേദസാഗര കീൻഹ=സംസാരസമുദ്രം സൃഷ്ടിച്ചു, ജഹം=അതിൽ, സുധാ സസി ധേനു=അമൃതം ചന്ദ്രൻ, കാമധേനു എന്നിങ്ങനെയുള്ള, സന്ത=വിശിഷ്ടവസ്തുക്കളേയും, ബിഷ ബാരുനീ ഖല=വിഷം, മദ്യം എന്നിങ്ങനെയുള്ള ഔഷ്ഠവസ്തുക്കളേയും, പ്രഗടേ=പ്രത്യക്ഷങ്ങളാക്കിയോ, ബിധി പദ രേനു=ആ ബ്രഹ്മദേവന്റെ പാദരേണുക്കളെ, ബന്ദം=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

സംസാരസമുദ്രമുണ്ടാക്കി അതിൽ അമൃതം, ചന്ദ്രൻ, കാമധേനു എന്നിങ്ങനെയീ വിശിഷ്ടവസ്തുക്കളേയും വിഷം മദ്യം തുടങ്ങിയ മാരകവസ്തുക്കളേയും പ്രത്യക്ഷമാക്കിയ ബ്രഹ്മദേവന്റെ പാദരേണു ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. സദസദാത്മകമായ പ്രപഞ്ചനിർമ്മാണത്തിൽ ബ്രഹ്മദേവൻ പ്രകാശിപ്പിച്ച ദൈവികതയും ചിന്താവിഷയമാണെന്നതും. വിധിനിർമ്മിതമായ പ്രപഞ്ചത്തിൽ നല്ലതും ചീത്തയുമായ നിരവധി സൃഷ്ടികൾ ഉണ്ടെന്നു സാരം. സന്ത എന്ന പദത്തിനു ശിഷ്ടന്മാരെന്നും ഖല ശബ്ദത്തിനു ഔഷ്ഠന്മാരെന്നും ഉള്ള അർത്ഥവും ചില വ്യാഖ്യാതാക്കൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ബിബുധ ബിപ്ര ബുധ ഗ്രഹ ചരണ ബന്ദി കഹം കര
ജോരി

ഹോതു പ്രസന്ന പുരവഹു സകല മഞ്ജ മനോരഥ മോരി.

ബിബുധ=ദേവന്മാരുടേയും, ബിപ്ര ബുധ=ഭൂദേവന്മാരുടേയും, ജ്ഞാനികളുടേയും, ചരണ ബന്ദി=പാദങ്ങൾ വണങ്ങി, കരജോരി=കൈകൾകൂടി, കഹളം=ഞാനപേക്ഷിക്കുന്നു, പ്രസന്ന ഹോതു=അവർ പ്രസന്നരായി, മോരി സകല=എന്റെ എല്ലാ, മഞ്ജ മനോരഥം=മോഹനാഭിലാഷങ്ങൾ, പുരവഹു=നിറവേററിത്തരട്ടെ എന്നും.

എത്രതന്നെ വിശിഷ്ടങ്ങളായ അഭിലാഷങ്ങളാണെങ്കിലും ദിവ്യന്മാരുടെ അനുഗ്രഹമില്ലെങ്കിൽ അവ നിറവേറുന്നില്ല എന്ന ദൃഢവിശ്വാസം കവിക്കുണ്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണദ്ദേഹം ദേവ ബ്രാഹ്മണരോടും ജ്ഞാനികളോടും ബദ്ധ്യാഞ്ജലിയായി- കാമിത സിദ്ധി കൈവരുത്തിത്തരാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നത്.

ചു: പുനിബന്ദുഃ സാരദ സുരസരിതാ ജുഗല പുനീത
മനോഹര ചരിതാ

മജ്ജന പാന പാപഹര ഏക കഹത സുനത
ഏക ഹര അബിബേകാ.

പുനി സാരദ=അനന്തരം സരസ്വതിയേയും, സുരസരിതാ*=ദേവ ഗംഗയേയും, ബന്ദുഃ=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു, ജുഗല=അവർ രണ്ടു പേരും, പുനീത മനോഹര ചരിതാ=പവിത്രവും മനോഹരവുമായ ചരിതങ്ങളോടുകൂടിയവരാണ്, ഏക കഹത=ഒരുവളെ പാരായണം ചെയ്യുന്നതിനാലും, സുനത=ശ്രവിക്കുന്നതിനാലും, അബിബേക ഹര=അവിവേകം നശിക്കുന്നു, ഏക=ഒരുവളിൽ, മജ്ജന പാന=മജ്ജനം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടും ജലം പാനം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടും, പാപഹര=പാപം നശിക്കുന്നു.

സരസ്വതിയും ഗംഗയും പവിത്രമനോഹരങ്ങളായ ചരിതങ്ങൾ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്. സരസ്വതി അവിവേകത്തേയും ഗംഗ പാപത്തേയും നശിപ്പിക്കുന്നു. വിശിഷ്ടചരിതങ്ങൾ വായിച്ചും

കേട്ടും വിവേകം ഉദിക്കാൻ സരസ്വതി സഹായിക്കുമ്പോൾ തീർത്ഥസ്നാനംകൊണ്ടും തീർത്ഥപാനംകൊണ്ടും പാപം അകലുവാൻ ഗംഗ സഹായിക്കുന്നു. അവിവേകവും പാപവും നശിക്കുമ്പോളാണ് മനുഷ്യൻ വിശിഷ്ടനാകുന്നതെന്നു സാരം. * ദേവന്മാരുടെ ഭഗവാൽസ്തുതിയിൽ ഇങ്ങനെ കാണുന്നു:—

‘ബിഭൃസ്സുവാമൃത കഥോദവാഹാസ്രിലോക്യാഃ പാദാവനേജ സരിതഃ ശമലാനിഹ’ന്തും ആനശ്രവാ ശ്രുതിഭിരംബ്രിജമംഗസം ഗൈസ്തീർത്ഥദായം ശുചിഷദസ്സ ഉപസ്പൃശന്തി.

— ഭാഗവതം.

(അങ്ങയുടെ കഥാമൃതമാകുന്ന ജലത്തിൽനിന്നുത്ഭവിച്ച ‘പുണ്ണികീർത്തി’ നദിയും പാദപ്രക്ഷാളന ജലത്തിൽനിന്നു ഉൽപന്നമായ ‘ഗംഗാ’നദിയും രണ്ടു തീർത്ഥങ്ങളാണ്. ഇവ മൂന്നുലോകത്തുള്ളവരുടേയും പാപങ്ങൾ നശിപ്പിക്കുന്നു. വണ്ണാശ്രമധർമ്മരായ സജ്ജനങ്ങൾ അന്തർലബ്ധ മോചനാർത്ഥം കണ്ണുങ്ങൾകൊണ്ടു് അങ്ങയുടെ ‘കീർത്തിനദി’യിലും ശാരീരികപവിത്രതയ്ക്കു വേണ്ടി ഗംഗയിലും സ്നാനം ചെയ്യുന്നു.)

ഗുരു പിതൃ മാതൃ മഹേശ ഭവാനീ പ്രസവഉം ദീന-

ബന്ധു ദീന ദാനീ

സേവക സ്വാമി സഖാ സിയ പീ കേ ഹിത

നിരുപാധി സബ ബിധി തുലസീ കേ.

തുലസീ കേ=തുളസീദാസനും, സബ ബിധി=എല്ലാവരിധത്തിലും, നിരുപാധിഹിതം=നിരുപാധികഹിതം, ഗുരു പിതൃ മാതൃ=ഗുരുവും പിതാവും മാതാവും, ദീന ദാനീ=നല്ല ദിനങ്ങൾ കാട്ടിത്തന്ന വരും, ദീനബന്ധു=ദീനബന്ധുക്കളും, സിയ പീ കേ=സീതാപതിയുടെ, സഖാ=സഖാക്കളും, സേവക=സേവകരും, സ്വാമി=യജമാനനാരും ആയ, മഹേശ ഭവാനീ=മഹേശ പാവുതിമാരെ, പ്രസവഉം=ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു.

എനിക്ക് ജ്ഞാതാവിധത്തിലും നിരുപാധികം ഹിതപ്രദം ഗുരുവും മാതാവും പിതാവും ശുഭദിനങ്ങൾ കാട്ടിത്തന്നവരും ദീനബന്ധുക്കളും സീതാപതിയായ രാമനും സേവാകരും സ്വാമികളും സുഹൃത്തുക്കളുമായ പാവുതീ പരമേശ്വരനാറെ ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു.

കലി ബിലോകി ജഗ ഹിത ഹര ഗിരിജാ സാബര
മന്ത്ര ജാല ജിൻഹ സിരിജാ
അനമില ആഖര അരഥ ന ജാപ്യ പ്രഗട പ്രഭാജ
മഹേസ പ്രതാപ്യ.

കലി ബിലോകി=കലിയുഗത്തിന്റെ വരവു കണ്ടിട്ട്, ജിൻഹ ഹരഗിരിജ=യാതൊരു ശിവപാവുതിമാർ, ജഗ ഹിത=ലോകഹിതത്തിനുവേണ്ടി, സാബരമന്ത്രജാല=സാബരമന്ത്രങ്ങൾ, സിരിജാ=നിമിഷാവോ, ആഖര അനമില=അവയിൽ അക്ഷരങ്ങളുടെ മേളനമില്ല, അരഥ ന=അർത്ഥവും ഇല്ല, ജാപ്യ=അതാരും ജപിക്കുന്നുമില്ല. പക്ഷേ, മഹേസ പ്രതാപ്യ=ശിവപ്രഭാവത്താൽ, പ്രഭാജ=ആ മന്ത്രങ്ങളുടെ പ്രഭാവം, പ്രഗട=പ്രത്യക്ഷമാണ്.

കലിയുഗം വരുന്നുവെന്നുകണ്ട ലോകപിതാക്കളായ പാവുതീ പരമേശ്വരന്മാർ 'സാബര' എന്നു പേരുള്ള സിദ്ധമന്ത്രങ്ങൾ ലോകോപകാരാർത്ഥം നിമിഷയുണ്ടാക്കി. അവയിൽ അക്ഷരങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥ മേളനമോ അറിയു് ശാസ്ത്രീയമായ അർത്ഥ കല്പനയോ ഇല്ല. അതാരും ജപിക്കുന്നുമില്ല. പക്ഷേ ശിവപ്രഭാവത്താൽ ആ മന്ത്രങ്ങളുടെ പ്രഭാവം പ്രത്യക്ഷമാണ്. സാബരപദത്തിനു ശബരന്മാരുടെ അഥവാ അപരിഷ്കൃതജനങ്ങളുടെ ഭാഷയെന്നു് ഒരുർത്ഥമുണ്ട്. ഈ മന്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടു് ഗിരി നിവാസികൾ പല അത്ഭുതപ്രവൃത്തികളും നടത്തുന്നുമുണ്ട്. ശിവന്റെ പ്രഭാവമാണ് ഇത്തരം അത്ഭുതസിദ്ധികൾക്കുറപ്പും. ഈശ്വരപ്രഭാവമുണ്ടെങ്കിൽ എന്തിനും കരുത്തും കഴിവും ഉണ്ടാകുന്നു എന്നർത്ഥം.

സോ ഉമേസ മോഹി പര അനുകൂലാ കരിഹിം

കഥാ മുദ മംഗല മുലാ

സുമിരി സിവാ സിവ പാതു പസാളു ബരനളം
രാമ ചരിത ചിത ചാളു.

സോ ഉമേസ=അപ്രകാരം ദിവ്യപ്രഭാവത്തോടുകൂടിയ മഹേശ്വരൻ, മോഹിം പര=എന്നിൽ, അനുകൂലാ കരിഹിം=അനുകൂലനായി ഭവിക്കട്ടെ, സിവാസിവാ സുമിരി=ശ്രീപാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാരെ ധ്യാനിച്ചു, പസാളു പാതു=അവരുടെ പ്രസാദം നേടി, ചിത ചാളു=ഉത്സാഹഭരിതമായ ചിത്തത്തോടുകൂടി, മുദ മംഗലമൂലാ കഥാ=സന്തോഷമംഗളമൂലകമായ, രാമചരിത ബരനളം=രാമചരിതം ഞാൻ വാണീക്കുന്നു.

പാർവ്വതീപരമേശ്വര ധ്യാനംകൊണ്ടു ഉത്സാഹഭരിതമായിത്തീർന്ന മനസ്സോടുകൂടിയവനായ ഞാൻ സന്തോഷമംഗളനിദാനമായൊരു കഥയായ രാമചരിതം വാണീക്കുന്നു.

ഭനിതി മോരി സിവകൃപാ ബിഭാതീ സസി സമാജ
മിലി മനളം സുരാതീ

ജേ ഏഹി കഥഹി സനേഹ സമേതാ കഹിഹഹിം
സുനിഹഹിം സമുത്ഥി സചേതാ
ഹോതുഹഹിം രാമ ചരന അനുരാഗീ കലിമല
രഹിത സുമംഗല ഭാഗീ.

സസി സമാജമിലി=ചന്ദ്രൻ നക്ഷത്രങ്ങളുമായി മേളിച്ചു, സുരാതീ മനളം=ശോഭനമായ രാത്രിയെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതുപോലെ, മോരി ഭനിതി=എന്റെ രചനയും, സിവ കൃപാ=ശിവകാരുണ്യത്താൽ, ബിഭാതീ=ഭാസുരമായിത്തീരും, ജേ ഏഹി കഥഹിം=എന്തൊരു തർക്കം കഥ, സനേഹ സമേതാ=ഭക്തിപുരസ്സരം, കഹിഹഹിം=പാരായണം ചെയ്യുന്നു, സുനിഹഹിം=ശ്രവിക്കുന്നു, സചേതാ സമുത്ഥി=ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം ഗ്രഹിക്കുന്നു (അവർ), കലിമലരഹിതം=കലികാലപാപത്തോടു കൂടാത്തവരായി, രാമചരന അനുരാഗീ=ശ്രീരാമതുല്യാഭക്തരായി, സുമംഗല ഭാഗീ=സുമംഗളഭാഷകളായി, ഹോതുഹഹിം=ഭവിക്കും.

ചന്ദ്രൻ താരാഗണങ്ങളോടുകൂടിച്ചേർന്ന രാത്രിയെ പ്രിയദർശകമാക്കുന്നതെപ്രകാരമോ അപ്രകാരം ശിവകാരുണ്യത്താൽ എന്റെ ഈ കൃതിയും ശോഭാവഹമായിത്തീരും. ആർ ഈ കഥ ഭക്തിപൂർവ്വം വായിക്കുകയും കേൾക്കുകയും ഹൃദയംഗമം ഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്യുമോ അവാർ കലികാലപാപങ്ങളിൽനിന്നു മുക്തരായി ഭഗവദ് ഭക്തരായി മംഗളഭാക്കുകളായിത്തീരും.

ദോ: സപനേഹം സാചേഹം മോഹി പര ജം ഹര
ഗൗരീ പസാഉ
തൗ ഫൂര ഹോഉ ജോ കഹേഉം സബ ഭാഷാ
ഭനിതി പ്രഭാഉ.

മോഹി പര=എനിക്കു്, സപനേഹം=സ്വപ്നത്തിലെങ്കിലും, സാചേഹം=വാസ്തവത്തിൽ, ജം ഹര ഗൗരീ പസാഉ തൗ=പാർവ്വതീ പരമേശ്വരന്മാരുടെ പ്രസാദം ഉണ്ടാകുന്നപക്ഷം, ഭാഷാഭനിതി=ഭാഷാകവിതയ്ക്കു, ജോ പ്രഭാഉ കഹേഉം=എന്നു പ്രഭാവം ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ, സബ ഫൂര ഹോഉ=അതെല്ലാം സ്പഷ്ടമായി ഭവിക്കട്ടെ.

ജാഗ്രത്തിലല്ല സ്വപ്നത്തിലെങ്കിലും ഞാൻ പാർവ്വതീ പരമേശ്വരന്മാരുടെ പ്രസാദത്തിന്നു പാത്രമായിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ഭാഷാകവിതയ്ക്കു ആവശ്യമായ പ്രഭാവമെല്ലാം എന്റെ ഗ്രന്ഥത്തിന്നു ഉണ്ടായിത്തീരട്ടെ.

ചൗ: ബന്ദഉം അവധപുരീ അതി പാവനി സരജു സരി
കലി കലുഷ നസാവനി
പ്രനവഉം പുരനര നാരി ബഹോരീ മമതാജിൻഹ
പര പ്രഭുഹി ന മോരീ.

അതി പാവനി=ഏറ്റവും പവിത്രമായ, അവധപുരീ=അയോധ്യാ നഗരത്തേയും, സരജു സരി=സരയൂനദിയേയും, ബന്ദഉം=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു, ജിൻഹ പര പ്രഭുഹി=ഏതൊരുവരിൽ ശ്രീരാമഭട്ടൺ,

മമതാ ന മോരീ=മമതപം കുറച്ചൊന്നുമായിരുന്നില്ലയോ, പുര നര
നാരി ബഹോരീ=ആപുരവാസികളായ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരെ വീണ്ടും,
പ്രനവളം=ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു.

പരിശുദ്ധങ്ങളായ അയോദ്ധ്യാനഗരത്തേയും ആ നഗരത്തി
ന്റെ മൂന്നുഭാഗവും ചുറ്റി പ്രവഹിക്കുന്ന സരയുനദിയേയും ഞാൻ
വന്ദിക്കുന്നു. ഏതൊരയോദ്ധ്യാ നിവാസികളായ സ്ത്രീപുരുഷന്മാ
രിൽ ഭഗവാൻ മമതപം അനല്പമായിരുന്നോ ആ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരെ
യും വീണ്ടും ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു.

[ശ്രീരാമൻ സീതാലക്ഷ്മണസമേതനായി വിമാനംവാഴി ലങ്ക
യിൽനിന്നു മടങ്ങിവരുമ്പോൾ അയോദ്ധ്യാനഗരത്തേയും സരയു
നദിയേയും നഗരനിവാസികളേയും പ്രശംസിക്കുന്ന ഭാഗം ഉത്തര
കാണ്ഡത്തിലുണ്ട്.]

സിയ നിന്ദക ഉഘ ഓഘ നസാഘ ലോക ബിസോക
ബനാള ബസാഘ
ബന്ദളം കൗസല്യാ ദിസി പ്രാചീ കീരതി ജാസു സകല
ജഗ മാചീ.

സിയ നിന്ദക=സീതയെ നിന്ദിച്ചവന്റെ, അഘഓഘ നസാഘ=
പാപസമൂഹം രാമൻ ക്ഷമിച്ചു, ലോക=ലോകങ്ങളെ, ബസോക
ബനാള=ശോകരഹിതങ്ങളാക്കി, ബസാഘ=വീശിപ്പിച്ചു, ജാസു
കീർത്തി സകല ജഗ മാചീ=ആരുടെ കീർത്തി സമസ്തജഗത്തിലും
പരന്നിട്ടുണ്ടോ, പ്രാചീദിസി കൗസല്യാ=പൂർവ്വദിക്കാകുന്ന ആ
കൗസല്യയെ, ബന്ദളം=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

സീതയെ അധീക്ഷേപിച്ച രജകന്റെ സർപ്പാപരാധവും
രാമൻ ക്ഷമിച്ചു, ജനങ്ങളെ ശോകരഹിതരാക്കി അയോദ്ധ്യയിൽ
വസിപ്പിച്ചു; ആരുടെ കീർത്തി അഖിലജഗത്തിലും വ്യാപിച്ചിട്ടു
ണ്ടോ പൂർവ്വദിക്കാകുന്ന ആ കൗസല്യാദേവിയെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.
(രാമരാജ്യമായ അയോദ്ധ്യയിൽ ഒരുദിവസം ഒരു രജകന്യൂ ഭർത്താ

വിന്റെ അനുമതികൂടാതെ അവളുടെ പിതൃഗൃഹത്തിലേക്കു പോവുകയുണ്ടായി. മൂന്നാദിവാസം കഴിഞ്ഞു അവൾ ഭർത്തൃഗൃഹത്തിലേക്കു മടങ്ങിവന്നു. അവളുടെ ഭർത്താവു ക്രുദ്ധനായി അവളോടൊന്നെ ജല്പിച്ചു:—എടി ദൃശ്യരീതേ, “ഒരുകൊല്ലം രാവണരാജധാനിയിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടിയിട്ടും സീതയെ പതിയായി സ്വീകരിച്ച രാമനാണു് ഞാൻ” എന്നോ നീ എന്നെ കരുതുന്നതു്? ചാരന്മാർ വഴി ഈ വൃത്താന്തം ശ്രവിച്ച രാമൻ സീതയെ വനത്തിൽ ഉപേക്ഷിച്ചു. രജകൻറെ ആ ക്രൂരവാക്കുകളാണു് കവി ഇവിടെ സൂചിപ്പിച്ചതു്.)

പ്രഗടേജേ ജഹം രഘുപതി സസി ചാത്ര ബിസ്വസുഖദ
 വല കമല തുസാത്ര
 ദസരഥ രാജ സഹിത സബ രാനീ സുകൃത സുമംഗല
 മൂരതി മാനീ.

ജഹം=യാതൊരു പുറപ്പെട്ടിരിക്കാതെ കൗസല്യയിലാണല്ലോ, ബിസ്വസുഖദ=ലോകസുഖപ്രദനും, വല കമല=ദൃഷ്ടകമലങ്ങൾക്കു, തുസാത്ര ചാത്ര=ഹിമവും, മനോഹരനുമായ, രഘുപതി സസി പ്രഗടേജേ=ശ്രീരാമനാകുന്ന ചന്ദ്രൻ ഉദയം ചെയ്തതു്, സബരാനീ സഹിത=എല്ലാ രാണിമാരോടുംകൂടിയ, ദസരഥ രാജ=ദശരഥ മഹാരാജാവിനെ, സുകൃത സുമംഗല മൂരതി മാനീ=സുകൃതത്തിന്റേയും സന്തംഗളത്തിന്റേയും മൂർത്തിയാണെന്നറിഞ്ഞു്.

കരും പ്രണാമ കരമ മന ബാനീ കരള കൃപാ സുത
 കേവല ജാനീ
 ജിൻഹരി ബിരചി ബഡ ഭയജ ബിധാതാ മഹിമാ
 അവധി രാമ പിതൃ മാതാ.

മന ബാനീ കർമ്മ=മനോവാക്കുക്കളാൽ, പ്രണാമ കരം=ഞാൻ പ്രണാമം ചെയ്യുന്നു, സുതസേവക=മകൻറെ സേവകനെന്നു, ജാനീ

കൃപാകരൻ=അറിഞ്ഞു കൃപ പ്രദർശിപ്പിക്കട്ടെ, ജൻമഹി ബിര ചി=ഏതൊരുവനെ സൃഷ്ടിച്ചു, ബിധാതാ=ബ്രഹ്മദേവൻ, ബധ ഭയം=വലിയവനായി, രാമചിത്രമാതാ=ആ രാമന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാർ, മഹിമാ അവധി=മാഹാത്മ്യത്തിന്റെ സീമയാണ്.

റാണീസമേതനായ ദേശരഥമാരാജാവിനെ മനസാവാചാ കർമ്മം ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു. സ്വപുത്രന്റെ സേവകനാണ് ഈയുള്ളവൻ എന്നറിഞ്ഞു അദ്ദേഹം എന്നിൽ കൃപ പ്രദർശിപ്പിക്കട്ടെ. ഏതൊരുവനെ സൃഷ്ടിച്ച ബ്രഹ്മദേവൻ വലിയവനായോ ആ രാമന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാർ മാഹാത്മ്യത്തിന്റെ സീമകളാണ്. ശ്രീരാമനെ സൃഷ്ടിച്ചു എന്ന ഒരൊറ്റക്കാരണംകൊണ്ടു തന്നെ മഹാനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു വിധാതാവ്. ആ രാമന്റെ മാതാപിതാക്കളാകാൻ യോഗം സിദ്ധിച്ചവരുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ കണ്ടിട്ടു എന്തു പറയാനാണ്? ബ്രഹ്മാവു മഹാത്മാവായതു രാമനെ സൃഷ്ടിച്ചതുകൊണ്ടാണെന്നു സൂചന.

സോ: ബന്ദുൾ അവധ ഭൂതല സത്യ പ്രേമ ജേഹി

രാമപദ

ബഹുരത ദീനദയാല പ്രിയ തനു തുന ഇവ

പരിഹരേള.

ജേഹി രാമപദ=ആർക്കു ശ്രീരാമതുച്ഛരണങ്ങളിൽ, സത്യ പ്രേമ=യഥാർത്ഥപ്രേമമുണ്ടായിരുന്നുവോ, ദീനദയാല=ദീനദയാലുവായ രാമന്റെ, ബിഹുരത=വേർപാടുകൊണ്ടു ആർ, പ്രിയതനു=തന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട ദേഹം, തുന ഇവ പരിഹരേള=തൂണം കണക്കു പരിത്യജിച്ചവോ ആ, അവധ ഭൂതലാ=അയോധ്യാരാജാവിനെ, ബന്ദുൾ=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

ആർക്കു ശ്രീരാമതുച്ഛരണങ്ങളിൽ യഥാർത്ഥഭക്തിയുണ്ടായിരുന്നു, ദീനവത്സലനായ രാമന്റെ വേർപാടുകൊണ്ടു വിവശനായി ഏതൊരാൾ തൂണുകളെക്കുറിച്ചു സ്വശരീരം പരിത്യജിച്ച അയോധ്യാ

രാജാവായ ആ ദശരഥനെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. (ദശരഥൻ രാമഭക്തനും അതേസമയംതന്നെ വാത്സല്യഭരിതനുമായിരുന്നു.)

ചന്ദ്ര: പ്രസാദം പരിജന സഹിത ബിദേഹ ജാഹി രാമ
പദ ഗുഡ സന്തോഷ

ജോഗ ഭോഗ മഹം രാവേള ഗോള രാമ
ബിലോകത പ്രഗടേള സോള.

ജാഹി രാമപദ=ആർക്കു ശ്രീരാമതുച്ഛാദത്തിൽ, ഗുഡ സന്തോഷം=അപരോക്ഷഭക്തി ഉണ്ടായിരുന്നുവോ, പരിജനസഹിത=കുടുംബസമേതനായ ആ, ബിദേഹ പ്രസാദം=വിദേഹ(ജനക)നേയും ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. ജോഗ ഭോഗ മഹം=യോഗചര്യകളിലും ഭോഗങ്ങളിലും, ഗോള രാവേള=മറച്ചുവെക്കപ്പെട്ട, സോള=ആ അപരോക്ഷഭക്തി തന്നെയാണല്ലോ, രാമ ബിലോകത=രാമനെ ദർശിച്ചമാത്രയിൽത്തന്നെ, പ്രഗടേള=പ്രകടമായത്.

അനന്തരം കുടുംബസമേതനായ ജനകരാജാവിനേയും ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നത് അദ്ദേഹം ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ അപരോക്ഷഭക്തിയോടുകൂടിയവനായിരുന്നു എന്നതിനാലാണ്. ആ ഗുപ്തപ്രേമത്തെ അദ്ദേഹം എവിടെയാണോ ഉപിച്ചിരുന്നതു്? യോഗത്തിലും ഭോഗത്തിലും (അതായതു ചിലർ അദ്ദേഹത്തെ യോഗിയായും മറ്റു ചിലർ രാജാവായും പരിഗണിച്ചു. എന്നാൽ അദ്ദേഹം ഭക്തനെന്ന വസ്തുത ആരും ഗ്രഹിച്ചിട്ടില്ല) ആ ഗുപ്തപ്രേമം ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ കണ്ട നിമിഷത്തിൽ പുറത്തുവന്നു. [ബാലകാണ്ഡത്തിൽ ഇക്കഥ വിസ്തരിക്കുന്നുണ്ടു് മറ്റൊരിടത്തു്]

പ്രസാദം പ്രഥമ ഭരത കേ ചരണ ജാസു

നേമബ്രത ജാഹി ന ബരണ

രാമ ചരണ പങ്കജ മന ജാസു ലുബധ മധുപ ഇവ

തജ്ജന പാസു.

ജാസു നേമബ്രതം ആരുടെ നിയമവും വ്രതവും, ബരനാ ന ജാതു = വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, ഭരത കേ ചരനം ആ ഭരതപാദങ്ങളിൽ, പ്രഥമ പ്രനവരം ആദ്യമായി ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു. ജാസു മനം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ്, രാമ ചരന പങ്കജം ശ്രീരാമചരണമാകുന്ന പങ്കജത്തെ, ലുബധ മധുപ ഇവം അത്യാഗ്രഹിയായ ഭ്രമരം എന്നപോലെ, പാസു ന തജ്ജം സാമീപ്യം പരിത്യജിക്കുന്നില്ല.

ഭരതന്റെ നിയമവും വ്രതവും അവസ്തുങ്ങളാണ്. അത്യാഗ്രഹിയായ വണ്ടു ആഗ്രഹം സാധിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ കമലത്തിന്റെ സാമീപ്യം കൈവിടുന്നു. ഭരതന്റെ സ്ഥിതി അതല്ല. അദ്ദേഹം രാമതുച്ഛാദകമലത്തിന്റെ സാമീപ്യം ഒരിക്കലും പരിത്യജിക്കാത്ത അത്യാസക്തനായ ഭ്രമരമാണ്. അങ്ങനെ രാമനിൽ അചഞ്ചലഭക്തിയോടുകൂടിയ ഭരതനെ ഞാൻ സദ്യോപരി പരിഗണിച്ചു പ്രണിപതിക്കുന്നു.

ബന്ദുലം ലാരിമന പദ ജലജാതാ സീതല സുഭഗ
ഭഗത സുഖ ദാതാ
രഘുപതി കീരതി ബിമല പതാകാ ദണ്ഡസമാന
ഭയള ജസ ജാകാ.

ഭഗത സീതലം ഭക്തന്മാർക്ക് ശാന്തിയും, സുഭഗ സുഖ ദാതാ = സൗഭാഗ്യവും സുഖവും പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന, ലാരിമന പദ ജലജാതം = ലക്ഷ്മണന്റെ പാദകമലങ്ങൾ, ബന്ദുലം = ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. ജാകാ ജസ = അദ്ദേഹത്തിന്റെ കീർത്തി, രഘുപതി ബിമല കീരതി പതാകാ = ശ്രീരാമന്റെ വിമലയശസ്സാകുന്ന പതാകയ്ക്കു്, ദണ്ഡ സമാന ഭയള = ധ്വജമായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഏതൊരാളുടെ കീർത്തി ശ്രീരാമന്റെ യശസ്സാകുന്ന പതാകയ്ക്കു ധ്വജമായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നുവോ ഏതൊരുത്തൻ ഭക്തലോകത്തിനു ശാന്തിയും സൗഭാഗ്യവും സൗഖ്യവും നൽകുന്നുവോ ആ ലക്ഷ്മണന്റെ തൃപ്പാദകമലങ്ങൾ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ

കീർത്തിയെ പതാകയായും ലക്ഷ്മണനശസ്സിനെ ധ്വജമായും കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതിന്റെ സാരസ്യം ആലോചനാമൃതമാണ്. പതാകയ്ക്കു പാറിപ്പറന്ന ക്രീഡിക്കണമെങ്കിൽ ധ്വജം കൂടാതെ സാധ്യമല്ല. അതുപോലെ ശ്രീരാമന്റെ കീർത്തിക്കു വിശ്വപ്രാപകതപമുണ്ടാകണമെങ്കിൽ ലക്ഷ്മണന്റെ ചരിത്രം അത്യന്താപേക്ഷിതമാകുന്നു. ഈ വസ്തുതയാണ് കവി ഭംഗുന്തരേണ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്.

സേഷ സഹസ്രസീസ ജഗകാരന ജോ അവതരേള
ഭൂമി ഭയ ടാരന
സദാ സോ സാനുകൂല രഹ മോപര കൃപാ സിന്ധു
സൗമിത്രി ഗുണാകര.

ജോ സഹസ്രസീസ=ഏതൊരു സഹസ്രശീഷനായ, സേഷ ജഗകാരന=ശേഷൻ ലോകഹിതാർത്ഥം, ഭൂമി ഭയ ടാരന=ഭൂഭാരം കളയാൻ, അവതരേള=അവതരിച്ചവോ, കൃപാസിന്ധു=കൃപാസമുദ്രവും, ഗുണാകര=ഗുണാകരനും ആയ, സോ സൗമിത്രി സദാ=ആ സൗമിത്രി എല്ലായ്പ്പോഴും, മോ പര സാനുകൂല രഹ=എന്നിൽ സാനുകൂലനായിരിക്കട്ടെ.

ആയിരം ഫണത്തോടുകൂടിയ ആദിശേഷന്റെ അവതാരം ലോകഹിതാർത്ഥം ഭൂഭാരശമനത്തിനു വേണ്ടിയായിരുന്നല്ലോ. അദ്ദേഹംതന്നെയാണ് സൗമിത്രിയായി അവതാരമെടുത്തിരിക്കുന്നതും. കൃപാസാഗരവും ഗുണാകരവും ആയ ആ സൗമിത്രിയുടെ ആനുകൂല്യം എനിക്കെപ്പോഴും ഉണ്ടായിരിക്കട്ടെ എന്നു കവി അർത്ഥിക്കുന്നു.

[ആദിശേഷന്റെ ഏകപുത്രിയായ സുലോചനയെ ബലം പ്രയോഗിച്ച രാവണപുത്രനായ ഇന്ദ്രജിത്തു ലങ്കയിലേയ്ക്കു കൊണ്ടു പോയതറിഞ്ഞു വ്യഥിതനും ക്രുദ്ധനുമായിത്തീർന്ന ആദിശേഷൻ വൈരനിര്യാതനത്തിന്നൊരുങ്ങിയെന്നും 12 കൊല്ലം ഉണ്ണം ഉറക്കവും ഉപേക്ഷിച്ച ഭഗവൽഭക്തനായി ജീവിച്ചാൽ മാത്രമേ ഇന്ദ്ര

ജിത്തിനെ നശിപ്പിക്കാനാവൂ എന്നു വരബലം വാങ്ങി എന്നും ആ ഉദ്ദേശസിലിക്കാണം ആദിശേഷൻ സുമിത്രാപുത്രനായി ജനമെടുത്തതെന്നും പുരാണങ്ങളിലൊന്നിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്.]

രിപുസൂദന പദകമല നമാമീ സൂര സുസീല ഭരത
അനുഗാമീ

മഹാബീര ബിനവളം ഹനമാനാ രാമ ജാസു ജസ
ആപ ബഖാനാ.

സൂര സുസീല=ശൂരനും സുശീലനും, ഭരത അനുഗാമീ=ഭരതാനുഗാമിയുമായ, റിപുസൂദന പദകമല=ശത്രുക്കളുടെ തൃപ്താദകമലങ്ങൾ, നമാമീ; ജാസു ജസ=ഞാൻ നമിക്കുന്നു. ആരുടെ കീർത്തി, രാമ ആപ ബഖാനാ=രാമൻ സ്വന്തമേവ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടോ, മഹാബീര ഹനമാനാ ബിനവളം=മഹാവീരനായ ആ ഹനമാനെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

ശൂരനും സൽസ്വഭാവിയും സദാ ഭരതാനുഗാമിയുമായ ശത്രുക്കളുടെ പാദകമലങ്ങൾ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. മഹാപരാക്രമിയും ശ്രീരാമനാൽ സ്വയം വർണ്ണിക്കപ്പെടുന്ന യശസ്സോടുകൂടിയവനും ആയ ഹനമാനെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു 'നരഃ പ്രത്യുപകാരാർത്ഥം വിപത്തിമഭികാംക്ഷതേ' എന്നു ഹനമൽസേവനങ്ങളനുസ്മരിച്ച രാമൻ പറയുന്ന ഈ ശ്ലോകാലം സവിശേഷം ശ്രദ്ധേയമാണ്.

സോ:പ്രനവളം പവന കുമാര ലല ബന പാവക
ഗ്യാനധന

ജാസു ഹൃദയ ആഗാര ബസഹിം രാമ സര
ചാപ ധര.

ജാസു ഹൃദയ ആഗാര=ആരുടെ ഹൃദയമാകുന്ന ഹൃദ്യത്തിൽ, സര ചാപ ധര രാമ ബസഹിം=ശരചാപധാരിയായ രാമൻ അധിവസിക്കുന്നുവോ, ഗ്യാനധന=വിജ്ഞാനരാശിയും, ലല ബന

പാവക=ഖലനാരാകുന്ന വനത്തിന് അഗ്നിയുമായ ആ, പവനകുമാര പ്രവചനം=വായുപുത്രനെ ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു.

ഏതൊരു ഭക്തന്റെ ഹൃദയമാകുന്ന രമ്യഹർമ്മ്യത്തിൽ ശരമാപങ്ങൾ ധരിച്ചിട്ടുള്ള ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ അധിവാസം ചെയ്യുന്നു, വിജ്ഞാനരാശിയും ദൃഷ്ടന്മാരാകുന്ന കാട്ടിന് കാട്ടുതീയും ആയ ആ പവനകുമാരനെ ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു. ഭക്തഹൃദയമാണല്ലോ ഭഗവാന്റെ സുഖവാസത്തിനുള്ള പവിത്രമന്ദിരം എന്നു വാല്മീകി പറയുന്നു.

ചന്ദ്ര: കപിപതി രീമ നിസാചര രാജാ അംഗദാദി ജേ കീസ സമാജാ

ബന്ദനം സബ കേ ചരന സുഹാഘ്ര അധമ സരീര രാമ ജിൻഹ പാഘ്ര.

കപി രീമ പതി=കപികളുടേയും ഗുഹങ്ങളുടേയും നാഥന്മാരുടേയും, നിസാചര രാജാ=രാക്ഷസരാജാവിന്റേയും (വിഭീഷണന്റേയും), അംഗദാദി ജേ കീസ സമാജാ=അംഗദൻ തുടങ്ങിയ കീശസംഘത്തിന്റേയും, സബകേ=മറെറല്ലാവരുടേയും, സുഹാഘ്രേ ചരന ബന്ദനം=മനോഹരപാദങ്ങൾ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. ജിൻഹ അധമ സരീര=ഇവർ നീചശരീരങ്ങളേ വഹിച്ചവരായിരുന്നിട്ടും, രാമ പാഘ്ര=ശ്രീരാമനെ പ്രാപിച്ചു.

നീചശരീരങ്ങൾ വഹിച്ചവരായിരുന്നിട്ടും ശ്രീരാമനുമായി സായുജ്യം പ്രാപിച്ച കപിരാജാവായ സുഗ്രീവന്റേയും ഗുഹരാജാവായ ജാംബവാന്റേയും രാക്ഷസരാജാവായ വിഭീഷണന്റേയും അംഗദൻ തുടങ്ങിയ എല്ലാ കീശസംഘത്തിന്റേയും സുന്ദരമാണങ്ങളെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. ക്ഷുദ്രശരീരങ്ങളായിട്ടാണ് മൃഗങ്ങളുടേയും അരക്കന്മാരുടേയും ശരീരങ്ങളെ പരിഗണിക്കുന്നത്.

രഘുപതി ചരന ഉപാസക ജേതേ ഖഗ മൃഗ സുര നര അസുര സമേതേ

ബന്ധം പദ സരോജ സബകേരേ ജേ ബിനു കാമ
രാമകേ മേരേ.

രഘുപതി ചരന ഉപാസക=ശ്രീരാമപാദോപാസകനായി,
ജേതേ വഗ മുഗ സുര നര=എത്ര പക്ഷികളും മൃഗങ്ങളും ദേവന്മാ
രും മനുഷ്യരും, അസുര സമേതേ=അസുരസമേതരുമുണ്ടോ, ജേ
ബിനു കാമ=ആർ പ്രയോജനം ഉദ്ദേശിക്കാതെ, രാമകേ മേരേ=
ശ്രീരാമന്നു ദാസനായിത്തീർന്നുവോ, സബ കേരേ പദസരോജ=
ആ എല്ലാവരുടേയും തൃപ്താദകമലങ്ങളെ, ബന്ധം=ഞാൻ വന്ദി
ക്കുന്നു.

ശ്രീരാമചരണോപാസകരായി എത്ര പക്ഷികളും മൃഗങ്ങളും
ദേവന്മാരും മന്ത്ത്യരും അസുരസമേതരുമുണ്ടോ പ്രതിഫലിച്ചേയോ
ഉദ്ദേശമോ കൂടാതെ ശ്രീരാമദാസനായിത്തീർന്ന ആ എല്ലാവരു
ടേയും തൃപ്താദങ്ങളെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. ജടായു, സമ്പാതി,
ജാംബവാൻ, ശബരി, വിഭീഷണൻ, ഇന്ദ്രൻ ഇവരെല്ലാം ഈ കൂട്ട
ത്തിൽ പെടുന്നു.

സുക സനകാദി ഭഗത മുനി നാരദ ജേ മുനിബര
ബിഗ്യാന ബിസാരദ
പ്രവാളം സബഹി ധരനി ധരി സീസാ കരഹ
കൃപാ ജന ജാനി മുനീസാ.

സുക സനകാദി=ശ്രീകൃഷ്ണൻ, സനകൻ എന്നിങ്ങനെയുള്ളവരും,
നാരദ ഭഗത മുനി=നാരദൻ തുടങ്ങിയവരുമായ ഭക്തന്മാരായ
മുനിമാരും, ബിഗ്യാന ബിസാരദ=വിജ്ഞാനവിശാരദന്മാരായ,
ജേ മുനിബര=യാതൊരു മുനിശ്ചരന്മാരുമുണ്ടോ, സബഹി=അവ
രെല്ലാം, ധരനി ധരി സീസാ=നിലംപററ തല കുനിച്ചു,
പ്രവാളം=ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു. മുനീസാ ജന ജാനി=അല്ലയോ
മഹഷിമാരേ, ഇയ്യുള്ളവനെ ഭക്തനെന്നറിഞ്ഞ്, കൃപാ കരഹ=
കൃപ പ്രകാശിപ്പിക്കുക.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ, സനകൻ, സനാതൻ, നാരദൻ അതുപോലെ
തന്നെ വിജ്ഞാനനിധികളായ മഹാഷിമാർ ഇവരെയെല്ലാം ഞാൻ
സാക്ഷാഗമനപ്രണാമം ചെയ്യുന്നു. മഹാഷിമാർ എന്നെ സ്വദേശ
നാണെന്നു ഗ്രഹിച്ചു എന്നിൽ കൃപ പ്രകടിപ്പിക്കണമെന്നു ഞാനു
ദ്യമിക്കുന്നു.

ജനക സുതാ ജഗ ജനനി ജാനകീ അതിസയംപ്രിയ
കരുണാനിധാന കീ
താകേ ജഗപദ കമല മനാവളം ജാസു കൃപാം നിര-
മല മതി പാവളം.

ജനകസുതാ=ജനകമഹാരാജാവിന്റെ പുത്രിയും, ജഗ ജനനി=
ലോകമാതാവും ആയ, ജാനകീ=സീതാദേവി, കരുണാനിധാന
കീ=കരുണാനിധിയായ ഭഗവാന്റെ, അതിസയംപ്രിയ=ഇഷ്ടപ്രാ
ണേശ്വരിയാണ്. ജാസു കൃപാ=ആരുടെ കൃപയാൽ, നിരമല
മതി പാവളം=നിർമലമായ ബുദ്ധി ലഭിക്കുമോ, താകേ ജഗ പദ
കമല=ആ രണ്ടു പേരുടേയും തൃപ്താദകമലങ്ങൾ, മനാവളം=ഞാൻ
വന്ദിക്കുന്നു.

ജനകരാജാജിയുടെ ഭാമനകളും ജഗജ്ജനനിയുമായ സീത
കരുണാനിധിയായ ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ പ്രാണപ്രേയസിയാണ്. ആ
ദേവിയും ആ ഭഗവാനും കൃപ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നപക്ഷം ആർക്കും
പരിശുദ്ധഹൃദയം നേടാൻ കഴിയും. അപ്രകാരമിരിക്കുന്ന ആ
ദേവിയുടേയും ഭഗവാന്റെയും തൃപ്താദകമലങ്ങളിൽ ഞാൻ പ്രണി
പതിക്കുന്നു.

പുനീ ബചന കരമ രഘുനായക ചരന കമല
ബന്ദളം സബ ലായക
രാജീവനയന ധരേ ധനു സായക ഭഗത ബിപതി
ഭഞ്ജന സുഖ ദായക.

സബ ലായക=എല്ലാംകൊണ്ടും യോഗ്യനും, രാജീവനായന=രാജീവനേതൃനും, ധനു സായക ധരേ=മാപസായകധാരിയും, ഭഗത ബിപതി ഭഞ്ജന=ഭക്തന്മാരുടെ ആപത്തുകൾ ഭഞ്ജിക്കുന്നവനും, സുഖ ദായക=നിർമ്മാണപ്രദനും ആയ, രഘുനായക ചരന കമല=ശ്രീരാമന്റെ പാദകമലങ്ങൾ, മന ബചന കരമ=മനോവാക്യങ്ങൾ, പുനി ബന്ദു=വീണ്ടും ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

സച്ചിദമൂർത്തനും ധനുർബ്രാഹ്മണനും സരോജലോചനനും ഭക്തന്മാരുടെ വിപത്തുകളൊഴിച്ചു അവർക്ക് ശാശ്വതസുഖം നൽകുന്നവനുമായ രാമദേവന്റെ തൃപ്പാദബീജങ്ങൾ മനസ്സാവാചാകർമ്മാ ഞാൻ വീണ്ടും വന്ദിക്കുന്നു.

ഗിരാ അരഥ ജല ബീചി സമ കഹിഅത ഭിന്ന നഭിന്ന ബന്ദു സീതാരാമപദ ജിൻഹരി പരമ പ്രിയ വിന്ന.

ജിൻഹരി=എതൊരുവർക്കും, വിന്ന പരമപ്രിയ=ദുഃഖിതരിൽ വാർച്ച പ്രേമമുണ്ടോ, ഗിരാ അരഥ=വാക്കും അർത്ഥവും, ജല ബീചി സമ=വെള്ളവും തിരയുംപോലെ ആർ, ഭിന്ന കഹി അത ന ഭിന്ന=(ഭിന്നങ്ങളെന്നു പറയപ്പെടുന്നുണ്ടെങ്കിലും) അഭിന്നരോ, സീതാരാമ പദ=ആ സീതാരാമന്മാരുടെ തൃപ്പാദങ്ങൾ, ബന്ദു=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

വാക്കും അർത്ഥവും ഭിന്നങ്ങളെന്നു പറയപ്പെടുന്നുവെങ്കിലും വാസ്തവത്തിൽ അവ ഭിന്നങ്ങളല്ല. അതുപോലെതന്നെ വെള്ളവും തിരയും ഭിന്നങ്ങളെന്നു തോന്നാം. പക്ഷേ അവ ഭിന്നങ്ങളാകുന്നില്ല. സീതാരാമന്മാരുടേയും സ്ഥിതി ഇങ്ങനെതന്നെ. കാഴ്ചയിൽ ഭിന്നമെന്നു തോന്നപ്പെടുന്ന അവർ ഒന്നുതന്നെയാണ്. അപ്രകാരം അഭിന്നരായ ആ സീതാരാമന്മാരുടെ തൃപ്പാദകമലങ്ങൾ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. [ഗിരാ എന്ന സ്രീലിംഗവും അർത്ഥ എന്ന പുല്ലിംഗവും ബീചി എന്ന സ്രീലിംഗവും ജല എന്ന പുല്ലിംഗവും തുളസീദാസൻ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു ശ്രദ്ധേയമാണ്. രാമ

സീതാ എന്നു പ്രയോഗിച്ചാലും സീതാരാമ എന്നു പ്രയോഗിച്ചാലും അവയ്ക്കു തരമില്ല]

ബന്ദുലം നാമ രാമ രഘുബര കോ ഹേതു കൃസാനു
ഭാനു ഹിമകര കോ
ബിധി ഹരി ഹരമയ ബേദ പ്രാന സോ അഗ്രന
അനുപമ ഗുണ നിധാന സോ.

രഘുബരകോ=രഘുവീരന്റെ, രാമ നാമ=രാമ എന്ന നാമം, ബന്ദുലം=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു, സോ കൃസാനു ഭാനു=അതു അഗ്നിക്കും സൂര്യനും, ഹിമ കരകോ ഹേതു=ചന്ദ്രനും ബീജമാണ്, സോ ബിധി ഹരിമയ=അതു വിധി ഹരിമയവും, ബേദ പ്രാന=വേദങ്ങളുടെ പ്രാണനും, അഗ്രന അനുപമ=നിർഗുണവും അനുപമങ്ങളായ, ഗുണ നിധാന=ഗുണങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടവുമാകുന്നു.

രഘുവീരന്റെ രാമ എന്ന നാമം അഗ്നിസൂര്യചന്ദ്രന്മാർക്കു ബീജവും ബ്രഹ്മവിഷ്ണുമയവും വേദങ്ങളുടെ പ്രാണനും നിഗുണവും നിരുപമങ്ങളായ ഗുണങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടവുമാകുന്നു. രാമനാമം തന്നെ സർവ്വസ്വവുമെന്നു ചുരുക്കം. മഹാരാമായണത്തിൽ ശിവൻ പാർവ്വതിയോടു ഇങ്ങനെ പറയുന്ന ഒരു ഭാഗം കാണുന്നുണ്ട്:-

“പരമേശ്വരനാമാനി സന്തുനേകാനി പാർവ്വതി
തഥാപി രാമനാമേദം സർവ്വേഷാമുത്തമോത്തമം.
നാരായണാദിനാമാനി കീർത്തിതാനി ബഹുനൃപി
ആത്മാ തേഷാം ച സർവ്വേഷാം രാമനാമപ്രകാശകഃ”

(ഈശ്വരനാമങ്ങൾ അനേകമുണ്ടെങ്കിലും ഹേ പാർവ്വതി, എല്ലാ റിലും വെച്ച് ഉത്തമോത്തമം ഈ രാമനാമമാകുന്നു. നാരായണാദിനാമങ്ങൾ നിരവധി കീർത്തിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അവയുടെ യെല്ലാം ആത്മാവിനെ രാമനാമമാണ് പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നത്.)

‘യദാദിത്യ ഗതം തേഷോ ജഗദ് ഭാസയതേ ടവിലം’
യച്ചക്രമസിയച്ചാഗൗ തത്തേഷോ വിശി മാമകം’

എന്നു ഗീതയിൽ കാണുന്നു. അതായതു അഖിലലോകത്തേയും പ്രശോഭിപ്പിക്കുന്നതും ആദിത്യഗതവുമായ യാതൊരു തേജസ്സുണ്ടോ അതും ചന്ദ്രാഗ്നികളിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ആ തേജസ്സും എന്റെ തേജസ്സുതന്നെയെന്നു ഹേ അജ്ജ്ഞാ നീ അറിയുക' മഹാരാമായെന്നതിലേയും ഗീതയിലേയും ആശയമാണിവിടെ തുളസീദാസൻ ആവിഷ്കരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

മഹാമന്ത്ര ജോതു ജപത മഹേന്ദ്ര കാസീം മുക്തി
 ഹേതു ഉപദേശു
 മഹിമാ ജാസു ജാന നഗരാളു പ്രഥമ പൂജിതത
 നാമ പ്രഭാളു

ജോതു മഹാമന്ത്ര=ആ (രാമനാമ) മഹാമന്ത്രമാണ് ശിവൻ ജപിക്കുന്നത്. അതിന്റെ, ഉപദേശു=ഉപദേശം, കാസീം മുക്തി ഹേതു=കാശിയിൽവെച്ചു മുക്തിക്കു കാരണമായി, നഗരാളു ജാസു മഹിമാ=ഗണപതി യാതൊരു നാമത്തിന്റെ മഹിമ, ജാന=ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ട്, രാമ നാമ പ്രഭാളു=രാമനാമത്തിന്റെ പ്രഭാവംകൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹം, പ്രഥമ പൂജിതത=അഗ്രപൂജയ്ക്കു അർഹനായിരിക്കുന്നത്.

കാശിയിൽ ഇരുന്നു രാമനാമ മഹാമന്ത്രം ശിവൻ ജപിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണ് അവിടെ ചെല്ലുന്നവരെല്ലാം മുക്തരായി തീരുന്നത്. ഗണപതിക്കും മനസ്സിലായിട്ടുണ്ട് രാമനാമ മാഹാത്മ്യം. ആ നാമത്തിന്റെ പ്രഭാവം ഒന്നുകൊണ്ടു മാത്രമാണ് ഗണപതി സർവ്വമുഖ്യനായി പ്രഥമപൂജ(അഗ്രപൂജ)ക്കർഹനാകുന്നതും. എല്ലാ പൂജയും ഗണപതി പൂജയോടുകൂടിയാണല്ലോ തുടങ്ങുക. ഗണപതിയ്ക്കു കുറിക്കുക എന്നതു ഇന്നും മലയാളഭാഷയിലുള്ള ഒരു സജീവശൈലിയാണ്.

പത്മപുരാണത്തിൽ രാമസഹസ്രനാമത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു ഭാഗം ഏതാണ്ടീ വിധമാണ്:- 'ഗണപതി ഐശ്വര്യം

രൂമത്തനായി മറപ്പിമാരെ ദ്രോഹിക്കാനും അവരുടെ ആശ്രമങ്ങൾ നശിപ്പിക്കാനും ആരംഭിച്ചു. ഇതൊക്കെ കേട്ട ശിവൻ അത്യധികം വ്യഥതോന്നി. അദ്ദേഹം രാമനെ ധ്യാനിച്ചു. രാമൻ പ്രത്യക്ഷനായി. ശിവൻ ഗണപതിയുടെ കുമ്പോഴ്ചിതങ്ങൾ വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു ധരിപ്പിക്കുകയും പുത്രനെ ജനങ്ങൾ നിന്ദിക്കാതിരിക്കാൻ വേണ്ടതു ചെയ്യണമെന്നും അത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തു. ശ്രീ രാമൻ പ്രസന്നനായി ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു: 'ഗണപതി പതിവായി രാമനാമം ജപിക്കട്ടെ. എല്ലാം മംഗളമാകും.' ശിവൻ രാമോപദേശം നിറവേറ്റി. ഗണപതിക്കു സിദ്ധി ലഭിച്ചു. രാമനാമത്തിന്റെ പ്രഭാവത്താലാണ് ഗണപതി അഗ്ര്യപൂജക്കർഹനായത്. അതാണ് രാമനാമപ്രഭാവം ഗണപതി ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കാൻ കാരണവും.

ജാന ആദി കബി രാമ പ്രതാപ ഭയമു സുല
കരി ഉലടാ ജാപു
സഹസ നാമ സമ സുനി സിദ്ധ ബാനീ ജപി
ജേഹും പിയ സംഗ ഭവാനീ.

നാമപ്രതാപ ജാന=ശ്രീരാമനാമപ്രതാപം ഗ്രഹിച്ചു, ആദികബി=വാത്മീകി, ഉലടാ ജാപു കരി=വ്യത്യസ്തവണ്ണങ്ങളായി ജപിച്ചുതന്നെ, സുല ഭയമു=പരിശുദ്ധനായി ഭവിച്ചു, സഹസ നാമ സമ=സഹസ്രനാമത്തിനു തുല്യമാണ് രാമനാമം എന്ന, സിദ്ധ ബാനീ ജപി=ശിവന്റെ വാക്കുകൾ ഗ്രഹിച്ചു രാമനാമം ജപിച്ചു, ഭവാനീ പിയസംഗം=പാവ്യതിയും ഭർത്താവൊന്നിച്ചിരുന്നു, ജേഹും=ആഹാരം കഴിച്ചു.

ശ്രീരാമനാമത്തിന്റെ പ്രഭാവം ആദികവിയായ വാത്മീകിയും ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം രാമശബ്ദത്തെ അജ്ഞതനിമിത്തം മരം എന്നു പ്രതിലോഭമായി ഉച്ചരിച്ചു. എന്നിട്ടും അദ്ദേഹം പരിശുദ്ധനാവുകയാണുണ്ടായത്. സഹസ്രനാമത്തിനു തുല്യമാണ്

രാമനാമം എന്നു ശിവൻ അരുളിച്ചെയ്തുകേട്ട് രാമനാമം ജപിച്ചു പാവുതിയും ഭർത്താവൊന്നിച്ചു അമൃതേന്തു നിറവേററി.

വാത്സികി എന്നു അനന്തരകാലങ്ങളിൽ പ്രഖ്യാതനായ 'രത്നാകരൻ' ആദ്യകാലത്തു വലിയൊരു കൊള്ളക്കാരനായിരുന്നു. ഒരിക്കൽ രത്നാകരൻ സപ്തഷികളുമായി ഏററുദ്ദേശിവിനാ. അവർ രത്നാകരന്റെ ജീവിതം നികൃഷ്ടമെന്നു അവനെ ധരിപ്പിക്കുകയും പശ്ചാത്താപഭരിതനായിത്തീർന്നു അവിനോടവർ രാമനാമം ജപിച്ചു പാപനിവൃത്തനാകാൻ ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്തു. പാപിയായ അവനു രാമ എന്നു ശരിയ്ക്കുച്ചരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. മരാ എന്നേ അവൻ ഉച്ചരിച്ചു. അങ്ങനെയെങ്കിൽ അങ്ങനെ ആയിക്കൊള്ളുവാൻ മഹഷിമാരും ഉപദേശിച്ചു ക്രമത്തിൽ അറന്നു ആ രണ്ടുക്കാരും ശരിയ്ക്കുച്ചരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. വളരെക്കാലത്തെ രാമനാമജപംകൊണ്ട് രത്നാകരൻ പവിത്രനായിത്തീരുകയും വാല്മീകത്തിൽനിന്നു പുറത്തുവന്ന ആ പരിശുദ്ധൻ വാല്മീകി എന്നു അറിയപ്പെടുകയും ചെയ്തു. ഈ മഹാത്മാവാണ് രാമായണകവി. മധുരപദാത്മകലിതമാണ് ആ പവിത്രഗ്രന്ഥം.

ഒരിക്കൽ ശിവൻ ആഹാരത്തിന്നിരുന്നു. ഒന്നിച്ചിരുന്ന ഹാരം കഴിക്കാൻ അദ്ദേഹം ഭവാനിയേയും ക്ഷണിച്ചു താൻ വിഷ്ണു സഹസ്രനാമം ജപിക്കയാണെന്നും ജപം കഴിഞ്ഞാൽ വരാമെന്നും ഭവാനി ശിവനെ അറിയിച്ചു. അതിനു മറുപടിയായി ശിവനിങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു:-

“രാമരാമേതി രാമേതി രമേരാമേ മനോരമേ

സഹസ്രനാമത്തുല്യം രാമനാമവരാനന്ദേ”

പാവുതി വിഷ്ണുസഹസ്രനാമം നിറുത്തി രാമനാമം ഒരു പ്രാവശ്യം ജപിച്ച് ഭർത്താവൊന്നിച്ചിരുന്നാഹാരം കഴിച്ചു. തന്റെ വാക്കിൽ പാവുതിക്കുണ്ടായ ഉറച്ചവിശ്വാസം കണ്ടു പ്രസന്നനായ ശിവൻ അവാർക്കു സ്വദേശത്തിൽ പക്ഷി ഭാഗിച്ചുകൊടുത്തു. ഈ ഐതിഹ്യം വെച്ചുകൊണ്ടാണ് തുളസീദാസൻ സ്വകാവ്യത്തിൽ ഭോജനകാര്യം രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്. പത്മപുരാണത്തിലാണ്

ഈ കഥ ആഖ്യാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്.

‘രാമനാമ പ്രഭാവേന സ്വയംഭൂഷ്യതേജഗൽ

ബിഭേതിസകലം വിഷ്ണുശിവാഃസംഹാരതേപുനഃ എന്ന
മഹാശംഭുസഹിതയും ഇവിടെ സ്മൃതച്യമാണ്’.

ഹരഷേ ഹേതു ഹേരി ഹര ഹീ കോ കിയ ഭൂഷന തിയ
ഭൂഷന തീ കോ

നാമ പ്രഭാഉ ജാന സിവ നീകോ കാലകൂട ഫല ഭീൻഹ
അമീ കോ.

ഹര ഹീ കോ=ശിവാന്റെ, ഹരിഹരഷേ ഹേതു=ഛായത്തിലെ
ഹഷ്ഠനിമിത്തം അദ്ദേഹം, തീകോ തിയഭൂഷന=അവളെ സ്രീ
കരക ഭൂഷണവും, ഭൂഷനകിയ=സ്വഭൂഷണവുമാക്കി, നാമപ്രഭാഉ=
നാമത്തിന്റെ പ്രഭാവം, സിവ നീകോ ജാന=ശിവാൻ നല്ലപോ
ലെ അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്, കാലകൂട അമീകോ=കാലകൂടവും അമൃതി
ന്റെ, ഫല=ഫലത്തെ ചെയ്തു.

സന്തോഷവിവശനായ ശിവാൻ ഭവാനിയെ സ്രീകരക
ഭൂഷണവും സ്വഭൂഷണവുമാക്കി. നാമപ്രഭാവത്താൽത്തന്നെയാണ്
കാലകൂടവും ശിവാൻ അമൃതിന്റെ ഫലം നൽകിയത്. പ്രഹുഷ്ട
നായ ശിവാൻ പാവുതിയ്ക്കു പാതിമെയ്യ ഭാഗിച്ചുകൊടുത്തു. രാമ
നാമപ്രഭാവത്തിന്റെ ഫലമായി കാലകൂടവും ശിവാൻ അമൃതായി
പരിണമിച്ചു. ദേവന്മാരുടെ നാശത്തിൽനിന്നു അവരെ രക്ഷി
ക്കാൻ മഹാത്യാഗിയായ ശിവാൻ രാമനാമം ജപിക്കുകയും കാള
കൂടം കുടിക്കുകയും ചെയ്തു. വിഷം കഴുത്തിലെത്തിയതോടെ രാമ
നാമപ്രഭാവത്താൽ അതു അമൃതിന്റെ ഫലമുണ്ടാക്കി.

ദോ: ബരഷാ രിതു രഘുപതി ഭഗതി തുലസീ സാലി
സുദാസ

രാമ നാമ ബര ബരന ജ്ഞ സാധന ഭാദവ മാസ.

രഘുപതി ഭഗതി=ശ്രീരാമഭക്തി, ബരഷാ രിതു=വഷ്ണുവും, തുല
സീസുദാസ സാലി=മുളസീദാസൻ നെൽവയലുമാണ്, രാമ

നാമ=(ശ്രീ)രാമനാമത്തിന്റെ, ബര ജുഗ ബരന=രണ്ടു ശ്രേഷ്ഠാക്ഷരങ്ങളും, സാവന ഭാദവ മാസ=ചിങ്ങം കന്നി മാസങ്ങളുമാണ്. (ശ്രാവണഭാദ്രപദങ്ങൾ)

ശ്രീരാമഭക്തി വഷാകാലവും തുളസീദാസൻ നെൽവയലും രാമനാമത്തിലെ രണ്ടു വിശിഷ്ടാക്ഷരങ്ങൾ ചിങ്ങം കന്നി മാസങ്ങളുമാകുന്നു. ശ്രാവണഭാദ്രപദമാസങ്ങളിൽ വഷ്ടുണ്ടാകുന്നു. ധാന്യകേദാരങ്ങൾക്കുതു അനുക്രമവുമാണ്. അതുപോലെ രാമഭക്തിയാൽ ഭക്തൻ പ്രസന്നനായിത്തീരുന്നു എന്നർത്ഥം. വയൽ നന്നാകുന്നതുകൊണ്ടുള്ള ഫലം ധാന്യസമൃദ്ധിയും ഉപഭോക്താക്കൾക്കു ദാരിദ്ര്യഭീതിയിൽനിന്നു വിമോചനവുമാണ്. സ്വകാര്യത്തിന്റെ പ്രയോജനംകൂടി കവി ഇവിടെ സൂചിപ്പിക്കുന്നില്ലേ?

ച.ഃ ആഖര മധുര മനോഹര ദോളു ബരന ബിലോ-
ചന ജന ജിയ ജോളു

സുമിരത സുലഭ സുഖദ സബകാഹു ലോകലാഹു
പരലോക നിബാഹു.

ദോളു ആഖര=ര. മ. എന്നീ രണ്ടക്ഷരങ്ങളും, മധുര മനോഹര=മധുരമനോഹരങ്ങളാകുന്നു, ജോളു ജന ജിയ ബിലോചന=അവ ജനഹൃദയനേത്രങ്ങളുമാണ്. ആ രണ്ടക്ഷരം, സുമിരത സബ കാഹു=സ്തരിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ ആർക്കും, സുലഭ സുഖദ=സുഖം സുലഭമായി ലഭിക്കുന്നു, ലോകലാഹു=ലൗകികസിദ്ധികളും, പരലോക നിബാഹു=പാരത്രികനേട്ടങ്ങളും (ഉണ്ടാകുന്നു.)

രാമ എന്ന പദത്തിലെ രണ്ടക്ഷരങ്ങളും മധുരമനോഹരങ്ങളായ ഭക്തജനഹൃദയനേത്രങ്ങളാണ്. ആ ഉൾക്കണ്ണുണ്ടായാൽ മനുഷ്യജനം സഫലമാവും. രാമനാമജപം ആ നേത്രങ്ങൾ നൽകുന്നു. രാമനാമം സ്തരിക്കുന്നതിനാൽത്തന്നെ ആർക്കും ഐഹിക പാരത്രികസിദ്ധികളും സുഖവും സുലഭമാണ്.

കഹത സുനത സുമിരത സുറി നീകേ രാമ ലഖന സമ
പ്രിയ തുലസീകേ

ബരനത ബരന പ്രീതി ബിലഗാതീ ബ്രഹ്മജീവ സമ
സഹജ സംഘാതീ.

കഹത സുനത സുമിരത=(രാമനാമം) ഉച്ചരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും കേര
ക്കുന്നതുകൊണ്ടും ധ്യാനിക്കുന്നതുകൊണ്ടും തന്നെ, നീകേ സുറി=
വളരെ ശ്രേയസ്സുണ്ട്, രാമ ലഖന കേ സമ=രാമലക്ഷ്മണന്മാർക്കു
തലും, തുളസീ പ്രിയ=തുളസിക്കുതു പ്രിയവുമാണ്, ബരനത=
വണ്ണിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ, ബരന പ്രീതി ബിലഗാതീ=അക്ഷര
ങ്ങളുടെ പ്രീതി പ്രകടമാവുന്നുണ്ട്, ബ്രഹ്മജീവസമ=ബ്രഹ്മവും
ജീവനുംപോലെ, സഹജസംഘാതീ=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ
സഹവസിക്കുന്നു.

രാമനാമം ഉച്ചരിക്കുക, കേരക്കുക, ധ്യാനിക്കുക ഇതൊക്കെ
ശ്രേയസ്സുണ്ടാണു്. രാമലക്ഷ്മണന്മാർക്കു തലും എനിക്കു് ഈ
രണ്ടുക്കൾ പ്രിയകരവുമാണു്. ആ അക്ഷരങ്ങൾ വണ്ണിക്കുന്നതു
കൊണ്ടുതന്നെ അവയുടെ പ്രീതി പ്രകടമാവുന്നു. ബ്രഹ്മവും ജീവ
നും എന്നപോലെ ഈ രണ്ടു വണ്ണങ്ങളും ഒന്നിച്ചിരിക്കുന്നു.

ബ്രഹ്മത്തിന്റെ പ്രതിബിംബമാണു് ജീവൻ. ഭൂമിയിൽ
ലെന്നപോലെ ജീവനിൽ ബ്രഹ്മം പ്രതിഫലിക്കുന്നു. ഈ ജീവനെ
ത്തന്നെയാണു് മായ എന്നു വ്യവഹരിക്കുന്നതും. മുഖമില്ലെങ്കിൽ
മുഖപ്രതിബിംബവുമില്ല. അതുപോലെ ബ്രഹ്മമില്ലെങ്കിൽ ജീവ
നുമില്ല.

“സുപണ്ണാവേത സദൃശ സഖായ യദച്ഛയൈതത
കൃതനീധത ച വൃക്ഷേ
ഏകസ്തയോഖാദതിപിപ്ലാത്തമന്യോ നിരന്തോപി
ബലേന ഭൂയാൻ
ആത്മാനമന്യം ച സ വേദവിദാനപിപ്ലാദോ ന തു
പിപ്ലാദഃ
യോദവിദ്യയായുക് സതു നിത്യബലോ വിദ്യാമയോഃ
സതു നിത്യമുക്തഃ”
— ഭാഗവതം.

(രണ്ടു പക്ഷികളും ഒരുമിച്ചു് ഒരു (വൃക്ഷ)ദേഹത്തിൽ ഇച്ഛാ നസാരം കൂടുകൾ കെട്ടി പാർന്നു. രണ്ടു പേരും തുല്യരും സുഹൃത്തുക്കളുമാണ്. അവരിൽ ഒരു പക്ഷി വൃക്ഷഫലങ്ങൾ തിന്നുന്നു. (ശാരീരികമായ സുഖദുഃഖാദികളിൽ പങ്കുകൊള്ളുന്നു.) മറ്റൊന്നു ദൾകനായി കഴിയുന്നു. പക്ഷേ ജ്ഞാനബലംകൊണ്ടു് അവൻ മുഖ്യനാണ്. നിരാഹാരനായ വിവേകി, തന്നെയും തന്നിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തമായിട്ടുള്ളതിനേ(മായയേ)യും അറിയുന്നു. ഫലങ്ങൾ തിന്നുന്ന പക്ഷിയുടെ സ്ഥിതി അതല്ല. അവൻ അവിദ്യായുക്തനും നിത്യബദ്ധനുമാണ്. നിരാഹാരിയായ വിവേകിയാകട്ടേ വിദ്യാ യുക്തനും നിത്യയുക്തനുമാണ്.)

നര നാരായണ സരിസ സുഭ്രാതാ ജഗ പാലക
ബിസേഷി ജന ത്രാതാ
ഭഗതി സുതീയ കല കരന ബിഭ്രഷണ ജഗഹിത
ഹേതു ബിമല ബിധു പൂഷന.

ജഗപാലക=ലോകപാലകനാകും, ജനബിസേഷി ത്രാതാ=ഭക്തജനങ്ങളെ വിശേഷിച്ചും ത്രാണനം ചെയ്യുന്നവരും ആയ, നര നാരായണ സരിസ=നരനാരായണന്മാർക്കു സമുദയം, സുഭ്രാതാ=ഉത്തമ ഭ്രാതാവും, ഭഗതി സുതീയ=ഭക്തിയാകുന്ന സുന്ദരിയുടെ, കല കരന ബിഭ്രഷണ=മനോജ്ഞകണ്ഠാഭരണവും, ജഗഹിത ഹേതു=ലോകഹിതഹേതുക്കളായ, ബിമല ബിധു പൂഷന=നിമ്നലക്ഷ്യ സൂര്യന്മാരുമാണ് രാമനാമം.

ലോകപാലകനാകും, വിശേഷിച്ചു ഭക്തജനത്രാണനം ചെയ്യുന്നവരുമായ നരനാരായണന്മാർക്കു തുല്യം ഉത്തമഭ്രാതാവാണ് രാമനാമം; ഭക്തിയാകുന്ന സുന്ദരിയുടെ മനോഹരകണ്ഠാഭരണവും ആണതു്. ലോകഹിതത്തിന്നു കാരണഭൂതരായ ചന്ദ്രസൂര്യന്മാരുമാണ് രാമനാമം. [നരനെന്നും നാരായണനെന്നും പേരോടുകൂടിയ രണ്ടു മഹാഷിമാരുണ്ടായിരുന്നു. അവർ ഈശ്വരാവതാരങ്ങളായി ഗണിക്കപ്പെടുന്നു.]

സ്വാദ തോഷ സമ സുഗതി സുധാകേ കമം സേഷ
 സമ ധര ബസുധാ കേ
 ജന മന മഞ്ജു കഞ്ജ മധുര സേ ജീഹ ജസോമതി
 ഹരി ഹലധര സേ.

സുഗതി സുധാകേ=സദ്ഗതിരാകുന്ന അമൃതിന്റെ, സ്വാദ തോഷ
 സമ=സ്വാദിനും തന്മൂലമുള്ള സന്തോഷത്തിനും സമവും, ബസു
 ധാകേ ധര=ഭൂമിയെ വഹിക്കുന്നതിൽ, കമം സേഷ സമ=ആദി
 കൃത്മത്തിനും ആദിശേഷനും സമവും, ജനമന മഞ്ജു കഞ്ജ=ഭക്തജ
 നഹൃദയമാകുന്ന മനോഹരകമലത്തിലെ, മധുര സേ=വണ്ടിനു
 തുല്യവും, ജീഹ ജസോമതി=ജീഹപയാകുന്ന യശോദയ്ക്കു്, ഹരി
 ഹലധരസേ=കൃഷ്ണനും ബലഭരും എങ്ങനെയോ അതിനു തുല്യവു
 മാണു് രാമനാമം.

മോക്ഷമാകുന്ന അമൃതിന്റെ സ്വാദും തജ്ജന്യമായ സന്തോ
 ഷവും പോലെയും, ഭൂമിയെ വഹിക്കുന്നതിൽ ആദികൃത്മത്തിനും
 ആദിശേഷനും തുല്യവും ഭക്തജനമനസ്സാകുന്ന മനോഹരകമല
 ത്തിലെ വണ്ടിനു തുല്യവും നാവാകുന്ന യശോദാദേവിക്ക് ഹരി
 ഹലധരസമാനവുമാകുന്നു ശ്രീരാമനാമം.

ഏക ഹരൗ ഏക മുകുട മനി സബ ബരനനി പര ജോള
 തുലസീ രഘുബര നാമകേ ബരന ബിരാജത ദോള.

തുലസീ=തുളസീദാസൻ (പരയുണ), സബ ബരനനി പര=എല്ലാ
 അക്ഷരങ്ങൾക്കും മേലേയാണു്, രഘുബര നാമകേ ദോള ബരന=
 ശ്രീരാമനാമത്തിലെ രണ്ടു വണ്ണങ്ങൾ, ജോള ഏക ഹരൗ=അവ
 യിൽ ഒന്നു ഹരൗവും, ഏക മുകുട മനി=കിരീടത്തിലെ രത്നവു
 മായി, ബിരാജത=ശോഭിക്കുന്നു.

ലോകത്തിലെ ഭാഷകളിൽ അനേകം അക്ഷരങ്ങളുണ്ടു്. ആ
 അക്ഷരങ്ങളിൽവെച്ചു ഏറ്റവും മേലെ നില്ക്കുന്നവയാണു് രാമനാ

മാക്ഷരങ്ങൾ. അവയിലൊന്നു രാജചിഹ്നമായ കൂടയും മറെറൊന്നു കീരീടത്തിലെ രത്നവുമായി ശോഭിക്കുന്നു. ൨. ഈ രണ്ടു ചിഹ്നങ്ങൾ — രേഖവും അനുസാരവും അക്ഷരങ്ങളുടെ മുകളിലാണല്ലോ വിന്യസിക്കപ്പെടുന്നത്. ഉദാഹരണം:— **പദ്യം** (പദ്യം). ഇതിൽ രേഖം വകാരത്തിനും അനുസാരം തകാരത്തിനും മുകളിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു.

സമുത്പത സരിസ നാമ അരു നാമീ പ്രീതി
പരസപര പ്രഭ അനുഗാമീ
നാമ രൂപ ഭുജ ഈസ ഉപാധീ അകഥ അനാദി
സുസാമുത്ഥി സാധി.

സമുത്പത=രൂപംകൊണ്ടു നോക്കുമ്പോൾ, നാമ അരു നാമീ=നാമവും നാമീയും, സരിസ=തുല്യംതന്നെ, പ്രഭ അനുഗാമീ=പ്രഭുവിനും അനുയായിക്കും ഉള്ള, പരസപര പ്രീതി=അന്യോന്യപ്രീതിയാണു വെള്ളമുള്ളത്, നാമ രൂപ ഭുജ=നാമവും നാമീയും രണ്ടും, ഈസ ഉപാധി=ഈശ്വരന്റെ ഉപാധികളാണു്, അകഥ=കഥിക്കാനു വാത്തയും, അനാദി=അനാദിയുമാണവ, സുസാമുത്ഥി=പ്രജ്ഞാബലത്താൽത്തന്നെയെ അവയെ അറിയാനാകൂ.

പേരും ആ പേർ വഹിക്കുന്ന വ്യക്തിയും രൂപവും ആലോചിച്ചുനോക്കുമ്പോൾ ഒന്നുതന്നെ. അവയ്ക്കുന്യോന്യ ബന്ധവും ഉണ്ടു്. പക്ഷേ ആ ബന്ധമാകട്ടെ പ്രഭുവിനും അനുയായിക്കും ഉള്ളതുപോലുള്ള ഒന്നാണു്. ഈശ്വരന്റെ ഉപാധികളാണു് നാമവും രൂപവും. ഉപാധികളെക്കൊണ്ടു മനുഷ്യൻ പ്രഖ്യാതനാകുന്നതുപോലെ നാമരൂപങ്ങളാൽ ഈശ്വരനെക്കുറിച്ചുള്ള യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനമുണ്ടാകുന്നു. അപ്രകാരമുള്ള നാമവും രൂപവും അവസ്ഥയും അനാദിയുമാണു്. ബുദ്ധിവൈഭവംകൊണ്ടു അവ അറിയാൻ കഴിയൂ. ഇവിടെ രാമനാമം പ്രഭവും ശ്രീരാമനെന്ന നാമി അനുയായിയുമാണു്. പ്രഭുവിനും അനുയായിക്കും പരസ്പരബന്ധവും

ഉണ്ടു്. നാമത്തിന്നു നാമിയ്ക്കും ഏതിനാണു് കൂടുതൽ മാഹാത്മ്യമെന്നു് ഇതുകൊണ്ടു സിദ്ധമാകുന്നു.

കോ ബഡ ഷോട കഹത അപരാധു സുനി ഗുന
ഭേദ സമുദ്ധിഹഹിം സാധു
ദേവിഅഹിം രൂപ നാമ ആധീനാ രൂപ ഗ്യാന
നഹിം നാമ ബിഹീനാ.

കോ ബഡ ഷോട=ഏതു വലുതു് ഏതു ചെറുതു് എന്നു്, കഹത അപരാധു=പറയുക ഒരപരാധമാകും, സാധു ഗുന ഭേദ=ജ്ഞാനികൾ ഗുണഭേദങ്ങൾ, സുനി സമുദ്ധിഹഹിം=കേട്ടു മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കും, രൂപ നാമ ആധീനാ=രൂപം നാമത്തിന്നു അധീനമാണെന്നും, നാമ ബിഹീനാ=നാമം കൂടാതെ, രൂപ ഗ്യാന നഹിം=രൂപജ്ഞാനമില്ലെന്നും, ദേവിഅഹിം=അവർ കണ്ടിട്ടുണ്ടാവും.

നാമവും രൂപവും തമ്മിൽ തട്ടിച്ചുനോക്കുമ്പോൾ അവയിൽ ഏതു വലുതു് ഏതു ചെറുതു് എന്നു പരിമേദിച്ചു പറയുന്നതു് സാഹസമായിരിക്കും. ഗുണഭേദങ്ങൾ ജ്ഞാനികൾ കേട്ടു ഗ്രഹിച്ചിരിക്കും. അവർ പരിഗണിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടാവും. രൂപം നാമത്തിന്നു വിധേയമാണെന്നും നാമം കൂടാതെ രൂപത്തെക്കുറിച്ചു ജ്ഞാനം ഉണ്ടാകില്ലെന്നും.

രൂപ ബിസേഷ നാമ ബിനു ജാനേം കരതല ഗത
ന പരഹിം പഹിചാനേം
സുമിരിയ നാമ രൂപ ബിനു ദേഖേം ആവത ഹൃദയ
സനേഹ ബിസേഷേം

രൂപ കരതല ഗത=രൂപം കൈക്കലാണെങ്കിൽകൂടിയും, ബിനു നാമ ജാനേം=അതിന്റെ പേരറിയാതെ, ബിസേഷ പഹിചാനേം ന പരഹിം=അതിനെക്കുറിച്ചുള്ള ശരിയായ ബോധമുണ്ടാകാൻ

വിഷമമാണ്; രൂപദേവം ബിനു=രൂപം കണ്ടില്ലെങ്കിൽക്കൂടിയും, നാമ സമീരിയ=നാമം സ്തരിച്ചു, ഹൃദയ ബിസേഷം സനേഹം=മനസ്സിൽ സവിശേഷസ്നേഹം, ആവത=ആവിർവിഷ്ണുമാണ്.

രൂപം നമ്മുടെ കൈക്കുള്ളിലിരിക്കുന്നു. എന്നാലും രൂപത്തിന്റെ നാമം അറിയാതെ രൂപത്തെക്കുറിച്ച് വിവേചിച്ചറിയാൻ വിഷമം നേരിടുന്നു. രൂപം കാണുന്നില്ലെങ്കിൽക്കൂടിയും നാമസ്തരണം നിമിത്തം നമ്മുടെ മനസ്സിൽ രൂപത്തെക്കുറിച്ചൊരു സവിശേഷപ്രേമം അങ്കരിക്കാതിരിക്കുന്നില്ല.

നാമ രൂപ ഗതി അകഥ കഹാനീ സമുത്ഥത സുഖദേ
ന പരതി ബഖാനീ
അഗ്ന സഗ്ന ബിച നാമ സുസാഖീ ഉഭയ പ്രബോ-
ധക ചതുര ഭുഭാഖീ.

നാമരൂപഗതി=നാമരൂപങ്ങളുടെ ഗതി (അഥവാ രഹസ്യം), അകഥ കഹാനീ=അവർണ്ണമായ കഥയെന്നു, സമുത്ഥത=അറിയുന്നതു്, സുഖദേ=സുഖപ്രദമാണ് എങ്കിൽക്കൂടിയും അതു്, ബഖാനീ ന പരതി=വർണ്ണിക്കാനാവില്ല, അഗ്ന സഗ്നബിച=നിർഗ്ഗുണ സഗ്നങ്ങളുടെ ഇടയ്ക്കു, നാമ സുസാഖീ=നാമം ഉത്തമസാക്ഷിയാണ്, ഉഭയ പ്രബോധക=ഉഭയ പ്രബോധകനായ, ചതുര ഭുഭാഖീ=പ്രഗത്ഭപിദാക്ഷിയുമാണ്.

അവർണ്ണമായൊരു കഥയാണ് നാമത്തിന്റേയും രൂപത്തിന്റേയും രഹസ്യം എന്നു അറിയുന്നതു് സുഖപ്രദമാണ്. എന്നാൽ ആ സുഖം എപ്രകാരമുള്ളതെന്നു വർണ്ണിക്കുക വിഷമവുമാണ്. നിർഗ്ഗുണത്തിന്റേയും സഗ്നതത്തിന്റേയും ഇടയ്ക്കുനില്ക്കുന്ന നല്ലൊരു സാക്ഷിയും നാമരൂപങ്ങളേയും നിർഗ്ഗുണസഗ്നങ്ങളേയും കുറിച്ചു ജ്ഞാനമുണ്ടാക്കുന്ന ചതുരനായ പിദാക്ഷിയുമാണ് നാമം.

ദോ: രാമനാമ മനിദീപ ധരു ജീഹ ദേഹരീം ദ്വാര
തുലസി ഭീതര ബാഹരഹും ജം ചാഹസി ഉംജിആര.

തുലസി=അല്ലയോ തുളസീ, ഭീതര ബാഹരഹൃം=പുറത്തും അകത്തും, ജം ഉജിആര ചാഹസി=വെളിച്ചം കൊതിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, ദേഹരീം ജിഹ്വദാർ=വായിലെ ജിഹ്വയാകുന്ന ഉമ്മറപ്പടിയിൽ, രാമനാമമനിദീപ ധര=രാമനാമമാകുന്ന രത്നദീപം പ്രതിഷ്ഠിക്കുക.

അകത്തും പുറത്തും വെളിച്ചം വേണമെന്ന അഭിലാഷം നിനക്കുണ്ടെങ്കിൽ അല്ലയോ തുളസീ, നീനിന്റെ മുഖത്തിൽുള്ള ജിഹ്വയാകുന്ന ഉമ്മറപ്പടിയിൽ ശ്രീരാമനാമമാകുന്ന രത്നദീപംവെണ്ണുക. ബാഹ്യാഭ്യന്തരശുദ്ധിയാണ് ഈശ്വരസാക്ഷാൽകാരത്തിന് അവശ്യം ആവശ്യം. അതിലേക്കു രാമനാമം ഒന്നേ പ്രയോജനപ്പെടുകയുള്ളൂ എന്നർത്ഥം.

ച: നാമ ജീഹ്വം ജപി ജാഗഹിം ജോഗീ ബിരതി
ബിരംചി പ്രപഞ്ച ബിയോഗീ
ബ്രഹ്മസുഖഹി അനുഭവഹിം അനുപാ അകഥ
അനാമയ നാമ ന രൂപാ.

ജോഗീ ജീഹ്വം=യോഗികൾ നാവുകൊണ്ടു്, നാമ ജപി=രാമനാമം ജപിച്ചു, ജാഗഹിം=പ്രബുദ്ധരായി, ബിരതി=വിരക്തരായിത്തീർന്നു്, ബിരംചി പ്രപഞ്ച=ബ്രഹ്മസൃഷ്ടമായ പ്രപഞ്ചവുമായി, ബിയോഗീ=ബന്ധം ഉപേക്ഷിക്കുന്നു, അനുപാ അകഥ=നിരുപമവും അവസ്ഥയും, അനാമയ=ശോകമോഹാദി രഹിതവും, നാമ ന രൂപാ=നാമമോരൂപമോ ഇല്ലാത്തതുമായ, ബ്രഹ്മ സുഖഹി=ബ്രഹ്മസുഖത്തെ, അനുഭവഹിം=അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

രാമനാമം ജപിച്ചു ആത്മജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ച യോഗിമാർ, വിരക്തരായി പ്രാപഞ്ചികബന്ധം വിട്ടു നിരുപമവും അവസ്ഥയും അനാമയവും നാമരൂപരഹിതവുമായ ബ്രഹ്മസുഖം അനുഭവിക്കുന്നു. യോഗിമാർക്കു ഈവിധമൊരവസ്ഥ സിദ്ധിക്കാൻ കാരണം നാമജപം ഒന്നു മാത്രമാണെന്നു സാരം. [പ്രബുദ്ധരാവുക എന്നതിന് വിഷയങ്ങളിൽനിന്നു വിരക്തരാവുക എന്ന അർത്ഥമാണു് ഇവിടെ സ്വീകരിക്കേണ്ടതു്]

ജാനാ ചഹഹിം ഗുഡ ഗതി ജേളു നാമ ജീഹം ജപി
 ജാനഹിം തേളു
 സാധക നാമ ജപഹിം ലയ ലാഹ്നം ഹോഹിം സിദ്ധ
 അനിമാദിക പാഹ്നം.

ജേളു ഗുഡഗതി ജാനാ ചഹഹിം=ഏതൊരു ജിജ്ഞാസുക്കൾ
 മുമ്പു പ്രസ്താവിച്ച ഗുഡഗതി അറിയാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോ, തേ
 ളു ജീഹം നാമ ജപി=അവർ നാവുകൊണ്ടു നാമംജപിച്ചു, ജാന
 ഹിം=അതറിയുന്നു, സാധക ലയലാഹ്നം=ഏതൊരു സാധകന്മാർ
 ലാലസ(അഭിലാഷങ്ങൾ)വെച്ചുകൊണ്ടു, നാമ ജപഹിം=നാമം
 ജപിക്കുന്നു അവർ, അനിമാദിക പാഹ്നം=അണിമാദികൾ സമാ
 ജ്ജിച്ചു, സിദ്ധ ഹോഹിം=സിദ്ധന്മാരായിത്തീരുന്നു.

നാമരൂപങ്ങളുടെ ഗുഡഗതി അറിയാനാഗ്രഹിച്ചു ഏതൊ
 രുവർ രാമനാമം ജപിക്കുന്നു അവർക്കുതറിയാൻ സാധിക്കുന്നു.
 കാമ്യേച്ഛിക്കളായി ഏതൊരുത്തർ രാമനാമം ജപിക്കുന്നു അവർക്കു
 അണിമ, മഹിമ, ലഘിമ, ഗരിമ, ഊശിതപം, വശിതപം, പ്രാപ്തി,
 പ്രാകാശ്യം എന്ന അഷ്ടൈശ്വര്യസിദ്ധികൾ ഉണ്ടാകുന്നു. അങ്ങ
 ണെ അവർ സിദ്ധന്മാരായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു.

ജപഹിം നാമു ജന ആരത ഭാരീ മിടഹിം കസങ്കട
 ഹോഹിം സുഖാരീ
 രാമഭഗത ജഗ ചാരി പ്രകാരാ സുകൃതി ചാരിള അനഘ
 ഉദാരാ.

ഭാരീ ആരത ജന=ഏറ്റവും ദുഃഖിതരായ ജനങ്ങൾ, നാമു ജപ
 ഹിം=നാമം ജപിച്ചു, കസങ്കട മിടഹിം=കഠിനസങ്കടങ്ങളിൽനി
 ന്നു മുക്തരായി, സുഖാരീ ഹോഹിം=സുഖികളായി ഭവിക്കുന്നു,
 രാമ ഭഗത ജഗ=രാമഭക്തന്മാർ ലോകത്തിൽ, ചാരി പ്രകാരാ=
 നാലുവിധത്തിലാണ്, ചാരിള=നാലുതരക്കാരും, സുകൃത അനഘ
 ഉദാരാ=സുകൃതികളും അനഘരും ഉദാരമാണ്.

ഏറ്റവും ദുഃഖിതരായ ജനങ്ങൾ രാമനാഥം ജപിച്ച് അ
വരെ ബാധിച്ചിട്ടുള്ള കഠിനസങ്കടങ്ങളിൽനിന്നു വിമുക്തരായി
സുഖം അനുഭവിക്കുന്നു. ദുഃഖിതർ ദുഃഖനിവൃത്തിക്കുള്ള ഏക ഭരണ
ധമാണ് രാമനാമജപം എന്നു മനസ്സിലാക്കുക. സകൃതികളും
നിഷ്ഠാപരരും, ഉദാരരും ആത്മരമായി നാലുവിധത്തിലുള്ള രാമ
ഭക്തന്മാരാണ് ലോകത്തിലുള്ളത്. ജ്ഞാനികൾ, ജിജ്ഞാസു
ക്കൾ, അത്മാത്മികൾ, ആത്മന്മാർ എന്നിങ്ങനെ ആ ഭക്തന്മാരെ
തരംതിരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ചള്ള ചതുര കള്ളം നാമ അധാരാ ഗ്യാനി പ്രഭുവി
ബിസേഷി പിആരാ
ചള്ളം ജോഗ ചള്ളം ശ്രുതി നാമ പ്രഭാതു കലി ബിസേഷി
നഹിം ആന ഉപാതു.

ചള്ള ചതുര കള്ളം=ഈ നാലു കൂട്ടക്കും, നാമ അധാരാ=രാമനാമ
മാണ് ആധാരം. പ്രഭുവി ഗ്യാനി=ഭഗവാൻ ജ്ഞാനികളിലാണ്.
ബിസേഷി പിആരാ=സവിശേഷപ്രേമം. ചള്ളം ജോഗ=നാലു
യുഗത്തിലും, ചള്ളം ശ്രുതി=നാലു വേദത്തിലും, നാമ പ്രഭാതു=
നാമത്തിനു പ്രഭാവമുണ്ട്. (എന്നാൽ), കലി ബിസേഷി=കലിയു
ഗത്തിൽ വിശിഷ്ട, ആന ഉപായ നഹിം=(നാമജപം വിട്ട്)
മറ്റൊരുപായവും ഇല്ല.

മുമ്പു പറഞ്ഞ നാലു തരം ഭക്തന്മാർക്കും രാമനാമമാണ് ആ
ധാരം. എന്നാൽ ഭഗവാൻ കൂടുതൽ സ്നേഹം ജ്ഞാനികളായ ഭക്ത
ന്മാരിലാണ്. കൃതത്രേതാദോപരകലിയുഗങ്ങളിലും ഋഷി, യജുസ്സ്,
സാമം, അഥർവ്വം എന്നീ വേദങ്ങളിലും നാമത്തിന്റെ പ്രഭാവം
പ്രകടമാണ്. കലിയുഗത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം നാമജപം
അല്ലാതെ ഈശ്വരസാക്ഷാൽക്കാരത്തിനു മറ്റു പോംവഴിയില്ല
എന്ന വസ്തുത പ്രത്യേകം സ്മരണീയമാണ്.

ദോ: സകല കാമനാ ഹീന ജേ രാമ ഭഗതി രസ ലീന
നാമ സുപ്രേമ പീയൂഷ ഹൃദ തിൻഹളം കിഷ്ട
മന മീന.

ജേ സകല കാമനാ ഹീന=ഏതൊരുത്തർ എല്ലാ ആശകളിൽനിന്നും മുക്തരായി, രാമ ഭഗതി രസ ലീന=രാമഭക്തിയാകുന്ന രസത്തിൽ മുഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നുവോ, നിൻഹളം മന നാമ സുപ്രേമ=അവരും സ്വഹൃദയത്തെ ഭഗവന്നാമമാകുന്ന സുന്ദരഭക്തി—പീയൂഷ ഹൃദ മീന കിഷ്ട=സുധാ കയത്തിലെ മത്സ്യങ്ങളാക്കിയിരിക്കുന്നു.

സകല സംഗപരിത്യാഗികളായി രാമഭക്തിയാകുന്ന രസത്തിൽ മുഴുകി കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നവരും അവരുടെ ഹൃദയത്തെ ശ്രീരാമനാമമാകുന്ന ഭക്തി പീയൂഷക്കയത്തിലെ മത്സ്യങ്ങളാക്കിയിരിക്കുന്നു. നാലു തരം ഭക്തന്മാരിലുംവെച്ചു ജ്ഞാനികളായ ഭക്തന്മാർക്കുള്ള മാഹാത്മ്യം അവർ നിഷ്കാമകർമ്മികളാണെന്നതത്രെ. ജ്ഞാനികളായ ഭക്തന്മാർ ഈശ്വരനുമായി താദാത്മ്യം പ്രാപിച്ചു കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിച്ചു യഥാർത്ഥഭക്തന്മാരായി പരിശോഭിക്കുന്നു. ജിജ്ഞാസക്കളും അർത്ഥാർത്ഥികളും ആത്മരമായ മറ്റു മൂന്നു തരക്കാരും ഭഗവൽഭക്തരായിരിക്കുന്നത് അവരുടെ അഭിലാഷസിദ്ധിക്കുവേണ്ടി മാത്രമാകുന്നു. അത്തരക്കാരിൽ ഭഗവാൻ അത്രതന്നെ പ്രിയമില്ല. 'അഹമേവ ഗതിസ്തേഷാം നിരാശീഃ കർമ്മകാരിണാം' എന്ന ഭഗവദ്വചനം സ്മർത്തവ്യമാണ്. സർവ്വസംഗപരിത്യാഗികളായി കർമ്മം ചെയ്യുന്ന അവർക്കു ഭഗവാൻതന്നെയാണ് ഗതി എന്ന തത്വം ധരിക്കാനിടവരുന്നതു ശ്രേയസ്സുമാണല്ലോ. നിരാശീ എന്നും കർമ്മകാരിണാം എന്നുമുള്ള പദങ്ങളുടെ അർത്ഥം സവിശേഷം ചിന്തിക്കേണ്ടതാണ്. ആശയാണ് എല്ലാ സംസാരബന്ധങ്ങൾക്കും കാരണം. അതുപേക്ഷിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ഓരോ ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

ചു: അഗ്ന സഗ്ന ള്ള ബ്രഹ്മ സരൂപാ അകഥ
 അഗാധ അനാദി അനൃപാ
 മോരേം മത ബഡ നാമ ള്ളം തേം കിഛ ജേഹിം
 ജിഗ നിജ ബസ നിജ ബുതേം.

അകഥ അഗാധ=അവസ്ഥയും അഗാധവും, അനാദി അനൃപാ=അനാദിയും അനൃപമായ, ബ്രഹ്മ ള്ള സരൂപാ=ബ്രഹ്മത്തിന്റെ രണ്ടു സ്വരൂപങ്ങളാണ്, അഗ്ന സഗ്ന=നിശ്ശബ്ദവും സഗ്നവും, മോരേം മത=എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, നാമ ള്ളം തേം ബഡ=നാമമാണ് രണ്ടിനേക്കാളും വലുത്. ജേഹിം ജിഗ=ആ രണ്ടിനേയും നാമം, നിജ ബുതേം നിജ ബസ കിഛ=സ്വപ്രഭാവത്താൽ സ്വാധീനമാക്കിയിരിക്കുന്നു.

ബ്രഹ്മം അവസ്ഥയും അഗാധവും അനാദിയും നിരൂപമവമാണ്. ആ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ രണ്ടു രൂപങ്ങളാകുന്നു സഗ്നവും നിശ്ശബ്ദവും. അതുകൊണ്ടാണ് ബ്രഹ്മത്തെ സഗ്നബ്രഹ്മമെന്നും നിശ്ശബ്ദബ്രഹ്മമെന്നും ജ്ഞാനികൾ വ്യവഹരിക്കുന്നത്. എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ ആ സഗ്നബ്രഹ്മത്തേക്കാളും നിശ്ശബ്ദബ്രഹ്മത്തേക്കാളും വലുതു നാമമാണ്. ആ രണ്ടു ബ്രഹ്മങ്ങളേയും നാമം സ്വശക്തികൊണ്ടു സ്വാധീനമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

പ്രാഡി സുജന ജനി ജാനഹിം ജന കീ കഹളം
 പ്രതീതി പ്രീതി മന രചീ കീ
 ഏക ദാരു ഗത ദേവിനു ഏക പാവക സമ ജിഗ
 ബ്രഹ്മ ബിബേക.

പ്രാഡി സുജന=പ്രാശസ്തം നല്ലവനായ ജനങ്ങൾ, ജന കീ=ഇതു ജീവന്റെ ധൃഷ്ടതയാണെന്നും, ജനി ജാനഹിം=ധരിക്കരുത്. മന കീ പ്രതീതി=മനസ്സിന്റെ തോന്നലും, പ്രീതി രചി=അഭിരുചിയും താൽപര്യവും ഞാൻ, കഹളം=പറയുന്നു എന്നേ ഉള്ളൂ. ജിഗ

ബ്രഹ്മ ബിബേക=നിർഗുണസഗുണബ്രഹ്മവിവേകം, പാവക സമ=അഗ്നികുളം തുല്യമാണ്. ഏക ദാരുണത=ഒന്നു വിറകിനുള്ളിൽ (അ ദുശ്യമായിരിക്കുന്നു), ഏക ദേവിത=ഒന്നു പ്രത്യക്ഷമായും.

ഞാൻ ധർമ്മവും പ്രകടിപ്പിക്കുകയാണെന്നു പ്രശസ്തരായ സജ്ജനങ്ങൾ വിചാരിക്കരുത്. എന്റെ മനസ്സിലെ തോന്നലും അഭിരുചിയും താൽപര്യവും മുൻനിർത്തിയാണ് ഞാനിങ്ങനെ പറയുന്നത്. നിർഗുണസഗുണബ്രഹ്മജ്ഞാനം അഗ്നികുളം തുല്യമാണ്. നിർഗുണത്തിൽ ദാരുണമായ അഗ്നിപോലെയും സഗുണത്തിൽ അതു പ്രത്യക്ഷമായിരിക്കുന്ന നിലയിലും പരിഗണിക്കപ്പെടുന്നു. വിറകിനുള്ളിലും പുറത്തും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന അഗ്നി രണ്ടാണെന്നു വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നതിലുള്ള അർത്ഥമില്ലായ്മയാണ് സഗുണനിർഗുണങ്ങൾ രണ്ടെന്നു പറയുന്നതിലും പ്രകടമാകുന്നത്. സഗുണവും നിർഗുണവും രണ്ടല്ല ഒന്നുതന്നെ എന്നു സാരം. [നിർഗുണബ്രഹ്മം വിറകിനുള്ളിലുള്ള അഗ്നികുളം സമാനമാണ്. അതു സർവ്വസംസാര വ്യാപ്തമാണ്. വിറകിന്റെ സാന്നിധ്യത്തിൽ അഗ്നി പ്രകടമാകുന്നതുപോലെ യോഗാദിസാധനദ്വാരാ നിർഗുണബ്രഹ്മജ്ഞാനം ഉണ്ടാകുന്നു. സഗുണബ്രഹ്മം പ്രത്യക്ഷാഗ്നികുളം സമാനമാണ്. അതെല്ലാവർക്കും ദൃഷ്ടിഗോചരവുമാണെന്നു വ്യക്തം]

ഉഭയ അഗമ ജുഗ സുഗമ നാമത കഹേള നാമു ബഡ

ബ്രഹ്മ രാമതേം

ബ്യാപക ഏക ബ്രഹ്മ അബിനാസി സത ചേതന

ഘന ആനന്ദ രാസി.

ഉഭയ=രണ്ടും, അഗമ=അഗമ്യങ്ങളാണ്. പക്ഷേ, നാമതേം സുഗമ=നാമംകൊണ്ടു സുഗമ്യങ്ങളുമാണ്. ബ്രഹ്മ രാമതേം=ബ്രഹ്മത്തേക്കുള്ള രാമനേക്കുള്ള, നാമു ബഡ കഹേളം=നാമം വലുതാണെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ബ്രഹ്മ ഏക ബ്യാപക=ബ്രഹ്മം ഏകവും വ്യാപകവും, അബിനാസി=അവിനാശിയും, സത ചേതന ഘന ആനന്ദ രാസി=സച്ചിദാനന്ദരാശിയുമാണ്.

നാമവും രൂപവും അഗമ്യങ്ങളാണെങ്കിലും നാമത്താൽ നാമ രൂപങ്ങൾ സുഗമ്യങ്ങളാണ്. ഞാൻ പറയുകയുണ്ടായി ബ്രഹ്മത്തേക്കാളും രാമനേക്കാളും വലുതാണ് രാമനാമം എന്നും. ബ്രഹ്മമാകട്ടെ ഏകവും വ്യാപകവും, വിനാശരഹിതവും സച്ചിദാനന്ദരാശിയുമാകുന്നു.

അസ പ്രഭൃ ഹൃദയം അമൃത അബികാരി സകല ജീവ
ജഗദീന ദുഖാരി
നാമ നിരൂപന നാമ ജതന തേം സോമ പ്രഗടത
ജിമി മോല രതന തേം.

അസ അബികാരി=ഇങ്ങനെ വികാരരഹിതമായ, പ്രഭൃ ഹൃദയം=ഭഗവാൻ ഹൃദയത്തിൽ, അമൃത ജഗ=സ്ഥിതമായിരുന്നിട്ടും പ്രപഞ്ചത്തിലെ, സകല ജീവ=സകല ജീവികളും, ദീന ദുഖാരി=ദീനരും ദുഃഖിതരായി കാണപ്പെടുന്നു. ജിമി രതന തേം മോല=പേർ കൊണ്ടുതന്നെ രത്നത്തിന്റെ വില പ്രകടമാകുന്നതുപോലെ, സോമ നാമനിരൂപനം=ആ ബ്രഹ്മവും നാമജ്ഞാനംകൊണ്ടും, നാമ ജതന തേം=നാമജപയത്നംകൊണ്ടും, പ്രഗടത=പ്രകടമാകുന്നു.

ഇപ്രകാരം നിവൃത്തികാരബ്രഹ്മമായ ഭഗവാൻ ജീവജാലങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്തിട്ടും പ്രപഞ്ചത്തിലെ സമസ്തജീവജാലങ്ങളും ദുഃഖിതരും ദീനരായിട്ടല്ലെങ്കിൽ കാണപ്പെടുന്നത് നാമംകൊണ്ടുതന്നെ രത്നമൂല്യം നിർണ്ണയിക്കപ്പെടുന്നതുപോലെ നാമജ്ഞാനംകൊണ്ടും നാമജപയത്നംകൊണ്ടുമാണ് ബ്രഹ്മവും പ്രകടമാകുന്നത്. പേരിയാതെ രത്നത്തിന്റെ വില പരിഗണിക്കപ്പെടുന്നില്ലാത്തതുപോലെ നാമജപാഭ്യാസം കൂടാതെ ബ്രഹ്മജ്ഞാനവും സിദ്ധമാകുന്നില്ല. നാമജപംകൊണ്ടു അന്തഃകരണത്തിൽ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം അങ്കുരിക്കുകയും അപ്പോൾ ജീവനെ ബാധിച്ചിട്ടുള്ള എല്ലാ ദുഃഖങ്ങളും അകലുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു സാരം.

ദോ: നിരഗത തേം ഏഹി ഭാതി ബഡ നാമ പ്രഭാമ
അപാര

കഹളം നാമു ബഡ രാമ തേം നിജ ബിചാര
അനുസാര.

ഏഹി ഭാതി=ഇപ്രകാരം, നിരഗ്ന തേം=നിശ്ശബ്ദത്തെ
അപേക്ഷിച്ച്, നാമ പ്രഭാതം=നാമത്തിനുള്ള പ്രഭാതം, ബഡ
അപാരം=വലുതും അപാരവുമാണ്. നിജ ബിചാര അനുസാരം=
എന്റെ വിചാരം പുരസ്സരിച്ചു, കഹളം രാമ തേം ബഡ=ഞാൻ
പറയുന്നു, രാമനേക്കാൾ വലുതു രാമന്റെ, നാമു=നാമമാണെന്നും.

നിശ്ശബ്ദത്തെ അപേക്ഷിച്ച് നാമത്തിനുള്ള പ്രഭാതം
വലുതും അപാരവുമാണ്. ഞാനെന്റെ വിചാരം മുൻനിർത്തി
പറയുന്നു, രാമനേക്കാൾ വലുതാണ് രാമന്റെ നാമം എന്നും.
ഇവിടെയും നാമനാമികളിൽ നാമത്തിനനുയോജ്യം പ്രാധാ
ന്യം എന്നു കവിപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഭഗവാൻ നാമിയും, ഭഗവാ
ന്റെ പേർ നാമവും ആകുന്നു 'രാമനാമത്തിന് പ്രഭാതം നിമിത്ത
മായ് രാമ, ഞാനിങ്ങനെയാച്ചമഞ്ഞതും' എന്ന വാല്മീകിയുടെ
ആശയം അനുസ്മരിക്കുക.

ചൗ: രാമ ഭഗത ഹിത നര തനു ധാരീ സഹി സങ്കട
കിഷ്ട സാധു സുഖാരീ
നാമു സപ്രേമ ജപത അനയാസാ ഭഗത ഹോഹിം
മുദ മംഗല ബാസാ.

ഭഗത ഹിത രാമം=ഭക്തഹിതാർത്ഥം ശ്രീരാമൻ, നര തനു ധാരീ=
മനുഷ്യശരീരമെടുത്ത് സ്വയം, സങ്കട സഹി=സങ്കടങ്ങളനു
ഭവിച്ച്, സാധു സുഖാരീ കിഷ്ടം=ഭക്തന്മാരെ സുഖിപ്പിച്ചു, ഭഗത
സപ്രേമം=ഭക്തന്മാർ പ്രേമപൂർവ്വം, നാമു ജപത=ഭഗവന്നാമം ജപി
ച്ച്, അനയാസം=വിഷമമേതും കൂടാതെ, മുദ മംഗല ബാസാ
ഹോഹിം=സന്തോഷമംഗളങ്ങളുടെ ആനന്ദസന്തോഷമായിത്തീരുന്നു.

ശിഷ്ടപരിപാലനാർത്ഥം ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ മനുഷ്യരൂപം കൈ
ക്കൊണ്ട് പലവിധത്തിലുള്ള കഷ്ടപ്പാടുകളും അനുഭവിച്ച് ഭക്ത

ലോകത്തിന് സുഖം നൽകി. പ്രേമപൂർവ്വം ഭക്തന്മാർ രാമനാമം ജപിച്ചു നിശ്ചിതാസം സന്തോഷിക്കുന്നു; മംഗളവാസങ്ങളായി തീരുകയും ചെയ്യുന്നു.

രാമ ഏക താപസ തീയ താരി നാമ കോടി വല കുമതി
 സുധാരി
 രിഷി ഹിത രാമ സുകേതുസുതാ കീ സഹിത സേന
 സുത കീൻഹി ബിബാകീ.

രാമ ഏക താപസ തീയ=രാമൻ ഒരു താപസസ്ത്രീയേയാണ്, താരി നാമ=മോക്ഷം നൽകി ഉദ്ധരിച്ചു. രാമനാമമാകട്ടെ, കോടി വല കുമതി=നിരവധി ള്ളന്മാരെയും ള്ളന്മാരിലികളേയും, സുധാരി= ഉദ്ധരിച്ചു, രിഷി ഹിത രാമ=വിശ്വാമിത്രന്റെ ഹിതത്തിനുവേണ്ടി ശ്രീരാമൻ, സുകേതുസുതാകീ=സുകേതുപുത്രിയേയും, സേന സഹിത സുത=സേനാസഹിതനായ പുത്രനേയും, ബിബാകീ കീൻഹ=നാമാവാശേഷരാക്കി.

ശ്രീരാമൻ ഗൗതമപതിയായ അഹല്യക്കു മോക്ഷം നൽകി. എന്നാൽ ശ്രീരാമന്റെ നാമമാകട്ടെ അസംഖ്യം ള്ളന്മാരിലികളേയും ള്ളന്മാരെയും സംഹരിച്ചു അവർക്ക് മോക്ഷം നൽകി. വിശ്വാമിത്രന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം രാമൻ സുകേതുപുത്രിയായ താടകയേയും സേനാസമേതരായ സുബാഹു മാരിചന്മാരെയും നാമാവാശേഷരാക്കി.

സഹിത ദോഷ ഭുവ ദാസ ദുരാസാ ഭലഹ നാമ ജിമി
 രബി നിസി നാസാ
 ഭഞ്ജേ ഉ രഥ ആപ ഭവ ചാപ ഭവ ഭയ ഭഞ്ജന നാമ
 പ്രതാപ.

ജിമി രബി നിസി നാസാ, നാമ=എപ്രകാരം സൂര്യൻ രാത്രിയെ നശിപ്പിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം രാമനാമം, സഹിത ദോഷ ഭുവ=ദോഷഭുവസഹിതരായ, ദാസ ദുരാസാ ഭലഹ=ദാസന്മാരുടെ ദുരാ

ശകളും (നശിപ്പിക്കുന്നു), ഭവ ചാപു രാമ ആപു=ശൈവചാപം രാമൻ സ്വയം, ഭഞ്ജേന നാമ പ്രതാപു=ഭഞ്ജിച്ചു. ശ്രീരാമനാമത്തിന്റെ പ്രതാപമാകട്ടേ, ഭവ ഭയ ഭഞ്ജന=പ്രാപഞ്ചിക ഭയത്തേയും ഭഞ്ജിച്ചു.

സൂര്യൻ രാത്രിയെന്നപോലെ രാമനാമം ദോഷഭുജങ്ങളനുഭവിക്കുന്ന ഭഗവദ് ഭക്തന്മാരുടെ ഓരാശകളേ നശിപ്പിക്കുന്നു. രാമൻ സ്വയം ശൈവചാപം ഭഞ്ജിച്ചുവെങ്കിൽ രാമനാമം ഭഞ്ജിച്ചതു സംസാരഭുജങ്ങളേയാണ്. രാമനേക്കാൾ രാമനാമത്തിനുള്ള പ്രാധാന്യമാണിവിടെയും ഉദാഹരിക്കുന്നത്. രാമനാമത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യം അറിഞ്ഞു ആ പവിത്രനാമം ജപിക്കുന്നതായാൽ ജീവരാശികൾക്കു അതിൽപ്പരമായി ഒരു നേട്ടവും ഉണ്ടാകുന്നതിനു വഴിയില്ല.

ദണ്ഡക ഖനം പ്രഭു കീൻഹ സുഹാവന ജന മന അമിത
നാമ കിഷ്ക പാവന
നിസിമര നികര ദലേ രഘുനന്ദന നാമ സകല കലി
കലുഷ നികന്ദന.

പ്രഭുദണ്ഡക ഖനം=ശ്രീരാമൻ ദണ്ഡകാരണ്യത്തെ, സുഹാവന കീൻഹ=പ്രിയദർശകമാക്കി, നാമ അമിത ജന മന=ശ്രീരാമനാമമാകട്ടേ നിരവധി ഭക്തന്മാരുടെ ഹൃദയങ്ങളെ, പാവന കിഷ്ക=പവിത്രങ്ങളാക്കി, രഘുനന്ദനം=രാമൻ, നിസിമര നികര ദലേ=രാക്ഷസസമൂഹത്തെ നശിപ്പിച്ചു, നാമ സകല കലികലുഷ=ശ്രീരാമനാമം എല്ലാ കലിമാലിന്യങ്ങളേയും, നികന്ദനം=നശിപ്പിച്ചു.

ശ്രീരാമൻ ദണ്ഡകാരണ്യത്തെ പ്രിയദർശകമാക്കിയെങ്കിൽ രാമനാമമാകട്ടേ നിരവധി ഭക്തന്മാരുടെ ഹൃദയങ്ങളെ പവിത്രങ്ങളാക്കി. രാക്ഷസസമൂഹത്തെ രാമനും, കലി കലുഷതകളെ രാമനാമവും നാമാവശേഷമാക്കി. [നാമനാമികളുടെ പ്രഭാവം കവി താരതമ്യപ്പെടുത്തുന്നു.]

ദോ: സബരീ ഗീയ സുസേവകനി സുഗതി ദീൻഹി
രഘുനാഥ
നാമ ഉധാരേ അമിത ഖല ബേദ ബിദിത ഗുന
ഗാഥാ.

രഘുനാഥ=ശ്രീരാമൻ, സബരീ ഗീയ സുസേവകനി=ശബരി,
ജടായുതടങ്ങിയ ഭക്തോത്തമകൾ, സുഗതി ദീൻഹി=സദ്ഗതി
നൽകി, ബേദ ബിദിത ഗുനഗാഥാ=വേദവിദിതങ്ങളായ ഗുണപ
രിതങ്ങളോടുകൂടിയ, നാമ=രാമനാമം, അമിത ഖല ഉധാരേ=നിര
വധി ദുഷ്ടന്മാരെ ഉദ്ധരിച്ചു.

ശബരി, ജടായു തടങ്ങിയ ഭക്താഗ്രണികൾക്കു ശ്രീരാമഭദ്രൻ
മോക്ഷംകൊടുത്തു. വേദസാമതപരിത്രത്തോടുകൂടിയ രാമനാമ
മാകട്ടേ അസംഖ്യം ദുഷ്ടന്മാർക്കു സദ്ഗതി നൽകി. അതായത് രാമ
നാമജപം ഒന്നുകൊണ്ടു് അവർക്കു സദ്ഗതി ലഭിച്ചു എന്നു സാരം.

ചൗ: രാമ സുകണ്ഠ ബിഭീഷണ ദോളു രാവേ സരന
ജാന സബു കോളു
നാമ ഗരീബ അനേക നേവാജേ ലോക ബേദ
ബര ബിരിദ ബരാജേ.

രാമ സുകണ്ഠ ബിഭീഷണ ദോളു=ശ്രീരാമൻ സുഗ്രീവനും വിഭീഷ
ണനും, സരന രാവേ=അഭയം നൽകിയത്, സബ കോളു ജാന=
എല്ലാവരും ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ, നാമ അനേക ഗരീബ=
അനേകം നിസ്സഹായികളെയാണു് രാമനാമം, നേവാജേ=ഉദ്ധ
രിച്ചിട്ടുള്ളത്, ബര ബിരിദ=രാമനാമമാഹാത്മ്യം, ലോകബേദ
ബിരാജേ=ലോകങ്ങളിലും വേദങ്ങളിലും പ്രശോഭിതമാണു്.

ബാലിയെ ഭയന്നു നിസ്സഹായനായി കഴിയുന്ന സുഗ്രീവ
നും, രാവണനെ പേടിച്ചുകഴിയുന്ന വിഭീഷണനും ശ്രീരാമൻ
അഭയം നൽകിയ കഥ എല്ലാവരും ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ടു്. രാമനാമ
മാകട്ടേ അസംഖ്യം നിസ്സഹായരേയാണു് ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ളത്. രാമ

നാമത്തിന്റെ മഹത്വം ലോകങ്ങളിലും വേദങ്ങളിലും പ്രകടമാകുന്നു. ഇവിടെയും രാമനും രാമനാമത്തിനും ഉള്ള അന്തരമാണ് തുളസീദാസൻ പ്രകടമാക്കുന്നത്. കീർത്തനം കലിയിങ്കൽ എന്ന മഹദ്വായം നാം അനുസ്മരിക്കണം.

രാമ ഭാലു കപി കടകു ബഭോരാ സേതു ഹേതു ശ്രമു
കീൻഹ ന മോരാ
നാമു ലേത ഭവസിന്ധു സുഖാഹീം കരളു ബിചാരു
സുജന മന മാഹീം.

ഭാലു കപി കടകു ബഭോര=വാനരജാതീയരായവരെ ചേർത്തു വലിയൊരു സേനയുണ്ടാക്കി, സേതു ഹേതു രാമ=സമുദ്രത്തിൽ ചിറകെട്ടാൻ ശ്രീരാമൻ, ന മോരാ ശ്രമു കീൻഹ=കുറച്ചൊന്നുമല്ല യതിച്ചത്, നാമ ഭവസിന്ധു=ശ്രീരാമനാകട്ടേ സംസാരസാഗരത്തെ, സുഖാഹീം ലേത=എളുപ്പം തരണം ചെയ്തിക്കുന്നു, സുജന=ഹേ സജ്ജനങ്ങളേ, മനമാഹീം ബിചാരുകരളു=ഈ വസ്തുത നിങ്ങൾ മനസ്സിൽ വിചാരിക്കുക.

ഭക്തിസമുദ്രത്തിൽ സേതു ബന്ധിച്ച ലങ്കയിലേക്കു കടക്കണമെന്ന ആവശ്യം നേരിട്ടപ്പോൾ രാമൻ വാനരസൈന്യത്തെക്കൊണ്ട് എത്ര പാടുപെട്ടിട്ടാണ് ചിറകെട്ടിച്ചത്. എന്നാൽ രാമനാമം ഭക്തന്മാരെ നിശ്ചയാസം സംസാരസാഗരത്തിന്റെ മുകൾ പ്രാപിപ്പിക്കുന്നു. സജ്ജനങ്ങൾ ഈ വസ്തുത ചിന്താവിഷയമാക്കിത്തീർക്കട്ടെ.

രാമ സകല രന രാവനു മാരാ സീയ സഹിത നിജ
പുര പഗു ധാരാ
രാജാ രാമു അവധ രജധാനീ ഗാവത ഗുന സുര മുനി
ബര ബാനീ.

രാവനു സകല രാമ=രാവണനെ വംശത്തോടേ ശ്രീരാമൻ, രന മാരാ, സീയ സഹിത=യുദ്ധത്തിൽ നിഗ്രഹിച്ച്, സീതാസമേത

നായി, നിജപുര പഗു ധാരാ=സ്വപനഗരത്തിലേക്കു എഴുന്നള്ളി, അവയ രജധാനീ രാജാ=അയോദ്ധ്യാരാജ്യത്തെ രാജാവാണ്, രാമു; ഗുന=ശ്രീരാമൻ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുണങ്ങൾ, ബരബാനീ രസ്യ മുനി=ശ്രേഷ്ഠവാണികളാൽ സുരന്മാരും മുനിമാരും, ഗാവത=ഗാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

ശ്രീരാമൻ രാവണനെ കലത്തോടെ സമരത്തിൽ നിഗ്രഹിച്ച സീതാസമേതനായി അയോദ്ധ്യയിലേക്കു മടങ്ങി. അയോദ്ധ്യാ രാജാവായ രാമന്റെ ഗുണങ്ങൾ ദേവന്മാരും മുനിമാരും ശ്രേഷ്ഠവാണികളാൽ ഗാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ രാമനാമം ഇതിലും വലുതായ കാര്യമാണ് നിവൃത്തിച്ചിരിക്കുന്നത്.

സേവക സുമിരത നാമ സപ്രീതീ ബിനു ശ്രമ പ്രബല
മോഹദല ജീതീ
ഹിരത സന്ദേഹം മഗന സുഖ അപനേം നാമ പ്രസാദ
സോമ നഹിം മപനേം.

സേവക സപ്രീതി=ഭക്തന്മാർ പ്രീതിപൂർവ്വം, നാമ സുമിരത=നാമത്തെ സ്തുരിക്കുന്നുകൊണ്ടുതന്നെ, ബിനുശ്രമ=നിഷ്പ്രയാസം, പ്രബല മോഹദല ജീതീ=പ്രബലമായ മോഹസേനയെ ജയിക്കുന്നു, അപനേം സന്ദേഹം മഗന=ഭഗവാൻ ഭക്തിയിൽ മുഴുകി, സുഖ ഹിരത=സസുഖം വർത്തിക്കുന്നു, നാമ പ്രസാദ=ശ്രീരാമനാമപ്രസാദത്താൽ, സപനേം സോമ നഹിം=അവാക്സ് സ്വപ്നത്തിൽപോലും ബഹുചിന്തകളില്ല.

ഭക്തന്മാർ പ്രീതിപൂർവ്വം രാമനാമം സ്തുരിച്ച് യുദ്ധം തുടങ്ങിയ ഹിംസാപൂർത്തികളൊന്നും കൂടാതെ കാമക്രോധലോഭ മദമാത്സര്യങ്ങളാകുന്ന പ്രബലസേനയെ ജയിച്ച് ഭഗവാദ്ഭക്തിയിൽ നിമഗ്നരായി സസുഖം വർത്തിക്കുന്നു. അവർക്കു ശ്രീരാമനാമപ്രസാദം ഹേതുവായി സ്വപ്നേപി ചിന്ത ഉണ്ടാകുന്നില്ല നിശ്ചിന്തരായി സുഖമാസ്വദിക്കുന്നു ഭക്തന്മാരെന്നു സാരം. രാമനാമജപംകൊ

ണ്ടു മനുഷ്യർക്കു പരമലക്ഷ്യം നേടാമെന്നു നിരവധി ഉദാഹരണങ്ങൾകൊണ്ടു ഭക്തമുഖസീദാസൻ സ്മര്മിക്കുന്നു. സ്വന്തം അനുഭവം വെച്ചുകൊണ്ടാണ് ആ പരമ ഭാഗവതൻ ഈ യാഥാർത്ഥ്യം ഉദ്ബോധിപ്പിക്കുന്നതെന്നു നാം മനസ്സിലാക്കണം.

ദോ: ബ്രഹ്മ രാമതേം നാമു ബഡ ബരദായക

ബരദാനീ

രാമ ചരിത സത കോടി മഹം ലിയ മഹേസ

ജിയം ജാനി.

ബ്രഹ്മ രാമതേം=ബ്രഹ്മമായിരിക്കുന്ന രാമനേക്കാൾ, ബരദായക ബരദാനി=വരദായകനാകും വരം കൊടുക്കുന്ന, നാമ ബഡ=നാമമാകുന്നു വലുതു് എന്നു്, സതകോടി രാമചരിത മഹം=ശതകോടി രാമായണത്തിൽ, മഹേസ=ശിവൻ, ജിയജാനി ലിയ=മനസ്സിലാക്കി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

പരബ്രഹ്മമാണു് രാമൻ. ആ രാമനേക്കാൾ വലുതാണു് രാമനാമം. വരദാതാക്കളായ ദേവന്മാർക്കും ആ നാമം വരംകൊടുക്കുന്നു. ഈ വസ്തുത ശിവൻ ശതകോടി രാമായണത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടു്. [വാല്മീകി ശതകോടി രാമായണം രചിച്ച ശിവനെ കേൾപ്പിക്കാൻ കൊണ്ടുപോയി. കൈലാസത്തിൽ രാമായണപാഠം നടക്കുന്നുവെന്നറിഞ്ഞ് ദേവന്മാർ അതു കേൾക്കാനെത്തി. ഒരു സംവത്സരംകൊണ്ടു പാഠം അവസാനിച്ചു. രാമായണകഥ കേട്ടു ദേവന്മാർ പ്രസന്നരായി. അവർ ശിവനോടപേക്ഷിച്ചു, രാമായണം മൂന്നായി ഭാഗിച്ചു തരുന്നപക്ഷം മൂന്നു ലോകത്തും അതു പ്രചരിപ്പിക്കാമെന്നു്. ശിവൻ സന്തുഷ്ടനായി 33 കോടി 33 ലക്ഷത്തി 33 ആയിരത്തി 333 ശ്ലോകവും പത്തക്ഷരവും ബ്രഹ്മാദിവേദവതകൾക്കു നൽകി. അവർ അതുംകൊണ്ടു സ്വർ ലോകത്തിലേക്കു പോയി. ഇത്രയും ഭാഗം ശിവൻ ആദിശേഷനും കൊടുത്തു. ശേഷൻ അതു പാതാളത്തിലേക്കും കൊണ്ടുപോയി

മുനിമാർക്കും കൊടുത്തു ബാക്കി ഭാഗം. അവർ അതും കൊണ്ടുപോയി സപ്തദവീപുകളിലും നവഖണ്ഡങ്ങളിലും പ്രവരിപ്പിച്ചു. പിന്നീട് ശേഷിച്ചത് രാമ എന്ന രണ്ടക്ഷരമായിരുന്നു. അതു മൂന്നായി ഭാഗിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതെ വന്നപ്പോൾ ശിവൻ അതു സ്വഹൃദയത്തിൽ വിന്യസിച്ചു.]

ചു: നാമ പ്രസാദ സംഭൂത അബിനാസി സാജ്ജ
അമംഗല മംഗല രാസീ
സുക സനകാദി സിദ്ധ മുനി ജോഗീ നാമ പ്രസാദ
ബ്രഹ്മസുഖ ഭോഗീ.

നാമ പ്രസാദ=ശ്രീരാമനാമ പ്രസാദത്താൽ, അമംഗല സാജ്ജ=അമംഗളവേഷം ധരിച്ചവനായിരുന്നിട്ടും, മംഗല രാസീ സംഭൂത=മംഗളരാശിയായ ശംഭു, അബിനാസി=അവിനാശിയായി, നാമ പ്രസാദ=നാമപ്രസാദത്താൽ, സുക സനകാദി=ശ്രീശുകൻ സനകൻ എന്നിങ്ങനെയുള്ള, സിദ്ധ മുനി ജോഗീ=സിദ്ധന്മാരും മുനിമാരും യോഗികളും, ബ്രഹ്മ സുഖ ഭോഗീ=ബ്രഹ്മാനന്ദമനുഭവിക്കുന്നു.

ചിതാഭസ്മം, പുലിത്തോൽ, സപ്തം എന്നിങ്ങനെയുള്ള അമംഗളവസ്തുക്കൾ ധരിക്കുന്നവനെങ്കിലും മംഗളരാശിയായ ശിവൻ രാമനാമപ്രസാദംകൊണ്ടു വിനാശമില്ലാത്തവനായിത്തീർന്നു. നാമ പ്രസാദംകൊണ്ടുതന്നെ ശുകൻ, സനകൻ എന്നിങ്ങനെയുള്ള സിദ്ധന്മാരും മുനിമാരും യോഗികളും ബ്രഹ്മാനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നു.

നാരദ ജാനേയ നാമ പ്രതാപു ജഗ പ്രിയ ഹരി
ഹരി ഹര പ്രിയ ആപു
നാമ ജപത പ്രഭു കീൻഹ പ്രസാദ ഭഗത
സീരോമനി ഭേ പ്രഹലാദു.

നാമ പ്രതാപം=നാമത്തിന്റെ പ്രതാപം, നാരദ ജാനേയം=നാരദൻ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുണ്ട്, ജഗപ്രിയഹരി=ലോകപ്രിയനാണ് മഹാവിഷ്ണു, ഹരിപ്രിയഹരം=വിഷ്ണുപ്രിയനാണ് ശിവൻ, ഹരിഹരപ്രിയ ആപം=ഹരിക്കും ഹരനും പ്രിയനായ ആ നാരദൻ സ്വയം, നാമ ജപതം=നാമം ജപിച്ചതന്നെ, പ്രഭു പ്രസാദ കീൻഹം=പ്രഭു പ്രസാദമുണ്ടാക്കി, പ്രഹലാദ ഭൃത സിരോമനി ഭേംപ്രഹ്ളാദനം ഭക്തശിരോമണിയായി ഭവിച്ചു.

ശ്രീരാമനാമത്തിന്റെ പ്രഭാവം നാരദൻ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. ലോകപ്രിയനായ ഹരിക്കും ഹരിപ്രിയനായ ഹരനും പ്രിയനായ നാരദൻ രാമനാമം ജപിച്ചതന്നെ ഭഗവാനെ പ്രസാദിപ്പിച്ചു. ഭഗവന്നാമജപത്താൽത്തന്നെയാണ് പ്രാഗ്ലാദനം ഭക്തശിരോമണിയായത്. [ഹിരണ്യകശിപുവിന്റെ ഭാര്യ ഗർഭിണിയായിരിക്കുന്ന കാലത്തൊരിക്കൽ നാരദമഹർഷി അവളെ സമീപിച്ചു ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്തു. അവാർക്കത്തിന്റെ സിദ്ധി ഉണ്ടായില്ലെങ്കിലും ഗർഭസ്ഥശിശുവിനു ജ്ഞാനോദയമുണ്ടായി. പ്രാഗ്ലാദനവേണ്ടിയാണല്ലോ ഭഗവാൻ റൂസിംഹമായി അവതരിച്ച് ദൈത്യകുലം നശിപ്പിക്കുകയും പ്രഹ്ളാദനെ രാജാവാക്കി വാഴിക്കുകയും ചെയ്തത്.]

ധ്രുവം സഗലാനി ജപേള ഹരി നാളും പായള

അചല അനുപമ റാളും

സുമിരി പവന സുത പാവന നാമു അപനേ ബസ
കരി രാവേ രാമു.

സഗലാനി ധ്രുവം=മനഃക്ലേശത്തോടുകൂടിയ ധ്രുവൻ, ഹരിനാളും ജപേള=ഹരിയുടെ നാമം ജപിച്ചു, അചല അനുപമ=അചലവും അനുപമവുമായ, റാളും പായളം=പദത്തെ പ്രാപിച്ചു. പവന സുത=ഹനമാൻ, പാവന നാമു സുമിരി=പവിത്രമായ നാമം ധ്യാനിച്ചു, രാമു അപനേ ബസ കരി രാവേ=രാമനെ സ്വവശത്താക്കി വെച്ചു.

മനഃക്ലേശത്തോടുകൂടിയ ധ്രുവരാജകുമാരൻ ഭഗവന്നാമം ജപിച്ചു് അചലവും അനപമവും ആയ പദം പ്രാപിച്ചു. പവന പുത്രനായ ആഞ്ജനേയൻ പരിശുദ്ധമായ രാമനാമം ധ്യാനിച്ചു രാമനെ സ്വപശത്താക്കി. [സ്വായംഭവമനുവിനു ശതരൂപയിലുണ്ടായ പുത്രനാണ് ഉത്താനപാദൻ. അദ്ദേഹത്തിനു സുനീതിയെന്നും സുരചിയെന്നും പേരായ രണ്ടു ഭാര്യമാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. സുനീതിയിൽ ധ്രുവൻ ജനമെടുത്തു. സുരചിയുമായി നന്മാലാപം ചെയ്തു് ഉത്താനപാദൻ ആനന്ദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ധ്രുവൻ പിതാവിനെ സമീപിച്ചു. പിതാവു പുത്രനെ ആശ്ലേഷിച്ചു മടിയിലിരുത്തി, ഈ കാഴ്ച സുരചിക്കു തുടിച്ചില്ല. അവൾ ധ്രുവനെ പിടിച്ചു വലിച്ചു പുറത്താക്കി. എന്നിട്ടിങ്ങനെ ജല്പിക്കുകയും ചെയ്തു:—‘നീ എന്റെ മകനായി പിറക്കാത്ത നിർഭാഗ്യംകൊണ്ടു നിനക്കു പിതാവിന്റെ അങ്കുരലത്തിലിരിക്കാൻ അർഹതയില്ല.’ ഈ കഠിനവാക്കുകൾ കേട്ടു ദുസ്സഹവ്യഥയോടേ ധ്രുവൻ മാതാവിനെ സമീപിക്കുകയും മാതാവിന്റെ അനുജത്തയും നാരദമഹർഷിയുടെ ഉപദേശവും വാങ്ങി വനത്തിൽ പോയി തപസ്സ് അനുഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്തു. തപഃഫലമായി അദ്ദേഹം അഖിലലോകപ്രശസ്തനായിത്തീർന്നു.]

ജപതു അജാമില ഗജ്ജ ഗനികാളു ഭൃഷ്ട മുക്ത ഹരി
നാമ പ്രഭാളു
കുഹരും കുഹാരം ലഗി നാമ ബധാളു രാമ ന
സകഹിം നാമ ഗുന ഗാളു.

അജാമില ഗജ്ജ ഗനികാളു=അജാമിളനും, ഗജവും, ഗണികയും, ജപതു ഹരി നാമ പ്രഭാളു=നാമം ജപിച്ചു് ഭഗവന്നാമപ്രഭാവത്താൽ, മുക്ത ഭൃഷ്ട=മുക്തരായി ഭവിച്ചു. നാമ ബധാളു=നാമത്തിന്റെ വലുപ്പം, കുഹാരം ലഗി കുഹരും=എത്രത്തോളമെന്നെങ്ങനെ പറയും? നാമ ഗുന രാമ=നാമഗുണങ്ങൾ രാമനുകൂടി, ഗാളു ന സകഹിം=വണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

അജാമിളനും ഗജവും ഗണികയും ഭഗവന്നാമം ജപിച്ചു നാമപ്രഭാവംകൊണ്ടു സർഗ്ഗതി പ്രാപിച്ചു . നാമത്തിന്റെ വലുപ്പം എത്രത്തോളമെന്നു എങ്ങനെ പറയും! ശ്രീരാമനെക്കൊണ്ടുപോലും നാമഗുണങ്ങൾ വാണിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. അജാമിളന്റെയും ഗജത്തിന്റെയും ഗണികയുടേയും കഥ ഇവിടെ സംക്ഷേപിച്ചു പറയാം.

[മഹാപാപിയാണ് അജാമിളൻ. അയാൾ പുറത്തേവിടെയോ പോയ ഒരവസരത്തിൽ കുറെ സാധുക്കൾ അയാളുടെ ഗൃഹത്തിൽ ചെന്നു. ഗർഭിണിയായ ഗൃഹമേധിനി അതിഥികളെ സൽക്കരിച്ചു. അവരിങ്ങനെ അനുഗ്രഹിച്ചു: - 'ഹേ സതീരത്നമേ, നിനക്കൊരു പുത്രനാണു ജനിക്കുക. അവനു നാരായണൻ എന്നു പേരിടണം.' ആ സ്ത്രീ അതിഥികളുടെ ഹിതപ്രകാരമെല്ലാം അനുഷ്ഠിച്ചു. അജാമിളൻ പുത്രനായ നാരായണനെ ഹൃദയംഗമം സ്നേഹിച്ചു. പാപിയായ അജാമിളനു മൃത്യു കാലം സമാഗതമായി. കാലദൂതന്മാർ അയാളെ കൊണ്ടുപോകാൻ വന്നു. പേടിത്തൊണ്ടു നായ അജാമിളൻ പുത്രനെ പേർ പറഞ്ഞു വിളിച്ചു. വിളി കേട്ടു വീണ്ണുളളതന്നാറെത്തി അജാമിളനെ സ്വർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി. ഭഗവൽകൃപകൊണ്ടു അയാൾക്കു സായുജ്യവും സിദ്ധിച്ചു.]

[ഗണികയുടെ പേർ പിംഗള എന്നായിരുന്നു. പലരേയും അവൾ സ്വാധീനത്തിലാക്കി രമിപ്പിച്ചു ധനം നേടി ഒരു ദിവസം ആരും അവളെ സമീപിച്ചില്ല. അവളുടെ മനസ്സിൽ പെട്ടെന്നൊരു വിചാരം തലപൊക്കി. "മനുഷ്യരെ കാത്തു" അക്ഷമയായി കഴിഞ്ഞുകൂടുന്ന ഞാൻ ഈശ്വരനെയാണ് കാത്തിരിക്കുന്നതെങ്കിൽ സംസാരബന്ധത്തിൽനിന്നു എനിക്കു മോചനം ലഭിക്കുമല്ലോ." ഈ നിറവറിന്റെ മുടാറുന്നതിനു മുമ്പേതന്നെ പിംഗള, ഭഗവൽസ്തുരണ തുടങ്ങി. അചിരേണ അവൾക്കു സായുജ്യവും ലഭിച്ചു]

[അഗസ്ത്യശാപംകൊണ്ടു ഗജമായിത്തീർന്ന പാണ്ഡ്യരാജാവു, തികൂടാമലത്തിലുള്ള ഒരു സരസ്സിലിറങ്ങി ക്രീഡിച്ചു. ആ സമ

യത്തു് അതിനെ ഒരു മുതല പിടികൂടി. ആയിരം സംവത്സരം ആ ബന്ധനാവസ്ഥ ഗജം അനുഭവിച്ചു. ഇക്കാലമത്രയും അതു ഭഗവാനെ സ്തുരിക്കുകയായിരുന്നു. ഭക്തനായ ഗജത്തിന്റെ സങ്കടം തീർത്തു രക്ഷിക്കാൻ ഗരുഡാരൂഢനായി മഹാവിഷ്ണു പ്രത്യക്ഷനായി ചക്രംകൊണ്ടു നക്രത്തെ നിഗ്രഹിച്ചു ഗജേന്ദ്രനു സായുജ്യം നല്കി. ഗജേന്ദ്രമോക്ഷം എന്ന പേരിൽ ഈ കഥ സുവിദിതമാകുന്നു.]

ദോ: നാമു രാമകോ കലപതരു കലി കല്യാന നിവാസു-
ജോ സുമിരത ഭയോ ഭാഗം തേം തുലസീ തുലസീ ദാസു.

കലാ കല്യാന നിവാസു=കലിയുഗത്തിൽ മംഗളാവാസമായ, കലപതരു=കല്പവൃക്ഷം, രാമകോ നാമ=ശ്രീരാമന്റെ നാമമാണ്, ജോ സുമിരത=ആ നാമം സ്തുരിച്ചതിനാൽ മാത്രമാണ്, തുലസീ ദാസ ഭാഗം=തുളസീദാസനാകുന്ന വിഷ്ണുവിന്റെ, തുലസീ ഭയോ=തുളസിയാതെ ഭവിച്ചതു്.

കലിയുഗത്തിൽ മംഗളനിവാസമായിട്ടുള്ള കല്പകത്തരുവാണു് ശ്രീരാമനാമം. ആ നാമത്തെ സ്തുതിച്ചതുകൊണ്ടാണു് തുളസീദാസനാകുന്ന വിഷ്ണുവിന്റെ പരിശുദ്ധമായ തുളസിയാതെ തീർന്നതു്. [സ്വപ്നജീവിതത്തിലെ ഇരുനൂറ്റാണ്ടെ ഭാഗം കവി അനുസ്തുരിക്കുന്നു]

ച: ചഹ്ലം ജീഗ തീനി കാല തിഹ്ലം ലോകാ ഭാഷ നാമ
ജപി ജീവ ബിസോകാ

ബേദ പുരാത സന്ത മത ഏഹു സകല സുകൃത

ഫല രാമ സന്തോഷ.

ചഹ്ലം ജീഗ തീനി കാല=നാലു യുഗത്തിലും മൂന്നു കാലത്തിലും, തിഹ്ലം ലോകാ ജീവ=മൂന്നു ലോകത്തിലും ഉള്ള ജീവികൾ, നാമ ജപി=നാമം ജപിച്ചു്, ബിസോകാ ഭാഷ=ശോകരഹിതരായി

തീന്നിരിക്കുന്നു, സകല സൂക്ത ഫലം=എല്ലാ സൂക്തങ്ങളുടേയും ഫലം, രാമ സനേഹു=ശ്രീരാമഭക്തിയാണ് എന്ന, എളു മത= ഈ അഭിപ്രായം, ബേദപുരാണസന്ത=വേദങ്ങൾക്കും പുരാണങ്ങൾക്കും സജ്ജനങ്ങൾക്കും ഉണ്ടു്.

കൃതത്രേതാദോപരകലി എന്നീ നാലു യുഗങ്ങളിലും ഭൂതവർത്തമാനഭവിഷ്യൽ കാലങ്ങളിലും സ്വർഗ്ഗം, ഭൂമി, പാതാളം എന്നീ മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും ഉള്ള ജീവികൾക്കു ശോകവിമുക്തരാകാനുള്ള ഒരേ ഒരു മാർഗ്ഗം രാമനാമജപമാണു്. ശ്രീരാമഭക്തി ഉണ്ടാകുക എന്നതു വളരെയേറെ പുണ്യം ചെയ്തതിന്റെ ഫലവുമാകുന്നു.

ധ്യാന പ്രഥമ ജുഗ മഖബിധി ദുജേം ദോപര പരി-

തോഷത പ്രള പൂജേം

കലി കേവല മല മൂല മലിനാ പാപ പയോനിധി ജന മന മീനാ.

നാമ കാമ തരു കാല കരാലാ സുമിരത സമന സകല

ജഗ ജാലാ.

പ്രഥമ ജുഗ ധ്യാനം=കൃതയുഗത്തിൽ ധ്യാനത്താലും, ദുജേം മഖബിധി=ത്രേതായുഗത്തിൽ യാഗാദികർമ്മങ്ങളാലും, ദോപര പൂജേം=ദോപരയുഗത്തിൽ പൂജകളാലും, പ്രള പരിതോഷത=ഭഗവാൻ സന്തുഷ്ടനായിത്തീരുന്നു, മല മൂല മലിനാ കലി=മലമൂലവും മലിനവുമായ കലിയുഗത്തിൽ, ജനമന പാപപയോനിധിമീനാ=ജനങ്ങളുടെ മനസ്സ് പാപസമുദ്രത്തിലെ മത്സ്യങ്ങളായിഭവിക്കുന്നു, കരാലാ കാല നാമ=ഈ കരാളകാലത്തിൽ ഭഗവന്നാമമായ, കാമതരു സുമിരത=കല്പവൃക്ഷത്തെ സ്തരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു്, സകല ജഗജാലാ സമന=എല്ലാ പ്രാപഞ്ചികദുഃഖങ്ങളും ശമിക്കുന്നു.

രാമ നാമ കലി അഭിമത ദാതാ ഹിത പരലോക ലോക പിതൃമാതാ

നഹിം കലി കരമ ന ഭഗതി ബിബേകു രാമനാമ

അവലംബന ഏകു.

കാല നേമി കലി കപട നിധാന്ത നാമ സുമതി സമരഥ
ഹനുമാന്ത.

കലി രാമനാമ=കലിയുഗത്തിൽ രാമനാമം, അഭിമത ദാതാ=അഭി
ഷ്ടദാതാവാണ്, ലോക പിതൃമാതാ=ലോകത്തിൽ അതു പിതാവും
മാതാവും ആണ്, പരലോക ഹിത=പരലോകഹിതവും ആണ്,
കലി കരമ ഭഗതി=കലിയുഗത്തിൽ കർമ്മങ്ങളോ ഭക്തിയോ, ബം
ബേകു നഹിം=ജ്ഞാനമോ അല്ല, രാമനാമ ഏകു=രാമനാമം ഒന്നു
മാത്രമാണ്, അവലംബന=ആശ്രയം, കപടനിധാന്ത=കപടനി
ധാനമായ, കലി കാല നേമി=കലിയാകുന്ന കാലനേമിയ്ക്കു, നാമ
സുമതി സമരഥ=രാമനാമം വിജ്ഞാനിയും സമർത്ഥനായ, ഹനു
മാന്ത=ഹനുമാനാണ്.

ത്രേതായുഗത്തിൽ യാഗം തുടങ്ങിയ കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുന്നതു
കൊണ്ടും കൃതയുഗത്തിൽ ധ്യാനംകൊണ്ടും ദ്വാപരയുഗത്തിൽ പൂ
ജാർച്ചനാദികൾകൊണ്ടും ഭഗവാൻ പ്രീതനാകുന്നു. പാപമലിന
മായ കലിയുഗത്തിൽ ജനങ്ങളുടെ മനസ്സ് പാപസമുദ്രത്തിലെ
മത്സ്യങ്ങളാണ്. അങ്ങനെ കരാളമായ കലിയുഗത്തിൽ ഭഗവ
ന്നാമമായ കല്പകരരുവിനെ സ്തുരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് എല്ലാ പ്രാപ
ഞ്ചികദുഃഖങ്ങളിൽനിന്നും മനുഷ്യർ നിവൃത്തിലഭിക്കുന്നു. സമ
സ്താഭിഷ്ടദാതാവു കലിയുഗത്തിൽ രാമനാമമാണ്. ഇഹത്തിലെ
മാതാപിതാക്കളും പരത്തിലെ ഹിതകാരിയുമാണ് ഭഗവന്നാമം.
കലിയുഗത്തിൽ കർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളോ ഭക്തിജ്ഞാനങ്ങളോ അല്ല
ഭഗവന്നാമം ഒന്നു മാത്രമാണ് ആശ്രയം. കപടനിധാനമായ
കലിയുഗമാകുന്ന കാലനേമിയെ സംഹരിക്കുന്ന വിജ്ഞാനിയും
സമർത്ഥനായ ഹനുമാനാണ് രാമനാമം. രാമനാമജപത്തിന്റെ
മഹാത്മ്യമാണിവിടെ തുളസീദാസൻ വിസ്തരിക്കുന്നത്.

ദോ: രാമ നാമ നരകേശരീ കനക കസിപ്പു കലികാല
ജാപക ജന പ്രഹലാദ ജിമി പാലിഹി ദലി സുരസാലാ.

കലികാല കനക കസിപ്പു=കലികാലമാകുന്ന ഹിരണ്യകശിപ്പുവി
ന്റേ, രാമനാമ നരകേശരീ=രാമനാമം നരസിംഹമാണ്, ജാപക
ജന പ്രഹലാദ=നാമംജപിക്കുന്ന ഭക്തന്മാർ പ്രല്ലാഭനാരുമാണ്,
ജിമി പാലി=പ്രല്ലാഭനാരായ യാതൊരുവരെ രക്ഷിക്കാൻ, സുര
സാലാ ദലിഹി=ദേവന്മാർക്ക് ള്ളവമുണ്ടാക്കുന്ന അസുരനെ ഭഗവാൻ
നിഗ്രഹിക്കുന്നു.

കലികാലം ഹിരണ്യകശിപ്പുവാണ്. ആ ഹിരണ്യകശിപ്പു
വിനെ നിഗ്രഹിക്കുന്നതു രാമനാമമാകുന്ന നരസിംഹവുമാണ്.
രാമനാമം ജപിക്കുന്ന ഭക്തന്മാർ പ്രല്ലാഭനാരുമാണ്. ആ പ്രല്ലാ
ഭനാരെ രക്ഷിക്കാൻ ദേവദൂതപ്രദനായ അസുരനെ ഭഗവാൻ
നിഗ്രഹിക്കുന്നു.

ചതു: ഭായ കഭായ അനാല ആലസത്തും നാമ ജപത
മംഗല ദിസി ദസത്തും
സുമിരി സാ നാമ രാമ ഗുണ ഗാഥാ കരളം നാള
രഘുനാഥഹി മാഥാ.

ഭായ കഭായ=രാഗം, ദേവം, അനാല ആലസത്തും=അതുപി, ആ
ലസ്യം എന്നിവയോടുകൂടിയായാലും, നാമ ജപത=നാമജപം
കൊണ്ടു്, ദസത്തും ദിസി മംഗലം=ചത്തുദിക്കിലും മംഗളമുണ്ടാ
കുന്നു, സോ നാമ സുമിരി=ആ നാമം സ്തരിച്ചു്, രഘുനാഥഹി
മാഥാ നാള=ശ്രീരാമനെ കുന്തിട്ടു ശിരസ്സു കുന്തിച്ചു്, രാമഗുണഗാ
ഥാ കരളം=ഞാൻ രാമഗുണങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്യുന്നു.

രാഗത്തോടുകൂടി നാമം ജപിച്ചാലും ദേവയാതുപിക്ഷോഭം
ആലസ്യത്തോടും കൂടിയായാലും എങ്ങും രാമനാമജപം മംഗളമു
ണ്ടാക്കുന്നു. ആ നാമത്തെ ധ്യാനിച്ചും, ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ കുന്തിട്ടും

ഞാൻ രാമന്റെ ഗുണങ്ങൾ ഗാനംചെയ്യുന്നു. [ഭാഗവതത്തിൽ പറയുന്നു,

‘കാമം ക്രോധം ഭയം സ്നേഹമൈക്യം സൗഹൃദമേവ ച
നിത്യം ഹരത വിദധതോ യാന്തിതന്മയതാംഹിതേ’ (കാമ
ക്രോധഭയങ്ങളോടുകൂടിയോ സൗഹൃദത്തോടുകൂടിയോ ഏതു നില
യ്ക്കായാലും വേണ്ടില്ല; മനസ്സ് ഭഗവാങ്കൽ ലയിപ്പിച്ചാൽ തന്മയ
ത്വം ഉണ്ടാകും) ശിവൻ സ്വമേധയാലും വാല്മീകി അശ്രദ്ധനായും
രാവണൻ ക്രൂരനായും കുടുംബങ്ങൾ അലസതയോടേയും രാമനാമം
ഉച്ചരിച്ചു സദ്ഗതി പ്രാപിച്ചു.

മോരി സുധാരിഹി സോ സബ ഭാതീ ജാസു കൃപാ
നഹിം കൃപാം അഘാതീ
രാമ സുസ്വാമി കസേവക മോസോ നിജ ദിസി
ദേഖി ദയാനിധി പോസോ.

സോ സബ ഭാതീ=ആ ഭഗവാൻ എല്ലാ വിധത്തിലും, മോരി
സുധാരിഹി=എന്റെ (രവന) സരളമാക്കാതിരിക്കയില്ല. ജാസു
കൃപാ=അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃപ, കൃപാം അഘാതീ നാഹിം=ദയ
പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതിൽ അലംഭാവിമില്ലാത്ത ഒന്നാണ്. സോ രാമം
ആ രാമൻ, സുസ്വാമി=നല്ലൊരജമാനനാണ്. മോസോ കസേ
വക=എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന് എന്തെപ്പോലെ കൊള്ളരുതാത്ത
ഒരു സേവകനും! നിജ ദിസി ദേഖി=സ്വസേവകനെന്നു കണ്ടു,
ദയാനിധി പോസോ=കാര്യഗുനിധിയായ അദ്ദേഹം എന്നെ
രക്ഷിക്കട്ടെ.

എന്റെ സംരംഭം എല്ലാ വിധത്തിലും: ആ ഭഗവാൻ നേരെ
യാക്കാതിരിക്കില്ല. ഇതുപോലൊരു ദയ ആർക്കുണ്ടു വേറെ? എല്ലാം
കൊണ്ടും ശ്രേഷ്ഠനായ യജമാനനാണദ്ദേഹം. ഞാനോ ഒന്നിനും
കൊള്ളാത്ത സേവകനും. (എന്തന്തരം!) എന്നാലും സ്വസേവക
നെന്നു പരിഗണിച്ച് അദ്ദേഹം എന്നെ രക്ഷിക്കട്ടെ. നല്ല യജ

മാനന്താർ സ്വസേവകന്മാർ കൊള്ളുരുത്താത്തവരായാലും അവരെ കൈവെടിയുന്നില്ല. അവരുടെ അപരാധങ്ങൾ യജമാനന്മാർ ക്ഷമിക്കുന്നു.

ലോകഹൃദം ബേദ സുസാഹിബ രീതീ ബിനയ സുനത
പഹിചാനത പ്രീതീ
ഗനീ ഗരീബ ഗ്രാമനര നാഗര പണ്ഡിത മൂഢ മലീന
ഉജാഗര.

സുകബി കുകബി നിജ മതി അനുഹാരി ഇപഹി
സരാഹത സബ നര നാരി
സാധു സുജാന സുശീല ഇപാലാ ഈസ അംസ ഭവ
പരമ കൃപാലാ.

ബിനയ സുനത=എല്ലാ സംഗതികളും നമുതാപൂർവ്വം കേട്ട്, പ്രീതി പഹിചാനത=പ്രീതി വിവേചിച്ചറിയുന്ന, സുസാഹിബ രീതീ=നല്ല യജമാനന്മാരുടെ രീതി, ലോകഹൃദം ബേദ=ലൗകികമായും വൈദികമായും പ്രകടമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഗനീ ഗരീബ=ധനികനും ദരിദ്രനും, ഗ്രാമ നര നാഗര=ഗ്രാമീണനും നാഗരികനും, പണ്ഡിത മൂഢ=പണ്ഡിതനും പാമരനും, മലീന ഉജാഗര=മലിനനും ഉജ്വലനും, സുകബി കുകബി=സൽകവിയും ദുഷ്കവിയും, നിജമതി അനുഹാരി=അവരവരുടെ ബുദ്ധിയെക്കാത്തവണ്ണം, സബ നര നാരി=എല്ലാ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും, ഇപഹി സരാഹത=രാജാവിനെ ശ്ലാഘിക്കുന്നു. ഇപാലാ സാധു=രാജാവകളേ വിശിഷ്ടനും, സുശീല സുജാന=സുശീലനും വിജ്ഞാനിയും, പരമ കൃപാലാ=ഏറ്റവും ദയാലുവും, ഈസ അംസ=ഈശ്വരാംശവുമാണ്.

വേദങ്ങളിലും ശാസ്ത്രങ്ങളിലും നല്ല യജമാനന്മാരെപ്പറ്റി പ്രകീർത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവർ ഏതഭിപ്രായവും വിനയപൂർവ്വം കേൾക്കും. അഹ്റായവരിൽ സവിശേഷപ്രീതി പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. രാജാവിനെ ധനികനും ദരിദ്രനും പണ്ഡിതന്മാരും പാമ

രന്മാരും മലിനരും ഉജ്വലരും സൽകവികളും ഭൃഷ്ടവികളും എന്നു വേണ്ട എല്ലാ സ്രീപുരുഷന്മാരും പ്രശംസിക്കുന്നു. കാരണം, രാജാവു വിശിഷ്ടനും സദ്ഗുണസമ്പന്നനും വിജ്ഞാനിയും ഏറ്റവും ദയാലുവും ഈശ്വരാംശസംഭൃതനാകുന്നു.

“ഇന്ദ്രാൽ പ്രഭുത്വം ജപലനാൽ പ്രതാപം ക്രോധോ യമാൽ

വൈശ്രവണാച്ച വിത്തം

പരാക്രമം രാമജനാർദ്ദനാഭ്യോമാദായരാജന്തഃ ക്രിയതേ ശരീരം.”

അതായത് ഇന്ദ്രദേവനിൽനിന്നു പ്രഭുത്വത്തേയും അഗ്നിദേവനിൽനിന്നു പ്രതാപത്തേയും ധർമ്മരാജാവിൽനിന്നു ക്രോധത്തേയും വൈശ്രവണനിൽനിന്നു വിത്തത്തേയും രാമജനാർദ്ദനന്മാരിൽനിന്നു പരാക്രമത്തേയും എടുത്താണ് രാജാവിന്റെ ശരീരം ഉരുപ്പിടിപ്പിക്കുന്നത്.

സുനി സനമാനഹിം സബഹി സുബാനീ ഭനിതി

ഭഗതി നതി ഗതി പഹിചാനീ

യഹ പ്രാകൃത മഹിപാല സുഭാജു ജ്ഞാനസിരോമനി

കോസലരാജു.

രീഡത രാമസനേഹ നിസോതേം കോ ജഗ മന്ദ

മലിന മതി മോതേം.

സുനി ഭനിതി ഭഗതി=പൈതൃ കേട്ടം കവിത, ഭക്തി, നതി ഗതി=നമസ്കാരം, സ്ഥിതി ഇതെല്ലാം, പഹിചാനീ സുബാനീ=വിവേചിച്ചറിഞ്ഞും, സാധാരണ രാജാക്കന്മാർ നല്ല വാക്കുകളാൽ, സബഹി സനമാനഹിം=എല്ലാവരേയും സമ്മാനിക്കുന്നു. യഹ പ്രാകൃത മഹിപാല സുഭാജു=ഇതൊക്കെ പ്രാകൃതന്മാരായ രാജാക്കന്മാരുടെ സ്വഭാവമാണ്. കോസലരാജു=കോസലരാജാവിന്റെ സ്ഥിതിയോ? അദ്ദേഹം, ജ്ഞാനസിരോമനി=ജ്ഞാനശിരോമണിയാണ്. രാമ നിസോതേം=രാമൻ പവിത്രമായ, സനേഹ രീഡത=സ്നേഹത്താൽ പ്രസന്നനാണ്. മോതേം=എന്നേക്കാൾ,

മന്ദ മലിനമതി=മന്ദനം മലിനചിത്തനുമായി, ജഗ കോ=ലോകത്തിൽ ആരാണുള്ളത്?

പ്രശംസകൾ കേട്ടു കവിത ഭക്തി തുടങ്ങിയ ഉപാധികളെ വിവേചിച്ചറിഞ്ഞും എല്ലാവർക്കും രാജാവു നല്ല വാക്കുകൾകൊണ്ട് ബഹുമതിയുപേക്ഷണം. ഇതൊക്കെ സാധാരണക്കാരായ രാജാക്കന്മാരുടെ സമ്പ്രദായമാണ്. ആ സ്ഥിതിയ്ക്കു കോസലരാജാവിനെപ്പറ്റി എന്തുപറയാൻ? അദ്ദേഹം ഇത്താനശിരോമണിയും സ്നേഹത്താൽ പ്രസന്നനുമാണ്. ആവിധുള്ള അദ്ദേഹം എന്നിൽ അനാരോഗ്യം പ്രകടിപ്പിക്കുമെന്ന് ഉറപ്പിച്ചു എന്നേപ്പോലെ മന്ദനം മലിനബുദ്ധിയും ആയി ലോകത്തിൽ ആരാണുണ്ടായിരിക്കുക. [ചിലർ കവിതകൾവഴി രാജാവിനെ പ്രകീർത്തിക്കുന്നു; ചിലർ കാഴ്ചവൃത്തങ്ങൾ സമർപ്പിച്ചു ഭക്തി പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നു. വേറെ ചിലർ ഉദ്യോഗങ്ങളിലിരുന്നു രാജ്യകാര്യങ്ങൾ ക്ലേശിച്ചു രാജാവുമായുള്ള അധീനത പ്രകടമാക്കുന്നു. ചിലർ തങ്ങളുടെ ദയനീയാവസ്ഥകൾ അറിയിച്ചു രാജാവിന്റെ പെരുമ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു]

ദോ: സന്ദ സേവക കീ പ്രീതി രൂപി രഖിഹഹിം രാമ

കൃപാലു

ഉപല കിഷ്ണ ജലജാന ജേഹിം സമിവ സുമതി

കവി ഭാലു

ഹോഹം കഹാവത സബു കഹത രാമ സഹത

ഉപഹാസ

സാഹിബ സീതാനാഥ സോ സേവക തുലസീദാസ.

കൃപാലു രാമ=കൃപാലുവായ രാമൻ, സന്ദസേവക കീ പ്രീതിരൂപി=ഈ ശാന്തായ സേവകന്റെ നേരെ പ്രീതിയും താൽപര്യവും, രഖിഹഹിം=നിലനിൽക്കും, ജേഹിം ഉപല ജലജാന കിഷ്ണ=അദ്ദേഹം കല്പകൾകൊണ്ട് സേതു ഉണ്ടാക്കി, സുമതി കവി ഭാലു=ചതുരനായ കവികളേയും ഗുഹ്യങ്ങളേയും, സമിവ=മന്ത്രിമാരാക്കി, സബു കഹത=എല്ലാവരും പറയുന്നു, കഹാവത ഹോഹം=രാമകഥ

ശാനം ചെയ്യുന്നവനാണ് ഞാനെന്ന്, രാമ ഉപഹാസ സഹതം രാമൻ ഈ അധിക്ഷേപം സഹിക്കുന്നു, സീതാനാഥ സാഹിബം സീതാവല്ലഭൻ എജമാനൻ!, തുളസീദാസ സോ സേവകം=തുളസീദാസൻ സേവകനും!

ശ്രീരാമൻ കൃപാലുവാണ്. ഞാൻ ശാനായ സേവകനമാണ്. എന്നാൽകൂടിയും എനിക്കു വിശ്വാസമുണ്ട്. അദ്ദേഹം എന്നിൽ പ്രീതിയും താൽപര്യവും വെച്ചുപുലർത്തുമെന്ന്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ സമുദ്രത്തിൽ കല്ലുകൊണ്ട് സേതു ബന്ധിക്കുകയും സന്തരികളായ വാനരവർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട ചിലരെ അദ്ദേഹം മന്ത്രിമാരാക്കുകയും ചെയ്തു. ആ വാനരന്മാരുടെ കഥ ശ്രവിക്കുന്നതുതന്നെ മുക്തിദമെന്നു അദ്ദേഹം വരുത്തിത്തീർത്തു. രാമന്റെ ദാസനും രാമകഥാകൃത്തുമാണെന്നു എന്നെ പലരും പറയുന്നതുമുണ്ട്. സീതാവല്ലഭനായ ശ്രീരാമൻ എന്നേപ്പോലൊരു സേവകൻ! ഈ പരിഹാസം രാമൻ സഹിക്കേണ്ടവനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനും എനിക്കും തമ്മിൽ അന്തരം കുറച്ചൊന്നുമല്ല. എന്നിട്ടും അദ്ദേഹം പരിഹാസം സഹിക്കുന്നു. നികൃഷ്ടവസ്തുക്കളിൽപോലും ദിവ്യത കാണുന്ന രാമൻ എന്നിൽ വിമുഖനാകുമെന്നു ഞാനെങ്ങനെ വിശ്വസിക്കും!

ചന്ദ്ര: അതി ബന്ധി റിഡാതു ഖോരീ സുനി
അഘ നരകഹും നാക സകോരീ
സമുത്ഥി സഹമ മോഹി അപഡര അപനേം
സോ സുധി രാമ കീൻഹി നഹിം സപനേം.

മോരി അതി ബന്ധി റിഡാതു ഖോരീ=എന്റെ വളരെയധികമുള്ള ഭൃശ്ശാഢ്യവും ദോഷവും, അഘ സുനി=പാപവും കേട്, നരകഹും നാക സകോരീ=നരകവും ലജ്ജിക്കും, സമുത്ഥി മോഹി=ഇതറിഞ്ഞു എനിക്കു, അപനേ അപഡര സഹമ=സ്വയം ഭയമുണ്ടാകുന്നുണ്ട്, രാമ സപനേം=ശ്രീരാമൻ സ്വപ്നേപി, സോ=ആപാപങ്ങൾ, സുധി നഹിം കീൻഹി=ഗണിക്കുകയുണ്ടായില്ല.

എന്നിക്കറിയാം എന്റെ ശാഠ്യവും ദോഷവും വളരെ ഏറെയാണെന്നും. എന്റെ പാപങ്ങളറിഞ്ഞു നരകവും ലജ്ജിച്ചിട്ടുണ്ടാവും. എന്റെ ദോഷങ്ങളാണ് എന്നെ ഭയപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. പക്ഷെ എന്റെ ദോഷം ഭഗവാൻ കണക്കിലെടുത്തിട്ടില്ല. എന്നെ ശ്രീരാമൻ സ്വപ്നേപി വെറുക്കുകയില്ല. പാപിയാണ് ഇയ്യള്ളവനെന്ന ബോധവും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടാകില്ല.

സുനി അവലോകി സുചിത ചഖ ചാഹീ ഭഗതി മോരി
മതി സ്വാമി സരാഹീ
കഹത നസാഇ ഹോഇ ഹിയം നീകീ രീത്യാത രാമ
ജാനി ജന ജീകീ.

സുനി അവലോകി=കേട്ടും കണ്ടും, മതി സുചിത ചഖ ചാഹീ=മാനസിക റുഷ്ടികളാൽ വീക്ഷിച്ചും, മോരി ഭഗതി സ്വാമി=എന്റെ ഭക്തി, ഭഗവാൻ, സരാഹീ കഹത=ശ്ലാഘിക്കയാണുണ്ടായത്, ഹിയം നീകീ നസാഇ=ഹൃദയം ശിഷ്യമായിരിക്കട്ടെ റുഷ്ടമായിരിക്കട്ടെ, രാമ ജന കീ ജീ=ശ്രീരാമൻ ഭക്തന്മാരുടെ അന്തർഗതം, ജാനി രീത്യാത ഹോഇ=അറിഞ്ഞു പ്രസന്നനായിത്തീരുന്നു.

സത്തുക്കളിൽനിന്നു കേട്ടും ശാസ്ത്രങ്ങൾ നോക്കിയും ഞാനെന്റെ മോഹനമാനസിക റുഷ്ടികളാൽ വീക്ഷിച്ചും മനസ്സിലാക്കുന്നതു ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ എന്റെ ഭക്തി ശ്ലാഘിക്കയാണ് ചെയ്യുന്നതെന്നാണ്. ഭക്തന്മാർ ശിഷ്യരോ വിശിഷ്ടരോ ആയിരിക്കട്ടെ, രാമൻ അവരുടെ അന്തർഗ്ഗതം അറിഞ്ഞു പ്രസന്നനായിത്തീരുന്നു.

രഹതി ന പ്രഭ ചിത ചൂക കിന്ദുകീ കരത സുരതി
സയ ബാരഹിഷ്ഠ കീ
ജേഹിം അഘ ബധേഉ ബ്യാധ ജിമി ബാലീ ഹിരി
സുകണ്ഠ സോഇ കീൻഹി കചാലി.

പ്രഭചിത=ശ്രീരാമന്റെ ചിത്തത്തിൽ, കിന്ദുകീ ചൂക ന രഹതി=ഭക്തവിദ്വേഷം കുടികൊള്ളുന്നില്ല, ഹിഷ്ഠ കീ=നേരേമറിച്ച് അ

ദേഹം ഭക്തന്മാരുടെ ശുദ്ധഹൃദയത്തെ, സയബാര സുരതി കരത=
 നൂരിരട്ടിയായി പ്രിയപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു, ജേഹീം അഫ=ഏ
 തോരു പാപംനിമിത്തം രാമൻ, ജിമി ബ്യാഡ=വ്യാധൻ കണക്കു
 (മരംമറഞ്ഞുനിന്നു), ബാലീ ബഡേഉ=ബാലിയെ വധിച്ചു, ക
 ചാലീ=ദുരാചാരിയായ, സുകണ്ഠ=സുഗ്രീവനും, ഫിരി സോജ
 കീൻഫി=ബാലിയെപ്പോലെതന്നെ പാപം ചെയ്തവനാണ്.

ഭക്തൻ എന്തു തെറ്റുചെയ്താലും അതിനെക്കുറിച്ചുള്ള വിദ്വേ
 ഷബുദ്ധി ഭഗവാന്റെ ഹൃദയത്തിലുണ്ടാകുന്നില്ല. പാപിയായ
 ബാലിയെ രാമൻ ഒരു വേടൻകണക്കു മരംമറഞ്ഞുനിന്നു നിശ്ച
 ഫിച്ചു. ആ ബാലിയെപ്പോലെതന്നെ പാപിയും ദുരാചാരിയുമാ
 യിരുന്നു സുഗ്രീവൻ എന്നിട്ടും ആ സുഗ്രീവനെ രാമൻ വിദ്വേ
 ഷഗണനകൂടാതെ കൈക്കൊള്ളുകയാണുണ്ടായത്. കാരണം, സു
 ഗ്രീവൻ ഭഗവദ്ഭക്തനാണ്. അതിനാൽ അവന്റെ പാപം ഭഗ
 വാൻ മറന്നു. ബാലി, ഭക്തനായിരുന്നില്ല. അതിനാൽ അവനെ
 അദ്വേഹം വധിച്ചു. താരയെ പരിഗ്രഹിച്ച സുഗ്രീവൻ പാപി
 യാണ്. എന്നിട്ടും ഭക്തവാത്സല്യത്തിന്റെ പേരിൽ ഭഗവാൻ
 അവനു മാപ്പുകൊടുത്തു. ബാലിയെ മരംമറഞ്ഞുനിന്നു നിശ്ചിത
 തന്നെ ഭക്തനായ സുഗ്രീവനെ രക്ഷിക്കാനുള്ള വ്യഗ്രതകൊണ്ടല്ലേ?

“സ്വപാദമൂലം ഭജതഃ പ്രിയസ്യ തൃഷ്ണാനുഭാവസ്യ
 ഹരിഃപരേശഃ

വികർണ്യച്ഛോൽപതിതം കഥഞ്ചിൽ ധൃനോതി സർവ്വം
 ഹൃദിസന്നിവിഷ്ടഃ”

(എന്തുപാപം ചെയ്തവനായാലും തന്നെ അദ്വേഹം പ്രാപിച്ചവനും
 നിരവലംബനുമായ ഭക്തന്റെ കാര്യത്തിൽ ഭഗവാൻ എല്ലാം
 മറന്നു അവനെ രക്ഷിക്കുന്നു).

സോജ കരതുതി ബിഭീഷണ കേരി സപനേഹം സോ
 ന രാമ ഹീയം ഹേരീ
 തേ ഭരതഹി ഭോടത സനമാനേ രാജസഭാം രഘുബീര
 ബഖാനേ.

ബിഭീഷണ സോള കരതൂതി കേരി=വിഭീഷണനും അതേ പ്രവൃത്തി തന്നെ ചെയ്തവനാണു്, സോ രാമ ഹിയം=ആ വസ്തുത രാമൻ ഹൃദയത്തിൽ, സപനേഹം ന ഹേരീ=സ്വപ്നേപി ക്ഷേപകയുണ്ടായില്ല, ഭരതഹി ഭേദത തേ=ഭരതനുമായുള്ള സന്മേളനത്തിൽവെച്ചു്, രഘുബീര സനമാനേ=രാമൻ സമാദരിക്കുകയും, രാജസഭാം ബഖാനേ=രാജസഭസ്സിൽവെച്ചു കീർത്തിക്കുകയും ചെയ്തു.

ബാലിസുഗ്രീവന്മാരെപ്പോലെതന്നെ പരദാരപരിഗ്രഹം എന്ന പാപത്തിന്നു വിഭീഷണനും അഹ്നായിരുന്നു. എന്നാൽ ആ വസ്തുത രാമൻ സ്വപ്നത്തിൽപോലും സ്മരിച്ചില്ല. ലങ്കയിൽ നിന്നു സീതാസമേതനായി തിരിച്ചെഴുന്നള്ളിയ രാമൻ ഭരതനുമായി സന്മേളിച്ചപ്പോൾ വിഭീഷണനെ മാനിക്കുകയും രാജസഭസ്സിൽവെച്ചു കീർത്തിക്കുകയുംചെയ്തു. അതാണു് പറഞ്ഞതു ഭക്തന്മാരുടെ തെറ്റുകൾ ഭഗവാൻ പരിഗണിക്കയില്ലെന്നു്. [വിഭീഷണൻ മണ്ഡോദരിയെ പരിഗ്രഹിച്ചു കഥയാണിവിടെ കവി സൂചിപ്പിക്കുന്നതു്]

ദോ: പ്രഭു തരു തര കപി ഡാര പര തേ കിഷ്ട ആപ
സമാന

തുലസീ കഹ്ളം ന രാമസേ സാഹിബ സീലനിധാന

പ്രഭു തരുതര=ശ്രീരാമൻ വൃക്ഷമൂലത്തിൽ, ഡാര പരതേ കപി=കപികളോ വൃക്ഷക്കൊമ്പുകളിലും; അങ്ങനെയുള്ള അവരെ, ആപ സമാന കിഷ്ട=ഭഗവാൻ തനിക്കു തുല്യരായി കരുതി. തുലസീ കഹ്ളം=തുളസീദാസൻ പറയുന്നു, രാമസേ സീല നിധാന=ശ്രീരാമനേക്കാൾ സുശീലനായൊരു, സാഹിബ ന=യജമാനൻ ഇല്ലെന്നു്.

ശ്രീരാമൻ മരച്ചോട്ടിൽ കഴിഞ്ഞുകൂട്ടുമ്പോൾ കപികൾ ആ മരത്തിന്റെ ശാഖോപശാഖകളിൽ—രാമനേക്കാൾ വളരെയേറെ മുകളിൽ—കഴിഞ്ഞുകൂടി. എന്നിട്ടും അവരുടെ ആ പ്രവൃത്തി മറന്നു് അദ്ദേഹം അവരെ ആത്മതുല്യം കരുതി. തുളസീദാസൻ പറ

യുനു ഇതുപോലെ സുശീലനിധിയായി മറെറാരു പ്രള ഇല്ല എ
 ന്നും. സ്വഭക്തന്മാരുടെ ഏതവിവേകത്തേയും പൊരുന്നതിൽ
 രാമൻ മറെറാരുടേയും പിന്നണിയിലല്ല. ഇതുപോലെ ഭക്തവാത്സ
 ല്യം മറക്കാണുള്ളത്.

രാമ നീകാളും രാവരീ ഹൈ സബഹീ കോ നീക
 ജം യഹ സാംചീ ഹൈ സദാ തേ നീകോ തുലസീക.
 ഏഹി ബിധി നിജഗുണഭോഷ കഹി സബഹി
 ബഹുരി സിര നാഇ
 ബരനളം രഘുബര ബിസദ ജസു സുനി കലി
 കലുഷ നസാഇ.

രാമ=അല്ലയോ രാമ, രാവരീ നീകാളും=അവിടുത്തെ ഉത്തമോ
 ത്തമത്വം, സബഹീ കോ നീക=സകലർക്കും നേട്ടമാണ്. ജം
 യഹ സാംചീ ഹൈ തേ=ഇതു യഥാർത്ഥമാണെങ്കിൽ, തുലസീക
 സദാ നീകോ ഹൈ=തുളസിക്കും സദാ അതു നേട്ടമായിരിക്കുമ
 ല്ലോ. ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരം, നിജഗുണ ഭോഷ കഹി=തന്റെ
 യോഗ്യതയും അയോഗ്യതയും പ്രകടമാക്കി, ബഹുരി സബഹി
 സിര നാഇ=വീണ്ടും എല്ലാവരേയും കമ്പിട്ട്, രഘുബര ബിസദ
 ജസു=ശ്രീരാമന്റെ വിപുലകീർത്തി, ബരനളം=ഞാൻ ആഖ്യാനം
 ചെയ്യുന്നു. സുനി കലികലുഷ=അതു കേട്ടാൽ കലിമാലിന്യം,
 നസാഇ=നശിക്കും.

ഹേ പ്രഭോ, സമ്പൂർണ്ണമായ അവിടുന്ന് ഏതൊരാൾക്കും
 നേട്ടമാണ്. ഇതൊരു പരമാർത്ഥമാണെങ്കിൽ അങ്ങയുടെ ആ ഉത്ത
 മോത്തമത്വം തുളസിക്കു മാത്രം ലാഭകരമാകാതിരിക്കയില്ലല്ലോ.
 ഞാനെന്റെ യോഗ്യതയും അയോഗ്യതയും പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു.
 ഇതാ ഒരിക്കൽക്കൂടി എല്ലാവരേയും വന്ദിച്ചുകൊണ്ടു ഭഗവാന്റെ
 വിസ്തൃതകീർത്തി വർദ്ധിപ്പിക്കാനാർഭിക്കുന്നു. ഈ പരിപാവനകഥ
 കേൾക്കുന്നതിനാൽത്തന്നെ ശ്രോതാക്കളുടെ കലികാലപാപം നി
 ശ്ലേഷം നശിക്കും.

കഥാമാഹാത്മ്യം

ച: ജാഗ്രബലിക ജോ കഥാ സുഹാതു ഭരദാജ
 മുനിബരഹിം സുനാതു
 കഹിഹളം സോതു സംബാദ ബഖാനീ സുനാതു
 സകല സജ്ജന സുഖ മാഹീ.

ജാഗ്രബലിക=യാജ്ഞവൽക്യൻ, ജോ സുഹാതു കഥാ=യാതൊരു സന്ദർഭം, ഭരദാജ മുനിബരഹി=ഭരദാജമുനീശ്വരനെ, സുനാതു=കേൾപ്പിച്ചുവോ, സോതു സംബാദ=ആ (സംവാദരൂപമായ) കഥയാണ്, ബഖാനീ കഹിഹളം=വിസ്തരിച്ചു ഞാൻ പ്രതിപാദിക്കുന്നത്. സകല സജ്ജന=എല്ലാ നല്ല ജനങ്ങളും, സുഖമാഹീ സുനാതു=ആനന്ദാനന്ദിതയോടെ കേൾക്കട്ടെ.

എന്തൊരു മനോഹര ചരിതം യാജ്ഞവൽക്യൻ ഭരദാജമഹർഷിയെ കേൾപ്പിച്ചുവോ സംവാദരൂപമായ ആ കഥയാണ് ഞാൻ ആഖ്യാനം ചെയ്യുന്നത്. ശിഷ്യന്മാർ സസുഖം കേൾക്കട്ടെ.

സംഭൂ കീൻഹ യഹ ചരിത സുഹാവാ ബഹുരി കൃപാ
 കരി ഉമഹിം സുനാവാ
 സോതു സിഖ കാഗഭസുണ്ഡിഹി ദീൻഹാ രാമ ഭഗത
 അധികാരി ചീൻഹാ.

യഹ സുഹാവാ ചരിതം=ഈ ശോഭനകഥ, സംഭൂ കീൻഹ=ശിവാൻ രചിച്ചു, ബഹുരി കൃപാ കരി=പിന്നീടതു സദയം, ഉമഹി സുനാവാ=ശ്രീപാദ്യത്തിനെ കേൾപ്പിച്ചു, സോതു സിഖ=അതു ശിവാൻ, രാമ ഭഗതി അധികാരി=രാമഭക്തനും അധികാരിയും എന്ന, ചീൻഹാ=ഗ്രഹിച്ചു, കാകഭസുണ്ഡിഹി=കാകഭസുണ്ഡിക്കു, ദീൻഹാ=കൊടുത്തു.

ശിവാനാണ് ആദ്യമായി രാമചരിതം രചിച്ചതും സദയം ശ്രീപാദ്യതീദേവിയെ കേൾപ്പിച്ചതും. പിന്നീടദ്ദേഹം ആ കഥ

ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്തു കാകട്ടുസുണ്ഡിക്കാണു്. രാമഭക്തനും അധികാരിയുമാണു് ആ പക്ഷിശ്രേഷ്ഠനെന്നു ശിവന്നറിയാനിടയായിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടാണദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ ചെയ്തതും. ഭക്തനാഭം അധികാരികളെല്ലാത്തവർക്കു രാമകഥ ഉപദേശാർഹമല്ലെന്നൊരു സൂചനയും ഇതിലുണ്ടു്. മാത്രമല്ല, ഭക്തരാണെങ്കിൽ ഏതു നികൃഷ്ടവംശത്തിൽ ജനിച്ചവർക്കും രാമകഥോപദേശത്തിന്നു് അധികാരമുണ്ടെന്നും സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. [ഏഴാമത്തെ സോപാനത്തിൽ കഥ കേൾക്കാൻ അധികാരികളെല്ലാത്തവരാണെല്ലാമെന്നു വിസ്തരിച്ചിട്ടുണ്ടു്.]

തേഹി സന ജാഗബലിക പുനി പാവാ തിൻഹ
 പുനി ഭേദാജ പ്രതി ഗാവാ
 തേ ശ്രോതാ ബക്താ സമസീലാ സവാദരസീ
 ജാനഹിം ഹരി ലീലാ.

തേഹി സന പുനി=കാകട്ടുസുണ്ഡിയിൽനിന്നു പിന്നീടു, ജാഗബലിക പാവാ=യാജ്ഞാൽക്യൻ ഗ്രഹിച്ചു. തിൻഹ പുനി=അദ്ദേഹം പിന്നീടു, ഭേദാജ പ്രതി ഗാവാ=ഭേദാജനെ കേൾപ്പിച്ചു. തേ ശ്രോതാ ബക്താ=ആ ശ്രോതാവും വക്താവും, സമസീലാ=തുല്യസ്വഭാവികളും, സവാദരസീ=സർവ്വദർശികളും, ഹരി ലീലാ ജാനഹിം=ഭഗവാല്ലീലകൾ അറിഞ്ഞവരുമായിരുന്നു.

കാകട്ടുസുണ്ഡിയിൽനിന്നാണു് ഈ കഥ യാജ്ഞാൽക്യമഹാഷിക്ഷം അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നു ഭേദാജമഹാഷിക്ഷം ലഭിച്ചതു്. രണ്ടുപേരും ഒരേ തരത്തിലുള്ള സ്വഭാവത്തോടുകൂടിയവരും സർവ്വദർശികളും ഭഗവാന്റെ ലീലകൾ ഗ്രഹിച്ചവരുമായിരുന്നു.

ജാനഹിം തീനി കാല നിജഗ്യാനാ കരതല ഗത ആമ-
 ലക സമാനാ
 ഔരള ജേ ഹരിഭഗത സുജാനാ കഹഹിം സുനഹിം
 സമുത്സഹിം ബിധി നാനാ.

നിജ ഗ്യാനം=സ്വജ്ഞാനത്താൽ അവാർ, കരതലഗത ആമലക
 സമാനം=കരതലാമലകംപോലെ, തീനി കാല ജാനഹിം=മൂന്നു
 കാലവും അറിഞ്ഞിരുന്നു, ജേ സുജാനാ അമര രാമഭക്തനായോ
 തൊരു ജ്ഞാനികളായ മറ്റു രാമഭക്തന്മാരും ഈ കഥ, നാനാ
 ബിധി=പലവിധത്തിലും. കഹഹിം=പാരായണം ചെയ്തതും, സു
 നഹിം=ശ്രവിക്കുകയും, സമുദ്ധഹിം=ഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

സ്വജ്ഞാനത്താൽ ആ യാജ്ഞാൽക്യനും ഭരദവാജനും കരത
 ലാമലകംപോലെ ഭൂതവർത്തമാന ഭാവികാലങ്ങൾ അറിഞ്ഞവരാ
 ണ്. ജ്ഞാനികളായ മറ്റു രാമഭക്തന്മാരും ഈ പാവനകഥ പല
 വിധത്തിലും വായിക്കുകയും കേൾക്കുകയും അതിലെ ഉള്ളടക്കം
 മനസ്സിൽ ഉറപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ദോ: മൈം പുനി നിജ ഗുര സന സുനി കഥാ സോ

സുകരഭേത

സമുദ്ധി നഹിം തസി ബാലപന തബ അതി

രഹേളം അചേത.

സോ കഥാ=ആ കഥ, മൈം പുനി=ഞാൻ പിന്നീട്, സുകര
 ഭേത=സുകരക്ഷേത്രത്തിൽ വസിക്കുന്ന, നിജ ഗുര സന=സ്വഗുരു
 വിൽനിന്നു, സുനി=കേട്ടു. അതി അചേതര ഹേളം=ഏറ്റവും അ
 ചേതമായിരുന്ന, ബാലപന തസി=ബാല്യമായിരുന്നതുകൊണ്ട്,
 തബ ന സമുദ്ധി=അക്കാലത്തു എന്നിങ്ങനെ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴി
 ഞ്ഞില്ല.

സുകരക്ഷേത്രത്തിൽ വസിക്കുന്ന എന്റെ ഗുരുവിൽനിന്നു
 ഞാൻ ആ കഥ ബാല്യകാലത്തുതന്നെ കേൾക്കുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്.
 എന്നാൽ എന്റെ ബുദ്ധി അചേതനമായിരുന്ന ആ ദശയിൽ എ
 നിയ്ക്കു വേണ്ടപോലെ മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിച്ചില്ല. [സുകര
 ക്ഷേത്രമെന്നാൽ വാരാഹക്ഷേത്രമെന്നർത്ഥം. ആ പേരിൽ അയോ
 ധ്യയിൽനിന്നു വളരെയകലെയല്ലാതെ സരയ്ക്കു നദിയുടെ തീർ
 ത്തിൽ വാരാഹക്ഷേത്രം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. അവിടെയായിരുന്നു
 ഗുരുക്കലവും]

ശ്രോതാ ബകതാ ഗ്യാനനിധി കഥാ രാമ കൈശുഡ
കിമി സമുദ്ധയം മൈം ജീവ ജഡ കലിമല ഗ്രസിത
ബിമുഡ.

രാമ കൈ ശുഡ കഥാ=ശ്രീരാമന്റെ അത്ഭുതചരിതം, ബകതാ
ശ്രോതാ=പറയുന്നവരും കേൾക്കുന്നവരും, ഗ്യാന നിധി=ജ്ഞാന
സമ്പന്നരായിരിക്കണം, കലിമല ഗ്രസിത=കലികാലമാലിന്യങ്ങ
ളാൽ ഗ്രസ്തനും, ബിമുഡ=പാമരനും, ജഡ ജീവ മൈം=ജഡജീ
വിയുമായ ഇയ്യള്ളറൻ, കിമി സമുദ്ധയം=എങ്ങനെ ആ വിചിത്ര
കഥ ഗ്രഹിക്കാനാളാകും?

വിജ്ഞാനസമ്പന്നരായിരിക്കണം ശ്രീരാമന്റെ നിശുഡച
രിതം വണ്ണിക്കുന്നവരും അതു കേൾക്കുന്നവരും. വക്താവു ജ്ഞാന
സാഗരമായതുകൊണ്ടുമാത്രം പ്രഭോജനമില്ല. ശ്രോതാവും ജ്ഞാനി
യായിരിക്കണം. എന്നാൽ ശ്രോതാവായ എന്റെ സ്ഥിതി എ
ന്താണ്? എനിക്കില്ലാത്ത ഒരു ദോഷവും ഇല്ല. ഞാൻ തികച്ചും
പാമരൻ. ജഡജീവി, അത്തരത്തിലുള്ള ഒരുവൻ ആ അത്ഭുതകേട്ടു
ഗ്രഹിക്കുന്നതെങ്ങനെ?

ചു: തദപി കഹീ ഗുര ബാരഹിം ബാരാ സമുധി
പരീ കമു മതി അനുസാരാ
ബാഷാബല കരബി മൈം സോതു മോരോം
മന പ്രബോധ ജഹിം ഹോതു.

തദപി ബാരഹിം ബാരാ=എന്നിട്ടും ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു, ഗുര കഹീ=ഗുരു
ആകഥ പറഞ്ഞതന്നു, മതി അനുസാര കമു=എന്റെ ബുദ്ധിക്ക്
നസ്യതമായി കുറഞ്ഞതന്നു എന്റെ, സമുധി പരി=അറിവിൽ
പെട്ട്, മോരേ മന ജേഹി ഹോതു=എനിക്കു മനസ്സിലായത്
എന്തോ, സോതു മൈം ഭാഷാബല കരബി=അതു ഞാൻ ഭാഷാ
നിബലമാക്കി പ്രതിപാദിക്കാം.

ഞാൻ മന്ദബുദ്ധിയായിരുന്നു എങ്കിലും എന്റെ ഗുരു ആ
യാഥർത്ഥ്യം ഗ്രഹിച്ചു പിന്മാറാതെ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കല്ലാം ആ കഥ

എന്നെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. എന്റെ ബുദ്ധിയിൽ എന്തുപതി
ഞ്ഞോ ഞാനതു അവധഭാഷാനിബദ്ധമാക്കാൻ യത്നിക്കാം.

ജസ കമ്മു ബുധി ബിബേക ബല മേരോ തസ കഹി-
ഹളം ഹിയം ഹരി കേ പ്രേരോ
നിജ സന്ദേഹ മോഹ ഭ്രമ ഹരനീ കരളം കഥാ ഭവ
സരിതാ തരനീ.

മേരോ ജസ കമ്മു ബുധി ബിബേകബല=എനിക്കു സിദ്ധിച്ച അ
ല്പബുദ്ധിയും വിവേക, തസ=ശക്തിയും എത്രമാത്രമോ അതാധാര
മാക്കി, ഹരി കേ പ്രേരോ ഹിയം=ഭഗവാൻ പ്രേരിതമായ ഹൃദയം
കൊണ്ട്, കഹിഹളം=ഞാൻ രാമമ രചിക്കുന്നു, കരളം നിജ
കഥാ=ഞാൻ രചിക്കുന്ന ഈ കഥ, സന്ദേഹ മോഹ ഭ്രമഹരനീ=
സന്ദേഹത്തെയും മോഹത്തെയും ഭ്രമത്തെയും ഹരിക്കുന്നതും, ഭവസ
രിതാ തരനീ=ഭവസരിത്തിന്നു നുകയുമാണ്.

എനിക്കുള്ള അല്പമായ ബുദ്ധിയും വിവേചനാശക്തിയും പുര
സ്ക്കരിച്ച ഭഗവാൻ പ്രേരിതമായ മനസ്സുകൊണ്ട് ഞാൻ രാമകഥ
രചിക്കുന്നു. ഞാൻ രചിക്കുന്ന ഈ കഥയ്ക്കുള്ള വിശേഷം അതു ജന
ങ്ങളുടെ സന്ദേഹമോഹഭ്രമങ്ങളെ നശിപ്പിക്കാൻ പോരുന്നതാ
ണെന്നും സംസാരബന്ധം അററുപോകാൻ മതിയായ ഉപാധിയാ
ണെന്നും ഉള്ളതത്രെ. ഭഗവാൻ കഥയുടെ ആന്തരോദ്ദേശ്യവും ഇതൊ
ക്കെത്തന്നെയാണല്ലോ.

ബുധ ബിശ്രാമ സകല ജന രഞ്ജനി രാമ കഥാ കലി-
കല്പി ബിഭഞ്ജിനി
രാമകഥാ കലി പന്നാഗ ഭരനീ പുനി ബിബേക പാവക
കളം അരനീ.

രാമകഥാ=ശ്രീരാമചരിതം, ബുധ ബിശ്രാമ=ജ്ഞാനികൾക്കു വി
ശ്രമപ്രദവും, സകല ജന രഞ്ജിനി=ഭക്തജനങ്ങൾക്കെല്ലാം ഹൃദ
യാവർജ്ജകവും ആണ്, പുനി രാമകഥാ=മാതൃമല്ല, ശ്രീരാമചരി

തം, കലി പന്നഗഭരനീ=കലികാലമാകുന്ന പാമ്പിനു മയൂരവും, ബിബേക പാവക കളം=വിവേകമാകുന്ന അഗ്നിയും, അരനീ=അരണിയുമാണ്.

ശ്രീരാമചരിതം പണ്ഡിതനാകു വിശ്രമപ്രദമാണ്. ഭക്തജനങ്ങളുടെ മനസ്സിനെ ആഹ്ലാദിപ്പിക്കുന്നതുമാണതു്. മാത്രമോ, ആ പാവനചരിതം കലികാലദോഷങ്ങളെ, പാമ്പിനെ മയിൽ എങ്ങനെയോ അങ്ങനെ, നശിപ്പിക്കുന്നു. വിവേകദോഹദവുമാണതു്. രാമായണപാരായണംകൊണ്ട് വിവേകമുണ്ടാകുന്നു എന്നു സാരം. ജ്ഞാനികൾക്കും ഭക്തനാകും വിവേകഹീനർക്കും ഒന്നു പോലെ പറയുന്നതാണ് ശ്രീരാമചരിതം.

രാമകഥാ കലി കാമദ ഗാതു സുജന സഞ്ജീവനി മൂരി
സുഹാതു
സോതു ബസുധാതല സുധാ തരംഗിനീ ഭയ ഭഞ്ജനി
ഭ്രമ ഭേക ഭുജംഗിനി.

കലി രാമകഥാ=കലിയുഗത്തിൽ രാമചരിതം; കാമദ ഗാതു=കാമധേനുവാണു്, സുജന സുഹാതു സഞ്ജീവനി മൂരി=ജ്ഞാനികൾക്കു സുന്ദരമായ സഞ്ജീവനി മൂലികയാണു്, സോതു ബസുധാതല=അതു ഭ്രമിയു്, സുധാ തരംഗനി=പീയൂഷനദിയാണു്, ഭയ ഭഞ്ജനി=ഭയഭഞ്ജകമാണു്, ഭ്രമ ഭേക ഭുജംഗനി=ഭ്രമങ്ങളാകുന്ന തവളകൾക്കു നാഗിനികളുമാകുന്നു. -

കലിയുഗത്തിലുള്ളവകൾ രാമായണം സർവാഭീഷ്ടങ്ങളും നൽകുന്ന കാമധേനുവാണു്; ജ്ഞാനികൾക്കു അന്നപമവീര്യമുൾക്കൊള്ളുന്ന സഞ്ജീവനീമൂലികയാണു്; ഭൂതലവാസികൾക്കു അമൃതനദിയും, എല്ലാത്തരം ഭയത്തേയും ശമിപ്പിക്കുന്ന ശക്തിയുമാണു്; ഭ്രമമാകുന്ന തവളയ്ക്കു അതു നാഗിനിയുമാകുന്നു.

അസുര സേന സമ നരക നികന്ദിനി സാധു ബിബു-
ധകല ഹിത ഗരിനന്ദിനി

സന്ത സമാജ പയോധി രമാസീ ബിസ്വ ഭാര ഭര
അചല മമാ സി.

അസുര സേന സമ=അസുരസേനയെ (ഒറ്റ നശിപ്പിച്ചു) ചോ
ലെ, നരക നികന്ദിനി=നരകത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതാണ് (രാമക
ഥ), സാധു ബിബുധ കല ഹിത=ശിഷ്ടനാഥം പണ്ഡിതനാഥമാ
യ ജനങ്ങൾക്കു ഹിതപ്രദയായ, ഗിരിനന്ദിനി=പാവ്വതിയാണ്
(രാമകഥ), സന്ത സമാജ പയോധി=സത്തുക്കളാകുന്ന ക്ഷീരസാഗ
രത്തിനു (രാമകഥ), രമാസീ=മഹാലക്ഷ്മിക്കു തുല്യമാണ്, ബിസ്വ
ഭാരഭര=വിശ്വപത്തിന്റെ ഭാരം വഹിക്കുന്ന, അചല മമാസീ=
നിശ്ചലയായ ഭൂമിക്കു സമാനവുമാണ് അതു്.

ഒറ്റാദേവി എങ്ങനെ അസുരസൈന്യത്തെ നശിപ്പിച്ചുവോ,
അപ്രകാരം നരകത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നു ശ്രീരാമചരിതം; ശിഷ്ടനാ
ഥം ബുധനാഥമായവർക്കു വംശഹിതമുള്ള പാവ്വതിയാണതു്;
സത്തുക്കളാകുന്ന പാൽക്കടലിനു മഹാലക്ഷ്മിയാണ് രാമകഥ.
വിശ്വപത്തിന്റെ ഭാരം വഹിക്കുന്ന അചലയായ ഭൂമിയിൽ തുല്യ
വുമാണതു്.

ജമ ഗന മുഹ മസി ജഗ ജമുനാ സീ ജീവന മുക്തി
ഹേതു ജന കാസീ
രാമഹി പ്രിയ പാവനി തുലസീ സീ തുലസിദാസ
ഹിത ഹിയം ഹുലസീ സീ.

ജമ ഗന മുഹ മസി=യമദൂതന്മാരുടെ മുഖത്തു കാളിമയുണ്ടാക്കുന്ന,
ജഗ ജമുനാ സീ=ഭൂമിയിലെ യമുനാനദിക്കു തുല്യമാണ് (രാമകഥ),
ജീവന മുക്തി ഹേതു=ജീവൻ മുക്തി നൽകുന്ന, കാസീ ജന=കാ
ശിക്കു തുല്യവുമാണതു്, രാമഹിം തുലസീ സീ=ശ്രീരാമനെ തുല്യ
നിക്കെന്ന വിധം, പ്രിയ പാവനി=പ്രിയപ്പെട്ടതാണ് പവിത്രമാ
യ (രാമകഥ), ഹുലസീ ഹിയം സീ=ഹുലസിയുടെ ഹൃദയത്തിനു
തുല്യം, തുലസിദാസ ഹിത=തുല്യനിക്കു തുല്യമാണ് (രാമകഥ).

യമദൂതന്മാരുടെ മുഖത്തു കാളിമയുണ്ടാക്കുന്ന പൂർണ്ണപിയിലെ യമനാഭ തുല്യമാണ് രാമകഥ. യമന്റെ സഹോദരിയാണ് യമന. യമദപിതൃ എന്ന ശുഭദിനത്തിൽ യമന സഹോദരനോടിങ്ങനെ ഒരു വരം യാചിച്ചു. 'എന്നിൽ സ്നാനം ചെയ്യുന്നവരെ അങ്ങും ദൂതന്മാരും സ്വീകരിക്കാൻ പാടില്ലെന്നു.' യമൻ അങ്ങനെയാകട്ടെ എന്നു അനുവദിക്കുകയും ചെയ്തു. അതുകൊണ്ടാണ് യമദൂതരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം യമനാനദിയായി രാമകഥ കവി എടുത്തു കാട്ടുന്നത്. രാമകഥ വായിക്കുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർക്ക് അന്തഃകേന്ദ്രങ്ങളുടെ ശല്യത്തിന്നവകാശമില്ലെന്നു സാരം. ജീവനുക്തിക്കു ഹേതുവായ കാശിയാണ് രാമകഥ. കാശിയിൽ വെച്ചു ചരമമടയുന്നവർക്കു മുക്തി ലഭിക്കുന്നതുപോലെ രാമചരിതവും മോക്ഷപ്രദമാകുന്നു. ഭഗവാൻ തുളസീയോടെന്നവിധം പ്രിയകരമാണു പവിത്രമായ രാമകഥ. തുളസീദാസന്റെ മാതാവിന്റെ ഹൃദയത്തിന്നു തുല്യം തുളസീദാസനു ഹിതമരുളുന്നതാണ് രാമകഥ. അമ്മമാർ മക്കളുടെ ഹിതം സർപ്പാത്തനാ ദീക്ഷിക്കുന്നവരാണല്ലോ. അതുപോലെയാണ് രാമകഥയുടെയും സ്ഥിതി എന്നർത്ഥം.

സിഖ പ്രിയ മേകല സൈലസുതാ സീ സകല സിദ്ധി
സുഖ സംപതി രാസീ
സദഗുണ സുര ഗുണ അംബ അദിതി സീ രഘുബര
ഭഗതി പ്രേമ പരിമിതി സീ.

സകല സിദ്ധി=സമസ്തസിദ്ധികളുടേയും, സുഖ.സംപതി രാസീ=സുഖൈശ്വര്യങ്ങളുടേയും സമൃദ്ധമാണ്, മേകല സൈല സുതാ സീ=പവ്വതനന്ദിനിയായ നന്ദിപോലെയാകുന്നു, സിഖ=ശിഖന്നു രാമകഥ. സദഗുണ സുരഗുണ=സദ്ഗുണങ്ങളാകുന്ന സുരഗണത്തിന്, അംബ അദിതി സീ=മാതാവായ അദിതിപോലെയാണ്, രഘുബര ഭഗതി പ്രേമ=ശ്രീരാമഭക്തി പ്രേമങ്ങളുടെ, പരിമിതി സീ=പരിമിതിപോലെയുമാണ് അതു്.

സമസ്തസിദ്ധികൾക്കും സർവ്വസുഖൈശ്വര്യങ്ങൾക്കും നിദാനമാണ് രാമചരിതം. പാപ്യതകുമാരിയായ നന്ദി ശിവനാണ് എത്രമാത്രം പ്രിയപ്പെട്ടവളോ അത്രമാത്രം പ്രിയപ്പെട്ടതാണ് ഈ ചരിതം. (നന്ദിനാദിയിലാണല്ലോ പ്രശസ്ത ശിവലിംഗങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നത്.) സദഗുണങ്ങളാകുന്ന ദേവനാക്ഷ മാതാവായ അദിതി പോലെയാണ് രാമചരിതം. ശ്രീരാമനോടുള്ള ഭക്തിയുടേയും പ്രേമത്തിന്റേയും പരിമിതിപോലുള്ള ഒന്നാണ് രാമചരിതം. രാമായണകഥ ഭക്തിപ്രേമങ്ങളെ സംവാല്പിപ്പിക്കുന്നു എന്നു സാരം. (നന്ദിയിലെ ശിവലിംഗം കൊണ്ടുവന്നു പ്രതിഷ്ഠിച്ചു പൂജിക്കുന്നത് കൊണ്ടു വേഗത്തിൽ സർവ്വസിദ്ധികളും സമസ്തസുഖങ്ങളും സമ്പത്തും കൈവരുമെന്നുകൂടി കവി സൂചിപ്പിക്കുന്നു)

ദോ: രാമ കഥാ മന്ദാകിനീ ചിത്രകൂട ചിത ചാരു
തുലസീ സുഭഗ സന്ദേഹ ബന സിയ രാഘബീര
ബിഹാര.

തുലസീ=ഹേ തുളസീദാസ, രാമകഥാ മന്ദാകിനീ=ശ്രീരാമകഥ സ്വർഗ്ഗംഗയും, ചാരുചരിതം=നിർമ്മലചിത്തം, സുഭഗ സന്ദേഹ ബന=സുഭഗസ്സേഹവനവും, സിയ രാഘബര ബിഹാരം=സീതാ രാമവിഹാരവുമായ, ചിത്രകൂടം=ചിത്രകൂടമാണ് രാമകഥ.

ശ്രീരാമചരിതം മന്ദാകിനിയാണ്. പവിത്രഹൃദയനാക്ക് സീതാരാമവിഹാരവും സുന്ദരഭക്തിവനവുമായ ചിത്രകൂടമാണ് രാമകഥ. ചിത്രകൂടത്തിന്റെ പാദങ്ങളെ തഴുകിക്കൊണ്ട് ഗംഗാ നദി പ്രവഹിക്കുന്നു. ചിത്രകൂടത്തിൽ സീതാരാമന്മാർ വിഹരിക്കുന്നു. ആരുടെ ഹൃദയത്തിൽ രാമകഥാസ്മരണവും, രാമചരിതത്തിൽ നിഷ്ഠപടഭക്തിയും ഉണ്ടാകുന്നു. അവിടെ സീതയും രാമനും അധിവസിക്കുന്നു എന്നു സൂചന.

ചാ: രാമചരിത ചിന്താമനി ചാരു സൗത സുമതി
തിയ സുഭഗ സിംഗാതു

ജഗ മംഗല ഗുണഗ്രാമ രാമകേ ദാനി മുക്തി ധന
ധരമ ധാമകേ.

രാമചരിത=ശ്രീരാമചരിതം, ചാരുചിന്താമണി=മനോഹരമായ ചിന്താമണിയും, സന്ത സുമതി തിയ=സജ്ജനങ്ങളുടെ സഹൃദയങ്ങളാകുന്ന സ്രീകൾക്കു, സുഭഗ സിംഗാരൂ=സൗഭാഗ്യപ്രദമായ ശൃംഗാരവും ആകുന്നു, രാമകേ ഗുണ ഗ്രാമ=ശ്രീരാമന്റെ ഗുണസമൂഹം, ജഗമംഗല=ലോകമംഗളത്തേയും, മുക്തി ധന ധരമ=മുക്തിയേയും ധനത്തേയും ധർമ്മത്തേയും, ധാമ കേ ദാനി=സ്വപ്നത്തേയും നല്കുന്നു.

ചിന്താമണിയുള്ള പ്രത്യേകത, അതു കാമികൾക്കു അഭീഷ്ടപ്രദമാണെന്നുള്ളതത്രെ. അതുപോലെതന്നെയാണ് രാമചരിതത്തിന്റെയും സ്ഥിതി, സജ്ജനഹൃദയങ്ങളാകുന്ന നന്ദാംഗിമാർക്കു സൗഭാഗ്യമരുളുന്ന ശൃംഗാരമാണ് രാമചരിതം. ശൃംഗാരകലവികൾ കൊണ്ടു സ്രീകൾ സുഭഗമാരായി മാറുന്നു. അതുപോലെ രാമചരിതം സജ്ജനങ്ങളുടെ ഹൃദയങ്ങൾക്കു സൗഭാഗ്യം പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങൾ ലൗകികമംഗളത്തേയും പാരത്രികഗതിയേയും ധനത്തേയും ധർമ്മത്തേയും സ്വപ്നത്തെത്തന്നെയും പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു.

സദഗുര ഗ്യാന ബിരാഗ ജോഗ കേ ബിബുധ ബൈദ
ഭവ ഭീമ രോഗ കേ
ജനനി ജനക സിയ രാമ പ്രേമ കേ ബീജ സകല ബ്രുത
ധരമ നേമ കേ.

ഗ്യാന ബിരാഗ ജോഗ കേ=ജ്ഞാനവൈരാഗ്യയോഗങ്ങൾക്കു, സദഗുര ഭവ ഭീമ രോഗ കേ=സദഗുരുവും പ്രാപഞ്ചിക ഭയങ്കര രോഗങ്ങൾക്കു, ബിബുധ ബൈദ=ദേവവൈദ്യൻ, സിയ രാമ പ്രേമ കേ=സീതാരാമപ്രേമത്തിന്നു, ജനനീ ജനക=മാതാപിതാക്കളും, സകല ബ്രുത ധരമ നേമകേ=എല്ലാബ്രുത ധർമ്മനിയമങ്ങൾക്കും, ബീജ=ബീജവുമാണ് രാമചരിതം.

ശ്രീരാമചരിതം ഇത്താനം ഉപദേശിക്കുന്നു, വൈരാഗ്യമുപദേശിക്കുന്നു; യോഗചര്യ നിർദ്ദേശിക്കുന്നു; പ്രാപഞ്ചികങ്ങളായ കാമക്രോധമോഹാദികളെ അകറ്റുന്നു; സ്ത്രീതലിലും രാമനിലും ഭക്തിയുണ്ടാക്കുന്നു; സമസ്തവൃത ധർമ്മനിയമങ്ങളുടേയും ബീജമായിരിക്കുന്നു. 'ബിബുധ ബൈദ' എന്ന പദത്തിനു ദേവവൈദ്യനായ അശ്വതിനീകുമാരൻ എന്നും അർത്ഥമുണ്ട്.

സമന പാപ സന്താപ സോക കേ പ്രിയ പാലക പര-
ലോക ലോക കേ
സചിവ സുഭട ഭൂപതി ബിചാരകേ കുംഭജ ലോഭ
ഉദധി അപാര കേ.

പാപ സന്താപ സോക കേ സമന=പാപസന്താപശോകങ്ങളുടെ വിധപംസകനും, ലോക പരലോക കേ=ഐഹികപാരത്രികങ്ങളുടെ, പ്രിയ പാലക=പ്രിയസംരക്ഷകനും, ബിചാര ഭൂപതി കേ=വിചാരമാകുന്ന രാജാവിന്റെ, സുഭട സചിവ=ഉത്തമയോദ്ധാവായ മന്ത്രിയും, ലോഭ അപാര ഉദധീകേ=ലോഭമാകുന്ന കരകാണാക്കടലിന്നു, കുംഭജ=അഗസ്ത്യനുമാണ്.

ശ്രീരാമചരിതം പാപസന്താപശോകങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നു; ഐഹികപാരത്രികസുഖങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുന്നു; വിചാരമാകുന്ന രാജാവിനു ഹിതോപദേശം ചെയ്യുന്നു. ലോഭമാകുന്ന കരകാണാക്കടലിനു അഗസ്ത്യനുമാകുന്നു. [അഗസ്ത്യമഹാഷി കടൽ ആചമിച്ചു വാറിച്ച് എന്നൊരൈതിഹ്യമുണ്ട്. അദ്ദേഹം കുംഭത്തിൽ (കടത്തിൽ) പിറന്നതിനാൽ കുംഭജനെന്നു പേരുണ്ടായി.]

കാമ കോഹ കലിമല കരി ഗനകേ കേഹരി സാവക
ജനമന ബന കേ
അതിഥി പൂജ്യ പ്രിയതമ പുരാരികേ കാമദ ഘന
ദാരിദ്ര ദവാരി കേ.

ജന മന ബനകേ=ഭക്തജനമനസ്സാകുന്ന വനത്തിലെ, കാമ കോഹ കലി മലകരി ഗനകേ=കാമക്രോധ കലിമാലിന്യങ്ങളാകുന്ന

ഗജസമൃദ്ധത്തിന്നു, കേഹരി സാവകം=കേസരിക്കട്ടിയും, പുരാരി കേ പുജ്യ=ശിവനു പുജ്യനും, ബ്രിയതമ അതിഥി=ഏററവും ബ്രിയപ്പെട്ടവനുമായ അതിഥിയും, ദോരിദ ദോരി കേ=ദോരിദ്രമാകുന്ന ദോവാണിക്കു, കാമദ ഘനം=അഭിലാഷം നൽകുന്ന മേഘപുമാണ്.

ഭക്തന്മാരുടെ മനസ്സാകുന്ന കാന്താരത്തിൽ വിഹരിക്കുന്നുണ്ടു് കാമക്രോധ കലിമാലിന്യങ്ങളാകുന്ന നിരവധി ഗജങ്ങൾ. ആ ഗജങ്ങളെ നാമാവാശേഷങ്ങളാക്കുന്ന കേസരി ശാബകമാണ് രാമചരിതം. അതായതു ഭക്തജനമനസ്സിന്റെ മാലിന്യങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്ന രാമായണമെന്നു സാരം. പുജ്യനും ആപ്തസുഹൃത്തുമായ അതിഥിയാണ് ശിവനു രാമചരിതം. ശിവൻ ഏററവും ബ്രിയപ്പെടുന്ന ലീലകളാണ് രാമൻ നിവൃത്തിച്ചതു്. ദോരിദ്രമാകുന്ന കാട്ടുതീ നിശ്ശേഷം കെടുത്തുന്ന കാമദമേഘമാണ് രാമചരിതം.

മന്ത്ര മഹാമതി ബിഷയ ബ്യാല കേ മേടത കഠിന

കുരുതരംക ഭാലകേ
ഹരന മോഹ തമ ദിനകര കരസേ സേവക സാലി
പാല ജലധര സേ.

ബിഷയ ബ്യാല കേ=വിഷയങ്ങളാകുന്ന വ്യാളങ്ങൾക്കു, മഹാമനി മന്ത്ര=മഹാമണി, മന്ത്രമാണ്, ഭാല കുരുതരംക കേ കഠിനം=ഓഷിച്ച ശിരോലിഖിതത്തിന്റെ കാഠിന്യത്തെ, മേടത=കളയുന്നതാണ്, ദിനകര കരസേ=സൂര്യരശ്മികളാൽ, തമ=ഇരുട്ടെന്നപോലെ, മോഹ ഹരനം=മോഹം നശിപ്പിക്കുന്നു, സേവക സാലി പാലം=സേവകന്മാരാകുന്ന വയൽ സംരക്ഷിക്കുന്ന, ജലധര സേ=ജലധരത്തിന്നു തുല്യമാണ്.

വിഷയങ്ങളാകുന്ന സപ്തങ്ങളുടെ ദംശനത്തിന്നു മണിമന്ത്ര ഷഡ്ജങ്ങളും ഓഷിച്ച തലയിലെഴുത്തു മാറുന്ന വിധാതാവുമാണ് രാമചരിതം. ഇരുട്ടിനെ സൂര്യരശ്മികൾ എലുകാരമോ അലുകാരം രാമചരിതം മോഹത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നു. വയൽ സംരക്ഷിക്കുന്നതിൽ മേഘങ്ങൾക്കുള്ള പങ്കാണ് സേവകസംരക്ഷണത്തിൽ രാമചരിതത്തിന്നും ഉള്ളതു്.

അഭിമത ദാനി ദേവതരു ബരസേ സേവത സുലഭ
 സുഖദ ഹരിഹര സേ
 സുകുബി സരദ നഭ മന ഉഡുഗന സേ രാമ ഭഗത
 ജന ജീവന ധനസേ.

അഭിമത ദാനി=അഭീഷ്ടദാനത്തിൽ, ദേവ തരു ബരസേ=കല്പവൃ
 ക്ഷത്തിനു തുല്യമാണ്, സേവത=കഥോപാസനം, ഹരിഹരസേ=
 ഹരിയേയും ഹരനേയും സേവിച്ചാലെന്നപോലെ, സുലഭ സു
 ഖദ=സുലഭസുഖപ്രദമാണ്, സുകുബിമന=സൽകവിയുടെ മനസ്സാ
 കുന്ന, സരദ നഭ=ശരൽകാലനഭസ്സിലെ, ഉഡുഗനസേ=നക്ഷത്ര
 സമൂഹത്തിനു തുല്യമാണ്, രാമ ഭഗത ജന=രാമഭക്തന്മാരായ
 ജനങ്ങൾക്കു, ജീവന ധനസേ=ജീവനവും ധനവുംപോലെയാണ്.

ശ്രീരാമകഥ കല്പവൃക്ഷത്തിനു തുല്യം അഭീഷ്ടദാനം ചെയ്യ
 ന്നു. കഥോപാസനംകൊണ്ടു മഹാവിഷ്ണുവിനേയും ശ്രീമഹാദേവ
 നേയും ഭജിച്ചാലെങ്ങനെയോ അപ്രകാരം സുലഭസുഖങ്ങൾ സിദ്ധി
 ക്കുന്നു. സൽകവിയുടെ മനസ്സാകുന്ന ശരൽകാലാകാശത്തിലെ
 നക്ഷത്രങ്ങൾപോലെയാണ്, രാമഭക്തന്മാർക്കു ജീവനധനങ്ങൾ
 പോലെയാണ്, രാമകഥ. ഭക്തന്മാർക്കു ഏകാശ്രയവും കവിക
 ളാൽ അതു ബഹുധാവണ്ണവുമാണെന്നു സൂചന.

സകല സുകൃത ഫല ഭൂരി ഭോഗ സേ ജഗ ഹിത
 നിരുപാധി സാധു ലോഗസേ
 സേവക മന മാനസ മരാലസ പാവന ഗംഗ തരംഗ
 മാല സേ.

സകല സുകൃത ഫല=എല്ലാത്തരത്തിലുമുള്ള പുണ്യകർമ്മങ്ങളുടേയും
 ഫലമായ, ഭൂരി ഭോഗസേ=വലിച്ചു സുഖാനുഭവത്തിനു തുല്യവും,
 ജഗ ഹിത=ലോകത്തിനു ഹിതപ്രദം, നിരുപാധി=ഉപാധിരഹി
 തരം ആയ, സാധു ലോഗ സേ=വിശിഷ്ടജനങ്ങൾക്കു തുല്യവു
 മാണ്.

പുണ്യകർമ്മം ചെയ്താൽ യഥാർത്ഥസുഖാനുഭവം ഉണ്ടാകും. പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ ഏറ്റെടുത്തു സുഖാനുഭവവും വലിക്കും. അപ്രകാരമുള്ള വലിച്ച സുഖാനുഭവത്തിന് തുല്യമാണ് രാമകഥ. ലോകത്തിന് നന്മ ചെയ്യുന്നവരും നിഷ്കാമകർമ്മികളുമായ ഉത്തമോത്തമന്മാർക്കു തുല്യമാണ് ശ്രീരാമചരിതം.

ദോ: ക്ഷപഥ ക്ഷതരക ക്ഷമാലി കലി കപട ദോഭ പാഷണ്ഡ
ദഹന രാമഗുണ ഗ്രാമ ജിമി ഇന്ധന അനല
പ്രചണ്ഡ.

രാമ ഗുണ ഗ്രാമ=ശ്രീരാമഗുണസമൂഹം, ക്ഷപഥ ക്ഷതരക ക്ഷമാലി=ദുഷ്ടാഗ്തിയേയും, ക്ഷതാക്ഷികനേയും, അപഥസഞ്ചാരിയേയും, കലി കപട ദോഭ=കലി കാപട്യ ഡംഭങ്ങളേയും, പാഷണ്ഡ പ്രചണ്ഡ അനല=നിരീശ്വരവാദിയേയും പ്രചണ്ഡമായ അഗ്നി, ഇന്ധന ജിമി=വിറകിനെ എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം, ദഹന=ദഹിപ്പിക്കുന്നു.

ശ്രീരാമന്റെ ഗുണസമൂഹം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന രാമകഥ ദുഷ്ടാഗ്തിയേയും ക്ഷതാക്ഷികനേയും തെറ്റായ മാർഗ്ഗങ്ങളിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നവനേയും ചാർച്ചകനേയും, ഭയങ്കരാഗ്നി വിറകിനെ എങ്ങനെയോ അങ്ങനെ ഭസ്മമാക്കുന്നു. ദുഷ്ടാഗ്തികളും ക്ഷതാക്ഷികന്മാരും ദുരാചാരികളും നിരീശ്വരവാദികളും നഗ്നതാണ്ഡവം ചെയ്യുന്ന ഈ ലോകത്തിൽ രാമകഥ പ്രചരിക്കേണ്ടതിന്റെ അത്യന്താപേക്ഷ ഭംഗ്യന്തരേണ കവി നമുക്കിവിടെ കാണിച്ചുതരുന്നു. ലോകനന്മയ്ക്കു രാമായണംപോലെ ഉതകുന്ന മറ്റൊന്നില്ല.

രാമ ചരിത രാകേസ കര സരിസ സുഖദ സബ കാഹ്ല
സജ്ജന കമുദ ചകോര ചിത ഹിത ബിസേഷി ബഡ
ലാഹ്ല.

രാകേസ കര സരിസ=രാകാശവൃന്ദശ്രീകൾക്കു തുല്യം, സബ കാഹ്ല സുഖദ=ഏല്ലാവർക്കും സുഖപ്രദമാണ്, രാമ ചരിത=ശ്രീരാമചരിതം.

രിതം, സജ്ജന മിതം=സജ്ജനമിത്തങ്ങളാകുന്ന, കുട മകോരം= കുടമകോരങ്ങൾ, ബിസേഷി ഹിതം=വിശേഷിച്ചും ഹിതവും, ബഡ ലാഹു=വലിയ നേട്ടവും നൽകുന്നുണ്ട്.

ആമ്പലും മകോരവും മാന്ത്രിക പാനംചെയ്ത തേജസ്സും ഓജസ്സും കരസ്ഥമാക്കുന്നു. സജ്ജനഹൃദങ്ങൾക്കകളെ രാമചരിതവും നിർവൃതി നൽകുന്നു.

ച: കീൻഹി പ്രസ്ത ജേഹി ഭാത്തി ഭവാനീ ജേഹി
ബിധി സങ്കര കഹാ ബഖാനീ
സേ സബ ഹേതു കഹബ മൈം ഗാതു കഥാ
പ്രബന്ധ ബിചിത്ര ബനാതു.

ജേഹി ഭാത്തി ഭവാനീ പ്രസ്ത കീൻഹി=ഏതു വിധത്തിൽ ഭവാനി ചോദിച്ചുവോ, ജേഹി ബിധി സങ്കര കഥാ=ഏതു പ്രകാരം ശീ വൻ കഥ, ബഖാനീ കഹാ=വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുവോ, സോ സബ ഹേതു=അതെല്ലാം, മൈം ബിചിത്ര പ്രബന്ധ ബനാതു= ഞാൻ വിചിത്രപ്രബന്ധമാക്കി രചിച്ചു, ഗാതു=ഗാനം ചെയ്യാം. രാകാമാന്ദ്രന്റെ കിരണങ്ങൾക്കു തുല്യം.

എല്ലാവർക്കും സുഖദവും സജ്ജനങ്ങളാകുന്ന ആമ്പലുകൾക്കും മകോരങ്ങൾക്കും അതിഹിതവും വലിയ നേട്ടം നൽകുന്നതുമാണ് രാമകഥ. ഭവാനി എങ്ങനെ പ്രശ്നം ഉന്നയിച്ചു, ആ പ്രശ്നത്തിന് എങ്ങനെ ശിവൻ മറുപടി പറഞ്ഞു. ഇതെല്ലാം അടിസ്ഥാനമാക്കി വിചിത്രപ്രബന്ധമായൊരു കഥ രചിച്ചു ഞാൻ ഗാനം ചെയ്യുന്നു. പാശ്ചാത്യീപരമേശ്വരസംവാദത്രയേണ തന്നെയാണ് തുള സീദാസനും രാമകഥ ഗാനം ചെയ്യുന്നതെന്നത്.

ജേഹിം യഹ കഥാ സുനീ നഹിം ഹോതു ജനി
ആചരജ്ജ കരൈ സുനി സോതു
കഥാ അലൗകിക സുനഹിം ജേ ഗ്യാനീ നഹിം
ആചരജ്ജ കരഹിം അസ ജാനീ.

യഹ കഥാ ജേഹിം=ഈ കഥ ആർ, സുനീ നഹിം ഹോതു=കേട്ടിട്ടുണ്ടാവില്ലയോ, സോതു സുനി=അവരിതു കേട്ടു, ജനി ആചരജ്ജി കരൈ=ആശ്ചര്യപ്പെടരുത്. ജേ ഗ്യാനീ=യാതൊരു ജ്ഞാനികളും, അസ അലങ്കരിക കഥാ സുനഹിം=ഈ അലങ്കരിക്കഥ കേട്ടു, ആചരജ്ജി നഹിം കരഹിം=ആശ്ചര്യപ്പെടുകയില്ല.

ഈ കഥ കേൾക്കാത്തവർക്ക് ഇതു കേൾക്കുമ്പോൾ ആശ്ചര്യമുണ്ടാകരുത്. ജ്ഞാനികളാൽ ഈ അഭ്യർത്ഥന കേട്ടു വിസ്മയിക്കുകയില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ

രാമ കഥാ കൈ മീതി ജഗ നാഹിം അസി പ്രതീതി
തിൻഹകേ മന മാഹിം
നാനാ ഭാത്തി രാമ അവതാരാ രാമായണ സതകോടി
അപാരാ.

ജഗ രാമകഥാ കൈ=ലോകത്തിൽ രാമകഥക്കു, മീതി നാഹിം=പരിധിയില്ല, അസി പ്രതീതി=ഇതൊരു തോന്നൽ, തിൻഹകേ മനമാഹിം=അവരുടെ—ആ ജ്ഞാനികളുടെ—മനസ്സിലുണ്ട്, രാമ അവതാര നാനാ ഭാത്തി=രാമാവതാരം പല വിധത്തിലും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. രാമായണ സതകോടി=രാമായണം നൂറു കോടിയും, അപാരാ=അപാരവുമാണെന്നും അവർക്കറിയാം.

ശ്രീരാമകഥക്കു ലോകത്തിലൊരതിരില്ലെന്നും രാമാവതാരം പല വിധത്തിലും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നും രാമായണം നൂറു കോടിയും അപാരവുമാണെന്നും ഉള്ള പ്രതീതി ജ്ഞാനികളുടെ മനസ്സിലുണ്ട്.

കലപ ഭേദ ഹരി ചരിത സുഹാഘ്ര ഭാത്തി അനേക
മുനിസന്ഹ ഗാഘ്ര
കരിഅ ന സംസയ അസ ഉര ആനീ സുനിയ കഥാ
സാദര രതി മാനീ

കലപ ഭേദ=കല്പഭേദം അനുസരിച്ച്, സുഹാഘ്ര=സുന്ദരമായ, ഹരിചരിത=ഭഗവദ്ചരിതം, മുനിസന്ഹ=മഹാഷിമാർ, അനേക

ഭാംതി=അനേകം പ്രകാരത്തിൽ, ഗാഘ=ഗാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്, അസ
ഉര ആനീ=ഇതു മനസ്സിലാക്കി, സംസയ ന കരിഅ=സംശയം
കൈവെടിയുക, സാദര രതി മാനീ=ആദരവോടും താല്പര്യത്തോടും
കൂടി, കഥാ സുനിയ=കഥ കേൾക്കുക.

കാരോകല്പത്തിലും മഹേഷിമാർ മനോജ്ഞമായ രാമചരിതം
അനേകവിധത്തിൽ ഗാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇതു മനസ്സിലാക്കി
ശ്രോതാക്കൾ സംശയം കൈവെടിയണം ആദരശ്രദ്ധകളോടെ
അവർ ഈ കഥ കേൾക്കട്ടെ. [കല്പമെന്നു പറയുന്നതു ബ്രഹ്മാവി
ന്റെ ഒരു ദിനത്തെയാണ്. അതിൽ 4,32,00,00,000 സംവ
ത്സരങ്ങളുടങ്ങുന്നു. ശ്രീരാമാവതാരം എല്ലാകല്പത്തിലും ഉണ്ടായി
ട്ടുണ്ട്. അതുതന്നെയാണ് ആ അവതാരത്തിനുള്ള സർവാദരണീയ
തയും. വനത്തിലേയ്ക്കു രാമൻ പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ സീത, രാമനോ
ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്:—

“രാമായണാനി ബഹുശഃ ശ്രുതാനി ബഹുഭീർഭവിഞ്ചൈഃ
സീതാം വിനാ വനം രാമോ ഗതഃ കിം കരു ചിദഭദ.”

“രാമായണങ്ങൾപലതും കവിവരരാമോദമോടു

പറഞ്ഞുകേൾപ്പുണ്ടു ഞാൻ

ജാനകിയോടുകൂടാതെ രഘുത്തമൻ

കാനനവാസത്തിന്നെന്നു പോയിട്ടുള്ളൂ?” എഴുത്തച്ഛൻ.

(—അദ്ധ്യാത്മരാമായണം)

ദോ: രാമ അനന്ത അനന്ത ഗുന അമിത കഥാ

ബിസ്താര

സുനി ആചരജ്ഞ ന മാനിഹരിം ജിൻഹ കേം

ബിമല ബിചാര

രാമ അനന്ത=ശ്രീരാമൻ അനന്തനും, അനന്ത ഗുന=അനന്തങ്ങളായ ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയവനമാണ്, കഥാ അമിത=കഥ അമിതവും, ബിസ്താര=വിസ്തൃതവുമാണ്, ബിമല ബിചാര=പരിശു

ല വിചാരങ്ങളോടു കൂടിയ, ജിൻഹ കേം=ഏതാതാരുക്കും ഈ കഥ, സുനി ആചരജ്ഞേകേട്ടാൽ ആശ്ചര്യം, ന മാനിഹഹിം= ഉണ്ടാകുകയില്ല.

ആദിമധ്യാന്തരഹിതനും അറമില്ലാത്ത ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ വനമാണ ഭഗവാൻ രാമചന്ദ്രൻ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചരിതമാണെങ്കിൽ അമിതവും വിസ്മൃതവുമാണ്. പരിശുദ്ധവിചാരങ്ങൾ ആർക്കുണ്ടോ അവർ ഒരിക്കലും ശ്രീരാമചരിതം കേട്ടു ആശ്ചര്യത്തിന്നു വിധേയരായി തീരുകയില്ല. ഒരു രാമായണത്തിൽനിന്നു മറ്റൊരു രാമായണത്തിലെ ചില കാര്യങ്ങൾ വ്യത്യസ്തങ്ങളാകാം. പക്ഷേ അതൊക്കെ സ്വാഭാവികമാണെന്ന സ്ഥിതിക്കു ആശ്ചര്യത്തിന്നു നല്ലവർ വിധേയരാവുകയില്ല എന്നു സാരം.

ചൗ: ഏഹി ബിധി സബ സംസയ കരി ഭൂരി സിര
ധരി ഗുരപദ പങ്കജ ധൂരീ
പുനി സബഹീ ബിനവളം കര ജോരി കരത
കഥാ ജേഹിം ലാഗ ന ഖോരീ

ഏഹി ബിധി സബ സംസയ=ഇപ്രകാരം എല്ലാസന്ദേഹവും, ഭൂരികരി=ഭൂരികരിച്ചു, ഗുരപദപങ്കജ ധൂരീ=ഗുരപദപങ്കജരേണ, സിര ധരി=ശിരസ്സിൽ ചാർത്തി, പുനി കര ജോരീ=ഒരിക്കൽക്കൂടി കൈ കൂപ്പി, സബഹീ ബിനവളം=എല്ലാവരേയും വണങ്ങി, ജേഹിംകഥാകരത=യാതൊരു ദിവ്യചരിതം രചിക്കുന്നതിൽ, ഖോരീ ലാഗനം=ദോഷം സംഭവിക്കാതിരിക്കാൻ ഞാൻ അത്നിക്കുന്നു.

ഇങ്ങനെ എല്ലാ സംശയവും അകറ്റി ഗുരുവിന്റെ പാദ സരോജധൂളി ശിരസ്സിലണിഞ്ഞു ഒരിക്കൽക്കൂടി എല്ലാവരേയും വണങ്ങി ഞാൻ ഈകഥ രചിക്കുന്നതിൽ ആരും എന്നെ കുറക്കാതെത്തക്കതാണ്. [കവി, സ്വധർമ്മം ശരിയ്ക്കും നിവൃത്തിയുണ്ടാകാതെ കഥാരചനക്കു തയ്യാറെടുത്തിരിക്കുന്നതെന്നതും. ആ സ്ഥിതിയിൽ അദ്ദേഹം നിരപരാധിയുമാണല്ലോ.

സാദര സിദ്ധി നാള അബ മാമാ ബരനളം
 ബിസദ രാമഗുന ഗാഥാ
 സംബത സോരഹ സൈ ഏകതീസാ കരളം കഥാ
 ഹരി പദ ധരി സീസാ.

സിദ്ധി സാദര മാമാ നാള=ശിവാനെ ആദരപൂർവ്വം കമ്പിട്ടു,
 രാമഗുനഗാഥാ അബ=ശ്രീരാമചരിതം ഇപ്പോൾ, ബരനളം=
 ഞാൻ വണ്ണിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു, ഹരിപദ സീസാ ധരികഥാ=ഭഗ
 വൽപാദങ്ങൾ ശിരസാവഹിച്ചു ശ്രീരാമകഥ, സംബത സോര
 ഹ സൈ ഏകതീസാ=1631-ാമതു വത്സരത്തിൽ, കരളം=ഞാൻ
 രചിക്കുന്നു.

ശ്രീമഹാദേവനെ സാദരം പ്രണമിച്ചും ഭഗവൽപാദം ശിര
 സാവഹിച്ചും ശ്രീരാമചരിതം 1631-ാമത്തെ സംവത്സരത്തിൽ
 ഞാൻ രചിക്കാൻ ആരംഭിക്കുന്നു. (ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കുന്നവത്സരം
 ഇംഗ്ലീഷുവത്സരമാകാനിടയില്ല. ഇതു ശകാബ്ദമായിരിക്കണം.
 അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ രാമചരിതമാനസത്തിനു 254 കൊല്ലത്തെ
 പഴക്കമേ ഉള്ളൂ. ഇംഗ്ലീഷുവർഷം തുളസീദാസനു അജ്ഞാതമായി
 രുന്നു എന്നു വിശ്വസിക്കുന്നതിൽ തെറ്റില്ല. ഒരുപക്ഷേ അദ്ദേഹ
 ത്തിനതറിയാമെന്നിരുന്നാൽത്തന്നെയും അതദ്ദേഹം അംഗീകരി
 ക്കാനും വഴിയില്ല) [1574 A. D. യിൽ ആണ് രചന തുടങ്ങി
 യതെന്നു സി. എൽ. ഗോസ്വാമി M. A. പ്രത്യേകം പറയുന്നു
 ഈ അഭിപ്രായം സ്വീകാര്യമെങ്കിൽ കഥയ്ക്കു 388 കൊല്ലം പഴ
 കമുണ്ടു്.]

നൗമി ഭൗമ ബാര മധു മാസാ അവധപുരി യഹ
 ചരിത പ്രകാസാ
 ജേഹീ ദിന രാമ ജനമ ശ്രുതീ ഗാവഹിം തീരഥ സകല
 തരാം ചലി ആവഹിം.

മധു മാസാ=ചൈത്രമാസത്തിലെ, ഭൗമബാര നൗമി=ചൊവ്വാഴ്ച,
 നവചിതിഥിയിൽ, യഹ ചരിത=ഈ ചരിതം, അവധപുരി പ്ര

കാസാ=അയോധ്യയിൽ പ്രകാശിതമായി, ശ്രുതി ഗാവഹിം=വേദങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു, ജേഹി ദിന രാമ ജനമ=അന്നാണ് രാമന്റെ ജന്മദിനം എന്നും, തഹാം സകല തീരഥ=അന്നാണ് എല്ലാ തീർത്ഥവും (സരയൂവിൽ), ചലി ആവഹിം=ഒഴുകിവന്നു ചേരുന്നത്.

എന്നാണോ ശ്രീരാമന്റെ ജന്മദിനം, ഏതോരു പവിത്രദിനത്തിലാണോ സമസ്തതീർത്ഥങ്ങളും സരയൂനദിയിൽ പാഞ്ഞെത്തുന്ന ആ ചൈത്രമാസത്തിലെ ചൊവ്വാഴ്ച നവമിതിഥിയിൽ ഈ രാമചരിതം അയോധ്യയിൽ പ്രകാശിതമായി. ഗ്രന്ഥമെഴുതിയ കാലവും അതവാസാനിച്ച ദിവസവും തുളസീദാസൻ ഇതിൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നത് ആ മഹാത്മാവിന്റെ കാലം നിർണ്ണയിക്കാൻ വളരെ സഹായിക്കുന്നുണ്ട്. എഴുത്തച്ഛനേയും കണ്ഠനേയും മറ്റും പറ്റി ഇങ്ങനെ വല്ലതും നമുക്കറിയാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിൽ!

അസുര നാഗ ഖഗ നര മുനി ദേവാ ആതു കരഹിം
രഘുനായക സേവാ
ജന മഹോത്സവ രചഹിം സുജാനാ കരഹിം രാമ കല
കീരതി ഗാനാ.

അസുര നാഗ ഖഗ=അസുരന്മാർ നാഗങ്ങൾ, ഖഗങ്ങൾ, നര മുനി ദേവാ=മനുഷ്യർ, മുനിമാർ, ദേവന്മാർ എന്നിവരെല്ലാം, ആതു രഘുനായക സേവാകരഹിം=വന്നു ശ്രീരാമനെ ഭജിക്കുന്നു, സുജാനാ=ജ്ഞാനികൾ, ജന മഹോത്സവ രചഹിം=ജനമഹോത്സവം ഘോഷിക്കുന്നു, രാമ കല കീരതി ഗാനാ കരഹിം=ശ്രീരാമന്റെ ശുഭകീർത്തിഗാനവും ചെയ്യുന്നു.

അസുരന്മാരും നാഗങ്ങളും പക്ഷികളും, മനുഷ്യരും മുനിമാരും ദേവന്മാരുമെല്ലാം ആ ശോഭനദിനത്തിൽ അയോധ്യയിലെത്തി ശ്രീരാമനെ ഭജിക്കുന്നു. ജ്ഞാനികൾ രാമജനമഹോത്സവം ആഘോഷിക്കുകയും രാമന്റെ അപദാനങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നു. [നാഗങ്ങളും പക്ഷികളും എന്നതിന്നു നാഗന്മാരും

ആകാശചാരികളായ ഗന്ധർവ്വകിന്നരാപ്പരസ്സുകൾ തുടങ്ങിയവരുടെ
മെന്ന അർത്ഥവും ഉണ്ടു്. ആ അർത്ഥത്തിനല്ലെ കേരളത്തിൽ പ്രസക്തി
എന്നു് തോന്നിപ്പോകുന്നു.]

ദോ: മജ്ജിഹിം സജ്ജന ബുന്ദ ബഹു പാവന സരജ്ജ
നീര

ജപഹിം രാമ ധരി ധ്യാന ഉര സുന്ദര സ്യാമ
സരീര.

ബഹു സജ്ജന ബുന്ദ=അനേകം വിശിഷ്ടജനങ്ങൾ, പാവന
സരജ്ജ നീര=പവിത്രമായ സരയ്ക്കുനദിയിലെ ജലത്തിൽ, മജ്ജ
ഹിം ഉര=സ്നാനം ചെയ്യുന്നു; ഹൃദയത്തിൽ, സുന്ദര സ്യാമ സരീര
രാമ=സുന്ദരശ്യാമകളേബരനായ ശ്രീരാമനെ, ധ്യാനധരി=
ധ്യാനിച്ചു്, ജപഹിം=ജപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

പല ദേശങ്ങളിൽനിന്നും അയോധ്യയിൽ വന്നുചേർന്നിട്ടുള്ള
മഹാത്മാക്കൾ പരിപാദനയായ സരയ്ക്കുനദിയിൽ സ്നാനംചെയ്തു്
സുന്ദരശ്യാമമുൽത്തിയായ ശ്രീരാമനെ മനസാ ധ്യാനിച്ചു രാമനാമം
ജപിക്കുന്നു.

ചൗ: ദരസ പരസ മജ്ജന അരു പാനാ ഹരജ പാവ
കഹ ബേദ പുരാനാ

നദീ പുനീത അമിത മഹിമാ അതി കഹി ന
സകള സാരദാ ബിമലമതി.

ബേദ പുരാനാ കഹ=വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും ഉദ്ഘോഷിക്കു
ന്നു, ദരസ പരസ മജ്ജന=ദർശനം, സ്സർഗ്ഗം, മജ്ജനം, അരു
പാനാ പാവ ഹരജ=പാനം ഇവയാൽ പാപം നശിക്കുന്നു, അതി
പുനീത=ഏറെയും പവിത്രയും, അമിത മഹിമാ നദീ=അമിതമാ
ഹാത്മ്യത്തോടുകൂടിയതുമായ നദിയെ, ബിമലമതി സാരദാ=പ
വിത്രഹൃദയയായ വാണീദേവിയും, കഹി ന സകള=വർണ്ണി
ക്കാൻ കഴിവില്ല.

സരയൂനദിയെ സന്ദർശിക്കുന്നതും തൊടുന്നതും അതിൽ സ്നാനം ചെയ്യുന്നതും അതിലെ ജലം കുടിക്കുന്നതും പാപഹരമെന്നു വേദപുരാണങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു. പരമപാവനയും അമിതപ്രഭാവത്തോടുകൂടിയവളുമായ സരയൂനദിയെ പവിത്രചിത്തമായ വാഗ്ദേവീക്കുപോലും വർണ്ണിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. അത്ര അപാരമാഹാത്മ്യത്തോടുകൂടിയതാണ് ആ നദി.

രാമ ധാമദാ പുരീ സുഹാവനി ലോക സമസ്ത വിദിത
അതി പാവനി

ചാരി ഖാനി ജഗ ജീവ അപാരാ അവധ തജേ
തനു നഹിം സംസാരാ.

രാമ ധാമദാ സുഹാവനി പുരീ=ശ്രീരാമന്റെ വൈകുണ്ഠപ്രദവും പ്രിയദർശകവുമായ നഗരം, സമസ്ത ലോക വിദിത=സമസ്തലോകവിദിതവും, അതി പാവനി=ഏറ്റവും പവിത്രവുമാണ്, ജഗ ചാരി ഖാനി അപാരാ ജീവ=പ്രപഞ്ചത്തിലുള്ള വാലു വിധത്തിൽപ്പെട്ട അപാരജീവികളിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്ന്, അവധ തജേ=അയോധ്യയിൽവെച്ചു മരിച്ചാൽ, തനു സംസാരാ നഹി=അതിനു പ്രപഞ്ചത്തിൽ വീണ്ടും ജന്മമെടുക്കേണ്ടി വരികയില്ല.

ഉദ്ഭിജം, സ്വേദജം, അണ്ഡജം, ജരായുജം ഇങ്ങനെ നാലു ജാതി ജീവികളാണ് പ്രപഞ്ചത്തിലുള്ളത്, അവയുടെ എണ്ണവും കണക്കാക്കിയാണ്. ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു ജീവിക്ക് അയോധ്യയിൽവെച്ചു മരിക്കാനിടയാകുന്നപക്ഷം അതിനു പിന്നീട് ലോകത്തിൽ ജന്മമെടുക്കേണ്ടിവരികയില്ല. അതുകൊണ്ടാണ് ശ്രീരാമനഗരം വൈകുണ്ഠത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതെന്നു വിശേഷിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതും. ഈ നഗരത്തിന്റെ പ്രഭാവം സമസ്തലോക വിദിതവുമാണ്. വേദപ്രകീർത്തിതവുമാകുന്നു.

സബ ബിധി പുരീ മനോഹര ജാനീ സ്കല സിദ്ധി
പ്രദ മംഗല ഖാനീ

ബിമല കഥാ കര കീൻഹ അരംഭാ സുനത നസാഹിം
കാമ മദ ദംഭാ.

പുരി സബ ബിധി=അയോധ്യാനഗരം എല്ലാംകൊണ്ടും, മനോ
ഹര സകല സിദ്ധി പ്രദ=മനോഹരവും സമസ്തസിദ്ധിപ്രദവും,
മംഗല ഖാനീ ജാനി=മംഗളാകരവും എന്നു ഗ്രഹിച്ചു, ബിമല
കഥാ കര=പരിശുദ്ധചരിതം നിർമ്മിക്കാൻ, അരംഭാ കീൻഹ=
സമാരംഭിച്ചു, സുനത കാമമദ ദംഭാ=കേട്ടാൽ കാമമദംഭരം,
നസാഹിം=നശിക്കും.

എല്ലാ വിധത്തിലും മനോഹരമാണ്, സമസ്തസിദ്ധികളും
പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതാണ്, മംഗളനിഷേധമാണ് അയോധ്യാപുരി
എന്നു ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് ആ നഗരത്തിൽവെച്ചു
ഈ പവിത്രകഥ നിർമ്മിക്കാൻ ഞാനാരംഭിക്കുന്നതും. ഈ കഥ
കേൾക്കുന്നതുകൊണ്ടു ശ്രോതാക്കളുടെ മാനസമാലിന്യങ്ങൾ നശി
ക്കാതിരിക്കയില്ല.

രാമ ചരിത മാനസ ഏഹി നാമാ സുനത ശ്രവന
പാളുഅ ബിശ്രാമാ
മന കരി ബിഷയ അനല ബന ജരളു ഹോളു
സുഖീ ജം ഏഹിം സര പരളു.

ഏഹി നാമാ രാമ ചരിത മാനസ=ഈ ഗ്രന്ഥത്തിനു ചേർ രാമ
ചരിതമാനസമെന്നാണ്, സുനത ശ്രവന ബിശ്രാമ പാളുഅ=
കേട്ടു കണ്ണങ്ങൾ വിശ്രാന്തി പ്രാപിക്കുന്നു, മന കരി ബിഷയ
അനല ബന=മനസ്സാകുന്ന ഗജം വിഷയാനലനാകുന്ന കാട്ടിൽ
പെട്ടു, ജരളു ജം ഏഹിം സര=ദഹിക്കുന്നു. ഈ നസ്സിൽ
മുഴുകുന്നവരാകട്ടെ, സുഖീ ഹോളു=സുഖികളായി തീരുന്നു.

എന്റെ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ചേർ രാമചരിതമാനസമെ
ന്നാണ്. ഈ രാമചരിതമാനസം കേട്ടാൽ കണ്ണങ്ങൾക്കു വിശ്രാ
ന്തിയുണ്ടാകും. മനസ്സാകുന്ന ഗജം വിഷയാനി പിടിപെട്ട വന

ത്തിൽ കൂടുങ്ങി നശിക്കുന്നു. ഏതൊരുവൻ രാമചരിതമാനസത്തിൽ - മാനസസരോവരത്തിൽ - ആമഗ്നനാകുന്നുവോ അവൻ ബ്രഹ്മാനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നു. വിഷയാക്രാന്തമായ മനസ്സിനെ നശിപ്പിക്കാൻ രാമചരിതത്തിന്നു കഴിയുമെന്നുകൂടി സൂചന നൽകുന്നു. വിഷയങ്ങളിൽ ആമഗ്നമായ ഹൃദയത്തിന്നു കാട്ടുതീയിൽ പെട്ട ഗജവുമായി ഒരുപര്യം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നത് എത്ര ആകർഷകമെന്നു നോക്കുക.

രാമചരിത മാനസ മുനി ഭാവന ബിരചേള സംഭൂത
സുഹാവന പാവന
ത്രിബിധ ദോഷ ഭൂഖ ദാരിദ ദാവന കലി കചാലി
കലി കലുഷ നസാവന.

മുനി ഭാവന പാവന സുഹാവന=മുനിമാർ പ്രിയംകരവും പവിത്രവും സുന്ദരവുമായ, രാമചരിത മാനസ=രാമചരിതമാനസം, സംഭൂത ബിരചേള=ശംഭൂത രചിച്ചു, ത്രിബിധ ദോഷ ഭൂഖ ദാരിദ=മൂന്നു വിധ ദോഷങ്ങളും ഭൂഖവും ദാരിദ്ര്യവും, ദാവന കലി കചാലി=നശിപ്പിക്കുന്നതും കലികാലദുരചാരങ്ങളേയും, കലി കലുഷ നസാവന=സമസ്തപാപങ്ങളേയും നശിപ്പിക്കുന്നതുമാണ്.

മുനിമാർ പ്രിയപ്പെട്ടതും പരിശുദ്ധവും മനോഹരവുമായ രാമചരിതമാനസം ശ്രീമഹാദേവൻ നിർമ്മിച്ചു. ആ പാവനഗ്രന്ഥമാകട്ടെ, മനോവാക്കായ സംബന്ധങ്ങളായ മൂന്നു വിധത്തിലുള്ള ദോഷങ്ങളേയും ഭൂഖദാരിദ്ര്യങ്ങളേയും നശിപ്പിക്കുന്നു. മാത്രമല്ല, രാമചരിതം സമസ്തപാപങ്ങളേയും അകറ്റുന്നു. കാമക്രോധലോഭങ്ങളാണ് മേൽപറഞ്ഞ മൂന്നു ദോഷങ്ങളെന്നു ചിലർ വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നു. ജനനം മരണം വാല്യകൃം എന്നിവയാണ് ആ മൂന്നു ദോഷങ്ങളെന്നു ചിലർക്കിപ്രായമുണ്ട്. ആധ്യാത്മികം. ആധിഭൗതികം, ആധിദേഹികം ഇങ്ങനെ മൂന്നെന്നു ചിലർ.

രചി മഹേസ നിജ മാനസ രാഖാ പാല സുസമള
സിവാ സന ഭാഖാ

ബാതേം രാമചരിതമാനസ ബര ധരള നാമ ഹിയം
ഹരി ഹരഷി ഹര.

കഹളം കഥാ സോള സുഖദ സുഹാള സാദര
സുനള സുജന മന ലാള.

മഹേസ രചി=മഹേശൻ നിർമ്മിച്ചു, നിജമാനസ രാഖം=സ്വമനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു, സുസമള പാള സിവാസന ഭാഖം=നല്ല സമയം പ്രാപ്തമായപ്പോൾ ഭാഗനിയോടുകൂടി പറഞ്ഞു. താതേം ഹിയം ഹേരി ധരള ഹര=അതിനാൽത്തന്നെ മനസ്സിൽ പേരു സങ്കല്പിച്ചു ശിവൻ, ഹരഷി ബര നാമ=പ്രസന്നനായി ശ്രേഷ്ഠനാമം, രാമചരിതമാനസ=രാമചരിതമാനസമെന്നു തീരുമാനിച്ചു, സോള സുഖദ സുഹാള കഥാ=ആ സുഖപ്രദവും സുന്ദരവുമായ കഥ, കഹളം സുജന=ഞാൻ വെണ്ണിക്കുന്നു. സജ്ജനങ്ങളേ, മന ലാള സാദര സുനള=ശ്രദ്ധാദരങ്ങളോടെ കേൾക്കുക.

രാമായണകഥ ആദ്യമായി മഹേശ്വരൻ നിർമ്മിച്ചു. സ്വ 'മാനസ'ത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. യഥാകാലം അദ്ദേഹം ആ കഥ പാവ്യതിയെ കേൾപ്പിച്ചു. പ്രസന്നനായിത്തീർന്ന ശിവൻ സ്വമാനസത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിതമായ പ്രസ്തുത കഥയ്ക്കു രാമചരിതമാനസമെന്ന ശ്രേഷ്ഠനാമംതന്നെ യുക്തമെന്നുറച്ചു. സുഖപ്രദവും സുന്ദരവുമായ ആ ദിവ്യകഥയാണ് ഞാൻ രചിക്കുന്നത്. സജ്ജനങ്ങളേ, നിങ്ങൾ ഇതു ശ്രദ്ധയോടും ആദരവോടുംകൂടി കേൾക്കുക.

ദോ: ജസ മാനസ ജേഹി ബിധി ഭയള ജഗപ്രചാര
ജേഹി ഹേതു
അബ സോള കഹളം പ്രസംഗ സബ സുമിരി
ഉമാ ബൃഷ്ണകേതു.

മാനസ ജസ=രാമചരിതമാനസം എങ്ങനെയുള്ളതു്; ജേഹി ബിധി ഭയള=ഏതുപ്രകാരം ഉണ്ടായി; ജേഹി ഹേതു ജഗ പ്രചാര=

എതു കാരണത്താൽ ജഗത്തിൽ പ്രചാരമുണ്ടായി; സോതു സബ പ്രസംഗ അബ=ആ എല്ലാ സംഗതിയും ഇപ്പോൾ, ഉമാ ബുഷകേതു സുമിരി=പാവുതീമരേശപരനാരെ ധ്യാനിച്ചു, കഹളം=ഞാൻ പ്രസ്താവിക്കുന്നു.

രാമചരിതമാനസം ഏതുവിധമുള്ളതാണ്; അതെങ്ങനെ ഉണ്ടായി; അതിന് എതു കാരണത്താൽ ലോകപ്രചാരം സിദ്ധിച്ചു. ആ എല്ലാ വിഷയവും ഞാനിപ്പോൾ പാവുതീപരമേശ്വരനാരെ ധ്യാനിച്ചു പ്രതിപാദിക്കുന്നു. കാര്യകാരണബന്ധം ഗ്രഹിക്കുമ്പോളല്ലാതെ വസ്തുതപ്രകാരമുള്ളതിനെ പൂർത്തിയാക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് കവി അതിനാദ്യമിരിക്കുന്നത് എന്നു സാരം.

ച: സംഭൂ പ്രസാദ സുമതി ഹിയം ഇലസീ രാമ-
ചരിതമാനസ കബി തുലസീ
കരള മനോഹര മതി അനുഹാരി സുജന സുചിത
സുനി ലേഹു സുധാരി.

സംഭൂ പ്രസാദ ഹിയം=ശിവാപ്രസാദത്താൽ ഹൃദയത്തിൽ, ഇലസീ സുമതി=സുന്ദരബുദ്ധിയുടെ സഞ്ചാരമുണ്ടായി. അതിന്റെ പ്രഭാവത്താൽ, രാമചരിതമാനസ കബി=രാമചരിതമാനസത്തിന്റെ കവിയായ, തുലസീ മതി അനുഹാരി=തുളസീദാസൻ സ്വബുദ്ധിശക്തിയനുസൃതമായി, മനോഹര കരള=മനോഹരകഥ നിർമ്മിക്കുന്നു. സുചിത സുജന=സദ്ബുദ്ധികളായ സജ്ജനങ്ങളേ, സുനി സുധാരി ലേഹു=കേട്ടു സമുദായോദ്ധാരണം ചെയ്യും.

എന്റെ ഹൃദയം സുന്ദരബുദ്ധിക്കു സഞ്ചാരക്ഷമമായിത്തീർന്നു ശിവാപ്രസാദത്താലാണ്. ആ സഞ്ചാരക്ഷമതയുടെ പ്രഭാവം കൊണ്ടു രാമചരിതമാനസപ്രണേതാവായ തുളസീദാസൻ സ്വബുദ്ധിക്കനുയോജ്യമായി ഈ മനോഹരകഥ രചിക്കുന്നു. സദ്ബുദ്ധികളായ സജ്ജനങ്ങൾ ഈ കഥ കേട്ടു സമുദായോദ്ധാരണം നിറുപ്പിക്കട്ടെ [സുധാരി ലേഹു എന്ന പദപ്രയോഗം സവിശേഷം

ശ്രദ്ധാർഹമാണ്. തുളസീദാസൻ കവിത രചിക്കാനാരംഭിക്കുന്ന കാലത്തു ജനങ്ങളുടെ സാമുദായികനിലവാരം തികച്ചും ജൂഗുസ്സാവ ഹമായിരുന്നു. ആ നിലയിൽനിന്നു സമുദായത്തെ ഉദ്ധരിക്കേണ്ടതു സജ്ജനങ്ങളുടെ ധാർമികബാധ്യതയും അതിന്നവർക്ക് ആ വേശംകൊടുക്കാൻ പര്യാപ്തം രാമചരിതമാനസവും ആണെന്നു കവി സൂചിപ്പിക്കുന്നു.]

സുമതി ഭൂമി മല ഹൃദയ അഗാധ്യ ബേദ പുരാന
ഉദധി ഘന സാധു
ബരഷഹിം രാമ സുജസ ബരബാരി മധുര മനോഹര
മംഗലകാരി.

സുമതി മല=ശ്രേഷ്ഠബുദ്ധി സ്ഥലവും, ഹൃദയ അഗാധ്യ=ഹൃദയം കയവും ആണ്, ബേദപുരാന ഉദധി=വേദപുരാണങ്ങൾ സമുദ്രവും, സാധു ഘന=സജ്ജനങ്ങൾ മേഘങ്ങളുമാണ്, മധുര മംഗലകാരി=മധുരമംഗലകരമായ, മനോഹര രാമ സുജസ=മനോഹര രാമസൽകീർത്തിയാകുന്ന, ബരബാരി ബരഷഹിം=ശ്രേഷ്ഠജലത്തെ (അവ) വഷിക്കുന്നു.

ശ്രേഷ്ഠബുദ്ധി സ്ഥലവും (കര) ഹൃദയമൊരുകയും വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും കടലുമാണ്. സജ്ജനങ്ങളാകട്ടെ മേഘങ്ങളാകുന്നു. ആ മേഘങ്ങളാണ് രാമന്റെ മംഗലമനോഹരകീർത്തിയാകുന്ന ശ്രേഷ്ഠജലത്തെ വഷിക്കുന്നത്.

ലീലാ സഗുന ജോ കഹഹിം ബഖാനീ സോഹ സ്വച്ഛതാ
കരള മല ഹാനീ
പ്രേമ ഭഗതി ജോ ബരനി ന ജാഹു സോഹ മധുരതാ
സുസീതലതാഹു.

ജോ സഗുന ലീലാ ബഖാനീ കഹഹിം=യാതൊരു സഗുണലീലകൾ വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ, സോഹ മലഹാനീ കരള സ്വച്ഛതാ=അഴുക്കനശിപ്പിക്കുന്ന സ്വച്ഛതയാണ് അത്, ജോ പ്രേമ

ഭഗതി=ഏതൊരു പ്രേമവും ഭക്തിയും, ബരനി ന ജാതു=വണ്ണിക്കാൻ കഴിവില്ലയോ, സോതു മധുരതാ=അതു മാധുര്യവും, സു സീതലതാതു=സുശീതളതയുമാണ്.

രാമചരിതമാനസത്തിൽ ഭഗവാന്റെ സഗുണലീലകൾ വിസ്തരിച്ചു വണ്ണിച്ചിട്ടുള്ളതു മാനസസരസ്സിലെ അഴക്കിനെ ഹനിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന പ്രവാഹമായിഗണിക്കാം. രാമചരിതമാനസത്തിലെ അവർണ്യങ്ങളായ ഭക്തിപ്രേമങ്ങളാണ് സരോവരജലത്തിന്റെ മാധുര്യവും സുശീതളതയും നദിയിൽ അടിഞ്ഞുകൂടുന്ന അഴക്കു അപ്പോളപ്പോൾ നിന്മാജ്ജനം ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ ജലം ദൃഷിതമായിത്തീരുന്നു. മാനസസരസ്സിൽ അത്തരമൊരു ദോഷമില്ല. കാരണം ഭഗവല്ലീലകളാകുന്ന പ്രവാഹം മാലിന്യധംസകമാണ്. അതുപോലെതന്നെ മാധുര്യവും തണുപ്പും ശുദ്ധജലത്തിനു പ്രത്യേകതയുണ്ടാകുന്നു. ഭക്തിപ്രേമങ്ങളാണ് രാമചരിതമാനസത്തെ മധുരവും കുളിർമയേറിയതുമാക്കിത്തീർക്കുന്നത്.

സോ ജല സുകൃത സാലിഹിത ഹോതു രാമ ഭഗത
 ജന ജീവന സോതു
 മേധാ മഹി ഗത സോ ജല പാവന സകിലി ശ്രവന
 മഗ ചലേള സുഹാവന.
 ഭരേള സുമാനസ സുമല മിരാനാ സുഖദ സീത രുചി
 ചാരു ചിരാനാ.

സോ ജല സുകൃത സാലി ഹിത ഹോതു=ആ ജലം സുകൃതമാകുന്ന റായലിനു ഹിതകരമാണ്, സോതു രാമഭഗത ജന ജീവന=അതു രാമഭക്തജനങ്ങൾക്കു ജീവനാണ്, സോ പാവന ജല മേധാമഹി ഗത സകിലി=ആ പവിത്രജലം മേധയാകുന്ന ഭൂമിയെ പ്രാപിച്ചു ഒഴുകി, സുഹാവന ശ്രവന മഗ=സുന്ദരമായ ശ്രവണമാഗ്നത്തിലൂടെ പോകുന്നു, സുമാനസ സുമല മിരാനാ ഭരേള=സഹൃദയമേകുന്ന പൊയ്ക്കയിൽ നിറഞ്ഞു, സുഖദ സീത ചാരു രുചി ചിരാനാ=സുഖപ്രദവും ശീതളവും സ്വാദിഷ്ടവുമായി മാറുന്നു.

വഷ്കാലത്തെ ജലം ഭൂമിയിൽ പതിച്ചു മാനസസരസ്സിൽ താഴ്ന്ന പ്രദേശത്തുകൂടിചെന്നു സരസ്സിൽ തങ്ങിനില്ക്കുകയും അനേകകാലത്തിനുശേഷം സുഖദവും ശീതളവും സുന്ദരവുമായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നതെപ്രകാരമോ അപ്രകാരം ശ്രീരാമന്റെ പവിത്രയശസ്സു കണ്ണങ്ങളിലൂടെ ബുദ്ധിയിലെത്തി തദ്വാരാഹൃദയത്തിൽ കടന്നു സുസ്ഥിരാവസ്ഥയിലെത്തുകയും വളരെ കാലത്തിനുശേഷം സുഖദവും ശീതളവും സ്വാദിഷ്ടവുമായി പരിണമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നർത്ഥം.

ദോ: സുറി സുന്ദര സംബാദ ബര ബിരമേ ബുദ്ധി
ബിചാരി
തേജ ഏഹി പവന സുഭഗ സര ഘാട മനോഹര
ചാരി

ബുദ്ധി ബിചാരി=ബുദ്ധി, വിചിന്തനംചെയ്തു, ബിരമേ=വിരമിച്ചു, സുറി സുന്ദര ബര=ഏറ്റവും സുന്ദരങ്ങളും ശ്രേഷ്ഠങ്ങളുമായ, സംബാദ തേജ=സംവാദങ്ങളാണ്, ഏഹി പാവന സുഭഗ=ഈ പവിത്രവും സുഭഗവുമായ, സര ചാരി=സരസ്സിലെ താലു, മനോഹര ഘാട=മനോഹരഘട്ടങ്ങൾ.

മാനസരാമായണത്തിൽ ബുദ്ധിവിചിന്തനത്താൽ വിരമിച്ചതുകളും പരമസുന്ദരങ്ങളും ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളുമായ നാലു സംവാദങ്ങളുണ്ട്. ശിവൻ പാവുതിഷ്ഠ, ശിവൻ ഭൂസുണ്ഡിഷ്ഠ, ഭൂസുണ്ഡി യാജ്ഞവൽക്യൻ, യാജ്ഞവൽക്യൻ ഭരദവാജൻ ഇങ്ങനെ നാലു വിശിഷ്ടസംവാദങ്ങളാണ് രാമായണത്തിന്റെ ഉള്ളടക്കം. ഈ സംവാദങ്ങളെ കവി മാനസസരസ്സിലെ നാലു മനോഹരഘട്ടങ്ങൾ അഥവാ കടവുകളാക്കി സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അഗാധമായ സരസ്സിലേക്കിറങ്ങിച്ചെല്ലാൻ ഏറ്റവും ആവശ്യമായിട്ടുള്ളത ഘട്ടങ്ങളാണ്. അതുപോലെതന്നെ രാമായണ സരസ്സിലേക്കിറങ്ങുന്നതിനും ഈ സംവാദങ്ങൾ അത്യന്താപേക്ഷിതങ്ങളെന്നു സാരം.

ചഃ: സപ്ത പ്രബന്ധ സുഭഗ സോപാന ഗ്യാന നയന
 നിരഖത മന മാനാ
 രഘുപതി മഹിമാ അഗുന അബാധാ ബരനബ
 സോളു ബര ബാരി അഗാധാ

പ്രബന്ധ=പ്രബന്ധത്തിലെ, സുഭഗ സപ്തസോപാനം=സുന്ദരസ
 പ്തസോപാനങ്ങൾ, ധ്യാന നയന=ജ്ഞാനക്കണ്ണുകളാൽ, നിരഖത
 മനമാനാ=നിരീക്ഷിക്കുന്നതുകൊണ്ട് മനസ്സ് പ്രസന്നമായിത്തീര
 ന്നു, രഘുപതി അഗുന അബാധാ=ശ്രീരാമന്റെ ഗണിക്കാനാവാ
 തതും നിബ്ബാധവുമായ, മഹിമാ സോളു=മഹിമ അതു സരോവര
 ത്തിലെ, ബരബാരി അഗാധാ=ശ്രേഷ്ഠജലത്തിന്റെ ആഴമാണ്.

രാമായണത്തിൽ മനോരമ്യങ്ങളായ ഏഴു കാന്ധങ്ങളും മാന
 സസരസ്സിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഏഴു പടവുകളായി കവി
 കല്പിക്കുന്നു. ഈ കാന്ധങ്ങളും പടവുകളും ജ്ഞാനം കൊണ്ടും
 കണ്ണുകൊണ്ടും യഥാക്രമം നോക്കുന്നതുകൊണ്ട് ദർശനാക്ഷ സന്തോ
 ഷമുണ്ടാകുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ ഗണ്യാതീതവും നിബ്ബാധവുമായ
 മാഹാത്മ്യം രാമായണത്തിലുള്ളതിനു സരസ്സിലെ ആഴമാണു കവി
 പകരം കാണുന്നത്.

രാമ സീയ ജസ സലില സുധാസമ ഉപമാ ബീചി
 ബിലാസ മനോരമ
 പുരളനി സഘന ചാരു ചൗപാഹു ജുഗുതി മഞ്ജു മനി
 സീപ സുഹാഹു

രാമ സീയ ജസ=രാമന്റെയും സീതയുടേയും കീർത്തി, സുധാസമ
 സലില=സുധാസമമായ സലിലമാണ്, ഉപമാ=രാമായണത്തി
 ലെ ഉപമകൾ, മനോരമബീചി ബിലാസ=മനോഹരങ്ങളായ
 തരംഗഭംഗികൾ, ചാരു ചൗപാഹു=മനോഹര ചതുഷ്പദികൾ,
 സഘന പുരളനി=ഇടതൂർന്നു നില്ക്കുന്ന താമരകൾ, മഞ്ജു ജുഗുതി
 =മോഹന യുക്തികൾ, സുഹാഹു മനി സീപ=മനോഹര മുത്തു
 ചിപ്പികൾ.

രാമായണത്തിൽ നാം കാണുന്നത് സീതാരാമന്മാരുടെ യശോ ധാവിദ്യമാണെങ്കിൽ ആ സ്ഥാനത്തു സരസ്സിനുള്ളതു് അമൃതോപമമായ വെള്ളമാകുന്നു. രാമായണത്തിലെ ഉപമകളുടെ സ്ഥാനം വഹിക്കുന്നത് സരോവരത്തിലെ പ്രിയദർശകങ്ങളായ തരംഭംഗികളാണു്. രാമായണത്തിലെ ചതുഷ്പദികൾ സരസ്സിലെ തഴച്ചാത്തു നില്ക്കുന്ന കമലങ്ങളാകുന്നു. രാമായണത്തിലെ സമഞ്ജസയുക്തികളുടെ സ്ഥാനത്തു സരോവരത്തിനുള്ളതു മനോഹരങ്ങളായ മുത്തുച്ചിപ്പികളാണു്. മാനസസരോവരത്തിനും രാമായണത്തിനുമുള്ള സാദൃശ്യം എത്ര ചമൽകൃതമായിരിക്കുന്നുവെന്നു നോക്കുക.

ഛന്ദഃ സോരാഃ സുന്ദര ഭോഹാ സോഹു ബഹുരംഗ
കമല കല സോഹാ

അരഥ അന്ത്രപ സുഭാവ സുഭാസാ സോഹു പരാഗ
മകരന്ദ സുബാസാ.

ഛന്ദഃ സോരാഃ=ഛന്ദസ്സുകളും സോരായും (1-ം 3-ം പാദങ്ങളിൽ 11-ം 2-ം 4-ം പാദങ്ങളിൽ 13-ം വീതം അങ്ങനെ 48 മാത്രകളോടുകൂടിയ ചതുഷ്പദിയാണു് സോരാ. ഹിന്ദിയിലെ വൃത്തങ്ങളിൽ ഒന്നാണു് ഭോഹ.) സുന്ദര ഭോഹാ=മനോഹരഭോഹയും, സോഹു=അതു്, ബഹുരംഗ സോഹാ=പല നിറത്തിൽ ശോഭിക്കുന്ന, കമല കല=താമരകളുടെ, അന്ത്രപ അരഥ=അനപമമായ അത്ഥവും, സുഭാവ സുഭാസാ=ഉത്തമഭാവങ്ങളും സുന്ദരഭാഷയും, സോഹു സുബാസാ=അതു് സുവാസിതങ്ങളായ, പരാഗ മകരന്ദ=പരാഗവും മകരന്ദവും.

രാമായണത്തിലെ ഛന്ദസ്സും സോരായും മനോഹരഭോഹയും സരസ്സിലെ വിവിധവർണ്ണങ്ങളിൽ ശോഭിക്കുന്ന കമലസമൂഹങ്ങളാണു്. രാമായണത്തിലെ നിരുപമമായ അത്ഥത്തിന്റേയും ഉത്തമഭാവങ്ങളുടേയും സുന്ദരഭാഷയുടേയും സ്ഥാനത്തു സരസ്സിലുള്ളതു സുവാസിതങ്ങളായ പുഞ്ചൊടിയും തേനമാണു്. തുളസിദാ

സൻ സ്വകൃതിയിൽ സോരാ, ദോറ എന്നീ മന്ദസ്സുകളും സംസ്കൃതമന്ദസ്സും പ്രയോഗിച്ച കാവ്യപുത്തി വരത്തിയിരിക്കുന്നു.

സുകൃത പുഞ്ജ മഞ്ജല അലി മാലാ ഗ്യാന ബിരാഗ
ബിചാര മരാലാ
ധുനീ അവരേബ കബിത ഗുന ജാതീ മീന മനോ-
ഹര തേ ബഹു ഭാത്തി.

സുകൃത പുഞ്ജ=പുണ്യാത്മാക്കളുടെ സമൂഹം, മഞ്ജല അലിമാലാ=മനോഹരങ്ങളായ വണ്ടിൻകൂട്ടങ്ങൾ, ഗ്യാന ബിരാഗ ബിചാര=ജ്ഞാനവൈരാഗ്യധ്യാനങ്ങൾ, മരാലാ=ഹംസങ്ങൾ, ധുനി അവരേബ=ധ്വനി, വക്ത്രാകതികൾ, കബിത ഗുന=കാവ്യഗുണങ്ങൾ, ജാതിതേ=രീതിഭേദങ്ങൾ, ബഹു ഭാത്തി=പല വിധത്തിലുള്ള, മനോഹര മീന=മനോഹരമത്സ്യങ്ങളാണ്.

രാമായണത്തിലെ പുണ്യാത്മാക്കളുടെ സ്ഥാനം സരസ്സിൽ വണ്ടിൻനിരകളാണ് വഹിക്കുന്നത്. രാമചരിതത്തിലെ ജ്ഞാന വൈരാഗ്യസ്ഥാനങ്ങൾക്കു ചകരം സരസ്സിനുള്ളതു ഹംസങ്ങളാകുന്നു. മാനസരാമായണത്തിലെ ധ്വനി, വക്ത്രാകതി കാവ്യഗുണങ്ങൾ രീതിഭേദം തുടങ്ങിയവയുടെ സ്ഥാനത്തു മാനസസരസ്സിലുള്ളതു മനോഹരമത്സ്യങ്ങളാകുന്നു.

അരഥ ധരമ കാമാദിക ചാരീ കഹബ ഗ്യാന
ബിഗ്യാന ബിചാരീ
നവ രസ ജപ തപ ജോഗ ബിരാഗാ തേ സബ
തജലചര ചാരു തഡാഗാ.

അരഥ ധരമ കാമാദിക ചാരീ=അർത്ഥധർമ്മകാമം തുടങ്ങിയവയും, ഗ്യാന ബിഗ്യാന ബിചാരീ=ജ്ഞാനവിജ്ഞാനധ്യാനങ്ങളും, ജപ തപ ജോഗ നവരസ=ജപതപയോഗങ്ങളും, നവരസങ്ങളും, ബിരാഗാ തേ സബ=വൈരാഗ്യവും അവയെല്ലാം, ചാരു തഡാഗാ ജലചര കഹബ=മനോഹരതടാകത്തിലെ ജലജീവികളെന്നു പറയാം.

പുരുഷാത്മങ്ങളായ ധർമ്മം, അർത്ഥം, കാമം, മോക്ഷം, ജ്ഞാനം, വിജ്ഞാനം, ധ്യാനം, ജപം, തപം, യോഗം, കരുണം, വീര്യം, ഋദ്രം, ഹാസ്യം, ഭയം, ബീഭത്സം, അതുഭയം, ശാന്തം, ശ്രംഗാരം എന്നീ നവരസങ്ങൾ, വൈരാഗ്യം ഇവയെല്ലാം രാമചരിതത്തിലെ പ്രതിപാദ്യങ്ങളാണ്. ഇവയ്ക്കു പകരം സരോവാരത്തിലുള്ളതുപല തരത്തിലുള്ള ജലജീവികളാകുന്നു.

സുകൃതി സാധു നാമ ഗുണ ഗാനാ തേ ബിചിത്ര
ജലബിഹഗ സമാനാ
സന്തസഭാ ചാഹ്വം ദിസി അവാംരാജു ശ്രദ്ധാ രിതു
ബസന്ത സമ ഗാജു.

സുകൃതി സാധു=സുകൃതികളുടേയും സാധുക്കളുടേയും, നാമ ഗുണ ഗാനാ തേ=നാമഗുണകഥനം അവ, ബിചിത്ര ജലബിഹഗ സമാനാ=വിചിത്രങ്ങളായ ജലവിഹഗങ്ങൾക്കു സമാനങ്ങൾ, സന്തസഭാ ചാഹ്വം ദിസി=സജ്ജനസമിതി, നാലുദിക്കും, അവാംരാജു=വ്യാപിച്ചുനില്ക്കുന്ന മാവിന്തോപ്പുകളാണ്, ശ്രദ്ധാ ബസന്ത രിതു സമഗാജു=ശ്രദ്ധ, വസന്തത്തുവിനു തുല്യമായി ഗാനം ചെയ്യപ്പെടുന്നു.

സുകൃതികളുടേയും സർവ്വസംഗപരിത്യാഗികളുടേയും പേരുകളും ഗുണങ്ങളും രാമായണത്തിലെ വസ്തുവിഷയങ്ങളാണ്. ആ സ്ഥാനത്തു സരസ്സിലുള്ളതു വെള്ളപ്പക്ഷികളാകുന്നു. സജ്ജനസമ്മേളനം രാമചരിതത്തിലെ പ്രതിപാദ്യമാണ്. ആ സ്ഥാനത്തു സരോവാരത്തിനു ലഭിക്കുന്നത് അതിന്റെ നാലുപാടും പടൻ പന്തലിച്ചുനില്ക്കുന്ന മാനോപ്പുകളാണ്. രാമായണപ്രതിപാദിതമായ ശ്രദ്ധയ്ക്കു പകരം സരസ്സിനുള്ളതു വസന്തകാലവുമാകുന്നു.

ഭഗതി നിരൂപന ബിബിധബിധാനാ മരമാദയാ ദ്രുമ
ലതാ ബിതാനാ
സമ ജമ നിയമ ഹൃലഹല ഗ്യാനാ ഹരി പദ രതി
രസ ബേദ ബഖാനാ.

ഒരള കഥാ അനേക പ്രസംഗം തേള സുകപിക ബഹു
ബരത ബിഹംഗം.

മരമാ ദയാ=ക്ഷമയുടേയും ദയയുടേയും, ബിബിധ ഭഗതി നിരൂപന=അനേകരീതിയിലുള്ള ഭക്തിയുടേയും നിരൂപണം, ദ്രുമലതാ ബിതാനാ=ദ്രുമലതാവിതാനങ്ങൾ, സമ ജമ നിയമ ഹൃദയം=ശമം, യമം, നിയമം പുഷ്പങ്ങൾ, ഗ്യാനാ ഫലം=ജ്ഞാനം ഫലങ്ങൾ, ഹരി പദരതി ബരരസം=ഭഗവൽപ്പാദപ്രേമം ശ്രേഷ്ഠസ്വാദാണ്, ബേദ ബലാനാ=വേദവർണ്ണിതങ്ങളായ, ഒരള കഥാ=ഉപാഖ്യാനങ്ങൾ, അനേക പ്രസംഗം തേള=അസംഖ്യങ്ങളായ പ്രകരണങ്ങൾ ഇവ, സുക പിക ബഹുബരത ബിഹംഗം=ശ്രകങ്ങളും പികങ്ങളും അനേകവർണ്ണത്തിലുള്ള പക്ഷികളും.

ക്ഷമ ദയ ഭക്തി എന്നിവയെപ്പറ്റിയുള്ള രാമായണനിരൂപണത്തിന്റെ സ്ഥാനം വഹിക്കുന്നത് മാനസസരസ്സിന്റെ തീരത്തുള്ള ദ്രുമലതാവിതാനങ്ങളാണ്. രാമായണത്തിലെ ശമനിയമയമങ്ങളുടെ സ്ഥാനത്തു സരസ്സിന്റെ തീരത്തുള്ള വൃക്ഷങ്ങളുടെ പുഷ്പങ്ങളാകുന്നു. രാമായണത്തിലെ ജ്ഞാനപ്രതിപാദനത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു സരോവരത്തിനുള്ളതു വൃക്ഷഫലങ്ങളാണ്. രാമായണത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കപ്പെടുന്ന ഭഗവദ്പാദപ്രേമത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു സരസ്സിനുള്ളതു ഫലങ്ങളുടെ അതിസ്വാദാകുന്നു; ഉപാഖ്യാനപ്രകരണങ്ങൾക്കു പകരം സരസ്സിനു ശ്രകങ്ങളും പികങ്ങളും വിവിധവർണ്ണാജലങ്ങളായ പക്ഷികളുമാണുള്ളതു്.

ദോ: പുലക ബാടികാ ബാഗ ബന സുഖ സുബിഹംഗ
ബിഹാര

മാലീ സുമന സനേഹ ജല സീംചത ലോചന ചാരു. പുലക=രോമാഞ്ചം, സുബിഹംഗ സുഖ ബിഹാര=മനോഹരങ്ങളായ പക്ഷികളുടെ സുഖവിഹാരത്തിനുള്ള, ബാഗ ബാടികാ ബന=പുഷ്പവാടിയും ഉപവാടിയും വനവുമാണ്, സുമന=സുന്ദരമായ മനസ്സ്, ചാരു ലോചന=മനോഹരനേത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു്, സനേഹ ജലം=സ്നേഹജലം, സീംചത മാലി=സേചനം ചെയ്യുന്ന ഉദ്യാനപാലനാണ്.

രാമായണ കഥാശ്രവണത്താലും പാരായണത്താലും ഭക്ത ലോകത്തിന് അനഭൂതമാകുന്ന കോരിത്തരിപ്പിനു പകരം മാനസ സരസ്സിനുള്ളതു മനോഹരങ്ങളായ പക്ഷികളുടെ സുഖവിഹാരങ്ങളായ ഉദ്യാനങ്ങളും വാടികയും മറ്റുമാണ്. രാമായണവണ്ണിതമായ സന്തനസ്സിന്, അഥവാ ദേവനാക്ഷ പകരം സരോവരത്തിനുള്ളതു മനോഹരനേത്രങ്ങളാകൊണ്ട് ഉദ്യാനത്തിൽ സ്നേഹജലം സേവനം ചെയ്യുന്ന ഉദ്യാനപാലകനാകുന്നു.

ചു: ജേ ഗാവഹിം യഹ ചരിത സംഭാരേ തേജ ഏഹി
താല ചതുര രഖവാരേ
സദാ സുനഹിം സാദര നരനാരി തേജ സുരബര
മാനസ അധികാരി.

ജേ യഹ ചരിത=ഏതൊരുത്തർ ഈ ചരിതം, സംഭാരേ ഗാവഹിം=ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പാരായണം ചെയ്യുന്നു, തേജ ഏഹി താല=അവർതന്നെയാണ് ഈ മാനസസരസ്സിന്റെ, ചതുര രഖവാരേ=പ്രഗത്ഭന്മാരായ സംരക്ഷകന്മാർ, സദാ സാദര=സദാസാദരം, നര നാരി സുനഹിം=സ്രീപുരുഷന്മാർ കേൾക്കുന്നു, തേജ മാനസ=അവർതന്നെയാണ് മാനസസരസ്സിനു, അധികാരി സുരബര=അധികാരികളായ ദോഷമുഖന്മാർ.

ഈ രാമചരിതമാനസമെന്ന പവിത്രഗ്രന്ഥം ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം വായിക്കുന്നവർതന്നെയാണ് ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ സംരക്ഷിക്കുന്ന ചതുരന്മാരായ സംരക്ഷകന്മാർ. ഈ പരിശുദ്ധഗ്രന്ഥത്തിലെ കഥ എല്ലാജ്യോഴം ആദരപൂർവ്വം കേൾക്കുന്ന ശ്രീകളും പുരുഷന്മാരും തന്നെയാണ് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ദിവ്യാധികാരികൾ. (ആക്ഷമാകാം സംരക്ഷകസ്ഥാനം. പക്ഷേ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വകം ഗ്രന്ഥപാരായണം ചെയ്യണം. ആരും രാമായണത്തിന്നധികാരികളാണ്. എന്നാൽ അവർ ഒരുകാര്യം വിസ്മരിച്ചുകൂടാ. അവരെപ്പോഴും ഭക്തി ശ്രദ്ധാപൂർവ്വകമായിരിക്കണം രാമകഥ ശ്രവിക്കുന്നത് എന്നുസാരം)

അതി വല ജേ ബിഷയ ബഗകാഗാ ഏഹി സര
നികട ന ജാഹിം അഭാഗാ
സംബുക് ഭേക സേവാര സമാനാ ഇഹാം ന ബിഷയ
കഥാ രസ നാനാ.

ജേ അതി ബിഷയ വല=ഏതൊരുവർ ഏറവും വിഷയികളും
വലന്മാരുമാണോ അവർ, ബഗ കാഗാ=ബകങ്ങളും ക്രകന്മാരു
മാണ്, ഏഹി സര അഭാഗാ=ഈ മാനസസരസ്സിനെ ആ നിർഭാ
ഗ്യന്മാർ, നികട ന ജാഹിം=സമീപിക്കുന്നില്ല, സംബുക് ഭേക
സേവാര സമാനാ=കക്ക, തവള, പായൽ ഇവയ്ക്കു തുല്യങ്ങളായി,
ഇഹാം=ഇതിൽ, നാനാ ബിഷയ രസ കഥാ ന=പലതരത്തിലുള്ള
വിഷയരസങ്ങളുൾക്കൊള്ളുന്ന കഥ ഇല്ലതന്നെ.

രാമായണപാരായണത്തിനും ശ്രവണത്തിനും യഥാർത്ഥത്തിൽ
ആർ അധികാരികളാകുന്നില്ല അവരെയാണ് ഈ പദ്യത്തിൽ
ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നത്:—

പ്രാപഞ്ചികവിഷയങ്ങളിൽ നിമഗ്നരും വലന്മാരും ഈ
മാനസസരസ്സിലെ ബകങ്ങളും ക്രകകൾക്കും തുല്യരാണ്. ആ
നിർഭാഗ്യജീവികൾക്ക് ഈ രാമചരിതമാനസത്തെ സമീപിക്കാൻ
ക്ഷീയുന്നില്ല. മാനസസരസ്സിലെ കക്കകൾക്കും, തവളകൾക്കും,
പായലിനും തുല്യപ്പെടുത്താവുന്ന വിഷയകഥകൾ രാമചരിതത്തി
ലില്ല. (കുറുപ്പുള്ളായ ഇതിവൃത്തങ്ങളും ഉപാഖ്യാനങ്ങളും സംവാദ
പരമ്പരകളും വിഷയാസക്തി വർദ്ധിപ്പിക്കാനുതകുന്ന പ്രകരണ
ങ്ങളും രാമായണത്തിലെ ഉള്ളടക്കമല്ല എന്നു സാരം)

തേഹി കാരന ആവത ഹിയം ഹാരേ കാമീ കാക
ബലാക ബിചാരേ
ആവത ഏഹി സര അതി കറിനാഈ രാമ കൃപാ
ബിനു ആഈ ന ജാഈ.

തേഹി കാരന=ഈ കാരണത്താൽത്തന്നെ, കാമീ ബിചാരേ=കാമി
കളും ഏഴുകളും ആയ, കാക ബലാക ഹിയം=കാക്കകളുടേയും

വെള്ളപ്പുഷ്പികളുടേയും ഹൃദയം, ആവത ഹാരേ=തു സരസ്സിലേ
 കവരാൻ ഭയപ്പെടുന്നു, (ആവത) അതി കഠിനാതു=വരുവാൻ
 വളരെ കഷ്ടപ്പാടുകളും അനുഭവിക്കേണ്ടതുണ്ട്, രാമ കൃപാ ബിനു=
 ശ്രീരാമന്റെ കൃപകൂടാതെ, ആതു ന ജാതു=വരാനും കഴിവില്ല.

കാമികളും ദുഷ്ടനാരുമായ ജനങ്ങളുടെ മനസ്സ് രാമായണത്തെ
 സമീപിക്കാൻ ഭയപ്പെടുന്നു. സമീപിക്കുന്നതിൽത്തന്നെ അവർക്കു
 പല ബുദ്ധിമുട്ടുകളും നേരിടേണ്ടതായും വരുന്നുണ്ട്. രാമകൃപകൂടാ
 തെ അവർക്കു രാമായണശ്രദ്ധ ഉണ്ടാകാനും വഴിയില്ല. കാക്കകൾ
 കും സരസ്സിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം സ്ഥിതി ഇതുതന്നെ.

കഠിന ക്ഷംഗ ക്ഷപനം കരാലാ തിൻഹ കേ ബചന
 ബാധ ഹരി ബ്യാലാ

ഗുഹ കാരജ നാനാ ജംജാലാ തേ അതി ദുഗ്ഗമ
 സൈല ബിസാലാ.

ബന ബഹു ബിഷമ മോഹ മദ മാനാ നദീം കൃതക്
 ഭയങ്കര നാനാ.

ക്ഷംഗ കഠിന=ദുഷ്ടജനസമ്പർക്കം കഠിനവും, കരാലാ ക്ഷപനം=
 ഭയങ്കരവുമായ ദുർമാഗ്ഗമാണ്. തിൻഹ കേ ബചന=അവരുടെ
 വാക്കുകൾതന്നെയാണ്, ബാധ ഹരി ബ്യാലാ=വ്യാഘ്രങ്ങളും
 സിംഹങ്ങളും സ്പഷ്ടങ്ങളും, തേ നാനാ ജംജാലാ ഗുഹ കാരജ=കുഴ
 പ്സം പിടിച്ച ഗുഹകാര്യങ്ങൾ, അതി ദുഗ്ഗമ ബിസാലാ സൈല=
 അതിദുഗ്ഗമങ്ങളും വിശാലങ്ങളുമായ ശൈലങ്ങളും, മോഹ മദ
 മാനാ=മോഹമദമാനങ്ങൾ, ബഹു ബിഷമ ബന=അത്യന്തഗഹ
 നങ്ങളായ വനങ്ങളും, കൃതക്=കൃതകങ്ങൾ, നാനാ ഭയങ്കര
 നദീം=പല തരത്തിലും ഭയങ്കരങ്ങളായ നദികളും ആകുന്നു.

ദുഷ്ടജനസമ്പർക്കമാണ് രാമചരിതമാനസത്തിലേയ്ക്കുള്ള ഭയ
 കരവും ദുഗ്ഗമവുമായ മാഗ്ഗം. ചലനാരുടെ വാക്കുകളാണ് വ്യാഘ്ര
 സിംഹസ്പഷ്ടങ്ങൾ. അവരുടെ കുഴപ്പം നിറഞ്ഞ ഗുഹകാര്യങ്ങളാ

ൺ° അതിദുഷ്ടങ്ങളും വിശാലങ്ങളുമായ പാപത്തരം. അവരുടെ മോഹമദമാനങ്ങളാൺ° ഗഹനവനങ്ങൾ; കൃതകുന്ദങ്ങളാൺ° പല വിധത്തിലും ഭയങ്കരങ്ങളായ നദികൾ.

ദോ: ജേ ശ്രദ്ധാ സംബല രഹിത നഹിം സന്തൻഹ കര സാഥ
തിൻഹ കളം മാനസ അഗമ അതി ജിൻഹ-
ഹിം ന പ്രിയ രഘുനാഥ.

ജേ ശ്രദ്ധാ സംബല രഹിത=ആർ ശ്രദ്ധാപാഥേയത്തോടുകൂടാത്ത വരോ, സന്തൻഹ കര സാഥ നഹിം=സജ്ജനങ്ങളുടെ കൂടെ ആർ പോകുന്നില്ല. ജിൻഹഹിം രഘുനാഥ=ആർക്കു രാമൻ, ന പ്രിയ=പ്രിയനല്ല, തിൻഹ കളം മാനസ=അവർക്കു മാനസം, അഗമ=നിഷ്°പ്രാപമാകുന്നു.

ശ്രദ്ധയാകുന്ന പൊതിച്ചോരില്ലാതെയും ശിഷ്യന്മാരുടെ കൂട്ടി
ല്ലാതെയും രാമനിൽ ഭക്തിയില്ലാതെയും ആർ യാത്ര ചെയ്യുന്നു
ണ്ടോ അവർക്കു മാനസസരസ്സും മാനസരാമായണവും അഗമ്യമാ
ൺ°. മാനസസരസ്സിലേയ്ക്കു യാത്ര ചെയ്യുന്നവർ അവിടെയെത്തു
ന്നതുവരെയുള്ള ഭക്ഷണം കൂടെ കൊണ്ടുപോകണം. നല്ലവർ അന്നു
യാത്രികരായും വേണം. ഈശ്വരവിചാരവും അവർക്കുണ്ടാകണം.
എന്നാൽ മാത്രമേ ആ സരസ്സു സമീപിക്കാൻ സാധ്യമാകൂ. അതു
പോലെതന്നെ ശ്രദ്ധയും സത്സംഗവും ഭഗവൽപ്രേമവും ഇല്ലാത്ത
വർക്കു രാമചരിതവും അപ്രാപമായിരിക്കും.

ചൗ: ജം കരി കഷ്ട ജാള പുനി കോളു ജാതഹിം
നീംദ ജുഡാഹു ഹോളു
ജഡതാ ജാഡ ബിഷമ ഉര ലാഗാ ഗഹ്വരം ന
മജ്ജന പാവ അഭാഗാ.

പുനി ജം കോളു=എന്നിട്ടും ഒരാൾ, കഷ്ടകരി ജാള ജാതഹിം=
കഷ്ടപ്പാടുകൾ സഹിച്ചുപറഞ്ഞുവന്നെങ്കിൽത്തന്നെ, നീംദജുഡാഹു

ഹോതു=നിദ്രയാകുന്ന ജപരം ബാധിക്കുന്നു. ജഡതാ ജാഡ=
 കൂർവതയുടെ ശൈത്യം, ഉര ബിഷമ ലാഗാ=മനസ്സിൽ വിഷമത
 യുണ്ടാകുന്നു. അഭാഗാ ഗഘ്നഹൃം=ആ നിദ്രാഗുൻ അവിടെ എത്തി
 യാലും, മജ്ജന ന പാവാ=കുളിക്കാൻ സംഗതിയാകുന്നില്ല.

എന്നിട്ടും കഷ്ടപ്പാടുകൾ സഹിച്ച രാമചരിതമാനസത്തെ
 സമീപിക്കുന്നപക്ഷം ഉറക്കവും മൗർഖ്യവും, വിഷമതയും അയാളെ
 ബാധിക്കുന്നു. അതിൽ അവാഗാഹം ചെയ്യാൻ അറന്ന സാധ്യവു
 മാകുന്നില്ല. കഷ്ടപ്പാടുകൾ സഹിച്ച് ഭദ്രവാൻ മാനസസരസ്സിലേ
 യ്ക്കു യാത്രയാകുന്നു എന്നു വെറുക്കുക. വഴിക്കുവെച്ച് അതിയായ
 ശൈത്യം നിമിത്തം അറന്ന ജപരം ബാധിക്കുന്നു. ചാകാതെ അ
 റിടെ എത്തിയാൽത്തന്നെയും സരസ്സിൽ സ്നാനം ചെയ്യാൻ അവാ
 ന കഴിവുണ്ടാകുന്നില്ല.

കരി ന ജാതു സര മജ്ജന പാനാ ഫിരി ആവതു
 സമേത അഭിമാനാ
 ജം ബഹോരി കോള പൂമന ആവാ സര നിന്ദാ
 കരി താഹി ബുദ്ധാവാ.

സര ജാതു മജ്ജന പാനാ ന കരി=സരസ്സിൽ ചെന്നു സ്നാനപാന
 ണ്ടു കൂടാതെ, അഭിമാന സമേത=ഗർവ്വോടെ അവൻ, ഫിരി
 ആവതു=മടങ്ങിവാരുന്നു. ജം കോള ബഹോരി പൂമന ആവാ=
 ആരെങ്കിലും അവാഹോട്ട മാനസയാത്രയെപ്പറ്റി ചോദിച്ചാൽ,
 സരി നിന്ദാ കരി=സരസ്സിനെ നിന്ദിച്ചു പറഞ്ഞു അവർ, താഹി
 ബുദ്ധാവാ=ചോദിക്കുന്നവരെ തെറ്റിദ്ധരിപ്പിക്കുന്നു.

കഷ്ടപ്പെട്ട യാത്രയൊക്കെ സരസ്സിനെ സമീപിച്ചാലും മജ്ജ
 നപാനങ്ങൾ കൂടാതെ സഗർവ്വം അവൻ മടങ്ങുന്നു. സരസ്സിനെക്കു
 റിച്ച ജിജ്ഞാസുകളൊരെങ്കിലും ചോദിച്ചാൽ അവരെ അവൻ തെ
 റിദ്ധരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. രാമായണത്തിന്റെ കാര്യത്തിലും
 സ്ഥിതി ഏതാണ്ടിങ്ങനെതന്നെ. ഉറക്കവും മൗർഖ്യവും ചിന്താക്കു
 ഴ്വവും നിമിത്തം രാമായണം കേൾക്കാനോ ആസ്വദിക്കാനോ

തരമാകാതെ അവൻ പിൻവാങ്ങുന്നു. 'രാമായണം എങ്ങനെ?' എന്നു ആരെങ്കിലും അവനോടു ചോദിച്ചാൽ അവനിൽനിന്നുണ്ടാകുക രാമായണത്തെക്കുറിച്ചുള്ള അവഹേളനമായിരിക്കും. ശ്രോതാവിനു രാമായണത്തിൽ വൈമുഖ്യമുണ്ടാക്കാൻകൂടി അവൻ യത്നിച്ചേക്കും. അവൻ രാവണായനമായിരിക്കും പ്രകീർത്തിക്കുക.

സകല ബിഷ്ണു ബ്രാഹ്മണം നഹിം തേഹീ രാമ
സുതപാം ബിലോകഹിം ജേഹീ
സോതു സാദര സര മജ്ജന കരതു മഹാഘോര
ത്രയ താപ ന ജരതു.

സുതപാം രാമ=സൽകൃപാർദ്ദനായ ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ, ജേഹി ബിലോകഹിം=ആരെ വീക്ഷിക്കുന്നുവോ, തേഹി സകല=അവനെ ധ്യാനം, ബിഷ്ണു ബ്രാഹ്മണം നഹിം=വിഷ്ണുവും ബ്രാഹ്മണനുമല്ല. സോതു സാദര സര=അവൻ ആദരപൂർവ്വം സരസ്സിൽ, മജ്ജന കരതു=സ്നാനം ചെയ്യുന്നു. മഹാഘോര താപ ത്രയ=അതിഘോരമായ താപത്രയത്താൽ, ന ജരതു=അവൻ പീഡിതനാകുന്നില്ല.

ശ്രീരാമന്റെ കൃപാകടാക്ഷം സിദ്ധിച്ചവൻ മുമ്പു പറഞ്ഞ വിഷ്ണുങ്ങളൊന്നുംതന്നെ ബ്രാഹ്മണനല്ല. അവൻ നിഷ്പ്രയാസം സരസ്സിനെ സമീപിക്കുന്നു; അതിലിറങ്ങി സ്നാനം ചെയ്യുന്നു. അതിലെ പരിത്രജലം പാനം ചെയ്യുന്നു. അവനെ ഒരു താപവും പീഡിപ്പിക്കുന്നില്ല.

തേ നര യഹ സര തജഹിം ന കാതു ജിൻഹകേം
രാമ ചരന ഭല ഭാതു
ജോ നഹാതു ചഹ ഏഹിം സര ഭാതു സോ സത-
സംഗ കരള മന ലാതു.

രാമ ചരന ജിൻഹകേം=ശ്രീരാമചാടങ്ങളിൽ ആക്ഷ, ഭല ഭാതു=ഉത്തമഭക്തിയുണ്ടോ, തേ നര യഹ സര=ആ മനുഷ്യൻ ഈ സരസ്സി, കാതു ന തജഹിം=ഒരിക്കലും കൈവെടിയുകയില്ല, ഭാതു

ജോ=റേ സോദര, ഏതൊരുത്തൻ, ഏഹി സര നഹാതു ചഹ=
 ഈ സരസ്സിൽ സ്നാനം ചെയ്യാനാഗ്രഹിക്കുന്നു, സോ മന ലാതു=
 അവൻ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം, സതസംഗ കരള=സത്സംഗം ചെയ്യട്ടെ.

ശ്രീരാമനിൽ ഉത്തമഭക്തിയുള്ളവൻ മാനസരാമായണമാകുന്ന
 ഈ സരസ്സ് ഒരിക്കലും ഉപേക്ഷിക്കുകയില്ല. സോദര, ആർ അഭി
 ലഷിക്കുന്നു ഈ സരസ്സിൽ സ്നാനം ചെയ്യാൻ അവൻ സശ്രദ്ധം
 സത്സംഗം ചെയ്യട്ടെ! സത്സംഗത്തിന്റെ പ്രയോജനം ഇവിടെയും
 തുളസീദാസൻ അനുസ്മരിക്കുന്നു.

അസ മാനസ മാനസ ചഖ ചാഹീ ഭതു കബി ബിമല
 അവഗാഹീ
 ഭയഉ ഹൃദയം ആനന്ദ ഉമാഹു ഉമഗേഉ പ്രേമ പ്രമോദ
 പ്രബാഹു.

അസ മാനസ=ആവിധമുള്ള മാനസസരസ്സ്, മാനസ ചഖ ചാ
 ഹീ=മനഃകണ്ഠകൊണ്ടു കണ്ടു, അവഗാഹീ=അതിലിറങ്ങി സ്നാനം
 ചെയ്യുകയാൽ, കബി ബുദ്ധി=കവിഹൃദയം, ബിമല ഭതു=നിമി
 ലമായിത്തീർന്നു, ഹൃദയം ആനന്ദ ഉമാഹു=ഹൃദയത്തിൽ ആനന്ദ
 വും ഉത്സാഹവും, ഭയഉ പ്രേമ പ്രമോദ=ഉണ്ടായി. പ്രേമപ്രമോദ
 ങ്ങളുടെ, പ്രബാഹു ഉമഗേഉ=പ്രവാഹം കരകവിഞ്ഞു വഴിയു
 കയും ചെയ്തു.

അപ്രകാരമിരിക്കുന്ന മാനസസരസ്സ് മനഃചക്ഷുസ്സുകൊണ്ട്
 ദർശിച്ചു് അതിലിറങ്ങി സ്നാനം ചെയ്യാൻ എനിക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായതു
 കൊണ്ട് എന്നിലുള്ള കവിഹൃദയം പരിശുദ്ധമാവുകയും അതിൽ
 ആനന്ദോത്സാഹങ്ങൾ അങ്കരിക്കുകയും പ്രേമപ്രമോദങ്ങൾ ആ
 ബുദ്ധിയിൽ നിറഞ്ഞു കവിയുകയും ചെയ്തു.

ചലീ സുഭഗ കബിതാ സരിതാ സോ രാമ ബിമല
 ജസ ജല ഭരിതാ സോ
 സരജ്ജ നാമ സുമംഗല മൂലാ ലോക ബേദ മത മഞ്ജുല
 ക്ഷിപാ.

നദീ പുനീത സുമാനസ നന്ദിനി കലിമല തുന തരു
മൂല നികന്ദിനി.

രാമ ബിമല ജസ=ശ്രീരാമന്റെ നിമ്നല കീർത്തിയാകുന്ന, ജല ഭരിതാ സോ=ജലത്താൽ പൂർണ്ണമായ, സരിതാ സോ=നദിക്കു സ മാനം, സുഭഗ കബിതാ ചലി=സുന്ദരകവിത പ്രവഹിച്ചു, നാമ= അതിന്റെ പേര്, സുമംഗല മൂല പുനീത=സന്തംഗളനിദാനവും പവിത്രയും, സുമാനസ നന്ദിനി=സഹൃദയഹൃദയാപ്ലാദിനിയും, കലിമല=കലികാല പാപങ്ങളാകുന്ന, തുന തരു മൂല നികന്ദിനി= തുണതരുമൂലങ്ങളെ പുഴക്കിയെറിയുന്നതും ആയ, സരജി നദി= സരയുനദി എന്നാണു്, മഞ്ജൂല കൂല=മനോഹരതീരങ്ങൾ, ലോക ബേദ മത=ലൗകിക വൈദികമതങ്ങളാണു്.

ശ്രീരാമന്റെ പവിത്രകീർത്തിയാകുന്ന വെള്ളംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞ നദിക്കു തുല്യം എന്റെ കവിതാനദി പ്രവഹിച്ചു. ആ നദി യാകട്ടെ സന്തംഗളനിദാനമാണു്; പവിത്രയാണു്; സഹൃദയാപ്ലാദിനിയാണു്. കലികാലപാപങ്ങളാകുന്ന തുണങ്ങളുടേയും വൃക്ഷങ്ങളുടേയും കടപുഴക്കിക്കളയുന്ന ഒന്നാണു്. ലൗകിക വൈദികമതങ്ങളാണതിന്റെ ഇരകരകളും. ആ നദിയുടെ ചേർ സരയു എന്നതത്രെ.

ദോ: ശ്രോതാ ത്രിബിധ സമാജ പുരഗ്രാമ നഗര

ദുഹ്വം കൂല

സന്ത സഭാ അനുപമ അവധ സകല സുമംഗല മൂല.

ത്രിവിധ=മൂന്നു തരത്തിലുള്ള, ശ്രോതാ സമാജ=ശ്രോതാക്കളുടെ സംഘംതന്നെയാണു്, ദുഹ്വം കൂല=ഇരകരകളിലുമുള്ള, പുര ഗ്രാമ നഗര=പുരങ്ങളും ഗ്രാമങ്ങളും നഗരങ്ങളും, സന്ത സഭാ=സജ്ജനങ്ങളുടെ സഭതന്നെയാണു്, സകല സുമംഗലമൂല=സമസ്തസന്തംഗളനിദാനവും, അനുപമ അവധ=നിരുപമവുമാണു് അയോദ്ധ്യ.

പ്രസ്തുത കവിതയാകുന്ന സരയുനദിയുടെ ശ്രോതാക്കൾ ഇരകരകളിലും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പുരങ്ങളും ഗ്രാമങ്ങളും നഗരങ്ങളും

മാണ്. സജ്ജനസഭയാണ് സമസ്തസന്താനഗുഹനിദാനവും അനുചരവുമായ അയോദ്ധ്യ. [മൂന്നുതരത്തിലുള്ള ശ്രോതാക്കളെന്നതിന് ആർത്തം, ജിജ്ഞാസുക്കളും, അത്ഥാത്മികളുമെന്നർത്ഥം. ഇവരെ കേൾച്ചു മുമ്പു വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്.]

ചു: രാമ ഭഗതി സുര സരിതഹി ജാഹു മിലി സുകി-
രതി സരജു സുഹാഹു
സാനജ രാമ സമര ജസു പാവന മിലേള മഹാ-
നദു സോന സുഹാവന.

സുഹാഹു സുകിരതി=സന്ദരിയും സൽകീർത്തിയുമായ, സരജു ജാഹു=സരയുനദി ചെന്നു, രാമ ഭഗതി സുരസരി തഹി=രാമഭക്തിയാകുന്ന സുര (ദേവി) ഗംഗയിൽ, മിലി=ചേരുന്നു, സാനജ രാമ സമര=അനുജസമേതനായ രാമന്റെ സമരത്തിന്റെ, പാവന ജസു=പവിത്രകീർത്തിതന്നെയാകുന്ന, സുഹാവന മഹാനദു=സുന്ദര മഹാനദമായ, സോന മിലേള=ശോണാനദിയും ഇതിൽത്തന്നെ സംഗമിക്കുന്നു.

സുന്ദരസുകീർത്തിയായ കാര്യ സരയുനദി പ്രവഹിച്ചു രാമ ഭക്തിയാകുന്ന ദേവിഗംഗയിൽ ചേരുന്നു. രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ സമരസംബന്ധിയായ പരിശുദ്ധ യശസ്സുതന്നെയാണ് സുന്ദരമഹാനദമായ ശോണ. ആ മഹാനദവും വന്നുചേരുന്നതു ഇതിലാകുന്നു.

ജുഗ ബിച ഭഗതി ദേവധൂനി ധാരാ സോഹതി സഹിത
സുബിരതി ബിചാരാ
ത്രിബിധ താപ ത്രാസക തിമുഹാനീ രാമ സരൂപ
സിന്ധു സമുഹാനീ.

ജുഗ ബിച=രണ്ടിന്റേയും നടുക്കു, ഭഗതി ദേവധൂനി ധാരാ=ഭക്തിയാകുന്ന ഗംഗാപ്രവാഹം, ബിചാരാ സുബിരതി സഹിത=ധ്യാനവൈരാഗ്യസമേതം, സോഹതി=ശോഭിക്കുന്നു, തിമുഹാനീ=മൂന്നു മുഖങ്ങളുമായി, ത്രിബിധ താപ ത്രാസക=മൂന്നുവിധ താപ

ങ്ങളേയും ശമിപ്പിച്ചു, രാമസരൂപ=ശ്രീരാമസരൂപമാകുന്ന, സിന്ധു സമുഹാനീ=സമുദ്രവുമായി സംഗമിക്കാൻ ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

ഇളസീദാസന്റെ കാവ്യമായ സരയു നദിയുടേയും രാമലക്ഷ്മണസമരകീർത്തിയായ ശോണാമഹാനദത്തിന്റേയും നടുക്കു് രാമഭക്തിയാകുന്ന ഗംഗയുടെ പ്രവാഹം ധ്യാനവൈരാഗ്യങ്ങളും കൊണ്ടു പരിശോഭിക്കുന്നു. കവിത, സമരകീർത്തി, രാമഭക്തി എന്നീ മൂന്നുമുഖങ്ങളോടേ സരയുശോണാഗംഗകൾ ശ്രീരാമരൂപമായ സമുദ്രത്തിലേക്കു സംഗമാർത്ഥം പാഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു എന്നർത്ഥം.

[ഭക്തിദപാരാ ശ്രീരാമപ്രാപ്തി ഉണ്ടാകുന്നു. ഗീത പറയുന്നതും ഇതുതന്നെ. നോക്കുക: -

“ഭക്ത്യാമാമഭിജാനാതി യാവാന്യാശ്ചാസ്തി തതപതഃ
നതോ മാം തതപതോ ജ്ഞാതപാവിശതേ തദനന്തരം”

ഭക്തിദപാരാ എന്നെക്കുറിച്ചു യഥാർത്ഥജ്ഞാനമുണ്ടാകുന്നു. അതായതു് ഞാനാരാണ് എന്നിങ്ങനെയുള്ള അറിവു്. അങ്ങനെ എന്നെ യഥാർത്ഥത്തിലറിഞ്ഞതിനുശേഷം ആ ഭക്തൻ എന്നിൽത്തന്നെ പ്രവേശിക്കുന്നു.]

മാനസ മൂല മിലീ സുരസരിഹീ സുനത സുജന മന
പാവന കരിഹീ
ബിച ബിച കഥാ ബിചിത്ര ബിഭാഗാ ജന സരി
തീര തീര ബന ബാഗാ.

മാനസ മൂല=മാനസമൂലമായ (ഈ സരയു), സുരസരിഹി മിലീ=സുരസരിത്തുമായി ചേരുന്നു, സുനത സുജന മന=കേട്ടു് സജ്ജനഹൃദയം, പാവന കരിഹീ=പാവനമായിതീരുന്നു, കഥാ ബിച ബിച=കഥയുടെ ഇടയിലിടയിൽ, ബിചിത്ര ബിഭാഗാ=വിവിചിത്രവിഭാഗങ്ങളുണ്ടു്, സരി തീര തീര=നദീതീരങ്ങളിലെല്ലാമുള്ള, ബനബാഗാ ജന=വനസ്ഥലികളോ അഥാ എന്നു തോന്നും.

മാനസത്തിൽനിന്നു ഉത്ഭവിക്കുന്ന ഈ കവിതാ സരയ്ക്കുനദി ദേവസരിത്തുമായി സംഗമിക്കുന്നു. കഥകേട്ടു സജ്ജനഹൃദയം പരിശുദ്ധമായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു. കഥയിൽ അവിടവിടെയായി നിരവധി ഉപാഖ്യാനങ്ങളുണ്ട്. അവ ഈ നദിയുടെ തീരങ്ങളിൽ തഴച്ചാൽപ്പിള്ളുന്ന വനസ്ഥലികളോ എന്നു തോന്നും.

ഉമാ മഹേസ ബിംബാഹ ബരാതീ തേ ജലചര അഗ-
നിത ബഹു ഭാംതീ

രാഘവര ജനമ അനന്ദ ബധാഹു ഭവര തരംഗ
മനോഹരതാഹു.

ഉമാമഹേസ ബിംബാഹ ബരാതീ=പാർവ്വതീ പരമേശ്വരന്മാരുടെ വിവാഹത്തിൽ വരപക്ഷക്കാരെത്രയുണ്ടായിരുന്നുവോ, തേ അഗനിത=അവർ ഗണിക്കാനാവാത്തതും, ബഹു ഭാംതീ ജലചര=പല വിധത്തിലുള്ളതുമായ ജലജന്തുക്കളാണ്, രാഘവര ജനമ=ശ്രീരാമാവതാരം നിമിത്തമുണ്ടായ, ബധാഹു അനന്ദ താഹു=വെളിച്ച ആനന്ദം തന്നെയാണ്, ഭവര മനോഹര തരംഗ=പുഴികളും മനോഹരതരംഗങ്ങളും.

ഈ കാവ്യ സരയ്ക്കുനദിയിലെ ജലജീവികൾ പാർവ്വതീ പരമേശ്വരന്മാരുടെ വിവാഹത്തിൽ സംബന്ധിച്ച വരപക്ഷക്കാരാണ്; അവർ പലതരത്തിലുള്ളവരുമാണ്. ഇതിലെ പുഴികളും തിരകളും ശ്രീരാമാവതാരം നിമിത്തം സഞ്ചാരമായ വെളിച്ച ആനന്ദവുമാണ്.

ഭോ: ബാല ചരിത ചഹു ബന്ധു കേ ബനജ ബിപുല
ബഹു രംഗ

സുപ രാസീ പരിജന സുകൃത മധുക്കര ബാരി-
ബിഹംഗ.

ചഹു ബന്ധുകേ=നാലു ഭ്രാതാക്കളുടേയും, ബാല ചരിത=ബാല ചരിതം, ബിപുല ബഹുരംഗ=വിപുലങ്ങളും വിവിധശബ്ദങ്ങളും

തങ്ങളുമായ, ബനജ=വാരിജങ്ങളാകുന്നു. സുകൃത ഗുപ=പുണ്യാ
ത്മാവായ ഭഗവതനും, രാണീ പരിജന=റാണിമാരും പരിജനങ്ങ
ളും, മധുകര=വണ്ടുകളും, ബാരി ബിഹംഗ=വെള്ളപ്പക്ഷികളുമാ
കുന്നു.

ഈ കാവ്യസരയുനദിയിലെ വിപുലങ്ങളും വിവിധവണ്ണ
ഭാസുരങ്ങളുമായ താമരകൾ രമലക്ഷണഭരതശരൂപ്തനാരുടെ ബാ
ലുകാലചരിതവും, വണ്ടുകളും വെള്ളപ്പക്ഷികളും പുണ്യാത്മാവായ
ഭഗവതമഹാരാജാവും റാണിമാരും പരിജനങ്ങളുമാകുന്നു. സരയു
നദീപക്ഷത്തിൽ വിവിധവണ്ണാജലങ്ങളായ കമലങ്ങൾ, വണ്ട
കൾ, ജലപതംഗങ്ങൾ എന്നിവ പരിഗണിക്കപ്പെടാം.

ചു: സീയ സ്വയംബര കഥാ സുഹാതു സരിത
സുഹാവനി സോ മഞ്ചി മഹാതു
നദീ നാവാ പട്ട പ്രസ്ത അനേകാ കേവട കസല
ഉതര സബിബേകാ.

സീയ സ്വയംബര സുഹാതു കഥാ=സീതാസ്വയംവരവിഷയക
മായ ശോഭനചരിതംതന്നെയാണ്. സുഹാവനി മഞ്ചി മഹാതു=
മനോഹരദീപ്തി പരന്ന, സോ സരിത=പ്രസ്തുത നദി, അനേകാ
പട്ട പ്രസ്ത=അസംഖ്യങ്ങളും ചാതുര്യപൂർണ്ണങ്ങളുമായ മോദ്യങ്ങൾ,
നദീ നാവാ=ഈ നദിയിലെ നൗകകളാണ്, സബിബേകാ ഉതര=
വിവേകപൂർണ്ണങ്ങളായ ഉത്തരങ്ങൾ, കസല കേവട=പ്രഗത്ഭരായ
നാവികരുമാണ്.

സീതയുടെ സ്വയംവരത്തെ സംബന്ധിച്ചുള്ള മനോഹര
കഥയാണ് മനോഹരകാന്തി പരന്ന പ്രസ്തുത കാവ്യനദി. ഈ
നദിയിലെ ജലയാനങ്ങളാണ് അനേകങ്ങളും ചാതുര്യസമ്പൂർണ്ണ
ങ്ങളുമായ മോദ്യങ്ങൾ. വിവേകപൂർണ്ണങ്ങളായ പ്രത്യുത്തരങ്ങളാ
കട്ടെ ആ നൗകകളെ പ്രാർത്ഥിച്ചിരുന്ന സമർത്ഥനാരായ നാവിക
രുമാണ്. [നദിയാകുമ്പോൾ അതിൽ തോണികളും നാവികന്മാരും
ഉണ്ടാകുമല്ലോ.]

സുനി അനുകഥന പരസ്സര ഹോതു പഥിക സമാജ
 സോഹ സരി സോതു
 ഘോര ധാര ഭൂനാഥ രിസാനീ ഘാട സുബദ്ധ
 രാമ ബര ബാനീ.

സുനി=കേട്ട്, പരസ്സര=അന്യോന്യം, അനുകഥന ഹോതു=അനു
 കഥനം നടത്തുന്നത്, സരി സോഹ സോതു=നദീതീരത്തിൽകൂടി
 തന്നെ പോകുന്ന ആ, പഥിക സമാജ=ദാഴിപോക്കരുടെ സംഘ
 മണം. ഭൂനാഥ രിസാനീ=പരശുരാമന്റെ ഈഷ്യയാണ്,
 ഘോര ധാര=ഭയങ്കരപ്രവാഹം, രാമ ബര ബാനീ=ശ്രീരാമന്റെ
 ശ്രേഷ്ഠവാക്കുകളാണ്, സുബദ്ധ ഘാട=കെട്ടുറപ്പോടുകൂടിയ ഘട്ട
 ണ്ഡം.

സാധാരണ നദിക്കുന്നപോലെ ഈ സരയുകാവ്യനദിക്കും
 തീരങ്ങളുണ്ട്; തീരങ്ങളിലൂടെ പ്രയാണംചെയ്യുന്ന പഥികരും
 അവരുടെ പരസ്സരഭാഷണവും ഉണ്ട്. നദിയുടെ പ്രവാഹം ഭയങ്ക
 രവുമാണ്. നദിയിൽ ഇറക്കിക്കെട്ടിയ ബലിഷ്ഠങ്ങളായ കടവുക
 ൾ ഉണ്ട്. എന്നാൽ ഈ നദിയുടെ തീരത്തുകൂടി പോകുന്ന പഥി
 കന്മാരുടെ പരസ്സരഭാഷണം കഥാനകഥനവും ഭയങ്കരപ്രവാഹം
 ഭാഗ്യവശമായിൽ പ്രകടമായ ക്രോധവുമാണ്. ശ്രീരാമന്റെ ഉത്ത
 മവചനമാണ് ഇതിലെ ഘട്ടങ്ങൾ.

സാനജ രാമ ബിബാഹ ഉമാഹു സോ സുഭ ഉമഗ
 സുഖദ സബ കാഹു
 കഹത സുനത ഹരഷഹിം പുലകാഹിം തേ സുകൃതീ
 മന മുദിത നഹാഹിം.

സാനജ രാമ ബിബാഹ=ശ്രീരാമലക്ഷ്മണദരതശത്രുഹ്ണന്മാരുടെ
 വിവാഹം, ഉമാഹു സോ=ഉത്സവമുണ്ടല്ലോ അതു്, സബ കാഹു=
 സദ്യജനങ്ങൾക്കും, സുഭ സുഖദ ഉമഗ=ശുഭത്തേയും സുഖത്തേയും
 നൽകുന്ന പ്രവാഹമാണ്, കഹത സുനത=പാരായണം ചെയ്യും

ശ്രവിച്ചും, ഹരഷഹിം പുലകാഹിം=പ്രസന്നതം പുളകിതതമായി
ത്തീരുന്ന, തേ മുദിത മന സുകൃതി=ആ സത്തുഷ്ടഹൃദയരായ പുണ്യാ
ത്മാക്കളാണ്, നഹാഹിം=സ്നാനം ചെയ്യുന്നവർ.

ഈ കാവ്യസരയൂനദിയിലുണ്ട് പ്രവാഹം. അതു സഹജ
സമേതനായ ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ വിവാഹാഘോഷമാണ്. ഈ
കാവ്യസരിത്തിൽ സ്നാനം ചെയ്യുന്നവർ രാമകഥ പാരായണം ചെയ്തും ശ്രവിച്ചും ആനന്ദാനന്ദിതയായ സുകൃതികളാണ്. പുണ്യം
ചെയ്തവർക്കല്ലാതെ രാമായണമാനസസരസ്സിൽ സ്നാനം ചെയ്ത പ
വിത്രരാകുക സാധ്യമല്ല. പാപികൾക്കു രാമായണശ്രവ ഉണ്ടാകുക
ദുർല്ലഭമാണ്.

രാമ തിലക ഹിത മംഗല സാജാ പരബ ജോഗ ജന

ജീരേ സമാജാ

കാളു കുമതി കേകളു കേരീ പരീ ജാസു ഫല

ബിപതി ഘനേരീ

രാമതിലക=രാമതിലകമാണ് — രാമാഭിഷേകമാണ് — പരബ=
പദ്മം (പൗണ്ഡ്രികാലം), മംഗലസാജാ=മംഗളവാസ്തുകൾ തന്നെ
യാണ്, ഹിതസമാജ ജീരേ ജാഗജന=ന ജജനങ്ങളുടെ സമിതിയു
ടെ ഏകത്ര സന്തേളനം, കേകളു കേരീ കുമതി=കൈകേയിയുടെ
ദൃബ്ബലിയാണ്, കാളു=അഴുക്കുവെള്ളം, ജാസു ഫലം=യാതൊന്നി
ന്റെ ഫലമാകട്ടേ, ഘനേരീ ബിപതി പരീ=ഏറ്റവും വലിയ
ആപത്തായും തീർന്നു.

രാമനെ യുവരാജാവായി വാഴിക്കാനുള്ള തീരുമാനം ഈ
കാവ്യസരയൂവിലെ പരിശുദ്ധ ദിനാചരണോത്സവത്തിലെ പൗ
ണ്ഡ്രിക ദിനമാണ്. അതിനുവേണ്ടി ശേഖരിച്ച മംഗള പദാത്ഥ
ങ്ങൾ സജ്ജനസന്തേളനങ്ങളാകുന്നു. ഈ കാവ്യനദിയിലെ മലിനാ
ജലമാണു കൈകേയിയുടെ ദുർബ്ബലി. ആ മലിനജലം വലിയ
ആപത്തും സൃഷ്ടിച്ചു വിട്ടു. [ദശരഥന്റെ അകാലചരമം, ഭരത
ന്റെ സംന്യാസം പൗരന്മാരുടെ വിഷാദകല്പഷമായ ജീവിതം,

രാമന്റെ പ്രവാസം ഇവയ്ക്കൊക്കെ കാരണം കൈകേടിയുടെ ദുർബ്ബലിയാണു് എന്നു സാരം]

ദോ: സമന അമിത ഉതപാത സബ ഭരത ചരിത

ജപജാഗ

കലി അംല വല അവഗുന കഥന തേ ജല

മല ബഗ കാഗ

അമിത സബ ഉതപാത=അമിതങ്ങളായ സർവ്വോൽപാതങ്ങളേയും, സഭന ഭരത ചരിത=ശമിപ്പിക്കുന്ന ഭരതകഥ തന്നെയാണു്, ജപ ജാഗ=ജപവും യജ്ഞവും, കലി അംല=കലികാലകാലഋഷ്ടങ്ങളുടേയും, വല അവഗുന തേ കഥന=വലനാരുടെ ദുഷ്ടങ്ങളുടേയും ആ കഥനങ്ങൾ തന്നെയാണു്, ജലമല ബഗ കാഗ=ജലമാലിന്യവും കൊക്കുകളും കാക്കുകളും.

എല്ലാ ഉൽപാതങ്ങളേയും ശമിപ്പിക്കുന്ന ഭരത ചരിതമാണു് ജപയജ്ഞങ്ങൾ. കലികാല പാപങ്ങളേയും വല ദുഷ്ടങ്ങളേയും കുറിച്ചുള്ള കഥനങ്ങളാണു് മലിനജലവും കൊക്കുകളും വായസങ്ങളും. താടക, മാരീചൻ, ബാലി, രാവണൻ എന്നിങ്ങനെയുള്ള ദുഷ്ടന്മാരുടെ കഥകളാണു് ഈ കാവ്യസരിത്തിലെ മലിനജലം.

കീരതി സരിത ഛന്ദം രിതു രൂരീ സമയ സുഹാവനി
പാവനി ഭൂരീ

ഹിമ ഹിമസൈലസുതാ സിഖ ബ്യാഹു സിസിര

സുഖദ പ്രഭ ജനമ ഉച്ഛാഹ

കീരതി സരിത=കീർത്തി നദി, ഛന്ദം രിതു രൂരീ=ആറു ജന്തുക്കളിലും സന്ദരിയായി പ്രവഹിക്കുന്നു, സമയ=കാരോകാലത്തും, ഭൂരീ സുഹാവനി=അധികാധികം സന്ദരവും, പാവനി=പവിത്രവുമാണു്, ഹിമസൈല സുതാ സിഖ ബ്യാഹു=ഹിമാദ്രികന്യയുടേയും ശിഖന്റേയും വിവാഹം, ഹിമ=ഹേമന്തജന്തുവാണു്, പ്രഭ

ജനമ ഉമാഹു=രാമജനോത്സവം, സുഖദ സിസിർ=സുഖപ്രദമായ ശിശിരത്തൂവുമാണ്.

ഭഗവാന്റെ കീർത്തിതന്നെയായ ഈ കാവ്യസരയൂനദി സമസ്ത ജ്ഞക്കളിലും ഒരുപോലെ മോഹനമായിത്തന്നെ വർത്തിക്കുന്നു. കാരോ ജ്ഞാതാലും ആ കീർത്തിനദി അധികമധികം ഭാസുരവും പവിത്രവുമായി പ്രവഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ജ്ഞക്കളിൽ ഹേമന്തമാണ് ഉമാമഹേശ്വരവിവാഹം. ശ്രീരാമവതാരോത്സവമാകട്ടെ ശിശിരത്തൂവുമാകുന്നു. അതാക്കും സുഖപ്രദവുമാണല്ലോ.

ബരനബ രാമ ബിബാഹ സമാജ്ഞ സോമുദ
മംഗലമയ രിതുരാജ്ഞ
ഗ്രീഷ്മ ദൃസഹ രാമ ബന ഗവന്ത പംഗ കഥാ
ഖര ആതപ പവന്ത

രാമ ബിവാഹ സമാജ്ഞ ബരനബ സോ=രാമവിവാഹച്ചടങ്ങുകളുടെ വർണ്ണനയെന്നോ അതു, മുദ മംഗലമയ രിതുരാജ്ഞ=സന്തോഷ മംഗളമയമായ വസന്തത്തൂവാണ്, രാമ ബന ഗവന്ത=ശ്രീരാമ വനഗമനം, ദൃസഹ ഗ്രീഷ്മ=ദൃസ്സഹമായ ഗ്രീഷ്മത്തൂവാകുന്നു, പന്ഥ കഥാ=വഴിയുടെ കഥ, ഖര ആതപ പവന്ത=കഠിനാത്മപവും ചുടുകാരനാകുന്നു.

ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹച്ചടങ്ങുകളുടെ വർണ്ണന സന്തോഷമയവും മംഗളമയവുമായ വസന്തത്തൂവാണ്. ഭഗവാന്റെ വനയാത്ര ദൃസ്സഹമായ ഗ്രീഷ്മകാലവുമാണ്. ഭഗവാന്റെ ആ ഏഴുനുള്ളത്തിൽ വഴിക്കവെച്ചുണ്ടായ കഥകൾ ഗ്രീഷ്മത്തൂവഹജങ്ങളായ ഘോരാത്മപവും അസഹ്യമായ ചുടുകാരനാകുന്നു.

ബരഷാ ഘോര നിസാചര രാശീ സുര ക്ഷല സാലി
സുരമംഗലകാശീ
രാമ രാജ സുഖ ബിന്ദു ബഡാഹു ബിസദ സുഖദ
സോഹു സരദ സുഹാഹു.

സൂര കല സാലി=ദേവകലമാകുന്ന വയലിന, സുമംഗല കാരീ= സതംഗമുള്ളതെന്ന, ഘോര നിസാധര രാരി=ഘോരരാക്ഷസസമരം, ബരഷാ=വെള്ളത്തുറവാണു്, രാമ രാജ=രാമരാജ്യത്തിലെ, സുഖ ബിനയ ബന്ധാതു=സുഖവും കരുതവും പെരുമയും യാതൊന്നോ, സോള ബിസദ സുഖദ=അതു് വിപുലസുഖപ്രദവും, സുഹാതു സരദ=സുന്ദരമായ ശരൽകാലമാണു്.

ഘോരന്മാരായ രാക്ഷസന്മാരുമായി ശ്രീരാമൻ പൊരുതതിന്റെ ഫലമായിട്ടാണല്ലോ ദേവന്മാർക്കെല്ലാം മംഗളമുണ്ടായതു്. ആ സമരം വെള്ളത്തുറവാണു്. രാമരാജ്യത്തിലെ ജനങ്ങളെ ഭവിയ്ക്കു സൗഖ്യവും അവർക്കുണ്ടായ നന്മയും, പെരുമയും വിപുലസുഖാനുഭവവും ശോഭനമായ ശരൽകാലമാകുന്നു.

സതീ സിരോമനി സീയ ഗുണ ഗാഥാ സോള ഗുണ
അമല അനുപമ പാഥാ
ഭരത സുഭാള സുസീതലതാതു സദാ ഏക രസ
ബരനി ന ജാതു.

സതീ സിരോമനി സീയ=സതീശിരോരത്നമായ സീതയുടെ, ഗുണഗാഥാ സോ=ഗുണഗാഥ യാതൊന്നോ അതു, അമല അനുപമ ഗുണ പാഥാ=അമലവും നിരുപമഗുണത്തോടുകൂടിയതുമായ ജലമാകുന്നു, ഭരത സുഭാള=ഭരതന്റെ സ്വഭാവം, സദാ ഏകരസ=ഏതു കാലത്തും ഒരേ മട്ടിലുള്ളതും, ബരനി ന ജാതു=വെള്ളിക്കാനാവാത്തതുമായ, സുസീതലതാതു=സുശീതളതയുമാകുന്നു.

പതിവ്രതാശിരോരത്നമായ സീതയുടെ ഗുണഗാഥ അതു രാമചരിതസരയുറാടിയിലെ അമലവും അനുപമഗുണത്തോടുകൂടിയതുമായ ജലമാണു്. ഭരതസ്വഭാവം ആ ജലത്തിന്റെ ഏതു കാലത്തും ഒരേ മട്ടിലുള്ളതും അവസ്ഥയുമായ ശൈതല്യവുമാകുന്നു.

ഭാ: അവലോകനി ബോലനി മിലനി പ്രീതി പര-
സപര ഹാസ

ഭായപ ഭലി ചളം ബന്ധു കീ ജല മാധുരീ

സുബാസ.

ചളം ബന്ധു കീ=നാലു ദ്രാതാക്കളുടേയും, പരസചര=അവലോകനി=പരസ്പരദർശനം, ബോലനി മിലനി=ഭാഷണം, ആശ്ലേഷണം, പ്രീതി ഹാസം=പ്രേമം, മന്ദഹാസം, ഭായപ ഭലി=സൗദ്രാതുപ്രകടനം ഇതെല്ലാം, സുബാസ മാധുരീ ജലം=സുരഭിലവും മധുരവുമായ ജലമാകുന്നു.

രാമായണകാവ്യസരയൂനദിയിലെ സുരഭിലവും മാധുര്യപൂർണ്ണവുമായ ജലമാണ് ഭരതശത്രുഘ്നനാരുടേയും രാമലക്ഷ്മണനാരുടേയും പരസ്പരദർശനവും ഭാഷണാശ്ലേഷണങ്ങളും പ്രേമപ്രകടനവും മന്ദഹാസവും സൗദ്രാതുപ്രകടനവുമെല്ലാം.

ചൗ: ആരതി ബിനയ ദീനതാ മോരീ ലഘുതാ
ലലിത സുബാരി ന മോരീ
അഭഭുത സലില സുനത ഗുണകാരി ആസ
പിപാസ മനോമല ഹാരി

മോരീ ആരതി=എന്റെ ധൂപാരാധനയും (ആരതി), ബിനയ ദീനതാ=നമ്രതയും ദൈന്യതയും, നമോരീ സുബാരി=വിശിഷ്ട ജലത്തിനുള്ള, ലഘുതാ ലലിത=ലഘുലവവും ലാളിത്യവുമാണ്, ആസ പിപാസ=ആഗ്രഹമാകുന്ന ദാഹവും, മനോമല ഹാരി=മനോമാലിന്യവും ശമിപ്പിക്കുന്ന, അഭഭുത സലിലം=അഭഭുതജലത്തെപ്പറ്റി, സുനത സുഖകാരി=കേൾക്കുന്നതുതന്നെ സുഖപ്രദമാണ്.

രാമ ചരിതമാകുന്ന സരയൂനദിയിലെ സമൃദ്ധമായ ശുദ്ധജലത്തിനുള്ള ലഘുതപവും ലാളിത്യവും എന്റെ ദീപാരാധനയും നമ്രതയും ദൈന്യതയുമാകുന്നു. ഇതിലെ വിചിത്രജലം ആശാദാഹം നശിപ്പിക്കുന്നു; മനോമാലിന്യം അകറ്റുന്നു; ശ്രവണമാത്രത്തിൽ തന്നെ സുഖമുണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

രാമ സുപ്രേമഹി പോഷിത പാനീ ഹരത സകല
 കലികലുഷ ഗലാനീ
 ഭവ ശ്രമ സോഷക തോഷക തോഷാ സമന ഭൂരിത
 ഭുവ ദാരിത ദോഷാ

പാനി=ജലം, രാമ സുപ്രേമഹി=രാമനിലുള്ള വിശിഷ്ട പ്രേമത്തെ
 പോഷിത=പോഷിപ്പിക്കുന്നു, സകല കലി കലുഷ ഗലാനി=എല്ലാ
 കലികലുഷ ശ്ലാനിയേയും, ഹരത=നശിപ്പിക്കുന്നു, ഭവശ്രമ സോ
 ഷക=പ്രാപഞ്ചിക ക്ലേശത്തെ ശോഷിപ്പിക്കുന്നു, തോഷക തോഷ
 =സന്തോഷത്തിനുകൂടി സന്തോഷമുണ്ടാക്കുന്നു, ഭൂരിത ഭുവ ദാരിത
 ദോഷാ=ഭൂരിതഃഘദാരിദ്ര്യദോഷങ്ങളെ, സമന=ശമിപ്പിക്കുന്നു.

ഈ കാവ്യസരയുനദിയിലെ വെള്ളം രാമനിലുള്ള ഭക്തിയെ
 പോഷിപ്പിക്കുകയും കലിമാലിന്യങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുകയും പ്രാപ
 ഞ്ചിക ക്ലേശങ്ങളെ ലഘൂകരിക്കുകയും സന്തോഷം മേൽക്കുമേൽ
 വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ഭൂരിതങ്ങളേയും ഘ്വങ്ങളേയും ദാരിദ്ര്യദോഷങ്ങ
 ലേയും നശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

കാമ കോഹ മദ മോഹ നസാവന ബിമല ബിരാഗ
 ബിബേക ബഡാവന
 സാദര മജ്ജന പാന കിഘ തേം മിടഹിം പാപ
 പരിതാപ ഹിഘ തേം

കാമ കോഹ മദ മോഹ നസാവന=കാമം, ക്രോധം, മദം, മോഹം
 ഇവയെ നശിപ്പിക്കുന്നതും, ബിമല ബിബേക ബിരാഗ=നിർമല
 മായ വിവേക വൈരാഗ്യങ്ങളെ, ബഡാവന=പെരുപ്പിക്കുന്നതും
 ആയ ഇതിലെ ജലത്തിൽ, സാദര മജ്ജന പാന കിഘ തേം=
 ആദരപൂർവ്വം മജ്ജനപാനങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതിനാൽ, ഹിഘ തേം
 പാപപരിതാപ=മനസ്സിൽനിന്നു പാപവും പരിതാപവും, മിട
 ഹിം=അകലുന്നു.

ഈ രാമായണ സരയുനദിയിലെ പാവനജലം കാമക്രോധ
 മദമോഹങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുകയും നിർമല വിവേക വൈരാഗ്യങ്ങളെ

ഒളി ഗുണീഭവിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഏതൊരുത്തൻ ആദരപൂർവ്വം ഈ ജലത്തിൽ കുളിക്കുകയും കുടിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവോ അവന്റെ മനസ്സിൽനിന്നു പാപവും പരിതാപവും അകലുകയും ചെയ്യുന്നു.

ജിൻഹ ഏഹിം ബാരിന മാനസ ധോഘ തേ
കായര കലി കാല ബിഗോഘ
തൃഷിത നിരവി രബികര ഭവ ബാരീ ഫിരിഹഹിം
മൃഗ ജിമി ജീവ ദുഖാരീ

ഏഹിം ബാരീ=ഇതിലെ ജലം കൊണ്ട്, ജിൻഹ മാനസ ന ധോഘ=ഏതൊരുത്തൻ സ്വമാനസം കഴുകിയില്ലയോ, തേ കായര=ആ ഭീരുക്കൾക്കു, കലി ബിഗോഘ=കലിമാലിന്യങ്ങൾ നാശങ്ങളുണ്ടാക്കുന്നു, തൃഷിത മൃഗ=ദാഹവിവശനായ മാൻ, രബികര ഭവ ബാരീ=മരീചികയെ ജലം എന്നു, നിരവി ജിമി=ഭ്രമിക്കുന്നതുപോലെ, ദുഖാരീ ജീവ=ദുഃഖിതരായി ജീവിക്കൽ, ഫിരിഹഹിം=അലഞ്ഞു തിരിയുന്നു.

ഈ കാവ്യസരയൂനദിയിലെ ജലംകൊണ്ട് ഏതൊരുവൻ മനോമാലിന്യത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നില്ല അവനെ കലിമാലിന്യം ബാധിച്ച് അധഃപതിപ്പിക്കുന്നു. ദാഹവിവശനായ മാൻ മരമരീചികയെ ജലമെന്നു ഭ്രമിച്ചു കുതിച്ചു നിഷ്ഠലം അലയുന്നുവോ അതുപോലെ ദുഃഖിതരായ ജീവികൾ ജനനമരണരൂപങ്ങളായ സംസാരചക്രത്തിൽക്കിടന്നു നാനാവിധ ദുഃഖങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നു.

ദോ: മതി അനുഹാരി സുബാരി ഗുന ഗന ഗനി മന
അൻഹവാഇ
സുമിരി ഭവാനീ സംകരഹി കഹ കബി കഥാ
സുഹാഇ.

മതി അനുഹാരി=ബുദ്ധിക്കുസ്പൃതമായി, സുബാരി ഗുന ഗന ഗനി=വിശിഷ്ടജലത്തിന്റെ ഗുണഗണം കണക്കിലെടുത്തു, മന അൻഹവാഇ=മനസ്സിനെ സ്നാനം ചെയ്തിച്ച്, ഭവാനീ സംകരഹി=

പാവ്യതീപരമേശ്വരനാരെ, സുമിരി=ധ്യാനിച്ചു, കബി സുഹാജ കഥാ കഹ=കവി, സുന്ദരമായ കഥ പ്രതിപാദിക്കുവാൻ ഭാവി ക്കുന്നു.

എന്റെ ബുദ്ധിക്കനുരൂപമായി ഈ രാമായണസരയൂനദിയിലെ ജലത്തിന്റെ ഗുണഗതിമാവു ഗണിച്ചു ഇതിൽ മനസ്സിലെ കുളിപ്പിച്ച പാവ്യതീപരമേശ്വരനാരെ ധ്യാനിച്ചു കവി, സുന്ദരമായ രാമകഥ വർണ്ണിക്കുവാൻ ഭാവികുന്നു.

അബ രഘുപതി പദ പങ്കുതര ഹിയം ധരി പാള
പ്രസാദ
കഹളം ജുഗല മുനിബര്യ കര മിലന സുഭഗ സംബാദ.

രഘുപതി പദ പങ്കുതര=ശ്രീരാമന്റെ പദകമലങ്ങളെ, ഹിയം ധരി പ്രസാദ പാള=മനസ്സിൽ വഹിച്ച പ്രസാദം ലഭിച്ചു, ജുഗല മുനിബര്യ മിലനകര=രണ്ടു മഹാഷിമാർ സന്തേളിച്ചു ചെയ്തു, സുഭഗ സംബാദ=മനോഹര സംവാദം, അബ കഹളം=ഞാനിപ്പോൾ കഥനം ചെയ്യുന്നു.

ശ്രീരാമതുച്ഛാദങ്ങൾ ധ്യാനിച്ചു ലബ്ധപ്രസാദനായ ഞാൻ ഭരദവാജനും യാജ്ഞവൽക്യനും സന്തേളിച്ചു ഏതൊരു മനോഹര സംവാദം നടത്തുകയുണ്ടായോ ആ സംവാദമാണ് ഞാനിവിടെ ഗാനം ചെയ്യുന്നത്.

ചൗ: ഭരദവാജ മുനി ബസഹിം പ്രയാഗാ തിൻഹഹിം
രാമപദ അതി അനുരാഗാ

താപസ സമ ദമ ദയാ നിധാനാ പരമാരഥ
പഥ പരമ സുജാനാ

പ്രയാഗാ=പ്രയാഗയിൽ, ഭരദവാജ മുനി ബസഹിം=ഭരദവാജ മുനി വസിച്ചിരുന്നു, തിൻഹഹിം രാമപദ=അദ്വൈതത്തിനു രാമപാദങ്ങളിൽ, അതി അനുരാഗാ=ഏകദിഗ് പ്രേമവുമുണ്ട്, സമ ദമ ദയാ

നിധാനം=ശമം, ദമം, ദയ എന്നിവയ്ക്കു ഇരിപ്പടമായ, താപസം= ആ തപസ്വി, പരമാരഥ പഥം=സത്യമാർഗ്ഗത്തിൽ, പരമ സുജാനാ=പരമ വിജ്ഞാനിയുമായിരുന്നു.

ഭരദവാജമുനി പരമ പാവനവും സുപ്രസിദ്ധവുമായ പ്രയാഗയിലാണ് വസിച്ചിരുന്നതു്. അദ്ദേഹം ശ്രീരാമ ഭക്തരിൽ അഗ്രണിയുമായിരുന്നു. ശമദമാദിവിശിഷ്ടഗുണങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടമായ ആ താപസൻ സത്യമാർഗ്ഗ വിജ്ഞാനിയുമായിരുന്നു. ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായിരുന്നു ആ മഹാഷിവരൂപനെന്നു സാരം.

മാഘ മകര ഗത രബി ജബ ഹോളു തീരഥ

പതിഹിം ആവ സബ കോളു

ദേവ ദനുജ കിന്നര നര ശ്രേണീം സാദര മജ്ജഹിം

സകല ത്രിബേണീം

ജബ മാഘ രബി മകര ഗത ഹോളു=എപ്പോൾ മാഘമാസ സൂര്യൻ മകര രാശിയിലേക്കു സംക്രമിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ, ജബ ഹോളു തീരഥപതിഹിം ആവ=എല്ലാവരും പ്രയാഗത്തെന്ന മുഖ്യ തീർത്ഥത്തിലെന്നു, ദേവ ദനുജ കിന്നര ശ്രേണീം=ദേവാസുരകിന്നരന്മാരുടേയും മനുഷ്യരുടേയും സംഘം, സാദര ത്രിബേണീം മജ്ജഹിം=ആദരപൂർവ്വം ത്രിവേണിയിൽ സ്നാനം ചെയ്യുന്നു.

മാഘമാസത്തിലെ സൂര്യൻ മകരത്തിലേക്കു സംക്രമിക്കുമ്പോൾ പ്രയാഗത്തെന്ന മുഖ്യതീർത്ഥത്തിലേക്കു ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും കിന്നരന്മാരും മനുഷ്യരും സംഘം സംഘമായി വന്നെത്തുന്നു. അവർ ആദരപൂർവ്വം ത്രിവേണിയിൽ സ്നാനം ചെയ്യുന്നു. മകര സംക്രമസ്നാനം വളരെ മുഖ്യമാണ്. വിശേഷിച്ചും ത്രിവേണിയിലാകുമ്പോൾ. ഗംഗ, യമുന, സരസ്വതി എന്നീ മൂന്നു നദികളും സംഗമിക്കുന്ന സ്ഥലത്തിന്നാണ് ത്രിവേണി എന്നു പറയുന്നതു്.

പൂജഹിം മാധവ പദ ജലജാതാ പരസി അഖയ

ബട്ട ഹരദിഹിം ഗാതാ

ഭരദവാജ ആശ്രമ അതി പാവന പരമ രമ്യ മുനി-
 'ബര മന ഭാവന

മാധവ പദ ജലജാതാ=മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ പൂജ
 ഹിം അഖയ ബദ്ധ=പൂജിക്കുന്നു; അക്ഷയവടത്തെ, പരസി ഗാതാ
 ഹരഷഹിം=സ്തംഭിച്ചു ഹൃഷ്ടഗാത്രരാകുകയും ചെയ്യുന്നു, അതി പാ
 വന പരമ രമ്യ=ഏറ്റവും പവിത്രവും പരമരമ്യവും, മുനിബര
 മന ഭാവന=മഹഷിമാരുടെ ഹൃദയങ്ങളെ ആകർഷിക്കുന്നതുമാണ്,
 ഭരദവാജ ആശ്രമ=ഭരദവാജമുനിയുടെ ആശ്രമം.

ത്രിവേണിയിൽ സ്നാനം ചെയ്തു ഭക്തലോകം വേണീ മാധവ
 നെ പൂജിക്കുകയും അവിടെയുള്ള അക്ഷയവടവൃക്ഷത്തെ സ്തംഭിച്ചു
 സത്തുഷ്ടഗാത്രരായി തീരുകയും ചെയ്യുന്നു. അങ്ങനെ പ്രസിദ്ധ
 തീർത്ഥമെന്നു വിളിക്കപ്പെടുന്ന പ്രയാഗയിലാണ് അതിപവിത്രവും
 പരമരമ്യവും മഹഷിമാരുടെ ഹൃദയങ്ങളെ ആകർഷിക്കുന്നതുമായ
 ഭരദവാജാശ്രമം.

തഹാം ഹോതു മുനി രിഷയ സമാജാ ജാഹിം ജേ
 മജ്ജന തീരഥ രാജാ
 മജ്ജഹിം പ്രാത സമേത ഉഹാഹാ കഹഹിം പര-
 സപര ഹരി ഗുന ഗാഹാ

മുനിരിഷയ=മുനിമാരും മഹഷിമാരും, ജേ തീരഥ രാജാ=യാതൊരു
 പ്രയാഗയിൽ, മജ്ജന ജാഹിം=സ്നാനാർത്ഥം ചെയ്യണമോ, തഹാം
 സമാജാ ജാതു=അവിടെ അവരുടെ സമ്മേളനവും ഉണ്ടായി, പ്രാത
 ഉഹാഹാ സമേത=പ്രാത: സന്ധ്യയിൽ ആഘോഷപൂർവ്വം, മജ്ജ
 ഹിം പരസപര=സ്നാനം ചെയ്ത് അന്യോന്യം, ഹരി ഗുന ഗാഹാ
 കഹഹിം=ഭഗവദ്ഗുണങ്ങളുടെ ചരിത്രങ്ങൾ പറയുകയും ചെ
 യ്യുന്നു.

മുനിമാരും മാമുനിമാരും സ്നാനത്തിനുശേഷം ഏകത്ര സമ്മേ
 ലിച്ച ഭഗവാന്റെ വിവിധാപദാനങ്ങൾ ഭക്തിപൂർവ്വം ഗാനം
 ചെയ്യുന്നു.

ദോ: ബ്രഹ്മ നിരൂപന ധരമ ബിധി ബരനഹിം തത്വ
ബിഭാഗ
കഹഹിം ഭഗതി ഭഗവന്ത കൈ സംജ്ഞ ഗ്യാന
ബിരാഗ

ബ്രഹ്മനിരൂപന=ബ്രഹ്മവിചാരവും, ധരമ ബിധി=ധർമ്മവിധി
കളും, തത്വ ബിഭാഗ=തത്വവിഭാഗവും, ബരനഹിം=വർണ്ണവി
ഷയങ്ങളായി, ഗ്യാൻ ബിരാഗ സംജ്ഞ=ജ്ഞാന വൈരാഗ്യസമ
ന്വീതമായ, ഭഗവന്ത കൈ ഭഗതി=ഭഗവദ്ഭക്തിയെപ്പറ്റിയും,
കഹഹിം=അവർ പ്രതിപാദിച്ചിരുന്നു.

സഗുണ ബ്രഹ്മത്തെക്കുറിച്ചും നിർഗുണ ബ്രഹ്മത്തെക്കുറിച്ചും
ധർമ്മവിധി, തത്വവിഭാഗം എന്നിവയെക്കുറിച്ചും അവർ ചർച്ച
ചെയ്തു. ജ്ഞാന വൈരാഗ്യസംയുതമായ ഭഗവദ്ഭക്തിയും അവി
രുടെ ചർച്ച വിഷയമായി. മഹർഷിമാരുടെ ഇടയിൽത്തന്നെ
വിവാദവിഷയങ്ങളാണ് ഇവയെല്ലാം. ഇവയെക്കുറിച്ചു സർവ്വസമ്മ
തമായൊരു തീർപ്പുണ്ടാകാൻ ഇത്തരം സന്മേളനങ്ങൾ പലപ്പോഴും
വഴി തെളിയിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ചാ: ഏഹി പ്രകാര ഭരി മാഘ നഹാഹിം പുനി സബ-
നിജ ആശ്രമ ജാഹിം
പ്രതി സേബത അതി ഹോഇ അനന്ദാ മകര
മജ്ജി ഗവധഹിം മുനിബുന്ദാ

ഏഹി പ്രകാര സബ=ഇപ്രകാരം എല്ലാവരും, മാഘ ഭരി ഹോ
ഹിം=മാഘമാസം മുഴുവൻ പ്രയാഗാസ്ഥാനം ചെയ്തു, പുനി നിജ
നിജ=പിന്നീടവരരുടെ, ആശ്രമ ജാഹിം=ആശ്രമങ്ങളിലേക്കു
പോയി, പ്രതി സംബത=കൊല്ലത്തോരം, അസ അനന്ദ ഹോഇ=
ഇങ്ങനെ ഒരാനന്ദം ഉണ്ടാകാമുണ്ട്, മകര മജ്ജി=മകരസ്ഥാനം
നിർവ്വഹിച്ചു, മുനി ബുന്ദാ ഗവന്തഹിം=മുനിഗണം പോയി.

ഇപ്രകാരം മകരസ്നാനം ചെയ്തും സന്തോഷിച്ചും ജീവാത്മാവരമാത്മാബന്ധമുൾപ്പടെ പലതും നിരൂപിച്ചും പരമാത്മപ്രാപ്തിക്കുള്ള സാധനങ്ങളേയും മോക്ഷസിദ്ധിക്കുള്ള ഉപാധികളേയും കുറിച്ചു ചിന്തിച്ചും മൂലപ്രകൃതി, മഹത്തത്വം, അഹങ്കാരം പഞ്ചതന്മാത്രകളായ ശബ്ദം, സ്പർശം, രൂപം, രസം, ഗന്ധങ്ങൾ പഞ്ചമഹാഭൂതങ്ങളായ പൃഥ്വി, അപ്പ്, തേജസ്സ്, വായു, ആകാശങ്ങൾ, മൂലം, പാണി, പാദം, പായുഃപസ്ഥങ്ങൾ, മനസ്സ്, പ്രകൃതി പുരുഷൻ എന്നിവയേയും അവയുടെ നാനാമുഖപ്രവർത്തനങ്ങളേയും കുറിച്ചു നിരൂപിച്ചും കൊല്ലത്തോടും ഒരു മാസം തികച്ചും മഹാഷിമാർ പൃഥ്വീഗന്ധിയിൽ മേള നടത്താറുണ്ട്. മകരസ്നാനം ഇത്തവണയും യഥാവിധി നിർവ്വഹിച്ചും സന്തോഷനും നടത്തിയും, ചർച്ചകൾ ചെയ്തും അവർ അവരവരുടെ ആശ്രമങ്ങളിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോയി.

ഏക ബാര ഭരി മകര നഹാഘ സബ മുനിസ

ആശ്രമൻഹ സിധാഘ

ജാഗ ബലിക മുനി പരമ ബിബേകീ ഭരദാജ

രാവേ പദ ടേകീ

മകര ഭരി നഹാഘ=മകരമാസസ്നാനം കഴിഞ്ഞു, ഏക ബാര സബ മുനിസ=ഒരിക്കൽ സർവ്വ മഹാഷിമാരും, ആശ്രമൻഹ സിധാഘ=ആശ്രമത്തിലേക്കു എഴുന്നള്ളി, ഭരദാജ പദ ടേകീ=ഭരദാജൻ കാൽ പിടിച്ചു, പരമ ബിബേകി=ഏറ്റവും വിവേകിയായ, ജാഗബലിക മുനി രാവേ=യാജ്ഞവാൽക്യമുനിയെ തടഞ്ഞുനിർത്തി

പതിവുപോലെ മഹാഷിമാരെല്ലാം മകരമാസസ്നാനവും സന്തോഷനങ്ങളും ചർച്ചകളും നിർവ്വഹിച്ചു അവരവരുടെ ആശ്രമങ്ങളിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. എന്നാൽ ഇത്തവണ ഒരുസാധാരണ സംഭവമെന്നോണം ഭരദാജമഹാഷി, പരമവിവേകിയായ യാജ്ഞവാൽക്യമഹാഷിയുടെ പാദങ്ങൾ പിടിച്ചു അദ്ദേഹത്തെ തടഞ്ഞുനിർത്തി.

സാദര ചരണ സരോജ പഖാരേ അതി പുനീത

ആസന ബൈരാദേ

കരി പൂജാ മുനി സുജസു ബഖാനീ ബോലേ അതി
പുനീത മുദു ബാനീ

സാദരം=ആദരപൂർവ്വം, ചരന സരോജ=പാദകമലങ്ങൾ, പഖാരേ കഴുകിച്ചു, അതി പുനീത ആസന=ഏകദവും പവിത്രമായ പീഠത്തിൽ, ബൈറാരേ പൂജാകരി=ഇരുത്തി പൂജിച്ചു, മുനി സുജസു ബഖാനീ=മുനിയുടെ ശ്രദ്ധകീർത്തി വിസ്തരിച്ചു, അതി പുനീതമുദു ബാനീ=ഏകദവും പവിത്രങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ ഇങ്ങനെ, ബോലേ=പറഞ്ഞു: —

ഭരദവാജൻ ആദരപൂർവ്വവും യാജ്ഞപത്ത്യന്റെ പാദകമലങ്ങൾ കഴുകി അദ്ദേഹത്തെ പരിശുദ്ധമായൊരു പീഠത്തിലിരുത്തി പൂജിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൽകീർത്തി വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തതിനുശേഷം ഏകദവും പവിത്രങ്ങളും മുദുലങ്ങളുമായ വാക്കുകളാൽ ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു:— (പാദ്യം, അർഘ്യം, പീഠത്തിൽ ഉപവേശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പൂജ, സ്വാഗതാശംസ, അതിഥിപ്രകീർത്തനം ഇതെല്ലാം വിധിപോലെ നിവ്വഹിച്ചതിനുശേഷമാണ് ഭരദവാജൻ ഈ വിധം ഉദ്ബോധിപ്പിച്ചതെന്നു സാരം)

നാഥ ഏക സംസമ ബഡ മോരേ കരഗത ബേദ

തതപ സബു തോരേ

കഹത സോ മോഹി ലാഗത ഭയ ലാജാ ജശം ന

കഹളം റോഹു അകാജാ.

നാഥ=പ്രഭോ, മോരേ ഏക ബഡ സംസമ=ഏകദവും വലിയൊരു സന്ദേശം, ബേദ തതപ സബു=വേദതത്വങ്ങൾ എല്ലാം, തേരേ കരഗത=അങ്ങയ്ക്കു കരഗതങ്ങളുമാണ്, സോ കഹത=അതു പറയുന്നതിൽ, മോഹി ഭയ ലാജാ ലാഗത=ഏകദവും ഭയവും ലജ്ജയും ഉണ്ടാകുന്നു, ജശം ന കഹളം=പറയാതിരിക്കുന്നപക്ഷം, ബഡ അകാജാ റോഹു=വലിയ റോഹിയും ഉണ്ടാകും.

പ്രഭോ, എറിക്കു വെച്ചതായൊരു സംശയമുണ്ടു്. വേദതത്വങ്ങളാകട്ടെ സർവ്വവും അങ്ങയ്ക്കു ഹൃദിസ്ഥങ്ങളുമാണു്. എന്റെ സംശയം എന്താണെന്നു് അങ്ങയോടു പറയുന്നതിൽ എറിക്കു ഭയവും ലജ്ജയും തോന്നുന്നുണ്ടു്. കാര്യം അങ്ങയെ ഉണർത്താതിരുന്നാൽ അതു നിമിത്തം വലിയ ന്യൂനതയും സംഭവിക്കും. [ഭയത്തിനും ലജ്ജയ്ക്കും കാരണമെന്തെന്നൊരു പൂർവ്വപക്ഷം ഉണ്ടാകാം. അതിനൊരു സമാധാനം പറയാതെയും വയ്യ. ഭരദ്വാജൻ യാജ്ഞവൽക്യനെ പരീക്ഷിക്കാനാണിങ്ങനെ ഒരു സന്ദേഹവുമായി മുന്നോട്ടു വന്നിരിക്കുന്നതെന്നു യാജ്ഞവൽക്യനു തോന്നിയാലോ എന്നതാണു് ഭയത്തിനു ഹേതു. ഈ നിലയിലൊക്കെ എത്തിയിട്ടും ഭരദ്വാജൻ വെറും പാമരനാണെന്നു യാജ്ഞവൽക്യനു തോന്നിയാലോ എന്ന വിചാരമാണു് ലജ്ജയ്ക്കു കാരണം.]

ഭോ: സന്ത കഹഹിം അസി നീതി പ്രഭ ശ്രുതി പുരാന
മുനി ഗാവ

ഹോതു ന ബിമല ബിബേക ഉര ഗുര സന

കിഷ്കം ദുരാബ.

ഗുര സന=ഗുരുവിൽനിന്നു, ദുരാബ കിഷ്കം=മറച്ചുവെച്ചാൽ, ഉര ബിമല ബിബേക=മനസ്സിൽ നിർമലജ്ഞാനം, ന ഹോതു=ഉണ്ടാകുന്നതല്ല എന്ന, അസി നീതി=ഈ വസ്തുത അഥവാ പ്രമാണം, പ്രഭ സന്ത മുനി=ഹേ പ്രഭോ, സജ്ജനങ്ങളും മുനിമാരും, കഹഹിം=പറയുന്നു; ശ്രുതി പുരാന ഗാവ=വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും ഘോഷിക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്.

അല്ലയോ മഹാഷി, ശിഷ്യൻ ഗുരുവിനോടുതന്നെ ബാധിച്ചിട്ടുള്ള സംശയം വ്രകടമാക്കാതെ മറച്ചുവെക്കുന്നപക്ഷം ആ ശിഷ്യന്റെ മനസ്സിൽ പരിശുദ്ധജ്ഞാനം ഉണ്ടാകുകയില്ല എന്ന വസ്തുത, സജ്ജനങ്ങളും മുനിമാരും പറയുന്നുണ്ടു് വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും ഈ വസ്തുത സമ്മതിക്കുന്നുമുണ്ടു്.

ച: അസ ബിചാരി പ്രഗടും നിജ മോഹു ഹരഹു
നാഥ കരി ജന പര മോഹു
രാമ നാഥ കര അമിത പ്രഭാവം സന്ത പുരാത
ഉപനിഷദ ഗാവാ.

അസ ബിചാരി=അതാലോചിച്ചു, നിജ മോഹു=എന്റെ കഥയി
ല്ലായ്ക്ക, പ്രഗടും=ഞാൻ പ്രകാശിപ്പിക്കുകയാണ്, നാഥ ജനപര=
സ്വാമിൻ, ഈ ദാസനിൽ, മോഹു കരി=ദയ പ്രദർശിപ്പിച്ചു,
ഹരഹു=(സംശയം) അകരക, പുരാത സന്ത=പുരാണങ്ങളും സ
ജ്ജനങ്ങളും, ഉപനിഷദ=ഉപനിഷത്തുകളും, രാമ നാഥ കര=
ശ്രീരാമനാമത്തിന്റെ, അമിത പ്രഭാവം ഗാവാ=അഭിതപ്രഭാവ
ങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

ഗുരുവിൽനിന്നു സന്ദേഹം മറച്ചുവെക്കുന്നതു ശരിയല്ലെന്നു
ഇ ഏകവിചാരത്തോടേയോണു ഞാനെന്റെ അജ്ഞത അങ്ങയുടെ
ദേവിൽ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നത്. ഈ ദാസനായ എനിൽ കനിവു
ണ്ടായി അവിടന്നു എന്റെ സന്ദേഹം പരിഹരിക്കണമേ. പതി
നെട്ടു പുരാണങ്ങളും സജ്ജനങ്ങളും നിരവധി ഉപനിഷത്തുകളും
ശ്രീരാമനാമത്തിനുള്ള അപ്രമേയപ്രഭാവം പ്രകീർത്തിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ.

സന്തത ജപത സംഭു അബിനാസീ സിദ്ധ ഭഗവാത
ഗ്യാന ഗുണ രാസീ
ആകര ചാരി ജീവ ജഗ അഹഹീം കാസീം മരത
പരമ പദ ലഹഹീം.

സംഭു=മംഗളപ്രദം, അബിനാസീ=നാശരഹിതനും, ഗ്യാന ഗുണ
രാസീ=ജ്ഞാനത്തിന്റേയും ഗുണങ്ങളുടേയും നിധാനവും ആയ,
ഭഗവാത സിദ്ധ=ഭഗവാൻ ശിദ്ധൻ (രാമനാഥം), സന്തത ജപത=
എല്ലാപ്പോഴും ജപിക്കുന്നു, ജഗ ചാരി ജീവ=ലോകത്തിൽ നാലു
യോനികളിൽ ചെട്ട, അഹഹീം=ഏതെങ്കിലും ഒരു ജീവി,

കാസീം ആകര=കാശിയിൽ വന്നു അവിടെചെച്ചു, മരത=ചരമ മടഞ്ഞു, ചരമ പദ ലഹരഹിം=മുഴുതി വ്രാപിക്കുന്നു.

മംഗളപ്രദനം ഒരിക്കലും വിനാശമില്ലാത്തവനും, സമൃദ്ധത നും സകല സദ്ഗുണങ്ങളുടേയും ആകരവുമാണല്ലോ ഭഗവാനായ ശിവൻ. ആ വിധമുള്ള അദ്ദേഹവും കാശിയിൽ സ്ഥിതിചെയ്തു ഏതു നേരത്തും രാമനാമം ജപിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെയല്ല ഏതെങ്കിലുമൊരു ജീവി കാശിയിലെത്തി അവിടെ കിടന്നു മരിക്കുന്നപക്ഷം അതിനു സദ്ഗതി ലഭിക്കുന്നതും!

സോപി രാമ മഹിമാ മുനിരായാ സിവ ഉപദേശു
കരത കരി ദായാ
രാമ കവന പ്രഭു പൂമളം തോഹീ കഹിഅ ബുദ്ധാഇ
കൃപാനിധി മോഹീ.

മുനിരായാ=ഹേ മഹാഷേ, ഉപദേശു=മററുള്ളവർക്ക് ഉപദേശം. ദായാ കരി=സദയം, സിവകരത=ശിവൻ ചെയ്യുന്നുണ്ടല്ലോ, സോപി=അതും, രാമ മഹിമാ=രാമന്റെ തന്നെ മാഹാത്മ്യത്താലാണ്, പ്രഭു തോഹീ=ഹേ പ്രഭോ, ഞാനങ്ങയോടു്, പൂമളം=ചോദിക്കുന്നു, രാമ കവന=ഈ രാമൻ ആരാണ്? കൃപാനിധി=ഹേ കൃപാനിധേ, മോഹീ ബുദ്ധാഇ കഹിഅ=എനിക്കു സുഗ്രഹമാക്കി അരുളിച്ചെയ്യൂ.

അല്ലയോ മുനീന്ദ്ര, എന്തൊരുതർക്കം ശിവൻ സദയം ഉപദേശം നൽകുന്നുവോ, അതും ആ രാമചന്ദ്രന്റെ മാഹാത്മ്യംകൊണ്ടുതന്നെയാണ്. അതുകൊണ്ടു ഹേ സ്വാമിൻ, ഞാൻ ചോദിക്കുകയാണ്, ഈ രാമൻ ആരാണ്? അല്ലയോ ദയാനിയേ, എനിക്കു സുഗ്രഹമാകുമാറു അവിടുന്നു പറഞ്ഞുതരു.

ഏക രാമ അവദേശ കൂമാരാ തിൻഹ കര ചരിത
ബിദിത സംസാരാ

നാരി ബിരഹം ഓലു ലഹേള അപാരാ ഭയള രോഷു
രന രാവനു മാരാ

ഏക രാമ=ഒരു രാമൻ, അവധേസ കമാരാ=അയോധ്യരാജാവിന്റെ പുത്രനാണ്, തിൻഹകര ചരിത=അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചരിതം, ബിദിത സംസാരാ=പ്രപഞ്ചമൊട്ടുക്കും നന്നായറിഞ്ഞിട്ടുള്ള ഒന്നാണ്, നാരി ബിരഹം=ഭാര്യാവിരഹം നിമിത്തം അദ്ദേഹം, അപാരാ ഓലുലഹേള=അപാരദുഃഖം അനുഭവിച്ചു, രോഷ ഭയള രന=ക്രൂരനായി യുദ്ധത്തിൽ, രാവനു മാരാ=രാവണനെ കൊന്നു.

അയോധ്യയിലെ രാജാവായ ദശരഥന്റെ പുത്രനായ ഒരു രാമനാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഥ അറിയാത്തവർ പ്രപഞ്ചത്തിലില്ല. ഭാര്യയുമായുള്ള വേർപാടനിമിത്തം അദ്ദേഹം അതിരറ്റ സങ്കടങ്ങൾ അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്തു. ആ രാമൻ ക്രൂരനായി രാവണനെ സമരത്തിൽ നിഗ്രഹിച്ചു.

ദോ: പ്രഭു സോള രാമ കി അപര കോള ജാഹി ജപത
ത്രിപുരാരി
സതപ ധാമ സവ്ഗൃ തുഹ കഹളു ബിബേക
ബിചാരി

പ്രഭു=ഹേ പ്രഭോ, ത്രിപുരാരി=ശിവൻ, ജാഹി ജപത=ആരുടെ നാമം ജപിക്കുന്നു, സോള രാമ കി=അതു ഈ രാമന്റെതന്നെയോ, കോള അപര=വേറൊരാളുടേയോ, സത്യധാമ=അവിടന്നു സത്യ ധാമനാണ്, സബ്ഗൃ=സർവ്വജ്ഞനാണ്, തുഹ=അങ്ങ, ബിബേക ബിചാരി=ജ്ഞാനംകൊണ്ടു ചിന്തിച്ചു, കഹളു=പറയും.

പ്രഭോ, ശിവൻ ജപിക്കുന്നത് ഈ രാമന്റെ നാമംതന്നെയോ, അതോ മറ്റൊരതെങ്കിലും രാമന്റെയോ? സത്യധാമനും സർവ്വജ്ഞനാണല്ലോ അങ്ങ്. ജ്ഞാനംകൊണ്ടു ചിന്തിച്ച യാഥാർത്ഥ്യം എന്തോടരുളിച്ചെയ്യുക.

ചു: ജൈസേം മിടൈ മോര ഭൂമ ഭാരീ കഹളു സോ
കഥാ നാമ ബിസ്താരി
ജാഗബലിക ബോലേ മുസുകാതു തുഹരി
ബിദിത രഘുപതി പ്രഭതാതു.

മോരഭാരീഭൂമ=എന്റെ അരിയായ ഭൂമം, ജൈസേം മിടൈ=യാ
തൊന്നുകൊണ്ടു വിട്ടുകല്പമോ, സോകഥാ=ആ കഥ, നാമ=റെ
സ്വാമിൻ, ബിസ്താരി കഹളു=വിസ്തരിച്ചുളിച്ചെഴുതുക, മുസുകാ
തു=പുഞ്ചിരിതുകിക്കൊണ്ടു, ജാഗബലിക ബോലേ=രാജന്മാൻ
കൃൻ പറഞ്ഞു:—, രഘുപതി പ്രഭതാതു=ശ്രീരാമന്റെ പ്രഭതപം,
തുഹരി ബിദിത=നീ നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ശിവാൻ ഏതൊരു ദിവ്യന്റെ നാമം സദാ ജപിക്കുന്നു ആ
രാമന്റെ കഥ കേൾക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഞാൻ മോഹവമുക്തനാകും.
അരിനാൽ ആ ചരിതം അവിടന്നു സവിസ്തരം എന്നെ കേൾപ്പി
ക്കുക. ഇതുകേട്ടു രാജന്മാൻകൃൻ പുഞ്ചിരിതുകിക്കൊണ്ട് പറ
ഞ്ഞു:— ഹേ വത്സാ, ഭരദവാജ, അങ്ങു ശ്രീരാമന്റെ പ്രഭതപം
നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

രാമ ഭഗത തുഹ മന ക്രമ ബാനീ ചതുരാതു തുഹരി
മൈം ജാനീ
ചാഹളു സുനെ രാമഗുന ഗുഡാ കീൻഹിള പ്രസ്സ
മനളം അതി മൂഡാ.

തുഹ മന ബാനീ ക്രമ=അങ്ങു മനസാവാചാകർമ്മം, രാമ ഭഗത=
ശ്രീരാമന്റെ ഭക്തനാണ്, തുഹരി ചതുരാതു=അങ്ങയുടെ ഭോ
ഗ്യതയും, മൈം ജാനീ=ഞാൻ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ട്, രാമ ഗുഡാ ഗുന=
രാമന്റെ നിഗുഡഗുണങ്ങൾ, സുനെ ചാഹളു=കേൾക്കാൻ
അങ്ങു ആഗ്രഹിക്കുന്നു, അതിമൂഡാ മനളം=ഹൃദയം മൂലമെന്ന
നിലയിൽ, പ്രസ്സ കീൻഹിള=മോദമുള്ളെന്നായിച്ചതും അതു
കൊണ്ടുതന്നെ.

മനസാധാരണമാകുമെന്നും, ഹേ ഭരതാജ, അങ്ങു ശ്രീരാമന്റെ ഭക്തനാണ്. അങ്ങയുടെ യോഗ്യതയും ഞാനറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ശ്രീരാമന്റെ നിഗൂഢങ്ങളായ വിശിഷ്ടഗുണങ്ങൾ കേൾക്കണമെന്ന ആഗ്രഹം മുൻനിർത്തിത്തന്നെയാണ് ഏറ്റവും കൂടുതൽ നോണം ഈവിധം ചോദ്യം അങ്ങു ചോദിച്ചതും.

താത സുനഹു സാദര മനു ലാഹു കഹളം രാമ കൈ
കഥാ സുഹാഹു
മഹാ മോഹു മഹിഷേസു ബിസാലാ രാമ കഥാ
കാലിക കരാലാ.

രാമ കൈ സുഹാഹു കഥാ കഹളം=ശ്രീരാമന്റെ സുന്ദരചരിതം ഞാൻ പറയാം, താത മനു ലാഹു സാദര സുനഹു=വത്സ, ശ്രദ്ധാദർശങ്ങളോടേ കേൾക്കൂ, ബിസാലാ മഹാമോഹു=വലിച്ച മഹാമോഹമാകുന്ന, മഹിഷേസു=മഹിഷാസുരനു, രാമകഥാ കരാലാ കാലികാ=ശ്രീരാമകഥ ഭയങ്കരിയായ കാളിയാണ്.

മനോഹരമാണ് ശ്രീരാമചരിതം; ഞാനതങ്ങയെ കേൾപ്പിക്കുകയും ചെയ്യാം. ശ്രദ്ധയോടും ആദരത്തോടും അങ്ങു ആ ചരിതം കേൾക്കൂ. വമ്പിച്ച മഹാമോഹമാകുന്ന മഹിഷാസുരനു ശ്രീരാമന്റെ കഥ ഭയങ്കരിയായ കാളിയാണ്. മഹിഷാസുരന്റെ കാളി നിഗ്രഹിച്ചതുപോലെ ഏതു മഹാമോഹത്തെയും നാമാവാശേഷമാക്കും ശ്രീരാമകഥ എന്നതും. [ഇവിടെ ഭരതാജനേയും ബാധിച്ചിട്ടുള്ള മോഹമാണല്ലോ. അതൊഴിഞ്ഞുതന്നെ രാമകഥാ ഗ്രഹണംകൂടാതെ കഴിവില്ല.]

രാമകഥാ സസി കിരന സമാനാ സന്ത ചകോര
കരഹിം ജേഹി പാനാ
ഐസേഹ സംസയ കീൻഹ ഭവാനീ മഹാദേവ തബ
കഹാ ബഖാനീ.

ഐസേല സംസയ ഭവാനീ കീൻഹ=ഇതുവിധമുള്ള ഒരു സംശയം പാവ്യതിക്കും ഉണ്ടായി, തബ മഹാദേവ ബഖാനീ കഹാ=അപ്പോൾ ശിവാൻ വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞു, രാമകഥാ സസികിരന സമാനാ=ശ്രീരാമചരിതം ചന്ദ്രകിരണതുല്യമാണ്, സന്ത ചകോര ജേഹി പാനാ കരഹിം=സജ്ജനചകോരങ്ങൾ അതു പാനം ചെയ്യുന്നു.

അല്ലയോ ഭരതപാജ, അങ്ങയുണ്ടായപ്പോലെ ഒരു സന്ദേഹം ഒരിക്കൽ ശ്രീപാവ്യിനും ഉണ്ടായി. അന്നു ഈ കഥ ശിവാൻ പാവ്യതിയോടു സവിസ്തരം പറയുകയുണ്ടായി. ശ്രീരാമചരിതം ചന്ദ്രരശ്മികൾക്കു തുല്യമാണ്. സജ്ജനങ്ങളായ ചകോരങ്ങൾ രാമകഥയാകുന്ന ചന്ദ്രകിരണങ്ങൾ പാനം ചെയ്യുന്നു. സന്താപഹരവും നിർവൃതിജനകവുമാണ് ചന്ദ്രകിരണങ്ങളെന്നതു പ്രസിദ്ധമാണ്. ശ്രീരാമചരിതത്തിന്റെ പ്രയോജനവും അതുതന്നെ. ചകോരങ്ങൾ ആനന്ദസന്ദായകമാണ്. സുധാംശുരശ്മികൾ; അതുപോലെതന്നെ നിവൃത്തിപ്പെട്ടമാണ് സജ്ജനങ്ങൾക്കു രാമകഥാപാരായണവും ശ്രവണവും എന്നു സാരം.

ദോ: കഹളം സോ മതി അനുഹാരി അബ ഉമാ സംഭ സംബാദ

ഭയമു സമയ ജേഹി ഹേതു ജേഹി സുനു മുനി

മിടിഹി ബിഷാദ

സോ ഉമാ സംഭ സംബാദ=ആ ഉമാശംഭസംവാദം, അബ മതി അനുഹാരി=ഇപ്പോൾ യഥമതി, കഹളം=ഞാൻ പറയാം, ജേഹി സമയ ജേഹി ഹേതു=എതു സമയത്തു എന്തു ഹേതുവാൽ, ഭയമു= (ആ സന്ദേഹം) ഉണ്ടായി (എന്നും ഞാൻ പറയാം), മുനി സുനി ബിഷാദ മിടിഹി=അല്ലയോ മുനേ, കേട്ടാൽ വിഷാദം അകലും.

അന്നുണ്ടായ ആ ഉമാമഹേശ്വരസംവാദം ഞാനിപ്പോൾ എന്റെ കഴിവനുസരിച്ച് അങ്ങയെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിക്കാം. ഏതൊരു സമയത്താണ് ആ സന്ദേഹം ഉണ്ടായത്; എന്തൊരു കാര

ഞത്താലാണ് ഉണ്ടായത് എന്നു ഞാനങ്ങയോടു പറയാം. അതു കേട്ടാൽ അങ്ങയുടെ വിഷാദം ശമിക്കും. സന്ദേഹം നശിക്കുകയും ചെയ്യും.

ഏക ബാര ത്രേതാ ജുഗ മാഹീം സംഭു ഗഹൃ കുഭജ
 രിഷി പാഹീം
 സംഗ സതീ ജഗ ജനനി ഭവാനീ പൂജേ രിഷി അവി-
 ലേസപര ജാനീ

ത്രേതാ ജുഗ മാഹീം=ത്രേതായുഗത്തിൽ, ഏക ബാര=ഒരിക്കൽ, സംഭു ജഗജനനി=ശിവാൻ ലോകമാതാവായ, ഭവാനീ സംഗ=ഭവാനിയുമൊന്നിച്ചു, കുഭജ രിഷി പാഹീം ഗഹൃ=അഗസ്ത്യമഹർഷിയുടെ സന്നിധിയിൽചെന്നു, അവിലേസപര ജാനീ=അവിലേശപരന്മാരെന്നറിഞ്ഞു, രിഷി പൂജേ=ഗുഹി പൂജിച്ചു.

ത്രേതായുഗത്തിലാണ് സംഭവം നടന്നതെന്നു സ്മരിക്കണം. അക്കാലത്തൊരിക്കൽ ശ്രീമഹേശ്വരൻ ലോകമാതാവായ ഭവാനീ ദേവിയുമൊന്നിച്ചു തപശ്ശക്തിസമ്പന്നനായ അഗസ്ത്യമഹർഷിയെ സമീപിച്ചു. തന്നെ സമീപിച്ചിട്ടുള്ളവർ സദ്യേശ്വരന്മാരാണെന്നു ഗ്രഹിച്ച് മഹാജ്ഞാനിയായ മഹർഷി അവരെ അദ്ദേഹം എതിരേറ്റു ആദരപൂർവ്വം വിധിപോലെ പൂജിച്ചു.

രാമ കഥാ മുനിബർജ ബഖാനീ സുനി മഹേസ പരമ
 സുഖ മാഹീ
 രിഷി പൂ ഛീ ഹരിഭഗതി സുഹാതു കഹീ സംഭു
 അധികാരി പാതു

മുനി ബർജ രാമകഥാ ബഖാനീ=മുനിവര്യൻ രാമകഥ വിസ്തരിച്ചു, പരമസുഖ മാഹീ മഹേസ സുനി=പരമസുഖമെന്നു ഗണിച്ചു ശിവാൻ കേട്ടു, ഹരി ഭഗതി രിഷി പൂഛീ=ഭഗവദ്ഭക്തിയെ പരാമർശിച്ചു ഗുഹി ചോദിച്ചു, അധികാരി പാതു സംഭു കഹീ=അധികാരിയായി ശിവാൻ പറയുകയും ചെയ്തു.

അഗസ്ത്യൻ ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ ചരിതം സവിസ്തരം വ്യാഖ്യാനിച്ചു. ശിവൻ അത്യന്തം കഠിനകർത്താക്കേ ആ കഥകേട്ടു പരമാനന്ദപ്രാപ്തനായി. അനന്തരം മഹർഷി ശിവനോടു ഭഗവദ് ഭക്തിയെക്കുറിച്ചു ചോദിക്കുകയും ശിവൻ ആധികാരികമായി അതിനെ പരാമർശിച്ചു ചിലതു അർത്ഥമില്ലായ്മയും ഉണ്ടായി.

കഹത സുനത രഘുപതി ഗുണ ഗാഥാ കമരൂ ദിന
തരാം രഹേ ഗിരിനാഥാ
മുനി സന ബിദാ മാഗി ത്രിപുരാരി ചലേ ഭവന സംഗ
ദൃഷ്ടകമാരി

തരാം ഗിരിനാഥ=അവിടെ ശിവൻ, രഘുപതി ഗുണ ഗാഥാ=ശ്രീരാമന്റെ അപദാനങ്ങൾ, കഹത സുനത കമരൂദിന=പറഞ്ഞു കേട്ടു കുറെദിവസം, രഹേ; മുനിസന=വസിച്ചു; മഹർഷിയോടു, ബിദാ മാഗി ത്രിപുരാരി=വിടവാങ്ങി ശിവൻ, ദൃഷ്ടകമാരി സംഗ ചലേ=ദക്ഷപുത്രിയോടുമൊന്നിച്ചു യാത്രയായി.

ശ്രീരാമന്റെ മധുരോദാരങ്ങളായ ലീലകൾ മഹർഷി പറയുന്നതും കേട്ടുകൊണ്ടു ശിവൻ ഏതാനും നാൾ അഗസ്ത്യശ്രമത്തിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടി. അനന്തരം അദ്ദേഹം മഹർഷിയോടു വിടവാങ്ങി ദാക്ഷായണിയുമൊന്നിച്ചു ആശ്രമംവിട്ടു പുറപ്പെട്ടു.

തേഹി അവസര ഭഞ്ജന മഹി ഭാരാ ഹരി രഘുബംസ
ലീൻഹ അവതാരാ
പിതാ ബചന തജി രാജ്യ ഉദാസീ ദണ്ഡക ബന
ബിചരത അബിനാസീ

തേഹി അവസര രഘുബംസ=അക്കാലത്തുതന്നെ രഘുവിന്റെ കല്പത്തിൽ, ഹരി മഹി ഭാരാ ഭഞ്ജന=മഹാവിഷ്ണു ഭൂഭാരം നശിപ്പിക്കാൻ (രാമനായി), അവതാരാ ലീൻഹ=അവതരിച്ചു, പിതാ ബചന രാജതജി=പിതാവിന്റെ വാക്കിനാൽ രാജ്യം ഉപേക്ഷിച്ചു, അബിനാസീ ഉദാസീ=അവിനാശിയായ രാമൻ ഉദാസീന

നായി, ദണ്ഡക ബന്ധ ബിചാരത=ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശ്രീരാമചരിതം കേട്ടു പരമാനന്ദവിവശനായി ഭക്ഷപുത്രിയുമൊന്നിച്ച് എപ്പോൾ ശിവൻ അഗസ്ത്യശ്രമത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടുവോ അക്കാലത്തുതന്നെയാണ് ഭൂഭാരഹരണാത്മം വിഷ്ണു, രാമനെന്ന പേരിൽ സൂര്യവംശത്തിൽ അവതരിച്ചു പിതൃനിയോഗപ്രകാരം രാജ്യമുപേക്ഷിച്ച് ഉദാസീനനായി ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. ഇവിടെ വായനക്കാർക്കൊരു സന്ദേഹം ഉണ്ടായേക്കാം. രാമകഥ മുഴുവൻ അഗസ്ത്യൻ പറഞ്ഞു കേട്ടു എന്നും സത്തുഷ്ടനായി ശിവൻ സതീയുമൊന്നിച്ച് ആശ്രമം വിട്ടു എന്നും മഹാഷിയിൽനിന്നു നാം മനസ്സിലാക്കി. ഉടനെ രാമൻ അവതരിച്ച കഥയും പറയുന്നു. എന്താണിതിന്റെ സാരം? രാമാവതാരം പലപ്പോഴും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഇതാ ഇപ്പോഴും അങ്ങനെ ഒരു സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു ധരിച്ചാൽ സംശയമെല്ലാം തീരും.

ദോ: ഹൃദയം ബിചാരത ജാത ഹര കേഹി ബിധി

ദേസനു ഹോതു

ഗുപ്ത രൂപ അവതരേള പ്രഭു ഗഹ്വരം ജാന സബു

കോതു

ഹര ഹൃദയം ബിചാരത ജാത=ശിവന്റെ ഹൃദയത്തിലൊരു വിചാരം കടന്നുകൂടി, കേഹി ബിധി ദേസനു ഹോതു=ഏതുവിധത്തിലാണ് ദർശനം സിദ്ധിക്കുക? (ദർശിച്ചാൽ), ഗുപ്തരൂപ പ്രഭു=ഗുപ്തരൂപത്തിൽ ഭഗവാൻ, അവതരേള സബകോതു=അവതരിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു എല്ലാവരും, ജാനഗയേം=ഗ്രഹിക്കാനും സംഗതിയാകും.

ഭഗവാൻ ഗുപ്തരൂപത്തിൽ അവതാരമെടുത്തിരിക്കുന്ന കഥയാണ് അദ്ദേഹത്തെ ദർശിക്കുന്നപക്ഷം എല്ലാവരും ഗ്രഹിക്കാനിടയുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തെ ദർശിക്കുവാൻ എങ്ങനെയാണ് സാധിക്കുക.

എന്നൊരു ചിന്ത ശിവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ കടന്നുകൂടി. രാമാവ
താരരഹസ്യം പരസ്യമാകുന്നതു നന്നായിരിക്കയില്ല എന്നു ശിവി
നു തോന്നിയിരിക്കണം.

സോ: സങ്കര ഉര അതി മോള സതീ ന ജാനഹിം
മരമു സോള
തുലസീ ദരസന ലോള മന ഡത
ലോചന ലാലചി.

സങ്കര ഉര അതി മോള=ശിവന്റെ മനസ്സു അതിയായ ആശങ്ക
യ്ക്കു വിധേയമായി, സോള മരമു സതീ ന ജാനഹിം=ആ രഹ
സ്യം സതിയ്ക്കുറിഞ്ഞുകൂടാ, തുലസീ=തുളസീദാസൻ പറയുന്നു,
ദരസന ലോള ലോചന=ദർശനാസക്തിയാൽ കണ്ണുകൾ, ലാലചി
മന ഡത=അത്യഭിലാഷത്തോടുകൂടിയവരും മനസ്സു അധീരവുമാ
യിരുന്നു.

ഭഗവദ്ദർശനാത്ഥം അത്യാസക്തവും തന്നിപ്പുത്തിയെ സംബ
ന്ധിച്ചിടത്തോളം ആശങ്കാകലവുമായി തീർന്നിരിക്കുകയാണു് ശി
വന്റെ ഹൃദയമെന്ന രഹസ്യം സതീക്കറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ദർ
ശനത്തിനു കണ്ണുകൾ അത്യധികം കൊതിച്ചു; മനസ്സുകളേ അധീര
മായിച്ചുമയുകയും ചെയ്തു. കണ്ണുകൾക്കു അത്യാഗ്രഹം; മനസ്സി
ന്നാണെങ്കിൽ ഭയവും. ദർശനംകൊണ്ടു നേത്രങ്ങൾ സംതുപ്പങ്ങളാ
കും. പക്ഷേ രാമാവതാരരഹ്യം തന്റെ ദർശനംവഴിയായി എല്ലാ
വരും ഗ്രഹിക്കാനിടയായാലോ ഇതാണദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സി
നെ ഭയപ്പെടുത്തിയിരുന്നതെന്നു സാരം.

ച: രാവന മരന മനുജ കര ജാചാ പ്രഭു ബിധി
ബചന കീൻറെ ചഹ സാചാ
ജം നഹിം ജാളം രഹതു പചിതാവാ കരത
ബിചാരു ന ബനത ബനാവാ.

രാവന മനുജ കര=രാവണൻ മനുഷ്യന്റെ കൈകൊണ്ടു, മരന ജാമാ=മരണം വരിച്ചു, ബിധി ബഹന=ബ്രഹ്മകല്പിതം, സാംചാ ചഹ=സത്യമാക്കിത്തീർന്നാഗ്രഹിച്ചു, പ്രഭ കീൻഹ=ഭഗവാൻ മനുഷ്യരൂപം എടുത്തു, ജതം നഹിം ജാളം=പോകാത്തപക്ഷം, പ ഛിതാവാ രഹജ=പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടിവരും, ബിമാരു കരത= ചിന്താകലനായതിനാൽ, ബനാവാ ന ബനതാ=തീപ്പിലെത്തി യില്ല.

മനുഷ്യനിൽനിന്നല്ലാതെ എനിക്കു മൃത്യു സംഭവിക്കരുതെന്നു രാവണൻ വരം യാചിച്ചു. ബ്രഹ്മദേവൻ ആവിധമൊരു വരം നൽകുകയും ചെയ്തു. ആ വാക്കു സത്യമാക്കിത്തീർന്നാണ് ഭഗവാൻ രാവണനിഗ്രഹാത്മം മനുഷ്യശരീരമെടുത്തത്. ശ്രീരാമനെ കാണാൻ പോകാത്തപക്ഷം പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടിവരും. ഈവിധ ചിന്തകളാൽ ശിവൻ ഒരു തീപ്പിലും എത്തുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

ഏഹി ബിധി ഭൃഷ്ട സോചബസ ഈസാ തേഹീ
സമയ ജാള സേസീസാ
ലീൻഹ നീച മാരീചഹി സംഗാ ഭയള തുരത
സോള കപട കരംഗാ.

ഏഹി ബിധി ഈസാ=ഇപ്രകാരം ശിവൻ, സോച ബസ=ചിന്താവശഗനായ, തേഹീ സമയ=ആ അവസരത്തിൽത്തന്നെ, സേസീസാ ജാല=രാവണൻ പോയി, നീച മാരീചഹി സംഗാ ലീൻഹ=നീചമാരീചനുമായി സമ്പർക്കം പുലർത്തി, സോള തുരത=അവൻ ഉടനെ, കപട കരംഗാ ഭയള=കപടഹരിണമായി ഭവിച്ചു.

രാമനെ കാണാതിരുന്നാൽ പിന്നീടു പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടിവരും. കാണുന്നപക്ഷം രാമന്റെ അവതാരയാഥാത്മ്യം പുറത്തുവുകയും ചെയ്യും. ശിവൻ കന്താധ്വവിമുഖനായിത്തീർന്നു. ചിന്താകലനായ അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു തീപ്പിലെത്താൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഇപ്രകാരം ശിവൻ ചിന്താതന്ത്രനായിരിക്കുമ്പോഴാണ് രാവണൻ

നീചനായ മാരിചനമായി സമ്പദ് പൂലത്തിയത്. ഏറെത്താ
മസിയാതെ മാരിചൻ കൃതിമമാനായി രംഗപ്രവേശം ചെയ്തു.

കരി മല മൂല ഹരീ വൈദേഹീ പ്രഭു പ്രഭാജ തസ
ബിദിത ന തേഹീ
മൃഗ ബധി ബന്ധു സഹിത ഹരി ആഹ്വ ആശ്രമ
ദേവി നയന ജലമാഹ്വ.

മൂല മല കരി=മൂലൻ വ്യാജം ചെയ്ത്, വൈദേഹീ ഹരീ=സീ
തയെ കട്ട, പ്രഭു പ്രതാപ=ഭഗവാന്റെ പ്രതാപം എത്രത്തോളമോ,
തസ തേഹീം ന ബിദിത=അത് അവൻ അറിഞ്ഞുകൂടാ, മൃഗ
ബധി=കൃതിമമൃഗത്തെ വധിച്ചു, ബന്ധു സഹിത=സഹോദരസ
മേതം, ഹരി ആഹ്വ=ഭഗവാൻ വന്നു. ആശ്രമ ദേവി=ആശ്രമം
കണ്ടു അദ്ദേഹത്തിന്റെ, നയന ജല മാഹ്വ=കണ്ണുകളിൽ നീർ
നിറഞ്ഞു.

രാവണൻ കൃതിമംകൊണ്ടു കാര്യം നേടി. അവൻ സീതയെ
അപഹരിച്ചു. ഭഗവാന്റെ പ്രതാപം എത്രത്തോളമെന്നുണ്ടോ
രാവണനു മനസ്സിലാകുന്നു! ഭഗവാൻ മാരിചമാനിനെ വധിച്ചു
ലക്ഷ്മണനോടുകൂടി ആശ്രമത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങി. ആശ്രമം കണ്ടു രാമ
ന്റെ കണ്ണുകളിൽ നീർ നിറഞ്ഞു.

ബിരഹ ബികല നര ഇവ രഘുരാജു ഖോജത
ബിപിന ഫിരത ദോള ഭാജു
കബഹു ജോഗ ബിജോഗ ന ജാകേ ദേഖാ പ്രഗട
ബിരഹ ദുഖ താകേ.

രഘുരാജു=ശ്രീരാമൻ, നര ഇവ=പ്രാകൃതമനുഷ്യനെന്നോണം,
ബിരഹ ബികല=വിരഹവിവശനായിത്തീർന്നു. ദോള ഭാജു=
രാമലക്ഷ്മണന്മാർ സീതയെ, ഖോജത=അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടു,
ബിപിന ഫിരത=കാട്ടിൽ അലഞ്ഞുനടന്നു, ജാകേ കബഹു=എ

തൊരുത്തൻ^o ഒരിക്കലും, ജോഗ ബിജോഗ ന=ചേരലും ചിരിയ
ലുമില്ലയോ, താകേ ബിരഹദുഖം=അദ്വേഹത്തിൽ വിയോഗദുഃഖം,
പ്രഗട ദേഖാ=പ്രത്യക്ഷമായി കണ്ടു.

ഭാര്യയെ വേർപെട്ടാൽ ഒരു സാധാരണ മനുഷ്യന്റെ സ്ഥി
തി എന്താകുമോ അതുപോലെ രാമൻ സീതാവിരഹംകൊണ്ടു
വിധൂരനായിത്തീർന്നു. അദ്വേഹവും അനുജനായ ലക്ഷ്മണനും വൈ
ദേഹിയെ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടു കാടുകൾ നീളെ അലഞ്ഞുനടന്നു.
ഏതൊരുവാനു സംയോഗവിയോഗങ്ങൾ ബാധിക്കുന്നില്ലയോ ആ
രാമദ്രേനിൽ വിരഹവ്യഥ പ്രകടമായി കാണപ്പെട്ടു.

ദോ: അതി ബിചിത്ര രഘുപതി ചരിത ജാനഹിം

പരമ സുജാന

ജേ മതിമന്ദ ബിമോഹ ബസ ഹൃദയം ധരഹിം

കമര ആന.

രഘുപതി ചരിത=ശ്രീരാമന്റെ ചരിത്രം, അതി ബിചിത്ര=ഏറെ
വും വൈചിത്ര്യത്തോടുകൂടിയതാണ്. പരമ സുജാന ജാനഹിം=
മഹാ ജ്ഞാനികൾക്കേ അതറിയൂ. ജേ മന്ദമതി=ഏതൊരുത്തർ
മന്ദബുദ്ധികളോ അവരുടെ, ബിമോഹ ബസ ഹൃദയം=വിമോഹ
വശഗമായ മനസ്സിൽ, കമര ആന ധരഹിം=വിപരീതധാരണ
യാണുണ്ടാവുക.

അതുതവാഹമായ ഒരു ചരിതമാണു ശ്രീരാമന്റെത്. ആ
ചരിത്രം മഹാജ്ഞാനികൾക്കേ അറിയാൻ കഴിവുള്ളു. മന്ദബുദ്ധി
കളുടെ മോഹവിവശമായ മനസ്സിൽ ആ ചരിതം വിപരീതപ്രതീ
തിയാണുണ്ടാക്കുക.

ചാ: സംഭൂ സമയ തേഹി രാമഹി ദേഖാ ഉപജാ ഹിയം

അതി ഹരഷ്യ ബിസേഖാ

ഭരി ലോചന മഞ്ചിസിന്ധു നീറാരി കസമയ

ജാനി ന കീൻഹി ചിൻഹാരി.

തേഹി സമയ രാമഹി=ആ സമയത്തുപോലും രാമനെ, ദേഖാ സംഭൂ ഹിയം=കണ്ടു ശിവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ, ബിസേഖാ അതി ഹരഷ്=വിശേഷിച്ചും അത്യാനന്ദമാണ്, ഉപജാ=ഉണ്ടായത്, ഹബി സിന്ധു=ആ ദീപ്തിസാഗരത്തെ, ലോചന ഭരി നിഹാരി=കണ്ണിറയെ കണ്ടു. ക്ഷമയ ജാനി=സമയം മോശമെന്നു ഗ്രഹിച്ചു, ചിൻഹാരി ന കിൻഹി=അഭിമുഖമാണെന്നു ചൊല്ലി.

പ്രിയവിരഹവ്യാകുലത നിമിത്തം പ്രക്ഷീണനായിത്തീർന്നിട്ടുള്ള രാമൻ. എന്നിട്ടും അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടപ്പോൾ ശിവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ വിശേഷിച്ചും അത്യാനന്ദമാണുണ്ടായത്. [രാമൻ സുഖസ്ഥിതിയിലായിരുന്നു എങ്കിൽ ശിവനു ലഭിക്കുമായിരുന്ന ആനന്ദം അപ്പോഴെന്തായിരിക്കും!] ശോഭാസമുദ്രംതന്നെയായ രാമഭദ്രനെ ശിവൻ കണ്ണിറയെ കണ്ടു. ശ്രീരാമൻ വ്യഥിതനായിരിക്കുന്നു എന്നും അഭിമുഖമാണെന്നതിന്നു പറവിയ അവസരം ഇതല്ലെന്നും സമ്യജ്ഞനായ ശിവൻ ഗ്രഹിച്ചു മൗനം ദീക്ഷിക്കുകയാണുണ്ടായത്. ദുഃഖിതനാറെ ഏകാന്തതയിൽ വിടുകയാണ്, അവരെ സന്ദർശിച്ച് അഭിമുഖമാണെന്നു നടത്തി അവരുടെ മനസ്സിന്നു കൂടുതൽ വിഷമം ഉണ്ടാക്കുന്നതിനേക്കാൾ നന്നായിരിക്കുക എന്നു മനുശാസ്ത്രവിചക്ഷണനായ ശിവനു തോന്നി എന്നു പറയുകയായിരിക്കും ഉത്തമം.

ജയ സച്ചിദാനന്ദ ജഗ പാവന അസ കഹി ചലേള

മനോജ നസാവന

ചലേ ജാത സിവ സതീ സമേതാ പുനി പുനി

പുലകത രൂപാനികേതാ

മനോജ നസാവന=മന്മഥസംഹാരി, സച്ചിദാനന്ദ ജയ=ഹേ സച്ചിദാനന്ദ, ജയിച്ചാലും, ജഗപാവന=ജഗൽപാവന, (ജയിച്ചാലും) അസ കഹി ചലേള=എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു പുറപ്പെട്ടു, രൂപാനികേത സിവ=കാരുണ്യനിലയനായ ശിവൻ, പുനി പുനി=വീണ്ടും വീണ്ടും, പുലകത=പുളകയമാനനായി, സതീ സമേതാ ചലേ ജാത=സതിയെന്നിച്ച് ചൊല്ലോണ്ടിരുന്നു.

മനമോന്മാദിയായ തുറുൻ ശ്രീരാമനെനോക്കി 'അല്ലയോ സച്ചിദാനന്ദ, ജഗൽപാവന, അവിടന്നു സച്ചോൽകഷേണവർത്തിച്ചാലും' എന്നിത്രമാത്രം പറഞ്ഞു യാത്രയായി. കാരണ്യഗേഹമായ ശിവൻ രാമസന്ദർശനത്തിന്നു സംഗതിയായതോത്തു തുടച്ചുയായി രോമാഞ്ചമുണ്ടായി. അദ്ദേഹം സതീദേവിയുമൊന്നിച്ചു പ്രയാണംചെയ്തു.

സതീം സോ ദസാ സംഭൂ കൈ ദേവീ ഉര ഉപജാ
സന്ദേഹു ബിസേഖീ
സങ്കര ജഗതബന്ധു ജഗദീസാ സുര നര മുനി സബ
നാവത സീസാ

സംഭൂ കൈ സോ ദസാ ദേവീ=ശംഭുവിന്റെ ആ സ്ഥിതികളുടേ, സതീം ഉര ബിസേഖീ=സതീയുടെ മനസ്സിൽ സവിശേഷ, സന്ദേഹു ഉപജാ=സന്ദേഹം ഉണ്ടായി, സങ്കര ജഗത ബന്ധു=ശിവൻ ജഗൽവന്ദ്യനും, ജഗദീസാ=ജഗദീശപരനാണല്ലോ, സുര നര മുനി സബ=സുരന്മാരും നരന്മാരും മുനിമാരുമെല്ലാം, സീസാ നാവത=ശീരസാ നമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ശ്രീമഹാദേവന്റെ അപ്പോഴത്തെ അവസ്ഥാവിശേഷം വിഷ്ണു ദാക്ഷായണിയുടെ മനസ്സിൽ വിശേഷിച്ചും സന്ദേഹം ഉണ്ടായി. ശിവനാണെങ്കിൽ ജഗൽവന്ദ്യനാണു്; ദേവന്മാരും മനുഷ്യരും മുനിമാരുമെല്ലാം അദ്ദേഹത്തെ പ്രണിപാദിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അദ്ദേഹം ജഗദീശപരനാണു്.

തിൻഹ റൂപ സുതരി കീൻഹ പരനാമാ കഹി
സച്ചിദാനന്ദ പരധാമാ
ഭേദ മഗന ഛബി താസു ബിലോകീ അജഹു പ്രീതി
ഉര രഹതി ന രോകീ

തിൻഹ റൂപ സുതരി=അദ്ദേഹം, രാജകുമാരനെ, സച്ചിദാനന്ദ പരധാമാ=ഹേ സച്ചിദാനന്ദമേ, പരബ്രഹ്മമേ എന്നിങ്ങനെ,

കുറി പരനാമാ കീൻഹ=പറഞ്ഞു പ്രമാണംചെയ്തു, താസ്യ മരബി ബിലോകീ=ആ (രാജപുത്രന്റെ) ശോഭ വീക്ഷിച്ചു, അജഹം പ്രീതി ഉര=ഇപ്പോഴും പ്രേമം മനസ്സിൽ, രോകീ ന രഹതി=അപ്രതിരുദ്ധമായി നിലകൊള്ളുമാറു, മഗന ഹ്വേ=മഗനായി തീർന്നിരിക്കുന്നു.

ജഗൽവന്ദ്യനും ജഗദീശ്വരനുമായ ആ ശിവനെല്ലെ ഒരു രാജപുത്രനെ സച്ചിദാനന്ദമെന്നും പരബ്രഹ്മമെന്നും വാഴ്ത്തി പ്രണമിച്ചതു! മാത്രമല്ല ആ രാജപുത്രന്റെ ശോഭ നിരീക്ഷിച്ച ഈ നിമിഷത്തിൽപോലും സ്വമനസ്സിൽ ആ രാമനെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രേമത്തിനു കുറവേതുംവരാതെ ശിവൻ ആമഗനായിത്തീരുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു!

ദോ: ബ്രഹ്മ ജോ ബ്യാപക ബിരജ അജ അകല
അനീഹ അഭേദ
സോ കി ദേഹ ധരി ഹോതു നര ജാഹി ന
ജാനത ബേദ

ജോ ബ്രഹ്മ ബ്യാപക=രാതൊരു ബ്രഹ്മം, സർവ്വവ്യാപകനായി, ബിരജ അജ=മായാരഹിതനായി, ജനരഹിതനായി, അകല=കലാരഹിതനായി. (നിഷ്കളനായി) അനീഹ അഭേദ=ഇച്ഛാരഹിതനായി അഭേദനായി, ബേദ ന ജാനത=വേദങ്ങൾക്കും അറിഞ്ഞുകൂടാത്തവനായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു, സോ ദേഹ ധരി=ആ ബ്രഹ്മം ദേഹം വഹിച്ചു, കി നര ഹോതു=മനുഷ്യനാകുമോ?

എല്ലാറ്റിലും വ്യാപിച്ചു, മായാജനരഹിതനായി അകലനായി, നിസ്സ്പഹനായി, അഖണ്ഡനായി വേദങ്ങൾക്കുപോലും അജ്ഞാതനായി വർത്തിക്കുന്ന യാതൊരു പരബ്രഹ്മം ശരീരമെടുത്തു മനുഷ്യനാവുകയെന്നോ! [അങ്ങനെ സംഭവിക്കാനിടയില്ലെന്നു ഭാവം]

ചു: ബിഷ്നു ജോ സുര ഹിത നരതനു ധാരീ സോള
സഞ്ചഗ്യ ജഗാ ത്രിപുരാരി

ഖോജഇ സോ കി അഗ്യ ഇവ നാരീ ഗ്യാന ധാമ ശ്രീപതി അസുരാരി

ജോ ബിഷ്ണു സുരഹിത=യാതൊരു മഹാവിഷ്ണു ദേവഹിതാത്മം,
നരതന്ന ധാരീ=മനുഷ്യദേഹമെടുത്തിരിക്കയാണെങ്കിൽത്തന്നെയും,
സോള ത്രിപുരാരി ജമാ=അദ്ദേഹവും ശിവനേപ്പോലെതന്നെ,
സഞ്ചിഗൃ=സർവ്വജ്ഞനാണല്ലോ, അസുരാരി ശ്രീപതി=അസുരശത്രു
വും ലക്ഷ്മീവല്ലഭനും, ഗ്യാനധാമ സോ=ജ്ഞാനധാമവുമായ ആ
വിഷ്ണു, അഗ്യ ഇവ=അജ്ഞൻ കണക്കു, കി നാരീ ഖോജഇ=ഭാര്യ
യെ അന്വേഷിച്ചു അലഞ്ഞുനടക്കുമോ?

അസുരവൈരിയും ജ്ഞാനധാമവും ആയ ആ ശ്രീപതി, ദേവ
ന്മാർക്കു ഹിതം നൽകാൻ മനുഷ്യരൂപത്തിൽ പ്രത്യക്ഷനായിരിക്ക
യാണെന്നു വിചാരിക്കുന്നപക്ഷവും, ശിവനേപ്പോലെതന്നെ ആ വി
ഷ്ണുവും സർവ്വജ്ഞനാണല്ലോ. വെറുമൊരു പാമരനെപ്പോലെ അദ്ദേ
ഹം പതിയെ ആരാഞ്ഞു വനാന്തരങ്ങളിലിളിപ്പോലെ അലഞ്ഞു
നടക്കുമോ! [രാമൻ സർവ്വജ്ഞനല്ല; മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ അവതാ
രവുമല്ല എന്നു ഭാവം]

സംഭൂ ഗിരാ പുനി മൃഷാ ന ഹോഇ സിഖ സർബഗ്യ
ജാന സബു കോഇ
അസ സംസയ മന ഭയഇ അപാരാ ഹോഇ ന ഹൃദയം
പ്രബോധ പ്രചാരാ

പുനി സംഭൂ ഗിരാ=പിന്നെയുമൊന്നു; ശിവന്റെ വാക്കു, മൃഷാ ന
ഹോഇ=മിഥ്യയാവുകയില്ല, സബ കോഇ ജാന=എല്ലാവർക്കും
അറിവുള്ള വസ്തുതയാണ്, സിഖ സർബഗ്യ=ശിവൻ സർവ്വജ്ഞ
നെന്നതു്, അസ മന=ഇപ്രകാരം മനസ്സിൽ, അപാരാ സംസയ
ഭയഇ=അപാരമായൊരു സന്ദേഹം ജനിച്ചു, ഹൃദയം പ്രബോധ
പ്രചാരാ=ഹൃദയത്തിൽ ജ്ഞാനത്തിന്റെ പ്രചാരം, ന ഹോഇ=
ഉണ്ടായില്ല.

ഇനിയുണ്ടു് ചിന്തിക്കേണ്ടതായിട്ടു്. ശിവൻ, 'സച്ചിദാന
ന്ദനാണു്'; ജഗൽവാന്യനാണു്' എന്നു് ആ രാജപുത്രനെ പ്രകീർത്തി

ക്കുകയുണ്ടായല്ലോ. ആ വാക്കു മിഥ്യയാവാൻ വഴിയില്ല. കാരണം, ശിവൻ എല്ലാം അറിയുന്നവനാണെന്ന വസ്തുത ആരാണറിയാത്തത്? അപ്പോൾ അദ്ദേഹം എന്തോ മഹത്വം ആ രാജസുന്ദരിയിൽ കണ്ടിട്ടുണ്ടാവണം. എന്തായാലും സതീദേവിയുടെ മനസ്സിൽ സന്ദേഹം അലയടിച്ച്, അദ്ദേഹത്തെ അകറ്റാൻ തക്ക ജ്ഞാനം ദേവിയുടെ ഹൃദയത്തിൽ കടന്നുകൂടുകയും ഉണ്ടായില്ല.

ജദ്യപി പ്രകടന കഹേള ഭവാനി ഹര അന്തരജാമീ
സബ ജാനീ
സുനഹി സതീ തവ നാരി സഭാള സംസയ അസ ന
ധരിഅ ഉര കാള

ഭവാനീ ജദ്യപി പ്രകടന കഹേള=ഭവാനീ പ്രകടമാരി പറയുകയുണ്ടായില്ലെങ്കിലും, അന്തരജാമീ സബ ജാനീ=അന്തര്യമായി ഹരൻ എല്ലാം ഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തു, സതീ സുനഹി=ഹേ സതീദേവി, കേൾക്കൂ, തവ സഭാള നാരി=നിന്റെ സ്വഭാവം (സാധാരണ) സ്ത്രീകളുടെ (സ്വഭാവം) പോലെതന്നെ, അസ സംസയ=അപ്രകാരമൊരു സംശയം, ഉര കാള ന ധരിഅ=മനസ്സിൽ ഒരിക്കലും ഉണ്ടാകാതിരിക്കണം.

തന്റെ സന്ദേഹം സതീദേവി പ്രകടമാക്കുകയുണ്ടായില്ല. പക്ഷേ സർപ്പാന്തര്യമായി ശിവൻ ലോകത്തിൽ ആരെന്തു വിചാരിക്കുന്നതും ഭാവിക്കുന്നതും അറിയാതിരിക്കുമോ? അദ്ദേഹം സർപ്പജ്ഞനല്ലേ! അദ്ദേഹത്തിനെല്ലാം മനസ്സിലായി. സതീദേവിയോടദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം പറയുകയും ചെയ്തു: സാധാരണ സ്ത്രീകളുടെ സ്വഭാവത്തിൽനിന്നു നിന്റെ സ്വഭാവത്തിനു ഒരു വ്യത്യാസവും ഇല്ല. നിനക്കിപ്പോളിങ്ങനെ സാധാരണ സ്ത്രീകൾക്കുമാത്രം ഉണ്ടാകാവുന്ന ഒരു സംശയം നിന്റെ മനസ്സിൽ ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ലാത്തതായിരുന്നു.

ജാസു കഥാ കാരജേ റിഹി ഗാഹു ഭഗതി ജാസു
മൈം മുഹിഹി സുനാഹു

സോള മമ ഇഷ്ടദേവ രഘുബീരാ സോവത ജാഹി
സദാ മുനി ധീരാ

ജാസുകഥാ=ആരുടെ കഥ, കുംഭജ രിഷി ഗാതു=അഗസ്ത്യമഹർഷി വർണിച്ചവോ, ജാസ ഭഗതി=ആരുടെ പേരിലുള്ള ഭക്തി, മുനിഹി സുനാതു=മുനിയെ കേൾപ്പിച്ചവോ, ധീരാ മുനി സദാ=ജ്ഞാനികളായ മുനിമാർ എല്ലായ്പ്പോഴും, ജാഹി സേവത=ആരെ ഭജിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നുവോ, സോള മമ ഇഷ്ടദേവ=അദ്ദേഹത്തെ നന്നായ്ക്കൊണ്ട് എന്റെ ഇഷ്ടദേവതയായ, രഘുബീരാ=ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ.

മഹാ ജ്ഞാനിയും ഗംഭീരനുമായ അഗസ്ത്യമഹർഷി പ്രകീർത്തിച്ചു എന്തൊരാളുടെ ഉദാരമധുരമായ ചരിതമാണോ, ആരുടെ പേരിൽ എനിക്ക് ഭക്തി ഞാൻ ആ മഹർഷിയെ ധരിപ്പിക്കുകയുണ്ടായോ വിജ്ഞാനികളായ മുനിമാർ ഇടവിടാതെ ആരെ ഭജിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നുവോ ആ രാമദേവനാണ് എന്റെ ഇഷ്ടദേവത.

ഛാ: മുനി ധീര ജോഗീ സിദ്ധ സന്തത ബിമല മന
ജേഹി ധാവഹീം
കഹി നേതി നിഗമ പുരാണ അഗമ ജാസു
കീരതി ഗാവഹീം
സോള രാമു ബ്യാപക ബ്രഹ്മ ഭൂവന നികായ
പതി മായാ ധനീ
അവതരേള അപനേ ഭഗത ഹിത നിജതന്ത്ര
നിത രഘുകുലമനീ

ധീരമുനി ജോഗീ സിദ്ധ=ജ്ഞാനികളായ മുനിമാരും, യോഗികളും, സിദ്ധന്മാരും, ബിമല മന സന്തത=പരിശുദ്ധ ഹൃദയത്തോടെ എല്ലായ്പ്പോഴും, ജേഹി ധാവഹീം=ആരെ ധ്യാനിക്കുന്നുവോ, നിഗമ പുരാണ ആഗമ=വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും ശാസ്ത്രങ്ങളും, നേതി കഹ=നേതി നേതി എന്നുദ്ദേശിച്ചു, ജാസു കീരതി ഗാവഹീം=ആരുടെ കീർത്തി ഗാനം ചെയ്യുന്നുവോ, ബ്യാപക ബ്രഹ്മ=

വ്യാപകനും പരബ്രഹ്മവും, ഭൂവന നികായപതി=ബ്രഹ്മാണ്ഡസമു
ഹങ്ങളുടെ നാഥനും, മായാ ധനീ നിത നിജതന്ത്ര=മായാമയനും
നിത്യസ്വതന്ത്രനും, രാലുകലമനീ=രാലുവാംശരത്നവും ആരാണ്, സോ
ഹ രാമ=അദ്ദേഹംതന്നെയാണു് രാമനായി, അപനേ ഭഗത
ഹിത=സ്വഭക്തഹിതാത്മം, അവതരേഽ=അവതരിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

ജ്ഞാനികളായ മുനിമാരും യോഗികളും സിദ്ധന്മാരും വിശു
ദ്ധഹൃദയത്തോടെ സദാ ഏതൊന്നിനെ ധ്യാനിക്കുന്നു; നേതി നേ
തി എന്നുൽഘോഷിച്ചുകൊണ്ടു നാലു വേദങ്ങളും പതിനെട്ടു പുരാ
ണങ്ങളും ആറു ശാസ്ത്രങ്ങളും ആരുടെ ശുഭ്രേശസ്സു ഗാനംചെയ്യുന്നു;
ആർ സർവ്വവ്യാപകനും, നിശ്ശിഞ്ചസഗുണബ്രഹ്മവും ബ്രഹ്മാണ്ഡകോ
ടികളുടെ നാഥനും മായാവല്ലഭനും നിത്യസ്വതന്ത്രനും ആണോ ആ
രാലുവാംശരത്നമായ രാമൻതന്നെയാണു സ്വഭക്തന്മാർക്കു അഭീഷ്ടം
നല്കാൻവേണ്ടി ഭൂമിയിൽ അവതരിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

സോ: ലാഗ ന ഉര ഉപദേശു ജദപി കരേഽ
സിവം ബാര ബഹു
ബോലേ ബിഹംസി മഹേശു ഹരിമായാ
ബലു ജാനി ജിയം

ജദപി സിവ ബഹു ബാര കരേഽ=ശിവൻ വളരെത്തവണ പറ
ഞ്ഞിട്ടും, ഉര ഉപദേശു ന ലാഗ=മനസ്സിൽ ഉപദേശം നിലകൊ
ണ്ടില്ല, മഹേശു ഹരിമായാ ബലു=ശിവൻ, ഭഗവാന്റെ മായയു
ടെ ശക്തി, ജിയ ജാനി ബിഹംസി=മനസ്സിൽ ഗ്രഹിച്ചു് പുഞ്ചി
രിച്ചുകി, ബോലേ=പറഞ്ഞു.

ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ച ശിവൻ പറഞ്ഞുവെങ്കിലും സതിയുടെ
മനസ്സിൽ ആ ഉപദേശങ്ങൾ തങ്ങിനില്ക്കുകയുണ്ടായില്ല. അഥവാ
ശിവൻ അരുളിച്ചെയ്ത കാര്യങ്ങൾ ഹൃദയാവജ്ജകങ്ങളായി സതി
ക്കു തോന്നുകയുണ്ടായില്ല. ഈ സ്ഥിതി കണ്ടപ്പോൾ ശിവൻ ഭഗ
വാന്റെ മായയുടെ പ്രഭാവം മനസ്സിലാക്കി പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ടും
സതീഭേവിനോടു ഇപ്രകാരം പറയുകയും ചെയ്തു:-

ചു: ജം തുഹരേം മന അതി സന്ദേഹു തു കിന
 ജാതു പരിമാ ലേഹു
 തബ ലഗി ബൈം അഹളം ബട മഹാഹീം
 ജബ ലഗി തുഹ ഐഹളു മോഹി പാഹിം

തുഹരേം മന=നിന്റെ മനസ്സിൽ, അതി സന്ദേഹു ജം തു=അതിയായ സംശയം ഉണ്ടെങ്കിൽ, ജാതു കിന പരിമാ ലേഹു=ചെന്നു എത്തുകൊണ്ടൊരു പരീക്ഷ നടത്തുന്നില്ല, ജബ ലഗി തുഹ=എപ്പോൾ നീ, മോഹി പാഹി, ഐഹളു=എന്റെ സമീപം മടങ്ങിയെത്തുമോ, തബ ലഗി ബട മഹാഹീം=അതുവരെ വടവുകുറുമ്പായയിൽ, ഞൊ അഹളം=ഞാൻ ഇരിക്കാം.

‘ഹേ ഭവാനി, നിന്റെ മനസ്സിൽ അതിയായ സന്ദേഹം ഉണ്ടെങ്കിൽ രാമനെ സമീപിച്ചു നീയെന്താണൊരു പരീക്ഷ നടത്താതിരിക്കുന്നത്? പോക. പോയി ഒരു പരീക്ഷ നടത്തൂ. നീ മടങ്ങിവരുന്നതുവരെ ഞാൻ ഇവിടെ ഈ വടവുകുറുമ്പായയിൽത്തന്നെ ഇരിക്കാം.’

ജൈസേം ജാതു മോഹ ഭൂമ ഭാരീ കരേഹു സോ
 ജതനു ബിബേക ബിചാരി
 ചലീം സതീ സിവ ആയസു പാതു കരഹിം
 ബിചാരു കരം കാ ഭാതു

ജൈസേം ഭാരീ മോഹ ഭൂമ ജാതു=എങ്ങനെയായാൽ വമ്പിച്ച മോഹഭൂമങ്ങൾ അകലുമോ, സോ ജതനു=അങ്ങനെയുള്ള പ്രയത്നം, ബിബേക ബിചാരി കരേഹു=നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞു ചിന്തിച്ചു ചെയ്യുക, സിവ ആയസു പാതു=ശിവന്റെ അനുജൻ വാങ്ങി, സതീ ചലീം=സതീദേവി പുറപ്പെട്ടു, ബിചാരു കരഹിം കരം കാ ഭാതു=ഏതേമേ, എന്താണു പ്രവർത്തിക്കേണ്ടതു ഞാൻ എന്നിങ്ങനെ ചിന്തിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ഹേ ഭവാനി, നിന്റെ ഈ പ്രബലമോഹവും ഭൂമവും തീർക്കുന്ന വേണം. എന്തു പ്രവർത്തിച്ചാലാണ് കാര്യം ഫലിക്കുക,

ആ പ്രവൃത്തി നീ നല്ലപോലെ ആലോചിച്ചു ചെയ്യണം! ശിവൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞ ഉടനെ സതീദേവി ശിവാനുജന്ത വാങ്ങി രാമ സന്നിധിയിലേക്കു യാത്രയായി. പോകുന്നവഴിയ്ക്കു ദേവിയുടെ മനസ്സിലെ വിചാരം ഇതായിരുന്നു. 'ഞാനെന്താണവിടെ പ്രവർത്തിക്കേണ്ടതു്?' [ഇവിടെ തുളസീദാസൻ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുള്ള 'ഭാതു' എന്ന പദത്തിനു സഹോദരനെന്ന അർത്ഥമല്ല ഏകദമെന്ന അർത്ഥമാണു നൽകേണ്ടതു്. പല വ്യാഖ്യാതാക്കളുടേയും അഭിപ്രായം ഇങ്ങനെയാണു്.]

ഇഹാം സംഭൂ അസ മന അനുമാനാ ദമാസുതാ
കളം നാഹിം കല്യാണാ
മോരേഹ കരേം ന സംസയ ജാഹിം ബിധി
ബിപരീത ഭോതു നാഹിം

ഇഹാം സംഭൂ മന=ഇവിടെ ശിവൻ മനസ്സിൽ, അസ അനുമാനാ= ഈവിധം അനുമാനിച്ചു, ദമാസുതാ കളം=ക്ഷേപിച്ചിട്ടു, കല്യാണാ നാ നാഹിം=മംഗളത്തിനു മാഗ്ഗമില്ല, മോരേഹ കരേം=ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുപോലും, സംസയ ന ജാഹിം=സംശയം തീന്നില്ല, ബിധി ബിപരീത=വിധി വിപരീതമായാൽ, ഭോതു നാഹിം=നന്മ ഉണ്ടാവില്ല.

ഭവാനീദേവി പോയതിനുശേഷം ശിവൻ ഇങ്ങനെ അനുമാനിച്ചു:- "സതീദേവിയ്ക്കു മംഗളമില്ല. ഞാൻ എത്ര പറഞ്ഞിട്ടും അവളുടെ സംശയം തീന്നില്ലല്ലോ. വിധി വിപരീതമാകുമ്പോൾ നന്മയെങ്ങനെയാണുണ്ടാവുക?" വിനാശകാലേ വിപരീതബുദ്ധി എന്നില്ല!

ഹോഇഹി സോതു ജോ രാമ രചി രാഖാ കോ കരി
തക്ക ബഡാദൈ സാഖാ
അസ കഹി ലഗേ ജപന ഹരി നാമാ ഗതു
സതീ ജഹം പ്രഭ സുഖ ധാമാ

ജോ രാമ രചി രാഖാ=രാമന്റെ സങ്കല്പമെന്നോ, സോള ഹോള ഹി=അതു നിറവേറണം, തക് കരി=തക്കിച്ചു, സാഖാ ബഡാ വൈ കോ=കണ്ണക്ഷോഭം ചെയ്തിട്ടുള്ള കാര്യം?, അസ കഹി=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു ശിവൻ, ഹരി നാമാ ജപന ലഗേ=ഭഗവന്നാമം ജപിക്കാനാരംഭിച്ചു, സുഖ ധാമാ വൃട്ട ജഹം=സുഖധാമമായ ഭഗവാൻ എവിടെയോ അവിടേയ്ക്കു, സതീ ഗജു=സതീദേവി ചെന്നു.

ശ്രീരാമൻ എന്തു സങ്കല്പിച്ചിട്ടുണ്ടോ അതു നിറവേറുകതന്നെ വേണം. തക്കിച്ചു കണ്ണക്ഷോഭം ചെയ്തിട്ടു പ്രയോജനമെന്തു? ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു ശിവൻ രാമനാമം ജപിക്കാൻ തുടങ്ങി. രാമസന്നിധിയിലേക്കു സതീദേവിയും ചെന്നു.

ദോ: പുനി പുനി ഹൃദയം ബിചാരു കരി ധരി

സീതാ കര രൂപാ

ആഗേം ഹോള ചലി പന്ഥ തേഹിം ജേഹിം

ആപത നരഭൂപ

പുനി പുനി=വീണ്ടും വീണ്ടും, ഹൃദയം ബിചാരു കരി=മനസ്സിൽ ആലോചിച്ചു, സീതാ കര രൂപാ ധരി=സീതയുടെ രൂപം ധരിച്ചു, ജേഹിം പന്ഥ നരഭൂപ ആപത=ഏതുവഴിയേ മനുഷ്യരാജാവു വരുന്നുണ്ടോ, തേഹിം ചലി ആഗേം ഹോള=ആ വഴിയെ നടന്നു പുരോഭാഗത്തെത്തി.

നല്ലതുപോലെ ചിന്തിച്ചുവേണം കാര്യം പ്രവർത്തിക്കാൻ എന്നു ശിവൻ ഉപദേശിക്കുകയുണ്ടായല്ലോ. ആ ഉപദേശം സതീദേവി മറന്നില്ല. 'നല്ലതുപോലെ ആലോചിച്ചു' ഒരു വഴി കണ്ടെത്തി. 'സീതയുടെ രൂപം ധരിക്കുക.' സതീദേവി സീതയുടെ രൂപം ധരിച്ചു രാമനു അഭിമുഖമായി ചെന്നു.

ചൗ: ലക്ഷ്മിന ദീഖ ഉമാകൃത ബേഷാ ചകിത ഭഹ്വ

ഭ്രമ ഹൃദയം ബിസേഷാ

കുറി ന സകത കമര അതി ഗംഭീരാ പ്രഭു
പ്രഭാള ജാനത മതി ധീരാ

ഉമാകൃത ബോധ ദീപ=ഉമാകൃതമായ വേഷം കണ്ടു, ലക്ഷ്മിന=ലക്ഷ്മണൻ, ചകിത ഭ്രമ=വിസ്തയിച്ചു; അഥവാ പരിഭ്രാന്തനായി, ഹൃദയം ബിസേഷാ ദ്രമ=മനസ്സിൽ വലുതായ സന്ദേഹവും ഉണ്ടായി, അതി ഗംഭീരാ=ഏറ്റവും ഗംഭീരനും, മതിധീര=ബുദ്ധിമാനും, പ്രഭു പ്രഭാള ജാനത=ഭഗവാന്റെ പ്രഭാവം അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളവനും ആയ ലക്ഷ്മണൻ, കമര കുറി ന സകത=ഒന്നും പറയാനുള്ള കഴി വുണ്ടായില്ല.

സതീദേവി, സീതാദേവിയുടെ വേഷം ചമഞ്ഞതു വീക്ഷിച്ചപ്പോൾ ലക്ഷ്മണൻ പരിഭ്രാന്തനായി. അതിനു കാരണവുമുണ്ടല്ലോ. സീതയെ അന്വേഷിച്ചാണ് രാമലക്ഷ്മണന്മാർ സഞ്ചരിക്കുന്നത്. തേടിയ വള്ളി കാലിൽ ചുരന്നതു ആഹ്ളാദകരമാണ്. പക്ഷേ ലക്ഷ്മണൻ അതിഗംഭീരനും പ്രഭുപ്രഭാവത്തനും പ്രജ്ഞാശാലിയുമായതുകൊണ്ടു തന്റെ മനസ്സനുഭവിക്കുന്നതെന്തോ അതു പുറത്തുപറയാൻ കരുതുള്ളവനായില്ല.

സതീ കപടു ജാനേള സുര സ്വാമീ സബദരസീ
സബ അന്തരജാമീ
സുമിരത ജാഹി മിടള അഗ്യാനാ സോള
സരബഗ്യ രാമ ഭഗവാനാ

സുര സ്വാമീ=ദേവന്മാരുടെ പ്രഭുവും, സബദരസീ=സർവ്വദർശിയും, സബ അന്തരജാമീ=സർവ്വാന്തര്യാമിയുമായ ഭഗവാൻ, സതീ കപടു ജാനേള=സതീദേവിയുടെ കാപട്യം ഗ്രഹിച്ചു, ജാഹി സുമിരത=ആരെ സ്മരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു, അഗ്യാനാ മിടള=അജ്ഞാനം അകലുന്നുവോ, സരബഗ്യ ഭഗവാനാ=സർവ്വജ്ഞനായ ഭഗവാൻ, സോള രാമു=ആ രാമൻതന്നെയാണ്.

ദേവന്മാരുടെ പ്രഭു; സർവ്വദർശി; സർവ്വാന്തര്യാമി; അപ്രകാരമിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ സതീദേവിയുടെ കാപട്യം മനസ്സിലാക്കി.

ഏതാതൊരു സ്വരീകരണമെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ അജ്ഞാനം നശിക്കുന്നു,
ഭഗവാനായ ആ രാമൻതന്നെയല്ല സർവ്വജ്ഞനും.

സതീ കീൻഹ ചഹ തഹംഹും ദരാളു ദേവഹു
നാരി സുഭാവ പ്രഭാളു

നിജ മായാ ബലു ഹൃദയം ബഖാനീ ബോലേ
ബിഹംസി രാമു മൃദു ബാനീ

സതീ തഹംഹും=ദാക്ഷായണി അവിടെയും, ദരാളു കീൻഹ
ചഹ=യാഥാർത്ഥ്യം മറച്ചുവെക്കാനാണ് ആഗ്രഹിച്ചത്, നാരി
സുഭാള പ്രഭാളു=ശ്രീസ്വഭാവത്തിന്റെ പ്രഭാവം, ദേവഹു=നോ
ക്കൂ, നിജ മായാ ബലു=സ്വമായയുടെ ശക്തി, ഹൃദയം ബഖാ
നീ=മനസ്സിൽ പ്രകീർത്തിച്ചു, ബിഹംസി മൃദു ബാനീ=പുഞ്ചിരി
തൂകി മൃദുവാക്കുകയാൽ, ബോലേ=പറഞ്ഞു.

രാമസന്നിധിയിലും സ്വകാപട്യം പ്രകടിപ്പിച്ച സത്യാവ
സ്ഥ മറച്ചുവെക്കാൻതന്നെയാണ് ദാക്ഷായണി ആഗ്രഹിച്ചത്.
ശ്രീസ്വഭാവത്തിന്റെ പ്രഭാവം നോക്കുക. ശ്രീരാമൻ സ്വമായ
യുടെ ശക്തി മനസ്സിൽ പ്രകീർത്തിച്ചു പുഞ്ചിരിതൂകി മൃദുവാക്കുക
യാൽ ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു.

ജോരി പാനി പ്രട്ട കീൻഹ പ്രണാമു പിതാ സമേത
ലീൻഹ നിജ നാമു

കരേള ബഹോരീ കഹാം ബൃഷകേതു ബിപിന
അകേലി ഫിരഹു കേഹി റേതു

പാനി ജോരി=കൈകൂപ്പി, പ്രട്ട പ്രണാമ കീൻഹ=ഭഗവാൻ പ്രണ
മിച്ചു, പിതാ സമേത നിജ നാമു ലീൻഹ=പിതാസമേതനായ
സ്വനാമം അരുളിച്ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. ബഹോരി കരേള=അന
ന്തരം പറഞ്ഞു:— ബൃഷകേതു കഹാം=ശിവൻ ഏവിടെ? കേഹി
രേതു=എന്തു കാരണത്താലാണ്, അകേലി ബിപിന=ഏകാകി
നിയാകി കാട്ടിൽ, ഫിരഹു=അലഞ്ഞു തിരിയുന്നതും?

ഞാൻ അയോധ്യാരാജാവായ ദശരഥന്റെ പുത്രനാണ് എന്തിങ്ങനെ പറഞ്ഞു കൈ കൂപ്പി രാമൻ ദാക്ഷായണിയെ പ്രണമിക്കുകയും 'ദേവി, ശിവനെവിടെ? എന്തു കാരണത്താലാണ് അവിടന്ന് ഏകാകിനിയാായി വനത്തിൽ അലഞ്ഞു തിരിയുന്നതും?' എന്നു ദേവിയോടു ചോദിക്കുകയും ചെയ്തു. [പുരാണികസമ്പ്രദായമനുസരിച്ച് ഒരാൾ തന്നെക്കാൾ യോഗ്യതയുള്ളവരെ നമിക്കുമ്പോൾ തന്റെ പേർ പറയണമെന്നുണ്ട്. മനുസ്മൃതിയിൽ പറയുന്നു, "അഭിവാദാൽപരം വിപ്രോ ജ്യാന്താം സമഭിവാദയൻ അസൗനാമാഹമസ്തിതി സ്വം നാമപരികീർത്തയേൽ" എന്നും. ഈ ദൃഢസ്ഥയാണിവിടേയും രാമൻ കൈക്കൊണ്ടത്. സ്വനാമമല്ലേ പറയേണ്ടൂ? എന്തിനു രാമൻ പിതാവിന്റെ പേർകൂടി പ്രസ്താവിച്ചു? ഇതിനും കാരണമുണ്ട്. രാമനെന്ന പേരോടുകൂടി പലരുമുണ്ട്. അപ്രകാരമുള്ളവരിൽ ഈ രാമൻ ആരാണെന്നു സുസ്സഷ്ടമാക്കാൻവേണ്ടിയാണ് ദശരഥന്റെ പുത്രനെന്നുകൂടി തന്നെ രാമൻ വിശേഷിപ്പിച്ചത്. ദ്രാവിഡദേശങ്ങളിൽ ഇന്നും തന്റെ പേരിന്നു മുമ്പായി പിതാവിന്റെ പേർ ചേർത്തുവരുന്നുണ്ട്.] പതിവ്രതമായ സ്രീകൾ ഭർത്താവിനെക്കൂടാതെ ഏകാകിനിമാരായി വനത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതു ഗർഹണീയമാണ് എന്നുകൂടി സൂചന നൽകുന്നുണ്ടു രാമൻ. 'പാനം ദുജ്ജനസംസ്കൃതം പത്യാമാവിരഹോഽനം സ്വപ്നമന്യഗ്രഹേവാസോ നാരീണാം ദുഷണാനിഷട്' എന്നു നീതിശാസ്ത്രവും ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു.

ദോ: രാമ ബചന മുദ ഗുഡ സുനി ഉപജാ അതി

സങ്കോചു

സതീ സഭീത മരേസ പഹിം ചലിം ഹൃദയം

ബഡ സോപു

രാമ മുദ ഗുഡ ബചന സുനി=രാമന്റെ മുദലവും ഗുഡവുമായ വാക്കുകൾ കേട്ടു, അതി സങ്കോച ഉപജാ=ഏറ്റവും സങ്കോചമുണ്ടായി, സഭീത സതീ=അത്യധികം ഭീതയായി സതീദേവി,

മഹേസ പാഹിം ചലിം=മഹേശസന്നിധിയിലേയ്ക്കു യാത്രയായി,
ഏദയം ബഡ സോചു=മനസ്സിൽ വലുതായ ദുഃഖമുണ്ടായി.

ശ്രീരാമൻ അരുളിച്ചെയ്ത മൃഗലങ്ങളും എന്നാൽ നിഗൂഢങ്ങളു
മായ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ സതീദേവി അത്യധികം സങ്കപിത
യായി. ശിവൻ ഇതൊക്കെ ഗ്രഹിച്ചാൽ എന്താണുണ്ടാവുക
എന്നോത്തു ദേവികു വാലിച്ച ഭീതിയും ഉണ്ടായി. ദേവി ശിവസ
ന്നിധിയിലേയ്ക്കു മടങ്ങി. രാമൻ പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ ഭർത്താവി
നോടു പറയണമോ പറയാതിരിക്കണമോ എന്ന ചിന്തയാൽ
ദേവിയുടെ മനസ്സ് വ്യഥിതവുമായി.

ചൗ: മൈം സങ്കര കര കഹാ ന മാനാ നിജ അഗ്യാനു
രാമ പര ആനാ

ജാഇ ഉതരു അബ ദേഹഉം കാഹാ ഉര ഉപജാ
അതി ദാരുന ദാഹാ

മൈം സങ്കര കര കഹാ ന മാനാ=ഞാൻ ശിവന്റെ വാക്കുകൾ
മാനിച്ചില്ല. നിജ അഗ്യാനു രാമപര ആനാ=തന്റെ അജ്ഞാനമാ
ണ് രാമനെ വഞ്ചിക്കാൻ പ്രേരണ നല്കിയത്, അബ ജാഇ
കാഹാ ഉതരു ദേഹഉം=ഇനി ചെന്നു എന്തു മറുവടിയാണു പറ
യുക? ഉര അതിദാരുന ദാഹാ ഉപജാ=മനസ്സിൽ അതിദാരുണമായ
ദാഹമുണ്ടാകാൻ തുടങ്ങി.

‘രാമൻ സാക്ഷാൽ മഹാവിഷ്ണുവാണ്; സഗുണബ്രഹ്മമാണ്’
എന്നെല്ലാം ശിവൻ എന്നോടരുളിച്ചെയ്തതാണു ഞാനത്ര കാര്യ
മായി പരിഗണിച്ചില്ല. എന്റെ അജ്ഞാനം രാമന്റെ നേരെ
വഞ്ചന പ്രാപ്തിക്കാൻ എന്നെ പ്രേരിപ്പിച്ചു. ഞാനിനി ശിവ
നെ സമീപിച്ചു എന്തു മറുവടിയാണറിയിക്കുക? ഏതാമുശവി
ചാരങ്ങളാൽ സതീദേവിയുടെ ഏദയം ഒറ്റിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ജാനാ രാമ സതീം ദുഖ പാവാ നിജ പ്രഭാഉ കമു
പ്രഗടി ജനാവാ

സതീം ദീഖ കൗതുക മഗ ജാതാ ആഗേ രാമു സഹിത
ശ്രീ ഭാതാ

സതീം ദുഖപാവാ ജാനാ=സതീദേവി ദുഃഖിതയെന്നു ഗ്രഹിച്ചു,
രാമ നിജ പ്രഭാമു=രാമൻ സ്വപ്രഭാവം കുറഞ്ഞതാനു, പ്രഗടി
ജനാവാ=പ്രകടമാക്കി, ആഗേ ശ്രീ ഭാതാസഹിത രാമു=അഗ്രഭാ
ഗത്തു സീതാലക്ഷണസമേതനായ രാമൻ, മഗ ജാതാ കൗതുക=
വഴിയിലൂടെ പൊയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന അത്തുതദ്ദൃശ്യം, സതീം ദീഖ=
സതീദേവി കണ്ടു.

തന്റെ വാക്കുകൾ സതീദേവിയെ വ്യഥിതയാക്കിയിരിക്കു
ന്നു എന്ന പരമാർത്ഥം ഗ്രഹിച്ച ശ്രീരാമൻ സ്വപ്രഭാവം ദേവിയെ
കുറഞ്ഞതാനു കാണിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചു. സതീദേവി സഞ്ചരി
ക്കുന്ന അതേ മാർഗ്ഗത്തിലൂടെതന്നെ പുരോഭാഗത്തായി നടക്കുന്നുണ്ടു്
രാമനും സീതയും ലക്ഷണനും. ആശ്ചര്യാവഹമായ ആ കാഴ്ച
സതീദേവിക്കു കാണാനിടവാനു.

ഫിരി ചിതവാ പാമേരം പ്രഭു ദേഖാ സഹിത ബന്ധു
സിയ സുന്ദര ബേഷാ

ജഹരം ചിതവഹിം തഹരം പ്രഭു ആസീനാ സേവഹിം
സിദ്ധ മുനീസ പ്രബീനാ

പാമേരം ഫിരി ചിതവാ=ചിന്നിലേയ്ക്കു തിരിഞ്ഞു നോക്കി,
സുന്ദര ബേഷാ സിയ ബന്ധു സഹിത=മനോഹരവേഷത്തിൽ
സീതാസോദരസമേതനായ, പ്രഭു ദേഖാ=പ്രഭുവിനെ കണ്ടു, ജഹരം
ചിതവഹിം തഹരം=എവിടേയ്ക്കു നോക്കുന്നു അവിടെ, പ്രഭു ആ
സീനാ=ഭഗവാൻ ശോഭിക്കുന്നുണ്ടു്, പ്രബീനാ മുനീസ=ജ്ഞാനി
കളായ മഹർഷിമാരും, സിദ്ധ സേവഹിം=ഭജിച്ചുകൊണ്ടും ഇരി
ക്കുന്നുണ്ടു്.

സതീദേവി പിന്നോട്ടു തിരിഞ്ഞുനോക്കി. സ്ഥിതിയ്ക്കൊരു
മാറ്റവും ഇല്ല. പുരോഭാഗത്തുള്ള ദൃശ്യംതന്നെ പശ്ചാൽഭാഗത്തും.

സുന്ദരവേഷത്തിൽ രാമൻ, സീത, ലക്ഷ്മണൻ. സതീദേവി നോക്കുന്നിടത്തെല്ലാമുണ്ടു് ഇവർ. മാത്രമല്ല ജ്ഞാനികളായ മഹാഷിമാരായും സിദ്ധന്മാരായും ഇവർ സേവിക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടും ഇരുന്നു.

ദേവേ സിദ്ധ ബിധി ബിഷ്ണു അനേകാ അമിത

പ്രഭാജ ഏകതേം ഏകാ

ബന്ദത ചരത കരത പ്രഭ സേവാ ബിബിധ ബോധ

ദേവേ സബ ദേവാ

ഏകതേം ഏകാ=ഒരാളേക്കാൾ അപരൻ, അമിത പ്രഭാജ=അമിതമായ പ്രഭാവം പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നവിയും, അനേകാ സിദ്ധ ബിധി ബിഷ്ണു=വിരവിയിൽ ബ്രഹ്മാവിന്റെ മഹേശ്വരന്മാരെ, ദേവേ പ്രഭ ചരത ബന്ദത=കുണ്ട്. ഭഗവൽപാദങ്ങളെ വന്ദിച്ചും, സേവാ കരത=ഭജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. (അവർ), സബ ദേവാ ബിബിധ ബോധ=എല്ലാ ദേവന്മാരെയും വിവിധവേഷത്തിൽ, ദേവേ=കുണ്ട്.

ആക്കാക്കാണു് കൂടുതൽ പ്രഭാവം എന്നു അറിയാൻ സാധിക്കാത്തവിയും അനേകം ബ്രഹ്മാവിന്റെ മഹേശ്വരന്മാർ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന കാഴ്ച സതീദേവി കുണ്ട്. അവരെല്ലാം ശ്രീരാമപാദങ്ങളെ ഭജിച്ചും വന്ദിച്ചും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു. വിവിധവേഷത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന ദേവന്മാരെയും ദാക്ഷായണി കുണ്ട്.

ദോ: സതീ ബിധാത്രീ ഇന്ദിരാ ദേവീം അമിത

ആനൃപ

ജേഹിം ജേഹിം ബോധ അജാദി സുര തേഹി

തേഹിതന അനുരൂപാ

സതീ ബിധാത്രീ ഇന്ദിരാ=സതീദേവിയേയും, സരസ്വതിയേയും, മഹാലക്ഷ്മിയേയും, അനൃപ അമിത=ഉപചാരഹിതമായ അസംഖ്യ രൂപങ്ങളിൽ, ദേവീം=കാണുകയുണ്ടായി, ജേഹിം ജേഹിം ബോധ=എന്തെന്നു വോഷങ്ങളിൽ, അജാദി സുര=ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാർ കാണപ്പെട്ടുവോ, തേഹി തേഹി അനുരൂപാ=അവയ്ക്കനുരൂപങ്ങളായിരുന്നു, തന=ദേവിമാരുടെയും വേഷങ്ങൾ.

നിരവധി രൂപത്തിൽ സതീദേവിമാരേയും സരസ്വതീലക്ഷ്മി
മാരേയും ത്രിമൂർത്തികൾക്കു അനുരൂപങ്ങളായ വേഷങ്ങളോടുകൂടിയ
വരായി ദാക്ഷായണി കണ്ടു.

ചന്ദ്ര: ദേവേ ജനം തനം രാഘവതി ജേതേ സക്തിൻഹ
സഹിത സകല സുര തേതേ

ജീവ ചരാചര ജോ സംസാരാ ദേവേ സകല

അനേക പ്രകാരാ

ജനം ജേതേ രാഘവതി ദേവേ=എവിടെയെല്ലാം എത്രയെത്ര രാമ
ന്മാർ കാണപ്പെട്ടു, തനം തേതേ സകല സുര=അവിടെയൊക്കെ
അത്രയത്ര സമസ്തദേവന്മാരും, സക്തിൻഹ സാഹിത=അവരവരു
ടെ സക്തിസ്വരൂപിണികളുമായി ചേർന്നിരിക്കുന്നതായിട്ടും കണ്ടു,
സംസാരാ ജോ ചരാചര ജീവ=പ്രപഞ്ചത്തിൽ ഉള്ള ചരാചരജീ
വികളെ, സകല അനേക പ്രകാരാ ദേവേ=എല്ലാം അനേകരൂപ
ങ്ങളായും കണ്ടു.

എവിടെയൊക്കെ രാമനുണ്ടോ എത്രയുണ്ടോ, അവിടെയൊ
ക്കെ അത്രയത്ര എല്ലാ ദേവന്മാരും അവരുടെ ശക്തിസ്വരൂപിണി
മാരൊന്നിച്ചു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതായി സതീദേവി കണ്ടു. പ്രപഞ്ച
ത്തിലുള്ള സമസ്ത ചരാചരജീവികളേയും അനേകവിധത്തിൽ
ദേവികളാകാണാനും ഇടയായി.

പൂജഹിം പ്രഭുഹി ദേവ ബഹു ബേഷാ രാമരൂപ

ദൂസര നഹിം ദേഖാ

അവലോകേ രാഘവതി ബഹുതേരേ സീതാ സഹിത

ന ബേഷ ഘനേരേ

ദേവ ബഹു ബേഷാ=ദേവന്മാർ വിവിധവേഷം ചമഞ്ഞു്, പ്രഭു
ഹി പൂജഹിം=ഭഗവാനെ പൂജിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, രാമരൂപ=ശ്രീ
രാമന്റെ രൂപമാകട്ടെ, ദൂസര നഹിം ദേഖാ=മറ്റൊരാളുടേതല്ലാ
ത്തതായി കാണപ്പെട്ടില്ല, സീതാ സഹിത=സീതാസമേതനായ,

രാജപതി ബഹുതേരേ=ശ്രീരാമനെ അനേകം തവണ, അവലോ
കേ=കാണുകയുണ്ടായി, ഫേറേറേ ബോധ ന=അനേകം രൂപങ്ങ
ളിൽ അല്ല.

ദേവന്മാർ പലതരത്തിലുള്ള വേഷങ്ങൾ ധരിച്ചു ഭഗവാനെ
പൂജിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ശ്രീരാമനാകട്ടേ ഒരേ ഒരു രൂപത്തിലും.
മറെറാരു വേഷവും അദ്ദേഹത്തിന്നില്ല. സീതാസമേതനായ രാമ
നെ അനേകംതവണ സതീദേവി കാണുകയുണ്ടായെങ്കിലും അപ്പോ
ഴെല്ലാം ഒരേ ഒരു രൂപത്തിൽ മാത്രമേ—രണ്ടാമതൊരു രൂപത്തി
ലല്ല—സതീദേവിക്ക് കാണാൻ കഴിഞ്ഞുള്ളൂ.

സോള രഘുബര സോള ലഹരിമനു സീതാ ദേവി
സതീ അതി ഭേദം സഭീതാ
ഏദയ കമ്പ തന സുധി കമു നാഹീം നയന മൂടി
ബൈരീം മഗ മാഹീം

സോള രഘുബര സോള ലഹരിമനു=അതുതന്നെ രാമൻ; അതുതന്നെ
ലക്ഷ്മണൻ, സീതാ=സീതയും (അതുതന്നെ), ദേവി സതീ അതി
സഭീതാ ഭേദം=ഈ കാഴ്ച കണ്ടിട്ട് സതീദേവി ഏറെയും ഭീതയാ
യിഭവിച്ചു, ഏദയ കമ്പ=ഏദയം വിറച്ചു, തന സുധി കമു നാ
ഹീം=ദേഹത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ബോധംതന്നെ ഇല്ലാതായി, നയന
മൂടി=കണ്ണുകളടച്ചു, മഗ മാഹീം ബൈരീം=വഴിയിൽ ഇരുന്നു.

അതുതന്നെ രാമൻ; അതുതന്നെ ലക്ഷ്മണൻ; സീതയും അതു
തന്നെ. ഈ വിചിത്രശൃംഗം കണ്ടപ്പോൾ സതീയുടെ മനസ്സു ഭീത
മായി. ഏദയം തുടിച്ചു; ശരീരമുണ്ടെന്ന ബോധംതന്നെ ക്ഷയി
ച്ചു; ദേവി കണ്ണടച്ചു വഴിയിൽ ഇരുന്നു.

ബഹുരി ബിലോകേ നയന ഉപാരി കമു ന ദീഖ
തരം ദഹരമാരീ
പുനി പുനി നാള രാമപദ സീസാ ചലിം തരാം
ജഹം രഹേ ഗിരീസാ

ബഹുരിനയന ഉപാരി=വീണ്ടും കണ്ണുകൾ തുറന്നു, ബിലോകേള=
നോക്കിയപ്പോൾ, ദ്വൈകുമാരീ തഹം=ദാക്ഷായണിയിരിക്കുന്നി-
ടത്തു്, കമരം ന ദീവ=ഒന്നത്തന്നെ കാണാനുണ്ടായില്ല, രാമപദ
പുനി പുനി=ശ്രീരാമപാദങ്ങളിൽ പിന്നെയും പിന്നെയും, സീസാ
നാതു=നമസ്കരിച്ചു്, ജഹം ഗിരീസാ രഹേ=ശിവനെവിടെയിരി-
ക്കുന്നു, തഹാം ചലിം=അവിടേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

വീണ്ടും സതീദേവി കണ്ണുകൾ തുറന്നുനോക്കി. മുമ്പു കണ്ട
തൊന്നും അവിടെയില്ല. എല്ലാം അദൃശ്യമായി. ദേവി, രാമതുപ്പാ-
ദങ്ങളിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും പ്രണിപതിച്ചു ശിവസന്നിധിയിലേക്കു
പുറപ്പെട്ടു.

ദോ: ഗജും സമീപ മഹേസ തബ ഹംസി പൂമീ
കുസലാത

ലീൻഹി പരീമാ കവന ബിധി കരഹു സത്യ
സബബാത

ഗജും സമീപ തബ=സമീപത്തെത്തിയപ്പോൾ, മഹേസ ഹംസി=
ശിവൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്, കുസലാതാ പൂമീ=കുശലം ചോദിച്ചു,
കവനബിധി=എതുപ്രകാരമാണു്, പരീമാ ലീൻഹി=പരീക്ഷ
നടത്തിയതു്?, സബ ബാത സത്യ കരഹു=എല്ലാ വൃത്താന്തവും
സത്യമായി പറയു.

സതീദേവി ശിവനെ സമീപിച്ച ഉടനെ കുശലപ്രശ്നം ചെ-
യ്ക്കുകൊണ്ടു് ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചു. 'ദേവി, ശ്രീരാമനെ എതുവിധ
ത്തിലാണു് നീ പരീക്ഷിച്ചതു്? എന്തുണ്ടായി എന്നു എല്ലാ സംഗ-
തിയും സത്യമായി എന്നോടു പറയു.' ഇതു ശിവന്റെ ഒരു പരീ-
ക്ഷയാണു് സതീദേവി എന്തു പറയുമെന്നു നോക്കാം.

ച: സതീം സമുത്ഥി രഘുബീര പ്രഭാതു ഭയ ബസ
സിഖ സന കീൻഹ ദുരാതു
കമരം പരിമാ ലീൻഹി ഗോസാജും കീൻഹ
പ്രനാമ തുഹാരിഹി നാജും

രഘുബീര പ്രഭാതു സമുൽപ്പി സതീം=ശ്രീരാമപ്രഭാവം നന്നായറി
 ണ്ത സതീദേവി, ഭയബന്ധ സിവാസന=ഭയാധീനയായതിനാൽ
 ശിവനിൽനിന്നു (സത്യം), ദുരാതു കീൻഹ=മറച്ചുവെച്ചു, ഗോ
 സാഹു പരീമൊ കമു=ഹേ സ്വാമിൻ, പരീക്ഷയൊന്നും, ന
 ലീൻഹി തുഹൊരിഹി നാതു=നടത്തിയില്ല. അങ്ങയെപ്പോലെ
 തന്നെ, പ്രനാമ കീൻഹ=ഞാനും പ്രണാമംചെയ്തു.

ശ്രീരാമന്റെ പ്രഭാവം തികച്ചും ഗ്രഹിക്കാനിടയായ സതീ
 ദേവി, താൽക്കാലികഭയത്താൽ ഭർത്താവിൽനിന്നു പരമാർത്ഥം മറച്ചു
 വെക്കുകയാണുണ്ടായത്. ദേവി ഇങ്ങനെ അറിയിക്കുകകൂടി ചെ
 യ്തു: - 'സ്വാമിൻ, ശ്രീരാമനെ ഞാൻ ദൾിച്ചു. ഒരു പരീക്ഷയും
 ഉണ്ടായില്ല. അങ്ങ' അദ്ദേഹത്തെ പ്രണിപതിച്ചു മടങ്ങിപ്പോന്നതു
 പോലെ ഞാനും അദ്ദേഹത്തെ പ്രണമിച്ചു മടങ്ങിപ്പോന്നു.

ജോ തുഹൊ കഹൊ സോ മുഷാ ന ഹോതു മോരോ
 മന പ്രതീതീ അതി സോതു
 തബ സങ്കര ദേവേള ധരി ധ്യാനാ സതീം ജോ
 കീൻഹ ചരിത സബു ജാനാ

ജോ തുഹൊ കഹൊ=യാതൊന്നറിടുന്നതളിച്ചെല്ലവോ, സോ മുഷാ
 ന ഹോതു=അതു മിഥ്യയായി ഭവിക്കുകയില്ല, മോരോ മന=എ
 ന്ന്റെ മനസ്സിൽ, സോതു അതി പ്രതീതി=ആ ഒരു പ്രബല പ്രതീ
 തിയുണ്ടു്, തബ സങ്കര=ആ അവാസരത്തിൽ ശിവാൻ, ധ്യാനാ
 ധരി ദേവേള=ധ്യാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കി, സതീ ജോ കീൻഹ=സതീ
 യാതൊന്നു പ്രാപ്തിച്ചുവോ, സബു ചരിത ജാനാ=ആ എല്ലാ
 ചരിത്രവും മനസ്സിലാക്കി.

അറിടുന്നതളിച്ചെഴുന്നതൊന്നും അന്യഥാ ഭവിക്കുകയില്ല എ
 ന്നൊരു ഉപാധിശാസ്ത്രം എവിടെയുണ്ടു്. സതീ ഇഹാധി അറിയി
 ചുപ്പാൻ ശിവാൻ ധ്യാനമുഷ്ടികളാൽ നോക്കുകയും സതീ പ്രാ
 പ്തിച്ചതെല്ലാം ഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തു. ശിവാൻ എല്ലാം ദിവ്യമുഷ്ടി
 കൊണ്ടറിഞ്ഞു എന്നു സാരം.

ബഹുരി രാമമായഹി സിരു നാവാ പ്രേരി സതിഹി
 ജേഹിം സ്തം കഹാവാ
 ഹരി ഇച്ഛാ ഭാവി ബലവാനാ ഹൃദയം ബിചാരത
 സംഭു സുജാനാ

ബഹുരി രാമമായഹി=അനന്തരം ശ്രീരാമന്റെ മായയെ, സിരു നാവാ=വണങ്ങി, ജേഹിം സതിഹി=ആ മായതന്നെയാണല്ലോ സതീദേവിയെ, സ്തം കഹാവാ പ്രേമി=അസത്യം പറയിക്കാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചതും, ഹരി ഇച്ഛാ='ഈശ്വരേച്ഛ! ഭാവി ബലവാനാ=ഭവിതവ്യം പ്രബലമാണ്', സുജാനാ സംഭു=ജ്ഞാനിയായ ശിവൻ, ഹൃദയം ബിചാരത=മനസ്സിലിങ്ങനെ വിചാരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഏതൊരു ഭഗവനായയാണോ അസത്യം പറയാൻ സതീ ദേവിയെ പ്രേരിപ്പിച്ചതു ആ മായയെ ശിവൻ ക്ഷമ്പിച്ച്. അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്യും ഉണ്ടായി: - എല്ലാം ഭഗവാന്റെ ഇച്ഛ തന്നെ. വരാനുള്ളതിനു ശക്തിയും ഉണ്ട്. ഇതൊക്കെയായിരുന്നു ശിവന്റെ (ഹൃദയത്തിലുണ്ടായ) ചിന്തകൾ.

സതീം കീൻഹ സീതാകര ബേഷാ സിവ ഉര ഭേള
 ബിഷാദ ബിസേഷാ
 ജം അബ കരളം സതീ സന പ്രീതീ മിടഇ ഭഗതി
 പഥു ഹോഇ അനീതീ

സതീം സീതാകര ബേഷാ കീൻഹ=സതീദേവി സീതയുടെ വേഷം ചമഞ്ഞു. (തന്നിമിത്തം), സിവ ഉര ബിസേഷാ ബിഷാദ=ശിവന്റെ മനസ്സിൽ സവിശേഷവിഷാദം, ഭേള=ഉണ്ടായി, അബ സതീസന പ്രീതീ ജം കരളം=ഞാനിനി സതീയുമായി പ്രേമബദ്ധനാവുകയാണെങ്കിൽ, ഭഗതി പഥു മിടഇ=കേതിമാഗ്ഗം കൈവെടിഞ്ഞു, അനീതി ഹോഇ=അനീതിയ്ക്കു വിധേയനാകും.

ശിവന്റെ ഇഷ്ടമൊക്കെയാണ് ശ്രീരാമൻ. ആ ഭഗവാന്റെ പ്രാണപ്രേയസിയുടെ വേഷം ധരിക്കുകയാണല്ലോ സതീദേവി വെ

യ്ക്കു്. ഈ വസ്തുതയോളം ശിവന്റെ ഹൃദയം ഏറ്റവും വ്യഥിതമായിത്തീർന്നു. ആ അവസരത്തിലാണിങ്ങനെ ഒരു വിചാരം അദ്ദേഹത്തിന്നുണ്ടായതു്. 'ഞാൻ സത്യപ്പെടെ പ്രേമം കണക്കിലെടുക്കുന്ന പക്ഷം ഭക്തിമാർഗ്ഗത്തിൽനിന്നു വ്യതിചലിക്കുകയെന്ന അനീതിയ്ക്കു വിധേയനാകും.'

ദോ: പരമ പുനീത ന ജാഹ്വ തജി കിഷ്കം പ്രേമ ബഡ
പാപ

പ്രഗടി ന കഹത മഹേസു കമഃ ഹൃദയം
അധിക സന്താപ

പരമ പുനീത=ഏറ്റവും പവിത്രമായ, പ്രേമ തജി ന ജാഹ്വ=പ്രേമം തുജിക്കാൻ വയ്യ, പ്രേമ കിഷ്കം=പ്രേമിക്കുന്നതു കൊണ്ടും, ബഡ പാപ=വലിയ പാപമുണ്ടു്, മഹേസു കമഃ പ്രഗടി ന കഹത=ശിവൻ യാതൊന്നും പുറത്തു പറയുകയുണ്ടായില്ല, ഹൃദയം അധിക സന്താപ=ഹൃദയം കൂടുതൽ സന്താപിച്ചു.

ഏറ്റവും പരിശുദ്ധ പ്രേമത്തോടുകൂടിയ സതീദേവിയെ പരിത്യജിക്കാൻ വയ്യ. പക്ഷേ അവാളമായുള്ള പ്രേമബന്ധം തുടന്നു പോകുന്നതുകൊണ്ടു വലിയ പാപവും ഉണ്ടാകും. ശിവന്റെ ഈ മനോഗതം അദ്ദേഹം വാക്കുകളാൽ പ്രകടമാക്കുകയുണ്ടായില്ല. എങ്കിലും മനസ്സു അത്യധികം സന്താപമായിത്തീർന്നിരുന്നു.

ചൗ: തബ സങ്കര പ്രഭ പദ സിരു നാവാ സുമിരത
രാമ ഹൃദയം അസ ആവാ

ഏഹിം തന സതിഹി ഭേദ മോഹി നാഹിം
സിഖ സങ്കൽപ കീൻഹ മന മാഹിം

തബ സങ്കര=ആ അവസരത്തിൽ ശിവൻ, പ്രഭ പദ സിരു നാവാ=ഭഗവൽചരണങ്ങളിൽ പ്രണിപതിച്ചു, സുമിരത ഹൃദയം=ധ്യാനിക്കേ മനസ്സിൽ, അസ ആവാ=ഇവധിം ഉണ്ടായി, ഏഹിം തന

സതിഹി=ഈ ശരീരത്തോടുകൂടിയ സതീദേവിയുമായി, മോഹി
ഭേദ നാഹിം=എനിക്കു സമാഗമം ഉണ്ടാകാൻ വയ്യ, സിവാ മന
മാഹിം=ശിവൻ മനസ്സിൽ, സങ്കല്പം കീൻഹ=സങ്കല്പം ചെയ്യും.

കുന്താധൃത്യധനായ ശിവാൻ രാമപാദങ്ങളിൽ വ്രണമിച്ചു
ഭക്തിപൂർവ്വം രാമനെ ധ്യാനിച്ചു. ആ സമയത്തദ്ദേഹത്തിന്റെ
മനസ്സിൽ ഇപ്രകാരമൊരു തോന്നലുണ്ടായി. 'രാമനെ വഞ്ചി
ക്കാൻ സീതാദോഷം ചമഞ്ഞ സതീയുടെ ശരീരവുമായി എനി
ക്കു സമാഗമം ഭാവിയിൽ ഉണ്ടായിരിക്കട്ടെ'. അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം
സങ്കല്പിച്ചു.

അസ ബിചാരി സങ്കര മതിധീര ചലേ ഭവന
സുമിരത രാഘബീരാ

ചലത ഗഗന ദൈ ഗിരാ സുഹാതു ജയ മഹേസ
ഭലി ഭഗതി ദൃശാതു

മതി ധീരാ സങ്കര അസബിചാരി=ജ്ഞാനിയായ ശിവൻ ഇപ്ര
കാരം വിചാരിച്ചു, രാഘബീരാ സുമിരത=ശ്രീരാമനെ ധ്യാനിച്ചു,
ഭവന ചലേ=സ്വസ്ഥനത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടു, ചലത=പൊയ്ക്കൊ
ണ്ടിരിക്കേ, ഗഗന സുഹാതു ഗിരാ=ആകാശത്തിൽ മനോഹര
വാണി, ദൈ=ഉണ്ടായി, മഹേസ ജയ=ഹേ മഹേശ, അങ്ങു ജയി
ച്ചാലും, ഭഗതി ഭലി ദൃശാതു=അങ്ങു ഭക്തി സുദൃഢമാക്കി.

ഏതാദൃശസങ്കല്പത്തോടേ ശിവൻ ശ്രീരാമനെ ധ്യാനിച്ച സ്വ
സ്ഥനത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടു. വഴിയ്ക്കുവെച്ചു ഇങ്ങനെ ഒരശരീരിവാ
ക്കും അദ്ദേഹം കേട്ടു. 'ഹേ മഹാദേവ, അങ്ങു ജയിച്ചാലും. അങ്ങു
ഭക്തിയ്ക്കു ഉറപ്പു വരുത്തി.'

അസ പന തുഹ ബിനു കരതു കോ ആനാ രാമ
ഭഗത സമരഥ ഭഗവാനാ

സുനി നഭഗിരാ സതീ ഉര സോചാ പൂചാ സിവാ-
സി സമേത സകോചാ

‘തുംഹബിനു അസപന=അങ്ങല്ലാതെ ഇതുപോലൊരു പ്രതിജ്ഞ,
കോ ആനാ കരജ=മററാരാണമെയ്യുക? ഭഗവാനാ സമരഥ=ഹേ
ഭഗവൻ, അങ്ങ സമർത്ഥനായ, രാമ ഭഗത=രാമ ഭക്തൻതന്നെ’,
നഭഗീരാ സുനി=അശരീരി വാക്കുകേട്ടു, സതീ ഉര സോചാ=
സതിയുടെ മനസ്സു ശോകാക്ഷലമായി, സകോചാ സമേത=സങ്കോ
ചപൂർവ്വം, സിവാഹി പൂമാ=ശിവനോടു ചോദിച്ചു.

ഹേ ത്രിപുരാരിൻ, അങ്ങക്കല്ലാതെ മറെറൊരാൾക്കാണു
ഇങ്ങനെ ഒരു പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യാൻ സാധിക്കുക? അങ്ങ രാമഭക്ത
നും സമർത്ഥനമാണ്.’ ഈ ആകാശവാണി കേട്ടു സതീദേവിയുടെ
മനസ്സു വ്യഥിതമായി. സങ്കോചത്തോടെ ദേവി ശിവനോടിപ്ര
കാരം ചോദിച്ചു.

കീൻഹ കവന പന കഹളു കൃപാലാ സത്യധാമ
പ്രഭു ദീന ദയാലാ
ജദപി സതീം പൂമാ ബഹു ഭാതീ തദപി ന
കഹേള ത്രിപുര അരാതീ

കൃപാലാ=ദയാലോ, കവന പന കീൻഹ=അങ്ങ ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞ
എന്താണ്? കഹളു=പറയു, പ്രഭു സത്യധാമ=പ്രഭോ, അങ്ങ സത്യ
ധാമനാണ്, ദീനദയാലാ=ദീനദയാലുവുമാണ്, സതീ ബഹു
ഭാതീ=സതീദേവി പലവിധത്തിലും, ജദപി പൂമാ തദപി=ചോ
ദിച്ചിട്ടുകൂടി, ത്രിപുര അരാതീ=ത്രിപുരദൈവി, ന കഹേളു=പറ
ഞ്ഞില്ല.

ഹേ ദയാലോ, സത്യധാമ, ദീനദയാലോ, പറയു, അങ്ങ
എന്തൊരു പ്രതിജ്ഞയാണ് ചെയ്തത്? സതീദേവി പലവാദ
ചോദിച്ചിട്ടുംകൂടി ത്രിപുരസംഹാരിയായ ശിവൻ സ്വപ്രതിജ്ഞ
എന്താണെന്നു അവളോടു പറയുകയുണ്ടായില്ല.

ദോ: സതീം ഹൃദയം അനുമാന കിയ സബു ജാനേള
സർബഗ്വ

കീൻഹ കപട്ട മൈം സമു സന നാരി സഹജ
ജഡ അഗ്യ

സർബഗ്യ സബു=സർവ്വജ്ഞൻ എല്ലാ സംഭാവവും, ജാനേജ=ഗ്രഹി-
ച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു, സതീം ഹൃദയം അനമാനകിയ=സതീദേവി
മനസ്സിൽ അനമാനിച്ചു, നാരി സഹജ=സ്ത്രീസഹജമായ, ജഡ
അഗ്യ=മൂർഖതയും അജ്ഞതയും നിമിത്തം, മൈം സമു സന=
ഞാൻ ശിവനോടും, കപട്ട കീൻഹ=കാപട്യം ചെയ്തു.

ശിവാൻ സർവ്വജ്ഞനാണ്. എല്ലാ വസ്തുതയും അദ്ദേഹം അറി-
ഞ്ഞിട്ടുണ്ടാകും എന്നു സതീദേവി അനമാനിച്ചു. മാത്രമല്ല 'സ്ത്രീ
സഹജമായ അജ്ഞതയാലും മൂർഖതയാലും ഞാൻ ശിവനോടും
കാപട്യം കാട്ടി' എന്നും സതീദേവി ധരിച്ചു.

ജല പയ സരിസ ബികാള ദേഖെള പ്രീതി കീ
രീതി ഭലി
ബിലഗ റോള രസു ജാള കപട ഖൊളു പരത
പുനി

ജല പയ=വെള്ളവും പാലും കലർത്തി, സരിസ=ഒരേനിലയിൽ,
ബികാള=വിച്ഛിന്നപ്പെടുന്നു, പ്രീതി കീ=പ്രീതിയുടെ, ഭലി രീതി
ദേഖെള=ഈ സുന്ദരസമ്പ്രദായം നോക്കു, ഖൊളു പരത=അല്പം
പതിക്കുമ്പോൾ, ബിലഗ റോള=അവ അന്യോന്യം വേറെയായി
തീരുന്നു; രസു ജാള=സ്വാദം വേർപെടുന്നു, കപട=കപടത്തിന്റെ
സ്ഥിതിയും ഇതുതന്നെ.

പാലിൽ വെള്ളം കലർത്തി പാലെന്ന പേരിൽ അതു വില്പന
നടത്തുന്നു. അമ്പയുടെ എകീഭാവത്തിലടങ്ങിയിരിക്കുന്ന സുന്ദര
രീതി നോക്കു. പക്ഷേ അതിൽ അർദ്ധാസ്തു പതിക്കേണ്ട താമസം.
പാലും വെള്ളവും വേർപെടുകയാകുന്നു. പാലിന്റെ സ്വാദം പോ-
കുന്നു. സത്യവുമായി കപടം കലർന്ന സത്യമെന്നുള്ള പേരിൽ
പ്രയോഗിക്കപ്പെടുന്നു. വാസ്തവജ്ഞാനം ആ കപടം കലർന്ന സത്യ

ത്തിൽ പതിക്കുമ്പോൾ സത്യവും കാപട്യവും വെച്ചെറയ്ക്കുന്നു. അസത്യത്തിന്റെ മനോഹാരിത നശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ചന്ദ്ര: ഏതായാ സോമ്യ സമുത്ഥത നിജ കരനീ ചിന്താ
അമിത ജാല നന്ദിം ബരനീ
കൃപാ സിന്ധു സിദ്ധ പരമ അഗാധാ പ്രഗട ന
കരേള മോര അപരാധാ.

നിജ കരനീ=തന്റെ പ്രവൃത്തി, സമുത്ഥത=മനസ്സിലാക്കി, ഏതായാ സോമ്യ=മനസ്സിൽ വ്യഥയനുഭവിച്ചു, അമിത ചിന്താ=നിരവധി ചിന്തകളോടുകൂടി സതീദേവി കഴിച്ചുകൂട്ടുന്ന കഥ, ബരനീ നന്ദിം ജാല=വെണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, കൃപാസിന്ധു സിദ്ധ=കൃപാസിന്ധു വായ ശിവൻ, പരമ അഗാധാ=എന്നറവും ഗംഭീരമാണ്. മോര അപരാധ=എന്റെ അപരാധമെന്തെന്ന്, പ്രഗട ന കരേള=പുറത്തു പറഞ്ഞില്ല.

സ്വപേക്ഷകളുടെ സ്ഥിതി ഗ്രഹിച്ചു വ്യഥിതയും ചിന്താകുലയുമായിത്തീർന്ന ദാക്ഷായണിയുടെ സ്ഥിതി വെണ്ണിക്കുക വിഷമമാണ്. ആ ദേവി ഇങ്ങനെയും വിചാരിച്ചു:—“കൃപാസിന്ധുവാ ണ് ശിവൻ; അതുപോലെതന്നെ പരമഗംഭീരമാണ്. എന്തപരാധമാണ് ഞാൻ ചെയ്തതെന്ന് അദ്ദേഹം പുറത്തു പറയുകയുണ്ടായില്ല.”

സങ്കര രുഖ അവലോകി ഭവാനീ പ്രഭ മോഹി തജേള
ഏതായാ അകലാനീ
നിജ അപല സമുത്ഥി ന കമു കഹി ജാഹു തപല
അവാം ഇവ ഉര അധികാഹു.

സങ്കര രുഖ=ശങ്കരന്റെ മുഖഭാവം, അവലോകി പ്രഭ=കണ്ഠം, എന്റെ പ്രാണനാഥൻ, മോഹി തജേള=എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു വിചാരിച്ചു, ഭവാനീ=ഭവാനി, ഏതായാ അകലാനീ

=ദുഃഖിതഹൃദയയായി ഭവിച്ചു. നിജ അഘ സമുദ്ധി=തന്റെ അപരാധം മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കുന്നതുകൊണ്ട്, കമ്മ ന കറി ജാതു=ഒന്നും പ്രസ്താവിക്കാനും അവരക്കു കഴിയുന്നില്ല, അവാം ഇവ=തീച്ചുളയെന്നവണ്ണം, ഉര അധികാതു=മനസ്സു അത്യധികം, തപതു=തപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

എന്റെ ഭർത്താവ് എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു ശങ്കരന്റെ മുഖഭാവത്തിൽനിന്നു ഗ്രഹിച്ചു ഭാഗനി വ്യഥിതയായിത്തീർന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആ പ്രകൃതം നിഷേധിച്ച് എന്തെങ്കിലും ഒന്നും പറയാൻ അപരാധബോധംകൊണ്ട് അവരക്കു സാധിക്കാതെയും വന്നു. തീച്ചുളകണക്കു അവളുടെ ഹൃദയം തപിച്ചു.

സതിഹി സസോച ജാനി ബൃഷകേതു കഹീം കഥാ
സുന്ദരസുഖ ഹേതു
ബരനത പന്ഥ ബിബിധ ഇതിഹാസാ ബിസ്വ-
നാഥ പഹ്തുംചേ കൈലാസാ.

സതിഹി സസോച ജാനി=സതീദേവി ശോകാക്ഷയെന്നറിഞ്ഞു, ബൃഷകേതു=ശിവാൻ, സുന്ദര സുഖഹേതു കഥാ കഹീം=മനോഹരവും സുഖഹേതുകവുമായ കഥ ഭാഗനിക്കു പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. ബിബിധ ഇതിഹാസ=പലതരത്തിലുള്ള ഇതിഹാസങ്ങൾ, പന്ഥ ബരനത=യാത്രാമദ്ധ്യേ ആഖ്യാനം ചെയ്തുകൊണ്ട്, ബിസ്വനാഥം=ശിവാൻ, കൈലാസാ പഹ്തുംചേ=കൈലാസത്തിലെത്തി.

എല്ലാമറിയുന്നവനല്ലെ ശിവാൻ? അദ്ദേഹത്തിന്നു മനസ്സിലായി സതീദേവി വ്യഥിതയാണെന്നു. അതിനാൽ അവരക്കു സുഖം തോന്നാമാറു മനോഹരകഥകൾ അദ്ദേഹം അവളെ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. പലവിധത്തിലുള്ള ഇതിഹാസങ്ങളും യാത്രാവേളയിൽ അദ്ദേഹം ആഖ്യാനം ചെയ്തു. അങ്ങനെ ആ വിശ്വനാഥൻ കൈലാസത്തിലെത്തി.

തഹം പുനി സംഭ സമുധി പന ആപന ബൈറേ
 ബട തര കരി കമലാസന
 സങ്കര സഹജ സരൂപ സംഹാരാ ലാഗി സമാധി
 അവണ്ഡ അപാരാ.

പുനി സംഭ=അനന്തരം ശിവാൻ, ആപന പന=തന്റെ പ്രതിജ്ഞ, സമുധി തഹം=ഉണൻ അവിടെ, ബടതര=വടവൃക്ഷമൂലത്തിൽ, കമലാസന കരി=കമലാസനം ബന്ധിച്ചു, ബൈറേ=ഉപവിഷ്ടനായി. സങ്കര സഹജ സരൂപ സംഹാരാ=ശിവാൻ തന്റെ സ്വാഭാവികരൂപം നിയന്ത്രിച്ചു, അവണ്ഡ അപാരാ=അവണ്ഡവും അപാരവുമായ, സമാധി ലാഗി=സമാധിയിൽ ഏർപ്പെട്ടു.

കൈലാസത്തിലെത്തിയ ശിവാൻ സ്വപ്രതിജ്ഞ കാർത്തിക വന്നു. അദ്ദേഹം ഒരു വടവൃക്ഷത്തിന്റെ ചോട്ടിൽ കമലാസനം ബന്ധിച്ചു ഉപവിഷ്ടനായി. തന്റെ സ്വാഭാവികരൂപം നിയന്ത്രിച്ചു അവണ്ഡവും അപാരവുമായ സമാധിയിൽ അദ്ദേഹം ഏർപ്പെട്ടു [കമലാസനത്തിന് പത്മാസനമെന്നും പേരുണ്ട്. വലത്തേ ഊരുമൂലത്തിൽ ഇടത്തേ കാലും ഇടത്തേ ഊരുമൂലത്തിൽ വലത്തേ കാലും വെച്ചുകൊണ്ടുള്ള 'സ്ഥിതി'ക്കാണ് പത്മാസനമെന്നു പറയുക.]

ദോ: സതീ ബസഹിം കൈലാസ തബ അധിക
 സോച മനമാഹിം
 മരമ ന കോള ജാന കമു ജൂഗ സമ ദിവസ
 സിരാഹിം.

തബ=അക്കാലത്തു, കൈലാസ ബസഹിം=കൈലാസത്തിൽത്തന്നെയാണ് വാസമെങ്കിലും, സതീ മനമാഹിം=സതീദേവിക്ക് മനസ്സിൽ, അധിക സോച=അധികമായ ടുഃഖമുണ്ടായി. കോള മരമ കമു=ആരും സൂക്ഷ്മമെന്നും, ന ജാന=ഗ്രഹിച്ചില്ല. ജൂഗ സമ ദിവസ=യുഗസമം ദിവസം, സിരാഹിം=നയിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശിവാൻ സമാധിസ്ഥനായ അവസരത്തിലും സതീദേവി കൈലാസത്തിൽത്തന്നെയാണ് വസിച്ചിരുന്നത്. എങ്കിലും ദേവിയുടെ മനസ്സ് വലിച്ചു ടുഖത്താൽ സമാക്രാന്തമായിരുന്നു. എന്താണ് ദേവിയുടെ സങ്കടത്തിന്റെ രഹസ്യമെന്നു ആർക്കും അറിഞ്ഞുകൂടാ. കാരോ ദിവസവും കാരോ യുഗമായി ദേവിക്കു തോന്നി.

ചു: നിത നവ സോചു സതീ ഉര ഭാരാ കബ
 ജൈഹരളം ടുഖ സാഗര പാരാ
 മൈം ജോ കീൻഹ രഘുപതി അപമാനാ പുനി-
 പതി ബചനു മൃഷാ കരി ജാനാ

നിത നവ സോചു=നിത്യനൂതനശോകത്താൽ, സതീ ഉര ഭാരാ=സതീദേവിയുടെ ഹൃദയം പൂണ്ണമായിത്തീർന്നു, കബ=എപ്പോഴാണ്, ടുഖ സാഗര പാരാ ജൈഹരളം=ടുഖസാഗരത്തിന്റെ മറകൾ എത്തുക?, മൈം ജോ രഘുപതി=ഞാൻ ഞാന്റെ രഘുപതിയെ, അപമാനാ കീൻഹ=അവമാനിച്ചു, പുനി പതി ബചനു=മാത്രമല്ല, ഭർത്താവചസ്സുകൾ, മൃഷാ കരി ജാനാ=മിഥ്യകളെന്നു ഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തു.

നിത്യവും നവ്യവുമായ വ്യഥയാൽ സതീദേവിയുടെ ഹൃദയം വിറഞ്ഞുവശായി. ആ സതീരത്നം ഇങ്ങനെ ആത്മഗതം ചെയ്തു:-
 'ഈ ടുഖപ്പെരുങ്കടലിന്റെ മറകൾ എത്താൻ എന്നാണെന്നിക്കു സാധിക്കുക? ഞാനെന്റെ ഭർത്താവിന്റെ വാക്കുകൾ വെറും ജല്പനങ്ങളായി പരിഗണിച്ചു. മാത്രമല്ല അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇഷ്ടദൈവവും സാക്ഷാൽ പരബ്രഹ്മവുമായ ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ അവമാനിക്കുകയും ചെയ്തു.'

സോ ഫലു മോഹി ബിധാതാം ദീൻഹാ ജോ കഹു
 ഉചിത രഹാ സോഇ കീൻഹാ
 അബ ബിധി അസ് ബൃതസിഅ നഹിം നോഹീ
 സങ്കര ബിമുഖ ജിആവധി മോഹീ

സോ ഫലം=അതിന്റെ ഫലം, മോഹി ബിധാതാ ദീനഹം=എ
നിക്കു വിധാതാവു തന്നുകഴിഞ്ഞു, ജോ കമു ഉചിത രഹം=യാ
തൊന്നു ഉചിതമാണോ, സോ കീൻഹം=അതുചെയ്തു, ബിധി=
അല്ലയോ വിധാതാവേ, സങ്കര ബിമുഖ മോഹി=ശിവാനു വിമുഖ
യായിട്ടും എന്നെ, ജിആവസി=ജീവിപ്പിക്കാം എന്ന, അസ അബ
തോഹി=ആകാര്യം ഇനി അങ്ങയ്ക്കു, നഹിം ബുദ്ധിഅ=ഉചിത
മായിരിക്കയില്ല.

ശ്രീരാമനെ അവമാനിച്ചതിനും ഭർത്താവചനം നിസ്സാരമെന്നു
ഗണിച്ചതിനുമുള്ള ഫലം ബ്രഹ്മദേവൻ എനിക്കു നൽകിക്കഴിഞ്ഞി
രിക്കുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ എന്തു ഉചിതമോ അതാണദ്ദേഹം ചെ
യ്ക്കുന്നത്. എന്നാൽ ഹേ ബ്രഹ്മദേവോ, ശ്രീമഹാദേവനു വിമുഖയാ
യിക്കഴിഞ്ഞിട്ടും ഈ എന്നെ ജീവിപ്പിക്കാം എന്നു അവിടന്നുദ്ദേ
ശിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ ഞാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു, ആവിധമൊരാഗ്രഹം
അങ്ങയ്ക്കുണ്ടാകരുതെന്ന്. ശിവാനാൽ വെറുക്കപ്പെട്ടവളായിട്ടും
ഒരു നിമിഷനേരമെങ്കിലും ജീവിച്ചിരിക്കും ഞാനെന്ന് അവിടന്നു
ധരിക്കരുത്. അങ്ങനെ ധരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ അത് ഉചിതവുമല്ല.

കഹി ന ജാതു കമു ഹൃദയ ഗലാനീ മനമഹം
രാമഹി സുമിര സയാനീ
ജം പ്രഭ ദീനദയാലു കഹാവാ ആരതി ഹരന
ബേദ ജസു ഗാവാ

ഹൃദയ ഗലാനീ=ഹൃദയശ്ലാനി, കമു കഹി ന ജാതു=വെണ്ണിക്കുക
സാധ്യമല്ല തീരെ, സയാനീ=ചതുര(യായ ദേവി), മനമഹം രാമ
ഹി=മനസ്സിൽ ശ്രീരാമനെ, സുമിര=ധ്യാനിച്ചു(കൊണ്ടുപറഞ്ഞു:-)
ജം പ്രഭ=യായതൊരു ഭഗവാൻ, ദീനദയാലു=ദീനദയാലുവാണെ
ന്നു, കഹാവാ ആരതി ഹരന=പറയപ്പെടുന്നു; ആത്മീഹരനെന്നു
(പ്രോഷിച്ചു), ബേദ ജസു ഗാവാ=വേദങ്ങൾ യശസ്സു ഗാനം
ചെയ്തിട്ടും ഉണ്ട്.

സതീദേവി അനുഭവിക്കുന്ന മാനസികവ്യഥ വെണ്ണമല്ലതന്നെ.
പ്രഗത്ഭയായ ദേവി ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് ഇവ

കാരം പറഞ്ഞു: — 'ഭഗവാൻ ദീനരിൽ കൃപാവഷം ചെയ്തിരുന്നവനെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു. ദുഃഖങ്ങൾ ശമിപ്പിക്കുന്നവനാണദ്ദേഹൻമെന്നു വേദങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. അവ ഭഗവാന്റെ കീർത്തിഗാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇതെല്ലാം യഥാർത്ഥമാണെങ്കിൽ ഹേ ഭഗവാൻ.

തൗ മൈം ബിനയ കരളം കര ജോരീ മൃഗേ ബേഗി
ദേഹ യഹ മോരീ
ജം മോരേം സിവ ചരന സനേഹ മന ക്രമ
ബചന സത്യ ബ്രഹ്മ ഏഹ

തൗ മൈം കര ജോരീ=എങ്കിൽ ഞാൻ കൈകൂപ്പി, ബിനയ കരളം=അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു, മോരീ യഹ ദേഹ ബേഗി=എന്റെ ഈ ശരീരം വേഗത്തിൽ, മൃഗേ=ഇല്ലാതാക്കുക, മോരേം സിവ ചരന സനേഹ=എനിക്കു ശിവതൃപ്പാദങ്ങളിൽ പ്രേമമുണ്ടെങ്കിൽ, മന ക്രമ ബചന=മനസാവാചാകർമ്മം, ഏഹ ബ്രഹ്മ സത്യ=ഈ പ്രേമവ്രതം സത്യമാണെങ്കിൽ.

ദോ: തൗ സബദരസീ സുനിനു പ്രഭ കരള സോ
ബേഗി ഉപാഹ
ഹോഹു മരനു ജേഹിം ബിനഹിം ശ്രമ ദുസഹ
ബിപത്തി ബിഹാഹ

തൗ സബ ദരസീ പ്രഭ=എങ്കിൽ ഹേ സർവ്വദർശിയായ ഭഗവാൻ, സുനിയ; ബേഗി=കേൾക്കൂ, വേഗത്തിൽ, സോ ഉപാഹ കരള=ആ ഉപായം ചെയ്യുക, ജേഹിം ബിനഹിം ശ്രമ=യാതൊന്നുകൊണ്ടു നിശ്ചിന്താസം, മരനു ഹോഹു=മരണമുണ്ടാകും, ബിപത്തി ബിഹാഹ=ആപത്തൊഴിയും.

അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ അല്പയോ സർവ്വം ദർശിയായ ഭഗവാൻ, വേഗം അങ്ങു ആ ഉപായം പ്രവർത്തിക്കൂ. എന്റെ ശരീരം നാമാവശേഷമാക്കൂ. അങ്ങനെ അവിടുന്നു ഒരുപായം ചെയ്താൽ യാതൊരു ശ്രമവും കൂടാതെ മരിക്കാം; എന്നെ ബാധിച്ച വിപത്തുകൾ ഉൾനിന്നു ഞാൻ വിമുക്തനായിരിക്കാം.

ച: ഏഹി ബിധി ദുഖിത പ്രജേസകുമാരീ അകഥ-
നീയ ദാരുണ ദുഖം ഭാരീ
ബീതേം സംബത സഹസ സതാസീ തജി
സമാധി സംഭൂ അബിനാസീ

പ്രജേസകുമാരീ=ദക്ഷപുത്രിയായ ഭവാനി, ഏഹി ബിധി ദുഖിത=ഇപ്രകാരം വ്യഥിതയായി വരിച്ചു, ദാരുണ ഭാരീ ദുഖം=ദാരുണവും വിപുലവുമായ ദുഃഖം, അകഥനീയ=അകഥനീയമായിരുന്നു, സതാസീ സഹസ സംബത=എമ്പത്തേഴായിരം സംവാത്സരങ്ങളിങ്ങനെ, ബീതേം=ചൊയ്ക്കഴിഞ്ഞു, അബിനാസീ സംഭൂ=വിനാശരഹിതനായ ശിവൻ, സമാധി തജി=സമാധിയിൽനിന്നു വിരമിച്ചു.

ദാക്ഷായണി ഇപ്രകാരം വ്യഥിതയായി 87000 സംവാത്സരങ്ങൾ നയിച്ചു. ദേവിയുടെ ദാരുണവും വിപുലവുമായ ശോകം വാചാമഗോചരമായിരുന്നു. ഈ അവസരത്തിൽ ശിവൻ സമാധിയിൽനിന്നു വിരമിച്ചു.

രാമ നാമ സിദ്ധ സുമിരന ലാഭേ ജാനേമ സതീം
ജഗതപതി ജാഗേ
ജാതു സംഭൂ പദ ബന്ദന കീൻഹാ സനമുഖ സങ്കര
ആസന ദീൻഹാ

സിദ്ധ രാമനാമം=ശിവൻ രാമനാമം, സുമിരന ലാഭേ=ധ്യാനിക്കാൻ തുടങ്ങി, സതീം ജഗതപതി ജാഗേ ജാനേമ=ജഗൽപതി പ്രബുദ്ധനായെന്നു സതി ഗ്രഹിച്ചു, ജാതു സംഭൂപദം=മെന്ന് ശിവ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ, ബന്ദന കീൻഹാ=വന്ദനം ചെയ്തു, സനമുഖ സങ്കരം=അഭിമുഖമായി ഇരിക്കാൻ ശിവൻ, ആസന ദീൻഹാ=ദേവികു പീഠംനൽകി.

ശിവൻ രാമനാമം സ്മരിക്കാൻ തുടങ്ങി. ജഗൽപതിയായ ശിവൻ പ്രബുദ്ധനായെന്നു ഗ്രഹിച്ച സതീദേവി അദ്ദേഹത്തെ സമീപിച്ചു പാദപ്രണാമം ചെയ്തു. അനന്തരം അഭിമുഖമായിരി

ക്കാൻ ശിവൻ പീഠം സമർപ്പിച്ചു. സീതാദേവി, സീതയുടെ വേഷം ചമഞ്ഞു എന്ന അപരാധമായിരിക്കാം അവൾക്കിരിക്കാൻ മറ്റൊരു പീഠംതന്നെ നൽകിയത്.

ലഗേ കരണ ഹരികഥാ രസാലാ ദുഷ്പ്രജേസ ഭ്രഷ്ട
തേഹി കാലാ

ദേഖാ ബിധി ബിചാരി സബ്ബ ലായക ദുഷ്ഠരി
കീൻഹ പ്രജാപതി നായക

രസാലാ ഹരികഥാ കരണ ലഗേ=മധുരോദാരമായ ഹരികഥ പറയാനാരുഭിച്ചു, തേഹികാല=അക്കാലത്തു, ദുഷ്പ്രജേസ ഭ്രഷ്ട=ദക്ഷൻ, പ്രജാപതിനായി, ബിധി ദുഷ്ഠരി=ബ്രഹ്മദേവൻ ദക്ഷനെ, സബ്ബലായക ബിചാരി ദേഖാ=സർവ്വസമർത്ഥനെന്നു വിചാരിച്ചറിഞ്ഞു, പ്രജാപതിനായക കീൻഹ=പ്രജാപതിനേതാവായി.

സമാധിയിൽനിന്നു വിരമിച്ച ശിവൻ രാമനാമധ്യാനം തുടങ്ങി. പിന്നീട് മനോഹരമായ രാമകഥ പറയാനും ആരംഭിച്ചു. ഇക്കാലത്താണ് ബ്രഹ്മാവു, സർവ്വസമർത്ഥനെന്നു വിചാരിച്ചറിഞ്ഞു ദക്ഷരാജാവിനെ പ്രജാപതികളുടേയും നായകനാക്കിയത്. ഏറ്റവും വലിയൊരു പദവിയിലേക്കു ദക്ഷൻ ഉയർത്തപ്പെട്ടു എന്നതും.

ബഡ അധികാര ദുഷ്ഠ ജബ പാവാ അതി അഭിമാന
ഏദയം തബ ആവാ

നന്ദിം കോള അസ ജനമാ ജഗ മാഹിം പ്രഭതാ
പാതു ജാഹി മദ നാഹിം

ജബ ദുഷ്ഠ ബഡ അധികാര പാവാ=എപ്പോൾ ദക്ഷൻ വലിയ അധികാരം കരസ്ഥമാക്കിയാ, തബ ഏദയം അതി അഭിമാന ആവാ=അപ്പോൾ മനസ്സിൽ അത്യധികമായ ഗർവ്വം ബാധിച്ചു, ജാഹി പ്രഭതാ പാതു മദനാഹിം=എന്തൊരുവനു പ്രഭുപദവി കൈവന്നിട്ടും മദം ഉണ്ടാകുന്നില്ല, അസ കോള ജഗമാഹിം=അപ്രകാരമുള്ള ഒരുവൻ ലോകത്തിൽ, ജനമാ നാഹിം ജ്ഞിച്ചിട്ടില്ല.

എപ്പോൾ ദക്ഷൻ പ്രജാപതിനേതാവായോ അപ്പോൾ അദ്ദേഹം അത്യധികം ഗർവ്വജ്ജ്വനായിത്തീർന്നു. വ്രതപം സിദ്ധിക്കുക; മദം അയാളിൽ ഉണ്ടാകാതിരിക്കുക ഇതാണ് വേണ്ടത്. പക്ഷെ അധികാരം കൈവന്നാൽ സ്ഥിതി അതല്ല. അധികാരപ്രാപ്തിയോടുകൂടി ഗർവ്വം കടന്നുകൂടുന്നു. ഈ ദുർഗ്ഗുണം ബാധിക്കാത്ത ഒരുവനും ഈ ഭൂമിയിലുണ്ടായിട്ടില്ല.

ദോ: ദക്ഷ ലിഹ്യ മുനി ബോലി സബ കരന ലഗേ

ബഡ ജാഗ

നേവതേ സാദര സകല സുര ജേ പാവത മഖ

ഭാഗ

ദക്ഷ മുനി ബോലി=ദക്ഷൻ മുനിമാരെ വരുത്തി, സബ ബഡ ജാഗ=എല്ലാവരും ചേന്ന് മഹായജ്ഞം, കരന ലഗേ=ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി, ജേ മഖ ഭാഗ=എന്തൊരുവർ യജ്ഞഭാഗം, പാവത സകല സുര=കൈപ്പറേണ്ടവരോ ആ സകല ദേവന്മാരേയും ദക്ഷൻ, സാദര നേവതേ=ആദരപൂർവ്വം ക്ഷണിച്ചു.

ദക്ഷൻ മുനിമാരെയെല്ലാം ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി വലിയൊരു യാഗത്തിനാരംഭിച്ചു. യജ്ഞഭാഗത്തിന്നധികാരികളായ എല്ലാ ദേവന്മാരേയും ദക്ഷൻ ആദരപൂർവ്വം ക്ഷണിച്ചു.

ച: കിന്നര നാഗ സിദ്ധ ഗന്ധർവാ ബധുൻഹ

സമേത ചലേ സുര സർബാ

ബിഷ്ണു ബിരംചി മഹേസു ബിഹാതു ചലേ

സകല സുര ജാന ബനാതു

കിന്നര നാഗ സിദ്ധ=കിന്നരന്മാർ, നാഗന്മാർ, സിദ്ധന്മാർ, ഗന്ധർവാ ബാ സർബാസുര=ഗന്ധർവ്വന്മാർ എന്നിങ്ങനെയുള്ളവരും എല്ലാ ദേവന്മാരും, ബധുൻഹ സമേത ചലേ=അവരുടെ ഭാര്യമാരുമൊന്നിച്ചു പുറപ്പെട്ടു, ബിഷ്ണു ബിരംചി=മഹാവിഷ്ണു, ബ്രഹ്മദേവൻ എന്നിവരും, മഹേസു ബിഹാതു സകല സുര=ശിവനൊഴികെ

യുള്ള മറെറല്ലാ ദേവന്മാരും, ജാന ബനാതു ചലേ=ആകാശയാന
ങ്ങൾ സജ്ജീകരിച്ചു പുറപ്പെട്ടു.

ദക്ഷന്റെ യാഗത്തിൽ സംബന്ധിക്കാൻ കിന്നരന്മാരും നാ
ഗന്മാരും സിദ്ധന്മാരും, ഗന്ധർവ്വന്മാരും പത്നീസമേതരായി പുറ
പ്പെട്ടു. ബ്രഹ്മദേവനും മഹാവിഷ്ണുവും ശിവനൊഴികെയുള്ള മറ്റെ
സർവ്വദേവന്മാരും വിമാനങ്ങളിൽ കേറി പ്രയാണംചെയ്തു.

സതീം ബിലോകേ ബ്രഹ്മാമ ബിമാനാ ജാത ചലേ
സുന്ദര ബിധി നാനാ
സുര സുന്ദരീം കരഹിം കല ഗാനാ സുനത ശ്രവന
മൃടഹിം മുനി ധ്യാനാ.

ബ്രഹ്മാമ നാനാ ബിധി=ആകാശത്തിലൂടെ പല തരത്തിലുള്ള,
സുന്ദര ബിമാനാ=മനോഹരവിമാനങ്ങൾ, ചലേ ജാത=ചൊല്ലോ
ണ്ടിരിക്കുന്നത്, സതീ ബിലോകേ=സതീദേവി കണ്ടു. സുരസുന്ദരീം
=ദേവസുന്ദരിമാർ, ശ്രവന സുനത=ചെവികൾക്കു വിഷയമാകുന്ന
നിമിഷത്തിൽത്തന്നെ, മുനിധ്യാനാ=മുനിമാരുടെ ധ്യാനത്തെ,
മൃടഹിം=ശിഥിലമാക്കുന്ന, കല ഗാനാ കരഹിം=മനോഹരഗാ
നങ്ങൾ പാടിപ്പൊങ്ങിരുന്നു.

അന്തരീക്ഷത്തിലൂടെ അനേകം വിധത്തിലുള്ള മനോഹരവി
മാനങ്ങൾ പറന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത് ദാക്ഷായണി കണ്ടു. കേൾക്കു
ന്ന നിമിഷത്തിൽത്തന്നെ മുനിമാരുടെ ധ്യാനത്തെപ്പോലും തകർത്തു
തരിപ്പണമാക്കുന്ന മോഹനഗാനങ്ങൾ വിമാനങ്ങളിലിരുന്നു ദേവ
സുന്ദരിമാർ പാടുന്നുമുണ്ട്.

പൂമേള തബ സിദ്ധം കരള ബലാഹീ പിതാ ജഗ്ര
സുനി കമു റരഷാഹീ
ജം മഹേന്ദ്ര മോഹി ആയസു ദേവീം കമു ദിന
ജാതു രഹസം മിസ ഏഹീം.

പൂമേരള തമ്പ=രോദിച്ചുവോ അപ്പോൾ, സിദ്ധം ബഖാനീ കറള=ശിവാൻ വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു. പിതാ ജഗ്യ സുനി=പിതാ വിന്റെ വക യാഗം ഉണ്ടെന്നു കേട്ടു, കമരൂ ഹരഷാനീ=കറഞ്ഞാനു സന്തോഷിച്ചു. ജനം മോഹി മരേസ ആയസു ദേഹിം =എനിക്കു ശിവാൻ ആജ്ഞ നൽകുന്നപക്ഷം, ജാതു കമരൂ ദിന=ചെന്നു കുറച്ചു നാൾ, ഏഹിം മിസ രഹനം=ഈ ആഡംബരത്തിൽ മുഴുകി വസിക്കുമായിരുന്നു.

അന്തരീക്ഷത്തിലൂടെ നിരവധി വിമാനങ്ങൾ പറക്കുന്നതു കണ്ടു. കാരണം അറിയാൻ സതീദേവി ശിവാനോടു ചോദിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം ദക്ഷയാഗത്തിനാണ് ദേവന്മാർ പോകുന്നതെന്നും മറ്റും വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു. അവർക്കു ആ വൃത്താന്തം അതിയായ സന്തോഷമുണ്ടാക്കി. അവളിങ്ങനെ വിചാരിച്ചു. 'അച്ഛൻ ഒരു മഹായജ്ഞം നടത്തുന്നു. ആ യജ്ഞത്തിൽ എനിക്കും പങ്കു കൊള്ളണമെന്നു' അത്യാഗ്രഹമുണ്ടു്. ശിവാൻ എന്ന അനുവാദിക്കുന്നപക്ഷം യാഗത്തിൽ സംബന്ധിക്കാനും അവിടുത്തെ ആഡംബരങ്ങളിൽ മുഴുകി മാതാപിതാക്കന്മാരും സഹോദരന്മാരും സഹോദരിമാരും ബന്ധുക്കളുമായിച്ചേർന്ന് വിനോദിക്കാനും അങ്ങനെ അവിടെ ഏതാനും ദിവസങ്ങൾ കഴിച്ചുകൂട്ടാനും കഴിയും.'

പതി പരിത്യാഗ ഏദയം ദുഖം ഭാരീ കറള ന നിജ
അപരാധ ബിചാരി

ബോലീ സതീ മനോഹര ബാനീ ഭയസങ്കോച

പ്രേമ രസ സാനീ.

ഏദയം=മനസ്സിൽ, പതി പരിത്യാഗ=ഭർത്തൃപരിത്യാഗംനിമിത്തം, ഭാരീ ദുഖം=അതിയായ ദുഃഖമുണ്ടു്. നിജ അപരാധ ബിചാരി=സ്വാപരാധം വിചാരിച്ചു, കറള ന=ഒന്നും പറയാനാവുന്നില്ല. ഭയ സങ്കോച പ്രേമ രസ സാനീ=ഭയം, സങ്കോചം, പ്രേമം എന്നിവയുടെ രസത്തിൽ നിമഗ്നയായിട്ടു്, മനോഹര ബാനീ സതീ ബോലീ=മനോഹരവാണികളാൽ സതീദേവി പറഞ്ഞു.

ഭത്താവിനാൽ പരിത്യക്തനാണോ? താനെന്ന വിചാരത്താൽ സതീദേവിയുടെ ഹൃദയം അത്യന്തം വ്യഥിതമാണ്. താൻ അപരാധിനിയാണെന്ന ബോധംകൊണ്ടു നിർബ്ബന്ധിച്ചൊന്നും പറയാനും ദേവികു കഴിയുന്നില്ല. അവൾ ഭയസങ്കോചപ്രേമരസാമഗ്നയായി മനോഹരവാണികളാൽ ശിവനോടിക്കൂടെ പറഞ്ഞു:—

[ഭയത്തിനു കാരണം രാജ്യനായ ശിവൻ തന്റെ അഭ്യർത്ഥന മാനിച്ചില്ലെങ്കിലോ എന്നതാണ്. സങ്കോചഹേതു ദക്ഷൻ സതീയെ യാഗത്തിനു ക്ഷണിച്ചില്ലെന്നതത്രെ. പ്രേമത്തിനു കാരണം വ്യക്തവുമാണല്ലോ.]

ദോ: പിതാ ഭവന ഉത്സവ പരമ ജം പ്രഭൃ ആയസു

ഹോതു

തൗ മൈം ജാളം കൃപായതന സാദര ദേവന സോതു

കൃപായതന=അല്ലയോ കൃപാനിലയമേ, പിതാ ഭവന=പിതാവിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ, പരമ ഉത്സവ=വലുതായൊരുത്സവമാണല്ലോ. ജം പ്രഭൃ ആയസു ഹോതു തൗ=അവിടത്തെ നിയോഗം ലഭിക്കുന്ന പക്ഷം, സോതു സാദര ദേവന=ആയത് ആദരപൂർവ്വം കാണാൻ, മൈം ജാളം=ഞാൻ പോകാം.

‘കാരുണ്യനിലയമേ, നാഥ, ദക്ഷന്റെ രാജധാനിയിൽ വലുതായൊരുത്സവമാണല്ലോ കൊണ്ടാടുന്നത്. അങ്ങു അനുവാദം തന്നുപക്ഷം ആദരപൂർവ്വം ആ ഉത്സവം കാണാൻ ഞാൻ പോകാം.’

ചൗ: കഹേതു നീക മോരേതു മന ഭാവായഹ അനുചിത നഹിം നേവത പരാവാ

ദേഹ സകല നിജ സുതാ ബോലാതു ഹമരേം

ബയര തുഹള ബിസരാതു

നീക കഹേതു=ഭംഗിയായി പറഞ്ഞു, മോരേതു മന ഭാവം=എന്റെ മനസ്സിനും സന്തോഷമായി, നേവത പരാവാ നഹിം=നമ്മെ ക്ഷണിക്കാൻ ആളയച്ചില്ല, യഹ അനുചിത=ഇതുചിതമാ

യില്ല, ദുഷ്ട നിജ സകല സുതാദക്ഷൻ സ്വപുത്രിമാരെല്ലാം
ബോലാത്തും=വിളിപ്പിച്ചു, ഹമരേം ബയര=നമ്മളോട് വൈര
മായതുകൊണ്ട്, തുമഹളം ബിസരാത്തും=നിന്നെമറന്നു.

സതീ, നീ പറഞ്ഞതൊരു നല്ല കാര്യമാണ്. എനിക്കതിൽ
സന്തോഷവുമുണ്ട്. പക്ഷെ നമ്മെ യാഗത്തിനു ദക്ഷൻ ക്ഷണിച്ചി
ട്ടില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഈ പുറപ്പാട് അനുചിതമായിപ്പോയി
മറയ്ക്കു തന്റെ പുത്രിമാരെല്ലാം അദ്ദേഹം ക്ഷണിച്ചു. നമ്മോ
ടുള്ള വിരോധത്തിന്റെ പേരിൽ ദക്ഷൻ നിന്നെ വിസ്മരിക്കയാ
ണ് ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. [ഒരിക്കൽ ബ്രഹ്മസദസ്സിൽ ദേവന്മാർ
സമ്മേളിക്കുകയുണ്ടായി. ദക്ഷൻ സഭയിൽവന്നപ്പോൾ അവിടെ
കൂടിയിരുന്ന ദേവന്മാരെല്ലാം എഴുന്നേറ്റ് അദ്ദേഹത്തെ എതിരേ
റു സൽക്കരിച്ചു. ശിവാൻമാരും എഴുന്നേറ്റില്ല ഇതൊരപരാധ
മായിഗണിച്ച ദക്ഷൻ ഇങ്ങനെ ശിവാനെ ശപിച്ചു. 'നിനക്കു
മേലാൽ യാഗഭാഗം ലഭിക്കാതെപോകട്ടെ.']

ബ്രഹ്മ സഭാം ഹമസന ദുഷ്ട മാനാ തേഹിതേം
അജ്ഞം കരഹിം അപമാനാ
ജം ബിനു ബോലേം ജാഹു ഭവാനീ രഹതു ന
സീലു സനേഹു ന കാഹീ

ബ്രഹ്മ സഭാം=ബ്രഹ്മസദസ്സിൽവെച്ചു, ഹമസന=എന്നോട്, ദുഷ്ട
മാനാ=ചീത്തയായി അദ്ദേഹം പെരുമാറി, തേഹിതേം അജ്ഞം=
അതുമുതൽ ഇന്നുവരെ എന്നെ, അപമാന കരഹിം=അപമാനിച്ചു
കൊണ്ടുതന്നെ ഇരിക്കുന്നു, ഭവാനീ=അല്ലയോ ഭവാനി, ബിനു
ബോലേം ജാഹു ജം=ക്ഷണിക്കാതെ പോകുന്നപക്ഷം, സീലു സ
നേഹു കാഹി=ശീലവും പ്രേമവും മര്യാദയും, ന രഹതു=ഉണ്ടാ
കുകയില്ല.

ബ്രഹ്മസദസ്സിൽവെച്ച് അദ്ദേഹം എന്നോടു പെരുമാറിയതു
ഒട്ടും നല്ലനിലക്കായിരുന്നില്ല. അന്നു മുതൽ ഇന്നുവരെ അദ്ദേഹം
എന്നെ അപമാനിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ കഴിയുന്നു. നിന്നെ അദ്ദേഹം

യാഗത്തിനു ക്ഷണിച്ചിട്ടില്ല. ക്ഷണിക്കാതെ നീയവിടെ ചെല്ലുന്ന പക്ഷം പുതിയായ നിനക്കുദ്ദേഹത്തിൽനിന്നു പ്രതീക്ഷിക്കാവുന്ന സർശീല്യമോ വാത്സല്യമോ മര്യാദയോ ഉണ്ടാകാനിടയില്ല.

ജദപി മിത്ര പ്രഭു പിതൃ ഗുര ഗേഹാ ജാതുര ബിനു
ബോലേഹം ന സന്ദേഹാ

തദപി ബിരോധ മാന ജഹം കോതു തഹാം ഗഹ്വര
കല്യാന ന ഹോതു

മിത്ര പ്രഭു പിതൃ ഗുര ഗേഹാ=സുഹൃത്തുക്കളുടേയും യജമാനന്മാരുടേയും ഗുരുനാഥന്മാരുടേയും പിതാക്കളുടേയും ഗൃഹങ്ങളിൽ, ബിനു ബോലേഹം=വിളിച്ചില്ലെങ്കിൽപ്പോലും, ജദപി ജാതുര=പോകാമെന്നുണ്ട്, ന സന്ദേഹാ തദപി=സംശയമില്ല. എന്നാലും, ജഹം കോതു ബിരോധ മാന=യാതൊരിടത്തു ആരെങ്കിലും വിരോധികളുണ്ടോ, തഹാം ഗഹ്വര കല്യാന ന ഹോതു=അവിടെ പോകുന്നതു മംഗളമായിരിക്കയില്ല.

സുഹൃത്തുക്കൾ, യജമാനന്മാർ, പിതാക്കൾ, ഗുരുനാഥന്മാർ എന്നിവരുടെ ഗൃഹങ്ങളിൽ ആലോചനാലോകങ്ങളിൽ ക്ഷണിച്ചില്ലെങ്കിൽകൂടിയും പോകാമെന്നുണ്ട്. അക്കാര്യത്തിൽ സംശയമേ ഇല്ല. പക്ഷെ ആ ഗൃഹങ്ങളിൽ വിരോധികളുണ്ടെങ്കിൽ വിളിക്കാതെ ചെല്ലുന്നതു ശുഭോദ്ദേശമായിരിക്കയില്ല.

ഭാംതി അനേക സംഭു സമുത്സാവാ ഭാവി ബസ ന
ഗ്യാന ഉര ആവാ

കഹ പ്രഭു ജാതുര ജോ ബിനഹിം ബോലാഹ്വര നഹിം
ഭേദി ബാത റമാരേ ഭാഹ്വര

സംഭു അനേക ഭാംതി=ശിവൻ അനേകപ്രകാരത്തിൽ, സമുത്സാവാ=ഉദ്ബോധിപ്പിച്ചു, ഭാവിബസ ഗ്യാന=വിധിവിശയായതിനാൽ ഇങ്ങാനും, ഉര ന ആവാ=മാന്ദ്യലുഭിച്ചില്ല, ബിനഹിം ബോലാഹ്വര=ക്ഷണിക്കാതെ, ജോ ജാതുര=പോകുന്ന പക്ഷം, റമാരേ ഭാ

എം=എനിക്കു തോന്നുന്നത്, ഭലി ബാത നഹിം=നല്ലൊരു കാര്യമല്ല എന്നാണ്, പ്രള കഹ=ശിവൻ പറഞ്ഞു.

സതീദേവിയോട് യാഗത്തിനു പോകാതിരിക്കാൻ ശിവൻ പല ന്യായവാദവും ചെയ്തു. ഒരു ഫലവും ഉണ്ടായില്ല. ഭവീതവും ഭവത്യേവ എന്നില്ലെ? വിധി വിപരീതമായപ്പോൾ ബോധം മനസ്സിൽ കടക്കാതെയായി. അവസാനമായി ശിവൻ ഇങ്ങനെയും പറഞ്ഞു; — 'ദേവേ, നീ ക്ഷണിക്കപ്പെടാത്തവളായിട്ടു യാഗത്തിനു പോകുന്നപക്ഷം അതൊരു നല്ലകാര്യമായി പരിണമിക്കുമെന്നാണാൻ കരുതുന്നില്ല.

ദോ: കഹി ദേഖാ ഹര ജനത ബഹു രഹതു ന ദുഷ്ട
കുമാരീ

ദിഷ്ട മുഖ്യഗന സംഗ തബ ബിദാ കീൻഹ
ത്രിപുരാരി

ഹര ബഹു ജനത=ശിവൻ വളരെ യന്തിച്ചു, കഹി ദേഖാ=പറഞ്ഞുനോക്കി, ദുഷ്ട കുമാരീ ന രഹതു=ദക്ഷകുമാരി നിന്നില്ല, തബ ത്രിപുരാരി=അപ്പോൾ ശിവൻ, മുഖ്യ ഗന സംഗ ദിഷ്ട=പ്രധാന ഭൂതഗണത്തോടൊപ്പം പോകാൻ കല്പിച്ചു, ബിദാ കീൻഹ=വിട നൽകി.

ശിവൻ ഒട്ടേറെപ്പറഞ്ഞുനോക്കി. സതീദേവി പിന്മാറുകയുണ്ടായില്ല. അവളുടെ നിബ്ബന്ധബുദ്ധികളുടേതിൽ മുഖ്യ ഭൂതഗണത്തോടുകൂടെപ്പോകാൻ കല്പിച്ചു സതീദേവിയിൽ യാത്രാനുമതി നൽകി.

ചൗ: പിതാ ഭവന ജബ ഗജം ഭവാനീ ദുഷ്ട ത്രാസ
കാഹും ന സനമാനീ
സാദര ഭലേഹിം മിലി ഏക മാതാ ഭഗിനീം
മിലിം ബഹുത മുസുകാതാ

ഭവാനീ ജബ പിതാ ഭവന ഗജം=ഭവാനി എപ്പോൾ പിതൃഗേഹത്തിൽ ചെന്നുവോ അപ്പോൾ, ദുഷ്ട ത്രാസ=ദക്ഷനെ ഭയന്നു്,

കാളം ന സനമാനി=ആനം സമാദരിച്ചില്ല, മാതാ ഏക=അമ്മ മാതം, സാദര ഭേലഹി മിലി=ആദരപൂർവ്വം വേണ്ടപോലെ സ്വീകരിച്ചു, ഭഗിനീം ബഹുത മുസുകാതാ=സോദരിമാർ യഥേഷ്ടം ചിരിച്ചുകൊണ്ട്, മിലിം=സ്വീകരിച്ചു.

ഭാഗാനി ദക്ഷമന്ദിരത്തിൽ ചെന്നസമയത്തു ദക്ഷനെ ഭയന്നു ഒരാളും അവളെ സമാദരിക്കുകയുണ്ടായില്ല, അമ്മമാതം ആദരപൂർവ്വം അവളെ എതിരേറ. സഹോദരിമാർ യഥേഷ്ടം സന്തോഷം പ്രകടിപ്പിച്ചു. സതീദേവിയെ എതിരേറ സ്വീകരിച്ചു.

ദേവ് ന കച്ഛ പൂമീ കസലാതാ സതിഹി ബിലോകി

ജരേ സബ ഗാതാ

സതീം ജാതു ദേവേള തബ ജാഗാ കതളം ന ദീവ

സംഭ കര ഭാഗാ

ദേവ് കസലാതാ കമം ന പൂമീ=ദക്ഷൻ കുശലപ്രശ്നമാനും ചെയ്തില്ല, സതിഹി ബിലോകി=സതിയെ കണ്ടിട്ട്, സബ ഗാതാ ജരേ=ദേഹം മുഴുവൻ ജപലിച്ചു, തബ സതീ ജാതു=ആ സമയത്തു സതീദേവി ചെന്നു, ജാഗാ ദേവേള=യാഗം സന്ദർശിച്ചു, സംഭ കര ഭാഗാ=ശിരസ (യജ്ഞ)ഭാഗം, കതളം ന ദീവ=എവിടെയും കണ്ടില്ല.

പുത്രിയോട് പിതാവു കുശലപ്രശ്നത്തിനുപോലും മുതുന്നില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, അവളെ കണ്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൗന്ദര്യവും ജപലിക്കുകയുണ്ടായില്ല. സതീദേവി, യാഗശാലയിൽ പ്രവേശിച്ചു യാഗച്ചടങ്ങുകൾ നോക്കി. ശിരസ യജ്ഞഭാഗം എവിടെയും വെച്ചിരിക്കുന്നതായി ദേവീക്കു കാണാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

തബ ചിത ചന്ദേള ജോ സങ്കര കഹേള പ്രഭ

അപമാനു സമുത്ഥി ഉര ദഹേള

പാമില ദുഖ് ന ഹൃദയം അസ ബ്യാപാ ജസ യഹ

ഭയേ മഹാപരിതാപാ

ജോ സങ്കര കഹേള=ശിവനെത്തുപറഞ്ഞു അതു, തബ ചിത ച ഡേള=അപ്പോളാണ് ബോധ്യമായത്, പ്രഭ അപമാനം=സ്വഭവത്താവിനെ അവമാനിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു, സമുത്ഥി ഉര ദഹേള=ഗ്രഹിച്ച ഹൃദയം ദഹിച്ചു, പാമരില ദുഖം=മുമ്പുള്ള ദുഃഖം, ജസ ഭയള യഹ പരിതാപം=യാതൊരുതരത്തിൽ ഇപ്പോൾ സംഭവിച്ച പരിതാപംപോലെ, അസ ഹൃദയം നബ്യാപം=അത്രത്തോളം തന്നെ ഹൃദയവ്യാപിയായില്ല.

പിതാവിന്റെ യാഗത്തിൽ പങ്കുകൊള്ളാൻ പോകണമെന്നു വശ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ അവളുടെ ആഗ്രഹത്തിനെതിരായി ശിവൻ എന്തൊക്കെ പ്രസ്താവിച്ചുവോ ആ പ്രസ്താവനയുടെ ഗൗരവം എത്രത്തോളമെന്നറിയാൻ ഇപ്പോൾ മാത്രമേ സതീദേവിക്കു കഴിഞ്ഞുള്ളൂ. സ്വഭവത്താവിനെ പിതാവു അവമാനിച്ചിരിക്കുന്നതായി കണ്ട സതീദേവിയുടെ മനസ്സ് തപിച്ചു. ഭർത്തൃപരിത്യാഗംകൊണ്ടു പണ്ടു തന്നെ ദുഃഖിതയായ അവളുടെ മനസ്സിന് അതിനേക്കാൾ വലുതായ വേദനയാണുഭവിക്കേണ്ടിവന്നിരിക്കുന്നത്. ഇപ്പോളത്തെ ദുഃഖവുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ മുമ്പുള്ള ദുഃഖം സാരമില്ലാത്തതായി അവൾക്കു തോന്നി.

ജദ്യപി ജഗ ദാരുണ ദുഃഖ നാനാ സബതേം കഠിന

ജാതി അവമാനാ

സമുത്ഥി സോ സതിഹി ഭയള അതി ക്രോധാ ബഹു
ബിധി ജനനീം കീൻഹ പ്രബോധാ

ജദ്യപി ജഗ നാനാ ദാരുണ ദുഃഖം=ലോകത്തിൽ പല തരത്തിലുള്ള കഠിനദുഃഖങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും, സബതേം കഠിനം=അവയിലെല്ലാംവെച്ചു കഠിനമായിട്ടുള്ളത്, ജാതി അപമാനം=ജ്ഞാത്യാവമാനമാണ്, സോ സമുത്ഥി സതിഹി=അതു മനസ്സിലാക്കിയ സതിയ്ക്കു, അതി ക്രോധാ ഭയള=വെളിച്ച കോപമുണ്ടായി, ജനനീം ബഹു ബിധി=അത് പലവിധത്തിലും, പ്രബോധാ കീൻഹ=സമാധാനിപ്പിച്ചു.

അനേകം ദാരുണദുഃഖങ്ങൾ ലോകത്തുണ്ട്. അവയിലെല്ലാം വെച്ചു കഠിനമായിട്ടുള്ളതു ബന്ധുജനങ്ങളിൽനിന്നുള്ള അവമാനം

നിമിത്തമുള്ള ദുഃഖമാണ്. ഈ വസ്തുത ഗ്രഹിച്ച സതീദേവി കോ
പകല്പയായിത്തീർന്നു. അമ്മ, മകളെ സമാശ്വസിപ്പിക്കാൻ
വലതും പറഞ്ഞുനോക്കി.

ദോ: സിവ അപമാനം ന ജാതു സഹി ഹൃദയം ന
ഹോതു പ്രബോധ
സകല സഭേരി റടകി തബ ബോലീം ബചന
സക്രോധ

സിവ അപമാനം=ശിവാവമാനം, സഹി ന ജാതു=സഹിക്കാനാ
യില്ല, ഹൃദയം പ്രബോധം ന ഹോതു=മനസ്സ് സമാശ്വസ്തവുമാവി
ല്ല, സകല സഭേരി=എല്ലാ സദസ്യരേയും, റടകി തബ=സമീ
പിച്ച ആ സന്ദർഭത്തിൽ, സക്രോധം=ക്രോധപൂർവ്വം, ബചന ബോ
ലീം=പറഞ്ഞു.

മറ്റൊരും അവാദം സഹിക്കും. അവളുടെ പ്രാണനാഥനെ
അവാമനിച്ച അപരാധമില്ല, അത് അവാദക്കു അസഹ്യമായിരു
ന്നു. അവളുടെ ഹൃദയം അസ്വസ്ഥമായി. എല്ലാ സദസ്യരേ
യും സമീപിച്ച ദാക്ഷായണി കോപത്തോടെ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:

ചൗ: സുനഹു സഭാസദ സകല മുനീംദാ കഹീ സുനീ
ജിൻഹ സങ്കര നിന്ദാ
സോ ഫലു തുരത ലഹബ സബ കാഹുറം ഭലീ
ഭാത്തി പചിതാബ പിതാഹുറം

സഭാസദ സകല മുനീംദാ=സദസ്യരേ, മഹഷിമാരേ, നിങ്ങളെ
ല്ലാവരും, സുനഹു ജിൻഹ=കേരക്കു. യാതൊരു നിന്ദയും, സങ്കര
നിന്ദാ=ശങ്കരനെ നിന്ദിച്ചു, കഹീ സുനീ=പറയുകയോ കേരക്കു
കയോ ചെയ്തിരിക്കുന്നു, സോഫലു സബ കാഹുറം=അതിന്റെ ഫ
ലം എല്ലാവർക്കും, തുരത ലഹബ=വേഗം സിദ്ധിക്കും, പിതാഹുറം
ഭലീ ഭാത്തി=അച്ഛനും നല്ലപോലെ, പചിതാബ=പശ്ചാത്തപി
ക്കേണ്ടിവരും.

ഈ സഭയിൽ കൂടിയ വയേവുദ്ധരേ, മഹേഷിമാരേ, നിങ്ങളെല്ലാവരും കേൾക്കിൻ. സാക്ഷാൽ മഹാദേവനെ ഒന്നുകിൽ നിങ്ങൾ ഭൂഷിച്ചു സംസാരിച്ചു; അല്ലെങ്കിൽ ആ ദോഷാരോപണം ചെയ്തിരിക്കാണ്ടു. ഇതിന്റെ ഫലം നിങ്ങൾക്കു ഉടനെ കിട്ടും. എന്റെ പിതാവായ ദക്ഷനും വേണ്ടപോലെ പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടി വരും.

സന്ത സംഭൂതീപതി അപബാദാ സുനിയ ജഹാം
തഹം അസി മരജാദാ

കാടിഅ താസു ജീഭ ജോ ബസാഇ ശ്രവന മൂടി ന
ത ചലിഅ പരാഇ

സംഭൂതീപതി=ശംഭുവിനേയും ലക്ഷ്മീപതിനേയും കുറിച്ചുള്ള, അപബാദാ ജഹാം=അപവാദങ്ങൾ എവിടെവെച്ചു, സുനിയ തഹം=കേൾക്കാനിടവരുന്നവോ അവിടെവെച്ചു, സന്ത അസി മരജാദാ=സജ്ജനങ്ങൾ ഈ മര്യാദയാണ് (കൈക്കൊള്ളേണ്ടത്), ജോ ബസാഇ=നിങ്ങൾക്കു കഴിവുണ്ടെങ്കിൽ, താസു ജീഭ=അവരുടെ നാവുകൾ, കാടിഅ ന ത=അരിയുക അല്ലാത്തപക്ഷം, ശ്രവന മൂടി=ചെവികൾ പൊത്തി, പരാഇ ചലിഅ=പലായനം ചെയ്യുക.

ആർ എവിടെവെച്ചു ശിവനേയും ലക്ഷ്മീവല്ലഭനായ വിഷ്ണുവിനേയും അപവാദിക്കുന്നുവോ അവിടെവെച്ചു, സാധ്യമാകുന്നപക്ഷം അവരുടെ നാവുകൾ അരിയുക; അതിന്നു നിവ്വാഹമില്ലാത്തപക്ഷം അപവാദം തുടന്നു കേൾക്കാനിടവരാത്തവണ്ണം ചെയ്തി പൊത്തി ആ സ്ഥലംവിട്ടു കാടിപ്പോകുക ഇതാണ് സജ്ജനങ്ങൾ അനുവർത്തിക്കേണ്ട മര്യാദ. നിങ്ങളതല്ലല്ലോ ചെയ്തത്.

ജഗദാതമാ മഹേന്ദു പുരാതീ ജഗത ജനക സബ കേ
ഹിതകാരി

പിതാ മന്ദമതി നിന്ദത തേഹീ ദുഷ്ട സുകൃ സംഭവ
യഹ ദേഹീ

മഹേസു=ശിവൻ, ജഗദാത്മാ പുരാതനീ=ജഗദാത്മാവും ത്രിപുരവൈരിയും, ജഗത ജനക=ജഗൽപ്പിതാവും, സബ കേ ഹിതകാരീ=സർവ്വഹിതകാരിയുമാണ്, മന്ദമതി പിതാ=മന്ദബുദ്ധിയായ അച്ഛൻ, തേഹീ=അപ്രകാരമെല്ലാമിരിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തേയാണ്, നിന്ദതയഹ ദേഹി=നിന്ദിക്കുന്നത്. ഈ ശരീരം, ദേഹ സൂത്ര സംഭവ=ദേഹവീര്യത്താൽ സംഭവിച്ചതുമാണ്.

ജഗദാത്മാവും ത്രിപുരസംഹാരിയും ലോകപിതാവും ഭക്തഹിതപ്രദനമാണ് ശിവൻ. ആ വിധം മാഹാത്മ്യമുള്ള അദ്ദേഹത്തെയാണ് ലോകമെല്ലാ മന്ദബുദ്ധിയായ പിതാവു നിന്ദിക്കുന്നത്. എന്റെ ഈ ശരീരം ദേഹവീര്യത്തിൽനിന്നു സംഭവിക്കുകയാണ്. ഞാനദ്ദേഹത്തിന്റെ മകളാണെന്നു സാരം. ശിവനിന്ദകനായ ഒരുവന്റെ പുത്രിയായി ജീവിക്കുക എന്നതു പാപമാണ്. അതിനാൽ ഞാനെന്റെ ശരീരത്തെ ഉപേക്ഷിക്കാനാണ് അദ്ദേഹിക്കുന്നതെന്നു സൂചന.

തജിഹരളം തുരത ദേഹ തേഹി ഹേതു ഉര ധരി
ചന്ദ്രമൗലി ബുഷകേതു
അസ കഹി ജോഗ അഗിനി തനു ജാര ഭയഉ
സകല മഖ ഹാഹാകാരാ

തേഹി ഹേതു=അതേ കാരണത്താൽ, ചന്ദ്രമൗലി ബുഷകേതു=ചന്ദ്രശേഖരനായ ശിവനെ, ഉര ധരി തുരത=മനസ്സിൽ വഹിച്ചുകൊണ്ടു വേഗംതന്നെ, ദേഹ തജിഹരളം=ഞാൻ ശരീരം ഉപേക്ഷിക്കുന്നു, അസ കഹി=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു, ജോഗ അഗിനി=യോഗാഗ്നിയിൽ, തനു ജാര=ശരീരം ദഹിപ്പിച്ചു, സകല മഖ ഹാഹാകാരാ ഭയഉ=എല്ലാ യാഗത്തിലും ഹാഹാകാരമുണ്ടായി.

നിർഭാഗ്യനും മന്ദബുദ്ധിയും ശിവവിദ്വേഷിയുമായ ദേഹം ഞാൻ പുത്രിയായിപ്പിറന്നു എന്ന ഏകകാരണത്താൽ, ശിവനെ ശ്ലാഘിച്ചുകൊണ്ടു ഞാനെന്റെ ഈ ശരീരം ഉപേക്ഷിക്കുന്നു. ഇത്രയും പറഞ്ഞു സതീദേവി യോഗാഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചു. സന്ധ്യയിൽനിന്നു ആയുർനാദം ഉയർന്നു.

[സതീദേവി നിശ്ചലയായി പ്രാണവായുവിനേയും അപാന വായുവിനേയും പ്രതിരോധിച്ചു നാഭിയിൽ ഉറപ്പിച്ചു അവയെ സമാനവായുവുമായി സംയോജിപ്പിച്ചു. പിന്നീട്, സംയുക്തങ്ങളായ ആ മൂന്നു പ്രാണങ്ങളേയും മന്ദമന്ദം മുകളിലേക്കു കൊണ്ടുവന്നു ഹൃദയത്തിൽ സ്ഥാപിച്ചു. പിന്നീടവയെ ഉദാനവായുവുമായി സമ്മേളിപ്പിച്ചു. എല്ലാറ്റിനേയും ഭ്രമധൂത്തിലേക്കു കൊണ്ടുവന്നു ഒന്നാകെ പ്രതിരോധിച്ചു യോഗാഗിയെ ധാരണംചെയ്തു. ചിത്തത്തിൽ ശിവനെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു ധ്യാനിക്കാൻ തുടങ്ങി. ശരീരം ശുദ്ധമാക്കി സമാധിയിൽനിന്നു ഉല്പന്നമായ യോഗത്തിന്റെ അഗ്നികൊണ്ടു ദഹിക്കുകയും ചെയ്തു.—ഭാഗവതം]

ദോ: സതീ മരനു സുനി സംഭൃഗന ലഗേ കരന മഖ
വീസ

ജഗ്ര ബിധംസ ബിലോകി ഭൂഗു രച്ഛാ കീൻഹി
മുനീസ

സതീ മരനു സുനി=സതീയുടെ മരണവൃത്താന്തം കേട്ടു, സംഭൃഗന=ശിവഭൃതങ്ങൾ, മഖ വീസ കരന ലഗേ=യാഗം നശിപ്പിക്കാൻ തുടങ്ങി, ജഗ്ര ബിധംസ ബിലോകി=യാഗവിധംസനം കണ്ടു, മുനീസ ഭൂഗു=ഭൂഗുമഹർഷി, രച്ഛാ കീൻഹി=രക്ഷിച്ചു.

സതീ മരിച്ചു എന്നു കേട്ടപ്പോൾ ശിവഭൃതഗണങ്ങൾ യാഗശാലയിൽ ചെന്നു യാഗം മുടക്കാൻ തുടങ്ങി. അവരുടെ ആ സംരംഭം കണ്ടു ഭൂഗുമഹർഷി അവരെ തടഞ്ഞു യാഗരക്ഷചെയ്തു.

ചൗ: സമാചാര സബ സങ്കര പാഘി ബീരഭദ്ര കരി
കോപ പാഘി

ജഗ്ര ബിധംസ ജാതു തിൻഹ കീൻഹാ സകല
സുരൻഹ ബിധിവത ഫലു ദീൻഹാ

സങ്കര സമാചാര സബ=ശിവൻ വൃത്താന്തങ്ങളെല്ലാം, പാഘി കോപ കരി=ഗ്രഹിച്ചു കോപാകുലനായി, ബീരഭദ്ര പാഘി=

വീരഭദ്രനെ അയച്ചു, തിൻഹ ജാതു=അദ്വൈതം ചെന്നു, ജഗദ്ബലം സകീർത്തം=യാഗവിധിപ്രസംഗം ചെയ്തു, സകല സുരൻഹ=എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും, ബിശിഖത ഫലദീൻഹ=വിശിഷ്ടമായുള്ള ഫലം നൽകി.

സതീദേവി പിതൃഭവനത്തിൽ ചെന്നതിനുശേഷമുണ്ടായ സംഭവങ്ങളെല്ലാം ശിവനറിഞ്ഞു. ദേവിയുടെ ചരമം അദ്വൈതത്തെ അത്യധികം രുചിച്ചുനാക്കി. അദ്വൈതം വീരഭദ്രനെ ദക്ഷമന്ദിരത്തിലേക്കയച്ചു. വീരഭദ്രൻ ചെന്നു യാഗവിധിപ്രസംഗം ചെയ്തു. ശിവനെ അധിഷ്ഠിപ്പിക്കുകയോ ആ അധിഷ്ഠിപ്പം ശ്രവിക്കുകയോ ചെയ്ത ദേവന്മാർക്കെല്ലാം യഥാവിധി ഫലവും സിദ്ധിച്ചു.

ദൈ ജഗദ്ബലിത ദേവ് ഗതി സോതു ജസി കമു,
സംഭു ബിമുഖ കൈ ഹോതു
യഹ ഇതിഹാസ സകല ജഗ ജാനീ താതേ മൈം
സംഹാര പബ്ബാനീ

ദേവ്=ദക്ഷൻ, സംഭു ബിമുഖ കൈ=ശിവവിമുഖന്മാർക്കും, ജസി കമു, ഹോതു=യാഗതാരനഭവമാണോ ഉണ്ടാവുക, സോതു ഗതി ദൈ=ആ ഗതിതന്നെ ഉണ്ടായി, യഹ ഇതിഹാസ=ഈ കഥ, സകല ജഗ ജാനീ=സമസ്തലോകവും ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ട്, താതേ മൈം സംഹാരപ=അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു് ഞാൻ ചുരുക്കി, പബ്ബാനീ=പറഞ്ഞതും.

ശിവനോടു വൈമുഖ്യം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നവർക്കു എന്താണോ അനുഭവമാകുക ആ അനുഭവംതന്നെയാണു് ദക്ഷനും ഉണ്ടായതു്. ദക്ഷചരിതം അറിയാത്തവർ ലോകത്തിലില്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു പ്രസ്തുത കഥ ഞാൻ സംക്ഷേപിച്ചു പറഞ്ഞതും.

സതീം മരത ഹരി സന ബഭു മാഗാ ജനമ ജനമ
സിഖ പദ അനുരാഗാ
തേഹി കാരന ഹിമഗിരി ഗുഹ ജാതു ജനമീം
പാരബതീ തനു പാതു

ജബ് തോം ഉമാ സൈലഗുഹ ജാതു സകല സിദ്ധി
 സംപതി തഹം ഛാതു
 ജഹം തഹം മുനീൻഹ സുആശ്രമ കീൻഹേ ഉചിത
 ബാസ ഹിമദ്രുധര ദീൻഹേ

സതീം മരത=സതീദേവി മരിക്കുന്ന സമയം, ഹരി സന=ശ്രീരാമ
 നോടു, ബരു മാഗാ=വരം അഭ്യർത്ഥിച്ചു, ജനമ ജനമ=ജനജനങ്ങ
 ളിലും, സിവ പദ അനുരാഗാ=ശിവതുല്യാദപ്രേമം ഉണ്ടാകണമെ
 ന്നും, തേഹി കാരന=ആ കാരണത്താലാണ്, ഹിമ ഗിരി ഗുഹ
 ജാതു=ഹിമഗിരിഗുഹത്തിൽ ചെന്നും, പാരബതീ തനു പാതു=
 പാവുതീശരീരം വഹിച്ചും, ജനമീം=ജനമെടുത്തത്, ജബതോം ഉമാ
 സൈലഗുഹ ജാതു തഹം=ഉമാ സൈലഗുഹത്തിൽ എപ്പോൾ
 ജനിച്ചുവോ ആ നിമിഷം മുതൽ അവിടെ, സകല സിദ്ധി സം
 പതി=സകല സിദ്ധികളും സമ്പത്തുകളും, ഛാതു=സമൃദ്ധമാ
 യി, ജഹം തഹം മുനീൻഹ=അങ്ങിങ്ങായി മുനിമാർ, സുആശ്രമ
 കീൻഹേ=മനോഹരങ്ങളായ ആശ്രമങ്ങളുണ്ടാക്കി, ഹിമ ദ്രുധര=
 ഹിമാദ്രി അവർഷ, ഉചിത ബാസ ദീൻഹേ=സമുചിത സ്ഥാനമാ
 നങ്ങളും നൽകി.

യോഗാഗ്നിയിൽ പതിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ സതീദേവി
 ശ്രീരാമനോടപേക്ഷിക്കുകയുണ്ടായി ജനജനങ്ങളിലും തനിക്കു ശി
 വപരണപ്രേമം ഉണ്ടാകാൻ വരം നൽകണമെന്നും. അവളുടനീ
 അർത്ഥിച്ചതിന്റെ ഫലമായിട്ടാണ് ഹിമഗിരിഗുഹത്തിൽ പാവു
 തിയെന്ന പേർ വഹിച്ചു ജനമെടുത്തത്. ഉമാദേവി ജനിച്ച
 നിമിഷം മുതൽ ഹിമഗിരി സകല സിദ്ധികളുടേയും സമ്പത്തു
 കളുടേയും ആസ്ഥാനമായിത്തീർന്നു. മുനിമാർ ആ ഗിരിയിൽ അവി
 ടവിടെ മനോഹരാശ്രമങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചു പാപ്പു തുടങ്ങി. ഹിമ
 വാൻ അവർഷ സമുചിത സ്ഥാനവും നൽകി. [യോഗാഗ്നിയിൽ
 ദഹിക്കുന്നവർഷ പുനർജന്മമില്ലെന്നാണ് ശാസ്ത്രങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷി
 കുന്നത്. ആ സ്ഥിതിയിൽ എങ്ങനെ സതീദേവിന്റെ ജന്മം

പിന്നീടങ്ങായി എന്നൊരു ചോദ്യമുണ്ടാകാം. യോഗാഗിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ ദേവി ശിവനെ സ്തുരിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു; ശിവപാദഭക്തിക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടാകാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ഇക്കാരണത്താലാണു പുനർജന്മമുണ്ടായത്.]

ദോ: സദാ സുമന ഫല സഹിത സബ ദ്രുമ നവ
നാനാ ജാതി
പ്രകടീം സുന്ദര സൈലപര മനി ആകര ബഹു
ഭാത്തി

നാനാ ജാതി സബ ദ്രുമ=പലജാതിയിലുള്ള സകല മരങ്ങളും, സദാ നവ സുമന ഫല സഹിത=എല്ലായ്പ്പോഴും പുതു പുഷ്പഫല സമേതങ്ങളായി (കാണപ്പെട്ടു), സുന്ദര സൈല പര=സുന്ദരപർവ്വതത്തിൽ, ബഹു ഭാത്തി മനി ആകര=പലവിധത്തിലുള്ള രത്ന ഖനികൾ, പ്രകടീം=പ്രത്യക്ഷങ്ങളായി.

പല ജാതിയിൽ അസംഖ്യം വൃക്ഷങ്ങൾ; അവയെല്ലാം പുതു പുഷ്പങ്ങളോടും ഫലങ്ങളോടും കൂടി പരിശോഭിച്ചു. ഹിമാദ്രിയിൽ അവിടവിടെയായി പലവിധത്തിലുള്ള രത്നങ്ങളുടെ ഖനികൾ പ്രത്യക്ഷങ്ങളായി.

ചൗ: സരിതാ സബ പുനീത ജല ബഹഹീം ഖഗ
മൃഗ മധുപ സുഖി സബ രഹഹീം
സഹജ ബയരു സബ ജീവൻഹ ത്യാഗാ ഗിരി-
പര സകല കരഹീം അനുരാഗാ

സബ സരിതാ=എല്ലാ നദികളിലും, പുനീത ജല ബഹഹീം=പവിത്രജലം ഒഴുകാൻ തുടങ്ങി, സബ ഖഗ മൃഗ മധുപ=എല്ലാപ്പക്ഷികളും മൃഗങ്ങളും ദ്രുമങ്ങളും, സുഖീ രഹഹീം=സുഖികളായി കഴിഞ്ഞുകൂടി, സബ ജീവൻഹ=എല്ലാജീവികളും, സഹജ ബയരു ത്യാഗാ=സഹജവൈരം വെടിഞ്ഞു, ഗിരിപര സകല=ഹിമാദ്രിയിൽ ഉള്ള സകല ജീവികളും, അനുരാഗാ കരഹീം=അന്യോന്യം പ്രേമിച്ചിരുന്നു.

പാച്ചുതിയുടെ ജനനംകൊണ്ട് ഹിമാദ്രിക്കുണ്ടായ മാറ്റങ്ങളാണിതിലും വണ്ണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. അവിടെയുള്ള സകല നദികളിലും പരിശുദ്ധജലം പ്രവാഹിച്ചു പക്ഷികളും ഭ്രമരങ്ങളും മൃഗങ്ങളും സസ്യവും ജീവിച്ചു. ആക്ഷമില്ല ആരോടും വൈരം. ഹിമാദ്രിയിലുള്ള സമസ്ത ജീവജാലങ്ങളും അന്യോന്യ പ്രേമാബലങ്ങളായിഭവിച്ചു.

സോഹ സൈല ഗിരിജാ ഗുഹ ആഘ്രം ജിമി ജന
രാമഭഗതി കേ പാഘ്രം
നിത നൃതന മംഗല ഗുഹ താസു ബ്രഹ്മാദിക
ഗാവഹിം ജസു ജാസു

ജന രാമഭഗതി കേ പാഘ്രം ജിമി=ജനങ്ങൾ രാമഭക്തി പ്രാപിച്ചാലെന്നവണ്ണം, ഗിരിജാ ഗുഹ ആഘ്രം=പാച്ചുതി ഗുഹത്തിൽ പ്രത്യക്ഷയായതുകൽ, സൈല സോഹ=ശൈലം പരിശോഭിച്ചു, താസു ഗുഹ=ഹിമാദ്രിയുടെ ഗുഹ, നിത നൃതന മംഗലം=നിത്യ നൃതന മംഗളമായി, ബ്രഹ്മാദിക=ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാർ, ജാസു ജസ ഗാവഹിം=അദ്ദേഹത്തിന്റെ യശസ്സ് ഗാനംചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഭക്തലോകം രാമഭക്തി സമ്പന്നമായാൽ ഏതുപ്രകാരമോ അതുപോലെ ഗിരിജ പ്രത്യക്ഷയായതുകൽ ഹിമാദ്രി പരിശോഭിച്ചു. ആ ഗുഹം നിത്യവും നവ്യവുമായ മംഗളങ്ങൾക്കു ആസ്ഥാനമായി. ബ്രഹ്മാവു തുടങ്ങിയ ദേവന്മാർ ഹിമാദ്രിയുടെ യശസ്സ് ഗാനംചെയ്തു.

നാരദ സമാചാര സബ പാഘ്ര കൗതുകഹിം ഗിരി
ഗുഹേ സിധാഘ്ര
സൈലരാജ ബഡ ആദര കീൻഹാ പദ പഖാരി
ബര ആസന ദീൻഹാ

സബ സമാചാര പാഘ്ര=എല്ലാ വൃത്താന്തവും അറിഞ്ഞു, നാരദ കൗതുകഹിം=നാരദൻ വിനോദാത്മം, ഗിരി ഗുഹേ സിധാഘ്ര=

ഗിരിമന്ദിരത്തിലെഴുന്നള്ളി, പദ പഖാരി=കാൽ കഴുകിച്ചു, ബര ആസന ദീൻഹാ=ശ്രേഷ്ഠമായ പീഠം നൽകി, സൈലരാജ=ശൈലരാജാവു്, ബഡ ആദര കീൻഹാ=വലിയ ആദരവു് പ്രകാശിപ്പിച്ചു

സതീദേവി മരിച്ചതും ഹിമാദ്രിയുടെ പുത്രിയായി രണ്ടാമതും ദേവി ജനമെടുത്തതും മറ്റുമായ വൃത്താന്തങ്ങളറിഞ്ഞു കരിക്കൽ നാരദമഹാഷി വീനോദാത്ഥം ഹിമഗിരിയിലെഴുന്നള്ളി. ഹിമവാൻ മഹാഷിയെ എതിരേറു അപ്സുപാദൃപീംങ്ങൾ നൽകി സമാദരിച്ചു.

നാരി സഹിത മുനി പദ സിന്ധ നാവാ ചരന
സലില സബു ഭവനു സിംചാവാ
നിജ സൗഭാഗ്യ ബഹുത ഗിരി ബരനാ സുതാ
ബോലി മേലീ മുനി ചരനാ

നാരി സഹിത=ഭാര്യസമേതനായ ഹിമവാൻ, മുനിപദ=മുനി പാദങ്ങളിൽ, സിന്ധനാവാ=ശിരസ്സു കുന്നിച്ചു്, ചരന സലില=പാദതീർത്ഥം, ഭവനു സബു=ഭവനങ്ങളിലെല്ലാം, സിംചാവ=തളിച്ചു, ഗിരി=ഹിമവാൻ, നിജ സൗഭാഗ്യ=തന്റെ സൗഭാഗ്യം, ബഹുത ബരനാ=വളരെ വണ്ണിച്ചു, സുതാ ബോലി=പുത്രിയെ വിളിച്ചു്, മുനി ചരനാ മേലീ=മുനിപാദങ്ങളിലപ്പിച്ചു.

ഹിമവാൻ പത്നിയായ മേനയുമൊരുമിച്ചു ചെന്നു നാരദ മുനിയുടെ തൃപ്തരണങ്ങളിൽ നമസ്കരിക്കയും മുനിയുടെ പാദോദകം ഗൃഹത്തിലെങ്ങും തളിക്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം അദ്ദേഹം തനിക്കു് കൈവന്ന സൗഭാഗ്യം വളരെയേറെ വണ്ണിക്കുകയും ഗിരിജയെ വിളിച്ചു നാരദപാദങ്ങളിൽ അപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—

ദോ: ത്രികാലഗ്യാ സർബഗ്യാ തുഹ ഗതി സർബത്ര
തുഹാരി

കഹള സുതാ കേ ദോഷ ഗുണ മുനിബര ഹൃദയം
ബിചാരി

തുംഹ ത്രികാലഗൃ=അവിടുന്നു ത്രികാലജ്ഞനും, സർബഗൃ=സർവ്വ
ജ്ഞനമാണ്, തുംഹാരി ഗതി=അങ്ങയുടെ ഗതി, സർബത്ര=എ
വിടെയുമുണ്ട്, മുനിബര=ഹേ മഹാഷേ, ഹൃദയം ബിചാരി=മന
സ്സിൽ വിചാരിച്ചു, സുതാ കേ ദോഷ ഗുണ=മകളുടെ ഗുണദോഷ
ങ്ങൾ, കഹള=അരുളിച്ചെയ്യുക.

ഭൂതം വർത്തമാനം ഭാവി എന്നീ മൂന്നു കാലങ്ങളേയും കുറിച്ച്
അവിടെയ്ക്കറിയാം. അവിടെയ്ക്കറിഞ്ഞുകൂടാത്ത ഒന്നുതന്നെ ഇല്ല.
സർവ്വശാസ്ത്രനിപുണനമാണു്; എവിടെയും അങ്ങു സഞ്ചരിക്കു
ന്നു. അല്ലയോ മഹാഷേ നന്നായാലോചിച്ച് അവിടുന്നു എന്റെ
പുത്രിയുടെ ഗുണദോഷങ്ങൾ അരുളിച്ചെയ്യുക.

ചതു: കഹ മുനി ബിഹംസി ഗുഡ മുദു വാനീ സുതാ
തുംഹാരി സകല ഗുണ ഖാനീ
സുന്ദര സഹജ സുസീല സയാനീ നാമ ഉമാ
അംബികാ ഭവാവീ

മുനി ബിഹംസി=മുനി ചിരിച്ചുകൊണ്ട്, ഗുഡ മുദുബാനീ=ഗുഡാ
ഭിപ്രായം മുദുവാക്കുകളാൽ, കഹ=പറഞ്ഞു, തുംഹാരി സുതാ=
അങ്ങയുടെ മകൾ, സകല ഗുണ ഖാനീ=സകല ഗുണാകരമാണ്,
സഹജ സുന്ദര സുസീല=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ സുന്ദരമായ
സൗശീല്യത്തോടുകൂടിയവളും, സയാനീ=ചതുരയുമാണ്, നാമ
ഉമാ അംബികാ ഭവാവീ=പേരിവൾക്കു ഉമ, അംബിക, ഭവാനി
എന്നൊക്കെയാണ്.

തന്റെ ഗുഡമായ അഭിപ്രായം മഹാഷി മുദുവാക്കുകളെക്കൊ
ണ്ടു പ്രകടമാക്കി. ഹേ ഗിരീന്ദ്ര, അങ്ങയുടെ പുത്രി സമസ്തഗുണങ്ങ
ളുടേയും ഉറവിടമാണ്. പ്രകൃത്യാതന്നെ സുന്ദരമായ സൗശീല്യ
ത്തോടുകൂടിയവളും പ്രഗത്ഭയുമാണിവൾ. പേരിവൾക്കു ഉമ എ
ന്നും, അംബിക എന്നും, ഭവാനി എന്നുമാണ്.

[ഈ വേദകളുടെ ശുദ്ധാത്മം ഇതാണ്:- തപസ്സിൽനിന്നു നിരോധിക്കപ്പെട്ടവർ. 'ഉമേതി മാത്രാ തപസോ നിഷിദ്ധാ'—കുമാരസംഭവം. തപസ്സുചെയ്യുന്നവർ എന്നർത്ഥം. അംബിക എന്ന നാമത്തിനു ജഗന്നാതാ എന്നും ഭവാനീ എന്നതിനു ശിവ പത്നീ എന്നും അർത്ഥം.]

സബ ലച്ഛന സമ്പന്ന കുമാരീ ഹോതുഹി സന്തത
പിയഹി പിആരീ

സദാ അചല ഏഹി കര അഹിവാതാ ഏഹി തേം
ജസു പൈഹഹിം പിതു മാതാ

കുമാരീ=അങ്ങയുടെ പുത്രി, സബ ലച്ഛന സമ്പന്ന=സർവ്വലക്ഷണ സമ്പന്നയാണ്, സന്തത പിയഹി പിആരാ=സദാ, പ്രിയന്നു പ്രിയപ്പെട്ടവളായിരിക്കും, ഏഹി കര അഹിവാതാ=ഇവളുടെ സുമംഗലിത്വം, സദാ അചല=എന്നും ഇളക്കമില്ലാത്തതായിരിക്കും, ഏഹിതേം പിതു മാതാ=ഇവൾ മൂലമായി പിതാവിനും മാതാവിനും, ജസു പൈഹഹിം=യശസ്സുണ്ടാകും.

ഹേ ഗിരീന്ദ്ര, ഗിരിജ എല്ലാ ലക്ഷണങ്ങളും തികഞ്ഞവളാണ്. അവൾ അവളുടെ പ്രാണനാഥനു സദാ പ്രിയപ്പെട്ടവളായിരിക്കും. അവളുടെ സുമംഗലിത്വത്തിനു ഒരു ഇളക്കവും ഉണ്ടാകുന്നതല്ല. അങ്ങയുടെ പുത്രി മൂലമായി അങ്ങക്കും മേനയ്ക്കും യശസ്സുണ്ടാകും.

ഹോതുഹി പൂജ്യ സകല ജഗ മാഹീം ഏഹി സേവത
കമു ദുർലഭ നാഹീം

ഏഹി കര നാമു സുമിരി സംസാരാ ത്രിയ
ചന്ധിഹഹിം പതിബ്രത അസിധാരാ

സകല ജഗ മാഹീം=സമസ്ത ജഗത്തിലും, പൂജ്യ ഹോതുഹി=പൂജ്യയായി ഭവിക്കും, ഏഹി സേവത=ഇവളെ ഭജിക്കുന്നതുകൊണ്ട്, ദുർലഭ കമു നാഹീം=ദുർലഭമായിട്ടൊന്നുമുണ്ടാകുകയില്ല, സംസാര=

പ്രപഞ്ചത്തിൽ, ഏഹി കര നാമം=ഇവളുടെ ചേർ, സുമിരി=ധ്യാ
നിച്ചിട്ട്, ത്രിയ=സ്രീകൾ, അസിധാരാ=അസിധാരയായ, പതി
ബ്രത=പതിവ്രതാധർമ്മം, ചന്ദ്രിഹരനിം=ചരിപാലിക്കും.

അങ്ങയുടെ പുത്രി ത്രിഭുവനങ്ങളിലും പുഷ്പയായിരിക്കും. ഇ
വളെ ഭജിക്കുന്നതുകൊണ്ട് എന്തും ആർക്കും സുലഭമാകും. ഇവളുടെ
പേർ സ്തരിച്ച സ്രീകൾ, വാമനനായിൽ ഇരിക്കുന്നതുപോലെ ദൃഷ്ട
രമായ പതിവ്രതാധർമ്മം സംരക്ഷിക്കും. [അസിധാരാവ്രതം എ
ന്നൊന്നു പുരാണപ്രസിദ്ധമാണ്.]

സൈല സുലച്ഛന സുതാ തുഹാരി സുനഹു ജേ അബ
അവഗുന ഓള ചാരി
അഗുന അമാന മാതു പിതു ഹീനാ ഉദാസീനാ സബ
സംസയ ഛീനാ

സൈല തുഹാരി സുതാ=ഹേ ഹിമവൻ, അങ്ങയുടെ പുത്രി, സുല
ച്ഛന=സുലക്ഷണയാണ്, ജേ അബ=യാതൊരു വരന്നു, ഓള ചാരി
അവഗുന=രണ്ടുനാലു ദുഷ്ടങ്ങളുണ്ട്, സുനഹു=കേൾക്കൂ, അഗുന=
ഗുണഹീനനാണ്, അമാന=മാനവിഹീനനാണ്, മാതുപിതു ഹീ
നാ=മാതുപിതൃഹീനനാണ്, ഉദാസീന=ഉദാസീനനാണ്, സബ
സംസയ ഛീനാ=സർവ്വസംശയരഹിതനാണ്.

അല്ലയോ ഹിമവൻ, അങ്ങയുടെ മകൾ സർവ്വലക്ഷണസമ്പ
ന്നയാണ്. എന്നാൽ ഇവൾക്കുണ്ടാകാൻപോകുന്ന വരന്നു രണ്ടു
നാലു ദുഷ്ടങ്ങളുണ്ട്. അവയും കേട്ടുകൊള്ളുക. ഗുണഹീനനും
മാനവിഹീനനും മാതുപിതൃഹീനനും ഉദാസീനനും സർവ്വസന്ദേഹ
രഹിതനാണല്ലോ.

[ശുദ്ധാർത്ഥം:- അഗുണപദത്തിനു സത്പരജസ്തമോ ഗുണങ്ങ
ളിൽനിന്നു അതീതനായിട്ടുള്ളവൻ എന്നും, മാനവിഹീനനെന്ന
തിനു അനാഹങ്കാരി എന്നും, മാതുപിതൃഹീനനെന്നതിനു സ്വയംഭു
എന്നും ഉദാസീനനെന്നതിനു സമദർശി എന്നും സർവ്വസംശയര
ഹിതനെന്നതിനു സമസ്തസന്ദേഹങ്ങളേയും അകറ്റുന്നവനെന്നും
അർത്ഥം.]

ദോ: ജോഗീ ജടില അകാമ മന നഗന അമംഗല

ബേഷ

അസ സ്വാമീ ഏഹി കഹം മിലിഹി പരീ ഹസ്ത
അസി രേഖ

ജോഗീ ജടില=യോഗിയും ജടിലനും, അകാമ മന നഗന=അകാമ
നം നഗനം, അമംഗല ബേഷ=അമംഗളവേഷനും ആയ, അസ
സ്വാമീ=താമ്ര ഭർത്താവിനെ, ഏഹി കഹം മിലിഹി=ഇവരക്കു
ലഭിക്കും, ഹസ്ത അസി രേഖ=കൈയിൽ ആവിധമുള്ള രേഖ,
പരീ=പതിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

യോഗിയും ജടിലനും അകാമനും നഗനും അമംഗളവേഷനും
ആയ ഭർത്താവാണ് ഇവരക്കുണ്ടാവുക. ഇവളുടെ കൈയിൽ ആ
വിധമുള്ള രേഖയാണുള്ളതു്.

[ശ്രദ്ധാർത്ഥം:- യോഗിപദത്തിന്നു ധ്യാനിക്കുന്നവനെന്നും
ജടിലപദത്തിന്നു ജടാശാരിയെന്നും അനാദിയെന്നും, അകാമപദ
ത്തിന്നു നിസ്സ്പഹനെന്നും, അമംഗളവേഷനെന്നതിന്നു കുടുത്തുടി,
മൃഗചർമ്മം, കപാലം എന്നിങ്ങനെയുള്ള അശുഭദാസ്തകൾ വഹിക്കു
ന്നവനെന്നും നഗശബ്ദത്തിന്നു ദിഗംബരനെന്നും അർത്ഥം.]

ചാ: സുനി മുനി ഗിരാ സത്യ ജിഹം ജാനീ റുഖ
ദമ്പതിഹി ഉമാ ഹരഷാനീ

നാരദേഹം യഹ ഭേദ ന ജാനാ ദസാ ഏക
സമുത്സബ ബിലഗാനാ

മുനിഗിരാ സുനി ജിഹം=മുനിയുടെ വാക്കുകൾ കേട്ടു മനസ്സിൽ,
സത്യ ജാനീ ദമ്പതിഹി=സത്യമെന്നു ഗ്രഹിച്ചു ദമ്പതിമാർക്കു, റുഖ;
ഉമാ ഹരഷാനീ=ദുഃഖമുണ്ടായി. ഉമ പ്രസന്നയായി, നാരദേഹം
യഹഭേദം=നാരദനപോലും ഈ (വൈപരീത്യം) വ്യത്യസ്തത, ന
ജാനാ=മനസ്സിലായില്ല, ദസാ ഏക=സ്ഥിതി ഒന്നുപോലായിരു
ന്നു, സമുത്സബ ബിലഗാനാ=അനുഭവത്തിൽ വിഭിന്നവും.

നാരദമുനി ഭാവി വരന്റെ ദോഷങ്ങൾ വ്യാഖ്യാനിച്ചതു കേട്ടു അവ, യഥാർത്ഥമെന്നുള്ള ബോധത്താൽ ഹിമവാനും മേനയ്ക്കും വലിയ വ്യസനമുണ്ടായി. എന്നാൽ ഉമയ്ക്കുകേട്ടേ പ്രസന്നതയാണുണ്ടായത്. നാരദനുപോലും മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള വ്യത്യസ്തത. നോട്ടത്തിൽ എല്ലാവരുടേയും മുഖഭാവം ഒന്നു പോലെയായിരുന്നു. എന്നാൽ ശ്രോതാക്കളുടെ മനോഭാവം വിഭിന്നവുമായിരുന്നു. ആ വിഭിന്നതയാണ് നാരദനു മനസ്സിലാക്കാതെ വന്നത്. ശ്രോതാക്കൾ പുറമേ സന്താപമോ സന്തോഷമോ പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടില്ല എന്നർത്ഥം.

സകല സഖീം ഗിരിജാ ഗിരി മൈനാ പുലക

സരീര ഭരേ ജല നൈനാ

ഹോതു ന മൃഷാ ദേവരിഷി ഭാവാ ഉമാ സോ

ബചന ഹൃദയം ധരി രാഖാ

സഖീം ഗിരിജാ=സഖിമാർക്കും, ഗിരിജയ്ക്കും, ഗിരി മൈനാ സകല=ഹിമവാനും മേനയ്ക്കുമെല്ലാം, സരീര പുലക=ശരീരങ്ങൾ പുളകിതങ്ങളായി, നൈനാ ജല ഭര=കണ്ണുകൾ ജലപൂർണ്ണങ്ങളായി, ദേവരിഷി ഭാവാ=നാരദവാക്കുകൾ, മൃഷാ ന ഹോതു=മിഥ്യയായി ഭവിക്കുകയില്ല, സോ ബചന ഉമാ=ആ വാക്കുകൾ ഗിരിജ, ഹൃദയം ധരി രാഖാ=മനസ്സിൽ ധരിച്ചുവെച്ചു.

തോഴിമാരുടേയും ഉമയുടേയും ഹിമവാന്റെയും മേനയുടേയും ദേഹങ്ങൾ പുളകാഞ്ചിതങ്ങളും കണ്ണുകൾ ബാഷ്പപൂർണ്ണങ്ങളുമായിത്തീർന്നു. ദേവരിഷിയായ നാരദന്റെ വാക്കുകൾ ഒരിക്കലും അസത്യങ്ങളാകുകയില്ല. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞവാക്കുകൾ അവർ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടു. [സന്താപത്തിലെന്നപോലെ സന്തോഷത്തിലും പുളകത്തിനും ബാഷ്പത്തിനും സ്ഥാനമുണ്ടല്ലോ. സഖിമാർക്കും ദമ്പതിമാർക്കും മുനിവാക്കുകൾ അസാധാരണമായും ഉമയ്ക്കു സാധാരണയായും ഉണ്ടാക്കി]

ഉപജേജ സിദ്ധപദ കമല സന്ദേഹ മിലന കരിന

മന ഭാ സന്ദേഹ

ജാനി ക അവസര പ്രീതി ദൂരാള സഖീ ഉമംഗ
ബൈറീ പുനി ജാള

സിവപദ കമലംശിവാന്റെ പാദകമലങ്ങളിൽ, സന്ദേഹ ഉപ
ജേജംസ്സേഹം അങ്കുരിതമായിട്ടും, മിലനേ കുറിനംലഭിക്കാൻ വി
ഷമമെന്ന, സന്ദേഹ മന ഭാസന്ദേഹം മനസ്സിലുണ്ടായി, ക അവ
സര ജാനി=അവസരം മോശമെന്നറിഞ്ഞു, പ്രീതി ദൂരാള ഈ=പ്രീ
തി മറച്ചുവെച്ചു, പുനി ജാള=അനന്തരം ചെന്നു, സഖീ ഉമംഗ
ബൈറീ=സഖിയുടെ മടിയിൽ ഇരുന്നു.

ഉമയ്ക്കു ശിവാപാദകമലങ്ങളിൽ സ്നേഹം അങ്കുരിച്ചുകഴിഞ്ഞി
ട്ടും ചിന്നെയും ഒരു ശങ്ക. അദ്ദേഹത്തെ അവരക്ഷ ലഭിക്കുമോ?
എന്നു. ഏതായാലും ഭഗവാനോടുള്ള പ്രേമം പ്രകടിപ്പിക്കാൻ
തക്ക അവസരമല്ല ഇതെന്നുകരുതി അവർ ആ പ്രേമം മറച്ചുവെച്ചു
സഖിയുടെ അങ്കുരിതത്തിൽ ചെന്നിരുന്നു.

ശ്യാമി ന ഹോള ദേവരിഷി ബാനീ സോചഹിം
ദമ്പതി സഖീം സയാനീ

ഉര ധരി ധീര കരള ഗിരിരാള കരള നാഥ കാ
കരിശ ഉപാള

ദേവരിഷി ബാനീ=ദേവരിഷിയുടെ വാക്കുകൾ, ശ്യാമി ന ഹോള=
അന്യഥാ ഭവിക്കയില്ല (എന്നിങ്ങനെ), ദമ്പതി=ഹിമവാനും മേ
നയും, സയാനീ സഖീം=ചതുരമായ തോഴിമാരും, സോചഹിം=
വിചാരിച്ചു, ഉര ധീര ധരി=ധൈര്യമവലംബിച്ചു, ഗിരിരാള
കരള=ഹിമവാൻ പറഞ്ഞു, നാഥ കരള=സ്വാമിൻ അരുളി
ച്ചെയ്യു, കാ ഉപാള കരിശ=എന്തൊരുപായമാണു പ്രവർത്തിക്കുക?

ഹിമവാനും മേനയും പ്രഗത്ഭമായ സഖിമാരും വിചാരി
ച്ചു, ദേവരിഷിയായ നാരദന്റെ പ്രവചനങ്ങൾ ഫലിക്കാതെ വരി
ല്ല എന്നു. ഹിമവാൻ ധൈര്യമവലംബിച്ചു മറുപടിയോടിങ്ങ
നെ ചോദിച്ചു: 'സ്വാമിൻ, ഈ ദുഃഖത്തിനു എന്താണൊരു പ്ര
തിവിധി? പറഞ്ഞുതരു.''

ദോ: കര മുനീസ ഹിമവന്ത സുന്ദര ജോ ബിഡി ലിഖാ
ലിലാര

ദേവ ദനുജ നര നാഗ മുനി കോള ന മേടനിഹാര

മുനീസ കര=മഹാക്ഷി പറഞ്ഞു, ഹിമവന്ത സുന്ദര=ഹേ ഹിമവൻ,
കേരക്കു, ബിഡി ജോ ലിലാര=ബ്രഹ്മദേവൻ എന്തൊന്നു ശിര
സ്സിൽ, ലിഖാ=എഴുതിയിട്ടുണ്ടോ അതു, മേടനിഹാര=മാച്ചുകളയു
ന്ന, ദേവ ദനുജ നര നാഗ=ദേവാസുരന്മാരും നരനാഗന്മാരും, മുനി
കോള ന=മുനിമാരുമാരും ഇല്ലതന്നെ.

പ്രതിവിധിയാരായുന്ന ഹിമവാണെ നോക്കി ദേവക്ഷിയായ
നാരദൻ പറഞ്ഞു: ഹേ ഹിമവൻ, കേരക്കു. ബ്രഹ്മദേവൻ ഓ
രോരുത്തരുടെ ശിരസ്സിൽ ഓരോന്നു എഴുതിവിട്ടിട്ടുണ്ട്. അതു
മാച്ചുകളയാൻ കരുതും കഴിവു ഉള്ള ആരും ദേവാസുരന്മാരുള്ളി
ലോ നരനാഗന്മാരുള്ളിലോ മുനിസംഘത്തിലോ ഉണ്ടെന്നു കരു
തിപ്പോകണ്ട.

ച: തദപി ഏക മൈം കഹളം ഉപാഹു ഹോഹു
കരെ ജം ദൈള സഹാഹു
ജസ ബന്ദ മൈം ബരനേളം തുഹ പാഹിം
മിലിഹിം ഉമഹി തസ സംസയ നാഹിം

തദപി ഏക ഉപാഹു=എന്നാലും ഒരു ഉപായം, മൈം കഹളം=
ഞാൻ പറയാം, ജം ദൈള സഹാഹു കരെ ഹോഹു=ദൈവസ
ഹായമുണ്ടെങ്കിൽ സഫലമാകും, ജസ ബന്ദ തുഹ പാഹിം=ഏ
തൊരു വരനെക്കുറിച്ചു അങ്ങയോടു, ബരനേളം തസ=ഞാൻ വി
വരിച്ചുവോ അതേ വരനെ മാത്രമേ, ഉമഹി മിലിഹി=ഉമയ്ക്കു ലഭി
ക്കുകയുള്ളൂ, സംസയ നാഹിം=സംശയമില്ല.

വിധിഹിതം അലക്ഷ്യമാണ്. എന്നിരുന്നാൽക്കൂടിയും ഞാ
നങ്ങയോടു ഒരുപായം പറയാം. ദൈവധീനമുണ്ടെങ്കിൽ കാര്യം
ഗുണമാകും. ഞാൻ വിവരിച്ചതുപോലുള്ള ഒരു വരനെയാണ് ഉമ
യ്ക്കു ലഭിക്കുക. സംശയിക്കേണ്ട.

ജേ ജേ ബരകേ ദോഷ ബഖാനേ തേ സബ സിവാ
 പഹിം മൈം അനമാനേ
 ജം ബിബാഹു സങ്കര സന ഹോതു ദോഷഉ ഗുന
 സമ കഹ സബു കോതു

ബരകേ ജേ ജേ ദോഷ ബഖാനേ=വരന്റെ എന്തെന്തു ദോഷങ്ങൾ
 ഞാൻ വിവരിച്ചുവോ, തേ സബ സിവാ പഹിം=അതെല്ലാം ശിവ
 നുണ്ടെന്നു, മൈം അനമാനേ=ഞാൻ അനമാനിക്കുന്നു, ജം ബി
 ബാഹു സങ്കര സന ഹോതു=ശിവനുമായി വിവാഹം ഉണ്ടാകു
 ന്നപക്ഷം ഇപ്പറഞ്ഞ, സബ കോതു ദോഷഉ=എല്ലാ ദോഷങ്ങളും,
 ഗുന സമ കഹ=ഗുണങ്ങൾക്കു തുല്യമായി പറയാം.

ഗിരിജക്കു വരനാവാനു് പോകുന്നവനുള്ള ദോഷങ്ങൾ ഞാൻ
 പറഞ്ഞല്ലോ. ഞാനുഹിക്കുന്നത് ആ ദോഷങ്ങളൊക്കെ ശിവനു
 ളെന്നാണ്. ശിവനാകാം ഒരുപക്ഷേ ഉഭയുടെ വരൻ. ശിവനു
 മായി വിവാഹം നടക്കുന്നപക്ഷം സമസ്തദോഷങ്ങളും ഗുണങ്ങൾക്കു
 സമാനങ്ങളെന്നു പറയാം. [ഇതിന്നുമുമ്പു വരന്റെ ദോഷങ്ങൾ
 വിസ്തരിച്ചു എന്നല്ലാതെ ആ വരൻ ആരാണെന്നൊരു സൂചനപോ
 ലും നാരദൻ നൽകുകയുണ്ടായില്ല. ഇപ്പോളാണങ്ങനെയൊരു സൂച
 ന കൊടുക്കുന്നതു്.]

ജം അഹി സേജ സയന ഹരി കരഹിം ബുധ കമു
 തിൻഹ കര ദോഷു ന ധരഹിം
 ഭാന കൃസാന സർബ രസ സ്വാഹിം തിൻഹ കഹം
 മന്ദ കഹത കോള നാഹിം

ജം ഹരി അഹി സേജ സയന കരഹിം=മഹാവിഷ്ണു ശേഷതല്പ
 ത്തിൽ ശയിക്കുന്നതുകൊണ്ടു, തിൻഹ കര ദോഷു കമു=അദ്ദേഹ
 ത്തിനതൊരു ദോഷമായി, ബുധ ന ധരഹിം=ബുധന്മാർ പരിഗ
 ണിക്കുന്നില്ല, ഭാന കൃസാന സർബ രസ=സ്പർശനം അഗ്നിയും എ
 ല്ലാ രസവും, ഖാഹിം തിൻഹ കഹം=ഭക്ഷിക്കുന്നു. അവരെ, മന്ദ

കരത കോള നാഹിം=മന്ദമാരെന്നു പറയുന്നവരായി ആരും ഇല്ല.

ശിവനുള്ള ദോഷങ്ങൾ ദോഷങ്ങളല്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കാനാണു് നാരദന്റെ പുറപ്പാടു്. മഹാവിഷ്ണു ശേഷസ്പഷ്ടമാകുന്ന ശയ്യയിൽ കിടക്കുന്നതു ഒരു ദോഷമായി പണ്ഡിതന്മാർ കരുതുന്നില്ലല്ലോ. സൂര്യന്റേയും അഗ്നിയുടേയും പ്രകൃതി നോക്കു. അവർ എല്ലാ വസ്തുക്കളുടേയും - നല്ലതും ചീത്തയുമായ സർവ്വ പദാർത്ഥങ്ങളുടേയും രസം ഭക്ഷിക്കുന്നില്ലേ? അവർ മന്ദമാരാണെന്നു ആരും പറയുന്നില്ല.

സുഭ അരു അസുഭ സലില സബ ബഹുതു സുരസരി
കോള അപുനീത കരതു
സമരഥ കളം നാഹിം ദോഷ്യ ഗോസാതു രബി പാവക
സുരസരി കീ നാതു

സുരസരി=ദേവഗംഗ, സുഭ അരു അസുഭ=നല്ലതും ചീത്തയുമായ, സബ സലില ബഹുതു=എല്ലാ വെള്ളവും ഉൾക്കൊള്ളുന്നു, കോള അപുനീത=ആരും അപവദിച്ചതായി, ന കരതു=പറയുന്നില്ല, ഗോസാതു=ഹേ ഗിരീന്ദ്ര, സമരഥ കളം=സമർത്ഥന്മാർക്കു്, രബി പാവക സുരസരി കീ നാതു=രവിപാവക സുരസരിത്തുക്കളേപ്പോലെ, ദോഷനാഹിം=ദോഷങ്ങളില്ല.

എല്ലാത്തരം വെള്ളവും, മലിനവും നിർദ്ധവുമായ ഏതു ജലവും ഗംഗയിൽ ഒഴുകുന്നുണ്ടല്ലോ. എന്നിട്ടും ഗംഗ അപവദിച്ചതാണെന്നു ഒരാളും പറയുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു് ഹേ ഹിമവന്, സൂര്യനും അഗ്നിക്കും ഗംഗയ്ക്കും എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം സമർത്ഥന്മാർക്കും ദോഷങ്ങളില്ല.

ദോ: ജം അസ ഹിസിഷാ കരഹിം നര ജഡ
ബിബേക അഭിമാന
പരഹിം കലപ ഭരി നരക മളം ജീവ കി ഈസ
സമാന

ജഡനര=മൂർഖൻമാർ, ബിബേക അഭിമാന=ജ്ഞാനഗർവ്വകൊണ്ടു, ജം അസ ഹിസിഷാ കരഹിം=ദിവ്യനാഷ്ട സമന്മാരാണു തങ്ങളെന്നു പരിഗണിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, നരക മറ്റും=നരകത്തിൽ (അവർ), കലപ ഭരി=കല്പകാലം മുഴുവൻ, പരഹിം=കിടക്കും, കി ജീവ ഈസ സമാന=ജീവിൻ ഈശ്വരനാ തുല്യമാണോ?

ദിവ്യനാഷ്ടം തങ്ങളും തമ്മിൽ ഒരു അന്തരവും ഇല്ലെന്നു ജ്ഞാനഗർവ്വകൊണ്ടു തുള്ളുന്ന മൂർഖന്മാർ കണക്കാക്കുന്നപക്ഷം അവർ കല്പകാലം മുഴുവൻ നരകത്തിലാണു കിടക്കേണ്ടിവരിക. എല്ലാ ജീവികളുടേയും ജീവിതം സകല ചരാചരാന്തര്യാമിയമായ ഭഗവാനും ഒരു സാധാരണ ജീവിയും എങ്ങനെ തുല്യമാവാൻ? ഭാഗവതത്തിൽ പറയുന്നു,

‘ധർമ്മവൃതിക്രമേഽപ്യു ഈശ്വരാനാം ച സാഹസം
തേജീയസാം ന ദോഷായ വഹേന: സർവ്വഭുജോ യഥാ
നൈതത്സമാചരേജ്ഞാതു മനസാചിഹ്വനീശ്വര:
വിനാശത്യാചരന്തന്മൃഗാൽ യഥാഭ്രമദ്രോണ്ണീജം വിഷം
ഈശ്വരാനാം വച:സത്യം തയൈവാചരിതം കപചിൽ
തേഷാംയൽ സ്വവചോയുക്തം ബുദ്ധിമാംസ്തത്സമാചരേൽ.

ച: സുരസരി ജല കൃത ബാരുനി ജാനാ കബഹുരം ന
സന്ത കരഹിം തേഹി പാനാ
സുരസരി മിലേം സോ പാവന ജൈസേം ഈസ
അനീസഹി അന്തരു തൈസേം

ബാരുനി=മദ്യം, സുരസരി ജല കൃത=ഗംഗാജലംകൊണ്ടുണ്ടാക്കു
പ്പെട്ടതാണു എന്നു, ജാനാ സന്ത കബഹുരം=അറിഞ്ഞിട്ടും സജ്ജ
നങ്ങൾ ഒരിക്കലും, തേഹി ന പാനാകരഹിം=അതു പാനം ചെയ്യുന്നില്ല, സോ സുരസരി മിലേം=ഗംഗയോടു ചേരുമ്പോൾ അതു,
ജൈസേം പാവന=എങ്ങനെ പവിത്രമായി തീരുന്നുവോ, തൈ
സേം അനീസഹി=അപ്രകാരം തന്നെയാണു ജീവനും, ഈസ
അന്തരു=ഈശ്വരനാ തമ്മിലുള്ള അന്തരം.

ഗംഗാജലം കൊണ്ടാണു വാരുണി എന്ന മദ്യം ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ളതെന്നു ഗ്രഹിച്ചിട്ടും സജ്ജനങ്ങൾ ഒരിക്കലും ആ മദ്യം പാനം ചെയ്യുന്നില്ല. പ്രസ്തുത മദ്യംതന്നെ ഗംഗയുമായി ചേരുമ്പോൾ പവിത്രമായി തീരുകയും ചെയ്യും. വാരുണിയ്ക്കും ഗംഗയ്ക്കും തമ്മിലുള്ള അന്തരം എത്രത്തോളമോ അത്രത്തോളം അന്തരം ജീവനും ഈശ്വരനും തമ്മിലുണ്ട്. ഗംഗാജലകൃതമാണ് വാരുണി; ഈ ശ്വപരസ്യമാണു ജീവി. വാരുണി പവിത്രമാകുന്നതു ഗംഗയുമായി സംരോജിക്കുമ്പോൾ മാത്രമാകുന്നു. ജീവനും പവിത്രതയുണ്ടാകുന്നതു ഈശ്വരസായുജ്യം സിദ്ധിക്കുമ്പോളത്രെ. ഈശ്വരസായു മെന്നുള്ളതുകൊണ്ടുമാത്രം ജീവനു ശ്രേഷ്ഠതയില്ല. പവിത്രതയുമില്ല. പവിത്രമായ മദ്യം ഗംഗയിൽ കലരുന്നതുകൊണ്ടു ഗംഗയ്ക്കൊരിക്കലും അപവിത്രതയുണ്ടാകുന്നില്ല. ഈശ്വരനിൽ മാലിന്യം കലരുന്നതുകൊണ്ടു ആ മാലിന്യത്തിനു പവിത്രത സിദ്ധിക്കുമെന്നല്ലാതെ ഈശ്വരൻ മലിനനാകുന്നില്ല. മഹാത്മാക്കളിൽ കാണുന്ന ദോഷങ്ങളുടേയും സ്ഥിതി ഇപ്രകാരമാണ്.

സംഭൂത സഹജ സമരഥ ഭഗവാനാ ഏഹി ബിബാഹരം
 സബ ബിധി കല്യാണാ
 ദുരാധ്യായൈ പൈ അഹരഹിം മഹേന്ദ്ര ആസു തോഷ
 പുനി കിഷ്കി കലേന്ദ്ര

ഭഗവാനാ സംഭൂത സഹജ=ഭഗവാനായ ശിവൻ പ്രകൃത്യാതന്നെ, സമരഥം=സമർത്ഥനാണ്, ഏഹിം ബിബാഹരം=ഈ വിവാഹത്തിൽ, സബ ബിധി കല്യാണാ=എല്ലാവിധ മംഗളവുമുണ്ടാകും, മഹേന്ദ്ര=ശിവൻ, (ഈ) ദുരാധ്യായൈ പൈ അഹരഹിം=വളരെ വിഷമതകൊണ്ടു പ്രാപ്യനാകൂ എന്നുവരികിലും, കലേന്ദ്ര കിഷ്കി=ക്ഷേപിക്കുന്നതുകൊണ്ടു, പുനി അസുതോഷം=വേഗം പ്രസന്നനായിത്തീരും.

ഭഗവാനായ ശിവൻ പ്രകൃത്യാ തന്നെ സമർത്ഥനാണ്. ഉമയും മഹേശ്വരനും തമ്മിലുള്ള വിവാഹംകൊണ്ടു മംഗളമേ ഉണ്ടാകൂ.

ശിവനെ പ്രാപിക്കുക എന്നതു അത്ര എളുപ്പമായൊരു കാര്യമല്ല. വളരെ ക്ലേശിച്ചാലേ അദ്ദേഹത്തെ കിട്ടുകയുള്ളൂ. അങ്ങനെ കഠിന ക്ലേശം അനുഭവിക്കുന്നതുകൊണ്ടു അദ്ദേഹം വേഗം പ്രസന്നനായി ഭവിക്കും. ഇവിടെ ക്ലേശം സഹിക്കുക എന്നതിനു കഠിനതപസ്സു കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ക്ലേശമെന്നേ അർത്ഥമുള്ളൂ.

ജം തപ ക്തൈ ക്കുമാരി തുഹാരി ഭാവിത മേടി
 സകാരിം ത്രിപുരാരി
 ജദ്യപി ബര അനേക ജഗ മാഹീം ഏഹി കഹം
 സിവ തജി ദൂസര നാഹീം

ജം തപ തുഹാരി കുമാരി ക്തൈ=തപസ്സു അങ്ങയുടെ കുമാരി ചെയ്യുന്നപക്ഷം, ത്രിപുരാരി ഭാവിത=ശിവൻ ഭവിയ്ക്കുന്നതെങ്കിൽ, മേടി സകാരിം=മാറുവാൻ ശക്തനാകും, ജഗമാഹീം=ലോകത്തിൽ, ജദ്യപി അനേക ബര=അസംഖ്യം വരന്മാരുണ്ടെങ്കിലും, സിവ തജി ദൂസര=ശിവനല്ലാതെ മറ്റൊരാൾ, ഏഹി കഹ നാഹീം=ഇവർക്കുണ്ടാവുമെന്നു പറയാവുന്നതല്ല.

പാശ്ചത്യുടെ ശിരോലിഖിതത്തിൽ ശിവനുമായുള്ള വിവാഹം പെട്ടിട്ടില്ലെന്നുതന്നെ വിചാരിക്കുക. എന്നാലും അവർ ശിവനെ ഉദ്ദേശിച്ചു കഠിന തപസ്സു ചെയ്യുന്നപക്ഷം ആ ശിരോലിഖിതം തന്നെ ശിവൻ മാറും. തലയിലെഴുത്തു മാറാനുള്ള കരുത്തും കഴിവും ഭഗവാനുണ്ട്. ലോകത്തിൽ അനേകം വരന്മാരുണ്ടെങ്കിലും ശിവനല്ലാതെ മറ്റൊരു ഇവർക്കു പററിയ ഭർത്താവായിട്ടില്ല. ഇവർക്കു സർവ്വമാ അനുരൂപൻ ശിവൻ മാത്രമേ ഉള്ളൂ എന്നു സാരം.

ബര ദായക പ്രനതാരതി ഭഞ്ജന കൃപാസിന്ധു
 സേവക മന രഞ്ജന

ഇച്ഛിത ഫല ബിനു സിവ അവരായേം ലഹിത
 ന കോടി ജോഗ ജപ സായേം

സിവ ബാദായകം=ശിവൻ വരദായകനും, പ്രണതാരതി ഭഞ്ജനം=പ്രണതാർത്തിഭഞ്ജകനും, കൃപാസിന്ധു=കൃപാസമുദ്രവും, സേവാകമന രഞ്ജകം=സേവാകമനോരഞ്ജകനമാണ്, കോടി ജോഗ ജപസാധേം=കോടി യോഗങ്ങളാലും ജപസാധനകളാലും (ശ്രമിച്ചാലും), അവരായേം ബിനു=ശിവാഭാരാധന കൂടാതെ, ഇച്ഛിത ഫലം=അഭീഷ്ടഫലം, ന ലഹിഅ=സിദ്ധിക്കുകയില്ല.

ശിവൻ വരദനാണ്; ഭക്തന്മാരുടെ ദുഃഖം ശമിപ്പിക്കുന്നവനും കരുണാസാഗരവും സേവാകമനോരഞ്ജകനമാണ്. നിരവധി യോഗജപസാധനകളനുഷ്ഠിച്ചാലും ശിവാഭാരാധനയില്ലെങ്കിൽ ആർക്കും അവരുടെ അഭീഷ്ടങ്ങൾക്കു ഫലം ലഭിക്കുകയില്ല. [ശിവാഭാരാധനമുണ്ടെങ്കിൽ ഇഷ്ടഫലപ്രാപ്തിക്കു മറ്റൊന്നും ആവശ്യമില്ല എന്നുകൂടി സൂചന നല്കുന്നു.]

ദോ: അസ കഹി നാരദ സുമിരി ഹരി ഗിരിജഹിം
ദീൻഹ അസീസ
ഹോഇഹി യഹ കല്യാന അബ സംസയ തജഇ
ഗിരീസ

അസ കഹി നാരദ=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു നാരദൻ, ഹരി സുമിരി=ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചു, ഗിരിജഹിം=ഗിരിജയ്ക്കു, അസീസ ദീൻഹ=ആശീസ്സ നല്കി. യഹ കല്യാന ഹോഇഹി=ഇവർക്കു മംഗളമുണ്ടാകും. ഗിരീസ അബ=ഹേ ഹിമവാൻ, ഇനി, സംസയ തജഇ=സന്ദേഹം വേണ്ട.

ഹിമവാൻ അഭ്യർത്ഥിച്ചതുപോലെ ഗിരിജയുടെ ഗുണദോഷങ്ങളരുളിച്ചെയ്തു ഭഗവാനെ സ്തരിച്ചു ഗിരിജയെ ആശീർവ്വദിച്ച ഹിമാദ്രിയോടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—“ഹേ, ഹിമവാൻ, ഗിരിജയ്ക്കു സർവ്വമംഗളവുമുണ്ടാകും. അങ്ങു സംശയിക്കുകയേ വേണ്ട.”

ച: കഹി അസ ബ്രഹ്മഭവന മുനി ഗയഇ ആഗില
ചരിത സുനഇ ജസ ഭയഇ

പതിഹി ഏകാന്ത പാലു കര മൈനാ നാഥ ന
മൈം സമുത്സേ മുനി ബൈനാ.

അസ കഹി=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. മുനി ബ്രഹ്മഭവന=ബ്രഹ്മലോക
ത്തേയ്ക്കു, ഗതയു=പോയി. ആഗില ഭേയു=ഇവിടന്നുങ്ങോട്ട്
ഉണ്ടായ, ചരിത ജസ സുനഹു=കഥ എപ്രകാരമെന്നു കേൾക്ക.
മൈനാ പതിഹി=മേന, തോറിനെ, ഏകാന്ത പാലു കര=ഏ
കാന്തത്തിൽ സമീപിച്ചു പറഞ്ഞു:— നാഥ=സ്വാമിൻ, മുനി
ബൈനാ=മുനിയുടെ വാക്കുകൾ, മൈം ന സമുത്സേ=ഞാൻ പരി
ഗണിക്കുന്നില്ല.

നാരദനിങ്ങനെ പറഞ്ഞു ബ്രഹ്മലോകത്തേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു.
പിന്നീടുണ്ടായ കഥ എതുപ്രകാരമെന്നു കേൾക്ക. മററും സമീ
പത്തില്ലാത്ത അവാസരം നോക്കി മേന ഹിമവാനെ ചെന്നു കണ്ടു
ഇങ്ങനെ അറിയിച്ചു. 'സ്വാമിൻ, നാരദദേവഷി അരുളിച്ചെയ്ത
വാക്കുകൾ ഞാനത്ര കാര്യമായെടുക്കുന്നില്ല.'

ജം ഘരു ബരു ക്കലു ഹോതു അനുപാ കരിയ ബി-
ബാഹു സുതാ അനുരൂപാ
ന ത കന്യാ ബരു രഹള കരുതരീ കന്ത ഉമാ മമ
പാനപിയാരീ.

ഘരു ബരു ക്കലു=ഗുഹവും വരണം ക്കലവും, ജം അനുപാ ഹോതു=
നിരുപമങ്ങളാണെങ്കിൽ, സുതാ അനുരൂപാ=മകൾക്കു അനുരൂപ
ങ്ങളാണെങ്കിൽ, ബിബാഹു കരിയ=വിവാഹം നടത്തുക. ന ത
കന്യാ=അല്ലാത്തപക്ഷം കന്യക, കരുതരീ ബരു രഹള=കുമാരിയാ
യിത്തന്നെ കഴിയട്ടെ. കന്ത=അല്ലയോ കാന്ത, ഉമാ മമ പാന-
പിയാരീ=ഉമ എനിക്കു പ്രാണപ്രിയയാണു്.

നാഥ, വരന്റെ കുടുംബവും വംശവും നിരുപമങ്ങളാണെ
ങ്കിൽ, വരൻ ഗിരിജയ്ക്കു അനുരൂപനാണെങ്കിൽ അവളുടെ വിവാ
ഹം നടത്തുക. അതിനു് അവിടന്നു ഭാവാമിശ്ലേകിൽ അവൾ കുമാ

രിയായിത്തന്നെയിരുന്നുകൊള്ളട്ടെ. എങ്ങനെയോ ഉള്ള ഒരാൾക്കു വളരെ നൽകുന്നതെന്നിരിക്കെ സമ്മതമല്ല. അവിടെനിന്നു പ്രാണപ്രിയനാണ്. 'കാമമാമരണാത്തിഷ്ടേദം ഗുഹേ കന്യത്തുമത്യപി നമൈവൈവനാം പ്രയച്ഛേത ഗുണഹീനായ കാഹ്നിപിൽ'—മനസ്സ്മൃതി.

ജം ന മിലിഹി ബത ഗിരിജഹി ജോഗു ഗിരി ജഡ
സഹജ കഹിഹി സബുലോഗു
സോള ബിചാരി പതി കരേള ബിബാഹു ജേഹിം
ന ബഹോരി ഹോള ഉര ദാഹു.

ഗിരിജഹി=ഗിരിജയ്ക്കു, ജോഗു ബത=യോഗ്യനായ വരനെ, ജം ന മിലിഹി=കിട്ടാത്തപക്ഷം, ലോഗു സബ കഹിഹി=ലോകരെല്ലാം പറയും, ഗിരി സഹജ ജഡ=ഹിമവാൻ സ്വഭാവവുമായിത്തന്നെ തണുപ്പെന്നും. പതി സോള ബിചാരി=ഹേ നാഥ, അതു വിചാരിച്ചു, ബഹോരി ഉരദാഹു=പിന്നീടു മനസ്സാപം, ജേഹിം ന ഹോള=ഉണ്ടാകാനിടയില്ലാത്തവിധം, ബിബാഹു കരേള=വിവാഹം നടത്തുക.

ഗിരിജയ്ക്കു യോഗ്യനായ ഒരു വരനെ ലഭിക്കാത്തപക്ഷം ജനങ്ങളെല്ലാം പറയും ഹിമവാൻ പ്രകൃത്യാതന്നെ തണുപ്പനാണെന്നും. നല്ലൊരു വരനെ മകളെ കൊടുക്കാൻ ബുദ്ധിമാന്മാർക്കല്ലേ കഴിയൂ? പിന്നീടു പരിതപിക്കാൻ ഒരു വിധത്തിലും ഇടയില്ലാത്തവിധം അങ്ങു ഗിരിജയുടെ രോളി നടത്തുക.

അസ കഹി പരീ ചരന ധരി സീസാ ബോലേ
സഹിത സനേഹ ഗിരീസാ
ബത പാവക പ്രഗടൈ സസി മാഹിം നാരദ ബചന
അന്യഥാ നാഹിം.

അസ കഹി=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു, ചരന സീസാ ധരി പരീ=കാല്പൽ വീണു നമസ്സരിച്ചു. ഗിരീസ സഹിത സനേഹ ബോലേ=

ഹിമവാൻ സന്യോഹം പറഞ്ഞു:— സസിമാഹിം=ചന്ദ്രനിൽ,
ബന്ധ പാവക പ്രഗടെ=അഗ്നിവഷം പ്രകടമായാലും, നാരദ
ബന്ധൻ അന്യഥാ നാഹിം=നാരദന്റെ വാക്കു മറിച്ചു വരുന്നതല്ല.

മേന ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു ഭർത്താവാദങ്ങളിൽ വീണ്ടു നമസ്സ
രിച്ചു. ഹിമവാൻ സന്യോഹപൂർവ്വം പതിയോടു പറഞ്ഞു:—‘മേനേ,
ചന്ദ്രൻ അഗ്നി വഷിച്ചേക്കാം. എന്നാലും ദേവഷിയായ നാരദ
ന്റെ വാക്കു മറിച്ചു വരുന്നതല്ല. [ചന്ദ്രൻ അതൃതാണല്ലോ വഷിക്കു
ക; അതിനു പകരമായി ഒരുപക്ഷേ അഗ്നിയാണു വഷിക്കുക
എന്നു വരട്ടെ. അങ്ങനെയൊന്നു ഒരുപക്ഷേ ഉണ്ടായാൽക്കൂടിയും
നാരദൻ എന്തു പറഞ്ഞുവോ അതിനൊരു മാറ്റം സംഭവിക്കുന്ന
തല്ല എന്നു സാരം.]

ദോ: പ്രിയാ സോമ്യ പരിഹരഹു സബു സുമിരഹു
ശ്രീഭഗവാൻ
പാരബതിഹി നിരമയള ജേഹിം സോഹു കരിഹി
കല്യാന.

പ്രിയാ=അല്ലയോ പ്രിയേ, സബു സോമ്യ പരിഹരഹു=എല്ലാദുഃഖ
വും പരിഹരിക്കൂ. ശ്രീഭഗവാൻ=ഭഗവാനെ, സുമിരഹു=ധ്യാനിക്കൂ.
ജേഹിം പാരബതിഹി നിരമയള=ആർ പാർവ്വതിയെ സൃഷ്ടിച്ചു
വോ, സോഹു കല്യാന കരിഹി=അദ്ദേഹം മംഗളമരുളും.

മേനേ, സർവ്വശോകവും പരിത്യജിക്കൂ. ഈശ്വരധ്യാനം
ചെയ്യൂ. പാർവ്വതിയെ സൃഷ്ടിച്ചവൻതന്നെ അവരക്കു ശുഭവും ഉണ്ടാ
ക്കും. (ഈശ്വരധീനമാണതു എന്നർത്ഥം.)

ചന്ദ്ര: അബ ജം തുഹരി സുതാ പര നേഹു ത അസ
ജാഹു സിഖാബനു ദേഹു
കരെ സോ തപ ജേഹിം മിലഹിം മഹേന്ദ്ര
ആന ഉപാഹം ന മിടിഹി കലേന്ദ്ര.

സുതാ പര നേഹു=പുത്രിയിൽ സ്നേഹം, അബ തുഹറഹി ജം
ത=നിനക്കിപ്പോളിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, ജാഇ അസ സിഖാബനദേഹു=നീ
ചെന്നു ഇങ്ങനെ ഒരുപദേശം കൊടുക്കുക, ജേഹിം മഹേസ്യ മില
ഹിം=ഏതൊന്നിനാൽ മഹേശനെ ലഭിക്കുമോ, സോ തപ കരെ=
ആ തപസ്സ് ചെയ്യട്ടെ, ആന ഉപായം=മറെറാരുപായത്താലും,
കലേസു ന മിടിഹി=ക്ലേശം മാറുകയില്ല.

മേനേ, നിനക്കു പുത്രിയായ ഗിരിജയോടു വാത്സല്യമുണ്ടെ
ങ്കിൽ നീ ചെന്നു അവൾക്കു ഏതൊരു തപസ്സുകൊണ്ടു ശിവനെ
ലഭിക്കാൻ കഴിയുമോ അപ്രകാരമുള്ള തപസ്സനുഷ്ഠിക്കാൻ ഉപദേശം
നൽകുക. മറ്റു യാതൊന്നുകൊണ്ടും ക്ലേശം നീങ്ങുന്നതല്ല.

നാരദ ബചന സഗർഭ സഹേതു സുന്ദര സബ ഗുന
നിധി ബൃഷകേതു
അസ ബിചാരി തുഹ തജഹു അസംകാ സബഹി
ഭാത്തി സങ്കര അകലംകാ

നാരദ ബചന സഗർഭ=നാരദന്റെ വാക്കുകൾ നിഗൂഢങ്ങളും (അ
ർത്ഥഗർഭങ്ങളും), സഹേതു=നമുക്കു ഹിതത്തിനുള്ളവയുമാണ്, ബൃഷ
കേതു സുന്ദര=ശിവൻ സുന്ദരനും, സബ ഗുനനിധി=സർവ്വഗുണ
നിധിയുമാണ്, അസ ബിചാരി=ഇതു വിചാരിച്ചു, തുഹ അ
സകാ തജഹു=നീ ആശങ്ക ത്യജിക്കുക, സബഹി ഭാത്തി=എല്ലാ
വിധത്തിലും, സങ്കര അകലംകാ=ശിവൻ നിഷ്കളങ്കനാണ്.

നാരദന്റെ വാക്കുകൾ സാദിപ്രായങ്ങളും നന്നു നമുക്കു നൽ
കാൻ പര്യാപ്തങ്ങളുമാണ്. ശിവൻ സുന്ദരനാണ്; സർവ്വഗുണങ്ങ
ളുടേയും നിലയുമാണ്. ഈ വസ്തുത കണക്കിലെടുത്തു ശങ്കയെ
ല്ലാം പരിത്യജിക്കുക; എല്ലാംകൊണ്ടും നിഷ്കളങ്കനാണ് ശിവൻ.

സുനി പതി ബചന ഹരഷി മന മാഹീം ഗഹു
തുരത ഉറി ഗിരിജാ പാഹീം
ഉമാരി ബിലോകി നയന ഭരേ ബാരി സഹിത
സനേഹ ഗോദ ബൈരാരി

പതിബാചന സുനി=ഭർത്തുവചനം കേട്ടു, മനമാഹിം ഹരഷി=
 പ്രസന്നമനസ്സായി, ഉറ തുരത=എഴുന്നേറ വേഗം, ഗിരിജാ
 പാഹിം ഗതു=ഗിരിജയെ സമീപിച്ചു, ഉമഹി ബിലോകി=ഉമ
 യെ കണ്ടപ്പോൾത്തന്നെ, നയന ബാരി ഭരേ=കണ്ണുകളിൽ നീർ
 നിറഞ്ഞു, സനേഹ സഹിത=സ്നേഹപൂർവ്വം, ഗോദ ബൈരാരി=
 മടിയലിരുത്തി.

ഭർത്താവായ ഹിമവാന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ മേന സ
 തൃഷ്ടയായി എഴുന്നേറ വേഗത്തിൽ ഗിരിജയെ സമീപിച്ചു.
 മകളെ കണ്ടപ്പോൾ മാതാവിന്റെ കണ്ണുകൾ ജലപൂർണ്ണങ്ങളായി.
 പുത്രിയെ മാതാവു സ്നേഹപൂർവ്വം എടുത്തു അങ്കുരലത്തിൽ ഇരുത്തി.

ബാരഹിം ബാര ഭീതി ഉര ലാതു ഗദഗദ കണ്ഠ ന
 കമു കഹി ജാതു
 ജഗത മാതു സർബഗ്യ ഭവാനീ മാതു സുഖദ
 ബോലിം മുദ ബാനീ

ബാരഹിം ബാര=തുകരെത്തുകരെ, ഉര ലാതു ഭേതി=മാറോടണച്ചാ
 ഏഷിച്ചു, ഗദഗദ കണ്ഠ കമു=തൊണ്ടയിടച്ചയാൽ ഒന്നും, കഹി
 ന ജാതു=പറയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല, ജഗത മാതു സർബഗ്യ=ലോക
 മാതാവും സർവ്വജ്ഞയുമായ, ഭവാനീ മാതു സുഖദ=പാർവ്വതി അമ്മ
 സുഖപ്രദങ്ങളായ, മുദബാനീ ബോലി=മുദവാക്കുകളാൽ പറഞ്ഞു.

മേന, പുത്രിയായ ഗിരിജയെ തുകരെത്തുകരെ മാറോടണച്ചാ
 ഏഷിച്ചു. എന്നാൽ തൊണ്ടയിടച്ചുകൊണ്ടു പുത്രിയോടു് ഒര
 ക്ഷരം പറയാൻ മാതാവിനു കഴിഞ്ഞില്ല. ലോകമാതാവും സർവ്വ
 ജ്ഞയുമായ ഭവാനി മാതാവിനു സുഖപ്രദങ്ങളായ മധുരവാക്കുക
 ളാൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—

ദോ: സുനാഹി മാതു മൈം ദീഖ അസ സപന
 സുനാവളം തോഹി
 സുന്ദര ഗൗര സുബിപ്രബര അസ ഉപദേശേഉ
 മോഹി

മാതു സുനഹി=അമ്മേ കേരക്കു; മൈം ദീഖ അസ സപന=ഞാൻ കണ്ട ആ സ്വപ്നം, തോഹിം സുനാവനം=നിങ്ങളെ കേൾപ്പിക്കാം, സുനര ഗൗര=സുനരനം ശുഭവസ്തുത്തോടുകൂടിയവനം ആയ, സു ബിപ്രബര=ഒരു വിശിഷ്ടബ്രാഹ്മണൻ, മോഹിം അസ ഉപദേ സേമ=എനിക്ക് ഇപ്രകാരം ഉപദേശം നൽകുകയുണ്ടായി.

അമ്മേ ഞാനൊരു സ്വപ്നം കാണുകയുണ്ടായി. എന്തൊരു സ്വപ്നമായിരുന്നു അതെന്നു ഞാൻ അമ്മയെ കേൾപ്പിക്കാം. ശേപ തവസ്തുത്തിലുള്ള ഒരു സുനരബ്രാഹ്മണൻ എന്നെ സമീപിച്ച് എ ന്നോടിപ്രകാരം ഉപദേശിച്ചു

ചു: കരഹി ജാതു തപു സൈലകുമാരീ നാരദ കഹാ
 - സോ സത്യ ബിചാരി
 മാതു പിതഹു പുനി യഹ മത ഭാവാ തപു സുഖ-
 പ്രദ ഭുഖ ദോഷ നസാവാ

സൈലകുമാരീ=ഹേ ചാർവ്വതി, നാരദ കഹാ സോ സത്യ ബി ചാരി=നാരദൻ പറഞ്ഞതു സത്യമെന്നുകരുതി, ജാതു തപു കരഹി=ചെന്നു തപസ്സുചെയ്യുക, പുനി യഹമത മാതുപിതഹി=ഈ അഭി പ്രായം മാതാപിതാക്കൾക്കും, ഭാവാ തപു സുഖപ്രദ=നന്നായി തോന്നും. തപസ്സു സുഖപ്രദവും, ഭുഖ ദോഷ നസാവാ=ഭുഖദോഷ ണ്ടര നശിപ്പിക്കുന്നതുമാകുന്നു.

ഹേ ഗിരിജേ, നാരദമുനി പറഞ്ഞതു സത്യമായി പരിഗ ണിച്ചു നീ ചെന്നു തപസ്സനുഷ്ഠിക്കുക. ഈ അഭിപ്രായം നിന്റെ മാതാവിനും പിതാവിനും നന്നായി തോന്നും. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ തപസ്സിനുള്ള ഗുണം അതു സുഖത്തെ നല്കയും ഭുഖത്തേയും ദോഷങ്ങളേയും പരിഹരിക്കയും ചെയ്യുന്നു എന്നതത്രെ.

തപബല രചതു പ്രപഞ്ച ബിധാതാ തപബല
 ബിഷ്നു സകല ജഗ ത്രാതാ
 തപബല സംഭൂ കരഹി സംഘാരാ തപബല സേഷു
 ധരതു മഹി ഭാരാ

തപസ്വലം=തപശ്ശക്തികൊണ്ടാണ്, ബിധാതാ പ്രപഞ്ച രചന= ബ്രഹ്മാവു പ്രപഞ്ചം സൃഷ്ടിക്കുന്നത്, തപസ്വല ബിഷ്നും=തപോ ബലത്താലാണ് വിഷ്ണു, സകല ജഗ ത്രാതാ=സർവ്വജഗത്ത്വാതാവായിരിക്കുന്നത്, തപസ്വല സംഭൂതപഃശക്തികൊണ്ടാണ് ശിവൻ, സംഹാരാ കരഹിം=സംഹാരം ചെയ്യുന്നത്, തപസ്വല സേഷു=തപോബലംകൊണ്ടാണ് ആദിശേഷൻ, മഹി ഭാരാ ധരനു=ഭൂഭാരം വഹിക്കുന്നത്.

തപസ്സിന്റെ ശക്തി അപാരമാണ്. ആ ശക്തികൊണ്ടാണ് ബ്രഹ്മാവു പ്രപഞ്ചം സൃഷ്ടിക്കുന്നതും മഹാവിഷ്ണു പാലനം ചെയ്യുന്നതും ശിവൻ സംഹാരകർമ്മം നിർവ്വഹിക്കുന്നതും. തപശ്ശക്തികൊണ്ടാണ് ആദിശേഷൻതന്നെ ഭൂമിയുടെ ഭാരം താങ്ങാൻ കഴിയുന്നത്.

തപ ആധാര സബ സൃഷ്ടി ഭവാനീ കരഹി ജാതു
തപ അസ ജിയം ജാനീ
സുനത ബചന ബിസിമിത മഹതാരീ സപന
സുനായള ഗിരിഹി ഹങ്കാരീ

ഭവാനീ=അല്ലയോ ഭവാനീ, സബ സൃഷ്ടി=എല്ലാ സൃഷ്ടിക്കും, ആധാര തപ=ആധാരം തപസ്സാണ്, അസ ജിയം ജാനീ=ഈ സംഗതി മനസ്സിൽ അറിഞ്ഞു, ജാതു തപ കരഹി=ചെന്നു തപസ്സു ചെയ്യുക, ബചന സുനത=ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ, മഹ താരീ ബിസിമിത=അത്ത് വിസ്തൃതയായി, ഗിരിഹി ഹങ്കാരീ=ഹിമവാൻ വിളിച്ചു, സപന സുനായള=സപക്ഷം കേൾപ്പിച്ചു.

എല്ലാ സൃഷ്ടിക്കും തപസ്സാണ് ഭവാനി, അടിസ്ഥാനം. ഈ യാഥാർത്ഥ്യം ഉണർന്നു വീ ചെന്നു തപസ്സനുഷ്ഠിക്കും. ഗിരിജ പരന്തെ സപ്തവൃത്താന്തം കേട്ടു മാതാവായ മേനയ്ക്കു വിസ്മയമുണ്ടായി. അവർ ഹിമവാൻവെത്തി ഗിരിജ കണ്ട സപ്തം അദ്ദേഹത്തെ ധരിപ്പിച്ചു.

മാതു പിതഹി ബഹുബിധി സമുത്സാഹു ചലിം
ഉമാ തപ ഹിത ഹരഷാഹു

പ്രിയ പരിവാര പിതാ അരു മാതാ ഭൃഷ്ട ബികല
മുഖ ആവ ന ബാതാ

മാതാപിതാരി=അമ്മനേയും അച്ഛനേയും, ബാഹുബിധി സമുദ്ധാ
ഇ=പലവിധത്തിലും പ്രബുദ്ധരാക്കി, ഉമാ ഹരഷാഇ=ഉമ പ്രസ
ന്നയായി, തപഹിത മലിം-തപസ്സിനു പുറപ്പെട്ടു, പ്രിയ പരി
വാര=പ്രിയപ്പെട്ട പരിവാരങ്ങളും, പിതാ അരു മാതാ=പിതാവും
മാതാവും, വികല ഭൃഷ്ട=വ്യാകുലരായിത്തീർന്നു, മുഖ ന ബാതാ
ആവത=മുഖത്തിൽനിന്നു ഒരു വാക്കും പുറപ്പെട്ടില്ല.

മാതാപിതാക്കന്മാരെ ഉമ നാനാപ്രകാരേണ സമാശ്വസി
പ്പിച്ചു തപസ്സനുഷ്ഠിക്കാൻ യാത്രയായി. അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന
പരിവാരങ്ങളും മാതാപിതാക്കന്മാരും വികലരായി. അവർക്ക് ആ
അവസരത്തിൽ ഒരു വാക്കുപോലും പറയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

ദോ: ബേദസിരാ മുനി ആതു തബ സബഹി കഹാ
സമുദ്ധാഇ
പാരബതീ മഹിമാ സുനത രഹേ പ്രബോധഹി
പാഇ

തബ ബേദ സിരാമുനി ആതു=ആ സമയത്തു വേദശിരസ്സു എന്ന
മുനിവന്നു, സബഹി സമുദ്ധാഇ കഹാ=എല്ലാവരേയും ഉദ്ബോ
ധിപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു, പാരബതീ മഹിമാ=പാവുതീയുടെ മാഹാ
ത്വം, സുനത പ്രബോധഹി പാഇ രഹേ=കേട്ടതുകൊണ്ടുതന്നെ
പ്രബുദ്ധരായി; ശാന്തരായി.

ആ അവസരത്തിൽ വേദശിരസ്സുനാ പേരായ മഹർഷി സ
ന്നിഹിതനായി പരമാർത്ഥം പറഞ്ഞു എല്ലാവർക്കും സമാധാനമുണ്ടാ
ക്കി. പാവുതീയുടെ മാഹാത്വം കേട്ടപ്പോൾത്തന്നെ എല്ലാവർക്കും
യഥാർത്ഥജ്ഞാനം ഉണ്ടായി. അവരുടെ ഹൃദയവും പ്രശാന്തമായി.

ച: ഉര ധരി ഉമാ പ്രാനപതി ചരനാ ജാഇ ബിപിന
ലഗിം തപു കരനാ
അതി സുകുമാര ന തനു തപ. ജോഇ പതി പദ
സുമിരി തജേഇ സബു ഭോഇ

ഉമാ പ്രാണപതി ചരനാ=ഉമ, പ്രാണനാഥന്റെ പാദങ്ങൾ, ഉര
ധരി=ധ്യാനിച്ചു, ബിപിന ജാതു=വനത്തിൽ ചെന്നു, തപ കര
നാ ലഗിം=തപസ്സു ചെയ്യാനാരംഭിച്ചു, അതി സുകുമാര തൻ=
ഏറെവും സുകുമാരമായ ശരീരം, തപ ജോഗു ന=തപസ്സിനു യോഗ്യ
ഗുമായിട്ടുള്ളതല്ല, പതിപദ സുമിരി=ഭർത്തൃപാദം സ്തുരിച്ചു, സബു
ഭോഗു തജേഉ=സമസ്തഭോഗങ്ങളും തജിച്ചു.

ഉമ പ്രാണനാഥനായ ശിവന്റെ മോഹിനികൾ ധ്യാനിച്ചു
വനത്തിൽച്ചെന്നു തപസ്സാരംഭിച്ചു. സ്വതേതന്നെ സുകുമാരമാണു
അവളുടെ ദേഹം. അതു തപോയോഗ്യവുമല്ല. എന്നിട്ടും അവൾ
അതൊന്നും ഗണിക്കാതെ ശിവപാദങ്ങൾ സ്തുരിച്ചു ലൗകികസുഖാ
നഭൂതികളെല്ലാം കൈവെടിഞ്ഞു.

നിത നവ ചരന ഉപജ അനുരാഗാ ബിസരി ദേഹ
തപഹിം മനു ലാഗാ
സംബത സഹസ മൂല ഫല ഖാഹ്നി സാഗ്ര ഖാതു സത
ബരഹി ഗവാഹ്നി

ചരന നിത നവ=തുച്ഛാദങ്ങളിൽ നിത്യവും നവ്യവുമായ, അനു
രാഗാ ഉപജ=പ്രേമം അങ്കരിച്ചു, ദേഹ ബിസരി=ദേഹവിസ്മൃതി
യുണ്ടായി, മനു തപഹിം ലാഗാ=മനസ്സു തപസ്സിൽ പതിഞ്ഞു,
സഹസ സംബത=ആയിരം വാത്സരത്തോളം, മൂല ഫല ഖാഹ്നി=
മൂലഫലങ്ങൾ ഭക്ഷിച്ചു, സാഗ്ര ഖാതു സത ബരഹി=പുല്ലുതിന്നു്
ഏഴ്കൊല്ലം കഴിച്ചു.

ശിവതുച്ഛാദങ്ങളിൽ ഉമയ്ക്കു നിത്യവൃത്തനമായ പ്രേമം ഉണ്ടാ
യി. മനസ്സു തപസ്സിൽ ആയിരുന്നതുകൊണ്ടു സ്വദേഹസ്ഥിതിത
ന്നെ അവൾ മറന്നു. ആയിരം സംവാത്സരത്തോളം അവൾ ഫല
മൂലങ്ങൾ മത്രം ഭക്ഷിച്ചു പിന്നീടൊരേഴ് കൊല്ലം പുല്ലുമാത്രം
ഭക്ഷിച്ചു കഴിച്ചുകൂട്ടി.

കമു ദിന ഭോജനു ബാരി ബതാസാ കിഹ്നി കരിന
കമു ദിന ഉപബാസാ

ബേല പാതി മഹി പരജു തീനി സഹസ സംബത
സോള ഖാജു

കമുദിന ഭോജനം=കുറെദിവസം ഭക്ഷണം, ബാരി ബതാസാ= ജലവും വായുവുമായിരുന്നു, കമുദിനം=കുറെദിവസം, കരിന ഉപ ബാസാ കിഷ്ടം=കരിനോപവാസം ചെയ്ത്, തീനി സഹസ സം ബതം=മുപ്പായിരം സംവത്സരം, മഹി പരജു=ഭൂമിയിൽ വീണ, സുഖാജു ബേലപാതി=ഉണങ്ങിയ വിലപപത്രം, സോള ഖാജു= അവര ഭക്ഷിച്ചു.

കുറെ ദിവസം ജലവും വായുവുമായിരുന്നു ഗിരിജയ്ക്കാഹാരം. കുറെ നാൾ കരിനോപവാസംകൊണ്ടും അവര നയിച്ചു. മൂപ്പാ യിരം സംവത്സരം ഭൂമിയിൽ വീണുകിടന്ന ഉണങ്ങിയ വിലപപ ത്രങ്ങൾ അവര ഭക്ഷിച്ചു.

പുനി പരിഹരേ സുഖാനേള പരനാ ഉമഹി നാമു
തബ ഭയള അപരനാ
ദേഖി ഉമഹി തപ വീന സരീരാ ബ്രഹ്മ ഗിരാ
ഭൈ ഗഗന ഗംഭീരാ

പുനി=പിന്നീട്, സുഖാനേള പരനാ= ശുഷ്കപത്രങ്ങളും, പരി ഹരേ=വേണ്ടെന്നുവെച്ചു, തബ ഉമഹി നാമു=അപ്പോൾ ഉമയുടെ പേർ, അപരനാ ഭയള=അപണ്ണയെന്നായിത്തീർന്നു, ഉമഹി തപ വീന സരീരാ=ഉമയെ തപഃവിന്നദേഹയായി, ദേഖി ഗഗന= കണ്ടിട്ട് ആകാശത്തിൽ, ഗംഭീരാ ബ്രഹ്മഗിരാ=ബ്രഹ്മവാണി, ഭൈ=ഉണ്ടായി.

പിന്നീട് ഉമ ശുഷ്കപത്രങ്ങളും വേണ്ടെന്നുവെച്ചു. അങ്ങനെ അതു ഉപേക്ഷിച്ച കാലത്തു അവർക്കു പേർ അപണ്ണ എന്നായി രുന്നു. തപസ്സുകൊണ്ടു ക്ലേശിച്ചിരിക്കുന്ന ശരീരം കണ്ടു അന്തരീ ക്ഷത്തിൽനിന്നൊരു ബ്രഹ്മവാണി ഉണ്ടായി.

ദോ: ഭയമു മനോരഥ സുഫല തവ സുന്ദ ഗിരിരാജ
കുമാരി
പരിഹരത ദുസഹ കലേസ അബ മിലിഹഹിം
ത്രിപുരാരി

ഗിരിരാജകുമാരി സുന്ദ=ഹേ പദ്മതകുമാരി, കേരള. തവ മനോ
രഥ സഫല ഭയേ=നിന്റെ അഭിലാഷം സഫലമായി, സബ
ദുസഹ കലേസ പരിഹരത=എല്ലാദുസ്സഹ ക്ലേശങ്ങളും ഉപേക്ഷിക്ക,
അബ മിലിഹഹിം ത്രിപുരാരി=ത്രിപുരാരിയെ നിനക്കു ലഭിക്കും.

അല്ലയോ പദ്മതകുമാരി, കേരള. നീ എന്താശിച്ചുവോ
അതു ഫലിച്ചിരിക്കുന്നു. എല്ലാ ദുസ്സഹക്ലേശങ്ങളും കൈവെടിയ.
നിനക്കിനി ശിവനെ ലഭിക്കും.

ച: അസ തപ കാഹ്ലം ന കീൻഹ ഭവാനീ ഭൃഷ
അനേക ധീര മുനി ഗ്യാനീ
അബ ഉര ധരഹ ബ്രഹ്മ ബര ബാനീ സത്യ
സദാ സന്തത സുചി ജാനീ

ഭവാനീ=ഹേ ഭവാനി, അനേക ധീര=നിരവധി പണ്ഡിതന്മാരും,
മുനി ഗ്യാനീ=മുനിമാരും ജ്ഞാനികളും, ഭൃഷ=ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്, അസ
തപ=ഇതുപോലൊരു തപസ്സു, കാഹ്ലം ന കീൻഹ=ആരും അനു
ഷ്ഠിച്ചിട്ടില്ല, അബ ബ്രഹ്മബരബാനീ=ഈ ശ്രേഷ്ഠമായ അശരീരി
വാക്കു ഇപ്പോൾ, സദാ സത്യ=നിത്യസത്യമായും, സന്തത സുചി=
സന്തത പവിത്രമായും, ജാനീ ഉര ധരഹ=ഗ്രഹിച്ച മനസ്സിൽ
വെച്ചുകൊള്ളുക.

ഭവാനീ, ലോകത്തിൽ പണ്ഡിതന്മാർ അനുവദിച്ചുണ്ടായി
ട്ടുണ്ട്. മുനിമാരും ജ്ഞാനികളും അസംഖ്യമുണ്ട്. എന്നാൽ ഇതു
പോലൊരു കാഠിന്യ തപസ്സു അവരിൽ ഒരാളും അനുഷ്ഠിക്കുകയുണ്ടാ
യിട്ടില്ല. നീ ഇപ്പോൾ കേട്ട ആകാശവാണി നിത്യസത്യമെന്നും
എന്നെന്നും പവിത്രമാണെന്നും ഗ്രഹിച്ച മനസ്സിലുറപ്പിച്ചുകൊ
ള്ളുക.

ആവൈ പിതാ ബോലാവന ജബഹീം ഹറ
പരിഹരി ഘര ജാഹ്നൂ തബഹീം
മിലഹീം തുഹഹി ജബ സപ്ത റിഷീസാ ജാനേഹു
തബ പ്രമാന ബാഗീസാ

പിതാ ബോലാവന ജബഹീം ആവൈ=പിതാവു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകാൻ വരുന്നതു എപ്പോഴോ, തബഹീം ഹറ പരിഹരി=അപ്പോൾ പ്രതിഷ്ഠിച്ച്, ഘര ജാഹ്നൂ=ഗൃഹത്തിലേക്കു പോകണം, ജബ സപ്തരിഷീസാ=എപ്പോൾ സപ്തർഷികൾ, തുഹഹി മിലഹീം=നീയുമായി സന്തോഷിക്കുമോ, തബ ബാഗീസാ പ്രമാന=ആകാശവാണിയുടെ യാഥാർത്ഥ്യം, ജാനേഹു=നീ മനസ്സിലാക്കണം.

നിന്നെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാൻ പിതാവു വരും. ഉടനെ നീ വ്രതോപവാസങ്ങൾ നിറുത്തി പിതാവെന്നിച്ച് ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു തിരിയെ പൊയ്ക്കൊള്ളുക. സപ്തർഷി സമാഗമം അചിരേണ ഉണ്ടാകും. അപ്പോൾ നിനക്കു മനസ്സിലാകും അശരീരിവാക്യം യഥാർത്ഥമാണെന്നു്.

സുനത ഗിരാ ബിധി ഗഗന ബഖാനീ പുലക ഗാത
ഗിരിജാ ഹരഷാനീ

ഉമാചരിത സുന്ദര മൈം ഗാവാ സുനഹു സംഭുകര
ചരിത സുഹവാ.

ഗഗന ബഖാനീ=ആകാശത്തിൽനിന്നുണ്ടായ, ബിധി ഗിരാ=ബ്രഹ്മവചസ്സു്, സുനത=കേട്ടപ്പോൾത്തന്നെ, ഗിരിജാ ഹരഷാനീ=ഗിരിജ പ്രസന്നയായി, ഗാത പുലക=ഗാത്രം പുളകിതവുമായി, മൈം ഉമാ സുന്ദര ചരിത ഗാവാ=ഞാൻ ഉമയുടെ ആ സുന്ദരചരിത്രം ഗാനംചെയ്തു. സംഭുകര സുഹവാ ചരിത സുനഹു=ശിവൻ്റെ മനോഹരകഥയും ഇനി കേൾക്കുക.

ആകാശത്തിൽനിന്നുണ്ടായ വിധിവാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ പാവുതിയുടെ ഹൃദയം സന്തോഷഭരിതവും ശരീരം പുളകാവൃതവും

മായിത്തീൻ. ആ വിധമിരിക്കുന്ന ഉമയുടെ മോഹനചരിതമാണ് ഞാനിവിടെ വെണ്ണിച്ചത്. ഇനി പറയാൻ പോകുന്നത് ചേതോഹരമായ സംഭൂ ലീലകളാണ്. അവയും കേൾക്കൂ.

ജബ തേം സതീം ജാഇ തനു ത്യാഗാ തബതേം
സിഖ മന ഭയഉ ബിരാഗാ
ജപഹിം സദാ രഘുനായക നാമാ ജഹം തഹം
സുനഹിം രാമഗുന ഗ്രാമാ.

ജബതേം സതീം ജാഇ തനു ത്യാഗാ=എപ്പോൾ ചെന്നു സതീദേവി തനുത്യാഗം ചെയ്തവോ, തബതേം സിഖ മന=അപ്പോൾ മുതൽ ശിഖന്റെ മനസ്സ്, ബിരാഗാ ഭയഉ=വൈരാഗ്യത്തോടു കൂടിയതായി ഭവിച്ചു. സദാ രഘുനായക നാമ ജപഹിം=സദാ രാമനാമം ജപിച്ചുകൊണ്ടിരിപ്പായി. ജഹം തഹം രാമ ഗുന ഗ്രാമാ=അവിടെ നിന്നു രാമഗുണഗണങ്ങൾ, സുനഹിം=കേൾക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ഭക്തന്റെ യാഗശാലയിൽവെച്ചു സതീ എപ്പോൾ യോഗാഗീഷ സ്വശരീരം ആഹുതിയായപ്പിച്ചുവോ അപ്പോൾ മുതൽ ശിഖൻ വൈരാഗ്യനിധിയായിത്തീൻ. രാമനാമം അനുസ്മരണം ജപിച്ചും അങ്ങിങ്ങു ചെന്നു ശ്രീരാമന്റെ ഗുണങ്ങൾ കേട്ടും അദ്ദേഹം കാലയാപനം ചെയ്തു.

ദോ: ചിദാനന്ദ സുഖധാമ സിഖ ബിഗത മോഹ മദ
കാമ

ബിഖരഹിം മഹി ധരി ഏദയം ഹരി സകല
ലോക അഭിരാമ.

ബിഗത മോഹ മദ കാമ=വിഗതമോഹമദകാമനും, ചിദാനന്ദ=ചിദാനന്ദനും, സുഖ ധാമ സിഖ=സുഖധാമനും ആയ ശിഖൻ, സകല ലോക അഭിരാമ=സകല ലോകാഭിരാമനായ, ഹരി ഏദയം ധരി=ഭഗവാൻ രാമചന്ദ്രനെ മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു, മഹി ബിഖരഹിം=ഭൂമിയിൽ സഞ്ചരിക്കാൻ തുടങ്ങി.

മോഹവും മദവും കാമവും അകന്നവനും ചിദാനന്ദനും സുഖസ്ഥാനവുമായ ശ്രീമഹാദേവൻ സമസ്തലോകത്തിനും അഭിരാമനായ ഭഗവാൻ രാമഭദ്രനെ സ്വഹൃദയത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ച ഭൂമിയിൽ സഞ്ചരിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ചർ: കതഹും മുനിൻഹ ഉപദേശഹിം ഗ്യാനാ കതഹും
രാമ ഗുന കരഹിം ബഖാന
ജദപി അകാമ തദപി ഭഗവാനാ ഭഗത ബിരഹ
ഭുഖ ഭുഖിത സുജാനാ.

കതഹും മുനിൻഹ=മലിഖ സ്ഥലത്തുവെച്ച മുനിമാർക്ക്, ഗ്യാന ഉപദേശഹിം=ജ്ഞാനം ഉപദേശിക്കുന്നു; കതഹും രാമഗുന=മലിഖ സ്ഥലത്തുവെച്ച ശ്രീരാമഗുണങ്ങൾ, ബഖാന കരഹിം=വിസ്തരിക്കുന്നു, ജദപി അകാമ സുജാന തദപി=അകാമനും ജ്ഞാനിയുമാണെങ്കിൽക്കൂടിയും, ഭഗവാനാ ഭഗത ബിരഹ=ശിവാഭഗവാൻ ഭക്ത വിരഹം ഹേതുവായുള്ള, ഭുഖ ഭുഖിത=ഭുഖിതന്മാർ ഭുഖിതന്മാരാണ്.

ഭരിതത്തദ്ദേഹം മുനിമാർക്ക് ജ്ഞാനം ഉപദേശിക്കുന്നു; മറെറാരിടത്തു ശ്രീരാമന്റെ ഗുണങ്ങൾ വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം വിസ്മയഹരം ജ്ഞാനിയുമാണ്; എന്നാലും ഭക്തവിരഹഭുഖിതന്മാർ ഭുഖിതന്മാരാണ്. സതീദേവി ശിവാഭക്തയായിരുന്നു. ആ ഭക്തയുമായുള്ള ശാശ്വതവിധോഗം അദ്ദേഹത്തെ അതിയായി ഭുഖിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട് എന്നു സൂചന.

ഏഹി ബിധി ഗയള കാല ബഹു ബീതീ നിത
നൈ ഹോള രാമ പദ പ്രീതീ
നേമു പ്രേമു സങ്കര കര ദേഖാ അബിമല ഹൃദയം
ഭഗതി കൈ രേഖാ

ഏഹി ബിധി=ഇങ്ങനെ, ബഹുകാല ബീനീ ഗയള=അനേക കാലം കഴിഞ്ഞുപോയി, രാമ പദ=ശ്രീരാമപാദങ്ങളിൽ, നിത നൈ പ്രീതീ ഹോള=നിത്യവും നവ്യവുമായ പ്രേമം ഉണ്ടാകാൻ

തുടങ്ങി, നേമു=നിയമവും, പ്രേമ ഹൃദയം=പ്രേമവും ഹൃദയത്തിൽ, സങ്കര കര ഭഗതി കൈ=ശിവാന്റെ ഭക്തിയ്ക്കു, അവിചാല രേഖാ രേഖാ=അവിചാലരേഖകളായി കാണപ്പെട്ടു.

പല രാജ്യങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചും പലരുമായി മേളിച്ചും, പലർക്കും ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്തും ശിവാൻ കാലംകുറെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. നിയമവും പ്രേമവും ഹൃദയത്തിൽ ശിവാന്റെ ഭക്തിക്കു അവിചാല രേഖകളായി കാണപ്പെട്ടു. [സതീത്യാഗത്തിൽ പ്രകടമായ പ്രതിജ്ഞയും, അവളിലുള്ള പ്രേമവും ഭക്തിയ്ക്കു് ഉപോദ്ബലകങ്ങളായിരുന്ന.]

പ്രഗടേ രാമ കൃതഗൃ കൃപാലാ രൂപ സീല നിധി
തേജ ബിസാലാ
ബഹു പ്രകാര സങ്കരഹി സരാഹാ തുഹ ബിനു
അസ ബ്രതു കോ നിരബാഹാ

കൃതഗൃ=കൃതജ്ഞനും, കൃപാലാ=ദയാലുവും, രൂപ സീല നിധി=രൂപശീലനിധിയും, ബിസാലാ തേജ=വിശാലതേജസ്വിയും ആയ, രാമ പ്രഗടേ=രാമൻ പ്രത്യക്ഷനായി, ബഹു പ്രകാരം=അനേക പ്രകാരത്തിൽ, സങ്കരഹി=ശിവാനെ, സരാഹാ=ശ്ലാഘിച്ചു, തുഹ ബിനു കോ=അങ്ങയെക്കൊണ്ടല്ലാതെ മറ്റാരെക്കൊണ്ടാണു്, അസ ബ്രതു=ഇതുപോലൊരു വ്രതം, നിരബാഹാ=നിവൃത്തിക്കു നാവിക?

ആർ ഉപകാരം ചെയ്യുന്നു അതറിയുന്നവനും, കാരണികനും, സൗന്ദര്യം, സൗശീല്യം എന്നിവയ്ക്കു ഇരിപ്പിടവും വിശാലമായ തേജസ്സോടുകൂടിയവനുമായ രാമൻ ശിവാസമക്ഷം ചെന്നു അനേക പ്രകാരത്തിൽ ശിവാനെ ശ്ലാഘിച്ചു:—“അല്ലയോ മഹാദേവ, ഇതു പോലൊരു വ്രതം നിവൃത്തിക്കാൻ അങ്ങയെക്കൊണ്ടല്ലാതെ മറ്റാരെക്കൊണ്ടാണു് സാധിക്കുക?”

ബഹു ബിധി രാമ സിവാഹി സമുത്സാവാ പാര-
ബരീ കര ജനു സുനാവാ

അതി പുനീത ഗിരിജാ കൈ കരനീ ബിസ്തര
സഹിത കൃപാനിധി ബരതീ

ബഹുബിധി=അനേകവിധതയിൽ, രാമ സിദ്ധനി=രാമൻ ശിവനെ, സമുദ്ധാവം=പ്രബുദ്ധനാക്കി, പാരബതീ കര ജന്മ=പാർവ്വതിയുടെ പിറവി, സുനവാ=കേൾപ്പിച്ചു, ഗിരിജാ കൈ=ഗിരിജയുടെ, അതി പുനീത കരനീ=അത്യധികം പവിത്രങ്ങളായ പ്രവൃത്തികൾ, ബിസ്തര സഹിത=സവിസ്തരം, കൃപാനിധി ബരതീ=കൃപാനിധിയായ രാമൻ വർണ്ണിച്ചു.

പലതരത്തിലും ശ്രീരാമൻ ശിവനെ ഉദ്ബുദ്ധനാക്കി. ഹിമവാന്റെ പുത്രിയായി സതീദേവി ജന്മമെടുത്തതും ശിവനെ ഉദ്ദേശിച്ചു അവാർ അതിഘോരമായ തപസ്സനുഷ്ഠിച്ചതും മറ്റുമായ കഥകൾ രാമൻ സവിസ്തരം അറിയിച്ചു.

ദോ: അബ ബിനതീ മമ സുനഹു സിദ്ധ ജം മോ
പര നിജ നേഹു
ജാഹു ബിബാഹഹു സൈലജഹിം യഹ മോഹി
മാംഗേ ദേഹു

സിദ്ധ=ദേവ മഹാദേവ, മോപര നിജ നേഹു=അങ്ങയ്ക്കിനിൽ സ്നേഹമുള്ളപക്ഷം, അബ മമ ബിനതീ സുനഹു=ഇപ്പോൾ എന്റെ അഭ്യർത്ഥനകേൾക്കൂ, സൈലജഹിം ജാഹു ബിബാഹഹു=പാർവ്വതിയെ ചെന്നു വിവാഹം ചെയ്യുക, മോഹിം യഹ മാംഗേദേഹു=എനിക്ക് ഈ ഒരു വാരംതരിക.

ഹേ മഹാദേവ, അങ്ങക്കു എന്നിൽ സ്നേഹമുണ്ടെങ്കിൽ അങ്ങന്റെ അഭ്യർത്ഥന മാനിച്ചു പാർവ്വതിയെ വിവാഹം ചെയ്യണം. ഈ ഒരു വാരമാണ് ഞാനങ്ങയോടത്ഥിക്കുന്നത്.

ച: കഹ സിദ്ധ ജപി ഉചിത അസ നാഹിം നാഥ
ബചന പുനി മേടി ന ജാഹിം
സിര ധരി ആയസു കരിഅ തുഹാരാ പരമ
ധരമു യഹ നാഥ ഹമാരാ

സിവാ കരം=ശിവാൻ പറഞ്ഞു: — , അസ ഉചിത ജടപി നാഹീം= ഇതു ഉചിതമല്ലെങ്കിലും, നാഥ ബചന പുനി=ഭഗവാന്റെ ആജ്ഞ, മേടി ന ജാഹീം=തള്ളിക്കളയാൻ കഴിവില്ല, തുഹാരാ ആയസു= അങ്ങയുടെ നിയോഗം, സിരസാ ധരി=ശിരസാവഹിച്ചു, കരിഅ=നിറവേററണം, നാഥ ഹമാരാ യഹ=സ്വാമിൻ, എനി ക്കിതു, പരമ ധരമു=പരമധർമ്മമാണ്.

പദ്മത കുമാരിയെ ഞാൻ വിവാഹം ചെയ്യുന്നതു ഉചിതമല്ലെങ്കിലും കല്പന മറിച്ചായിപ്പോയില്ലേ? അവിടന്നല്ലെ ആജ്ഞാ പിടുന്നതും. ആ ആജ്ഞ തള്ളിക്കളയാൻ എനിക്കു കഴിവില്ല. ഞാനങ്ങയുടെ നിയോഗം ശിരസാവഹിച്ചു നിറവേറുകതന്നെ വേണം. എന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അങ്ങയുടെ ആജ്ഞ നിറവേറുക എന്നതു എന്റെ അങ്ങേ അററത്തെ ധർമ്മമാണ്.

മാതു പിതാ ഗുര പ്രഭ കൈ ബാനീ ബിനഹിം
ബിചാര കരിഅ സുഭ ജാനീ
തുഹ സബ ഭാത്തി പരമ ഹിതകാരീ അഗ്യാ
സിരപര നാഥ തുഹാരി

മാതു പിതാ ഗുര=മാതാപിതാക്കന്മാരുടേയും ഗുരുവിന്റേയും, പ്രഭ കൈ ബാനീ=സ്വാമിയുടേയും വാക്കു, സുഭ ജാനീ=മംഗളമെന്നറിഞ്ഞു, ബിനഹിം ബിചാര കരിഅ=നിവൃത്തിചാരനായി നിറവേററണം, തുഹ സബ ഭാത്തി=അങ്ങെ എല്ലാംകൊണ്ടും, പരമ ഹിതകാരീ=ഏറ്റവും ഹിതകാരിയാണ്, നാഥ തുഹാരി അഗ്യാ=സ്വാമിൻ, അങ്ങയുടെ ആജ്ഞ, സിരപര=ശിരസാ വഹിക്കുന്നു.

മാതാവു, പിതാവു, ആചാര്യൻ, യജമാനൻ എന്നിവരുടെ അനുജ്ഞ മംഗളകരമാണു എന്നു മനസ്സിലാക്കി നിവൃത്തിചാരനായി നിവൃത്തിക്കുകതന്നെയാണു വേണ്ടതു്. അവിടന്നു ഏറ്റവും ഹിതകാരിയുമാണെന്നിട്. ആ സ്ഥിതിക്കു അങ്ങയുടെ നിയോഗം എനിക്കു ശിരോധാര്യമാകുന്നു.

പ്രഭ തോഷേള സുനി സങ്കര ബചനാ ഭഗതി
ബിബേക ധരമ ജുത രചനാ

കുറ പ്രഭു ഹര തുഹാര പന രഹേഉ അബ ഉര
 രഖേഹു ജോ ഹമ കഹേഉ

സങ്കര=ശിവൻ, ഭഗതി ബിബേക ധരമ ജിത രചനാ=ഭക്തി
 വിവേകധർമ്മയുക്ത രചനയായ, ബചനാ സുനി=വാക്കുകൾ കേട്ടു,
 പ്രഭു തോഷേഉ=രാമൻ സത്തുഷ്ടനായി, പ്രഭു കുറ ഹര=പ്രഭു പറ
 ണ്തു:— മഹാദേവ, തുഹാര പന രഹേഉ=അങ്ങയുടെ പ്രതിജ്ഞ
 നിറവേറി, അബ ജോഹമ കഹേഉ=ഇനി ഞാൻ പറഞ്ഞതു, ഉര
 രാഖേഹു=മനസ്സിൽ വെയ്ക്കൂ.

ഭക്തി, ജ്ഞാനം; ധർമ്മ ഇവയുടെ സമഞ്ജസത്തേളനമായ
 ശിവവാണികൾ ശ്രീരാമനെ ഹർഷാകുലനാക്കി. അദ്ദേഹം പറ
 ണ്തു:— ഹേ മഹാദേവ, അങ്ങു പറയുകയുണ്ടായല്ലോ ഈ ശരീര
 വുമായി സതീദേവിക്ക് സംഗമുണ്ടാകുന്നതല്ല എന്നു്. ആ സതീ
 ദേവി യോഗാഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചുപോകുകയും ചെയ്തു. മറെറായ
 ശരീരവുമായി സംഗമ ഉണ്ടാകയില്ലെന്നങ്ങു പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തുമിട്ടു.
 അങ്ങയുടെ നിശ്ചയം നിറവേറി. ഇനി ഞാൻ പറഞ്ഞതു മന
 സ്സിൽ വെച്ചുകൊള്ളുക. അങ്ങയുടെ പ്രതിജ്ഞക്കു ഭംഗം വരുന്ന
 ഒന്നും ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുമില്ല എന്നു ഭാവം.

അന്തരധാന ഭഷ്ട അസ ഭാഖീ സങ്കര സോള
 മൂരതി ഉര രാഖീ
 തപഹിം സപ്തരിഷി സിവ പഹിം ആഷ്ട ബോലേ
 പ്രഭു അതി ബചന സുഹാഷ്ടി

അസ ഭാഖീ=ജ്ഞാനെ പറഞ്ഞു (രാമൻ), അന്തരധാന ഭഷ്ട=അന്ത
 ര്ജ്ഞാനം ചെയ്ത, സങ്കര സോ മൂരതി=ശിവൻ (രാമൻ) ആ മൂർത്തി,
 ഉര രാഖീ=മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു, തബഹിം സപ്തരിഷി=ആ
 അവസരത്തിൽ തന്നെ സപ്തർഷികൾ, സിവ പഹിം ആഷ്ട=ശിവ
 നെ സമീപിച്ചു, പ്രഭു അതി സുഹാഷ്ടി ബചന ബോലേ=ഭഗ
 വാൻ ഏറ്റവും മനോഹരങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ പറഞ്ഞു:—

ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്ത ഭക്തഹിതപ്രദനായ രാമൻ അപ്രത്യക്ഷനായി. ശിവൻ ശ്രീരാമന്റെ സ്വരൂപം മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. ഉടനെ തന്നെ മരീചി, അത്രി, അംഗിരസ്സ്, പുലഹൻ, പുലസ്ത്യൻ, കൃതു എന്നീ ഏഴ് മഹ(സപ്ത)ഷികൾ ശിവനെ സമീപിച്ചു. അവരോടദ്ദേഹം ഭംഗി മികച്ച വാക്കുകളെക്കൊണ്ടു ഈ വിധം അരുളിച്ചെയ്തു:—

ദോ: പാരബതീ പഹിം ജാതു തുഹ പ്രേമ പരീക്ഷാ
ലേഹു

ഗിരിഹി പ്രേരി പാഹ്ലു ഭവന ദൂരി കരേഹു
സന്ദേഹു

തുഹ പാരബതീ പഹിം=നിങ്ങൾ പാർവ്വതീ സന്നിധിയിൽ, പ്രേമ പരീക്ഷാ ലേഹു=പ്രേമപരീക്ഷ നടത്തുക, ഗിരിഹി പ്രേരി=ഹിമവാനെ പ്രേരിപ്പിച്ച് (അയച്ച്), പാഹ്ലു ഭവന=പാർവ്വതിയെ ഗൃഹത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവിച്ച്, സന്ദേഹ ദൂരി കരേഹു=സന്ദേഹം ദൂരീകരിക്കുക.

നിങ്ങൾ ആദ്യമായി പാർവ്വതിയെ കണ്ടു അവൾക്കെന്നിൽ എത്രമാത്രം പ്രേമമുണ്ടെന്നു പരീക്ഷിച്ചറിയണം. പിന്നീട് ഹിമവാനു പ്രേരണ നൽകി തപോനിഷ്ഠയിൽ കഴിഞ്ഞു കൂടുന്ന പുത്രിയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവിച്ചു എല്ലാവരുടേയും സന്ദേഹം തീർക്കണം.

ചൗ: രിഷിൻഹ ഗൗരി ദേവീ തഹം കൈസീ മൂരതി-
മന്ത തപസ്യാ ജൈസീ

ബോലേ മുനി സുനു സൈലകുമാരീ കരഹു
കവന കാരന തപു ഭാരീ

രിഷിൻഹ ഗൗരി=ഋഷിമാർ ഗൗരിയെ, മൂരതിമന്ത തപസ്യാ ജൈസീ=മൂർത്തിമത്തായ തപസ്വ എപ്രകാരമോ, തൈസീ തഹം ദേവീ=അപ്രകാരം അവിടെ കണ്ടു, മുനി ബോലേ=മുനിമാർ പറഞ്ഞു, സൈല കുമാരീ സുനു=പർവ്വതകുമാരീ, കേൾക്കൂ, ഭാരീ തപു=

ഘോരതപസ്സ്, കവനകാരന കരളു=എന്തുദേശിച്ചാണു് ചെയ്യുന്നതു്?

തപസ്സ് ശരീരമെടുത്താൽ എങ്ങനെയായിരിക്കുമോ ആ വിധമുള്ള ഗൗരിയെയാണു സപ്തഷിമാക്ഷ സന്ദർശിക്കാൻ സംഗതിയായതു്. അവർ അവളോടിങ്ങനെ ചോദിച്ചു:— ‘ഹേ ഗിരിജേ, എന്തൊരുദേശം പുരസ്സരിച്ചാണു നീ ഈ വിധം ഘോരമായ തപസ്സ് ചെയ്യുന്നതു്?’

കേഹി അവരാധതു കാ തുഹ ചഹതു ഹമ സന
സത്യ മരമു കില കഹതു
സുനത ബചന മനു അതി സകചാതു ഹംസിഹതു
സുനി ഹമാരി ജഡതാതു.

തുഹ കേഹി അവരാധതു=നീ ആരെയാണാരാധിക്കുന്നതു്? കാ ചഹതു=എന്താണാശിക്കുന്നതു്? ഹമ സന സത്യ മരമു=ഞങ്ങളോടു യഥാർത്ഥരഹസ്യം, കി ന കഹതു=എന്താണു പറയാതിരിക്കുന്നതു്? ബചന സുനത=വാക്കുകൾ കേൾക്കേ, മനു അതി സകചാതു=മനസ്സ് ഏറ്റവും ലജ്ജയോടുകൂടിയതായി ഭവിച്ചു. ഹമാരി ജഡതാതു സുനി=എന്റെ കൊള്ളരുതായ്മ കേട്ടു, ഹംസിഹതു=നിങ്ങൾ ഹസിക്കും.

‘ഭദ്രേ, നീ ആരെയാണുദേശിച്ചു തപസ്സനുഷ്ഠിക്കുന്നതു്? എന്താണുനിന്റെ അഭിലാഷം? ഞങ്ങളിൽനിന്നു് ഒന്നും മറച്ചുവെക്കാതെ സത്യം പറയുവാൻ നീയെന്താണു മടിക്കുന്നതു്?’ അവരിങ്ങനെ പറഞ്ഞതു കേട്ടപ്പോൾ ഗിരിജയുടെ മനസ്സ് സങ്കോചവിധേയമായിത്തീർന്നു. അവൾ പറഞ്ഞു:— ‘എന്റെ കഥയില്ലായ്മ കേട്ടു നിങ്ങൾ ഹസിക്കും.’

മനു ഹമ പരാ ന സുനതു സിഖാവാ ചഹത ബാരി
പര ഭീതി ഉവാവാ

നാരദ കഹാ സത്യ സോതു ജാനാ ബിനു പംഖൻഹ
ഹമ ചഹഹരിം ഉഡാനാ.

ദേഖതു മുനി അബിബേക ഹമാരാ ചാഹിഅ സദാ
സിവഹി ഭരതാരാ.

മനു ഹട പരാ=മനസ്സിനു ശാധ്യം ബാധിച്ചു. സിഖാവാ ന
സുനതു=കുരുപദേശവും കേൾക്കുന്നില്ല. ബാരി പര ഭീതി=വെള്ള
ത്തിൽ ഭീതി, ഉറവാ ചഹത=പടുത്തുയർത്താൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.
നാരദ കഹാ സോതു=നാരദൻ പറഞ്ഞതെന്തോ അതു, സത്യ
ജാനാ=സത്യമെന്നു ഗ്രഹിച്ചു. ബിനു പംഖൻഹ=ചിറകു കൂടാതെ,
ഉഡാനാ ചഹഹരിം=പറക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു; മുനി ഹമാരാ=
മുനിമാരേ, എന്റെ, അബിബേക ദേഖതു=അവിവേകം നോക്കൂ.
സിവഹി ഭരതാരാ=ശിവനെന്റെ ഭർത്താവുകാൻ, സദാ ചാഹിഅ
=സദാ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

മുനീശപരന്മാരേ, എന്റെ മനസ്സിലൊരു ദുഷ്ടാധ്യം കടന്നുകൂ
ടി. ആരെന്തൊക്കെ ഉപദേശിച്ചിട്ടും അതൊന്നും മനസ്സിൽ കട
ക്കുന്നില്ല. വെള്ളത്തിൽ ഭീതി പടുത്തുയർത്താനാണെന്റെ മോഹം.
നാരദൻ എന്തരുളിച്ചെയ്തവോ ഞാനതെല്ലാം സത്യമെന്നു ഗ്രഹി
ച്ചുവശായി. ചിറകു കൂടാതെ ഞാൻ പറക്കാൻ കൊതിക്കുന്നു.
മഹേഷിമാരേ, നിങ്ങൾ കാണുന്നില്ലെ എന്റെ അവിവേകം?
ശിവൻ എന്റെ ഭർത്താവാനാണു സദാ ഞാൻ അഭിലഷിക്ക
ുന്നത്.

ദോ: സുനത ബചന ബിഹംസേ രിഷയ ഗിരി സംഭവ
തവ ദേഹ

നാരദ കര ഉപദേശു സുനി കഹതു ബസേതു
കിസു ഗേഹ.

ബചന സുനത=വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ, രിഷയ=ഋഷിമാർ,
ബിഹംസേ=ചിരിച്ചു. (എന്നിട്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—) തവദേഹം=
നിന്റെ ശരീരം, ഗിരിസംഭവം=ഗിരിയിൽനിന്നു ഉരുവിച്ചതാ

ൺ. നാരദ കര=നാരദന്റെ, ഉപദേശ സുനി=ഉപദേശം കേട്ടു, കിസു=ആരൊക്കെയാണു്, ഗേഹ ബന്ധേഉ=ഗൃഹങ്ങളിലിരുന്ന് പൊറുത്തിട്ടുള്ളതു്? കുറുഹു=പറയു.

ഗിരിജയുടെ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ മഹർഷിമാർ ചിരിച്ചു. അനന്തരം ഇങ്ങനെ പറയാൻ തുടങ്ങി. പാർവ്വതിയാണല്ലോ നീ. തികച്ചും ജഡാവസ്ഥ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന ഹിമവാന്റെ പുത്രിക്കു ജാഡയും ഉണ്ടാകുന്നതു സ്വാഭാവികം മാത്രമാണു്. ആ സ്ഥിതിയിൽ നിന്നെ കുറപ്പെടുത്താൻ വയ്യ. നാരദന്റെ ഉപദേശം കേട്ടു വീട്ടിൽ കിടന്നു പൊറുത്തവർ എത്രയുണ്ടു്. പറയാനാകുമോനി നക്കു്?

ചു: ദേഹ സുതൻഹ ഉപദേശേൻഹി ജാഹു തിൻഹ
ഹിരി ഭവനു ന ദേഖാ ആഹു
ചിത്രകേതു കര ഘരു ഉന ഘാലാ കനക കസിപു
കര പുനി അസ ഹാലാ.

ജാഹു=(നാരദൻ ചെന്നു്), ദേഹ സുതൻഹ=ദേഹന്റെ പുത്രന്മാക്കു്, ഉപദേശേൻഹി=ഉപദേശം നൽകിയിട്ടു് (അവർ), ഹിരി ആഹു=(വനത്തിൽനിന്നു) മടങ്ങിവന്നു്, ഭവനു ന ദേഖാ=ഗൃഹം കണ്ടി
ല്ല. ചിത്രകേതു കര=ചിത്രകേതുവിന്റെ, ഘരു ഉന ഘാലാ=വീടു് അദ്ദേഹം (നാരദൻ) നശിപ്പിച്ചു. പുനി=പിന്നെയുമുണ്ടു്. കനക കസിപു കര=ഹിരണ്യകശിപുവിന്റെ, ഹാലാ അസ=സ്ഥിതിയും ഇങ്ങനെതന്നെ:

ഉമേ, കേരക്ക. ദക്ഷപ്രജാപതി, മക്കളോടു സൃഷ്ടിക്കായി കല്പിച്ചു. സൃഷ്ടി പ്രാഗത്ഭ്യമുണ്ടാക്കാൻ അവർ തപസ്സിനു പോയി. നാരദൻ ഉപദേശിച്ചുപദേശിച്ചു് അവരെ വിരക്തരാക്കി. ആരും ഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങുകയുണ്ടായില്ല. ഇതാണവർ വനത്തിൽനിന്നു മടങ്ങിവന്നു ഗൃഹം കണ്ടില്ലെന്നു പറഞ്ഞതു്. ചിത്രകേതുവിന്റെ കഥയും പറയാം. അദ്ദേഹത്തിനു് അനേകം ഭാര്യമാരുണ്ടായിരുന്നു. പുത്രന്മാരില്ല. അംഗിരസ്സിന്റെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടു് ഇളയ

റാണി പ്രസവിച്ച ഒരു പുത്രനുണ്ടായി. അതിനാൽ ആ റാണി
 യോടു ചിത്രകേതുവിനു കൂടുതൽ പ്രേമം തോന്നി. മറ്റു റാണിമാർ
 ഈ വസ്തുത ഗ്രഹിച്ചു വിഷം കൊടുത്തു കുട്ടിയെ കൊന്നു. ആ
 അവാസരത്തിൽ നാരദൻ അവിടെയെത്തി. പുത്രനെ ജീവിപ്പിച്ചു.
 കുട്ടി, രാജാവിനോടു പറഞ്ഞു: — കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ ഞാൻ രാജാ
 വായിരുന്നു. കുറെ കാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ വിരക്തനായി തപം
 ചെയ്യാൻ വനത്തിലേയ്ക്കു പോയി. ഒരു ദിവസം ഒരു സ്ത്രീ എന്നു
 ഒക്കാര പഴം തന്നു. അതിനുള്ളിൽ ലക്ഷക്കണക്കിൽ കീടങ്ങളു
 ണ്ടായിരുന്നു. ഞാൻ പഴം തിന്നതുകൊണ്ടു കീടങ്ങളെല്ലാം ചത്തൊ
 ട്ടു. അങ്ങനെ മരിച്ചവരാണു് അങ്ങയുടെ റാണിമാർ. അവർ
 എന്നെക്കൊന്നു പകരം വീട്ടി. എന്നിക്കു പഴം തന്ന സ്ത്രീ ഇജ്ജന്മ
 ത്തിൽ എന്റെ അമ്മയായി. അങ്ങയ്ക്കിതിൽ വ്യസനിക്കാൻ കാര
 ണമില്ല. ആർ ആർക്കും പുത്രനല്ല. ആർ ആർക്കും പിതാവും അല്ല.
 ഇതൊക്കെ വെറും പ്രാപഞ്ചികവിഷയം. ഇത്രയും പറഞ്ഞു പി
 ന്നെയും അവൻ മരിച്ചു. ഇങ്ങനെ മകനെക്കൊണ്ടു് അച്ഛനു് ഉപ
 ദേശം കൊടുപ്പിച്ചു നാരദൻ ചിത്രകേതുവിന്റെ ബുദ്ധി തകരാറി
 ലാക്കി. നാരദന്റെ ഉപദേശപ്രകാരമാണു് ചിത്രകേതു രാജ്യം
 ഉപേക്ഷിച്ചു വനത്തിലേയ്ക്കു് പോയതു്. അങ്ങനെ പോയവനു
 വീടെന്തിനു്? മുരക്കും ഇതാണു്. നാരദൻ ചിത്രകേതുവിനും
 വീടില്ലാതാക്കി. ഹിരണ്യകശിപുവിന്റെ കഥയും കേൾക്ക. അദ്ദേ
 ഹത്തിന്റെ ഭാര്യയ്ക്കു ഗർഭം. ഒരു ദിവസം നാരദൻ അവിടെ സമീ
 പിച്ചു് അവൾക്കു് ഉപദേശം കൊടുത്തു. അതു നിമിത്തം ഗർഭസ്ഥ
 ശിശു മഹാജ്ഞാനിയായി. ആ ശിശുവാണ് പ്രഹ്ലാദൻ. പ്രഹ്ലാദ
 ഹിതത്തിനുവേണ്ടിയാണു് നരസിംഹമായവതരിച്ചു ഭഗവാൻ
 ദൈത്യകുലം നശിപ്പിച്ചതു്. നാരദന്റെ ഉപദേശം കേട്ടവർക്കൊ
 ക്കെ ആപത്തു നേരിട്ടു എന്നു മുരക്കും.

നാരദ സിഖ ജേ സുനഹിം നര നാരീ അവസി

ഹോഹിം തജി ഭവനു ഭിഖാരി

മന കപടീ തന സജ്ജന ചീൻഹാ ആപു സരിസ
സബഹീ ചഹ കീൻഹാ.

ജേ നരനാരി=എന്തൊരു സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ, നാരദ സിഖ സുനഹിം=
നാരദോപദേശം കേൾക്കുന്നുവോ (അവർ), ഭവനു തജി അവസി=
വീടുകളിലേക്കിച്ച് തീച്ചുതായും, ഭിഖാരി ഹോഹിം=ഭിക്ഷുക്കു
ളാകും. മന കപടീ=മനസ്സിൽ കാപട്യമുണ്ട് (നാരദന്), തന
സജ്ജന=ശരീരം സജ്ജനം എന്നുപോലെ, ചീൻഹാ=കാണപ്പെ
ടുന്നു. ആപുസരിസ=തന്നെപ്പോലെ, സബഹീ=എല്ലാവരേയും,
കീൻഹാ ചഹ=ആക്കാൻ കൊതിക്കുന്നു.

എന്തൊരു സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ നാരദന്റെ ഉപദേശം കേൾക്കു
മോ അവർ തീച്ചുതായും ഗുഹപരിത്യാഗം ചെയ്തു ഭിക്ഷുക്കുളാകാ
തിരിക്കുമില്ല. കാപട്യം വേണ്ടുവോളമുണ്ടുദ്രോഹത്തിന്. പുറമെ
കാണുന്നവർക്കു നല്ലാനായി തോന്നും. തന്നെപ്പോലെ മറയ്ക്കുവാരേ
യും ആക്കാനുള്ള ആഗ്രഹമാണുദ്രോഹത്തിനുള്ളത്.

തേഹി കേം ബചന മാനി ബിസപാസാ തുഹ
ചാഹു പതി സഹജ ഉദാസാ
നിർഗുന നിലജ കുബേഷ കപാലീ അകല അഗേഹ
ദിഗംബര ബ്യാലീ.

തേഹി കേം ബചന=അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കുകൾ, ബിസപാസാ
മാനി=വിശ്വസിച്ചു, തുഹ സഹജ ഉദാസാ പതി=നീ സ്വാഭാ
വികമായിത്തന്നെ ഉദാസീനനായ ഭർത്താവിനെ, ചാഹു=ആഗ്ര
ഹിക്കുന്നല്ലോ! നിർഗുന നിലജ, കുബേഷ=നിശ്ശൂന്യനും നിർല്ല
ജ്ജനം കുബേഷനും, കപാലീ അകല=കപാലിയും കുലമില്ലാത്തവ
നും, അഗേഹ ദിഗംബര=ഗുഹഹീനനും നഗ്നനും, ബ്യാലീ=സപ്പ
ഭൂഷണമാണ്.

ഉമേ, ആ നാരദന്റെ വാക്കുകൾ വിശ്വസിച്ചുപോയ നീ
പ്രകൃത്യാതന്നെ ഉദാസീനനായ ഒരു വരനെയാണഭിലഷിക്കുന്ന
ത്. ആ വരൻ നിശ്ശൂന്യനാണ്; ലജ്ജയില്ലാത്തവനാണ്; കുത്സി

തദ്വേഷനാണു്; തലയോടുകൊണ്ടു നടക്കുന്നവനാണു്; അദ്ദേഹം ഏതു വംശത്തിൽ ജനിച്ചു എന്നു പറയാൻ ആവില്ല; ഇരിക്കാ നൊരു വീടും അദ്ദേഹത്തിന്നില്ല; നഗ്നനും സപ്പുരൂഷണനുമാണു ദ്ദേഹം.

കുറുപ്പു കവന സുഖ്യ അസ ബന്ധ പാപ്തം ഭല ഭൂലിപ്പു
 ൦൧ കേ ബൗരാപ്തം

പഞ്ച കരേണം സിദ്ധം സതീ ബിബാഹീ പുനീ
 അവധേരി മരാപ്തൻഹി താഹീ

കുറുപ്പു=പറയു ഉമേ, അസ ബന്ധ പാപ്തം=അപ്രകാരമുള്ള ഭർത്താവിനെ ലഭിക്കുന്നതുകൊണ്ടു, കവന സുഖ്യ=എന്തൊരു സുഖം? ൦൧ കേ=വഞ്ചകന്റെ, ബൗരാപ്തം=ഭ്രാന്തുപിടിപ്പിക്കുകയെന്നാണു്, ഭല ഭൂലിപ്പു=നന്ന നീ മറന്നു, പഞ്ച കരേണം=പഞ്ചായത്തുകാർ പറഞ്ഞു, 'സിദ്ധ സതീ=ശിവൻ സതീദേവിയെ, ബിബാഹീ=വിവാഹംചെയ്തു, പുനീ താഹീ=പിന്നീടു അവളെ, അവധേരി=ഉപേക്ഷിച്ചു, മരാ പ്തൻഹി=അവൾ മരിക്കുകയും ചെയ്തു.

പറയത്തക്ക ഒരു മേന്മയും ഇല്ലാത്ത അത്തരത്തിലുള്ള ഒരു ഭർത്താവിനെ കിട്ടിയിട്ടു എന്തൊരു സുഖമാണു് നീ അനുഭവിക്കാൻ പോകുന്നതു്? നാരദൻ നിന്നെ ഭ്രാന്തുപിടിപ്പിച്ചു. ആ ഭ്രാന്തിന്റെ ഫലമായി നിന്റെ നന്ന നീ മറക്കുകയും ചെയ്തു. ചില സ്നേഹിതന്മാർ പഞ്ചായത്തുകൂടി അഭിപ്രായപ്പെട്ടപ്പോൾ ശിവൻ ഭക്ഷകന്യകയായ സതീദേവിയെ വിവാഹംചെയ്തു. ഒടുവിൽ ഏതു സംഭവിച്ചു. അവളെ അദ്ദേഹം ഉപേക്ഷിച്ചു. അവൾ മരിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ: അബ സുഖ സോവത സോചു നഹിം ഭീഖ

മാഗി ഭവ സ്വാഹിം

സഹജ ഏകാകിൻഹ കേ ഭവന കബലം കി നാരി
 വടാഹിം

ഭവ അബ=ശിവൻ ഇപ്പോൾ, ഭീഖ മാഗി സ്വാഹിം=ഭീക്ഷ വാങ്ങി ആഹാരം കഴിക്കുന്നു, സോചു നഹിം=ഒരല്ലലും ഇല്ല, സുഖ

സോവത=സുഖമായുറങ്ങുന്നു, സഹജ എകാകിൻഹ കേ=പ്രകൃത്യാ തന്നെ എകാകിയായിട്ടുള്ളവന്റെ, ഭവന കബഹു=വസതിയിൽ എപ്പോഴെങ്കിലും (ഏതെങ്കിലും), നാരി ഖടാഹിം=ഒരു ഭാര്യ വ സിക്ഷ്മോ?

ഒരു വിചാരവുമില്ലാതെ ഇപ്പോൾ ശിവാൻ സ്വസ്ഥനായി കഴിഞ്ഞുകൂടുകയാണ്. ഇരമ്പുണം കഴിഞ്ഞു സുഖമായി ഉറങ്ങുന്നു അദ്ദേഹം. ഒരുല്ലം ഇല്ല അദ്ദേഹത്തിന്. സ്വതേതന്നെ ആരു മില്ലാതെ ഒറ്റയ്ക്കു ഞ്ഞെ ജീവിച്ച ഒരാളുടെ വസതിയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു ഭാര്യക്കു എപ്പോഴെങ്കിലും പാക്കാൻ കഴിയുമോ?

ചൗ: അജ്ഞം മാനഹ കഹാ ഹമാരാ ഹമ തുഹ
കഹം ബത നീക ബിചാരാ
അതി സുന്ദര സുചി സുഖദ സുസീലാ ഗാവഹിം
ബേദ ജാസു ജസ ലീലാ

അജ്ഞം=ഇപ്പോഴെങ്കിലും, ഹമാരാ കഹാ മാനഹ=ഞങ്ങൾ പറയുന്നതു അനുസരിച്ചു, ഹമ തുഹ കഹം=ഞങ്ങൾ നിനക്കു, നീക ബത=നല്ലൊരു ഭർത്താവിനെ, ബിചാരാ=ആലോചിക്കുന്നുണ്ട്, അതിസുന്ദര=ഏറ്റവും സുന്ദരനും, സുചി സുഖദ=പവിത്രനും സുഖപ്രദനും, സുസീലാ=സുശീലനമാണദ്ദേഹം, ജാസു ജസലീലാ=അദ്ദേഹത്തിന്റെ യശോലീലകൾ, ബേദ ഗാവഹിം=വേദങ്ങൾ ഗാനംചെയ്യുന്നുമുണ്ട്.

ഈ വൈകിയ വേളയിലെങ്കിലും, ഉമേ, നീ ഞങ്ങൾ പറയുന്നതനുസരിച്ചു. നിനക്കു ഒരു വരൻ വേണം. ഞങ്ങളൊരു വരനെ കണ്ടിട്ടാലോചിച്ചുവരുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹം ഏറ്റവും സുന്ദരനും പവിത്രനും സുഖപ്രദനും സുശീലനും, വേദങ്ങൾകൂടി പ്രകീർത്തിക്കുന്ന കീർത്തിലീലകളോടുകൂടിയവനാണ്.

ദുഷ്ഠന രഹിത സകല ഗുണ രാസീ ശ്രീപതി പുര
ബൈകുണ്ഠ നിവാസീ

അസ ബരു തുഹറഹി മിലാഉബ ആനീ സുനത
ബിഹസി കഹ ബചന ഭവാനീ

ദുഷണ രഹിതം=അദ്വഹം ദുഷണരഹിതനും, സകല ഗുണ രാസീ= സകലഗുണരാശിയും, ശ്രീപതി ബൈകുണ്ഠ നിവാസീ=ഐശ്വര്യവാന്തം വൈകുണ്ഠനിവാസിയുമാണ്, അസ ബരു തുഹറഹി= അപ്രകാരമുള്ള ഒരു ഭർത്താവിനെ നിനക്കു, ആനീ മിലാഉബ=കൊണ്ടുവന്നു ഞങ്ങൾ നല്ലാം, ഭവാനീ സുനത ബചന=ഭവാനി ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു, ബിഹസി കഹ=ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

ഞങ്ങളാലോചിക്കുന്ന ആ വരൻ ഒരു ദോഷങ്ങളും ബാധിക്കാത്തവനും എല്ലാ ഗുണങ്ങളുടെയും ആകരവുമാണ്. ആവിധമുള്ള ഒരു ഭർത്താവിനെ തേടിക്കൊണ്ടുവന്നു ഞങ്ങൾ നിനക്കുതരാം. നപുഷിമാരുടെ ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു ഭവാനിയ്ക്കു ചിരിവന്നു. അവർ ഇപ്രകാരം പറയുകയുംചെയ്തു.

സത്യ കഹേഹു ഗിരിഭവ തനു ഏഹാ ഹറ ന മൃത
മൃതൈ ബരു നേഹാ

കനകതു പുനി പഷാന തേം ഹോതു ജാരേഹു
സഹജു ന പരിഹര സോതു

സത്യ കഹേഹു=പറഞ്ഞതു സത്യമാണ്, ഏഹാതനു=ഈ ശരീരം, ഗിരിഭവ=പർവ്വതത്തിൽനിന്നുതന്നെ ഉണ്ടായതാണ്, ബരു ദേഹാ മൃതൈ=എന്റെ ദേഹം ഉപേക്ഷിച്ചാലും, ഹറ ന മൃത=സ്ഥിര നിശ്ചയം ഞാൻ ഉപേക്ഷിക്കയില്ല, കനക=കനകം, പഷാന തേം ഹോതു=പാഷാണത്തിൽനിന്നുതന്നെയാണുണ്ടാകുന്നത്, ജാരേഹു സോതു=എത്രതന്നെ തപിപ്പിച്ചാലും അതു, സഹജു ന പരിഹര=സ്വാഭാവികപ്രകൃതി ഉപേക്ഷിക്കയില്ല.

മാമുനിമാരേ, നിങ്ങൾ അരുളിച്ചെയ്തല്ലോ ഞാൻ പർവ്വതത്തിന്നു ജനിച്ചവളാണെന്ന്. അതു സത്യംതന്നെ. നിങ്ങൾ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു ജഡപ്രകൃതിയായ പിതാവിന്നു ജഡപ്രകൃതിയായൊരു പുത്രിയല്ലേ ഉണ്ടാകൂ എന്നായിരിക്കാം. പിതാവു ജഡപ്രകൃതിയായതു

കൊണ്ടു പുത്രിയും അങ്ങനെ ആയിക്കൊള്ളണമെന്നില്ല. കനകം ഉണ്ടാകുന്നതു പാഷാണത്തിൽനിന്നല്ലേ? നിങ്ങൾ ആ കനകത്തെ തീയിലിട്ടു എത്രതന്നെ തപിപ്പിച്ചാലും കനകം അതിന്റെ സഹജ പ്രകൃതി ഉപേക്ഷിക്കുകയില്ല. ഞാൻ പശ്ചിമസംഭവതന്നെ. പക്ഷെ എനിക്കെന്തൊരതായൊരു നിശ്ചയമുണ്ടു്. ആ നിശ്ചയത്തെ ശിഥിലമാക്കാൻ ആരെങ്ങനെയൊക്കെ പ്രയത്നിച്ചാലും ആ പ്രയത്നം ഫലിക്കാൻ പോകുന്നില്ല. കനകം എങ്ങനെയോ അങ്ങനെ ഞാനെന്റെ നൈസർഗ്ഗികപ്രകൃതം ത്യജിക്കുകയില്ല. ഒരുപക്ഷേ ശരീരം ഞാൻ ഉപേക്ഷിച്ചു എന്നുവരാം; എന്നാലും എന്റെ സ്ഥിരനിശ്ചയം ഞാൻ കൈവെടിയിടുകയില്ല.

നാരദ ബ്രഹ്മന ന മൈം പരിഹരഉം ബസഉ ഭവനു
ഉജരഉ നഹിം ഡരഉം

ഗുര കേം ബ്രഹ്മന പ്രതീതി ന ജേഹീ സപനേഹു
സുഗമ ന സുഖ സിധി തേഹീ

മൈം നാരദ ബ്രഹ്മന=ഞാൻ നാരദന്റെ വാക്കുകൾ, ന പരിഹര ഉം=ഉപേക്ഷിക്കുകയില്ല, ഭവനു ബസഉ=വീട്ടിൽ ആളുകളുണ്ടെങ്കിലും കൊള്ളാം, ഉജരഉ=ദഹിച്ചുപോയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും കൊള്ളാം, നഹിം ഡരഉം=എനിക്കതിൽ ഭീതിയില്ല, ജേഹീ ഗുര കേ ബ്രഹ്മന=ആർക്കു ഗുരുവിന്റെ വാക്കുകളിൽ, പ്രതീതി ന തേഹീ=വിശ്വാസമില്ലയോ അവർക്കു, സപനേഹു=സ്വപ്നത്തിൽപോലും, സുഖസിധി ന സുഗമ=സുഖസിദ്ധികൾ സുഗമങ്ങളല്ല.

ദേവഷ്ഠിയായ നാരദന്റെ വാക്കുകൾ ഞാൻ ഭരിക്കലും അന്യഥാ പരിഗണിക്കുകയില്ല. നിങ്ങൾ പറയുന്നതുപോലെ ശിവന്റെ ഭവനത്തിൽ നിറയെ ആളുകളുണ്ടെങ്കിലും അഥവാ അതു ശൂന്യാവസ്ഥയിലാണെങ്കിലും അതിനെപ്പറ്റി എനിക്കൊരു ഭയവും ഇല്ല. ഗുരുവിന്റെ വാക്കു വിശ്വസിക്കാത്തവർക്കു സ്വപ്നേപി ലഭിക്കുകയില്ല സുഖസമാധാനങ്ങൾ.

ദോ: മഹാദേവ അവഗുണ ഭവനു ബിഷ്ണു സകല

ഗുരു ധാമ

ജോഹരി കര മനു രമ ജോഹരി സന തേഹരി തേഹരി
സന കാമ

മഹാദേവ അവഗുണ ഭവന=ശിവൻ ദുർഗ്ഗങ്ങളുടെ ഭവനവും,
ബിഷ്ണു സകല ഗുണ ധാമ=വിഷ്ണു സമസ്തഗുണധാമവും തന്നെ,
ജോഹരി കര മനു ജോഹരി സന=ആരുടെ മനസ്സ് എന്തൊരുവന്റെ
കൂടേയോ, തേഹരി തേഹരി സന കാമ=അവൾ അവരോടേ പ്രേ
മമുണ്ടാകൂ.

ശ്രീമഹാദോഷൻ ദുർഗ്ഗണസങ്കേതമാശിരിക്കാം; മഹാവിഷ്ണു
വിനു എല്ലാ ഗുണങ്ങളും സംസിദ്ധമായിരിക്കാം. ആയിരിക്കാമുള്ള
ഒട്ടെ. എന്നാൽ ഒരു വസ്തുത നിങ്ങൾ അറിഞ്ഞിരിക്കണം. ആർക്കു
ആരുടെ പ്രകൃതിയോടാണോ കൂടുതൽ അഭിലാഷം അവർക്കു അവ
രോടാണു കൂടുതൽ പ്രേമവും ഉണ്ടായിരിക്കുക. ദുർഗ്ഗണധാമമായ
ശിവനിലാണു എനിക്കാഗ്രഹം. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു ഞാ
നതിൽ ഉറച്ചുനില്ക്കുന്നതും. ഗുണസന്നിപാതയും സമൃദ്ധമായി
നിങ്ങൾ കാണുന്ന ആ വിഷ്ണുവിൽ എനിക്കു ആഗ്രഹമില്ല.

ചു: ജം തുഹ മിലതേഹു പ്രഥമ മുനീസാ സുനതിഉം
സിഖ തുഹാരി ധരി സീസാ

അബ മൈം ജനമു സംഭ ഹിത ഹാരാ കോ ഗുന
ദുഷന കരെ ബിചാരാ

മുനീസാ=ഹേ മഹാഷിമാരേ, ജം തുഹ പ്രഥമ മിലതേഹു
തുഹാരി സിഖസുനതിഉം=നിങ്ങളെ ആദ്യമേ എനിക്കു കാണാനും
നിങ്ങളുടെ ഉപദേശങ്ങൾ ശ്രവിക്കാനും കഴിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിൽ,
സീസാ ധരി=ഞാനവ ശിരസാ വഹിക്കുമായിരുന്നു; അബ മൈം
ജനമു=ഇപ്പോളാകട്ടെ ഞാനെന്റെ ജീവിതം, സംഭ ഹിത ഹാരാ=
ശിവന്നായി അർപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു, ഗുന ദുഷന ബിചാരാ=
ഗുണദോഷചിന്തകൾ, കോ കരെ=ആരാണിനി ചെയ്യുക?

മഹാഷിമാരേ, നിങ്ങളുമായി പണ്ടുതന്നെ കാണുവാനും നി
ങ്ങളുടെ ഉപദേശങ്ങൾ എനിക്കു കേൾക്കുവാനും സാധിച്ചിരുന്നു

കിൽ നിശ്ചയമായും നിങ്ങളുടെ നിയോഗം ഞാൻ ശിരസാ വഹിക്കുമായിരുന്നു. ഇനി അതിനു അവസരമില്ല. ഞാനെന്റെ ജീവിതം ശിവനു അർപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ആരാണിനി ഗുണദോഷങ്ങൾ ചിന്തിക്കുക!

ജം തുഹരേ ഹം ഹൃദയം ബിസേഷീ രഹി ന ജാഇ
ബിനു കിഹ്നം ബരേഷീ
തേ കൗതുകി അൻഹ ആലസു നാഹീം ബര കന്യാ
അനേക ജഗ മാഹീം

തുഹരേ ഹൃദയം = നിങ്ങളുടെ മനസ്സിൽ, ജം ബിസേഷീ ഹം = വിശേഷിച്ചും ശാര്യം ഉണ്ടെങ്കിൽ, ബിനു ബരേഷീ കിഹ്നം = വിവാഹനിശ്ചയം ചെയ്തിക്കാതെ, രഹി ന ജാഇ തേ = അടങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കാൻ വയ്യ എന്നുണ്ടെങ്കിൽ, കൗതുകി അൻഹ = നിങ്ങളേപ്പോലുള്ള കൗതുകികൾക്കു, ആലസു നാഹീം = വ്യഥാ ഇരിക്കേണ്ടി വരികയില്ല, ജഗ മാഹീം = ലോകത്തിൽ, അനേക ബര കന്യാ = നിരവധി വരകന്യകമാരുണ്ട്.

[മഹേഷിമാർക്കു മെ ചുട്ട മരപടിയാണ് കൊടുക്കുന്നത്.]

മഹേഷിമാരേ, ഇതുപോലുള്ള വിവാഹകാര്യങ്ങളിൽ ഏറ്റെടുക്കണമെന്നും തീർപ്പുകളുണ്ടാക്കണമെന്നും ഉള്ള നിർബ്ബന്ധബുദ്ധി നിങ്ങൾക്കുള്ളപക്ഷം, നിങ്ങളേപ്പോലുള്ള അഭ്യുദയകാംക്ഷികൾക്കു വെറുതെ ഇരിക്കേണ്ടിവരികയില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ലോകത്തിൽ വിവാഹപ്രായം തികഞ്ഞ വരന്മാരെ ലഭിക്കാതെ വീശമിച്ചു കഴിച്ചുകൂട്ടുന്ന എത്രയോ ശ്രേഷ്ഠകന്യകമാരുണ്ട്. അവരെ അനുരൂപന്മാർക്കു വേളികഴിപ്പിച്ചു കൊടുക്കാനുള്ള സമ്പന്നസ്ത്രീ നിങ്ങൾക്കുണ്ടെങ്കിൽ കന്യകമാരുടെ സംഖ്യ വളരെ കുറയും. സമുദായത്തിനു അതൊരാശ്വാസവുമായിരിക്കും. മഹാനേകം കന്യകമാർ വിവാഹപ്രായമായിരിക്കുമ്പോൾ അമ്പരോടാരോടും തോന്നാത്ത ഒരു മുമത നിങ്ങൾക്കു എന്റെ കാര്യത്തിലുണ്ടായതും ഇത്ര കാര്യം എന്റെ ഹിതത്തിന്നെതിരായി ന്യായവാദം പുറപ്പെടുവി

ക്കാൻ നിങ്ങൾ സന്നദ്ധരായതും എന്തുകൊണ്ടാണാവോ എ
ന്നൊരു സൂചന.)

[എന്റെ വിവാഹകാര്യം ഏതാണ്ടൊരു തീപ്പിലെത്തിയിരി
ക്കുന്നു. ഇതിൽ നിങ്ങൾക്കു ഇടപെടേണ്ട ആവശ്യം ഇപ്പോളില്ല.
കന്യകമാരനേകരുണ്ടല്ലോ വേറെയും ലോകത്തിൽ. നിങ്ങളുടെ
സേവനം അവരുടെ കാര്യത്തിലായിക്കൂടെ?]

ജന്മ കോടി ലഗി രഗരി ഹമാരീ ബരളം സംഭ ന ത
രഹളം കുമാരീ
തജളം ന നാരദ കുര ഉപദേശ്യ ആപ കഹഹിം സത
ബാര മഹേശ്വ

സംഭ ബാരളം=ശിവനെ വിവാഹം ചെയ്യും, ന ത കുമാരീ രഹളം=
അല്ലാത്തപക്ഷം കുമാരി (അവിവാഹിത) യായിത്തന്നെ ജീവിക്കും,
ഹമാരീ ജന്മകോടി=എന്റെ കോടി ജന്മങ്ങളിലും, രഗരി ലഗി=
ഈ നിശ്ചയമുണ്ടാകും, നാരദ കുര ഉപദേശ്യ=നാരദന്റെ ഉപദേ
ശം, ന തജളം=ഞാൻ ഉപേക്ഷിക്കുകയില്ല, മഹേശ്വ ആപ=ശ്രീ
മഹാദേവൻതന്നെ വന്നു, സതബര കഹഹിം=നൂറുതവണ പറ
ഞ്ഞാലും ശരി.

ഒന്നുകിൽ ശിവനെന്നെ വിവാഹം ചെയ്യും. അല്ലെങ്കിൽ
ഞാൻ കുമാരിയായിത്തന്നെ ജീവിക്കും. കോടി കോടി ജന്മങ്ങൾ
ഇതിനുവേണ്ടി എടുക്കേണ്ടിവന്നാലും ഈ സ്ഥിരനിശ്ചയത്തിൽ
നിന്നു ഞാൻ പിന്മാറുകയില്ല. ശിവൻതന്നെ വന്നു, ഉമേ നീയെ
ന്നെ വേൾക്കണ്ട എന്നു നൂറാവർത്തി പറഞ്ഞാൽക്കൂടിയും അഥവാ
നാരദോപദേശം നീ കൈവീടണം എന്നു പറഞ്ഞാൽകൂടിയും
ആ ദേവഷിയുടെ ഉപദേശം ഞാൻ കൈക്കൊള്ളാതിരിക്കുകയില്ല.

മൈം പാ പരളം കഹഇ ജഗദംബാ തുഹ ഗുഹ
ഗവനഇ ഭയള ബിലംബാ
ദേവി പ്രേമ ബോലേ മുനിഗ്യാനീ ജയ ജയ
ജഗദംബികേ ഭവാനീ.

ജഗദംബാ കഹതു=ലോകമാതാവു പറഞ്ഞു, ഞമം പാ പരമം=
ഞാൻ പാദപ്രണാമം ചെയ്യുന്നു, തുഹ ഗുഹ ഗവനഹു=നിങ്ങൾ
വസതികളിലേക്കു പോകുക, ബിലംബാ ഭയമു=നേരം വളരെ
യായി, ഗ്യാനീ മുനി=ജ്ഞാനികളായ മഹർഷിമാർ, പ്രേമ ദേവി=
പ്രേമം കണ്ടിട്ട്, ജഗദംബികേ ഭവാനീ ജയ ജയ ബോലേ=ഹേ
ജഗന്മാതാവേ ഭവാനീ, ജയിച്ചാലും ജയിച്ചാലും എന്നിങ്ങനെ പ
റഞ്ഞു.

ജഗദംബയായ ഉമ ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു:- ‘മഹർഷിമാ
രേ നിങ്ങളുടെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ ഞാൻ പ്രണിപതിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ
വന്നിട്ട് നേരം വളരെയായിരിക്കുന്നു. വസതികളിലേക്കു മടങ്ങി
പ്പോകാൻ ഞാൻ അപേക്ഷിക്കുന്നു.’ ജ്ഞാനികളായ മഹർഷിമാർ
പാവ്വതിയ്ക്കു ശിരാനിലുള്ള അമാഞ്ചലവും അധൃഷ്ടവും മധുരോദാ
രവുമായ പ്രേമം കണ്ടിട്ടു എന്തെന്നില്ലാത്ത ആനന്ദം ഉണ്ടായി.
അവർ ഇങ്ങനെ പ്രകീർത്തിച്ചു:- “ഭവാനി, ജഗന്മാതാവേ അവി
ടുന്നു ജയിച്ചാലും! ജയിച്ചാലും!”

ദോ: തുഹ മായാ ഭഗവാന സിവ സകല ജഗത

പിതു മാതു

നാതു ചരന സിര മുനി ചലേ പുനി ഹരഷത

ഗാതു

തുഹ മായാ=അവിടുന്നു മായയാണ്, സിവ ഭഗവാന=ശിവൻ
പരനമാണ്, സകല ജഗത മാതു പിതു=സമസ്ത ജഗത്തിനും
മാതാവും പിതാവുമാണ്, ചരന സിര നാതു=ചരണങ്ങളിൽ ശി
രസ്സുകൾ കുനിച്ചു, ഹരഷത ഗാതു=പ്രസന്നഗാത്രരായി, പുനി
മുനി ചലേ=അന്യന്തരം മുനീന്ദ്രന്മാർ യാത്രയായി.

‘ജഗന്മാതേ, അവിടുന്നു മായയും ശിവൻ ഈശ്വരനാമാണ്.
നിങ്ങളിരുവരും ജഗന്മാതാവും ജഗൽപിതാവുമാകുന്നു.’ ഇങ്ങനെ
പറഞ്ഞു ഉമാചരണങ്ങളിൽ പ്രണമിച്ചു സന്തുഷ്ടരായി സപ്തർഷി
കൾ വിടവാങ്ങി.

ചു: ജാതു മുനിൻറെ ഹിമവത്തു പാഠാഷ്ട കരി ബിനതി
 ഗിരിജഹിം ഗുഹ ല്യായേ
 ബഹുരി സപ്തരിഷി സിവ പഹിം ജാതു കഥാ
 ഉമാ കൈ സകല സുനാതു

മുനിൻറെ ജാതു=മുനീന്ദ്രന്മാർ ചൊന്നു, ഹിമവത്തു പാഠാഷ്ട=ഹിമ
 വാനെ അയച്ചു, ബിനതി കരി=വണങ്ങി, ഗിരിജഹിം ഗുഹ
 ല്യായേ=ഉമയെ ഗുഹത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു, ബഹുരി സ
 പ്തരിഷി=അനന്തരം സപ്തഷ്ടികൾ, സിവ പഹിം ജാതു=ശിവ
 നെ സമീപിച്ചു, ഉമാ കൈ കഥാ സകല=ഉമയെ സംബന്ധിച്ച
 കഥയെല്ലാം, സുനാതു=കേൾപ്പിച്ചു.

സപ്തഷ്ടികൾ ഉമയെ നമസ്കരിച്ചു വിടവാങ്ങി നേരേ പോ
 യി ഹിമവാനെ അയച്ചു ഗിരിജയെ ഗുഹത്തിലേക്കു കൊണ്ടുവ
 രവിച്ചു. പിന്നീടവർ ശിവനെ സന്ദർശിച്ചു ഉമയെ സംബന്ധി
 ച്ചുണ്ടായ സംഭവങ്ങളെല്ലാം ധരിപ്പിച്ചു.

ഭൃഷ്യ മഗന സിവ സുനത സനേഹാ ഹരഷി
 സപ്തരിഷി ഗവനേ ഗേഹാ
 മനു മിരു കരി തബ സംഭ സുജാനാ ലഗേ കരന
 രഘുനായക ധ്യാനാ

സുനത സനേഹ=സ്നേഹത്തെപ്പറ്റി കേട്ടപ്പോൾ, സിവ മഗന
 ഭൃഷ്യ=ശിവൻ മഗനനായിഭവിച്ചു, സപ്തരിഷി ഹരഷി=സപ്തഷ്ടി
 മാർ സന്തുഷ്ടരായി, ഗേഹാ ഗവനേ=ഗുഹങ്ങളിലേക്കു പോയി,
 മനു മിരു കരി=മനസ്സു സ്ഥിരമാക്കി, സുജാനാ സംഭ=ജ്ഞാനി
 യായ ശിവൻ, രഘുനായക ധ്യാന കരനേ ലഗാ=ശ്രീരാമധ്യാനം
 തുടങ്ങി.

തന്നിൽ ഉമയ്ക്കുള്ള പ്രേമത്തെപ്പറ്റി സപ്തഷ്ടിമാരിൽനിന്നു
 കേട്ടപ്പോൾ ശിവൻ സന്തോഷമഗനനായി ഭവിച്ചു. മഹർഷിമാർ
 വിടവാങ്ങി അവരവരുടെ ആശ്രമങ്ങളിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. പെട്ടെ

നാ അധീരനായിത്തീർന്നു അദ്ദേഹം വികാരങ്ങളെ നിയന്ത്രിച്ചു മനസ്സ് സ്ഥിരമാക്കി ശ്രീരാമധ്യാനം ആരംഭിച്ചു. മഹാ ജ്ഞാനികളും കൂടി ഇത്തരം അവസരങ്ങളിൽ അധീരരായി തീരുന്നവെന്നതു സവിശേഷം സൂതർവ്യമാണ്.

താരക അസൂര ഭയമു തേഹി കാലാ ഭുജപ്രതാപ
ബല തേജ ബിസാലാ
തേഹിം സബ ലോക ലോകപതി ജീതേ ഭൂ
ദേവ സുഖ സമ്പതി രീതേ

തേഹി കാല=അക്കാലത്തു, താരക അസൂര ഭയമു=താരകാസുരനുണ്ടായി, ബിസാലാ ഭുജപ്രതാപ ബല തേജ=അത്യധികം ഭുജപ്രതാപവും ബലവും തേജസ്സും ഉള്ളവനായിട്ട്, സബ ലോക ലോകപതി=സമസ്തലോകങ്ങളെയും ലോകനാഥനാരേയും, തേഹിം ജീതേ=അവൻ ജയിച്ചു, ദോ സുഖ സംപതി രീതേ=ദേവന്മാർ സുഖരീതിയും നിസ്സമ്പന്നരായി

താരകാസുരന്റെ രംഗപ്രവേശം ഇക്കാലത്തായിരുന്നു. അപാരമായ കൈയ്യടക്കം ശക്തിയും തേജസ്സും സമാജ്ജിച്ച ആ അസൂരപ്രമാണി സർവ്വലോകങ്ങളെയും ലോകപാലകനാരേയും ജയിച്ചു കീഴടക്കി. ദേവന്മാരുടെ സുഖവും സമ്പത്തും നഷ്ടമായിത്തീർന്നു.

അജര അമര സോ ജീതി ന ജാതു ഹാരേ സുര
കരി ബിബിധ ലരാതു
തബ ബിരംഹി സന ജാതു പുകാരേ ദേവേ ബിധി
സബ ദേവ ദുഖാരേ

അജര അമര സോ=അവ്യയനം അമരനായ അവൻ, ജീതി ന ജാതു=ജയിക്കപ്പെട്ടില്ല, ബിബിധ ലരാതു കരി=ചലതരത്തിലുള്ള യുദ്ധങ്ങളും ചെയ്തു, സുര ഹാരേ=ദേവന്മാർ പരാജിതരായി, തബ ബിരംഹി സന ജാതു പുകാരേ=വിരിഞ്ഞൊന്നെ സമീപിച്ച ദീനരോദനം ചെയ്തു, സബ ദേവ ദുഖാരേ ദേവേ=എല്ലാ ദേവന്മാരും ദുഃഖിതരെന്നു കണ്ടു.

നിത്യയുവാവും മരിക്കാത്തവനുമായിത്തീർന്ന താരകാസുരനെ ആക്ഷം ജയിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ദേവന്മാർ സമരം പലതും ചെയ്ത നോക്കി. അവർക്കു തോൽവിയേ ഉണ്ടായുള്ളൂ. അവർ ബ്രഹ്മദേവനെ ചെന്നു കണ്ടു സങ്കട നിവേദനം ചെയ്തു. ദേവന്മാർ ദുഃഖിതരാണെന്ന വസ്തുത ബ്രഹ്മദേവൻ ഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ: സബ സന കഹാ ബുശാലു ബിധി ദനജ
നിധന തബ ഹോളു
സംഭ സൂക്ര സംഭൂത സുത ഏഹി ജീതതു രന
സോളു

തബ ബിധി=ആ അവസരത്തിൽ ബ്രഹ്മദേവൻ, സബ സന ബുശാലു കഹാ=എല്ലാവരെയും പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി, സംഭ സൂക്ര സംഭൂത സുത=ശംഭുവിന്റെ വീര്യത്തിൽ പുത്രനുണ്ടാകും, സോള രന ഏഹി ജീതതു=അദ്ദേഹം രണത്തിൽ ഇവനെ ജയിക്കും, ദനജ നിധന ഹോളു=ദാനവ നിഗ്രഹം ഉണ്ടാകും.

ദുഃഖിതരായ ദേവന്മാരെ ബ്രഹ്മദേവൻ കാര്യം പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി. ദേവന്മാരേ, നിങ്ങൾ ദുഃഖിതരാണെന്നു് എനിക്കറിയാം. നിങ്ങളുടെ ദുഃഖം തീരുകയും ചെയ്യും. അതിനൊരു കാലവും ഉണ്ടാകേണ്ടതായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്. ചെട്ടെന്നു താരകാസുരനിൽനിന്നു വിമുക്തി സിദ്ധിക്കാൻ വിഷമമാണു്. ശ്രീമഹാദേവിന്റെ വീര്യത്തിൽ ഒരു പുത്രൻ ജനിക്കും. അവൻ താരകനെ യുദ്ധത്തിൽ തോല്പിക്കും. അവനെ വധിക്കുകയും ചെയ്യും. അതേവരെ പ്രതീക്ഷാനിർഭരരായി കഴിഞ്ഞുകൂടുക.

ചതു: മോര കഹാ സുനി കരളു ഉചാഹു ഹോളുഹി
ഹുസപര കരിഹി സഹാഹു
സതീം ജോ തജി ദഹ്ല മഖ ദേഹാ ജനമീ ജാഹു
ഹിമാചല ഗേഹാ.

മോര കഹാ സുനി=ഞാൻ പറയുന്നതു കേട്ടു, ഉപാഹു കരഹു= ഉപായം ചെയ്യ, ഈസ്വര സഹാഹു കരിഹി=ഈശ്വരസഹായ മുണ്ടായാൽ, ഹോഹുഹി=(കാര്യം) നടക്കും, ജോ സതീം ദ്വേ മഖ= യാതൊരു സതീദേവി ദക്ഷയാഗത്തിൽ, ദേഹാ തജീ=ദേഹത്യാഗം ചെയ്തവോ ആ ദേവി, ജാഹ ഹിമാമല ഗേഹാ=ചെന്നാ ഹിമാമലഗുഹത്തിൽ, ജനമീ=പിറന്നിട്ടുണ്ട്.

ദേവനാരേ, നിങ്ങൾ ഞാൻ പറയുന്നതു കേട്ടു അതിനനുരൂപമായി പ്രവർത്തിക്കുക. ദക്ഷപുത്രിയായ സതീദേവി, ദക്ഷൻ നടത്തിയ യാഗത്തിൽ ദേഹത്യാഗം ചെയ്തു ഹിമാമലഗുഹത്തിൽ പുനർജന്മമെടുത്തിരിക്കുന്നു.

തേഹിം തപ കീൻഹ സംഭ പതി ലാഗീ സിവാ
സമാധി ബൈദേ സബു ത്യാഗീ
ജദപി അഹതു അസമഞ്ജസ ഭാരീ തദപി ബാത
ഏക സുനഹു ഹമാരീ.

തേഹിം സംഭ പതി ലാഗീ=അവൾ ശിവാനെ ഭർത്താവായി ലഭിക്കാൻ, തപ കീൻഹ=തപസ്സനുഷ്ഠിച്ചു. സിവാ സബു ത്യാഗീ=ശിവാനാകട്ടേ സർവ്വസംഗപരിത്യാഗിയായി, സമാധി ബൈദേ=സമാധിയിലും ഇരിക്കുന്നു. ജദപി ഭാരീ അസമഞ്ജസ അഹതു തദപി=വല്ലാത്ത വിഷമം ഉണ്ടെങ്കിൽക്കൂടിയും, ഹമാരീ ഏക ബാത സുനഹു=ഞാൻ പറയുന്ന ഏകകാര്യം കേൾക്കുക.

ഹിമാവൽപുത്രിയായി പുനർജന്മമെടുത്തു പാർവ്വതിയെന്ന പേർ വഹിച്ചു ആ ദേവി ശിവാനെ ഭർത്താവായി ലഭിക്കുന്നതിനു് അതിഘോരമായ തപസ്സു ചെയ്തു. ശിവാനാകട്ടെ എല്ലാം ത്യജിച്ചു സമാധിയിലും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു. അങ്ങനെ വൈരാഗ്യനിധിയായി സമാധിയിലിരിക്കുന്ന ശിവാന്റെ മനസ്സിനെ ഇളക്കുക എന്ന കാര്യം വളരെ വിഷമമാണ്. എന്നാലും ഞാനെന്നു പറയാം. അതുപോലെ നിങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുകയും വേണം.

പാവഹു കാമു ജാതു സിവ പാഹീം കരെ മോളു
സങ്കര മന മാഹീം

തബ ഹമ ജാതു സിവഹി സിര നാതു കരവാളബ
ബിബാഹു ബരിആതു.

ജാതു=(നിങ്ങൾ) ചെന്നു, സിവ പാഹീം=ശിവസന്നിധിയിലേക്കു, കാമു പാവഹു=കാമദേവനെ അയയ്ക്കുക. സങ്കര മനമാഹീം=ശിവന്റെ മനസ്സിൽ, മോളു കരെ=(അവൻ) വികാരം ഉണ്ടാക്കട്ടെ, തബ ഹമ ജാതു=ആ അവസരത്തിൽ ഞാൻ പോയി, സിവഹി സിര നാതു=ശിവനെ കമ്പിട്ടു, ബരിആതു=നിബ്ബന്ധിച്ചു, ബിബാഹു കരവാളബ=വിവാഹവും കഴിപ്പിക്കാം.

നിങ്ങൾ കാമദേവനെ സമീപിച്ചു സ്വാധീനമാക്കി അവനെ ശിവസന്നിധിയിലേയ്ക്കയയ്ക്കണം. അവൻ ശിവന്റെ മനസ്സു പ്രകൃഷ്ടമാക്കട്ടെ. ആ അവസരം നോക്കി ഞാൻ ശിവനെ സമീപിച്ചു പ്രണിപതിച്ചു അദ്ദേഹത്തേക്കൊണ്ടു പാവ്യതിയെ വിവാഹവും കഴിപ്പിക്കാം.

ഏഹി ബിധി ഭലേഹിം ദേവ ഹിത ഹോതു മത
അതിനീക കഹതു സബു കോതു
അസ്മതി സുരൻഹ കീൻഹി അതി ഹേതു പ്രഗടേ
ബിഷമബാന ത്വഷകേതു

ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരമായാൽ, ദേവ ഹിത=ദേവന്മാരുടെ ഹിതം, ഭലേഹിം ഹോതു=ശരിയായി നിറവേറും. സബുകോതു കഹതു=എല്ലാവരും പറഞ്ഞു, മത അതി നീക=അഭിപ്രായം വളരെ നല്ലതെന്നു, സുരൻഹ അതിഹേതു=ദേവന്മാർ അതിപ്രേമത്തോടെ, അസ്മതി കീൻഹി=സ്മതിച്ചു. ബിഷമബാന=വിഷമബാണനായ, ത്വഷകേതു പ്രഗടേ=കാമദേവൻ പ്രത്യക്ഷനായി.

‘ദേവന്മാരെ, ഈ വിധമായാൽ നിങ്ങളുടെ ഹിതം ശരിയും നിറവേറും.’ ബ്രഹ്മദേവന്റെ അരുളപ്പാടുകേട്ടു അവിടെ കൂടി

യിരുന്ന ദേവന്മാരെല്ലാം പറഞ്ഞു 'ഇതേറ്റവും നല്ലൊരഭിപ്രായമാണ്' എന്നു. ദേവന്മാർ ഏറ്റവും പ്രേമത്തോടെ കാമദേവനെ സ്തുതിച്ചു. ഉടനെ ആ മലരമ്പൻ അവിടെ പ്രത്യക്ഷനായി.

ദോ: സുരൻഹ കഹീ നിജ ബിപതീ സബ സുനി മന
കീൻഹ ബിചാര

സംഭൂ ബിരോധി ന കസല മോഹി ബിഹസി
കഹേള അസ മാര.

സുരൻഹ നിജ ബിപതി സബ=ദേവന്മാർ തങ്ങളുടെ ആപത്തുകളെല്ലാം, കഹീ സുനി മന=പറഞ്ഞു. കേട്ടു മനസ്സിൽ, ബിചാര കീൻഹ മാര=വിചാരിച്ചു. മാരൻ, ബിഹസി കഹേള അസ=ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു ഇപ്രകാരം. സംഭൂ ബിരോധ=ശിവവിരോധം, മോഹി ന കസല=എനിക്കു ക്ഷേമമായിരിക്കില്ല.

ദേവന്മാർ, താരകനിൽനിന്നു തുടച്ചുയായി അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആപത്തുകളൊക്കെ കാമദേവനെ അറിയിച്ചു. (രക്ഷയ്ക്കുള്ള ഉപായവും നിദ്ദേശിച്ചു.) ഇതെല്ലാം കേട്ടു ചിരിച്ചുകൊണ്ടു മാരൻ പ്രതിവചിച്ചു:—'ദേവന്മാരെ ശിവനുമായി വിരോധത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നത്; എനിക്ക് അറിയാത്തതും ക്ഷേമത്തിനായിരിക്കുകയില്ല. [ദേവന്മാർ അവരുടെ ആപത്തുകളൊക്കെ അറിയിച്ചു എന്നു മാത്രമേ ഇവിടെ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ളൂ. എന്നാൽ അനന്തരഭാഗവണ്ണനകൊണ്ടു ആപത്തറിയിക്കുക മാത്രമല്ല ശിവനെ വികാരനിർഭരനാക്കണം എന്നൊരു നിർദ്ദേശംകൂടി ദേവന്മാർ കാമദേവന്റെ സമക്ഷം നിവേദിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു കേൾക്കുകയും ഉത്തരം നൽകുകയും ചെയ്തു. ആപത്തറിയിക്കു മാത്രമേ ഉണ്ടായുള്ളൂ എങ്കിൽ കാമദേവനെതിന്നു ശിവവിരോധം സൂചിപ്പിക്കണം? അതങ്ങനെ നില്ക്കട്ടെ. കാമദേവൻ എന്തു വിചാരിച്ചിട്ടുണ്ടാകും? അതറിയണ്ടെ? 'ദേവന്മാരുടെ സ്വാർത്ഥബുദ്ധി നോക്കൂ. അവർ തങ്കാര്യം നേടാൻ എന്റെ ജീവനെ പണയപ്പെടുത്തണമെന്നു ഘട്ടത്തിൽ എത്തിയിരിക്കുന്നു. 'ഇതാകും ആ വിചാരം.

ചിരിച്ചതോ; ദേവന്മാരുടെ ഗതികേടോത്തും. 'പ്രയോജനാപേക്ഷിതയാ പ്രഭുനാം പ്രായച്ഛലം ഗൗരവമാശ്രിതേഷു' എന്നതും ഇവിടെ സ്മർത്തവ്യമാണ്.

ചു: തദപി കരബ മൈം കാജി തുഹാരാ ശ്രുതി കഹ
പരമ ധരമ ഉപകാരാ
പരഹിത ലാഗി തജഇ ജോ ദേഹീ സന്തത സന്ത
പ്രസംസഹിം തേഹീ

തദപി=അങ്ങനെയൊക്കെയെങ്കിലും, തുഹാരാ കാജി=നിങ്ങളുടെ കാര്യം, മൈം കരബ=ഞാൻ നിറവേറ്റണം, ഉപകാരാ=ഉപകാരം ചെയ്യുന്നത്, പരമ ധരമ=പരമധർമ്മമെന്നു, ശ്രുതി കഹ=വേദങ്ങൾ ഘോഷിക്കുന്നു. ജോദേഹീ=യാതൊരുവൻ ശരീരത്തെ, പരഹിത ലാഗി=മറുഭൂതങ്ങളെ ഹിതത്തിനുവേണ്ടി, തജഇ തേഹീ=തൃപ്തിക്കുന്നു അവനെ, സന്ത സന്തത=സജ്ജനങ്ങൾ സദാ, പ്രസംസ ഹിം=പ്രശംസിക്കുന്നു.

ശിവന്റെ വിരോധം സമ്പാദിക്കുന്നതുകൊണ്ട് എനിക്കു ക്ഷേമമുണ്ടാവില്ല എന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞല്ലോ. അങ്ങനെയൊണ് പരമാർത്ഥവും. എന്നാലും നിങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ നിങ്ങൾ നിദ്ദേശിക്കുന്നതുപോലെ ഞാൻ പ്രവർത്തിക്കാം. എന്തുകൊണ്ടാണെന്നല്ലേ? വേദങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നത് മറുഭൂതങ്ങൾ നന്മവരാൻ ഏതൊരുവൻ സ്വശരീരം തൃപ്തിക്കുന്നു അവൻ ഏതുകാലത്തും സജ്ജനങ്ങളാൽ പ്രകീർത്തിക്കപ്പെടുന്നു എന്നാണല്ലോ.

അസ കഹി ചലേള സബഹി സിരനാഹു സുമന
ധനുഷ കര സഹിത സഹാഹു
ചലത മാര അസ ഹൃദയം ബിചാരാ സിവി
ബിരോധ ധ്രുവ മരനു ഹമാരാ

അസ കഹി=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു, സബഹി സിരനാഹു=എല്ലാവരേയും നമിച്ചു, സുമനധനുഷ കര=പുഷ്പവാചം കരത്തിലെട്ടു

ഇത്, സഹായ സഹിത ചലേള=സഹായിയുമൊന്നിച്ചു യാത്രയായി, ചലത=ചൊല്ലൊണ്ടിരിക്കേ, സിദ്ധ ബിരോധ=ശിവവിരോധം കൊണ്ടു, ഹമാരാ മരണ ശ്രവ=എനിക്കു മരണം തീർത്തെന്നു എന്ന, അസ ബിമാരാ മാർ=ഇരുവിധവിമാരം മന്ദമന്ദം, ഹൃദയം=ഹൃദയത്തിലുണ്ടായി.

ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു ദേവന്മാരെല്ലാം നമസ്കരിച്ചു പുഷ്പാണാം കരത്തിലേന്തി, സുഹൃത്തായ വസന്തവുമൊന്നിച്ചു മന്ദമന്ദം ശിവസന്നിധിയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. ചോരുന്നവഴിയ്ക്കു ഇരുവിധമൊരു വിമാരം മാർമന്ദം ഹൃദയത്തിൽ തലപൊക്കി. 'ശിവാന്തമായുള്ള വിരോധംകൊണ്ടു' ഉണ്ടാകാൻചോകുന്നതു എനിക്കു മരണമാണു' സംശയമില്ല.'

തബ ആപന പ്രഭാള ബിസ്താരാ നിജ ബസ

കീൻഹ സകല സംസാരാ

കോപേള ജബഹിം ബാരിചര കേതു മന മഹം

മിടേ സകല ശ്രുതി സേതു

തബ ആപന പ്രഭാള ബിസ്താരാ=അപ്പോൾ സ്വപ്രഭാവം വിസ്തരിക്കുകയും, സകല സംസാരാ=സർവ്വപ്രപഞ്ചത്തേയും, നിജബസ കീൻഹ=സ്വവാശമാക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്തു, ബാരിചര കേതു ജബഹിം=കാമദേവൻ (മത്സ്യഭൂത), കോപേള മനമഹം=ക്രുദ്ധനായപ്പോൾ നിമിഷനേരംകൊണ്ടു, സകല ശ്രുതി സേതു മിടേ=എല്ലാ വേദമര്യാദകളും തകന്നു.

കാമദേവൻ സ്വപ്രഭാവം ലോകം കാട്ടിക്കൊടുക്കാനാരംഭിച്ചു. പ്രപഞ്ചം മുഴുവൻ അദ്ദേഹം കൈപ്പാട്ടിലാക്കി. അദ്ദേഹം ശ്രോധാവിഷ്ടനായിത്തീർന്ന അതേ നിമിഷത്തിൽത്തന്നെ ലോകത്തിൽനിന്നു വൈദികമര്യാദ അപ്രത്യക്ഷമായി. ജീവികളെല്ലാം കാമമുത്താട്ടത്തിന്നു വെമ്പൽകൊണ്ടു എന്നു ചുരുക്കം.

ബ്രഹ്മ ചർജ ബ്രത സംജമ നാനാ ധീരജ ധരമ

ഗ്യാന ബിഗ്യാനാ

സദാചാര ജപ ജോഗ ബിരാഗാ സഭയ ബിബേക
കടക സബു ഭാഗാ

ബ്രഹ്മ ചർജ=ബ്രഹ്മചര്യവും, നാനാ ബ്രൂത സംജമ=പലതരത്തിലുള്ള വ്രതങ്ങളും സംയമവും, ധീരജ ഗ്യാന ബിഗ്യാനാ=ഡൈര്യവും ജ്ഞാനവിജ്ഞാനങ്ങളും, സദാചാര ജപ ജോഗ=സദാചാരവും, ജപവും, യോഗവും, ബിരാഗാ ബിബേക കടക സബു=വൈരാഗ്യവിവേകങ്ങളുടെ സൈന്യവും എല്ലാം, സഭയ ഭാഗാ=ഭയന്നു് പലായനം ചെയ്തു.

കാമദോൻ ക്രമനായപ്പോൾ ദൈവികമര്യാദകൾ തകർന്നു എന്നു പറഞ്ഞല്ലോ. ആ മര്യാദകളെ കുറച്ചുകൂടി വിസ്തരിക്കയാണു് കാവി ചെയ്യുന്നതു്:—

ബ്രഹ്മചര്യം, സോമവാസവ്രതം, ഷഷ്ഠിവ്രതം, ഏകാദശിവ്രതം, ശനിയാസ്തവ്രതം എന്നിങ്ങനെയുള്ള വ്രതങ്ങൾ, ഡൈര്യം, ജ്ഞാനവിജ്ഞാനങ്ങൾ, സദാചാരങ്ങൾ, ജപങ്ങൾ ഗായത്രി ജപം, ഭഗവന്നാമജപം, ദേവീ സഹസ്രനാമജപം, വിഷ്ണു സഹസ്രനാമജപം എന്നിങ്ങനെയുള്ള ജപങ്ങൾ—യോഗചര്യകൾ—ആസനം, പ്രാണായാമം, പ്രത്യുഹാരം തുടങ്ങിയവ—വൈരാഗ്യം വിവേകം എന്നിവയെല്ലാം കാമദേവന്റെ കോപപ്രകടനത്താൽ ഭയന്നു പ്രാണരക്ഷാർത്ഥം കാടിപ്പോയി.

ഹരഃ ഭാഗേള ബിബേക സഹായ സഹിത സോ സഭട
സംജോഗ മഹിമരേ

സദഗ്രന്ഥ പർബത കന്ദരൻഹി മഹ്മം ജാള

തേഹി അവസര ദുരേ

ഹോനിഹാര കാ കരന്താര കോ രഖവാര ജഗ

ഖരമരു പരാ

ദുള മാമ കേഹി രതിനാഥ ജേഹി കഹ്മം കോപി

കര ധനു സന്ധ ധരാ

സോ ബിബേക=ആ വിവേകം, സഹായ സഹിത=സഹായിക
 ജ്ഞാനിച്ചു, ഭാഗേഽപലായനംചെയ്തു, സുഭേ=(അതിന്റെ) സു
 യോദ്ധാക്കൾ, സംജ്ഞാമഹി മുരേ=രണ്ടുഭൂമിയിൽനിന്നു പിന്നാറി,
 സദഗ്രന്ഥ പർബത=സദഗ്രന്ഥങ്ങളാകുന്ന പർവ്വതങ്ങളുടെ, കന്ദ
 രൻഹി മഹേ=ഗുഹകളിൽ, തേഹി അവസര ദുരേ ആ സമയത്തു
 ഒളിച്ചു, രഖവാര=ഹേ ഭഗവൻ, ആരാണൊരുരക്ഷ, കാ ഹോനി
 ഹാര=എന്തൊരു ഭവിതവ്യം?, കരതാര കോ=ഇതിന്റെ കർത്താ
 വാരാണ്?, ജഗ ഖരമരു പരാ=ലോകത്തിലെങ്ങും കഴിഞ്ഞു ബാധി
 ച്ചിരിക്കുന്നു, ജേഹികഹം കോപി=ആരോടു കോപിച്ചു, രതി നാഥ
 കര=കാമദേവൻ കൈകളിൽ, ധനു സര ധരാ=വീല്പും അമ്പും
 ധരിച്ചിരിക്കുന്നുവോ, ദുഃഖമാഥ കേരനി=ആ രണ്ടു ശിരസ്സുള്ളവൻ
 ആരാണ്?

ബ്രഹ്മവര്യം തുടങ്ങിയ സഹായികജ്ഞാനിച്ചു വിവേകം
 പ്രാണരക്ഷാർത്ഥം ഓടിപ്പോയി. സന്തോഷം തുടങ്ങിയ നല്ല നല്ല
 യോദ്ധാക്കൾ യുദ്ധത്തിൽ പിന്തിരിഞ്ഞു സദഗ്രന്ഥങ്ങളാകുന്ന
 പർവ്വതങ്ങളുടെ ഗുഹകളിൽ അഭയം പ്രാപിച്ചു. അതായതു സദാ
 ചാരം തുടങ്ങിയ ഗുണങ്ങളെല്ലാം നഷ്ടപ്പെട്ടു പുസ്തകങ്ങളിലെ അ
 ക്ഷരങ്ങൾ മാത്രമായി അവശേഷിച്ചു. സർവ്വജീവികളും കാമോദ്ദീ
 പിതങ്ങളായിത്തീർന്നു. എന്താണാചിതം എന്താണാചിതമെന്ന
 വിചാരമേ ആർക്കും ഇല്ലാതായി. പ്രപഞ്ചത്തിൽ കൊള്ളരുതായ്ക്ക
 നടമാടി. എന്താണാവോ ഭവിതവ്യം? ആരാണ് രക്ഷിക്കാൻ?
 ആരെ ജയിക്കാനാണ് ക്രൂരനായി രതിവല്ലഭൻ സ്വകരങ്ങളിൽ
 ശരചാപങ്ങൾ വഹിക്കുന്നത്? രണ്ടു ശിരസ്സുള്ള ആ അസാധാരണ
 ജീവി ആരാണ്? ഒരു ശിരസ്സുള്ള ഒരാളും ഇത്തരം ആത്മനാശ
 ത്തിനു തയ്യാറെടുക്കില്ല. ഇതേതോ ഇരട്ടത്തലയനേ ആയിരിക്കട്ടെ.

ദോ: ജേ സജീവ ജഗ അവര ചര നാരി പുരുഷ

അസ നാഥ

തേ നിജ നിജ മരജാദ തജി ഭവേ സകല ബസ

കാമ

ജഗ ജേ ചര=പ്രപഞ്ചത്തിൽ എത്ര ചരങ്ങളും, അചര സജീവ= അചരങ്ങളുമായ സജീവികളുണ്ടായിട്ടുണ്ടോ, നാരി പുരുഷ അസ നാമ=(ആർക്കു) സ്ത്രീപുരുഷനാമം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ, തേ സകല നിജ നിജമരജാദ=അവരെല്ലാം താന്താങ്ങളുടെ മര്യാദകൾ, തജി കാമ ബസ ഭംഗംവെടിഞ്ഞു കാമന്നു വിധേയരായി.

ആൺ, ചെണ്ണ എന്നിങ്ങനെ ചേർതിരിക്കാവുന്ന എത്ര യെത്ര ജീവികൾ ലോകത്തിലുണ്ടോ അവയെല്ലാംതന്നെ കാമന്റെ കളിപ്പാറകളായിത്തീർന്നു. എല്ലാ മര്യാദകളും വഴക്കങ്ങളും അവർ തുണവദഗ്ഗണിച്ചു.

ചൗ: സബ കേ ഹൃദയം മദന അഭിലാഷാ ലതാ
നിഹാരി നവഹിം തരു സാഖാ
നദീം ഉമഗി അംബുധി കളും ധാതു സംഗമ
കരഹിം തലാബ തലാതു

സബകേ ഹൃദയം=എല്ലാവരുടേയും മനസ്സ്, മദന അഭിലാഷാ= കാമാഭിലാഷത്തോടുകൂടിയതായിത്തീർന്നു, ലതാ നിഹാരി=വല്ലി കളകളു, തരു സാഖാ=വൃക്ഷങ്ങൾ ശാഖകളെ, നവഹിം=താഴ്ന്നി, നദീം ഉമഗി=നദികൾ കരകവിഞ്ഞു, അംബുധി കളും=സമുദ്രത്തിലേക്കു, ധാതു=പാഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു, തലാബ തലാതു=കുളങ്ങളും നീക്കുണ്ടുകളും, സംഗമ കരഹിം=സംഗമംചെയ്തു.

ജീവികളുടെ മനസ്സിൽ കാമാഭിലാഷമല്ലാതെ മറെറാന്നും ഇല്ലാതായി. വല്ലികളെ കണ്ടു വൃക്ഷങ്ങൾ അവയുടെ ശാഖകൾ താഴ്ന്നി സ്വീകരണത്തിനു തയ്യാറെടുത്തുനിന്നു; നദികൾ കൂലം തകർത്തുകൊണ്ടു സമുദ്രത്തിലേക്കു പാഞ്ഞു. കുളങ്ങളും നീക്കുണ്ടുകളും കാമപരവശ്യത്തോടേ പരസ്പരം ആലിംഗനംചെയ്തു.

ജഹം അസി ദസാ ജഡൻഹ കൈ ബരനീ കോ
കഹി സകള സചേതന കരനീ
പസു പച്ഛീ നഭ ജല മലചാരി ഭംഗ കാമ ബസ
സമയ ബിസാരി

ജഹം ജഡൻഹ കൈ ദസാ അസിബരനീ=ജഡപദാത്മങ്ങളുടെ സ്ഥിതി ഇവധിധമാണെങ്കിൽ, സചേതന=സചേതനങ്ങളുടെ, കരനീ=ചേഷ്ടകൾ, കോ കഹി സകതു=ആർക്കു വിവരിക്കാൻ കഴിയും?, നഭ ജല മല=ആകാശത്തിലും വെള്ളത്തിലും കരയിലും, ചാരീ പസു പക്ഷീ=സഞ്ചരിക്കുന്ന പക്ഷികളും മൃഗങ്ങളും, സമയ ബിസരീ കാമ ബസ ഭഷ്ട=സമയം മറന്നു കാമവശങ്ങളായി ഭവിച്ചു.

ജഡവാസ്തുക്കളായ വൃക്ഷങ്ങളുടേയും ലതകളുടേയും നദികളുടേയും സമുദ്രങ്ങളുടേയും കുളങ്ങളുടേയും നീർക്കണ്ടുകളുടേയും കാമ ചാപവും ഇപ്രകാരമായിരിക്കെ സചേതനങ്ങളുടെ സ്ഥിതിഗതികൾ എപ്രകാരമായിരിക്കണം? അതാരെക്കൊണ്ടാണു വർണ്ണിക്കാനാവുക. ആകാശത്തിലേയും ഭൂമിയിലേയും ജലത്തിലേയും ജീവികൾ അഥവാ പക്ഷികളും മൃഗങ്ങളും നിയമിതകാലംപോലും മറന്നു കാമാധീനങ്ങളായി. [ഭാരോ ഋതുക്കളിലാണു ഭാരോ ജാതി പക്ഷിമൃഗാദികളുടെ സംയോഗം. എന്നാലിപ്പോളാകട്ടെ ആ വ്യവസ്ഥ ശിഥിലമായി.]

മദന അന്ധ ബ്യാകല സബ ലോകാ നിസി ദിനു
നഹിം അവലോകഹിം കോകാ
ദേവ ദനുജ നര കിന്നര ബ്യാലാ പ്രേത പിസാച ഭൂത
ബേതാലാ

സബ ലോകാ=സമസ്തലോകങ്ങളും, മദന അന്ധ=മദനാന്ധരും, ബ്യാകല=വ്യാകുലരായി, കോക നിസി ദിനു=ചക്രവാകങ്ങൾ രാവുപകൽ, നഹിം അവലോകഹിം=നോക്കാതായി, ദേവ ദനുജ നര=ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും മനുഷ്യരും, കിന്നര ബ്യാലാ=കിന്നരന്മാരും നാഗന്മാരും, പ്രേത പിസാച ഭൂത ബേതാലാ=പ്രേതങ്ങളും പിശാചുക്കളും ഭൂതങ്ങളും വേതാളങ്ങളും എന്നിങ്ങനെയുള്ള.

ഇൻഹ കൈ ദസാ ന കഹേളം ബഖാനീ സദാ

കാമകേ ചേരേ ജാനീ

സിദ്ധ ബിരക്ത മഹാമുനി ജോഗീ തേപി കാമബസ
ഭൃഷ്ട ബിയോഗീ

ഇൻറെ കൈ ദസം=ഇവരുടെ സ്ഥിതി (ഇവർ), സദാ കാമകേ
മേരേ ജാനീ=സദാ കാമന്റെ അടിമകളാണെന്നറിഞ്ഞു, ബാഖാ
നീ ന കഹേഉം=വിസ്തരിച്ചു ഞാൻ പറയുന്നില്ല, സിദ്ധ ബിരക്ത
മഹാമുനി ജോഗീ തേപി=സിദ്ധനാതും വിരക്തനും മഹാമുനിമാ
രും യോഗികളും ആയവരും, കാമബസ=കാമാധീനരായി, ബി
യോഗീ ഭൃഷ്ട=വിയോഗികളായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഇളളളരുടെ സ്ഥിതി, ഇവർ തികച്ചും കാമദേവന്റെ അടിമ
കളാണെന്നറിയുന്നതുകൊണ്ടു ഞാൻ വിസ്തരിച്ചു പറയുന്നില്ല സി
ദ്ധനാതും വിരക്തനാതും മഹാമുനിമാരും യോഗികളും കൂടി കാമാ
ധീനരായി വിയോഗികളായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

മരം: ഭൃഷ്ട കാമബസ ജോഗീസ താപസ പാവംരൻഹി
കീ കോ കഹൈ

ദേഖഹിം ചരാചര നാരിമയ ജേ ബ്രഹ്മമയ
ദേഖത രഹേ

അബലാ ബിലോകഹിം പുരുഷമയ ജഗു പുരുഷ
സബ അബലാമയം

ഓള ദണ്ഡ ഭരി ബ്രഹ്മാണ്ഡ ഭീതര കാമ കൃത
കൗതുക അയം

ജോഗീസ താപസ=യോഗീശ്വരനാതും താപസനാതും, കാമബ
സ ഭൃഷ്ട=കാമാധീനരായിത്തീർന്ന സ്ഥിതിക്കു്, പാവംരൻഹി കീ=
പാമരനാരെപ്പറ്റി, കോ കഹൈ=എന്താണു പറയുക!, ജേ ചരാ
ചരം=എന്തൊരുത്തർ ചരാചരങ്ങളെ, ബ്രഹ്മമയ ദേഖത രഹേ=
ബ്രഹ്മമയമായി കണ്ടിരുന്നുവോ, നാരിമയ ദേഖഹിം=(അവർ അ
തിനെ) സ്ത്രീമയമായി കാണാൻ തുടങ്ങി, അബലാ ജഗു=സ്ത്രീകൾ
പ്രചഞ്ചത്തെ, പുരുഷമയ=പുരുഷമയമായും, പുരുഷ സബ=പുരു

ഷനാരെല്ലാം (പ്രപഞ്ചത്തെ), അബലാമയം=സ്രീമയമായും, ബി
ലോകഹിം=കാണുവാൻ തുടങ്ങി, ഓള ദണ്ഡ ഭരി ബ്രഹ്മാണു
ഭീതരം=രണ്ടുനാഴിക നേരം ബ്രഹ്മാണു മഴുക്കെ, കാമ അയം കു
തുക=കാമദേവന്റെ ഈ കളി, കൃതം=നടന്നു.

മഹായോഗികളും താപസേന്ദ്രന്മാരും കാമദേവന്റെ കരുക്ക
ളായിക്കഴിഞ്ഞ സ്ഥിതിക്കു പാമരന്മാരുടെ കാര്യം പറയേണ്ട ആ
വശ്യംതന്നെയില്ല. ചരാചരസമുദായമായ പ്രപഞ്ചത്തെ ബ്രഹ്മ
മയമായി വീക്ഷിച്ചിരുന്നവർ ഇപ്പോളതു സ്രീമയമായി കാണാൻ
തുടങ്ങി. സ്രീകൾ പ്രപഞ്ചത്തെ പുരുഷമയമായും പുരുഷന്മാർ
പ്രപഞ്ചത്തെ സ്രീമയമായും കാണുവാനാരംഭിച്ചു. ബ്രഹ്മാണു
ത്തിനുള്ളിൽ രണ്ടുനാഴിക നേരംകൊണ്ടാണു് ഈ കളിയെല്ലാം
കാമദേവൻ നടത്തിയതു്.

സോ: ധരീ ന കാഹ്ലം ധീര സബകേ മന മനസിജ
ഹരേ
ജേ രാഖേ രഘുബീര തേ ഉബരേ തേഹികാല
മഹ്ലം

കാഹ്ലം=ആരംതന്നെ, ന ധീര ധരി=ധൈര്യം അവലംബിച്ചില്ല,
സബ കേ മന=എല്ലാവരുടേയും മനസ്സ്, മനസിജ ഹരേ=കാമദേ
വൻ അപഹരിച്ചു, തേഹി കാല മഹ്ലം=ആ കാലത്തു്, ജേ രഘു
ബീര രാഖേ=ആരെ രഘുവീരൻ രക്ഷിച്ചുവോ, തേ ഉബരേ=അ
വർ (മാത്രം) രക്ഷപ്പെട്ടു.

ധീരത എന്നതു ഒരാൾക്കും ഇല്ലാതായി. ധീരതയ്ക്കു ഇരി
ക്കാൻ ഹൃദയമാണല്ലോ ഇടം. ആ 'ഇട'മാകട്ടെ കാമദേവൻ അപ
ഹരിച്ചിരിക്കുന്നു. പിന്നെയെങ്ങനെ ധൈര്യം സൂക്ഷിച്ചുവെങ്കിലും?
അക്കാലത്തു ശ്രീരാമൻ ആരെ രക്ഷിച്ചുവോ അവർ മാത്രം രക്ഷ
പ്പെട്ടു. ശ്രീരാമൻഗ്രഹത്തിനു പാത്രമായവർ മാത്രം മാനുഷിക
പീഡകൾ അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നില്ല എന്നർത്ഥം.

ചു: ഉഭയ ധരീ അസ കൗതുക ഭയമു ജു ലഗി കാമു
 സംഭു പഹിം ഗയമു
 സിദ്ധഹി ബിലോകി സസങ്കേമ മാത്ര ഭയമു
 ജമാമിതി സബു സംസാര

ജു ലഗി കാമു സംഭു പഹിം ഗയമു=കാമദേവൻ ശിവനെ സമീപിച്ചതുവരെയുള്ള, ഉഭയ ധരീ=രണ്ടുനാഴിക നേരം, അസ കൗതുക ഭയമു=ഈ കളിയുണ്ടായി, സിദ്ധഹി ബിലോകി=ശിവനെ കണ്ടു, മാത്ര സസങ്കേമ=മാരൻ ശങ്കാകലനായി, സബു സംസാര=പ്രപഞ്ചമെല്ലാം, ജമാമിതി ഭയമു=യഥാസ്ഥിതിയിലാണി.

കാമദേവൻ ശിവനെ സമീപിച്ചതുവരെയുള്ള രണ്ടുനാഴിക നേരം മാത്രമാണു കാമദേവന്റെ ഈ കേളി നടന്നതു്. ശിവനെ കണ്ടപ്പോൾ മദനൻ ശങ്കാകലനായിത്തീർന്നു. പ്രപഞ്ചം മുന്തു പറഞ്ഞ രണ്ടുനാഴികക്കു മുമ്പുള്ള നില പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തു. വിഷ്ണുസ്തമായ പ്രപഞ്ചം പ്രശാന്തമായി ഭവിച്ചു എന്നർത്ഥം.

ഭുഹു തുരത സബ ജീവ സുഖാരേ ജിമി മദ ഉതരി
 ഗഹ്വരേ മതവാരേ
 അഗ്രഹി ദേവി മദന ഭയമാനാ ദുരാധഷ് ദുർഗമ
 ഭഗവാനാ

മതവാരേ=ലഹരി പിടിപെട്ടവർ, ജിമി മദ ഉതരി ഗഹ്വരേ=ലഹരി മാറിയാലെന്നവണ്ണം, സബ ജീവ=സമസ്ത ജീവികളും, സുഖാരേ=ഭുഹു=സുഖികളായിത്തീർന്നു, ദുരാധഷ് ദുർഗമ=ദുരാധഷ്നം ദുർഗ്ഗമനം, ഭഗവാനാ=ഭഗവാനായ, അഗ്രഹി ദേവി=അഗ്രഹണ കണ്ടിട്ടു്, മദന ഭയമാനാ=മദനൻ ഭീതനായിത്തീർന്നു.

ലഹരിബാധിച്ചവർ ലഹരിവിട്ടുപോകുന്ന നിമിഷംവരെ വല ചാപല്യവും കാണിക്കും. ലഹരി ശമിച്ചാൽ ആശ്വസ്തരും മാകും. ഇവിടെയും സ്ഥിതി അതുതന്നെ. പ്രപഞ്ചത്തെ കാമദേവൻ ലഹരിപിടിപ്പിച്ചു. ശിവനെ കാമൻ കണ്ടതോടുകൂടി എല്ലാ

ജീവജാലങ്ങളുടേയും മനസ്സു സ്വസ്ഥമായി, തുറന്നു കണ്ടു മരുന്നു ഭീതിയുണ്ടായി എന്നതാണിതിനു കാരണം.

ഫിരത ലാജു കമു കരി നഹിം ജാതു മരനു റാനി
 മന രചേസി ഉപാതു
 പ്രഗടേസി തുരത തചിര രിതുരാജാ കസുമിത നവ
 തരു രാജി ബിരാജാ

കമു നഹിം കരി ജാതു ഫിരത=ഒന്നും ചെയ്യാതെ പോകുകയാണു് മടങ്ങി എന്നുവന്നാൽ, ലാജു മന മരനു റാനി=ലജ്ജാവഹമായിരിക്കും. മനസ്സു മരണംവരിക്കാൻ, ഉപാതു രചേസി=ഉപായം പ്രാപ്തിച്ചു, തുരത തചിര രിതുരാജാ=വേഗത്തിൽ മനോഹര വാസന്തത്തെ, പ്രഗടേസി തരു രാജി=പ്രകടമാക്കി. വൃക്ഷസമൂഹം നവ കസുമിത ബിരാജാ=നവകസുമിതങ്ങളായി ശോഭിച്ചു

താൻ വന്നിട്ടു ഒന്നും പ്രവർത്തിക്കാതെ മടങ്ങിപ്പോകുന്നത് ലജ്ജാവഹമായിരിക്കും എന്നുള്ള ചിന്തയാൽ പ്രേരിതനായ കാമദേവൻ ചരമംവരിക്കാനുള്ള ഉപായംചെയ്തു. ഉടനെ അദ്ദേഹം ഋതുക്കളുടെ രാജാവായ വാസന്തത്തെ പ്രത്യക്ഷമാക്കി. വൃക്ഷസമൂഹങ്ങൾ പുതിയ പുഷ്പങ്ങളാൽ അലംകൃതങ്ങളായി പരിശോഭിച്ചു

ബന ഉപബന ബാപികാ തഡാഗാ പരമ സുഭഗ
 സബ ദിസാ ബിഭാഗ

ജഹം തഹം ജനു ഉമഗത അനുരാഗാ ദേഖി മുഷ്ണഹ്
 മന മനസിജ ജാഗാ

ബന ഉപബന ബാപികാ=വനങ്ങൾ, ഉപവനങ്ങൾ, വാപികകൾ, തഡാഗാ ദിസാ ബിഭാഗ സബ=തടാകങ്ങൾ, ദിക്കുകൾ, ദിഗ്വിഭാഗങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം, പരമ സുഭഗ=ഏറ്റവും സുന്ദരങ്ങളായിത്തീർന്നു അതു, ദേഖി മുഷ്ണഹ് മന=കണ്ടിട്ടു് മരിച്ചവരുടേയും മനസ്സിൽ, മനസിജ ജാഗാ=കാമദേവൻ പ്രബുദ്ധനായോ, ജനു ജഹം തഹം=എന്നു തോന്നുമാറു അങ്ങിങ്ങു, അനുരാഗ ഉമഗത=പ്രേമം കരകവിയാൻ തുടങ്ങി.

വസന്താഗമത്തോടുകൂടി വനങ്ങളും ഉപവനങ്ങളും വാടികളും തടാകങ്ങളും ദിക്കുകളും വിദിക്കുകളും ഏററവും സുന്ദരങ്ങളായിത്തീർന്നു. ഈ മനോഹരദൃശ്യം കണ്ടിട്ട്, മരിച്ചവരുടേയും മനസ്സിൽ പ്രേമബാധ ബാധിച്ചിരിക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നുമാറു എങ്ങും അനുരാഗം കരകവിഞ്ഞു പ്രവഹിച്ചു.

ശരം: ജാഗള മനോഭവ മുഹൂർത്തം മന ബന സുഭഗതാ
ന പരൈ കഹീ

സീതല സുഗന്ധ സുമന്ദ മാരുത മദന അനല
സഖാ സഹീ

ബികസേ സരൻഹി ബഹു കഞ്ജ ഗുഞ്ജത പുഞ്ജ
മഞ്ജുല മധുകരാ

കലഹംസ പീക സുക സരസ രവ കരി ഗാന ന
ചഹിം അപശര

മുഹൂർത്തം മന=മരിച്ചവരുടെ മനസ്സിലും, മനോ ഭവ ജാഗള=കാമദോഷം പ്രവർത്തിച്ചു, ബന സുഭഗതാ=വനസൗഭാഗ്യം, കഹീ ന പരൈ=വർണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, മദന അനല സഖാ=മദനാഗ്നിയുടെ സ്പർശത്തായ, സീതല സുഗന്ധ സുമന്ദ മാരുത സഹീ=ശീതളസുഗന്ധ മന്ദമാരുതൻ വീശാൻ തുടങ്ങി, സരൻഹി ബഹു കഞ്ജ=പൊയ്ക്കുകളിൽ പലതരത്തിലുള്ള താമരകൾ, ബികസേ മഞ്ജുല മധുകരാ=വിടന്നു. മനോഹരങ്ങളായ മധുകർങ്ങളുടെ, പുഞ്ജ ഗുഞ്ജത=സമൃദ്ധം മുരണ്ടുതുടങ്ങി, കലഹംസ പീക സുക=കളഹംസങ്ങളും പീകങ്ങളും ശുക്ലങ്ങളും, സരസ രവ കരി=മനോഹരധ്വനി പുറപ്പെടുവിച്ചു, അപശര ഗാന നാചഹിം=ഗാനവും നൃത്തവും ചെയ്യാനാരംഭിച്ചു.

മരിച്ചവരുടെ മനസ്സിനെപ്പോലും കാമദോഷം പ്രകുണ്ഡമാക്കി. വനസൗഭാഗ്യം എത്രത്തോളമെന്നതു അവർണ്ണമാണെന്നു. കാമാഗ്നിയുടെ സ്പർശത്തായ ശീതളസുഗന്ധ മന്ദമാരുതൻ വീശാൻ തുടങ്ങി. സരസ്സുകളിൽ പലതരത്തിലുള്ള കലങ്ങളും വികസിച്ചു.

അവയിൽ ചുറ്റിപ്പറ്റിക്കൂടിയ മധുരങ്ങളുടെ സംഘം മുരളിവാൻ തുടങ്ങി. കളഹംസങ്ങളും പികങ്ങളും ശ്രുകങ്ങളും മനോഹരമാംവണ്ണം കൂജനം ചെയ്യാനാരംഭിച്ചു. അപ്പരസ്സുകൾ ഗാനവും നൃത്തവും ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. [ഇപ്പറഞ്ഞതെല്ലാം മദനോദ്ദീപകങ്ങളാണല്ലോ]

ദോ: സകല കലാ കരി കോടി ബിധി ഹാരേള സേന
സമേത

ചലി ന അചല സമാധി സിവ കോപേള
ഹൃദയ നികേത

കോടി ബിധി=അനേകം പ്രകാരം, സകല കലാ കരി=എല്ലാ തന്ത്രവും പ്രയോഗിച്ചു, സേന സമേത=സൈന്യസമേതം, ഹാരേള=പരാജയം വരിച്ചു, സിവ അചല സമാധി=ശിവന്റെ അചലതപസ്സു, ന ചലി=ഇളകാതായപ്പോൾ, ഹൃദയ നികേത കോപേള=മനോഭവൻ ക്രുദ്ധനായിത്തീർന്നു.

പലതരത്തിലുള്ള തന്ത്രങ്ങളും കാമനും സൈന്യവും പ്രയോഗിച്ചുനോക്കി. ഒരു ഫലവും ഉണ്ടായില്ല. ശിവന്റെ അചലസമാധിക്ക് ഭംഗംവരുമ്പോഴെന്നു കണ്ടപ്പോൾ മനോഭവനു കോപമുണ്ടായി. [തൻകാര്യം സാധിക്കാതെവരുമ്പോൾ കോപമുണ്ടാവുക ആർക്കും പതിവാണല്ലോ]

ചാ: ദേവി രസാല ബിടപ ബർ സാഖാ രേഹി പര
ചന്ദ്രേള മദന മനമാഖാ

സുമന ചാപ നിജ സര സംധാനേ അതി രിസ
താകി ശ്രവന ലഗി താനേ

രസാല ബിടപ=തേന്മാവിന്റെ, ബർ സാഖാ ദേവി=മനോഹര ശാഖകളു്, മദന മനമാഖാ=കാമദേവൻ ഹൃദയത്തിൽ ഇഴഞ്ഞ് യോടേ, തേഹി പര ചന്ദ്രേള=അതിന്മേൽ കേറി, നിജ സുമന ചാപ=തന്റെ പുഷ്പചാപത്തിൽ, സര സംധാനേ=ശരം തൊട്ടു തു്, അതിരിസ=ഏറ്റവും കോപത്തോടെ, താകി ശ്രവന താനേ ലഗി=ചെവിമറിയെ ഞാൻ വലിച്ചു.

സമീപത്തായി ഒരു തേന്മാവു നില്ക്കുന്നുണ്ട്. അതിന്റെ സുന്ദരശാഖയിൽ കേറി മന്മഥൻ മൃഗഹൃദയത്തോടെ പുഷ്പാപത്തിൽ ശരംതൊടുത്തു ചെവിമറിയെ ഞാൺ വലിച്ചു.

ഛായേ ബിഷമ ബിസിഖ ഉര ലാഗേ ഛൂടി സമാധി

സംഭൃതബ ജാഗേ

ഭയമു ഈസ മന ഛോഭ ബിസേഷീ നയന ഉധാരി

സകല ദിസി ദേഖീ

ഉര ലാഗേ ബിഷമ ബിസിഖ=മാറിടം ലക്ഷ്യമാക്കി വിഷമബാണം, ഛായേ സമാധി ഛൂടി=പ്രയോഗിച്ചു. സമാധി ശിഥിലമായി, തബ സംഭൃത ജാഗേ=ശിവൻ ഉണർന്നു, ഈസ മന ബിസേഷീ=ശിവന്റെ മനസ്സ് അതിയായി, ഛോഭ ഭയമു=ക്ഷോഭിച്ചു, നയന ഉധാരി=കണ്ണുകൾ തുറന്നു, സകല ദിസി ദേഖീ=എല്ലാ ദിക്കിലേക്കും നോക്കി.

രസാലശാഖയിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു ശിവന്റെ ഹൃദയം ലക്ഷ്യമാക്കി മന്മഥൻ വിഷമബാണം പ്രയോഗിച്ചു. ശിവന്റെ സമാധിക്ക് വിച്ഛേദം സംഭവിച്ചു. അദ്ദേഹം ഉണർന്നു; മനസ്സിൽ അതിരായ ക്ഷോഭം അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായി. അദ്ദേഹം നേത്രങ്ങൾ മിഴിച്ചു നാലുഭാഗത്തേക്കും നോക്കി.

സൗരഭ പല്ലവ മദന ബിലോകാ ഭയമു കോപ കമ്പേമ

തൈത്രലോകാ

തബ സിഖം തീസര നയന ഉധാരാ ചിതവന കാമു

ഭയമു ജരി ഛാരാ

സൗരഭ പല്ലവ=തേന്മാവിന്റെ തളിരുകളുടെ ഇടയിൽ, മദന ബിലോകാ=മദനനെ കണ്ടിട്ട്, തൈത്രലോകാ കമ്പേമ=മൂന്നു ലോകവും വിറക്കുന്നു, കോപ ഭയമു=കോപം ഉണ്ടായി, തബ സിഖം=ആ അവസരത്തിൽ ശിവൻ, തീസര നയന ഉധാരാ=മൂന്നാം തൃക്കണ്ണു തുറന്നു, ചിതവന കാമു=നോട്ടത്തിൽത്തന്നെ കാമദേവൻ, ജരി ഛാരാ ഭയമു=ദഹിച്ചു പാരമായിത്തീർന്നു.

തേന്മാവിൻ തളിരുകളുടെ ഇടയിൽ ഇരിക്കുന്ന മദനനെ കണ്ടപ്പോൾ മൂന്നു ലോകവും വിറയ്ക്കാനിടയായ കോപം ശിവനുണ്ടായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മൂന്നാം തൃക്കണ്ണു തുറന്നു. അദ്ദേഹം കാര്യം നോക്കിയ നിമിഷത്തിൽത്തന്നെ കാമൻ ദേവിച്ചു മാറുമായി ഭവിച്ചു.

ഹാഹാകാര ഭയമു ജഗ ഭാരീ ഡരപേ സുര ഭൂഷ അസുര സുഖാരീ

സമൃദ്ധി കാമസുഖം സോചഹിം ഭോഗീ ഭൂഷ അകണ്ടക സാധക ജോഗീ

ജഗ ഭാരീ ഹാഹാകാര ഭയമു=ലോകത്തിൽ വാലിച്ച ഹാഹാകാരം ഉണ്ടായി. സുര ഡരപേ=ദേവന്മാർ ഭയന്നു. അസുര സുഖാരീ ഭൂഷ=അസുരന്മാർ സുഖികളായി ഭവിച്ചു. ഭോഗീ കാമസുഖം=വിഷയാനുഭവീകര കാമസുഖം, സമൃദ്ധി സോചഹിം=അയവിറക്കി ദുഃഖിക്കാനാരംഭിച്ചു. സാധന ജോഗീ=യോഗാഭ്യസനം നടത്തുന്ന യോഗികൾ, അകണ്ടക ഭൂഷ=അകണ്ടകന്മാരായി ഭവിച്ചു.

മദനൻ ശിവന്റെ നേത്രാഗ്നിജ്വാലയേറു ദശനായപ്പോൾ ലോകം മുഴക്കു ഹാഹാകാരം ഉണ്ടായി. ദേവന്മാർ ഭയചകിതരായി. [ശിവൻ വിവാഹം ചെയ്യുമെന്നുള്ള പ്രതീക്ഷ കാമദഹനം സംഭവിച്ചതോടെ ദേവന്മാരിൽനിന്നകന്നു. അതാണവർക്കു ഭയത്തിനു കാരണം.] അസുരന്മാർ സന്തുഷ്ടരായി. (ശിവൻ വിവാഹം ചെയ്തയില്ലെന്നും അദ്ദേഹത്തിനു പുത്രനുണ്ടാവില്ലെന്നും താരകൻ ആസന്നഭാവീയിൽ നാശം സംഭവിക്കുകയില്ലെന്നുമുള്ള ശ്രദ്ധപ്രതീക്ഷയാൽ അസുരന്മാർ ഹർഷാകുലരായി. യോഗികളെ യോഗപരിശീലനം ചെയ്യുന്ന വിഷയത്തിൽ ശല്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന കാമൻ നശിച്ചുപോയതറിഞ്ഞ യോഗികൾ സന്തുഷ്ടരായി തീർന്നു.)

മരം: ജോഗീ അകണ്ടക ഭൂഷ പതി ഗതി സുനത രതി മുരുഹിത ഭൂത

രോദതി ബദതി ബഹു ഭാതി കരുനാകരതി സങ്കര
പഹിം ഗജു

അതിപ്രേമ കരി ബിനതീ ബിബിധ ബിധി

ജോരി കര സനുഖ രഹീ

പ്രഭ ആസുതോഷ കൃപാല സിഖ അബലാ നിരഖി
ബോലേ സഹീ.

ജോഗീ=രോഗികൾ, അകണ്ടക ഷേ=നിശ്ചാലനാരായി ഭവിച്ചു. പതി ഗതി സുനത=ഭർത്തൃഗതി കേട്ടു, രതി മുരുമിത ജേത=രതി മുർമ്മിതയായിത്തീർന്നു. രദതി ബദതി=കരഞ്ഞും വിലപിച്ചും, ബഹു ഭാതി കരുനാ കരതി=പലവിധത്തിലും ള്ളം പ്രകടിപ്പിച്ചു, സങ്കര പഹിം ഗജു=ശിവാസന്നിധിയിൽ ചെന്നു. അതിപ്രേമ കരി=വെളിച്ച ഭക്തിയോടെ, ബിബിധ ബിധി ബിനതീ=പല തരത്തിലും വണങ്ങി, കര ജോരി സനുഖരഹീ=കൈകൂപ്പി അഭിമുഖമായി നിന്നു. ആസുതോഷ കൃപാല=ക്ഷിപ്രപ്രസാദിയും യാലുവും, പ്രഭ സിഖ=പ്രഭവമായ ശിഖൻ, അബലാ നിരഖി=മന്ദമപത്തിയെ നോക്കി, ബോലേ സഹീ=ഇപ്രകാരം യാഥാർത്ഥ്യം അരുളിച്ചെയ്തു.

യോഗികൾക്കു്, അവരുടെ പ്രവർത്തനപദ്ധതി സുഗമമായി തീർന്നു. സ്വഭത്താറായ മദനനു സംഭവിച്ച അത്യാഹിതം കേട്ടു രതീദേവി മുർച്ഛാധീനയായി. കരഞ്ഞും വിലപിച്ചും പലവാദ ള്ളം പ്രകാശിപ്പിച്ചും അവൾ ശിവനെ സമീപിച്ചു വണങ്ങി നേക്കു നിന്നു. ചെട്ടെന്നു പ്രസന്നനാകുന്നവനും കൃപാലുവും പ്രഭവമായ ശിഖൻ ആഗതയെ നോക്കി ഇപ്രകാരം ധരിപ്പിച്ചു.

ദോ: അബ തേം രതി തവ നാഥ കര ഹോളഹി നാമു
അനന്തു

ബിനു ബപു ബ്യാപിഹി സബഹി പുനി സുനു
നിജ മിലന പ്രസംഗ.

രതി അബ തേം=ഹേ രതി, ഇപ്പോൾ മുതൽ, തവ നാമകര
നാമു=നിന്റെ നാമന്റെ പേർ, അനംഗ ഹോഇഹി=അനംഗൻ
എന്നായിരിക്കും. ബിനു ബപു സബഹി=ശരീരം കൂടാതെ എല്ലാ
വരെയും, ബ്യാപിഹി=വ്യാപിക്കും, പുനി നിജ മിലന പ്രസംഗ
സുനു=ഇനി അവനെ വീണ്ടും പ്രാപിക്കാനുള്ള ഉപായവും കേൾക്ക.

കേൾക്ക രതി, ഇപ്പോൾമുതൽ നിന്റെ ഭർത്താവിന്റെ പേർ
അനംഗൻ എന്നായിരിക്കും. ദേഹമില്ലെങ്കിലും ആരെയും അവനെ
ബാധിക്കാം. നിനക്കവനുമായി പുനർമിളനം ഉണ്ടാകാനുള്ള മാർഗ്ഗം
വും ഞാൻ ഉപദേശിക്കാം.

ച: ജബ ജദുബംസ കൃഷ്ണ അവതാരാ ഹോഇഹി
ഹരന മഹാ മഹിഭാരാ
കൃഷ്ണ തനയ ഹോഇഹി പതി തോരാ ബചനു
അന്യഥാ ഹോഇ ന മോരാ.

മഹാ മഹി ഭാരാ ഹരന=വലുതായ ഭൂഭാരം ശമിപ്പിക്കാൻ, ജദു
ബംസ ജബ കൃഷ്ണ=യദുവംശത്തിൽ എപ്പോൾ കൃഷ്ണന്റെ, അവ
താരാ ഹോഇഹി=ഉണ്ടാകുമോ (അപ്പോൾ), തോരാ പതി കൃഷ്ണ
തനയ=നിന്റെ ഭർത്താവ് കൃഷ്ണന്റെ പുത്രനായി, ഹോഇഹി=
മോരാ ബചനു=പിറക്കും. എന്റെ വാക്ക്, അന്യഥാ നഹോഇ=
മറിച്ചുവരുന്നതല്ല.

ഭൂമിയുണ്ടാകുന്ന വലിച്ച ഭാരം ശമിപ്പിക്കാൻ യദുവംശ
ത്തിൽ കൃഷ്ണൻ അവതരിക്കും. അന്നു കൃഷ്ണന്റെ പുത്രനായി ജനിക്കും
നിന്റെ ഭർത്താവായ മന്മഥൻ. എന്റെ ഈ വാക്കു അന്യഥാ ഭവിക്കുന്നതല്ല. [നിനക്കിതു തികച്ചും വിശ്വസിക്കാമെന്നു ഭാവം.]

രതി ഗവനീ സുനി സങ്കര ബാനീ കഥാ അപര
അബ കരളം ബഖാനീ
ദേവന്റെ സമാചാര സബ പാഠ്യ ബ്രഹ്മാദിക
വൈകുണ്ഠ സിദ്ധാഘ്ര

സങ്കര ബാനീ സുനിശ്ചിതവെന്ന് വാക്കുകൾ കേട്ടു, രതി ഗവനി= രതി പോയി, അപര കഥാകഥയുടെ ശേഷം ഭാഗം, ബാബാനീ അബ കഹളം=വിസ്തരിച്ചു ഞാൻ പറയാം, ദേവൻഹ സമാചാര സബ=ദേവന്മാർ പൂത്തൊന്നമെല്ലാം, പാപ്പ ബ്രഹ്മാദിക=ഗ്രഹിച്ചു. ബ്രഹ്മാദികൾ, വൈകുണ്ഠ സിദ്ധാപു=വൈകുണ്ഠത്തിലേക്കു നളി.

ശിവൻ അരുളപ്പാടുകേട്ടു രതീദേവി മടങ്ങിപ്പോയി. കഥയുടെ ഇനിയുള്ള ഭാഗം വിസ്തരിച്ചുപറാം. കാമൻ ശിവസന്നിധിയിലെത്തിയതും വിഷ്ണുബാണം പ്രയോഗിച്ചതും ശിവസമാധിഷ്ഠിതം ഭാഗവതവും ശിവൻ മൂന്നാംതൃക്കണ്ഠ തുറന്ന കാമനെ നോക്കിയതും ആ തൃക്കണ്ഠിയിൽനിന്നു ബഹിർഗ്ഗമിച്ച അഗ്നി കാമനെ ചാമ്പലാക്കിയതും ദേവന്മാർ കേട്ടു. ബ്രഹ്മാദികൾ വൈകുണ്ഠത്തിലേക്കു ഏതായാ.

സബ സുര ബിഷ്ണു ബിരംചി സമേതാ ഗഹ്വ
ജഹാം സിവ കൃപാനികേതാ
പൃഥക് പൃഥക് തിൻഹ കീൻഹി പ്രസംഗാ ഭവേ
പ്രസന്ന ചന്ദ്ര അവതംസാ

കൃപാനികേത സിവ ജഹാം=കൃപാലനായ ശിവനിരുന്നതുകേട്ടു നേടത്തേക്കു്, സുര സബ=ദേവന്മാരെല്ലാം, ബിഷ്ണു ബിരംചി സമേതാ ഗഹ്വ=വിഷ്ണുവും ബ്രഹ്മദേവനും ഒരുമിച്ചുചെന്നു, തിൻഹ പൃഥക് പൃഥക്=അവർ തുടരെതുടരെ, പ്രസംഗാ കീൻഹി=പ്രശംസമൊഴി, ചന്ദ്ര അവതംസാ ചന്ദ്രാവതംസൻ, പ്രസന്ന ഭവേ=പ്രസന്നനായിത്തീർന്നു.

ശിവസന്നിധിയിലേക്കു ദേവന്മാരും ബ്രഹ്മാവും വിഷ്ണുവും ചെന്നു ശിവനെ വീണ്ടും വീണ്ടും വാഴ്ത്തി സ്തുതിച്ചു. ചന്ദ്രമന്ദലിരായ ശിവൻ ആഗതരുടെ സ്തുതിവാക്യങ്ങൾ കേട്ടു സന്ദൃഢനായി തീരുകയും ചെയ്തു.

ബോലേ കൃപാസിന്ധു ബുഷ്ണകേതു കഹളു അമര
ആഹ്വ കേഹി ഹേതു

കുറ ബിഡി തുറ പ്രഭു അന്തരജാമീ തദപി ഭഗതി ബസ ബിനവളം സ്വാമീ

കൃപാ സിന്ധു ബൃഹദേകേതു ബോലേ=കൃപാസാഗരമായ ശിവൻ പറഞ്ഞു:— അമര കേഹി ഹേതു=ഹേ അമരന്താരേ എന്തു ഹേതുവാലാണ്, ആഷ്ട കുറളു=വന്നിരിക്കുന്നത്. പറയു, ബിഡി കുറ=ബ്രഹ്മാവു പറഞ്ഞു:—, പ്രഭു തുറ അന്തരജാമീ=പ്രഭോ, അവിടന്നു അന്തര്യാമിയാണ്, സ്വാമീ തദപി=ഹേ സ്വാമിൻ എന്നാലും, ഭഗതി ബസ=ഭക്തിവശരായിട്ടു, ബിനവളം=അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു.

ദേവന്താരേ, നിങ്ങളെന്തുദ്രേശത്തോടുകൂടിയാണ് പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്? പറയു. കൃപാസാഗരമായ ശിവന്റെ ഈ ചോദ്യം കേട്ടപ്പോൾ ബ്രഹ്മാവു പറഞ്ഞു:— ‘പ്രഭോ സകല ചരാചരങ്ങളുടേയും അന്തര്യാമിയാണവിടന്നു’. ഞങ്ങൾ വന്നതെന്തിനെന്നും അവിടക്കിനും. അങ്ങനെയൊക്കെകൂടിയും പ്രഭോ ഭക്തിവിവശരായ ഞങ്ങൾ വന്നകാര്യം സാദരം ഉണർത്തിക്കാം.’

ദോ: സകല സുരൻഹ കേ ഹൃദയം അസ സങ്കര

പരമ ഉമാഹു

നിജ നയനൻഹി ദേഖാ ചഹഹിം നാഥ തുഹാര
ബിബാഹു

സങ്കര=അല്ലയോ മഹാദേവ, സകല സുരൻഹ കേ=എല്ലാ ദേവന്മാരുടേയും, ഹൃദയം=ഹൃദയത്തിൽ, അസ പരമ ഉമാഹു=അപ്രകാരമൊരു വലിയ ആഗ്രഹമുണ്ട്, നാഥ=സ്വാമിൻ, തുഹാര ബിബാഹു=അങ്ങയുടെ വിവാഹം, നിജ നയനൻഹി=സ്വന്തം കണ്ണുകളെക്കൊണ്ട്, ദേഖാ ചഹഹിം=കാണാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

അങ്ങയുടെ വിവാഹം സ്വന്തം കണ്ണുകളെക്കൊണ്ട് കാണാനാർക്കാണ് സാധിക്കണമെന്ന വലിയൊരുഭിലാഷം ഹേ ശങ്കര, എല്ലാ ദേവന്മാരുടേയും ഹൃദയത്തിലുണ്ട്.

ചാ: ധര ഉത്സവ ദേവിത ഭരി ലോചന സോഹ

കമു കരള മദന മദമോചന

കാമ ജാരി രതി കളം ബന്ധ ദീൻഹ കൃപാസിന്ധു
യഹ അതി ഭല കീൻഹാ

മദനമദമോചന=മന്ദമദമോചന, യഹ ഉത്സവ=ഈ ഉത്സവം,
ലോചന ഭരി ദേവിത=കണ്ണിറയെ കാണാൻ പറന്ന, സോള
കമു കരള=ആ യത്നം അല്ലമൊന്നു ചെയ്തു, കൃപാസിന്ധു=ഹേ
കൃപാസിന്ധോ, കാമ ജാരി=കാമദേവനെ ദേവിപ്പിച്ചു, രതി
കളം ബന്ധ ദീൻഹാ=രതിക്കു വരുന്നതുകീ, യഹ അതി ഭല കീൻ
ഹാ=നല്ലൊരു കാര്യമാണെന്നുചെയ്തു.

അല്ലയോ മനമാരേ, അങ്ങയുടെ വിവാഹമഹോത്സവം
കണ്ടു കണ്ണുകൾക്കു കിളിത്തൊണ്ടാകുന്നതിനുള്ള വഴി അങ്ങു ചെയ്യുക.
കൃപാസാഗരമേ, ലോകജേതാവായ മദനനെ ഭസ്സമാക്കുകയും നിസ്സ
ഹായനായ രതീദേവിക്കു വരുന്നതുകയും ചെയ്ത സമുചിത
മായിട്ടുണ്ട്.

സാസതി കരി പുനി കരഹിം പസാള നാഥ
പ്രഭൻഹ കര സഹജ സുഭാള
പാരബതിം തപു കീൻഹ അപാരാ കരള താസു
അബ അംഗീകാരാ

നാഥ=സ്വാമിൻ, സാസതി കരി=ഭണ്ഡിപ്പിച്ചിട്ടു, പസാള കര
ഹിം=പ്രസന്നരാക്കുക എന്നതു്, പ്രഭൻഹ സഹജ സുഭാള=പ്രഭ
ക്കളുടെ പ്രകൃത്യാളള സ്വഭാവമാണു്, പാരബതിം അപാരാ തപു
കീൻഹ=പാവ്യതി അപാരതപസ്സുചെയ്തു, താസു അബ അംഗീ
കാരാ കരള=അവളെ അംഗീകരിയ്ക്കുക.

ആദ്യം ഭണ്ഡിപ്പിക്കുക, പിന്നീടു ഭണ്ഡുന്മാരെ പ്രസന്നരാ
ക്കുക. ഇതു പ്രഭക്കന്മാർക്കുള്ള നൈസർഗ്ഗികസ്വഭാവമാണു്. പാവ്യതി
അപാരതപസ്സു ചെയ്തിരിക്കുന്നു; അവളെ അവിടന്നു പരിഗ്രഹി
ക്കുക.

സുനി ബിധി ബിനയ സമുദ്ധി പ്രഭബാഹി
ഐസേഇ ഹോള കഹാ സുഖ മാഹീ

തബ ദേവൻഹ ദുന്ദഭിം ബജാഇതം ബരഷി സുമന
ജയ ജയ സുര സാഇതം

ബിധി ബിനയ സുനി=ബ്രഹ്മദേവൻറെ അഭ്യർത്ഥനകേട്ടും, പ്രഭു
ബാനീ സമുത്ഥി=ശ്രീരാമൻറെ വാക്കുകൾ കേട്ടും, സുഖമാനീ=
സുഖിയായിട്ടു, ഐസേഇ ഹോള കഹാ=അങ്ങനെതന്നെയാകട്ടെ
എന്നു (ശിവൻ) പറഞ്ഞു, തബ ദേവൻഹ ദുന്ദഭി ബജാഇതം=അ
പ്പോൾ ദേവന്മാർ ദുന്ദഭിമുഴക്കി, സുരസാഇതം ജയ ജയ=ഹേ ദേവ
ദേവ ജയ ജയ (എന്നുദ്ഘോഷിച്ചു), സുമന ബരഷി=പുഷ്പങ്ങൾ
വെച്ചു.

ബ്രഹ്മദേവൻറെ അഭ്യർത്ഥനകേട്ടും ശ്രീരാമദേവൻ അരുളി
ച്ചെയ്തു വാക്കുകൾ അനുസ്മരിച്ചും ശിവൻ ദേവന്മാരെ നോക്കി സ
ത്തുഷ്ടി പ്രദർശിച്ചിട്ടുകൊണ്ടു 'നിങ്ങളുടെ ഹിതംപോലെയാകാം'
എന്നു പ്രത്യുത്തരം നൽകി. ദേവന്മാർക്കുണ്ടായ ആഹ്ലാദത്തിന്നു
തിരില്ല. അവർ ദേവവാദ്യം മുഴക്കുകയും 'ദേവദേവ അങ്ങ്ങ് ജയി
ച്ചാലും ജയിച്ചാലും' എന്നു ഉദ്ഘോഷിച്ചുകൊണ്ടു പൂമഴ ചൊ
രിയുകയുംചെയ്തു.

അവസര ജാനി സപ്തരിഷി ആഹ്വ തുരതഹിം
ബിധി ഗിരിഭവന പരാഹ്വ
പ്രഥമ ഗഹ്വ ജഹം രഹീം ഭവാനീ ബോലേ മധുര
ബചന മല സാനീ

അവസര ജാനി=അവസരം അറിഞ്ഞു, സപ്തരിഷി ആഹ്വ=സപ്ത
മാമുനിമാർ വന്നു, ബിധി തുരതഹിം=ബ്രഹ്മദേവൻ ഉടനെതന്നെ.
ഗിരി ഭവന പരാഹ്വ=ഹിമവന്നികേതത്തിലേക്കയച്ചു, പ്രഥമ
ജഹം ഭവാനീ രഹീം=ആദ്യമായി (അവർ) ഭവാനിയിരിക്കുന്നിട
ത്തേക്കു, ഗഹ്വ മലസാനി=പോയി. വ്യാജപുണ്ണങ്ങളായ, മധുര
ബചന ബോലേ=മധുരവാക്കുകളാൽ (ഇങ്ങനെ) പറഞ്ഞു.

യഥാവസരം സപ്തഷികളും സന്നിഹിതരായി. അവരെ ബ്ര
ഹ്മദേവൻ ഹിമവന്തന്ദിരത്തിലേക്കു ഉടനെ അയച്ചു. അവർ ആദ്യം

തന്നെ ചെന്നതു ഗിരിജയുടെ സന്നിധിയിലേക്കായിരുന്നു. ഉമയെ കണ്ടു അവർ വ്യാജംനിറഞ്ഞ മധുരവാക്കുകളാൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:

ദോ: കഹാ ഹമാര ന സുനേഹു തബ നാരദ കേം

ഉപദേശ

അബ ഭാസ്കര തുഹാര പന ജാരേള കാമു മഹേസ

നാരദ കേം ഉപദേശം=നാരദന്റെ ഉപദേശം നിമിത്തം, തബ ഹമാര കഹ=ആ സമയത്തു ഞങ്ങളുടെ ഉപദേശം, ന സുനേഹു= (നീ) കേട്ടില്ല, തുഹാര പന അബ=നിന്റെ പ്രതിജ്ഞ ഇപ്പോൾ, സ്കര ഭാ=വ്യാജമായിത്തീർന്നു, മഹേസ കാമു ജാരേള=ശിവാൻ കാമ ദോഷനെ ദഹിപ്പിച്ചു.

ഗിരിജേ, അന്നു ഞങ്ങൾ നിന്നോടെത്തെല്ലാം നല്ല കാര്യങ്ങൾ പറഞ്ഞു. നീ നാരദന്റെ ഉപദേശം മുറുകെപ്പിടിച്ചു ഞങ്ങൾ പറഞ്ഞതു അനുസരിക്കുകയുണ്ടായില്ല. ഇപ്പോളോ? നീ ചെയ്ത പ്രതിജ്ഞയില്ലേ? അതു തകർന്നു തരിപ്പണമായി. എങ്ങനെ എന്നല്ലേ? ശിവാൻ കാമദോഷനെ ഭസ്മാവശേഷനാക്കി.

ച: സുനി ബോലീം മുസുകാഇ ഭവാനീ ഉചിത

കഹേള മുനിബര ബിഗ്യാനീ

തുഹാരേം ജാന കാമു അബ ജാര അബ ലഗി

സംഭു രഹേ സബികാരാ

സുനി=കേട്ടു, ഭവാനീ മുസുകാഇ=ഭവാനി പുഞ്ചിരി തൂകി, ബോലീം=പറഞ്ഞു:—മുനിബര=മഹാഷിമാരേ, ഉചിത കഹേള=നിങ്ങൾ ഉചിതമായതു പറഞ്ഞു, ബിഗ്യാനീ=(നിങ്ങൾ) മഹാജ്ഞാനികളാണ്, തുഹാരേം ജാന=നിങ്ങളുടെ അറിവു്, അബ കാമു ജാരാ=കാമദോഷൻ ഇപ്പോളാണ് ശല്യനാവതെന്നാണോ? അബ ലഗി സംഭു=ഇതുവരെ ശിവാൻ, സബികാരാ രഹേ=വികാരാധീനനായിത്തന്നെയാണ് കഴിഞ്ഞുകൂടിയതെന്നാണോ (നിങ്ങളുടെ അറിവു്?)

“മഹാഷിമാരുടെ വ്യാജപുണ്ണങ്ങളായ മധുവാണികൾ കേട്ടു മന്ദഹാസംതൂകിക്കൊണ്ടു ഭവാനി ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു.” സപ്താഷിമാരേ, നിങ്ങൾ ഉചിതമായതുതന്നെ പറഞ്ഞു. ഇപ്പോൾ മാത്രമാണ് കാമദേവനെ ശിവൻ ഭസ്മമാക്കിയതെന്നും ഇതേവരെ ശിവൻ വികാരാധീനനായിത്തന്നെയാണു കഴിഞ്ഞുകൂടിയിരുന്നതെന്നും ആണോ നിങ്ങളുടെ അറിവ്? [ശിവൻ എന്നും മന്ദഹാസം ജയിച്ചുപോന്നിട്ടുണ്ട്. ഇനിയും അതിനൊരു കുറവുവരാനും പോകുന്നില്ല.]

ഹമരേം ജാന സദാ സിവാ ജോഗീ അജ അനവദ്യ
അകാമ അഭോഗീ
ജം മൈം സിവാ സേയേ അസ ജാനീ പ്രീതി
സമേത കർമ്മ മന ബാനീ

ഹമരേം ജാന=എന്റെ അറിവിൽ, സദാ സിവാ ജോഗീ=ഏതു കാലത്തും ശിവൻ യോഗി തന്നെ, അജ അനവദ്യ അകാമ അഭോഗീ=അജനം, അനവദ്യനും, അകാമനും, അഭോഗിയുമാണ്, ജം മൈം അസ ജാനീ=ഞാനിതു അറിഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നെയാണു്, കർമ്മ മന ബാനീ=കർമ്മം മനസാ വാചാ, പ്രീതി സമേത=പ്രീതിപൂർവ്വകം, സിവാ സേയേ=ശിവനെ സേവിച്ചതും.

എന്റെ അറിവിൽ ഏതു കാലത്തും ശിവൻ യോഗിതന്നെയാണു്. ജന്മജരാമരണാദികൾ ഇല്ലാത്തവനും, നിന്ദാരഹിതനും, നിസ്സ്പഹനും, ഭോഗരഹിതനാണദ്ദേഹം. അങ്ങനെയുള്ള ഒരാളെന്നറിഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നെയാണു മനോവാക്കു്ങ്ങളാൽ ഭക്തിപൂർവ്വം ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ ഭജിച്ചിട്ടുള്ളതും.

തൗ ഹമാര പന സുനഹു മുനീസാ കരിഹരഹിം
സത്യ കൃപാനിധി ഈസാ
തുംഹ ജോ കഹാ ഹര ജാരേ മാരാ സോഹ അതി
ബഡ അബിബേക തുംഹാരാ

തമു നീസാ സുനഹു=അതുകൊണ്ടു ഹേ മഹാഷിമാരേ, കേൾക്കു, കൃപനേധി ഈസാ=കൃപാനിധിയായ ശിവൻ, ഹമാരപന സത്യ കരിഹരഹിം=എന്റെ പ്രതിജ്ഞ യഥാർത്ഥമാക്കിത്തീർക്കും. ഹര മാരാ ജാരേള=ശിവൻ മാരനെ ദഹിപ്പിച്ചു (എന്നു), ജോ തുഹാ കഹാ=യാതൊന്നു നിങ്ങൾ പറഞ്ഞുവോ, സോതു തുഹാരാ അതി ബഡ അബിബേകു=അതു നിങ്ങളുടെ വല്ലാത്ത അവിവേകമായി പ്പോയി.

മഹാഷിമാരേ, ശിവൻ കരുണാസിന്ധുവാണു്. അദ്ദേഹം എന്റെ പ്രതിജ്ഞ നിറവേറാതിരിക്കുകയില്ല. ശിവൻ മന്ദമനെ ദഹിപ്പിച്ചു എന്നു നിങ്ങൾ പറയുകയുണ്ടായല്ലോ. അതു നിങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വല്ലാത്ത അവിവേകമായിപ്പോയി. ശിവന്റെ ഒരുജല്യത്താൽ കാമൻ സ്വയം നശിക്കുകയാണുണ്ടായതു്.

താത അനല കര സഹജ സുഭാളു ഹിമ തേഹി

നികട ജാതു നഹിം കാളു

ഗഹ്ലം സമീപ സോ അവസി നസാതു അസിമന്ദല

മഹേസകീ നാതു.

താത=മഹാനാരേ, അനല കര=അഗ്നിയുടെ, സഹജ സുഭാളു=നൈസർഗ്ഗികസ്വഭാവംകൊണ്ടാണു്, ഹിമ തേഹി നികട=മഞ്ഞു അതിന്റെ സമീപം, കാളു ജാതു നഹിം=ഒരിക്കലും ചെല്ലാതിരിക്കുന്നതു്, ഗഹ്ലം സമീപ=സമീപം ചെന്നാൽ, സോ അവസി ന സാതു=അതു തീർച്ചയായും നശിക്കും. മഹേസകീ നാതു മന്ദമ അസി=ഇതുപോലെയാണു മഹേശനെ സമീപിച്ചതിനാൽ കാമദോഷം ഉണ്ടായ ഗതി.

മഹാനാരേ, മഞ്ഞു എന്തുകൊണ്ടാണു് അഗ്നിയെ സമീപിക്കാതിരിക്കുന്നതു്? അഗ്നിയുടെ പ്രകൃത്യാ ഉള്ള സ്വഭാവം അറിയുന്നതുകൊണ്ടു്. അറിയാതെ മുമ്പിൽ ചെന്നു ചാടിയാൽ തീർച്ചയായും ഹിമത്തിന്നു നാശം സംഭവിക്കും. കാമദോഷനെ സംബന്ധിച്ചും സ്ഥിതി ഇതുതന്നെ. അദ്ദേഹം ശിവനെ സമീപിച്ചു; നശി

ക്കുകയും ചെയ്തു. ശിവൻ മന്മഥനെ നശിപ്പിക്കുകയല്ല ചെയ്തത്; മന്മഥൻ ചെന്നു സ്വയം നാശം വരിച്ചുകൊണ്ടുണ്ടായത്.

ദോ: ഹിയം ഹരഷേ മുനി ബചന സുനി ദേവി പ്രീതി
ബിസപാസ
ചലേ ഭവാനിഹി നാതു സിര ഗഹ്വ ഹിമാചല
പാസ.

മുനി=മഹർഷിമാരാകട്ടെ ഗിരിജയുടെ, ബചന സുനി=വാക്കുകൾ കേട്ടും, പ്രീതി ബിസപാസ ദേവി=പ്രീതിവിശ്വാസങ്ങൾ കണ്ടും, ഹിയം ഹരഷേ=മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു, ഭവാനിഹി=ഭവാനിയെ, സിരനാതു=വ്രണമിച്ചു, ഹിമാചല പാസ ചലേ ഗഹ്വ=ഹിമാലയസന്നിധിയിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു.

ഗിരിജയുടെ വാക്കുകൾ കേട്ടും അവളുടെ ഭക്തിവിശ്വാസങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചും മഹർഷിമാർ മനസാ സന്തോഷിക്കുകയും ഭവാനിയെ വന്ദിച്ചു ഹിമാലയസന്നിധിയിലേയ്ക്കു പുറപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

ച: സബ്ദ പ്രസംഗ ഗിരിപതിഹി സുനാവാ മദന
ദേഹന സുനി അതിദുഖ പാവാ
ബഹുരി കഹേള രതി കര ബരദാനാ സുനിഹി-
മവന്ത ബഹുത സുഖ മാനാ.

സബ്ദ പ്രസംഗ=എല്ലാ വൃത്താന്തവും, ഗിരിപതിഹി സുനാവാ=ഗിരീന്ദ്രനെ കേൾപ്പിച്ചു, മദന ദേഹന സുനി=മദനദേഹനം കേട്ടു, അതി ദുഖ പാവാ=ഏറ്റവും ദുഃഖിച്ചു. ബഹുരി രതി കര ബരദാനാ കഹേള=പിന്നീട് രതിക്കു വരദാനം ചെയ്തതറിയിച്ചു. സുനി ഹിമാവന്ത=കേട്ടു ഹിമാവൻ, ബഹുത സുഖമാനാ=വളരെ സന്തോഷിച്ചു.

സപ്തഷികൾ എല്ലാ വൃത്താന്തവും ഹിമാവനെ കേൾപ്പിച്ചു. കാമദേഹനവൃത്താന്തം കേട്ടപ്പോൾ ഹിമാവന്ത വലിയ വ്യസനമു

ണ്ടായി. രതീദേവി ശിവനെ സമീപിച്ചതും ശിവൻ കനിഞ്ഞു
അവരക്കു വരം നൽകിയതും പിന്നീട് മഹഷിമാർ പവ്വതരാജാവി
നെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു. അതു കേട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം വളരെയേറെ
സന്തോഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഏകദേശം ബിചാരി സംഭൂ പ്രഭുതാളു സാദര മുനിബര
ലിഹ്വ ബോലാളു
സുദിന സുനഖതു സുഘരീ സോചാളു ബേഗി
ബേദബിധി ലഗന ധരാളു

സംഭൂ പ്രഭുതാളു=ശംഭുവിന്റെ പ്രഭുത്വം, ഏകദേശം ബിചാരി=മന
സ്സിൽ ആലോചിച്ചു, സാദര മുനിബര=ആദരപൂർവ്വം മഹഷിമാ
രെ, ബോലാളു ലിഹ്വ=വിളിച്ചുവരുത്തി, ബേഗി ബേദബിധി=
ഉടനെതന്നെ വേദവിധിപ്രകാരം, സുദിന സുനഖതു=ശുഭദിനം,
ശുഭനക്ഷത്രം, സുഘരീ സോചാളു=ശുഭഘടിക എന്നിവ ചി
ന്തിച്ചു, ലഗന ധരാളു=ലഗ്നം കുറിച്ചു.

ശിവപ്രഭാറം മനസാ ചിന്തിച്ചു ഹിമവാൻ ആദരപൂർവ്വം
മഹഷിമാരെ ക്ഷണിച്ചുവരുത്തുകയും അവരുമായി ആലോചിച്ചു
വേദസമ്മതമായ ദിവസം, നക്ഷത്രം, ഘടിക എന്നിവ ചർച്ചചെ
യിക്കുകയും ലഗ്നം തീർച്ചയാക്കി കുറിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. [കർത്തൃ
ദോഷം നീക്കിവേണം മുഹൂർത്തം കുറിക്കുവാൻ. ആരെ ഉദ്ദേശിച്ചു
മുഹൂർത്തമുണ്ടാക്കുന്നുവോ അവർ ജനിച്ച നക്ഷത്രങ്ങളിൽ ചെന്ന
പാദംതുടങ്ങി 88-ാം 108-ാം പാദങ്ങളിലും അവർ ജനിച്ച കൂറി
ന്റെ എട്ടാംരാശിയിലും എട്ടാംകൂറിലും ജനിച്ച ലഗ്നത്തിന്റെ
എട്ടാംരാശിയിലും ജനിച്ച കൂറിന്റെ എട്ടാംരാശി പാപഗ്രഹ
ത്തിന്റേയോ ശുക്രന്റേയോ ആയിവരുമ്പോൾ ആ രാശിയിൽ
വരുന്ന അംശങ്ങളിലും ജനിച്ച നക്ഷത്തിന്റെ 3-ാം നാളിലും,
5-ാംനാളിലും 7-ാംനാളിലും 2-ാം അനുജനനക്ഷത്രത്തിന്റെ 3-ാം
നാളിലെ ഒന്നാം പാദത്തിലും 5-ാം നാളിന്റെ നാലാംപാദത്തി
ലും ഏഴാംനാളിന്റെ മൂന്നാംപാദത്തിലും മൂന്നാം അനുജനനക്ഷത്ര

ത്തിന്റെ 3, 5, 7 എന്നീ നാളുകളിലെ പാപാംശകങ്ങളിലും മുഹൂർത്തങ്ങൾ നിഷിദ്ധങ്ങളാകുന്നു. വിവാഹവിഷയത്തിൽ പുരുഷന്റെ ജനനക്ഷത്രവും വജ്ജിക്കണം. സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ ജനിച്ച കൂറിന്റെ ഏഴിൽ ആദിത്യനും ചൊവ്വയും നിൽക്കുമ്പോഴും വിവാഹം നിഷിദ്ധമാകുന്നു.]

പത്മീ സപ്തരിഷിൻറെ സാതു ദീൻഹീ ഗഹി പദ
ബിനയ ഹിമാചല കീൻഹീ
ജാതു ബിധിഹി തിൻറെ ദീൻഹീ സോ പാതീ
ബാചത പ്രീതി ന ഹൃദയം സമാതീ

സോതു പത്മീ സപ്തരിഷിൻറെ=ആ ലഗ്നപത്രിക സപ്തഷിമാക്ഷ, ദീൻഹി പദ ഗഹി=നൽകി. കാൽപിടിച്ചു, ഹിമാചല=ഹിമവാൻ, ബിനയ കീൻഹി=വണങ്ങി, തിൻറെ ജാതു=അവർ ചെന്നു, സോ പാതീ ബിധിഹി=ആ പത്രിക ബ്രഹ്മദേവനു, ദീൻഹി ബാചത=നൽകി. അതുവായിക്കേ, ഹൃദയം പ്രീതി ന സമാതീ=മനസ്സിലുണ്ടായ സന്തോഷം അതുല്യമായിരുന്നു.

ഹിമവാൻ മുഹൂർത്തംകുറിച്ച പത്രിക സപ്തഷിമാക്ഷ സമപ്തിച്ചു. പിന്നീടദ്ദേഹം മാമുനിമാരുടെ കാൽതൊട്ടു വണങ്ങി വിടവാങ്ങി. പിന്നീടവർ അതു ബ്രഹ്മദേവനു നൽകി. കുറിപ്പു വായിച്ചപ്പോൾ ഉണ്ടായ ആദ്യദാർശനികപരിമിതമായിരുന്നു.

ലഗ്ന ബാചി അജ സബഹി സുനാതു ഹരഷേ
മുനി സബ സുര സമദാതു
സുമന ബ്രഹ്മീ നഭ ബാജന ബാജേ മംഗല കലസ
ദസഹം ദിസി സാജേ

അജ=ബ്രഹ്മാവു, ലഗ്ന ബാചി=ലഗ്നപത്രിക വായിച്ചു, സബഹി സുനാതു=എല്ലാവരെയും കേൾപ്പിച്ചു, സബ മുനി സുര സമദാതു=ദേവമുനിഗണങ്ങളെല്ലാം, സുനി ഹരഷേ=കേട്ടു സന്തോഷിച്ചു, നഭ സുമന ബ്രഹ്മീ=ആകാശത്തിൽ പുഷ്പവൃഷ്ടിയുണ്ടായി,

ബാജേ ബാജന=വാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കി, മംഗല കലസം=മംഗളകുന്ദങ്ങൾ, ദസഹ്തം ദിസി സാജേ=പത്തുദിക്കിലും സജ്ജമാക്കി.

മുഹൂർത്തപ്പത്രിക വായിച്ചു എല്ലാവരെയും കേൾപ്പിച്ചു ബ്രഹ്മദേവനായിരുന്നു. അതുകേട്ടു മുനിമാരും ദേവസമൂഹവും സന്തുഷ്ടരായി. ആകാശത്തിൽ പൂമഴയുണ്ടായി. വാദ്യധ്വനി എങ്ങും വ്യാപിച്ചു. പത്തുദിക്കിലും മംഗളകുന്ദങ്ങൾ സജ്ജങ്ങളാക്കി.

ദോ: ലഗേ സംവാരന സകല സുര ബാഹന ബിബിധ
ബിമാന
ഹോഹിം സഗ്ഗന മംഗല സുഭദ കരഹിം അപ-
മരാര ഗാന

സകല സുര=എല്ലാ ദേവന്മാരും, ബിബിധ ബിമാന=പലതരത്തിലുള്ള വിമാനങ്ങൾ, സംവാരന ലഗേ=ഒരുക്കുവാൻ തുടങ്ങി, സുഭദ മംഗല സഗ്ഗന=ശുഭപ്രദങ്ങളായ മംഗളശക്തനങ്ങൾ, ഹോഹിം അപമരാര=ഉണ്ടായി. അപ്പരസ്സുകൾ, ഗാന കരഹിം=ഗാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദേവന്മാരെല്ലാം പലവിധത്തിലുള്ള വിമാനങ്ങൾ സംഭരിക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചു. ശുഭപ്രദങ്ങളായ ശക്തനങ്ങൾ ഉണ്ടായി. അപ്പരസ്സുകൾ പാട്ടുപാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

സിവഹിം സംഭ ഗന കരഹിം സിംഗാരാ ജടാമുകട
അഹിമൗര സംവാരാ
കുണ്ഡല കങ്കന പഹിരേ ബ്യാലാ തന ബിഭ്രതി പട
കേഹരിമരാലാ

സിവഹിം=ശിവനെ, സംഭഗന=ശിവഭൂതഗണങ്ങൾ, സിംഗാരാ കരഹിം=അലങ്കരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, ജടാമുകട=ജടാകിരീടം, അഹിമൗര സംവാരാ=സപ്തരജ്ജ്വലകൊണ്ട് ബന്ധിച്ചു, ബ്യാലാ കുണ്ഡല കങ്കന=സപ്തകുണ്ഡലങ്ങളും സപ്തകങ്കണങ്ങളും, പഹിരേ=അണിയിച്ചു, തന ബിഭ്രതി=ശരീരത്തിൽ ഭംഗം, കേഹരി മരാലാ പട=സിംഹമുഖം വാസം.

ശിവഭൂതഗണങ്ങൾ ശിവനെ അലങ്കരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അവരദ്വേഹത്തിന്റെ ജടയാകുന്ന കിരീടം സപ്പമാകുന്ന ചരടുകൊണ്ടു ബന്ധിച്ചു; സപ്പകുണ്ഡലങ്ങളും സപ്പകുങ്കണങ്ങളും അണിയിച്ചു ശരീരം മുഴുക്കെ ഭസ്മംതേച്ചു. സിംഹവർമ്മ ഉടുപ്പിച്ചു.

സസി ലാലാട സുന്ദര സിര ഗംഗാ നയന തീനി
ഉപബീത ഭുജംഗാ
ഗരല കണ്ണ ഉര നര സിരമാലാ അസിവാ വേഷ
സിവധാമ കൃപാലാ

ലാലാട സുന്ദര സസി=നൈറിത്തത്തിൽ മനോഹരചന്ദ്രൻ, സിര ഗംഗ=ശിരസ്സിൽ ഗംഗ, തീനി നയന=മൂന്നു കണ്ണു, ഭുജംഗാ ഉപ വീത=സപ്പോപവീതം, കണ്ണ ഗരല=കഴുത്തിൽ വീക്കം. ഉര നര സിര മാലാ=വക്ഷസ്സിൽ നരശിരസ്സുകളെക്കൊണ്ടുള്ള മാല, കൃപാ ലാ=കൃപാലാലായ (ശിവൻ), അസിവാ വേഷ=അമംഗളവേഷനെങ്കിലും, സിവധാമ=മംഗളധാമമാണ്.

ശിവന്റെ നൈറിത്തത്തിൽ പ്രിയദർശകമായ ചന്ദ്രക്കല; ശിരസ്സിൽ സാക്ഷാൽ ദേവഗംഗ; കണ്ണുകളോ മൂന്നു. അദ്വേഹത്തിന്റെ പുണന്തൽകൂടി സപ്പമാണ്. കണ്ണത്തിൽ ഹാലാഹലം; മാറിൽ മനുഷ്യശിരസ്സുകളെക്കൊണ്ടുള്ള മാലയും; ദയാലുവായ ശിവന്റെ വേഷം അശിവമെങ്കിലും അദ്വേഹം ശിവ(മംഗള)ധാമമാകുന്നു.

കര ത്രിസൂല അരു ഡമരു ബിരാജാ ചലേ ബസഹം
ചഡി ബാജഹിം ബാജാ
ദേവി സിവാഹി സുരത്രിയ മുസുകാഹിം ബര ലായക
ഓലഹിനി ജഗ നാഹിം

കര ത്രിസൂല അരു=(ഒരു) കൈയിൽ ത്രിശൂലവും, ഡമരു=(മരൊരുക്കരത്തിൽ) ഡമരുവും, ബിരാജാ=ശോഭിച്ചു. (ഇപ്രകാരം ശിവൻ), ബസഹം ചഡി ചലേ=നന്ദി എന്ന കാളയിൽകേറി പുറ

പ്പെട്ടപ്പോൾ, ബാജാ ബാജഹിം=വാദ്യങ്ങൾ മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന, സിവഹി ദേവി=ശിവനെക്കണ്ടു്, സുരത്രിയ മനു കാഹിം=ദേവസ്ത്രീകൾ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു (അവരിങ്ങനെ പറയുകയും ചെയ്തിരുന്നു), ബര ലായക=(ഈ) വരൻ അനരൂപനായ, ഭൂലഹിനി ജഗ നാഹിം=വായുലോകത്തിലില്ല.

ഒരു കൈയിൽ ത്രിശൂലം; മറെറാന്നിൽ ഡമരു. ഈ നിലയിൽ നന്ദിയുടെ മുകുകിലേറി വരനായ ശിവൻ പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ വാദ്യങ്ങൾ മുഴങ്ങി. ദേവാംഗനമാർ വരനെ ദർശിച്ച മന്ദാക്ഷര തുകി ഇങ്ങനെ അന്യോന്യം പറഞ്ഞു. 'ഈപ്പോലെ സർപ്പാംഗസുന്ദരനായ വരൻ സർപ്പമാ അനരൂപനായൊരു വായു ലോകത്തെത്തിക്കത്തും ഇല്ല.'

ബിഷ്ണു ബിരംചി ആദി സുരബ്രാതാ ചഡി ചഡി

ബാഹന ചലേ ബരാതാ

സുര സമാജ സബ ഭാതി അസൂപാ നാഹിം ബരാത

ഭൂലഹ അനരൂപാ

ബിഷ്ണു ബിരംചി ആദി സുരബ്രാതാ=വിഷ്ണു, വിരിഞ്ഞ് തുടങ്ങിയ സുരസമൂഹം, ബാഹന ചഡി ചഡി=അവരവരുടെ വാഹനങ്ങളിൽ കേറി, ബരാതാ ചലേ=വരപക്ഷത്തിൽ ചേർന്നു യാത്രതുടന്നു, സബ ഭാതി സുര സമാജ=എല്ലാവരിയ്ക്കുമുള്ള ദേവസംഘം, അരൂപാ=നിരൂപമായിരുന്നു, ഭൂലഹ അനരൂപാ=വരൻ അനരൂപനായ, ബരാത നാഹിം=വരപക്ഷം ആയിരുന്നില്ലെങ്കിൽക്കൂടിയും.

ബ്രഹ്മാദി, വിഷ്ണു തുടങ്ങിയ ദേവന്മാരെല്ലാം അവരവർക്കുള്ള വാഹനങ്ങളിൽ കേറി വരപക്ഷത്തിൽ ചേർന്നു യാത്രതുടന്നു. വരൻ അനരൂപനായ വരപക്ഷക്കാരായിരുന്നില്ലെങ്കിൽക്കൂടിയും എല്ലാവരിയ്ക്കുമുള്ള ആ ദേവന്മാരുടെ സംഘം നിരൂപമായിരുന്നു.

ദോ: ബിഷ്ണു കഹാ അസ ബിഹസി തബ ബോലി

സകല ദിസിരാജ

ബിലഗ ബിലഗ ഹോള ചലഹു സബ നിജ നിജ സഹിത സമാജ

തബ ബിഷ്നു=ആ അവസരത്തിൽ വിഷ്ണു, സകല ദിസിരാജ=എല്ലാ ദീക്ഷ പാലകന്മാരേയും, ബോലി ബിഹസി=വിളിച്ചു ചിരിച്ചുകൊണ്ടു, അസ കഹാ=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:— സബ നിജ നിജ=എല്ലാവരും അവരവരുടെ, സമാജ സഹിത=പരിവാരത്തോടുകൂടി, ബിലഗ ബിലഗ ഹോള=വെച്ചേറെവെച്ചേറെയായി, ചലഹു=സഞ്ചരിക്കുക.

ആ സന്ദർഭത്തിൽ ഇന്ദ്രൻ, വഹ്നി, പിതൃപതി, നിമിതി, വന്ദനൻ, വായു, കുമ്പരൻ എന്നിങ്ങനെയുള്ള സർവ്വ ദീക്ഷപാലന്മാരേയും വിളിച്ചു മഹാവിഷ്ണു ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. നിങ്ങളോരോരുത്തരും അവരവരുടെ പരിവാരങ്ങളുമൊന്നിച്ചു വെച്ചേറെ വെച്ചേറെയായി വേണം യാത്ര ചെയ്യാൻ.

ചൗ. ബര അനുഹാരി ബരാത ന ഭാഹു ഹംസി

കരൈഹഹു പര പുര ജാഹു

ബിഷ്നു ബചന സുനി സുര മുസുകാനേ നിജ
നിജ സേന സഹിത ബിലഗാനേ

ഭാഹു=സഹോദരന്മാരേ, ബര അനുഹാരി=വരന്ന അനുരൂപരായ, ബരാത ന=വരപക്ഷക്കാരില്ല, പര പുര ജാഹു=മറ്റുള്ളവരുടെ നഗരത്തിൽ ചെന്നു, ഹംസി കരൈഹഹു=ചിരിപ്പിക്കാനിടയാക്കുകയോ! ബിഷ്നുബചനസുനി=വിഷ്ണുവിന്റെ വാക്കുകൾകേട്ടു, സുര മുസുകാനേ=ദേവന്മാർ പുഞ്ചിരി തുകി, നിജ നിജ സേന സഹിത=അവരവരുടെ പരിവാരങ്ങളോടൊത്തു, ബിലഗാനേ=വെച്ചേറെയായി (യാത്ര).

ഭ്രാതാക്കളേ, വരനേപ്പോലെ യോഗ്യത തികഞ്ഞവരല്ല വരന്നു അകമ്പടിക്കാൻ. നാം പോകുന്നത് മറ്റൊരു നഗരത്തിലേയ്ക്കാണ്ല്ലോ. ആ നഗരത്തിലുള്ളവർ നമ്മുടെ ഈ സമ്പ്രദായം കണ്ടു

പരിഹസിക്കാൻ നാം ഒരിക്കലും ഇടയാക്കിയിട്ടുണ്ട്. മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു അദ്ദേഹം നിദ്ദേശിച്ചതുപോലെ ഓരോ നേതാക്കന്മാരും അവരുടെ പരിവാരങ്ങളൊന്നിച്ചു വെച്ചേറെ യാത്ര തുടന്നു.

മനഹീ മന മഹേസ മുസുകാഹീം ഹരികേ വ്യംഗ
ബചന നഹിം ജാഹീം
അതി പ്രിയ ബചന സുനത പ്രിയ കേരേ ഭൃംഗിഹി
പ്രേരി സകല ഗന ദേരേ.

മനഹീ മന=ഉള്ളിക്കുള്ള, മഹേസ മുസുകാഹീം=ശിവൻ ചിരിക്കാൻ തുടങ്ങി, ഹരി കേ വ്യംഗ വചന നഹിം ജാഹീം=മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ വ്യംഗവാക്കുകൾ പരാജയപ്പെടുകയില്ല. പ്രിയ കേരേ അതിപ്രിയ ബചന=പ്രിയനായ (വിഷ്ണുവിന്റെ) ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട വാക്കുകൾ, സുനത=കേട്ടുളടനെ (ശിവൻ), ഭൃംഗിഹി=ഭൃംഗിയോടു പറഞ്ഞു. സകല ഗന=സകല ഭൂതഗണത്തെയും, ദേരേ=വിളിച്ചിട്ടു.

ഉള്ളിക്കുള്ള ശിവൻ ചിരിക്കാൻ തുടങ്ങി. മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ വ്യംഗവാക്കുകൾക്കു പരാജയം സംഭവിക്കുകയില്ല. പ്രിയ വിഷ്ണുവിന്റെ ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട വാക്കുകൾ കേട്ടു ഉടനെ ശിവൻ ഭൃംഗിയെ വിളിച്ചു കല്പിച്ച ഭൂതഗണങ്ങളെ വിളിക്കാൻ. ഭൃംഗി ഭൂതഗണങ്ങളെ വിളിച്ചു.

സിവ അനുസാസന സുനി സബ ആഹ്വ പ്രഭുപദ
ഭലജ സീസ തിൻഹ നാഹ്വ
നാനാ വാഹന നാനാ ബേഷ്ഠ ബിഹസേ സിവ
സമാജ നിജ ദേഖാ.

സിവ അനുസാസന സുനി=ശിവന്റെ കല്പന കേട്ട്, സബ ആഹ്വ=എല്ലാവരും വന്നു. തിൻഹ പ്രഭുപദ=അവാർ സ്വാമിപാദങ്ങളാകുന്ന, ജലജ സീസ നാഹ്വ=താമരകളിൽ ശിരസ്സുപിടി.

നാനാ ബാഹനം=വിവിധ വാഹനങ്ങളോടും, നാനാ ബേഷ്ഠം=നാനാവേഷങ്ങളോടും കൂടിയ, നിജ സമാജ ദേവാ=സ്വസംഘത്തെ കണ്ടു, സിവ ബിഹസേ=ശിവൻ ചിരിച്ചു.

ശിവന്റെ കല്പന കേട്ട ഭൂതഗണങ്ങളെല്ലാം വന്നു തിരുമുഖം കൈ നിന്നു. അവർ ഭഗവാന്റെ തൃപ്പാദകമലങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു. വിവിധ വാഹനങ്ങളോടും വിവിധ വേഷഭൂഷകളോടും കൂടിയ ആ സംഘത്തെ കണ്ടപ്പോൾ ശിവനും ചിരി വന്നു.

കോള മുഖ ഹീന ബിപുല മുഖ കാഹ്ല ബിന പദ
കര കോള ബഹുപദ ബാഹ്ല
ബിപുല നയന കോള നയന ബിഹീനാ രിഷ്ടപുഷ്ട
കോള അതി തനഖീനാ.

കോള=ചിലർ, മുഖഹീന=മുഖമില്ലാത്തവർ, കാഹ്ല ബിപുലമുഖം (ചിലർ) വിപുലമുഖന്മാർ, ബിന പദ കര=ചിലർക്കു കാലും കൈയും ഇല്ല. കോള ബഹുപദ ബാഹ്ല=ചിലർ അനേകം കാൽകളോടും കൈകളോടും കൂടിയവർ, കോള ബിപുല നയന=ചിലർ വിപുലനേത്രന്മാർ, നയന ബിഹീനാ=കണ്ണില്ലാത്തവരാണ് ചിലർ, രിഷ്ടപുഷ്ട=രിഷ്ടപുഷ്ടന്മാരാണ് ചിലർ (കൃശന്മാരും തടിച്ചവരും), കോള അതി തനഖീനാ=ചിലർ ഏറ്റവും ചെലിഞ്ഞവർ.

ഭൂതഗണത്തിൽ പെട്ടവരിൽ ചിലർക്കു മുഖങ്ങളില്ല; ചിലർ വിപുലമുഖന്മാരാണ്; ചിലർക്കു കാലും കൈയും ഇല്ല; ചിലർക്കു അനേകം കാൽകളും കൈകളുമുണ്ട്. ചിലർ വിപുലങ്ങളായ കണ്ണുകളോടുകൂടിയവരും ചിലർ കണ്ണുകളില്ലാത്തവരുമാണ്. ചിലർ കൃശന്മാരും ചിലർ തടിച്ചവരും ചിലർ ഏറ്റവും ചെലിഞ്ഞവരും ആണ്.

ഛന്ദഃ തന ഖീന കോള അതിപീന പാവന കോള
അപാവന ഗതി ധരേ
ഭൂഷണ കരാല കപാല കര സബ സദ്യ സോനിത
തന ഭരേ

ഖര സ്വാന സുന്ദര സുഗന്ധ മുഖ ഗന്ധ ബേഷി
 അഗ്നിത കോ ഗന്ധൈ
 ബഹു ജിനിസ പ്രേത പിസാച ജോഗി ജമാത
 ബരനത നന്ദിം ബന്ധൈ.

കോള തന്വീന=ചിലർ മെലിഞ്ഞവർ, അതിപീന=വളരെയ
 ധികം തടിച്ചവർ, പാറന=ചിലർ പവിത്രവേഷത്തിൽ, കോള
 അപാവന ഗതി ധരം=ചിലർ അപവിത്രഗതി വഹിക്കുന്നവർ,
 കരാല ഭൂഷന=ഭയങ്കര ആഭരണങ്ങളോടു കൂടിയവരാണ് ചിലർ.
 സബ കര കപാല=എല്ലാവരുടേയും കൈകളിലുണ്ടു കപാലങ്ങൾ,
 സദ്യ സോനിത തന്ദരം=പുതുരചിത്രംപുറണ്ടു ശരീരങ്ങളോടുകൂടി
 യവരാണ് ചിലർ, ഖര സ്വാന=കഴുതകളുടേയും ശ്വാക്കളുടേയും,
 സുന്ദര സുഗന്ധ മുഖ=പന്നികളുടേയും കുറുക്കന്മാരുടേയും മുഖത്തോ
 ടുകൂടിയവരാണ് ചിലർ, അഗ്നിത ബേഷി ഗന്ധ=അഗ്നിതങ്ങളെ
 ളായ വേഷങ്ങളോടുകൂടിയ ഭൂതഗണങ്ങളെ, കോ ഗന്ധൈ=ആകു
 ഗ്നിയായവരും, ബഹു ജിനിസ=അനേകം തരത്തിലുള്ള, പ്രേത
 പിസാച ജോഗി ജമാത=പ്രേതങ്ങളുടേയും പിശാചുക്കളുടേയും
 യോഗിനികളുടേയും സംഘത്തെ, ബരനത നന്ദിം ബന്ധൈ=വ
 ണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

ചിലർ മെലിഞ്ഞവർ, ചിലർ സ്ഥൂലശരീരികൾ; ചിലർ
 പവിത്രവേഷത്തിലുള്ളവർ; ചിലർ അപവിത്രഗതിക്കാർ. ഇവരെ
 ല്ലാം ഭയങ്കരങ്ങളായ ആഭരണങ്ങളാണ് ചാർത്തിയിട്ടുള്ളത്. എല്ലാ
 വരുടെ കൈകളിലും ഉണ്ടു കപാലങ്ങൾ. എല്ലാവരുടേയും ദേഹ
 ത്തിൽ രക്തം പുറണ്ടിട്ടും ഉണ്ടു. ചിലരുടെ മുഖം കഴുതയുടെ മുഖ
 ത്തിനും, ചിലരുടേതു നായ്ക്കളുടെ മുഖത്തിനും, ചിലരുടേതു പ
 ന്നിയുടെ മുഖത്തിനും ചിലരുടേതു കുറുക്കന്റെ മുഖത്തിനും തുല്യ
 മാണ്. എണ്ണിയാലൊടുങ്ങാത്ത വേഷങ്ങളോടുകൂടിയ ഭൂതഗണ
 ന്നെ എങ്ങനെയാണ് ഗണിക്കുക? അനേകവിധത്തിലുള്ള പ്രേത
 ങ്ങളുടേയും പിശാചുക്കളുടേയും യോഗിനികളുടേയും സംഘങ്ങ
 ലെക്കുവെച്ചു വണ്ണിക്കുക എഴുപ്പല്ല.

സോ: നാചാരിം ഗാവാരിം ഗീത പരമ തരംഗീ ഭൂത
 സബ
 ദേവത അതി ബിപരീത ബോലാരിം ബചന
 ബിചിത്ര ബിധി

സബ ഭൂത പരമ തരംഗീ=എല്ലാ ഭൂതങ്ങളും തമാശയിൽ സമർത്ഥനാരാണ്, നാചാരിം ഗാവാരിം=നൃത്തം ചെയ്യുകൊണ്ടും ചാടിക്കൊണ്ടും (യാത്രചെയ്യുന്നു), ദേവത അതി ബിപരീത=കാഴ്ചയിൽ ഏറ്റവും വൈചാരികത്തോടുകൂടിയവരാണ്, ബിചിത്ര ബിധി=വിചിത്രരീതിയിൽ, ബചന ബോലാരിം=സംസാരിക്കുകയും ചെയ്യുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശിവഭൂതഗണങ്ങളെല്ലാം സമർത്ഥനാരായ തമാശക്കാരാണ്. അവർ നൃത്തം ചെയ്യുന്നുണ്ട്; ചാടുന്നുണ്ട്; കാഴ്ചയിൽ ഏറ്റവും വൈചാരികപ്രകൃതിയാണവർ. അവരുടെ വാക്കുകളും വിചിത്രരീതിയിലായിരുന്നു.

ചാ: ജസ ദൂലഹു തസി ബനീ ബരാതാ കൗതുക
 ബിബിധ ഹോഹിം മഗ ജാതാ
 ഇഹാം ഹിമാചല രചേള ബിതാനാ അതി
 ബിചിത്ര നഹിം ജാഹു ബഖാനാ

ജസ ദൂലഹു=വരനെപ്രകാരമോ, തസി ബരാതാ ബനീ=അപ്രകാരംതന്നെ വരപക്ഷക്കാരും തയ്യാറായിരിക്കുന്നു, മഗ ബിബിധ കൗതുക=വഴിയ്ക്കുപലവിധ തമാശകളും, ഹോഹിം ജാതാ=ഉണ്ടാക്കിക്കൊണ്ട് അവർ പ്രയാണംചെയ്തു, ഇഹാം ഹിമാചല=ഇവിടെ ഹിമാലയൻ, നഹിം ബഖാനാ ജാഹു=വർണ്ണിക്കാനാകാത്തവണ്ണം, അതി ബിചിത്രം=ഏറ്റവും വിചിത്രങ്ങളായ, ബിതാനാ രചേള=മണ്ഡപങ്ങളുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നു.

വരനെപ്പോലെതന്നെ ഭീകരവേഷഭൂഷകളോടുകൂടിയവരാണ് അകമ്പടിക്കാരും. പലതരത്തിലുള്ള തമാശകളും കാട്ടിക്കൊണ്ട് അവർ യാത്ര തുടന്നു. അതങ്ങനെ ഇരിക്കട്ടെ. നമുക്കിനി

ഹിമവാൽ പ്രസ്ഥത്തിലേക്കു കടക്കാം. അവിടെ ഹിമവാൻ വെണ്ണിക്കാനാവത്തതരത്തിൽ ഏറെയും വിവിത്രങ്ങളായ മണ്ഡപങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നു.

സൈല സകല ജഹം ലഗി ജഗ മാഹീം ലഘു
ബിസാല നഹിം ബരനി സിരാഹിം
ബന സാഗര സബ നദീം തലാബാ ഹിമ ഗിരി
സബ കളം നേവത പാവാ

ജഗ മാഹീം=ലോകത്തിൽ, ജഹം ലഗി=എത്രത്തോളം, ലഘു ബിസാല=വലുതും ചെറുതും, നഹിം ബരനി സിരാഹിം=ശ്ലാഘിച്ചു വിവരിക്കാൻ വിഷമമുള്ളവയും ആയ പദ്യങ്ങളുണ്ടോ ആ, സകല സൈല=എല്ലാ പദ്യങ്ങളേയും, സബ വന സാഗര തലാബാ=എല്ലാ വനങ്ങളേയും സാഗരങ്ങളേയും പൊയ്ക്കളേയും, സബ കഹം=എല്ലാം, ഹിമഗിരി നേവത പാവാ=ഹിമവാൻ ക്ഷണിക്കാൻ ആളുകളെ അയച്ചു.

ലോകത്തിൽ അവാർണ്യങ്ങളും, ചെറുതും വലുതും ആയി എന്തുമാത്രം പദ്യങ്ങളുണ്ടോ അവയേയും സർവ്വവനങ്ങളേയും സാഗരങ്ങളേയും പൊയ്ക്കളേയും വിവാഹത്തിനു സന്നിഹിതരാകാൻ അഭ്യർത്ഥിച്ചുകൊണ്ട് ഹിമവാൻ (ക്ഷണിക്കുന്നതിനു) ആളുകളെ നാനാദിക്കുകളിലേക്കും അയച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

കാമരൂപ സുന്ദര തന ധാരീ സഹിത സമാജ
സഹിത ബര നാരീ
ഗഹ്വ സകല തുഹിനാചല ഗേഹാ ഗാവഹിം മംഗല
സഹിത സനേഹാ

കാമരൂപ സുന്ദര തന ധാരീ=ഇച്ഛാസാരം സുന്ദരാകൃതി വഹിച്ചു, സഹിത സമാജ=പരിവാരങ്ങളോടും, സഹിത ബരനാരീ=ശ്രേഷ്ഠമായ പത്നിമാരോടുംകൂടി, സകല=അവരെല്ലാം, തുഹിനാചല ഗേഹാ=ഹിമവാന്റെ ഗൃഹത്തിലേക്കു, ഗഹ്വ സഹിത

സനേഹം=ചെമ്പ് സ്നേഹപൂർവ്വം, മംഗല ഗാഥാഹിം=മംഗളഗാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ആരെല്ലാം ഹിമവാൻ പുത്രിയുടെ വിവാഹത്തിൽ പങ്കെടുത്താൽ ക്ഷണിച്ചിരുന്നുവോ അവരെല്ലാം അവർക്കിഷ്ടപ്പെട്ട സന്ദർഭത്തിലായിട്ടു പ്രിയ ഭാര്യമാരോടും പരിവാരങ്ങളോടുംകൂടി ഹിമാലയഗേഹത്തിൽ സന്നിഹിതരാകുകയും മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടുകയും ചെയ്തു.

പ്രഥമഹിം ഗിരി ബഹു ഗുഹ സംവരാഹ്യ ജമാ-

ജോഗു തരം തരം സബ ഛാഹ്യ

പുര സോഭാ അവ ലോകി സുഹാതു ലാഗതു ലഘു

ബിരംചി നിപുനാതു

ഗിരി പ്രഥമഹിം=ഹിമവാൻ മുമ്പുകൂടിത്തന്നെ, ബഹു ഗുഹ സംവരാഹ്യ=അനേകം ഗുഹകൾ സജ്ജീകരിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു, ജഹം തരം ജമാ ജോഗു=എങ്ങും യഥായോഗ്യം, സബ ഛാഹ്യ=എല്ലാവരെയും വാങ്ങിപ്പിച്ച്, പുര സുഹാതു സോഭാ=പുറത്തിന്റെ സുന്ദരശോഭ, അവലോകി=വീക്ഷിച്ചു, ബിരംചിനിപുനാതു=ബ്രഹ്മാവിന്റെ സൃഷ്ടിവൈദഗ്ദ്ധ്യം, ലഘു ലാഗതു=നിസ്സാരമെന്നു തോന്നി.

ഛാ: ലഘു ലാഗ ബിധി കീ നിപുനതാ അവലോകി

പുര സോഭാ സഹീ

ബന ബാഗ കൂപ തഡാഗാ സരിതാ സുഭഗ സബ

സക കോ കഹീ

മംഗല ബിപുല തോരന പതാകാ കേതു ഗുഹ ഗുഹ

സോഹഹിം

ബനിതാ പുരുഷ സുന്ദര ചതുര ഛാബി ദേഖി മുനി

മന മോഹഹിം

സഹീ പുര സോഭാ അവലോകി=ആ നഗരത്തിന്റെ ശോഭകളെ, ബിധി കീ നിപുനതാ=വിധിയുടെ വിദഗ്ദ്ധത, ലഘു ലാഗതു=തൃപ്തി

മായി ഗണിച്ചു, ബന്ധു ബാധ കൂടാതെ സരിതാ സബ=വനം, ജനവാസപ്രദേശം, കൂടും, തടാകം, നദി എന്നിവയുടെയെല്ലാം, സുഭഗ കറവീ കോ സക=സൗഭാഗ്യം വർദ്ധിക്കാൻ ആർക്കാണ് കഴിയുക? ഗുഹ ഗുഹ ബിപുല=ഗുഹംതോറം വലിയ വലിയ, മംഗല തോരന പതാകാ കേതു=മംഗളതോരണങ്ങളും പതാകയും കൊടി മരവും, സോഹററിം=ശോഭിച്ചു, സുന്ദര മതുര=സുന്ദരനാഭം മതുരനാഭമായ, പുരുഷ ബനിതാ=പുരുഷനാഭഭേദം സ്രീകളഭേദം, മൗഢി ദേവി=ശോഭകളുടെ, മുനിമന മോഹററിം=മുനിമാരുടെ മനസ്സും മോഹിച്ചു.

ഹിമവൽപുരത്തിന്റെ ഭംഗി വീക്ഷിച്ചു സൃഷ്ടികർത്താവിന്റെ സൃഷ്ടിവൈദഗ്ദ്ധ്യത്തേയും ദർശകലോകം തൃപ്തമായി പരിഗണിച്ചു. വനം, ജനസ്ഥാനം, കിണർ, തടാകം, നദി എന്നിവയുടെ സൗഭാഗ്യം ആരാൽ വർദ്ധിക്കപ്പെട്ടു? മംഗളസൂചകങ്ങളായ തോരണങ്ങളും പതാകകളും ധ്വജങ്ങളും ഓരോ ഗുഹത്തേയും ശോഭിപ്പിച്ചു. നഗരത്തിലുള്ള സുന്ദരനാഭഭേദം സുന്ദരിമാരുടേയും മാതുര്യവും വലിച്ചു കാത്തിയും കണ്ട മുനിമാരുടെ മനസ്സിൽപോലും മോഹം അങ്കുരിച്ചു.

ദോ: ജഗദംബാ ജനം അവതരി സോ പുരു ബരനി
കി ജാതു
രിദ്ധി സിദ്ധി സംപത്തി സുഖ നിത നൃതന
അധികാതു

ജനം ജഗദംബാ അവതരി=എറിയുടെ ലോകമാതാവായവതരിച്ചവോ, സോ പുരു=ആ നഗരം, ബരനി കി ജാതു=വർദ്ധിക്കാനെങ്ങനെ കഴിയും?, റിദ്ധി സിദ്ധി=ഋദ്ധിയും സിദ്ധിയും, സംപത്തി സുഖ=സമ്പത്തും സുഖവും, നിത നൃതന=നിത്യവും നൃതനവുമായി, അധികാതു=വലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ലോകമാതാവായ പാർവ്വതി ഏതൊരു നഗരത്തിൽ അവതരിച്ചവോ ആ നഗരത്തിന്റെ പ്രഭാവം വർദ്ധിക്കാനെങ്ങനെ കഴി

യം? എല്ലാത്തരം ജാതികളും സിദ്ധികളും സമ്പൽസുഖങ്ങളും
നിത്യനൃത്തനങ്ങളായി പെരുകി.

ച: നഗര നികട ബരാത സുനി ആതു പുര വരമത
സോഭാ അധികാതു
കരി ബനാവ സജി ബാഹന നാനാ ചലേ ലേന
സാദര അഗവാനാ

ബരാത നഗര നികട=വരപക്ഷക്കാർ നഗരത്തിനു സമീപം,
ആതു സുനി പുര=വന്നതുകേട്ട് നഗരത്തിൽ, വരഭേ സോഭാ=
ബഹളവും ശോഭയും (പൂർവ്വാധികം), അധികാതു=വലിച്ചു,
നാനാ ബാഹന=പലതരത്തിലുള്ള വാഹനങ്ങളും, ബനാവ സജി
സാദര=തയാറാക്കി അലങ്കരിച്ച് ആദരപൂർവ്വം, സബ അഗവാനാ
ലേന ചലേ=ആഗതരെ എതിരേൽക്കാൻ എല്ലാവരും പുറപ്പെട്ടു.

ശിവാന്നം പരിവാരങ്ങളും നഗരത്തെ സമീപിച്ചിരിക്കുന്നു
എന്നു കേട്ടു നഗരത്തിൽ പൂർവ്വാധികം കോലാഹലം ഉണ്ടായി.
നഗരം കൂടുതൽ ഭാസുരവുമായി. പലതരത്തിലുള്ള വാഹനങ്ങളും
തയാർചെയ്തു ആദരപൂർവ്വം ആഗതരെ എതിരേൽക്കാൻ എല്ലാവരും
പുറപ്പെട്ടു.

ഹിയം ഹരഷേ സുര സേന നിഹാരി ഹരിഹി ദേവി
അതി ഭൃഷ സുഖാരീ
സിഖ സമാജ ജബ ദേവത ലാഗേ ബിസരി ചലേ
ബാഹന സബ ഭാഗേ

സുര സേന നിഹാരി=ദേവന്മാരുടെ സേനയെ കണ്ടു, ഹിയം
ഹരഷേ=മനസ്സു പ്രസന്നമായി, ഹരിഹി ദേവി=വിഷ്ണുവിനെക്കു
ണ്ടു്, അതി സുഖാരീ ഭൃഷ=ഏറ്റവും സുഖികളായി ഭവിച്ചു, ജബ
സിഖ സമാജ=എപ്പോൾ ശിവാന്റെ സംഘത്തെ, ദേവത ലാഗേ=
കാണാനിടയായി; അപ്പോൾ, സബ ബാഹന=എല്ലാ വാഹന
ങ്ങളും, ബിഡരി ഭാഗേ ചലേ=പരിഭ്രമിച്ചു കാടാൻ തുടങ്ങി.

ദേവസംഘങ്ങൾ കണ്ട ദർശനലോകം ആസ്താദിച്ചു. വിഷ്ണുവിനെ കണ്ടപ്പോൾ അവർ അത്യധികം സുഖമനുഭവിച്ചു. എന്നാൽ ശിവന്റെ സംഘത്തെ കണ്ട എല്ലാ വാഹനങ്ങളും പരിഭ്രമിച്ചു നാലുദിക്കിലേക്കും പായുവാനാരംഭിച്ചു [വാഹനങ്ങൾ എന്നു ഇവിടെ പ്രസ്താവിച്ചതു ആനകളേയും കുതിരകളേയും കാളകളേയും ഉദ്ദേശിച്ചാണെന്നു പ്രത്യേകം കാർഷ്വല്ലോ]

ധരീ ധീരജ്ജ തഹം രഹേ സയാനേ ബാലക സബ
ലൈ ജീവ പരാനേ
ഗഷ്ടം ഭവന പൃഥ്വഹിം പിതു മാതാ കഹഹിം ബചന
ഭയ കമ്പിത ഗാതാ

സയാനേ=ചതുരന്മാർ, ധീരജ്ജ ധരി=ധൈര്യം അറവംബിച്ചു, തഹം രഹേ=അവിടെത്തന്നെ നിന്നു, സബ ബാലക=കുട്ടികളെല്ലാം, ജീവ ലൈ പരാനേ=പ്രാണനുകൊണ്ടു പാഞ്ഞു, ഭവന ഗഷ്ടം=വീടുകളിൽ ചെന്നപ്പോൾ, പിതു മാത=അച്ഛനമ്മമാർ, പൃഥ്വഹിം=വർത്തമാനങ്ങൾ ചോദിച്ചു, ഭയ കമ്പിത ഗാതാ=ഭയ കമ്പിതഗാത്രരായി, ബചന കഹഹിം=വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു.

സമർത്ഥനായിട്ടുള്ളവർ ധൈര്യം വിടാതെ അവിടെത്തന്നെ നിന്നു. കുട്ടികളാകട്ടെ അവരുടെ ജീവനുകൊണ്ടു ഭാടി ഗുഹങ്ങളിലേക്കു പോയി. അവരുടെ മാതാപിതാക്കന്മാർ അവരോടു വൃത്താന്തം ചോദിച്ചു. കിടകിടെ വിറച്ചുകൊണ്ടു അവർ ഭാരോന്നു പറയുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

കഹിശ കാഹ കഹി ജാതു ന ബാതാ ജമ കര ധാര
കിധും ബരിആതാ

ബരു ബൈരാഹ ബസറം അസവാരാ ബ്യാല
കപാല ബിഭ്രഷന മാരാ

കഹിശ കാഹ=എന്താണു പറയുക?, ബാതാ ന കഹി ജാതു=വർത്തമാനം പറയാൻ വിഷമം, ബരിആതാ കിധും=ഇവർ വര

പക്ഷിക്കാരോ, ജമ കര ധാര=യമന്റെ സേനയോ?, ബന്ധ ബൈ
രാഹ=വരൻ ഉന്മാദിയാണു്, അസവാരാ ബന്ധഹം=കാളപ്പുറത്താ
ണു് സവാരി, ബുധാല കപാല മാരാ::പാമ്പും തലയോടും ഭസ്മ
വുമാണു്, ബിഭ്രഷന=അണിഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്.

എന്താണൊന്നു പറയുക! കാര്യങ്ങൾ പറഞ്ഞൊപ്പിക്കാൻ
വിഷമമാണു്. ഈ വന്നിട്ടുള്ള വരന്റെ അകമ്പടിക്കാർ, വരപ
ക്ഷത്തുതന്നെ ഉള്ളവരോ അതോ യമരാജാവിന്റെ സൈന്യങ്ങ
ളോ? വരനു ചിത്തഭ്രമം ആണു്. മൃഗങ്ങളെ ഇരിപ്പു ഒരു കാളപ്പു
റത്തും. പാമ്പും തലയോടും ചാരവുമൊക്കെയാണു തിരുവാഭര
ണങ്ങൾ.

മരം: തന്ന മാര ബുധാല കപാല ഭൂഷണ നഗ്ന ജടീല
ഭയംകരാ

സംഗ ഭൂത പ്രേത പിശാച ജോഗിനി ബികട

മുഖ രജനീചരാ

ജോ ജിഅത രഹിഹി ബരാത ദേവത പുന്യ

ബട തേഹികര സഹി

ദേഖിഹി സോ ഉമാ ബിബാഹു ഘര ഘര ബാത

അസ ലരികൻഹ കഹി

തന്ന മാര=മെയിൽ മാരം, ബുധാല കപാല ഭൂഷണ=സപ്പവും ത
ലയോടും ആഭരണം, നഗ്ന ജടീല=നഗ്നൻ; ജടാധാരി, ഭയങ്കരം=
ഭയമുണ്ടാക്കുന്നവൻ, സംഗ ഭൂത പ്രേത=കൂടെ ഭൂതങ്ങൾ പ്രേതങ്ങൾ,
പിശാച ജോഗിനി=പിശാചുക്കൾ യോഗിനികൾ, ബികടമുഖാ
രജനീചരാ=വികടമുഖങ്ങളോടുകൂടിയ രാക്ഷസന്മാർ, ജോ ബരാത
ദേവത=എന്തൊരുത്തൻ വരപക്ഷത്തെ കണ്ടിട്ടു, ജിഅത=ജീവിച്ചി
രിക്കുന്നുണ്ടോ, തോറി കര സഹി ബഡ പുന്യ=അവന്നു സത്യമാ
യും വലിയ പുണ്യമുണ്ടു്, ഉമാ ബിബാഹു ദേഖിഹി സോ=ഉമാ
വിവാഹം കാണാൻ കഴിയുന്നതും അവന്നുതന്നെ, അസ ലരികൻ
ഹ=ഇപ്രകാരം കുട്ടികൾ, ഘര ഘര ബാത കഹി=വിടുതോറും
വൃത്താന്തങ്ങൾ പറഞ്ഞു.

ദേഹത്തിൽ ചാരം തേച്ചിട്ടുണ്ട്. ആഭരണങ്ങൾ പാമ്പുകളും തലയോടുകളുമാണ്. വസ്ത്രം ഉടുത്തിട്ടേ ഇല്ല. ആരെയും ഭയപ്പെടുത്തുന്നവൻ; ജട ധരിച്ചവൻ; സംഘത്തിലുള്ളവരോ! ഭൂതങ്ങൾ പ്രേതങ്ങൾ പിശാചുക്കൾ, യോഗിനിമാർ, നികടമുഖങ്ങളോടുകൂടിയ രാക്ഷസന്മാർ ഇവരെല്ലാമാണ്. ഇവരെ കാണുന്നവർ ഉടനെ മരിക്കും. അഥവാ വല്ലവർക്കും അതിനിടയായില്ലെങ്കിൽ അതവർ ചെയ്ത മഹാ സൂത്രംകൊണ്ടു മാത്രമായിരിക്കും. ഉമാവിവാഹം കാണാനും അപ്പാറ അയയ്ക്കുകയോകും. ഇതൊക്കെയാണ് കൂട്ടികൾ അവരുടെ ഗുഹത്തിലെല്ലാം പറഞ്ഞു നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നത്.

ദോ: സമുദ്ധി മഹേന്ദ്ര സമാജ സബ ജനനി ജനക
മുസുകാഹിം

ബാല ബുദ്ധാഹ്വ ബിബിധ ബിധി നിധര
ഹോഹു ഡൽ നാഹിം

മഹേന്ദ്ര സമാജ=ശിവന്റെ സംഘത്തെ, സമുദ്ധി=വേർതിരിച്ചറിഞ്ഞു, സബ ജനനി ജനക=എല്ലാ മാതാക്കളും പിതാക്കളും, മുസുകാഹിം=ചിരിച്ചുകൊണ്ട്, ബിബിധ ബിധി=പല പ്രകാരത്തിലും, ബാല ബുദ്ധാഹ്വ=കൂട്ടികളെ സമാശ്വസിപ്പിച്ചു, നിധര ഹോഹു=പേടിക്കാതിരിക്കുക (നിർഭയരായിരിക്കുക), ഡൽ നാഹിം=പേടിക്കുണ്ട്.

ശിവന്റെ അകമ്പടിക്കാരെ വേർതിരിച്ചറിഞ്ഞു കൂട്ടികളുടെ മാതാപിതാക്കന്മാരെല്ലാം ചിരിച്ചു. കൂട്ടികളോടവർ 'മക്കളെ നിർഭയരായിരിക്കിൻ. പേടിക്കാനൊന്നുമില്ല' എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു സമാശ്വസിപ്പിച്ചു.

ചു: ലൈ അഗവാന ബരാതഹി ആഹ്വ ടിഹ്വ
സബഹി ജനവാസ സുഹാഹ്വ
മൈനാം സുഭ ആരതീ സംവാരീ സംഗ
സുമംഗല ഗാവഹിം നാരി

അഗ്നിയം=എതിരേൽപ്പുകാർ, ബാർതറി=വരപക്ഷക്കാരായി,
ആഹ്വേ സബഹി=വന്നു എല്ലാവർക്കും, സുഹാഹ്വേ ജനവാസ ദീപ്തം=
മനോഹര വാസസ്ഥാനങ്ങൾ നൽകി, മൈനാം=മേന, സുഭ ആര
തി=മംഗളാർതി, സംവാരി=ഒരുക്കി, സംഗ നാരി=കൂടെയുള്ള സ്ത്രീ
കൾ, സമംഗല ഗാവാഹി=മംഗളഗാനം പാടി.

എതിരേല്ലിനു ചെന്നവർ വരപക്ഷക്കാരെ സ്വീകരിച്ചു കൂ
ട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു. എല്ലാവർക്കും സുഖവാസത്തിനുള്ള ഭവനങ്ങൾ
നൽകി. മംഗളാർതിക്കു വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ഹിമവാന്റെ പത്നി
യായ മേന ചെയ്തു. മേനയുമൊന്നിച്ചു വന്ന സ്ത്രീകൾ മംഗളഗാ
നം പാടി.

കഞ്ചനമാര സോഹ ബര പാനീ പരിമന ചലീ
ഹരഹി ഹരഷാനീ
ബിക്ഷ ബേഷ തദ്രഹി ജബ ദേഖാ അബലൻഹ ഉര
ഭയ ഭയള ബിസേഖാ

ബര പാനീ=സുന്ദരകരങ്ങളിൽ, കഞ്ചന മാർ=സ്വസ്തുത്ഥാല
ങ്ങൾ, സോഹ=ശോഭിച്ചു, ഹിരഷാനീ ഹരഹി=പ്രസന്നയായി
ട്ട് ശിവനെ, പരിമന ചലി=ആരതി ചെയ്യാൻ പുറപ്പെട്ടു,
ജബ ബിക്ഷ ബേഷ=എപ്പോൾ ഭയങ്കരവേഷനായ, തദ്രഹി
ദേഖാ=തദ്രഹെ കണ്ടുവോ (അപ്പോൾ). അബലൻഹ=അബലന്മാ
രുടെ മനസ്സിൽ, ബിസേഖാ ഭയ ഭയള=വിശേഷിച്ചും ഭയം
ഉണ്ടായി.

കാഞ്ചനത്താലങ്ങളേന്തിയ സുന്ദരകരങ്ങൾ ശോഭിച്ചിരുന്നു.
അവർ പ്രസന്നചിത്തരായി ശിവനു ആരതിയർപ്പിക്കാൻ പുറപ്പെ
ട്ടു. ഭയങ്കര വേഷനായ ശിവനെ കണ്ടപ്പോൾ സ്ത്രീകളുടെ മന
സ്സിൽ സവിശേഷഭീതി അങ്കുരിച്ചു.

ഭാഗി ഭവന പൈരീ അതി ത്രാസാ ഗഹ്വേ മഹേന്ദ്ര

ജഹാം ജനവാസാ

മൈനാ ഹൃദയം ഭയമു ദുഃഖം ഭാരീ ലീൻഹി ബോലി
ഗിരീസകുമാരീ

അതി ത്രാസം വലിച്ച ഭയത്താൽ, ഭാഗി=കാടിച്ചെന്നു, ഭവന
പൈരീം=വീട്ടിനുള്ളിൽ കടന്നു, മഹേസ ജനവാസാ ജഹാം=
മഹേശൻ തനിക്കുള്ള വസതിയിലേക്കു പോയി, മൈനാ ഹൃദ
യം=മേനയുടെ ഹൃദയത്തിൽ, ഭാരീ ദുഃഖം ഭയമു വലിച്ച ദുഃഖം
ഉണ്ടായി, ഗിരീസകുമാരീ=പാർവ്വതിയെ, ബോലി ലീൻഹി=വി
ളിച്ചിട്ടു.

ശിവന്റെ വേഷം കണ്ടിട്ടുണ്ടായ അതിരറ്റ ഭീതിയാൽ അ
വിടെനിന്നും കാടി മേന്മ സമന്വീരത്തിനുള്ളിൽ പ്രവേശിച്ചു.
ശിവൻ അദ്ദേഹത്തിനുവേണ്ടി തയാർചെയ്തിട്ടുള്ള വസതിയിലേ
ക്കു പുറപ്പെട്ടു. മേനയുടെ മനസ്സ് വലിച്ച ശോകത്തോടുകൂടിയ
തായിത്തീർന്നു. ആ സ്മരണം പാർവ്വതിയെ വിളിച്ചിട്ടു.

അധിക സന്ദേഹം ഗോദ ബൈരാരി സ്വാമ സരോജ
നയന ഭരേ ബാരി

ജേഹിം ബിധി തുഹഹിം രൂപ അസ ദീൻഹാ
തേഹിം ജഡ തരു ബാളര കസ കീൻഹാ

അധിക സന്ദേഹം=അതിസ്സേഹത്തോടെ, ഗോദ ബൈരാരി=മടി
യിലിരുത്തിയും, സ്വാമ സരോജ നയനം=നീലത്താമരപോലുള്ള
നേത്രങ്ങളിൽ, ബാരി ഭരേ=ബാല്യം നിറച്ചും, ജേഹി ബിധി
തുഹഹിം=(ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:) ഏതൊരു വിധി നിനക്കു, അസ
രൂപ ദീൻഹാ=ഇവിടെയൊരു രൂപം നൽകി, തേഹി ജഡ കസ=
ആ ജളൻ എന്തിനുവേണ്ടി, ബാർ ബാളര കീൻഹാ=(നിന്റെ) വര
നെ ഭ്രാന്തനാക്കിച്ചെയ്തു?

പുതിയ സന്ദേഹം അങ്കുരത്തിലിരുത്തി നീർ നിറഞ്ഞ
നേത്രങ്ങളോടെ മേന്മ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:— നിനക്കു ഇതുപോ
ലൊരു മനോഹരരൂപം നൽകിയതു വിധിതന്നെയല്ലേ? അപ്രകാരം

മുള്ള നിനക്കു അനുരൂപനായ ഒരു വരനെയല്ലെ അദ്ദേഹം നൽകേണ്ടിയിരുന്നതു്? അങ്ങനെയല്ലല്ലോ സംഭവിച്ചതു്. എന്തിനുവേണ്ടി അദ്ദേഹം നിന്റെ വരനെ ഒരു ഭ്രാന്തനാക്കി?

ഹം: കസ കീൻഹ ബത ബൗരാഹ ബിധി ജേഹിം
 തുഹഹി സുന്ദരതാ ഭൗ
 ജോ ഫലു ചഹിഅ സുരതരുഹിം സോ ബരബസ
 ബബൂരഹിം ലാഗതു
 തുഹ സഹിത ഗിരി തേം ഗിരും പാവക ജരും
 ജലനിധി മറ്റും പരും
 ധരു ജാള അപജസു ഹോള ജഗ ജീവന
 ബിബാഹു ന ഹരും കരും

ജേഹിം തുഹഹി=യാതൊരുത്തൻ നിനക്കു, സുന്ദരതാ ഭൗ=സുന്ദര്യം നൽകി, ബിധി=(ആ) ബ്രഹ്മദേവൻ, ബത ബൗരാഹ കസ കീൻഹ=വരനെ എന്തുകൊണ്ടു ഉന്മാദിയാക്കി?, ജോ ഫലു=യാതൊരു ഫലം, സുരതരുഹിം ചഹിഅ=കല്പവൃക്ഷത്തിലുണ്ടാകാൻ കൊതിച്ചു, സോ ബരബസ=അതു ബലപ്രയോഗത്താൽ, ബബൂരഹിം ലാഗതു=കാരമുണ്ടെടുപ്പിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു, തുഹ സഹിത ഗിരി തേം=നീയെന്നിച്ച് പര്വ്വതത്തിൽനിന്നു, ഗിരും പാവക ജരും=വീഴുകയോ അഗ്നിയിൽ ദഹിക്കുകയോ, ജലനിധി മറ്റും പരും=സമുദ്രത്തിൽ ചാടുകയോ (ചെയ്യും), ഫലു ജാള=ഗുഹം നശിക്കട്ടെ, അപജസു ഹോള=ഓഷ്ഠിത്തിയുണ്ടായിക്കൊള്ളട്ടെ, ജഗ ജീവന=ലോകത്തു ജീവിക്കുമ്പോൾ, ബിബാഹു നഹരും കരും=വിവാഹം നടന്നുകൂടാ.

ഉമേ, നിന്നെ സുന്ദരിയാക്കി സൃഷ്ടിച്ച ബ്രഹ്മദേവൻ എന്തിനേ നിന്റെ വരനെ ഭ്രാന്തനായി സൃഷ്ടിച്ചതു്? കല്പവൃക്ഷത്തിലുണ്ടായിക്കാണാൻ കൊതിച്ച ഫലം ബലാൽ ഉണ്ടായതു കാരമുണ്ടെടുപ്പിലായിപ്പോയി. എന്റെ മനസ്സിൽ തോന്നിപ്പോകുന്നു

നിന്നേയും കൂട്ടി പച്ചതത്തിൽനിന്നു താഴത്തേക്കു ചാടിയോ, അ
 ഗ്നിയിൽ പതിച്ചോ കടലിൽച്ചാടിയോ മരിച്ചാലെന്തെന്നു വിട്ടു
 നശിച്ചോട്ടെ എന്നിങ്ങ ദൃഷ്ടിയിലും ഉണ്ടായിക്കൊള്ളട്ടെ, എന്നാ
 ലും ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന കാലത്തോളം ഇങ്ങനെയുള്ള ഒരു വര
 നുമായി നിന്റെ വിവാഹം നടക്കാൻ സമ്മതിക്കയില്ല.

ദോ: ഭേദം ബികല അബലാ സകല ദുഖിത ദേവി
 ഗിരിനാരി
 കരി ബിലാപു രോദതി ബദതി സുതാ സനേഹ
 സംഭാരി

സകല അബലാ=എല്ലാ സ്ത്രീകളും, ഗിരിനാരി=ഹിമവൽപതി
 യെ, ദുഖിത ദേവി=ദുഖിതയായി കണ്ടു, ബികല ഭേദം=വ്യാകുല
 മാരായി ഭവിച്ചു, സുതാ സനേഹ സംഭാരി=സുതാസ്നേഹത്തെക്കു
 റിച്ചു ചിന്തിച്ചു, രോദതി=കരഞ്ഞു, ബിലാപകരി=വിലപിച്ചു,
 ബദതി=(ഉപകാരം) പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

എല്ലാ സ്ത്രീകളും മേന ദുഖിതയായിരിക്കുന്നു എന്നറിഞ്ഞു
 വ്യാകുലമായി ഭവിച്ചു. പുത്രിസ്നേഹത്തെക്കുറിച്ചു ചിന്തിച്ചു
 കരഞ്ഞും വിലപിച്ചും മാതാവിവിധം പറഞ്ഞു:—

ചു: നാരദ കര മൈം കഹ ബിഗാരാ ഭവനു മോര
 ജിൻഹ ബസത ഉജാരാ
 അസ ഉപദേസു ഉമഹി ജിൻഹ ദീൻഹാ ബൗരേ
 ബരഹി ലാഗി തപു കീൻഹാ.

മോര ബസത ഭവനു=എന്റെ വാസഗേഹം, ജിൻഹ ഉജാരാ=
 യാതൊരുത്തൻ ദഹിപ്പിച്ചുവോ ആ, നാരദ കര മൈം=നാരദന
 ഞാൻ, കാഹ ബിഗാരാ=എന്താപത്താണുണ്ടാക്കിയതു്? ബൗരേ
 ബരഹി=ഭ്രാന്തനായ വരനെ, ലാഗി തപുകീൻഹാ=ഉദ്ദേശിച്ചു
 തപസ്സു ചെയ്തതു്, ജിൻഹ ഉമഹി=യാതൊരുത്തൻ ഉമയ്ക്കു,
 ദീൻഹാ അസ ഉപദേസു=കൊടുത്ത താമ്ര ഉപദേശത്താലാണു്.

എന്താ പത്തു നാരദൻ ഞാൻ ഉണ്ടാക്കിയ വകയ്ക്കാണ് അദ്ദേഹം എന്റെ കുടുംബം നശിപ്പിച്ചത്? എന്റെ മകൾ ഉമ നാരദൻ കൊടുത്ത ഉപദേശപ്രകാരമല്ല ഉന്മാദിയായ വരനെ ഉദ്ദേശിച്ച ഘോരതപസ്സു ചെയ്തത്!

സാചേഹം ഉൻഹ കേം മോഹ ന മായാ ഉദാസിന
ധന ധാമ ന ജായാ
പര ഘര ഘാലക ലാജ ന ഭീരാ ബാംത്വ കി ജാന
പ്രസവ കൈ പീരാ.

സാചേഹം=വാസ്തവത്തിൽ, ഉൻഹ കേം=അദ്ദേഹത്തിന്, മായാ ന മോഹം=മാനയും മോഹവും ഇല്ല; ഉദാസിന=ഉദാസിനനാണ്. ധന ധാമ ജായാ ന=ധനമോ ഗൃഹമോ ഭാര്യയോ ഇല്ല. പരഘര ഘാലക=പരഗൃഹം നശിപ്പിക്കുന്നവനാണ്. ലാജ ഭീരാ ന=ലജ്ജയുമില്ല ഭീതിയുമില്ല. പ്രസവ കൈ പീരാ=പ്രസവവേദന, ബാംത്വ കി ജാന=വന്ധ്യ അറിയുമോ!

നാരദൻ മായാമോഹങ്ങളില്ല. അദ്ദേഹം ഉദാസിനനാണ്; അദ്ദേഹത്തിന് ധനമില്ല, ഗൃഹമില്ല, ഭാര്യയില്ല. അതുകൊണ്ടാണദ്ദേഹം മറുജന്മങ്ങളെ കുടുംബം നശിപ്പിക്കുന്നത്. അദ്ദേഹത്തിന് നാണവുമില്ല, ഭയവും ഇല്ല. പ്രസവിക്കാത്ത സ്ത്രീ എങ്ങനെയാണു പ്രസവവേദന അറിയുക?

ജനനിഹി ബികല ബിലോകി ഭവാനീ ബോലീ
ജുത ബിബേക മുദു ബാനീ
അസ ബിചാരി സോചഹി മതി മാതാ സോ ന
ടരഇ ജോ രചഇ ബിധാതാ.

ഭവാനീ=ഉമ, ജനനിഹി ബികല ബിലോകി=മാതാവിനെ ദുഃഖിതയായി കണ്ടു, ബിബേക ജുത മുദുബാനീ ബോലീ=വിവേകയുക്തങ്ങളായ മുദുവാക്കുകളാൽ പറഞ്ഞു:— മാതാ=അമ്മ, ബിധാതാ ജോ രചഇ=ബ്രഹ്മദേവൻ യാതൊന്നു കല്പിച്ചുവോ, സോ ന ടരഇ=

അതിന്നു മാറ്റം ഉണ്ടാകുകയില്ല. അസ ബിമാരി=ഇങ്ങനെ വിമാരിച്ചു, സോപഹി മതി=ഓടിക്കാതിരിക്കുക.

മാതാവു ഓടിയതായി തീന്നിരിക്കുന്നു എന്നറിഞ്ഞ ഉമ വിവേകപൂർവ്വങ്ങളും എന്നാൽ ലളിതങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു: — 'അമ്മേ, ബ്രഹ്മനിശ്ചയം എന്തോ അതു നിറവേറും. ഈ വസ്തുത മനസ്സിലാക്കി അമ്മ ഓടിക്കാതിരിക്കണം.' (ഇവിടെ മത് എന്ന അർത്ഥത്തിലാണ് 'മതി' എന്ന പദപ്രയോഗം.)

കരമ ലിഖാ ജം ബാളര നാളു തൗ കത ദോസു
ലഗാഇഅ കാളു
തുംഹ സന മിടഹിം കി ബിഡി കേ അങ്കാ മാതു
ബൃതം ജനി ലേളു കലങ്കാ.

കരമ=കർമ്മങ്ങളിൽ, ബാളര നാളു=ഭ്രാന്തനായ ഭർത്താവിനെയാണ്, ജം ലിഖാ തൗ=എഴുതിയിട്ടുള്ളതെങ്കിൽ, കത ദോസു കാളു=ആരെയും ഓടിച്ചിട്ടു എന്തുണ്ട്, ലഗാഇഅ=പ്രയോജനം? ബിഡി കേ അങ്കാ=വിധി നിശ്ചയം, തുംഹ സന=നിങ്ങളെക്കൊണ്ട്, കി മിടഹിം=മാറ്റാനാകുമോ? ബൃതം മാതു=വൃഥാ, അമ്മേ, നിങ്ങൾ, കലങ്കാ ജനി ലേളു=ഉൽകണ്ഠിതയാവരുത്.

എന്റെ കർമ്മവിപാകത്തിൽ എനിക്കു വിധിച്ചിരിക്കുന്നതു ഉന്നാദിയായ ഒരു ഭർത്താവിനെയാണെങ്കിൽ അക്കാര്യത്തിൽ മാറ്റം രേഖ്യം പഴിച്ചിട്ട് എന്തു പ്രയോജനമാണുള്ളത്? വിധിയുടെ നിശ്ചയം അമ്മയെക്കൊണ്ട് മാറ്റാനാകുമോ? അമ്മേ നിങ്ങൾ ഉൽകണ്ഠിതയാകുന്നതു വ്യർത്ഥംതന്നെ.

ഹം: ജനി ലേളു മാതു കലങ്കാ കരുനാ പരിഹരളു
അവസര നഹിം

ഓഖു സുഖു ജോ ലിഖാ ലിലാര ഹമരേം ജാന
ജഹം പാളബ തഹിം

സുനി ഉമാ ബചന ബിനീത കോമല സകല
 അബലാ സോചഹീം
 ബഹു ഭാത്തി ബിധിഹി ലഗാതു ഋഷന നയന
 ബാരി ബിമോചഹീം

മാതു കലങ്ക ജനി ലേഹു=അന്തേ അമ്മ ഉൽകണ്ഠിതയാകരുത്, കരുണാ പരിഹരഹു=ദുഃഖം പരിത്യജിക്ക, അവസര നാഹീം= (ദുഃഖിക്കാണുള്ള) അവസരമല്ല, ഹമരേം ലിലാര=എന്റെ ലലാടത്തിൽ, ജോ സുഖം ദുഃഖം ലിലാ=യാതൊരു സുഖവും ദുഃഖവും എഴുതപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടോ, ജഹം ജാബ=ഞാൻ എവിടെപ്പോകുമോ, തഹിം പാഉബ=അവിടെ അവ എനിക്കു ലഭിക്കും'', ഉമാ ബിനീത കോമല=ഉമയുടെ വിനീതങ്ങളും കോമളങ്ങളുമായ, ബചന സുനി=വാക്കുകൾ കേട്ട്, സകല അബലാ=എല്ലാ സ്ത്രീകളും, സോചഹീം=ദുഃഖിക്കാൻ തുടങ്ങി, ബഹു ഭാത്തി=പലവിധത്തിലും, ബിധിഹി ഋഷന ലഗാതു=വിധിയെ ദുഃഷിക്കാനും, നയന ബാരി ബിമോചഹീം=കണ്ണനിർ തുടക്കം ആരംഭിച്ചു

ഉമ തുടന്നു:—അമ്മേ, അമ്മ ഉൽകണ്ഠിതയാകരുത് ഞാൻ പോകുന്നിടത്തേക്കു എനിക്കു വിധി കല്പിച്ചിട്ടുള്ള സുഖദുഃഖങ്ങളും പോരും ദുഃഖിക്കാണുള്ള കരവസരമല്ല ഇത്. സമാശ്വസിക്കുക ഉമയുടെ വിനീതമധുരങ്ങളായ വാക്കുകൾ കേട്ട് അവിടെ സന്നിഹിതമായ സ്ത്രീകൾക്കു ദുഃഖമുണ്ടായി. അവർ വിധിയെ പഴിക്കാനും കണ്ണിർ ചൊരിയുവാനും തുടങ്ങി.

ദോ: തേഹി അവസര നാരദ സഹിത അരു രിഷി
 സപ്ത സമേത
 സമാചാര സുനി തുഹിനഗിരി ഗവനേ തുരത
 നികേത

തേഹി അവസര=ആ സമയത്തു്, സമാചാര സുനി=വൃത്താന്തങ്ങൾ കേട്ട്, തുഹിനഗിരി=ഹിമവാൻ, നാരദ സഹിത അരു=നാരദസഹിതനും, സപ്തരിഷി സമേത=സപ്തർഷിസമേതനും ആയി, തുരത നികേത ഗവനേ=വേഗം ഗുഹത്തിലെത്തി.

പുത്താത്തമെല്ലാം ഗ്രഹിച്ച ഹിമവാൻ നാരദനോടും സപ്ത
ഷിമാരോടുംകൂടി വേഗത്തിൽ സ്വപനദിരത്തിലേക്കു ചെന്നു.

ചു: തബ നാരദ സബഹീ സമുത്ഥാവാ പുരുഷു
കഥാപ്രസംഗ സുനാവാ
മയനാ സത്യ സുനഹു മമ ബാനീ ജഗദംബാ
തവ സുതാ ഭവാനീ

തബ നാരദ=ആ അവാസരത്തിൽ നാരദൻ, പുരുഷ കഥാപ്രസം
ഗ=പുറുകഥാപ്രസംഗം, സുനാവാ=കേൾപ്പിച്ചു, സബഹീ സമു
ത്ഥാവാ=എല്ലാവരെയും സമാശ്വസിപ്പിച്ചു:—, മയനാ=രേറ മേ
നോ, മമ സത്യബാനീ സുനഹു=എന്റെ സത്യവാക്കു കേൾക്കു,
തവ സുതാ ഭവാനീ=നിന്റെ മകളായ ഭവാനി, ജഗദംബാ=ലോക
മാതാവാണ്.

ആശയക്കുഴപ്പംകൊണ്ട് എല്ലാവരും വിചിത്രമായിരുന്ന ആ
അവാസരത്തിൽ നാരദമഹർഷി ഗിരിജ ആരായിരുന്നു പുറുജന
ത്തിലെന്നും എന്തുദേശം പുരസ്സരിച്ചു അവർ മേനയിൽ പുനർജ
നമെടുത്തുവെന്നും മറ്റുള്ള പുറുകഥകൾ വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞു അ
വരെ കേൾപ്പിക്കുകയും അങ്ങനെ അവരെ സമാശ്വസിപ്പിക്കുകയും
ചെയ്തു. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു:—‘മേനേ, ഞാൻ പറയുന്നതു സത്യ
മാണ്. കേൾക്കു. നിന്റെ പുത്രിയായ ഭവാനി സാക്ഷാൽ ലോക
മാതാവാണ്’.

അജാ അനാദി സക്തി അബിനാസിനി സദാ
സംഭൂ അരധാംഗ നിഖാസിനീ
ജഗ സംഭവ പാലന ലയ കാരിനി നിജ ഇച്ഛാ
ലീലാ ബപു ധാരിനി

അജാ അനാദി=അജയും അനാദിയും, സക്തി=മാലയും, അബി
നാസിനി=അവിനാശിനിയും, സദാ സംഭൂ അരധാംഗ=സദാ ശം
ഭൂവിന്റെ അർധാംഗത്തിൽ, നിഖാസിനി=വസിക്കുന്നവളും, ജഗ

സംഭവ പാലനം=ലോകസൃഷ്ടി, സ്ഥിതി, ലയ കാരിനി=സംഹാര കാരിണിയും, നിജ ഇച്ഛാ ലീലാ=സ്വേച്ഛയാ ലീലാരംഭം, ബ്രഹ്മ ധാരാണി=ശരീരം ധരിക്കുന്നവളാണ്.

മേനേ, നിന്റെ പുത്രിയായ ഈ ലോകമാതാവു ജന്മജരാമരണരഹിതയും ആദിയില്ലാത്തവളും പരാശക്തിയും നാശരഹിതയും ശിവാലംഗിനിയും ലോകസൃഷ്ടി സ്ഥിതിസംഹാരകാരിണിയും സ്വാഭാലാപ്യപ്രകാരം ചരിത്രം നിർമ്മിക്കുവാൻ അവസരോചിതമായ ദേഹം വഹിക്കുന്നവളാണ്.

ജനമീം പ്രഥമ ദ്വൈ ഗുഹ ജാതു നാമു സതീ

സന്ദര തനു പാതു

തഹംഹം സതീ സങ്കരഹി ബിബാഹീം കഥാ

പ്രസിദ്ധ സകല ജഗ മാഹീം

പ്രഥമ ദ്വൈ ഗുഹ ജാതു=ആദ്യമായി ദക്ഷഗുഹത്തിൽചെന്നു, ജനമീം സതീ നാമ=ജനമെടുത്തു സതീ എന്ന പേരും, സന്ദര തനു പാതു=സുന്ദരമായ ശരീരവും കൈക്കൊണ്ടു, തഹംഹം സതീ=അന്നും ആ സതീദേവി, സങ്കരഹി ബിബാഹീം=ശിവനെ വേട്ട, കഥാ സകല ജഗമാഹീം പ്രസിദ്ധ=കഥ സർവ്വലോകങ്ങളിലും പ്രസിദ്ധമാണ്.

മേനേ, ഈ പാവുതി കഴിഞ്ഞജന്മത്തിൽ ദക്ഷമന്ദിരത്തിൽ ജാതയായി. സുന്ദരിയായ അവരക്കു സതീ എന്നായിരുന്നു പേർ. സതീദേവി ശിവനെ വിവാഹംചെയ്തു. ഈകഥ ലോകമെങ്ങും പ്രസിദ്ധമാണ്.

ഏക ബാര ആവത സിവ സംഗാ ദേവേള രഘുകുല

കമല പതംഗാ

ഭയള മോഹ സിവ കറാ ന കീൻഹാ ഭ്രമബസ-

ബേഷു സീയ കര ലീൻഹാ

ഏകബാരം=ഒരിക്കൽ, സിവാ സംഗാ ആവതം=ശിവനൊരുമിച്ചു
മെന്നു്, രാല്പുകല കമല പതംഗം=രാല്പുകലകമലപതംഗത്തെ,
ദേവേള ഭയമു മോഹം=സന്ദർശിച്ചു. മോഹം ഉണ്ടായി, സിവാ കുറാ
ന കീൻഹാ=ശിവന്റെ അഭിപ്രായം കൈക്കൊണ്ടില്ല, ഭ്രമബസ
സീയ കരംഭ്രമത്തിന്നു വിധേയയായി സീതയുടെ, ബേഷു ലീൻ
ഹാ=വേഷം ധരിച്ചു.

ദക്ഷപുത്രിയായ ഇവൾ അന്നു ശിവനും ഒരുമിച്ചുചെന്നു ദശ
രഥപുത്രനും, രാല്പുകലാശമാകുന്ന താമരയ്ക്കു സൂര്യനുമായ ശ്രീരാമനെ
കണ്ടു. രാമന്റെ പ്രഭാവത്തിൽ സതീയ്ക്കു സന്ദേഹം ജനിച്ചു. അ
പ്രകാരമൊരു സന്ദേഹം നിരത്ഥകമെന്നും രാമൻ സാക്ഷാൽ ഭഗ
വാൻതന്നെയാണെന്നും ശിവൻ സതീദേവീനോടു് പറഞ്ഞുനോ
ക്കി, എങ്കിലും അവളതു വിശ്വസിക്കുകയുണ്ടായില്ല. രാമനെ ഒന്നു
പരീക്ഷിക്കാൻതന്നെ ദാക്ഷായണി ഉറച്ചു സീതാവിരഹത്താൽ
വ്യാകുലനായി അവളെ തേടിനടക്കുന്ന രാമനെ സതീദേവീ സീത
യുടെ വേഷത്തിൽ സമീപിച്ചു.

ഹരഃ സീയ ബേഷു സതീം ജോ കീൻഹ തേഹിം
അപരാധ സങ്കര പരിഹരീം
ഹര ബിരഹം ജാഇ ബഹോരി പിതു കേം
ജഗ്യ ജോഗാനല ജരീം
അബ ജനമി തുഹരേ ഭവന നിജ പതി ലാഗി
ദാരുന തപ കിയാ
അസ ജാനി സംസയ തജ്ജു ഗിരിജാ സഞ്ചദാ
സങ്കര ബ്രിയാ

സതീ ജോ സീയബേഷു കീൻഹ=സതീദേവി ഏതൊരു സീതയു
ടെ വേഷംധരിച്ചുവോ, തേഹിം അപരാധം=ആ ഒരപരാധത്താൽ
ത്തന്നെ, സങ്കര പരിഹരീം=ശിവൻ ഉപേക്ഷിച്ചു, ഹര ബിരഹം=
(ഇങ്ങനെയൊണ്) ഹരനുമായി വിരഹം (ഉണ്ടായതു്), ബഹോരി
ജാഇ=അനന്തരം ചെന്നു, പിതു കേ ജഗ്യ=പിതാവിന്റെ യജ്ഞ

ത്തിൽ(വെച്ചു) ജോഗാനല ജരീം=യോഗാനിയിൽ ദഹിച്ചു, അബ തുഹരേ ഭവന=ഇപ്പോൾ നിങ്ങളുടെ ഗൃഹത്തിൽ, ജനമി നിജപതി ലാഗി=ജനിച്ച് സ്വദർത്തുലാഭാർത്ഥം, ദാരുന തപ കിയാ=ഭയങ്കര തപംചെയ്തു, അസ ജാനി സംസയ തജഹു=ഇതൊക്കെ ഗ്രഹിച്ച് സംശയം ത്യജിക്ക, സർബദാ ഗിരിജാ സങ്കര പ്രിയാ=എല്ലാകാലത്തും ഉമ ശിവന്റെ പത്നിയാണ്.

ശിവന്റെ ഇഷ്ടദേവതയായ രാമന്റെ പത്നിയായല്ലോ സീത. ആ സ്ഥിതിക്കു അവൾ ശിവന്റെ ഗുരുജനമാണ്. അപ്രകാരമിരിക്കുന്ന സീതയുടെ വേഷമാണല്ലോ രാമനെ പരീക്ഷിക്കാൻ സതീദേവി കൈക്കൊണ്ടത്. ഇതു തികച്ചും അപരായമെന്നു ഗ്രഹിച്ച ശിവൻ സതീദേവിയുമായുള്ള ബന്ധം വിച്ഛേദിച്ചു. ഇപ്രകാരമാണു ദാക്ഷായണിക്കു ശിവനുനായുള്ള വേർപാടുണ്ടായത്. അതിന്നുശേഷം അവർ ദക്ഷമന്ദിരത്തിൽ ചെല്ലുകയും അവിടെ ദക്ഷൻ നടത്തുന്ന യാഗത്തിൽ ശിവനു യജ്ഞഭാഗം ഇല്ലാതിരിക്കുന്നതു കണ്ടു ക്രുദ്ധയായിത്തീർന്ന സതീ യോഗാനിയിൽ സ്വശരീരം പരിത്യജിക്കുകയും ചെയ്തു. ആ സതീദേവിയാണ് നിങ്ങളുടെ പുത്രിയായി പിറന്നത്. അവർ ഘോരതപസ്സു ചെയ്തും അവളുടെ നഷ്ടപ്പെട്ട ഭർത്താവിനെ വീണ്ടുകിട്ടാനായിരുന്നു. ഈ യാഥാർത്ഥ്യം ഗ്രഹിച്ച സന്ദേഹമെല്ലാം കൈവെടിയുക. ഗിരിജ എന്നും ശിവന്റെ പ്രാണപ്രേയസിതന്നെയാണ്.

ദോ: സുനി നാരദ കേ ബചന തബ സബ കര മിടാ ബിഷാദ

ഹനമഹം ബ്യാപേള സകല പുര ഘര ഘര

യഹ സംബാദ

നാരദ കേ ബചന സുനി=നാരദന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു, തബ സബ കര ബിഷാദ മിടാ=ആ അവസരത്തിൽ എല്ലാവരുടേയും വിഷാദം അകന്നു, ഹനമഹം=നിമിഷനേരംകൊണ്ടു, യഹ സംബാദ പുര=ഈ സംവാദം നഗരത്തിലെ, സകല ഘര ഘര=എല്ലാ ഗൃഹങ്ങളിലും, ബ്യാപേള=പരന്നു.

മേനയ്ക്കും അവിടെ കൂടിയിരുന്ന മറ്റു ലോകക്കും നാരദന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു ആ സമയത്തു വിഷാദം അകന്നു. നാരദന്റെ ഈ സംവാദം നഗരത്തിലുള്ള സകല ഗൃഹങ്ങളിലും വ്യാപിച്ചു. [ഈ വസ്തുത നഗരം മുഴുവൻ ഉള്ള ജനങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു എന്നർത്ഥം]

ചു: തബ മയനാ ഹിമവന്തു അനന്ദേ പുനി പുനി
പാരബതീ പദ ബന്ദേ
നാരി പുരുഷ സിന്ധു ജ്ഞാ സയാനേ നഗര
ലോക സബ അതി ഹരഷാനേ

തബ മയനാ ഹിമവന്തു=അപ്പോൾ മേനയും ഹിമവാനും, അനന്ദേ പുനി പുനി=ആനന്ദിച്ചു. വീണ്ടും വീണ്ടും, പാരബതീ പദ ബന്ദേ=പാർവ്വതീപാദം വന്ദിച്ചു, സബ നഗര ലോകം=എല്ലാ പൗരരും—, നാരി പുരുഷ സിന്ധു ജ്ഞാ സയാനേ=സ്ത്രീകളും പുരുഷന്മാരും ശിശുക്കളും യുവാക്കളും വൃദ്ധരുമെല്ലാം —, അതി ഹരഷാനേ=അവർ പ്രസന്നരായി.

സംശയങ്ങളെല്ലാകയും യാഥാർത്ഥ്യം ഗ്രഹിക്കാനിടയാകുകയും ചെയ്തപ്പോൾ മേനയുടേയും ഹിമവാന്റെയും ഹൃദയം പരമാനന്ദഭരിതമായി. ജഗദംബയാണു ഗിരിജ എന്ന ബോധത്തോടെ അവർ അവളുടെ പാദങ്ങളിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും പ്രണമിച്ചു. നഗരത്തിലുള്ള സ്ത്രീകളും പുരുഷന്മാരും— ശിശുക്കളും യുവാക്കളും വൃദ്ധരുമെല്ലാം അത്യധികം ആഹ്ലാദിച്ചു.

ലഗേ ഹോന പുര മംഗല ഗാനാ സജേ സബഹിം
ഹാടക ഘട നാനാ
ഭാംതി അനേക ഭൗ ജേവനാരാ സുപസാസ്ര ജസ
കമര ബ്രവഹാരാ

പുര മംഗല ഗാനാ ഹോന ലഗേ=നഗരത്തിൽ മംഗളാചാരങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കാൻ തുടങ്ങി, സബഹി നാനാ ഹാടകഘടം=എല്ലാവരും പലതരത്തിലുള്ള സ്വസ്തികലശങ്ങൾ, സജേ=സജ്ജീകരിച്ചു, ജസ

കമരം സുപസാസ്രം=എങ്ങനെയൊക്കെ പാലകശാസ്ത്രത്തിൽ, ബുദ്ധഹാരാ നാനാ ഭാഷയിൽ=വിസ്തരിച്ചിട്ടുണ്ടോ (അതേപ്രകാരം) പലവിധത്തിലുള്ള, ജേവനാരാ ഭജനം=സദ്യുവട്ടം ഉണ്ടായി.

നഗരമെല്ലാം മംഗളാചാരങ്ങൾ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതിൽ ശ്രദ്ധ പ്രകടിപ്പിച്ചു. എല്ലാവരും പലതരത്തിലുള്ള സ്വസ്തകലശങ്ങൾ സജ്ജീകരിച്ചു. പാലകശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തപ്രകാരമുള്ള വിഭാഗങ്ങളെല്ലാം തയ്യാറാക്കി.

സോ ജേവനാര കി ജാതു ബഖാനീ ബസഹിം ഭവന
ജേഹിം മാതു ഭവാനീ
സാദര ബോലേ സകല ബരാതീ ബിഷ്ണു ബിരംചി
ദേവ സബ ജാതീ

ജേഹിം ഭവനം=എന്തൊരു ഭവനത്തിൽ, മാതു ഭവാനീ ബസഹിം=ലോകമാതാവായ ഭവാനി വസിക്കുന്നു, സോ ജേവനാര=അവിടത്തെ സദ്യുവട്ടത്തെപ്പറ്റി, കി ബഖാനീ ജാതു=എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാകും?, ബിഷ്ണു ബിരംചി=വിഷ്ണുവിനേയും ബ്രഹ്മാവിനേയും, ബരാതീ ദേവ=വരപക്ഷക്കാരായ ദേവന്മാരേയും, സബ ജാതീ=എല്ലാ ജാതിക്കാരേയും, സാദര, ബോലേ=ആദരപൂർവ്വം വിളിച്ചു.

ലോകമാതാവായ ഭവാനി വസിക്കുന്ന ഗുഹത്തിലുണ്ടാകുന്ന സദ്യുവട്ടത്തെപ്പറ്റി വർണ്ണിക്കുക എളുപ്പമല്ലല്ലോ. വിഷ്ണു, ബ്രഹ്മാവും, വരപക്ഷത്തിൽപ്പെട്ട ദേവന്മാർ, മറ്റു വർഗ്ഗക്കാർ എന്നിവരെയെല്ലാം ആദരപൂർവ്വം ഭജനത്തിനു ക്ഷണിച്ചു.

ബിബിധി പാഠതി ബൈവീ ജേവനാരാ ലാഗേ
പരസന നിപുന സുആരാ
നാരി ബുന്ദ സുര ജേവന്ത ജാനീ ലാഗീം ദേന ഗാരിം
മുദു ബാനീ

ബിബിധി പാഠതി=അനേകം പന്തികളിൽ, ജേവനാരാ ബൈവീ=അതിഥികൾ ഭക്ഷണത്തിന്നിരുന്നു, നിപുന സുആരാ=നിപുണരായ

റിളമ്പുകാർ, പരുസന ലാഗേ=റിളമ്പാനാരംഭിച്ചു, സുര ജേവാത ജാനീ=ദേവന്മാർ ആഹാരം കഴിക്കുന്നു എന്നു ഗ്രഹിച്ചു, നാരി ബുന്ദ=സ്രീസമൂഹം, മുറ്റബാനീ=മുറ്റവാക്കുകളാൽ, ഗാരീം ദേവ ലഗീം=തമാശ പറയാൻ തുടങ്ങി.

നിരവധി പന്തികളിലായി അതിഥികളിരുന്നു. സമത്വത്തോടുള്ള റിളമ്പുകാർ ഭക്ഷ്യപദാർത്ഥങ്ങൾ റിളമ്പാനാരം തുടങ്ങി. ദേവന്മാർ ആഹാരം കഴിക്കുന്നു എന്നു ഗ്രഹിച്ച സ്രീകൾ മുറ്റവാക്കുകളാൽ തമാശ പറയാനാരംഭിച്ചു.

ഛര: ഗാരീം മധുര സ്വര ദേഹിം സുന്ദരി ബിംഗ്യ
ബചന സുനാവഹിം

ഭോജന കരഹിം സുര അതി ബിലംബു

ബിനോദ സുനി സചു പാവഹിം

ജേവന്ത ജോ ബഡ്യാ അനന്ദ സോ മുഖ

കോടിഹും ന പരെ കഹ്വോ

അചവാംഇ ദീൻഹേ പാന ഗവനേ ബാസ ജഹം

ജാകോ രഹ്വോ

മധുര സ്വര=മധുരസ്വരങ്ങളാൽ, ഗാരീം ദേഹിം=തമാശ പറഞ്ഞു, സുന്ദരി=സുന്ദരിമാർ, ബിംഗ്യ ബചന സുനാവഹിം=വ്യംഗവാക്കുകൾ കേൾപ്പിച്ചിരുന്നു, സുര അതി ബിലംബു=ദേവന്മാർ വളരെ മന്ദഗതിയിൽ, ഭോജന കരഹിം=ഭോജനം കഴിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, ബിനോദ സുനി=വിനോദം കേട്ടു, സചു പാവഹിം=സുഖിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു, ജേവന്ത ജോ അനന്ദ=ഭോജനത്തിൽ യാതൊരാനന്ദം, ബഡ്യാ സോ=വലിക്കുകയുണ്ടായോ അതു, കോടിഹും മുഖ=കോടി മുഖങ്ങൾകൊണ്ടും, കഹ്വോ ന പരെ=പറയുക സാധ്യമല്ല, അചവാംഇ=വായും കൈയും കഴുകിയശേഷം (അതിഥികൾക്ക്) പാന ദീൻഹേ=താഴ്വരം നൽകി, ജഹം ജാകോ രഹ്വോ ബാസ=ആർ എവിടെ വസിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ടോ അവിടേക്ക് അവർ, ഗവനേ=പോയി.

മധുരസ്വരങ്ങളാൽ സുന്ദരിമാർ തമാശ പറഞ്ഞു അതിഥികളെ കേൾപ്പിച്ചു. അതിഥികൾ പ്രസന്നരമായി, ആഹാരജന്യമായ സുഖം ഏതുപ്രകാരത്തിലുള്ളതായിരുന്നു എന്നു ആർക്കും എത്രയായിച്ചാലും വർണ്ണിക്കാനാവതല്ല. ഉണക്കഴിഞ്ഞു മുഖവും കൈയും കഴുകിയ അതിഥികൾക്കു താംബൂലസമപ്പണം ചെയ്തു. അതിനുശേഷം വിരുന്നുകാർ അവർക്കു നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വസതികളിലേക്കു വിശ്രമാർത്ഥം പുറപ്പെട്ടു.

ദോ: ബഹുരി മുനിൻഹ ഹിമവന്ത കഹ്തം ലഗന

സുനാതു ആള

സമയ ബിലോകി ബിബാഹ കര പാഠ്യ ദേവ

ബോലാതു

ബഹുരി മുനിൻഹ ആള=അനന്തരം മുനിമാർ വന്നു, ഹിമവന്ത കഹ്തം=ഹിമവാനോടു, ലഗന സുനാതു=ലഗനം കേൾപ്പിച്ചു, ബിബാഹ കര സമയ ബിലോകി=വിവാഹസമയം ഗ്രഹിച്ചു, ദേവ ബോലാതു പാഠ്യ=ദേവന്മാരെ വിളിക്കാൻ ആളെ അയച്ചു.

ജോജനാനന്തരം സപ്തഷികൾ ഹിമവാനെ സമീപിച്ചു വിവാഹമുഹൂർത്തം അറിയിക്കുകയും സമയമായെന്നു കണ്ടു ഹിമവാൻ ദേവന്മാരെ വിളിക്കാൻ ആളെ നിയോഗിക്കുകയും ചെയ്തു.

ചതു: ബോലി സകല സുര സാദര ലീൻഹേ സബഹി

ജമോചിത ആസന ദീൻഹേ

ബേദീ ബേദ ബിധാന സംവാദീ സുഭഗ

സുമംഗല ഗാവഹിം നാരീ

സകല സുര=എല്ലാ ദേവന്മാരെയും, സാദര ബോലി ലീൻഹേ=ആദരപൂർവ്വം വിളിപ്പിച്ചു, സബഹി ജമോചിത=എല്ലാവർക്കും യഥോചിതം, ആസന ദീൻഹേ=ഇരിപ്പിടങ്ങൾ നൽകി, ബേദീ ബേദ ബിധാന=വിവാഹവേദി വേദവിധിയനുസരിച്ചു, സംവാ

രീ=തയ്ക്കാർ ചെയ്തിരുന്നു, സുഭഗ നാരീ=സുന്ദരിമാരായ സ്ത്രീകൾ, സുമംഗല ഗാവഹി=മംഗളാചാരങ്ങൾ ഗാനംചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദേവനാരെയെല്ലാം ആദരപൂർവ്വം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു അവർക്കു യഥോചിതം ഇരിപ്പിടങ്ങൾ നൽകി. വിധിപ്രകാരം നിർമ്മിച്ചിരുന്നു വിവാഹവേദി. സുന്ദരിമാരായ സ്ത്രീകൾ മംഗളാചാരങ്ങൾ ഗാനംചെയ്തു.

സിംഹാസനം അതി ദീപ്യ സുഹാവാ ജാത ന ബരനി
ബിരംചി ബനാവാ
ബൈരേ സിവ ബിപ്രൻഹ സിരു നാതു ഏദയം
സുമിരി നിജ പ്രഭ രഘുരാജ

അതി ദീപ്യ സുഹാവാ=അതിദീപ്യവും സുന്ദരവും, ബിരംചി ബനാവാ=ബ്രഹ്മവിരചിതവും ആയ, സിംഹാസനം=സിംഹാസനം, ബരനി ന ജാത=വർണ്ണിക്കുക വിഷമംതന്നെ, സിവാ=ശിവൻ (ആ സിംഹാസനത്തിൽ), ബിപ്രൻഹ സിരു നാതു=ബ്രാഹ്മണരെ വന്ദിച്ചുകൊണ്ടും, നിജ പ്രഭ രഘുരാജ=തന്റെ സ്വന്തമായ ശ്രീരാമനെ, ഏദയം സുമിരി=ഏദയത്തിൽ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടും, ബൈരേ=ഉപരിഷ്ഠനായി.

ബ്രഹ്മദേവനാൽ വിരചിതവും അതിദീപ്യവും സുന്ദരവും അർണ്ണവമായ സിംഹാസനത്തിൽ, ബ്രാഹ്മണരെ വന്ദിച്ചും, സ്വസ്വന്തമായ ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ മനസാ ധ്യാനിച്ചും ശിവൻ ഉപരിഷ്ഠനായി.

ബഹുരി മുനീസൻഹ ഉമാ ബോലാജും കരി സിംഗാരു
സഖി ലൈ ആതു
ദേഖത രൂപ സകല സുര മോഹേ ബരനെ ചരബി
അസ ജഗ കബി കോ ഹൈ

ബഹുരി മുനിസ്തൻഹ ഉമാ=അനന്തരം സപ്തഷ്ടികൾ ഉമയെ, ബോ
ലാതു=വിളിപ്പിച്ചു, സിംഗാര കരി സഖി=ചമയിച്ചു സഖിമാർ
(ഉമയെ), ലേ ആതു=കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു, രൂപ ദേവത=രൂപം ക
ണ്ടു, സകല സുര മോഹേ=എല്ലാ ദേവന്മാരും മുഗ്ദ്ധരായി, ഹർബി
ബരനെ അസ കബി=കാന്തിവിശേഷം വർണ്ണിക്കാൻപോന്ന
കവികൾ, ജഗ കോ ഹൈ=ലോകത്തിൽ ആരുണ്ടു്!

അനന്തരം സപ്തഷ്ടിമാർ ഉമയെ വിളിപ്പിച്ചു. സഖിമാർ
അവളെ ചമയിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു. ഗിരിജയുടെ ലാവണ്യം
കണ്ട ദേവന്മാർപോലും മുഗ്ദ്ധരായി. അവളുടെ അനുചരവും അ
ഭ്യർത്ഥനയായ ദീപ്തി വർണ്ണിക്കുവാൻപോന്ന കവികൾ ലോകത്തിലാ
രാണുള്ളതു്!

ജഗദംബികാ ജാനി ഭവ ഭാമാ സുരൻഹ മനഹിം മന
കീൻഹ പ്രനാമാ
സുന്ദരതാ മരജാദ ഭവാനീ ജാതു ന കോടിഹും ബദന
ബഖാനീ

ഭവ ഭാമാ=ശിവപ്രേയസി, ജഗദംബികാ ജാനി=ലോകമാതാവൊ
ന്നെന്നു ഗ്രഹിച്ചു, സുരൻഹ=ദേവന്മാർ, മനഹി മന=ഉള്ളക്ക
ളേ, പ്രനാമാ കീൻഹ=പ്രണാമം ചെയ്തു, ഭവാനീ സുന്ദരതാ മര
ജാദ=ഗിരിജ സൗന്ദര്യത്തിന്റെ പരമാവധിയാണു്, കോടിഹും
ബദന=കോടി മുഖങ്ങളെക്കൊണ്ടും (ആതു), ബഖാനീ ന ജാതു=
വിവരിക്കാൻ സാധ്യമല്ല.

ശിവന്റെ പ്രാണപ്രേയസിയാകാൻ പോകുന്ന പാർവ്വതി
ലോകമാതാവെന്നറിഞ്ഞ ദേവന്മാർ ഹൃദയംകൊണ്ടു അവളെ
പ്രണമിച്ചു. സൗന്ദര്യത്തിന്റെ പരമകാഷ്ഠയാണു് ഉമ. അവളുടെ
ആ ലാവണ്യവിശേഷം കോടിക്കണക്കിലുള്ള നാവുകളെക്കൊണ്ടും
വിവരിക്കുക സാധ്യമല്ല.

മരഃ കോടിഹും ബദന നഹിം ബനെ ബരനത ജഗ
ജനനി സോഭാ മഹാ

സകുചഹരിം കഹത ശ്രുതി സേഷ സാരദ മന്ദമതി
 തുലസീ കഹാ
 മഞ്ചി ഖാനി മാതു ഭവാനി ഗവനീം മധ്യ
 മണ്ഡപ സിവ ജഹാം
 അവലോകി സകഹരിം ന സകുച പതി പദ
 കമല മധുകര തഹാം

ജഗ ജനനി മഹാ സോഭാ=ലോകമാതാവിന്റെ മഹാശോഭയെ,
 ബരനത കോടിഹം ബദന=വണ്ണിക്കാൻ കോടി മുഖങ്ങളാലും,
 നഹിം ബന്ദൈ=സാധ്യമല്ല, ശ്രുതി സേഷ സാരദ=വേദങ്ങളും
 ആദിശേഷനും സരസ്വതിയും, സകുചഹരിം=സങ്കോചമുള്ളവരാ
 യി തീർന്നിരിക്കുന്നു, മന്ദമതി=മന്ദബുദ്ധിയായ, കഹാ തുലസീ=
 തുളസിയുടെ കഥയെന്തു്?, മഞ്ചി ഖാനി=സൗന്ദര്യാകരമായ,
 മാതു ഭവാനി=മാതാ ഭവാനി, സിവ ജഹാം മണ്ഡപ മധ്യ=ശിവ
 നിരിക്കുന്ന മണ്ഡപത്തിന്റെ നടുവിലേക്കു, ഗവനീം=പൊയ്ക്കൊ
 ണ്ടിരിക്കുന്നു, പതി പദ കമല=നാഥന്റെ തൃപ്പാദങ്ങളാകുന്ന കമ
 ലങ്ങളിൽ (എവിടെ), മധുകര=(മനസ്സാകുന്ന) വണ്ട (എത്തിയിട്ടു
 ണ്ടോ), തഹാം സകുച=അവിടെ—(ആ പാദകമലങ്ങളിൽ) ലജ്ജ
 ഹേതുവായി, അവലോകി=നോക്കുവാൻ, ന സകഹരിം=ശക്തയാ
 യില്ല.

ലോകമാതാവായ ഭവാനിയുടെ മഹാദീപ്തി കോടി മുഖങ്ങ
 ലാലും വണ്ണിക്കാൻ കഴിവില്ല. വേദങ്ങളും ആദിശേഷനും സര
 സ്വതിയും അതു വണ്ണിക്കുന്നതിൽ സങ്കോചപ്പെടുമ്പോൾ മന്ദബു
 ദ്ധിയായ ഞാനോ അതു വണ്ണിക്കാൻ ശക്തനാകുന്നു! സൗന്ദര്യാ
 കരമായ ഭവാനി ശിവനിയന്നുള്ള മണ്ഡപത്തിന്റെ നടുവി
 ലേക്കു നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണു്. അവളുടെ മനസ്സാകുന്ന ഭൂമരം
 പണ്ടേതന്നെ യാതൊരു തൃപ്പാദങ്ങളിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ
 ആ പാദകമലങ്ങൾ നേത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു വീക്ഷിക്കാൻ ലജ്ജാപാ
 രവശ്യം നിമിത്തം പാവുതിക്കു കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല.

ദോ: മുനി അനുസാസന ഗണപതിഹി പുജേജ സംഭൂ
 ഭവാനി
 കോള സുനി സംസയ കരെ ജനി സുര അനാദി
 ജിയം ജാനി.

മുനി അനുസാസന=മുനിമാരുടെ ആജ്ഞയാൽ, സംഭൂ ഭവാനി=ശിവനും ഉമയും, ഗണപതിഹി പുജേജ=ഗണപതിയെ പുജിച്ചു. സുനി കോള=കേട്ട ആരും, ജനി സംസയ കരെ=സംശയിക്കേണ്ട. സുര അനാദി=ദേവന്മാർ അനാദികളെന്നും, ജിയം ജാനി=മനസ്സിലാക്കുക

മുനിമാരുടെ നിയോഗമനുസരിച്ചു ഉമാമഹേശ്വരന്മാർ ഗണപതിയെ പുജിച്ചു ലോകമാതാവും പിതാവും ഗണപതിയെ പുജിക്കുകയോ! ഇതാകും സംശയത്തിനിട കൊടുത്തേക്കും. ഇവിടെ അത്തരമൊരു സന്ദേഹമേ വേണ്ട. ഒന്നു മനസ്സിലാക്കിയാൽ മതി. എന്താണെന്നല്ലേ? ദേവന്മാർ ആദിരഹിതരാണ്. പാവുതീപരമേശ്വരന്മാരുടെ പുത്രനാണ് ഗണപതിയെന്നു കേൾക്കാത്തവരില്ല. വിവാഹമാണെങ്കിൽ നടക്കാൻ പോകുന്നതേയുള്ളൂ ആ സ്ഥിതിക്കു ഉമാശങ്കരന്മാർ ഗണപതിയെ പുജിച്ചു എന്നു പറയുന്നതു ശരിയാണോ? ഇതാണ് സംശയത്തിനു കാരണം. പ്രസ്തുത സന്ദേഹം പരിഹരിക്കാൻ കവി നമുക്കു തരുന്ന നിദ്ദേശം ഗണപതി, മറ്റു ദേവന്മാരെപ്പോലെതന്നെ ആദിയില്ലാത്തവനെന്നത്രെ. ആദിമൂലവിഷ്ണുശ്വരനേയാണ് പാവുതീപരമേശ്വരന്മാർ പുജിച്ചത്. ആ വിഷ്ണുശ്വരൻതന്നെയാണ് പിന്നീടു പാവുതീപരമേശ്വരന്മാർക്കു പുത്രനായി അവതരിച്ചതും ഗണപതിയെന്ന അപരനാമസംജ്ഞയ്ക്കു അർഹനായതും എന്നു കരുതി സമാധാനിക്കുകതന്നെയേ വഴിയുള്ളൂ.

ച: ജസി ബിബാഹ കൈ ബിധി ശ്രുതി ഗാഹു
 മഹാമുനിൻഹ സോ സബ കരവാഹു

ഗഹി ഗിരീസ കസ കന്യാ പാനീ ഭവഹി സമരപീഠം
ജാനി ഭവാനീ.

ശ്രുതി ബിബാഹ കൈ=വേദങ്ങൾ വിവാഹത്തിന്റെ, ബിധി ജസി ഗാതു=ചടങ്ങുകൾ താതൊരു വിധമെന്നൊക്കെ ഉദ്ഘോഷിച്ചിട്ടുണ്ടോ, സോ സബ=അതെല്ലാം, മഹാമുനിൻറെ കരവാതു=മഹഷിമാർ നിവൃത്തിപ്പെട്ടു, ഗിരീസ കസ=ഹിമവാൻ കശയും, കന്യാ പാനീ ഗഹി=കന്യകയുടെ പാണിയും ഗ്രഹിച്ചു, ഭവാനീ ജാനി=ഭവാനിയെന്ന മനസ്സിൽ കരുതി, ഭവഹി സമരപീഠം=ശിവാന്നു സമർപ്പിച്ചു.

വേദങ്ങൾ അനുശാസിക്കുന്ന എല്ലാ വിവാഹച്ചടങ്ങുകളും മഹഷിമാർ ശരിയായി നിവൃത്തിപ്പെട്ടു. ഹിമവാൻ കശയും, ഉമയുടെ പാണിയും പിടിച്ചു അവർ ശിവന്റെ അർദ്ധംഗിനിയാണെന്നു സങ്കല്പിച്ചു ശിവന്നു സമർപ്പിച്ചു.

പാനിഗ്രഹണ ജബ കീൻഹ മഹേസാ ഹിയം

ഹരഷേ തബ സകല സുരേസാ

ബേദ മന്ത്ര മുനിബര ഉച്ചരഹീം ജയ ജയ ജയ സങ്കര സുര കരഹീം.

ജബ മഹേസാ പാനിഗ്രഹണ കീൻഹ=ശിവൻ എപ്പോൾ (പാർവ്വതീ)പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തുവോ, തബ സകല സുരേസാ ഹിയം ഹരഷേ=സകല ദേവനാഥന്മാരും ഹൃദയത്തിൽ സന്തോഷിച്ചു. മുനിബര=മഹഷിമാർ, ബേദ മന്ത്ര ഉച്ചരഹീം=വൈദികമന്ത്രങ്ങൾ ഉച്ചരിച്ചു. സുര സങ്കര=ദേവന്മാർ ശിവനെ (ശ്ലാഘിച്ചു); ജയ ജയ ജയ കരഹീം=ജയ ജയ ജയാരവം മുഴക്കി.

ഗിരീന്ദ്രനാൽ സമർപ്പിതമായ ഉമയുടെ പാണി ശിവൻ ഗ്രഹിച്ചു അതേ നിമിഷത്തിൽ ദേവനാഥന്മാരുടെ ഹൃദയം സന്തോഷഭരിതമായി ഭവിച്ചു. മഹഷിമാർ വേദമന്ത്രങ്ങൾ ഉച്ചരിക്കുകയും ദേവന്മാർ ശിവനെ ഉദ്ദേശിച്ചു ജയഘോഷം മുഴക്കുകയും ചെയ്തു.

ബാജഹിം ബാജന ബിബിധ ബിധാനാ സുമന-
ബൃഷ്ടി നഭ ഭൈ ബിധി നാനാ
ഹര ഗിരിജാ കര ഭയജ ബിബാഹു സകല ഭവന
ഭരി രഹാ ഉചാഹു.

ബിബിധ ബിധാനാ=പലവിധത്തിലുള്ള, ബാജന ബാജഹിം=
വാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കി. നാനാ ബിധി=നാനാവിധത്തിലുള്ള, സുമന-
ബൃഷ്ടി നഭ ഭൈ=പുഷ്പവൃഷ്ടി ആകാശത്തിലുണ്ടായി. ഹര ഗിരിജാ
കര=ഹരഗിരിജമാരുടെ, ബിബാഹു ഭയജ=വിവാഹം നടന്നു.
സകല ഭവന=സമസ്ത ഭവനങ്ങളിലും, ഉചാഹു ഭരി രഹാ=ഉത്സാ
ഹം വ്യാപിച്ചു.

പലവിധത്തിലുള്ള വാദ്യഘോഷങ്ങളുണ്ടായി. ദേവന്മാർ
പുഷ്പവർഷം ചെയ്തു. പാവ്യതീപരമേശ്വരന്മാരുടെ പരിണയം
ഉണ്ടായി. ലോകമെല്ലാം ആനന്ദഭരിതവുമായി.

ദാസിം ദാസ തുരഗ രഥ നാഗാ ധേനു ബസന മനി
ബസ്തു ബിഭാഗാ
അന്ന കനക ഭാജന ഭരി ജാനാ ദാഇജ ദീൻഹ ന
ജാഇ ബഖാനാ.

ദാസിം ദാസ തുരഗ രഥ=ദാസിമാർ, ദാസന്മാർ, കുതിരകൾ, രഥ
ങ്ങൾ, നാഗ ധേനു ബസന മനി=ആനകൾ, പശുക്കൾ, വസ്തു
ങ്ങൾ, രത്നങ്ങൾ, ബസ്തു ബിഭാഗാ=വസ്തുവിഭാഗങ്ങൾ, കനക
ഭാജനഭരി അന്ന=കനകഭാജനങ്ങളിൽ നിറച്ച ചോറ് ഉവയെല്ലാം
നിറച്ച, ജാനാ ദാഇജ ദീൻഹ=വാഹനങ്ങൾ സ്രീധനമായി നൽ
കിയത്, ബഖാനാ ന ജാഇ=വെണ്ണിക്കാൻ വിഷമംതന്നെ.

ദാസദാസിമാർ, കുതിരകൾ, രഥങ്ങൾ, ഗജങ്ങൾ, പശു
ക്കൾ, വസ്തുങ്ങൾ, രത്നങ്ങൾ, മരുന്നേകം പദാർത്ഥങ്ങൾ, സ്വർണ്ണ
പാത്രങ്ങളിൽ നിറയെ ചോറ് ഉവയെല്ലാം വാഹനങ്ങളിലാക്കി
സ്രീധനമായി കൊടുത്തു. ഇവയെപ്പറ്റി വിവരിക്കുക സാധ്യമല്ല.

മരം: ഓതുജ ദിയോ ബഹു ഭാത്തി പുനി കര ജോരി
 ഹിമ ഭൂധര കരേറ്റാ
 കാ ദേളം പൂരന കാമ സങ്കര ചരന പങ്കജ
 ഗഹി രരേറ്റാ
 സിഖം കൃപാസാഗര സസുര കര സന്തോഷ
 സബ ഭാത്തിഹിം കിയോ
 പുനി ഗഹേ പദ പാഥോജ മയ നാം പ്രേമ
 പരിപൂരന ഹിയോ

ബഹു ഭാത്തി ഓതുജ ദിയോ=പലതരത്തിലുള്ള സ്ത്രീധനം നൽകി,
 പുനി ഹിമഭൂധര കര ജോരി=അനന്തരം ഹിമവാൻ കൈകൂപ്പി,
 കരേറ്റാ കാ ദേളം=പറഞ്ഞു. ഞാനെന്തുതരട്ടെ!, പൂരനകാമം
 അങ്ങു പൂണ്ണകാമനാണ്, സംകര ചരന പങ്കജ ഗഹി രരേറ്റാ=
 ശിഖന്റെ പാദപത്മം ഗ്രഹിച്ചു നിലകൊണ്ടു, കൃപാസാഗര സി
 ഖം=കാരുണ്യക്കടലായ ശിഖൻ, സസുര കര സബ ഭാത്തിഹിം=
 ശപതൂരനെ എല്ലാവിധത്തിലും, സന്തോഷ കിയോ=സന്തുഷ്ടനാ
 ക്കി, പുനി മയനാം പദ പാഥോജം=അനന്തരം മേന പദകമലം,
 ഗഹേ പ്രേമ പരിപൂരന ഹിയോ=പിടിച്ചു പ്രേമത്താൽ പരിപൂ
 ണ്ണമായി ഹൃദയം.

ശിഖനെ പലതരത്തിലുള്ള സ്ത്രീധനം നൽകിയതിനുശേഷം
 ഹിമവാൻ ബദ്ധാഞ്ജലി ഹസ്തനായി ശിഖനോടിങ്ങനെ ഉണർത്തി
 ചു:—‘ഭഗവൻ, അങ്ങു പരിപൂണ്ണകാമനാണ്. ആവിധമുള്ള അ
 ങ്ങക്കുതരാൻ എന്നിൽ എന്തുണ്ടു!’ ഇത്രയും പറഞ്ഞു ചവുതസ
 മ്രാട്ട് ശിഖപാദം ഗ്രഹിച്ചു നിശ്ചഞ്ചലം നിന്നു. കാരുണ്യസാഗ
 രമായ ശിഖൻ ശപതൂരനെ പലവിധത്തിലും സന്തുഷ്ടനാക്കി.
 അനന്തരം മേന ശിഖപാദങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു. ആ സാധുപീരതത്തി
 ന്റെ ഹൃദയം സ്നേഹനിർഭരമായി.

ദോ: നാഥ ഉമാ മമ പ്രാണ സമ ഗ്രഹകീങ്കരി കരേറ്റ
 മരമേഹു സകല അപരാധ അബ റോഹ
 പ്രസന്ന ബന്ധ ദേഹ

നാഥ മമ പ്രാണ സമസ്താമിൻ എന്റെ പ്രാണങ്ങൾക്കു തുല്യമായ, ഉമാ ഗൃഹ കിങ്കരി കരേള=ഉമയെ അങ്ങയുടെ ഗൃഹദാസിയാക്കിച്ചെയ്യ, സകല അപരാധ മരമേള=എല്ലാ കുറ്റങ്ങളും ക്ഷമിക്ക, പ്രസന്ന ഹോതു=(അങ്ങു) പ്രസന്നനായി, അബ ബന്ദ ദേഹ=ഇപ്പോൾ വരുന്നതുക.

സ്വാമിൻ, എനിക്ക് എന്റെ പ്രാണങ്ങൾക്കു സമാനനാണ് പാവ്തി. അവളെ അങ്ങ അങ്ങയുടെ ഗൃഹത്തിലെ ദാസിയാക്കുക. പൂർവ്വജന്മത്തിൽ ഇവൾ എന്തപരാധം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അവിടുന്നു അതെല്ലാം പൊറുക്കണമേ. അങ്ങ പ്രസന്നനായി എനിക്കൊരു വരുന്നതുക.

ചന്ദ്ര: ബഹു ബിധി സംഭൂത സാസു സമുത്സാഹു ഗവനീ
ഭവന ചരന സിന്ധ നാഹു
ജനനീം ഉമാ ബോലി തബ ലീൻഹീ ലൈ
ഉമംഗ സുന്ദര സിഖ ദീൻഹീ

സംഭൂത ബഹുബിധി=ശിവൻ പലവിധത്തിലും, സാസു സമുത്സാഹു=ശുപശ്രയെ സമാശ്വസിപ്പിച്ചു, ചരന സിന്ധ നാഹു=കാൽക്കൽ തലതാഴ്ന്നു, ഭവന ഗവനീ=വീട്ടിലേക്കുപോയി, തബ ജനനീം=അപ്പോൾ അമ്മ, ഉമാ ബോലി ലീൻഹീ=ഉമയെ വിളിച്ചു, ഉമംഗ ലൈ=ഉത്സംഗത്തിൽവെച്ചു, സുന്ദര സിഖ ദീൻഹീ=മനോഹരമായ ഉപദേശം നൽകി.

പലവിധത്തിലും ശുപശ്രയെ സമാശ്വസിപ്പിച്ചു വണങ്ങി ശിവൻ വസതിയിലേക്കു പോയി. ആ അവസരത്തിൽ മാതാവു പുത്രിയെ എടുത്തു മടിയിലിരുത്തി ഇപ്രകാരം മനോഹരമായ ഉപദേശം നൽകി.

കരേള സദാ സങ്കര പദ പുജാ നാരി ധരമു പതി
ദൈത ന ദുജാ
ബചന കരത ഭരേ ലോചന ബാരി ബഹുരി
ലാഹു ഉര ലീൻഹീ കുമാരി

സങ്കര പദ പൂജാ സദാ കരഹൃതം ശിവതൃപ്പാദപൂജ സദാ ചെയ്യുക, നാരി ധരമു=(ഇതാണ്) ഭാര്യായന്മം, പതി ദൈവ ന ഭൂജാ=ഭന്താ വിനേക്കാൾ വലുതായി രണ്ടാമതൊരു ദേവതയില്ല, ബഹുന കവിത=പറഞ്ഞു പറഞ്ഞു, ലോചന ബാരി ഭരേ=കണ്ണുകൾ അശ്രു പൂണ്ണങ്ങളായി, ബഹുരി കുമാരീ=പിന്നീട് ഗിരിജയെ, ഉര ലാല ലീൻഹരി=മാറോടണച്ചു ശ്ലേഷിച്ചു.

ശിവന്റെ തൃപ്പാദങ്ങളെ സദാപി പൂജിക്കൂ. ഭാര്യായന്മം ഇതാണ്. ഭന്താവിനെ വിട്ടു നിനക്കു മറ്റൊരാൾ ദൈവതം ഇല്ല. ഇത്രയും പറഞ്ഞു തീരുമ്പോളേക്കും മേനയുടെ കണ്ണുകൾ ബാഷ്പാക്ഷലങ്ങളായി. അനന്തരം അമ്മ മകളെ വക്ഷസ്സോടണച്ചു ശ്ലേഷിച്ചു.

കത ബിധി സൃജി നാരി ജഗ മാഹീം പരാധീന

സപനേഹം സുഖ നാഹീം

ദൈ അതിപ്രേമ ബികല മഹതാരി ധീരജ്ജ കീൻഹ

കസമയ ബിചാരി

ജഗമാഹീം=ലോകത്തിൽ, ബിധി കത=ബ്രഹ്മദേവൻ എന്തിനു വേണ്ടിയാണ്, നാരി സൃജി=സ്രീകളെ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുള്ളത്?, പരാധീന=പരാധീനമായ സ്രീകൾ, സപനേഹം സുഖ നാഹീം=സ്വപ്നത്തിൽപ്പോലും ഉണ്ടാകുന്നില്ല സുഖം, മഹതാരി അതിപ്രേമ=മാതാവു അതിപ്രേമത്താൽ, ബികല ദൈ=വ്യാകുലയായി ഭവിച്ചു, കസമയ ബിചാരി=ചീത്തവേള കരുതി, ധീരജ്ജ കീൻഹ=യെ രുമാലംബിച്ചു.

മേന തുടൻ: — മകളേ, ബ്രഹ്മാവിങ്ങനെ സ്രീകളെ പടച്ചു വിട്ടിട്ടുള്ളതെന്തിനാണ്? അവർ എന്നും പരാധീനമാർ തന്നെ. അവർക്ക് സ്വാതന്ത്ര്യമെന്നൊന്നില്ല. പിതാവിനു വിധേയയായി ബാല്യവും ഭന്താവിനു വിധേയയായി യൗവനവും പുത്രനു വിധേയയായി വാല്യകൃവും നയിക്കണം അവൾ. സ്വപ്നത്തിൽപ്പോലും ഇല്ല പരാധീനന്റെ സൗഖ്യം! മേന പുത്രിയോടുള്ള അതിവാത്സല്യം

ത്താൽ വ്യാകുലയായിത്തീർന്നു. ഭൃഷ്ണാലമാണ് തനിക്ക് വിചാരംകൊണ്ട് ധൈര്യം കൈവിട്ടിട്ടില്ലെന്നു മാത്രം.

പുനി പുനി മിലതി പരതി ഗഹി ചരനാ പരമ
പ്രേമ കമർ ജാതു ന ബരനാ
സബ നാരിൻഹ മിലി ഭേടി ഭവാനീ ജാതു ജനനി
ഉര പുനി ലപടാനീ

പുനി പുനി=വീണ്ടും വീണ്ടും ആശ്ലേഷിക്കുന്നു, ചരനാ ഗഹി=കാൽപിടിച്ചു, പരതി=പതിക്കുന്നു, പരമ പ്രേമ കമർ ബരനാ ന ജാതു=വെളിച്ച വാത്സല്യം കുറഞ്ഞതാണു വെണ്ണിക്കാൻ പോലും സാധ്യമല്ല, ഭവാനീ=ഉമ, സബ നാരിൻഹ=എല്ലാ സ്ത്രീകളേയും, മിലി ഭേടി പുനി=ആശ്ലേഷിച്ചു അനന്തരം, ജാതു ജനനി ഉര=ചെന്നു അമ്മയുടെ മാറിൽ, ലപടാനീ=കെട്ടിപ്പിടിച്ചു.

മേന പുത്രിയെ വീണ്ടും വീണ്ടും ആശ്ലേഷിക്കുന്നു. അവളുടെ പാദങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു പാദങ്ങളിൽ വീഴുന്നു. മേനയുടെ വെളിച്ച വാത്സല്യം അല്പമെങ്കിലും വെണ്ണിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. ഉമ എല്ലാ സ്ത്രീകളേയും ആശ്ലേഷിച്ചതിനുശേഷം മാതാവിനെ സമീപിക്കുകയും മാതൃവക്ഷസ്സിൽ കെട്ടിപ്പിടിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഛന്ദഃ ജനനിഹി ബഹുരി മിലി ചലീ ഉചിത അസീസ
സബ കാഹ്ളം ഭേതു

ഹിരി ഹിരി ബിലോകതി മാതു തന തബ
സഖീം ലൈ സിഖ പഹിം ഗഹ്തം
ജാമക ഡകല സന്തോഷി സങ്കത ഉമാ സഹിത
ഭവാന ചലേ

സബ അമര ഹരഷേ സുമന ബരഷി നി സാന
നഭ ബാജേ ഭലേ

ജനനിഹി=അമ്മയെ, ബഹുരി മിലി=വീണ്ടും ആശ്ലേഷിച്ചു, ചലീ=പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ, സബകാഹ്ളം=എല്ലാവരും, ഉചിത അ

സീസ=ഉചിതാശിസ്സുകൾ, ദണ്ഡം::നൽകി, ഫിരി ഫിരി=വീണ്ടും മടങ്ങിവന്നു, മാതു തന്ന അവലോകനം=അമ്മയുടെ നേർക്കുനോക്കു നോക്കും, സഖീ തബ ലൈ=സഖിമാർ ആ സമയം കൂട്ടിക്കൊണ്ടു, സിവാ പഹിം ഗതു=ശിവാസന്നിധിയിലേക്കു പോയി.

വീണ്ടും മാതാവിനെ ആശ്ലേഷിച്ചു ഗിരിജ പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ എല്ലാവരും അവരക്കു സമചിതങ്ങളായ ആശിർവാദങ്ങൾ നൽകി. പിന്നെയും മടങ്ങിവന്നു അവൾ അമ്മയുടെ നേർക്കു നോക്കുന്നതു കണ്ടു സഖിമാർ അവളെ ശിവാസന്നിധിയിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി.

സങ്കര സകല ജാതികൾ=ശിവാൻ എല്ലാ യാമകരേയും, സന്തോഷി ഉമാ സഹിതം=സന്തുഷ്ടരാക്കി ഉമയൊന്നിച്ചു, ഭവന ചലേ=ഭവനത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു, സഖ അമര റരഷേ=എല്ലാ ദേവന്മാരും പ്രസന്നരായി, സുമന ബരഷി=പുഷ്പങ്ങൾ വെച്ചു, നദ നിസാ നം=ആകാശത്തിൽ പെരുമ്പറ, ഭലേ ബാജേ=നല്ലവണ്ണം മുഴക്കി.

അത്മികളെയെല്ലാം സന്തുഷ്ടരാക്കി ശിവാൻ ഉമാദേവിയു മൊന്നിച്ചു ഗൃഹത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. ദേവന്മാരെല്ലാം പ്രസന്നരായി പുഷ്പവൃഷ്ടി ചെയ്തു. അന്തരീക്ഷത്തിൽ പെരുമ്പറ അതൃപ്തം മുഴക്കി.

ദോ: ചലേ സംഗ റിമവന്തു തബ പഹ്ലംചാവന
അതി റേതു
ബിബിധ ഭാംതി പരിതോഷു കരി ബിദാ
കീൻഹ ബൃഷകേതു

തബ റിമവന്തു സംഗം=ആ അവസരത്തിൽ റിമവാൻ ഭക്തമിച്ചു, അതി റേതു പഹ്ലംചാവനം=അതിസ്സേഹത്താൽ അനുഗമനത്തിന്നു, ചലേ ബിബിധ ഭാംതി=പുറപ്പെട്ടു. പലപ്രകാരത്തിലും, പരിതോഷു കരി=സന്തുഷ്ടനാക്കി, ബൃഷകേതു=ശിവാൻ, ബിദാ കീൻഹ=വിട നൽകി.

ആ സന്ദർഭത്തിൽ സ്നേഹാധികൃത്താൽ വിവശനായ ഹിമവാൻ നവദമ്പതിമാരെത്തിച്ചു അനുയാത്രക്കു തയ്യാറായി. ശിവൻ ശ്വശുരനെ പലവാദ സന്തോഷിപ്പിച്ചു മടങ്ങിപ്പോകാൻ യാത്രാ നമതി നൽകി.

ചു: തുരത ഭവന ആഘൃ ഗിരിരാജ സുകല സൈല
സര ലിഹൃ ബോലാജ
ആദര ദാന ബിനയ ബഹുമാനാ സബ കര
ബിദാ കീൻഹ ഹിമവാനാ

ഗിരിരാജ തുരത=ഹിമവാൻ വേഗം, ഭവന ആഘൃ=സ്വഗൃഹത്തിൽ വന്നു, സുകല സൈല സര=എല്ലാ പദ്മതളങ്ങളേയും സരസ്സുകളേയും, ബോലാജ ലിഹൃ=വിളിപ്പിച്ചു, ഹിമവാനാ=ഹിമവാൻ, ആദര ദാന ബിനയ=ആദരദാനവിനയ, ബഹുമാനാ സബകര=ബഹുമാനങ്ങളാൽ എല്ലാവർക്കും, ബിദാ കീൻഹ=യാത്രാ നമതി നൽകി.

പുത്രിയേയും ജാമാതാവിനേയും വേർപിരിഞ്ഞു കൂട്ടം വൈകാതെ ഹിമവാൻ സ്വമന്ദിരത്തിലെത്തുകയും സമസ്ത ശൈലങ്ങളേയും സരസ്സുകളേയും വിളിപ്പിച്ചു ആദരദാനവിനയബഹുമാനങ്ങളാൽ ഉപചരിച്ചു വിടനൽകി.

ജബഹിം സംഭു കൈലാസഹിം ആഘൃ സുര സബ നിജ
നിജ ലോക സിധാഘൃ
ജഗത മാതു പിതു സംഭു ഭവാനീ തേഹിം സിംഗാരു ന
കഹളം ബഖാനീ

ജബഹിം സംഭു കൈലാസഹിം ആഘൃ=എപ്പോൾ ശിവൻ കൈലാസത്തിലേക്കു വന്നുവോ, സുര സബ നിജ നിജ ലോക സിധാഘൃ=(അപ്പോൾ) ദേവന്മാരെല്ലാം അവരവരുടെ ലോകത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു, ഭവാനീ സംഭു ജഗത മാതു പിതു=ശിവനും ഭവാനിയും

ലോകമാതാവും പിതാവുമാണ്, തേഹി സിംഗാരു ബഖാനി ന
കഹഉം=ആ കാരണത്താൽത്തന്നെ (അവരുടെ) ശ്രംഗാരം ഞാൻ
വണ്ണിക്കുന്നില്ല.

ഉമയുമൊന്നിച്ച ശ്രീമഹാദേവൻ കൈലാസത്തിലെഴുന്നള്ളി
യപ്പോൾ ദേവന്മാരെല്ലാം അവരുടെ ലോകങ്ങളിലേക്കു യാത്രയാ
യി. [പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാർ ലോകമാതാവും പിതാവുമായതു
കൊണ്ടു അവരുടെ ശ്രംഗാരമേഖലകൾ വണ്ണിക്കുന്നതു ഉചിതമാ
ണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല] വലയത്തിനകത്തുള്ള ഭോഗം ക
വിവാക്യമാകുന്നു.

കരഹിം ബിബിധബിധി ഭോഗ ബിലാസാ ഗനൻഹ
സമേത ബസഹിം കൈലാസാ
ഹര ഗിരിജാ ബിഹാര നിത നയളു ഏഹി ബിധി
ബിപുല കാല ചലി ഗയളു

ബിബിധ ബിധി=പലവിധത്തിലുള്ള, ഭോഗ ബിലാസാ കര
ഹിം=ഭോഗാഡംബരങ്ങളിൽ മുഴുകി, ഗനൻഹ സമേത=ഭൂതഗണ
സമേതരായി, കൈലാസാ ബസഹിം=(ദമ്പതിമാർ) കൈലാസ
ത്തിൽ വസിച്ചു, ഗിരിജാ ഹര ബിഹാര=പാർവ്വതീപരമേശ്വര
ന്മാരുടെ ക്രീഡകൾ, നിത നയളു=നിത്യനവങ്ങളായി (തുടൻ),
ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരം, ബിപുല കാല ചലി ഗയളു=വളരെ
കാലംപോയി.

പലവിധത്തിലുള്ള ഭോഗാഡംബരങ്ങളിൽ മുഴുകി ശിവനും
പാർവ്വതിയും ഭൂതഗണങ്ങളുമൊന്നിച്ചു കൈലാസത്തിൽ വസിച്ചു.
ദമ്പതിമാർ നിത്യനൂതനങ്ങളായ ക്രീഡകൾ ചെയ്തുകൊണ്ടു വളരെ
കാലം നയിച്ചു.

തബ ജനമേള ഷിടബദന കമാരാ താരക അസുര
സമര ജേഹിം മാരാ
ആഗമ നിഗമ പ്രസിദ്ധ പുരാണ ഷിൻമുഖ ജന്മ
സകല ജഗ ജാനാ

തബ ഷടബദന ക്കുമാരാ=അക്കാലത്തു ഷൺമുഖകുമാരൻ, ജനമേള
താരക അസുര=ജാതനായി. താരകാസുരനെ, സമരജേഹിം മാരാ=
സമരത്തിൽ അദ്ദേഹം വധിച്ചു, ആഗമ നിഗമ പുരാനാ=വേദശാ
സ്ത്രപുരാണങ്ങളിൽ (ഈകഥ), പ്രസിദ്ധ=പ്രസിദ്ധമാണ്, ഷൺമുഖ
ജനു=ഷൺമുഖജനം, സകല ജഗ ജാനാ=സകലജഗത്തും അറിയു
ന്നുണ്ട്.

പാർവ്വതീ പരമേശ്വരന്മാർ കൈലാസത്തിൽ വിഹരിച്ചു
കൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാലത്താണ് അവിടെ പുത്രനായി ഷൺമുഖൻ
ജാതനായത്. പിൽകാലത്തു അദ്ദേഹംതന്നെയാണല്ലോ താരകാ
സുരനെ സമരത്തിൽ നിഗ്രഹിച്ചതും. വേദശാസ്ത്രപുരാണങ്ങളിൽ
ഈ കഥ പ്രസിദ്ധമാണ്. ഷൺമുഖജനം അറിയാത്ത ലോകരും
ഇല്ല.

മരം: ജഗു ജാന ഷൺമുഖ ജനു കർമു പ്രതാപ

പുരുഷാരഥ മഹാ

തേഹി ഹേതു മൈം ബുഷകേതു സുത കര ചരിത

സംമേരപഹിം കഹാ

യഹ ഉമാ സംഭൂ ബിബാഹു ജേ നര നാരി

കഹഹിം ജേ ഗാവഹിം

കല്യാന കാജ ബിബാഹ മംഗല സർബദാ

സുഖ പാവഹിം

ഷൺമുഖ ജനു കർമു പ്രതാപ=സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ ജനനം, കർമ്മം,
പ്രതാപം, മഹാപുരുഷാരഥ=മഹാപുരുഷാത്മം (ഇതെല്ലാം), ജഗു
ജാന=ജഗൽവിദിതമാണ്, തേഹി ഹേതു=ആ കാരണത്താൽത
ന്നെയാണ്, ബുഷകേതു സുത കര ചരിത=ശിവാസുതന്റെ കഥ,
സംമേരപഹിം കഹാ=സംക്ഷേപിച്ചു പറഞ്ഞത്, യഹ ഉമാ
സംഭൂ ബിബാഹു=ഈ ഉമാശംഭു വിവാഹം, ജേ നര നാരി=ഏ
തൊരു നരനാരിമാർ, കഹഹിം ജേ ഗാവഹിം=ആഖ്യാനംചെയ്തു

ന്നു ആർ ഗാനമെന്നു, കലാന കാജംശുഭകർമ്മങ്ങളിലും, ബി
ബാഹ മംഗലംവിവാഹമംഗളങ്ങളിലും, സുഖ പാവഹിംസ
ഖ്യമടയും.

സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ ജനനം, പരാക്രമം, പ്രതാപം, മഹാപുരു
ഷാത്മ്യം ഇതൊക്കെ ലോകവിദിതമായതുകൊണ്ടാണ് ഞാൻ ആ
കഥ വിസ്തരിക്കാതെ സംക്ഷേപിച്ചു പറഞ്ഞത്. പാവ്യതീപരമേ
ശ്വരന്മാരുടെ പരിണയകഥ ഏതൊരു സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ വെണ്ണിക്ക
ന്നു, കേൾക്കുന്നു അവർ ശുഭകർമ്മങ്ങളിലും വിവാഹമംഗളത്തിലും
സൗഖ്യാനപിതരായി ഭവിക്കും.

ദോ: ചരിത സിന്ധു ഗിരിജാ രമന ബേദ ന

പാവഹിം പാത

ബരനെ തുലസീ ദാസു കിമി അതി മതിമന്ദ

ഗവാംത

ഗിരിജാ രമനംശിവന്റെ, ചരിത സിന്ധു പാതംകഥയാകുന്ന
സമുദ്രത്തിന്റെ മറകൾ, ബേദ ന പാവഹിംവേദങ്ങളും പ്രാപി
ച്ചിട്ടില്ല. (ആ സ്ഥിതിക്കു്), അതി മതിമന്ദംഏറ്റവും ബുദ്ധിഹീ
നനും, ഗവാംതംഅപരിഷ്കൃതനും ആയ, തുലസീ ദാസു=തുളസീ
ദാസൻ, കിമി ബരനെ=എങ്ങനെ വെണ്ണിക്കാനാണ്!

ഗിരിജാരമണനായ ശ്രീമഹാദേവന്റെ ചരിത്രമാകുന്ന ഗം
ഭീരസാഗരം തരണംചെയ്തു മറകളെയെത്താൻ വേദങ്ങൾക്കുകൂടി ക
ഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. വേദങ്ങളുടെ കഴിവിനെപ്പോലും ചോദ്യമെന്നു
ആ അപാരചരിതം ഏറ്റവും മന്ദബുദ്ധിയും അപരിഷ്കൃതന
മായ ഈ തുളസീദാസൻ എങ്ങനെ വെണ്ണിക്കാനാണ്!

ചാ: സംഭൂ ചരിത സുനി സരസ സുഹാവാ ഭരദാജ

മുനി അതിസുഖ പാവ

ബഹു ലാലസാ കഥാ പര ബാഹ്മീ നയനൻഹി

നീരു രോമാവലി രാഹ്മീ

ഭരതാജ മുനി=ഭരതാജ മുനി, സരസ സുഹാവാ=രസഭരിതവും സുന്ദരവുമായ, സംഭൂ ചരിത സുനി=ശിവചരിതം കേട്ടു, അതി സുഖ പാവാ=ഏറ്റവും സുഖം അനുഭവിച്ചു, കഥാപരം=കഥയിൽ, ബഹു ലാലസാ ബാധി=എന്തെന്നില്ലാത്ത ആസക്തി വലിച്ചു, നയനൻഹി നീരു=കണ്ണുകളിൽ ജലം (നിറഞ്ഞു), രോമാവലി രാധി=(ദേഹം) പുളകിതമായി.

ഭരതാജ മുനിയ്ക്കു സരസവും സുന്ദരവുമായ ശിവചരിതം കേട്ടു അതിയായ സുഖം തോന്നി കഥയിൽ അമിതാസക്തിയുണ്ടായി. സന്തോഷാധികൃത്താൽ നേത്രങ്ങൾ ജലപൂർണ്ണങ്ങളും ദേഹം പുളകിതവുമായി.

പ്രേമ ബിബസ മുഖ ആവ ന ബാനീ ദസാ ദേഖി
ഹരഷേ മുനി ഗ്യാനീ
അഹോ ധന്യ തവ ജന്മ മുനീസാ തുഹഹരി പ്രാ
സമ പ്രിയ ഗൗരീസാ

പ്രേമ ബിബസ=പ്രേമവിവാശനായതുകൊണ്ടു, മുഖ ബാനീ ന ആവാ=വാക്കു പുറത്തുവന്നില്ല, ഗ്യാനീ മുനി=ജ്ഞാനിയായ മുനി, ദസാ ദേഖി ഹരഷേ=സ്ഥിതി കണ്ടു പ്രസന്നനായി, മുനീസാ=ഹേ മഹേഷ്, തവ ജന്മ=അങ്ങയുടെ ജനനം, അഹോ ധന്യ=അഹോ ധന്യമായി, തുഹഹരി ഗൗരീസാ=അങ്ങയ്ക്കു ശിവൻ, പ്രാസമപ്രിയ=പ്രാണസമപ്രിയനാണ്.

പ്രേമപാരമാശ്യാം നിമിത്തം ഒരു വാക്കുപോലും പറയാൻ അദ്ദേഹം ശക്തനായില്ല. ജ്ഞാനിയായ മുനിക്കു ആ സ്ഥിതിവിശേഷം കണ്ടു സന്തോഷം തോന്നി. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു:- 'ഹേ മഹേഷ്, അങ്ങയുടെ ജനനം ഫലിച്ചു. അഹോ ധന്യനാണെന്റെ. അങ്ങയ്ക്കു ശിവൻ പ്രാണസമപ്രിയനാണ്'.

സിദ്ധ പദ കമല ജിൻഹഹരി രതി നാഹി രാമഹരി
തേ സപനേഹൂം ന സോഹാഹി

ബിനു മല ബിസ്വനാഥ പദ നേട്ടു രാമ ഭഗത

കര ലക്ഷ്മി ഏട്ടു

ജിൻഹരി=ഏതൊരുത്തർക്കും, സിദ്ധ പദ കമല രതി നാരി=ശിവതുപ്പാദപ്രേമമില്ല, തേ സപനേളം രാമരി=അവർ സ്വപ്നത്തിൽപോലും രാമനെ, ന സാഹാഹരി=സത്തുഷ്ടനാക്കുകയില്ല, ബിനു.മല=നിർവ്യാജമായ, ബിസ്വനാഥ പദനേട്ടു=ശിവപാദപ്രേമമാണ്, രാമ ഭഗത കര=ശ്രീരാമഭക്തന്റെ, ഏട്ടു ലക്ഷ്മി=ഒരേ ഒരു ലക്ഷണം.

ശിവതുപ്പാദമില്ലാത്തവർക്ക് സ്വപ്നത്തിൽപോലും രാമനെ സത്തുഷ്ടനാക്കാൻ കഴിവില്ല. ശ്രീരാമഭക്തന്റെ ലക്ഷണംതന്നെ വിസ്വനാഥനായ ശിവന്റെ ചരണകമലങ്ങളിൽ നിർവ്യാജഭക്തി ഉണ്ടായിരിക്കുക എന്നതാണ്.

സിദ്ധ സമ കോ രഘുപതി ബ്രതധാരീ ബിനു അഘ
തജി സതീ അസി നാരീ
പനു കരി രഘുപതി ഭഗതി ദേഖാതു കേ സിദ്ധ സമ
രാമരി പ്രിയ ഭാതു

സിദ്ധ സമ=ശിവനു തുല്യം, രഘുപതി ബ്രതധാരീ=രഘുപതിവ്രതധാരിയായി, കോ=ആരാണുള്ളത്? ബിനു അഘ അസി നാരീ സതീ=നിഷ്ഠാപയായ ആ ഭാര്യയായ സതീദേവിയെ, തജി പനു കരി=ശിവൻ ഉപേക്ഷിച്ച്, പ്രതിജ്ഞചെയ്തു, രഘുപതി ഭഗതി ദേഖാതു=രാമഭക്തി കാട്ടിക്കൊടുത്തു, സിദ്ധ സമ രാമരി=ശിവനുതുല്യം രാമനും, പ്രിയ കോ ഭാതു=പ്രിയനായി ആരാണുള്ളതു സോദര.

ശിവിനേപ്പോലെ ശ്രീരാമവ്രതം എടുത്തിട്ടുള്ളവർ ആരുണ്ട്. അദ്ദേഹം ഒരു ചാപവും ചെയ്യാത്ത സ്വപത്നിയായ സതീദേവിയെ പരിത്യജിച്ചു, പ്രതിജ്ഞാബദ്ധനായി രാമഭക്തി വ്രകാശിപ്പിച്ചു. ശ്രീരാമൻ പ്രിയനായി അല്ലയോ സോദര, ശിവിനനുതുല്യം

ആരുണ്ട്? തന്റെ ഇഷ്ടദേവതയായ ശ്രീരാമനെ പരീക്ഷിക്കാൻ സീതാവേഷം ചമഞ്ഞ് രാമനെ സമീപിച്ച സതീദേവിയുടെ ആ പ്രവൃത്തി ക്ഷമിക്കാൻ ശിവനു കഴിയാതെ വന്നു രാമനിൽ അദ്ദേഹത്തിനുള്ള ഭക്തി ഒന്നുകൊണ്ട് മാത്രമാണ്. മറെറൊരു പാപമാണ് സതീ ചെയ്തിട്ടുള്ളത്? സഹോദര, ഒന്നാലോചിച്ചുനോക്കൂ.

ദോ: പ്രഥമഹിം മൈം കഹി സിവ ചരിത ബൃത്സ
 മരമു തുഹാര
 സുചി സേവക തുഹ രാമകേ രഹിത സമസ്ത
 ബികാര

തുഹ രാമകേ=അങ്ങു രാമന്റെ, സുചി സേവക=നീക്കുള്ളകസേവകനെന്നും, സമസ്ത ബികാര=സമസ്തവികാര, രഹിത=രഹിതനാണെന്നും, പ്രഥമഹിം=ആദ്യമേതന്നെ, മൈം കഹി=ഞാൻ പറഞ്ഞു, സിവ ചരിത=ശിവചരിതത്തിന്റെ, മരമു=മർദ്ദവും, തുഹാര ബൃത്സ=അങ്ങയ്ക്കു മനസ്സിലാക്കിത്തന്നു.

അങ്ങു ശ്രീരാമന്റെ നീക്കുപട സേവകനാണ്; സമസ്തദോഷങ്ങളിൽനിന്നും വിമുക്തനാണ്. ഈ വസ്തുത ആദ്യമേതന്നെ ഞാൻ പറയുകയുണ്ടായി. മാത്രമല്ല ശിവചരിതത്തിന്റെ മർദ്ദം ഞാനങ്ങയെ ധരിപ്പിച്ചു.

ചാ: മൈം ജാനാ തുഹാര ഗുന സീലാ കഹളം
 സുനഹു അബ രാഘപതി ലീലാ
 സുനി മുനി ആന സമാഗമ തോരേം കഹി ന
 ജാഹു ജസ സുഖ മന മോരേം

തുഹാര ഗുന സീലാ=അങ്ങയുടെ ഗുണങ്ങളും ശീലവും, മൈം ജാനാ=ഞാൻ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ട്, അബ രാഘപതി ലീലാ=ഇപ്പോൾ ശ്രീരാമലീലകൾ, കഹളം സുനഹു=വെളിപ്പെടുത്തുകയോ, മുനി സുനി=ഹേ മുനേ, കേൾക്കൂ, ആജ തോരേം സമാഗമം=ഇന്നു അങ്ങ

യുടെ സമാഗമംകൊണ്ടു, മോരോ മന ജസ സുഖം=എന്റെ മനസ്സിലുണ്ടാകുന്ന സുഖം (എത്രത്തോളമെന്നു), കഹി ന ജാഹു=പറഞ്ഞറിയിക്കുക വയ്യ.

അങ്ങയുടെ ഗുണങ്ങളും ശീലവും എനിക്കു നന്നായറിയാം. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു രാമചരിതം ഞാനിപ്പോൾ വണ്ണിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നതും. അങ്ങു സശ്രദ്ധം കേൾക്കുക. ഹേ മനേ, അങ്ങയുമായുള്ള സമാഗമംകൊണ്ടു എന്റെ മനസ്സു ഇന്നനുഭവിക്കുന്ന സുഖം എത്രത്തോളമെന്നു പറയാൻ എനിക്കു കഴിവില്ല.

രാമ ചരിത അതി അമിത മുനീസാ കഹി ന സകഹിം
സതകോടി അരീസാ
തദപി ജമാശ്രുത കഹളം ബഖാനീ സുമിരി
ഗിരാപതി പ്രഭ ധനുപാനീ

മുനീസാ=അല്പയോ മഹദ്യേ, രാമ ചരിത=ശ്രീരാമചരിതം, അതി അമിത=അത്യമിതമാണു്, സതകോടി അരീസാ=നൂറുകോടി സപ്തരാജാക്കന്മാരായും, കഹി ന സകഹിം=പറയാൻ കഴിവില്ല, തദപി ജമാശ്രുത=എന്നാലും യമാശ്രുതം, ബഖാനീ കഹളം=വണ്ണിച്ചു ഞാൻ പറയുന്നു, ഗിരാപതി=സരസ്വതിയേയും, ധനുപാനീ പ്രഭ സുമിരി=ധനുഷ്ഠാനിയായ ഭഗവാനേയും ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു്.

അല്പയോ മഹദ്യേ, നൂറുകോടി അനന്തന്മാരായും വണ്ണിക്കാനാവാത്ത അത്ര അമിതമായിട്ടുള്ള ഒന്നാണു ശ്രീരാമന്റെ ചരിതം. എന്നാലും ഞാനതു എനിക്കു കേൾക്കാനിടയായിട്ടുള്ളതുപോലെ സരസ്വതിയേയും ധനുഷ്ഠാനിയായ ഭഗവാനേയും ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു സവിസ്തരം വണ്ണിക്കാം.

സാരദ ദാരുനാരി സമ സ്വമീ രാമ സൂത്രധര
അന്തര ജാമീ
ജേഹിപര കൃപാ കരഹിം ജനു ജാനീ കവി ഉര
അജിര നമാവഹിം ബാനീ.

സ്വാമീ=സ്വാമിൻ, സാരദ=സരസ്വതി, ദാരുനാരി സമ=പെൺ പാവയ്ക്കു തുല്യവും, അന്തരജാമീ രാമു=അന്തര്യാമിയായ രാമൻ, സൂത്രധര=സൂത്രധാരനമാണ്. ജന ജാനീ=ഭക്തജനമെന്നറിഞ്ഞു, ജേഹി പര=ആരിൽ, കൃപാ കരഹിം=കൃപ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. കവി ഉര=(അദ്ദേഹത്തെയാണ്) കവിയുടെ മനസ്സാകുന്ന, അജിര:= അങ്കണത്തിലും, ബാനീ നചാവഹിം=വാണിയെക്കൊണ്ടു നൃത്തം ചെയ്യിക്കുന്നത്.

സ്വാമിൻ, സരസ്വതി പെൺപാവയ്ക്കു സമവും അന്തര്യാമിയായ രാമൻ സൂത്രധാരനമാണ്. തന്റെ ഭക്തനാണെന്നറിഞ്ഞു ഏതൊരുവനിലും കൃപ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്ന ആ രാമഭദ്രൻതന്നെയാണു കവിയുടെ മനസ്സാകുന്ന അങ്കണത്തിലും സരസ്വതിയെക്കൊണ്ടു നൃത്തം ചെയ്യിക്കുന്നത്. [സൂത്രധരനെന്ന പദത്തിന്റെ അർത്ഥ വ്യാപ്തി ചിന്തനീയമാണ്. ശരിയായ ചരടപിടുത്തക്കാരനെക്കൊണ്ടല്ലാതെ പാവകളെ സമ്പർക്കസാരം നൃത്തം ചെയ്യിക്കാൻ കഴിവില്ല. ചരടപിടുത്തക്കാരന്റെ യോഗ്യതയനുസരിച്ചിരിക്കും പാവയുടെ കളിയും. കളി പിടയ്ക്കുന്നതു പാവയുടെ ദോഷംകൊണ്ടല്ല സൂത്രധരന്റെ അറിവില്ലായ്മയും അശ്രദ്ധയുംകൊണ്ടാണ്. സരസ്വതിയെ പാവയാക്കി സങ്കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതിൽനിന്നു് ആ ദേവിയുടെ നിസ്സഹായതയും ആ ദേവിയെ നയിക്കുന്ന രാമന്റെ പ്രാഗത്ഭ്യവും ഭംഗ്യന്തരേണ കവി പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. ഭക്തനോടുള്ള ദയ രാമനു കവിയിലും ഉണ്ടു് എന്നു ഭാവിം].

പ്രവാളം സോള കൃപാല രഘുനാഥാ ബരനളം

ബിസദ താസു ഗുന ഗാഥാ

പരമ രമ്യ ഗിരിബന്ധ കൈലാസ്യ സദാ ജഹാം സിവ

ഉമാ നിവാസ്യ.

സോള കൃപാല രഘുനാഥാ=ആ കൃപാലുവായ ശ്രീരാമനെ, പ്രവാളം താസു ഗുനഗാഥാ=ഞാൻ പ്രണമിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ

ഗുണലീലകര, ബരനാമം=വർണ്ണിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. കൈലാസ-
ഗിരിബന്ധം=കൈലാസമഹാപർവ്വതം, പരമ രമ്യ ജഹാം=പരമ
രമ്യമാണ്. അവിടമാണല്ലോ, സിദ്ധ ഉമാ സദാ നിവാസം=ഉമാ
ശിവനാരുടെ നിത്യനിവാസം.

ഔാസാഗരമായ ആ ശ്രീരാമനെ ഞാൻ പ്രണമിച്ചു അദ്ദേ
ഹത്തിന്റെ ഗുണലീലകര വർണ്ണിക്കുന്നു. ഉമാമഹേശ്വരന്മാർ സദാ
എവിടെ നിവസിക്കുന്നുവോ ആ കൈലാസമഹാഗിരി ഏറ്റവും
പ്രിയദർശകമാകുന്നു.

ദോ: സിദ്ധ തപോധന ജോഗിജന സുര കിന്നര
മുനിബ്രഹ്മ
ബസഹിം തഹാം സുകൃതി സകല സേവഹിം
സിദ്ധ സുഖ കന്ദ.

തഹാം, സകല സിദ്ധ, തപോധനം=അവിടെ സകല സിദ്ധന്മാരും
തപോധനന്മാരും, ജോഗിജന സുര=യോഗികളും ദേവന്മാരും,
കിന്നര മുനിബ്രഹ്മ=കിന്നരന്മാരും മുനിസമൂഹവും, സുകൃതി ബസ
ഹിം=പുണ്യാത്മാക്കളും വസിക്കുന്നു, സുഖകന്ദ സിദ്ധ=സുഖകന്ദ
മായ ശിവനെ, സേവഹിം=ഭജിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ആ മഹാഗിരിയായ കൈലാസത്തിൽ സിദ്ധന്മാരും തപോ
ധനന്മാരും യോഗികളും ദേവന്മാരും കിന്നരന്മാരും, മുനിസമൂഹ
വും, പുണ്യാത്മാക്കളും അധിവസിച്ചു സുഖകന്ദമായ ശിവനെ
സേവിക്കുന്നു.

ചാ: ഹരി ഹര ബിമുഖ ധർമ്മ രതി നാഹിം തേ നര
തഹം സപനേഹം നഹിം ജാഹിം
തേഹി ഗിരി പര ബട ബിടപ ബിസാലാ
നിത നൃതന സുന്ദര സബ കാലാ

ഹരിഹര ബിമുഖം=ഹരിയിലും ഹരനിലും വൈമുഖ്യമുള്ളവരും,
ധർമ്മ രതി നാഹിം=ധർമ്മത്തിൽ ആസക്തി ഇല്ലാത്തവരും(ആരോ),

തേ നര തഹം=ആ നരന്മാർക്കു ആ സ്ഥലത്തു്, സ്വപനേഹം ജാഹിം നസിം=സ്വപ്നേചി ചെല്ലാൻ കഴിവില്ല, തേഹി ഗിരി പര=ആ പർവ്വതത്തിൽ, നിത നൃതന=നിത്യനൃതനവും, സുന്ദര=സുന്ദരവും, സഞ്ചകാലാ=എല്ലാ ഋതുക്കളിലും (പുഷ്പിക്കുകയും ഫലിക്കുന്നതും ആയ), ബിസാല ബട ബിടപ=കുററൻ വടവുക്കുണ്ടു്.

ഹരിഹരവിമുഖന്മാരും ധർമശ്രദ്ധാവിഹീനരായ ജനങ്ങൾക്കു സ്വപ്നേചി ചെന്നെത്താൻ സാധിക്കുന്ന പ്രദേശമല്ല കൈലാസം. അവിടെ എല്ലാ ഋതുക്കളിലും പുഷ്പിക്കുന്നതും ഫലിക്കുന്നതും നിത്യവും നൃതനവും രമണീയവുമായൊരു കുററൻ വടവുക്കും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുണ്ടു്.

ത്രിബിധ സമീര സുസീതലി മായാ സിവ
ബിശ്രാമ ബിടപ ശ്രുതി ഗായാ
ഏക ബാര തേഹി തര പ്രഭ ഗയേളു തരു ബിലോകി
ഉര അതി സുഖ ഭയേളു

ത്രിബിധ സമീര=മൂന്നുവിധത്തിലുള്ള കാര്യം, സുസീതലി മായാ=കുളിരാൻ തണൽ, സിവ ബിശ്രാമ ബിടപ=ശിവൻ വിശ്രമിക്കാനുപയോഗിക്കുന്ന വൃക്ഷം, ശ്രുതി ഗായാ ഏകബാരാ=വേദം അതു ഗാനംചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ഒരിക്കൽ, പ്രഭ തേഹി തര ഗയേളു=ഭഗവാൻ ആ വൃക്ഷ(ച്ചോട്ടിൽ) ചെന്നു, തരു ബിലോകി=വൃക്ഷംകണ്ടു്, ഉര അതിസുഖ ഭയേളു=മനസ്സിൽ അത്യധികം സുഖം തോന്നി.

കൈലാസത്തിലെ കാര്യം മൂന്നു ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയതാണു്. ആ മൂന്നു ഗുണങ്ങളാകട്ടെ, ശീതളം, സുരഭിലം, മാന്ദ്യം എന്നിവയാണു്. വൃക്ഷത്തിന്റെ തണലോ ഏറ്റവും ശൈതല്യത്തോടുകൂടിയതും. ആ വൃക്ഷമൂലത്തിലിരുന്നാണു് ശിവൻ വിശ്രമം കൊള്ളുക. ഒരിക്കൽ അദ്ദേഹം യാദൃച്ഛികമായി ആ വൃക്ഷത്തെ കാണുകയും അതിന്റെ അകൃത്രിമഭംഗികളെ ഏറ്റവും സന്തുഷ്ടനായിത്തീരുകയും ചെയ്തു.

നിജകര ഡാസി നാഗരിപു ഛാലാ ബൈരോ

സഹജഹിം സംഭൂ കൃപാലാ

കുന്ദ ഇന്ദു ദേവ ഗൗര സരീരാ ഭൂജ പ്രലംബ പരിധന

മുനി ചീരാ

നിജ കര നാഗരിപു ഛാലാ=സ്വപരസ്തകൊണ്ടു് സിംഹചർമ്മം, ഡാസി കൃപാലാ സംഭൂ=വിരിച്ചു് കൃപാലുവായ ശിവൻ, സഹജഹിം ബൈരോ=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ ഇരുന്നു, സരീരാ കുന്ദ ഇന്ദു ദേവ=(അദ്വൈതത്തിന്റെ) ശരീരം കുരുക്കുന്നിമുല്ലയുടേയും ചന്ദ്രൻറേയും ശംഖിൻറേയും (പോലെ), ഗൗര=ശേഖരവണ്ണത്തോടു കൂടിയതാണു്, ഭൂജ പ്രലംബ=കൈകൾ നീണ്ടവയും ആണു്, മുനി ചീരാ പരിധന=മുനികളുടേതുപോലെയുള്ള കൗപീനമാണദ്വൈതം ചാത്തിയിട്ടുള്ളതു്.

സ്വപരസ്ത കൊണ്ടുതന്നെ അദ്വൈതം സിംഹചർമ്മം വിരിച്ചു അതിൽ സാധാരണമട്ടിൽ ഇരുന്നു. അദ്വൈതത്തിന്റെ ദേഹം മുല്ല, ചന്ദ്രൻ, ശംഖു എന്നിവയുടെ നിറംചോലുള്ള നിറത്തോടു കൂടിയതും കൈകൾ സുദീർഘങ്ങളാണു്. കൗപീനം മാത്രമാണദ്വൈതം ഉടുത്തിട്ടുള്ളതും.

തന്മന അന്മന അംബുജ സമ ചരണാ നഖ ഭൂതി

ഭഗത ഹൃദയ തമ ഹരണാ

ഭൂജഗ ഭൂതി ഭൂഷണ ത്രിപുരാരി ആനന്ദ സരഭ ചന്ദ

ഛാബി ഹാരി

ചരണ=തൃപ്പാദങ്ങൾ, തന്മന അന്മന അംബുജ സമ=തത്തുണാരുണാ ബംജങ്ങൾക്കു സമങ്ങളാണു്, നഖ ഭൂതി=നഖകാന്തിയാകട്ടേ ഭഗത ഹൃദയ തമ ഹരണാ=ഭക്തഹൃദയതമസ്സിനെ അപഹരിക്കുന്നതുമാണു്, ത്രിപുരാരി ഭൂജഗ ഭൂതി ഭൂഷണ=ശിവൻ ഭൂജഗഭൂതിഭൂഷണനാണു്, ആനന്ദ സരഭ ചന്ദ=മുഖം ശരൽ ചന്ദ്രന്റെ, ഛാബി ഹാരി=ശോഭയെ ഹരിക്കുന്നതുമാണു്.

പുതുത്തുപ്പാൻ കമലങ്ങൾക്കു സമാനങ്ങളായ ചോവടികൾ, ഭക്തന്മാരുടെ ഹൃദയത്തിലെ അജ്ഞാനം നശിപ്പിക്കുന്ന നഖകാന്തി; ഭുജഗഭൃതികളെക്കൊണ്ടു ഭൂഷിതമായ ദേഹം, ശരച്ചന്ദ്രശോഭയെ വെല്ലുവിളിക്കുന്ന കാന്തി.

ദോ: ജടാ മുക്ത സുര സരിത സിര ലോചന നലിന
ബിസാല
നീല കണ്ഠ ലാവന്യ നിധി സോഹ ഞ്ചാല
ബിധു ഭാല

ജടാ മുക്ത=ജടാകിരീടം, സുര സരിത=(അതിൽ) ഗംഗ, ബിസാല ലോചന നലിന=വിശാലങ്ങളായ ലോചന നളിനങ്ങൾ, നീല കണ്ഠ=നീലകണ്ഠ, ഭാല ഞ്ചാല ബിധു=ഫാലത്തിൽ ഞ്ചാലചന്ദ്രൻ, ലാവന്യ നിധി=(ഇങ്ങനെ) ലാവണ്യനിധിയായി, സോഹ=ശോഭിച്ചു.

ശിരസ്സിൽ ജടാകിരീടം. അതിൽ ഗംഗ; വിശാലങ്ങളായ ലോചനകമലങ്ങൾ; നീലകണ്ഠ; നെററിത്തടത്തിൽ ഞ്ചാലചന്ദ്രൻ ഇങ്ങനെ അദ്ദേഹം ലാവണ്യനിധിയായി ശോഭിച്ചു.

ചു: ബൈരോ സോഹ കാമ രിപു കൈസേം ധരോ
സരീര സാന്തരസു ജൈസേം
പാരബതീ ഭല അവസര ജാനീ ഗുഹും സംഭ
പഹിം മാതു ഭവാനീ

സാന്തരസു സരീര ധരോ ജൈസേം=ശാന്തരസംശരീരമെടുത്താൽ എങ്ങനെയോ, കൈസേം ബൈരോ കാമ രിപു=അപ്രകാരം ഉപവിഷ്ടനായ ശിവാൻ, സോഹ=ശോഭിച്ചു, ഭല അവസര ജാനീ=നല്ലൊരവസരമെന്നറിഞ്ഞു, മാതു ഭവാനീ പാരബതി=(ലോക) മാതാവും ഭവാനിയുമായ പാർവ്വതി, സംഭ പഹിം ഗുഹും=ശംഭവിനെ സമീപിച്ചു.

ശാന്തരസം ശരീരമെടുക്കുക; എന്നിട്ടൊരിടത്തിരിക്കുക എന്നവന്നാൽ എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം ഉപവിഷ്ടനായ ശിവാൻ

ശോഭിച്ചു. ലോകമാതാവും ശിവാലംഗിനിയും ആയ ഗിരിജ
ഇതു നല്ലൊരവസരമാണെന്നു മനസ്സിലാക്കി ശിവനെ സമീപിച്ചു.

ജാനി പ്രിയ ആദര അതി കീൻഹാ ബാമ ഭാഗ
ആസന്ന ഹര ദീൻഹാ
ബൈം സിഖ സമീപ ഹരഷാജു പുരുബ ജന
കഥാ ചിത ആജു

പ്രിയ ജാനി=പ്രിയയെന്നറിഞ്ഞു, അതി ആദര കീൻഹാ=അത്യ
ധികം ആദരിച്ചു, ഹര ബാമ ഭാഗ ആസന്ന=ശിവാൻ വാമഭാഗം
ഇരിപ്പിടമായി, ദീൻഹാ=നൽകി, ഹരഷാജു സിഖ സമീപ=
പ്രസന്നയായി ശിവസമീപത്തു, ബൈം പുരുബ ജന=ഇരുന്നു.
പൂർവ്വജനത്തിലെ, കഥാ ചിത ആജു=കഥ മനസ്സിൽവന്നു.

പ്രാണപ്രേതസിദ്ധായ ഗിരിജയാണു വന്നിരിക്കുന്നതെന്നു
മനസ്സിലാക്കിയ ശിവാൻ അവളെ സമാദരിച്ചു വാമഭാഗത്തു ഇരി
ക്കാൻ ഇരിപ്പിടം നൽകി. പ്രഹൃഷ്ടയായി ഗിരിജ ശിവാന്തിക
ത്തിലിരുന്നു. പൂർവ്വജനകഥ അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഉണ്ടായി.

പരി ഹിയം ഹേതു അധിക അനുമാനീ ബിഹസി ഉമാ
ബോലീം പ്രിയബാനീ
കഥാ ജോ സകല ലോക ഹിതകാരീ സോജ പൂമന
ചഹ സൈലകുമാരീ

പതി ഹിയം=ഭർത്തൃഹൃദയത്തിൽ, അധിക ഹേതു അനുമാനീ=അ
ധികമായ സന്തോഷമുണ്ടെന്നറിഞ്ഞു, ഉമാ ബിഹസി=ഉമ ചിരി
ച്ചു, പ്രിയബാനീ ബോലീം=പ്രിയവാക്കുകളാൽ പറഞ്ഞു:-, സ
കല ലോക ഹിതകാരീ=സകല ലോകങ്ങൾക്കും ഹിതം ചെയ്യുന്ന
തായ, ജോ കഥാ സോജ സൈലകുമാരീ=യാതൊരു കഥയുണ്ടോ
അതു പറച്ചിൽ, പൂമന ചഹ=ചോദിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.

തോന്നിന്റെ മനസ്സു അതിസ്നേഹനിർഭരമെന്നു ഊഹിച്ചു ഉമ
ചിരിച്ചു പ്രിയവാക്കുകളാൽ ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു:- 'സകല

ലോകങ്ങൾക്കും ഹിതപ്രദമായി ഏതൊരു കഥയുണ്ടോ ആ കഥ കേൾക്കാനാണു ഈ ഗിരിജ കൊതിക്കുന്നതു്.'

ബിസപനാഥ മമ നാഥ പുരാതീ ത്രിഭുവന മഹിമാ
ബിദിത തുഹാരി
ചരു അരു അചരു നാഗ നര ദേവി സകല കരഹിം
പദ പങ്കജ സേവാ

ബിസപനാഥ മമ നാഥ=ലോകനാഥനും എന്റെ നാഥനും, പുരാതീ തുഹാരി=ത്രിപുരാന്തകനുമായ അങ്ങയുടെ, മഹിമാ ത്രിഭുവന ബിദിത=മാഹാത്മ്യം ത്രിഭുവനവിദിതമാണു്, ചരു അരു അചരു=ചരങ്ങളും അചരങ്ങളും, നാഗ നര ദേവാ സകല=നാഗനരദേവന്മാരുമെല്ലാം, പദ പങ്കജ സേവാ കരഹിം=തൃപ്പാദകമലസേവ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

ലോകനാഥനും, എന്റെ പ്രാണനാഥനും ത്രിപുരാന്തകനുമാണു് അവിടനു്. അങ്ങയുടെ മാഹാത്മ്യം മൂന്നു ലോകത്തുള്ളവർക്കും നന്നായറിയാനും കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. നാഗനരദേവന്മാരും ഐക്യ സമസ്ത ചരാചരങ്ങളും അങ്ങയുടെ തൃപ്പാദങ്ങൾ ഭജിക്കുന്നു.

ദോ: പ്രഭ സമരഥ സർബഗ്യ സിവ സകല കലാ ഗുണ
ധാമ

ജോഗ ഗ്യാന ബൈരാഗ്യ നിധി പ്രനത

കലപതരു നാഥ

പ്രഭ സമരഥ=പ്രഭോ, അങ്ങു സമർത്ഥനും, സർബഗ്യ സിവ=സർവ്വജ്ഞനും മംഗളസ്വരൂപനും, സകല കലാ ഗുണ ധാമ=സകല കലകളുടേയും സർവ്വഗുണങ്ങളുടേയും ധാമവും, ജോഗ ഗ്യാന ബൈരാഗ്യ നിധി=യോഗജ്ഞാനവൈരാഗ്യങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടവും, നാഥ പ്രനത കലപതരു=(അങ്ങയുടെ) നാഥം പ്രണതനാക്കു കല്പകതരുവുമാണു്.

പ്രഭോ അവിടന്നു സമർത്ഥനാണു്; സർവ്വജ്ഞനും മംഗളസ്വരൂപനാണു്; കലാവില്ലഭനും ഗുണധാമവുമാണു്. അങ്ങു യോഗ

ജ്ഞാനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഇരിപ്പിടവും അങ്ങയുടെ നാമം പ്രണത
നാമം കല്പകതരുവുമാണ്.

ചു: ജം മോ പര പ്രസന്ന സുഖരാസീ ജാനിയ സത്യ
മോഹി നിജ ദാസീ

തൗ പ്രഭ ഹരഹു മോര അഗ്യാനാ കഹി രഘുനാഥ
കഥാ ബിധി നാനാ

സുഖരാസീ=ആനന്ദസ്വരൂപമേ, ജം മോപര പ്രസന്ന=എന്നിൽ
പ്രസന്നനാണെങ്കിൽ, തൗ മോഹി സത്യ നിജ ദാസീ ജാനിയ=
എന്നെ യഥാർത്ഥത്തിൽ സ്വദാസിയാതെ ഗ്രഹിക്കുന്നുവെങ്കിൽ,
പ്രഭ=ഹേ പ്രഭോ, നാനാബിധി=പലതരത്തിലുള്ള, രഘുനാഥ ക
ഥാ കഹി=ശ്രീരാമകഥ പറഞ്ഞു, മോര അഗ്യാനാ=എന്റെ അ
ജ്ഞാനം, ഹരഹു=നശിപ്പിക്കുക.

ഹേ ആനന്ദസ്വരൂപിൻ, എന്നിൽ അവിടന്നു പ്രസന്നനാ
ണെങ്കിൽ ഞാൻ അങ്ങയുടെ ദാസിയാതെ വാസ്തവത്തിൽ അങ്ങ
കരുതുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അവിടന്നു ശ്രീരാമന്റെ വിവിധ ചരിതം എ
നിക്കുപദേശിച്ചു എന്നിലുള്ള അജ്ഞാനം പരിഹരിക്കുക.

ജാസു ഭവനു സുരതത തര ഹോതു സഹി കി ദരിദ്ര
ജനിത ദുഖ സോതു

സസി ഭൂഷണ അസ ഹൃദയം ബിചാരി ഹരഹു നാഥ
മമ മതി ഭ്രമ ഭാരി

ജാസു ഭവനു=ആരുടെ ഗൃഹം, സുരതത തര ഹോതു=കല്പകവൃക്ഷ
ത്തിന്റെ ചോട്ടിലാണോ, സോതു കി ദരിദ്ര ജനിത ദുഖ സഹി=
അവൻ ദാരിദ്ര്യജനിതമായ ദുഃഖം അനുഭവിക്കുമോ?, സസി ഭൂഷണ=
ഹേ ചന്ദ്രശേഖര, അസ ഹൃദയം=ഇങ്ങനെ ഹൃദയത്തിൽ, ബി
ചാരി നാഥം=വിചാരിച്ചു ഹേ നാഥ, മമ ഭാരി മതി ഭ്രമ=എ
ന്റെ വാശിച്ച മതിഭ്രമം, ഹരഹു=നശിപ്പിക്കുക.

കല്പകവൃക്ഷച്ചോട്ടിൽ ഗൃഹമുള്ള ഒരുവനു എങ്ങനെയാണു
സ്വാമിൻ ദാരിദ്ര്യദുഃഖം അനുഭവിക്കാനിടവരിക? ഹേ ചന്ദ്രമൗ

ലേ, ഇങ്ങനെ മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചു അവിടത്തെന്റെ വലിച്ചു
മതിഭ്രമം ശമിപ്പിക്കുക.

പ്രഭു ജേ മുനി പരമാരഥ ബാദീ കഹഹിം രാമ കഹും
ബ്രഹ്മ അനാദീ
സേസ സാരദാ ബേദ പുരാണ സകല കരഹിം
രഘുപതി ഗുന ഗാനാ

പ്രഭു=അല്ലയോ സ്വാമിൻ, ജേ പരമാരഥ ബാദീ മുനി=യാതൊരു
പരമാത്മവാദികളായ മുനിമാരുണ്ടോ (അവർ), രാമ കഹും=രാമ
നെ, അനാദീ ബ്രഹ്മ കഹഹിം=അനാദിബ്രഹ്മമെന്നു പറയുന്നു,
ബേദ പുരാണ സേഷ സാരദാ=വേദപുരാണങ്ങളും ശേഷനും സ
രസ്വതിയും, സകല=എല്ലാം, രഘുപതി ഗുന ഗാനാ കരഹിം=
ശ്രീരാമന്റെ ഗുണങ്ങളെ ഗാനംചെയ്യുന്നു.

പരമാത്മവാദികളായ മുനിമാർ, ഹേ സ്വാമിൻ, ശ്രീരാമ
നെ അനാദിബ്രഹ്മമെന്നു വർണ്ണിക്കുന്നു. വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും
ആദിശേഷനും സരസ്വതിയുമെല്ലാം ശ്രീരാമന്റെ ഗുണഗണങ്ങൾ
പാടുകയും ചെയ്യുന്നു.

തുംഹ പുനി രാമ രാമ ദിന രാതീ സാദര ജപഹു
അനംഗ ആരാതീ
രമ്യ സോ അവധ നൃപതി സുത സോതു കീ അജ
അഗുന അലഖ ഗതി കോതു

അനംഗ ആരാതീ തുംഹ പുനി=ഹേ അംഗജാരേ, അങ്ങാണെങ്കിൽ,
രാമ രാമ ദിന രാതീ=രാമ, രാമ എന്നിങ്ങനെ പകലും രാവും,
സാദര ജപഹു=ആദരപൂർവ്വം ജപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു, സോ രാമ
അവധ നൃപതി സുത=ആ രാമൻ അയോധ്യ രാജാവിന്റെ പുത്ര
നോ, സോതു കോതു അജ അഗുന അലഖ ഗതി=അതോ അജനം
അഗുണനും അലഘഗതിയുമായ മറ്റു വല്ലവനുമോ?

അവിടുന്നാകട്ടേ രാപ്പകൽ വൃത്യാസം കൂടാതെ രാമ രാമ
എന്നിങ്ങനെ ആദരപൂർവ്വം ജപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങനെ

മുനിമാരും വേദപുരാണങ്ങളും ആദിശേഷനും സരസ്വതിയും അവിടന്നും പ്രകീർത്തിക്കുന്നത് അയോധ്യ രാജാവിന്റെ പുത്രനായ ആ രാമനെത്തന്നെയോ അതല്ല ജന്മരഹിതനും നിർഗുണനും അജ്ഞാതഗതിയോടുകൂടിയവനുമായ മറു് ആരെങ്കിലുമോ?

ദോ: ജം തുപ തനയ ത ബ്രഹ്മ കിമി നാരി ബിരഹം
മതി ഭോരീ
ദേവി ചരിത മഹിമാ സുനതി ഭ്രമതി ബുദ്ധി
അതി ഭോരീ

ജം തുപത നയത=അദ്വേഹം രാജകുമാരൻതന്നെയാണെങ്കിൽ, മതി നാരി ബിരഹ ഭോരീ=(അദ്വേഹത്തിന്റെ) ബുദ്ധി ഭാര്യാവിരഹകാതരമാണെങ്കിൽ, കിമി ബ്രഹ്മ=എങ്ങനെ അദ്വേഹം ബ്രഹ്മമാകും?, ചരിത ദേവി=ചരിത്രം കണ്ടും, മഹിമാ സുനതി=മാഹാത്മ്യം കേട്ടും, മോരീ ബുദ്ധി=എന്റെ മനസ്സ്, അതി ഭ്രമതി=വല്ലാതെ ഭ്രമിക്കുന്നു.

മുമ്പു പറഞ്ഞ ആ അനാദിബ്രഹ്മം തുപപുത്രനായ ശ്രീരാമൻതന്നെയാണെങ്കിൽ അദ്വേഹം ഭാര്യാവിരഹകാതരനാകുന്നത് അസാംഗത്യമല്ലേ? അദ്വേഹത്തിന്റെ ചരിത്രം കണ്ടും, മാഹാത്മ്യം കേട്ടും എന്റെ മനസ്സിനു വല്ലാത്ത ആശയക്കുഴപ്പം സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.

ച: ജം അനീഹ ബ്യാപക ബിഭ്ര കോളു കഹളു
ബുദ്ധാഇ നാഥ മോഹി സോളു
അഗ്ര ജാനി രിസ ഉര ജനി ധരളു ജേഹി
ബിധി മോഹ മിടെ സോഇ കരളു

ജം അനീഹ ബ്യാപക ബിഭ്ര കോളു=അനീഹനും വ്യാപകനുമായ ആ ബ്രഹ്മം മറെറാരാളാണെങ്കിൽ, നാഥ സോളു മോഹി ബുദ്ധാഇ കഹളു=ഹേ നാഥ, അദ്വേഹം ആരെന്ന് എനിക്കു മനസ്സിലാക്കിത്തരിക, അഗ്ര ജാനി=(ഞാൻ) അജ്ഞയാണെന്നറി

ത്തു, ഉര രിസ ജനി ധരഹു=മനസ്സിൽ ഈഷ്യതോന്നരുതു, ജേഹി ബിധി=ഏതുപ്രകാരമായാൽ, മോഹ മിടെ=മോഹം അകലുമോ, സോതു കരഹു=അതു പ്രവർത്തിക്കുക.

ഭഗവദ്ഗുണമായ രാമനല്ല ഇവിടെ നിദ്ദിഷ്ടമായ അനീഹ വ്യാപകബ്രഹ്മമെങ്കിൽ മററാരാണ് അദ്ദേഹമെന്നു വ്യക്തമായി അരുളിച്ചെയ്യുക. ഞാൻ അറിവില്ലാത്തവളെന്നു കരുതി എന്നിൽ കോപം പ്രകടിപ്പിക്കരുതേ. എനിക്കെന്റെ ഭൂമം തീരണം. അതിന്നു പര്യാപ്തമായതെന്തോ അതു അവിടന്നു പ്രവർത്തിക്കണം.

മൈം ബന ദീവി രാമ പ്രഭുതാതു അതി ഭയ ബികല
ന തുഹഹി സുനാതു
തദപി മലിന മന ബോധു ന ആവാ സോ ഫല ഭവീ
ഭാന്തി ഹം പാവാ

മൈം ബന=ഞാൻ വനത്തിൽവെച്ചു, രാമ പ്രഭുതാതു=ശ്രീരാമന്റെ പ്രഭുത്വം, ദീവി=കാണുകയുണ്ടായി, അതി ഭയ ബികല=വെളിച്ച ഭയത്താൽ വ്യാകുലയായി, തുഹഹി ന സുനാതു=(ആ സംഭവം) അങ്ങയെ കേൾപ്പിച്ചില്ല, തദപി മലിന മന=എന്നിട്ടും മലിനമനസ്സിന്നു, ബോധു ന ആവാ=ബോധം വന്നില്ല, സോ ഫല ഭവീ ഭാന്തി=അതിന്റെ ഫലം നല്ലപോലെ, ഹം പാവാ=എനിക്കു ലഭിക്കുകയും ചെയ്തു.

[പൂർവ്വജന്മവൃത്താന്തമാണിവിടെ പാവുതി പറയുന്നതു.]

ശ്രീരാമന്റെ അമാനുഷപ്രഭാവം ഞാൻ ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ വെച്ചു ഗ്രഹിക്കുകയുണ്ടായി. ഞാൻ ഭയകമ്പിതയുമായിത്തീർന്നു. ആ സംഗതി ഞാനങ്ങയെ ധരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തില്ല. എന്നിട്ടും എന്റെ മനസ്സിനെ ബാധിച്ച അജ്ഞാനം നീങ്ങുകയല്ല ഉണ്ടായതു. ഞാൻ രാമനെ സാധാരണ ഒരു വ്യക്തിയായി തരംതാഴ്ത്തിയതിലും അങ്ങയിൽനിന്നു സത്യം മറച്ചുവെച്ചതിലും അപരാധി നിയായിത്തീർന്നു എന്നിങ്ങ മതിയായ ശിക്ഷ ലഭിക്കുകയും ചെയ്തു.

അജഹ്ലം കമു. സംസമ മന മോരോ കരഹു കൃപാ
ബിനവമം കര ജോരോ

പ്രഭു തബ മോഹി ബഹു ഭാത്തി പ്രബോധാ നാഥ
സോ സമുദ്ധി കരഹു ജനി ക്രോധാ

അജഹം കമു സംസമു=ഇപ്പോൾക്കൂടിയും കുറഞ്ഞൊരു സന്ദേഹം, മോരേം മന=എന്റെ മനസ്സിൽ (ഉണ്ടു്), കര ജോരേം ബിനവഹം=കൈകൂപ്പി അപേക്ഷിക്കുന്നു, കൃപാ കരഹു=കൃപ പ്രദർശിപ്പിക്കുക, തബ പ്രഭു=അന്നു ഹേ പ്രഭോ അവിടന്നു, ബഹു ഭാത്തി പ്രബോധാ=പലതരത്തിലും എന്നെ പ്രബോധിപ്പിച്ചു, നാഥ സോ സമുദ്ധി=സ്വാമിൻ, (ഞാനങ്ങു പറഞ്ഞതു ഗണിച്ചില്ലല്ലോ) അതു വിചാരിച്ചു്, ജനി ക്രോധാ കരഹു=എന്നിൽ ക്രോധം അരുതു്.

ഇന്നും എന്റെ മനസ്സു ആ സന്ദേഹത്തിൽനിന്നു തികച്ചും വിമുക്തമായിട്ടില്ല. എന്നിൽ കൃപ പ്രകാശിപ്പിക്കാൻ ഞാൻ കൈകൂപ്പി അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു. അന്നവിടന്നു എന്നിങ്ങു യഥാർത്ഥം ഞാനുമുണ്ടാകാൻ പലതരത്തിലും യത്നിച്ചു. പക്ഷേ അങ്ങയുടെ ഉദ്ബോധനം ഞാൻ കൈക്കൊണ്ടിട്ടില്ല. അതോത്തു അങ്ങെന്നോടു കോപിക്കരുതേ!

തബ കര അസ ബിമോഹ അബ നാഹിം രാമകഥാ
പര രുചി മന മാഹിം
കഹഹു പുനീത രാമ ഗുന ഗാഥാ ഭജഗ രാജ ഭൂഷന
സുരനാഥാ

തബ കര അസ ബിമോഹ=അനുണ്ടായിരുന്ന ആ വിമോഹം, അബ നാഹിം=ഇപ്പോളില്ല, രാമകഥാ പര മന മാഹിം രുചി=ശ്രീരാമകഥയോടു മനസ്സിനു അഭിരുചിയും ഉണ്ടു്, രാമ പുനീത ഗുന ഗാഥാ കഹഹു=ശ്രീരാമന്റെ പവിത്ര ഗുണസമൂഹം അരുളിച്ചെയ്തു, ഭജഗ രാജ ഭൂഷന=ഹേ സപ്തഭൂഷണ, സുര നാഥാ=അവിടന്നു ദേവന്മാരുടേയും ദേവനാണല്ലോ.

ഹേ സപ്തഭൂഷണ, ദേവാധിദേവ, പണ്ടു എന്നിങ്ങുണ്ടായിരുന്ന ആ മതിഭ്രമം ഇപ്പോൾ എന്നിൽ ഇല്ല. മാത്രമല്ല, രാമകഥ

യിൽ എനിക്കു അഭിരുചി ഉണ്ടാവുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ പാവനഗുണങ്ങൾ അവിടന്നു അരുളിച്ചെയ്യണമേ.

ദോ: ബന്ദു പദ ധരി ധരനി സിന്ധു ബിന്ധു കരളം
കര ജോരി

ബന്ദനാശ്വര രാജാബര ബിന്ദു ജസു ശ്രുതി
സിദ്ധാന്ത നിചാരി

ധരനി സിന്ധു ധരി പദ ബന്ദു=ഭൂമിയിൽ ശിരസ്സുപ്പിച്ചു ഞാൻ തൃപ്താദങ്ങൾ വന്ദിക്കുന്നു, കര ജോരി ബിന്ധു കരളം=കൈകൂപ്പി അത്മിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു, ശ്രുതി സിദ്ധാന്ത നിചോരി=വേദസിദ്ധാന്തങ്ങളെക്കൊള്ളുന്ന, രാജാബര ബിന്ദു ജസു=വിപുലകീർത്തി, ബന്ദനാശ്വര=(അവിടന്നു) വാണീക്കുക.

സാഷ്ടാംഗപ്രണാമംചെയ്തു കൈകൂപ്പി ഞാനങ്ങയോടഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു, വേദസിദ്ധാന്തസാരമായ ശ്രീരാമന്റെ അഖിലലോകവ്യാപകമായ കീർത്തിയുടെ ചരിത്രം അങ്ങു വാണീക്കണമെന്നു്.

ച: ജദപി ജോഷിതാ നഹിം അധികാരീ ദാസീ മന
ക്രമ ബചന തുഹാരീ

ഗുഡമ തതപ ന സാധു ദുരാവഹിം ആരത
അധികാരീ ജഹം പാവഹിം

ജദപി ജോഷിതാ നഹിം അധികാരീ=സ്രീകൾ അധികാരിമാരെല്ലെങ്കിലും (ഞാൻ), മന ക്രമ വചന തുഹാരീ=മനസാ കർമ്മണ വാചാ അങ്ങയുടെ, ദാസീ=ദാസിയാണു്, ജഹം സാധു ആരത=എവിടെ നല്ലവരായ ആർത്തന്മാർ, അധികാരീ പാവഹിം=അധികാരിയെ പ്രാപിക്കുന്നു, ഗുഡമ തതപ=(അവിടെ) ഗുഡതതപങ്ങൾ കൂടിയും, ന ദുരാവഹിം=മറയ്ക്കപ്പെടുന്നില്ല.

ഒരു സ്രീയെന്ന നിലക്കു ബ്രഹ്മത്തിന്റെ നിഗുഡതതപങ്ങൾ ചോദിക്കാൻ എനിക്കധികാരമില്ലെങ്കിലും മനസാ വാചാ കർമ്മണാ ഞാൻ അങ്ങയുടെ ദാസിയാണു്. ദുഃഖിതന്മാർ അധികാരി

കളെ സമീപിച്ചു ചോദിക്കുന്നപക്ഷം ഏതു നിഗൂഢ തത്വങ്ങളും അവരിൽനിന്നു മറച്ചുവെക്കുക പതിവില്ലല്ലോ. [ദുഃഖിതയും പരബ്രഹ്മജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കുന്നതിൽ ആസക്തയും ഭഗവാൽ ഭക്തയുമാണ് ഗിരിജ. ആ സ്ഥിതിക്കു, അവൾ അധികാരിയല്ലെങ്കിൽ കൂടിയും അവൾക്കു ബ്രഹ്മതത്വങ്ങൾ ഉപദേശിക്കാമെന്നു പാവ് തി സമർത്ഥിക്കുന്നു. ഇവിടെ ആരാണ് അധികാരി എന്നൊരു പ്രശ്നം ഉത്ഭവിക്കുന്നുണ്ട്. ആത്തനം ജിജ്ഞാസവും ഭക്തനും ബ്രഹ്മതത്വോപദേശഗുഹ്യമെന്നതിന്നു അധികാരിയാണെന്നു കാണാം]

അതി ആരതി പൂജയ്ക്കു സുരയായ രാജപതി കഥാ
കഹള കരി ദായാ
പ്രഥമ സോ കരന കഹള ബിചാരി നിർഗുണ ബ്രഹ്മ
സഗുണ ബപു ധാരി

സുരയായ=ഹേ ദേവധിയേവ, അതി ആരതി=ഏറ്റവും ആത്മയായി, പൂജയ്ക്കു=ഞാൻ ചോദിക്കുന്നു, ദായാകരി=ദയവുമൊക്കെയും, രാജപതി കഥാ കഹള=ശ്രീരാമകഥ അരുളിച്ചെയ്യും, നിർഗുണ ബ്രഹ്മ=നിർഗുണബ്രഹ്മം, സഗുണ ബപു ധാരി=സഗുണശരീരം വഹിക്കാൻ, കാരന സോ=കാരണമെന്നോ അതു, ബിചാരി=ആലോചിച്ചു, പ്രഥമ കഹള=ആദ്യമായി അരുളിച്ചെയ്യുക.

ഏറ്റവും ദുഃഖിതയായ ഞാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു ശ്രീരാമചരിതം സദയം അരുളിച്ചെയ്യാൻ. ആദ്യമായി അവിടുന്നു എനിക്കു പറഞ്ഞുതരേണ്ടതു നിഗൂഢബ്രഹ്മം സഗുണശരീരമെടുക്കാനുള്ള കാരണമെന്താണെന്നതിനെപ്പറ്റിയാണ്.

പുനി പ്രഭ കഹള രാമ അവതാരാ ബാലചരിത
പുനി കഹള ഉദാരാ
കഹള ജഗാ ജാനകീ ബിബാഹിം രാജ തജാ
സോ ദുഷ്കര കാഹിം

പ്രഭ പുനി=ഹേ പ്രഭോ, പിന്നീട്, രാമ അവതാരാ കഹള=രാമവതാരം അരുളിച്ചെയ്യുക, പുനി ഉദാരാ ബാലചരിത=പിന്നീട്

ഉദാരമായ ബാലചരിതവും, കറുപ്പു=അരുളിച്ചെയ്യ, ജഥാ ജാന കീ ബിബാഹിം=എങ്ങനെ ജാനകിയെ വേട്ട എന്നും, കറുപ്പു= അരുളിച്ചെയ്യ, സോ കാഹിം ദൂഷന=അദ്ദേഹം എന്തുദോഷത്താൽ, രാജ തജാ=രാജ്യം ഉപേക്ഷിച്ചു (എന്നും അരുളിച്ചെയ്യുക).

അനന്തരം രാമാവതാരവും രാമന്റെ ബാല്യകാലചരിതവും അദ്ദേഹം ജനകരാജപുത്രിയെ വിവാഹം ചെയ്തതും രാജ്യം ഉപേക്ഷിച്ചതും മുറയ്ക്കു് എന്നോടരുളിച്ചെയ്യുക.

ബന ബസി കീൻഹേ ചരിത അപാരാ കറുപ്പു
നാഥ ജിമി രാവന മാരാ
രാജ ബൈറി കീൻഹിം ബഹു ലീലാ സകല
കറുപ്പു സങ്കര സുഖസീലാ

ബന ബസി കീൻഹേ=വനത്തിൽ വാസിച്ചു ചെയ്ത, അപാരാ ചരിത=അപാരലീലകളും, ജിമി രാവന മാരാ=രാവണനെ എങ്ങനെ വധിച്ചു (എന്നതും), നാഥ കറുപ്പു=ഹേ സ്വാമിൻ അരുളിച്ചെയ്യുക, സുഖസീലാ സങ്കര=സുഖശീലനായ ഹേ ശങ്കര, രാജ ബൈറി=രാജാവായിവാണു്, കീൻഹിം ബഹുലീലാ=ചെയ്ത നിരവധി ലീലകളും, സകല കറുപ്പു=എല്ലാം അരുളിച്ചെയ്യുക.

വനവാസം ചെയ്യുന്നകാലത്തു് അദ്ദേഹം ചെയ്തതെന്തൊക്കെയാണു്? എങ്ങനെ അദ്ദേഹം രാവണനിഗ്രഹം ചെയ്തു; അയോധ്യയിൽ മടങ്ങിവന്നു രാജാവായിവാണു് എന്തൊക്കെ പ്രവർത്തിച്ചു ഇതെല്ലാം അവിടന്നെന്നിമു പറഞ്ഞുതരണം.

ദോ ബഹുരി കറുപ്പു കരുനായതന കീൻഹ ജോ
അചരജ രാമ
പ്രജാസഹിത രഘുബംസ മനി കിമി ഗവനേ
നിജധാമ

കരുനായതന=ഹേ കരുണാനിലയമേ, രാമ ജോ അചരജ കീൻഹ=രാമൻ യാതൊരാശ്ചര്യപ്രവൃത്തികൾ ചെയ്തവോ (അവയും),

ബഹുരി കഹളു=പിന്നീട് അരുളിച്ചെയ്യുക, പ്രജാസഹിത രാജ്യ ബംസ സമതി=പ്രജാസമേതനായ രാമൻ, കിമി നിജ ധാമ ഗവ നേ=എങ്ങനെ സ്വധാമം പ്രാപിച്ചു (എന്നും അരുളിച്ചെയ്യുക).

അനന്തരം രാമൻചെയ്ത അതുതാവഹങ്ങളായ കർമ്മങ്ങൾ അരുളിച്ചെയ്യുക. പിന്നീട് പ്രജാസമേതനായ രാമൻ സ്വധാമ മായ വൈകുണ്ഠം പ്രാപിച്ചതെങ്ങനെ എന്നും അരുളിച്ചെയ്യുക.

ചു: പുനി പ്രഭു കഹളു സോ തതപ ബഖാനീ ജേഹിം
ബിഗ്യാന മഗനമുനി ഗ്യാനീ
ഭേഗതി ഗ്യാന ബിഗ്യാന ബിരാഗ പുനി സബ
ബരനളു സഹിത ബിഭാഗാ

ജേഹിം ബിഗ്യാന=യാതൊന്നിന്റെ വിജ്ഞാനത്തിൽ, ഗ്യാനീ മുനി മഗന=ജ്ഞാനികളായ മുനിമാർ മുഴുകി കഴിയുന്നുവോ, സോ തതപ പുനി=ആ തതപം അനന്തരം, പ്രഭു=ഹേ പ്രഭോ, കഹളു= അരുളിച്ചെയ്യുക, പുനി ഭേഗതി ഗ്യാന ബിഗ്യാന=പിന്നീട് ഭക്തി ജ്ഞാനവൈരാഗ്യങ്ങളേയും, ബിരാഗാ സബ=വൈരാഗ്യത്തേയും മെല്ലാം, ബിഭാഗാ സഹിത=വെച്ചേറെ, ബരനളു=വണ്ണിക്കുക.

ഭേഗവൻ, ഏതൊരു തതപത്തിന്റെ വിജ്ഞാനത്തിൽ ജ്ഞാനികളായ മുനിമാർ മുഴുകി കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നുവോ ആ തതപം ഹേ പ്രഭോ, അവിടന്നെന്നോടരുളിച്ചെയ്യുക. അനന്തരം ഭക്തി, ജ്ഞാനം, വൈരാഗ്യം എന്നിവയെ വകതിരിച്ചു വണ്ണിക്കുകയും ചെയ്യും.

ഔരള രാമ രഹസ്യ അനേകാ കഹളു നാഥ അതി
ബിമല ബിബേകാ

ജോ പ്രഭു മൈം പൂഷാ നഹിം ഹോതു സോള
ഭോല രാഖളു ജനി ഗോതു

ഔരള രാമ=മാതൃമല്ല, രാമനെ സംബന്ധിച്ച്, അനേകാ രഹസ്യ=അനേക രഹസ്യങ്ങളുണ്ട്, നാഥ കഹളു=ഹേ നാഥ, (അവയും) അരുളിച്ചെയ്യുക, അതി ബിമല ബിബേകാ=(അതു കേൾ

ക്കുന്നതുകൊണ്ട്) ഏറ്റവും വിമലമായ വിജ്ഞാനം സിദ്ധിക്കും, പ്രഭുവേദ പ്രഭോ, മൈം പൂജാ നഹിം ഹോതു=ഞാൻ ചോദിക്കാ (വിട്ടുപോയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ) തിരുന്നതു വല്ലതുമുണ്ടെങ്കിൽ, സോമദയാല=അതും ഹേ ദയാലോ, ജനി രാഖഹു ഗോതു=മറച്ചുവെക്കാതിരിക്കേണമേ.

രാമനെക്കുറിച്ച് ഇനിയുമുണ്ട് ചോദിക്കേണ്ടതായി അനേകം രഹസ്യങ്ങൾ. അവയും അവിടന്നുളളിച്ച്യുണ്ണം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവ കേട്ടാൽ അതിനിമ്നലജ്ഞാനമാണ് സിദ്ധിക്കുക. ചോദിക്കാൻ വിട്ടുപോയിരിക്കും പലതും. എന്നാലും അതെല്ലാം മറച്ചുവെക്കാതെ എന്നോടവിടന്ന് അരുളിച്ചെയ്യേണമേ.

തുംഹ ത്രിഭുവന ഗുര ബേദ ബഖാനാ ആന ജീവ

പാവാംര കാ ജാനാ

പ്രസ്ത ഉമാ കൈ സഹജ സുഹാതു മല ബിഹീന

സുനി സിവാ മന ഭാതു

ബേദ ബഖാനാ=വേദങ്ങൾ വെളിപ്പെടുത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്, തുംഹ ത്രിഭുവന ഗുര=അവിടന്നു ത്രിലോകാധാര്യനെന്നു, പാവാംര ആന ജീവ=പാമരനായ അന്യജീവികൾ, കാ ജാനാ=(ഈ രഹസ്യം) അറിയാൻ ശക്തരായോ! സഹജ സുഹാതു=പ്രകൃത്യാ സുന്ദരങ്ങളും, മല ബിഹീന=നിഷ്പാപങ്ങളും ആയ, ഉമാ കൈ പ്രസ്ത=ഉമയുടെ ചോദ്യങ്ങൾ, സുനി=കേട്ടു, സിവാ മന ഭാതു=ശിവന്റെ മനസ്സിനു (അവ) സയുക്തങ്ങളായി തോന്നി.

അങ്ങു മൂന്നുലോകത്തിനും ഗുരുവാനെന്നു വേദങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ നിഗൂഢവൃത്താന്തം എങ്ങനെയാണ് പാമരജനങ്ങൾ അറിയുക? ധൈര്യശക്തികസുന്ദരങ്ങളും അകൃത്രിമങ്ങളും ആയ ഉമയുടെ ചോദ്യങ്ങൾ കേട്ടു ശിവനുതോന്നി അവ സമുചിത പ്രശ്നങ്ങളാണെന്നു.

ഹര ഹിയം രാമ ചരിത സബ ആഹി പ്രേമ

പുലക ലോചന ജല മഠാഹി

ശ്രീരാമുനാഥ രൂപ ഉര ആവാ പരമാനന്ദ അമിത

സുഖ പാവാ

ഹരഹിയം=ശിവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ, സബ രാമചരിത ആഹ്വ= രാമന്റെ സമസ്തചരിതവും പ്രകടമായി, പ്രേമ പുലകം=പ്രേമപുളകിതനായി, ലോമന ജല മഠാഹ്വ=കണ്ണുകൾ ജലപൂർണ്ണങ്ങളായി, ശ്രീരാമുനാഥ രൂപ ഉര ആവാ=ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ സ്വരൂപം ഹൃദയത്തിൽ വന്നപ്പോൾ, പരമാനന്ദ അമിത സുഖ പാവാ=പരമാനന്ദവും അമിതസുഖവും സിദ്ധിച്ചു.

ശ്രീരാമന്റെ ലീലകളെല്ലാം ശിവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ പ്രകടങ്ങളായപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരം കോരിത്തരിക്കുകയും നേത്രങ്ങൾ ജലപൂർണ്ണങ്ങളായി ഭവിക്കുകയും ചെയ്തു. എപ്പോൾ ഭഗവാന്റെ രൂപം ഹൃദയത്തിൽ സന്നിഹിതമായോ അപ്പോൾ വലിച്ച ആനന്ദവും അമിതമായ സുഖവും അദ്ദേഹത്തിന്നു സിദ്ധിച്ചു.

ദോ: മഗ്ന ധ്യാന രസ ദണ്ഡ ജ്വഗ പുനി മന

ബാഹേര കീൻഹ

രഘുപതി ചരിത മഹേസ തബ ഹരഷിത

ബരനൈ ലീൻഹ

ജ്വഗ ദണ്ഡ=രണ്ടുനാഴികയോളം നേരം (ശിവൻ), ധ്യാന രസ മഗ്ന=ധ്യാനരസത്തിൽ മഗ്നനായി, പുനി മന=അനന്തരം മനസ്സിനെ, ബാഹേര കീൻഹ=ധ്യാനത്തിൽനിന്നു വിമുക്തമാക്കി, ഹരഷിത തബ=പ്രഹൃഷ്ടനായി അപ്പോൾ, മഹേസ രഘുപതി ചരിത=ശിവൻ ശ്രീരാമന്റെ ചരിത്രം, ബരനൈ ലീൻഹ=വർണ്ണിക്കാനാരംഭിച്ചു.

രണ്ടുനാഴികനേരം ശിവൻ ധ്യാനരസത്തിൽ മഗ്നനായി. അതുകഴിഞ്ഞു ഹൃദയത്തെ ധ്യാനവിമുക്തനാക്കി. അനന്തരം ഹർഷവിവശനായ മഹേശൻ ശ്രീരാമചരിതം വർണ്ണിക്കാനാരംഭിച്ചു.

ചു: സ്കൂളെ സത്യ ജാഹി ബിനു ജാനേം ജിമി
 ഭജംഗ ബിനു രജ്ജ പഹി ചാനേം
 ജേഹി ജാനേം ജഗ ജാഇ ഹേരാഇ ജാഗേം
 ജമാ സപന ഭ്രമ ജാഇ

ജാഹി ബിനു ജാനേം=ആരെ അറിയാതെ, സ്കൂളെ സത്യ=അസത്യ
 ത്തെ (പ്രപഞ്ചത്തേ) യും സത്യമായി (അറിയുന്നുവോ), ജിമി രജ്ജ
 പഹി ചാനേം ബിനു=എങ്ങനെ രജ്ജവിനെ തിരിച്ചറിയാതെ,
 ഭജംഗ=(അതു്) സപ്പമെന്നു കരുതുന്നുവോ, ജേഹി ജാനേം=ആരെ
 അറിയുന്നതുകൊണ്ടു, ജഗ ഹേരാഇ ജാഇ=പ്രപഞ്ചം മിഥ്യയെന്നു
 കുന്നുവോ, ജമാ ജാഗേം=എപ്രകാരം ജാഗ്രത്തിനാൽ, സപന ഭ്രമ
 ജാഇ=സ്വപ്നഭ്രമം അകലുമോ.

ബന്ദും ബാലരൂപ സോഇ രാമു സബ സിധി സുലഭ
 ജപത ജിസു നാമു
 മംഗല ഭവന അമംഗല ഹാരി ദ്രവള സോ ദസരഥ
 അജിര ബിഹാരി

സോഇ രാമു ബാലരൂപ=ആ രാമന്റെ ബാലരൂപത്തെ, ബന്ദും
 ജിസു നാമു=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. യാതൊരുത്തന്റെ നാമത്തെ, ജപ
 ത=ജപിക്കുന്നതിനാൽ, സബ സിധി സുലഭ=സർവ്വസിദ്ധികളും സു
 ലഭങ്ങളാണു്, മംഗല ഭവന=മംഗളഭവനവും, അമംഗല ഹാരി=
 അമംഗളഹരനും, ദസരഥ അജിര ബിഹാരി=ദശരഥന്റെ (അര
 മനയിലെ) അങ്കണത്തിൽ വിഹരിക്കുന്നവനുമായ, സോ ദ്രവള=
 അദ്ദേഹം കനിയട്ടെ.

വിവേകമില്ലായ്മയാൽ കന്ദർ കണ്ടിട്ടു അതു പാമ്പാണെന്നു
 കരുതാറുള്ളതുപോലെ ഭഗവാൽജ്ഞാനമില്ലായ്മയാൽ പലരും മിഥ്യ
 യായ പ്രപഞ്ചത്തെ സത്യമായി പരിഗണിക്കുന്നു. അങ്ങനെയു
 ള്ളവർക്കു രാമനെ അറിയാൻ ഇടവരുമ്പോൾ മാത്രമാണു് പ്രപഞ്ചം
 മിഥ്യയെന്നു തോന്നുക. ഉണർവ്വോളല്ലേ സ്വപ്നഭ്രമം തീരൂ. അ
 ജ്ഞാനം അകലുമ്പോൾ മാത്രമേ യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനമുണ്ടാകൂ. രാമ

നെക്കുറിച്ചുള്ള ജ്ഞാനംകൊണ്ടു മാത്രമേ എല്ലാത്തരം ദ്രമങ്ങളും അകലുകയുള്ളൂ. അതിനാൽത്തന്നെയാണു ആ രാമന്റെ ബാലസ്വരൂപത്തെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാമം ജപിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ ഭക്തന്മാർക്കു സർവ്വസിദ്ധികളും ഉണ്ടാകുന്നു. അദ്ദേഹം മംഗളങ്ങളുടെ നിക്ഷേപമാണ്. അമംഗളങ്ങൾ നശിപ്പിക്കുന്നവനുമാണ്. ദശരഥന്റെ കൊട്ടാരത്തിലെ മണിമുറത്തു വിഹരിച്ചതും ആ ബാലരാമനാണല്ലോ. അദ്ദേഹം എന്നിൽ കനിവുള്ളവനായിത്തീരട്ടെ.

കരി പ്രനാമ രാമഹരി ത്രിപുരാരി ഹരഷി സുധാ സമ
ഗിരാ ഉചാരി
ധന്യ ധന്യ ഗിരിരാജ കുമാരി തുഹ സമാന നഹിം
കോള ഉപകാരി

ത്രിപുരാരി=ശിവൻ, രാമഹരി പ്രനാമ കരി=രാമനെ പ്രണമിച്ചു, ഹരഷി=പ്രസന്നനായി, സുധാ സമ ഗിരാ ഉചാരി=അമൃതസമാനങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ പറഞ്ഞു:-, ഗിരിരാജ കുമാരി=ഹേ പാവുതി, ധന്യ ധന്യ=ധന്യധന്യയാണു നീ, തുഹ സമാന=നിനക്കു തുല്യം, ഉപകാരി കോള നഹിം=ഉപകാരിയായി ആരും ഇല്ല.

ശിവൻ ശ്രീരാമനെ നസ്തുരിച്ചു സന്തുഷ്ടനായി, അമൃതസമങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ പാവുതിയോടിപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു. 'ഹേ ഗിരിഭജ, ധന്യധന്യയാണു നീ. നിന്നേപ്പോലെ ഉപകാരം ചെയ്യുന്നവർ മറ്റൊരാളുള്ളതു'?

പുഷ്പേണ രഘുപതി കഥാ പ്രസംഗാ സകല ലോക
ജഗ പാവനി ഗംഗാ
തുഹ രഘുബീര ചരണ അനുരാഗീ കീൻഹിള പ്രസ്ത
ജഗത ഹിത ലാഗീ

രഘുപതി കഥാ പ്രസംഗാ പുഷ്പേണ=ശ്രീരാമന്റെ കഥ വർണ്ണിക്കാൻ നീയെന്നോടു പറയുന്നു; ആ കഥയാകട്ടെ, സകല ലോകം=

സർവ്വലോകത്തിനും, ജഗ പാവനി ഗംഗാ=ജഗൽപ്പാവനിയായ ഗംഗയാണ്, രഘുബീര ചരണ തുഹ=ശ്രീരാമതൃപ്പാദങ്ങളിൽ നിന്നു, അനരാഗീ=പ്രേമവും ഉണ്ടു്, ജഗത ഹിത ലാഗീ=ലോകനന്മക്കുവേണ്ടിയാണ്, പ്രസ്ത കീൻഹിതു=പ്രശ്നങ്ങൾ ഉന്നയിച്ചതും.

ജഗൽപ്പാവനിയായ ഗംഗതന്നെയാണ് സർവ്വലോകപവിത്രമായ ശ്രീരാമകഥ. നീയാണെങ്കിൽ ശ്രീരാമഭക്തയുമാണ്. നിന്റെ ചോദ്യങ്ങളുടെ പ്രയോജനംതന്നെ ലോകനന്മയുമാണ്. [മൂന്നു യോഗ്യതകളാണിവിടെ. ഒന്നു കഥയുടെ സർവാതിശായിത്വം. രണ്ടു പ്രശ്നകർത്തൃയുടെ ഭക്തി; മൂന്നു പ്രശ്നങ്ങൾ ഉന്നയിച്ചതിൽ നിശ്ചയിക്കുന്ന നിസ്വാർത്ഥത. ലോകനന്മക്കുവേണ്ടി, ലോകനന്മതന്നെ ലക്ഷ്യമാക്കിക്കൊണ്ടു നിസ്വാർത്ഥരായ ഭക്ത ചോദിക്കുന്ന ജിജ്ഞാസാഭരിതങ്ങളായ പ്രശ്നങ്ങൾ. ഇതിലധികമെന്തു വേണം?]

ദോ: രാമ കൃപാ തേം പാരബതി സപനേഹു തവ
മന മാഹിം

സോക മോഹ സന്ദേഹ ഭ്രമ മമ ബിചാര

കമരൂ നാഹിം

പാരബതി=വേദ പാഠ്യതി, രാമകൃപാ തേം=ശ്രീരാമന്റെ കാരുണ്യത്താൽ, തവ മന മാഹിം=നിന്റെ മനസ്സിൽ, സപനേഹു=സ്വപ്നത്തിൽക്കൂടിയും, സോക മോഹ സന്ദേഹ ഭ്രമ=ശോകമോഹങ്ങളും സന്ദേഹഭ്രമങ്ങളും, കമരൂ നാഹിം=തീരെ ഉണ്ടാകുന്നതല്ല എന്നാണ്, മമ ബിചാര=എന്റെ ബോദ്ധ്യം.

എനിക്കു ബോദ്ധ്യമാണു പാഠ്യതി, ശ്രീരാമകൃപയാൽ നിന്റെ മനസ്സിൽ സ്വപ്നേപി ശോകവും മോഹവും സന്ദേഹവും ഭ്രമവും ലേശംപോലും ഇല്ലെന്നു്.

ചൗ: തദപി അസങ്കാ കീൻഹിതു സോഹു കഹത
സുനത സബകര ഹിത ഹോഹു

ജിൻഹ ഹരികഥാ സുനി നഹിം കാണാ ശ്രവണ
രസ്യ അഹിഭവന സമാനാ

തദ്വി അസങ്കാ=നിനക്കു സന്ദേശമുണ്ടായിട്ടില്ല, കീൻഹിഇ=(നീ
മോദ്യങ്ങൾ) ഉന്നയിച്ചത്, സോള കഹത സുനത=(രാമചരിതം)
അതു പറഞ്ഞും കേട്ടും, സബ കര ഹിതരോഹു=ഏല്ലാവർക്കും നന്ന
വരട്ടെ (ഈ വിചാരംകൊണ്ടാണ് നീ മോദിക്കുന്നത്), ജിൻഹ
ഹരികഥാ സുനി=ആർക്കു ഭഗവൽകഥ കേൾക്കാൻ, കാണാ നഹിം=
കണ്ണുങ്ങളില്ല (അവരുടെ), ശ്രവണ രസ്യ=കാതുകൾ, അഹിഭവന
സമാനാ=പാതാളതുല്യങ്ങളാണ്.

പാർവ്വതി, നിനക്കു ശോകമോഹസന്ദേശങ്ങൾ രാമകൃപയാ
ലിപ്പോൾ ഇല്ല. എന്നിട്ടും നീ പ്രശ്നങ്ങൾ ഉന്നയിച്ചതു ആ മോ
ദ്യങ്ങൾക്കുണ്ടാകുന്ന പ്രത്യുത്തരങ്ങൾ വായിച്ചും കേട്ടും അങ്ങനെ
യെങ്കിലും ലോകത്തിനു നന്മയുണ്ടാകട്ടേ എന്ന നിഷ്കാമവിചാര
ത്തോടുകൂടിയാണ്. ഭഗവാൽക്കഥ കേൾക്കാനുള്ള ശ്രോത്രങ്ങൾ
എന്തൊരുത്തർക്കില്ലയോ അവരുടെ ശ്രവണരസ്യങ്ങൾ പാതാളസ
മാനങ്ങളാകുന്നു. [ഭാഗവതം ദ്വിതീയസ്കന്ധത്തിൽ പറയുന്നു:

ബിലേവതോരുക്രമവിക്രമാന്യേ ന ശൃണപത:കണ്ണപുടേ നരസ്യ
ജിഹ്വാ/സതീ ദാട്ടുരികേവ സുത നമോപഗായത്യുഗായ
ഗാഥാ:

ഭാര: പരം പട്ടകിരീടജ്ജ്വലപൃത്തമാംഗം ന നമേന്ദുക്ഷണം
ശാവൗ കരൗ നോ ക്ഷത: സപര്യം ഹരേർലസൽകാഞ്ചന
കങ്കണവാദാ

ബർഹായിതേ തേ നയനേ നരാണാം ലിംഗാനി വിഷ്ണോൻ
നിരീക്ഷതോ യേ

പാദൗ നൃണാംദപൗ ദ്രുമജന ഭാജൗ ക്ഷേത്രാണിനാനവൃജതോ
ഹരേർയത

ജീവാപ്തവോ ഭാഗവതാംശ്ചിരേണം നജാതു മന്ത്യാലിഭഭേതയസ്യ
ഗ്രീവിഷ്ണുപദ്യാമനുജസ്യലസ്യോ: ശപസൻശവോയസ്യ ന
വേദഗന്ധം

തദ്ദേശസാരം ഹൃദയം വന്ദേദം തൽഗൃഹ്യമാണൈ:

ഹരിനാമധേയൈ:

ന വിക്രിയേതാ/ഥ യദാവികാരോ നേത്രേജലം

ഗാത്രരഹേഷുഹർഷ്:— എന്നിപ്രകാരം]

(ഈ ആശയങ്ങളെല്ലാം ഇവിടെ കവി കൊണ്ടുവന്നു നിറത്തിയിട്ടുണ്ട്.)

നയനൻഹി സന്ത ദരസ നഹിം ദേഖാ ലോചന

മോരപംഖ കര ലേഖാ

തേ സിര കട്ട തുംബരി സമതുലാ ജേ ന നമത ഹരി

ഗുര പദ മൂലാ

നയനൻഹി=കണ്ണുകളെക്കൊണ്ട്, സന്ത ദരസ നഹിം ദേഖാ=സജ്ജനങ്ങളെ (ആർ) ദർശിക്കുന്നില്ലയോ, ലോചനം=(അവരുടെ) കണ്ണുകൾ, മോരപംഖ കര ലേഖാ=മയിൽപ്പീലിക്കണ്ണുകൾതന്നെ, ഹരി ഗുര പദ മൂലാ=ഭഗവാന്റെയും ഗുരുവിന്റെയും തുല്യാദമൂലങ്ങളിൽ, ജോന നമത=ആർ നമിക്കുന്നില്ല, തേ സിര=അവരുടെ ശിരസ്സുകൾ, തുംബരി സമ തുലാ=കൈപ്പുള്ള കുമ്പളങ്ങളുടെ തുല്യം ഫലശ്രുത്യമാണ്.

പുണ്യാത്മാക്കളെ ദർശിക്കാത്ത നേത്രങ്ങൾ മയിൽപ്പീലിയിലെ കണ്ണുകൾക്കു സമാനങ്ങളാകുന്നു. ഭഗവാന്റെയും ഗുരുവിന്റെയും പാദമൂലങ്ങളിൽ കുനിയാത്ത ശിരസ്സുകൾ കൈപ്പൻ കുമ്പളങ്ങളുടെ തുല്യം നിശ്ചയോജനമാണ്.

ജിൻഹ ഹരി ഭഗതി ഹൃദയം നഹിം ആനീ ജീവത

സഖ സമാന തേജ പ്രാനീ

ജോ നഹിം കരള രാമഗുന ഗാനാ ജീഹ സോ ദാദര

ജീഹ സമാനാ

ജിൻഹ ഹൃദയം=ഹൃദയത്താൽ ഹൃദയത്തിൽ, ഹരി ഭഗതി=ഭഗവൽഭക്തി, നഹിം ആനീ=അകുരിപ്പിച്ചിട്ടില്ല, തേജ പ്രാനീ=ആ

ജീവികൾ, ജീവത സവ സമാന=ജീവിക്കുന്നതു ശവതുല്യങ്ങളായി
 ട്രാൺ, ജോ രാമഗുന ഗാനാ നഹിം കരള=ഏതൊരുവന്റെ
 ജീഹ്വ ശ്രീരാമഗുണങ്ങൾ ഗാനംചെയ്യുന്നില്ലയോ, സോ ജീഹ്വ=
 ആ നാവു, ദാദുര ജീഹ്വ സമാനം=തവളയുടെ നാവീനു തുല്യ
 മാൺ.

ആർ ഭഗവദ്ഭക്തിക്കു സ്വഹൃദയത്തിൽ വളരാൻ ഇടംകൊ
 ട്ടുക്കുന്നില്ല അവൻ ജീവിക്കുന്നതു ശവതുല്യമായിട്ടാൺ. ഏതൊരു
 വന്റെ നാവു ഭഗവദ്കീർത്തി ഗാനംചെയ്യുന്നില്ല ആ നാവു തവ
 ളയുടെ നാവീനു സമാനമാകുന്നു.

കുലീസ കരോര നിറം സോളു ചാതീ സുനി ഹരി
 ചരിത ന ജോ ഹരഷാതീ
 ഗിരിജാ സുനഹു രാമ കൈ ലീലാ സുര ഹിത ദനുജ
 ബിമോഹന സീലാ

ജോ ഹരി ചരിത സുനി=ഏതൊരു ഹൃദയം ഭഗവച്ചരിതം കേ
 ട്ടിട്ടു, ന ഹരഷാതീ=സന്തോഷിക്കുന്നില്ല, സോളു ചാതീ=ആ ഹൃ
 ദയം, കുലീസ കരോര നിറം=കുലീശത്തിനുള്ളും കരോരവും
 നിഷ്ഠൂരവുമാൺ, ഗിരിജാ=ഹേ പാവ്വതി, രാമ കൈ ലീലാ=ശ്രീ
 രാമലീല, സുനഹു=കേൾക്ക. (അതു), സുരഹിത സീലാ=ദേവന്മാ
 രുടെ ഹിതപ്രദവും, ദനുജ ബിമോഹന=അസുരന്മാരെ മോഹിപ്പി
 ക്കുന്നതുമാൺ.

ഭഗവച്ചരിതം കേട്ടു ഹൃദ്ധ്യമാകാത്ത ഹൃദയം വജ്രത്തേക്കാൾ
 കരോരവും നിഷ്ഠൂരവുമാൺ. കേൾക്ക ഗിരിജേ, ശ്രീരാമലീല.
 അതു ദേവന്മാർക്കു നന്നായേയും അസുരന്മാർക്കു മോഹനത്തേയും നൽ
 കുന്നു.

ദോ: രാമ കഥാ സുരധേനു സമ സേവത സബ സുഖ
 ദാനി
 സന്തസമാജ സുരലോക സബ കോ ന സുനെ
 അസ ജാനി

സേവത സബ സുഖ ദാനീ=സേവിക്കുന്നവർക്ക് സർവ്വസുഖവും നൽകുന്ന, സുരഭേന സമ രാമകഥാ=കാമധേനുവിനു തുല്യമാണ് രാമകഥ, സന്തസമാജ=സജ്ജനങ്ങൾക്കും (രാമകഥ കാമധേനുവാണ്), സബ സുരലോക=സർവ്വദേവന്മാർക്ക് (കാമധേനു എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം), അസ ജാനി=ഇതറിഞ്ഞു, കോ ന സുനൈ=ആരാണ് (രാമകഥ) കേൾക്കാതിരിക്കുക

സേവിക്കുന്ന സർവ്വദേവന്മാർക്കും സർവ്വാഭീഷ്ടം നൽകുന്നു കാമസുരഭി. രാമകഥയും അപ്രകാരംതന്നെ ഭക്തന്മാരുടെ ആഗ്രഹങ്ങളെല്ലാം സാധിപ്പിക്കുന്നു. ഈ വസ്തുത അറിഞ്ഞിട്ടുള്ള ഏതൊരുത്തനാണ് ശ്രീരാമകഥ കേൾക്കാതിരിക്കുക?

ചു: രാമ കഥാ സുന്ദര കര താരീ സംസയ ബിഹഗ
ഉഡാവനിഹാരി
രാമ കഥാ കലി ബിടപ കുറാരി സാദര സുനു
ഗിരിരാജകുമാരി

സംസയ ബിഹഗ=സന്ദേഹങ്ങളാകുന്ന കിളികളെ, ഉഡാവനിഹാരി=ഒരേ പറപ്പിക്കുന്ന, സുന്ദര കര താരീ=സുന്ദരകരത്താളമാണ്, രാമകഥാ=ശ്രീരാമന്റെ കഥ, ഗിരിരാജകുമാരി=ഹേ പാവുതി, കലി ബിടപ=കലിയാകുന്ന വൃക്ഷത്തിനു, കുറാരി രാമകഥാ=കുറാരിയാണ് ശ്രീരാമകഥ, സാദര സുനു=ആദരപൂർവ്വം കേൾക്ക.

സംശയങ്ങളാകുന്ന ആററക്കിളികളെ അകലെ പറപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്ന സുന്ദര കരത്താളമാണ് ശ്രീരാമചരിതം. കലികാലമാലിന്യമാകുന്ന വൃക്ഷത്തിനു മഴവുമാണ് രാമകഥ. ഹേ പാവുതി, കഥ ആദരവോടെ ശ്രവിക്കുക. [വായലുകളിലും തോട്ടങ്ങളിലും കിളികളുടെ ശല്യമുണ്ടാകുമ്പോൾ അവയെ ഒരേ പറപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഒതുപകരണം ഉപയോഗിച്ചുവരുന്നുണ്ട്. അതിന്റെ പേരാണ് കരത്താളം എന്നത്. അതു പ്രവർത്തിക്കുമ്പോൾ അതിർന്നിനുണ്ടാകുന്ന ശബ്ദംകേട്ട ഭയന്നു കിളികൾ പറന്നുകയുന്നു. അതു പോലെതന്നെയാണ് സന്ദേഹങ്ങളെകുറയ്ക്കുന്ന രാമകഥയും എന്നർത്ഥം.]

രാമ നാമ ഗുന ചരിത സുഹൃദ്യ ജനമ കരമ അഗതിത
 ശ്രുതി ഗാഢ
 ജഥാ അനന്ത രാമ ഭഗവാനാ തഥാ കഥാ കീരതി
 ഗുന നാനാ

രാമ നാമ ഗുന സുഹൃദ്യ ചരിത ജനമ കരമ=ശ്രീരാമന്റെ പേ
 രും, ഗുണങ്ങൾ, സുന്ദരചരിതം, ജനം, കർമ്മം (എന്നിവ), ശ്രുതി
 അഗതിത ഗാഢ=വേദങ്ങളിൽ അഗതിതങ്ങളെന്നു ഗാനംചെയ്തി
 ട്ടുണ്ട്, ജഥാ രാമ ഭഗവാനാ=എപ്രകാരം ശ്രീരാമൻ, അനന്ത ത
 ഡാ=അനന്ത (അന്തമില്ലാത്തവ) നോ അപ്രകാരംതന്നെ, കഥാ കീ
 രതി=കഥയും കീർത്തിയും, നാനാ ഗുന അനന്ത=വിവിധ ഗുണങ്ങ
 ളും അനന്തങ്ങളാണു്.

ഗണിക്കാനാവാത്തല്ലാത്ത വകുപ്പിലാണു് വേദങ്ങൾ ശ്രീരാമ
 ന്റെ പേരും ഗുണങ്ങളും ലീലകളും, ജനനവും, കർമ്മങ്ങളെല്ലാം
 പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതു്. ആദിമദ്ധ്യാന്തരഹിതനാണു് ഭഗവാൻ രാമ
 ചന്ദ്രൻ. അദ്വൈതത്തിന്റെ കഥയ്ക്കും കീർത്തിയ്ക്കും ഗുണങ്ങൾക്കുമി
 ല്ല അനന്തം. അവയും അനന്തങ്ങളാണു്.

തദപി ജമാശ്രുത ജസി മതി മോരീ കഹിഹളം ദേവി
 പ്രീതി അതി തോരീ
 ഉമാ പ്രസ്ത തവ സഹജ സുഹൃദ്യ സുഖദ സന്ത സമ്മത
 മോഹി ഭാഹു

തദപി=അങ്ങനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും, ജമാശ്രുത=യഥാശ്രുത
 വും, ജസി മോരി മതി=എന്റെ ബുദ്ധിയ്ക്കുനസ്യതവും ആയി, തോ
 രീ അതിപ്രീതി ദേവി=നിന്റെ അതിപ്രീതി കണ്ടു്, കഹിഹളം=
 ഞാൻ പറയാം, ഉമാ=ഹേ പാവ്യതി, തവ പ്രസ്ത=നിന്റെ മോഹു
 ണ്ഡം, സഹജ സുഹൃത്തു=നിസകൃസുന്ദരങ്ങളും, സുഖദ=സുഖപ്രദ
 ണ്ഡം, സന്തസമ്മത=സജ്ജനസമ്മതങ്ങളും, മോഹി ഭാഹു=എനി
 ക്കു രോമാകുങ്ങളുമാണു്.

അങ്ങനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും രാമചരിതം ഞാൻ കേട്ട പോലേയും എന്റെ ബുദ്ധിപ്പെടുത്തലായും ഞാൻ പറയാം. കഥ കേൾക്കുന്നതിൽ നിനക്കുള്ള ആസക്തിയും ഞാൻ കണക്കിലെടുക്കുന്നുണ്ട്. നീ ചോദിച്ച ചോദ്യങ്ങളൊക്കെത്തന്നെ പ്രകൃത്യാ സുന്ദരങ്ങളും സുഖപ്രദങ്ങളും സജ്ജനസമ്മതങ്ങളുമാണ്. എനിക്കും നിന്റെ ചോദ്യങ്ങൾ വളരെയേറെ രുചിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഏക ബാത നന്ദിം മോഹി സോഹാനീ ജദപി മോഹ
ബസ കഹേഹു ബവാനീ
തുംഹ ജോ കഹാ രാമ കോള ആനാ ജേഹി ശ്രുതി
ഗാവ ധരഹിം മുനി ധ്യാനാ

ജദപി മോഹ ബസ=ഭ്രമം ഹേതുവായി, കഹേഹു ഭവാനീ=നീ പറഞ്ഞതാണെങ്കിലും ഹേ ഭവാനീ, മോഹി ഏക ബാത=എനിക്കു ഒരു കാര്യം, സോഹാനി നന്ദിം=രുചിക്കുന്നില്ല, ജേഹി ശ്രുതി ഗാവ=യാതൊരു ഭഗവാന്റെ വേദങ്ങൾ പ്രകീർത്തിക്കുന്നു, മുനി ധ്യാനാ ധരഹിം=മുനിമാർ ധ്യാനിക്കുന്നു, രാമ കോള ആനാ=ആ രാമൻ വേറെ ഒരാളോ എന്നു, തുംഹ ജോ കഹാ=നീ ചോദിക്കുകയുണ്ടായില്ലേ ആ കാര്യം. (അതാണെന്നിങ്ങു പിടിക്കാത്തതു്).

വേദങ്ങൾ കീർത്തിക്കുകയും മുനിമാർ ധ്യാനിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ആ രാമൻ ദശരഥന്റെ മകൻ രാമനോ അതോ മഹാവല്ലഭനോ എന്നൊരുചോദ്യം നീ ചോദിക്കുകയുണ്ടായില്ലേ ആ ചോദ്യം, ഭൂവാശാൽ നീ ചോദിച്ചുപോയതാണെങ്കിലും, എനിക്കു തീരെ രുചിച്ചിട്ടില്ല.

ദോ: കഹഹിം സുനഹിം അസ അധമ നര ഗ്രസേ
ജേ മോഹ പിസാമ
പാഖണ്ഡീ ഹരി പദ ബിമുഖ ജാനഹിം ത്വം
ന സാമ

മോഹ പിസാമ ഗ്രസേ=മോഹപിശാചിനാൽ ഗ്രസ്തനും, പാഖണ്ഡീ=നിരീശ്വരനും, ഹരിപദ ബിമുഖ=ഭഗവാൽ പാദങ്ങളിൽ

വിമുഖതം, സ്ത്രീ ന സാധ ജാനഹിം=അസത്യവും സത്യവും ത
മ്മിൽ വ്യത്യാസം കാണാത്തവരും, അധമം=അധമന്മാരും മാത്രമേ,
അസ കഹഹിം സുന്നഹിം=ഇതുപോലെ പറയുകയും കേൾക്കുകയും
ചെയ്യൂ.

മോഹം ഒരു പിശാചാണ് ഭവാനി. ആ പിശാചു ആരെ
പിടികൂടിയിരിക്കുന്നുവോ അവരും ഈശ്വരനില്ലെന്നു വാദിക്കുന്ന
വരും, ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ വൈമുഖ്യമുള്ളവരും സത്യാസത്യങ്ങൾ
ക്കു തമ്മിൽ അന്തരം കാണാത്തവരും അധമന്മാരായി ചിലരു
ണ്ട്. അവർക്ക് പറയാനും കേൾക്കാനും പറയുന്നതാണ് നീ പറ
ഞ്ഞ സംഗതി. അതായത് ആ രാമൻ ദാശശരീര്യോ അപരനോ
എന്ന ആ സന്ദേഹം.

ച: അഗ്ര അകോബിദ അസ അഭാഗീ കാഹു
ബിഷയ മുകര മന ലാഗീ
ലമ്പട കപടീ കുടില ബിസേഖീ സപനേഹു
സന്ത സഭാ നഹിം ദേഖീ

അഗ്ര അകോബിദ=അജ്ഞതം അസമർത്ഥതം, അസ അഭാഗീ=
അന്ധതം നിർഭാഗ്യതം, മനമുകര=മനോദുഷ്പണത്തിൽ, ബിഷയ
കാഹു=വിഷയമെല്ലാ വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവരും, ലമ്പട കപ
ടി=ലമ്പടയും വഞ്ചകയും, ബിസേഖീ കുടില=വിശേഷിച്ചും കുടി
ലതും, സപനേഹു=സ്വപ്നേച്ഛ, സന്തസഭാ=സജ്ജനസദസ്സ്.
ദേഖീ നഹിം=കാണാത്തവരും.

കഹഹിം തേ ബേദ അസമ്മത ബാനീ ജിൻഹ
കേം സൂര്യ ലാട്ട നഹിം ഹാനീ
മുകര മലിന അരു നയന ബിഹീനാ രാമ രൂപ
ദേഖഹിം കിമി ദീനാ

ജിൻഹ കേം=ആർക്കും, ലാട്ട ഹാനീസൂര്യ നഹിം=ലാഭനഷ്ടങ്ങളുടെ
ബോധം ഇല്ലയോ, തേ=അവരും (മാത്രമേ ഇതുപോലുള്ള), ബേദ
അസമ്മത ബാനീ=വേദസമ്മതങ്ങളല്ലാത്ത വാക്കുകൾ, കഹഹിം=

പറയുകയുള്ള (അവരുടെ), മുകൾ മലിനം=(മനസ്സാകുന്ന) ദപ്പണം മലിനമാണ്, അരു നയന ബിഹീനം=(അവർ) നയനവിഹീനമാണ് (താളശരായ), ദീനാ കിമി=ദീനന്മാർ എങ്ങനെയൊണ്, രാമ രൂപ ദേവഹിം=ശ്രീരാമന്റെ രൂപം കാണുക?

പാമരന്മാരും അജ്ഞാനികളും ശാസ്ത്രക്കുറുപ്പു നഷ്ടപ്പെട്ടവരും ഭാഗ്യംകെട്ടവരും മനോമുകുരം നിറയെ ചെളി ബാധിച്ചവരും ലബ്ധന്മാരും വഞ്ചകരും അത്യധികം കൂടിലരും സ്വപ്നത്തിൽപോലും മഹാത്താക്കളെ കാണാത്തവരും ലാഭോഷ്ടവിവേകം ഇല്ലാത്തവരും മാത്രമേ, ഹേ ഭവാനീ, നീ പോദിച്ചതുപോലുള്ള ചോദ്യങ്ങൾ പോദിച്ചു. അവരുടെ മനസ്സാകുന്ന ദപ്പണം എമ്പാടും പങ്കിലമാണ്, അവർ ശാസ്ത്രദൃഷ്ടിയില്ലാത്തവരാണ്. അത്തരക്കാരുടെനെയൊണ് ശ്രീരാമന്റെ രൂപം കാണുക? അവർക്കിതിനു കഴിവില്ല. [ധർമ്മശാസ്ത്രം ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു: -

‘ശ്രുതിസ്മൃതി ഉഭേ നേത്രേ ബ്രാഹ്മണാനാം പ്രകീർത്തിതേ
ഏകേനവികലഃകാണോദാഭ്യോമന്യഃപ്രകീർത്തിതഃ’

എന്നും. അതായതു മഹാജ്ഞാനികൾക്കു ശ്രുതി എന്നും സ്മൃതി എന്നും രണ്ടു കണ്ണുകളുള്ളതായി പ്രകീർത്തിക്കപ്പെടുന്നു. ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലുമൊന്നില്ലാത്തവനെ ഒറ്റക്കണ്ണൻ എന്നും രണ്ടുമില്ലാത്തവനെ അന്ധൻ എന്നും പറയുന്നു.]

ജിൻഹ കേം അഗുന ന സഗുന ബിബേകാ ജല്ലഹിം
കല്പിത ബചന അനേകാ

ഹരിമായാ ബസ ജഗത ഭൂമാഹിം തിൻഹഹി
കഹത കമു അഘടിത നാഹിം

ജിൻഹ കേം അഗുന സഗുന=ആക്ഷം അഗുണ-സഗുണങ്ങളെപ്പറിയുള്ള, ബിബേകാ ന=ജ്ഞാനമില്ല (അവരൊണ്), കല്പിത അനേകാ ബചന=കല്പിതങ്ങളായ നിരവധിവാക്കുകൾ, ജല്ലഹിം=ജല്ലിക്കുന്നതു്, ഹരിമായാ ബസ=ഭഗവാന്റെ മായക്കു വിധേയരായി, ജഗത ഭൂമാഹിം=പ്രാപഞ്ചത്തിൽക്കിടന്നു നട്ടംതിരിയുന്ന,

തിൻറററി=അളുട്ടുകുടും, കഥ. കഥത=എന്തെങ്കിലുമൊക്കെ പറയുന്നത്, അപലിത നാഹി=അത്രാലിയ ആദാസമൊന്നുമല്ല

നിഗ്ഗുണബ്രഹ്മത്തെക്കുറിച്ചോ സഗ്ഗുണബ്രഹ്മത്തെക്കുറിച്ചോ ഒരേതുപിടിയുമില്ലാത്തവർ സ്വകപോലകല്പിതങ്ങളായ ഒട്ടേറെ സംഗതികൾ ജ്ഞാപിക്കുന്നു. ഭഗവാന്റെ മായക്കു വിധേയരായി സംസാരസാഗരത്തിൽക്കിടന്നു നട്ടംതിരിയുന്നവർക്ക് എന്തെങ്കിലുമൊക്കെ ജ്ഞാപിക്കുന്നതു അത്രാലിയൊരു ആദാസമല്ല.

ബാതുല ഭൂത ബിബസ മതവാദേ തേ നഹിം

ബോലഹിം ബചന ബിചാരേ

ജിൻഹ കൃത മഹാമോഹ മദ പാനാ തിൻഹ കര

കഹാ കരിതം നഹിം കാന്നാ

ബാതുല ഭൂത ബിബസ=സന്നിപാതബാധിതരോ, ഭൂതബാധിതരോ, മതവാദേ തേ=ഉന്നത്തരോ ആയിട്ടുള്ളവരാരോ അവർ, ബിചാരേ ബചന=ആലോചിച്ചു വാക്കുകൾ. നഹിം ബോലഹിം=പറയുന്നവരല്ല, ജിൻഹ മഹാമോഹ മദ=യാതൊരുത്തർ മഹാമോഹമടങ്ങും, പാനാകൃത=പാനം ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ, തിൻഹ കരകഹാ=അവരുടെ പ്രസ്താവങ്ങൾക്ക്, കാന്നാ നഹിം കരിതം=ആരും ചെവികൊടുക്കേണ്ടതില്ല.

സന്നിപാതം ബാധിച്ചവർ, ഭൂതബാധിതർ, ഉന്നത്തന്മാർ ഇവരാരും ആലോചിച്ചല്ല സംസാരിക്കുക. വളരെയേറെ അജ്ഞരായിട്ടുള്ളവരും മോഹമടങ്ങാൽ ആശ്ചര്യം ആയവർ പറയുന്നതൊന്നും ശ്രദ്ധിക്കാതിരിക്കുകയാണ് ഉത്തമം.

സോ അസ നിജ ഹൃദയം ബിചാരി തജ്ജ സംസയ

ഭജ്ജ രാമ പദ

സുനാ ഗിരിരാജകുമാരി ഭൂമ തമ രബി കര

ബചന മമ

നിജ ഹൃദയം=സ്വഹൃദയത്തിൽ, അസ ബിചാരി=ഇതു വിചാരിച്ചു, സംസയ തജ്ജ=സന്ദേഹം വെടിയുക, രാമപദ ഭജ്ജ=ശ്രീരാമ

പാദം ഭജിക്കുക, ഗിരിരാജകുമാരി=ഹേ പാർവ്വതി, മമ ബഹുന
സ്മരണ=എന്റെ വാക്കുകൾ കേൾക്കുക. (എത്രപോലെയെന്നാൽ),
രഞ്ചി കര തമ=രവീകിരണങ്ങളാൽ തമസ്സ് എന്നപോലെ, ഭ്രമ=
(ഇതിനാൽ നിന്റെ) ഭ്രമം അകലും.

ഞാൻ ഇവിടെ പറഞ്ഞതെല്ലാം നന്നായിവിചാരിച്ചു സം
ശയം ത്യജിച്ച് ശ്രീരാമരൂപാദം ഭജിക്കുക. സ്മരകിരണങ്ങൾ അ
ന്ധകാരത്തെ എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം നിന്റെ ഭ്രമത്തെ അകറ്റ
വാൻ പര്യാപ്തങ്ങളായ എന്റെ വാക്കുകൾ നീ കേൾക്കുക.

മധു: സഗുഹരി അഗുഹരി നാഹിം കമ്യ ഭേദോ
ഗാവഹിം മുനി പുരാണ ബുധ ബേദോ
അഗുഹ അരൂപ അലഖ അജ ജോഹു ഭഗത
പ്രേമ ബസ സഗുഹ സോ ഹോഹു

സഗുഹരി അഗുഹരി=സഗുണബ്രഹ്മത്തിനും നിർഗുണബ്രഹ്മത്തി
നും തമ്മിൽ, കമ്യ ഭേദോ നാഹിം=ഭേദമില്ല, ബേദ പു
രാണ ബുധ=വേദപുരാണങ്ങളും പണ്ഡിതന്മാരും, മുനി ഗാവഹിം=
മുനിമാരും (ഇങ്ങനെയാണു്) ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നതു്, ജോഹു അരൂപ
അലഖ=യാതൊന്നും അരൂപവും അളശ്യവും, അജ സോ അഗുഹ=
അജപുമാനോ ആ നിർഗുണബ്രഹ്മം, മഗന പ്രേമ ബസ=ഭക്ത
ന്മാരുടെ പ്രേമത്തിന്നു വശഗമായി, സഗുഹ ഹോഹു=സഗുണബ്ര
ഹ്മമായിത്തീരുന്നു.

ഹേ പാർവ്വതി, സഗുണബ്രഹ്മമെന്നും നിർഗുണബ്രഹ്മമെന്നും
പറയപ്പെടുന്ന ഇവയ്ക്കു പരമാർത്ഥത്തിൽ ഒരു ഭേദവും ഇല്ല. രണ്ടും
ഒന്നുതന്നെയാണു്. പുരാണങ്ങളും വേദങ്ങളും പണ്ഡിതന്മാരും
മുനികളും പറയുന്നതും ഇങ്ങനെതന്നെ. നിർഗുണബ്രഹ്മത്തിന്റെ
പ്രകൃതം അതു അരൂപവും അളശ്യവും ജന്മരഹിതവുമാണെന്നുള്ള
തത്രെ ഈ നിർഗുണബ്രഹ്മം തന്നെയാണു് ഭക്തന്മാരുടെ പ്രേമ
ത്തിന്നു വിധേയമായി സഗുണബ്രഹ്മമാകുന്നതു്.

ജോ ഗുന രഹിത സഗുന സോജ്ഞ കൈ സേം ജല
 ഹിമ ഉപല ബിലഗ നഹിം ജൈസേം
 ജാസ്യ നാമ ഭ്രമ തിമിര പതംഗാ തേഹി കിമി
 കഹിഅ ബിമോഹ പ്രസംഗാ

ജോ=യാതൊന്നു (നീ ചോദിക്കുകയുണ്ടായില്ലേ?), ഗുനരഹിത=നിർഗുണബ്രഹ്മം, കൈസേം സഗുന=എങ്ങനെ സഗുണബ്രഹ്മമാകും (എന്നു?), സോ=അതു (ഇപ്രകാരമാണു്). ജൈസേ ജല=എത്ര കാരം വെള്ളം, ഹിമ ഉപല=ഹിമോപലത്തിൽനിന്നു, ബിലഗ നഹിം=വേർപെട്ടു നില്ക്കുന്നില്ല (അപ്രകാരം), ജാസ്യ നാമ=യാതൊരുത്തന്റെ നാമം, പതംഗാ തിമിര=സൂര്യൻ ഇരുട്ടിനെ (എന്നു പോലെ), ഭ്രമ=ഭ്രമത്തെ (അകറ്റുന്നു), തേഹി ബിമോഹ പ്രസംഗ=നിർഗുണസഗുണബ്രഹ്മങ്ങളെക്കുറിച്ചു (നീ) മോഹവാശയായി എന്നു, കിമി കഹിഅ=എങ്ങനെയാണു പറയുക?

പാശ്ചാത്യ, ഹിമോപലം ജലത്തിന്റെ മറ്റൊരു രൂപമാണു്. ഹിമോപലത്തിൽനിന്നു വെള്ളം വേർപെട്ടിരിക്കുന്നില്ല വെള്ളവും മഞ്ഞുകട്ടയും രണ്ടുതന്നെ തോന്നുന്നതു ഭ്രമംകൊണ്ടാണു്. രണ്ടു രൂപം എന്നല്ലാതെ അറിയു് ഉള്ളടക്കത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വ്യത്യസ്തതയില്ല. ജലംതന്നെയാണു് ഹിമോപലത്തിന്റെ സത്ത്. അതുപോലെ നിർഗുണബ്രഹ്മംതന്നെയാണു് സഗുണബ്രഹ്മത്തിന്റെയും സത്ത്. സഗുണത്തിൽനിന്നു നിർഗുണം വേർതിരിക്കപ്പെട്ടുനില്ക്കുന്നു. അങ്ങനെ വേർതിരിച്ചാൽ അതോടെ സഗുണബ്രഹ്മവും ഇല്ലാതാകും. ഈ രണ്ടു ബ്രഹ്മങ്ങളും ഒന്നുതന്നെ. അവയ്ക്കു അന്തരമില്ല. ഭഗവാന്റെ നാമം ഭ്രമത്തെ അകറ്റുന്നതു രവി കിരണങ്ങൾ തമസ്സിനെ അകറ്റുന്നതുപോലെയാണു്. ഈ സ്ഥിതിക്കു ഞാനെങ്ങനെ പറയും സഗുണനിർഗുണബ്രഹ്മങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചു നീ സന്ദേഹവാശഗയെന്നു്.

രാമ സച്ചിദാനന്ദ ദിനേശാ നഹിം തഹം മോഹ
 നിസാ ലവലേശാ

സഹജ പ്രകാശ രൂപ ഭഗവാനാ നഹിം തഥാ പുനി
ബിഗ്യാന ബിഹാനാ

രാമ സച്ചിദാനന്ദ ദിനേശാ=രാമൻ സച്ചിദാനന്ദനും സൂര്യരൂപനാ
മാണ്, തഥാ മോഹ നിസാ ലവലേശാ നഹിം=അവിടെ മോ
ഹവും നിശയും ലേശമില്ല, ഭഗവാനാ സഹജ പ്രകാശ രൂപ=
ഭഗവാൻ സഹജപ്രകാശരൂപനാണ്, തഥാ പുനി ബിഗ്യാന=അ
വിടെ വിജ്ഞാനമാകുന്ന, ബിഹാനാ നഹിം=പ്രഭാതം ഇല്ല.

ശ്രീരാമൻ സച്ചിദാനന്ദനാണ്; സൂര്യരൂപനാണ്. ഈ
രണ്ടു ഗുണവും സംയോജിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ അവിടെ സന്ദേഹത്തി
നും ഇരുട്ടിനും സ്ഥാനമില്ല. സഹജപ്രകാശരൂപനാണ് ഭഗ
വാൻ. ആ സ്ഥിതിക്കു അവിടെ വിജ്ഞാനമാകുന്ന പ്രഭാതത്തി
ന്റെ പ്രശ്നമേ ഇല്ല. ചുരുക്കത്തിൽ ഇതാണു ഭാവം:— സൂര്യന്റെ
മുമ്പിൽ ഒരിക്കലും രാത്രിയില്ല. ഈ കാരണത്താൽത്തന്നെ സൂര്യ
നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം പ്രഭാതത്തിനു പ്രസക്തി എവിടെ.
രാത്രിയില്ലെങ്കിൽ പ്രഭാതമെങ്ങനെ ഉണ്ടാകാൻ? അദ്ദേഹം സദാ
പ്രകാശമാനനാണ്. അതുപോലെതന്നെ ശ്രീരാമനിൽ അജ്ഞാ
നത്തിന്റെ കണികപോലും ഇല്ല. അദ്ദേഹം സഹജപ്രകാശരൂപ
നാണ്. ജ്ഞാനം അജ്ഞാനത്തെ അകറ്റുന്നു എന്നാണല്ലോ വെ
സ്റ്റ്. ഇവിടെ അജ്ഞാനമെന്നതു നാമമാത്രമായിട്ടെങ്കിലുമില്ല.
അജ്ഞാനമില്ലെങ്കിൽ എങ്ങനെയാണുണ്ടാവുക ജ്ഞാനം? ജ്ഞാ
നാജ്ഞാനങ്ങളെ പരമശ്ലീച്ച രാമൻതന്നെ അരുളിച്ചെയ്തിരിക്കു
ന്നതിപ്രകാരമാണ്:—

നാഹോ ന രാത്രി: സവിതുർയഥാ ഭവേൽ പ്രകാശരൂപാ

റുഭിമാരത: കപചിൽ

ജ്ഞാനം യഥാ ജ്ഞാനമിദം ദ്വയേഹരത രാമേ കഥം

സ്ഥാസ്യതി ശുദ്ധചിദ്രൂപേന

പ്രകാശരൂപത്തിൽനിന്നു അകന്നുവെക്കുന്ന കാരണത്താൽ സൂര്യ
ന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ ചകലമില്ല രാത്രിയുമില്ല. അപ്രകാരംതന്നെ സ

ചിദാനന്ദഭഗവാനായ രാമനിൽ ജ്ഞാനാജ്ഞാനങ്ങൾ രണ്ടും എങ്ങനെ നിലനില്ക്കും? — അദ്ധ്യായരാമായണം.

ഹരഷ ബിഷാദ ഗ്യാന അഗ്യാനാ ജീവ ധർമ്മ
അഹമിതി അഭിമാനാ

രാമ ബ്രഹ്മ ബ്യാപക ജഗ ജാനാ പരമാനന്ദ

പരേസ പുരാനാ

ഹരഷ ബിഷാദ ഗ്യാന അഗ്യാനാ=ഹർഷം, വിഷാദം, ജ്ഞാനം, അജ്ഞാനം, അഹമിതി അഭിമാനം=ജ്ഞാനം ഭാവം, അഭിമാനം (ഇഹൈല്യാം), ജീവ ധർമ്മ=ജീവന്റെ ധർമ്മങ്ങളാണ് (എന്നാൽ), രാമ ബ്രഹ്മ ബ്യാപകം=രാമൻ ബ്രഹ്മവും വ്യാപകനും, പരമാനന്ദ പരേസാ=പരമാനന്ദസ്വരൂപനും പരമേശ്വരനും, പുരാനാ=സനാതനമാണെന്നും, ജഗ ജാനാ=ലോകം അറിയുന്നു.

ഹേ പാശ്ചതി, സന്തോഷസന്താപങ്ങളും ജ്ഞാനാജ്ഞാനങ്ങളും അഹംഭാവവും അഭിമാനവുമെല്ലാം ജീവന്റെ ധർമ്മങ്ങളാണ്. എന്നാൽ രാമൻ ജീവനല്ല; ബ്രഹ്മവും വ്യാപകനും പരമാനന്ദസ്വരൂപനും പരമേശ്വരനും സനാതനമാണ്. ഈ വസ്തുത പ്രചഞ്ചം അറിയുന്നു ഉണ്ട്.

ഭോ: പുരുഷ പ്രസിദ്ധ പ്രകാശ നിധി പ്രഗട

പരാവര നാഥ

രഘുകുല മനി മമ സ്വാമി സോഹ സിദ്ധം

നായള മാഥ

പുരുഷ പ്രസിദ്ധ=പുരുഷന്റെ (നാമത്താൽ) പ്രസിദ്ധനും, പ്രകാശനിധി=പ്രകാശനിധിയുമാണ് (ബ്രഹ്മം), പ്രഗട പരാവര നാഥ=(മായയുടെ)സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മങ്ങളുടെ നാഥനാണ്, മമ സ്വാമി=എന്റെ സ്വാമി, സോഹ രഘുകുല മനി=ആ രഘുകുലരതമാണ്, കഹി സിദ്ധം=(ഇങ്ങനെ) പറഞ്ഞു ശിവൻ, മാഥ നായള=ശിരസ്സുകുനിച്ചു.

യാതൊരു ബ്രഹ്മം സാംഖ്യശാസ്ത്രം വ്യവഹരിക്കുന്ന പുരുഷനാമത്താൽ പ്രസിദ്ധനും പ്രകാശനിധിയുമാകുന്നു. മായയുടെ പ്രത്യക്ഷങ്ങളായ സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മങ്ങൾക്കു നാഥനുമാണു ആ ബ്രഹ്മം. അതുതന്നെയാണു് രഘുകുലരത്നം. അദ്ദേഹംതന്നെയാണെന്നെൻ്റെ സ്വാമിയും. ഇത്രയും പറഞ്ഞു ശിവൻ ശിരസ്സു കുനിച്ചു.

[ഭാഗവതത്തിൽ പറയുന്നു,

‘വിലക്ഷണ: സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മാദ്ദേഹാ ദാതേക്ഷിതാ സ്വപദുക
യഥാ/ഗ്നിദ്രാരുണോ ദാഹ്യാദ്രാഹകോ/ന്യ: പ്രകാശക:
നിരോധോൽപത്യൺ ബൃഹന്നാനാതപം തൽകൃതാൽ ഗുണാൽ
അന്ത പ്രവിഷ്ട ആധത്ത ഏവം ദേഹ ഗുണാൽപര:’ എന്നു്.
അതായതു്, ദാഹകനും പ്രകാശകനും അഗ്നിയും ദാഹ്യവും പ്രകാശ്യകാഷ്ടങ്ങളിൽനിന്നു ഭിന്നങ്ങളായ പദാർത്ഥങ്ങളാണു്. അതുപോലെ സാക്ഷിമാത്രനും സ്വപ്രകാശാത്മാവും സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മങ്ങളും രണ്ടു പ്രകാരത്തിലും ശരീരത്തിൽനിന്നു ഭിന്നമാകുന്നു. എന്തുപോലെയെന്നാൽ ധ്വജം, ജന്മം, സൂക്ഷ്മത്വം, മഹത്വം, അനേകത്വം എന്നിങ്ങനെയുള്ള വ്യാപ്തി ഗുണങ്ങൾ അഗ്നിക്കില്ല. എന്നാൽ കാഷ്ഠത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതു നിമിത്തം അഗ്നി, കാഷ്ഠത്തിൻ്റെ ഗുണങ്ങളെ വഹിക്കുന്നു. അതുപോലെ ആത്മാവും, ദേഹത്തിൻ്റെ ജനജരാമരണാദി ഗുണങ്ങളെ വഹിക്കുന്നു. എന്നാൽ വാസ്തവത്തിൽ ആ ഗുണങ്ങൾ ആത്മാവിൻ്റെതല്ല, ശരീരത്തിൻ്റെതാകുന്നു]

(ഇവിടെ പ്രഗട ശബ്ദത്തിന്നു മായ എന്നു അർത്ഥം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതു ‘ഗോ ഗോമര ജഹം ലഗി മന ജാതു സാ സബ മായാ ജാനഹു ഭാതു’ എന്ന ആശയം അനുസ്മരിച്ചുകൊണ്ടാണു്.)

പു: വിജ ഭൂമ നന്ദിം സമുത്ഥന്ദിം അഗ്യാനീ പ്രഭ പര
മോഹ ധരന്ദിം ജഡ പ്രാണീ
ജഥാ ഗഗന ഘന പടല നിഹാരി യാംപേജ
ഭാനു കന്ദന്ദിം കുമ്പിചാരി

അഗ്യാനീ=അജ്ഞാനി, നിജ ഭൂമ സമുദയഹിം നഹിം=തന്റെ ഭൂമത്തെ മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല, പ്രഭുവര മോഹ ധരഹിം=പ്രഭുവിൽ മോഹം ആരോപിക്കുന്നു, ജഡ പ്രാണീ=(അത്തരത്തിലുള്ളവർ) മൂർഖന്മാരാണ്, ഗഗന ഘന പടല നിഹാരി=ആകാശത്തിൽ മേഘപടലം കണ്ട്, കബിചാരി=അജ്ഞാനികൾ, കഹഹിം ഭാനഡാംപേളു=പരയും സൂര്യൻ മറഞ്ഞു എന്നും.

തന്റെ ഭൂമത്തെക്കുറിച്ചു അജ്ഞാനി ഒന്നും മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല. പ്രഭുവിലാണ് മോഹാരോപണം ചെയ്യുന്നത്. അത്തരത്തിലുള്ളവർ മൂഢന്മാർതന്നെ. ആകാശത്തിലെ മേഘപടലം കണ്ട് അജ്ഞാനികൾ പരയും സൂര്യൻ മറഞ്ഞു എന്നും. അഥവാ മേഘങ്ങളാൽ സൂര്യൻ മറക്കപ്പെട്ടു എന്നും.

ചിതവ ജോ ലോചന അംഗുലി ലാഘ്വം പ്രഗട ജുഗല
സസി തേഹി കേ ഭാഘ്നം
ഉമാ രാമ ബിഷങ്കു അസ മോഹാ നഭ തമ ധൂമ ധൂരി
ജിമി സോഹാ

ജോ=ഘൃതൊരുത്തൻ, ലോചന അംഗുലി ലാഘ്വം=കണ്ണിൽ വിരൽ വെച്ചു, ചിതവ=നോക്കുന്നപക്ഷം, തേഹി കേ ഭാഘ്നം=അവന്റെ വീക്ഷണപഥത്തിൽ, ജുഗല സസി പ്രഗട=(ഒരു ചന്ദ്രൻ പകരം) രണ്ടു ചന്ദ്രൻ കാണപ്പെടും, ഉമാ=രേഖ ചാർച്ചയി, രാമ ബിഷങ്കു=രാമവിഷയകമായി, മോഹ അസ=മോഹം ആരോപിക്കുന്നതും ഇപ്രകാരമാണ്, ജിമി നഭ=എപ്രകാരം ആകാശം, ധൂമ ധൂരി=ധൂമവും ധൂളിയും നിമിത്തം, തമ സോഹാ=തമോവൃതമാകുന്നു (എന്നു പറയുന്നതുപോലെ)

ഒരുവൻ കണ്ണിന്നു നേർക്കു വിരൽവെച്ചു ചന്ദ്രനെ നോക്കുന്നപക്ഷം ഒരു ചന്ദ്രൻ പകരം രണ്ടു ചന്ദ്രനായാണവൻ കാണുക. ആകാശം ധൂമവും ധൂരിയും ഇരുട്ടും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നതുപോലെയാണ് രാമവിഷയകമായ മോഹവും. അതായതു ആകാശം നിമ്നമാണ്. അവിടെ ധൂമമോ ധൂളിയോ തമസ്സോ

എങ്ങനെയാണെന്നു കൂടാ? അതുപോലെതന്നെ രാമൻ പരബ്രഹ്മമാ
 ണ്; പരമാത്മാവാണ്. അവിടെ മോഹത്തിനെത്തു വേലയാണു
 ഇതു്?

ബിഷയ കരന സുര ജീവ സമേതാ സകല ഏകതേം
 ഏക സമേതാ
 സബ കര പരമ പ്രകാസക ജോളു രാമ അനാദി
 അവധപതി സോളു

ബിഷയ=വിഷയങ്ങൾ, കരന=കരണങ്ങൾ, സുര ജീവ=ദേവ
 നാർ, ജീവൻ എന്നീ, സകല=സർവ്വവും, ഏകതേം ഏക=ഒന്നിൽ
 നിന്നൊന്നും, സമേതാ=ചേതനയോടുകൂടിയതായി തീരുന്നു, ജോ
 ഈ സബ കര=യാതൊരുതൻ മാത്രമാണോ എല്ലാറ്റിന്റേയും,
 പരമ പ്രകാസക=പരമപ്രകാശകനാകുന്നത്, സോളു=അദ്ദേഹം
 തന്നെയാണു്, അനാദി=അനാദിയായ പരബ്രഹ്മവും, അവധപ
 തി രാമ=അയോദ്ധ്യാ രാജാവുമായ ശ്രീരാമൻ.

ജീവനിൽനിന്നു ദേവതമാർ, ദേവതമാരിൽനിന്നു് ഇന്ദ്രിയ
 ങ്ങൾ, ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽനിന്നു വിഷയം ഇവ സമേതനങ്ങളായി
 തീരുന്നു. ഇവയെല്ലാം പരമപ്രകാശം നൽകുന്നതാണോ അ
 ദ്ദേഹംതന്നെയാണു് അനാദിയായ പരബ്രഹ്മവും അയോദ്ധ്യാ രാ
 ജാവും ആയ ശ്രീരാമൻ. വിഷയങ്ങളെന്നു പറയപ്പെടുന്നതു രൂപ
 സ്പർശബുദ്ധസഗന്ധങ്ങളെയാണു്. നേത്രം, തപക്, കണ്ണും, ജി
 ഹവ, നാസിക ഇവയാണു ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ. ദേവനാർ സൂര്യൻ,
 വായു, ദിക്ഷു്, വരണൻ, അശ്വിനീകുമാരന്മാർ എന്നിവരാണ്.
 വിഷയജ്ഞാനം ഇന്ദ്രിയപോരാ ഉണ്ടാകുന്നു. ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽ വി
 ഷയഗ്രഹണം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള ശക്തി അതതിന്റെ ദേവതയിൽ
 നിന്നു വരുന്നു. അതായതു് ദേവതകളിൽനിന്നു ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ
 സമേതങ്ങളായി ഭവിക്കുന്നു എന്നു സാരം. ദേവതമാർ ജീവനിൽ
 നിന്നു ചൈതന്യം സമാജ്ജിക്കുന്നു. ജീവൻ എന്ന ഒന്നില്ലെങ്കിൽ
 ദേവതമാർ സമേതങ്ങളാവുകയില്ല. മാത്രമല്ല, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു

അതതിന്റെ വിഷയം ഗ്രഹിക്കുന്നതിനും സാധ്യമാവുകയില്ല. അ
പ്രകാരമെന്ന ജീവന ചൈതന്യം നല്കുന്നത് ബ്രഹ്മമാണ്. നോ
ക്കുക:—

യേന ശബ്ദം രസം രൂപം ഗന്ധം ജാനാസി രാഹു
തദാത്മാനം പരബ്രഹ്മ ജാനീഹി പരമേശ്വരം.

—യോഗവാസിഷ്ഠം.

ജഗത പ്രകാശ്യ പ്രകാശത രാമ മായാധീസ ഗ്യാന
ഗുന ധാമ്യ

ജാസു സത്യതാ തേം ജഡ മായാ ഭാസ സത്യ ഇവ
മോഹ സഹായ

ജഗത പ്രകാശ്യ=പ്രചഞ്ചം പ്രകാശ്യവും, രാമ പ്രകാശക=രാമൻ
പ്രകാശകനമാണ്, മായാധീസ=അദ്വൈത മായയുടെ സ്വാമിയായ
ണ്, ഗ്യാന ഗുന ധാമ്യ=ജ്ഞാനഗുണധാമ്യമാണ്, ജാസു സത്യ
താ=ജഗതയുടെ സത്തയിൽനിന്നു, ജഡ മായാ=ജഡമായ മായ, മോ
ഹ സഹായാ=മോഹത്തിന്റെ സഹായതയാൽ, സത്യ ഇവ=സ
ത്യമെന്നപോലെ, ഭാസ=ശോഭിക്കുന്നു.

ഈ പ്രചഞ്ചം പ്രകാശ്യവും ശ്രീരാമൻ പ്രകാശകനമാണ്.
മായക്കു നാഥനാണദ്വൈതം. ജ്ഞാനഗുണങ്ങളുടെ ധാമ്യമാകുന്നു.
അവിടത്തെ സത്തയിൽനിന്നു ഉൽഭുതമായി ജഡമായിരിക്കുന്ന
മായ, മോഹത്തിന്റെ സഹായംകൊണ്ടു സത്യമെന്നപോലെ ശോ
ഭിക്കുന്നു.

ഭോ: രജത സീപ മഹം ഭാസ ജിമി ജഥാ ഭാനു കര
ബാരി

ജദപി മൃഷാ തിഹം കാല സോഹ ഭ്രമ ന സകള
കോള ടാരി

ജിമി=യാതൊരു പ്രകാരം, സീപ മഹം=ചിപ്പിയിൽ, രജത=വെ
ളിയും, ജഥാ=യാതൊരുവിധം, ഭാനു കര=സൂര്യകിരണത്തിൽ,
ബാരി ഭാസ=ജലവും ശോഭിക്കും, ജദപി തിഹം കാല മൃഷാ

സോള=ഭൂതവർത്തമാന ഭവിഷ്യൽ കാലങ്ങളിലും അസത്യമാണിതെങ്കിലും, ഭൂമ ടാരി=ഭൂമത്തെ ദൂരത്താക്കാൻ, കോള ന സകള=ആർക്കും കഴിവില്ലല്ലോ.

മുത്തച്ചിപ്പിക്കകത്തു വെള്ളിയും സൂര്യരശ്മിയിൽ ജലവും ഉണ്ടെന്ന കാര്യം ഒരുകാലത്തും യഥാർത്ഥമല്ല. പക്ഷേ ഭൂമം അകറ്റാൻ ആർക്കാണ് കഴിയുക. ചിപ്പിയിൽ രജതമുണ്ടെന്നും സൂര്യകിരണത്തിൽ ജലമുണ്ടെന്നുമുള്ള തോന്നൽ ഭൂമാണ്. അത്തരം ഭൂമത്തെ അകറ്റാൻ ആർക്കാണ് കഴിവുണ്ടാകുന്നത്?

ചൗ: ഏഹി ബിധി ജഗ ഹരി ആശ്രിത രഹതു
ജദപി അസത്യ ദേത ദുഖ അഹതു
ജം സപനേം സിര കാടൈ കോളു ബിനു
ജാഗേം ന ദൂരി ദുഖ ഹോതു

ഏഹി ബിധി=ഇങ്ങനെ, ജഗഃ=പ്രപഞ്ചം, ഹരി ആശ്രിത രഹതു=ഭഗവാന്റെ അധീനത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു, ജദപി അസത്യ=അസത്യമാണെങ്കിലും, ദുഖ ദേത അഹതു=ദുഃഖമുണ്ടാക്കുന്നു, ജം സപനേം സിര കോള കാടൈ=തന്റെ ശിരസ്സ് ഒരാൾ അരിഞ്ഞുവെന്നു സ്വപ്നം കണ്ടാലും, ബിനു ജാഗേം=(സ്വപ്നത്തിൽനിന്നും) ഉണരതെക്കണ്ട, ദുഖ ദൂരി ന ഹോതു=ദുഃഖം അകലുന്നില്ലാത്തതുപോലെ.

ഭഗവാന്റെ അധീനത്തിലാണ് പ്രപഞ്ചം സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്. പ്രപഞ്ചം മിഥ്യയാണ്. സത്യമല്ല. എന്നാലും അതു ദുഃഖമുണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. എന്തുപോലെയാണു് ഒരാൾ സ്വപ്നത്തിൽ അയാളുടെ ശിരസ്സ് ഏതോ ഒരുവൻ അറിയുന്നതായി കാണുന്നു. അയാൾ വളരെ വ്യസനിക്കുന്നു. സ്വപ്നത്തിൽനിന്നു മോചനം ലഭിക്കുകയും ശിരസ്സ് നഷ്ടപ്പെട്ടതു സ്വപ്നസംഭവമായിരുന്നെന്നു അറിയുകയും ചെയ്യുന്നതുവരെ അയാളെ ബാധിച്ച ദുഃഖത്തിൽനിന്നു അയാൾക്കു മുക്തി ലഭിക്കുന്നില്ലല്ലോ. പ്രപഞ്ചം മിഥ്യയാണെന്നറിയുന്നതുവരെ പ്രാപഞ്ചികദുഃഖമോചനവും ഉണ്ടാകുന്നില്ല എന്നു ഭാവാം.

ജാസു കൃപാം അസ ഭ്രമ മിടി ജാഹു ഗിരിജാ സോഹു
 കൃപാല രാലുരാഹു
 ആദി അന്ത കോള ജാസു ന പാവാ മതി അനുമാനി
 നിഗമ അസ ഗാവാ.

ഗിരിജാ=ഹേ പാവ്യതി, ജാസു കൃപാം അസ ഭ്രമ=ആരുടെ കൃപ കൊണ്ടു ഈ ഭ്രമം, മിടി ജാഹു സോഹു=അകലുന്നുവോ അദ്ദേഹമാണ്, കൃപാല രാലുരാഹു=ദയാലുരായ ശ്രീരാമൻ, ജാസു ആദി അന്ത=ആരുടെ ആദിയും അന്തവും, കോള ന പാവാ=ആരും പ്രാപിച്ചിട്ടില്ല. (എന്നാൽ), മതി അനുമാനി=മനസ്സു അനുമാനിച്ചു, നിഗമ അസ ഗാവാ=വേദങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെ ഉദ്ഘോഷിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ആർ ദയ പ്രകാശിപ്പിച്ചാൽ ഏതാൾഗമായ ഭ്രമം നശിക്കുമോ അദ്ദേഹമാണു ദയാലുരായ രാമൻ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദിയും അന്തവും അറിഞ്ഞവരില്ല. വേദങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നുണ്ട് അവയുടെ അനുമാനം പുരസ്കരിച്ച ചിലതെല്ലാം എന്നുമാത്രം. [വേദങ്ങൾക്കുപോലും ശരിക്കും എന്തുപെടാത്തതാണു ഭഗവാന്റെ യാഥാർത്ഥ്യം.]

ബിനു പദ ചലതു സുനതു ബിനു കാനാ കര ബിനു
 കരമ കരതു ബിധി നാനാ
 ആനന രഹിത സകല രസ ഭോഗീ ബിനു ബാനീ
 ബകതാ ബഡ ഭോഗീ.

ബിനു പദ ചലതു=കാലുകൾ കൂടാതെ നടക്കുന്നു; ബിനു കാനാ സുനതു=ചെവി കൂടാതെ കേൾക്കുന്നു, ബിനു കര=കൈകൾ കൂടാതെ, നാനാ ബിധി കരമ കരതു=പല വിധത്തിലുള്ള പ്രവൃത്തികൾ ചെയ്യുന്നു. ആനന രഹിത=മുഖം കൂടാതെ, സകല രസ ഭോഗീ=എല്ലാ രസങ്ങളും ആസ്വദിക്കുന്നു. ബിനു ബാനീ ബഡ ഭോഗീ=വാക്കുകൾ കൂടാതെ വലിയ യോഗികൾപോലും, ബകതാ=സംസാരിക്കുന്നു.

അനാദിയും അനന്തവുമായ ബ്രഹ്മത്തെ വേദങ്ങൾ വർണ്ണിക്കുന്നതിപ്രകാരമാണല്ലോ. ഭഗവാൻ പാദങ്ങൾ കൂടാതെ ചരിക്കുകയും കണ്ണങ്ങളുടെ അപേക്ഷ കൂടാതെ കേൾക്കുകയും കൈകൾ കൂടാതെ പല വിധത്തിലുള്ള പ്രവൃത്തികൾ നിർവ്വഹിക്കുകയും രസന കൂടാതെ എല്ലാ രസങ്ങളും ആസ്വദിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മൗനികൾപോലും വാക്കുകൾ കൂടാതെ സംസാരിക്കുന്നു. [ശേപതാശപതരോപനിഷത്തിൽ ഇങ്ങനെ കാണുന്നു:—

“അചാണി പാദോ ജവനോ ഗ്രഹീതാ പശുത്യചക്ഷുഃ
സശ്രുണോത്യകണ്ഠഃ
സവേത്തി വേദം ന ച തസ്യാസ്തി വേത്താ തമാഹുരഗ്രം
പുരുഷം മഹാന്തം”

എന്നു്. ഈ ആശയംതന്നെയാണു ഇവിടെയും ശിവൻ പാർവ്വതിക്കുപദേശിക്കുന്നതു്]

തന്ന ബിൻ പരസ നയന ബിൻ ദേഖാ ഗ്രഹതു
പ്രാന ബിൻ ബാസ അസേഖാ
അസ സബ ഭാന്തി അലൗകിക കരനീ മഹിമാ
ജാസു ജാതു നഹിം ബരനീ.

ബിൻ തന്ന=ശരീരം കൂടാതെ, പരസ=സ്വർഗ്ഗവും, ബിൻ നയന ദേഖാ=കണ്ണു കൂടാതെ കാണലും, ബിൻ പ്രാന=മുക്കു കൂടാതെ, അസേഖാ ബാസ=സമസ്ത ഗന്ധഗ്രഹണവും (നിർവ്വഹിക്കപ്പെടുന്നു.) അസ ഭാന്തി=ഇതുപോലെ, കരനീ സബ=(ഭഗവാന്റെ) ചെയ്തികളെല്ലാം, അലൗകിക=അലൗകികങ്ങളാണു്. ജാസു മഹിമാ=അദ്വൈതത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യം, ബരനീ നഹിം ജാതു=വർണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

ഭഗവാൻ തപശിപ്രിയസഹായം വേണ്ട സ്വർഗ്ഗത്തിനു്; കാണുന്നതിനു കണ്ണുകളും ഗന്ധഗ്രഹണത്തിനു നാസികയും വേണ്ട. ഭഗവാൽചേഷ്ടകളെല്ലാം അലൗകികങ്ങളും അദ്വൈതത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യം വർണ്ണനാതീതവുമാകുന്നു.

ദോ: ജേഹി ഇമി ഗാവഹിം ബേദ ബുധ ജാഹി
 ധരഹിം മുനി ധ്യാന
 സോഹ ദസരഥ സുത ഭഗതഹിത കോസല പതി
 ഭഗവാൻ.

ജേഹി ഇമി=അദ്ദേഹത്തെ ഇപ്രകാരമാണ്, ബേദ ബുധ=വേദങ്ങളും പണ്ഡിതന്മാരും, ഗാവഹിം=പ്രകീർത്തിക്കുന്നത്, ജാഹി=അദ്ദേഹത്തെത്തന്നെയാണ്, മുനി ധ്യാന ധരഹിം=മുനിമാർ ധ്യാനത്തിനു വിഷയമാക്കുന്നതും, സോഹ ദസരഥ സുത=അദ്ദേഹത്തെയാണ് ദശരഥപുത്രനും, ഭഗതഹിത=ഭക്തഹിതനും, കോസലപതി ഭഗവാൻ=കോസലപതിയുമായ ഭഗവാൻ.

ഗിരിജേ, വേദങ്ങളാലും പണ്ഡിതന്മാരാലും അപ്രകാരമെല്ലാം പ്രകീർത്തിതനും മുനിമാരാൽ ശ്രദ്ധയനമായ ആ ഭഗവാൻതന്നെയാണ് ദശരഥപുത്രനും ഭക്തവത്സലനും കോസലാധിപനുമായ ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ.

ചര: കാസീം മരത ജന്തു അവലോകീ ജാസു നാമ ബല
 കരളം ബിസോകീ
 സോഹ പ്രഭ മോര ചരാചര സ്വാമീ രഘുബര
 സബ ഉര അന്തര ജാമീ.

കാസീം മരത ജന്തു=കാശിയിൽ മുതിയടയുന്ന ജീവിവയെ, അവലോകീ=കണ്ടിട്ട് (അവനെ), ജാസു നാമ ബല=ഏതു ഭഗവാന്റെ നാമത്തിന്റെ ബലത്താൽ, ബിസോകീ കരളം=ഞാൻ ശോകരഹിതനാക്കുന്നുവോ, സോഹ ചരാചര സ്വാമീ=അദ്ദേഹമാണ് ചരാചരനാഥനും, സബ ഉര അന്തര ജാമീ=സർവ്വാന്തര്യാമിയും, മോരേ പ്രഭ=എന്റെ സ്വാമിയുമായ, രഘുബര=ശ്രീരാമൻ.

കാശിയിൽവെച്ചു ചരമം പ്രാപിക്കുന്നവനെ ഞാൻ സംസാരബന്ധത്തിൽനിന്നു മുക്തനാക്കി മോക്ഷം നൽകുന്നത് എന്റെ ശക്തികൊണ്ടല്ല, ഞാൻ സദാ ജപിക്കുന്ന രാമനാമത്തിന്റെ പ്രഭാ

വത്താലാണ്. ആ രാമനാണ് ചരാചരനാഥനും എന്റെ സ്വാമിയും സർവ്വാന്തര്യമിയുമായ ഭഗവാൻ.

ബിബസഹും ജാസു നാമ നര കരഹീം ജനമ
 | അനേക രചിത അഘ ദഹഹീം
 സാദര സ്മിരന ജേ നര കരഹീം ഭവ ബാരിധി
 ഗോപദ ഇവ തരഹീം.

ബിബസഹും=വിവശരായിരുന്നും, ജാസു നാമ നര കരഹീം=ആരുടെ നാമം ജപിക്കുന്നതുകൊണ്ട് മനുഷ്യർ, അനേക ജന രചിത=അനേകജനങ്ങളിൽ ചെയ്ത, അഘ ദഹഹീം=പാപങ്ങളിൽനിന്നു മുക്തരാവുന്നുവോ, ജേ നര സാദര=ഏതൊരുത്തർ ആദരപൂർവ്വം, സ്മിരന കരഹീം=(അദ്ദേഹത്തെ) സ്തുരണം ചെയ്യുന്നുവോ (അവർ), ഭവ ബാരിധി=സംസാരസാഗരത്തെ, ഗോപദ ഇവ തരഹീം=ഗോപ്യദത്തയെന്നപോലെ തരണംചെയ്യുന്നു.

ഹേ പാവുതി, വിവശരായിട്ടും ആർ ഏതൊരുത്തന്റെ തിരുനാമം ജപിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ജന്മജന്മാന്തരങ്ങളിൽ ചെയ്ത പാപങ്ങളിൽനിന്നു മുക്തരാവുന്നുണ്ടോ ആരദ്ദേഹത്തെ സ്തുരിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരമുള്ളവർ പ്രപഞ്ചസമുദ്രത്തെ കളമ്പടിയിലെ ജലത്തെ എന്നപോലെ തരണംചെയ്യും.

രാമ സോ പരമാത്മാ ഭവാനീ തഹം ഭ്രമ അതി
 അബി ഹിത തവ ബാനീ
 അസ സംസയ ആനത ഉര മാഹീം ഗ്യാന ബിരാഗ
 സകല ഗുന ജാഹീം

ഭവാനീ=ഹേ പാവുതി, സോ രാമ പരമാത്മാ:ആ രാമൻ പരമാത്മാവാണ്, തഹം ഭ്രമ=ഭ്രമദപിഷകമായി നീനക്കണ്ടായ ഭ്രമം സൂചിപ്പിച്ചുപറഞ്ഞ, തവ ബാനീ=നീന്റെ വാക്കുകൾ, അതി അബിഹിത=ഏതൊരു അനുചിതങ്ങളായിപ്പോയി, അസ സംസയ=മുഴുവിയുള്ള സന്ദേഹം, ഉര മാഹീം ആനത=ഏതെത്തിൽ

കടന്നുകൂടിയാൽ, ഗ്യാന ബിരാഗ=ജ്ഞാനവൈരാഗ്യങ്ങളും, സകല ഗുണ=സമസ്തഗുണങ്ങളും, ജാഹറിം=പൊണ്ണോകും.

ദശരഥപുത്രനായ ആ രാമൻ തന്നെയാണു് പരമാത്മാവു്. ഭഗവദ്വിഷയകമായി നിനക്കുണ്ടായ ഭ്രമത്തെ പരാമർശിച്ചു പറഞ്ഞതിന്റെ വാക്കുകൾ അനുചിതങ്ങളായിപ്പോയി. ആവിധു മൊരു സംശയം മനസ്സിൽ കടന്നുകൂടിയാലുള്ള ഫലമെന്താണെന്നറിയാമോ? ജ്ഞാനവും വൈരാഗ്യവും സമുഗുണങ്ങളും മനസ്സിൽ നിന്നുപോകും.

സുനി സിദ്ധ കേ ഭ്രമ ഭഞ്ജന ബചനാ മിടി ഗൈ

സബ കിതരക കൈ രചനാ

ഇ രഘുപതി പദ പ്രീതി പ്രതീനി ദാതന അസം

ഭാവനാ ബീതീ

ഭ്രമ ഭഞ്ജന=സന്ദേഹഭഞ്ജകങ്ങളായ, സിദ്ധ കേ ബചന സുനി=ശിവന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു്, കിതരക കൈ=കുതർക്കങ്ങളുടെ, സബ രചനാ മിടി ഗൈ=എല്ലാ സൃഷ്ടികളും അകന്നു, രഘുപതി പ്രീതി പ്രതീതി=ശ്രീരാമനിൽ ഭക്തിയും വിശ്വാസവും, ഇ ദാതന അസം ഭാവനാ=ഉണ്ടായി. കഠിനമായ അവിശ്വാസം, ബീതീ=ദൂരത്തായി.

സന്ദേഹങ്ങളെല്ലാം അകരുന്നതിനു പര്യാപ്തങ്ങളായ ശിവ വചസ്സുകൾ കേട്ടു എല്ലാ കുതർക്കങ്ങളും അകന്നു; മാത്രമല്ല ഗിരി ജയ്ക്കു ശ്രീരാമനിൽ ഭക്തിയും വിശ്വാസവും അങ്കുരിക്കയും കഠിനമായ അവിശ്വാസം അകലുകയും ചെയ്തു.

ദോ: പുനി പുനി പ്രഭുപദ കമല ഗഹറി ജോഹറി

പങ്കുരുഹ പാനി

ബോലീം ഗിരിജാ ബചന ബര മനഹും പ്രേമ

രസ സാനി

പുനി പുനി=വീണ്ടും വീണ്ടും, പ്രഭുപദ കമല ഗഹറി=ഭഗവാനായ ശിവന്റെ പാദകമലം പിടിച്ചു, പങ്കുരുഹ പാനി ജോരി=താമര

പോലുള്ള കൈകൾകൂപ്പി, പ്രേമ രസസാനി മനഹു=പ്രേമരസ സാന്ദ്രങ്ങളോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള, ബര ബചന=ശ്രേഷ്ഠവാക്കുകളാൽ, ഗിരിജാ ബോലീം=പാവ്യതി പറഞ്ഞു:—

ശിവപാദകമലങ്ങൾ വീണ്ടും വീണ്ടും ഗ്രഹിച്ചു കൈകൂപ്പി പ്രേമരസസാന്ദ്രങ്ങളോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള ശ്രേഷ്ഠവാണികളാൽ പാവ്യതി ഊവിയം അരുളിച്ചെയ്തു: —

ച: സസി കര സമ സുനി ഗിരാ തുഹാരീ മിടാ
മോഹ സരദാതപ ഭാരീ

തുഹാ കൃപാല സബു സംസമ ഹരേളു രാമ-

സ്വരൂപ ജാനി മോഹി പരേളു

സസികര=ചന്ദ്രരശ്മികളാൽ, സരദാതപ സമ=ശരൽക്കാലവെയിൽപോലെ, തുഹാരീ ഗിരാ സുനി=അങ്ങയുടെ വാക്കുകൾ കേട്ട്, ഭാരീ മോഹ മിടാ=വെളിച്ച ഭ്രമം അകന്നു, കൃപാല തുഹാ=ദയാലോ, അവിടന്നു, സബു സംസമ=എല്ലാ സന്ദേഹവും, ഹരേളു=ഇല്ലാതാക്കി, മോഹി രാമസ്വരൂപ=ശ്രീരാമസ്വരൂപം, ജാനി പരേളു=അറിയാനും സംഗതിയാവി.

ചന്ദ്രരശ്മികളേൽക്കുമ്പോൾ ശരൽക്കാലതാപം എങ്ങനെ ശമിക്കുമോ അപ്രകാരം അതിശീതളങ്ങളായ അങ്ങയുടെ വാക്കുകൾ കേൾക്കാനിടവന്നതോടെ എന്റെ വെളിച്ച സന്ദേഹം നാമാവശേഷമായി. മാത്രമല്ല ശ്രീരാമസ്വരൂപം എനിക്കു മനസ്സിലാക്കാനും കഴിഞ്ഞു.

നാഥ കൃപാം അപ ഗയള ബിഷാദ സുഖീ ഭയളം

പ്രഭ ചരന പ്രസാദാ

അബ മോഹി ആപനി കിങ്കരി ജാനി ജദപി

സഹജ ജഡ നാരി അഗ്യാനി

നാഥ കൃപാം=സ്വാമിൻ, കൃപയാൽ, അബ ബിഷാദ ഗന്ധ=വിഷാദംതീർന്നു, പ്രഭ ചരന പ്രസാദം=അങ്ങയുടെ തൃപ്താദപ്രസാദ

ത്താൽ, സുഖീ ഭൗമം=സുഖിയായും തീൻ, അബ മോഹി അപ
നി കിങ്കരി ജാനി=ഇപ്പോഴൊന്നെ അങ്ങയുടെ ദാസിയെന്നു ഗ്രഹി
ച്ചുവല്ലോ, സഹജ നാരി=സ്വാഭാവികമായി സ്ത്രീ, ജദപി ജഡ
അഗ്യാനി=കൂർവയും അജ്ഞയുമാണെങ്കിലും.

നാഥ, അങ്ങയുടെ കാരുണ്യാതിരേകംകൊണ്ട് എന്റെ ദുഃഖ
മെല്ലാം തീൻ. അങ്ങയുടെ പാദപ്രസാദത്താൽ ഞാൻ സുഖിയായും
തീൻ. സ്വാഭാവികമായി സ്ത്രീ കൂർവയും അജ്ഞയുമാണെങ്കിലും
എന്നെ അങ്ങ അങ്ങയുടെ ദാസിയാണെന്നു മനസ്സിലാക്കിയല്ലോ.

പ്രഥമ ജോ മൈം പൂമൊ സോള കഹറു ജം

മോപര പ്രസന്ന പ്രഭ അഹറു

രാമ ബ്രഹ്മ ചിന്തയ അബിനാസി സർബ

രഹിത സബ ഉര പുര ബാസി

ജം മോപര പ്രസന്ന അഹറു=എന്നിൽ അവിടന്നു പ്രസന്നനാ
ണെങ്കിൽ, പ്രഭ=ഹേ നാഥ, പ്രഥമ ജോ മൈം=ആദ്യമേ ഞാൻ
യാതൊന്നും, പൂമൊ സോള കഹറു=ചോദിച്ചുവോ അതിന്നു
(പ്രത്യുത്തരം) അരുളിച്ചെയ്യ, രാമ ബ്രഹ്മ ചിന്തയ=രാമൻ പര
ബ്രഹ്മവും ചിന്തയനും, അബിനാസി=നാശരഹിതനും, സർബ
രഹിത=സർവ്വരഹിതനും, സബ ഉര പുരബാസി=സർവ്വാനുരൂപി
യുമാണല്ലോ.

അവിടന്നു എന്നിൽ സത്തുഷ്ടനാണെന്നുള്ളപക്ഷം ഞാൻ ആ
ദ്യമായി ചോദിച്ചു ചോദ്യത്തിന്നു പ്രത്യുത്തരം പറയ. ശ്രീരാമൻ
പരബ്രഹ്മമാണ്; സച്ചിന്ദനാണ്; നാശരഹിതനും സർവ്വരഹി
തനും, സകലമരാമരാനുരൂപിയുമാണല്ലോ.

നാഥ ധരേള നരതന്ന കേഹി ഹേതു മോഹി

സമുത്സാഹ കഹറു ബൃഷ്ണകേതു

ഉമാ ബചന സുനി പരമ ബിനീത രാമ കഥാപര

പ്രീതി സുനീത

നാഥം=അല്ലയോ നാഥ, കേരി ഹേതു=എന്തിനുവേണ്ടിയാണു്,
 നരതന ധരേജ=അദ്ദേഹം മനുഷ്യശരീരം എടുത്തതു്?, ബൃഹകേ
 തു=ഹേ മഹാദേവ, മോഹി സമുദ്ധാഇ കഹതു=എന്തിന്നു വ്യക്ത
 മായി പറഞ്ഞുതരു, ഉമാ പരമ ബിനീത ബചന സുനി=പാവു
 തിയുടെ ഏറ്റവും വിനയപൂർവ്വകങ്ങളായ വാക്കുകൾ കേട്ടും, രാമ
 കഥാ പര=ശ്രീരാമകഥയിൽ ദേവിക്കുള്ള, പുനീതാ പ്രീതി=യഥാ
 ത്ഥപ്രേമം (കണ്ടും).

ദോ: ഹിയ ഹരഷേ കാമാരി തബ സങ്കര സഹജ സുജാന
 ബഹുബിധി ഉമഹി പ്രസംസി പുനി ബോലേ കൃപാ നിധാന

കാമാരി=മന്ദമദൈരിയും, സഹജ സുജാന=പ്രകൃത്യാ ജ്ഞാനിയും
 ആയ, സങ്കര തബ=ശിവൻ അപ്പോൾ, ഉമഹി ബഹുബിധി=ഉമ
 യെ പലതരത്തിലും, പ്രസംസി പുനി=പ്രശംസിച്ചു. അനന്തരം,
 കൃപാനിധാന ബോലേ=കൃപാനിധിയായിട്ടു (ഇപ്രകാരം) പറഞ്ഞു.

മനമമനനം സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ പരമവിജ്ഞാനി
 യുമായ ശ്രീമഹാദേവൻ ഗിരിജയെ പലവാദ പുകഴ്ചയും ദയാ
 മയനായിട്ടു ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്യുകയും ചെയ്തു.

സോ: സുനു സുഭ ചരിത ഭവാനി രാമ ചരിത മാനസ ബിമല
 കഥാ ഭൂസുണ്ഡി ബഖാനി സുനാ ബിഹഗ

നായക ഗന്ധ
 സോ സംവാദ ഉദാര ജേഹി ബിധി ഭാ ആശം കരബ

സുനഹു രാമ അവതാര ചരിത പരമ സുന്ദര അനഘ
 ഹരി ഗുന നാമ അപാര കഥാ രൂപ അഗ്നീത അമിത

മൈം നിജ മതി അനുസാര കഹളം ഉമാ

സാദര സുനഹു

ഭവാനീ=ഹേ ഭവാനീ, സുഭ ചരിത സുന=സുന്ദരകഥ കേൾക്കു, ബിമല രാമ ചരിത മാനസ=(ഈ) നിമ്നലമായ രാമചരിതമാനസം, ഭൃസുണ്ഡി=ഭൃസുണ്ഡി, ബഖാനി കഹാ=വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു, ബിഹഗ നായക ഗതഡ=പക്ഷിരാജാവായ ഗതഡനെ, സുനാ=കേൾപ്പിച്ചു, സോ ഉദാര സംവാദ=ആ ഉദാരസംവാദം, ജേഹി ബിഡി ഭാ=ഏതുപ്രകാരം ഉണ്ടായി (എന്നു), ആഗേം കഹബ=വഴിയേ പറയാം, രാമ അവതാര=രാമാവതാരത്തിന്റെ, പരമ സുന്ദര=പരമസുന്ദരവും, അനഘ ചരിത=പാപരഹിതവും ആയ ചരിതം, സുനഹു=കേൾക്കുക, ഹരി ഗുന നാമ=ഭഗവാന്റെ ഗുണങ്ങളും നാമവും, അപാരാ=അപാരമാണ്, കഥാ രൂപ=കഥയും സ്വരൂപവും, അഗ്നിത അമിത=അഗ്നിതവും അമിതവുമാണ്, മൈം നിജ മതി അനുസാര=ഞാനെന്റെ ബുദ്ധിയ്ക്കനുസൃതമായി, ഉമാ=ഹേ ഗിരിജേ, കഹളം സാദര സുനഹു=പറയാം. ആദരപൂർവ്വം കേൾക്കുക.

ഈ പരമപാവനമായ രാമചരിതമാനസം ഒരിക്കൽ വായനനായകനായ കാക ഭൃസുണ്ഡി സവിസ്തരം പറഞ്ഞു പക്ഷിനായകനായ ഗതഡനെ കേൾപ്പിച്ചു. കാക ഭൃസുണ്ഡിയും ഗതഡനും തമ്മിൽ കാണാനും ഇങ്ങനെ ഒരു സംവാദം ചെയ്യാനും ഇടയായതെങ്ങനെ എന്നതിനെപ്പറ്റി വഴിയേ പറയാം. ഇപ്പോൾ ഞാൻ പറയാൻ തുടങ്ങുന്നത് രാമാവതാരം സംബന്ധിച്ച പാവനചരിതമാണ്. രാമന്റെ ഗുണങ്ങളും അപാരവും കഥയും സ്വരൂപവും അഗ്നിതങ്ങളും അമിതങ്ങളുമാണ്. എന്റെ കഴിവിനുസരിച്ചു ഞാൻ കഥ പറയാം. സശ്രദ്ധം കേൾക്കുക.

ചു: സുന ഗിരിജാ ഹരി ചരിത സുഹാഘ ബിപുല

ബിസദ നിഗമാഗമ ഗാഘ

ഹരി അവതാര ഹേതു ജേഹി ഹോതു ഇദമിത്ഥം

കാഹി ജാതു ന സോതു

ഗിരിജാ=വേ പാശ്ചതി, ഹരി സുഹാഷ്വ=ഭഗവാന്റെ സുന്ദരവും,
ബിപുല=വിസ്തൃതവും, ബിസദ=വിശദവും, നിഗമാഗമ ഗാ
ഷ്ട=നിഗമങ്ങളും ആഗമങ്ങളും ഗാനംചെയ്തിട്ടുള്ളതും ആയ, ചരിത
സുന്ദര=ചരിത്രം കേൾക്കുക, ഹരി അവതാര=ഭഗവാന്റെ അവതാ
രം, ജേഹി ഹേതു ഹോതു=എന്തൊരു കാരണത്താൽ ഉണ്ടായി—,
ഇദമിത്ഥം സോതു=ഇതിപ്രകാരമാണ്—എന്നും, കഹി ന ജാതു=
പറയുവാൻ സാധ്യമല്ല.

സുന്ദരവും വിസ്തൃതവും വിശദവും ആഗമനിഗമ പ്രകീർത്തി
തവും ആയ ഭഗവാന്റെ കഥ കേൾക്കുക. അദ്ദേഹം അവതരിച്ചു
ഇപ്രകാരമാണ് എന്നും പരിമേദിച്ചു പറയുക സാധ്യമല്ല

രാമ അതർക്യ ബുദ്ധിമന ബാനീ മത ഹമാര

അസ സുനഹി സയാനീ

തദപി സന്ത മുനി ബേദ പൂരാനാ അസ കമു

കഹഹിം സ്വമതി അനുമാനാ

സയാനീ=വേ ചതുരേ, സുനഹി=കേൾക്കുക, ഹമാര മത അസ=
എന്റെ അഭിപ്രായം ഇങ്ങനെയാണ്, ബുദ്ധി മന ബാനീ=ബു
ദ്ധിമനോവാക്കുകളാൽ, രാമ അതർക്യ=രാമൻ അതർക്യനാണ്,
തദപി സന്ത=അങ്ങനെയാണെങ്കിലും സജ്ജനങ്ങളും, മുനി ബേദ=
മുനിമാരും വേദങ്ങളും, പൂരാനാ=പുരാണങ്ങളും, സ്വമത അനുമാ
നാ=സ്വബുദ്ധികൊണ്ടുനമാനിച്ചു, ജസ കമു കഹഹിം=യാ
തൊരു പ്രകാരം അല്ലെങ്കിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ.

തസ മൈം സമുഖി സുനാവളം തോഹി സമുധി

പരതു ജസ കാരന മോഹി

ജബ ജബ ഹോതു ധരമ കൈ ഹാനീ ബാഡഹിം

അസുര അധമ അഭിമാനീ

ജസ കാരന മോഹി സമുധി പരൈം=എന്തു കാരണം പുരസ്കരി
ച്ചാണെന്നു എന്നിങ്ങനെയോ തോന്നുന്നു, തസ മൈം=അതുപോലെ
ഞാൻ, സമുഖി, തോഹി=വേ സുന്ദരി, നിന്നെ, സുനാവളം=
കേൾപ്പിക്കാം, ജബ ജബ ധരമ കൈ=എപ്പോഴെപ്പോൾ ധർമ്മ
ത്തിന്, ഹാനീ ഹോതു=ഹാനി സംഭവിക്കുന്നു, അധമ അഭിമാനീ=

അധമനാഭം അഭിമാനികളമായ, അസുര ബന്ധവിം=അസുരന്മാർ
ചെരുകുന്നു.

കരഹിം അനീതി ജാതു നഹിം ബരനീ സീദഹിം

ബിപ്ര ധേനു സുര ധരനീ

തബ തബ പ്രഭ ധരി ബിബിധ സരീരാ ഹരഹിം

കൃപാനിധി സജ്ജന പീരാ

ബരനീ നഹിം ജാതു=വണ്ണിക്കാനാകാത്തവിധം, അനീതി കര
ഹിം=അവർ അനീതി ചെയ്യുന്നു, ബിപ്ര ധേനു സുര ധരനീ=വിപ്ര
ന്മാർക്കും പശുക്കൾക്കും ദേവന്മാർക്കും ഭൂമിയ്ക്കും, സീദഹിം=ഃഖങ്ങളു
ണ്ടാക്കുന്നു, തബ തബ=ആ സന്ദർശിച്ചിട്ടില്ലാ, കൃപാനിധി പ്രഭ
ബിബിധ സരീരാ ധരി=കൃപാനിധിയായ ഭഗവാൻ വിവിധ ശ
രീരങ്ങളെടുത്തു പ്രത്യക്ഷനായി, സജ്ജന പീരാ ഹരഹിം=സ
ജ്ജനപീഡകൾ ശമിപ്പിക്കുന്നു.

ആഗമങ്ങളും മുമ്പാകെ സജ്ജനങ്ങളും ശാസ്ത്രങ്ങളും ഭഗവാ
ന്റെ അവതാരം എന്തു കാരണം മുൻനിർത്തിയാണുണ്ടാകുന്നതെന്നു
വിവരിച്ചിട്ടുണ്ടോ, എന്തു ഹേതുവാൽ അവതാരം ഉണ്ടാകുന്നു എ
ന്നെന്നിട തോന്നിയിട്ടുണ്ടോ അതു നിന്നെ ഞാൻ കേൾപ്പിക്കാം.
ധർമ്മത്തിനു ഹാനിയുണ്ടാകുമ്പോഴെല്ലാം അധർമ്മികൾ ചെരുകുക
യും അവരുടെ അനീതികൾ നിമിത്തം വിപ്രന്മാർക്കും പശുക്കൾ
ക്കും, ദേവന്മാർക്കും ഭൂമിയ്ക്കും പലതരത്തിലുള്ള ഃഖമുണ്ടാകുകയും
ചെയ്യുമ്പോഴെല്ലാം കൃപാലുവായ ഭഗവാൻ അവതരിപ്പുകയും
ഃഖിതരെ രക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതാണ് അവതാരത്തിന്റെ
ഉദ്ദേശ്യം. [ഗീതയിലും പറയുന്നതിപ്രകാരമാണ്:-

യദായദാഹി ധർമ്മസ്യ ധ്യാനി ഭവതി ഭാരത,

അഭ്യത്മാനമധർമ്മസ്യ തദാത്മാനം സൃജാമൃഹം

പരിത്രാണായ സാധുനാം വിനാശായ ച ദുഷ്ടകൃതാം

ധർമ്മസംസ്ഥാപനാർത്ഥായ സംഭവാമി യുഗേ യുഗേ.

ധർമ്മത്തിനു ധ്യാനിയും അധർമ്മത്തിനു ആക്കവും ഉണ്ടാകുമ്പോൾ
സാധുസംരക്ഷണത്തിനും ദുഷ്ടനിഗ്രഹത്തിനും ധർമ്മസംസ്ഥാപന
ത്തിനുമായി രൂപമെടുത്തു ഓരോ യുഗത്തിലും ഞാൻ പ്രത്യക്ഷ
നാകും.]

ദോ: അസുര മാരി മാപഹിം സുരൻഹ രാവഹിം
 നിജ ശ്രുതി സേതു
 ജഗ ബിസ്താരഹിം ബിസദ ജസ രാമ ജന
 കര ഹേതു

അസുര മാരി=അസുരന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ചു, സുരൻഹ രാവഹിം=
 ദേവന്മാരെ (അവരുടെ സ്ഥാനങ്ങളിൽ) വാഴിച്ചു, നിജ ശ്രുതി
 സേതു=സ്വവേദമര്യാദ പുലർത്തുകയും, ജഗ ബിസദ ജസ=ലോക
 ത്തിൽ നിർമ്മല കീർത്തി, ബിസ്താരഹിം=പരത്തുകയും ചെയ്യുന്നു,
 രാമ ജന കര ഹേതു=ശ്രീരാമൻ ജനമെടുക്കാനുള്ള കാരണം ഇതു
 തന്നെ.

അധർമ്മികളായ അസുരന്മാരെ ഒടുക്കി ദേവന്മാരെ അവരുടെ
 സ്ഥാനങ്ങളിൽ പുന:പ്രതിഷ്ഠിച്ചെല്ല വേദമര്യാദകൾ രക്ഷിച്ചു നി
 ൾമലകീർത്തി ജഗത്തിൽ പരത്തുക എന്നതാണ് ശ്രീരാമന്റെ അ
 വതാരോദ്ദേശ്യം.

ചൗ: സോഇ ജസ ഗാഇ ഭഗത ഭവ തരഹീം കൃപാ
 സിന്ധു ജന ഹിത തനു ധരഹീം
 രാമ ജനമ കേ ഹേതു അനേകാ പരമ ബിചിത്ര
 ഏകതേം ഏകാ

സോഇ ജസ ഗാഇ=ആ യശസ്സ് ഗാനംചെയ്തു, ഭഗത ഭവ തര
 ഹിം=ഭക്തന്മാർ സംസാരസാഗരം കടക്കുന്നു, ജനഹിത കൃപാസി
 ണ്ധു=ഭക്തജനഹിതാർത്ഥമാണ് കൃപാസാഗരമായ (ഭഗവാൻ), തനു
 ധരഹീം=ശരീരമെടുക്കുന്നത്, രാമ ജനമ കേ ഹേതു=ശ്രീരാമാവ
 താരത്തിനു ഹേതുക്കൾ, അനേകാ=അനേകമാണ്, ഏകതേം ഏ
 കാ=അവ ഒന്നിന്നൊന്നു, പരമ ബിചിത്രം=പരമവിചിത്രവുമാണ്.

ധർമ്മരക്ഷിച്ചെല്ല ലോകത്തിൽ നിർമ്മലകീർത്തി പരത്തുന്നു
 എന്നു മുമ്പു പഠഞ്ഞല്ലോ. ആ നിർമ്മല യശസ്സ് ഗാനംചെയ്തു
 ഭക്തന്മാർ പ്രാപഞ്ചികദുരിതാനുഭവങ്ങളിൽനിന്നു വിമുക്തരായി
 തീരുന്നു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഭക്തന്മാർക്കുവേണ്ടിതന്നെയാണ്

ദയാസാഗരമായ ഭഗവാൻ ശരീരമെടുക്കുന്നത്. ഗിരിജ, ശ്രീരാ
മാവതാരത്തിനു കാരണം അസംഖ്യമാണ്. അവ ഒന്നിനൊന്നു
ഏറ്റവും വിചിത്രവുമാണ്.

ജനമ ഏക ഭൂത കഹളം ബഖാനീ സാവധാന
സുന്ദര സുമതി ഭവാനീ
ദപാരപാല ഹരികേ പ്രിയ ദോള ജയ അരു
ബിജയ ജാന സബ കോള

ഏക ഭൂത ജനമ=(ഭഗവാന്റെ) ഒന്നരണ്ടു ജന (കഥ), ബഖാനീ
കഹളം=വിസ്തരിച്ച ഞാൻ പറയാം, സുമതി ഭവാനീ=ബുദ്ധിശാ
ലിനിയായ ഹേ ഭവാനി, സാവധാന സുന്ദര=സശ്രദ്ധം കേൾക്കൂ,
സബ കോള ജാന=എല്ലാവർക്കും അറിയാം, ജയ അരു വിജയ=
ജയനും വിജയനും, ഹരി കേ പ്രിയ=മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ പ്രിയ
പ്പെട്ടി, ദപാരപാലക=ദപാരപാലകന്മാരാണ്.

ഭഗവാന്റെ ഒന്നരണ്ടുവതാരങ്ങൾ വിസ്തരിച്ച ഞാൻ പര
യും. കേൾക്കൂ ഭവാനി. മഹാവിഷ്ണുവിനു ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട
രണ്ടു ദപാരപാലന്മാരാണ് ജയനും വിജയനും എന്ന വസ്തുത ലോ
കവിദിതമാണല്ലോ.

ബിപ്ര സാവതേം ദൂനള ഭാജു താമസ അസുര
ദേഹ തിൻഹ പാജു
കനക കസിപ്പ അരു ഹാടകലോചന ജഗത
ബിദിത സുരപതിമദ മോചന

തിൻഹ ദൂനള ഭാജു=ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും, ബിപ്ര സാവ
തേം=ബ്രാഹ്മണശാപത്താൽ, താമസ അസുര ദേഹ പാജു=തമോ
ഗുണപ്രധാനികളായ അസുരന്മാരായിത്തീർന്നു, സുരപതിമദ മോ
ചന=ഇന്ദ്രന്റെ മദം തീർത്തവരെന്നു, ജഗത ബിദിത=ലോകവിദി
തരാണ്, കനക കസിപ്പ അരു=ഹിരണ്യകശിപുവും, ഹാടക
ലോചന=ഹിരണ്യക്ഷനും (എന്നു ചേരായ ആ രണ്ടുപേർ).

വിജയനും ജയനും സഹോദരന്മാരായിരുന്നു. അവർക്ക് ഒരു ക്കൽ ബ്രാഹ്മണശാപം ലഭിച്ചു. ശാപഫലമായി അവർ അസുര ദേഹം എടുത്തു. അവർക്ക് പേർ ഹിരണ്യകശിപു എന്നും ഹിരണ്യാക്ഷനെന്നുമായിരുന്നു. ഇന്ദ്രദേവനെ തകർത്തവരെന്ന പേരിൽ ഇവരിരുവരും ലോകവിദിതരുമായിരുന്നു. [ശാപകാരണം ഇതാണ്. ഒരിക്കൽ സനകാദിമഹർഷിമാർ മഹാവിഷ്ണുവിനെ സന്ദർശിക്കാൻ വൈകുണ്ഠത്തിലേക്കു ചെന്നു. അന്നവിടെ പോരപാലകന്മാർ ജയവിജയന്മാരാണ്. അവർ ആഗതരെ അകത്തേക്കുവിട്ടില്ല. മഹർഷിമാർ ക്രുദ്ധരായി ഇങ്ങനെ ശപിച്ചു. നിങ്ങൾ അസുരന്മാരായ്ക. മൂന്നാമത്തെ ജന്മത്തിൽ നിങ്ങൾക്കു ശാപമോക്ഷം ലഭിക്കും.]

ബിജയ സമര ബീര ബിഖ്യാതാ ധരി ബരാഹ
ബപു ഏക നിപാതാ
ഭോജ നരഹരി ഭൂസര പുനി മാരാ ജന പ്രഹലാദ
സുജസ ബിസ്താരാ

സമര ബീര=യുദ്ധവീരന്മാരും, ബിഖ്യാത ബിജയ=വിഖ്യാതവിജയികളുമായ അവരിൽ, ഏക ബരാഹ ബപു ധരി=ഒരുവനെ (ഭഗവാൻ) വരാഹവേഷം ധരിച്ചു, നിപാതാ=നിഗ്രഹിച്ചു, പുനി നരഹരി ഭോജ=രണ്ടാമതു നരിസംഹാപന്മാരും ചെയ്തു, ഭൂസര മാരാ=അപരനായ അസുരനെ കൊന്നു, ജനപ്രഹലാദ=ഭക്തപ്രഹ്ലാദന്റെ, സുജസ ബിസ്താരാ=സൽകീർത്തി(എങ്ങും)വ്യാപിപ്പിച്ചു.

ഹിരണ്യകശിപുവും ഹിരണ്യാക്ഷനും യുദ്ധവീരന്മാരും വിഖ്യാതവിജയികളുമായി നിരവധി അധർമ്മങ്ങൾ പ്രവർത്തിച്ചു. ഭഗവാൻ അവരുടെ അനീതികൾ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കാനാവാതെ വന്നു, അദ്ദേഹം വരാഹമായി അവതരിച്ചു ആദ്യം അവരിൽ ഒരാളായും പിന്നീട് നരസിംഹമായി അവതരിച്ചു അപരനേയും നിഗ്രഹിച്ചു. ഹിരണ്യകശിപുവിന്റെ പുത്രനായ പ്രാഹ്ലാദൻ ഭഗവാൽ ഭക്തനായിരുന്നു. ആ ഭക്തനുവേണ്ടിയാണ് ഭഗവാൻ നരസിംഹവേഷം ധരിച്ചതും പ്രാഹ്ലാദനെ രക്ഷിച്ചു അവന്റെ കീർത്തി ലോകവ്യാപ്തമാക്കിയതും.

ദോ: ഭൂഘ നിസാചാ ജാതു തേതു മഹാബീര ബലവാന
 കുംഭകരന രാവന സുഭട സുര ബിജയു ജഗ ജാന
 തേതു ജാതു=അവർ തന്നെയാണു് പൊന്നു, മഹാബീര=മഹാവീര
 ന്നാരു, ബലവാന=ബലവാനാരു. ആയ, കുംഭകരന രാവന=
 കുംഭകണ്ണരാവണനാരി, നിസാചര=നിശാചര(വംശത്തിൽ
 പിറന്നതു്), സുഭട=അവർ വീരയോദ്ധാക്കളും, ബിജയു=(ദേവ)
 വിജയികളുമെന്നതു്, ജഗ ജാന=ലോകവിദിതമാണല്ലോ.

ജയനും വിജയനും ഹിരണ്യാക്ഷനും ഹിരണ്യകശിപുവുമാ
 യി അവരെ ഭഗവാൻ നിഗ്രഹിച്ചു. അതോടെ അവരുടെ ശാപ
 ത്തിൽ പെട്ട ആദ്യജനും അവസാനിച്ചു. രണ്ടാംജന്മത്തിൽ അവർ
 നിശാചരവംശത്തിൽ പിറന്നു. അവർ മഹാവീരന്മാരും ബലിഷ്ഠ
 ത്വമായിരുന്നു. വീരയോദ്ധാക്കളും ദേവജേതാക്കളുമായിരുന്ന അവർ
 രാവണനെന്നും കുംഭകണ്ണനെന്നുമുള്ള ചേരിൽ അറിയപ്പെടുന്നു.

ചു: മുകുത ന ഭൂഘ ഹതേ ഭഗവാനാ തീനി ജന
 ദ്വിജ ബചന പ്രവാനാ
 ഏക ബാര തിൻഹ കേ ഹിത ലാഗീ ധരേള
 സരീര ഭഗത അനുരാഗീ

ഭഗവാനാ ഹതേ=ഭഗവാനാൽ ഹതരായിട്ടും (അവർ), മുകുത ന
 ഭൂഘ=മുകുതരായിഭവിച്ചില്ല, ദ്വിജ ബചന പ്രവാനാ=ബ്രഹ്മണ
 ശാപാവധി, തീനി ജന=മൂന്നു ജന്മമാണല്ലോ, ഏക ബാര തിൻ
 ഹകേ=ഒരിക്കൽ അവരുടെ, ഹിതലാഗീ=ഹിതത്തിനുവേണ്ടി,
 ഭഗത അനുരാഗീ=ഭക്തപ്രേമിയായ (ഭഗവാൻ), സരീര ധരേള=
 ശരീരമെടുത്തു.

ഹിരണ്യാക്ഷനും ഹിരണ്യകശിപുവും ഭഗവാനാൽ നിഗ്രഹി
 ക്കപ്പെട്ടവരായിട്ടും ബ്രാഹ്മണശാപം നിമിത്തം അവർക്കു മോക്ഷം
 ലഭിച്ചില്ല. ബ്രാഹ്മണശാപാവധി മൂന്നുജന്മവുമാണല്ലോ. രാവണ
 കുംഭകണ്ണന്മാർ ശാപവാശാൽ നിശാചരരായെങ്കിലും അവർ ഭക്ത

നാരായ ജയവിജയനാരുടെ പുനർജനമല്ലെ? അവരുടെ ഹിത
 തിനുവേണ്ടി ഭഗവാൻ ശരീരമെടുത്തു. അതായത് അവരുടെ
 രണ്ടാംജനം അവസാനിപ്പിക്കുവാൻ.

കസ്യപ അദിതി തമ്മാം പിതു മാതാ ദസരഥ
 കൗസല്യാ ബിഷ്ണുതാ
 ഏക കലപ ഏഹി ബിധി അവതാരാ ചരിത
 പവിത്ര കിഷ്ട സംസാരാ

തമ്മാം=ആ ജനത്തിൽ, മാതാ പിതു=മാതാപിതാക്കളായിരുന്ന,
 അദിതി കസ്യപ=അദിതിയും കശ്യപനുമാണ്, കൗസല്യാ ദസ
 രഥ=കൗസല്യാ ദശരഥനാരായി, ബിഷ്ണുതാ=വിഷ്ണുതരായത്,
 ഏക കലപ=ഒരു കല്പത്തിൽ, ഏഹി ബിധി അവതാരാ=ഇപ്ര
 കാരം അവതരിപ്പിച്ച് (ഭഗവാൻ), സംസാര പവിത്ര ചരിത്ര
 കിഷ്ട=പ്രപഞ്ചത്തിൽ പവിത്രലീലകൾ ചെയ്തു.

മുന്നോരുജനത്തിൽ ഭഗവാന്റെ മാതാപിതാക്കളായിരുന്ന
 വർതന്നെയാണ് പിന്നീട് കൗസല്യാദശരഥനാരെന്ന ചേരിൽ
 പ്രവൃത്തരായത്. ഒരു കല്പത്തിൽ ഇപ്രകാരം അവതരിച്ച ഭഗ
 വാൻ ലോകത്തിൽ പവിത്രചരിത്രം സൃഷ്ടിക്കുകയുണ്ടായി.

ഏക കലപ സുര ദേവി ദുഖാരേ സമര ജലന്ധര
 സന സബഹാരേ
 സുട്ട കീൻഹ സംഗ്രാമ അപാരാ ദനുജ ബഹാബല
 മരതു ന മാരാ
 പരമ സതീ അസുരാധിപ നാരീ തേഹിം ബല
 താഹി ന ജിതഹിം പുരാരി

ഏക കലപ=ഒരു കല്പത്തിൽ, സബ സുര=എല്ലാ ദേവന്മാരും, ജല
 ധ്വര സന സമര=ജലധരനുമായി യുദ്ധത്തിൽ, ഹാരേ ദുഖാരേ
 ദേവി=പരാജിതരായനിമിത്തം ദുഃഖിതരായികണ്ടു്, സുട്ട അ
 പാരാ സംഗ്രാമ=ശുട്ട അപാരമായ യുദ്ധം, കീൻഹ ദനുജ=

മെയ്യ. അസുരൻ, മഹാബല മാരാഃ=ഏറ്റവും ബലവാനായിരുന്നതിനാൽ നിഗ്രഹിച്ചിട്ടും, ന മരൈ=മൃതനായില്ല, അസുരാധിപനാരീ=അസുരാധിപനായ ജലന്ധരന്റെ പത്നി, പരമ സതീ=പരമ സാധവി(യായിരുന്നു), തേഹിം ബല പുരാരി=ആ ബലത്താൽ ശിവാൻ, താഹി ന ജിതഹിം=അവനെ ജയിക്കുവാൻ ശക്തനായില്ല.

ഒരു കല്പത്തിൽ ദേവന്മാർക്കു ജലന്ധരനുമായുള്ള ഏറ്റുമുട്ടലിൽ വമ്പിച്ച പരാജയം സംഭവിച്ചു. അവർ ദുഃഖിതരായി ഭവിച്ചു. ശിവൻ വല്ലാത്ത സങ്കടമുണ്ടായി. അദ്ദേഹം ജലന്ധരനുമായി ഘോരസമരം ചെയ്തു. അവൻ ബലിച്ചുനായിരുന്നതുകൊണ്ടു കൊന്നിട്ടും ചാകാത്തവനായി അവൻ. അവന്റെ ഭാര്യ പരമ സാധവിയായിരുന്നു ആ ചാരിത്യത്തിന്റെ ശക്തിനിമിത്തം. ശിവൻ ജലന്ധരനെ ജയിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

ദോ: ഹല കരി ടാരേള താസു ബ്രത പ്രഭ സുര കാരജ കീൻഹ

ജബ തേഹിം ജാനേള മരമ തബ ശ്രാപ കോപ കരി ദീൻഹ

പ്രഭ ഹല കരി=ഭഗവാൻ വ്യാജം പ്രയോഗിച്ചു, താസു ബ്രത=അ വളരെ ചാരിത്ര്യം, ടാരേള സുര കാരജ=തകർത്തു. ദേവകാര്യം, കീൻഹ=നിവൃത്തിച്ചു, ജബ തേഹിം മരമ ജാനേള=എപ്പോൾ ഹസ്യം അവർ ഗ്രഹിച്ചുവോ, തബ കോപ കരി=അപ്പോൾ ക്രുദ്ധയായി, ശ്രാപ ദീൻഹ=ശപിച്ചു.

ജലന്ധരപതിയുടെ സതീത്വത്തിന്റെ ബലത്താലാണ് ജലന്ധരൻ അജയ്യനായിരിക്കുന്നതെന്നറിഞ്ഞ ഭഗവാൻ വ്യാജപുരസ്കാരം അദ്ദേഹത്തെ അദ്ദേഹം നശിപ്പിക്കുകയും ദേവകാര്യം നിരവേറുകയും ചെയ്തു. ജലന്ധരപതിക്കു സൂക്ഷ്മ അറിയാനിടയായി. അവർ ക്രുദ്ധയായി ഭഗവാനെ ശപിച്ചു.

[ഭഗവാൻ ഒരു സന്യാസിയുടെ വേഷത്തിൽ ജലന്ധരഗൃഹത്തിൽ ചെന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്നിയായ വൃന്ദ, സന്യാസി

യിൽനിന്നു ജലന്ധരൻ യുദ്ധത്തിലേപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വൃത്താന്തം ഗ്രഹിച്ചു. ഇതിനിടക്കു ജലന്ധരന്റെ ശരീരത്തിലെ സർപ്പാവയവവും ഛിന്നഭിന്നങ്ങളെന്ന നിലയിൽ വൃന്ദയുടെ പുരോഭാഗത്തു വന്നുവീണു. വൃന്ദ ദീനരോദനം ചെയ്തു. ഭഗവാൻ—സന്യാസി—പറഞ്ഞു:— ‘വൃന്ദേ നീ സതീയാണു്. സതീത്വത്തിന്റെ ശക്തിയാൽ ഈ അവയവങ്ങളെല്ലാം യോജിപ്പിക്കു. നിന്റെ മാഹാത്മ്യംകൊണ്ടു ജലന്ധരൻ ജീവിക്കും.’ സന്യാസി പറഞ്ഞതു പോലെയെല്ലാം വൃന്ദ പ്രവർത്തിച്ചു. ജലന്ധരൻ ജീവിച്ചുഴന്നുവന്നു. വൃന്ദ, സന്യാസിയുടെ കാൽ പിടിച്ചു നമസ്കരിച്ചു. ഇതരദേഹസ്ഥം ഉണ്ടായ നിമിഷത്തിൽ വൃന്ദയുടെ ചാരിത്ര്യത്തിനു ഭംഗം വന്നു. യുദ്ധത്തിൽ ശിവൻ ജലന്ധരനെ വധിച്ചു. ജലന്ധരൻ മരിക്കേ, സന്യാസിയുടേയും കൃത്രിമജലന്ധരന്റെയും ശരീരം നഷ്ടമായി. യഥാർത്ഥം മനസ്സിലാക്കിയ വൃന്ദ ഭഗവാനെ ഇപ്രകാരം ശപിച്ചു. ‘അങ്ങയ്ക്കു പത്നീവിയോഗദുഃഖം അനുഭവിക്കാനിടയാകട്ടെ. എന്റെ ഭർത്താവു പുനർജന്മമെടുത്തു അങ്ങയുടെ പത്നിയെ അപഹരിക്കുകയും ചെയ്യട്ടെ.’ ഇതായിരുന്നു ശാപം.]

ചു: താസു ശാപ ഹരി ദീൻറെ പ്രമാനാ കൗതുകനിധി
കൃപാല ഭഗവാനാ

തഹാം ജലന്ധര രാവന ഭയളു രന ഹതി രാമ
പരമ പദ ഭയളു

ഹരി താസു ശാപ=മഹാവിഷ്ണു അവളുടെ ശാപം, പ്രമാനാ ദീൻ=അംഗീകരിച്ചു, കൃപാല ഭഗവാനാ=ദയാനിധിയായ ഭഗവാൻ, കൗതുക നിധി=വിനോദപ്രിയനാണല്ലോ, തഹാം ജലന്ധര=മറെറൊരു ജനത്തിൽ ജലന്ധരൻ, രാവന ഭയളു=രാവണനായി ഭവിച്ചു, രാമ രന ഹതി=രാമൻ (രാവണനെ) യുദ്ധത്തിൽ നിഗ്രഹിച്ചു, പരമ പദ ഭയളു=മോക്ഷം നൽകി.

വൃന്ദയുടെ ശാപം മഹാവിഷ്ണു അംഗീകരിച്ചു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ദയാസാഗരമായ ഭഗവാൻ കൗതുകനിധിയല്ലേ? ജല

സ്വരൻ മറെറാരു ജന്മത്തിൽ രാവണനായി ജനിക്കുകയും ഭഗവാൻ രാമചന്ദ്രൻ യുദ്ധത്തിൽ രാവണനെ നിഗ്രഹിച്ച് അവനെ പരമ സായുജ്യം നൽകുകയും ചെയ്തു.

ഏക ജന്മ കര കാരന ഏഹാ ജേഹി ലഗി രാമ
ധരീ നരദേഹാ

പ്രതി അവതാര കഥാ പ്രഭു കേരീ സുന്ദ മുനി
ബരനീ കബിൻഹ ഫനേരീ

ജേഹി ലഗി രാമ=എന്തിനുവേണ്ടി രാമൻ, നരദേഹാ ധരീ=മനുഷ്യജന്മം കൈക്കൊണ്ടു എന്നതിന്, ഏക ജന്മ കര=ഒരു ജന്മത്തിലെ, കാരന ഏഹാ=കാരണം ഇതാണ്, സുന്ദ മുനി=(ഗിരിജ) കേരക്കു മുനിമാരും, കബിൻഹ പ്രഭു കേരീ=കവികളും ഭഗവാന്റെ, പ്രതി അവതാരം=ഓരോ അവതാരത്തെ സംബന്ധിച്ചും, ഫനേരീ കഥാ ബരനീ=അനേകം കഥകൾ വാണിയിട്ടുണ്ട്.

ഭഗവാൻ മനുഷ്യദേഹം ധരിച്ചതെന്തിനുവേണ്ടി എന്നു നീ ചോദിച്ചല്ലോ. ഒരവതാരത്തിലെ കഥ ഇതാണ്. അതായത് ജല സ്വരന്റെ പുനർജന്മമായ രാവണനെ മോക്ഷം കൊടുക്കാൻ. മുനിമാരും കവികളും ഭഗവാന്റെ ഓരോ അവതാരത്തെ സംബന്ധിച്ചും നിരവധി കഥകൾ വാണിക്കുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്.

നാരദ ശ്രാപ ദീൻഹ ഏക ബാരാ കലപ ഏക
തേഹി ലഗി അവതാരാ

ഗിരിജാ ചകിത ഭൂതം സുനി ബാനീ നാരദ
ബിഷ്നു ഭഗത പുനി ഗ്യാനീ

ഏക ബാരം=ഒരിക്കൽ, നാരദ ശ്രാപ ദീൻഹ=നാരദൻ (ഭഗവാൻ) ശാപം നൽകി, ഏക കലപം=ഒരു കല്പത്തിൽ, തേഹി ലഗി=അതിനുവേണ്ടി, അവതാരം=ഭഗവാൻ അവതാരമെടുത്തു, ബാനീസുനി=(ഗിരിവൻ അരുളിച്ചെയ്തു) വാക്കുകൾ കേട്ട്, ഗിരിജാ ചകിത ഭൂതം=ചാവഴി ചകിതയായിത്തീർന്നു, നാരദ മുനി ഗ്യാനീ=നാരദമുനി ജ്ഞാനിയും, ബിഷ്നു ഭഗതം=വിഷ്ണുഭഗവതനാണല്ലോ.

ചാച്ചുരി, ഒരിക്കൽ നാരദൻ ഭഗവാനെ ശപിച്ചു. അതു നിമിത്തം അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു കല്പത്തിൽ അവതരിപ്പിക്കേണ്ടതായി വന്നു. ശിവനിയു പറഞ്ഞപ്പോൾ ഗിരിജ നടുങ്ങിപ്പോയി. എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ മഹാജ്ഞാനിയും ദേവഷിയും വിഷ്ണുഭക്തനുമായ നാരദൻ വിഷ്ണുവിനെ ശപിക്കുകയോ!

കാരന കവന ശ്രാപ മുനി ദീൻഹാ കാ അപരാധ
രമാപതി ദീൻഹാ
യഹ പ്രസംഗ മോഹി കഹളു പുരാരി മുനി മന
മോഹ ആചരജ ഭാരി

കവന കാരന=എന്തു കാരണത്താലാണ്, മുനി ശ്രാപ ദീൻഹാ=(വിഷ്ണുവിനു) മുനി ശാപം കൊടുത്തത്?, രമാപതി കാ അപരാധ ദീൻഹാ=മഹാവിഷ്ണു എന്തപരാധം ചെയ്തു?, പുരാരി യഹ പ്രസംഗം=ഹെ പുരാരി, ഈ കഥ. മോഹി കഹളു മുനിമന=എന്നോട പറയൂ. മുനിയുടെ മനസ്സിൽ, മോഹ ഭാരി ആ ചരജ=മോഹം (ഉണ്ടായത്) വലിയ ആശ്ചര്യംതന്നെ.

നാഥ, മഹാവിഷ്ണുവിനെ നാരദൻ ശപിക്കാൻണ്ടായ കാരണമെന്താണ്? എന്തപരാധം രമാപതിചെയ്തു വകക്കാണ് ഈ ശാപം? എന്നോടിക്കഥ അവിടന്നുരുളിച്ചെയ്യണം. നാരദനേപ്പോലുള്ള ഒരു ദേവഷിയുടെ മനസ്സ് മോഹാധീനമാകുന്നതു വല്ലാത്തൊരാശ്ചര്യമാണ്.

ദോ: ബോലേ ബിഹസി മഹേസ തബ ഗ്യാനീ
മൂഡ ന കോള
ജേഹി ജസ രഘുപതി കരഹിം ജബ തോ തസ
തേഹി ഹന ഹോള

തബ മഹേസ=ആ അവസരത്തിൽ ശിവൻ, ബിഹസി ബോലേ=ചിരിച്ചുകൊണ്ട് അരുളിച്ചെയ്തു, കോള ഗ്യാനീ ന മൂഡ=ആരും ജ്ഞാനിയല്ല. (ആരും), മൂഡനും അല്ല, രഘുപതി ജേഹി ജസ=ഭഗവാൻ ആരെ ഏതുപ്രകാരം, കരഹിം ജബ=ആമെന്നു അപ്പോൾ,

തേഹി മറന തോതസ=ആ നിമിഷത്തിൽ അവൻ അപ്രകാരം,
 ഹോതു=ആയിത്തീരുന്നു.

ഗിരിജേ, കേരക്കു. ലോകത്തിൽ ഒരാളും ജ്ഞാനിയല്ല; ഒരാ
 ളും പാമരനുമല്ല. ഭഗവാൻ ആരെ ഏതുവേദം കെട്ടിക്കുന്നു ആ
 നിമിഷത്തിൽ അവൻ ആ വേഷത്തിന്നു അഹ്നായിതീരുന്നു എ
 ന്നാമാത്രം. ലോകത്തിൽ ഭഗവൽഹിതമെന്നേ നടക്കൂ.

സോ: കഹളം രാമ ഗുന നാഥ ഭരദവാജ സാദര സുനഹു
 ഭവ ഭഞ്ജന രഘുനാഥ ഭജേ തുലസീ തജി മാന മദേ

ഭരദവാജ=(യാജ്ഞവൽക്യൻ പറയുന്നു) ഹെ ഭരദവാജ, രാമ ഗുന
 ഗാഥ=ശ്രീരാമന്റെ ഗുണങ്ങളുടെ ചരിത്രം, കഹളം സാദര സുന
 ഹു=ഞാൻ പറയാം. ആദരപൂർവ്വം കേരക്കു, തുലസീ മാന മദേ=
 അല്ലയോ തുളസി, അഹങ്കാരമടങ്ങും, തജി=തൃജിച്ചു, ഭവ ഭഞ്ജന=
 ഭവഭഞ്ജനനായ, രഘുനാഥ ഭജേ=ശ്രീരാമനെ ഭജിക്കുക.

യാജ്ഞവൽക്യൻ ഭരദവാജന നോക്കി അരുളിച്ചെയ്തു: —‘ഹേ
 ഭരദവാജ, ശ്രീരാമന്റെ ഗുണങ്ങളുടെ കഥ ഞാൻ പറയാം. സശ്ര
 ലം കേരക്കുക. [കവി പറയുന്നു സ്വയം]

ഹേ തുളസി, മദവും അഹങ്കാരവും കൈവെടിഞ്ഞു പ്രാപ
 ബികഷ്ടേശങ്ങൾ ഹരിക്കുന്ന ശ്രീരാമനെ ഭജിക്കുക.

ചൗ: ഹിമ ഗിരി ഗുഹാ ഏക അതി പാവനി ബഹ
 സമീപ സുരസരീ സുഹാവനി

ആശ്രമ പരമ പുനീത സുഹാവാ ദേവി

ദേവരിഷി മത അതി ഭാവാ

ഹിമഗിരി=ഹിമഗിരിയിൽ, അതിപാവനി=ഏറ്റവും പവിത്ര
 മായ, ഏക ഗുഹാ=ഒരു ഗുഹയുണ്ടു്, സമീപ=അതിന്റെ അരി
 കിലായി, സുഹാവനി സുരസരീ=മനോഹരമായ ഗംഗ, ബഹ=
 പ്രവാഹിക്കുന്നു, പരമ പുനീത=ഏറ്റവും പവിത്രവും, സുഹാവാ

ആശ്രമം=മനോഹരവുമായ ആശ്രമം, ദേവീ ദേവരിഷി മനഃക
ണ്ടിട്ട് ദേവഷിയായ നാരദന്റെ മനസ്സ്, അതി ഭാവം=ഏറ്റവും
സത്താപ്യമായി

ഹേ ഭരതപാജ, ഹിമവൽ പർവ്വതത്തിലുണ്ട് ഏറ്റവും പവി
ത്രമായൊരു ഗുഹ. ആ ഗുഹയുടെ സമീപത്തിലൂടെയാണ് ഗംഗ
യാറെഴുന്നതു്. ഏറ്റവും പാവനവും പ്രിയദർശകവുമായ ആ
ശ്രമംകണ്ട് ദേവഷിയായ നാരദന്റെ മനസ്സ് ആഹ്ലാദവിശശ
മായിതിൻ.

നിരഖി സൈല സരി ബിപിന ബിഭാഗാ ഭയമ
രമാപതി പദ അനുരാഗാ
സുമിരത ഹരിഹി ശ്രാപ ഗതി ബാധീ സഹജ
ബിമല മന ലാഗി സമാധീ

സൈല സരി ബിപിന ബിഭാഗാ=പർവ്വതം, നദി, വിപിനവിഭാ
ഗങ്ങൾ എന്നിവ, നിരഖി രമാപതി പദ=വീക്ഷിച്ചു് വിഷ്ണു
പ്പാദങ്ങളിൽ, അനുരാഗ ഭയമ=അനുരാഗം ഉണ്ടായി, ഹരിഹരി
സുമിരത=ഹരിയെ സ്തുരിച്ചനിമിഷത്തിൽ, ശ്രാപഗതി ബാധീ=
ശാപഗതി അകന്നു, സഹജ മന ബിമല=സ്വാഭാവികാവസ്ഥ
യാൽ മനസ്സ് നിമ്ലമായി, സമാധീ ലാഗി=സമാധിയിൽ
ലീനമായി.

അവിടത്തെ വനവും സരിതും വിപിനവിഭാഗങ്ങളും നിരീ
ക്ഷിച്ച ദേവഷി നാരദൻ വിഷ്ണുപ്പാദങ്ങളിൽ പ്രേമം അങ്കുരിച്ചു.
ഭഗവൽസ്മരണ ഉണ്ടായതോടെ ശാപഗതി അകലുകയും സ്വാഭാ
വികതയാൽ മനസ്സ് നിമ്ലമായി സമാധിയിൽ ലീനമാവുകയും
ചെയ്തു. [നാരദൻ സ്ഥിരമായി ഒരിടത്തും അധികനേരം ഇരുന്നു
കൂടാ എന്നൊരു ശാപം ദക്ഷൻ നാരദനെ നൽകിയിട്ടുണ്ട്. ആ
ശാപമാണിവിടെ സൂചിപ്പിച്ചതു്.]

മുനി ഗതി ദേവി സുരേസ ഡേരാനാ കാമഹി
ബോലി കീൻഹ സനമാനാ

സഹിത സഹായ ജാഹ്ന മമ ഹേതു ചലേഽഹരഷി
ഹിയം ജലചരകേതു

മുനി ഗതി ദേവി=മുനിയുടെ (ഈ) സ്ഥിതികളും, സുരേസ ഡേ
രാനാ=ഇന്ദ്രൻ ഭയന്നു, കാമഹി ബോലി=കാമനെ വിളിച്ചവര
ത്തി, സനാനാ കീൻഹ=സത്താനിച്ചു. (എന്നിട്ടിങ്ങനെ പറ
ഞ്ഞു), മമ ഹേതു സഹിത സഹായ=എന്റെ നന്മക്കുവേണ്ടി സ
ഹായികളുമാണിച്ച്, ജാഹ്ന ഹിയം ഹരഷി=പുറപ്പെടുക. മന
സ്സിൽ പ്രസന്നതയോടുകൂടി, ജല ചരകേതു ചലേഽഹരദേവൻ
പുറപ്പെട്ടു.

മുനി സമാധിയിലേപ്പെടാൻ ഭാവിക്കുന്നതറിഞ്ഞപ്പോൾ
ദേവേന്ദ്രൻ ഭയംതോന്നി. അദ്ദേഹം ഉടനെ നാരദനെവരുത്തി
ഉപമാരിച്ചു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:— ഹേ മഹേഷ്, അങ്ങു വസന്തം
തുടങ്ങിയ സഹായികളുമാണിച്ച്, എന്റെ നന്മക്കുവേണ്ടി പു
റപ്പെടുക. പ്രസന്നചിത്തനായ കാമദേവൻ ഒട്ടും താമസിക്കാതെ
പുറപ്പെട്ടു.

സുനാസീര മന മഹ്നം അസി ത്രാസാ ചഹത
ദേവരിഷി മമ പുര ബാസാ
ജേ കാമീ ലോലുപ ജഗമാഹീം ക്യില കാക ഇവ
സബഹി ഡോരാഹീം

സുനാസീര മന മഹ്നം=ഇന്ദ്രന്റെ മനസ്സിൽ, ദേവരിഷി=ദേവാഷി
യായ നാരദൻ, മമ പുര ബാസാ ചഹത=സ്വപുരത്തിൽ വസി
ക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നതു, അതി ത്രാസാ=വലിയ ഭീതി (ഉണ്ടാക്കി),
ജഗമാഹീം കാമീ ലോലുപ=ലോകത്തിൽ കാമികളും ലോലുപരും
ആയി, ജേ=എന്തൊരുത്തരുണ്ടോ (അവർ), ക്യില കാക ഇവ=കുടി
ലനായ കാകൻ കണക്കും, സബഹി ഡോരാഹീം=എല്ലാവരെയും
ഭയപ്പെടുന്നു.

ദേവാഷിയായ നാരദൻ ഇന്ദ്രപുരത്തിൽ വസിക്കാൻ ആഗ്രഹി
ക്കുന്നു എന്നു അനുമാനിച്ചു ഇന്ദ്രൻ ഏറ്റവും തൃപ്തനായിത്തീർന്നു.

കാമികരക്കും അത്യാഗ്രാഹികരക്കും, കുടിലനായ കാക്ക കണക്കും, എല്ലാവരെയും ഭയമായിരിക്കുമല്ലോ. നാരദൻ തപസ്സുചെയ്ത ഇത്ര പദവി കരസ്ഥമാക്കിയാലോ എന്നതാണ് ഇന്ദ്രന്റെ ഭയം.

ദോ: സൂഖ ഹാഡ ലൈ ഭാഗ സം സ്വാന

നിരവി മൃഗരാജ

മരീനീ ലേതു ജനി ജാനി ജഡ തിമി

സുരപതിഹി ന ലാജ

മൃഗരാജ നിരവി=സിംഹത്തെ കണ്ടിട്ട്, സൂഖ ഹാഡ ലൈ=ശുഷ്കാസ്ഥിയും കടിപ്പെടുത്തു, സം സ്വാന ഭാഗ=ശന്നായ ശൂനകൻ കാടിപ്പോകുന്നു, ജഡ=ആ ജഡ ജീവി, ജനി മരീനീ ലേതു ജാനി=അപഹരിക്കരുത് (തന്റെ കൈവശമുള്ള അസ്ഥി എന്ന്) ഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു, തിമി സുരപതിഹി=ഇങ്ങനെ (നിഗമനത്തിലെത്താൻ) ഇന്ദ്രൻ, ന ലാജ=ലജ്ജയുണ്ടായില്ല.

സ്വാധീനത്തിലുള്ള ഉണക്ക എല്ല് മൃഗരാജാവായ സിംഹം അപഹരിച്ചാലോ എന്നു ധരിച്ച ശന്നായ ശ്വാനൻ കാടിപ്പോകുന്നു. ഇന്ദ്രന്റെ വിചാരം, സ്വപദവി, തപഃശക്തിയാൽ നാരദൻ കരസ്ഥമാക്കിയേക്കുമോ എന്നതാണ്. അതു തന്നെയാണയാളെ ഭീതനാക്കിയതും. ഇന്ദ്രനെ ശൂനകനും, ഇന്ദ്രപദവിയെ ശുഷ്കാസ്ഥിയും നാരദനെ സിംഹവുമായി കല്പിക്കുന്നത് ഏറ്റവും സമഞ്ജസമായിരിക്കുന്നു. ശുഷ്കാസ്ഥികൊണ്ടു സിംഹത്തിനു ഒരു പ്രയോജനവും ഇല്ല. അതുപോലെ നാരദനുമില്ല ഇന്ദ്രപദവിക്കൊണ്ടൊരു പ്രയോജനം. എന്നാൽ ആ യാഥാർത്ഥ്യം ചിന്തിക്കാൻ ഇന്ദ്രൻ തയ്യാറായില്ല.

ചൗ: തേഹി ആശ്രമഹിം മദന ജബ ഗയയു നിജ

മായാം ബസന്ത നിരമയയു

കസുമിത ബിബിധ ബിടപ ബഹുരംഗാ

കുജഹിം കോകില ഗുജഹിം ഭൂംഗാ

മദന ജബ=മദൻ എപ്പോൾ, തേഹി ആശ്രമഹിം ഗയയു=ആ ആശ്രമത്തിൽ ചെന്നുവോ (അപ്പോൾ), നിജമായാം=(കാമൻ) സ്വമായയാൽ, ബസന്ത നിരമയയു=വസന്തത്തെ സൃഷ്ടിച്ചു, ബിബിയ ബിടപ=പലതരത്തിലുള്ള വൃക്ഷങ്ങൾ, ബഹുരംഗാ കസുമിത=പലതരം നിറങ്ങളുള്ള പുഷ്പങ്ങളോടുകൂടിയതായിത്തീർന്നു, കോകില കൂജഹിം=കുയിലുകൾ കൂജനം ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. ഭംഗാ ഗുഞ്ജഹിം=വണ്ടുകൾ മുരളിവാൻ ആരംഭിച്ചു.

നാരദൻ സമാധിസ്ഥനായിരിക്കുന്ന ആശ്രമത്തിലേക്കു മദനൻ പ്രവേശിച്ചു ഉടനെ സ്വമായകൊണ്ടു വസന്തത്തെ സൃഷ്ടിച്ചു. പലതരത്തിലുള്ള വൃക്ഷങ്ങളിൽ വിവിധഗുണങ്ങളിലുള്ള പുഷ്പങ്ങൾ ഉണ്ടായി. കുയിലുകൾ കൂജനം ചെയ്യാനും ഭംഗങ്ങൾ മുരളിവാന്നും തുടങ്ങി.

ചലി സുഹാവനി ത്രിബിധ ബയാരീ കാമ
കൃസാന ബഡാവനിഹാരി
രംഭാദിക സുരനാരി നബീനാ സകല അസമ
സര കലാ പ്രബീനാ

സുഹാവനി ത്രിബിധ ബയാരീ=മനോഹരമായ ശീതള സുരഭില മന്ദപവനൻ, ചലി=വീശി, കാമകൃസാന=കാമാഗ്നിയെ, ബിഡാവനിഹാരി=ആളിക്കത്തിക്കുന്നതായിരുന്നു (അത്), അസമസര സകല=കാമദേവന്റെ സമസ്ത, കലാ പ്രബീനാ=കലകളിലും പ്രവീണമാരായിരുന്നു, രംഭാദിക നബീനാ സുരനാരി=രംഭ തുടങ്ങിയ നവീന ദേവാംഗനമാർ.

വസന്താഗമത്തോടുകൂടി കാമാഗ്നിയെ ആളിക്കത്തിക്കുന്ന മൃദു ശീതളസുരഭിലമാരുതൻ പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചു. മന്ദമന്ദൻ സർവ്വ കലകളിലും പ്രഗത്ഭമാരായിരുന്നു രംഭ തുടങ്ങിയ നവീന ദേവാംഗനമാർ. [ഇന്ദ്രന്റെ ആവാശ്യപ്രകാരമാണല്ലോ മദനൻ നാരദനെ സമീപിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതിനാൽ ദേവാംഗനമാരുടെ സാന്നിധ്യത്തിനു വിചിത്രമില്ലല്ലോ.]

കരഹിം ഗാന ബഹു താന തരംഗാ ബഹുബിധി
 ക്രീഡഹിം പാനി പതംഗാ
 ദേവി സഹായ മദന ഹരഷാനാ കീൻഹേസി
 പുനി പ്രപഞ്ച ബിധി നാനാ

ബഹുതാന തരംഗാ=അനേകം ശ്രുതിമേളങ്ങളോടുകൂടി, ഗാന കര
 ഹിം=ഗാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു, പാനി പതംഗാ=കൈകളിൽ
 കണ്ടുകൾ വഹിച്ചു, ബഹുബിധി=പലവിധത്തിൽ, ക്രീഡഹിം=
 ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, സഹായദേവി=(ഏവംവിധം) സഹായി
 കളെകണ്ടു, മദന ഹരഷാനാ=മനസ്സ് പ്രസന്നനായി, പുനി നാ
 നാ ബിധി=അനന്തരം പലതരത്തിലുള്ള, പ്രപഞ്ച കീൻഹേസി=
 മായകാണിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ദേവാംഗനമാർ ശ്രുതിമേളങ്ങളോടെ ഗാനം ചെയ്തു. പന്താളം
 നടത്തി; ഇപ്രകാരം സേവാദേശ്യ നിർവ്വഹണത്തിൽ സഹായി
 ക്കാനും സഹകരിക്കാനും എത്തിക്കൂടിയിരുന്നവരെ കണ്ടു പുഷ്പബാണൻ
 സന്തോഷവിവശനായി. അദ്ദേഹം അനേകം തരത്തിലുള്ള മായാ
 പ്രയോഗങ്ങൾ തുടരുകയും ചെയ്തു.

കാമ കലാ കമര മുനിഹി ന ബ്യാപീ നിജ ഭയം
 ഡരേള മനോഭവ പാപീ
 സീമ കീ ചാപി സകള കോള താസു ബഡ
 രഖവാര രമാപതി ജാസു

മുനിഹി കാമകലാ=നാരദമുനിയിൽ കാമകലകൾ, ന ബ്യാപീ=
 വ്യാപിച്ചില്ല, പാപീ മനോഭവ=പാപിയായ കാമദേവൻ, നിജ
 ഭയം=തന്നെക്കുറിച്ചുള്ള ഭയത്താൽ, ഡരേള=ഭീതനായി, രാമപതി
 ജാസു=ലക്ഷ്മീവല്ലഭൻ ആകട്ടെ, ബഡ രഖവാര=വലിയ രക്ഷകനോ,
 താസു സീമ കീ=അവരുടെ സീമയിൽ (കടന്നു), ചാപി കോള
 സകളം=കൈയേറ്റം നടത്താൻ ആക്കാണു കഴിയുക?

കാമന്റെ തന്ത്രങ്ങളൊന്നും നാരദനിൽ പ്രതികരണമുണ്ടാ
 ക്കിയില്ല. മാത്രമല്ല തനിക്ക്ക്കുണ്ടെന്നു കിട്ടിയ അനന്തരം സംഭവിക്കുമോ

എന്നൊരു ഭീതിയും മന്ദമനുഭവമായി. മഹാവിഷ്ണു ആരെ നല്ല
വണ്ണം സംരക്ഷിച്ചുപോകുന്നുവോ ആ ഭക്തന്മാരുടെ അതിർത്തി
യിൽ കൈയേറ്റം നടത്താൻ കഴിവുള്ളവർ ആരാണുള്ളത്?

ദോ: സഹിത സഹായ സഭീത അതി മാനി ഹരി
മന മൈന
ഗഹേസി ജാതു മുനി ചരന തബ കഹി സുറി
ആരത ബൈന

സഹിത സഹായ മൈന=സഹായികളോടുകൂടിയ(മന്ദമൻ), മന
ഹാരി മാനി=മനസ്സിൽ പരാജയം ഗണിച്ചു, അതി സഭീത തബ
=ഏറ്റവും ഭയത്തോടുകൂടിയവനായി തീർന്നു. അപ്പോൾ, ജാതു
സുറി ആരത=ചൊന്നു സുന്ദരവും ദീനവുമായ, ബൈന കഹി=
വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു, മുനി ചരന ഗഹേസി=മുനിയുടെ കാൽ
പിടിച്ചു.

വാസന്തം, മന്ദമാരുതൻ, ദോഷംഗനമാർ എന്നിവരുടെയെ
ല്ലാം സഹായത്തോടുകൂടിയ മന്ദമൻ പരാജയം സമ്മതിച്ച അതി
ഭീതനായി തീരുകയും സുന്ദരവും ദയനീയവുമായ വാക്കുകൾ പറ
ഞ്ഞു നാരദമഹർഷിയുടെ കാൽ പിടിക്കുകയും ചെയ്തു.

ച: ഭയമു ന നാരദ മന കമു രോഷാ കഹിപ്രിയ
ബചന കാമ പരിതോഷാ
നാതു ചരന സിരു ആയസു പാതു ഗയമ മദന
തബ സഹിത സഹായ

നാരദ മന കമു, രോഷാ=നാരദന്റെ മനസ്സിൽ കുറച്ചെങ്കിലും
കോപം, ന ഭയമു-ഉണ്ടായില്ല, പ്രിയ ബചന കഹി=പ്രിയവാ
ക്കുകൾ പറഞ്ഞു, കാമ പരിതോഷാ=കാമനെ സന്തുഷ്ടനാക്കി.
ചരന സിരു നാതു=ചരണങ്ങളിൽ ശിരസ്സു കുനിച്ചു, ആയസു
പാതു തബ=അനുജനെ വാങ്ങി ആ അവാസരത്തിൽ, മദന
സഹിത സഹായ=മദനൻ സഹായികളൊരുമിച്ചു, ഗയമ=യാ
ത്രയായി.

മനസ്സിൽ കുറഞ്ഞതായ കോപവും ഉണ്ടായില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, ദുഃഖിതനായി ശരണം പ്രാപിച്ച അദ്ദേഹം പ്രിയവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു സമാശ്വസിപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. നാരദനെ പ്രണിപതിച്ച അനന്ത വാണി മന്മഥൻ സഹായികളൊന്നിച്ചു ആശ്രമം വിട്ടു.

മുനി സുശീലതാ ആപനി കരനീ സുരപതി സഭാം
ജാതു സബ ബരനീ
സുനി സബ കേം മന അചരജ്ജി ആവാ മുനിഹി
പ്രസംസി ഹരിഹി സിരു നാവാ

മുനി സുശീലതാ=നാരദമുനിയുടെ സൗശീല്യവും, ആപനി കരനീ=സ്വപേക്ഷകളും, സുരപതി സഭാം=ഇന്ദ്രസഭയിൽ, ജാതു സബ ബരനീ=(കാമൻ) ചെന്നു എല്ലാം വെണ്ണിച്ചു, സുനി സബ കേം മന=(അതു) കേട്ട് എല്ലാവരേയും മനസ്സിൽ, അചരജ്ജി ആവാ=ആശ്ചര്യം ഉണ്ടായി. മുനിഹി പ്രസംസി=(എല്ലാവരും) മുനിയെ പ്രശംസിക്കുകയും, ഹരിഹി സിരു നാവാ=മഹാവിഷ്ണുവിനെ പ്രണമിക്കുകയും ചെയ്തു.

നാരദനോടു വിടവാങ്ങി സഹായികളൊരുമിച്ചു മന്മഥൻ നേരെ ഇന്ദ്രസഭയിലേയ്ക്കു ചെന്നു മഹേഷിയുടെ ഭാക്ഷിണ്യവും താൻ ചെയ്ത പ്രവൃത്തികളും സവിസ്തരം സദസ്യരെ കേൾപ്പിച്ചു. മന്മഥൻ പറഞ്ഞതു കേട്ട സഭ്യരെല്ലാം ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു. അവർ മഹേഷിയെ ശ്ലാഘിക്കുകയും വിഷ്ണുവിനെ നമസ്കരിക്കുകയും ചെയ്തു.

തബ നാരദ ഗവനേ സിവാപാഹീം ജിതാ കാമ
അഹമിതി മനമാഹീം
മാര ചരിത സങ്കരഹി സുനാഹു അതിപ്രിയ ജാനി
മഹേസ സിവാഹു

തബ നാരദ=ആ അവസരത്തിൽ നാരദൻ, സിവാ പാഹീം ഗവനേ=ശിവസന്നിധിയിൽ ചെന്നു, കാമ ജിതാ അഹമിതി=

താൻ കാമനെ ജയിച്ചു എന്ന ഒരഹംമതി, മനമാഹിം=(നാരദൻ) മനസ്സിൽ (ഉണ്ടായിരുന്നു), മാർചരിത സങ്കരഹി=കാമൻ ചരിതം (നാരദൻ, ശിവനെ, സുനാഹ്=കേൾപ്പിച്ചു. മഹേസ=ശിവൻ, അതിപ്രിയ ജാനി=(നാരദൻ തനിക്കു്) ഏറ്റവും പ്രിയനെന്നറിഞ്ഞു, സിവാഹ്=(ഇപ്രകാരം) ഉപദേശിച്ചു.

സമാധി പൂർത്തിയാക്കി നാരദൻ ശിവനെ സമീപിച്ചു താൻ മനമനെ ജയിച്ചു എന്ന ഒരഹംകാരത്തോടുകൂടിയിരുന്നു. കാമൻ മെല്ലെ തന്ത്രങ്ങളെല്ലാം നാരദൻ വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു ശിവനെ കേൾപ്പിച്ചു. നാരദൻ തനിക്കു ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടവനാണെന്നു ഗ്രഹിച്ചു ശിവൻ നാരദനു് ഇപ്രകാരം ഒരു ഉപദേശം നല്കി.

ബാര ബാര ബിനവളം മുനി തോഹീ ജിമി യഹ
കഥാ സുനായള മോഹീ
തിമി ജനി ഹരിഹി സുനാവള കബളം ചലേളം
പ്രസംഗ ഭൂരാഹ്ളള തബളം

മുനി ബാര ബാര=ഹേ മനേ, വീണ്ടും വീണ്ടും, തോഹീ ബിനവളം=അങ്ങയോടു ഞാനഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു, ജിമി യഹ കഥാ=എതുപ്രകാരം ഈ കഥ, മോഹീ സുനായളം=എന്നെ അങ്ങു കേൾപ്പിച്ചുവോ, തിമി കബളം=അപ്രകാരം ഒരിക്കലും, ഹരിഹിം ജനി സുനാവളം=വിഷ്ണുവിനെ കേൾപ്പിച്ചു പോകരുത്, പ്രസംഗ ചലേളം തബളം=ചമച്ചു നടക്കുമ്പോഴുംകൂടി, ഭൂരാഹ്ളളം=രഹസ്യമാക്കി വെക്കണം.

മഹാഷി, ഞാനങ്ങയോടു വീണ്ടും അപേക്ഷിക്കുന്നു, എന്നെ ഈ കഥ കേൾപ്പിച്ചുപോലെ മഹാവിഷ്ണുവിനെ ഒരിക്കലും അങ്ങു ധരിപ്പിച്ചുപോകരുത്. കാര്യങ്ങൾ വിഷ്ണു അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ കൂടിയും ചമച്ചു നടക്കുമ്പോൾ ഇക്കഥ രഹസ്യമായി വെക്കണം.

ദോ: സംഭൂതീൻഹ ഉപദേശ ഹിത നഹിം നാരദഹി
സോഹാന

ഭരതാജ കൗതുക സുനഹു ഹരി ഇച്ഛാ ബലവാൻ
 സംഭൂത ഹിത ഉപദേശ ദീൻഹംശിവാൻ (നാരദനാ) ഹിതോപ
 ശം നല്കി. നാരദഹരി സോഹാൻ നഹിം=നാരദൻ ഹൃദയമായിട്ട്
 ഭരതാജ=(രാജാക്കന്മാർക്ക് പറയുന്നു) ഹേ ഭരതാജ, കൗതുക
 സുനഹു=നേരമ്പോക്കു കേൾക്കൂ. ഹരി ഇച്ഛാ ബലവാൻ=ദൈവ
 ചൂ ബലവത്താണല്ലോ.

നാരദന്റെ നന്മ ഉദ്ദേശിച്ചാണു ശിവാൻ, വിഷ്ണുവിൽനിന്നു
 സംഭവം മറച്ചുവെക്കണമെന്നു നാരദനോടഭ്യർത്ഥിച്ചത്. പക്ഷേ
 ആ അപേക്ഷ നാരദൻ തുടർച്ചിച്ചില്ല. ഹേ ഭരതാജ, പിന്നീട്
 ഞായ തമാശ കേൾക്കൂ. ദൈവോച്ഛ ബലവത്തല്ലേ?

ചു: രാമ കീൻഹ മാഹരഹിം സോഹു ഹോഹു കരെ
 അന്യമാ അസ നഹിം കോഹു
 സംഭൂ ബലവൻ മുനി മന നഹിം ഭാഹു തബ
 ബിരംചി കേ ലോക സിധാഹു

രാമ കീൻഹ മാഹരഹിം=രാമൻ (ഭഗവാൻ എന്തു) ചെയ്യാൻ ആ
 ഗ്രഹിക്കുന്നു, സോഹു ഹോഹു=അതു നിവൃത്തിപ്പെടുത്തുന്നു, അസ
 അന്യമാ കരെ=അതു മറിച്ചാകാൻ, കോഹു നഹിം=ആരുമില്ല,
 സംഭൂ ബലവൻ മുനിമന=ശിവാന്റെ വാക്കുകൾ മുനിയുടെ മന
 സ്സ്പന്ദിക്കുന്നു, നഹിം ഭാഹു=നല്ലതായി തോന്നിയില്ല, തബബിരംചി
 കേ ലോക=ആ അവാസരത്തിൽ (നാരദൻ) ബ്രഹ്മലോകത്തേക്കു,
 സിധാഹു=പുറപ്പെട്ടു.

ഭഗവാൻ എന്തിനാണെന്നു അതു നടക്കുകതന്നെ ചെയ്യും. അതു
 വേറൊരുവിധത്തിലാക്കാൻ ആർക്കും ശക്യമല്ല. ശിവാന്റെ ഹി
 തോപദേശം നാരദൻ തുടർച്ചിച്ചില്ല. അദ്ദേഹം വിടവാങ്ങി ബ്രഹ്മ
 ലോകത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

ഏക ബാർ കൗതല ബര ബീനാ ഗാവത ഹരി
 ഗുന ഗാന പ്രബീന

ചരീര സിന്ധു ഗവനേ മുനിനാഥാ ജഹം ബസ

ശ്രീനിവാസ ശ്രുതിമാഥാ

ഏക ബാര കരതലംകരിക്കൽ കൈയിൽ, ബര ബീനാ ഗാന പ്ര
ബീനാ=ശ്രേഷ്ഠമായ വീണ വാദിക്കുന്നവനും ഗാനപ്രവീണനും,
മുനിനാഥം=നാരദൻ, ഹരി ഗുണ ഗാവതം=ഭഗവന്മാനാത്തും ഗാനം
ചെയ്തുകൊണ്ടു്, ചരീര സിന്ധു ഗവനേ=പാൽക്കടലിൽ ചെന്നു,
ജഹം ശ്രുതിമാഥാ=അവിടെയാണല്ലോ വേദങ്ങളുടെ നാഥനായ,
ശ്രീനിവാസ ബസ=മഹാവിഷ്ണു വസിക്കുന്നതു്.

കൈതലത്തിൽ വീണയേന്തി ഭഗവന്മാനാത്തും ഗാനം
ചെയ്തുകൊണ്ടു ഗാനപ്രവീണനായ നാരദമഹർഷി, വേദനാഥനും
ശ്രീവല്ലഭനുമായ ഹരി നിവസിക്കുന്ന ക്ഷീരസാഗരത്തിൽ ചെന്നു.

ഹരഷി മിലേ ഉറി രമാനികേതാ ബൈരേ ആസന

രിഷിഹി സമേതാ

ബോലേ ബിഹസി ചരാചര രായാ ബഹുതേ

ദിനൻഹ കീൻഹി മുനി ദായാ

മിലേ രമാനികേതം=(നാരദനെ) കണ്ടിട്ടു് ലക്ഷ്മീപതി, ഹരഷി
ഉറി=പ്രസന്നനായി എഴുന്നേറു് (എതിരേറു്), റിഷിഹി സ
മേതം=മഹർഷിയൊന്നിച്ചു്, ആസന ബൈരേ=ഇരിപ്പിടത്തിൽ ഇ
രുന്നു, ചരാചര രായാ=ചരാചരനാഥനായ (ഭഗവാൻ), ബിഹം
സി ബോലേ=ചിരിച്ചുകൊണ്ടു (ഇപ്രകാരം) പറഞ്ഞു:-, മുനി=ഹേ
മുനേ, ബഹുതേ ദിനൻഹ=വളരെ നാളായി (ഇവിടെക്കെഴുന്ന
ള്ളാൻ), ദായാ കീൻഹി=ദയയുണ്ടായിട്ടു്.

നാരദനെ കണ്ട ഉടൻ മഹാവിഷ്ണു എഴുന്നേറു സസന്തോ
ഷം എതിരേല്ക്കുകയും മഹർഷിയൊന്നിച്ചു പീഠത്തിലിരിക്കുകയും
ചെയ്തു. അതിനുശേഷം ചരാചരനാഥനായ ഭഗവാൻ ചിരിച്ചു
കൊണ്ടു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:- ഇങ്ങനെ ഒരു ദയ അവിടേയ്ക്കുണ്ടാ
യിട്ടു വളരെ നാളായി. [അതായതു വളരെ നാളായി അവിടന്നു
ഇങ്ങോട്ടൊക്കെ കണങ്ങുന്നള്ളിയിട്ടു് എന്നു സാരം.]

കാമ ചരിത നാരദ സബ ഭാവേ ജദ്യപി പ്രഥമ
 ബരജി സിഖം രാവേ
 അതി പ്രചണ്ഡ രഘുപതി കൈ മായാ ജേഹി ന
 മോഹ അസ കോ ജഗ ജായാ

നാരദ കാമ ചരിത സബ=നാരദൻ കാമചരിതമെല്ലാം, ഭാവേ=
 (വിഷ്ണുവിനോടു) പറഞ്ഞു, ജദ്യപി സിഖം പ്രഥമ രാവേ ബരജി=
 ശിഖൻ, കഥ പറയരുതെന്നു ആദ്യമേതന്നെ ഉപദേശിച്ചിരുന്നു
 വെങ്കിൽക്കൂടിയും, രഘുപതി കൈ മായാ=ഭഗവാന്റെ മായ,
 അതി പ്രചണ്ഡ=അതിപ്രബലമാണു്, ജേഹി ന മോഹ അസ=
 അതു മോഹിപ്പിക്കാത്ത, കോ ജഗ ജായാ=ആരാണു് ലോകത്തിൽ
 ജനിപ്പിച്ചുള്ളതു്!

ശിഖൻ മുമ്പേകൂട്ടി വിലക്കിയിരുന്നിട്ടും മന്ദമകഥയെല്ലാം
 നാരദൻ വിഷ്ണുവിനോടു വിസ്തരിച്ചു പറയുകതന്നെ ചെയ്തു. ഭഗ
 വാന്റെ മായ ബലിഷ്ഠമായിട്ടുള്ള ഒന്നാണു്. ആ മായ, മോഹി
 പ്പിക്കാത്ത ഒരുവൻ ഈ ഭൂമിയിൽ ജനിക്കുകയുണ്ടായിട്ടില്ല.

ഭോ: രൂഖ ബദന കരി ബചന മുദു ബോലേ
 ശ്രീഭഗവാൻ
 തുഹരേ സുമിരന തേം മിടഹിം മോഹ മാര
 മദ മാന

രൂഖ ബദന=നീരസമുഖഭാവത്തോടുകൂടിയെങ്കിലും, മുദു ബചന=
 മുദുവാക്കുകളാൽ, ശ്രീഭഗവാൻ ബോലേ=മഹാവിഷ്ണു പറഞ്ഞു:-
 തുഹരേ സുമിരന തേം=അങ്ങയെ സ്തുരിക്കുന്നതിനാൽത്തന്നെ,
 മോഹ മാര മദ മാന=മോഹവും മാരുമടവും അറകാരവും, മിട
 ഹിം=അപ്പുറം.

ഭഗവാൻ അരുളിച്ചെയ്തതു മുദുവാക്കുകളാലാണെങ്കിലും നാര
 ദന്റെ കാമചരിതവണ്ണ അദ്ദേഹത്തിന്നു നീരസമാണു്കരിപ്പിച്ചി
 തു്. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞതും ആ നീരസമുൾക്കൊള്ളുന്ന ആശയ
 ബദ്ധതയെന്നായിരുന്നു. അങ്ങയെ സ്തുരിക്കുന്നതിനാൽത്തന്നെ

മോഹവും മന്ദമദവും അഹങ്കാരവും അകലും എന്നദ്വേദം അതളിച്ചെയ്തു. നമുക്കു ഒന്നു ചുഴിഞ്ഞുനോക്കാം ഇതുതന്നെയാ അദ്വേദം പറഞ്ഞതെന്നു്. അങ്ങയെ സ്തരിക്കുക എന്നത്ഥമായ 'തും ഒരുർ സുമിരൻ' എന്ന പ്രയോഗത്തിനാതന്നെ അങ്ങയെ വല്ലാതെ (മറൊരാളവനെ) സ്തരിക്കുക എന്നുകൂടി അർത്ഥമുണ്ടു്. അതായതു മറൊരെ സ്തരിച്ചാലും തരക്കേടില്ല; അങ്ങയെ സ്തരിക്കട്ടെ എന്നു വരെ ഇതിനർത്ഥവ്യാപ്തിയുണ്ടെന്നു പണ്ഡിതന്മാർ പറയുന്നു. ഇതാണു ഭഗവാനുദ്ദേശിക്കുന്ന അർത്ഥമെങ്കിൽ നാരദനെപ്പറ്റി അവിടേക്കു ഒട്ടുംതന്നെ നല്ല അഭിപ്രായമല്ല ഉള്ളതെന്നു തീർച്ചയാണല്ലോ. അകലും എന്ന ഭാവികാലക്രിയ—ഇപ്പോൾ അകന്നിട്ടില്ല എന്ന അർത്ഥം സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

ച: സുനു മുനി മോഹ ഹോതു മന താകോ ഗ്യാന ബിരാഗ ഹൃദയ നഹിം ജാകോ ബ്രഹ്മ ചരജ ബ്രതരത മതി ധീരാ തുംഹരി കി കരതു മനോഭവ പീരാ

മുനി സുനു=മുനേ കേൾക്കു, ജാകോ ഹൃദയ=ആരുടെ ഹൃദയത്തിൽ, ഗ്യാന ബിരാഗ നഹിം=ജ്ഞാനവും വൈരാഗ്യവുമില്ല, താകോ മന മോഹ ഹോതു=അവരുടെ മനസ്സിൽ മോഹമുണ്ടാകുന്നു, ബ്രഹ്മ ചരജ ബ്രതരത=(അങ്ങു്)ബ്രഹ്മചര്യംവ്രതരതനാണു്; മതി ധീരാ=സ്ഥിരബുദ്ധിയുമാണു്, തുംഹരി മനോഭവ=അങ്ങയ്ക്കു കാമദേവൻ, കി കരതു പീരാ=പീഡചെയ്യാൻ ശക്തനാകുന്നതെങ്ങനെ?

മുനേ ആരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ജ്ഞാനവൈരാഗ്യങ്ങളില്ലയോ അവർക്കാണു് മോഹം ഉണ്ടാകുക. അങ്ങാണെങ്കിൽ ബ്രഹ്മചര്യംവ്രതത്തിൽ തല്പരൻ; അങ്ങയുടെ ബുദ്ധിക്ക് സ്ഥൈര്യവും ഉണ്ടു്. ആവിടുമുള്ള അങ്ങയെ കാമദേവൻ പീഡിപ്പിക്കുന്നതെങ്ങിനെ? [ഇവിടെയും ഹൃദയാർത്ഥമുണ്ടു്. ആരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ജ്ഞാനവൈരാഗ്യങ്ങളില്ലയോ അവർക്കാണു് മോഹമുണ്ടാവുക എന്നതല്ല ഇവിടെ വിവക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടതു്. അങ്ങയ്ക്കു ജ്ഞാനവും വൈരാഗ്യവുമില്ല എന്ന അർത്ഥമാണു് സ്വീകാര്യം. ജ്ഞാനമുണ്ടെങ്കിൽ കാമചരിതകഥ അങ്ങിവിടെ പറയാനിടയില്ല. ബ്രഹ്മചര്യംവ്രതതല്പരനേയും സ്ഥിരബുദ്ധിയേയും മാത്രമേ മന്ദമൻ പീഡിപ്പിക്കാതിരിക്കൂ.

അങ്ങു തൽപരനായിരിക്കണം; സ്ഥിരബുദ്ധിയുമായിരിക്കണം—
ഇപ്പോൾ അങ്ങനെ ഒരുവസ്ഥ അങ്ങയ്ക്കില്ല എന്നു ഗുഡാത്ഥം.]

നാരദ കഹേള സഹിത അഭിമാനാ കൃപാ തുഹാരി
സകല ഭഗവാനാ
കരുനാനിധി മന ദീപ ബിചാരി ഉര അങ്കുരേള
ഗരബ തരു ഭാരി

സഹിത അഭിമാനം=ഗർവ്വത്തോടെ, നാരദ കഹേള=നാരദൻ പറഞ്ഞു:-, ഭഗവാനാ സകലം=ഹേ ഭഗവൻ എല്ലാം, തുഹാരി കൃപാ=അങ്ങയുടെ കൃപ, കരുനാനിധി=കരുണാനിധിയായ ഭഗവൻ, മന ബിചാരി ദീൻഹ=മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചു കണ്ടു, ഉര ഗർബ തരു=(മറിയുടെ) മനസ്സിൽ ഗർവാകുന്ന വൃക്ഷത്തിന്റെ, ഭാരി അങ്കുരേള=വലിയൊരു അങ്കുരം ഉണ്ടു് എന്നു്.

‘ഭഗവൻ എല്ലാം അങ്ങയുടെ കൃപ.’ നാരദനിങ്ങളെ പറഞ്ഞതു ധാർഷ്ട്യത്തോടെയായിരുന്നു. ആ കാരുണ്യനിധിയ്ക്കു തോന്നി നാരദന്റെ മനസ്സിൽ ഗർവാകുന്ന വൃക്ഷത്തിന്റെ പ്രബലമായ മുള ഉണ്ടായിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നു്.

ബേഗി സോ മൈം ഡാരിഹളം ഉഖാരി പന ഹമാര
സേവക ഹിതകാരി
മുനി കര ഹിത മമ കൗതുക ഹോതു അവസി ഉപായ
കരബി മൈം സോതു

മൈം സോ ബേഗി ഉഖാരി ഡാരിഹളം=ഞാൻ ആ ഗർവാകരം വേഗം പിഴുതുകളയും, സേവക ഹിതകാരി=ഭക്തനാകു ഹിതം ചെയ്യുക എന്നതു, ഹമാര പന=എന്റെ പ്രതിജ്ഞയാണു്, മുനി കര ഹിത മമ കൗതുക ഹോതു=മുനിയ്ക്കു ഹിതവും എനിക്കു കൗതുകവും ആയ, സോതു ഉപായ മൈം അവസി=ആ ഉപായം ഞാൻ അവശ്യം, കരബി=ചെയ്യും.

നാരദന്റെ മനസ്സിൽ കടന്നുകൂടിയിട്ടുള്ള ഗർവ്വ വേഗം നശിപ്പിച്ചു കഴിയു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അദ്ദേഹം ഭക്തനാണു്.

ഭേതനു ഗവ്യുണ്ടാകാൻ പാടില്ല. അവനെ രക്ഷിക്കാൻ ഞാൻ പ്രതിജ്ഞാബദ്ധനാണ്. ഭേതഹിതമാണ് എന്റെ ലക്ഷ്യം. ഏതൊരു പ്രവർത്തിച്ചാൽ നാരദനു നന്മയും എനിക്കൊരു കൃത്യ കവചമായിരിക്കുമോ ആ ഉപായം ഞാൻ അവശ്യം പ്രവർത്തിക്കുക എന്ന വേണം.

തബ നാരദ ഹരിപദ സിര നാളു ചലേ ഹൃദയം
അഹമിതി അധികാളു
ശ്രീപതി നിജ മായാ തബ പ്രേരീ സുനളു കറിന
കരനീ തേഹി കേരീ

തബ നാരദ ഹരിപദ=ആ അവസരത്തിൽ നാരദൻ ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ, സിര നാളു ചലേ=പ്രണമിച്ചു യാത്രയായി, ഹൃദയം അധികാളു=മനസ്സിൽ വെച്ചു, അഹമിതി=അഹമ്മതി (ഉണ്ടായിരുന്നു), ശ്രീപതി നിജ മായാ തബ=ഭഗവാൻ സ്വമായയെ അപ്പോൾ, പ്രേരീ തേഹി കേരീ=പ്രേരിപ്പിച്ചു. ആ മായയുടേയും, കറിന കരനീ=വിചിത്രവൃത്തികൾ, സുനളു=കേൾക്ക.

ഭേതനായ നാരദന്റെ ഗവ്യു നശിപ്പിച്ച അദ്ദേഹത്തെ പവിത്രനാക്കേണ്ടതു അത്യാവശ്യമാണെന്നു അപ്പോൾ ഭഗവാൻ ഉറച്ചുവോ ആ സമയത്തുതന്നെയാണ് നാരദൻ ഭഗവാനെ പ്രണമിച്ചു വിടവാങ്ങിയത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം അപ്പോഴും അഹംഭാവംകൊണ്ടു മലിനംതന്നെയായിരുന്നു. ഭഗവാൻ സ്വമായയെ നിരോധിച്ചു. ആ മായ എന്തൊക്കെ വൈചിത്ര്യങ്ങളാണ് പ്രവർത്തിച്ചതെന്ന് ഹേ ഭരദവാജ, അങ്ങു കേൾക്ക.

ദോ: ബിരചേള മഗ മളം നഗര തേഹിം സത
ജോജന ബിസ്താര
ശ്രീനിവാസപുര തേം അധിക രചനാ
ബിബിധ പ്രകാര

തേഹിം മഗ മളം=ആ മായയാകട്ടെ (നാരദൻ പോകുന്ന) വഴിയിൽ, സത ജോജന ബിസ്താര=നൂറു യോജന വിസ്താരത്തിൽ,

നഗര ബിരമേഘം=(ഒരു) നഗരം സൃഷ്ടിച്ചു, ബിബിധ പ്രകാരം രചനാ=പല പ്രകാരത്തിലുള്ള (ആ നഗരത്തിന്റെ) നിർമ്മിതി, ശ്രീനിവാസപുര തേം=വൈകുണ്ഠത്തേക്കാളും, അധികം=കവിഞ്ഞതായിരുന്നു.

നാരദൻ പോകുന്ന വഴിക്കു നൂറു യോജന വിസ്താരത്തിൽ മായ മനോഹരമായൊരു നഗരം സൃഷ്ടിച്ചു. പലതരത്തിലും കമനീയമായ ആ നഗരം വൈകുണ്ഠത്തേക്കാളും മികച്ചതും ആയിരുന്നു.

ചതു: ബാസഹിം നഗര സുന്ദര നരനാരി ജന ബഹു
മനസിജ രതി തനുധാരി
തേഹിം പുര ബാസതു സീലനിധി രാജാ
അഗനിത ഹയ ഗയ സേന സമാജാ

നഗര സുന്ദര നര നാരി ബാസഹിം=(ആ) നഗരത്തിൽ സുന്ദരരായ നരന്മാരും നാരിമാരും വസിച്ചിരുന്നു, ബഹു മനസിജ രതി തനുധാരി ജനം=അനേകം മനഃമന്മാരും രതീഭേവിമാരും ശരീരമെടുത്തതാണോ എന്നു തോന്നും (ആ നാഗരികരെ കണ്ടാൽ), തേഹിം പുര സീലനിധി രാജാ=ആ നഗരത്തിൽ ശീലനിധിയായ രാജാവു്, അഗനിത ഹയ ഗയ=അസംഖ്യം കുതിരകൾ, ഗജങ്ങൾ, സേന സമാജാ ബാസതു=സൈന്യം എന്നിവയൊത്തു വസിച്ചിരുന്നു.

ആ നഗരത്തിൽ നിരവധി കാമദേവന്മാരും രതീഭേവിമാരും ശരീരമെടുത്തു വന്നിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള അസംഖ്യം പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും അധിവസിച്ചിരുന്നു. അവിടുത്തെ രാജാവു ഏറ്റവും സുശീലനും വമ്പിച്ച സേനയോടും എണ്ണിയാലൊടുങ്ങാത്ത കുതിരകളോടും ഗജങ്ങളോടും കൂടിയവനുമായിരുന്നു.

സത സുരേസ സമ ബിഭവ ബിലാസാ രൂപ തേജ
ബല നീതി നിവാസാ
ബിസപ മോഹിനീ താസു കമാരി ശ്രീ ബിമോഹ
ജിസു രൂപ നിഹാരി

സത സുരേസ സമന്തേ ദേവേന്ദ്രനാകേ തുല്യം, ബിഭ്രാ ബിലാ
സാ=വിഭവവിലാസങ്ങളോടുകൂടിയവനും, രൂപ തേജ ബല നീതി
നിവാസാ=സൗന്ദര്യം, തേജസ്സ്, ബലം, നീതി എന്നിവയ്ക്കു്
ആസ്ഥാനവുമായിരുന്നു (ആ രാജാവു്), താസു ജിസു രൂപ നിഹാ
രീ=അദ്വൈതത്തിന്നു, യാതൊരുവളുടെ സൗന്ദര്യം കണ്ടു, ശ്രീ ബി
മോഹ ബിശ്വമോഹിനീ=ലക്ഷ്മീദേവിപോലും മോഹിക്കുന്ന വി
ശ്വമോഹിനിനായ, ക്ഷമാരീ=ക്ഷമാരിയുണ്ടു്.

നൂറിന്റേനാകു് തുല്യം വിഭവവിലാസങ്ങളോടുകൂടിയവനും
തേജസ്സിന്റേയും സൗന്ദര്യത്തിന്റേയും ബലത്തിന്റേയും നീതിയു
ടേയും ആസ്ഥാനവും ആയ ആ രാജാവിന്നു ലക്ഷ്മീദേവിക്കുപോ
ലും മോഹമുദിച്ചിരിക്കുന്ന വിശ്വവിമോഹിനിയാക്കയാൽ പുത്രിയും
ഉണ്ടു്.

സോതു ഹരിമായാ സബ ഗുന ഖാനീ സോഭാ താസു
കി ജാതു ബഖോനീ
കരതു സ്വയംവര സോ ഗുപബാലാ ആഹ്വ തഹം
അഗനിത മഹിപാലാ

സോതു ഹരിമായ=ആ വിഷ്ണുമായ, സബ ഗുന ഖാനീ=എല്ലാ ഗു
ണങ്ങളുടേയും ആകാരമായിരുന്നു, താസു സോഭാ=അവളുടെ ശോഭ,
ബഖോനീ കി ജാതു=എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാൻ, സോ ഗുപബാലാ=
ആ രാജകുമാരിയെ, സ്വയംവര കരതു=സ്വയംവരം നിശ്ചയിച്ചു,
തഹം അഗനിത=അവിടേക്കു അസംഖ്യം, മഹിപാലാ ആഹ്വ=രാ
ജാക്കന്മാർ വന്നു.

വിഷ്ണുമായനായ ആ രാജകുമാരി സമസ്ത ഗുണങ്ങളുടേയും
ആകാരമാണു്. അവളുടെ ശോഭ അവിഷ്ണുമാണു്. രാജകുമാരിയെ
രാജാവു സ്വയംവരം നിശ്ചയിച്ചു. അനേകം രാജാക്കന്മാർ സ്വ
യംവരത്തിന്നു സന്നിഹിതരുമായി.

മുനി കൗതുകീ നഗര തേഹിം ഗയളു പുരബാസിൻഹ
സബ പൃഥ്വത ഭയളു

സുനി സബ ചരിത ഭൂപഗുഹം ആഹ്വ കരി പൂജാ നൃപ
മുനി ബൈറാഹ്വ

കുതുകീ മുനി=തമാശ കാണാൻ നാരദൻ, തേഹിം നഗര ഗയൗ= ആ നഗരത്തിലേക്കു ചെന്നു, സബ പുരബാസിൻഹ=എല്ലാ പുരവാസികളോടും, പൂമത ഭൗൗ=വിശേഷമായിട്ട് ചോദ്യം ചെയ്തു, സബ ചരിത സുനി=എല്ലാ കഥയും കേട്ടു, ഭൂപഗുഹ ആഹ്വ= (നാരദൻ) കൊട്ടാരത്തിൽ ചെന്നു, നൃപ മുനി=രാജാവു നാരദമഹർഷിയെ, പൂജാ കരി ബൈറാഹ്വ=പൂജിച്ചു ഉപവിഷ്ണുനാക്കി.

കുതുകം കാണാൻ നാരദൻ നഗരത്തിലേക്കു പ്രവേശിച്ചു. അവിടത്തെ ആഘോഷങ്ങൾ എന്തുദ്ദേശം പുരസ്കരിച്ചുകൊണ്ടാണെന്നു നഗരവാസികളോടു ചോദിച്ചു. അവർ എല്ലാ വൃത്താന്തവും നാരദനെ കേൾപ്പിച്ചു. ഉടനേതന്നെ മഹർഷി കൊട്ടാരത്തിലേക്കു ചെന്നു. രാജാവു മഹർഷിയെ എതിരേറ്റു പൂജിച്ചു ഒരു പീഠത്തിൽ ആദരപൂർവ്വം ഇരുത്തി.

ദോ: ആനി ദേഖാഇ നാരദഹി ഭൂപതി രാജകുമാരി

കഹള നാഥ ഗുന ദോഷ സബ ഏഹി കേ

. ഹൃദയം ബിചാരി

ഭൂപതി രാജകുമാരി=രാജാവു രാജകുമാരിയെ, ആനി നാരദഹി=കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു നാരദനെ, ദേഖാഇ=കാട്ടി (എന്നിട്ടിങ്ങനെ അപേക്ഷിച്ചു), നാഥ ഹൃദയം ബിചാരി=സ്വാമിൻ, മനസ്സിൽ ചിന്തിച്ചു, ഏഹി കേ ഗുന ദോഷ സബ=ഇവളുടെ ഗുണവും ദോഷവുമെല്ലാം, കഹള=അരുളിച്ചെയ്തു.

നാരദമഹർഷിയെ ഇരുത്തിയതിനുശേഷം രാജാവു അന്തഃപുരത്തിൽ ചെന്നു പുത്രിയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു നാരദനെ കാണിക്കയും അവളുടെ ഗുണദോഷങ്ങളെല്ലാം നന്നായി ചിന്തിച്ചുരുളിച്ചെയ്യാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തു.

ചൗ: ദേഖി രൂപ മുനി ബിരതി ബിസാരീ ബഡീ

ബാര ലഗി രഹേ നിഹാരീ

ലക്ഷ്ന താസു ബിലോകി ഭൂലാനേ ഹൃദയം ഹരഷ
നഹിം പ്രഗട ബഖാനേ
രൂപ ദേവി=(കുമാരിയുടെ) രൂപം കണ്ടു്, മൂനി ബിരതി ബിസാ
രീ=നാരദൻ ബ്രഹ്മചര്യവ്രതം മറന്നു, ബഡീ ബാര ലഗി=വളരെ
നേരം, നിഹാരി രഹേ=(അവളെത്തന്നെ) നോക്കിക്കൊണ്ടുനി
ന്നു, താസു ലക്ഷ്ന=അവളുടെ ലക്ഷണം, ബിലോകി=കണ്ടു്, ഭൂലാ
നേ ഹൃദയം ഹരഷ=(മഹഷി) തന്നെത്തന്നെ മറന്നു. മനസ്സിൽ
ഹഷം (ഉണ്ടായി), ബഖാനേ പ്രഗട നഹിം=വിവരിച്ചു പ്രകടമാ
ക്കുകയുണ്ടായില്ല.

കുമാരിയുടെ രൂപം കണ്ടപ്പോൾ നാരദമൂനി, ബ്രഹ്മചര്യ
വ്രതം തന്നെ മറന്നു. അദ്ദേഹം അവളെത്തന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടു
കുറേ നേരം ഇരുന്നു. അവളുടെ ലക്ഷണം കണ്ടു മഹഷി, തന്നെ
ത്തന്നെ മറന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് ഹഷവിവശമായി.
പക്ഷേ ആ ആശ്വാദം അദ്ദേഹം പുറമേ പ്രകാശിപ്പിച്ചില്ല.

ജോ ഏഹി ബരള അമര സോളു ഹോളു സമര
ഭൂമി തേഹി ജീത ന കോളു
സേവഹിം സകല ചരാചര താഹി ബരള
സീലനിധി കന്യാ ജാഹി

ജോ ഏഹി ബരള=ഏതൊരുവൻ ഇറക്കു വേരുകൾക്കുവേണ്ടി, സോള
അമര ഹോളു=അവൻ അമരനാകും, തേഹി സമര ഭൂമി=അവനെ
സമരഭൂമിയിൽ, ജീത ന കോളു=ജയിക്കാൻ ആരും ഉണ്ടാവില്ല.
സീലനിധി കന്യാ=ശീലനിധിയായ (ഈ) കന്യകയെ, ജാഹി
ബരള താഹി=ആർ വേരുകൾക്കുവേണ്ടി അവനെ, സകല ചരാചര
സേവഹിം=സർവ്വ ചരാചരങ്ങളും സേവിക്കും.

നാരദൻ ആത്മഗതം ചെയ്തു — ഇവളെ ആർ വിവാഹം ചെ
യ്ക്കുന്നുവോ അവൻ അമരനായി ഭവിക്കും. അവനെ സമരത്തിൽ
ജയിക്കാൻ ആരും ഉണ്ടാവില്ല ശീലനിധിയായ രാജകന്യകയെ
വേരുകൾക്കുവേണ്ടി സമസ്ത ചരാചരങ്ങളും സേവിക്കും.

ലച്ഛന സബ ബിചാരി ഉര രാവേ കമുക ബനാഇ
 ഭൂപ സന ഭാവേ
 സുതാ സുലച്ഛന കഹി നൂപ പാഹീം നാരദ ചലേ
 സോച മന മാഹീം

ലച്ഛന സബ ബിചാരി=ലക്ഷണമെല്ലാം ചിന്തിച്ച്, ഉര രാവേ=
 (നാരദൻ) മനസ്സിൽവെച്ചു, കമുക ബനാഇ=എന്തോ ചിലതെ
 ല്ലാം സൃഷ്ടിച്ചു, ഭൂപ സന ഭാവേ=രാജാവിനോടു പറഞ്ഞു, നൂപ
 പാഹീം സുതാ=രാജാവിനോടു മകൾ, സുലച്ഛന കഹി=സുലക്ഷ
 ണയാണെന്നു പറഞ്ഞു, മനമാഹീം സോച നാരദ ചലേ=മന
 സ്സിൽ ചിന്തകളോടേ നാരദൻ വിടവാങ്ങി.

രാജകുമാരിയുടെ ലക്ഷണമെല്ലാം ചിന്തിച്ചു മനസ്സിൽ വെ
 ച്ചുതല്ലാതെ വിശേഷിച്ചൊന്നും നാരദൻ രാജാവിനെ ധരിപ്പിച്ചി
 ട്ടു. അങ്ങയുടെ മകൾ സുലക്ഷണയാണ് എന്നിങ്ങനെ അല്പം
 ചിലതു മാത്രം അറിയിച്ചു ചിന്താതാത്നനായിത്തീർന്ന നാരദൻ
 രാജാവിനോടു വിടവാങ്ങി.

കരതം ജാഇ സോഇ ജതന ബിചാരി ജേഹി പ്രകാര
 മോഹി ബരൈ കുമാരി
 ജപ തപ കമു ന ഹോഇ തേഹി കാലാ ഹേ ബിധി
 മിലഇ കവന ബിധീ ബാലാ

ജാഇ ബിചാരി സോഇ ജതന കരതം=ചെന്നു ആലോചിച്ച് ആ
 ഉപായം ചെല്ലണം. ജേഹി പ്രകാര മോഹി=ഏതുവിധമായാൽ
 എന്നെ, കുമാരി ബൈരേ=കുമാരി വരിക്കുമോ (ആ ഉപായം),
 ഏഹികാലാ=ഈ അവസരത്തിൽ, ജപ തപ കമു ന ഹോഇ=
 ജപവും തപവുംമൊന്നും സാധ്യമല്ല. ഹേ ബിധി കവന ബിധി=
 ഹേ വിധേ, ഏതുവിധമാണ്, ബാലാ മിലഇ=കുമാരിയെ എന്തി
 ന്നു ലഭിക്കുക.

എന്തൊന്നു വ്രവർത്തിച്ചാൽ കുമാരി എന്നെ വരിക്കുമോ ആ
 ഉപായമാണ് യത്നം ചെയ്തു കണ്ടുപിടിക്കേണ്ടതു്. ജപത്തിനും

തപത്തിനുമൊന്നും പറ്റിയ അവസരമല്ല ഇത്. ഹേ വിധേ, ഏതുപ്രകാരമാണ് എനിക്കു ഈ കന്യകയെ ലഭിക്കുക!

ദോ: ഏഹി അവസര ചാഹിത പരമ സോഭാ രൂപ
ബിസാല

ജോ ബിലോകി രീതൈ കുശംരി തബ മേലൈ
ജയമാല

ഏഹി അവസരം=ഈ അവസരത്തിൽ, പരമ സോഭാ=അപാര സൗന്ദര്യവും, ബിസാല രൂപ ചാഹിത=വിശാലരൂപവും വേണം. ജോ ബിലോകി=അതു കണ്ടു, കുശംരി രീതൈ തബ=കുമാരി മോഹിച്ചു ഉടനെ, ജയമാല മേലൈ=എന്റെ കഴുത്തിൽ വരണമാലയും മാത്രം.

നാരദൻ വിചാരിക്കുകയാണ്, ഈ അവസരത്തിൽ എനിക്കുതൃപ്തയാകുവാനും അപാരലാഭം നേടാനും മാത്രമാണ്. എന്റെ ആ സൗന്ദര്യവും നിരുപമാകൃതിയും കണ്ടു കുമാരി ഭൂലയായി എന്റെ കഴുത്തിൽ വരണമാലയും അല്പിക്കും.

ച: ഹരി സന മാഗം സുന്ദരതാതു ഹോതുഹി ജാത

ഗഹത അതി ഭാതു

മോരേ ഹിത ഹരിസമ നഹിം കോള ഏഹി

അവസര സഹായ സോതു ഹോള

ഹരിസന=വിഷ്ണുവിനോടു, സുന്ദരതാതു=സൗന്ദര്യം, മാഗം=അഭ്യർത്ഥിക്കാം, ജാത ഭാതു=അവിടേയ്ക്കു പോകുന്നപക്ഷം, എന്റെ സോദര, അതി ഗഹത ഹോതുഹി=സമയവും വളരെ വൈകും. ഏഹി അവസര സോതു=ഈ അവസരത്തിൽ ഇങ്ങനെ ഒരു, സഹായ ഹോള=സഹായിയാകാൻ, മോരേ ഹിത=എനിക്കു ഹിതനായി, ഹരി സമ=വിഷ്ണുവിനു തുല്യം, കോള നഹിം=ആരും ഇല്ല.

സൗന്ദര്യത്തിന്നൊരു വിഷമവും ഇല്ല. മഹാവിഷ്ണുവിനോട് പേക്ഷിക്കാം. പക്ഷേ വൈകുണ്ഠത്തിൽ ചെന്നു ഭഗവാനെ കണ്ടു സൗന്ദര്യവും വാങ്ങി വരാൻ നേരമില്ലല്ലോ. അതല്ലേ സോദര വലിയ വിഷമമായിരിക്കുന്നത്! ഈ അവസരത്തിൽ ഇപ്രകാരം ഒരു സഹായം ചെയ്യാൻ എനിക്കേറ്റവും ഹിതകാരിയായ മഹാവിഷ്ണുവല്ലാതെ മറ്റാരും ഇല്ല [സ്വഹൃദയംതന്നെ നാരദന്റെ സോദരൻ]

ബഹുബിധി ബിനയ കീർത്തി തേഹികാലാ പ്രഗ-
 ടേള പ്രഭ കൗതുകീ കൃപാലാ
 പ്രഭുബിലോകി മുനി നയന ജ്വലാനേ ഹോതുഹി
 കാജ്ജി ഹിഷ്ജി ഹരഷാനേ

ബഹുബിധി=പലവിധത്തിലും, ബിനയ കീർത്തി=(ഭഗവാനോടു്) കെഞ്ചി, തേഹികാലാ=ആ അവസരത്തിൽ, കൗതുകീ കൃപാലാ=കൗതുകിയും കൃപാലുവുമായ, പ്രഭ പ്രഗടേള=ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷനായി, പ്രഭു ബിലോകി=ഭഗവാനെ കണ്ടപ്പോൾ, മുനി നയന ജ്വലാനേ=മുനിയുടെ നേത്രങ്ങൾ കളിച്ച്, കാജ്ജി ഹോതുഹി=കാര്യം സാധിക്കും (എന്നു കരുതി), ഹിഷ്ജി ഹരഷാനേ=മനസ്സു സന്തുഷ്ടമായി.

നാരദൻ പലവിധത്തിലും ഭഗവാനോടു് കെഞ്ചി. ഒടുവിൽ ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷനാവുകയും ചെയ്തു. ഭഗവാനെ കണ്ടപ്പോൾ നാരദന്റെ കണ്ണുകൾ കളിച്ച്. കാര്യം സാധിക്കുമെന്ന പ്രതീക്ഷയാൽ നാരദൻ സന്തോഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

അതി ആരതി കഹി കഥാ സുനാതു കരള കൃപാ
 കരി ഹോള സഹാതു
 ആപന രൂപ ദേഹ പ്രഭ മോഹീ ആന ഭാതി
 നഹിം പാവൈം ഓഹീ

അതി ആരതി=ഏറ്റവും ദീനതയോടേ, കഥാ കഹി സുനാതു=കഥ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു (എന്നിട്ടിങ്ങനെ അപേക്ഷിച്ചു) കൃപാ

കരി=എന്നിൽ കൃപ പ്രകടിപ്പിച്ചു, സഹായ ഹോള കരള=
എനിക്കു സഹായിയായി തീരുക, പ്രള മോഹി=ഹേ പ്രഭോ, എ
നിക്കു, ആപന രൂപ ദേഹ=അങ്ങയുടെ രൂപം നൽകുക, ആന
ഭാ=തി=മരൊരു വിധത്തിലും, ഓഹീ നഹിം പാവൈ=ആ
കന്യകയെ (എനിക്കു) ലഭിക്കാൻ വഴിയില്ല.

തന്റെ ദയനീയാവസ്ഥകളെല്ലാം നാരദൻ ഭഗവാനെ ധരി
പ്പിച്ചു. ഒടുവിൽ ഇങ്ങനെയും അപേക്ഷിച്ചു:—പ്രഭോ, എനിക്കു
ങ്ങയുടെ രൂപം നൽകുക. വേറൊരു വിധത്തിലും എനിക്കു ആ
രാജകുമാരിയെ പ്രാപിക്കാൻ സാധ്യമാകുന്നതല്ല. (മഹാവിഷ്ണുവി
ന്റെ സൗന്ദര്യത്തിൽ കവിഞ്ഞൊരു ലാവണ്യം മറൊക്കും ഇല്ല
ല്ലോ. അതുകൊണ്ട് ആ രൂപം തനിക്കു ലഭിച്ചാൽ കന്യകാപ്രാപ്തി
സുലഭമെന്നു നാരദൻ വിശ്വസിക്കുന്നു.)

ജേഹി ബിധി നാഥ ഹോള ഹിത മോരാ കരള
സോ ബേഗി ദാസ മൈം തോരാ
നിജ മായാബല ദേഖി ബിസാലാ ഹിയം ഹംസി
ബോലേ ദീന ദയാലാ

നാഥ=സ്വാമിൻ, ജേഹി ബിധി=എതുപ്രകാരമായാൽ, മോരാ
ഹിത ഹോള=എനിക്കു ഹിതമാകുമോ, സോ ബേഗി കരള=
അതു വേഗം ചെയ്യുക. മൈം തോരാ ദാസ=ഞാൻ അങ്ങയുടെ
ദാസനാണ്. നിജ മായാബല ദേഖി=തന്റെ മായയുടെ പ്രഭാവം
കണ്ട്, ഹിയം ഹംസി=ഉള്ളേ ചിരിച്ചുകൊണ്ട്, ദീനദയാലാ
ബോലേ=ആ ദീനദയാലു പറഞ്ഞു:—

നാരദൻ അപേക്ഷിച്ചു: —‘സ്വാമിൻ എന്തു പ്രവർത്തിച്ചാൽ
എന്റെ അഭീഷ്ടം സാധിക്കുമോ അതവിടുന്നു ഉടനേ ചെയ്യണം.
ഞാൻ അങ്ങയുടെ ദാസനാണ്.’ തന്റെ മായയുടെ പ്രഭാവം
കണ്ട് ഉള്ളേ ചിരിച്ച് ദീനദയാലുവായ വിഷ്ണുഭഗവാൻ ഇങ്ങനെ
അരുളിച്ചെയ്തു:—

ദോ: ജേഹി ബിഡി ഹോളഹി പരമ ഹിത നാരദ
 സുനഹു തുഹാര
 സോള ഹമ കരബ ആന കമു ബചന ന മൂഷാ
 ഹമാര

നാരദ സുനഹു=നാരദ, കേരള. ജേഹി ബിഡി=എപ്രകാരമാ
 യാൽ, തുഹാര=അങ്ങയ്ക്കു, പരമ ഹിത ഹോളഹി=ഏറ്റവും
 ഹിതമായിത്തീരുമോ, സോള ഹമ കരബ=അതു ഞാൻ ചെയ്യാം,
 ആന കമു ന=മരാനുചിട്ട, ഹമാര ബചന=എന്റെ വാക്കു,
 മൂഷാ ന=അസത്യമാകയില്ല.

ഹേ നാരദ, എന്തു പ്രവർത്തിച്ചാൽ അങ്ങയ്ക്കു ഹിതമാകുമോ
 അതു ഞാൻ ചെയ്യാം. എന്റെ വാക്കു ഒരിക്കലും അസത്യമാവുക
 യില്ല. (ഭഗവാൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടാണിതു പറഞ്ഞതെന്നു ഓർക്കുവാനു
 ണ്ടല്ലോ. അതിനു കാരണവുണ്ടു്, നാരദൻ, താൻ മന്മഥനെ ജയി
 ച്ചു എന്നു അല്പനേരം മുമ്പാണല്ലോ ഭഗവാനെ ധരിപ്പിച്ച ധാർഷ്ട്യ
 തോടേ വീടവാങ്ങിയതു്. ആ നാരദൻ തന്നെയാണു കാമപീ
 ഡിതനായിത്തീർന്നു തന്നെ രക്ഷിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നതു്. ചിരി പുറത്തു
 കാണിക്കാതിരുന്നതു നാരദനിൽനിന്നു ഈ വിചാരം മറയ്ക്കാൻ
 വേണ്ടിയായിരുന്നു എന്ന വസ്തുതയും ഓർക്കണം]

ചു: കപഥ മാഗ രജബ്യാകല രോഗീ ബൈദ ന
 ദേള സുനഹു മൂനി ജോഗീ
 ഏഹി ബിഡി ഹിത തുഹാര മൈ റയളു കഹി
 അസ അന്തരഹിത പ്രഭ ഭയളു

ജോഗീ മൂനി=ഹേ യോഗിൻ, മൂനേ, സുനഹു=കേരള, രജബ്യാ
 കല=വേദനയാൽ വ്യാകുലനായ, രോഗീ=രോഗി, കപഥ മാഗ=
 അപത്ഥം കൊതിക്കുന്നു, ബൈദ ന ദേള=വൈദ്യൻ അതിനവ
 നെ സമ്മതിക്കുന്നില്ല, ഏഹി ബിഡി=ഇതുപോലെ, തുഹാര
 ഹിത=അങ്ങയ്ക്കു ഹിതമെന്തോ അതു, മൈ റയളു=ഞാൻ രീതിമാ

നിച്ച് കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു, അസ കററി=ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തും, പ്രഭു=ഭഗവാൻ, അന്തരഹിത ഭവതു=അനുച്ഛാന്നംചെയ്യൂ.

‘യോഗിയായ നാരദമുനേ, കേൾക്ക യാതനകൊണ്ടു വിഷമിക്കുന്ന രോഗി പത്മ്യംതെറി നടക്കാൻ കൊതിക്കുന്നു. വൈദ്യൻ അവനങ്ങനെ വഴിതെറുന്നതു അനുവദിക്കുകയില്ല ഇതു പോലെതന്നെ ഞാനും അങ്ങയ്ക്കു ഹിതമായിട്ടുള്ളതെന്തോ അതു ചെയ്യാൻ ഉറച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.’ ഇത്രയും പറഞ്ഞു ഭഗവാൻ അപ്രത്യക്ഷനായി. [ഭഗവാൻ പറഞ്ഞതു കാമവിവശനായ നാരദൻ ശരിയ്ക്കും ഗ്രഹിച്ചിരിക്കയില്ല. രജാധ്യക്ഷനായ രോഗിയാണിപ്പോൾ നാരദൻ. അദ്ദേഹം അപത്മ്യത്തിലാണു കണ്ണു വെച്ചിരിക്കുന്നതും. ആ വഴിക്കു പോകാൻ വൈദ്യനായ ഭഗവാൻ അനുവദിക്കുകയില്ല. നാരദനേപ്പോലെ യോഗസിദ്ധിവാൻ ഒരു ജ്ഞാനി, ബ്രഹ്മചര്യവ്രതം ഭൂതയെറിഞ്ഞു ഒരു സ്ത്രീയുടെ സൗന്ദര്യത്തിൽ ഭ്രമിക്കുന്നു എന്നതു ധർമ്മല്ലെന്നും അധർമ്മമായ ആ സംരംഭം ഭഗവാൻ ഒരിക്കലും അനുവദിക്കുന്നതല്ലെന്നും നാരദൻ മനസ്സിലാക്കാത്തതു പരിതാപകരം തന്നെയല്ലേ?]

മായാ ബിബസ ഭഷ്ട മുനി മൂഢാ സമുത്ഥി നഹിം
ഹരിഗിരാ നിഗൂഢാ

ഗവനേ തുരത തഹാം രിഷിരാഹു ജഹാം

സ്വയംവര ഭൂമി ബനാഹു

മായാ ബിബസ മുനി=മായാവിവശനായ മുനി, മൂഢാ ഭഷ്ട=മൂഢനായി ഭവിച്ചു, ഹരി നിഗൂഢാ ഗിരാ=മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ നിഗൂഢങ്ങളായ വാക്കുകൾ, സമുത്ഥി നഹിം=(മുനിയ്ക്കു) മനസ്സിലായില്ല, ജഹാം സ്വയംവര ഭൂമി ബനാഹു=എവിടെ സ്വയംവരമണ്ഡപം നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നുവോ, തഹാം രിഷിരാഹു തുരത ഗവനേ=അവിടേയ്ക്കു മഹഷി വേഗം നടന്നു.

മായാവിവശനായ മുനി മൂഢനായിത്തീർന്നു. ഭഗവാൻ പറഞ്ഞ നിഗൂഢങ്ങളായ വാക്കുകളുടെ സാരം മഹഷിക്കു മനസ്സിലാ

ക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഭഗവാൻ അപ്രത്യക്ഷനായ ഉടൻ നാരദൻ സ്വയംവരമണ്ഡപത്തിലേക്കു വേഗം നടന്നു.

നിജ നിജ ആസന ബൈരോ രാജാ ബഹു ബനാവ
കരി സഹിത സമാജാ

മുനി മന ഹരഷ രൂപ അതി മോരോ മോഹി തജി
ആനഹി ബരിഹി ന ഭോരോ

രാജാ=രാജാക്കന്മാർ, ബഹു ബനാവ കരി=രാജകീയവേഷഭൂഷകളോടുകൂടിയും, സമാജ സഹിത=പരിവാരസമേതരായും, നിജ നിജ ആസന=അവരവർക്കുള്ള ഇരിപ്പിടങ്ങളിൽ, ബൈരോ=ഇരുന്നു, മോരോ രൂപ അതി=എന്റെ രൂപം ഏറ്റവും സുന്ദരമെന്നു (കരുതി), മുനി മന ഹരഷ=മുനിയുടെ ഹൃദയം സന്തുഷ്ടമായി, മോഹി തജി=എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ച് (രാജകുമാരി), ആനഹി=മററൊരുവനെ, ഭോരോ=മറവിയിൽപോലും, ന ബരഹി=വരിക്കുകയില്ല.

രാജകീയ വേഷഭൂഷകളോടും പരിവാരങ്ങളോടുംകൂടി രാജാക്കന്മാർ വിവാഹമണ്ഡപത്തിൽ അവരവർക്കുള്ള സിംഹാസനങ്ങളിൽ ഇരുന്നു. നാരദൻ ആ അവസരത്തിൽ ഇങ്ങനെ ആത്മഗതം ചെയ്തു. 'സൗന്ദര്യത്തിൽ നിരുപമനാണ് ഞാൻ; എന്നെല്ലാതെ മറ്റാരെയും മറന്നിട്ടുപോലും രാജകുമാരി വരിക്കുകയില്ല' ഈ സങ്കല്പം അദ്ദേഹത്തെ ഹർഷാകുലനാക്കി.

മുനി ഹിത കാരന കൃപാ നിധാനാ ദീൻഹ കുരൂപ ന
ജാഇ ബഖാനാ

സോ ചരിത്ര ലഖി കാഇം ന പാവാ നാരദ ജാനി
സബഹിം സിരനാവാ

കൃപാ നിധാനാ=കൃപാനിധിയായ ഭഗവാൻ, മുനി ഹിത കാരന=മുനിയുടെ നന്മക്കുവേണ്ടിയാണ്, കുരൂപ ദീൻഹ=വൈരൂപ്യം നൽകിയത് (ആ വൈരൂപ്യമാകട്ടെ എത്രത്തോളമെന്നും), ബഖാനാ ന. ജാഇ=വർണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, സോ ചരിത്രം=ആ ചരിത്രം,

കാറ്റും ലഖി ന പാവാ=ആർക്കും ഗ്രഹിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല, സബ ഹിം നാരദ ജാനി=എല്ലാവരും നാരദനെന്നു ഗ്രഹിച്ചു (മുനിയെ) സിര നാവാ=നമിച്ചു.

നാരദനെ ബാധിച്ചിട്ടുള്ള മാലിന്യത്തിൽനിന്നു അദ്ദേഹത്തെ ഉദ്ധരിക്കാൻ വേണ്ടിയാണ് ഭഗവാൻ അദ്ദേഹത്തെ വിരൂപനാക്കിയത്. എത്രത്തോളമാണ് ആ വൈരൂപ്യം എന്നതു വാക്കുകൾക്കു വിഷയമല്ല. ജനങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തെ നാരദനെന്നറിഞ്ഞു നമിച്ചു. യാഥാർത്ഥ്യം അവർക്കറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. [എല്ലാവരും നാരദനെ നാരദന്റെ വേഷത്തിൽത്തന്നെ കണ്ടു. രാജകുമാരിയുടെ മാത്രമേ, ഭഗവാൻ, നാരദനു കൊടുത്ത മർക്കടരൂപം കാണാൻ കഴിഞ്ഞുള്ളൂ. നാരദനു തോന്നി താൻ സാക്ഷാൽ വിഷ്ണുവിന്റെ രൂപത്തിൽത്തന്നെയാണവിടെ സന്നിഹിതനായിട്ടുള്ളതെന്ന്. വിഷ്ണുമായയുടെ ഗതി നോക്കൂ.]

ദോ: രഹേ തഹാം ദുഇ തദ്ര ഗന തേ ജാനഹിം

സബ ഭേള

ബിപ്രബേഷ ദേഖത ഫിരഹിം പരമ കൗതുകീ

തേള

തഹാം-തദ്ര=അവിടെ ശിവന്റെ, ദുഇ ഗന രഹേ=രണ്ടു ഭൂതങ്ങൾ (ഉണ്ടായിരുന്നു), തേ സബ ഭേള=അവർ എല്ലാ രഹസ്യവും, ജാനഹിം=ഗ്രഹിച്ചിരുന്നു, ബിപ്രബേഷ തേള=ബ്രാഹ്മണവേഷത്തിൽ അവർ, ദേഖത ഫിരഹിം=എല്ലാം നോക്കി പുററിത്തിരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു, പരമ കൗതുകീ=(അവർ) ഏറ്റവും വിനോദപ്രിയരായിരുന്നു.

വിവാഹമണ്ഡപത്തിൽ ശിവന്റെ ഭൂതഗണങ്ങളിൽപെട്ട രണ്ടുപേർ ബ്രാഹ്മണവേഷം ധരിച്ചു സന്നിഹിതരായി വിവാഹമുടക്കുകൾ നോക്കി രസിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അവർക്കറിയാം നാരദമഹർഷിയുടെ സംഭവിച്ച വൈരൂപ്യം. അങ്ങനെ രാജകുമാരിയുടെ പുറമെ ഇവർക്കും രഹസ്യം അറിയാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്; നാരദന്റെ മർക്കടാകാരം. [നാരദൻ പൊങ്ങച്ചം ചാർത്തു ഗർവ്വിക്കുന്നായി

ബ്രഹ്മലോകത്തേക്കു പോയ ഉടനെ നാരദന്റെ അനന്തരചേഷ്ടകൾ എന്തൊക്കെയെന്നു അറിഞ്ഞു വരാൻ ശിവനാൽ അയക്കപ്പെട്ടവരാണ് ഈ രണ്ടു ഭൂതങ്ങളും എന്നുകൂടി ഇവിടെ പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളട്ടെ]

ചന്ദ്ര ജേഹിം സമാജ ബൈറോ മുനി ജാഹു ഹൃദയം
രൂപ അഹമിതി അധികാഹു
തഹം ബൈറോ മഹേസ ഗന ദോഹു
ബിപ്രബേഷ് ഗതി ലഖഹു ന കോഹു

ജേഹിം സമാജ=ഏതു കൂട്ടത്തിൽ, മുനി മന=നാരദമുനി മനസ്സിൽ, അധികാഹു രൂപ അഹമിതി=വെളിച്ച സൗന്ദര്യാഹമ്മതിയോടു കൂടി, ജാഹു ബൈറോ തഹം=ചെന്നു ഉപവിഷ്ടനായോ അവിടെ, മഹേസ ദോഹു ഗന ബൈറോ=ശിവഭൂതങ്ങളും ഇരിപ്പിറപ്പിച്ചു, ബിപ്രബേഷ്=ബ്രാഹ്മണവേഷം (ആയിരുന്നതിനാൽ അവരുടെ), ഗതി കോഹു ന ലഖഹു=പെരുമാറ്റം ആരും കാണുകയുണ്ടായില്ല.

തന്നേക്കാൾ മികച്ച ഒരു സുന്ദരനില്ലെന്ന അഹമ്മതിയോടു കൂടി നാരദൻ എവിടെ ചെന്നു ഇരുന്നുവോ അതിനു സമീപത്തായിത്തന്നെ ഭൂതങ്ങളും, ഉപവിഷ്ടരായി. ഭൂതങ്ങൾ വിപ്രവേഷത്തിലായിരുന്നതുകൊണ്ടു അവരുടെ പെരുമാറ്റം ആരും അത്ര ലക്ഷ്യമാക്കുകയുണ്ടായില്ല.

കരഹിം കൂടി നാരദഹി സുനാഹു നീകി ദീൻഹി ഹരി
സുന്ദരതാഹു

രീത്ഥിഹി രാജകുഅംരി മൺപി ദേഖീ ഇൻഹഹി
ബരിഹി ഹരി ജാനി ബിസേഖീ

ഹരി സുന്ദരതാഹു നീകി ദീൻഹി=ഹരി സൗന്ദര്യം വേണ്ടപോലെ കൊടുത്തു (എന്നു്), നാരദഹിം കൂടി സുനാഹു കരഹിം=നാരദനെ വ്യംഗ്യവാക്കുകൾ കേൾപ്പിച്ചു, മൺപി ദേഖീ രീത്ഥിഹി=ശോഭ കണ്ടിട്ടു് മോഹിച്ചു്, രാജകുഅംരി ഇൻഹഹി=രാജകുമാരി

ഇദ്ദേഹത്തെ, ഹരി ജാനി ബിസേഖി=ഹരി എന്നറിഞ്ഞു വിശേഷിച്ചും, ബരിഹി=വരിക്കും.

നാരദനും, ഹരി സൗന്ദര്യം വേണ്ടപോലെതന്നെ കൊടുത്തു. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ശോഭ കാണുമ്പോൾത്തന്നെ മോഹചരവശയാ യി രാജകുമാരി ഇദ്ദേഹത്തെ ഹരി എന്നു ഗ്രഹിച്ചു വിശേഷിച്ചും വരിക്കാരിരിക്കുകയില്ല എന്നു ഭൂതങ്ങൾ വ്യംഗ്യവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു നാരദനെ കേൾപ്പിച്ചിരുന്നു. [എന്താണിവിടത്തെ വ്യംഗ്യവാക്കുകൾ? ഹരി, സൗന്ദര്യം കൊടുത്തു എന്ന പ്രയോഗത്തിൽ ഹരിശബ്ദത്തിനു രണ്ടർത്ഥമാണുള്ളത്. ഒന്നു വിഷ്ണുവെന്നും അപരം കുരങ്ങ് എന്നുമാണ്. അപ്പോൾ ഹരിസൗന്ദര്യം എന്ന വാക്കു ശ്ലേഷമാണ്. ഹരി സൗന്ദര്യം നല്കി എന്നു പറയുമ്പോൾ കുർത്ത്വചം ഹരി എന്നാകും. അതിനു വിഷ്ണു എന്നു അർത്ഥവുമുണ്ട്. രണ്ടാമത്തെ അർത്ഥത്തിൽ ഹരിയുടെ അഥവാ വാനരന്റെ സൗന്ദര്യം പെടുന്നു. അതുപോലെ ഹരി ജാനി എന്നിടത്തും ഹരി ശബ്ദത്തിനു മുമ്പു പറഞ്ഞ രണ്ടർത്ഥവും ഉണ്ട്. നാരദൻ അഭ്യർത്ഥിച്ചതും ഹരിസൗന്ദര്യമാണല്ലോ. ഭഗവാൻ കൊടുത്തതും ഹരി (വാനരന്റെ) സൗന്ദര്യംതന്നെ.]

(ഭൂതങ്ങൾ ഹരിശബ്ദത്തിനു വാനരൻ എന്ന അർത്ഥമാണ് കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു നാരദൻ അറിഞ്ഞിട്ടില്ല.)

മുനിഹി മോഹ മന ഹാഥ പരാഘം ഹംസഹിം
 സംഭൃഗന അതി സചു പാഘം
 ജദപി സുനഹിം മുനി അടപടി ബാനീ സമൃദ്ധി ന
 പരജു ബുദ്ധിഭൂമ സാനീ

മുനിഹി മോഹ=മുനിയായകളേ മോഹവാശൻ, മന പരാഘം ഹാഥം=അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സു മായക്കു അധീനവും, സംഭൃഗന=ശിവാഭൂതങ്ങൾ, അതി സചു പാഘം=സന്തോഷചരവശരായി, ഹംസഹിം=ചിരിച്ചുകൊണ്ടും ഇരിക്കുന്നു, മുനി അടപടി ബാനീ=മുനി (ശിവാഭൂതങ്ങളുടെ) വിചിത്രവാക്കുകൾ, ജദപി സുനഹിം=

കേട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, ബുദ്ധി ഭൂമി സാന്നിദ്ധ്യം=ബുദ്ധിയിൽ ഭൂമുണ്ടാകുക നിമിത്തം, ന സമുത്ഥി പരമം=ഗ്രാഹ്യമാകുന്നില്ല.

നാരദമുനി മോഹവിനാശനാണു്; അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സു മായയുടെ കൈപ്പിടിയിലുമാണു്. ശിവഭൂതങ്ങൾ സന്തോഷപര വശരായി ഹസിച്ച് കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അവരുടെ വിചിത്രവാക്കുകൾ നാരദൻ കേൾക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽക്കൂടി ബുദ്ധിഭൂമി കാരണം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിനു അവ ഗ്രാഹ്യങ്ങളാകുന്നില്ല.

കാളം ന ലഖാ സോ ചരിത ബിസേഖാ സോ
സരൂപ റൂപകന്യാം ദേഖാ
മക്ട ബദന ഭയംകര ദേഹീ ദേവത ഹൃദയം ക്രോധ
ഭാ തേഹീ

സോ ബിസേഖാ ചരിതം=ആ വിശേഷകഥ, കാഹരം ന ലഖാ=ആരും അറിഞ്ഞില്ല, റൂപകന്യാം=രാജകുമാരി, സോ സരൂപ ദേഖാ=ആ സ്വരൂപം കണ്ടു, മക്ട ബദനം=മക്ടമുഖവും, ഭയംകര ദേഹീ=ഭയങ്കര ശരീരവും, ദേവത തേഹീ ഹൃദയം=കണ്ടപ്പോൾ (രാജകുമാരിയുടെ) മനസ്സിൽ, ക്രോധ ഭാ=ക്രോധം ഉണ്ടായി.

മക്ടസൗന്ദര്യം ഭഗവാൻ നാരദനു നൽകിയിരിക്കുന്ന ആ വിചിത്ര കഥ ആരും അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. എന്നാൽ രാജകുമാരിയ്ക്കു നാരദന്റെ മക്ടമുഖവും ഭയങ്കര ശരീരവും കാണാനിടയായി. കുമാരിയ്ക്കു ആ കാഴ്ച കണ്ടപ്പോൾ മനസ്സിൽ ക്രോധം ജനിച്ചു.

ദോ: സഖീ സംഗ ലൈ ക്ഷൗരീ തബ ചലി ജനു
രാജമരാല

ദേവത ഫിരഇ മഹീപ സബ കര സരോജ

ജയമാല

തബ ക്ഷൗരീ=ആ അവിസരത്തിൽ രാജകുമാരി, സഖീ സംഗ ലൈ=സഖിമാരുമൊന്നിച്ച്, രാജമരാല ജനു=രാജദരംസിനികളെക്കൂടി, ചലി=നടന്നു, സരോജ കര ജയമാല=സരോജ (സമാനമായ)

കരത്തിൽ വരണമാലയും (ഏന്തി), മഹീപ ദേവത=രാജാക്കന്മാരെ വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു, ഫിരതു=(വിവാഹമണ്ഡപത്തിൽ) പുററുനടന്നു തുടങ്ങി.

ആ അവസരത്തിൽ രാജകുമാരി സഖിമാരുമൊന്നിച്ചു രാജഹംസിനിക്കു തുലയും കമലസമാനമായ കൈയിൽ വരണമാലയും വാഹിച്ചു സ്വയംവരത്തിനു സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്ന രാജാക്കന്മാരെ നിരീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു വിവാഹമണ്ഡപത്തിൽ പുററുപുററു നടക്കാൻ തുടങ്ങി.

ചു: ജേഹി ദിസി ബൈം നാരദ ഫൂലി സോ ദിസി
തേഹിം ന ബിലോകീ ഭൂലീ
പുനി പുനി മുനി ഉകസഹിം അകലാഹിം ദേഖി
ദസാ ഹര ഗന മുസുകാഹിം

ജേഹി ദിസി നാരദ=ഏതൊരു ഭാഗത്തു നാരദൻ, ഫൂലി ബൈം സോ ദിസി=രൂപഗർവ്വിക്കുന്നായി ഇരിക്കുന്നുണ്ടോ ആ ഇടത്തേക്കു, തേഹിം ഭൂലീ=രാജകുമാരി മറന്നിട്ടെങ്കിലും, ന ബിലോകീ=എത്തിനോക്കുകയുണ്ടായില്ല, മുനി പുനി പുനി=നാരദൻ ചിന്നെയും പിന്നെയും, ഉകസഹിം അകലാഹിം=ഞെളിഞ്ഞും പിരിഞ്ഞും ഇരുന്നു, ദസാ ദേഖി ഹരഗന=(ഈ) സ്ഥിതി കണ്ടു ശിവാഭൂതങ്ങൾ, മുസുകാഹിം=ഹസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

നാരദനിരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തേക്കു കാർത്തികശകാരിട്ടെങ്കിലും രാജകുമാരി നോക്കുകയുണ്ടായില്ല. മകുടമുഖവും ഭീകരദേഹവുമുള്ള ഒരുവന്റെ ഗളത്തിൽ വരണമാലയും അല്പിക്കാൻ തക്കവണ്ണം ബുദ്ധിശൂന്യയല്ലല്ലോ രാജകുമാരി. അവളുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ പെടാൻ നാരദൻ പല മാപലയുണ്ടളും കാണിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അപ്പോളത്തെ സ്ഥിതി കണ്ടു ശിവാഭൂതങ്ങൾ ചിരിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ധരി നൃപ തനു തഹം ഗയതു കൃപാലാ കരുഹി ഹരഷി
മേലേള ജയമാലാ

ഓലഹിനി ലൈ ഗേ ലച്ഛിനിവാസാ ഗുപ സമാജ
സബ ഭയഉ നിരാസാ

കുപാലാ=യോനിധിയായ വിഷ്ണുവും, ഗുപ തൻ ധരി=ഗുപദേഹം വഹിച്ചു (രാജവേഷത്തിൽ), തനം ഗയഉ=അവിടേക്കു ചെന്നു, ക്ഷൗരീ ഹരഷി=ക്ഷമാരി പ്രസന്നയായി, ജയമാലാ മേലേഉ=വരണമാലയും ചാത്തി, ലച്ഛിനിവാസാ=ലക്ഷ്മീവല്ലഭനായ വിഷ്ണു, ഓലഹിനി ലൈ ഗേ=വധുവിനേയുംകൂട്ടി പുറപ്പെട്ടു, സബ ഗുപ സമാജ=രാജസമൂഹമെല്ലാം, നിരാസാ ഭയഉ=നിരാശതയിൽപെട്ടു.

സ്വയംവാരത്തിന് രാജവേഷത്തിൽ മഹാവിഷ്ണുവും സന്നിഹിതനായിരുന്നു. രാജക്ഷമാരി ഏറ്റവും സന്തോഷത്തോടെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഴുത്തിൽ വരണമാലയും ചാത്തി. ഭഗവാൻ വധുവിനേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു യാത്രയായി. അവിടെ കൂടിയിരുന്ന രാജാക്കന്മാർക്കൊക്കെ വലുതായ നൈരാശ്യം ഉണ്ടായി.

മുനി അതി ബികല മോഹം മതി നാറീ മനി ഗിരി
ഗന്തു മൂടി ജന ഗാഠീ
തബ ഹര ഗന ബോലേ മുസുകാതു നിജ മുഖ മുക്ത
ബിലോകഹു ജാതു

മോഹം മുനി മതി=മോഹാധീനനായ മുനിയുടെ മനസ്സ്, അതിബികല നാറീ=വ്യാകുലവും ദുഷിതവുമായി ഭവിച്ചു, ഗാഠീ മനി=ഭാഞ്ചിതത്തിൽനിന്നു രത്നം, മൂടി ഗിരി ഗന്തു ജന=ചോന്നുചോ യാത്രയെങ്ങനെയോ അതുപോലെ, തബ മുസുകാതു=ആ അവസരത്തിൽ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു, ഹര ഗന ബോലേ=ശിവാഭൂതങ്ങൾ (ഉങ്ങനെ) പറഞ്ഞു:., ജാതു നിജ മുഖ=(അങ്ങു്) ചെന്നു് സ്വമുഖം മുക്ത ബിലോകഹു=കണ്ണാടിയിൽ നോക്കു.

മോഹാധീനനായ നാരദമുനിയുടെ മനസ്സ് വ്യാകുലമായും ദുഷിതമായും തീർന്നു. ദ്രുമയായി സഞ്ചിയിൽ സൂക്ഷിച്ച രത്നം ചോന്നുചോയ്യാൽ അതിന്റെ ഉടമസ്ഥനാകുന്ന വ്യസനം എത്രകാരമാ

യിരിക്കുമോ അതുപോലുള്ള വ്യഥ നാരദനും ഉണ്ടായി. ഈ വിഷമവേളയിലും ശിവഭൃതങ്ങൾ മൗനം ഭീക്ഷിച്ചില്ല. അവർ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—‘അങ്ങു പോയി അങ്ങയുടെ മുഖമൊന്നു കണ്ണാടിയിൽ നോക്കൂ.’ [അവരുടെ ഈ വാക്കുകൾ പുണ്ണിലേല്പിക്കുന്ന ശസ്ത്രങ്ങൾതന്നെയായിരുന്നു.]

അസ കഹി ദോള ഭാഗേ ഭയം ഭാരീ ബദന ദീഖ
മുനി ബാരി നിഹാരി
ബേഷു ബിലോകി ക്രോധ അതി ബാധാ തിൻഹ-
ഹി സരാപ ദിൻഹ അതി ഗാധാ

അസ കഹി=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു, ഭാരീ ഭയം ദോള=ഏറ്റവും ഭയത്തോടെ രണ്ടു ശിവഭൃതങ്ങളും, ഭാഗേ മുനി=കാടിക്കുള്ളത്തു. നാരദൻ, ബാരി നിഹാരി=വെള്ളത്തിൽ നോക്കി, ബദന ദീഖ=മുഖം കണ്ടു, ബേഷു ബിലോകി=വോണം കണ്ടിട്ടു, ക്രോധ അതി ബാധാ=ക്രോധം വല്ലാതെ ഉണ്ടായി, തിൻഹഹി അതി ഗാധാ=അവർക്കു ഏറ്റവും ഉഗ്രമായ, സരാപ ദിൻഹ=ശാപം നൽകി.

‘മുഖം കണ്ണാടിയിൽ നോക്കൂ’ എന്നു പരിഹസിച്ച് പറഞ്ഞുകൊണ്ടു ശിവഭൃതങ്ങൾ നാരദനിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന പ്രതികരണം ഭയന്നു വേഗം അവിടെനിന്നു പോയി. നാരദൻ ഉടനെ വെള്ളത്തിൽ നോക്കി സ്വമുഖം കണ്ടു. അദ്ദേഹത്തിന്നുണ്ടായ ക്രോധം അനല്ലമായിരുന്നു. അദ്ദേഹം നിരപരാധികളായ ശിവഭൃതങ്ങളെ ഉഗ്രമായി ശപിച്ചു.

ദോ: ഹോള നിസാചര ജാതു തുഹറ കപടീ പാപീ
ദോള
ഹംസേള ഹമഹിം സോ ലേള ഫല ബഹരി
ഹംസേള മുനി കോള

തുഹറ ദോള=നിങ്ങൾ രണ്ടു പേരും, കപടീ പാപീ=വിഞ്ചകരും പാപികളുമാണു്. ജാതു=(നിങ്ങൾ) മെന്തു്, നിസാചര ഹോള

=നിശാചാരന്മാരായി പിറക്കുവിൻ. ഹമഹിം ഹംസേഹു=എന്നെ പരിഹസിച്ചല്ലോ, സോ ഫല ലേഹു=അതിന്റെ ഫലം അനുഭവിക്കുവിൻ. ബഹുരി കോള മുനി=ഇനിയും ഒരു മുനിയേ, ഹംസേഹു=പരിഹസിക്കിൻ (ആഗ്രഹമുണ്ടെങ്കിൽ).

വഞ്ചകരും പാപികളുമായ നിങ്ങൾ ചെന്നു രാക്ഷസന്മാരായി ജനിക്കുക; എന്നെ നിങ്ങൾ പരിഹസിച്ചതിനുള്ള ഫലമാണിത്. അനുഭവിക്കിൻ, ഇനി നിങ്ങൾ മറ്റൊരു മുനിയേയും പരിഹസിക്കരുത്. കാണട്ടേ നിങ്ങളിനി ഏതെങ്കിലും ഒരു മുനിയെ അപഹസിക്കുന്നത്!

മു: പുനി ജല ദീഖ രൂപ വിജ പാവാ തദപി ഹൃദയം
സന്തോഷ ന ആവാ

ഹരകത അധര കോപ മന മാഹിം സപദി
ചലേ കമലാപതി പാഹിം

പുനി ജല ദീഖ=രണ്ടാമതും ജലത്തിൽ നോക്കി. വിജരൂപ പാവാ=സ്വപ്നമായ രൂപം ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു. തദപി ഹൃദയം=എന്നാലും മനസ്സിൽ, സന്തോഷ ന ആവാ=സന്തോഷം ഉണ്ടായില്ല. മന മാഹിം കോപ=മനസ്സിൽ ക്രോധം (വളർച്ച) അധര ഹരകത=ചുണ്ടുകൾ വിറയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. സപദി=ഉടനെ (നാരദൻ), കമലാപതി പാഹിം ചലേ=മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ സന്നിധിയിലേയ്ക്കു

പുറപ്പെട്ടു.

നാരദൻ വീണ്ടും ജലത്തിൽ നോക്കി, അദ്ദേഹം സ്വപ്നമായ രൂപം വഹിക്കുന്നതായി കണ്ടു. എങ്കിലും മനസ്സ് അസന്തുഷ്ടമായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അധരങ്ങൾ വിറച്ചു; കോപം തിളച്ചു പൊന്തി. ഒട്ടും താമസിയാതെ അദ്ദേഹം വിഷ്ണുസന്നിധിയിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു.

ദേഹമം ശ്രാപ കി മരിഹമം ജാഹു ജഗത മോരി
ഉപഹാസ കരാഹു

ബീചഹിം പനമ മിലേ ദനുജാരി സംഗ രമാ സോള രാജകുമാരി

ജാള ശ്രാപ ദേഹമംചെന്ന് ശാപം കൊടുക്കുകയോ, മരിഹമംചെന്ന് കൊല്ലുകയോ വേണ്ടത്? ജഗത മോരിലോകത്തിൽ എന്നെ, ഉപഹാസ കരാളംപരിഹാസ്യനാക്കി. പനമ ബീചഹിംവഴി മദ്ധ്യ വെച്ചതന്നെ, ദനുജാരി മിലേമഹാവിഷ്ണുവിനെ കണ്ടെത്തി, സംഗ രമാകൂടെ ലക്ഷ്മീദേവിയും, സോള രാജകുമാരികൂടെ രാജകുമാരിയും ഉണ്ട്.

നാരദൻ വൈകുണ്ഠത്തിൽ ചെല്ലേണ്ടിവന്നില്ല. അതിന്നു മുമ്പായി വഴിയിൽ വെച്ചതന്നെ ദനുജാരിയെ കാണാൻ നാരദൻ കഴിഞ്ഞു. കണ്ടെത്തിയാൽ ശാപമോ നിഗ്രഹമോ ഏതാണു വേണ്ടത്? എന്നെ വിഷ്ണു പരപരിഹാസ്യനാക്കിത്തീർത്തു. കൂടെയുണ്ടല്ലോ ലക്ഷ്മീദേവിയും നവവിധുവായ ആ രാജകുമാരിയും.

ബോലേ മധുര ബചന സുരസാളു മുനി കഹം
ചലേ ബികലകീ നാളു

സുനത ബചന ഉപജാ അതി ക്രോധാ മായാ ബസ
ന രഹാ മന ബോധാ

സുരസാളു=മഹാവിഷ്ണു, മധുര ബചന ബോലേ=മധുരവാക്കുക
ഉാൽ പറഞ്ഞു:— മുനി ബികലകീ നാളു=ഹേ മൂനേ, വ്യാകുല
നെന്നപോലെ അങ്ങു, കഹം ചലേ=എവിടേയ്ക്കാണ് പോകുന്ന
ത്? ബചന സുനത=(ഇ) വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ, അതി ക്രോധാ
ഉപജാ=അതിയായ ക്രോധം (നാരദൻ) ഉണ്ടായി. മായാബസ=
മോഹവാശനായതുകൊണ്ട്, മന ബോധാ ന രഹാ=മനസ്സിൽ
ബോധമുണ്ടായില്ല.

വഴിമദ്ധ്യേ കണ്ട നാരദനോടു മഹാവിഷ്ണു മോദിച്ചു:—
'മൂനേ, പരിഭ്രാന്തനെന്നവസ്ഥ അങ്ങു എവിടേയ്ക്കായിപ്പോൾ
പോകുന്നത്?' വിഷ്ണു ഇപ്രകാരം മോദിക്കുന്നതു കേട്ടപ്പോൾ നാര

നേം അതിയായ കോപമാണുണ്ടായത്. മോഹവിവശനായതു കൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്നപ്പോൾ ബോധമുണ്ടായില്ല.

പര സമ്പദാ സകുഹു നന്ദിം ദേവീ തുഹരേരേ
ഇരിഷാ കപട ബിസേഖീ
മഥന സിന്ധു തദ്രഹി ബൗരായുഹ സുരൻഹ പ്രേരി
ബിഷപാന കരായുഹ

പര സമ്പദാ=അനുനാമകളെ ഐശ്വര്യം, ദേവീ നന്ദിം സകുഹു =കാണാൻ (അങ്ങ) ശക്തനല്ല. തുഹരേരേ ഇരിഷാ=അങ്ങയ്ക്ക് ഈ ഷ്യയും, കപട ബിസേഖീ=കാപട്യവും വിശേഷിച്ചും ഉണ്ട്. സിന്ധു മഥന=പാൽക്കുടൽ മഥനത്തിൽ (അങ്ങ), തദ്രഹി ബൗരായുഹ=ശിവാന്നു ഭ്രാന്തു പിടിച്ചിട്ടു, സുരൻഹ പ്രേരി=സുരന്മാരെ പ്രേരിപ്പിച്ചു, ബിഷപാന കരായുഹ=(ശിവനെക്കൊണ്ട്) വിഷപാനവും ചെയ്തിട്ടു

നാരദൻ വിഷ്ണുവിനോടു പറഞ്ഞു:—‘അങ്ങയ്ക്കു മററുള്ളവരുടെ ഐശ്വര്യം കാണാൻ ഇഷ്ടമേ ഇല്ല. ഈഷ്യയും കാപട്യവും അങ്ങയിൽ കുറച്ചുകുറച്ചുമാണ്. പാലാഴി മഥനവോളയിൽ എന്താണുണ്ടായതെന്നു അങ്ങയ്ക്കറിഞ്ഞുകൂടെ? അങ്ങ ശിവനെ ഭ്രാന്തനാക്കി; ചോരകിൽ ദേവന്മാരെ പ്രേരിപ്പിച്ച ശിവനെ വിഷം കുടിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. [ശിവനെ ഭ്രാന്തനാക്കി എന്നു നാരദൻ പറയുന്നതു വിഷ്ണു മോഹനിരയിവന്നു ശിവനെ മോഹിപ്പിച്ച സംഭവം അനുസ്മരിച്ചായിരിക്കണം.]

ദോ: അസുര സുരാ ബിഷ സങ്കരഹി ആപു രമാ
മറി ചാരു
സപാരഥ സാധക കുടില തുഹ സദാ കപട
ബുവഹാര

അസുര സുരാ=അസുരന്മാർക്കു മദ്യവും, സങ്കരഹി ബിഷ=ശിവാന്നു വിഷവും (കൊടുപ്പിച്ചു), ആപു രമാ ചാരുമറി=അങ്ങ ലക്ഷ്മിയേയും കൗസ്തുഭത്തേയും (കൈക്കലാക്കി), തുഹ സപാരഥ=അങ്ങ

സ്വാതന്ത്ര്യാം, ക്ഷീല സദാ=ക്ഷീലനം എപ്പോഴും, കപട ബുദ്ധി
ഹാരം=കപടവ്യവഹാരിയുമാണ്.

അങ്ങനെ ആരാണറിയാത്തത്? അസുരന്മാർക്ക് മദ്യവും ശി
വനു വിഷവുമെങ്കൊടുത്തു ലക്ഷ്മിയേയും മനോഹരമായ കൗസ്തുഭ
രത്നത്തേയും അങ്ങു കൈക്കലാക്കി. തൻകാര്യപ്രസക്തനും ക്ഷീ
ലനും കപടഭാഷിയുമാണ് എപ്പോഴും അങ്ങു.

ചു: പരമ സ്വതന്ത്ര ന സിരപര കോളു ഭാവതു
മനഹി കരളു തുഹ സോളു
ഭലേഹി മന മനേഹി ഭല കരളു ബിസമയ
ഹരഷി ന ഹിയം കമു ധരളു

തുഹ പരമ സ്വതന്ത്രം=അങ്ങു പരമ സ്വതന്ത്രനാണ്, സിരപര
കോളു ന=അങ്ങയുടെ തലക്കുമീതെ ആരുമില്ല, മനഹി ഭാവതു=
മനസ്സിലെത്തുതോന്നുന്നു, സോളു കരളു=അതു പ്രവർത്തിക്കുന്നു,
ഭലേഹി മന=നന്മയെ തിന്നയാക്കുന്നു, മനേഹി ഭല=തിന്നയെ
നന്മയാക്കുന്നു, ഹിയം ബിസമയ=(അങ്ങയുടെ) ഹൃദയത്തിൽ വി
സ്തൃതമാകട്ടേ, ഹരഷ കമു ധരളു ന=ഹർഷമാകട്ടേ ലേശമെങ്കി
ലും സ്വർഷിക്കുന്നില്ല.

അങ്ങു സർവ്വതന്ത്രസ്വതന്ത്രനാണ്. അങ്ങയ്ക്കുമീതെ ഒരാളും
ഇല്ല. എന്താണങ്ങാഗ്രഹിക്കുന്നത്? അതാണങ്ങുപ്രവർത്തിക്കുന്നത്.
അങ്ങു നന്മയെ തിന്നയും തിന്നയെ നന്മയുമാക്കുന്നു. വിസ്തൃതാദി
വികാരങ്ങൾക്കൊന്നും അങ്ങയുടെ മനസ്സിൽ പ്രവേശനമേ ഇല്ല.

ഡഹകി ഡഹകി പരിചേളു സബ കാളു അതി
അസങ്ക മന സദാ ഉമാളു
കരമ സുഭാസുഭ തുഹഹി ന ബാധാ അബ ലഗി
തുഹഹി ന കാളു സാധാ

സബകാളു=എല്ലാവരേയും, ഡഹകി ഡഹകി=വഞ്ചിച്ചു വഞ്ചി
ച്ചു, പരിചേളു=അങ്ങയ്ക്കു തഴക്കം വന്നിട്ടുണ്ട്, മന അതി അ

സക=അങ്ങയ്ക്കു മനസ്സിൽ എന്തിനെക്കുറിച്ചും തീരെ ശങ്കയില്ല, സുഭാസുഭ കരമ=ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങൾ, തുഹഹി ന ബാധാ=അങ്ങയ്ക്കു ബാധകമല്ല, അബ ലഗി തുഹഹി=ഇതേവരെ അങ്ങയെ, കാളും ന സാധാ=ആരും പാകപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ല.

സകലരേയും വഞ്ചിച്ചുവഞ്ചിച്ച തഴക്കംകിട്ടിയിട്ടുണ്ടെന്നു കണിനെക്കുറിച്ചും തീരെ ശങ്ക അങ്ങയ്ക്കില്ല. ശുഭകർമ്മങ്ങളാകട്ടെ അഥവാ അശുഭകർമ്മങ്ങളാകട്ടെ ഇവയൊന്നും അങ്ങയ്ക്കു ബാധകമല്ല. അങ്ങയെ ഇതേവരെ ആരും പാകപ്പെടുത്തിയിട്ടും ഇല്ല.

ഭലേ ഭവന അബ ബായന ദീൻഹാ പാവഹുഗേ
ഫല ആപന കീൻഹാ
ബഞ്ചേഹു മോഹി ജവനി ധരി ദേഹാ സോഹ
തന ധരഹു ശ്രാപ മമ ഏഹാ

ഭലേ ഭവന അബബായന=നല്ലൊരു ഗൃഹോപഹാരമാണിപ്പോൾ, ദീൻഹാ; ആപന കീൻഹാ=എനിക്കുണ്ടുനല്ലിയത്. അങ്ങു ചെയ്തതിന്റെ, ഫല പാവഹുഗേ=ഫലം അങ്ങുതന്നെ അനുഭവിക്കണം, ജവനിദേഹാ ധരി മോഹി=എന്തൊരു ദേഹംധരിച്ചു എന്നെന്നായോ (അങ്ങു), ബഞ്ചേഹു സോഹ തന=വഞ്ചിച്ചത് ആ ശരീരം, ധരഹു മമ ശ്രാപ ഏഹാ=അങ്ങും ധരിക്കുക. എന്റെ ശാപം ഇതാണ്.

എനിക്കു ഉപഹാരമായി അങ്ങു നൽകിയതു നല്ലൊരു ഭവനമാണ്. (എന്നെ അങ്ങു മക്കടാകാരനാക്കി). അങ്ങു ചെയ്തതിന്റെ ഫലം അങ്ങുതന്നെവേണം അനുഭവിക്കാൻ. എന്തൊരു ദേഹം ധരിച്ചു എന്നെന്നായോ അങ്ങു ചതിച്ചത് ആ ദേഹം അങ്ങയും ധരിക്കണം. ഇതാണെന്റെ ശാപം. [വിവാഹംകഴിഞ്ഞു് ഇച്ഛിച്ചതുണ്ടാകുക കൊടുത്തുവരുന്ന ഉപഹാരം. ആ ഉപഹാരത്തിന്നു സമുചിതമായ പാരിതോഷികം അവർ തിരിച്ചും അയക്കുന്നു]

കപി ആകൃതി തുഹറ കീൻഹി ഹമാരീ കരിഹഹിം
കീസ സഹായ തുഹറാരി

മമ അപകാര കീൻഹ തുഹ ഭാരീ നാരി ബിരഹം
തുഹ ഹോബ ടുഖാരി

തുഹ ഹമാരി കപി ആകൃതി കീൻഹി=അങ്ങ എന്നെ വാനരാകൃതിയാക്കി, തുഹാരി സഹായ കീസ കരിഹഹിം=അങ്ങക്കും സഹായം വാനരന്മാർ ചെയ്യും, തുഹ മമ ഭാരീ അപകാരം=അങ്ങനിക്കു വമ്പിച്ച അപകാരം, കീൻഹ തുഹ=ചെയ്യൂ. (അതിനാൽ) അങ്ങും, നാരി ബിരഹം=ഭാര്യാവിരഹത്താൽ, ടുഖാരി ഹോബ=ഓഖിതനായിത്തീരും.

അങ്ങെയിപ്പോൾ തരാൻകണ്ടു് വാനരാകൃതിയാണല്ലോ. ഇങ്ങനെ ഒരു സഹായം ചെയ്തതിന്നു ചകരമായി അങ്ങയ്ക്കും സഹായത്തിന്നു വാനരന്മാരാരണമുണ്ടാക. അങ്ങു് എന്നോട് ചെയ്ത വമ്പിച്ച ഒരു കാരമാണ്. [ഞാൻ മനസാവാരിച്ച സ്ത്രീയെ അങ്ങു രട്ടിച്ചെടുത്തു എന്നെ വിരഹാതുരനാക്കി] അതിനപകരം ഭാര്യാവിരഹദുഃഖം അങ്ങും അനുഭവിക്കും.

ദോ ശ്രാപ സീസ ധരി ഹരഷി ഹിയം പ്രഭ ബഹു
ബിനതീ കീൻഹി
നിജ മായാ കൈ പ്രബലതാ കരഷീ കൃപാനിധി
ലീൻഹി

ശ്രാപ സീസ ധരി=ശാപത്തെ ശിരസാവഹിച്ചു്, കൃപാനിധി പ്രഭ=കൃപാനിധിയായ ഭഗവാൻ, ഹിയം ഹരഷി=പ്രസന്നഹൃദയനായി, ബഹു ബിനതീ കീൻഹി=പലതരത്തിലും വണങ്ങി, നിജ മായാ കൈ=സ്വമായയുടെ, പ്രബലതാ=പ്രാബല്യം, കരഷി ലീൻഹി=പിൻവലിച്ചു.

വിഷ്ണു നാരദശാപത്തെ ശിരസാവഹിച്ചു. കാരുണ്യസാഗരമായ ഭഗവാൻ സതുഷ്ടനായി നാരദനെ പലപ്രകാരേണ വണങ്ങി സ്വമായയുടെ പ്രാബല്യം പിൻവലിച്ചു.

ച: ജബ ഹരി മായാ ടൂരി നിവാരി നഹിം തരം
രമാ ന രാജകുമാരി

തബ മുനി അതി സഭീത ഹരിചരണ ഗഹേ

പാഹി പ്രനതാരതി ഹരണാ

ജബ ഹരി മായാദൂരി നിവാസീ=എപ്പോൾ മഹാവിഷ്ണു മായയെ ഭൂതാക്കിയോ, ന തഹം രമാ രാജകുമാരീ നന്ദിം=അപ്പോളവിടെ ലക്ഷ്മീദേവിയും ഇല്ല, രാജകുമാരിയും ഇല്ല, തബ മുനി അതി സഭീത=അപ്പോൾ നാരദൻ ഏറ്റവും ഭീതനായി, ഹരിചരണ ഗഹേ=വിഷ്ണുപാദങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു (ഇങ്ങനെ അത്ഥിച്ചു), പ്രനതാരതി ഹരണാ='ഹേ പ്രണതാന്തിഹാരിൻ, (എന്നെ), പാഹി=രക്ഷിക്കേണമേ.'

മഹാവിഷ്ണു എപ്പോൾ സ്വമായയുടെ പ്രാബല്യം പിൻവലിച്ചുവോ അപ്പോൾ അവിടെ ലക്ഷ്മീദേവിയുമില്ല. രാജകുമാരിയുമില്ല. ഈ അവസരത്തിൽ നാരദൻ ഏറ്റവും ഭീതനായി. അദ്ദേഹം വിഷ്ണുപാദങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു 'ഹേ ദുഃഖിതന്മാരുടെ ദുഃഖം തീർക്കുന്ന ഭഗവാൻ, എന്നെ രക്ഷിക്കേണമേ' എന്നിങ്ങനെ അഭ്യർത്ഥിച്ചു.

മുഷാഹോള മമ ശ്രാപ കൃപാലാ മമ ഇച്ഛാ കഹ

ഭീന ദയാലാ

മൈം ദുബചന കഹേ ബഹുതേരേ കഹ മുനി

പാപ മിടിഹിം കിമി മേരേ

കൃപാലാ=ഹേ ദയാലോ, മമ ശ്രാപ മുഷാഹോള=എന്റെ ശാപം വ്യാജമായിത്തീരട്ടെ', ഭീന ദയാലാ കഹ:=(ഇതു കേട്ടപ്പോൾ) വിഷ്ണു പറഞ്ഞു, മമ ഇച്ഛാ=എന്റെ ആഗ്രഹത്താലാണീശാപം ഉണ്ടായത്, മുനി കഹ=നാരദമുനി പറഞ്ഞു: —, മൈ ദുർബചന ബഹുതേരേ കഹേ=ഞാൻ ദുർവചനങ്ങൾ പലതും പറയുകയുണ്ടായി, മേരേ പാപ കിമിമിടിഹിം=എന്റെ (ഈ) പാപം ഏതുപ്രകാരമാണ് നശിക്കുക?

നാരദൻ തുടന്നു:—ഹേ ദയാലോ, എന്റെ ശാപം ഫലിപ്പാതെ പോകട്ടെ. 'ഇതുകേട്ട ഭഗവാൻ അരുളിച്ചെയ്തു: —' ഹേ നാരദ, അങ്ങ് ഉൽകണ്ഠിതനാകരുത്. ഈ ശാപം എന്റെ ഇച്ഛ

സ്തതീതമല്ല. 'നാരദമഹർഷി ഉണർത്തി:—' സ്വാമിൻ അങ്ങയുടെ മുഖത്തുനോക്കി വളരെനേരെ ഓട്ടാക്കുകൾ ഞാൻ പറഞ്ഞു. ഇതൊരു വലിയ പാപംതന്നെയാണ്. ഇത്തരമൊരു പാപത്തിൽ നിന്നു എതുപ്രകാരത്തിലാണ് ഞാൻ മുക്തനാവുക?

ജപഹു ജാഹു സങ്കര സത നാമാ ഹോതുഹി ഹൃദയം
തുരത ബിസ്രാമാ
കോള നഹിം സിവ സമാന പ്രിയ മോരേം അസി
പരതീതി തജഹു ജനി ഭോരേം

ജാഹു=ചെന്നും, സങ്കര സത നാമാ=ശിവശതനാമം, ജപഹു=ജപിക്കുക, ഹൃദയം ബിസ്രാമാ=മനസ്സിനു വിശ്രമം, തുരത ഹോതുഹി=വേഗം ഉണ്ടാകും, മോരേം സിവ സമാന=എനിക്കു ശിവനുള്ളതും, പ്രിയ കോള നഹിം=പ്രിയനായി ആരും ഇല്ല, അസ പരതീതി=ഈ തോന്നൽ, ഭോരേം ജനി തജഹു=മറവിയിൽപോലും ഉപേക്ഷിക്കരുത്.

എന്നോടടുത്തു ഓട്ടുചെന്നാൽ പറഞ്ഞ പാപത്തിനു പരിഹാരം ഞാൻ നിദ്ദേശിക്കുന്നത് ശിവശതനാമം ജപിക്കുവാനാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ എനിക്കു ശിവനിലുള്ളതുപോലെ പ്രിയം ആരിലും ഇല്ല. ഈയൊരു തോന്നൽ ഹേ മനേ, മറവിയിലും അങ്ങു കൈവീടരുത്. [ശിവന്റെ ഉപദേശം അനാദരിച്ചതിനു ഭരതപക്ഷേ വിഷ്ണു കല്പിക്കുന്ന പിഴയായിരിക്കാം ശതനാമജപം.]

ജേഹി പര കൃപാ ന കരഹിം പുരാതീ സോന പാവ
മുനി ഭഗതി ഹമാരീ
അസ ഉരധരി മഹി ബിചരഹു ജാഹു അബ ന
തുഹഹി മായാ നിഅരാഹു

മുനി ജേഹിപര=ഹേ മനേ, ആരുടെ നേരെ, പുരാതീ കൃപാ ന കരഹിം=ശിവൻ കൃപ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നില്ലയോ, സോ ഹമാരീ ഭഗതി=അവൻ വിഷ്ണുഭക്തി, ന പാവ അസ ഉര ധരി=പ്രാപിക്ക

നില്ല. ഇതുജ്ജിൽ ധരിച്ചു, ജാതു മറി ബിമാരഹു=ചെന്നു ഭൂമിയിൽ പര്യടനംചെയ്തു, അബ മായാ തുഹറഹി=ഇനി മായ അങ്ങയെ, ന നിഅരാതു=അലട്ടുകയില്ല.

ഹേ നാരദ, ആരിൽ ശിവാൻ പ്രീതനല്ല, അവൻ വിഷ്ണുഭക്തനാവുന്നില്ല. ഈ വസ്തുത ധരിച്ചു അങ്ങ സഞ്ചരിച്ചുകൊള്ളുക. മായ ഇനി അങ്ങയെ വിഷമിപ്പിക്കുകയില്ല.

ദോ: ബഹുബിധി മുനിഹി പ്രബോധി പ്രഭ തബ

ഭക്ത അന്തരധാന

സത്യ ലോക നാരദ ചലേ കരത രാമ ഗുന ഗാന

പ്രഭ=ഭഗവാൻ, ബഹുബിധി=ചലവാദ്, മുനിഹി പ്രബോധി=മുനിയെ പ്രബുദ്ധനാക്കി, തബ=അനന്തരം, അന്തരധാന ഭക്ത=അന്തർധാനംചെയ്തു, രാമ ഗുന ഗാന കരത=രാമഗുണങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്തുകൊണ്ടു, നാരദ സത്യ ലോക ചലേ=നാരദൻ സത്യലോകത്തേക്കു പോയി.

മഹാവിഷ്ണു പലതരത്തിലും നാരദനെ പ്രബുദ്ധനാക്കിയതിനുശേഷം അപ്രത്യക്ഷനായി. നാരദൻ ഭഗവാൻ ഗുണങ്ങൾ ഗാനംചെയ്തുകൊണ്ടു സത്യലോകത്തേക്കു പോയി.

ചു: ഹര ഗന മുനിഹി ജാത പഥ ദേവീ ബിഗത

മോഹ മന ഹരഷ ബിസേഖി

അതി സഭീത നാരദ പഹിം ആഹ്വ ഗഹി പദ

ആരത ബചന സുനാഹ്വ

ഹര ഗന മുനിഹി ജാത=ശിവാഭക്തങ്ങൾ മുനിയെന്നുള്ളന്നു, പഥ ദേവീ=മാതൃം നോക്കി (അദ്വൈതം), ബിഗത മോഹ=മോഹനിർമുക്തനെന്നും, ബിസേഖി മന ഹരഷ=ഹൃദയവും സന്തുഷ്ടാഹുതനെന്നും (ഗ്രഹിച്ചു), അതി സഭീത=ഹൃദയവും ഭക്തത്തോടുകൂടിയവരായി, നാരദ പഹിം ആഹ്വ=നാരദനെ സമീപിച്ചു, പദ ഗഹി=പാദങ്ങൾ പിടിച്ചു, ആരത ബചന സുനാഹ്വ=ആർത്ഥവാക്കുകയും കേൾപ്പിച്ചു.

നാരദമുനി സത്യലോകത്തേക്കു പോകുന്നതു വഴിക്കുവെച്ചു ശിവാഭൂതങ്ങൾ കണ്ടു. അവർക്കു മനസ്സിലായി മഹേഷി മോഹനി സ്കന്തനും പരമസത്തുഷ്ഠനും ആയിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു എന്നു. എന്നാലും അദ്ദേഹത്തെ സമീപിക്കാൻ അവർക്കു വളരെ ഭയമുണ്ടായി. പണിപ്പെട്ടു സമീപിച്ച് അവരദ്ദേഹത്തെ വണങ്ങി കാൽ പിടിച്ചു അവരുടെ സങ്കടം ധരിപ്പിച്ചു.

ഹര ഗന ഹര ന ബിപ്ര മുനിരായാ ബഡ അപരായ
കീൻഹ ഫല പായാ
ആപ അനുഗ്രഹ കരള കൃപാലാ ബോലേ നാരദ
ദീനദയാലാ

മുനിരായാ=ഹേ മഹേഷ്, ഹര ന ബിപ്ര=ഞങ്ങൾ ബ്രാഹ്മണരല്ല, ഹര ഗന=ശിവാഭൂതങ്ങളാണ്, ബഡ അപരായ കീൻഹ=വലിയ അപരായം ചെയ്തു, ഫല പായാ=(അതിന്റെ) ഫലവും ലഭിച്ചു, കൃപാലാ=ഹേ, കൃപാലോ, ആപ അനുഗ്രഹ കരള=അവിടുന്നു ശാപമോക്ഷം ഞങ്ങൾക്കു നൽകുക, ദീന ദയാലാ നാരദ=ദീനദയാലുവായ നാരദൻ, ബോലേ=പറഞ്ഞു.

ശിവാഭൂതങ്ങളായ ഞങ്ങൾ ചെയ്ത അപരായത്തിനു മതിയായ ശിക്ഷ ലഭിച്ചു. ഇനിയെങ്കിലും അവിടുന്നു ഞങ്ങൾക്കു ശാപമോക്ഷം നല്കുക. ഇതുകേട്ടു ദീനദയാലുവായ നാരദൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:-

നിസി ചര ജാതു ഹോതു തുഹ ദോളു ബൈഭവ
ബിപുല തേജ ബല ഹോളു
ഭുജബല ബിസ്വ ജിതബ തുഹ ജഹിആ ധരിഹരിം
ബിഷ്നു മനുജ തനു തഹിആ

തുഹ ദോളു=നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും, ജാതു=ചെയ്തു, നിസിചര ഹോളു=രാക്ഷസരായിത്തീരട്ടെ, ബിപുല ബൈഭവ തേജ=വിപുല ബൈഭവത്തോടും തേജസ്സും, ബല ഹോളു=ബലം എന്നിവയോടും കൂടി വരായി തീരട്ടെ, തുഹ ഭുജബല=നിങ്ങൾ ഭുജബല

ത്താൽ, ജഹിആ ബിസ്വ ജിതബ=പ്രപഞ്ചത്തെയെല്ലാം ജയിച്ചു കീഴടക്കുമ്പോൾ, തഹിആ ബിഷ്ന=ആ അവസരത്തിൽ വിജ്ഞ, മനുജ തനു=മനുഷ്യശരീരം, ധരിഹഹിം=ധരിക്കും.

ഞാൻ ശപിച്ചതുപോലെ നിങ്ങൾ ചെന്നു രാക്ഷസന്മാരായി പിറക്കുക. വിപുലവൈഭവം, തേജസ്സ്, ബലം എന്നിവ നിങ്ങൾക്കുണ്ടാകും. നിഖിലലോകങ്ങളും നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ കൈയ്യടക്കൊണ്ടു ജയിച്ചു കീഴടക്കും. അക്കാലത്തുതന്നെ മഹാവിജ്ഞ മനുഷ്യനായി അവതരിക്കുകയും ചെയ്യും.

സമര മരണ ഹരി ഹാഥ തുഹാരാ ഹോതുഹതു മുക്ത
ന പുനി സംസാര
ചലേ ജുഗല മുനി പദ സിര നാതു ഭേദ നിസാചര
കാലഹി പാതു

സമര ഹരി ഹാഥ=യുദ്ധത്തിൽ ഭഗവൽക്കരംകൊണ്ടു, തുഹാരാ മരണ=നിങ്ങൾക്കു മരണവും, മുക്ത ഹോതുഹതു=മുക്തിയും സിദ്ധിക്കും, പുനി ന സംസാരാ=ചിന്നീട്ടു പ്രാപഞ്ചികത്വം ഉണ്ടാവുകയില്ല, ജുഗല=ആ രണ്ടു (ശിവാഭൂതങ്ങളും), മുനി പദ സിരനാതു=മുനിപാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു, ചലേ; കാലഹി പാതു=വിടവാങ്ങി; സമയമായപ്പോൾ, നിസാചര ഭേദ=രാക്ഷസന്മാരായി ഭവിച്ചു.

ഹേ ശിവാഭൂതങ്ങളേ, ഭഗവാന്റെ കൈകൊണ്ടു സമരത്തിൽ നിങ്ങൾക്കു മരണം സംഭവിക്കും. പുനർജന്മവിരഹിതമായ സാക്ഷ്യവും നിങ്ങൾക്കു ലഭിക്കും. ശാപമോക്ഷം കേട്ടു അവാർ നാരദപാദങ്ങളിൽ പ്രണമിച്ചു വിടവാങ്ങുകയും യഥാകാലം രാക്ഷസന്മാരായി പിറക്കുകയും ചെയ്യും.

ദോ: ഏക കലപ ഏഹി ഹേതു പ്രഭ ലീൻഹ മനുജ
അവതാര
സുര രഞ്ജന സജ്ജന സുഖദ ഹരി ഭഞ്ജന ഭൂവി
ഭാര

ഏക കലപ=ഒരു കല്പത്തിൽ, പ്രഭ ഏഹി ഹേതു=ഭഗവാൻ ഈ കാരണത്താൽ, മനുജ അവതാര ലീൻഹ=മനുഷ്യാവതാരമെടുത്തു, ഹരി സുര രഞ്ജന=(എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ) ഭഗവാൻ ദേവരഞ്ജനം, സജ്ജന സുഖദ=സജ്ജനങ്ങൾക്കു സുഖപ്രദനം, ഭൂവി ഭാര ഭഞ്ജന=ഭൂഭാരഭഞ്ജകനാണല്ലോ.

നാരദന്റെ ശാപം നിമിത്തമാണ് ഒരു കല്പത്തിൽ ഭഗവാൻ മനുഷ്യാവതാരം കൈക്കൊണ്ടത്, അവിടന്നു ദേവാഭീഷ്ടപ്രദനം സജ്ജനസുഖദാതാവും ഭൂഭാരഭഞ്ജകനാണല്ലോ.

ചു: ഏഹി ബിധി ജനമ കരമ ഹരി കേരേ സുന്ദര
സുഖദ ബിചിത്ര ഘനേരേ
കലപ കലപ പ്രതി പ്രഭ അവതരഹീ ചാരു
ചരിത നാനാബിധി കരഹീം

ഏഹി ബിധി ഹരി കേരേ=ഇപ്രകാരം ഭഗവാന്റെ, ജനമ കരമ=ജനവും കർമ്മവും, സുന്ദര സുഖദ=സുന്ദരവും സുഖപ്രദവും, ഘനേരേ ബിചിത്ര=അത്യധികം വിചിത്രവുമാണ്, കലപ പ്രതി കലപ=എല്ലാ കല്പങ്ങളിലും, പ്രഭ അവതരഹീം=ഭഗവാൻ അവതരിക്കുന്നു, നാനാ ബിധി=പല തരത്തിലുള്ള, ചാരു ചരിത=മനോഹര ലീലകൾ, കരഹീം=പ്രകടിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഞാനിവിടെ പ്രസ്താവിച്ചതുപോലെ ഭഗവാന്റെ അവതാരവും ലീലയും പ്രിയദർശകങ്ങളും സുഖദങ്ങളും വളരെയധികം വിചിത്രങ്ങളുമാണ്. ഓരോ കല്പത്തിലും ഭഗവാൻ അവതരിക്കുന്നു. വിവിധ ലീലകൾ ചെയ്യുന്നു.

തബ തബ കഥാ മുനീസൻഹ ഗാതു പരമ പുനീത
പ്രബന്ധ ബനാതു
ബിബിധ പ്രസംഗ അനുപ ബഖാനേ കരഹീം ന
സുനി ആചരജ്ജ സയാനേ

തബ തബ കഥാ=അല്പാല്പമായ കഥകൾ, മുനീസൻഹ ഗാതു=മഹർഷിമാർ ഗാനംചെയ്തിട്ടുണ്ട്, സുനി സയാനേ=കേട്ട് പ്രശസ്ത

രായവർ, ആചാര്യൻ കരഹിം=ആശ്ചര്യപ്പെടാത്ത, ബിബിധ അ
 നൂപ പ്രസംഗം=വിവിധങ്ങളും അനപമങ്ങളുമായ പ്രബന്ധങ്ങൾ,
 ബഖാനേ=വ്യാഖ്യാനിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

ഓരോ കല്പത്തിലും ഭഗവാൻ അവതരിക്കുന്നുണ്ടെന്നു പറ
 ണ്തല്ലോ. അങ്ങനെ അവതരിക്കുന്ന കാലങ്ങളിലെല്ലാം സഭവി
 ക്കുന്ന ഭഗവച്ചരിതങ്ങൾ മഹാഷിമാർ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ രേഖപ്പെടു
 ത്തിയിട്ടുണ്ട്. മാത്രമല്ല ശ്രോതാക്കളായ പണ്ഡിതന്മാർ ആശ്ച
 ര്യപ്പെടാത്ത വിവിധങ്ങളും അനപമങ്ങളുമായ പ്രബന്ധങ്ങൾ അ
 വർ രചിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

ഹരി അനന്ത ഹരി കഥാ അനന്താ കരഹിം
 സുനഹിം ബഹു ബിധി സബ സന്താ
 രാമചന്ദ്ര കേ ചരിത സുഹാഘ കലപ കോടി ലഗി
 ജാഹിം ന ഗാഘ

ഹരി അനന്ത=ഭഗവാൻ അനന്തനാണ്, ഹരി കഥാ അനന്താ=
 ഭഗവാൻകഥകളും അനന്തങ്ങളാണ്, സബ സന്താ=എല്ലാ സജ്ജ
 നങ്ങളും, ബഹു ബിധി കരഹിം=പലവിധത്തിലും പാരായണം
 ചെയ്തതും, സുനഹിം=കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്, രാമചന്ദ്ര കേ
 സുഹാഘ ചരിത=ശ്രീരാമന്റെ സന്ദരചരിതം, കോടി കലപ=
 കോടി കല്പങ്ങൾകൊണ്ടും, ന ഗാഘ ജാഹിം=പാരായണംചെയ്ത
 തീർക്കാൻ സാധ്യമല്ല.

ഭഗവാൻ അനന്തനായിരിക്കുന്നതുപോലെതന്നെ ഭഗവാന്റെ
 കഥകളും അനന്തങ്ങളാണ്. എല്ലാ സജ്ജനങ്ങളും അവ പലവി
 ധത്തിലും പാരായണംചെയ്തും ശ്രവിച്ചും പോരുന്നു. ശ്രീരാമന്റെ
 സന്ദരചരിതം കോടികല്പങ്ങൾകൊണ്ടും പാരായണംചെയ്തതീ
 ൾക്കാൻ ശക്യമല്ല. [അത്ര അപാരമാണ് ആ കഥ എന്നു സാരം]

യഹ പ്രസംഗ മൈം കഹാ ഭവാനീ ഹരിമായാം
 മോഹഹിം മുനി ഗ്യാനീ

പ്രഭു കൗതുകീ പ്രനത ഹിതകാശീ സേവത സുലഭ

സകല ദുഖ ഹാരി

ഭവാനി=ഭേദ ഭവാനി, യഹ പ്രസംഗ മൈം കഹാ=ഈ വസ്തുത വെച്ചുകൊണ്ടാണ് ഞാൻ പറഞ്ഞത്, ഗ്യാനീ മുനി=ജ്ഞാനികളായ മുനികളെപ്പോലും, ഹരിമായാ മോഹഹിം=വിഷ്ണുമായ മോഹിപ്പിക്കുന്നു എന്നും, പ്രഭു കൗതുകീ=ഭഗവാൻ കുതുകിയും, പ്രനത ഹിതകാശീ=ഭക്തഹിതപ്രദനും, സേവത സുലഭ=സേവിക്കുന്നവർക്ക് സുലഭനും, സകല ദുഖ ഹാരി=എല്ലാവിധത്തിലുള്ള ദുഃഖങ്ങളും ശമിപ്പിക്കുന്നവനാണെന്നാണ്.

ഈ സംഗതി വെച്ചുകൊണ്ടാണ് ഞാൻ അല്പയോ ഭവാനി, നിന്നോടു പറഞ്ഞതു വിഷ്ണുമായ മഹാജ്ഞാനികളായ മുനിമാരെ ഇട്ടടി മോഹിപ്പിക്കുന്നു എന്നും. ഭഗവാൻ കുതുകിയാണ്; ഭക്ത ഹിതപ്രദനാണ്; സേവിക്കുന്നവർക്ക് സുലഭനാണ്; സമസ്തതാപ സംഹാരിയുമാണ്.

ഭോ: സുര നര മുനി കോള നാഹിം ജഹി ന മോഹ

മായാ പ്രബല

അസ ബിചാരി മന മാഹിം ഭജിഅ മഹാമായാ പതിഹി

ജേഹി പ്രബല മായാ=ആരെ (ഭഗവാന്റെ) പ്രബലമായ മായ, ന മോഹ=മോഹിപ്പിച്ചിട്ടില്ല (അങ്ങനെയുള്ള), സുര നര മുനി കോള=സുരന്മാരും, നരന്മാരും, മുനികളും ആരും, നാഹിം=ഇല്ലതെന്നെ, അസ മന മാഹിം ബിചാരി=ഇതു മനസ്സിൽ വിചാരിച്ച്, മഹാമായാ പതിഹി=മഹാമായയുടെ ഭർത്താവിനെ (ഭഗവാനെ) തന്നെ, ഭജിഅ=ഭജിക്കുക.

ഭഗവാന്റെ വാല്മീകി ശക്തിയോടുകൂടിയ മായ മോഹിപ്പിക്കാത്തവരായി സുരന്മാരിലും നരന്മാരിലും മുനിമാരിലും ആരും തന്നെയില്ല. ഈ പരമാർത്ഥം ഗ്രഹിച്ച മായാപതിയായ ഭഗവാനെ ഭജിക്കുക. എന്നാൽ മാത്രമേ മായയുടെ പീഡകളിൽനിന്നു മോചനം സിദ്ധിയ്ക്കൂ.

അപര ഹേതു സുന്ദര സൈല ക്ഷമാരീ കഹളം
 ബിചിത്ര കഥാ ബിസ്താരി
 ജേഹി കാരന അജ അഗുന അത്രുപാ ബ്രഹ്മ ഭയേ
 കോസലപുര ഭൂപാ

സൈല ക്ഷമാരീ=അല്ലയോ പാവുതി, അപര ഹേതു സുന്ദര=മറ്റൊരു
 ഹേതുവും കേൾക്കൂ, ബിചിത്ര കഥാ=ആ വിചിത്രകഥ, ബിസ്താരി
 കഹളം=വിസ്തരിച്ച ഞാൻ പറയാം, ജേഹികാരന=എന്തുകാരണ
 ത്താലാണ്, അജ അഗുന അത്രുപാ=അജനം നിശ്ചിന്നം അത്രുപ
 നമായ, ബ്രഹ്മ കോസലപുര ഭൂപാ=ബ്രഹ്മം കോസലപുര രാജാ
 വായതെന്ന്.

പാവുതി, ഇനി മറ്റൊരു കാരണവും ഉണ്ട്. എന്തുകാരണ
 ത്താലാണ് ജനരഹിതനും, നിശ്ചിന്നം രൂപരഹിതനുമായ പര
 ബ്രഹ്മം അനോദ്ധ്യാരാജാവായി ജന്മമെടുത്തതെന്ന ആ വിചിത്ര
 കഥ ഞാൻ സവിസ്തരം പറയാം. കേൾക്കൂ.

ജോ പ്രഭു ബിപിന ഫിരത തുഹ ദേഖാ ബന്ധു
 സമേത ധരേ മുനിബേഷാ
 ജാസു ചരിത അവലോകി ഭവാനീ സതീ സരീര
 രഹിതു ബൗരാനീ

ജോ പ്രഭു ബന്ധു സമേത=എന്തൊരു ഭഗവാൻ സഹോദരനുമൊ
 ന്നിച്ചു, മുനിബേഷാ ധരേ=മുനിവേഷം ധരിച്ചു, ബിപിന ഫി
 രത=വനത്തിൽ പുറപ്പെട്ടെന്നു, തുഹ ദേഖാ=നീ കാണുകയു
 ണ്ടായോ, ഭവാനീ=അല്ലയോ ഭവാനി, ജാസു ചരിത=ആരുടെ
 ലീല, അവലോകി=കണ്ടിട്ട്, സതീ സരീര=സതീദേവിയുടെ
 ശരീരത്തിൽ, ബൗരാനീ രഹിതു=ഭൂമിയിലിരിക്കുമ്പോൾ.

അജ്ഞം ന ഛായാ മിടതി തുഹാരി താസു ചരിത
 സുന്ദര ഭൂമി രജ ഹാരി
 ലീലാ കീർത്തി ജോ തേഹി അവതാരാ സോ
 സബ കഹിഹളം മതി അനുസാരാ

അജ്ഞാതം തുറന്നുവെക്കുക=ഇപ്പോഴും നന്നിട്ടില്ല, ഹായ ന മിടതി= ആ ഭൂമിയിന്റെ ബാക്കി വിട്ടുപോയിട്ടില്ല, താഴെ ചരിത സുന്ദരം= അദ്ദേഹത്തിന്റെ കഥ കേൾക്ക, ഭൂമിയിൽ ഹാരി=(നിന്റെ) ഭൂമിയിൽ കുന്ന രോഗം മാറും, തേഹിം അവതാരം=ആ അവതാരത്തിൽ, ജോ ലീലാ കീൻഹി=(ഭഗവാൻ) എന്തൊക്കെ ലീലകൾ ചെയ്തവോ, സോ സബ=അതെല്ലാം, മതി അനുസാരം=എന്റെ ബുദ്ധിയനുസൃതമായി, കഹിഹി=ഞാൻ പറയാം.

എന്തൊരു ഭഗവാൻ സഹോദരനായ ലക്ഷ്മണനോടുകൂടി മൂന്നി വേഷത്തിൽ കാട്ടിൽ നടക്കുന്നതു നീ കാണുകയുണ്ടായോ, ആരുടെ ലീലകളെ സതീഭവിയായ നിന്നിൽ ഭൂമി ബാധിച്ചുവോ, ഇപ്പോൾക്കുടിയും നിന്നിൽനിന്നു ആ ഭൂമിയിന്റെ നേരിയൊരംശം വിട്ടുപോയിട്ടില്ലയോ ആ ശ്രീരാമന്റെ ചരിതം കേൾക്ക. എന്നാൽ നിന്നെ ബാധിച്ചിട്ടുള്ള ഭൂമിയിൽ രോഗം ശമിക്കും. രാമനായി അവതരിച്ച ഭഗവാൻ എന്തെല്ലാം പ്രാപ്തിയുണ്ടോ ഞാൻ അതെല്ലാം എന്റെ കഴിവനുസരിച്ചു നിന്നോടു പറയാം. കേട്ടുകൊള്ളുക.

ഭരദവാജ സുനി സങ്കര ബാനീ സങ്കചി സപ്രേമ
ഉമാ മുസുകാനീ
ലഗേ ബഹുരി ബരനെ ബുഷകേതു സോ അവതാര
ഭയള ജേഹി ഹേതു

ഭരദവാജ=(യാജ്ഞവൽക്യൻ പറഞ്ഞു) ഹേ ഭരദവാജ, സങ്കര ബാനീ സുനി=ശിവാന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ട്, ഉമാ സങ്കചിസപ്രേമ= ഉമാദേവി സങ്കോചപ്രേമങ്ങളോടെ, മുസുകാനീ=പുഞ്ചിരിയടക്കി, ബഹുരി ബുഷകേതു=അനന്തരം ശിവൻ, ജേഹി ഹേതു=എന്തുകാരണത്താൽ, അവതാര ഭയള=അവതാരമുണ്ടായോ, സോ ബരനെ ലഗേ=അതു വാണിക്കാനാരംഭിച്ചു.

ഹേ ഭരദവാജമഹേഷ്. ശിവനിപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്ത കേട്ടപ്പോൾ ഉമാദേവിക്ക് സങ്കോചവും പ്രേമവും ഉണ്ടായി. ദേവി

പുഞ്ചിരിതുകി. പിന്നീട് ശിവൻ എന്തൊരു കാരണംനിമിത്തം
രാമാവതാരം ഉണ്ടായോ ആ കഥ വഴ്ത്തിക്കാൻ തുടങ്ങി. (താൻ
സതീയുടെ പുനർജന്മമാണെന്നും മറ്റുള്ള ചിന്തയാണ് സങ്കോ
ചമേതു്.)

ദോ: സോ മൈം തുഹ സന കഹളം സബു സുന
മുനീസ മന ലാഇ
രാമ കഥാ കലിമല ഹരനീ മംഗല കരനി
സുഹാഇ

സോ സബു മൈം=അതെല്ലാം ഞാൻ. തുഹ സന കഹളം=അങ്ങ
യോട് പറയാം, മുനീസാ=ഹേ മഹാഷേ, മന ലാഇ സുന=സശ്ര
ദ്ധം കേൾക്കൂ, രാമകഥാ=ശ്രീരാമന്റെ ചരിത്രം, കലിമല ഹരനീ=
കലികാലപാപങ്ങളെ ഹരിക്കുന്നതും, സുഹാഇ മംഗല കരനി=
സുന്ദരമംഗളങ്ങൾ അരുളുന്നതുമാണ്.

ഹേ ഭരദവാജ, ശിവൻ പാവ്യതിയോടരുളിച്ചെയ്ത ആ കഥ
യെല്ലാം ഞാൻ അങ്ങയെ ധരിപ്പിക്കാം. അങ്ങു ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം കേൾ
ക്കുക. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ശ്രീരാമചരിതം കലികാലപാപ
വിധപംസകവും ഭാസുരമംഗളങ്ങൾ നൽകുന്നതുമായ ഒന്നാണ്.

മഃ: സ്വായംഭു മന അരു സതരൂപാ ജിൻഹ തേം
ഭൈ നരസൃഷ്ടി അനുപാ
ഭവതി ധർമ്മ ആചാരന നീകാ അജഹും ഗാവ
ശ്രുതി ജിൻഹ കൈ ലീകാ

ജിൻഹ തേം നര=എന്തൊരുവരിൽനിന്നു മനുഷ്യരുടെ, അനുപാ
സൃഷ്ടി ഭജ=നിരൂപമസൃഷ്ടി ഉണ്ടായോ, സ്വായംഭു മന അരു=ആ
സ്വായംഭുവമനവും, സതരൂപാ=ശതരൂപയും, ഭവതി ധർമ്മ=
ഭാര്യഭർത്തൃധർമ്മങ്ങൾ, നീകാ ആചാരന=യഥാവിധി അനുഷ്ഠി
ച്ചിരുന്നു, ജിൻഹ കൈ ലീകാ=അവരുടെ സമുൽക്കാരം, അജഹും
ശ്രുതി ഗാവ=ഇന്നും വേദങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നുണ്ട്.

ആദ്യമായി മനുഷ്യസ്വർഗ്ഗം ഉണ്ടായത് സ്വായംഭുവ മനുവിൽ നിന്നും ശതരൂപയിൽനിന്നുമാണല്ലോ. ആ ഭാര്യഭർത്താക്കന്മാർ, ദമ്പതിധർമ്മം വിധിപോലെ അനുഷ്ഠിച്ചിരുന്നു. ഇന്നും അവരുടെ ആ സമർപ്പങ്ങൾ വേദങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നുണ്ട്. [പുരാണങ്ങളിൽ പറയുന്നു, സൃഷ്ടികർത്താവ് സ്വശരീരം രണ്ടായിഭാഗിച്ചു് ഒരുഭാഗം സ്ത്രീയാക്കിയെന്നും അപരഭാഗം പുരുഷനാക്കി എന്നും. സ്ത്രീക്കു ശതരൂപാ എന്നും പുരുഷനു് സ്വായംഭുവനെന്നുമാണു് പേർ. പതിന്നാലു മനുക്കളിൽ ഒന്നാമത്തെ മനുവാനു് സ്വായംഭുവൻ.]

ഇപ ഉത്താനപാദ സുത താസു ശ്രവ ഹരി ഭഗത
ഭയഉ സുത ജാസു
ലഘു സുത നാമ പ്രിയവ്രത താഹീ ബേദ പുരാന
പ്രസംസഹിം ജാഹി

താസു സുത=അവരുടെ പുത്രനാണു്, ഉത്താനപാദ ഇപ=ഉത്താന പാദരാജാവു്, ജാസു സുത=അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രനാണു്, ഹരി ഭഗത ശ്രവ=വിഷ്ണുഭക്തനായ ശ്രവൻ, ജാഹീ ബേദപുരാന=ആരെ വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും, പ്രസംസഹി = പ്രശംസിക്കുന്നുവോ, താഹീ ലഘു സുത=അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇളയമകനാണു്, പ്രിയ വ്രത നാമാ=പ്രിയവ്രതനെന്ന പേരോടുകൂടിയവൻ.

സ്വായംഭുവ മനുവിന്റെയും പതിനാലു ശതരൂപയുടേയും പുത്രനാണു് ഉത്താനപാദ മഹാരാജാവു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്ര നാണു് വിഷ്ണുഭക്തനായ ശ്രവൻ. ആരെ വേദപുരാണങ്ങൾ പ്ര ശംസിക്കുന്നുവോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇളയ മകനാണു പ്രിയവ്രതൻ.

ദേവഹുതി പുനി താസു കമാരീ ജോ മുനി കർമ്മ കൈ
പ്രിയനാരി
ആദിദേവ പ്രഭു ദീനദയാലാ ജംര ധരേജ ജേഹിം
കുറില കൃപാലാ

താസു കമാരീ പുനി=അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകളായി അന്നന്തരം, ദേവ
 ഹുതി ജോ=ദേവഹുതിയുണ്ടായി. അവൾ, കർമ്മ മൂനി കൈ=കർമ്മ
 മൂനിയുടെ, പ്രിയ നാരീ=പ്രിയപത്നിയായി, ആദിദേവ=ആദിദേ
 വനും, കൃപാലാ ദീനദയാലാ പ്രഭു=കൃപാലുവും ദീനദയാലുവുമായ
 ഭഗവാൻ, ജേഹിം ജാര=ആ ദേവഹുതിയുടെ ഉദരത്തിൽ, കപില=
 കപിലനായി, ധരേജ=രൂപമെടുത്തു.

അദ്ദേഹത്തിനു പിന്നീടുണ്ടായ പുത്രിയാണ് ദേവഹുതി. അ
 വളെ കർമ്മമൂനി വേട്ട. അവൾ കപിലനെ ഗർഭത്തിൽ വഹിച്ചു.
 ആദിദേവനും, കൃപാലുവും ദീനദയാലുവുമാണ് ഭഗവാൻ കപി
 ലൻ.

സാംഖ്യ സാസ്ര ജിൻഹ പ്രഗട ബഖാനാ തത്വ
 ബിചാര നിപുന ഭഗവാനാ
 തേഹിം മനു രാജ കീൻഹ ബഹു കാലാ പ്രഭു ആയസു
 സബ ബിധി പ്രതിപാലാ

ജിൻഹ സാംഖ്യ സാസ്ര=യാതൊരു കപിലനാണോ സാംഖ്യശാ
 സ്രത്തെ, പ്രഗട ബഖാനാ=സ്സഷ്ടരൂപത്തിൽ വ്യാഖ്യാനിച്ചത് ആ,
 ഭഗവാനാ=കപിലഭഗവാൻ, തത്വ ബിചാര നിപുന=തത്വവി
 ചാര നിപുണനാണ്, തേഹി മനു=അദ്ദേഹത്തെ മനു, ബഹു
 കാലാ=വളരെക്കാലം, രാജ കീൻഹ=രാജാവാക്കി, പ്രഭു ആയസു=
 ഭഗവാന്റെ ആജ്ഞകൾ, സബ ബിധി=എല്ലാ വിധത്തിലും,
 പ്രതിപാലാ=പാലിക്കുകയും ചെയ്തു.

സാംഖ്യമെന്ന ശാസ്രത്തെ സ്സഷ്ടരൂപത്തിൽ വ്യാഖ്യാനിച്ചത്
 ആ കപിലനാണ്. പരബ്രഹ്മതത്വവിചാരത്തിൽ അദ്ദേഹം മഹാ
 ദക്ഷുണമാതിരുന്നു. കപിലനെ മനു വളരെക്കാലം രാജാവാക്കി.
 രാജാവായപ്പോൾ ഭഗവാന്റെ ആജ്ഞകൾ എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും നിറ
 വേറുകയും ചെയ്തു. [കപിലന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ പ്രപഞ്ചം
 മൂന്നുവിധം ദുഃഖങ്ങളോടുകൂടിയതാണ്. പ്രാപഞ്ചികങ്ങളായ
 ഉപാധങ്ങൾകൊണ്ടു കല്പകാലത്തേക്കു മാത്രമേ ദുഃഖനിവൃത്തി

ഉണ്ടാവുകയുള്ളു. ശാശ്വതനിവൃത്തി വേണമെങ്കിൽ സാംഖ്യജ്ഞാനം അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. ഈ കാരണത്താൽ സാംഖ്യം ഇരുപത്തഞ്ചു തത്വങ്ങൾ പ്രായോഗികളാക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നു. കപിലസിദ്ധാന്തങ്ങളിലൂടെ നോക്കുന്നവർക്കു കപിലൻ വേദവിരോധിയെന്നു പറയാൻ മനസ്സുവരില്ല. വേദസൂക്തങ്ങളിൽ ചിലതു സ്വഗ്രന്ഥത്തിൽ ഉദ്ധരിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. കപിലൻ ഈശ്വരവാദിയല്ല. സൃഷ്ടിയും സുഖവും ദുഃഖവുമെല്ലാം പ്രകൃതിയേയും പുരുഷനേയുമാണ് ആശ്രയിച്ചുനില്ക്കുന്നതെന്നു കപിലൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ജ്ഞാനോദയം ഉണ്ടാകുമ്പോൾക്കുടിയും പുരുഷൻ നാശമുണ്ടാകുന്നില്ല. അതിനു കാരണം പ്രാരബ്ധമാണ്. ഇവിടെ കപിലൻ നൽകുന്ന ഉദാഹരണം കുലാലന്റെ ചക്രവും മൺപാത്രവുമാകുന്നു. ചക്രത്തിൽ കിടക്കുന്ന പാത്രം രൂപംവഹിച്ചു, കുലാലൻ ചക്രത്തിൽനിന്നു അതിനെ വേർപെടുത്തിയാലും, കുറെ നേരം ചക്രം കറങ്ങിക്കൊണ്ടുതന്നെ ഇരിക്കും. കപിലൻ യാഗാദികർമ്മങ്ങളെ ഒരിക്കലും വകവെച്ചിട്ടില്ല. യാഗാദികർമ്മങ്ങൾക്കെതിരാണ് അദ്ദേഹം. മോക്ഷസിദ്ധിക്കു ഇവയൊന്നും പര്യാപ്തമല്ലെന്നാണ് കപിലന്റെ അഭിപ്രായം.]

സോ: ഹോതു ന ബിഷയ ബിരാഗ ഭവന ബസത ഭാ
ചൗഥപന

ഏദയം ബഹുത ദുഖ ലാഗ ജനമ ഗത ഉ ഹരി

ഭഗതി ബിനു

ബിഷയ ബിരാഗ ന ഹോതു=വിഷയവിരക്തി ഉണ്ടായില്ല, ഭവന ബസത=ഗൃഹത്തിലിരുന്നിട്ടു, ചൗഥപന ഭാ=വാല്കൃവും ബാധിച്ചു, ഹരി ഭഗതി ബിനു=ഭഗവാദ് ഭക്തിയില്ലാതെ, ജനമ ഗത=ജനം പോയല്ലോ എന്ന്, ഏദയം ബഹുത ദുഖ=ഏദയത്തിൽ വലിയ ദുഃഖം, ലാഗ=ഉണ്ടായി.

എന്തൊക്കെയോ ചെയ്തു. വിഷയങ്ങളിൽനിന്നു വിരക്തി സിദ്ധിച്ചില്ല. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ കാലം നയിച്ചു; ഇതാ ഇന്നി

പ്പോൾ വൃദ്ധനായി. ഭഗവാനെ ഭജിക്കാതെയാണല്ലോ ഈ കാലമത്രയും ഞാൻ നയിച്ചത്? ഇപ്രകാരമുള്ള ചിന്തകളാൽ ആ രാജാവിന്റെ മനസ്സ് വ്യഥിതമായിത്തീർന്നു.

ചന്ദ്ര: ബ്രഹ്മസ രാജ സുതരി തബ ദീൻഹാ നാരി
സമേത ഗവന ബന കീൻഹാ
തീരഥ ബര നൈമിഷ ബിഖ്യാതാ അതി
പുനീത സാധക സിധി ദാതാ

ബ്രഹ്മസ രാജ=വിവശനായിട്ട് രാജാവു, തബ സുതരി=ആ അവസരത്തിൽ പുത്രൻ (രാജ്യത്തെ), ദീൻഹാ=നൽകി, നാരി സമേത=ഭാര്യയൊന്നിച്ചു, ബന ഗവന കീൻഹാ=വനത്തിലേക്കു ഗമിച്ചു, നൈമിഷ ബിഖ്യാതാ=നൈമിഷമെന്നു വിഖ്യാതവും, അതി പുനീത=ഏറ്റവും പവിത്രവും, സാധക സിധി ദാതാ=സാധകന്മാർക്കു സിദ്ധിപ്രദവുമായ, ബര തീരഥ=ഒരു വിശിഷ്ട തീർത്ഥമുണ്ട്.

ഇപ്രകാരമുള്ള ചിന്തകളാൽ വ്യഥിതനായ രാജാവു, രാജ്യം പുത്രനെ ഏല്പിച്ചു പത്നിയുമൊന്നിച്ചു നൈമിഷാരണ്യത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. ആ പ്രദേശമാകട്ടെ ഏറ്റവും പവിത്രവും സാധകന്മാർക്കു സിദ്ധിനൽകുന്നതുമായ ശ്രേഷ്ഠതീർത്ഥവുമാണ്. [ഈ സ്ഥലത്തുവെച്ചു പണ്ട് ഭഗവാൻ നിമിഷനേരംകൊണ്ടു ഒരു ദൈത്യനെ നിഗ്രഹിച്ചുവെന്നും അതിനാൽ ഈ വനപ്രദേശത്തിന്നു നൈമിഷാരണ്യം എന്ന പേരുണ്ടായി എന്നും ഐതിഹ്യമുണ്ട്.]

ബ്രഹ്മഹിം തരാം മുനി സിദ്ധസമാജാ തരാം ഹിയം
ഹരന്ധി ചലേള മനു രാജാ
പന്നജാത സോഹരഹിം മതി ധീരാ ഗ്യാന ഭഗതി
ജനു ധരോ സരീരാ

തരാം മുനി സിദ്ധ സമാജാ=അവിടെ മുനിമാരുടേയും സിദ്ധന്മാരുടേയും സംഘം, ബ്രഹ്മഹിം തരാം=വാസിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അ

വിഭക്തനെ, രാജാ മനു=രാജാവായ മനുവും, ഹിയം ഹരഷി ചലേള=സതുഷ്ടഹൃദയനായി ചെന്നു, ഗ്യാന ഭഗതി=ജ്ഞാനവും ഭക്തിയും, സരീരാ ധരം ജനു=ശരീരങ്ങൾ എടുത്തിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നുമാറു്, മതി ധീരാ=ധീരബുദ്ധികളായ ആ ദമ്പതിമാർ, പന്ഥ ജാത സോഹരനിം=വഴിയേ പോകുമ്പോൾ ശോഭിച്ചു.

മുനിസമൂഹവും സിദ്ധസമൂഹവും എവിടെ അധിവസിക്കുന്നുവോ അവിഭക്തനെ രാജാവും നടന്നു. അദ്ദേഹവും പതിയും വഴിയേകൂടി പോകുന്നതു കണ്ടാൽ ആർക്കും തോന്നും അവരിരുവരും ജ്ഞാനവും ഭക്തിയും സ്വയം ശരീരം ധരിച്ചു സഞ്ചരിക്കുകയാണോ എന്നു്. [രാജാവു മഹാജ്ഞാനി; രാണിയോ ഏറ്റവും ഭക്ത ഈ കാരണത്താലാകാം ഇവരെ ഇങ്ങനെ വണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്.]

പഹുഘോ ജാതു ധേനുമതി തീരാ ഹരഷി നഹാനേ
നിരമല നീരാ
ആഘ്ര മിലന സിദ്ധ മുനി ഗ്യാനീ ധരമ ധരന്ധര
തൃപരിഷി ജാനീ

ജാതു ധേനുമതി തീരാ=(അവർ) ചെന്നു് ധേനുമതിതീരത്തിൽ, പഹുഘോ ഹരഷി=എത്തി. പ്രസന്നരായി, നിരമല നീരാ=നിർമലജലത്തിൽ, നഹാനേ=സ്നാനംചെയ്തു, ധരമ ധരന്ധര=ധർമ്മധരനായ, തൃപരിഷി ജാനീ=രാജാഷിയാണു് (വന്നിരിക്കുന്നതു് എന്നു്) ഗ്രഹിച്ചു്, ഗ്യാനീ മുനിസിദ്ധ=ജ്ഞാനികളായ മുനിമാരും സിദ്ധന്മാരും, മിലന ആഘ്ര=എതിരേല്ക്കാൻ സന്നിഹിതരായി.

ധേനുമതി എന്ന നദിയുടെ തീരത്തിലെത്തിയ രാജാവും പതിയും ആ നദിയിലെ നിർമലജലത്തിൽ നീരാടി. ധർമ്മധരനായ മനുരാജാഷിയാണു് വനത്തിലേക്കു വന്നിരിക്കുന്നതെന്നു ഗ്രഹിച്ചു ജ്ഞാനികളായ മുനിമാരും സിദ്ധന്മാരും അദ്ദേഹത്തേയും പതിയേയും എതിരേല്ക്കാൻ ചെന്നു.

ജഹം ജഹം തീരഥ രഹേ സുഹാഘ്ര മുനിൻഹ സകല
 സാദര കരവാഘ്ര
 കൃസ സരീര മുനിപട പരിധാനാ സത സമാജ നിത
 സുനഹിം പുരാനാ

ജഹം ജഹം സുഹാഘ്ര=ഏറിയെവിടെയെവിടെ സുന്ദരങ്ങളായ, തീരഥ
 രഹേ സകല=തീർത്ഥങ്ങളുണ്ടോ അവിടെയെല്ലാം, മുനിൻഹ സാ
 ദര=മുനിമാർ ആദരപൂർവ്വം (കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ദർശനം), കരവാ
 ഘ്ര=കഴിപ്പിച്ചു, കൃസ സരീര=(വനവാസംകൊണ്ടു) കൃശശരീരിക
 ലായി(ത്തിന് ദമ്പതിമാർ), മുനിപട പരിധാനാ=മുനിജനോമി
 തങ്ങളായ വസ്ത്രങ്ങൾ ധരിച്ച്, സത സമാജ നിത=മഹാത്മാക്ക
 ളുടെ സദസ്സിലിരുന്നു പതിവായി, പുരാനാ സുനഹിം=പുരാണ
 ങ്ങൾ കേട്ടു.

നൈമിഷവനത്തിൽ എറിയെല്ലാം മനോഹര തീർത്ഥങ്ങ
 ലുണ്ടോ അവിടേയെല്ലാം രാജദമ്പതിമാരെ മഹേഷിമാർ ആദരപൂ
 ള്വം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ദർശനം ചെയ്തിച്ചു. വനവാസം നിമി
 ത്തം കൃശശരീരികളായിത്തീർന്ന ദമ്പതിമാർ വല്ലഭമാത്രധാരിക
 ലായി പുണ്യാത്മാക്കളുടെ സദസ്സിലിരുന്നു പുരാണപാരായണം
 കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു പതിവായിട്ട്.

ദോ: ദാദസ അച്ഛര മന്ത്ര പുനി ജപഹിം സഹിത
 അനുരാഗ

ബാസുദേവ പദ പങ്കരഹ ദമ്പതി മന അതി ലാഗ

സഹിത അനുരാഗ പുനി=കേതിപൂർവ്വകം പിന്നീടവർ, ദാദസ
 അച്ഛര മന്ത്ര=ദാദശാക്ഷരമന്ത്രം, ജപഹിം ദമ്പതി മന=ജപി
 ക്കാൻതുടങ്ങി. ദമ്പതിമാരുടെ മനസ്സ്, ബാസുദേവ പദ പങ്കര
 ഹ=മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ തൃപ്പാദകലങ്ങളിൽ, അതി ലാഗ=ഏറ്റ
 വും ശാശ്വതമായി പതിഞ്ഞു.

പിന്നീട് ആ ദമ്പതിമാർ ദാദശാക്ഷരമന്ത്രം ജപിക്കാൻ തുട
 ങ്ങി. രാജാവിനേറയും പതിയുടേയും മനസ്സ് ഭഗവാൽപാദാഭരവി

നങ്ങളിൽ കൂടുതൽ ശക്തിയായി പതിഞ്ഞു. [ചോദശാക്ഷരമന്ത്രം ബഹുധാ പ്രസിദ്ധവും സമസ്താഭിലാഷസിദ്ധിദവുമാണ്. 'ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ' എന്നാണ് ഈ ചോദശാക്ഷരി.]

ചു: കരഹിം അഹാര സാക ഫല കന്ദാ സുമിരഹിം
ബ്രഹ്മ സച്ചിദാനന്ദാ
പുനി ഹരി ഹേതു കരന തപ ലാഗേ ബാരി
അധാര മൂല ഫല ത്യാഗേ

സാക ഫല കന്ദാ=ഇലകളും പഴങ്ങളും കിഴങ്ങുകളും, അഹാര കര
ഹിം=ആഹരിച്ചും, സച്ചിദാനന്ദാ ബ്രഹ്മ=സച്ചിദാനന്ദബ്രഹ്മത്തെ
സുമിരഹിം=ധ്യാനിച്ചും (അവർ ദിവങ്ങൾ നയിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു),
പുനി ഹരി ഹേതു=വിഷ്ണുവിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു, തപ കരന ലാഗേ=
തപസ്സുചെയ്യാനാരംഭിച്ചു, മൂല ഫല ത്യാഗേ=കിഴങ്ങും കായും ഉ
പേക്ഷിച്ചു, ബാരി അധാര=ജലം (അവർ) ആധാരമാക്കി.

ഇലകളും പഴങ്ങളും കിഴങ്ങുകളും ഭക്ഷിച്ചും സച്ചിദാനന്ദബ്ര
ഹ്മത്തെ ധ്യാനിച്ചും അവർ ദിവസങ്ങൾ കഴിച്ചുകൂട്ടി. പിന്നീട്
വർ മഹാവിഷ്ണുവിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു തപസ്സാരംഭിച്ചു. തപോവൃത്തി
യിൽ ഏപ്പെട്ടതോടുകൂടി ഫലമൂലങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കുകയും വെള്ളം
മാത്രം കുടിച്ചു ജീവിക്കുകയും ചെയ്തു ആ വിശിഷ്ടാത്മാക്കളായ
ദമ്പതിമാർ.

ഉര അഭിലാഷ നിരന്തര ഹോതു ദേവിഅ നന്ദന
പരമ പ്രഭ സോതു
അഗ്ന അഖണ്ഡ അനന്ത അനാദീ ജോഹി ചിന്തഹിം
പരമാരഥ ബാദീ

പരമ പ്രഭ=പരബ്രഹ്മത്തെ, നന്ദന ദേവിഅ=മാംസമക്ഷസ്സുക
ളെക്കൊണ്ടു ദർശിക്കണമെന്ന, സോതു അഭിലാഷ=ആ ഒരാഗ്രഹം,
ഉര നിരന്തര ഹോതു=(അവർ) മനസ്സിൽ സദാ ഉണ്ടായി,
ജോഹി പരമാരഥ ബാദീ=ആരെ പരമാർത്ഥവാദികൾ, ചിന്തഹിം=

ധ്യാനിക്കുന്നുവോ (ആ ബ്രഹ്മം), അതു അഖണ്ഡം=നിർമ്മലം, അഖണ്ഡം, അനന്ത അനാദി=അനന്തം അനാദിയുമാണല്ലോ.

യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനികൾ ആരെ ധ്യാനിക്കുന്നുവോ നിർമ്മലം, അഖണ്ഡം, അനന്തം അനാദിയായ ആ പരബ്രഹ്മത്തെ സ്വന്തം മാംസമക്ഷുസ്സുകൾകൊണ്ടു ദർശിക്കണമെന്ന അഭിലാഷം സദാ ആ ദമ്പതിമാർക്കുണ്ടായി.

ജേഹി നേതി നേതി ബേദ നിരൂപാ നിജാനന്ദ
നിരുപാധി അനുപാ
സംഭൂ ബിരഞ്ചി ബിഷ്ണു ഭഗവാനാ ഉപജഹി ജാസു
അംസ തേം നാനാ

ജേഹി നേതി നേതി=ആരെ നേതി നേതി എന്നു, ബേദ=വേദങ്ങൾ നിരൂപിക്കുന്നു (ആ ബ്രഹ്മം), നിജാനന്ദ=നിജാനന്ദം, നിരുപാധി=ഉപാധിരഹിതം, അനുപാ=അനുപമനമാകുന്നു, ജാസു അംസ തേം=ആ പരബ്രഹ്മത്തിന്റെ അംശത്തിൽനിന്നാണല്ലോ, നാനാ സംഭൂ=അനേകം ശിവന്മാരും, ബിരഞ്ചി=ബ്രഹ്മദേവന്മാരും, ബിഷ്ണു ഭഗവാനാ=വിഷ്ണുഭഗവാനാരുടെ ഉത്ഭവിക്കുന്നത്.

നേതി നേതി എന്നിങ്ങനെ വേദങ്ങൾ ഏതൊന്നിനെ നിരൂപിക്കുന്നുവോ ആ പരബ്രഹ്മം മിദാനന്ദം നിരുപാധിയും അനുപമനമാണ്. ആ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അംശത്തിൽനിന്നാണ് അനേകം ശിവന്മാരും ബ്രഹ്മദേവന്മാരും വിഷ്ണുഭഗവാനാരുടെ ഉത്ഭവിക്കുന്നത്.

ഐസേഉ പ്രഭു സേവക ബസ അഹമ്മു ഭഗത ഹേതു
ലീലാ തനു ഗഹമ്മു
ജം യഹ ബചന സത്യ ശ്രുതി ഭാഷാ ത്വ ഹമാര
പൂജിഹി അഭിലാഷാ

ഐസേഉ പ്രഭു=ആവിധമെല്ലാമിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ, സേവക ബസ അഹമ്മു=സേവകന്മാർക്കു വിധേയനാണ്, ഭഗത ഹേതു ലീലാ=

ഭക്തഹിതാർത്ഥം ലീലയ്ക്കുവേണ്ടി, തൻ ഗഹനം=ശരീരമെടുക്കുകയും ചെയ്യുന്നു, യഹ ബഹന സത്യം=ഈ വാക്കു സത്യമെന്നു, ശ്രുതി ഭാഷാ ജനം തത്=വേദങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ, ഹമാര അഭിലാഷം=ഞങ്ങളുടെ ആഗ്രഹം, പൂജിതം=നിറവേറും.

അപ്രകാരമെല്ലാമിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ, സ്വസേവകന്മാർക്കു വിധേയനും, ഭക്തന്മാർക്കുവേണ്ടി ലീലാർത്ഥം അവതരിക്കുന്നവനാണെന്ന ശ്രുതിവാക്യം യഥാർത്ഥമാണെങ്കിൽ ഭഗവാനെ ഈ കണ്ണുകൾക്കൊണ്ടു ദർശിക്കണമെന്ന ഞങ്ങളുടെ ആഗ്രഹവും സഫലമാകാതിരിക്കയില്ല.

ദോ: ഏഹി ബിധി ബീതേ ബരഷ ഷട സഹസ
ബാരി ആഹാര
സംബത സപ്ത സഹസ്ര പുനി രഹേ സമീര
അധാര

ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരം, ബാരി ആഹാര=ജലം മാത്രം ആഹാരം കഴിച്ചു, ഷട സഹസ ബരഷ=ആറായിരം കൊല്ലം, ബീതേ പുനി=(അവർ) കഴിച്ചുകൂട്ടി. പിന്നീട്, സപ്ത സഹസ സംബത=ഏഴായിരം സംവത്സരം, സമീര അധാര=കാറ (മാത്രം) ആധാരമാക്കി, രഹേ=ജീവിച്ചു.

ഇങ്ങനെ വെള്ളം മാത്രം ആഹാരം കഴിച്ചു ആറായിരം വത്സരവും അതിനെത്തുടർന്ന് കാറ മാത്രം ഭക്ഷിച്ചു ഏഴായിരം കൊല്ലവും അവർ കഴിച്ചുകൂട്ടി.

ച: ബരഷ സഹസ ദസ ത്യാഗേള സോള രാശേ
രഹേ ഏക പദ ദോള
ബിധി ഹരി ഹര തപ ദേഖി അപാരാ മന
സമീപ ആഹ്വ ബഹു ബാരാ

ദസ സഹസ ബരഷ=പതിനായിരം കൊല്ലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, സോള ത്യാഗേള=പ്രാണാഹാരവും ഉപേക്ഷിച്ച് (അവർ), ദോ

ഈ ഏക പദ രാശ്യം രഹസ്യമല്ലാത്തതും ഒറ്റക്കൊറ്റിനേൽ നിന്നു തപസ്സാരംഭിച്ചു, അപാരം തപഃഭവി=(അവരുടെ ഈ) അപാരമായ തപസ്സുകണ്ട്, ബിശി ഹരി ഹര=വിരിഞ്ചനം വിഷ്ണുവും ശിവനും, ബഹു ബാരാ മനുസമീപം=പല തവണയും മനുവിന്റെ സമീപം, ആഘോഷവരികയുണ്ടായി.

പതിനായിരം കൊല്ലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവർ കാര്യം നിറുത്തി ഒറ്റക്കൊറ്റിൽ നിന്നുകൊണ്ട് തപസ്സു തുടർന്നു. അവരനുഷ്ടിക്കുന്ന ഘോരതപസ്സുകളെ തിമുന്തികൾ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു അവിടേക്കു വരികയും ചെയ്തിരുന്നു. [ഏഴായിരം സംവത്സരം കാര്യം ആഹാരമാക്കി എന്നു മുൻ പദ്യത്തിൽ പറയുന്നു. പ്രകൃതപദ്യത്തിലാകട്ടെ പതിനായിരം കൊല്ലമെന്നും കാണുന്നു. ഇതിൽ ഏതു ശരി എന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല.]

മാഗ്ധൻ ബര ബഹു ഭാതി ലോഭാഘ പരമ ധീര
നന്ദിം ചലഹി ചലാഘ
അസ്ഥി മാത്ര ഹോതു രഹേ സരീരാ തദപി
മനാഗ മനന്ദിം നന്ദിം പീരാ

മാഗ്ധൻ ബര=വരങ്ങൾവരിക (എന്നു പറഞ്ഞു തിമുന്തികൾ അവരെ), ബഹു ഭാതി=പലതരത്തിലും പ്രലോഭിപ്പിച്ചു, പരമ ധീര=പരമധീരരായ (ദമ്പതിമാർ), ചലാഘ നന്ദിം ചലഹിം=അവരുടെ ഗതിയിൽനിന്നു ചലിക്കുകയുണ്ടായില്ല, സരീരാ അസ്ഥി മാത്ര ഹോതു=ശരീരം അസ്ഥിമാത്രമായി, രഹേ തദപി=അവശേഷിച്ചു. എന്നിട്ടും, മനന്ദിം മനാഗ പീരാ നന്ദിം=മനസ്സിനു ലേശമെങ്കിലും പീഡയുണ്ടായില്ല.

തിമുന്തികൾ അവരോടു നിങ്ങളക്കവാശുള്ള വരങ്ങൾ ചോദിച്ചുകൊള്ളുക എന്നു പറഞ്ഞു അവരെ പ്രലോഭിപ്പിച്ചു. ഏറ്റവും ധീരരായ ദമ്പതിമാരാകട്ടെ മുൻപൊരിക്കൽ പിന്നാക്കം വെഴുകുകയുണ്ടായില്ല. അവരുടെ ശരീരം വെറും അസ്ഥിപഞ്ചരമായിത്തീർന്നു. എന്നാലും അവർക്കു ലേശമെങ്കിലും മാനസിക പീഡകൾ ഉണ്ടായില്ല.

പ്രഭു സർബഗ്യ ഭാസ നിജ ജാനീ ഗതി അനന്യ
 താപസ നൃപ രാനീ
 മാഗു മാഗു ബന്ധു നഭ ബാനീ പരമ ഗഭീര
 കൃപാമൃത സാനീ

താപസ നൃപ രാനീ=താപസരായ രാജാവും രാണിയും, അനന്യ ഗതി=അനന്യഗതികളെന്നും, നിജ ഭാസ ജാനീ=തന്റെ ഭാസനാരെന്നും ഗ്രഹിച്ചു, സർബഗ്യ പ്രഭു=സർവ്വജ്ഞനായ ഭഗവാൻ, മാഗു മാഗു ബന്ധു=വരിയ്ക്കു വരിയ്ക്കു വരങ്ങൾ (എന്നിങ്ങനെ), പരമ ഗഭീര=പരമഗംഭീരങ്ങളും, കൃപാമൃത സാനീ=കൃപാമൃതസാഗ്രങ്ങളുമായ നഭ ബാനീ ദൈ=അശരീരവാക്കുണ്ടായി.

താപസന്മാരായ രാജാവും രാണിയും അന്യഗതിയില്ലാത്തവരും, തന്റെ ഭാസനാരും എന്നു സർവ്വജ്ഞനായ മഹാവിഷ്ണു ഗ്രഹിച്ചുവശായി. ഉടനെ അന്തരീക്ഷത്തിൽനിന്നു പരമഗംഭീരങ്ങളും കൃപാമൃതസാഗ്രങ്ങളുമായ വാക്കുകൾ ഉണ്ടായി. “താപസരേ, നിങ്ങൾക്കാവശ്യമുള്ള വരങ്ങൾ ചോദിക്കുക; വരങ്ങൾ ചോദിക്കുക” എന്നു.

മൃതക ജിആവനി ഗിരാ സുഹാതു ശ്രവന രസ്ര
 ഹോതു ഉര ജബ ആതു

ഏഷ്ട പുഷ്ട തന ഭക്ത സുഹാപ്ത മാനഹു
 അബഹിം ഭവന തേ ആപ്ത

മൃതക ജിആവനി=മൃതസഞ്ജീവനിപോലുള്ള, സുഹാതു ഗിരാ=സുന്ദരവചസ്സുകൾ, ശ്രവന രസ്ര ഹോതു=ശ്രവണരസ്രത്തിൽ കൂടെ, ജബ ഉര ആതു=എപ്പോൾ ഹൃദയത്തിലെത്തിയോ (അപ്പോൾ), ഭവന തേ ആപ്ത=കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നു തൽക്ഷണം എത്തിയവരോ, മാനഹു തന=എന്നു തോന്നുമാറു അവരുടെ ശരീരങ്ങൾ, സുഹാപ്ത ഏഷ്ട പുഷ്ട ഭക്ത=സുന്ദരങ്ങളും ഹൃദ്യപുഷ്ടങ്ങളുമായിരേറിയവ.

മൃതസഞ്ജീവനിയ്ക്കു സമാനങ്ങളായ ആ മനോഹരവാണി
കൾ കണ്ണരസ്യങ്ങൾ വഴി എപ്പോൾ ഹൃദയത്തിലെത്തിയോ ആ
അവസരത്തിൽ അവരുടെ ദേഹങ്ങൾ അവർ കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നു
തൽക്ഷണം വന്നവരായാൽ എപ്രകാരമിരിക്കുമോ അപ്രകാരം
സുന്ദരങ്ങളും ഹൃദ്യപുഷ്പങ്ങളുമായിഭവിച്ചു.

ദോ: ശ്രവന സുധാ സമ ബചന സുനി-പുലക
പ്രഹുല്ലിത ഗാത
ബോലേ മനു കരി ദണ്ഡവത പ്രേമ ന ഹൃദയം
സമാത

ശ്രവന സുധാ സമ=ശ്രവണങ്ങൾക്കു അമൃതപോലുള്ള, ബചന
സുനി=വാക്കുകൾ കേട്ട്, ഗാത പുലക പ്രഹുല്ലിത=(അവരുടെ)
ശരീരങ്ങൾ പൂങ്കുപ്രഹുല്ലിതങ്ങളായി, മനു ദണ്ഡവത കരി=മനു
ദണ്ഡനമസ്താരം ചെയ്ത്, ബോലേ ഹൃദയം=പറഞ്ഞു. ഹൃദയ
ത്തിൽ, പ്രേമ ന സമാതാ=പ്രേമം കരുത്തിനിന്നില്ല.

ചൊവ്വകൾക്കു അത്യന്തസേവകങ്ങളായ വാക്കുകൾകേട്ടു രാജാ
വിന്റേയും റാണിയുടേയും ദേഹം പൂങ്കു വിരിഞ്ഞവരായിത്തീ
ന്നു. രാജാവു ദണ്ഡനമസ്താരം ചെയ്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയ
ത്തിൽ പ്രേമം നിറഞ്ഞുകവിഞ്ഞൊഴുകി. അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം
പറഞ്ഞു:—

ച: സുനു സേവക സുരതരു സുരധേനു ബിധി ഹരി
ഹര ബന്ദിത പദ രേനു
സേവത സുലഭ സകല സുഖ ദായക പ്രനതപാല
സചരാചര നായക

സേവക സുരതരു=ഭക്തന്മാർക്കു കല്പവൃക്ഷമേ, സുരധേനു=ഭക്തന്മാ
ർക്കു കാമധേനുവായുള്ളോവേ, ബിധി ഹരി ഹര=ബ്രഹ്മാവിന്റെ
മഹേശ്വരന്മാരാൽ, ബന്ദിത പദ രേനു=വന്ദിക്കപ്പെട്ട പാദരേണു
ക്കളോടു കൂടിയവനേ, സേവത സകല=സേവിക്കുന്നവർക്കു സമസ്ത,

സുഖ സുലഭം=സുഖങ്ങളും സുലഭമായി, ദാകയം=നൽകുന്നവനോ,
പ്രനത പാലം=പ്രണതസംരക്ഷക, സമാധാചര നായകം=ചരാചര
ങ്ങളടങ്ങിയ ബ്രഹ്മാണുക്കൾക്കു നേതാവോ.

ഭക്തന്മാർക്കു കല്പകരതവും കാമധേനുവും ആണു് അവിടുന്നു്.
ബ്രഹ്മാ വിഷ്ണു മഹേശ്വരന്മാരാണ് അങ്ങയുടെ തൃപ്താദിപരാഗ
ങ്ങൾ ശിരസ്സിൽ ചാത്തുന്നത്. അങ്ങയെ ഭജിക്കുന്നവർക്കു് എല്ലാ
സുഖവും ധാരാളം അവിടുന്ന് നൽകുന്നു. പ്രണതന്മാരെ അങ്ങ
രക്ഷിക്കുന്നു; ചരാചരങ്ങളടങ്ങിയ പ്രപഞ്ചങ്ങളുടെ നിയന്താ
വാണുളു്.

ജം അനാഥ ഹിത ഹമ പര നേഹു തൗ പ്രസന്ന
ഹോതു യഹ ബര ദേഹു
ജോ സരൂപ ബസ സിഖ മന മാഹീം ജേഹി
കാരന മുനി ജനന കരാഹീം

ജം അനാഥ ഹിത ഹമപര നേഹു തൗ=നാഥനില്ലാത്തവർക്കു് ഹി
തംചെയ്യുന്ന അവിടേക്കു് ഞങ്ങളിൽ സ്നേഹമുണ്ടെങ്കിൽ, പ്രസന്ന
ഹോതു=(അവിടുന്ന്) പ്രസന്നനായി, യഹ ബര ദേഹു=ഇതു(യൊ
തു)വരും നൽകുക, ജോ സരൂപ=(അങ്ങയുടെ)യാതൊരു സ്വരൂപം,
സിഖ മനമാഹീം ബസ=ശിവാന്റെ മനസ്സിൽ കുടികൊള്ളുന്നു
വോ, ജേഹി കാരന മുനി=ഏതൊന്നിനുവേണ്ടി മുനിമാർ, ജനത
കരാഹീം=പ്രയത്നം ചെയ്യുന്നുവോ.

ജോ ഭുസുണ്ഡി മന മാനസ ഹംസാ സഗുന അഗുന
ജേഹി നിഗമ പ്രസംസാ
ദേഖഹി ഹമ സോ രൂപ ഭരി ലോചന കൃപാ കരഹു
പ്രനതാരതി മോചന

ജോ ഭുസുണ്ഡി മന=യാതൊരു രൂപം ഭുസുണ്ഡിയുടെ മനസ്സാകുന്ന,
മാനസ ഹംസാ=മാനസസരസ്സിൽ (ക്രീഡിക്കുന്ന) ഹംസമാണോ,
ജേഹി നിഗമ=യാതൊരു രൂപത്തെ വേദങ്ങൾ, സഗുന അഗുന

പ്രസംസാ=സഗുണനിശ്ചിതങ്ങളെന്നു പ്രശംസിക്കുന്നുവോ, സോ
രൂപ=ആ രൂപത്തെ, ലോചന ഭരി ചരമ=കണ്ഠനിറയെ ഞ്ഞെടുക്ക
ദേവഹി=കാണാൻ, പ്രാതാരതി മോചനം=ഭേദ, പ്രണതാത്തിഭഞ്ജ
ക, കൃപാ കരഹു=അവിടന്നു കൃപ വകാശിപ്പിക്കുക.

അനാഥക്കു ഹിതപ്രദനായ അവിടേക്കു ഈ ഞ്ഞെടുക്കെ പോ
രിൽ സ്നേഹമുണ്ടെങ്കിൽ ഞ്ഞെടുക്ക നൽകേണ്ടതു. ഈയൊരു വര
മാണ്. അങ്ങയുടെ ഏതൊരു സ്വരൂപം, ശിവാഹുദയത്തിൽ അ
ധിവാസംചെയ്യുന്നുവോ ആരുടെ സഗുണാകാരം ദർശിക്കാൻ മുന്നി
മാർ അശ്രാന്തയത്നങ്ങൾ ചെയ്യുന്നുവോ ഏതൊരു സ്വരൂപം ഭൂസു
ണ്ഡിയുടെ മറുസ്സാകുന്ന മാനസസരോവരത്തിലെ ഹംസമായി
വിളയാടുന്നുവോ വേദങ്ങൾ ഏതൊരു സ്വരൂപത്തെ സഗുണനിശ്ചി
തങ്ങളെന്നു വാഴ്ത്തുന്നുവോ ആ അങ്ങയുടെ സ്വരൂപം ഞ്ഞെടുക്ക
കണ്ഠനിറയെ കാണാൻ അവിടന്നു സദയം അനുഗ്രഹിക്കുക.

ദമ്പതി ബചന പരമ പ്രിയ ലാഗേ മുദുല ബിനീത
പ്രേമ രസ പാഗേ
ഭഗത ബചരല പ്രഭ കൃപാനിധാനാ ബിസ്വബാസ
പ്രഗടേ ഭഗവാനാ

മുദുല ബിനീത=മുദുലങ്ങളും വിനീതങ്ങളും, പ്രേമ രസ പാഗേ=
പ്രേമരസസ്നിഗ്ദ്ധങ്ങളും ആയ, ദമ്പതി ബചന=ദമ്പതിമാരുടെ വാ
ക്കുകൾ, പരമപ്രിയ ലാഗേ=(ഭഗവാനാ) ഏറ്റവും പ്രിയങ്കരങ്ങളാ
യി, ഭഗത ബചരല=ഭക്തവാത്സല്യം, കൃപാനിധാനാ=കൃപാനികേ
തനും, ബിസ്വബാസ പ്രഭ=വിശ്വപ്രാപിയും പ്രഭുവുമായ, ഭഗ
വാനാ പ്രഗടേ=ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷനായി.

മുദുലങ്ങളും വിനീതങ്ങളും പ്രേമരസസാന്ദ്രങ്ങളുമായ ദമ്പതി
മാരുടെ വാക്കുകൾ ഭഗവാനെ അത്യധികം സന്തുഷ്ടനാക്കി. ഭക്ത
വാത്സല്യം കൃപാനിധിയും വിശ്വപ്രാപിയും പ്രഭുവുമായ ഭഗ
വാൻ ഉടനെ പ്രത്യക്ഷനായി.

ഭോ: നീല സരോത്തര നീല മനി നീല നീരധര സ്യാമ
ലാജഹിം തന സോഭാ നിരഖി കോടി കോടി

സത കാമ

നീല സരോത്തര=നീലത്താമരപ്പോലെയും, നീല മനി=നീല ര
ത്നംപോലെയും, നീല നീരധര=നീലമേഘംപോലെയും, സ്യാമ
തന സോഭാ=ശ്യാമമായ (ഭഗവാന്റെ) ശരീരകാന്തി, സത കോടി
കോടി=അസംഖ്യം കോടി, കാമ നിരഖി ലാജഹിം=കാമദേവന്മാ
രും കണ്ടു ലജ്ജിച്ചിരുന്നു.

നീലകമലത്തിനും നീലരതാത്തിനും നീലമേഘത്തിനും തുല്യ
മായ ശ്യാമനിറത്തോടുകൂടിയ ഭഗവാന്റെ ദേഹകാന്തി നിരവധി
കാമദേവന്മാരെപ്പോലും ലജ്ജിപ്പിച്ചിരുന്നു.

ചാ: സരദ മയങ്ക ബദന മരബി സിംവാ ചാരു
കപോല ചിബുക ദര ഗ്രീവാ
അധര അരുന രദ സുന്ദര നാസാ ബിധുകര
നികര ബിനിന്ദക ഹാസാ

മരബി സിംവാ=സൗന്ദര്യത്തിന്റെ സീമയും, സരദ മയങ്ക=ശര
ച്ചന്ദ്രസമാനവുമായ, ബദന=മുഖവും, ചാരു കപോല=മനോഹര
മായ കവിതകളുള്ളും, ചിബുക=താടിയും, ദര ഗ്രീവാ=ശംഖു
പോലുള്ള കണ്ണും, അരുന അധര=ശോണാധരവും, രദ=ദന്തങ്ങ
ളും, സുന്ദര നാസാ=മനോഹര നാസികയും, ബിധുകര നികര
ബിനിന്ദക ഹാസാ=വിധുവിന്റെ കരനീകരങ്ങളെ നിന്ദിക്കുന്ന
പുഞ്ചിരിയും.

ലാഘവസ്മിയും ശരച്ചന്ദ്രതുല്യവുമായ മുഖം; മനോഹരങ്ങ
ളായ കപോലം; ചിബുകം; ശംഖുകണ്ഠം; ശോണാധരം; മനോ
ഹര ദന്തനാസികകൾ; ചന്ദ്രകിരണസമാനമായ പുഞ്ചിരി.

നവ അംബുജ അംബക മരബി നീകീ ചിതവനി
ലലിത ഭാവംതീ ജീകീ

ഭൂകടി മനോജ ചാപ ഹബി ഹാരീ തിലക ലലാട
പടല ഭൂതികാരീ

നവ അംബുജപുത്രതായി വിടൻ താമരയ്ക്കു സമാനങ്ങളായ, അംബക നീകീ ഹബി=കണ്ണുകളുടെ സുന്ദരകാന്തിയും, ജീകീ ഭാവാതീഃമനഃകവരണ, ലലിത ചിതവനി=ലളിതവീക്ഷണവും, മനോജ ചാപ ഹബി ഹാരീ=മന്ദമവാപത്തിന്റെ ശോഭയെ ഹരിക്കുന്ന, ഭൂകടി ലലാട=പുരികക്കൊടികളും നെററിത്തടത്തിനും, ഭൂതി പടലകാരീ=ശോഭയുണ്ടാക്കുന്ന, തിലക=തിലകവും.

നവകമലതുല്യങ്ങളായ നേത്രങ്ങളുടെ കാന്തി; ഹൃദയഹാരിയായ ലളിതവീക്ഷണം; മന്ദമവാപത്തിനും സമാനമായ പുരികക്കൊടി; നെററിത്തടത്തിൽ ശോഭിക്കുന്ന തിലകം.

കണ്ഡല മകര മുക്ത സിര ഭ്രാജാ കടില കേസ ജന
മധുപ സമാജാ
ഉര ശ്രീവത്സ രചിര ബനമാലാ പദിക ഹാര ഭൂഷണ
മനി ജാലാ

മകര കണ്ഡല=മത്സ്യാകൃതിയിൽ ഉള്ള കണ്ഡലങ്ങളും, സിര ഭ്രാജാ മുക്ത=ശിരസ്സിൽ ശോഭിക്കുന്ന കിരീടവും, മധുപ സമാജാ ജന=ഭ്രമരപാളിയോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള, കടില കേസ=ചുരുണ്ട തല മുടിയും, ഉര ശ്രീവത്സ=വക്ഷസ്സിലെ ശ്രീവത്സവും, രചിര ബനമാലാ=മനോഹരമായ വനമാലയും, പദികാരാ=മുത്തുമാലയും, മനി ഭൂഷണ ജാലാ=രത്നഭൂഷണങ്ങളും.

മകരകണ്ഡലങ്ങൾ, ശിരസ്സിൽശോഭിക്കുന്ന കിരീടം, വണ്ടിണ്ടയോ എന്നു തോന്നുന്ന ചുരുണ്ട തലമുടി; വക്ഷസ്സിനെ അലങ്കരിക്കുന്ന ശ്രീവത്സം, മനമാലയും, മുത്തുമാല, രത്നഭൂഷണം.

കേഹരി കന്ധര ചാരു ജനേഊ ബാഹു ബിഭൂഷണ
സുന്ദര തേഊ

കരികര സരിസ സുഭഗ ഭുജ ദണ്ഡാ കടി നിഷംഗ

കര സര കോദണ്ഡാ

കേഹരി കന്ധര=കേസരിയുടേതുപോലുള്ള കഴുത്തും, ചാരു ജനേ
ഉൗ=മനോഹരമായ പൂണന്തലും, സുന്ദര ബിഭ്രന്ത=സുന്ദരങ്ങളും
അലംകൃതങ്ങളുമായ, തേജ ബാഹു=ആ കൈകളും, കരികര സ
രിസ=തുമ്പിക്കൈയിനു സമാനങ്ങളായ, ഭുജദണ്ഡാ=ഭുജദണ്ഡ
ങ്ങളും, കടി നിഷംഗ=അരക്കെട്ടിലെ ആവനാഴിയും, കര=കൈ
യിലെ, സര കോദണ്ഡാ=ശരചാപങ്ങളും.

സിംഹത്തിന്റേതുപോലുള്ള കഴുത്തും; മനോഹരമായ യ
ജ്ഞാപവീരും; സുന്ദരങ്ങളും അംഗുലീയ കടകാംഗങ്ങളാൽ
ശോഭിക്കുന്ന ഹസ്തങ്ങൾ; തുമ്പിക്കൈയിനു തുല്യമായ ഭുജദണ്ഡ
ങ്ങൾ, കടിതടത്തിൽ ബന്ധിച്ചിട്ടുള്ള തുണീരും, കരങ്ങളിൽ വഹി
ക്കുന്ന ശരചാപങ്ങൾ.

ദോ: തഡിത ബിനിന്ദക പീത പട ഉദര രേഖ ബര
തീനി

നാഭി മനോഹര ലേതി ജന ജമുന ഭവര

മരബി മരീനി

തഡിത=മിന്നൽപിണരിനെ, ബിനിന്ദക=നിന്ദിക്കുന്ന, പീതപട=
മഞ്ഞപ്പട്ടം, ഉദര=ഉദരത്തിലുള്ള, തീനി ബര രേഖാ=മൂന്നു ശ്രേ
ഷ്ഠരേഖകളും, ജമുന ഭവര മരബി മരീനി ലേതി ജന മനോഹര
നാഭി=യമുനാനദിയിലെ പുഴികളുടെ ശോഭയെ ശിഥിലമാക്കുന്നു
വോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള മനോഹരനാഭിയും.

മിന്നൽപിണരിനെ നിന്ദിക്കുന്ന പീതാംബരം, ഉദരത്തിൽ
ശോഭിക്കുന്ന മൂന്നു ശ്രേഷ്ഠരേഖ; യമുനയിലെ പുഴികൾക്കു സമാന
മായ മനോഹരനാഭി;

ചൗ: പദ രാജീവ ബരനി നന്ദിം ജാഹ്നീ മുനി മന

മധുപ ബാസരിം ജിൻഹ മാഹിം

ബാമ ഭാഗ സോഭതി അനുകൂലാ ആദി സക്തി

മരബി നിധി ജഗമൂലാ

പദ രാജീവ=പാദകമലങ്ങളും — അവ വണ്ണിക്കാൻ അശക്യങ്ങളായ പാദാബ്ജങ്ങൾ; ആദിശക്തിയാൽ അലംകൃതമായ വാമഭാഗം, ബരനി നഹിം ജാഹിം=വണ്ണിക്കുക ശക്യമല്ല, ജിൻഹ മോഹിം=അവയിൽ, മുനി മന മധുപ=മുനിമാരുടെ മനസ്സാകുന്ന മധുപങ്ങൾ, ബസഹിം=വാസം ചെയ്യുന്നു, മരബി നിധി=ശോഭാനിധിയും, ജഗമൂലാ ആദിസക്തി=ജഗത്തിന്നു ആദികാരണവുമായ ആദിശക്തി, അനുകൂലാ=വിഷ്ണുസ്വരൂപത്തിന്നു അനുരൂപമായിത്തന്നെ, ബാമഭാഗ സോഭതി=ഇടത്തുഭാഗത്തായി ശോഭിക്കുന്നു.

ഭഗവാന്റെ തൃപാദകമലങ്ങൾ ഏവകാരമുള്ളവയെന്നും മറ്റും വണ്ണിക്കുക വിഷമമാണ്. ആ പാദകമലങ്ങളിലാണ് മുനിമാരുടെ മാനസങ്ങളാകുന്ന വണ്ടുകൾ നിവസിക്കുന്നത്. സൗന്ദര്യത്തിന്റെ സീമയും ജഗത്തിന്നു ആദികാരണവുമായ പരാശക്തി മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ വണ്ണത്തിന്നു അനുയോജ്യമായിത്തന്നെ വാമഭാഗത്തു ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്.

ജാസു അംസ ഉപജഹിം ഗുണഖാനീ അഗനിത ലച്ഛി

ഉമാ ബ്രഹ്മാനീ

ഭൂകടി ബിലാസ ജാസു ജഗ ഹോതു രാമ ബാമ ദിസി

സീതാ സോതു

ജാസു അംസ=ആ പരബ്രഹ്മത്തിന്റെ അംശത്തിൽനിന്നാണ്, ഗുണഖാനീ=ഗുണങ്ങളുടെ ആകരങ്ങളും, അഗനിത=അഗ്നിതമായ, ലച്ഛി ഉമാ ബ്രഹ്മാനീ=ലക്ഷ്മിയും പാർവ്വതിയും സരസ്വതിയും, ഉപജഹിം=ഉത്ഭവിക്കുന്നത്. (ആരുടെ), ഭൂകടി ബിലാസ=ഭൂകടിവിലാസംകൊണ്ട്, ജഗ ഹേർതു=പ്രപഞ്ചം ഉണ്ടാകുന്നുവോ, സോതു സീതാ=ആ സീതയും, രാമ ബാമ ദിസി=ശ്രീരാമന്റെ വാമഭാഗത്തുതന്നെയൊല്ലോ ശോഭിക്കുന്നത്.

ആ പരബ്രഹ്മത്തിന്റെ അംശത്തിൽനിന്നാണ് ഗുണങ്ങളുടെ ആകരങ്ങളും അഗ്നിതമായ ലക്ഷ്മിയും പാർവ്വതിയും സര

സ്വതന്ത്ര്യം ഉണ്ടാക്കുന്നതു്. ആരുടെ പുരികംപൊട്ടുകൊണ്ടു പ്രപഞ്ചം ഉണ്ടാകുന്നുവോ ആ സീതയും ശ്രീരാമന്റെ വാമഭാഗത്തു തന്നെയാണല്ലോ ശോഭിക്കുന്നതു്.

മരണി സമുദ്ര ഹരി രൂപ ബിലോകീ ഏക ടക രഹേ
നയന പട രോകീ
ചിതവഹിം സാദര രൂപ അനുപാ തൃപ്തി നമാനഹിം
മനു സത രൂപാ

മരണി സമുദ്ര ഹരി രൂപ=ശോഭാസാഗരമായ വിഷ്ണുവിന്റെ രൂപം, ബിലോകീ=കണ്ടിട്ടു്, ഏക ടക രഹേ നയന പട രോകീ=(രാജാവും റാണിയും) കണ്ണിമയ്ക്കൊതെ നോക്കിക്കൊണ്ടു സ്തബ്ധരായി നിന്നു, മനു സതരൂപാ=മനുവും ശതരൂപയും, സാദര അനുപാ=ആദരപൂർവ്വം ആ നിരൂപകമായ, രൂപ ചിതവഹിം=രൂപം നോക്കാൻ തുടങ്ങി, തൃപ്തി നമാനഹിം=(എത്ര കണ്ടിട്ടും) അലംഭാവം ഉണ്ടായില്ല.

ശോഭാസമുദ്രമായ വിഷ്ണുരൂപം കണ്ടിട്ടു മനുവും ശതരൂപയും കണ്ണിമയ്ക്കൊതെ സ്തബ്ധരായി നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. അവർ ആ ദേവപുത്രം ആ നിരൂപകമായ ആകാരം നോക്കുവാൻ തുടങ്ങി. എത്രനേരം കണ്ടിട്ടും അവർക്കു അലംഭാവം ഉണ്ടായില്ല.

ഹരഷ ബിബസ തന ദസാ ഭൂലാനീ പരേ ദണ്ഡ ഇവ
ഗഹി പര പാനീ
സിര പരസേ പ്രഭ നിജ കര കഞ്ചാ തുരത ഉറാഘ
കരുനാപുഞ്ച

ഹരഷ ബിബസ=ഹരഷവിവശരായതുകൊണ്ടു് (ആ തപസ്വികൾ), തനദസാ ഭൂലാനീ=ശരീരസ്ഥിതി മന്നു, പാനീ പദ ഗഹി=പാണികൾകൊണ്ടു് തൃപ്പാദങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു്, ദണ്ഡ ഇവ പരേ=വാടികളെക്കുറു് വീണു, കരുനാപുഞ്ചാ പ്രഭ=കാരുണ്യനിധിയായ ഭഗവാൻ, നിജ കര കഞ്ചാ=സ്വപരസ്ഥകുലത്താൽ, സിര

പരസേ=(അവരുടെ) ശിരസ്സുകൾ സ്വർഗ്ഗിച്ചു, തുരത ഊഷ്മ=വേഗം എഴുന്നേല്പിച്ചു.

ഹർഷാദിവാശരായതിനാൽ മനുഷ്യം ശതരൂപയും അവരുടെ ദേഹസ്ഥിതികൂടി മറന്നു. അവർ അവരുടെ കരങ്ങൾകൊണ്ടു ഭഗവാന്റെ കാലുകൾ പിടിച്ചു വടികണക്കു നിലംപതിച്ചു. ഭഗവാൻ അവരുടെ ശിരസ്സുകൾ സ്വകരകമലംകൊണ്ടു സ്വർഗ്ഗിക്കുകയും അവരെ എടുത്തു വേഗം എഴുന്നേല്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ: ബോലേ കൃപാ നിധാന പുനി അതി പ്രസന്ന
മോഹി-ജാനി
മാഗ്ഗു ബര ജോള ഭാവ മന മഹാദാനി
അനുമാനീ

പുനി കൃപാനിധാന=അനന്തരം കരുണാനിധിയായ (ഭഗവാൻ), ബോലേ മോഹി അതി പ്രസന്ന=(ഇപ്രകാരം) പറഞ്ഞു:- ഞാൻ ഏറ്റവും പ്രസന്നനെന്നും, ജാനി മഹാദാനി=മനസ്സിലാക്കി മഹാദാതാവെന്നും, അനുമാനീ=അനുമാനിച്ചു, മന ഭാവ ജോള വര=മനസ്സിൽ ആഗ്രഹിക്കുന്നതു യാതൊരു വരമോ അതു, മാഗ്ഗു=നീരിക്കുക.

മനുവിനേയും ശതരൂപന്യേയും തൃക്കരംകൊണ്ടു എടുത്തുഴന്നേല്പിച്ചതിനുശേഷം കരുണാനിധിയായ ഭഗവാൻ ഇപ്രകാരം അവരോടരുളിച്ചെയ്തു - 'ഞാൻ ഏറ്റവും പ്രസന്നനും മഹാദാതാവും മാണെന്നു ഗ്രഹിച്ചു അനുമാനിച്ചു യാതൊരു വരമാണോ നിങ്ങൾ കൊതിക്കുന്നത് അതു വരിച്ചുകൊള്ളുക.'

ചര: സുനി പ്രഭ ബചന ജോരി ജുഗ പാനീ ധരി
ധീരജു ബോലേ മുദ ബാനീ
നാഥ ദേഖി പദ കമല തുഹാരേ അബ പുരേ
സബ കാമ ഹമാരേ

പ്രഭ ബചന സുനി=ഭഗവാന്റെ അരുളപ്പാട് കേട്ടു, ജുഗ പാനീ ജോരി=രണ്ടുകൈയും കൂപ്പി, ധീരജു ധരി=ധൈര്യം അപലംബി

ച്ചു, മുട്ടുബാനീ ബോലേ=മുട്ടുവാക്കുകളാൽ (ഇപ്രകാരം) ഉണർത്തി ചു:-, നാഥ തുഹാരേ=സ്വാമിൻ അവിടത്തെ, പദ കമല ദേവി=തുപ്പാദകമലങ്ങൾ ദർശിച്ചതുകൊണ്ടുതന്നെ, ഹമാരേ സബ കാമ=ഞങ്ങളുടെ എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളും, അബ പുരേ=ഇപ്പോൾ നിറവേറിയിരിക്കുന്നു.'

ആഗ്രഹിക്കുന്ന വരം വരിച്ചുകൊള്ളാൻ ഭഗവാൻ കല്പിച്ചു കേട്ട ആ ദമ്പതിമാർ ബദ്ധാഞ്ജലിഹസ്തരായി ധൈര്യസമേതം ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു:- 'ഭഗവാനേ, അങ്ങയുടെ തുപ്പാദകമലങ്ങൾ കാണാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായതുകൊണ്ടുതന്നെ ഞങ്ങളുടെ എല്ലാ കാമിതങ്ങളും കൈവന്നുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.'

ഏക ലാലസാ ബഡി ഉര മാഹീം സുഗമ അഗമ
കഹി ജാതി സോ നാഹീം
തുഹഹി ദേത അതി സുഗമ ഗോസാതു അഗമ ലാഗ
മോഹി നിജ കൃപനാതു

ഉര മാഹീം=(ഞങ്ങളുടെ) മനസ്സിൽ, ഏക ബഡി ലാലസാ=ഒരു വലുതായ ആഗ്രഹമുണ്ട്, സുഗമ അഗമ=അതു സുഗമവും അഗമവുമാണ്, സോ കഹി നാഹിം ജാതി=അതു വണ്ണിക്കാനാവുന്ന ഒന്നല്ല, ഗോസാതു തുഹഹി=സ്വാമിൻ, അങ്ങയ്ക്കു (ആ വരം), ദേത അതി സുഗമ=തരാൻ ഏറ്റവും എളുപ്പമാണ്, മോഹി=എനിക്കു, നിജ കൃപനാതു=സ്വദൈന്യതകൊണ്ട്, അഗമ ലാഗ=അതു അഗമവുമാണ് എന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു.

ഭഗവാൻ, ഞങ്ങളുടെ മനസ്സിൽ വലുതായൊരാഗ്രഹമുണ്ട്. അതു സുഗമവും അതുചോലെതന്നെ അഗമവുമാണ്. അതു അവർ സുഖമാണ്. പ്രഭോ, അങ്ങയ്ക്കു ആ വരംനൽകാൻ എളുപ്പമാണ്. പക്ഷെ ഞങ്ങളുടെ ദൈന്യതയാലോചിക്കുമ്പോൾ അതു അഗമ്യമായി ഞങ്ങൾക്കു തോന്നുകയും ചെയ്യുന്നു. [അത്ത് ഞങ്ങളുടെ അഭിലാഷം സാധിപ്പിക്കാൻ ഒട്ടുംതന്നെ വിഷമിക്കേണ്ടിവരികയില്ല. പക്ഷെ ഞങ്ങളുടെ ദൈന്യതകൊണ്ട് ഞങ്ങൾക്കതു അഗമ്യമായിതോന്നുന്നു എന്നുമാത്രം.]

ജമാ ദരിദ്ര ബിബുധ തരുപാതു ബഹു സംപതി
 മാഗത സകുമാരം
 താസ്യ പ്രഭാള ജാന നന്ദിം സോതു തഥാ ഹൃദയം
 മമ സംസയ ഹോതു

ദരിദ്ര ബിബുധ തരുപാതു=ഒരു നിർദ്ധനൻ കല്പവൃക്ഷത്തെ സമീപിച്ചു, ബഹു സംപതി മാഗത=പലവിധത്തിലുള്ള സമ്പത്തുകൾ യാചിക്കുന്നതിൽ, സകുമാരം സോതു=ലജ്ജിതനായിത്തീരുന്നു. അവൻ, താസ്യ പ്രഭാള=അതിന്റെ പ്രഭാവം, ജമാ നന്ദിം ജാന തഥാ=അറിയുന്നില്ലാത്തതെപ്രകാരമോ ആവിധംതന്നെ, മമ ഹൃദയം സംസയ=എന്റെ ഹൃദയത്തിലും സംശയം, ഹോതു=ഉണ്ടാകുന്നു.

പരമദരിദ്രനായ ഒരുവൻ കല്പവൃക്ഷത്തെ സമീപിച്ചു എല്ലാ വിധത്തിലുമുള്ള സമ്പത്തു യാചിക്കാൻ ലജ്ജനിമിത്തം അശക്തനായിത്തീരുന്നതു എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം എന്റെ മനസ്സിലും സന്ദേഹം ഉണ്ടാകുന്നു. [ഭഗവാൻ പാദദർശനംകൊണ്ടുതന്നെ എല്ലാം സിദ്ധിച്ചു എന്നിഷ്ടം ഇനിയും കൂടുതൽ നേട്ടം വേണമെന്നാവശ്യപ്പെടാൻ ലജ്ജതോന്നുന്നുണ്ടു് എന്നതാകാം രാജാവിന്റെ പോരായ്മ.]

സോ തുഹ ജാനതു അന്തരജാമീ പുരവഹു മോര
 മനോരഥ സ്വാമീ
 സകുമാ ബിഹാതു മാഗു വ്രപ മോഹി മോരേ
 നന്ദിം അദേയ കമര തോഹി

സോ തുഹ ജാനതു=എന്റെ അഭീഷ്ടമെന്തെന്നു അങ്ങയ്ക്കറിയാം (അങ്ങു്), അന്തരജാമീ=സർവ്വാന്തര്യാമിയാണ്, സ്വാമീ മോര=പ്രഭോ എന്റെ, മനോരഥ പുരവഹു=മനോരഥം നിറവേറുക. (ഭഗവാൻ പറഞ്ഞു:—), വ്രപ സകുമാ=“അല്പയോ രാജാവേ, സങ്കോചം കൈവെടിഞ്ഞു്”, മോഹി മാഗു=എന്നോടു് (നിരം) ആവശ്യപ്പെടുക, തോഹി അദേയ=അങ്ങയ്ക്കു നൽകാനാകാത്ത, കമര മോരേ=ഒന്നും എന്റെ (അധീനത്തിൽ), നന്ദിം=ഇല്ല.

‘പ്രഭോ ഞാനെന്തഭിലാഷിക്കുന്നു എന്നും അവിടേക്കറിയാം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അങ്ങ് സകല ചരാചരങ്ങളുടേയും അന്ധര്യമാകുന്നു. എന്റെ കാമിതം നിറവേറുക.’ ഇതുകേട്ട് മഹാവിഷ്ണു അരുളിച്ചെയ്തു: - ‘ഹേ രാജാവേ, സ്കോചംവെടിഞ്ഞു’ എന്നാണങ്ങയുടെ അഭിലാഷമെന്നു തുറന്നുപറയുക. അങ്ങയ്ക്കു തരാൻ സാധ്യമല്ലാത്ത ഒന്നുതന്നെ എന്റെ അധീനത്തിലില്ല.

ദോ: ദാനി സിരോമനി കൃപാനിധി നാമ കഹളം
സതിഭാള

ചാഹളം തുഹഹി സമാന സുത പ്രഭസന
കവന ദുരാള

കൃപാനിധി=“ഹേ കരുണാനിധേ”, (രാജാവു പറഞ്ഞു), ദാനി സിരോമനി=“അങ്ങ് ദാത്രശിരോമണിയാണ്”, നാമ=സ്വാമിൻ, കഹളം സതി ഭാളം=ഞാൻ സത്യമായിത്തന്നെ പറയുന്നു, തുഹഹിം സമാനം=അങ്ങയ്ക്കു സമാനനായ, സുത ചാഹളം=പുത്രനെ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. പ്രഭസനം=ഭഗവാനോടു്, കവന ദുരാളം=എന്തിന്നു മറച്ചുവെയ്ക്കുന്നു?

“ഭഗവൻ, അങ്ങ് കരുണാനിധിയാണ്. അങ്ങയ്ക്കു തുല്യനായ ഒരു പുത്രൻ എനിക്കുണ്ടാകണം. ഇതാണെന്റെ ആഗ്രഹം. എന്തിനാണ് ഞാനങ്ങയിൽനിന്നു എന്റെ അഭിലാഷം മറച്ചുവെയ്ക്കുന്നത്?”

ച: ദേവി പ്രീതി സുനി ബചന അമോലേ ഏവമസ്തു
കരുണാനിധി ബോലേ

ആപു സരിസ ഖോജം കഹം ജാഹു നൃപ
തവ തനയ ഹോബ മൈം ആഹു

പ്രീതി ദേവി=(ആ ദമ്പതിമാർക്കു തന്റെ പേരിലുള്ള) പ്രേമം കണ്ടും അമോലേ ബചന സുനി=അമൂല്യങ്ങളായ വാക്കുകൾ കേട്ടും, കരുണാനിധി ബോലേ=കരുണാനിധിയായ (ഭഗവാൻ) അരുളിച്ചെയ്തു:-

ഏവമസ്തു=‘ഇപ്രകാരംതന്നെയൊക്കട്ടെ, ആപു സരിസ കഹം=എനി
ക്കു തുല്യനായവനെ എവിടേയാണ്’, ഖോജം ജാതു=തേടി ഞാൻ
പോവുക?, നൃപ മൈം ജാതു=ഹേ രാജാവേ, ഞാൻതന്നെ വന്നു,
തവ തനയ ഹോബ=അങ്ങയുടെ പുത്രനായി ജനിക്കാം.

മനുവിനും ശതരൂപസ്തും തന്നിലുള്ള പ്രേമം കണ്ടും അവരുടെ
അമൃലുങ്ങളായ വാക്കുകൾ കേട്ടും കാരുണ്യനിധിയായ ഭഗവാൻ
രാജാവിനോടിങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു:- “അങ്ങു ആഗ്രഹിക്കുന്നതു
പോലെയാകട്ടെ. പക്ഷേ എനിക്കു തുല്യനായ ഒരുവനെ അന്വേ
ഷിച്ചു ഞാൻ എവിടെ പോകും? ഹേ രാജൻ, ഞാൻതന്നെ വന്നു
അങ്ങയുടെ പുത്രനായി പിറക്കാം.”

സതരൂപഹി ബിലോകി കര ജോരോം ദേവി മാഗു
ബരു ജോ രുചി തോരോം
ജോ ബരു നാഥ മതുര നൃപ മാഗാ സോതു കൃപാല
മോഹി അതി പ്രിയ ലാഗാ

കര ജോരോം സതരൂപഹി ബിലോകി=(അനന്തരം മഹാവിഷ്ണു)
കൈകൃഷ്ണി ശതരൂപയെ നോക്കി പറഞ്ഞു:-, ദേവി തോരോം
രുചി ജോ ബരു മാഗു=“ദേവി, ഭവതിക്കിഷ്ടമുള്ള വരവും ചോദി
ച്ചുകൊള്ളുക.”, നാഥ=(രാണി പറഞ്ഞു:-) “പ്രഭോ, മതുര നൃപ=
ജ്ഞാനിയായ രാജാവു”, ജോ ബരു മാഗാ=യാതൊരു വരമോ വ
രിച്ചതു”, കൃപാലാ=ഹേ ദയാലോ, സോതു മോഹി=അതുതന്നെയാ
ണ് എനിക്കും, അതി പ്രിയ ലാഗാ=ഏറ്റവും പ്രിയമായി തോ
ന്നുന്നത്.

മനുവിനു അഭീഷ്ടദാനം ചെയ്തതിനുശേഷം വിഷ്ണു, ശതരൂപ
യെ കൈകൃഷ്ണി ശ്ലീച്ചു ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു:- ‘ദേവി, ഭവ
തി ആഗ്രഹിക്കുന്ന വരവും വരിച്ചുകൊള്ളുക.’ ഇതുകേട്ടു ശതരൂപ
പറഞ്ഞു:- ‘ഭഗവാനേ, എന്റെ ഭർത്താവും ജ്ഞാനിയുമായ രാജാ
വു” ഏതൊരു വരമാണോ വരിച്ചതു” ആ വരംതന്നെയാണ് എ
നിക്കും ഏറ്റവും പ്രിയമായിട്ടുള്ളതു.”

പ്രഭു പരത്തു സുറി ഹോതി ഡിറാതു ജദപി ഭഗത
 ഹിത തുഹെഹി സോഹാതു
 തുഹെ ബ്രഹ്മാദി ജനക ജഗ സപാമീ ബ്രഹ്മ സകല ഉര
 അന്തര ജാമീ

ജദപി ഭഗത ഹിത തുഹെഹി സോഹാതു=ഭക്തന്മാർക്കു ഹിതം ചെയ്യുക എന്ന കാര്യം അങ്ങയ്ക്കിഷ്ടമാണെങ്കിലും, പ്രഭു=ഹേ പ്രഭോ, സുറി ഡിറാതു ഹോതി പരത്തു=വല്ലാത്തൊരു ദുഷ്ടനായൊരു ഇത്തരം അത്മന, തുഹെ ബ്രഹ്മാദി ജനക=അവിടന്നു, ബ്രഹ്മാവു തുടങ്ങിയ ദേവന്മാരുടെ പിതാവും, ജഗ സപാമീ=ജഗൽസപാമിയും, സകല ഉര=എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയത്തിന്റെ, അന്തര ജാമീ=അന്ത്യമായിരുന്ന, ബ്രഹ്മ=പരബ്രഹ്മമാണ്.

ഭക്തന്മാരുടെ ഹിതത്തിനുവേണ്ടി എന്തു പ്രവർത്തിക്കുന്നതും അങ്ങയ്ക്കു ഹൃദയമാണെങ്കിലും ഈ അത്മന വല്ലാത്തൊരു ദുഷ്ടനായതന്നെയായിപ്പോയി. അവിടന്നാണ് ബ്രഹ്മാവു തുടങ്ങിയ ദേവന്മാരുടെ പിതാവു; പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ സപാമിയുമാണു്. സർവ്വ ഹൃദയാന്തര്യമായി അവിടന്നുതന്നെ. [ശതരൂപ അഭിലഷിക്കുന്ന തെന്താണെന്നറിവാൻ എല്ലാവിധത്തിലും ശക്തനും സമസ്തചരാചാരാന്തര്യമായിരുന്ന ഭഗവാൻ, ഭക്തഹിതാത്മനായിട്ടെങ്കിലും, 'ഭവതിഷ്ടിഷ്ടമുള്ള വാരം വരികകേ' എന്നത്ഥിച്ചതു കടന്ന കൈയായിപ്പോയെന്നാണ് ശതരൂപ പരിഗണിക്കുന്നതെന്നു ഭാവം.]

അസ സമുത്ഥത മന സംസയ ഹോതു കഹാ ജോ
 പ്രഭു പ്രവാന് പുനി സോതു
 ജേ നിജ ഭഗത നാഥ തവ അഹെഹിം ജോ സുഖ
 പാവഹിം ജോ ഗതി ലഹെഹിം

അസ സമുത്ഥത=ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു, മന സംസയ ഹോതു=മനസ്സിൽ സന്ദേഹമുണ്ടാകുന്നു. (എന്നാൽ), ജോ പ്രഭു കഹാ=അതെന്നു ഹേ ഭഗവാൻ, അവിടന്നുതളിച്ചെഴുതോ, സോതു=പുനി

പ്രവാഹം=അതു സത്യമാണ്, നാഥ ജേ തവ=സ്വാമിൻ, ഏതൊരു
 ത്തർ അങ്ങയുടെ, നിജ ഭഗത=ആത്മഭക്തനാരാണോ (അവർ),
 ജോ സുഖ പാവഹിം=യാതൊരു സുഖം പ്രാപിക്കുന്നു, ജോ ഗതി
 ലഹഹിം=യാതൊരു ഗതിയുമില്ല.

ദോ: സോതു സുഖ സോതു ഗതി സോതു ഭഗതി
 സോതു നിജ ചരന സന്തോ
 സോതു ബിബേക സോതു രഹനി പ്രഭ ഹമഹിം
 കൃപാ കരി ദേഹു

പ്രഭ സോതു സുഖ=ഹേ ഭഗവൻ, ആ സുഖം, സോതു ഗതി=ആ
 ഗതി, സോതു ഭഗതി=ആ ഭക്തി, സോതു നിജ ചരന സന്തോ=
 ആ തൃപ്തഭക്തി, സോതു ബിബേക=ആ ജ്ഞാനം, സോതു രഹ
 നി=ആ ജീവിതഗതി, ഹമഹിം കൃപാകരി ദേഹു=ഞങ്ങളുടെ സദ
 യം നൽകുക.

ഇപ്രകാരം പരിഗണിച്ച മനസ്സ് സംശയവിശേഷമായിത്തീ
 രുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ ഹേ ഭഗവൻ, അവിടുന്നെത്തുള്ളിയെല്ലാവരും
 അതു സത്യമാണ്. അങ്ങയുടെ ഭക്തന്മാർ ഏതൊരു സുഖവും
 ഗതിയും പ്രാപിക്കുന്നുവോ ആ സുഖവും ആ ഗതിയും ആ ഭക്തി
 യും, ആ തൃപ്തപ്രേമവും, ആ ജ്ഞാനവും, ആ ജീവിതഗതിയും
 ഈ ഞങ്ങളും സദയം അവിടുന്നു നല്കണമേ!

ച: സുനി മുദു ഗുഡ തചിര ബര രചനാ കൃപാസിന്ധു
 ബോലേ മുദു ബചന

ജോ കമര തചി തുഹരേ മന മാഹിം മൈം സോ
 ദിൻഹ സബ സംസയ നാഹിം

മുദു ഗുഡ തചിര=കോമളവും, ഗുഡവും, സുന്ദരവും, ബര രചനാ
 സുനി=ശ്രേഷ്ഠവുമായ പ്രസ്താവന കേട്ട്, കൃപാസിന്ധു=കാരുണ്യ
 സാഗരമായ (ഭഗവൻ), മുദു ബചന ബോലേ=കോമളവാക്കുക
 ഊൽ (ഇങ്ങനെ) പറഞ്ഞു:-, തുഹരേ മനമാഹിം=“നിങ്ങളുടെ

മനസ്സിൽ, ജോ കമറു രചി=യാതൊരഭിലാഷമുണ്ടോ, സോ സ
ബ=അതെല്ലാം, മൈം ദീൻഹ=ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു നൽകിയിരിക്കു
ന്നു, സംസയ നാഹീം=സംശയിക്കയേ വേണ്ട.

കോമളവും ശുദ്ധവും പരമസുന്ദരവും ശ്രേഷ്ഠമായ ശതരൂ
പയുടെ വാമുകൾ കേട്ടു കോമളവാണികളാൽ മററവിഷ്ണു ഏവം
വിധം അരുളിച്ചെയ്തു:— “നിങ്ങൾക്കെന്നൊക്കെ ആഗ്രഹങ്ങളു
ണ്ടോ അതെല്ലാം ഞാൻ നൽകിയിരിക്കുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ സന്ദേ
ഹമേ വേണ്ട.

മാതു ബിബേക അലൗകിക തോരോ കബഹു് ന
മിടിഹി അനുഗ്രഹ മോരോ
ബന്ദി ചരന മനു കഹേള ബഹോരീ അവര ഏക
ബിനതീ പ്രഭ മോരീ

മാതു=“അല്ലയോ മാതാവേ, മോരോ അനുഗ്രഹ=എന്റെ അനുഗ്ര
ഹത്താൽ, തോരോ അലോകിക ബിബേക=അവിടത്തെ അഭൂത
ജ്ഞാനം, കബഹു് ന മിടിഹി=ഒരിക്കലും ശിഥിലമാകയില്ല”
മനു ചരന ബന്ദി=മനുരാജാവു് തൃപ്പാദങ്ങൾ വന്ദിച്ചു്, ബഹോരീ
കഹേള=അനന്തരം പറഞ്ഞു:— പ്രഭ മോരീ=“ഹേ പ്രഭോ, എനി
ക്കു്, അവര ഏക ബിനതീ=മരണാരപേക്ഷകൂടിയുണ്ടു്”.

അല്ലയോ മാതാവേ, എന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ അവിടത്തെ
അഭൂതമായ ജ്ഞാനത്തിനു് ഒരു കാലത്തും ശൈഥില്യം ഉണ്ടാകു
ന്നതല്ല. ഈ അവസരത്തിൽ മനുരാജാവു, വിഷ്ണുവിന്റെ തൃപ്പാദ
ങ്ങളെ വന്ദിച്ചു് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:— ഹേ പ്രഭോ, എനിക്കു
മരണാരഭ്യർത്ഥനകൂടിയുണ്ടു്.

സുത ബിഷ്ണുക തവ പദ രതി ഹോളു മോഹി
ബഡ മൂഡ കനൈ കിന കോളു
മനി ബിനു ഹനി ജിമി ജല ബിനു മീനാ മമ
ജീവന തിമി തുഹററി അധീനാ

സുത ബിഷയകപുത്രവിഷയകമാന്വിതപ്രകാരമോ അപ്രകാരം,
 രവചദ=അങ്ങയുടെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ, രതീരോളം=പ്രേമം (എ
 നിഷ്) ഉണ്ടാകട്ടെ. മോഹി ബാധ മൂലം=എന്നെ വലിയ മൂല
 നെന്നു, കോള കിന കരൈ=ആരെങ്കിലും പുലമ്പിക്കൊള്ളട്ടെ
 മനി ബിന ഫനി=രത്നം കൈവിട്ട സപ്പം ഏതുപോലെയും, ജല
 ബിന ജിമി മീനാ=ജലാഭാവത്തിലെ മത്സ്യം ഏതുപോലെയും
 ആണോ, മമ ജീവന തിമി=എന്റെ ജീവിതവും അതുപോലെ,
 തുഹഹരി അധിനാ=അങ്ങയ്ക്കധീനമാണ്.

പുത്രനോടു പിതാവിന്നുണ്ടാകുന്ന അതേ വാത്സല്യം അങ്ങയ്ക്കു
 ടെ തൃപ്പാദങ്ങളോടു എനിക്കുണ്ടായിരിക്കണം. എന്നെ വലിയ
 മൂലമെന്നു ആരെങ്കിലും ആക്ഷേപിച്ചുകൊള്ളട്ടെ രത്നം നഷ്ട
 പ്പെട്ട സപ്പം ഏതുപോലെയോ ജലാഭാവത്തിൽ മത്സ്യം ഏതുപോ
 ലെയോ എന്റെ ഈ ജീവിതവും അവിടത്തേയ്ക്കധീനമാണ്.”
 [രത്നത്തെ കൈമാറിത്തു സപ്പം ജീവിക്കുന്നില്ല. വെള്ളമില്ലാതെ
 മത്സ്യത്തിനുമില്ല ജീവിതം. അതുപോലെ അങ്ങയ്ക്കധീനമല്ലെങ്കിൽ
 എനിക്കു ജീവിതവും ഇല്ല എന്നു ഭാവം.]

അസ ബന്ധ മാഗി ചരന ഗഹി രഹേള ഏവമസ്തു
 കരുണാനിധി കഹേള

അബ തുഹ മമ അനുസാസന മാനീ ബസഇ
 ജാഇ സുരപതി രജധാനീ

അസ ബന്ധ മാഗി=ഇപ്രകാരം വരൂ യാചിച്ചു (രാജാവ്), ചരന
 ഗഹി=ഭഗവാൽപാദങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു, രഹേള=നിലകൊണ്ടു
 പോൾ, ഏവമസ്തു=‘അപ്രകാരം ഭവിക്കട്ടെ’ (എന്നു), കരുണാ-
 നിധി കഹേള=കരുണാനിധിയായ (ഭഗവാൻ) അരുളിച്ചെയ്തു.
 അബ തുഹ മമ അനുസാസന മാനീ=(അദ്ദേഹം തുടൻ പറഞ്ഞു)
 നിങ്ങളിലേക്കു എന്റെ നിയോഗത്തെ മാനിച്ചു, സുരപതി
 രജധാനീ ജാഇ=ഇന്ദ്രന്റെ രാജധാനിയിൽ ചെന്നു, ബസഇ=
 വസിക്കുക.

ഇങ്ങനെ വരും യാചിച്ചു മനുരാജാവു ഭഗവൽപാദങ്ങൾ പിടിച്ചു നിന്നപ്പോൾ കരുണാനിധിയായ ഭഗവാൻ ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു:—‘ഹേ രാജൻ, അങ്ങാവശ്യപ്പെട്ടതുപോലെ ഭവിക്കട്ടെ. നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾ എന്റെ നിയോഗം മാനിച്ചു അമരാവതിയിൽ ചെന്നു വസിക്കുക.’

സോ: തനം കരി ഭോഗ ബിസാല താത ഗഹ്നം കമു-
കാല പുനി

ഹോ ഇഹഹു അബധ ഭൂതല തബ മൈം
ഹോബ തുഹാര സുത

താത തനം: “ഹേ പിതാവേ, അവിടെ (വസിച്ചു), ഭോഗ ബിലാസ കരി=ഭോഗങ്ങളനുഭവിച്ചു, കമുകാല ഗഹ്നം=കുറച്ച കാലം കഴിയുമ്പോൾ, പുനി അറധ ഭൂതല=അനന്തരം അയോദ്ധ്യാരാജാവായി, ഹോതുഹു തബ=ഭവിക്കും. അപ്പോൾ, മൈം തുഹാര സുത ഹോബ=ഞാൻ നിങ്ങളുടെ പുത്രനാകും.

അമരാവതിയിൽ നിങ്ങളിരുവതം വസിച്ചു ദോലോകസുഖങ്ങളനുഭവിച്ചു കുറെ കാലം കഴിഞ്ഞുകൂടുക. പിന്നീട് അയോദ്ധ്യാരാജാവായി ഭവിക്കും. ആ അവസരത്തിൽ ഞാനുള്ള പുത്രനായി പിറക്കുകയും ചെയ്യും.

ചതു: ഇച്ഛാമയ നരബേഷ സംബാരേം ഹോതുഹു

പ്രഗട നികേത തുഹാരേം

അംസൻഹ സഹിത ദേഹ ധരി താതാ കരിഹു

ചരിത ഭഗത സുഖ ദാതാ

ഇച്ഛാമയ=സേപച്ഛയാ, നരബേഷ സംബാരേം=മനുഷ്യവേഷം ധരിച്ചു, തുഹാരേം നികേത=അങ്ങയുടെ കൊട്ടാരത്തിൽ, പ്രഗട ഹോതുഹു=ഞാൻ പ്രത്യക്ഷനാകും: താതാ=ഹേ പിതാവേ, അംസൻഹ സഹിത=അംശങ്ങളോടുകൂടി, ദേഹ ധരി=ദേഹങ്ങൾ വഹിച്ചു, ഭഗത സുഖ ദാതാ=ഭക്തസുഖദാതാവായി, ചരിത കരിഹു=ചരിത്രങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കും.

സ്വേച്ഛയാ ഞാൻ മനുഷ്യവേഷം ധരിച്ച് അങ്ങയുടെ അനുമതിയിൽ ജനിക്കും. ഹേ പിതാവേ, എന്റെ അംശങ്ങളും ദേഹങ്ങളും എടുത്തു ഭക്തസുഖത്തിനായി പ്രത്യക്ഷരാകും. അവിടെ ഞാൻ ചരിത്രം സൃഷ്ടിക്കും.

ജേ സുനി സാദര നര ബഡഭാഗീ ഭവ തരിഹരിം
മമതാ മദ ത്യാഗീ

ആദി സക്തി ജേഹിം ജഗ ഉപജായാ സോഽ അവ-
തരിഹി മോരി യഹ മായാ

ജേ സാദര സുനി=നാതൊരാൾ ചരിത്രങ്ങൾ ആദരപൂർവ്വം കേട്ട്, ബഡഭാഗീ നര=മഹാഭാഗ്യവാന്നായ മനുഷ്യർ, മമതാ മദ ത്യാഗീ=മമതയും മദവും കൈവെടിഞ്ഞു, ഭവ തരിഹരിം=സംസാരസാഗരം തരണം ചെയ്യും. മോരി യഹ മായാ=എന്റെ ഈ മായയായ, സോ ആദി സക്തി=ആദിശക്തിയും, അവതരിഹി=അവതരിക്കും. ജേഹിം=ആ മായയാണല്ലോ, ജഗ ഉപജായാ=പ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നതും.

എന്റെ ലീലകൾ ആദരപൂർവ്വം ശ്രവിച്ച് അതിഭാഗ്യവാന്നായ മനുഷ്യർ മമതയും മദവും കൈവെടിഞ്ഞു സംസാരസാഗരം തരണം ചെയ്യും. പ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിച്ച ഈ മായയായ ആദിശക്തിയും ലോകത്തിൽ അവതരിക്കും.

പുരളബ മൈം അഭിലാഷ തുഹാരാ സത്യ സത്യ
പന സത്യ ഹമാരാ

പുനി പുനി അസ കഹി കൃപാനിധാനാ അന്തരധാന
ഭൃഗു ഭഗവാനാ

മൈം തുഹാരാ അഭിലാഷം=ഞാൻ നിങ്ങളുടെ അഭിലാഷം, പുരളബ=നിറവേറുന്നതും. കൃപാനിധാനാ ഭഗവാനാ=കൃപാനിധിയായ ഭഗവാൻ, പുനി പുനി അസ കഹി=വീണ്ടും വീണ്ടും ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. ഹമാരാ പന സത്യ സത്യ സത്യ="എന്റെ

ഈ പ്രതിജ്ഞ സത്യമാണ്. സത്യം, സത്യം." അന്തരധ്വാന ഭഷ്ടം (എന്നിട്ട്) മറയ്ക്കുകയും ചെയ്തു.

ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ആഗ്രഹം നിറവേറ്റുന്നുണ്ട്. എന്റെ ഈ പ്രതിജ്ഞ സത്യമാണ്. കാരുണ്യനിധിയായ ഭഗവാൻ വീണ്ടും വീണ്ടും ഉങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു അപ്രത്യക്ഷനായി.

ദമ്പതി ഉര ധരി ഭഗതി കൃപാലാ തേഹിം ആശ്രമ
നിവസേ കമര കാലാ
സമയ പാലു തന്ന തജി അനയാസാ ജാതു കീൻഹ
അമരാവതീ ബാസാ

കൃപാലാ ഭഗതി=ഭഗവൽഭക്തിയെ, ഉരധരി=ഹൃദയത്തിൽ വഹിച്ചിട്ട്, ദമ്പതി=(ആ) ദമ്പതിമാർ, കമര കാലാ=കുറച്ചുകാലം, തേഹിം ആശ്രമം=ആ ആശ്രമത്തിൽത്തന്നെ, നിവസേ=വസിച്ചു, സമയ പാലു=യഥാകാലം, അനയാസാ=പ്രയാസംകൂടാതെ (അവർ), തന്ന തജി=ശരീരമുപേക്ഷിച്ചു, അമരാവതി ജാതു=അമരാവതിയിൽ ചെന്നു, ബാസാ=വസിച്ചു

ഭഗവൽഭക്തി ഹൃദയത്തിൽ വഹിച്ചു മനരാജാവും പത്നിയായ ശതരൂപയും കുറച്ചുകാലംകൂടി ആ ആശ്രമത്തിൽത്തന്നെ വസിച്ചു. ദേഹവിശോധനത്തിനുള്ള സമയമായപ്പോൾ നിശ്ചയാസം അവാർ ദേഹം ഉപേക്ഷിച്ചു ദേവലോകത്തിൽ ചെന്നു അവിടെ നിവസിച്ചു.

ദോ: യഹ ഇതിഹാസ പുനീത അതി ഉമഹി കഹീ
ബൃഷ്ണകേതു
ഭരദവാജ സുന്ദ അപര പുനി രാമജനമ കര ഹേതു

ബൃഷ്ണകേതു=ശിവൻ, യഹ അതി പുനീത ഇതിഹാസം=ഈ അതിപാവനമായ ഇതിഹാസം, ഉമഹി കഹീ=ചാവുന്നതിനുപേദമായി, ഭരദവാജ പുനി=ഹേ ഭരദവാജ, ഇനി, രാമജനമ കര=ശ്രീരാമാവ

താരത്തിനുള്ള, അപര ഹേതു=മരണാൽ കാരണവും, സുനു=കേടു കൊള്ളുക.

ഏറ്റവും പവിത്രമായ ഈ ഇതിഹാസം ശിവൻ പാർവ്വതിയെ ധരിപ്പിച്ചു. ഹേ ഭരദാജ, ശ്രീരാമാവതാരത്തിനുള്ള മരണാൽ കാരണവും ഇനി അങ്ങു കേൾക്കൂ. [രാമാവതാരം ഒരേ ഒരു കാരണത്താൽ ഉണ്ടായതല്ലെന്നുള്ളതിന് ഇനിയും ന്യായം കാണിക്കുന്നു.]

ചു: സുനു മുനി കഥാ പുനീത പുരാണീ ജോ ഗിരിജാ
പ്രതി സംഭവബാഹി
ബിസപ ബിദിത ഏക കൈകയ ദേസു
സത്യകേതു തഹം ബസതു നരേസു

മുനി=ഹേ ഭരദാജ മുനേ, പുരാണീ പുനീത കഥാ=പൗരാണികവും പവിത്രവുമായ ഒരു കഥ (പറയാം), സുനോ=കേൾക്കൂ, ജോ ഗിരിജാപ്രതി=അതു പാർവ്വതിയെ, സംഭവബാഹി=ശിവൻ വിസ്തരിച്ചു കേൾപ്പിച്ചതുമാണ്, ബിസപ ബിദിത=ലോകപ്രസിദ്ധമായി, കൈകയ ഏക ദേസു=കേകയമെന്നൊരു രാജ്യമുണ്ട്, തഹം സത്യകേതു=അവിടെ സത്യകേതു എന്ന, നരേസു ബസതു=രാജാവ് വാണിരുന്നു.

ഹേ ഭരദാജ, പാർവ്വതിക്കു ശിവൻ ഉപദേശിച്ചതും പൗരാണികവും പവിത്രവുമായ ഒരു കഥ ഞാനങ്ങയോടു പറയാം. കേൾക്കൂ. ലോകപ്രസിദ്ധമായി കേകയമെന്നൊരു രാജ്യമുണ്ട്. അവിടെ പണ്ടു സത്യകേതു എന്നൊരു രാജാവ് വാണിരുന്നു.

ധരമ ധരംധര നീതി നിധാനാ തേജ പ്രതാപ
സീല ബലവാഹാ
തേഹി കേം ഭഷ്ട ജ്വല സുത ബീരാ സബ ഗുഹ
ധരമ മഹാ രന്ധീരാ

ധരമ ധരന്ധര=അദ്വൈതം ശബ്ധധരന്ധരം, നീതി നിധാനം=നീതിവിശാരദനും, തേജ പ്രതാപം=തേജസ്വിയും, പ്രതാപിയും,

സീല ബലവാനാ=ശീലബലങ്ങളോടുകൂടിയവനും ആയിരുന്നു,
തേഹികേം ബീരാ=അദ്ദേഹത്തിനു വീരന്മാരും, സബഗുന ധാമ=
സർവ്വഗുണനികേതന്മാരും, മഹാ രണധീരാ=ഏറ്റവും പരാക്രമി
കളും ആയ, ജീഗല സുത ഭൃഷേരണ്ടു പുത്രന്മാരുണ്ടായി.

ധർമ്മധരന്മാരും നീതിവിശാരദന്മാരും തേജസ്വിയും പ്രതാപ
ശാലിയും സൗശീല്യം പ്രാബല്യം എന്നിവയോടുകൂടിയവനും
ആയിരുന്ന ആ സത്യകേതു രാജാവിനു സർവ്വഗുണസമ്പന്നന്മാരും
പരാക്രമശാലികളും രണധീരന്മാരുമായ രണ്ടു പുത്രന്മാരുണ്ടായി
രുന്നു.

രാജ ധനീ ജോ ജോ സുത ആഹീ നാമ പ്രതാപ
ഭാനു അസ താഹീ
അപര സുതഹി അരിമദ്ദന നാമാ ഭുജബല അതുല
അചല സംഗ്രാമാ

ജോ ജോ സുത=ഏതൊരു ജ്യേഷ്ഠപുത്രൻ; രാജധനീ ആഹീ=രാജാ
വകാശിയാണോ, അസ താഹീ നാമ=ആ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേർ,
പ്രതാപ ഭാനു=പ്രതാപഭാനു എന്നായിരുന്നു, അപര സുതഹി
നാമാ=രണ്ടാമത്തെ മകനു പേർ, അരിമദ്ദന=അരിമദ്ദനെന്നാ
യിരുന്നു, അതുല ഭുജബല=(അദ്ദേഹം) അതുലമായ ഭുജബലത്തോ
ടുകൂടിയവനും, സംഗ്രാമ അചല=സമരത്തിൽ അചഞ്ചലനായ
ായിരുന്നു.

രാജാവകാശിയായ ജ്യേഷ്ഠപുത്രന്റെ പേർ പ്രതാപഭാനു
എന്നും, അതുലഭുജബലനും സമരസ്ഥിരനുമായ രണ്ടാമത്തെ പുത്ര
ന്റെ പേർ അരിമദ്ദനൻ എന്നും ആയിരുന്നു.

ഭാഇഹി ഭാഇഹി പരമ സമീതീ സകല ദോഷ
മല ബരജിത പ്രീതീ
ജേദേ സുതഹി രാജ നൃപ ഭീൻഹാ ഹരി ഹിത
ആപു ഗവന ബന കീൻഹാ

ഭാഗ്യം ഭാഗ്യം=സഹോദരം സഹോദരനായി അന്യോന്യം,
 പരമ സമീപം=എറ്റവും സഹാനുഭൂതിയിലാണ് കഴിഞ്ഞുകൂടി
 യത്, സകല ദോഷ മലം=സമസ്തദോഷങ്ങളും കാപട്യങ്ങളും,
 വരജിത പ്രീതി=വഞ്ജിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രീതിയായിരുന്നു (അവരു
 ടേ), ജേതേ സുതമി=ജ്യേഷ്ഠപുത്രനായ പ്രതാപഭാനുവിനു, നൃപ
 രാജ ദീൻഹാ=സത്യകേതു രാജാവു രാജ്യം നൽകി, ഹരിഹരിത
 ആപ=ഭഗവാൽഭജനാത്മം സത്യകേതു, ബന ഗവന കീൻഹാ=
 വനത്തിലേക്കു പോയി.

പ്രതാപഭാനുവും അരിമട്ടനും പരസ്പരസ്നേഹവിശ്വാസങ്ങ
 ലോടും അന്യോന്യസഹാനുഭൂതിയോടുകൂടി നിദ്രോഷരും നിഷ്ഠ
 പടമതികളുമായി ജീവിച്ചുപോന്നു. മൂത്തപുത്രനായ പ്രതാപഭാന
 വിനു യഥാകാലം രാജ്യം നൽകി പിതാവായ സത്യകേതു ഭഗവാൽ
 ഭജനാത്മം വനത്തിലേക്കുഴന്നു.

ദോ: ജബ പ്രതാപരബി ഭയേള നൃപ ഹിരി ദോറാതു
 ദേസ

പ്രജാ പാല അതി ബേദബിധി കതളം നന്ദിം

അല ലേസ

പ്രതാപരബി ജബ=പ്രതാപഭാനു എപ്പോൾ, നൃപ ഭയേള=മഹാ
 രാജാവായോ അപ്പോൾ, ദേസ ദോറാതു ഹിരി=(ആ വസ്തുത)
 ദേശമെങ്ങും വിളംബരം ചെയ്തു, അതി ബേദബിധി=വേദവിധി
 പ്രകാരം, പ്രജാ പാല=പ്രജകളെ പാലിച്ചു, കതളം അല=എ
 ങ്ങും പാപം, ലേസ നന്ദിം=ലേശവും ഉണ്ടായില്ല.

പ്രതാപഭാനു രാജാവായി വാഴിക്കപ്പെട്ട സംഗതി നാടൊ
 ട്ടുക്കു വിളംബരപ്പെടുത്തി. അദ്ദേഹം വേദവിധികളനുസരിച്ചു
 പ്രജാപാലനം ചെയ്തു. ഒരിടത്തും പാപാചാരണം ഉണ്ടായില്ല.

ചു: നൃപ ഹിതകാരക സചിവ സയാനാ നാമ ധരമ
 രവി സുകൃ സമാനാ

സചിവ സയാന ബന്ധു ബലബീരാ ആപു

പ്രതാപപുഞ്ജ രനധീരാ

ഈ ചരിതകാരക=രാജാവിനു ചരിതകാരിയും, സുകൃ സമാനം=ശുക്രതുല്യനും, സയാനം=പ്രഗത്ഭനുമായി, ധരമരചി നാമ=ധർമ്മരചി എന്നു പേരോടുകൂടിയ ഒരു, സചിവ=സചിവാൻണ്ടായിരുന്നു, സയാന സചിവ=പ്രഗത്ഭനായമന്ത്രി, ബലബീരാ ബന്ധു=ബലവീര്യമുള്ള സഹോദരൻ, ആപു=രാജാവായെന്നെങ്കിൽ, പ്രതാപപുഞ്ജ=പ്രതാപിയും, രനധീരാ=സമരധീരനും.

പ്രതാപഭാരതവിന്റെ സചിവന്റെ പേർ ധർമ്മരചി എന്നായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഈ ചരിതകാരിയും ശുകസമാനനും പ്രഗത്ഭനുമായിരുന്നു. സചിവാനോ ഏറ്റവും സമർത്ഥൻ; ബലവും വീര്യവും തികഞ്ഞ അനുജൻ; രാജാവോ പ്രതാപിയും സമരധീരനും. [ഇതിൽ പരം എന്നാണിനിവേണ്ടതു്?]

സേന സംഗ ചതുരംഗം അപാരാ അമിത സഭ

സബ സമര ജിത്യാരാ

സേന ബിലോകി രാജ ഹരഷാനാ അരു ബാജേ

ഗഹ ഗഹേ നിസാനാ

സംഗ അപാരം=അതോടൊപ്പംതന്നെ അപാരമായ, ചതുരംഗം സേന=ചതുരംഗസൈന്യവും ഉണ്ടു്, സമര ജിത്യാരം=രണപ്രിയനായിരുന്നു, അമിത സബ സഭ=കണക്കറ്റ എല്ലാ വിശിഷ്ട യോദ്ധാക്കളും, സേന ബിലോകി=സൈന്യത്തെ വീക്ഷിച്ചു്, രാജ ഹരഷാനാ=രാജാവു് സമ്മുഷ്ണനാവുകയും, അരു ഗഹ ഗഹേ ബാജേ നിസാനാ=ആട്ടിറ്റാടത്തിമപ്പോടേ പൊരുമ്പറമുറക്കിക്കുകയും ചെയ്തു.

യോഗ്യനായ മന്ത്രിയും പ്രഗത്ഭനായ സഹോദരനും സഹായികളായ ആ സമർത്ഥനായ രാജാവിനു് ആനന്ദവും കുതിരപ്പടയും തേർപ്പടയും കാലാഭിപ്പടയും കണക്കറ്റണ്ടു്. യോദ്ധാക്കന്മാരോ സമരപ്രിയന്മാരും. ആ വമ്പിച്ച സേനയെകണ്ടു് പ്രതാപ

ഭാനു സന്തുഷ്ടനാവുകയും, ദിഗ്വിജയ സന്നദ്ധനായി ആഹ്ലാദത്തി
മണ്ണോടേ പെരുമ്പറമുഴക്കിക്കുകയും ചെയ്തു.

ബിജയ ഹേതു കടകളു ബനാളു സുദിന സാധി
 റൂപ ചലേള ബജാളു
 ജഹം തഹം പരീം അനേക ലരാളും ജീതേ സകല
 ഭൂപ ബരിആളു

ബിജയഹേതു=ദിഗ്വിജയാർത്ഥം, കടകളു ബനാളു=സൈന്യ
 ങ്ങളെ ഒരുക്കി, സുദിന സാധി=നല്ലദിവസം നോക്കി, റൂപ
 ബജാളു ചലേള=രാജാവു പടറാമടിപ്പിച്ച യാത്രയായി, ജഹം
 തഹം=എവിടെയെവിടെവെച്ചെല്ലാം, അനേക ലരാളും=നിര
 വധിസമരം, പരീ=ഉണ്ടായോ അവിടെവെച്ചെല്ലാം, സകല ഭൂപ=
 സകല (ശത്രു) രാജാക്കന്മാരേയും (പ്രതാപഭാനു), ബരിആളു
 ജീതേ=ബലാൽ കീഴടക്കി.

പ്രതാപഭാനു ദിഗ്വിജയാർത്ഥം സൈന്യങ്ങളെ ഒരുക്കി നല്ല
 ദിവസംനോക്കി പ്രയാണം ആരംഭിച്ചു. പലസ്ഥലത്തുവെച്ചും
 ശത്രുരാജാക്കന്മാരുമായി സംഘട്ടനങ്ങളുണ്ടായി. ആ യുദ്ധങ്ങളിൽ
 പ്രതാപഭാനു ജയിക്കുകയും എതിരാളികളെയെല്ലാം തന്റെ
 ശക്തിക്കു കീഴ്പ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു.

സപ്ത ദീപ ഭൂജബല ബസ കീൻഹേ ലൈ ലൈ
 ദണ്ഡ ഛാഡി റൂപ ദീൻഹേ
 സകല അവനി മണ്ഡല തേഹി കാലാ ഏക
 പ്രതാപ ഭാനു മഹിപാലാ

സപ്തദീപ=സപ്തദീപങ്ങളേയും, ഭൂജബല=ഭൂജബലത്താൽ (പ്രതാ
 പഭാനു), ബസ കീൻഹേ=വശത്താക്കി, ദണ്ഡ ലൈ ലൈ=കപ്പം
 വാങ്ങി, റൂപ ഛാഡി ദീൻഹേ=രാജാക്കന്മാരെ അദ്ദേഹം വിട്ട
 യച്ചു, തേഹി കാലാ=ആ കാലത്തു്, സകല അവനി മണ്ഡല=
 സമ്പൂർണ്ണവും, മഹിപാലാ=രാജാവു്, പ്രതാപ ഭാനു ഏക=പ്രതാ
 പഭാനു മാത്രമായിരുന്നു.

ജംബുദീപം, ശാകുന്തലീപം, കശ്യപീപം, കൃഷ്ണദീപം, പശ്ചിമദീപം, ശാലുലീദീപം, ഗോമേദദീപം ഇവയാണു് സപ്തദീപങ്ങൾ. ഇവയെല്ലാം കൈയ്യക്ഷകൊണ്ടു് പ്രതാപഭാനു കീഴടക്കി. ശരണാഗതരായ രാജാക്കന്മാരിൽനിന്നു കപ്പംവാങ്ങി അവരെ അദ്ദേഹം വിട്ടയച്ചു. അക്കാലത്തു് സകലഭൂമിക്കും പ്രതാപഭാനുവായിരുന്നു ഏക രാജാവു്. [അങ്ങനെ അദ്ദേഹം സാമ്രാജ്യമെന്ന പേർ അനന്തരമാക്കി]

ദോ: സ്വബന്ധ ബിസ്വകരി ബാഹുബല നിജ പുര
കീൻഹ പ്രബേസു
അരഥ ധരമ കാമാദി സുഖ സേവനു സമയം
നരേസു

ബാഹുബലം=കൈയ്യക്ഷിനാൽ, ബിസ്വകരി=വിശ്വപത്തേ, സ്വബന്ധകരി=സ്വാധീനമാക്കി (പ്രതാപഭാനു), നിജപുരം=സ്വനഗരത്തിലേക്കു പ്രബേസു കീൻഹാ=പ്രവേശിച്ചു, സമയം നരേസു=യഥാകാലം രാജാവു്, ധരമ അരഥ കാമാദി സുഖം=ധർമ്മാർത്ഥകാമാദികളായ സുഖങ്ങൾ, സേവനം=അനുഭവിച്ചു.

സ്വപുരുഷബലത്താൽ പ്രതാപഭാനു വിശ്വപത്തെയും ജയിച്ചു കീഴടക്കി. സ്വനഗരത്തിലേക്കു തിരിച്ചെഴുന്നള്ളി. യഥാകാലം അദ്ദേഹം രാജധാനിയിലിരുന്നു ലൗകികങ്ങളായ എല്ലാ സുഖങ്ങളും അനുഭവിച്ചു.

ചതു: ഭൂപ പ്രതാപഭാനു ബല പാഹു കാമധേനു ഭൈ
ഭൂമി സുഹാഹു
സബ ഭുഖ ബരജിത പ്രജാ സുഖാരി ധരമ
സീല സുന്ദര നര നാരി

പ്രതാപഭാനു ഭൂപ=പ്രതാപഭാനു ചക്രവർത്തിയുടെ, ബല പാഹു=ശക്തി സമാർജ്ജിച്ചു്, സുഹാഹു ഭൂമി=സുന്ദരിയായ ധരണീദേവി, കാമധേനു ഭൈ=കാമധേനുവായി ഭവിച്ചു, ബരജിത സബ ഭുഖം=വെർജിക്കപ്പെട്ട സമസ്തഭൂതങ്ങളോടും കൂടിയ, പ്രജാ സുഖാരി=

പ്രജകൾ സുഖികളായിത്തീർന്നു, നര നാരീ=പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും, സുന്ദര ധരമ സീലാ=സൗന്ദര്യവും ധർമ്മശീലവും ഉള്ളവരായിത്തീർന്നു.

ഭൂമിദേവിയ്ക്കു ചക്രവർത്തിയായ പ്രതാപഭാനുവിന്റെ ബലം ലഭിച്ചപ്പോൾ ആ സുന്ദരിയായ ദേവി സകലജനങ്ങൾക്കും സർവ്വാഭീഷ്ടപ്രദയായിത്തീർന്നു. പ്രജകൾക്കൊക്കും ഭരതരത്തിലുള്ള ക്ലേശങ്ങൾ ഉണ്ടായില്ല. അവർ തികച്ചും സുഖം അനുഭവിച്ചു. പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും സൗന്ദര്യവും ധർമ്മശീലവും ഉള്ളവരായിത്തീർന്നു.

സചിവ ധരമജചി ഹരി പദ പ്രീതി നൃപ ഹിത
 ഹേതു സിഖവ നിത നീതി
 ഗുര സുര സന്ത പിതര മഹിദേവ കരള സദാ
 നൃപ സബ കൈ സേവാ

ധരമജചി സചിവ=ധർമ്മചരിയായ സചിവൻ, ഹരി പദ പ്രീതി=ഭഗവൽപാദഭക്തനായിരുന്നു, നൃപ ഹിത ഹേതു നിത=രാജാവിനു ശ്രേയസ്സിനുവേണ്ടി നിത്യവും, നീതി സിഖവ=നീതി ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു, ഗുര, സുര, സന്ത=ആചാര്യൻ, ദേവതമാർ, സജ്ജനങ്ങൾ, പിതര മഹിദേവ=പിതൃക്കൾ, ബ്രാഹ്മണർ, സബ-കൈ സദാ=ഇവരെല്ലാം എല്ലാപ്പോഴും, നൃപ സേവാ കരള=രാജാവ് ഭജിച്ചിരുന്നു.

ധർമ്മജചി എന്നു പേരായ മന്ത്രി ഭഗവദ്ഭക്തനായിരുന്നു. അദ്ദേഹം രാജാവിന്റെ നന്മക്കുവേണ്ടി നിത്യവും നീതി ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്തുപോന്നു. ആചാര്യൻ, ദേവന്മാർ, സജ്ജനങ്ങൾ, പിതൃക്കൾ, ബ്രാഹ്മണർ ഇവരെല്ലാം പ്രതാപഭാനു സദാ സേവിച്ചിരുന്നു.

ദൃപ ധരമ ജേ ബേദ ബഖാനേ സകല കരള
 സാദര സുഖമാനേ
 ദിന പ്രതി ദേഹ ബിബിധ ബിധി ദാനാ സുനന്ദ
 സാസ്ര ബര ബേദ പുരാനാ

ബേദ ജേ ഭൂപ ധരമ ബാവാഹേ=വേദങ്ങളിൽ എന്തെന്ന് രാജധർമ്മങ്ങളാണോ പ്രതിപാദിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്, സകല സുഖ മാനേ=അവയെല്ലാം സുഖകരങ്ങളായി ഗണിച്ചു, സാദര കരള=(രാജാവ്) ആദരപൂർവ്വം അനുഷ്ഠിച്ചു, പ്രതിദിന=നിത്യവും, ബിബിധ ബിധി ദാനം=അനേകതരത്തിലുള്ള ദാനങ്ങൾ (അദ്ദേഹം), ദേഹ ബര ബേദ=ചെലു. ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ വേദങ്ങളും, ശാസ്ത്ര പുരാനം=ശാസ്ത്രങ്ങളും പുരാണങ്ങളും, സുനള=ശ്രവിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

വേദത്തിൽ അനുശാസിക്കുന്ന രാജധർമ്മങ്ങളെല്ലാം സുഖപ്രദങ്ങളായി പരിഗണിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ രാജാവു അവ സാദരം അനുഷ്ഠിച്ചു. അദ്ദേഹം അത്ഥികരൂക്ഷ ദിവാസത്തോടും നിരവധി ദാനങ്ങൾ ചെയ്തു. വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും ശാസ്ത്രങ്ങളും രാജാവു സശ്രദ്ധം കേൾക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

നാനാ ബാപീം കൂപ തഡാഗാ സുമന ബാടികാ

സുന്ദര ബാഗാ

ബിപ്രഭവന സുരഭവന സുഹാഘ്ര സബ തീരഥൻഹ
ബിചിത്ര ബനാഘ്ര

നാനാ ബാപീം കൂപ=പലതരത്തിലുള്ള വാചികളും കിണറുകളും, തഡാഗാ ബാടികാ=തടാകങ്ങളും വാടികളും, സുന്ദര ബാഗാ=സുന്ദരാമാലകളും, ബിപ്രഭവന=അഗ്രഹാരങ്ങളും, സുഹാഘ്ര സുരഭവന=പ്രിയ ദർശകളായ ദേവാലയങ്ങളും, ബിചിത്ര തീരഥൻഹ സബ=വിചിത്രതീർത്ഥങ്ങളെല്ലാം (രാജാവ്), ബനാഘ്ര=ഉണ്ടാക്കിയിട്ടു.

വിവിധസമ്പ്രദായങ്ങളിലുള്ള കുളങ്ങൾ, കിണറുകൾ, തടാകങ്ങൾ, വാടികൾ, മനോഹരരോദ്യാനങ്ങൾ, ബ്രഹ്മാലയങ്ങൾ, മേതോഹരങ്ങളായ ദേവാലയങ്ങൾ, വിചിത്രതീർത്ഥങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം രാജാവുണ്ടാക്കിയിട്ടു.

ദോ: ജനം ലഗ്നി കരേറ പുരാന ശ്രുതി ഏക ഏക

സബ ജാഗ

ബാര സഹസ്ര നൂപ കിഷ്ട സഹിത അനുരാഗ

ശ്രുതി പുരാന=വേദങ്ങളിലും പുരാണങ്ങളിലും, ജഹം ലഗി=എത്ര മാത്രം യാഗങ്ങളെപ്പറ്റി വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടോ, ജാഗ സബ=ആ യാഗങ്ങളെല്ലാം, ഏക ഏക=പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം, നൂപ=പ്രതാപഭാന ചക്രവർത്തി, സഹിത അനുരാഗ=ഏറ്റവും ഭക്തിപൂർവ്വം, സഹസ്ര ബാര കിഷ്ട=ആയിരക്കണക്കിനു ചെലവഴിക്കുന്നു.

വേദപുരാണങ്ങളിൽ ഭാരോ യാഗത്തെക്കുറിച്ചും എത്രത്തോളം വിവരിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ ആ യാഗങ്ങളെല്ലാം പ്രതാപഭാന ചക്രവർത്തി ഭക്തിശ്രദ്ധകളോടെ ആ യിരം തവണ ചെലവിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ചൗ: ഹൃദയം ന കമര ഫല അനുസന്ധാനാ ഭൂപ
ബിബേകീ പരമ സുജാനാ
കരള ജേ ധരമ കരമ മന ബാനീ ബാസുദേവ
അച്ഛിത നൂപ ഗ്യാനീ

ഹൃദയം ഫല=മനസ്സിൽ (ആ യജ്ഞങ്ങളുടെയെല്ലാം) ഫലം, കമര, ന=(രാജാവ്) കുറച്ചുപോലും (ആഗ്രഹിച്ചതേ) ഇല്ല. ഭൂപ പരമ ഗ്യാനീ=രാജാവ് ഏറ്റവും ജ്ഞാനിയും, ബിബേകീ=ചതുരനായിരുന്നു. മനബാനീ ജേ ധരമ=മനോവാക്കുകളാൽ എന്തു ധർമ്മവും, കരമ കരള=കർമ്മവും അനുഷ്ഠിച്ചുവോ (അവയെ), ഗ്യാനീ നൂപ=ജ്ഞാനിയായ നൂപൻ, ബാസുദേവ അച്ഛിത=ഗേവാൻ അച്ഛിച്ചിരുന്നു.

യാഗങ്ങൾ നടത്തുന്നതുകൊണ്ട് വിശിഷ്ടഫലങ്ങളുണ്ടെന്നു പ്രതാപഭാനവും ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. ചക്ഷേ ആ ഫലം ഒട്ടുംതന്നെ അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചില്ല യാഗം നടത്തിയത്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അദ്ദേഹം മഹാജ്ഞാനിയും ചതുരനുമായിരുന്നു. മനസാ വാചാ അദ്ദേഹം എന്തൊരു ധർമ്മവും കർമ്മവും അനുഷ്ഠിച്ചിരുന്നുവോ അതെല്ലാം ഊശ്വരാപ്പിതങ്ങളായിരുന്നു. [ഗ്രീത ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നതും ഇതുതന്നെയല്ലേ? നോക്കുക:—

‘കമ്മ്യൂണിസം അധികാരം മാത്രമേ ഉണ്ടാകൂ’ എന്ന
 യൽക്കരോഷിയടക്കാതിരുന്ന യജ്ഞോഷിദാസിയൽ
 യത്നപര്യന്തി കൗതുകത്തോടെ കർഷണപര്യന്തി” അതായത്
 ഹേ കുന്തിപുത്ര, അർജ്ജുന, നിനക്കു കർഷണപര്യന്തി മാത്രമാണു
 ധികാരം. ഫലത്തിൽ കർഷണപര്യന്തി അധികാരമില്ല. നീ ചെയ്യു
 ന്നതും, ഭക്ഷിക്കുന്നതും, ഹോമിക്കുന്നതും, ദാനംചെയ്യുന്നതും, തപ
 സ്സനുഷ്ഠിക്കുന്നതും എന്നിൽ സമർപ്പിച്ചു. ആകട്ടെ]

ചന്ദ്രൻ ബറ ബാജി ബറ ഏക രാജാ മൃഗയാ കര
 സബ സാജി സമാജാ
 ബിന്ധ്യാചല ഗംഭീര ബന ഗയള മൃഗ പുനീത
 ബഹു മാരത ഭയള

ഏകബാര രാജാ=ഒരിക്കൽ പ്രതാപഭാന, ബരബാജി ചന്ദ്രൻ=
 ശ്രേഷ്ഠശക്തിയിൽ കേരി, മൃഗയാ കര=വേട്ടയ്ക്കുള്ള, സമാജാ
 സാജി=ഒരുക്കത്തോളം, ബിന്ധ്യാചല=വിന്ധ്യപർവ്വതത്തിലെ,
 ഗംഭീര ബന ഗയള=ഗംഭീരവനത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു, പുനീത
 ബഹു മൃഗ=പവിത്രങ്ങളായ നിരവധി മൃഗങ്ങളെ, മാരത ഭയള=
 അദ്ദേഹം കൊന്നൊടുക്കി.

സുഖമായും സന്തോഷമായും അദ്ദേഹം രാജധാനിയിൽ കഴി
 യുള്ളതായ അക്കാലത്തു് ഒരിക്കൽ മൃഗയാവിനോദത്തിനു പോകു
 വാനുദ്ദേശിച്ചു് എല്ലാ ഏപ്പാടുകളും ചെയ്തു വിന്ധ്യപർവ്വതത്തിലെ
 ഘോരകാന്താരത്തിലേക്കുഴന്നുള്ളകയും വേട്ടയാടി നിരവധി
 പവിത്രമൃഗങ്ങളെ കൊന്നൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. [പവിത്രമൃഗങ്ങളെ
 എന്നു വിശേഷിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടു് അവയെ അദ്ദേഹം കൊന്നുകൂടാ
 തതായിരുന്നു എന്നൊരു തോന്നൽ ഉണ്ടാകാം. ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ
 പറഞ്ഞിട്ടില്ല മൃഗയാവേളയിൽ അത്തരം ജീവികളുടെ വധം
 നിഷിദ്ധമെന്നു്. അതുകൊണ്ടാണദ്ദേഹം അവയെ നിഗ്രഹിച്ചതു്.]

ഫിരത ബിഹിന നൃപ ഭീമ ബരാഹു ജന ബന
 ദുരേഖ സസിഹി ഗുസി രാഹു

ബഡ ബിധു നഹിം സമാത മുഖ മാഹീം മനഹൂം
 ക്രോധ ബസ ഉഗിലത നാഹീം

ഹിരത=(വനത്തിൽ) പുറത്തിരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കെ, ഗുപ
 ബരാഹു ദീഖ=രാജാവു് ഒരു വരാഹത്തെ കണ്ടു, രാഹു സസിഹി
 ഗ്രസി=രാഹു ചന്ദ്രനെ വിഴുങ്ങി, ബന ദുരേജ ജനം=കാട്ടിൽ ഒളി
 ഞ്ഞിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നും, ബിധു ബഡ=ചന്ദ്രൻ വലുതാ
 യതുകൊണ്ടു്, മുഖ മാഹീം=വായിൽ, നഹിം സമാത=ഒതുങ്ങാ
 തെ, ക്രോധ ബസ=ക്രോധവശനായി, മനഹൂം ഉഗിലത നാഹീം=
 തുപ്പിക്കളയാനും ആവാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടുകയാണോ എന്നും തോന്നും.

മൃഗയാ സംരംഭത്തിൽ ഏല്പട്ടു വനത്തിൽ പുറത്തിരിയു
 മ്പോൾ രാജാവിനു് ഒരു പന്നിയെ കാണാനിടയായി. രാഹു
 ചന്ദ്രനെ വിഴുങ്ങി കാട്ടിൽ ഒളിഞ്ഞിരിക്കുകയാണോ എന്നും
 ചന്ദ്രൻ വലുതായതുകൊണ്ടു് വായിൽ ഒതുങ്ങാതെവന്നതിനാൽ
 കോപിച്ചു തുപ്പിക്കളയാനും ആകാതെ വിഷമാവസ്ഥയിൽ പെട്ടി
 രിക്കുകയാണോ എന്നും തോന്നും അതിനെ കണ്ടാൽ.

കോല കുരാല ദസന മരബി ഗാഹു തന ബിസാല
 പീവര അധികാഹു
 ഘുരു ഘുരാത ഹയ ആ രു പാഘും ചകിത
 ബിലോകത കാന ഉറാഘും

കുരാല കോല=ഭയങ്കരനായ പന്നിയുടെ, ദസന മരബി=തേറ്റുക
 ഉടെ ശോഭ, ഗാഹു=പ്രസ്താവാർമാണു്, ബിസാല തന=സുദീർ
 ഘശരീരം, അധികാഹു പീവര=ഏറ്റവും തടിച്ചതായിരുന്നു,
 ഹയ മൗരയ=(രാജാവിന്റെ)കുതിരയുടെ ഹാരവം, പാഘും=കേട്ടു്,
 ഘുരു ഘുരാത=(ആ പന്നി) ഘുരു ഘുരു എന്നു ശബ്ദിച്ചു്, കാന
 ഉറാഘും=ചെറുകൾ കൂപ്പിച്ചു, ചകിത ബിലോകത=ഭയത്തോടെ
 നോക്കാൻ തുടങ്ങി.

ആ പന്നിയുടെ തേറ്റുകളുടെ ശോഭ പ്രസ്താവാർഹം
 തന്നെ. അതിന്റെ നീളമേറിയ ദേഹം വളരെ തടിച്ചതായി

തന്നു. രാജാശ്ചത്തിന്റെ ഹാരവം കേട്ടപ്പോൾ ആ വരാഹം പലത
പലത എന്നു മുരണ്ടു് ചെറികൂപ്പിച്ചു് ഭേതത്തോടേ നാലുപാടും
നോക്കാൻ തുടങ്ങി.

ദോ: നീല മഹീധര സിഖര സമ ദേവി ബിസാല
ബരാഹു
ചപരി ചലേള ഹയ സുടകി നൃപ ഹാംകി ന
ഹോള നിബാഹു

നീല മഹീധര സിഖര സമ=നീലപവ്വതത്തിന്റെ കൊടുമുടിക്ക്
തുല്യമായ, ബിസാല ബരാഹു ദേവി=കൂറൻ പന്നിയെ കണ്ടു്,
സുടകി ചപരി ഹയ നൃപ ചലേള=വീരന്റെ കീഴിയെ രാജാവു്
വേഗം ഓടിച്ചു, ഹാംകി നിബാഹു ന ഹോള=ഓടിക്കയല്ലാതെ
പോംവഴിയുണ്ടായില്ല.

നീലാചലത്തിന്റെ ശിഖരത്തിന്നു സമാനമായ ആ കൂറൻ
പന്നിയെ കണ്ടുടനെ കീഴി വീരന്റെ രാജാവു് അതിനെ വേഗം
തെളിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്നു് അങ്ങനെ ചെയ്തല്ലാതെ മറ്റൊരു
പോംവഴിയും ഇല്ല.

ചൗ: ആവത ദേവി അധിക രവ ബാജി ചലേള
ബരാഹ മരുത ഗതി ഭാജീ
തരത കീൻഹ നൃപ സര സന്ധാനാ മഹി
മിലി ഗയള ബിലോകത ബാനാ

അധിക രവ=അധികവേഗത്തോടേ, ബാജീ ആവത ദേവി=കീഴി
വരുന്നതുകണ്ടു, ബരാഹ മരുത ഗതി=പന്നി കാരകണക്കുവേഗ
ത്തിൽ, ഭാജീ ചലേള=ഓടിപ്പോയി, നൃപ തരത=രാജാവു് ഉടനെ,
സര സന്ധാനാ കീൻഹ=വില്ലിൽ ശരം തൊടുത്തു്, ബാനാ ബി
ലോകത=ശരം കണ്ടപ്പോൾ (പന്നി), മഹി മിലി ഗയള=നീലം
പററിച്ചേന്നു.

വെളിച്ച വേഗത്തിൽതന്നെ പിന്തുടന്നു കീഴിവരുന്നതു കണ്ട
പ്പോൾ വരാഹം കാരകണക്കു ഓടിയകുന്നു. രാജാവു് അതിനെ

പിന്തുടർന്നു വില്ലിൽ ശരമപ്പിച്ചു. പന്നി ആ കാഴ്ചകണ്ടു. ശരപാ
തത്തിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെടാൻ ആ ജന്തു ഭൂമിയോടു പററിപ്പോകുവാൻ
പാഞ്ഞു.

തകി തകി തീര മറീസ ചലാവാ കരി മല
സുന്ദര സരീര ബലാവാ
പ്രഗത്ഭ ഭരത ജാതു മൃഗ ഭാഗാ രിസവസ ഭൂപ
ചലേള സംഗ ലാഗാ

മറീസ തകി തകി=രാജാവു ഉന്നമിച്ചുനന്നമിച്ചു, തീര ച
ലാവാ=ബാണങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചു, സുന്ദര മലകരി=പന്നിയാ
കട്ടേ വ്യാജം പ്രകടിപ്പിച്ചു, സരീര ബലാവാ=(അതിന്റെ ശരീ
രത്തെ (ശരമേല്ക്കാനിടയാകാതെ) രക്ഷിച്ചു, മൃഗ ഭരത=(ആ) മൃഗം
വേഗം, പ്രഗത്ഭ ഭാഗാ ജാതു=പ്രത്യക്ഷമാകും; ഉടനെ മറയും ഭാടി,
രിസവസ ഭൂപ=കോപവിവശനായ രാജാവു, സംഗ ലാഗാ ച
ലേള=പന്നിയെ തുടർന്നു കരിയെ ഭാടിച്ചു.

പ്രതാപഭരത രാജാവു പന്നിയെ ലക്ഷ്യമാക്കി മുറയ്ക്കു ശര
ങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചു. എന്നാൽ പന്നിയാകട്ടേ വ്യാജം പ്രകടിപ്പിച്ചു
ശരപാതത്തിൽനിന്നു സ്വശരീരത്തെ രക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു. ഒരി
ക്കൽ അതു പ്രത്യക്ഷമാകും; ഉടനെതന്നെ മറയും ചെയ്യും.
രാജാവിന്നു കോപം വലിച്ചു. അദ്ദേഹം പന്നിയെ പിന്തുടരുന്നതിനാൽ
തന്നെ തീരുമാനിച്ചു പന്നിപോയവഴിയെ കരിയേയും വിട്ടു.

ഗന്ധള ഭൂരി ഘന ഗഹന ബരാഹു ജഹന നാഹിന
ഗജ ബാജി നിബാഹു
അതി അകേല ബന ബിപുല കലേസു തദപി
ന മൃഗ മഗ തജ്ജ നരേസു

ബരാഹു=(ആ) പന്നി, ഘന ഗഹന=വിവിധമായ വനത്തിൽ,
ജഹന ഗജ ബാജി=എവിടെ ആനയും കരിയേയും, നിബാഹു നാ
ഹിന=ചെല്ലുകയില്ലയോ അവിടേക്കു, ഭൂരി ഗന്ധള=വളരെ ഭൂരം
കടന്നുചെന്നു; നരേസു=രാജാവു, അകേല=ഏകാകിയായി, ബന

ബിപുല കലേസു=കാട്ടിൽ അദ്ദേഹം വളരെ ക്ലേശിക്കുകയുംചെയ്തു,
തദപി=എന്നിട്ടും, മൃഗ മഗ=പന്നിയുടെ മാറ്റത്തെ, ന തജജു=
കൈവിട്ടില്ല.

ആനയോ കുതിരയോ കടന്നുചെല്ലാത്ത നിബിഡവനത്തി-
ലേക്കു പന്നി പ്രവേശിച്ചു വളരെദൂരെയെത്തി. രാജാവു് ഒര-
യ്ക്കായി. ആ കാട്ടിൽ സഞ്ചരിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിന്നു വളരെ ക്ലേ-
ശവും ഉണ്ടായി. എന്നിട്ടും പന്നിയെ പിന്തുടരുന്ന ശ്രമത്തിൽ
നിന്നു അദ്ദേഹം പിന്തിരിഞ്ഞില്ല.

കോല ബിലോകി ഭൂപ ബഡ ധീരാ ഭാഗി പൈം

ഗിരിഗുഹാം ഗഭീരാ

അഗമ ദേഖി നൃപ അതി പചിതാതു ഫിരേള

മഹാവന പരേള ഭൂലാതു

ഭൂപ ബഡ ധീരാ=രാജാവു് മഹാധീരനെന്നു, ബിലോകി കോല=
കണ്ടു് (ആ) പന്നി, ഭാഗി=കുതിച്ചുപാഞ്ഞു്, ഗഭീരാ ഗിരിഗുഹാം
പൈം=പറുത്തത്തിലുള്ള ഗംഭീര ഗുഹയിലേക്കു പ്രവേശിച്ചു,
അഗമ ദേഖി=(ഗുഹയിലേക്കു) പ്രവേശിക്കാൻ സാധ്യമല്ലെന്നു്
കണ്ടു്, നൃപ പചിതാതു=പശ്ചാത്തപിച്ചു്, ഫിരേള=പിന്മാറി,
മഹാവന പരേള=ആ കൊടുങ്കാട്ടിലുള്ള വഴിയും, ഭൂലാതു=അദ്ദേ-
ഹം മരന്നു.

രാജാവു് മഹാധീരനെന്നു കണ്ടു് ആ പന്നി പറുത്തത്തിലുള്ള
ഗംഭീരമായൊരു ഗുഹയിലേക്കു പ്രവേശിച്ചു. ആ മൃഗത്തെ പിന്തു-
ടന്നു ചെല്ലുവാൻ നിവൃത്തിയില്ലെന്നു കണ്ടു രാജാവു് പിൻവാങ്ങി.
ആ കൊടുങ്കാട്ടിലെ വഴിയും അദ്ദേഹം മരന്നു.

ദോ: ഖേദ ഖിന്ന മൃഗേരിത തൃഷിത രാജാ ബാജി

സമേത

ഖോജത ബ്യാകല സരിത സര ജലബിനു ഭയേള

അചേത

രാജാ ബാജി സമേത=രാജാവു^o കുതിരയൊന്നിച്ചു^o, മരുഭൂമി
 തൃഷിത=ക്ഷുൽപിപാസകളാൽ, വേദ വിന്ന=വേദവിന്നനായി,
 സരിത സര=നദിയും സരസ്സും, ഖോജത=തേടി, ജലബിന്ദു ബ്യാ
 കുല=ജലംലഭിക്കാതെ വ്യാകുലനും, അഥേത ഭയമു=നിശ്ചേതന
 നമായി ഭവിച്ചു.

ആ ഘോരകാന്താരത്തിൽ വഴികാണാതെയും ക്ഷുൽപിപാസ
 കളാൽ ക്ഷീണിച്ചും നദിയോ സരസ്സോ കണ്ടെത്താത്തതാൽ ജലം
 ലഭിക്കാതെയും വ്യാകുലനും നിശ്ചേതനനുമായി ഭവിച്ചു.

ചൗ: ഹിരത ബിപിന ആശ്രമ ഏക ദേവാ തരം
 ബസ നൃപതി കപട മുനിബേഖാ
 ജാസു ദേസ നൃപ ലീൻററ മരധാതു സമര
 സേന തജി ഗയമു പരാതു

ബിപിന ഹിരത=വനത്തിൽ അലഞ്ഞുനടക്കേ, ഏക ആശ്രമ
 ദേവാ=ഒരാശ്രമം കണ്ടു, തരം കപട മുനിബേഖാ=ആ ആശ്രമ
 ത്തിൽ കപടമുനിവേഷത്തിൽ, നൃപതി ബസ=ഒരു രാജാവു വസിക്കു
 ന്നാണായിരുന്നു, ജാസു ദേസ നൃപ=ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ രാജ്യം
 പ്രതാപഭാവം രാജാവു^o, മരധാതു ലീൻററ=നശിപ്പിക്കുകയും,
 സമരസേന തജി=യുദ്ധത്തിൽ സൈന്യത്തെ കൈവിട്ടു (ഇദ്ദേഹം),
 പരാതു ഗയമു=പാലായനം ചെയ്തുകൊണ്ടായി.

അങ്ങനെ രാജാവു ആ വനത്തിൽ സഞ്ചരിക്കെ ഒരാശ്രമം
 കണ്ടു. അതിൽ വസിക്കുന്നതു കപടമുനിവേഷം ചമഞ്ഞ ഒരു
 രാജാവാണ്^o. അദ്ദേഹം പ്രതാപഭാവവായി നേരിട്ടു സമരത്തിൽ
 തോറ്റു പാലായനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ അദ്ദേഹം നശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്^o.

സമയ പ്രതാപ ഭാവം കര ജാനീ ആപന അതി
 അസമയ അനമാനീ
 ഗയമു ന ഹിര മന ബഹുത ഗലാനീ മിലാ ന
 രാജഹി നൃപ അഭിമാനീ

പ്രതാപഭാനു കര=പ്രതാപഭാനുവിന്റെ, സമയ=(നല്ല) സമയവും, ആപന അതി അസമയ=തന്റെ ഏറ്റവും ചീത്തയായ സമയവും, ജാനീ=ഗ്രഹിച്ചു, മന ബഹുത ഗലാനീ=മനസ്സിൽ വളരെ ഗ്ലാനിയുണ്ടായതിനാൽ, ഗുഹ ന ഗയേള=(അദ്വേഹം) രാജമന്ദിരത്തിലേക്കു് (മടങ്ങി) പോയില്ല. അഭിമാനീ വൃപ=അഹങ്കാരിയായ (ആ) രാജാവു്, രാജഹിം നമിലാ=പ്രതാപഭാനുവിനേയും സമീപിക്കുകയുണ്ടായില്ല.

പ്രതാപഭാനുവിന്റെ നല്ല കാലവും തന്റെ ദുഷ്ടകാലവും ഗ്രഹിച്ചു് മനസ്സിൽ അതിയായ ഗ്ലാനിയോടുകൂടി രാജാവു അരമനയിലേക്കു മടങ്ങാതെ വന്നു പ്രാപിച്ചു. അഹങ്കാരിയായ അദ്വേഹം പ്രതാപഭാനുവുമായി ആഭിമുഖ്യത്തിനും തയ്യാറായില്ല.

രിസ ഉര മാരി രങ്ക ജിമി രാജാ ബിപിന ബസഇ
താപസ കേം സാജാ
താസു സമീപ ഗവന വൃപ കീൻഹാ യഹ പ്രതാപ
രബി തേഹിം തബ ചീൻഹാ

രിസ ഉര മാരി=ഇരപ്പു ഹൃദയത്തിലൊതുക്കി, രങ്ക ജിമി=ദരിദ്രനെന്നപോലെ, താപസ കേം സാജാ=താപസന്റെ വേഷത്തിൽ, രാജാ ബിപിന ബസഇ=വനത്തിൽ രാജാവു വസിക്കാൻതുടങ്ങി, വൃപ താസു സമീപ=(പ്രതാപഭാനു) രാജാവു് അദ്വേഹത്തിന്റെ സമീപം, ഗവന കീൻഹാ=ചെന്നു, യഹ പ്രതാപ രബി=ഇതു പ്രതാപഭാനുതന്നെയാണു എന്നു, തേഹിം തബ ചീൻഹാ=അദ്വേഹത്തിന്നു അപ്പോൾ മനസ്സിലായി.

പരാജിതനായ രാജാവു ഇരപ്പു ഹൃദയത്തിലടക്കി ദരിദ്രനേപ്പോലെ താപസവേഷത്തിൽ വനവാസമാരംഭിച്ചു. ആ രാജാവിനെയാണു് പ്രതാപഭാനു സമീപിച്ചതു്. ആഗതൻ പ്രതാപഭാനുതന്നെയെന്നു താപസരാജാവും ഗ്രഹിച്ചു.

രാള തൃഷിത നഹിം സോ പഹിചാനാ ദേഖി
സുബേഷ മഹാമുനി ജാനാ

ഉതരി തുരഗ തേം കീൻഹ പ്രനാമാ പരമ ചതുര ന
കഹേള നിജ നാമാ

രാജ തൃഷിത=(പ്രതാപഭാനു) രാജാവു് ദാഹവിവശനായിരുന്നതിനാൽ, സോ നാഹിം പഹിചാനാ=അദ്ദേഹം താപസനാരെന്നറിഞ്ഞില്ല, സുബേഷ ദേവി=വിശിഷ്ടവേഷം കണ്ടു്, മഹാമുനി ജാനാ=മഹഷിയാണെന്നു ഗ്രഹിച്ചു്, തുരഗ തേം ഉതരി=കുതിരയിൽനിന്നിറങ്ങി, പ്രനാമ കീൻഹ=പ്രണമിച്ചു, പരമ ചതുര=പരമചതുരനായിരുന്നതിനാൽ, നിജ നാമാ ന കഹേള=തന്റെ പേർ പറയുകയുണ്ടായില്ല.

ദാഹവിവശനായിരുന്നതുകൊണ്ടു് ആ താപസനാരാണു് എന്നു ഗ്രഹിക്കാൻ പ്രതാപഭാനുവിനു കഴിഞ്ഞില്ല. ശ്രേഷ്ഠവേഷം കണ്ടപ്പോൾ ഒരു മഹഷിയാണെന്നു അദ്ദേഹത്തിനു് തോന്നിയുള്ളു. ഉടൻതന്നെ പ്രതാപഭാനു കുതിരപ്പുറത്തുനിന്നിറങ്ങി താപസനെ പ്രണമിച്ചു. പക്ഷേ ചതുരനായ അദ്ദേഹം തന്റെ പേർ പറയുകയുണ്ടായില്ല—പേർ പറഞ്ഞു നമസ്കരിക്കേണ്ടതു മര്യാദയാണെങ്കിൽക്കൂടിയും.

ദോ: ഭൂപതി തൃഷിത ബിലോകി തേഹിം സരബത
ദീൻഹ ദേഖാഇ .

മജ്ജന പാന സമേത ഹയ കീൻഹ റൂപതി
ഹരഷാഇ

ഭൂപതി തൃഷിത ബിലോകി=രാജാവു ദാഹപരവശനെന്നു കണ്ടു, തേഹിം സരബത=അദ്ദേഹത്തിനു് പൊയ്ക്ക, ദേഖാഇ ദീൻഹ റൂപതി=കാട്ടിക്കൊടുത്തു. രാജാവു്, ഹയ സമേത ഹരഷാഇ=കുതിരയോടൊപ്പം, സസന്തോഷം, മജ്ജന പാന കീൻഹ=സ്നാനപാനങ്ങൾ ചെയ്തു.

പ്രതാപഭാനു രാജാവു ദാഹത്താൽ വിവശനാണെന്നു കണ്ടു താപസരാജാവു് ആഗതന്നു പൊയ്ക്ക കാട്ടിക്കൊടുത്തു. രാജാവു കുതിരയെ കളിപ്പിച്ചു വെള്ളം കുടിപ്പിക്കയും സ്വയം സ്നാനപാനങ്ങൾ നിവൃത്തിക്കുകയും ചെയ്തു.

ചഃ: ഗൈ ശ്രമ സകല സുഖീ വൃപ ഭയമു നിജ
 ആശ്രമ താപസ ലൈ ഗയമു
 ആസന ദീൻഹ അസ്ത രബി ജാനീ പുനി
 താപസ ബോലേമു മുദു ബാനീ

സകല ശ്രമ ഗൈ=എല്ലാ ക്ഷീണവും തീൻ, വൃപ സുഖീ ഭയമു= രാജാവു സ്വസ്ഥനായി ഭവിച്ചു, താപസ=താപസ(രാജാവു), നിജ ആശ്രമ=തന്റെ ആശ്രമത്തിലേക്കു (പ്രതാപഭാനവിനെ), ലൈ ഗയമു=കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി, രബി അസ്ത ജാനീ=സൂര്യൻ അസ്തമിച്ചു എന്നറിഞ്ഞു, ആസന ദീൻഹ=(അതിഥിക്കു) ഇരിപ്പിടം നൽകുകയും, താപസ പുനി=താപസൻ പിന്നീട്, മുദു ബാനീ ബോലേമു=മുദുവാക്കുകളാൽ ഇപ്രകാരം പറയുകയുംചെയ്തു.

സ്നാനചാനങ്ങൾ കഴിഞ്ഞതോടുകൂടി പ്രതാപഭാനവിന്റെ ക്ഷീണം തീൻ; അദ്ദേഹം സ്വസ്ഥനായി. താപസൻ തന്റെ ആശ്രമത്തിലേക്കു പ്രതാപഭാനവിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. സൂര്യൻ അസ്തംഗതനായി. താപസൻ അതിഥിക്കു പീഠം നല്കി ഇരുത്തിയതിനുശേഷം മുദുവാക്കുകളാൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:-

കോ തുഹ കസ ബന ഫിരഹു അകേലേം സുന്ദര
 ജ്വബാ ജീബ പരഹേലേം
 ചക്രബന്തി കേ ലച്ഛന തോരേം ദേവത ദയാ
 ലാഗി അതി മോരേം

തുഹ കോ=അങ്ങു ആരാണു്, ബന അകേലേം=വനത്തിൽ ഏകാകിയായി, കസ ഫിരഹു=എന്താണലയുന്നതു്, സുന്ദര ജ്വബാ=സുന്ദരനും യുവാവുമായിരുന്നിട്ടു്, ജീബ പരഹേലേം=ജീവിതത്തോടെന്നാണിത്ര അനാദരവു്, തോരേം ചക്രബന്തി ലച്ഛന ദേവത=അങ്ങയുടെ ചക്രവർത്തിലക്ഷണം കാണുമ്പോൾ, മോരേം അതി ദയാ ലാഗി=എനിയ്ക്കു ഏറ്റവും ദയതോന്നുന്നു.

ഹേ യുവാവേ, ആരാണങ്ങു്? എന്താണിങ്ങനെ കുറയ്ക്കുകാട്ടിൽ ഉഴലുന്നതു്? അങ്ങു സുന്ദരനാണു്; യുവാവാണു്. എന്നി

ട്ടം ജീവിതം അധാരപ്പെടുത്താനെന്നിന്റ തുനിയുന്നു? അങ്ങയിൽ ചക്രവർത്തിലക്ഷണം കണ്ടു എനിക്കങ്ങയുടെ പേരിൽ വലുതായ ഒരു ഉണ്ടാകുന്നുണ്ട്. [നഖം, കൈത്തലം, കാൽത്തലം, കടക്കണ്ണുകൾ എന്നിവ അരുണവർണ്ണമായിരിക്കുക; കൈകൾ, ജംഘകൾ, കപോലം ഇവ ഒരുപോലെ ഇരിക്കുക; മുഖം, നേത്രം, വായ, ജിഹ്വാ, ഓഷ്ഠം, താലു ഇവയെല്ലാം കമലസമാനമായിരിക്കുക; കൈത്തലത്തിൽ ചക്രാകൃതിയിൽ രേഖകളുണ്ടായിരിക്കുക ഇതെല്ലാം ചക്രവർത്തിലക്ഷണമാണ്.]

നാമ പ്രതാപ ഭാനു അബനീസാ താസു സചിവ
മൈം സുനഹു മുനീസാ
ഫിരത അഹേരേം പരേളം ഭൂലാഹു ബധേം ഭാഗ
ദേവേളം പദ ആഹു

മുനീസാ=ഹേ മഹാഷേ, സുനഹു=കേൾക്കൂ, അബനീസാ പ്രതാപ ഭാനു നാമ=രാജാവാണ് പ്രതാപഭാനു എന്ന പേരോടുകൂടിയ ദേഹം, മൈം താസു സചിവ:=ഞാനദ്ദേഹത്തിന്റെ മന്ത്രിയാണ്, അഹേരേ ഫിരത=വേട്ടയ്ക്കായി പുററുനടന്നു. ഭൂലാഹു പരേളം= (വഴി) മറവിയിൽ പെട്ടു, പദ ദേവേളം=അങ്ങയുടെ തൃപ്പാദം കാണുന്നുള്ളു, ബധേ ഭാഗ ആഹു=മഹാഭാഗ്യം കൈവന്നു.

പ്രതാപഭാനു എന്നു പേരായ ഒരു രാജാവുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സചിവനാണ് ഞാൻ. വേട്ടക്കുവേണ്ടി കാട്ടിൽവന്നു വഴിതെറ്റി അലയുകയാണ്. ഈ വിഷമഘട്ടത്തിൽ അങ്ങയെ സന്ദർശിക്കാൻ സാധിച്ചതു എന്റെ മഹാഭാഗ്യംകൊണ്ടാണ്.

ഹമ കഹേം ദുർല്ലഭ ദരസ തുഹാരാ ജാനത ഹതം
കമു ഭല ഹോനിഹാരാ
കഹ മുനി താത ഭയള അംധിആരാ ജോജന
സന്തരി നഗന്ത തുഹാരാ

ഹമ കഹം=എനിക്കു, തുഹാരാ ദരസ=അങ്ങയുടെ ദർശനം (സിദ്ധിക്കുക എന്നതു), ദുർല്ലഭ=ദുർല്ലഭംതന്നെ, കമു ഭല=എന്തോ

ചില നന്മ, ഹോനിഹാരം=ഭാവിയിലുണ്ടെന്നുള്ള സൂചനയാണ്”
 മുനി കഹ=മുനി പറഞ്ഞു:-, താത അംഗിആരം=ഹേ വത്സ,
 ഇരുട്ട, ഭേള തുഹാരം=ആയിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അങ്ങയുടെ,
 നഗരം=നഗരത്തിലേക്കു (ഇവിടെനിന്നും), സത്തരി ജോജനം=560
 നാഴിക ദൂരം ഉണ്ടു്.

അങ്ങയേപ്പോലുള്ള പുണ്യാത്മാക്കളെ സന്ദർശിക്കാനിടവരു
 ന്നതുകൊണ്ടു് ‘ഭാവിശ്രേയ: പിശു ന ഗമകന്’മാണ്. ഇതുകേട്ടു മുനി
 പറഞ്ഞു:- ‘വത്സ, നേരം ഇരുട്ടായിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നിങ്ങ
 ളുടെ നഗരം ഇവിടെനിന്നു 560 നാഴിക ദൂരെയാണ്.’

ദോ: നിസാ ഘോര ഗംഭീര ബന്ധന പന്ഥ ന സുനഹു
 സുജാന

ബന്ധന ആജ്ഞ അസ ജാനി തുഹര ജാഹ്നഹു
 ഹോത ബിഹാന

സുജാന സുനഹു=ഹേ വിജ്ഞാനി, കേരക്കുക, ഘോര നിസാ=
 ഭയങ്കരമായ രാത്രി, ഗംഭീര ബന്ധനം=ഗംഭീരമായ വന്ധനം, പന്ഥ ന=
 പോകുന്നതിനു വഴിയും ഇല്ല, അസ ജാനി=ഇതറിഞ്ഞു്, ആജ്ഞ
 തുഹര=ഇന്നു അങ്ങ്, ബന്ധനം=(ഇവിടെ) കഴിച്ചുകൂട്ടുക, ബിഹാന
 ഹോത=പ്രഭാതമായാൽ, ജാഹ്നഹു=പോകുകയും ചെയ്യാം.

അങ്ങു അറിവുള്ള ആളാണല്ലോ. എന്തൊരു ഭയങ്കര രാത്രി.
 വനമോ അതിഗംഭീരവും. പോകുന്നതിനു വഴിയും ഇല്ല. ഇതെ
 ല്ലാം ഗ്രഹിച്ചു ഇന്നു രാത്രി ഇവിടെ താമസിക്കുക. നേരം പുല
 র്നാൽ അങ്ങയ്ക്കു പുറപ്പെടുകയും ചെയ്യാം.

തുലസീ ജസി ഭവതബ്ധതാ തൈസീ മിലതു സഹാതു
 ആപനു ആവതു തഹി പഹിം താഹി തഹാം ലൈ

ജാതു

തുലസീ=തുളസീദാസു പറയുന്നു:— ജസി ഭവതബ്ധതാ=വരാനി
 രിക്കുന്നതെന്തോ, തൈസീ സഹാതു മിലതു=അതിന്നനുസരിച്ചു്
 സഹായവും ലഭിക്കുന്നു, ആപ= (ഭവിതവ്യത) സ്വയമേവ, താഹി

പാഹിം=അവന്റെ സമീപത്തേക്കു്, ന ആചതു=വരുന്നില്ലെങ്കിൽ, താഹി തഹാം=അവനെ അവിടേയ്ക്കു് (അതു്), ലൈ ജാതു=കൂട്ടി കൊണ്ടുപോകുന്നു.

തുളസീദാസു് പറയുന്നു: — വരാനിരിക്കുന്നതിന്നു അന്നത്രപ മായി സഹായവും ലഭിക്കുന്നു. വരാനുള്ളതു സ്വയമേവ അവനെ സമീപിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ അതു അവനെ അവിടേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുന്നു. [പ്രതാപ ഭാനുവിന്നു ചിലതു വന്നു കഴിയ്ക്ക. അതദ്ദേഹത്തിന്നു രാജധാനിയിൽവെച്ചുണ്ടായില്ല. പക്ഷേ അതദ്ദേഹത്തെ ഭവിതവ്യതയിരിക്കുന്നിടത്തേക്കു — ആ ഹോരവനത്തിലുള്ള കപടമുനിയുടെ ആശ്രമത്തിലേക്കു നയിക്കുകയാണല്ലോ ചെയ്യുന്നതു്.]

ചര: ഭലേഹിം നാഥ ആയസു ധരി സീസാ ബാംധി
തുരഗ തരു ബൈര മഹീസാ
ഗുപ ബഹു ഭാംതി പ്രസംസേജ താഹീ ചരന
ബന്ദി നിജ ഭാഗ്യ സരാഹീ

നാഥ ഭലേഹിം='സ്വാമിൻ, നല്ലതു' (ഇത്രയും അറിയിച്ചു്), ആയസു സീസാ ധരി=നിയോഗം ശിരസാവഹിച്ചു്, മഹീസാ തുരഗ=രാജാവു് കുതിരയെ, തരു ബാംധി=വൃക്ഷത്തിൽ കെട്ടി, ബൈര=ഒരിടത്തിന്നു, ഗുപ ബഹു ഭാംതി=രാജാവു് പലവിധത്തിലും, താഹി പ്രസംസേജ=മഹഷിയെ പ്രശംസിച്ചു, ചരന ബന്ദി=തൃപ്തപ്പെട്ടു വന്നിച്ച്, നിജ ഭാഗ്യ സരാഹീ=സ്വഭാഗ്യത്തെ ശ്ലാഘിക്കുകയും ചെയ്തു.

'സ്വാമിൻ, ഇന്നു രാത്രി ഇവിടെ തങ്ങി പ്രഭാതത്തിൽ പുറപ്പെടാം എന്നു എന്നോടു അവിടന്നാജ്ഞാപിക്കുകയുണ്ടായല്ലോ. അങ്ങനെ തന്നെ ഞാനതു കൈക്കൊള്ളുന്നു' എന്നിപ്രകാരം പറഞ്ഞ് രാജാവു കുതിരയെ ഒരു മരത്തിൽ കെട്ടി സ്വയം ഒരിടത്തു ഉപവിഷ്ഠനായി. മഹഷിയെ രാജാവു പലവിധത്തിലും പ്രശംസിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങൾ വന്ദിച്ചു സ്വഭാഗ്യത്തെ പുകഴ്ത്തുകയും ചെയ്തു.

പുനി ബോലേള മുറ്റ ഗിരാ സുഹാതു ജാനി പിതാ
 പ്രഭ കരളം ഡിരാതു
 മോഹി മുനീസ സുത സേവക ജാനീ നാഥ നാമ
 നിജ കരളു ബഖാനീ

പുനി സുഹാതു=അനന്തരം മനോഹരങ്ങളായ, മുറ്റഗിരാ ബോ-
 ലേള=മുറ്റവാടകകളാൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:— പ്രഭ=ഹേ പ്രഭോ,
 പിതാ ജാനി=(അങ്ങയെ) പിതാവെന്നു മനസ്സിലാക്കി, ഡിരാതു
 കരളം=ഞാൻ സംബോധന ചെയ്യാൻ സാഹസപ്പെടുകയാണ്.
 മോഹി മുനീസ=എന്നെ ഹേ മഹാദേവ്, സുതസേവക ജാനീ=
 (അങ്ങയുടെ) പുത്രനെന്നും സേവകനെന്നും ഗ്രഹിച്ചു, നാഥ=
 പ്രഭോ, നിജ നാമ ബഖാനീ കരളു=സ്വന്തനാമം വിവരിച്ചു പറ-
 യുക.

അനന്തരം പ്രതാപഭാനു മനോഹരങ്ങളും മുറ്റലങ്ങളുമായ
 വാടകകളാൽ ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു: — ‘പ്രഭോ, ഞാനങ്ങയെ
 പിതാവായി കരുതി സംബോധന ചെയ്യാൻ സാഹസപ്പെടുകയാ-
 ണ്. അങ്ങു എന്നെ ഹേ മഹാദേവ്, അങ്ങയുടെ പുത്രനും സേവക-
 നെന്നും പരിഗണിച്ചു അങ്ങയുടെ നാമം വിവരിച്ചു പറയുക.’

തേഹി ന ജാന വൃപ വൃപഹി സോജാനാ ഭൂപ
 സുഹൃദേ സോ കപട സയാനാ
 ബൈരീ പുനി മരൂതീ പുനി രാജാ മരല ബല
 കീൻഹ മഹതു നിജ കാജാ

വൃപ തേഹി=പ്രതാപഭാനുരാജാവു കപടമുനിയെ, ന ജാന=തിരി-
 ച്ചറിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും, വൃപഹി സോ ജാനാ=രാജാവിനെ കപട
 മുനി തിരിച്ചറിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഭൂപ സുഹൃദേ=രാജാവു
 സന്തതസ്സാക്ഷിയവനും, സോ കപട=മുനി, കാപട്യത്തിൽ,
 സയാനാ=ചതുരനുമായിരുന്നു, ബൈരീ പുനി=ഒന്നാമതു വിരോ-
 ധി, പോരെയിൽ, മരൂതീ=(ജാതിയിൽ) ക്ഷത്രിയൻ, പുനി രാജാ=
 മൂന്നാമതു രാജാവു, മരല ബല=കൃതിമബലംകൊണ്ടു, നിജ

കാജാ=സ്വന്തം കാര്യം, കീൻഹ ചഹള=പ്രവർത്തിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

പ്രതാപഭാനു ആ കപടമുനിയെ തിരിച്ചറിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും അയാൾ രാജാവിനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ രാജാവു ഹൃദയാലുവും കപടമുനി, കാപട്യത്തിൽ സമർത്ഥനമാണ്. ആ മുനിയൊക്കട്ടെ പ്രതാപഭാനുവിന്റെ ശത്രു; ക്ഷത്രിയൻ, പോരെങ്കിൽ രാജാവും. വ്യാജമാകുന്ന ബലം പ്രയോഗിച്ച് ആ വഞ്ചകൻ തൻകാര്യം പ്രവർത്തിക്കാനാണാഗ്രഹിക്കുന്നത്. [രാജാക്കന്മാർ അവരുടെ ശത്രുക്കളെ ഒരിക്കലും ജീവിച്ചിരിക്കാൻ അനുവദിക്കരുത്. ശത്രു ബലഹീനനെന്നു വരികിൽത്തന്നെയും ആ ഒരു നില പരിഗണിച്ചുകൊണ്ട് അവനെ വിട്ടയയ്ക്കരുത്. ഏറ്റവും ചെറിയ തീർപ്പാരി മതി വലിയൊരു കാട്ടു ദേവിപ്പിക്കാൻ. സാമോനഭേദബന്ധങ്ങളെന്ന ചതുരപായം രാജാക്കന്മാർക്കുള്ള ആയുധങ്ങളാകുന്നു. ശരണാഗതനാണു ശത്രുവെങ്കിൽക്കൂടിയും അവനിൽ സഹാനുഭൂതി പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൂടാ എന്നിങ്ങനെ മഹാഭാരതം ആരണ്യപർവ്വത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ക്ഷത്രിയന്റെ ക്രോധം മഹാഭാരതമാണ്. ശത്രുസഹാരം നിവൃത്തിപ്പെടുന്നതുവരെ ആ ക്രോധം തണുത്തൊരുകയില്ല എന്നും അംഗദൻ രാവണനോടു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. രാജാക്കന്മാർ രാജ്യലോഭം നിമിത്തം പലപ്പോഴും ജാതിനിഗ്രഹത്തിനുകൂടി സന്നദ്ധരായിട്ടുണ്ടെന്നു ലക്ഷ്മണൻ രാമനോടു പറയുന്നു.

‘പ്രോത്സാഹിതോയം കൈകേയോ സന്തുഷ്ടോയദിനഃ പിതാ അമിത്രഭൂതോ നിസ്സംഗം വധുതാം വധുതാമപി’ — വാല്മീകി രാമായണം അയോധ്യാകാണ്ഡം.]

സമൃദ്ധി രാജസുഖ ഭൂവിത അരാതീ അവാം അനല
ഇവ സുലഗള ഛാതീ
സരല ബചന ഇവ കേ സുനീ കാനാ ബയര
സംഭാരി ഹൃദയം ഹരഷാനാ

രാജസുഖ സമൃദ്ധി=രാജാവായിരുന്നാലുള്ള സുഖത്തെ ആലോചിച്ച്, അരാതീ ദുഃഖിതം=ശത്രുവായ കപടമുനി ദുഃഖിതനായിത്തീർന്നു. ഛാതീ=അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ്, അവാം അനല ഇവ=അസുയയാൽ പ്രളയാഗ്നിയാലെനവണ്ണം, സുലഗ്ന=ദഹിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇപ കേ സരല ബചന=രാജാവിന്റെ സരളവാക്കുകൾ, കാനാ സുനി ഹൃദയം=ചെവിക്കൊണ്ടു കേട്ടു മനസ്സിൽ, ബയര സംഭാരി=പൂർവ്വവിരോധം ക്ഷാന്തം (പുറമെ), ഹരഷാനാം=സന്തോഷം ഭാവിച്ചു.

രാജസുഖം ആലോചിച്ച ശത്രുവായ കപടതാപസൻ ദുഃഖിതനായിത്തീർന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് പ്രതാപഭാനവിനോടുള്ള അസുയയാൽ, ക്ഷാന്താഗ്നിയാലെനവോലൈ ദഹിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പ്രതാപഭാനവിന്റെ സരളവാണികൾ ചെവിക്കൊണ്ടു കേട്ടു മനസ്സിൽ പൂർവ്വവിരോധം ക്ഷാന്തം താപസൻ, ശത്രുത പുറത്തു കാണിക്കാതെ സന്തോഷം ഭാവിച്ചു.

ദോ: കപട ബോരി ബാനീ മൃഗല ബോലേള ജ്ജഗതി
സമേത

നാമ ഹമാര ഭിഖാരി അബ നിർധന രഹിത
നികേത

ജ്ജഗതി സമേത=യുക്തിപൂർവ്വം, കപടബോരി=കാപട്യത്തിൽ മുക്കിയെടുത്ത, മൃഗല ബാനീ ബോലേള=മൃഗലവാക്കുകളാൽ (കപടമുനി) പറഞ്ഞു:— ഹമാര നാമ അബ=എന്റെ പേർ ഇപ്പോൾ, ഭിഖാരി നിർധന=ഭിക്ഷു എന്നാണ്. ഞാൻ നിർധനനും, നികേത രഹിതം=ഗൃഹഹീനനുമാണ്.

കാപട്യത്തിൽ മുക്കിയെടുത്ത മധുരവാക്കുകളാൽ കപടതാപസൻ പറഞ്ഞു:— “എന്റെ പേർ ഇപ്പോൾ ഭിക്ഷു എന്നാണ് ഞാൻ നിസ്വന്തനും ഭവനരഹിതനുമാണ്.”

ച: കഹ ഇപ ജേ ബിഗ്യാന നിധാനാ തുഹ
സാരിഖേ ഗഹിത അഭിമാനാ

സദാ രഹഹിം അപനപൗ ദുരാഹ്നം സബ ബിധി

കുസല കബേഷ ബനാഹ്നം

ഈ പ കഹ=രാജാവു പറഞ്ഞു:— ജേ ബിഗ്ഗാന നിധാനാ തുഹ സാരിവേ=വിജ്ഞാനനിധികളായ ഭവാദുശരേപ്പോലുള്ളവർ, സദാ ഗലിതാഭിമാനം=സദാ നിരഹകാരികളാണല്ലോ, അപനപൗ ദുരാഹ്നം=(അവർ) തങ്ങളുടെ സ്ഥിതി ഗോപനംചെയ്ത്, സബ ബിധി=എല്ലാവരിൽനിന്നും, കുസല=കുശലനാരായി, കബേഷ ബനാഹ്നം=കുത്സിതവേഷം ചെയ്യുന്നു.

പ്രതാപഭാനു പറഞ്ഞു:— അങ്ങയേപ്പോലുള്ള വിജ്ഞാനനിധികൾ ഏതുകാലത്തും നിരഹകാരികളാണ്. അവർ സ്വന്തം മേന്മകൾ കൊട്ടിപ്പോഷിക്കാറില്ല. അവരെല്ലാവരിൽനിന്നും കുശലനാരാണ്. മലിനവേഷത്തിലാണവർ പെരുമാറുകയും ചെയ്യുക. [അതായത് ആഡംബരഭ്രമമോ പൊങ്ങച്ചം പറയലോ അവർക്കിഷ്ടമല്ല. ഏതുകാലത്തും അവർ ലാലുജീവിതമേ നയിക്കുകയുള്ളൂ. മഹാജ്ഞാനികൾ ഇത്തരത്തിലുള്ളവരാണ്.]

തേഹി തേം കഹഹിം സന്ത ശ്രുതി ടേരേം പരമ

അകിഞ്ചന പ്രിയ ഹരി കേരേം

തുഹ സമ അധന ഭിഖാരി അഗേഹാ ഹോത

ബിരംചി സിദ്ധരി സന്ദേഹ

തേഹി തേം=അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ്, ശ്രുതി സന്ത=വേദങ്ങളും സജ്ജനങ്ങളും, ടേരേം കഹഹിം=അതുകൂടും ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നതു, പരമ അകിഞ്ചനം=ഏറ്റവും ദരിദ്രനാരാണ്, ഹരി കേരേം പ്രിയ=വിഷ്ണുവിന്നു പ്രിയപ്പെട്ടവരാണ്, തുഹ സമ=അങ്ങയേപ്പോലുള്ള, അധന ഭിഖാരി=നിർബന്ധരായ ഭിക്ഷുക്കൾ, അഗേഹാ=ഭവാനരഹിതരാണെന്ന (പരമാർത്ഥം), ബിരംചി സിദ്ധരി=ബ്രഹ്മാവിനേയും ശിവനേയും, സന്ദേഹ ഹോത=സന്ദേഹമുള്ളവരാക്കിത്തീർന്നു.

അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു്, ഏറ്റവും ദരിദ്രന്മാർ ഭഗവാനു പ്രിയപ്പെട്ടവരെന്നു വേദങ്ങളും സജ്ജനങ്ങളും ഉച്ചൈസ്കരം ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നതു്. അങ്ങയേപ്പോലുള്ള നിർബന്ധമായ ഭിക്ഷുക്കൾ ഭവനരഹിതന്മാരാണെന്നു വസ്തുത ബ്രഹ്മാവിനും ശിവനും സന്ദേഹമുണ്ടാക്കുന്നു. [തപഃപ്രഭാവം ഞങ്ങളേക്കാൾ ഇവർക്കു് അധികമുണ്ടാകാൻ വയ്യ എന്നു ബ്രഹ്മാവും ശിവനും വിചാരിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നൊരു പ്രതീതി.]

ജോസി സോസി തവ ചരന നമാമീ മോ പര
കൃപാ കരിശ അബ സ്വാമീ
സഹജ പ്രീതി ഭൂപതി കൈ ഭേവീ ആപു ബിഷയ
ബിസ്വാസ ബിസേഖീ
സബ പ്രകാര രാജഹി അപനാതു ബോലേള
അധിക സനേഹ ജനാതു
സുനു സതി ഭാള കഹളം മഹിപാലാ ഇഹാം
ബസത ബീതേ ബഹു കാലാ

ജോസി സോസി=അങ്ങ്" ഏതുവിധമുള്ളവനായിരുന്നാലും വേണ്ടില്ല, തവ ചരന നമാമീ=ഞാനങ്ങയുടെ പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിക്കുന്നു, സ്വാമീ അബ മോപര=പ്രഭോ, ഇപ്പോൾ എന്നിൽ, കൃപാ കരിശ=കൃപാകലനായിവേദിക്കുക, ഭൂപതി കൈ സഹജ പ്രീതി=രാജാവിന്റെ സ്വാഭാവികപ്രീതിയും, ആപു ബിഷയ=തന്റെ കാര്യത്തിൽ, ബിസേഖീ ബിസ്വാസ ദേഖി=സവിശേഷ വിശ്വാസവും കണ്ടു്, സബ പ്രകാര രാജഹി=എല്ലാവിധത്തിലും രാജാവിനെ, അപനാതു അധിക സനേഹ=സ്വാധീനത്തിലാക്കി അധികസ്നേഹം, ജനാതു ബോലേള=ജനിച്ചിട്ടു (ഇങ്ങനെ) പറഞ്ഞു:—, മഹിപാലാ സതിഭാവാ="ഹേ രാജാവേ, സത്യമായും, കഹളം സുനു=ഞാൻ പറയുന്നു, കേൾക്കുക, ഇഹാം രഹത=ഇവിടെ വസിച്ചുകൊണ്ടു് (ഞാൻ), ബഹു കാലാ ബീതേ=വളരെകാലം കഴിച്ചുകൂട്ടി.

അങ്ങ് ആരായാലും വേണ്ടില്ല, ഞാനങ്ങയുടെ പാദങ്ങളിൽ പ്രണമിക്കുന്നു. അങ്ങയ്ക്കിനിൽ ദയ ഉണ്ടാകണം. പ്രതാപഭാനുവിന്റെ സ്വാഭാവികപ്രീതിയും, തന്നെ സംബന്ധിച്ചുള്ള സദാശേഷവിശ്വാസവും മനസ്സിലാക്കി, എല്ലാപ്രകാരത്തിലും രാജാവിനെ സ്വാധീനമാക്കി അധികസ്തേഹം ജനിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് വഞ്ചകനായ താപസൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: — ‘അല്ലയോ രാജാവേ, ഞാൻ പരമാത്മമാണ് പറയുന്നത്. കേൾക്കൂ. ഈ ആശ്രമത്തിൽ ഞാൻ വളരെകാലമായി വസിക്കാൻ തുടങ്ങിയിട്ട്’.

ദോ: അബ ലഗി മോഹി ന മിലേള കോള മൈം
ന ജനാവളം കാള
ലോക മാന്യതാ അനല സമ കര തപ കാനന
ദാള

സോ: തുലസീ ദേവി സുബേഷു ഭൂലഹിം മൂഡ ന
ചതുര നര
സുന്ദര കേകിഹി പേഖു ബചന സുധാ സമ
അസന അഹി

തുലസീ=തുളസീദാസ് പറയുന്നു, സുബേഷു ദേവി=സുന്ദരമായ വേഷം കണ്ടിട്ട്, മൂഡ ന ചതുരനര=മൂഡന്മാർ മാത്രമല്ല സമത്വന്മാരും, ഭൂലഹിം=വഞ്ചിതരായിത്തീരുന്നുണ്ട്, സുന്ദര കേകിഹി=ഭംഗിയുള്ള മയൂരത്തെ, പേഖു ബചന സുധാസമ=നോക്കുക; ശബ്ദം സുധാസമമാണ്, അസന അഹി=ഭക്ഷണമോ പാമ്പിനേയും.

തുളസീദാസ് പറയുന്നു, സുന്ദരമായ വേഷം കണ്ടിട്ട് മൂഡന്മാർ മാത്രമല്ല സമത്വന്മാരും വഞ്ചിതരാകുന്നുണ്ട്. ഭംഗിയുള്ള മയിലിനെ നോക്കുക. അതിന്റെ ശബ്ദം അമൃതതുല്യമാണ്. എന്നാൽ അതു ഭക്ഷിക്കുന്നതോ? പാമ്പിനെ.

ചതു: താതേം ഗുപുത രഹളം ജഗമാഹിം ഹരി തജി
കിമപി പ്രയോജന നാഹിം

പ്രഭു ജാനത സബ ബിനഹിം ജനാഹും കഹളു
കവനി സിധി ലോക രിത്യാഹും

താതേം ഗുപത=അതുകൊണ്ടാണു് ഞാൻ സ്ഥിതിഗതികൾ ഗോപ്യ
ങ്ങളാക്കി. രഹതം=വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു്, ജഗമാഹിം=ലോക
ത്തിൽ, തജി ഹരിഃ (എനിക്കു്) ഭഗവാനല്ലാതെ, കിമപി പ്രയോ
ജന=മറ്റേതെങ്കിലും പ്രയോജനമുള്ളവൻ, നാഹിം=ഇല്ലതന്നെ,
താതഃ=ഹേ വത്സ, ബിനഹിം ജനാഹും=അറിയിക്കാതെതന്നെ,
പ്രഭു സബ ജാനത=ഭഗവാൻ എല്ലാം അറിയുന്നുണ്ടു്, ലോക
രിത്യാഹും=ലോകത്തെ പ്രസന്നമാക്കുന്നതിൽ, സിധി കവനഃ=
നേട്ടം എന്താണുള്ളതു്?, കഹളു=പറയു.

അതുകൊണ്ടാണു് ഞാൻ എന്റെ സ്ഥിതി മറച്ചുവെച്ചുകൊ
ണ്ടിരിക്കുന്നതു്. ലോകത്തിൽ ഭഗവാനെക്കൊണ്ടല്ലാതെ മറ്റാരെ
ക്കൊണ്ടും എനിക്ക് പ്രയോജനവും ഇല്ല. ലോകത്തെ സന്തു
ഷ്ടമാക്കുന്നതുകൊണ്ടു് എന്തു നേട്ടമാണുള്ളതെന്നു പറയു.

തുംഹ സുചി സുമതീ പരമ പ്രിയ മോരേം പ്രീതി
പ്രതീതി മോഹി പര തോരേം
അബ ജം താത ദുരാവഹിം തോഹീ ദാരുന ദോഷ
ഘടതു അതി മോഹി

തുംഹ സുചി=അങ്ങു നിഷ്ഠളകനാണു്, സുമതി; മോരേം=ബുദ്ധിമാ
നാണു്; എനിക്കു, പരമ പ്രിയ; തോരേം=പരമപ്രിയനാണു്.
അങ്ങയ്ക്കും, മോഹി പര പ്രീതി=എന്നിൽ പ്രീതിയും, പ്രതീതി;
താത=വിശ്വാസവും ഉണ്ടു്. വത്സ, തോഹീ അബ=അങ്ങയിൽനി
ന്നു (ആ സ്ഥിതിക്കു) ഇപ്പോൾ, ജം ദുരാവഹം=ഞാനെന്നെങ്കിലും
മറച്ചുവെക്കുന്നപക്ഷം, മോഹി അതി ദാരുന ദോഷ=എനിക്കു
അതിദാരുണമായ ദോഷം, ഘടതു=ഉണ്ടാക്കും.

അങ്ങു നിഷ്ഠപടനും ബുദ്ധിമാനും എനിക്കു പരമപ്രിയനാ
ണു്. എന്നിൽ അങ്ങയ്ക്കും പ്രീതിവിശ്വാസങ്ങളുണ്ടായിക്കഴി

ഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ആ സ്ഥിതിക്കു എന്തെങ്കിലുമൊരു കാര്യം അങ്ങ
യിൽനിന്നു മറച്ചുവെക്കുന്നപക്ഷം എന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോ
ളും അതു ഏറ്റവും ദാരുണമായ പാപമായിരിക്കും.

ജിമി ജിമി താപസ കഥളു ഉദാസാ തിമി തിമി
 റൂപഹി ഉപജ ബിസപാസാ
 ദേഖാ സ്വബസ കർമ്മ മന ബാനീ തബ ബോലാ
 താപസ ബക ധ്യാനീ

താപസ ജിമി ജിമി=താപസൻ എത്രത്തോളം, ഉദാസാ കഥളു=
 ഉദാസീനൻ എന്നവണ്ണം സംസാരിച്ചുവോ, തിമി തിമി ബിസപാ
 സാ=അത്രത്തോളം വിശ്വാസം അയാളിൽ, റൂപഹി ഉപജ=രാജാ
 വിനും ഉണ്ടായി, മന ബാനീ കർമ്മ=മനസാ വാചാ കർമ്മം,
 സ്വബസ ദേഖാ=തനിക്കു വിവേചനം (രാജാവ്) എന്നും
 എപ്പോൾ കണ്ടുവോ, തബ ബകധ്യാനീ താപസ ബോലാ=
 അപ്പോൾ ബകധ്യാനിയായ താപസൻ തുടൻ.

കപടതാപസൻ ഉദാസീനഭാവത്തിൽ ഓരോന്നു പറയു
 ന്തോരും രാജാവിനു അയാളിൽ വിശ്വാസം വളർച്ച വളർച്ച
 വന്നു. ത്രിവിധകരങ്ങളാലും പ്രതാപഭാവം തനിക്കു കീഴ്പ്പെട്ടു
 കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നു ബോദ്ധ്യമായപ്പോൾ ബകധ്യാനിയായ
 ആ വഞ്ചകൻ തുടൻ പറഞ്ഞു -

നാമ ഹമാര ഏകതനു ഭാജു സുനി റൂപ ബോലേള
 പുനി സിരു നാജു
 കരഹു നാമ കര അരഥ ബഖാനീ മോഹി സേവക
 അതി ആപന ജാനീ

ഈ ഹമാര നാമ="സഹോദര, എന്റെ ചേർ, ഏകതനു സുനി
 റൂപ=ഏകതനു (എന്നാണ്)" ഇതുകേട്ട് രാജാവ്, സിരു നാജു
 പുനി=ശിരസ്സ് കുറിച്ചു" അനന്തരം (ഇപ്രകാരം), ബോലേള
 മോഹി ആപന=പറഞ്ഞു:- "എന്നെ അങ്ങയുടെ, അതി സേവക

ജാനി=മരൊടുകുതന്നെന്നറിഞ്ഞു, നാമകര അരഥം=പേരിന്റെ അർത്ഥം, ബഖാനീ കരളു=ഒന്നു വിസ്തരിച്ചുരുളിച്ചെയ്യുക.

ബകത്തേപ്പോലെ മത്സ്യം എപ്പോൾ സമീപിക്കും കൊത്തി വീഴ്ത്താനെന്നു നോക്കിക്കൊണ്ടു കാത്തിരിക്കുന്ന കൊററിയേപ്പോലുള്ള ആ കൃത്രിമതാപസൻ പറഞ്ഞു തന്റെ പേർ ഏകതന്നെ എന്നാണെന്നു. ഇതു കേട്ട ഉടനെ രാജാവു കമ്പിട്ടു ഇപ്രകാരം ഉണർത്തി:— 'ഞാൻ അങ്ങയുടെ ആപ്തസേവാകനാണ്. ഈ വസ്തുത ഗ്രഹിച്ചു ആ പേരിന്റെ അർത്ഥം എനിയ്ക്കൊന്നു വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുതരണമേ.'

ദോ: ആദി സൃഷ്ടി ഉപജീ ജബഹിം തബ ഉതപതി
കൈ മോരി

നാമ ഏക തന്ന ഹേതു തേഹി ദേഹ ന ധരീ

ബഹോരി

ജബഹിം=(ബകധ്യാനി പറഞ്ഞു:—) എപ്പോഴാണോ, ആദിസൃഷ്ടി ഉപജാ=ആദ്യസൃഷ്ടി ഉണ്ടായതു്, തബ മോരി=അപ്പോഴാണ് എന്റെ, ഉതപതി കൈ=ഉത്ഭവം ഉണ്ടായതു്, തേഹി ഹേതു=ആ കാരണത്താൽ, നാമ ഏകതന്ന=(എന്റെ) പേർ ഏകതന്ന എന്നായി, ബഹോരി ദേഹ=ചിന്നിട്ടു ശരീരം, ന ധരീ=ഞാൻ എടുക്കുകയുണ്ടായില്ല.

ലോകത്തിൽ ആദ്യസൃഷ്ടി ഉണ്ടായ അതേ കാലത്തുതന്നെ ഞാനും ജനിച്ചു. അതുകൊണ്ടാണ് എനിക്കു ഏകതന്ന എന്ന പേരുണ്ടായതു്. ചിന്നിടേണിക്കു മറ്റൊരു ശരീരം കൈക്കൊള്ളേണ്ടിവന്നിട്ടും ഇല്ല. [താൻ ലോകോത്ഭവകാലത്തു ജനിച്ചവനെന്നും ഇതേവരെ തനിക്കു ദേഹവിയോഗം വേണ്ടിവന്നിട്ടില്ലെന്നും കപടതാപസൻ വ്യാജപ്രസ്താവം ചെയ്യുന്നു.]

ചാ: ജനി ആചരജ്ജ കരള മനമാഹിം സുത തപതേം
ദുർലഭ കമര നാഹിം

തപബല തേം ജഗ സൃജതു ബിധാതാ

തപോബല ബിഷ്നു ഭൃഗു പരിത്രാതാ

സുത, മനമാഹിം=വത്സ, മനസ്സിൽ, ആചാരജ്ഞി ജനി കരഹു=അങ്ങു വിസ്തരിക്കരുത്, തപതേം ദുർലഭം=തപോബലംകൊണ്ടു ദുർല്ലഭമായി, കമു നാഹിം=ഒന്നുംതന്നെയില്ല, തപബല തേം=തപോബലംകൊണ്ടാണ്, ബിധാതാ ജഗ സൃജതു=ബ്രഹ്മദേവൻ ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിക്കുന്നത്, തപോബല ബിഷ്നു=തപോബലംകൊണ്ടാണ് വിഷ്ണു, പരിത്രാതാ ഭൃഗു=പരിത്രാതാവായി ഭവിക്കുന്നത്.

വത്സ, നീവിതുകേട്ടു വിസ്തരിക്കണ്ട. തപോബലംകൊണ്ടു സാധിക്കാത്തതായി ലോകത്തിൽ ഒന്നുംതന്നെയില്ല. തപോബലംകൊണ്ടാണ് ബ്രഹ്മാവു ലോകസൃഷ്ടി നടത്തുന്നതും വിഷ്ണുദേവൻ ലോകത്തെ സംരക്ഷിക്കുന്നതും.

തപബല സംഭു കരഹിം സംഹാരാ തപതേം അഗമ

ന കമു സംസാരാ

ഭയേ ഇപഹി സുനി അതി അനുരാഗാ കഥാ

പുരാതന കഹൈ സോ ലാഗാ

തപബലം=തപോബലംകൊണ്ടുതന്നെയാണ്, സംഭു സംഹാരാ കരഹിം=ശിവൻ സംഹാരകർമ്മം ചെയ്യുന്നതും, തപതേം അഗമം=തപസ്സുകൊണ്ടു അഗമ്യമായി, സംസാരാ കമു നം=പ്രപഞ്ചത്തിൽ ഒന്നുംതന്നെയില്ല, സുനി ഇപഹിം=ഇതെല്ലാം കേട്ടു രാജാവിനു, അതി അനുരാഗ ഭയേ=(കപടതാപസനിൽ) വലുതായ പ്രേമം ഉണ്ടായി, സോ പുരാതന കഥാ=അതിനാൽ (താപസൻ) പുരാതനകഥകൾ, കഹൈ ലാഗാ=പറയാനാരംഭിച്ചു.

‘വത്സ, തപശ്ശക്തികൊണ്ടുതന്നെയാണ് ശിവൻ സംഹാരകർമ്മത്തിനു് ദക്ഷനായിത്തീരുന്നത്. തപസ്സുകൊണ്ടു് ലോകത്തിൽ ഒന്നുംതന്നെ അപ്രാപ്യമായിട്ടില്ല. ഇതുകേട്ടു് പ്രതാപഭാനുവിനു് കപടമുനിയുടെ നേരെ അതിയായ ഭക്തിയുണ്ടായി. താപസനും ഉത്സാഹം വലിച്ചു. അയാൾ പഴയകഥകൾ പലതും പറയാൻ തുടങ്ങി.

കരമ ധരമ ഇതിഹാസ അനേകാ കരള നിരൂപന
 ബിരതി ബിബേകാ
 ഉദഭവ പാലന പ്രലയ കഹാണീ കഹേസി അമിത
 ആചരജ ബഖാനീ

കരമ ധരമ=(മനഃശൃംഗം) ധർമ്മം, കർമ്മം, അനേകാ ഇതിഹാസം= അസംഖ്യം ഇതിഹാസങ്ങൾ, ബിബേകാ ബിരതി=ജ്ഞാനം, വൈരാഗ്യം (ഇവയെക്കുറിച്ചെല്ലാം), നിരൂപന കരള=വിമർശിക്കാൻ തുടങ്ങി, ഉദഭവ പാലനം=(ലോകത്തിന്റെ) ഉല്പത്തി, സ്ഥിതി, പ്രലയം=നാശം (എന്നിവയെക്കുറിച്ചുള്ള), അമിത ആചരജ=അസംഖ്യങ്ങളും ആശ്ചര്യജനകങ്ങളും ആയ, കഹാണീ ബഖാനീ=കഥകൾ വെളിച്ചം, കഹേസി=പറഞ്ഞു.

മാനവധർമ്മങ്ങൾ, ഇതിഹാസങ്ങൾ, ജ്ഞാനവൈരാഗ്യങ്ങൾ എന്നിവയെപ്പറ്റി താപസൻ വിമർശിക്കാൻ തുടങ്ങി. പ്രാപഞ്ചത്തിന്റെ ഉത്ഭവം, നിലനിൽപ്പും, നാശം എന്നിവ പരമർഷണ നിരവധി വിസ്തൃതാവഹങ്ങളായ കഥകളും അയാൾ വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു.

സുനി മഹീപ താപസ ബസ ഭയളു ആപന നാമ
 കഹന തബ ലയളു
 കഹ താപസ നൃപ ജാനളം തോഹീ കീൻഹേഹു
 കപട ലാഗ ഭല മോഹീ

സുനി മഹീപ=ഇതെല്ലാം കേട്ടുകൂടുമ്പോൾത്തന്നെ രാജാവു, താപസ ബസ ഭയളു=താപസനും ദശനായി ഭവിച്ചു. ആപന നാമ തബ=(അദ്ദേഹം) തന്റെ പേർ ആ അവാസരത്തിൽ, കഹന ലയളു=പറയാൻ തുടങ്ങി, കഹ നൃപ=(താപസൻ) പറഞ്ഞു:- ഹേ രാജാവേ, തോഹീ ജാനളം=അങ്ങനെ എനിക്കറിയാം, കപട കീൻഹേഹു=(അങ്ങനോടു) വ്യാജം പാഞ്ഞതു്, മോഹീ ഭല ലാഗം=എനിക്കു നന്മയായിത്തീർന്നു.

കപടമുനിയുടെ കഥാപ്രസംഗം കേട്ടുകൂടുമ്പോൾത്തന്നെ രാജാവു അയാൾക്കു തികച്ചും വിധേയനായി ഭവിച്ചു. മാത്രമല്ല,

പരമാർത്ഥം മറച്ചുവെച്ചു താൻ പ്രതാപഭാനുവിന്റെ സമീപം
 നന്നെ മുന്നിയെ ധരിപ്പിച്ചതിനാൽ രാജാവു വ്യസനിക്കുകയും
 തന്റെ ശരിയായ പേർ പറയാൻ ആരംഭിക്കുകയുണ്ടായെല്ലോ. ഉടനെ
 രാപസൻ, രാജാവിനെ ആ സംരംഭത്തിൽനിന്നു വിലക്കിക്കൊ
 ള്ളിപ്രകാരം പറഞ്ഞു:— “ഹേ രാജൻ, തപഃശക്തികൊണ്ടു എനി
 ക്കുണ്ടായ തിരിച്ചറിയാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനോടു വ്യാജം
 പറഞ്ഞതു ഭരവിധത്തിൽ എനിക്കു നന്മതന്നെ.”

സോ: സുന്ദര മഹീസ അസി നീതി ജഹം തഹം നാമ
 ന കഹഹിം റൂപ
 മോഹി തോഹി പര അതീ പ്രീതി സോഇ
 ചതുരതാ ബിചാരി തവ

മഹീസ, സുന്ദര രാജൻ, കേരള, റൂപ നാമ=രാജാക്കന്മാർ
 (അവരുടെ)പേരുകൾ, ജഹം തഹം=തോന്നിയേടത്തല്ലാംവെച്ചു,
 ന കഹഹിം=പറയാൻവരുന്ന, അസി നീതി=ആവിധമൊരു
 നീതിയുണ്ട്, സോ തവ=അക്കാര്യത്തിൽ അങ്ങയുടെ, ചതുരതാ
 ബിചാരി=സാമർത്ഥ്യം ആലോചിച്ചു, മോഹി തോഹി പര=എനി
 ക്കുണ്ടയുടെ പേരിൽ, അതി പ്രീതി=അതിയായ പ്രീതിയാണു
 ഇതു.

ഹേ രാജാവേ, കേരളക. രാജാക്കന്മാർ അവരുടെ പേരുകൾ
 എവിടെയും യഥേഷ്ടം പ്രസ്താവിക്കരുതെന്നതു രാജധർമ്മങ്ങളിൽ
 ഒരംശമാണ്. ആ വിഷയത്തിൽ അങ്ങു പ്രദർശിപ്പിച്ച സാമർത്ഥ്യം
 ആലോചിച്ചു എനിക്കുണ്ടയുടെ പേരിൽ അതിയായ പ്രീതിയാണുള്ളതു.
 വ്യാജം പറഞ്ഞു എന്നതു ഇക്കാര്യത്തിൽ ഒരപരാധമായി ഞാൻ പരിഗണിക്കുന്നില്ല.

ചു: നാമ തുഹാര പ്രതാപ ദിനേസാ സത്യകേതു തവ
 പിതാ നരേസാ
 ഗുര പ്രസാദ സബ ജാനിഅ രാജാ കഹിഅ ന
 ആപന ജാനി അകാജാ

തുംഹാര നാമ=അങ്ങയുടെ പേര്, പ്രതാപ ദിനേസാ തവ പിതാ=
പ്രതാപഭാന എന്നാണ്; അങ്ങയുടെ പിതാവു, സത്യകേതു നരേ
സാ=സത്യകേതു രാജാവുമാണ്, രാജാ, ഗുര പ്രസാദം=ഹേ രാജൻ,
ഗുരുകാരുണ്യംകൊണ്ടു, സബ ജാനിഅ=ഞാനെല്ലാം അറിയുന്നു.
പക്ഷേ, ആചന അകാജാ ജാനി=അങ്ങയ്ക്കു ഹാനിയുണ്ടാവും
എന്നു കരുതി, ന കഹിഅ=ഞാനൊന്നും പറയാതിരുന്നതാണ്.

ഹേ രാജാദേവ, അങ്ങയുടെ പേര് പ്രതാപഭാന എന്നാണ്.
അങ്ങയുടെ പിതാവു രാജാ സത്യകേതുവുമാകുന്നു. ആചാര്യകൃപ
യാൽ ഞാനെല്ലാം അറിയുന്നുണ്ട്. അങ്ങയ്ക്കു ആചരതായാലോ
എന്നു കരുതി ഞാനൊന്നും പറയാതിരുന്നതാണ്.

ദേവി താത തവ സഹജ സുധാഹു പ്രീതി പ്രതീതി
നീതി നിപുനാഹു

ഉപജി പരീ മമതാ മന മോരേം കഹളം കഥാ നിജ
പൂമേര തോരേം

താത തവ സഹജ=വത്സ, അങ്ങയുടെ സ്വാഭാവികമായ, സുധാഹു
പ്രീതി=ആജ്ഞാവും പ്രീതിയും, പ്രതീതി=വിശ്വാസവും, നീതി
നിപുനാഹു=നീതിനിപുണതയും, ദേവി മോരേം മന=കുണ്ടിട്ടു്
എന്റെ മനസ്സിലും, മമതാ പരീ ഉപജി=മമത അങ്കുരിച്ചിരിക്കുന്നു.
(അതിനാൽ), തോരേം പൂമേര=അങ്ങു ചോദിച്ചതിന്നു, നിജ കഥാ=
സ്വകഥയും, കഹേളം=ഞാൻ പറഞ്ഞു.

ഹേ പ്രതാപഭാനോ, അങ്ങയുടെ നൈസർഗ്ഗികമായ ആജ്ഞ
വവും പ്രീതിയും വിശ്വാസവും നീതിനൈപുണ്യവും കണ്ടു് അങ്ങ
യെപ്പറ്റി എനിക്കും മമതയുണ്ടായി. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ്
അങ്ങു ചോദിച്ചതിന്നു ഞാന്റെ ആത്മകഥയും പറഞ്ഞതു്.

അബ പ്രസന്ന മൈം സംസയ നാഹീം മാഗ്ര ജോ
ഭൂപ ഭാവ മന മാഹീം

സുനി സുബചന ഭൂപതി ഹരഷാനാ ഗഹി പദ
ബിനയ കീൻഹി ബീധി നാനാ

മൈം അബ പ്രസന്ന=ഞാനിപ്പോൾ പ്രസന്നനാണ്, സംസാര
നാഹിം=സംശയിക്കേണ്ട. ഭൂപ, മന മാഹിം=ഹേ രാജൻ, മന
സ്സിൽ, ജോ ഭാവ മാഗു=എന്തുദേശിക്കുന്നുവോ (അത്) ചോദിച്ചു
കൊള്ളുക. സുബഹന സുനി=ആ നല്ല വാക്കുകൾ കേട്ടു, ഭൂപതി
ഹരഷാനാ=രാജാവു സന്തോഷിച്ചു. പദ ഗഹി=(താപസന്റെ)
കാൽ പിടിച്ചു, നാനാബിധി=പല പ്രകാരത്തിലും (മുനിയെ),
ബിനയ കീൻഹി=വണങ്ങി.

ഹേ രാജാവേ, ഞാനങ്ങയിൽ പ്രസന്നനായിരിക്കുന്നു. സംശ
യിക്കേണ്ട. മനസ്സിൽ അങ്ങ എന്താഗ്രഹിക്കുന്നു അതെന്നോട്
ചോദിച്ചുകൊള്ളുക. ആ മധുരവാക്കുകൾ കേട്ടു പ്രതാപഭാനു
സന്തോഷനാവുകയും താപസന്റെ കാൽ പിടിച്ചു പലവിധത്തിലും
അയാളെ വണങ്ങുകയും ചെയ്തു.

കൃപാസിന്ധു മുനി ദരസന തോരോ ചാരി പദാരഥ
കരതല മോരോ

പ്രഭുവി തമാപി പ്രസന്ന ബിലോകീ മാഗി അഗമ
ബര ഹോളം അസോകീ

മുനി കൃപാസിന്ധു=ഹേ മുനേ, കൃപാസിന്ധോ, തോരോ ദരസന=
അങ്ങയെ ദർശിച്ചുകൊണ്ടു്, ചാരിപദാരഥം=നാലു പദാർത്ഥങ്ങൾ,
മോരേ കരതലം=എനിക്കു കരസ്ഥമായി, തമാപി പ്രഭുവി=
എന്നിട്ടും സ്വാമിയെ, പ്രസന്ന ബിലോകീ=പ്രസന്നനായി കണ്ടി
ട്ടു്, അഗമ ബര മാഗി=ദുഷ്ടപ്രാപമായൊരു വരം വാങ്ങി,
അസോകീ ഹോളം=ശോകരഹിതനായിരിക്കാനിടയാകട്ടെ.

യോഗാഗരമായ മഹേഷ്, അങ്ങയെ ദർശിക്കാനിടയായതു
കൊണ്ടു ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷങ്ങളെന്ന നാലു പദാർത്ഥങ്ങളും എനി
ക്കു കൈവന്നിരിക്കുന്നു. എന്നാലും അങ്ങ എന്നിൽ അതീവ പ്രസ
ന്നനെന്നറിഞ്ഞു ഞാനങ്ങയോടു ദുഷ്ടപ്രാപമായൊരു വരത്തിനു
യാചിക്കട്ടെ. ആ വരദാനംകൊണ്ടു ഞാൻ ശോകരഹിതനായി
ഭവിക്കുകയും ചെയ്യട്ടെ.

ദോ: ജരാ മരണ ദുഖ രഹിത തന്മ സമര ജിതൈ ജനി

കോള

ഏകമത്ര രിപുഹീന മഹി രാജ കലപ സത

ഹോള

തന്മ=(എന്റെ ഈ) ശരീരം, ജരാമരണ ദുഖരഹിത=ജരാമരണ ദുഃഖങ്ങളോടുകൂടാത്തതായിരിക്കണം, സമര കോള=യുദ്ധത്തിൽ ആരും, ജനി ജിതൈ=(എന്നെ) ജയിക്കരുത്, രിപുഹീന=ശത്രു വിഹീനമായ, ഏകമത്ര രാജ=ഏകമത്രരാജ്യം, മഹി സത കലപഹോള=ഭൂമിയിൽ നൂറു കല്പംവരെ നിലനില്ക്കണം.

എന്റെ ഈ ശരീരം ജരയോ മരണമോ നിമിത്തം ഉണ്ടാകുന്ന ദുഃഖത്തോടുകൂടാത്തതായിരിക്കണം. എന്നെ സമരത്തിൽ ആരും ജയിക്കരുത്. ശത്രുവിഹീനമായ ഏകമത്രരാജ്യം ഭൂമിയിൽ നൂറു കല്പംവരെ നിലനില്ക്കണം. [അതായതു അകണ്ടകമാനു ഒരു സാമ്രാജ്യം, ആ സാമ്രാജ്യത്തിൽ താൻ ചക്രവർത്തി അങ്ങനെ നൂറു കല്പകാലം തനിക്കു ജീവിക്കാനിടയാകണമെന്നാണ് പ്രതാപഭാനുവിന്റെ ആഗ്രഹം.]

ചതു: കഹ താപസ നൃപ ഐസേനു ഹോളു കാരന

ഏക കഠിന സുന്ദ സോളു

കാലള തുണ പദ നാതുഹി സീസാ ഏക ബിപ്ര

കല ഹാഡി മഹീസാ

താപസ കഹ=താപസൻ പറഞ്ഞു: —, നൃപ=അല്ലയോ രാജാവേ, ഐസേനു ഹോളു=അങ്ങനെയെന്നയാകട്ടെ, ഏക കഠിന കാരന=എന്നാൽ ഇക്കാര്യത്തിൽ വലിയൊരു ദുഃഖമുണ്ട്, സോളു സുന്ദ=അതെന്താണെന്നു കേൾക്കൂ, ബിപ്രകല ഏക=ബ്രാഹ്മണ വംശം ഒന്നു, ഹാഡി=ഒഴികെ, മഹീസാ കാലള=ഹേ രാജൻ, കാലവ്യംകൂടി, തുണ പദ=അങ്ങയുടെ പാദങ്ങളിൽ, സീസാ നാതുഹി=തലത്താഴ്ന്നു.

ഹേ പ്രതാപഭാനു, അങ്ങയുടെ ഹിതംപോലെതന്നെ എല്ലാം ഭവിക്കും. പക്ഷേ ഇതിൽ ഒരു ദുഃഖമുണ്ട്. അതും ഞാൻ പറയാം. കേൾക്കൂ. ബ്രാഹ്മണവംശം ഒന്നൊഴികെ മറ്റുള്ളവരൊക്കെയും— എന്തിനും; കാലവുമകൂടി അങ്ങയുടെ കാല്പിൽ കുമ്പിടും.

തപസ്വല ബിപ്ര സദാ ബരിശ്വരാ തിൻഹ കേ

കോപ ന കോള രഖവാരാ

ജതം ബിപ്രൻഹ ബസ കരഹ നരേസാ തതം തുശ

ബസ ബിധി ബിഷ്ണ മഹേസാ

തപസ്വല=തപഃശക്തികൊണ്ട്, ബിപ്ര=ബ്രാഹ്മണൻ, സദാ ബരിശ്വരാ=സദാ ബലവാനാരാണ്, തിൻഹ കേ കോപ=അവരുടെ കോപത്തിൽനിന്നും, കോള ന രഖവാരാ=രക്ഷിക്കാൻ ഒരു വനം ഇല്ല, നരേസാ=ഹേ രാജാവേ, ബിപ്രൻഹ ജതം ബസ കരഹ തതം=ബ്രാഹ്മണരെ വശത്താക്കാൻ സാധിക്കുന്നപക്ഷം, ബിധി ബിഷ്ണ മഹേസാ=ബ്രഹ്മാവിന്റെ മഹേശ്വരന്മാർ, തുശ ബസ=അങ്ങയ്ക്കു വിധേയരാകും.

ഹേ പ്രതാപഭാനോ, തപശ്ശക്തികൊണ്ട് ഏതുകാലത്തും ബലവാനാരാണ് ബ്രാഹ്മണർ. അവർ കോപിച്ചാൽ രക്ഷിക്കാൻ ആർമില്ല. ഹേ രാജൻ, ബ്രാഹ്മണരെ വശത്താക്കാൻ അങ്ങക്കു സാധിക്കുന്നപക്ഷം ബ്രഹ്മാവിന്റെ മഹേശ്വരന്മാരും അങ്ങയ്ക്കു വിധേയരാകും.

ചല ന ബിപ്രകല സന ബരിശ്വര സത്യ കരഹം

ദോള ഭുജാ ഉറാതു

ബിപ്ര ശ്രാപ ബിനു സുന മഹിപാലാ തോര നാസ

നന്ദിം കവനേഹം കാലാ

ബിപ്രകല സന=ബ്രാഹ്മണവംശത്തിൽനിന്നും, ബരിശ്വര=ശക്തി, ന ചല=വിട്ടുപോവുകയില്ല, ദോള ഭുജാ ഉറാതു=രണ്ടു കൈയും ചൊക്കി, സത്യ കരഹം=ഞാൻ സത്യം ചെയ്തു പറയുന്നു,

ബിപ്ര ശ്രാപ ബിനു=വിപ്രശാപംകൊണ്ടല്ലാതെ, മഹിപാലാ
സുനു=ഹേ രാജാവേ കേൾക്കൂ, കവനേഹം കാലം=കരുകാലത്തും,
തോരാ നാസ നഹിം=അങ്ങയ്ക്കു നാശം ഉണ്ടാവുന്നതല്ല.

ബ്രാഹ്മണവംശത്തെ വീട്ടു ശക്തി പോകുന്നതല്ല. ഈ സം
ഗതി ഞാൻ രണ്ടു കൈയുംചൊഴിക്കി സത്യം ചെയ്യാം. ബ്രാഹ്മണ
ശാപം മൂലമല്ലാതെ അങ്ങയ്ക്കു കരുകാലത്തും നാശവും ഉണ്ടാകു
ന്നതല്ല.

ഹരഷേള രാള ബചന സുനി താസ്യ നാഥ ന

ഹോതു മോര അബ നാസ്യ

തവ പ്രസാദ പ്രഭ കൃപാനിധാനാ മോ കഹം

സർബ കാല കല്യാനാ

താസ്യ ബചന സുനി=അയാളുടെ വാക്കുകേട്ടു, രാള ഹരഷേള=
രാജാവു പ്രസന്നനായി. (എന്നിട്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:-), നാഥ
മോര നാസ=പ്രഭോ, എനിക്കു നാശം, അബ ന ഹോതു=ഇപ്പോ
ളുണ്ടാകയില്ല, കൃപാനിധാനാ പ്രഭ=കൃപാസാഗരമായ ഹേ സ്വാ
മിൻ, തവ പ്രസാദ=അങ്ങയുടെ പ്രസാദത്താൽ, മോ കഹം=
എനിക്കു, സർബ കാല കല്യാനാ=എല്ലാകാലവും മംഗളമാണ്.

കപടതാപസന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു പ്രതാപഭാനു പ്രസന്ന
നായി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—‘പ്രഭോ എനിക്കു നാശം ഇപ്പോളു
ണ്ടാകുകയില്ല. അവിടന്നു കൃപാസാഗരമാണ്. സ്വാമിൻ, അങ്ങ
യുടെ പ്രസാദത്താൽ എനിക്കു സർവ്വകാലവും മംഗളംതന്നെ.’

ദോ: ഏവമസ്മു കഹി കപട മുനി ബോലാ ക്കില

ബഹോരി

മിലബ ഹമാര ഭുലാബ നിജ കഹഹു ത ഹമഹി

ബോരി

ഏവമസ്മു=ഇങ്ങനെതന്നെ വേിക്കട്ടെ എന്നു, കപട മുനി കഹി=
കപടമുനി പറഞ്ഞു, ബഹോരി ക്കില=തുടൻ ആ വഞ്ചകൻ

(ഇങ്ങനെയും), ബോധം=പറഞ്ഞു: —, നിജ ഹമാര മിലബ=ഈ നമ്മുടെ സന്തേളനം, ഭൂലാബ=മറന്നുകളയണം, കഹറു ത=ഇതി നെപ്പറ്റി അങ്ങ് ആരോടെങ്കിലും പറയുന്നപക്ഷം, ഹമഹി=ബോരി ന=ഞാൻ കുററക്കാരനല്ല.

ദേവ രാജൻ, അങ്ങയ്ക്കു ഞാനുമായുള്ള ഈ സന്തേളനം മറന്ന കളയണം. ഇതിനെക്കുറിച്ച് ആരോടെങ്കിലും അങ്ങ് പറയുന്ന പക്ഷം ഞാൻ കുററക്കാരനാവില്ല.

ചന്ദ്ര താരതം മൈം തോറി ബരജളം രാജാ കരേറം
കഥാ തവ പരമ അകാജാ
മരേറം ശ്രവന യഹ പരത കററാനീ നാസ
തൂഹാര സത്യ മമ ബാനീ

താരതം രാജാ=അതുകൊണ്ട് അല്ലയോ രാജൻ, തോറി ബരജളം=ഞാൻ താക്കീതു തരുന്നു, കഥാ കരേറം=ഈ കഥ ആരോടെങ്കിലും അങ്ങ് പറയുന്നപക്ഷം, തവ പരമ അകാജാ=അങ്ങയ്ക്കു വലിയ ആചതുണ്ടാകും, മരേറം ശ്രവന=ആറു ചെവികളിൽ, യഹ കററാനീ പരത=ഈ കഥ ചൊല്ലുന്നപക്ഷം, തൂഹാര നാസ=അങ്ങയ്ക്കു നാശമാണുണ്ടാവുക, മമ ബാനീ സത്യ=എന്റെ വാക്കു സത്യമാണ്.

ഞാനങ്ങയ്ക്കു ദേവ രാജൻ, ഞാൻ മുന്നറിയിപ്പു നല്കുകയാണ്. നമ്മുടെ സംഭാഷണത്തെക്കുറിച്ച് അങ്ങ് ആരോടെങ്കിലും പറയുന്ന പക്ഷം അതുനിമിത്തം അങ്ങയ്ക്കു വലിയ വിപത്തുണ്ടാകും. ആറു ചെവികളിൽ ഈ കഥ ചൊല്ലുന്നപക്ഷം അങ്ങയ്ക്കു നാശമാണുണ്ടാവുക. ഇതു സത്യമാണ്. [ആറു കണ്ണും പൂക്കാൽ മന്ത്രവും ദേവി ചിഹ്നം എന്നു നീതിശാസ്ത്രം.]

യഹ പ്രഗടേ അഥവാ ദ്വിജ ശ്രാവാ നാസ തോര
സുനു ഭാനപ്രതാവാ
ആന ഉപായം വിധന തവ നാഹീം ജനം ഹരി ഹര
കോപഹിം മനമാഹിം

പ്രതാപ ഭാനു, സുന്ദരേ പ്രതാപ ഭാനോ കേരള, അഥവാ യഹ പ്രഗഭേ=അഥവാ ഈ കാര്യം പുറത്തായാൽ, ദ്വിജശാപം: ദ്വിജശാപം ഹേതുവായി, തോര നാസ=അങ്ങക്ക നാശം (സംഭവിക്കും), ജം ഹരി ഹര മനമാഹരിം കോപഹരിം=വിഷ്ണുവും ശിവനും മനസാ കോപിക്കുന്നതായാൽത്തന്നെയും, ആന ഉപായം മറെറായപായത്താൽ, തവ നിധന നാഹരിം=അങ്ങയ്ക്കു നാശം സംഭവിക്കുന്നതല്ല.

ഹേ പ്രതാപ ഭാനോ, കേരള. നാം തമ്മിലുണ്ടായ സംഭാഷണവിഷയം ഒരുപക്ഷെ പരസ്യമായാൽ അതിന്റെ ഫലം ബ്രാഹ്മണശാപംകൊണ്ടു അങ്ങു നശിച്ചുപോകുക എന്നതായിരിക്കും. മനസാ മഹാവിഷ്ണുവും ശിവനും കോപിക്കുന്നു എന്നു തന്നെ വരട്ടെ, എന്നാലും മറെറായപായംകൊണ്ടു അങ്ങയ്ക്കു നാശത്തിൽനിന്നു രക്ഷപ്രാപിക്കാൻ വഴിയുണ്ട്.

സത്യ നാഥ പദ ഗഹി നൃപ ഭാഖാ ദ്വിജ ഗുര

കോപ കുററു കോ രാഖാ

രാഖതു ഗുര ജം കോപ ബിധാതാ ഗുര ബിരോധ

നഹിം കോള ജഗ ത്രാതാ

നൃപ, പദഗഹി=രാജാവു (താപസന്റെ) കാലുകൾ പിടിച്ചു, ഭാഖാ=പറഞ്ഞു:-, നാഥ=സ്വാമിൻ, അവിടന്നുളിച്ചെയ്യുന്നതു സത്യമാണ്, ദ്വിജ ഗുര കോപ=ബ്രാഹ്മണരുടേയും ഗുരുവിന്റേയും കോപമുണ്ടായാൽ, കോ രാഖാ=ആരാണ് രക്ഷിക്കാൻ? പറയൂ, ജം ബിധാതാ കോപ=ബ്രഹ്മദേവൻ കോപിച്ചാൽ, ഗുര രാഖതു=ഗുരുവുണ്ട് രക്ഷിക്കാൻ, ഗുര ബിരോധ=ഗുരു വിരോധിച്ചാൽ, ജഗ ത്രാതാ=ലോകത്തിൽ രക്ഷനൽകാൻ, കോള നഹിം=ഒരാളും ഇല്ല.

രാജാവു താപസന്റെ പാദങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:- 'സ്വാമിൻ, അവിടന്നുളിച്ചെയ്തത് പരമാത്മമാണ്. ബ്രഹ്മാവു ക്രുദ്ധനായാൽ ഗുരുവുണ്ട് രക്ഷിക്കാൻ. ഗുരു കോപിച്ചാൽ രക്ഷ നൽകുന്നതിനു ലോകത്തിൽ ഒരുവനുമില്ല.

ജം ന ചലബ ഹമ കറേ തുഹാരോ ഹോള

നാസ നഹിം സോച ഹമാരോ

ഏകഹിം ഡര ഡരപത മന മോരാ പ്രഭ മഹിദേവ
ശ്രാപ അതി ഘോരാ

തുഹാരോ ജം കറേന ചലബ=അങ്ങ പറയുന്നതു അനുസരി
ക്കാത്തപക്ഷം, ഹമ നാസ ഹോള=ഞാൻ നശിച്ചുപോകട്ടെ,
ഹമാരോ സോച നഹിം=എനിക്കതിനെപ്പറ്റി ദുഃഖമില്ല, ഏക
ഹിം ഡര=എന്നാൽ ഒരു ഭീതി, മോരാ മന ഡരപത=എന്റെ
മനസ്സിനെ അലട്ടുന്നുണ്ട്, പ്രഭ മഹിദേവ ശ്രാപ=ഹേ പ്രഭോ,
ബ്രാഹ്മണശാപം, അതി ഘോരാ=വളരെ ഭയങ്കരമാണ്.

അങ്ങ പറയുന്നതു അനാദരിച്ചെന്നപക്ഷം ഞാൻ തുലയം.
തുലഞ്ഞുപൊയ്ക്കൊള്ളട്ടെ എനിക്കതിനെപ്പറ്റി വിചാരമില്ല.
എന്നെ യേശുപ്പട്ടുന്നതു മറ്റൊരു സംഗതിയാണ്. എന്താണെ
ന്നല്ല? ബ്രാഹ്മണശാപം. അതു ഭയങ്കരമാണ്.

ദോ: ഹോഹിം ബിപ്ര ബസ കവന ബിധി കഹള

കൃപാകരി സോള

തുഹ തജി ദീനദയാല നിജ ഹിതു ന ദേഖളം

കോള

ബിപ്ര=വിപ്രന്മാരെ, കവന ബിധി=ഏതുവിധമാണ്, ബസ
ഹോഹിം=വശത്താക്കുക, കൃപാകരി=ദയവുചെയ്യ, സോള കഹ
ളം=അതൊന്നുള്ളിച്ചെയ്യുക, തുഹ തജി=അവിടന്നല്ലാതെ, നിജ
ഹിതു=എനിക്കു ഹിതകാരിയായി, കോള ന ദേഖളം=മറ്റൊരെയും
ഞാൻ കാണുന്നില്ല.

ബ്രാഹ്മണരെ ഏതുവിധത്തിലാണ് സപാധീനമാക്കേണ്ട
തെന്നു ദയവുചെയ്തു അവിടന്നു അള്ളിച്ചെയ്യണം. എന്റെ നന്മക്കു
അവിടന്നല്ലാതെ മറ്റാരേയും ഞാൻ കാണുന്നില്ല.

ച: സുനു നൃപ ബിബിധ ജതന ജഗ മാഹിം

കഷ്ടസാധ്യ പുനി ഹോഹിം കി നാഹിം

അഹമ്മ ഏക അതി സുഗമ ഉപാഹു തഹാം

പരത്തു ഏക കറിനാഹു

ഗുപ സുനം=(താപസൻ പറഞ്ഞു) ഹേ രാജൻ, കേൾക്കുക, ജഗ
മാഹീം=ലോകത്തിൽ, ബീബീഡ ജനനം=അനേകം തരത്തിലുള്ള
ഉപായങ്ങളുണ്ട്, കഷ്ട സാധ്യം=അവ കഷ്ടപ്പെട്ടു നിറവേറേണ്ടവ
യുമാണ്, പുനി കി രോഹിം നാഹീം=എന്നാൽത്തന്നെ ഉദ്ദിഷ്ട
കാര്യം നിറവേറി എന്നും ഇല്ലെന്നും വരാം. അതി സുഗമ ഏകഉപാ
ഹു അഹമ്മ=ഏറ്റവും എളുപ്പമായ ഒരു ഉപായമുണ്ട്, പരത്തു തഹാം=
എന്നാൽ അവിടെയുമുണ്ട്, ഏക കറിനാഹു=ഒരു വൈഷമ്യം.

കപടതാപസൻ പറഞ്ഞു: - പ്രതാപഭാനോ, കേൾക്ക. ലോ
കത്തിൽ അങ്ങാഗ്രഹിക്കുന്ന കാര്യം സാധിക്കാൻ അനേകം വഴിക
ളുണ്ട്. അവയെല്ലാംതന്നെ കഷ്ടപ്പെട്ടു സാധിക്കേണ്ടവയുമാണ്.
എന്നാൽത്തന്നെ മിലപ്പോൾ കാര്യസാധ്യം ഉണ്ടായില്ലെന്നും
വരാം. ഏറ്റവും എളുപ്പമായ ഒരു ഉപായമുണ്ട്. എന്നാൽ അതി
നുമുണ്ട് വൈഷമ്യം.

മമ ആധീന ജൂഗതി ഗുപ സോഹു മോര ജാബ

തവ നഗര ന റോഹു

ആജി ലഗേം അരു ജവ തേം ഭയേളം കാഹു കേ

ഗുഹ ഗ്രാമ ന ഗയേളം

ഗുപ=അല്ലയോ രാജാവേ, സോഹു ജൂഗതി മമ ആധീനം=എന്റെ
അധീനത്തിൽ ഒരു തന്ത്രമുണ്ട്. എന്നാൽ, മോര ജാബ തവ
നഗരം=എന്റെ യാത്ര നിങ്ങളുടെ നഗരത്തിലേക്കു, നഹോഹു=
ഉണ്ടാവുന്നതല്ല, ജബ തേം ഭയേളം ആജി ലഗേം=ഞാൻ ജനി
ച്ചിട്ടു ജനേവരെ, കാഹു കേ ഗുഹ ഗ്രാമ ന ഗയേളം=ആരുടേ
യും ഗുഹത്തിലോ ഗ്രാമത്തിലോ പോകുകയുണ്ടായിട്ടില്ല.

ഹേ പ്രതാപഭാനോ, ഞാനൊരു തന്ത്രം പ്രയോഗിക്കാം.
പക്ഷേ നിങ്ങളുടെ നഗരത്തിൽ ഞാൻ വരിക എന്ന പ്രശ്നമേ ഇല്ല.
ഞാൻ ജനിച്ചതു മുതൽ ജനേവരെ ആരുടേയും ഗുഹത്തിലോ ഗ്രാ
മത്തിലോ പോകുകയുണ്ടായിട്ടില്ല.

ജം ന ജാളം തബ ഹോതു അകാജ്ഞ ബനാ ആതു
 അസമഞ്ജസ്സ ആജ്ഞ
 സുനി മഹീസ ബോലേള മുദ ബാനീ നാഥ
 നിഗമ അസി നീതി ബഖാനീ

ജം ന ജാളം=ഞാൻ വരാതിരുന്നാൽ, തവ അകാജ്ഞ ഹോതു=
 അഞ്ജയുടെ കാര്യസാധ്യവും ഉണ്ടാവില്ല, ആജ്ഞ അസമഞ്ജസ ബനാ
 ആതു=ഇന്ന് ആവിധമൊരു ധർമ്മസങ്കടത്തിലാണ് ഞാൻ പെട്ടി
 രിക്കുന്നത്, സുനി മഹീസ=ഇതുകേട്ട് രാജാവു, മുദ ബാനീ
 ബോലേള=മുദവാക്കുകളാൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു, നാഥ നിഗമ=
 ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ, അസി നീതി ബഖാനീ=ഇപ്രകാരമൊരു വ്യവ
 സ്ഥയെപ്പറ്റി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ഞാനഞ്ജയുടെ നഗരത്തിലേക്കു വരാതിരുന്നാൽ അഞ്ജയുടെ
 കാര്യം സഫലമാവില്ല. ഞാനാകപ്പാടെ വല്ലാത്ത ധർമ്മസങ്കടത്തി
 ലായിട്ടുണ്ട്. ഇതുകേട്ടു രാജാവു മുദവാക്കുകളാൽ ഇപ്രകാരം പറ
 ഞ്ഞു. 'ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെ ഒരു വ്യവസ്ഥ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്'.

ബധേ സനേഹ ലഘുൻഹ പര കരഹീം ഗിരി
 നിജ സിരസി സദാ തുന ധരഹീം
 ജലധി അഗാധ മൗലി ബഹ ഫേന്ദ്ര സന്തത
 ധരനി ധരത സിര രേന്ദ്ര

ബധേ ലഘുൻഹ പര=വലിയവർ ചെറിയവരുടെ പേരിൽ,
 സനേഹ കരഹീം=സ്നേഹം പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു, ഗിരി നിജ സി
 രസി=പവ്വതം സ്വശിരസ്സിൽ, സദാ തുന ധരഹീം=സദാ തുണ
 തെവഹിക്കുന്നു, അഗാധ ജലധി=അഗാധസമുദ്രം, മൗലി ഫേന്ദ്ര
 ബഹ=മൂലാവിൽ നരയെ വഹിക്കുന്നു, സന്തത ധരനി=സദാകാല
 വും ഭൂമി, രേന്ദ്ര സിര ധരത=രേണുവിനെ ശിരസ്സിൽ വഹിക്കുന്നു.

മഹാന്നാർ എളിയവരിൽ എന്നും സ്നേഹമേ പ്രകാശിപ്പി
 ക്കാറുള്ളു. പാവ്യതത്തിന്റെ സ്ഥിതി നോക്കുക. അതു സദാ സ്വശി

രസ്സിൽ തുണത്തെവഹിക്കുന്നു. അഗാധസമുദ്രം മൂലാവിൽ നര വഹിക്കുന്നു; ഭൂമി നിരന്തരം രേണുവിനെ ശിരസ്സിൽ വഹിക്കുന്നു.

ദോ: അസ കഹി ഗഹേ നരേസ പദ സപാമീ

ഹോഹ കൃപാല

മോഹി ലാഗി ദുഖ സഹിഅ പ്രഭ സജ്ജന

ദീന ദയാല

അസ കഹി=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു, നരേസ പദ ഗഹേ=രാജാവു് ഹാദംപിടിച്ച് (ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു), സപാമീ കൃപാല ഹോഹ= സപാമിൻ, കൃപാലുവായിത്തീരുക, പ്രഭ മോഹി ലാഗി=പ്രഭോ, എന്നിക്കുവേണ്ടി, ദുഖ സഹിഅ=ദുഃഖം സഹിക്കുക, സജ്ജന ദീന ദയാല=സജ്ജനങ്ങൾ ദീനദായാലുക്കളാണല്ലോ.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു രാജാവു് താപസന്റെ കാൽപിടിച്ച് തുടൻ പറഞ്ഞു:— സപാമിൻ അങ്ങു് എന്റെ പേരിൽ കൃപ പ്രദ ശിപ്പിക്കുക. എന്നിക്കുവേണ്ടി ദുഃഖം സഹിക്കുക. നല്ലവർ ദീന ദയാലുക്കളാണല്ലോ.

ജാനി നൃപഹി ആപന ആധീനാ ബോലാ താപസ

കപട പ്രബീനാ

സത്യ കഹളം ഭൂപതി സുന തോഹീം ജഗ നാഹിന

ദുർല്ലഭ കഹ മോഹി

നൃപഹി ആപന ആധീനാ ജാനി=രാജാവു് തനയ്ക്കു് ധീനനാ ണെന്നു ഗ്രഹിച്ച്, കപട പ്രബീനാ താപസ=കപട പ്രവീണ നായ താപസൻ, ബോലാ ഭൂപതി സുന=പറഞ്ഞു:— രാജാവേ, കേൾക്ക, തോഹീം സത്യ കഹളം=അങ്ങയോടു് ഞാൻ സത്യമാണു് പറയുന്നതു്, ജഗ മോഹി=ലോകത്തിൽ എന്നിക്കു്, കഹ മൂർല്ലഭ നാഹിന=ഒന്നുംതന്നെ ദുർല്ലഭമായിട്ടില്ല.

പ്രതാപഭാസ തനിക്കു നിശ്ശേഷം കീഴു് പെട്ടു എന്നു ഗ്രഹിച്ചു വഞ്ചകാഗ്രണിയായ താപസൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—‘ഹേ

രാജാവേ, കേൾക്കേ. അങ്ങയോട് ഞാൻ സത്യമാണ് പറയുന്നത്.
ലോകത്തിൽ എനിക്ക് ഒന്നുംതന്നെ ദുർല്ലഭമായിട്ടില്ല.'

അവസി കാജ മൈം കരിഹളം തോര മന തന

ബചന ഭഗത തൈം മോരാ

ജോഗ ജുഗുതി തപ മന്ത്ര പ്രഭാള ഫലള തബഹിം

ജബ കരിഅ ദുരാള

മൈം തോരാ കാജ=ഞാൻ അങ്ങയുടെ കാര്യം, അവസി=അവശ്യം,
കരിഹളം=നിവൃത്തിക്കും, മന തന ബചന=മനസാ ശരീരേണ
വചസാ, മോരാ ഭഗത തൈം=എന്റെ ദൈവനാണു്, ജബ
ദുരാള കരിഅ തബഹിം=ഗോപ്യമായി പ്രവർത്തിക്കുമ്പോഴാണ്,
ജോഗ ജുഗുതി തപ=യോഗവും തന്ത്രവും തപസ്സും, മന്ത്ര പ്രഭാള=
മന്ത്രപ്രഭാവവും, ഫലള=സഫലമാകുന്നത്.

മനസാവാചാ ശരീരേണ അങ്ങ് എന്റെ ദൈവനാണു്. ആ
സ്ഥിതിക്ക് അങ്ങയുടെ കാര്യം അവശ്യം ഞാൻ നിവൃത്തിക്കും.
യോഗമാകട്ടെ, തന്ത്രമാകട്ടെ, തപസ്സാകട്ടെ, മന്ത്രപ്രഭാവമാകട്ടെ,
ഗോപ്യമായി പ്രവർത്തിക്കുമ്പോൾ മാത്രമേ ഫലിക്കുകയുള്ളൂ.

ജം നരേസ മൈം കരൈം രസോഹു തുഹ

പരുസഹു മോഹി ജാന ന കോഹു

അന്ന സോ ജോഹു ഭോജന കരഹു സോഹു സോഹു

തബ ആയസു അനുസരഹു

നരേസ=ഹേ രാജാവേ, ജം മൈം രസോഹു കരം=ഞാൻ
ആഹാരം ഉണ്ടാക്കുമ്പോൾ, തുഹ പരുസഹു=അങ്ങ് അതു തൊട്ടു
കയോ, മോഹി കോഹു=എന്നെ ആരും, ജാന ന=അറിയുകയോ
അരുതു്, സോ അന്ന=ആ ആഹാരം, ജോഹു ഭോജന കരഹു=ആർ
ഭക്ഷിക്കുന്നുവോ, സോഹു സോഹു=അവരെല്ലാംതന്നെ, തബ ആയ
സു=അങ്ങയുടെ അനുജൻ, അനുസരഹു=അനുസരിക്കും.

ഹേ രാജാദേവ, ഞാനൊരാഹാരം തയാറാക്കാം. അതു അങ്ങു് സ്വീകിച്ചുപോകരുതു്. എന്നെ ഒരാളും അറിയാനും ഇടവരുതു്. അങ്ങനെ ഞാനുണ്ടാക്കുന്ന ആഹാരം ആരെക്കെ ഭക്ഷിക്കുന്നുവോ അവരെല്ലാം അങ്ങയുടെ കീങ്കരന്മാരായിത്തീരും.

പുനി തിൻഹ കേ ഗുഹ ജേവംഇ ജോളു തവ ബസ

ഹോളു ഭൂപ സുന സോളു

ജാളു ഉപായ രചാളു നൃപ ഏളു സംബത ഭരി

സങ്കലപ കരേളു

ഭൂപ സുന=ഹേ രാജൻ, കേരക്കുക, പുനി തിൻഹ കേ ഗുഹ= ഇനിയുമൊന്നു്; അവരുടെ ഗുഹത്തിൽമെന്റു്, ജോളു ജേവംഇ= ആരാഹാരം കഴിക്കുന്നു, സോളു തവ ബസ ഹോളു=അവരും അങ്ങയ്ക്കു വശഗരാകും, നൃപ ജാളു=രാജാദേവ, ചെന്നു്, ഏളു ഉപായ രചാളു=ഈ ഉപായം ചെയ്യുക, സംബത ഭരി=ഒരു വത്സരം മുഴുവൻ, സങ്കലപ കരേളു=സങ്കല്പവും അനുഷ്ഠിക്കുക.

ഇനിയുണ്ടു് മറെറൊന്നു്. അങ്ങു ഏതൊരു ബ്രാഹ്മണരെ മുഷ്ടാനം കഴിപ്പിച്ചു സതുഷ്ടരാക്കുന്നുവോ അവരുടെ ഗുഹത്തിൽ നിന്നു ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്ന മറ്റുള്ളവരും അങ്ങയുടെ കീങ്കരന്മാരാകും. അങ്ങു ചെന്നു ഈ ഒരുപായം ചെയ്യുക. ഒരു കൊല്ലക്കാലം സങ്കല്പവ്രതവും അനുഷ്ഠിക്കുക.

ഭോ: നിത നൃതന ദ്വിജ സഹസ സത ബരേളു

സഹിത പരിവാര

മൈം തുഹരേ സങ്കലപ ലഗി കരബി ജേവനാര

നിത സത സഹസ=നിത്യവും ഏഴായിരം, നൃതന ദ്വിജ=പുതിയ ബ്രാഹ്മണരെ, പരിവാരസഹിത=പരിവാരസമേതം, ബരേളു=ക്ഷണിക്കുക, മൈം തുഹരേ സങ്കലപ ലഗി=ഞാനങ്ങയുടെ സങ്കല്പാവധിവരെ, ജേവനാര കരബി=ഭോജനം തയാറാക്കാം.

അങ്ങു ദിവസംതോറും ഏഴായിരം ബ്രാഹ്മണരെ സകുടുംബം ആഹാരത്തിനു ക്ഷണിക്കുക. അവയെല്ലാം അങ്ങയുടെ സങ്കല്പ

വ്രതം കഴിയുന്നതുവരെ ഞാൻ ആഹാരത്തിനുവേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്തുകൊള്ളാം അതിഥികൾക്കെല്ലാം.

ഏഹി ബിധി ഭൂപ കഷ്ട അതി മോരോം ഹോതു-
ഹരിം സകല ബിപ്ര ബസ തോരോം
കരിഹരിം ബിപ്ര ഹോമ സഖ സേവാ തേഹിം
പ്രസംഗ സഹജോഹിം ബസ ദേവാ

ഭൂപ ഏഹി ബിധി=ഹേ രാജാവേ, ഇപ്രകാരം, മോരോം അതി കഷ്ടം=അല്പമായ അതിക്ലേശംകൊണ്ടു്, സകല ബിപ്ര=എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരും, തോരെ സഖ ഹോതുഹരിം=അങ്ങയ്ക്കു വശഗരായി ഭവിക്കും. ബിപ്ര ഹോമ മഖ=ബ്രാഹ്മണർ ഹോമവും മഖവും, സേവാ കരിഹരിം=(ഭഗവാൻ) സേവയും ചെയ്യും, തേഹിം പ്രസംഗ ദേവാ=ഇതിനാൽ ദേവന്മാർ, സഹജോഹിം ബസ=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ വശത്തായിത്തീരും.

ഹേ രാജൻ, ഇങ്ങനെ അല്പകാലം അതിക്ലേശം ചെയ്യുന്നതു കൊണ്ടു. എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരും അങ്ങയ്ക്കു വശരായി ഭവിക്കും. ബ്രാഹ്മണർ ഹോമവും യാഗവും ഭഗവാൽസേവയുംചെയ്യും. ഈ സംഗതികൊണ്ടുതന്നെ ദേവന്മാർ സ്വാഭാവികമായി അങ്ങയ്ക്കു വശഗരാകും.

കുര ഏക തോഹി കഹളം ലഖാളു മൈം ഏഹിം
ബേഷ ന ആളബ കാളു
തുംഹരേ ഉപരോഹിത കളും രായാ ഹരി ആനബ
മൈ കരി നിജ മായാ

ഏക കുര ലഖാളു തോഹിം കഹളം=ഒരു കാര്യംകൂടി ഞാനങ്ങയോടു പറയുന്നു, മൈം ഏഹി ബേഷ=ഞാൻ ഈ വേഷത്തിൽ, കാളു ന ആളബ=ഒരിക്കലും വരികയില്ല. രായാ നിജമായാ=ഹേ രാജാവേ, എന്റെ മായകൊണ്ടു, തുംഹരേ പുരോഹിത കളും=അങ്ങയുടെ പുരോഹിതനെ, ഹരി മൈം ആനബ=അപഹരിച്ചു ഞാൻ ഇവിടെയ്ക്കു കൊണ്ടുവരാം.

ഹേ വൃതാപഭാസോ, അങ്ങയോടു് ഒരു കാര്യംകൂടി ഞാൻ പറയുന്നു, ഈ വേഷത്തിൽ അവിടേയ്ക്കു വരാൻ എനിക്കു സാധ്യമല്ല. ഞാനെന്റെ മായകൊണ്ടു് അങ്ങയുടെ പുരോഹിതനെ അപഹരിച്ചു് ഇവിടേയ്ക്കു കൊണ്ടുവരാം.

തപബല തേഹി കരി ആപു സമാനാ രഖിഹളം

ഇഹാം ബരഷ പരവാനാ

മൈം ധരി താസു ബേഷു സുന രാജാ സബ ബിധി

തോര സംവാരബ കാജാ

തപബല=തപശ്ശക്തിയാൽ, തേഹി ആപു സമാനാ കരി=അദ്വേദത്തെ എനിക്കു തുല്യനാക്കി, ബരഷ പരവാനാ ഇഹാം=ഒരു കൊല്ലം മുഴുവൻ ഇവിടെ, രഖിഹളം=ഇരുത്താം. രാജാ, സുന=രാജാവേ, കേരക്കു. താസു ബേഷു മൈം ധരി=അദ്വേദത്തിന്റെ വേഷം ഞാൻ ധരിച്ചു്, സബ ബിധി=എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും, തോര കാജാ=അങ്ങയുടെ കാര്യം, സംവാരബ=നിയന്ത്രിച്ചു കൊള്ളാം.

അദ്വേദത്തെ എനിക്കു തുല്യനാക്കി ഒരു കൊല്ലംവരെ ഇവിടെ ഇരുത്താം. ആ പുരോഹിതന്റെ വേഷം ധരിച്ചു് ഞാനെല്ലാ പ്രകാരത്തിലും അങ്ങയുടെ കാര്യം ശരിയാക്കിക്കൊള്ളാം.

ഗൈ നിസി ബഹുത സയന അബ കീജേ മോഹി

തോഹി ദ്രവ ഭേട ദിന തീജേ

മൈം തപബല തോഹി തുരഗ സമേതാ പഹു-

ചൈഹളം സോവതഹി നികേതാ

നിസി ബഹുത ഗൈ=രാത്രി വളരെയായി, അബ സയന കീജേ=ഇവി അങ്ങു ഉറങ്ങു, മോഹി തോഹി ദ്രവ=നമുക്കിരുവർക്കും ഹേ രാജൻ, തീജേദിന ഭേട=മൂന്നാംദിവസം മേളിക്കാനിടയാകും. മൈം തപബല=ഞാൻ തപോബലംകൊണ്ടു്, തോഹി തുരഗ സമേതാ=അങ്ങയെ കൂതിരയൊന്നിച്ചു്, സോവതഹിം=അങ്ങു് ഉറങ്ങുമ്പോൾത്തന്നെ, നികേതാ=കൊട്ടാരത്തിൽ, പഹു=ചൈഹളം=എത്തിക്കാം.

രാത്രി വളരെയാലിരിക്കുന്നു. അങ്ങു ഇനി ഉറങ്ങിക്കൊള്ളുക. അങ്ങയും ഞാനും തമ്മിൽ ഇനി കാണുന്നത് ഇന്നേയ്ക്കു മൂന്നാംദിവസമായിരിക്കും. ഞാൻ തപോബലംകൊണ്ട് ഉറങ്ങിക്കിടക്കുന്നു. അങ്ങയെ അതേ നിലയിൽ അങ്ങയുടെ കുതിരയോടൊപ്പം കൊട്ടാരത്തിൽ എത്തിക്കാം.

ദോ: മൈം ആളബ സോള ബേഷ്യ ധരി പഹറിമാ-

നേള തബ മോഹി

ജബ ഏകാന്ത ബോലാള സബ കഥാ സുനാവോ

തോഹി

മൈം സോള ബേഷ്യ ധരി=ഞാൻ ആ വേഷം ധരിച്ചു, ആളബ തബ മോഹി=വരാം. അപ്പോൾ എന്നെ, പഹറിമാനേള=അങ്ങയ്ക്കു മനസ്സിലാകും. ജബ തോഹി ഏകാന്ത ബോലാള=അങ്ങയെ ഏകാന്തത്തിൽ വിളിച്ചു, സബ കഥാ=എല്ലാ കഥയും, സുനാവോ=കേൾപ്പിക്കാം.

എന്നെ അങ്ങയ്ക്കു മനസ്സിലാകുന്നതിനു പഠറിയ പുരോഹിത വേഷത്തിൽ ഞാൻ വരാം. ഏകാന്തത്തിൽ വിളിച്ചു എല്ലാ കാര്യങ്ങളും ഞാനങ്ങയോടു പറയുകയും ചെയ്യാം. അപ്പോൾ അങ്ങയ്ക്കു എന്നെ മനസ്സിലാകും.

ചു: സയന കീൻററ റൂപ ആയസു മാനീ ആസന
ജാള ബൈറ മലഗ്യാനീ

ശ്രമിത ഭൂപ നിദ്രാ അതി ആളു സോ കിമി

സോവ സോച അധികാളു

റൂപ ആയസു മാനീ=രാജാവു (താപസ) നിയോഗം മാനിച്ചു, സയന കീൻററ=ശയിച്ചു, മലഗ്യാനീ ജാള=കപടജ്ഞാനിയായ (താപസൻ) ചെന്നു, ആസന ബൈറ=പിറത്തിലിരുന്നു. ശ്രമിത ഭൂപ=തളസ്നവനായ രാജാവു, അതി നിദ്രാ ആളു=ഗാഢനിദ്രയിൽ ചെട്ടു. സോ കിമി സാവാ=എന്നാൽ മായാവിവരേ താപസനെങ്ങനെ ഉറങ്ങും? സോച അധികാളു=അയാൾ അധിക ചിന്താവാശനായി.

താപസന്റെ അനുജൻ മാനിച്ച പ്രതാപഭാനു ശയിച്ചു.
വളരെ ക്ഷീണിച്ചിരുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിനു ഗാഢനിദ്രയുണ്ടാ
യി. മായാവിയാരു താപസൻ ചെന്നു ഒരു പീഠത്തിലിരുന്നു. അ
യാൾക്കെങ്ങനെ ഉറക്കംവരും? അയാളുടെ ചിന്താഗതി വലിച്ചു.

കാലകേതു നിസിചര തഹം ആവാ ജേഹിം സുകര
ഹോതു നൃപഹി ഭൂലാവാ
പരമമിത്ര താപസ നൃപ കേരാ ജാനതു സോ
അതി കപട ഘനേരാ

കാലകേതു നിസിചര=(ഇതിനിടയ്ക്കു)കാലകേതു എന്ന രാക്ഷസൻ,
തഹം ആവാ=അവിടേക്കുവന്നു, ജേഹിം സുകര ഹോതു=അവ
നാണ് പന്നിയായിചെന്നു, നൃപഹി ഭൂലാവാ=രാജാവിനെ വഴി
തെറ്റിച്ചതു, താപസ നൃപ കേരാ=താപസരാജാവിന്റെ, പരമ
മിത്ര സോ=ആപ്തസുഹൃത്തായ ആ കാലകേതു, അതി ഘനേരാ
കപട ജാനതു=ഏറ്റവും കാപട്യം ഗ്രഹിച്ചവനായിരുന്നു.

താപസരാജാവ് ചിന്താതാന്തനായിരിക്കുന്ന ആ അവസര
ത്തിൽ അവിടേയ്ക്കു കാലമേനി ചെന്നു. അവനാണ് പന്നിയുടെ
വേഷത്തിൽ ചെന്നു രാജാവിനെ ആകർഷിച്ചു വഴിതെറ്റിച്ചു
അവിടേക്കു കൊണ്ടുവന്നതു്. അവൻ ആ കപടയോഗിയുടെ ആത്മ
സുഹൃത്തും വമ്പിച്ച മായാവിയാണു്.

തേഹി കേ സത സുത അരു ദസ ഭാതു ഖല
അതി അജയ ദേവ ദുഖദാതു
പ്രഥമഹിം ഭൂപ സമര സബ മാദേ ബിപ്ര സന്ത
സുര ദേഖി ദുഖാരേ

തേഹി കേ ഖല=ആ കാലകേതുവിനു ഖലനാതം, അതി അജയ=
ഏറ്റവും അജയനാതം, ദേവ ദുഖദാതു=ദേവനാൽ ദുഃഖപ്രദന
മായ, സത സുത ദസ ഭാതു=ആറു പുത്രനാതം പത്തു സഹോദര
ന്മാരുണ്ടായിരുന്നു, ഭൂപ ബിപ്ര=പ്രതാപഭാനു രാജാവ്, ബ്രാഹ്മ

ണരേയും സന്ത സുര=സജ്ജനങ്ങളേയും ദേവന്മാരേയും, ദുഖാരേ
ദേവി=വ്യഥിതരായിക്കണ്ടു, പ്രഥമഹിം സബ=മുമ്പേതന്നെ എല്ലാ
രാക്ഷസന്മാരേയും, സമര മാരേ=യുദ്ധത്തിൽ നിഗ്രഹിച്ചു.

ആ കാലകേതു എന്ന രാക്ഷസൻ നൂറു പുത്രന്മാരും പത്തു
സഹോദരന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവൻ ദുഷ്ടന്മാരും അജയ്യന്മാരും
ദേവന്മാർക്കുശോകപ്രദരും ആയിരുന്നു. രാക്ഷസപീഡകളാൽ സജ്ജ
നങ്ങളും ദേവന്മാരും വ്യഥിതരായിരിക്കുന്നതുകണ്ടു രാജാവു എല്ലാ
രാക്ഷസന്മാരേയും യുദ്ധത്തിൽ നിഗ്രഹിച്ചു.

തേഹിം ഖല പാഹില ബന്ദു സംഭാര താപസ
 നൃപ മിലി മന്ത്ര ബിചാരാ
 ജേഹി റിപു മയ സോതു രചേൻഹി ഉപാളു
 ഭാവീ ബസ ന ജാന കമു രാളു

തേഹി ഖല=ഇതുനിമിത്തം ദുഷ്ടൻ, പാഹില ബന്ദു=പണ്ടത്തെ
വൈരം, സംഭാരാ=നിയന്ത്രിച്ചു, താപസ നൃപമിലി=താപസ
രാജാവുമായികലൻ, മന്ത്ര ബിചാരാ=മന്ത്രാലോചനമെല്ലാ, ജേ
ഹി=എങ്ങനെയായാൽ, റിപുമയ=ശത്രുക്കളും, രചേൻഹി=
വരുത്താമോ, സോതു ഉപാളു=ആ ഉപായം, ഭാവീ ബസ=ഭാവി
വശനായ, രാളു=(പ്രതാപഭാൻ)രാജാവു, കമു ന ജാന=തീരെ
അറിഞ്ഞില്ല.

പുത്രന്മാരേയും സോദരന്മാരേയും പ്രതാപഭാൻ സമരത്തിൽ
നിഗ്രഹിക്കുകയാൽ കാലകേതുവിൻ പ്രതാപഭാൻവിനോദ പണ്ടേ
തന്നെ വിരോധമായിരുന്നു. അവൻ ആ വിരോധം ഒതുക്കി താപ
സരാജാവുമായി കൂടിയാലോചന നടത്തി. എന്തു പ്രവർത്തിച്ചാൽ
പ്രതാപഭാൻ നശിക്കുമോ ആ ഉപദേശമാണ് താപസരാജാവു
പ്രതാപഭാൻവിൻ നൽകിയിരിക്കുന്നത്. എന്നാൽ വിധിക്കു വിധേ
യനായ പ്രതാപഭാൻ ആ വസ്തുത തീരെ ഗ്രഹിക്കുകയുണ്ടായില്ല.

ദോ: റിപു തേജസീ അകേല അപി ലാഘു കരി
 ഗനിനു ന താളു

അജഹ്ലം ദേവ ദുഃഖ രഞ്ചി സസിഹി സിര

അവസേഷിത രാഹു

തേജസീ രിപു=തേജസപിയായ ശത്രു, അകേല അപി=ഏകാകി യായിരുന്നുകൊള്ളട്ടെ; എന്നാലും, രാഹു ലഘു കരി ന ഗനിഅ= അവനെ നിസ്സാരനെന്നു ഗണിച്ചുകൂടാ, അവസേഷിത സിര=ശിരസ്സുമാത്രമായി ശേഷിച്ചു, രാഹു രഞ്ചി സസിഹി=രാഹുവും സൂര്യ ചന്ദ്രന്മാർക്കു, അജഹ്ലം ദുഃഖ ദേവ=ഇപ്പോഴും ദുഃഖമുണ്ടാക്കുന്നു.

ശത്രു തേജസപിയാൺ. അവൻ ഏകാകിയാണെന്നുതന്നെ വരട്ടെ. എന്നാൽക്കൂടി അവനെ നിസ്സാരനെന്നു കണക്കാക്കി കൂടാ. രാഹുവിനു ശിരസ്സുമാത്രമല്ല, വിഷ്ണു ചക്രമേന്ദ്രത്തിന്റെ ഫലമായി ബാക്കി കിട്ടുകയുണ്ടായുള്ളു. എന്നാലെന്താണു? ഇന്നും അതു സൂര്യ ചന്ദ്രന്മാരെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നില്ലേ?

താപസ വൃപ നിജ സഖഹി നിഹാരി ഹരഷി

മിലേള ഉരി ഭയള സുഖാരി

മിത്രഹി കഹി സഖ കഥാ സുനാതു ജാതുധാന

ബോലാ സുഖ പാതു

താപസ വൃപ=താപസരാജാവു, നിജ സഖഹി=സ്വസുഹൃത്തിനെ, നിഹാരി ഹരഷി=വീക്ഷിച്ചു പ്രസന്നനായി, ഉരി മിലാ=ഏഴു നേരമു ആശ്ലേഷിച്ചു, സുഖാരി ഭയള=സ്വസ്ഥനായി ഭവിച്ചു, മിത്രഹി സഖ കഥാ=മിത്രത്തെ എല്ലാ കഥയും, കഹി സുനാതു= പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു, സുഖപാതു ജാതുധാന=സുഖപ്രാപ്തനായ രാക്ഷസൻ, ബോലാ=പറഞ്ഞു.

താപസരാജാവു സ്വമിത്രത്തെ കണ്ടു ആഹ്ലാദവിവശനായി ഏഴുനേരമെന്നു കാലകേതുവിനെ ആശ്ലേഷിക്കുകയും നടന്ന കഥകളെല്ലാം പറഞ്ഞു കേൾപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ഏറ്റവും സത്തു ചൂനാതിത്തീൻ കാലകേതു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:-

അബ സാധേളം രിപു സുനഹു നരേസാ ജം തുഹ

കീൻഹ മോര ഉപദേസാ

പരിഹരി സോമ രഹു തുഹ സോതു ബിനു
 ഭൗഷധ ബിആധി ബിധി ബോതു

നരസോ=ഹേ രാജാവേ, സുനഹു=കേരക്ക, തുഹ=അങ്ങു, മോര
 ഉപദേശാ=എന്റെ ഉപദേശം (അനുസരിച്ചു), ജം കീൻഹ=
 പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടു, അബ രിപ=ഇപ്പോൾ ശത്രു (അങ്ങയ്ക്കു),
 സാധേഉം=വശത്തായിരിക്കുന്നു, സോമ പരിഹരി=ചിന്ത വെടി
 ണു, സോ രഹു=വിശ്രമിക്കുക, ബിധി=വിധാതാവു, ബിനു
 ഭൗഷധ=ഭൗഷധം കൂടാതെ, ബിആധി=വ്യാധി, ബോതു=ശമി
 പ്പിക്കുന്നു.

രാജാവേ, കേരക്ക. എന്റെ ഉപദേശമനുസരിച്ചു അങ്ങ
 പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടു ശത്രു അങ്ങയ്ക്കു കീഴ്പ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞിരി
 കുന്നു. ഇനി അവിടുന്നു നിവൃത്തിമാരനായി വിശ്രമിക്കുക. ബ്രഹ്മ
 ദേവൻ ഭൗഷധം കൂടാതെതന്നെ വ്യാധി ശമിപ്പിക്കുന്നു.

കുല സമേത രിപ മൂല ബഹാതു ചൗഥേം ദിവസ
 മിലബ മൈം ആതു
 താപസ നൃപഹി ബഹുത പരിതോഷീ ചലാ മഹാ
 കപടീ അതിരോഷീ

കുല സമേത=കുലത്തോടുകൂടി, രിപമൂല ബഹാതു=ശത്രുവിന്റെ
 കടപുഴക്കിയെറിഞ്ഞു, ചൗഥേം ദിവസ=നാലാം ദിവസം, മൈം
 ആതു മിലബ=ഞാൻ വന്നു അങ്ങയെ കാണാം, താപസ നൃപ
 ഹി=താപസരാജാവിനെ, ബഹുത പരിതോഷീ=വളരെ സന്തോ
 ഷിപ്പിച്ചു, അതിരോഷീ=ഏറ്റവും അധുനായ, മഹാ കപടീ
 ചലാ=മഹാവഞ്ചകൻ പുറപ്പെട്ടു.

കുലത്തോടുകൂടി ശത്രുവായ പ്രതാപഭാനുവിന്റെ കടതന്നെ
 പുഴക്കിയെറിഞ്ഞു നാലാം ദിവസം ഞാൻ വന്നു അങ്ങയെ
 കാണാം. ഇങ്ങനെ പലതും പറഞ്ഞു താപസരാജാവിനെ പ്രസ
 ന്നനാക്കി ഏറ്റവും അധുനായ കാലകേതു പുറപ്പെട്ടു.

ഭാനുപ്രതാപഹരി ബാജിസമേതാ പഹ്ലംചാഹ്സി
 മന മാത്സ നികേതാ
 ഇപഹി നാരി പഹിം സയന കരാഹു ഗയഗ്രഹം
 ബാംധേസി ബാജി ബനാഹു

ഭാനുപ്രതാപഹരി=പ്രതാപഭാനുവിനെ, ബാജിസമേതാ=കുതിരയോ
 ട്ടുകൂടി, മന മാത്സ=നിമിഷനേരംകൊണ്ടു്, നികേതാ പഹ്ലംചാ
 ഹ്സി=കൊട്ടാരത്തിലെത്തിച്ചു, ഇപഹി നാരി പഹിം=രാജാ
 വിനെ ഭാര്യസമീപം, സയന കരാഹു=ശയിപ്പിച്ചു്, ബാജി
 ഹയഗ്രഹം=കുതിരയെ കുതിരലായത്തിൽ, ബാംധേസി ബനാഹു=
 ബന്ധിക്കുകയും ചെയ്തു.

കാലകേതു പ്രതാപഭാനുവിനെ കുതിരയോടുകൂടി കൊണ്ടു
 പോയി ക്ഷണനേരംകൊണ്ടു കൊട്ടാരത്തിലെത്തിച്ചു. രാജാവിനെ
 റാണിയുടെ സമീപത്തായി കിടത്തിയതിനുശേഷം ആ രാക്ഷസൻ
 കുതിരയെ ലായത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി കെട്ടി.

ദോ: രാജാ കേ ഉപരോഹിതഹി ഹരി ലൈ ഗയഉ
 ബഹോരി
 ലൈ രാഖേസി ഗിരി രവാഹ മഹ്ലം മായാം കരി
 മതി ഭോരി

ബഹോരി=അനന്തരം, രാജാ കേ=രാജാവിന്റെ, ഉപരോഹി
 തഹി=പുരോഹിതനെ, ഹരി ലൈ ഗയഉ=അപഹരിച്ചു എടുത്തു,
 കൊണ്ടുപോയി, ലൈ ഗിരി=കൊണ്ടുപോയി പവ്വതത്തിലെ
 രവാഹ മഹ്ലം=ഗുഹയിൽ, രാഖേസി=ഇരുത്തി, മായാം=(സ്വ)മായ
 യാൽ (പുരോഹിതന്റെ), മതി ഭോരി കരി=ബുദ്ധിപ്പെട്ടു മോ ഉണ്ടാ
 കുകയും ചെയ്തു.

അനന്തരം കാലകേതു പ്രതാപഭാനു രാജാവിന്റെ പുരോഹി
 തനെ എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി ഒരു പവ്വതഗുഹയിലാക്കി. മാത്ര
 മല്ല സ്വമായകൊണ്ടു് പുരോഹിതന്റെ ബുദ്ധിപ്പെട്ടു ഉന്മാദമുണ്ടാക്ക
 കയും ചെയ്തു.

ചു: ആപു ബിരമി ഉപരോഹിത രൂപാ പരേള ജാള
 തേഹി സേജ അനുപാ
 ജാഗേള നൃപ അന ഭ്രൂം ബിഹാനാ ദേഖി
 ഭവന അതി അചരജ്ജ മാനാ

ആപു ഉപരോഹിത രൂപ = സ്വയം പുരോഹിതന്റെ രൂപം,
 ബിരമി ജാള = ധരിച്ച് ചെന്നു, തേഹി അനുപാ സേജ = അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിരൂപണമായ ശയ്യയിൽ, പരേള നൃപ = കിടന്നു.
 രാജാവു, ബിഹാനാ അനഭ്രൂം = പ്രഭാതമാകുന്നതിനു മുമ്പേതന്നെ,
 ജാഗേള ഭവന ദേഖി = ഉണർന്നു. കൊട്ടാരം കണ്ടു, അതി അചരജ്ജ
 മാനാ = അത്യാശ്ചര്യം തോന്നി.

കാലകേതു പ്രതാപഭാനവിന്റെ പുരോഹിതവേഷം ചമഞ്ഞു
 പുരോഹിതൻ കിടക്കുന്ന മോഹനശയ്യയിൽ കിടന്നു. പ്രഭാതമാ
 കുന്നതിനു മുമ്പേതന്നെ ഉണർന്നു പ്രതാപഭാന, സ്വപന്ദിരം കണ്ടു
 ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു.

മുനി മഹിമാ മന മഹുളം അനമാനീ ഉരേള
 ഗവംഹിം ജേഹിം ജാന ന രാനീ
 കാനന ഗയള ബാജി ചഡി തേഹീം പുരനര നാരി
 ന ജാനേള കേഹിം

മുനി മഹിമാ = മുനിയുടെ മാഹാത്മ്യം, മനമഹുളം അനമാനീ = മനസ്സിൽ അനമാനിച്ചു, ഗവംഹിം ഉരേള = ഒന്നും മിണ്ടാതെ ഏഴു
 നേരം, രാനീ ജേഹിം ന ജാന = റാണിയും അതറിഞ്ഞില്ല,
 തേഹിം ബാജി ചഡി = ആ കുതിരയിൽത്തന്നെ കേറി, കാനന
 ഗയള = വനത്തിലേക്കു പോയി, പുര നര നാരി = നഗരത്തിലെ
 പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും, കേഹിം ന ജാനേള = ആരും ഒന്നും അറി
 ഞ്ഞില്ല.

മുനിയുടെ മാഹാത്മ്യം മനസ്സിൽ അനമാനിച്ചു രാജാവു
 റാണിയേയുംകൂടി അറിയിക്കാതെ വേഗം പുറത്തിറങ്ങി സ്വന്തം
 കുതിരപ്പുറത്തു കേറി വനത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ

നഗരപ്രവേശനമോ, പ്രഭാതത്തിൽ നഗരത്തിൽനിന്നുള്ള പ്രയാ
ണമോ നഗരവാസികളായ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരാരും അറിഞ്ഞതേയല്ല.

ഗഹ്യം ജാമ യുഗ ഭൂപതി ആവാ ഘര ഘര ഉത്സവ
ബാജ ബധാവാ
ഉപരോഹിതനി ദേവ ജബ രാജാ ചകിത
ബിലോക സുമിരി സോള കാജാ

ജാമജുഗ ഗഹ്യ=രണ്ടുമാർ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, ഭൂപതി ആവാ=രാജാവു
വന്നു, ഘര ഘര=(ആ സമയം) ഗൃഹങ്ങളിൽ, ഉത്സവ=ഉത്സവവും,
ബധാവാ ബാജ=വാദ്യഘോഷവും ഉണ്ടായി, ജബ രാജാ=എ
പ്പോൾ രാജാവു, ഉപരോഹിതനി ദേവ=പുരോഹിതനെ കണ്ടു
വോ, ബിലോക=കണ്ടപ്പോൾത്തന്നെ, സോള കാജാ=ആ കാര്യം
സുമിരി ചകിത=കൊള്ളു് ചകിതനായിത്തീർന്നു.

പ്രഭാതത്തിന്നിപ്പോഴുമുണ്ടു ആരും അറിയാതെ കൊട്ടാരം വിട്ടു
കാട്ടിലേക്കു പോയ പ്രതാപ ഭാനു മദ്ധ്യാഹ്നമായപ്പോൾ തിരിച്ചു
ത്തി. രാജാവു വേട്ട കഴിഞ്ഞു മടങ്ങിവരികയാണെന്നു ഗ്രഹിച്ചു
ചെറുനാർ ഉത്സവം ആഘോഷിച്ചു. പുരോഹിതനെ കണ്ടപ്പോൾ
തലേനാളുണ്ടായതൊക്കെ രാജാവു കാത്തു. അദ്ദേഹം വിസ്തയഭരി
തനായിതീർന്നു.

ജുഗ സമ ഗുപഹി ഗഹ്യ ദിന തീനി കപടീ മുനി
പദ രഹ മതി ലീനീ
സമയ ജാനി ഉപരോഹിത ആവാ ഗുപഹി മതേ
സബ കഹി സമുത്സാവാ

ഗുപഹി=രാജാവിന്നു, തീനി ദിന=മൂന്നുദിവസങ്ങൾ, ജുഗ സമ=
മൂന്നുയുഗങ്ങളായിത്തോന്നി, കപടീ മുനി=കപടമുനിയുടെ, പദ=
പാദങ്ങളിൽ (രാജാവിന്റെ), മതി ലീനീ രഹ=ബുദ്ധി പതിഞ്ഞു
കഴിഞ്ഞിരുന്നു, സമയ ജാനി=സമയമായെന്നറിഞ്ഞു, ഉപരോ
ഹിത ആവാ=പുരോഹിതൻ എത്തി, ഗുപഹി മതേ സബ=ഗുപ
നെ, നിശ്ചയിച്ച കാര്യങ്ങളെല്ലാം, കഹി സമുത്സാവാ=പറഞ്ഞു
മറന്നുപോക്കി.

രാജാവിനു മൂന്നു ദിവസം മൂന്നുയുഗമായി തോന്നി. അദ്ദേഹം കപടമുനിയുടെ പാദഭക്തനായ് തീർന്നു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അവ സരമായി എന്നു ഗ്രഹിച്ചു പുരോഹിതൻ രാജാവിനെ സമീപിച്ചു നിശ്ചയിച്ചുവെച്ച കാര്യങ്ങളെല്ലാം പരഞ്ഞു ധരിപ്പിച്ചു.

ദോ: ഇപ ഹരഷേഽ പഹിചാനി ഗുരു ഭൂമ ബസ

രഹാ ന ചേത

ബരേ തുരത സത സഹസ ബര ബിപ്ര

കുടുംബ സമേതം

ഇപ=രാജാവു്, ഗുരു പഹിചാനി=ഗുരുവിനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞു്, ഹരഷേഽ=പ്രസന്നനായി, ഭൂമ ബസ=ഭൂമത്തിനു വശനായതി നാൽ, ചേത ന രഹാ=ബോധമുണ്ടായില്ല, തുരത=വേഗത്തിൽ (അദ്ദേഹം), സത സഹസ=പതിനായിരം, ബര ബിപ്ര=ശ്രേഷ്ഠന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരെ, കുടുംബ സമേതം=കുടുംബസമേതം, വരേ=ക്ഷണിച്ചു.

പ്രതാപഭാനു കപടയോഗിയായ ഗുരുവിനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞു ഏറ്റവും സത്യായുനായി. ഭൂമാധീനനായിരുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിനു ബോധം ഉണ്ടായില്ല. അദ്ദേഹം, ഉടനെതന്നെ പതിനായിരം ശ്രേഷ്ഠന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരെ കുടുംബസഹിതം മൃച്ഛുന്നഭോജനത്തിനു ക്ഷണിച്ചു.

ഉപരോഹിത ജേവനാര ബനാഹു മരസ ചാരി

ബിധി ജസി ശ്രുതി ഗാഹു

മായാമയ തേഹിം കീൻഹി രസോഹു ബിംജന

ബഹു ഗനി സകള ന കോഹു

ഉപരോഹിതം=പുരോഹിതൻ, ജസി ശ്രുതി ഗാഹു=വേദവിധിപ്രകാരമുള്ള, മരസ ചാരി ബിധി=ഘൃസംപുണ്ണങ്ങളായ നാലുതരം, ജേവനാര ബനാഹു=ആഹാരങ്ങളുണ്ടാക്കി, തേഹിം മായാമയം=അദ്ദേഹം മായയാൽ, രസോഹു കീൻഹി=ഭോജനശാല

ഉണ്ടാക്കി, കോള ഗനി ന സകളു=ആകും ഗണിക്കാനാവാത്ത, ബഹു ബിംജന=പല പാകപ്പെടുത്തിയ ഖാദൃപദാർത്ഥങ്ങളും ഭോജനശാലയിൽ വ്രകടമാവി.

വേദവിധിപ്രകാരം ആറ രസവും കലർന്ന നാലുതരം ആഹാരം പുരോഹിതൻ തയ്യാറാക്കി. സ്വമായയാൽ അദ്ദേഹം ഭോജനശാലയും നിർമ്മിച്ചു. അതിൽ വർണ്ണിക്കാനാകാത്ത പാകപ്പെടുത്തിയ ഖാദൃപദാർത്ഥങ്ങളും വ്രകടങ്ങളായി.

ബിബിധ മൃഗൻഹ കര ആമിഷ രാംഡാ തേഹി
മഹും ബിപ്രമാംസു വല സാംഡാ
ഭോജന കഹും സബ ബിപ്ര ബോലാഏ പദ
പഖാരി സാദര ബൈരാഏ

ബിബിധ മൃഗൻഹ കര ആമിഷ രാംഡാ=അനേകം മൃഗങ്ങളുടെ മാംസം പാകപ്പെടുത്തി, വല=ആ ദൃച്ഛൻ, തേഹി=അതിനെ, ബിപ്ര മാംസു സാംഡാ=വിപ്രന്മാർക്കുള്ള മാംസാഹാരപദാർത്ഥങ്ങളിൽ കലർത്തി, സബ ബിപ്ര=എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരേയും, ഭോജന കഹും=ഭോജനാർത്ഥം, ബോലാഏ=വിളിച്ചു, പദ പഖാരി സാദര=കാൽ കഴുകിച്ച് ആദരപൂർവ്വം, ബൈരാഏ=ആഹാരത്തിന് ഇരത്തി.

അനേകം മൃഗങ്ങളുടെ മാംസം പാകപ്പെടുത്തി ആ നീലനായ പുരോഹിതൻ അതു വിപ്രന്മാർക്കുള്ള ആഹാരപദാർത്ഥങ്ങളിൽ കലർത്തി. അതിനുശേഷം ഭോജനാർത്ഥം ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം വിളിച്ചു കാൽ കഴുകിച്ച് ആദരപൂർവ്വം ഭക്ഷണത്തിന്നിരത്തി.

പരസന ജബഹിം ലാഗ മഹിപാലാ കൈ
അകാസബാറി തേഹി കാലാ
ബിപ്രബുദ ഉരി ഉരി ഗുഹ ജാഹു ഹൈ ബഡി
ഹാറി അന്ന ജനി ഖാഹു

മഹിപാലാ ജബഹിം=രാജാവ് എപ്പോൾ, പരസന ലാഗ=ആഹാരം വിളമ്പാനാരംഭിച്ചപ്പോൾ, തേഹി കാലാ=ആ അവസരം

ത്തിൽ, ആകാശബാനി ടൈം=അശരീരിവാക്കുണ്ടായി, ബിപ്ര
ബുന്ദ=“ഹേ ഭൂസുരന്മാരേ, ഉറി ഉറി=നിങ്ങൾ വേഗം എഴുന്നേറ്റ്”,
ഗുഹ ജാഹു=നിങ്ങളുടെ ഗുഹങ്ങളിലേക്കു പോകവിൻ, ബന്ധി
ഹാനി ഹൈ=(അല്ലാത്തപക്ഷം) വലിയ ഹാനി സംഭവിക്കും,
അന്ന ജനി ഖാഹു=ആഹാരം ഭക്ഷിക്കരുത്”.

ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം ആഹാരത്തിനിരന്നു. രാജാവു വിളമ്പാ
നാരംഭിച്ചു. ആ സമയത്തു ഇപ്രകാരമൊരശരീരിവാക്കുണ്ടായി:
‘ഹേ ബ്രാഹ്മണരെ നിങ്ങൾ വേഗം എഴുന്നേറ്റ് നിങ്ങളുടെ ഗുഹ
ങ്ങളിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോകവിൻ. അല്ലാത്തപക്ഷം നിങ്ങൾക്കു വലു
തായ ഹാനി സംഭവിക്കും. നിങ്ങളാൽ ആഹാരം ഭക്ഷിക്കരുത്’
[കാലകേതുവാണു് ഈ ആകാശവാണിയുടെ കർത്താവു്. അവനു
രാജാവിനെ നശിപ്പിക്കണമെന്നാണല്ലോ ആഗ്രഹം.]

ഭയമു രസോഽതു ഭൂസുര മാംസ്യ സബ ദപിജ ഉരോ
മാനി ബിസപാസ്യ
ഭൂപ ബികല മതി മോഹം ഭൂലാനീ ഭാവീ ബസ ന
ആവ മുഖ ബാനീ

രസോഽതു ഭൂസുര മാംസ്യ=ആഹാരവസ്തുക്കളിൽ വിപ്രമാംസം, ഭയമു=
കലന്നിട്ടുണ്ട്. (ഈ ആകാശവാണിയിൽ), ബിസപാസ്യ മാനി=
വിശ്വപസിച്ച്, സബ ദപിജ ഉരോ=എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരും ഉണ്ണാനി
രുന്നിടത്തുനിന്നു് എഴുന്നേറ്റ്. ഭൂപ ബികല=രാജാവു വിഹ്വല
നായി. മോഹ മതി ഭൂലാനീ=മോഹം ബുദ്ധിയെ വഴിതെറ്റിച്ചു.
ഭാവീബസ=ഭവിതവ്യത്തിനു വിധേയനായതു നിമിത്തം, മുഖ
ബാനീ=(അദ്വേഹത്തിന്റെ) മുഖത്തിൽനിന്നു വാക്കുകൾ, ന ആവ
=പറഞ്ഞു വന്നില്ല.

ആഹാരപദാർത്ഥങ്ങളിൽ വിപ്രമാംസം കലർത്തിയിട്ടുണ്ട്,
ഈ അശരീരിവാക്കു വിശ്വപസിച്ച് എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരും ഉണ്ണാൻ
ഇരുന്നിടത്തുനിന്നു് എഴുന്നേറ്റ്. പ്രതാപഭാനു വിഹ്വലനായി
ത്തീർന്നു. അദ്വേഹത്തെ ബാധിച്ച ഭൂമം ബുദ്ധിയെ വഴിതെറ്റിച്ചു.

ഭവീതവ്യത്തിന്നു വിധേയനായതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്നു ആ അവസരത്തിൽ ഒരൊറ്റ വാക്കും പറയാൻ കഴിവുണ്ടായില്ല.

ദോ: ബോലേ ബിപ്ര സകോപ തബ നഹിം കമു
കീൻഹ ബിചാര

ജാഇ നിസാചര ഹോഇ ഇപ മൂഡ സഹിത
പരിവാര

തബ ബിപ്ര=അപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണർ, കമു, ബിചാര നഹിം കീൻ
ഹ=വിചാരലേശംകൂടാതെ, സകോപബോലേ=കോപത്തോടുകൂടി
(ഇപ്രകാരം) പറഞ്ഞു: — മൂഡ ഇപ=‘ഹേ മൂഡനായ രാജാവേ,
(അങ്ങ്), പരിവാര സമേത ജാഇ=കുടുംബസഹിതം ചെന്നു,
നിസാചര ഹോഇ=രാക്ഷസന്മാരായി ഭവിക്കട്ടെ.

ചു: മരത്രബന്ധു തൈം ബിപ്ര ബോലാഇ ഫാലൈ
ലിഫ്ര സഹിത സമുദാഇ
ഇസപര രാഖാ ധരമ ഹമാരാ ജൈഹസി തൈം
സമേത പരിവാരാ

മരത്രബന്ധു തൈം=എട്ടു നീചക്ഷുരിയ, നീ, ബിപ്ര ബോലാഇ
=ബ്രാഹ്മണരെ ക്ഷണിച്ചു വരുത്തി, സമുദാഇ സഹിത=കുടുംബ
സമേതം, ഫാലൈ ലിഫ്ര=ഭൃഷ്ടരാക്കാനാഗ്രഹിച്ചു. ഇസപര
ഹമാരാ=ഇശ്വരൻ ഞങ്ങളുടെ, ധരമ രാഖാ=ധർമ്മത്തെ കാത്തു,
ജൈഹസി തൈ സമേത പരിവാരം=അതിനാൽ നീ കുടുംബസ
ഹിതം നഷ്ടമായിത്തീരും.

ആഹാരത്തിൽ മാംസത്തിന്റെ കലപ്പുണ്ടെന്നു അശരീരി
വിശ്വസിച്ച ബ്രാഹ്മണർ മൂന്നും പിന്നും നോക്കാതെ ഇങ്ങനെ
പറഞ്ഞു:—എടോ മൂർഖനായ രാജാവേ, അങ്ങും കുടുംബവും
രാക്ഷസന്മാരാകും. എട്ടു ക്ഷത്രിയാധമ, നീ ഞങ്ങളെ ക്ഷണിച്ചു
വരുത്തി കുടുംബസമേതം ഭൃഷ്ടരാക്കണമെന്നു ആഗ്രഹിച്ചു. പക്ഷേ
ഞങ്ങളെ ഇശ്വരൻ കാത്തു രക്ഷിച്ചു. ഞങ്ങളെ കെടുത്താനുദ്യമിച്ചു
നീ കുടുംബസഹിതം നശിക്കും.

സംബത മധ്യ നാസ തവ ഹോതു ജലദാതാ ന
 രഹിഹി കല കോതു
 റൂപ സുനി ശ്രാപ ബികല അതിത്രാസാ ദൈ
 ബഹോരി ബരഗിരാ അകാസാ

സംബത മധ്യ തവ നാസ ഹോതു=ഒരു സംവത്സരത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ നിനക്കു നാശമുണ്ടാകും. കല ജലദാതാ കോതു=നിന്റെ വംശത്തിൽ വെള്ളം തരാൻപോലും ആരും, ന രഹിഹി=ശേഷിക്കുകയില്ല, റൂപ ശ്രാപ സുനി=രാജാവു ശാപം കേട്ട്, അതിത്രാസാ=ഏറ്റവും ഭീതനും, ബികല=വ്യാകുലനുമായി ഭവിച്ചു. ബഹോരി അകാസാ=അതിനുശേഷം ആകാശത്തിൽനിന്നു, ബരഗിരാ ദൈ=ശ്രേഷ്ഠവാണികളുണ്ടായി.

ഒരു കൊല്ലത്തിനുള്ളിൽ നിനക്കു നാശമുണ്ടാകും. നിന്റെ വംശത്തിൽ വെള്ളം തരാൻപോലും ആരും അവശേഷിക്കുകയില്ല.' ഈ ഭയങ്കരശാപം കേട്ടു നിരപരാധിയായ പ്രതാപഭാനു ഏറ്റവും ഭീതനും വ്യാകുലനുമായി ഭവിച്ചു. അതിനുശേഷം അന്തരീക്ഷത്തിൽനിന്നു് ഇപ്രകാരമൊരശരീരിറാക്കുണ്ടായി.

ബിപ്രഹു ശ്രാപ ബിമാരി ന ദീൻഹാ നഹി
 അപരാധ ഭൂപ കമു കീൻഹാ
 ചകിത ബിപ്രസബ സുനി നഭ ബാനീ ഭൂപ ഗയള
 ജഹം ഭോജന ഖാനീ

ബിപ്രഹു=ബ്രാഹ്മണർ, ന ബിമാരി=ആലോചിക്കാതെയാണു്, ശ്രാപ ദീൻഹാ=ശാപം നൽകിയതു്. ഭൂപ അപരാധ കമു=രാജാവു് അപരാധം തീരെ, നഹിം കീൻഹാ=ചെയ്തിട്ടില്ല. സബ ബിപ്ര=എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരും, നഭബാനീ സുനി=ആകാശവാണികൾ കേട്ടു്, ചകിത=പരിഭ്രാന്തരായി. ഭോജന ഖാനീ ജഹം=ഉടുപ്പുരയിലേയ്ക്കു്, ഭൂപ ഗയള=രാജാവു ചെന്നു.

ഈ ബ്രാഹ്മണർ രാജാവിനെ ശപിച്ചതു വീണ്ടുവീചാരം കൂടാതെയാണു്; അദ്ദേഹം ലേശമെങ്കിലും അപരാധം ചെയ്തിട്ടില്ല.

ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം പരിഭ്രാന്തരായി. രാജാവും ഉട്ടുപുരയിലേയ്ക്കും ചെന്നു.

തന്നെ ന അസന നഹിം ബിപ്ര സുആരാ
 ഫിരേള രാള മന സോച അപാരാ
 സബ പ്രസംഗ മഹിസുരൻഹ സുനാതു സ്രസിത
 പരേള അവനീം അകലാതു

തന്നെ ന അസന=അവിടെ ആഹാരവും ഇല്ല, സുആരാ ബിപ്ര= പാചകനായ വിപ്രനും ഇല്ല. മന അപാരാ സോച=മനസ്സിൽ വെച്ചിട്ടു ചിന്തകളോടെ, രാള ഫിരേള=രാജാവും മടങ്ങി, സബ പ്രസംഗ=എല്ലാ സംഗതികളും (രാജാവും), മഹിസുരൻഹ സുനാതു=ബ്രാഹ്മണരെ കേൾപ്പിച്ചു, സ്രസിത അകലാതു=ഭീതനായി പരിഭ്രാന്തനായി, അവനീം പരേള=ഭൂമിയിൽ വീണു.

ഉട്ടുപുരയിൽ ആഹാരപദാർത്ഥങ്ങളോ പാചകനോ ഇല്ല. മനസ്സിൽ വെച്ചിട്ടു ചിന്തകളോടെ പ്രതാപഭാവം മടങ്ങി. ഉണ്ടായ കാര്യങ്ങളെല്ലാം രാജാവും ബ്രാഹ്മണരെ കേൾപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹം ഭീതനും പരിഭ്രാന്തനുമായി നിലംപതിച്ചു.

ദോ: ഭൂപതി ഭാവീ മിടതു നഹിം ജദപി ന ഭൂഷന
 തോര
 കിഷ്ണം അന്യഥാ ഹോതു നഹിം ബിപ്രശ്രാപ
 അതിഘോര

ഭൂപതി=(ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞു:—) ഹേ രാജാവേ, ജദപി തോര ഭൂഷന ന=അങ്ങു ദോഷം ചെയ്തിട്ടില്ലെങ്കിലും, ഭാവീ നഹിം മിടതു=ഭവിതവും അപരിഹാര്യമാണ്, ബിപ്രശ്രാപ അതി ഘോരം=ബ്രാഹ്മണശാപം ഏറ്റവും ഭയങ്കരമാണ്, കിഷ്ണം അന്യഥാ നഹിം ഹോതു=അതു മറിച്ചാക്കുക സാധ്യമല്ല.

ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞു:—ഹേ രാജാവേ, അങ്ങു നിരപരാധി യായിരിക്കാമെന്നു തന്നെ വന്നാലും ഭവിതവും വന്നുതന്നെ തീര ന്നു. ബ്രാഹ്മണശാപം ഏറ്റവും ഭയങ്കരമാണ്. അതു മറിച്ചാ ക്കുക സാധ്യമല്ല.

ച: അസ കഹി സബ മഹിദേവ സിയാഏ സമാ-
 ചാര പുരലോഗൻഹ പാഏ
 സോചഹിം ഭൂഷന ദൈവഹി ദേഹിം ബിരചത
 ഹംസ കാഗ കിയ ജേഹിം

അസ കഹി=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു, സബ മഹിദേവ=എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരും, സിയാഏ=വിടവാങ്ങി, സമാചാര=വൃത്താന്തങ്ങൾ, പുരലോഗൻഹ പാഏ=നഗരവാസികളറിഞ്ഞു, സോചഹിം=(അവർ) വിചാരപ്പെടുകയും, ദൈവഹി ഭൂഷന ദേഹിം=ദൈവത്തെ പഴിക്കുകയുംചെയ്തു, ജേഹിം=യാതൊരുത്തനെ (വിധി), ഹംസ ബിരചത=ഹംസമാക്കാൻ സൃഷ്ടിനടത്തി, കാഗ കിയ=കാക്കയാക്കി.

എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരും ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു അവരുടെ ഗുഹങ്ങളിലേക്കു നടന്നു. രാജാവിനു നേരിട്ട അത്യാഹിതം പൗരന്മാർ മനസ്സിലാക്കി. അരയന്നത്തെ സൃഷ്ടിക്കാൻ വേലചെയ്തിട്ട് കാക്കയെ സൃഷ്ടിക്കാനാണ് വിധിക്കു കഴിഞ്ഞതെന്നു അവർ വിധിയെ പഴിച്ചു. അവരുടെ മനസ്സു വിചാരദശമായി.

ഉപരോഹിതഹി ഭവന പഹുമാഹു അസുര
 താപസഹി ഖബരി ജനാഹു
 തേഹിം ഖല ജഹം തഹം പത്ര പഠാഏ സജി
 സജി സേന ദ്രുപ സബ ധാഏ

അസുര=കാലകേതു എന്ന ആ അസുരൻ, ഉപരോഹിതഹി ഭവന=പുരോഹിതനെ വീട്ടിൽ, പഹുമാഹു=എത്തിച്ചു, താപസഹി=താപസരാജാവിനെ, ഖബരി ജനാഹു=വൃത്താന്തം ഗ്രഹിപ്പിച്ചു, തേഹിം ഖല ജഹം തഹം=ആ ഭൂമുൻ എങ്ങും, പത്ര പഠാഏ=പത്രങ്ങൾ അയച്ചു, സബദ്രുപ=(പരാജിതരായിക്കഴിയുന്ന) എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും, സേന സജി സജി=സൈന്യത്തെ സജ്ജീകരിച്ച്, ആഏ=സന്നിഹിതരായി.

ഗുഹയിൽ വസിച്ചിരുന്ന പുരോഹിതനെ കാലകേതു പുരോഹിതഭവനത്തിലെത്തിച്ചു. വൃത്താന്തമെല്ലാം അവൻ താപസ

രാജാവിനെ ധരിപ്പിക്കുകയും പ്രതാപഭാനുവിന്റെ ശത്രുക്കളായ രാജാക്കന്മാർക്കെല്ലാം അറിയിപ്പയക്കുകയും ചെയ്തു. അവർ സൈന്യസന്നാഹത്തോടെ യുദ്ധസന്നദ്ധരായി എത്തി.

ഘേരേൻഹി നഗര നിസാന ബജാതു ബിബിധ
ഭാത്തി നിത ഹോതു ലരാതു
ജൂശേ സകല സുഭട കരി കരനീ ബന്ധു സമേത
പരേള ഇപധരനീ

നിസാന ബജാതു=പെരുമ്പറ താക്കിച്ചുകൊണ്ടു് (ശത്രുക്കൾ), നഗര ഘേരേൻഹി=നഗരം വളഞ്ഞു, നിത ബിബിധ ഭാത്തി=നിത്യവും പലതരത്തിലുള്ള, ലരാതു ഹോതു=യുദ്ധമുണ്ടായി. (പ്രതാപഭാനുവിന്റെ) സകല സുഭട=എല്ലാ യോദ്ധാക്കളും, കരനീ കരി=യുദ്ധംചെയ്തു, ജൂശേ ഇപ=പരാജിതരായി. പ്രതാപഭാനു രാജാവു്, ബന്ധുസമേത=സഹോദരനോടൊപ്പം, ധരനീ പരേള=നിലംപതിച്ചു. (ചരമം പ്രാപിച്ചു)

ശത്രുക്കൾ പെരുമ്പറ താക്കിച്ചു നാനാദിക്കുകളിൽനിന്നും വന്നു പ്രതാപഭാനുവിന്റെ നഗരം വളഞ്ഞു. ഇരുട്ടുതരം ശക്തിയായി കുറെദിവസം പോരാടി. ഒടുവിൽ പ്രതാപഭാനുവിന്റെ സൈന്യങ്ങൾ നിശ്ശേഷം തോൽക്കുകയും പ്രതാപഭാനുവും സഹോദരനും ചരമത്തിൽ വീരസ്വപ്നം പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തു.

സത്യ കേതു കല കോള നഹിം ബാഘ ബിപ്ര-
ശ്രാപ കിമി ഹോതു അസാഘ
രിപു ജിതി സബ ഇപ നഗര ബസാതു നിജപുര
ഗവനേ ജയ ജസു പാതു

സത്യ കേതു കല=സത്യകേതുവിന്റെ വംശത്തിൽ, കോള നഹിം ബാഘ=ആരും രക്ഷപ്പെട്ടില്ല, ബിപ്രശ്രാപ കിമി=ബ്രാഹ്മണ ശാപം എങ്ങനെ, അസാഘാ ഹോതു=വധ്യത്വമാകും, റിപു ജിതി=ശത്രുവായ പ്രതാപഭാനുവിനെ ജയിച്ചു്, നഗര ബസാതു=നഗര

രത്തിൽ വസിച്ചു, ജയ ജസു പാളു=വിജയവും യശസ്സും ആർ
ജ്ജിച്ചു, സബ ഗുപ=എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും, നിജ പുര ഗവനേ=
സ്വന്തഗരങ്ങളിലേക്കുപോയി.

സത്യകേതുവിന്റെ കലത്തിൽ ആരും അവശേഷിച്ചില്ല.
എങ്ങനെ അവശേഷിക്കും? ബ്രാഹ്മണശാപം ഫലിക്കാതിരിക്കുന്ന
തെങ്ങനെ? ശത്രുരാജാക്കന്മാർ, പ്രതാപഭാനുവിന്റെ നഗരത്തിൽ
ജേതാക്കളായി കുറെദിവസം വസിക്കുകയും ജയവും കീർത്തിയും
സമാജ്ജിച്ചു അവരവരുടെ നഗരങ്ങളിലേക്കു പോവുകയുംചെയ്തു.

ദോ: ഭരദവാജ സുന്ദ ജാഹി ജബ ഹോതു ബിധാതാ

ബാമ

ധൂരി മേരുസമ ജനക ജമ താഹി ബ്യാലസമ ദാമ

ഭരദവാജ സുന്ദ=ഹേ ഭരദവാജ, കേൾക്ക, ജബ ജാഹി ബിധാതാ=
എപ്പോൾ ആർക്കു വിധി, ബാമ താഹി=വിപരീതമാണോ (അ
പ്പോൾ) അവർക്കു, ധൂരി മേരുസമ=ധൂളി, മേരു തുലുവും, ജനക
ജമ=പിതാവു, യമനതുലുവും, ദാമ ബ്യാലസമ=രജ്ജു, പന്നഗ
സമവും (ആയിത്തീരുന്നു).

ഭരദവാജ, കേൾക്ക. എപ്പോൾ ഏതൊരുവൻ വിധിവിപരീ
തമോ അപ്പോൾ അവർക്കു ധൂളി, മഹാമേരുസമൃദ്ധവും, പിതാവു
യമതുലുവും രജ്ജു (കയർ) പന്നഗസമാനവുമായിത്തീരുന്നു.

ചൗ: കാല പാതു മുനി സുന്ദ സോതു രാജാ ഭയതു

നിസാചര സഹിത സമാജാ

ദസ സിര താഹി ബീസ ഭുജഭണ്ഡാ രാവന നാമ

ബീര ബരിബണ്ഡാ

മുനി സുന്ദ=ഭരദവാജ മുന്നേ, കേൾക്ക, കാല പാതു=യഥാകാലം,
സോതു രാജാ=ആ പ്രതാപഭാനു രാജാവു, സമാജാ സഹിത=
സ്വപരിവാരങ്ങളൊന്നിച്ചു, നിസാചര ഭയതു=രാക്ഷസനായി
ഭവിച്ചു. (അദ്ദേഹത്തിന്നു), ദസ സിര ബീസ=പത്തു തലയും

ഇരുപതു, ദുഷ്ടബന്ധം=കൈകളും (ഉണ്ടു്), രാവണ നാമ=ആ രാവണ നാമാവു്, ബന്ധം ബരി ബീരം=അധ്വഷ്ടനായ വീരനായിരുന്നു.

ഭരതാജമനേ, കേരളം. സമരത്തിൽ ചരമംപ്രാപിച്ച ആ പ്രതാപഭാനു, ശാപംനിമിത്തം സ്വകുടുംബസഹിതം രാക്ഷസ നായി ജനിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിനു പത്തു ശിരസ്സും ബലിഷ്ഠങ്ങളായ ഇരുപതു കൈകളും ഉണ്ടു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചേർ രാവണനെ ന്നായിരുന്നു. രാവണൻ അധ്വഷ്ടനായൊരു വീരനാമാണ്.

ഭൂപ അനുജ അരിമട്ടൻ നാമാ ഭയമു സോ കുംഭകരന
ബലധാമാ
സചിവ ജോ രഹാ ധരമരുചി ജാസു ഭയമു ബിമാത്ര
ബന്ധു ലഘു താസു

ഭൂപ അരിമട്ടൻ നാമാ=പ്രതാപഭാനു രാജാവിന്റെ അരിമട്ടനെ ന്നപേരായ, അനുജ ബലധാമാ=അനുജൻ തന്നെയാണ് ബല ധാമാവായ, സോ കുംഭകരന ഭയമു=ആ കുംഭകണ്ഠനായി ഭവി ച്ചതു്, ജാസു സചിവ=എതൊരു പ്രതാപഭാനുവിനു മന്ത്രിയായി, ജോ ധരമരുചി രഹാ=യാതൊരു ധർമ്മരൂപിയുണ്ടായിരുന്നുവോ അദ്ദേഹം, താസു ബിമാത്ര ലഘു ബന്ധു=ആ രാവണന്റെ ചെറി യമ്മയിൽ ഇളയസോദരനായി, ഭയമു=ഭവിച്ചു.

പ്രതാപഭാനുവാണു രാവണനായി പിറന്നതു്. അദ്ദേഹത്തി ന്റെ അനുജനായിരുന്നല്ലോ അരിമട്ടൻ. അദ്ദേഹം കുംഭകണ്ഠ നായും ജനിച്ചു. പ്രതാപഭാനുവിന്റെ മന്ത്രിയായിരുന്ന ധർമ്മരൂപി രാവണന്റെ ചെറിയമ്മയിൽ പിറന്നു രാവണന്റെ ഒരുളയ സോദരന്റെ സ്ഥാനം വഹിച്ചു.

നാമ ബിഭീഷണ ജേഹരി ജഗ ജാനാ ബിഷ്ണു
ഭഗത ബിഗ്യാന നിധാനാ
രഹേ ജേ സുത സേവക റൂപ കേരേ ഭക്ത നിസാചര
ഘോര ഘനേരേ

ജഗ ജേഹി=ലോകം യാതൊരുവനെ, ബിഭീഷണ നാമ=വിഭീഷണനെന്ന പേരിനാൽ, ജാനാ=അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നുവോ അദ്ദേഹം, ബിഷ്ണു ഭഗത=വിഷ്ണുഭക്തനും, ബിഗ്ഗാന നിധാനാ=വിജ്ഞാനനിലയവുമാണ്, ജേ ഗുപ കേരേ=യാതൊരുത്തർ പ്രതാപഭാനരാജാവിന്റെ, സുത സേവക രഹേ=പുത്രന്മാരായും സേവകന്മാരായും ഉണ്ടായിരുന്നോ അവർ, ഘോര ഘനേരേ=അതിഭയങ്കരന്മാരായ, നിസാചര ഭഷ്ട=നിശാചരന്മാരായി ഭവിച്ചു.

അദ്ദേഹത്തെ വിഭീഷണനെന്ന പേരിൽ ലോകർ അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം മഹാ വിജ്ഞാനിയും വിഷ്ണുഭക്തനുമായിരുന്നു. പ്രതാപഭാനരാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരായും സേവകന്മാരായും ഉണ്ടായിരുന്നവർ ഘോരഘോരന്മാരായ രാക്ഷസന്മാരായി പിറന്നു.

കാമരൂപ ഖല ജിനസ അനേകാ കുടില ഭയങ്കര

ബിഗത ബിബേകാ

കൃപാരഹിത ഹിംസക സബ പാപീ ബരനി ന

ജാഹിം ബിസ്വ പരിതാപീ

കാമരൂപ=കാമരൂപന്മാരും, ഖല=ദുഷ്ടന്മാരും, അനേകാ ജിനസ=അനേകരീതിയിലുള്ളവരും, കുടില ഭയങ്കര=കുടിലന്മാരും ഭയങ്കരന്മാരും, ബിഗത ബിബേകാ=വിവേകശൂന്യരും, കൃപാരഹിതരും ഹിംസക സബ പാപീ=ഹിംസകരും എല്ലാത്തരം പാപകർമ്മങ്ങളും ചെയ്യുന്നവരും, ബിസ്വപരിതാപീ=വിശ്വത്തെ പരിതപിപ്പിക്കുന്നവരുമായ ഇവരെ, ബരനി ന ജാഹിം=വെട്ടിക്കുറുത്ത സാധുക്കൾ.

എപ്പോൾ വേണമെങ്കിലും ഏതു രൂപവും ധരിക്കാൻ കഴിവുള്ളവരാണ്; ദുഷ്ടന്മാരാണ്; പലസമ്പ്രദായക്കാരാണ്; കുടിലന്മാരാണ്; ഭയങ്കരന്മാരാണ്; അവിവേകികളും നിർദ്വയരുമാണ്. ഹിംസകരും ഏതു പാപവും ചെയ്യാൻ മടിയില്ലാത്തവരും, വിശ്വത്തെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നവരുമാണ് ഈ രാക്ഷസന്മാർ. ഇവരെ വെട്ടിക്കുറുത്തു എന്നതു എളുപ്പമായൊരു കാര്യമല്ല.

ദോ: ഉപജേ ജദേപി പുലസ്ത പ്ര കല പാവന അമല

അനുപ

തദേപി മഹീസുര ശ്രാപ ബസ ഭേഘ സകല

അഘരൂപ

പാവന അമല അനുപ=പവിത്രവും, നിർലവും നിരുപമവുമായ, പുലസ്ത്യകല=പുലസ്ത്യവംശത്തിൽ, ജദേപി ഉപജേ തദേപി=ജനിച്ചവരാണെങ്കിലും (ഈ രാക്ഷസന്മാർ), മഹീസുര ശ്രാപ ബസ=ബ്രാഹ്മണശാപത്തിന് വശഗരായിരിക്കയാൽ, സകല അഘരൂപ ഭേഘ=ഏല്ലാവരും പാപരൂപികളായി ഭവിച്ചു.

ഈ രാക്ഷസന്മാർ ജനിച്ചതു പുലസ്ത്യവംശത്തിലാണ്. ആ വംശമാകട്ടേ പവിത്രവും നിർലവും നിരുപമവുമാണ്. പക്ഷേ ബ്രാഹ്മണശാപംനിമിത്തം ഇതു പവിത്രമായ വംശത്തിൽ ജനിച്ചിട്ടും അവർ പാപപങ്കിലരായിത്തന്നെ ജീവിക്കേണ്ടിവന്നു. [ബ്രഹ്മദേവന്റെ പുത്രനായ പുലസ്ത്യൻ, കൃത്യഗുണത്തിൽ മഹാമേരുവിനുസമീപം സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഒരാശ്രമത്തിൽ ചെന്നു. ആ ആശ്രമം തുണബിന്ദുവിന്റെറായാണ്. പുലസ്ത്യൻ അവിടെ വസിച്ചു തപസ്സാരംഭിച്ചു. അവിടെ ഋഷിമാരുടേയും നാഗന്മാരുടേയും രാജാക്കന്മാരുടേയും പുത്രിമാരും അപ്പരസ്സുകളും ഇടക്കിടക്കുവന്നു പാടുകയും ആടുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ഇവരുടെ തിരക്കും തിരക്കും പുലസ്ത്യന്റെ തപസ്സിനു ഭംഗം നേരിടുന്നതായി പുലസ്ത്യനു തോന്നി. അദ്ദേഹം കോപകലുഷനായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:— 'എന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ പെടുന്ന പെൺകിടാവു ഗർഭിണിയാകും.' ഇതറിഞ്ഞു കന്യകമാരൊന്നും അവിടേക്കു ചെല്ലാതായി. തുണബിന്ദുവിനുമുണ്ടു ഒരു മകൾ. പുലസ്ത്യന്റെ നിശ്ചയം അവളറിഞ്ഞിരുന്നില്ല. അവൾ പതിവുപോലെ പുലസ്ത്യനെ സമീപിച്ചു. അവൾ ഗർഭിണിയായി. ഗത്യന്തരമില്ലാതെ തുണബിന്ദു സ്വപ്നത്തിൽ പുലസ്ത്യനു നല്കി. ഇങ്ങനെയാണ് വിശ്വവസ്സുണ്ടായത്. വിശ്വവസ്സു ഭരദവാജ മുനിയുടെ പുത്രിയായ ദേവവസ്തിനിയെ പരിണയിച്ചു. ആ ദമ്പതിമാരിലാണ് കണ്വേരൻ ജനിച്ചത്. കണ്വേരൻ തപഃചെയ്തു ലോക

പാലക്കാട്ടിൽ ഒരുവനായി. തപസ്സുകളെ പ്രസന്നനായ ബ്രഹ്മാവ്യ ക്ഷേപരൻ പുഷ്പകമെന്നൊരു വിമാനം നൽകി. സുമാലി എന്ന രാക്ഷസൻ സ്വപുത്രിയായ കേകസിനെ വിശ്രവസ്സിന്റെ സന്നിധിയിലേക്കയച്ചു. അവൾ അദ്ദേഹത്തെ സമീപിച്ചപ്പോൾ സമയം സന്ധ്യാകാലമായിരുന്നു. വിശ്രവസ്സ് അഗ്നിഹോത്രം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. കേകസി വിശ്രവസ്സിന്റെ പുരോഭാഗത്തു ചെന്നുനിന്നു കാൽവിരൽകൊണ്ടു പാശ്ചാത്യത്തിൽ ചില വരകൾ വരച്ചു. കാമാഭിലാഷസൂചകമായ ആ ചോഷകളെ വിശ്രവസ്സ് പറഞ്ഞു:— ‘നീ ഈ സന്ധ്യാസമയത്തു വന്നു’ എന്നെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുകകൊണ്ട് നിന്നിൽ എനിക്കുണ്ടാകുന്നവർ ഘോരരാക്ഷസന്മാരായിരിക്കും.’ ഈ സന്തോഷകരമല്ലാത്ത വാക്കുകൾ കേട്ടു കേകസി പറഞ്ഞു:— ‘അങ്ങനെയോലുള്ള ഒരു ബ്രഹ്മവാരാദിയിൽ നിന്നു പാപികളായ പുത്രന്മാർ എനിക്കുണ്ടാവുന്നത് എനിക്കിഷ്ടമല്ല.’ ഇതിന്നു പ്രത്യുത്തരമെന്നോണം വിശ്രവസ്സ് പറഞ്ഞു:— ‘നിന്റെ ഒരു പുത്രൻ എന്റെ വംശത്തിൽ യോഗ്യനും ധർമ്മാത്മാവുമായിരിക്കും.’

ഒരിക്കൽ ക്ഷേപരൻ വിശ്രവസ്സിനെ കാണാൻ ചെന്നു. ‘ആരാണിദ്ദേഹം?’ എന്നു രാവണൻ ചിതാവിനോടു ചോദിച്ചു. ‘നിന്റെ സഹോദരനാണ് ഇവൻ’; ‘ഇവൻ ഉഗ്രതപസ്സ് ചെയ്തു. ബ്രഹ്മാവ്യ സന്തോഷിച്ചു’ വിമാനവും കൊടുത്തു. നിധിയുടെ എല്ലാ ഉടമയും ഈ ക്ഷേപരനാണ്. തപപ്രഭാവമാണല്ലോ ഇതിനെല്ലാം പശ്ചാത്തലം.’ ഇതുകേട്ട് രാവണനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ രണ്ടുജനാതം ഘോരതപസ്സിനു ഒരുങ്ങി.

ചന്ദ്ര: കീർത്തൻ ബിബിധ തപ തീനിഹും ഭാജ്യ പരമ
 ഉഗ്ര നന്ദിം ബരനി സോ ജാജ്യ
 ഗന്ധർവ്വ നികട തപ ദേവി ബിധാതാ മാഗഹ

ബര പ്രസന്ന മൈം താതാ

തീനിഹും ഭാജ്യ=മൂന്നു സഹോദരന്മാരും, ബിബിധ തപ കീർത്തൻ=പലവിധത്തിലുള്ള തപസ്സുകൾ ചെയ്തു, പരമ ഉഗ്ര സോ=ഏറ്റവും

വും ഉഗ്രമായ ആ തപസ്സിനെപ്പറ്റി, ബാരനി നന്ദിം ജാതു= വാണിക്കുക സാധ്യമല്ല, തപ ദേവി=(അവരുടെ) തപസ്സുകളുടേ, ബിധാതാ=ബ്രഹ്മാവു, നികട ഗന്ധ=സമീപം ചെന്നു, താതാ മൈം പ്രസന്നം=വത്സന്മാരേ, ഞാൻ പ്രസന്നനായിരിക്കുന്നു, ബാര മാഗ്ന=വാരങ്ങൾ വരിക. (എന്നു് അരുളിച്ചെയ്തു.)

രാവണനും കുംഭകണ്ഠനും വിഭീഷണനും അത്യുഗ്രമായ തപസ്സനുഷ്ഠിച്ചു. അവരുടെ ആ ഘോരതപസ്സുകളുടേ ബ്രഹ്മദേവൻ അവരെ സമീപിച്ചു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:- 'വത്സന്മാരേ, നിങ്ങളുടെ തപസ്സിനാൽ ഞാൻ സന്തുഷ്ടനായിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾക്കെന്തു വരമാണു് വേണ്ടതു്? ചോദിച്ചുകൊള്ളുക.

കരി ബിനതീ പദ ഗഹി ദസസീസാ ബോലേള
ബചന സുനള ജഗദീസാ
ഹമ കാള കേ മരഹിം ന മാരോ ബാനര മനുജ
ജാതി ഭൂത ബാരോ

ദസസീസാ=രാവണൻ, പദഗഹി ബിനതീ കരി=പാദം ഗ്രഹിച്ചു വാണി (ഇപ്രകാരം), ബചന ബോലേള=പറഞ്ഞു, ജഗദീസാ സുനള=ഹേ ജഗദീശ, കേരമേ, ബാനര മനുജ ഭൂത ജാതി ബാരോ=വാനരൻ മനുഷ്യൻ എന്നീ രണ്ടു ജാതിയിലുള്ളവരോഴികെ, ഹമ കാള കേ മരഹിം ന മാരോ=ഞാൻ ആരാലും നിഗ്രഹിക്കപ്പെടരുതു്.

പ്രത്യക്ഷനായ ബ്രഹ്മദേവന്റെ കാൽ പിടിച്ചു വാണി രാവണൻ പറഞ്ഞു:- 'ഹേ ബ്രഹ്മദേവ, കേരമേക. വാനരമനുജവർഗ്ഗത്തിലുള്ളവരോഴികെ മററാരാലും ഞാൻ വധിക്കപ്പെടരുതു്.' [എന്താണിപ്രകാരമൊരു വരം രാവണൻ വരിച്ചതു്. ആരാലും ഞാൻ കൊല്ലപ്പെടരുതു് എന്നാണു രാവണൻ പറഞ്ഞതെങ്കിൽ നമുക്കതു മനസ്സിലാക്കാം. എന്തിനാണദ്ദേഹം വാനരമനുജജാതിയെ ഒഴിവാക്കിയതു്? അവർ, തന്നെ കൊല്ലുന്നതു തനിക്കു സത്തമാണെന്നോ രാവണന്റെ ആശയം? ഒരിക്കലും അതാകാൻ വഴിയില്ല. എന്നാൽപ്പിന്നെ ഈ ഒഴിവാക്കലിന്റെ അർത്ഥം

എന്താണ്? വാനരന്മാരിനേയും മത്സ്യജാതിനേയും അദ്ദേഹം വളരെ ക്ഷുദ്രങ്ങളായിട്ടാണ് പരിഗണിച്ചിട്ടുള്ളത്. അവരിൽ നിന്നു ഒരതിർപ്പുണ്ടാകുക എന്നതു അദ്ദേഹത്തിനു വിചാരിക്കുകയേ വയ്യ. രാക്ഷസനെന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ ചേടിച്ചോടുന്ന കുരങ്ങന്മാരേയോ, മനുഷ്യരേയോ രാവണനുണ്ടോ ഭയപ്പെടുന്നു? അങ്ങനെ നേരിയൊരു ശങ്കപോലും അദ്ദേഹത്തിനില്ല. മനുഷ്യരിൽനിന്നും വാനരന്മാരിൽനിന്നും ഒരാപത്തും തനിയ്ക്കുണ്ടാവുകയില്ലെന്ന ദൃഢവിശ്വാസത്തിന്റെ പേരിലാണ് അദ്ദേഹം ആ 'ക്ഷുദ്രജാതികളെ' ഒഴിവാക്കിയത്.]

ഏവമസ്തു തുഹ ഞഡ തപ കീൻറാ മൈം
ബ്രഹ്മാം മിലി തേഹി ബര ദീൻറാ
പുനി പ്രഭ കുംഭകരന പഹിം ഗയയു തേഹി
ബിലോകി മന ബിസമയ ഭയയു

ഏവമസ്തു=അപ്രകാരമാകട്ടെ (ബ്രഹ്മാവു പറഞ്ഞു), തുഹ ഞഡ തപ കീൻറാ=നിങ്ങൾ ഘോരതപം ചെയ്യൂ. (ശിവൻ പറയുന്നു,) മൈം ബ്രഹ്മാം മിലി=ഞാനും ബ്രഹ്മവും ചേർന്ന്, തേഹി ബര ദീൻറാ=അവർക്കു വരംകൊടുത്തു, പുനി പ്രഭ=അനന്തരം പ്രഭവായ ബ്രഹ്മാവു, കുംഭകരന പഹിം=കുംഭകണ്ഠന്റെ സമീപം, ഗയയു=ചെന്നു, തേഹി ബിലോകി=അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടു, മന ബിസമയ ഭയയു=മനസ്സിൽ വിസ്മയം ഉണ്ടായി.

ബ്രഹ്മാവു പറഞ്ഞു:- 'രാവണ, നീ വരിച്ചതുപോലെയാകട്ടെ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അത്ര ഘോരമായ തപസ്സാണ് നീ ചെയ്തത്.' (ശിവൻ പറഞ്ഞു) 'ഞാനും ബ്രഹ്മവും ചേർന്ന് രാവാണാദികൾക്കു വരം കൊടുത്തു.' അതിനുശേഷം ബ്രഹ്മദേവൻ കുംഭകണ്ഠനെ സമീപിച്ചു. കുംഭകണ്ഠനെ കണ്ടു ബ്രഹ്മാവു വിസ്മയഭരിതനായി ഭവിച്ചു.

ജൈം ഏഹിം ഖല നിത കരബ അഹാതു
ഹോഹുഹി സബ ഉജാരി സംസാതു

സാരദ പ്രേരി താസു മതി ഫേരീ മാഗേസി നീദ
മാസ ഷട കേരീ

ഏഹിം ഖലം=ഇ ട്ടുൻ, ജം നിത അഹാത്ര കരബ=നിത്യവും ആഹാരം കഴിക്കുന്നപക്ഷം, സബ സംസാര=പ്രപഞ്ചമെല്ലാം, ഉജാരി ഹോഇഹി=ശ്രുന്യമാകും. (അതിനാൽ അദ്ദേഹം), സാരദ പ്രേരി=സരസ്വതിയെ പ്രേരിപ്പിച്ചു, താസു മതി ഫേരീ=അവന്റെ ബുദ്ധി മറിക്കുകയും (അവൻ), ഷട കേരീ മാസ=ആറുമാസം, നീദ മാഗേസി=ഉറക്കം വരിക്കുകയും ചെയ്തു.

കുംഭകണ്ഠന്റെ പദ്യതാകാരമായ ദേഹം കണ്ടു വിസ്തൃതഭരിതനായ ബ്രഹ്മദേവൻ ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു:- 'ഇവൻ പതിവായി ആഹാരം കഴിക്കുന്നപക്ഷം ലോകമൊക്കെ വെള്ളത്തുപോകും. ഇവനെ ഒരു വഞ്ചിക്കാതെ നിവ്വാഹമില്ല.' അദ്ദേഹം സരസ്വതിയെ പ്രേരിപ്പിച്ചു കുംഭകണ്ഠന്റെ നിദ്ദേവതപമെന്ന ആശയം അട്ടിമറിപ്പിക്കുകയും അവൻ 'നിദ്ദേവതപ'മെന്ന വരം വരിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ: ഗഹ്വ ബിഭീഷണ പാസ പുനി കഹേള പുത്ര

ബര മാംഗ

തേഹിം മാഗേള ഭഗവന്ത പദ കമല അമല

അനുരാഗ

പുനി=അനന്തരം (ബ്രഹ്മദേവൻ), ബിഭീഷണ പാസ ഗഹ്വ=വിഭീഷണസമീപം ചെന്നു, കഹേള=(ഇപ്രകാരം) പറഞ്ഞു, പുത്ര ബര മാംഗ=വത്സ, വരം വരിക്കുക, തേഹിം=അദ്ദേഹം, ഭഗവന്ത പദ കമല=ഭഗവാന്റെ തൃപ്പാദകമലങ്ങളിൽ, അമല അനുരാഗ=നിർമല പ്രേമം ഉണ്ടാകണമെന്ന വരം, മാഗേള=വരിച്ചു.

ചിന്നീട്ട വിധാതാവു വിഭീഷണനെ സമീപിച്ചു ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: - 'വത്സ, വിഭീഷണ, നിന്റെ തപസ്സു കണ്ടു ഞാൻ സന്തുഷ്ടനായിരിക്കുന്നു. നീ എന്തു വരമാണ് ആവശ്യപ്പെടുന്നത്? പറയൂ.' ബ്രഹ്മദേവന്റെ മനോജ്ഞവാക്കുകൾ കേട്ടു 'സപാമിൻ,

ഗോവർദ്ധനമലങ്ങളിൽ പവിത്രപ്രേമം ഉണ്ടാകാൻ എന്നിരിക്കെ
വരം നൽകണം.' എന്നിങ്ങനെ അഭ്യർത്ഥിച്ചു.

ചു: തിൻഹരിം ദേജു ബര ബ്രഹ്മ സിധാഷ്ട ഹരഷിത
തേ അപനേ ഗുഹ ആഷ്ട
മയ തനുജാ മനോദരിനാമാ പരമ സുന്ദരീ നാരി
ലലാമാ

ബ്രഹ്മ തിൻഹരിം ബര ദേജു=ബ്രഹ്മാവു അവർ വരം നൽകി,
സിധാഷ്ട=ഏഴുന്നള്ളി, ഹരഷിത തേ=സന്തുഷ്ടരായ അവർ,
അപനേ ഗുഹ ആഷ്ട=സ്വമന്ദിരത്തിലേയ്ക്കു മടങ്ങി വന്നു. മയ
തനുജാ=മയൻ എന്ന അസുരന്റെ മകളാണ്, പരമ സുന്ദരീ=പര
മസുന്ദരിയും, നാരി ലലാമാ=നാരീലലാമയും, മനോദരി നാമാ=
മനോധാരി എന്ന പേരോടും കൂടിയവരും.

രാവണപ്രഭൃതികൾക്കു വരങ്ങൾ നൽകി ബ്രഹ്മദേവൻ ഏഴു
ന്നള്ളി. വരലാഭത്താൽ സന്തുഷ്ടരായിത്തീർന്ന രാവണാദികൾ അവ
രുടെ ഗുഹത്തിലേയ്ക്കും മടങ്ങി. മയൻ എന്നൊരു സുന്ദരം അവനു
മനോധാരി എന്നു പേരായ ഒരു മകളും ഉണ്ടു്. അവൾ ഏറ്റവും
സുന്ദരിയും സുലോകലലാമയുമാണ്.

സോജ മയ ദീൻഹരി രാവനഹിം ആനീ ഹോജഹി
ജാതുധാനപതി ജാനീ
ഹരഷിത ഭയേജ നാരി ഭലി പാജു പുനി ദോജ
ബന്ധു ബിആഹേസി ജാജു

മയ സോജ ആനീ=മയൻ അവളെ കൊണ്ടുവന്നു, രാവനഹിം
ദീൻഹി=രാവണനു നൽകി, ജാതുധാനപതി ഹോജഹി ജാനീ=
(രാവണൻ) രാക്ഷസരാജാവായിത്തീരുമെന്നു ഗ്രഹിച്ചു്, ഭലി
നാരി പാജു=സുന്ദരിയായ സുരീയെ പ്രാപിച്ചതിനാൽ, ഹരഷിത
ഭയേജ=(രാവണൻ) സന്തുഷ്ടനായി ഭവിച്ചു. ജാജു പുനി ദോജ
ബന്ധു=മെന്ന് അനന്തരം രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും, ബിആ
ഹേസി=വിവാഹം കഴിപ്പിച്ചു.

മയൻ സ്വപ്നപത്രിയായ മണ്ഡോദരിയെ, രാക്ഷസരാജാവായി
തീരും രാവണൻ എന്നു കരുതി രാവണനു നല്കി. സുന്ദരിയായ
വധുവിനെ ലഭിച്ചതുകൊണ്ടു രാവണൻ സന്തുഷ്ടനായി ഭവിച്ചു.
പിന്നീടു ചെന്നു രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും വിവാഹം കഴിപ്പിച്ചു.

ഗിരി ത്രികൂട ഏക സിന്ധു മംഗ്യാരീ ബിധി നിർമ്മിത
ഓക്തമ അതി ഭാരീ
സോള മയ ദാനവ ബഹുരി സംവാരാ കനക രചിത
മനിഭവന അപാരാ

സിന്ധു മംഗ്യാരീ=സമുദ്രത്തിന്റെ നടുക്കു്, ബിധി നിർമ്മിത
ഓക്തമ=വിധി നിർമ്മിതവും ഓക്തമവും, അതി ഭാരീ=വളരെ വലുതും
ആയ, ഏക ത്രികൂട ഗിരി=ഒരു ത്രികൂടപർവ്വതമുണ്ടു്. മയ ദാനവ
സോള=മയാസുരൻ ആ ഗിരിയെ, സംവാരാ=പരിച്ഛേദിച്ചു് അ
തിൽ, അപാരാ കനക മനി ഭവന രചിത=നിരവധി സ്വർണ്ണരത്ന
ഭവനങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി.

ക്ഷേപിതസമുദ്രത്തിന്റെ നടുക്കു ബ്രഹ്മദേവനാൽ നിർമ്മിതവും
ഓഷ്ഠപ്രാപവും വളരെ കൂററനും ത്രികൂടം എന്ന പേരോടുകൂടിയതു
മായ ഒരു പർവ്വതമുണ്ടു്. ആ പർവ്വതത്തെ ശില്പകലാവിദഗ്ദ്ധനായ
മയൻ പരിച്ഛേദിക്കുകയും അതിൽ മനോഹരങ്ങളും സ്വർണ്ണരത്നമ
യങ്ങളുമായ നിരവധി ഭവനങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഭോഗവതി ജസി അഹി ക്ഷല ബാസാ അമരാവതി
ജസി സക്രനിബാസാ
തിൻഹതേം അധിക രമ്യ അതി ബങ്കാ ജഗബി-
പ്രാത നാമ തേഹി ലങ്കാ

അഹി ക്ഷല ബാസാ ഭോഗവതി ജസി=പാതാളനഗരമായ ഭോഗ
വതി എപ്രകാരമോ, സക്രനിബാസാ=ഇന്ദ്രനിവാസമായ, അമരാ
വതി ജസി=അമരാവതി എപ്രകാരമോ, തിൻഹതേം അധിക
രമ്യ=അവയേക്കാൾ കൂടുതൽ രമ്യവും, അതി ബങ്കാ=ഏററവും

സമൃദ്ധവും, ലങ്കാ നാമ ജഗബിഖ്യാത=ലങ്ക എന്ന പേരിൽ ലോകപ്രസിദ്ധവും ആണ്, തേഹി=മയാസുരനിമിത്തമായ ആ നഗരം.

പാതാളനഗരമായ ഭോഗവതിയേക്കാളും ഇന്ദ്രനഗരമായ അമരാവതിയേക്കാളും കൂടുതൽ രമ്യവും സമ്പൽസമൃദ്ധവുമാണ് മയനിമിത്തവും ലങ്ക എന്ന പേരിൽ ലോകപ്രസിദ്ധവുമായ ആ നഗരം.

ദോ: ഖാജും സിന്ധു ഗഭീര അതി ചാരിഹും ദിസി
ഫിരി ആവ

കനക കോട മനി ഖചിത ദൃഢ ബരനി ന ജാജ
ബനാവ

ഹരി പ്രേരിത ജേഹിം കലപ ജോജ ജാതുധാന-
പതി ഹോജ

സുര പ്രതാപീ അതുല ബല ലേ സമേത ബസ
സോജ

ചാരിഹും ദിസി=(ആ നഗരത്തിന്റെ) നാലു ഭാഗത്തുമുള്ള, ഫിരി ആവ=തൊട്ടു വളഞ്ഞുകിടക്കുന്ന, അതിഗഭീര സിന്ധു=അതിഗംഭീരസമുദ്രം (തന്നെയാണു്), ഖാജും::കിടങ്ങുകൾ, കനക മനീരചിത=കനകരത്നനിമിത്തങ്ങളായ, ദൃഢ കോട=ഉറപ്പേറിയ കോട്ടമതിലുകളുടെ, ബനാവ=സൃഷ്ടിവൈചിത്ര്യം, ബരനി നജാജ=വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

മയനിമിത്തമായ ആ പുതിയ നഗരത്തിനു പ്രകൃതിതന്നെ നിമിഷിച്ചിട്ടുണ്ടു് അതിഗംഭീരങ്ങളായി നാലു ഭാഗത്തും വളഞ്ഞുകിടക്കുന്ന അത്യഗാധങ്ങളായ സമുദ്രക്കിടങ്ങുകൾ. നഗരത്തിനു ചുറ്റുമുള്ള ഉറപ്പേറിയ കോട്ടമതിലുകളാകട്ടെ സ്വപ്നരത്നനിമിത്തങ്ങളുമാണു്. അവയുടെ സൃഷ്ടിവൈചിത്ര്യം വണ്ണിക്കുക പ്രയാസംതന്നെയാണു്.

ഹരി പ്രേരിത=ഭോഗൽപ്രേരണയാൽ, ജേഹി കലപ=ഏതു കല്പത്തിൽ ജോജ=ഏതൊരുവൻ, ജാതുധാനപതി ഹോജ=രാക്ഷസ

രാജാവായിത്തീർന്നുവോ, സോള സുര=അവൻ ശൂരനും, പ്രതാപി= പ്രതാപിയും, അതുലബല ലേ സമേത=അതുലബല ലേ സമേത നമായി (ആ നഗരത്തിൽ), ബസ=വാസം ചെയ്യുന്നു.

ഭഗവാന്റെ പ്രേരണയാൽ ഏതൊരു കല്പത്തിൽ ഏതൊരു വൻ രാക്ഷസരാജാവായിത്തീർന്നുവോ ആ രാക്ഷസരാജാവു മയ നിർമ്മിതമായ ലങ്കാനഗരത്തിൽ ശൂരനും പ്രതാപശാലിയും അതുല മായ ബലത്തോടും സൈന്യത്തോടും കൂടിയവനായി വാസം ചെയ്യുന്നു.

ചു: രഹേ തഹാം നിസിചര ഭട ഭാരേ തേ സബ
സുരൻഹ സമര സംഘാരേ
അബ തഹം രഹറിം സക്ര കേ പ്രേരേ രച്ഛക
കോടി ജച്ഛപതി കേരേ

രഹാം ഭാരേ നിസിചര ഭട=അവിടെ വമ്പന്മാരായ രാക്ഷസഭട ന്മാർ, രഹേ തേ സബ സുരൻഹ=വസിച്ചിരുന്നു. അവരെല്ലാം ഭേദന്മാർ, സമര സംഘാരേ=യുദ്ധത്തിൽ സംഹരിച്ചു, അബ തഹം=ഇപ്പോൾ അവിടെ, സക്ര കേ പ്രേരേ=ഇന്ദ്രനിയോഗത്താൽ, ജച്ഛപതി കേരേ=യക്ഷരാജാവായ കൃഷ്ണന്റെ, കോടി രച്ഛക= കോടി രക്ഷകന്മാർ, രഹറിം നിവസിക്കുന്നുണ്ട്.

അവിടെ അതിപരാക്രമശാലികളായ രാക്ഷസയോദ്ധാക്കൾ വസിച്ചിരുന്നു. അവരെല്ലാം ഭേദന്മാർ യുദ്ധത്തിൽ നിഗ്ര ഹിച്ചു. ഇപ്പോളവിടെ വസിക്കുന്നതു ഇന്ദ്രനിയോഗപ്രകാരം കൃഷ്ണ ന്റെ ഒരു കോടി രക്ഷകന്മാരാണ്.

ദസമുഖ കതഹം ഖബരി അസി പാഹു സേന
സാജി ഗന്ധ ഘേരേസി ജാഹു
ദേഖി ബികട ഭട ബഡി കടകാഹു ജച്ഛ ജീവ
ലൈ ഗഹ്വി പരാഹു

ദസമുഖ കതഹം=രാവണൻ എവിടെ നിന്നോ, അസി ഖബരി പാഹു=ഈ വൃത്താന്തം അറിഞ്ഞു, സേന സാജി ജാഹു=സൈന്യ

ത്തെ സജ്ജീകരിച്ചു് ചെന്നു്, ഗന്ധ മേന്മയേറിയ നഗരം വളഞ്ഞു. ബികട ഭടഭയങ്കരനായ ഭടന്മാരുടെപ്പറ്റി, ബന്ധി കടകാളു ഭേവിവന്ധിച്ച സൈന്യത്തെ കണ്ടു്, ജപ്ത ജീവ ലൈയക്ഷന്മാർ പ്രാണങ്ങളുകൊണ്ടു, പരാജയ ഗണ്യപാലായനംചെയ്തു.

രാവണൻ എവിടെനിന്നോ ഈ വൃത്താന്തം ധരിച്ചു് സൈന്യസജ്ജീകരണംചെയ്തു ചെന്നു് നഗരം വളഞ്ഞു. രാവാണന്റെ നിരവധി ഭടന്മാരുടേയ്ക്കു സൈന്യത്തെ കണ്ടു് യക്ഷന്മാർ പ്രാണരക്ഷാർത്ഥം ഭാടി.

ഫിരി സബ നഗര സോനന ദേഖാ ഗയേള സോച
സുഖ ഭയേള ബിസേഖാ
സുന്ദര സഹജ അഗമ അനമാനീ കീൻഹിം തഹാം
രാവന രജധാനീ

സോനന ഫിരി=രാവണൻ ചുറ്റിനടന്നു, നഗര സബ=നഗര മെല്ലാം, ദേഖാ സോച=നോക്കി; അസ്വസ്ഥത, ഗയേള=അകന്നു, ബിസേഖാ സുഖ ഭയേള=വിശേഷസുഖം ഉണ്ടായി, സഹജ സുന്ദര=പ്രകൃത്യാതന്നെ (ആ നഗരത്തെ) സുന്ദരവും, അഗമ അനമാനീ=അഗമവും എന്നു അനമാനിച്ചു്, തഹാം രാവന=അവിടെ രാവണൻ, രജധാനീ=രാജധാനി, കീൻഹി=ഉണ്ടാക്കി.

യക്ഷന്മാരായ രക്ഷകന്മാർ പ്രാണരക്ഷാർത്ഥം പലായനം ചെയ്തോടുകൂടി നിർബ്ബാധം നഗരത്തിൽ രാവണൻ പ്രവേശിച്ചു. നഗരമൊക്കെ ഒന്നു ചുറ്റിനടന്നു അദ്ദേഹം നോക്കി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം ദുഃഖനിർമുക്തവും സവിശേഷസുഖാവസ്ഥയായി ഭവിച്ചു. പ്രകൃത്യാ സുന്ദരവും ശത്രുക്കൾക്കു ദുഷ്പ്രാപ്യമാണു ആ നഗരമെന്നുകണ്ടു അവിടെ രാവണൻ സ്വരാജധാനിയുണ്ടാക്കി.

ജേഹി ജസ ജോഗ ബാംടി ഗുഹ ദീൻഹേ സുഖീ
സകല രജനീചര കീൻഹേ
ഏക ബാര കബേര പര ധാവാ പുഷ്പകജാന ജീതി
ലേള ആവാ

ജേഹി ജസ ജോഗ=കാരോരുത്തക്കും അവാരുടെ യോഗ്യതയ്ക്കനുസരിച്ചു, ബാഹി ഗുഹ ദീൻഹേ=വെച്ചേറെ (രാവണൻ) ഭവനങ്ങൾ നൽകി. സകല രജനീമാര=എല്ലാ രാക്ഷസന്മാരെയും, സുഖീ കീൻഹ= (രാവണൻ) സൗഖ്യത്തോടുകൂടിയവരാക്കിച്ചെയ്തു. ഏക ബാര=ഒരിക്കൽ (രാവണൻ), കുമ്പേര പര ധാവാ=കുമ്പേരനെ ആക്രമിച്ചു, ജീതി പുഷ്പകജാന=(സമരത്തിൽ) ജയിച്ചു പുഷ്പകവിമാനം, ലേതു ആവാ=കൈക്കലാക്കി മടങ്ങിവന്നു.

രാവണനു നിരവധി അനുയായികളുണ്ട്. അവയെല്ലാം അവാരുടെ സ്ഥിതികൾക്കനുസൃതമായി രാവണൻ, വസിക്കുന്നതിനു വെച്ചേറെ ഭവനങ്ങൾകൊടുത്തു. രാക്ഷസന്മാരെയെല്ലാം അദ്ദേഹം സുഖികളാക്കി. ഒരിക്കൽ അദ്ദേഹം കുമ്പേരനോടേറു മുട്ടി യുദ്ധത്തിൽ കുമ്പേരനെ ജയിക്കുകയും കുമ്പേരന്റെ വകയായിരുന്ന പുഷ്പകവിമാനം കരസ്ഥമാക്കി മടങ്ങുകയും ചെയ്തു.

ദോ: കൗതുക ഹീ കൈലാസ പുനി ലീൻഹേസി

ജാതു ഉറാതു

മനഹും തൗലി നിജ ബാഹുബല ചലാ ബഹുത

സുഖ പാതു

പുനി കൗതുക ഹീ=അനന്തരം വിനോദാത്മമായിത്തന്നെ, നിജ ബാഹുബല തൗലി മനഹും=സ്വബാഹുബലം പരിഗണിക്കാനോ എന്നു തോന്നുമാറു (രാവണൻ), ജാതു കൈലാസ=ചെന്നു കൈലാസപർവ്വതം, ഉറാതു ലീൻഹേസി=പൊക്കിയെടുത്തു, ബഹുത സുഖ പാതു ചലാ=വളരെ സുഖത്തോടെ മടങ്ങിപ്പോന്നു.

തന്റെ ഭൃജങ്ങൾക്കുള്ള കരുത്തു എത്രത്തോളമെന്നു പരീക്ഷിക്കാൻ വേണ്ടിയോ എന്നു തോന്നുമാറു രാവണൻ ചെന്നു കൈലാസപർവ്വതം പൊക്കിയെടുത്തു സന്തുഷ്ടനായി മടങ്ങി.

ചൗ: സുഖ സമ്പതി സേന സഹാതു ജയ പ്രതാപ

ബല ബുദ്ധി ബദ്ധാതു

നിത നൃതന സബ ബാധത ജാതു ജിമി

പ്രതിലാഭ ലോഭ അധികാതു

ജിമി പ്രതിലാഭ ലോഭ അധികാതു=ലാഭമുണ്ടാകുമ്പോൾ ലോഭം വർദ്ധിക്കുന്നതുപോലെ, സുഖ സമ്പതി=സുഖവും സമ്പത്തും, സേന സഹാതു=സൈന്യവും, സഹായികളും, ജയ പ്രതാപ=ജയവും പ്രതാപവും ബല ബുദ്ധി=ബലവും ബുദ്ധിയും, ബാധാതു സബ=പെരുമയും എല്ലാം, നിത നൃതന=നിത്യനൃതനങ്ങളായി, ബാധത ജാതു=വർദ്ധിക്കാൻ തുടങ്ങി.

ലാഭം സിദ്ധിക്കേ, ലോഭം വർദ്ധിക്കുന്നതുപോലെ രാവാണന്റെ സുഖവും, ഐശ്വര്യവും, സേനയും, സേവകന്മാരും, ജയവും പ്രതാപവും പെരുമയും നിത്യവും നൃതനവുമായി വർദ്ധിക്കാൻ തുടങ്ങി.

അതിബല കുംഭകരന അസ ഭ്രാതാ ജേഹി കഹ്തം

നഹിം പ്രതിഭട ജഗ ജാതാ

കരെ പാന സോവതു ഷടമാസാ ജാഗത ഹോഹി

തിഹ്തം പുരത്രാസാ

ജേഹി കഹ്തം=ആകൂ, ജഗ പ്രതിഭട നഹിം=ലോകത്തിൽ എതിരാളി ഇല്ലയോ, അതിബല കുംഭകരന=ആ മഹാബലവാനായ കുംഭകണ്ഠൻ, അസ ഭ്രാതാ=ഇവ(രാവണ)ന്റെ ഭ്രാതാവാണ്, കരെ പാന ഷടമാസാ=മദ്യം പാനംചെയ്ത ആറുമാസം, സോവതു ജാഗത=ഉറങ്ങിയിരുന്നു. ഉണർന്നാൽ, തിഹ്തം പുര ത്രാസാ ഹോതു=മൂന്നുലോകത്തേയും ഭയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ബാലിഷ്ഠനാണ് കുംഭകണ്ഠൻ. അദ്ദേഹത്തിന് ലോകത്തിൽ പ്രതിയോഗികളില്ല. രാവാണന്റെ അനുജനമാണിദ്ദേഹം. മൂക്കറ്റം കുടിക്കും. ആറുമാസം തുടച്ചുയായി ഉറങ്ങും. ഉണർന്നാൽ മൂന്നുലോകത്തേയും ഭയപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യും. ഇതാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പരിചാടികൾ.

ജം ദിനപ്രതി അഹാരകര സോതു ബിസ്വ
ബേഗി സബ ചുപട ഹോതു
സമര ധീര നഹിം ജാതു വഖാനാ തേഹി സമ
അമിത ബീര ബലവാനാ

സോതു പ്രതിദിനം=അവൻ ദിവസംതോറും, ജം അഹാര കര=ആഹാരം കഴിക്കുന്നപക്ഷം, സബ ബിസ്വ ബേഗി=എല്ലാ ലോകവും വേഗത്തിൽ, ചുപട ഹോതു=ശുദ്ധശൂന്യമാവും, സമര ബഖാനാ നഹിം ജാതു=സമരത്തിൽ വാണീക്കാനാവാത്ത, ധീര തേഹി സമ=ധീരനാണദ്ദേഹം. അവന്നു തുല്യരായി, അമിത ബലവാനാ=അമിതബലവാനാരായ, വീര=വീരന്മാരും (അവിടെയുണ്ടു്).

ഇപ്പോൾ ആരമാസമല്ലെ കുംഭകണ്ഠൻ ആഹാരം വേണ്ടു്? പന്ത്രണ്ടുമാസവും ദിവസത്തിൽ മൂന്നുനേരം അദ്ദേഹം ഭക്ഷിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ലോകങ്ങളെല്ലാം ശുദ്ധശൂന്യമായിത്തീരുമായിരുന്നു. അവിസ്തൃനായ സമരധീരനാണദ്ദേഹം. അവന്നുതുല്യം അമിത ബലവാനാരായ വീരന്മാരുണ്ടു് രാവണന്റെ സംഘത്തിൽ.

ബാരിദനാദ ജോ സുത താസു ഭട മഹ്മ പ്രഥമ
ലീക ജഗ ജാസു
ജേഹി ന ഹോതു രന സനമുഖ കോതു സുരപുര
നിതഹിം പരാവന ഹോതു

താസു ജോ സുത=രാവണന്റെ മുത്തമകനാണു്, ബാരിദനാദ ജാസു ജഗ=മേഘനാദൻ. അവൻ ലോകത്തിലെ, പ്രഥമ ഭട മഹ്മ ലീക=ഭടാഗ്രഗണ്യന്മാരിൽ പ്രമുഖനായി പരിഗണിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. രന ജേഹി സനമുഖ=രണത്തിൽ അവന്നുമായി നേരിടാൻ, കോതു ന ഹോതു=ആരുണ്ടായിരുന്നില്ല, സുരപുര നിതഹിം=ഇന്ദ്രനഗരത്തിൽ പതിവായി, പരാവന ഹോതു=പേടിച്ചോട്ടുണ്ടായി.

രാവണന്റെ മുത്തമകനാണു് മേഘനാദൻ. ലോകത്തിലുള്ള വീരയോദ്ധാക്കളിൽ അഗ്രഗണ്യനാണു് അവൻ. അവനെ സമര

ത്തിൽ എതിർക്കാൻ ആരുമില്ല. അവന്റെ ചോദ്യം ഇത്രയും
യിൽ പതിവായി ചോദിച്ചിട്ടുണ്ടായി.

ദോ: കുമ്പളം അകമ്പന കലിസരദ ധൂമകേതു അതികായ
ഏക ഏക ജഗ ജീതി സക ഐസേ സഭേ നികായ

കുമ്പളം=കുമ്പളം, അകമ്പന=അകമ്പനൻ, കലിസരദ=വജ്രത്തൻ,
ധൂമകേതു=ധൂമകേതു, അതികായ=അതികായൻ, ഏക ഏക=(ഇവർ)
ഒന്നൊന്നായി, ജഗ ജീതി സക=ലോകം ജയിക്കാൻ കഴിയുന്ന,
ഐസേ സഭേ നികായ=അപ്പാരുള്ള വീരയോദ്ധാക്കളായിരുന്നു.

ച: കാമരൂപ ജാനനീം സബ മായാ സപനേഹം
ജിൻഹകേ ധരമ ന ദായാ
ദസമുഖ ബൈം സമാ ഏക ബാരാ ദേവി
അമിത ആപന പരിവാരാ

കാമരൂപ ജാനനീം=കാമരൂപജ്ഞാനികളായിരുന്നു അവർ, സബ
മായാ=എല്ലാവരും മായാവികളാണ്, ജിൻഹകേ ധരമ ദായാ=
അവർക്ക് ധർമ്മം ദയയോ, സപനേഹം ന=സ്വപ്നത്തിൽപ്പോലും
ഇല്ല, ഏകബാര ദസമുഖ=ഒരിക്കൽ രാവണൻ, സബാ ബൈം=
സഭയിൽ ഇരുന്നു, ആപന അമിത പരിവാരാ=തന്റെ അമിതമായ
പരിവാരത്തെ, ദേവി=വീക്ഷിച്ചു.

എപ്പോൾ ഏതുരൂപവും യഥേഷ്ടം മായാൻ അവർക്കറിയാം.
മായാവികളാണ് അവർ. അവർക്ക് ധർമ്മം ദയയോ സ്വപ്നപി
ഇല്ല. ഒരിക്കൽ രാവണൻ സഭയിൽ ഇരുന്നു തന്റെ അമിതമായ
പരിവാരങ്ങളെ കാണുകയുണ്ടായി.

സുത സമൂഹ ജന പരിജന നാതീ ഗണൈ കോ
പാര നിസാചര ജാതീ
സേന ബിലോകി സരജ അഭിമാനീ ബോലാ
ബചന ക്രോധമദ സാനീ

സുത സമൂഹം=പുത്ര(പുത്ര) സമൂഹത്തേയും, ജന പരിജനം=ബന്ധുക്കളേയും പരിജനങ്ങളേയും, നാതീ=പുത്രന്മാരുടെ പുത്രിമാരേയും, നിസാചര ജാതീ=രാക്ഷസവർഗ്ഗത്തേയും—, പാര ഗണൈ കോ=എണ്ണി അറംകാണാൻ ആക്കാം സാധിക്കുക!—, സോന ബിലോകി=സൈന്യത്തേയും കണ്ടിട്ട്, സഹജ അഭിമാനീ=പ്രകൃത്യാ തന്നെ അഹങ്കാരിയായ (രാവണൻ), ക്രോധമദ സാനീ=ക്രോധമദ സാഗ്രങ്ങളായ, ബാചന ബോലാ=വാക്കുകളാൽ(ഇങ്ങനെ)പറഞ്ഞു.

പുത്രപുത്രസമൂഹത്തേയും ബന്ധുക്കളേയും പരിജനങ്ങളേയും പുത്രന്മാരുടെ പുത്രിമാരേയും—രാക്ഷസജാതിയെക്കുറിച്ച് ആകെ പരിഗണിക്കാനാകും?—സേനയേയും കണ്ടിട്ട് ക്രോധമദ സാഗ്രങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ രാവണൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—

സുനഹു സകല രജനീചര ജുമാ ഹമരേ ബൈരി
ബിബുധ ബത്രമാ
തേ സനമുഖ നഹിം കരഹിം ലരാഹു ദേഖി
സബല രിപു ജാഹിം പരാഹു

സകല രജനീചര ജുമാ=അല്ലയോ രാക്ഷസസമൂഹമേ, സുനഹു ഹമരേ ബൈരി=കേൾക്കുക. നമ്മുടെ ശത്രുക്കൾ, ബിബുധ ബത്രമാ=ദേവസമൂഹമാണ്, തേ സനമുഖ=അവർ അഭിമുഖമായി നിന്ന്, ലരാഹു നഹിം കരഹിം=യുദ്ധം ചെയ്യുന്നില്ല, ദേഖി സബല രിപു=(അവർ) ബലിഷ്ഠരായ അവരുടെ ശത്രുക്കളെ (നമ്മെ)കണ്ട്, പരാഹു ജാഹിം=പലായനം ചെയ്യുന്നു.

ഹേ നിശാചരന്മാരേ കേൾക്കൂ. ദേവന്മാരാണ് നമ്മുടെ വൈരികൾ. അവർ നമുക്കഭിമുഖമായിനിന്നു പോരാടുന്നില്ല. ബലിഷ്ഠരായ അവരുടെ ശത്രുക്കളായ നമ്മെ കണ്ട് അവർ ഓടിപ്പോവുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്.

തിൻഹ കര മരന ഏക ബിധി ഹോഹു കഹനം
ബുദ്ധാഹു സുനഹു അബ സോഹു

ദ്രിജ ഭോജന മഖ ഹോമ സരാധാ സബ കൈ

ജാഇ കരളു തുഹ ബാധാ

തിൻഹ കര മരന=അവരുടെ മരണം, ഏക ബിധി ഹോതു= ഒരുവിധത്തിൽ നാം നടത്തണം, ബുദ്ധാഇ കഹരം സുനളു=നിങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കി ഞാൻ പറയാം; കേരക്ക, തുഹ ജാഇ= നിങ്ങൾ ചെന്നു, ദ്രിജ ഭോജന മഖ ഹോമ=വിപ്രഭോജനം യാഗം ഹോമം, സരാധാ സബ കൈ=ശ്രാദ്ധം എല്ലാറ്റിനും, ബാധാ കരളു=വിപ്ലവമുണ്ടാകണം.

അവരെ ഏതെങ്കിലും വിധത്തിൽ നശിപ്പിക്കുകതന്നെ വേണം. ഞാൻ പറയുന്നതു മനസ്സിൽക്കേൾക്കുക; വിപ്രഭോജനം, യാഗം, ഹോമം, ശ്രാദ്ധം ഇതൊന്നും നടന്നുകൂടാ. നിങ്ങൾ ചെന്നു എല്ലാം വിപ്ലവത്തിലാകണം.

ദോ: മൂധാ മരീന ബലഹീന സുര സഹജഹിം

മിലിഹഹിം ആഇ

തബ മാരിഹരം കി മോഡിഹരം ഭലീ ഭാത്തി

അപനാഇ

മൂധാ മരീന=ക്ഷുത്തുകൊണ്ടു ക്ഷീണിച്ചു, സുര സഹജഹിം=ദേവന്മാർ സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ, ആഇ മിലിഹഹിം=വന്നു കീഴടങ്ങും, തബ മാരിഹരം=അപ്പോൾ അവരെ കൊല്ലാം, കി=അല്ലാത്തപക്ഷം, ഭലീ ഭാത്തി അപനാഇ=യഥേഷ്ടം എന്റെ ഹിതാനുവർത്തികളാക്കി, മോഡിഹരം=വിട്ടയക്കാം.

വിപ്രഭോജനം, ഹോമം, യാഗം, ശ്രാദ്ധം ഇവയെല്ലാം ഞല്ലോ ദേവന്മാർക്കു ജീവിക്കുന്നതിനാവശ്യമായതെല്ലാം വല്ലന്നതു്. ഇവയൊക്കെ മുടങ്ങിയാൽ അവരുടെ ആഹാരവും മുങ്ങും. ആഹാരമില്ലാതെ അവർ ക്ഷീണിക്കും. അപ്പോൾ അവർ താനേ വന്നു കീഴടങ്ങിക്കൊള്ളും. ആ സന്ദർഭത്തിൽ നമുക്കവരെ കൊല്ലണമെങ്കിൽ കൊല്ലാം. അല്ലെങ്കിൽ എന്റെ ഹിതം ശരിക്കും ചാലിച്ചു കൊള്ളാമെന്ന റിശ്വയത്തിൽ അവരെ അടികളാക്കി വിട്ടയക്കുകയും ചെയ്യും.

ചു: മേഘനാദ കളം പുനി ഹംകരാവാ ദീൻഹി
 സിഖ ബല ബയരു ബഡാവാ
 ജേ സുര സമര ധീര ബലവാനാ ജിനകേ
 ലരിബേ കര അഭിമാനാ

പുനി മേഘനാദ കളം=അനന്തരം (രാവണൻ) മേഘനാദനെ,
 ഹംകരാവാ=വരുത്തി, സിഖ ലീൻഹി=ഉപദേശം കൊടുത്തു,
 ബല ബയരു ബഡാവാ=ബലവും വൈരവും വളർപ്പിച്ചു, ജേ
 സുര സമര ധീര=(ഏതൊരു) ദേവന്മാർ സമരത്തിൽ ധീരന്മാ
 രാണോ, ബലവാനാ ജിനകേ = ബലിഷ്ഠന്മാരാണോ, ജിനകേ
 ലരിബേ കര=ആർക്കും പോരാടുന്നതിൽ, അഭിമാനാ=അഹങ്കാര
 മൂണ്ടോ.

തിൻഹഹിം ജീതി രന ആനേസു ബാധി ഉരി സുത
 പിതു അനുസാസന കാംധീ
 ഏഹി ബിധി സബഹീ അഗ്യാ ദീൻഹീ ആപുന
 ചലേഉ ഗദാ കര ലീൻഹീ

തിൻഹഹിം രന ജീതി=അവരെ യുദ്ധത്തിൽ ജയിച്ചു, ബാധി
 ആനേസു=ബന്ധനസ്ഥരാക്കി കൊണ്ടുവരു, സുത=(ഇതു കേട്ട
 ഉടനെ) പുത്രനായ മേഘനാദൻ, പിതു അനുസാസന=പിതാ
 വിന്റെ അനുജൻ, കാംധീ ഉരി=ശിരസാവഹിച്ചു എഴുന്നേറ്റു,
 ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരം, സബഹീ=എല്ലാ രാക്ഷസന്മാർക്കും,
 അഗ്യാ ദീൻഹി=കല്പന നല്കി, ആപുന കര=(രാവണനും) സ്വയം
 കരത്തിൽ, ഗദാ ലീൻഹി ചലേഉ=ഗദയേന്തി പുറപ്പെട്ടു.

അനന്തരം രാവണൻ പുത്രനായ മേഘനാദനെ വരുത്തി
 ഉപദേശം നല്കി അവന്റെ ശക്തിയേയും ദേവന്മാരോടുള്ള വൈര
 തേയും ഉത്തേജിപ്പിച്ചു. “സമരധീരന്മാരും ബലിഷ്ഠരും സമരം
 ചെയ്യുന്നതിൽ അഹംഭാവമുള്ളവരായ ദേവന്മാരെ നീ യുദ്ധത്തിൽ
 തോല്പിച്ച് തടവുപള്ളികളായി പിടിച്ചു ബന്ധനസ്ഥരാക്കി
 എന്റെ മുമ്പിൽ കൊണ്ടുവരണം.” ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട ഉടനെ

മേലനാടൻ പിതാവിന്റെ ആജ്ഞ ശിരസാ വഹിച്ചു എഴുന്നേറ്റു. മറ്റു രാക്ഷസന്മാർക്കും രാവണൻ ഇതേ കല്പനതന്നെ നൽകി.

ചലത ദസാനന ഡോലതി അവനീ ഗർജന ഗർഭ
ശ്രവഹിം സുര രവനീ
രാവന ആവത സുനേള സകോഹാ ദേവൻഹ തകേ
മേരു ഗിരി ഖോഹാ

ദസാനന ചലത=രാവണൻ നടന്നപ്പോൾ, അവനീ ഡോലതി=ഭൂമി ഉഴിഞ്ഞാലാടി, ഗർജന സുരരവനീ=ഗർജ്ജിച്ചപ്പോൾ ദേവാംഗനമാരുടെ, ഗർഭ ശ്രവഹിം=ഗർഭം സ്രവിക്കുകയും ചെയ്തു, സകോഹാ രാവന ആവത=ക്രമമായി രാവണൻ വരുന്നതു, സുനേള ദേവൻഹ=കേട്ടപ്പോൾ ദേവന്മാർ, മേരു ഗിരി ഖോഹാ തകേ=മഹാമേരു പർവ്വതത്തിന്റെ ഗുഹകളിൽ ഒളിച്ചു.

സഭയിൽനിന്നെഴുന്നേറ്റു കരത്തിൽ ഗദയും വഹിച്ചു രാവണൻ നടന്നപ്പോൾ ഭൂമി ഉഴിഞ്ഞാലാടി; രാവണന്റെ ഗർജ്ജനം കേട്ടപ്പോൾ ദൈവദാമരായ സുരാംഗനമാർക്കു ഗർഭസ്രാവം ഉണ്ടായി. കോപിച്ചുകൊണ്ടാണ് ദശാനനൻ വരുന്നതെന്നു കേട്ടു ദേവന്മാരെല്ലാം മേരുപർവ്വതഗുഹകളിൽ ചെന്നൊളിച്ചു.

ദിഗപാലൻഹ കേ ലോക സുഹാഘ്ര സുനേ സകല
ദസാനന പാഘ്ര
പുനി പുനി സിംഹനാദ കരി ഭാരീ ദേഹ
ദേവതൻഹ ഗാരി പ്രചാരീ

ദിഗപാലക കേ ലോക=ദിഗപാലന്മാരുടെ ലോകങ്ങളിലേക്കു (രാവണൻ), സുഹാഘ്ര=ചെന്നു, സകല ദസാനന=എല്ലാവരുടേയും നഗരങ്ങൾ രാവണൻ, സുന പാഘ്ര=ശൂന്യങ്ങളായി കണ്ടു, പുനി പുനി=പിന്നെയും പിന്നെയും, ഭാരീ സിംഹനാദ കരി=ഭയങ്കരമാവണ്ണം സിംഹനാദംചെയ്തു, ദേവതൻഹ പ്രചാരീ ഗാരി=ദേവന്മാരെ വെല്ലുവിളിക്കുകയും ഭർത്സിക്കുകയും ചെയ്തു.

അഷ്ടദശിപാലന്മാരുടെ ലോകങ്ങളിൽ രാവണൻ ചെന്നു. അവിടമെല്ലാം ശൂന്യമായിക്കിടക്കുന്ന കാഴ്ചയാണദ്ദേഹം കണ്ടത്. തുടരെത്തുടരെ രാവണൻ അത്യുച്ചം സിംഹനാദംചെയ്തു. അദ്ദേഹം ദേവന്മാരെ വെല്ലുവിളിച്ചു; ഭർത്സിച്ചു.

രന മദ മത്ത ഫരൈ ജഗ ധാവാ പ്രതി ഭട

ഖോജത കതഹും ന പാവാ

രബി സസി പവന ബന്തന ധനധാരീ അഗിനി

കാല ജമ സബ അധികാരി

രന മദ മത്ത=രണമദംകൊണ്ടു മടിച്ച (രാവണൻ), ജഗ ധാവാ=ലോകം മുഴുവൻ പാഞ്ഞു, പ്രതിഭട ഖോജത=എതിരാളികളെ അന്വേഷിച്ചതിൽ, കതഹും ന പാവാ=ഒരിടത്തും കണ്ടുകിട്ടിയില്ല, രബി സസി പവന=സൂര്യചന്ദ്രന്മാർ, വായു, ബന്തന ധനധാരീ=വരണൻ, കബേരൻ, അഗിനി കാല=അഗ്നി, കാലം, ജമ സബ അധികാരി=യമൻ എന്നീ എല്ലാ അധികാരികളുടേയും.

കിന്നര സിദ്ധ മനുജ സുര നാഗാ ഹരി സബഹീ

കേ പന്മഹിം ലാഗാ

ബ്രഹ്മ സൃഷ്ടി ജഹം ലഗി തനുധാരീ ദസമുഖ ബസ

ബന്തീ നര നാരി

ആയസു കരഹിം സകല ഭയ ഭീതാ നവഹിം ആതു

നിത ചരന ബിനീതാ

കിന്നര സിദ്ധ=കിന്നരന്മാർ, സിദ്ധന്മാർ, മനുജ സുര നാഗ=മനുഷ്യർ, ദേവന്മാർ, നാഗന്മാർ, സബഹീ കേ പന്മഹിം ഹരി ലാഗാ=എന്നിവരുടെയുമെല്ലാം പിന്നാലെ രാവണൻ പാഞ്ഞു ചെന്നു വിഷമിപ്പിച്ചു, ബ്രഹ്മസൃഷ്ടി ജഹം ലഗി=ബ്രഹ്മസൃഷ്ടിയിൽ എത്രത്തോളം, തനു ധാരീ നര നാരി=ശരീരധാരികളുണ്ടോ (ആ) പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും, ദസമുഖ ബസബന്തീ=രാവണനു വിധേയരായിത്തീർന്നു, ഭയഭീതാ സകല=ഭയ ചകിതരായിട്ടു എല്ലാ

വരും, ആയസു കരഹിം=രാവണന്റെ കല്പന മാനിക്കാൻ തുടങ്ങി, നിത ആതു ചരന=നിത്യവും ചെന്നു (രാവണ)ചരണങ്ങളിൽ, വിനിത നവഹിം=വിനിതരായി കുന്വിടുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

രണമടംകൊണ്ടു മദിച്ച രാവണൻ ലോകം മുഴുവൻ പാഞ്ഞു. ഒരിടത്തുമില്ല അദ്ദേഹത്തിനു എതിരാളികൾ. സൂര്യൻ, ചന്ദ്രൻ, വായു, വരണൻ, കുമ്പരൻ, അഗ്നി, കാലം, യമൻ എന്നീ ദിക പാലന്മാരുടേയും കിന്നരന്മാർ, സിദ്ധന്മാർ, മനുഷ്യർ, ദേവന്മാർ, നാഗന്മാർ എന്നിവരുടേയും പിന്നാലെ ദശാസ്യൻ പാഞ്ഞുനടന്നു വിഷമതകളുണ്ടാക്കി. യേചകിതരായി സകല സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും രാവണന്റെ കല്പനകൾ അനുസരിക്കാനും ചതിവായി ചെന്നു രാവണപാദങ്ങളിൽ വിനയപൂർവ്വം കുന്വിടുവാനും തുടങ്ങി. [ഇപ്രകാരം രാവണൻ ദിഗ്വിജയത്വം സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ഒരിക്കൽ നാരദനുമായി കണ്ടുമുട്ടി. 'ദേവന്മാരെവിടെ നാരദ?' എന്നു രാവണൻ ചോദിച്ചു. 'അവരെല്ലാം ശേപതദ്വീപിലേക്കയച്ചിരിക്കുന്നു' എന്നു നാരദൻ പ്രത്യുത്തരം നൽകി. രാവണൻ ഉടനെ ശേപതദ്വീപിലെത്തി. അവിടെ അദ്ദേഹം സ്ത്രീകൾ കൂട്ടം കൂട്ടമായി നില്ക്കുന്നതു കണ്ടു. അവരോടദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: 'നിങ്ങൾ ചെന്നു നിങ്ങളുടെ ഭർത്താക്കന്മാരോടു പറയൂ, രാവണൻ വന്നിട്ടുണ്ടെന്നും യുദ്ധത്തിൽ നിങ്ങളുടെ ഭർത്താക്കന്മാരെ ജയിച്ചു നിങ്ങളെ അന്തഃപുരദാസിമാരാക്കാൻ രാവണൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു എന്നും'. ഇതുകേട്ട അവരുടെ കൂട്ടത്തിലുള്ള ഒരു വൃദ്ധ രാവണന്റെ കാൽ രണ്ടും പിടിച്ചു ആകാശത്തേയ്ക്കുറിഞ്ഞു. വളരെ ഉയരത്തിൽ ചെന്ന രാവണൻ പിന്നീട് ഒരു കടലിൽ തിരമാലകളുടെ ഇടയിൽ വീണു; അവിരേണ അദ്ദേഹം കടലിൽ താണു. പിന്നെ ചെന്നതു പാതാളത്തിലാണു്. പാതാളനാഗലോകങ്ങൾ രാവണൻ ജയിച്ചു കീഴടക്കി. അതിനുശേഷം രാവണൻ മഹാബലിയെ സമീപിച്ചു ഇങ്ങനെ അറിയിച്ചു:- 'ഹേ മഹാബലി, നീ നിന്റെ ചരമശത്രുവായ വിഷ്ണുവിനെ പിടികൂടി നിനക്കു നഷ്ടപ്പെട്ട ലോകങ്ങൾ വീണ്ടെടുക്കുക.' മഹാബലി, ഹിരണ്യകശി

പുവിന്റെ വസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ രാവണൻ ചാത്താൻ കൊടുത്തു. രാവണൻ അവ നിലത്തുനിന്നും പൊക്കിയെടുക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. ഫലപ്രാപ്തി ഉണ്ടായില്ല. രാവണന്റെ നിസ്സഹായാവസ്ഥ കണ്ടു മറാബലി, രാവണനോടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു: - 'ഈ ശക്തിയും വെച്ചുകൊണ്ടാണോ രാവണ, നീ ഭഗവാനെ ജയിക്കാൻ ഭാവിക്കുന്നത്?' ഇതുകേട്ടു ലജ്ജിതനായ രാവണൻ വേഗം അവിടെനിന്നോടിപ്പോയി. പോകുന്ന പോക്കിൽ ഭോഗവതിയിലെ കുട്ടികൾ രാവണനെ വളഞ്ഞുപിടിച്ചു ബന്ധനത്തിലാക്കി. കൃപാ നിധിയായ വാമനമുന്തി ഈ വൃത്താന്തംകേട്ടു ഓടിയെത്തി. രാവണനെ ബന്ധനത്തിൽനിന്നു മോചിപ്പിച്ചു. രാവണൻ പിന്നീട് ചെന്നതു ബാലിയുടെ സന്നിധിയിലേക്കാണ്. ബാലി ഒരു പൊയ്ക്കയുടെ തീരത്തിരുന്നു ധ്യാനിക്കുകയാണ്. രാവണൻ ഒരു താലവൃക്ഷം കടപുഴക്കി കൈയിലേന്തി ബാലിയെ പോരിന് വിളിച്ചു. ബാലി രാവണനെ പിടിച്ചു വാലിന്മേൽ ബന്ധിച്ചു. മാസം തികച്ചും ആറു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ബാലി, രാവണനെ ബന്ധനവിമുക്തനാക്കി, സ്വപുത്രനായ അംഗദന്റെ കളിച്ചെങ്ങാതിയായി നിയമിച്ചു. താമ, രാവണനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞ് ബന്ധനവിമുക്തനാക്കി. അനന്തരം രാവണൻ ചെന്നതു സഹസ്രബാഹുവിന്റെ സന്നിധിയിലേക്കായിരുന്നു. അവിടെ ചെന്നപ്പോളിങ്ങ് കുറെ സ്ത്രീകൾ ജലക്രീഡ ചെയ്യുന്നു. രാവണൻ മന്ത്രശക്തിയാൽ നദിയിൽ വെള്ളപ്പൊക്കമുണ്ടാക്കി. കാര്യമറിയാതെ സഹസ്രബാഹുവും അല്ലനേരം പരിഭ്രമിച്ചു. ഇതറിഞ്ഞ് സ്ത്രീകളിലൊരുത്തി പറഞ്ഞു: - രാജാവേ, ഏതോ ഒരു ശക്തൻ ഇവിടെ വരികയുണ്ടായി. പെട്ടെന്നു നദിയിൽ വെള്ളപ്പൊക്കവും ഉണ്ടായി. സഹസ്രബാഹു രാവണനെ കണ്ടെത്തി പിടികൂടി സ്ത്രീകൾ കാൺകേ ബന്ധനത്തിലാക്കി. രാവണനെ മോചിപ്പിക്കാൻ പുലസ്തമുനി ചെന്നു സഹസ്രബാഹുവിനോടഭ്യർത്ഥിച്ചു. സഹസ്രബാഹു രാവണനെ വിമുക്തനാക്കി. പോകുന്ന വഴിക്കു സുന്ദരിയായ ഒരുവൾ ശിവപൂജക്കുള്ള പദാർത്ഥങ്ങളുമായി പോകുന്നത്

രാവണൻ കണ്ടു. രാവണൻ ചോദിച്ചു:- ‘സുന്ദരി, നീയാരാണു? എവിടേക്കാണ് പോകുന്നത്?’ അവൾ മറുപടി പറയാതെ നടന്നു. രാവണൻ ഈ പോക്കു തടിച്ചില്ല. ആ കാമകീരൻ അവളെ ബലാൽ പിടിച്ചു മടിയിലിരുത്തി. പിന്നീടാണ്, ആ സ്രീ കണ്ഠേന്റെ പുത്രവധൂവായ ഉവ്വശിയാണെന്നു രാവണൻ അറിഞ്ഞത്, താൻ ചെയ്ത നീചകർമ്മമാണെന്നു രാവണൻ തോന്നി. രാവണൻ നാണിച്ച് ലങ്കയിലേക്കു മടങ്ങി. ഉവ്വശി എല്ലാ വസ്ത്രയും ഭർത്താവായ നളകുബരനെ ധരിപ്പിച്ചു. ‘നിന്റെ വംശവും നീയും നശിക്കട്ടെ’ എന്നു നളകുബരൻ രാവണനെ ശപിച്ചു. രാവണനെ ശാപം ബാധിച്ചു. ഭയവിഹ്വലനായി ഭഗാസ്യൻ. മഹഷിമാരെ പിഡിപ്പിക്കാൻ നാലു കിങ്കരന്മാരെ രാവണൻ പറഞ്ഞയച്ചു. അവർ തങ്ങൾക്കു ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന നിയോഗം മഹഷിമാരെ കേൾപ്പിച്ചു. മഹഷിമാർ ഒരു കൂടം കൊണ്ടുവരുവിച്ച് അതിൽ രക്തം നിറച്ച് കിങ്കരന്മാർക്കു കൊടുത്തു. എന്നിട്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:- ‘ഈ പാത്രം തൊടുന്ന നിമിഷത്തിൽ രാവണൻ കലത്തോടെ നശിക്കും.’ ചോരക്കൂടം രാവണൻ സമർപ്പിച്ച് എല്ലാ സംഭവവും പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു. രാവണൻ കിങ്കരന്മാരോടൊന്നുകാരും കല്പിച്ചു:- ‘നിങ്ങൾ ഈ പാത്രം കൊണ്ടുപോയി വിദേഹരാജ്യത്തൊരിടത്തു കുഴിച്ചിടുക. അക്കാലത്തു അനാപുഷ്ടി നിമിത്തം വിദേഹരാജ്യത്തിലെ വ്രജകർ തികച്ചും ദാരിദ്ര്യത്തിലാണ് മുങ്ങിക്കിടന്നിരുന്നത്. ദോഷപരിഹാരാർത്ഥം ജനകരാജാവൊരു യാഗംചെയ്യാനാരംഭിച്ചു. അദ്ദേഹം സ്വർണ്ണക്കുലപ്പകൊണ്ടു യാഗാഹ്വായ സ്ഥലം ഉഴുതു നിറപ്പാക്കാൻ തുടങ്ങി. ഉഴവുചാലിൽനിന്നു അദ്ദേഹത്തിനൊരു കറുകയെ കിട്ടി. (രുധിരപാത്രസംഭൃതയാണ് ആ പെൺകിടാവ്) അവളെ ജനകൻ കൊണ്ടുപോയി വളർത്തി അവൾക്കദ്ദേഹം ജാനകി എന്നു നാമകരണവും ചെയ്തു.]

ദോ: ഭജബല ബിസപ ബസ്യ കരി രാഖേസി കോള

ന സുതത്ര

മണ്ഡലീക മനി രാവന രാജ കരള നിജ മന്ത്ര
 ദേവ ജപ്ത ഗന്ധർവ്വ നര കിന്നര നാഗ കുമാരി
 ജീതി ബരീം നിജ ബാഹു ബല ബാഹു സുന്ദര
 ബര നാരി

ഭൂജബലം=കൈയ്യുക്കുകൊണ്ടു, ബിസ്വ ബന്ധു കരി=വിശ്വം വശം
 ത്താക്കി(രാവണൻ), കോള ന സുതന്ത്ര രാഖേസി=ആരെയും സ്വതന്ത്രനാകാൻ സമ്മതിച്ചില്ല, മണ്ഡലീക മനി രാജ=ഭൂമണ്ഡലചക്ര
 വർത്തിയായി, രാവന നിജ മന്ത്ര കരള=രാവണൻ സ്വന്തം ആലോ
 ചനയോടെ ഭരണം ആരംഭിച്ചു, ദേവ ജപ്ത ഗന്ധർവ്വ=ദേവന്മാർ,
 യക്ഷന്മാർ, ഗന്ധർവ്വന്മാർ, നര കിന്നര നാഗ=നരന്മാർ, കിന്നര
 ന്മാർ, നാഗന്മാർ എന്നിവരുടെ, കുമാരി ബാഹു സുന്ദര=കന്യകമാ
 രെയും ഏറ്റവും സുന്ദരിയായ, ബര നാരി നിജ=സ്ത്രീരത്നങ്ങ
 ലേയും തന്റെ, ഭൂജബല ജീതി=കൈയ്യുക്കുകൊണ്ടു ജയിച്ച് (രാവ
 ണൻ), ബരീം=(അവരെ) വിവാഹംചെയ്തു.

ലോകം മുഴുവൻ ഭൂജബലംകൊണ്ടു രാവണൻ കീഴടക്കി.
 ആകാം സ്വതന്ത്രരാകാൻ വയ്യ എന്ന നില വരുത്തി. സ്വന്തം
 ആലോചനയോടെ അദ്ദേഹം ഭരണവും തുടങ്ങി. ദേവയക്ഷ
 ഗന്ധർവാദി കുമാരിമാരേയും, മറ്റുള്ള സുന്ദരീരത്നങ്ങളേയും രാവ
 ണൻ കൈയ്യുക്കുകൊണ്ടു ജയിക്കുകയും അവരെയെല്ലാം സ്വപത്നി
 മാരാക്കുകയും ചെയ്തു.

ച: ഇന്ദ്രജിത സന ജോ കമര കഹേളു സോ സബ
 ജന പഹിലേഹി കരി രഹേളു

പ്രഥമഹിം ജിൻഹ കഹളം ആയസു ദീൻഹാ
 തിൻഹകര ചരിത സുനഹു ജോ കീൻഹാ

ഇന്ദ്രജിത സന=ഇന്ദ്രജിത്തിനോടു, ജോ കമര കഹേളു=(രാവ
 ണൻ) എന്തുപദേശിച്ചിരുന്നു, സോ സബ=അതെല്ലാം, പഹി
 ലേഹി ജന കരി രഹേളു=(അവൻ) പണ്ടേതന്നെ നിറവേറ്റി
 എന്നു തോന്നും, ജിൻഹകഹളം പ്രഥമഹിം=ആരോടു ആദ്യമായി,

ആയസു ദീൻഹാ=ആജ്ഞ നൽകിയോ, തിൻഹകര ജോ കീൻഹാ
ചരിത സുനഹ=അവർ എന്തുചെയ്തു എന്ന കഥ കേൾക്ക.

ഇന്ദ്രജിത്തിനോടു രാവിണൻ ഉപദേശിച്ച കാര്യങ്ങൾ പണ്ടേ
തന്നെ ഇന്ദ്രജിതു നിവൃത്തിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു തോന്നും. ആരോടു
എന്തു മുഖ്യ പറഞ്ഞു അവൻ അക്കാര്യത്തിൽ എന്തു ചെയ്തു എന്ന
കഥയെല്ലെ കേൾക്കേണ്ടതു്!

ദേവത ഭീമരൂപ സബ പാപീ നിസിമര നികര
ദേവ പരിതാപീ
കരഹിം ഉപദ്രവ അസുര നികായാ നാനാരൂപ
ധരഹിം കരി മായാ

നിസിമര നികര സബ=രാക്ഷസന്മാരെല്ലാം, ദേവത ഭീമരൂപ=
കാഴ്ചയിൽ ഭയങ്കരാകൃതികളും, ദേവ പരിതാപീ പാപീ=ദേവ
ന്മാരെ പരിതപിപ്പിക്കുന്ന പാപികളുമായിരുന്നു, മായാ കരി=
മായ പ്രയോഗിച്ചു്, നാനാ രൂപ ധരഹിം=വിവിധവേഷം ചമ
ഞ്ഞു്, അസുര നികായ=രാക്ഷസസമൂഹം, ഉപദ്രവ കരഹിം=ഉപ
ദ്രവങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി.

ഭീമാകാരന്മാരും ദേവപീഡകരും പാപികളുമായിരുന്നു
രാക്ഷസന്മാരെല്ലാം. മായാവികളായ അവർ പല വേഷവും
ചമഞ്ഞു് പലതരത്തിലുള്ള ഉപദ്രവങ്ങളും ലോകത്തിനുണ്ടാക്ക
കയും ചെയ്തിരുന്നു.

ജേഹി ബിധി ഹോതു ധരമ നിർമൂലാ സോ സബ
കരഹിം ബേദ പ്രതികൂലാ

ജേഹി ജേഹി ദേസ ധേനു ദ്വിജ പാവഹിം നഗര
ഗാളം പുര ആഗി ലഗാവഹിം

ജേഹി ബിധി=എപ്രകാരമായാൽ, ധരമ നിർമൂലാ ഹോതു=ധർമ്മം
നിർമൂലമാകുമോ, ബേദ പ്രതികൂലാ=വേദപ്രതികൂലങ്ങളായ, സോ
സബ കരഹിം=അതെല്ലാം (രാക്ഷസന്മാർ) ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു,
ജേഹി ജേഹി ദേസ=ഏതേതു ദേശങ്ങളിൽ, ധേനു ദ്വിജ പാവ

ഹിം=ഗോബ്രാഹ്മണർ ഉണ്ടോ, നഗര ഗാളം പുര=ആ നഗരവും, ഗ്രാമവും, പുരവും, ആഗി ലഗാവഹിം=ചുട്ടെരിക്കാൻ ആരംഭിച്ചു.

വേദനിഷിദ്ധങ്ങളായ എന്തൊക്കെ ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ ചെയ്താലാണോ ധർമ്മം നശിക്കുക അതെല്ലാം രാക്ഷസന്മാർ ചെയ്തു. എവിടെയെല്ലാം പശുക്കളും ബ്രാഹ്മണരും നിവസിക്കുന്നുണ്ടോ അവിടം നഗരമായാലും, ഗ്രാമമായാലും, പുരമായാലും വേണ്ടില്ല അഗ്നിക്കിരയാക്കാനും ഈ കശ്ശലന്മാർ മുൻകൈയെടുത്തിരുന്നു.

സൂഭ ആചരണ കതഹും നഹിം ഹോതു ദേവ
ബിപ്ര ഗുരു മാന ന കോതു
നഹിം ഹരി ഭഗതി ജഗ്യ ജപ ദാനാ സ്വപനേഹും
സുനിശ ന ബേദ പുരാനാ

കതഹും നഹിം സൂഭ ആചരണ=ഒരിടത്തുമില്ല ശുഭാചാരണങ്ങൾ, ദേവ ബിപ്ര ഗുരു=ദേവന്മാരോടും ദ്വിജന്മാരോടും ആചാര്യന്മാരോടും, കോതു ന മാന=ആക്ഷമില്ല ബഹുമാനം, ഹരി ഭഗതി ജഗ്യ=ഭഗവദ്ഭക്തിയും യജ്ഞവും, ജപ ദാനാ നഹിം=ജപവും ദാനവും ഇല്ലാതായി, സ്വപനേഹും ബേദ പുരാനാ ന സുനിശ=സ്വപ്നേചിയില്ല വേദപുരാണശ്രവണം.

സദാചാരമെന്നതു ഒരിടത്തും ഇല്ല. ദേവന്മാരോടും വിപ്രന്മാരോടും ആചാര്യന്മാരോടും ആക്ഷമില്ല ആദരം. ഈശ്വരഭക്തിയും യജ്ഞവും ജപവും ദാനവും എങ്ങുമില്ല. വേദപുരാണാകർണ്ണം സ്വപ്നേചി ഇല്ല.

ഹരഃ: ജപ ജോഗ ബിരാഗ തപ മഖ ഭാഗാ ശ്രവണ
സുനെ ദസസീസാ
ആപുന ഉരി ധാവൈ രഹേ ന പാവൈ ധരി
സബ ഘാവൈ ഖീസാ
അസ ഭ്രഷ്ട അചാരാ ഭാ സംസാരാ ധരമ
സുനിശ നഹിം കാന്താ
തേഹി ബഹുബിധി ത്രാസൈ ദേസ
നികാസൈ ജോ കഹ ബേദപുരാനാ

ദസസീസാ=രാവണൻ, ജപ ജോഗ ബിരാഗാ=ജപയോഗങ്ങൾ
 വൈരാഗ്യം, തപ മഖ ഭാഗാ=തപസ്സ്, യാഗഭാഗം ഇവയൊന്നും,
 ശ്രാവാ സുനെ ന=ചെവിക്കൊണ്ടു കേൾക്കുകയുണ്ടായില്ല; ആപുന
 ഉറി ധാവൈ രഹേ ന=താൻ എഴുന്നേറ്റു പാഞ്ഞുചെന്ന സ്ഥല
 തൊന്നും അവ നില്ക്കാനും സമ്മതിച്ചില്ല, സബ ധരി ഘാലൈ
 വീസാ=എല്ലാം (രാവണൻ) നശിപ്പിച്ചു, അസ സംസാരാ=ഇപ്ര
 കാരം പ്രപഞ്ചം, ഭൃഷ്ട അമാരാ ഭാ=ഭൃഷ്ടാമാരങ്ങളോടുകൂടിയ
 തായി ഭവിച്ചു, ധരമ കാനാ=ധർമ്മം ചെവിക്കൊണ്ടുപോലും, നഹിം
 സുനിഅ=കേൾക്കാനില്ലാതായി, ജോ ബേദ പുരാനാ=ഏതൊരു
 ത്തർ വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും, കഹ തേഹി ബഹുബിധി=പാരാ
 യണംചെയ്തു, അവരെ പലവിധത്തിലും, ശ്രാസേ ദേസ നികാ
 സൈ=ഭീഷണിപ്പെടുത്തുകയും നാട്ടിൽനിന്നു ആട്ടിപ്പായിക്കുകയും
 ചെയ്തു.

കരിടത്തും രാവണൻ ജപയോഗവൈരാഗ്യതപസ്സുകളേക്കു
 റിച്ചും യജ്ഞത്തെപ്പറ്റിയും കേൾക്കാനിടയായില്ല. വല്ല സ്ഥല
 ത്തും അങ്ങനെ വല്ലതും ഉണ്ടെങ്കിൽ അറയെ അദ്ദേഹം നശിപ്പി
 ക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. പ്രപഞ്ചം നിഷിദ്ധാമാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു
 നിറഞ്ഞുവശായി. ധർമ്മെന്ന ശബ്ദംപോലും കേൾക്കാനില്ലാ
 തായി. വേദപുരാണങ്ങൾ പാരായണംചെയ്യുന്നവരെ രാവണൻ
 ഭീഷണിപ്പെടുത്തി നാട്ടിൽനിന്നു ആട്ടിപ്പുറത്താക്കി.

സോ: ബരനി ന ജാതു അനീതി ഘോര നിസാചര
 ജോ കരഹിം

ഹിംസാ പര അതി പ്രീതി തിൻഹ കേ
 പാപഹിം കവനി മിതി

നിസാചര=(രാവണ)രാക്ഷസൻ, ജോ ഘോര അനീതി കരഹിം=
 യാതൊരു ഘോര അനീതി ചെയ്തിരുന്നവോ (അതു്), ബരനി ന
 ജാതു=വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, ഹിംസാ പര അതി പ്രീതി=ഹിംസ
 യിൽ വലിച്ചു പ്രീതി (ആക്ഷേപം), തിൻഹകേ പാപഹിം=അവ
 രുടെ പാപങ്ങൾക്കു, കവനി മിതി=ഏതൊരതിർത്തിയാണുണ്ടാ
 യിരിക്കുക!

രാവണൻ കാട്ടിക്കൂട്ടിയ അനീതികൾ അവർണ്യങ്ങളാണ്. ഹിംസാതല്പരന്മാർ ചെയ്യുന്ന പാപങ്ങൾക്കു എന്തൊരതിർത്തിയാണുള്ളതു്?

ച: ബാധേ ലല ബഹു മോര ജ്ഞരോ ജേ ലമ്പട
പരധന പര ദാരാ
മാനഹിം മാതു പിതാ നഹിം ദേവാ സാധുൻഹ
സന കരവാവഹിം സേവാ

ജേ=ഏതൊരുത്തർ, പരധന പരദാരാ=പരന്മാരുടെ ധനത്തിലും പരദാരങ്ങളിലും, ലമ്പട=ലമ്പടന്മാരോ ആ, ലല=ഭുഷണാഭരണം, മോര=തസ്തരന്മാരും, ജ്ഞരോ=മുതുകളിക്കാരും, ബഹു ബാധേ=വളരെയധികം പെരുത്തുവശായി, മാതു പിതാ ദേവാ=മാതാപിതാക്കന്മാരേയും ദേവന്മാരേയും, നഹിം മാനഹിം=ആരും മാനിക്കാതായി, സാധുൻഹ സന=ദിവ്യന്മാരെക്കൊണ്ടു, സേവാ കരവാവഹിം=വേലചെയ്യിക്കാനും തുടങ്ങി.

പരധനത്തിലും പരദാരങ്ങളിലും ലമ്പടന്മാരും ഭുഷണാഭരണം, തസ്തരന്മാരും മുതുകളിക്കാരായ ജനങ്ങളുടെ സംഖ്യ തുലോം വലിച്ചു; മാതാപിതാക്കന്മാരേയും ദേവന്മാരേയും മാനിക്കാൻ ആളില്ലാതായി. ദിവ്യന്മാരെക്കൊണ്ടു ജനങ്ങൾ വീട്ടുവേലചെയ്യിക്കാനും തുടങ്ങി.

ജിൻഹകേ യഹ ആചരന ഭവാനീ തേ ജാനഹു
നിസിചര സബ പ്രാനീ
അതിസയ ദേഖി ധരമ കൈ ഗ്ഗാനീ പരമ സഭീത
ധരാ അക്ഷലാനീ

ഭവാനീ=(ശിവൻ പറഞ്ഞു) ഹേ ചാച്ചതി, യഹ ആചരന=ഇത്തരം ആചാരങ്ങൾ, ജിൻഹകേ=ആരു ചെയ്യുന്നുവോ, തേ സബ പ്രാനീ=ആ സർവ്വജീവികളും, നിസിചര ജാനഹു=രാക്ഷസന്മാരെന്നു മനസ്സിലാക്കുക, ധരമ കൈ=ധർമ്മത്തിന്നു നേരിട്ടു, അതിസയ ഗ്ഗാനീ ദേഖി=വമ്പിച്ച ഹാനികണ്ടു്. ധരാ പരമ സഭീതാ=ഭൂമിദേവി ഏറ്റവും ഭീതയും, അക്ഷലാനീ=വ്യഥിതയുമായി.

ഹേ ഭവാനീ, ഇവിടെയുള്ള കൃത്രിമതാചാരങ്ങൾ ആർതന്നെ ചെയ്താലും അവയെയെല്ലാം രാക്ഷസനാരായിത്തന്നെ വേണം പരിഗണിക്കാൻ. ധർമ്മത്തിന് സംഭവിച്ച വലുതായ ഹാനി കണ്ട ഭൂമിദേവി ഏറ്റവും ഭീതയും ദുഃഖിതയുമായി ഭവിച്ചു.

ഗിരി സരി സിന്ധു ഭാര നഹിം മോഹീ ജസ മോഹി
ഗതൺ ഏക പരദ്രോഹീ
സകല ധരമ ദേവൈ ബിപരീതാ കഹി ന സകൈ
രാവന ഭയ ഭീതാ

മോഹീ ഗിരി=(ഭൂമിദേവി പറഞ്ഞു) എനിക്കു പാപങ്ങളും, സരി സിന്ധു ഭാര നഹിം ജസ=നദികളും സമുദ്രങ്ങളും അത്രത്തോളം ഭാരമുണ്ടാക്കുന്നില്ല. മോഹി പരദ്രോഹീ ഏക ഗതൺ=പരദ്രോഹി കളുടെ ഭാരം എനിക്കുള്ളതുപോലെ, സകല ധരമ ബിപരീതാ=സകലരും ധർമ്മത്തിന് വിരുദ്ധരായി, ദേവൈ=കാണപ്പെടുന്നു. രാവന ഭയഭീത=രോവണൻ നിമിത്തമുള്ള ഭയഭീതികൾ, കഹി ന സകൈ=പറഞ്ഞതിനുള്ള ശക്യമല്ല.

പാപങ്ങളും നദികളും സമുദ്രങ്ങളും എനിക്കൊരു ഭാരമായി തോന്നുന്നില്ല. പരദ്രോഹികളുടെ ഭാരമാണ് എന്നെ വിഷമിപ്പിക്കുന്നത്. ധർമ്മത്തിനെതിരായിട്ടാണ് എല്ലാവരുടേയും പോക്ക്. രാവണൻ നിമിത്തമുള്ള ഭീഷണിയാകട്ടേ അവസ്ഥയുമാണ്.

ധേനു രൂപ ധരി ഹൃദയ ബിചാരി ഗുഹ തഹാം
ജഹം സുരമുനിത്യാരീ
നിജ സന്താപ സുനാഹ്വസി രോഹു കാഹു തേം
കമു കാജ ന ഹോഹു

ഹൃദയ ബിചാരി=മനസ്സിൽ ആലോചിച്ചു (ഭൂമിദേവി), ധേനു രൂപ ധരി=ഗോരൂപം ധരിച്ചു, ജഹം സുരമുനിത്യാരീ=ദേവനാരു മഹഷിമാരും എവിടെയോ, തഹാം ഗുഹ രോഹു=അവിടെക്കുമെന്നും; കരഞ്ഞുകൊണ്ടു, നിജ സന്താപ സുനാഹ്വസി=സ്വ

സങ്കടം അറിഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു, കാലത്തോളം കമം കാജം ആരെ
ക്കൊണ്ടും ഒരു പ്രയോജനവും, ന ഹോതു=ഉണ്ടായില്ല.

ചിന്താവിഷ്ണുയായ ഭൂമിദേവി ഗോരൂപംധരിച്ചു ദേവനാഭം
മഹാഷിമാഭം ഇരിക്കുന്നിടത്തേക്കെചെന്നു കരഞ്ഞുകൊണ്ടു സങ്കടനി
വേദനംചെയ്തു. അവരിൽനിന്നു ഒരു പ്രതികരണവും ഉണ്ടായില്ല.

മം: സുര മുനി ഗന്ധർവാ മിലി കരി സർവാ ഗേ
ബിരംചി കേ ലോകാ
സംഗ ഗോതനു ധാരീ ഭൂമി ബിചാരി പരമ
ബികല ഭയ സോകാ
ബ്രഹ്മാ സബ ജാനാ മന അനമാനാ മോര കമം
ന ബസാതു
ജാ കരി തൈം ദാസീ സോ അബിനാസീ
ഹമരേള തോര സഹാതു

സുര മുനി ഗന്ധർവാ സർവാ മിലി കരി=ദേവനാഭം മുനിമാഭം
ഗന്ധർവ്വനാഭമെല്ലാം ചേർന്നു, ബിരഞ്ചി കേ ലോകാ ഗേ=ബ്രഹ്മ
ലോകത്തേക്കുപോയി, സംഗ ഗോതനു ധാരീ ഭൂമി=അവരൊന്നിച്ചു
ഗോരൂപധരയായ ഭൂമിദേവി, ബിചാരി പരമ ബികല=ചിന്താ
വിഷ്ണുയും പരമവിഹാലയും, ഭയസോകാ=ഭയത്താൽ ടുഃഖിതയും
ആയി പുറപ്പെട്ടു, ബ്രഹ്മാ സബ ജാനാ=ബ്രഹ്മദേവൻ എല്ലാം
അറിഞ്ഞു, മന അനു മാനാ=മനസ്സിലിങ്ങനെ അനുമാനിച്ചു,
മോര കമം ന ബസാതു=‘എനിക്കൊന്നും കഴിവില്ല’, ജാകരി
തൈം ദാസീ=യാതൊരുവനു നീ ദാസിയാണോ, സോ അബി
നാസീ=ആ അവിനാശിയായ ഭഗവാൻ, ഹമരേള തോര സഹാ
തു=നമ്മുടേയും നിന്റേയും സഹായിയാണ്”.

ഗോരൂപധരയായ ഭൂമിദേവി ചിന്താവിഷ്ണുയും പരമവിഹാ
ലയും ഭയഭീതയും ആയി ദേവമുനി ഗന്ധർവ്വഗണവുമൊന്നിച്ചു
ബ്രഹ്മലോകത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടു. ബ്രഹ്മദേവൻ ഭൂമിദേവിന്റെ നേരു
ട്ടിരിക്കുന്ന ആപത്തുകളെല്ലാം മനസ്സിലാക്കി’ ഇക്കാര്യത്തിൽ ഞാൻ

നിസ്സഹായനായിപ്പോയപ്പോഴേക്കു എന്നു അദ്ദേഹം ആത്മഗതംചെയ്തു. അനന്തരം അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം തുടർന്നു. 'ഹേ വസുന്ധരേ, ദേവി, ഭഗവാന്റെ ദാസിയാണ്. അവിനാശിയായ അദ്ദേഹമാണ് നിനക്കും എനിക്കും സഹായിയായിട്ടുള്ളത്.'

സോ: ധരനി ധരഹി മന ധീര കഹ ബിരഞ്ചി
 ഹരിപദ സുമിത
 ജാനത ജന കീ പീര പ്രഭ ഭഞ്ജിഹിം ദാരുന
 ബിപതി

ബിരഞ്ചി=ബ്രഹ്മദേവൻ, ഹരി പദ സുമിത കഹ=ഭഗവൽപാദം ധ്യാനിച്ച് പറഞ്ഞു:-, ധരനി മന ധീര=അല്ലയോ ഭൂമാതേ, മനസ്സിൽ ധൈര്യം, ധരഹി പ്രഭ=അവലംബിച്ചുകൊള്ളുക. ഭഗവാൻ, ജന കീ പീര=ജനങ്ങളുടെ പീഡകൾ, ജാനത=അറിയുന്നുണ്ട്, ദാരുന ബിപതി=(ഈ) ദാരുണവിപത്തു്, ഭഞ്ജിഹിം=അദ്ദേഹം ശിഥിലമാക്കും (നശിപ്പിക്കും).

ഭഗവൽപാദങ്ങൾ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട് ബ്രഹ്മാവിങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു:- 'ഹേ വസുന്ധരേ, ഒട്ടും അധീരയാകരുതു്. ഭക്തന്മാരായ ജനങ്ങളുടെ ക്ലേശങ്ങൾ ഭഗവാനറിയാം. നമുക്കു നേരിട്ടിട്ടുള്ള ഭയങ്കരപത്തു അദ്ദേഹംതന്നെ തീർക്കും.

ച: ബൈദേ സുര സബ കരഹിം ബിചാരാ കഹം
 പാഹുരു പ്രഭ കരിയ പുകാരാ
 പുര വൈകുണ്ഠ ജാന കഹ കോളു കഹ പയ-
 നിധി ബസ പ്രഭ സോഹു

സബ സുര ബൈദേ=എല്ലാ ദേവന്മാരും ഇരുന്നു, ബിചാരാ കരഹിം=ചിന്തിക്കാൻ തുടങ്ങി, കഹം പാഹുരു പ്രഭ പുകാരാ കരിയ=എവിടെച്ചെന്നു പ്രഭവിനെ വിളിക്കേണ്ട?, കോളു വൈകുണ്ഠ പുര ജാന കഹ=ചിലർ വൈകുണ്ഠത്തിലേക്കു പോകാമെന്നു പറഞ്ഞു, കോള കഹ സോഹു പ്രഭ=ചിലർ പറഞ്ഞു, ആ ഭഗവാൻ, പയനിധി ബസ=ക്ഷീരസാഗരത്തിലാണ് വസിക്കുന്നതെന്ന്.

എവിടെ ചെന്നാലാണ് മഹാവിഷ്ണുവിനെ കണ്ടു സങ്കടമുണ്ടാകാൻ കഴിയുക എന്നു ദേവന്മാർ ഇരുന്നാലോചിക്കാനാരംഭിച്ചു. ചിലർ പറഞ്ഞു വൈകുണ്ഠത്തിലേക്കുപോകാം നമുക്കെന്നും. മറുചിലർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു ഭഗവാൻ ക്ഷീരസാഗരത്തിലാണ് വസിക്കുന്നതെന്നും.

ജാകേ ഹൃദയ ഭഗതി ജസി പ്രീതി പ്രഭു തഹം പ്രഗട
സദാ തേഹി രീതി
തേഹി സമാജ ഗിരജാ മൈം രഹേഉം അവസര
പാഇ ബചന ഏക കഹേഉം

ജാകേ ഹൃദയ=ആരുടെ ഹൃദയത്തിൽ, ജസി ഭഗതി പ്രീതി=എച്ചിടഭക്തിയും പ്രീതിയും ഉണ്ടോ, തഹം പ്രഭു തേഹി രീതി=അവർക്കു ഭഗവാൻ ആ രീതിയിൽ, സദാ പ്രകട=സദാ പ്രത്യക്ഷനാകുന്നു, ഗിരജാ തേഹി സമാജ=(ശിവൻ പറഞ്ഞു) ഹേ ഗിരിജേ, ആ സംഘത്തിൽ, മൈം രഹേഉം=ഞാനും ഉണ്ടായിരുന്നു, അവസര പാഇ=അവസരം കൈവന്നപ്പോൾ, ഏക ബചന കഹേഉം=ഒരു വാക്കു ഞാൻ ഇപ്രകാരം പറയുകയും ഉണ്ടായി.

ആരുടെ മനസ്സിൽ എച്ചിടമുള്ള ഭക്തിയും പ്രീതിയും ഉണ്ടോ അവർക്കു ഭഗവാൻ ആ രീതിയിൽ ഏതുകാലത്തും ദർശനം നൽകുന്നു. ഹേ ഗിരിജേ, അവരുടെ ആ സംഘത്തിൽ ഞാനും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവസരം കിട്ടിയപ്പോൾ ഞാനിങ്ങനെ പറയുകയും ചെയ്തു:— [ഇതേ ആശയംതന്നെ ഗീതയിലും കാണുന്നു:—

‘യേ യഥാമാം പ്രപദ്യന്തേ താംസ്തഥൈവ ഭജാമ്യഹം’

(എന്തൊരുത്തൻ ഏതുപ്രകാരത്തിൽ എന്നെ പ്രാപിക്കുന്നു, അവരെ ആ വിധത്തിൽ ഞാൻ ഭജിക്കുന്നു.)]

ഹരി ബ്യാപക സർവ്വത്ര സമാനാ പ്രേമതേം പ്രഗട
ഹോഹിം മൈം ജാനാ
ദേസ കാല ദിസി ബിടിസിഇ മാഹീം കഹഇ
സോ കഹാം ജഹാംപ്രഭു നാഹിം

സർവ്വ സമാനം=എല്ലായിടത്തും ഒരുപോലെ, സ്വാപക ഹരി=
 വ്യാപകനാണ് ഭഗവാൻ, പ്രേമ തേം പ്രഗട ഹോഹിം=പ്രേമ
 ത്താൽ അവിടുന്നു പ്രത്യക്ഷനാകുമെന്നു, മൈ ജാനാ=എനിക്കു
 റിയാം. ദേസ കാല ദിസി=ദേശങ്ങളിലും കാലങ്ങളിലും ദിക്കുക
 ളിലും, ബിദിസിഹു കഹാം ജഹാം=വിദിക്കുകളിലും എങ്ങെ
 ണ്ണാണ്, പ്രഭ നാഹിം സോകഹഹു=ഭഗവാനില്ലാത്തത്? അതു
 പറയു.

ഭഗവാൻ സർവ്വവ്യാപകനാണ്. പ്രേമത്താൽ അവിടുന്നു
 പ്രത്യക്ഷനാകുമെന്നു എനിക്കറിയാം. അദ്ദേഹം ഇല്ലാത്തദിക്കുകളും
 ദേശങ്ങളും, കാലങ്ങളും, വിദിക്കുകളും ഏതുണ്ടെന്നൊന്നു പറയു.

അഗ ജഗ ഭയ സഞ്ചരഹിത ബിരാഗീ പ്രേമതേം
 പ്രഭ പ്രഗടേം ജിമി ആഗീ
 മോര ബചന സബ കേ മന മാനാ സാധു സാധു
 കരി ബ്രഹ്മ ബഖാനാ

അഗ ജഗ മയ=സ്ഥാവരങ്ങളിലും ജംഗമങ്ങളിലും വ്യാപ്തം,
 സഞ്ചരഹിത=സർപ്പരഹിതം, ബിരാഗീ പ്രഭ=നിസ്സ്പഹനം
 ആയ ഭഗവാൻ, ആഗീ ജിമി=അഗ്നികണക്കു, പ്രേമ തേം പ്രഗടേം=
 പ്രേമത്താൽ പ്രത്യക്ഷനാകുന്നു, മോര ബചന=എന്റെ വാക്ക്,
 സബകേ മന മാനാ=എല്ലാവരുടേയും മനസ്സിനു രുചിച്ചു, സാധു
 സാധു കരി=ശരിയാണ് ശരിയാണ് എന്നുപറഞ്ഞു, ബ്രഹ്മ
 ബഖാനാ=ബ്രഹ്മദേവൻ ശ്ലാഘിച്ചു.

പദ്മതം വൃക്ഷം എന്നിങ്ങനെയുള്ള സ്ഥാവരങ്ങളിലും മനു
 ഷ്യൻ മൃഗം എന്നിങ്ങനെയുള്ള ജംഗമങ്ങളിലും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന
 വാനം സർപ്പരഹിതം നിരീഹനമായ ഭഗവാൻ (കാഷ്ഠത്തിൽ മറ
 ഞ്ഞിരിക്കുന്ന അഗ്നി, സംഘഷ്ടംകൊണ്ട് പ്രകടമാകുന്നതെപ്രകാ
 രമോ) അപ്രകാരം പ്രേമത്താൽ പ്രത്യക്ഷനാകുന്നു. എന്റെ അഭി
 പ്രായം എല്ലാവർക്കും ഹൃദയമായി. ശരിയാണ്; ശരിയാണ് എന്നി
 ണ്ണെ പറഞ്ഞു ബ്രഹ്മദേവൻ എന്നെ ശ്ലാഘിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ: സുനി ബിരംചി മന ഹരഷ തന പുലകി നയന
ബഹ നീര

അസ്തുതി കരത ജോര കര സാവധാന മതി ധീര
സുനി ബിരംചി മന=(എന്റെ വാക്കുകൾ) കേട്ട ബ്രഹ്മാവിന്റെ
മനസ്സ്, ഹരഷ തന പുലകി=പ്രസന്നവും ശരീരം പുളകിതവു
മായി, നയന നീര ബഹ=കണ്ണുകളിൽനിന്നു ജലം പ്രവഹിച്ചു,
മതി ധീര=ധൈര്യം അവലംബിച്ചു, സാവധാനം=അവധാന
പൂർവ്വം, കര ജോര=കൈകൂപ്പി (ബ്രഹ്മാവു്), അസ്തുതി കരത=സ്തുതി
ക്കാൻ തുടങ്ങി.

എന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ട ബ്രഹ്മാവിന്റെ മനസ്സ് പ്രസന്ന
മായി. ദേഹത്തിൽ കോരിത്തരിപ്പുണ്ടായി. നേത്രങ്ങളിൽനിന്നു
നീരൊഴുകി. അദ്ദേഹം ധൈര്യം അവലംബിച്ചു അവധാനപൂർവ്വം
കൈകൾ കൂപ്പി സ്തുതിക്കാൻ തുടങ്ങി.

മരം: ജയ ജയ സുരനായക ജന സുഖ ദായക പ്രനത
പാല ഭഗവന്താ
ഗോദ്രിജ ഹിതകാരി ജയ അസുരാരി സിന്ധു
സുതാപ്രിയ കന്താ
പാലന സുര ധരനീ അദഭുത കരനീ മരമ ന
ജാനൈ കോഹു
ജോ സഹജ കൃപാലാ ദീനദയാലാ കരഹു
അനുഗ്രഹ സോഹു

സുരനായക=ഹേ ദേവേശ, ജന സുഖ ദായക=ജനസുഖപ്രദ, പ്രന
തപാല=പ്രണതരക്ഷക, ഭഗവന്താ=ഭഗവൻ, ഗോദ്രിജ ഹിത
കാരി = ഗോബ്രാഹ്മണഹിതദായക, അസുരാരി = അസുരാദേ,
സിന്ധു സുതാപ്രിയ കന്താ=ലക്ഷ്മീവല്ലഭ, സുര ധരനീ പാലന=
സുരധരണീപാലക, ജയ ജയ=അവിടുന്നു ജയിച്ചാലും, ജയിച്ചാ
ലും, അദഭുത കരനീ=അങ്ങയുടെ കർമ്മങ്ങൾ ആശ്ചര്യാവഹങ്ങളാ
ണ്, കോഹു മരമ ന ജാനൈ=ആർക്കും അതിന്റെ മർമ്മം അറി

ത്തുകടാ, ജോ സഹജ കൃപാലാ=ഏതൊരുവൻ സ്വാഭാവികമായി
 തന്നെ കൃപാലുവോ, ദീനദയാലാ=ദീനദയാലുവോ, സോ ഈ=
 ആ ഭഗവാൻ, അനുഗ്രഹ കരഹു=അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ.

ദേവന്മാർക്ക് നേതാവും ഭക്തജനങ്ങൾക്ക് സുഖപ്രദനമാ
 ണെട്ടു്. പ്രണതരക്ഷകനും ഭഗവാനുമാണവിടുന്റേ. ഗോക്കുടും
 ബ്രാഹ്മണക്കും അവിടന്നു ഹിതംചെയ്യുന്നു; ദുഷ്ടന്മാരായ അസുര
 ന്മാർക്കും അവിടന്നനുതകനാണു്; ക്ഷീരസാഗരസംഭൂതയായ മഹാല
 ക്ഷ്മിയുടെ പ്രാണേശ്വരനാണെട്ടു്. ദേവന്മാരേയും ഭൂമിയേയും
 അങ്ങു പരിപാലനംചെയ്യുന്നു. അങ്ങയുടെ കർമ്മങ്ങൾ അതുതാ
 വഹങ്ങളാണു്. അവയുടെ മർമ്മം മനസ്സിലാക്കിയവരും ഇല്ല.
 അങ്ങു പ്രകൃത്യാതന്നെ കൃപാലുവും ദീനദയാലുവുമാകുന്നു. അവി
 ടന്നു ഞങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കുക.

ജയ ജയ അബിനാശീ സഞ്ചഘടബാസീ ബ്യാപക
 പരമാനന്ദാ

അബിഗത ഗോതീതം ചരിത പുനീതം

മായാരഹിത മുക്താ

ജേഹി ലാഗി ബിരാഗീ അതി അനുരാഗീ വിഗത

മോഹ മുനിവൃന്ദാ

നിസി ബാസര ധ്യാവഹിം ഗുണഗത ഗാവഹിം

ജയതി സച്ചിദാനന്ദാ

അബിനാശീ ജയ ജയ=ഹേ അവിനാശിൻ ജയിച്ചാലും, ജയി
 ച്ചാലും, സഞ്ചഘടബാസീ=സർപ്പഘടവാസിയും, ബ്യാപക പര
 മാനന്ദാ=വ്യാപകനും പരമാനന്ദരൂപിയുമാണവിടുന്റേ, അബിഗത
 ഗോതീതം=അവിഗതനും ഇന്ദ്രിയാതീതനും, പുനീതം ചരിതം=പവി
 ത്രചരിത്രനുമാണെട്ടു്, മായാരഹിത മുക്താ=മായാരഹിതനും
 മോക്ഷദനമാകുന്നു, ബിഗത മോഹം=വിഗതമോഹനാണെട്ടു്,
 ജേഹി ലാഗി=ആരെ ദൾക്കുവാൻവേണ്ടി, ബിരാഗീ മുനിവൃന്ദ=
 വിരക്തന്മാരായ മുനീമാരുടെ സംഘം, അതി അനുരാഗീ=ഏറെ
 വുംപ്രേമത്തോടുകൂടിയവരായിട്ടു്, നിസിബാസര=രാവും പകലും,

ധ്യാവഹിം=ധ്യാനിക്കുന്നുവോ, ഗുണ ഗന് ഗാവഹിം=ഗുണഗണ
ങ്ങൾ ഗാനംചെയ്യുന്നുവോ, സച്ചിദാനന്ദം=സച്ചിദാനന്ദനായ
അവിടന്നു, ജയതി=സദ്യോൽകഷേണ വർത്തിക്കുന്നു.

നാശരഹിതനും സർവ്വവ്യാപകനും പരമാനന്ദസ്വരൂപനും
അവിഗതനും ഇന്ദ്രിയാതീതനും പവിത്രചരിതനാണവിടുന്നു്.
അങ്ങു മായാരഹിതനാണു്. മോക്ഷപ്രദനാണു്; മോഹാതീത
നാണു്. അങ്ങയെ സാക്ഷാൽകരിക്കാൻവേണ്ടി മാത്രമാണല്ലോ
വിരക്തന്മാരായ മുനിമാർ രാവു പകലും അങ്ങയെ ധ്യാനിക്കു
ന്നതും അങ്ങയുടെ അപദാനങ്ങൾ പ്രകീർത്തിക്കുന്നതും. സച്ചിദാ
നന്ദമൂർത്തിയാണങ്ങു്. അവിടന്നു സദ്യോൽകഷേണ വർത്തിക്കു
കയും ചെയ്യുന്നു.

ജേഹി സൃഷ്ടി ഉപാഹു ത്രിവിധ ബനാഹു സംഗ

സഹായ ന ഭൂജാ

സോ കരൗ അഘാരി ചിത ഹമാരി ജാനിഅ

ഭഗതി ന പൂജാ

ജോ ഭവഭയ ഭഞ്ജന മുനിമന രഞ്ജന ഗഞ്ജന

ബിപതി ബരൂഥാ

മന വച ക്രമ ബാനീ ഛാഡി സയാനീ സരന

സകല സുര ജൂഥാ

ജേഹി ഭൂജാ=ഏതൊരുവൻ മറെറൊരുവന്റെ, ന സഹായ=സഹാ
യമില്ലാതെ, ത്രിബിധ സൃഷ്ടി=സത്പരജസ്സമോ ഗുണങ്ങളെക്കൊ
ള്ളുന്ന മൂന്നുവിധ സൃഷ്ടിക്കുള്ള, ഉപാഹു ബനാഹു=ഉപായങ്ങൾ
ഉണ്ടാക്കുന്നു, സോ അഘാരി=ആ പാപഹാരിയായ ഭഗവാൻ,
ഹമാരി ചിത കരൗ=ഞങ്ങളുടെ ചിന്തക്കു വിഷയമാകട്ടെ, ഭഗതി
പൂജാ=ഭക്തിയോ പൂജയോ, ന ജാനിഅ=ഞങ്ങൾക്കറിഞ്ഞുകൂടാ,
ജോ ഭവഭയ ഭഞ്ജന=ഏതൊരുവൻ പ്രാപഞ്ചികഭയം ഭഞ്ജിക്കുന്നു
വോ, മുനിമന രഞ്ജന=മുനിമാരുടെ മാനസത്തെ രഞ്ജിപ്പിക്കു
ന്നുവോ, ബിപതി ബരൂഥാ=ആപത്താകുന്ന സൈന്യത്തെ ഒടുക്കു

നവോ, സമാനീ=ആ ചതുരനായ ഭഗവാനെ, മന വച ക്രമ
ബാനീ=മനസാ കർമ്മണാ വാചാ, സകല സുരജ്ജിഗാ=സർവ്വദേവ
സമൂഹവും, സരന ഛാൻഡി=ശരണംപ്രാപിക്കുന്നു

ഏതൊരു ഭഗവാൻ പരസഹായം കൂടാതെ സത്പരജസ്സമോ
സൃഷ്ടിക്കുള്ള ഉപായങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്നുവോ ആ പാപരഹിതനായ
മഹാവിഷ്ണുദേവൻ ഞങ്ങളുടെ ചിന്തക്കു വിഷയമായിത്തീരട്ടെ.
പൂജയും ഭക്തിയും ഞങ്ങൾക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. പ്രാപഞ്ചികഭയം ശമി
പ്പിക്കുന്നവനും മുനിമാരുടെ മാനസത്തെ രഞ്ജിപ്പിക്കുന്നവനും
ആപത്താകുന്ന സൈന്യത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നവനും ചതുരനുമായ
അങ്ങയെ ഹേ ഭഗവാൻ, ഈ ദേവന്മാരെല്ലാം മനസാ വാചാ
കർമ്മണാ ശരണംപ്രാപിക്കുന്നു.

സാരദ ശ്രുതി സേഷാ രിഷയ അസേഷാ ജാ കഹ്
കോള നഹിം ജാനാ
ജേഹി ദീന പിആരേ ബേദ പുകാരേ ദ്രവള സോ
ശ്രീ ഭഗവാനാ
ഭവ ബാരിധി മന്ദര സബ ബിധി സുന്ദര ഗുന
മന്ദിര സുഖ പുഞ്ജാ
മുനി സിദ്ധ സകല സുര പരമ ഭയാതൂര നമത
നാഥ പദ കഞ്ജാ

ജാകഹം=ആരെ, സാരദ=സരസ്വതീയ്ക്കും, ശ്രുതി സേഷാ=വേദ
ങ്ങൾക്കും ആദിശേഷനും, രിഷയ കോള=മഹഷിമാർക്കും എന്നു
വേണ്ട ആർക്കുംതന്നെ, നഹിം ജാനാ=അറിയാൻ സാധിക്കുന്നി
ല്ലയോ, ജേഹി ദീന=ആർക്കു ദീനന്മാരിൽ, പിആരേ=പ്രിയം
ഉണ്ടോ, ബേദ പുകാരേ=ആരെ വേദങ്ങൾ വിസ്തരിക്കുന്നുണ്ടോ,
സോ ശ്രീ ഭഗവാനാ=ആ ശ്രീഭഗവാൻ, ദ്രവള=ഞങ്ങളിൽ കനിവു
ള്ളവനായി ഭവിക്കട്ടെ, ഭവബാരിധി മന്ദര=അങ്ങു സംസാരസാ
ഗരത്തിന്നു മന്ദരപവ്വതവും, സബ ബിധി=എല്ലാവിധത്തിലുമുള്ള,
സുന്ദര ഗുന മന്ദിര=സുന്ദരഗുണങ്ങൾക്കു മന്ദിരവും, സുഖ പുഞ്ജാ=
സുഖപുഞ്ജവുമാകുന്നു, മുനിസിദ്ധ=മുനിമാരും സിദ്ധന്മാരും, സകല

സുര=സർവ്വദേവന്മാരും, പരമ ഭയാനകര=ഏകദേശം ഭീതരായിട്ട്, നാഥ=ഹേ ഭഗവൻ, പദ കഞ്ചാ നമത=തൃപ്താദപത്മങ്ങളെ നമിക്കുന്നു.

അങ്ങയെ ഹേ, ഭഗവൻ ആരാണറിഞ്ഞിട്ടുള്ളത്? വാണീ ദേവിയും വേദങ്ങൾക്കും ആദിശേഷനും മഹഷിമാർക്കും മറ്റു ഇതരന്മാർക്കുമാർക്കും അങ്ങയെ അറിവാൻ കഴിവില്ല. അങ്ങു ദീനഭയാലുവാണെന്നു വേദങ്ങൾ വാണിക്കുന്നു. അർച്ചാറിരിക്കുന്ന ഹേ ഭഗവൻ, അങ്ങു ഞങ്ങളിൽ കനിയണമേ. സംസാരസാഗരത്തിന്നു അവിടന്നാണ് മന്ദരാചലം; സുന്ദരങ്ങളായ സമസ്തഗുണങ്ങളുടേയും നിലയനമാണങ്ങു. സുഖരാശിയാണവിടന്നു. ഹേ, ഭഗവൻ, സർവ്വദേവന്മാരും ഏകദേശം ഭീതരായി ഇതാ അങ്ങയെ ശരണംപ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു.

ദോ: ജാനി സഭയ സുര ഭൂമി സുനി ബചന സമേത

സന്ദേഹ

ഗഗനഗിരാ ഗംഭീര കൈ ഹരനി സോക സന്ദേഹ

ഭൂമി സുര=ഭൂമിദേവിയും ദേവന്മാരും, സഭയ ജാനി=ഭീതരാണ് എന്നു ഗ്രഹിച്ചും, സന്ദേഹ സമേത=സ്നേഹാനുപിതങ്ങളായ, ബചന സുനി=വാക്കുകൾ കേട്ടും, സോക സന്ദേഹ=ശോകവും സംശയവും, ഹരനി=ദൂരത്താക്കുന്ന, ഗംഭീര ഗഗനഗിരാ കൈ=ഗംഭീരമായ ആകാശവാണിയുണ്ടായി.

ഭൂദേവിയും ദേവന്മാരും ഭയപരവശരായിരിക്കുന്നു എന്നറിഞ്ഞും അവരുടെ പ്രേമാകുലങ്ങളായ വാക്കുകൾ കേട്ടും ശോക സന്ദേഹങ്ങൾ അകറ്റുന്ന ഗംഭീരമായ അശരീരിവാക്കുണ്ടായി.

ച. ജനി ഡരപള്ള മുനി സിദ്ധ സുരേസാ തുഹരിം

ലാഗി ധരിഹരം നരബേസാ

അംസൻഹ സഹിത മനുജ അവതാരാ ലേലുഹരം

ദിനകരബംസ ഉദാരാ

മുനി സിദ്ധ സുരേസാ=മുനിമാരേ, സിദ്ധന്മാരേ, ദേവനാഥന്മാരേ, ജാനി ഡരപഹു=(നിങ്ങൾ) ഭീതരാകരുത്, തുഹഹിം ലാഗി=നിങ്ങൾക്കുവേണ്ടി, നരബേസാ ധരിററം=ഞാൻ മനുഷ്യവേഷം ധരിക്കും, ഉദാരാ ദിനകര ബംസ=ഉദാരമായ സൂര്യവംശത്തിൽ, അംസൻഹ സമേത=(എന്റെ) അംശങ്ങളോടുകൂടി, മനുജ അവതാരാ ലേഇററം=ഞാൻ മനുഷ്യനായി അവതരിക്കും.

മഹാഷിമാരേ, സിദ്ധന്മാരേ, ദേവമുഖ്യന്മാരേ, നിങ്ങൾ ഭയപ്പെടരുത്. നിങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ഞാൻ മനുഷ്യവേഷം ധരിക്കും. ഉദാരമായ സൂര്യകുലത്തിൽ എന്റെ അംശങ്ങളോടുകൂടി ഞാൻ മത്സ്യനായി അവതരിക്കും.

കസ്യപ അദിതി മഹാതപ കീൻഹാ തിൻഹ
കഹം മൈം പൂരബ ബര ദീൻഹാ
തേ ദസരഥ കൗസല്യാ രൂപാ കോസല പുരീ പ്രഗട
നരഭൂപാ

കസ്യപ അദിതി=കശ്യപനും അദിതിയും, മഹാതപ കീൻഹാ=ഘോരതപം ചെയ്ത്, തിൻഹ കഹം മൈം പൂരബ=അവർക്ക് ഞാൻ പണ്ട്, ബര ദീൻഹാ തേ=വരവും കൊടുത്തു. ആ കശ്യപനും അദിതിയും, ദസരഥ കൗസല്യാ രൂപ=ദശരഥന്റേയും കൗസല്യയുടേയും രൂപത്തിൽ, നരഭൂപാ=രാജാവും രാജ്ഞിയുമായി, കോസലപുരീ പ്രഗട=കോസലനഗരത്തിൽ പ്രത്യക്ഷരായിട്ടുണ്ട്.

വളരെക്കാലം കാനിനതപസ്സു ചെയ്തവരാണ് കശ്യപപുത്രാപതിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്നിയായ അദിതീദേവിയും. അവർക്ക് ഞാൻ പുത്രനായി പിറക്കാമെന്നു അന്നു വരവും നൽകിയിരുന്നു. ആ ദമ്പതിമാരാണ് ഇപ്പോൾ കോസലരാജധാനിയിൽ ദശരഥനും കൗസല്യയുമായി പിറന്നിരിക്കുന്നത്.

തിൻഹ കേ ഹഹ അവതരിററം ജാഹു രഘുകുല
തിലക സോ ചാരിള ഭാഹു

നാരദ ബചന സത്യ സബ കരിററും പരമ സകതി
സമേത അവതരിഹരും

ജാതു=(ഞാൻ) ചെന്നു, തിൻഹകേ ഗുഹ=അവരുടെ കൊട്ടാര
ത്തിൽ, രാലുകല തിലക=രാലുവംശത്തിൽ ശ്രേഷ്ഠനായ, സോ
ചാരിച്ച ഭാതു=നാലു സഹോദരനായായി, അവതരിഹരും=അവ
തരിക്കും, നാരദ ബചന സബ=നാരദന്റെ വാക്കുകളെല്ലാം,
സത്യ കരിററും=സത്യമാക്കിച്ചെയ്യും, പരമ സകതി സമേത=പരാ
ശക്തിസമേതനായി, അവതരിഹരും=ഞാൻ അവതരിക്കും.

ഞാൻ ദശരഥകുസലുമാരുടെ മന്ദിരത്തിൽ രാലുവംശത്തില
കന്മാരായ നാലു സഹോദരനായായി അവതരിക്കും. നാരദന്റെ
വാക്കുകൾ ഞാൻ അനപത്ഥങ്ങളാക്കും. പരാശക്തിസമേതനായി
ഞാൻ അവതരിക്കും.

ഹരിററും സകല ഭൂമി ഗരു ആതു നിർയ ഹോഹു
ദേവ സമുദാതു
ഗഗന ബ്രഹ്മബാനീ സുനി കാനാ തുരത ഫിരേ
സുര ഹൃദയ ജുഡാനാ
തബ ബ്രഹ്മാ ധരനിഹിം സമുത്ഥാവാ അഭയ ഭേതു
ഭരോസ ജിയ ആവാ

ഭൂമി സകല ഗരു ആതു=ഭൂമിയുടെ എല്ലാ ഭാഗവും, ഹരിററും=
ഞാൻ തീർക്കും, ദേവ സമുദാതു=ഹേ ദേവഗണങ്ങളേ, നിർയ
ഹോഹു=നിർയരായിരിക്കുക, കാനാ=സ്വപക്ഷ്ണങ്ങളെക്കൊണ്ടു,
ഗഗന ബ്രഹ്മ ബാനീ=ആകാശത്തിൽനിന്നുള്ള ബ്രഹ്മവാണികൾ,
സുനി സുര=കേട്ട ദേവന്മാർ, ഹൃദയ ജുഡാനാ=ഹൃദയം കുളിർത്തു,
തുരത ഫിരേ=വേഗത്തിൽ മടങ്ങി, തബ ബ്രഹ്മാ=ആ അവസര
ത്തിൽ ബ്രഹ്മാവു, ധരനിഹിം സമുത്ഥാവാ=ധരണീദേവിയെ
സമാശ്വസിപ്പിച്ചു, അഭയ ഭേതു=(ഭൂമീദേവി) നിർയയായി ഭവി
ച്ചു, ജിയ ഭരോസ ആവാ=മനസ്സിൽ വിശ്വാസം ഉണ്ടായി.

ഭൂദേവിയുടെ ഭാരമെല്ലാം ഞാൻ തീർക്കും. ദേവന്മാരേ, നിങ്ങൾ നിർമ്മയമായിരിക്കുക. സ്വകണ്ഠങ്ങളെക്കൊണ്ടു ആകാശത്തിൽനിന്നുണ്ടായ പരബ്രഹ്മവാണികൾ കേട്ടു ദേവന്മാർ ഹൃദയം കുളുന്തപരായി വേഗത്തിൽ മടങ്ങി. ആ അപസരത്തിൽ ബ്രഹ്മാവു ഭൂമിദേവിയെ സമാശ്വസിപ്പിച്ചു. ദേവിയുടെ ഭയം തീർന്നു. മാത്രമല്ല ഭാവിയിൽക്കുറിച്ചു വിശ്വാസവും ഉണ്ടായി.

ദോ: നിജ ലോകഹിം ബിരഞ്ചി ഗേ ദേവൻഹ
ഇഹൈ സിഖാഇ
ബാനര തനു ധരി ധരനി മഹം ഹരിപദ
സേവഹു ജാഇ

ബിരഞ്ചി ദേവൻഹ=ബ്രഹ്മാവു ദേവന്മാരോടു, ജാഇ=(നിങ്ങൾ) ചെന്നു, ധരനി മഹം=ഭൂമിയിൽ, ബാനര തനു ധരി=വാനരദേഹമെടുത്തു, ഹരിപദ സേവഹു=ഭഗവൽപാദസേവ ചെയ്യുക, ഇഹൈ സിഖാഇ::എന്നിങ്ങനെ ഉപദേശിച്ചു, നിജ ലോകഹിം=ബ്രഹ്മലോകത്തേക്കു, ഗേ=ഗമിച്ചു.

‘ദേവന്മാരേ, നിങ്ങൾ ചെന്നു ഭൂമിയിൽ വാനരദേഹം എടുത്തു ഭഗവൽപാദസേവ ചെയ്യുക’ എന്നിങ്ങനെ ഉപദേശിച്ചു ബ്രഹ്മാവു തന്റെ ലോകത്തേക്കു പോയി. [ഇവിടെ വായനക്കാർക്കു അല്പമൊരാശയക്കുഴപ്പം ഉണ്ടാവാം. ഇതിനുമുമ്പു ഒരു ഛന്ദസ്സിൽ സുരന്മാരും മുനിമാരുമെല്ലാം ബ്രഹ്മലോകത്തേക്കു പോയി എന്നു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ അശരീരിവാക്കുണ്ടായതും അവർ ബ്രഹ്മലോകത്തിരിക്കുമ്പോളാണു്. ആ സ്ഥിതിക്കു ബ്രഹ്മാവു ബ്രഹ്മലോകത്തേക്കു പോയി എന്നു പറയുന്നതിൽ കുച്യതയുണ്ടാകുമില്ലെ? ഇതിന്നൊരു സമാധാനം കാണാതെയും വയ്യ. ദേവതമാർ അവരുടെ സഭാസ്ഥാനത്തു്—ദേവസഭയിലാണിരുന്നതു്. ആ സഭ ബ്രഹ്മലോകത്തുനിന്നു വ്യത്യസ്തമായൊരു ലോകത്താകാം. അവിടെയുമുണ്ടു് കുറച്ചൊരു വൈഷമ്യം. ബ്രഹ്മാവു ആ ദേവസഭയിലേക്കുണ്ടെന്നുള്ളതായി കാണു

നില്ലല്ലാ. അദ്ദേഹത്തെ ദേവന്മാർ സമീപിക്കുകയല്ലെ ചെയ്തു? ആ സ്ഥിതിക്കു ഈ സമാധാനം സമഞ്ജസമായിരിക്കുന്നില്ല. കവി എന്തുദ്ദേശിച്ചിരിക്കുമോ! ഇംഗ്ലീഷിലേക്കുള്ള വിവർത്തനത്തിലും ഇങ്ങനെയാണു്:— Then Brahma proceeded to his *realm* after thus instructing the gods: 'Assuming the form of monkeys you go to the earth and adore the feet of Sri Hari.' ഇതിലെ *realm* പദത്തിനു സാമ്രാജ്യം, രാഷ്ട്രം, രാജ്യം, നാടു എന്നൊക്കെ യാണർത്ഥം. ഇംഗ്ലീഷു വിവർത്തകനു് ഇവിടെ ഒരു സംശയംകൂടി ഉണ്ടായിട്ടില്ല. മുമ്പു് 'all repaired to Brahma's abode' എന്നു അദ്ദേഹവും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. എന്നിട്ടും വിവർത്തകൻ ആ ഭാഗം മാർക്കാതിരുന്നതെന്തോ!]

ചു: ഗന്ധ ദേവ സബ നിജ നിജ ധാമാ ഭൂമി സഹിത
മന കഹം ബിശ്രാമാ

ജോ കഹു ആയസു ബ്രഹ്മാ ദീൻഹാ ഹരഷേ
ദേവ ബിലംബ ന കീൻഹാ

സബ ദേവ ഭൂമി സഹിത=എല്ലാ ദേവന്മാരും ഭൂമിദേവിയോടൊപ്പം, നിജ നിജ ധാമാ ഗന്ധ=അവരവരുടെ ധാമത്തിലേക്കു പോയി, മന കഹം ബിശ്രാമാ=മനസ്സിനു വിശ്രമവും ലഭിച്ചു, ബ്രഹ്മാ ജോ കഹു ആയസു ദീൻഹാ=ബ്രഹ്മാവു യാതൊരു നിർദ്ദേശം നൽകിയോ അതു നിവൃത്തിപ്പെടുന്നതിൽ, ഹരഷേ ദേവ=സന്തുഷ്ടരായ ദേവന്മാർ, ബിലംബ ന കീൻഹാ=(കാല)താമസം വരുത്തിയില്ല.

ഭൂമിദേവിയും ദേവന്മാരും അവരവരുടെ ധാമത്തിലേക്കു് മടങ്ങി. അവരുടെ മനസ്സിനു കുറഞ്ഞൊന്നു വിശ്രമവും ലഭിച്ചു. 'നിങ്ങൾ ഭൂമിയിൽ ചെന്നു വാനരന്മാരായി പിറന്നു ഭഗവൽപാദ സേവ ചെയ്യുക' എന്നു ബ്രഹ്മദേവൻ ദേവന്മാർക്കു നിദ്ദേശം കൊടുക്കുകയുണ്ടായല്ലോ. ആ നിയോഗം അനുസരിക്കുന്നതിൽ ദേവന്മാർ ഒട്ടുംതന്നെ വിളംബം വരുത്തുകയുണ്ടായില്ല.

ബന ചര ദേഹ ധരീ ചിരി മാഹീം അതുലിത
ബല പ്രതാപ തിൻഹ പാഹീം
ഗിരി തരു നഖ ആയുധ സബ ബീരാ ഹരി മാരുഗ
ചിതവഹിം മതിധീരാ

ചിരി മാഹീം=ഭൂമിയിൽ (വന്ദാ ദേവന്മാർ), ബനചര ദേഹ
ധരീ=വാനരവേഷം ധരിച്ചു, തിൻഹ പാഹീം=അവർക്കുള്ള, ബല
പ്രതാപ അതുലിത=ബലവും പ്രതാപവും അതുല്യങ്ങളായിരുന്നു,
ഗിരി തരു നഖ ആയുധ മതി ധീരാ സബ ബീരാ=അവർക്കുള്ള
ആയുധങ്ങൾ പറ്റും, വൃക്ഷം, നഖം എന്നിവയാണ്. ധീരമതി
കളായ എല്ലാ വീരന്മാരും, ഹരി മാരുഗ ചിതവഹി=ഭഗവാൻ
വരുന്ന വഴി നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ബ്രഹ്മദേവന്റെ നിയോഗപ്രകാരം ദേവന്മാർ ഭൂമിയിൽ
വാനരന്മാരായി പിറന്നു. ഗിരിതരുനഖായുധന്മാരും അതുല്യബല
പ്രതാപികളും മതിധീരന്മാരും വീരന്മാരുമായ ആ വാനരന്മാർ
ഭഗവാന്റെ ആഗമനവും പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു കാലം നയിച്ചു.

ഗിരി കാന്നന ജഹം തഹം ഭൂരി പൂരി രഹേ നിജ
നിജ അനീക രചി ത്രൂരി
യഹ സബ രചിര ചരിത മൈം ഭാഖാ അബ സോ
സുനഹു ജോ ബീചഹിം രാഖാ

ഗിരി കാന്നന=ഗിരികളിലും കാന്നങ്ങളിലും, ജഹം തഹം പൂരി
ഭൂരി=യഥേഷ്ടം നിറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞ (അവർ), നിജ നിജ=അവരവ
രുടേതായ, അനീക ത്രൂരി രചി=സൈന്യവിഭാഗങ്ങളുണ്ടാക്കി,
രഹേ=വാസിച്ചു, മൈം യഹ സബ രചിര ചരിത ഭാഖാ=ഞാൻ
ഈ എല്ലാ സുന്ദരകഥയും പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു, അബ ജോ ബീച
ഹിം=ഇനി യാതൊരു കഥ ഇടയ്ക്കുവെച്ചു, രാഖാ സോ=നിറുത്തു
കയ്യുണ്ടായോ ആ കഥ (പറയാം), സുനഹു=കേൾക്കുക.

ഗിരികാന്നങ്ങളിൽ യഥേഷ്ടം നിറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞ വാനര
ന്മാർ അവരവരുടേതായ സൈന്യവിഭാഗം ഉണ്ടാക്കി പാർക്കുവാ

നാരംഭിച്ചു. ഞാൻ ഈ സുന്ദരകഥയെല്ലാം പറഞ്ഞുതിരുന്നു. ഇനി ഇടയ്ക്കുവെച്ചു നിറുത്തിയ ആ കഥ പറയാൻ ഭാവിക്ഷകയാണ്. കേൾക്കുക.

രാമാവതാര

അവധപുരീം രഘുഭൂപ മനി രാജു ബേദ ബിദിത
തേഹി ദസരഥ നാജം
ധരമ ധൂരന്ധര ഗുനനിധി ഗ്യാനീ ഹൃദയം ഭഗതി
മതി സാരംഗപാനീ

അവധപുരീം=അയോദ്ധ്യാ നഗരത്തിൽ, രഘുഭൂപമനി രാജു= രഘുവംശരാജാമായി ഒരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു, ബേദ ബിദിത തേഹി=വേദവിദിതനായ അദ്ദേഹത്തിനു, നാജം ദസരഥം=പേർ ദശരഥനെന്നായിരുന്നു, ധരമ ധൂരന്ധരം=ധർമ്മധൂരന്ധരനും, ഗുന നിധി=ഗുണങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടവും, ഗ്യാനീ=ജ്ഞാനിയുമായിരുന്നു അദ്ദേഹം, ഹൃദയം=ഹൃദയത്തിൽ, സാരംഗപാനീ ഭഗതി=ഭഗവാൻ ഭക്തിയും, മതി=ശ്രദ്ധയും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നു.

അയോദ്ധ്യാ നഗരത്തിൽ രഘുവംശരാജാമായി ഒരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു. വേദങ്ങളാൽ അറിയപ്പെടുന്ന ആ രാജാവിനു ദശരഥനെന്നായിരുന്നു പേര്. ധർമ്മധൂരന്ധരനാണദ്ദേഹം. സമൃദ്ധഗുണാകരനും ജ്ഞാനിയുമായിരുന്നു ആ രാജാവ്. അദ്ദേഹത്തിനു ഭഗവാനിൽ ഭക്തിശ്രദ്ധകളും ഉണ്ടായിരുന്നു.

ദോ: കൗസല്യാദി നാരി പ്രിയ സബ ആചരന പുനീത
പതി അനുകൂല പ്രേമ ദൃഡ ഹരി പദ കമല
ബിനീത

കൗസല്യാദി പ്രിയ നാരി=കൗസല്യ തുടങ്ങിയ പ്രിയപതിമാർ അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നു, സബ ആചരന പുനീതം=അദ്ദേഹത്തിന്റെ പതിമാരുടെ സമസ്താചരണങ്ങളും പവിത്രങ്ങളായിരുന്നു, പതി അനുകൂല ബിനീതം=അവർ ഭർത്താവിനു അനുകൂല

മാരും വിനീതമാരും, ഹരി പദ കമല ദൃശ പ്രേമഭഗവൽപാദ കമലത്തിൽ ദൃശപ്രേമത്തോടുകൂടിയവരുമായിരുന്നു.

കൗസല്യ, കൈകേയി, സുമിത്ര എന്നിവരാണ് ദേഹത്തിന്റെ പ്രിയപത്നിമാർ. അവരുടെ ആചരണങ്ങളെല്ലാം പരിശുദ്ധങ്ങളായിരുന്നു. അവർ വിനീതമാരും ഭർത്താവിനു അനുകൂലമാരും ഭഗവൽപാദാരവിന്ദങ്ങളിൽ ദൃശമായ പ്രേമത്തോടുകൂടിയവരും ആയിരുന്നു.

ചൗ: ഏകഞ്ചാര ഭൂപതി മനമാഹീം ഭൂ ഗലാനി
മോരേ സുത നാഹീം
ഗുരു ഗുഹ ഗയേള തുരത മഹിപാലാ ചരന
ലാഗി കരി ബിനയ ബിസാലാ

മോരേ സുത നാഹീം ഗലാനി=എനിക്കു പുത്രന്മാരില്ലല്ലോ എന്ന ഒരു ഗ്ലാനി, ഏകഞ്ചാര ഭൂപതി=ഒരിക്കൽ ദശരഥരാജാവിനു, മനമാഹീം ഭൂ തുരത=മനസ്സിലുണ്ടായി. ഉടനേതന്നെ, മഹി പാലാ ഗുരു ഗുഹ ഗയേള=രാജാവു ആചാര്യഗുഹത്തിലേക്കു പോയി, ചരന ലാഗി ബിസാലാ ബിനയ=കാൽ പിടിച്ചു അത്യധികം വിനയം, കരി=പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു്.

നിജ ഭുഖ സുഖ സബ=തന്റെ ഭുഖവും സുഖവുമെല്ലാം, ഗുരുഹിം സുനായേള=ആചാര്യനെ കേൾപ്പിച്ചു, ബസിഷ്ഠ ബഹുബിധി സമുത്സായേള
ധരഹു ധീര ഹോതുഹഹിം സുത ചാരി ത്രിഭവന
ബിദിത ഭഗത ഭയ ഹാരീ

നിജ ഭുഖ സുഖ സബ=തന്റെ ഭുഖവും സുഖവുമെല്ലാം, ഗുരുഹിം സുനായേള=ആചാര്യനെ കേൾപ്പിച്ചു, ബസിഷ്ഠ ബഹുബിധി=വസിഷ്ഠൻ പലവിധത്തിലും, സമുത്സായേള കഹി=സമാശ്വസിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു:-, ധീര ധരഹു="ധൈര്യമായിരിക്കു, ത്രിഭവന ബിദിത=ത്രിഭവനവിദിതരും, ഭഗത ഭയ ഹാരീ=ഭക്ത ഭയഹാരികളും ആയ, ചാരി സുത ഹോതുഹഹിം=നാലു പുത്രന്മാർ അങ്ങങ്ങളാകും."

താമിഴ് പുതുമുദ്രാലിപി എഴുതുന്ന വ്യക്തമായ ദശരഥന്റെ മനസ്സിലുണ്ടായി. പ്രതിവിധിക്കായി അദ്ദേഹം ആചാര്യനായ വസിഷ്ഠനെ സമീപിക്കുകയും സ്വസ്ഥതയോടെ അദ്ദേഹത്തെ ധരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ദശരഥനെ വസിഷ്ഠൻ പലപ്രകാരത്തിലും സമാശ്വസിപ്പിച്ചു. 'ഹേ രാജൻ അങ്ങനെയൊന്നു ഉണ്ടാകുമോ? അങ്ങനെയൊരു പുതുമുദ്ര നാലു പുതുമുദ്രകളാകും. അവർ ഭൂസ്വർഗ്ഗപാതാളങ്ങളിലും അറിയപ്പെടുന്നവരും ഭക്തന്മാരുടെ താപം ശമിപ്പിക്കുന്നവരായിരിക്കും, അങ്ങനെയൊന്നാകട്ടെ.''

സ്രംഗീ രിഷിഹിം ബസിഷ്ഠ ബോലാവാ പുത്ര കാമ
സുഭ ജഗ്ര കരാവാ
ഭഗതി സഹിത മുനി ആഹുതി ദീൻഹേ പ്രഗഭേ
അഗിനി ചര കര ലീൻഹേ

ബസിഷ്ഠ=വസിഷ്ഠൻ, സ്രംഗീ രിഷിഹിം=ഋശ്യശൃംഗമഹർഷിയെ, ബോലാവാ=ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി, പുത്രകാമ=പുത്രകാമ എന്ന, സുഭ ജഗ്ര=മംഗളയാഗം, കരാവാ=നടത്തിച്ചു, ഭഗതി സഹിത=ഭക്തി പൂർവ്വം, മുനി ആഹുതി ദീൻഹേ=മുനി ആഹുതി നൽകി, അഗിനി കര ചര ലീൻഹേ=അഗ്നിദേവൻ തൃക്കൈയിൽ ചരവും വഹിച്ചു, പ്രഗഭേ=പ്രത്യക്ഷനായി.

വസിഷ്ഠൻ, ദശരഥമഹാരാജാവിന് ആശയം ആവേശവും നൽകി വിടകൊടുത്തതിനുശേഷം ഒട്ടും വൈകാതെ ഋശ്യശൃംഗ മഹർഷിയെവരുത്തി 'പുത്രകാമ' എന്നു പ്രസിദ്ധമായ യാഗം നടത്തിച്ചു. പ്രസന്നനായിത്തീർന്ന അഗ്നിദേവൻ തൃക്കൈയിലൊരു പാത്രവുംവഹിച്ചു പ്രത്യക്ഷനായി.

ജോ ബസിഷ്ഠ കമു ഹൃദയ ബിചാരാ സകല
കാജ ഭാ സിദ്ധ തുഹാരാ
യഹ ഹവി ബാഹി ദേഹേ നൃപ ജാഹു ജഗാജോഗ
ജേഹി ഭാഗ ബനാഹു

ബസിഷ്ഠ ജോ കരം=(അഗ്നിദേവൻ പറഞ്ഞു) “ഹേ രാജാവേ,
വസിഷ്ഠൻ എന്തൊന്നു, ഹൃദയ ബിമാരാ=മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചി-
രുന്നവോ, തുഹാര സകല കാജ സിദ്ധ=അങ്ങയുടെ ആ സകല
കാര്യങ്ങളും സിദ്ധമായിരിക്കുന്നു, നൃപ ജാതു യഹ ഹവി=ഹേ
രാജൻ, അങ്ങുപൊന്നു ഈ ഹവിസ്സു, ബാഹ്സി ജഥാ ജോഗ=പക്ഷ
വെച്ച യഥായോഗ്യം, ജേഹി ഭോഗ ബനാതു=ഏതുപക്ഷ ആക്കു
ചേരുമോ അങ്ങനെ ഭാഗിച്ചു— (ഭാര്യമാക്കു), ദേഹു-നൽകുക.”

അഗ്നിദേവൻ ദശരഥമഹാരാജാവിനോടു പറഞ്ഞു:—“ഹേ
രാജൻ ഞാൻ സമർപ്പിക്കുന്ന ഈ ഹവിസ്സു അങ്ങു സ്വീകരിച്ചു ഇതി-
നെ പകുവെച്ചു ഏതു പക്ഷ ഏതു പതിക്കു കൊടുക്കണമോ അങ്ങ-
നെ നൽകുക. അങ്ങയെ ഉദ്ദേശിച്ചു വസിഷ്ഠൻ മനസ്സിൽ എ-
ന്തൊക്കെ വിചാരിച്ചിരുന്നവോ ആ കാര്യങ്ങളെല്ലാം നിറവേറി-
ക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ദോ: തബ അദൃശ്യ ഭൃഷ്ട പാവക സകല സഭേരി

സമൃദ്ധാതു

പരമാനന്ദ മഗ്ന നൃപ ഹരഷ ന ഹൃദയ സമാതു
തബ പാവക=അനന്തരം അഗ്നിദേവൻ, സകല സഭേരി=എല്ലാ
സദസ്യരേയും, സമൃദ്ധാതു=ഉദ്ബോധിപ്പിച്ചു, അദൃശ്യ ഭൃഷ്ട=
അന്തർലാഭംചെയ്തു, പരമാനന്ദ മഗ്ന=പരമാനന്ദത്തിൽ മുഴുകിയ,
നൃപ ഹൃദയ ഹരഷ=രാജാവിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ സന്തോഷം,
ന സമാതു=ഒരുങ്ങിനിന്നില്ല.

പിന്നീടു അഗ്നിദേവൻ അവിടെ കൂടിയിരുന്നവരെയെല്ലാം
കാര്യങ്ങൾ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു അപ്രത്യക്ഷനായി. ദശരഥമഹാരാജാവു
പരമാനന്ദമഗ്നനായിത്തീർന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ ഒരുങ്ങി-
നില്ക്കത്തക്കവണ്ണം പരിമിതമായിരുന്നില്ല ഹഷം.

ചൗ: തബഹി രായ പ്രിയ നാരി ബോലാതു കൗസ-

ല്യാദി തഹാം ചലി ആതു

അരധ ഭോഗ കൗസല്യഹി ദീൻഹാ ഉഭയ ഭോഗ

ആധേ കര കീൻഹാ

തബഹി രാജ=അപ്പോൾത്തന്നെ രാജാവു, പ്രിയ നാരി ബോലാ
 ഈ=പ്രിയപത്നിമാരെ വിളിച്ചു, കൗസല്യാദി=കൗസല്യ തുടങ്ങിയ
 അവർ, തഹാം ചലി ആൗ=ആ യജ്ഞശാലയിലേക്കു വന്നു,
 അരധ ഭാഗം=ഹവിസ്സിന്റെ നേർപകുതി, കൗസല്യാദി ദീൻഹാ=
 കൗസല്യക്കുകൊടുത്തു, ഉഭയ ഭാഗം=മറേറപ്പകുതി, ആഭയ കര
 കീൻഹ=വീണ്ടും രണ്ടായിഭാഗിച്ചു.

ദശരഥമഹാരാജാവു ഉടനേതന്നെ പത്നിമാരെവരുത്തി.
 അദ്ദേഹം പാവകദത്തമായ ഹവിസ്സു രണ്ടായി ഭാഗിക്കുകയും ഒരു
 ഭാഗം കൗസല്യക്കു നൽകുകയും ചെയ്തു. മറ്റൊരുപങ്കു പിന്നെയും
 രണ്ടായി ഭാഗിച്ചു.

കൈകേളു കഹം റൂപ സോ ദയേളു രഹേള സോ
 ഉഭയ ഭാഗ പുനി ദയേളു
 കൗസല്യാ കൈകേളു ഹാഥ ധരി ദീൻഹ
 സുമിത്രഹി മന പ്രസന്ന കരി

റൂപ സോ=രാജാവു അതിലെ ഒരു ഭാഗം, കൈകേളു കഹം=
 കൈകേയിക്കു, ദയേളു=കൊടുത്തു, രഹേള സോ പുനി=ബാക്കി
 ഭാഗം പിന്നീടു, ഉഭയ ഭാഗ ദയേളു=രണ്ടാക്കി ഭാഗിച്ചു, കൗസ
 ല്യാകൈകേളു=കൗസല്യയുടേയും കൈകേയിയുടേയും, ഹാഥ
 ധരി=കൈവശംവെച്ചിരുന്നതു്, മന പ്രസന്ന കരി=മനസ്സന്തോ
 ഷത്തോടേ (അവർ), സുമിത്രഹി ദീൻഹ=സുമിത്രക്കു കൊടുത്തു.

ദശരഥമഹാരാജാവു ഹവിസ്സിനെ ആദ്യമായി രണ്ടായി
 പകുത്തു ഒരുഭാഗം കൗസല്യക്കുകൊടുത്തു എന്നു പറഞ്ഞല്ലോ.
 ബാക്കി രണ്ടായിഭാഗിച്ചു് ഒരുഭാഗം കൈകേയിക്കുകൊടുത്തു.
 ബാക്കിഭാഗം രണ്ടായിഭാഗിച്ചു് സുമിത്രക്കുകൊടുക്കാൻ ഉദ്ദേശിച്ചു്
 കൗസല്യയേയും കൈകേയിയേയും ഏല്പിച്ചു. അവർ ആ രണ്ടു
 പങ്കും സുമിത്രക്കു സന്തോഷപൂർവ്വം കൊടുത്തു.

[ഇങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ ഹവിസ്സിന്റെ കാൽഭാഗംതന്നെ
 സുമിത്രക്കു കിട്ടി. സുമിത്രക്കുള്ള വിഹിതം തീർച്ചയാക്കാനും കൊടു

ക്കാനുള്ള ഭാരം ദശരഥൻ കൗസല്യക്കും കൈകേയിക്കും വിട്ടു കൊടുത്തത് ഒരുപക്ഷെ സ്വന്തം കലഹംകൂടാതെ കഴിയട്ടേ എന്നു വിചാരിച്ചോ സുമിത്രയോട് മറ്റു രണ്ടുപേർക്കുമുള്ള മനോഭാവം എത്രത്തോളമെന്നറിയാൻ ഈ അവസരം പ്രയോജനപ്പെട്ടെട്ടെ എന്നു വിചാരിച്ചോ എന്തോ! എന്തായാലും കൗസല്യയും കൈകേയിയും ഏറ്റവും നീതിപൂർവ്വം കാര്യം നിർവ്വഹിച്ചു. ദശരഥൻ ഏല്പിച്ച വിഹിതം അവർ ഒട്ടും അപഹരിക്കാതെ സസന്തോഷം സുമിത്രക്കു കൊടുക്കുകയാണല്ലോ ചെയ്തത്.]

ഏഹി ബിധി ഗർഭസഹിത സബ നാരീ ഭൗം
ഏദയ ഹരഷിത സുഖ ഭാരീ
ജാ ദിന തേം ഹരി ഗർഭി ആഹ്വ സകല ലോക
സുഖ സമ്പതി മഠാഹ്വ

ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരം (പായസാനഭോജനത്താൽ), സബ നാരീ=എല്ലാ പത്നിമാരും, ഗർഭ സഹിത=ഗർഭം വഹിക്കുന്നവരായി, ഏദയ ഹരഷിത ഭൗം=മനസ്സിൽ സന്തുഷ്ടമാരായിത്തീർന്നു, ഭാരീ സുഖ=അവർക്കു സുഖവും വാർദ്ധ്യം വർദ്ധിച്ചു, ജാ ദിന തേം=ഏതു ദിവസം മുതൽ, ഹരി ഗർഭി ആഹ്വ=വിഷ്ണുഗർഭസ്ഥനായോ അന്നുമുതൽ, സകല ലോക=സമസ്തലോകങ്ങളിലും, സുഖ സമ്പതി മഠാഹ്വ=സുഖവും സമ്പത്തും നിശ്ചയിച്ചു.

ഹവിസ്സു ഭക്ഷിച്ചതിന്റെ ഫലമായി ദശരഥന്റെ പത്നിമാർ മൂവാളം ദൗഹ്യമാരായിത്തീർന്നു. അവർക്കു മനസ്സ് സന്തോഷവിവശമായിത്തീർന്നു. വാർദ്ധ്യസ്ഥാസ്ഥ്യവും അവർക്കുണ്ടായി. മഹാവിഷ്ണു മനുഷ്യഗർഭത്തിൽ പ്രവേശിച്ച ആ സുദിനം മുതൽ ലോകത്തിലെല്ലാം സുഖവും സമ്പത്തും വ്യാപിച്ചു.

മന്ദിരമുഹൂർത്തം സബ രാജഹിം രാസീ സോഭാ സീല
തേജ കീ ഖാനീ
സുഖജ്ഞ കമുക കാല ചലിഗയേളൗ ജേഹി പ്രഭ
പ്രഗട സോ അവസര ഭയേളൗ

മന്ദിരമുൾം=കൊട്ടാരത്തിൽ, സബ രാണി=എല്ലാ രാണിമാരും, സോഭാ സീല തേജ കീ ഖാനി=ശോഭാശീല തേജസ്സുകളുടെ ആകരണമായി, രാജഹിം=ശോഭിച്ചു, സുഖജിത=സുഖത്തോടുകൂടി, കമ്മുക കാല=കുറെകാലം, ചലിഗയേള=കഴിഞ്ഞുകൂടിയപ്പോൾ, ജേഹി പ്രള പ്രഗട=ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷമാകാൻ, സോ അവസരയേള=അവസരമൊരവസരം സഞ്ചാരമായി.

ഔഹൃദമായ രാണിമാരിൽ ഓജസ്സും, തേജസ്സും, ശീലവും കാന്തിയുമെല്ലാം ക്രമപ്രവൃദ്ധമായി. അവർ കൊട്ടാരത്തിൽ സന്തോഷസമാധാനങ്ങളോടെ ഏതാനും കാലം കഴിച്ചുകൂട്ടി. ഭഗവാൻ അവതരിക്കാനുള്ള അവസരവും ഉണ്ടായി.

ദോ: ജോഗ ലഗന ഗ്രഹ ഖാര തിമി സകല ഭൃഷ്

അനുകൂല

ചര അരു അചര ഹരഷ ജിത രാമ ജനമ

സുഖമൂലാ

ജോഗ ലഗന ഗ്രഹ ഖാര തിമി=യോഗം, ലഗ്നം, ഗ്രഹസ്ഥിതി, ആഴ്ച, തിമി സകല അനുകൂല ഭൃഷ്=ഇവയെല്ലാം അനുകൂലമായി ഭവിച്ചു, സുഖമൂലാ രാമ ജനമ=സുഖമൂലകമായ ശ്രീരാമാവതാരം, ചര അരു അചര=ചരാചരങ്ങൾക്കു്, ഹരഷ ജിത=ഹർഷപ്രദമായിഭവിച്ചു.

യോഗം, ലഗ്നം, ഗ്രഹങ്ങളുടെ സ്ഥിതി, ആഴ്ച, പക്ഷം ഇവയെല്ലാം അനുകൂലങ്ങളായിഭവിച്ചു. സമസ്തവിശ്വങ്ങൾക്കും സുഖഹേതുകമായ രാമാവതാരത്താൽ ചരാചരങ്ങൾ സന്തോഷത്തോടുകൂടിയവയായിത്തീർന്നു.

ചൗ: നവമീ തിമി മധുമാസ പുനീതാ സകല പച്ഛ

അഭിജിത ഹരിപ്രീതാ

മദ്ധ്യ ദിവസ അതി സീത ന ഘാമാ പാവന

കാല ലോകബിശ്രമാ

തിഥി നവമി=പക്ഷം നവമി, പുനീതാ മധുമാസ=പവിത്രമായ ചൈത്രമാസം (മേടമാസം), സുകല പക്ഷം=ശുക്ലപക്ഷം, ഹരി പ്രീതാ=വിഷ്ണുവിനു പ്രീതികരമായ, അഭിജിത=അഭിജിതത്ത് മുഹൂർത്തം, മദ്ധ്യ ദിവസം=മധ്യാഹ്നവേള, അതി സീത ന=വളരെ തണുപ്പോ, ഘാമാ (ന)=മേഘാവൃതമോ അല്ലാത്ത ദിവസം, ലോക ബിശ്രാമാ=ലോകത്തിന് വിശ്രമം നൽകുന്ന, പാവന കാലം=പവിത്രവേള.

പവിത്രമായ ചൈത്രമാസത്തിൽ ശുക്ലപക്ഷനവമിയിൽ വിഷ്ണുവിനു അഭികാമ്യമായ അഭിജിത് മുഹൂർത്തത്തിൽ മദ്ധ്യാഹ്ന വേളയിൽ വളരെ ശൈത്യമില്ലാത്ത മേഘാച്ഛന്നമല്ലാത്ത, ലോക വിശ്രാമപ്രദമായ പവിത്രവേള. [പകൽ 12 മണി മുതൽക്കു അഭിജിത്ത് എന്ന പ്രശസ്തമുഹൂർത്തം തുടങ്ങുന്നു.]

സീതല മന്ദ സുരഭി ബഹു ബാഹു ഹരഷിത സുര
സന്തൻഹ മന ചാഹു
ബന കസുമിത ഗിരിഗന് മനിആരാ ശ്രവഹിം
സുകല സരിതാമൃത ധാരാ

സീതല സുരഭി മന്ദ ബാഹു=ശീതളവും സുരഭിലവും മന്ദവുമായ വായു, ബഹു സുര ഹരഷിതം=വീശിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ദേവന്മാർ സന്തുഷ്ടരായി, സന്തൻഹ മന ചാഹു=സന്തുഷ്ടരുടെ മനസ്സ് ഉത്സാഹഭരിതമായി, ബന കസുമിതം=വനങ്ങൾ കസുമിതങ്ങളായി, ഗിരിഗന് മനി ആരാ=ഗിരിസമൂഹങ്ങളിൽ രത്നഖനികൾ കാണാൻതുടങ്ങി, സുകല സരിതം=എല്ലാ നദികളിലും, അമൃത ധാരാ ശ്രവഹിം=അമൃതധാര പ്രവഹിക്കാൻ ആരംഭിച്ചു.

തുമണംകലന് തണുത്ത തെന്നൽ വീശിക്കൊണ്ടിരുന്നു; ദേവന്മാർ സന്തുഷ്ടരും സജ്ജനങ്ങൾ ഉത്സാഹഭരിതരുമായി. വനങ്ങളെല്ലാം പുത്തു. ഗിരികളിൽ ഖനികൾ പ്രത്യക്ഷങ്ങളായി. എല്ലാ നദികളിലും അമൃതധാര പ്രവഹിക്കാൻ തുടങ്ങി.

സോ അവസര ബിരഞ്ചി ജബ ജാനാ ചലേ സകല
 സുര സാജി ബിമാനാ
 ഗഗന ബിമല സങ്കല സുരജ്ജിമാ ഗാവഹിം ഗുന
 ഗന്ധർബ ബരൂമാ

സോ അവസര=ആ അവസരം, ജബ ബിരഞ്ചി ജാനാ=എപ്പോൾ ബ്രഹ്മാവാറിഞ്ഞുവോ (അപ്പോൾ), സകല സുര=എല്ലാ ദേവന്മാരേയും കൂടി, ബിമാനാ സാജി=വിമാനങ്ങൾ തയ്യാറാക്കി (അയോദ്ധ്യയിലേക്ക്), ചലേ=പുറപ്പെട്ടു, ബിമല ഗഗന=നിമ്നമായ അന്തരീക്ഷത്തിൽ, സുര ജ്ജിമാ സങ്കല=ദേവന്മാർ തിരിക്കിത്തിരക്കി കൂടി, ഗന്ധർബ ബരൂമാ=ഗന്ധർവ്വന്മാർ, ഗുന ഗാവഹിം=ഭഗവാന്റെ ഗുണങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശ്രീരാമൻ അവതരിച്ചു എന്നു ഏതു നിമിഷത്തിൽ ബ്രഹ്മദേവൻ അറിഞ്ഞുവോ ആ സമയത്തു ദേവന്മാരേയും കൂടി വിമാനങ്ങളിൽ കേറി അദ്ദേഹം അയോദ്ധ്യയിലേക്ക് പുറപ്പെട്ടു. അന്തരീക്ഷം ദേവപുരുഷങ്കലവും ആയി. ഗന്ധർവ്വന്മാർ ഭഗവദ്ഗുണം വർണ്ണിച്ചുകൊണ്ട് ഗാനം ചെയ്യുന്നുണ്ട്.

ബരഷഹിം സുമന സുഅഞ്ജലി സാജീ ഗഹ ഗഹി
 ഗഗന റുന്ദഭീ ബാജീ
 അസ്തതി കരഹിം നാഗ മുനി ദേവാ ബഹു ബിധി
 ലാവഹിം നിജ നിജ സേവാ

സുമന=(ദേവന്മാർ) പുഷ്പങ്ങൾ, സുഅഞ്ജലി സാജി=കൈകളാൽ വാരിക്കോരി, ബരഷഹിം=വെട്ടിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, ഗഗന ഗഹി=ആകാശത്തിൽ ആഹ്ലാദപൂർണ്ണം, റുന്ദഭീ ബാജീ=റുന്ദഭി മുഴക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു, നാഗ മുനി ദേവാ=നാഗന്മാരും മുനിമാരും ദേവന്മാരും, അസ്തതി കരഹിം=സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, നിജനിജ സേവാ=ഓരോരുത്തരും അവരവരുടെ ഭജനം, ബഹുബിധി ലാവഹിം=പലതരത്തിലും നിവൃത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദേവന്മാർ വാരിക്കോരിപ്പുഷ്പങ്ങൾ വെച്ചിട്ടു; ആഹ്ലാദത്തോടെ ഋഷിവാദ്യം മുഴക്കി; നാഗന്മാരും മുനിമാരും ദേവന്മാരും രാമനെ സ്തുതിച്ചു; എന്നുവേണ്ട ഭാരോരുത്തരും അവരുടെ ഭജന പലവിധത്തിലും നിവൃത്തിച്ചു.

ദോ: സുര സമൂഹ ബിനതീ കരി പഹുഞ്ചേ നിജ
നിജ ധാമ
ജഗ നിവാസ പ്രഭ പ്രഗടേ അഖില ലോക
ബിശ്രാമ

സുര സമൂഹം=ദേവസമൂഹം (ഇപ്രകാരം), ബിനതീ കരി=(രാമനെ) വണങ്ങി, നിജനിജ ധാമ=അവരവരുടെ ധാമങ്ങളിലേക്കു, പഹുഞ്ചേ=മടങ്ങി, അഖില ലോക ബിശ്രാമം=സമസ്തലോകത്തിനും ആനന്ദപ്രദനും, ജഗ നിവാസ പ്രഭ പ്രഗടേ=ജഗന്നിവാസനുമായ ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷനായി.

ഇങ്ങനെ പലതരത്തിലും സമസ്തലോകങ്ങൾക്കും ആനന്ദപ്രദനും ജഗന്നിവാസനുമായ ഭഗവാൻ അവതരിച്ചതറിഞ്ഞു സന്നിഹിതരായ ദേവസമൂഹം ഭഗവാനെ വണങ്ങി അവരവരുടെ വസതിയിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോയി.

മരം: ഭഷ്ട പ്രഗട കൃപാലാ പരമ യോഗാ കൗസല്യാ
ഹിത കാരി
ഹരഷിത മഹതാരി മുനിമന ഹാരി അദ്ഭുത
രൂപ ബിചാരി
ലോചന അഭിരാമം തനുഘനസ്യാമം നിജ
ആയുധ ഭുജ ചാരി
ഭൂഷണ ബനമാലാ നയന ബിസാലാ സോഭാ
സിന്ധു ഖരാരി

കൃപാലാ=ഹേ കൃപാലോ, പരമയോഗാ=പരമയോഗോ, കൗസല്യാഹിത കാരി=കൗസല്യാഹിതപ്രദ, പ്രഗട ഭഷ്ട=അവിടന്നു

പ്രത്യക്ഷനായി, മഹതാരീ=ആ അവസരത്തിൽ മാതാവു, മുനി
 മന ഹാരി മുനിമാരുടെ മനസ്സിനെപ്പോലും ഹരിക്കുന്ന, അദ്ഭുത
 രൂപ ബിചാരി=അതുഭൂതരൂപത്തെപ്പറ്റി ചിന്തിച്ചു, ഹരഹിത=
 പ്രസന്നയായി, അഭിരാമം ലോചനം=മനോഹരങ്ങളായ നേത്ര
 ണ്ഡം, ഘനശ്യാമം തനം=മേഘശ്യാമളമായ ശരീരം, നിജ ആയുധ=
 സ്വായുധങ്ങളോടുകൂടിയ, ചാരി ഭുജം=നാലു തൂക്കുകൾ, ഭൂഷണ
 ബനമാലാ=ആഭരണങ്ങൾ, വനമാല, ബിസാലാ നയനം=വിടൻ
 ഇടംപെട്ട കണ്ണുകൾ, സോഭാ സിന്ധു=കാന്തിസമുദ്രം, ഖരാരി=
 ഋഷ്ടനാരുടെ ശത്രു — ആവിധമെല്ലാമിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ അവതീ
 സ്തനായി.

കൃപാലുവും പരമദയാലുവും കൗസല്യാഹിതപ്രദനും മുനിമാ
 രുടെ മനസ്സിനെപ്പോലും മോഹിപ്പിക്കുന്ന സുന്ദരരൂപനും, അഭി
 രാമലോചനനും ഘനശ്യാമശരീരനും സ്വായുധചതുർഭുജനും
 അലംകൃതനും, വിശാലനേത്രനും കാന്തിസമുദ്രവും, ഋഷ്ടശത്രുവു
 മായ ഭഗവാൻ അവതീസ്തനായി.

കഹ ളുതു കര ജോരീ അസ്തുതി തോരീ കേഹി
 ബിധി കരും അനന്താ
 മായാഗുന ഗ്യാനാതീത അമാനാ ബേദ പുരാന
 ഭനന്താ
 കരുനാ സുഖ സാഗര സബ ഗുന ആഗര ജേഹിം
 ഗാവഹിം ശ്രുതി സന്താ
 സോ മമ ഹിത ലാഗി ജന അനുരാഗീ ഭയേള
 പ്രഗട ശ്രീകന്താ

ഓതു കര ജോരീ=രണ്ടു കൈയ്യുംകൂപ്പി (മാതാവു), കഹ=പറഞ്ഞു:-, അനന്താ=ഹേ അനന്ത, കേഹി ബിധി= ഏതുപ്രകാരമാണ്, തോരീ അസ്തുതി കരും=ഞാൻ അങ്ങയെ സ്തുതിക്കേണ്ടതു്?, മായാ ഗുന തീത=മായാഗുണമുത്താനാതീതനാണ് അവിടുന്ന്, അമാനാ=അഭിമാനരഹിതനാണ്, ബേദ പുരാന ഭനന്താ=വേദങ്ങളും പുരാണ

ങ്ങളും അങ്ങയെ പ്രശംസിക്കുന്നു, കരുന സുഖ സാഗരം=കരുണാ സുഖസാഗരനാണെന്ന്, സബ ഗുന ആഗരം=സർവ്വഗുണാഗാരവുമാണ്, ശ്രുതി സന്താ=വേദങ്ങളും സജ്ജനങ്ങളും, ജേഹിം ഗാവഹിം=യാതൊരങ്ങയെ പ്രശംസിക്കുന്നു, സോ മമഹിത ലാഗീ=അപ്രകാരമിരിക്കുന്ന അങ്ങ് എന്റെ ഹിതത്തിനുവേണ്ടി, ജന അനുരാഗീ=ഹേ ഭക്തവത്സല, ശ്രീകന്താ=ലക്ഷ്മീപതേ, പ്രഗടഭേയേ=പ്രത്യക്ഷനായിരിക്കുന്നു.

കൗസല്യാദേവി രണ്ടു കൈയുംകൂപ്പി ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു:-
“ഹേ അനന്ത, ഏതുവിധമാണ് ഞാനങ്ങയെ സ്തുതിക്കുക! മായ, സതപരജസ്തമോഗുണങ്ങൾ, ജ്ഞാനം എന്നിവയ്ക്കുവിട്ടു അതീതനാണ്. അഭിമാനരഹിതനാണ്. (നിരഹങ്കാരിയാണ്) വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും അങ്ങയെ വർണ്ണിക്കുന്നു. കാരുണ്യത്തിന്റേയും സുഖത്തിന്റേയും സമുദ്രമാണെന്ന്. സർവ്വഗുണവികേതവുമാണവിടന്ന്. വേദങ്ങളും സജ്ജനങ്ങളും അങ്ങയെ വാഴ്ത്തുന്നു. അവിടന്നു ഭക്തവത്സലനും ലക്ഷ്മീവല്ലഭനുമാണ്. ആവിധമെല്ലാമിരിക്കുന്ന അങ്ങ് എനിക്കുവേണ്ടിയാണല്ലോ പ്രത്യക്ഷനായിരിക്കുന്നത്.”

ബ്രഹ്മാണ്യനികായാ നിർമിത മായാ രോമ രോമ
പ്രതി ബേദ കഹൈ
മമ ഉര സോ ബാസീ യഹ ഉപഹാസീ സുനത
ധീര മതി ഫിര ന രഹൈ
ഉപജാ ജബ ഗ്യാനാ പ്രഭ മുസുകാനാ ചരിത
ബഹുത ബിധി കീൻഹ ചഹൈ
കഹി കഥാ സുഹാഹു മാതു ബുത്യാഹു ജേഹി
പ്രകാര സുത പ്രേമ ലഹൈ

മായാ നിർമിതം=അങ്ങയുടെ മായയാൽ നിർമ്മിതങ്ങളായ, ബ്രഹ്മാണ്യനികായാ=ബ്രഹ്മാണ്യകോടികൾ, രോമ രോമ പ്രതി=അങ്ങയുടെ ഓരോരോ രോമത്തിലും (സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു എന്ന്), ബേദ കഹൈ=വേദങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു. (എന്നിട്ടും), സോ മമ ഉര

ബാസി=ആ അങ്ങു എന്റെ ഉദരത്തിൽ കിടന്നു, യഹ ഉപഹാസി സുനത=ഈ ഉപഹാസം കേട്ടു, ധീര മതി=ധീരന്മാരുടെ ബുദ്ധിയും, മീര ന രഹൈ=അസ്ഥിരമാകും, ജബ ഗ്യാനാ ഉപജാ=എപ്പോൾ മാതാവിനു ജ്ഞാനം ഉദിച്ചുവോ (അപ്പോൾ), പ്രഭ മുസുകാനാ=ഭഗവാൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകി, ബഹുത ബിഡി=(എത്ര കൊണ്ടെന്നാൽ) അനേകംവിധത്തിലുള്ള, ചരിത കീൻഹ ചരൈ=ലീലകൾ ചെയ്യാനാണദ്ദേഹം ആഗ്രഹിക്കുന്നത്.

സ്വമായയാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട കോടി കോടി ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങൾ അങ്ങയുടെ ഓരോ രോമത്തിലും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതായി വേദങ്ങൾ പ്രകീർത്തിക്കുന്നു. ആവിധത്തിലിരിക്കുന്ന അങ്ങാണല്ലോ എന്റെ ഉദരത്തിൽ ശയിച്ചത്. ഈ ഉപഹാസം കേട്ട ധീരന്മാർ കൂടി അധീരരാകും. മാതാവിനു ജ്ഞാനോദയം ഉണ്ടായി എന്നറിഞ്ഞ ഭഗവാൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകി. ഇതുപോലെയുള്ള ലീലകൾ ചെയ്യുവാനാണ് ഭഗവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ യാകാം അദ്ദേഹം പുഞ്ചിരിച്ചുകിനതും.

സുഹാതു കഥാ കഹി=(അനന്തരം ഭഗവാൻ) പൂർവ്വജന്മത്തിലെ ആ സുന്ദരകഥ പറഞ്ഞു, മാതു ബുദ്ധാതു=അമ്മയെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു, ജേഹി പ്രകാരം=ഏതുപ്രകാരമായാൽ, സുത പ്രേമ ലഹൈ=പുത്രനെന്നുള്ള വാത്സല്യം കൗസല്യയ്ക്കുണ്ടാകുമോ ആ വിധത്തിൽ പൂർവ്വജന്മവൃത്താന്തം മാതാവിന്റെ കേൾപ്പിച്ചു.

കശ്യപപ്രജാപതിയും പതിയും തപസ്സുചെയ്തതും മഹാവിഷ്ണു പുത്രനായി പിറക്കാൻ വരും യാചിച്ചതും ഭഗവാൻ അപ്രകാരമാകാമെന്നു സമ്മതിച്ചതും മറ്റുമായ സുന്ദരകഥയും, കശ്യപനും പതിയുമാണ് ശരഭനും കൗസല്യയുമായി ജന്മമെടുത്തിരിക്കുന്നതെന്ന വസ്തുതയും അമ്മയെ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചതിന്റെ ഉദ്ദേശം തന്നെ തന്നിൽ കൗസല്യക്കു പുത്രനെന്ന പ്രതീതി ഉണ്ടാക്കുവാനായിരുന്നു.

മാതാ പുനി ബോലീ സോ മതി ഡോലീ തജ്ജ

താത യഹ രൂപാ

കീജിയ സിസുലീലാ അതിപ്രിയസീലാ യഹ സുഖ
 പരമ അനുപാ
 സുനി ബചന സുജാനാ രോദന റാനാ ഹോതു
 ബാലക സുര ഭൂപാ
 യഹ ചരിത ജേ ഗാവഹിം ഹരിപദ പാവഹിം തേ
 ന പരഹിം ഭവകൂപാ

സോ മതി ഡോലീ=ഭഗവാനാണ് പ്രത്യക്ഷനായിരിക്കുന്നതെന്ന ആ വിവേകബുദ്ധി അന്തർലാഭം ചെയ്തപ്പോൾ, മാതാ പുനി ബോലീ=(കൗസല്യാ)മാതാവു പിന്നീട് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:-, താത യഹ രൂപം തജഹു=വത്സ, ഈ രൂപം കൈവെടിയുക, അതിപ്രിയ സീലാ=ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട സ്വഭാവമായ, സിസുലീലാ കീജി അ=ശിശുക്രീഡ ചെയ്യുക, യഹ അനുപാ=ഇതാണ് (എനിക്കു്) നിരൂപമവും, പരമ സുഖ=പരമവുമായ സുഖം, ബചന സുനി= ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു്, സുജാനാ സുരഭൂപാ=ഇത്താനിയും ദേവരാജാ വുമായ ഭഗവാൻ, ബാലക ഹോതു=ബാലരൂപംപൂണ്ടു്, രോദന റാനാ=കരയാൻ തുടങ്ങി, ജേ യഹ ചരിത=ഏതൊരുത്തർ ഈ കഥ, ഗാവഹിം തേ=ഗാനംചെയ്യുന്നുവോ അവർ, ഹരിപദ പാവ ഹിം=സായുജ്യം പ്രാപിച്ചു്, ഭവ കൂപാ ന പരഹിം=ഭവകൂപ ണ്തിൽ പതിക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്യും.

ഭഗവാനാണ് പ്രത്യക്ഷനായിരിക്കുന്നതെന്ന ആ വിവേക ബുദ്ധി അകന്ന ഉടനെ അമ്മയായ കൗസല്യ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: 'ഈ രൂപം കൈവെടിഞ്ഞു ഏറ്റവും പ്രിയപ്രകൃതിയായ ശൈശ വലീലകൾ ചെയ്യുക. എന്നെ പരമാനന്ദഭരിതയാക്കുന്നതും അതി നാൽത്തന്നെയാണ്.' കൗസല്യയുടെ ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു് ഇത്താനസ്വരൂപിയും ദേവന്മാരുടെ രാജാവുമായ ഭഗവാൻ ബാല രൂപംപൂണ്ടു് കരയാനാരംഭിച്ചു. ഈ കഥ പാരായണംചെയ്യുന്ന വർ വിഷ്ണുസായുജ്യം പ്രാപിക്കും. സംസാരകൂപത്തിൽ അവർ ഒരി ക്കലും വീഴാതെയും ഇരിക്കും.

ദോ: ബിപ്ര ധേനു സുര സന്ത ഹിത ലീൻഹ മനുജ

അവതാര

നിജ ഇച്ഛാ നിർമിത തനു മായാഗുന ഗോപാര

മായാഗുന ഗോപാര=(ഏതൊരു ഭഗവാൻ) മായക്കും സതപരജസ്സു മോഹണങ്ങൾക്കും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും അതീതനാണോ അദ്ദേഹം, ബിപ്ര ധേനു സുര സന്ത ഹിത=വിപ്രന്മാരുടേയും ഗോക്കുളുടേയും സുരന്മാരുടേയും സത്തുക്കളുടേയും ഹിതത്തിനുവേണ്ടി, നിജ ഇച്ഛാ നിർമിത=സ്വേച്ഛയാ നിർമിതമായ, തനു ലീൻഹ=ശരീരമെടുത്തു, മനുജ അവതാര=മനുഷ്യനായി പിറന്നിരിക്കുന്നു.

മായയ്ക്കും സതപരജസ്സുമോഹണങ്ങൾക്കും കർമ്മജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും അതീതനായ ഭഗവാൻ വിപ്രന്മാരുടേയും ഗോക്കുളുടേയും ദേവന്മാരുടേയും ദിവ്യന്മാരുടേയും ശ്രേയസ്സിനുവേണ്ടി സ്വേച്ഛാ നിർമിതമായ ശരീരമെടുത്തു മനുഷ്യനായി അവതരിച്ചിരിക്കുന്നു.

ചു: സുനി സിസു രുദന പരമ പ്രിയ ബാനീ സംഭ്രമ
ചലി ആഹുതം സബ രാനീ
ഹരഷിത ജഹരം തഹരം ധാഹുതം ദാസീ ആനന്ദ
മഗന സകല പുര ബാസീ

പരമ പ്രിയ സിസു രുദന ബാനീ=ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട ശിശു രോദനശബ്ദം, സുനി സബ രാനീ=കേട്ട് എല്ലാ റാണിമാരും, സംഭ്രമ ചലി ആഹുതം=സംഭ്രമത്തോടെ കാടിയെത്തി, ദാസീ ഹര ഷിതം=ദാസിമാർ സത്തുഷ്ടമാരായി, ജഹരം തഹരം ധാഹുതം=അങ്ങു മിങ്ങും കാടിനടക്കുന്നുണ്ട്, സകല പുര ബാസീ=സകല നഗരവാസികളും, ആനന്ദ മഗനം=ആനന്ദമഗ്നരായി.

ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട ശിശു:രോദനശബ്ദം കേട്ടു റാണിമാരെല്ലാം സസംഭ്രമം കാടിയെത്തി. ദാസിമാരുകളെ സത്തുഷ്ടമാരായി അങ്ങിങ്ങു കാടിനടക്കുന്നു. നഗരവാസികളെല്ലാം പരമാനന്ദഭരിതരായിത്തീർന്നു. (രാമജന്മത്തെപ്പറ്റി കേട്ടതിനാൽ എന്നതും..)

ദേശമ പുത്രജനമ സുനി കാണാ മാനഹം

ബ്രഹ്മാനന്ദ സമാനാ

പരമ പ്രേമ മന പുലക സരീരാ ചാഹത ഉറന

കരത മതി ധീരാ

പുത്ര ജനമ=പുത്രജനത്തെപ്പറ്റി, കാണാ സുനി=കാതുകൾക്കൊണ്ടു കേട്ടിട്ടു, ദേശമ=ദേശമമഹാരാജാവു, ബ്രഹ്മാനന്ദ സമാനാ മാനഹം=ബ്രഹ്മാനന്ദനുദൃതിയ്ക്കു വശഗനായോ എന്നു തോന്നും, മന പരമ പ്രേമ=മനസ്സിലുണ്ടായ വലിച്ച പ്രേമത്താൽ, സരീരാ പുലക=ശരീരം പുളകിതമായി, ഉറന ചാഹത മതി ധീരാ കരത=എഴുന്നേല്ക്കാൻ ആഗ്രഹിച്ചു. ബുദ്ധിമുട്ടു സ്വൈര്യം ഉണ്ടാക്കാനും ശ്രമിച്ചു.

കൗസല്യയിൽ തനിക്കൊരു പുത്രൻ ജാതനായിരിക്കുന്നു എന്നു കാതുകൾക്കൊണ്ടു കേട്ട മഹാരാജാവിന്റെ അപ്പഴത്തെ സ്ഥിതി കണ്ടാൽ ആർക്കും തോന്നും അദ്ദേഹം ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ മുഴുകിയിരിക്കുകയാണോ എന്നു. ആത്മവിസ്തൃതിയാണല്ലോ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം പരമാ നന്ദഭരിതവും ദേഹം പുളകിതവുമായിത്തീർന്നു. ബുദ്ധിയെ സ്ഥിരപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു ഇരുന്നിടത്തുനിന്നു എഴുന്നേല്ക്കാൻ അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചു.

ജാകര നാമ സുനത സുഭ ഹോതു മോരേ ഗുഹ

ആവാ പ്രഭ സോതു

പരമാനന്ദ പൂരി മന രാജാ കഹാ ബുലാതു

ബജാവതു ബാജാ

ജാകര നാമ സുനത=(ദേശമൻ ആത്മഗതംചെയ്തു) ആരുടെ പേർ കേൾക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ, സുഭ ഹോതു=മംഗളമുണ്ടാകുന്നുവോ, സോതു പ്രഭ=ആ ഭഗവാൻ, മോരേ ഗുഹ=എന്റെ ഗുഹത്തിൽ എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നു, രാജാ മന=രാജാവിന്റെ മനസ്സ്, പരമാ നന്ദ പൂരി=പരമാനന്ദപൂർണ്ണമായി, ബുലാതു കഹാ=(സേവക

നാരെ) വിളിച്ചു കല്പിച്ചു, ബാജാ ബാജാവഹു=വാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കിക്കുവിൻ (എന്നു^o).

ദശരഥമഹാരാജാവു ഈവിധം ആത്മഗതംചെയ്തു. 'ആരുടെ പേർ കേൾക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ ശ്രോതാവിനു മംഗളമുണ്ടാകുന്നു, ആ മഹാവാൻ എന്റെ ഭവനത്തിൽ എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നു.' മഹാരാജാവിന്റെ മനസ്സ് പരമാനന്ദഭരിതമായി. അദ്ദേഹം സേവകനാരെ വിളിച്ചു വാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കിക്കുവാൻ കല്പന നല്കി.

ഗുരു വസിഷ്ഠ കഹരം ഗയേള ഹങ്കാരാ ആഘ്രി
ദപിജൻഹ സഹിത നൃപദപാരാ
അനുപമ ബാലക ദേവിൻഹ ജാതു രൂപരാസി
ഗുന കഹി ന സിരാതു

ഗുരു വസിഷ്ഠ കഹരം=ആചാര്യവസിഷ്ഠനെ, ഹങ്കാരാ ഗയേള=വിളിക്കാൻ ആൾ പോയി, ദപിജൻഹ സഹിത=ബ്രാഹ്മണരൊന്നിച്ചു (വസിഷ്ഠൻ), നൃപദപാരാ ആഘ്രി=കൊട്ടാരത്തിന്റെ പ്രവേശനദോരത്തിൽ സന്നിഹിതനായി, അനുപമ ബാലക=അനുപമനായ ബാലനെ (അവർ), ജാതു ദേവിൻഹ=ചെന്നു കണ്ടു, രൂപരാസി=ബാലന്റെ രൂപഗുണസമൂഹം, സിരാതു ന കഹി=വണ്ണനാതീതമാണ്^o.

ആചാര്യനായ വസിഷ്ഠമഹർഷിയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ മഹാരാജാവു കല്പിച്ചു. വസിഷ്ഠൻ ബ്രാഹ്മണരുമായിച്ചു കൊട്ടാരത്തിലേക്കുള്ള പ്രവേശനദോരത്തിൽ സന്നിഹിതനായി. അനുപമനായ ബാലനെ അവർ ചെന്നു കണ്ടു. ആ ബാലന്റെ രൂപഗുണങ്ങൾ വണ്ണനാതീതങ്ങളാണ്^o.

ദോ: തബ നന്ദീമുഖ ശ്രാദ്ധ കരി ജാത കരമ സബ
കീൻഹ
ഹാടക ധേനു ബസന മനി നൃപ ബിപ്രൻഹ
കഹരം ദീൻഹ

തബ ഗുപ്തം സന്ദർശിച്ച് രാജാവു, നന്ദീമുഖ ശ്രാദ്ധ കരി-
 നന്ദീമുഖശ്രാദ്ധം കഴിച്ച്, സബ ജാത കരമം എല്ലാ ജാതകർമ്മമുട
 ങ്കളും, കീർത്തനം നിർവ്വഹിച്ചു, ബിപ്രാൻഹ കരണം ബ്രാഹ്മണ
 ഷായി, റാടക ധേനു ബസന മനി ദീർഘം സ്വപ്നം, പശു
 ക്കൾ, വസ്യങ്ങൾ, രത്നങ്ങൾ എന്നിവ ദാനം ചെയ്തു.

ആ അവസരത്തിൽ ദശരഥരാജാവു നന്ദീമുഖശ്രാദ്ധവും
 തുടന്നു ജാതകർമ്മമുടകളും നിർവ്വഹിച്ചു. അനന്തരം സ്വപ്നം,
 പശുക്കൾ, വസ്യങ്ങൾ, രത്നങ്ങൾ എന്നിവ അദ്ദേഹം ബ്രാഹ്മ
 ണർക്കു ദാനം ചെയ്തു. [പിതൃക്കളുടെ സത്ഗതി ലക്ഷ്യമാക്കി ശ്രദ്ധാ
 പൂർവ്വം ചെയ്യുന്ന കർമ്മത്തിനാണ് ശ്രാദ്ധം എന്നു പറയാറുള്ളതു്.
 ശ്രീകാര്യങ്ങളിൽ ചെയ്യുന്ന ശ്രദ്ധാപൂർവ്വകങ്ങളായ കർമ്മങ്ങൾക്കു
 നന്ദീമുഖശ്രാദ്ധം എന്നാണ് പേർ. ജാതകർമ്മം എന്നു പറയുന്നതു
 ശിശുക്കളുടെ ജനനവേളയിൽ നടത്തുന്ന ചടങ്ങുകളെയാകുന്നു.
 ജാതകർമ്മവിധി ഏതാണ്ടിപ്രകാരമാണ്. ആദ്യമായി ജാതകന്റെ
 പിതാവു സ്നാനം ചെയ്തു് ജാതകന്റെ പുജിച്ച് അരിപ്പൊ
 ടിയും മലർപ്പൊടിയും ശിശുവിന്റെ നാവിൽ തേയ്ക്കുന്നു. പിന്നീട്
 നെയ്യു പുരട്ടുന്നു. അനന്തരം പൊക്കിൾക്കൊടി മേദിക്കാനും
 കുട്ടിക്കു പാൽ കൊടുക്കാനും ആജ്ഞനൽകുന്നു.]

ചൗ: ധ്വജ പതാക തോരന പുര ഛാവാ കഹി ന
 ജാതു ജേഹി ഭാത്തി ബനാവാ
 സുമന ബുഷ്ടി അകാസ തേം ഹോതു ബ്രഹ്മാനന്ദ
 മഗന സബ കോതു

ധ്വജ പതാകാ=കൊടിമരങ്ങളാലും കൊടികളാകളാലും, തോരന
 പുര ഛാവാ=തോരണങ്ങളാലും നഗരം സമ്പൂർണ്ണമായി. ജേഹി
 ഭാത്തി ബനാവാ=ഏതുവിധമുള്ള അലങ്കാരങ്ങളൊക്കെയുണ്ടായെ
 ന്നു, കഹി ന ജാതു=വർണ്ണിക്കുക ശക്യമല്ല അകാസ തേം=ആകാ
 ശത്തിൽനിന്നു്, സുമന ബുഷ്ടി ഹോതു=പുഷ്പവർഷം ഉണ്ടായി.
 സബ കോതു=എല്ലാവരും, ബ്രഹ്മാനന്ദ മഗന=ബ്രഹ്മാനന്ദമഗ്ന
 രായി ഭവിച്ചു.

കൊടിമരങ്ങൾ, പതാകകൾ, തോരണങ്ങൾ എന്നിവകൊണ്ടു് അയോധ്യാനഗരം പൂർണ്ണമായി. നഗരത്തിലെ ആഡംബരങ്ങൾ വർണ്ണാതീതങ്ങളാണു്. ആകാശത്തിൽനിന്നു പൂമഴയുണ്ടായി. എല്ലാവരും ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ മുഴുകി.

ബുന്ദ ബുന്ദ മിലി ചലീം ലോഗാതു സഹജ
സിംഗാര കിഷ്ക ഉരി ധാതു
കനക കലസ മംഗല ഭരി ഗാരാ ഗാവത പൈറഹിം
ഭൂപദുആരാ

ലോഗാതും ബുന്ദ ബുന്ദ മിലി=സ്ത്രീകൾ സംഘം സംഘമായി ചേർന്നു. ചലീം=സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. സഹജ സിംഗാര കിഷ്ക= (സന്തോഷാധികൃത്താൽ) സ്വാഭാവികമായ ശ്രംഗരത്തോടുകൂടിത്തന്നെ, ഉരി ധാതു=എഴുന്നേറ്റു പാഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. കനക കലസ=സ്വപ്നകുന്ദങ്ങളിലും, ഗാരാ മംഗല ഭരി=തലേങ്ങളിലും മംഗളപദാർത്ഥങ്ങൾ നിറച്ചു് അവ വഹിച്ചുകൊണ്ടു്, ഗാവത ഭൂപദുആരാ=ഗാനം ചെയ്തുകൊണ്ടും കൊട്ടാരപ്രവേശദ്വാരത്തിലേയ്ക്കു്, പൈറഹിം=ആഗ്വാദപൂർവ്വം പോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു.

സ്ത്രീകൾ കൂട്ടുകൂട്ടമായി പോയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു; രാജനന്ദത്തെക്കുറിച്ചു കേൾക്കയാൽ വലിച്ചു സന്തോഷത്തോടുകൂടിയവരായിച്ചമഞ്ഞ സ്ത്രീകൾ, പുതുതായി മോടിപിടിപ്പിക്കാൻ നില്ക്കാതെ സ്വാഭാവികമായ ശ്രംഗാരത്തോടുകൂടിത്തന്നെ സഞ്ചരിച്ചു അവർ കനകകലശങ്ങളിലും കനകതലാലങ്ങളിലും മംഗളപദാർത്ഥങ്ങൾ നിറച്ചു് അവ വഹിച്ചുകൊണ്ടു് മംഗളഗാനം പാടി രാജമന്ദിരദ്വാരം ലക്ഷ്യമാക്കി ആഗ്വാദപൂർവ്വം നടന്നു.

കരി ആരതി നേവചരാവരി കരഹീം ബാര ബാര
സിന്ദു ചരനഹി പരഹീം
മാഗധ സൂത ബന്ദി ഗന ഗായക പാവന ഗുന
ഗാവഹിം രഘുനായക

ആരതി കരി=(ആ സ്രീസമുദാര രാമൻ) ദീപാരാധന ചെയ്തും,
 നേവമാവരി=ദാനങ്ങൾ ചെയ്തും, ബാര ബാര=ഇടയ്ക്കിടെ, സിസു
 ചരണനി = ശിശുപാദങ്ങളിൽ, പരഹീം=പതിച്ചുകൊണ്ടിര
 ന്ന. മാഗധ സുത=മാഗധന്മാർ സുതന്മാർ, ബന്ദിഗന ഗായക=
 വന്ദികൾ, ഗായകന്മാർ (ഇവരെല്ലാം), രാജനായക ചാവന ഗുന=
 രാമന്റെ പവിത്രഗുണങ്ങൾ, ഗാവഹിം=ഗാനം ചെയ്തുകൊണ്ടി
 രുന്നു.

സ്രീകളുടെ ആ സംഘം ബാലന ദീപാർച്ചനചെയ്തും, അത്ഥി
 കൾക്കു ദാനങ്ങൾ ചെയ്തും കൂടെക്കൂടെ ശിശുവിന്റെ പാദങ്ങളിൽ
 വൃണിപതിച്ചും അവരുടെ സ്നേഹാദരങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിച്ചു. മാഗ
 ധന്മാരും സുതന്മാരും വന്ദികളും ഗായകന്മാരും ശ്രീരാമന്റെ പവി
 ത്രഗുണങ്ങൾ ഗാനംചെയ്തു.

സരബസ ദാന ദീൻഹ സബ കാഹു ജേഹിപാവാ
 രാഖാ നഹിം താഹു
 മൃഗമദ ചന്ദന കുങ്കുമ കീചാ മചീ സകല ബീമിൻഹ
 ബിച ബീചാ

സബകാഹു=(രാജാവ്) എല്ലാവരും, സരബസ ദാന ദീൻഹ=
 സർവ്വസ്വദാനം ചെയ്തു. ജേഹിപാവാ താഹു=എന്താജ്ജിച്ചവോ
 അവി, രാഖാ നഹിം=അവശേഷിപ്പിച്ചില്ല. സകല ബീമിൻഹ=
 എല്ലാ വീഥികളിലും, ബിച ബീചാ=ഇടയിലിടയിൽ, മൃഗമദ
 ചന്ദന=കസ്പതുരി, ചന്ദനം, കുങ്കുമ കീചാ മചീ=കുങ്കുമം എന്നീ
 വയുടെ ചാർ തളിക്കുവാൻ ചെളി കെട്ടിയതുപോലെയായി.

ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ ആജ്ഞിതങ്ങളെല്ലാംതന്നെ, ഒന്നും
 അവശേഷിപ്പിക്കാതെ അത്ഥികൾക്കു സർവ്വസ്വദാനം ചെയ്തു.

എല്ലാ വീഥികളിലും ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു കസ്പതുരിച്ചാറും ചന്ദന
 ച്ചാറും കുങ്കുമച്ചാറും തളിക്കുകയാൽ ചെളികെട്ടിയതുപോലുള്ള പ്രതീ
 തിയുണ്ടായി. ['ഉണ്ണിയുണ്ടായ സന്തോഷംകൊണ്ടുടൻ പുണ്യലോ
 കായഭൂതി കൊടുക്കുവാൻ ആലവട്ടം കൂട തഴയെന്നിയെ ശേഷി
 ച്ചില്ലെന്നും ഭൂപന് 'എന്ന് എഴുത്തച്ഛനും പാടുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്']

ദോ: ഗുഹ ഗുഹ ബാജ ബധാവ സുഭ പ്രഗടേ സുഷമാ
കന്ദ

ഹരഷവന്ത സബ ജഹം തഹം നഗര നാരി നര

ബുന്ദ

സുഷമാ കന്ദ പ്രഗടേ=സുഷമാകന്ദമായ ഭഗവാൻ അവതരിച്ചു.
ഗുഹ ഗുഹ=(അതിനാൽ) ഗുഹംതോരം, സുഭ ബാജ ബധാവ=
മംഗളവാദ്യങ്ങൾ മുഴങ്ങി, നഗര ജഹം തഹം=നഗരത്തിൽ (എ
വിടെയൊക്കെ നോക്കുന്നുവോ അവിടെയെല്ലാം), നാരി നര
ബുന്ദ സബ=ശ്രീപുരുഷസ്വരൂപമെല്ലാം, ഹരഷവന്ത=സന്തോഷ
ഭരിതരാണ്.

ദ്യുതിയുടെ നിദാനമായ ഭഗവാൻ ഏതൊരു നഗരത്തിൽ
അവതരിച്ചുവോ ആ നഗരത്തിലെ ഓരോ ഗുഹത്തിലും മംഗളവാ
ദ്യങ്ങൾ മുഴങ്ങി. നഗരത്തിൽ നോക്കുന്നിടത്തൊക്കെ ആബാല
വൃദ്ധം ജനങ്ങൾ സന്തോഷഭരിതരായിത്തന്നെ നിലകൊള്ളുന്നു.

ച.൧: കൈകയ സുതാ സുമിത്രാ ദോളു സുന്ദര സുത
ജനമത ഭൂതം കാളു

വോഹ സുഖ സമ്പതി സമയ സമാജാ കഹി ന
സകൈ സാരദ അഹിരാജ

കൈകയ സുതാ സുമിത്രാ=കൈകേയിയും സുമിത്രയും, ദോളു=
രണ്ടുപേരും, സുന്ദര സുത കാളു=സുന്ദരനായ പുത്രന്മാർ, ജന
മത ഭൂതം=ജനദാനംചെയ്തു, വോഹ സമയ സമാജ സുഖ സമ്പതി=
ആ സമയത്തു ജനങ്ങൾക്കുണ്ടായ സുഖസമ്പത്തുകൾ, സാരദ
അഹിരാജാ=സ്വപരസ്വതിക്കും ആദിശേഷനും, കഹി ന സകൈ=
വർണ്ണിക്കുക ശക്യമല്ല.

കൈകേയിയും സുമിത്രയും യഥാകാലം മൂന്നു ബാലന്മാരെ
പ്രസവിച്ചു. അങ്ങനെ നാലാണുകുട്ടികൾ അയോധ്യയിൽ ജാത
രായിരിക്കുന്നു എന്നറിഞ്ഞു ജനങ്ങൾക്കുണ്ടായ സന്തോഷേശ്വ
ര്യങ്ങൾ എത്രത്തോളമെന്നു വാണിദേവിയ്ക്കും ആദിശേഷനുംകൂടി
വർണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

അവധ പുരീ സോഹൈ ഏഹി ഭാംതീ പ്രഭുഹി
 മിലന ആതു ജന രാതീ
 ദേഖി ഭാനു ജന മന സകചാനീ തദവി ബനീ
 സന്ധ്യാ അനുമാനീ

രാതീ പ്രഭുഹി മിലന=നിശാദേവി ഭഗവാണെ കാണാൻ, ജന ആതു ഏഹി ഭാംതീ=വന്നിരിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നുമാറു് അപ്രകാരം, അവധപുരീ സോഹൈ=അയോധ്യാനഗരം ശോഭിച്ചു, ഭാനു ദേഖി=സൂര്യനെ കണ്ടിട്ടു്, മന ജന സകചാനീ=മനസ്സിനു സങ്കോചമുണ്ടായിട്ടോ എന്നു തോന്നുമാറു്, തദവി അനുമാനീ=ആ അവസ്ഥയിലും മനസ്സിൽ ആലോചിച്ചു (രാത്രി), സന്ധ്യാ ബനീ=സന്ധ്യാരൂപം കൈക്കൊണ്ടു്.

നിശാദേവി ഭഗവദ്ദർശനാർത്ഥം സമാഗതനായിരിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നുമാറു അയോധ്യാനഗരം ശോഭിച്ചു. സൂര്യനെ കാണുന്ന നിമിഷത്തിൽ തന്റെ കഥ കഴിയുമല്ലോ എന്നു കരുതിയാകാം ആ ദേവി നന്നായാലോചിച്ചതിനുശേഷം സന്ധ്യാരൂപം കൈക്കൊണ്ടു്. [സന്ധ്യാഭാളയിൽ പകലിന്റെ അംശവും രാത്രിയുടെ അംശവും അടങ്ങിയിട്ടുണ്ടല്ലോ.]

അഗര ധൂപ ബഹു ജന അംധിയാരീ ഉഡൈ
 അബീര മനഹു അരുനാരി
 മന്ദിര മനി സമൂഹ ജന താരാ നൃപ ഗുഹ കലസ
 സോ ഇന്ദു ഉദാരാ

അദ്യുതിയാരീ ജന=അന്ധകാരം വ്യാപിച്ചിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നുമല്ലു്, അഗര ധൂപ ബഹു=അകിലിൽനിന്നു പുകചൊണ്ടി എങ്ങും പരന്നു, അബീര ഉഡൈ=കുഴപ്പം പാറുന്നതുകൊണ്ടാൽ, അരുനാരി മനഹു=സന്ധ്യാരാഗമാണോ എന്നു തോന്നും, മന്ദിര മനി സമൂഹ=രാജഗുഹത്തിൽ ഉള്ള രത്നസമൂഹം കൊണ്ടാൽ, ജന താരാ=വക്രവൃത്തങ്ങളാണോ എന്നു തോന്നും, സോ നൃപ ഗുഹ കലസ=കൊട്ടാരത്തിന്റെ താഴികക്കൂടം കൊണ്ടാൽ, ഉദാരാ ഇന്ദു=ഉദാരനായ ചന്ദ്രനാണോ എന്നും തോന്നും.

അകിലിൽനിന്നു അന്തരീക്ഷത്തിലേക്കു വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന
 ധൂപം അന്ധകാരമായും ക്ഷമപ്രസാരം സന്ധ്യാരാഗമായും രാജ
 ഗൃഹത്തിലുള്ള വിവിധരത്നസമൂഹം നക്ഷത്രപാളിയായും കൊട്ടാ
 രത്തിന്റെ താഴികക്കടം പൂണ്ണചന്ദ്രനായും കവി ഉൽപ്രേക്ഷിക്കുന്നു.

ഭവന ബേദധൂനി അതി മുഴു ബാനീ ജന വഗ

മുഖര സമയ അനുമാനീ

കൗതുക ദേവി പതംഗ ഭൂലാന ഏക മാസ തേള

ജാത ന ജാനാ

സമയ അനുമാനീ വഗ=അവസരോചിതമായി പക്ഷികൾ, മുഖര
 ജനം=ഗാനം ചെയ്യുകയാണു തോന്നുമാറ്, അതി മുഴു ബാനീ
 ഭവന=എററവും കോമളസ്വരത്തിൽ കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നും, ബേദ
 ധൂനി=വേദധൂനിയുണ്ടായി, കൗതുക ദേവി=(ഇതു) കൗതുകം വീ
 ക്ഷിച്ചു, പതംഗ ഭൂലാനാ=സൂര്യൻ വിസ്മൃതിയുണ്ടായി, തേള
 ഏക മാസ ജാത=അദ്ദേഹം ഒരുമാസം പോയതു്, ന ജാനാ=അറി
 ണ്തതേ ഇല്ല.

പ്രഭാതവേളയാണെന്നറിഞ്ഞു പക്ഷികൾ കളനാദം മുഴക്കുക
 യാണോ എന്നു തോന്നും കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നു ബഹിർഗമിക്കുന്ന
 പരമോദാരമധുരങ്ങളായ വേദസുക്തങ്ങളുടെ ഉച്ചാരണം കേട്ടാൽ.
 അയോധ്യയിലെ വൈചിത്ര്യങ്ങൾ വീക്ഷിച്ച സൂര്യൻപോലും
 ആത്മാവിസ്മൃതി ഉണ്ടായി. ഉദയാസ്തമയങ്ങൾ അദ്ദേഹം അറി
 യുന്നതേ ഇല്ല. ഇത്തരത്തിലാണ് ഒരുമാസം പോയതെന്നും സൂര്യ
 ദേവൻ ഗ്രഹിക്കുകയുണ്ടായില്ല.

ദോ: മാസ ദിവസ കര ദിവസ ഭാ മരമ ന ജാനൈ

കോള

രഥസമേത രബി മാകേള നിസാ കവന

ബിധി ഹോള

ദിവസം=ഒരു ദിവസം, മാസ ദിവസ കര ഭാ=ഒരു മാസത്തിന്റെ
 ദൈർഘ്യത്തോടുകൂടിയതായിഭവിച്ചു, മരമ കോള ന ജാനൈ=

സൂക്ഷ്മം ആരും അറിഞ്ഞില്ല, രബീ രഥസമേതം=സൂര്യൻ രഥസമേതം, മോക്ഷേ=അനങ്ങാതെന്നിന്നു, കവന ബിധി=(ആ സ്ഥിതിയ്ക്കു്) എതുപ്രകാരമാണു്, നിസാ ഹോജ=രാത്രി ഉണ്ടാവുക?

ഒരു മാസത്തിലെ ദിവസങ്ങൾക്കു് എത്ര ദൈവ്യമുണ്ടോ അത്രയും ദൈവ്യം ഒരൊറ്റ ദിവസത്തിനുള്ളതായി ജനങ്ങൾക്കു തോന്നി. എന്താണു് ഈ അതിദൈവ്യത്തിനു് ഹേതു? അതാക്കും അറിഞ്ഞുകൂടാ. [എല്ലാവരും ആനന്ദനിമഗ്നരായിരുന്നതിനാൽ ദിവസത്തിന്റെ ദൈവ്യം അറിഞ്ഞില്ലെന്നു ഭാവം] സൂര്യൻ രഥവുമായി നിശ്ചലം നിന്നു. [അദ്ദേഹത്തിന്റെ വംശത്തിൽ ഭഗവാൻ അവതരിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ ആ ഭഗവാന്റെ കാണാൻ സൂര്യൻ വളരെനേരം ചെലവാഴിച്ചു എന്നു ഭാവം] പകൽപോകാൻ ഭാവമില്ലെങ്കിൽ രാത്രി എങ്ങനെ ഉണ്ടാകും?

ചന്ദ്ര: യഹരഹസ്യ കാള നഹിം ജാനാ ദിനമനി

ചലേ കരത ഗുണഗാനാ

ദേവി മഹോത്സവ സൂര മുനി നാഗാ ചലേ

.

ഭവന ബരനത നിജ ഭാഗാ

യഹരഹസ്യ=ഈ രഹസ്യം, കാള നഹിം ജാനാ=ആരും അറിഞ്ഞില്ല, ദിനമനി ഗുണഗാനാ കരത=സൂര്യൻ (രാമന്റെ) ഗുണങ്ങൾ ഗാനംചെയ്തുകൊണ്ടു്, ചലേ സൂരമുനി നാഗാ=സഞ്ചരിച്ചു. സൂരന്മാരും മുനിമാരും നാഗന്മാരും, മഹോത്സവ ദേവി=(ശ്രീരാമജന്മ) മഹോത്സവം വീക്ഷിക്കാണുണ്ടായ, നിജ ഭാഗ്യം=തങ്ങളുടെ ഭാഗ്യധേയത്തെ, ബരനത ചലേ=വഴ്ന്നിട്ടുകൊണ്ടു് പുറപ്പെട്ടു.

പകലിന്റെ ദൈവ്യത്തിനു കാരണം ആരും അറിഞ്ഞില്ല. ദിനനാഥനായ സൂര്യൻ ശ്രീരാമന്റെ അപചാരങ്ങൾ ഗാനംചെയ്തുകൊണ്ടു സഞ്ചരിച്ചു. ദേവന്മാരും മുനിമാരും നാഗന്മാരും രാമജന്മ മഹോത്സവം വീക്ഷിക്കാൻ തങ്ങൾക്കു ഭാഗ്യം കൈവന്നതിനെ പ്രകീർത്തിച്ചുകൊണ്ടു് അയോധ്യയിൽനിന്നു മടങ്ങിപ്പോയി.

ഈരെ ഏക കുറവും നിജ ചോരീ സുന്ദ ഗിരിജാ

അതി ഉപമ മതി തോരീ

കാക ഭൂസുണ്ഡി സംഗ്രഹം മറ്റേ മറ്റേ മനുജ രൂപ

കൈ ജാപര ഹോതു

ഒരുതരം നിജ മോരീ ഏക കരണം=(ഗിരൻ പറഞ്ഞു) ഇളളി
ത്തിൽ ഞാനെന്റെ ഒരു രാഗസ്യംകൂടി പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ, ഗിരി
ജാസുനം=ഹേ ഗിരിജേ, കേൾക്കൂ, തോരീ മതി അതി ദൃഢം=നിന്റെ
ബുദ്ധിക്ക് (ഇപ്പോൾ) ഏതൊരു സ്ഥിരതവന്നിരിക്കുന്നു, കാക
ഭൂസുണ്ഡി ഹമ മോളം=കാക ഭൂസുണ്ഡിയും ഞാനും (ഇരുവരും),
സംഗ്രഹം=ഒന്നിച്ചു, മനുജ രൂപ കോളം=മനുഷ്യവേഷത്തിൽ ആരും,
നാരിം ജാനെ=അറിയാതെ.

പരമാനന്ദ പ്രേമ സുഖ ഹൃദയ ബീമിൻഹ

ഹിരഹിം മഗന മന ഭൂലേ

യഹ സുഭ ചരിത ജാന പൈ സോതു കൃപാരാമ

കൈ ജാ പര ഹോതു

പരമാനന്ദ=(ജനോത്സവത്തിന്റെ) പരമാനന്ദത്തിലും, പ്രേമസുഖ
ഹൃദയം=പ്രേമസുഖത്തിലും പ്രഹൃഷ്ടിതരായി, മഗന മന=ആമഗ്ന
ഏകരായി, ബീമിൻഹ=തെരുവുകളിൽ, ഭൂലേ ഹിരഹിം=ഞങ്ങളെ
ത്തന്നെ മറന്നു അലഞ്ഞുതിരിഞ്ഞിരുന്നു, ജാ പര=എന്തൊരുവ
നിൽ, രാമ കൈ കൃപാ ഹോതു=രാമൻ കൃപാലുവാനോ, സോതു
യഹ സുഭചരിത=അവൻ ഈ ശുഭചരിതം, ജാന പൈ=അറി
വാൻ ശക്തനാണ്.

രാമജനോത്സവം നിമിത്തമുണ്ടായ പരമാനന്ദത്തിലും പ്രേമ
ത്തിലും സുഖത്തിലും പ്രഹൃഷ്ടിതരായി ഞങ്ങൾ - ഞാനും കാക
ഭൂസുണ്ഡിയും - ഞങ്ങളെത്തന്നെ മറന്നു അയോധ്യയിലെ തെരുവു
കളിൽ അലഞ്ഞുനടക്കുകയുണ്ടായി. രാമൻ ആരിൽ കൃപാലു
വാനോ അവൻ ഈ മംഗളചരിതം അറിയുവാൻ ശക്തനാണ്.

തേഹി അവസര ജോ ജേഹി ബിധി ആവാ ഭീൻഹ

ഭൂപ ജോ ജേഹി മന ഭാവാ

ഗജ രഥ തുരംഗ ഹേമ ഗോ ഹീരാ ദീൻഹ നൃപ
നാനാ ബിധി ചീരാ

തേഹി അവസരം=ആ ജന്മാത്സവാഘോഷവേളയിൽ, ജോ ജേഹി ബിധി ആവാ=ആർ ഏതുപ്രകാരം വമ്പനോ, ജോ ജേഹി മന ഭാവാ=ആർ ഏതുപ്രകാരമായാൽ സംതൃപ്തിയാകുമോ അതെല്ലാം, ഭൂപ ദീൻഹ=രാജാവു നല്കി, നൃപ രഥ ഗജ=രാജാവു, രഥങ്ങൾ, ഗജങ്ങൾ, തുരംഗ ഹേമ ഗോ ഹീരാ=കുതിരകൾ, സ്വർണ്ണം, പശുക്കൾ, മുത്തു, നാനാബിധി ചീരാ=പലവിധത്തിലുള്ള വസ്തുക്കൾ എന്നിവ അർത്ഥികൾക്കു കൊടുത്തു.

ശ്രീരാമജന്മാത്സവാഘോളയിൽ ആരെല്ലാം ഏതെല്ലാം വിധത്തിൽ സംബന്ധിച്ചവോ ആർക്കു എങ്ങനെയൊക്കെയായാൽ സംതൃപ്തി ഉണ്ടാകുമോ ആ വിധത്തിലെല്ലാം രാജാവു ദാനംചെയ്തു. ആനകൾ, കുതിരകൾ, തേരുകൾ, സ്വർണ്ണം, പശുക്കൾ, മുത്തു, പലവിധത്തിലുള്ള വസ്തുക്കൾ എന്നിവ രാജാവു അർത്ഥികൾക്കു നൽകി.

ദോ: മന സന്തോഷ സബൻഹി കേ ജഹം തഹം
ദേഹിം അസീസ
സകല തനയ ചിരജീവഹു തുലസീദാസ കേ
ഇസാ

സബൻഹി കേ മന=എല്ലാവരുടേയും മനസ്സ്, സന്തോഷം=സത്തുഷ്ടമായി, ജഹം തഹം=അങ്ങമിങ്ങും(നിന്നു) അവർ, തുലസീദാസ കേ ഇസാ=തുളസീദാസന്റെ ദൈവതങ്ങളും (ദശരഥരാജാവിന്റെ), തനയ സകല=പുത്രന്മാരുമായ എല്ലാവരും, ചിരജീവഹു=ചിരഞ്ജീവികളായ ഭവിക്കട്ടെ എന്നു, അസീസ ദേഹിം=ആശിസ്സു നൽകിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

അഭീഷ്ടസിദ്ധി വന്നതിനാൽ അർത്ഥികളുടെയെല്ലാം മനസ്സിൽ അതിയായ സന്തോഷമുണ്ടായി. അവർ അങ്ങമിങ്ങും നിന്നു കൊണ്ടു ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരും തുളസീദാസന്റെ

ദൈവങ്ങളായ നാൽവരും ചിരഞ്ജീവികളായി ഭവിക്കട്ടെ എന്നു ആശിസ്സു നൽകി.

ച: കമരുക ദിവസ ബീതേ ഏഹി ഭാരതീ=ജാത ന
ജാനീ ദിന അരു രാതീ
നാമ കരന കര അവസര ജാനീ ഭൂപ ബോലി
പറപ്പെ മുനി ഗ്യാനീ

കമരുക ദിവസ ഏഹി ഭാരതീ=കുറെ ദിവസം ഇപ്രകാരം, ബീതേ ദിന അരു രാതീ=കഴിഞ്ഞു. പകലും രാവും, ജാത ന ജാനീ=പോയതു ആരും അറിഞ്ഞില്ല, നാമകരന കര=നാമകരണത്തിന്നു, അവസര ജാനീ ഭൂപ=അവസരമായെന്നറിഞ്ഞു രാജാവു, ഗ്യാനീ മുനി=ജ്ഞാനിയായ മുനിയെ, ബോലി പറപ്പെ=വിളിക്കാൻ ആളെ അയച്ചു.

ദിവസങ്ങളിങ്ങനെ കുറെ കഴിഞ്ഞു. ദിനരാത്രങ്ങൾ പൊയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന കഥയേ ആരും അറിഞ്ഞില്ല. പുത്രനാർക്കു നാമകരണത്തിനുള്ള അവസരമായി എന്നു കണ്ടു ദശരഥമഹാരാജാവു ജ്ഞാനിയും മുനിശ്ചരണമായ ആചാര്യവസിഷ്ഠനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ ആളെ അയച്ചു.

കരി പൂജാ ഭൂപതി അസ ഭാഖാ ധരിതാ നാമ ജോ
മുനി ഗുനി രാഖാ
ഇൻഹകേ നാമ അനേക അനുപാ മൈം റൂപ
കഹബ സ്വമതി അനുരൂപാ

പൂജാ കരി ഭൂപതി=(വസിഷ്ഠനെ) പൂജിച്ചു രാജാവു, അസ ഭാഖാ=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:-, മുനി ഗുനിരാഖാ="ഹേ മഹേഷ്, അങ്ങ് കണക്കാക്കിവെച്ചിട്ടുള്ളതു, ജോ നാമ=യാതൊരു പേരോണോ (ആ പേർ), ധരിതാ=(കൂട്ടികൾക്കു്) ഇടുക, ഇൻഹ കേ അനുപാ=ഇവിടെ അനുപമങ്ങളായ, അനേക നാമ=അനേകാനേക നാമങ്ങളെ, സ്വമതി അനുരൂപാ=എന്റെ ബുദ്ധിക്കനുസരിച്ചു, റൂപ മൈം കഹബ=ഹേ രാജാവേ, ഞാൻ പേരുകൾ പറയാം.

ദേശമൻ വസിഷ്ഠനോടിക്കൊന്നു ഉണർത്തിച്ചു:- 'അല്പം നാമം, അങ്ങു കട്ടികൾക്കിടന്നുദേശിച്ചിട്ടുള്ള പേരുകളിടുക.' ഇതുകേട്ടു വസിഷ്ഠൻ പറഞ്ഞു:- 'ഹേ രാജാവേ അങ്ങയുടെ മക്കൾക്കു് അതുല്യങ്ങളായ അനേകാനേകം നാമങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും ഞാനെ നിക്കു തോന്നുവധിയം മില പേരുകൾ നിദ്ദേശിക്കാം.

ജോ ആനന്ദസിന്ധു സുഖരാസീ സീകര തേം
 ത്രൈലോക സുപാസീ
 സോ സുഖധാമ രാമ അസ നാമാ അഖില ലോക
 ദായക ബിശ്രാമാ

ജോ സുഖ രാസീ=ആർ സുഖരാശിയും, ആനന്ദ സിന്ധു=ആനന്ദ സാഗരവുമാണോ, സീകര തേം=ആ സാഗരത്തിലെ ഒരൊറ്റ ബിന്ദുക്കൊണ്ടു, ത്രൈലോക സുപാസീ=മൂന്നു ലോകവും സുഖംപ്രാപിക്കുന്നുവോ, അഖില ലോക=അഖിലലോകത്തിനും, ബിശ്രാമാ ദായക=വിശ്രമം നൽകുന്ന, സോ സുഖധാമ=ആ സുഖധാമത്തിന്നു, രാമ അസ നാമാ=രാമൻ എന്നിവകാരമാണ് നാമം.

ഏതൊരു സാഗരത്തിലെ ഒരൊറ്റ ബിന്ദുക്കൊണ്ടുതന്നെ മൂന്നു ലോകവും സുഖംപ്രാപിക്കുന്നുവോ ആ ആനന്ദസാഗരവും സുഖരാശിയും, അഖിലലോക വിശ്രമപ്രദനും സുഖധാമവും ആരാണോ അദ്ദേഹത്തിന്നു പേർ രാമൻ എന്നാണു്.

ബിശ്വ ഭരത പോഷണ കര ജോഹു താകര നാമ
 ഭരത അസ ഹോഹു
 ജാകേ സുമിരന തേം വിഷ്ണു നാസാ നാമ സത്യാനന്ദ
 ബേദ പ്രകാസാ

ജോഹു ബിശ്വ കര ഭരത=ഏതൊരുത്തൻ വിശ്വത്തിന്റെ ഭരണവും, പോഷണ=പോഷണവും വിട്ടുവരിക്കുന്നുവോ, താകര നാമ=അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേർ, ഭരത അസ ഹോഹു=ഭരതൻ എന്നിങ്ങനെയായിരിക്കും, ജാകേ സുമിരന തേം=ഏതൊരുത്തനെ

സ്തരിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ, രിപു നാസാ നാമ=ശത്രുക്കൾ നശി
ക്കുമോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേർ, ബേദ സത്വഹന പ്രകാശം=വേദ
ങ്ങൾ ശത്രുക്കൾ എന്നു പ്രകടമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

ആർ പ്രപഞ്ചത്തെ പാലിക്കുകയും പോഷിപ്പിക്കുകയും
ചെയ്യുമോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേർ ഭരതൻ എന്നായിരിക്കും. ആരെ
സ്തരിക്കുന്നതിനാൽത്തന്നെ ശത്രുക്കൾ നശിക്കുമോ അദ്ദേഹത്തിനു
പേർ ശത്രുക്കൾ എന്നു വേദങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ദോ: ലച്ഛന ധാമ രാമപ്രിയ സകല ജഗത ആധാര
ഗുരു ബന്ധിഷ്ഠ തേഹി രാഖാ ലചിമന നാമ ഉദാര

ലച്ഛന ധാമ=(സൗന്ദര്യ)ലക്ഷണങ്ങളുടെ ധാമവും, രാമപ്രിയ=രാമ
പ്രിയനും, സകല ജഗത ആധാര=സകല ജഗത്തിനും ആധാരമാ
യിരുന്നവനും ആരോ, തേഹി=അദ്ദേഹത്തിനു, ലച്ഛിമന ഉദാര
നാമ=ലക്ഷണൻ എന്ന ഉദാരനാമം, ഗുരു ബന്ധിഷ്ഠ രാഖാ=ആചാ
ര്യനായ വന്ധിഷ്ഠൻ കല്പിച്ചുവെച്ചു.

സർവ്വലക്ഷണസമ്പന്നനും ശ്രീരാമപ്രിയനും ജഗത്തിന്നെല്ലാം
ആധാരമായിരുന്നവനും ആരാണ് അദ്ദേഹത്തിനു ലക്ഷണൻ
എന്ന ഉദാരമായ നാമം ആചാര്യനായ വന്ധിഷ്ഠൻ കല്പിച്ചു. [ജഗ
ത്തിന്നെല്ലാം ആധാരമായിരുന്ന എന്ന വിശേഷണം പ്രയോഗിച്ച
തിൽനിന്നു കവിയുടെ ഉദ്ദേശം ലക്ഷണൻ ഭൂഭാരം വഹിക്കുന്ന
ആദിശേഷന്റെ അവതാരമെന്നു കാണിക്കാൻ മാത്രമാണ്. ഇന്നു
ജഗദാധാരഭൂതത്വം ലക്ഷണന്നില്ലെന്നതും സൂചിപ്പിക്കുന്നു.]

[ശത്രുക്കളുടെ നാമനിദ്ദേശം കഴിഞ്ഞിട്ടാണല്ലോ വന്ധിഷ്ഠൻ
ലക്ഷണനു നാമനിദ്ദേശം ചെയ്യുന്നത്. ശത്രുക്കളു നു മുമ്പിൽ ലക്ഷ
ണന്റെ പേരല്ലെ പ്രസ്താവിക്കേണ്ടിയിരുന്നത് എന്നു ചിലർക്കു
തോന്നാം, 'ലച്ഛന ധാമ' എന്ന പദപ്രയോഗംകൊണ്ടു മറ്റു മൂന്നു
സഹോദരന്മാരുടേയും ലക്ഷണങ്ങൾ പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു.
രാമന്റെ സർവ്വലോകവിശ്രമപ്രഭവം, ഭരതന്റെ പ്രപഞ്ചപാല
നത്വം, ശത്രുക്കളുടെ രിപുധംസത്വം—ഈ മൂന്നു ഗുണങ്ങളും

ലക്ഷ്യം നിലവിലുണ്ടെന്നു കാണിക്കാനാണ് ലക്ഷ്യം നോക്കി
 ഭൂമി ഉപയോഗിക്കുന്നതിനെ വിവരിക്കാം.]

ചുരുക്കം: ധന നാമ ഹര ഹൃദയ ബിചാരി ബേദതത്വ
 നൂപ തവ സുത ചാരി
 മുനി ധന ജന സരബസ സിദ്ധപ്രാപ്ത ബാല
 കേലി രസ തേഹി സുഖ മാനാ

ഹര ഹൃദയ ബിചാരി=വസിക്കാൻ മനസ്സാ ചിന്തിച്ചു, നാമ
 ധനം=നാമനിർദ്ദേശം ചെയ്തിട്ട് (പറഞ്ഞു), നൂപ തവ ചാരി സുത=
 ഹേ രാജൻ, അങ്ങയുടെ നാലു പുത്രന്മാരും, ബേദ തത്വ=വേദ
 തത്വങ്ങളാണ്, മുനി ധന=മുനിമാരുടെ ധനവും, ജന സരബസ=
 ഭക്തജനങ്ങളുടെ സർവ്വസ്വവും, സിദ്ധ പ്രാപ്ത=ശിവന്റെ പ്രാപ്ത
 നം ആണ്, തേഹി ബാല കേലി രസ=അദ്ദേഹം ബാലകളോടു
 സത്തിൽ, സുഖ മാനാ=സുഖാനുഭൂതിയടയ്ക്കുന്നു.

ആചാര്യനായ വസിഷ്ഠൻ മനസ്സാ ചിന്തിച്ചു നാമനിർദ്ദേശം
 ചെയ്തതിനുശേഷം ദശരഥമഹാരാജാവിനോടു ഈവിധം അരുളി
 ചെയ്തു:- 'അല്ലയോ രാജാവേ, അങ്ങയുടെ നാലു മക്കളും വേദങ്ങളി-
 ലൂടെ തത്വങ്ങളും മഹാഷിമാരുടെ ധനവും ഭക്തജനങ്ങളുടെ സർവ്വ-
 സ്വവും ശിവന്റെ പ്രാപ്തങ്ങളുമാണ്. ശിവനാകട്ടെ, അങ്ങയുടെ
 പുത്രന്മാരുടെ ബാലകളോടുസത്തിൽ പരമാനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നു.

ബാരേഹി തേം നിജ ഹിത പതി ജാനീ ലക്ഷ്മിമന
 രാമ ചരന രതി മാനീ
 ഭരത സത്യാഹന ദൂനു ഭാഹു പ്രഭ സേവക ജസി
 പ്രീതി ബഹുജ്ഞ

ലക്ഷ്മിമന=ലക്ഷ്യം, ബാരേഹി തേം=ബാലയും മുതൽക്കുതന്നെ,
 നിജ ഹിത=തനിക്കു ഹിതനും, പതി ജാനീ=സ്വാമിയും എന്നു
 ഗ്രഹിച്ചു, രാമ ചരന രതി മാനീ=രാമന്റെ തൃപ്താപങ്ങളിൽ
 പ്രേമം നിലനിർത്തി, ഭരത സത്യാഹന ദൂനു ഭാഹു=ഭരതശത്രുഘ്ന

നാരായ ഇരുസഹോദരന്മാരും, പ്രഭു സേവക ജസി=പ്രഭുവും സേവകനും തമ്മിലെങ്ങനെയോ ആ വിധം, പ്രീതി ബന്ധാതു= പ്രീതി വലിപ്പിച്ചു.

ബാല്യംമുതൽക്കേതന്നെ ലക്ഷ്യം, തനിക്കു ഹിതപ്രദനും സ്വാമിയും രാമൻതന്നെയാണെന്നറിഞ്ഞു ശ്രീരാമതുച്ഛാദങ്ങളിൽ പ്രേമം സർവ്വോപരി കരുതി സമാദരിച്ചു പോന്നു. ഭരതശത്രുഘ്നന്മാരകളെ പ്രഭുസേവകന്മാരെങ്ങനെയോ അച്ചാദ പരസ്പരപ്രീതി വലിപ്പിച്ചു. [‘ദേവീഭൂത ചരണ്യൗ തൗ പായസാംശാനസാരതഃ’ എന്നും അദ്ധ്യായരാമായണം.]

സ്വാമ ഗൗര സുന്ദര ദോള ജോരീ നിരഖഹിം മംബി
ജനനീ തുന തോരീ
ചാരിള സീല രൂപ ഗുന ധാമാ തദപി അധിക
സുഖ സാഗര രാമാ

സ്വാമ=ശ്യാമമുഖസ്തനായ രാമനും, ഗൗര=ശ്വേതവസ്തനായ ലക്ഷ്മണനും, (സ്വാമ)=ശ്യാമമുഖസ്തനായ ഭരതനും, (ഗൗര)=ശ്വേതവസ്തനായ ശത്രുഘ്നനും, ദോള സുന്ദര ജോരീ=രണ്ടും സുന്ദരജോഡിയാണ്. ജനനീ=അമ്മമാർ, തുന തോരീ=പുൽക്കൊടി മുറിച്ചു (മക്കളുടെ), മംബി നിരഖഹിം=ശോഭ വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ചാരിള=ആ നാലു പേരും, സീല രൂപ ഗുന ധാമാ=ശീലരൂപഗുണങ്ങളുടെ നികേതമാണ്. തദപി=എങ്കിലും, സുഖസാഗര=സുഖ സാഗരമായ, രാമാ അധിക=രാമനാണ് അവരിൽ മുഖ്യൻ.

ശ്യാമമുഖസ്തനാരായ രാമഭരതന്മാരേയും ശ്വേതവസ്തനാരായ ലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാരേയും ജോടിയാക്കി നില്ക്കുന്നത് അമ്മമാർ പുൽക്കൊടി മുറിച്ചിട്ടുകൊണ്ടു നോക്കി നിന്നു. ആ കുമാരന്മാർ നാലു പേരും രൂപശീലഗുണങ്ങളുടെ ധാമമാണെങ്കിലും സുഖസാഗരനായ രാമൻതന്നെയാണ് അവരിൽ പ്രഥമഗണനീയൻ. [അമ്മമാർ മക്കളെ പുൽക്കൊടി മുറിച്ചിട്ടുകൊണ്ടു നോക്കി എന്നു പറയുന്നതെന്തുദ്ദേശിച്ചാണെന്നു ചലച്ചിത്രം സന്ദേഹമുണ്ടാകും. ഇന്ത്യ

യിൽ ചില പ്രദേശങ്ങളിൽ ഉഷ്ണോഷ്ണ വരാതിരിക്കാൻ—മലയാളഭാഷയിൽ പറയുന്നപക്ഷം കണ്ണൂലാതിരിക്കാൻ—പുൽക്കൊടി മുറിച്ചിട്ടു നോക്കുന്ന ഒരു സമ്പ്രദായമുണ്ട്. ആ ആചാരവിശേഷമാണ് കവി ഇതുകൊണ്ടു പ്രകടമാക്കുന്നത്.]

ഏതായ അനുഗ്രഹ ഇന്ദു പ്രകാശം സൂചന കിരന
മനോഹര ഹാസം

കബഹ്ലം ഉമംഗ കബഹ്ലം ബര പലനാ മാതു
ഭുലാരെരം കവി പ്രിയ ലലനാ

ഏതായ=(അവരുടെ) ഏതായങ്ങളിൽ, അനുഗ്രഹ ഇന്ദു=അനുഗ്രഹമാകുന്ന ചന്ദ്രൻ, പ്രകാശം=പ്രകാശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മനോഹര കിരന=(ആ ചന്ദ്രന്റെ) മനോഹരരശ്മികൾ, ഹാസം സൂചന=പുഞ്ചിരിരൂപത്തിൽ പ്രകടങ്ങളായി. കബഹ്ലം ഉമംഗ=ചിലപ്പോൾ അങ്കുരതലത്തിലിരുത്തിയും, കബഹ്ലം=ചിലപ്പോൾ, ബര പലനാ=മനോഹരമായ തൊട്ടിയിൽ കിടത്തിയും (കട്ടികളെ), മാതു=അമ്മമാർ, പ്രിയലലനാ കവി=ഭാമനവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു, ഭുലാരെരം=ലാളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

അവരുടെ ഏതായങ്ങളിൽ അനുഗ്രഹമാകുന്ന ചന്ദ്രൻ മന്ദഹാസമാകുന്ന രശ്മികൾ പ്രസരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു പ്രകാശിച്ചു. ചിലപ്പോൾ അവർ മക്കളെ അങ്കുരതലത്തിലിരുത്തിയും, ചിലപ്പോൾ തൊട്ടിലിൽ കിടത്തിയും ഭാമനവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു ലാളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദോ: ബ്യാപക ബ്രഹ്മ നിരഞ്ജന നിർഗുണ ബിഗത
ബിനോദ
സോ അജ പ്രേമ ഭഗതി ബസ കൗസല്യാ കേ
ഗോദ

ബ്യാപക=സർവ്വവ്യാപിയും, ബ്രഹ്മ നിരഞ്ജന=പരമാത്മാവും മായാരഹിതനും, നിർഗുണ=നിർഗുണനും, ബിഗത ബിനോദ=സുഖദുഃഖരഹിതനും, അജ=ജന്മരഹിതനും ആയ, സോ=ആ രാമൻ,

പ്രേമ ഭഗതി ബന്ധം പ്രേമത്തിനും ഭക്തിക്കും വശഗനായി, കൗസല്യാ കേ ഗോദകൗസല്യയുടെ അങ്കതലത്തിലിരുന്നു (ക്രീഡിക്കുന്നു)

സർവ്വവ്യാപിയും പരമാത്മാവും മായാരഹിതനും നിശ്ശൂന്യനും സുഖദുഃഖജന്മരഹിതനുമായ ആ രാമനാണ് കൗസല്യാദേവിയുടെ അങ്കതലത്തിൽ വിളയാടുന്നത്.

ചൗ: കാര്യം കോടി മണ്ഡി സ്വ്യാമ സരീരാ നീലകണ്ഠ
ബാരിദ ഗംഭീര
അരുന ചരന പങ്കജ നഖ ജോതീ കമല
ദലൻഹി ബൈരോ ജന മോതീ

സ്വ്യാമ സരീരാ=(രാമന്റെ) ശ്യാമളശരീരം, നീലകണ്ഠ=നീലത്താമരപോലെയും, ഗംഭീര ബാരിദ=ഗംഭീരമായ മേഘപോലെയും, കാര്യം കോടി മണ്ഡി=കോടി മന്ദലത്തോടുള്ള അഴകിന് തുല്യമായ അഴകോടുകൂടിയതുമാണ്, കമല ദലൻഹി=കമലദളങ്ങളിൽ, ജന മോതീ ബൈരോ=മുത്തു പതിച്ചിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നാമെന്നുണ്ട്, അരുന ചരന പങ്കജ=തൂപ്പാൻ ചരണകമലത്തിലെ നഖകാന്തി.

രാമന്റെ ശ്യാമളശരീരം നീലത്താമരയുടെ നിറത്തിനും കാർമുകിലിന്റെ വാസ്തത്തിനും സമാനവും കോടി മന്ദലത്തോടുള്ള ദേഹകാന്തിയ്ക്കു സമാനവുമാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അരുണവസ്ത്രമായ തൂപ്പാകമലത്തിലെ നഖകാന്തി കണ്ടാൽ താമരദളങ്ങളിൽ പതിച്ചിരിക്കുന്ന മുത്തുമണികളോ എന്നു തോന്നും.

രേഖ ക്ലിപ്ത ധ്വജ അങ്കുര സോഹേ നൃപുര ധൂനി
സുനി മുനി മന മോഹേ
കടി കിങ്കിനി ഉദര ത്രയരേഖാ നാഭീ ഗംഭീര ജാന
ജിൻഹ ദേവാ

ക്ലിപ്ത ധ്വജ=വജ്രായുധം, ധ്വജം, അങ്കുര രേഖ=അങ്കുരം എന്നിവയുടെ രേഖകൾ, സോഹേ=(പ്രാദർശ്യങ്ങളിൽ) ശോഭിച്ചു, നൃപുര ധൂനി സുനി=കാൽച്ചിലമ്പൊച്ചു കേട്ടു, മുനി മന മോഹേ=മുനി

മാരുടെ മനസ്സുപോലും മോഹിച്ചു, കടി കിങ്കിനി=അരയിൽ കിങ്ങിണിയും, ഉദര തുയ രേഖാ=ഉദരത്തിൽ ത്രിരേഖയും, ഗംഭീര നാഭി=ഗംഭീരമായ നാഭിയും ശോഭിച്ചു, ജിൻഹ ദേവ=കണ്ടവാക്കേ ആ സൗന്ദര്യം എത്രത്തോളമെന്നു, ജാന=മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയും.

വജ്രം, ധ്വജം, അങ്കുശം, എന്നീ രേഖകൾ പാദതലത്തിൽ ശോഭിച്ചു. രാമന്റെ കാൽച്ചിലമ്പൊലി മുനിമാരുടെ മനസ്സിനേയും മോഹിപ്പിച്ചിരുന്നു. അരയിൽ കിങ്ങിണിയും ഉദരത്തിൽ ത്രിരേഖയും ഗംഭീര നാഭിയും ശോഭിച്ചു. രാമന്റെ രൂപസൗന്ദര്യം എത്രമാത്രമെന്നു കണ്ടവാക്കേ മനസ്സിലാക്കൂ.

ഭുജ ബിസാല ഭുഷണ ജൂത ഭൂരി ഹിയ ഹരിനവ
അതി സോഭാ ത്രുരി
ഉര മനിഹാര പദിക കീ സോഭാ ബിപ്ര ചരന
ദേവത മന ലോഭാ

ബിസാല ഭുജ=വിശാലഹസ്തങ്ങൾ, ഭൂരി ഭുഷണ ജൂത=നിരവധി ഭുഷണങ്ങളോടുകൂടിയവയാണ്, ഹരിനവ=ഹരിനവമെന്ന ആദരണം ചാർത്തിയ, ഹിയ അതി തുരാ സോഭാ=വക്ഷസ്സു ഏറ്റവും സുന്ദരമായി ശോഭിച്ചിരുന്നു, ഉര മനിഹാര=ഉരസ്സിലെ രത്നമാലയും, പദിക കീ സോഭാ=പതക്കത്തിന്റെ ശോഭയോടുകൂടിയതായിരുന്നു, ബിപ്ര ചരന ദേവത=ഭഗവതിന്റെ പാദമുദ്ര കാണുമ്പോൾത്തന്നെ, മന ലോഭാ=മനസ്സു മോഹിച്ചുപോകും.

നിരവധി ആദരണങ്ങളണിഞ്ഞിട്ടുണ്ട് ആ വിശാലഹസ്തങ്ങളിൽ. വക്ഷസ്സിൽ ഹരിനവമെന്ന ആദരണവും പതക്കത്തോടുകൂടിയ രത്നമാലയും അധികമധികം ശോഭിച്ചു. ഭഗവതിന്റെ പാദമുദ്രയോടുകൂടിയ വക്ഷസ്സു കണ്ടാൽ ആരുടേയും മനസ്സു മുഗ്ദ്ധമായി ഭവിക്കും. (കേരളത്തിൽ പുലിനഖാദരണമെന്നും ഹരിനഖാദരണത്തിന്നു പേർ പറയാറുണ്ട്.)

[ഭഗവതിന്റെ പാദമുദ്ര ഭഗവാന്റെ വക്ഷസ്സിൽ പതിയാനുള്ള കാരണം ഇതാണ്:- 'ബ്രഹ്മാ വിഷ്ണു മഹേശ്വരന്മാരിൽ

ആരാണു് കൂടുതൽ ശ്രേഷ്ഠൻ എന്നൊരു പ്രശ്നം ഒരിക്കൽ മഹാഷി
മാരുടെ പര്യായോചനയ്ക്കു വിഷയമായി. അതൊന്നു പരീക്ഷി
ക്കാൻ മഹാഷിമാർ ബ്രഹ്മാവിന്റെ പുത്രനായ ഭൃഗുവിനെ നിയോ
ഗിച്ചു. ആദ്യമായി അദ്ദേഹം പിതാവിനെ സമീപിച്ചു. കർത്ത
വ്യബോധമില്ലാതെ പെരുമാറിയ പുത്രന്റെ നേരെ പിതാവിനു
കഠിനമായ വിദ്വേഷമുണ്ടായി. എങ്ങനെയോ പിതാവിന്റെ
ദണ്ഡനത്തിൽനിന്നു വിമുക്തനായ ഭൃഗു കൈലാസത്തിലേക്കു
ചെന്നു. ശിവൻ ഭൃഗുവിനെ എതിരേറ്റാലിംഗനം ചെയ്യാൻ
മുതിർന്നു. ഭൃഗു പ്രതിഷേധം ഭാവിച്ചു പിന്മാറിനിന്നുകൊണ്ടു ഇങ്ങ
നെ അറിയിച്ചു:— ‘എന്നെ അങ്ങു സ്വീകിച്ചുപോകരുതു്. സാമുദാ
യികാചാരങ്ങളേയും വേദവിധികളേയും അങ്ങു അനാദരിക്കുന്നു.’
ഇതു കേട്ടപ്പോൾ ശിവന്റെ ക്ഷമ അസ്തമിച്ചു. ശിവൻ ത്രിശൂല
വുമായി ഭൃഗുവിന്റെ നേക്കു കുതിച്ചുപാഞ്ഞു. പാവുതി ഇടപെട്ട
തിനാൽ ഭൃഗു രക്ഷപ്രാപിച്ചു. അതിനുശേഷം ആ മഹാഷി വൈകു
ണ്ഠത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ മടിയിൽ തലയും
വെച്ചു മഹാവിഷ്ണു ഉറങ്ങുകയാണു്. കൂസൽകൂടാതെ അദ്ദേഹം
ശയനാഗാരത്തിൽ ആരുടേയും അനുമതികൂടാതെ കടന്നുചെന്നു.
ഉറങ്ങുന്ന വിഷ്ണുവിന്റെ വക്ഷസ്സിൽ ഭൃഗു പാദപ്രഹാരം ഏല്പിച്ചു.
വിഷ്ണു ഞെട്ടി ഉണർന്നു മുമ്പിയെ കൈകൂപ്പി ഇങ്ങനെ ഉണർത്തി:—
‘മഹാഷേ, എന്റെ കടുത്ത വക്ഷസ്സിൽ ചവിട്ടുകനിമിത്തം അങ്ങ
യുടെ പാദത്തിനു വേദനയുണ്ടായിരിക്കണം. ഞാനങ്ങയുടെ
പാദമുദ്ര എന്നും മായാതെ വക്ഷസ്സിനു ഭ്രഷണമാക്കും.’ ഭൃഗു പ്രത്യു
ത്തരമൊന്നും നൽകാതെ വേഗം വൈകുണ്ഠംവിട്ടു മഹാഷിമാരെ
സമീപിക്കുകയും നടന്നതെല്ലാം വിസ്തരിച്ചു പറയുകയും ചെയ്തു.
മഹാഷിമാർക്കറിയാനിടയായി ത്രിമൂർത്തികളിൽ ശ്രേഷ്ഠനാണെന്നു്.
മഹാവിഷ്ണു ഭൃഗുവിന്റെ പാദമുദ്ര സസന്തോഷം വക്ഷസ്സുകൊണ്ടു
വഹിച്ചുപോരുന്നു.]

കുംബു കണ്ഠ അതി ചിബുക സുഹാതു ആനന

അമിത മദന മംബി മഹാതു

ഓള ഓള ദസന അധര അരുനാരേ നാസാ തിലക

കോ ബരനൈ പാരേ

കംബു കണ്ഠ=ശംഖസമാനമായ കണ്ഠം, അതി സുഹൃത്തു ചിബുക= അത്യന്തസുന്ദരമായ ചിബുകം, അമിത മദന മരബി ആനന= നിരവധി മന്മഥന്മാരുടെ ശോഭയോടുകൂടിയ വാദനം, ഓള ഓള ദസന=യുരണ്ടു പല്ലുകൾ, അരുനാരേ അധര=തുടച്ചോടുകൂടിയ അധരം, നാസാ തിലക കോ=നാസിക; തിലകം ഇവ ആകു, ബരനൈ പാരേ=വെണ്ണിച്ചു മറകരയെത്താൻ കഴിയും?

ശംഖസമുദായമായ കണ്ഠവും അത്യധികം സുന്ദരമായ ചിബു കവും മന്മഥകോടിദീപ്തിവാഹിക്കുന്ന വാദനവും, നാലു പല്ലുകളും തുടച്ചാൻ അധരോഷങ്ങളും, നാസികയും തിലകവും ആരെക്കൊണ്ടാണു് വെണ്ണിച്ചതെന്നാണു് സാധിക്കുക?

സുന്ദര ശ്രവണ സുമാരു കപോലാ അതിപ്രിയ മധുര

തോതരേ ബോലാ

ചിങ്ങനെ കമാ കുഞ്ചിത ഗട്ട ആരേ ബഹുപ്രകാര

രചി മാതു സവാറേ

സുന്ദര ശ്രവണ=സുന്ദരങ്ങളായ കണ്ണുകളും, സുമാരു കപോലാ= അതിമനോഹരങ്ങളായ കപോലങ്ങളും, അതിപ്രിയ മധുര=അതി പ്രിയകരവും മധുരവുമായ, തോതരേ ബോലാ=കിളിക്കൊഞ്ചലും (അവണ്ണങ്ങളാണു്), ഗട്ട ആരേ=ജനനവേളയിൽത്തന്നെയുള്ള, ചിങ്ങനെ=മൃഗലവും, കുഞ്ചിത കമാ=ചുരുണ്ടതുമായ തലമുടി, മാതു സവാറേ=മാതാവായ കൗസല്യ മീകി ഒരുക്കി, ബഹു പ്രകാര രചി=പലതരത്തിലും അലംകൃതമാക്കി.

അതിമനോഹരങ്ങളായ കപോലങ്ങളെന്നപോലെ രാമന്റെ കണ്ണുകളും സുന്ദരങ്ങളാണു്. ഏറ്റവും പ്രിയകരവും മധുരവുമാണദ്ദേഹത്തിന്റെ കിളിക്കൊഞ്ചൽ. ജനിക്കുമ്പോൾത്തന്നെയുള്ളതും മിനുമിനുത്തതും ചുരുണ്ടതുമായ തലമുടി മാതാവായ കൗസല്യാദേവി ഭംഗിയായി കോരി ബന്ധിച്ചു പലപ്രകാരം അലങ്കരിച്ചു.

പീത തഗ്ഗലിആ തന പഹിരാതു ജാന പാനി
ബിചരനി മോഹി ഭാതു
രൂപ സകഹിം നഹിം കഹി ശ്രുതി സേഷാ സോ
ജാനതു സപനേഹം ജേഹിം ദേഖാ

പീത തഗ്ഗലിആ=മഞ്ഞപ്പട്ടാട, പഹിരാതു തന=മാത്തിയ ആ ശരീരവും, ജാന പാനി=കാൽമുട്ടുകളും കൈകളും ഉന്നിക്കൊണ്ടുള്ള, ബിചരനി=സഞ്ചരിക്കലും, മോഹി ഭാതു=എന്നെ സതുഷ്ടനാക്കുന്നു, രൂപ കഹി=രാമന്റെ രൂപസൗഭാഗ്യം വണ്ണിക്കാൻ, ശ്രുതി സേഷാ=വേദങ്ങൾക്കും ആദിശേഷനും, നഹിം സകഹിം=ശക്യമല്ല. ജേഹിം സപനേഹം=അദ്ദേഹത്തെ സ്വപ്നത്തിലെങ്കിലും, ദേഖാ=കണ്ടുവെച്ച്, സോ ജാനതു=അതു മനസ്സിലാക്കൂ.

പീതാംബരം മാത്തിയ ശരീരവും കാൽമുട്ടുകളും കൈകളും ഉന്നിക്കൊണ്ടുള്ള നടത്തവും എന്നെ സതുഷ്ടനാക്കിത്തീർന്നുണ്ടു്. ആ രൂപസൗഭാഗ്യം ആദിശേഷനും വേദങ്ങൾക്കും വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല. രാമനെ സ്വപ്നത്തിലെങ്കിലും കണ്ടുവെച്ച് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയു ആ രൂപസൗഭാഗ്യം എപ്രകാരമുള്ളതെന്നു്.

ദോ: സുഖ സന്ദോഹ മോഹ പര ഗ്യാന ഗിരാ
ഗോതീത
ദമ്പതി പരമ പ്രേമ ബന്ധ കര സിന്ധു ചരിത
പുനീത

സുഖ സന്ദോഹ=സുഖരാശിയും, മോഹപര=മോഹാതീതനും, ഗ്യാന ഗിരാ=ജ്ഞാനത്തിനും വാക്കുകൾക്കും, ഗോതീത=ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും അതീതനും ആയ (ഭഗവാൻ), ദമ്പതി=ആ ദമ്പതിമാരുടെ, പരമ പ്രേമ ബന്ധ=പരമപ്രേമത്തിനു വശഗനായി, പുനീത സിന്ധു ചരിത കര=പവിത്രമായ ശൈശവലീലകൾ ചെയ്യുന്നു!

സുഖസമൃദ്ധനും മോഹാതീതനും ജ്ഞാനത്തിനും വാക്കുകൾക്കും ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും അതീതനുമായ ഭഗവാൻ ദശരഥമഹാരാജാ

വിന്റെയും കൗസല്യയുടേയും വാഴിച്ച വാത്സല്യത്തിനു വിശേഷ
നായി ശൈശവലീലകൾ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

ചു: ഏഹി ബിധി രാമ ജഗത പിതു മാതാ
കോസലപുര ബാസിൻഹ സുഖദാതാ
ജിൻഹ രഘുനാഥ ചരണ രതി മാനി തിൻഹ
കീ യഹ ഗതി പ്രഗട ഭവാനീ

ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരം, ജഗത പിതു മാതാ=ജഗത്തിന്റെ മാതാ
പിതാക്കന്മാരായ, രാമ=രാമൻ, കോസലപുര ബാസിൻഹ=കോ
സലപുരവാസികൾക്കു, സുഖദാതാ=സുഖം നൽകുന്നു, ജിൻഹ=
(ശ്രീവൻ പറയുന്നു) ഏതൊരുത്തർക്കു, ഭവാനീ=ഹേ പാവ്വതി, രഘു
നാഥ ചരണ രതി മാനി=ശ്രീരാമപാദഭക്തിയുണ്ടോ, തിൻഹകീ=
അവർക്കു മാത്രമേ, യഹ ഗതി=ഈ ഗതി (ദശരഥകൗസല്യമാരുടെ
ഗതി), പ്രഗട=ഉണ്ടാവുകയുള്ളു.

ഇപ്രകാരം ജഗത്തിന്റെ പിതാവും മാതാവുമായ രാമൻ
സ്വശൈശവലീലകളാലും ആകാശസൗഷ്ഠ്യവുമൊക്കെ, കിളിക്കൊ
ഞ്ചൽക്കൊണ്ടും കോസലനഗരവാസികൾക്കു പരമാനന്ദം നൽകി
ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അല്പയോ പാവ്വതി, ഇതുപോലുള്ള ഒരു പുത്ര
ന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാരാകുവാൻ ദശരഥനും കൗസല്യക്കും
സിദ്ധിച്ച മഹാഭാഗ്യം ശ്രീരാമപാദഭക്തന്മാർക്കു മാത്രമേ സിദ്ധിക്കു
കയുള്ളു.

രഘുപതി ബിമുഖ ജതന കരി കേരീ കവന സകൈ
ഭവ ബന്ധന മോരീ
ജീവ ചരാചര ബന്ധ കൈ രാവേ സോ മായാ പ്രഭി
സതം ഭവ ഭാവേ

രഘുപതി ബിമുഖ=ശ്രീരാമവിമുഖനായി, കേരീ ജതന കരി=നിര
വധി യത്നം ചെയ്താലും, ഭവ ബന്ധന മോരീ=സംസാരബന്ധ
മോചനം, കവന സകൈ=ആർക്കു എങ്ങനെ സാധ്യമാകാനാണു്?

ചരാചര ജീവ കൈ=ചരാചര ജീവികളെ, ബസ രാഖെ=വശ
ത്താക്കിവെച്ചിട്ടുള്ള, സോമായാ പ്രഭ സോം=ആ മായയും ഭഗ
വാനെ, ഭയ ഭാവേ=ഭയപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

ശ്രീരാമനിൽ വിമുഖനായ ഭരതൻ എത്രതന്നെ യത്നിച്ചാലും
സംസാരബന്ധത്തിൽനിന്നുള്ള മോചനം അവൻ എങ്ങനെ
സാധ്യമാകാനാണ്? സർവ്വചരാചരങ്ങളേയും സ്വാധീനമാക്കി
വെച്ചിട്ടുള്ള മായപോലും ഭഗവാനെ ഭയപ്പെട്ടാണ് കഴിഞ്ഞുകൂട
ുന്നത്.

ഭൂകടി ബിലാസ നമാവൈ താഹീ അസ പ്രഭ
മരംഡി ഭജിയ കഹ് കാഹീ
മന ക്രമ ബചന മരംഡി ചതുരാതു ഭജത കൃപാ
കരീഹഹിം രഘുരാതു

താഹീ=ആ മായയെ (ഭഗവാൻ), ഭൂകടി ബിലാസ=പുരികംവെട്ടി
ക്കൽകൊണ്ട്, നമാവൈ=നൃത്തം ചെയ്യിക്കുന്നു, അസ പ്രഭ
മരംഡി=അപ്രകാരമിരിക്കുന്ന ഭഗവാനെ വിട്ട്, കാഹീ ഭജിയ=
ആരെയാണ് ഭജിക്കുക?, കഹ്=പറയു, ചതുരാതു മരംഡി=കൃത്രി
മംവെടിഞ്ഞു, മന ക്രമ ബചന=മനസാ കർമ്മണാ വാചാ, ഭജത
രഘുരാതു=ഭജിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഭഗവാൻ, കൃപാ കരഹഹിം=കൃപ
പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു.

ചരാചരങ്ങളെ സ്വാധീനമാക്കിവെച്ചിട്ടുള്ള മായയെ ഭഗ
വാൻ പുരികക്കൊടിവെട്ടിക്കൽകൊണ്ട് നൃത്തംചെയ്യിക്കുന്നു. അപ്പോ
റിരിക്കുന്ന ആ ഭഗവാനെയല്ലാതെ മറ്റാരെയാണ് ഭജിക്കുന്ന
ള്ളത്? കാപട്യങ്ങളെല്ലാം കൈവെടിഞ്ഞു ത്രിവിധകരണങ്ങ
ളാലും ഭഗവാനെ ഭജിച്ചാൽ ഭഗവാൻ അങ്ങനെ ഭജിക്കുന്നവരിൽ
കൃപ പ്രകാശിപ്പിക്കും.

ഏഹി ബിധി സിസു ബിനോദ പ്രഭ കീൻഹാ
സകല നഗര ബാസിൻഹ സുഖ ദീൻഹാ
ലൈ ഉഹംഗ കബഹ്ലം ക ഹലരാവൈ കബഹ്ലം
പാലനേ ഘാലി ഭൂലാവൈ

ഏഹി ബിഡി വ്രഭു=ഇവകാരം ഭഗവാൻ, സിസു ബിനോദ
കീൻഹാ=ശൈശവ ലീലമെന്തോ, സകല നഗര ബാസിൻഹ=
സമസ്തപുരകും, സുഖ ദീൻഹാ=സുഖം നൽകി, കബഹ്റംക=
ചിലപ്പോൾ (അമ്മ മകനെ), ഉഹംഗ ലൈ ഹലരാവൈ=അമ്മ
തലത്തിലിരുത്തി ഭാമനിക്കും; കബഹ്റം പാലനേ ഘാലി=മററ
ചിലപ്പോൾ തൊട്ടിയിൽ കിടത്തി, ഭൂലാവൈ=താരാട്ടം.

ഇങ്ങനെ ഭഗവാൻ ശൈശവലീലകളാൽ നഗരവാസികളെ
സുഖിപ്പിച്ചു. ചിലപ്പോൾ മാതാവു പുത്രനെ മടിയിലിരുത്തി
ഭാമനിക്കും; മററ ചിലപ്പോൾ തൊട്ടിലിൽ കിടത്തി താരാട്ടം.

ദോ: പ്രേമ മഗന കൗസല്യാ നിസി ദിന ജാത ന ജാന
സുതസന്ദേഹ ബസ മാതാ ബാല ചരിത കര
ഗാന

കൗസല്യാ പ്രേമ മഗന=കൗസല്യ പ്രേമമഗനയായതിനാൽ, നിസി
ദിന ജാത ന ജാന=രാപ്പകലുകൾ പോയതറിയുന്നതേ ഇല്ല, സുത
സന്ദേഹ ബസ മാതാ=സുതസ്സേഹവിവശയായി മാതാവു, ബാല
ചരിത ഗാന കര=പുത്രന്റെ ബാലലീലകൾ വർണ്ണിച്ചുകൊണ്ടി
രുന്നു.

കൗസല്യ പുത്രനോടുള്ള വാത്സല്യത്തിൽ മുഴുകിയിരുന്നതി
നാൽ രാപ്പകലുകൾ പോയതു അറിയുകയേ ഉണ്ടായില്ല. സുത
സ്സേഹവിവശയായ മാതാവു പുത്രന്റെ ബാലലീലകൾ വർണ്ണി
ച്ചിരുന്നു.

ചു: ഏക ബാര ജനനീ അൻഹവാഹ്വ കരി സിംഹാര
പലനാ പൗഡാഹ്വ

നിജ കല ഇഷ്ടദേവ ഭഗവാനാ പൂജാഹേതു കീൻഹ
അസനാനാ

ഏകബാര ജനനീ=കരിക്കൽ മാതാവായ കൗസല്യ, അൻഹ
വാഹ്വ=(മകനെ) കുളിപ്പിച്ചു, സിംഹാര കരി=ചമയിച്ചു, പല

നാ പൗരശാസ്ത്രം=തൊട്ടിലിൽ കിടത്തി, നിജ കല ഇഷ്ടദേവം= സ്വവംശത്തിന്റെ ഇഷ്ടദേവതയായ, ഭഗവാനാം=ഭഗവാനെ, പൂജാഭേദം=പൂജിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി, അസന്നാനാ കീർത്തനം=സ്നാനം ചെയ്തു.

ഒരിക്കൽ കൗസല്യ കാമനപ്പുത്രനെ കുളിപ്പിച്ച ചമയിച്ച തൊട്ടിലിൽ കിടത്തിയതിനുശേഷം ഇഷ്ടദേവതാപൂജയ്ക്കുവേണ്ടി സ്നാനംചെയ്തു.

കരി പൂജാ നൈവേദ്യ ചന്ദ്രവാ ആപു ഗൗ

ജഹം പാക ബനാവാ

ബഹുരി മാതു തഹംവാം ചലി ആതു ഭോജന

കരത ദേവി സുത ജാതു

പൂജാകരി=ഇഷ്ടദേവതയെ പൂജിച്ചു, നൈവേദ്യ ചന്ദ്രവാ= നൈവേദ്യം സമർപ്പിച്ചു, ജഹം പാക ബനാവാ=പാകശാലയിലേക്കു, ആപു ഗൗ=ആ ദേവി എന്നു, ബഹുരി മാതു=വീണ്ടും മാതാവു, തഹംവാം ചലി ആതു=ഇഷ്ടദേവതാസന്നിധിയിലേക്കു തിരിച്ചുവന്നു, സുത ജാതു=മകൻ പോയി, ഭോജന കരത ദേവി= നൈവേദ്യം ഭക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാഴ്ച മാതാവു കണ്ടു.

ഇഷ്ടദേവതാപൂജയും നൈവേദ്യസമർപ്പണവും നിർവ്വഹിച്ച കൗസല്യ പാകശാലയിൽ ചെന്നു വീണ്ടും ഭഗവൽസന്നിധിയിലേക്കു മടങ്ങിവന്നപ്പോൾ കണ്ടതു പുത്രൻ നൈവേദ്യം ഭുജിക്കുന്ന കാഴ്ചയായിരുന്നു.

ഗൗ ജനനീ സിസു പഹം ഭയ ഭീതാ ദേഖാ ബാല

തഹാം പുനി സുതാ

ബഹുരി ആതു ദേഖാ സുത സോതു ഹൃദയ കമ്പ

മന ധീര ന ഹോതു

ഭയഭീതാ ജനനീ=ഭയഭീതയായ മാതാവു, സിസു പഹം ഗൗ= തൊട്ടിയിൽ കിടത്തിയിരുന്ന കുട്ടിയുടെ സമീപത്തേക്കു ചെന്നു, പുനി തഹാം ബാല=അപ്പോൾ അവിടെ കുട്ടി, സുതാ ദേഖാ=ഉറ

ങ്ങിക്കിടക്കുന്നതായി കണ്ടു, ബഹുരി ആളു ദേവാ=വീണ്ടും വന്നു ദേവാലയത്തിൽ നോക്കി, സുത സോതു=മകൻ ഭക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു ഇരിക്കുന്നു, ഹൃദയ കമ്പ=ഹൃദയം തുടിച്ചു, മന ധീര നരോതു= മനസ്സിനു ധൈര്യമില്ലാതായി.

ഭയഭീതയായ കൗസല്യ ദേവാലയത്തിൽനിന്നു പോയി തൊട്ടിലിൽ നോക്കി. രാമൻ കിടന്നു സുഖമായി ഉറങ്ങുന്നു. വീണ്ടും ദേവസന്നിധിയിൽ വന്നു നോക്കി. രാമൻ അവിടെ ഇരുന്നു നൈവേദ്യം ഭക്ഷിക്കുന്നു. കൗസല്യയുടെ ഹൃദയം സ്തബ്ധിച്ചു. മനസ്സു അധീരവുമായി.

ഇഹാം ഉഹാം ടുതു ബാലക ദേവാ മതിഭ്രമ മോര
കി ആന ബിസേഖാ
ദേവി രാമ ജനനീ അക്ഷലാനീ പ്രഭു ഹംസി കീൻഹ
മധുര മുസുകാനീ

ഇഹാം ഉഹാം=ഇവിടെയും അവിടെയുമായി, ടുതു ബാലക ദേവാ= രണ്ടു ബാലകന്മാരെ കണ്ടു, കി മോര മതി ഭ്രമ=(കൗസല്യ വിചാരിച്ചു) എനിക്കു ബുദ്ധിഭ്രമമാണോ?, ആന ബിസേഖാ=അതോ മറേതെങ്കിലും വിശേഷശക്തിയാണോ?, രാമ ജനനീ=രാമന്റെ അമ്മ, അക്ഷലാനീ ദേവി=പരിഭ്രാന്തയാണെന്നു കണ്ടു, പ്രഭു=ഭഗവാൻ, ഹംസി മധുര മുസുകാനി ദീൻഹ=ചിരിച്ചു നറുപ്പഞ്ചിരി തുടിച്ചു.

ദേവാലയത്തിൽ ഒരു രാമൻ, തൊട്ടിലിൽ ഒരു രാമൻ ഇങ്ങനെ അങ്ങിങ്ങായി ഒരേസമനത്തു കൗസല്യ രണ്ടു പുത്രന്മാരെ കണ്ടു. തനിക്കു ബുദ്ധിഭ്രമമെന്നെന്താണോ അതോ മറേതോ വിശേഷശക്തിയെത്തന്നെയോ താൻ കണ്ടുത് എന്നു കൗസല്യ പരിഭ്രമിച്ചു. മാതാവു പരിഭ്രാന്തയാണെന്നുകണ്ട ഭഗവാൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകി.

ദോ: ദേവരാവാ മാതഹിം നിജ അദഭുത രൂപ അവണ്ഡ
രോമ രോമ പ്രതി ലാഗേ കോടി കോടി ബ്രഹ്മാണ്ഡ

മാതവിം=അമ്മയെ, നിജ അത്ഭുതം=തന്റെ ആശ്ചര്യാവഹവും, അഖണ്ഡരൂപം=അഖണ്ഡവുമായ രൂപം (വിശ്വരൂപം), ദേവരാഘവം=കാട്ടിക്കൊടുത്തു, കോടി കോടി=കോടികോടി, ബ്രഹ്മാണ്ഡം=ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങൾ (ആ വിരാട് പുരുഷന്റെ), രോമ രോമ പ്രതിലാഗം=രോമരോമാന്തരം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതായും കാട്ടി.

രാമൻ സ്വമാതാവിനു ആശ്ചര്യാവഹവും അഖണ്ഡവും ആയ (വിശ്വ)രൂപം കാട്ടിക്കൊടുത്തു. ആ വിരാട് പുരുഷന്റെ ഭാരോ രോമത്തിലും ബ്രഹ്മാണ്ഡങ്ങൾ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന കാഴ്ചയും കൗസല്യയ്ക്കു കാട്ടിക്കൊടുത്തു.

ചതു: അഗതിത രഞ്ചി സസി സിഖ ചതുരാന്തന
ബഹുഗിരി സരിത സിന്ധു മഹി കാനന
കാല കരമ ഗുഹ ഗ്യാന സുഭാജ സോമ ദേവോ
ജോ സുനാ ന കാജു

അഗതിത രഞ്ചി=നിരവധി സൂര്യന്മാരേയും, സസി സിഖ=ചന്ദ്രന്മാരേയും ശിഖന്മാരേയും, ചതുരാന്തന=ബ്രഹ്മദേവന്മാരേയും, ബഹുഗിരി സരിത=അനേക പർവ്വതങ്ങളേയും സരിതുകളേയും, സിന്ധു മഹി=സമുദ്രങ്ങളേയും ഭൂമിങ്ങളേയും, കാനന=കാനനങ്ങളേയും, കാല കരമ ഗുഹ=കാലം കൽ ഗുണങ്ങൾ എന്നിവയേയും, ഗ്യാന സുഭാജ=ജ്ഞാനത്തേയും സ്വഭാവത്തേയും, ജോ കാജു ന സുനാ=എന്തൊന്നു ഒരിക്കലും കേൾക്കപ്പെടുകയുണ്ടായിട്ടില്ലയോ, സോമ ദേവോ=അവയും കൗസല്യ കണ്ടു.

നിരവധി സൂര്യന്മാർ, ചന്ദ്രന്മാർ, ശിഖന്മാർ, ബ്രഹ്മദേവന്മാർ, പർവ്വതങ്ങൾ, നദികൾ, സമുദ്രങ്ങൾ, ഭൂമികൾ, കാനനങ്ങൾ, കാലകൽഗുണങ്ങൾ, ജ്ഞാനസ്വഭാവങ്ങൾ എന്നിവയും ഒരിക്കലും കേൾക്കുകയുണ്ടായിട്ടില്ലാത്ത പലതും കൗസല്യ കാണുകയുണ്ടായി.

ദേവി മായാ സബ ബിധി ഗാഢീ അതി സഭീത
ജോരോ കര റാഢീ

ദേവോ ജീവ നചാവൈ ജാഹ്നീ ദേവി ഭഗതി ജോ
 മാരൈ താഹ്നീ

സബ ബിഡി=എല്ലാവിധത്തിലും, ഗാഡീ=പ്രബലമായ, മായാ
 ദേവി=മായയെ കണ്ട(കൗസല്യ), അതി സഭീത=ഏറ്റവും ഭയന്നു,
 കര ജോരേം=കൈകൾ കൂപ്പി, റാഡീ=നിന്നു, ജാഹ്നി നചാവൈ=
 യാതൊരു മായ തുത്തംചെയ്യിക്കുന്ന, ജീവ ദേവോ=ജീവികളേയും
 അവൾ കണ്ടു, ജോ താഹ്നീ=യതൊരുവൻ ആ മായയെ, മാരൈ=
 നശിപ്പിക്കുന്നുവോ ആ ഭഗവാനേയും, ഭഗതി ദേവീ=ഭക്തിപൂർവ്വം
 കൗസല്യ കണ്ടു.

എല്ലാ വിധത്തിലും പ്രബലമായ മായയെ കണ്ട കൗസല്യ
 അതിഭീതയായി കൈകൾകൂപ്പി നിന്നു. മായ തുത്തംചെയ്യിക്കുന്ന
 ജീവികളേയും ആ മായയെ ശിഥിലമാക്കുന്ന ഭഗവാനേയും
 കൗസല്യ വീക്ഷിച്ചു.

തന പുലകിത മുഖ ബചന ന ആവാ നയന മൂംദി
 ചരനഹി സിരു നാവാ
 ബിസമയവന്തി ദേവി 'മഹതാരീ ഭേഘ ബഹുരി
 സിസുരൂപ ഖരാരി

തന പുലകിത=ദേഹം പുളകിതമായി, മുഖ ബചന ന ആവാ=
 മുഖത്തുനിന്നു വാക്കുകൾ പുറത്തുവന്നില്ല, നയന മൂംദി=കണ്ണുകളു
 ടച്ച്, ചരനഹി സിരു നാവാ=തൃപ്പാദങ്ങളിൽ ശിരസ്സു കുനിച്ചു,
 ഖരാരി=രിപുസുദനനായ രാമൻ, മഹതാരീ=മാതാവിനെ, ബിസ
 മയവന്തി ദേവി=അതുതപരവശയായിരിക്കുന്ന നിലയിൽ കണ്ടു,
 ബഹുരി സിസുരൂപ=വീണ്ടും ശിശുരൂപമായി, ഭേഘ=ഭവിച്ചു.

അതുതപശൃംഗങ്ങൾ കണ്ട കൗസല്യയുടെ ദേഹം പുളകിതമാ
 യിത്തീർന്നു. ഒരു വാക്കുപോലും സംസാരിക്കാൻ അറിയാതെ കഴി
 വുണ്ടായില്ല. ദേവി കണ്ണുകളടച്ച ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ ശിരസ്സു
 കുനിച്ചു. അമ്മ ആശ്ചര്യഭരിതയായിരുന്നിരിക്കുന്നു എന്നു കണ്ടു
 ചരന്തപനായ രാമൻ വീണ്ടും ബാലരൂപം കൈക്കൊണ്ടു.

അസ്തി കരി ന ജാതു ഭയമാനാ ജഗതപിതാ മൈം
സുത കരി ജാനാ

ഹരി ജനനീ ബഹു ബിധി സമുത്സാഹു യഹ ജനി
കതഹും കഹസി സുന മാതു

മൈം ജഗത കരി പിതാ=ഞാൻ ജഗത്തിന്റെ പിതാവിനെയാണ്,
സുത ജാനാ=പുത്രനെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയത് എന്നോർത്ത്, ഭയ
മാനാ=ഭീതയായ കൗസല്യ, അസ്തി ന ജാതു കരി=സ്തരിക്കുകയു
ണ്ടായില്ല, ഹരി ജനനീ=ഭഗവാൻ മാതാവിനെ, ബഹുബിധി
സമുത്സാഹു=പലവിധത്തിലും പ്രബുദ്ധയാക്കി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:
മാതു സുന=‘അമ്മേ കേൾക്കൂ, യഹ കതഹും=ഈ സംഭവം ഒരി
ടത്തും, ജനി കഹസി=(അമ്മ) പറഞ്ഞുപോകരുത്.’

ജഗൽപിതാവിനെയാണല്ലോ ഞാൻ പുത്രനെന്ന് ഗ്രഹിച്ചു
പോയത്? ഈ യാഥാർത്ഥ്യം സ്മരിച്ചപ്പോൾ ദേവി ഭീതയായി
തീർന്നു. അവൾ ഭഗവാനെ സ്തരിക്കുകയുണ്ടായില്ല. ഭഗവാൻ
അമ്മയെ പലവിധത്തിലും പ്രബുദ്ധയാക്കി ഇപ്രകാരം ഉണ
ർത്തിച്ചു: ‘അമ്മേ ഇന്നുണ്ടായ ഈ സംഗതി അമ്മ എങ്ങും പറ
ഞ്ഞുപോകരുത്.’

ദോ: ബാരബാര കൗസല്യാ ബിനയ കരെ കര ജോരി
അബ ജനി കബഹും ബ്യാപൈ പ്രഭ മോഹി
മായാ തോരീ

പ്രഭ തോരീ മായാ=ഭഗവാൻ, അങ്ങയുടെ മായ, മോഹി=എന്നെ,
അബ കബഹും=ഇനി ഒരിക്കലും, ജനി ബ്യാപൈ=ബാധിക്ക
രുതേ’(എന്നിങ്ങനെ), കൗസല്യാ=കൗസല്യ, ബാര ബാര=വീണ്ടും
വീണ്ടും, കര ജോരി=കൈകൂപ്പി, ബിനയ കരെ=അഭ്യർത്ഥന
ചെയ്തു.

ഭഗവാൻ, അവിടുത്തെ മായ എന്നെ ഇനിയൊരിക്കലും
ബാധിക്കരുതേ എന്നിപ്രകാരം കൗസല്യാദേവി, കൈകൂപ്പി
വീണ്ടും വീണ്ടും ഭഗവാനോടപേക്ഷിച്ചു.

ച: ബാല ചരിത ഹരി ബഹുബിധി കീൻഹാ അതി
 ആനന്ദ ദാസൻഹ കഹം ദീൻഹാ
 കമുക കാല ബിതേ സബ ഭാതു ബഡേ ഭവു
 പരിജന സുഖദാതു

ഹരി=ഭഗവാൻ, ബഹുബിധി=പലതരത്തിലുള്ള, ചരിത കീൻ
 ഹാ=ലീലകൾ ചെയ്തു, ദാസൻഹ കഹം=ഭക്തനാകു, അതി
 ആനന്ദ ദീൻഹാ=അത്യാനന്ദം നൽകി, കമുക കാല ബിതേ=
 കുറച്ചുകാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, പരിജന സുഖദാതു=പരിജന
 ണ്ഡരക്കു സുഖം ദാനംചെയ്യുന്ന, സബ ഭാതു ബഡേ=എല്ലാ
 സഹോദരന്മാരും വലിയവരായി ഭവിച്ചു.

ഭഗവാൻ പലതരത്തിലുള്ള ലീലകൾ ചെയ്തു ഭക്തലോക
 ത്തിനു അത്യാനന്ദം നൽകി. കുറച്ചുകാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ പരി
 ജനന്മാർക്കു സുഖപ്രദമായ രാമലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നന്മാർ പ്രായ
 പൂർത്തിയിലെത്തി.

മൂഢാകരന കീൻഹാ ഗുരു ആതു ബിപ്രൻഹ പുനി
 ദമിനാ ബഹു പാതു
 പരമമനോഹര ചരിത അപാരാ കരത ഫിരത
 ചാരിള സുകമാരാ

പുനി ഗുരു ആതു=പിന്നീടു ഗുരു വന്നു, മൂഢാകരന കീൻഹാ=
 മൂഢാകരണമെന്ന ചടങ്ങു നിവൃത്തിച്ചു, ബിപ്രൻഹ ദമിനാ
 ബഹു പാതു=വിപ്രന്മാർക്കു ധാരാളം ദക്ഷിണ ലഭിച്ചു, സുകമാരാ
 ചാരിള=സുകുമാരന്മാരായ നാലു രാജബാലന്മാരും, പരമമനോ
 ഹര അപാരാ=പരമമനോഹരങ്ങളും അപാരങ്ങളുമായ, ചരിത
 കരത ഫിരത=ലീലകൾ ചെയ്തുകൊണ്ടു കാലം നയിച്ചു.

ഇക്കാലത്തു ആ വാര്യനായ വാസിഷ്ഠൻ കൊട്ടാരത്തിലെത്തി
 ബാലന്മാർക്കു മൂഢാകരണം നടത്തി. വിപ്രന്മാർക്കു ഭൂരിദക്ഷിണയും
 ലഭിച്ചു. ആ നാലാണകുട്ടികളും ഏറ്റവും ഹൃദയങ്ങളും അപാര
 ണ്ഡരമായ ലീലകൾ ചെയ്തുകൊണ്ടു കഴിഞ്ഞുകൂടി.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh.

മന ക്രമ ബചന അഗോചര ജോളു ദസരഥ
അജിര ബിചരപ്രഭ സോളു
ഭോജന കരത ബോല ജബ രാജാ നഹിം ആവത
തജി ബാല സമാജാ

ജോളു പ്രഭ=ഏതൊരു ഭഗവാൻ, മന ക്രമ ബചന=മനസാ കർമ്മ
ണാ വാചാ, അഗോചര സോളു=അഗോചരനാണോ, അദ്വൈതം
ദസരഥ അജിര=ദസരഥന്റെ കൊട്ടാരമുറയ്ക്കൽ, ബിചര=നടന്നു
കൊണ്ടിരുന്നു, ജബ രാജാ=എപ്പോൾ രാജാവു, ഭോജന കരത=
ഭോജനത്തിനായി രാമനെ, ബോല ബാലസമാജ തജി=വിളിക്കാ
റുണ്ടോ (അപ്പോൾ) കുട്ടികളുടെ സംഘം വീട്ടു, ആവത നഹിം=
വരിക പതിവില്ല.

ഏതൊരു ഭഗവാൻ മനസാ വാചാ കർമ്മണാ അഗോചര
നാണോ അദ്വൈതമാണ് ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ അങ്കണത്തിൽ
ക്രീഡിക്കുന്നത്. ഭക്ഷണത്തിനു ദശരഥരാജാവു രാമനെ വിളി
ച്ചാൽ, കൂട്ടുകാരെ വീട്ടു രാമൻ പിതാവിനെ സമീപിക്കാറില്ല.

കൗസല്യാ ജബ ബോലന ആളു രുക്മ രുക്മ പ്രഭ
ചലഹിം പരാളു

നിഗമ നേതി സിഖ അന്ത ന പാവാ താഹി ധരെ
ജനനീ ഹരി ധാവാ

ധൂസര ധൂരി ഭരേ തനു ആഏ ഭൂപതി ബിഹംസി
ഗോദ ബൈരാഏ

ജബ കൗസല്യാ=എപ്പോൾ കൗസല്യ, ബോലന ആളു പ്രഭ=
വിളിക്കാൻ വരുന്നു, അപ്പോൾ ഭഗവാൻ, രുക്മ രുക്മ=കുലത്തി
ക്കുലത്തിക്കൊണ്ടു, പരാളു ചലഹിം=മരണാരികത്തേക്കു ഓടി
പ്പൊയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കും, നിഗമ നേതി=വേദങ്ങൾ നേതി നേതി
എന്നു പറഞ്ഞ് ആരെ വാണിപ്പിക്കുമോ, സിഖ അന്ത ന പാവാ=
ശിഖന ഏതൊരാളുടെ മാഹാത്മ്യത്തിന്റെ അന്തം കണ്ടെത്താൻ
കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലയോ, താഹി ജനനീ=ആ ഭഗവാനെ അമ്മയായ

കൗസല്യ, ധാരാ ഹാരി=ഓടിയെത്തി ബലാൽ പിടികൂടുന്നു, തന്ന
 ധൂരി ഭരേ=പുത്രന്റെ ശരീരം പൊടിനിറഞ്ഞു, ധൂസര ആഘ്ര=
 ധൂസരമായിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിയിൽ എത്തുമ്പോൾ, ഭൂപതി ബിഹം
 സി=രാജാവു ചിരിച്ചുകൊണ്ടു എടുത്തു്, ഗോദ ബൈരാഘ്=മടി
 യിലിരുത്തുന്നു.

കൗസല്യ വിളിക്കാൻ ചെല്ലുമ്പോൾ രാമൻ കുലുങ്ങിക്കുലുങ്ങി
 ഓടി മറന്നൊരിക്കത്തേക്കു പോകും. വേദങ്ങൾ നേതി നേതി ഉദ്
 ഘോഷിച്ചു ആരെ വണ്ണിക്കുന്നു, ശിവൻ ഏതൊരാളുടെ അന്തം
 എത്താൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല ആ ഭഗവാനെ അമ്മയായ കൗസല്യ
 ഓടിയെത്തി ബലാൽ പിടികൂടുന്നു. പൊടിവണിഞ്ഞ കോലവു
 മായി വരുന്ന പുത്രനെ കണ്ടു ദശരഥൻ ചിരിക്കുകയും എടുത്തു
 മടിയിൽ ഇരുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു.

ദോ: ഭോജന കരത ചപലചിത ഇത ഉത അവസത

പാഇ

ഭോജി ചലേ ബിലകാത മുഖ ദധി ഓദന ലപടാഇ

ഭോജന കരത=ഉണക്കഴിക്കുമ്പോൾ, ചിത ചപല=മനശ്ചാഞ്ചല്യ
 ത്താൽ, അവസത പാഇ=തഞ്ചം നോക്കി, ബിലകാത=കൈ
 കുത്തി, ദധി ഓദന=തൈർ കൂട്ടിക്കഴിച്ചു മോർ, ലപടാഇ മുഖ=
 പുറണ്ടു മുഖവുമായി, ഇത ഉത=അടുമിങ്ങും, ഭോജി ചലേ=ഓടി
 പോകും.

രാമൻ ഭക്ഷണത്തിന്നു ഇരിക്കുന്ന സമയം മനശ്ചാഞ്ചല്യം
 ഹേതുവായി തഞ്ചംനോക്കി കൈ കുത്തി മോരപുറണ്ടു മുഖവു
 മായി അടുമിങ്ങും ഓടിപ്പോകുക പതിവാണ്.

ചൗ ബാലചരിത അതി സരല സുഹാഘ്ര സാരദ

സേഷ സന്ദ ശ്രുതി ഗാഘ്ര

ജിൻഹ കര മന ഇൻഹ സന നഹിം രാതാ

തേജന ബഞ്ചിത കിഘ്ര ബിധാതാ

സുഹാഘ്ര=മനോഹരവും, അതി സരല=അത്യന്തം സരളവുമായ,
 ബാല ചരിത=ഈ ബാലലീലകൾ, സാരദ സേഷ=സരസ്വതിയും

ശേഷനും, സംഭൂത ശ്രുതി=ശിവാൻ വേദങ്ങളും, ഗ്രഹ=ഗാനംമെ
യ്ക്കിട്ടുണ്ട്, ജിൻഹ കര മന=ആരുടെ മനസ്സ്, ഇൻഹ സന നഹിം
രാതാ=ഈ ലീലകളിൽ പതിയുന്നില്ല, തേ ജന=ആ ജനങ്ങളെ,
ബിശാതാ വഞ്ചിത കിഷ്ക=ബ്രഹ്മദേവൻ വഞ്ചിച്ചിരിക്കുന്നു.

അത്യന്തം മനോഹരവും സരളവുമായ ശ്രീരാമലീലകൾ ഭാര
തീയും ആദിശേഷനും ശിവാൻ വേദങ്ങളും വെണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ
ലീലകളിൽ ആരുടെ മനസ്സ് പതിയുന്നില്ലയോ അവർ ബ്രഹ്മാവി
നാൽ വഞ്ചിക്കപ്പെട്ടവർതന്നെയാണ്.

ഭൂമി കുമാര ജബഹിം സബ ഭൂതാ ദീൻഹ ജനേഊ
ഗുര പിതു മാതാ .

സുര ഗുഹ ഗഹ്വ പഡന രാലുരാഊ അലപ കാല
ബിദ്യാ സബ ആഊ

ജബഹിം=എപ്പോൾ, ഭൂതാ സബ കുമാര=സഹോദരന്മാർ എല്ലാ
വരും കുമാരന്മാരായി, ഭൂമി=ഭവിച്ചുവോ (അപ്പോൾ) അവർക്ക്,
ഗുര പിതു മാതാ=ആചാര്യനും മാതാപിതാക്കന്മാരും, ജനേഊ
ദീൻഹ=പുണ്യനൂലുകൾ നൽകി (ഉപനയനമെന്ന സംസ്കാരകർമ്മം
നീർത്തിച്ചു), രാലുരാഊ പഡന=രാമൻ വിദ്യാഭ്യാസാത്മം, ഗുര
ഗുഹ ഗഹ്വ=ആചാര്യഭവനത്തിലേക്കു പോയി, അലപ കാല=
അല്ലകാലംകൊണ്ട്, സബ ബിദ്യാ ആഊ=എല്ലാ വിദ്യകളും
ഗ്രഹിച്ചു.

ഭൂതാക്കൾ കുമാരാവസ്ഥ പ്രാപിച്ചപ്പോൾ അവർക്ക് ഗുരു
വും മാതാപിതാക്കന്മാരും ഉപനയനം കഴിപ്പിച്ചു. വിദ്യാഭ്യാ
സാത്മം രാമൻ ആചാര്യഭവനത്തിലേക്കു പോയി. അല്ലകാലം
കൊണ്ട് അദ്ദേഹം എല്ലാ വിദ്യകളും അഭ്യസിക്കുകയും ചെയ്തു.

ജാകീ സഹജ സപാസ ശ്രുതി മാതീ സോ ഹരി
പഡ യഹ കൗതുക ഭാതീ
ബിദ്യാ ബിനയ നിപുന ഗുന സീലാ ബേലഹിം
ബേല സകല നൂപ ലീലാ

ജാകീ സഹജ സ്വാസ=ഏതൊരാളുടെ സ്വാഭാവികമായ ശ്വാസം തന്നെ, ചാരീ സ്രുതി=നാലു വേദങ്ങളാണോ, സോ ഹരി പഡ= ആ ഭഗവാൻ പഠിക്കുന്നു, യഹ ഭാരീ കൗതുക=ഇതു വല്ലാത്തൊരു താമശതന്നെ, ബിദ്യാ ബിനയ=വിദ്യയിലും വിനയത്തിലും, നിപുന ഗുന=നിപുണനും ഗുണിയും, സീലാ=സുശീലനുമായി ഭവിച്ച രാമനും സഹോദരനാതും, റൂപലീലാ=രൂപലീലകളാകുന്ന, സകല വേല=എല്ലാക്കളികളും, വേലഹിം=കളിച്ചിരുന്നു.

ആരുടെ നൈസർഗ്ഗികശ്വാസംതന്നെ ചതുവ്യേഷങ്ങളാണോ ആ രാമൻ പഠിക്കുന്നു എന്ന സംഗതി വലിയൊരു താമശതന്നെ യാൺ. വിദ്യയിലും വിനയത്തിലും നിപുണനും ഗുണിയും സുശീലനുമായിത്തീർന്ന രാമനും സോദരനാതും റൂപന്മാരുടെ ലീലകളാൺ ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നത്.

കരതല ബാന ധനുഷ അതി സോഹാ ദേവത രൂപ

ചരാചര മോഹാ

ജിൻഹ ബീമിൻഹ ബിഹരഹിം സബ ഭാജു

ഥകിത ഹോഹിം സബ ലോഗ ലുഗാജു

കരതല ബാന=കൈത്തലങ്ങളിൽ ശരങ്ങളും, ധനുഷ സോഹാ= വീല്യകളും വഹിക്കുന്ന അവാർ ശോഭിച്ചു, ദേവത രൂപ=അവരുടെ രൂപം കാൺകെത്തന്നെ, ചരാചര മോഹാ=ചരാചരങ്ങൾ മോഹിച്ചിരുന്നു, ജിൻഹ ബിരിൻഹ=എതു വീഥികളിൽ, സബ ഭാജു=എല്ലാ സഹോദരനാതും, ബിഹരഹിം ലുഗാജു=വിഹരിച്ചിരുന്നോ (അവരെ കണ്ടിട്ട്), സബ ലോഗ=എല്ലാ ജനങ്ങളും, ഫകിത ഹോഹിം=നിശ്ചലരായിനിന്നു.

കൈകളിൽ ശരമാപങ്ങളേതുന്ന അവാർ ശോഭിച്ചു അവരുടെ ആകാശസൗഷ്ഠ്യം ചരാചരങ്ങളെ മുഴലരാക്കി. തെരുവുകളിൽനിന്നു കളിക്കുന്ന അവരെ കണ്ടു എല്ലാ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും നിശ്ചലരായിനിന്നു.

ദോ: കോസല പുര ബാസീ നര നാരി ബുദ്ധ അരു

ബാല

പ്രാനന്ദം തേ പ്രിയ ലാഗത സബ കരം രാമ

കൃപാല

കോസല പുര ബാസീ=കോസലപുരത്തിൽ നിവാസിക്കുന്നവരായ,
നര നാരി=പുരുഷന്മാരേയും സ്ത്രീകളേയും, ബുദ്ധ അരു ബാല=
വൃദ്ധന്മാരേയും ബാലന്മാരേയും, സബ കരം=എല്ലാം, കൃപാല
രാമ=കൃപാലുവായ രാമൻ, പ്രാനന്ദം തേ=സ്വപ്രാണങ്ങളേക്കാളും,
പ്രിയ ലാഗത=പ്രിയപ്പെട്ടവരായി കരുതി.

കോസലനഗരത്തിൽ വസിക്കുന്ന സ്ത്രീകളേയും പുരുഷന്മാ
രേയും വൃദ്ധന്മാരേയും ബാലന്മാരേയ്ക്കെല്ലാം കൃപാലുവായ രാമൻ,
തന്റെ പ്രാണങ്ങളേക്കാളും പ്രിയപ്പെട്ടവരായി ഗണിച്ചിരുന്നു.

ചു: ബന്ധു സഖാ സംഗ ലേഹിം ബുദ്ധാതു ബന

മൃഗയാ നിത വേലഹിം ജാതു

പാവന മൃഗ മാരഹിം ജിയ ജാനീ ദിനപ്രതി

നൃപഹിം ദേഖാവഹിം ആനീ

ബന്ധു സഖാ സംഗ സുലാതു ലേഹിം ജാതു=സഹോദരന്മാരേ
യും സ്നേഹിതന്മാരേയും വിളിച്ചുകൂട്ടി അവരോടൊന്നിച്ച് ചെന്നു്
(രാമൻ), ബന നിത=കാട്ടിൽ പതിവായി, മൃഗയാ വേലഹിം=
മൃഗയാവിനോടും ചെയ്തിരുന്നു, ജിയ പാവന=മനസ്സിൽ, പാവന
ങ്ങളാണു് മാനകൾ എന്നു്, ജാനി മൃഗ=അറിഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നെ
ഹരിഞ്ഞുള്ള, മാരഹിം ആനീ=അവർ വധിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു്,
ദിനപ്രതി=ദിവസത്തോറും, നൃപഹിം=രാജാവിനെ, ദേഖാവഹിം=
കാണിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

രാമൻ, അനുജന്മാരേയും കൂട്ടുകാരേയും വിളിച്ചുകൂട്ടി കാട്ടിൽ
പോയി പതിവായി മൃഗയാവിനോടും ചെയ്തിരുന്നു. മാനകൾ
പവീത്രജീവികളാണു് എന്നു മനസ്സിൽ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നെ

അവർ അവയെ നിഗ്രഹിച്ചു മുതലേറങ്ങൾ കൊണ്ടുവന്നു പിതാ
വായ ദശരഥമഹാരാജാവിനെ കാണിച്ചുകൊടുക്കയും ചെയ്തിരുന്നു.

ജേ മൃഗ രാമ ബാന കേ മാറേ തേ തനു തജി
സുരലോക സിധാരേ
അനുജ സഖാ സംഗ ഭോജന കരഹിം മാതുപിതാ
അഗ്യാ അനുസരഹിം

ജേ മൃഗ രാമകേ ബാന=യായൊരു മൃഗങ്ങൾ രാമന്റെ ബാന
മേറ°, മാറേ തേ=ചത്തുവോ അവി, തനു തജി=ദേഹം ത്യജിച്ചു°,
സുരലോക സിധാരേ=ദേവലോകം പ്രാപിച്ചു°, അനുജ സഖാ
സംഗ=അനുജനാളും മിത്രങ്ങളുമൊത്തു രാമൻ, ഭോജന കരഹിം=
ഭോജനം കഴിക്കുകയും, മാതുപിതാ അഗ്യാ=മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ
ആജ്ഞ, അനുസരഹിം=അനുസരിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

രാമബാണമേറ മൃത്യുവിന്നിരയായ മൃഗങ്ങൾ ദേഹങ്ങൾ
ത്യജിച്ചു ദേവലോകത്തെത്തി. അനുജനാളും മിത്രങ്ങളുമൊത്തു
രാമൻ ഭോജനം കഴിക്കുകയും മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ ആജ്ഞകൾ
അനുസരിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ജേഹി ബിധി സുഖീ ഹോഹിം പുരലോഗാ കരഹിം
കൃപാനിധി സോള സംജോഗാ
ബേദ പുരാന സുനഹിം മന ലാളു ആപു
കഹഹിം അനുജൻഹ സമുത്സാളു

ജേഹി ബിധി=ഏതുവിധമായാൽ, പുരലോഗാ=നഗരവാസികൾ,
സുഖീ ഹോഹിം=സൗഖ്യത്തോടുകൂടിയവരായിത്തീരുമോ, സോള
സംജോഗാ=ആ വിധത്തിലുള്ള കർമ്മങ്ങളാണ്°, കൃപാനിധി=കരു
ണാനിധിയായ രാമൻ, കരഹിം=ചെയ്തിരുന്നത്°, മന ലാളു=
ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം, ബേദ പുരാന സുനഹിം=വേദപുരാണങ്ങൾ ശ്രവി
ച്ചിരുന്നു, ആപു=രാമൻതന്നെ, അനുജൻഹ=അനുജനാൾ°, സമു
ത്സാളു കഹഹിം=അറിവു പറഞ്ഞുകൊടുക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ഏതുവിധത്തിൽ പ്രയത്നിച്ചാൽ നഗരവാസികൾക്കു സുഖമുണ്ടാകുമോ ആവിധത്തിലുള്ള സംരംഭങ്ങളാണ് രാമൻ ചെയ്തിരുന്നത്. അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളും ശ്രവിച്ചു; അനുജനാകു് ഇതാനോപദേശവും ചെയ്തു.

പ്രാതകാല ഉറിക്കൈ രാജനാഥാ മാതൃപിതാ ഗുരു
നാവഹിം മാഥാ
ആയസു മാംഗി കരഹിം പുരകാജാ ദേവി ചരിത
ഹരചൈ മന രാജാ

രാജനാഥാ=രാമൻ, പ്രാതകാല=പ്രഭാതത്തിൽ, ഉറിക്കൈ=ഏഴുനേരം, മാതൃപിതാ ഗുരു കൈ=മാതാപിതാക്കന്മാരെ, മാഥാ നാവഹിം=നമസ്കരിക്കുന്നു, ആയസു മാംഗി=അനുജന്മാരായി, പുരകാജാ കരഹിം=നഗരകാര്യങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നു, ചരിത ദേവി=പ്രവൃത്തികൾ കണ്ടു്, രാജാമന=രാജാവിന്റെ മനസ്സ്, ഹരചൈ=ആശ്ലാഭിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

രാമൻ പ്രാതകാലത്തുണ്ടാണെഴുന്നേറു് ആദ്യമായി മാതാപിതാക്കന്മാരെ നമസ്കരിക്കുന്നു. പിതാവിന്റെ അനുവാദം വാങ്ങി നഗരകാര്യങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നു. ഇതറിഞ്ഞ രാജാവിന്റെ മനസ്സ് സന്തോഷഭരിതമായിത്തീർന്നു.

ദോ: ബ്രാഹ്മക അകല അനീഹ അജ നിർഗുന
നാമ ന രൂപ
ഭഗത ഹേതു നാനാ ബിധി കരത ചരിത്ര അനുപ

ബ്രാഹ്മക=സർവ്വവ്യാപിയും, അകല=കലാരഹിതനും, അനീഹ=നിസ്സ്പർഹനും, അജ നിർഗുന=അജനം നിശ്ശൂന്യനും, നാമ ന രൂപ=നാമരൂപരഹിതനും ആയ (പരമാത്മാവു്), ഭഗത ഹേതു=ഭക്തഹിതാർത്ഥം, നാനാ ബിധി=പലതരത്തിലുള്ള, അനുപ ചരിത്ര=നിരുപമലീലകൾ, കരത=ചെയ്യുന്നു.

സർവ്വഗുണം കലാരഹിതം നിരീഹരം ജന്മമരണരഹിതം
നിർഗുണം നാമരൂപരഹിതം ആയ പരമാത്മാവ് ഭക്തനാർക്കു
ഹിതം ചെയ്യുന്നതിനുവേണ്ടി പലവിധത്തിലുള്ള നിരുപമലീല
കൾ ചെയ്യുന്നു.

ചര: യഹ സബ ചരിത കഹാ മൈം ഗാതു ആഗിലി
കഥാ സുനഹു മന ലാതു
ബിസപാമിത്ര മഹാമുനി ഗ്യാനീ ബസഹിം
ബിപിന സുഭ ആശ്രമ ജാനീ

യഹ സബ ചരിത=ഇതു എല്ലാ ചരിത്രവും, മൈം ഗാതു കഹാ=
ഞാൻ വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞു, ആഗിലി കഥാ=ഇനി ഇവിടന്നുതോ
ട്ടുള്ള കഥ, മന ലാതു സുനഹു=സശ്രദ്ധം കേൾക്കുക, മഹാഗ്യാനീ=
മഹാജ്ഞാനിയായ, ബിസപാമിത്ര മഹാമുനി=വിശപാമിത്രമുനി,
സുഭ ആശ്രമ ജാനീ=ശുഭപ്രദമായ ആശ്രമം എന്ന് ഗ്രഹിച്ച്,
ബിപിന ബസഹിം=കാട്ടിൽ വസിച്ചിരുന്നു.

ഇക്കഥയെല്ലാം ഞാൻ വിസ്തരിച്ചുതന്നെ നിന്നോടു പറഞ്ഞു.
ഇനി ഇവിടന്നുതോട്ടുള്ള കഥ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം കേൾക്കുക. മഹാജ്ഞാ
നിയായ് വിശപാമിത്രമുനി. അദ്ദേഹം നിബ്ബാധം വസിക്കാൻ
പററിയ ആശ്രമമാണെന്നു കണ്ടു് ഒരു വനത്തിൽ വാസംചെയ്തി
രുന്നു.

ജഹം ജപ ജഗ്യ ജോഗ മുനി കരഹിം അതി
മാരീച സുബാഹുഹി ഡരഹിം
ദേഖത ജഗ്യ നിസാചര ധാവഹിം കരഹിം
ഉപദ്രവ മുനി ദുഖ പാവഹിം

ജഹം മുനി=അവിടെ ആ മുനി, ജപ ജഗ്യ ജോഗ=ജപവും യജ്ഞ
വും യോഗാഭ്യാസവും, കരഹിം=ചെയ്തിരുന്നു, മാരീച സുബാ
ഹുഹി=മാരീചസുബാഹു രാക്ഷസന്മാരെ, അതി ഡരഹിം=അദ്ദേ
ഹം വല്ലാതെ ഭയന്നിരുന്നു, ജഗ്യ ദേഖത=യാഗം കണ്ട ഉടനെ,

നിസാചര ധാവഹിം=(ആ) രാക്ഷസന്മാർ കാടി എത്തുകയും, ഉപ
 ദ്രവ കരഹിം=ഉപദ്രവാങ്ങളുണ്ടാക്കുകയും, മുനി ദുഖ പാവഹിം=
 (തന്മൂലം) മുനിക്കു ദുഃഖമുണ്ടാകുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

വനത്തിലുള്ള ആ ആശ്രമത്തിൽ വസിച്ചു വിശ്വാമിത്രമുനി
 ജപിക്കുകയും യാഗം ചെയ്യുകയും യോഗമാചരിക്കുകയും ചെയ്തു
 പോന്നു. അദ്ദേഹത്തിനു മാർഗ്ഗമനേയും സുബാഹുവീനേയും വലി
 യപേടിയാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അദ്ദേഹം യാഗം ആരം
 ഭിച്ചു എന്നുകണ്ടാൽ ആ രാക്ഷസന്മാർ കാടി എത്തുകയായി; ശല്യ
 ങ്ങളുണ്ടാക്കുകയായി. തന്മൂലം മുനി ദുഃഖിതനായിത്തീർന്നിരുന്നു.

ഗാധി തനയ മന ചിന്താബ്യാധീ ഹരി ബിനു
 മരഹിം ന നിസാചര പാപീ
 തബ മുനിബര മന കീൻഹ ബിചാരാ പ്രഭ
 അവതരേള ഹരന മഹിഭാരാ

ഗാധി തനയ=ഗാധിപുത്രന്റെ, മന ചിന്താ ബ്യാധി=മനസ്സു്
 ചിന്താബ്യാധിയായി, ഹരി ബിനു പാപീ നിസാചര=ഭഗവാനാ
 ലല്ലാതെ പാപികളായ രാക്ഷസന്മാർ, ന മരഹിം തബ=മരിക്ക
 കയില്ല ആ അവസരത്തിൽ, മുനിബര മന ബിചാരാ കീൻഹ=
 മഹർഷി മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചു, മഹി ഭാരാ ഹരന=ഭൂഭാരം തീ
 ക്കാൻ, പ്രഭ അവതരേള=ഭഗവാൻ അവതരിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ഭഗവാനെക്കൊണ്ടല്ലാതെ രാക്ഷസന്മാർക്കു ചരമം ഉണ്ടാകുന്ന
 തല്ല എന്ന ചിന്ത ഗാധിപുത്രന്റെ മനസ്സിൽ കടന്നുകൂടി. ആ
 അവസരത്തിൽ അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെയും കാത്തു. ഭൂഭാരഹരണാർത്ഥം
 ഭഗവാൻ അവതരിച്ചിരിക്കുന്നു.

എള്ള മിസ ദേഖം പദ ജാതു കരി ബിനതീ
 ആനും ദോള ഭാതു
 ഗ്യാന ബിരാഗ സകല ഗുന അയനാ സോ പ്രഭ
 മൈം ദേഖബ ഭരി നയനാ

ഏതു മിസ ജാതു=യാഗകാര്യമെന്ന വ്യാജേന ചൊന്നു്, ചാദ
ദോഷം=തൃപ്പാദങ്ങൾ ദർശിക്കാം, ബിനതീ കരി=അഭ്യർത്ഥന
ചെയ്തു്, ദോഷ ഭാതു ആനന്ദം=രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും കൂട്ടി
ക്കൊണ്ടുവരികയും ചെയ്യാം, ഗ്യാന ബിരാഗ സകല ഗുണ അന്ത
നാ=ജ്ഞാനം വൈരാഗ്യം എന്നിവയും സമസ്ത ഗുണങ്ങൾക്കും
ധാമമായ, സോ പ്രഭൃ മൈം=ആ പ്രഭുവിനെ ഞാൻ, നയനാ ഭരി=
കണ്ണുകൾ നിറയെ, ദേവബ=കാണം.

യാഗവിഷയമെന്ന വ്യാജേന ചൊന്നു ഭഗവൽപാദങ്ങൾ
ദർശിക്കുകയും അഭ്യർത്ഥനചെയ്തു രാമനേയും ലക്ഷ്മണനേയും ഇവി
ടേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരികയും ചെയ്യാം. ശ്രീരാമൻ ജ്ഞാനവൈ
രാഗ്യങ്ങളുടേയും സമസ്തഗുണങ്ങളുടേയും ആസ്ഥാനമാണു്. ആ
ഭഗവാനെ കൺനിറയെ ഞാൻ കാണുകയും ചെയ്തും.

ദോ: ബഹുബിധി കരത മനോരഥ ജാത ലാഗി

നന്ദിം ബാര

കരി മജ്ജന സരജ്ജു ജല ഗഹ്വ ഭൂപ ദരബാര

ബഹുബിധി മനോരഥ കരത=അനേകപ്രകാരത്തിലുള്ള മനോരഥ
ങ്ങളോടുകൂടിയ അദ്ദേഹം, ജാത ബാര നന്ദിം ലാഗി=പോകുന്ന
കാര്യത്തിൽ ഒട്ടും വിളംബമുണ്ടാക്കിയില്ല, സരജ്ജു ജല=സരയു
നദിയിൽ, മജ്ജന കരി=സ്നാനംചെയ്തു്, ഭൂപ ദരബാര ഗഹ്വ=
രാജസഭയിലേക്കു ചെന്നു.

പല മനോരഥങ്ങളും വാശഗനായ വിശ്വാമിത്രൻ ഒട്ടും സമ
യം കളയാതെ അയോധ്യയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. സരയുനദിയിൽ
സ്നാനംചെയ്തു അദ്ദേഹം രാജസഭയിലേക്കു ചെന്നു.

ചാ: മുനി ആഗമന സുനാ ജബ രാജാ മിലന ഗഹ്വള

ലേതു ബിപ്ര സമാജാ

കരി ദണ്ഡവത മുനിഹിം സനമാനീ നിജ ആസന
ബൈരാഭേൻഹി ആനീ

ജബ് രാജാ മുനി ആഗമന സുനാ=രാജാവു മുനിയുടെ ആഗമനം (ദോരപാലകന്മാരിൽനിന്നു) കേട്ടപ്പോൾ, ബിപ്ര സമാജം ലേഖ=ബ്രാഹ്മണരേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു, മിലന ഗയേള=എതിരേൽക്കാൻ ചെന്നു, മുനിഹിം ദണ്ഡവത കരി=മുനിയെ സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്ത്, സനമാനീ ആനീ=സത്താനിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു, നിജ ആസന=തന്റെ ഇരിപ്പിടത്തിൽ, ബൈരാമേ=ഇരുത്തി.

ദോരപാലകന്മാരിൽനിന്നു വിശ്വാമിത്രമഹഷിയുടെ ആഗമനത്തെപ്പറ്റി കേട്ട് ദശരഥമഹാരാജാവു ബ്രാഹ്മണരേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു മഹഷിയെ എതിരേൽക്കുന്നതിനെന്നുള്ളി സാഷ്ടാംഗം പ്രണമിച്ചു മുനിയെ സത്താനിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു ദശരഥൻ രാജസിംഹാസനത്തിൽ ഉപവേശിച്ചിപ്പിച്ചു.

ചരന പഖാരി കീൻഹരി അതി പൂജാ മോ സമ
ആജു ധന്യ നഹിം ദൂജാ
ബിബിധ ഭാംതി ഭോജന കരവാവാ മുനിബര
ഏദയ ഹരഷ അതി പാവാ

ചരന പഖാരി=മുനിപാദങ്ങൾ കഴുകിച്ച്, അതി പൂജാ കീൻഹരി=വിവിധ പൂജകൾ ചെയ്ത് (ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു), മോ സമ ധന്യ=എനിക്കുതലും ധന്യനായി, ആജു ദൂജാ നഹിം=ഇന്നു മറെറാരാളില്ല, ബിബിധ ഭാംതി=അനേകതരത്തിലുള്ള, ഭോജന കരവാവാ=ഭോജനം കഴിപ്പിച്ചു, മുനിബര ഏദയ=മഹഷിയുടെ മനസ്സിൽ, അതിഹരഷ പാവാ=അത്യാനന്ദം ഉണ്ടായി.

ദശരഥൻ വിശ്വാമിത്രമഹഷിയുടെ പാദങ്ങൾ കഴുകിച്ച് വിവിധ പൂജകൾ ചെയ്ത് ഇങ്ങനെ അറിയിച്ചു: 'ഹേ മാമുനേ, ഇന്നു എന്നോളം ധന്യനായി ലോകത്തിൽ മറെറാരാളില്ല.' അതിന്നുശേഷം രാജാവു മഹഷിക്കു വിഭവസമൃദ്ധമായ ഭോജനം നൽകി. വിശ്വാമിത്രന്റെ മനസ്സിൽ അത്യധികം ആനന്ദമുണ്ടായി.

പുനി ചരനൻഹരി മിലേ സുത ചാരീ രാമ ദേവി
മുനി ദേഹ ബിസാരീ

ഭൂമി മഗ്ന ദേവത മുഖ സോഭാ ജന ചകോര

പുരന സസി ലോഭാ

പുന ചരനൻഹി = അനന്തരം മുനിപാദങ്ങളിൽ (ദശരഥൻ തന്റെ), ചാരീ സുത=നാലു പുത്രന്മാരെയും, മിലേ=സന്തേളിപ്പിച്ചു, രാമ ദേവി=രാമനെ വീക്ഷിച്ച്, മുനി=വിശ്വാമിത്രൻ, ദേഹ ബിസാരീ=ദേഹവിസ്മൃതിയുണ്ടായി, പുരന സസി=പുണ്യചന്ദ്രനെ, ലോഭാ=ആസക്തിയോടുകൂടിയ, ചകോര ജന=ചകോരം എന്നപോലെ, മുഖ സോഭാ=(മുനി, രാമന്റെ) മുഖശോഭയെ, ദേവത=വീക്ഷിച്ച് (ആനന്ദം), മഗ്ന ഭൂമി=മഗ്നനായി ഭവിച്ചു.

അനന്തരം ദശരഥൻ, തന്റെ നാലു പുത്രന്മാരെയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു വിശ്വാമിത്രപാദങ്ങളിൽ സന്തേളിപ്പിച്ചു. രാമനെ വീക്ഷിച്ച് മുനിയ്ക്കു ദേഹവിസ്മൃതിയുണ്ടായി. പുണ്യചന്ദ്രനെ ആസക്തനായ ചകോരം എന്നപോലെ വിശ്വാമിത്രമഹർഷി ശ്രീരാമന്റെ മുഖശോഭ കണ്ടു ഹർഷമഗ്നനായിഭവിച്ചു. [മഗ്ന എന്ന പദം കവി പലടിക്കിലും പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്, മിക്കസ്ഥലത്തും അതിന്നു അർത്ഥപൂർവ്വം കാണുന്നുണ്ട്. എന്നിൽ മഗ്നാകുന്നു എന്നതു ഉത്തരിച്ചതന്നെ വേണം അറിയാൻ.]

തബ മന ഹരഷി ബചനകര രാജ മുനി അസ

കൃപാ ന കീൻഹേഹു കാജ

കേഹി കാരന ആഗമന തുഹാരാ കഹഹു സോ

കരത ന ലാവതം ബാരാ

തബ രാജ=അച്ഛോല രാജാവു, മന ഹരഷി=മനസ്സുതൃപ്തനോടേ, ബചന കര=പറഞ്ഞു:., മുനി=ഹേ മഹർഷേ, അസ കൃപാ=ഇവകാരമൊരു കൃപ, കാജ=മരിക്കലും, ന കീൻഹേഹു=അങ്ങു പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടില്ല, തുഹാരാ ആഗമന=അങ്ങയുടെ ആഗമനം, കേഹി കാരന=എന്തു കാരണത്താലാണെന്നു, കഹഹു=പറയുക, സോ കരത=അതു നിർവ്വഹിക്കുന്നതിൽ, ബാരാ ന ലാവതം=കാലരാമസം ഉണ്ടായിട്ടുടാ.

സത്തുച്ഛനായി രാജാവു പറഞ്ഞു:—ഹേ മഹാഷേ, ഈവിധ
മൊരു കൃപ ഇതേവരെ അങ്ങു പ്രകടിപ്പിക്കുകയുണ്ടായിട്ടില്ല. അങ്ങു
എന്തുദ്രേശിച്ചാണിവിടെ വന്നിട്ടുള്ളതെന്നു പറയൂ. അതു - ആ
കാര്യം - നിറവേറുന്നതിൽ ഇനി ഒട്ടുംതന്നെ കാലതാമസം
വന്നുകൂടാ.

അസൂര സമൂഹ സതാവഹിം മോഹി മൈം ജാചന
ആയോം റൂപ തോഹി
അനുജ സമേത ദേഹു രഘുനാഥാ നിസിദ്ധര ബധ
മൈം ഹോബ സനാഥാ

അസൂര സമൂഹം=(വിശ്വാമിത്രൻ പറഞ്ഞു) അസൂരസമൂഹം, മോ
ഹി സതാവഹിം=എന്നെ വിഷമിപ്പിക്കുന്നു, തോഹി ജാചനം=
അങ്ങയോടൊരു അർത്ഥനയുമായിട്ടാണ്, റൂപ മൈം ആയോം=
ഹേ രാജൻ ഞാൻ വന്നിരിക്കുന്നത്, നിസിദ്ധര ബധ=നിശ്വാധര
വധംകൊണ്ട്, മൈം സനാഥാ ഹോബ=ഞാൻ സനാഥനായി
ത്തീരുവാൻ, രഘുനാഥാ=രാമനെ, അനുജ സമേത ദേഹു=അനുജ
സമേതം അയച്ചുതരിക.

രാക്ഷസന്മാർ എന്നിങ്ങനെ വല്ലാത്ത വിഷമതകൾ ഉണ്ടാക്കി
ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അവരെ നിഗ്രഹിച്ച് എന്നെ രക്ഷിക്കാൻ
അങ്ങു രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ എന്റെ കൂടെ അയക്കുക.

ദോ: ദേഹു ഭൂപ മന ഹരഷിത തജഹു മോഹ അഗ്യാന
ധർമ്മ സുജസ പ്രഭ തമ കൗം ഇൻഹ കഹു
അതി കല്യാന

ഭൂപ=ഹേ രാജാവേ, മന ഹരഷിത=മനസ്സ് പ്രസന്നമാക്കി, ദേഹു=
(പുത്രന്മാരെ) നൽകുക, മോഹ അഗ്യാനം=മോഹവും അജ്ഞാനവും,
തജഹു പ്രഭ ധർമ്മ=പരിത്യജിക്കുക. പ്രഭോ ഇതു രാജധർമ്മമാണ്,
തമ കൗം സുജസ=അങ്ങയ്ക്കു ഇതുവിചിതം സൽകീർത്തിയും, ഇൻഹ
കഹു=ഇവർക്ക്, അതി കല്യാനം=ഏറ്റവും മംഗളവും ഉണ്ടാകും.

സത്തുഷ്ടനായി അങ്ങു ബാലനാറെ എന്റെകൂടെ അയക്ക. മോഹാജ്ഞാനങ്ങൾ കൈവെടിയു. പുത്രനാറെ അയക്കുന്നതുകൊണ്ടു് അങ്ങക്കാണ് സൽകീർത്തിയുണ്ടാവുക. ബാലനാക്കും മംഗളമുണ്ടാകും.

ചൗ: സുനി രാജാ അതി അപ്രിയ ബാനീ ഹൃദയ കമ്പ മുഖദൂതി കുമ്മാരിലാനീ

ചൗമേപന പായേളം സുത ചാരി ബിപ്ര ബചന നഹിം കരേളു ബിചാരി

അതി അപ്രിയ ബാനീ സുനി=എററവും അപ്രിയമായ ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു്, രാജാ ഹൃദയകമ്പ=രാജാവിനു ഹൃദയകമ്പവും, മുഖദൂതി കുമ്മാരിലാനീ=മുഖകാന്തിയുളള കുറവും ഉണ്ടായി. (രാജാവു പറഞ്ഞു). ബിപ്ര, ചൗമേപന=ഹേ മനേ, വാല്കൃത്തിലാണ്, സുത ചാരി പായേളം=നാലു മക്കളെ എനിക്കു ലഭിച്ചതു്, ബിചാരി നഹിം=ആലോചിച്ചല്ല, ബചന കരേളു=അവിടന്നി കാര്യം പറഞ്ഞതു്.

ദശരഥഹാരാജാവിനു് ഒട്ടംതന്നെ പ്രിയമുള്ള വാക്കുകളായിരുന്നില്ല വിശ്വാമിത്രൻ പറഞ്ഞതു്. രാജാവിന്റെ ഹൃദയം തുടിച്ചു. മുഖകാന്തിമഞ്ചി. അദ്ദേഹം അറിയിച്ചു: —“ഹേ മഹാഷേ വളരെക്കാലം പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നിട്ടു് വൃദ്ധാവസ്ഥയിൽ കിട്ടിയതാണ് ഈ നാലുമക്കളെ. ഈ സംഗതി ആലോചിച്ചിരുന്നു എങ്കിൽ അവിടന്നെന്നോടിക്കൂടെ പറയുമായിരുന്നില്ല.

മാംഗള ഭൂമി ധേനു ധന കോസാ സരബസ ദേളം

ആജ്ഞ സംഹരോസാ

ദേഹ പ്രാനതേം പ്രിയ കമു നാഹിം സോള മുനി ദേളം നിമിഷ ഏക മാഹിം

ഭൂമി ധേനു ധന കോസാ=ഭൂമിയും പശുക്കളും ധനവും ഖജനയും, മാംഗള=ചോദിച്ചുകൊള്ളുക, സരബസ സംഹരോസ=സർവ്വ സ്വവും സഹഷം, ആജ്ഞ ദേളം=ഞാനിന്നയയ്ക്കു നൽകാം, ദേഹ

പ്രാനതം പ്രിയ=ദേഹപ്രാണങ്ങളേക്കാൾ പ്രിയതരമായി, കഥര, നാഹിം സോഽഭിനമി. അവയും, ഏക നിമിഷ മാഹിം=ഒരു നിമിഷത്തിനുള്ളിൽ, മുനി ദേഽഹേര മുനേ ഞാനവിടേക്കു നൽകാം.

ഭൂമി ചോദിക്കു; പശുക്കളേയും ധനത്തേയും ഭണ്ഡാരത്തേയും ചോദിക്ക. എന്റെ സർവ്വസ്വവും സഹഷം ഞാനിപ്പോൾ അങ്ങയ്ക്കുപിടിക്കാം. മനുഷ്യക്കു ദേഹവും പ്രാണങ്ങളുമാണല്ലോ ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടവ. അവയും അങ്ങു ചോദിച്ചാൽ ആ നിമിഷത്തിൽ ഞാനങ്ങയ്ക്കു നൽകാം.

സബ സുത പ്രിയ മോഹി പ്രാനകീ നാഹും
രാമദേത നഹിം ബനൈ ഗോസാഹും
കഹം നിസിചര അതി ഘോര കരോരാ കഹം
സുന്ദര സുത പരമ കീസോരാ

സബ സുത=എല്ലാ പുത്രന്മാരും, മോഹി=എനിക്കു്, പ്രാനകീ നാഹും പ്രിയ=പ്രാണങ്ങൾക്കു തുല്യം പ്രിയപ്പെട്ടവർതന്നെ. എന്നാലും, ഗോസാഹും=സ്വാമിൻ, രാമ ദേത നഹിം ബനൈ=രാമനെ നൽകുക എന്നതു ഉണ്ടാവാനാത്ത കാര്യമാണു്, അതി ഘോര കരോരാ=അതിഘോരന്മാരും കരോരന്മാരുമായ, നിസിചര കഹം=രാക്ഷസന്മാർ എവിടെ? പരമ കീസോരാ സുത=ചെറിയ കുട്ടികളായ (എന്റെ) പുത്രന്മാർ, കഹം=എവിടെ?

നാലു പുത്രന്മാരും എനിക്കെന്റെ പ്രാണങ്ങൾക്കൊപ്പം പ്രിയപ്പെട്ടവർതന്നെ. എന്നാലും ഹേ സ്വാമിൻ രാമനെ തരിക എന്ന കാര്യം സംഭവ്യമല്ല. ഏറ്റവും ഭയങ്കരന്മാരും കരോരന്മാരും ആയ രാക്ഷസന്മാരുടെ സ്ഥിതിയെന്തു്? മലകുടി മറാത്ത ചെറിയ ശിശുക്കളുടെ സ്ഥിതി എന്തു്?

സുനി നൃപഗിരാ പ്രേമരസ സാനീ ഹൃദയ ഹരഷ
മാനു മുനി ഗ്യാനീ

തബ ബസിഷ് ബഹുബിധി സമുത്സാവാ

ഗുപസന്ദേഹ് നാസ കഹം പാവാ

ഗുപ=രാജാവിന്റെ, പ്രേമരസ സാനി=പ്രേമരസസാന്ദ്രങ്ങളായ, ഗിരാ സുനി=വാക്കുകൾ കേട്ടു, ഗ്യാനീ മുനി ഹൃദയ=ജ്ഞാനിയായ മഹഷിക്ക് ഹൃദയത്തിൽ, ഹരഷ മാനാ=സന്തോഷം തോന്നി, തബ ബസിഷ്=ആ അവസരത്തിൽ വസിഷ്ഠമഹർഷി, ബഹുബിധി സമുത്സാവാ=പലതരത്തിലും (രാജാവിനെ) പ്രബുദ്ധനാക്കി, ഗുപകഹം=രാജാവിന്റെ, സന്ദേഹ് നാസ പാവാ=സന്ദേഹവും രഹിതം.

ദശരഥമഹാരാജാവു പുത്രപ്രേമവിവാശനായി പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ മഹാജ്ഞാനിയായ വിശ്വാമിത്രൻ സന്തോഷമാണുണ്ടായതു്. ഈ അവസരത്തിൽ വസിഷ്ഠൻ ദശരഥനെ പലവാദ പ്രബോധനം നൽകി. ദശരഥന്റെ സന്ദേഹങ്ങൾക്കും അറിയുണ്ടായി. [വസിഷ്ഠൻ അറിയിച്ചു:- ഹേ, രാജൻ അവിടന്നു ധർമ്മന്മാരാണ്. അങ്ങു ആദ്യമേതന്നെ വിശ്വാമിത്രനോടൊരു പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു. ആ പ്രതിജ്ഞ പാലിക്കേണ്ടതു അങ്ങയുടെ ധർമ്മമാണ്. വിശ്വാമിത്രൻ മഹാ തപസ്വിയാണ്. അപ്രകാരമിരിക്കുന്ന മഹാത്മാവുമൊന്നിച്ചു അങ്ങയുടെ പുത്രന്മാർ പോകുന്നതുകൊണ്ടു അങ്ങയ്ക്കു മംഗളമേ ഉണ്ടാവൂ. രാക്ഷസനിഗ്രഹത്തിനു കെല്പില്ലാത്തവനല്ല വിശ്വാമിത്രൻ. ശ്രീരാമനു രാക്ഷസനിഗ്രഹംകൊണ്ടു യശസ്സുണ്ടാകണം എന്നതാണ് വിശ്വാമിത്രന്റെ ലക്ഷ്യം. അതുകൊണ്ടു രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ മഹഷിയൊന്നിച്ചയച്ചുകൊള്ളുക.]

അതി ആദര ദോള തനയ ബോലാഹി ഹൃദയ ലാളു
ബഹു ഭോതി സിഖാഹി

മേരേ പ്രാണ നാഥ സുത ദോളു തുഹറ മുനി പിതാ
ആന നഹിം കോളു

അതി ആദര=ഏറ്റവും ആദരത്തോടെ, ദോള തനയ ബോലാഹി=രണ്ടു പുത്രന്മാരേയും (ദശരഥൻ) വിളിച്ചു, ഹൃദയ ലാളു ബഹു

ഭാരതി=മാനാടണച്ചു പലതരത്തിലും, സിഖാഷ്വ=ഉപദേശംനല്കി (അനന്തരം ഉണർത്തിച്ചു), മുസി ദോള സുത=ഹേ മുനേ, ഈ രണ്ടു പുത്രന്മാരും, മേരേ പ്രാന നാഥ=എന്റെ പ്രാണങ്ങൾക്കു ആശ്വാദകന്മാരാണ്, തുഹ ഫിതാ=അങ്ങ (ഇവരുടെ) പിതാവാണ്, ആന കോള നന്ദി=മററരുമല്ല.

ദശരഥൻ അത്യാദരാപൂർവ്വം രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ വിളിച്ചു മാനാടണക്കുകയും അവർക്കു പലവിധം ഉപദേശങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്തതിനുശേഷം വിശ്വാമിത്രനെ നോക്കി ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു:- ‘മഹാഷേ, എന്റെ പ്രാണങ്ങൾക്കു ആശ്വാദകന്മാരാണ് രാമനും ലക്ഷ്മണനും. അങ്ങ ഈ കുട്ടികളുടെ പിതാവാണ്. മററരും അല്ല.’

ദോ: സൗപേ ഭൂപ രിഷിഹി സുത ബഹു ബിധി

ദേഹു അസീസ

ജനനീ ഭവന ഗയേ പ്രഭു ചലേ നാതു പദ സീസ

ഭൂപ ബഹു ബിധി=രാജാവു പലപ്രകാരത്തിലും, അസീസ ദേഹു=ആശിസ്സുകൾ നല്കി, സുത രിഷിഹി=പുത്രന്മാരെ വിശ്വാമിത്രൻ, സൗപേ പ്രഭു=സമർപ്പിച്ചു. (അനന്തരം) ഭഗവാൻ രാമചന്ദ്രൻ, ജനനീ ഭവന ഗയേ=മാതൃഭവനത്തിൽ പോയി, പദ സീസ നാതു=മാതൃപാദങ്ങളിൽ കുമ്പിട്ടു, ചലേ=അവിടെനിന്നു പുറപ്പെട്ടു.

പുത്രന്മാർക്കു ദശരഥമഹാരാജാവു ആശിഷ്ടാദങ്ങൾ നൽകി അവരെ വിശ്വാമിത്രൻ സമർപ്പിച്ചു. രാമൻ മാതാവിനെ സന്ദർശിച്ചു പാദപ്രണാമംചെയ്തു വിടവാങ്ങി.

സോ: പുരുഷ സിംഹ ദോള ബീര ഹരഷി ചലേ മുനി

ഭയ ഹരന

കൃപാസിന്ധു മതി ധീര അഖില ബിസപ

കാരന കരന

പുരുഷ സിംഹ ദോള ബീര=പുരുഷസിംഹനാരായ രണ്ടു വീര
നാതം, ഹരചി ചലേ=പ്രസന്നരായി പുറപ്പെട്ട, മുനിയേ ഹരന=
മുനിമാരുടെ ഭയത്തെ ഹരിക്കുന്നവനും, കൃപാസിന്ധു=കൃപാസാഗ
രനാതം, ധീരമതി=ധീരനാതം, അഖില ബിസ്വ കാരന കരന=
സമസ്തവിശ്വകാരണകരണനാതം ആണ് (അവർ).

മുനിമാരുടെ ഭയത്തെ തീർക്കുന്നവനും കൃപാസിന്ധുക്കളും ധീര
നാതം സമസ്തപ്രപഞ്ചകാരണകരണനാതം പുരുഷശ്രേഷ്ഠനാതം
ആയ ആ രണ്ടു വീരനാതം സസന്തോഷം യാത്രയായി.

ചു: അരുന നയന ഉര ബാഹു ബിസാലാ നീല ജലജ
തനു സ്യാമ തമാലാ
കടി പട പീത കസേ ബര മാഥാ തചിര ചാപ
സായക ഭൂതം ഹാഥാ

അരുന നയന=അരുണനയനനും, ബിസാലാ ഉരബാഹു=വിശാ
ലോരസ്തനും വിശാലബാഹുവും, നീല ജലജ തമാലാ സ്യാമതനു=
നീലകലശലിനും തമാലവൃക്ഷത്തിനും ഉള്ള വണ്ണത്തോടു സമാന
മായ ശ്യാമശരീരത്തോടുകൂടിയവനും, കടി പീത പട=അരയിൽ
ചാത്തിയ മഞ്ഞപ്പട്ടോടുകൂടിയവനും, ബര മാഥാ കസേ=ശ്രേഷ്ഠ
മായ ആവനാഴി ബന്ധിച്ച പുഷ്പത്തോടുകൂടിയവനും, ഭൂതം ഹാ
ഥാ=രണ്ടു കൈകളിലും, തചിര ചാപ സായക=വാഹിച്ചിട്ടുള്ള
മനോഹര ചാപശരങ്ങളോടുകൂടി ആയിരുന്നു, രാമൻ.

സ്യാമ സുന്ദര ഗൗര ദോള ഭാഹു ബിസ്വപാമിത്ര
മഹാനിധി പാഹു
പ്രഭ ബ്രഹ്മസ്വ ദേവ മൈം ജാനാ മോഹി നിതി
പിതാ തജേള ഭഗവാനാ

സ്യാമ ഗൗര=ശ്യാമഗൗരനാരായ, ദോള സുന്ദര ഭാഹു=രണ്ടു സുന്ദര
ഭാതാക്കളെ, ബിസ്വപാമിത്ര=വിശ്വപാമിത്രനും, മഹാനിധി പാഹു=

മഹാനിധി ക്കു തുല്യം ലഭിച്ചു. (അദ്ദേഹം വിചാരിച്ചു), മൈ ജാനാ=“ഞാൻ ഗ്രഹിച്ചുകഴിഞ്ഞു, പൂർണ്ണമായും ദേവൻ ഭഗവാൻ ബ്രാഹ്മണരുടേയും ദേവന്മാരുടേയും നാഥനെന്നും”, ഭഗവാനാ മോഹി നിതി=ഭഗവാൻ എനിക്കുവേണ്ടി, പിതാ തനേഉ=പിതാ വിനെ കൈവെടിഞ്ഞു.”

ശ്യാമഗൗരവസ്തോത്രാരായ രണ്ടു സുന്ദരദാതാക്കളെ വിശ്വപാമി ത്രന മഹാനിധി ക്കു തുല്യമാണ് ലഭിച്ചിരിക്കുന്നത്. വിശ്വപാമിത്രൻ ഇങ്ങനെയും വിചാരിച്ചു:—‘ഭഗവാൻ ബ്രാഹ്മണരുടേയും ദേവന്മാരുടേയും നാഥനാണെന്നു എനിക്കു മനസ്സിലായി. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ എനിക്കുവേണ്ടിയാണല്ലോ അദ്ദേഹം പിതാവിനെ വേർ പിരിഞ്ഞു എന്റെ കൈ വേർപിരിയ്ക്കുന്നത്.

ചലേ ജാത മുനി ദീൻഹ ദേഖാഹു സുനി താഡകാ

ക്രോഡ കരി ധാഹു

ഏക ഹീ ബാന പ്രാന ഹരി ലീൻഹാ ദീൻഹ

ജാനി തേഹി നിജ പദ ദീൻഹാ

ചലേ ജാത മുനി=പൊയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കേ വിശ്വപാമിത്രൻ, താഡകാ=താടകയെ, ദീഖ ദേഖാഹു=രാമൻ കാട്ടിക്കൊടുത്തു, സുനി=(രാമന്റെ ജ്യേഷ്ഠപുത്രൻ) കേട്ടു, ക്രോഡ കരി=കുലിച്ചു (അവൻ), ധാഹു=പാഞ്ഞു, ഏകഹീ ബാന=ഒരേ ഒരു ശരംകൊണ്ടു, പ്രാനഹരി ലീൻഹാ=(അവന്റെ) ജീവൻ അപഹരിച്ചു, തേഹി ദീൻഹ ജാനി=അവന്റെ ദീനയെന്നറിഞ്ഞു രാമൻ അവരക്കു, നിജപദ ദീൻഹാ=വിശ്വപദം നൽകി.

വിശ്വപാമിത്രനെന്നിച്ച് കുമാരന്മാർ നടക്കുമ്പോൾ മുനി രാമൻ താടകയെ കാട്ടിക്കൊടുത്തു. രാമൻ ഞാണൊലിയിട്ടു. അതുകേട്ടു താടകയെപ്പോലെയായി പാഞ്ഞു. ഒരൊറ്റശരം പ്രയോഗിച്ചു രാമൻ താടകയെ നിഗ്രഹിക്കുകയും അവൻ ദീന

യെന്നു ഗ്രഹിച്ചു അദ്വൈതം അവയുടെ വൈകുണ്ഠപദം നൽകുകയും ചെയ്തു. *

തബ രിഷി നിജ നാഥഹി ജിയ ചീൻഹി
വിദ്യാനിധി കരം വിദ്യാ ദീൻഹി
ജാതേം ലാഗന മൂഡാ പിപാസാ അതുലിത

ബല തനു തേജ പ്രകാസാ

തബ രിഷി=അപ്പോൾ മഹർഷി, നിജ നാഥഹി ജിയ ചീൻഹി=രാമനെ മനസ്സിൽ തിരിച്ചറിഞ്ഞു, വിദ്യാനിധി കരം=വിദ്യാനിധിയായ രാമനു, വിദ്യാ ദീൻഹി=വിദ്യകൾ നൽകി, ജാതേം മൂഡാപിപാസാ=ആ വിദ്യകൾകൊണ്ട് നിശ്ചിത ഭാഗവും, ന ലാഗ=ബാധിക്കുകയില്ല. (മാത്രമല്ല), തനു=ശരീരത്തിൽ, അതുലിത ബല=അനുപമശക്തിയും, തേജ പ്രകാസാ=തേജസ്സും പ്രകാശിക്കുകയും ചെയ്തു.

വിശ്വാമിത്രൻ രാമൻ സാക്ഷാൽ ഭഗവാൻതന്നെയാണെന്നു ബോദ്ധ്യം വന്നു. ഉടനെ അദ്വൈതം വിദ്യാനിധിയായ രാമനു ബല എന്നും അതിബല എന്നും പേരുള്ള രണ്ടു വിദ്യകൾ ഉപദേശിച്ചു. ആ വിദ്യകളുടെ പ്രയോജനം കൃത്രിമപിപാസകൾ ബാധിക്കാതിരിക്കുക, ശരീരത്തിനു അനുപമശക്തിയും തേജസ്സും ഉണ്ടാക്കുക എന്നിവയാണ്.

* സുകേതു എന്ന രക്ഷൻ സന്താനാത്ഥം ബ്രഹ്മാവിനെ തപസ്സുചെയ്തു പ്രസാദിപ്പിക്കുകയും തൽഫലമായി ആയിരം ആനകളുടെ ശക്തിയോടുകൂടിയ താടകയെന്നൊരു പുത്രി പിറക്കുകയും ചെയ്തു. സുകേതു, താടകയെ ജംഭേൻറ പുത്രനായ സുന്ദനു വേളി കഴിച്ചുകൊടുത്തു. അവർക്കു മാർഗ്ഗമെന്നൊരു പുത്രൻ പിറന്നു. അഗസ്ത്യശാപത്താൽ സുന്ദൻ മരിച്ചപ്പോൾ താടക പുത്രനെന്നിച്ച് മൊന്നു അഗസ്ത്യനെ ഭക്ഷിക്കാൻ തയ്യാറെടുത്തു. അഗസ്ത്യൻ ശപിച്ചതിന്റെ ഫലമായി താടക രാക്ഷസിയും മാർഗ്ഗമൻ രാക്ഷസനുമായി. താടക ദുഃഖിതയെന്നു രാമൻ ഗ്രഹിച്ചതുകൊണ്ടെന്നോ ഉപ്പോൾ വൃക്തമായല്ലോ.

ദോ: ആയുധ സർവ്വ സ്മപ്പി കൈ പ്രഭ നിജ ആശ്രമ
ആനി
കന്ദ മൂല ഫല ഭോജന ദീൻഹ ഭഗത ഹിത ജാറീ

ആയുധ സർവ്വ=എല്ലാ അസുശസ്ത്രങ്ങളും, പ്രഭ സ്മപ്പി കൈ=പ്രഭ
വിന്ന സ്മപ്പിച്ചു (വിശ്വാമിത്രൻ), നിജ ആശ്രമ ആനി=തന്റെ
ആശ്രമത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു, ഭഗത ഹിത ജാനി=ഭഗവാൻ
ഭക്തഹിതനെന്നറിഞ്ഞു, കന്ദ മൂല ഫല ഭോജന ദീൻഹ=കന്ദ
മൂലഫലങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഭോജനം നൽകി.

സർവ്വാസുങ്ങളും സ്മപ്പിച്ചു ഭഗവാനെ വിശ്വാമിത്രൻ തന്റെ
ആശ്രമത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോവുകയും കന്ദമൂലഫലങ്ങളെ
ക്കൊണ്ടുള്ള ഭോജനം നൽകുകയും ചെയ്തു.

ച: പ്രാത കഹാ മുനി സന രഘുരാജു നിഭയ ജഗ്ര
കരള തുഹ ജാജു
ഹോമ കരന ലാഗേ മുനി ധാരീ ആപ രഹേ
മഖ കീ രഖവാറീ

പ്രാത രഘുരാജു=പ്രഭാതമായപ്പോൾ ശ്രീരാമൻ, മുനിസന കഹാ=
വിശ്വാമിത്രമുനിയോടു പറഞ്ഞു:—, തുഹ ജാജു നിഭയ='അങ്ങ
നെ' ഭയംകൂടാതെ, ജഗ്ര കരള=യാഗം ചെയ്യുക', മുനി
ധാരീ=മുനിസമൂഹം, ഹോമ കരന ലാഗേ=ഹോമം ചെയ്യാൻ
ആരംഭിച്ചു, മഖ കീ രഖവാറീ=യാഗരക്ഷാത്ഥം, ആപ രഹേ=
ഭഗവാൻനിന്നു.

പ്രഭാതമായപ്പോൾ രാമൻ വിശ്വാമിത്രനോടപ്രകാരം ഉണ
ർത്തിച്ചു:—'മഹേഷ്, അങ്ങനെ ഭയംകൂടാതെ യാഗം തുടങ്ങി
ക്കൊള്ളുക.' ഇതു കേട്ട ഉടൻ വിശ്വാമിത്രൻ മുനിമാരുമായിപ്പോൻ
യാഗമാരംഭിച്ചു. യാഗരക്ഷാത്ഥം ഭഗവാൻ തയ്യാറെടുത്തുനിന്നു.

സുനി മാരിച നിസാചര കോറീ ലൈ സഹായ
ധാവാ മുനി ദോറീ

ബിനു ഫര ബാന രാമ തേഹിമാരാ സത ജോജന
ഗാ സാഗര പാരാ

മുനി ദ്രോഹി മാരിച നിശാപര=മുനിദ്രോഹിയായ മാരിചരാക്ഷസൻ, സഹായ ലൈ ധാവാ=സഹായികളേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു് ഓടിയണഞ്ഞു, രാമ ബിനു ഫര=രാമൻ മൂച്ചയില്ലാത്ത, ബാന തേഹി മാരാ=ബാണം അവന്റെ നേക്കു പ്രയോഗിച്ചു, സത ജോജന=ഏറയോജന ദൂരമുള്ള, സാഗര പാരാ ഗാ=സമുദ്രത്തിന്റെ മറകരയിൽ അവൻ എത്തി.

മുനിമാരെ ദ്രോഹിക്കുകതന്നെ വ്രതമായ മാരിചരാക്ഷസൻ സഹായികളേയും കൂട്ടി വിശ്വാമിത്രന്റെ യാഗം മുടക്കാൻ വന്നെത്തി. രാമൻ മൂച്ചയില്ലാത്ത ഒരു ശരം മാരിചന്റെ നേക്കു പ്രയോഗിച്ചു. ശരമേറു അവൻ ഏറ യോജന വിസ്താരമുള്ള കടലിന്റെ മറകരയിൽ എത്തി.

പാപക സര സുബാഹു പുനി മാരാ അനുജ നിസാചര
കടക സംഘാരാ
മാരി അസുര ദ്വിജ നിർയകാരി അസ്തുതി കരഹിം
ദേവ മുനി ഡാരി

പുനി പാപക സര=അനന്തരം ആഗേയാസ്രംകൊണ്ടു രാമൻ, സുബാഹു മാരാ=സുബാഹുവിനെ വധിച്ചു. അനുജ=രാമാനുജനായ ലക്ഷ്മണൻ, നിസാചര കടക=രാക്ഷസസേനയെ, സംഘാരാ=സംഹരിച്ചു (ഇങ്ങനെ), അസുര മാരി=രാക്ഷസന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ചു്, ദ്വിജ നിർയകാരി=ബ്രാഹ്മണരെ നിർയരാക്കി, ദേവ മുനി ഡാരി=ദേവഗണവും മുനിസമൂഹവും, അസ്തുതി കരഹിം=രാമനെ സ്തുതിച്ചു.

മാരിചനെ തുരത്തിയതിനുശേഷം രാമൻ സുബാഹുവിനെ ആഗേയാസ്രം പ്രയോഗിച്ചുനിഗ്രഹിച്ചു. ലക്ഷ്മണൻ രാക്ഷസസൈന്യത്തെ സംഹരിച്ചു. ഇപ്രകാരം രാക്ഷസന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ച രാമൻ ബ്രാഹ്മണരെ നിർയരാക്കി. ദേവന്മാരും മുനിയും രാമനെ സ്തുതിച്ചു.

തരം പുനി കമുക ദിവസ രഘുരായാ രഹേ
കീൻഹി ബിപ്രൻഹ പര ദായാ
ഭഗതി ഹേതു ബഹു കഥാ പുരാനാ കഹേ ബിപ്ര
ജദ്യപി പ്രഭ ജാനാ

പുനി തരം രഘുരായാ=അനന്തരം അവിടെ രാമൻ, ബിപ്രൻഹ പര ദായാ കീൻഹി=ബ്രാഹ്മണരിൽ ദയ വ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, കമുക ദിവസ രഹേ=കുറച്ചദിവസം വസിച്ചു, പ്രഭ ജാനാ ജദ്യ പി=ഭഗവാൻ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളവയാണെങ്കിലും, ഭഗതി ഹേതു ബിപ്ര=ഭക്തി ഹേതുവായി ബ്രാഹ്മണർ, ബഹു കഥാ പുരാനാ=അനേകം കഥകളും പുരാണങ്ങളും, കഹേ=(രാമനെ) പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു.

വിപ്രം കൂടാതെ യാഗം നിറവേറ്റിയതിനുശേഷം സാന്നിധ്യമായ രാമൻ ബ്രാഹ്മണരിൽ ദയവ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് കുറച്ച ദിവസം വിശ്വാമിത്രന്റെ ആശ്രമത്തിൽ വസിച്ചു. ബ്രാഹ്മണർ അനേകം കഥകളും പുരാണങ്ങളും രാമനെ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. ആ കഥകളും പുരാണങ്ങളുമെല്ലാം അദ്ദേഹം പണ്ടേ തന്നെ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളവയാണെങ്കിലും ബ്രാഹ്മണപ്രീതി കരുതി കഥാകഥനം സശ്രദ്ധം കേട്ടു.

തബ മുനി സാദര കഹാ ബുദ്ധായു ചരിത് ഏക
പ്രഭ ദേഖിഅ ജാതു
ധനുഷ ജഗ്യ സുനി രഘുകുലനാഥാ ഹരഷി ചലേ
മുനിബര കേ സാഥാ

തബ മുനി സാദര=ആ അവസരത്തിൽ വിശ്വാമിത്രൻ ആദരപൂർവ്വം, ബുദ്ധായു കഹാ പ്രഭ=പറഞ്ഞു:—“ഹേ ഭഗവാൻ, ഏക ചരിത് ജാതു ദേഖിഅ=ഒരു കഥ ചെന്നു കാണേണ്ടിയിരിക്കുന്നു, ധനുഷജഗ്യ സുനി=ചാപയാഗത്തെപ്പറ്റിയുള്ള ആ കഥ കേട്ടു, രഘുകുല നാഥാ=ശ്രീരാമൻ, ഹരഷി മുനിബരകേ സാഥാ=പ്രസന്നനായി ഹരഷിയുചൊന്നിച്ച്, ചലേ=(ചാപയാഗം കാണാൻ) പുറപ്പെട്ടു.

ആ അവാസരത്തിൽ വിശ്വാചിത്രൻ ആദിപുത്രം രാമനോടി
പ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു:— ഭഗവാൻ, ചെന്നു കാണേണ്ടതായ ഒരുപുരുഷൻ
കാര്യം ഉണ്ടു്. മാധവഗം. അതിനെക്കുറിച്ചു കേട്ടു രാമൻ പ്രസ
ന്നനാവുകയും യോഗം കാണാൻ വിശ്വാചിത്രനെന്നായിച്ചു പുറപ്പെട്ടു
കയ്യുംചെയ്തു.

ആശ്രമ ഏക ദീവ മഗ മാഹീം ഖഗമുഗ ജീവ
ജന്തു തഹം നാഹീം
പുമാ മുനിഹീം സിലാ പ്രഭു ദേവീ സകല കഥാ
മുനി കഹീ ബിസേഖീ

മഗമാഹീം=വഴിയരികിലായി, ഏക ആശ്രമ ദീവ=ഒരാശ്രമം
കണ്ടു, ഖഗ മൃഗ=പക്ഷികളും മൃഗങ്ങളും, ജീവജന്തു=മറ്റു ജീവ
ജാലങ്ങളും, തഹം നാഹീം=അവിടെ ഇല്ല, സിലാ ദേവീ പ്രഭു=
ശിലകണ്ടു് ഭഗവാൻ, മുനിഹീം പുമാ=മുനിയോടു് ചോദിച്ചു,
മുനി സകല കഥാ=എല്ലാ കഥയും മുനി, ബിസേഖീ കഹീ=
വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു.

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരും വിശ്വാചിത്രനും സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരി
ക്കെ വഴിയരികിൽ ഒരാശ്രമം കണ്ടു. അവിടെ പക്ഷികളോ മൃഗ
ങ്ങളോ മറ്റു ജീവജാലങ്ങളോ ഇല്ല. ശൂന്യമായ ആ ആശ്രമത്തിൽ
ഒരു ശില നില്ക്കുന്നതു കണ്ടു. അതിനെക്കുറിച്ചറിവാൻ രാമൻ
ജിജ്ഞാസുവാവി. വിശ്വാചിത്രൻ ആ ശിലയെ സംബന്ധിച്ചു
കഥ വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞു രാമനെ ഗ്രഹിച്ചിട്ടു.

ദോ: ഗൗതമനാരീ ശ്രാപബസ ഉപല ദേഹ ധരി ധീര
ചരണ കമല രജ മാഹതി കൃപാ കരഹു രഘുബീര
ധീര രഘുബീര=ധീരനായ രാമ, ഗൗതമനാരീ=ഗൗതമന്റെ
പത്നി, ശ്രാപബസ ഉപല=ശാപവശാൽ ആ ശിലയിൽ, ദേഹ
ധരി=ദേഹം വഹിച്ചു്, ചരണ കമല രജ=അങ്ങയുടെ പാദകമല
രേണു. മാഹതി കൃപാ കരഹു=അഭിലഷിക്കുന്നു. കൃപ പ്രദർശി
പ്പിക്കുക.

ഹേ ധീരനായ രാമ, ഗൗതമന്റെ പത്നിശാപം ഹേതുവായി ആ ശിലയിൽ ദേഹം സംഹിച്ച് അഞ്ചുണ്ടെ തൃപ്പാദകലങ്ങളിലെ പൊടി ആഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. അവളിൽ അത്ഭുതം പ്രകാശിപ്പിക്കുക. [ബ്രഹ്മാവു ഗൗതമമഹർഷിയിൽ പ്രസന്നനായി ഏറ്റവും സുന്ദരിയായ അഹല്യയെ അദ്ദേഹത്തിനു വധുവായി സമർപ്പിച്ചു. ഒരിക്കൽ ഇന്ദ്രൻ ഗൗതമവേഷംധരിച്ച് അഹല്യയെ സമീപിച്ച് കാമനിവൃത്തിവരുത്തി പുറത്തിറങ്ങി. അതേ സമയം യഥാർത്ഥ ഗൗതമമുനി എവിടെ എത്തി. അദ്ദേഹം മോദിച്ചു: - 'എന്റെ വേഷംധരിച്ച് ഈ ആശ്രമത്തിൽ വന്നു അധർമ്മം പ്രവർത്തിച്ചു നീ ആരാണു്?' കൃത്രിമ ഗൗതമൻ പറഞ്ഞു: - 'മുനേ, ഞാൻ ഇന്ദ്രനാണ്. കാമാന്ധനായിത്തീർന്നതിനാൽ ഞാൻ അധർമ്മം പ്രവർത്തിച്ചു. ക്ഷമിക്കണം' ഗൗതമന്റെ കോപം ശമിച്ചില്ല. അദ്ദേഹം ഇന്ദ്രനെ ശപിച്ചു. 'എട ദുഷ്ട, നിന്റെ ശരീരത്തിൽ ആയിരം ഭഗങ്ങളുണ്ടാകട്ടെ. 'ഇന്ദ്രൻ ഇതുകേട്ടു ദുഃഖിതനായി ശാപമോക്ഷത്തിനു യാചിച്ചു. ഗൗതമൻ പറഞ്ഞു: - എന്റെ ശാപം മിഥ്യയാകില്ല. പക്ഷേ തിലോത്തമയെന്ന അപ്പാരസ്ത്രീയെ കാണുന്നസമയം ആയിരംഭഗങ്ങളും ആയിരം കണ്ണുകളായിത്തീരും.' ഗൗതമൻ ആശ്രമത്തിനുള്ളിൽ കടന്നു വേപഥുഗാത്രിയായി നിൽക്കുന്ന അഹല്യയോടൊന്നിനെ പറഞ്ഞു: - 'എടി ദുരാചാരിണി, നീ ഈ ആശ്രമത്തിൽ അദൃശ്യരായിനിന്നു ഘോരതപസ്സുമെല്ലാ ശിലയായികഴിയുക. രാമനെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് വളരെക്കാലം കഴിയുമ്പോൾ നിനക്കദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദസ്പർശം സിദ്ധിക്കും. അന്നു ശാപമോചനവും ഉണ്ടാകും.

മുന്ദ: പരസത പദ പാവന സോക ന സാവന പ്രഗത

ഭൂത തപ പുഞ്ജ സഹീ

ദേവത രഘുനായക ജന സുഖദായക സനമുഖ

ഹോതു കര ജോരി രഹീ

അതീ പ്രേമ അധിരാ പുലക സരീരാ മുഖ

നഹിം ആവൈ ബചന കഹീ

അതിസമയ ബദ്ധഭാഗീ ചരനൻഹി ലാഗി

ജഗല നയന ജലധാര ബഹി

സോകന സാവനം=ശോകത്തെ നശിപ്പിക്കുന്ന, പവന പദ പര
സര=പവിത്രപാദങ്ങളുടെ സ്പർശത്താൽ, തപ പുഞ്ച സഹി
പ്രഗഭ ഹേതു=തപഃപുഞ്ചയായ സ്രീ പ്രത്യക്ഷനായി, ജനസുഖ
ദായക=ഭക്തജനങ്ങൾക്കു സുഖപ്രദനായ, രാജനായക ദേവത=
ശ്രീരാമനെ കണ്ടു, കര ജോരി=കൈകൂപ്പി, സനമുഖ ഹോതു
രഹി=അഭിമുഖമായിനിന്നു, അതിപ്രേമ അധീരാ=വലിച്ചു പ്രേമ
ത്താൽ അധീരയും, പുലക സരീരാ=പുളകിത ശരീരയും ആയി,
മുഖ കഹി=മുഖത്തുനിന്നു, ബഹന നഹിം ആവൈ=വാക്കുകൾ
പുറത്തുവന്നില്ല, അതി സയ ബദ്ധ ഭാഗീ=വലിച്ചു ഭാഗ്യത്തോടു
കൂടിയ അവൾ, ചരനൻഹി ലാഗി=രാമപാദങ്ങളിൽ വീണു,
ജഗല നയന=രണ്ടു കണ്ണുകളിൽനിന്നും, ജലധാര ബഹി=ജല
ധാര ഒഴുകി.

ശോകനാശകങ്ങളായ ചരണകമലങ്ങളുടെ സ്പർശമുണ്ടായ
നിമിഷത്തിൽ തപഃപുഞ്ചയായ സ്രീ പ്രത്യക്ഷനായി. ഭക്തജന
സുഖപ്രദനായ രാമനെ ദർശിച്ചപ്പോൾത്തന്നെ നിർവൃതിലഭിച്ച
അഹല്യ കൈകൂപ്പി ശ്രീരാമാഭിമുഖയായി നിലകൊണ്ടു. അത്യന്ത
പ്രേമത്താൽ അവൾ അധീരയായി; അവളുടെ ശരീരം പുളകാവൃ
തമായി; ഒരു വാക്കുപോലും പറയാൻ അവൾക്കു കഴിഞ്ഞില്ല.
മഹാഭാഗ്യശാലിനിനായ അഹല്യ രാമപാദങ്ങളിൽ വ്രണിപ
തിച്ചു; അവളുടെ കണ്ണുകളിൽനിന്നു ബാഹ്യധാര പ്രവഹിക്കുകയും
ചെയ്തു.

ധീരജ മന കീൻഹാ പ്രഭ കരം ചീൻഹാ രഘു-

പതി കൃപാ ഭഗതി പാതു

അതി നീർമല ബാനീ അസ്തതി രാനീ ഗ്യാന ഗമ്യ

ജയ രഘുരാജ

മൈം നാരി അപാവന പ്രഭ ജഗ പാവന രാവന

രിപു ജന സുഖ ദാതു

രാജീവ ബീലോചന ഭവഭയ മോചന പാഹി

സരനഹി ആതു

മന ധീരജ്ഞ കീൻഹാ=മനസ്സിൽ ധൈര്യം അവലംബിച്ചു, പ്രഭു കഹം ചീൻഹാ=ഭഗവാനെ തിരിച്ചറിയുകയും, രാജപതി കൃപാ= ശ്രീരാമകൃപയാൽ, ഭഗതി പാതു=ഭക്തി കൈവരിക്കുകയും ചെയ്തു, അതി നിർമ്മല ബാനീ=അതിനിർമ്മലങ്ങളായ വാണികളാൽ, അ സ്തൂതി റാനീ=സ്തുതിക്കാനാരംഭിച്ചു, രാജരാജ ഗ്യാന ഗമ്യ=“ഹേ രാമചന്ദ്ര, ജ്ഞാനഗമ്യ, ജയ പ്രഭു=ജയിച്ചാലും പ്രഭോ, മൈം അപാവന നാരി=ഞാൻ അപവിത്രയായ സ്ത്രീയാണ്, ജഗ പാ വന=അവിടന്നു ലോകത്തെ പവിത്രമാക്കുന്നവനാണ്, രാവന റിപ്പ=അങ്ങു രാവണാന്തകനും, ജന സുഖ ദാതു=ഭക്തസുഖപ്രദനു മാണ്, രാജീവ ബീലോചന=ഹേ രാജീവനേത്ര, ഭവ ഭയ മോ ചന=ഭവഭയമോചന, സരനഹി ആതു=ഞാനങ്ങയെ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു, പാഹി=എന്നെ രക്ഷിക്കേണമേ.

അവൾ ധൈര്യം വീണ്ടെടുത്തു. അവൾക്കു ഭഗവാനെ തിരിച്ചറിയാനും കഴിവുണ്ടായി. ശ്രീരാമകൃപയാൽ അവളിൽ ഭക്തി അങ്കുരിച്ചു. ഏറെയും പവിത്രങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ അവളുദ്ദേഹത്തെ സ്തുതിക്കാൻ തുടങ്ങി. ‘ഹേ രാമചന്ദ്ര, ജ്ഞാനഗമ്യ, ഭഗവാനേ അവിടന്നു ജയിച്ചാലും! ഞാൻ അപവിത്രയും അങ്ങു ലോകത്തെ പരിശുദ്ധമാക്കുന്നവനാണ്. അങ്ങു രാവണരിപ്പവും ഭക്തസുഖപ്രദനാണ്. ഹേ രാജീവലോചന, സംസാരദുഃഖത്തിൽ നിന്നു അവിടന്നു ഭക്തരെ മോചിപ്പിക്കുന്നു; സ്വാമിൻ, ഞാൻ അങ്ങയെ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു; എന്നെ രക്ഷിക്കേണമേ.

മുനി ശ്രാപ ജോ ഭീൻഹാ അതി ഭല കീൻഹാ

പരമ അനുഗ്രഹ മൈം മാനാ

ദേവേളം ഭരി ലോചന ഹരി ഭവ മോചന ഇഹൈ

ലാഭ സങ്കര ജാനാ

ബിനതീ പ്രഭ മോരീ മൈം മതിഭോരീ നാഥ ന
മാംഗം ബര ആനാ
പദ കമല പരാഗാ രസ അനുരാഗാ മമ മന
മധുപ കരെ പാനാ

മുനി ജോ ശ്രാപ ദീൻഹാ=ഗുരുമുനി എന്നിങ്ങ യാതൊരു ശാപം
നല്ലി, അതിലേ കീൻഹാ=അതു വലിയ നന്മയാണുണ്ടാക്കിയതു്,
പരമ അനുഗ്രഹം=അതു പരമാനുഗ്രഹമായി, മൈം മാനാ=ഞാൻ
കരുതുന്നു, ഭവ മോചനം=ഭവമോചനനായ, ഹരി=ഭഗവാനെ,
ലോചന ഭരി=കുൻനിയെ, ദേവേളം=കാണാൻ ഇടവന്നതു ആ
ശാപം നിമിത്തമാണല്ലോ, ഇഹൈ ലാഭം=ഈ ദർശനത്തിന്റെ
ലാഭം, സങ്കര ജാനാ=ശിവാൻ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ടു്, പ്രഭ മോരീ മതി=
പ്രഭോ, എന്റെ മനസ്സു്, ഭോരീ=നിഷ്കളങ്കമാണു്, നാഥ മൈം=
ഹേ സ്വാമിൻ, ഞാൻ, ആനാ ബര ന മാംഗം=അനുഗ്രഹമായ വരം
യാചിക്കുന്നില്ല, മോരേ ബിനതീ=എന്റെ അപേക്ഷ (ഇതൊന്നു
മാത്രമാണു്), പദ കമല പരാഗ രസ=അങ്ങയുടെ തുല്യാദകമല
പരാഗത്തിന്റെ രസം, മമ മന അനുരാഗം=എന്റെ മനസ്സു്
പ്രേമത്താൽ, മധുപ പാനാ കരെ=വണ്ടുകൾകണക്കു പാനംചെയ്യ
യ്ക്കട്ടെ.

ഗുരുമുനി എന്നെ ശപിച്ചതു വളരെ നന്നായി. അതൊരു
പരമ അനുഗ്രഹമായിട്ടാണു് ഞാൻ വിചാരിച്ചിട്ടുള്ളതു്. എന്തു
കൊണ്ടെന്നാൽ പ്രസ്തുത ശാപംനിമിത്തമാണല്ലോ എനിക്കങ്ങയെ
യഥേഷ്ടം കൺകളിരെ കാണാൻ സംഗതിയായതു്. ശ്രീരാമ
ദർശനംകൊണ്ടുള്ള നേട്ടം എത്രത്തോളമെന്നു ശിവാൻ ഗ്രഹിച്ചി
ട്ടുണ്ടു്. പ്രഭോ എന്റെ മനസ്സു നിഷ്കളങ്കമാണു്. സ്വാമിൻ
മറെറാരു വരവും എനിക്കു വേണ്ട. ഞാനൊന്നേ യാചിക്കുന്നുള്ളു.
അങ്ങയുടെ പാദകമലങ്ങളിലെ പരാഗത്തിന്റെ രസം എന്റെ
മനസ്സു പ്രേമത്താൽ വണ്ടുകൾകണക്കു പാനംചെയ്യയ്ക്കട്ടെ!

ജേഹി പദ സുര സരിതാ പരമ പുരീതാ പ്രഗട
ഭജു സിഖ സീസ ധരീ

സോതു പദ പങ്കജ ജേഹി പൂജത അജ മമ സിര
 ധരേള കൃപാല ഹരീ
 ഏഹി ഭാതി സിധാരി ഗൗതമ നാരീ ബാര ബാര
 ഹരി ചരന പരീ
 ജോ അതി മന ഭാവാ സോ ബന്ധ പാവാ ഗുഹ പതി
 ലോക അനന്ദ ഭരീ

ജേഹി പദ=ആരുടെ തുല്യാദത്തിൽ, സുര സരിതാ=ദേവ ഗംഗ,
 പരമ പുനീതാ=എറ്റവും പവിത്രയായിട്ട്, പ്രഗട ഭൗ=പ്രത്യു
 ക്ഷയായോ, സിദ്ധ സീസ ധരീ=(ഏതൊരു ഗംഗ) ശിവൻ ശിര
 സ്സിലണിയുന്നവോ, ജേഹി പദ പങ്കജ=ആരുടെ പദപങ്കജം,
 അജ പൂജത=ബ്രഹ്മാവി പൂജിക്കുന്നുവോ. ആ പദപങ്കജംതന്നെയാ
 ണ്, ഹരീ കൃപാല=ഭഗവാൻ കൃപാലുവായി, മമ സിര ധരേള=
 എന്റെ ശിരസ്സിൽ അപ്പിച്ചത്, ഏഹി ഭാതി=ഇവിടെയിൽ,
 ഗൗതമ നാരീ=ഗൗതമപതിയായ അഹല്യ, ഹരി ചരന=ഭഗവൽ
 പാദങ്ങളിൽ, ബാര ബാര പരീ=തുടരെതുടരെ വീണ്ടു നമസ്സു
 രിച്ചു, മന അതിഭാവാ=മനസ്സിലു എറ്റവും ഹൃദയമായത്, ജോ
 സോ ബന്ധ പാവാ=യായതെന്നോ ആ വരം നേടി, അനന്ദ ഭരീ=
 ആനന്ദനിമഗ്നയായി, പതിലോക ഗുഹ=ഭർത്തൃലോകത്തേക്ക്
 ഗമിച്ചു

പരമപാവിനായ ഗംഗാദേവി ആരുടെ തുല്യാദകമലങ്ങ
 ലിൽ പ്രത്യക്ഷയായോ, ഏതൊരു നദിയെ ശിവൻ ശിരസ്സിലണി
 യുന്നവോ ആരുടെ തുല്യാദാണിഷ്ടം ബ്രഹ്മദേവാൻ പൂജിക്കുന്നു
 വോ ആ പാദങ്ങളെതന്നെയാണു കൃപാലുവായ ഭഗവാൻ എന്റെ
 ശിരസ്സിൽ റെച്ചത്. ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു ഗൗതമപതിയായ
 അഹല്യ വീണ്ടും വീണ്ടും ഭഗവൽപാദങ്ങളിൽ നമസ്സുരിച്ചു
 തനിക്കു എറ്റവും അഭീമതമായ വരം ഭഗവാനിൽനിന്നു വാങ്ങി
 ആനന്ദഭരിതയായി ഭർത്തൃലോകത്തേക്കു പോയി.

ദോ: അസ പ്രഭ ഭീനബന്ധ ഹരി കാരന രഹിത ദയാല
 തുലസീ ദാസ സം തേഹി ഭജ്ജ മഠാധി കപട

തുലസി ദാസ=തുളസീദാസൻ (പറയുന്നു), സാ അസ പ്രഭു=ഹേ
മൂർഖ, ഇപ്രകാരം സമർത്ഥനും, ദീന ബന്ധു=ദീനബന്ധുവും,
കാരന രഹിത=കാരണംകൂടാതെത്തന്നെ, തേഹി ദയാലാ ഹരി=
ദൈവപ്രദശിപ്പിക്കുന്നവനും ആയ ആ ഗോവാനെത്തന്നെ, കപട
ജംജാല=കപടതന്ത്രങ്ങൾ, മരാംഡി ഭജു=കൈവടിഞ്ഞു ഭജി
ക്കുക.

ച: ചലേ രാമ ലക്ഷ്മിമന മുനി സംഗാ ഗയേ ജഹാം
ജഗപാവനി ഗംഗാ
ഗാധി സ്മര സബകഥാ സുനാതു ജേഹി പ്രകാര
സുരസരി മഹി ആതു

മുനിസംഗ=മുനിയൊന്നിച്ചു, രാമ ലക്ഷ്മിമന=രാമലക്ഷ്മണന്മാർ,
ജഗ പാവനി ഗംഗാ ജഹാം::ലോകപാവനിയായ ഗംഗയുടെ
സന്നിധിയിലേക്കു, ഗയേ ജേഹി പ്രകാരം=ചെന്നു. ഏതുപ്രകാര
മാണ്, സുരസരി മഹി ആതു=ദേവഗംഗ ഭൂമിയിൽ വന്നതെന്ന,
സബ കഥാ ഗാധി സ്മര=എല്ലാ കഥയും വിശ്വപാമിത്രൻ, സുനാ
തു=രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ കേൾപ്പിച്ചു.

തുളസീദാസൻ പറയുന്നു:- ഹേ മൂർഖ, ഇപ്രകാരം തത്പാദി
ശാരണസമർത്ഥനും ദീനദയാലുവും അകാരണമായിപ്പോലും ദൈ
വപ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവനും ആയ ആ നിന്തിരുവാടിയെത്തന്നെ നീ
കപടതന്ത്രങ്ങൾ കൈവെടിഞ്ഞു ഭജിക്കുക.

വിശ്വപാമിത്രമഹാഷിയുമൊന്നിച്ചു രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ഗംഗ
യുടെ സന്നിധിയിലേക്കു ചെന്നു. എങ്ങനെയൊണ് ആ ദേവ
ഗംഗ ഭൂമിയിൽ വന്നതെന്നും മറ്റുമുള്ള കഥയെല്ലാം വിശ്വപാമി
ത്രൻ അവരെ ശരിപ്പിച്ചു.

[മുനി പറഞ്ഞു:- രാമ, അങ്ങയുടെ കലാത്തിൽ പണ്ടു സഗ
രനെന്നൊരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു. കേശിനി എന്നും സുമതി
എന്നും പേരായി രണ്ടു ഭാര്യമാരുണ്ടുണ്ടേറതതിന്. പുത്രന്മാരി
ല്ലാതെ രാജാവു വളരെ ദുഃഖിച്ചു. അദ്ദേഹം പത്നിമാരേയും കൂടി

കൊണ്ടു തപസ്സിനു പുറപ്പെട്ട കാട്ടിലേക്കു്. റുറ സംവാത്സരം
 അദ്ദേഹം കഠിനതപസ്സു ചെയ്തു. ഭൃഗുമഹർഷിയോടദ്ദേഹം തന്റെ
 ദുഃഖകാരണം അറിയിച്ചു. ഭൃഗു, സഗരന്റെ ഒരു ഭാര്യക്കു ഒരു
 പുത്രനും മറ്റൊരുവരും ആയിരക്കണക്കിൽ പുത്രന്മാരും ഉണ്ടാ
 കാൻ വരുന്നല്ലോ. രാജാവും പത്നിമാരും വരലാഭത്താൽ സന്തുഷ്ട
 രായി അയോധ്യയിലേക്കു മടങ്ങി. യഥാകാലം കേശിനിക്കു
 അസമഞ്ജസൻ എന്നൊരു പുത്രനുണ്ടായി. സുമതിക്കും നിരവധി
 പുത്രന്മാരുണ്ടായി. ഒരിക്കൽ അസമഞ്ജസൻ സരയു നദിയിൽ
 കുളിക്കുന്ന ബാലന്മാരെക്കൊല്ലാം ബലാൽ ചീടിച്ച് ഒരു തോണി
 യിൽ കേറിക്കൊണ്ടിരുന്നില്ല. അസമഞ്ജസനൊഴികെ തോണി
 യിലുണ്ടായിരുന്ന കുട്ടികളെല്ലാം തോണി മറിഞ്ഞു നദിയിൽ
 പെട്ടു മരമടഞ്ഞു. ജനങ്ങൾ സഗരനോടാവലാതി ബോധി
 പ്പിച്ചു. ജനഹിതാർത്ഥം രാജാവു് അസമഞ്ജസനെ നാട്ടിൽനിന്നു
 ആട്ടിപ്പുറത്താക്കി. അങ്ങനെ ഇരിക്കെ സഗരൻ ഒരു യാഗം
 തുടങ്ങി. യാഗാശ്വതൈ അയച്ചു. ആ അശ്വതൈ ഇന്ദ്രൻ അപ
 ഹരിച്ചു കൊണ്ടുപോയി കപിലമഹർഷിയുടെ ആശ്രമത്തിനു
 സമീപം ബന്ധിച്ചു. യാഗാശ്വതം അപഹൃതമാണെന്നറിഞ്ഞ സഗ
 രൻ തന്റെ അപപതിനാലിരം പുത്രന്മാരേയും വിളിച്ചു അശ്വത
 തൈ തേടിപ്പിടിക്കാൻ നിയോഗിച്ചു. അവർ വളരെ സ്ഥല
 ത്തെല്ലാം അന്വേഷണം നടത്തി. ഒടുവിൽ കപിലമഹർഷിയുടെ
 സമീപത്തായി അശ്വതം നില്ക്കുന്നതു അവർ കണ്ടെത്തി. അശ്വത
 തൈ അപഹരിച്ചു ഒളിവിൽ വെച്ചിരിക്കുന്നതു കപിലനാണെന്നു
 തെറ്റുധരിച്ച സഗരപുത്രന്മാർ ആ നിരപരാധിയായ മഹർഷി
 യോടേറ. അദ്ദേഹം അവരെ ശപിച്ചു ഭസ്സുമാക്കി. പുത്രന്മാർ
 മടങ്ങിവരാത്തതിനാൽ ദുഃഖിതനായിത്തീർന്ന സഗരൻ അസമഞ്ജ
 സന്റെ പുത്രനായ അംശുമാനെ പുത്രന്മാരേയും അശ്വതത്തേയും
 ആരാഞ്ഞുവരാൻ നിയോഗിച്ചു. അംശുമാൻ കപിലാശ്രമത്തി
 ലെത്തി കപിലമഹർഷിയെ സ്തുതിച്ചു സംപ്രീതനാക്കി അശ്വതൈ
 കൈക്കലാക്കുകയും തന്റെ സഹോദരന്മാർക്കു് നേരിട്ട അത്യാഹിതം

മഹഷിയിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തു. ഗംഗാജലസ്സർഗ്ഗം കൊണ്ടു ഭൂസ്തീഭൂതരായവർക്കു ഗതിവരികയുള്ളൂ എന്നും കപില മഹഷി കല്പിച്ചു.

യാഗം കഴിഞ്ഞു രാജ്യഭാരമെല്ലാം അംശമാന കൊടുത്തു സഗരൻ തപസ്സിനായി വാനത്തിലേക്കു പോയി. അംശമാന ദിലീപനെന്നൊരു പുത്രനുണ്ടായി. ആ ദിലീപനു രാജ്യം നല്കി അംശമാനും തപസ്സിനു പോയി. ദിലീപനും കുറെക്കാലം തപസ്സുചെയ്തു. ആ ദിലീപന്റെ പുത്രനാണ് ഭഗീരഥൻ. ദിലീപൻ തപസ്സിനു പോയി മടങ്ങിവരാത്തതിൽ ഭഗീരഥൻ വ്യഥിതനായി. അദ്ദേഹം സ്വപുത്രനായ കർക്കശ്വനെ രാജ്യം ഏല്പിച്ചു തപസ്സുചെയ്യാൻ വാനത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. ഗംഗാലാഭാത്മമായിരുന്നു ഭഗീരഥന്റെ തപസ്സ്. ബ്രഹ്മാവു പ്രത്യക്ഷനായി വരവരിക്കാൻ ഭഗീരഥനോടാവശ്യപ്പെട്ടു. സന്താനാഭിവൃദ്ധിയും ഗംഗാവതരണവുമാണ് തന്റെ ആഗ്രഹമെന്നു ഭഗീരഥൻ അറിയിച്ചു. അപ്രകാരമാകട്ടെ എന്നു ബ്രഹ്മാവു വരങ്ങൾ കൊടുത്തു ഭഗീരഥനെ അനുഗ്രഹിച്ചു. പിന്നീടു ബ്രഹ്മാവിങ്ങനെ മോദിദിച്ചു:- 'ഭഗീരഥ, ഭൂമിയിലേക്കു പതിക്കുന്ന ഗംഗയുടെ ഭാരം ആരാണ് താങ്ങുക? താങ്ങാനാളില്ലെങ്കിൽ ഗംഗ പാതാളത്തിലേക്കു പോകും. പിന്നെ തിരിയെ വരികയും ഇല്ല. ഗംഗയെ വഹിക്കാൻ ശിവനു മാത്രമേ ആവൂ. ശിവനെ തപസ്സുകൊണ്ടു പ്രസാദിപ്പിച്ചു കാര്യം നിറവേറേ. ഇത്രയും പറഞ്ഞു ബ്രഹ്മദേവൻ അനുദ്ധാനം ചെയ്തു. ഭഗീരഥൻ കഠിനതപസ്സുചെയ്തു ശിവനെ പ്രത്യക്ഷനാക്കി. ഗംഗയുടെ ഭാരം താൻ താങ്ങാമെന്നു ശിവൻ സമ്മതിച്ചു. ബ്രഹ്മദേവൻ ഗംഗയെ ഭൂമിയിലേക്കു തിരിച്ചുവിട്ടു. ഗംഗ ശിവശിരസ്സിൽ വീണു. ഒരു സംവത്സരം ഗംഗ ശിവന്റെ ജടയിൽ തങ്ങിനിന്നു. പിന്നീടു ഭഗീരഥന്റെ അപേക്ഷപ്രകാരം ശിവൻ ഒരു തുള്ളി വെള്ളം ജടയിൽനിന്നു പുറത്തുവിട്ടു. മൂന്നു ഭാഗമായി പിരിഞ്ഞു അതൊഴുകാൻ ആരംഭിച്ചു. മൂന്നു ആകാശത്തേക്കു ഓഴുകി. അതിനു മന്ദാകിനി എന്നു പേര്.

ഒരു ഭാഗം പാതാളത്തിലേക്കൊഴുകി. അതിനു പേർ പ്രഭാവതി എന്നാണ്; പിന്നീട് ഭഗീരഥൻ ഭൂതലത്തിലേക്കൊഴുകുന്ന ഗംഗയെ സമീപിച്ചു കൈകൂപ്പി. ഗംഗ പറഞ്ഞു: - 'ഹേ, രാജാവേ, അങ്ങു ഒരു കുതിരയിൽ കേറി കാടിച്ചുപൊയ്ക്കൊള്ളുക. ഞാൻ പിന്നാലെ വരാം.' കുതിരകളെ പൂട്ടിയ രഥത്തിൽ കേറി ഭഗീരഥൻ മുമ്പും ഗംഗ പിമ്പുമായി സഞ്ചരിച്ചു. ഹരിദാശം, പ്രയാഗം, കാശി എന്നിവിടങ്ങളിൽക്കൂടി ഗംഗയൊഴുകി സമുദ്രത്തിലെത്തി. ഗംഗയുടെ സമ്പർക്കത്താൽ ഭഗീരഥന്റെ പൂർവ്വകന്മാർ കപിലകോപാഗ്നിയിൽ സ്തബ്ധനായ പിതൃക്കൾക്കു സദാഗതി ലഭിച്ചു]

തബ പ്രഭു രിഷിൻഹ സമേത നഹാഘ ബിബിധ
ദാന മഹി ദേവൻഹ പാഘ
ഹരഷി ചലേ മുനിബുന്ദ സഹായാ ബേഗി
ബിദേഹ നഗര നിയരായാ

തബ പ്രഭു=ആ അവസരത്തിൽ ഭഗവാൻ, രിഷിൻഹ സമേത=ഋഷിമാരോടുകൂടി, നഹാഘ മഹിദേവൻഹ=സ്നാനംചെയ്തു. ബ്രാഹ്മണർ, ബിബിധ ദാന പാഘ=പലതരത്തിലുള്ള ദാനങ്ങൾ കൈപ്പറ്റി, മുനിബുന്ദ സഹായാ=മുനിമാരുടെ സഹായത്തോടെ ഭഗവാൻ, ഹരഷി ചലേ=സന്തുഷ്ടനായി പുറപ്പെട്ട്, ബേഗി ബിദേഹ നഗര=വേഗത്തിൽ വിദേഹനഗരത്തിൽ, നിയരായാ=ചെന്നെത്തി.

ഋഷിമാരൊന്നിച്ചു സ്നാനംചെയ്തു രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ബ്രാഹ്മണർക്കു അനേകം ദാനങ്ങൾ ചെയ്തു. അനന്തരം രാമൻ മുനിമാരൊന്നിച്ചു വിദേഹനഗരത്തിൽ എത്തി.

പുര രമ്യതാ രാമ ജബ ദേഖീ ഹരഷേ അനുജ
സമേത ബിസേഖീ
ബാപീ കൂപ സരിത സാന്നാനാ സലില സുധാസമ
മനി സോപാനാ

ജബ രാമ പുരമുതാ ദേവി=രാമൻ നഗരത്തിന്റെ രമ്യത കണ്ടു
 പോകും, അനജ സമേത=അനജസമേതം, ബിസേഖീ റരഷേ=
 വിശേഷിച്ചും സന്തോഷിച്ചു, മനി സോപാന=രത്നസോപാനങ്ങളോടും,
 സുധാ സമ സലില=അമൃത സമ സലിലത്തോടുംകൂടി,
 നാനാ സര=പലതരത്തിലുള്ള സരസ്സുകളും, സരിത ബാഹീ കൂപ=
 നദികളും വാഹികളും കൂപങ്ങളും കാണപ്പെട്ടു.

വിദേഹനഗരം പ്രിയദർശകമായി രാമലക്ഷ്മണനാഷ്ട്
 തോന്നി. അവർ ആഹ്ലാദവിവശരായി. രത്നങ്ങൾ പട്ടത്ത
 സോപാനങ്ങളോടുകൂടിയതും അമൃതിനും തുല്യമായ ജലം ഉൾക്കൊ
 ള്ളുന്നതുമായ നിരവധി സരസ്സുകളും നദികളും പൊയ്ക്കുകളും കിണ
 രുകളും അവരവിടെ കണ്ടു.

ഗുഞ്ജത മഞ്ജു മന്ത രസ ഭംഗാ കൂജത കല
 ബഹു ബരന ബിഹംഗാ
 ബരന ബരന ബികസേ ബനജാതാ ത്രിവിധ
 സമീര സദാ സുഖദാതാ

രസ മന്ത ഭംഗാ=പുഷ്പരസപാനംകൊണ്ടു മദിച്ചു വണ്ടുകൾ, മഞ്ജു
 ഗുഞ്ജത=മനോഹര ധ്വനി പുറപ്പെടുവിച്ചിരുന്നു, ബഹു ബരന
 ബിഹംഗാ=പലവണ്ണത്തിലുള്ള പക്ഷികൾ, കല കൂജത=കളകൂജ
 നംചെയ്തു, ബരന ബരന ബനജാതാ=വിവിധനിറത്തിൽ ഉള്ള
 അംഭോരുഹങ്ങൾ, ബികസേ ത്രിവിധ സമീര=വികസിച്ചു
 (ശോഭിച്ചു) മൂന്നുതരത്തിലുള്ള കാറ്റ്, സദാ സുഖ ദാതാ=എല്ലാ
 ധ്വജം സുഖം നൽകിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ദോ: സുമന ബാടികാ ബാഗ ബന ബിപുല
 ബിഹംഗ നിവാസ
 ഹൃലത ഫലത സുപല്ലവിത സോഹരതപുര
 മാഹുപാസ

സുമന ബാടികാ ബാഗ=ഉദ്യാനങ്ങളിലും ഉപവനങ്ങളിലും,
 ബന ബിപുല ബിഹംഗ നിവാസ=വനത്തിലും നിരവധി പക്ഷി

കുറുപാത്തിരുന്ന, പുര ചെട്ടുപാസ=നഗരത്തിന്റെ നാലുഭാഗത്തും (വൃക്ഷലതാദികൾ), ഫലത ഫലത സുചലവിത=കുസുമിതങ്ങളും ഫലസമൃദ്ധങ്ങളും പലവിതങ്ങളുമായി, സോഹത=ശോഭിച്ചു.

നിരവധി പക്ഷികളുടെ നിവാസരംഗങ്ങളായ ഉദ്യാനങ്ങളും ഉപവനങ്ങളും വനങ്ങളും നഗരത്തിന്റെ നാനാഭാഗത്തും പുത്തും തളിത്തും ഫലിച്ചും ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്.

ചൗ: ബന്ധന ന ബന്ധനത നഗര നികാളു ജഹാം

ജാളു മന തഹളും ലോഭാളു

ചാരു ബജാര ബിചിത്ര അംബാരി മനിമയ

ബിധി ജനു സ്വകര സംവാരി

നഗര നികാളു=നഗരസൗന്ദര്യം, ന ബന്ധനത ബന്ധന=വസ്തിചക ശകൃമല്ല. ജഹാം മന ജാളു തഹളും=മനസ്സെത്തുന്നിടമെല്ലാം, ലോഭാളു=ആകർഷകങ്ങൾതന്നെ. ചാരു ബജാര=മനോഹരങ്ങളായ ബസാറുകൾ, ബിധി സ്വകര=ബ്രഹ്മദേവൻ സ്വന്തം കൈകളാൽ, സംവാരി ജനു=സൃഷ്ടിച്ചവയോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള, ബിചിത്ര മനിമയ=വിചിത്രങ്ങളും രത്നമയങ്ങളുമാണ്, അംബാരി=മണിമേടകൾ.

വിദേഹനഗരം വസ്തിനാതീതമാണ്. എവിടെയൊക്കെ കണ്ണും കരളും ചെല്ലുന്നുവോ അവിടമെല്ലാം ആകർഷകങ്ങൾതന്നെ. മനോഹരങ്ങളായ ബസാറുകളും ബ്രഹ്മദേവൻ. സ്വകരങ്ങളേക്കാളുതന്നെ സൃഷ്ടിച്ചവയോ എന്നു തോന്നിപ്പോകുന്ന വിചിത്രങ്ങളും രത്നമയങ്ങളുമായ മണിമേടകൾ എന്നിവയെക്കുറിച്ചു വസ്തിക്കക വിഷമമാണ്.

ധനിക ബനിക ബര ധനദ സമാനാ ബൈരേ

സകല വസ്തു ലൈ നാനാ

ചൗരദ സുന്ദര ഗലീ സുഹാളു സന്തത രഹഫിം

സുഗന്ധ സിഞ്ചാളു

ധനദ സമാനം=കുബേരതുല്യം, ധനിക=ധനികരും, ബനികബര
=വന്തകപ്രമാണികളുമായവർ, സകലബന്ധ ലൈ=സമസ്തപദാ
ർത്ഥങ്ങളും വെച്ചു, ബൈരോ=ഇരിക്കുന്നുണ്ട്. സന്തതം=എല്ലാപ്പോഴും,
സുഗന്ധ സിന്ധോ=സുഗന്ധദ്രവ്യം തളിച്ച സുരഭിലമാക്കി
യിട്ടുള്ള, സുന്ദര ചൗഹട=സുന്ദരങ്ങളായ കൂട്ടപാതകളും, ഗലീ=
വീഥികളും, സുഹാതു രഹഹിം=ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

കുബേരതുല്യം ധനികരായ വന്തകപ്രമാണികൾ വില്ലനുള്ള
ള സകല പദാർത്ഥങ്ങളും വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ട്. സദാ സുഗ
ന്ധദ്രവ്യംകൊണ്ടു നന്നത്തിരിക്കുന്ന കൂട്ടപാതകളും വീഥികളും
ശോഭിക്കുന്നു.

മംഗലമയ മന്ദിര സബ കേരേ ചിത്രിത ജന രതി
നാഥ ചിതേരേ

പുര നര നാരി സുഭഗ സുചി സന്താ ധരമ സീല
ഗ്യാനീ ഗുണവന്താ

സബകേരേ മന്ദിരം=എല്ലാവരുടേയും മന്ദിരങ്ങൾ, മംഗലമയ=
മംഗളമയങ്ങളായിരുന്നു. ചിതേരേ രതിനാഥം=ചിത്രകാരനായ
മന്ദമനാൽ, ചിത്രിത ജനം=ചിത്രീകരിക്കപ്പെട്ടവരോ എന്നു തോ
ന്നും. പുര നര നാരി=നഗരത്തിലെ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരെല്ലാം, സുഭഗ
സുചി=സുന്ദരരും പവിത്രരും, സന്താ ധരമസീലം=സജ്ജനങ്ങളും
ധർമ്മശീലരും, ഗ്യാനീ ഗുണവന്തം=ജ്ഞാനികളും ഗുണികളുമായി
രുന്നു.

ചിത്രകാരനായ മന്ദമനാൽ ചിത്രീകരിക്കപ്പെട്ടവരോ എ
ന്നു തോന്നുമാറു് എല്ലാവരുടേയും ഭവനങ്ങൾ മംഗളമയങ്ങളായി
രുന്നു. നഗരത്തിലെ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരെല്ലാം സുന്ദരരും പരിശുദ്ധ
രും സജ്ജനങ്ങളും ധർമ്മശീലരും ജ്ഞാനികളും ഗുണികളുമായി
രുന്നു.

അതീ അനുപ ജരം ജനക നിവാസു ബിഥകഹിം
ബിബുധ ബിലോകി ബിലാസു

ഹോത ചകിത ചിത കോട ബിലോകീ സകല ഭവന
സോഭാ ജന രോകീ

ജനം അതി അറുപ=അവിടെയുള്ള ഏറ്റവും അനുപമമായ, ജനക നിവാസ=ജനകമന്ദിരത്തിന്റെ, ബിലാസ ബിലോകീ=ശോഭാധികൃത കണ്ടു, ബിബുധ ബിമകഹിം=ദേവന്മാരും ആശ്ചര്യപ്പെട്ടിരുന്നു. കോട ബിലോകീ=കോട്ട കണ്ടിട്ട്, ചിത ചകിത ഹോത=മനസ്സു ചകിതമായും തീരുന്നു. സകല ഭവന സോഭാ=സകല ഭവനങ്ങളിലുമുള്ള ശോഭ, രോകീ ജന=തടഞ്ഞുവെച്ചിരിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും.

വിദേഹനഗരത്തിലുള്ള ഏറ്റവും നിരുപമമായ ജനകമന്ദിരത്തിന്റെ ശോഭാധികൃത കണ്ടു ദേവന്മാരും വിസ്മയിച്ചിരുന്നു. ആ മന്ദിരത്തെ ചുറ്റും നില്ക്കുന്ന പ്രാകാരം കണ്ടു അവരുടെ മനസ്സു ചകിതമായും തീർന്നിരുന്നു. സമസ്തഭവനങ്ങളിലുമുള്ള ശോഭ ഇവിടെ ഈ രാജമന്ദിരം തടഞ്ഞുവെച്ചിരിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും. [അതായതു സച്ചലോകസൗഭാഗ്യവും ഈ മന്ദിരത്തിനാണെന്നു സാരം.]

ധവല ധാമ മനി പുര പട്ട സുഘടിത നാനാ ഭാത്തി
സിയ നിവാസ സുന്ദര സദന സോഭാ കിമി കഹി
ജാതി

ധവല ധാമ=ആ ധവളമന്ദിരത്തിൽ, നാനാ ഭാത്തി=പല തരത്തിൽ, മനി പുര=രത്നസുവർണ്ണങ്ങളാൽ, സുഘടിത=സുഘടിതങ്ങളായിരുന്നു, പട്ട=യവനികകൾ, സിയനിവാസ=സീത വസിക്കുന്ന, സുന്ദര സദന=സുന്ദരസദനത്തിന്റെ, സോഭാ കിമി കഹി ജാതി=ശോഭ എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാവും?

ധവളമന്ദിരങ്ങളുടെ പല ഭാഗങ്ങളിലും സുവർണ്ണരത്നമയങ്ങളായ യവനികകൾ സംഘടിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. സീത വസിക്കുന്ന മനോഹരമന്ദിരത്തിന്റെ സ്ഥിതി എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാവും!

ചയ: സുഭഗദപാര സബ കലിസ കപാടാ ഭൂപ ഭീര നട
മാഗഡ ഭാടാ

ബനീ ബിസാല ബാജി ഗജസാലാ ഹയ ഗജ
രഥ സങ്കല സബ കാലാ

സബ സുഭഗ ദപാര=എല്ലാ മനോഹരപ്രവേശദപാരങ്ങളിലും,
കലിസ കപാടാ=വജ്രകവാടങ്ങൾ നിർമ്മിതങ്ങളായിട്ടുണ്ട്, ഭൂപ
നട=(കൊട്ടാരത്തിൽ) സാമന്തഭൂപന്മാരും, നൽകുന്നതും, മാഗഡ
ഭാടാ ഭീര=മാഗഡന്മാരുടേയും വന്ദികളുടേയും സമൂഹവും ഉണ്ട്,
ബിസാല ബനീ=വിശാലങ്ങളായി നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന,
ബാജി ഗജ സാലാ=കുതിരപ്പന്തിയിലും ആനപ്പന്തിയിലും, സബ
കാലാ=എല്ലാക്കാലത്തും, ഹയ ഗജ രഥ സങ്കല=കുതിരകളും ഗജ
ങ്ങളും രഥങ്ങളും നിറഞ്ഞുനിന്നിരുന്നു.

കൊട്ടാരത്തിലേക്കുള്ള പ്രവേശനദപാരങ്ങളുടെ കവാടങ്ങൾ
വജ്രംകൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ടവയാണ്. കൊട്ടാരം സാമന്തഭൂപന്മാരെ
ക്കൊണ്ടു നടന്നാർ മാഗഡാർ, വന്ദികൾ എന്നിവരുടെ സംഘങ്ങ
ളാലും നിറഞ്ഞിരുന്നു. വിശാലങ്ങളാണ് അവർക്കെത്തേ ആനപ്പ
ന്തിയും കുതിരപ്പന്തിയും. അവയിൽ ഏതുകാലത്തും നിറഞ്ഞുനി
ല്ക്കുന്ന ഹയങ്ങളും ഗജങ്ങളും രഥങ്ങളും.

സൂര സചിവ സേനപ ബഹുതേരേ ഗുപ ഗുഹ
സരിസ സദന സബ കേരേ
പുര ബാഹിര സര സരിത സമീപാ ഉതരേ ജഹം
തഹം ബിപുല മഹീപാ

ബഹുതേരേ സൂര=നിരവധി ശൂരന്മാരായ, സചിവ സേനപ=
സചിവന്മാരും സൈന്യാധിപന്മാരും രാജാവിനുണ്ട്, സബ
കേരേ ഗുഹ=അവരുടെയെല്ലാം മന്ദിരങ്ങൾ, ഗുപ സദന=രാജ
സദനത്തിന്നു, സരിസ=സമുദ്രങ്ങളായിരുന്നു, പുര ബാഹിര=
നഗരത്തിന്റെ ബാഹിർഭാഗത്തു്, സര സരിത=സരസ്സുകളുടേയും
നദികളുടേയും, സമീപാ ജഹം തഹം=സമീപം അങ്ങിങ്ങ്,

ബിപുല മഹീപാ=അനവധി രാജാക്കന്മാർ, ഉതരേ=കൂടാരം കെട്ടി പാർത്തിരുന്നു.

അനേകം ശുരന്മാരായ സചിവന്മാരും സൈന്യാധിപന്മാരും രാജാവിനുണ്ടു്. അവരെല്ലാം രാജമന്ദിരത്തിന്നു സമുദയങ്ങളായ ഭവനങ്ങളിലാണു് വസിക്കുന്നതു്. ആ നഗരത്തിന്റെ ബഹിർഗതതു് സരസ്സുകളുടേയും നദികളുടേയും സമീപം അവിടവിടെയായി അനേകം രാജാക്കന്മാർ കൂടാരംകെട്ടി താമസിക്കുന്നുണ്ടു്.

ദേവി അനുപ ഏക അംവരാഹു സബ സുപാസ
സബ ഭാത്തി സുഹാഹു
കൗസിക കഹേള മോര മനു മാനാ ഇഹാം രഹിഅ
രഘുബീര സുജാനാ

സബ ഭാത്തി=എല്ലാവരിധത്തിലും, സുഹാഹു=ശോഭിക്കുന്നതും, സബ സുപാസ=സർവ്വമോഹനവും, അനുപ ഏക=നിരുപമവുമായ ഒരു, അംവരാഹു ദേവി=മാവുന്നതോപ്പുകളു്, കൗസിക കഹേള=വിശ്വാമിത്രൻ പറഞ്ഞു:—, സുജാനാ രഘുബീര=ഹേ വിജ്ഞാനിയായ രാമ, ഇഹാം രഹിയ=നമുക്കിവിടെകൂടാം എന്നു, മോര മനു മാനാ=എനിക്കു തോന്നുന്നു.

നാനാപ്രകാരേണ ശോഭിക്കുന്നതും സർവ്വമോഹനവും നിരുപമവും ആയ ഒരു മാനോപ്പുകളു് വിശ്വാമിത്രമഹർഷി രാമനോടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—‘രാമ, നമുക്കിവിടെ കുറച്ചുനേരം കഴിച്ചു കൂട്ടുന്നതു നന്നായിരിക്കുമെന്നു എനിക്കു തോന്നുന്നു.

ഭലേഹി നാഥ കഹി കൃപാ നികേതാ ഉതരേ
തരം മുനിബുന്ദ സമേതാ
ബിസപാമിത്ര മഹാമുനി ആഘ്ര സമാചാര
മിഥിലാപതി പാഘ്ര

നാഥ ഭലേഹ്യ=സ്വാമിൻ ശരി; അങ്ങനെയെന്നു എന്നു, കഹി കൃപാനികേതാ=അരുളിച്ചെയ്തു് കൃപാവിധയമായ രാമൻ, തരം

മുനിശ്വര സമേതം=അവിടെ മുനിസമൂഹവുമൊന്നിച്ചു, ഉതരേ=
പാളയമടിച്ചു, ബിശ്വാമിത്ര മഹാമുനി=വിശ്വാമിത്രമഹർഷി,
ആഹ്ല സമാചാര=സമാഗതനായിട്ടുണ്ട് എന്ന വൃത്താന്തം, മിഥി
ലാപതി ചാപ്ത=ജനകരാജാവിനു ലഭിച്ചു.

‘അങ്ങയുടെ ഹിതംപോലെയാകട്ടെ’ എന്നു പ്രത്യുത്തരം
നൽകി കരുണാനിധിയായ രാമൻ മുനിമാരുമൊന്നിച്ചു മാനോ
ല്ലിൽ പാളയമടിച്ചു. വിശ്വാമിത്രമഹർഷി വന്നിരിക്കുന്നു എന്ന
വൃത്താന്തം ജനകരാജാവു കേട്ടു.

ദോ: സംഗ സചിവ സുചി ഭൂരി ഭട ഭൂസുര ബര
ഗുരു ഗ്യാതി
ചലേ മിലന മുനിനായകഹിം മുദിത രാജ
ഏഹി ഭാത്തി

സുചി സചിവ=ഉത്തമ മന്ത്രിമാരോടും, ഭൂരി ഭട=നിരവധി ഭടന്മാ
രോടും, ബര ഭൂസുര ഗുരു=ശ്രേഷ്ഠബ്രാഹ്മണരോടും ആ വാര്യന്മാരോടും,
ഗ്യാതി സംഗ=ജ്ഞാതൃകളോടുംകൂടി, ഏഹി ഭാത്തി മുദിത രാജ=
ഇവിടെയിൽ സന്തുഷ്ടനായ രാജാവു്, മുനിനായകഹിം=മുനി
ശ്വരനെ, മിലന ചലേ=എതിരേൽക്കാൻ പുറപ്പെട്ടു.

ഉത്തമന്മാരായ സചിവന്മാർ, നിരവധി യോദ്ധാക്കൾ, വി
ശിഷ്ടബ്രാഹ്മണർ, ആ വാര്യൻ ബന്ധുക്കൾ എന്നിവരോടൊത്ത്
മിച്ച സന്തുഷ്ടനായ വിദേഹരാജാവു് മുനിനായകനായ വിശ്വാ
മിത്രനെ എതിരേൽക്കാൻ യാത്രയായി.

ചര: കീൻഹ പ്രനാമ ചരന ധരി മാഥാ ഭീൻഹി
അസീസ മുദിത മുനി നാഥാ
ബിപ്രശ്വര സബ സാദര ബന്ദേ ജാനി ഭാഗ്യ
ബഡ രാജ അനന്ദേ

സബ ചരന=എല്ലാവരും തൃപ്തരും, മാഥാ ധരി=ശിരസാ ധരി
ച്ചു്, പ്രനാമ കീൻഹ=പ്രണാമം ചെയ്തു്, മുദിത മുനി നാഥം=സന്തു

ഷ്ടനായ മഹാഷി, അസീസ ദീൻഹി=ആശിസ്സുകൾ നൽകി, ബിപ്ര
ബുന്ദ സാദരബന്ദേ=(പിന്നീട് ജനകൻ) ബ്രാഹ്മണസമൂഹത്തെ
വന്ദിച്ചു, ബഡ ഭാഗ്യ ജാനി=മഹാഭാഗ്യമാണ് തനിക്കു കൈവ
ന്നിരിക്കുന്നതെന്നു ഗ്രഹിച്ചു, രാജ അനന്ദേ=രാജാവു, ആനന്ദിച്ചു.

എല്ലാവരും മഹാഷിയുടെ കാൽക്കൽ ദണ്ഡനമസ്കാരംചെയ്തു.
മഹാഷി അവരെ ആശിർവ്വദിച്ചു. അദ്ദേഹവും സന്തുഷ്ടനായി.
അനന്തരം ജനകൻ വിപ്രന്മാരെ വന്ദിച്ചു. വിശ്വാമിത്രാഗമനം
മഹാഭാഗ്യമാണെന്നറിഞ്ഞ് ജനകമഹാരാജാവു ആനന്ദിച്ചു.

കുസല പ്രശ്ന കഹി ബാരഹിം ബാരാ ബിസപാമിത്ര
ഗുപഹി ബൈറാരാ

തേഹി അവസര ആഹ്വ ദോള ഭാഹു ഗഹ്വ രഹേ
ദേഖന ഹുലവാഹു

ബാരഹിം ബാര=കൂടെകൂടെ, കുസല പ്രശ്ന കഹി=കുശലപ്രശ്നം
ചെയ്തു, ബിസപാമിത്ര=വിശ്വാമിത്രൻ, ഗുപഹി=രാജാവിനെ,
ബൈറാരേ=ഇരുത്തി, തേഹി അവസര=ആ അവസരത്തിൽ,
ദോള ഭാഹു ആഹ്വ=രണ്ടു സഹോദരന്മാരും സന്നിഹിതരായി,
ഹുലവാഹു ദേഖന=പുഷ്പവാടി കാണാൻ, രഹേ ഗഹ്വ=അവർ
പോയിരുന്നു.

ഇടക്കിടക്കു കുശലപ്രശ്നംചെയ്തു വിശ്വാമിത്രൻ രാജാവിനെ
ഇരുത്തി. ആ അവസരത്തിൽ പുഷ്പവാടി കാണാൻ പോയിരുന്ന
രാമനും ലക്ഷ്മണനും മടങ്ങിവന്നു.

സ്വാമ ഗൗര മുദു ബയസ കിസോരാ ലോചന
സുഖദ ബിസപചിത പോരാ
ഉദേ സകല ജബ രഘുപതി ആഹ്വ ബിസപാമിത്ര
നിക്കട ബൈറാഹ്വ

സ്വാമ ഗൗര=ശ്യാമഗൗരവ്നാഭം, മുദുബയസ=കുമാരപ്രിയത്തിലു
ള്ളവരും, ലോചന സുഖദ=(കാണിക്കൂടെ) കണ്ണുകൾക്കു സുഖപ്ര

ഭരം, ബിശ്വചരിത്ര ചോര=വിശ്വചരിത്രത്തിന്റെ അപഹരിക്കുന്ന വരും ആയിരുന്നു അവർ, ജബ രാജ്യചരിത്ര ആപ്ത=ശ്രീരാമൻ വന്നപ്പോൾ, സകല ഉദാഹരണങ്ങളും എഴുന്നേറ്റു, ബിശ്വചരിത്രം= വിശ്വചരിത്രൻ (അവരെ), നികട ബൈബിൾ=സമീപത്തു് ഇരുന്നു.

ശ്യാമമുഗ്ദ്ധര വസ്ത്രങ്ങളോടുകൂടിയവരും കുമാരന്മാരും കാണിക്കളുടെ കണ്ണുകൾക്കു സുഖപ്രദാനം ചെയ്യുന്നവരും ലോകമനോഹരന്മാരുമാണ് ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും. രാമനെ കണ്ടപ്പോൾ എല്ലാവരും എഴുന്നേറ്റു. വിശ്വചരിത്രൻ കുട്ടികളെ വിളിച്ച് സമീപത്തിരുത്തി.

ഭരണ സബ സുഖീ ദേവി ദോള ഭ്രാതാ ബാരി
ബിലോചന പുലകിത ഗാതാ
മൂരതി മധുര മനോഹര ദേവീ ഭയേള ബിദേഹ
ബിദേഹ ബിസേഖി

ദോള ഭ്രാതാ ദേവി=രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും കണ്ടിട്ട്, സബ സുഖീ ഭയേള=എല്ലാവരും സുഖികളായിത്തീർന്നു, ബിലോചന ബാരി=കണ്ണുകളിൽ ആനന്ദബാഷ്പം നിറഞ്ഞു, ഗാതാ പുലകിത=ശരീരങ്ങൾ പുളകിതങ്ങളായി, മധുര മനോഹര=മധുരമനോഹരമായ, മൂരതി ദേവി=ശരീരം കണ്ടിട്ട്, ബിദേഹ ബിസേഖി=വിദേഹരാജാവു് വിശേഷിച്ചും, ബിദേഹ ഭയേള=വി(സ്)മൃത ദേഹനായി ഭവിച്ചു.

രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ സന്ദർശിച്ച് അവിടെ കൂടിയിരുന്നവരെല്ലാം ആസ്താദവിവശരായി. അവരുടെ നേത്രങ്ങളിൽ സന്തോഷ ബാഷ്പവും ശരീരങ്ങളിൽ പുളകവും നിറഞ്ഞു. ആ മധുരമനോഹരമായ ശരീരങ്ങൾ വീക്ഷിച്ച് വിദേഹരാജാവായ ജനകൻ ശരീരവിസ്മൃതിതന്നെ ഉണ്ടായി.

ദോ: പ്രേമ മഗ്ന മന ജാനി നൃപ കരി ബിബേക
ധരി ധീര

സഹജ ബിരാഗരൂപ മന മോരാ മകിത ഹോത
ജിമി ചന്ദ ചകോരാ
താതേം പ്രഭു പൂഷം സതിഭാളു കഹളു നാഥ
ജനി കരളു ദുരാളു

സഹജ മോര മന=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ എന്റെ മനസ്സ്,
ബിരാഗരൂപ=വിരക്തമാണ്. എന്നിട്ടും, ചകോര ചന്ദ=ചകോരം
ചന്ദ്രനെ കാണുമ്പോഴെന്നപോലെ ആ മനസ്സ്, മകിത ഹോത=
വിവാശമായിത്തീരുന്നു, താതേം പ്രഭു=അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ്
ഹേ പ്രഭോ, സതിഭാളു പൂഷം=നിഷ്കപടം ഞാൻ ചോദിക്കു
ന്നത്, ദുരാളു ജനി കരളു=ഒളിച്ചുവെക്കുകയെ, നാഥ കഹളു=
ഹേ നാഥ, (ചരമാർത്ഥം) പറയുക.

സ്വഭവതന്നെ ഹേ സ്വാമിൻ എന്റെ മനസ്സ് രാഗദ്വേ
ഷാദി ചിത്തവൃത്തികളിൽനിന്നു വിമുക്തവും വിരക്തവുമാണ്.
എന്നിരുന്നിട്ടും ഈ ക്ഷാരന്മാരെ കണ്ടപ്പോൾ ചകോരം ചന്ദ്രനെ
കണ്ടാൽ ഏതുപ്രകാരമോ അതുപ്രകാരമുള്ള ഒരു വിവാശഭാവം
എനിക്കും ഉണ്ടായിപ്പോകുന്നു. അതാണവരാണെന്നറിയാനുള്ള
ഉൽകണ്ഠയെ ഞാൻ വശഗനാവയത്. ഒളിച്ചുവെക്കുകയെ യഥാർത്ഥം
എന്നോടു പറയുക.

ഇൻഹരിം ബിലോകത അതി അനുരാഗാ
ബരബസ ബ്രഹ്മ സുഖഹിം മന ത്യാഗാ
കഹി മുനി ബിഹംസി കഹേളു നൃപ സീകാ
ബചന തുഹാര ന ഹോളു അലീകാ

ഇൻഹരിം=ഇവരെ, ബിലോകത=കാണുമ്പോൾത്തന്നെ, അതി
അനുരാഗാ=അതിയായ പ്രേമത്താൽ, മന ബരബസ=എന്റെ
മനസ്സ് അന്യാധീനമായിട്ട്, ബ്രഹ്മ സുഖഹിം=ബ്രഹ്മാനന്ദ
ത്തേയും, ത്യാഗാ=കൈവെടിഞ്ഞിരിക്കുന്നു, മുനി ബിഹംസി=
മുനി ചിരിച്ചുകൊണ്ടു, കഹ=പറഞ്ഞു:-, നൃപ സീകാ കഹേളു=
“ഹേ രാജാവേ, അങ്ങു ശരിയായിത്തന്നെ പറഞ്ഞു, തുഹാര

ബഹു=അങ്ങയുടെ വാക്കുകൾ, അലീകാ ന ഹോതു=അസത്യമാകാനിടയില്ല.

ഇവരെ കാണുമ്പോൾത്തന്നെ അരിയായ പ്രേമത്താൽ എന്റെ മനസ്സ് വിവശമായിത്തീർന്നു ബ്രഹ്മാനന്ദത്തേയും തൃപ്തിപ്പെടുന്നു. മുമ്പിതുകേട്ട ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു: 'രാജാവേ, അങ്ങു പറഞ്ഞതു ശരിയാണ്'. ഒരിക്കലും ആ വാക്കുകൾ വ്യാജങ്ങളാവുകയില്ല. [ബ്രഹ്മാനന്ദാനന്ദതീരേയും നിസ്സാരമായി പരിഗണിക്കത്തക്കവിധം അത്രമേൽ ആനന്ദസന്ദായകമാണ് ആ ക്ഷമാരന്ധ്രത്തിന്റെ ദർശനമെന്നു ഭാവം.]

യേ പ്രിയ സബഹിം ജഹാം ലഗി പ്രാനീ മന
മുസുകാഹിം രാമ സുനി ബാനീ
രഘുകല മനി ദസരഥ കേ ജാഹ്നു മമ ഹിത ലാഗി
നരേസ പരാഹ്നു

ജഹാം ലഗി പ്രാനീ=(പ്രപഞ്ചത്തിൽ)എത്രമാത്രം ജീവികളുണ്ടോ, സബഹിം=ആ ജീവികൾക്കെല്ലാംതന്നെ, യേ പ്രിയ=ഇവർ പ്രിയപ്പെട്ടവരാണ്, ബാനീ സുനി=(വിശ്വാമിത്രൻ പറഞ്ഞ ഈ) വാക്കുകൾ കേട്ടിട്ടു, രാമ മന മുസുകാഹിം=രാമൻ മനസാ ചിരിച്ചു, രഘുകലമനി=രഘുവംശരത്നമായ, ദസരഥ കേ ജാഹ്നു=ദശരഥന്റെ പുത്രന്മാരാണ് (ഇവർ), മമ ഹിത ലാഗി=എന്റെ ഇഷ്ടത്തിനുവേണ്ടി (ഇവരെ), നരേസ പരാഹ്നു=രാജാവു അയച്ചിരിക്കുകയാണ്.

ലോകത്തിൽ എത്രമാത്രം ജീവികളുണ്ടോ ആ ജീവികൾക്കെല്ലാം പ്രിയരാണ് രാമലക്ഷ്മണന്മാർ. [മഹർഷി പറഞ്ഞ ഈ അഭിപ്രായം കേട്ടു രാമൻ മനസാ ചിരിച്ചു] രഘുവംശരത്നമായ ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരാണ് ഇവർ. ഇവരെ രാജാവു എന്റെ ഇഷ്ടം മാനിച്ചു എന്റെ കൂടെ അയച്ചതാണ്.

ദോ: രാമ ലഖന ദോള ബന്ധു ബര രൂപ സീല ബല
ധാമാ

മഖ രാവേള സബ്ബ സഖി ജഗ്ഗ ജിതേ അസുര സംഗ്രാമ

രാമ ലഖന=രാമലക്ഷ്മണന്മാരെന്ന് ഈ, ദോള ബര ബന്ധു=രണ്ടു ശ്രേഷ്ഠസഹോദരന്മാരും, രൂപ സീല ബല ധാമാ=രൂപശീലബലങ്ങളുടെ ധാമങ്ങളാണ്, അസുര=അസുരന്മാരെ, സംഗ്രാമ ജിതേ=യുദ്ധത്തിൽ ജയിച്ചു, മഖ രാവേള=(ഇവർ)യാഗം രക്ഷിച്ചു, സബ്ബ ജഗ സാഖി=സർവ്വജഗത്തും ഇതിനു സാക്ഷികളാണ്.

രാമലക്ഷ്മണന്മാരെന്നു പേരായ ഈ രണ്ടു വിശിഷ്ടസഹോദരന്മാരും സൗന്ദര്യം, സൗശീല്യം, ശക്തി എന്നിവയ്ക്കു നികേതങ്ങളാണ്. ഇവരാണ് സമരത്തിൽ അസുരന്മാരെ തോല്പിച്ച എന്റെ യാഗം നിർപ്പിച്ചും നിറവേറിയതും. ഇവരുടെ ധീരപ്രവൃത്തികൾക്കു പ്രചഞ്ചങ്ങളാണ് സാക്ഷികൾ.

ച: മുനി തവ ചരന് ദേവി കഹ രാളു കഹി ന
സകും നിജ പുന്യ പ്രഭാളു
സുന്ദര സ്യാമ ഗൗര ദോള ഭ്രാതാ ആനന്ദഹ്നു കേ
ആനന്ദ ദാതാ

രാളു കഹ=രാജാവു പറഞ്ഞു, മുനി=ഹേ മുനേ, തവ ചരന് ദേവി=അങ്ങയുടെ തൃപ്പാദം ദർശിച്ചു എന്നിങ്ങ, നിജ പുന്യ പ്രഭാളു=എന്റെ സുകൃതപ്രഭാവത്തെ, കഹി ന സകും=വെണ്ണിക്കാൻ കഴിവില്ല, സുന്ദര സ്യാമ ഗൗര=സുന്ദരന്മാരും ശ്യാമളഗൗര വെണ്ണങ്ങളോടുകൂടിയവരുമായ, ദോള ഭ്രാതാ=ഈ രണ്ടു ഭ്രാതാക്കളും, ആനന്ദഹ്നു കേ=ആനന്ദത്തിനും, ആനന്ദ ദാതാ=ആനന്ദം നൽകുന്നവരാണ്.

ജനക രാജൻ പറഞ്ഞു:- “ഹേ വിശ്വാമിത്ര മുനേ, അങ്ങയുടെ തൃപ്പാദം ദർശിക്കാനിടവന്ന എനിക്കു എന്റെ സുകൃതപ്രഭാവം എത്രത്തോളമെന്നു വെണ്ണിക്കുക ശക്യമല്ല. നീലഗൗരവെണ്ണ ഭാസുരന്മാരായ ഈ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും ആനന്ദത്തിനുംകൂടി ആനന്ദം നൽകുന്നവരാണ്.

ഇൻഹകേ പ്രീതി പരസപര പാവനി കഹി ന ജാഇ
 മന ഭാവ സുഹാവനി
 സുനഹ നാഥ കഹ മുദിത ബിദേഹ ബ്രഹ്മ ജീവ
 ഇവ സഹജ സന്ദേഹ

പരസപര ഇൻഹകേ പ്രീതി=അന്യോന്യമുള്ള ഇവരുടെ പ്രീതി,
 മനഭാവ=ഹൃദ്യവും, സുഹാവനി=സമുജ്ജ്വലവും, കഹി ന ജാഇ=
 വെണ്ണിക്കാനാവത്തവിധം, പാവനി=പവിത്രവുമാണ്, ബിദേഹ
 മുദിത=ജനകരാജാവു സന്തുഷ്ടനായി, കഹ=പറഞ്ഞു:-, നാഥ
 സുനഹ=സ്വാമിൻ, കേരക്ക, സന്ദേഹ=ഇവരുടെ സ്നേഹം, ബ്രഹ്മ
 ജീവ ഇവ=ബ്രഹ്മവും ജീവനും തമ്മിലുള്ള സ്നേഹംപോലെ,
 സഹജ=സ്വാഭാവികമാകുന്നു.

രാമലക്ഷ്മണനാകു് അന്യോന്യമുള്ള സ്നേഹം ഹൃദ്യമാണ്.
 സമുജ്ജ്വലമാണ്; വെണ്ണിക്കാനാവത്തവിധം പവിത്രവുമാണ്;
 ജനകരാജാവു പ്രാഹ്ലാദനായി പറഞ്ഞു:- 'സ്വാമിൻ കേരക്ക.
 ഇവകു് പരസ്പരമുള്ള സ്നേഹം ബ്രഹ്മവും ജീവനും തമ്മിലുള്ള
 സ്നേഹംപോലെ സ്വാഭാവികമാണ്'.

പുനി പുനി പ്രഭുഹിം ചിതവ നരനാഹു പുലക
 ഗാത ഉര അധിക ഉഹാഹു
 മുനിഹിം പ്രശംസി നാഇ പദ സീന്ദ്ര ചലേഉ
 ലിവാഇ നഗര അവനീന്ദ്ര

നരനാഹു പുനി പുനി=രാജാവു തുടരെതുടരെ, പ്രഭുഹിം ചിതവ=
 ഭഗവാനെ നോക്കി, പുലക ഗാത=പുളകിതഗാത്രനായിത്തീർന്നു,
 ഉര അധിക=മനസ്സു വെലിച്ചു, ഉഹാഹു=ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയ
 തായും ഭവിച്ചു, അവനീന്ദ്ര=രാജാവു, പദ സീന്ദ്ര നാഇ=മുനി
 യുടെ കാൽക്കൽ വീണു, മുനിഹിം=മുനിയെ പ്രശംസിച്ചു,
 നഗര=നഗരത്തിലേക്കു, ലിവാഇ ചലേഉ=കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

ജനകൻ രാമനെ വീണ്ടും വീണ്ടും നോക്കുകയും അപ്പോ
 ളെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരം പുളകിതമായി തീരുകയും

ചെയ്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സാകട്ടെ വലിച്ചു ഒരു സുകൃതോ
 കൂടിയതായും ഭവിച്ചു രാജാവു മുനിയെ പ്രണിപതിക്കുകയും
 സ്തുതിക്കുകയും ചെയ്തതിനുശേഷം നഗരത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
 പോകുകയും ചെയ്തു.

സുന്ദര സദന സുഖദ സബകാലാ തഹാം ബാസ
 ലൈ ദീൻഹ ഭൂതലാ
 കരി പൂജാ സബ ബിധി സേവകാതു ഗയേള രാള
 ഗുഹ ബിദാ കരാതു

സബ കാലാ=എല്ലാക്കാലത്തും, സുഖദ=സുഖപ്രദവും, സുന്ദര=
 സുന്ദരവുമായ, സദന തഹാം=ഭവനത്തിലേക്കു, ലൈ=കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
 വന്നു, ഭൂതലാ=രാജാവു, ബാസ ദീൻഹ=പാപ്പിടം നൽകി,
 സബബിധി=നാനാപ്രകാരേണ, സേവകാതു പൂജാ കരി=സേവാ
 പൂജകൾ ചെയ്തു, ബിദാ കരാതു=വിടവാങ്ങി, രാള ഗുഹ
 ഗയേള=രാജാവു ഗുഹത്തിലേക്കു പോയി.

എല്ലാക്കാലത്തും സുഖകരവും സുന്ദരവുമായ ഒരു ഭവനത്തി
 ലേക്കു രാജാവു അതിഥികളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരികയും ആ ഭവനം
 അവർക്കു വസിക്കാനായി നല്കുകയും ചെയ്തു. അനന്തരം പലവി
 ധത്തിലും മുനിയെ പൂജിക്കുകയും ശ്രദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തതിനു
 ശേഷം മഹർഷിയോടു വിടവാങ്ങി ജനകൻ സ്വമന്ദിരത്തിലേക്കു
 പോവുകയും ചെയ്തു:

ദോ: രിഷയ സംഗ രഘുവംസ മനി കരി ഭോജന
 ബിത്രാമു
 ബൈദേ പ്രഭ ഭാതാ സഹിത ദിവസു രഹാ ഭരി
 ജാമു

രിഷയ സംഗ=മഹർഷിയൊന്നിച്ചു, ഭോജന ബിത്രാമു കരി=ഭുജി
 ക്കുകയും വിശ്രമിക്കുകയും ചെയ്തു, രഘുവംസമനി പ്രഭ=രഘുവംശ
 രത്നമായ ഭഗവാൻ, ഭാതാ സഹിത=ഭാതാവൊന്നിച്ചു, ബൈദേ=
 ഇരുന്ന, ദിവസ രഹാ=പകൽ കഴിയാൻ, ജാമു ഭരി=ഒരു യാമം
 ബാക്കിയുണ്ട്.

മറപ്പിയെന്നിച്ച് ആഹാരം കഴിക്കുകയും വിശ്രമിക്കുകയും ചെയ്തതിനുശേഷം രാമൻ സഹോദരനായ ലക്ഷ്മണനോടുകൂടി ഒരിടത്തു ചെന്നു ഉപവിഷ്ണുമായി. അപ്പോൾ അന്നത്തെ പകൽ അവസാനിക്കുന്നതിനു ഒരു യാമമേ ബാക്കിയുള്ളൂ.

ച: ലക്ഷന ഹൃദയ ലാലസാ ബിസേഖീ ജാതു ജനക
പുര ആതുയ ദേഖീ
പ്രഭ ഭയ ബഹുരി മുനിഹിം സകചാഹിം പ്രഗട
ന കഹഹിം മനഹിം മുസുകാഹിം

ജാതു ജനകപുര=ചെന്നും ജനകന്റെ നഗരം, ദേഖീ ആതുയ=കണ്ടു വരണം എന്ന, ബിസേഖീ ലാലസാ=ഒരു സവിശേഷാഭിലാഷം, ലക്ഷന ഹൃദയ=ലക്ഷ്മണഹൃദയത്തിലുണ്ടായി, ബഹുരി പ്രഭ ഭയ=ചിന്നെ രാമനെയു പറയുമോ എന്നൊരു ഭയം, മുനിഹിം സകചാഹിം=മുനിയെക്കുറിച്ച് സങ്കോചവും ഉണ്ട്, പ്രഗട ന കഹഹിം=പുറമേ പറഞ്ഞില്ല, മനഹിം മുസുകാഹിം=മനസ്സുകൊണ്ടു ചിരിച്ചു

വിദേഹനഗരം കാണണമെന്നു ലക്ഷ്മണൻ വലുതായ ഒരു ഗ്രഹം. ആശയം പുറത്തു പറഞ്ഞാൽ രാമൻ എന്തായിരിക്കും പറയുക എന്നൊരു ഭയം. മറപ്പിയ്ക്കോട്ടു ചോദിക്കാൻ സങ്കോചവും ഉണ്ട്. തന്റെ ആഗ്രഹം ഉള്ളിൽവെച്ചു പുഞ്ചിരിതൂകുകയല്ലാതെ ലക്ഷ്മണൻ അതു പുറമേ പ്രകടിപ്പിച്ചില്ല.

രാമ അനുജ മനകീ ഗതി ജാനീ ഭഗത ബഹുലതാ
ഹിയ ഹുലസാനീ
പരമ ബിനീത സകചി മുസുകാതു ബോലേ ഗുരു
അനുസാസന പാതു

അനുജ മനകീ ഗതി=അനുജന്റെ മനോഗതി, ജാനീ=അറിഞ്ഞു, രാമഹിയ=രാമന്റെ ഹൃദയത്തിൽ, ഭഗത ബഹുലതാ=ഭക്തവാത്സല്യം, ഹുലസാനീ=കരകവിഞ്ജനശാലയി, ഗുരു അനുസാസന

പാള=ഗുരുവിന്റെ അനുജൻ പ്രാപിച്ചു, പരമ ബിനീത=ഏറെ
 വം വിനീതനായി, സകുചി=സങ്കോചത്തോടെ, മുസുകാള
 ബോലേ=പുഞ്ചിരിയുടൻ പറഞ്ഞു.

അനുജന്റെ മനോഹരി മനസ്സിലാക്കി രാമന്റെ ഹൃദയ
 ത്തിൽ ഭക്തവാത്സല്യം കരകവിഞ്ഞൊഴുകി. ഗുരുവിന്റെ കല്പന
 വാങ്ങി ഏറെയും വിനയത്തോടും സങ്കോചത്തോടുംകൂടി രാമൻ
 ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:-

നാഥ ലക്ഷന പുര ദേവന ചഹരീം പ്രഭു
 സങ്കോചധര പ്രഗട ന കഹരീം
 ജം രാളര ആയസു മൈം പാവളം നഗര ദേഖാള
 തുരത ലൈ ആവളം

നാഥ ലക്ഷന=സ്വാമിൻ, ലക്ഷണൻ, പുര ദേവന=നഗരം
 കാണാൻ, ചഹരീം=ആഗ്രഹിക്കുന്നു, പ്രഭു സങ്കോച ധര=അങ്ങ
 യോടതു പറയാനുള്ള സങ്കോചവും ഭയവുമുണ്ടു്, പ്രഗട ന
 കഹരീം=(അവൻ അതു) പുറത്തു പറയുന്നില്ല, ജം രാളര ആയസു
 മൈം പാവളം=അങ്ങയുടെ അനുജൻ എന്നിങ്ങ ലഭിക്കുന്നപക്ഷം
 നഗര ദേഖാള=നഗരം കാട്ടിക്കൊടുത്തു, തുരത ലൈ ആവളം=
 വേഗം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം.

സ്വാമിൻ, ലക്ഷണൻ ഒരാഗ്രഹം - നഗരമൊന്നു കാണണ
 മെന്നു്. അങ്ങയോടുകാര്യം പറയാൻ അവൻ നാണവുമുണ്ടു്;
 സങ്കോചവും ഉണ്ടു്; ഭയവും ഉണ്ടു്. അവിടുന്നു അനുജൻ നല്ല
 നപക്ഷം ഞാൻ അവനെ നഗരം കാണിച്ചുകൊടുത്തു് വേഗം
 ഇങ്ങോട്ടു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം.

സുനി മുനീസ കഹ ബചന സപ്രീതീ കസ ന രാമ
 തുഹ രാഖള നീതീ
 ധരമ സേതു പാലക തുഹ താതാ പ്രേമ ബിബസ
 സേവക സുഖ ദാതാ

സുനി മുനിസ=(ഇതു) കേട്ടു മറുപ്പി, സപ്രീതി=പ്രേമപൂർവ്വം,
ബഹന കഹ=വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു:—, രാമ തുഹ നീതി=ഹേ
രാമ, അങ്ങു നീതിയെ, കസ ന രാഖഹു=എങ്ങനെ സംരക്ഷിക്കാ
തിരിക്കും?, തുഹ താതാ=അങ്ങു ഹേ, വത്സ, ധരമസേതു പാലക=
ധർമ്മമാകുന്ന സേതുവിന്റെ സംരക്ഷകനാണ്, പ്രേമ ബിബസ=
പ്രേമവിവശനായിട്ടു, സേവക സുഖ ദാതാ=ഭക്തന്മാർക്കു സുഖത്തെ
നല്കുന്നവനാണ്.

ഇപ്രകാരമുള്ള രാമന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു മറുപ്പി സന്സേഹം
പറഞ്ഞു: — വത്സ, രാമ, അങ്ങു എങ്ങനെയാണ് നീതി പരിപാ
ലിക്കാതിരിക്കുക? അങ്ങു ധർമ്മസംരക്ഷകനും അതേ സമയംതന്നെ
പ്രേമത്തിന്നു വിധേയനായി ഭക്തന്മാർക്കു സുഖം നൽകുന്നവനാ
ണല്ലോ.

ദോ ജാതു ദേവി ആവഹു നഗര സുഖ നിധാന ദോള
ഭാതു
കരഹു സുഹൃദ് സബകേ നയന സുന്ദര ബദന

ദേഖാതു

സുഖ നിധാന=സൗഖ്യനിലയങ്ങളേ, ദോള ഭാതു=നിങ്ങൾ രണ്ടു
സോദരന്മാരും, ജാതു നഗര ദേവി=ചെന്നു നഗരം സന്ദർശിച്ചു,
ആവഹു=വരിക, സുന്ദര ബദന ദേഖാതു=നിങ്ങളുടെ സുന്ദരമുഖ
ങ്ങൾ കാണിച്ചു, സബകേ നയന=എല്ലാവരുടേയും കണ്ണുകൾ,
സുഹൃദ് കരഹു=സുഹൃത്തുക്കൾ.

സൗഖ്യനികേതരായ നിങ്ങൾ രണ്ടു സഹോദരന്മാരുംപോയി
നഗരം സന്ദർശിച്ചു മടങ്ങിവരിക നിങ്ങളുടെ പ്രിയദർശകങ്ങളായ
മുഖകമലങ്ങൾ വീക്ഷിച്ചു എല്ലാവരുടേയും കണ്ണുകൾ കൃതാർത്ഥങ്ങ
ളായിത്തീരട്ടെ.

ച: മുനി പദ കമല ബന്ദി ദോള ഭ്രാതാ ചലേ ലോക
ലോചന സുഖ ദാതാ
ബാലക ബുന്ദ ദേവി അതി സോഭാ ലഗേ സംഗ
ലോചന മന ലോഭാ

ലോക ലോചനം=ജനങ്ങളുടെ കണ്ണുകൾക്കു്, സുഖ ദാതാ=സുഖ
 ദാതാക്കളായ, ദോഷ ഭ്രാതാ=ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും, മുനിപദ
 കമല ബന്ധി=മുനിപദകമലയുടെ വന്ധിച്ച്, മാലേ=(നഗരസന്ദർശ
 നാത്ഥം) പുറപ്പെട്ടു, ബാലക ബ്രഹ്മ=നഗരത്തിലെ കുട്ടികളുടെ
 സമൂഹം, അതി സോഭാ=(രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ) അതിയായ ശോഭ,
 ദേവി സംഗ ലഗേ=കണ്ടു് ഒരുമിച്ചുപോന്നു, മന ലോചനം=ആ
 കുട്ടികളുടെ മനസ്സും കണ്ണുകളും, ലോഭാ=ആസക്തങ്ങളായിത്തീർന്നു.

ജനലോചനങ്ങൾക്കു സുഖംനൽകുന്ന രാമലക്ഷ്മണന്മാർ മുനി
 യുടെ പാദങ്ങൾ വന്ധിച്ച് നഗരംകാണാൻ പുറപ്പെട്ടു. നാഗരിക
 ബാലന്മാർ, രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ വാഴിച്ച ശോഭകളെ കൂടെക്കൂടി.
 അവരുടെ മനസ്സും കണ്ണുകളും ആസക്തങ്ങളായിത്തീർന്നു.

പീത ബന്ധന പരികര കടി മാഥാ ചാരു ചാപ
 സര സോഹര ഹാഥാ
 തന അനഹരത സുചന്ദന ഖോരീ സ്യാമല ഗുര
 മനോഹര ജോരീ

പീത ബന്ധന കടി=മഞ്ഞപ്പട്ടുകൊണ്ടു് അരയിൽ, പരികര
 മാഥാ=പരികരം ബന്ധിച്ച്, ഹാഥാ ചാരുചാപ=കൈകളിൽ
 മനോഹരമായ വില്ലും, സര സോഹര=ശരങ്ങളുംവഹിച്ച് അവർ
 ശോഭിച്ചു, മനോഹര=മനോഹരന്മാരും, സ്യാമല ഗുര=ശ്യാമള
 ഗുരവണ്ണത്തോടുകൂടിയവരുമായ അവർ, തന അനഹരത=ദേഹ
 രതിൽ ഒരേനിറം വരുമാറു്, സുചന്ദന ഖോരീ=ചന്ദനലേപനം
 ചെയ്തിരുന്നു.

മഞ്ഞപ്പട്ടുകൊണ്ടു് കടിതടത്തിൽ പരികരം ബന്ധിച്ചു
 മനോഹരങ്ങളായ വില്ലുകളും ശരങ്ങളും വഹിക്കുന്ന കരകമലങ്ങു
 ജോടുകൂടി അവർ ശോഭിച്ചു. മനോഹരന്മാരും ശ്യാമളഗുരവണ്ണ
 തോടും കൂടിയ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ശരീരത്തിന്റെ നിറത്തിന്നു
 ഐക്യംവരുമാറു് ചന്ദനം ദേഹം മുഴുവൻ ചാർത്തിയിരുന്നു.

കേഹരി കന്ധര ബാഹു ബിസാലാ ഉര
 അതിരുചിര നാഗമനി മാലാ

സുഭഗ സോന സരസീതര ലോചന ബദന മയങ്ക
താപത്രയ മോചന

കേരരി കന്ധര=സിംഹത്തിന്റേതിനോട് തുല്യമായ തോളും, ബിസാലാ ബാഹു=വിശാലഹസ്തങ്ങളും, അതിരുചിത നാഗമനി മാലാ=അതിമനോഹരങ്ങളായ നാഗമണിമാലുങ്ങളോടുകൂടിയ, ഉര സുഭഗ=വക്ഷസ്സും സുന്ദരങ്ങളായ, സോന സരസീതര ലോചന=ചെന്താമരക്കണ്ണുകളും, മയങ്ക ബദന=ചന്ദ്രതുല്യവദനങ്ങളും, താപത്രയ മോചന=മൂന്നുവിധ താപങ്ങളേയും അകറ്റുന്നവയാണു്.

സിംഹസ്ഥങ്ങളും വിശാലബാഹുക്കളും അതിഭാസുരങ്ങളായ നാഗമണിമാലുങ്ങൾ ചാത്തിയിട്ടുള്ള വക്ഷസ്സും പ്രിയദർശങ്ങളായ ചെന്താമരക്കണ്ണുകളും ചന്ദ്രാഭങ്ങളായ മുഖങ്ങളും മൂന്നുതരത്തിലുള്ള സന്താപങ്ങളേയും അകറ്റുന്നവയാണു്.

കാനൻഹി കനക ഫൂല ഛബി ദേഹീം ചിതവന
ചിതഹി ചോര ജന ലേഹീം
ചിതവനി ചാരു ഭൂകടി ബര ബാങ്കീ തിലക രേഖ
സോഭാ ജന ചാകീ

ചിതവന ചിതഹി=നോക്കുന്നവരുടെ മനസ്സിനെ, ചോര ലേഹീം ജന=അപഹരിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നു തോന്നുമാറു്, കാനൻഹി കനക ഫൂല=കണ്ണങ്ങളിൽ സ്വണ്ണാഭരണങ്ങൾ, ഛബി ദേഹീം=ശോഭിച്ചു, ചാരു ചിതവനി=മനോഹരമായ വീക്ഷണവും, ബര ഭൂകടി ബാങ്കീ=ഭൂഭംഗവിഭാസവും, സോഭാ ചാകീ ജന=ശോഭാ മുദ്രയോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള, തിലക രേഖ=തിലകങ്ങളും.

ഭോ: തചിര ചൗതനീ സുഭഗ സിര മേചക കഞ്ചിത
കേസ
നഖ സിഖ സുന്ദര ബന്ധു ദോള സോഭാ സകല
സുദേസ

സുഭഗ സിര=സുഭഗമായ ശിരസ്സുകളിൽ, തചിര ചൗതനീ=മനോഹരങ്ങളായ ഉഷ്ണീഷങ്ങളും, മേചക കഞ്ചിത കേസ=മുകിലൊളി

തിരളുന്ന ചുരുങ്ങു തലമുടിയും, നഖ സിഖ സുന്ദരം അടിച്ചുതൽ മുടി വരെ (പാദാദികേശം) സുന്ദരന്മാരായ, ദോള ബന്ധു=ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരുടേയും, സകല സുദേശ=സർപ്പാദായവങ്ങളിലും, സോഭാ=ശോഭ കൂടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

മനോഹരങ്ങളായ കണ്ണാദരണങ്ങൾ, ചേതസ്സമാകഷ്ണങ്ങളായ വീക്ഷണങ്ങൾ, ഭൂവിലാസങ്ങൾ, തിലകങ്ങൾ, ശിരസ്സിലണിഞ്ഞിട്ടുള്ള ഉണ്ണീഷങ്ങൾ, മേഘവർണ്ണത്തെ വെല്ലുവിളിക്കുന്ന ചുരുങ്ങു തലമുടി എന്നുവേണ്ട പാദാദികേശം സുന്ദരന്മാരായ ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരുടേയും അംഗപ്രത്യംഗങ്ങൾ ശോഭിച്ചു.

ചന്ദ്ര: ദേവത നഗര ഭൂപസുത ആഹ്വ സമാചാര
പുരബാസിൻഹ പാഹ്വ
ധാഹ്വ ധാമ കാമ സബ ത്യാഗീ മനഹ്വര രജ
നിധി ലൂടന ലാഗീ

നഗര ദേവത=നഗരം സന്ദർശിക്കാൻ, ഭൂപസുത ആഹ്വ=രാജപുത്രന്മാർ വന്നിരിക്കുന്നു എന്ന, സമാചാര=വൃത്താന്തം, പുരബാസിൻഹ പാഹ്വ=പുരവാസികൾ ഗ്രഹിച്ചു, രജ=ദരിദ്രന്മാരായെന്നാൽ, നിധി ലൂടന ലാഗീ=നിധി കൊള്ളച്ചൊഴുത്ത് (കാടുകരോ) എന്നു, മനഹ്വര സബ ധാമ കാമ=തോന്നുമാറ എല്ലാ (നഗരവാസികളും) എല്ലാ ഗ്രാമപ്രവൃത്തികളും, ത്യാഗീ ധാഹ്വ=കൈവെടിഞ്ഞു കാടിയെത്തി.

നഗരം സന്ദർശിക്കാൻ ദശരഥന്റെ പുത്രന്മാരായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നു എന്നു കേട്ടു സമസ്തപുരന്മാരും ചൗരിമാരും അവരുടെ ഗൃഹജോലികൾ കൈവെടിഞ്ഞു നിസ്വന്താർ നിധി അപഹരിക്കാൻ പറയുന്നതുപോലെ കാടി എത്തി.

നിരഖ സഹജ സുന്ദര ദോള ഭാഹു റോഹിം സുഖീ
ലോചന ഫല പാഹു
ജീവതീ ഭവന ഡരോഖൻഹി ലാഗീം നിരഖഹിം
രാമരൂപ അനുരാഗീം

സഹജ സുന്ദരം പ്രകൃത്യാതന്നെ സുന്ദരന്മാരായ, മോള ഭാജു നിര
 വരണ്ട സഹോദരന്മാരേയും വീക്ഷിച്ചു, ലോചന ഫല പാതുരം
 നേത്രസാഫല്യമടങ്ങു, സുഖീ ഹോഹിം=ഏല്പാദനം സുഖമനുഭ
 വിച്ചു. ഭവന ഡരോഖൻഹി ലാഗീ=ഗൃഹങ്ങളിലെ വാതായന
 ങ്ങളിൽ മറഞ്ഞുനിന്നുകൊണ്ടു, ജീവതി=യുവതിമാർ, അനുരാഗീം=
 അനുരാഗത്തോടെ, രാമരൂപ=ശ്രീരാമന്റെ രൂപം, നിരഖഹിം=
 വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

സ്വതന്ത്രനെ സുന്ദരന്മാരായ ആ രണ്ടു ഭ്രാതാക്കളേയും
 ദർശിച്ച കാണികൾ നേത്രങ്ങൾ ലഭിച്ചുകൊണ്ടുള്ള സാഫല്യം
 നേടി സുഖമനുഭവിച്ചു. യുവതിമാരാകട്ടെ, അവരുടെ ഗൃഹങ്ങ
 ലിലെ വാതായനങ്ങളിൽക്കൂടി ശ്രീരാമന്റെ രൂപം പ്രേമാധികൃ
 ത്തോടെ നോക്കി.

കഹഹിം പരസപര ബചന സ്വപ്രീതി സസി
 ഇൻഹ കോടികാമ മഞ്ചി ജീതി
 സുര നര അസുര നാഗ മുനി മോഹിം സോഭാ അസി
 കഹ്തം സുനി അത നാഹിം

സ്വപ്രീതി=ഏറ്റവും പ്രേമത്തോടെ (ആ യുവതിമാർ), പരസപരം
 അന്യോന്യം, ബചന കഹഹിം=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:-, സഖി=
 “തോഴി, ഇൻഹ കോടി കാമ=ഇവർ അസംഖ്യം മന്മഥന്മാരുടെ,
 മഞ്ചി ജീതി=ശോഭയെ ജയിച്ചവർതന്നെ, സുര നര=ദേവ
 നാകും മനുഷ്യകും, നാഗ മുനി മോഹിം=നാഗനാകും മുനിമാകും,
 കഹ്തം അസി സോഭാ=ആകും ഇതുപോലൊരു ശോഭയുണ്ടായിര
 ുന്നതായി, സുനിഅത നാഹിം=പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുപോലും ഇല്ല.

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരെ വീക്ഷിച്ച യുവതിമാർ പരസ്പരം
 ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:- ഹേ തോഴി, ഒരു കോടി കാമദേവന്മാരുടെ
 സൗന്ദര്യമാണ് ഇവകുള്ളതു്. ദേവമനുഷ്യനാഗമുനിമാരിൽ
 ആകും ഇതുപോലൊരു സൗന്ദര്യം ഉണ്ടായിരുന്നതായി കേട്ടിട്ടു
 പോലുമില്ല.

ബിഷ്ണു ചാരി ഭുജ ബിധി മുഖ ചാരി ബിക്ട

ബേഷ മുഖ പഞ്ച പുരാരി

അപര ദേബു അസ കോള ന ആഹീ യഹ ഛബി

സഖീ പടതാരിഅ ജാഹീ

ബിഷ്ണു ഭുജ ചാരി=വിഷ്ണുവാണെന്നു വിചാരിക്കാൻ വയ്യ. കാരണം വിഷ്ണുവിനു കൈകൾ നാലുണ്ടു്, ബിധി മുഖ ചാരി=ബ്രഹ്മദേവനുമല്ല; കാരണം അദ്ദേഹത്തിനു മുഖങ്ങൾ നാലുണ്ടു്, പുരാരി ബിക്ട ബേഷ=ശിവാനുമല്ല; കാരണം, ശിവാനു ഭയങ്കരവേഷവും, പഞ്ച മുഖ=അഞ്ചു മുഖവും ഉണ്ടു്, സഖീ=രേ തോടി, ജാഹീ യഹ ഛബി പടതാരിഅ=ഈ ശോഭയുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്താവുന്ന, അസ കോള അപര ദേബു=ആവിധമുള്ള മറെറാരു ദേവൻ, ന ആഹീ=ഇല്ലതെന്നു്.

ഇദ്ദേഹം വിഷ്ണുവും ബ്രഹ്മദേവനും ശിവാനും അല്ല. കാരണം രാമനും ലക്ഷ്മണനും ഈരണ്ടു കൈകളേയുള്ളു. വിഷ്ണുദേവനു് കൈകൾ നാലുണ്ടു്; ബ്രഹ്മദേവനു മുഖങ്ങൾ നാലാണു്; ഇവർക്കു കാരോ മുഖമേ ഉള്ളു. ശിവാന്റെ ആകൃതിയാണെങ്കിൽ ഭയങ്കരമാണു്. ഇവരുടെ ആകൃതി പ്രിയദർശകങ്ങളും. ശിവാനു മുഖം അഞ്ചുണ്ടു്. ഇവർക്കു കാരോ മുഖമേയുള്ളു. ഇവരുടെ ശോഭയുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്താവുന്ന മറെറാരു ദേവൻ ഏതാണുള്ളതു്?

ദോ: ബയ കിസോര സുഖമാ സദന സ്യാമ ഗൗര

സുഖ ധാമ

അംഗ അംഗ പര ബാരി അഹി കോടി കോടി

സത കാമ

കിസോര ബയ=കൗമാരപ്രായം; സുഖമാ സദന=സുഷമാനിലയം, സുഖ ധാമ=സുഖനികേതം, സ്യാമ ഗൗര=ഈ ശ്യാമളഗൗരവത്തോടെ, അംഗ അംഗ പര=അംഗപ്രത്യംഗങ്ങൾ, കോടി സത കോടി=നീരവധി കോടി, കാമ ബാരിഅഹി=കാമദേവനാദേയും നിസ്സാരന്മാരാക്കുന്നുണ്ടു്.

ഇവക്കാണെങ്കിൽ കുട്ടിപ്രായം; ഇവർ ശോഭയുടേയും സുഖത്തിന്റേയും നിലയങ്ങും; ഇവരുടെ അംഗപ്രത്യംഗങ്ങൾ ശതകോടി മന്ദമന്മാരേയും നിസ്സാരന്മാരാക്കുന്നുണ്ട്.

ച: കഹളു സഖീ അസ കോ തനുധാരി ജോ ന
മോഹ യഹ രൂപ നിഹാരി
കോള സപ്രേമ ബോലീ മുദു ബാനീ ജോ മൈം
സുനാ സോ സുനഹു സയാനീ

സഖീ കഹളു=സഖി, പറയു, യഹ രൂപ=ഈ രൂപലാവണ്യം, നിഹാരി=കണ്ടിട്ട്, ന മോഹ=മോഹിക്കാത്ത, ജോ അസ തനുധാരി=ആ വിധമുള്ള വ്യക്തി, കോ=ആരുണ്ട്!, കോള സപ്രേമ=ഒരുത്തി പ്രേമപൂർവ്വം, മുദുബാനീ ബോലീ=മുദുവാണികളാൽ (ഇപ്രകാരം) പറഞ്ഞു:—, ജോ മൈം സുനാ സയാനീ=ഞാൻ യാതൊന്നു കേട്ടുവോ, ഹേ ചതുരേ, സോ സുനഹു=അതു നീ കേൾക്കുക.

സഖി, പറയു. ഈറ്റശമായ രൂപസൗന്ദര്യം കണ്ടാൽ ഏതൊരു വ്യക്തിയാണു മോഹിക്കാതിരിക്കുക? ഒരുത്തി സപ്രേമം ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:— ‘ഹേ, ചതുരേ, ഞാൻ കേട്ടതെന്തോ അതു നിന്നെ കേൾപ്പിക്കാം.’

ഏ ദോള ദസരഥ കേ ഡോടാ ബാല മരാലൻഹ
കേ കല ജോടാ
മുനി കൌസിക മഖ കേ രഖബാരേ ജിൻഹ രന
അജിര നിസാചര മോര

ഏ ദോള=ഈ രണ്ടു കുമാരന്മാരും, ദസരഥ കേ ഡോടാ=ദശരഥന്റെ പുത്രന്മാരാണ്, ബാലമരാലൻഹ കേ=ബാലമരാളങ്ങളുടെ, കല ജോടാ=സുന്ദരയുഗ്മവുമാണ്, മുനി കൌസിക=മുനിയായ വിശ്വാമിത്രന്റെ, മഖ കേ രഖബാരേ=യാഗത്തെ രക്ഷിച്ചവരാണ്, ജിൻഹ രന അജിര=രണ്ടുമിയിൽവെച്ച് (ഇവരാണ്), നിസാചര മാറേ=രാക്ഷസന്മാരെ വധിച്ചതു്.

ദശരഥന്റെ പുത്രനാണ് ഈ രണ്ടു കുമാരന്മാരും. ബാല മരാജങ്ങൾപോലെ സുന്ദരജോടിയാണ് ഇവർ. ഇവരാണ് യുദ്ധത്തിൽ രാക്ഷസന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ച വിശ്വാംഭരമഹർഷിയുടെ യോഗം രക്ഷിച്ചത്.

സ്യാമ ഗാത കല കഞ്ജ ബിലോചന ജോ മാരിച
സുന്ദജമദ മോചന
കൗസല്യാ സുത സോ സുഖഖാനീ നാമ രാമ ധനു
സായക പാനീ

ജോ മാരിച സുന്ദജമദമോചന=ആർ മാരിചസുബാഹുക്കളുടെ മദം തീർത്തുവോ, കഞ്ജ കല ബിലോചന=താമരപോലെ മനോഹരങ്ങളായ കണ്ണുകളോടുകൂടിയ ആ കുമാരൻ ഇവരിൽ, സ്യാമ ഗാത=ശ്യാമളഗാത്രനാണ്, സോ സുഖഖാനീ=സുഖങ്ങൾക്കു ആകരമായ അവൻ, കൗസല്യാസുത=കൗസല്യയുടെ പുത്രനാണ്, ധനു സായക പാനീ=ധനുസായകപാണിയായ കുമാരന്റെ, നാമ രാമ=ചേർ രാമൻ എന്നാണ്.

മാരിചസുബാഹുക്കളുടെ മദം ശമിപ്പിച്ചവനും കമലനേത്രനും ആയ ശ്യാമളഗാത്രൻ സുഖനീകേതമായ കൗസല്യാമ്മജനാണ്. ധനുസായകപാണിയായ ഇവന്റെ ചേർ രാമനെന്നാണ്.

ഗൗര കിസോര ബേഷി ബര കാമേരം കര സര
ചാപ രാമു കേ പാമേരം
ലചരിമനു നാമ രാമുലഘു ഭ്രാതാ സുനു സഖി
താസു സുമിത്രാ മാതാ

ഗൗര കിസോര=ശ്വേതവർണ്ണത്തോടുകൂടിയ ഏതൊരു കുമാരൻ, ബര ബേഷി കാമേരം=ശ്രേഷ്ഠവേഷം ധരിച്ചു, കര സര ചാപ=കൈയിൽ ശരചാപങ്ങളേന്തി, രാമ കേ പാമേരം=രാമന്റെ പിന്നാലെ പോകുന്നുവോ അവൻ, രാമു ലഘു ഭ്രാതാ=രാമന്റെ അനുജനാണ്, നാമ ലചരിമനു=ചേർ ലക്ഷ്മണനെന്നാണ്, സഖി സുനു=തോഴി, കേരക്കു, താസു മാതാ=ആ ലക്ഷ്മണന്റെ അമ്മ, സുമിത്രാ=സുമിത്രയാണ്.

ഈ രണ്ടുപേരിൽ വെള്ളനിറത്തോടുകൂടിയ കുമരൻ രാമന്റെ അനുജനാണ്. അവനാണ് വീലും അമ്പും ഏന്തി രാമന്റെ പിന്നാലെ നടക്കുന്നത്. അവന്റെ പേര് ലക്ഷ്മണനെന്നാണ്. അത് സുമിത്രയുമാണ്.

ദോ: ബിപ്രകാജ് കരി ബന്ധു ദോള മഗ മുനിബധു
ഉധാരി
 ആഘ്ര ദേവന മാപമഖ സുനി ഹരഷീ സബ
നാരി

ദോള ബന്ധു=ഇരുസഹോദരനാരു, ബിപ്രകാജ് കരി=മഹഷീയുടെ കാര്യം നിറവേറ്റി, മഗ മുനിബധു=വഴിക്കുവെച്ച മുനിപതിയായ അഹല്യയെ, ഉധാരി മാപമഖ=ഉദ്ധരിച്ച് (ഇവിടെ നടത്തുന്ന) മാപയാഗത്തെ, ദേവന ആഘ്ര=കാണാൻ വന്നിരിക്കുകയാണ്, സുനി സബ നാരി=ഇതുകേട്ട് എല്ലാ സ്ത്രീകളും, ഹരഷീ=പ്രസന്നമാരായി ഭവിച്ചു.

ഈ ഭൂതാക്കളിലൂടെ വിശ്വാമിത്രന്റെ യാഗശക്തിയും അഹല്യയുടെ ഉദ്ധാരവും സാധിച്ച ഇവിടെ ജനകമഹാരാജാവു നടത്തുന്ന മാപയാഗം കാണാൻ വന്നിരിക്കുകയാണ്. ഇതുകേട്ടു എല്ലാ സ്ത്രീകളും സന്തുഷ്ടമാരായിത്തീർന്നു.

ച: ദേവി രാമമുഖി കോള ഏക കഹളു ജോഗ
ജാനകിഹി ഏഹ ബരു അഹളു
 ജം സഖി ഇൻഹരഹിം ദേവ നരനാറ്റു പന
പരിഹരി ഹരി കരെ ബിബാറ്റു

രാമ മുഖി=രാമന്റെ ശോഭ, ദേവി കോള ഏക=കണ്ടിട്ട് ഒരു വര, കഹളു=പറഞ്ഞു, ജാനകിഹി=ജനകപുത്രിയായ സീതയ്ക്കു, ജോഗ ഏക ബരു അഹളു=യോജിച്ച ഏക വരൻ ഇദ്ദേഹമാണ്, സഖി ഇൻഹരഹിം=ഹേ തോഴി, ഇദ്ദേഹത്തെ, നരനാറ്റു ജം ദേവ=രാജാവു കാണുന്നപക്ഷം, പന പരിഹരി ഹരി=വിവാഹ

പ്രതിജ്ഞ ദൂരത്തെറിഞ്ഞു ഉടനെ നിബ്ബന്ധപൂർവ്വം, ബിബാഹു കരൈ=ഈ ക്ഷമാരന്തമായി വേളിനടത്തും.

രാമന്റെ ശോഭ കണ്ടു ഒരുവര പറഞ്ഞു:- സീതക്കു എല്ലാം കൊണ്ടും യോജിച്ച ഒരേ ഒരു വരൻ രാമൻതന്നെ. ഇദ്ദേഹത്തെ ജനകമഹാരാജാവു കണ്ടാൽ വിവാഹനിശ്ചയം വേണ്ടെന്നുവെച്ചു പുത്രിയും ഇദ്ദേഹവുമായുള്ള വിവാഹം അദ്ദേഹം ഉടനെ നടത്തും.

കോള കഹ ഏ ഭൂപതി പഹിചാനേ മുനി സമേത സാദര സനമാനേ

സഖി പരന്തു പന രാള ന തജ്ജു ബിധി ബസ ഹടി അബിബേകഹിം ഭജജു

കോള കഹ=ഒരുത്തി പറഞ്ഞു:-, ഏ ഭൂപതി പഹിചാനേ=ഇവരെ ജനകൻ തിരിച്ചറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു, മുനിസമേത സാദര=മുനിസമേതം ആദരപൂർവ്വം, സനമാനേ=സമ്മാനിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു, പരന്തു സഖി=എന്നാൽ, ഹേ സഖി, രാള പന ന തജ്ജു=രാജാവു വിവാഹപ്രതിജ്ഞ ഉപേക്ഷിക്കയില്ല, ബിധിബസ ഹടി=വിധിവശന്മാരാണ് ശാധ്യംപിടിച്ചു, അബിബേക=കഥയില്ലായ്ക്ക, ഭജജു=കാണിക്കുക.

ഒരുവര പറഞ്ഞു:- 'തോഴി, നീ കാര്യമൊന്നും മനസ്സിലാക്കിയിട്ടില്ല. ജനകമഹാരാജാവു ഈ ക്ഷമാരന്തരെ കാണുക മാത്രമല്ല ഇവരുമായി പരിചയപ്പെടുകക്കൂടി ചെയ്തിരിക്കുന്നു. നിശ്ചയിതസമേതം ഇവരെ രാജാവു സമ്മാനിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. നീ വിചാരിക്കുംപോലെ വിവാഹപ്രതിജ്ഞ ഉപേക്ഷിക്കുന്ന ആളല്ല ജനകൻ. വിധിക്കു കീഴ്പ്പെട്ടവർ മാത്രമേ അത്തരം അവിവേകം അവലംബിക്കൂ.

കോള കഹ ജും ഭല അഹതു ബിധാതാ സബ കഹം സുനിഅ ഉചിത ഫലദാതാ തൗ ജാനകിഹി മിലിഹി ബരു ഏറ്റു നാഹിം ന ആലി ഇഹാം സന്ദേഹു

കോളംകുരുവാരം പറഞ്ഞു, ബിഡാതാ ജം ലേ സബ കഹം ഉചിത ഫലദാതാ സുനിത അഹമു തത്=ബ്രഹ്മാവി നല്ലവനും എല്ലാവർക്കും അവർ അർഹിക്കുന്ന ഫലം കൊടുക്കുന്നവനാണെന്ന കേരവിയും ശരിയാണെങ്കിൽ, ജാനകിഹരി ഏറ്റു ബന്ധം=സീതയ്ക്കു ഈ വരനെ, മിലിഹരി=കിട്ടും, ആലീ ഇഹാം=ഹേ സഖി, ഇക്കാര്യത്തിൽ, സന്ദേഹ നാഹി=സന്ദേഹമേ ഇല്ല.

ഒരുത്തി പറഞ്ഞു:- ‘ബ്രഹ്മദേവൻ നല്ലവനും എല്ലാവർക്കും സമുചിതഫലം നൽകുന്നവനെന്ന കേരവി യഥാർത്ഥവും ആണെങ്കിൽ തീർച്ചയായും സീതയ്ക്കു രാമനെ വരനായി ലഭിക്കും. ഈ കാര്യത്തിൽ എനിക്കു സന്ദേഹമേ ഇല്ല.

ജം ബിഡിബസ അസ ബന്ദൈ സംജോഗു തത്
കൃതകൃത്യ ഹോഇം സബ ലോഗു
സഖി ഹമരേ ആരതി അതി താതേ കബഹ്ലംക ഏ
ആവഹിം ഏഹി നാതേ

ബിഡിബസ=ഭാഗ്യവശാൽ, അസ സംജോഗു=ഇങ്ങനെയൊരു സംയോഗം, ജം ബന്ദൈ തത്=ഉണ്ടാകുന്നപക്ഷം, സബ ലോഗു=എല്ലാ ജനങ്ങളും, കൃതകൃത്യ ഹോഇം=കൃതാർത്ഥരാകും, സഖി=ഹേ സഖി, ഏഹി നാതേ=ഇപ്രകാരമൊരു ബന്ധംകൊണ്ടു, സബഹ്ലംക ഏ=ചിലപ്പോളെങ്കിലും ഇവർ, ആവഹിം=ഇവിടേക്കു വരും, താതേ ഹമരേ=അതുകൊണ്ടാണ് എനിക്കു ഇക്കാര്യത്തിൽ, അതി ആരതി=വലിയ ആസക്തി.

ഭാഗ്യവശാൽ രാമനും സീതയുമായുള്ള വിവാഹം നടക്കുന്ന പക്ഷം ജനങ്ങൾക്കെല്ലാം കൃതാർത്ഥതയുണ്ടാകും. ഹേ സഖി, ഇങ്ങനെ ഒരു ബന്ധമുണ്ടായാൽ രാമൻ ഇവിടേയ്ക്കു വല്ലപ്പോഴെങ്കിലും വരും. ആ അവസരത്തിൽ നമുക്കദ്ദേഹത്തെ കണ്ടു പരമാനന്ദമടയാനും സാധിക്കും. അതാണ് ഇപ്രകാരമൊരു വിവാഹം നടക്കണമെന്ന കാര്യത്തിൽ ഞാൻ ആസക്തി പ്രകടിപ്പിക്കുന്നത്.

ദോ: നാഹിം ത ഹമ കഹം സുനഹു സഖി ഇൻഹ കര
ദേസന ഭൂരി

ഏവം സംഘട തബ ഹോതു ജബ പുസ്യ
പുരാകൃത ഭൂരി

നാഹിം ത ഹമ കഹം=അല്ലാത്തപക്ഷം നമുക്ക്, സഖി സുനഹു=
ഹേ സഖി കേൾക്കൂ, ഇൻഹകര ദേസന=ഇവരുടെ ദേശം, ഭൂരി=
ദുർല്ലഭംതന്നെ, ജബ ഭൂരി പുസ്യ=വളരെ സുകൃതങ്ങൾ, പുരാകൃത
തബ=പണ്ടു ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ആ സ്ഥിതിയിൽ, ഏഹ സം
ഘട=ഈ സംഘടന, ഹോതു=ഉണ്ടാകും.

ഇങ്ങനെ ഒരു സംഘടന ഉണ്ടാകാത്തപക്ഷം നമുക്കിനിമേൽ
ശ്രീരാമനെ ദർശിക്കാൻ സാധ്യമായെന്നു വരികയില്ല. നമ്മൾ
പൂർവ്വജന്മങ്ങളിൽ സുകൃതം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ സീതാരാമവിവാഹം
ഉണ്ടാകും.

മൗ: ബോലീ അപര കഹേഹു സഖി നീകാ ഏഹി
ബിആഹ അതിഹിത സബഹീ കാ
കോള കഹ സങ്കര മാപ കറോരാ ഏ സ്യാമല
മുദുഗാത കിസോരാ

അപര ബോലീ=മറെറാരുത്തി പറഞ്ഞു:-, സഖി='ഹേ തോഴി,
നീകാ കഹേഹു=നീ ശരിയായി പറഞ്ഞു, ഏഹി ബിആഹ=ഈ
വിവാഹം, സബഹീകാ=എല്ലാവർക്കും, അതിഹിത ഹോഗാ=ഏറെ
വും ഇഷ്ടമാകും, കോള കഹ=മറെറാരുവരും പറഞ്ഞു:-, സങ്കര
മാപ=ശൈവമാപം, കറോരാ=വളരെ കനമുള്ള ഒന്നാണു്,
ഏ സ്യാമല മുദുഗാത=ഈ ശ്യാമള മുദുഗാത്രൻ, കിസോരാ=കുട്ടിയു
മാണു്.

എല്ലാവർക്കും ഹിതമാണു് സീതാരാമ വിവാഹമെന്നു് നീ
പറഞ്ഞതു വളരെ ശരിയാണു്. ഇതുകേട്ടു മറെറാരു സഖി പറ
ഞ്ഞു:- "ഈ വിവാഹം എല്ലാവർക്കും ഇഷ്ടംതന്നെയാണു്". പക്ഷേ

ജനകരാജാവിന്റെ നിശ്ചയം ശൈവമാപം കലച്ചു വലിക്കാനും ലക്ഷ്യത്തിൽ ശരം ഏല്പിക്കാനും പോന്നവൻ മാത്രമേ സീതയെ കൊടുക്കൂ എന്നല്ലേ? ശൈവമാപത്തിന്റെ കനം കുറച്ചൊന്നു മല്ല. രാമൻ മുറ്റലഗാത്രനും കോലമൊരു ബാലനമാണ്.

സബ അസമഞ്ജസ അഹൈ സയാനീ യഹ സുനി
അപര കഹൈ മുറ്റബാനീ
സഖി ഇൻഹകറം കോള കോള അസ കഹറഹീം
ബഡ പ്രഭാള ദേഖത് ലഘു അഹറഹീം

സയാനീ=ഹേ ചതുരേ, സബ അസമഞ്ജസ അഹൈ=എല്ലാം പൊരുത്തക്കേടായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു, യഹ സുനി=ഇതുകേട്ട്, അപര മുറ്റബാനീ=മുറ്റവാക്കുകളാൽ പറഞ്ഞു; സഖി=ഹേ സഖി, ദേഖത ലഘു=കാഴ്ചയിൽ കുട്ടികളാണെങ്കിലും, ബഡ പ്രഭാള അസ=വളരെ പ്രഭാവമുള്ളവരാണ് ഇവർ എന്ന ഈ അഭിപ്രായമാണ്, ഇൻഹ കറം=ഇവരെക്കുറിച്ച്, കോള കോള=ഓരോരുത്തരും, കഹറഹീം=പറയുന്നത്.

ഹേ ചതുരേ, എല്ലാം ആകട്ടാടെ ഒരു പൊരുത്തമില്ലാത്ത മട്ടിലാണ്. ഇതുകേട്ടു മറൊരുത്തി പറഞ്ഞു: — 'ഹേ സഖി, രാമനും ലക്ഷ്മണനും കാഴ്ചയിൽ കുട്ടികൾതന്നെ. പക്ഷേ അവരുടെ പ്രഭാവം വളരെ അധികമാണെന്നാണ് ഓരോരുത്തരും പറയുന്നത്'.

പരസി ജാസു പദ പങ്കജ ധൂരീ തരീ അഹല്യാ
കൃത അഘ ഭൂരീ
സോകി രഹറഹീം ബിനു സിദ്ധനു തോരോ യഹ
പ്രതീതി പരിഹരിഅ ന ഭോരോ

ജാസു പരസി=ആരുടെ പാദപങ്കജരേണ സ്പർശിച്ചാത്രയിൽ, ഭൂരീ അഘ കൃത=വളരെ പാപംമെന്ത, അഹല്യാ തരീ=അഹല്യ പാപവിമുക്തയായി, സോ=ആ രാമൻ, കി സിദ്ധനു തോരോ ബിനു രഹറഹീം=ശിവമാപം പ്രയോഗിക്കാൻ കഴിവില്ലാത്തവനുമോ?,

യഹ പ്രതീതി=ഇതു തോന്നൽ, ഭോരോ ന ചരിഹരിശ=മറവിയിലും കൈവിടരുത്.

ഏതൊരുവന്റെ പാപപരാഗം സ്പർശിച്ച നിമിഷംതന്നെ മഹാപാപിനിയായ അഹല്യപാപാവിമുക്തയായി സദാഗതി പ്രാപിച്ചുവോ ആ രാമനു ശൈവചാപം പ്രയോഗിക്കാൻ എങ്ങനെ കഴിവില്ലാതെവരും? ഇതൊരു തോന്നൽ മറവിയിലും കൈവിട്ടുകൂടാ.

ജേഹി ബിരഞ്ചി രചി സീയ സവാംരീ തേഹി
സ്യാമല ബരു രചേഉ ബിചാരി
താസു ബചന സുനി സബ ഹരഷാനീ ഐസൈ
ഹോഉ കഹഹിം മുദു ബാനീ

ജേഹി ബിരഞ്ചി=ഏതൊരു ബ്രഹ്മദോഷം, സീയ സവാംരീ രചി=സീതയെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം സൃഷ്ടിച്ചുവോ, തേഹി=അദ്ദേഹം തന്നെയാണ്, ബിചാരി=ആലോചിച്ചു, സ്യാമല ബരു=ശ്യാമളനായ വരനേയും, രചേഉ=സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നത്, താസു ബചന സുനി=അവളുടെ വാക്കുകൾ കേട്ട്, ഐസൈ ഹോഉ=അപ്രകാരംതന്നെ വരട്ടെ എന്നും, മുദു ബാനീ കഹഹിം=മുദുവാക്കുകളാൽ പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, സബ ഹരഷാനീ=എല്ലാവരും സന്തോഷിച്ചു.

ഏതൊരു ബ്രഹ്മാവ് നല്ലപോലെ ചിന്തിച്ച സീതയെ സൃഷ്ടിച്ചുവോ അദ്ദേഹംതന്നെയാണ് മനസ്സിൽത്തീ ആലോചിച്ച അവൾക്കു ശ്യാമളകോമളനായ വരനേയും സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നത്. അവളുടെ ഈ വാക്കുകൾകേട്ടു എല്ലാവരും അങ്ങനെതന്നെ സംഭവിക്കട്ടെ എന്നു മുദുവാക്കുകളാൽ പറഞ്ഞു സന്തോഷിച്ചു.

ഭോ: ഹിയ ഹരഷഹിം ബരഷഹിം സുമന
സുമുഖി സുലോചനി ബുന്ദ
ജാഹിം ജഹാം ജഹം ബന്ധു ഭോഉ തഹം തഹം
പരമാനന്ദ

സുഖം=സുഖികളുടേയും, സുലോചന ബുദ്ധ=സുലോചനമാരുടേയും സമൂഹം, ഹിയ ഹരഃഹരിം=മനസാ സന്തോഷിച്ചു, സമന ബരഃഹരിം=പുഷ്പവൃഷ്ടിയും ഉണ്ടായി, ദോള ബന്ധു=ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാർ, ജഹാം ജഹം ജാഹിം=എവിടെയെല്ലാം പോയോ, തഹം തഹം=അവിടെയുള്ളവയെല്ലാം, പരമാനന്ദ=പരമാനന്ദമുണ്ടായി.

സുഖികളുടേയും സുലോചനമാരുടേയും മനസ്സു ഹർഷവിവശമായി. ആകാശത്തിൽനിന്നു പൂമഴപെയ്തു. രാമലക്ഷ്മണന്മാർ എവിടെയൊക്കെ പോവുകയുണ്ടായോ അവിടെയുള്ളവയെല്ലാം പരമാനന്ദവും സഞ്ചാരമായി.

ചതു: പുര പുരബ ദിസി ഗേ ദോള ഭാതു ജഹം
ധനുരഖ ഹിത ഭൂമി ബനാതു
അതി ബിസ്താര മാരു ഗമ ഡാരീ ബീമല
ബേദികാ രചിര സവാംരീ

പുര പുരബ ദിസി=നഗരത്തിന്റെ കിഴക്കുഭാഗത്തേക്കു, ദോള ഭാതു ഗേ=ഇരുസഹോദരന്മാരും പോയി, ജഹം ധനുരഖ ഹിത=അവിടെയാണ് മാപയാഗത്തിനുള്ള, ഭൂമി ബനാതു=ഭൂമി സജ്ജീകരിച്ചിട്ടുള്ളതു്, അതി ബിസ്താര മാരു=ഏറ്റവും വിസ്താരത്തിൽ മനോഹരമായി, ഗമ ഡാരീ=നിരപ്പാക്കിയ സ്ഥലത്തു്, രചിര ബീമല=മനോഹരവും വിമലവും ആയ, ബേദികാ സവാംരീ=വേദി നിർമ്മിച്ചിരുന്നു.

നഗരത്തിന്റെ കിഴക്കുഭാഗത്തേക്കാണ് രാമലക്ഷ്മണന്മാർ പോയതു്. അവിടെയാണ് മാപയാഗത്തിനുള്ള സ്ഥലം. ഏറ്റവും വിസ്താരത്തിൽ മനോഹരമാംവണ്ണം നിരപ്പാക്കിയ സ്ഥലത്തു മനോഹരവും പവിത്രവുമായ ഒരു വേദി നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ചതുരം ദിസി കഞ്ചന മഞ്ച ബിസാലാ രചേ
ജഹാം ബൈഹരിം മഹിപാലാ

തേഹി പാമേ സമീപ ചഹും പാസാ അപര
മഞ്ച മണ്ഡലീ ബിലാസാ

ചഹും ദിസി=നാലുഭാഗത്തും, ബിസാലാ കഞ്ചന മഞ്ച രചേ= വിശാലങ്ങളായ സ്വസ്തുമഞ്ചങ്ങൾ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്, ജഹാം മഹിപാലാ=ആ മഞ്ചങ്ങളിലാണ് രാജാക്കന്മാർ, ബൈറഹിം= ഇരിക്കുന്നത്. തേഹി പാമേ സമീപ=അതിന്റെ പിന്നിലായി തൊട്ടതന്നെ, ചഹും പാസാ=നാലുഭാഗത്തും തൊട്ടതൊട്ടായി, അപര മഞ്ച മണ്ഡലീ=മറ്റൊരു മഞ്ചങ്ങളുടെ സമൂഹം, ബിലാ സാ=ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്.

നഗരത്തിന്റെ കിഴക്കുവശത്തു കപ്പനിരപ്പാക്കിയ സ്ഥലത്തു വെച്ചാണ് മാപയജ്ഞം നടക്കുക. രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ആ സ്ഥലം കണ്ടു. നാലുഭാഗത്തും വിശാലങ്ങളായ സ്വസ്തുമഞ്ചങ്ങൾ സജ്ജീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ മഞ്ചങ്ങളിലാണ് രാജാക്കന്മാർ ഇരിക്കുന്നത്. അവയുടെ പിന്നിൽ സമീപത്തായി നാലുഭാഗത്തും തൊട്ടതൊട്ടു നിരവധി മഞ്ചങ്ങൾ ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്.

കമുക ഉംചി സബ ഭാംതി സുഹാഹു ബൈറഹിം
നഗര ലോഗ ജഹം ജാഹു

തിൻററകേ നികട ബിസാല സുഹാഹു ധവല
ധാമ ബഹു ബരന ബനാഹു

കമുക ഉംചി=കുറഞ്ഞതാണ് ഉയർന്നതും. സബ ഭാംതി സുഹാഹു=എല്ലാവിധത്തിലും മനോഹരവും ആയിരുന്ന, ജഹം നഗര ലോഗ=യാതൊരുസ്ഥലത്തു നഗരവാസികൾക്കു, ജാഹു ബൈറഹിം=ചെന്നു ഇരിക്കാൻ എപ്പാടുചെയ്തിട്ടുണ്ട്, തിൻററകേ നികട= അതിന്നു സമീപം, ബിസാല സുഹാഹു=വിശാലവും മനോഹരവും, ബഹു ബരന=വിവിധവസ്തുക്കൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന, ധവല ധാമ ബനാഹു=ശോഭനമണ്ഡലം തയ്യാർ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

കുറഞ്ഞതായന്നതും എല്ലാവിധത്തിലും സമാകർഷകമായ ആ സ്ഥലത്തു നഗരവാസികൾക്കിരിപ്പിടങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി

യിട്ടുണ്ട്. അതിനുസമീപം വിശാലവും മനോഹരവും വിവിധ വാണോജലവുമായ ഒരു ശോഭനമണ്ഡപം നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ജഹം ബൈറോ ദേഖഹിം സബ നാരീ ജമാ
ജോഗു നിജ കല അനുഹാരീ
പുര ബാലക കഹി കഹി മുദു ബചനാ സാദര
പ്രഭുഹിം ദേഖാവഹിം രചനാ

ജമാ ജോഗു=യഥായോഗ്യം, നിജകല അനുഹാരീ=അവരവരുടെ വംശസ്ഥിതിക്കനുസരണമായി, ജഹം സബ നാരീ=അവിടെ എല്ലാ സ്ത്രീകൾക്കും, ബൈറോ ദേഖഹിം=ഇതനു കാഴ്ചകൾ കാണാനും (ഏല്പാടുകൊടുത്തിട്ടുണ്ട്) പുര ബാലക=നഗരത്തിലെ ബാലകന്മാർ, മുദുബചന കഹി കഹി=മുദുവാക്കുകൾ പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, സാദര പ്രഭുഹിം=ആദരപൂർവ്വം ഭഗവാനെ, രചനാ ദേഖാവഹിം=(രംഗ)വിധാനങ്ങൾ കാണിച്ചുകൊടുക്കാൻ തുടങ്ങി.

എല്ലാ സ്ത്രീകൾക്കും അവരുടെ യോഗ്യതയും വംശസ്ഥിതിയും അനുസരിച്ച് അവിടെ ഇതനു കാഴ്ചകൾ കാണാനുള്ള ഏല്പാടുകൾ കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. ഈ അവസരത്തിൽ നഗരത്തിലെ ബാലകന്മാർ ഭഗവാനെ സമീപിക്കുകയും മുദുവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു രംഗവിധാനം ഓരോന്നോരോന്നായി ഭഗവാനു കാണിച്ചുകൊടുക്കാൻ തുടങ്ങി.

ദോ: സബ സിസു ഏഹി മിസു പ്രേമബസ പരസി
മനോഹര ഗാത
തന പുലകഹിം അതി ഹരഞ്ച റിയ ദേഖി
ദേഖി ദോള ഭ്രാത

പ്രേമബസ=പ്രേമവാശഗതായ, സബ സിസു=എല്ലാ ശിശുക്കളും, ഏഹി മിസു=ഇതൊരവാസരമാക്കി, മനോഹര ഗാത=(ഭഗവാന്റെ) മനോഹരശരീരം, പരസി=സ്पर्ശിച്ചും, ദോള ഭ്രാത=ആ രണ്ടു ഭ്രാതാക്കളേയും, ദേഖി ദേഖി=വീണ്ടും വീണ്ടും ദർശിച്ചും, തനുപുല

കഹിം=പുളകാഞ്ചിതഗാത്രരായിത്തീർന്നു, ഹിയ=അവരുടെ ഹൃദയം, അതി ഹരഷം=അത്യധികം ഹർഷത്തോടുകൂടിയതായി ഭവിച്ചു.

പ്രേമവിവശരായ എല്ലാ കുട്ടികളും ഇതൊരു പറ്റിയ അവസരമെന്നു കണ്ടു ഭഗവാന്റെ ശരീരം സ്पर्ശിച്ചു രോമാഞ്ചകഞ്ചകിതഗാത്രരായിത്തീർന്നു. അവർ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ തുടരെതുടരെ കണ്ടു അത്യാനന്ദഹൃദയത്തോടുകൂടിയവരായി ഭവിച്ചു.

ചതു: സിന്ധു സബ രാമ പ്രേമ ബസ ജാനേ പ്രീതി
സമേത നികേത ബഖാനേ
നിജ നിജ രുചി സബ ലേഹിം ബോലാഹു
സഹിത സനേഹ ജാഹിം ദോള ഭാഹു

സബ സിന്ധു=എല്ലാ കുട്ടികളും, രാമ പ്രേമ=രാമന്റെ പ്രേമത്തിന്നു, ബസ ജാനേ=വിധേയരാണെന്നറിഞ്ഞ്, പ്രീതി സമേത=പ്രീതിപൂർവ്വം (രാമൻ), നികേത=യാഗസ്ഥലത്തുള്ള മന്ദിരം, ബഖാനേ=വർണ്ണിച്ചു, നിജ നിജ രുചി=ഓരോരുത്തരും അവരവരുടെ ഹിതാനുസാരം, സബ=എല്ലാം അവർക്ക്, ബോലാഹു ലേഹിം=പറഞ്ഞുകൊടുത്തു, ദോള ഭാഹു=രണ്ടു സഹോദരന്മാരും, സനേഹ സഹിത=സ്നേഹസമേതം, ജാഹിം=അവരൊന്നിച്ചു നടക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

രാമപ്രേമത്തിന്നു വിധേയരാണ് കുട്ടികളെല്ലാമെന്നു ഗ്രഹിച്ചു സസന്തോഷം രാമൻ കുട്ടികൾ കാണിച്ചുകൊടുത്ത മന്ദിരം വർണ്ണിച്ചു ഓരോരുത്തരും അവരുടെ രുചിക്കനുസരിച്ചു രാമലക്ഷ്മണന്മാർക്ക് എല്ലാം പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. രണ്ടു സോദരന്മാരും കുട്ടികളൊന്നിച്ചു നടക്കുകയും ചെയ്തു.

രാമു ദേഖാവഹിം അനുജഹിം രചനാ കഹി മുദു
മധുര മനോഹര ബചനാ
ലാവ നിമേഷ മഹം ഭൂവന നികായാ രചൈ ജാസു
അനുസാസന മായാ

രാമു മൃഗ മധുര=ശ്രീരാമൻ മൃഗലവും മധുരവും, മനോഹര ബച
നാ=മനോഹരവുമായ വാക്കുകൾ, കവി രചനാ=ചാറഞ്ഞുകൊണ്ടു
അവിടത്തെ നിർമ്മാണങ്ങൾ, അനുജഹിം=അനുജനെ, ദേവാവ
ഹിം=കാട്ടിക്കൊടുത്തു, മാതാ ജാസു അനുസാസന=മായ ആരുടെ
നിയോഗത്താൽ, നിമേഷ ലവ മഹം=അല്പനിമിഷംകൊണ്ടു,
ഭവന നികായ=ബ്രഹ്മാണ്ഡസമൂഹങ്ങളെ, രചൈ=സൃഷ്ടിക്കു
ന്നുവോ.

ഭഗതി ഹേതു സാജ ദീനദയാലാ ചിതവത ചകിതാ
ധനുഷ മഖ സാല
കുതുക ദേവി ചലേ ഗുരുപാഹീം ജാനി ബിലബു
ത്രാസ മന മാഹീം

സോജ ദീന ദയാലാ=ആ ദീനദയാലുതന്നെയാണു്, ഭഗതി
ഹേതു=ഭക്തഹിതാർത്ഥം, ചകിത=ചകിതനായി, ധനുഷ മഖ
സാലാ=ചാപയാഗശാല, ചിതവത=ദൾക്കുന്നതു്, കുതുക
ദേവി=ഈ തമാശ കണ്ടു് അനന്തരം അവിരിയവരും, ഗുരുപാഹീം
ചലേ=ഗുരുവിനെ സമീപിച്ചു, ബിലബു ജാനി=കാലതാമസം
ഗ്രഹിച്ചു്, മനമാഹീം ത്രാസ=മനസ്സിൽ ഭയമുണ്ടായി.

മൃഗലവും മനോഹരവുമായ വാക്കുകളാൽ വണ്ണിച്ച യാഗശാ
ലയിലെ വൈചിത്ര്യം ഒരോന്നും വിസ്തരിച്ചു പാഞ്ഞു രാമൻ
ലക്ഷ്മണനെ കേൾപ്പിച്ചു. എന്തൊരു ഭഗവാന്റെ നിയോഗത്താൽ
മായ, നിമിഷാശംകൊണ്ടു ബ്രഹ്മാണ്ഡസമൂഹങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കു
ന്നുവോ ആ ദീനദയാലുതന്നെയാണു് ചകിതനായി യജ്ഞശാല
ദൾക്കുന്നതു്. ഈ തമാശ കണ്ടു മടങ്ങി ഗുരുസന്നിധിയിൽ
രാമൻ സോദരനൊന്നിച്ചു ചെന്നു. പക്ഷേ വരാൻ കുറച്ചധികം
വൈകിയതിനാൽ മഹഷിയിൽനിന്നു എന്തു പ്രതികരണമുണ്ടാ
കുമോ എന്നു രാമൻ ഭയന്നു.

ജാസു ത്രാസ ഡര കഹം ഡര ഹോജു ഭജന പ്രഭാജ
ദേവാവത സോജു

കഹി ബാതൈം മുറ്റ മധുര സുഹാതു കിഷ്ട ബിദാ
ബാലക ബരിആതു

ജാസു ത്രാസം=ആരെക്കുറിച്ചുള്ള ഭയത്താൽ, ഡര കഹം ഡര
ഹോതു=ഭയത്തിനും ഭയമുണ്ടാകുന്നുവോ, സോതു=ആ ഭഗവാൻ
തന്നെയാണ്, ഭജന പ്രഭാത ദേവാവതം=ഗുരുവിനോടുള്ള ഭക്തി
യുടെ പ്രഭാവം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നത്, മുറ്റ മധുര സുഹാതു=മുറ്റവും
മധുരവും മനോഹരവുമായ, ബാതൈം കഹി=വൃത്താന്തങ്ങൾ
പറഞ്ഞു, ബാലക=കുട്ടികൾക്കു (രാമൻ), ബരിആതു ബിദാ
കിഷ്ടം=പണിപ്പെട്ടു വിടനല്ല.

ആരെക്കുറിച്ചുള്ള ഭയംകൊണ്ടു ഭീതിക്കുപോലും ഭീതിയുണ്ടാ
കുന്നുവോ ആ ഭഗവാൻതന്നെയാണ് ഗുരുവിനോടു തനിക്കുള്ള
ഭക്തിയുടെ പ്രഭാവം കാണിക്കുന്നത്. മുറ്റവും മധുരവും മനോഹ
രവുമായ വൃത്താന്തങ്ങൾ പറഞ്ഞു കുട്ടികളെ രാമൻ നിർബ്ബ
ന്ധിച്ചു യാത്രയയച്ചു. [രാമനെ പിരിഞ്ഞുപോകുവാൻ കുട്ടി
കൾക്കു ഒട്ടുംതന്നെ മനസ്സുണ്ടായിരുന്നില്ല. അതാണു പണിപ്പെട്ടു
അവരെ പറഞ്ഞയക്കേണ്ടിവന്നത്.]

ദോ: സഭയ സപ്രേമ ബിനീത അതി സകുച സഹിത
ദോള ഭാതു

ഗുരുപദ പങ്കജ നാതു സിര ബൈരേ ആയിസു
പാതു

സഭയ സപ്രേമം=ഭയത്തോടും പ്രേമത്തോടും, സഹിത സകുചം=
സങ്കോചത്തോടുംകൂടി, ദോള ഭാതു=രണ്ടു സഹോദരന്മാരും, അതി
ബിനീതം=ഏറ്റവും വിനയപൂർവ്വം, ഗുരുപദ പങ്കജം=ഗുരുവിന്റെ
ചരണകമലങ്ങളിൽ, സിര നാതു=ശിരസ്സു കുനിച്ചു, ആയസു
പാതു=ആളെ വാങ്ങി, ബൈരേ=ഇരുന്നു.

ഭയപ്രേമസങ്കോചങ്ങളോടും അതിവിനയത്തോടുംകൂടി വി
ശ്വാമിതന്റെ പാദങ്ങളിൽ വ്രണിപതിച്ചു അനുജന്മാരായി രാമ
ലക്ഷ്മണന്മാർ സമീപംതന്നെ ഉപവിഷ്ഠരായി.

ചു: നിസി പ്രബേസ മുനി ആയസു ദീൻഹാ
 സബഹീ സന്ധ്യാബന്ദന കീൻഹാ
 കഹത കഥാ ഇതിഹാസ പുരാണീ രചിര
 രജനി ജുഗ ജാമ സിരാനി

നിസി പ്രബേസ മുനി=രാത്രി പ്രാരംഭമായി എന്നു (ഗ്രഹിച്ചു)
 വിശ്വാമിത്രമുനി, ആയസു ദീൻഹാ=അനുജനെക്കൊടുത്തു, സബ
 ഹി സന്ധ്യാബന്ദന=എല്ലാവരും സന്ധ്യാബന്ദനം, കീൻഹാ=
 ചെയ്തു, പുരാണീ കഥാ ഇതിഹാസ=പുരാണേതിഹാസകഥകൾ
 പറഞ്ഞു, രചിര രജനി=മനോഹരരാത്രിയിലെ, ജുഗജാമ സി
 രാണി=രണ്ടുയാമം നയിച്ചു.

പ്രദോഷകാലമായി എന്നു ഗ്രഹിച്ചു വിശ്വാമിത്രൻ അനു
 ജനെന്തുകിയതനുസരിച്ചു എല്ലാവരും സന്ധ്യയെ വന്ദിച്ചു പുരാ
 ണേതിഹാസകഥകൾ പറഞ്ഞു ആ മനോഹരരാത്രിയുടെ രണ്ടു
 യാമം അവർ നയിച്ചു.

മുനി വര സൈന കീൻഹ തബ ജാഹു ലഗേ
 ചരന ചാപന ദോള ഭാഹു
 ജിൻഹകേ ചരന സരോരുഹ ലാഗീ കരത
 ബിബിധ ജപ ജോഗ ബിരാഗീ

തബ മുനിവര ജാഹു=ആ സമയത്തു വിശ്വാമിത്രമഹർഷി എഴു
 ന്നോര ശയനസ്ഥലത്തുചെന്നു, സൈന കീൻഹ=ശയിച്ചു.
 ദോള ഭാഹു ചരന ചാപന ലഗേ=രണ്ടു ഭ്രാതാക്കളും ഗുരുവിന്റെ
 കാലുകൾ ഉഴിയുവാൻ തുടങ്ങി, ജിൻഹകേ ചരന സരോരുഹ
 ലാഗീ=ആരുടെ ചരണകുടലങ്ങളെ തടയുവാൻവേണ്ടി, ബിരാഗീ
 ബിബിധ=വിരക്തന്മാർ പലതരത്തിലുള്ള, ജപ ജോഗ കരത=
 ജപങ്ങളും യോഗങ്ങളും അനുഷ്ഠിക്കുന്നുവോ.

തേഹു ദോള ബന്ധു പ്രേമ ജന ജിതേ ഗുര പദ
 കമല പലോടത പ്രീതേ

ബാര ബാര മുനി അഗ്യാ ദീൻഹീ രഘുവര ജാഇ
സൈന തബ കീൻഹീ

തേഇ ദോഇ ബാസ്വ=ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരാണ്, പ്രേമ ജിതേ
ജന=പ്രേമാധീനരോ എന്നു തോന്നുമാറു്, ഗുര പദ കമല പ്രീതേ=
ഗുരുപാദകമലങ്ങളെ പ്രീതിപൂർവ്വം, പലോടത=തടവിക്കൊണ്ടിരി
ക്കുന്നതു്, ബാര ബാര മുനി=തുടരെതുടരെ വിശ്വാമിത്രമുനി
പാദം തലോടിയതു മതി എന്നു, അഗ്യാ ദീൻഹീ തബ=കുലിച്ചു
പ്പോൾ, രഘുവര ജാഇ=ശ്രീരാമൻ മൊന്നു, സൈന കീൻഹീ=
ശയനം ചെയ്തു.

വിശ്വാമിത്രമഹർഷി മൊന്നുകിടന്നു. രാമലക്ഷ്മണന്മാർ മുനി
യുടെ തൃപ്പാദങ്ങൾ ഉഴിയാനും തുടങ്ങി. ആരുടെ പാദകമലങ്ങൾ
തലോടുന്നതിനുവേണ്ടിയാണോ വിരക്തന്മാർ ജപയോഗങ്ങൾ
അനുഷ്ഠിക്കുന്നതു് ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരാണ് പ്രേമാധീനരോ
എന്നു തോന്നുമാറു് ഗുരുപാദങ്ങൾ പ്രേമപൂർവ്വകം തടവിക്കൊണ്ടി
രിക്കുന്നതു്. വിശ്വാമിത്രൻ തുടരെതുടരെ, മതി എന്നു കുലിച്ചു
പ്പോൾ ശ്രീരാമൻ കാൽഉഴിച്ചിൽ നിറുത്തി ശരിക്കാൻ പുറപ്പെട്ടു.

മാംപത ചരന ലഷണ ഉര ലാഘ്യ സഭയ സപ്രേമ
പരമ സമ്യ പാഘ്യ
പുനി പുനി പ്രഭ കഹ സോവഹു താത പൈശേ
ധരി ഉര പദ ജലജാതാ

ലഷണ ചരന=ലക്ഷ്മണൻ (രാമന്റെ) തൃപ്പാദങ്ങൾ, ഉര ലാഘ്യ=
മനസാധുനിച്ചു, സഭയ സപ്രേമ=ഭയത്തോടും പ്രേമത്തോടും
പാദങ്ങൾ, മാംപത=തടവിക്കൊണ്ടിരുന്നു, പരമ സമ്യ പാഘ്യ=
പരമസുഖം പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു, പ്രഭ പുനി പുനി=ശ്രീരാ
മൻ വീണ്ടും വീണ്ടും, കഹ താത=പറഞ്ഞു ഹേ വാത്സ, സോവഹു=
ഉറങ്ങു. (ലക്ഷ്മണനാകട്ടേ), പദ ജല ജാതാ=പാദകമലങ്ങൾ, ഉര
ധരി പൈശേ=ഘട്ടയത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു് നിദ്രയാരംഭിച്ചു.

ലക്ഷ്യം ശ്രീരാമതൃപ്പാദങ്ങൾ ഹൃദയത്തിൽ ധ്യാനിച്ചു ഭയഭ്രമങ്ങളോടെ തൃപ്തരണങ്ങൾ തടവി. ലക്ഷ്യം പരമപ്രീതനായി. 'ഉറങ്ങു ലക്ഷ്യം' എന്നു തുടരുന്നതുകൊണ്ട് രാമൻ പറഞ്ഞപ്പോൾ മാത്രമേ ലക്ഷ്യം രാമപാദധ്യാനത്തോടെ നിദ്രിക്കാൻ ഭീഷ്മർ.

ദോ: ഉദേ ലക്ഷ്യം നിസിബിഗത സുനി അരുന
സിഖാ ധ്വനി കാണ
ഗുര തോ പഹിലേഹി ജഗതപതി ജാഗേ രാമ
സുജാന

അരുനസിഖാ ധ്വനി=കോഴികൂക്കുന്നതു്, കാണ സുനി=കാതുകൊണ്ട് കേട്ടു്, നിസി ബിഗത ലക്ഷ്യം=രാത്രി പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞു (വെന്നു ഗ്രഹിച്ചു്) ലക്ഷ്യം, ഉദേ=ഏഴന്നേര, ജഗതപതി=ജഗൽ പതിയും, സുജാന=ചതുരനും ആരും, രാമ ഗുര തോ=രാമൻ ഗുരുവിനേക്കാൾ, പഹിലേഹി ജാഗേ=മുമ്പായിത്തന്നെ ഉണർന്നു.

കുടുകുടനം കണ്ണങ്ങളാൽ ശ്രവിച്ച രാത്രി അവസിതമായെന്നു ഗ്രഹിച്ച ലക്ഷ്യം ഉണർന്നു. ജഗൽപതിയും ചതുരനുമായ ശ്രീരാമനും ഗുരു ഉണർന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ ഉണർന്നു. [മനസ്സുതരിയിൽ പറയുന്നു, 'ഉത്തിഷ്ഠേൽ പ്രഥമം ചാസ്യ മരമം ചൈവ സംവിശേത' എന്നു്. അതായതു് ഗുരു ഉണർന്നതിനു മുമ്പു് ശിഷ്യന്മാർ ഉണർക്കയും, ഗുരനിദ്ര ചെയ്തതിനുശേഷം അവർ ശയിക്കുകയും വേണം.]

ച: സകല സൈവ കരി ജാതു നന്ദാഹ്വ നിത്യ
നിബാഹി മുനിഹിം സിര നാഹ്വ
സമയ ജാനി ഗുരു ആയസു പാഹു ലേന
പ്രസൂന ചലേ ദോള ഭാഹു

ജാതു സൗഖ്യ സഞ്ച കരി=മെന്നു ശൗഖ്യമെല്ലാം മൊയ്തു്, നന്ദാഹ്വ നിത്യ നിബാഹി=സ്നാനംചെയ്തു നിത്യകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിച്ചു് (രാമ ലക്ഷ്യം), മുനിഹിം സിര നാഹ്വ=മുനിയെ നമസ്കരിച്ചു,

സമയ ജാനി=അവസരമാണിതെന്നറിഞ്ഞ്, ഗുരു ആയസു പാതു= ഗുരുനിരോധം വാങ്ങി, ദോഷ ഭാതു പ്രസൂന ലേന ചലേ=ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടുവരാൻ പുറപ്പെട്ടു.

ഉണർന്നപ്പോൾ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ശൗചം സ്നാനം, സന്ധ്യാ വന്ദനം എന്നിവ നിവൃത്തിച്ചു വിശ്വാമിത്രപാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു. അനന്തരം അവർ പുഷ്പങ്ങളു പുഷ്പങ്ങൾ സംഭരിക്കാൻ ഗുരുവിന്റെ അനുമതിവാങ്ങി പുറപ്പെട്ടു.

ഭൂപഞ്ചഗു ബര ദേവേള ജാതു ജഹരം ബസന്തരിതു
രഹി ലോഭാതു

ലാഗേ ബിടപ മനോഹര നാനാ ബരന ബരന
ബര ബേലിബിതാനാ

ജാതു ഭൂപ ബര ബാഗു=ചെമ്പ് ജനകരാജാവിന്റെ ഉപവാനം ദേവേള=(രാമലക്ഷ്മണന്മാർ) കണ്ടു, ലോഭാതു ജഹരം=(കാണികളെ) മുശുരാക്കിക്കൊണ്ടു് അവിടെ, ബസന്ത രിച്ച രഹി=വസന്ത കാലം പ്രഭാിച്ചിരുന്നു, മനോഹര നാനാ=മനോഹരങ്ങളായ പല തരത്തിലുള്ള, ബിടപ ബരന ബരന=വൃക്ഷങ്ങളും വിവിധ വൃക്ഷങ്ങളിലുള്ള, ബര ബേലി ബിതാനാ=ശ്രേഷ്ഠവല്ലീവിതാനങ്ങളും അവിടെ, ലാഗേ=ഉണ്ടായിരുന്നു.

കാണികളുടെ മനംകവൻകൊണ്ടു പ്രാർത്ഥിക്കുന്ന വസന്ത കാലം; രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ജനകമഹാരാജാവിന്റെ ഉപവാനം കണ്ടു. അതിൽ പലതരത്തിലുള്ള മനോഹരവൃക്ഷങ്ങളും ആ വൃക്ഷങ്ങളിൽ ചുറ്റിച്ചുറ്റിക്കൂടിയിട്ടുള്ള വിവിധവൃക്ഷശാഖകളായ വിശിഷ്ടലതാവിതാനങ്ങളും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുണ്ടു്.

നവ പല്ലവ ഫല സുമന സുഹാഘ്ര നിജ സമ്പതി
സുരരൂപ ലജാഘ്ര
ചാതക കോകില കീര ചകോര കൂജത ബിഗംഗ
നടത കല മോര

നിജ സമ്പതി=സ്വസമ്പത്തുകൊണ്ടു (ആ ഉപവാനം), സുര ത്രുഖല ജാപ്തം=ദേവവൃക്ഷങ്ങളേയും (മൈത്രരഥത്തേയും) ലജ്ജിപ്പിച്ചിരുന്നു, നവാപല്ലവ ഫലം=നവാപല്ലവങ്ങളാലും ഫലങ്ങളാലും, സുമനസുഹാ ഏ=പുഷ്പങ്ങളാലും അതു ശോഭിച്ചു, ചാതക കോകിലം=വേഴാമ്പൽ പക്ഷികളും, കിയിലുകളും, കീര മാകോരം ബിഹംഗം=കിളികളും മാകോരങ്ങളും (തുടങ്ങിയ) പക്ഷികൾ, കൂജത=കൂജനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു, കല മോര നടതം=മനോഹരങ്ങളായ മയൂരങ്ങൾ ലാസ്യം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

സ്വസമ്പത്തുകൊണ്ടു ആ ഉപവാനം ഇന്ദ്രന്റെ ഉദ്യാനമായ മൈത്രരഥത്തേയും ലജ്ജിപ്പിച്ചിരുന്നു. നവാപല്ലവങ്ങളാലും ഫലങ്ങളാലും പുഷ്പങ്ങളാലും അതു പരിശോഭിച്ചു വേഴാമ്പൽ പക്ഷികളും കിയിലുകളും കിളികൾ മാകോരങ്ങൾ എന്നിങ്ങനെയുള്ള പക്ഷികളും കൂജനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. മനോഹരങ്ങളായ മയൂരങ്ങൾ ലാസ്യം ചെയ്തു.

മധ്യ ബാഗ സത സോഹ സുഹാവാ മനി

സോപാന ബിമിത്ര ബനാവാ

ബിമല സലില സരസിജ ബഹുരംഗാ ജല ഖഗ

കൂജത ഗുജ്ഞത ഭംഗാ

ബാഗ മധ്യം=രാജോദ്യാനത്തിന്റെ നടുക്കു്, സുഹാവാ സത സോഹാ=മനോഹരമായ ഒരു സരസ്സി ശോഭിക്കുന്നുണ്ടു്, ബിമിത്ര മനി സോപാനം=വിമിത്രരത്നസോപാനങ്ങളും, ബനാവാ=നിർമ്മിതങ്ങളായിട്ടുണ്ടു്, ബിമല സലിലം=അതിലെ നിർമ്മലജലത്തിൽ, ബഹുരംഗാ സരസിജം=പലനിറത്തിലുള്ള താമരകളും, കൂജത ജല ഖഗം=കൂജനം ചെയ്യുന്ന വെള്ളപ്പക്ഷികളും, ഗുജ്ഞത ഭംഗം=മുരളുന്ന വണ്ടുകളും ഉണ്ടു്.

ആരാജോദ്യാനത്തിന്റെ നടുവിൽ വിമിത്രരത്നസോപാനങ്ങൾ പടുത്തിട്ടുള്ള ഒരു സരസ്സുണ്ടു്. നിർമ്മല ജലപൂർണ്ണമായ ആ സരസ്സിൽ പലനിറത്തിലുള്ള താമരകളും കൂജനം ചെയ്യുന്ന വെള്ളപ്പക്ഷികളും മുരളുന്ന വണ്ടുകളുമുണ്ടു്.

ദോ: ബാഗു തഡാഗു ബിലോകി പ്രഭ ഹരഷേ

ബന്ധു സമേത

പരമ രമ്യ ആരാമ്യ ഏഹ ജോ രാമഹിം സുഖദേത

ബാഗു തഡാഗു ബിലോകി=രാജോദ്യാനവും തടാകവും സന്ദർശിച്ച്, ബന്ധു സമേത പ്രഭ ഹരഷേ=സഹോദരസമേതനായ ഭഗവാൻ സന്തോഷിച്ചു, രാമഹിം സുഖ ദേത=രാമൻ സുഖം നൽകുന്നു, ജോ ഏഹ ആരാമ്യ=യാതൊരീയാരാമം, പരമ രമ്യ=ഏറ്റവും മനോഹരമായിരുന്നു.

ആ രാജോദ്യാനവും തടാകവും കണ്ട രാമലക്ഷ്മണന്മാർ പ്രസന്നരായി. രാമനെ കൂടുതൽ സുഖിപ്പിച്ചു യാതൊരാരാമമാണോ ആ ആരാമം ഏറ്റവും പ്രിയദർശകമായിരുന്നു.

ചാ: ചാഹും ദിസി ചിതതു പൂമിമാലീഗന ലഗേ

ലേന ലേ ഹൃല മുദിത മന

തേഹി അവസര സീതാ തഹം ആഹു ഗിരിജാ

പൂജന ജനനി പരാഹു

ചാഹും ദിസി ചിതതു=നാലുഭാഗത്തും നോക്കി, മാലീഗന പൂമി=ഉദ്യാനപാലകന്മാരോടു് ചോദിച്ചു്, മുദിത മന=പ്രസന്നരായി (രാമലക്ഷ്മണന്മാർ), ഹൃലലേ ലേന ലഗേ=പുഷ്പങ്ങളും ദളങ്ങളും സംഭരിക്കാനാരംഭിച്ചു, ജനനി=അമ്മ, ഗിരിജാപൂജനം=ഗിരിജയെ പൂജിക്കാൻ, പരാഹു സീതാ=നിന്ദോഗിച്ച സീതാദേവിയും, തേഹി അവസരം=ആ അവസരത്തിൽ, തഹം ആഹു=അവിടേയ്ക്കു വന്നു.

നാലുഭാഗത്തും നോക്കി ഉദ്യാനപാലന്മാരുടെ സമ്മതത്തോടു കൂടി സ്തുഷ്ടരായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ പുഷ്പങ്ങളും ദളങ്ങളും സംഭരിക്കാനാരംഭിച്ചു. ഗിരിജയെ പൂജിക്കാൻ മാതാവിനാൽ നിയുക്തയായ സീതാദേവിയും ആ സന്ദർഭത്തിൽ അവിടെ എത്തി.

സംഗ സഖീ സബ സുഭഗ സയാനീ ഗാവഹിം
 ഗീത മനോഹര ബാനീ
 സര സമീപ ഗിരിജാ ഗുഹ സോഹാ ബരനി ന
 ജാള ദേവി മന മോഹാ

സംഗ=സീതയൊന്നിച്ചുള്ള, സുഭഗ സയാനീ=സുഭഗമാരും ചതുര
 മരും ആയ, സബ സഖീ=എല്ലാ സഖിമാരും, മനോഹര
 ബാനീ=മനോഹരധ്വനിയിൽ, ഗീത ഗാവഹിം=പാട്ടുകൾ പാടി
 കൊണ്ടിരുന്നു, സര സമീപ=സരസ്സിന്റെ സമീപം, ഗിരിജാ
 ഗുഹ സോഹാ=പാർവ്വതീക്ഷേത്രം ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്, ബരനി ന
 ജാള=ആ ക്ഷേത്രം വാണിക്കുക സാധ്യമല്ല, ദേവി മന മോഹാ=
 കാണുന്നവരുടെ മനം കവർന്നിരുന്നു ആ ക്ഷേത്രം.

സീതയൊന്നിച്ച സുന്ദരിമാരും ചതുരമാരുമായ അനേകം
 സഖിമാരും ഉണ്ട്. അവർ ഭംഗിയായി ഗാനംചെയ്തുകൊണ്ടി
 രുന്നു. സരസ്സിന്റെ സമീപത്തായി, കാണുന്നവരുടെ മനംകവ
 രുന്ന അവസ്ഥയായ പാർവ്വതീക്ഷേത്രം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുണ്ട്.

മജ്ജന കരി സര സഖിൻഹ സമേതാ ഗജു മുദിത
 മന ഗൗരി നികേതാ
 പുജാ കീൻഹി അധിക അനുരാഗാ നിജ അനുരൂപ
 സുഭഗ ബര മാംഗാ

സഖിൻഹ സമേതാ=സഖിമാരൊന്നിച്ചു, മജ്ജന കരി=സ്നാനം
 ചെയ്ത്, മുദിത മന=സന്തുഷ്ടരായി (സീത), ഗിരി നികേതാ
 ഗജു=പാർവ്വതീക്ഷേത്രത്തിലേക്കു പോയി, അധിക അനുരാഗാ=
 അത്യന്തരാഗത്തോടെ, പുജാ കീൻഹി=പൂജകൾ ചെയ്ത്, നിജ
 അനുരൂപ=തനിക്കു ചേർന്നതായ, സുഭഗ ബര മാംഗാ=സുന്ദരവ
 രനെ അവൾ അഭ്യർത്ഥിച്ചു.

സീത, സഖിമാരൊന്നിച്ച സരസ്സിലിറങ്ങി കളിച്ച സസ
 നോഹം ഉമാക്ഷേത്രത്തിലേക്കു പോയി. അത്യന്തരാഗത്തോടെ

പുജകൾ ചെയ്തു തനിയ്ക്കു നരൂപനായ വരനെ നൽകണമേ എന്നു
അവൾ ദേവിയോടഭ്യർത്ഥിച്ചു.

ഏക സഖീ സീയ സംഗ്ര ബിഹാതു ഗതു രഹീ
ദേവന ഫുലവാതു
തേതു ദോള ബന്ധു ബിലോകേ ജാതു പ്രേമ
ബിബസ സീതാപരം ആതു

ഏക സഖീ=ഒരു തോഴി, സീയ സംഗ്ര ബിഹാതു=സീതാസംഗ
ത്തെ വെടിഞ്ഞു, ഫുലവാതു ദേവന=ഉദ്യാനം കാണാൻ, ഗതീ
രഹീ=പോയിരുന്നു, ജാതു തേതു ദോള ബന്ധു=അവൾ ചെന്നു
രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും, ബിലോകേ=കണ്ടു, പ്രേമ ബിബസ=
പ്രേമവിവശയായി (മടങ്ങി), സീതാപരം ആതു=സീതയുടെ
സമീപം വന്നു.

സീതയുടെ കൂട്ടുകെട്ടു വിട്ട ഒരു സഖി ഉദ്യാനം കാണാൻ
പോയിരുന്നു. അവൾ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ കണ്ടു പ്രേമവിവശ
യായി മടങ്ങി സീതയെ സമീപിച്ചു. [സീതയെ വിട്ട സഖിമാ
രിൽ ഒരുത്തി പോയതിനു ചില കാരണങ്ങളുണ്ട്. അവൾ വിചാ
രിച്ചിരിക്കും ഒരുപക്ഷേ സീത ഗിരിജാപൂജ കഴിഞ്ഞു ഉദ്യാനശോഭ
കാണാൻ തുനിഞ്ഞേക്കും. അപ്പോൾ അവിടെ വല്ല രാജാക്ക
ന്മാരും എത്തിയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ആ വിവരം സീതയെ മുൻകൂട്ടി അറി
യിച്ചു ഉദ്യാനത്തിലേക്കുള്ള വരവു തടയണം. മാപയാഗകാല
മായതുകൊണ്ട് പല രാജ്യങ്ങളിൽനിന്നും പല രാജാക്കന്മാരും
വന്നു നാനാഭാഗത്തും താവളം ഉറപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതാണ് ചതു
രയായി സഖി അന്വേഷണാർത്ഥം അല്പനേരത്തേക്കു സീതയെ
വിട്ടുപിരിഞ്ഞത്.]

ദോ: താസു ദസാ ദേഖീ സഖിൻറെ പുലക ഗാത

ജലു നയന

കളു കാരന നിജ ഹരദി കര പുഷ്പഹരിം സബ

കുട്ടു ബന്ധന

സവിൻഹ=മറയ്ക്കു സവിമാർ, താസുദസാ ദേവി=ഉദ്യാനത്തിൽ നിന്നു കാടിവന്ന സവിയുടെ സ്ഥിതി കണ്ടു, പുലക ഗാത=പുളകിതശരീരമായും, ജല നയന=ബാഷ്പലോചനമായായി, സബ മുദ ബയന=എല്ലാ തോഴിമാരും മുദവാക്കുകളാൽ, പൂമരഹിം=ചോദിച്ചു:- (ഹേ സവി), നിജ ഹരഷ കര=നിന്റെ സന്തോഷത്തിന്റെ, കാരന കുഹ=കാരണമെന്തെന്നു പറയൂ.

ഉദ്യാനത്തിൽനിന്നു പ്രേമവിവാശയായി സീതയെ സമീപിച്ച സവിയെ കണ്ടു ഇതരസവിമാർ പുളകിതഗാത്രമായും നീർനിറഞ്ഞ കണ്ണുകളോടുകൂടി വാരുമായിത്തീർന്നു. അവർ മുദവാക്കുകളാൽ ഇങ്ങനെ ചോദിച്ചു:- 'തോഴി, നിന്റെ ഈ വാർദ്ധ്യ സന്തോഷത്തിനു കാരണമെന്താണെന്നു പറയൂ?'

ച: ദേവന ബാഗ്ര കുംഭര ദോള ആഹ്വ ബയ
കിസോര സബ ഭാംതി സുഹാഘ
സ്വാമ ഗൗര കിമി കഹൗം ബഖാനീ ഗിരാ
അനയന നയന ബിനു ബാനീ

ദോള കുംഭര=(അവൾ പറഞ്ഞു) രണ്ടു കുമാരന്മാർ, ബാഗ്ര ദേവന ആഹ്വ=രാജോദ്യാനം കാണാൻ വന്നിട്ടുണ്ടു്, ബയ കിസോര=പ്രായംകൊണ്ടു കുട്ടികളാണു്, സബ ഭാംതി സുഹാഘ=എല്ലാവർ ധത്തിലും മനോഹരന്മാർ, സ്വാമ ഗൗര=കരുവന്നു ശ്യാമളവണ്ണം, മരൊരുവനു ശേപതവണ്ണം, ബഖാനീ കിമി കഹൗം=വെളിച്ചം എങ്ങനെ പറയു്?, ഗിരാ അനയന=വാക്കുകൾക്കു കണ്ണുകളില്ല, നയന ബിനു ബാനീ=കണ്ണുകൾ വാക്കുകളോടുകൂടാത്തവയുമാണു്.

അവൾ പറഞ്ഞു:- പ്രിയ സവിമാരേ, രണ്ടു കുമാരന്മാർ രാജോദ്യാനം കാണാൻ വന്നിട്ടുണ്ടു്. അവർക്കു പ്രായം നന്നെ കുറവാണ്. കണ്ടാൽ വെറും കുട്ടികൾ. അവരിൽ ഒരാളുടെ നിറം മേഘകവണ്ണമാണു്. മരൊരു കുമാരന്റെ നിറം ശേപതവുമാണു്. അവരുടെ സൗന്ദര്യം എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കും. കണ്ണിനു വാക്കുകളില്ല. വാക്കുകൾക്കു കണ്ണുകളും ഇല്ല. [അവരെ കണ്ടു സൗന്ദര്യ

ത്തിന്റെ സ്വഭാവം ഉപരിച്ചറിയാമെന്നല്ലാതെ വാക്കുകളേക്കു
ണ്ടതു വിവരിക്കാൻ കഴിവില്ലെന്നു ഭാവം.]

സുനി ഹരഷീം സബ സഖീ സയാനീ സിയഹിയ
അതി ഉൽകണ്ഠാ ജാനീ
ഏക കഹളു നൃപ സുത തേള ആലീ സുനേ ജേ
മുനി സംഗ ആഏ കാലീ

സയാനീ സബ സഖീ=ചതുരമാരായ എല്ലാ സഖിമാരും, സുനി
ഹരഷീം=ഇതുകേട്ടു പ്രസന്നനായി, സിയ ഹിയ അതി ഉൽ
കണ്ഠാ ജാനീ=സീതയുടെ മനസ്സിൽ അത്യുൽകണ്ഠയുണ്ടെന്നറിഞ്ഞു,
ഏക കഹളു=ഒരുവര പറഞ്ഞു:-, ആനീ തേള നൃപ സുത=ഹേ
സഖി, അവർ രാജകുമാരന്മാരായിരിക്കണം, കാലീ മുനി സംഗ=
ഇന്നലെ വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയൊന്നിച്ചു, ജേ ആഏ സുനേ=വന്ന
തായി കേട്ടു.

സഖിമാർക്കെല്ലാം ഇതുകേട്ടു സന്തോഷമുണ്ടായി. സീതയും
അത്യുൽകണ്ഠിതയായി. ഈ യാഥാർത്ഥ്യം ഗ്രഹിച്ച സഖിമാരിൽ
ഒരുവര പറഞ്ഞു:- ഹേ തോഴീ, രാജോദ്യോഗം സന്ദർശിക്കാൻ
വന്നിട്ടുള്ള അവർ രാജകുമാരന്മാരാകാനാണ് വഴി. വിശ്വാമിത്ര
മഹർഷിയൊന്നിച്ചു രണ്ടു രാജകുമാരന്മാർ വന്നിട്ടുള്ളതായി ഞാനും
കേട്ടു. അവരാണ് ഈ കുമാരന്മാർ.

ജിൻഹ നിജ രൂപ മോഹനി ഡാരി കീൻഹേ
സ്വബസ നഗര നര നാരി
ബരനത ചരബി ജഹം തഹം സബ ലോള
അവസി ദേഖി അഹി ദേഖന ജോള

ജിൻഹ നിജ രൂപ=അവർ തങ്ങളുടെ രൂപങ്ങളെ, മോഹനി
ഡാരി=മോഹിനി രൂപങ്ങളാക്കി, നഗര നര നാരി=നഗര
ത്തിലെ പുരുഷന്മാരേയും സ്ത്രീകളേയും, സ്വബസ കീൻഹേ=സ്വ
വശത്താക്കിയിരിക്കുന്നു, ജഹം തഹം സബലോള=അങ്ങും ഇങ്ങും

ഉള്ള സർവ്വതം, മരബി ബരനത=ഇതു ക്കുമാരന്മാരുടെ അഴകു വണ്ണി
ക്കുന്നു, അവാസി ദേവിഅഹി=(അല്ലയോ സഖിമാരേ) തീർച്ചയായും
അവരെ ഒരു കാണുക, ദേവന ജോശ്വ=കാണുന്നതിനു യോഗ്യ
രാണു്.

ആ ക്കുമാരന്മാർ മോഹിനീവേഷം മാമഞ്ഞു വന്നു ഈ നഗര
ത്തിലെ സ്ത്രീകളേയും പുരുഷന്മാരെയുമെല്ലാം മോഹിപ്പിച്ചു സാ
ധിനത്തിലാക്കിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എവിടെ ചെന്നാലും ഇവ
രുടെ സൗന്ദര്യമേ എല്ലാവരും വണ്ണിക്കുന്നുള്ളു. ഇവരെ തീർച്ച
യായും കാണുകതന്നെ വേണം. ദർശനയോഗ്യരാണിവർ.

താസു ബചന അതി സിദ്ധരി സുഹാറേ ദരസ
ലാഗി ലോചന അകുലാനേ
ചലീ അഗ്ര കരി പ്രിയസഖി സോഹു പ്രീതി
പുരാതനി ലഭൈ ന കോഹു

താസു ബചന=അവളുടെ വാക്കുകൾ, സിദ്ധ അതി സുഹാറേ=
സീതയ്ക്കു ഏറ്റവും ഹൃദ്യങ്ങളായി, ലോചന ദരസ=നേത്രങ്ങൾ
ദർശനത്തിനു, അകുലാനേ ലഗേ=വെമ്പൽകൊണ്ടു, സോഹു പ്രിയ
സഖി=അവൾ പ്രിയതോഴിയെ, അഗ്രകരി ചലീ=മുമ്പിൽ നട
ത്തി പുറപ്പെട്ടു, പുരാതനി പ്രീതി=പുരാതനപ്രീതി, കോഹു ന
ലഭൈ=ആർക്കും മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

സഖിയുടെ വാക്കുകൾ സീതയ്ക്കു വളരെ ഹൃദ്യമായി
തോന്നി. ദേവിയുടെ നേത്രങ്ങൾ ക്കുമാരന്മാരെ ദർശിക്കുന്നതിൽ
അത്യാസക്തങ്ങളായി. ജനകജ പ്രിയസഖിയെ മുന്നിൽ നടത്തി
ഉദ്യാനത്തിലേക്കു നടന്നു. ദേവിയുടെ പുരാതനപ്രീതി സഖിമാ
ർക്കും ഗ്രഹിക്കാനായില്ല. [എന്താണു് ദർശനത്തിനു കണ്ണുകൾ
കൊതിച്ചതു്; മറെറാന്നുമല്ല നാരദന്റെ ഉപദേശമാണു് അത്തര
മൊരാസക്തി സീതയ്ക്കുണ്ടാക്കിയതു്. അവശ്യം കാണണമെന്നു
പ്രിയസഖി പറഞ്ഞതും ഇതിനൊരു പ്രേരകമായിട്ടുണ്ടു്. എന്താ
ണു് പുരാതനപ്രീതി എന്നു പറഞ്ഞതിന്റെ സാരം? രാമൻ

വിഷ്ണുവാണു്. സീതയാണു് ലക്ഷ്മീദേവി. ലക്ഷ്മീദേവിയ്ക്കു മഹാ വിഷ്ണുവിനോടുള്ള ആ പ്രീതിയാണിവിടെ രാമനിൽ സീതയ്ക്കു ജ്ഞാതം.]

ദോ: സുമരി സീയ നാരദ ബചന ഉപജീ പ്രീതി
പുനീത
ചകിത ബിലോകതി സകല ദിസി ജന സിസു
മൃഗീ സഭീത

നാരദ ബചന=നാരദന്റെ വാക്കുകൾ, സുമരി സീയ=സ്തുതിച്ചു പ്പോരുന്നതന്നെ സീതയ്ക്കു, പുനീത പ്രീതി ഉപജീ=പവിത്രപ്രേമം ഉണ്ടായി, മൃഗീ സിസു സഭീത=മാൻകുട്ടി ഭയപ്പെട്ടിട്ടു്, ജന= എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം, ചകിത സകല ദിസി=നാലു ദിക്കി ലേക്കും പരിഭ്രാന്തയായി (സീത), ബിലോകതി=നോക്കുവാൻ തുടങ്ങി.

നാരദൻ അരുളിച്ചെയ്ത വാക്കുകൾ ഓർത്തുകൂടി വിഷയമായു പ്പോരുന്നതന്നെ സീതയ്ക്കു പവിത്രപ്രേമം അനുഭവിച്ചു. ഭീതയായ മാൻകുട്ടി എന്നപോലെ സീത ചകച്ച നാലുപാടും നോക്കാൻ തുടങ്ങി. [നാരദൻ എന്താണു് പറഞ്ഞിരുന്നതു്?

കരിക്കൽ സീത പാശ്ചതീപുജയ്ക്കു പോവുകയായിരുന്നു. വഴിക്കുവെച്ചു അവൾ നാരദനെ കണ്ടു. 'വത്സേ, നീ എവിടെ കാണു് പോകുന്നതു്?' നാരദന്റെ ഈ ചോദ്യം കേട്ടു സീത പറഞ്ഞു. 'ഞാൻ ഗിരിജയെ പൂജിക്കാൻ ക്ഷേത്രത്തിലേക്കു പോവുകയാണു്' എന്നു്. ആ അവസരത്തിൽ നാരദൻ ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു: - 'ഹേ മൈഥിലി, ഗിരിജാക്ഷേത്രത്തിന്നു തൊട്ടുള്ള രാജോദ്യാനത്തിൽവെച്ചു നിനക്കു രാമനെ സന്ദർശിക്കാനിടവരും. ആ രാമൻതന്നെയായിരിക്കും നിന്റെ ഭർത്താവു്.']

ച: കങ്കന കിങ്കിനി നൃപുരധുനി സുനി കരത ലഷണ
സന രാമ ഹൃദയ ഗുനി
മനഹ്സു മദന ദുന്ദഭീ ദീൻഹരി മനസാ ബിസപ
ബിജയ കഹം കീൻഹരി

കകന കികിനി=വളകളുടേയും, കിങ്ങിണികളുടേയും, നൂപുര
ധൂനി സുനി=കാൽച്ചിലമ്പുകളുടേയും ആരവം കേട്ട്, രാമ ഹൃദയ
ഗുനി=രാമൻ ഹൃദയത്തിലുള്ള വിചാരം, ലക്ഷന സന കഹരത=
ലക്ഷുണനോടു പറഞ്ഞു:- 'ഏതാണ് ഈ നാദം?, മദന ബിന്ദു
ബിജയ കഹരം=മന്ദമൻ വിശ്വപത്തെ ജയിക്കുന്നതിനു, മനസാ
കീർത്തി=സങ്കല്പിച്ചു, ദുന്ദഭീ ദീർഘി മാനഹ്വരം=പെരുമ്പറയടി
പ്പിക്കുന്നതിന്റേതായിരിക്കുമോ ഈ നാദം?

സീതയുടെ കക്കുണങ്ങളിൽനിന്നും കിങ്ങിണികളിൽനിന്നും
കാൽച്ചിലമ്പുകളിൽനിന്നും പുറപ്പെടുന്ന കളകളധുനി കേട്ട്
രാമൻ സ്വഹൃദയത്തിലുള്ള വിചാരം ലക്ഷുണനെ അറിയിച്ചു:-
'ഹേ ലക്ഷുണ, ഈ കേൾക്കുന്ന ശബ്ദം ഒരുപക്ഷെ വിശ്വവിജയം
വേണമെന്നു സങ്കല്പിച്ചു മദനൻ, ദുന്ദഭിതാക്കുന്നതിന്റേതായിരി
ക്കണം.

അസ കഹി ഫിരി മിതഘൃ തേഹി കാരാ സിയ
മുഖ സസി ഭേഘ നയന ചകോരാ
ഭേഘ ബിലോചന ചാരു അചംചല മനഹ്വര
സകമി നിമി തജേ ദൃഗഞ്ചല

അസ കഹി ഫിരി=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു പിന്നീട്, തേഹി കാരാ
മിതഘൃ=ശബ്ദംകേട്ട സ്ഥലത്തേക്കു നോക്കി (അപ്പോൾ), സിയ
മുഖ സസി=സീതയുടെ മുഖമാകുന്ന ചന്ദ്രൻ, നയന ചകോരാ
ഭേഘ=(രാമന്റെ) നയനങ്ങൾ ചകോരങ്ങളായി ഭവിച്ചു, ചാരു
ബിലോചനം=മനോഹരനേത്രങ്ങൾ, അചഞ്ചല ഭേഘ=അചഞ്ചല
ങ്ങളായി ഭവിച്ചു, നിമി=നിമി, സകമി=ലജ്ജിച്ചു, ദൃഗഞ്ചല
തജേ=ദൃഗഞ്ചലത്തെ കൈവെടിഞ്ഞുവോ, മനഹ്വരം=എന്നും
തോന്നും.

ലക്ഷുണനോടു ഈവിധം പറഞ്ഞതിനുശേഷം രാമൻ ശബ്ദം
കേട്ട സ്ഥലത്തേക്കു നോക്കി. ആ അവസരത്തിൽ സീതയുടെ
മുഖം, ചന്ദ്രനെ ദാഹവിവശങ്ങളായ ചകോരങ്ങളെങ്ങനെയോ

അങ്ങനെ, ശ്രീരാമന്റെ നന്ദനങ്ങൾക്കു ലക്ഷ്യമായി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനോഹരനേത്രങ്ങൾ ഇളകാതായി. അതു കണ്ടാൽ നിമി ലജ്ജിച്ചു ദൃഗന്വലത്തെ — കണ്ഠപോളകളെ — പരിത്യജിച്ചിരിക്കയാണോ എന്നു തോന്നാം. [നിമി എന്ന വാക്കിനു കവി രണ്ടുതരം കല്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഒന്നു നിമീലനത്തിനു കാരണമായ നിമി എന്നും മറെറൊന്നു നിമി എന്നുപേരായ രാജാവെന്നുമാണ്. നിമി രാജാവിനെ പ്രകൃതത്തിൽ കൊണ്ടുവരുന്നതിനു കാരണവും ഉണ്ട്. അതാണിനി പറയുവാൻ ഭാവിിക്കുന്നത്. സൂര്യവംശത്തിൽ നിമി എന്നു പേരായ ഒരു രാജാവുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരിക്കൽ കലഹരമായ വസിഷ്ഠനെ സമീപിച്ചു ഒരു യാഗം നടത്താൻ ക്ഷണിച്ചു. വസിഷ്ഠൻ പറഞ്ഞു:— ഞാനിപ്പോൾ ഇന്ദ്രനുവേണ്ടി ഒരു യാഗം നടത്തുകയാണ്. അതു കഴിപ്പിച്ചു മടങ്ങി വന്നിട്ടു അങ്ങയുടെ യാഗം തുടങ്ങാം. പക്ഷേ നിമി അതുവരെ കാത്തിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹം ഗൗതമമഹർഷിയെ ഉപാധ്യായനാക്കി യജ്ഞത്തിനുള്ള പ്രാരംഭച്ചടങ്ങുകൾ നിവ്വഹിച്ചു. വസിഷ്ഠൻ മടങ്ങിവന്നു ഈ സംരംഭം കണ്ടു ക്രുദ്ധനായി 'നിന്റെ ശരീരം മൈതന്യഹീനമായി ഭവിക്കട്ടെ' എന്നു ശപിച്ചു. നിമിയും പിന്നാറിയില്ല. അദ്ദേഹം വസിഷ്ഠനേയും ശപിച്ചു. 'അങ്ങ് വിദേഹനായി ഭവിക്കട്ടെ' എന്നും. ബ്രഹ്മാവിന്റെ കൃപയാൽ വസിഷ്ഠനു ശരീരം ലഭിച്ചു. നിമി, ദേവന്മാരുടെ കാരുണ്യത്താൽ വായുരൂപം വഹിച്ച് ജീവികളുടെ നേത്രങ്ങളിൽ വസിച്ചു. ഈ കാരണത്താൽ ജീവികളുടെ നേത്രങ്ങൾ വിശുദ്ധാത്മം ഉടക്കിടയ്ക്കു അടയുവാൻ തുടങ്ങി. നിമിരാജാവ് ജനകന്റെ പുറപ്പുറമാണ്. അദ്ദേഹം സീതാരാമന്മാരുടെ സമ്മേളനം കണ്ടു സങ്കുചിതനായി അവിടെനിന്നു വേഗം പോയി. അതിനാൽ നേത്രങ്ങൾ കണ്ഠപോളകൾ അടയ്ക്കുന്നതു കൈവെടിഞ്ഞു.]

ദേവി സീയ സോഭാ സുഖ പാവാ ഹൃദയ സരാഹത
ബലനാ ന ആവാ
ജന ബിരഞ്ചി സബ നിജ നിപുനാഹു ബിരമി
ബിസ്വ കരം പ്രഗടി ദേഖാഹു

സീയ സോഭാ ദേവി=സീതയുടെ ശോഭ കണ്ടു, സുഖ പാവാ= രാമൻ സുഖിയാശ്ചി, ബഹുന ന ആവാ=വാക്കു കിട്ടുകയുണ്ടാ യില്ല. (അതിനാൽ), ഹൃദയ സരാഹൃതം=ഹൃദയംകൊണ്ടു ശ്ലാഘിച്ചു, ബിരഞ്ചി=ബ്രഹ്മാവു, നിജ സബ നിപുനാതു=തന്റെ എല്ലാ മാതൃകയും, ബിരചി=പ്രകാശിപ്പിച്ചു, ബിസപ കരം= വിശ്വപതിന, പ്രഗടി ദേവോതു=പ്രത്യക്ഷമാക്കിയിരിക്കയാണോ, ജനം=എന്നു തോന്നും സീതയെ കണ്ടാൽ. (ഇതായിരുന്നു രാമനു തോന്നിയതു്.)

സീതയുടെ സൗഷ്ഠവം കണ്ടപ്പോൾ രാമനു അതിയായ സുഖം തോന്നി. അദ്ദേഹം വാചസ്പത്യമായിത്തീർന്നു. പക്ഷേ ഹൃദയം കൊണ്ടുദ്ദേഹം ആ രൂപസൗഭാഗ്യത്തെ പ്രശംസിച്ചു. അവളെ കണ്ടപ്പോൾ രാമനു തോന്നിയതിങ്ങനെയാണു്. തന്റെ സൃഷ്ടി കൗശലം സർവ്വവും പ്രയോഗിച്ചു വിശ്വവാസികൾക്കു ദൃഷ്ടിഗോചരമാക്കാനാണു് സീതയെ സൃഷ്ടിക്കുവാൻ സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

സുന്ദരതാ കരം സുന്ദര കരളു മരബിഗുഹ
ദീപസിലാ ജന ബരളു
സബ ഉപമാ കബി രഹേ ജുരാരി കേഹി പടതരം
ബിദേഹ കമാരി

സുന്ദരതാ കരം=സൗന്ദര്യത്തിനും, സുന്ദര കരളു=സൗന്ദര്യമുണ്ടാ കുന്നതാണു് (സീതയുടെ സൗന്ദര്യം), മരബി ഗുഹ=ശോഭാനില യത്തിൽ, ദീപസിലാ=ദീപശില, ബരളു ജനം=ജലമിഷകയാ ണോ എന്നു തോന്നും, കബി സബ ഉപമാ=കവികൾ സർവ്വ ഉപമ കളും, ജുരാരി രഹേ=എച്ചിലാക്കിയിരിക്കുകയാണു്, കേഹി= ചിന്നെ ഏതൊന്നിനോടാണു്, ബിദേഹകമാരി=ജനകരാജസ്വ തയെ, പടതരം=ഉപമിഷക?

സൗന്ദര്യത്തിനും സൗന്ദര്യം ഉണ്ടാക്കുന്നതാണു് സീതയുടെ ലാവണ്യം. ശോഭയാകുന്ന ഗുഹത്തിലെ ഉജ്വലദീപശിലയാ ണതു്. കാരോ വനിതമാരെ ഉദ്ദേശിച്ചു കവികൾ ലോകത്തുള്ള

സദ്യ ഉപമകളും പ്രയോഗിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അവ ഉച്ഛിഷ്ടങ്ങളെമാണ്. ആ സ്ഥിതിക്കു ഏതൊരുപമാനമാണ് സീതയ്ക്കു ഞാൻ നൽകുക.

ദോ: സീയ സോഭാ ഹിയ ബരനി പ്രഭ ആപനി
ദസോ ബിചാരി
ബോലേ സുചി മന അനുജ സന ബചന സമയ
അനുഹാരി

പ്രഭ സീയ സോഭാ=ഭഗവാൻ സീതയുടെ ശോഭ, ഹിയ ബരനി=മനസാ വാണീക്കുകയും, ആപനി ദസോ=തന്റെ സ്ഥിതി, ബിചാരി അനുജ സന=ആലോചിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് അനുജനോടു്, സുചി മന=നിഷ്കളങ്ക മനസ്സോടുകൂടി, സമയ അനുഹാരി=സമയോചിതമായി, ബചന ബോലേ=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

ശ്രീരാമൻ സീതയുടെ ശോഭ മനസാ വാണീക്കുകയും തന്റെ സ്ഥിതി ആലോചിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് അനുജനോടു നിഷ്കളങ്ക മനസ്സോടുകൂടി സമയോചിതം ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:-

ചതു: താത ജനക തനയാ യഹ സോഹു ധനുഷ ജഗ്ര
ജേഹി കാരന ഹോഹു
പുജന ഗൗരി സഖീ ലൈ ആഹു കരത പ്രകാസ
ഹിരതു ഫുലവാഹു

താത യഹ=വായു, ഇവര, ജനക സോഹു=ജനകരാജാവിന്റെ ആ, തനയാ=പുത്രിയാണ്, ജേഹി കാരന=ഇവരക്കുവേണ്ടിയാണ്, ധനുഷ ജഗ്ര ഹോഹു=മാഹയാഗം, സഖീ=സഖിമാർ (ഇവളെ), ഗൗരി പുജന=ഗൗരീപൂജക്കായി, ലൈ ആഹു=കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുകയാണ്. ഫുലവാഹു=ഉദ്യാനത്തെ, പ്രകാസ കരത=പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു, ഹിരതു=നടക്കുന്നതു ആ സീതയാണ്.

ആക്ഷ് വേണ്ടിയാണോ ചാപയാഗം തീച്ചയാക്കിയിരിക്കുന്നതു ആ ക്ഷമാരിയാണു രാജോദ്യാനത്തെ പ്രദീപ്തമാക്കിക്കൊണ്ടു ചുറ്റി നടക്കുന്ന സീത. ജനകരാജാവിന്റെ പുത്രിയുമാണവൾ. ഗൗരീപുഷ്പയ്യുവേണ്ടി അവരെ സഖിമാരിങ്ങോട്ടു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വന്നിരിക്കുകയാണ്.

ജാസു ബിലോകി അലൗകിക സോഭാ സഹജ
പുനീത മോര മന മോഭാ
സോ സബു കാരന ജാന ബിധാതാ ഫരകഹിം
സുഭഗ അംഗ സുന്ദ ഭ്രാതാ

ജാസു=എന്തൊരുവളുടെ, അലൗകിക സോഭാ=അഭൂതശോഭ, ബിലോകി=വീക്ഷിച്ചു, സഹജ പുനീത=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ പവിത്രമായ, മോരേ മന മോഭാ=എന്റെ മനസ്സു ക്ഷോഭിച്ചു വശായിരിക്കുന്നുവോ അതിന്റെ, സോ സബു കാരന=കാരണമൊക്കെ, ബിധാതാ ജാന=ബ്രഹ്മദേവനുമായതുമേ അറിയു. ഭ്രാതാ സുന=ഹേ സോദര, കേരക്ക, സുഭഗ അംഗ=(എന്റെ) ദേഹിണാംഗം, ഫരകഹിം=സ്പർശിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

എന്തൊരു ക്ഷമാരിയുടെ അഭൂതശോഭ കണ്ടു സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ പവിത്രമായ എന്റെ മനസ്സു വൈകാരികമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. എന്താണിതിനു കാരണമെന്നു ദൈവത്തിനേ അറിയൂ. അനജ, കേരക്ക. എന്റെ വലത്തുഭാഗം സ്പർശിക്കുന്നു. [ദേഹിണാംഗസ്പർശം വഴുലാഭമെന്നു നിമിത്തശാസ്ത്രം]

രഘുബംസിൻറെ കര സഹജ സുഭാളു മന കപനമ
പഹ ധരൈ ന കാളു

മോഹി അതിസയ പ്രതീത മന കേരീ ജേഹി
സപനേളു പരനാരി ന ഹേരീ

രഘുബംസിൻറെ കര=രഘുവംശത്തിൽ പിറന്നവരുടെ, സഹജ സുഭാളു=സ്വാഭാവികസ്വാഭാവംതന്നെ, കാളു മന=ഒരിക്കലും (അവരുടെ) മനസ്സു, കപനമ=കുത്സിതമാസ്ത്രത്തിൽ, ന പഹധ

രൈം=കാലുനകയില്ലെന്നതാണ്. മോഹി മന കേരീ=എന്റെ മനസ്സിൽ, അതിസയപ്രതീത=അതിയായ വിശ്വാസമുണ്ട്, ജേഹി സപനേഹു=ആ മനസ്സ് സ്വപ്നപി, പരനാരി ന ഹേരീ=പരസ്യീകളെ സ്മരിക്കുകയില്ലെന്നു്.

രഘുവംശത്തിൽ പിറന്നവരുടെ സ്വാഭാവികമായ പ്രകൃതി തന്നെ, അവരുടെ മനസ്സ് ഒരിക്കലും കൃത്രിമ മാറ്റത്തിൽ കാലുനകയില്ല എന്നതാണ്. എനിക്കു ദൃഢമായൊരു വിശ്വാസമുണ്ട് എന്റെ മനസ്സ് സ്വപ്നത്തിൽപ്പോലും പരസ്യീകളെ സ്മരിക്കുകയില്ലെന്നതു്.

ജിൻഹ കൈ ലഹഹിം ന രിപു രന പീഠീ നഹിം
ലാവഹിം പരതിയ മനു ഡീഠീ
മംഗന ലഹഹിം ന ജിൻഹ കൈ നാഹിം തേ
നരവര മോരേ ജഗ മാഹിം

ജിൻഹ കൈ രന രിപു പീഠീ ന ലഹഹിം=ഏതൊരുത്തർ യുദ്ധത്തിൽ ശത്രുക്കൾക്കു പുഷ്പം കാണിച്ചുകൊടുക്കാറില്ലയോ, ചരതിയ=പരസ്യീകളിൽ (ഏതൊരുത്തർ), മനു ഡീഠീ=മനസ്സും ദൃഷ്ടിയും, നഹിം ലാവഹിം=പതിക്കാറില്ലയോ, ജിൻഹ കൈ മംഗന ന നാഹിം ലഹഹിം=ആരിൽനിന്നു യാചകർക്കു ന എന്നതു കേൾക്കാനിടയാകുന്നില്ലയോ, തേ നരവര=അപ്രകാരമുള്ള മനുഷ്യശ്രേഷ്ഠന്മാർ (രാജാക്കന്മാരെന്നും), ജഗമാഹിം മോരേ=ലോകത്തിൽ ദുർല്ലഭമാണ്.

യുദ്ധത്തിൽ ശത്രുക്കൾക്കു പുഷ്പം കാണിച്ചുകൊടുക്കാത്തവരും — (യുദ്ധത്തിൽ പിന്തിരിയുന്ന ഭീരുക്കളല്ലാത്തവരും — പരസ്യീകളെ കാണുകയോ അവരെ സ്മരിക്കുകയോ ചെയ്യാത്തവരും യാചകന്മാരെ ഇല്ലെന്നു പറഞ്ഞു മടക്കി അയക്കാത്തവരും ആയ നരവരന്മാർ ലോകത്തിൽ ദുർല്ലഭമാണ്. ഒന്നുകൂടി വിസ്തരിച്ചു പറയാം. യുദ്ധത്തിൽ ഭീരുക്കളായി തിരിഞ്ഞോടാത്തവർ പരസ്യീകളെ സ്മരിക്കുകയോ ദർശിക്കുകയോ ചെയ്യാത്തവർ, ഒന്നും കൊടുക്കാതെ

യാചകരെ വെറും കൈയോടെ അയക്കാത്തവർ ഇവർ ലോകത്തിൽ എന്നും ദുർല്ലഭമായിരിക്കും. [എന്നാൽ രഘുവംശത്തിൽ ഇവർ സുലഭമാണെന്നു സൂചന] യാചകന്മാരോടു 'ഇല്ല' എന്ന അർത്ഥം വരുന്ന ന എന്നക്ഷരം അത്തരം ഉത്തമമനുഷ്യർ പഠിക്കുകയുണ്ടായിട്ടില്ല. ഇതേ ആശയം തന്നെ നൈഷധ മഹാകാവ്യത്തിലും കാണുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ അതു നളനെ ഉദ്ദേശിച്ചാണെന്നുമാത്രം.

“നാക്ഷരാണി പഠതാ കിമപാറി
വിസ്മൃതഃ കിമഥവാ പഠിതോഽപി
ഇതഥമർത്ഥിയ സംശയ ദോലാ-
ഖേലനം ഖലു ചകാര ന കാരഃ”

അക്ഷരാഭ്യാസം ചെയ്യുന്നകാലത്തു ന എന്ന അക്ഷരം നളമഹാരാജാവു പഠിക്കാതിരുന്നതോ അഥവാ പഠിച്ചിട്ടും മറന്നുപോയതോ എന്നൊരു ശങ്ക യാചകന്മാർക്കുണ്ടായി (എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അദ്ദേഹം ന എന്ന പ്രസ്തുത അക്ഷരം യാചകരിൽ പ്രയോഗിച്ചിരുന്നില്ല)

ദോ: കരത ബതകഹീ അനുജ സന മന സിയിരൂപ
ലുഭാന
മുഖ സരോജ മകരന്ദ ഛബി കരെ മധുപ
ഇവ പാന

അനുജ സന=അനുജനോടു, ബതകഹീ കരത=വർത്തമാനങ്ങൾ പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നുവെങ്കിലും രാമന്റെ, മന സിയിരൂപ=മനസ്സ് സീതയുടെ സൗന്ദര്യത്തിൽ, ലുഭാന=മുഴുവനായിത്തന്നെയിരുന്നു, മധുപ ഇവ=വണ്ടുകൾ എന്നുപോലെ, മുഖ സരോജ മകരന്ദ ഛബി=മുഖമാകുന്ന സരോജത്തിലെ മകരന്ദമാകുന്ന ശോഭ, പാന കരെ=(രാമൻ) പാനംചെയ്യുകൊണ്ടിരുന്നു.

ലക്ഷ്മണനോടു വാഗ്താലാപം ചെയ്യുന്നുണ്ട് ശ്രീരാമനെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം സീതയുടെ സൗന്ദര്യത്തിൽ മുഴുവനായി

മായിത്തന്നെയിരുന്നു. സരോജകുമാരൻ മധുപങ്ങൾ എത്രകാ
രമോ അത്രകാരം രാമൻ സീതയുടെ മുഖകാന്തി പാനംചെയ്തു
കൊണ്ടിരുന്നു.

ചു: ചിതവതി ചകിത ചത്തും ദിസി സീതാ കഹം
ഗഷ്ട റൂപ കിസോര മനു ചിന്താ
ജഹം ബിലോക മൃഗ സാബക നയനീ ജന
തഹം ബരിസ കമല സിത ശ്രേണീ

സീതാ ചകിത=സീത ചകിതയായി, ചത്തും ദിസി ചിതവതി=
നാലുപാടും നോക്കാൻതുടങ്ങി, റൂപ കിസോര കഹം ഗഷ്ട=രാജ
കുമാരൻ എവിടെയ്ക്കുപോയി എന്ന, ചിന്താ മനു=ചിന്ത സീത
യുടെ മനസ്സിലുണ്ടായി, ജഹം മൃഗ സാബക നയനീ=എവിടെ
യെവിടെ ആ ഹരിണാക്ഷി, ബിലോക തഹം=നോക്കിയോ അ
വിടെയെല്ലാം, സിത കമല ശ്രേണീ=വെള്ളത്താമരകളുടെ സമു
ഹം, ബരിസ ജന=വെളിക്കുന്നണ്ടോ എന്നു തോന്നും.

ചകിതയായി സീത നാലുപാടും നോക്കി. രാജകുമാരൻ
എവിടെക്കാണ് പോയത് എന്നൊരു ചിന്ത അവളുടെ മനസ്സിൽ
കടന്നുകൂടി. ആ മാൻകണ്ണി എവിടെയെവിടെ നോക്കിയോ അ
വിടെയെല്ലാം വെള്ളത്താമരകൾ വെളിക്കുന്നതായി തോന്നും.
[സീത നോക്കുന്നിടത്തേക്കു തോഴിമാരുടെ നേത്രങ്ങൾ കൂട്ടുകൂട്ടി
മായി ചെല്ലുന്നു. അവയെയാണ് ശേഖരകമലങ്ങളായി വർണ്ണി
ക്കുന്നത്. നേത്രങ്ങൾക്കു കമലങ്ങളുമായി ഒരുപശ്യവും ഉണ്ടല്ലോ.]

ലതാ കാട തബ സഖിന ലഖാഷ്ട സ്യാമല ഗൗര
കിസോര സുഹാഷ്ടി
ദേഖി രൂപ ലോചന ലലചാനേ റരരഞ്ച ജന
നിജ നിധി പരറിചാനേ

സുഹാഷ്ടി=സുന്ദരന്മാരും, സ്യാമല ഗൗര=ശ്യാമളഗൗരവർണ്ണരുമായും,
കിസോര=കുട്ടികളെ, സബ സഖിന തബ=എല്ലാ സഖിമാരും ആ

അവസരത്തിൽ, ലതാ ഭാട ലഖാഷ്വ=ലതകളുടെ പഴുതിലൂടെ കാണിച്ചുകൊടുത്തു, രൂപ ദേവി=അവരുടെ രൂപംകണ്ടു (സീതയുടെ), ലോചന ലലമാനേ=കണ്ണുകൾ മുശുങ്ങളായി, നിജനിധി=(ഒരു വന്യ) അവന്റെ നിധി, പഹിമാനേ=തിരിച്ചറിയാൻ സംഗതിയായാൽ, ഹരഷേ ജന=എത്ര സന്തോഷമുണ്ടാകുമോ അതുപോലെ.

ശ്യാമളവണ്ണനായ രാമനേയും ഗൗരവണ്ണനായ ലക്ഷ്മണനേയും സഖിമാർ ലതാവിതാനത്തിന്റെ പഴുതിൽക്കൂടെ സീതക്കു കാട്ടിക്കൊടുത്തു. അവരുടെ സൗന്ദര്യം കണ്ട സീതയുടെ കണ്ണുകൾ മുശുങ്ങളായി. ഒരുവന്യ സ്വന്തം നിധി തിരിച്ചറിയാനിടയാകുമ്പോൾ എന്തൊരുവിധം സന്തോഷം ഉണ്ടാകുമോ ആവിധമൊരു സന്തോഷം അവൾക്കുപോലുണ്ടായി.

മകേ നയന രഘുപതി മഞ്ചി ദേവേ പലകഹിൻഹു
പരിഹരീം നിമേവേ
അധിക സനേഹ ദേഹ ദൈ ഭോരീ സരദ സസിഹി
ജന ചിതവ ചകോരീ

രഘുപതി മഞ്ചി ദേവേ=ശ്രീരാമന്റെ ശോഭ കണ്ടുകണ്ട്, പല കഹിൻഹു നിമേവേ പരിഹരീം=കൺപോളുകൾ സിമിയെ തൃജിക്കുമാറു (സീതയുടെ), നയന മകേ=കണ്ണുകൾ നീപ്പുനങ്ങളായി, അതി സനേഹ ദേഹ=അതിസ്നേഹത്താൽ (സീതയുടെ) ശരീരം, ഭോരീ ദൈ=തളിർത്തായിടവിച്ചു, ചകോരീ സരദ സസിഹി=ചകോരപ്പേട ശരൽക്കാലചന്ദ്രനെ, ചിതവ ജന=കണ്ടാലെന്ന വണ്ണം.

ശ്രീരാമന്റെ സൗന്ദര്യം നോക്കിനോക്കി കൺപോളുകൾ സിമിയെ തൃജിക്കുമാറു സീതയുടെ നേത്രങ്ങൾ നീപ്പുനങ്ങളായി ഭവിച്ചു. ചകോരപ്പേട ശരൽക്കാലചന്ദ്രനെ വീക്ഷിച്ചാലെല്ലാകാര്യം അപ്രകാരം അതിപ്രേമത്താൽ സീതയുടെ ശരീരം തളിർ വശായി.

ലോചന മഗ രാമഹിം ഉര ആനീ ദീൻറേ പലക
കപാട സയാനീ

ജബ സിയ സഖിൻറ പ്രേമബസ ജാനീ കഹി
ന സകഹിം കമു മന സകചാനീ

സയാനീ=ചതുരയായ (സീത), രാമഹിം=രാമനെ, ലോചന മഗ=
ദൃഷ്ടിപഥത്തിലൂടെ, ഉര ആനീ=ഏതെങ്കിലുംകാരണത്താൽ, പ
ലക കപാട ദീൻറേ=കുടുംബാംഗങ്ങളാകുന്ന കവാടങ്ങൾ ബന്ധി
ച്ച, സിയ പ്രേമബസ=സീത പ്രേമവിവശയാണെന്നു, ജബ സ
ഖിൻറ ജാനീ=സഖിമാർ ഗ്രഹിച്ചപ്പോൾ, മന സകചാനീ=
മനസ്സു ലജ്ജാധീനമായതുകൊണ്ട് അവർ, കമു കഹി ന സക
ഹിം=ഒന്നുംതന്നെ പറയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

ചതുരയായ സീത, ശ്രീരാമനെ ദൃഷ്ടിപഥത്തിലൂടെ ഏതെ
ങ്കിലും കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നിരുന്നതിൽ കുടുംബാംഗങ്ങളാകുന്ന കവാട
ങ്ങൾ ബന്ധിച്ചു. സീതയ്ക്കു പ്രേമജപരം ബാധിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു
സഖിമാർക്കു മനസ്സിലായി. പക്ഷെ ലജ്ജനിമിത്തം അവർ ഒന്നും
പറയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

ദോ: ലതാ ഭവന തേ പ്രഗട ഭേദ തേഹി അവസര
ദോള ഭാള
നികസേ ജനു ജുഗ ബിമല ബിധു ജലദ പടല
ബിലഗാള

തേഹി അവസര=ആ അവസരത്തിൽ, ദോള ഭാള=രണ്ടു സഹോ
ദരന്മാരും, ലതാ ഭവനസേ=ലതാഭവനത്തിൽനിന്നു, പ്രഗട ഭേദ=
പ്രത്യക്ഷരായി. (പുറത്തുവന്നു), ജലദ പടല=മേഘപടലത്തെ,
ബിലഗാള=വിട്ടു, ജുഗ ബിമല ബിധു=രണ്ടു നിമ്നലഘനാർ,
ജനു നികസേ=പുറത്തുവരികയാണോ എന്നു തോന്നും.

ആ അവസരത്തിൽ, മേഘപടലം വിട്ടു രണ്ടു ചന്ദ്രന്മാർ പുറ
ത്തുവരികയാണോ എന്നു തോന്നാമെന്നു ലതാഭവനത്തിൽനിന്നു
രാമലക്ഷ്മണന്മാർ പുറത്തുവന്നു.

ചര: സോഭാ സിംഖ സുഭഗ ദോള ബീരാ നീലപീത
ജലജാഭ സരീരാ
മോരപംഖ സിര സോഹത നീകേ ഗുച്ഛ ബീച
ബീച കസുമ കലീകേ

സുഭഗ ദോള ബീരാ=സുഭഗന്മാരായ രണ്ടു വീരന്മാരും, സോഭാ സിംഖ=ശോഭയുടെ പരമാതിർത്തികളാണ്, നീല പീത ജല ജാഭ=നീലവും പീതവുമായ ജലജത്തിന്റെ ആഭയോടു കൂടിയവയാണ്, സരീര=അവരുടെ ശരീരങ്ങൾ, സിര നീകേ=ശിരസ്സിൽ ഭംഗിയേറിയ, മോരപംഖ സോഹത=മയിൽപ്പീലികൾ ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്. ബീച ബീച=ഇടയിലിടയിൽ, കസുമ കലീകേ=പൂമൊട്ടുകളുടെ, ഗുച്ഛ=കുലയും മാത്തിയിരുന്നു.

സുഭഗന്മാരായ ആ രണ്ടു വീരന്മാരും ശോഭയുടെ പരമാതിർത്തികളാണ്. അവരുടെ പൂമെയ്യുകളാകട്ടെ നീലാബ്ജത്തിന്റെയും പീതകമലത്തിന്റെയും ശോഭയോടു കൂടിയവയാണ്. ഭംഗിയായ മയൂരപിണ്ഡങ്ങളാലും ഇടയ്ക്കിടെ തിരുകിയിട്ടുള്ള പൂമൊട്ടുകളുടെ ഗുച്ഛത്താലും അവരുടെ ശീഷ്ണങ്ങൾ അലങ്കൃതങ്ങളായിരുന്നു.

ഭാല തിലക സ്രമ ബിന്ദു സുഹാഘ്ര സ്രവന സുഭഗ
ഭൂഷണ ഛബി ഛാഘ്ര
ബികട ഭുകടി കച ഘ്രഘരവാരേ നവ സരോജ
ലോചന രതനാരേ

ഭാല തിലക=അവരുടെ തുണെറികളിൽ തിലകങ്ങളും, സ്രമ ബിന്ദു=വിയപ്പുതുളളികളും, സുഹാഘ്ര=ശോഭിച്ചിരുന്നു, സ്രവന=കണ്ണുകളിൽ, ഭൂഷണ സുഭഗ ഛബി=ആഭരണങ്ങളുടെ മനോഹര ശോഭ, ഛാഘ്ര=വ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ട്, ബികട ഭുകടി=വളഞ്ഞ പുരികക്കൊടികളും, ഘ്രഘരവാരേ കച=ചുരുണ്ട തലമുടിയും, നവ രതനാരേ സരോജ=പുതുതായി വിടന്ന് മെന്താമരപോലെയുള്ള, ലോചന=കണ്ണുകളും ആയിരുന്നു അവരുടേത്.

തീലകങ്ങളാലും ശുഭം ഹേതുവായി പൊടിഞ്ഞിട്ടുള്ള ജല ബിന്ദുക്കളാലും അറയുടെ ഫാലദേശവും, ആഭരണങ്ങളുടെ ദീപ്തി പ്രതിഫലിച്ചിട്ടുള്ള കണ്ണുകളും വളഞ്ഞ പുരികക്കൊടികളും, പുതുതായി വിടന്ന് ചൊന്മാമരപോലുള്ള നേത്രങ്ങളും ഏറ്റവും ആകർഷകങ്ങളായിരുന്നു.

ചാരു ചിബുക നാസികാ കപോലാ ഹാസബിലാസ
ലേത മന മോലാ

മുഖ ഛബി കഹി ന ജാതു മോഹി പാഹിം ജോ
ബിലോകി ബഹു കാമ ലജാഹിം

ചാരു ചിബുക=സുന്ദരങ്ങളായ ചിബുകങ്ങളും, നാസികാ കപോലാ=നാസികകളും കവിരത്നങ്ങളും ഹാസബിലാസ=ഹാസവി
ലാസങ്ങളും, മന മോലേ ലേത=ഏകയാകുഷ്കങ്ങളായിരുന്നു, ജോ
മുഖ ഛബി ബിലോകി=ഏതൊരു മുഖശോഭ വീക്ഷിച്ചു്, ബഹു
കാമ=അനേകം മനമന്താർ, ലജാഹിം=ലജ്ജിച്ചിരുന്നുവോ (ആ
മുഖകാന്തി), മോഹിപാഹിം=എന്നെക്കൊണ്ടു്, കഹി ന ജാതു=
വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

സുന്ദരങ്ങളായ ചിബുകങ്ങളും നാസികകളും കവിരത്ന
ങ്ങളും ഹാസബിലാസങ്ങളും കാണികളുടെ കരൾ കവർന്നിരുന്നു.
ആരുടെ മുഖശോഭ നിരവധി മനമന്താർക്കും ലജ്ജയുണ്ടാക്കിയി
രുന്നു. ആ വദനകാന്തി വണ്ണിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല.

ഉര മനിമാല കംബു കല ഗ്രീവാം കാമ കലഭ
കര ഭുജ ബല സീവാം

സുമന സമേത ബാമകര ദോനാ സാംവര കണ്ഠര
സഖീ സുരി ലോനാ

മനിമാല ഉര=രത്നമാലയുത്തോടുകൂടിയ വക്ഷസ്സും, കംബു കല
ഗ്രീവാം=ശംഖുപോലെ മനോഹരമായ കഴുത്തും, ബലസീവാം=
ശക്തിയുടെ സീമകളും, കാമ കലഭ കര=കാമദേവന്റെ ഗജന്തി

ന്റെ തൃവ്യിക്കൈയ്യെ സമാനങ്ങളായ, ഭുജ=കൈകളും മനോഹരങ്ങൾതന്നെ, ബാമകര=ഇടതുകൈകളിൽ, സുമനസമേത ഓന=പുഷ്പങ്ങളോടുകൂടിയവരാണു് രണ്ടുപേരും, സാംവര കുംഭര=ശ്യാമളവാണും പുണ്ട കുമാരൻ, സഖീ സുറി ലോനാ=ഹേ സഖി, ഏററവും സുന്ദരനാണു്.

മണിമാലകളണിഞ്ഞിട്ടുള്ള തിരുമാറിടങ്ങളും ശംഖുപോലെ മനോഹരങ്ങളായ ഗളങ്ങളും ശക്തിസിമകളും മനമഗജത്തിന്റെ തൃവ്യിക്കൈയ്യെ തുല്യങ്ങളായ ഭുജങ്ങളും മനോഹരങ്ങൾ തന്നെയാണു്. ഇടതുകരങ്ങളിൽ വഹിക്കുന്ന പുഷ്പങ്ങളോടുകൂടിയവരാണു് അവരിരുവരും. ഈ രണ്ടുപേരിൽവെച്ചു കൂടുതൽ ആകർഷണീയൻ ശ്യാമളവാണും ധരിക്കുന്ന കുമാരനാണു്.

ദോ: കേഹരി കടി പട പീത ധര സുഷമാ സീല
നിധാന
ദേവി ഭാനുകുല ഭൂഷനഹി ബിസരാ സഖിൻഹ
അപാന

കേസരി കടി=കേസരിയുടേതുപോലുള്ള അരക്കെട്ടിൽ, പീത പട ധര=മഞ്ഞപ്പട്ടചാത്തിയിട്ടുള്ളവനും, സുഷമാ സീല നിധാന=ദൃതിയുടേയും സൗശീല്യത്തിന്റേയും സ്ഥാനവുമായ, മനുകുല ഭൂഷനഹി=മനവംശാലങ്കാരത്തെ, ദേവി സഖിൻഹ=കണ്ടിട്ടു് സഖിമാർ, അപാന ബിസരാ=സ്വയം വിസ്മൃതരായി ഭവിച്ചു.

സിംഹത്തിന്റെ കടീതടംപോലുള്ള അരക്കെട്ടിൽ മഞ്ഞപ്പട്ടചാത്തിയവനും ദൃതിയുടേയും ശീലത്തിന്റേയും ആസ്ഥാനവുമായ മനവംശാലങ്കാരത്തെ വീക്ഷിച്ചു സഖിമാർ, അവരെത്തന്നെ മറന്നു.

ചു: ധരി ധീരജ ഏക ആലീ സയാനീ സീതാ സന
ബോലീ ഗഹിപാനീ
ബഹുരി ഗൗരി കര ധ്യാന കരേഹു ഭൂപ കിസോര
ദേവി കിന ലേഹു

ധീരജ ധരീ=ധൈര്യം അവലംബിച്ചു, സയാനീ ഏക ആലീ= ചതുരയായ ഒരു തോഴി, പാനീ ഗഹി സീതാ സന=കൈപിടി ചൂകൊണ്ടു് സീതയോടു്, ബോലീ=(ഇങ്ങനെ) പറഞ്ഞു:-, ഗൗരീ കര ധ്യാന=ഗൗരീധ്യാനം, ബഹുരീ കരേഹു=ഇനിയും നടത്താൻ പററം, ഭൂപ കിസോര=രാജകുമാരന്മാരെ, കി ദേവിന ലേഹു= എന്താണു് നോക്കാത്തതു്?

പ്രഗത്ഭയായ ഒരു സഖി, സധീരം, സീതയുടെ കരങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു് ഇങ്ങനെ അറിയിച്ചു:—‘സീതേ, ഗിരിജയെ ധ്യാനിക്കാൻ ഇനിയും ഉണ്ടു് അവസരം. നീ എന്താണു് ഈ രാജകുമാരന്മാരെ നോക്കാത്തതു്. [ഈ അവസരം ഇനികിട്ടി എന്നുവരികയില്ല. ഉദ്യാനത്തിൽനിന്നു കുമാരന്മാർ ചോരുന്നതിനുമുമ്പു് അവരെ കണ്ണുനീരെയെ കണ്ടുകൊള്ളുക എന്നു ഭാവാ.]

സകുചീ സീയ തബ നയന ഉഘാരേ സനമുഖ
ദോള രഘുസിംഹ നിഹാരേ
നഖ സിഖ ദേഖി രാമ കൈ സോഭാ സമിരി
പിതാ പന മന അതി മോഭാ

തബ സകുചീ=ആ അവസരത്തിൽ സകുചിതയായി, സീയ നയന ഉഘാരേ=കണ്ണുകൾ തുറന്നു്, ദോള രഘുസിംഹ=രണ്ടു രഘുസിംഹങ്ങളേയും, സനമുഖ നിഹാരേ=അഭിമുഖമായി നോക്കി, രാമ കൈ നഖ സിഖ സോഭാ ദേഖി=ശ്രീരാമന്റെ ആപാദമുഖകാന്തി വീക്ഷിച്ചു്, പിതാ പന സമിരി=പിതാവിന്റെ പ്രതിജ്ഞയോത്തു്, മന അതി മോഭാ=(സീതയുടെ)മനസ്സു വീക്ഷുണ്ണുമായി.

അവാൾ, ആ അവസരത്തിൽ, കണ്ണുതുറന്നു രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ നേരിട്ടുനോക്കി. ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ ആപാദമുഖകാന്തികളു് സീത മുശ്ശയായിതീർന്നു. മാത്രമല്ല സ്വയംവരവിഷയത്തിൽ സ്വപിതാവായ ജനകൻ കൈക്കൊണ്ടു പ്രതിജ്ഞയോത്തു് അറളുടെ ഹൃദയം വീക്ഷുണ്ണവുമായി. [ഇവിടെ സീതയ്ക്കുണ്ടായ അഭിനിവേശത്തിനും, പിതാവിന്റെ പ്രതിജ്ഞയോത്തുണ്ടായ വീക്ഷുണ്ണതയ്ക്കും

എന്താണൊരു പൊരുത്തമെന്നൊരാശങ്കയുണ്ടാകാം. അങ്ങനെ ഒന്നുണ്ടാകുന്നത് സ്വാഭാവികവുമാണ്. സീതയ്ക്കു രാമൻ സ്വപ്നാണാഥനാകണമെന്നതു അങ്ങേ അററത്തെ അഭിലാഷമാണ്. ആ അഭിലാഷം നിറവേറുന്നതിനു് പിതാവിന്റെ വീരപരീക്ഷാനിശ്ചയം പ്രതിബന്ധമാവുകയില്ലേ എന്നാണവളുടെ ഭീതി. ശൈവമാഹം പ്രയോഗിക്കാനുള്ള കഴിവു് കട്ടിപ്രായം ഇനിയും കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത രാമനുണ്ടോ എന്നു സീത ശങ്കിക്കുന്നതിൽ തെറ്റില്ല. ഇങ്ങനെ ഒരു പ്രതിജ്ഞയില്ലെങ്കിൽ തനിക്കു രാമനെ വരിക്കുവാൻ വിഷമമില്ലെന്നൊരു ബോധവും സീതയ്ക്കുണ്ടായി.]

പരബസ സഖിൻഹ ലഖീ ജബ സീതാ ഭഘ്ര
ഗഹരു സബ കഹഹിം സഭീതാ
പുനി ആഉബ ഏഹി ബിരിആം കാലീ അസ
കഹി മന ബിഹംസീ ഏക ആലീ

സഖിൻഹ സബ=സഖിമാർ എല്ലാവരും, സീതാ പരബസ ലഖീ ജബ=സീതയെ പരവശയായി കണ്ടപ്പോൾ, ഗഹരു ഭഘ്ര=(മടങ്ങിപ്പോകാനുള്ള) നേരമായിക്കഴിഞ്ഞു എന്നു്, സഭീതാ കഹഹിം=ഭീതമാരായി പറഞ്ഞു. കാലീ ഏഹി ബിരിആം=നാളെ ഈ സമയത്തു്, പുനി ആഉബ=വീണ്ടും വരാം, അസ കഹി ഏക ആലീ=എന്നിപ്രകാരം പറഞ്ഞു് ഒരു തോഴി, മന ബിഹംസീ=മനസ്സുകൊണ്ടു് ചിരിച്ചു.

സീത പ്രേമപരവശയായിരിക്കുന്നു എന്നറിഞ്ഞ സഖിമാരെല്ലാവരും, അവളുടെ ശ്രദ്ധ മറ്റൊന്നിലേക്കുകഷ്ടിക്കാൻവേണ്ടി 'സീതേ, നമുക്കു മടങ്ങിപ്പോകാൻ സമയമായിരിക്കുന്നു എന്നു ഭയത്തോടെ പറഞ്ഞു.' 'നാളെ ഈ സമയത്തു് നമുക്കിവിടെ വീണ്ടും വരാം' എന്നിപ്രകാരം പറഞ്ഞു സഖിമാരിൽ ഒരുവൾ മനസ്സുകൊണ്ടു ചിരിച്ചു.

ഗുഡ ഗിരാ സുനി സിയ സകചാനീ ഭഘ്രഉ
ബിലംബ മാതു ഭേ മാനീ

ധരി ബഡി ധീര രാമ ഉര ആനേ ഫിരി അപ-

നപൗ പിതു ബസ ജാനേ

ശുദ്ധ ഗിരാ സുനി=സഖിയുടെ ഈ നിശ്ശുദ്ധവാക്കുകളോട്, സിയ സുകുപാനീ=സീത ലജ്ജിതയായി, ബിലംബ ഭേഷ്ഠ=സമയം വൈകിയതിനാൽ, മാതു ഭയ മാനീ=അമ്മ (എന്തുപറയുമോ എന്ന) ഭയവും ഉണ്ടായി, ബഡി ധീര ധരി=ഏറ്റവും ധൈര്യം അവലംബിച്ചു, രാമ ഉര ആനേ=രാമനെ ഹൃദയത്തിൽ ആനയിച്ചു, അപനപൗ=തന്റെ ഭാസുരഭാവി അഥവാ തന്റെ മാനം, പിതുബസ ജാനേ=പിതാവിന്നധീനമെന്നറിഞ്ഞു, ഫിരി=(മന്ദിരത്തിലേക്കു) അവൾ മടങ്ങി.

‘നാളെ ഈ നേരത്തു് ഇനിയും ഇവിടെ വരാം; ഗൗരീധ്യാനത്തിനു് ഇനിയുമുണ്ടു് അവസരം’ എന്നിങ്ങനെയുള്ള സഖിമാരുടെ ശുദ്ധഭാഷണം സീതയെ ലജ്ജാധീനയാക്കി. നേരം വൈകിയതുകൊണ്ടു് മാതാവെന്തുപറയുമോ എന്ന ഭീതിയും അവൾക്കുണ്ടു്. ഏതായാലും അവൾ ധൈര്യം കൈവെടിയാതെ ശ്രീരാമനെ ഹൃദയത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചും പിതാവിന്നധീനമാണു് തന്റെ ഭാവി എന്നു സങ്കല്പിച്ചും സഖിമാരൊന്നിച്ചു കൊട്ടാരത്തിലേക്കു മടങ്ങി.

ദോ: ദേവന മിസ മൃഗ ബിഹംഗ തരു ഫിരതു

ബഹോരി ബഹോരി

നിരഖി നിരഖി രഘുബീര ഛബി ബാഡതു

പ്രീതി ന മോരി

മൃഗ ബിഹംഗ=മാനുകളേയും പക്ഷികളേയും, തരു=വൃക്ഷങ്ങളേയും, ദേവനമിസ=കാണാതെന്ന വ്യാജേന, ബഹോരി ബഹോരി=വീണ്ടും വീണ്ടും (സീത), ഫിരതു=ഉദ്യാനത്തിലേക്കുവന്നു, രഘുബീര ഛബി=ശ്രീരാമന്റെ ശോഭ, നിരഖി നിരഖി=കണ്ടുകണ്ടു്, പ്രീതി മോരി ന ബാഡതു=(സീതയ്ക്കു്) സന്തോഷം കുറച്ചൊന്നു മല്ല വർദ്ധിച്ചതു്.

ഹരിണങ്ങളേയും വിഹംഗങ്ങളേയും വൃക്ഷങ്ങളേയും കാണാ
നെന്ന വ്യാജേന സീത കൂടലൂടെ രാജോദ്യാനത്തിലേക്കുവന്നു.
ശ്രീരാമന്റെ ശോഭ വീക്ഷിച്ചുവീക്ഷിച്ച സീതയ്ക്കു പ്രീതി അത്യ
ധികം വർദ്ധിച്ചു.

ജാനീ കഠിന സിദ്ധ മാപ ബിസ്മരതി ചലീ രാഖി
ഉര സ്യാമല മൂരതി
പ്രഭു ജബ ജാത ജാനകീ ജാനീ സുഖ സന്തേഹ
സോഭാ ഗുണ ഖാനീ

സിദ്ധ മാപ കഠിന=ശൈവമാപം കഠിനമാണ്, ജാനി=എന്ന
റിഞ്ഞു, ബിസ്മരതി=ഓഘിതയായ (സീത), ഉര സ്യാമല മൂരതി=
മനസ്സിൽ, ശ്യാമളമുത്തിയായ രാമനെ, രാഖി ചലീ=പ്രതിഷ്ഠിച്ചു
കൊണ്ടു നടന്നു, ജാനകീ ജാത ജബ=അങ്ങനെ സീത മടങ്ങിപ്പോ
കുമ്പോൾ, പ്രഭു=രാമൻ (അവളെ), സുഖ സന്തേഹ സോഭാ=സുഖ
ത്തിന്റേയും സ്നേഹത്തിന്റേയും ശോഭയുടേയും, ഗുണ ഖാനീ
ജാനീ=ഗുണങ്ങളുടേയും ആകരമെന്നു മനസ്സിലാക്കി.

ശൈവമാപം വളരെ കനംകൂടിയതാണെന്നറിഞ്ഞു സീത
യ്ക്കു ഓഘമുണ്ടായി. അവൾ ശ്യാമളമുത്തിയായ രാമനെ ധ്യാനിച്ചു
കൊണ്ടു രാജമന്ദിരത്തിലേക്കു മടങ്ങി. അങ്ങനെ മടങ്ങുന്ന അവളെ
സുഖസ്നേഹശോഭകളുടേയും ഗുണങ്ങളുടേയും ആകരമെന്നു രാമൻ
മനസ്സിലാക്കി.

പരമ പ്രേമ മയ മുദ മസി കീൻഹരീ ചാരു ചിത്ത
ഭീതി ലിഖി ലീൻഹരീ

ഗുഹു ഭവാനീ ഭവന ബഹോരീ ബന്ദി ചരന
ബോലീ കര ജോരീ

പരമ പ്രേമ മയ=പരമപ്രേമമയമായ, മുദമസി കീൻഹരീ=മുദമുഷി
യുണ്ടാക്കി (രാമൻ) തന്റെ, ചിത്ത ഭീതി=ചിത്തമാകുന്ന ഭീതി
യിൽ (സീതയുടെ), ചാരു ലിഖി ലീൻഹരീ=മനോഹരമായൊരു
ചിത്രം വരച്ചു, ബഹോരി ഭവാനീ ഭവന=ചിന്നെയും പാവുപ്പി

ക്ഷേത്രത്തിലേക്ക്, ഗുരു കര ജോരീ=ചെമ്പ് കൈകൂപ്പി, ചരന ബന്ദി=(പാവുതീ) പാദങ്ങളിൽ വന്ദിച്ചു, ബോലീ=ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.

പരമപ്രേമമയവും മൃദുലവുമായ മായം ഉണ്ടാക്കി, ആ മായം ഉപയോഗിച്ചു സീതയുടെ മനോഹരരൂപം രാമൻ തന്റെ ചിത്തമാകുന്ന ഭിത്തിയിൽവരച്ചു. സീത, വീണ്ടും പാവുതീക്ഷേത്രത്തിൽചെന്ന് കൈകൂപ്പി ദേവീപാദങ്ങൾ വന്ദിച്ചു ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു:—

ജയ ജയ ഗിരിബര രാജ കിസോരീ ജയ മഹേസ
മുഖ ചന്ദ ചകോരീ
ജയ ഗജ ബന്ദന ഷഡ്ധാനന മാതാ ജഗത ജനനീ
ദാമിനി ഭൂതി ഗാതാ

ഗിരിബര രാജ കിസോരീ=ഹേ പാവുതരാജപുത്രി, അവിടന്ന്, ജയ ജയ=ജയിച്ചാലും, ജയിച്ചാലും!, മഹേസ മുഖചന്ദ ചകോരീ ജയ=ശിവന്റെ വടനമാകുന്ന ചന്ദ്രൻ ചകോരമായ ദേവി, അവിടന്ന് ജയിച്ചാലും, ഗജബന്ദന ഷഡ്ധാനന മാതാ ജയ=ഗണപതിയുടേയും സുബ്രഹ്മണ്യന്റേയും മാതാവോ, അവിടന്ന് ജയിച്ചാലും, ജഗത ജനനി=ഹേ ലോകമാതാവോ, ദാമിനി ഭൂതി ഗാത=മിന്നൽപ്പിണർപോലെ ഉജ്വലമായ ഗാത്രത്തോടുകൂടിയവളേ.

നന്ദിം തവ ആദി മധ്യ അവസാനാ അമിത
പ്രഭാവ ബേദ നന്ദിം ജാനാ
ഭവ ഭവ വിഭവ പരാഭവ കാരിനീ ബിസപ
ബിമോഹനി സ്വബസ ബിഹാരിനി

തവ=അവിടേയ്ക്കു്, ആദിമധ്യ അവസാനാ നന്ദിം=ആദിയോ മധ്യയോ അന്ത്യമോ ഇല്ല, അമിത പ്രഭാവ=അവിടത്തെ അമിത പ്രഭാവം, ബേദ നന്ദിം ജാനാ=വേദങ്ങൾക്കും അറിഞ്ഞുകൂടാ, ഭവ ഭവ വിഭവ=പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ ഉൽപത്തിയ്ക്കും സ്ഥിതിയ്ക്കും, പരാഭവ കാരിനി=നാശത്തിനും കാരണഭൂതയും, ബിസപ ബിമോ

ഹരി=വിശ്വമോഹിനിയും, സ്വസ്വസ്വഹാരിനി=സ്വസ്വസ്വ
വിഹാരിണിയുമാണ് അവിടന്ന്.

ഹേ ലോകജനനി, അവിടേക്കു ആദിയും ഇല്ല, അന്ത്യവുമില്ല,
മധ്യവും ഇല്ല. അവിടത്തെ പ്രഭാവം വേദങ്ങളും അറിഞ്ഞിട്ടില്ല.
ലോകസൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങളുടെ കാരണഭൂതയും വിശ്വമോ
ഹിനിയും, പര്യന്തകുമാരിയും, വേദങ്ങളെക്കൂടി അറിയാനിടവ
രാത്ത അമിതപ്രഭാവത്തോടുകൂടിയവളും വിശ്വമോഹിനിയും സ്വ
സ്വസ്വഹാരിണിയുമാണ് അവിടന്ന്. ശിവന്റെ മുഖമാകുന്ന
ചന്ദ്രൻ ചക്രോരവും ഗണപതി സുബ്രഹ്മണ്യനാരുടെ മാതാവും,
ലോകജനനിയും ഉജ്ജ്വലിക്കുന്ന ഗാത്രത്തോടുകൂടിയവളുമാണ്
അവിടന്ന്.

ദോ: പതിദേവതാ സുതീയമഹം മാതു പ്രഥമ തവ

രേഖ

മഹിമാ അമിത ന സകഹിം കഹി സഹസ

സാരദാ സേഖ

മാതു=അല്ലയോ അമ്മേ, പതിദേവതാ സുതീയമഹം=പതിദേവത
മാരായ സ്ത്രീകളിൽ, തവ രേഖാ പ്രഥമം=അവിടേക്കുള്ള സ്ഥാനം
അദപിതീയമാണ്, അമിത മഹിമാ=അവിടത്തെ അമിതമായ
മഹാത്മ്യം, സഹസ സാരദാ സേഖ=ആയിരം സരസ്വതിമാക്കും
ആദിശേഷന്മാക്കും, കഹി ന സകഹിം=വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

അല്ലയോ മാതാവി, പതിവ്രതാരതങ്ങളിൽ അഗ്രഗണ്യ
യാണവിടന്ന്. അവിടത്തെ അമിതമായ മഹാത്മ്യം പരസഹ
സ്രം വാശേവതമാക്കും ആദിശേഷന്മാക്കും വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

ചൗ: സേവത തോഹി സുലഭ പല ചാരീ ബരദായിനി

ത്രിപുരാരി പിയാരീ

ദേബി പൂജി പദകമല തുഹാരേ സുര നര മുനി

സബ ഹോഹിം സുഖാരേ

തോഹി സേവത=ഭവതിയെ ഭജിക്കുകയെന്നതാണ്, ചാരി ഫല സുലഭം=നല്ല പുരുഷാത്മങ്ങളും സുലഭമാണ്, ബരദായിനി=(എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവിടുന്നു) വരദായിനിയും, ത്രിപുരാരി പിയാരീ=ത്രിപുരാനന്തനായ ശിവന്റെ പ്രാണപ്രിയയുമാണ്, ദേവീ=അല്ലയോ ദേവി, തുഹാരേ പദകമല പൂജി=അവിടത്തെ തുപ്പാദകമലങ്ങളെ പൂജിച്ചു, സുര നര മുനി സബ=സുരന്മാരും നരന്മാരും മുനിമാരുമെല്ലാം, സുഖാരേ ഹോഹിം=സുഖികളായിത്തീരുന്നു.

ഹേ ലോകമാതാവേ അവിടത്തെ ഭജിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ധർമ്മവും അർത്ഥവും കാമവും മോക്ഷവും സുലഭങ്ങളാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവിടുന്നു വരദായിനിയും ശ്രീമഹാദേവന്റെ ഇഷ്ടപ്രാണേശ്വരിയുമാകുന്നു. ഹേ ദേവി, അവിടത്തെ തുപ്പാദകമലങ്ങളെ പൂജിച്ചു ദേവന്മാരും മനുഷ്യരും മുനിമാരും സുഖികളായി ഭവിക്കുന്നു.

മോര മനോരഥ ജാനഹു നീകേ ബസഹു സദാ
ഉര പുര സബഹീകേ
കീൻഹേഹു പ്രഗട ന കാരന തേഹീ അസ
കഹി ചരന ഗഹേ ബൈദേഹീ

സബഹീകേ ഉരപുര=എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയമാകുന്ന നഗരത്തിൽ സദാ ബസഹു=സദാ (അവിടുന്നു) വസിക്കുന്നു, മോര മനോരഥം=എന്റെ മനോരഥം, നീകേ ജാനഹു=നല്ലപോലെ അവിടന്നറിയുന്നുണ്ട്, തേഹീ കാരന=ആ കാരണത്താൽത്തന്നെ, പ്രഗട ന കീൻഹേഹു=(എന്റെ മനോരഥം ഞാൻ) വ്യക്തമാക്കുന്നില്ല, അസ കഹി=ഇങ്ങനെ ഉണർത്തി, ബൈദേഹീ ചരന ഗഹേ=സീതാദേവി, ഗിരിജയുടെ പാദങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു.

സകല ചരാചരാന്തര്യാമിയാണ് അമ്മ. ഞാനെന്താണ് അഭിലഷിക്കുന്നതെന്നു അവിടേക്കു നല്ലപോലെ അറിയുകയും ചെയ്യാം. ആ സ്ഥിതിക്കു ഞാൻ എന്റെ അഭിലാഷം സ്പഷ്ടമാക്കേ

ണ്ടതില്ല.' ഇത്രയും പറഞ്ഞു വിദേശരാജപുത്രിയായ സീതാദേവി, പാർവ്വതീദേവിയുടെ കാൽ പിടിച്ചു.

ബിനയ പ്രേമ ബന്ധ ഭൗ ഭവാനീ ഖസീ മാല
മൂരതി മുസുകാനീ
സാദര സിയ പ്രസാദ സിര ധരേള ബോലി ഗൗരി
ഹരഷ്യ ഉര ഭരേള

ഭവാനീ=ശ്രീ പാർവ്വതീദേവി, ബിനയ പ്രേമ ബന്ധ ഭൗ=വിനയ പ്രേമങ്ങൾക്കു വശഗയായി ഭവിച്ചു, മാല ഖസീ=ദേവിയുടെ കഴുത്തിൽനിന്നു മാലയും ഉത്സവീണം, മൂരതി മുസുകാനീ=ദേവിയുടെ പ്രതിമ പുഞ്ചിരിതുകി, സിയ പ്രസാദ സാദര=സീതാദേവി (ആ) പ്രസാദത്തെ ആദരപൂർവ്വം, സിര ധരേള=ശിരസ്സിലണിഞ്ഞു, ഉര ഭരേള ഹരഷ്യ ഗൗരി ബോലി=മനസ്സു നിറഞ്ഞ സന്തോഷത്തോടെ ഗിരിജ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

സീതയുടെ നിവേദനം, ഗിരിജയെ വിനീതയും പ്രീതയുമാക്കി. ദേവീവിഗ്രഹത്തിൽനിന്നും മാലയും ഉത്സവീഴ്ചയും വിഗ്രഹം പുഞ്ചിരിതുകുകയും ചെയ്തു. ആ മാലപ്രസാദം സീത കേതിപുരസ്സരം എടുത്തു ശിരസ്സിൽ മാർത്തി. ഗിരിജാദേവി ഉള്ള നിറഞ്ഞ സന്തോഷത്തോടെ ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു:-

സുന സിയ സത്യ അസീസ ഹമാരീ പൂജിഹരി മന
കാമനാ തുഹാരീ
നാരദ ബചന സദാ സുചി സംചാ സോ ബര
മിലിഹരി ജാഹരി മന രാചാ

സിയ="ഹേ സീതേ, ഹമാരീ=എന്റെ, സത്യ അസീസ സുന=സത്യമായ ആശിസ്സു കേൾക്കു, തുഹാരീ=നിന്റെ, മന കാമനാ=മനസ്സിലെ ആഗ്രഹം, പൂജിഹരി=നിവേദനം, നാരദ ബചന സദാ=നാരദന്റെ വാക്കുകൾ എന്നും, സാചാ സുചി=സത്യവും പാവിത്രവുമാണ്, ജാഹരി മന രാചാ=ആരെ നീ മനസാ വരിച്ചിട്ടുണ്ടോ, സോ ബര മിലിഹരി=ആ വരനെ നിനക്കു ലഭിക്കും.

സീത, നിന്റെ അഭിലാഷം നിറവേറുമെന്നു ഞാൻ നിനക്കു ആശീർവാദം നൽകുന്നു. നാരദന്റെ വാക്കുകൾ ഏതു കാലത്തും പരിശുദ്ധങ്ങളും യഥാർത്ഥങ്ങളുമാണ്. നിന്റെ മനസ്സു ആരിൽ പതിഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ ആ വരനെത്തന്നെ നിനക്കു ലഭിക്കും.

മരം: മന ജാഹിം രമോള മിലിഹി സോ ബര സഹജ
സുന്ദര സാംവരോ
കരുണാ നിധാന സുജാന സീല സനേഹു ജാനത
രാവരോ

ഏഹി ഭാംതി ഗൗരി അസീസ സുനി സിയ
സഹിത ഹിയം ഹരഷീം അലി
തുലസീ ഭവാനിഹി പുജി പുനി പുനി മുദിത മന
മന്ദിര ചലീ

മന ജാഹിം രമോള=(നിന്റെ) മനസ്സു ആരിൽ ഉന്നിയോ, സഹജ സുന്ദര സാംവരോ = സഹജസുന്ദരനും ശ്യാമളനുമായ, സോ ബര മിലിഹി=ആ വരനെ നിനക്കു ലഭിക്കും, കരുണാ നിധാന സുജാന=കരുണാനിധിയും ജ്ഞാനിയുമായ രാമൻ, രാവരോ സീല സനേഹു=നിന്റെ സൗശീല്യസ്സേഹങ്ങൾ, ജാനത=ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ട്, ഏഹി ഭാംതി ഗൗരി അസീസ=ഇപ്രകാരമുള്ള പാവ്ചരിയുടെ ആശിസ്സു, സുനി അലീ സഹിത=ശ്രവിച്ച് ആളിമാരോടുകൂടിയ, സിയ ഹിയം ഹരഷിത=സീതയുടെ ഹൃദയം സന്തുഷ്ടമായി, തുലസീ പുനി പുനി=തുളസീദാസൻ പറയുന്നു, വീണ്ടും വീണ്ടും സീത, ഭവാനിഹി പുജി=പാവ്ചരിയെ പുജിച്ച്, മുദിത മന മന്ദിര ചലീ=സന്തുഷ്ടഹൃദയത്തോടെ കൊട്ടാരത്തിലേക്കു പോയി.

സീതേ, ഏതൊരുവനിൽ നിന്റെ മനസ്സു പതിഞ്ഞുവോ, പ്രകൃത്യാ സുന്ദരനും ശ്യാമളനുമായ ആ വരനെ നിനക്കു ലഭിക്കും. നിന്റെ പ്രേമത്തേയും സൗശീല്യത്തേയും ഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളവനാണ് രാമൻ! ഗിരിജയുടെ ഏതാദൃശങ്ങളായ ആശിസ്സുകൾ കേട്ട്

സീതമേം സഖിമാക്ക്കം ആനന്ദമുണ്ടായി. അനന്തരം സീത പാവു തീദേവിയെ പുജിച്ചു സസന്തോഷം രാജോദ്യാനത്തിൽനിന്നു അരമനയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

സോ: ജാനി ഗൗരി അനുകൂല സിയ ഹിയ ഹരഷു ന
ജാതു കഹി
 മഞ്ജുല മംഗല മൂല ബാമ അംഗ ഹരകന ലഗേ

ഗൗരി അനുകൂല ജാനി=ശ്രീപാവുതി അനുകൂലയാണെന്നറിഞ്ഞു, സിയ ഹിയ ഹരഷു=സീതയ്ക്കു ഹൃദയത്തിലുണ്ടായ ഹഷം, കഹി ന ജാതു=അവസ്തുമാണ്, മഞ്ജുല ബാമ അംഗ=മനോഹരമായ ഇടതുഭാഗം, മംഗല മൂല=ശുഭസൂചകമായി, ഹരകന ലഗേ=തുടി ചൊൻ തുടങ്ങി.

തന്നിൽ പാവുതി അനുകൂലയാണെന്നു ഗ്രഹിച്ച സീത വസ്തി ക്കാനാവാത്ത സന്തോഷത്തിനു വിധേയയായിത്തീർന്നു. ശുഭസൂചകമായി സീതയുടെ വാമഭാഗം സ്തംഭിച്ചു.

ഹൃദയം സരാഹത സീയ ലോനാതു ഗുരു സമീപ
ഗവനേ ദോള ഭാതു
 രാമ കഹാ സബ കൗശിക പാഹീം സരല സുഭാവ
മുരൂരുത മല നാഹീം

സീയ ലോനാതു=സീതയുടെ ലാവണ്യം, ഹൃദയം സരാഹത=മനസാ ശ്ലാഘിച്ചു, ദോള ഭാതു ഗുരു സമീപ=ശ്രീരാമനും ലക്ഷ്മണനും ഗുരുസന്നിധിയിൽ, ഗവനേ കൗശിക പാഹീം=ചെന്നു. കൗശികനോടു, രാമ സബ കഹാ=രാമൻ എല്ലാം ഉണർത്തിച്ചു, സരല സുഭാവ=സരളപ്രകൃതികൾ, മല മുരൂരുത നാഹീം=വ്യാജം സ്പർശിക്കുകയില്ലല്ലോ.

സീതയുടെ സൗന്ദര്യത്തെ ഹൃദയംകൊണ്ടു വാഴ്ത്തി രാമലക്ഷ്മണന്മാരാകുന്ന രണ്ടു സഹോദരന്മാരും ഗുരുവിനെ സമീപിക്കുകയും സരളപ്രകൃതിയായ രാമൻ എല്ലാ വസ്തുതയും വിശദാചിത്രനെ ഗ്രഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

സുമന പാതു മുനി പൂജാ കീൻഹീ പുനി അസീസ
 ഉളം ഭാജൻഹ ദീൻഹീ
 സുഫല മനോരഥ ഹോഹിം തുഹാരേ രാമലക്ഷന
 സുനി ഭൃഷ്ട സുഖാരേ

സുമന പാതു മുനി=പുഷ്പങ്ങൾ ലഭിച്ച വിശ്വാമിത്രൻ, പൂജാ കീൻ
 ഹീ=പൂജ നടത്തി, പുനി ഉളം ഭാജൻഹ=അന്നന്തരം ആ രണ്ടു
 ഭ്രാതാക്കൾക്കും, അസീസ ദീൻഹീ=ആശീസ്സുകൾ നൽകി:—
 തുഹാരേ മനോരഥ=‘നിങ്ങളുടെ മനോരഥം, സുഫല ഹോഹിം=
 ഫലിക്കട്ടെ’, രാമലക്ഷന സുനി=രാമലക്ഷണന്മാർ ഇതുകേട്ട്,
 സുഖാരേ ഭൃഷ്ട=സൗഖ്യാനപിതരായി ഭവിച്ചു.

രാമലക്ഷണന്മാർ കൊണ്ടുവന്ന പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ട് വിശ്വാ
 മിത്രൻ പൂജകൾ നിർവ്വഹിച്ചതിനുശേഷം ‘കുമാരന്മാരേ, നിങ്ങ
 ളുടെ അഭിലാഷം ഫലവത്തായിഭവിക്കട്ടെ’ എന്നു ആശീർവ്വദിച്ചു.
 അതുകേട്ടു അവരിരുവരും സുഖികളായിഭവിച്ചു.

കരി ഭോജന മുനിബര ബിഗ്യാനീ ലലേ കരന
 കമു കഥാ പുരാനീ
 ബിഗത ദിവസ ഗുരു ആയസു പാതു സന്ധ്യാ
 കരന ചലേ ദോള ഭാതു

ബിഗ്യാനീ മുനിബര=വിജ്ഞാനിയായ (വിശ്വാമിത്ര) മഹർഷി,
 ഭോജന കരി=ഭോജനം കഴിച്ച്, കമു പുരാനീ കഥാ=ചില പുരാ
 ണകഥകൾ, കരന ലലേ=പഠയാനാരംഭിച്ചു, ദിബസ ബിഗത=
 പകൽവേള കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, ദോള ഭാതു=ആ രണ്ടു സഹോദ
 രന്മാരും, ഗുരു ആയസു പാതു=ഗുരുവിന്റെ അനുജന്മാരായി,
 സന്ധ്യാ കരന ചലേ=സന്ധ്യാവാന്ദനം ചെയ്യാൻ പുറപ്പെട്ടു.

മാധ്യഹ്നികഭോജനത്തിനുശേഷം മഹാജ്ഞാനിയായ വി
 ശ്വാമിത്രമഹർഷി ചില പുരാണകഥകൾ രാമലക്ഷണന്മാർക്കു പഠ

ഞ്ഞുകൊടുത്തു. അങ്ങനെ അന്നത്തെ പകൽവേളയും കഴിഞ്ഞു. സന്ധ്യാവേളയാണെന്നു കണ്ടു രാമലക്ഷ്മണന്മാർ കൗശികനോടനു മതിവാങ്ങി സന്ധ്യാവന്ദനത്തിനു പുറപ്പെട്ടു.

പ്രാചീ ദിസി സസി ഉയേള സുഹാവാ സിയമുഖ
സരിസ ദേവി സുഖപാവാ
ബഹുരി ബിചാര കീൻഹി മനമാഹീം സീയ
ബദന സമ ഹിമകര നാഹീം

പ്രാചീ ദിസി സുഹാവാ സസി=കിഴക്കുദിക്കിൽ കോമളചന്ദ്രൻ, ഉയേള=ഉദിച്ചു. (ആ ചന്ദ്രനെ), സിയ മുഖ സരിസ ദേവി=സീതയുടെ മുഖത്തിനുള്ളുമായി വീക്ഷിച്ചു (രാമൻ), സുഖപാവാ=സുഖമനുഭവിച്ചു, ബഹുരി മനമാഹീം=അനന്തരം (തന്റെ) മനസ്സിൽ (ഇപ്രകാരം), ബിചാര കീൻഹി=വിചാരിച്ചു:—

സീതയുടെ മുഖത്തിനു സമുദയമായ കോമളചന്ദ്രബിംബം കിഴക്കുദിക്കിൽ ഉദയംചെയ്തതു കണ്ടു രാമൻ സന്തോഷപരവശനായി. അദ്ദേഹം ആ അവസരത്തിൽ ഇപ്രകാരം വിചാരിച്ചു കയ്യൊക്കെയ്തു:—

സീയബദന=സീതയുടെ മുഖം, ഹിമകര സമ നാഹീം=ചന്ദ്രനു സമാനമല്ല.

രാമൻ വിചാരിച്ചു:— സീതയുടെ മുഖത്തെ ചന്ദ്രനോടുപമിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

ജനമു സിന്ധു പുനി ബന്ധു ബിഷു ദിന മലീന

സകലങ്ക

സിയ മുഖ സമതാ പാവ കിമി ചന്ദ ബാപുരോ രങ്ക

സിന്ധു ജനമു പുനി=സിന്ധുവിൽ ജാതനും മാത്രമല്ല, ബിഷു ബന്ധു=വിഷമാകുന്ന സഹോദരനോടുകൂടിയവനും, ദിന മലീന=പകൽ വേളകളിൽ മലിനനും, സകലങ്ക=കളങ്കത്തോടുകൂടിയവനും ബാപുരോ രങ്ക ചന്ദ=പാവപ്പെട്ടവനും ദീനനുമായ ചന്ദ്രനു

മായി, സിയമുഖ സമതാ=സീതയുടെ മുഖത്തിന് സാദൃശ്യം, കിമി പാവാ=എങ്ങനെയുണ്ടാവാൻ?

ജനിച്ചതു കടലിൽ; കൂടെപ്പിറപ്പോ ഹാലാഹരലം; പകൽ വേളകളിൽ മലിനൻ, കളങ്കമുള്ളവൻ; പാവപ്പെട്ടവൻ, ദീനൻ ഇങ്ങനെയൊക്കെയിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രനുമായി സീതയുടെ മുഖമെങ്ങനെ സാദൃശ്യംവഹിക്കും?

ഘടതു ബഡതു ബിരഹിനി ദുഖദാതു ഗ്രസതു
രാഹു നിജ സന്ധിഹി പാതു
കോക സോകപ്രദ പങ്കജ ദ്രോഹീ അവ ഗുന്ത
ചന്ദ്രമാ തോഹീ

ബഡതു ഘടതു=വൃദ്ധിക്കുയങ്ങളോടുകൂടിയവനും, ബിരഹിനി ദുഖദാതു=വിരഹിണിമാരെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നവനും ആയ ചന്ദ്രനെ, നിജ സന്ധിഹി പാതു=തനിക്കു തത്ത്വംകിട്ടിയാൽ, രാഹു ഗ്രസതു=രാഹു വിഴങ്ങുന്നു, കോക സോകപ്രദ=ചക്രവാകിക്കു ദുഃഖമുണ്ടാക്കുന്നവനും പങ്കജ ദ്രോഹി=താമരയെ ദ്രോഹിക്കുന്നവനുമായ, ചന്ദ്രമാ തോഹി=ഹേ, ചന്ദ്രമസ്സേ, അങ്ങയ്ക്കു, ബഹുത അവ ഗുന്ത=നിരവധി ഒഴുണങ്ങളുണ്ട്.

ചന്ദ്രനു വൃദ്ധിക്കുയങ്ങളുണ്ട്. വിരഹിണിമാർക്കും ചക്രവാകിക്കും ചന്ദ്രൻ ശോകപ്രദനാണ്. പലപ്പോഴും രാഹുഗ്രസ്തനമാണ്. താമരയെ ദ്രോഹിക്കുന്നവനാണ് ചന്ദ്രൻ. ചുരുക്കത്തിൽ, പല ഒഴുണങ്ങളോടും കൂടിയവനാണ് ചന്ദ്രൻ.

ബൈദേഹീമുഖ പടതര ദീൻഹേ ഹോതു ദോഷി
ബഡ അനുചിത കീൻഹേ
സിയമുഖ മഞ്ചി ബിധു ബ്യാജ ബഖാറീ ഗുരു-
വഹിം ചലേ നിസാ ബഡി ജാറീ

ബൈദേഹീമുഖ=സീതയുടെ മുഖവുമായി, പടതര ദീൻഹേ അനുചിത കീൻഹേ=(ചന്ദ്രനു) സാദൃശ്യം നൽകുക എന്ന അനുചിതം

ചെയ്യുന്നതും, ബഡ ദോഷ ഹോള=വലിയ ദോഷമായിത്തീരും, ബിധു ബുദ്ധ=ചന്ദ്രനെന്ന വ്യാജേന, സിയ മുഖ ഛബി ബഖാ നീ=സീതയുടെ മുഖകാന്തി വർണ്ണിച്ചു, നിസാ ബഡി ജാനീ=രാത്രി വളരെയൊന്നറിഞ്ഞു (രാമൻ), ഗുരുപഹിം ചലേ=ഗുരു സന്നിധിയിലേക്കു ചെന്നു.

സീതയുടെ മുഖവുമായി ചന്ദ്രൻ ഭൂപഥ്യം കല്പിക്കുക എന്ന അനൗചിതകർമ്മം വലിയൊരു ദോഷംതന്നെയാണ്. സീതയുടെ മുഖകാന്തി, ചന്ദ്രനെന്ന വ്യാജേന വർണ്ണിച്ചുവർണ്ണിച്ച രാത്രി വളരെ പൊയ്ക്കുഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നുവെന്നു ഗ്രഹിച്ച രാമൻ വേഗം ഗുരുവിനെ സമീപിച്ചു.

കരി മുനിചരന സരോജ പ്രനാമാ ആയസു പാള

കീൻഹ ബിസ്രാമാ

ബിഗത നിസാ രഘുനായക ജാഗേ ബന്ധു

ബിലോകി കഹന അസ ലാഗേ

മുനിചരന സരോജ=മുനിയുടെ തുല്യാദകമലങ്ങളിൽ, പ്രനാമാ കരി ആയസുപാള=പ്രണമിച്ചു ആജ്ഞാദാങ്ങി, ബിസ്രാമ കീൻ ഹ=രാമലക്ഷ്മണന്മാർ വിശ്രമിച്ചു, നിസാ ബിഗത=രാത്രി അവ സാനിച്ചപ്പോൾ, രഘുനായക ജാഗേ=ശ്രീരാമൻ ഉണർന്നു, ബന്ധു ബിലോകി=സഹോദരനെ നോക്കി, അസ കഹന ലാഗേ=ഇങ്ങനെ പറയാനാരംഭിച്ചു.

വിശ്വപാമിത്രമഹർഷിയെ പ്രണമിച്ച അനജ്ഞാദാങ്ങി രാമ ലക്ഷ്മണന്മാർ വിശ്രമിച്ചു. പ്രഭാതമായപ്പോൾ രാമൻ ഉണർന്നു സഹോദരനായ ലക്ഷ്മണനെ നോക്കി ഇപ്രകാരം പറയാനാരംഭിച്ചു.

ഉഘ്ര ഉ അരുന അവലോകഹ്ത താതാ പങ്കജ ലോക

കോക സുഖ ദാതാ

ബോലേ ലഷന ജോരി ജൂഗ പാനീ പ്രഭ പ്രഭാവ

സുചക മുദബാനീ

താതാ അവാലോകഹു=ഹേ വത്സ, നോക്കൂ, പക്ഷജ ലോക കോക സുഖദാതാ=താമരകൾക്കും ജനങ്ങൾക്കും, ചക്രവാകിക്കും സുഖം നൽകുന്ന, അരുന ഉഷ്ണമ=സൂര്യൻ ഉദിച്ചു, ജുഗ പാനീ ജോതി=രണ്ടുകൈയും കൂപ്പി, പ്രഭു പ്രഭാവ സുചക=ശ്രീരാമന്റെ പ്രഭാവം സൂചിപ്പിക്കുമാറു, മൃദു ബാനീ=മൃദുവാക്കുകയാൽ, ലംഘന ബോലേ=ലക്ഷ്യണൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—

വത്സ, ലക്ഷ്യണ, നോക്കൂ. പക്ഷജ ലോകകോക സുഖദാതാവായ അരുണൻ ഉദിച്ചു. ഇതുകേട്ട ലക്ഷ്യണൻ രണ്ടുകൈയുംകൂപ്പി രാമന്റെ പ്രഭാവം സൂചിപ്പിക്കുമാറു മൃദുവാക്കുകയാൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—

മലീന
ജിമി തുഹാര ആഗമന സുനി ഭൃഷ്ട നൃപതി
ബലഹീന

അരുനോദയം=അരുണൻ പ്രത്യക്ഷനായപ്പോൾ, കുമ്പുര സകുലം=ആമ്പലുകൾ സങ്കോചാവസ്ഥയിലായി, ഉഡഗന ജോതി=നക്ഷത്രസമൂഹത്തിന്റെ പ്രകാശം, മലീന=മങ്ങി, തുഹാര ആഗമന സുനി=അങ്ങയുടെ വരവുകേട്ടിട്ട്, നൃപതി=രാജാക്കന്മാർ, ബലഹീന ഭൃഷ്ട ജിമി=ബലഹീനരായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നതെപ്രകാരമോ അപ്രകാരം.

അങ്ങയുടെ ആഗമനത്തെപ്പറ്റി കേട്ടപ്പോൾ സീതാ സ്വയം വരാതെ എത്തിയിട്ടുള്ള രാജാക്കന്മാരെങ്ങനെ ബലഹീനരായി ഭവിച്ചുവോ അതുപോലെ അരുനോദയമായപ്പോൾ ആമ്പൽക്കൂട്ടം കൂമ്പുകയും നക്ഷത്രസമൂഹത്തിന്റെ ദീപ്തി മങ്ങുകയും ചെയ്തു.

ച: നൃപ സബ നഖത കരഹിം ഉജിയാരീ ടാരി ന
സകഹിം ചാപതമ ഭാരി
കമല കോക മധുര വഗ നാനാ ഹരണ്ണ
സകല നിസാ അചസാനാ

നഖത ഉജ്ജിന്ദരീ കരഹിം=നക്ഷത്രങ്ങൾ പ്രകാശിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും അതിനാൽ, തമ ടാരി ന സകഹിം=ഇരുട്ടിനെ തുരത്താൻ സാധിക്കുന്നില്ലാത്തതുപോലെ, സബ നുപ=എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും (അല്ലവും അനല്ലവുമായ ബലം പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവർക്ക്), മാപ ഭാരീ (ന സകഹിം)=ശൈവചാപം പ്രയോഗിക്കാൻ മതിയായ ബലമില്ല, നിസാ അവസാനം=രാത്രി അവസാനിക്കുമ്പോൾ, കമല കോക മധുര=കമലങ്ങളും, കോകങ്ങളും വണ്ടുകളും, നാനാ ഖഗ സബ=ചലതരത്തിലുള്ള പക്ഷികളുമെല്ലാം, ഹരഷേ=സന്തോഷിക്കുന്നുവല്ലോ.

ഐസേഹി പ്രഭ സബ ഭഗത തുഹാരേ ഹോതു-
ഹഹിം ടൂടേ ധനുഷ സുഖാരേ
ഉയേഉ ഭാന ബിനു സ്രമ തമ നാസാ ദൂരേ നഖത
ജഗ തേജ പ്രകാസാ

ഐസേഹി പ്രഭ=അതുപോലെതന്നെ ഹേ സ്വാമിൻ, തുഹാരേ സബ മഗന=അങ്ങയുടെ ഭക്തന്മാരെല്ലാം, ധനുഷ ടൂടേ=ചാപം തകരുമ്പോൾ, സുഖാരേ ഹോതുഹഹിം=സുഖികളായിത്തീരും, ഭാന ഉയേഉ=സൂര്യനടിച്ചു, ബിനു സ്രമ=നിശ്ചയാസം, തമ നാസാ=ഇരുട്ടു നശിക്കുകയും ചെയ്തു, നഖത ദൂരേ=നക്ഷത്രങ്ങൾ മറഞ്ഞു, തേജ ജഗ പ്രകാസാ=സൂര്യതേജസ്സ് ലോകമെങ്ങും പ്രകാശിച്ചു.

നക്ഷത്രങ്ങൾ പ്രകാശിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവയ്ക്കു അന്ധകാരം തുരത്താനാവുന്നില്ല. രാജാക്കന്മാർ ധാരാളം ഉണ്ടെങ്കിലും അവർക്ക് ശൈവചാപം ഭഗമാക്കാൻ സാധ്യമല്ല. രാത്രി അവസാനിക്കുമ്പോൾ കമലകോകമുരഖഗങ്ങളെങ്ങനെ നശിച്ചു പ്രദർശിക്കുമോ അപ്രകാരം, ശൈവചാപം തകരുമ്പോൾ ഭക്തന്മാർ സത്തുഷ്ടരാകും. സൂര്യനടിച്ചു; ഇരുട്ടുനശിച്ചു. നക്ഷത്രങ്ങൾ മറഞ്ഞു. സൂര്യതേജസ്സ് ലോകമെങ്ങും വ്യാപിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

രബി നിജ ഉദയ ബ്യാജ രഘുരായാ പ്രഭു പ്രതാപ
സബ നൃപൻഹ ദിഖായാ
തവ ഭുജ ബല മഹിമാ ഉദ്ഘോഷീ പ്രഗടീ ധനു
വിഘടന പരിപാടീ

രഘുരായാ=അല്ലയോ രാമ, നിജ ഉദയ ബ്യാജ രബി=തന്റെ ഉദയമെന്ന വ്യാജേന സൂര്യൻ, സബ നൃപൻഹ=എല്ലാ രാജാക്കന്മാർക്കും, പ്രഭു പ്രതാപ ദിഖായാ=അങ്ങയുടെ പ്രതാപം കാട്ടിക്കൊടുത്തിരിക്കുന്നു, തവ ഭുജ ബല മഹിമാ=അങ്ങയുടെ കൈയ്യടക്കിന്റെ മാഹാത്മ്യം, ഉദ്ഘോഷീ=ഉദ്ഘോടനം ചെയ്യാനാണ്, ധനു വിഘടന പരിപാടീ=മാപഭഞ്ജന പരിപാടി.

ഹേ രാമ, സേവാദയമെന്ന വ്യാജേന സൂര്യൻ എല്ലാ രാജാക്കന്മാർക്കും അങ്ങയുടെ പ്രതാപം കാണിച്ചുകൊടുത്തിരിക്കുന്നു. അങ്ങയുടെ കൈയ്യടക്കിന്റെ മാഹാത്മ്യം ഉദ്ഘോടനം ചെയ്യാനാണ് മാപഭംഗപരിപാടി ഉണ്ടായിരിക്കുന്നത്.

ബന്ധു ബന്ധന സുനി പ്രഭു മുസുകാനേ ഹോള
സുചി സഹജ പുനീത നഹാനേ
നിത്യ ക്രിയാ കരി ഗുരു പഹിം ആഘൃ ചരന
സരോജ സുഭഗ സിര നാഘ

സഹജ പുനീത=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ പവിത്രനായ, പ്രഭു ബന്ധു ബന്ധന സുനി=ശ്രീരാമദേവൻ സഹോദരന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ട്, മുസുകാനേ=ചിരിക്കുകയും, സുചി ഹോള നഹാനേ=ശ്രദ്ധപൂർവ്വമായി സ്നാനം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. നിത്യക്രിയാകരി=നിത്യകർമ്മങ്ങൾ നിവൃത്തിച്ച്, ഗുരുപഹിം ആഘൃ=ഗുരുസന്നിധിയിൽ ചെന്നു, സുഭഗ ചരന സരോജ=സുന്ദരങ്ങളായ തൃപ്പാദകമലങ്ങളിൽ, സിര നാഘ=നമിക്കുകയും ചെയ്തു.

സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ പവിത്രനായ രാമൻ സഹോദരന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു പുഞ്ചിരിച്ചു. അനന്തരം ശ്രദ്ധപൂർവ്വമായി സ്നാനം,

സന്ധ്യാവന്ദനം എന്നിവ നിവൃത്തിയുണ്ടാക്കി ഗുരുസവിധത്തിലേക്കി
 ഗുരുവിന്റെ മനോഹരപാദപത്മങ്ങളിൽ പ്രണമിച്ചു.

സതാനന്ദ തമ്പ ജനക ബോലാഹു കൗശിക മുനി
 പഹിം തുരത പരാഹു

ജനക ബിനയ തിൻഹ ആനി സുനാതു ഹരഷേ
 ബോലി ലിഹു ദോള ഭാതു

തമ്പ ജനക=ആ അവസരത്തിൽ ജനകമഹാരാജാവു, സതാനന്ദ
 ബോലാഹു=ശതാനന്ദനെ ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി, കൗശികമുനി പാ
 ഹിം=വിശ്വാമിത്രസന്നിധിയിലേക്കു, തുരത പരാഹു=ഗോശം അ
 യച്ചു. ജനക ബിനയ=ജനകന്റെ അഭ്യർത്ഥന, തിൻഹ ആനി
 സുനാതു=ശതാനന്ദൻ ചെന്നു കൗശികനെ കേൾപ്പിച്ചു, ഹര
 ഷേ=സന്തുഷ്ടനായ (കൗശികൻ), ദോള ഭാതു=രാമലക്ഷ്മണന്മാ
 റെ, ബോലി ലിഹു=വിളിച്ചുവരുത്തി.

ആ അവസരത്തിൽ ജനകമഹാരാജാവു ശതാനന്ദൻ വഴി
 സ്വാഭാത്മനകൗശികനെ ധരിപ്പിച്ചു. അർത്ഥനകേട്ടു സന്തുഷ്ടനായ
 കൗശികൻ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ വരുത്തി.

ദോ: സതാനന്ദ പദ ബന്ദി പ്രഭ ബൈദേ ഗുരു
 പഹിം ജാതു

ചലഹു താത മുനി കഹേള തമ്പ പരാഹു
 ജനക ബോലാതു

സതാനന്ദ പദ ബന്ദി=ശതാനന്ദനെ വണങ്ങി, ജാതു പ്രഭ=ചെ
 ന്നു ശ്രീരാമൻ, ഗുരു പഹിം ബൈദേ=ഗുരുസമീപം ഇരുന്നു,
 തമ്പ മുനി കഹേള=അനന്തരം കൗശികൻ പറഞ്ഞു, താത ജനക
 ബോലാതു=വരു, ജനകരാജാവു കല്പിക്കുന്നു, പരാഹു=കൂട്ടി
 കൊണ്ടുചെല്ലാൻ എന്നു, ചലഹു=ചുറ്റപ്പെടുക.

കൗശികന്റെ ആഹ്വാനം കേട്ടു രാമൻ ഗുരുവിനെ സമീ
 പിക്കുകയും താവിടെ ഇരിക്കുന്ന ശതാനന്ദനെ നമസ്കരിച്ചു

വിശ്വാമിത്രന്റെ സമീപം ഉപവേശിക്കുകയും ചെയ്തു. വിശ്വാമിത്രൻ പറഞ്ഞു:— രാമ, നിങ്ങളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ചെല്ലണമെന്നു എന്നോടു ജനകമഹാരാജാവു ശതാനന്ദൻ മുഖാന്തരം അഭ്യർത്ഥിച്ചിരിക്കുകയാണ്.

സീയ സ്വയംബര ദേവിനു ജാതു ഈസ കഹി

ധനം ദേതു ബഡാതു

ലക്ഷന കഹാ ജസ ഭാജന സോതു നാഥ കൃപാ തവ
ജാപര ഹോതു

ജാതു സീയ സ്വയംബര ദേവിനു=ചെന്നു സീതാസ്വയംവരം കാണണം, ഈസ കഹി ബഡാതു ധനം ദേതു=ഈശ്വരൻ ആർക്കാണ് പെരുമ കൊടുക്കുന്നതെന്നറിയാമല്ലോ, ലക്ഷന കഹാ നാഥ = ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു:— സ്വാമിൻ, ജാപര തവ കൃപാ ഹോതു=ആരിൽ അങ്ങയ്ക്കു കൃപയുണ്ടോ, സോതു ജസ ഭാജന= അവനാണ് കീർത്തിക്കു പാത്രമായിത്തീരുക.

നമുക്കു കൊട്ടാരത്തിൽ ചെന്നു സീതാസ്വയംവരം കാണണം. ഈശ്വരൻ ആർക്കാണ് പെരുമ നൽകുന്നതെന്നു കാണുകയും വേണം. ഇതുകേട്ടു ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു:— ‘ഹേ മഹാശേ, അവിടേയ്ക്കു ആരിലാണോ കൃപ അവൻ നിശ്ചയമായും യശസ്സിനു പാത്രമാകും.’

ഹരഷേ മുനി സബ സുനി ബരബാനീ ദീൻഹ

അസീസ സബഹി സുഖമാനീ

പുനി മുനി ബുദ സമേത കൃപാലാ ദേവന ചലേ

ധനുഷ മഖ സാലാ

ബരബാനീ സുനി=ലക്ഷ്മണന്റെ ശ്രേഷ്ഠവാണികൾ കേട്ടു, സബ മുനി ഹരഷേ=എല്ലാ മുനിമാരും സന്തുഷ്ടരായി, സബഹി സുഖമാനീ=എല്ലാവരും സുഖവാപിതരായി, അസീസ ദീൻഹ=ആശിസ്സുകൾ നൽകി, പുനി കൃപാലാ=അനന്തരം ദയാലുവായ രാമൻ

ലക്ഷ്യണനോടും, മുനിബുന്ദ സമേതം മുനിഗണത്തോടുംകൂടി, ധനുഷ
മഖ സാലാ=മാപയാഗശാല, ദേവന ചലേ=കാണാൻ നടന്നു.

ലക്ഷ്യണന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു മുനിമാരെല്ലാം സന്തുഷ്ടരായി.
എല്ലാവരും സുഖികളായി ആശിസ്സുകൾ നൽകി. അനന്തരം ദയാ
ലൂവായ രാമൻ വിശ്വാമിത്ര ശതാനന്ദ മുനിമാരോടും ലക്ഷ്യണ
നോടും മറ്റു മുനിഗണത്തോടുംകൂടി മാപയാഗശാല കാണാൻ
നടന്നു.

രംഗ ഭൂമി ആഹ്ല ഭോജ ഭാഹു അസി സുധി സബ
പുരബാസിൻഹ പാഹു
ചലേ സകല ഗുഹ കാജ ബിസാരീ ബാല ജീവാന
ജരം നര നാരീ

ഭോജ ഭാഹു=രാമലക്ഷ്യണന്മാർ രണ്ടുപേരും, രംഗ ഭൂമി ആഹ്ല=
രംഗഭൂമിയിൽ വന്നു എന്ന, അസി സുധി പാഹു=ഈ വൃത്താന്തം
അറിഞ്ഞു, സബ പുരബാസിൻഹ=എല്ലാ നഗരവാസികളും,
ബാല ജീവാന ജരം=ആബാലവൃദ്ധം, സകല നരനാരീ=സകല
സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും, ഗുഹ കാജ ബിസാരീ=ഗുഹകാര്യങ്ങൾ മറന്നു,
ചലേ=(രാമനെ കാണാൻ) യാത്രയായി.

ശ്രീരാമനും ലക്ഷ്യണനും രംഗഭൂമിയിൽ എത്തിയിരിക്കുന്നു
എന്ന വൃത്താന്തം കേട്ടു എല്ലാ നഗരവാസികളും അവരുടെ ഗുഹ
ജോലികൾ മറന്നു രംഗഭൂമിയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

ദേവീ ജനക ഭീര ഭുജ ഭാരീ സുധി സേവക സബ
ലിഹ്വ ഹങ്കാരീ

തുരത സകല ലോഗൻഹ പഹിം ജാറ്റു ആസന
ഉചിത ദേഹു സബ കാറ്റു

ജനക ഭീര ഭാരീ ഭുജ ദേവി=ജനകമഹാരാജാവു ജനകുട്ടം വളരെ
യുണ്ടെന്നു കണ്ടു, സബ സുധി സേവക ഹങ്കാരീ ലിഹ്വ=എല്ലാ
വിശ്വാസ്യസേവകരേയും വിളിച്ചു, സകല ലോഗൻഹ പഹിം

തരത ജാഹ്നു=എല്ലാവരെയും വേഗം സമീപിച്ചു, സബ കാഹ്നു
ഉചിത ആസനം=എല്ലാവർക്കും സമുചിതാസനങ്ങൾ, ദേഹ്നു=കൊടു
ക്കുക എന്നിങ്ങനെ കല്പിച്ചു.

രംഗഭൂമിയിൽ എത്തിയിട്ടുള്ള വമ്പിച്ച പുരുഷന്മാരെ കണ്ട
പ്പോൾ ജനകമഹാരാജാവ് വിശ്വസ്തനായ സേവകന്മാരെ
വിളിച്ചു ആഗതപ്പെട്ടവർക്കും സമുചിതങ്ങളായ ഇരിപ്പിടങ്ങൾ നൽകാൻ കല്പിച്ചു.

ദോ: കഹിം മൃദു ബചന ബിനീത തിൻഹ ബൈറാരോ
നര നാരി
ഉത്തമ മധ്യമ നീച ലഘു നിജ നിജ മല
അനുഹാരി

തിൻഹ ബിനീത മൃദു=ആ സേവകന്മാർ വിനീതങ്ങളും മൃദലങ്ങളു
മായ, ബചന കഹിം=വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു, ഉത്തമ മധ്യമ നീച=
ഉത്തമരും മധ്യമരും നീചരും, ലഘു നര നാരി=നിസ്സാരരായ
സ്ത്രീകളേയും പുരുഷന്മാരേയും, നിജ നിജ അനുഹാരി=അവര
വർക്കു ഉചിതങ്ങളായ, മല ബൈറാരോ=സ്ഥലങ്ങളിൽ ഇരുത്തി

ജനകമഹാരാജാവിന്റെ നിന്ദോഗം ശിരസാ വഹിച്ചു
വിശ്വസ്തരായ ആ സേവകന്മാർ ഉത്തമരും മധ്യമരും അധമരും
നീചരും എന്നല്ല സന്ദർശകരേയും അവർക്കു ഉചിതങ്ങളായ
സ്ഥലങ്ങളിൽ കൊണ്ടുവന്നു ഇരിപ്പിടങ്ങളിൽ ഇരുത്തി.

ചൗ: രാജ കുന്ദര തേഹി അവസര ആഹ്ല, മനഹ്നം
മനോഹര തന മഹാഹ്നി
ഗുന സാഗര നാഗര ബര ബീരാ സുന്ദര
സ്വാമല ഗൗര സരീരാ

തേഹി അവസര=ആ അവസരത്തിൽത്തന്നെ, രാജ കുന്ദര
ആഹ്ല=രാജകുമാരന്മാരും സന്നിഹിതരായി, തന മനോഹരതാ=
അവരുടെ ശരീരങ്ങളെ ആകർഷകതപം, മഹാഹ്നി മനഹ്നം=ആവ

രണം ചെയ്തിരിക്കയാണോ എന്നു തോന്നും, ഗുണ സാഗരം=ഗുണ സമുദ്രങ്ങളും, നാഗര ബര ബീരാ=പരിഷ്കൃതരും ശ്രേഷ്ഠരും വീരരും ആയ അവർ, സ്യാമല ഗൗരം=ശ്യാമളഗൗരവമുള്ളവർ, സുന്ദര സരീരാ=സുന്ദരശരീരന്മാരാണ്.

സേവാകന്മാർ ദൾകലോകത്തെ യഥാസ്ഥാനത്തിരുത്തിയ അതേ അവസരത്തിൽത്തന്നെ രാമലക്ഷ്മണന്മാരും അവിടെ എത്തി. അഭ്യർത്ഥനയിൽ ആവൃതങ്ങളോ അവരുടെ ശരീരങ്ങളെന്നു തോന്നും. എല്ലാവിധ ഗുണങ്ങളുടേയും കടലുകളാണ് അവർ. പരിഷ്കൃതരും ശ്രേഷ്ഠരും വീരന്മാരാണ്; ശ്യാമളവണ്ണവും ഗൗരവണ്ണവുമാകാണ്ടു ശോഭിക്കുന്ന സുന്ദരന്മാരുമാണ് അവർ.

രാജ സമാജ ബിരാജത തരേ ഉഡുഗനമഹം ജന
ജഗ ബിധു പുരേ
ജിൻഹ കൈ രഹീ ഭാവനാ ജൈസീ പ്രഭ മൂരതി
തിൻഹ ദേഖി തൈസീ

ഉഡുഗനമഹം=നക്ഷത്രസമൂഹത്തിൽ, ജഗ പുരേ ബിധു=രണ്ടു പുണ്യചന്ദ്രന്മാർ, ജന=എന്നപോലെ, രാജ സമാജ=രാജാക്കന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ, തരേ ബിരാജത=രണ്ടു ഭ്രാന്താക്കളും ശോഭിച്ചു, ജിൻഹ കൈ=ആർക്കു, ജൈസീ ഭാവനാ=എന്തു ഭാവന, രഹീ തിൻഹ=ഉണ്ടോ അവർ, തൈസീ=ആ വിധംതന്നെ, പ്രഭ മൂരതി ദേഖി=ശ്രീരാമന്റെ രൂപം കണ്ടു.

നക്ഷത്രമണ്ഡലത്തിൽ രണ്ടു പുണ്യചന്ദ്രന്മാരെന്നപോലെ രാജസമൂഹത്തിൽ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ശോഭിച്ചു. രാമനെ ആർ എങ്ങനെ ഭാവന ചെയ്തവോ അങ്ങനെ അവർക്കു അദ്വൈതത്തിന്റെ പൂമേനി കാണാൻ കഴിഞ്ഞു.

ദേഖഹിം ഭൂപ മഹാരനധീരാ മനഹും ബീര രസ
ധരേ സരീരാ
ധരേ കടില നൃപ പ്രഭഹി നിഹാരി മനഹും
ഭയാനക മൂരതി ഭാരി

ബീര രസ സരീരാ ധരേ=വീരരസം ശരീരമെടുത്തു്, മനഹ്നം
 ഭൂപ=വന്നവനോ എന്നു തോന്നുമാറു രാമനെ അവിടെ കൂടിയി
 രുന്ന രാജാക്കന്മാർ, മഹാ രന ധീരാ=മഹാ യുദ്ധധീരനെന്നു,
 ദേവഹിം=വീക്ഷിച്ചു, കൂടില റൂപ=കൂടിലന്മാരായ രാജാക്കന്മാർ,
 പ്രഭുവി നിഹാരി=ഭഗവാനെ കണ്ടിട്ടു്, ഭാരീ ഭയാനക മൂരതി=
 ഏറവും ഭയങ്കരസ്വരൂപനെന്നു, മനഹിം=ഗണിച്ചു്, ധരേ=
 ഭയന്നു.

വീരരസം ശരീരമെടുത്തിരിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നുമാ
 റുള്ള രാമനെ രാജാക്കന്മാർ ഏറവും രണധീരനായി വീക്ഷിച്ചു.
 ദുഷ്ടന്മാരായ രാജാക്കന്മാർ ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ കണ്ടു് അതിഭയാവ
 ഹനാണദ്വേഹമെന്നു ഗ്രഹിച്ചു ഭയപ്പെട്ടു.

രഹേ അസൂര മരല മോനിപ ബേഖാ തിൻഹ പ്രഭു
 പ്രഗട കാല സമ ദേഖാ
 പുരബാസിൻഹ ദേഖേ ദോള ഭാളു നര ഭൂഷന
 ലോചന സുഖ ഭാളു

മരല മോനിപ ബേഖാ=കൃത്രിമമായി രാജാക്കന്മാരുടെ വേഷം
 ചമഞ്ഞെത്തിയ, അസൂര രഹേ=അസൂരന്മാർ ആ കൂട്ടത്തിലുണ്ടു്,
 തിൻഹ പ്രഭു=അവർ ശ്രീരാമനെ, പ്രഗട കാല സമ=കൺമുമ്പി
 ലുള്ള കാലന്നു സമമായി, ദേഖാ=കണ്ടു, പുര ബാസിൻഹ=നഗര
 വാസികൾ, ദോള ഭാളു ദേഖേ=ആ രണ്ടു ഭ്രാന്താക്കളേയും കണ്ടതു്
 ലോചന സുഖഭാളു=നേത്രാനന്ദപ്രദരായിട്ടാണു്.

കൃത്രിമരാജാക്കന്മാരുടെ വേഷത്തിൽ എത്തിയിട്ടുള്ള അസൂര
 നാക്കു രാമൻ പ്രത്യക്ഷനായ കാലൻപോലെ കാണപ്പെട്ടു. രാമ
 ലക്ഷ്മണന്മാരെ നഗരവാസികൾ കണ്ടതു് നേത്രാനന്ദപ്രദരായി
 ട്ടാണു്.

ദോ: നാരി ബിലോകഹിം ഹരഷി ഹിയ നിജ നിജ
 രുചി അനുരൂപ
 ജനു സോഹത സിംഗാര ധരി മൂരതി പരമ അനുപ

നാരി=സ്ത്രീകൾ, ഹിയ ഹരിഷി=സത്തുഷ്ടാഘൃതയമാരായി, നിജ നിജ രൂപി അനരൂപ=അവരവരുടെ ഹിതത്തിന്നൊത്തവണ്ണം, ബിലോകഹിം=വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, സിംഗാര=ശ്രംഗാരരസം, പരമ അനൂപ മൂരതി ധരി=അത്യധികം നിജപമമായ ശരീരം എടുത്തു, സോഹതജനം=ശോഭിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും (രാമനെ കണ്ടാൽ).

ചൗ: ബിദൂഷൻഹ പ്രഭു ബിരാട മയ ദീസാ ബഹുമുഖ
കര പഗ ലോചന സീസാ
ജനക ജാതി അവലോകഹിം കൈസേ സജന
സഗേ പ്രിയ ലാഗഹിം ജൈസേ

ബിദൂഷൻഹ പ്രഭു=വിദ്വാനാർക്കു ശ്രീരാമൻ, ബഹു മുഖ കര പഗ=അനേകം മുഖങ്ങളും അനേകം കരമാരണങ്ങളും, ലോചന സീസാ=അനേകം നേത്രങ്ങളും ശിരസ്സുകളുമാണ്, ബിരാടമയ ദീസാ=വിരാടപുരുഷനെന്ന് തോന്നി, ജനക ജാതി=ജനകന്റെ ബന്ധുക്കൾക്കു, സജന സഗേ പ്രിയ=സജ്ജനമായും ബന്ധുവായും പ്രിയനായും, കൈസേ ലാഗഹിം=എങ്ങനെ തോന്നിയോ, ജൈസേ=അങ്ങനെതന്നെ രാമൻ, അവലോകിഹിം=കാണപ്പെട്ടു.

ജ്ഞാനികൾക്കു രാമൻ വിരാടപുരുഷനായി കാണപ്പെട്ടു. ജനകന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കു അവർ ഭാവിച്ചതുപോലെതന്നെ രാമൻ നല്ലവനായും പ്രിയനായും ബന്ധുവായും കാണപ്പെട്ടു.

സഹിത വിദേഹ ബിലോകഹിം രാനീ സിന്ധു സമ
പ്രീതിം ന ജാതു ബഖാനീ
ജോഗിൻഹ പരമ തതപമയ ഭാസാ സാന്ത സുലു
സമ സഹജ പ്രകാസാ

ബിദേഹ സഹിത രാനീ=ജനകനും രാണിമാരും, ന ജാതു ബഖാനീ പ്രീതി=വെണ്ണിക്കൊന്നാവാത്ത പ്രീതിയോടുകൂടിയവരായി, സിന്ധു സമ=ശിശുക്കൾക്കു തുല്യരായി (രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ), ബിലോ

കഹിം=വീക്ഷിച്ചു, ജോഗിൻഹ=യോഗിമാർ (രാമനെ), പരമ
തപമയ=പരമതപമയനായും, സുഖ സാന്ത സമ=ശുദ്ധമായ
ശാന്തരസത്തിനു തുല്യനായും, സഹജ പ്രകാശം=സ്വാഭാവിക
പ്രകാശത്തോടുകൂടിയവനായും, ഭാസാ=വിളങ്ങുന്നവനായി കണ്ടു.

ജനകമഹാരാജാവും റാണിമാരും രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ ശിശു
നിവൃ്ശിശേഷം വീക്ഷിച്ച യോഗിമാർ രാമനെ കണ്ടതു പരമതപ
മയനും ശുദ്ധമായ ശാന്തരസത്തിനു തുല്യനും സ്വാഭാവികപ്രകാശ
ത്തോടുകൂടിയവനും ആയിട്ടാണ്.

ഹരി ഭഗതൻഹ ദേവേ ദോള ഭ്രാതാ ഇഷ്ടദേവ
ഇവ സബ സുഖ ദാതാ
രാമഹിം ചിതവ ഭായം ജേഹി സീയാ സോ

സനേഹ മുഖ നാഹിം കഥനീയാ

ഹരി ഭഗതൻഹ=വിഷ്ണുഭക്തന്മാർ, ദോള ഭ്രാതാ=രാമലക്ഷ്മണ
ന്മാരെ, സബ സുഖ ദാതാ=സമസ്ത സുഖപ്രദരായ, ഇഷ്ടദേവ ഇവ
ദേവേ=ഇഷ്ടദേവതകളെന്നപോലെ കണ്ടു, സീയാ രാമഹിം=സീ
താദേവി, രാമനെ, ജേഹി ഭായം=ഏതുഭാവത്തിൽ, ചിതവ=
വീക്ഷിച്ചുവോ, സോ സനേഹ=ആ സ്നേഹം, മുഖ=മുഖംകൊണ്ടു
(നാവുകൊണ്ടു), നാഹിം കഥനീയാ=വർണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

ഭഗവാദ്ഭക്തന്മാർ സമസ്തസുഖപ്രദരായ ഇഷ്ടദേവതമാർക്കു
തുല്യരായിട്ടാണ് രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ കണ്ടതു്. ഏതുഭാവത്തിൽ
സീത രാമനെ വീക്ഷിച്ചുവോ ആ സ്നേഹഭാവം വാചാമഗോചരം
തന്നെയാണ്.

ഉര അനുഭവതി ന കഹി സക സോളു കവന
പ്രകാര ക്കൈ കബി കോളു
ഏഹി ബിധി രഹാ ജാഹി ജസ ഭാളു തേഹിം
തസ ദേവേള കോസല രാളു

ഉര അനുഭവതി=മനസ്സ് ആ സ്നേഹത്തെ അനുഭവിക്കുന്നുണ്ടു്,
സോളു കഹി ന സക=പക്ഷേ അതു വർണ്ണിക്കാൻമുഷ്ടമല്ല, കോ

ഈ കബി=ആ സ്ഥിതിക്കു ഒരു കവി, കവന പ്രകാരം കൈരെ=
എതുപ്രകാരമാണതു വാങ്ങിക്കുക!, ജാഹി ഏഹി ബിഡി=ആർക്കു
ഇപ്രകാരം, ജസ ഭാജ തേഹിം=എന്നു ഭാവമുണ്ടായോ അവർ,
തസ കോസല രാജ=അപ്രകാരമുള്ള ഭാവത്തിൽ കോസലരാജാ
വിനെ, ദേവേള=വീക്ഷിച്ചു.

ഏകദേശത്തിന്നറിയാം ആ സ്നേഹം എപ്രകാരമുള്ളതെന്നു്.
പക്ഷേ അതു വാങ്ങിക്കുക സാധ്യമല്ല. രാമനെ ആർ ഏതുഭാവ
ത്തിൽ പരിഗണിക്കുന്നുവോ അവർക്കു് ആ ഭാവത്തിൽത്തന്നെ
അദ്ദേഹത്തെ വീക്ഷിക്കാൻ കഴിയും.

ദോ: രാജത രാജസമാജ മഹം കോസല രാജകീസോര
സുന്ദര സ്യാമല ഗൗര തനു ബിസപ ബിലോചന
ചോര

രാജ സമാജ മഹം=രാജാക്കന്മാരുടെ സമിതിയിൽ, കോസല
രാജകീസോര=ഭഗവതന്റെ പുത്രന്മാർ, രാജത=ശോഭിച്ചു, സുന്ദര
സ്യാമല ഗൗര=സുന്ദരങ്ങളും ശ്യാമളഗൗരങ്ങളും ആയ, തനു=ശരീ
രങ്ങൾ, ബിസപ ബിലോചന ചോര=വിശ്വപ്രവാസികളുടെ വി
ലോചനങ്ങൾക്കു സമാകർഷകങ്ങളാണു്.

രാജാക്കന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ പരിശോ
ഭിച്ചു. ശ്യാമളവും ഗൗരവുമായ അവരുടെ മനോഹരഗാത്രങ്ങൾ
വിശ്വവിലോചനാകർഷകങ്ങളായിരുന്നു.

ചതു: സഹജ മനോഹര മൂരതി ദോളു കോടി കാമ
ഉപമാ ലഘു സോളു

സരദ ചന്ദ നിന്ദക മുഖ നീകേ നീരജ നയന
ഭാവതേ ജീകേ

ദോള മൂരതി=ആ രണ്ടു മൂർതികളും, സഹജ മനോഹരം=പ്രകൃത്യാ
മോതോരമ്യന്മാരും, കോടി കാമ ഉപമാ=കോടി മനസ്സു ഉപമകളെ
പ്പോലും, സോളു ലഘു=ആ മനോഹരരിത നിസ്സാരമാക്കുന്നവരു

മാണ്, നീകേ മുഖംസുന്ദരമുഖങ്ങളാകട്ടേ, സരദ ചന്ദ നിന്ദകം
ശരൽകാലചന്ദ്രനെ നിന്ദിക്കുന്നവയാകുന്നു. ജീകേ ഭാവതേ=ഏക
യഹാരികളാണു അവരുടെ, നീരജ നയനംകമലസമാനങ്ങളായ
നേത്രങ്ങൾ.

പ്രകൃത്യാതന്നെ ചേതോഹരനാരാണു രാമലക്ഷ്മണന്മാർ. കോ
ടി മന്ദമന്ദാരോടു അവരെ ഉപമിക്കുന്നതായാൽപോലും ആ ഉപമ
അപര്യാപ്തമായിരിക്കുകയേ ഉള്ളൂ. അവരുടെ മനോഹരമുഖങ്ങ
ളാകട്ടെ ശരച്ചന്ദ്രനെപ്പോലും നിന്ദിക്കുന്നവയാണ്. ഏകയഹാ
രികളാണു കമലസമാനങ്ങളായ അവരുടെ നേത്രങ്ങൾ.

ചിതവനി ചാരു മാദ ഹരനീ ഭാവത ഏകയ
ജാത നഹിം ബരനീ
കല കപോല സ്രുതി കണ്ഡല ലോലാ ചിബുക
അധര സുന്ദര മുദുബോലാ

മാദ ഹരനീ=മന്ദമന്ദാര മദത്തെ നശിപ്പിക്കുന്ന, ചാരു ചിത
വനി=മനോഹരവീക്ഷണങ്ങൾ, ഏകയ ഭാവത=ഏകയാപഹാരി
കളാണു. അവ, ബരനീ നഹിം ജാത=വർണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.
കല കപോല=മനോഹരങ്ങളായ കവിർത്തടങ്ങളും, ലോലാസ്രം
തികണ്ഡല=ഇളകിടക്കാണ്ടിരിക്കുന്ന കണ്ണാഭരണങ്ങളും, ചിബുക
അധരം=താടിയും അധരങ്ങളും, സുന്ദര മുദു ബോലാ=സുന്ദരമുദു
ഭാഷണവും.

കുമുദ ബന്ധു കര നിന്ദക ഹാസാ ഭൂകടീ ബിക്ട
മനോഹര നാസാ
ഭാല ബിസാല തിലക ത്വലകാഹീം കല ബിലോ-
കി അലി അവലി ലജാഹീം

കുമുദ ബന്ധു കര=ചന്ദ്രകിരണങ്ങളെ, നിന്ദക ഹാസാ=നിന്ദിക്ക
ന്ന പുഞ്ചിരിയും, ബിക്ട ഭൂകടീ=വളഞ്ഞ പുരികക്കൊടികളും,
നാസാ=നാസികകളും, മനോഹര=മനോഹരങ്ങൾതന്നെ. ബിസാ

ല ഭാല=വിസ്തൃതഫലത്തിൽ, തിലക=തിലകങ്ങളും, ഡലകാ
ഹീം=മിന്നിത്തിളങ്ങിയിരുന്നു. ക ചമ്പിലോകി=തലമുടികണ്ടാൽ,
അലി അവലി=വണ്ടിൻ സമുഹവും, ലജാഹീം=ലജ്ജിക്കും.

ചന്ദ്രകിരണങ്ങളെ നിന്നിരുന്ന പുഞ്ചിരിയും വളഞ്ഞ പുരി
ക്കൊടികളും നാസികങ്ങളും മനോഹരങ്ങൾതന്നെ. രാമലക്ഷ്മ
ണന്മാരുടെ വിശാല ഫലങ്ങളിൽ തിലകങ്ങളും പരിശോഭിക്ക
ുന്നുണ്ട്. അവരുടെ തലമുടികണ്ടാൽ വണ്ടിൻകൂട്ടവും ലജ്ജിക്കും.

പീത ചൗതനീ സിരൻഹ സുഹാതു കസുമ കലീ
ബീമ ബീമ ബനാതു
രേഖാ രചിര കംബുകല ഗ്രീവാം ജനത്രിഭുവന
സോഭാകീ സീവാം

സിരൻഹ=ശിരസ്സുകളിൽ, പീത ചൗതനീ=മഞ്ഞനിറത്തിലുള്ള
കിരീടങ്ങൾ, സുഹാതു=ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്. ബീമ ബീമ=ഇടയി
ലിടയിൽ, കസുമകലീ=പൂമൊട്ടുകളും, ബനാതു=തിരുകിയിട്ടുണ്ട്,
രചിര രേഖാ=മനോഹര രേഖകളോടുകൂടിയവയും, കംബു=ശം
ഖാകൃതിയിലുള്ളവയും ആണ് അവരുടെ, കലഗ്രീവാം=മോഹന
കണ്ഠങ്ങൾ. അവ, ത്രിഭുവന സോഭാ കീ=ത്രിഭുവനശോഭയുടെ,
സീവാം ജന=അതിർത്തികളോ എന്നു തോന്നും.

അവരുടെ ശിരസ്സുകളിൽ മഞ്ഞക്കിരീടങ്ങൾ ശോഭിക്കുന്നു
ണ്ട്. അവയുടെ ഇടയിൽ പൂമൊട്ടുകളും തിരുകിയിട്ടുണ്ട്. മനോ
ഹരരേഖകളോടുകൂടിയവയും ശംഖിന്റെ ആകൃതി വഹിക്കുന്നവ
യുമായിരുന്നു അവരുടെ മനോഹരഗളങ്ങൾ. അവ മൂന്നുലോക
ത്തിലുള്ള സമസ്തശോഭയുടേയും പരമാതിർത്തികളോ എന്നുതോന്നും.

ദോ: കഞ്ജര മനി കണ്ഠാ കലിത ഉരൻഹി തുലസികാ

മാല

ബൃഷഭ കന്ധ കേഹരി വനി ബലനിധി ബാഹു

ബിസാല

കുഞ്ജരമനി കണ്ഠ=ഗജമുക്തികളാൽ അലംകൃതങ്ങളായ കണ്ഠങ്ങളും, തുലസികാ മാല=തുളസിമാല ചേർന്ന, ഉരൻഹ=വക്ഷസ്സുകളും, ബൃഹദ കന്ധ=കാളച്ചുമലകളും, കേഹരി റവനി=സിംഹഗംഭീര്യവും, ബലനിധി=ശക്തിക്കിരിപ്പിടങ്ങളായ, ബിസാല ബാഹു=വിശാലബാഹുക്കളും അവർക്കുണ്ട്.

ഗജമുക്തികളാൽ അലംകൃതങ്ങളാണവരുടെ കണ്ഠങ്ങൾ. മാറിടത്തിൽ തുളസിമാലകൾ ചാർത്തിയിട്ടുണ്ട്. അവരുടെ ചുമലും കാളച്ചുമൽപോലുള്ളവയാണ്. അതിബലിഷ്ടങ്ങളാണ് സിംഹഗംഭീരങ്ങളാണ് അവരുടെ വിശാലഭുജങ്ങൾ.

ച: കടി തുനീര പീത പട ബാസേം കര സര
ധനഞ്ച ബാമ ബര കാംധേം

പീത ജഗ്ര ഉപ ബീത സോഹാഘ്ര നഖ സിഖ
ഭംജി മഹാ മരബി മോഘ്ര

പീത പട കടി=മഞ്ഞപ്പട്ട ചാർത്തിയ അരയിൽ, തുനീര ബാസേം=തൂണീരം ബന്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്, ബാമ ബര കര=ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ ഇടതുകൈകളിൽ, ധനഞ്ച സര കാംധേം=വില്പം ശരങ്ങളും വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്, പീത ജഗ്ര ഉപബീത സോഹാഘ്ര=മഞ്ഞനിറത്തിലുള്ള പുണറുലകളും ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്, നഖ സിഖ=നഖം മുതൽ ശിഖവരെ, മഞ്ജി മഹാ മരബി മോഘ്ര=മനോഹരമായ മഹാശോഭ വ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ട്.

അവർ അരയിൽ മഞ്ഞപ്പട്ട ചാർത്തി അതിന്നു മേലേ തൂണീരം ബന്ധിച്ചു, ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ ഇടതുകൈകളിൽ വില്പം ശരങ്ങളും ഏന്തി, മഞ്ഞനിറത്തിലുള്ള പുണറുലകൾ ചാർത്തിയിരുന്നു. അവരുടെ പാദങ്ങൾമുതൽ ശിരസ്സുകൾവരെ മനോഹരവും വിപുലവുമായ ശോഭ വ്യാപിച്ചുവശായിട്ടുണ്ട്.

ദേവി ലോഗ സബ ഭൂഘ സുഖാരേ ഏക ടക

ലോചന ടരത ന ടാരേ

ഹരേഷേ ജനക ദേവി ദോള ഭാതു മുനി പദ കമല
ഗഹേ തബ ജാതു

ദേവി=(ആ രാജകുമാരന്മാരെ) വീക്ഷിച്ചു, സബ=എല്ലാവരും, സുഖാരേ ഐ=സുഖികളായി ഭവിച്ചു, ലോചന ഏകക=കണ്ണുകൾ ഏകാഗ്രങ്ങളായി, ടരത ന ടാരേ=അടക്കാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടും കൺപോളകൾ അടക്കാനായില്ല, ദോള ഭാതു ദേവി=(ആ) രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും കണ്ടിട്ടു, ജനക ഹരഷേ=ജനകരാജാവു സന്തുഷ്ടനായി, തബ ജാതു=ആ അവസരത്തിൽ (അദ്ദേഹം) ചെന്നു, മുനിപദ കമല ഗഹേ=മുനിതുപ്പാദകമലങ്ങൾ പിടിച്ചു.

രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ ദർശിച്ച ജനങ്ങളെല്ലാം പരമാനന്ദഭരിതരായി. അവരുടെ കണ്ണുകൾ ഏകാഗ്രങ്ങളായിത്തീർന്നു അടക്കാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടും കൺപോളകൾ അടഞ്ഞില്ല. ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരേയും കണ്ടു ജനകമഹാരാജാവു ഏറ്റവും സന്തോഷിച്ചു. ആ അവസരത്തിൽ അദ്ദേഹം ചെന്നു വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയുടെ തുപ്പാദകമലങ്ങൾ പിടിച്ചു.

കരി ബിനതീ നിജ കഥാ സുനാതു രംഗ അവനി
സബ മുനിഹി ദേഖാതു

ജഹം ജഹം ജാഹിം കുഅംര ബര ദോളു തഹം

- തഹം ചകിത ചിതവ സബ കോളു

ബിനതീ കരി=(ജനകൻ വിശ്വാമിത്രനെ) വാണങ്ങി, നിജ കഥാ സുനാതു=തന്റെ കഥയെല്ലാം മഹർഷിയെ കേൾപ്പിച്ചു, മുനിഹി സബ രംഗ അവനി=മുനിയെ (ജനകൻ) രംഗഭൂമിയെല്ലാം, ദേഖാതു ബര കുഅംര ദോളു=കാട്ടിക്കൊടുത്തു. ശ്രേഷ്ഠനായ ആ രണ്ടു കുമാരന്മാരും, ജഹം ജഹം ജാഹിം തഹം തഹം=എങ്ങെട്ടു ചെന്നുവോ അവിടെയെല്ലാമുള്ള, സബ കോളു=എല്ലാ ജനങ്ങളും, ചകിത ചിതവ=ചകിതരായി അവരെ നോക്കി.

ജനകൻ വിശ്വാമിത്രനെ വാണങ്ങി സ്വകഥയെല്ലാം അദ്ദേഹത്തെ കേൾപ്പിച്ചു. അനന്തരം അദ്ദേഹം മഹർഷിക്കു രംഗഭൂമി

യെല്ലാം കാട്ടിക്കൊടുത്തു. വീരനാരായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ എവിടെയെവിടെ പാദാർപ്പണം ചെയ്യുമോ അവിടെയുള്ള ജനങ്ങളെല്ലാം അവരെ ചകിതരായി നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. [ജനകരാജാവ് തന്റെ കഥയെല്ലാം വിശ്വാമിത്രനെ കേൾപ്പിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞതു ഭരുചക്ഷേ സീതയുടെ സ്വയംവരവിഷയത്തിൽ രാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള വീരപരീക്ഷയെക്കുറിച്ചാകണം. മറ്റൊരു കഥയാണപ്പോൾ മഹർഷിയെ കേൾപ്പിക്കാനുള്ളത്?]

നിജ നിജ രുഖ രാമഹീം സബ ദേഖാ കോള ന
ജാന കമു മരമ ബിസേഖാ
ഭലി രചനാ മുനി നൃപ സന കഹേളു രാജാമുദിത
മഹാസുഖ ലഹേളു

രാമഹീം സബ=ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ എല്ലാവരും, നിജ നിജ രുഖ ദേഖാ=അവരവരുടെ ഭാവനയാൽ കണ്ടു, ബിസേഖാ മരമ കോള=വിശേഷമേന്മയും ആരും, കമു ന ജാന=എന്തും അറിഞ്ഞില്ല, നൃപ സന മുനി=രാജാവിനോട് വിശ്വാമിത്രമുനി, രചനാ ഭലി കഹേളു=എപ്പോഴും ശരിയായിരിക്കുന്നുവെന്നു, കരേളു രാജാ=അരുളിച്ചെയ്തു. രാജാവ് (അതുകേട്ടു), മുദിത മഹാസുഖ ലഹേളു=സന്തുഷ്ടനും ഏറ്റവും സുഖിയുമായിത്തീർന്നു.

കാരോരുത്തരും രാമനെ അവരുടെ ഇച്ഛയനുസരണമായി വീക്ഷിച്ചു. വിശേഷരഹസ്യം ആരും കുറച്ചെങ്കിലും ഗ്രഹിക്കുകയുണ്ടായില്ല. രാജാവിനോട് വിശ്വാമിത്രമഹർഷി, എപ്പോഴും ജെല്ലാം ഭംഗിയായിട്ടുണ്ടെന്നു അരുളിച്ചെയ്തു. അതുകേട്ടു ജനകമഹാ രാജാവ് സന്തുഷ്ടനും പരമസുഖിയുമായിത്തീർന്നു. [വിശേഷരഹസ്യമെന്ത്? രാമൻ സാക്ഷാൽ വിഷ്ണുവും ലക്ഷ്മണൻ ആദിശേഷനും ആണെന്ന ആ രഹസ്യം — അതു ദർശകലോകം അറിഞ്ഞില്ല.]

ദോ: സബ മഞ്ചൻഹ തേം മഞ്ച ഏക സുന്ദര
ബിസദ ബിസാല

മുനി സമേത ദോള ബന്ധു തരം ബൈറാരേ
മറിപാല

സബ മഞ്ചൻഹ തേം=എല്ലാ മഞ്ചങ്ങളേക്കാളും, ഏക മഞ്ചം=ഒരു മഞ്ചം, സുന്ദര ബിസദ ബിസാലം=മനോഹരവും ഉജ്വലവും വിസ്തൃതവുമാണ്, തരം മറിപാലം=ആ മഞ്ചത്തിൽ ജനകമഹാരാജാവു്, മുനി സമേത ദോള ബന്ധു=മുനിസമേതരായ രണ്ടു ഭ്രാതാക്കളേയും, ബൈറാരേ=ഇരുത്തി.

അവിടെ നിരവധി മഞ്ചങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും അവയെ അപേക്ഷിച്ചു കൂടുതൽ മനോഹരവും സമുജ്വലവും വിസ്തൃതവുമാണ് ഒരു മഞ്ചം. ആ മഞ്ചത്തിൽ ജനകമഹാരാജാവു്, വിശ്വപാമിത്ര മഹാഷിന്ദേയും ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരേയും ഇരുത്തി.

പ്രഭുവി ദേവി സബ നൃപ ഹിയ ഹാരേ ജന
രാകേസ ഉദയ ഭൃഷ്ത താരേ
അസ പ്രതീതി സബകേ മനമാഹീം രാമ ചാപ
തോരബ സക നാഹീം

പ്രഭുവി ദേവി=ശ്രീരാമനെ വീക്ഷിച്ചു്, സബനൃപ ഹിയ=എല്ലാ രാജാക്കന്മാരുടേയും ഹൃദയം, രാകേസ ഉദയ=പൂണ്ണചന്ദ്രോദയത്തിൽ, താരേ ജനം=നക്ഷത്രങ്ങളെന്നറിയണം, ഹാരേ ഭൃഷ്ത=നിശ്ചഭമായിഭവിച്ചു, സബകേ മന മാഹീം=എല്ലാവരുടേയും മനസ്സിൽ രാമ ചാപ തോരബ=ശ്രീരാമൻ ചാപം ഭഞ്ജിക്കും, സക നാഹീം=സംശയമില്ല, അസപ്രതീതി=എന്നൊരു തോന്നലുണ്ടായി.

പ്രിയദർശനായ രാമനെ കണ്ടപ്പോൾ, സ്വയംവരത്തിനെത്തിയ രാജാക്കന്മാരുടെ മനസ്സ് പൂണ്ണചന്ദ്രന്റെ ഉദയത്തിൽ നക്ഷത്രങ്ങളുടേതായ നിശ്ചഭതാപം വരിച്ചു. ശ്രീരാമൻ ശൈവ ചാപം ഭഞ്ജിക്കാൻ പോന്നവനെന്നു ആ നൃപന്മാർ ഉറച്ചു.

ബിനു ഭഞ്ജേഹു ഭവ ധനുഷ ബിസാലാ മേലിഹി
സീയ രാമ ഉരമാലാ

അസ ബിചാരി ഗവനേഹു ഘര ഭാതു ജസ

പ്രതാപബല തേജ ഗവാംതു

ബിസാലാ ദേ ധനുഷകൂറനായ ശൈവമാപം, ബിനു ഭഞ്ജേ
ഹുസീയ=ഭഞ്ജിക്കാതെതന്നെ സീതാദേവി, രാമ ഉര മോലാ
മേലിഹി=ശ്രീരാമന്റെ വക്ഷസ്സിൽ മാല്യാപ്തം ചെയ്തും, ഭാതു
അസ ബിചാരി=അല്ലയോ മനസ്സേ, ഇക്കാര്യം റിചാരിച്ചു, ജസ
പ്രതാപ ബല തേജ=കീർത്തിയും പ്രതാപവും ശക്തിയും തേജസ്സും,
ഗവാംതു ഘര ഗവനേഹു=കൈവെടിഞ്ഞു സ്വഗൃഹങ്ങളിലേക്കു
പോകുക എന്നായി (രാജാക്കന്മാരുടെ മനോഭാവം).

ശൈവമാപം ഭഞ്ജിക്കാതെതന്നെ സീത രാമനെ പരിഗ്ര
ഹിക്കും. അതുകൊണ്ട് നമ്മൾ മറെറാന്നും ചിന്തിക്കാതെ വന്ന
വഴിയേ മടങ്ങുകയാണ് ഉത്തമം എന്നായി രാജാക്കന്മാരുടെ
വിചാരം.

ബിഹംസേ അപര ഭൂപ സുനി ബാനീ ജേ അബി-

ബേക അസ്യ അഭിമാനീ

തോരേഹു ധനുഷ ബ്യാഹു അവഗാഹാ ബിനു തോരേ

കോ ക്ഷൗരീ ബിആഹാ

അബിബേക=അവിവേകികളും, അസ്യ അഭിമാനീ=അഭിമാനാ
ന്ധരും ആയ, ജേ അപര ഭൂപ=മറ്റൊരാളാക്കുവാൻ, ബാനീ സുനി=
ഇതുകേട്ട്, ബിഹംസേ=പരിഹസിച്ച്, ധനുഷ തോരേഹു=ശൈ
വമാപം ഭഞ്ജിച്ചാലും, ബ്യാഹു അവഗാഹാ=വിവാഹം ഓർപ്പ
മാണ്. (ആ സ്ഥിതിയിൽ), ബിനു തോരേ ക്ഷൗരീ=ചാപഭഞ്ജനം
കൂടാതെ രാജകുമാരിയെ, കോ ബിആഹാ=ആർ വിവാഹം ചെയ്യും?

അവിവേകികളും അഭിമാനംകൊണ്ട് അന്ധന്മാരായ മറ്റൊ
രാളാക്കുവാൻ ഇതുകേട്ട് ഇപ്രകാരം ജപ്തിച്ചു:—ശൈവമാപം
രാമൻ ഭഞ്ജിച്ചു എന്നുതന്നെവരട്ടെ. എന്നാലും ഈ വിവാഹ
ഘടന ഓർപ്പമാണ്. ആ സ്ഥിതിക്കു ചാപഭഞ്ജനംകൂടി വേണ്ടെ
ന്നുവന്നാൽ രാജകുമാരിയെ ആരാണ് വിവാഹം ചെയ്യുക. എന്നു
അവർ ചോദിച്ചു.

ഏക ബാര കാലഹു കി ഹോതു സിയ ഹിത

സമര ജിതബ ഹമ സോളു

യഹ സുനി അപര ഭൂപ മുസുകാനേ ധരമസീല

ഹരി ഭഗത സയാനേ

ഏക ബാര=ഒരുപക്ഷേ, കി കാലഹു ഹോതു=കാലന്തന്നെയോ
യാലും, സിയഹിത ഹമ=സീതയ്ക്കുവേണ്ടി ഞാൻ, സമര സോളു
ജിതബ=യുദ്ധത്തിൽ ആ കാലനേയും ജയിക്കും. യഹ സുനി=ഇതു
കേട്ട്, അപര ഭൂപ മുസുകാനേ=മറൊരു രാജാവു ചിരിച്ചു. (അ
ദ്വേഹം), ധരമസീല ഹരി ഭഗത സയാനേ=ധർമ്മശീലനും ഭഗവദ്
ഭക്തനും ചതുരനുമാണ്.

ഒരു രാജാവു പറഞ്ഞു:—കാലന്തന്നെ വരട്ടെ. എന്നാൽ
സീതയ്ക്കുവേണ്ടി ആ കാലനേയും ഞാൻ സമരത്തിൽ ജയിക്കും.
ഇതുകേട്ടു വേറൊരു രാജാവു ചിരിച്ചു. അദ്വേഹം ഭഗവദ് ഭക്തനും
ധർമ്മശീലനും ചതുരനുമായിരുന്നു.

സോ: സീയ ബിആഹബി രാമ ഗരബ റൂരി കരി

നൂപൻഹ കേ

ജീതി കോ സക സംഗ്രാമ ദേശരഥ കേ രന

ബാംകരേ

നൂപൻഹ കോ ഗരബ=രാജാക്കന്മാരുടെ ഗദ്വിനെ, റൂരി കരി രാമ=
ദൂരത്താക്കി ശ്രീരാമൻ, സീയ ബിആഹബി=സീതയെ വേരുകക്കും,
ദേശരഥ കേ രന ബാംകരേ=ദേശരഥന്റെ പുത്രന്മാരായ രണവീര
ന്മാരെ, സംഗ്രാമ കോ ജീതി സക=യുദ്ധത്തിൽ ആർക്കു ജയിക്കാ
നാകും?

രാജാക്കന്മാരുടെ ഗദ്യ ശ്രീരാമൻ തകർക്കും. സീതയെ അദ്വേ
ഹം വേരുകക്കെയും ചെയ്യും. ദേശരഥന്റെ പുത്രന്മാർ വീരയോ
ദ്ധാക്കളാണ്. അവരെ യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കാൻ ആർക്കാണ്
കഴിയുക?

ച: ബ്രഹ്മാ മരഹു ജനി ഗാല ബജാതു മന മോദ
കൻഹി കി ഭൂവ ബുതാതു
സിഖ ഹമാര സുനി പരമ പുനീത ജഗദംബാ
ജാനഹു ജയ സീതാ

ബ്രഹ്മാ ഗാല ബജാതു=അർത്ഥമില്ലാത്ത ആത്മപ്രശംസാലാപംകൊണ്ടു്, ജനി മരഹു=ചാകാനിടയാക്കുന്നു, മനമോദകൻഹി=സങ്കല്പക്കൊഴിക്കട്ടെകൊണ്ടു്, കി ഭൂവ ബുതാതു=ക്ഷുത്ത ശമിക്കുമോ? ഹമാര പരമ പുനീതാ=എന്റെ ഏറ്റവും പരിശുദ്ധമായ, സിഖ സുനി=ഉപദേശം കേട്ടു്, സീതാ ജഗദംബാ ജിയ=സീത ലോകമാതാവെന്നെ മനസ്സിൽ, ജാനഹു=ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളുക.

അടിസ്ഥാനരഹിതമായ ആത്മപ്രശംസകൊണ്ടു് വെറുതെ ചാകുന്നു. സങ്കല്പക്കൊഴിക്കട്ടെ ഭക്ഷിച്ചാലൊന്നും വിശപ്പു ശമിക്കയില്ല. ഞാൻ പറയുന്ന പരിശുദ്ധോപദേശം കേൾക്കുക. സീത ലോകമാതാവാണ്. ഈ രഹസ്യം മനസ്സിലാക്കിക്കൊള്ളുക.

ജഗത പിതാ രഘുപതിഹി ബിചാരി ഭരിലോചന
ചഞ്ചി ലേഹു നിഹാരി
സുന്ദര സുഖദ സകല ഗുണരാസി ഏ ദോള ബന്ധു
സംഭു ഉരബാസി

ജഗതപിതാ=ജഗൽപിതാവാണ്, രഘുപതിഹി=ശ്രീരാമനെന്നും, ബിചാരി=പരിഗണിച്ചു്, ലോചന ഭരി=കൺനിറയെ, ചഞ്ചി നിഹാരിലേഹു=(അദ്ദേഹത്തിന്റെ)ശോഭ നിരീക്ഷിച്ചുകൊള്ളുക, ഏ ദോള സുന്ദര=ഈ രണ്ടുപേരും സുന്ദരന്മാരും, സുഖദ=സുഖദന്മാരും, സകല ഗുണ രാസി=സർവ്വഗുണരാശികളും, സംഭു ഉരബാസി=ശിവഹൃദയരാശികളുമാണ്.

ശ്രീരാമനെ ലോകപിതാവെന്നു കരുതി എല്ലാവരും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദീപ്തി കൺനിറയെ നിരീക്ഷിച്ചുകൊള്ളുവിൻ. രാമലക്ഷ്മണന്മാർ സുന്ദരന്മാരാണ്; സുഖപ്രദരാണ്; സർവ്വഗുണരാശികളാണ്; ശിവഹൃദയത്തിൽ കുടികൊള്ളുന്നവരുമാണ്.

സുധാ സമുദ്ര സമീപ ബിഹാതു മൃഗജല നിരവി

മരഹ കത ധാതു

കരഹ ജാതു ജാകഹം ജോതു ഭാവാ ഹമ തൗ ജനമ

ഫല പാവാ

സമീപ സുധാ സമുദ്ര ബിഹാതു=സമീപത്തുള്ള അമൃതസാഗരം വെടിഞ്ഞു; മൃഗജല നിരവി ധാതു=മൃഗതൃണനോക്കി പാഞ്ഞു, കത മരഹ=എന്തിനാണ് ചാകുന്നത്! ജാതു ജോതു ഭാവാ ജാക ഹം=ആർക്കു എന്തു ഇഷ്ടമോ അതുപോലൊക്കെ, കരഹ ഹമ തൗ=ചെയ്തുകൊള്ളുക. എനിക്കൊക്കെ, ജനമ ഫല പാവാ=(രാമദർശനത്താൽ) ജനം ലഭിച്ചതുകൊണ്ടുള്ള ഫലം സിദ്ധിച്ചുകഴിഞ്ഞു.

സമീപത്തുണ്ട് അമൃതസാഗരം. അതുപേക്ഷിച്ചു മൃഗതൃണനോക്കി പാഞ്ഞു എന്തിനാണ് ചാവുന്നത്? ഇഷ്ടമുള്ളതൊക്കെ ഇഷ്ടമുള്ളവർ ചെയ്തുകൊള്ളട്ടെ. ശ്രീരാമദർശനംകൊണ്ട് എനിക്കെന്റെ ജന്മലാഭം സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു.

അസ കഹി ഭലേ ഭൂപ അനരാഗേ രൂപ അനുപ

ബിലോകന ലാഗേ

ദേവഹിം സുര നഭ ചന്ദ്രേ ബിമാനാ ബരഷഹിം

സുമന കരഹിം കലഗാനാ

അസ കഹി=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു, ഭലേ ഭൂപ=നല്ലവരായ രാജാക്കന്മാർ, അനരാഗേ=അനരാഗികളായി, അനുപ രൂപ=(ശ്രീരാമന്റെ) നിരൂപമാകൃതി, ബിലോകന ലാഗേ=ദർശിക്കാനാരംഭിച്ചു, നഭ ബിമാന ചന്ദ്രേ=ആകാശത്തിൽ വിമാനങ്ങളിൽ കേറി, സുര ദേവഹിം=ദേവന്മാർ ആ നിരൂപമരൂപം നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു, സുമന ബരഷഹിം=പുഷ്പങ്ങൾ വാഷിക്കുകയും, കല ഗാനാ കര ഹിം=മനോഹരഗാനങ്ങൾ ആലപിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു നല്ലവരായ രാജാക്കന്മാർ പ്രേമപൂർവ്വകം ശ്രീരാമഭഗവാന്റെ നിരൂപമരൂപം വീക്ഷിക്കാനാരംഭിച്ചു. വേദാ മയാനങ്ങളിലിരുന്നു ദേവന്മാർ ആ കാഴ്ച കാണുകയും, പുഷ്പങ്ങൾ വാഷിക്കുകയും മനോഹരഗീതങ്ങൾ പാടുകയും ചെയ്തു.

ദോ: ജാനി സുഅവസര സീയ തബ പാറു ജനക
ബോലാഇ
ചതുര സഖീം സുനര സകല സാദര ചലീം
ലവാഇ

തബ ജനക=ആ അവസരത്തിൽ ജനകമഹാരാജാവു, സുഅവ
സര ജാനി=ഇതൊരു നല്ല സന്ദർഭമെന്നു ഗ്രഹിച്ചു, സീയ പാറു
ബോലാഇ=സീതയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ കല്പിച്ചു, സുനര ചതുര
സകല സഖീ=സുന്ദരിമാരും ചതുരന്മാരായ സവ്യ തോഴികളും,
സാദര ലവാഇ ചലീം=ആദരപൂർവ്വം (സീതയെ) കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
വരാൻ പുറപ്പെട്ടു.

ഇങ്ങനെ രാജാക്കന്മാരിൽ വിശിഷ്ടരായവർ രാമലക്ഷ്മണ
ന്മാരെ പ്രേമപൂർവ്വം ധ്യാനിക്കുകയും രാമാപദാനന്ദരൂ വർണ്ണിക്കു
കയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ ശുഭവേളയായിരിക്കുന്നു എന്നു ഗ്രഹി
ച്ച ജനകമഹാരാജാവു സീതയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ കല്പിക്കു
കയും സുന്ദരിമാരും ചതുരന്മാരായ സഖിമാരെല്ലാം സീതയെ
കൊണ്ടുവരാൻ അനുപുരത്തിലേക്കു പോവുകയും ചെയ്തു.

സീയ സോഭാ നഹിം ജാഇ ബഖാനീ ജഗദംബികാ
രൂപഗുണ ഖാനീ
ഉപമാ സകല മോഹി ലഘുലാഗീ പ്രാകൃത നാരി
അംഗ അനുരാഗീ

സീയ സോഭാ=സീതാദേവിയുടെ ശോഭ, ബഖാനീ നഹിം ജാഇ=
വർണ്ണിക്കാൻ ശക്യമല്ല, ജഗദംബികാ രൂപ ഗുണ ഖാനീ=ആ ലോക
മാതാവായത്രേ രൂപഗുണങ്ങളുടെ ആകരമാണ്, മോഹി സകല
ഉപമാ=എന്തിക്കു എല്ലാ ഉപമകളും, ലഘുലാഗീ=നിസ്സാരങ്ങളായി
തോന്നുന്നു, പ്രാകൃത നാരി അംഗ=പ്രാകൃതസ്ത്രീകളുടെ അംഗങ്ങൾ
ക്കേ(അവി), അനുരാഗീ=അനുരൂപമായിരിക്കുകയുള്ളു.

സീതാദേവിയുടെ കാന്തി വർണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല. എന്തു
കൊണ്ടെന്നാൽ ആ ദേവി ലോകമാതാവാണ്. മാത്രമല്ല സവ്യതു

പഗുണങ്ങളുടേയും ഖനിയാണു് സീത. എന്തൊക്കെ ഉപമയുണ്ടോ അതൊന്നും സീതയ്ക്കു യോജിക്കയില്ല. കാരണം അവ പ്രാകൃത സ്ത്രീകൾക്കു മാത്രമേ പര്യാപ്തമാവൂ. [സീതയാകട്ടേ, അഭ്യമയാണു്; ലോകമാതാവാണ്. അപ്രകാരമുള്ള ദേവിയെപ്പറ്റി സമുചിതങ്ങളായ ഉപമകൾകൊണ്ടു വർണ്ണിക്കാൻ തക്ക യോഗ്യത എന്നു ക്കില്ല.]

സീയ ബരനി തേഹി ഉപമാ ദേഹു കുകവി

കുറാതു അജ സകോ ലേഹു

ജം പട തരിയ തീയമഹം സീയാ ജഗ അസ

ജ്ജഅതി കുറാം കമനീയാ

സീയ ബരനി=സീതയെ വർണ്ണിക്കാൻ, തേഹി ഉപമാ ദേഹു കോ=ആ ഉപമകൾ നൽകി ഏതൊരുത്തൻ, കുകവി കുറാതു=കുകവി എന്നുള്ള പ്രവാദത്തിനു അർഹായി, അജസ ലേഹു=ദൃഷ്ടിയില്ലാത്തവരിയ്ക്കും?, സീയാ തീയമഹം=സീതയ്ക്കു സ്ത്രീകളുടെ ഇടയിൽ പ്രയോഗിക്കുന്ന, ജം പടതരിയ=ഉപമ കൈക്കൊള്ളുകയാണെങ്കിൽ, ജഗ അസ=ലോകത്തിൽ ആ സീതയേപ്പോലെ, കമനീയാ ജ്ജഅതി=കമനീയയായി ഒരു യുവതി, കുറാം=എവിടെയുണ്ടു്?

സാധാരണ സ്ത്രീകൾക്കുപ്രയോഗിക്കുന്ന ഉപമകൾ സീതയെ വർണ്ണിക്കാൻ എടുത്തു കുകവി എന്ന പേരും ദൃഷ്ടിയില്ലായ്മ സമ്പാദിക്കാൻ ആരാണൊരുങ്ങുക? അങ്ങനെ പ്രയോഗിക്കണമെങ്കിൽ സീതയേപ്പോലെ കമനീയയായ ഒരു യുവതി ഉണ്ടായിരിക്കണം. എവിടെയാണ് ആവിധത്തിലൊരു സ്ത്രീ ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതു്! (ഒരിക്കലും ഇല്ല എന്നർത്ഥം).

ഗിരാ മുഖര തനു അരധ ഭവാനീ രതി അതി

ദുഖിത അതനുപതി ജാനീ

ബിഷ ബാരുനീ ബന്ധു പ്രിയ ജേഹീ അഹിഅ

രമാസമ കിമി ബൈദേഹീ

ഗിരാ മുഖര=സരസ്വതി വാചാലയാണ്, ഭവാനീ തൻ അരയ= ഭവാനിയുടെ ദേഹം പകുതി മാത്രമാണ്, അതൻ പതി ജാനീ= ദേഹമില്ലാത്തവനാണ് ഭർത്താവെന്നറിഞ്ഞു, അതി ള്ളവിത രതി= ഏറ്റവും ള്ളവിതയായിരിക്കുന്നവളാണ് രതീദേവി, ബിഷ ബാരുനീ ജേഹി പ്രിയബന്ധു=വിഷവും മദ്യവും പ്രിയ സഹോദരന്മാരായ യാതൊരു, രമാ സമ ബൈദേഹ്യ=രമാദേവിക്ക് തുല്യയാണ് സീത എന്നു, കിമി കഹിഅ=എങ്ങനെ പറയും?

സീതയ്ക്കു സരസ്വതിയും തുല്യയല്ല. കാരണം, സരസ്വതി വാചാലയാണ്. ജനകജ ഭവാനീദേവിയ്ക്കും സമയല്ല. കാരണം ഭവാനീദേവിയ്ക്കു ശരീരാർദ്ധമേയുള്ളു. രതീദേവിയ്ക്കു തുല്യയാണ് സീതയെന്നു പറയാനും നിവ്വാഹമില്ല. കാരണം രതീദേവി അതൻമാണ് തന്റെ ഭർത്താവെന്ന ചിന്തയാൽ സദാ ള്ളവിതയാണ്. ലക്ഷ്മീദേവിയോടു് ഭൗപമ്യം വഹിക്കുന്നുണ്ടു് സീത എന്നു പ്രസ്താവിക്കാനും വഴിയില്ല. കാരണം ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ പ്രിയപ്പെട്ട സഹോദരന്മാർ ഹാലാഹലവും വാരുണിയുമാണ്. [വാചാലത്വമോ, ശരീരാർദ്ധത്വമോ, നിതാന്തവ്യഥിതത്വമോ, ള്ളസാഹോദര്യമോ സീതയ്ക്കില്ലെന്നുകൂടി കവി ഇവിടെ വിവക്ഷിക്കുന്നില്ലേ?]

ചൗ: ജം മഞ്ചി സുധാപയോനിധി ഹോതു പരമ

രൂപ മയ കച്ഛപ സോതു
സോഭാ രജ്ജ മന്ദര സിംഗാരു മമള പാനി
പങ്കജ നിജ മാരു

ദോ: ഏഹി ബിധി ഉപജേ ലച്ഛി ജബ സുന്ദരതാ

സുഖ മൂല
തദപി സകോച സമേത കബി കഹഹിം
സീയ നമ തുല

മഞ്ചി സുധാ പയോനിധി=ശോഭയാകുന്ന അമൃതസമുദ്രം, പരമ രൂപ മയ കച്ഛപ=അത്യന്തസുന്ദര്യത്തോടുകൂടിയ കൃന്മം, സോഭാ രജ്ജ സിംഗാരു മന്ദര=ശോഭയാകുന്ന കയർ, ശ്രംഗാരമാകുന്ന മന്ദര

പദ്യം, മാത്ര നിജ പാറി പങ്കു=മന്മഥൻ സ്വപാണിപങ്കു
കൊണ്ടു, മഥു ജം ഏഹിബിധി=മഥനം ഇതൊക്കെയായിട്ടും,
സുന്ദരതാ സുഖമുല=സുന്ദര്യസുഖങ്ങൾക്കു നിദാനമായ, ലക്ഷ്മി
ഉപജൈ ജബ തദപി=ലക്ഷ്മീദേവി ആ കടലിൽതന്നെ ജനിച്ചാ
ലും, കബി സീയ സമ തുല=കവി, ആ ലക്ഷ്മിയെ സീതയുമായി
സമതുലനം, സകോച സമേത=സകോചത്തോടെയായിരിക്കും,
കഹറിം=റാണിക്കുക.

ഒരു പുതിയ പാലാഴിമഥനംതന്നെ നടക്കുന്നു എന്നു വിചാ
രിക്കുക. സമുദ്രം വേണമല്ലോ. അതു പാലാഴിയല്ല ശോഭയാകുന്നു.
അമൃതസാഗരമാണ്. ഇതിലെ കൃഷ്ണം വലിച്ചു സുന്ദര്യവും, കഥ
നത്തിനുള്ള കയർ ശോഭയുമാകുന്നു. ശൃംഗാരമാണ് മന്ദരപദ്യം;
കടയുന്നതു മന്മഥനാണ്; സ്വപാണിപങ്കു=കൊണ്ടാണ് മഥനം,
ഈ കടൽ കടഞ്ഞിട്ടുണ്ടാകുന്നതു സുന്ദര്യത്തിനും സുഖത്തിനും
നിദാനമായ ലക്ഷ്മീദേവിയാണ്. ആവിധമുത്ഭവിന്ന ലക്ഷ്മീദേ
വിയുമായി സീതയ്ക്കു ഭൗപമ്യം കല്പിക്കാമെന്നുവരുമ്പോൾക്കൂടിയും
സമതുലനവിഷയത്തിൽ കവിക്ക് സകോചമുണ്ടാകാതിരിക്കുക
യില്ല.

ചതു: ചലീ സംഗ ലള സഖീ സയാനീ ഗാവതി
ഗീത മനോഹര ബാനീ
സോഹ നവല തനു സുന്ദര സാരീ ജഗത
ജനനി അതുലിത ഹബി ഭാരീ

സയാനീ സഖീ=ചതുരമാരായ സഖിമാർ, മനോഹര ബാനീ
ഗീത ഗാവതി=മനോഹരപദാവലിയടങ്ങുന്ന ഗാനങ്ങൾ പാടി,
സംഗ ലള ചലീ=സീതയേയുംകൂട്ടി പുറപ്പെട്ടു, നവല തനു=(സീ
തയുടെ) പൂമെയ്ലിൽ, സുന്ദര സാരീ സോഹ=മനോഹരസാരീ
ശോഭിച്ചു, ജഗത ജനനി ഹബി=ആ ജഗത്താതിന്റെ ശോഭ,
അതുലിത ഭാരീ=അതുലിതവും വിവൃദ്ധവുമാണ്.

ചതുരമാരായ തോഴിമാർ സാഹിത്യരസപുണ്ണരായ
മനോഹരഗാനങ്ങൾ പാടി സീതയേയുംകൂട്ടി വിവാഹമണ്ഡപം

ലക്ഷ്യമാക്കി പുറപ്പെട്ടു. സീതയുടെ തളിർമെയ്യിൽ മനോജ്ഞ സാരി പരിശോഭിച്ചു. ആ ജഗന്മാതാവിന്റെ കാന്തി അതുലിതവും സതുലവുമായിരുന്നു.

ഭൂഷന സകല സുദേശ സുഹൃദ്യ അംഗ അംഗ
രചി സഖിൻഹ ബന്ധാഹു
രംഗ ഭൂമി ജബ സിയ പഗുധാരീ ദേവി രൂപ
മോഹേ നരനാരി

സകല ഭൂഷന=എല്ലാ ആരേണങ്ങളും, സുദേശ സുഹൃദ്യ=യഥാ സ്ഥാനം ശോഭിച്ചു. (എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ), സഖിൻഹ അംഗ അംഗ=തോഴിമാർ ഓരോ അവയവത്തിലും, രചി ബന്ധാഹു=ആരേണങ്ങൾ ഭംഗിയായി ചാത്തി, സിയ രംഗഭൂമി=സീത രംഗഭൂമിയിൽ ജബ പഗുധാരീ=പാദാപ്പണം ചെയ്തപ്പോൾ, രൂപദേവി=(സീതയുടെ) ലാവണ്യം കണ്ടു, നര നാരി മോഹി=പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും മുഗ്ദ്ധരായി.

തോഴിമാർ ഓരോ അംഗത്തിലും ഭംഗിയായി ആരേണങ്ങളെ ണിയിച്ചു; അവ യഥാസ്ഥാനം ശോഭിക്കുകയും ചെയ്തു. സീത രംഗഭൂമിയിൽ പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ അവളുടെ ലാവണ്യം ജനങ്ങൾക്കു കാണാനിടയായി. അവർ മുഗ്ദ്ധരായിത്തീർന്നു.

ഹരഷി സുരൻഹ ഓന്ദഭീ ബജാഹു ബരഷി പ്രസൂന
അപഹരാ ഗാഹു
പാനി സരോജ സോഹ ജയമാലാ അവചട

ചിതഹ്വ സകല ഭൂതലാ

സുരൻഹ ഹരഷി=ദേവന്മാർ സന്തുഷ്ടരായി, ഓന്ദഭീ ബജാഹു=ഓന്ദഭി മുഴക്കി, പ്രസൂന ബരഷി=പുഷ്പങ്ങൾ വെച്ചിട്ടു, അപഹരാ ഗാഹു=അപ്പരസ്സുകൾ ഗാനംചെയ്തു, പാനിസരോജ=(സീതയുടെ) കരകമലത്തിൽ, ജയമാലാ സോഹാ=വരണമാലയും ശോഭിച്ചു, സകല ഭൂതല=സന്നിഹിതരായ സർവ്വ ഭൂപാലരേയും, അവചട ചിതഹ്വ=പെട്ടെന്നൊന്നോക്കി.

ദേവനാർ സസന്തോഷം ഭുജഭിമുഷ്ടി; പുഷ്പങ്ങൾ വഷ്ടിച്ചു;
അപ്പരസ്സുകൾ ഗാനംചെയ്തു. സീതയുടെ കരകമലത്തിൽ വരണ
മാലയും ശോഭിച്ചു. സ്വയംവരത്തിനു സന്നിഹിതരായ ഭൂപാല
നാരെയെല്ലാം സീത പെട്ടെന്നൊന്നു നോക്കി.

സീയ ചകിത ചിത രാമഹി ചാഹാ ഭഷ്ട മോഹ
ബസ സബ നര നാഹാ
മുനി സമീപ ദേവേ ദോള ഭാജു ലഗേ ലലകി
ലോചന നിധി പാജു

സീയചിത=സീതയുടെ ചിത്തം, ചകിത=ചകിതമായി, രാമഹി
ചാഹാ=രാമനെത്തന്നെ(അവൾ)അഭിലഷിച്ചു, സബ നരനാഹാ=
സമസ്തരാജാക്കന്മാരും, മോഹ ബസ ഭഷ്ട=മോഹവശമായിഭവി
ച്ചു, ദോള ഭാജു=ഇരുസഹോദരന്മാരേയും, മുനി സമീപ ദേവേ=
വിശ്വാമിത്രന്റെ സമീപത്തായി (സീത) കണ്ടു, നിധി പാജു
ലോചന=നിധിയുടെ പുനർലഭത്താലെന്നപോലെ കണ്ണുകൾ,
ലലകി ലഗേ=ലാലസങ്ങളാകാൻ തുടങ്ങി.

സീതയുടെ മനസ്സ് ചകിതമായി. രാമനെത്തന്നെയൊന്നവൾ
അഭിലഷിച്ചതു്. സീതയെ കണ്ടു രാജാക്കന്മാരെല്ലാം മോഹവിവ
ശരായി. രാമലക്ഷ്മണന്മാർ വിശ്വാമിത്രാതികത്തിലിരിക്കുന്ന
തായി കണ്ടപ്പോൾ സീതയുടെ നേത്രങ്ങൾ നിധിപുനർദ്വ്വാരത്താ
ലെന്നപോലെ ആസക്തങ്ങളാകാൻ തുടങ്ങി.

ദോ: ഗുരജന ലാജ സമാജ് ബഡ ദേവി സീയ
സകചാനി
ലാഗി ബിലോകന സഖിൻഹ തന രഘുബീരഹി
ഉര ആനി

ബഡ സമാജ് ദേവി=ആ വലിയ ജനക്കൂട്ടത്തെയും തന്മൂലമു
ണ്ടായ ലജ്ജയാലും, ഗുരജന ലാജ സീയ=ഗുരുജനങ്ങളെ വീക്ഷി
ക്കയാലുണ്ടായ ലജ്ജയാലും സീത, സകചാനി=സകോചാവശഗ

യായി, രഘുബീരഹി ഉര ആനി=ശ്രീരാമനെ ഹൃദയത്തിലേക്കാ
നയിച്ചു (അവരും), സഖിൻഹ തന=സഖിമാരുടെ ശരീരം, ബി
ലോകന ലാഗി=നോക്കാൻ തുടങ്ങി.

ആ വലിയ ജനക്കൂട്ടത്തെ കണ്ടുനിമിത്തവും പിതാവു തുട
ങ്ങിയവരെ ദർശിച്ചതിനാലുണ്ടായ ലജ്ജയാലും സീത വിവശയാ
യിത്തീർന്നു. ശ്രീരാമനെ ഹൃദയത്തിൽ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് സീത
സഖിമാരുടെ ശരീരം നോക്കാനാരംഭിച്ചു.

ചര: രാമ രൂപ അരു സിയ ചരബി ദേഖീ നര
നാരിൻഹ പരിഹരി നിമേഖീ
സോചഹിം സകല കഹത സകചാഹിം ബിധി
സന ബിനയ കരഹിം മനമാഹിം

രാമരൂപ അരു സിയ=രാമന്റെ രൂപവും സീതയുടെ, ചരബി
ദേഖി=ശോഭയും കണ്ട്, നരനാരിൻഹ=നരന്മാരും നാരിമാരും,
നിമേഖീ പരിഹരി=കണ്ണിമയ്ക്കാതെന്നിന്നു, സകല സോചഹിം=
എല്ലാവരും വിചാരിച്ചു, കഹത സകചാഹിം=പക്ഷേ ആശയം
പുറത്താക്കാൻ സങ്കോചമുണ്ടായി, മനമാഹിം ബിധി സന=മന
സ്സിൽ വിധാതാവിനോടു്, ബിനയ കരഹിം=അത്ഥിച്ചുകൊ
ണ്ടിരുന്നു.

(സീതാരാമന്മാരുടെ അഭ്യുത്ഥാഭംകണ്ടപ്പോൾ ചിന്തിക്കാ
നല്ലാതെ ഒരു വാക്കും പുറത്തുപറയാൻ അവർക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. ബ്ര
ഹ്മദേവന്റെ സൃഷ്ടിസാമർത്ഥ്യം കാത്തു എല്ലാവരും അദ്ദേഹത്തെ
മനസാ പ്രശംസിച്ചു)

ഹരു ബിധി ബേഗി ജനക ജഡതാഹു മതി
ഹമാര അസി ദേഹീ സുഹാഹു
ബിനു ബിചാര പന തജി നരനാഹു സീയ
രാമകര കരഇ ബിആഹു

ബിധി=അല്ലയോ ബ്രഹ്മദേവ, ജനക ജഡതാഹു=ജനകമഹാരാ
ജാവിന്റെ മൂർഖത, ബേഗി ഹരു=വേഗം നശിപ്പിക്കുക, ഹമാര

മതി=ഞങ്ങളുടെ ബുദ്ധിപോലുള്ള, സുഹൃത്തു അസി ദേഹി=നല്ല (ബുദ്ധി) അദ്ദേഹത്തിനു കൊടുക്ക, നരനാഹു=രാജാവു, ബിനു ബിമാര=ആലോചനകൂടാതെ, പന തജി=പ്രതിജ്ഞ വേണ്ടെന്നു വെച്ചു, സീയ രാമ കര=സീതാരാമന്മാരുടെ, ബിആഹു കര=വിവാഹം നടത്തട്ടെ.

ജനങ്ങളുടെ അഭ്യർത്ഥന ഇപ്രകാരമായിരുന്നു:—അല്ലയോ ബ്രഹ്മദേവ, ജനകമഹാരാജാവിന്റെ മുൻപെ വേഗം നശിപ്പിക്കുക. അദ്ദേഹത്തിനു സൽബുദ്ധി പ്രദാനം ചെയ്യുക. അദ്ദേഹം വിവാഹപ്രതിജ്ഞ ഉപേക്ഷിച്ചു സീതയെ ശ്രീരാമനു വേലികഴിച്ചുകൊടുക്കട്ടെ.

ജഗ ലേ കഹിഹി ഭാവ സബ കാഹു ഹം കീൻഹേ
അന്തഹ ഉര ദാഹു

ഏഹി ലാലസാ മഗന സബ ലോഗു ബര

സാംവരോ ജാനകീ ജോഗു

ജഗ ലേ കഹിഹി=(രാജാവിപ്രകാരം പ്രവർത്തിച്ചാൽ) ജനങ്ങൾ (അതു്) നന്നായി എന്നു പറയും, സബ കാഹു ഭാവ=എല്ലാവർക്കും പ്രിയവുമാകും, ഹം കീൻഹേ അന്തഹു=മർക്കുപ്പിച്ചു പിടിക്കുന്ന പക്ഷം ഒടുവിൽ, ഉര ദാഹു=വ്യസനിക്കേണ്ടിവരും, ജാനകീ ജോഗു ബര=സീതയ്ക്കു യോഗ്യനായ വാരൻ, സാംവരോ=ശ്യാമള വാണൻതന്നെ, സബ ലോഗു=എല്ലാ ജനങ്ങളും, ഏഹി ലാലസാ മഗന=ഇവയിലുമുള്ള അത്യാഗ്രഹത്തിൽ മഗനരായി.

സ്വയംവരനിശ്ചയം ഭൂതയെറിഞ്ഞു സീതയെ രാമനു വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കാൻ ജനകമഹാരാജാവു തീർച്ചപ്പെടുത്തുന്നതായാൽ ജനങ്ങൾ അതു യുക്തമായെന്നു പറയും. അതല്ല, അദ്ദേഹം മർക്കുപ്പിച്ചിരുന്നതെന്നതാണ് നില്ലാൻ ഭാവമെങ്കിൽ ഒടുവിൽ അദ്ദേഹത്തിനു ദുഃഖിക്കേണ്ടിവരും. സീതയ്ക്കു സർവ്വഥാ അനുരൂപൻ ശ്യാമളകളേബരനായ രാമൻ തന്നെയാണു്.

തബ ബന്ദീജന ജനക ബോലാഏ ബിരദാവലി
 കഹത ചലി ആഏ
 കഹ നൃപ ജാഇ കഹഇ പന മോരാ ചലേ ഭാട
 ഹിയ ഹരഷ ന മോരാ

തബ ജനക=ആ അവസരത്തിൽ ജനകമഹാരാജാവു ബന്ദീജന ബോലാഏ=വന്ദികളെ വിളിച്ചു. (അവർ), ബിരദാവലി കഹത=രാജവംശ മഹിമകൾ കീർത്തിച്ചുകൊണ്ടു്, ചലി ആഏ=മുമ്പോട്ടു വന്നു, നൃപ കഹ=രാജാവു കല്പിച്ചു:-, മോരാ പന ജാഇ=എന്റെ പ്രതിജ്ഞ, നിങ്ങൾചെന്നു്, കഹഇ=(സദസ്യരോടു്) പറയുക, ഭാട ചലേ=വന്ദികൾ (സദസ്സിലേക്കു)ചെന്നു, ഹിയ ഹരഷ=മനസ്സിൽ അവർക്കുണ്ടായ ഹർഷം, നമോരാ=കുറച്ചൊന്നുമായിരുന്നില്ല.

ജനകമഹാരാജാവു വന്ദികളെ വിളിച്ചു സീതയുടെ വിവാഹത്തെ സംബന്ധിച്ചുള്ള നിശ്ചയം സദസ്യരെ അറിയിക്കാനാജ്ഞാപിച്ചു. ആ സമയത്തു് അവർക്കുണ്ടായ ആഹ്ലാദം കുറച്ചൊന്നുമായിരുന്നില്ല.

ദോ: ബോലേ ബന്ദി ബചന ബര സുരഇ സകല
 മഹിപാല
 പന ബിദേഹ കര കഹഹിം ഹമ ഭുജാ ഉറാഇ
 ബിസാല

ബന്ദി=വന്ദികൾ, ബര ബചന=ശ്രേഷ്ഠവാണികളാൽ, ബോലേ=പറഞ്ഞു:—, സകല മഹിപാല=എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും, സുനഇ=കേൾക്കുവിൻ, ഹമ ബിസാല ഭുജാ ഉറാഇ=ഞങ്ങൾ വിശാലഹസ്തങ്ങളായതിനാലാണു്, ബിദേഹ കര പന=വിദേഹന്റെ നിശ്ചയം, കഹഹിം=വിളംബരം ചെയ്യുന്നു.

വന്ദികൾ ശ്രേഷ്ഠവാണികളാൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:— രാജാക്കന്മാരെല്ലാം കേൾക്കട്ടെ. ഞങ്ങൾ ഞങ്ങളുടെ വിശാലഹസ്തങ്ങളായതിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു വിദേഹരാജാവു സീതാവിവാഹത്തിൽ കൈക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന നിശ്ചയം ഇതാ വിളംബരം ചെയ്യുന്നു.

ഗുപ ഭുജ ബല ബിധു സിവ ധനു രാഹു ഗരുൺ
 കരോര ബിദിത സബ കാഹു
 രാവന ബാന മഹാഭട ഭാരേ ദേഖി സരാസന
 ഗവഹിം സിധാരേ

ഗുപ ഭുജബല=രാജാക്കന്മാരുടെ കൈയ്യുടേ, ബിധു=ചന്ദ്രനാണ്, സിവ ധനു=ശൈവചാപം, രാഹു=രാഹുവുമാണ്. (അതു്), ഗരുൺ=കുറുത്തതും, കരോര=കരോരവും എന്നു, സബ കാഹു=എല്ലാവരെയും, ബിദിത=അറിയപ്പെട്ടതുമാണ്, രാവന ബാന=രാവണനും ബാണാസുരനും, മഹാ ഭാരേ ഭട=വമ്പന്മാരായ യോദ്ധാക്കളാണ്, സരാസന ദേഖി=(ശൈവ)ചാപം കണ്ടു് (അവർ), സിധാരേ ഗവഹിം=ഓടിപ്പോയിട്ടുണ്ടു്.

രാജാക്കന്മാരുടെ ഭുജബലം ചന്ദ്രനും ശൈവചാപം രാഹുവുമാണ്. ആ ചാപം കുറുത്തതും കരോരവുമെന്നു മനസ്സിലാക്കത്തക്കതായതും ഇല്ല. രാവണനും ബാണാസുരനും വമ്പന്മാരായ യോദ്ധാക്കളാണ്. അവരും ശൈവചാപംകണ്ടു് പേടിചോടിപ്പോവുകയാണുണ്ടായതു്.

സോള പുരാരി കോദണ്ഡു കരോരാ രാജ സമാജ്ജി
 ആജ്ജി ജോള തോരാ
 ത്രിഭുവന ജയ സമേത ബൈദേഹി ബിനഹിം
 ബിചാര ബരള ഹരി തേഹി

സോള പുരാരി കരോരാ കോദണ്ഡു=ആ ശിവന്റെ കരോരചാപം, രാജ സമാജ്ജി ജോള=രാജസമൂഹത്തിൽപെട്ട ഏതൊരുവൻ, ആജ്ജി തോരാ=ഇന്നു് ഭഞ്ജിക്കുമോ - നിവൃ്തിയുമാക്കുമോ, തേഹി ബൈദേഹി=അദ്ദേഹത്തെ സീത, ബിനഹിം ബിചാര=വിണ്ടുവിചാരംകൂടാതെ, ഹരി ബരള=നിർബ്ബന്ധപൂർവ്വം വരികും, ത്രിഭുവന=മൂന്നു ലോകത്തും, ജയ സമേത=വിജയം ഘോഷിക്കുകയും ചെയ്യും.

ഈ സദസ്സിലുള്ള ഏതൊരു രാജാവു് ആ ശൈവചാപം
ഇന്നു ഭഞ്ജിക്കുമോ അദ്ദേഹത്തെ സീത വീണ്ടുവീചാരം കൂടാതെ
ത്തോറായി വരിക്കും. മൂന്നുലോകവും വിജയംആഘോഷിക്കുകയും
ചെയ്യും.

സുനി പന സകല ഭൂപ അഭിലാഷേ ഭടമാനീ
അതിസയമന മാഷേ
പരികര ബാസ്വി ഉറേ അകലാതു ചലേ ഇഷ്ടദേവൻ
ഹസിത നാതു

പന സുനി=പ്രതിജ്ഞകേട്ടു്, സകല ഭൂപ=സകല രാജാക്കന്മാർക്കും
തങ്ങൾ, ഭടമാനി=യോദ്ധാക്കളെന്ന അഭിമാനം, അതിസയ മന
മാഷേ=വലിച്ച മനുക്രോധമായി മാറി, അകലാതു ഉറേ=ദുഃഖി
തരായി എഴുന്നേറ്റു്, പരികര ബാസ്വി=പരികരം ബന്ധിച്ചു്
(അരയും തലയും മുറുക്കി), ഇഷ്ടദേവൻഹ സിത നാതു=ഇഷ്ടദേ
വതാ പ്രണാമംചെയ്തു്, ചലേ=(ശൈവചാപം കിടക്കുന്നസ്ഥല
ത്തേക്കു) നടന്നു.

ജനകമനൊരാജാവിന്റെ നിശ്ചയം കേട്ടു രാജാക്കന്മാർക്കു്
വലിച്ചു കോപമുണ്ടായി. അവർ വൃഥിതരായി എഴുന്നേറ്റു് അ
രയും തലയും മുറുക്കി ഇഷ്ടദേവതാപ്രണാമം ചെയ്തു ശൈവചാപ
ത്തെ സമീപിച്ചു.

തമകി താകി സിവധനു ധരഹീം ഉറു ന കോടി
ഭാത്തി ബല കരഹീം
ജിൻഹകേ കമു ബിചാര മനമാഹീം ചാപ
സമീപ മഹീപ ന ജാഹീം

സിവധനു=ശൈവചാപത്തെ, തമകി താകി=ക്രോധാവേശത്തോ
ടെ നോക്കി, ധരഹീം=പൊക്കാൻ ശ്രമിച്ചു, ന ഉറു=പൊങ്ങുക
യുണ്ടായില്ല, കോടി ഭാത്തി=അസംഖ്യം തരത്തിൽ, ബല കര
ഹീം=ബലം പ്രയോഗിച്ചു, ജിൻഹ മഹീപ കേ=ഏതൊരു രാജാ

ക്കുറയ്ക്കും, മനമാഹിം=മനസ്സിൽ, കമ്മ. ബിമാര=കുറഞ്ഞൊരാ
ലോചനയുണ്ടായി, മാപസമീപം=വില്ലിനസമീപം (അവർ),
ന ജാഹിം=പോവുകയേ ചെയ്തില്ല.

ശൈവമാപത്തെ ക്രോധാവേശത്തോടെ നോക്കി നിലത്തു
നിന്നു പൊക്കുൻ ചിലർ ശ്രമിച്ചു; പൊങ്ങിയില്ല. പലവിധത്തി
ലും ബലം പ്രയോഗിച്ചുനോക്കി. അല്പം വിമാരശീലനാരായി
ചില രാജാക്കന്മാർ ആ കൂട്ടത്തിലുണ്ടായിരുന്നു. അവർ മാപത്തെ
സമീപിക്കുകപോലും ചെയ്തില്ല.

ദോ: തമകി ധരഹിം ധനു മൂഡ നൃപ ഉള്ള ന
ചലഹിം ലജാഇ
മനഹൂം പാഇ ഭട ബാഇ ബലു അധിക അധിക
ഗരു ആഇ

മൂഡ നൃപ=മൂഡനാരായ രാജാക്കന്മാർ, തമകി=ക്രോധാവേശ
ത്തോടെ, ധനു ധരഹിം=മാപത്തെ പിടികൂടിയിരുന്നു; ഉള്ള ന=
(അതു) പൊങ്ങുകയുണ്ടായില്ല, ലജാഇ ചലഹിം=ലജ്ജിച്ചു പിൻ
വാങ്ങി, ഭട ബാഇ ബലു=യോദ്ധാക്കളുടെ ബാഇബലം, പാഇ
അധിക അധിക=ലഭിച്ചു (ആ മാപം) അധികമധികം, ഗരു
ആഇ മനഹൂം=കനത്തോടുകൂടിതീർന്നുവോ എന്നു തോന്നും.

മൂഡനാരായ രാജാക്കന്മാർ ക്രോധാവേശത്തോടെ ശൈവ
മാപം പിടികൂടി; ആർക്കും അതു നിലത്തുനിന്നു പൊക്കുവാൻ കഴി
ഞ്ഞില്ല അവർ ലജ്ജിച്ചു പിൻവാങ്ങി. ഇങ്ങനെ പല രാജാക്ക
ന്മാരുടേയും ബാഇബലം ആ മാപത്തിനു ലഭിച്ചതിനാലായിരി
ക്കുമോ അതിനു അധികമധികം കനം ഉണ്ടായെന്നു തോന്നും.

ചൗ: ഭൂപ സഹ സദസ ഏകഹിം ബാരാ ലഗേ
ഉറാവന ടരഇ ന ടാരാ
ഡഗഇ ന സംഭൂ സരാസന കൈസേ കാമീ
ബചന സതീ മന ജൈസേ

സഹ സദസ ഭൂപ=പതിനായിരം രാജാക്കന്മാർ, ഏകദിം ബാ
രാ=ഒന്നിച്ചു, ഉദാഹരണ ലഭം=(ശൈവമാപം) പൊക്കാൻ തുട
ങ്ങി. ടരള ന ടാരാ=അതനങ്ങുകപോലും ഉണ്ടായില്ല, ജൈസേ
കാമീ ബഹന സതീമന കൈസേ=കാമിയുടെ വാക്കുകളാൽ പതി
യുടെ മനസ്സു എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം, സന്ദ സരാസന=
ശൈവമാപം, ന ഡഗള=ഇളകുകയുണ്ടായില്ല.

പതിനായിരം രാജാക്കന്മാർ ഒന്നായിച്ചേർന്ന ശൈവമാപം
പൊക്കാൻ ഉദ്യമിച്ചു. എന്നാൽ ആ ഡനസ്സു അനങ്ങുകപോലും
ഉണ്ടായില്ല. കാമിയുടെ വാക്കുകൾക്കൊണ്ടു സതീയുടെ മനസ്സു
എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം രാജാക്കന്മാരുടെ കഠിനപരിശ്രമം
കൊണ്ടു ശൈവമാപം ഇളകുകയുണ്ടായില്ല.

സബ നൂപ ഭൃഷ ജോഗ ഉപഹാസീ ജൈസേ ബിനു
ബിരാഗ സന്യാസീ
കീരതി ബിജയ ബീരതാ ഭാരീ ചലേ ചാപ കര
ബരബസ ഹാനീ

നൂപ സബ=രാജാക്കന്മാരെല്ലാം, ഉപഹാസീ ജോഗ ഭൃഷ=പരി
ഹാസാഹ്വരായിച്ചു, ബിനു ബിരാഗ സംന്യാസീ ജൈസേ=
വൈരാഗ്യമില്ലാത്ത സന്യാസികളെന്നുപോലെ, കീരതി ബിജയ=
(രാജാക്കന്മാരുടെ) കീർത്തിയും വിജയവും, ഭാരീ ബീരതാ=വലി
ച്ച വീരത്വവും, ബരമാപ കര ബസ=ആ ശ്രേഷ്ഠമാപത്തിനു
വാശഗമായി, ഹാനീ ചലേ=അപഹൃതങ്ങളായി.

രാജാക്കന്മാരെല്ലാം പരപരിഹാസയോഗ്യരായിത്തീർന്നു. എ
ന്തുപോലെ? വൈരാഗ്യമില്ലാത്ത സന്യാസികളായവരല്ലേ.
അവരുടെ കീർത്തിയും വിജയവും വീര്യവും ആ ശ്രേഷ്ഠമാപത്തി
നു വിധേയമായി അപഹൃതങ്ങളായിച്ചു.

ശ്രീഹരത ഭൃഷ ഹാനി ഹിയ രാജാ ബൈറേ നിജ

നിജ ജാതു സമാജാ

തൃപൻഹ ബിലോകി ജനക അകലാനേ ബേലേ

ബചന രോഷ ജന സാനേ

ശ്രീഹത ഹാരി ഹിയ=തേജോഹീനതം പരാജിതഘോരതം ആത,
രാജാ ജാതു=രാജാക്കന്മാർ ചെന്നു, നിജ നിജ സമാജാ=അവരവ
രുടെ സംഘത്തിൽ, ബൈറേ=ഇരുന്നു, തൃപൻഹ ബിലോകി=
രാജാക്കന്മാരെ കണ്ടു, ജനക അകലാനേ=ജനകമഹാരാജാവു
വ്യാകുലനായി, രോഷ സാനേ ജന=ക്രോധസാന്ദ്രങ്ങളോ എന്നു
തോന്നുമാറുള്ള, ബചന ബോലേ=വാക്കുകളാൽ (ഇപ്രകാരം) പ
റഞ്ഞു:—.

ദീപ ദീപ കേ ഭൂപതി നാനാ ആഘ സുനി ഹമ

ജോ പന റാനാ

ദേവ ദനുജ ധരി മനുജ സരീരാ ബിപുല ബീര

ആഘ രനധീരാ

ദീപ ദീപ കേ=ദീപദീപാന്തരങ്ങളിലുള്ള, നാനാ ഭൂപതി
ആഘ=അനേകം രാജാക്കന്മാർ ഇവിടെ എത്തിയിട്ടുണ്ട്, ഹമ
ജോ പന റാനാ സുനി=നാം യാതൊരു നിശ്ചയം ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ
അതു അവർ കേൾക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു, ബിപുല ബീരാദന
ധീരാ=പ്രബലവീരന്മാരും സംഗ്രാമധീരന്മാരുമായ, ദേവ ദനുജ-
ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും, മനുജ സരീരാ ധരി=മനുഷ്യവേഷം
ധരിച്ചു, ആഘ=സന്നിഹിതരായിട്ടുണ്ട്.

ദീപദീപാന്തരങ്ങളിലുള്ള അനേകം രാജാക്കന്മാർ സ്വയം
വരത്തിന്നെത്തിയിരിക്കുന്നു; അവർ സ്വയംവരപ്രതിജ്ഞയും കേ
ട്ടിരിക്കും. വിപുലവീരന്മാരും രണധീരന്മാരുമായ ദേവാസുരന്മാരും
മനുഷ്യരുടെ വേഷത്തിൽ ഇവിടെ സന്നിഹിതരായിട്ടുണ്ട്.

ദോ: ക്ഷൗരീ മനോഹരി ബിജയ ബധി കീരതി

അതി കമനിയ

പാവ നിഹാര ബിരഞ്ചി ജന രചേള ന ധന

ദമനീയ

മനോഹരി കണ്ഠം=മനോഹരിയായ കുമാരിയേയും, ബന്ധി ബിജയം=വലുതായ വിജയത്തേയും, അതി കമനീയ കീരതി=അതികമനീയമായ കീർത്തിയേയും, പാവനിഹാരം=കരസ്ഥമാക്കുന്നതിനു പറ്റിയ ഒരു, ധന ദമനീയ ബിരഞ്ചി=ചാപനിയന്താവിനെ ബ്രഹ്മദേവൻ, ജന ന രചേഽ=സൃഷ്ടിച്ചിട്ടില്ലായിരിക്കുമോ?

മോഹനാംഗിയായ സീതയേയും മഹാവിജയത്തേയും അതി കമനീയമായ കീർത്തിയേയും കരസ്ഥമാക്കാൻ സമർത്ഥനായ ഒരു ചാപനിയന്താവിനെ ബ്രഹ്മാവു സൃഷ്ടിച്ചിട്ടില്ലെന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നത്.

ചു: കഹളു കാഹ്നീ യഹ ലാഭ ന ഭാവാ കാഹള ന
സങ്കര ചാപ ചന്ദ്രാവാ
രഹള ചന്ദ്രാമുഖ തോരബ ഭാതു തില ഭരി
ഭൂമി ന സഖകേ മഠുന്ദാതു

ഭാതു കഹളു=സഹോദരന്മാരേ, പരയു, കാഹള സങ്കര ചാപം=ആർക്കു ശൈവചാപം, ന ചന്ദ്രാവാ കാഹ്നീ=കുലക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല, അവാക്, യഹ ലാഭ ന ഭാവാ=ഇതു ലാഭം ഹൃദ്യമായി തോന്നുകയില്ല, ചന്ദ്രാമുഖ തോരബ രഹള=വില്ലു കുലക്കുകയും പൊട്ടിക്കുകയും എന്ന സംഗതി പോകട്ടെ, ഭൂമിയില ഭരി=നിലത്തുനിന്നു (ആ ചാപത്തെ) എള്ളിടപോലും, മഠുന്ദാതു ന സഖേ=ചൊക്കാൻകൂടി (നിങ്ങളുൾക്കൊണ്ടു) സാധ്യമായില്ല.

ശൈവചാപം കുലക്കാൻ കഴിയാത്തവർക്കു ഇതുവിധമൊരു നേട്ടം ഹൃദ്യമായി തോന്നുകയില്ല. ചാപം എടുക്കുകയും കുലക്കുകയും എന്ന സംഗതി നില്ക്കട്ടെ, നിങ്ങളുൾക്കൊണ്ടു അതു ഭൂമിയിൽ നിന്നു എള്ളിട ദൂരം പൊക്കാൻകൂടി കഴിഞ്ഞില്ലല്ലോ.

അബ ജനി കോളമാഖനു ഭട മാനീ ബീര
ബിഹ്നീന മഹീ മൈം ജാനീ
തജഹു ആസ നിജ നിജ ഗുഹ ജാഹു ലിഖാ ന
ബിധി ബൈദേഹി ബിആഹു

അബ കോള മാറീ ഭട=ഈ അവസരത്തിൽ മാനികളായ യോദ്ധാക്കളാകും, ജനി മാഖനു=അരിശപ്പെടരുത്, മൈ ജാനീ മഹീ=ഞാൻ ഗ്രഹിച്ചുകഴിഞ്ഞു, ഭൂമണ്ഡലം, ബീര ബിഹീന=വീരന്മാരോടു കൂടാത്തതായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നും, ആസ തജ്ജ=ആ ഗ്രഹം കൈവെടിഞ്ഞു (എല്ലാവരും), നിജ നിജ ഗുഹ ജാഹു=അവരവരുടെ ഗുഹങ്ങളിലേക്കു പൊയ്ക്കൊള്ളുക, ബിധി=ബ്രഹ്മദേവൻ, ബൈദേഹി ബിജാഹു ന ലിഖാ=സീതയ്ക്കു വിവാഹം (തലയിൽ) ഏഴുതിയിട്ടില്ല.

ഈ അവസരത്തിൽ മാനികളായ യോദ്ധാക്കൾ അരിശപ്പെടരുത്. ഭൂമണ്ഡലം വീരവിഹീനമെന്നു എനിക്കു മനസ്സിലായി കഴിഞ്ഞു. അല്ലയോ രാജാക്കന്മാരേ, നിങ്ങളെല്ലാവരും നിങ്ങളുടെ ആശ കൈവെടിഞ്ഞു അവരവരുടെ ഗുഹങ്ങളിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോയ്ക്കൊള്ളുക. ബ്രഹ്മാവു സീതയ്ക്കു വിവാഹം വിധിച്ചിട്ടില്ല.

സുകൃത ജാതു ജം പന പരിഹരജം കൺറീ

കൺറീ രഹള കാ കരളം

ജ ജനതേളം ബിനു ഭട ഭൂവി ഭാതു ത പന

കരി ഹോതേളം ന ഹംസാതു

ജംപന പരിഹരജം=ഞാനെന്റെ പ്രതിജ്ഞ വേണ്ടെന്നുവെക്കുകപക്ഷം, സുകൃത ജാതു=സുകൃതം ക്ഷയിക്കും, കൺറീ കൺറീ രഹള=എന്റെ മകൾ അവിവാഹിതയായിത്തന്നെ കഴിയട്ടെ, കാ കരളം=അല്ലാതെത്തൊഴുത്ത്, ഭാതു ഭൂവി ഭട ബിനു=സഹോദരന്മാരെ, ഭൂമിയിൽ യോദ്ധാക്കളില്ല എന്നും, ജ ജനതേളം ത=ഗ്രഹിക്കാനിടവന്നിരുന്നുവെങ്കിൽ, പന കരി ഹംസാതു=പ്രതിജ്ഞചെയ്തുവന്ന പരിഹാസത്തിനും, ന ഹോതേളം=സംഗതിയാവുകയില്ലായിരുന്നു.

ഞാനെന്റെ പ്രതിജ്ഞയിൽനിന്നു ചിന്മാനതായാൽ അതു സുകൃതക്ഷയമാകും. എന്റെ മകൾ നിത്യകന്യകയായിത്തന്നെ കഴിഞ്ഞുകൂടിക്കൊള്ളട്ടെ. അല്ലാതെത്തുനിവൃത്തി? ഹേ സഹോദ

രന്മാരേ, ഭൂമിയിൽ ക്ഷത്രിയരില്ലെന്നറിഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിൽ ഇപ്രകാരമൊരു പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തവനെന്ന പരിഹാസത്തിന് ഞാൻ പാത്രമായി ഭവിക്കുകയില്ലായിരുന്നു.

ജനക ബചന സുനി സബ നരനാരി ദേവി
ജാനകിഹി ഭൃഷ്ട ദുഖാരി

മാവേ ലഖന കടില ഭൂം ഭൂംഹൈം രദപട
ഫരകത നയന രിസൗഹൈം

ജനക ബചന സുനി = ജനകരാജാവിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു, സബ നാരിനര = എല്ലാ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും, ജാനകിഹി ദേവി = സീതയെ നോക്കി, ദുഖാരി ഭൃഷ്ട = വ്യഥിതരായി ഭവിച്ചു, ലഖന മാവേ = ലക്ഷ്മണൻ ക്രോധമൂർച്ഛിതനായി; ഭൂംഹൈം കടില ഭൂം = പുരികങ്ങൾ വളഞ്ഞു, രദപട ഫരകത = ചുണ്ടുകൾ വിറച്ചു, നയന രിസൗഹൈം = കണ്ണുകൾ ഈഷ്ടാകല്പങ്ങളായി.

ജനകമഹാരാജാവിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു അവിടെ കൂടിയിരുന്ന സ്ത്രീപുരുഷന്മാരെല്ലാം സീതയെ നോക്കി ദുഃഖം പ്രകടിപ്പിച്ചു. ലക്ഷ്മണൻ ക്രുദ്ധനായിത്തീർന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുരികക്കൊടികൾ വളഞ്ഞു. അധരങ്ങൾ വിറച്ചു; നേത്രങ്ങൾ ക്രോധം കൊണ്ടു കലുഷങ്ങളായി.

ദോ: കഹി ന സകത രഘുബീരഡര ലഗേ ബചന
ജന ബാന
നാതു രാമപദ കമല സിര ബോലേ ഗിരാ
പ്രമാന

ബചന ജന ബാന ലഗേ = (ജനകന്റെ) വാക്കുകൾ ബാണങ്ങൾ കുതുല്യമായി തോന്നി. രഘുബീരഡര = ശ്രീരാമനെപ്പറ്റിയുള്ള ഭയം ഹേതുവായി, കഹി ന സകത = (ഒന്നുംതന്നെ) പറയാൻ (ലക്ഷ്മണൻ) ശക്തനായില്ല, രാമപദ കമല = ശ്രീരാമതുല്യാദകമലങ്ങളിൽ, സിര നാതു = കമ്പിട്ടു്, പ്രമാന ഗിരാ ബോലേ = യുക്തിയുക്തങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

ജനകൻ വാക്കുകൾ ലക്ഷ്യമെന്ന ശരപാതങ്ങളായിട്ടാണ് തോന്നിയത്. പക്ഷേ ശ്രീരാമനെ യെന്ന ഒരൊറ്റവാക്കുപോലും പറയാൻ സൗമിത്രി ശക്തനായില്ല. പിന്നീടദ്ദേഹം രാമതുല്യങ്ങളായ വന്ദിച്ച സയുക്തികൾ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു. —

ചതുര രഘുബംസിൻറെ മഹ ജഹം കോള ഹോതു

തേഹി സമാജ അസ കഹൈ ന കോതു
കഹീ ജനക ജസി അനുചിത ബാനീ ബിദ്യമാന
രഘുകുല മനീ ജാനീ

രഘുബംസിൻറെ മഹ ജഹം=രഘുവംശത്തിൽ പിറന്നവരായി ഇവിടെ, കോള ഹോതു തേഹി സമാജ=ആരെങ്കിലും ഉണ്ടെങ്കിൽ ആ സദസ്സിൽവെച്ചു, അസ കോതു ന കഹൈ=ഇങ്ങനെ ആരും ഉരിയാടുകയില്ല, രഘുകുലമനീ=രഘുവംശരത്നമായ രാമൻ, ബിദ്യമാന ജാനീ=ഇവിടെയുണ്ടെന്നു അറിഞ്ഞിട്ടും, ജനക=ജനക മഹാരാജാവു, ജസി അനുചിത ബാനീ കഹീ=എന്തൊരു ചിതൃമില്ലാത്ത വാക്കുകളാണുള്ളിചെയ്തതു!

ഇവിടെ സന്നിഹിതരായിട്ടുള്ളവരിൽ രഘുവംശത്തിൽ പിറന്ന ചിലരും ഉണ്ടെന്നു മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നെങ്കിൽ തീർച്ചയായും ജനകൻ ഇപ്രകാരം പറയുകയില്ല. രഘുവംശരത്നമായ രാമൻ ഇവിടെയുണ്ടെന്നറിഞ്ഞിട്ടും ജനകമഹാരാജാവെന്താണിങ്ങനെ ഭൗചിത്യമില്ലാത്ത വാക്കുകൾ പറഞ്ഞത്?

സുനഹു ഭാനുകുല പങ്കജ ഭാനു കഹളം സുഭാവ ന
കഹു അഭിമാനു

ജം തുഹാര അനുസാസന പാവളം കറുക ഇവ
ബ്രഹ്മാണ്ഡ ഉദാവളം

ഭാനു കുല പങ്കജ ഭാനു=ഹേ രാമ, സുനഹു=കേൾക്കേ, സുഭാവ കഹളം=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ ഞാൻ പറയുന്നു, ന കഹു അഭിമാന=ഒട്ടും ഗർവ്വാടുകയില്ല; തുഹാര അനുസാസന=അങ്ങ

യുടെ അനുമതി, ജം പാവയം=എനിക്കുലഭിച്ചാൽ, ബ്രഹ്മാണ
കന്ദുക ഇവ=ബ്രഹ്മാണത്തെത്തന്നെ ഒരു പന്തെന്നപോലെ, ഉറ
വയം=ഞാൻ പൊക്കം.

സൂര്യവംശമാകുന്ന താമരക്കു സൂര്യനായ ഹേരാമ, ഒട്ടം
ഗപ്പോട്ടുകുടിയല്ല, സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെയാണു് ഞാനിങ്ങനെ
പറയുന്നതു്. അങ്ങയുടെ അനുമതി എനിക്കു ലഭിക്കുന്നപക്ഷം ബ്ര
ഹ്മാണത്തെത്തന്നെ ഒരു പന്തെന്നപോലെ ഞാൻ അമ്മാനമാടും.

കാമേ ഘട ജിമി ഡാരളം ഫോരീ സകളം മേരു
മൂലക ഇവ തോരീ
തവ പ്രതാപ മഹിമാ ഭഗവാനാ കാ ബാപുരോ
പിനാക പുരാനാ

കാമേ ഘട ജിമി=പച്ചമൺകുടംപോലെ (ആ ബ്രഹ്മാണം)
ഫോരീ ഡാരളം=ഞാൻ ഏറിത്തുടൊട്ടിക്കും, മേരു മൂലക ഇവ=
മഹാമേരുവിനെ, മൂലികയെ എന്നപോലെ, തോരീ സകളം=പുഴ
ക്കിയെറിയാനും എനിക്കു കഴിയും, ഭഗവാനാ=ഹേ ഭഗവൻ, തവ
പ്രതാപ മഹിമാ=അങ്ങയുടെ പ്രതാപമാഹാത്മ്യത്തിനു മുമ്പിൽ,
ബാപുരോ പുരാനാ പിനാക കാ=പാവപ്പെട്ടതും ജീണ്ണിച്ചതുമായ
ശൈവചാപത്തിന്നെന്നു മഹത്വമാണുള്ളതു്?

പച്ചമൺകുടത്തെയെന്നപോലെ ആ ബ്രഹ്മാണത്തെ ഞാൻ
ഏറിത്തുടകക്കും. മഹാമേരുപർവ്വതത്തെ, മൂലിക എന്നപോലെ
പുഴക്കിയെറിയാനും എനിക്കു വിഷമമേതും ഇല്ല. അങ്ങയുടെ പ്ര
താപത്തിന്റെ മഹത്വം എവിടെ? പാവപ്പെട്ട ജീണ്ണിച്ച ശൈവ
ചാപം എവിടെ?

നാഥ ജാനി അസ ആയസു ഹോളു കൗതുക
കരും ബിലോകിനു സോളു
കമല നാല ജിമി ചാപ ബഡാവം ജോജന
സത പ്രമാന ലൈ ധാവം

നാഥം=സ്വാമിൻ, അസ ജാനി=ഇപ്രകാരം ഗ്രഹിച്ചു, ആയസു
 ഹോളം=എനിക്കു അനുജനാൽക്കുക, കരുതുക കരണം=ഞാൻ തമാ
 ശകാണിക്കാം, സോളു ബിലോകിഅ=അതവിടന്നു കാണുകയും
 ചെയ്യുക, കമല നാല ജിമി=താമരത്തണ്ടിനെ എന്നുപോലെ,
 മാപ ബദ്ധാവരം=ശൈവമാപം ഞാൻ പൊക്കാം, ലൈ സത
 ജോജന പ്രമാനം=ആ മാപവും എടുത്തുകൊണ്ടു നൂറുയോജന ദൂരം,
 ധാവരം=ഞാൻ പറയുകയും ചെയ്യാം.

ഈ വസ്തുത അവിടന്നറിഞ്ഞു എനിക്കു അനുമതിതരിക.
 ഞാൻ തമാശകാട്ടുന്നതു അവിടന്നു കാണുകയും ചെയ്യുക. ഈ
 ശൈവമാപത്തെ ഒരു താമരവളയത്തെപ്പോലെ ഞാൻ നിലത്തു
 നിന്നുപൊക്കി എടുത്തു നൂറുയോജന പായുകയും ചെയ്യാം.

ദോ: തോരണം മന്ത്രക ദണ്ഡ ജിമി തവ പ്രതാപ

ബല നാഥ

ജം ന കരണം പ്രഭുപദ സപഥ കര ന ധരണം

ധനു ഭാഥ

നാഥ തവ പ്രതാപ ബലം=സ്വാമിൻ, അങ്ങയുടെ പ്രതാപത്തി
 ന്റെ ശക്തിയാൽ, മന്ത്രക ദണ്ഡ ജിമി=കൂണിൻ തണ്ടുപോലെ
 (ആ ശൈവമാപം) തോരണം=ഞാൻ തുണ്ടും തുണ്ടുമാക്കാം, ജം ന
 കരണം കരം=ഞാനതു ചെയ്യാത്തപക്ഷം എന്റെ കൈകളിൽ, ധനു
 ഭാഥം=മാപവും ശരവും (ഇനി), ന ധരണം=എടുക്കുന്നതല്ലെന്നു,
 പ്രഭുപദ സപഥം=ഇതാ അങ്ങയുടെ കാൽപിടിച്ചു സത്യംചെയ്യുന്നു.

സ്വാമിൻ, അങ്ങയുടെ പ്രതാപത്തിന്റെ ശക്തിയാൽ ഒരു
 കൂണിൻ തണ്ടുപോലെ ശൈവമാപം ഞാൻ കഷണം കഷണമാ
 കുന്നുണ്ടു്. എനിക്കതിനു സാധ്യമല്ലാതെവരുന്നപക്ഷം മേലാൽ
 ഞാനെന്റെ ഈ കൈകൾകൊണ്ടു വീല്പും അമ്പും സ്പർശിക്കുകയേ
 ഇല്ലെന്നു ഇതാ അവിടത്തെ കാലുകൾതൊട്ടു ശപഥം ചെയ്യുന്നു.
 [ജനകൻപറഞ്ഞ വാക്കുകളോരോന്നും ലക്ഷ്മണൻ ഖണ്ഡിച്ചിരി
 കുന്നു. ശൈവമാപം നിലത്തുനിന്നു എള്ളിട പൊക്കുന്നതിന്നു

കൂടി കഴിവില്ലാത്തവരായല്ലോ രാജാക്കന്മാർ എന്ന പരാതിക്കും
 ക്ഷത്രിയവിഹീനമായല്ലോ ഭൂമി എന്ന ആക്ഷേപത്തിനും ശരി
 യായ ഉത്തരമാണ് ലക്ഷ്മണൻ നൽകുന്നത്.]

ലഷ്ന സകോപ ബചന ജബ ബോലേ ഡഗ
 മഗാനി മഹി ദിഗ്ജ ഡോലേ
 സകല ലോക സബ ഭൂപ ഡേരാനേ സിയ ഹിയ
 ഹരഷ ജനക സകചാനേ

ലഷ്ന സകോപ=ലക്ഷ്മണൻ കോപപൂർവ്വം, ജബ ബചന ബോ
 ലേ=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞപ്പോൾ, മഹി ഡഗമഗാനി=ഭൂമി ചാഞ്ചാ
 ടി, ദിഗ്ജ ഡോലേ=ദിഗ്ജങ്ങൾ ഉഴിഞ്ഞാലാടി, സകല ലോക
 സബ ഭൂപ=എല്ലാ ലോകങ്ങളും എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും, ഡേരാനേ
 സിയഹിയ=ഭയം. സീതാഹൃദയം, ഹരഷ ജനക=പ്രസന്ന
 മായി. ജനകരാജാവു, സകചാനേ=സകോചത്തിലായി.

ലക്ഷ്മണൻ ക്രോധാവേശത്തോടെ ഇവിടെയും പറഞ്ഞ
 പോൾ ഭൂമിയും ദിഗ്ജങ്ങളും ചാഞ്ചാടി; സമസ്തലോകങ്ങളും സർവ്വ
 രാജാക്കന്മാരും ഭീതരായി; സീതയുടെ ഹൃദയം പ്രസന്നമായി.
 ജനകൻ സകോചമുണ്ടായി.

ഗുരു രഘുപതി സബ മുനി മന മാഹീം മുദിത
 ജഘ്ര പുനി പുനി പുലകാഹീം
 സയനഹീം രഘുപതി ലഷ്ന നിവാരേ പ്രേമ
 സമേത നികട ബൈറാരേ

ഗുരു രഘുപതി സബ മുനി=വിശ്വാമിത്രൻ, രാമൻ, മുനിഗണം
 എന്നിവർ, മനമാഹീം മുദിത ഘ്ര=മനസ്സുകൊണ്ട് സന്തുഷ്ടരാ
 യിഭവിച്ചു, പുനി പുനി പുലകാഹീം=തുടരെതുടരെ രോമാഞ്ചക
 ബുധിതരായിത്തീരുകയും ചെയ്തു, രഘുപതി സയനഹീം=രഘു
 പതി ആംഗ്യത്താൽ, ലഷ്ന നിവാരേ പ്രേമസമേത=ലക്ഷ്മണനെ
 വിലക്കി പ്രീതിപൂർവ്വം, നികട ബൈറാരേ=സമീപത്തിരുത്തി.

വിശ്വാമിത്രനും രാമനും കൂടെയുള്ള മുനിമാർക്കും ലക്ഷ്മണന്റെ വാക്കുകൾക്കേട്ടു മനസ്സിൽ അതിയായ ഹർഷം ഉണ്ടായി. അവർ പുളകിതരുമായി. ശ്രീരാമൻ ആംഗ്യംകൊണ്ടു ലക്ഷ്മണനെ സാഹസോദ്യമത്തിൽനിന്നു പിന്തിരിപ്പിക്കുകയും സ്നേഹപൂർവ്വകം സമീപത്തിരുത്തുകയും ചെയ്തു.

ബിശ്വാമിത്ര സമയ സൂച ജാനീ ബോലേ അതി
സനേഹ മയ ബാനീ
ഉറുതു രാമ ഭഞ്ജേതു ഭവചാപാ മേടേതു താത
ജനക പരിതാപാ

സൂച സമയ ജാനീ=അതൊരു മംഗളവേളയെന്നു ഗ്രഹിച്ചു, അതി സനേഹ മയ ബാനീ=അതിസ്നേഹമയങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ, ബിശ്വാമിത്ര ബോലേ=വിശ്വാമിത്രൻ പറഞ്ഞു: —, രാമ ഉറുതു=രാമ, എഴുന്നേൽക്കൂ, ഭവചാപാ ഭഞ്ജേതു=ശൈവചാപം ഖണ്ഡിക്കൂ, താത=വത്സ, ജനക പരിതാപാ=ജനകന്റെ പരിതാപം, മേടേതു=ശമിപ്പിക്കൂ.

നല്ലൊരു വേളയെന്നു ഗ്രഹിച്ചു അതിസ്നേഹമയങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ വിശ്വാമിത്രമഹർഷി ശ്രീരാമനെ നോക്കി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: — ‘രാമ, എഴുന്നേൽക്കൂ. ശിവചാപം ഭഞ്ജിക്കൂ. ജനകന്റെ ദുഃഖത്തിനു പരിഹാരമുണ്ടാക്കൂ.’

സുനി ഗുരു ബചന ചരന സിരു നാവാ ഹരഷ
ബിഷാദ ന കമു ഉര ആവാ
റാഡ ഭഷേ ഉറി സഹജ സുഭാഷേ റവനി ജുവാ മുഗ
രാജ ലജാഹു

ഗുരു ബചന സുനി=വിശ്വാമിത്രന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു (രാമൻ), ചരന സിരു നാവാ=കാൽക്കൽ കുമ്പിട്ടു, ഉര ഹരഷ ബിഷാദ=മനസ്സിൽ ഹർഷമോ വിഷാദമോ, കമു ന ആവാ=ഒന്നും ഉണ്ടായില്ല, സുഭാഷേ=സ്വാഭാവിക പ്രകൃതിയിൽത്തന്നെ, ഉറി റാഡ ഭഷേ=രാമൻ ഇരിപ്പിടത്തിൽനിന്നു എഴുന്നേറുന്നിന്നു, റവനി

ജിയാ മുഗരാജ=രാമന്റെ നടത്തം യുവകേശരിയേപ്പോലും, ലജാ ഏ=ലജജിപ്പിച്ചു.

വിശ്വാമിത്രന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ട രാമൻ മഹഷിയുടെ തുപ്പാദങ്ങളിൽ പ്രണമിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ ജനക വാണികൾ സന്തോഷമോ സന്താപമോ ഉണ്ടാക്കിയില്ല. സ്വാഭാവികഗതിയിൽത്തന്നെ രാമൻ ഏഴുനേരനിന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ നടത്തം യുവകേശരിയേപ്പോലും ലജജിപ്പിച്ചു.

ദോ: ഉദിത ഉദയഗിരി മഞ്ച പര രഘുബര

ബാലപതംഗ

ബികസേ സന്ത സരോജ സബ ഹരഷേ

ലോചന ഭംഗ

മഞ്ച ഉദയഗിരി പര=മഞ്ചമാകുന്ന ഉദയപർവ്വതത്തിൽ, രഘുബര ബാല പതംഗ=ശ്രീരാമനാകുന്ന ബാലസൂര്യൻ, ഉദിത=ഉദിച്ചു, സന്ത സരോജ ബികസേ=സത്തുക്കളാകുന്ന താമരകൾ വികസിച്ചു, സബ ലോചന ഭംഗ=എല്ലാക്കണ്ണുകളാകുന്ന വണ്ടുകൾ, ഹരഷേ=സന്തോഷിച്ചു.

മഞ്ചമാകുന്ന ഉദയഗിരിയിൽ ശ്രീരാമനാകുന്ന ബാലരവി ഉദിക്കുകയും സത്തുക്കളാകുന്ന താമരകൾ വിടരുകയും സമസ്തനേതൃക്കളാകുന്ന വണ്ടുകൾ സന്തോഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

ചതു: ഇപൻഹ കേരി ആസാ നിസി നാസീ ബചന

നഖത അവലീ ന പ്രകാസീ

മാനി മഹിപ കമുദ സകുചാനേ കപടീ ഭൂപ

ഉലൂക ലുകാനേ

ഇപൻഹ കേരി ആസാ നിസി=രാജാക്കന്മാരുടെ ആഗ്രഹമാകുന്ന രാത്രി, നാസീ=ഒടുങ്ങി, ബചന നഖത അവലീ=വീരവാദങ്ങളാകുന്ന നക്ഷത്രഗണങ്ങളും, ന പ്രകാസീ=പ്രകാശിക്കാതായി, മാനി മഹിപ കമുദ സകുചാനേ=ഗർവ്വിക്കുന്നതായ രാജാക്കന്മാരാ

കുന്ന ആവലുകൾ കൂമ്പി, കപടി ഭൂപ=കപടമതികളായ രാജാക്കന്മാരാകുന്ന, ഉരുക ലുകാനേ=മുങ്ങുകൾ അടുത്തുണ്ടായി.

ശ്രീരാമനാകുന്ന ബാലരവി ഉദിച്ചപ്പോൾ നൃപാഭിലാഷമാകുന്ന നിശീഥം അവസിതമാവുകയും, നൃപവീരവാദങ്ങളാകുന്ന നക്ഷത്രസമൂഹം മങ്ങുകയും ഗർവ്വികളായ രാജാക്കന്മാരാകുന്ന ആവലുകൾ കൂമ്പുകയും കപടനൃപന്മാരാകുന്ന ഉലകങ്ങൾ മറയുകയും ചെയ്തു.

ഭൃഹി ബിസോക കോക് മുനി ദേവാ ബരഷഹിം
സുമന ജനാവഹിം സേവാ
ഗുരുപദ ബന്ദി സഹിത അനുരാഗാ രാമ മുനിൻഹ
സന ആയസു മാംഗാ

മുനി ദേവാ=മുനിമാരും ദേവന്മാരുമായ ചക്രവാകങ്ങൾ, ബിസോക ഭൃഹി=ശോകരഹിതങ്ങളായി ഭവിച്ചു, സുമന ബരഷഹിം=പുഷ്പവൃഷ്ടിചെയ്ത് (സുരന്മാർ), സേവാ ജനാവഹിം=ശ്രേഷ്ഠാസന്നദ്ധരായി, സഹിത അനുരാഗാ=പ്രേമപൂർവ്വകം, രാമ ഗുരുപദ ബന്ദി=ശ്രീരാമൻ വിശ്വാമിത്രവാദങ്ങളെ വന്ദിച്ചു, മുനിൻഹ സന=മുനിമാരിൽനിന്നു, ആയസു മാംഗാ=അനുജ്ഞവാങ്ങി.

മുനിമാരും ദേവന്മാരുമായ ചക്രവാകങ്ങൾ ശോകനിവൃത്തരായി. ദേവന്മാർ പൂമഴ ചൊരിഞ്ഞ് സേവാസന്നദ്ധത കൈക്കൊണ്ടു. പ്രേമപൂർവ്വം രാമൻ വിശ്വാമിത്രനെ വണങ്ങി മുനിമാരുടെ അനുജ്ഞവാങ്ങി.

സഹജഹി ചലേ സകല ജഗസപാമീ മത്തമഞ്ജു
ബര കുഞ്ജര ഗാമീ
ചലത രാമ സബ പുര നര നാരി പുലക പൂരി
തന ഭൃഹി സുഖാരീ

സകല ജഗ സപാമീ രാമ=അഖിലലോകനാഥനായ രാമൻ, മത്തമഞ്ജു ബര കുഞ്ജര ഗാമീ=മടിച്ച ശ്രേഷ്ഠഗജത്തിന്റെ ഗതിയിൽ, ചലത=ഏഴുന്നള്ളുമ്പോൾ, സബപുരി നാരി=എല്ലാ നഗര

രവാസികളും, പുകല പൂരിതന=പുളകാഞ്ചിതഗാത്രരായി, സു
ഖാരീ ഭൃഷ്=സുഖികളായിഭവിച്ചു.

സർവ്വലോകനാഥനായ രാമചന്ദ്രൻ ഗജരാജവിരാജിതമന്ദഗ
തിയായി ശൈവചാപം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നിടത്തേക്കു നടന്നുപോ
കുന്നതു കണ്ടു് ആബാലവൃദ്ധം പൗരകും രോമാഞ്ചമുണ്ടായി. അവ
കൾ അത്യാനന്ദവും സിദ്ധിച്ചു.

ബന്ദി പിതര സുര സുകൃത സംഭാരേ ജനം കമ്മു
പുന്യ പ്രഭാള ഹമാരേ
തൗ സിവ തനു മൃണാലകീ നാജനം തോരഹിം രാമ
ഗനേസ ഗോസാജനം

പിതര ബന്ദി=പിതൃക്കളെ വന്ദിച്ചു്, സുര സുകൃത സംഭാരേ=
ദേവന്മാരേയും ചെയ്ത പുണ്യങ്ങളേയും സ്തരിച്ചുകൊണ്ടു് ഇങ്ങനെ
സങ്കല്പിച്ചു, ജനം ഹമാരേ പുന്യ കമ്മു പ്രഭാള തൗ=ഞാൻ ചെയ്ത
പുണ്യങ്ങൾക്കു അല്ലമെങ്കിലും പ്രഭാവമുണ്ടെന്നുള്ളപക്ഷം, ഗനേസ
ഗോസാജനം=അല്ലയോ ഗണേശപരഭഗവൻ, സിവധനം=ശൈവ
ചാപത്തെ, രാമ=(ഈ) രാമൻ, മൃണാലകീ നാജനം=താമരവളയം
കണക്കു, തോരഹിം=ഭഞ്ജിക്കട്ടെ.

ശ്രീരാമൻ പിതൃക്കളെ വന്ദിച്ചു ദേവന്മാരേയും സ്വസുകൃത
ത്തേയും സ്തരിച്ചു് ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു:—അല്ലയോ ഭഗവൻ
ഗണേശപര, എന്റെ സുകൃതങ്ങൾക്കു അല്ലമെങ്കിലും പ്രഭാവമുണ്ടെ
ങ്കിൽ ഈ രാമൻ ശൈവചാപത്തെ മൃണാലവളയം കണക്കു ഭഞ്ജ
നം ചെയ്യട്ടെ.

ദോ: രാമഹി പ്രേമ സമേത ലഖി സഖിൻഹ

സമീപ ബോലാജ
സീതാ മാതൃ സനേക ബസ ബചന കേരള

ബിലഖാജ

രാമഹി=ശ്രീരാമനെ, പ്രേമസമേത ലഖി=പ്രേമപൂർവ്വം വീക്ഷിച്ചു,
സഖിൻഹ=സഖിമാരെ, സമീപ ബോലാജ=അരികിൽ വിളിച്ചു,

സീതാമാതു=സീതയുടെ അമ്മ, സനേഹബാസ=സ്നേഹവിവശനായി, ബിലഖാഇ=ഉൽക്കണ്ഠാപൂർവ്വം, ബചന കഹഇ=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: -

ശ്രീരാമഭദ്രനെ സപ്രേമം വീക്ഷിച്ചു സഖിമാരെ അരികിൽ വിളിച്ചു സീതയുടെ അമ്മ സ്നേഹാൽകണ്ഠിതയായി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു: -

ചതു: സഖി സബ കതുക ദേവ നിഹാരേ ജേതു
കഹാവതഹിതു ഹമാരേ

കോള ന ബുദ്ധാഇ കഹഇ വൃപപാഹിം ഏ
ബാലക അസ ഹറ ഭേ നാഹിം

സഖി സബ=സഖിമാരേ, എല്ലാവരും, കതുക ദേവ നിഹാരേ=കതുക്കും നോക്കിക്കാണുകയാണ്, ജേതു ഹമാരേ=ഇവർ നമ്മുടെ, ഹിതു കഹാവത=ഹിതകാരികളെന്നു പറയപ്പെടുന്നുമുണ്ട്, കോള വൃപപാഹിം=ഇവരിൽ ഒരാളും രാജാവിനോട്, ഏ ബാലക=രാമലക്ഷ്മണന്മാരായ ഇവർ കുട്ടികളാണെന്നു, ന കഹഇ ബുദ്ധാഇ=പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കിയിട്ടില്ല, അസ ഹറ=ഈ ദുശ്ശാഘം, ഭേ നാഹിം=നല്ലതിനല്ല.

എല്ലാവരും തമാശകാണാൻ തയ്യാറെടുത്തിരിക്കുകയാണ്. നമ്മുടെ ഹിതകാംക്ഷികളായി പറയപ്പെടുന്ന ഇവരിൽ ഒരാളും ജനകമഹാരാജാവിനോട് രാമലക്ഷ്മണന്മാർ വെറും ബാലന്മാരാണെന്ന വിസ്തൃത ഉപദേശിക്കുന്നില്ല. ജനകമഹാരാജാവിന്റെ ദുശ്ശാഘം നല്ലതിനല്ല.

രാവന ബാന ഹുആ നഹിം ചാപാ ഹാരേ
സകല ഭൂപ കരി ദാപാ
സോ ധനു രാജ കഅംരകര ദേഹിം ബാലമരാല
കി മന്ദര ലേഹിം

രാവന ബാന=രാവണ രാക്ഷസനും ബാണാസുരനും, ചാപാ=(ഈ) ശൈവചാപത്തെ, ഹുആ നഹിം=തൊടാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല,

സകല ഭൂപ=എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും, ദാപാ കരി ഹാരേ=ഗർവ്വം നടിച്ചു പരാജിതരായി, സോധന=അപ്രകാരമിരിക്കുന്ന ആ ശൈവചാപമാണ്, രാജ കുംഭരകര=രാജകുമാരന്മാരും, ദേഹീം=കൊടുക്കുന്നതും, ബാലമരാല=അരയന്നക്കുഞ്ഞിനും, കി മന്ദര ലേഹീം=മന്ദരപർവ്വതം എടുക്കാനാവുമോ!

രാക്ഷസമുഖനായ രാവണനും അസുര പ്രമുഖനായ ബാണനും തൊടാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്ത ഒന്നാണ് ശൈവചാപം. ആ ശൈവചാപത്തോടാണ് ദുരഭിമാനികളായ സർപ്പരാജാക്കന്മാരും തോറ്റു തുണുപാടിയതും. അതേ ചാപംതന്നെയാണ് രാമനോടും പ്രയോഗിക്കാനാവശ്യപ്പെടുന്നതും. അരയന്നക്കുഞ്ഞിനും മന്ദര പർവ്വതം ചൊക്കാനാവുമോ?

ഭൂപ സയാനപ സകല സിരാസീ സഖി ബിധി
ഗതി കഹി ജാതി ന ജാനീ
ബോലി ചതുര സഖി മുദുബാനീ തേജവന്ത ലഘു
ഗനിയ ന രാനീ

ഭൂപ സകല സയാനപ=രാജാവിന്റെ സർപ്പചാതുര്യവും, സിരാസീ=പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞു, സഖി=തോഴിമാരേ, ബിധിഗതി=വിധിയുടെ പോക്കു, കഹി ജാതി ന ജാനീ=വെണ്ണിക്കാനും ഗ്രഹിക്കാനും കഴിവില്ല, ചതുര സഖി=ചതുരന്മാരായ സഖിമാർ, മുദു ബാനീ ബോലി=മുദുവാണികളാൽ പറഞ്ഞു: —, രാനീ തേജവന്ത=അല്ലയോ രാണി, തേജസ്വികളെ, ലഘു ന ഗനിയ=നിസ്സാരന്മാരെ നഗ്നീകരുതും.

ജനകരാജാവിന്റെ രാണി തുടൻ:—സഖിമാരേ, ജനക മഹാരാജാവിന്റെ ചാതുര്യമെല്ലാം പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. വിധിയുടെ പോക്കു വെണ്ണിക്കാനും മനസ്സിലാക്കാനും കഴിവില്ല. ഇതുകേട്ടു നിപുണന്മാരായ സ്രീകുരു മുദുവാക്കുകളാൽ ഇങ്ങനെ ധരിപ്പിച്ചു. ഹേ രാണി, തേജസ്വികളായ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ നിസ്സാരന്മാരായി കരുതുന്നതു ശരിയല്ല.

കുറം കുറേ കുറം സിന്ധു അപാര സോവേള
 സുജസ സകല സംസാരാ
 രബി മണ്ഡല ദേവത ലഘു ലാഗാ ഉദയ താസു
 ത്രിഭുവന തമ ഭാഗാ

കുറേ കുറം = അഗസ്ത്യൻ എവിടെ?, അപാര സിന്ധു കുറം =
 അപാരമായ സമുദ്രം എവിടെ?, സോവേള = ആ സമുദ്രം അഗ
 സ്ത്യൻ ആചരിച്ചിട്ടില്ല, സുജസ = അദ്വൈതത്തിന്റെ സൽകീർത്തി,
 സകല സംസാരം = അഖിലലോകത്തും വ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ട്, രബി
 മണ്ഡല ദേവത = സൂര്യമണ്ഡലം കാഴ്ച, ലഘു ലാഗാ = ചെറുതാ
 യി തോന്നുന്നു, താസു ഉദയ = ആ സൂര്യന്റെ ഉദയത്തിൽ, ത്രിഭു
 വന തമ ഭാഗം = മൂന്നുലോകത്തിലേയും അന്ധകാരം ഓടിപ്പോ
 കുന്നുണ്ട്.

ഏറ്റവും കൃശശരീരനാണല്ലോ അഗസ്ത്യൻ. അദ്വൈതം ഒരു
 പാരസമുദ്രം കിടച്ചുവന്നിട്ടില്ലേ? അദ്വൈതത്തിന്റെ കീർത്തി വ്യാ
 പിക്കാത്തതായി ഒരു ലോകവും ഇല്ല. സൂര്യമണ്ഡലത്തിന്റെ
 സ്ഥിതി നോക്കൂ. കാഴ്ചയിൽ അതു ചെറുതാണ്. പക്ഷേ ആ
 ചെറിയ ഗോളം ഉദിച്ചാൽ ലോകത്തെങ്ങുമുള്ള ഇരുട്ടു ഓടിപ്പോകു
 ന്നുണ്ടല്ലോ. ഭരിക്കൽ സമുദ്രം, അതിന്റെ തീരത്തു പാർത്തിരുന്ന
 ഒരു പാവപ്പെട്ട പക്ഷിയുടെ മൂന്നു കുഞ്ഞുങ്ങളേയും തിരക്കുകൾ
 കൊണ്ടു പാട്ടിലാക്കി നശിപ്പിച്ചു. തള്ളപ്പക്ഷി സങ്കടപൂർവ്വം ഒരു
 ശപഥം ചെയ്തു 'ഞാനീസ്സുമറ്റം വാറിപ്പേ ഇരിക്കു എന്നും' ആ
 പക്ഷി രാപ്പകലിലൊരെ കൊക്കുകൊണ്ട് സമുദ്രജലം എടുത്തു ഭൂരെ
 കൊണ്ടുപോയി ഒഴിച്ചു. ഒരിക്കൽ അഗസ്ത്യമഹർഷി ഈ പക്ഷി
 യുടെ കുറിനാഡപാനം കണ്ടു ആർദ്രചിത്തനായി കാരണം ചോദി
 ച്ചു. പക്ഷി എല്ലാക്കഥയും സവിസ്തരം അഗസ്ത്യനെ കേൾപ്പിച്ചു.
 അഗസ്ത്യൻ പക്ഷിയിൽ ദയതോന്നി. കടൽത്തീരത്തിരുന്നു അഗ
 സ്ത്യൻ പൂജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ വേലിയേറ്റത്തിൽ പൂജാദ്രവ്യ
 ഞരുകടലിലായി. അഗസ്ത്യൻ ദുസ്സഹശ്രോധം തോന്നി. അദ്വൈ
 തം മൂന്നുതവണ കടൽ ആചരിച്ചു. അതോടുകൂടി കടലിലെ വെ

ഇപ്പം വാറി. പിന്നീട് ദേവതമാരുടെ അഭ്യർത്ഥനകൊണ്ടാണ് കടൽ പുഴ്ചുവം പ്രാപിച്ചത്.]

ദോ: മന്ത്ര പരമ ലഘു ജാസു ബസ ബിധി ഹരിഹര
സുര സർബ

മഹാ മത്ത രാജരാജ കഹം ബസ കര അങ്കുസ
ബർബ

പരമ ലഘു മന്ത്ര=ഏറ്റവും ചെറുതാണ് മന്ത്രം. (എന്നാലും), ജാസു ബസ=അതിനു വശഗരാണ്, ബിധി ഹരി ഹര=ബ്രഹ്മാവും ഹരിയും, ഹരനും, സർബസുര=സമസ്തദേവന്മാരും, മഹാ മത്തഗജ രാജ കഹം=ഏറ്റവും മടിച്ച ഗജശ്രേഷ്ഠനെ, ബർബ അങ്കുസ=ചെറിയൊരു തോട്ടി, ബസ കര=നിയന്ത്രിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ.

മന്ത്രം ഏറ്റവും ചെറുതാണ്. പക്ഷേ ബ്രഹ്മദേവനും വിഷ്ണുവും ശിവനും സമസ്തദേവന്മാരും ആ മന്ത്രത്തിനു വിധേയരാണ്. വല്ലാതെ മടിച്ച ഗജശ്രേഷ്ഠനെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതു ചെറിയൊരു തോട്ടിയല്ലേ?

ചൗ: കാമ കസുമ ധനു സായക ലിൻഹേ സകല
ഭവന അവനേ ബസ കീൻഹേ
ദേബി തജിയ സംസഉ അസ ജാനീ ഭഞ്ജബ
ധനുഷ രാമ സുനു രാനീ

കാമ=കാമദേവൻ, കസുമ ധനു സായക=പുഷ്പമാപവും ശരവും, ലിൻഹേ=പ്രയോഗിച്ചു, സകല ഭവന=സമസ്തലോകത്തേയും, അവനേ ബസ കീൻഹേ=സ്വാധീനമാക്കിയിരിക്കുന്നു, അസ ജാനി=ഇതു മനസ്സിലാക്കി, സംസഉ തജിയ=സംശയം ഉപേക്ഷിക്കുക, രാനീ സുനു=ഹേ റാണി, കേരക്ക, രാമ ധനുഷ ഭഞ്ജബ=രാമൻ മാപം ഭഞ്ജിപ്പും.

കാമദേവൻ പുഷ്പമാപവും സായകങ്ങളും പ്രയോഗിച്ചു സമസ്തലോകത്തേയും വശത്താക്കിയിരിക്കുന്നു. ഈ യാഥാർത്ഥ്യം മനസ്സിലാക്കി സന്ദേഹം കൈവെടിഞ്ഞുകൊള്ളുക. ഹേ റാണി, കേരക്ക രാമൻ മാപഭഞ്ജനം ചെയ്യും.

സഖീ ബചന സുനി ഭു പരതീതി മിടാ ബിഷാദ
ബഡി അതി പ്രീതി
തബ രാമഹിം ബിലോകി ബൈദേഹീ സഭയ
ഹൃദയ ബിനവതി ജേഹി തേഹി

സഖീ ബചന സുനി=സഖിമാരുടെ വാക്കുകൾ കേട്ടു, പരതീതി
ഭു=(റാണിയ്ക്കു) വിശ്വാസം ഉണ്ടായി, ബിഷാദ മിറാ=വിഷാദം
അകന്നു, പ്രീതി അതി ബഡി=പ്രീതി അതിയായി വർദ്ധിച്ചു, തബ
ബൈദേഹി=ആ അവസരത്തിൽ സീത, രാമഹിം ബിലോകി=
ശ്രീരാമനെ നോക്കി, സഭയ ഹൃദയ=സഭയ ഹൃദയയായി, തേ
ഹി തേഹി ബിനവതി=എല്ലാ ദേവന്മാരേയും പ്രാർത്ഥിക്കാനാ
രംഭിച്ചു.

മനഹിം മന മനാവ അകലാനീ ഹോള പ്രസന്ന
മഹേസ ഭവാനീ
കരള സഫല ആപനി സേവകാളു കരി ഹിതു
ഹരള ചാപ ഗരു ആളു

അകലാനി=വ്യാകുലയായിട്ട് (സീത), മനഹിം മന=ഉള്ളിക്കുള്ളേ,
മനാവ=പ്രാർത്ഥിച്ചു, മഹേസ=ഹേ മഹേശ്വര, ഭവാനീ=ഹേ
ഭവാനി, പ്രസന്ന ഹോള=എന്നിൽ നിങ്ങൾ പ്രസന്നരാവുക,
ആപനി സേവകാളു=എന്റെ ഈശ്വരസേവ, സഫല കരളു=
ഫലവാത്താക്കിപ്പെയ്യുക, ഹിതകരി=എന്നിൽ ഹിതം പ്രകാശി
പ്പിച്ചു, ചാപ ഗരുആളു=ചാപത്തിന്റെ കനം, ഫോരീ കരളു=
തീരെ കുറയ്ക്കണമേ.'

സീത വ്യാകുലയായിട്ടു ഉള്ളിക്കുള്ളേ ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു.
അല്ലയോ മഹേശ്വര, ഹേ ഭവാനീ, എന്നിൽ നിങ്ങൾ പ്രസന്നരാ
വുക. എന്റെ ഭഗവൽസേവ സഫലത്താക്കിത്തീർക്കുക. എന്നിൽ
ഹിതം പ്രകാശിപ്പിച്ചു ശൈവചാപത്തിന്റെ കനം തീരെ കുറ
യ്ക്കണമേ.

ഗന നായക ബരദായക ദേവാ ആജ്ഞ ലഗ്നം

കീർത്തിലും അതു സേവാ

ബാര ബാര ബിനതീ സുനി മോരി കരളു മാപ

ഗുരുതാ അതി മാരി

ബരദായക=ഹേ, വരദ, ഗനനായക ദേവാ=ഗണപതേ, ദേവ, ആജ്ഞ ലഗ്നം=ഇന്നുകൂടി, നവ സേവാ കീർത്തിലും=അങ്ങയെ ഭജിച്ചുവളാണു് ഞാൻ, ബാര ബാര=വീണ്ടും വീണ്ടും ഉള്ള, മോരി ബിനതീ സുനി=എന്റെ അഭ്യർത്ഥന കേട്ടു്, മാപഗുരുതാ=മാപത്തിന്റെ കനം, അതി മാരി കരളു=ഏറ്റവും ലാലുവാക്കുക.

അല്ലയോ വരദ, ഗണേശപര, ദേവ, ഇന്നുകൂടി ഞാൻ അങ്ങയെ ഭജിക്കുകയുണ്ടായി. എന്റെ തുടരെത്തുടരെയുള്ള അഭ്യർത്ഥന കേട്ടു എന്നിൽ പ്രസന്നനായി ശൈവവാചരത്തിന്റെ കനം തീരെ കുറയ്ക്കുക.

ദോ: ദേവി ദേവി രഘുബീര തന സുര മനാവ

ധരി ധീര

ഭരേ ബിലോചന പ്രേമ ജല പുലകാവലീ സരീര രഘുബീര തന=ശ്രീരാമന്റെ പുമെയ്യ, ദേവി ദേവി=നോക്കി നോക്കി, ധീര ധരി=ധൈര്യം അവലംബിച്ചു്, സുര മനാവ=(സീത) ദേവന്മാരെ പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, ബിലോചന=സീതയുടെ നേത്രങ്ങളിൽ, പ്രേമ ജല ഭരേ=പ്രേമബാഷ്പം നിറഞ്ഞ, സരീര പുലകാവലീ=ശരീരം രോമാഞ്ചകഞ്ചുകിതവുമായി.

സീതാദേവി, ശ്രീരാമന്റെ തുമെയ്യ തുടരെത്തുടരെ വീക്ഷിച്ചു ധൈര്യമവലംബിച്ചു ദേവന്മാരോടഭ്യർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവളുടെ നേത്രങ്ങൾ പ്രേമബാഷ്പസുന്ദർശങ്ങളായി. ദേവിയുടെ ശരീരം കോരിത്തരിച്ചു.

ചര: നീകേ നിരവി നയന ഭരി സോഭാ പിതൃപര

സുമിരി ബഹുരി മന മോഭാ

അഹര താത ദാരുന ഹര റാനീ സംത്യാത
നഹിം കമു ലാഭ ന ഹാനി

നയന ഭരി നീകേ=കൺനിറയെ യഥേഷ്ടം, സോഭാ നിരവി=
രാമന്റെ ശോഭകളെ, പിതൃപന്ത സുമിരി=പിതാവിന്റെ പ്രതി
ജ്ഞമാകുന്നു, ബഹുരി മന മോഹാ=പിന്നീടു മനക്ഷോഭം ഉണ്ടാ
യി, താത അഹര=ഹേ പിതാവേ, ആശ്ചര്യം, ആശ്ചര്യം, ദാരുന
ഹര റാനീ=അവിടന്നു ഭയങ്കരശാഠ്യമാണ് ഉന്നയിച്ചിരിക്കുന്നത്,
ലാഭ ഹാനി=ലാഭനഷ്ടങ്ങളെപ്പറ്റി, കമു നഹിം സമുത്യാത=
ഒന്നും അവിടന്നു ഗണിച്ചില്ല.

ശ്രീരാമന്റെ വർദ്ധിച്ച കാന്തി, സീത കൺനിറയെ യഥേഷ്ടം വീക്ഷിച്ചു. അവൾ സ്വപിതാവു ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രതിജ്ഞ
മാകുന്നു. അപ്പോൾ അവളുടെ മനസ്സ് ക്ഷുബ്ധമായി. അവളിങ്ങനെ
സ്വയം പറഞ്ഞു:—ഹേ, പിതാവേ, അവിടന്നു ഭയങ്കരശാഠ്യ
മാണ് ഉന്നയിച്ചിരിക്കുന്നത്. അങ്ങയുടെ പ്രതിജ്ഞകൊണ്ടുണ്ടാക
ുന്ന ലാഭനഷ്ടങ്ങളെന്തൊക്കെയെന്നു അങ്ങു ഗണിക്കുകയുണ്ടായില്ല.

സചിവ സഭേ സിഖ ദേഹ ന കോഹു ബുധ
സമാജ ബഡ അനുചിത ഹോഹു
കഹം ധനു കലിസഹു ചാഹി കരോരാ കഹം
സ്യാമല മുദഗാത കിസോരാ

സചിവ സഭേ=മന്ത്രിമാർ ഭയത്തോടുകൂടിയവരായി, .കോഹു
സിഖ ന ദേഹ=ആരും ഉപദേശം നൽകിയില്ല, ബുധ സമാജ=
പണ്ഡിതഗണം, ബഡ അനുചിത ഹോഹു=വല്ലാത്ത അനൗചിത്യ
ത്തോടുകൂടിയവരായി, ധനു കഹം=ശൈവചാരം എവിടെ?
സ്യാമല മുദ ഗാന=ശ്യാമള മുദഗാന്ത്രനായ, കിസോരാ കഹം=
ബാലനെവിടെ?

മന്ത്രിമാർ രാജാവിന്റെ നിശ്ചയം ശരിയല്ലെന്നു പറയാൻ
ഭയന്നു. അവർ അദ്ദേഹത്തെ ഉപദേശിക്കാനും തയ്യാറായില്ല.
പണ്ഡിതന്മാരും ഭൗചിത്യബോധമില്ലാത്തവരായി ഭവിച്ചു ഭാര

മേറിയ ശൈവചാപത്തിന്റെ കഥയെന്താണ്? ശ്യാമളമുദുഗാത്രനായ ബാലന്റെ സ്ഥിതിയെന്ത്? [ഇതുപോലൊരു ഭയങ്കരമാപം എടുക്കാനും ഞാൻ ബന്ധിക്കാനും ശരം തൊടുകാനും എങ്ങനെ ഈ ബാലൻ കഴിയും?]

ബിഡി കേഹി ഭാംതി ധരളം ഉര ധീരാ സിരിസ
സുമന കന ബേധിയ ഹീരാ
സകല സഭാ കൈ മതി ഭുജ ഭോരീ അബ മോഹി
സംഭു ചാപ ഗതി തോരീ

ബിഡി=അല്ലയോ വിധേ, കേഹി ഭാംതി ഉര ധീര ധരളം=ഏതു വിധത്തിലാണ് ധൈര്യമവലംബിക്കുക? സിരിസ സുമന കന=നെന്നേനി വാകപ്പുവിന്റെ അഗ്രംകൊണ്ട്. ഹീരാ ബേധിയ=രത്നം മുറിക്കുകയോ!, സകല സഭ കൈ മതി=സദസ്യരുടെയെല്ലാം മനസ്സ്, ഭോരീ ഭുജ=കെട്ടു ചെയ്തുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു, സംഭു ചാപ=ഹേ, ശൈവചാപമേ, മോഹി അബ തോരീ ഗതി= ഇപ്പോൾ എനിക്കു നിന്റെ ദരവലംബമേ ഉള്ളൂ.

ഞാനെങ്ങനെയാണീശ്വര ധീരയാവുക? നെന്നേനി വാകമലരിന്റെ അഗ്രംകൊണ്ട് രത്നം മുറിക്കാനെങ്ങനെ കഴിയും? സദസ്യരുടെ മനസ്സെല്ലാം അവതാളത്തിലായിരിക്കുന്നു. ഹേ ശൈവചാപമേ, നീ മാത്രമേ എനിഞ്ഞോരാശ്രയമുള്ളൂ.

നിജ ജഡതാ ലോഗൻഹ പര ഡാരീ ഹോഹി
ഹരതര രഘുപതിഹി നിഹാരി
അതി പരിതാപ സീയ മന മാഹിം ദാവ നിമേഷ
ജുഗ സയ സമ ജാഹിം

നിജ ജഡതാ=നീ നിന്റെ കനം, ലോഗൻഹ പരഡാരീ=ജനങ്ങളിലാക്കി, രഘുപതിഹി=ശ്രീരാമൻ, ഹരതര=അഹ് മാറാറണ്ണം, നിഹാരി ഹോഹി=ലഘുവാതി ഭവിക്കുക, സീയമനമാഹിം=സീതയുടെ മനസ്സിൽ, അതി പരിതാപ=ഏറ്റവും വ്യസനം

ഉണ്ടായി. ലവനിമേഷം=(സീതയുടെ) അല്പനിമിഷങ്ങൾ, യുഗ
സയ സമം=യുഗശതസമങ്ങളായി, ജാഹ്നം=പൊയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ഹേ ശൈവചാപമേ, നീ നിന്റെ കനം ലോകരിലാക്കി
ശ്രീരാമൻ അനുരൂപമായവിധത്തിൽ വിലു ലഘുവാക്കുക. സീത
യുടെ മനസ്സിനു വ്യഥയുണ്ടായി. കാരോ നിമിഷവും നൂറു യുഗ
ത്തിനൊപ്പമായി തോന്നി സീതയ്ക്കു്.

ദോ: പ്രഭുവി ചിത്തതു പുനി ചിത്തതു മഹി രാജത

ലോചന ലോല

ഖേലത മന സിജ മീന ജുഗ ജന ബിധു

മണ്ഡല ഡോല

പ്രഭുവി ചിത്തതു=ശ്രീരാമനെ (സീത) വീക്ഷിച്ചു, പുനി മഹി
ചിത്തതു=അനന്തരം ഭൂമിയെ വീക്ഷിച്ചു, ലോല ലോചനം=(അവ
ളുടെ) ലോലങ്ങളായ നേത്രങ്ങൾ, ബിധു മണ്ഡലം=ചന്ദ്രമണ്ഡല
മാകുന്ന ഉഴിഞ്ഞാലിലിരുന്നു, മനസിജ ജുഗ മീനം=കാമദേവന്മാ
രാകുന്ന രണ്ടു മത്സ്യങ്ങൾ, ഖേലത ജന രാജതം=ക്രിഡിക്കുകയോ
എന്നു തോന്നുമാറു ശോഭിച്ചു.

സീതാദേവി രാമനേയും ഭൂമിയേയും തുടരെതുടരെ നോക്കി
ചന്ദ്രഗോളമാകുന്ന ഉഴിഞ്ഞാലിലിരുന്നു കാമദേവന്മാരായ രണ്ടു
മത്സ്യങ്ങൾ ക്രീഡിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നുമാറു സീതയുടെ
ലോലലോചനങ്ങൾ ശോഭിച്ചു.

ചൗ ഗിരാ അലിനി മുഖ പങ്കജ രോകീ പ്രഗടന

ലാജ നിസാ അവലോകീ

ലോചന ജലു രഹ ലോചന കോനാ ജൈസേ

പരമ കൃപന കര സോനാ

ഗിരാ അലിനി=വാക്ഭ്രമരങ്ങൾ, മുഖ പങ്കജ രോകീ=മുഖപങ്കജ
ത്തിൽ പ്രതിരുദ്ധമായി, ലാജ നിസാ അവലോകീ=ലജ്ജയാകുന്ന
നിശയെ കണ്ടിട്ടു (ആ ഭ്രമരങ്ങൾ), പ്രഗടനം=പുറത്തുവന്നില്ല,

ലോചന ജല ലോചന കോനാ=കണ്ണനീർ കൺകോണിൽ, രഹ=
തഞ്ചി, പരമ കൃപനകര സോനാ ജൈസേ=അതിലുണ്ണന്റെ സ്വ
ണ്ണപോലെ.

സീതാദേവിയുടെ വാക്കുകളാകുന്ന വണ്ടുകൾ മുഖമാകുന്ന
താമരയിൽ പ്രതിഭാസങ്ങളായി. ലജ്ജയാകുന്ന രാത്രിയെ കണ്ടിട്ടു
അവ പുറത്തുവന്നില്ല. ദേവിയുടെ കണ്ണനീർ കൺകോണുകളിൽ
ത്തന്നെ തഞ്ചിനിന്നു. പരമലുണ്ണൻ, അവന്റെ ധനം മററുള്ളവ
രുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ പെടാതെ മറച്ചുവെക്കുന്നതുപോലെ. [ഭാരത
സ്മൃതികൾ ശുഭാവസരങ്ങളിൽ കണ്ണനീർ തുടുന്നതു അമംഗളസൂചക
മാണെന്നു പ്രസിദ്ധമാണ്. ആ വസ്തുത സീതയ്ക്കറിയാം. അതു
കൊണ്ടാണവൾ ബാഷ്പത്തെ നിയന്ത്രിച്ചത്]

സുകുചീ ബ്യാകുലതാ ബഡി ജാനീ ധരി ധീരജ

പ്രതീതി ഉര ആനീ

തന മന ബചന മോര പന സാചാ രഘുപതി

പദ സരോജ ചിതു രാചാ

ബഡി ബ്യാകുലതാ ജാനീ=വലുതായ വ്യാകുലത തനിയ്ക്കുണ്ടെന്നു
സ്വയം അറിഞ്ഞു സീത, സുകുചീ ധീരജ ധരി=സങ്കോച വിവാ
ശയായി. അനന്തരം ദൈര്യം അവലംബിച്ചു, ഉര പ്രതീതി
ആനീ=മനസ്സിൽ വിശ്വാസം അങ്കുരിപ്പിച്ചു (ഇങ്ങനെ വിചാരി
ച്ചു), തനമന ബചന സാചാ മോര പന=ശരീരംകൊണ്ടും മന
സ്സുകൊണ്ടും വാക്കുകൊണ്ടും എന്റെ ജീവിതവ്രതം സത്യമാണെ
ങ്കിൽ, രഘുപതിപദ സരോജ=ശ്രീരാമതൃപ്പാദകമലങ്ങളിൽ, ചിതു
രാചാ=എന്റെ ഹൃദയം സമർപ്പിതമാണ്.

തൗ ഭഗവാന സകല ഉര ബാസീ കരിഹരിം

മോഹി രഘുബര കൈ ദാസീ

ജേഹി കേ ജേഹി പര സത്യ സന്ദേഹ സോ

തേഹി മിലതു ന കഹു സന്ദേഹ

തൃ സകല ഉര ബാസീ ഭഗവാൻ=എങ്കിൽ, ജീവജാലങ്ങളുടെ യെല്ലാം ഹൃദയസ്ഥനായ ഭഗവാൻ, മോഹി രഘുവര കൈ ദാസീ കരഹഹിം=എന്നെ ശ്രീരാമന്റെ ദാസിയായിച്ചെയ്യും, ജേഹി കേ ജേഹി പര=ആർക്കു ആരുടെ പേരിൽ, സത്യ സനേഹു=സത്യമായ സ്നേഹമുണ്ടോ, തേഹീ സോ മിലതു=അവർക്കു ആ വ്യക്തിയെ ലഭിക്കും, കമരൂ സന്ദേഹ ന=സംശയമേതും ഇല്ല.

താൻ വ്യക്തിതയാണെന്നു സ്വയം അറിഞ്ഞു സീത സങ്കപിതയായി. അവളിങ്ങനെ സങ്കല്പിച്ചു. ഞാനെന്റെ ദേഹംകൊണ്ടും മനസ്സുകൊണ്ടും വാക്കുകൊണ്ടും സത്യസന്ധയാണെങ്കിൽ, എന്റെ ഹൃദയം ശ്രീരാമതൃപ്താദങ്ങളിൽ സമർപ്പിതമാണെങ്കിൽ സകല ചരാചരാന്തര്യമായിരുന്ന ഭഗവാൻ എന്നെ ശ്രീരാമന്റെ ദാസിയായ്ക്കും. ആർക്കു ആരുടെ പേരിൽ സത്യമായ സ്നേഹം ഉണ്ടോ ആ വ്യക്തിയ്ക്കു അവർ സ്നേഹിക്കുന്ന വ്യക്തിയെ ലഭിക്കും. ഇക്കാര്യത്തിൽ ലേശം സംശയമില്ല.

പ്രഭു തന ചിത്തതു പ്രേമ പര രാനാ കൃപാ നിധാന

രാമ സബ ജാനാ

സിയഹി ബിലോകി തകേള ധനം കൈസേ

ചിതവ ഗരുഡ ലഘു ബ്യാലഹി ജൈസേ

പ്രഭുതന ചിത്തതു=ശ്രീരാമന്റെ പുമെയ്യ് വീക്ഷിച്ചു (സീത), പ്രേമ പര രാനാ=പ്രേമപ്രതിജ്ഞ സ്ഥിരപ്പെടുത്തി, കൃപാ നിധാന രാമ=കൃപാനിധിയായ രാമൻ, സബജാനാ=എല്ലാം അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു, സിയഹി ബിലോകി=സീതയെ വീക്ഷിച്ചു (അനന്തരം) ലഘു ബ്യാലഹി=പാമ്പിൻ കുഞ്ഞിനെ, ഗരുഡ ജൈസേ ചിതവ=ഗരുഡൻ എപ്രകാരം നോക്കുമോ, കൈസേ ധനം തകേള=അപ്രകാരം ശൈവചാപത്തെ ഉററുനോക്കി.

ശ്രീരാമന്റെ പുമെയ്യുനോക്കി സീത, പ്രേമപ്രതിജ്ഞചെയ്തു. കൃപാനിധിയായ രാമൻ എല്ലാം ഗ്രഹിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം സീതയേയും ദർശിച്ചു. അനന്തരം ഗരുഡൻ പാമ്പിൻ കുഞ്ഞിനെ എന്നപോലെ രാമൻ ശൈവചാപത്തെ ഉററുനോക്കി.

ദോ: ലക്ഷന ലഖേള രഘുബംസമനി താകേള ഹര
 കോദണ്ഡം
 പുലകി ഗാത ബോലേ ബചന ചരന ചാപി
 ബ്രഹ്മാണ്ഡം

രഘുബംസമനി=ശ്രീരാമൻ, ഹരകോദണ്ഡം താകേള=ശൈവചാപം ഉററുനോക്കുന്നതു്, ലഖേള ലക്ഷന=കണ്ട ലക്ഷ്മണൻ, പുലകി ഗാത=പുളകിത ദേഹനായി, ബ്രഹ്മാണ്ഡം ചരന=ബ്രഹ്മാണ്ഡചരണത്തിൽ, ചാപി=മനസ്സുപിച്ച്, ബചന ബോലേ=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

രഘുവംശമാണികൃമായ രാമൻ ശൈവചാപം ഉററുനോക്കുന്നതു ലക്ഷ്മണൻ കാണുകയും അദ്ദേഹം ബ്രഹ്മാണ്ഡചരണത്തിൽ അപ്പിച്ച ഹൃദയത്തോടും കോരിത്തരിച്ച മെയ്യോടുംകൂടി ഇപ്രകാരം പറയുകയും ചെയ്തു.

ച: ദിസി കണ്ജരഹ കമം അഹി കോലാ ധരഹ
 ധരനി ധരി ധീര ന ധോലാ
 രാമ ചഹഹിം സങ്കര ധന തോരാ ഹോഹ
 സജഗ സുനി ആയസു മോരാ

ദിസി കണ്ജരഹ=ഹേ ദിഗ്ഗജങ്ങളേ, കമം, അഹി കോലാ=ആദി കൃത്ഥമേ, ആദിശേഷൻ, ആദിവരാഹമേ, ധരി ധീര=ദൈര്യം അവലംബിച്ചു, ധരനി ധരഹ=ക്ഷോണിയെ വഹിച്ചുകൊള്ളുക, ധോലാ ന=ഇളകാനിടയാകരുതു്, സങ്കര ധന തോരാ=ശിവ ചാപം ഭഞ്ജിക്കാൻ, രാമ ചഹഹിം=രാമൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു, മോരാ ആയസു സുനി=എന്റെ അനുജനെ ശ്രവിച്ചു്, സജഗ ഹോഹ=ജാഗ്രതയായിരിക്കുക.

ലക്ഷ്മണൻആജ്ഞാപിച്ചു:- ദിഗ്ഗജങ്ങളോടും ആദികൃത്ഥത്തോടും ആദിശേഷനോടും ആദിവരാഹത്തോടും ദൈര്യമവലംബിച്ചു ക്ഷോണിയെ ഇളകാതെ നിറുത്താൻ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ രാമൻ ശൈവചാപം ഭഞ്ജിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. [അതിന്റെ പ്രതികരണമായി ഭൂപലനംതന്നെ ഉണ്ടാകാം എന്നു സൂചന.]

ചാപ സമീപ രാമ ജബ ആഹ്വ നര നാരിൻഹ
 സൂര സൂകൃത മനാഹ്വ
 സബ കര സംസയഅരു അഗ്യാനു മന്ദ മഹീപൻഹ
 കര അഭിമാനു

രാമ ചാപ സമീപ ജബ ആഹ്വ=രാമൻ ശൈവചാപത്തെ സമീ
 പിച്ചപ്പോൾ, നര നാരിൻഹ സൂര=സൂരിപുരുഷനാർ ദേവന്മാ
 രേയും, സൂകൃത മനാഹ്വ=സൂകൃതങ്ങളേയും പ്രാർത്ഥിച്ചു, സബകര
 സംസയ=എല്ലാവരുടേയും സംശയവും, അരു അഗ്യാനു=അജ്ഞാ
 നവും, മന്ദ മഹീപൻഹ കര=മന്ദന്മാരായ രാജാക്കന്മാരുടെ,
 അഭിമാനു=ഗർവ്വവും.

ഭൂഗുപതി കേരി ഗരബ ഗരു ആഹ്വ സൂരമുനി
 ബരൻഹ കേരി കദരാഹ്വ
 സിയകര സോച ജനക പചിതാവാ രാനിൻഹ
 കര ദാരുന ദുഖ ദാവാ
 സംഭൂ ചാപ ബഡ ബോഹിത പാഹ്വ ചഡേ
 ജാഹ്വ സബ സംഗ ബനാഹ്വ
 രാമ ബാഹ്വ ബല സിന്ധു അപാരാ ചഹത പാര
 നഹിം കോള കനഹാര

ഭൂഗുപതി കേര ഗരബ=പരശുരാമന്റെ ഗർവ്വം, ഗരു ആഹ്വ സൂര=
 ഗുരുവരവും ദേവന്മാരുടേയും, മുനി ബരൻഹ കേരി=മഹർഷിമാ
 രുടെ, കദരാഹ്വ സിയകര=ഭീരുതയും സീതയുടെ, സോച=ചി
 ന്തയും, ജനക പചിതാവാ=ജനകന്റെ പശ്ചാത്താപവും, രാനിൻ
 ഹകര=റാണിമാരുടെ, ദാരുന ദുഖ ദാവാ=ദാരുണദുഃഖമാകുന്ന
 കാട്ടുതീയും, സംഭൂ ചാപ ബഡ ബോഹിത=ശൈവചാപമാകുന്ന
 വലിയ കപ്പലിനെ, പാഹ്വ=പ്രാപിച്ചു, സബസംഗ ബനാഹ്വ=
 എല്ലാവരും ചേർന്നു, ചഡേ ജാഹ്വ=അതിൽ ചാടിക്കേറി, രാമ
 ബാഹ്വബല=ശ്രീരാമന്റെ കൈയ്യുക്കാകുന്ന, അപാരാ സിന്ധു

പാരം=അപാരസാഗരത്തിന്റെ മറകൾ എത്താൻ, ചഹതം=കൊതിച്ചു, കനഹാരാ കോള നഹിം=കുപ്പിത്താനായി ആരും ഇല്ല.

രാമൻ ശൈവമാപത്തിനു സമീപത്തെത്തിയപ്പോൾ അവിടെകൂടിയിരുന്ന സർവ്വ സ്രീപുരുഷന്മാരും ദേവന്മാരേയും സുകൃതങ്ങളേയും പ്രാർത്ഥിച്ചു. സമസ്തജനങ്ങളുടേയും സന്ദേഹവും അജ്ഞാനവും മന്ദന്മാരായ രാജാക്കന്മാരുടെ ഗർവ്വവും പരശുരാമന്റെ ധാർഷ്ട്യവും ഗൗരവവും മഹാഷിമാരുടെ ഭീരുതയും സീതയുടെ ചിന്തയും ജനകന്റെ പശ്ചാത്താപവും റാണിമാരുടെ ദാരുണശോകവും ശൈവമാപമാകുന്ന വലിയ നൗകയെ സമീപിച്ചു എല്ലാവരും ചേർന്ന് അതിൽക്കേറി ശ്രീരാമന്റെ ഭുജബലമാകുന്ന അപാരസാഗരത്തിന്റെ മറകൾ എത്താൻ അഭിലഷിച്ചു. ആ കപ്പലിൽ ആരുമില്ല കുപ്പിത്താനായിട്ട്.

ദോ: രാമ ബിലോകേ ലോഗ സബ ചിത്രലിലേ

സേ ദേഖി

ചിതതു സിയ കൃപായതന ജാനീ ബികല

ബിസേഖി

ചിത്രലിലേ സേ ദേഖി=ചിത്രത്തിലെഴുതപ്പെട്ടവരോ എന്നു തോന്നുമാറു കാണപ്പെട്ടു, സബലോക രാമ ബിലോകേ=എല്ലാവരേയും ശ്രീരാമൻ വീക്ഷിച്ചു, കൃപായതന സീത=കാരുണ്യധാമമായ അദ്ദേഹം സീതയെ, ചിതതു=ദർശിച്ചു, ബിസേഖി ബികല ജാനീ=അവൾ വിശേഷിച്ചും വ്യാകുലയെന്നു അദ്ദേഹം അറിയുകയും ചെയ്തു.

ചിത്രാപ്പീതരോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള വലിയൊരു ജനക്കൂട്ടത്തെയും, തികച്ചും വ്യാകുലയായിത്തീർന്ന സീതാദേവിയേയും കാരുണ്യസാഗരമായ രാമൻ കണ്ടു.

ചൗ: ദേഖി ബിപുല ബികല ബൈദേഹീ നിമിഷ

ബിഹാത കലപ സമ തേഹീ

തൃഷിത ബാരി ബിനു ജോ തനു ത്യാഗാ മുയേ കരള കാ സുധാ തഡാഗാ

ബൈദേഹി=സീതാദേവി, ബിപുല ബികല=ഏററവും വ്യാകുല
യെന്നു, ദേവി നിമിഷ=കണ്ടു് ഓരോനിമിഷവും, തേഹി കലപ
സമ=അദ്ദേഹത്തിനു കല്പ തുല്യമായി, ബിഹാത=പൊയ്ക്കൊണ്ടി
രുന്നു, ബിനു ബാരി=വെള്ളം കിട്ടാതെ, തൃഷിത=ദാഹപരവശ
നായി, ജോതനു ത്യാഗാ=മരിക്കുന്ന, മുയേ സുധാ തഡാഗാ=മൃത
കന്റു് അമൃതതടാകം കൊണ്ടു, കാ കരള=എന്തു പ്രയോജനം?

ഏററവും വ്യഥിതയായിരിക്കുന്നു സീത എന്നു കണ്ടു രാമൻ
ദുഃഖിതനായി. അദ്ദേഹത്തിനു താൻ നയിക്കുന്ന ഓരോ നിമിഷ
വും ഓരോ കല്പംപോലെ തോന്നി. തുള്ളി വെള്ളംകിട്ടാതെ ദാഹ
വിവശനായി മരിക്കുന്നവനു മരണശേഷം അമൃതിന്റെ വലി
യൊരു തടാകം ലഭിച്ചിട്ടും എന്താണൊരു കാര്യം. [ഇവിടെ കവി
സീതയെ ദാഹപാരവശ്യത്താൽ ചരമമടയുന്ന വ്യക്തിയായിട്ടും
രാമനെ പീഡിപ്പിക്കുകയായിട്ടും സങ്കല്പിക്കുന്നു. സീത മരിച്ചതിനു
ശേഷം രാമനെ അവൾക്കു ലഭിച്ചിട്ടെന്തുപ്രയോജനം. ദാഹപാര
വശ്യംകൊണ്ടു മരിക്കാനിടവരാതെ തക്കസമയത്തു വെള്ളംകൊടു
ത്തു തൃഷിതനെ മൃത്യുവാക്തന്റത്തിൽനിന്നു വീണ്ടെടുക്കുകയാണൊ
വശ്യം. കഴിയുന്നവേഗം ശൈവാചാപം ഭഞ്ജിക്കാത്തപക്ഷം സീത
തനിക്കു എന്നെന്നേക്കുമായി നഷ്ടപ്പെട്ടെന്നു രാമനു തോന്നിയി
രിക്കണം.]

കാ ബരഷാ സബ കൃഷീ സുഖാനേ സമയ ചുകേ
പുനി കാ പചിതാനേ

അസ ജിയ ജാനി ജാനകീ ദേവീ പ്രഭു പുലക ലഖി
പ്രീതി ബിസെഖി

കൃഷി സബ സുഖാനേ=കൃഷി മുഴുവൻ ഉണങ്ങിയിട്ടു്, ബരഷാ
കാ=മഴകൊണ്ടെന്നുകാര്യം, സമയ ചുകേ പുനി=സമയം പൊയ്ക്ക
ഴിഞ്ഞതിനുശേഷം, പചിതാനേ കാ=പശ്ചാത്തപിച്ചിട്ടെന്തു

കാര്യം, അസജിയ ജാനി=ഇതു മനസ്സിൽ ഗ്രഹിച്ചു, പ്രഭ ജാനകീ ദേവീ=രാമൻ, സീതയെ ദർശിക്കുകയും, ബീസേഖി പ്രീതി ലഖി=ദേവിയുടെ സവിശേഷപ്രീതി ഗണിച്ചു, പുലകേ=പുളകിതനാവുകയും ചെയ്തു.

കൃഷിയെല്ലാം ഉണങ്ങിക്കരിഞ്ഞതിനുശേഷം മഴപെയ്തിട്ടു കാര്യമെന്തു? കാലവിലുംബം സംഭവിച്ചിട്ടു പിന്നെ പശ്ചാത്തപിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് ഒരു പ്രയോജനവും ഇല്ല. ഈ വസ്തുത ഗ്രഹിച്ചു് രാമൻ സീതയെ വീക്ഷിച്ചു. അവരുകൾ തന്നിലുള്ള ദുഃഖപ്രേമം മനസ്സിലാക്കിയ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തിൽ കോരിത്തരിച്ചുണ്ടായി.

ഗുരുഹി പ്രനാമ മനഹിം മന കീൻഹാ അതി
ലാഘവ ഉറാതു ധനു ലീൻഹാ
ദേകേള ദാമിനി ജിമി ജബ ലയളു പുനി നഭ
ധനു മണ്ഡല സമ ഭയളു

ഗുരുഹി=ഗുരുവിനെ (രാമൻ), മനഹിം മന=മനസ്സുകൊണ്ടുതന്നെ, പ്രനാമ കീൻഹാ=പ്രണാമംചെയ്തു. ഉറാതു=ഏഴുനേര, അതിലാഘവ=എളുപ്പത്തിൽ, ധനു ലീൻഹാ=ശൈവമാപം എടുത്തു, ജബ ലയളു=വില്ല കൈയിലെടുത്തപ്പോൾ, ദാമിനി ജിമി=മിന്നൽപിണർ കണ്ടുകു അതു, ദേകേള=തിളങ്ങി, പുനി നഭധനു മണ്ഡല സമ ഭയളു=പിന്നീടു മാരി വില്ലിനു തുല്യമായി ഭവിച്ചു.

ഗുരുവായ വിശ്വാമിത്രനെ രാമൻ മനസാ പ്രണമിച്ചു. ഏഴു നേര നിശ്ചയാസം വില്ലെടുത്തു കൈക്കലാക്കി. ആ സമയത്തു ആ ചാപം മിന്നൽകണ്ടുകു തിളങ്ങി. പിന്നീടു മാരി വില്ലിനു തുല്യമായിഭവിച്ചു.

ലേത ചന്ദ്രാവത ഖൈംചത ഗാഡേ കാഹു ന
ലഖാ ദേവ സബ രാഡേ
തേഹി ഛന രാമ മധ്യ ധനു തോരാ ഭരേള ഭൂവന
ധുനി ഘോര കരോരാ

ലേത=(വില്പ്) എടുക്കുന്നതും, ചന്ദ്രാവത=കുലയ്ക്കുന്നതും, ഗാഢേ
 വൈംചത=ശക്തിയായി വലിക്കുന്നതും, കാഹ്ല ന ലൊ=ആരം
 കണ്ടില്ല. റാഡേ=(രാമന്റെ) നില്പേ, സബ ദേഖ=എല്ലാവരും
 കാണുകയുണ്ടായുള്ള, തേഹി മന രാമ=ആ നിമിഷത്തിൽ ശ്രീരാ
 മൻ, ധന മധ്യ=വില്പിന്റെ നടു, തോരാ=ഭഞ്ചിച്ചു, ഘോര
 കറോര ധുനി=ഘോരവും കറോരവുമായ ധപനി, ഭുവന ഭരേജ=
 ലോകമെങ്ങും നിറഞ്ഞു.

ശ്രീരാമൻ നിലത്തുനിന്നു ശൈവചാപം ചൊക്കി എടുക്കു
 ന്നതും കുലക്കുന്നതും ശക്തിയായി വലിക്കുന്നതും ഒരാളും കണ്ടില്ല.
 രാമൻ വില്പിന്നരികിൽ നില്ക്കുന്നതേ എല്ലാവരും കാണുകയുണ്ടാ
 യുള്ള. ആ നിമിഷത്തിൽ ശ്രീരാമൻ വില്പിന്റെ നടു ചൊട്ടിച്ചു.
 ഘോരവും കറോരവുമായ ധപനി ലോകമെങ്ങും നിറഞ്ഞു.

മരം: ഭരേ ഭുവന ഘോര കറോര രവ രബി ബാജി
 തജി മാറഗ ചലേ
 ചിക്കരഹിം ദിഗ്ജ ഡോല മഹി അഹി കോല
 കൂരുമ കലമലേ
 സുര അസുര മുനി കര കാന് ദീൻഹേം സകല
 ബികല ബിചാരഹിം
 കോദണ്ഡ ഖണ്ഡേജ രാമ തുലസീ ജയതി
 ബചന ഉചാരഹിം

ഘോര കറോര രവ=ഘോരവും കറോരവുമായ ശബ്ദം, ഭുവന
 ഭരേ=ലോകം നിറഞ്ഞു, രബി ബാജി=സൂര്യാശ്വത്തും, മാറഗ
 തജി=(അവയുടെ) വഴിവിട്ട്, ചലേ=സഞ്ചരിച്ചു, ദിഗ്ജ=ദിഗ്ജ
 ത്തും, ചിക്കരഹിം=ചിന്നംവിളിച്ചു, മഹി ഡോല=ഭൂമി ചാ
 ബൊടി, അഹി കോല കൂരുമ=ആദിശേഷനും ആദിവരാഹവും
 ആദികൃഷ്ണവും, കലമലേ=ഞെട്ടിവിറച്ചു, സുര അസുര മുനി=ദേവ
 ന്നാതും അസുരന്മാരും മുനിമാരും, കാന് കര ദീൻഹേ=കണ്ണുണ്ടും
 കൈകൊണ്ടു ചൊത്തി, സകല ബികല ബിചാരഹിം=എല്ലാ

വരും വ്യാകുലരായി വിചാരപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു, തുലസീ രാമ= തുളസീദാസൻ പറയുന്നു, ശ്രീരാമൻ, കോദണ്ഡ ഖണ്ഡേഃ=ശൈവചാരം ഖണ്ഡിച്ചു എന്ന്, ജന്മതി ബന്ധനം=ജന്മ ജന്മ ശബ്ദം, ഉചാരഹിം=ഉച്ചരിക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശൈവചാരം പൊട്ടുന്നസമയത്തുണ്ടായ ധ്വനി അഖില ലോകങ്ങളിലും വ്യാപിച്ചു. സൂര്യാശ്വത്തും അവയുടെ നിയമിത പഥത്തിൽനിന്നു വ്യതിചലിച്ചു സഞ്ചരിച്ചു. ദിഗ്ഗജങ്ങൾ ചിന്നം വിളിച്ചു. ഭൂമി മാഞ്ഞാടി. ആദിശേഷനും കൃഷ്ണവും വരാഹവും ഞെട്ടിവിറച്ചു. ദേവാസുരന്മാരും മൂന്നിമാരും ചെവിപൊത്തി. എല്ലാവരും വ്യാകുലരായി വിചാരപ്പെട്ടു. തുളസീദാസൻ പറയുന്നു, ശ്രീരാമൻ ശൈവചാരം ഖണ്ഡിച്ചു എന്ന്. ജന്മ ജന്മ ശബ്ദം എവിടെയും മുഴങ്ങി.

സോ: സങ്കര ചാപ ജഹാജ്ജ സാഗര രഘുബര

ബാഹുബല

ബുധ സോ സകല സമാജ്ജ ചന്ദാ ജോ

പ്രഥമഹിം മോഹബസ

സങ്കര ചാപം=ശൈവചാരം, ജഹാജ്ജ=കുപ്പലം, രഘുബര ബാഹുബലം=ശ്രീരാമന്റെ കൈയ്ക്കുക്ക്, സാഗരം=സമുദ്രവുമാണ്, ജോ സമാജ്ജ=ഏതു രൂപസമൂഹം, പ്രഥമഹിം=ആദ്യമേതന്നെ മോഹബസം=മോഹവാശരായി, ചന്ദാ=ഏതൊരു കുപ്പലിൽ കേറിയോ, സോ ബുധം=ആ കുപ്പൽ മുങ്ങി.

ശൈവചാരം കുപ്പലും ശ്രീരാമന്റെ ബാഹുബലം സമുദ്രവുമാണ്. മോഹവാശരായി ആദ്യമേതന്നെ ആ കുപ്പലിൽ കേറി രാജാക്കന്മാർ. അവർ കേറിയ കുപ്പൽ മുങ്ങുകയും ചെയ്തു. സമുദ്രത്തിൽ മുഴുകിപ്പോവുകയാണല്ലോ കുപ്പൽ ചെയ്തത്. രാജാക്കന്മാരും അവരിരുന്ന കുപ്പലും ശ്രീരാമന്റെ ഭൂജബലത്തിന്നിരയായി എന്നർത്ഥം. [മോഹവാശരായി രാജാക്കന്മാരെ പറഞ്ഞല്ലോ. എന്തായിരുന്നു അവരുടെ ആ മോഹം? ശൈവചാരം പ്രയോഗിക്കാൻ

രാമൻ കഴിയുമോ? അതിനു തക്കബലം ആ രാജകുമാരനുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ അതെവിടെനിന്നു കിട്ടി? ഇതൊക്കെയായിരുന്നു അവരുടെ മോഹം.]

ചൗ: പ്രഭു ദോള ചാപഖണ്ഡ മഹി ഡാരേ ദേവി
ലോഗ സബ ഭൂഘ സുഖാരേ
കൗസിക രൂപ പയോനിധി പാവന പ്രേമ
ബാരി അവഗാഹ സുഹാവന

പ്രഭു=ശ്രീരാമൻ, ചാപദോള ഖണ്ഡ=വില്ലിന്റെ രണ്ടു കഷണവും, മഹി ഡാരേ=ഭൂമിയിലിട്ടു, ദേവി=(അതു്) കണ്ടു്, സബലോഗ=ജനങ്ങളെല്ലാം, സുഖാരേ ഭൂഘ=സുഖികളായിത്തീർന്നു, കൗസിക രൂപ=കൗശികരൂപമായ, പാവന പയോനിധി=പവിത്രസമുദ്രം, അവഗാഹ=ഗംഭീരവും, സുഹാവന=മോഹനവുമായ, പ്രേമ ബാരി=പ്രേമജലത്തോടു കൂടിയതാണ്.

ശ്രീരാമൻ ശൈവാചാരത്തിന്റെ രണ്ടു കഷണവും ഭൂമിയിലിട്ടു. അതുകണ്ടു ജനങ്ങൾക്കു് ആനന്ദമുണ്ടായി. വിശ്വാമിത്രനാകുന്ന പരിശുദ്ധസമുദ്രം ഗംഭീര മോഹനപ്രേമജലപുണ്ണമാണ്. [ചാപഭഞ്ജനം നിമിത്തം വിശ്വാമിത്രൻ രാമനിൽ അതിയായ പ്രേമത്തോന്നി എന്നു് സാരം]

രാമ രൂപ രാകേസ നിഹാരി ബദ്ധത ബീചി
പുലകാവലി ഭാരി
ബാജേ നഭ ഗഹ ഗഹേ നിസാനാ ദേവ ബധു
നാചഹിം കരി ഗാനാ

രാമരൂപ രാകേസ നിഹാരി=രാമനാകുന്ന പുണ്ണചന്ദ്രനെ വീക്ഷിച്ച് (ആ സമുദ്രത്തിൽ), പുലകാവലി ഭാരി=രോമാഞ്ചം നിറഞ്ഞ, ബീചി ബദ്ധത=തീരകരം വലിച്ചു, നഭ=ആകാശത്തിൽ, നിസാനാഗഹ ഗഹേ=പെരുമ്പറകൾ ആഘാടപുണ്ണം, ബാജേ=വാദനം ചെയ്തു, ദേവ ബധു ഗാനാ കരി=ദേവവധുക്കൾ പാട്ടുപാടി, നാചഹിം=നൃത്തം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശ്രീരാമൻ പൂണ്ണചന്ദ്രനും വിശ്വാമിത്രൻ സമുദ്രവുമായിട്ടാണല്ലോ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. പൂണ്ണചന്ദ്രൻ ഉദിക്കുമ്പോൾ കടൽ വേലിയേറ്റം കൊള്ളും തിരമാലകൾ ശക്തിയായി പൊങ്ങും. എന്നാൽ വിശ്വാമിത്രപക്ഷത്തിലാകട്ടെ രാമനെ വിജയിയായി കണ്ടപ്പോൾ മഹഷിയുടെ ശരീരമെല്ലാം കോരിത്തരിച്ചു. ദേവന്മാർ രാമന്റെ വിജയത്തിൽ ആഹ്ലാദിക്കുന്നത് എന്തുകൊണ്ടെന്നു നമുക്കറിയാം. അവർക്കുവേണ്ടിയാണല്ലോ അദ്ദേഹം അവതീർണ്ണനായിരിക്കുന്നതും. മാത്രമല്ല, രാവണനാണ് ദേവന്മാരുടെ പരമശത്രു. രാവാണു ശൈവാചാര്യം നിലത്തുനിന്നു പൊക്കുവാൻകൂടി കഴിഞ്ഞില്ല. രാവണനു അസാധ്യമായ കാര്യം രാമനു സാധ്യമാകുന്നതറിയുമ്പോൾ ദേവന്മാർക്ക് ആഹ്ലാദം ഉണ്ടാകുന്നത് സ്വാഭാവികമാണ്. രാവണനെ ജയിക്കണമെങ്കിൽ രാവണനേക്കാൾ പ്രാബല്യം രാമനുവേണമല്ലോ. ശൈവാചാര്യഭജനം കൊണ്ടു ദേവന്മാർക്കു മനസ്സിലായി രാവണനേക്കാൾ പ്രബലനാണ് രാമനെന്നും. ദേവന്മാർ സന്തുഷ്ടരാകുമ്പോൾ ദേവവധുക്കൾ ആഹ്ലാദിക്കുന്നതിൽ ആശ്ചര്യമില്ല.

ബ്രഹ്മാദിക സുരസിദ്ധ മുനീസാ പ്രഭുവി പ്രസംസഹി
ദേഹിം അസീസാ

ബരിസഹിം സുമന രംഗ ബഹുമാലാ ഗാവഹിം
കിന്നര ഗീത രസാലാ

ബ്രഹ്മാദിക സുരസിദ്ധ=ബ്രഹ്മദേവൻ തുടങ്ങിയ സുരന്മാരും സിദ്ധന്മാരും, മുനീസാ പ്രഭുവി=മഹഷിമാരും രാമനെ, പ്രസംസഹി=പ്രശംസിച്ചു, അസീസാ ദേഹി=ആശിസ്സുകൾ നൽകി, ബഹുരംഗ=പലവർണ്ണത്തിലുള്ള, സുമന മാലാ=പുഷ്പമാലയ്ക്കുൾ, ബരിസഹിം=വർഷിച്ചു, കിന്നര രസാലാ=കിന്നരന്മാർ ഏതയാവളുൾക്കുള്ളായ, ഗീത ഗാവഹിം=ഗീതങ്ങൾ പാടി.

ബ്രഹ്മാവു തുടങ്ങിയ ദേവന്മാരും സിദ്ധന്മാരും മഹഷിമാരും രാമനെ പ്രശംസിക്കുകയും രാമന് ആശിസ്സുകൾ നൽകുകയും ചെയ്തു.

അവർ—ദേവന്മാർ—പലവണ്ണത്തിലുള്ള പുഷ്പമാല്യങ്ങൾ വെച്ചിട്ടു.
കിന്നരന്മാർ ശ്രുതിമധുരങ്ങളായ ഗാനങ്ങൾ ആലാപിച്ചു.

രഹി ഭവന ഭരി ജയ ജയ ബാനീ ധനുഷ ഭംഗ
ധുനി ജാത ന ജാനീ
മുദിത കഹഹിം ജഹം തഹം നര നാരീ ഭഞ്ജേ
രാമ സംഭ്ര ധനു ഭാരീ

ഭവന ജയ ജയ ബാനീ=ലോകത്തിൽ ജയജയശബ്ദങ്ങൾ, ഭരി
രഹി=നിറഞ്ഞുനിന്നു. (അതിനാൽ), ധനുഷ ഭംഗ ധുനി=ചാപ
ഭംഗധ്വനി, ജാനീ ന ജാത=ആരും അറിയാതെ പോയി, ജഹം
തഹം നര നാരീ=അങ്ങിങ്ങുള്ള സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ, ഭാരീ സംഭ്ര
ധനു=കുററൻ ശൈവചാപം, രാമ ഭഞ്ജേ=രാമൻ ഭഞ്ജിച്ചു
(എന്നു്), മുദിത കഹഹിം=സന്തോഷമായി പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

ലോകമെങ്ങും ജയജയശബ്ദം നിറഞ്ഞു അതുകാരണം ശൈ
വചാപം തകർന്നു ശബ്ദം ആരും കേൾക്കുകയുണ്ടായില്ല. അങ്ങി
ങ്ങുള്ള സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ കുററനായ ശിവചാപം രാമൻ ഭഞ്ജിച്ചു
എന്നു സസന്തോഷം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദോ: ബന്ദീ മാഗധ സുത ഗന ബിരദ ബദഹിം മതി
ധീര
കരഹിം നിശാവരി ലോഗ സബ ഹയ ഗയ മനി
ധന ചീര

മതി ധീര=ബുദ്ധിശാലികളും ധീരന്മാരുമായ, ബന്ദീ മാഗധ സുത
ഗന=വന്ദികളും മാഗധന്മാരും സുതഗണങ്ങളും, ബിരദ ബദഹിം=
സ്തുതിപാഠങ്ങൾ ചെയ്തു, സബ ലോഗ=എല്ലാ ജനങ്ങളും, ഹയ
ഗയ മനി ധന ചീര=ആന, കുതിര, രത്നം, ധനം, വസ്ത്രം
എന്നിവ, നിശാവരി കരഹിം=ദാനംചെയ്തു.

ബുദ്ധിശാലികളും ധീരന്മാരുമായ വന്ദികളും മാഗധന്മാരും
സുതന്മാരും സ്തുതിപാഠംചെയ്തു. ജനങ്ങൾ ആന, കുതിര, രത്നം,
ധനം, വസ്ത്രം എന്നിവ സുലഭമായി ദാനംചെയ്തു.

ചെ: ഡോംഡി മുദംഗ സംഖ സഹനാതു ഭേരി
 ഡോല ടുണ്ടി സഹാതു
 ബാജഹിം ബഹു ബാജനേ സഹാഹു ജഹം
 തഹം ജുവതിൻഹ മംഗല ഗാഹു

ഡോംഡി മുദംഗ=തപ്പിട്ട, മുദംഗം, സംഖ സഹനാതു=ശംഖ്, കഴൽ, ഭേരി ഡോല=ഭേരി, ഡോള, ടുണ്ടി=മുരള എന്നിങ്ങനെയുള്ള, ബഹു സഹാഹു ബാജനേ=അനേകം മനോഹരവാദ്യങ്ങൾ, ബാജഹിം=മുഴക്കി, ജഹം തഹം=അങ്ങിങ്ങു, ജുവതിൻഹ=യുവതിമാർ, മംഗല ഗാഹു=മംഗളഗീതങ്ങൾ പാടി.

തപ്പിട്ട, മുദംഗം, ശംഖ്, കഴൽ, ഭേരി, ഡോള, മുരള എന്നിങ്ങനെയുള്ള നിരവധി മനോഹരവാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കി. അങ്ങിങ്ങുനിന്നു യുവതിമാർ മംഗളഗീതങ്ങൾ പാടുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

സഖിൻഹ സഹിത ഹരഷിം സബരാനീ സുഖത
 ധാന പരാ ജന പാനീ

ജനക ലഹേള സുഖ സോച ബിംറാതു പൈരത
 മകേ മാഹ ജന പാതു

സഖിൻഹ സഹിത സബരാനീ=സഖിമാരടക്കം എല്ലാ രാണിമാരും, സുഖത ധാന പരാ=ഉണങ്ങിയ കേദാരത്തിന്നു, പാനീ ജന=വെള്ളം ലഭിച്ചാൽ എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം, ഹരഷിം=സന്തോഷിച്ചു, സോച ബിംറാതു=ചിന്തകൾ വെടിഞ്ഞു, ജനക=ജനകരാജാവിന്നു, മാഹ മകേ=നീന്തിത്തളൻവന്നു, പൈരത പാതു ജന=നിലകിട്ടിയാലെന്നപോലെ, സുഖ ലഹേള=സുഖം തോന്നി.

രാണിമാരും സഖിമാരും, ഉണങ്ങിയ വയലിന്നു വെള്ളം ലഭിച്ചാലെന്നപോലെ സന്തുഷ്ടരായി. ജനകൻ നിശ്ചിന്തനായി. നീന്തിത്തളൻവന്നു നിലകിട്ടുമ്പോഴെന്തൊരാശ്വാസമാണോ ഉണ്ടാവുക ആ വിധമൊരു ആശ്വാസം ജനകമഹാരാജാവിന്നുണ്ടായി.

ശ്രീഹത ഭഷ്യ ഭൂപ ധനു ടൂടേ ജൈസേ ദിവസ
ദീപ ഛബി ഛൂടേ
സീയ സുഖഹി ബരനിയ കേഹി ഭാംതി ജനു
ചാതകീ പാതു ജല സ്വാതീ

ധനു ടൂടേ=ശൈവചാരം തകൻപോൾ, ജൈസേ ദിവസ ദീപ
ഛബി ഛൂടേ=പകൽ സമയത്തു ദീപത്തിന്റെ കാന്തി മങ്ങുന്ന
തെവുകാരമോ അപകാരം, ഭൂപ=(സ്വയംവരത്തിനു സന്നിഹിത
രായ) രാജാക്കന്മാർ, ശ്രീഹത ഭഷ്യ=തേജോരഹിതരായിത്തീർന്നു,
സ്വാതീ ജല പാതു=ചോതി ഞാറുവോലയിൽ ജലം ലഭിച്ചു,
ചാതകീ ജനു=വേഷാമ്പൽപ്പേട കണക്കു, സീയ സുഖഹി=സീത
ക്കുണ്ടായ സുഖത്തെ, കേഹി ഭാംതി=ഏതുവിധത്തിലാണ്, ബര
നിയ=വണ്ണിക്കുക!

ഈ പദ്യത്തിൽ രാജാക്കന്മാരുടേയും സീതയുടേയും സ്ഥിതി
കളാണ് വണ്ണിക്കുന്നത്. സൂര്യപ്രഭാസങ്കലമായ പകൽവേളയിൽ
ദീപത്തിനു കാന്തി കുറയുന്നതുപോലെ, ശൈവചാരം തകൻ
പോൾ രാജാക്കന്മാരെല്ലാം നിശ്ചിന്തരായി. ചോതി ഞാറു
വോലയിൽ ജലം ലഭിച്ചാൽ വേഷാമ്പൽപ്പേടക്കുണ്ടാകുന്ന സുഖ
മെന്നോ അപകാരമൊരു സുഖാനുഭൂതി സീതയ്ക്കുണ്ടായി. ആ
സൗഖ്യം ഏതുപ്രകാരമാണ് വണ്ണിക്കുക? [ചിത്തിരയിൽ പകുതി,
സ്വാതീ മുഴുവൻ, വിശാഖത്തിൽ മുക്കാൽ ഇങ്ങനെ രണ്ടേകാൽ
ഞാറുവേലകളാണ് തുലാമാസത്തിൽ ഉണ്ടാകുക. അപ്പോൾ
തുലാമാസം 7-ാംനു- മുതൽ 21-ാംനു- വരെ സ്വാതീ ഞാറുവേല
യായിരിക്കും. തുലാവഷം ധാരാളമാകുന്ന കാലവും ഇതാണ്.]

രാമഹി ലക്ഷന ബിലോകത കൈസേ സസിഹി

ചകോര കിസോരകു ജൈസേ

സതാനന്ദ തബ ആയസു ദീൻഹാ സീതാ ഗമനു

രാമ പഹി കീൻഹാ

ചകോര കിസോരകു=ചകോരത്തിന്റെ കുഞ്ഞു, ജൈസേ സസി
 ഹി=ചന്ദ്രനെ എപ്രകാരമോ, കൈസേ ലഷന രാമഹി=അപ്ര
 കാരം ലക്ഷ്യം രാമനെ, ബിലോകത=വീക്ഷിച്ചു, സതാനന്ദ
 ആയസു ദീൻഹാ തബ=ശതാനന്ദൻ ആജ്ഞ നൽകിയപ്പോൾ,
 രാമപതി സീതാ ഗമന കീൻഹാ=രാമസന്നിധിയിലേക്കു സീത
 ചെന്നു.

ചകോരശിശു ചന്ദ്രനെ എപ്രകാരം നോക്കുമോ അപ്രകാരം
 ലക്ഷ്യം രാമനെ വീക്ഷിച്ചു ശതാനന്ദന്റെ നിയോഗം ലഭിച്ച
 ഉടനെ സീത രാമസന്നിധിയിലേക്കു നടന്നു.

ദോ: സംഗ സഖീം സുന്ദര ചതുര ഗാവഹിം മംഗല

ചാര

ഗവനീ ബാല മരാല ഗതി സുഷമാ അംഗ

അപാര

സംഗ സുന്ദര ചതുര=കൂടെ സുന്ദരിമാരും ചതുരമാരുമായ, സഖീം=
 തോഴിമാർ, മംഗല ചാര ഗാവഹിം=മംഗളഗീതം പാടി; ബാല
 മരാല ഗതി=അരയന്നശിശു നടക്കുന്നതുപോലെ, ഗവനി=നടക്കു
 ന്നുണ്ട് സീത, അംഗ=സീതയുടെ അംഗങ്ങൾ, അചാര സുഷമാ=
 അപാര സുഷമയോടുകൂടിയവയാണ്.

സീതയുടെ കൂടെയുള്ള സുന്ദരിമാരായ വൃഗത്ഭസഖിമാർ
 മംഗളഗീതങ്ങൾ പാടുന്നുണ്ട്. ബാലമരാലഗതിയിൽ സീത രാമ
 സന്നിധിയിലേക്കു നടന്നു. അവളുടെ അംഗങ്ങൾ അപാരശോഭ
 വഹിക്കുന്നുണ്ട്.

ചൊ: സഖിൻഹ മധ്യ സിയ സോഹതി കൈസീ

ഹബിഗന മധ്യ മഹാഹബി ജൈസീ

കര സരോജ ജയമാല സുഹാതു ബിസ്വ

ബിജയ സോഭാ ജന ഹാതു

ഓബിഗന മധ്യം=ശോഭാസമൃദ്ധത്തിന്റെ നടുക്കു്, മഹാ ഓബി
ജൈസീ=മഹാശോഭ എപ്രകാരമോ, സഖിൻഹ മധ്യ സിയ=
സഖിമാരുടെ നടുക്കു് സീതയും, കൈസീ സോഹതി=ആവിധം
ശോഭിച്ചു, ബിസ്വ ബിജയ സോഭാ=വിശ്വവിജയിയായ
കാന്തി, ഓരോ ജനം വ്യാപിച്ചിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നുമാറു,
കര സരോജ=സീതയുടെ കരകമലത്തിൽ, ജയമാല സുഹാതു=
വരണമാലയും ശോഭിച്ചു.

ദീപ്തിസമൃദ്ധത്തിന്റെ നടുക്കു മഹാദീപ്തി എന്നപോലെ
സഖിമാരുടെ നടുക്കു സീത പരിശോഭിച്ചു വിശ്വവിജയിയായ
കാന്തി വ്യാപിച്ചിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നുവണ്ണം സീതയുടെ
കരകമലങ്ങളിൽ വരണമാലയും ശോഭിച്ചു.

തന സകോച പരമ ഉമാഹു ഗുഡ പ്രേമ ലഖി

പരമ ന കാഹു

ജാത സമീപ രാമഹബി ദേവീ രഹി ജന കണ്ഠരീ
ചിത്ര അവരേഖീ

തന സകോച=ദേഹം ലജ്ജാധീനമെങ്കിലും (സീതയുടെ), പരമ
ഉമാഹു=മനസ്സു പരമോത്സുകമാണു്, ഗുഡപ്രേമ=(അവരക്കു
രാമനിലുള്ള)നിഗുഡപ്രേമം, കാഹു ന ലഖി പരമ=ആകുലം ഗ്രഹി
ക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല, സമീപ ജാത കണ്ഠരീ=രാമസവിധത്തിൽ
ചെന്ന സീത, രാമ ഓബി ദേവീ=രാമന്റെ ശോഭ വീക്ഷിച്ചു്,
ചിത്ര അവരേഖീ ജന രഹി=ചിത്രാപ്പിതയെന്നവണ്ണം നിന്നു.

സീതയുടെ ശരീരം ലജ്ജാവിവശമാണെങ്കിലും അവളുടെ
മനസ്സ് ഏറ്റവും ഔത്സുക്യത്തോടുകൂടിയതായിരുന്നു. രാമനിൽ
അവരക്കുള്ള നിഗുഡപ്രേമം മറ്റൊരു അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല. സീത
രാമനെ സമീപിച്ച അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശോഭ വീക്ഷിച്ചു ചിത്ര
ത്തിലെഴുതപ്പെട്ടവര കണക്കസ്സുയായി സ്ഥിതിചെയ്തു.

ചതുര സഖീ ലഖി കറാ ബുദ്ധാതു പഹിരാവഹു

ജയമാല സുഹാതു

സുനത ജുഗല കര മാല ഉറാതു പ്രേമബിംബസ
പഹീരാതു ന ജാതു

ലഖി ചതുര സഖി=ചതുരമായ സഖിമാർ സീതയുടെ മനോഗതി ഗ്രഹിച്ചു, ബുദ്ധാതു കഹാ=ഇങ്ങനെ ഉദ്ബോധിപ്പിച്ചു: - , സുഹാതു ജയമാല=മനോഹരമായ വരണമാലയും, പഹിരാവഹു=രാമന്റെ കഴുത്തിൽ ചാത്തുക", സുനത=ഇതുകേട്ടു, ജീഗലകര=ഇരുകൈകൊണ്ടും, മാല ഉറാതു=മാല ഉയർത്തി, പ്രേമ ബിബസ=പ്രേമവിവശനായതിനാൽ, പഹിരാതു ന ജാതു=മാലചാൽത്താൻ കഴിവുണ്ടായില്ല.

സീതക്കു രാമനിലുള്ള പ്രേമം അപാരവും അഗാധവുമാണെന്നു ഗ്രഹിച്ച സഖിമാർ സീതയോടൊന്നിനെ പറഞ്ഞു: - 'സീതേ, മനോഹരമായ ഈ വരണമാലയും നീ ശ്രീരാമന്റെ ഗളത്തിൽ ചാർത്തുക.' ഈ പ്രിയവാണികൾ കേട്ട സീത മാലയും വഹിക്കുന്ന രണ്ടു കൈയും ഉയർത്തി പക്ഷേ പ്രേമവിഹാസലയായ അവൾക്കു ആ വരണമാലയും ശ്രീരാമന്റെ കണ്ഠത്തിലപ്പിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

സോഹത ജനു ജിഗ ജലജ സനാലാ സസിഹി
സഭീത ദേത ജയമാലാ
ഗാവഹിം ഹബി അവലോകി സഹേലീ സിയ
ജയമാല രാമ ഉര മേലീ

സനാലാ=നാളങ്ങളോടുകൂടിയ, ജുഗ ജലജ=രണ്ടു താമരകൾ,
സഭീത=ഭയത്തോടുകൂടി, സസിഹി ജയമാലാ ദേത ജന=ചന്ദ്രനെ
വരണമാലും ചാത്തിക്കകരോ എന്നു തോന്നുമാറു്, സിയ രാമ
ഉര=സീത ശ്രീരാമന്റെ വക്ഷസ്സിൽ, ജയമാല മേലി=വരണമാ
ലും അണിയിച്ചു, ഛബി അവലോകി=വധുവരന്മാരുടെ ശോഭ
വീക്ഷിച്ചു, സഹേലീഗാവഹിം=സഖിമാർ ഗാനംചെയ്തു.

നാളങ്ങളോടുകൂടിയ രണ്ടു കലങ്ങളും ഭവത്തോടുകൂടി ചന്ദ്രനും വരണമാലയും അപ്പിഴക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നുമാറു സീത രാമ വക്കുപ്പിൽ വരണമാലയും ചാർത്തി. വധുവരന്മാരുടെ ശോഭ വീ

ക്ഷിച്ച സവിമാർ ഗാനംചെയ്തു. [അത്യധികമായ ലജ്ജയാൽ വിവശയായി വിരളമെന്ന കൈകളാൽ സീത രാമന്റെ വക്ഷസ്സിൽ വരണമാലചാത്തി ചന്ദ്രദർശനത്തിൽ കമലത്തിനു സങ്കോചം സ്വാഭാവികമാണല്ലോ.]

ദോ: രഘുബര ഉര ജയമാല ദേവി ദേവ ബരിസഹിം
സുമന
സകലേ സകല ഭൂതല ജന ബിലോകി രബി
കമുദ ഗന

രഘുബര ഉര ജയമാല ദേവി=ശ്രീരാമവക്ഷസ്സിൽ വരണമാലയും കണ്ടു, ദേവ സുമന ബരിസഹിം=ദേവന്മാർ പുഷ്പവൃഷ്ടിചെയ്തു, രബി ബിലോകി=സൂര്യനെ കണ്ടിട്ടു, കമുദ ഗന ജന=ആമ്പൽ കൂട്ടം എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം, സകല ഭൂതല സകലേ=സർവ്വ രാജാക്കന്മാരും നിശ്ചിന്തനായി.

ശ്രീരാമന്റെ വക്ഷസ്സിൽ വരണമാലകണ്ടു ദേവന്മാർ പൂജ ചെയ്തിരുന്നു. സൂര്യനെ കണ്ട ആമ്പൽകൂട്ടം കണക്കു രാമവക്ഷസ്സിലെ വരണമാലയും കണ്ട രാജാക്കന്മാരെല്ലാം നിശ്ചിന്തനായി ഭവിച്ചു.

ചൗ: പുര അരു ബ്യാമ ബാജനേ ബാജേ ഖല ഭൂഘി
മലിന സാധു സബ രാജേ
സുര കിന്നര നര നാഗ മുനീസാ ജയ ജയ ജയ
കഹി ദേഹിം അസീസാ

പുര അരു ബ്യാമ=വിദേഹനഗരത്തിലും അന്തരീക്ഷത്തിലും, ബാജനേ ബാജേ=വാദ്യഘോഷങ്ങളുണ്ടായി, ഖല മലിന ഭൂഘി=ഖലന്മാർ മലിനരായിഭവിച്ചു, സബ സാധു രാജേ=സർവ്വ സജ്ജനങ്ങളും ആനന്ദിച്ചു, സുര കിന്നര=സുരന്മാരും കിന്നരന്മാരും, നര നാഗ മുനീസാ=നരന്മാരും നാഗന്മാരും മഹർഷിമാരും, ജയ ജയ ജയ കഹി=ജയ ജയ ജയാരവംചെയ്തു, അസീസാ ദേഹിം=ആശിസ്സുനൽകി.

വിദേഹപുരത്തിലും ആകാശത്തും വാദ്യഘോഷങ്ങളുണ്ടായി.
ഓഷ്ഠന്മാർ നിശ്ശേഷരായി. വിശിഷ്ടനാരെല്ലാം സത്തുഷ്ടരായി.
സുരകിന്നര നരനാഗന്മാരും മഹർഷിമാരും ജന ജന്മാരംഗമെല്ലാം
ആശിസ്സുകൾ നൽകി.

നാചഹിം ഗാവഹിം ബിബുധ ബധുടീ ബാരബാര
കസുമാഞ്ജലി മൃടീ
ജഹം തഹം ബിപ്ര ബേദധുനി കരഹീം ബന്ദീ
ബിരദാബലി ഉച്ചരഹീം

ബിബുധ ബധുടീ=ദേവാംഗനമാർ, നാചഹിം ഗാവഹിം=നൃത്തം
ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു; പാടിയിരിക്കാണ്ടിരുന്നു, ബാരബാര=ഇടയ്ക്കിടെ,
കസുമാഞ്ജലി മൃടീ=പുഷ്പാഞ്ജലിയും മൊയ്ത, ബിപ്ര ബേദധുനി=
ബ്രാഹ്മണൻ വേദധ്വനി, കരഹീം=മുഷ്ടി, ബന്ദീ=സ്തുതിപാഠക
ന്മാർ, ബിരദാബലി ഉച്ചരഹീം=വംശമഹിമകൾ ഉദ്ഘോഷിച്ചു.

ദേവാംഗനമാർ നൃത്തംചെയ്തു; പാടി; കൂടെക്കൂടെ പുഷ്പാഞ്ജ
ലിചെയ്തു. ബ്രാഹ്മണർ വേദങ്ങളുച്ചരിച്ചു. സ്തുതിപാഠകന്മാർ രാജ
വംശമഹിമകൾ ഉദ്ഘോഷിച്ചു.

മഹി പാതാല നാക ജസു ബ്യാപാ രാമബരീ
സിയ ഭഞ്ജേഉ മാപാ
കരഹിം ആരതി പുര നര നാരീ ദേഹിം നിഹാവരീ
ബിത്ത ബിസാരീ

മാപാ ഭഞ്ജേഉ=ശൈവമാപാ ഭഞ്ജിച്ചു, സിയ രാമ=സീതയെ
രാമൻ, ബരീ=വരിച്ചു എന്ന, ജസു=യശസ്സ്, മഹി പാതാല
നാക ബ്യാപാ=ത്രിഭുവനങ്ങളിലും പരന്നു, പുര നര നാരീ=പുര
വാസികളായ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ, ആരതി കരഹിം=ദീപാരാധന
നടത്തി, ബിത്ത ബിസാരീ=ധനസ്ഥിതി മരണം (ജനങ്ങൾ),
നിഹാവരീ ദേഹിം=ദാനങ്ങൾ ചെയ്തു.

ശിവമാപാ ഭഞ്ജിച്ചു രാമൻ സീതയെ വേട്ട എന്ന യസ്ത
വൃത്താന്തം മൂന്നു ലോകത്തും വ്യാപിച്ചു. നഗരവാസികളായ നര

നാരിമാർ ആരതി ചെയ്തു. അവർ തങ്ങളുടെ സാമ്പത്തികസ്ഥിതി മനസ്സോടെ അന്വേഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

സോഹതി സീയ രാമ കൈ ജോരീ മണ്ഡിസിംഗാര
മനസ്സോടെ ഏക രോരീ

സഖീ കഹ്നീം പ്രഭുവദ ഗുഹ സീതാ കരത ന
ചരത പരസ അതി ഭീതാ

മണ്ഡി സിംഗാര=കാമ്പിരയും ഗുഹാരവും. ഏക രോരീ മനസ്സോടെ= ഒന്നായിച്ചേർന്നുവോ എന്നു തോന്നുമാറും, സീയ രാമ കൈ ജോരീ= സീതാരാമന്മാരുടെ ജോഡി, സോഹതി=ശോഭിച്ചു, സഖീ കഹ്നീം=സഖിമാർ പറഞ്ഞു, സീതാ പ്രഭുവദ ഗുഹ=‘സീതേ, നീ, ഭഗവാന്റെ തൂപ്പാടും പിടിക്കുക, അതിഭീതാ=ഏറ്റവും ഭയന്ന അവൾ, ചരത പരസ ന കരത=രാമതൂപ്പാടങ്ങൾ സ്സർഗ്ഗിച്ചില്ല.

ദോ: ഗുതമ തിയ ഗതി സുരതി കരി നഹിം പരസതി
പഗ പാനി

മന ബിഹംസേ രഘുബംസ മനി പ്രീതി

അലൗകിക ജാനി

ഗുതമ തിയ ഗതി=ഗുതമപതിയുടെ ഗതി, സുരതി കരി=സ്സുരിച്ചു, പാനി പഗ=(സീത) കൈകളാൽ രാമതൂപ്പാടും, നഹിം പരസതി=സ്സർഗ്ഗിച്ചില്ല, രഘുബംസമനി=ശ്രീരാമനാകട്ടേ (സീതയുടെ), അലൗകിക പ്രീതി ജാനി=അഭൗമപ്രേമമറിഞ്ഞു, മന ബിഹംസേ=മനസ്സുകൊണ്ടു ചിരിച്ചു.

ഗുതമപതിയായ അഹല്യ രാമചരണസ്സർഗ്ഗം നിമിത്തം പണ്ടത്തെ സ്ഥിതിയിലായി. അതുപോലെ താനും ശ്രീരാമപാദം സ്സർഗ്ഗിച്ചാൽ പുഷ്പരൂപമായ മഹാലക്ഷ്മിയായി മാറിയാലോ എന്ന ഭയം സീതക്കും ഉണ്ടായി. അതാണു് സ്വപകരംകൊണ്ടു രാമപാദം സ്സർഗ്ഗിക്കാൻ സീതക്കു ഭയം തോന്നിയതു്. ശ്രീരാമൻ അവളുടെ ഈ ഉദാസീനതകളു് ഒട്ടുംതന്നെ പരിഭവമുണ്ടായില്ല. നേരേ

മരിച്ചു അവരക്കു തന്റെ പേരിലുള്ള അഭയമേറ്റം അദ്ദേഹം തികച്ചു ഗ്രഹിക്കുകയും മനസാ ചിരിക്കുകയുമാണുണ്ടായത്.

ചു: തബ സിയ ദേഖി ഭൂപ അഭിലാഷേ കൂര കപുത
മൂഡ മന ഭാഷേ
ഉരി ഉരി പഹിരി സനാഹ അഭാഗേ ജഹം
തരം ഗാലി ബജാവന ലാഗേ

തബ സിയ ദേഖി=ആ അവസരത്തിൽ സീതയെ വീക്ഷിച്ചു, ഭൂപ അഭിലാഷേ=രാജാക്കന്മാർ ആശ പ്രകടിപ്പിച്ചു, കൂര കപുത മൂഡ=ശ്രുന്മാരും അപവിത്രരും മൂഡരമായ അവർ, ഭാഷേ=അമ ഷ്ത്തോക്തുകിയവരായിവേിച്ചു, അഭാഗേ ഉരി ഉരി=ആ നിർഭാഗ്യ ന്മാർ ചാടിയെഴുന്നേറ്റു, സനാഹ പഹിരി=കവചങ്ങൾ ധരി ച്ചു, ജഹം തരം=അങ്ങിങ്ങുനിന്നു, ഗാല ബജാവന ലാഗേ= ള്ഭാഷണങ്ങളാരംഭിച്ചു.

ആ അവസരത്തിൽ സീതയെ വീക്ഷിച്ച രാജാക്കന്മാരെല്ലാം അവളിൽ അഭിലാഷമുള്ളവരായിത്തീർന്നു. ശ്രുന്മാരും അപവിത്രരും മൂഡരമായ അവർ അമഷ്ത്തോടേ ചാടി എഴുന്നേറ്റു കവചങ്ങൾ ചാർത്തി അവിടവിടെനിന്നുകൊണ്ടു ള്ഭാഷണങ്ങളാരംഭിച്ചു.

ലേഹു ഹഡാഹു സീയ കഹ കോളു ധരി ബാസഹു
വുപ ബാലക ദോളു
തോരേം ധനുഷു ചാഡ നഹിം സരഹു ജീവത
ഹമഹി കൂഅരി കോ ബരഹു

കോളു കഹ=ഒരു രാജാവു പറഞ്ഞു: , വുപ ബാലക ദോളു= രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരേയും, ധരി ബാസഹു=ചിടികൂടി ബന്ധന ത്തിലാക്കുക, സീയ ഹഡാഹു ലേഹു=സീതയെ അപഹരിക്കുക, ധനുഷ തോരേം=ധനുസ്സു ഖണ്ഡിച്ചതുകൊണ്ടു, ചാഡ നഹിം സരഹു=പണി അവസാനിച്ചില്ല, ഹമഹി ജീവത=ഞങ്ങൾ ജീവ നോടിരിക്കേ, കൂഅരി=കുമാരിയെ, കോ ബരഹു=ആരാണു വേരുകക?

രാജാക്കന്മാരിൽ ഒരാൾ ജപ്പിച്ചു:- രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരെയും പിടികൂടി ബന്ധനത്തിലാക്കുക. സീതയെ അപഹരിക്കുക. ധനുസ്സു ഖണ്ഡിച്ചതുകൊണ്ടു പണി അവസാനിച്ചിട്ടില്ല. നാം ജീവനോടിരിക്കേ ജനകരാജകുമാരിയെ മറെറാരായ മേലാക്കുകയോ?

ജനം ബിദേഹ കന്യ കരള സഹായ ജീതള സമര
സഹിത ദോള ഭാജ
സാധു ഭൂപ ബോലേ സുനി ബാനീ രാജ സമാജഹിം
ലാജ ലജാനീ

ബിദേഹ കന്യ സഹായ=ജനകമഹാരാജാവു അവർക്കു സഹായം വല്ലതും, ജനം കരള=ചെയ്യുന്നപക്ഷം, ദോള ഭാജ സഹിത= ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരോടൊപ്പം അദ്ദേഹത്തേയും, സമര ജീതള=യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കാം, സുനി ബാനീ=ഈ വാക്കുകൾ കേട്ട്, സാധു ഭൂപ ബോലേ=വിശിഷ്ടന്മാരായ രാജാക്കന്മാർ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:-, രാജ സമാജഹിം=ഈ രാജസമൂഹത്തെക്കുറിച്ച്, ലാജ ലജാനീ=ലജജക്കുംകൂടി ലജജതോന്നുന്നു.

ജനകമഹാരാജാവു ആ രാജകുമാരന്മാർക്കു സഹായം വല്ലതും ചെയ്യുന്നപക്ഷം അദ്ദേഹത്തേയും കുമാരന്മാരോടൊപ്പം യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കാം. ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു വിശിഷ്ടന്മാരായ രാജാക്കന്മാർ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:- ഈ രാജസമൂഹത്തെക്കുറിച്ച് ലജജക്കുപോലും ലജജ ഉണ്ടാകുന്നു.

ബല പ്രതാപ ബിരതാ ബന്ധാജ നാക
പിനാകഹി സംഗ സിധാജ
സോള സൂരതാ കി അബ കളം പാജ അസി
ബുധി ത ബിധി മുഹ മസി ലാജ

ബല പ്രതാപ ബിരതാ ബന്ധാജ=നിങ്ങളുടെ ബലപ്രതാപങ്ങളും വീര്യവും വലുപ്പവും, പിനാകഹി സംഗ=പിനാകത്തോ

ടൊപ്പം, നാക സിദ്ധാതുസ്വഗ്ഗത്തിലേക്കു പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു, സോമ സൂരതാ=നിങ്ങൾ കാട്ടുന്ന ഈ ശൗര്യം, കി അബ കളും പാതു=ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾക്കു എവിടന്നു കിട്ടി?, അസി ബുധി തൗ ബിധി=ഇപ്രകാരമുള്ള ബുദ്ധികൊണ്ടുതന്നെയാണു് ദൈവം, മുഹ മസി ലാതു=നിങ്ങളുടെ മുഖത്തു കരിതേച്ചവിട്ടതു്.

നിങ്ങൾക്കു ബലവും പ്രതാപവും വീര്യവും പെരുമയും ഇപ്പോളില്ല. അവയെല്ലാം ശൈവപാപഭഞ്ജനത്തോടുകൂടി സ്വഗ്ഗത്തിലേക്കു പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞു. ഈ ശൗര്യം ഇപ്പോൾ എവിടന്നുവന്നു? ഇത്തരം ബുദ്ധിയുണ്ടായതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു ദൈവം നിങ്ങളുടെ മുഖത്തു കരിതേച്ചവിട്ടതും.

ദോ: ദേവഹു രാമഹിം നയന ഭരി തജി ഇരിഷാ മദ
കോഹു
ലഷന രോഷു പാവകു പ്രബലു ജാനി സലഭ ജനി
ഹോഹു

ഇരിഷാ മദ കോഹു തജി=ഈഷ്യയും മദവും ക്രോധവും വെടിഞ്ഞു്, രാമഹിം നയന ഭരി ദേവഹു=രാമനെ കണ്ണിറയെ കാണുക, ലഷന രോഷു=ലക്ഷ്മണന്റെ കോപം, പ്രബലു പാവകു ജാനി=പ്രബലാഗ്നിയാണെന്നറിഞ്ഞു ആ അഗ്നിയ്ക്കു നിങ്ങൾ, സലഭ ജനി ഹോഹു=ഇജ്ജാപാദകളായി തീരണ്ട.

ഈഷ്യാ മദങ്ങളും ക്രോധങ്ങളും കൈവെടിഞ്ഞു രാമനെ കണ്ണിറയെ നോക്കു. ലക്ഷ്മണന്റെ കോപം പ്രബലാഗ്നിയാണെന്നു അറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും നിങ്ങൾ ആ തീയ്ക്കിനു ഇജ്ജാപാദകളായി തീരാനാഗ്രഹിക്കരുതു്.

ബൈനതേയ ബലി ജിമി ചഹ കാഗു ജിമി സസ
ചഹതു നാഗ അരി ഭാഗു
ജിമി ചഹ കുസല അകാരന കോഹീ സബ
സമ്പദാ ചഹതു സിവ ദ്രോഹീ

ബൈനതേയ ബലി=ഗരുഡനുള്ള ബലി, ജിമി കാഗ്ര ചാഹ=
കാക്ക കൊതിക്കുന്നതുപോലെയും, നാഗ അരി ഭാഗ്=സിംഹ
ത്തിന്റെ വീഹിതം, ജിമി സസ ചാഹ=മുയൽ കൊതിക്കുന്നതു
പോലെയും, അകാരന കോഹീ=കാരണംകൂടാതെ ക്രമനായവൻ,
ജിമി കസല ചാഹ=ക്ഷേമത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നതുപോലെയും,
സിവാദ്രോഹി=ശിവദ്രോഹി, സബ സമ്പദ ചാഹ=സർവ്വ സമ്പ
ത്തും കൊതിക്കുന്നതുപോലെയും.

ലോഭീ ലോലുപ കീരതി ചാഹ=അകലകീതാ കി
കാമീ ലാഹ=ഹരിപദ ബിമുഖ പരമഗതി ചാഹ=തസ തുഹാര
ലാലച നരനാഹാ

ലോഭീ ലോലുപ=ലുബ്ധനും അത്യാസക്തനും, കീരതി ചാഹ=കീർത്തി ആഗ്രഹിക്കുന്നതുപോലെയും, ഹരിപദ ബിമുഖ=ഭഗവാൽ ഭക്തിയിൽ വിമുഖൻ, പരമഗതി ചാഹ=തസ=മോക്ഷം കൊതിക്കുന്നതുപോലെയും ആണ്, നരനാഹാ=ഹേ രാജാക്കന്മാരെ, തുഹാര ലാലച=നിങ്ങളുടെ ആഗ്രഹം.

ഗരുഡനുള്ള ബലി, കാക്കയും, സിംഹത്തിനുള്ള ബലി, മുയലും ആഗ്രഹിക്കുന്നതുപോലെയും അകാരണക്രമൻ ക്ഷേമത്തേയും, ശിവദ്രോഹി സർവ്വസമ്പത്തിനേയും കൊതിക്കുന്നതുപോലെയും ലുബ്ധനും അത്യാഗ്രഹിയും കീർത്തിനേയും ഭഗവാൽഭക്തി വിമുഖൻ മോക്ഷത്തേയും കൊതിക്കുന്നതുപോലെയുമാണ് നിങ്ങളുടെ ആസക്തി.

കോലാഹല സുനി സീയ സകാനീ സഖീ ലേവാജ
ഗജും ജഹം രാനീ
രാമ സുഭായ ചലേ ഗുരു പാഹീം സീയ സനേഹ
ബരനത മന മാഹീം

കോലാഹല സുനി സീയ=കോലാഹലം കേട്ടു സീതാദേവി, സകാനീ=ഭയന്നു, ജഹം രാനീ സഖീ ലേവാജ ഗജും=സഖിമാർ

സീതയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു റാണിയിരിക്കുന്നിടത്തേക്കു പോയി, രാമ മന മാഹിം സിയ സനേഹു=രാമൻ മനസ്സിൽ സീതയുടെ സ്നേഹം, ബരനത സുഭായ=വണ്ണിച്ചുകൊണ്ടു സഹജഗതിയിൽ, ഗുരു പാഹിം ചലേ=ഗുരുസന്നിധിയിലേക്കു നടന്നു.

രാജാക്കന്മാരുടെ കോലാഹലം കേട്ടു സീത ഭയന്നു. സഖി മാർ സീതാദേവിയെ റാണിയിരിക്കുന്നിടത്തേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി. സീതയ്ക്കു തന്നിലുള്ള സ്നേഹം രാമൻ മനസാ വണ്ണിച്ചു കൊണ്ടു വിശ്വാമിത്രസന്നിധിയിലേക്കു നടന്നു.

രാനിൻഹ സഹിത സോച ബസ സീയാ
അബധൗ ബിധിഹി കാഹ കരനീയാ
ഭൂപ ബചന സുനി ഇത ഉത തകഹിം ലഷന
രാമധര ബോലി ന സകഹിം

രാനിൻഹ സഹിത സീയാ=റാണിമാരോടൊപ്പം സീതയും, സോച ബസ അബധൗ=ചിന്താവശഗയാ. ഇനിയങ്ങോട്ട്, ബിധിഹി കരനീയാ കാഹ=വിധിയുടെ കരണീയമെന്നായിരിക്കും?, ലഷന ഭൂപ ബചന സുനി=ലക്ഷ്മണൻ രാജാക്കന്മാരുടെ വാക്കുകൾ കേട്ട്, ഇത ഉത തകഹിം=അത്ഭുതിയും മിഴിച്ചുനോക്കി, രാമ ധര=രാമനെ ഭയന്നു, ബോലി ന സകഹിം=ഒന്നും സംസാരിക്കാൻ ശക്തനായില്ല.

റാണിമാരോടൊപ്പം സീതയും ചിന്താകലയായി. എന്താണു് ദൈവം ഇനി ഇവിടന്നങ്ങോട്ടു ചെയ്യാൻ കണ്ടിരിക്കുന്നതു്? ലക്ഷ്മണൻ രാജാക്കന്മാരുടെ വാക്കുകൾ കേട്ടു അത്ഭുതിയും മിഴിച്ചു നോക്കി. പക്ഷേ രാമനെ ഭയന്നു ഒരക്ഷരംപോലും സംസാരിക്കാൻ ലക്ഷ്മണനു കഴിഞ്ഞില്ല.

ദോ: അരുന നയന ഭൂകടീ കുടില ചിതവത നൃപൻഹ
സകോപ
മനഹ്തം മത്ത ഗജഗന് നിരഖി സിംഘകി
സോരഹി ചോപ

അരുന നയനം=അരുണവണ്ണങ്ങളായ നയനങ്ങളോടും, കുടില
 ഭുകുടി=വളഞ്ഞ പുരികക്കൊടികളോടുംകൂടി, സകോപം=സക്രോ
 ധം (ലക്ഷ്മണൻ), നൃപൻഹ ചിതവനം=രാജാക്കന്മാരെ നോക്കി,
 മനഹ്വം=ആ നോട്ടം കണ്ടാൽ തോന്നും, മത്ത ഗജ ഗന നിരവി=
 മദിച്ച ഗജസമൂഹത്തെ കണ്ടിട്ടു, സിംഹകീസോരഹി ചോപം=
 സിംഹക്കുട്ടികൾ ആവേശമുണ്ടാകുകയാണോ എന്നു്.

രോഷം ഹേതുവാലി ലക്ഷ്മണന്റെ നേത്രങ്ങൾ അരുണാഭ
 ങ്ങളായി. പുരികക്കൊടികൾ വളഞ്ഞു. അദ്ദേഹം പൊങ്ങച്ചം
 പുലമ്പുന്ന രാജാക്കന്മാരെ രൂക്ഷമായി നോക്കി. മദിജഗജസമൂ
 ഹത്തെ കണ്ടാൽ സിംഹക്കുട്ടികൾണ്ടാകുന്ന ആവേശം എന്നായിരി
 ക്കുമോ താദൃശമായ ഒരാവേശമാണു് അച്ഛോര സുമിത്രികുണ്ടാ
 യതു്.

ചൗ: ഖര ഭര ദേവി ബികല പുര നാരീ സബ മിലി
 ദേഹീം മഹീപൻഹ ഗാരീ
 തേഹി അവസര സുനി സിഖ ധനു ഭംഗാ ആഘ്ര
 ഭൃഗുകല കമല പതംഗാ

ഖര ഭര ദേവി=കോലാഹലങ്ങൾ കണ്ടു്, പുരനാരീ=പൗരാണ
 മാർ, ബികലം=വ്യാകുലമായീ, സബമിലി=എല്ലാവരും ചേർന്നു,
 മഹീപൻഹ ഗാരീ ദേഹി=രാജാക്കന്മാരെ ഭർത്സനംചെയ്തു,
 തേഹി അവസരം=ആ അവസരത്തിലാണു്, സിഖ ധനു ഭംഗ
 സുനി=ശൈവചാപഭഞ്ജനം കേട്ടു്, ഭൃഗുകലകമല പതംഗം=ഭൃഗു
 വംശമാകുന്ന കമലത്തിന്നു സൂര്യനായ പരശുരാമൻ, ആഘ്ര=ആഗ
 തനായതു്.

രാജാക്കന്മാരുടെ കോലാഹലങ്ങൾ കണ്ടു പൗരാണന്മാരെ
 ള്ലാം വ്യാകുലമായീ. അവർ എന്നിച്ചു ചേർന്നു രാജാക്കന്മാരെ
 ഭർത്സിച്ചു. അതേ അവസരത്തിൽത്തന്നെ ശൈവചാപഭംഗം
 കേട്ടു ക്രുദ്ധനായി പരശുരാമനും പ്രത്യക്ഷനായതു്.

ദേവി മഹീപ സകല സകുചാനേ ബാജ സ്വപട
 ജനു ലവാ ലുകാനേ

ഗുര സരീര ഭൂതി ഭലി ഭ്രാജാ ഭാല ബിസാല ത്രിപുണ്യ ബിരാജാ

ബാജ രാധപട ലവാപരത്തു റാഞ്ചുവാൻ ശ്രമിക്കേ കുരുവി,
ലുകാനേ ജനമളിയുവാഞ്ഞൊരുങ്ങുന്നതുപോലെ, ദേവി മഹീപ
സകലം=(പരശുരാമനെ) കണ്ടു രാജാക്കന്മാർ എല്ലാം, സക
ചാനേ=സങ്കോചവാശഗരാതി, ഗുര സരീര=അദ്ദേഹത്തിന്റെ
ശ്വേതവസ്ത്രമായ ദേഹം, ഭൂതി ഭലി ഭ്രാജാ=ഭസ്മലേപനത്താൽ
ശോഭിച്ചു, ബിസാല ഭാല=വിശാലമായ നെററിയിൽ, ത്രിപുണ്യ
ബിരാജാ=മുഗ്ദ്ധോപിയും പരിശോഭിച്ചു.

ചരത്തു റാഞ്ചുവാൻ ശ്രമിക്കേ കുരുവി മറഞ്ഞു രക്ഷപ്പെ
ടാൻ ശ്രമിക്കുന്നതുപോലെ പരശുരാമന്റെ വരവു കണ്ടപ്പോൾ
രാജാക്കന്മാരെല്ലാം ചുളിപ്പോയി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്വേതവ
സ്ത്രസരീരം ഭസ്മലേപനംകൊണ്ടും വിശാലമായ നെററിത്തടം
മുഗ്ദ്ധോപിയാലും പരിശോഭിച്ചിരുന്നു.

സീസ ജടാ സസി ബദന സുഹാവാ രിസി ബസ കമുക അരുന ഹോള ആവാ ഭൂടി ക്കില നയന രിസ രാതേ സഹജഹ്ലം ചിതവത മനഹ്ലം രിസാതേ

സീസ ജടാ=ശിരസ്സിൽ ജട ബന്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്, സസി സുഹാവാ
ബദന=രശ്മിസുന്ദരമായ മുഖം, രിസി ബസ=ഊഷ്മ ഹേതു
വായി, കമുക അരുന ഹോള ആവാ=കുറഞ്ഞതാണു തുടുത്തി
ട്ടുണ്ട്, ക്കില ഭൂടി=വളഞ്ഞ പുരികക്കൊടികളും, രിസി രാതേ
നയന=ക്രോധത്താൽ തുടുത്ത കണ്ണുകളും, സഹജഹ്ലം ചിതവത=
സ്വാഭാവികമായ നോട്ടവും, രിസാതേ=ക്രോധാധിക്യത്തോടുകൂടി
യവനാണദ്ദേഹമെന്നു കാണികളെ ധരിപ്പിച്ചു.

ജടാഭാരം റെറുകയിൽ ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. ചന്ദ്രോപമ
മായ സുന്ദരമുഖമാകട്ടെ ഊഷ്മയാൽ കുറഞ്ഞതാണു തുടുത്തുവശാ
യിട്ടുണ്ട്. വളഞ്ഞ പുരികക്കൊടികളും ക്രോധം നിമിത്തം തുടു

പ്ലാൻ നേതൃത്വം സ്വാഭാവികമായ നോട്ടവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കോപാധിക്യം വിളംബരം ചെയ്തിരുന്നു.

ബ്രഷ്ട കന്യ ഉര ബാഹു ബിസാലാ ചാരു ജനേഹു
മാല മൃഗ ഛാലാ

കടി മുനി ബന്ധന തുന ദുള ബാസേ ധനു സഹ
കര കിരാര കലകാസേ

ബ്രഷ്ട കന്യ=കാളക്ഷുത്തം, ബിസാലാ ഉര ബാഹു=വിസ്തൃത വക്ഷസ്സം ദീപ്ബാഹുക്കളും, ചാരു ജനേഹു=മനോഹരമായ പുണ റുലും, മാല=രദ്രാക്ഷമാലയും, മൃഗ ഛാലാ=മാന്തോലും, കടി മുനി ബന്ധന=അരയിൽ മരവുരിയും, ബാസേ ദുള തുന=ബന്ധിച്ച രണ്ടു ആവനാഴികളും, കര ധനു സര=കൈകളിൽ ചാപബാണങ്ങളും, കാസേ=തോളിൽ, കല കിരാര=വെട്ടിത്തിളങ്ങുന്ന വെണ്മഴയും ഉണ്ടായിരുന്നു.

കാളച്ചമലു്; വിരിഞ്ഞ മാറു്; ദീപ്ബാഹുക്കൾ; മനോഹരമായ യജ്ഞോപവീതം; രദ്രാക്ഷമാലയും; മാന്തോൽ; അരയിൽ മരവുരി; അവിടെത്തന്നെ ബന്ധിച്ചിട്ടുള്ള രണ്ടു ആവനാഴികൾ; കരങ്ങളിൽ ശരചാപങ്ങൾ; തോളിൽ വെണ്മഴ. ഇതാണവിടെ പ്രത്യക്ഷനായ പരശുരാമന്റെ വേഷവിധാനം.

ദോ: സാന്ത ബേഷ്ട കരനീ കരിന ബരനി ന ജാതു
സരൂപ

ധരി മുനിതനു ജനു ബീര രസു ആയതു ജഹം
സബദ്രൂപ

ബേഷ്ട സാന്ത=വേഷം ശാന്തവും, കരനീ കരിന=പ്രവൃത്തി കാി നവുമാണ്. സരൂപ ബരനി ന ജാതു=അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വരൂപം അവസ്ഥമാണ്. സബ ദ്രൂപ ജഹം=സമുദ്രജാക്കന്മാരുമിരിക്കുന്നിടത്തേക്കു്, ബീര രസു=വീരരസം, മുനി തനു ധരി=മുനിയുടെ ശരീരമെടുത്തു, ജനു ആയതു=വന്നിരിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നും.

ശാന്തമാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വേഷമെങ്കിലും പ്രവൃത്തി കഠിനമാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ രൂപം അവസ്ഥാപൂർവ്വമാണ്. രാജാക്കന്മാരെല്ലാം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നിടത്തേക്കു വീരരസം മുനിക്കേമെടുത്തു വന്നിരിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ വരവു കണ്ടാൽ.

ചു: ദേവത ഭൂഗുപതി ബേഷു കരാലാ ഉറേ സകല ഭയ ബികല ഭൂഭൂലാ

പിതു സമേത കഹി നിജ നാമാ ലഗേ കരന

സബ ദണ്ഡ പ്രനാമാ

കരാലാ ഭൂഗുപതി ബേഷു=ഭയങ്കരമായ പരശുരാമവേഷത്തെ, ദേവന ഭയബികല=കണ്ടിട്ട് ഭയവിഹ്വലരായ, സകല ഭൂഭൂലാ=എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും, ഉറേ=എഴുന്നേറു. പിതു സമേത=പിതാവടക്കമുള്ള, നിജ നാമാ കഹി=തന്റെ പേർ എടുത്തുപറഞ്ഞു, സബ ദണ്ഡപ്രനാമാ കരനേ ലഗാ=എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും ദണ്ഡ പ്രണാമം ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി.

ഭീഷണമായ ഭാഗ്ഗവരാമവേഷം കണ്ടു ഭയവിഹ്വലരായിത്തീർന്ന രാജാക്കന്മാരെല്ലാം എഴുന്നേറു. പിതാവുരൂപമുള്ള സ്വനാമധേയം എടുത്തു പറഞ്ഞു അവർ സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്യാനാരംഭിച്ചു.

ജേഹി സുഭായ ചിതവഹിം ഹിത ജാനീ സോ

ജാനതു ജന ആതു ഖുടാനീ

ജനക ബഹോരി ആതു സിരു നാവാ സീയ

ബോലാതു പ്രനാമ കരാവാ

ജേഹി ഹിത ജാനീ=ഏതൊരുത്തനെ മിത്രമെന്നു ഗ്രഹിച്ചു, സുഭായ=സാധാരണ രീതിയിൽ, ചിതവഹിം=അദ്ദേഹം നോക്കുന്നുവോ, സോ ജാനതു=അവൻ അറിയുന്നുണ്ട്, ജന ആതു ഖുടാനീ=തന്റെ ആയുഷ്കാലം അവസാനിച്ചുവോ എന്നു, ബഹോരി=അനന്തരം, ജനക ആതു=ജനകൻ വന്നു, സിരു നാവാ=ഭാഗ്ഗവ

രാമനെ കമ്പിട്ട, സീയ ബോലാഇ=സീതയെ കൊണ്ടുവന്നു,
പ്രനാമ കരോവാ=നമസ്കരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഏതൊരുവനെ ഹിതനെന്നറിഞ്ഞു സാധാരണ മട്ടിൽ പര
ശുരാമൻ നോക്കുന്നുണ്ടോ അപ്പോൾ അവൻ മനസ്സിലാക്കും തന്റെ
ആയുഷ്കാലം അവസാനിക്കാൻ ഇനി ഒട്ടുംതന്നെ കാലവിളംബം
ഇല്ലെന്ന്. [ക്ഷത്രിയരുടെ നേരെ ഹിതാഹിതചിന്തയൊന്നും പര
ശുരാമനില്ല എന്നർത്ഥം] രാജാക്കന്മാരുടെ പ്രണാമം അവസാനി
ച്ചപ്പോൾ ജനകമഹാരാജാവു ചെന്നു ഭാഗ്ഗവതാദങ്ങളിൽ നമസ്ക
രിക്കുകയും സീതയെ വിളിച്ചു വരുത്തി മുനിതൃപ്പാദങ്ങളിൽ പ്രണ
മിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

ആസിഷ ദീൻഹി സഖീ ഹരഷാനീ നിജ സമാജ
ലൈ ഗതു സയാനീ

ബിസപാമിത്ര മിലേ പുനി ആതു പദ സരോജ

മേലേ ദോള ഭാതു

ആസിഷ ദീൻഹി=പരശുരാമൻ സീതയ്ക്കു ആശീസ്സു നൽകി. സഖീ
ഹരഷാനീ=സഖിമാർ സന്തോഷിച്ചു. നിജ സയാനീ സമാജ=
സീതയുടെ ചതുരമാരായ സഖിമാർ, ലേതു ഗതു=സീതയെ
കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. പുനി ബിസപാമിത്ര=അനന്തരം വിശ്വപാമി
ത്രൻ, ആതു മിലേ=വന്നു ഭാഗ്ഗവതാദനെ ആശ്ലേഷിച്ചു, ദോള
ഭാതു=രാമലക്ഷ്മണന്മാരായ രണ്ടു ഭ്രാതാക്കളേയും, പദ സരോജ
മേലേ=തൃപ്പാദകമലങ്ങളിൽ അപ്പിച്ചു.

ഭാഗ്ഗവതാദൻ സീതയെ ആശീർവ്വദിച്ചതു കണ്ടു സഖിമാർ
പ്രസന്നമാരായി സീതയെ അവരുടെ കൂട്ടത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
പോയി. പിന്നീട് രംഗപ്രവേശം ചെയ്ത രാമലക്ഷ്മണസമേത
നായ കൗശികനാണ്. അദ്ദേഹം കുമാരന്മാരെ പരശുരാമന്റെ
പാദസരോജങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചു

രാമ ലഷനു ദസരഥ കേ ഡോടാ ദീൻഹി അസീസ
ദേഖി ലേ ജോടാ

രാമഹിം ചിതള രഹേ മകി ലോചന രൂപ അപാര
മാരമദ മോചന

രാമ ലക്ഷന=രാമലക്ഷണന്മാർ, സേരഥ കേ ശോടാ=സേരഥ
ന്റെ പുത്രന്മാരാണ്. ലേ ജോടാ=ആ സുന്ദരയുഗത്തെ, ദേവി=
കണ്ടു, അസീസ ദീൻഹി=(പരശുരാമൻ) ആശീവാദം നല്കി,
ലോചന മകി=കണ്ണു നിറയെ മുനി, രാമഹിം=രാമനെ, ചിതള
രഹേ=നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു, അപാരരൂപ=രാമന്റെ അപാര
സൗഭാഗ്യം, മാരമദ മോചന=മാരമദത്തെ കളയുന്ന ഒന്നായിരുന്നു.

സേരഥരാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരും സുന്ദരന്മാരും ഭ്രാതാക്കളു
മായ രാമലക്ഷണന്മാരെ വീക്ഷിച്ച പരശുരാമൻ ആശീവാദം
നല്കി. അദ്ദേഹം രാമനെ കണ്ണു നിറയെ നോക്കി. രാമന്റെ
അപാരസൗന്ദര്യം മാരന്റെ മേന്മയെ മോചിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു.

ദോ: ബഹുരി ബിലോകി ബിദേഹ സന കഹള
കാഹ അതി ഭീര
പൃഷ്ഠത ജാനി അജാന ജിമി ബ്യാപേള കോപ
സരീര

ബഹുരി=അനന്തരം (പരശുരാമൻ), ബിദേഹ ബിലോകി=ജന
കനെ നോക്കി, കഹള=ചോദിച്ചു:—, അതി ഭീര കാഹ=എ
ന്താണിവിടെ ഇത്രവലിയ തിരക്കു? ജാനി=എല്ലാം അറിഞ്ഞി
രുന്നിട്ടും (അദ്ദേഹം), അജാന ജിമി=ഒന്നും അറിയാത്തവൻ എന്ന
വണ്ണം, പൃഷ്ഠത=ചോദിക്കേ, സരീര കോപ ബ്യാപേള=ശരീരം
കോപവ്യാപ്തമായിത്തീർന്നിരുന്നു.

രാമനിൽനിന്നു കണ്ണുകൾ പിൻവലിച്ച ഭാഗ്വതരാമൻ ജന
കനെ നോക്കി, എല്ലാം അറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും ഒന്നും അറിയാത്തവൻ
കണക്കു ക്രോധവ്യാപ്തശരീരനായി എന്താണിവിടെ ഇത്രവലിയ
തിരക്കെന്നു ചോദിച്ചു.

ച: സമാചാര കഹി ജനക സുനാഹ്വ ജേഹി കാരന
മഹീപ സബ ആഹ്വ

സുനത ബചന ഫിരി അനത നിഹാരേ ദേവേ ചാപ ഖണ്ഡ മഹി ഡാരേ

സമാചാര ജനക=വൃത്താന്തങ്ങളെല്ലാം ജനകൻ, കഹി സുനാഹ്= പരശുരാമനെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു, ജേഹി കാരന=എന്തു കാരണത്താലാണ്, സബ മഹീപ ആഹ്=രാജാക്കന്മാർ സന്നിഹിതരായതെന്നും (ധരിപ്പിച്ചു), ബചന സുനത=ജനകൻ പറഞ്ഞതൊക്കെ കേട്ടു (പരശുരാമൻ), ഫിരി അനത നിഹാരേ=തിരിഞ്ഞു മറൊരിടത്തേക്കു നോക്കി, ചാപഖണ്ഡ മഹി ഡാരേ ദേവേ=വില്ലു കഷണമായി ഭൂമിയിൽ കിടക്കുന്നതദ്ദേഹം കണ്ടു.

സീതാ സ്വയംവരാഘോഷത്തെപ്പറ്റിയും സ്വയംവരാത്മം രാജാക്കന്മാർ സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്നതിനെപ്പറ്റിയും ജനകൻ പരശുരാമനോടു വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞു. ജനകൻ പറഞ്ഞതുകേട്ടു പരശുരാമൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. ശൈവചാപം ഖണ്ഡം ഖണ്ഡമായി നിലത്തുകിടക്കുന്ന കാഴ്ച അദ്ദേഹം കണ്ടു.

അതി രീസ ബോലേ ബചന കറോരാ കഹു ജഡ
ജനക ധനുസ കേളു തോരാ
ബേഗി ദേഖാള മൂഡ നത ആജു അലടളം മഹി
ജഹം ലഗിതവ രാജു

അതി രീസ=ഏറ്റവും ഇഷ്ട്യന്മുദേ, കറോരാ ബചന ബോലേ= (പരശുരാമൻ) കറോരവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു:—, ജഡ ജനക കേളു= ജളനായ ഹേ ജനക, ആരാണ, ധനുസ=വില്ലു, തോരാ=ഭഞ്ചിച്ചതു്, കഹു=പറയു, ബേഗി മൂഡ=വേഗത്തിൽ ആ മൂഡനെ, ആജു ദേഖാള നത=ഇപ്പോൾ കാണിച്ചതന്നില്ലെങ്കിൽ, തവ രാജു ജഹം=എവിടത്തോളമുണ്ടോ അങ്ങയുടെ രാജ്യം, മഹി ഉലടളം= ആ ഭൂമി ഞാൻ തകർക്കും.

അത്യധികം കോപത്തോടെ പരശുരാമൻ കറോരവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു:— ജളനായ ഹേ ജനക, ആരാണ ശൈവചാപം തകർത്തതെന്നു വേഗം പറഞ്ഞുകൊള്ളുക. ആ കൊള്ളുതാത്തവനെ വേഗം കാണിച്ചതന്നില്ലെങ്കിൽ അങ്ങയുടെ രാജ്യം മുഴുവൻ ഞാൻ കൂട്ടിച്ചൊറാക്കും.

അതി ഡര ഉതര ദേത റൂപ നാഹിം കുടില ഭൂപ
 ഹരഷേ മനമാഹിം
 സുര മുനി നാഗ നഗര നര നാരീ സോചഹിം
 സകല ത്രാസ ഉര ഭാരീ

അതി ഡര റൂപ=അതിയായ ഭയത്താൽ (ജനക) രാജാവു്, ഉതര നാഹിം ദേത=പ്രത്യുത്തരം പറഞ്ഞില്ല, കുടില ഭൂപ=കുടിലനായ രാജാക്കന്മാർ, മന മാഹിം ഹരഷേ=മനസ്സിൽ സന്തോഷിച്ചു, സുര മുനി നാഗ=സുരന്മാരും മുനിമാരും നാഗന്മാരും, സകല നഗര നര നാരീ=സകല നാഗരികരും, ഉരഭാരീ ത്രാസ=മനസ്സിൽ നിറഞ്ഞ ഭയത്തോടുകൂടിയവരായിട്ടു്, സോചഹിം=വ്യഥിതരായിരേണ്ടിയിട്ടു്.

വലിച്ച ഭയംകൊണ്ടു് പരശുരാമന്റെ ചോദ്യത്തിന്നു ജനകൻ മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. കുടിലനായ രാജാക്കന്മാർ പ്രസന്നരായി. [ചാപഭഞ്ജനം ചെയ്ത രാമനെ പരശുരാമൻ ഉടനെ നിഗ്രഹിക്കുമല്ലോ എന്നുള്ളതാണു് ആ ഔഷ്ഠരാജാക്കന്മാരെ സന്തുഷ്ടരാക്കിയതു്.] സുരന്മാരും മുനിമാരും നാഗന്മാരും പൗരന്മാരും പൗരിമാരും ഏറ്റവും ഭയന്നു; അവർ വ്യഥിതരായിത്തീർന്നു്

മന പചിതാതി സീയ മഹതാരീ ബിധി അബ
 സംവാരി ബാത ബിഗാരി
 ഭൂപതി കര സുഭാഉ സുനി സീതാ അരധ
 നിമേഷ കലപ സമ ബീതാ

സീയ മഹതാരീ മന=സീതയുടെ ജനനിയുടെ ഹൃദയം, പചിതാതി=പശ്ചാത്താപഭരിതമായി, സംവാരി ബാത=നേരെയായ കാര്യം, ബിധി അബ=വിധി ഇപ്പോൾ, ബിഗാരി=തകരാറിലാക്കുന്നു, ഭൂപതികര സുഭസേ=പരശുരാമന്റെ സ്വഭാവത്തെക്കുറിച്ചു, സുനി സീതാ=കേട്ടു് സീത, അരധ നിമിഷ=അല്പനിമിഷം, ബീതാ കലപസമ=ഒരു കല്പകാലത്തിന്നു തുല്യമായിരുന്നു.

സീതയുടെ മാതാപിതാ വ്യഥിതയായി. മാപഞ്ജനം കഴിഞ്ഞു; രാമൻ സീതയെ, നിശ്ചയപ്രകാരം വരണമാലുവും മാർത്തിച്ചു. അങ്ങനെ ഭർത്താവിൽനിന്നു നേരെയായ കാര്യം പരശുരാമന്റെ വരവുനിമിത്തം വിധി തകരാറിലാക്കുമോ എന്നൊരു ഭീതി പലർക്കും ഉണ്ടായി. പരശുരാമനെക്കുറിച്ച് കേൾക്കാനിടയായ സീതയ്ക്കു, അവൾ നയിക്കുന്ന ഓരോ അർച്ചനയിലും ഓരോ കല്പകാലത്തിന്നു തുല്യമായി തോന്നി.

ദോ: സഭയെ ബിലോകേ ലോഗ സബ ജാനി ജാനകീ ഭീരു

ഏദയം ന ഹരഷു ബിഷാദു കമര ബോലേ ശ്രീരഘുബീരു

സബ ലോഗ സഭയെ=എല്ലാ ജനങ്ങളും ഭീരുരാണെന്നു, ബിലോകേ=കണ്ടും, ജാനകീ ഭീരു ജാനി=ജാനകി ഭയചകിതയാണെന്നു ഗ്രഹിച്ചും, ശ്രീരഘുബീരു ഏദയം=ശ്രീരാമൻ, സ്വഹൃദയത്തിൽ, ഹരഷു ബിഷാദു ന കമരം=ഹർഷവിഷാദങ്ങളോടും കൂടാതെ, ബോലേ=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—

ജനങ്ങൾക്കെല്ലാം പേടിപിടിച്ചിരിക്കുന്നു; സീത ഭീരുവായി ഭവിക്കുക എന്നൊക്കെ ശ്രീരാമൻ മനസ്സിലായി. എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ സന്തോഷവും ഉണ്ടായില്ല, വിഷാദവും ഉണ്ടായില്ല. അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: .

മാ: നാഥ സംഭ ധനു ഭഞ്ജനിഹാരാ ഹോതുഹി

കോള ഏക ദാസ തുഹാരാ

ആയസു കാഹ കഹിയ കി ന മോഹീം സുനി

രിസാഇ ബോലേ മുനി കോഹീം

നാഥം=അല്ലയോ നാഥ, സംഭ ധനു ഭഞ്ജനിഹാരാ=ശൈവപാപം ഭഞ്ജിച്ചവൻ, തുഹാരാ ഏക ദാസ ഹോതുഹി=അങ്ങയുടെ ഒരു ദാസനായിരിക്കും, ആയസു കാഹ=അവിടുത്തെ കല്പന എന്നാ

ണാവോ? മോഹി കി ന കഹിയ=എന്നോടൊന്നാണു പറയാത്തത്?; രിസാഇ മുനി സുനി=കൂലനായ പരശുരാമൻ ഇതുകേട്ട്, കോഹി ബോലേ=അധികം താഴ്ന്നായി പറഞ്ഞു:—

സ്വാമിൻ, ശൈവമാപം ഭഞ്ചിച്ചാൻ അങ്ങയുടെ ഒരു ദാസനായിരിക്കും. അവിടത്തെ കല്പന എന്താണാവോ? എന്നോടൊന്നാണു പറയാത്തത്? കൂലനായ പരശുരാമൻ ഇതുകേട്ടു പൂർവ്വാധികം കോപിച്ചുനായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:— [ക്ഷത്രിയൻ ബ്രാഹ്മണസേവകനാണ്. ഇവനും അങ്ങയുടെ ദാസൻതന്നെ. അങ്ങയുടെ പൂർവ്വികനായ ഭഗ്വ ദരികൾ എന്നെ ചവിട്ടുകയുണ്ടായി. ആ ചരണത്തിന്റെ അടയാളം ഇന്നും എന്റെ വക്ഷസ്സിലുണ്ട്. 'ഈ ആശയമാണ് രാമൻ ഇവിടെ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്'.]

സേവക സോ ജോ കരള സേവകാഹു അരികരനീ
കരി കരിഅ ലരാഹു

സുനഹു രാമ ജേഹി സിഖ ധനു തോരാ സഹസ
ബാഹു സമ സോരിപു മോരാ

സേവകാഹു ജോ കരള=സേവനം ആർ ചെയ്യുന്നുവോ, സോ സേവക=അവനാണു സേവകൻ, അരി കരനീ കരി=അവൻ ശത്രുവിന്റെ പ്രവൃത്തി ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ, ലരാഹു കരിഅ=അവനുമായി യുദ്ധം ചെയ്യണം, രാമ സുനഹു=രാമ, കേരുക, സിഖ ധനു ജേഹി തോരാ=ശൈവമാപം ആർ ഭഞ്ചിച്ചുവോ, സോ=അവൻ, സഹസബാഹു സമ=സഹസ്രബാഹുവിനു തുല്യം, മോരാ രിപു=എനിക്കു ശത്രുവാണു്.

സേവിക്കുന്നവനാണു സേവകൻ. ശത്രുപ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്ന സേവകൻ സേവകനല്ല. അവനുമായി യുദ്ധംതന്നെ ചെയ്യണം. രാമ, ശൈവമാപം ഖണ്ഡിച്ചാൻ സഹസ്രബാഹുവിനു തുല്യം എന്റെ ശത്രുവാണു്. [പരശുരാമന്റെ പിതാവിനെ വധിച്ച സഹസ്രബാഹുവിനെ ക്ഷത്രിയവംശത്തോടുകൂടിയൊന്നെ നശിപ്പി

ചുവന്നാണു പരശുരാമൻ. ആ സഹസ്രബാഹുവിന്റെ നിലയിലാണു പരശുരാമൻ ശൈവചാപഭഞ്ജകനെ കാണുന്നത്. ശിവന്റെ ശിഷ്യനാണല്ലോ പരശുരാമൻ. പരശുരാമൻ പിതൃതുല്യനുമാണു ശിവൻ. അതുകൊണ്ടു പരശുരാമന്റെ വാക്കുകൾ സമുചിതങ്ങൾതന്നെയാണു.]

സോ ബിലഗാള ബിഹാള സമാജാ നത മാരേ
ജഇഹഹിം സബരാജാ
സുനി മുനി ബചന ലഷന മുസുകാനേ ബോലേ
പരസു ധരഹി അപമാനേ

സമാജാ ബിഹാള=കൂട്ടം വീട്ടു, സോ ബിലഗാള ന ത=അവൻ ഒറ്റപ്പെടുത്തപ്പെടുന്നില്ലെങ്കിൽ, സബ രാജാ=എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും, മാരേ ജഇഹഹിം=കൊല്ലപ്പെടും, മുനി ബചന സുനി=പരശുരാമന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു, ലഷന മുസുകാനേ=ലക്ഷ്യങ്ങൾ ചിരിച്ചു, പരശു ധരഹി അപമാനേ=പരശുരാമനെ അവമാനിച്ചുകൊണ്ടു, ബോലേ=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:-

ശൈവചാപം ഭഞ്ജിച്ചവനെ രാജാക്കന്മാർ അവരുടെ സംഘത്തിൽനിന്നു ഒറ്റപ്പെടുത്തുന്നില്ലെങ്കിൽ രാജാക്കന്മാരെയെല്ലാം ഞാൻ വധിക്കും. പരശുരാമന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു ലക്ഷ്യങ്ങൾ ചിരിച്ച പരശുരാമനെ അവമാനിച്ചുകൊണ്ടു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:

ബഹു ധനുഹിം തോരീ ലരികാളു കബഹു ന
തുംഹ രിസ കീൻഹി ഗോസാളും
ഏഹി ധനു പര മമതാ കേഹി ഹേതു സുനി
രിസാള കഹ ഭൂഗുകുല കേതു

ഗോസാളും ലരികാളും=സപാമിൻ, കുട്ടിക്കാലത്തു, ബഹു ധനുഹിം തോരീ=വളരെ വീല്പുകൾ ഞങ്ങൾ ഒടിയിട്ടുണ്ടു, കബഹു തുംഹ=അപ്പോഴൊന്നും അങ്ങു, രിസ ന കീൻഹി=കോപാകുലനായില്ല, കേഹി ഹേതു=എന്തു കാരണത്താലാണു, ഏഹി ധനു

പര മതം=ഈ ചാപത്തിന്റെ പേരിൽ അങ്ങയ്ക്കു ഇത്ര മത ഉണ്ടായത്?

ലക്ഷ്മണൻ ഉണർത്തിച്ചു:- ഏനേ, കുട്ടിക്കാലത്തു വളരെ വീലുകൾ ഞങ്ങളോടിച്ചിട്ടുണ്ട്. അന്നൊന്നും ഞങ്ങളോടവിടന്നു കോപിച്ചിട്ടില്ല. ഈ ശൈവചാപത്തോടു അവിടേക്കു എന്താണാവോ ഇത്ര മതം? [ശിവനും ജലന്ധരനുമായുള്ള സമരത്തിൽ ജലന്ധരന്റെ നിരവധി ചാപങ്ങൾ ശിവൻ വീടിട്ടെടുക്കുകയുണ്ടായി. അവയുടെയെല്ലാം സൂക്ഷിപ്പുകാരൻ പരശുരാമനായിരുന്നു. ഒരിക്കൽ ലക്ഷ്മണൻ ആ ചാപങ്ങളുവാരും കാണുകയും അവയിൽ പലതും ക്രിഡാർത്ഥം ഒടിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ള വസ്തുതയാണിവിടെ ലക്ഷ്മണൻ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്.]

സുനി രിസാഇ=ഇതുകേട്ട് കോപാവിഷ്ടനായ, ഭൃഗു കുല കേതു കഹ=പരശുരാമൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

ലക്ഷ്മണന്റെ പരിഹാസിച്ചുകൊണ്ടുള്ള വാക്കുകൾ പരശുരാമനെ ക്രുദ്ധനാക്കി. അദ്ദേഹം പറയുകയാണ്,

രേ നൃപ ബാലക കാലബസ ബോലത തോഹി ന
സംഭാര
ധനുഹിം സമ ത്രിപുരാരിധനു ബിധിത സകല
സംസാര

രേ നൃപ ബാലക=എട്ട രാജകുമാര, കാലബസ=കാലവശഗനായ തുകൊണ്ടാണ്, സംഭാര ന=നിയന്ത്രണം കൂടാതെ, തോഹി ബോലത=നീ സംസാരിക്കുന്നത്, സകല സംസാര ബിധിത=ലോകമെല്ലാം വിധിതമായ, ത്രിപുരാരിധനു=ശൈവചാപം, ധനുഹിം സമ=സാധാരണ ചാപംപോലുള്ള ഒന്നാണോ?

എട്ട, രാജകുമാര, നിനക്കു മരണം ആസന്നമായതുകൊണ്ടാണു യാതൊരു നീയന്ത്രണവും കൂടാതെ നീ സംസാരിക്കുന്നത്. സർവ്വലോകവിധിതമായ ശൈവചാപം, നീ പറയുന്ന ആ സാധാരണ ചാപംപോലുള്ളതാണോ ?

ലഷന കഹാ ഹംസി ഹമരേ ജാനാ സുനഹു ദേവ
 സബ ധനുഷ സമാനാ
 കാ മതി ലാഭൂ ജൂന ധനു തോരേ ദേഖാ രാമ നയേ
 കേ ഭോരേ

ലഷന ഹംസി കഹാ=ലക്ഷണൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു:-, ദേവ സുനഹു=കേരളം, ഹമരേ ജാനാ=എന്റെ അറിവിൽ, സബ ധനുഷ സമാനാ=എല്ലാ വില്ലും തുല്യമാണ്, ജൂന ധനു=ജീണ്ണിച്ച വില്ലു, തോരേ കാ മതി കാ ലാഭൂ=ഒടിച്ചാൽ എന്തു ഹാനിയുണ്ടു്; എന്തു ലാഭുണ്ടു്?, നയേ കേ ഭോരേ രാമ ദേഖാ=പുതുതെന്നു കരുതിയാണു് രാമനതു തൊട്ടതു്.

ലക്ഷണൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു:- ദേവ, എല്ലാ വില്ലും ഒരുപോലെതന്നെയാണെന്നാണു് എന്റെ അറിവു്. ജീണ്ണിച്ച വില്ലു ഒടിച്ചാൽ എന്തു നഷ്ടം അഥവാ എന്തു ലാഭം? പുതുതാണിതെന്നു കരുതിയാണു് ശ്രീരാമൻ ശൈവചാപം തൊട്ടതു്.

ഛാന്ത ടൂട രഘുപതിഹു ന ദോഷു മുനി ബിനു
 കാജ കരിണ കത രോഷു
 ബോലേ ചിതതു പരസുകീ ഓരാ രേസം സുനിഹി
 സുഭാള ന മോരാ

ഛാന്ത ടൂട=തൊട്ടപ്പോൾത്തന്നെ ആ വില്ലു തകന്നു, രഘുപതിഹു ദോഷു ന=രാമനിതിൽ ഒരു ദോഷവും ഇല്ല, ബിനു കാജ കത=കാര്യമില്ലാതെ എന്തിനാണു, മുനി=ഹേ മഹാഷേ അങ്ങു്, രോഷു കരിണ=കോപിക്കുന്നതു്, പരസുകീ ഓരാ ചിതതു=വെണ്മഴ നോക്കിക്കൊണ്ടു, ബോലേ രേസം=പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു:- 'എടമൂർഖ, മോരാ സുഭാള=എന്റെ സ്വഭാവം, സുനിഹി ന=നീ കേട്ടിരിക്കുന്നില്ല.

രാമൻ തൊട്ട നിമിഷത്തിൽത്തന്നെ ആ വില്ലു തകന്നു. അദ്ദേഹം ഇക്കാര്യത്തിൽ അപരാധിയല്ല. കാര്യമില്ലാതെ അവി

ടന്നെന്തിനാണിങ്ങനെ കയ്യടക്കുന്നത്? ഇതുകേട്ടു വെണ്മഴവിൽ
 തെളിഞ്ഞുപോയ പശുരാമൻ പറഞ്ഞു:— ‘എട മൂർഖ എന്റെ
 സ്വഭാവം നീ കേട്ടിരിക്കുകില്ല.’

ബാലക ബോലി ബധും നഹിം തോഹീ കേവല
 മുനി ജഡ ജാനഹി മോഹീ
 ബാലബ്രഹ്മചാരി അതി കോഹീ ബിസ്വ ബിദിത
 മന്ത്രിയക്ഷല ദ്രോഹീ

തോഹീ ബാലക ബോലി=നീനെ ബാലനെന്നുവെച്ചു, നഹിം
 ബധും മോഹി=ഞാൻ വധിക്കുന്നില്ല. എന്നെ നീ, കേവല മുനി
 ജഡ ജാനഹി=കേവലം ജളനായൊരു മുനിയായിട്ടാണ് ഗണി
 ച്ചിരിക്കുന്നത്, ബാലബ്രഹ്മചാരി=ബാലബ്രഹ്മചാരിയും, അതി
 കോഹി=അതികൂലനമായ ഞാൻ, മന്ത്രിയക്ഷല ദ്രോഹി=ക്ഷത്രി
 യക്ഷലദ്രോഹിയെന്ന കാര്യം, ബിസ്വ ബിദിത=വിശ്വവിദിത
 മാണ്.

നീയൊരു ബാലനെന്നു പറഞ്ഞുപോയതുകൊണ്ടു നീനെ
 ഞാൻ കൊല്ലുന്നില്ല. എന്നെ നീ കേവലം ജളനായൊരു മുനി
 യായിട്ടാണറിയുന്നത്. ഞാൻ ബാലബ്രഹ്മചാരിയാണ്. അതി
 രക്ഷനാണ്. വിശ്വവിദിതനായ ക്ഷത്രിയവംശവിദ്രോഹിയു
 മാണ് ഞാൻ. [സ്രീ ബാലസ്വാമി മിത്രശ്ലോ ഗോശ്ലോ വിശ്വാ
 സഘാതകഃ സുരാപോ ബ്രഹ്മഹര ചരതോ യാസ്തേതേ സർവ്വ നാര
 കാൻ—സ്രീകളേയും കുട്ടികളേയും എജമാനനേയും സുഹൃത്തി
 നേയും, പശുവിനേയും, ബ്രാഹ്മണനേയും കൊല്ലുന്നവനും വിശ്വാ
 സഘാതകനാതും മദ്യപനാതും, തസ്തരനാതും സർവ്വനരകങ്ങളും
 ഭുജിക്കുന്നവരാണ്.]

ഭുജ ബല ഭുവ ഭൂമി ബിനു കീൻഹീ ബിപുല ബാര
 മഹിദേവൻഹ ദീൻഹീ
 സഹസബാഹു ഭുജ ചേദനി ഹാരാ പരസ്യ
 ബിലോക മഹീപ കമാരാ

ഭജബല ഭൂമി=ഞാനെന്റെ കൈയ്യുക്കിനാൽ ഭൂമിയെ, ഭൂചമ്പിനു കീൻഹീ=നീക്കുതിയമാക്കി ആ ഭൂമിയെ, ബിപുല ബാര=അനേകംതവണ, മഹിദേവൻറെ ദീൻഹീ=ബ്രാഹ്മണക്കു ദാനംചെയ്തിട്ടുണ്ടു്, മഹീപ കുമാരാ=ഹേ രാജകുമാര, സഹസബാഹു ഭജമേദേ നീഹാരാ=സഹസ്രബാഹുവിന്റെ കൈകൾ മേദിച്ചു, പരസു ബിലോകു=വെണ്മഴുവൊന്നു നോക്കു്.

ഞാനെന്റെ ഭജബലംകൊണ്ടു ഭൂമിയിൽ ക്ഷത്രിയന്മാരില്ലെന്നാക്കി ഭൂമി മുഴുവൻ ബ്രാഹ്മണക്കു ദാനംചെയ്തവാനാണു്. എടോ രാജപുത്ര, സഹസ്രബാഹുവിന്റെ ആയിരം കൈകളും മേദിച്ച ഈ വെണ്മഴുവൊന്നു നോക്കുക. [ഒരിക്കൽ പരശുരാമന്റെ പിതാവിന്റെ അതിഥിയായി ചെന്ന സഹസ്രബാഹുവിനെ മുമ്പി, കാമധേനുവിന്റെ സഹായത്താൽ വിശിഷ്ടഭോജനം നൽകി സത്തൃപ്തനാക്കി. രാജാവു പശുവിനെ തനിക്കു തരണമെന്നു യാചിച്ചു. മഹഷി സമ്മതിച്ചില്ല. കപിതനായ രാജാവു ഭൃഗുവിന്റെ ശിരമേദംചെയ്തു. പരശുരാമൻ ക്ഷത്രിയവാംശത്തെ ഇരുപത്തൊന്നു വട്ടം നിഗ്രഹിച്ചു ഭൂമിയെ നീക്കുതിയമാക്കി.]

മാതുപിതഹി ജനി സോച ബസ കരസി മഹീപ
കിസോര

ഗരഭനകേ അരഭക ലേന പരസു മോര അതിഘോര

മഹീപ കിസോര=ഹേ രാജകുമാര, മാതുപിതഹി=മാതാപിതാക്കന്മാരെ നീ, സോചബസ ജനി കരസി=ഓടിപ്പിടിക്കാനിടവരുത്തണ്ടു, മോര പരസു=എന്റെ വെണ്മഴു, ഗരഭനകേ അരഭക=ഗർഭസ്ഥശിശുക്കളെ, ലേന അതിഘോര=പിളർക്കുന്നതും അതിഘോരവുമാണു്.

ഹേ രാജകുമാര, നീന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാരെ നീ ഓടിപ്പിക്കണ്ട. (നീ മരിച്ചാൽ സങ്കടപ്പെടേണ്ടതു അവരായിരിക്കും എന്നു സാരം) എന്റെ വെണ്മഴു ഗർഭത്തിലിരിക്കുന്ന ശിശുക്കളെ കൂടി പിളർക്കുന്ന അതിഘോരായുധമാണു്. (അതു നിന്നെ വൃഥാ വിടുകയില്ലെന്നു ഭാവം.)

ചു: ബിഹംസി ലഷന ബോലേ മുടുബാനീ അഹോ
 മുനീസ മഹാഭട മാനീ
 പുനി പുനി മോഹി ദേഖാവ കുരാരു ചഹത
 ഉഡാവന ഫൂംകി പഹാരൂ

ബിഹംസി ലഷന=ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ലക്ഷ്യം, മുടുബാനീ
 ബോലേ അഹോ=മുടുവാണികളാൽ പറഞ്ഞു: 'ആശ്ചര്യംതന്നെ,
 മുനീസ=ഹേ മഹാഷേ, മാനീ മഹാഭട=അങ്ങയ്ക്കു ശര്യഗവും വള
 രെയുണ്ടല്ലോ എന്നത്', മോഹി പുനി പുനി=എനിക്കു വീണ്ടും
 വീണ്ടും, കുരാരു ദേഖാവ=അങ്ങു വെണ്ടു കാട്ടിത്തന്നു, പഹാരൂ
 ഫൂംകി ഉഡാവന ചഹത=പവൃതത്തെ ഉഴുതിപ്പറപ്പിക്കാനോ
 അങ്ങു ആഗ്രഹിക്കുന്നത്?

ചിരിച്ചു മുടുവാണികളാൽ ലക്ഷ്യം പറഞ്ഞു: .. അങ്ങയ്ക്കു
 ശര്യഗവും വളരെയുണ്ടെന്ന സംഗതിയിൽ എനിക്കാശ്ചര്യമുണ്ടാ
 കുന്നു. അങ്ങു തുടരെതുടരെ വെണ്ടു എന്റെ നേക്കു കാട്ടുകയും
 ചെയ്യുന്നു. [വെണ്ടു കണ്ടിട്ടൊന്നും പേടിക്കുന്നവനല്ല എന്ന
 ഭാവം] പവൃതത്തെ ഉഴുതിപ്പറപ്പിക്കാനാണോ അങ്ങു ആഗ്രഹി
 കുന്നത്? (ഇത്തരം ഭീഷണിക്കാരെററാൽ പറന്നുപോകുന്നവനല്ല
 ലക്ഷ്യം എന്ന പവൃതമെന്നു സാരം.)

ഇഹാം കുഹഡബതിതാ കോള നാഹീം ജേ
 തരജനീ ദേഖി മരി ജാഹീം
 ദേഖി കുറാര സരാസന ബാനാ മൈം കമ്മു
 കഹേളം സഹിത അഭിമാനാ

ജേ തരജനീ ദേഖി=വിരലുകളുടെ താഡനംകൊണ്ടു, മരിജാഹീം=
 കൊഴിഞ്ഞുവീഴുന്ന, കുഹഡബതിതാ കോള=വാടിയ കാഴ്ച
 ഒന്നും, ഇഹാം നാഹീം=ഇവിടെയില്ല, കുറാര സരാസന ബാനാ=
 കുറാരവും വീലും ശരങ്ങളും, ദേഖി=കണ്ടിട്ട് തന്നെയാണ്,
 സഹിത അഭിമാനാ=സാഭിമാനം, കമ്മു മൈം കഹേളം=ചിലതു
 ഞാൻ പറഞ്ഞത്.

വിരലുകൾകൊണ്ട് എററിയാൽ കൊഴിഞ്ഞുവീഴുന്ന വാടിയ കായ്ക്കളൊന്നും ഇവിടെയില്ല. അങ്ങയുടെ കരങ്ങളിലുള്ള വെണ്മഴവും വില്ലും ശരങ്ങളും കണ്ടുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് അഭിമാനപൂർവ്വം ഞാൻ ചിലതു പറഞ്ഞത്.

ഭഗവതേ സമുത്ഥി ജനേഽബിലോകീ ജോ കമഃ
കഹഹ സഹസം രിസ രോകീ
സുരമഹിസുര ഹരിജന അരു ഗാതു ഹമരേ കല
ഇൻഹ പരന സുരാതു

ഭഗവതേസമുത്ഥി=അങ്ങയുടെ വംശം ഭഗവതമാണെന്നു ഗ്രഹിച്ചും, ജനേഽബിലോകീ=പൂണന്തൽ കണ്ടും, ജോ കമഃ കഹഹ=യാതൊന്നു അങ്ങല്ല പരത്തില്ലേ അതു, രിസരോകീ സഹസം=കോപം നിയന്ത്രിച്ചും ഞാൻ സഹിക്കാം, സുരമഹിസുര=ദേവബ്രാഹ്മണരിലും, ഹരിജന അരു ഗാതു ഇൻഹപര=ഭഗവദ് ഭക്തന്മാർ പശുക്കൾ എന്നിങ്ങനെയുള്ളവരിൽ (കാണിമെന്നതിനുള്ള), സുരാതു=ശര്യം, ഹമരേ കല ന=ഞങ്ങളുടെ കലത്തിൽ (പിറന്നവർ) ഇല്ല.

അങ്ങ ജനിച്ചതു ഭഗവതിന്റെ കലത്തിൽ; വിശേഷിച്ചും അങ്ങൊരു ബ്രാഹ്മണൻ ഇതൊക്കെ കണക്കിലെടുത്തു അങ്ങ പരത്തെല്ലാം കോപം അടക്കി ഞാൻ സഹിക്കാം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഞങ്ങളുടെ കലത്തിൽ പിറന്നവരുടെ ശര്യം ദേവഗോബ്രാഹ്മണരിലും ഭഗവാൽ ഭക്തരിലും കാണിക്കാറില്ല ഞങ്ങൾ.

ബധേ പാപ അപകീരതി ഹാരേ മാരതതു
പാപരിത തുഹാരേ
കോടി കലിസ സമ ബചന തുഹാരാ ബൃത്ഥ്
ധരതു ധനു ബാന കുറാരാ

ബധേ പാപ=(ഇപ്പറഞ്ഞവരെ) കൊല്ലുന്നതുകൊണ്ട് പാപവും, ഹാരേ അപകീരതി=തോല്പിമെന്നതുകൊണ്ട് ദുഷ്ടിയിലും ഉണ്ടാ

കുന്നു, മാതൃതലം=മരിച്ചാലും, തുഹാരേ പാ=അങ്ങയുടെ കാല്പാൽ,
പരിശ=പതിക്കണം, തുഹാരാ ബചന=അങ്ങയുടെ വാക്കുകൾ,
കോടി കലിസ സമ=കോടി വജ്രായുധങ്ങൾക്കു തുല്യങ്ങളാണ്,
ധനുബാന കുറാരാ=ധനുസ്സും ബാണങ്ങളും വെണ്ടുവും (അങ്ങ),
ബൃത്ഥ ധരഹ=പ്രയോജനമില്ലാതെ വഹിക്കുന്നു.

ദേവ ദ്വിജാതികളെ കൊന്നാൽ പാപമുണ്ടാകും; തോല്പി
ച്ചാൽ ദുഷ്ടീന്തിയും ഉണ്ടാകും. കൊന്നാലും കാൽക്കൽ വീഴേണ്ടി
വരും. അങ്ങയുടെ വാക്കുകൾ വജ്രാദിപിരോരങ്ങളാണ്. അങ്ങ
വീല്പും ശരവും വെണ്ടുവും വഹിച്ചിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ഒരു പ്രയോ
ജനവും ഇല്ല.

ജോബിലോകി അനുചിത കഹേളം ഹമഹു

മഹാമുനി ധീര

സുനി സരോഷ ഭൂതബംസമനി ബോലേഗിരാ

ഗംഭീര

ധീരമഹാമുനി=ഹേ ധീരനായ മഹാഷേ, ബിലോകി=അങ്ങയുടെ
വേഷം കണ്ടിട്ട്, ജോ അനുചിത കഹേളം=ഉചിതമല്ലാതെ വല്ല
തും പറഞ്ഞുപോയെങ്കിൽ ഹമഹു=ക്ഷമിക്കണം, ഭൂതബംസമനി=
ഭൂതകലരത്തായ പരശുരാമൻ (ഈ വാക്കുകൾ), സുനി=കേട്ട്, സ
രോഷ=സക്രോധം, ഗംഭീര ഗിര ബോലേ=ഗംഭീരവാക്കുകളെ
ക്കൊണ്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

ഹേ ധീരനായ മഹാമുനേ, ഞാനങ്ങയുടെ വേഷം കണ്ടിട്ടു
എന്തെങ്കിലും ഭൗമീത്യ ദീക്ഷയില്ലാതെ പറഞ്ഞുപോയെങ്കിൽ
അതവിടന്നു ക്ഷമിക്കണം. ഭൂതകലരത്തായ പരശുരാമൻ ഈ
വാക്കുകൾ കേട്ടു രോഷത്തോടെ ഗംഭീര സ്വരത്തിൽ ഇങ്ങനെ
പറഞ്ഞു.

ചതു: കൗസിക സുനഹു മന്ദ യഹ ബാലക കുടില

കാലബസ നിജകല ഘാലക

ഭാനുബംസ രാകേസ കലംകൂ നിപട നിരങ്കുസ നിറം നിസംകൂ

കൗസിക സുനഹു=ഹേ വിശ്വപാമിത്ര, കേരക്ക, യഹ മന്ദ ബാ
ലക=ഈ തൂർവ്വബാലൻ, കുടിലകാലബസ=കുടിലനും മൃത്യുവശഗ
നമായി, നിജകുല ഘാലക=സ്വപദംശത്തെ നശിപ്പിക്കാൻ നോ
ക്കുകയാണ്, ഭാനുബംസ രാകേസ=സൂര്യവംശമാകുന്ന പൂണ്ണചന്ദ്ര
നിലെ, കലംകൂ നിപട നിരങ്കുസ=കളങ്കമാണ് ഇവൻ; തികച്ചും
അനിയന്ത്രിതനാണ്, നിറം നിസംകൂ=ഓച്ചുനും നിശ്ശങ്കനുമാണ്.

വിശ്വപാമിത്ര, ഈ വികൃതിച്ചെക്കൻ കുടിലനും ആസന്നമൃ
ത്യുവുമാണ്. ഇവൻ സ്വപദംശത്തെ മുടിക്കാനാണാഗ്രഹിക്കുന്നതു്.
സൂര്യവംശമാകുന്ന പൂണ്ണചന്ദ്രനിലെ കളങ്കമാണിവൻ; അനിയന്ത്രി
തനും ബുദ്ധിഹീനനും നിശ്ശങ്കനുമാണ്. (നിറം നിസംകൂ ഈ
രണ്ടു പദങ്ങൾക്കു പകരം മില ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ അബുധ അശങ്കു
എന്നു കാണുന്നുണ്ട്)

കാല കബലു ഹോതുഹി ഛന മാഹീം കഹതം
പുകാരി ഖോരി മോഹി നാഹീം
തുംഹ റടകുഹു ജു ചഹറുഹു ഉബാരാ കഹി
പ്രതാപു ബലു രോഷു ഹമാരാ

ഛനമാഹീം=നിമിഷത്തിനകം ഇവൻ, കാലകബലു=കാലനുകബ
ളമായി, ഹോതുഹി=ഭവിക്കും, പുകാരി കഹറുഹു=ഞാനച്ചത്തിൽ
ത്തന്നെ പറയുന്നു, മോഹി ഖോരി നാഹീം=എനിക്കു ദോഷമുണ്ടാ
കില്ല, ജു ഉബാരാ ചഹറുഹു=അങ്ങു ഇവനെ രക്ഷിക്കണമെന്നാ
ഗ്രഹിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, ഹമാരാ പ്രതാപ=എന്റെ പ്രതാപവും,
ബലരോഷ=ബലവും രോഷവും, തുംഹ കഹി=അങ്ങു (ഇവനെ)
പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി, റടകുഹു=അടക്കി നിറത്തിക്കൊള്ളുക.

നിമിഷനേരത്തിനുള്ളിൽ ഇവൻ കാലനുകബളമാകും. ഞാ
നിതച്ചത്തിൽത്തന്നെയാണു പറയുന്നതു്. കുറും ഏന്റേതായിരി

ക്കയില്ല. ഇവൻ ജീവിക്കണമെന്നു അങ്ങക്കാഗ്രഹമുണ്ടെങ്കിൽ എന്റെ പ്രതാപവും ബലവും രോഷവും അങ്ങു ഇവനെ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി പിന്തിരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുക.

ലഷന കഹേള മുനി സുജസ തുഹാര തുഹഹിം
 അമത കോ ബരനഇ പാരാ
 അപനേ മുഹ തുഹ ആപനി കരനീ ബാര
 അനേക ഭാംതി ബഹുബരനീ

ലഷന കഹേള മുനി=ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു:— മുനേ, തുഹാരാ സുജസ=അങ്ങയുടെ സൽകീർത്തി, തുഹഹിം അമത=അങ്ങിവിടെത്തന്നെയുള്ളപ്പോൾ, ബരനഇ കോപാരാ=(അങ്ങല്ലാതെ) വർണ്ണിച്ച ആരാണു് മറുകര പ്രാപിക്കുക?; അപനേ മുഹ=അങ്ങു സ്വന്തം നാവുകൊണ്ടു, ആപനി കരനീ=അങ്ങയുടെ പ്രവൃത്തികൾ, അനേക ബാര=പല പ്രാവശ്യവും, ബഹു ഭാംതി ബരനീ=പലമട്ടിലും വർണ്ണിക്കയുണ്ടായി.

ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു:—മുനേ, അങ്ങയുടെ യോഗ്യത വിസ്തരിച്ചെന്നു കേൾപ്പിക്കാൻ അങ്ങു് എന്റെ ഗുരുവിനോടുപദേശിക്കുകയുണ്ടായല്ലോ. അതിന്റെ ആവശ്യം ഞാൻ കാണുന്നില്ല. അങ്ങിവിടെ സന്നിഹിതനായിരിക്കെ, അങ്ങയുടെ സൽകീർത്തി മറ്റൊരാൾ വർണ്ണിച്ചു എങ്ങനെ ഒരററത്തെത്തും. മാത്രമല്ല അങ്ങയുടെ ചരിതം അങ്ങു അനേകം തവണ അനേകം പ്രകാരത്തിൽ വർണ്ണിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഈ സ്ഥിതിയിൽ വിശ്വാമിത്ര മഹഷിയെ കാഴ്ചപ്പെടുത്തുന്നതെന്തിനു്?

നഹിം സന്തോഷ തു പുനി കമു കഹളു ജനി
 രിസ രോകീ ദുസഹ ദുഖ സഹളു
 ബീരബ്രതീ തുഹ ധീര അമോഭാ ഗാരി ദേത ന
 പാവഹു സോഭാ

സന്തോഷ നഹിം തു=ഇത്രയൊക്കെ വർണ്ണിച്ചിട്ടും തൃപ്തിവന്നില്ലെങ്കിൽ, പുനി കമു കഹളു=ഇനിയും കുറെ പറഞ്ഞുകൊള്ളു, രിസ രോകി=ഇഷ്ടയെ തടഞ്ഞു, ദുസഹ ദുഖ=ദുസ്സഹദുഃഖം,

ജനി സഹഹൃദ=സഹിക്കരുത്, തുഹ ബീരബ്രതീ=അങ്ങു വീര
 വ്രതത്തോടുകൂടിയവനാണ്, ധീര=ധീരനാണ്, അമോഭാ=
 ക്ഷോഭരഹിതനാണ്, ഗാരി ദേത=ശകാരിക്കുന്നതുകൊണ്ട്,
 സോഭാ ന പാവഹു=അഴകുണ്ടാവുകയില്ല.

ഇത്രയൊക്കെ വണ്ണിച്ചിട്ടും അങ്ങക്കു തൃപ്തിയായില്ലെങ്കിൽ
 ഇനിയും കുറെ വണ്ണിച്ചുകൊള്ളുക. കോപത്തെ തടുത്തു അതുനിമി
 ത്തം വലിയ ഓലം അനുഭവിക്കാനിടയാക്കരുത്. അങ്ങു വീരവ്ര
 തിയാണ്. ധീരനും അക്ഷോഭ്യനാണ്. ശകാരം ഭംഗിയല്ല.

സുര സമര കരനീ കരഹിം കഹി ന ജനാവഹിം

ആപു

വിദ്യമാന രന പാഹു രിപു കായര കരഹിം പ്രലാപു
 സമര സുര=യുദ്ധത്തിലാണ് ശൂരന്മാർ, കരനീ കരഹിം=ശൂരവൃ
 ത്തികൾ ചെയ്യുക, ആപു ജനാവഹിം കഹി ന=സ്വയം വമ്പുപറ
 യുകൾവേണ്ടത്, രന രിപു=യുദ്ധത്തിൽ ശത്രു, വിദ്യമാന പാഹു=
 ഉപസ്ഥിതനായിരിക്കേ, കായര പ്രലാപു കരഹിം=ഭീരുക്കളാണ്
 പ്രലപിക്കുക.

ശൂരവൃത്തികൾ വേണ്ടതു സമരത്തിലാണ്. അവിടെ ആത്മ
 പ്രശംസകൊണ്ടു ഒരു പ്രയോജനവും ഇല്ല. ശത്രു അഭിമുഖമായി
 നില്ക്കുമ്പോൾ ഭീരുക്കളേ പ്രലപിക്കുകയുള്ളൂ.

ചൗ: തുഹ തൗ കാലു ഹാംക ജനു ലാവാ ബാര ബാര
 മോഹി ലാഗി ബോലാവാ

സുനത ലഷനകേ ബചന കരോരാ പരസു

സുധാരി ധരേള കര ഘോരാ

തുഹ തൗ കാലു=അങ്ങയാകട്ടെ കാലനെ, ജനു ഹാംക ലാവാ=
 കൂടെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവന്നിരിക്കുവാനെന്നു തോന്നുന്നു, ബാര
 ബാര=കൂടെക്കൂടെ, മോഹി ലാഗി=എന്നെ ഉദ്ദേശിച്ചു (ആ കാല
 നെ അങ്ങു), ബോലാവാ=വിളിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു, ലഷന

കേ കരോര ബചന=ലക്ഷണന്റെ കരോരവാക്കുകൾ, സുനത=കേട്ടപ്പോൾ (പരശുരാമൻ), ഘോരാ പരസു കരസുധാരി=ഭയങ്കരായുധം കൈയിൽ ഒതുക്കി, ധരേഽപിടിച്ച്.

മഹാഷേ, അവിടന്നു ഇങ്ങോട്ടു പോന്നപ്പോൾ കാലനേയും കൂടെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു. ഇടയ്ക്കിടക്കു എന്നിങ്ങു വേണ്ടി ആ കാലനെ അങ്ങു വിളിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ലക്ഷണന്റെ കരോരവാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ പരശുരാമൻ തന്റെ ഭീകര പരശു കരത്തിൽ ഒതുക്കിപ്പിടിച്ച്.

അബ ജനി ദേഹ ദോസു മോഹി ലോഗു കടുബാദീ

ബാലക ബധ ജോഗു

ബാല ബിലോകി ബഹുത മൈം ബാംചാ അബ

യഹ മരന ഹാര ഭാ സാംചാ

അബ ലോഗു മോഹി=ഇനി ജനങ്ങൾ എന്നിൽ, ജനി ദോസു ദേഹ=ദോഷാരോപണം ചെയ്യരുത്, കടു ബാദീ ബാലക=തീക്ഷ്ണവാക്കുകൾ പറയുന്ന ഈ ചൊല്ലിൽ, ബധ ജോഗു=വധാഹ്നാണം, ബാല ബിലോകി=കുട്ടിയാണെന്നു കണ്ടു, മൈം ബഹുത ബാംചാ=ഇവനെ ഞാൻ പലപ്രാവശ്യവും രക്ഷിച്ചു, അബ യഹ സാംചാ=ഇപ്പോൾ ഇവിൻ സത്യമായും, മരന ഹാര ഭാ=മരിക്കേണ്ടവനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

എന്നിൽ ഇനി ആരും ദോഷം ആരോപിക്കരുത്. കരോരവാക്കുകൾ പറയുന്ന ഇവൻ വധാഹ്നാണം. കുട്ടിയാണെന്നു കണ്ടു ഇവനെ ഞാൻ പല പ്രാവശ്യവും രക്ഷിച്ചു. ഇപ്പോൾ ഇവൻ സത്യമായും മരിക്കേണ്ടവനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

കൗസിക കഹാ ഹമിഅ അപരാധു ബാല

ദോഷഗുന ഗനഹിം ന സാധു

കര ക്കാര മൈം അകരു ന കോഹി ആഗേ

അപരാധി ദോഹി

കൗശിക കഥാവിശ്വാസപരന്തഃ—, 'അപരാധ്യ മ്മിതം= അപരാധം ക്ഷമിക്കുക, സാധു=സജ്ജനങ്ങൾ, ബാലഗുണദോഷ ന ഗണഹിം=ബാലന്മാരുടെ ഗുണദോഷങ്ങൾ പരിഗണിക്കാറില്ലല്ലോ, മൈം അകരനം=(പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു:-) ഞാൻ നിഷ്കൃഷ്ടനാണ്, കര കുറാരം=കൈയിൽ വെൺമഴുവുണ്ട്, കോഹരി=കൃഷ്ണമാണ് ഞാൻ, ആഗേ അപരാധീ ഗുരുദ്രോഹി=എന്റെ മുമ്പിൽ കുറ്റവാളിയും ഗുരുദ്രോഹിയുമാണ് നില്ക്കുന്നത്.

രാജകുമാരന്റെ അപരാധം ക്ഷമിക്കുക. നല്ലവരാരും ചെറിയ കുട്ടികളുടെ ഗുണദോഷങ്ങൾ ഗുരുതരങ്ങളായി ഗണിക്കാറില്ല. എന്നിങ്ങനെ വിശ്വാസപരന്തഃപരശുരാമൻ പരശുരാമൻ ഒരുക്കം കൊള്ളാതെ പിന്നെയും ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—ഈ നില്ക്കുന്നവൻ കുറ്റവാളിയാണ്. ഗുരുദ്രോഹിയുമാണ്. എനിക്കാണെങ്കിൽ തീരെ ദയയും ഇല്ല ഞാൻ കൃഷ്ണനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. എന്റെ കൈയിലിരിക്കുന്നത് വെൺമഴുവാണ്?

ഉത്തര ദേത മഹാപ്രഭം ബിന്ദു മാതേ കേവല
കൗശിക സീല തുഹാരേ
നതു ഏകി കാടി കുറാര കരോരാ ഗുരുഹി ഉരി ന
ഹോതേളം സ്രമ മോരേ

കൗശിക=ഹേ വിശ്വാസപരന്തഃ, കേവല തുഹാരേ സീല=കേവലം അങ്ങയുടെ മഹത്വംകൊണ്ടാണ്, ഉത്തര ദേത=ഇവൻ മറുവടി പറഞ്ഞതിനുശേഷവും, ബിന്ദുമാതേ മഹാപ്രഭം=ഞാനിവിടെ കൊല്ലാതെ വിടുന്നത്, നതു=അല്ലെങ്കിൽ, എഹി കരോര കുറാരം=ഈ കരോരകുറാരം കൊണ്ട് (ഇവനെ), കാടി=മുറിച്ചു, മോരേ സ്രമ=ലഘുവായ ശ്രമംകൊണ്ട്, ഗുരുഹി അരിന ഹോതേളം=എന്റെ ഗുരുവിനോടുള്ള പ്രഭം ഞാൻ തീർത്തേന.

ഹേ കൗശിക, അങ്ങയുടെ മഹത്വം ഒന്നുകൊണ്ട് മാത്രമാണ് ഇവൻ ഡിക്കാരപുണ്ണങ്ങളായ വാക്കുകൾ പറഞ്ഞിട്ടും ഞാനിവിടെ കൊല്ലാതെ വിടുന്നത്, അതല്ലെങ്കിൽ കരോരമായ ഈ വെ

ബഴുകൊണ്ടു് ഇവനെ അറിഞ്ഞു ചെറിയൊരു ശ്രമംകൊണ്ടു് ഞാനെന്റെ ഗുരുവിനോടുള്ള കടപ്പാടു തീർക്കുമായിരുന്നു.

ഗാധി സ്മരണ കഹ ഹൃദയം ഹംസി മുനിഹി ഹരി

അരതു സ്മരണ

അയ മയ ഖാഡം ന ഉഖ മയ അജഹം ന

ബുദ്ധ അബുദ്ധ

ഗാധി സ്മരണ=വിശ്വാമിത്രൻ, ഹംസി=ചിരിച്ചു്, ഹൃദയം കഹ=ആത്മഗതംചെയ്തു, മുനിഹി=മുനിയുടെ സിദ്ധിച്ച, ഹരിഅരതു=സർവ്വ രൂപവിജയം, സ്മരണ=ഇവിടെയും പൊക്കിക്കാട്ടുകയാണ്, അയമയ ഖാഡം=അയഃഖഡം, ഉഖമയ ന=കരിമ്പുകുപ്പണമല്ല, അബുദ്ധ=ബോധശൂന്യന, അജഹം=ഇപ്പോഴും അതു, നബുദ്ധ=ബോധമാകുന്നില്ല.

വിശ്വാമിത്രൻ ചിരിച്ചു. പക്ഷേ ആ സമയത്തു അദ്ദേഹം ആത്മഗതം ചെയ്തു ഇപ്രകാരമാണ് ഈ പരശുരാമൻ എല്ലാക്കുതിയരേയും ജയിച്ചു. അതുകൊണ്ടു രാമനെ ജയിക്കാമെന്നു വ്യഥാ വ്യാമോഹിക്കുകയാണ്. രാമൻ അയഃഖഡമാണ്; കരിമ്പിൻ കണ്ടമല്ല വേഗത്തിലങ്ങോട്ടു കടിച്ച ചവച്ചിറക്കാൻ. ഈ വസ്തുതയുണ്ടോ ബോധശൂന്യനായ ഈ പരശുരാമൻ അറിയുന്നു!

കഹേള ലക്ഷന മുനി സീല തുഹാരാ കോ നഹിം

ജാന ബിദിത സംസാരാ

മാതാ പിതഹി ഉരിന ഭയേ നീകേ ഗുരുരിന രഹാ

സോച ബഡ ജീകേ

ലക്ഷന കഹേള മുനി=ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു: - ഹേ മഹേഷ്, തുഹാരസീല=അങ്ങയുടെ ശീലം, കോനഹിം ജാന=ആക്കാണറിഞ്ഞുകൂടാത്തതു്? സംസാരാ ബിദിത=ലോകവിദിതമല്ലെ അതു്? മാതാപിതഹി ഉരിന=മാതാപിതാക്കന്മാരോടുള്ളകടപ്പാടു്, നീകേ ഭയേ=ശരിക്കും തീർത്തു, ഗുരുരിന രഹാ=ഗുരുവിനോടുള്ള കടം പൊക്കിയാണ്, ജീകേ ബഡ സോച=മനസ്സിൽ വല്ലാത്ത വ്യസനമുണ്ടു അക്കാശ്യത്തിൽ.

ഹേ ഭാഗ്യവരമ, അങ്ങയുടെ ധർമ്മശ്രദ്ധ അറിയാത്തവരാരാ
 ണുള്ളത്? ലോകവിദിതമല്ലെ അത്? അമ്മയോടും അച്ഛനോടു
 മുള കടം അങ്ങ ശരിയായി തീർത്തു. ഗുരുവിനോടുള്ള കടം
 ബാക്കിയാണ്. അതിനെപ്പറ്റി അങ്ങയ്ക്കു വല്ലാത്ത ദുഃഖവും
 ഉണ്ട്. [പരശുരാമൻ മാതൃകടം തീർത്തു അച്ഛന്റെ ആജ്ഞപ്ര
 കാരം അമ്മയെക്കൊന്നും അച്ഛന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ പുനർജീ
 വിപ്പിച്ചിട്ടാണ്. അച്ഛനോടുള്ള കടം തീർത്തു സഹസ്രബാഹു
 വിനെ നിഗ്രഹിച്ച ഭൂമിയെ നിക്ഷത്രിയമാക്കീടും ആയിരുന്നു.
 ബാക്കി ഇനിയൊരു കടമുള്ളതു ഗുരുവിനോടുള്ള കടമാണ്. മറ്റു
 കടങ്ങൾ രണ്ടും തീർത്തു നരബലികൊണ്ടാണല്ലോ. ഇവിടെയും
 ഗുരുക്കടം തീർക്കാൻ വധം ആവശ്യമാണ്. അതിലേക്കാണ് ദ്രോഹം
 ലക്ഷ്യമെന്നുവെക്കുക. കൊതിയുണ്ടെന്നത്. ഭായ്യയുടെ സതീതപത്തിൽ ശങ്ക
 തോന്നിയ ജമദഗ്നി, മകനെ വിളിച്ചു മാതാവിനെ കൊല്ലാൻ
 കല്പിക്കുകയും മകനായ പരശുരാമൻ ആ നിയോഗം നിറവേറു
 കയും ചെയ്തു. സത്തൃഷ്ണനായ പിതാവു പുത്രനോടു വരും വരി
 കാൻ കല്പിച്ചു. പുത്രൻ അമ്മ ജീവിക്കാനുള്ള വരും ആവശ്യ
 പ്പെട്ടു. ആ വരുംകൊണ്ടു അമ്മയെ പുനർജീവിപ്പിച്ചു. സഹ
 സ്രബാഹു ജമദഗ്നിയെ കൊന്നതിനും പരശുരാമൻ പകപോക്കി.
 മാതാപിതാക്കന്മാരോടദ്ദ്രോഹത്തിനുള്ള ക്ഷത്യാദരങ്ങൾക്കു ഇതു
 രണ്ടും ഉദാഹരണങ്ങളാണ്.]

സോ ജന ഹമരേഹി മാഥേ കാഡാ ദിന ചലി
 ഗയേജ ബ്രാജ ബഹു ബാഡാ
 അബ ആനിഅ വ്യവഹരിആ ബോലീ തുരത ദേളം
 മൈം മൈലീ ഖോലീ

സോ ഹമരേഹി മാഥേ=ആ കടം ഞങ്ങളുടെ തലകളാണ്, കാഡാ
 ജന=വീട്ടേണ്ടതെന്നു തോന്നുന്നു, ദിന ചലി ഗയേജ=ദിവസങ്ങൾ
 വളരെ കഴിഞ്ഞു, ബ്രാജ ബഹു ബാഡാ=പലിശയും വളരെ കൂടി
 യിരിക്കുന്നു, അബ വ്യവഹരിആ=ഇനി എടുവാൻകാരനെ (ഗുരു

വിനെ), ബോലി അനിശ്ചിതമായിരിക്കാമെന്നു, മൈ മൈലി
ബോലി=ഞാൻ സഞ്ചി തുറന്നു, തുറന്നു ദേവം=വേഗം സംഖ്യതരം.

അങ്ങ കടം തീർന്നതു നരബലികൊണ്ടാണല്ലോ. ഗുരു
വിന്റെ കടം തീർന്നുള്ള തലകൾ ഞങ്ങളുടേതാണെന്നു തോന്നു
ന്നു്. കാലം അധികമായതുകൊണ്ടു മുതലിന്നു പലിശയും വളരെ
വർദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അങ്ങ ഗുരുവിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരു. ഞാൻ
സഞ്ചി തുറന്നു സംഖ്യ എടുത്തുതരാം. [സഞ്ചി എന്നു ലക്ഷ്യം
വിവക്ഷിക്കുന്നതു തുണീരവും സംഖ്യയെന്നു വിവക്ഷിക്കുന്നതു
അതിലുള്ള അക്ഷയങ്ങളായ ശരങ്ങളാണു്. ശരപ്രയോഗം
കൊണ്ടു ഗുരുവിന്റെ കടം പരശുരാമനുവേണ്ടി താൻ തീർക്കാ
മെന്നു ലക്ഷ്യം സങ്കല്പം.]

സുനി കടു ബചന കുറാരു സുധാരാ ഹായ ഹായ

സബ സഭാ പുകാരാ

ഭൂഗുബര പരസു ദേവോവഹു മോഹി ബിപ്ര

ബിചാരി ബചള ഇപദ്രോഹി

കടു ബചന സുനി=ലക്ഷ്യം സുനി=ലക്ഷ്യങ്ങളായ വാക്കുകൾ കേട്ടു്
പരശുരാമൻ, കുറാരു സുധാരാ=വെണ്മു പുഴറി, സഭാ സബ=
സദസ്യരല്ലോ, ഹായ ഹായ പുകാരാ=ഹാഹാകാരം പുറപ്പെട്ടു
വിച്ചു, ഭൂഗുബര മോഹി=ലക്ഷ്യം പരഞ്ഞു:— ഹേ ഭാഗ്യവാൻ,
എനിക്കുണ്ടു്, പരസു ദേവോവഹു=വെണ്മു കാട്ടിത്തന്നു, ഇപ
ദ്രോഹി=ഹേ ക്ഷത്രിയാന്തക, ബിപ്ര ബിചാരി=അങ്ങനെയെ
ബ്രാഹ്മണനാണല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു്, ബചള=ഞാനങ്ങയെ
കഴിവാക്കുന്നു.

മിലേ ന കബളം സുഭട രന ഗാഡേ ദിജ ദേവതാ

ധരഹിം കേ ബാഡേ

അനുചിത കഹി സബ ലോഗ പുകാരേ രഘുപതി

സൈനഹിം ലക്ഷന നിവാരേ

ഗാഢേ രാ കണഹ്വം=വമ്പിച്ചൊരു സമരത്തിൽ ഒരിക്കലും, സുഭടന മിലേ=അങ്ങയ്ക്കു നല്ലൊരു ഭടനെ കിട്ടിയിട്ടില്ല, ദീപ്തദേവതാ=ബ്രാഹ്മണനും ദേവനാരും, ധരഹിം കേ ബാഡേ=അവരുടെ വീട്ടുകാക്കു വലിയവരാകുന്നുള്ളു, കഹി അനചിത=ലക്ഷ്മണന്റെ പ്രസ്താവം അനചിതമെന്നു, സബ ലോഗ പുകാരേ=ജനങ്ങളെല്ലാം ഉച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു, രാലുപതി ലഷന=രാമൻ, ലക്ഷ്മണനെ, സൈനഹിം നിറാരേ=ആംഗുത്താൽ പിന്തിരിപ്പിച്ചു.

ലക്ഷ്മണന്റെ കർക്കശവാണികൾക്കേട്ടു പരശുരാമൻ വെണ്ടു ചുറ്ററി. സദസ്യരെല്ലാം ഹാഹാകാരം മുഴക്കി. ലക്ഷ്മണൻ പറഞ്ഞു: ഹേ ഭാഗ്യവാരാമ, എനിക്കുണ്ടു വെണ്ടു കാട്ടിത്തരുന്നു. ഹേ ക്ഷത്രിയാന്തക, അങ്ങൊരു ബ്രാഹ്മണനാണല്ലോ എന്നു കരുതി ഞാനങ്ങനെ വിട്ടുകയാണു്. അങ്ങു ഘോരയുദ്ധത്തിൽ നല്ലൊരു ഭടനുമായി ഒരിക്കലും നേരിട്ടിട്ടില്ല. ബ്രാഹ്മണനും ദേവനാരും വീട്ടിലേ വലിയവരാകുന്നുള്ളു. [പരശുരാമൻ വീട്ടിൽ വെച്ചു മാതാവിനെ കൊന്നു വീരനാവുകയാണല്ലോ ചെയ്തതു്. ആ ഭാരുണവൃത്താന്തം ഉള്ളിൽ വെച്ചുകൊണ്ടാണു് ലക്ഷ്മണനിക്കു പ്രസ്താവിച്ചതു്] ലക്ഷ്മണന്റെ വാക്കുകൾ അനചിതങ്ങളെന്നു ജനങ്ങൾ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. ഇത്രയുമായപ്പോൾ രാമൻ ലക്ഷ്മണനെ ആംഗു്കൊണ്ടു വിലക്കി.

ലഷന ഉതര ആഹുതി സരിസ ഭൂഗുബര കോപ

കൃസാന

ബഡത ദേവി ജല സമ ബചന ബോലേ രാലുകല

ഭാന

ആഹുതി സരിസ=ആഹുതിക്കു തുല്യം, ലഷന ഉതര=ലക്ഷ്മണന്റെ ഉത്തരത്താൽ, ഭൂഗുബര കോപ കൃസാന=പരശുരാമന്റെ കോപാഗ്നി, ബഡത ദേവി=വലിമുന്നതു കണ്ടു്, രാലുകല ഭാന=രാലുകലസ്പർശനായ രാമൻ, ജലസമ ബചന ബോലേ=ജലസമങ്ങളായ വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു.

ആഹുതികൊണ്ടു അഗ്നി വാല്യിക്കുന്നതെപ്രകാരമോ അപ്രകാരം ലക്ഷ്മണന്റെ പ്രത്യുത്തരങ്ങളാൽ പരശുരാമന്റെ കോപം വാല്യിക്കുന്നതു കണ്ടു് രഘുകുലസൂര്യനായ രാമൻ ജലസമങ്ങളായ വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു. [അഗ്നിശമനത്തിന്നു ജലമാണല്ലോ ഉതകുക]

നാഥ കരളു ബാലക പര മോഹു സൂയ ഭൂയ മുഖ
കരിശു ന കോഹു

ജം പൈ പ്രഭു പ്രഭാഉ കരൂ ജാനാ തൗ കി
ബരാബരി കരളു അയാനാ

നാഥ=സ്വാമിൻ, ബാലക പര=ബാലന്റെ നേക്കു, മോഹു കരളു=ദയ പ്രദശിപ്പിക്കുക, സൂയ ഭൂയ മുഖ=അവൻ മുഖകുടിമാറാത്ത കുട്ടിയാണു്, കോഹു ന കരിശു=കോപം കാട്ടാതിരിക്കുക, പ്രഭു പ്രഭാഉ=അവിടുത്തെ പ്രഭാവം, കരൂ=കുറച്ചുകിലും, ജം പൈ ജാനാ തൗ=അവൻ അറിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിൽ, ബരാബരി കി അയാനാ കരളു=ഇങ്ങനെയൊക്കെ തക്ഷ്ശന്തരം പറയുമോ?

സ്വാമിൻ ലക്ഷ്മണനിൽ ദയ പ്രകടിപ്പിക്ക. അവൻ മുഖ കുടിമാറാത്ത ഒരു ബാലനാണു്. കോപം അവന്റെ നേരെ പ്രകാശിപ്പിക്കാതിരിക്കുക. അങ്ങയുടെ പ്രഭാവം അവൻ തെല്ലെങ്കിലും അറിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിൽ ഇങ്ങനെയൊക്കെ തക്ഷ്ശന്തരം അവൻ പറയുമോ?

ജം ലരികാ കരൂ അചഗരി കരഹീം ഗുരു പിതു
മാതു മോദ മന ഭരഹീം

കരിശു കൃപാ സിന്ധു സേവക ജാനീ തുഹ സമ
സീല ധീര മുനി ഗ്യാനീ

ലരികാ=കുട്ടികൾ, കരൂ അചഗരി=എന്തെങ്കിലും കാട്ടു, ജം കരഹീം=കാട്ടിയാൽ, ഗുരു പിതു മാതു=ആചാര്യന്മാരും മാതാപിതാക്കളും, മന മോദ ഭരഹീം=മനസ്സുകൊണ്ടു സന്തോഷമേ ഭാവിക്കുകയുള്ളു, സിന്ധു സേവക=ഇവനെ കുട്ടിയെന്നും സേവകനെന്നും

ജാനി കൃപാ കരിഅ=അറിഞ്ഞു കൃപ പ്രദർശിപ്പിക്കുക, മുമ്പി-
തുംഹ സമ=ഹേര മനേ, അങ്ങയേപ്പോലുള്ളവർ, സീല ധീര=സുശീ-
ലന്മാരും ധീരന്മാരും, ഗ്യാനീ=ജ്ഞാനികളുമാണല്ലോ.

മഹാഷേ, കുട്ടികൾ വല്ലതും ദുഷ്ടത കാണിച്ചാൽത്തന്നെയും
മാതാപിതാക്കന്മാരും ആചാര്യന്മാരും അവരുടെ നേരെ മനസ്സു
കൊണ്ടു സന്തോഷമേ ഭാവിക്കുകയുള്ളൂ. ഇവനെ ഒരു ബാലനെന്നും
സേവകനെന്നും ഗ്രഹിച്ചു കൃപ പ്രകാശിപ്പിക്കുക. അങ്ങയേപ്പോ-
ലുള്ളവർ സുശീലന്മാരും ധീരന്മാരും ജ്ഞാനികളുമാണല്ലോ.

രാമ ബചന സുനി കമുക ജുഡാനേ കഹി കമു
ലഷന ബഹുരി മുസുകാനേ
ഹംസത ദേവി നഖ സിഖ രിസ ബ്യാപീ
രാമതോര ഭ്രാതാ ബഡ പാപീ

രാമ ബചന സുനി=രാമന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു പരശുരാമൻ,
കമുക ജുഡാനേ=കുറഞ്ഞൊന്നു ശീതളനായിത്തീർന്ന്, ലഷന
ബഹുരി=ലക്ഷ്യം പിന്നെയും, കമു കഹി=ചിലതു പറഞ്ഞു,
മുസുകാനേ=ചിരിക്കാൻ തുടങ്ങി, ഹംസത ദേവി=ലക്ഷ്യം
ചിരിക്കുന്നതു കണ്ടു, നഖ സിഖ=നഖമുതൽ ശിഖവരെ, രിസ
ബ്യാപീ=ഉഷ്ണബാധിച്ചു പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു:-, രാമ തോര
ഭ്രാതാ=ഹേ രാമ, നിന്റെ സഹോദരൻ, ബഡ പാപീ=വലിയ
പാപിയാണ്.

ക്രോധാഗ്നിയിൽ ജ്വലിക്കുന്ന പരശുരാമൻ ദാശരഥി
രാമന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു കുറഞ്ഞൊന്നു ആർദ്രനായി. ലക്ഷ്യ-
ം പിന്നെയും എന്തോ പറഞ്ഞു ചിരിച്ചു. ആ ചിരി കണ്ടു
പരശുരാമൻ വീണ്ടും കോപകലുഷനായിട്ടു ശ്രീരാമനോടു പറ-
ഞ്ഞു: 'ഹേ രാമ, നിന്റെ സഹോദരൻ മഹാ പാപിയാണ്'
എന്നു.

ഗൗര സരീര സ്യാമ മനമാഹീം കാലകൂടമുഖ
പയമുഖ നാഹീം

സഹജ ടേഡ അനുഹരഇ ന തോഹീ നീച മീച
സമ ദേഖ ന മോഹീ

സരീര ഗൗരവം ഇവന്റെ ദേഹത്തിനു വെളുപ്പും, മനമാഹിം സ്യാമം ഉള്ളിൽ കറുപ്പുമാണ്, പയമുഖ നാഹിം=പാൽ കടിക്കുന്ന കുട്ടിയല്ല ഇവൻ; കാലകൂട മുഖം=കാലകൂടം കടിക്കുന്നവനാണ്, സഹജ ടേഡം=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ കൃത്രിമപ്രകൃതിയാണ്, തോഹീ=നിന്നെയും ഇവൻ, ന അനുഹരഇ നീച=അനുസരിക്കുന്നില്ല. ആ നീചൻ, മോഹി മീചസമം=എന്നെ കാലനും തുല്യം, ന ദേഖം=കാണുന്നില്ല.

ഇവന്റെ ദേഹത്തിനു വെളുപ്പുനിറമാണ്. എന്നാൽ മനസ്സു മുഴുവൻ പക്ഷേ കറുത്തതുമാണ്. ഇവൻ മുലക്കുഞ്ഞല്ല; വിഷക്കുഞ്ഞാണ്. പ്രകൃത്യാതന്നെ ഇവൻ കൃത്രിമപ്രകൃതിയാണ്. നിന്നെ പോലും ലക്ഷ്യം അനുസരിക്കുന്നില്ല. നീചനായ അവൻ എന്നെ കാലനായി കാണുന്നില്ല.

ലഷന കഹേള ഹംസി സുനഇ മുനി ക്രോഡ
പാപകര മൂല
ജേഹി ബസ ജന അനുചിത കരഹിം ചരഹിം
ബിസപ പ്രതികൂല

ലഷന ഹംസി കഹേള മുനി=ലക്ഷ്യം ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു:- ഹേ, മഹാഷേ, പാപകര മൂല ക്രോഡം=പാപങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനം ക്രോഡമാണ്, ജേഹി ബസ ജനം=ആ ക്രോഡത്തിനു വശഗരായി ജനങ്ങൾ, അനുചിത കരഹിം=അനുചിത കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നു, ബിസപ പ്രതികൂല ചരഹിം=ലോകത്തിനെതിരായി നടക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ലക്ഷ്യം ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു:- ഹേ മഹാഷേ, പാപങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനം ക്രോഡമാണ്. ആ ക്രോഡത്തിനു വിധേയരായിട്ടു ജനങ്ങൾ ഉചിതമല്ലാത്തതു പ്രവർത്തിക്കുകയും ലോകത്തി

നെതിരായി നടക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. [മഹാഭാരതം വനപർവ്വ
ത്തിൽ ഇപ്രകാരം പറയുന്നു:- 'കൃഷ്ണ പാപംനരഃ കര്യാൽ കൃഷ്ണാ
ഹർന്യാദ്' ഗുരൂനപി കൃഷ്ണ പരഷന്യാ വാചാ ശ്രേയസോപഗ
മന്യതേ ആത്മാനമപി ച കൃഷ്ണ പ്രേഷന്തേ യ മസാദനം
ഏതാൻ ദോഷാൻ പ്രപശ്യദ്' ഭീജ്ജി ത ക്രോധോ മനീഷിഭിഃ'
കൃഷ്ണനായി മനുഷ്യൻ പാപംചെയ്യുന്നു. ഗുരുജനങ്ങളെക്കൂടി
നിഗ്രഹിക്കുന്നു. പരഷവാക്കുകളാൽ ശ്രേയസ്സിനെ അവമാനി
ക്കുന്നു. കൃഷ്ണൻ തന്നെത്തന്നെ കാലഗേഹത്തിലേക്കയക്കുന്നു.
ഇതൊക്കെ അറിഞ്ഞാണു് ജ്ഞാനികൾ ക്രോധത്തെ ജയിച്ചു
ജീവിക്കുന്നതു്.]

മൈം തുംഹാര അനുചര മുനിരായാ പരിഹരി
കോപ കരിണ അബദായാ
ടൂട ചാപ നഹിം ജൂരഹി രിസാനേ ബൈരിണ
ഹോഇഹഹിം പായ പിരാനേ

മുനി രായാ=അല്ലയോ മുനീശ്വര, മൈം തുംഹാര അനുചര=
ഞാൻ അങ്ങയുടെ അനുചരനാണു്, കോപ പരിഹരി=കോപം
പരിഹരിച്ചു, അബദായാ കരിണ=ഇനി ദേവപ്രകാശിപ്പിക്കുക,
ടൂട ചാപ=തകൻ വില്ലു്, രിസാനേ നഹിം ജൂരഹി=കോപപ്ര
കടനംകൊണ്ടു വീണ്ടും പണ്ടത്തെ നിലയിൽ യോജിക്കുകയില്ല,
പായ പിരാനേ ഹോഇഹഹിം=നിന്നുനിന്നു കാലുകൾ വേദനി
ക്കുന്നുണ്ടാകും, ബൈരിണ=അവിടന്നു ഇരിക്കുക.

മഹാഷേ ഞാൻ അങ്ങയുടെ കിങ്കരനാണു്. കോപം വെടി
ഞ്ഞു് ദേവപ്രകാശിപ്പിക്കുക. കോപംകൊണ്ടു തകൻ വില്ലു പണ്ട
ത്തെപ്പോലെയാവുമോ? വളരെ നേരമായല്ലോ അവിടന്നു നില്ക്കാൻ
തുടങ്ങിയിട്ടു്. കാലുകൾ വല്ലാതെ വേദനിക്കുന്നുണ്ടാകും. ഇരിക്ക
മഹാഷേ.

ജം അതിപ്രിയ തു കരിണ ഉപാഹു ജോരിണ
കോള ബഡ ഗുനീ ബോലാഹു

ബോലത ലഷനഹിം ജനക ഡേരാഹീം മഷ്ട കരഹു
അനുചിത ഭല നാഹീം

ജം അതിപ്രിയ ത=അങ്ങയ്ക്കു ശൈവചാപത്തോടു ഏറ്റവും
പ്രിയമുള്ളപക്ഷം, കോള ബഡ ഗുനീ ബോലാഇ=എന്തെങ്കിലും
വലിയൊരു വിദഗ്ദ്ധനെ വിളിച്ചു, ജോരിഅ ഉപാഘൃ കരിഅ=
വില്ല കൂട്ടിയോജിപ്പിക്കാനുള്ള ഏപ്പാടുകൾ ചെയ്യ, ലഷനഹിം
ബോലത=ലക്ഷ്യണനീവിധം പറഞ്ഞപ്പോൾ, ജനക ഡേരാഹീം=
ജനകരാജാവു ഭയന്നു, മഷ്ട കരഹു=മിണ്ടാതിരിക്ക, അനുചിത
ഭലനാഹീം=അനുചിതം നല്ലതിനല്ല.

മഹാഷേ ഈ ചാപത്തിന്റെ പേരിൽ അങ്ങയ്ക്കു അത്രത്തോ
ളൊക്കെ പ്രേമം ഉള്ളപക്ഷം എന്തെങ്കിലും വലിയൊരു വിദഗ്ദ്ധ
നെ വരുത്തി വില്ലിൻകുപ്പണങ്ങൾ കൂട്ടി യോജിപ്പിക്കാൻ വേണ്ട
ഏപ്പാടുകൾ ചെയ്യുക. ലക്ഷ്യണനിങ്ങനെ പറഞ്ഞപ്പോൾ ജന
കരാജാവു ഭയചകിതനായി. 'ലക്ഷ്യണ, മിണ്ടാതിരിക്ക.
അനുചിതം നല്ലതിനല്ല' എന്നു അദ്ദേഹം ഉപദേശിച്ചു.

ഥര ധര കാംപഹിം പുര നര നാരീ മോട കുമാര
ഖോട അതി ഭാരീ

ഭൂപതി സുനി സുനി നിർയ ബാനീ രിസ തന
ജരഇ റോഇ ബലഹാനീ

പുര നര നാരീ=നഗരവാസികളായ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർ, ധര ധര
കാംപഹിം=ഞെട്ടി വിറച്ചു, മോട കുമാര=ലക്ഷ്യണൻ, അതി
ഭാരീ ഖോട=വല്ലാത്ത വികൃതിയെന്നു (അവർ പറഞ്ഞു), നിർയ
ബാനീ സുനി സുനി=അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൂസലില്ലാത്ത വാക്കുകൾ
കേട്ടുകേട്ടു, തന രിസ ജരഇ=പരശുരാമന്റെ ദേഹം കോപ
ത്താൽ ജ്വലിച്ചു, ബലഹാനീ റോഇ=ശരീരം ബലഹീനമായി
തീർന്നു.

നാഗരികർ ഭയത്താൽ ഞെട്ടി വിറച്ചു. ലക്ഷ്യണൻ വല്ലാത്ത
വികൃതിയാണെന്നു അവർ പറഞ്ഞു. ലക്ഷ്യണന്റെ ഭയം കൂടാതുള്ള

വാക്കുകൾ കേട്ടുകേട്ടു പരശുരാമന്റെ ദേഹം കോപംകൊണ്ടു
ജ്വലിക്കുകയും ബലഹീനമായി ഭവിക്കുകയും ചെയ്തു.

ബോലേ രാമഹിം ദേഹു നിഹോരാ ബചളം
ബിചാരി ബന്ധു ലഘു തോരാ
മന മലിന തനു സുന്ദര കൈസേ ബിഷരസഭോ
കനക ഘട ജൈസേ

രാമഹിം=രാമനെ, നിഹോരാ ദേഹു ബോലേ=അനുകൂലഭാവത്തിൽ
നോക്കി പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു: തോരാ ലഘു ബന്ധു ബിചാരി
=രാമ, നിന്റെ അനുജനെന്നു പരിഗണിച്ചു, ബചളം=ഞാനിവ
നെ രക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു, ബിഷരസ ഭോ=വിഷരസം നിറച്ച,
കനക ഘട ജൈസാ=കനകകുടും എപ്രകാരമോ, കൈസേ മന
മലിന=അപ്രകാരം ഇവന്റെ മനസ്സു മലിനവും, തനു സുന്ദര=
ശരീരം സുന്ദരവുമാണ്.

രാമനോടു കടപ്പെട്ടവനെന്ന ഭാവത്തിൽ നോക്കി പരശുരാ
മൻ പറഞ്ഞു: _ രാമ, നിന്റെ അനുജനെന്നു വിചാരിച്ചു ഞാനി
വനെ കൊല്ലാതെ വിടുന്നു. വിഷം നിറച്ച സ്വസ്തിക്കുടംപോലെ
മലിനമായ മനസ്സും സുന്ദരമായ ദേഹവുമാണിവന്റെതു്.

ദോ: സുനി ലചിമന ബിഹംസേ ബഹുരി നയന
തരേരേ രാമ
ഗുരുസമീപ ഗവനേ സകുചി പരിഹരി ബാനി
ബാമ

ലചിമന സുനി=ലക്ഷ്മണൻ ഇതു കേട്ടു, ബഹുരി ബിഹംസേ=
പിന്നെയും ചിരിച്ചു, രാമ നയന തരേരേ=രാമൻ ലക്ഷ്മണനെ
നേത്രസംജ്ഞകൊണ്ടു വിലക്കി, ബാമ ബാനീ പരിഹരി=ദുർഭാഷ
ണം അവസാനിപ്പിച്ചു, സകുചി=സങ്കോചത്തോടെ ലക്ഷ്മണൻ,
ഗുരു സമീപ ഗവനേ=വിശ്വപാമിത്രാതികത്തിലേക്കു പോകുകയും
ചെയ്തു.

പരശുരാമന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു പിന്നെയും ചിരിച്ചു ലക്ഷ്യ
 ണൻ. രാമൻ നന്മനസംജ്ഞകൊണ്ടു് അനുജനെ വിലക്കി. ദുഃഖം
 ഷണം മതിയാക്കി സസങ്കോചം ലക്ഷ്യണൻ വിശ്വാമിത്രനെ
 സമീപിച്ചു.

അതി ബിനീത മൃദു സീതല ബാനീ ബോലേ രാമ
 ജോരി ജീഗ പാനീ

സുനഹു നാഥ തുഹ സഹജ സുജാനാ ബാലക
 ബചന കരിശ നഹിം കാനാ

ജീഗപാനീ ജോരി രാമ=ഇരുകരവും കൂപ്പി രാമൻ, അതി ബിനീത
 മൃദു സീതല ബാനീ=അതിവിനീതവും മൃദുലവുമായ വാക്കുകളാൽ
 (ഇപ്രകാരം), ബോലേ നാഥ സുനഹു=പറഞ്ഞു. പ്രഭോ കേൾക്ക,
 സഹജ തുഹ സുജാന=പ്രകൃത്യാതന്നെ അങ്ങു ചതുരനാണ്, ബാ
 ലക ബചന=ആ ചെക്കന്റെ വാക്കുകൾ, നഹിം കാനാ കരിശ=
 അവിടന്നു ചെവിക്കൊള്ളരുതു്.

രണ്ടു കൈയുംകൂപ്പി ഏറ്റവും വിനീതവും മൃദുലവുമായ വാ
 കുകളാൽ രാമൻ, ജാമദഗ്ധനോടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—‘സ്വാമിൻ,
 അവിടന്നു പ്രകൃത്യാതന്നെ ചതുരനാണ്. ലക്ഷ്യണന്റെ വാക്കുകൾ
 അവിടന്നു ചെവിക്കൊള്ളരുതു്.’

ബരരെ ബാലക ഏക സുഭാമു ഇൻഹഹി ന
 ബിദുഷ ബിദുഷഹിം കാമു

രേഹി നാഹിം കമു കാജ ബിഗാരാ അപരാധീ

മൈം നാഥ തുഹാരാ

ബരരെ ബാലക ഏക സുഭാമു=കടന്നലും കുട്ടികളും ഒരേ പ്രകൃ
 തക്കാരാണ്, ഇൻഹഹിം കാമു ബിദുഷ=ഇവരെ ജ്ഞാനിക
 ലാഭം, ബിദുഷഹി ന=ദുഷിക്കാറില്ല, രേഹി കമു കാജ=അ
 വൻ ഒരു സംഗതിയും, നാഹിം ബിഗാരാ=തെറ്റായി ചെയ്തി
 ടില്ല, നാഥ മൈം തുഹാരാ അപരാധീ=പ്രഭോ, ഞാനാണങ്ങയ്ക്കു
 അപരാധി.

മഹേഷ്, കടന്നലും കുട്ടികളും ഒരേ പ്രകൃതക്കാരാണ്. അവരുടെ മാപാലൃതത്തിൽ ബുദ്ധിമാന്മാരാരും വിദ്വേഷം കാണിക്കുക പതിവില്ല. ലക്ഷ്യമുള്ള ഒരു തെറ്റും ചെയ്തിട്ടില്ല. തെറ്റുമെന്തു— അതു ഞാനാണ്. അങ്ങയ്ക്കുപരാധം ചെയ്തതു ഞാൻതന്നെ.

കൃപാ കോപ ബധ ബന്ധ ഗോസാജ്ഞം മോചനം
കരിയറാദാസകീ നാജ്ഞം
കഹിതാ ബേഗി ജേഹി ബിധി രിസി ജാജ്ഞം മുനി
നായക സോജ്ഞം കരളം ഉപാജ്ഞം

ഗോസാജ്ഞം=പ്രഭോ, ഭാസകീ നാജ്ഞം മോചനം=അങ്ങയുടെ സേവകനോടെന്നവിധം എന്നിൽ, കൃപാ കോപ കരിയറാ=കൃപയോ, കോപമോ പ്രകടിപ്പിക്കു, ബധ ബന്ധ=വധമോ ബന്ധനമോ എന്നു വേണമെങ്കിലും ആകാം, മുനി നായക ബേഗി കഹിതാ=മഹേഷ്, എന്നു വേണമെന്നു അരുളിച്ചെയ്ത വേഗം, ജേഹി ബിധിരിസി ജാജ്ഞം=എങ്ങനെയായാൽ അങ്ങയുടെ കോപം മാറുമോ, സോജ്ഞം ഉപാജ്ഞം കരളം=ആ ഉപായം ചെയ്യുക.

മഹേഷ്, അങ്ങയുടെ സേവകനോടെന്നവിധം എന്നോട് ബന്ധം കോപമോ കൃപയോ പ്രകടിപ്പിക്കാം. വധിക്കണമെങ്കിൽ വധിക്കാം; ബന്ധനസ്ഥനാക്കണമെങ്കിൽ അതിനുമുണ്ടു് അങ്ങക്കധികാരം. എന്നു വേണമെന്നു വേഗം പറയൂ. എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചാലാണ് അങ്ങയുടെ ഈ കോപം തീരുക അതങ്ങു പ്രാർത്ഥിക്കുക.

കഹ മുനി രാമ ജായ രിസ കൈസേ അജ്ഞം
അനുജ തവ ചിതവ അനൈസേ
ഏഹി കേ കണ്ണ കുറാര ന ഭീൻഹാ ത ത മൈം
കാഹ കോപ കരി കീൻഹാ

അജ്ഞം തവ അനുജ=ഇതാ ഇപ്പോഴും നിന്റെ അനുജൻ, അനൈസേ ചിതവ=പരിഹാസത്തോടെയല്ലെ എന്നെന്നോക്കുന്നതു്? കൈസേ രിസ ജായ=എങ്ങനെ എന്റെ കോപം പോകും?, ഏഹിമേ

കണ്ഠ=ഇവന്റെ കഴുത്തിൽ, കുറാര ന ദീൻഹാ തത്=വെണ്മഴുവെ
 യ്ക്കാതെ, മൈം കോപ കരി=ഞാൻ കോപം കൊണ്ടിട്ടു, കാഹ
 കീൻഹാ=എന്നു പ്രയോജനമുണ്ടായി? എന്നിങ്ങനെ, മുനി കഹ=
 മഹഷി പറഞ്ഞു.

പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു:—രാമ, ഇപ്പോഴും നിന്റെ അനുജൻ
 എന്നെ പരിഹാസപൂർവ്വമല്ലെ നോക്കുന്നത്? എങ്ങനെയാണെ
 ന്റെ ക്രോധം എന്നെവിട്ടുപോവുക? എന്റെ കഴുത്തിൽ വെണ്മഴു
 ഏല്പിക്കാത്തപക്ഷം ഞാൻ കോപിച്ചിട്ട് എന്തു പ്രയോജനമു
 ണ്ടായി?

ദോ: ഗർഭ സ്രവഹിം അവനിപ ഖാന്നി സുനി കുറാര
 ഗതി മോര
 പരസു അമത ദേവതം ജിഅത ബൈരീ ഭൂപ
 കിസോര

കുറാര ഘോര ഗതി സുനി=ഏതൊരു വെണ്മഴുവിന്റെ ഭയങ്കര
 ശബ്ദം കേട്ടിട്ട്, അവനിപ ഖാന്നി=രാജാക്കന്മാരുടെ പത്നിമാർക്കു
 ഗർഭ സ്രവഹിം=ഗർഭസ്രാവമുണ്ടായിട്ടുണ്ടോ, പരസു അമത=ആ
 മഴു അക്ഷതമായിരിക്കേ, ബൈരീ ഭൂപ കിസോര=വിരോധിയായ
 രാജകുമാരൻ, ജിഅത ദേവതം=ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതല്ലെ ഞാൻ
 കാണുന്നത്?

രാമ, ഏതൊരായുധത്തിന്റെ ശബ്ദമാത്ര ശ്രവണംകൊണ്ടു
 തന്നെ ക്ഷത്രിയപത്നിമാരും ഗർഭസ്രാവം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ ആ ആയു
 ധം ഒരു കേടുംകൂടാതെ എന്റെ പക്കലിരിക്കുമ്പോളല്ല ഒരു ശത്രു
 രാജകുമാരൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന കാഴ്ച എനിക്കു കാണാനിടയാ
 കുന്നത്?

ചതു: ബഹൈ ന ഹാഥ ദൈഹ രിസ മാതീ ഭാ
 കുറാര കണ്ഠിത നൃപഘാതീ
 ഭയേള ബാമ ബിധി ഫിരേള സുഭാള മോരേ
 ഹൃദയ കൃപാ കസി കാള

ഹാഥ ന ബഹൈ=എന്റെ കൈകൾ ചലിക്കുന്നില്ല, രിസ
ഹാതീ ദഹൈ=കോപത്താൽ ഹൃദയം ദഹിക്കുന്നുണ്ട്, നൃപ ഘാ
തീകാര=നൃപഘാതിയായ വെണ്മഴ, കുഞ്ഞിത ഭാ=കുഞ്ഞിതാവസ്ഥ
യിലും പെട്ടിരിക്കുന്നു, ബിഡി ബാമ ഭയേഉ=വിഡി വിപരീത
മായിഭവിച്ചു, സുഭാളൗ ഫിരേഉ=അതിനാൽത്തന്നെ സ്വഭാവവും
മാറിയിരിക്കുന്നു. (ഇതല്ല വാസ്തവമെങ്കിൽ), മോരേ ഹൃദയ=എ
ന്റെ മനസ്സ്, കസി കൃപാ കാളൗ=ആരുടെ നേരെ കൃപ എങ്ങനെ
പ്രകടിപ്പിക്കും?

എന്റെ കൈകൾ അനങ്ങുന്നു; ഹൃദയമാകട്ടേ കോപത്താൽ
ദഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു നൃപനാരെ നിർദ്വയം കൊന്നു തഴമ്പു
പിടിച്ച് ഉള്ള വെണ്മഴവിനും കുഞ്ഞിതം വന്നിരിക്കുന്നു. വിഡി
എനിക്കു വിപരീതമായി. അതിനാൽത്തന്നെ സ്വഭാവത്തിനും
പരിവർത്തനം സംഭവിച്ചു അല്ലെങ്കിൽ എങ്ങനെ എന്റെ ഹൃദയം
കൃപാവാശമാകും?

ആജ്ഞാ ഭവ ഭുസഹ സഹാവാ മുനി സൗമിത്രി
ബഹുരി സിന്ധ നാവാ
ബാള കൃപാ മൂരതി അനുകൂലാ ബോലത ബചന
ത്വരത ജന ഫൂലാ

ആജ്ഞാ ഭവ ഭുസഹ സഹാവാ=ഇന്നു ദയയാണ് ഭുസ്സഹമായ
ഭുഖം എന്നെ അനുഭവിപ്പിക്കുന്നത്, സുനി സൗമിത്രി=ഇതുകേട്ടു
ലക്ഷ്യം, ബഹുരി സിന്ധ നാവാ=വീണ്ടും കുന്വിട്ടു (ഇങ്ങനെ
പറഞ്ഞു), മുനി=ഹേ മനേ, ബാള കൃപാ മൂരതി=കൈയ്യിനു
തുല്യമായ ദയ ദേഹത്തിനും, അനുകൂലാ=അനുകൂലമാണ്, ബചന
ബോലത=(മുഖത്തുനിന്നു) വാക്കുകൾ പുറപ്പെടുമ്പോൾ, ഫൂലാ
ത്വരത ജന=പൂക്കൾ വാഷിക്കുന്നതുപോലെയുണ്ട്.

ഇന്നു ദയയാണ് ഭുസ്സഹമായ ഭുഖം എന്നെ അനുഭവിപ്പി
ക്കുന്നത്. ഇതുകേട്ടു ലക്ഷ്യം വീണ്ടും മഹഷിയെ കുന്വിട്ട് ഇങ്ങ
നെ പറഞ്ഞു. — മനേ അങ്ങയുടെ കൈകൾക്കു സമുദായമായ ദയ

അങ്ങയുടെ ശരീരത്തിനും അനുകൂലംതന്നെ. അങ്ങയുടെ മുഖത്തു നിന്നു വാക്കുകളുതിരുമ്പോൾ പൂക്കൾ വെട്ടിക്കുന്നതുപോലെയിരിക്കുന്നുണ്ട്. [വായുക്കോലോ ബാധിച്ചു പിച്ഛംപേയും പറയുന്നതു പോലെയാണു് അങ്ങയുടെ വാക്കുകളെന്നു സാരം.]

ജെം പൈ കൃപാ ജരഹിം മുനിഗാതാ ക്രോധ
ഭൃതന രാഖ്യ ബിധാതാ
ദേഖ്യ ജനക ഹരി ബാലക ഏഹു കീൻഹ ചഹത
ജഡ ജമപുര ഗേഹു

മുനി=മഹേഷ്, ജെം കൃപാ പൈ ഗാതാ ജരഹിം=അങ്ങു കൃപാലു വാക്കുമ്പോൾപ്പോലും ശരീരം ജപലിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു്, ക്രോധ ഭൃത=കോപമുണ്ടാകുമ്പോൾ, തന രാഖ്യ=ശരീരം നിലനിൽക്കുന്നതുതന്നെ, ബിധാതാ=ബ്രഹ്മാവായിരിക്കണം, ജനക ദേഖ്യ=(പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു) ഹേ ജനകരാജാവേ നോക്കൂ, ഏഹു ജഡ ബാലക ഹരി=ഈ മുർഖനായ ബാലൻ നിർബ്ബന്ധപൂർവ്വം, ജമപുര ഗേഹു=കാലപുരത്തിൽ വസിക്കാൻ, ചഹത കീൻഹ=ആഗ്രഹിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ഹേ മഹേഷ്, അങ്ങു ദയാശീതളനാകുമ്പോൾപ്പോലും അങ്ങയുടെ ദേഹം ജപലിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു അങ്ങയ്ക്കു കോപമുണ്ടാകുമ്പോൾ ദേഹം നിലനിൽക്കുന്നതുതന്നെ ബ്രഹ്മദേവനായിരിക്കണം. 'ഹേ, ജനകരാജാവേ' ജാമദഗ്നൻ പറഞ്ഞു:- 'ഈ ചെക്കൻ കാലപുരത്തിൽ പാക്കാൻതന്നെയാണാഗ്രഹിക്കുന്നതു്.'

ബേഗി കരഹു കിന ആംവിന ഓടാ ദേഖത മോട
ഖോട നുപഡോടാ
ബിഹംസ ലഷന കഹാ മുനി പാഹിം മുംദേ
ആംവി കതഹു കോള നാഹിം

ബേഗി ആംവിന ഓടാ കരഹു=വേഗത്തിൽ ഇവനെ എന്റെ കൺമുന്നിൽനിന്നു്, കി ന=നീക്കാത്തതെന്നാണു്?, നുപഡോടാ=ഈ രാജകുമാരൻ, ദേഖത മോട=കാഴ്ചക്കു ചെറുതാണെങ്കിലും,

ഖോട=ദൃഷ്ടനാണ്, ലക്ഷന ബിഹംസേ കഹാ=ലക്ഷണൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു:-, ആംവി മുംദേ=കണ്ണുകൾ അടച്ചാൽ, കതഹും കോള നാഹീം=എങ്ങും ആരും ഉണ്ടാകില്ല.

വേഗത്തിൽ എന്റെ കൺമുന്നിൽനിന്നു ഇവനെ എന്താണു മററാത്തതു്? ഈ നൃപബാലൻ കാഴ്ചയിൽ ചെറുതാണെങ്കിലും വല്ലാത്ത മുറാളനാണ്.' ഇതുകേട്ടു ചിരിച്ചുകൊണ്ടു ലക്ഷണൻ പറഞ്ഞു:- 'കണ്ണുകളടച്ചാൽ എങ്ങും ആരെയും കാണാനിടയാവില്ല'

ദോ: പരശുരാമ തബ രാമ പ്രതി ബോലേ ഉര അതി
ക്രോധു
സംഭു സരാസന തോരി സറ കരസി ഹമാര
പ്രബോധു

പരസുരാമ തബ=പരശുരാമൻ ആ അവസരത്തിൽ, ഉര അതി ക്രോധു=മനസ്സിൽ ഏറവും ക്രോധത്തോടെ, രാമപ്രതി ബോലേ=രാമനോടു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:-, സറ സംഭു സരാസന='എട ശറ, ശൈവചാപം, തോരി കരസി=നീയാണു ഭഞ്ജനംചെയ്തതെന്ന്', ഹമാര പ്രബോധു=എനിക്കു മനസ്സിലായി.

ആ അവസരത്തിൽ ഏറവും ക്രുദ്ധനായിത്തീർന്ന പരശുരാമൻ ശ്രീരാമനോടു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:- എട ശറ, ശിവചാപം ഒടിച്ചതു നീയാണെന്നു ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കുന്നു.

ചൗ: ബന്ധു കഹൈ കടു സംമത തോരേ തും ഹല
ബിനയ കരസി കര ജോരേ
കരു പരി തോഷി മോര സംഗ്രാമാ നാഹിംത
ഹാംഡു കഹാഉബ രാമാ

തോരേ സംമത=നിന്റെ അനുവാദത്തോടുകൂടിയാണ്, ബന്ധു കടു കഹൈ=നിന്റെ അനുജൻ കഠോരവാക്കുകൾ പറഞ്ഞതു്, തും ഹല=നീ കൃത്രിമമായി, കര ജോരേ=കൈകൂപ്പി, ബിനയ

കരസി=വിനയം കാണിക്കുന്നു, സംഗ്രാമം മോര=യുദ്ധത്തിൽ എന്നെ, പരിതോഷ കര=സന്തുഷ്ടനാക്കു്; നാഹി=ത=അല്ലാത്ത പക്ഷം, രാമ കഹാഉബ=രാമനെന്ന നിന്റെ പേർ, ഛാഢ്യ=നീ ഉപേക്ഷിക്കു്.

നിന്റെ അനുവാദത്തോടുകൂടിത്തന്നെയാണു് നിന്റെ അനുജൻ ദുർവാക്കകൾ പറഞ്ഞതു്. നീ കൃത്രിമം കാണിച്ചു കൈകൂപ്പി വിനയപ്രകടനവും ചെയ്യുന്നു. ഒന്നുകിൽ നീ യുദ്ധത്തിൽ എന്നെ സന്തുഷ്ടനാക്കു്. അതിനു നീ തയ്യാറല്ലെങ്കിൽ നിന്റെ രാമനെന്ന പേർ നീ ഉപേക്ഷിക്കു്. (രണ്ടിലൊന്നു കൂടാതെ കഴികയില്ലെന്നു സാരം.)

ഫല തജി കരഹി സമര സിവദ്രോഹീ ബന്ധു
സഹിത ന ത മാരുതം തോഹീ
ഭൂപതി ബകഹിം കുരാ ഉറാഹ്യ മന മുസുകാഹിം
രാമസിര നാഹ്യ

സിവദ്രോഹീ=എക ശിവാദ്രോഹി, ഫല തജി=വ്യാജം വെടിഞ്ഞു, സമര കരഹി=ഞാനുമായി യുദ്ധംചെയ്യു്, ന ത=അല്ലാത്തപക്ഷം, ബന്ധു സഹിത=സോദരനോടൊപ്പം, തോഹീ മാരുതം=നിന്നെയും ഞാൻ കൊല്ലും, ഭൂപതി കുരാ ഉറാഹ്യ=പരശുരാമൻ വെണ്മഴ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു, ബകഹിം=കാരോന്നു പുലമ്പിക്കൊണ്ടിരുന്നു, രാമ സിര നാഹ്യ=രാമൻ ശിരസ്സു കുനിച്ചു്, മന മുസുകാഹിം=മനസ്സുകൊണ്ടു ചിരിച്ചു.

എക ശിവാദ്രോഹി, (ശൈവമതം ഭഞ്ചിച്ചതുകൊണ്ടു് രാമൻ ശിവാദ്രോഹിയായെന്നു പരശുരാമൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയിരിക്കുകയാണു്.) വ്യാജം വെടിഞ്ഞു ഞാനുമായി യുദ്ധംചെയ്യുക. അല്ലാത്തപക്ഷം സോദരനോടൊപ്പം നിന്നെയും ഞാൻ വധിക്കും' ഇങ്ങനെ കാരോന്നു പുലമ്പി പരശുരാമൻ വെണ്മഴ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു. ശ്രീരാമനാകട്ടേ ഇതെല്ലാം കേട്ടു തലയുതാഴ്ത്തി മനസ്സാ പൂഞ്ചിരിതുകിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഗുനഹു ലഷ്വന കര ഹമ പര രോഷ്ട കതഹും
 സുധാഇഹു തേം ബഡ ദോഷ്ട
 ടേഡ ജാനി ബന്ദഇ സബ കാഹു ബക്ര ചന്ദ്രമഹി
 ഗ്രസഇ ന രാഹു

ഗുനഹു ലഷ്വന കര=അപരാധമാകട്ടെ ലക്ഷ്യം, രോഷ്ട ഹമപര=ദോഷം മുനിക്കു് എന്റെ നേരെയും, സുധാഇഹു തേം= മര്യാദ കാണിക്കുന്നതും, കതഹും ബഡ ദോഷ്ട=ചിലപ്പോൾ വലിയ ദോഷമാണു്, ബക്ര ചന്ദ്രമഹി=വക്രനായ ചന്ദ്രമസ്സിനെ, രാഹു ന ഗ്രസഇ=രാഹു വിഴുങ്ങുന്നില്ല, ടേഡ ജാനി=വക്രനാണു് ഭരവൻ എന്നു ഗ്രഹിച്ചു്, സബ കാഹു ബന്ദഇ=(ഭയം) എല്ലാ വരും അവനെ വന്ദിക്കുന്നു.

അപരാധം ലക്ഷ്യം; മുനിയ്ക്കുകയ്ക്കേ കോപം എന്റെ നേരെയും. ആജ്ഞയും കാണിക്കുന്നതും ചിലപ്പോൾ വലിയ ദോഷമാണു്. വക്രനായ ഭരവനെ എല്ലാവരും ഭയപ്പെടുന്നു; അവനെ അവർ വന്ദിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. വക്രനായ ചന്ദ്രനെ രാഹുവും വിഴുങ്ങുന്നില്ല.

രാമ കഹേള രിസ തജഇ മുനീസാ കര കുരാത
 ആഗേം യഹ സീസാ
 ജേഹിം രിസ ജാഇ കരിഅ സാഇ സ്വാമീ മോഹി
 ജാനിഅ ആപന അനുഗാമീ

രാമ കഹേള=രാമൻ പറഞ്ഞു:-, മുനീസാ രിസ തജഇ=മഹാഷേ കോപം തൃജിമ, കര കുരാത=അങ്ങയുടെ കൈയിൽ വെണ്ടു, ആഗേം സീസാ=മുമ്പിൽ. എന്റെ ശിരസ്സും, സ്വാമീ ജേഹിം= സ്വാമിൻ, ആരെക്കൊണ്ടു അഥവാ എന്തൊന്നാകൊണ്ടു, രിസ ജാഇ=കോപം തീരുമോ, സോഇ കരിഅ=അതു ചെയ്തുകൊള്ള, ആപക അനുഗാമീ=അങ്ങയുടെ അനുഗാമിയായി, മോഹി ജനിഅ=എന്നെ ഗ്രഹിക്കുക.

ശ്രീരാമൻ ഉണർത്തിച്ചു:— ‘അല്ലയോ ജാമദഗ്ന്യൻ, അവിടന്നു കോപം കൈവെടിയു. അങ്ങയുടെ കരത്തിലിരിക്കുന്നുണ്ട് ക്ഷത്രിയവധക്ഷമായ വെണ്ണഴു. ബലിവാസ്തവരായി എന്റെ ശിരസ്സു മുണ്ട് അങ്ങയുടെ മുമ്പിൽ. എന്തുചെയ്യാലാണോ അങ്ങയുടെ ക്രോധം ശമിക്കുക, അതു പ്രവർത്തിക്കുക. എന്നെ അങ്ങു അങ്ങയുടെ ഒരു സേവകനായി പരിഗണിക്കുക.

ദോ: പ്രഭു സേവകരി സമര കസ തജഹു ബിപ്രബര
രോസു
ബേഷു ബിലോകോ കഹേസി കമു ബാലകഹു
നഹിം ദോസു

പ്രഭു സേവകരി=എജമാനനും സേവകനുംതമ്മിൽ, കസ സമര=എങ്ങനെ സമരം ഉണ്ടാകും? ബിപ്രബര=അല്ലയോ ബ്രാഹ്മണോത്തമ, രോസു തജഹു=രോഷം ഉപേക്ഷിക്കുക, ബേഷു ബിലോകം=അങ്ങയുടെ വേഷം കണ്ടിട്ട്, കമു കഹേസി=ലക്ഷ്യം എന്താക്കെയോ പറയുകയുണ്ടായി, ബാലകഹു നഹിം ദോസു=ആ ബാലനിലുമില്ല ദോഷം.

എജമാനനും സേവകനും തമ്മിൽ എങ്ങനെ സമരം ഉണ്ടാകാൻ? ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ, അങ്ങു കോപം ഉപേക്ഷിക്കുക. അങ്ങയുടെ വേഷം കണ്ടു ബാലനായ ലക്ഷ്യം എന്തോ ചിലതു പറഞ്ഞുപോയി. അവനിലും ഇല്ല ദോഷം.

ദേവി കുറാരു ബാന ധനു ധാരീ ങ്ങു ലരികരി
രിസു ബീര ബിചാരീ
നാമ ജാന വൈ തുഹഹിം ന ചീൻഹാ ബംസ
സുഭാവ ഉതരു തേതു ദീൻഹാ

കുറാരു ബാന ധനു ധാരീ ദേവി=വെണ്ണഴുവും ബാണങ്ങളും വീലും ധരിച്ചതായി കണ്ടിട്ട്, വീര ബിചാരീ=അങ്ങൊരു വീരനെന്നു കരുതി, ലരികരി=ആ ബാലനെന്നെ, റിസു ങ്ങു=ക്രോധമു

ണ്ടായി, തുഹരിം നാമം അങ്ങയുടെ പേർ, ജാന പൈ=അവൻ അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്, ന ചീൻഹാ=ആളെ തിരിച്ചറിഞ്ഞിട്ടില്ല, ബംസ സുഭാവം=വംശപ്രകൃതമനുസരിച്ച്, തേള ഉതരു ദീൻഹാ= അവൻ മറുപടി പറഞ്ഞു എന്നേയുള്ളൂ.

ക്ഷത്രിയസ്വഭാവം എന്നെന്നു അങ്ങയ്ക്കറിഞ്ഞുകൂടെ? മഴവും വില്ലും അമ്പും ധരിച്ചു ഒരാളാണെന്നും വീരയോദ്ധാവെന്നെന്നും കണ്ടിട്ടാണ് അവനു ക്രോധം ഉണ്ടായത്. അങ്ങയെ അവൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടെന്നല്ലാതെ തിരിച്ചറിഞ്ഞിട്ടില്ല. ക്ഷത്രിയവംശസ്വഭാവം അനുസരിച്ചു അവൻ പ്രത്യുത്തരം പറഞ്ഞു എന്നേയുള്ളൂ.

ജം തുമഹ അവതേഹു മുനി കീ നാജം പദ രജ
സീര സിസു ധരത ഗോസാജം
ഹമഹു ചൂക അനജാനത കേരീ ചഹിഅ ബിപ്രഉര
കൃപാ ഘനേരീ

തുഹ=അവിടുന്നു, മുനി കീ നാജം=മുനിയുടെ നിലയിലാണ്, ജം അവതേഹു=വന്നിരുന്നതെങ്കിൽ, ഗോസാജം=ഹേസ്വാമിൻ, പദ രജ=അങ്ങയുടെ തൂപ്പാദരേണ, സിസു സീര ധരത=അവൻ ശിരസ്സിൽ ചാത്തുമായിരുന്നു, അന ജാനത ചൂക=അറിവില്ലാത്തുണ്ടായ കറുപ്പും, ഹമഹു കേരീ=ക്ഷമിച്ചാലും, ബിപ്രഉര ഘനേരീ=ബ്രാഹ്മണ, ഹൃദയത്തിൽ അധികമായ, കൃപാ ചഹിഅ=കൃപ ഉണ്ടാകണം.

അവിടന്നൊരു മുനിയുടെ നിലക്കാണ് വന്നതെങ്കിൽ തീച്ചയായും ബാലനായ ലക്ഷ്മണൻ അങ്ങയുടെ തൂപ്പാദരേണ ശിരസ്സിൽ ചാത്തുമായിരുന്നു. അറിവില്ലാതെ സംഭവിച്ച അപരാധം ക്ഷമിക്കുക. ഹേ ബ്രാഹ്മണ, അങ്ങയുടെ മനസ്സിൽ അത്യധികമായ കൃപ ഉണ്ടാകണം.

ഹമഹിം തുഹരിം സരബരി കസി നാചാ കഹഹു
ന കഹാം ചരന കഹം മാഥാ

രാമ മാത്ര ലഘു നാമു ഹമാരാ പരസു സഹിത

ബഡ നാമു തുഹാരാ

നാമാ=സ്വാമിൻ, ഹമാരിം=എനിക്കും, തുഹരിം=അങ്ങനും, സരബരി കസി=സമതപമെങ്ങനെ ഉണ്ടാകാനാണ്?, കഹഹുന=അവിടന്നുതന്നെ പറയുകയില്ല. കഹാം ചരന=എവിടെയാണ് കാലു?; മാമാ കഹം=തല എവിടെയാണ്, ഹമാരാ ലഘു നാമ=എന്റെ ലഘുവായ പേർ, രാമ മാത്ര=രാമനെന്നു മാത്രമാണ്, പരസു സഹിത=പരശുവിനോടുകൂടിയ, തുഹാരാ നാമ=അങ്ങയുടെ പേർ, ബഡ=വെളുതാണ്.

സ്വാമിൻ അങ്ങും ഞാനും ഒരുവിധത്തിലും സമന്മാരല്ല; ആകുകയും ഇല്ല. കാലും തലയും എങ്ങനെ സമമാകും. കാലെവിടെ; തലയെവിടെ; രണ്ടിനും സ്ഥാനം രണ്ടല്ലെ? ഇനി എന്റെ പേരിനെപ്പറ്റിയും വളരെ അന്തരമുണ്ട്. രാമ എന്നു രണ്ടക്ഷരം മാത്രമുള്ള ഒരു പേരാണ് എനിയ്ക്കു്. അങ്ങയുടെ പേരാകട്ടെ സുദീർഘമായ പരശുരാമൻ എന്നുമാണ്. പേരിന്റെ കാര്യത്തിലും വളരെ അന്തരമാണുള്ളതു്.

ദേവ ഏക ഗുന ധനുഷ ഹമാരേ നവഗുന പരമ

പുനീത തുഹാരേ

സബ പ്രകാരഹം തുഹ സന ഹാരേ മമഹു

ബിപ്ര അപരാധ ഹമാരേ

ദേവ=അല്ലയോ ദേവ, ഹമാരേ ധനുഷ=എന്റെ വില്ലിനാകട്ടെ, ഏക ഗുന=ഒരേ ഒരു ഗുണമേയുള്ള (ഒരു ഞാൻ മാത്രം എന്നർത്ഥം), തുഹാരേ പരമ പുനീത=അങ്ങയുടെ പരമപവിത്രമായ (പുണർവ്വിനാ), നവഗുന=ഒമ്പതു ഗുണങ്ങൾ (ഇഴകൾ) ഉണ്ട്, സബ പ്രകാരഹം=എല്ലാ പ്രകാരണയും ഞാൻ, തുഹ സന ഹാരേ=അങ്ങയാൽ തോല്പിക്കപ്പെട്ടവനാണ്, ബിപ്ര ഹമാരേ അപരാധ=ഹേ ബ്രാഹ്മണ, ഞങ്ങളുടെ അപരാധം, മമഹു=ക്ഷമിക്കുക.

അല്ലയോ ദേവ, ഗുണങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചും നമുക്കു തമ്മിൽ അന്തരമുണ്ട്. എന്റെ ധനുസ്സിന് ഒരൊറ്റ ഗുണമേയുള്ള അങ്ങ

യുടെ ഏറ്റവും പവിത്രമായ യജ്ഞോപവീതത്തിന് ഒമ്പതു ഗുണങ്ങളുണ്ട്. എല്ലാവിധത്തിലും ഞാൻ അങ്ങയ്ക്കു കീഴ്പെട്ടവൻ തന്നെ. ഹേ ബ്രാഹ്മണ, ഞങ്ങളുടെ അപരാധം ക്ഷമിക്കുക. [ഹനുമനാടകത്തിൽ ഇങ്ങനെ കാണുന്നു:—ഭോബ്രഹ്മൻ, ദേവതാസമം ന ഘടതേ സംഗ്രാമനാത്താപി നോ സദ്യേ ഹീനബലാ വയം ബലവതാം യുധം സ്ഥിതാ മുദ്ധനി യസ്താദേകഗുണം ശരാസന മിദം സുവൃക്തമുച്ഛീഭുജാ-മസ്താകം ഭവ തോയതോ നവാഗുണം യ ജ്ഞോപവീതം ബലം. ബ്രാഹ്മണന്റെ നവാഗുണങ്ങൾ—ഗുണങ്ങളുടെ പക്ഷത്തിൽ—ശമം, ദമം, തപം, പവിത്രത, ശാന്തി, സരളത, ജ്ഞാനം, വിജ്ഞാനം, ആസ്തികൃദ്യുദ്ധി എന്നിവയാണ്. ബ്രാഹ്മണന്റെ പുണരൂപിന് ഒമ്പതിഴകളും വേണമെന്നു ണല്ലോ വ്യവസ്ഥ]

ഭോ: ബാര ബാര മുനി ബിപ്രബര കഹാ രാമ സന രാമ
ബോലേ ഭൂഗുപതി സരഷ ഹസി തഹം ബന്ധു
സമ ബാമ

രാമസന രാമ=ഭാഗ്യാവരാമനെ ശ്രീരാമൻ, ബാര ബാര മുനി=കൂടെക്കൂടെ മുനി എന്നും, ബിപ്രബര കഹാ=വിപ്രശ്രേഷ്ഠനെന്നും സംബോധന ചെയ്തതിനാൽ, സരഷ ഭൂഗുപതി=രഷ്ട്രനായിത്തീർന്ന പരശുരാമൻ, ഹംസി ബോലേ=ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു:—, തഹം ബന്ധു സമ=നീയും സഹോദരനെപ്പോലെ, ബാമ=ദൃഢഭാവിയാണ്.

പരശുരാമനെ നോക്കി ശ്രീരാമൻ കൂടെക്കൂടെ മുനിയെന്നും വിപ്രശ്രേഷ്ഠനെന്നും വിളിച്ചതാലോചിച്ച ക്രുദ്ധനായിത്തീർന്ന പരശുരാമൻ ചിരിച്ചുകൊണ്ടിങ്ങനെ പറഞ്ഞു:— രാമ, നീയും നിന്റെ സഹോദരനായ ലക്ഷ്മണനെപ്പോലെതന്നെ വിപരീത പ്രകൃതിയാണ്.

മധ: നിപിടഹി ദ്വിജകരി ജാനഹി മോഹി മൈം
ജസ ബിപ്ര സുനാവതം തോഹി

ചാപ സ്രവാ സര ആഹുതി ജാത കോപ മോര
അതിഘോര കൃസാന്ത

മോഹി=എന്നെ, നിചിദഹി ദ്വിജകരി=നിസ്സാര ബ്രാഹ്മണനാണെന്നു്, ജാനഹി=നീ ഗണിക്കുന്നു, മൈം ജസ ബിപ്ര=ഞാനെങ്ങനെയുള്ള ബ്രാഹ്മണനെന്നു്, തോഹി സുനാവഹു=നിന്നെ കേൾപ്പിച്ചതരാം, ചാപ സ്രവാ=വില്ലിനെ സ്രവമായും, സര ആഹുതി=ശരത്തെ ആഹുതിയായും, ജാത=നീ മനസ്സിലാക്കു്, മോര കോപ=എന്റെ കോപം, അതിഘോര കൃസാന്ത=അതിഭയകരമായ അഗ്നിയുമാണു്.

ഞാനൊരു നിസ്സാര ബ്രാഹ്മണനാണെന്നു നീ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളു. എങ്ങനെയുള്ള ബ്രാഹ്മണനാണു് ഞാനെന്നു നിന്നെ കേൾപ്പിച്ചതരാം. യജിക്കുന്നവനാണല്ലോ ബ്രാഹ്മണൻ. എന്റെ യാഗത്തിനു സ്രവം വില്ലും, ആഹുതി ശരങ്ങളും, യാഗാഗ്നി അതിഭയകരമായ എന്റെ കോപവുമാണെന്നു നീ മനസ്സിലാക്കു്.

സമിധി സേന ചതുരംഗ സുഹാതു മഹാമഹിപ

ഭൃഷ പസ്യ ആതു

മൈം ഏഹിം പരസ്യ കാടി ബലി ദീൻഹേ സമര

ജഗ്ര ജഗ കോടിൻഹ കീൻഹേ

സുഹാതു ചതുരംഗ സേന=സുന്ദരമായ ചതുരംഗസൈന്യം, സമിധ=സമിത്താണു്, മഹാ മഹിപ=മഹാരാജാക്കന്മാർ, പസ്യ ആതു ഭൃഷ=പശുക്കളായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു, മൈം ഏഹിം പരസ്യ=ഞാൻ ഈ വെണ്മഴകൊണ്ടു (ആ പശുക്കളെ), കാടി ബലി ദീൻഹേ=അരിഞ്ഞു ബലികൊടുക്കുന്നു, സമര ജഗ്ര=ഇവ കാരമുള്ള സമരയുത്തങ്ങൾ, ജഗ കോടിൻഹ=ലോകത്തിൽ കോടിക്കണക്കിൽ (ഞാൻ), കീൻഹേ=ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്.

സുന്ദരമായ ആന, തേർ, കുതിര, കാലാര എന്നിവ സമിത്തുള്ളാണു്. മഹാരാജാക്കന്മാരാണ് യാഗപശുക്കൾ. ആ പശു

ക്കളെ ഞാൻ ഈ വെണ്മഴകൊണ്ടുതീർത്തു ബലികൊടുക്കുന്നു. ഈ വിധമുള്ള സമരയുദ്ധത്തെക്കുറിച്ചു ലോകത്തിൽ കോടിക്കണക്കിൽ ചെയ്തവനാണ് ഞാൻ. [അനേകം രാജാക്കന്മാരെ പരശുരാമൻ സൈന്യസമേതം ആയുധങ്ങളാൽ ഒടുക്കി തന്റെ ശ്രോധത്തിനു പരിഹാരമുണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നു ഭാവനാത്മം.]

മോര പ്രഭാവ ബിദിത നഹിം തോരേ ബോലസി
നിദരി ബിപ്രകേ ഭോരേ
ഭഞ്ജേ ചാപ ദാപ ബഡ ബാഡാ അഹമിതി
മനഹ് ജീതി ജഗ രാഡാ

മോര പ്രഭാവ=എന്റെ പ്രഭാവം, തോരേ നഹിം ബിദിത=നിനക്കറിഞ്ഞുകൂടാ, ബിപ്രകേ ഭോരേ=അതാണു കേവലമൊരു ബ്രാഹ്മണനെന്നു കരുതി എന്നെ, നിദരി ബോലസി=നീ അനാദരിച്ചു സംസാരിക്കുന്നത്. ചാപ ഭഞ്ജേ=വില്ലൊടിച്ച് എന്ന കാരണത്താൽ, ദാപ ബഡ ബാഡാ=നിനക്കു ദപ്പം വല്ലാതെ വലിച്ചിരിക്കുന്നു, അഹമിതി=ആ അഹമ്മതിയാൽ, ജഗ ജീതി രാഡാ മനഹ്=ജഗജ്ജയിയായി നില്ക്കുകയാണു നീ എന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു.

“എട, രാമ, നിനക്കുന്റെ പ്രഭാവം അറിഞ്ഞുകൂടാ അതാണു നീയെന്നെ സാധാരണ ഒരു ബ്രാഹ്മണനെന്നു കരുതി അനാദരിച്ചു സംസാരിക്കുന്നത്. ശൈവചാപം ഞാനല്ലെ ഒടിച്ച് തെന്നൊരു ഭുള്ളു നിനക്കുണ്ടു്. ആ അഹമ്മതികൊണ്ടു വിശ്വവിജയിയായി നില്ക്കുകയാണു നീയെന്നു എനിക്കു തോന്നിപ്പോകുന്നു.”

രാമ കഹാ മുനി കഹഹു ബിചാരീ രിസ അതി
ബഡി ലഘു ചൂക ഹമാരീ
ശുവതഹി ടൂട പിനാക പുരാണാ മൈം കേഹി
ഹേതു കരളം അഭിമാനാ

രാമ കഹാ മുനി=ശ്രീരാമൻ പറഞ്ഞു:—“ഹേ മഹേഷ്, ബിചാരീ കഹഹു=ആലോചിച്ചുപറയു, ഹമാരീ ചൂക ലഘു=എന്റെ കുറവ്

നിസ്സാരമാണ്, രിസ അതി ബദ്ധി=ക്രോധം വളരെ അധികവുമാണുള്ളത്, പുരാനാ പിനാക=ജീണ്ണിച്ച ശൈവചാപം, മൂവതഹി=സ്വർഗ്ഗിച്ച നിമിഷത്തിൽത്തന്നെ, ടൂട=തകന്നു, കേഹി ഹേതു=എന്തു കാരണത്താൽ, മൈം അഭിമാന കരളം=ഞാനതിൽ അഭിമാനിക്കുന്നു?

ശ്രീരാമൻ പറഞ്ഞു:—ഹേ മഹാഷേ, ആലോചിച്ചുപറയൂ. ഏറ്റവും ചെറുതാണ് എന്റെ കുറവും. എന്നാൽ ഏറ്റവും വലുതാണ് അങ്ങയുടെ കോപം. വളരെയധികം ജീണ്ണിച്ച ശൈവചാപം ഞാനൊന്നു തൊട്ട ഉടനെ മരിച്ചെന്നുമായി ഇക്കാര്യത്തിൽ അഭിമാനംകൊള്ളാൻ എന്തുണ്ടു്?

ദോ: ജനം ഹമ നിദരഹിം ബിപ്ര ബദി സത്യ
സനഹു ഭൂനാഥ
തൗ അസകോ ജഗ സുഭട ജേഹി ഭയബസ
നാവഹിം മാഥ

ഭൂനാഥ=ഹേ ഭാഗ്യാവരമ, സത്യ സനഹു=യഥാർത്ഥം കേൾക്കേ, ബിപ്രബദി=ബ്രാഹ്മണനെന്നു പറഞ്ഞു, ജനം ഹമ നിദരഹിം തൗ=ഞാനങ്ങയെ നിരാദരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, ജേഹി ഭയബസ മാഥ നാവഹിം=ആരെ ഭയന്നു തലതാഴ്ത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു, അസകോ സുഭട=ആ നല്ല യോദ്ധാവു്, ജഗ=ലോകത്താരുണ്ടു്?

ഹേ ജാമദഗ്ന്യൻ, കേൾക്കേ. ബ്രാഹ്മണനാണെന്നു പറഞ്ഞു ഞങ്ങൾ അങ്ങയെ അനാദരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, അത്ര ഗംഭീരനായൊരു സംഗ്രാമധീരൻ, ഭയന്നു അങ്ങയെ കുമ്പിട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുമോ? അങ്ങനെ ലോകത്തൊരാളുണ്ടാകുമോ? അതുകൊണ്ടു അങ്ങു മനസ്സിലാക്കണം അങ്ങയെ നമിക്കുന്ന ഞങ്ങൾ ഒരിക്കലും അങ്ങയെ അനാദരിക്കുന്നവരല്ല എന്ന വസ്തുത. അങ്ങയെ അനാദരിക്കണമെങ്കിൽ അങ്ങയേക്കാൾ വലിയ യോദ്ധാക്കളായിരിക്കട്ടെ ഞങ്ങൾ? അത്തരത്തിൽ ശ്രേഷ്ഠന്മാരാണ് ഞങ്ങളെങ്കിൽ ഞങ്ങളെന്തിനു് അങ്ങയെ കുമ്പിടണം? ഭൂതമഹാഷിയുടെ ചവിട്ടു മാറിൽ

വഹിക്കുന്ന ഞാനോ ബ്രാഹ്മണനെ അനാദരിക്കുന്നവൻ? ഇതിൽ നിന്നു ഗ്രഹിച്ചുകൂടെ എന്നോപ്പോലെ ബ്രാഹ്മണരെ ആദരിക്കുന്നവനില്ലെന്നു? ഞാനങ്ങയെ അനാദരിക്കുന്നപക്ഷം അങ്ങയെ ആദരിക്കാൻ ലോകത്തിൽ ആരാണുണ്ടാവുക?

മൗ: ദേവ ദനുജ ഭൂപതി ഭട നാനാ സമ ബല
അധിക ഹോള ബലവാനാ
ജം രന ഹമഹിം പ്രചാരെ കോളു ലരഹിം
സുഖേന കാല കിന ഹോളു

ദേവ ദനുജ=ദേവന്മാരുകളെ, അസുരന്മാരുകളെ, നാനാ ഭൂപതി ഭട=നിരവധി രാജാക്കന്മാരുകളെ യോദ്ധാക്കളാകട്ടെ, സമബല=തുല്യ ബലവാനാകട്ടെ, അധിക ബലവാനാ ഹോള=കൂടുതൽ ബലിഷ്ഠന്മാരുകളെ, കോളു ഹമഹിം=അവരിലൊരേങ്കിലും ഞങ്ങളെ, രന ജം പ്രചാരജ=യുദ്ധത്തിന്നു വിളിക്കുകയാണെങ്കിൽ സുഖേന=അവരുമായി ഞങ്ങൾ സസുഖം, ലരഹിം=സമരം ചെയ്യും, കാല കിന ഹോളു=അങ്ങനെ വിളിക്കുന്നവൻ കാലൻതന്നെയാകട്ടെ (എന്നാലും സ്ഥിതി ഇതുതന്നെ).

ദേവ്യാസുരന്മാരോ രാജാക്കന്മാരോ യോദ്ധാക്കളോ ആരുതന്നെയായിക്കൊള്ളട്ടെ, അവാർ തുല്യബലത്തോടുകൂടിയവരോ അധികബലശാലികളോ ആകട്ടെ, ആരെങ്കിലും യുദ്ധത്തിന്നു വിളിച്ചാൽ ഞങ്ങൾപോയി സസുഖം സമരം ചെയ്യും. കാലൻ തന്നെ വിളിച്ചാലും സ്ഥിതി ഇതുതന്നെയാണു്.

മന്ത്രിയ തനു ധരി സമര സകാനാ കല കലങ്ക
തേഹി പാംവര ജാനാ
കഹതം സുഭാവ ന കലഹി പ്രസംസീ കാലഹ
ധരഹിം ന രന രഘുബംസീ

മന്ത്രിയ തനു ധരി=മന്ത്രിയനായിപ്പിറന്നു്, സമര സകാനാ=യുദ്ധത്തെ ഏവൻ ഭയപ്പെടുന്നു, തേഹി പാംവരകല കളങ്ക ജാനാ=അവനെ നീചനും കലകളങ്കവുമായിത്തന്നെവേണം കരുതുവാൻ,

സുഭാദ കരതം=സപാഭാവികമായിത്തന്നെയാണു് ഞാനിതു പറയുന്നതു്, കലഹി പ്രസംഗീന=വംശപ്രശംസ ചെയ്യുകയല്ല, രഘുവംശീ=രഘുകുലത്തിൽ പിറന്നവർ, കാലഹന ഡരഹിം=കാലനെപ്പോലും ഭയപ്പെടുന്നവരല്ല.

ഏതൊരു ക്ഷത്രിയൻ യുദ്ധഭീരുവോ അവൻ നീചനും കലത്തിന്റെ കളങ്കവുമാണു്. ഞാനിതു സപാഭാവികമായിത്തന്നെയാണു് പറയുന്നതു്. വംശപ്രശംസചെയ്തല്ല. രഘുവംശത്തിൽ പിറന്നവർ കാലനേയും ഭയപ്പെടുന്നവരല്ല. [ഒന്നുകിൽ യുദ്ധം ചെയ്ത സന്തോഷിപ്പിക്കണം അല്ലെങ്കിൽ രാമ എന്ന പേർ ഉചേക്ഷിക്കണം. ഇതാണല്ലോ പരശുരാമൻ ആവാശ്യം. ചേരിനെ സംബന്ധിച്ച കാര്യം ശ്രീരാമൻ ആദ്യമേതന്നെ അരുളിച്ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു. യുദ്ധത്തിന്റെ കാര്യമാണിപ്പോൾ പറയുന്നതു്. പരശുരാമൻ, ശ്രീരാമനെ വധിക്കുമെന്നുതന്നെ ശ്രീരാമൻ ബോധ്യമായാലും യുദ്ധത്തിനു് അദ്ദേഹം സന്നദ്ധനാണെന്നു ഭാവം.]

ബിപ്രബംസ കൈ അസി പ്രഭതാതു അഭയ
 ഹോതു ജോ തുഹഹിം ഡരാതു
 സുനി മുദ ബചന ഗുഡ രഘുപതി കേ ഉഘരേ
 പടല പരസുധര മതി കേ

ജോ തുഹഹിം ഡരാതു=അങ്ങയെ ഭയപ്പെടുന്ന ഒരാൾ, അഭയഹോതു=നിർഭയനായിഭവിക്കുന്നു, അസി=എന്നുള്ളതാണു്, ബിപ്രബംസ കൈ=ബ്രാഹ്മണവംശത്തിന്റെ പ്രഭതാതു=മഹത്വം, രഘുപതി കേ=ശ്രീരാമന്റെ, മുദ ഗുഡ ബചന സുനി=മുദലവും ഗുഡവുമായ വാക്കുകൾ കേട്ടു്, പരശുധര മതികേ=വെണ്മഴുധരിയുടെ ബുദ്ധിയെ ബാധിച്ചിരുന്ന, പടല ഉഘരേ=ആവരണം നീങ്ങി.

ബ്രാഹ്മണനെ ഭയപ്പെടുന്നവൻ നിർഭയനായിഭവിക്കുന്നു എന്നതാണു് ബ്രാഹ്മണവംശത്തിന്റെ മഹത്വം. ശ്രീരാമന്റെ മുദലവും ഗുഡവുമായ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ പരശുരാമന്റെ ബുദ്ധിയെ ബാധിച്ചിരുന്ന ആവരണം നീങ്ങി.

രാമ രമാപതി കര ധനു ലേഹു ഖൈംചഹു മിടതു
 മോര സന്ദേഹു
 ദേത ചാപു ആപുഹി ചലിഗയേതു പരസുരാമ
 മന ബിസമയ ഭയേതു

രാമ രമാപതി കര=(പരശുരാമൻ പറയുന്നു) ഹേ രാമ, വിഷ്ണുവിന്റെ, ധനു ലേഹു=ചാപം ഇതാ. എടുക്കുക, മോര സന്ദേഹു മിടതു=എന്റെ സംശയം നീങ്ങാൻ, ഖൈംചഹു=കുലയ്ക്കുക, ചാപു ദേത=ചാപം നൽകേണ്ടതന്നെ (പരശുരാമൻ), ആപുഹി=സ്വയമേവ, ചലിഗയേതു=ആക്രമിച്ചുനായി, പരസുരാമന=പരശുരാമന്റെ മനസ്സ്, ബിസമയ ഭയേതു=വിസ്മയത്തോടുകൂടിയതായി ഭവിച്ചു.

മഹർഷിയാര പരശുരാമൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—ഹേ രാമ, ഇതാ വിഷ്ണു ചാപം. എടുക്ക. എന്റെ സന്ദേഹം നീങ്ങാൻ ഈ വില്ലു കുലയ്ക്കൂ. ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു പരശുരാമൻ ചാപം കൊടുക്കേണ്ടതന്നെ സ്വയമേവ ആക്രമിച്ചും വിസ്മയസ്ഥിതിതനുമായിത്തീർന്നു. [വിശ്വകർമ്മാവെന്ന ദേവശില്പി രണ്ടു ചാപങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചു. അവയിലൊന്നു ദേവന്മാർ ശിവനനൽകി. ആ ചാപംകൊണ്ടാണു ദ്രോണം ത്രിപുരസംഹാരം ചെയ്തത്. രാമൻ ഒടിച്ചതും ആ ചാപം തെതയാണു്. മറ്റൊരു ചാപം ദേവന്മാർ വിഷ്ണുവിനു കൊടുത്തു. ഒരിക്കൽ ദേവന്മാർ ബ്രഹ്മാവിനോടു് ചോദിച്ചു ഈ രണ്ടു ചാപങ്ങളുടെ ഉദ്ദേശം എന്താണെന്നു്. ബ്രഹ്മദേവനു് ഈ വില്ലുകളുടെ പേരിൽ ശിവനേയും വിഷ്ണുവിനേയും പരസ്പരം വിരോധികളാക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. ശിവനും വിഷ്ണുവും സമരംചെയ്തു. ശിവൻ പരാജിതനായി. വൈഷ്ണവചാപത്തിനാണു് മഹത്വമെന്നു തീർപ്പുണ്ടായി. ഈ ചാപമാണു് പരശുരാമൻ ശ്രീരാമനു നൽകിയതു്.]

ദോ: ജാനാ രാമപ്രഭാതു തബ പുലക പ്രഹൃല്ലിത ഗാത
 ജോരി പാനി ബോലേ ബചന ഹൃദയ ന പ്രേമ
 സമാത

തബ രാമപ്രഭാജ ജാനാ=ആ അവസരത്തിൽ ശ്രീരാമന്റെ പ്രഭാ
 വിം ജാമദഗ്ധന മനസ്സിലായി. ഗാത പുലക=അദ്ദേഹത്തിന്റെ
 ദേഹം പുളകത്താൽ, പ്രഹംപ്ലിത=വികസിതമായി, ഹൃദയ പ്രേമ
 ന സമാതാ=മനസ്സിൽ പ്രേമം ഒതുങ്ങിനിന്നില്ല, പാനി ജോരി=
 കൈകൂപ്പി, ബചന ബോലേ=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:-

ഇപ്പോളാണു ശ്രീരാമന്റെ പ്രഭാവിം പരശുരാമനു ഗ്രഹിക്കാ
 നിടയായതു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദേഹം പുളകിതവും മനസ്സു
 പ്രേമനിർഭരവുമായി വേിച്ചു. അദ്ദേഹം കൈകൂപ്പി ഊവിധം
 പറഞ്ഞു:-

ചതു: ജയ രാഘവംസ ബനജ ബന ഭാറു ഗഹന ദനജ
 കല ദഹന കൃസാന

ജയ സുര ബിപ്ര ധേനു ഹിതകാരി ജയ മദ
 മോഹ കോഹ ഭ്രമഹാരി

രാഘവംസ ബനജ ബന=രാഘവകലമാകുന്ന താമരക്കാടിനു, ഭാറു=
 സൂര്യനും, ഗഹന ദനജ കല=നിഷ്ഠുരന്മാരായ രാക്ഷസന്മാരുടെ
 വംശത്തെ, ദഹന=ദഹിപ്പിക്കുന്ന, കൃസാനു ജയ=അഗ്നിയുമായ
 ഹേ രാമ, ജയിച്ചാലും, സുര ബിപ്ര ധനു ഹിതകാരി=ദേവന്മാർക്കും
 ബ്രാഹ്മണർക്കും ഗോക്കരർക്കും ഹിതപ്രദ, ജയ=ജയിച്ചാലും, മദ
 മോഹ കോഹ ഭ്രമഹാരി ജയ=മദം, മോഹം, ക്രോധം, ഭ്രമം
 എന്നിവയെ നശിപ്പിക്കുന്ന ഹേ രാമ ജയിച്ചാലും.

രാഘവംശമാകുന്ന താമരക്കാടിനു സൂര്യനും, നിഷ്ഠുരന്മാരായ
 രാക്ഷസന്മാരുടെ വംശത്തെ ചാമ്പലാക്കുന്ന അഗ്നിയും, ദേവബ്രാ
 ഹ്മണർക്കും ഗോക്കരർക്കും ഹിതപ്രദനും, കാമക്രോധമോഹഭ്രമങ്ങൾ
 നശിപ്പിക്കുന്നവനുമായ അങ്ങു ജയിച്ചാലും ജയിച്ചാലും ജയി
 ച്ചാലും.

ബിനയ സീല കരുനാ ഗുനസാഗര ജയതി ബചന
 രചനാ അതി നാഗര
 സേവക സുഖദ സുഭഗ സബ അംഗാ ജയ സരീര
 മഞ്ചി കോടി അനംഗാ

ബിനയ സീല കരുനാ ഗുണ സാഗരം=വിനയശീലങ്ങൾക്കും കരുണയ്ക്കും ഗുണങ്ങൾക്കും സാഗരമേ, ബചന രചനാ അതിനാഗരം=സംഭാഷണപ്രഗത്ഭ, ജയതി(?)=അങ്ങു ജയിച്ചാലും, സുഭഗ സബ അംഗം=സുഭഗങ്ങളായ സമസ്താവയവങ്ങളോടുകൂടിയവനേ, സേവാക സുഖദ=ആശ്രിത സുഖപ്രദ, കോടി അനംഗാ സരീര ഹരബി=കോടി മനഥന്മാരുടെ ശരീരകാന്തിയോടുകൂടിയവനേ, ജയ=അങ്ങു ജയിച്ചാലും.

വിനയം, സൗശീല്യം, കരുണ, ഗുണം എന്നിവയുടെ സമുദ്രമാണിത്. സംഭാഷണത്തിൽ ചതുരനാണ്; സുഭഗങ്ങളായ സർവ്വാംഗങ്ങളോടും കൂടിയവനാണ്; ആശ്രിതസുഖപ്രദനാണ്; കോടി മനഥന്മാരുടെ ശരീരകാന്തിയോടുകൂടിയവനാണിത്. അങ്ങു ജയിച്ചാലും.

കരൗം കാഹ മുഖ ഏക പ്രസംസാ ജയ മഹേസ

മന മാനസ ഹംസാ

അനുചിത ബചന കഹേളം അഗ്യാതാ ഹമഹു

ഹമാമന്ദിര ദോള ഭ്രാതാ

ഏകമുഖ കാഹ=ഏകമുഖംകൊണ്ടു എങ്ങനെയോ, പ്രസംസാ കരൗം=അങ്ങയെ ഞാൻ പ്രശംസിക്കുക, മഹേസ മന മാനസ ഹംസാ=മഹേശന്റെ മനസ്സാകുന്ന മാനസസരസ്സിലെ ഹംസമേ, ജയ=അങ്ങു ജയിച്ചാലും, അഗ്യാതാ=അറിവില്ലായ്മയാൽ, അനുചിത ബചന=ഉചിതമല്ലാത്ത വാക്കുകൾ, കഹേളം=ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്, ഹമാ മന്ദിര ദോള ഭ്രാതാ=ക്ഷമാനികേതങ്ങളായ ഭ്രാതാക്കളേ, ഹമഹു=നിങ്ങൾ ക്ഷമിച്ചാലും.

എന്റെ ഏക ജിഹ്വകൊണ്ടു അങ്ങയെ ഞാൻ എങ്ങനെ പ്രശംസിക്കട്ടെ. അങ്ങു ശിവന്റെ മനസ്സാകുന്ന മാനസസരസ്സിൽ ക്രീഡിക്കുന്ന ഹംസമാണ്. ഞാനെന്റെ അജ്ഞതയാൽ ഉചിതമല്ലാത്ത വാക്കുകൾ പറഞ്ഞതു് ക്ഷമാനിലയങ്ങളായ നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും ക്ഷമിക്കണം.

കുറി ജയ ജയ ജയ രാമകുല കേതു ഭൂഗുപതി ഗയെ
 ബനഹിം തപഹേതു
 അപഭയ സകല മഹീപ ഡരാണെ ജഹം തഹം
 കായര ഗവഹിം പരാണെ

രാമകുല കേതു=ഹേ രാമഭദ്ര, ജയ ജയ ജയ=ജയ ജയ ജയ
 എന്നിങ്ങനെ, കുറി=പറഞ്ഞു, തപഹേതു ഭൂഗുപതി=തപസ്സി
 നായി പരശുരാമൻ, ബനഹിം ഗയേ=വാനത്തിലേക്കു പോയി,
 സകല മഹീപ=എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും, അപഭയ ഡരാനേ=സ്വഭ
 യത്താൽ ഭീതരായി, കായര=ഭീതപ്പെട്ടെന്നോണം, ജഹം തഹം
 പരാനേ ഗവഹിം=അങ്ങോട്ടു മിങ്ങോട്ടും പലായനം ചെയ്തു.

ശ്രീരാമഭദ്രന്നു വീണ്ടും വീണ്ടും ജയം ആശംസിച്ചുകൊണ്ടു
 പരശുരാമൻ തപസ്സു ചെയ്യാൻ വാനത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. അവിടെ
 കൂടിയിരുന്ന രാജാക്കന്മാരെല്ലാം അവരവർക്കുണ്ടായ ഭയത്താൽ ഭീത
 രായി ഭീതപ്പെട്ടെന്നുവണ്ണം അങ്ങമിങ്ങും പലായനം ചെയ്തു.

ദോ: ദേവൻഹ ദീൻഹിം ടുന്ദഭീം പ്രഭുപര ബരഷഹിം
 ഹൃല
 ഹരഷേ പുരനര നാരി സബ മിടീ മോഹമയ
 സുല

ദേവൻഹ ടുന്ദഭീം ദീൻഹിം=ദേവന്മാർ ടുന്ദഭീ മുഴക്കി, പ്രഭുപര
 ഹൃല ബരഷഹിം=ശ്രീരാമഭദ്രന്റെ മേൽ പുഷ്പങ്ങൾ വഷിച്ചു,
 പുരനര നാരി സബ=പുരാതനരായ സുപ്രഭുക്കന്മാരെല്ലാം,
 ഹരഷേ=സന്തുഷ്ടരായി. (അവരുടെ), മോഹ മയ സുല മിടാ=
 മോഹമയമാകുന്ന ശുലരോഗം ഒഴിഞ്ഞു.

ദേവന്മാർ ടുന്ദഭീ മുഴക്കി ശ്രീരാമന്റെ മേൽ പുഷ്പങ്ങൾ
 വഷിച്ചു. നാഗരികരായ ശുപ്രഭുക്കന്മാരെല്ലാം പ്രസന്നരായി.
 അവരെ ബാധിച്ചിരുന്ന മോഹമയമായ ശുലവ്യാധിയും ശമിച്ചു.

ജാനകീമംഗളം.

ചര: അതി ഗഹ ഗഹേ ബാജനേ ബാജേ സബഹിം
 മനോഹര മംഗല സാജേ
 ജൂമ ജൂമ മിലി സുമുഖി സുനയനീം കരഹിം
 ഗാന കല കോകില ബയനീം

അതി ഗഹ ഗഹേ=എററവും ഗംഭീര ധ്വനിയോടുകൂടി, ബാജേ ബാജനേ=വാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കപ്പെട്ടു, സബഹിം മനോഹര മംഗല സാജേ=എല്ലാവരും മനോഹരമംഗളപദാർത്ഥങ്ങൾ സജ്ജീകരിച്ചു, ജൂമ ജൂമ മിലി=സംഘം സംഘമായി സമ്മേളിച്ചു, സുമുഖി സുനയനീം=സുമുഖിമാരും സുനേത്രമാരുമായ സ്ത്രീകൾ, കലകോകില ബയനീം=കളകോകിലസ്വരത്തിൽ, ഗാന കരഹിം=ഗാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

വാദ്യങ്ങൾ അത്യുച്ചം മുഴങ്ങി. എല്ലാവരും മംഗളങ്ങളൊരുക്കി. സ്ത്രീകൾ സംഘം സംഘമായി ചേർന്ന് കളകോകിലസ്വരത്തിൽ പാട്ടുകൾ പാടി.

സുഖ ബിദേഹ കര ബരനി ന ജാതു ജനമ ദരിദ്ര
 മനഹം നിധി പാതു
 ബിഗത ത്രാസ ദൈ സീയ സുഖാരീ ജന ബിധു
 ഉദയ ചകോര കുമാരീ

ജനമ ദരിദ്ര=ജനനാ ദരിദ്രനായവനും, നിധി പാതു മനഹം=നിധി ലഭിച്ചാലെപ്രകാരമോ അപ്രകാരം, ബിദേഹ കര സുഖ=ജനകനുള്ളായ സുഖം, ബരനി ന ജാതു=വർണ്ണിക്കുക ശക്യമല്ല, സീയ=സീത, ബിഗത ത്രാസ=നിർഭയം, സുഖാരീ ദൈ=സുഖാവഹയുമായി ഭവിച്ചു, ബിധു ഉദയ=ചന്ദ്രോദയത്തിൽ, ചകോര കുമാരീ ജന=ചകോരക്കുഞ്ഞു എങ്ങനെയോ അപ്രകാരം.

ജനനാ ദരിദ്രൻ നിധിലഭ്യനായാൽ എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം ജനകനുള്ളായ സുഖം ഇന്നവിധമെന്നു വർണ്ണിക്കുക സാധ്യം

മല്ല. സീതയുടെ എല്ലാ ഭയവും തീർന്നു. അവളുടെ മനസ്സിനു, ചന്ദ്രോദയത്തിൽ ചകോരശിശുവിനുണ്ടാകുന്ന അതേ സ്വാസ്ഥ്യം ഉണ്ടായി.

ജനക കീൻഹ കൗസികഹിം പ്രനാമാ പ്രഭുപ്രസാദ
ധനു ഭഞ്ജേ ഉ രാമാ
മോഹി കൃത കൃത്യ കീൻഹ ദുഹം ഭാഹു അബ ജോ
ഉചിത സോ കഹിഅ ഗോസാഹു

ജനക കൗസികഹിം=ജനകൻ വിശ്വാമിത്രനെ, പ്രനാമാ കീൻഹ=പ്രണാമം ചെയ്തു. (അനന്തരം ഉണർത്തിച്ചു:-), രാമാ ധനു ഭഞ്ജേ=“രാമൻ വീല്പു തകർത്തു, പ്രഭു പ്രസാദം=അവിടുത്തെ പ്രസാദം കൊണ്ടാണ്”, ഗോസാഹു=സ്വാമിൻ, ദുഹം ഭാഹു മോഹി=ഈ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും എന്നെ, കൃതകൃത്യ കീൻഹ=കൃതകൃത്യനാക്കിച്ചെയ്തു, അബ ഉചിത ജോ=ഇപ്പോൾ ഇനി ഉചിതമെന്നോ, സോ കഹിഅ=അതവിടന്നുളിച്ചെയ്തു.”

ജനകരാജയി് വിശ്വാമിത്രനെ പ്രബുദ്ധിച്ച് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:- സ്വാമിൻ ശ്രീരാമൻ ശൈവചാര്യ ഭഞ്ജിച്ചതു അവിടുത്തെ അനുഗ്രഹം ഒന്നുകൊണ്ടു മാത്രമാണ്. രാമനും ലക്ഷ്മണനും എന്നെ കൃതാർത്ഥരാക്കി. ഇനി ഇപ്പോൾ എന്താണ് ഉചിതമായിട്ടുള്ളതെന്നു അവിടുന്നു കല്പിക്കണം.

കഹ മുനി സുന നരനാഥ പ്രബീനാ രഹാ
ബിബാഹ ചാപ ആധീനാ
ടൂട തഹി ധനു ഭയേ ഉ ബിബാഹു സുരനര നാഗ
ബിദിത സബ കാഹു

മുനി കഹ=മുനി പറഞ്ഞു:-, പ്രബീനാ നരനാഥ സുന=പ്രഗത്ഭനായ ഹേ രാജാവേ, കേൾക്കൂ, ബിബാഹ ചാപ ആധീനാ രഹാ=ശൈവചാര്യത്തിന്നു വിധേയമായിരുന്നു വിവാഹം, ധനു ടൂട തഹി=ചാപഭഞ്ജനം സംഭവിച്ചതോടേ, ബിബാഹു ഭയേ ഉ=വിവാഹവും കഴിഞ്ഞു. (ഈ വസ്തുത), സുര നര നാഗ സബ

കാള ബിദിത=സുരനാക്ഷം നരനാക്ഷം നാഗനാക്ഷം എല്ലാവർക്കും അറിവായിട്ടും ഉണ്ടു്.

വിശ്വാമിത്രൻ പറഞ്ഞു:- 'ഹേ പ്രഗത്ഭനായ രാജാവേ കേൾക്കുക. സീതാവിവാഹം ശൈവചാപത്തിനു വിധേയമായിരുന്നല്ലോ. ശൈവചാപജ്ഞനത്തോടേ വിവാഹകാര്യവും കഴിഞ്ഞു. ഈ സംഗതി സുരനരനാഗവിദിതവുമാണു്.

ദോ: തദപി ജാതു തുഹര കരള അബ ജമാ ബംസ

ബൃബഹാത്ര

ബൃശി ബിപ്ര കല വൃദ്ധ ഗുരു ബേദ ബിദിത

ആചാത്ര

തദപി=എന്നാലും, ബംസ ബൃബഹാത്ര ജമാ=വാംശസ്തുഭാതമനസരിച്ചും, ബേദ ബിദിത ആചാത്ര=വേദവിദിതങ്ങളായ ആചാരങ്ങൾക്കനുരൂപമായും, തുഹര അബ ജാതു=അങ്ങു ഉടനെ ചെന്നു, ബിപ്രകല വൃദ്ധ ഗുരു=വിപ്ലവാരോടും വംശവൃദ്ധന്മാരോടും ആചാര്യനോടും (കാര്യങ്ങൾ), ബൃശി കരള=ആലോചിച്ചു നടത്തുക.

സീതാവിവാഹം ഒരു കണക്കിനു കഴിഞ്ഞു. എന്നിരുന്നാലും വംശമര്യാദക്കും വേദനിശ്ചയങ്ങൾക്കും അനുസൃതമായി ചടങ്ങുകൾ ചിലതൊക്കെ വേണമല്ലോ. അക്കാര്യത്തിൽ അങ്ങു ചെയ്യേണ്ടതു ബ്രാഹ്മണരേയും ക്ഷത്രിയന്മാരേയും ഗുരുവിനേയും വന്ദത്തി ആലോചിച്ചു തീരുമാനമെടുക്കുകയാണു്.

ച: ദൂത അവധപുര പാവഹു ജാതു ആനഹി നൃപ
ദസരഥഹി ബോലാതു

മുദിത രാജ കഹി ഭലേഹി കൃപാലാ പായേ ദൂത
ബോലി തേഹി കാലാ

ജാതു അവധപുര=ചെന്നു് അയോധ്യാ നഗരത്തിലേക്കു, ദൂത പാവഹു=ദൂതന്മാരെ അയക്കുക. (അവർ, നൃപ ദസരഥഹി=ദശരഥ

രാജാവിനെ, ബോലാളു ആനഹിം=ക്ഷണിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരട്ടെ, മുദിത രാജ കഹി=സത്തുഷ്ടനായ രാജാവു പറഞ്ഞു:-, കൃപാലാ="ഹേ കൃപാലോ, ലേഹി=നല്ലത്"; കൊള്ളാം", തേഹി കാലാ=അപ്പോൾത്തന്നെ, ബോലി പാഘ്=ജനകൻ ഭൂതന്മാരെ വിളിച്ചു അയോധ്യയിലേക്കയച്ചു.

'ഹേ വിദേഹ, അങ്ങു ഉടനെ ഭൂതന്മാരെ അയോധ്യയിലേക്കയക്കുക. അവർ ചെന്നു ദശരഥമഹാരാജാവിനെ ക്ഷണിച്ചു ഇവിടേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരട്ടെ.' ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടു പ്രഹൃഷ്ടനായ ജനകൻ അങ്ങനെതന്നെ എന്നു സമ്മതിച്ചു ഉടനെതന്നെ ഭൂതന്മാരെ വിളിച്ചു അയോധ്യയിലേക്കു പോകാൻ കല്പിച്ചു.

ബഹുരി മഹാജന സകല ബോലാഘ് ആതു
സബന്ഹി സാദര നീരു നാഘ
ഹാട ബാട മന്ദിര സുര ബാസാ നഗര സവാംരഹു
ചാരിഹു പാസാ

ബഹുരി സകല മഹാജന=പിന്നീട് എല്ലാ മാലോകരേയും, ബോലാഘ്=ജനകൻ വിളിപ്പിച്ചു, സബന്ഹി ആഘ്=എല്ലാവരും സന്നിഹിതരായി, ഹാട ബാട മന്ദിര=അങ്ങാടികൾ, നിരത്തുകൾ, ഗുഹങ്ങൾ, സുരബാസാ=ദേവാലയങ്ങൾ, നഗര ചാരിഹു പാസാ=നഗരത്തിന്റെ നാലു ഭാഗങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം, സവാംരഹു=അലങ്കരിക്കട്ടേ എന്നു ജനകൻ കല്പന നല്കി.

ഭൂതന്മാരെ അയോധ്യയിലേക്കയച്ചതിനുശേഷം ജനകൻ പരമമുഖ്യരെല്ലാം ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി. അങ്ങാടികളും നിരത്തുകളും ഗുഹങ്ങളും ദേവാലയങ്ങളും നഗരത്തിന്റെ നാലുഭാഗങ്ങളും അലങ്കരിക്കാൻ കല്പനകൊടുത്തു.

ഹരഷി ചലേ നിജ നിജ ഗുഹ ആഘ പുനി
പരിചാരക ബോലി പാഘ്
രചതു ബിചിത്ര ബിതാന ബനാളു സിരധരി
ബചന ചലേ സചുപാളു

ഹരഷി നിജ നിജ ഗുഹ=സദസ്യർ സത്തുഷ്ടരായി താന്താങ്ങളുടെ ഗുഹങ്ങളിലേക്കു, ചില ആപ്ത=പോയി, പുനി പരിചാരക=പിന്നീട് പരിചാരകനാക്ക, ബോലി പറഞ്ഞു=വിളിച്ചുയച്ചു. (ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു), ബിചിത്ര ബിതാന ബനാതു=വിചിത്രമായൊരു മണ്ഡപം ഉണ്ടാക്കി, രചതു=അലങ്കരിക്കുക. (ഇതുകേട്ട്), സച്ചചാതു=സുഖപ്രാപ്തരായി (അവർ) കല്പന, ബചന സിരശി=ശിരസാവഹിച്ചു, ചിലേ=പുറപ്പെട്ടു.

സദസ്യർക്കുളാം വളരെ ആഹ്ലാദമുണ്ടായി. അവർ അവരുടെ വസതികളിലേക്കു മടങ്ങി. അനന്തരം രാജാവ് പരിചാരകനാക്ക വിളിപ്പിച്ചു അവരോടിക്കൂടെ കല്പിച്ചു. നിങ്ങൾ വിചിത്രമായൊരു മണ്ഡപം നിർമ്മിച്ച അലങ്കരിക്കുക. ഇതുകേട്ടു സത്തുഷ്ടരായ പരിചാരകന്മാർ കല്പന ശിരസാവഹിച്ചു പുറപ്പെട്ടു.

പറഞ്ഞു ബോലി ഗുനീ തിൻഹ നാനാ ജേ ബിതാന
ബിധി കസല സുജാനാ
ബിധിഹി ബന്ദി തിൻഹ കീൻഹ അരംഭാ
ബിരമേ കനക കദലികേ ഖംഭാ

[രാജാവിനാൽ നിയുക്തരായ അവർ]

ബിതാന ബിധി കസല=മണ്ഡപനിർമ്മിതിയിൽ പ്രഗത്ഭരും, സുജാനാ ഗുനീ=ജ്ഞാനികളും ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരുമായി, ജേ=എവരുണ്ടോ, തിൻഹ നാനാ=അവരെയെല്ലാം, ബോലി പറഞ്ഞു= (മണ്ഡപനിർമ്മാണത്തിനു) വിളിച്ചുയച്ചു, തിൻഹ ബിധിഹി=ആ ശില്പി വരുന്മാർ വിധിയെ, ബന്ദി അരംഭാ കീൻഹ=വന്ദിച്ചു പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചു, കനക കദലികേ ഖംഭാ=കനകകദളികാസ്തംഭം അവർ, ബിരമേ=നിർമ്മിച്ചു.

പരിചാരകർ ചെന്നു മണ്ഡപനിർമ്മാണത്തിൽ വിദഗ്ദ്ധരും ജ്ഞാനികളും ശില്പകലാകുശലരുമായവരെയെല്ലാം വിളിച്ചു മണ്ഡപനിർമ്മിക്കുകയു ചെയ്തു. അവർ ബ്രഹ്മദേവനെ വന്ദിച്ചു പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചു. അവർ ആദ്യമായി കനകകദളികാസ്തംഭമാണുണ്ടാക്കിയതു്.

ദോ: ഹരിത മനിൻഹ കേ പത്ര ഫല പദമരാഗകേ

ഫൂല

രചനാ ദേവി ബിചിത്ര അതി മന ബിരംചി

കര ഭൂല

ഹരിത മനിൻഹ കേ=മരതകരത്തങ്ങളെക്കൊണ്ടു, പത്ര ഫല=ആ വാഴയ്ക്കു ഇലകളും കായ്കളും, പദമരാഗകേ ഫൂല=പത്മരാഗം കൊണ്ടു കുടപ്പനം (ഉണ്ടാക്കി), അതിബിചിത്ര രചനാ ദേവി=ഏറ്റവും വിചിത്രമായ സ്തംഭത്തിന്റെ നിർമ്മാണം കണ്ടു, ബിരംചികര മന ഭൂല=ബ്രഹ്മാവിന്റെ മനസ്സിനുപോലും ഭ്രമമുണ്ടായി.

ആ കദളിവാഴയുടെ ഇലകളും കായ്കളും മരതകരത്തങ്ങളെക്കൊണ്ടും വാഴക്കുടപ്പൻ പത്മരാഗംകൊണ്ടും നിർമ്മിച്ചു. ഏറ്റവും വിചിത്രമായ ആ സ്തംഭത്തിന്റെ നിർമ്മാണം കണ്ടു (ഇതു ശരിക്കും കദളിവാഴതന്നെയോ അതല്ല കൃത്രിമരംഭയോ എന്നു) ബ്രഹ്മദേവന്റെ മനസ്സിനു ഭ്രമമുണ്ടായി.

ചൗ: ബേന ഹരിത മനിമയ സബ കീൻഹേ സകല
സപഖ പരഹിം നഹിം ചീൻഹേ
കനക കലിത അഹിബേലി ബനാതു ലഖി
നഹിം പരൈ സപരന സുഹാതു

സബ ബേന=എല്ലാ കരിങ്ങാലികളും (മുളകൾ), ഹരിത മനിമയ കീൻഹേ=മരതക രത്നമയങ്ങളാക്കി, സരഖ സപഖ=സരളങ്ങളായ ഇലകൾ, പരഹിം നഹിം ചീൻഹേ=തിരിച്ചറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല, കനക കലിത=കനക കലിതങ്ങളായ, അഹിബേലി=വെറിലിക്കൊടികൾ, സപരന=ഇലകളോടുകൂടി, സുഹാതു പരൈ=ശോഭിക്കുമാറു, ലഖി നഹിം ബനാതു=തിരിച്ചറിയാൻ സാധ്യമല്ലാത്തവണ്ണം നിർമ്മിച്ചു.

എല്ലാ മുളകളും മരതകമണിമയങ്ങൾതന്നെ. സരളങ്ങളായ ഇലകൾ തിരിച്ചറിയാൻ കഴിയാതെയായി. കനക കലിതങ്ങളായ വെറിലിക്കൊടികൾ ഇലകളെക്കൊണ്ടു ശോഭിക്കുമാറു തിരിച്ചറിയാനാകാത്തവണ്ണം നിർമ്മിതമായി.

തെറി കേ രചി പചി ബന്ധ ബനാഏ ബിച
ബിച മുക്താ ദാമ സുഹാഏ
മാനിക മരതക കലിസ പിരോബാ ചീരി കേരി
പചി രചേ സരോജാ

തേഹി കേ ബന്ധ=ആ വെററിലക്കൊടികളെ ബന്ധിക്കാൻ,
പചി രചി ബനാഏ=രത്നഖംഗിതമാന കയറും നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്,
ബിച ബിച=ഇടയ്ക്കിടെ, സുഹാഏ മുക്താ ദാമ=മനോഹരങ്ങ
ളായ മുത്തുമാലുങ്ങളും തൂക്കിയിട്ടിട്ടുണ്ട്, മാനിക മരതക=മാണിക്യം,
മരതകം, കലിസ പിരോജാ=ദൈരം നീലരത്നം എന്നിവ, ചീരി
കോരി പചി=പതിച്ചു കോത്തിണക്കിയ, സരോജാ രചേ=കമല
ങ്ങളും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

കനക കലിതങ്ങളായ വെററിലക്കൊടികൾ മുന്യപറഞ്ഞ
മുളകളുമായി ബന്ധിക്കാൻ രത്നം പതിച്ചു കയറും ഉണ്ട്. അവ
യ്ക്കിടയിലിടയിൽ മുത്തുമാലുങ്ങളും തൂക്കിയിട്ടിട്ടുണ്ട്. മാണിക്യം
മരതകം ദൈരം, നീലം എന്നിവ പതിച്ചു കോത്തിണക്കിയ കമ
ലങ്ങളും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു.

കിഏ ഭംഗ ബഹുരംഗ ബിഹംഗാ ഗുഞ്ജഹിം
കുജഹിം പവന പ്രസംഗാ
സുര പ്രതിമാ ഖംഭൻഹി ഗഡി കാഡി മംഗല
ദ്രവ്യ ലിഏ സബ രാഡീ
ചൗകേ ഭാത്തി അനേക പുരാണ സിന്ധുര മനിമയ
സഹജ സുഹാണു

പവനപ്രസംഗാ=കാറകൂതുമ്പോൾ, ഗുഞ്ജഹിം=മുറളുന്നതും, കുജ
ഹിം=കൂകുന്നതും ആയ, ഭംഗ=വണ്ടുകളേയും, ബഹുരംഗാ ബി
ഹംഗാ=പലനിറത്തിലുള്ള പക്ഷികളേയും, കിഏ=ശീലിക്കുക നി
ർമ്മിച്ചു, ഖംഭൻഹി=സ്തംഭങ്ങളിൽ, സബമംഗലദ്രവ്യം=എല്ലാ മംഗ
ലപദാർത്ഥങ്ങളും, ലിഏ രാഡി=റാഹിച്ചുകൊണ്ടുനില്ക്കുന്ന, സുര
പ്രതിമാ=ദേവപ്രതിമകളേയും, ഗാഡി കാഡി=നിർമ്മിച്ചനിർത്തി

യിട്ടുണ്ട്°. സിന്ധുര മനിമയ=സിന്ധുര രത്നമയങ്ങളും, സഹജ സുഹാതു=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ ശോഭിക്കുന്നവയും, അനേക ഭാംതി=പലതരത്തിലുള്ളവയുമായ, ചൗകേ=മണ്ഡപങ്ങളും, പുരാ ഈ=നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്°.

കാറുതുമ്പോൾ മുരളികയും കൂകുകയും ചെയ്യുന്ന വണ്ടുകളേയും വിവിധവസ്തുത്തിലുള്ള പക്ഷികളേയും ശില്പികൾ നിർമ്മിച്ച. സ്തംഭങ്ങളിലാകട്ടെ സകല മംഗളപദാർത്ഥങ്ങളും വഹിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന ചോദപ്രതിമകളും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്°. സിന്ധുരമണി മയങ്ങളും സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ ശോഭിക്കുന്നവയുമായ മണ്ഡപങ്ങളും വിരചിതങ്ങളായിട്ടുണ്ട്°.

ദോ: സൗരഭ പല്ലവ സുഭഗ സുറി കിഷ്ക നീലമനി
കോരി

ഹേമ ബൗര മരകത ഘവരി ലസത പാടമയ
ധോരി

സുഭഗ നീലമനി കോരി=മനോഹരമായ നീലരത്നം കോത്ത്, സുറി കിഷ്ക=സുന്ദരങ്ങളാക്കിയ, സൗരഭ പല്ലവ=മാവിൻ തളിരുകളും, ഹേമ ബൗര=സ്വപണ്ണിർമ്മിതങ്ങളായ പൂങ്കലുകളും, പാടമയ ധോരി=തുടുത്ത പട്ടുചരടുകളിൽ, മരകത ഘവരി=മരതക രത്നനിർമ്മിതങ്ങളായ പഴക്കലുകളും, ലസത=ശോഭിച്ചു.

മനോഹരങ്ങളായ നീലരത്നങ്ങൾകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച ശില്പ ഭംഗി കൊടുത്തിട്ടുള്ള മാവിൻതളിരുകളും സ്വപണ്ണിർമ്മിതങ്ങളായ പൂങ്കലുകളും തുടുത്ത പട്ടുചരടുകളിൽ മരതക രത്നനിർമ്മിതങ്ങളായ പഴക്കലുകളും ശോഭിച്ചു.

രചേ രുചിര ബര ബന്ദനി വാദേ മനഹ്വര

മനോഭവം ഫംഭ സവാംഭേ

മംഗല കലസ അനേക ബനാഹ്വ ധ്വജ പതാക

പട ചംവര സുഹാഹ്വ

ബര തപിര=ശ്രേഷ്ഠങ്ങളും മനോഹരങ്ങളുമായി, രചേ=നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള, ബന്ദനി വാരേ=തോരണങ്ങൾ, മനോഭവ=കാമദേവൻ, സവാംരേ=തയാറാക്കിവെച്ചിട്ടുള്ള, ഫന്ദ മനഹ്=കുടുകുളാണോ എന്നു തോന്നും, അനേക മംഗല കലസ=അനേകം മംഗലകുടുംബങ്ങൾ, ബാനാഹ്=ഉണ്ടാക്കി, ധ്വജ പതാക=കൊടിമരങ്ങളും കൊടികളുകളും, പട ചംവര=തഴകളും ചാമരങ്ങളും, സുഹാഹ്=ശോഭിച്ചു.

മനസ്സുറെ കുടുകുളിൽ വീഴിക്കാൻ കാമദേവൻ തയാറാക്കിവെച്ച കുടുകുളാണോ വളരെ മനോഹരങ്ങളായി നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള തോരണങ്ങൾ എന്നു തോന്നും. അനേകം മംഗലകുടുംബങ്ങളും കൊടിമരങ്ങളും കൊടികളുകളും തഴകളും ചാമരങ്ങളും അതേവിധം തന്നെ കാമദേവൻ വെച്ച കെണികളെന്നോണം പരീലസിച്ചു.

ദീപമനോഹര മനിമയ നാനാ ജാത ന ബരനി
ബിചിത്ര ബിതാനാ
ജേഹി മണ്ഡപ റുലഹിനി ബൈദേഹീ സോ
ബർനെ അസ മതി കബി കേഹി

നാനാ മനിമയ=വിവിധങ്ങളും രത്നമയങ്ങളുമായ, മനോഹര ദീപ=മനോഹരദീപങ്ങളോടുകൂടിയ, ബിചിത്രബിതാനാ=വിചിത്രമണ്ഡപം, ബരനി ന ജാത=വർണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, ജേഹി മണ്ഡപ=ഏതൊരു മണ്ഡപത്തിലാണോ, ബൈദേഹീ റുലഹിനി=സീതാവധു ഇരിക്കുക, സോ ബരനെ=ആ മണ്ഡപം വർണ്ണിക്കുക എന്ന, അസി മതി=ആവിധമൊരു ബുദ്ധി, കേഹി കവി=ഏതു കവിയ്ക്കുണ്ടു്?

നാനാമനിമയങ്ങളായ മനോഹരദീപങ്ങളോടുകൂടിയ ആ വിചിത്രമണ്ഡപം വർണ്ണിക്കുക അത്ര എളുപ്പമല്ല. ഏതൊരു മണ്ഡപത്തിലാണോ സീത വധുവേഷത്തിലിരിക്കുക ആ മണ്ഡപം വർണ്ണിക്കാമെന്നോ! അത്രത്തോളം പ്രതിഭ ഏതൊരു കവിക്കാണ് ഉള്ളു്?

ളലഹു രാമു രൂപഗുന സാഗര സോ ബിതാനു
 തിഹു ലോക ഉജാഗര
 ജനക ഭവന കൈ സോഭാ ജൈസീ ഗുഹ ഗുഹ
 പ്രതിപുര ദേവിനു തൈസീ

രൂപഗുന സാഗര=രൂപഗുണങ്ങളുടെ സാഗരമായ, രാമു ളലഹു=
 രാമൻ എവിടെ വരനായി എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുമോ, സോ ബി
 താനു=ആ മണ്ഡപം, തിഹു ലോക=മൂന്നു ലോകത്തും, ഉജാഗര=
 പ്രസിദ്ധമാണ്, ജനക ഭവന കൈ=ജനകരാജമന്ദിരത്തിനു, ജൈ
 സീ സോഭാ=എപ്പോൾ ശോഭയോ, തൈസീ പുര=അപ്പോൾ ശോഭ
 തന്നെ നഗരത്തിലെ, ഗുഹ ഗുഹ പ്രതി ദേവിനു=കാരോരോ ഗുഹ
 ത്തിനും കാണപ്പെട്ടു.

രൂപത്തിന്റേയും ഗുണങ്ങളുടേയും സാഗരമായ ശ്രീരാമൻ
 ഏതൊരു മണ്ഡപത്തിൽ വിരാജിക്കുമോ ആ മണ്ഡപം ത്രിലോക
 പ്രസിദ്ധമാണ്. ജനകരാജാവിന്റെ മന്ദിരത്തിനുള്ള ശോഭതന്നെ
 നഗരത്തിലെ കാരോരോ ഗുഹത്തിനും ഉള്ളതായി കാണപ്പെട്ടു.

ജേതു തേരഹുതി തേഹി സമയ നിഹാരി തേഹി
 ലഘു ലഗത ഭവന സേ ചാരി
 ജോ സംപദാ നീചഗുഹ സോഹാ സോ ബിലോകി
 സുരനായക മോഹാ

ജേതു തേഹി സമയ=യാതൊരുവർ ആ സമയത്തും, തേരഹുതി
 നിഹാരി=ജനകനഗരം നിരീക്ഷിച്ചുവോ, തേഹി=അവർ, സേ
 ചാരി ഭവന=പതിന്നാലു ലോകവും, ലഘു ലഗത=ചെറുതായി
 തോന്നി, നീച ഗുഹ=നീചന്മാരുടെ ഗുഹങ്ങളിൽപോലും, ജോ
 സംപദാ സോഹാ=യാതൊരുസമ്പത്തു ശോഭിച്ചുവോ, സോ ബി
 ലോകി=അതുകണ്ട്, സുരനായക മോഹാ=ദേവേന്ദ്രനും മോഹിച്ചു
 പോയിരുന്നു.

തേരഹുതി എന്നുകൂടി അപരനാമധേയം വഹിക്കുന്ന ജനക
 നഗരം അക്കാലത്തു കാണുന്നവർക്കെല്ലാം പതിന്നാലുലോകവും

നിസ്സാരമായിട്ടേ തോന്നൂ. ഉൽകൃഷ്ടരുടെ ഭവനങ്ങളിലെ സ്ഥിതിയിരിക്കട്ടെ, കേവലം നീചന്മാരുടെ ഭവനങ്ങളിൽപോലും ദേവരാജാവായ ഇന്ദ്രനാട്ടി മോഹം ജനിപ്പിക്കുമാറു പൂണ്ണസ്വന്തമാക്കിയിരുന്നു.

ദോ: ബന്ധൈ നഗര ജേഹി ലച്ഛി കരി കപട നാരി

ബര ബേഷ്യ

തോഹി പുര കൈ സോഭാ കഹത സകചഹിം

സാരദ സേഷ്യ

ജേഹി നഗര=നാത്താരു നഗരത്തിൽ. കപട നാരി=കപടനാരിയുടെ, ബര ബേഷ്യ കരി=സുന്ദരവേഷം ധരിച്ചു, ലച്ഛി ബന്ധൈ=ലക്ഷ്മീദേവി വസിക്കുന്നുവോ, തേഹി പുര കൈ സോഭാ=ആ പുരത്തിന്റെ ശോഭ, കഹത=വർണ്ണിക്കുന്നതിൽ, സാരദ സേഷ്യ=സരസ്വതിക്കും ശേഷനും, സകചഹിം=സങ്കോചമുണ്ടാകുന്നു.

ഏതൊരു നഗരത്തിൽ കപടസുന്ദരീവേഷം ചമഞ്ഞു ലക്ഷ്മി അധിവാസം ചെയ്യുന്നുവോ ആ നഗരത്തിന്റെ ശോഭ വർണ്ണിക്കാൻ സരസ്വതിയും ആദ്യശേഷനും സങ്കോചമുള്ളവരായി ഭവിക്കുന്നു.

ചാ: പഹ്ലംചേ ദൂത രാമപുര പാവന ഹരഷേ നഗര

ബിലോകി സുഹാവന

ഭൂപദാര തിൻഹ ഖബര ജനാതു ദസരഥ നൃപ

സുനി ലിഘ്വ ബോലാതു

ദൂത=ദൂതന്മാർ ശ്രീരാമന്റെ, രാമ പാവന പുര പഹ്ലംചേ=പരിശുദ്ധനഗരത്തിൽ എത്തി, സുഹാവന നഗര=ശോഭനനഗരത്തെ, ബിലോകി ഹരഷേ=വീക്ഷിച്ചു സന്തോഷിച്ചു, ഭൂപദാര തിൻഹ=കൊട്ടാരത്തിലേക്കുള്ള പ്രവേശനദാരുണത്തിൽ അവർ, ഖബര ജനാതു=വൃത്താന്തം ഉണർത്തിയതു്, ദസരഥ നൃപ സുനി=ദശരഥ രാജാവു കേട്ടു്, ബോലാതു ലിഘ്വ=അവരെ തിരുമുമ്പിലേക്കു വിളിപ്പിച്ചു.

ജനകജഹാദരാജാവായ ദൂതന്മാർ ശ്രീരാമന്റെ പവിത്ര നഗരം പ്രാപിക്കുകയും ആ ശോഭനനഗരം കണ്ടു സന്തുഷ്ടരായി

തീരുകയും ചെയ്തു. കൊട്ടാരത്തിലേക്കുള്ള പ്രവേശനദാരുണത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടു ദൂതന്മാർ വൃത്താന്തം ഉണ്ടാക്കുകയും അതുകേട്ടു ദേശരഥ മഹാരാജാവു അവരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവാശാൻ കല്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

കുരി പ്രനാമ തിൻഹ പാതീ ദീൻഹീ മുദിത
മഹീപ ആപു ഉരി ലീൻഹീ
ബാരി ബിലോചന ബാഘത പാതീ പുലക ഗാത
ആതു ഭരി ഛാതീ

തിൻഹ പ്രനാമ കുരി=അവർ പ്രണമിച്ചു, പാതീ ദീൻഹീ=പത്രിക സമർപ്പിച്ചു, മുദിത മഹീപ=സന്തുഷ്ടനായ രാജാവു, ആപു ഉരി ലീൻഹീ=സ്വയം ഏഴുന്നേറു പത്രിക എടുത്തു, പാതീ ബാഘത=പത്രിക വായിക്കേ, ബിലോചന ബാരി=നേത്രങ്ങൾ ജലപൂർണ്ണങ്ങളായി, ഗാത പുലക=ഗാത്രം പുളകിതമായി, ഛാതീ ഭരി=ഛായം നിറഞ്ഞു.

ജനകദൂതന്മാർ പത്രിക തിരുമുമ്പാകെ വെച്ചു. സന്തുഷ്ടനായ രാജാവു സ്വയം ഏഴുന്നേറു ആ പത്രിക എടുത്തു വായിക്കാൻ തുടങ്ങി. വായിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നേത്രങ്ങൾ ജലപൂർണ്ണങ്ങളായി. ശരീരം പുളകിതമായി. ഛായം നിറഞ്ഞു.

രാമ ലക്ഷനു ഉര കര ബര ചീരീ രഹി ഗയേ കഹത
ന ഖാടീ മീരീ

പുനി ധരി ധീര പത്രികാ ബാഘചീ ഹരഷി സഭാ
ബാത സുനി സാഘചീ

ഉര രാമ ലക്ഷനു=മനസ്സിൽ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ; കര ചീരീ=തൃക്കുളിൽ പത്രിക, ഖാടീ മീരീ=ഗുണവും ദോഷവും, ന കഹത രഹി ഗഘ=സംസാരിക്കാതെ നിന്നനില്പിൽ നിന്നു, പുനി ധരി ധരി=പിന്നീടു് ധൈര്യം അറലംബിച്ചു, പത്രികാ ബാഘചീ=പത്രിക വായിച്ചു, സാഘചീ ബാത സുനി=വിശ്വാസയോഗ്യമായ വൃത്താന്തംകേട്ടു, സഭാ ഹരഷി=സദസ്യർ പ്രസന്നരായി.

ദേശഭരണാധികാരിയുടെ ഹൃദയത്തിൽ രാജകുമാരനായി;
കൈയിൽ ജനകമഹാരാജാവായ പത്രിക. ഗുണമായിട്ടോ
ദോഷമായിട്ടോ ഒന്നും സംസാരിക്കാതെ അദ്ദേഹം നിശ്ചലം
നിന്നു. അല്പനേരം കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം ഡയറും അവലംബിച്ചു
അദ്ദേഹം പത്രിക ഒരിക്കൽകൂടി വായിച്ചു. വിശ്വാസയോഗ്യ
മായ വൃത്താന്തം കേട്ടു സദസ്യർ പ്രസന്നരായി.

ഖേലത രഹേ തഹാം സുധി പാഹു ആഹ്വ ഭരത
സഹിത ദോള ഭാഹു
പൂമത അതി സനേഹ സകുമാഹു താത കഹാ
തേം പാതീ ആഹു

ഖേലത രഹേ തഹാം=കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നിടത്തേക്കു, സുധി
പാഹു=വൃത്താന്തം എത്തി, ദോള ഭാഹു=രണ്ടു സോദരന്മാരും,
ആഹ്വ=എത്തി, അതി സനേഹ സഹിത=വലിച്ചു സ്നേഹത്തോടും
സകുമാഹു=സങ്കോചത്തോടുംകൂടി, ഭരത പൂമത=ഭരതൻ ചോ
ദിച്ചു, താത കഹാതേം="പിതാവേ എവിടെനിന്നാണു", പാതീ
ആഹു=പത്രിക വന്നിരിക്കുന്നതു്?"

ഭരതനും ശത്രുഘ്നനും കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നിടത്തു പത്രിക
വന്നിട്ടുള്ള വൃത്താന്തം എത്തി. ഉടനെ ശത്രുഘ്നനേയും കൂടി
ക്കൊണ്ടു ഭരതൻ തിരുമുഖിലെത്തി. അതിസ്നേഹത്താലുള്ള
സങ്കോചത്തോടേ ഭരതൻ പിതാവിനോടിപ്രകാരം ചോദിച്ചു:
'പിതാവേ എവിടെനിന്നാണു പത്രിക വന്നിട്ടുള്ളതു്?'

ദോ: കസല പ്രാനപ്രിയ ബന്ധു ദോള അഹഹിം
കഹഹു കേഹി ദേസ
സുനി സനേഹ സാനേ ബചന ബാംചീ
ബഹുരി നരേസ

പ്രാനപ്രിയ ദോള ബന്ധു=പ്രാണപ്രിയനായ രണ്ടു ഭ്രാതാക്കളും,
കസല കേഹി ദേസ=ക്ഷേമമായിരിക്കുന്നില്ലേ? ഏതു ദേശത്തു്,

അഹമിം കഹഹു=അവർ ഉണ്ടെന്നു പറയു്, സനേഹ സാനേ
ബചന സുനി=സ്നേഹസാന്ദ്രങ്ങളായ വാക്കുകൾ കേട്ടു്, നരേസ
ബഹുരി ബാംചീ=രാജാവു് ഒരിക്കൽകൂടി പത്രിക വായിച്ചു.

പ്രാണപ്രിയന്മാരായ ആ രണ്ടു സഹോദരന്മാരും ക്ഷേമ
ത്തോടെ ഏതു രാജ്യത്തിരിക്കുന്നു എന്നു പറയു. സ്നേഹസാന്ദ്രങ്ങ
ളായ ആ വാണികൾ കേട്ടു രാജാവു ഒരിക്കൽകൂടി പത്രിക
വായിച്ചു.

ചൗ: സുനി പാതീ പുലകേ ദോള ഭ്രാതാ അധിക
സനേഹ സമാത ന ഗാതാ
പ്രീതി പുനീത ഭരത കൈ ദേവീ സകല സഭാ
സുഖ ലഹേള ബിസേഖി

പാതീ സുനി=പത്രിക വായിച്ചുകേട്ടു്, ദോള ഭ്രാതാ=രണ്ടു സഹോ
ദരന്മാരും, പുലകേ=പുളകിതരായി, അധിക സനേഹ=അത്യധിക
മായ സ്നേഹം, ഗാതാ ന സമാത=ഗാന്തങ്ങളിൽ ഒതുങ്ങിനിന്നില്ല,
ഭരത കൈ പുനീത പ്രീതി=ഭരതന്റെ പവിത്രപ്രീതി, ദേവീ
സകല സഭാ=കണ്ടിട്ടു സദസ്യരെല്ലാം, ബിസേഖി സുഖ ലഹേള=
വിശേഷിച്ചും സുഖാനുഭവമായി.

പത്രിക വായിച്ചുകേട്ടു് ഭരതശത്രുഘ്നന്മാർക്കു കോരിത്തരിപ്പു
ണ്ടായി. അവരുടെ വാദ്ധിച്ച സ്നേഹം ശരീരത്തിൽ ഒതുങ്ങിനി
ല്ക്കുകയുണ്ടായില്ല. ഭരതന്റെ പവിത്രപ്രീതി കണ്ടിട്ടു സദസ്യരെ
ല്ലാം വിശേഷിച്ചും സുഖാനുഭവമായി ഭവിച്ചു.

തബ നൃപ ഭൂത നികട ബൈറാരേ മധുര മനോഹര
ബചന ഉചാരേ
ഭൈയാ കഹഹു കസല ദോള ബാരേ തുഹ നീകേ
നിജ തനയ നിഹാരാ

തബ നൃപ=അപ്പോൾ രാജാവു, ഭൂത നികട ബൈറാരേ=ഭൂതന്മാരെ
അരികിലിരുത്തി, മധുര മനോഹര ബചന=മധുരമനോഹരങ്ങളെ

ളായ വാക്കുകൾ, ഉപാരോപരണം, ദോഷ ബാരോ ക്സലം രണ്ടു കട്ടികൾക്കും ക്ഷേമംതന്നെയല്ലേ? കഹളം ഭൈരം പരയ സ ഹോദര, തുഹ നീജ നയനം നിങ്ങൾ സ്വന്തം കണ്ണുകളെക്കൊണ്ടു്, നീകേ നിഹാരം അവരെ നല്ലപോലെ കാണുകയുണ്ടായില്ലേ?

രാജാവു ദൂതനാറെ സമീപത്തിൽനിന്നു മധുരമനോഹരങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:— എന്റെ രണ്ടു മക്കൾക്കും ക്ഷേമംതന്നെയല്ലേ? നിങ്ങൾ സ്വന്തം കണ്ണുകളെക്കൊണ്ടു അവരെ നല്ലപോലെ കാണുകയുണ്ടായില്ലേ?

സ്വാമല ഗൗര ധരെ ധനു ഭാമാ ബയ കിസോര
കൗസിക മുനി സാമാ
പഹിമാനഹു തുഹ കഹള സുഭാള പ്രേമ
ബിബസ പുനി പുനി കഹ രാള

സ്വാമല ഗൗരം ബാലനാരിലൊരാൾക്കു ശ്യാമളവണ്ണവും മറെറായവനു ശ്വേതവണ്ണവുമാണു്, ധനു ഭാമാ ധരെ അവർ വില്ലും അമ്പും ധരിച്ചിട്ടുണ്ടു്, കിസോര ബയം ബാലപ്രായം, കൗസിക മുനി സാമാ വീശ്വാമിത്രൻ ഒരുമിച്ചുണ്ടു്, തുഹ പഹിമാനഹു നിങ്ങളവരെ തിരിച്ചറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, സുഭാള കഹളം അവരുടെ സ്വഭാവം എങ്ങനെയെന്നു പറയു, പ്രേമ ബിബസ രാളം പ്രേമവിവശനായി രാജാവു, പുനി പുനി കഹ വീണ്ടും വീണ്ടും പറഞ്ഞു.

കട്ടികളിലൊരാളുടെ നിറം നീലക്കറപ്പും മറെറായവന്റെ നിറം തിങ്കപ്പും വെളുപ്പുമാണു്. രണ്ടുപേരുടേയും കൈകളിൽ വില്ലുകളും ശരങ്ങളും ഉണ്ടു്. കട്ടിപ്രായമാണവർക്കു്. വീശ്വാമിത്രൻ ഒരുമിച്ചുണ്ടു്. നിങ്ങൾക്കവരെ തിരിച്ചറിയാമെങ്കിൽ അവരുടെ സ്വഭാവം എങ്ങനെയുള്ളതെന്നു എന്നോടു പറയു. പ്രേമ വിവശനായ ദശരഥൻ വീണ്ടും വീണ്ടും പറഞ്ഞു.

ജാ ദിന തേം മുനി ഗഹ്വ ലിവാഹു തബ തേം
 ആജ് സാംചി സുധി പാഹു
 കഹളു ബിദേഹ കവന ബിധി ജാനേ സുനി
 പ്രിയ ബചന ഭൂത മുസുകാനേ

ജാ ദിന തേം=എന്നാണോ, മുനി ലിവാഹു ഗയേ=വിശ്വാമി
 ത്രൻ കുട്ടികളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയത്, തബ തേം ആജ്=അതിനു
 ശേഷം ഇന്നാണ്, സാംചി സുധി പാഹു=വിശ്വാസയോഗ്യമായ
 വിവരം ലഭിച്ചത്, ബിദേഹ കവന ബിധി=ജനകൻ ഏതുവിധ
 മാണ്, ജാനേ കഹളു=അവരെ തിരിച്ചറിഞ്ഞത്? പറയൂ, പ്രിയ
 ബചന സുനി=ദേശമന്റെൻ പ്രിയവാക്കുകൾ കേട്ട്, ഭൂത മുസു
 കാനേ=ഭൂതന്മാർ ചിരിച്ചു (എന്നിട്ടിങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു)

വിശ്വാമിത്രൻ രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയതിനു
 ശേഷം ഇന്നാണ് കുട്ടികളെ സംബന്ധിച്ച വിശ്വാസയോഗ്യ
 മായ വൃത്താന്തം എനിക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ളത് ജനകരാജാവു കുട്ടി
 കളെ എങ്ങനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞു? പറയൂ. ദേശമമഹാരാജാ
 വിന്റെ പ്രിയവാക്കുകൾ കേട്ടു ഭൂതന്മാർ ചിരിച്ചു. [അനന്തരം
 ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിക്കുകയും ചെയ്തു.]

ദോ: സുനഹു മഹീപതി മുക്കടമനി തുഹ സമ ധന്യ
 ന കോള

രാമ ലക്ഷന ജിൻഹകേ തനയ ബിസ്വ
 ബിഭ്രഷന ദോള

മഹീപതി മുക്കടമനി=ഹേ രാജശിഖാമണേ. സുനഹു=കേൾക്കൂ,
 ബിസ്വ ബിഭ്രഷന=വിശ്വവിഭ്രഷണന്മാരായ, രാമലക്ഷന ദോള=
 രാമലക്ഷ്മണന്മാരിരുവരും, ജിൻഹകേ തനയ=ആരുടെ പുത്രന്മാ
 രാണോ, തുഹ സമ=ആ അങ്ങയ്ക്കു തുല്യം, ധന്യ കോള ന=ധന്യ
 രായി ആരും ഇല്ല.

ഹേ നൃപോത്തമ, കേൾക്കൂ. ലോകത്തിനു അലങ്കാരഭൂത
 ന്മാരും രാമലക്ഷ്മണന്മാരെന്ന പേരോടുകൂടിയവരും ആയ രണ്ടു

പുത്രന്മാരുടെ പിതാവായവൻ മഹാഭാഗ്യം സിദ്ധിച്ച അങ്ങയുടെ സമനായി ലോകത്തിൽ ഒരുവനും ഇല്ല. [ദൂതന്മാർ ചിരിച്ചു വെന്ന് മുൻ പദ്യത്തിൽ പറഞ്ഞല്ലോ. വിശ്വവിശുദ്ധനായ കൃഷ്ണൻ ജനകൻ എങ്ങനെ അറിഞ്ഞു എന്നു ദശരഥൻ ചോദിച്ചു കേട്ടപ്പോൾ ഇദ്ദേഹം ഇതു പറഞ്ഞുവെന്നോ എന്നോർത്താകാം ദൂതന്മാർ ചിരിച്ചത്.]

മൗ: പൂർണ്ണ ജോഗ ന തനയ തുഹാരേ പുരുഷ
സിംഹ തിഹം പുര ഉജിയാരേ
ജിൻഹകേ ജസ പ്രതാപ കേ ആഗേ സസി
മലീന രബി സീതല ലാഗേ

തുഹാരേ തനയ=അങ്ങയുടെ പുത്രന്മാർ, പൂർണ്ണ ജോഗ ന=പൂർണ്ണഭാഗ്യന്മാരേ അല്ല, പുരുഷസിംഹ=അവർ പുരുഷസിംഹന്മാരും, തിഹംപുര ഉജിയാരേ=മൂന്നു ലോകത്തേയും ഉജ്വലിപ്പിക്കുന്നവരുമാണ്, ജിൻഹകേ ജസ പ്രതാപ കേ=അവരുടെ യശഃപ്രതാപത്തിന്റെ. ആഗേ സസി മലീന=മുമ്പിൽ ചന്ദ്രൻ മലിനനും, രബി സീതല ലാഗേ=സൂര്യൻ ശീതളനുമായിരിക്കുന്നു.

അങ്ങയുടെ പുത്രന്മാരെപ്പറ്റി ചോദിക്കേണ്ട ആവശ്യമേ ഇല്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവർ സാമാന്യരല്ല. പുരുഷസിംഹങ്ങളാണവർ. മൂന്നു ലോകത്തേയും ഉജ്വലിപ്പിക്കുന്നവരാണ് അവർ. അവരുടെ യശഃപ്രതാപത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ചന്ദ്രൻ മലിനനും സൂര്യൻ ശീതളനുമാണ്.

തിൻഹ കഹം കഹിഅ നാഥ കിമി ചീൻഹേ
ദേഖിഅ രബി കി ദീപ കര ലീൻഹേ
സീയ സ്വയംബര ഭൂപ അനേകാ സിമിടേ സൂടേ

ഏകതേം ഏകാ

നാഥ=സ്വാമിൻ, തിൻഹ കഹം=അവരെ, കിമി ചീൻഹേ=എങ്ങനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞെന്നാണോ, കഹിഅ=ചോദിക്കുന്നതു്, കി ദീപ കര ലീൻഹേ=വിളക്കു കൈയിൽ എടുത്തുവേണമോ,

രബി ദേവിത=സൂര്യനെ കാണാൻ? സീത സ്വയംബര=സീതാ സ്വയംവാരത്തിനു, ഏകതേം ഏകാ=ഒന്നിനൊന്നു മെച്ചപ്പെട്ട, സുഭട=വീരയോദ്ധാക്കളായ, അനേകാ ഭൂപ=നിരവധി രാജാക്കന്മാർ, സിമിടേ=വരികയുണ്ടായി.

സ്വാമിൻ, രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ എങ്ങനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞു വെന്നാണോ അവിടന്നു പോടിക്കുന്നത്? വിളക്കു കൈയിൽ വെച്ചുകൊണ്ടുവേണമോ സൂര്യനെ കാണാൻ? സീതയുടെ സ്വയം വരത്തിന് ഒന്നിനൊന്നു മെച്ചപ്പെട്ട വീരയോദ്ധാക്കളായ നിരവധി രാജാക്കന്മാർ സന്നിഹിതരാവുകയുണ്ടായി.

സംഭു സരാസന കാളു ന ടാരാ ഹാരേ സകല
ബീര ബരിത്തരാ
തീനി ലോക മഹം ജേ ഭട മാനീ സബ കൈ
സകതി സംഭു ധനു ഭാനീ

സംഭു സരാസന=ശൈവമാപം, കാളു ന ടാരാ=അവക്കാക്കും അനക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല, സകല ബീര=സകല വീരന്മാരും, ബരിത്തരാ=ബലം പ്രദർശിപ്പിച്ചു പ്രദർശിപ്പിച്ചു, ഹാരേ=പരാജിതരായി, ജേ ഭട=യാതൊരു യോദ്ധാക്കൾ, തീനി ലോക മഹം=മൂന്നു ലോകത്തിലും, മാനീ=ഗർവ്വിക്കുരായിരുന്നുവോ, സബ കൈ സകതി=ആ എല്ലാ പേരുടേയും ശക്തിയെ, സംഭുധനു=ശിവമാപം, ഭാനീ=ചതച്ചുരച്ചുകളഞ്ഞു.

അങ്ങനെ സ്വയംവരത്തിന്നു സന്നിഹിതരായിരുന്ന രാജാക്കന്മാക്കാക്കും ശൈവമാപം അനക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. സകല വീരന്മാരും ബലം കാണിച്ചുകാണിച്ച പരാജയം വരിച്ചു. മൂന്നു ലോകത്തും ഗർവ്വിക്കുരായ വീരയോദ്ധാക്കളുടെ സർവ്വശക്തിയും ശൈവമാപം ചതച്ചുരച്ചു.

സകൈ ഉറാള സുരാസുര മേരു സോള ഹിയ
ഹാരി ഗയേള കരി ഫേതു
ജേള കൗതുക സിഖസൈല ഉറാവാ സോള തേഹി
സഭാ പരാഭവ പാവാ

മേൽ ഉറപ്പു=മേൽപറ്റം പൊക്കൻ, സകൈ സുരാസുര=കഴിവു
 ഈ സുരാസുരന്മാരുണ്ടല്ലോ, സോള ഹിയ=അവരും ഹൃദയത്തിൽ,
 ഹാരി കരി=പരാജയം വരിച്ചു, ഹേതു ഗയേള=ചിന്തവാണി
 പ്പോയി, ജേതു കൗതുക=എന്തൊരുത്തൻ കളിയിട്ടിരിക്കുന്നു, സിവാ
 സൈല ഉറവ=കൈലാസം ഉദ്ധരിച്ചുവോ, സോള തേഹിസഭാ=
 ആ രാവണനും ആ രാജസദസ്സിൽ, പരാഭവ പാവാ=പരാഭവം
 പ്രാപിച്ചു.

മേൽപറ്റം ഉദ്ധരിക്കാൻ കെൽപ്പുള്ള ദേവാസുരന്മാരും പരാ
 ജയംവരിച്ചു ചിന്തവാണി. കൗതുകാർത്ഥം കൈലാസമെടുത്തു
 അമ്മാനമാടിയ രാവണനും ആ രാജസദസ്സിൽ ലഭിച്ചതു പരാജ
 യമായിരുന്നു.

ദോ: തഹാം രാമ രഘുബംസമനി സുനിശ മഹാ
 മഹിപാല
 ഭഞ്ജേള ചാപ പ്രയാസ ബിനു ജിമി ഗജ
 പങ്കജനാല

മഹാമഹിപാല=അല്ലയോ മഹാരാജാവേ, സുനിശ=കേൾക്കൂ,
 തഹാം=ആ രാജസദസ്സിൽവെച്ചു, രഘുബംസമനി രാമ=രഘു
 വംശമണിയായ രാമൻ, ജിമി ഗജ പങ്കജനാല=ആന, താമരവള
 യത്തെ എന്നപോലെ, ബിനു പ്രയാസ=നിശ്ചയാസം, ചാപ
 ഭഞ്ജേള=ചാപം ഭഞ്ജിച്ചു.

ദശരഥമഹാരാജാവേ കേൾക്കൂ. വീരന്മാരും ബലിഷ്ഠന്മാരും
 മായ നിരവധി രാജാക്കന്മാരുടെ ആ സദസ്സിൽവെച്ചു രഘുവംശ
 രത്നമാകുന്ന രാമൻ, ആന താമരവളയത്തെ എപ്രകാരമോ അപ്ര
 കാരം പ്രയാസമേതുംകൂടാതെ ശൈവചാപത്തെ ഭഞ്ജിക്കുകയു
 ണ്ടായി.

ചതു: സുനി സരോഷ ഭൂനായക ആഹ്ല ബഹുത
 ഭാംതി തിൻഹ ആംഖ ദേഖാഹ്ല

ദേവി രാമ ബലു നിജധനു ദീൻഹാ കരി

ബഹു ബിനയ ഗവനു ബന കീൻഹാ

സുനി ഭൂനായക=മാപഭഞ്ജനത്തെപ്പറ്റി കേട്ടു പരശുരാമൻ, സരോഷ ആഷ=ശ്രോധപൂർവ്വം എത്തി, തിൻഹ=അദ്ദേഹം, ബഹുത ഭംതി=പലപ്രകാരത്തിലും (ശ്രീരാമന്റെ നേക്കു), ആംബ ദേവാഷ=കണ്ണുരുട്ടിക്കാട്ടി, രാമബലു ദേവി=ശ്രീരാമന്റെ ബലം കണ്ടു ഭാഗ്വതരാമൻ, നിജധനു ദീൻഹാ=തന്റെ വൈഷ്ണവചാപം ശ്രീരാമനുകൊടുത്തു, ബഹു വിനയകരി=അനേകവിധത്തിൽ വിനയപ്രകടനം ചെയ്തു, ബന ഗവനു കീൻഹാ=വനത്തിലേക്കു പോയി.

ശൈവചാപം ഖണ്ഡിച്ചതറിഞ്ഞു ക്രുദ്ധനായ ഭാഗ്വതരാമൻ വിദേഹരാജധാനിയിൽ ശ്രോധാകലനായിവരികയും പലപ്രകാരത്തിലും ശ്രീരാമനെ ഭീഷണിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. ഒടുവിൽ ശ്രീരാമന്റെ ബലം ഭാഗ്വതരാമനു മനസ്സിലായി. അദ്ദേഹം തന്റെ കൈയിലിരുന്ന വൈഷ്ണവചാപം ശ്രീരാമനു നൽകുകയും അനേകം വിധത്തിൽ വിനയപ്രകടനം ചെയ്തു തപസ്സിനായി കാട്ടിലേക്കു പോവുകയും ചെയ്തു.

രാജനു രാമ അതുല ബല ജൈസേ തേജനിധാന

ലഷനു പുനി തൈസേ

കംപഹിം ഭൂപ വിലോകത ജാകേ ജിമി ഗജ

ഹരികിസോര കേ താകേ

രാജനു രാമ=ഹേ രാജൻ, ശ്രീമാൻ, അതുലബല ജൈസേ=അനുപമബലനായിരിക്കുന്നതുപോലെ തന്നെ, പുനി ലഷനു=ലക്ഷ്മണനും, തൈസേ തേജനിധാന=അതേവിധം തേജോനിധാനമാണ്. ഹരികിസോരകേ താകേ=സിംഹക്കുട്ടിയെ നോക്കുമ്പോൾ, ജിമി ഗജ=ഗജം എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം, ജാകേ വിലോകത=യാതൊരു ലക്ഷ്മണനെ കാൺകേ, ഭൂപ കംപഹിം=രാജാക്കന്മാർ വിറച്ചു പോകുന്നു.

അല്ലയോ മഹാരാജാവേ, അതുല്യബലനാണു രാമൻ; അതു പോലെതന്നെ അതുലതേജോനിധാനവുമാണു ലക്ഷ്മണൻ. ലക്ഷ്മണനെ കാണുമ്പോൾ രാജാക്കന്മാർ, സിംഹക്കുട്ടിയെകണ്ടു ഗജമെന്നപോലെ വിറക്കുന്നുണ്ട്.

ദേവ ദേവി തവ ബാലക ദോളു അബ ന ആംഖി
തര ആവത കോളു
ഭൂത ബചന രചനാ പ്രിയ ലാഗീ പ്രേമ പ്രതാപ
ബീരരസ പാഗീ

ദേവ=ഹേ ദേവ, തവ ദോളു ബാലക=അങ്ങയുടെ രണ്ടു ബാലന്മാരെ, ദേവി അബ=കണ്ടിട്ട് ഇപ്പോൾ (ഞങ്ങളുടെ), ആംഖി കോള=കണ്ണുകളൊന്നും, തര ന ആവത=മറെവിടേക്കും പോകുന്നില്ല, പ്രേമ പ്രതാപ ബീരരസ പാഗീ=പ്രേമപ്രതാപവീരരസങ്ങളാൽ മാധുര്യത്തോടുകൂടിയ, ഭൂത ബചന രചനാ=ഭൂതന്മാരുടെ വാക്കുകൾ (എല്ലാവർക്കും), പ്രിയ ലാഗീ=പ്രിയതരങ്ങളായി തോന്നി.

ഹേ ദേവ, അങ്ങയുടെ പുത്രന്മാരായ ആ രണ്ടു ബാലന്മാരേയും ദർശിച്ച ഞങ്ങളുടെ നേത്രങ്ങൾ മറെവിടേക്കും തിരിയുന്നില്ല. ഭൂതന്മാരുടെ പ്രേമപ്രതാപ വീരരസനിർമ്മളമായ വാക്കുകൾ കേട്ടു എല്ലാവർക്കും പ്രീതിയുണ്ടായി.

സഭാ സമേത രാള അനുരാഗേ ഭൂതൻഹ ദേന
നിഹാവരി ലാഗേ
കഹി അനീതി തേ മുദഹിം കാനാ ധരമു ബിചാരി
സബഹിം സുഖു മാനാ

സഭാസമേതരാള=സദസ്യരോടൊപ്പം രാജാവു, അനുരാഗേ=പ്രേമവിവാശനായി, ഭൂതൻഹ നിഹാവരി ദേനലാഗേ=ഭൂതന്മാർക്കു ചാരി തോഷികങ്ങൾനൽകാൻതുടങ്ങി, അനീതി കഹി=ഈ ദാനം അനീതിയാണെന്നു പറഞ്ഞു, തേ കാനാ മുദഹി=അവർ ചെവികൾ

പൊത്തി, ധരമുഖിമാരി=ഒത്തനാരുടെ ധർമ്മശ്രദ്ധയാലോചിച്ചു,
സബഹിം സുഖമാനാ=എല്ലാവർക്കും സന്തോഷം തോന്നി.

സദസ്യരോടൊപ്പം രാജാവും പ്രഹൃഷ്ടനായി ഒത്തനാർക്ക് പാ
രിതോഷികങ്ങൾ നൽകാൻ തുടങ്ങി. ഒത്തനാരുടെ ചെവികൾ
പൊത്തി ഇതറിഞ്ഞിരുന്നു പ്രസ്താവിച്ചു. അവരുടെ ധർമ്മബോധം
ആലോചിച്ചു എല്ലാവരും സന്തുഷ്ടരായി. [വരന്റെ കുടുംബത്തിൽ
നിന്നു വധുവിന്റെ ആൾക്കാർ യാതൊരു പാരിതോഷികങ്ങളും
സ്വീകരിച്ചുകൂടാ എന്നതു അക്കാലത്തു നടപ്പിലിരുന്ന ഒരു വ്യവ
സ്ഥയാണ്. ഒത്തനാരു മാറിക്കൊണ്ടു ചെയ്യുന്നത്.]

ദോ: തബ ഉറി ഭൂപ ബസിഷ്ഠ കരം ദീൻഹി

പത്രികാ ജാഇ

കഥാ സുനാഇ ഗുരുഹി സബ സാദര ഭൂത

ബോലാഇ

തബ ഭൂപ ഉറി ജാഇ=ആ അവസരത്തിൽ രാജാവ് എഴുന്നേറ്റു
ചെന്നു, ബസിഷ്ഠ കരം=വസിഷ്ഠനും, പത്രികാ ദീൻഹി=ജന
കൻ അയച്ച പത്രിക സമർപ്പിച്ചു, ഭൂത ബോലാഇ=ഒത്തനാരെ
വിളിച്ചു, സബകഥാ=എല്ലാകഥയും (അവരെക്കൊണ്ടു പറയിച്ചു).
ഗുരുഹി സാദര=ഗുരുവിനെ ആദരപൂർവ്വം, സുനാഇ=കേൾപ്പിച്ചു.

ആ അവസരത്തിൽ രാജാവ് എഴുന്നേറ്റുചെന്നു ജനകന്റെ
പത്രിക ആചാര്യനായ വസിഷ്ഠനു സമർപ്പിക്കുകയും ഒത്തനാരെ
വിളിച്ചു എല്ലാകഥയും അവരെക്കൊണ്ടു പറയിച്ചു ഗുരുവിനെ
കേൾപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

ച: സുനി ബോലേ ഗുരു അതിസുഖ പാഇ പത്രി

പുരുഷ കരം മഹി സുഖ ഝാഇ

ജിമി സരിതാ സാഗര മഹി ജാഹിം ജദ്വപി

താഹി കാമനാ നാഹിം

സുനി ഗുരു=കേട്ട വസിഷ്ഠൻ, അതിസുഖ പാതു=ഏറ്റവും സുഖ പ്രാപ്തനായി (എന്നിട്ടിങ്ങനെ), ബോലേ=പറഞ്ഞു, പുന്യ പുരുഷ കരം=പുണ്യാത്മാക്കൾക്ക്, മഹി സുഖ മൗതു=ഭൂമി സുഖത്താൽ വ്യാപ്തമാണ്, ജദ്യപി സാഗര മഹി=സമുദ്രത്തോടു, ക്രമനാ നാ ഹിം താഹി=അഭിലാഷമില്ലെങ്കിൽക്കൂടിയും, സരിതാ ജിമി ജാ ഹിം=നദികൾ അതിൽ ചെന്നു പതിക്കുന്നതുപോലെ.

ദൂതന്മാർ പറഞ്ഞതെല്ലാം കേട്ട ആചാര്യനായ വസിഷ്ഠൻ പരമാനന്ദഭരിതനായി. അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:— സമുദ്രത്തെ പ്രാപിക്കണമെന്നു നദികളാഗ്രഹിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽകൂടിയും അവ സമുദ്രത്തിൽ ചെന്നുവീഴുന്നതുപോലെ പുണ്യാത്മാക്കൾ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ലെങ്കിലും അവരെ സുഖം സംപ്രാപിക്കുന്നു.

തിമി സുഖ സമ്പതി ബിനഹി ബോലാഹിം ധരമ
സീല പഹി ജാഹി സഭാഹിം
തംഹ ഗുരു ബിപ്ര ധേനു സുര സേവീ തസി
പുനീത കൗസല്യാ ദേവീ

തിമി=അപ്രകാരംതന്നെ, സുഖസമ്പതി=സുഖവും സമ്പത്തും, ബിനഹി ബോലാഹിം=ക്ഷണിക്കാതെതന്നെ, സഭാഹിം=സ്വയമേവ, ധരമസീല പഹിം=ധർമ്മാത്മാവിന്റെ സമീപത്തേക്കു, ജാഹിം=പൊയ്ക്കാണ്ടിരിക്കുന്നു, തംഹ=അങ്ങാകട്ടേ, ഗുരു ബിപ്രധേനുസുര സേവീ=ഗുരു, വിപ്രന്മാർ, ഗോക്കൾ, ദേവന്മാർ എന്നിവരുടെ സേവകനാണ്. തസി=അപ്രകാരംതന്നെയാണ്, പുനീത കൗസല്യാ ദേവീ=പതിവുതയായ കൗസല്യദേവിയും.

അപ്രകാരംതന്നെ സുഖസമ്പത്തുകൾ ക്ഷണിക്കാതെതന്നെ ധർമ്മാത്മാക്കളുടെ സമീപത്തേക്കു പൊയ്ക്കാണ്ടിരിക്കുന്നു. അവിടന്നാകട്ടെ ആചാര്യന്മാരുടേയും വിപ്രന്മാരുടേയും ഗോക്കളുടേയും ദേവന്മാരുടേയും ശുശ്രൂഷകൻ. അങ്ങനേപ്പോലെതന്നെ പരമസാധിയായ കൗസല്യാദേവിയും. [ധർമ്മാത്മാക്കളായ നിങ്ങളുടെ സുകൃതപരിപാകം ഒന്നുകൊണ്ടു മാത്രമാണെന്നു സൂചന]

സൂക്തീ തുഹ സമാന ജഗമാഹീം ഭയേ ഉ ന ഹൈ
 കോള ഹോനേ ഉ നാഹീം
 തുഹ തേം അധിക പുന്യ ബഡ കാകേ രാജന
 രാമ സരിസ സുത ജാകേ

ജഗമാഹീം=ലോകത്തിൽ, തുഹസമാന=അങ്ങക്കു തുല്യം, സൂക്തീ
 കോള=സൂക്തീയായിട്ട് ആരും, ന ഭയേ ഉ ഹൈ=ഉണ്ടായിട്ടില്ല,
 ഹോനേ ഉ നാഹീം=ഉണ്ടാകുകയും ഇല്ല, രാജന=ഹേ രാജാവേ,
 തുഹ തേം അധിക=അങ്ങയേക്കാൾ കവിഞ്ഞു, ബഡ പുന്യകാ
 കേ=വലിയ സൂക്തം ആർക്കുണ്ട്? രാമസരിസ സുത ജാകേ=രാമസ
 ദൃശനായ പുത്രൻ ആർക്കുണ്ടുള്ളതു അങ്ങല്ലാതെ.

അങ്ങക്കുതുല്യം സൂക്തീയായി ലോകത്തിൽ ആരും ഉണ്ടായി
 ടില്ല. ഉണ്ടാവുകയുംഇല്ല. ഹേ രാജാവേ, അങ്ങയേക്കാൾ കവി
 ന്നു വലിയ സൂക്തം ആർക്കുണ്ട്. രാമതുല്യനായ ഒരു പുത്രൻ
 അങ്ങക്കല്ലാതെ മറ്റാർക്കുണ്ടായിട്ടുണ്ട്?

ബീര ബിനീത ധരമ വ്രത ധാരി ഗുണസാഗര
 ബര ബലക ചാരി
 തുഹ കഹം സർബകാല കല്യാനാ സജ്ജ ബരാത
 ബജാഇ നിസാനാ

ബീര ബിനീത=വീരന്മാരും വിനീതരും, ധർമവ്രത ധാരി=ധർമ
 വ്രതമെടുത്തിട്ടുള്ളവരും, ഗുണസാഗര ചാരി ബരബാലക=ഗുണസാ
 ഗരന്മാരുമാണ് നാലു വീരബാലന്മാരും, തുഹ കഹം=അങ്ങക്കു,
 സർവ്വകാല കല്യാനാ=സർവ്വകാലമംഗളംതന്നെ, നിസാനാ ബജാ
 ഇ=പടഹമടിച്ചിച്ച്, ബരാത സജ്ജ=വിവാഹഘോഷയത്രയെക്കൊ
 രത്തുക.

വീരന്മാരും വിനയസമ്പന്നരും ധർമത്തെ വ്രതമായി അംഗീ
 കരിച്ചിട്ടുള്ളവരും എല്ലാഗുണങ്ങളുടേയും സമുദ്രങ്ങളുമാണ് അങ്ങ
 യുടെ നാലു വീരപുത്രന്മാരും. അങ്ങയ്ക്കു സർവ്വകാലമംഗളംതന്നെ.

ഇനി ഒട്ടും വൈകിക്കാതെ പെരുമ്പറയടിപ്പിച്ചു വിവാഹഘോഷ യാത്രക്കു ഒരുങ്ങുക.

ദോ: ചലേള ബേഗി സുനിഗുരു ബചന ഭലേഹി
നാമ സിരു നാഇ

ഭൂപതി ഗവനേ ഭവന തബ ദൂതൻഹ ബാസ

ദേവാഇ

ബേഗി ചലേള=വേഗം പോകുക, ഗുരുവചന സുനി=ആചാര്യൻ്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു, സിരു നാഇ=കുന്വിട്ടു, നാമ ഭലേഹി= 'സ്വാമിൻ നല്ലതു' എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞ്, ഭൂപതി തബ=രാജാവു അപ്പോൾത്തന്നെ, ദൂതൻഹ ബാസ ദേവാഇ=ദൂതനാക്കു വാസതികൾ കൊടുപ്പിച്ചു, ഭവന ഗവനേ=കൊട്ടാരത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളി.

ഒട്ടും വൈകിക്കണ്ട എന്നിങ്ങനെയുള്ള ആചാര്യാഭിപ്രായം കേട്ടു ശേരമമഹാരാവു വാസിയെ കുന്വിടുകയും 'സ്വാമിൻ നല്ലതു' എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞ് ദൂതനാക്കു വാസിക്കാൻ ഏല്പാടുകൾ ചെയ്തു കൊട്ടാരത്തിലേക്കു എഴുന്നള്ളുകയും ചെയ്തു.

ച: രാജാ സബ രനിവാസ ബോലാഇ ജനക

പത്രികാ ബാംചി സുനാഇ

സുനി സന്ദേസു സകല ഹരഷാനീ അപരകമാ

സബഭൂപ ബഖാനീ

രാജാ സബ രനിവാസ ബോലാഇ=ശേരമമഹാരാജാവ് എല്ലാ രാണിമാരെയും വിളിച്ചു, ജനക പത്രികാ ബാംചി സുനാഇ=ജനകൻ്റെ പത്രിക വായിച്ചു കേൾപ്പിച്ചു, സന്ദേസു സുനി സകല=സന്ദേശം കേട്ടു എല്ലാവരും, ഹരഷാനീ=സന്തോഷിച്ചു, അപര കമാ സബഭൂപ=മറ്റുകൾക്കും എല്ലാം രാജാവ്, ബഖാനീ=വിവരിച്ചുവരെയരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

അന്ത്യപുരത്തിലെഴുന്നള്ളിയ ശേരമൻ കൗസല്യ, കൈകേയി, സുചിത്ര എന്നിങ്ങനെയുള്ള രാണിമാരെല്ലാം വിളിച്ചു വരു

ത്തി ജനകനയച്ച പത്രിക വായിച്ചു അവരെ കേൾപ്പിച്ചു. ജനകന്റെ സന്ദേശം കേട്ടു എല്ലാ റാണിമാരും സന്തുഷ്ടമാരായിത്തീർന്നു. മറ്റു കഥകളെല്ലാം രാജാവു, അവരെ, വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കി.

പ്രേമ പ്രഹുല്ലിത രാജഹിം രാനീ മനഹൂം സിഖിനി
സുനി ബാരിദ ബാനീ
മുദിത അസീസ ദേഹിം ഗുരുനാരി അതി ആനന്ദ
മഗന മഹതാരി

ബാരിദബാനീസുനി=മേഘധൂപനി കേട്ടു, സിഖിനി മനഹൂം=മയിൽപേടകളെന്നപോലെ, രാനീ=റാണിമാർ വൃത്താന്തങ്ങളറിഞ്ഞു, പ്രേമപ്രഹുല്ലിത രാജഹിം=പ്രേമപ്രഹുല്ലിതമാരായി പരിശോഭിച്ചു. ഗുരുനാരി മുദിത=ആചാര്യപത്നി തുടങ്ങിയ സ്ത്രീകൾ സന്തുഷ്ടരായി. അസീസ ദേഹിം=ആശീസ്സുകൾ നല്കി. മഹതാരി അതി ആനന്ദമഗന=അമ്മമാർ അത്യാനന്ദത്തിൽ മുഴുകി.

മേഘനിഷോഷം കേട്ടാൽ മയിൽപേടകൾ എങ്ങനെ ആനന്ദനൃത്തം ചെയ്യുമോ അപ്രകാരം റാണിമാർ ജനകസന്ദേശം കേട്ടു പ്രേമത്താൽ വികസിക്കപ്പെട്ടവരായി ഭവിച്ചു. വാസിഷ്ഠപത്നി തുടങ്ങിയ ശ്രേഷ്ഠവനിതമാരും സന്തുഷ്ടമാരായി ആശീർവാദങ്ങൾ നല്കി. കൗസല്യ, കൈകേയി, സുമിത്ര എന്നീ അമ്മമാർ അത്യാനന്ദത്തിൽ മുഴുകി.

ലേഹിം പരസപര അതിപ്രിയ പാതീ ഹൃദയ
ലഗാതു ജുധാവഹിം ഛാതീ
രാമ ലഷന കൈ കീരതി കരനീ ബാരഹിം ബാര
ഭൂപബര ബരനീ

അതിപ്രിയ പാതീ=ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട പത്രിക (റാണിമാർ), പരസപര ലേഹിം=പരസ്സരം ഏടുത്തു, ഹൃദയ ലഗാതു=മാറോടണച്ചു, ഛാതീ ജുധാവഹിം=ഹൃദയം കുളുപ്പിച്ചു. ഭൂപബര=ഭഗവദ്ഗുഹാരാജാവ്, രാമലഷന കൈ=രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ, കീരതി

കരനി=സുപ്രസിദ്ധ പ്രവൃത്തികൾ, ബാരഹിം ബാര ബരനി= കൂടെക്കൂടെ വർദ്ധിച്ചു പറഞ്ഞു.

ജനകമഹാരാജാവയച്ച പത്രിക റാണിമാർക്കെല്ലാം ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടതായി തോന്നി. അവർ ആ പത്രിക അന്യോന്യം എടുത്തും നോക്കിയും വായിച്ചും മറോടണച്ചും മനസ്സു കുളിപ്പിച്ചു. ഭഗവതമഹാരാജാവു രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ വീരവൃത്തികളോരോന്നും വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു റാണിമാരെ കേൾപ്പിച്ചു.

മുനി പ്രസാദ കുഹി ഭഗവ സിദ്ധാഘ രാനിൻഹ
തബ മഹിദേവ ബോലാഘ
ഭിഘ ഭാന ആനന്ദസമേതാ ചലേ ബിപ്രബര
ആസിഷദേതാ

മുനിപ്രസാദ കുഹി=ഇതെല്ലാം കൗശികന്റെ പ്രസാദംകൊണ്ടുണ്ടായതാണ് എന്ന് അരുളിച്ചെയ്ത് ഭഗവതമഹാരാജാവ്, ഭഗവ സിദ്ധാഘ=പ്രവേശഭാരത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളി. . തബ രാനിൻഹ=ആ സമയം റാണിമാർ. മഹിദേവ ബോലാഘ=ബ്രാഹ്മണരെ വിളിച്ചു വരുത്തി, ആനന്ദ സമേതാ=ആനന്ദപൂർവ്വം, ഭാനഭിഘ=ഭാനങ്ങൾ ചെയ്തു. ബിപ്രബര=ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാർ, ആസിഷദേതാ ചലേ=ആശിസ്സു നൽകി അവരുടെ വസതികളിലേക്കു പോയി.

ഇതെല്ലാം വിശ്വാമിത്രന്റെ പ്രസാദംകൊണ്ടുണ്ടായതാണെന്നരുളിച്ചെയ്ത് ഭഗവതമഹാരാജാവു പ്രവേശഭാരത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളി. ആ അവസരത്തിൽ റാണിമാർ ബ്രാഹ്മണരെ വിളിച്ചു വരുത്തി ആനന്ദപൂർവ്വം ഭാനങ്ങളുല്പിച്ചു. ഭാനങ്ങൾ പ്രതിഗ്രഹിച്ചു ആ ശ്രേഷ്ഠബ്രാഹ്മണർ റാണിമാർക്ക് ആശിസ്സു നൽകി മടങ്ങി.

സേ: ജാചക ലിഘ ഹങ്കാരി ഭീൻഹി നിശാവരി
കോടി ബിധി

ചിരജീവഹം സുന ചാരി ചക്രവർത്തി ദസരത്ഥകേ

ജാമക ഹങ്കാരി ലിപ്പു=യാമകനാരെ വിളിച്ചു വരുത്തി, കോടി ബിഡി=കോടി വിധത്തിൽ, നിമ്നാദി ദീൻഹി=പാരിതോഷികങ്ങൾ നൽകി ചക്രവർത്തി ദശരത്ഥകേ=ദശരഥചക്രവർത്തിയുടെ, ചാരിസ്സത ചിരജീവഹു=നാലു പുത്രന്മാരും ചിരജീവികളായി ഭവിക്കട്ടെ.

യാമകനാരെ വിളിച്ചു വരുത്തി അറക്കു ബഹുവിധ സന്താനങ്ങൾ നല്കി. ദശരഥചക്രവർത്തിയുടെ നാലു പുത്രന്മാരും ചിരജീവികളായി ഭവിക്കട്ടെ.

ചൗ: കഹത ചലേ പഹിരേ പട്ടു നാനാ ഹരഷി ഹനേ
ഗഹ ഗഹേ നിസാനാ
സമാചാര സബ ലോഗൻഹി പാപ്പു ലാഗേ

ഘരഘര ഹോന ബധാപ്പു
കഹത=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു (സന്താനം കിട്ടി), നാനാപട പഹിരേ=പല തരത്തിലുള്ള വസ്ത്രങ്ങൾ ചാത്തി (യാമകർ), ചലേ=മടങ്ങി. ഹർഷി ഹനേ നിസാനേ ഗഹഗഹേ=സന്തുഷ്ടരായി മേളക്കാർ പെരുമ്പറ താക്കി. സമാചാര പാപ്പു=വൃത്താന്ത മറിഞ്ഞു, സബ ലോഗൻഹ=സമസ്തജനങ്ങളും, ഘരഘര=വീടുതോറും, ബധാപ്പു ഹോന=ആഘോഷമാരംഭിച്ചു.

യാമകന്മാർ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു കിട്ടിയ പലതരം വസ്ത്രങ്ങളും ഉടുത്തു മടങ്ങിപ്പോയി. മേളക്കാർ സസന്തോഷം മേളം ആരംഭിച്ചു. വൃത്താന്തം അറിഞ്ഞു എല്ലാ ജനങ്ങളും അവരവരുടെ ഗൃഹങ്ങളിൽ ആഘോഷം തുടങ്ങി.

ഭുവന ചാരി ദസ ഭയേ ഉചാറു ജനക സുതാ രഘു
ബീര ബിആറു
സുനി സഭ കഥാ ലോഗ അനരാഗേ മഗ ഗഹ ഗലീ
സംവാദന ലാഗേ

ജനകസുതാ രഘുബീര ബിആറു=സീതാരാമവിവാഹം, ചാരി ദസ ഭുവന=പതിനാലു ലോകത്തിലും, ഉചാറു ഭയേ=ഉത്സവ

മായി ഭവിച്ചു, സുകേമാ സുനി=ഈ ശുഭചരിതം കേട്ട്, അന്നു രാഗേ ലോകം=സത്തുഷ്ടരായ ജനങ്ങൾ, മഗ ഗൃഹ ഗലി=വഴികളിലും ഗൃഹങ്ങളിലും തെരുവുകളിലും, സംവാദന ലാഗേ=അലങ്കാരപ്പണികൾ തുടങ്ങി.

സീതയുടേയും ശ്രീരാമന്റേയും വിവാഹവൃത്താന്തം ഈരേഴു ലോകങ്ങൾക്കും ഉത്സവമായി ഭവിച്ചു. ഈ മംഗളവൃത്താന്തം കേട്ടു സത്തുഷ്ടരായ ജനങ്ങൾ വഴികളും ഗൃഹങ്ങളും തെരുവുകളും അലങ്കരിക്കാൻ തുടങ്ങി. [ഭൂലോകം, ഭുവർലോകം, സ്വർലോകം, മഹർലോകം, ജനലോകം, തപോലോകം, സത്യലോകം, അതലം, വിതലം, രസാതലം, മഹാതലം, തലാതലം, പാതാളം ഇങ്ങനെ പതിനാലു ലോകം.]

ജദ്യപി അവധ സദൈവ സുഹാവനി രാമപുരീ

മംഗലമയ പാവനി

തദപി പ്രീതി കൈ രീതി സുഹാഹു മംഗല രചനാ
രചീ ബനാഹു

മംഗലമയ=മംഗളമയവും, പാവനി=പവിത്രവുമായ, രാമപുരീ=രാമപുരിയായതുകൊണ്ടുതന്നെ, അവധ=അയോധ്യ, സദൈവ=എല്ലായ്ക്കാഴ്ചയെന്നു, ജദ്യപി സുഹാവനി തദപി=സുന്ദരവും പരിശുദ്ധവുമാണെങ്കിലും, പ്രീതി കൈ രീതി=പ്രീതി ഹേതുവായി (ജനങ്ങൾ), മംഗല രചനാ=മംഗളമയങ്ങളായ അലങ്കാരങ്ങൾ (കൊണ്ടു്), രചീ ബനാഹു=ആ നഗരത്തെ കൂടുതൽ ആകർഷകമാക്കിയെന്നു്.

ശ്രീരാമനിവാസമെന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ മംഗളമയവും പവിത്രവുമാണു് രാമനഗരം. അത്തരമൊരു പുരിയായതുകൊണ്ടുതന്നെ സദാ സുന്ദരവും പരിശുദ്ധവുമാണു് അയോധ്യയെന്നുവരികിലും ജനങ്ങൾ മംഗളമയങ്ങളായ അലങ്കാരങ്ങൾകൊണ്ടു് ആ നഗരത്തെ പൂർണ്ണമായി മനോഹരമാക്കി. കാരണം, ജനങ്ങൾക്കുണ്ടായ അത്യാഹ്ലാദമാണു്.

ധപജ പതാക പട ചാമര ചാത്ര മോവാ പരമ
 ബിചിത്ര ബജാത്ര
 കനക കലസ തോരന മനിജാലാ ഹരദ ഭൂബ ദധി
 അമരത മാലാ

ചാത്ര ധപജ=മനോഹരങ്ങളായ കൊടിമരങ്ങൾ, പതാക പട=കൊടികളാകൾ, തിരസ്സരണികൾ, ചാമര=ചാമരങ്ങൾ എന്നിവ കൊണ്ടു, ബജാത്ര=അങ്ങാടികൾ, പരമ ബിചിത്ര=ഏറ്റവും വിചിത്ര രീതിയിൽ, മോവാ=അലങ്കരിച്ചൊരുക്കി, കനക കലസ=സ്വർണ്ണകുന്ദങ്ങൾ, തോരന=തോരണങ്ങൾ, മനിജാല=രത്നസമൂഹങ്ങൾ, ഹരദ ഭൂബ=മഞ്ഞൾ, കറുപ്പ്, ദധി=തൈർ, അമരത=അക്ഷതങ്ങൾ (നെല്ല്, അരി എന്നിവ), മാലാ=മാലുക്കൾ.

ദോ: മംഗലമയ നിജ നിജ ഭവന ലോഗൻഹ രചേ
 ബനാഇ
 ബീമീ സീചീ ചതുര സമ ചൗകേ ചാരു പുരാഇ

മംഗലമയ=ഈ മംഗളപദാർത്ഥങ്ങളെക്കൊണ്ടു, ലോഗൻഹ=ജനങ്ങളെല്ലാം, നിജ നിജ ഭവന=അവരവരുടെ ഭവനങ്ങൾ, രചേ ബനാഇ=അലങ്കരിച്ചു, ബീമീ സീചീ=വീഥികൾ നന്നായി, സമ ചതുര=നാലു സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങൾകൊണ്ടു, ചാരു ചൗകേ=മനോഹരമണ്ഡപങ്ങൾ (ഗൃഹാങ്കണങ്ങളിൽ), പുരാഇ=നിർമ്മിച്ചു.

ഈ മംഗളപദാർത്ഥങ്ങൾകൊണ്ടു ജനങ്ങൾ അവരവരുടെ ഭവനങ്ങൾ അലങ്കരിച്ചു. നാലു സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങൾ ചേർത്ത തയ്യാറാക്കിയ പലംകൊണ്ടു വീഥികൾ നന്നായി. ഗൃഹാങ്കണങ്ങളിൽ മണ്ഡപങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചു. [ഹിന്ദിയിലെ ചില ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ സമചതുര എന്ന ശബ്ദം മുററമെന്ന അർത്ഥത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചുകാണുന്നു. ചില ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ചന്ദനം, കുപ്പൂരം തുടങ്ങിയ നാലു സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളുടെ സമഭാഗം എന്നു അർത്ഥം കൊടുത്തുകാണുന്നു.

നം. ഇതിൽ ഏതു യുക്തമെന്നു തോന്നിയോ അതിവിടെ വ്യാഖ്യാ
താവ് സ്വീകരിച്ചു എന്നു മാത്രം.]

ചന്ദ്ര: ജഹം തഹം ജൂഥ ജൂഥ മിലി ഭാമിനി സജി നവ
സപ്ത സകല ഭൂതി ദാമിനി
ബിധു ബദനീ മൃഗ സാവക ലോചനി നിജ
സരൂപ രതിമാന ബിമോചനി

ബിധുബദനീ=ചന്ദ്രനേർമുഖിമാരും, മൃഗ സാവക ലോചനി=മൃഗ
ശാബകങ്ങളുടെ ലോചനങ്ങൾക്കു തുല്യങ്ങളായ ലോചനങ്ങളോടു
കൂടിയവരും, നിജ സരൂപ=സ്വസൗന്ദര്യംകൊണ്ടു, രതിമാന
ബിമോചനി=രതീദേവിയുടെ ഗർഭിണി ശമിപ്പിക്കുന്നവരും,
ദാമിനി ഭൂതി=മിന്നൽപിണരിന്നു തുല്യമായ ദീപ്തിയോടുകൂടിയവ
രായ, സകല ഭാമിനി=എല്ലാ തരത്തിലും, നവസപ്ത സജി=
പതിനാറുതരം ശൃംഗാരവിധാനത്തോടെ, ജൂഥ ജൂഥ മിലി ജഹം
തഹം=സംഘം സംഘമായി അങ്ങുമിങ്ങും മേളിച്ചു.

ഗാവഹിം മംഗല മഞ്ജൂല ബാനീ സുനി കലരവ
കലകണ്ഠി ലജാനീ

ഭൂപ ഭവന കിമി ജാതു ബഖാനാ ബിസപ
ബിമോഹന രമേള ബിതാനാ

മഞ്ജൂല ബാനീ=മനോഹരപദങ്ങളടങ്ങിയ, മംഗല ഗാവഹിം=
മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി, കലരവ സുനി=അവരുടെ മനോഹരനാ
ദംകേട്ടു, കലകണ്ഠി ലജാനീ=കുയിലുകൾ ലജ്ജിച്ചിരുന്നു (ഗുഹ
ങ്ങളിലെ സ്ഥിതികൾ ഇപ്രകാരമിരിക്കെ), ബിസപബിമോഹന=
ലോകമോഹനമായ, ബിതാനാ രമേള=മണ്ഡപസ്പഷ്ടീ ഉൾക്കൊ
ള്ളുന്ന, ഭൂപ ഭവന=കൊട്ടാരത്തിന്റെ സ്ഥിതി, കിമി ബഖാനാ
ജാതു=എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാവും?

മതിമുഖിമാരും ഹരിണാക്ഷിമാരും, രതീദേവിയുടെ സൗന്ദ
ര്യമേക ശമിപ്പിക്കുന്നവരും, മിന്നൽപിണരിന്നു സമാനമായ

കാത്തി വഹിക്കുന്നവരും ആയ വനിതമാരെല്ലാം പതിനാറുവിയം ശ്രംഗാരകലവികളോടുകൂടി അങ്ങമിങ്ങും സംഘം സംഘമായി മേളിച്ചു മനോഹരപദങ്ങളടങ്ങിയ മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി. അവരുടെ ഗാനമാധുര്യം കേൾവുകൾക്കേയും ലജ്ജിപ്പിച്ചു. ഗൃഹങ്ങളിങ്ങനെ ഉത്സവം ആഘോഷിക്കേ നമുക്കു കൊട്ടാരത്തിലെ സ്ഥിതിയൊന്നു നോക്കുക. വിശ്വവിമോഹനമായ ഒരു മണ്ഡപമാണ് രാജമന്ദിരത്തിൽ നിർമ്മിതമായിരിക്കുന്നത്. ആ മണ്ഡപത്തോടുകൂടിയ കൊട്ടാരത്തെ വർണ്ണിക്കുക എളുപ്പമല്ല. [ശൗചം, സ്നാനം, ശുഭ്രാസ്രധാരണം, ലാക്ഷാരസലേപനം, കേശസംവിധാനം, സീമന്തരേഖയിൽ കുങ്കുമമണിരത്നം, തിലകം, ചിബുകത്തിൽ തൈലലേപനം, മൈലാഞ്ചി മാർത്തൻ, ചന്ദനകർപ്പൂരങ്ങൾ കലർത്തി ശരീരത്തിൽ പൂശൽ, ആഭരണങ്ങളണിയൽ, ദന്തലേപനം, പുഷ്പധാരണം, അധരം തുടപ്പിക്കൽ, മുഖത്തു സുരഭില തൈലലേപനം, മഞ്ജുശൃംഗം ഇങ്ങനെ ശ്രംഗാരച്ചമയൽ 16 വിധമെന്നു കാണുന്നു.]

മംഗലദ്രവ്യ മനോഹര നാനാ രാജത ബാജത
ബിപുല നിസാനാ
കതഹം ബിരദ ബന്ദീ ഉച്ചരഹിം കതഹം
ബേദധുനി ഭൂസുര കരഹിം

കൊട്ടാരത്തിലെ സ്ഥിതികൾ പറയുന്നു:- മനോഹര നാനാ= മനോഹരങ്ങളും വിവിധങ്ങളുമായ, മംഗലദ്രവ്യ രാജത=മംഗളപദാർത്ഥങ്ങൾ ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്, ബിപുല നിസാനാ ബാജത=പല തരത്തിലുള്ള പടവരങ്ങൾ മുഴങ്ങുന്നു, കതഹം ബന്ദി ബിരദ=ഒരിടത്തു സ്തുതിപാഠകന്മാർ വിംശമാഹാത്മ്യം, ഉച്ചരഹിം=ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു, കതഹം ഭൂസുര=ഒരിടത്തു ബ്രാഹ്മണർ, ബേദധുനി കരഹിം=വേദോച്ചാരണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

വിവാഹാർത്ഥം, മനോഹരങ്ങളും വിവിധങ്ങളുമായ മംഗള വസ്തുക്കൾ ഒരുക്കിയിരിക്കുന്നു. പല തരത്തിലുള്ള ഭേരികൾ മുഴ

ങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഒരിടത്തു സ്തുതിപാഠകന്മാർ നിന്നു സൂര്യ
വംശപുശസ്തി ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു; മറെറൊരിടത്തിങ്കന്നു ബ്രാഹ്മ
ണർ വേദോച്ചാരണം ചെയ്യുന്നു.

ഗാവഹിം സുന്ദരി മംഗല ഗീതാ ലേള ലേള നാമ
രാമ അരു സീതാ

ബഹുത ഉച്ഛാഹു ഭവന അതി മോരാ മാനഹു
ഉമഗി ചലാ ചഹു കാരാ

സുന്ദരി=സുന്ദരിമാർ, രാമ അരു സീതാ നാമ=രാമന്റേയും സീത
യുടേയും പേർ, ലേള ലേള=ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ചുകൊണ്ടുള്ള,
മംഗലഗീതാ ഗാവഹിം=മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു,
ഉച്ഛാഹു ബഹുത=ആനന്ദമോ വളരെ വലുതു്, ഭവന അതി
മോരാ=കൊട്ടാരമോ വളരെ മൊറതും. തന്മൂലം, ചഹു കാരാ=
നാലുഭാഗത്തേക്കും ആനന്ദം, ഉമഗി ചലാ മാനഹു=കവിഞ്ഞൊഴു
കിയോ എന്നു തോന്നും.

കൊട്ടാരത്തിലിരുന്നു സുന്ദരാംഗിമാർ സീതയുടേയും രാമ
ന്റേയും പേർ ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ചു മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി
ക്കൊണ്ടിരുന്നു. അരമനയോ ചെറുതു്. ആനന്ദമോ വളരെ
വലുതും. കൊട്ടാരത്തിൽ തങ്ങാൻ സ്ഥലം കിട്ടാതെ ആനന്ദം
നാനാ ഭാഗത്തേക്കും കവിഞ്ഞൊഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണോ
എന്നു തോന്നും.

ഭോ: സോഭാ ദസരഥ ഭവന കൈ കോ കണ്ഡി
ബരനൈ പാര
ജഹാം സകലസുരസീസമനി രാമ ലീൻഹ
അവതാര

ജഹാം സകലസുരസീസമനി=എവിടെ സർവ്വദേവശിരോമണി
യായ, രാമ അവതാര ലീൻഹ=രാമൻ അവതാരം എടുത്തുവോ,
ദസരഥ ഭവന കൈ=ആ ദശരഥഭവനത്തിന്റെ, സോഭാ കോ

കബി=ശോഭ എന്തൊരു കവി, ബരനെ പാര=വണ്ണിച്ച മരകര
യെത്തും?

സമുദ്രവശിരോമണിയായ രാമൻ അവാതരിച്ച ദശരഥമന്ദി
രത്തിന്റെ ശോഭ വണ്ണിച്ച മരകരയെത്തുന്ന കവി ആരുണ്ടു്?
(ഒരു കവിക്കും അതിനു കഴിവില്ലെന്നു സാരം)

ചന്ദ്ര ഭരത പുനി ലിഹൃ ബോലാഹു ഹയ ഗജ
സ്യന്ദന സാജഹു ജാഹു
ചലഹു ബേഗി രഘുബീര ബരാതാ സുനത
പുലക പൂരേ ദോള ഭ്രാതാ

പുനി ഭൂപ ഭരത ബോലാഹു ലിഹൃ=അനന്തരം ദശരഥൻ ഭരതനെ
വിളിച്ചിട്ടു. (എന്നിട്ടിങ്ങനെ കല്പിച്ചു), ജാഹു ഗജ ഹയ
സ്യന്ദന=നീ ചെന്നു് ആനകളേയും കുതിരകളേയും തേരുകളേയും,
സാജഹു=തയാറാക്കിപ്പോ നിന്തിക്കുക, രഘുബീര ബരാതാ=രാമ
ന്റെ വരപക്ഷത്തിലേക്കു്, ബേഗി ചലഹു=വേഗം ചെല്ലു,
സുനത=ഇതുകേട്ടു്, ദോള ഭ്രാതാ=രണ്ടു ഭ്രാതാക്കളും, പുലക പൂരേ=
പുളകപൂണ്ണരായി.

ഭരതനെ വിളിച്ചു ആന കുതിര തേരുക എന്നിവ തയാറാക്കി
ക്കാനും വരപക്ഷത്തിൽ ചേരാനും ദശരഥൻ കല്പിച്ചു. ഭരതനും
ശത്രുഘ്നനും പിതാവിന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു പുളകാഞ്ചിതഗാത്രരാ
യിത്തീർന്നു.

ഭരത സകല സാഹസീ ബോലാഹു ആയസു
ദീൻഹ മുദിത ഉരി ധാഹു
രചി തചി ജീന തുരഗ തിൻഹ സാജേ ബരന
ബരന ബട ബാജി ബിരാജേ

ഭരത=ഭരതൻ, സകല സാഹസീ ബോലാഹു=എല്ലാ സർദാരന്മാ
രെയും വിളിച്ചു്, ആയസു ദീൻഹ=ആജ്ഞ നല്കി, മുദിത ഉരി=
സന്തുഷ്ടരായി എഴുന്നേറു്, ധാഹു=മുന്നോട്ടു പോയി, തിൻഹ

തരഗ=അവർ കുതിരകളെ, തമി ജീന രചി=നല്ല ജീനികളിടു വിച്ചു, സാജേ=തയാറാക്കി, ബരന ബരന ബര ബാജി=പല വണ്ണത്തിലുള്ള ശ്രേഷ്ഠാശ്വപങ്ങൾ, ബിരാജേ=ശോഭിച്ചു.

ഭരതൻ സദ്രാസനാരെയെല്ലാം വിളിച്ചു മഹാരാജാവിന്റെ കല്പന ധരിപ്പിച്ചു. അവർ സത്തുഷ്ടരായി എഴുന്നേറ്റു കുതിര കളക്കൊണ്ടുവന്നു ജീനിയിടുവിച്ചു. വിവിധ വണ്ണത്തോടുകൂടിയ ശ്രേഷ്ഠാശ്വപങ്ങൾ പരിശോഭിച്ചു.

സുഭഗ സകല സുറി ചഞ്ചല കരനീ അയ ഇവ ജരത
ധരത പഗ ധരനീ

നാനാ ജാതി ന ജാഹിം ബഖാനേ നിദരി പവന
ജന ചഹത ഉഡാനേ

സകല=എല്ലാ അശ്വങ്ങളും, സുഭഗ=എത്രമാത്രം സുന്ദരങ്ങളാ
ണോ അത്രമാത്രം, സുറി ചഞ്ചല കരനീ=സുന്ദരങ്ങളാണു അവ
യുടെ ചഞ്ചലഗതിയും, ജരത അയ ഇവ=ജപലിക്കുന്ന ഇരുമ്പിൽ
എന്നപോലെ, ധരനീ പഗ=ഭൂമിയിൽ അവ പാദങ്ങൾ, ധരത=
പതിപ്പിക്കുന്നു, നാനാ ജാതി=പല ജാതിയിലുള്ള അവയെ,
ബഖാനേ ന ജാഹിം=വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, പവന നിദരി=
കാറ്റിനെ അനാദരിച്ചു, ഉഡാനേ ചഹത ജന=പറക്കാൻ ആഗ്ര
ഹിക്കയാണോ അവ എന്നു തോന്നും.

കുതിരകൾ കാഴ്ചക്കത്രമാത്രം സുന്ദരങ്ങളാണോ അത്രമാത്രം
സുന്ദരങ്ങളാണു അവയുടെ ചഞ്ചലഗതിയും. ജപലിക്കുന്ന ഇരു
മ്പിൽ പാദങ്ങൾ പതിച്ചാലെങ്ങനെയോ അങ്ങനെയൊന്നു ഭൂത
ലത്തിൽ പാദങ്ങൾ പതിപ്പിക്കുന്നത്. (നിലത്തൊരു നിമിഷം
കാലുനന്നില്ല. ശീശ്രഗതിയേതാണു് ഈ പ്രയോഗംകൊണ്ടു്
അർത്ഥമാക്കുന്നത്.) ഇങ്ങനെ പലതരത്തിലുള്ള കുതിരകളുണ്ടു്.
അവയെ വണ്ണിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. കാറ്റിനെ അനാദരിച്ചു ചാ
ക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുകയാണോ അവ എന്നു തോന്നും.

തിൻഹ സബ ഹൈല ഭഹു അസവാരാ ഭരത
സരിസ ബയ രാജകുമാരാ

സബ സുന്ദര സബ ഭൂഷണ ധാരീ കര സര ചാപ
തുന കടി ഭാരീ

ഭരത സരിസ ബയ=ഭരതന്നു തുല്യം പ്രായത്തോടുകൂടിയവരും,
ചൈതല രാജകുമാരം=പ്രതാപശാലികളുമായ രാജകുമാരന്മാർ,
തിൻറെ സബ=അവയിലെല്ലാം(കുതിരകളിൽ), അസവാറാ ഭംഗം=
ആരോഹണം ചെയ്തു. (സവാരി ചെയ്തു.), സബ സുന്ദര=എല്ലാ
വരും സുന്ദരന്മാർ; സബ ഭൂഷണ ധാരീ=എല്ലാവരും ഭൂഷണധാരി
കൾ, കര സര ചാപ=അവരുടെ കരങ്ങളിൽ ശരചാപങ്ങൾ;
കടി ഭാരീ തുന=അരക്കെട്ടിൽ (ശരം) നിറഞ്ഞ ആവനാഴി.

കാററിനേയുംകൂടി നിസ്സാരമാക്കുന്ന ഗതിവേഗത്തോടുകൂടിയ
ആ കുതിരകളിൽ വായസ്സുകൊണ്ടു ഭരതന്നു തുല്യരും പ്രതാപശാലി
കളുമായ രാജകുമാരന്മാർ ആരൂഢരായി. അവരെല്ലാം സുന്ദര
ന്മാരും ഭൂഷണധാരികളുമാണ് അവരുടെ കൈകളിൽ ശരചാ
പങ്ങളും അരക്കെട്ടുകളിൽ ശരങ്ങൾ നിറഞ്ഞ ആവനാഴികളും
ഉണ്ടായിരുന്നു.

ദോ: ഹരേ ഹബീലേ ചൈതല സബ സുര സുജാന
നവീന
ജുഗ പദ ചര അസവാറ പ്രതി ജേ അസി
കലാപ്രവീന

സബ ഹരേ ഹബീലേ ചൈതല=എല്ലാവരും ദീപ്തിമാന്നാരും
അതിസ്ഥൂലമോ അതികൃശമോ അല്ലാത്ത ദേഹത്തോടുകൂടിയവരും
പ്രതാപശാലികളും, സുര സുജാന നവീന=ശുരന്മാരും പ്രഗത്ഭരും
നവയൗവനശാലികളും ആയിരുന്നു, പ്രതി അസവാറ=കാരോ
അശ്വാരോഹിക്കും, ജുഗ പദ ചര=ഇതുണ്ടു പദാതിയും ഉണ്ടു,
ജേ അസി കലാപ്രവീന=അവർ വാദപ്പയറിൽ സമർത്ഥരും
ആയിരുന്നു.

എല്ലാവരും ദീപ്തിമാന്നാരും അതിസ്ഥൂലമോ കൃശമോ
അല്ലാത്ത ദേഹത്തോടുകൂടിയവരും പ്രതാപശാലികളും പ്രഗത്ഭരും

നവയുവനശാലികളുമാണ്. ഓരോ അശ്വാരോഹിയ്ക്കും ഇവർ പദാതിയും ഉണ്ട്. അവരോ വാഹ്യയറിൽ സമർത്ഥമാണ്.

ച: ബാഹ്യേ ബീരദ ബീര രത്നഗാഢേ നികസി
 ഭൃഷ്ഠ പുര ബാഹിര റാഢേ
 ഫേരഹിം ചതുര തുരഗ ഗതി നാനാ ഹരഷഹിം
 സുനി സുനി പനവ നിസാനാ

രത്ന ഗാഢേ ബീര ബീരദ ബാഹ്യേ=സമരത്തിൽ വീരവ്രതമെടുത്തിട്ടുള്ള അവർ, നികസി ഭൃഷ്ഠ=പുറപ്പെട്ട്, പുര ബാഹിര=നഗരത്തിന്റെ ബാഹിർഭാഗത്തു, റാഢേ ചതുര=നിലകൊണ്ടു. ആ പ്രഗത്ഭന്മാർ, തുരഗ=കുതിരകളെ, നാനാ ഗതി=പല വഴികളും, ഫേരഹിം=പിന്തിരിപ്പിച്ചു, പനവ നിസാനാ=പെരുമ്പറനാദം, സുനി സുനി=യഥേഷ്ടം കേട്ടു, ഹരഷഹിം=ആഹ്ലാദിച്ചിരുന്നു.

സമരത്തിൽ വീരവ്രതമെടുത്തിട്ടുള്ള അവർ കൊട്ടാരത്തിൽ നിന്നു പുറപ്പെട്ട നഗരബാഹിർഭാഗത്തെത്തി നിലകൊണ്ടു. ആ പ്രഗത്ഭന്മാർ തുരഗങ്ങളെ നാനാവിധത്തിൽ പിന്തിരിപ്പിച്ചു. നഗരാന്തർഭാഗത്തുനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന പടഹനാദം യഥേഷ്ടം കേട്ടു ആഹ്ലാദിച്ചിരുന്നു.

രഥ സാരഥിൻഹ ബിചിത്ര ബനാഹ്വ ധ്വജ പതാക
 മനി ഭൃഷ്ഠന ലാഹ്വ
 ചവര ചാരു കിങ്കിനി ധ്വനി കരഹിം ഭാനു ജാന
 സോഭാ അപഹരഹിം

സാരഥിൻ ഹരഥം=തേരാളികൾ രഥങ്ങളെ, ധ്വജ പതാക മനി ഭൃഷ്ഠന ലാഹ്വ=കൊടിമരങ്ങളും കൊടിക്കുകയും രത്നാഭരണങ്ങളും കൊണ്ടു, ബിചിത്ര ബനാഹ്വ=വിചിത്രങ്ങളാക്കി. അവയിൽ, ചാരു ചവര=മനോഹര ചാമരങ്ങളും ഘടിപ്പിച്ചു, കിങ്കിനി ധ്വനി കരഹിം=കിങ്ങിണികൾ ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിച്ചു, ഭാനു ജാന സോഭാ=ആ തേരുകൾ സൂര്യന്റെ സുന്ദരശോഭയേയും, അപഹരഹിം=അപഹരിച്ചിരുന്നു.

കൊടിമരങ്ങൾ, പതാകകൾ, രത്നാഭരണങ്ങൾ, ചാമരങ്ങൾ, കിങ്ങിണികൾ എന്നിവയ്ക്കു തേരാളികൾ രഥങ്ങളെ ഏറ്റവും ഭംഗിയായി അലങ്കരിച്ചിരുന്നു. കിങ്ങിണികൾ ശബ്ദിക്കുകയും ആ തേരകൾ സൂര്യന്റെ രഥത്തിന്റെ ശോഭ അപഹരിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

സാധകരന അഗതിത ഹയ ഹോതേ തേ തിൻഹ
രഥിൻഹ ജോതേ
സുന്ദര സകല അലംകൃത സോഹേ ജിൻഹഹി
ബിലോകത മുനിമന മോഹേ

അഗതിത സാധകരന ഹയ ഹോതേ=നിരവധി ശ്യാമകണ്ഠങ്ങളായ അശ്വങ്ങൾ ഉണ്ടു്, തേ തിൻഹ സാരഥിൻഹ=അവനെ ആ തേരാളികൾ, രഥൻഹ ജോതേ=രഥങ്ങളിൽ പൂട്ടി, സകല സുന്ദര=അവയെല്ലാം സുന്ദരങ്ങളും, അലംകൃത സോഹേ=അലംകൃതങ്ങളുമായി ശോഭിച്ചു, ജിൻഹഹി ബിലോകത=അവയെ കാണുമ്പോൾ, മുനിമന മോഹേ=മുനിമാരുടെ മനസ്സും മോഹിക്കും.

അനവധി കുതിരകൾ ചെവി മാത്രം കറുത്തവയായിട്ടുണ്ടു്. അവയേയാണു തേരാളികൾ തേരിൽ പൂട്ടിയിട്ടുള്ളതു്. അവ സുന്ദരങ്ങളും അലംകൃതങ്ങളുമായി പരിശോഭിച്ചു ആ കുതിരകളെ കാണുന്ന മുനിമാരുടെ മനസ്സിനുപോലും മോഹം ഉണ്ടാകും. [മറെറല്ലാ അവയവങ്ങളും പാൽപോലെ വെളുത്തും ചെവികൾ മാത്രം കറുത്തും ചില കുതിരകളുണ്ടു്. ഈ കുതിരകൾക്കു യജ്ഞാശ്വങ്ങളെന്നുകൂടി പേർ പറഞ്ഞുവരുന്നു. ഈ ജാതിയിൽപെട്ട അശ്വങ്ങൾ വളരെ ദുർല്ലഭമായിരിക്കും.]

ജേ ജല ചലഹിം മലഹികീ നാഹു ടാപ ന ബൃഡ
ബേഗ അധികാഹു
അസ്ര സസ്ര സബു സാജ ബനാഹു രഥീ
സാരഥിൻഹ ലിഘ ബോലാഹു

ജേ മലഹറികീ നാതു=ആ കൃതിരകര കരയിലെമ്പോലെതന്നെ, ജല ചലഹരിം=വെള്ളത്തിലും ഓടിക്കൊണ്ടിരുന്നു, ബേഗ അധികാള ടാപ=വേഗാധികൃത്താൽ അവയുടെ നെററിത്തടത്തിലുറപ്പിച്ചിട്ടുള്ള കോഴിപ്പൂക്കൾ, ന ബ്രൂഡ=വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങുന്നില്ല, സബ അസ്ര സസ്ര=എല്ലാ അസ്രശസ്രങ്ങളും, സാജ ബനാതു=സജ്ജമാക്കി, രമീ=രഥയോടാക്കൾ, സാരമിൻഹ=സാരമിമാരെ, ബോലാതു ലിഘ്=തേരിൽ വിളിച്ചിരുത്തി.

ആ കൃതിരകര കരയിലെമ്പോലെതന്നെ വെള്ളത്തിലും ഓടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. വേഗാധികൃത്താൽ അവയുടെ നെററിത്തടത്തിലുള്ള കോഴിപ്പൂക്കൾ ജലത്തിൽ മുങ്ങുന്നില്ല എല്ലാ അസ്രശസ്രങ്ങളും സജ്ജമാക്കി രഥയോടാക്കൾ സാരമിമാരെ വിളിച്ചു തേരിലിരുത്തി.

ദോ: ചഡി ചഡി രഥ ബാഹേര നഗര ലാഗീ ജൂരന
ബരാത
ഹോത സഗന സുന്ദര സബഹി ജോ ജേഹി
കാരജ ജാത

രഥ ചഡി ചഡി=രഥത്തിൽ ഇരുന്നു, ബരാത=വരപക്ഷക്കാർ, നഗര ബാഹര=നഗരത്തിനു പുറത്തുവന്നു, ജൂരന ലാഗി=സംഘം ചേരാൻ തുടങ്ങി, ജോ ജേഹി കാരജ ജാത=ആർ എന്തുകാര്യത്തിലേപ്പെട്ടവരായാലും വേണ്ടില്ല, സബഹി=അവയെല്ലാം, സുന്ദര സഗന ഹോത=സുന്ദരശകുനമാണുണ്ടായത്.

ചൗ: കലിത കരിബരൻഹി പരീ അംബാരി കഹി ന
ജാതു ജഹി ഭാത്തി സവാംരീ
ചലേ മത്തഗജ ഘംട ബിരാജീ മനഹും സുഭേ
സാവനഘനരാജീ

കരിബരൻഹി പരീ=ഗജശ്രേഷ്ഠന്മാരുടെ പുറത്തു, അംബാരി കലിത=അമ്പാരികൾ ബന്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്, ജേഹി ഭാത്തി സവാംരീ=ഏതുവിധമാണു അവയെ അലങ്കരിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു, കഹി ന

ജാഇ=വണ്ണിക്കാൻ ശക്യമല്ല, ഘംഠ വിരാജി=കൂടമണികൾകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്ന, മത്തഗജ=മദ്യോനകൾ, സുഭഗ=സുന്ദരമായ, സാവന ഘനരാജി=ശ്രാവണമേഘപടലങ്ങളോ, മനഹ്വരം ചലേ=എന്നു തോന്നുമാറു സഞ്ചരിച്ചു.

ഗജവീരന്മാരുടെ പുത്തു ബന്ധിച്ചിട്ടുള്ള അമ്പാരികൾ ഏതുവിധമൊക്കെയാണലങ്കരിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു വണ്ണിക്കുക സാദ്ധ്യമല്ല. കൂടമണികൾകൊണ്ടു രോഭിക്കുന്ന ആ മത്തദന്തികൾ മനോഹരമായ ശ്രാവണമേഘസമൂഹമോ എന്നു തോന്നുമാറു സഞ്ചരിച്ചു.

ബാഹന അപര അനേക ബിധാനാ സിബികാ
സുഭഗ സുഖാസന ജാനാ
തിൻഹ ചഡി ചലേ ബിപ്രബര ബുന്ദാ ജനു തനു
ധരേ സകല ശ്രുതി മന്ദാ

സുഭഗ സിബികാ=സുഭഗങ്ങളായ ശിബികകളും, അപര അനേക ബിധാനാ=മറ്റു അനേകതരത്തിലുള്ള, ബാഹന=വാഹനങ്ങളും, സുഖാസന ജാനാ=സുഖമായിരിക്കാൻ ചാറിയവയായിട്ടുണ്ടു്, തിൻഹ ചഡി=അവയിൽ കേറി, ശ്രുതി മന്ദാ സകല=വേദത്തിലെ മന്ദസ്സുകളെല്ലാം, തനുധരേ ജനു=ശരീരമെടുത്തിരിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നുമാറു്, ബിപ്രബരബുന്ദാ=ശ്രേഷ്ഠബ്രാഹ്മണസമൂഹം, ചലേ=സഞ്ചരിച്ചു.

മനോഹരങ്ങളായ പല്ലക്കുകൾ, അതുപോലെ നന്നായി ഇരിക്കുവാൻ ചാറുന്ന മറ്റനേകം തരം വാഹനങ്ങൾ ഇതൊക്കെ യുണ്ടു്. ഇവയിൽ കേറി വേദമന്ദസ്സുകൾ ശരീരങ്ങളെടുത്തിരിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നുമാറു വിശിഷ്ട ബ്രാഹ്മണസമൂഹം സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

മാഗധ സൂത ബന്ദി ഗുന ഗായക ചലേ ജാന ചഡി
ജോ ജേഹി ലായക

ബേസര ഉംട ബൃഷഭ ബഹു ജാതീ ചലേ വസ്തു
ഭരി അഗ്നിത ഭാത്തി

ഗുണഗായകനാരായ മാഗധ സുത ബന്ദി=മാഗധ നാരായ സുതനാരായ വന്ദികളായ, ജോ=അവരെല്ലാം, ജേഹി ലായക=സമുചിതങ്ങളായ വാഹനങ്ങളിൽ, ചഡി ചലേ ജാന=കേറി പുറപ്പെട്ടു, ബഹുജാതീ ബേസര=അനേകജാതി കോവർ കഴുതകൾ, ഉംട ബൃഷഭ=ഒട്ടകങ്ങൾ, കാളകൾ (എന്നിവ), അഗ്നിതഭാത്തി=കണക്കില്ലാത്തവിധം, ബസ്തു ഭരി=സാധനങ്ങൾ വഹിച്ചു, ചലേ=സഞ്ചരിച്ചു.

ഗുണഗായകനാരായ മാഗധനാരായ സുതനാരായ ബന്ദികളും സമുചിതങ്ങളായ വാഹനങ്ങളിൽ കേറി യാത്രയായി. അനേക ജാതി കോവർകഴുതകൾ, ഒട്ടകങ്ങൾ, കാളകൾ എന്നിവ കണക്കില്ലാത്തവിധം സാമാനങ്ങൾ ഏറ്റി സഞ്ചരിച്ചു.

കോടിൻഹ കാംവരി ചലേ കഹാരാ ബിബിധ
ബസ്തു കോ ബരനെ പാരാ
ചലേ സകല സേവക സമുദാതു നിജ നിജ സാജ്
സമാജ് ബനാതു

കോടിൻഹ കാംവരി=നിരവധി ചുമട്ടുകളുമായി, കഹാരാ ചലേ=ചുമട്ടുകാർ നടന്നു, ബിബിധ വസ്തു=അനേകങ്ങളായ ആ സാമാനങ്ങളെ, കോ ബരനെ പാരാ=ആർക്കു വെണ്ണിക്കാനാകും?, സകല സേവക സമുദാതു=എല്ലാ സേവകസംഘവും, നിജ നിജ=അവരവരുടെ, സാജ് സമാജ് ബനാതു=ഒരുക്കങ്ങളോടെ കൂട്ടുകൂട്ടമായി, ചലേ=പുറപ്പെട്ടു.

അനേകം ചുമട്ടുകളും ഏതീ നിരവധി ചുമട്ടുകാർ പുറപ്പെട്ടു. അവർ ചുമക്കുന്ന സാധനങ്ങളെക്കുറിച്ച് ആർക്കാണ് വെണ്ണിക്കാനാവുക? സേവകനാരായ തങ്ങൾ തങ്ങൾക്കുള്ള സാധനസാമഗ്രികളുമായി യഥേഷ്ടം സംഘങ്ങളുണ്ടാക്കി യാത്രയായി.

ദോ: സബ കേ ഉര നിർര ഹരഷ്വ പൂരിത പുലക
 സരീര
 കബഹി ദേഖി ബേ നയന ഭരി രാമു ലഷന
 ദോള ബീര

സബ കേ ഉര=എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയം, ഹരഷ്വ നിർര=സ്നേഹം
 ഷനിർരവും, സരീര=ദേഹം, പുലക പൂരിത=രോമാഞ്ചപൂർണ്ണവു
 മായി, രാമലഷന=രാമലക്ഷ്മണന്മാരായ, ദോള വീര=രണ്ടു
 വീരന്മാരേയും, നയന ഭരി=കണ്ഠിനിയെ, കബഹി ദേഖിബേ=
 എപ്പോഴാണ് കാണാൻ കഴിയുക? (എന്നും അവർ പരസ്പരം
 പറഞ്ഞു.)

എല്ലാവരുടേയും മനസ്സിൽ ആഹ്ലാദം നിറഞ്ഞുവശായി.
 ശരീരമാകട്ടെ പുളകാവൃതവുമായി. രാമനേയും ലക്ഷ്മണനേയും
 കണ്ഠിനിയെ ഒന്നു കാണാൻ എപ്പോഴാണ് കഴിയുക എന്നും
 അവർ ഉൽകണ്ഠയോടെ അന്വേഷിച്ചു പറഞ്ഞു.

ചര: ഗരജഹിം ഗജ ഘോടാ ധുനി ഘോരാ രഥ് രവ
 ബാജി ഹിംസ ചഹ്തം ഓരാ
 നിദരി ധനഹിം ധൂമരഹിം നിസാനാ നിജ
 പരാജ കഹ് സുനിയ ന കാനാ

ഗജ ഗരജഹിം=ഗജങ്ങൾ ചിന്നംവിളിച്ചു, ഘോടാ=അവയുടെ കൂട
 മണികൾ, ഘോരാ ധുനി=ഭയങ്കരമാവണ്ണം ശബ്ദിച്ചു, രഥ രവ=
 തേരുരഥനിയും, ബാജിഹിംസ=കുതിരകളുടെ ഹ്രാസവും,
 ചഹ്തം ഓരാ=നാലു ദിക്കിലും (മുഴങ്ങി), ധനഹിം നിദരി=
 മേഘങ്ങളേയും അനാദരിക്കുമാറും, നിസാനാ ധൂമരഹിം=പട
 ഹങ്ങൾ മുഴങ്ങി, കാനാ=ചെവികൊണ്ടു (തറിക്കുതന്നെ), നിജ
 പരാജ=തന്റെ വാക്കു, കഹ് ന സുനിഅ=കുറച്ചും കേൾക്കാനാ
 കതെയായി.

ആനകളുടെ ചിന്നംവിളിയും കൂടമണിനാദവും തേരുളള
 വോളങ്ങളാകുന്ന മുമ്പയും കുതിരകളുടെ ശബ്ദവും നാലു ദിക്കിലും

മുഴങ്ങി. ഇടിനാടത്തെയും നിസ്സാരമാക്കിയിരുന്നു പടഹനി
സ്ഥനം. ഒരുത്തൻ പറയുന്ന വാക്കു അവനതന്നെ കേൾക്കാൻ
സാധിക്കാത്ത നിലയായി.

മഹാഭീര ഭൂപതി കേ ദ്വാരേ രജ ഹോതു ജാതു

പഞ്ചന പഞ്ചാരേ

ചന്ദ്രീ അടാരിൻഹ ദേഖഹിം നാരീ ലിഹ്യ ആരതി

മംഗല ധാരീ

ഭൂപതി കേ ദ്വാരേ=അരമനവാതുക്കൽ, പഞ്ചന പഞ്ചാരേ=കല്പി
ട്ടാൽ, രജ ജാതു=പൊടിയാകത്തക്കവണ്ണം, മഹാഭീര ഹോതു=പുരു
ഷാരം കൂടിയിരുന്നു, നാരീ=സ്ത്രീകൾ, അടാരിൻഹ ചന്ദ്രീ=മട്ടു
പ്പാവുകളിൽ കേറിനിന്നു, മംഗല ധാരീ=മംഗളത്താലങ്ങളെ
മേന്തി, ആരതി ലിഹ്യ=ആരതിക്കുവേണ്ടി, ദേഖഹിം=നോക്കുന്നു
ണ്ടായിരുന്നു.

കല്പിട്ടാൽ ധൂളിയാകത്തക്കവണ്ണം അത്ര വമ്പിച്ചൊരു പുരു
ഷാരം അരമനവാതിക്കുണ്ടായിരുന്നു. സ്ത്രീകൾ മട്ടുപ്പാവുകളിൽ
കേറിനിന്നു മംഗളതാലങ്ങളും വഹിച്ചു ആരതിക്കായി നോക്കി
ക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ഗാവഹിം ഗീത മനോഹര നാനാ അതി ആനന്ദ ന

ജാതു ബഖാനാ

തബ സുമന്ത്ര ടുതു സ്വന്ദന സാജീ ജോതേ രബി

ഹയ നിന്ദക ബാജീ

നാനാ മനോഹര ഗീത=പലതരത്തിലുള്ള മനോഹര ഗീതങ്ങൾ
(അവർ), ഗാവഹിം=പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നു, അതി ആനന്ദ=അവര
നഭവിക്കുന്ന പരമാനന്ദം, ബഖാനാ ന ജാതു=വണ്ണിക്കുക സാധ്യ
മല്ല, തബ സുമന്ത്ര=ആ അവസരത്തിൽ സുമന്ത്രം, ടുതു സ്വന്ദന
സാജീ=രണ്ടു തേർ സജ്ജമാക്കി, രബി ഹയ നിന്ദക=സൂര്യാശ്വ
ങ്ങളെപ്പോലും നിന്ദിക്കുന്ന, ബാജീ ജോതേ=കുതിരകളെ തേരിൽ
പുട്ടി.

അവാർ പലതരത്തിലുള്ള മനോഹരഗാനങ്ങൾ പാടിപ്പോ
ണ്ടിരുന്നു. അവർക്കുള്ള അത്യാനന്ദം വർണ്ണിക്കുക എളുപ്പമല്ല ആ
അവസരത്തിൽ സുമന്ത്രർ രണ്ടു രഥങ്ങൾ സജ്ജീകരിച്ച് അതിൽ
സൂര്യന്റെ കതിരുകളെപ്പോലും നിസ്സാരങ്ങളാക്കുന്ന കതിരുകളെ
പൂട്ടി.

ദോള രഥ രുചിര ഭൂപ പഹിം ആനേ നഹിം
സാരദ പഹിം ജാഹിം ബഖാനേ

രാജ സമാജ ഏക രഥ സാജാ ദൂസര തേജപുഞ്ജ
അതി ഭ്രാജാ

ദോള രുചിര രഥ=ആ രണ്ടു മനോഹര രഥങ്ങളും, ഭൂപ പഹിം
ആനേ=നൃപാത്തികത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോയി, ജാഹിം ബഖാനേ
നഹിം=അവയെ വർണ്ണിക്കാൻ സാധ്യമല്ല, സാരദ പഹിം=സര
സ്വതീക്കുംകൂടി, ഏക രഥ=ഒരു തേര്, രാജ സമാജ=രാജകീയ
പദാർത്ഥങ്ങളാൽ, സാജാ=സജ്ജീകൃതമായി, ദൂസര=രണ്ടാമത്തേ
താകട്ടേ, തേജ പുഞ്ജ=തേജ:പുഞ്ജത്താൽ, അതി ഭ്രാജാ=ഏറ്റവും
ശോഭിച്ചിരുന്നു.

സുമന്ത്രർ ആ രണ്ടു രഥങ്ങളും ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ
മുമ്പാകെ കൊണ്ടുവന്നു നിറുത്തി. അവയുടെ യോഗ്യത വർണ്ണി
ക്കുക അത്ര എളുപ്പമല്ല. അവയിൽ ഒരു തേർ രാജകീയവസ്ത്രക്കു
ളായ വില്ല്യ, ശരം, കൂട, തഴ, ചാമരം എന്നീ വസ്തുക്കളെക്കൊണ്ടു
അലംകൃതമായി. രണ്ടാമത്തെ തേരാകട്ടെ ബ്രഹ്മതേജസ്സിന്റെ
വസ്ത്രക്കളെക്കൊണ്ടും പരിശോഭിതമായി.

ദോ: തേഹി രഥ രുചിര ബസിഷ്ഠ കഹം ഹരഷി

ചന്ധാഇ നരേസു

ആപ ചന്ധേള സ്വന്ദന സുമിരി ഹര ഗുരു ഗൗരി

ഗനേസു

തേഹി രുചിര രഥ=ആ മനോഹര രഥത്തിൽ, നരേസു ഹരഷി=
രാജാവു സസന്തോഷം, ബസിഷ്ഠ കഹം=വസിഷ്ഠമഹാഷിയെ,

ചരമം=കേരളം. (അനന്തരം), ആപ്തം=അദ്വൈതം സ്വയം ശിവനേയും ആചാര്യനേയും, ഗണേശ ശരീര സ്മിതി=ഗണേശപരനേയും ശരീരനേയും സ്മരിച്ചു, സ്മരണ ചരമം=തേരിൽ കേരി.

ആ മനോഹരമായ രഥത്തിൽ ശരണമഹാരാജാവു സന്തോഷപൂർണ്ണരും കലഗുരുവായ വസിഷ്ഠനെ കേരളി ഇരട്ടത്തുകയും അനന്തരം ശ്രീമഹാദേവനേയും ഗുരുവിനേയും ഗണേശപരനേയും ശരീരവേദനയും ധ്യാനിച്ച സ്വയം തേരിൽ അദ്വൈതം കേരിയിരിക്കുകയും ചെയ്തു.

മത: സഹിത ബസിഷ്ഠ സോഹൃപ കൈസേം സുര
ഗുര സംഗ പുരന്ദര ജൈസേം
കരി കല രീതി ബേദ ബിധി രാജ്യ ദേവി
സബഹി സബ ഭാതി ബനാജ

സുര ഗുര സംഗ=ദേവാചാര്യന്റെ സമ്പർക്കംകൊണ്ടു, പുരന്ദര ജൈസേം=ഇന്ദ്രൻ എപ്പകാരമോ, ബസിഷ്ഠ സഹിത ഹൃപ=വസിഷ്ഠസമേതനായ രാജാവും, കൈസേം സോഹൃപ=അപ്രകാരം ശോഭിച്ചു, ബേദ ബിധി=വേദവിധിപ്രകാരവും, കല രീതി=കലരീതിപ്രകാരവും, സബഹി സബ ഭാതി=എല്ലാം എല്ലാത്തരത്തിലും, ബനാജ രാജ്യ ദേവി=ആയിട്ടുണ്ട് എന്നു രാജാവു കണ്ടു.

ദേവാചാര്യനായ ബൃഹസ്പതിയൊന്നിച്ച ഇന്ദ്രൻ ശോഭിക്കുന്നതെപ്രകാരമോ അപ്രകാരംതന്നെ കലാചാര്യനായ വസിഷ്ഠ മഹഷിയൊന്നിച്ച ശരണരാജാവും ശോഭിച്ചു. എല്ലാ ഏല്പാടുകളും വേദവിധികൾക്കും വംശസമ്പ്രദായത്തിനും അനുസരിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു കണ്ടു രാജാവിനു അതിരായ സന്തോഷം തോന്നി.

സ്മിതി രാമ ഗുര ആയസു പാജു ചലേ മഹീപതി
സംഖ ബജാജു

രരഷേ ബിബുധ ബിലോകി ബരാതാ ബരഷഹി
സുമന സുമംഗല ഭാതാ

രാമ സുമിരി=രാമനെ സ്തുരിച്ചു, ഗുരു ആയസു പാതു=ഗുരുവിന്റെ അനുജനെ വാങ്ങി, സംഖ ബാജാതു=ശംഖു വിളിപ്പിച്ചു, മഹീപതി ചലേ=രാജാവു പുറപ്പെട്ടു, ബരാതാ ബിലോകി=വരപക്ഷഘോഷയാത്ര കണ്ടു, ബിബുധ ഹരഷേ=ദേവന്മാർ സന്തുഷ്ടരായി, സുമംഗല ദാതാ=സന്തംഗളദാതാക്കളായ അവർ, സുമന ബരഷഹിം=പുഷ്പങ്ങൾ വാഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

തേരിൽ കേറി ഇരുന്നതിനുശേഷം ദേശരഥമഹാരാജാവു രാമനെ സ്തുരിക്കുകയും ആചാര്യനിയോഗം വാങ്ങുകയും ശംഖു വിളിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടു പ്രയാണമാരംഭിച്ചു. വരപക്ഷക്കാരുടെ ഘോഷയാത്ര കണ്ടു ദേവന്മാർ സന്തുഷ്ടരാവുകയും മംഗളദാതാക്കളായി പുഷ്പങ്ങൾ വാഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഭയേള കോലാഹല ഹയ ഗയ ഗാജേ ബ്യാമ

ബരാത ബാജനേ ബാജേ

സുര നര നാഗ സുമംഗല ഗാതു സരസ രാഗ

ബാജഹിം സഹനാതു

ഹയ ഗയ ഗാജേ=കുതിരകളുടെ ഹ്രാരവംകൊണ്ടും ഗജങ്ങളുടെ ചിന്നംവിളികൊണ്ടും, കോലാഹല ഭയേള=കോലാഹലമുണ്ടായി, ബ്യാമ=ആകാശത്തിലും, ബരാത ബാജനേ ബാജേ=വിവാഹ വാദ്യഘോഷം മുഴങ്ങി, സുര നര നാഗ=ദേവന്മാരും മനുഷ്യരും നാഗന്മാരും, സുമംഗല ഗാതു=സന്തംഗളങ്ങൾ പാടി, സഹനാതു സരസ രാഗ=കുഴലുകൾ സരസഗീതങ്ങൾ, ബാജഹിം=ആലാപിച്ചു.

കുതിരകളുടെ ഹ്രാരവംകൊണ്ടും ഗജങ്ങളുടെ ചിന്നംവിളികൊണ്ടും കോലാഹലമുണ്ടായി. അന്തരീക്ഷത്തിലും വിവാഹ വാദ്യഘോഷം മുഴങ്ങി. ദേവന്മാരും മനുഷ്യരും നാഗന്മാരും സന്തംഗളങ്ങൾ ഗാനംചെയ്തു. കുഴലുകൾ സരസഗീതങ്ങൾ ആലാപിച്ചു.

ഘണ്ട ഘണ്ടി ധൂനി ബരനി ന ജാഹീം സഖ
കരഹിം പായക ഫഹ രാഹീം
കരഹിം ബിദുഷക കൗതുക നാനാ ഹാസകസഖ
കലഗാന സുജാനാ

ഘണ്ട ഘണ്ടി ധൂനി=ഘണ്ടാഘണ്ടികളുടെ ധ്വനി, ബരനി ന ജാഹീം=വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, പായക സഖ=കാലാരസൈന്യ മെല്ലാം, ഫഹരാഹീം=കവാത്തുചെയ്തുകൊണ്ടു സഞ്ചരിച്ചു, കല ഗാന സുജാനാ=കളഗാനകശലന്മാരായ, ബിദുഷക=വിദുഷക നാർ, നാനാ കൗതുക കരഹിം=പലതരത്തിലുള്ള വിനോദങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിച്ചു.

ഘണ്ടാഘണ്ടികളുടെ ധ്വനി അവണ്ണുംതന്നെ. കാലാര സൈന്യമെല്ലാം കവാത്തുചെയ്തുകൊണ്ടു സഞ്ചരിച്ചു. കളഗാന കശലന്മാരായ വിദുഷകന്മാർ പലതരത്തിലുള്ള വിനോദങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദോ: തുരഗ നചാവഹിം കുന്ദര ബര അകനി മുദംഗ
നിസാന

നാഗര നട ചിതവഹിം ചകിത ഡഗഹിം ന
നാല ബംധാന

ബര കുന്ദര=ശ്രേഷ്ഠന്മാരായ രാജകുമാരന്മാർ, മുദംഗ നിസാന= മുദംഗത്തിന്റേയും പെരുമ്പറയുടേയും, അകനി=താളക്കണക്കിന്നു നൃത്തമായി, തുരഗ നചാവഹിം=കുതിരകളെക്കൊണ്ടു നൃത്തംവെ ള്യിച്ചിരുന്നു, നാല ബംധാനാ ന=താളമൊപ്പിച്ചുതന്നെയല്ല, ഡഗഹിം=കുതിരകൾ കാലുന്നതെന്നു, ചകിത=ചകിതരായി, നാഗര നട ചിതവഹിം=ചതുരന്മാരായ നടന്മാർ ഉററുനോക്കു കയും ചെയ്തിരുന്നു.

ശ്രേഷ്ഠന്മാരും അശ്വപാത്രസ്ഥന്മാരുമായ രാജകുമാരന്മാർ മുദംഗ ത്തിന്റേയും പെരുമ്പറയുടേയും താളക്കണക്കിന്നൊപ്പിച്ചു കുതിര കളെക്കൊണ്ടു നൃത്തംചെയ്തിച്ചിരുന്നു. താളം പിടിക്കാതെതന്നെ

യല്ല അവ കാൽ വെട്ടുന്നതെന്ന ചതുരന്മാരായ നടന്മാർ ചകി
തരായി ഉററുനോക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ചു: ബന്ദന ന ബരന്ത ബനീ ബരാതാ ഹോഹിം
സഗുന സുന്ദര സുഭദാതാ
ചാരാ ചാഷു ബാമ ദിസി ലേതു മനഹ്തം സകല
മംഗല കഹി ദേതു

ബരാതാ ബനീ=വിവാഹഘോഷയാത്രാവിധാനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള,
ബരന്ത ന ബന്ദന=വെണ്ണ സാധുക്കൾ, സുന്ദര സുഭദാതാ=സുന്ദ
രവും ശുഭപ്രദങ്ങളുമായ, സഗുന ഹോഹിം=ശകുനങ്ങളുണ്ടായി,
ബാമ ദിസി=ഇടതുഭാഗത്തായി, ചാരാ ചാഷു ലേതു=നീലകണ്ഠ
ങ്ങളായ പക്ഷികൾ പറന്നു ഇരയെടുക്കുന്നത്, മനഹ്തം=കണ്ടാൽ
തോന്നും, സകല മംഗല കഹി ദേതു=സർവ്വമംഗലാശംസകളും നല്കു
കയാണോ എന്നും.

ആ വിവാഹഘോഷയാത്രാവിധാനത്തെപ്പറ്റി വെണ്ണിക്കുക
എഴുപ്പമല്ല. സുന്ദരവും ശുഭപ്രദങ്ങളുമായ ശകുനങ്ങൾ ധാരാളമു
ണ്ടായി. നീലകണ്ഠത്തോടുകൂടിയ പക്ഷികൾ ഘോഷയാത്രക്കാ
രുടെ ഇടത്തുഭാഗത്തിരുന്നു ഇരയെടുക്കുന്നത് കണ്ടാൽ എല്ലാ വിധ
ത്തിലുമുള്ള മംഗലാശംസകൾ ചെയ്യുകയാണോ എന്നു തോന്നും.

ദാഹിന കാഗ സുഖേത സുഹാവാ നകല ദരസു
സബ കാഹു പാവാ
സാനുകൂല ബഹ ത്രിവിധ ബയാരീ സഫല
സബാല ആവ ബരന്താരി

ദാഹിന=ദക്ഷിണഭാഗത്തും, സുഖേത=സുക്ഷേത്രങ്ങളിൽ(നല്ല വയ
ലുകളിൽ), കാഗ സുഹാവാ=കാക്കകൾ കാണപ്പെട്ടിരുന്നു, സബ
കാഹു=യാത്രചെയ്യുന്നവർക്കു്ലാം, നകല ദരസ പാവാ=കീരി
ദർശനം ലഭിച്ചു, ത്രിവിധ ബയാരീ=മൂന്നു ഗുണത്തോടുകൂടിയ
കാറും, സാനുകൂല=അനുകൂലമാംവണ്ണം, ബഹ=വീശിക്കൊണ്ടി

രണ്ടാം, ബരനാരി=സുന്ദരിമാരായ സ്ത്രീകൾ, സബാല സഘട=ബാലന്മാരെ ഒക്കിലും ജലകുടും ശിരസ്സിലും വഹിച്ചു, ആവാ=അഭിമുഖമായി വരുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

ശുഭശകുനങ്ങളുണ്ടായി എന്നു പ്രസ്താവിച്ചതു വിവരിക്കുകയാണ്:—യാത്രക്കാരുടെ വലത്തുഭാഗത്തുള്ള വയലുകകളിൽ കാക്കകൾ ഇരിക്കുന്നതും യാത്രക്കാർക്കു കീരിയെ കാണാൻ ഇടയാകുന്നതും ശൈത്യവും സൗരഭ്യവും മന്ദതയും ഉള്ള കാറു് അനുകൂലമായി വീശുന്നതും സുന്ദരിമാർ തലയിൽ പൂണ്ണകുടങ്ങളും ഒക്കിൽ ബാലന്മാരായി നേരിട്ടുവരുന്നതും ശുഭശകുനങ്ങളാണല്ലോ.

ലോവാ ഫിരി ഫിരി ദരസു ദേഖാവാ സുരഭീ
സനമുഖ സിസുഹി പിയാവാ
മൃഗമാലാ ഫിരി ദാഹിനി ആഹു മംഗലഗന്
ജന ദീൻഹ ദേഖാഹു

ഫിരി ഫിരി ലോവാ=ഇടയ്ക്കിടക്കു കുറുകുന്നാർ, ദരസു ദേഖാവാ=കാണപ്പെട്ടു, സുരഭീ സനമുഖ=പശുക്കൾ അഭിമുഖമായിനിന്നു, സിസുഹി പിയാവാ=കുട്ടികളെ കുടിപ്പിച്ചിരുന്നു, മംഗലഗന്=മംഗളസമൃദ്ധം, ദേഖാഹു ദീൻഹ ജന=നേരിട്ടുകണ്ടു സമർപ്പിക്കാനോ എന്നു തോന്നുമാറു്, മൃഗമാലാ=ഹരിണസമൃദ്ധം, ദാഹിനി ഫിരി=വലത്തുഭാഗത്തുകൂടെ, ആഹു=വന്നിരുന്നു.

ഇടയ്ക്കിടക്കു് അവിടവിടെ കുറുകുന്നാരെ കാണാനിടയായി. യാത്രക്കാർക്കു് അഭിമുഖമായിനിന്നു പശുക്കൾ കുട്ടികളെ കുടിപ്പിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. മംഗളസമൃദ്ധത്തെ നേരിട്ടുകണ്ടു സമർപ്പിക്കാനോ എന്നു തോന്നുമാറു മാൻകൂട്ടം വലത്തുഭാഗത്തുകൂടെ പൊയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു [ഇവയും ശുഭശകുനങ്ങളായിത്തന്നെയാണല്ലോ പരിഗണിക്കപ്പെടുന്നതു്]

മേരമകരി കഹ മേര ബിസേഖീ സ്വാമാ ബാമ
സുതരപര ദേഖീ

സനമുഖ ആയേള ഭയി അരു മീനാ കർ പുസ്തക
 ഭുജ ബിപ്ര പ്രബീനാ

ശേമകരീ=ബ്രാഹ്മണിപ്പുരുത്തു്, ബിസേഖീ ശേമ കര=വിശേഷ
 ക്ഷേമം സമാശംസിപ്പു, സുമാ ബാമ=കൃഷ്ണിപ്പുരുത്തു് ഇടത്തുഭാഗ
 തുള്ള, സുതരുപര=നല്ലൊരു വൃക്ഷത്തിൽ ഇരിക്കുന്നതു കാണപ്പെട്ടു,
 ഭയി അരു മീനാ=തൈരും മത്സ്യവും (വാഹിച്ചവർ), സനമുഖ
 ആയേള=അഭിമുഖമായി വന്നുകൊണ്ടിരുന്നു, കർ പുസ്തക=കൈ
 യിൽ വേദഗ്രന്ഥങ്ങളും വഹിച്ചു്, പ്രബീനാ ഭുജബിപ്ര=മഹാ
 വിദ്വാനാരായ രണ്ടു ബ്രാഹ്മണരും (കാണപ്പെട്ടു.)

ബ്രാഹ്മണിപ്പുരുത്തു് വിശിഷ്ടക്ഷേമം ആശംസിപ്പു. കൃഷ്ണിപ്പു
 രുതു യാത്രക്കാരുടെ ഇടത്തുവശത്തുള്ള നല്ലൊരു വൃക്ഷത്തിലിരി
 ക്കുന്നതു കാണപ്പെട്ടു. തൈരും മത്സ്യവും തലയിലോറിവരുന്നവരും
 കാണപ്പെടുകയുണ്ടായി. കൈകളിൽ വേദഗ്രന്ഥങ്ങളേന്തിവരുന്ന
 മഹാപണ്ഡിതന്മാരായ രണ്ടു വിപ്രന്മാരും കാണപ്പെട്ടു.

ഭോ: മംഗലമയ കല്യാനമയ അഭിമതഫല ദാതാര

ജന സബ സാമേ ഹോന ഹിത ഭേദ സഗുന

ഏക ബാര

മംഗലമയ കല്യാനമയ=മംഗളമയങ്ങളും കല്യാണമയങ്ങളും, അഭി
 മത ഫല ദാതാര=ഇഷ്ടഫലപ്രദങ്ങളുമായ, സബ സഗുന=എല്ലാ
 ശക്തികളും, ജന സാമേ ഹിത ഹോന=സത്യമായ ഹിതമായി
 തീരുന്നതിനുവേണ്ടിത്തന്നെ, ഏകബാര ഭേദ=ഒന്നിച്ചു പ്രത്യക്ഷ
 മായോ എന്നു തോന്നും.

മംഗളമയങ്ങളും കല്യാണമയങ്ങളും അഭീഷ്ടപ്രദങ്ങളുമായ
 എല്ലാ ശക്തികളും സത്യമായും ഹിതമായിതീരുന്നതിനുവേണ്ടി
 തന്നെ ഒന്നിച്ചു പ്രകടങ്ങളായോ എന്നുതോന്നും [ഇവിടെ ഉണ്ടാ
 യിട്ടുള്ള ശുഭശക്തികൾ വിവിധങ്ങളായ ഭാവിശ്രേയസ്സുകളാണ്
 സൂചിപ്പിക്കുന്നതു്. ആദിക ശ്രേയസ്സുകളെല്ലാം ഭാഗികമായിട്ടല്ല
 പൂർണ്ണമായിത്തന്നെ സംഭവിക്കാൻ പോവുകയാണ് എന്നു സൂചന.]

ചു: മംഗല സുഗമ സുഗന സബ താകേം സഗുന
 ബ്രഹ്മ സുന്ദര സുത ജാകേം
 രാമ സരിസ ബര ഭുലഹിനി സീതാ സമധീ
 ദസരഥ ജനക പുനീതാ

ജാകേം സുന്ദര സുത=ആരുടെ സുന്ദരനായ പുത്രൻ, സഗുന ബ്രഹ്മ=സഗുണബ്രഹ്മമാണോ, താകേം=അദ്ദേഹത്തിന്, സബ മംഗല സുഗന=എല്ലാ മംഗളശുഭശക്തികളും, സുഗമ=സുഗമങ്ങളാണല്ലോ, രാമ സരിസ ബര=രാമനു തുല്യനായ വരനും, സീതാ ഭുലഹിനി=സീതയ്ക്കു തുല്യയായ വധുവും, പുനീതാ ദസരഥ ജനക സമാധി=പവിത്രരായ ദശരഥ ജനകന്മാർക്കു തുല്യമായൊരു ബന്ധുത്വവും.

സുനി അസ ബ്യാഹ സഗുന സബ നാമോ അബ
 കീൻഹേ ബിരംചി ഹമ സാംചേ
 ഏഹി ബിധി കീൻഹ ബരാത പയാനാ ഹയ
 ഗയ രാജഹിം ഹനേ നിസാന

അസ ബ്യാഹ സുനി=ഇതുപോലൊരു വിവാഹവും കേട്ടിട്ട്, സബ സഗുന നാമോ=എല്ലാ ശക്തികളും നൃത്തം ചെയ്തു (അവളുടനൈ പറയുകയും ചെയ്തു:..), അബ ബിരഞ്ചി=ഇപ്പോളാണ് ബ്രഹ്മദേവൻ, ഹമ സാംചേ കീൻഹേ=നമ്മെ യഥാർത്ഥങ്ങളാക്കി ചെങ്കുത്തിരിക്കുന്നത്, ഏഹി ബിധി=ഇവിടെ പ്രസ്താവിച്ചവിധം, ബരാത പയാനാ കീൻഹ=വരപക്ഷത്തിൽ പെട്ട ചോഷന്മാരുക്കാർ പ്രയാണംചെയ്തു, ഹയ ഗയ രാജഹിം=ആനകളും കുതിരകളും ഗജ്ജീച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, നിസാന ഹനേ=പടഹങ്ങൾ മുഴങ്ങുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ആരുടെ സുന്ദരനായ പുത്രൻ സഗുണബ്രഹ്മമാണോ ആ ദശരഥഹരാജാവിന് ശുഭശക്തികൾ സുഗമങ്ങളാകുന്നതിൽ എന്തായൊരുമാണുള്ളത്! രാമനോപ്പോലൊരു മനുവാളൻ; സീതയേ

പ്പോലൊരു മണവാട്ടി; ദശരഥനേയും ജനകനേയും പോലുള്ള രണ്ടു ശപതൂരന്മാർ തന്നിലുള്ള ബന്ധുത്വം, ഇപ്രകാരമൊരു വിവാഹം ഇതെല്ലാം കേട്ടിട്ട് എല്ലാ ശക്തികളും താണുവരാമെന്നും ബ്രഹ്മാവു ഇപ്പോളാണു തന്റെ അന്തർദ്വൈതകളാക്കിയെടുത്തെന്നു സ്വയം ഉൽഘോഷിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ വരപക്ഷക്കാർ യാത്ര തുടർന്നു. ആനകളുടെ ചിന്നംവിളികളും കുതിരകളുടെ ഹ്രാദവും പടരങ്ങളുടെ ധ്വനിയും എങ്ങും വ്യാപിച്ചുവശായി.

ആവത ജാനി ഭാനുകുല കേതു സരിതൻഹി ജനക
ബന്ധാഹ്നി സേതു
ബീമ ബീമ ബരഖാസ ബനാഹ്നി സുരപുര
സരിസ സമ്പദാ മരാഹ്നി

മനു കുല കേതു=സൂര്യവംശകേതുവായ ദശരഥൻ, ആവത ജാനി=വരുന്നതറിഞ്ഞു, ജനക=ജനകമഹാരാജാവു, സരിതൻഹി=നദികളിൽ, സേതു ബന്ധാഹ്നി=സേതു ബന്ധിപ്പിച്ചു, ബീമ ബീമ=ഇടക്കിടയ്ക്കും, ബരഖാസ=നല്ലനല്ല താറളങ്ങര, ബനാഹ്നി=ഉണ്ടാക്കിപ്പു, സുരപുരി സരിസ=ഇന്ദ്രനഗരതുല്യം (ആ താറളങ്ങര), സംപദാ മരാഹ്നി=ഐശ്വര്യപൂർണ്ണങ്ങളായിരുന്നു.

സൂര്യവംശകേതുവായ ദശരഥൻ വരുന്നതറിഞ്ഞു നദികളിലെല്ലാം ജനകൻ ചിറകു കെട്ടിപ്പു; വഴിയിൽ ഇടക്കിടെ താറളങ്ങളും ഉണ്ടാക്കിപ്പു. ആ താറളങ്ങളാകട്ടെ ദേവനഗരംപോലെ ഐശ്വര്യപൂർണ്ണങ്ങളായിരുന്നു.

ആസന സയന ബര ബസന സുഹാഹ്നി പാവഹിം
സബ നിജ നിജ മന ഭാഹ്നി
നിത നൃതന സുഖ ലഖി അനുകൂലേ സകല
ബരാതിൻഹ മന്ദിര ഭൂലേ

നിജ നിജ മന ഭാഹ്നി=അവരവരുടെ ഇഷ്ടാനുസരണം, സബ=വരപക്ഷക്കാർക്കെല്ലാം, ആസന സയന=ആസനശയനോപകരണ

ങ്ങളും. സുഹൃദ്=മനോഹര, ബര ബസന=ശ്രേഷ്ഠവസ്ത്രങ്ങളും, പാവാഹിം=ലഭിച്ചു, നീത നൃതന=നിത്യനൃതനങ്ങളും, സുഖ അന ക്തലേ ലഖി=സുഖാനുകൂല്യങ്ങളും കണ്ടു, സകല ബരാതിൻഹ= സകല വരപക്ഷക്കാരും, മന്ദിര ഭൂലേ=സ്വഗൃഹങ്ങൾ മറന്നു.

ഓരോരുത്തർക്കും ഇഷ്ടമുള്ള ഇരിപ്പിടങ്ങൾ, ശയനോപകരണ ണ്ടര, വസ്ത്രങ്ങൾ, സുഖാനുകൂല്യങ്ങൾ എന്നിവയെല്ലാം ലഭിച്ചു പോയ വരപക്ഷക്കാർക്കു അവരുടെ സ്വന്തം ഗൃഹങ്ങളെക്കുറിച്ചു ചോലും ഓർമ്മയുണ്ടായില്ല.

ദോ: ആവത ജാനി ബരാത ബര സുനി ഗഹ ഗഹേ
നിസാന
സജി ഗജ രഥ പദചര തുരഗ ലേന ചലേ
അഗവാന്

ബര ബരാത=(ഇങ്ങനെ) ശ്രേഷ്ഠരായ വരപക്ഷക്കാർ, ആവത= വരുന്നതു, ഗഹ ഗഹേ നിസാന സുനി=മുഴങ്ങുന്ന പടഹം കേട്ടു, ജാനി=മനസ്സിലാക്കി, അഗവാന്=(അവരെ) എതിരേല്ക്കാൻ, ഗജ രഥ പദ ചര തുരഗ=ചതുരംഗസൈന്യത്തെ, സജി=തയാറാക്കി (ജനകപക്ഷക്കാർ), ലേന ചലേ=കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടു.

അയോധ്യയിൽനിന്നു വരന്റെ പക്ഷക്കാർ ആഘോഷസ മേതം വരുന്നുണ്ടു എന്നു പടഹധ്വനി കേട്ടു മനസ്സിലാക്കി അവരെ എതിരേൽക്കാൻ ജനകപക്ഷക്കാർ ചതുരംഗസേനയു മായി പുറപ്പെട്ടു.

ച: കനക കലസ ഭരി കോപരി മാരാ ഭാജന ലലിത
അനേക പ്രകാരാ
ഭരേ സുധാസമ സബ പകവാന്തേ ഭാത്തി ഭാത്തി
നഹിം ജാഹിം ബഖാനേ

കനക കലസ=സ്വർണ്ണകുണ്ടളിലും, കോപരി=തളിർക്കളിലും, മാരാ=താലങ്ങളിലും, അനേക പ്രകാരാ=പലതരത്തിലുള്ള, ലലിത

ഭാജന = ലളിതഭാജനങ്ങളിലും, സുധാസമ = അമൃതതുല്യങ്ങളും, ഭാതി ഭാതി=വിവിധങ്ങളും ആയ, സബ പകറാനേ=സർവ്വ പല ഹാരങ്ങളും, ഭരി ഭരേ=നിറച്ച നിറച്ച വെച്ചത്, ബഖാനേ നഹിം ജാഹിം=വണ്ണിക്കാൻ എളുപ്പമല്ല.

സ്വസ്തിപാത്രങ്ങളിലും തളികകളിലും താലങ്ങളിലും മറ്റു നേകം ലളിതങ്ങളായ പാത്രങ്ങളിലും അമൃതതുല്യങ്ങളും വിവിധങ്ങളുമായ എല്ലാത്തരം പലഹാരങ്ങളും നിറച്ച നിറച്ച വെച്ചിട്ടുള്ളവ വണ്ണിക്കാൻ വിഷമംതന്നെ.

ഫല അനേക ബര ബസ്തു സുഹാതു ഹരഷി ഭേട
ഹിത ഭൂപ പരാതു
ഭൂഷന ബസന മഹാമനി നാനാ ഖഗ മുഗ ഹയ
ഗയ ബഹു ബിധി ജാനാ

ഭൂപ ഹരഷി=രാജാവു സന്തുഷ്ടനായി, ഭേട=എതിരേൽക്കാൻ, അനേക ഫല=അനേകം ഫലങ്ങളും, സുഹാതു ബരബസ്തു=മനോഹരങ്ങളായ ശ്രേഷ്ഠവസ്തുക്കളും, ഹിത പരാതു=പ്രിയത്തോടെ അയച്ചു, ഭൂഷന ബസന=ആഭരണങ്ങളും വസ്ത്രങ്ങളും, നാനാ മഹാമനി=പലതരത്തിലുള്ള അമൂല്യരത്നങ്ങളും, ബഹുബിധി=അനേകവിധമുള്ള, ഖഗ മുഗ ഹയ ഗയജാനാ=പക്ഷികളും മുഗങ്ങളും കിരീടകളും ഗജങ്ങളും വാഹനങ്ങളും.

മംഗല സഗുന സുഗന്ധ സുഹാഹ്വ ബഹുത ഭാതി
മഹിപാല പരാഹ്വ
ഭധി ചിഉരാ ഉപഹാര അപാരാ ഭരി ഭരി കാവംരി
ചലേ കഹാരാ

മംഗല സഗുന=മംഗളശക്തികളായ, ബഹുത ഭാതി=അനേകതരം, സുഹാഹ്വ സുഗന്ധ=മനോഹര സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളും, മഹിപാല പരാഹ്വ=രാജാവു കൊടുത്തയച്ചു, ഭധി ചിഉരാ=തൈര് ഉണക്കച്ചോര് തുടങ്ങിയ, അപാരാ ഉപഹാരാ=അററമില്ലാത്തതു കാഴ്ചദ്രവ്യങ്ങൾ, കാവംരി ഭരി ഭരി=കാവുകളിൽ നിറച്ചു, കഹാരാ ചലേ=ചുമട്ടുകാർ പുറപ്പെട്ടു.

മഹാരാജാവ് സന്തോഷഭരിതനായി എതിരേല്പിനുള്ള അനേകം ഫലങ്ങളും മനോഹരങ്ങളായ വിശിഷ്ടവസ്തുക്കളും ആഭരണങ്ങളും വസ്ത്രങ്ങളും അമൂല്യരത്നങ്ങളും പലതരത്തിലുള്ള പക്ഷികളും മൃഗങ്ങളും കുതിരകളും ഗജങ്ങളും വാഹനങ്ങളും മംഗളശക്തങ്ങളായ പലതരം സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളും കൊടുത്തതായി. തൈർ, ഉണക്കച്ചോർ തുടങ്ങിയ നിരവധി കാഴ്ചദ്രവ്യങ്ങൾ കാവുകളിൽ നിറച്ചു ചുമട്ടുകാർ പുറപ്പെട്ടു.

അഗവാന്തൻഹ ജബ ദേഖീ ബരാതാ ഉര ആനന്ദ
പുലക ഭര ഗാതാ

ദേഖി ബനാവ സഹിത അഗവാനാ മുദിത
ബരാതിൻഹ ഹനേ നിസാനാ

അഗവാന്തൻഹ ബരാത=എതിരേൽപ്പുകാർ വരപക്ഷക്കാരെ, ജബ ദേഖിഉര=സന്ദർശിച്ചപ്പോൾ മനസ്സിൽ, ആനന്ദ ഗാത=ആനന്ദമുണ്ടായി. ശരീരം, പുലക ഭര=പുളകിതവുമായി, ബനാവസഹിത=വിവിധസാമഗ്രികളോടുകൂടി എത്തിയിരിക്കുന്ന, അഗവാനാ ദേഖി=എതിരേൽപ്പുകാരെ കണ്ടിട്ട്, മുദിത ബരാതിൻഹ=സന്തോഷഭരിതരായ വരപക്ഷക്കാർ, നിസാനാ ഹനേ=പെരുമ്പറ മുഴക്കി.

എതിരേൽപ്പുകാർ വരപക്ഷക്കാരെ സന്ദർശിച്ചപ്പോൾ അവരുടെ മനസ്സ് സന്തോഷഭരിതവും ശരീരം രോമാഞ്ചിതവുമായി. വിവിധസാമഗ്രികളുമായി സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്ന എതിരേൽപ്പുകാരെ സന്ദർശിച്ച് വരപക്ഷക്കാർ ആഹ്ലാദനിമഗ്നരായി പെരുമ്പറമുഴക്കി.

ഭോ: ഹരഷി പരസപര മിലന ഹിത കമുക
ചലേ ബഗ മേല
ജനു ആനന്ദ സമുദ്ര ള്ള മിലത ബിഹാള
സുബേല

ഹരഃ=സത്തുഷ്ടരായ അവാർ, പരസപര മിലന ഹിതം=പരസ്സരം സമ്മേളിക്കാൻവേണ്ടി. ബാഗമേല കമരുക=കാരോ സംഘം, ചലേ=ആഞ്ഞടക്കാൻ നടന്നു, ജനമുള ആനന്ദ സമുദ്രം=ആ കാഴ്ചകണ്ടാൽതോന്നും രണ്ട സന്തോഷസമുദ്രങ്ങൾ, സുബേല ബിഹാഇ=സമുദ്രപരിധിവിട്ടു, മിലത=പരസ്സരം ചേരുകയാണോ എന്നു്.

സത്തുഷ്ടരായ ഇരുപക്ഷക്കാരും അന്യോന്യം കലരാൻവേണ്ടി കാരോ സംഘവും കൂതിച്ചുടത്തു. ആ കാഴ്ചകണ്ടാൽ തോന്നും രണ്ട സന്തോഷസമുദ്രങ്ങൾ അന്യോന്യം മേളിക്കാൻ കൂതിച്ചുപായുകയാണോ എന്നു്.

ചൗ: ബരഷി സുമന സുര സുന്ദരി ഗാവഹിം മുദിത
ദേവ ടുന്ദഭീ ബജാവഹിം
ബസ്തു സകല രാഖീ റുപ ആഗേ ബിനയ
കീൻഹ തിൻഹ അതി അനുരാഗേ

സുര സുന്ദരി സുമന ബരഷി=ദേവസുന്ദരിമാർ പുഷ്പവഷംചെയ്തു, ഗാവഹിം=പാടി, മുദിത ദേവ=സത്തുഷ്ടരായ ദേവന്മാർ, ടുന്ദഭീ ബജാവഹിം=ടുന്ദഭീതാക്കി, തിൻഹ സകല ബസ്തു=എതിരേൽപ്പുകാർ എല്ലാ വസ്തുക്കളും, റുപ ആഗേ രാഖീ=രാജനുമകനും അപ്പിച്ചു, അതി അനുരാഗേ=എററവും സ്നേഹത്തോടെ, ബിനയ കീൻഹ=വിനയപ്രകടനം ചെയ്തു.

പ്രസന്നമായ ദേവാംഗനമാർ പൂമഴ ചൊരിഞ്ഞു ഗാനങ്ങൾപാടി; സത്തുഷ്ടരായ ദേവന്മാർ ദേവാവാദ്യം മുഴക്കി. എതിരേൽപ്പുകാർ, അവർ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുള്ള സമസ്തവസ്തുക്കളും ദർശനം രാജാവിന്റെ മുമ്പിൽ സമർപ്പിച്ചു് ഏററവും പ്രേമത്തോടെ വിനയപ്രകടനം ചെയ്തു.

പ്രേമ സമേത രായ സബ ലീൻഹാ ഭുജ ബലുസീസ
ജാചകൻഹി ദീൻഹാ
കരി പൂജാ മാന്യതാ ബഡാഇ ജനവാസേ കരം
ചലേ ലിവാഇ

രായ സബ=3ശരഥമഹാരാജാവു് അവയെല്ലാം, പ്രേമ സമേത ലീൻഹാ ഭേ=പ്രേമപൂർവ്വം അംഗീകരിച്ചു്, ജാമകൻഹി=യാമ കർഷ, ബലസീസ ദീൻഹാ=പാരിതോഷികങ്ങളായി നൽകി, പുജാ കരി=പിന്നീടു് പൂജിച്ചും, മാന്യതാ=ബഹുമാനിച്ചും, ബഡാഇ=ആദരിച്ചും വരപക്ഷക്കാരെ, ജനവാസേ കഹം=വി ശ്രമാവാസത്തിലേക്കു (എതിരേൽപുകാർ), ലിവാഇ ചലേ=കൂട്ടി കൊണ്ടുപോയി.

വധുപക്ഷക്കാർ സസന്തോഷം സമർപ്പിച്ച വസ്തുക്കളെല്ലാം ശരഥമഹാരാജാവു് സസന്തോഷം സ്വീകരിച്ചു് അവിടെകൂടി യിട്ടുള്ള യാമകന്മാർക്കു് പാരിതോഷികങ്ങളായി നൽകി. അനന്തരം എതിരേൽപുകാർ മരപക്ഷക്കാരെയും രാജാവിനേയും പൂജിച്ചും ആദരിച്ചും ബഹുമാനിച്ചും വിശ്രമനിലയത്തിലേക്കു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

ബസന ബിചിത്ര പാമ്പഡേ പരഹീം ദേഖി
ധനമു ധനമു പരിഹരഹീം
അതി സുന്ദര ദീൻഹേഉ ജനവാസാ ജഹം സബ
കഹം സബ ഭാംതീ സുപാസാ

പാമ്പഡേ പരഹീം=മാഗ്ഗത്തിൽ വിരിച്ചിരുന്ന, ബിചിത്ര ബസ നദേഖി=വിചിത്രവസ്ത്രങ്ങൾ കണ്ടിട്ടു്, ധനമു ധനമു=കുബേരനും, സ്വധനമദത്തെ, പരിഹരഹീം സബകഹം=ഉപേക്ഷിച്ചിരുന്നു. എല്ലാവർക്കും, കഹം സബ ഭാംതീ=എവിടെ സർവ്വവിധത്തിലും, സുപാസാ ജഹം=വാസസൗകര്യങ്ങൾ ഏല്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടോ അപ്രകാരമൊരു സ്ഥലത്താണ്, അതിസുന്ദര=ഏറ്റവും സുന്ദരമായ, ജനവാസാ ദീൻഹേഉ=വിശ്രമവേനങ്ങൾ നൽകിയിരുന്നതു്.

വിശ്രമമന്ദിരത്തിലേക്കുള്ള പാതയിൽ വിരിച്ചിരുന്ന വിചിത്രവസ്ത്രങ്ങൾ കണ്ടിട്ടു്, കുബേരനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ധനമദം ഉപേക്ഷിച്ചിരുന്നു. അതിഥികൾക്കെല്ലാം എല്ലാവിധ സൗകര്യങ്ങളുമുള്ള വിശ്രമമന്ദിരങ്ങളാണവിടെ ഏല്പെടുത്തിയിരുന്നതു്.

ജാനീ സിയ ബരാത പുര ആതു കമു നിജ
മഹിമ പ്രഗടി ജനാതു
ഏദയ സുമിരി സബ സിദ്ധി ബോലാതു ഭൂപ
വഹനതു കരന പരാതു

ബരാത=വരപക്ഷക്കാർ, പുര ആതു ജാനീ=നഗരത്തിൽ വന്നു
വെന്നു ഗ്രഹിച്ചു, സിയ നിജ മഹിമാ കമു=സീതാദേവി തന്റെ
മാഹാത്മ്യം കുറഞ്ഞൊന്നു, പ്രഗടി ജനാതു=പ്രകടമാക്കാൻ
യത്നിച്ചു, ഏദയസുമിരി=ഏദയത്തിൽ ധ്യാനിച്ചു, സബ സിദ്ധി
ബോലാതു=എല്ലാ സിദ്ധികളേയും വിളിച്ചു, ഭൂപ വഹനതു
കരന=ദശരഥാതിഥി സൽക്കാരം, പരാതു=അയച്ചു.

വരന്റെ ആരാധന വിദേഹനഗരത്തിൽ സന്നിഹിതരാ
യിരിക്കുന്നു എന്നറിഞ്ഞ സീതാദേവി, തന്റെ മാഹാത്മ്യം കുറ
ഞ്ഞൊന്നു പ്രകടമാക്കി. ആ ദേവി സമുത്സവങ്ങളേയും വരത്തി
ദശരഥമഹാരാജാവിനേയും അനുയായികളേയും വേണ്ടപോലെ
സൽക്കരിക്കാൻ നിയോഗിച്ചു.

ദോ: സിധി സബ സിയ ആയസു അകനി ഗതും
ജഹാം ജനവാസ
ലിഷ്ട സമ്പദാ സകല സുഖ സുരപുര ഭോഗ
ബിലാസ

സബ സിധി=എല്ലാ സിദ്ധികളും, സിയ ആയസു അകനി=സീത
യുടെ നിയോഗാനുസാരം, ജഹാം ജനവാസ=ദശരഥവിശ്രമമന്ദി
രത്തിലേക്കു, സകല സുഖ സമ്പദാ=സകല സുഖസമ്പത്തുകളും,
സുരപുര ഭോഗബിലാസ=ഇന്ദ്രനഗരത്തിനു തുല്യങ്ങളായ ഭോഗവി
ലാസങ്ങളും. ലിഷ്ട ഗതും=വഹിച്ചുകൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടു.

സീതാദേവിയുടെ അനുജന്മാകാരം സമസ്തസിദ്ധികളും,
ഇന്ദ്രനഗരസുഖങ്ങളായ ഭോഗവിലാസങ്ങളും സകല സുഖങ്ങളും
ഐശ്വര്യങ്ങളും എടുത്തുകൊണ്ടു ദശരഥൻ വിശ്രമിക്കാനായി
തയാർ ചെയ്തിട്ടുള്ള മന്ദിരത്തിലേക്കു ചെന്നു.

നിജ നിജ ബാസ ബിലോകി ബരാതീ സുര സുഖ
സകല സുലഭ സബ ഭാംതീ
ബിഭവ ഭേദ കമു കാള ന ജാനാ സകല ജനക കര
കരഹിം ബഖാനാ

നിജ നിജ ബാസ=അവരവർക്കു തയ്യാറാക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള വാസഗേ
ഹങ്ങൾ, സബ ഭാംതീ=എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും, സകല സുര സുഖ
സുലഭ=സകല സുരസുഖസുലഭങ്ങളായി, ബിലോകി ബരാതീ
കോള=കണ്ടിട്ടു വരപക്ഷക്കാരിൽ ആരും, ബിഭവ ഭേദ കമു=
വിഭവങ്ങളുടെ ഏറ്റക്കുറച്ചിൽ ലേശമെങ്കിലും, ന ജാനാ=ഗ്രഹി
ച്ചില്ല, സകല ജനക കര=എല്ലാവരും ജനകനെ, ബഖാനാ കര
ഹിം=പ്രശംസിച്ചു.

വരപക്ഷത്തിലുള്ളവരുടെ സംഖ്യ കുറച്ചൊന്നുമല്ലല്ലോ. അവ
രിൽ പലതരക്കാരും ഉണ്ടു്. അവയെല്ലാം പ്രത്യേകം വസതികളും
ഉണ്ടു്. ദശരഥന്റെ വസതിയിൽ സൗകര്യങ്ങൾ ധാരാളമുണ്ടു്;
മറ്റുള്ള ഗൃഹങ്ങളിൽ അത്രയൊന്നുമില്ല എന്നൊരു സ്ഥിതിയേ
ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഏതു ഗൃഹത്തിലും വിഭവസമൃദ്ധിതന്നെ. ഒന്നി
നും ഒരിടത്തുമില്ല ലേശമെങ്കിലുമൊരു കുറവു്. ദേവലോകത്തു
ണ്ടെന്നു കേൾക്കുന്ന എല്ലാ സുഖങ്ങളും വരപക്ഷക്കാർക്കു യഥേഷ്ടം
സിദ്ധിച്ചു. ഇങ്ങനെ ആഗതരായ അതിഥികൾക്കെല്ലാം ഒരുപോ
ലുള്ള സുഖസൗകര്യങ്ങൾ ലഭിക്കാനിടയായതിൽ അവർ ജനക
മഹാരാജാവിനെ പ്രശംസിച്ചു. [ഇന്ദ്രലോകസുഖങ്ങൾ അവിടെ
എങ്ങും സുലഭമായതു ജനകപ്രയത്നംകൊണ്ടാണെന്നല്ലാതെ സീതാ
പ്രഭാവംകൊണ്ടാണെന്നു് ഒരാളും ഗ്രഹിച്ചില്ല. അതാണവർ ജന
കനെ പ്രശംസിച്ചതു്.]

സിയമഹിമാ രഘുനായക ജാനീ ഹരഷേ ഹൃദയ
ഹേതു പഹിചാനീ

പിതു ആഗമന സുനത ദോള ഭാഹു ഹൃദയ ന
അതി ആനന്ദ അമാഹു

സിയമഹിമാ ജാനീ=ഈ അഭ്യന്തര സുഖസമ്പത്തുകൾക്കൊക്കെ
കാരണം സീതയുടെ മാഹാത്മ്യം മാത്രമാണ് എന്ന് അറിഞ്ഞും,
ഹേതു പഹിമാനീ=അവർക്കു തന്നിലുള്ള പ്രീതി തിരിച്ചറിഞ്ഞും,
രഘുനാഥക ഹൃദയ=ശ്രീരാമൻ ഹൃദയത്തിൽ, ഹരഃ=സന്തോ
ഷിച്ചു, പിതു ആഗമന സുനത=പിതാവിന്റെ ആഗമനം കേട്ട
പ്പോൾ, ദോള ഭാജ്യ ഹൃദയ=രണ്ടു സഹോദരന്മാരുടേയും ഹൃദയ
ത്തിൽ, അതി ആനന്ദ ന അമാഹൃ=അത്യാനന്ദം കരകവിഞ്ഞു.

വിശ്രമമന്ദിരത്തിലുള്ള സർവാധ്വംബരങ്ങളും സീതാപ്രഭാവം
കൊണ്ടുണ്ടായതാണെന്നു ശ്രീരാമൻ മാത്രമേ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളൂ. തന്റെ
ഗുരുജനങ്ങളോടും ദാശാദികളോടും സുഹൃത്തുക്കളോടും സീതയ്ക്കുള്ള
സ്നേഹത്തിന്റെ ആഴം നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കിയ രാമനു
അവളോടു് ഈ അവസരത്തിൽ അളവിന്നു സ്നേഹം ഉണ്ടായി.
പിതാവു് വിദേശനഗരത്തിന്നു സമീപം എത്തി വിശ്രമിക്കുന്ന
തായി അറിഞ്ഞപ്പോൾ രാമലക്ഷ്മണക്കുണ്ടായ ആഹ്ലാദം നിസ്സീമ
മായിരുന്നു.

സകുചൻഹ കഹി ന സകത ഗുര പാഹീം പിതു
ദേസന ലാലച മനമാഹീം
ബിസപാമിത്ര ബിനയ ബഡി ദേഖീ ഉപജാ ഉര
സന്തോഷ ബിസേഖീ

മനമാഹീം=മനസ്സിൽ. പിതു ദേസന ലാലച=പിതാവിനെ ദൾ
ക്കാൻ അത്യാസക്തിയുണ്ടു്, ഗുരു പാഹീം=ഗുരുവിനോടു ആ
വസ്തുത, സകുചൻഹ=സങ്കോചം നിമിത്തം, കഹി ന സകത=പറ
യാൻ കഴിഞ്ഞില്ല, ബഡി ബിനയ ദേഖീ=ശ്രീരാമന്റെ അത്യ
ധികമായ വിനയം കണ്ടു്, ബിസപാമിത്ര ഉര=വിശ്വാമിത്രന്റെ
മനസ്സിൽ, ബിസേഖീ സന്തോഷ ഉപജാ=വിശേഷിച്ചു സന്തോ
ഷം ഉണ്ടായി.

അച്ഛനെക്കൊണ്ടു കാണണമെന്നു രാമനു മനസ്സിൽ അതിർ
കവിഞ്ഞ അഭിലാഷമുണ്ടു്. പക്ഷെ അതു ലജ്ജനിമിത്തം ഗുരു

വിനോദ പറയാൻ രാമൻ ശക്തനായില്ല. രാമന്റെ ഈ അതി
വിനയം കണ്ടു വിശ്വാമിത്രന്റെ മനസ്സിൽ വിശേഷിച്ചും സന്തോ
ഷമുണ്ടായി.

ഹരഷി ബന്ധു ദോള ഹൃദയ ലഗായേ പുലക അംഗ
അംബക ജല മായേ

ചലേ ജഹാം ദസരഥ ജനവാസേ മനഹ്ം സരോവർ
തകേള പിയാസേ

ഹരഷി=പ്രസന്നനായി (വിശ്വാമിത്രൻ), ദോള ബന്ധു=ആ രണ്ടു
കുമാരന്മാരേയും, ഹൃദയ ലഗായേ=വക്ഷസ്സോടണച്ചു, അംഗ
പുലക=ശരീരത്തിൽ രോമാഞ്ചമുണ്ടായി, അംബക ജല മായേ=
നേത്രങ്ങളിൽ നീർ പരന്നു, ജഹാം ദസരഥ ജനവാസേ=ദശര
ഥന്റെ വിശ്രമമന്ദിരത്തിലേക്ക്, പിയാസേ=ദാഹപരവശനായ
ഒരുവനെ, സരോവര തകേള മനഹ്ം=പൊയ്ക്കുതേടിപ്പോകണമെന്ന
പോലെ, ചലേ=വിശ്വാമിത്രൻ പറഞ്ഞു.

സന്തുഷ്ടനായ വിശ്വാമിത്രൻ ആ രണ്ടു കുമാരന്മാരേയും
മാറോടണച്ചുശ്ലേഷിച്ചു. അദ്ദേഹം പുളകാഞ്ചിതഗാത്രനായും
നീർ നിറഞ്ഞ കണ്ണുകളോടുകൂടിയവനായും തീർന്നു ദാഹപരവ
ശനായ ഒരുവനെ സരോവരം തേടി ബദ്ധപ്പെട്ടു പറയുന്നതു
പോലെ വിശ്വാമിത്രൻ ദശരഥന്റെ വിശ്രമമന്ദിരത്തിലേക്ക്
പറഞ്ഞു.

ദോ: ഭൂപ ബിലോകേ ജബഹിം മുനി ആവത
സുതൻഹ സമേത

ഉദോള ഹരഷി സുഖ സിന്ധു മഹ്ം ചലേ മാഹ
സീ ലേത

സുതൻഹ സമേത=പുത്രന്മാരോടുകൂടി, മുനി ആവത=വിശ്വാമി
ത്രൻ വരുന്നതു, ജബഹിം ഭൂപ ബിലോകേ=ദശരഥൻ കണ്ടു
പ്പോൾ, ഹരഷി ഉദോള=പ്രസന്നനായിട്ട് ഏഴുനേല്ക്കുകയും, സുഖ

സിന്ധു മഹാസമുദ്രത്തിൽ, മാഹ സീലേത=കാലുനന്നവ
നെന്നവണ്ണം, ചലേ=മുന്യാട്ടു കുതിക്കുകയും ചെയ്തു.

രാമനും ലക്ഷ്മണനും വിശ്വാമിത്ര മുനിചൊന്നിച്ചു വരുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ സന്തോഷഭരിതനായിത്തീർന്ന ദശരഥൻ എഴുന്നേൽപ്പുകയും പ്രേമവിഹാസലതയാൽ ഇടരുന്ന പാദങ്ങളോടുകൂടി നവനായി മുന്നോട്ടായുകയും ചെയ്തു. [കടലിൽ കാലുനന്നവോൾ കാലുകൾക്കു തണുപ്പും സ്നാനവും അധികമായിത്തീരുന്നതുപോലെ വിശ്വാമിത്രനെ സമീപിക്കുന്നതിൽ, പ്രേമവിഹാസലത നിമിത്തം, രാജാവിന്റെ പാദങ്ങൾക്കു സ്നാനം ഉണ്ടായി എന്നു സാരം.]

ചതു: മുനിഹിം ദണ്ഡവത കീൻഹ മഹീസാ ബാര
ബാര പദരജ ധരി സീസാ
കൗസിക രാജ ലിഹ്യ ഉര ലാളു കഹി അസീസ
പൂംഹി കസലാളു

മഹീസാ മുനിഹിം=രാജാവു വിശ്വാമിത്രനെ, ദണ്ഡവത കീൻഹ=ദണ്ഡനമസ്താരം ചെയ്തു, ബാരബാര പദരജ=വീണ്ടും വീണ്ടും പാദരജസ്സു്, സീസാ ധരി=ശിരസ്സിൽ ചാർത്തി, കൗസിക രാജ=വിശ്വാമിത്രൻ രാജാവിനെ, ഉര ലാളു ലിഹ്യ=മാറോടണച്ചു, അസീസ കഹി=ആശീർവ്വദിച്ചു, കസലാളു പൂംഹി=കുശലപ്രശ്നംചെയ്തു.

ദശരഥമഹാരാജാവു വിശ്വാമിത്രനെ സാഷ്ടാംഗം പ്രണമിക്കുകയും തൃപ്പാദപരാഗം ശിരസ്സിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും ചാർത്തുകയും ചെയ്തു. വിശ്വാമിത്രൻ, രാജാവായ ദശരഥനെ മാറോടണച്ചു ശ്ലോചിക്കുകയും ആശീർവ്വദിച്ചു കുശലം ചോദിക്കുകയും ചെയ്തു.

പുനി ദണ്ഡവത കരത ദോള ഭാളു ദേവി നൃപതി
ഉര സുഖ ന സമാളു
സുതഹിയ ലാളു ദുസഹ ദുഖ മേടേ മുതക സരീര
പ്രാണ ജന ഭേദേ

പുനി ദണ്ഡവത കരത=അനന്തരം ദണ്ഡനമസ്താരം ചെയ്യുന്ന,
 ദോള ഭാജ്യ ദേവി = രണ്ടു സഹോദരന്മാരെയും വീക്ഷിച്ചു,
 റൂപതി ഉര സുഖ=രാജാവിന്റെ ഹൃദയത്തിനുള്ള സുഖം,
 ന സമാജം=ഹൃദയത്തിൽ ഒരുങ്ങിനിന്നില്ല, മൃതക സരീര=മൃതദേ
 ഹത്തിന്, പ്രാണ ഭേദേ ജന=പ്രാണങ്ങൾ വീണ്ടുകിട്ടിയാലെന്ന
 വിണ്ണം, സുത ഹിയ ലാജ=പുത്രന്മാരെ മാറോടച്ചു, ദൃഢ ഹൃദ
 മേടേ=പുത്രവിരഹജന്യമായ ദുസ്സഹവ്യഥ ശമിപ്പിച്ചു.

സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്യുന്ന രാമനേയും ലക്ഷ്മണനേയും
 വീക്ഷിച്ചപ്പോൾ ദശരഥൻ അനുഭവിച്ച സുഖം അനല്പമായിരുന്നു.
 പ്രാണൻപോയവന് അതു തിരിച്ചുകിട്ടിയാൽ എപ്രകാരമോ
 അപ്രകാരം ദശരഥമഹാരാജാവ് പുത്രന്മാരെ ഗാഢശ്ലേഷം
 ചെയ്തു സുതവിരഹജന്യമായ ദുസ്സഹദുഃഖം ശമിപ്പിച്ചു.

പുനി ബസിഷ്ഠപദ സിരതിൻഹ നാഹ്യ പ്രേമമുദിത
 മുനിബര ഉര ലാഹ്യ
 ബിപ്രബുദ വന്ദേ ദുഹ്വം ഭാജ്യ മനഭാവതീ
 അസീസൈം പാഹ്യ

പുനിതിൻഹ=പിന്നീടു രാമലക്ഷ്മണന്മാർ, ബസിഷ്ഠപദ സിരനാ
 യേ=വസിഷ്ഠപാദങ്ങളിൽ ശിരസ്സുകുനിച്ചു, പ്രേമമുദിത=പ്രേമ
 ത്താൽ സന്തുഷ്ടനായ, മുനിബരഉരലാഹ്യ=മഹർഷി, അവരെ മാറോ
 ടണച്ചു, ദുഹ്വം ഭാജ്യ=സഹോദരന്മാരായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ, ബി
 പ്രബുദ വന്ദേ=ബ്രാഹ്മണസമൂഹത്തെ വന്ദിച്ചു, മനഭാവതീ=മന
 സ്സാശിച്ചു, അസീസൈം പാഹ്യ=ആശിസ്സുകൾ നേടുകയും ചെയ്തു.

അനന്തരം ശ്രീരാമനും ലക്ഷ്മണനും വസിഷ്ഠപാദങ്ങൾ വണ
 ങ്ങി. പ്രേമസന്തുഷ്ടനായ ആചാര്യൻ അവരെ ആശ്ലേഷിച്ചു. പി
 ന്നീടവർ ബ്രാഹ്മണസമൂഹത്തെ വന്ദിക്കുകയും മനസ്സാശിച്ച ആശി
 സ്സുകൾ നേടുകയും ചെയ്തു.

ഭരത സഹാനുജ കീൻഹ പ്രനാമാ ലിഹ്യ ഉറാജ
 ലാജ ഉര രാമാ

ഹരഷേ ലഷന ദേവി ദോള ഭ്രാതാ മിലേ പ്രേമ

പരിപൂരിത ഗാതാ

സഹാജ ഭരത=ശത്രുഘ്നസമേതനായ ഭരതൻ, പ്രനാമാ കീൻഹ=രാമനെ പ്രണമിച്ചു, രാമാ ഊഹ=രാമൻ അവരെ എഴുന്നേല്പിച്ചു, ഉര ലാള ലിഹ്ന=മാറോടണച്ചു, ദോള ഭ്രാതാ ദേവി=ഭരതനേയും, ശത്രുഘ്നനേയും വീക്ഷിച്ചു, ലഷന ഹരഷേ മിലേ=ലക്ഷ്മണൻ പ്രസന്നനായി ആശ്ലേഷിച്ചു, ഗാതാ പ്രേമപരിപൂരിത=അവരുടെ ശരീരം പ്രേമപരിപൂരിതവുമായി.

ശത്രുഘ്നസമേതനായ ഭരതൻ ശ്രീരാമനെ പ്രണമിച്ചു. അദ്ദേഹം അവരെ എഴുന്നേല്പിച്ചാശ്ലേഷിച്ചു. ഭരതശത്രുഘ്നന്മാരെ വീക്ഷിച്ചു ലക്ഷ്മണൻ പ്രസന്നനായി അവരെ പുണൻ. അവരുടെ ശരീരം പ്രേമത്താൽ പ്രഹംല്ലിതമായി ഭവിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ: പുരജന പരിജന ജാതിജന ജാചക മന്ത്രി മീത

മിലേ ജമാബിധി സബഹി പ്രഭ പരമ

കൃപാലു ബിനീത

പുരജന പരിജന=പൗരന്മാർ, പരിവാറന്മാർ, ജാതിജന ജാചക = ജ്ഞാതികൾ, യാചകന്മാർ, മന്ത്രി മീത സബഹി=മന്ത്രിമാർ, മിത്രങ്ങൾ എന്നിവരെയെല്ലാം, പരമ കൃപാലു=പരമകൃപാലുവും, ബിനീത പ്രഭ=വിനീതനുമായ രാമൻ, ജമാബിധി മിലേ=യഥാവിധി അഭിവാദ്യം ചെയ്തു.

വിവാഹ ഘോഷയാത്രയിൽ പെട്ടിട്ടുള്ള പൗരന്മാരേയും, പരിജനങ്ങളേയും, ജ്ഞാതികളേയും, യാചകന്മാരേയും, മന്ത്രിമാരേയും, സ്നേഹിതന്മാരേയെല്ലാം പരമകൃപാലുവും വിനയസമ്പന്നനുമായ ശ്രീരാമൻ യഥാവിധി അഭിവാദ്യം ചെയ്തു.

ചൗ: രാമഹിം ദേവി ബരാത ജുഡാനീ പ്രീതി കി

രീതി ന ജാതി ബഖാനീ

ഈ പ സമീപ സോഹരിം സുതചാരി ജന ധന
ധരമാദിക തനു ധാരി

രാമഹി ദേവി ബരാത=ശ്രീരാമനെ കണ്ടിട്ട് വരപക്ഷക്കാരെ
ല്ലാം, ജ്ഞാനീ=കളുത്തയുടേത്തോടുകൂടിയവരായി ഭവിച്ചു, പ്രീ
തി കിരീതി=അവരുടെ പ്രീതിയുടെ സ്വഭാവം, ന ബഖാനീ
ജാതി=വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, ധന ധരമാദിക=അത്ഥംധർമാദി
കൾ, തനു ധാരി ജന=ശരീരങ്ങളെടുത്തിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നു
മാറു, ചാരി സുത=നാലുപുത്രന്മാരും, ഈ പസമീപ=രാജാജനിക
ത്തിൽ, സോഹരിം=ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശ്രീരാമനെ വീക്ഷിച്ച് വരപക്ഷത്തിലുള്ളവരെല്ലാം ഏറെ
വും ശീതളഹൃദയരായി ഭവിച്ചു. അവരുടെ സന്തോഷം എങ്ങ
നെയുള്ളതെന്നു വണ്ണിക്കുക വിഷമമാണ്. ധർമ്മം, അത്ഥം, കാമം,
മോക്ഷം, എന്നീ നാലു പുരുഷാർത്ഥങ്ങളും ശരീരം ധരിച്ചു പ്രത്യു
ക്ഷരായിരിക്കുകയോണോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള രാമലക്ഷ്മണ ഭരത
ശത്രുഘ്നന്മാർ നാലുപേരും പിതാവായ ദശരഥന്റെ സമീപത്തു
ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

സുതൻഹ സമേത ദസരഥഹി ദേവീ മുദിത നഗര
നര നാരി ബിസേഖീ
സുമന ബരഷി സുര ഹനഹിം നിസാനാ നാകനടീ
നാചഹിം കരി ഗാനാ

സുതൻഹ സമേത=സുതന്മാരൊന്നിച്ചുള്ള, ദസരഥഹിം=ദശരഥ
നെനോക്കി, നഗരനരനാരി=നഗരവാസികളായ സ്ത്രീകളും പുരു
ഷന്മാരും, ബിസേഖീ മുദിത=വിശേഷിച്ചും സന്തുഷ്ടരായി, സുര
സുമന ബരഷി=ദേവന്മാർ പുണ്യവാഷ്ഠംചെയ്തു, നിസാനാ ഹന
ഹിം=വാദ്യഘോഷം മുഴക്കി, നാകനടീ ഗാനാ കരി=ദോലോക
നൽകിമാർ പാട്ടുകൾ പാടി, നാചഹിം=നൃത്തവും ചെയ്തുകൊ
ണ്ടിരുന്നു.

രാമൻ, ലക്ഷ്മണൻ, ഭരതൻ, ശത്രുഘ്നൻ എന്നിവർ സമീപ
 തുനില്ക്കുന്ന സ്ഥിതിയിൽ ദശരഥമഹാരാജാവിനെ സന്ദർശിച്ചിട്ട്
 നാഗരികാംഗനമാരും പുരുഷന്മാരും വിശേഷിച്ചും സ്തുഷ്ടരായി
 ഭവിച്ചു. പൂമഴ ചൊരിഞ്ഞുകൊണ്ടു ദേവന്മാർ പടഹമടിച്ചിട്ടു.
 നാഗത്തിലെ നന്തകിമാർ പാട്ടുകൾ പാടി നൃത്തം ചെയ്തു.

സതാനന്ദ അരു ബിപ്ര സചിബ ഗന മാഗധ
 സ്മൃത ബിഭൃഷ ബന്ദീജന
 സഹിത ബരാത രാജ സനമാനാ ആയസു മാംഗി
 ഫിരേ അഗവാനാ

സതാനന്ദ അരു ബിപ്ര = ശതാനന്ദനും, ബ്രാഹ്മണനും, സചിബ
 ഗന മാഗധ സ്മൃത = മന്ത്രിമാരും, മാഗധന്മാരും സ്മൃതന്മാരും, ബിഭൃഷ
 ബന്ദീജന സഹിത = വിദ്വാന്മാരും, വന്ദികളും അടങ്ങിയ, അഗ
 വാനേ ബരാത രാജ = എതിരേൽപുകാർ, വരപക്ഷക്കാരോടുകൂടിയ
 ദശരഥമഹാരാജാവിനെ, സനമാനാ ആയസു മാംഗി = സല്ലരിച്ചു
 അനുജ്ഞവാങ്ങി, ഫിരേ = മടങ്ങിപ്പോയി.

ശതാനന്ദനും വിപ്രന്മാരും, സചിവാഗങ്ങളും മാഗധസ്മൃത
 ന്മാരും, വിദ്വാന്മാരും വന്ദികളും ഉൾപ്പെട്ട എതിരേൽപുകാർ, വര
 പക്ഷസമേതനായ ദശരഥനെ എതിരേറു സൽക്കരിച്ചു അനു
 ജ്ഞവാങ്ങി മടങ്ങി.

പ്രഥമ ബരാത ലഗന തേം ആയു താതേം
 പുരപ്രമോദ അധികാതു
 ബ്രഹ്മാനന്ദ ലോഗ സബ ലഹഹീം ബഡതു
 ഭിഖസ നിസി ബിധി സന കഹഹീം

ബരാത = വരപക്ഷക്കാർ, ലഗന തേം പ്രഥമ = വിവാഹമുളുത്ത്
 ത്തിനു വളരെ മുമ്പായിത്തന്നെ, ആയു = സന്നിഹിതരായി,
 താതേം പുര = ആ ഒരു സംഗതികൊണ്ടുതന്നെ നഗരവാസികൾക്കു,
 പ്രമോദ അധികാതു = സന്തോഷം അത്യധികമായി, സബലോഗ =

എല്ലാജനങ്ങളും, ബ്രഹ്മാനന്ദ ലഹരിം=ബ്രഹ്മാനന്ദം അനുഭവിച്ചു, ദിവസ നിസി=പകലിനും രാത്രിയ്ക്കും, ബുധ്വ ബിധി സന=ദീപം ഉണ്ടാക്കാൻ ബ്രഹ്മദേവനോടവർ, കഹരിം=അവേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

മുഹൂർത്തകാലത്തിന്നു മുക്തിയിത്തന്നെ വരപക്ഷക്കാർ എത്തിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്ന കാരണത്താൽത്തന്നെ ജനകനഗരം ആഹ്ലാദഭരിതമായി. ജനങ്ങളെല്ലാം ബ്രഹ്മാനന്ദം ആസ്വദിച്ചു; പകലും രാത്രിയും സുദീപങ്ങളാക്കാൻ ബ്രഹ്മദേവനോടവർ അഭ്യർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ദോ: രാമ സിയ സോഭാ അവധി സുകൃത അവധി

ദോള രാജ

ജഹം തഹം പുരജന കഹരിം അസ മിലി

നര നാരി സമാജ

രാമ സിയ സോഭാ അവധി=രാമനും സീതയും സൗന്ദര്യത്തിന്റെ പരമസീമയാണ്, ദോള രാജ=ദശരഥജനകന്മാരിരുവരും, സുകൃത അവധി=സുകൃതത്തിന്റെ പരമസീമയുമാണ്, അസ പുരജന=ഇപ്രകാരം പൗരന്മാരായ, നര നാരി സമാജ=സ്ത്രീകളുടേയും പുരുഷന്മാരുടേയും സമൂഹം, ജഹം തഹം മിലി കഹരിം=അങ്ങമിങ്ങും മേളിച്ചു പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

സൗന്ദര്യത്തിന്റെ പരമാതിർത്തിയാണ് രാമനും സീതയും. അതുപോലെതന്നെ സുകൃതത്തിന്റെ പരമാതിർത്തികളാണ് ദശരഥരാജാവും ജനകമഹാരാജാവും എന്നിങ്ങനെ നാഗരികാംഗനമാരും പുരുഷന്മാരും അങ്ങിങ്ങു സംഘംകൂടിനിന്നു പറയുന്നുണ്ട്.

ചൗ: ജനക സുകൃത മൂരതി ബൈദേഹീ ദശരഥ

സുകൃത രാമധരേ ദേഹീ

ഇൻഹ സമ കാഹു ന സിവ അവരായേ കാഹു

ന ഇൻഹ സമാന ഫല ലായേ

ജനക സൂത്രം=ജനകൻചെയ്ത സൽകർമ്മങ്ങളുടെ, മൂരതി ബൈദേഹി=മൂർത്തിയാണ് സീത, ദശരഥ സൂത്രം=ദശരഥന്റെ സൂത്രം, ദേഹീധരേ രാമം=ശരീരമെടുത്തതാണ് രാമൻ, ഇൻഹസമം=ഇവ രേപ്പോലെ, സിവാ അവരാധേ=ശിവാഭക്തരായി, കാഹു ന=ഒരാളും ഇല്ല, കാഹു ജൻഹസമം=ആരും ഇവർക്ക് തുല്യം, ഫലേ ന ലാധേ=ഫലപ്രാപ്തരായിട്ടും ഇല്ല.

ജനകൻ ചെയ്ത സൂത്രം ശരീരമെടുത്തു പ്രത്യക്ഷനായതാണ് സീത. ദശരഥന്റെ സൂത്രം ദേഹം ധരിച്ചതാണ് രാമൻ. ഇവ രേപ്പോലെ ശിവാഭക്തന്മാരും, ശിവാസേവാലാഭം സിദ്ധിച്ചവരും വേറെയില്ല.

ഇൻഹ സമ കോള ന ഭയേള ജഗമാഹീം ഹൈ
നാഹിം കതഹും ഹോനേള നാഹിം
ഹമ സബ സകലസൂത്രകൈ രാസീ ഭൃഹ ജഗ
ജനമി ജനക പുരബാസീ

ഇൻഹ സമ ജഗമാഹീം=ഇവർക്കുതുല്യം ലോകത്തിൽ, കോള ന യേള=ആരും ഉണ്ടായിട്ടില്ല, കതഹും നാഹിം ഹൈ=ഒരിക്കലും ഇപ്പോഴും ഇല്ല, ഹോനേള നാഹിം=ഉണ്ടാകാനും ഇടയില്ല, ജഗ ജനമി=ലോകത്തിൽ ജനിച്ചത്, ജനകപുര ബാസീ ഭൃഹ=വിദേഹ നഗരത്തിൽ വസിക്കാൻ സാധിച്ചതുകൊണ്ട് ഹമ സബ=നമ്മളെല്ലാം, സകല സൂത്രകൈ രാസീ=എല്ലാസൂത്രങ്ങളുടേയും സമൂഹം തന്നെയാണ്.

ഇവർക്കു സമാനരായി ലോകത്തിൽ ആരും ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ഇപ്പോൾ ഇല്ല; ഇനി ഉണ്ടാകുന്ന കാര്യവും സംശയമാണ്. ലോകത്തിൽ പിറക്കാനും വിദേഹപുരത്തിൽ വസിക്കാനും നമുക്കു സാധിച്ചതുകൊണ്ട് നമ്മൾ എല്ലാ സൂത്രവും ചെയ്തവരാണെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു.

ജിൻഹ ജാനകീ രാമചന്ദ്രി ദേവീ കോസൂതതി
ഹമ സരിസ ബിസേഖീ

പുനി ദേവബ രഘുബീര ബിത്തൂർ ലേബ ലേഖി ബിധി ലോചന ലാഹു

ജിൻഹ ജാനകീ രാമമുഖി ദേഖി=സീതാരാമപ്പാദികൾവരായ, ഹര സരീസ ബിസേഖി=നമുക്കു തുല്യരായി വിശേഷിച്ചും, സുകൃതി കോ=സുകൃതികൾ ആരാണുള്ളത്? പുനി രഘുബീര ബിത്തൂർ=മാത്രമോ, രഘുവീരന്റെ വിവാഹവും, ദേവബ=കാണാനിടയാകും, ലേഖി ബിധി=നല്ലപോലെ, ലോചന ലാഹു ലേബ=ലോചനലാഭവും പ്രാപിക്കും.

സീതയുടേയും ശ്രീരാമന്റേയും അഭ്യർത്ഥിപ്പി ഏതൊരു നാമകളുവോ ആ നമുക്കുതുല്യരായി, വിശേഷിച്ചും സുകൃതികൾ ആരാണുള്ളത്? മാത്രമല്ല നമുക്കു ഉടനെ തന്നെ രാമന്റെ വേളിയും കണ്ടു നേത്രലാഭമേയ്കയും ചെയ്യാം [ഇങ്ങനെ ഒരു ഭാഗ്യം അവർക്കുണ്ടാകുന്നതിലും അവർ അഭിമാനംകൊള്ളുന്നു എന്നു സാരം]

കഹഹിം പരസപര കോകില ബയനീ ഏഹി
ബിത്തൂർ ബഡ ലാഭ സുനയനീ
ബഡേ ഭാഗ ബിധി ബാത ബനാതു നയന
അതിഥി ഹോതുഹഹിം ദോള ഭാതു

കോകില ബയനീ=കോകില വാണിമാർ. പരസപര കഹഹിം=അന്യോന്യം ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു, സുനയനീ ഏഹി ബിത്തൂർ=ഹേ സുലോചനേ, ഈ വിവാഹം, ബഡ ലാഭ=വലിയ നേട്ടം തന്നെ, ബഡേ ഭാഗ ദോള ഭാതു=നമ്മുടെ മഹാഭാഗ്യമാണ് ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരെ, നയന അതിഥി=നേത്രങ്ങൾക്കു വിരുന്നുകാർ, ഹോതുഹഹിം ബിധി=ആക്കിത്തീർക്കാൻ ബ്രഹ്മദേവൻ (ഇങ്ങനെ ഒരു), ബാത ബനാതു=എപ്പാടുണ്ടാക്കിയത്.

വികഭാഷിണിമാരായ സ്ത്രീകൾ അന്യോന്യം പറഞ്ഞു: - ഹേ സുലോചനേ, സീതാരാമന്മാരുടെ വിവാഹം നമുക്കു വലിയൊരു നേട്ടംതന്നെയാണ്. ബ്രഹ്മദേവൻ ഈ രണ്ടു സഹോദര

നാരെ നമ്മുടെ കണ്ണുകൾക്കു അതിഥികളായിരിക്കാൻ ഏല്പാൻ ചെയ്ത നമ്മുടെ മഹാഭാഗ്യംകൊണ്ടു മാത്രമാണ്.

ദോ: ബാരഹിം ബാര സനേഹ ബസ ജനക

ബോലാഉബ സീയ

ലേന ആഇഹഹിം ബസ്യ ദോള കോടി കാമ

കമനീയ

സീയ=സീതയെ, സനേഹബസ ജനക=സ്നേഹവിവശനായ ജനകമഹാരാജാവു്, ബാരഹിം ബാര=കൂടകൂടെ (അയോധ്യയിൽ നിന്നു ഇവിടേക്കു്), ബോലാഉബ=വിളിച്ചുവരുത്തും, കോടി കാമ കമനീയ=കോടി കാമനാരെപ്പോലെ കമനീയനായ, ദോള ബസ്യ=രാമലക്ഷ്മണന്മാർ, ലേന ആഇഹഹിം=കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാനും വരും.

സ്നേഹവിവശനാണ് ജനകമഹാരാജാവു്. അദ്ദേഹത്തിന്നു വളരെ ദിവസം മകളെ കാണാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടാൻ വിചാരം തോന്നും. അതിനാൽ പുത്രിയെ കൂടെക്കൂടെ ഇവിടേക്കുവരുത്തും. കോമളകളേബരനായ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ സീതയെ തിരിയെ അയോധ്യയിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാനും വരും. അങ്ങനെ നമുക്കൊരേ ഇടയ്ക്കിടെ കണ്ടു നേത്രങ്ങൾ കളുപ്പിക്കാൻ കഴിയും.

ചു: ബിബിധ ഭാംതി ഹോഇഹി പഹുനാഇ പ്രിയ

ന കാഹി അസ സാസുര മാഇ

തബ തബ രാമലക്ഷനഹിം നിഹാരി ഹോഇ-

ഹഹിം സബ പുരലോഗ സുഖാരി

ബിബിധ ഭാംതി പഹുനാഇ=പലതരത്തിലുള്ള ആതിഥ്യം (ഇവക്കു് ജനകൻ), ഹോഇഹി=നല്ല, മാഇ=കൂട്ടപ്പിറപ്പേ, അസ സാസുര=ഇതുപോലെത്തരംപറ്റാതെ, കാഹി ന പ്രിയ=ആക്കാണിച്ചു പ്പെടാതിരിക്കുക, രാമലക്ഷനഹിം=രാമലക്ഷ്മണന്മാരെ, നിഹാരി=വീക്ഷിച്ചു്, തബതബ=അപ്പോളപ്പോൾ, സബപുര ലോഗ=സമസ്തപരന്മാരും, സുഖാരി ഹോഇഹഹിം=സുഖികളായിഭവിക്കും.

ചലതരത്തിലുള്ള അതിഥിസൽക്കാരവും ജനകൻ ചെയ്യും. ഇതുപോലെയാരു ശപതൂരനെ ആരാണ് പ്രിയപ്പെടാതിരിക്കുക? അങ്ങനെ രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കിവിടെ എഴുന്നള്ളുമ്പോൾ അവരെ കാണാനും ആനന്ദിക്കുവാനും എല്ലാ നഗരവാസികൾക്കും സംഗതിയാകും.

സഖി ജസ രാമലക്ഷ്മണ കര ജോടാ തൈസഇ ഭൂപ സംഗ ള്ള ഡോടാ

സ്വാമ ഗൗര സബ അംഗ സുഹാഘ്ര തേ സബ കഹഹിം ദേഖി ജേ ആഘ്ര

സഖി രാമലക്ഷ്മണ കര=തോഴി, 'രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ ജോടി എ വ്യാറോ, തൈസഇ ഭൂപസംഗ=അങ്ങിനെതന്നെയാണ്, ദേശരഥ മഹാരാജാവിന്റെ കൂടെ വന്നിട്ടുള്ള, ള്ള ഡോടാ=രണ്ടു കുമാരന്മാരും, സ്വാമ ഗൗര=അവരും രാമലക്ഷ്മണന്മാരെപ്പോലെ ശ്യാമള ഗൗരവണ്ണന്മാരാണ്, സബ അംഗ=അവരുടെ സവ്യാവയവും, സുഹാഘ്ര=സുന്ദരമാണ് എന്നും, ദേഖി ആഘ്ര ജേ=അവരെ കണ്ടുവന്ന വരാറോ, തേ സബകഹഹിം=അവരെല്ലാം പറയുന്നുണ്ട്.

രാമൻ ശ്യാമളവണ്ണനും ലക്ഷ്മണൻ ശേപതവണ്ണനുമാണല്ലോ. അതുപോലെതന്നെയാണ് ദേശരഥമഹാരാജാവിന്റെ കൂടെ വന്നിട്ടുള്ള മറ്റു രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരും. രാമലക്ഷ്മണന്മാരെപ്പോലെ തന്നെ സുന്ദരന്മാരുമാണ് അവർ. ഞാനിവരെ കണ്ടിട്ടില്ല. കണ്ടുവന്നവരുണ്ട് പലരും. അവരങ്ങനെയാണ് പറയുന്നത്.

കഹാ ഏക മൈം ആജ്ജ നിഹാരേ ജന ബിരംചി നിജ ഹാമ സവാംരേ.

ഭേതു രാമഹി കീ അനുഹാരി സഹസാ ലഖി ന സകഹിം നരനാരി

ഏക കഹാ=ഒരു വ്യക്തിപറഞ്ഞു:—, ബിരംചി നിജഹാമ=ബ്രഹ്മദേവൻ സ്വഹസ്തത്താൽ, സവാംരേ ജന=സൃഷ്ടിച്ചവരോ

എന്നു തോന്നുന്ന അവരെ, മൈം ആജ്ഞ നിഹാരം: ഞാൻ ഇന്നു കാണുകയുണ്ടായി, ഭരത രാമനാരികീ=രാമൻ ഭരതനെത്തന്നെ, അനഹാരി=അനുകരിക്കുന്നു, നരനാരി=സ്രീപുരുഷനാക്ഷ് അ വരെ, സഹസാ ലഖി ന സകഹിം=പെട്ടെന്നു തിരിച്ചറിയാൻ കഴിവില്ല.

ഒരാൾ പറഞ്ഞു:—ഞാനിന്നവരെ കാണുകയുണ്ടായി. ബ്രഹ്മാവു സ്വഹസ്തംകൊണ്ടുതന്നെ സൃഷ്ടിച്ചുപോലിരിക്കുന്നുണ്ട്. ഭരതൻ രാമനെപ്പോലെയാണ്. രണ്ടുപേരെയും പെട്ടെന്നു തിരിച്ചറിയാൻ സാധ്യമല്ല.

ലക്ഷ്മി സത്ര സൂദന ഏകരൂപാ നഖ സിഖ തേം
സബ അംഗ അനുപാ

മന ഭാവഹിം മുഖ ബരനി ന ജാഹിം ഉപമാ
കളം ത്രിഭുവന കോള നാഹിം

ലക്ഷ്മി സത്ര സൂദന=ലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാർ, ഏക രൂപാ=ഒരേ ആകൃതിയോടുകൂടിയവരാണ്, നഖ തേം സിഖ സബ അംഗ=നഖം മുതൽ ശിരസ്സുവരെയുള്ള അവരുടെ സമുപാധവവും, അനുപാ=നിരുപമങ്ങളാണ്, മന ഭാവഹിം=മനസ്സിനു പ്രിയപ്പെട്ടവരുമാണ്, മുഖ ബരനി=അവരുടെ മുഖങ്ങൾ വർണ്ണിക്കുക, ന ജാഹിം=ശുകമല്ല, ഉപമാ ത്രിഭുവന കഹം=അവരോട് പമിക്കുന്നതിനു മൂന്നു ലോകത്തിലും, കോള നാഹിം=ആരും ഇല്ല.

ലക്ഷ്മണനും ശത്രുഘ്നനും ഒരേ ആകൃതിയോടുകൂടിയവരാണ്. നഖശിഖാന്തം സൗന്ദര്യം അവർക്കുണ്ട്. അവരെ കാണുന്ന ആർക്കും ഇമ്പം തോന്നും. അവരുടെ മുഖങ്ങൾ അവർണ്ണങ്ങളാണ്. അവരോട് പമിക്കാൻ മൂന്നു ലോകത്തിലും ആരും ഇല്ല.

മേ: ഉപമാ ന കോള കഹ ദാസ തുലസീ കതളം
കഞ്ചി കോഞ്ചിദ കന്ദൈരം
ബലബിനയ ബിദ്യാ സീല സോഭാ സിന്ധു
ഇൻഹ സേ ഏതു അന്ദൈരം

പുരനാരി സകല പസാരി അംചല ബിധിഹി
ബചന സുനാവഹിം
ബ്യാഹി അഹ് ചാരിഉ ഭാഇ ഏഹി പുര ഹമ
സുമംഗല ഗാവഹിം

തുളസീദാസ കഹ=തുളസീദാസ് പറയുന്നു, കബി കോബിഭ=കവികളും പണ്ഡിതന്മാരും, കഹഹിം ഉപമാ=പറയുന്നു, ദശരഥ പുത്രനാക്സ് ഉപമകളായി, കതഹും കോള ന=എങ്ങും ആരും ഇല്ലെന്ന്, ബലബിനയ ബിദ്യാ സീല=ശക്തി, വിനയം, വിദ്യ, ശീലം, ശോഭ എന്നിവയുടെ സാഗരമായ ഈ നാലു കുമാരന്മാർക്കു തുല്യരായി ഇവർ മാത്രമേയുള്ളൂ. നാഗരികാംഗനമാരെല്ലാം വാസ്യം വിടർത്തിക്കാണിച്ച് ഇപ്രകാരം ബ്രഹ്മദേവനോടീരുന്ന:—“ഹേ ബ്രഹ്മദേവ, ശ്രീരാമന്റെ മാത്രമല്ല, ഭരതൻ, ലക്ഷ്മണൻ, ശത്രുഘ്നൻ എന്നിവരുടേയും വിവാഹങ്ങൾ ഈ നഗരത്തിൽവെച്ചുതന്നെ കൊണ്ടാടാൻ സംഗതിവരുത്തണമേ. ഞങ്ങൾക്കു വിവാഹമംഗളം ഗാനം ചെയ്യാനും സാധിക്കണമേ.”

സോ: കഹഹിം പരസപര നാരി ബാരി ബിലോചന
പുലക തന

സഖി സബ കരബ പുരാരി പുന്യ പയോനിധി

ഭൂപ ഭോള

ബാരിബിലോചനം=അശ്രുനയനമാരം, പലക തരം=പുളകിതഗാ
ത്രമാരമായ, നാരി പരസപരം=സ്രീകര അന്യോന്യം (ഇങ്ങനെ),
കഹഹിം=പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു, സഖി പുരാരി സബ കരബ=
സഖി, ശ്രീമഹാദേവൻ എല്ലാം നിറവേറ്റും, ഭോള ഭൂപ പുന്യ
പയോനിധി=രണ്ടു രാജാക്കന്മാരും സൂക്തക്കടലുകളാണ്.

നീരണിഞ്ഞ കണ്ണുകളോടും കോരിത്തരിച്ച മെയ്ക്കോടുംകൂടിയ
സ്രീകര പരസ്സരം ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. ഹേ
തോഴി, ശിവൻ എല്ലാം നേരെയാക്കും. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ
ദേശഭവമാരാജാവും ജനകമാരാജാവും സൂക്തക്കടലുകളാണ്.

ചാ: ഏഹി ബിധി സകല മനോരഥ കരഹിം

ആനന്ദ ഉമഗി ഉമഗി ഉര ഭരഹിം

ജേ നൃപ സീയ സ്വയംബര ആഘ്ര ദേവി ബന്ധു

സബ തിൻഹ സുഖ പാഘ്ര

ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരം, സകല=സകലരും, മനോരഥ കര
ഹിം=മനോരഥം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു, ഉര ആനന്ദ ഭരഹിം=മന
സ്സിൽ ആനന്ദം നിറഞ്ഞു, ഉമഗി ഉമഗി=കവിഞ്ഞു, ജേ നൃപ=
ഏതൊരു രാജാക്കന്മാർ, സീയ സ്വയംബര ആഘ്ര=സീതാസ്വയം
വരത്തിനു സന്നിഹിതരായിരുന്നോ, തിൻഹ സബ=അവരെല്ലാം,
ബന്ധു ദേവി=ആ ഭ്രാതാക്കളെ വീക്ഷിച്ച്, സുഖ പാഘ്ര=സുഖ
പ്രാപ്തരായി.

ഇപ്രകാരം എല്ലാവരും മനോരഥ സഞ്ചാരംചെയ്തു. എല്ലാ
വരുടേയും ഹൃദയം ആനന്ദമഗ്നമായി. സീതാ സ്വയംവരത്തി
നെത്തിയിരുന്ന രാജാക്കന്മാർക്കെല്ലാം ആ കുട്ടികളെ കണ്ടപ്പോൾ
അതിയായ സുഖം അനുഭൂതമായി.

കഹത രാമ ജസു ബിസദ ബിസാലാ നിജ നിജ

ഭവന ഗന്ധേ മഹിപാലാ

ഗഹ്യ ബീതി കമരൂ ദിന ഏഹി ഭാത്തി പ്രമുദിത പുരജന സകല ബരാതീ

രാമ ബിസദ ബിസാല ജസു=ശ്രീരാമന്റെ വിശദവും വിശാലവുമായ യശസ്സും, കഹന്ത മാഹീപാലാ=പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ട് രാജാക്കന്മാർ, നിജ നിജ ഭവന ഗഹ്യ=അവരവരുടെ മന്ദിരങ്ങളിലേക്കു പോയി, ഏഹി ഭാത്തി കമരൂ ദിന=ഇപ്രകാരം കുറച്ച ദിവസങ്ങൾ, ബീതി ഗഹ്യ=കഴിഞ്ഞുപോയി, ബരാതീ സകല പുരജന=വരപക്ഷക്കാരും സമസ്തപുരവാസികളും, പ്രമുദിത=സന്തുഷ്ടരായി.

ശ്രീരാമന്റെ വിശദവും വിശാലവുമായ കീർത്തി ശ്ലാഘിച്ചുകൊണ്ട് സീതാ സ്വയംവാരത്തിനായി സന്നിഹിതരായ എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും അവരവരുടെ മന്ദിരങ്ങളിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. ദിവസങ്ങളിങ്ങനെ കുറെ കഴിഞ്ഞു. വരപക്ഷക്കാരും സമസ്തപുരവാസികളും സന്തുഷ്ടരായി.

മംഗല മൂല ലഗന ദിന ആവാ ഹിമരിതു അഗഹനമാസ സുഹാവാ

ഗ്രഹ തിഥി നഖതു ജോഗു ബര ബാരൂ ലഗന സോധി ബിധി കീൻഹ ബിചാരൂ

മംഗല മൂല=മംഗളമൂലമായ, ലഗന ദിന ആവാ=ലഗനദിനം സമാഗതമായി, സുഹാവാ ഹിമരിതു=ശോഭനമായ വസന്തം; അഗഹനമാസ=ആഗ്രഹായന (മകര) മാസം, ഗ്രഹ തിഥി നഖതു=ഗ്രഹനില, തിഥി, നക്ഷത്രം, ജോഗു ബാരൂ ബര=യോഗം, വാരം ഇവയെല്ലാം ഉത്തമങ്ങളായിരുന്നു, ലഗന സോധി=ലഗ്നം പരിശോധിച്ചു, ബിധി=ബ്രഹ്മദേവൻ, ബിചാരൂ കീൻഹ=ഗുണദോഷനിരൂപണം ചെയ്തു.

മംഗളാധിഷ്ഠിതമായ ലഗനദിനം സമാഗതമായി. ശോഭനമായ വസന്തകാലം; മകരമാസം; ഗ്രഹനില തിഥി നക്ഷത്രം, യോഗം വാരം ഇവയെല്ലാം അതിശ്രേഷ്ഠങ്ങൾ. ലഗ്നം പരിശോധിച്ച ബ്രഹ്മദേവൻ ഗുണദോഷനിരൂപണം ചെയ്തു.

പഠൈ ദീൻഹി നാരദ സന സോതു ഗനീ

ജനക കേ ഗനകൻഹ ജോതു

സുനീ സകല ലോഗന ഏഹ ബാതാ കഹറഹിം

ജോതിഷീ ആഹി ബിധാതാ

ജോതു ജനക കേ ഗനകൻഹ = യാതൊന്നു ജനകമഹാരാജാവിന്റെ ജ്യോതിഷികന്മാർ, ഗനീ സോതു = ഗണിച്ചുനോക്കിപ്പോ ആ ലഗ്നംതന്നെയാണ്, നാരദ സന = നാരദൻ പക്ഷൽ, പഠൈ ദീൻഹി = ബ്രഹ്മാവും (ഗണിച്ചു) കൊടുത്തതായതാണ്, ഏഹ ബാതാ സുനി = ഈ വൃത്താന്തം കേട്ടു, സകല ലോഗൻഹ = എല്ലാ ജനങ്ങളും, ജോതിഷീ = ജ്യോത്സ്യൻമാരെല്ലാം, ബിധാതാ ആഹി = ബ്രഹ്മദേവന്മാർതന്നെ എന്നു, കഹറഹിം = പറയാൻ തുടങ്ങി.

ബ്രഹ്മദേവൻ ലഗ്നം ഗണിച്ചു നാരദന്റെ പക്ഷൽ അയച്ചു. ആ ചാത്തു ജനകന്റെ ദൈവജ്ഞന്മാർ ഗണിച്ചതിനോടൊത്തതായിരുന്നു. സീതയുടെ വിവാഹത്തിനു ലഗ്നം കുറിച്ചുവെല്ലാം ബ്രഹ്മദേവന്മാർതന്നെ എന്നു ജനങ്ങൾ പറയാൻ തുടങ്ങി ഇതു കേട്ടു.

ദോ: ധേനു ധൂലി ബേലാ ബിമല സകല സുമംഗല മൂല

ബിപ്രൻഹ കഹേള സന ജാനി സഗുന അനുകൂല

അനുകൂല സഗുന ജാനി = അനുകൂലമായ ശകുനമെന്നു ഗ്രഹിച്ചു, ബിപ്രൻഹ ബിദേഹ സന = ബ്രാഹ്മണർ ജനകനോടിങ്ങനെ, കഹേള = പറഞ്ഞു:—, ധേനു ധൂലി ബേലാ = ഗോധൂളിലഗ്നം, ബിമല സകല സുമംഗല മൂലാ = പവിത്രവും സകല സന്തംഗമു മൂലവുമാണ്.

അനുകൂലമായ ശകുനം മനസ്സിലാക്കി ബ്രാഹ്മണർ ജനകനോടു ഗോധൂളിലഗ്നം പവിത്രവും സകല സന്തംഗമു മൂലവും ആണെന്നു ധരിപ്പിച്ചു. [ഗോധൂളിലഗ്നം എന്നു പറയുന്നതു സൂര്യാസ്തമനവേളയാണ്. പശുക്കൾ മേച്ചിൽ കഴിഞ്ഞു ആലയി

ലേക്കു വരുന്ന സമയം അതായതുകൊണ്ടു അതിനു ഗോധൂളിവേല എന്നു പേർ പറയുന്നു.]

ഉപരോഹിതഹി കരേള നരനാഹാ അബ

ബിലംബകര കാരന കാഹാ

സതാനന്ദ തബ സചിവ ബോലാഘ മംഗല

സകല സാജി സബ ല്യാഘ

നരനാഹാ=രാജാവു്, ഉപരോഹിതഹി കരേള=പുരോഹിത നോട്ടു് പറഞ്ഞു:—, അബ ബിലംബ കര=ഇനിയും കാലതാമസത്തിന്, കാഹാ കാരന=എന്താണ് കാരണം? തബ സതാനന്ദ=അപ്പോൾ ശതാനന്ദൻ, സചിവ ബോലാഘ=മന്ത്രിമാരെ വിളിച്ചുവരുത്തി, സകല=അവരെല്ലാം, സബ മംഗല സാജി=സർവ്വമംഗളവസ്തുക്കളും തയ്യാറാക്കി, ല്യാഘ=കൊണ്ടുവന്നു.

കാലതാമസത്തിനു കാരണമെന്താണെന്നു രാജാവു പുരോഹിതനോടു് ചോദിച്ചു. പുരോഹിതൻ മന്ത്രിമാരെ വിളിച്ചു. അവർ മംഗളപദാർത്ഥങ്ങൾ ഒരുക്കി അവയെല്ലാം കൊണ്ടുവന്നു.

സംഖ നിസാന പനവ ബഹു ബാജേ മംഗല

കലസ സഗുനസുഭ സാജേ

സുഭഗ സുആസിനി ഗാവഹിം ഗീതാ കരഹിം

ബേദധുനി ബിപ്ര പുനീതാ

സംഖ നിസാന പനവ ബഹുബാജേ=ശംഖനാദം മുഴങ്ങി ഭേരി മുഴങ്ങി ചെണ്ടയുടെ ശബ്ദംപൊങ്ങി പലതരം വാദ്യങ്ങൾ ഉണ്ടായി, സുഭ സഗുന=ശുഭശക്തികളായ, മംഗലകലസ=മംഗളകുണ്ടൾ, സാജേ=സജ്ജീകൃതങ്ങളായി, സുഭഗ സുആസിനി=സുഭഗ മാതം സുഹാസിനിമാരുമായ സ്ത്രീകൾ, ഗീതാ ഗാവഹിം=ഗീതങ്ങൾ ഗാനംചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു, പുനീതാ ബിഷ്=പവിത്രരായ ബ്രാഹ്മണർ, ബേദധുനി കരഹിം=വേദങ്ങൾ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശംഖം, ഭേരി, ചെണ്ട എന്നിങ്ങനെയുള്ള പലവിധ വാദ്യങ്ങൾ മുഴങ്ങി. ശുഭശക്തങ്ങളായ മംഗളകുന്ദങ്ങൾ ഒരുക്കി വെച്ചു. സുഭഗമാരും സുഹാസിനിമാരുമായ സ്ത്രീകൾ ഗീതങ്ങൾ പാടി; പരിശുദ്ധരായ ബ്രാഹ്മണർ വേദോച്ചാരണം ചെയ്തു.

ലേന ചലേ സാദര ഏഹി ഭാംതീ ഗഘ്ന ജഹാം
ജനവാസ ബരാതീ
കോസലപതി കര ദേവി സമാജ്ഞ അതി ലഘു ലാഗാ
തിൻഹഹിം സുരരാജ്ഞ

ഏഹി ഭാംതീ=ഇമ്പകാരം, സാദര=ആദരപൂർവ്വം, ലേന ചലേ=കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ പുറപ്പെട്ട് (എതിരേൽപ്പുകാർ), ജഹാം ജനവാസ=ഏതൊരു വിശ്രമമന്ദിരത്തിൽ, ബരാതീ ഗഘ്ന=വരപക്ഷക്കാരിരിക്കുന്നുവോ അവിടേക്കു വെന്നു, കോസലപതി കര=കോസലരാജാവിന്റെ, സമാജ്ഞ ദേവി=പരിവാരത്തെ കണ്ടിട്ട്, തിൻഹഹിം സുരരാജ്ഞ=അവാക്ക്കു ഇന്ദ്രനേപ്പോലും, അതിലഘു ലാഗ=ഏറ്റവും നിസ്സാരനായി തോന്നി.

ഇങ്ങനെ ആദരപൂർവ്വം വരപക്ഷത്തെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ എതിരേൽപ്പുകാർ പുറപ്പെട്ടു ഭഗവതാജാവും പരിവാരങ്ങളും വിശ്രമിക്കുന്ന വസതിയിലേക്കു വെന്നു. കോസലരാജാവായ ഭഗവതന്റെ പരിവാരത്തെ കണ്ടപ്പോൾ ഇന്ദ്രനേപ്പോലും അവർക്കു നിസ്സാരനായി തോന്നി.

ഭയേള സമള അബ ധാരിണ പാളു യഹ സുനി
പരാ നിസാനഹി ഘാളു
ഗുരഹി പുംഹി കരി കലബിധി രാജാ ചലേ സംഗ
മുനി സാധു സമാജാ

സമള ഭയേള=സമയമായി (എതിരേൽക്കാൻ വന്നവർ പറഞ്ഞു), അബ പാളു ധാരിണ=ഇപ്പോൾ എഴുന്നള്ളിയാലും, യഹ സുനി=ഇതുകേട്ട്, നിസാനഹി ഘാളു പരാ=കൊട്ടുകാർ നകാരങ്ങളിൽ

സമുദ്രം തുടങ്ങി, ഗുരവി=ഗുരുവിനോടു, കലബിധി=വംശോദ്ധി
തസമ്പ്രദായം, പൂർവ്വികരി രാജാ=മോദിച്ചു ദേശമൻ, മുനി
സാധു സമാജം സംഗമ=മുനിമാരോടും വിശിഷ്ടജനസമൂഹത്തോടു
മൊന്നിച്ചു, ചലേ=പുറപ്പെട്ടു.

എതിരേല്പിന വന്നവർ ഉണ്ടായി.- പ്രഭോ സമയമായി.
എഴുന്നള്ളിയാലും. ഇതുകേട്ടു കൊട്ടുകാർ നകാരകൾ മുഴക്കി.
ഗുരുവിനോടു വംശസമ്പ്രദായം മോദിച്ചു അനന്തരം ദേശമൻ
മഹാരാജാവു മുനിമാരോടും വിശിഷ്ടജനസമൂഹത്തോടുമൊന്നിച്ചു
യാത്രയായി.

ദോ: ഭാഗ്യ ബിഭവ അവധേസ കര ദേവി ദേവ
ബ്രഹ്മാദി
ലഗേ സരാഹന സഹസ മുഖ ജാനി ജനമ നിജ
ബാദി

അവധേസ കര=അയോധ്യാധിപന്റെ, ഭാഗ്യ ബിഭവ ദേവി=
ഭാഗ്യവിഭവം കണ്ടു, ബ്രഹ്മാദി ദേവ=ബ്രഹ്മാദി ദേവന്മാർ, നിജ
ജനമ=തങ്ങളുടെ ജനം, ബാദി ജാനി=നിഷ്ഠലമെന്നറിഞ്ഞു,
സഹസ മുഖ=ആയിരം മുഖങ്ങളാൽ, സരാഹന ലഗേ=ശ്ലാഘി
ക്കാൻ തുടങ്ങി.

അയോധ്യാ രാജാവായ ദേശമന്റെ ഭാഗ്യവിഭവം കണ്ടു
ബ്രഹ്മാദികളായ ദേവന്മാർ തങ്ങളുടെ ജനം വ്യതിമെന്നറിഞ്ഞു
സഹസ്രമുഖങ്ങളാൽ പ്രശംസിക്കാൻ തുടങ്ങി. [സഹസ്രം മുഖ
ങ്ങൾ എന്നതിന്നു ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ചു ആയിരക്കണക്കിൽ
എന്നു മാത്രമേ അർത്ഥമാക്കേണ്ടതുളളു.]

ചാ: സുരൻഹ സമംഗല അവസര ജാനാ ബരഷഹിം
സുമന ബജാജ നിസാനാ
സിഖ ബ്രഹ്മാദിക ബിബുധ ബരൂമാ ചലേ
ബിമാനൻഹി നാനാ ജിമാ

സുരൻഹ=ദേവന്മാർ, സുമംഗല അവസര ജാനാ=സന്തംഗളവേള
യെന്നറിഞ്ഞു, നിസാനാ ബജാഇ=പടഹങ്ങൾ മുഴക്കി, സുമന
ബരഹറിം=പുഷ്പവൃഷ്ടി ചെയ്തു, സിവി ബ്രഹ്മാദിക=ശിവനും
ബ്രഹ്മാദികളായ, ബിബുധ ബത്രമാ=വിബുധഗണങ്ങളും, ജുമാ=
സംഘങ്ങളായി, നാനാ ബിമാനൻഹി=പലതരം വിമാനങ്ങളിൽ,
ചഡ=കേറി.

സന്തംഗളവേളയാണെന്നറിഞ്ഞു ദേവന്മാർ ദേവവാദ്യങ്ങൾ
മുഴക്കുകയും പുഷ്പവൃഷ്ടി ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നതും ചെയ്തു. ശിവനും ബ്രഹ്മാ
ദികളായ വിബുധഗണങ്ങളും സംഘങ്ങളായി പലതരം വിമാന
ങ്ങളിൽ കേറി യാത്രയാചി.

പ്രേമ പുലക തന ഹൃദയ ഉഷാഹു ചലേ

ബിലോകന രാമ ബിആഹു

ദേവി ജനകപുര സുര അനുരാഗേ നിജ നിജ ലോക

സബഹി ലാഘ ലാഗേ

പ്രേമ പുലക തന=പ്രേമംനിമിത്തം പുളകിതഗാത്രരായി. ഹൃദയ
ഉഷാഹു=ഹൃദയത്തിൽ ഉത്സാഹപൂർവ്വം, രാമ ബിആഹു=ശ്രീരാമ
ന്റെ വിവാഹം, ബിലോകന=കാണുവാൻ, ചലേ=പുറപ്പെട്ടു,
ജനക പുര ദേവി=ജനകനഗരം കണ്ടിട്ട്, സുര അനുരാഗേ=ദേവ
ന്മാർ മുഗ്ദ്ധരായി; സബഹി=എല്ലാവർക്കും, നിജ നിജ ലോക=
തങ്ങളുടെ ലോകം, ലാഘ ലാഗേ=നിസ്സാരമായി തോന്നി.

ശിവനും ബ്രഹ്മാദികളും വിമാനത്തിൽ കേറി പ്രേമം നിമി
ത്തം പുളകിതങ്ങളായ മെയ്യുകളോടും ഉത്സാഹഭരിതങ്ങളായ
ഹൃദയങ്ങളോടുംകൂടി ശ്രീരാമവിവാഹം കാണുവാൻ പുറപ്പെട്ടു.
ജനകനഗരം കണ്ട ദേവന്മാർ മുഗ്ദ്ധരായി. അവർക്കു അവരുടെ
ലോകങ്ങൾ തൃപ്തങ്ങളായി തോന്നുകയും ചെയ്തു.

ചിതവഹിം ചകിത ബിചിത്ര ബിതാനാ രചനാ

സകല അലങ്കരിക നാനാ

നഗര നാരി നര രൂപ നിധാനാ സുഖര സുധരമ
സുസീല സുജാനാ

ബിവിത്ര ബിതാനാ=വിവിത്രമായ മണ്ഡപവും (അതിന്റെ),
നാനാ അലങ്കരിക സകല രചനാ=പലതരത്തിലുള്ള അഭ്യർത്ഥന
ളായ സമുദായവും, ചകിത ചിതവഹിം=ചകിതരായി അവർ
നോക്കി, നഗര നാരി നര=നഗരത്തിലെ നാരിമാരും നരന്മാരും,
രൂപ നിധാന സുഖര=രൂപശാലികളും സംഘടിതരും, സുധരമ
സുസീല=ധർമ്മാർത്ഥങ്ങളും സുശീലരും, സുജാനാ=വിവേകികളുമാ
യിരുന്നു.

പുതുതായി നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള വിവിത്രമണ്ഡപവും അതിന്റെ
നാനാവിധത്തിലുള്ള അഭ്യർത്ഥനയായ ശില്പവും ചകിതരായി
അവർ വീക്ഷിച്ചു. നഗരത്തിലെ നാരിമാരും നരന്മാരും രൂപ
ശാലികളും സംഘടിതരും ധർമ്മാർത്ഥങ്ങളും സുശീലരും വിവേ
കികളുമായിരുന്നു.

തിൻഹരിം ദേവി സബ സുര സുരനാരി ഭദ്ര
നഖത ജന ബിധു ഉംജിയാരി
ബിധിഹി ഭയേള ആചരജ്ജ ബിസേഖീ നിജ കരനീ
കമു കതളം ന ദേഖീ

തിൻഹരിം ദേവി=അവരെ നോക്കി, സബ സുര=എല്ലാ ദേവ
ന്മാരും, സുരനാരി=ദേവാംഗനമാരും, ബിധു ഉംജിയാരി=ചന്ദ്രൻ
സമുജ്ജ്വലിക്കുമ്പോൾ, നഖത ജന ഭയേ=നക്ഷത്രങ്ങളെന്നപോലെ
ആയിത്തീർന്നു, നിജ കരനീ കമു=സ്വസ്ഥ്യച്ഛിക്തത്തിന്റെ ഒരു
ശവും, കതളം ന ദേഖീ=ഒരിടത്തും കാണാത്തതുകൊണ്ട്, ബിധി
ഹി ബിസേഖീ=ബ്രഹ്മദേവനും വിശേഷാൽ, ആചരജ്ജ ഭയേള=
ആശ്ചര്യം ഉണ്ടായി.

നാഗരികരായ സ്ത്രീകളേയും വീക്ഷിച്ച സമുദേവന്മാരും
ദേവാംഗനമാരും, ചന്ദ്രപ്രകാശത്തിൽ, നക്ഷത്രങ്ങളെന്നോണം
നിശ്ചയമായി ഭവിച്ചു. തന്റെ സൃഷ്ടികൾക്കുശലത്തിന്റെ ഒരുശവും

അവിടെയെങ്കിലും കാണാത്തതുകൊണ്ട് ബ്രഹ്മദേവനും വിശേഷാൽ ആശ്ചര്യം ഉണ്ടായി. [ബ്രഹ്മദേവന്റെ സൃഷ്ടിവൈഭവത്തിനൊന്നും അവിടെത്തെ ശില്പവിധാനത്തിൽ സ്ഥാനമുണ്ടായിരുന്നില്ല എന്നു സാരം.]

ദോ: സിദ്ധം സമുത്സാഹ്യ ദേവ സബ ജാനി ആചരജ
 ഭൂലാഹു
 ഹൃദയം ബിചാരഹു ധീര ധരി സിയ രഘു ബീര
 ബിആഹു

സിദ്ധം=ശിവാൻ, സബ ദേവം=എല്ലാ ദേവന്മാരെയും, സമുത്സാഹ്യം=സമാശ്വസിപ്പിച്ചിട്ടിട്ടുള്ള പരത്തം, ഭൂലാഹു=മറവിയിൽപോലും, ആചരജ ജനി=ആശ്ചര്യപ്പെടരുത്, സിയ രഘുബീര ബിആഹു=സീതാരാമന്മാരുടെ വിവാഹമാണിതെന്നും, ഹൃദയം ധീര ധരി=ഹൃദയത്തിൽ ധൈര്യമവലംബിച്ചു, ബിചാരഹു=ആലോചിക്കണം.

ആശ്ചര്യചകിതനാണ് ബ്രഹ്മാദി ദേവന്മാരെന്നു ഗ്രഹിച്ചു ശിവാൻ അവരെല്ലാം സമാശ്വസിപ്പിച്ചു:- നിങ്ങൾക്കൊക്കും ആശ്ചര്യം തോന്നരുത്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ ഇതൊരു സാധാരണ വിവാഹമല്ല. സീതാരാമന്മാരുടെ വേളിയാണു്. ഇതുള്ളിൽ കരുതി ധൈര്യമവലംബിച്ച് ആലോചിക്കേണ്ട കാര്യവുമാണു്.

ചതു: ജിൻഹകര നാമു ലേത ജഗമാഹീം സകല
 അമംഗലമൂല നസാഹീം
 കരതല ഹോഹീം പദാരഥ ചാരീ തേഹു സിയ
 രാമു കഹേള കാമാരീ

ജിൻഹകര നാമു ലേത=എന്തൊരുവരുടെ പേരുകൾ ഉച്ചരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ, ജഗമാഹീം സകലം=ജഗത്തിലുള്ള എല്ലാ, അമംഗല മൂലം=അമംഗലഭാവത്തെയും, നസാഹീം=നശിക്കുന്നുവോ,

ചാരി പദാരഥം=ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷങ്ങൾ, കരതല ഹോഹിം=കരഗതങ്ങളായിത്തീരുന്നവോ, തേജ സിയരാമു=അവരാണു സീതാരാമന്മാർ, കാമാരീ കഹേഉ=ശിവൻ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

ആരുടെ പേരുകൾ ഉച്ചരിക്കുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ ജഗത്തിലുള്ള സർവ്വ അംഗങ്ങളേതുകൊണ്ടും നശിക്കുന്നുവോ, ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷങ്ങൾ കരഗതങ്ങളായിത്തീരുന്നവോ അവരാണു സീതാരാമന്മാരെണിപ്രകാരം ശിവൻ അരുളിച്ചെയ്തു.

ഏഹി ബിധി സംഭൂ സുരൻഹ സമുത്ഥാവാ പുനി

ആഗേ ബരബസഹു ചലാവാ
ദേവൻഹ ദേവേ ദസരഥു ജാതാ മഹാമോദു മന
പുലകിത ഗാതാ

ഏഹി ബിധി സംഭൂ=ഇപ്രകാരം ശിവൻ, സുരൻഹ=ദേവന്മാരെ, സമുത്ഥാവാ=സമാധാനിപ്പിച്ചു, പുനി=പിന്നീടദ്ദേഹം, ബരബസഹു=നന്ദികേശപരനെ, ആഗേ ചലാവാ=മുന്നോട്ടു നടത്തി, ദേവൻഹ ദസരഥു=ദേവന്മാർ ദശരഥൻ, ജാതാ ദേവേ=പോകുന്നതു കണ്ടു. അപ്പോൾ അവരുടെ, മന മഹാമോദു=മനസ്സിൽ വാലിച്ച സന്തോഷം ഉണ്ടാകുകയും, ഗാതാ പുലകിത=ദേഹം പുളകിതമായി ഭവിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഇപ്രകാരമെല്ലാം പറഞ്ഞു ശിവൻ ദേവന്മാരെ സമാശ്വസിപ്പിച്ച് അനന്തരം നന്ദികേശപരനെ മുമ്പേ നടത്തി. ദശരഥമഹാരാജാവ് പോകുന്നതുകണ്ടു ദേവന്മാരുടെ മനസ്സിൽ വാലിച്ച സന്തോഷമുണ്ടായി. അവരുടെ ദേഹം പുളകിതമായി ഭവിച്ചു.

സാധു സമാജ്ജ സംഗ മഹിദേവാ ജന തനു ധരേ

കരഹിം സുഖ സേവാ

സോഹത സാഥ സുഭഗ സുത ചാരി ജന

അപബരഗ സകല തനുധാരി

സാധു സമാജ്ജ സംഗ=ശിഷ്യന്മാരുടെ സംഘവുമൊന്നിച്ച് ബ്രാഹ്മണർ, സുഖ തനു ധരേ=സാക്ഷാൽ സുഖംതന്നെ ശരീരം ഏക

ത്തു, സേവാ കാഹിം ജനംസേവനം അനുഷ്ഠിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നാമോ? നടന്നു, സകല അപബരഗംഎല്ലാ മോക്ഷങ്ങളും, തന്ന ധാരീ ജനംശരീരമെടുത്തിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നാമോ?, സാമ ചാരീ=കൂടെയുള്ള നാലു, സുഭഗ സുത=സുന്ദരപുത്രന്മാരും ശോഭിച്ചു.

സാക്ഷാൽ സുഖംതന്നെ ശരീരമെടുത്തു സേവനം അനുഷ്ഠിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നാമോ? ബ്രാഹ്മണർ സാധുസംഘങ്ങളു മൊന്നിച്ചു നടക്കുന്നുണ്ട്. സാലോക്യം, സാമീപ്യം. സാത്വപ്യം, സായുജ്യം എന്നിങ്ങനെയുള്ള നാലുതരം മോക്ഷങ്ങളും ശരീരങ്ങളെടുത്തിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നാമോ? കൂടെയുള്ള നാലു സുന്ദര പുത്രന്മാരും ശോഭിച്ചു.

മരകത കനക ബരന ബര ജോരീ ദേവി സുരൻഹ
ദൈ പ്രീതി ന മോരീ

പുനി രാമഹിം ബിലോകി ഹിയ ഹരഷേ നൃപഹി
സരാഹി സുമന തിൻഹ ബരസേ

മരകത കനക=മരതകരത്തത്തിനും കനകത്തിനും സമാനമായ, ബര ബരന ജോരീ ദേവി=വിശിഷ്ടവർണ്ണങ്ങളോടുകൂടിയ ജോഡി കളെ കണ്ടിട്ട്, സുരൻഹ പ്രീതി ന മോരീ ദൈ=ദേവന്മാർക്കു കുറ ചൊന്നുമല്ല പ്രീതി ഉണ്ടായത്, പുനി=പിന്നീട്, രാമഹി ബിലോകി=രാമനെ വീക്ഷിച്ചു, ഹിയ ഹരഷേ=മനസ്സു പ്രസന്നമായി, തിൻഹ നൃപഹി സരാഹി=അവർ രാജാവിനെ ശ്രാവിച്ചു, സുമന ബരഷേ=പുഷ്പവൃഷ്ടിചെയ്തു.

മരതകരത്തത്തിനുള്ള വിശിഷ്ടവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവരാണ് രാമനും ഭരതനും. അതൊരു ജോഡി. കനകവർണ്ണത്തോടുകൂടിയവരാണ് ലക്ഷ്മണനും ശത്രുഘ്നനും. അങ്ങനെ ഒരു ജോഡി. ഈ രണ്ടു ജോഡികളേയും കണ്ടിട്ടു ദേവന്മാർക്കുണ്ടായ പ്രീതി അല്പമൊന്നുമായിരുന്നില്ല. രാമനെ കണ്ട് അവർ അത്യധികം സന്തുഷ്ടി പ്രദർശിപ്പിച്ചു. അവർ രാജാവിന്റെ മഹാഭാഗ്യത്തെ പ്രശംസിക്കുകയും പുഷ്പങ്ങൾ വർഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ: രാമ രൂപ നഖ സിഖ സുഭഗ ബാരഹിം
ബാര നിഹാരി
പുലക ഗാത ലോചന സജല ഉമാ സമേത
പുരാരി

രാമ നഖ സിഖ സുഭഗരൂപ=ശ്രീരാമന്റെ നഖശിഖാന്തമുള്ള സുന്ദരരൂപത്തെ, നിഹാരി=സന്ദർശിച്ചു, ഉമാസമേത പുരാരി=ഉമാ സമേതനായ ശിവാൻ, പുലക ഗാത=പുളകിതഗാത്രനും, സജല ലോചന=സജല നേത്രനുമായിഭവിച്ചു.

കാൽനഖം മുതൽ ശിരസ്സുവരെയുള്ള അംഗപ്രത്യംഗങ്ങളിൽ സമുജ്ജലിക്കുന്ന ശ്രീരാമലാവണ്യം കണ്ടു ഉമയുടേയും മഹാദേവന്റേയും ശരീരങ്ങൾ കോരിത്തരിച്ചു. അവരുടെ നേത്രങ്ങൾ ബാഷ്പാക്ഷങ്ങളുമായി.

ചൗ: കേകി കണ്ണ ഭൃതി സ്യാമല അംഗാ തഡിത
ബിനിനക ബസന സുരംഗാ
ബ്യാഹ ബിഭ്രുണ ബിബിധ ബനാഹു
മംഗലമയ സബ ഭാംതി സുഹാഹു

കേകി കണ്ണ ഭൃതി=മന്ദിരിന്റെ കഴുത്തിലെ കാന്തിയെ വെല്ലുന്ന, സ്യാമല അംഗാ=ശ്യാമളശരീരം, തഡിത ബിനിനക=വിദ്യുത്തിനെ നിന്ദിക്കുന്ന, ബസന=ഉടയാട, ബിബിധ ബ്യാഹ ഭ്രുണ=പലതരത്തിലുള്ള വിവിധാരഭരണങ്ങൾ എന്നിവ, ബനാഹു=രാമൻ ചാത്തി, മംഗലമയ സബ ഭാംതി=ആ മംഗളമയൻ എല്ലാവിയത്തിലും, സുഹാഹു=ശോഭിച്ചു

മന്ദിരിന്റെ കണ്ണത്തിനു സ്വാഭാവികമായ കാന്തിവൈശിഷ്ട്യത്തെ ജയിക്കുന്ന ദീപ്തിയോടുകൂടിയതത്രേ ശ്രീരാമന്റെ ശ്യാമള ശരീരം. അദ്ദേഹം ചാത്തിയിട്ടുള്ള ഉടയാടയാകട്ടേ മിന്നൽപിണരിനെ നിന്ദിക്കുന്നതുമാണ്. വരോചിതങ്ങളായ പലതരം ആഭരണങ്ങളാണദ്ദേഹം അണിഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. അങ്ങനെ ആ മംഗളമയനായ രാമൻ നാനാപ്രകാരേണ ശോഭിച്ചു.

സരദ ബിമല ബിധു ബദന സുഹാവന നയന
 നവല രാജീവ ലജാവന
 സകല അലൗകിക സുന്ദരതാതു കഹി ന ജാതു
 മനഹീ മന ഭാതു

സരദബിമല ബിധു സുഹാവന ബദന=ശരൽകാലത്തെ നിമ്ബല ചന്ദ്രനേപ്പോലുള്ള സുന്ദരമായ മുഖവും, നവല രാജീവ ലജാവന= പുതുതായി വിടൻ താമരയെ ലജ്ജിപ്പിക്കുന്ന, നയന=നയനങ്ങളും എന്നുവേണ്ട, അലൗകിക സകല=അഭൗമങ്ങളായ എല്ല, സുന്ദരതാതു=സൗന്ദര്യവും, മനഹീ മനഭാതു മനസ്സിനെ കവരുന്ന എന്നു പറയാമെന്നല്ലാതെ അതു, കഹി ന ജാതു=വർണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

കാദം കറപ്പും നിശ്ശേഷം അകന്ന ശരൽകാലത്തെ നിമ്ബല ചന്ദ്രനേപ്പോലെ കാണികൾക്കാപ്പാദമുണ്ടാക്കുന്നതാണദ്ദേഹത്തിന്റെ സുന്ദരമുഖം. അതുപോലെതന്നെ നവവികസിതങ്ങളായ കമലങ്ങൾക്കു ലജ്ജയുണ്ടാക്കുന്നവയാണദ്ദേഹത്തിന്റെ നീണ്ട ഇടം പെട്ടകണ്ണുകൾ. പൊതുവേ പറഞ്ഞാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൗന്ദര്യം തികച്ചും സ്വർഗ്ഗീയവും അവർണ്യവുമാണ്. മനസ്സുകൊണ്ടുസ്വദിക്കാമെന്നല്ലാതെ വിവരിച്ചു പറയാൻ സാധ്യമല്ല അതു്.

ബന്ധു മനോഹര സോഹരിം സംഗാ ജാത
 നചാവത ചപല തുരംഗാ
 രാജകുംഭര ബരബാജി ദേഖാവഹിം ബംസ
 പ്രസംസക ബിരദ സുനാവഹി

സംഗ മനോഹര=രാമനുമൊന്നിച്ചു മനോഹരനാകും, ചപല തുരംഗാ=ഗതിവേഗമുള്ള അശ്വങ്ങളെക്കൊണ്ടു, നചാവത ജാത=നൃത്തം ചെയ്തിച്ചു ഗമിക്കുന്നവരുമായ, ബന്ധു സോഹരിം=ഭ്രാതാക്കളും ശോഭിച്ചിരുന്നു, രാജകുംഭര=അനുന്യാനംചെയ്യുന്ന ഇതരരാജകുമാരന്മാർ, ബരബാജി ദേഖാവഹിം=ശ്രേഷ്ഠാശ്വങ്ങളിലിരിക്കുന്നതായി കാണപ്പെട്ടു, ബംസ പ്രസംസക=സ്തുതിപാഠകന്മാർ, ബിരദ സുനാവഹിം=അപദാനവർണ്ണം ചെയ്തു അവരെ കേൾപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

ഗതിഭോഗമുള്ള അശ്വങ്ങളെക്കൊണ്ട് നൃത്തം ചെയ്തിച്ചു
 രാത്രമൊഴുന്ന ഭ്രാന്താക്കളെക്കണ്ട് രാമന്റെകൂടെ. അനന്തരം ചെ-
 യുന്ന ഇതരരാജകുമാരന്മാർ ശ്രേഷ്ഠാശ്വങ്ങളിൽ ആരൂഢനായി
 റിക്കുന്നു. സൂതിപാഠകന്മാരാകട്ടേ വംശാപദാനങ്ങൾ വണ്ണിച്ചു
 കേൾപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്.

ജേഹി തുരംഗ പര രാമു ബിരാജേ ഗതി ബിലോകി
 ഹിഗനായക ലാജേ

കഹി ന ജാഇ സബ ഭാംതി സുഹാവാ ബാജി
 ബേഷ്യ ജന കാമ ബനാവാ

ജേഹി തുരംഗ പര=ഏതൊരശ്വത്തിൽ, രാമു ബിരാജേ=ശ്രീരാ-
 മൻ ശോഭിക്കുന്നുവോ അതിന്റെ, ഗതി ബിലോകി=ഗമനവേഗം
 കണ്ട്, ഹിഗനായക=പക്ഷിരാജാവായ ഗരുഡനും, ലാജേ=ലജ്ജി-
 ച്ചവശമായി, സബ ഭാംതിസുഹാവാ=എല്ലാവിധത്തിലും അതു
 സുന്ദരമാണ്, കഹി ന ജാഇ=അവർണ്യവുമാണ്, കാമ ബാജി
 ബേഷ്യ=കാമദേവൻ അശ്വവേഷം, ബനാവാ ജന=ചമഞ്ഞിരി-
 ക്കയാണോ എന്നും.

ശ്രീരാമൻ ഏതൊരശ്വത്തിലിരുന്നതല്ലെന്നുണ്ടോ ആ കൃതിര-
 യുടെ ഗതിവേഗം കണ്ടു ഗരുഡനപോലും ലജ്ജതോന്നി. എല്ലാ
 വിധത്തിലും സുന്ദരവും അവർണ്യവുമാണ് ആ തുരഗം. കാമദേ-
 വൻതന്നെ വാജിവേഷം ചമഞ്ഞുവന്നിരിക്കയാണോ എന്നു
 തോന്നും ആ ഹയത്തെ കണ്ടാൽ.

മഃ: ജന ബാജിബേഷ്യ ബനാഇ മനസിജ്ജ രാമഹിത
 അതി സോഹഇ

ആപനേ ബയ ബല രൂപ ഗുന ഗതി സകല
 ഭവന ബിമോഹഹീ

ജഗമഗത ജീന ജരാവ ജോതി സുമോതി മനീ
 മാനിക ലഗേ

കിങ്കിനി ലലാമു ലഗാമു ലലിത ബിലോകി സുര നര മുനി റഗേ

മനസിജ്ഞാമൻ, രാമഹിതം=രാമന്റെ പ്രിയത്തിനുവേണ്ടി, ബാജി ബേഷു ബനാഇ=അശ്വവേഷം ചമഞ്ഞു, അതിസോഹൃത്തു ജനം=അത്യധികം ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നും, ആപനേ ബന്ധു ബാലം=അതിന്റെ പ്രായം, ശക്തി, ഗുണഗതി=ഗുണം, ഗമനം എന്നിവകൊണ്ട് അത്, സകല ഭൂതനം=സമസ്തലോകത്തേയും, ബിമോഹനം=മോഹിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, സുമോതി=നന്മത്തുകൾ, മാനിക മനി ലഗേ=മാണിക്യരത്നവും പതിച്ചു, ജീന ജരാറ ജോതി=ജീനിയുടെ ഉജ്ജ്വലകാന്തി, ജഗമഗനം=വെട്ടിത്തിളങ്ങിയിരുന്നു, ലലാമ കിങ്കിനി=കമനീയങ്ങളായ കിങ്ങിണികളോടുകൂടിയ, ലലിത ലഗാമു=മനോജ്ഞമായ ലഗാൻ, ബിലോകി=കണ്ടിട്ട്, സുര നര മുനി റഗേ=ദേവന്മാരും മന്ത്രിയും, മുനിമാരും സ്തുജ്ഞരായിനിന്നു.

ശ്രീരാമൻ സന്തോഷമുണ്ടാകാൻവേണ്ടി കാമദേവൻ അശ്വവേഷം ചമഞ്ഞു അത്യധികം ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും. ആ അശ്വത്തിന്റെ പ്രായവും കരുത്തും, ഗുണങ്ങളും ഗതിവേഗവും സമസ്തലോകത്തേയും മുഴുവരാക്കി. നന്മത്തുകൾ മാണിക്യരത്നവും പതിച്ചു ജീനിയുടെ സമുജ്ജ്വലകാന്തി എങ്ങും പരന്നിരുന്നു. കമനീയങ്ങളായ കിങ്ങിണികളോടുകൂടിയ ലഗാൻ (കടിഞ്ഞാൺ) കണ്ട് ദേവന്മാരും നരന്മാരും മുനിമാരും സ്തുജ്ഞരായിപ്പോയി.

ദോ: പ്രഭുമനസഹിം ലയലീന മന ചലത ബാജി
മരബി പാവ
ഭൂഷിത ഉഡുഗന തധിത ഘന ജന ബര
ബരഹി ന ചാവ

പ്രഭുമനസഹിം=ശ്രീരാമന്റെ മനസ്സമായി, മന ലയ ലീനം=തന്റെ മനസ്സിനെ ലയിപ്പിച്ചു, ബാജി ചലതം=കുതിര സഞ്ച

രിക്കുമ്പോൾ, ഉദ്ധരണ തഡിത=നക്ഷത്രഗണത്താലും മിന്നൽ പി
ണരിനാലും, ഭൂഷിത ഘന=അലംകൃതമായ മേഘം, ബര ബരഹി
ന ചാവ ജന=ശ്രേഷ്ഠമയൂരങ്ങളെ നൃത്തം ചെയ്യിക്കുകയാണോ
എന്നതോർ, ഛബി പാമ്പ=ശോഭ പ്രാപിച്ചു.

ശ്രീരാമന്റെ പ്രേരണയ്ക്കു നിശ്ശേഷം കീഴടങ്ങി സഞ്ചരി
ക്കുന്ന കുതിര, നക്ഷത്രഗണത്താലും മിന്നൽപിണരിനാലും അലം
കൃതമായ മേഘം, ശ്രേഷ്ഠമയൂരങ്ങളെക്കൊണ്ടു നൃത്തം ചെയ്യിക്ക
യോ എന്നതോർ ശോഭിച്ചിരുന്നു.

ചു: ജേഹി ബര ബാജി രാമു അസവാരാ തേഹി
സാരദള ന ബരനെ പാരാ
സങ്കര രാമരൂപ അനുരാഗേ നയന പഞ്ചദസ
അതിപ്രിയ ലാഗേ

ജേഹി ബരബാജി=എതൊരു ശ്രേഷ്ഠാശ്വത്തിലേറി, രാമു അസ
വാരാ=ശ്രീരാമൻ സവാരിചെയ്തിരുന്നുവോ, തേഹി ബരനെ=
ആ കുതിരയെ വെട്ടിച്ച്, പാരാ സാരദള ന=മറകരയെത്താൻ
സരസ്വതീദേവിക്കും ശക്യമല്ല, രാമരൂപ അനുരാഗേ=ശ്രീരാമ
ന്റെ സൗന്ദര്യത്തിൽ മുഴുകിയായി, സങ്കര=ശിവൻ, പഞ്ചദസ
നയന=തന്റെ ചിരിനഞ്ചു കണ്ണുകളോടും അഭേദത്തിനു, അതി
പ്രിയ ലാഗേ=ഏറ്റവും പ്രിയംതോന്നി.

എതൊരു വിശിഷ്ടാശ്വത്തിലേറി ശ്രീരാമൻ സവാരിചെയ്ത
വോ, ആ തുരഗത്തെ വെട്ടിച്ച് ഒരറ്റമെത്താൻ വാണീദേവിക്കു
പോലും കഴിവില്ല. ശിവനും രാമസൗന്ദര്യത്തിൽ മുഴുകിയായി
ഭവിച്ചു. ആ സൗന്ദര്യം കാണാൻ തനിക്കു, കുറഞ്ഞതു പതിന
ഞ്ചെങ്കിലും നേത്രങ്ങൾ ഉണ്ടല്ലോ എന്നൊരു സമാശ്വാസം അദ്ദേ
ഹത്തിനുണ്ടായി. അതോടുകൂടി ആ നേത്രങ്ങളോടു അതേവരെ
യുണ്ടാകാത്ത ഒരു മനതയും ഉണ്ടായി. (ശിവനു അഞ്ചുമുഖം.
ഓരോ മുഖത്തിനും 3 നേത്രം. അങ്ങനെ പതിനഞ്ചുകണ്ണു)

ഹരിഹിത സഹിത രാമു ജബ ജോഹേ രമാ
സമേത രമാപതി മോഹേ

നിരവി രാമക്കുട്ടി ബിഡി ഹരപ്പാനേ ആട്ടെ

നൈന ജാനി പച്ചിത്താനേ

ജബ ഹിത=എപ്പോൾ പ്രേമപൂർവ്വം, ഹരി സഹിത രാമ=വിശിഷ്ടാശ്വപത്തോടുകൂടിയ രാമനെ, ജോഹേ=വീക്ഷിച്ചുവോ അപ്പോൾ, രമാസമേത രമാപതി=ലക്ഷ്മീസമേതനായ ലക്ഷ്മീകാന്തൻ, മോഹേ=മുഴയനായിഭവിച്ചു, രാമക്കുട്ടി നിരവി=രാമന്റെ കാന്തി ഭരിച്ചു, ബിഡി ഹരപ്പാനേ=ബ്രഹ്മദേവൻ പ്രസന്നനായി, ആട്ടെ നൈന ജാനി=തനിക്കു കണ്ണുകൾ എട്ടല്ലെഴുട്ടെ എന്നു ഗ്രഹിച്ചു, പച്ചിത്താനേ=അദ്ദേഹം പശ്ചാത്താപിക്കുകയും ചെയ്തു.

ശ്രേഷ്ഠഗുരവത്തോടുകൂടിയ ശ്രീരാമനെ കണ്ടപ്പോൾ ലക്ഷ്മീ സമേതനായമഹാവിഷ്ണു മുഴയനായിഭവിച്ചു. തനിക്കുകണ്ണുകൾ എട്ടല്ലെഴുട്ടെ എന്നുള്ള പശ്ചാത്താപത്തോടുകൂടി ബ്രഹ്മദേവൻ, രാമന്റെ കാന്തി നിരീക്ഷിച്ചു പ്രഹൃഷ്ടനായിത്തീർന്നു. (ആയിരം കണ്ണുകളുണ്ടായാലും പോരാ രാമന്റെ അഭ്യർത്ഥനയും നേരുന്നതിന്നു്. ആ സ്ഥിതിക്കു് തനിക്കുള്ള വെറും എട്ടു കണ്ണുകളെക്കുറിച്ചു ബ്രഹ്മദേവൻ പശ്ചാത്താപം ഉണ്ടാകുന്നതിൽ അസമാധാനം കരയെത്തുണ്ടു്?)

സുരസേനപ ഉര ബഹുത ഉക്കോളു ബിഡി തേം

ഡേബഡ സുലോചന ലാളു

രാമഹിം ചിതവ സുരേസ സുജാനാ ഗുതമസ്രാവു

പരമഹിത മാനാ

സുരസേനപ ഉര=സുരസൈന്യാധിപനായ സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ മനസ്സിൽ, ബഹുത ഉക്കോളു=വലുതായ ആനന്ദമുണ്ടായി, തനിജ്ജ, ബിഡി തേം ഡേബഡ=ബ്രഹ്മദേവനിൽനിന്നു പന്തളം, സുലോചന ലാളു=വിശിഷ്ടനേത്രങ്ങൾ ലഭിച്ചതിനാൽ, സുജാനാ സുരേസ=ചതുരനായ ഇന്ദ്രൻ, രാമഹിം ചിതവ=രാമനെ (ആയിരം കണ്ണുകളാൽ) വീക്ഷിച്ചു, ഗുതമസ്രാവു=ഗുതമശാപം, പരമഹിതമാനാ=വലിയൊരനുഗ്രഹമായി കരുതി.

ദേവസേനാനിയായ കാത്തികേയൻ, തനിക്കു രാമനെ കണ്ടാനന്ദിക്കാൻ വിധി, പന്ത്രണ്ടു കണ്ണുകളെങ്കിലും നൽകിയല്ലോ എന്നോർത്തു് അത്യാനന്ദം അനുഭവിച്ചു. ചതുരനായ ഇന്ദ്രൻ രാമനെ ആയിരം കണ്ണുകളാൽ നോക്കി. തനിക്കിത്രവളരെ നേത്രങ്ങൾ ലഭിക്കാനിടയായ ഗൗതമശാപം, ഒരു ശാപമായിട്ടല്ല, ഒരു നന്മയായിട്ടാണു് അപ്പോൾ സഹസ്രാക്ഷന തോന്നിയതു്.

ദേവ സകല സുരപതിഹിം സിഹാഹിം ആജ്ഞാപുരന്ദര സമ കോള നാഹിം
മുദിത ദേവഗന രാമഹിം ദേവി നൃപസമാജ ടുഹിം
ഹരഷ ബിസേഖീ

ആജ്ഞാപുരന്ദര സമ=ഇന്നു ഇന്ദ്രസമനായി, കോള നാഹിം=ആരും തന്നെയില്ല എന്നു, സകല ദേവ=സകല ദേവന്മാരും, സുരപതിഹിം സിഹാഹിം=ഇന്ദ്രനെ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, ദേവഗന=ദേവസമൂഹം, രാമഹിം ദേവി=ശ്രീരാമനെ ദർശിച്ചു്, മുദിത=സന്തുഷ്ടരായി, ടുഹിം നൃപ സമാജ=രണ്ടു രാജസംഘങ്ങളും, ബിസേഖീ ഹരഷ=വിശേഷിച്ചും പ്രസന്നാസ്ഥ പ്രാപിച്ചു.

രാമദേവന്റെ അനുപമമായ സൗന്ദര്യം കണ്ണുകൾകൊണ്ടു കണ്ടാനന്ദിക്കുന്നതിൽ ആയിരം കണ്ണുള്ള ഇന്ദ്രനേക്കാൾ കൂടുതലായി ഒരാൾക്കും ഭാഗ്യം സിദ്ധിച്ചിട്ടില്ല. ഈ വസ്തുത മുൻനിർത്തി ദേവന്മാരെല്ലാം ഇന്ദ്രൻ അനുപമനെല്ലാശ്ലീലിച്ചു അവരും രാമനെ വീക്ഷിച്ചു സന്തുഷ്ടരായി. ദശരഥന്റെ പരിവാരങ്ങൾക്കും ജനകന്റെ പരിവാരങ്ങൾക്കും അത്യാനന്ദവും ഉണ്ടായി.

മരം: അതിഹരഷ രാജ സമാജ്ഞ ടിസി ടുന്ദഭീ
ബാജഹിം ഘനീ

ബരസഹിം സുമന സുര ഹരഷി കഹി ജയ
ജയതി ജയ രഘുകലമനീ

ഏഹി ഭാംതി ജാനി ബരാത ആവത ബാജനേ
ബഹു ബാജ ഹിം

രാന്നീ സുആസിനി ബോലി പരിചരണ ഹേതു
മംഗല സാജഹീം

ഓഹ് രാജ സമാജ്=രണ്ടു രാജസമാജവും, അതിഹരഷ്=ഏററവും സന്തോഷിച്ചു, ഓറുഭീ ബാജഹിം ദിസിപനീ=ദിക്കുകളിൽ ഓറു ഭീനാദം മാറൊലിക്കൊണ്ടു, ജയ ജയതി ജയ രഘുകുലമനീ=രഘുകുലരത്നമായ രാമൻ ജയിക്കട്ടെ, ജയിക്കട്ടെ, ജയിക്കട്ടെ എന്നിങ്ങനെ, കഹി ഹരഷി സുര=പറഞ്ഞു സന്തുഷ്ടരായി ദേവന്മാർ, സുമന ബരസഹിം=പുഷ്പങ്ങൾ വെച്ചിട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു, ഏഹി ഭാംതി=ഇപ്രകാരം, ബരാത ആവത ജാനി=വരപക്ഷക്കാർ വരുന്നതറിഞ്ഞു, ബഹു ബാജനേ ബാജഹിം=വളരെ വാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു, രാന്നീ സുഹാസിനി ബോലി=റാണിമാർ സുന്ദരിമാരെ വിളിച്ചു, പരിചരണ ഹേതു=വരപക്ഷക്കാരെ സ്വീകരിക്കുന്നതിനുള്ള, മംഗല സാജഹിം=മംഗളദ്രവ്യങ്ങൾ തയ്യാറാക്കിയിട്ടു.

ദേശമരാജാവിന്റെ സംഘത്തിനും ജനകരാജാവിന്റെ സംഘത്തിനും ഒരുപോലെ അത്യാനന്ദമുണ്ടായി. ദിക്കുകളിൽ ഓറുഭീനാദം മാറൊലിക്കൊണ്ടു. രഘുകുലരത്നമായ രാമൻ ജയിക്കട്ടെ എന്നിങ്ങനെ തുടരെത്തുടരെ ജയാശംസ ചെയ്തുകൊണ്ടു ദേവന്മാർ പ്രസന്നരായി പൂമഴ ചൊരിഞ്ഞു. വരപക്ഷക്കാർ വരുന്നുണ്ടെന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ പലവിധ വാദ്യങ്ങളും മുഴക്കാൻ തുടങ്ങി. റാണിമാർ സുന്ദരിമാരായ സ്ത്രീകളെ വിളിച്ചു വരപക്ഷക്കാരെ സ്വീകരിക്കാൻ മംഗളപദാർത്ഥങ്ങൾ ഒരുക്കിയിട്ടു.

ദോ: സജി ആരതി അനേക ബിധി മംഗല സകല
സവാംരി
ചലിം മുദിത പരിചരണ കരണ ഗജഗാമിനി
ബര നാരി

അനേക ബിധി=അനേകവിധത്തിലുള്ള, ആരതി സജി=ആരതി തയ്യാറാക്കി, സകല മംഗല=എല്ലാ മംഗളദ്രവ്യങ്ങളും, സവാംരി=

ഒരുക്കി, ഗജ ഗാമിനി=ഗജഗാമിനിമാരായ, ബരനാരി മുദിത= സുന്ദരാംഗിമാർ സതുഷ്ടരായി, പരിമുനകരന=സ്വീകരണാത്മം ചലിം=പുറപ്പെട്ടു.

അനേകവിധത്തിലുള്ള ആരതി തയാറാക്കി സമൃദ്ധംഗളദ്രവ്യങ്ങളും സംഭരിച്ചു ഗജഗാമിനിമാരായ സുന്ദരാംഗിമാർ സ്വീകരണാത്മം പുറപ്പെട്ടു. [സ്വീകരണത്തിനു ചില ചടങ്ങുകളൊക്കെയുണ്ട്. വരപക്ഷക്കാർ വധുവിന്റെ ഗൃഹത്തിലേക്കുള്ള പ്രവേശനദോരത്തിലെത്തുമ്പോൾ വധുവിന്റെ പക്ഷത്തിലുള്ള സ്ത്രീകൾ ചെന്നു വരനെ ദീപാച്ചന ചെയ്തും, ധൂപമേല്പിച്ചും മറ്റും സ്വീകരിക്കുന്ന ചടങ്ങാണ് സ്വീകരണത്തിലുള്ളത്]

ചൗ: ബിധു ബദനീ സബ സബ മൃഗലോചനി സബ
നിജ തന ഹബി രതി മദമോചനി

പഹിരേ ബരന ബരന ബര ചീരാ സകല

ബിഭ്രഷന സജേ സരീരാ

സബ ബിധു ബദനീ=എല്ലാവരും മതിമുഖിമാർ, സബ മൃഗലോചനി=എല്ലാവരും ഹരിണാക്ഷിമാർ, സബ നിജ നിജ=എല്ലാവരും അവരവരുടെ, തന ഹബി=ശരീരദീപ്തികൊണ്ട്, രതി മദമോചനി=രതിയുടെ മദത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നവർ, ബരന ബരന=വിവിധ വസ്ത്രങ്ങളിലുള്ള, ബരചീരാ പഹിരേ=ശ്രേഷ്ഠവസ്ത്രങ്ങൾ ചാഞ്ചി, സരീരാ=ശരീരങ്ങളിൽ, സകല ബിഭ്രഷന സജേ=സമസ്തഭരണങ്ങളും അണിഞ്ഞു.

സകല സുമംഗല അംഗ ബനാഹ്ല കരറിം ഗാന

കലകണ്ഠ ലജാഹ്ല

കങ്കന കിങ്കിനി നൃപുര ബാജഹിം ചാല ബിലോകി

കാമ ഗജ ലാജഹിം

സകല അംഗ=സമസ്താംഗങ്ങളേയും, സുമംഗല ബനാഹ്ല=സുമംഗളങ്ങളാക്കി, കലകണ്ഠ ലജാഹ്ല=കുയിലുകളെ ലജ്ജിപ്പിക്കുന്ന,

ഗാന കവിം=ഗാനങ്ങൾ പാടി, കങ്കന കിങ്കിനി=കങ്കണങ്ങളും
കിങ്ങിണികളും, ആപുര ബാജഹിം=കാൽച്ചിലമ്പുകളും ശബ്ദിച്ചു
കൊണ്ടിരുന്നു, മാല ബിലോകി=അവരുടെ ഗമനം കണ്ടിട്ട്,
കാമ ഗജ=കാമനാകുന്ന ഗജം, ലാജഹിം=ലജ്ജിച്ചിരുന്നു.

അവരെല്ലാം മതിമുഖിമാരും ഹരിണാക്ഷിമാരും രതിമദം
പോക്കുന്നവരും അമൃതവസ്ത്രങ്ങൾ മാർത്തി സർപ്പാവയവങ്ങളിലും
ആരേണം അണിഞ്ഞു, സമസ്താവയവങ്ങളും മഞ്ജുളമംഗളങ്ങ
ളാക്കി കയ്യിലുകളെ ലജ്ജിപ്പിക്കുന്ന ഗാനങ്ങൾ ആലപിക്കുന്നവ
രാണ്. അവരുടെ കങ്കണങ്ങളും കിങ്ങിണികളും കാൽച്ചില
മ്പുകളും ശബ്ദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവരുടെ വരവുകൾ കാമ
നാകുന്ന ഗജം ലജ്ജപ്രദശിപ്പിച്ചു.

ബാജഹിം ബാജന ബിബിധ പ്രകാരം നഭ അരു
നഗര സുമംഗല ചാരാ
സചീ സാരദാ രമാ ഭവാനീ ജേ സുരതിയ സുചി
സഹജ സയാനീ

നഭ അരു നാഗര=ആകാശത്തിലും നഗരത്തിലും, ബിബിധ
പ്രകാരം=പലതരത്തിലുള്ള, ബാജന ബാജഹിം=വാദ്യങ്ങൾ മുഴ
ങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു, സുമംഗല ചാരാ=മംഗളാചരണം നടത്തുകയും
ചെയ്തിരുന്നു, സചീ സാരദാ രമാ=ഇന്ദ്രാണിയും, സരസ്വതിയും.
ലക്ഷ്മിയും, ഭവാനീ=പാർവ്വതിയും—, ജേ സുരതിയ സഹജ
സയാനേ സുചി=ഇവരെല്ലാംതന്നെ സ്വാഭാവികമായി ചതുര
മാരും പവിത്രമാരുമായ ദേവാംഗനമാരാണ്ല്ലോ—.

കപട നാരി ബര ബേഷ ബനാതു മിലീം സകല
രനിവാസഹിം ജാതു

കരഹിം ഗാന കല മംഗല ബാനീ ഹരഷ
ബിബസ സബ കാള ന ജാനീ

കപട നാരി ബര ബേഷ ബനാതു=കപടസുന്ദരസ്ത്രീവേഷം
ചമഞ്ഞു, രനിവാസഹിം ജാതു മിലീം=അന്തഃപുരത്തിൽചെന്നു

അവതരമായി മേളിച്ചു, കലമംഗല ബാനീ=മനോഹരമംഗളപദ
 ഞ്ജരക്കൊള്ളുന്ന, ഗാന കരഹിം=പാട്ടുകൾ പാടിക്കൊണ്ടി
 രുന്നു, സബ ഹരഷ ബീബസ=എല്ലാവരും സന്തോഷവിവശമാ
 രായിരുന്നതിനാൽ, കാളു ന ജാനീ=(ഈ ദേവാംഗനമാരെ) ആ
 അന്ത:പുരത്തിലുള്ളവരാരും തിരിച്ചറിഞ്ഞില്ല.

ആകാശത്തിലും നഗരത്തിലും പലതരത്തിലുള്ള വാദ്യഘോ
 ഷങ്ങളുണ്ടായി. മംഗളാചരണവും നടന്നു. പ്രകൃത്യാതന്നെ ചതു
 രമാരും പവിത്രമാരും ദേവാംഗനമാരുമായ ഇന്ദ്രാണിയും, സര
 സ്വതിയും, ലക്ഷ്മിയും, പാർവ്വതിയും കപടസുന്ദരസ്രീവേഷം ചമ
 ഞ്ജ് കൊട്ടാരത്തിലെ അന്ത:പുരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുകയും മറ്റു
 സ്രീകളുമായി മേളിച്ചു കളമംഗളഗാനങ്ങൾ പാടുകയും ചെയ്തു.
 അന്ത:പുരം മുഴുവൻ സന്തോഷനിമഗ്നമായിരുന്നതുകൊണ്ട് കപട
 സുന്ദരസ്രീകളെ തിരിച്ചറിയാൻ ആർക്കും കഴിഞ്ഞില്ല

മരം: കോ ജാനി കേഹി ആനന്ദബസ സബ ബ്രഹ്മ
 ബര പരിമന ചലീം
 കലഗാന മധുര നിസാന ബരഷഹിം സുമന
 സുര സോഭാ ഭലീം
 ആനന്ദ കന്ദ ബിലോകി ദൂലഹ സകല ഹിയ
 ഹരഷിത ഭൂതും
 അംഭോജ അംബക അംബു ഉമഗി സുഅംഗ
 പുലകാവലി മരതും

ആനന്ദ ബസ=ആനന്ദവാശരായ, കോ കേഹി=ആർ ആരെ,
 ജാനി=തിരിച്ചറിയാൻ, സബ ബ്രഹ്മ ബര=എല്ലാവരും ബ്രഹ്മ
 രൂപമായ മണവാളനെ, പരിമന ചലീം=സ്വീകരിക്കാൻ നട
 ന്നു, കലഗാന=മനോഹര ഗാനങ്ങൾ; മധുര നിസാന=മധുരവാ
 ദ്യഘോഷങ്ങൾ; സുര സുമന ബരഷഹിം=ദേവന്മാർ പുഷ്പവഷം
 ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു, ഭലീം സോഭാ=വെളിച്ച ശോഭ, ആനന്ദ കന്ദ
 ദൂലഹ=ആനന്ദകന്ദമായ വാരനെ, ബിലോകി സകല ഹിയ=

കണ്ടിട്ട് സമസ്താധിപങ്ങളും, ഹരഷിത ഭൗമം=സത്താധിപങ്ങളായി ഭവിച്ചു, അംഭോജ അംബക=അറയുടെ കമലനായനങ്ങളിൽ നിന്നു, അംബു ഉമഗി=ജലം ഒഴുകി, സുഅംഗം=സുന്ദരാംഗങ്ങളിൽ, പുലകാവലി ഛത്തം=പുളകാവലി പരന്നു.

പരമാനന്ദമഗ്നരായിക്കഴിഞ്ഞാൽപ്പിന്നെ, ആർ ആരെ തിരിച്ചറിയും? എല്ലാവരും നടന്നു സാക്ഷാൽ പരബ്രഹ്മത്തെ രൂപമെടുത്ത രാമമണവാളനെ എതിരേറു സ്വീകരിക്കുവാൻ. എങ്ങും മനോജ്ഞഗാനങ്ങൾ; എവിടെയും കണ്ണാനന്ദകരങ്ങളായ വാദ്യഘോഷങ്ങൾ. അന്തരീക്ഷത്തിൽനിന്നു ഇടവിടാതെ പൂമഴ പെയ്യുന്നു. എങ്ങും മനോഹര ദീപ്തി. ആനന്ദകന്ദമായ മണവാളനെ കണ്ടു എല്ലാവരും ഹൃദയം ആനന്ദനൃത്തം ചെയ്തു. നന്ദാംഗിമാരുടെ കമലവിലോചനങ്ങളിൽനിന്നു സന്തോഷാശ്രു പ്രവഹിച്ചു. അറയുടെ പൂമെഴുക്കു പുളകാഞ്ചിതങ്ങളായി.

ദോ: ജോ സുഖ ഭാ സീയ മാതൃമന ദേവി രാമ ബര

ബോധി

സോ ന സകഹിം കഹി കലപ സത സഹസ

സാരദാ സേഷി

രാമ ബര ബോധി ദേവി=ശ്രീരാമന്റെ വരവോടും കണ്ടിട്ട്, സീയ മാതൃമന=സ്വീതാമാതാവിന്റെ മനസ്സിൽ, ജോ സുഖ ഭാസോ=യാതൊരു സുഖമുണ്ടായോ ആ സുഖം, സഹസ സാരദാ സേഷി=ആയിരം സരസ്വതിമാരെക്കൊണ്ടും, ആയിരം ആദിശേഷന്മാരെക്കൊണ്ടും, കലപസത കഹി=കല്പശതകാലം ശ്രമിച്ചാലും വഴ്ത്തിക്കാൻ, ന സകഹിം=ശക്യമാകയില്ല.

ശ്രീരാമന്റെ വരവോടും കണ്ടിട്ട് സ്വീതയുടെ മാതാവിന്റെ മനസ്സിൽ എന്തൊരു സുഖമാണോ ഉണ്ടായത്, ആ സുഖം ആയിരം സരസ്വതിമാരെക്കൊണ്ടും ആയിരം ആദിശേഷന്മാരെക്കൊണ്ടും ശതകല്പകാലം ശ്രമിച്ചാലും വഴ്ത്തിച്ചുവസാനിപ്പിക്കാൻ കഴിവുണ്ടാകുകയില്ല.

ചു: നയന നീര ഹരി മംഗല ജാനീ പരിമന
കരഹിം മുദിത മനരാനീ
ബേദ ബിഹിത അരു കല ആചാത്ര കീൻഹ
ലേീ ബിധി സബ ബുവഹാത്ര

മംഗല ജാനീ=മംഗളവേളയെന്നറിഞ്ഞു, നയനനീര ഹരി= ബാഷ്പം നിയന്ത്രിച്ചു, മുദിതമന രാനീ=സത്തുഷ്ടഹൃദയമായ രാണിമാർ, പരിമന കരഹിം=സ്വീകരണകർമ്മം അനുഷ്ഠിച്ചിരുന്നു, ബേദ ബിഹിത അരു=വേദവിധിയനുസരിച്ചും, കല ആചാത്ര=കലാചാരപ്രകാരവും, സബ ബുവഹാത്ര=എല്ലാ ചടങ്ങുകളും, ലേീ ബിധി കീൻഹ=നല്ലപോലെ നിർവ്വഹിച്ചു.

ആനന്ദബാഷ്പമായാലും ദുഃഖജന്യമായ കണ്ണുനീരായാലും മംഗളവേളയിൽ രണ്ടും നന്നല്ലെന്നാണ് വെച്ചിട്ടുള്ളത്. അതിനാൽ രാണിമാർ ബാഷ്പം നിയന്ത്രിച്ചു. പ്രഹൃഷ്ടമായ അവർ സ്വീകരണച്ചടങ്ങു വേദവ്യവസ്ഥകൾക്കും വംശാചാരങ്ങൾക്കും അനുസരിച്ച ഭംഗിയായി നിർവ്വഹിച്ചു.

പഞ്ച സബദ സുനി മംഗല ഗാനാ പട പാംവഡേ
പരഹിം ബിധി നാനാ
കർി ആരതീ അരഘ തിൻഹ ദീൻഹാ രാമ ഗവനു
മണ്ഡപ തബ കീൻഹാ

പഞ്ച സബദ=പഞ്ചവാദ്യവും (അഞ്ചു ധ്വനിയും), നാനാ മംഗല ഗാനാ സുനി=വിവിധ മംഗളഗാനങ്ങളും കേട്ട് (പരിചാരകന്മാർ), നാനാ ബിധി=പലതരത്തിലുള്ള, പാംവഡേ പട=കാപ്പുറുകൾ, പരഹിം=നിലത്തു വിരിച്ചിരുന്നു, തിൻഹ ആരതീ കരി=അവർ രാമനു ആരതി ചെയ്ത്, അരഘ ദീൻഹാ=അർഘ്യം നൽകി, തബ രാമ=ആ അവസരത്തിൽ രാമൻ, മണ്ഡപ ഗവനു കീൻഹാ=മണ്ഡപത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളി.

പഞ്ചവാദ്യവും (പഞ്ചധ്വനിയും) വിവിധ മംഗളഗാനങ്ങളും കേട്ടു പരിചാരകന്മാർ, വരന്റെ എഴുന്നള്ളത്തിനു നിലത്തു

കുഞ്ചുത്തറ വിരിച്ചു. സ്രീകുറു ശ്രീരാമൻ ആരതി ചെയ്തു അർപ്പണം നല്കി. ആ അവാസരത്തിൽ രാമൻ മണ്ഡപത്തിലേക്കു കടന്നുവന്നു. [മദ്ദളം, ഇടയ്ക്ക, പാണി, കഴൽ, കൊമ്പ് ഇവയെക്കൊണ്ടുള്ള വാദ്യമാണ് പഞ്ചവാദ്യം. പഞ്ചശബ്ദം താഴെ കാണുന്നവയുമാണ്. 1. വേദധ്വനി, 2. വന്ദിധ്വനി, 3. ജയധ്വനി, 4. ശംഖധ്വനി, 5. പടഹധ്വനി. പഞ്ചശബ്ദമെന്ന വാക്കിനു ചില വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർ ഈ രണ്ടുവിധത്തിലുള്ള അർത്ഥവും പറഞ്ഞുകാണുന്നു. രണ്ടാമത്തേതായി പറയുന്ന ഭാഗമേ കവി വിവക്ഷിച്ചിട്ടുള്ള എന്നും ആദ്യത്തെ വിഭാഗത്തിനു ഉത്തരേന്ത്യയിൽ പ്രചാരമില്ലെന്നും ചിലർ പറയുന്നു. ഈ വ്യാഖ്യാതാവിൽ മദ്ധ്യസ്ഥൻ മാത്രമാണ്. ഏതു സ്വീകരിച്ചാലും തരക്കേടില്ല.]

ദേശരഥ സഹിത സമാജ ബിരാജേ ബിഭവ

ബിലോകി ലോകപതി ലാജേ

സമയം സമയം സുര ബരഷഹിം ഫൂലാ സാന്തി

പഡഹിം മഹിസുര അനുകൂലാ

സഹിത സമാജ=പരിവാരസമേതനായി, ദേശരഥ ബിരാജേ=ദേശരഥൻ ശോഭിച്ചു, ബിഭവ ബിലോകി=അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഐശ്വര്യം കണ്ടു. ലോകപതി ലാജേ=ഇന്ദ്രനുംകൂടി ലജ്ജിച്ചു, സമയം സമയം=ഇടതടവില്ലാതെ, സുര ഫൂലാ ബരഷഹിം=ദേവന്മാർ പുഷ്പവൃഷ്ടി ചെയ്തു, മഹിസുര അനുകൂലാ=ബ്രാഹ്മണർ സന്ദർഭാചിതമായി, സാന്തി പഡഹിം=ശാന്തിമന്ത്രം ഉരുവിട്ടു.]

പരിവാരസമേതനായി ദേശരഥൻ ശോഭിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഐശ്വര്യം കണ്ടു ഇന്ദ്രനുംകൂടി ലജ്ജിച്ചു. ഇടതടവില്ലാതെ ദേവന്മാർ പുഷ്പവൃഷ്ടി ചെയ്തു. ബ്രാഹ്മണർ സന്ദർഭാചിതം ശാന്തിമന്ത്രം ഉരുവിട്ടു. [ഇതാണ് ശാന്തിമന്ത്രം:- ഓം ശന്നോ മിതുഃ ശം വന്തഃ ശന്നോ ഭവത്യുര്യമാ. ശന്ന ഇന്ദ്രോ ബൃഹസ്പതിഃ ശന്നോ വിഷ്ണു തതക്രമഃ നമോ ബ്രഹ്മണേ നമസ്തേ

വായോ തപ മേവ പ്രത്യക്ഷം ബ്രഹ്മ വദീഷ്യാമി. ഋതം വദീ
ഷ്യാമി. സത്യം വദീഷ്യാമി. തന്മാമവാതു ത ട്ടശ്ശാര മവതവതു
മാമവതു വശ്ശാരം. ഓം ശാന്തിഃ ശാന്തിഃ ശാന്തിഃ]

നഭ അരു നഗര കോലാഹല ഹോതു ആപനിപര
കമു സുനഇ ന കോതു
ഏഹി ബിധി രാമ മണ്ഡപഹിം ആഹ്വ അരഘ
ദേതു ആസന ബൈരാഹ്വ

നഭ അരു നഗര=ആകാശത്തിലും നഗരത്തിലും, കോലാഹല
ഹോതു=കോലാഹലമുണ്ടായി, കോതു ആപനിപര=ആർക്കും
താൻ പറയുന്നതും മറുജ്വരൻ പറയുന്നതും, കമു ന സുനഇ=
ഒട്ടും കേൾക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഏഹിബിധി രാമ=ഇപ്രകാരം
രാമൻ, മണ്ഡപഹിം ആഹ്വ=മണ്ഡപത്തിലേക്കു വന്നു, അരഘ
ദേതു=അറപ്പും നൽകി, ആസന ബൈരാഹ്വ=പീഠത്തിൽ ഇരുത്തി.

ആകാശത്തിലും നഗരത്തിലും, താൻ പറയുന്നതു തനിക്കു
തന്നെയും കേൾക്കാനാകാത്തതു കോലാഹലം ഉണ്ടായി. ഈ അവ
സരത്തിൽ രാമൻ മണ്ഡപത്തിലേക്കുവന്നു. അദ്ദേഹത്തിനു അ
ർപ്പം നൽകി. ഉപചാരപൂർവ്വം രാമനെ പീഠത്തിൽ ഇരുത്തുകയും
ചെയ്തു.

ചരം: ബൈരാരി ആസന ആരതീ കരി നിരഖി
ബരു സുഖ പാവഹിം
മനി ബസന ഭൂഷന ഭൂരി വാരഹിം നാരി
മംഗല ഗാവഹിം
ബ്രഹ്മാദി സുരബര ബിപ്ര ബേഷ ബനാതു
കരുതക ദേവഹിം
അവലോകി രഘു കല കമല രബി ചരബി
സുഹല ജീവന ലേഖഹിം

ബരു ആസന ബൈരാരി=വരനെ പീഠത്തിൽ ഇരുത്തി, ആരതി
കരി നിരഖി=ദീപാരാധന നടത്തിക്കണ്ടിട്ട്, സുഖ പാവഹിം=

എല്ലാവർക്കും സുഖമുണ്ടായി, ഭൂരി മനീ ബന്ധനം=വളരെ രത്നങ്ങൾ, വസുങ്ങൾ, ഭൂഷണ ബാഹരിം=ആഭരണങ്ങൾ എന്നിവ ദാനംചെയ്തു, നാരി മംഗല ഗാവഹരിം=സ്ത്രീകൾ മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി, ബ്രഹ്മാദി സുരബരം=ബ്രഹ്മാദികളായ ദേവപ്രവരന്മാർ, ബിപ്ര ബേഷ ബനാജം=ബ്രാഹ്മണവേഷം ചമഞ്ഞു, കൗതുക ദേവഹരിം=കൗതുകങ്ങൾ കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നു, രഘുകുല കമല രബി ഛബി=ശ്രീരാമന്റെ ദീപ്തി, അവലോകി=കണ്ടിട്ട്, ജീവന സുഫലം=തങ്ങളുടെ ജനം സുഫലമായി, ലഖഹരിം=ഗണിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

വരനെ പീഠത്തിലിരുത്തി ആരതി ചെയ്തു. വരനെ കണ്ട ജനങ്ങളെല്ലാം സുഖിച്ചു. വളരെ ആടുകളും ആഭരണങ്ങളും രത്നങ്ങളും യാഥാർത്ഥ്യം ദാനം നൽകി. ബ്രഹ്മാദികളായ ദേവമുഖ്യന്മാർ ബ്രാഹ്മണവേഷം ചമഞ്ഞു അവിടത്തെ കൗതുകങ്ങൾ വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ട്. ശ്രീരാമന്റെ ദീപ്തി കണ്ടിട്ട് തങ്ങളുടെ ജനം സുഫലമായി എന്നു ദർശകന്മാർ ഗണിച്ചു.

ദോ: നാളെ ബാരി ഭാട നട രാമ നിശാവാരി പാള

മുദിത അസീസഹിം നാളെ സിര ഹരഷ ന

ഹൃദയം സമാജ

നാളെ ബാരി ഭാട നട=ക്ഷുരകന്മാർ, മസാലച്ചികൾ, സ്തുതിപാഠകന്മാർ, നടന്മാർ ഇവരെല്ലാം, രാമ നിശാവാരി പാള=രാമന്റെ പാരീതോഷികങ്ങൾ വാങ്ങി, മുദിതം=സന്തുഷ്ടരായി, സിര നാളെ അസീസഹിം=ശിരസ്സു കുനിച്ചു ആശീർവ്വകരം നൽകി, ഹൃദയം=അവരുടെ മനസ്സിൽ, ഹരഷ ന സമാജം=ആനന്ദം ഒതുങ്ങിനില്ക്കാതെയായി.

ക്ഷുരകന്മാർ, മസാലച്ചികൾ, സ്തുതിപാഠകന്മാർ, നടന്മാർ ഇവരെല്ലാം രാമനിൽനിന്നും പാരീതോഷികങ്ങൾ കൈപ്പറ്റി സന്തുഷ്ടരായി ശിരസ്സു കുനിച്ചു ആശീർവാദം നൽകി. അവരുടെ മനസ്സിൽ ആനന്ദം ഒതുങ്ങിനില്ക്കാതായി.

ചു: മിലേ ജനക ദസരഥു അതിപ്രീതി കരി
 ബൈദിക ലൗകിക സബ രീതീ
 മിലത മഹാ ദോള രാജ ബിരാജേ ഉപമാ ഖോജി
 ഖോജി കബി ലാജേ

ബൈദിക ലൗകിക കരി സബ രീതീ=വൈദികവും ലൗകികവും ആയ എല്ലാ രീതിയും മുൻനിർത്തി, ദസരഥു ജനക=ദശരഥനും ജനകനും, അതിപ്രീതി മിലേ=ഏറ്റവും പ്രീതിയോടെ അന്യോന്യാശ്ലേഷം ചെയ്ത്, മിലത ദോള മഹാരാജ=ആശ്ലേഷിച്ചതിനാൽ ആ രണ്ടു മഹാരാജാക്കന്മാരും, ഉപമാ ഖോജി ഖോജി=ഉപമകൾ തേടിത്തേടി, കബി ലാജേ=കവികൾ ലജ്ജിതരായി ഭവിക്കുമാറു, ബിരാജേ=ശോഭിച്ചു.

വൈദികരീതികൾക്കും ലൗകികവിധികൾക്കും അനുസൃതമാം വണ്ണം ദശരഥനും ജനകനും ഏറ്റവും പ്രീതരായി അന്യോന്യം ആശ്ലേഷിച്ചു. ആ ആശ്ലേഷം ഏതുപോലെയാണു പറയാൻ കവികൾ പല ഉപമകളും ആരായുകയുണ്ടായി. ഉചിതമായ ഉപമ ലഭിക്കാതെ ലജ്ജാവിവശരായിത്തീർന്നു. ആവിവശരവ സ്ഥയ്ക്കു കവികളെ വിധേയരാക്കുമാറു ആ രണ്ടു മഹാരാജാക്കന്മാരും ശോഭിച്ചു.

ലഹി ന കതഹം ഹാരി ഹിയ മാനീ ഇൻഹ സമ
 ഏതു ഉപമാ ഉര ആനീ
 സാമധ ദേഖി ദേവ അനുരാഗേ സുമന ബരഷി
 ജസു ഗാവന ലാഗേ

കതഹം ന ലഹി=എങ്ങും ലഭിച്ചില്ല ഉപമ എന്നതു നിമിത്തം കവികൾ, ഹിയ ഹാരി മാനീ=മനസ്സിൽ പരാജയം സമ്മതിച്ചു. ഒടുവിൽ, ഉര ഉപമാ ആനീ=മനസ്സിൽ ഒരുപമ തോന്നി, ഇൻഹ സമ ഏതു=ഇവിടെ സമം ഇവർതന്നെ, സാമധ ദേഖി=ജനകദശരഥന്മാരുടെ പ്രേമബന്ധം കണ്ടിട്ട്, ദേവ അനുരാഗേ=ദേവന്മാർ സമ്മുഷ്ടരായി, സുമന ബരഷി=പുഷ്പങ്ങൾ വഷ്ടിച്ചു, ജസു ഗാവന ലാഗേ=യശസ്സ് ഗാനംചെയ്യാനും തുടങ്ങി.

എവിടെയൊക്കെ തിരഞ്ഞിട്ടും ഉപമ ലഭിക്കാതെ വന്നപ്പോൾ കവികൾ പരാജയം സമ്മതിച്ചു. ഒടുവിൽ അവരുടെ മനസ്സിൽ ഒരുപമ തോന്നി. അതിപ്രകാരമായിരുന്നു. ദേശരഥ ജനകന്മാർക്കു സമന്മാർ ജനകദേശരഥന്മാർതന്നെ. ജനകദേശരഥന്മാരുടെ പ്രേമബന്ധം കണ്ടു ദേവന്മാർ സന്തുഷ്ടരാവുകയും പുഷ്പങ്ങൾ വെച്ചിട്ടു അവരുടെ യശസ്സു ഗാനംചെയ്യാനാരംഭിക്കുകയും ചെയ്തു.

ജഗു ബിരംചി ഉപജാവാ ജബ തേം ദേവേ സുനേ
ബ്യാഹ ബഹു തബതേം
സകല ഭാംതി സമ സാജ സമാജ്ജി സമ സമധീ
ദേവേ ഹമ ആജ്ജി

ജബതേം ബിരംചി ജഗു ഉപജാവാ തബതേം=ബ്രഹ്മാവു പ്രപഞ്ചം സൃഷ്ടിച്ചതെന്നോ അനുമുതൽക്കിന്നേവരേയും, ബഹു ബ്യാഹ ദേവേ സുനേ=വളരെ വിവാഹം നടന്നതു കണ്ടിട്ടും ഉണ്ടു് കേട്ടിട്ടും ഉണ്ടു്, സകല ഭാംതി=എന്നാൽ എല്ലാ വിധത്തിലും (ഈ വിവാഹത്തിലെന്നപോലെ), സമ സാജ=തുല്യമായ സജ്ജീകരണങ്ങളും, സമാജ്ജി=തുല്യമായ സംഘവും, സമ സമധീ=തുല്യമായ പ്രേമബന്ധവും, ആജ്ജി ഹമ ദേവേ=ഇന്നേ ഞങ്ങൾ കാണുകയുണ്ടായുള്ളു.

ബ്രഹ്മാവു പ്രപഞ്ചം സൃഷ്ടിച്ചതുമുതൽക്കിതേവരെയായി നിരവധി വിവാഹങ്ങൾ നടന്നിട്ടുള്ളതായി ഞങ്ങൾ കാണുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ എല്ലാ വിധത്തിലും (ഈ വിവാഹത്തിലേപ്പോലെ) തുല്യമായ സജ്ജീകരണങ്ങളും തുല്യമായ സംഘവും തുല്യമായ പ്രേമബന്ധവും വധുവരന്മാരുടെ ഭാഗത്തു ഇന്നേ ഞങ്ങൾ കാണുകയുണ്ടായിട്ടുള്ളു.

ദേവ ഗിരാ സുനി സുന്ദര സാംചീ പ്രീതി അലൗകിക
ഒഹം ദിസി മാംചീ

ദേത പാഠവധേ അരഘു സുഹാഘ സാദര ജനക

മണ്ഡപഹിം ലുഘാഘ

ദേവ സുന്ദര സാംചീ=ദേവന്മാരുടെ സുന്ദരവും യഥാർത്ഥവുമായ,
ഗിരാ സുനി ഭൂഹും ദിസി=വാക്കുകൾ കേട്ട് ഇരുഭാഗക്കാക്കും,
അലങ്കരിക പ്രീതി=അഭയമൊന്നെന്തെ പ്രീതി, മാംചീ=രൂപംകൊ
ണ്ടു, ജനക സുഹാഘ പാഠവധേ=അനന്തരം ജനകൻ വഴിയിൽ
മനോഹര കംബളം വീരിപ്പിച്ചു, അരഘു ദേത=ദേശമന്ത
അർഘ്യം നൽകി, സാദര മണ്ഡപഹിം ലുഘാഘ=ആദരപൂർവ്വം മണ്ഡ
പത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

മനോഹരവും സത്യവുമായ ദേവവാണികൾ കേട്ടു ദേശമ
ന്തെയും ജനകന്തെയും പക്ഷക്കാക്കു സ്വഗ്നീയമായൊരു പ്രീതി
അങ്കരിച്ചു. അനന്തരം ജനകമഹാരാജാവു ദേശമന്ത നടക്കേ
ണ്ടതായ മാഗ്ഗത്തിൽ കംബളം വീരിപ്പിക്കുകയും അർഘ്യം നൽകി
കംബളത്തിലൂടെ നടത്തി മണ്ഡപത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകു
കയും ചെയ്തു. [വരനെ റാണിമാർ സ്വീകരിച്ചതുപോലെ അത്യാ
ദരപൂർവ്വം വരന്റെ പിതാവിനെ ജനകമഹാരാജാവു എതിരേറു
സ്വീകരിച്ചു.]

ഹരഃ മണ്ഡപ ബിലോകി ബിചിത്ര രചനാ രചിരതാ
മുനിമന ഹരേ

നിജപാനി ജനക സുജാന സബ കഹം ആനി
സിംഹാസന ധരേ

കല ഇഷ്ട സരിസ ബസിഷ്ട പൂജേ ബിനയ കരി
ആസിഷ ലഹരീ

കൗസികഹിം പൂജത പരമ പ്രീതി കി രീതി തു
ന പരെ കഹീ

മണ്ഡപ ബിചിത്ര രചനാ=മണ്ഡപത്തിന്റെ വിചിത്രസൂക്ഷ്മയും,
രചിരതാ ബിലോകി=സൗഷ്ഠ്യവവും കണ്ടിട്ട്, മുനിമന ഹരേ=

മുനിമാരുടെ മനസ്സിലും അപഹൃതമായി, സുജാന ജനക=
 ജ്ഞാനിയായ ജനകൻ, നിജ പാനി=സ്വപരസ്തംകൊണ്ടുതന്നെ,
 സിംഹാസന ആനി=സിംഹാസനങ്ങൾ എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു്,
 സബ കരം ധരേ=എല്ലാവർക്കും അപ്പിച്ചു, കിലുഷു സരിസ=
 സ്വകലത്തിന്നു ഹിതനായിട്ടുള്ളവന്നു തലയും, ബസിഷു പുജേ=
 വസിഷ്ഠനെ പൂജിക്കുകയും, ബിനയ കരി=വിനയപ്രകടനം
 ചെയ്തു്, ആസിഷ ലഹി=ആശിസ്സു സമാജ്ജിക്കുകയും ചെയ്തു,
 കൗസികഹിം പൂജത=വിശ്വാമിത്രനെ പൂജിച്ചതിനാലുണ്ടായ,
 പരമ പ്രീതി കീ രീതി തൗ=വെളിച്ച സന്തോഷത്തിന്റെ പ്രകൃത
 മാകട്ടേ, കഹീ ന പരൈ=വാക്കുകൾക്കു വിഷയമല്ല.

വിവാഹമണ്ഡപത്തിന്റെ വിചിത്രനിർമ്മിതവും, സൗഷ്ഠ്യ
 വവും കണ്ടിട്ടു മുനിമാർപോലും അപഹൃതചിത്തവൃത്തികളായി
 ഭവിക്കുകയും ചെയ്തു. ജ്ഞാനിയായ ജനകമഹാരാജാവു്, സ്വകരങ്ങളെക്കൊ
 ണ്ടുതന്നെ സിംഹാസനങ്ങൾ കൊണ്ടുപോയി മാന്യ അതിഥികൾ
 ക്കു സമർപ്പിച്ചു. അനന്തരം, ശതാനന്ദനെ എന്നപോലെതന്നെ
 വസിഷ്ഠനേയും അദ്ദേഹം പൂജിച്ചു വിനയപ്രകടനംചെയ്തു ആശി
 സ്സുകൾ വാങ്ങി. വിശ്വാമിത്രനെ പൂജിച്ചപ്പോൾ ജനകമഹാരാ
 ജാവിന്നുണ്ടായ അപാരസന്തോഷം അവാഗ്ഗോചരമായിരുന്നു.

ദോ: ബാമദേവ ആദിക രിഷയ പുജേ മുദിത മഹീസ
 ദിഹി ദിവ്യ ആസന സബഹി സബ സന
 ലഹി അസീസ

മഹീസ മുദിത=രാജാവു സന്തുഷ്ടനായി, ബാമദേവ ആദിക=വാമ
 ദേവൻ തുടങ്ങിയ, രിഷയ പുജേ=ഋഷിമാരെ പൂജിച്ചു, സബ
 ഹിം=അവർക്കെല്ലാം അദ്ദേഹം, ദിവ്യ ആസന ദിഹി=ദിവ്യാസന
 ഞ്ങൾ നൽകി, സബ സന അസീസ ലഹി=എല്ലാവരിലുംനിന്നു
 ആശിസ്സുകൾ നേടി.

ജനകമഹാരാജാവു് സന്തുഷ്ടനായി ദശരഥമഹാരാജാവി
 ന്റെ മഹാരാചാര്യനായ വാമദേവനേയും ഇതരമഹർഷിമാരേയും

പൂജിച്ച് അവയെല്ലാം ദിവ്യാസനങ്ങൾ നൽകി. അവരെല്ലാം അദ്ദേഹത്തെ ആശീർവ്വദിക്കുകയും ചെയ്തു.

ചൗ: ബഹുരി കീൻഹി കോസല പതി പൂജാ ജാനി
 ഈസ സമ ഭാഗ ന ഭൂജാ
 കീൻഹി ജോരി കര ബിനയ ബഡാതു കഹി
 നിജ ഭാഗ്യ ബിഭവ ബഹുതാതു

ബഹുരി ഈസ സമ ഭൂജാ ഭാഗ ന=ജനനന്തരം ശിവാന്നു തുല്യൻ—
 രണ്ടാമതൊരു ഭാഗത്തിലല്ല—എന്നും, ജാനി കോസല പതി=
 ഗ്രഹിച്ച് ദേശമ മഹാരാജാവിനെ, പൂജാ നിജ ഭാഗ്യ=പൂജിക്കു
 കയും തന്റെ ഭാഗ്യത്തിന്റെ, ബിഭവ ബഹുതാതു കഹി=വൈ
 ഭവം പലവാദ വിണ്ണിച്ച്, കരജോരി=കൈകൂപ്പി, ബിനയ ബ
 ഡാതു കീൻഹി=വിനയത്തേയും മാനുതയേയും പ്രകടിപ്പിക്കു
 കയും ചെയ്തു.

ശിവാനെ എപ്രകാരമോ അപ്രകാരമെന്ന—രണ്ടാമതൊരു
 തന്ന തുല്യമായിട്ടല്ല—ജനകൻ ദേശമമഹാരാജാവിനെ പൂജിക്കു
 കയും അദ്ദേഹമായൊരു ബന്ധംപുലർത്താനിടന്ന സ്വഭാഗ്യവൈ
 ഭവത്തെ പലവാദ വിണ്ണിക്കുകയും കൈകൂപ്പി വിനയത്തേയും
 മാനുതയേയും പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. [വിനയപ്രകടന
 പോരാ ദേശമനു ഗൗരവം നൽകി എന്നു ഭാവാം.]

പൂജേ ഭൂപതി സകല ബരാതീ സമധീ സമ സാദര
 സബ ഭാത്തി

ആസന ഉചിത ദീപ്ത സബ കാറ്റു കററും കാഹ
 മുഖ ഏക ഉചാറ്റു

ഭൂപതി സകല ബരാതീ=ജനകമഹാരാജാവ് എല്ലാ വരപക്ഷക്കാ
 രേയും, സഭ ഭാത്തി സമധീ സമ=എല്ലാവിധത്തിലും സീതയുടെ
 ശ്വശുരനെപ്പോലെതന്നെ, സാദര പൂജേ സബ കാറ്റു=ആദര
 പൂർവ്വം പൂജിക്കുകയും അവയെല്ലാവർക്കും, ഉചിത ആസന ദീപ്ത=

തഥാഭോഗ്യം ഇരിപ്പിടങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്തു, ഉൾക്കാട്=അദ്വൈതത്തിന്റെ അപ്പോഴത്തെ ആനന്ദം എതുവിധമുള്ളതായിരുന്നെന്നു, ഏക മുഖം കറം=ഒരേ ഒരു മുഖംകൊണ്ട് എങ്ങനെയാണു്, കഹളം=ഞാൻ പറയുക?

സീതയുടെ ശപത്രനാമ്പ ദശരഥമഹാരാജാവിനെ എങ്ങനെയാണല്ലോ ജനകൻ പൂജിച്ചുവോ അങ്ങനെയാണല്ലോ അദ്വൈതം വരപക്ഷക്കാരെയും ആദരപൂർവ്വം പൂജിക്കുകയും തഥാത്ഥം ഇരിപ്പിടങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്തു. ആ സമയത്തു ജനകനുണ്ടായ ആനന്ദം എതുവിധമുള്ളതായിരുന്നു എന്നു ഒരൊറ്റ നാടുകൊണ്ട് ഞാൻ എങ്ങനെയാണു് വിശ്വസിക്കുക?

സകല ബരാത ജനക സനമാനീ ദാനമാന

ബിനതീ ബര ബാനീ

ബിധി ഹരി ഹര ദിസിപതി ദിനരാള ജേ

ജാനഹിം രഘുവീര പ്രഭാള

സകല ബരാത=എല്ലാ വരപക്ഷക്കാരെയും, ജനക ദാന മാന=ജനകൻ ദാനങ്ങൾ നൽകി മാനിച്ചു്, ബരബാനീ ബിനതീ=ശ്രേഷ്ഠവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു വാണങ്ങി, സനമാനീ=സത്മാനിച്ചു, ജേ രഘുബീര പ്രഭാള ജാനഹിം=രഘുവീരന്റെ പ്രഭാവം അറിയുന്നവരായ, ബിധി ഹരി ഹര=ബ്രഹ്മദേവൻ, വിഷ്ണു, ശിവൻ, ദിസിപതി ദിനരാള=ദീക്ഷപാലന്മാർ, സൂര്യൻ എന്നിവർ.

കപട ബിപ്ര ബര ബേഷ്വ ബനാഹ്വ കൗതുക

ദേവഹിം അതിസമുപാഹ്വ

പൂജേ ജനക ദേവസമ ജാനേ ദിഹ്വ സുആസന

ബിനു പഹിമാനേ

കപട ബിപ്രബര ബേഷ്വ ബനാഹ്വ=കപടവിപ്രശ്രേഷ്ഠന്മാരുടെ വേഷംധരിച്ചു്, അതിസമുപാഹ്വ=അത്യാനന്ദവിവാശരായി, കൗതുക ദേവഹിം=കാഴ്ചകൾ കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നു, ബിനു പഹി മാനേ

ജനക=തിരിച്ചറിയാതെതന്നെ ജനകരാജാവു് ഇവരെ, ദേവസമ
ജാനേ പുജേ=ദേവസമന്മാരെന്നു ഗ്രഹിച്ചു് പൂജിക്കുകയും, സുആ
സന ദിഷ്ട=വിശിഷ്ടപീഠങ്ങൾ നൽകുകയും ചെയ്തു.

എല്ലാ വരപക്ഷക്കാരേയും ജനകമഹാരാജാവു ഭാനങ്ങൾ
നല്കി മാനിച്ചും ശ്രേഷ്ഠവാണികളാൽ വണങ്ങുകയും ചെയ്തു. ശ്രീ
രാമപ്രഭാവം അറിയുന്ന ബ്രഹ്മാവിന്റെ മഹേശ്വരനാകും ദീക്ഷപാല
നാകും സൂര്യനും കപടബ്രാഹ്മണരോഷങ്ങൾ ധരിച്ചു അത്യാനന്ദ
വിവശരായി വിവാഹാഘോഷം വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവർ
ദേവന്മാരാണെന്നു അറിയാതെതന്നെയാണു് ജനകൻ അവർ ദേവ
തുല്യരെന്നു ഗണിച്ചു പൂജിക്കുകയും അവർക്കു ശ്രേഷ്ഠസിംഹാസന
ങ്ങൾ നല്കുകയും ചെയ്തു. [ദീക്ഷപാലന്മാർ എട്ടുപേരാണ്. അവ
രുടെ പേരും അവർക്കുള്ള ദീക്ഷും താഴെ കാണിക്കാം. 1. ഇന്ദ്രൻ
(കിഴക്കു്), 2. വഹനി (കിഴക്കുതെക്കു്), 3. പിതൃപതി (തെക്കു്),
4. നിരൂതി (തെക്കുപടിഞ്ഞാറു്), 5. വരുണൻ (പടിഞ്ഞാറു്),
6. മരുതതു് (പടിഞ്ഞാറുവടക്കു്), 7. കുമ്പേരൻ (വടക്കു്),
8. ഈശാനൻ (വടക്കുകിഴക്കു്)].

മഃ: പഹിമാന കോ കേഹി ജാന സബഹി അപാന
സുധി ഭോരീ ഭേതു

ആനന്ദ കന്ദു ബിലോകി ദൂലഹു ഉഭയ ദിസി

ആനന്ദ മഹു

സുര ലഖേ രാമ സുജാന പുജേ മാനസിക്

ആസന ദേഷു

അവലോകി സീലു സഭാഉ കോ ബിബുധ മന

പ്രമുദിത ഭേഷു

കോ പഹിമാന=ആർ തിരിച്ചറിയുന്നു!, കേഹി ജാന=ആരെ
അറിയുന്നു!, സബഹി അപാന സുധി=എല്ലാവരും അവരുടെ
പ്രജ്ഞാശക്തി, ഭോരീ ഭേതു=മനസ്സാശ്വസി കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു,

ആനന്ദ കന്ദ ദൂലഹു=ആനന്ദകന്ദമായ വരനെ, ബിലോകി=വീക്ഷിച്ചു, ഉഭയ ദിസി=ദശരഥന്റെ ഭാഗക്കാരും ജനകപക്ഷക്കാരും, ആനന്ദ മഹു=ആനന്ദപരവശരായിരിക്കുന്നു, സുജാനരാമ സുര ലഖേ=ജ്ഞാനിയായ രാമനെ ദേവന്മാർ കാണുകയും, പുഷ്പേ മാനസിക ആസന=പൂജിക്കുകയും മനസ്സാകുന്ന പീഠം, ഭൃഷ=രാമനു സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു, (പ്രഭു) കോ സീലു സുഭാജ=രാമന്റെ ശീലവും സ്വഭാവവും, അവലോകി ബിബുധ മന=കണ്ടു ദേവന്മാരുടെ മനസ്സ്, പ്രകൃതി ഭൃഷ=സത്തൃഷ്ടമായി ഭവിച്ചു.

ആരാണു് തിരിച്ചറിയുന്നതു്; ആരെയാണു് അറിയുന്നതു്? ആർക്കും ഇല്ലാതായിരിക്കുന്നു പ്രജ്ഞാശക്തിയുണ്ടു് തങ്ങൾക്കെന്നു കാർമ്മതന്നെ. ആനന്ദകന്ദമായ ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ ദർശിച്ചു് ഇരു ഭാഗത്തുള്ളവരും ആനന്ദവിവശരായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. ജ്ഞാനിയായ രാമനെ ദേവന്മാർ കാണുകയും പൂജിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തിന്നിരിക്കാൻ അവരുടെ മനസ്സാകുന്ന സിംഹാസനം സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. രാമന്റെ ശീലവും സ്വഭാവവും കണ്ടു് ദേവന്മാരുടെ ഹൃദയം സത്തൃഷ്ടമായി ഭവിച്ചു.

ദോ: രാമചന്ദ്ര മുഖ ചന്ദ്ര ഛബി ലോചന ചാരു

ചകോര

കരത പാന സാദര പ്രേമ പ്രമോദ ന മോര

രാമചന്ദ്ര മുഖ ചന്ദ്ര=ശ്രീരാമന്റെ മുഖമാകുന്ന ചന്ദ്രന്റെ, ഛബി ചകോര=കാന്തി, ചകോരങ്ങളാകുന്ന, ചാരു ലോചന സാദര=മനോഹര നേത്രങ്ങളാൽ, പാന കരത സകല=പാനംചെയ്തിട്ടു എല്ലാവർക്കും ഉണ്ടായ, പ്രേമ പ്രമോദ ന മോര=പ്രേമവും പ്രമോദവും കുറച്ചൊന്നുമായിരുന്നില്ല.

ശ്രീരാമന്റെ മുഖമാകുന്ന ചന്ദ്രന്റെ കാന്തി, ദർശനാൽ അവരുടെ മനോഹരങ്ങളായ നേത്രചകോരങ്ങളാൽ പാനംചെയ്തു സമാജ്ജിച്ച പ്രേമവും പ്രമോദവും അനല്പമായിരുന്നു. [നേത്രങ്ങളെ

ചകോരങ്ങളും, മുഖത്തെ ചന്ദ്രനമാക്കി കല്പിച്ചതിലുള്ള സാരസ്വതം സവിശേഷം സ്തോത്രവ്യമാണം.]

ച: സമു ബിലോകി ബസിഷ്ഠ ബോലാഘ സാദര
 സതാനന്ദ സുനി ആഘ
 ബേഗി കരൂരരി അബ ആനഹു ജാഹു ചലേ
 മുദിത മുനി ആയസു പാഹു

സമു ബിലോകി=മുഹൂർത്തം ആസന്നമായെന്നു കണ്ടു, ബസിഷ്ഠ ബോലാഘ സുനി=വസിഷ്ഠൻ വിളിച്ചതുകേട്ടു, സതാനന്ദ ആഘ=ശതാനന്ദമഹർഷി സന്നിഹിതനായി. (വസിഷ്ഠൻ പറഞ്ഞു:-), ബേഗി ജാഹു കരൂരരി അബ=വേഗം ചെന്നു വധുവിനെ ഉടൻ, ആനഹു ആയസു പാഹു=കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരു. അനുജന്മാരായി, മുദിത മുനി ചലേ=സന്തുഷ്ടനായി മുനി അന്തഃപുരത്തിലേക്ക് പോയി.

വിവാഹമുഹൂർത്തം അടുത്തുവെന്നറിഞ്ഞ വസിഷ്ഠൻ ശതാനന്ദനെ വിളിച്ചു കന്യകയെ വേഗം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ കല്പിച്ചു കല്പന ലഭിച്ച ഉടനെ വധുവിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ ശതാനന്ദൻ പുറപ്പെട്ടു.

രാനീ സുനി ഉപരോഹിത ബാനീ പ്രമുദിത
 സഖിൻഹ സമേത സയാനീ
 ബിപ്ര ബധൂകല വൃദ്ധ ബോലാഹു കരി കല രീതി
 സുമംഗല ഗാഹു

ഉപരോഹിത ബാനീ സുനി=പുരോഹിതന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടു, സയാനീ സഖിൻഹ സമേത=ചതുരമായ സഖിമാരോടുകൂടി, പ്രമുദിത രാനീ=സന്തുഷ്ടമായ രാണിമാർ, ബിപ്ര ബധൂ കല വൃദ്ധ=വിപ്രവധുക്കളേയും കലത്തിൽ വൃദ്ധമാരായിട്ടുള്ളവരേയും, ബോലാഹു കലരീതി കരി=വിളിച്ചു വാശരീതിയനുഷ്ഠിച്ചു, സുമംഗല ഗാഹു=സന്തോഷം ഗാനം ചെയ്തു.

പുരോഹിതനായ ശതാനന്ദൻ വസിഷ്ഠന്റെ നിയോഗം
 രാണിമാരെ ധരിപ്പിച്ചു. അവർ ചതുരമായ സഖിമാരോടുകൂടി
 ഏറ്റവും സന്തുഷ്ടമായിട്ട് വിപ്രാധ്യക്ഷളേയും വംശത്തിൽ
 പ്രാധിക്യമുള്ള സ്ത്രീകളേയും വരുത്തി വംശാചാരങ്ങളനുഷ്ഠിക്കു
 കയും സന്താനങ്ങളെ ഗാനമെയ്യകയും ചെയ്തു.

നാരി ബേഷ ജേ സുരബരബാമാ സകല സഭായ
 സുന്ദരീ സ്വാമാ
 തിൻഹരിം ദേവി സുഖ പാവഹിം നാരീ ബിനു
 പഹിചാനി പ്രാനതേം പ്യാരീ

ജേ സുരബരബാമാ=ഏതൊരു ദേവസുന്ദരിമാർ, നാരിബേഷ
 സകല=മത്തുസ്ത്രീകളുടെ വേഷത്തിൽ വന്നിരുന്നുവോ അവരെ
 ല്ലാം, സഭായ സുന്ദരീ സ്വാമാ=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ സുന്ദരി
 മാതം ശ്യാമമാരുമാണ്. തിൻഹരിം ദേവി നാരീ=അവരെ
 കണ്ടിട്ട് മററുള്ള സ്ത്രീകൾ, സുഖ പാവഹിം=സുഖം അനുഭവിച്ചി
 രുന്നു, ബിനു പഹിചാനി=തിരിച്ചറിയാതെത്തന്നെ, പ്രാനതേം
 പ്യാരീ=പ്രാണങ്ങളേക്കാൾ പ്രിയപ്പെടുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

കപടമത്തുനാരീവേഷം മഃമഞ്ജു ശാരദ, ഇന്ദ്രാണി തുട
 ങ്ങിയ ദിവ്യസ്ത്രീകൾ വിവാഹരത്തിൽ പങ്കെകൊള്ളാൻ സമാഗതമാ
 രായിട്ടുണ്ടല്ലോ. ആ മഹദ്ഭാരതല്ലാത്തെന്ന പ്രകൃത്യാ സുന്ദരി
 മാതം ശ്യാമമാരുമാണ്. അവരെ കണ്ടിട്ട് മററുള്ള സ്ത്രീകൾക്കു
 തിരിച്ചറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും അവരുടെ ദർശനം സുഖപ്ര
 ദവും അവർ പ്രാണാധിക പ്രിയദമാതം ആയി ഭവിച്ചു. [പ്രസ
 വിക്കാത്തവളും 16 വയസ്സായവളും വിവാഹിതയുമായവളെ
 യാണ് ശ്യാമ എന്നു പറയുന്നത്.]

ബാര ബാര സനമാനഹിം രാനീ ഉമാ രമാ സാരദ
 സമ ജാനീ
 സീയ സവാംരി സമാജ ബനാഹു മുദിത
 മണ്ഡപഹിം ചലീം ലേവാഹു

ഉമാ രമാ സാരദ സമ ജാനീ=പാർവ്വതി, ലക്ഷ്മി, സരസ്വതി
 എന്നിവർക്കു തുല്യമായി കരുതി, രാനീ=ജനകമഹാരാജാവിന്റെ
 പത്മമറിയം, ബാര ബാര=തുടരെതുടരെ, സനമാനഹിം=അവ
 റെ ഉപമാരിച്ചു, സീന്ദ സനാരി=സീതയെ അലങ്കരിച്ചു,
 സമാജ ബനാതു മുദിത=സംഘത്തിന്റെ നടുക്കു നിൽക്കി പ്രസന്ന
 മാരായി സ്ത്രീകൾ, മണ്ഡപഹിം=മണ്ഡപത്തിലേക്കു, ലേവാതു
 ചലിം=കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

പാർവ്വതിനേയും ലക്ഷ്മിനേയും, സരസ്വതിനേയും എങ്ങനെ
 ഉപമാരിക്കുമോ അപ്രകാരമെന്ന ജനകമഹാരാജാവിന്റെ രാണി
 ഇവരേയും പുജിച്ചാദരിച്ചു സൽക്കരിച്ചു. അവരെല്ലാവരും കൂടി
 അലംകൃതയായ സീതയെ സ്ത്രീസംഘമദ്ധ്യസ്ഥിനിയാക്കി കൂട്ടി
 കൊണ്ടു വിവാഹമണ്ഡപത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

ഹരഃ ചലി ല്യാതു സീതഹി സഖീം സാദര സജി
 സുമംഗല ഭാമിനീം
 നവ സപ്ത സാജേം സുന്ദരീം സബ മത്ത കഞ്ജര
 ഗാമിനീ
 കല ഗാന സുനി മുനി ധ്യാന ത്യാഗഹിം കാമ
 കോകില ലാജഹീം
 മഞ്ജീര നൃപുര കലിത കങ്കന താല ഗതി
 ബര ബാജഹീം

സഖീം സുമംഗല ഭാമിനീം=സഖിമാരും സുമംഗലികളായ സ്ത്രീക
 ളും, സീതഹി സാദര സജി=ആദരപൂർവ്വം സീതയെ ചമയിച്ചു,
 ല്യാതു ചലി=കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി, നവ സപ്ത സാജേ സബ=
 പതിനാറുവിധ ശൃംഗാരച്ചമൽ ചമഞ്ഞ അവരെല്ലാവരും,
 മത്ത കഞ്ജര ഗാമിനീ=മത്തഗജഗാമിനിമാരാണ്, കലഗാന
 സുനി മുനി=അവരുടെ മനോഹരഗാനങ്ങൾ കേട്ടു മുനിമാർ,
 ധ്യാന ത്യാഗഹിം=ധ്യാനം ഉപേക്ഷിച്ചു, കാമകോകില ലാജഹിം=

കാമനം കോകിലങ്ങളും ലജ്ജിച്ചു, കലിത കങ്കന നൃപുരം = അവർ ചാത്തിയിട്ടുള്ള കങ്കണനൃപുരങ്ങൾ, ബര താലഗതി മഞ്ജീര ബാജഹീം = സുന്ദരമായ താളഗതിയോടെ കളകളധ്വനി പുറപ്പെടുവിച്ചു.

സീതയെ ചമവിച്ച സഖിമാരും സുരംഗലിമാരും ആദര പൂർവ്വം വിവാഹമണ്ഡപത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. പതി നാറുവിധം ശ്രംഗാരച്ചമയലോകകൂടിയാ അവരെല്ലാം ഗജരാജവി രാജിത മന്ദഗതിമാരുമാണ്. അവരുടെ മനോഹരഗാനങ്ങൾ കേട്ടു സർവ്വസംഗപരിത്യാഗികളായ മുനിമാർപോലും ധ്യാനം കൈവെടിഞ്ഞു. മന്ദമനം കോകിലങ്ങളും ലജ്ജിച്ചു. അവർ ചാത്തിയിട്ടുള്ള കങ്കണങ്ങളും നൃപുരങ്ങളും സുന്ദരമായ താളഗതി ക്കണസരിച്ചു മധുരസ്വനം മുഴക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ദോ: സോഹതി ബനിതാ ബുന്ദ മഹം സഹജ

സുഹാവനി സീയ

മഞ്ചി ലലനാ ഗന മധ്യ ജന സുഷമാ തിയ

കമനീയ

സഹജ = പ്രകൃത്യാതന്നെ, സുഹാവനി സീയ = സുന്ദരീരത്നമായ സീതാദേവി, മഞ്ചി ലലനാഗന മധ്യ = ശോഭനതന്നെയായ സ്ത്രീ സമൂഹത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ, കമനീയ സുഷമാതീയ ജന = കമനീയ സുഷമരാകുന്ന സ്ത്രീ എന്നു തോന്നുമാറ, ബനിതാബുന്ദ മഹം സോഹതി = സ്ത്രീസമൂഹത്തിൽ ശോഭിച്ചു.

പ്രകൃത്യാതന്നെ അപാരസൗന്ദര്യത്തോടുകൂടിയവളാണ് സീ താദേവി. അവളാണ് സ്ത്രീമദ്ധ്യത്തിൽ പരിശോഭിക്കുന്നത്. ആ സ്ത്രീകളെ ശോഭനായും, അവരുടെ നടുക്കുള്ള സീതയെ കമ നീയ സുഷമരാകുന്ന സ്ത്രീയായും കവി വർണ്ണിക്കുന്നു. മരവി സാധാരണ ശോഭയും സുഷമ, പരമമായ ശോഭയുമാകുന്നു. 'സുഷമാ പരമാ ശോഭാ' എന്നു അമരവും ശോഭയേക്കാൾ അധികം ശോഭയോടുകൂടിയതു എന്ന അർത്ഥത്തിലാണിവിടെ സുഷമാ ശബ്ദം പ്രയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതും.

മയ: സിയ സുന്ദരതാ ബരനി ന ജാതു ലഘുമതി
ബഹുത മനോഹരതാതു
ആവത ദേവി ബരാതിൻഹ സീതാ രൂപരാസി
സബ ഭാതി പുനീതാ

സിയ സുന്ദരതാ=സീതയുടെ സുന്ദര്യം, ബരനി ന ജാതു=അവ
ണ്ണുമാണ്, ലഘുമതി=ഞാനോ മന്ദബുദ്ധി; മനോഹരതാതു=
മനോഹരതയോ, ബഹുത=വലുതും, രൂപരാസി സബ ഭാതി=
രൂപരാശിയും എല്ലാവിധത്തിലും, പുനീതാ സീതാ ആവത=
പവിത്രയുമായ സീത വരുന്നത്, ബരാതിൻഹ ദേവി=വരപക്ഷ
ക്കാർ കണ്ടു.

സീതയുടെ സുന്ദര്യം അവണ്ണുമാണ്. മനോഹരരിതപം
വലുത്. എന്റെ ബുദ്ധിയോ ചെറുതും. സുന്ദര്യരാശിയും
എല്ലാവിധത്തിലും പരിശുദ്ധയുമായ സീതാദേവി വിവാഹമണ്ഡ
പം ലക്ഷ്യമാക്കി വരുന്നത് കണ്ടു വരപക്ഷക്കാർ.

സബഹിം മനഹിം മനകിഷു പ്രനാമാ ദേവി രാമ
ഭക്ത പുരന കാമാ
ഹരഷേ ദശരഥ സുതൻഹ സമേതാ കഹി ന ജാതു
ഉര ആനന്ദ ജേതാ

സബഹിം മനഹിം മന=എല്ലാവരും മനസാ, പ്രനാമാ കിഷു=
പ്രണാമംചെയ്തു, രാമ ദേവി പുരന കാമാ ഭക്ത=രാമനെ കണ്ടിട്ട്
പുണ്ണകാമന്മാരായും ഭവിച്ചു, സുതൻഹ സമേതാ ദശരഥ=പുത്രസ
മേതനായ ദശരഥൻ, ഹരഷേ ഉര ജേതാ ആനന്ദ=സന്തോഷിച്ചു.
മനസ്സിൽ എത്രത്തോളം ആനന്ദമുണ്ടായി എന്ന്, കഹി ന ജാതു=
പറയാൻ സാധ്യമല്ല.

സീതാദേവിയുടെ വരവുകണ്ട് എല്ലാവരും അവളെ ഉള്ള
ഷജ്ജെ പ്രണമിച്ചു. രാമനെ കണ്ടിട്ട് അവർ പുണ്ണകാമന്മാരായും
ഭവിച്ചു. പുത്രന്മാരോടുകൂടിയ ദശരഥൻ സന്തുഷ്ടനായി. അദ്ദേ

ഹത്തിന്റെ ഹൃദയം അനുഭവിച്ച ആനന്ദം വാക്കുകളെക്കൊണ്ടു വർണ്ണിക്കുവാൻ വിഷമമാണ്.

സുര പ്രനാമ കരി ബരസഹിം ഫൂലാ മുനി
അസീസ ധുനി മംഗലമൂലാ
ഗാന നിസാന കോലാഹല ഭാരീ പ്രേമ പ്രമോദഃ
മഗന നരനാരി

സുര പ്രനാമ കരി=ദേവന്മാർ പ്രണമിച്ചു, ഫൂലാ ബരസഹിം=പുഷ്പങ്ങൾ വെച്ചിട്ടു, മുനി മംഗലമൂലാ=മുനിമാരുടെ മംഗളമൂലകങ്ങളായ, അസീസ ധുനി=ആശിസ്സുകളുടെ ധ്വനിയുണ്ടായി, ഗാന നിസാന=ഗാനങ്ങളുടേയും ദേശികളുടേയും, ഭാരീ കോലാഹല=വലിച്ച കോലാഹലം ഉണ്ടായി, നരനാരി=പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും, പ്രേമ പ്രമോദ മഗന=പ്രേമത്തിലും പ്രമോദത്തിലും മുഴുകി.

ദേവന്മാർ പ്രണമിച്ച പൂക്കൾ ചൊരിഞ്ഞു. മുനിമാർ മംഗളമൂലകങ്ങളായ ആശിസ്സുകൾ വെച്ചിട്ടു. ഗാനധ്വനിയുടേയും പടഹധ്വനിയുടേയും വമ്പിച്ച കോലാഹലമുണ്ടായി. പുരുഷന്മാരും സ്ത്രീകളും പ്രേമത്തിലും ആഹ്ലാദത്തിലും ആമഗ്നരായി.

ഏഹി ബിധി സീയ മണ്ഡപഹിം ആഹു പ്രമുദിത
സാന്തി പഡഹിം മുനിരാഹു
തേഹി അവസര കര ബിധി ബുവഹാരൂ ടുഹം
കലഗുരു സബ കീൻഹ അചാരൂ

ഏഹി ബിധി സീയ മണ്ഡപഹിം ആഹു=ഇപ്രകാരം സീത വിവാഹമണ്ഡപത്തിലെഴുന്നള്ളി, മുനിരാഹു സാന്തി പഡഹിം=മുനിശ്വരന്മാർ ശാന്തിമന്ത്രം ഉരുവിട്ടു, തേഹി അവസര ടുഹം കലഗുരു=ആ അവസരത്തിൽ രണ്ടു വംശത്തിന്റേയും ആചാര്യന്മാർ, ബിധി ബുവഹാരൂ കര=വേദവിധിപ്രകാരമുള്ള നടവടികൾ മുൻനിറുത്തി, സബ അചാരൂ കീൻഹ=എല്ലാ ആചാരങ്ങളും നിർവ്വഹിച്ചു.

സീതാദേവി വിവാഹമണ്ഡപത്തിലേക്കു നൽകി. മഹാഷി
മാർ ശാന്തിമന്ത്രം ഉരുവിട്ടു. ആ അവസരത്തിൽ രാജകുലാചാര്യ
നായ വസിഷ്ഠനും വിദേഹന്റെ കുലാചാര്യനായ ശതാനന്ദനും
കൂടി വേദവിധികൾ ചർച്ച ചെയ്തു. അതുപ്രകാരം എല്ലാ ആചാര
ങ്ങളും നിർവ്വഹിച്ചു.

മരം: ആചാര കരി ഗുരു ഗൗരി ഗണപതി മുദിത
ബിപ്ര പുജാവഹീം
സുര ബ്രഹ്മി പുജാ ലേഹി ദേഹിം അസീസ
അതിസുഖ പാവഹിം
മധുപക് മംഗലദ്രവ്യ ജേ ജേഹി സമയ മുനി
മന മഹാ ചന്ദ്രൈം
ഭരേ കനക കോപര കലസ സോ തബ ലിഷ്ഠ
പരിചാരക രന്ദൈം

ആചാര കരി=ആചാരങ്ങൾ ചെയ്ത്, ഗുരു മുദിത=പുരോഹിതൻ
മുദിതനായി, ഗണപതി ഗൗരി ബിപ്ര=ഗണപതിയ്ക്കും ഗൗരിയ്ക്കും
വിപ്രനാക്കും, പുജാവഹീം=പൂജകൾ നടത്തിച്ചു, സുര ബ്രഹ്മി=
ദേവന്മാർ പ്രത്യക്ഷരായി, പുജാ ലേഹി=പൂജകൾ കൈക്കൊണ്ടു,
അതിസുഖ പാവഹിം=അതിയായ സുഖം അനുഭവിക്കുകയും,
അസീസ ദേഹിം=ആശീസ്സുകൾ നൽകുകയും ചെയ്തു, ജേഹി
സമയ മുനി=ഏതൊരു സമയത്തു ശതാനന്ദൻ, ജോ മധുപക്=
യാതൊരു മധുപക്വും (വിവാഹോചിതങ്ങളായ), മംഗലദ്രവ്യ
മനമഹാ=മംഗലദ്രവ്യങ്ങളും മനസ്സിൽ, ചന്ദ്രൈം സോ=ആശി
ച്ചവോ അവയെല്ലാം, പരിചാരക തബ=പരിചാരകന്മാർ ആ
അവസരത്തിൽ, കനക കോപര=കനകത്താലങ്ങളിലും, കലസ=
കുടങ്ങളിലും, ഭരേ ലിഷ്ഠ.രന്ദൈം=നിറച്ചു (കരങ്ങളിൽ) ഏന്തി
നിന്നു.

വേദവിധിപ്രകാരമുള്ള ആചാരങ്ങളനുഷ്ഠിച്ചതിനുശേഷം
പുരോഹിത നിര്യോഗപ്രകാരം ഗണപതിയ്ക്കും ഗൗരിയ്ക്കും ബ്രാഹ്മ

ണക്കും പുജകൾ ഉണ്ടായി. ദേവന്മാർ പ്രത്യക്ഷരായി പുജ
 കൈക്കൊള്ളുകയും അതിയായ സൗഖ്യത്തോടെ ആശിർവാദങ്ങൾ
 നല്കുകയും ചെയ്തു. ഏതവസരത്തിലാണ് മധുപക്കും വേണ്ടത്
 എപ്പോഴാണ് മംഗളദ്രവ്യങ്ങൾ വേണ്ടത് എന്നൊക്കെ ശതാന
 ദൻ നിർദ്ദേശിച്ചിരുന്നതനുസരിച്ച് പരിചാരകന്മാർ അവയെ
 ല്ലാം കനകത്താലങ്ങളിലും കുടങ്ങളിലും നിറച്ച ആവാശ്യരൂപി
 യോൾ കൊടുക്കത്തക്കവണ്ണം കരങ്ങളിലേന്തിക്കൊണ്ടു കാത്തു
 നിന്നു. [ഓട്ടപാത്രത്തിൽ, തൈർ, തേൻ, നെയ്യ് എന്നിവ കല
 ര്ത്തി മധുപക്കു ഉണ്ടാക്കുന്നു]

കുലരീതി പ്രീതി സമേത രബി കഹിം ദേത സബു
 സാദര കിഷ്ട
 ഏഹി ഭാന്തി ദേവ പുജാജ സീതഹിം സുഭഗ
 സിംഹാസന ദിഷ്ട
 സിയരമ അവലോകനി പരസപര പ്രേമ കാഹു ന
 ലഖി പരൈ
 മന ബുദ്ധി ബരബാനീ അഗോചര പ്രഗട കബി
 കൈസേ കരൈ

രബി കുലരീതി=സൂര്യഭഗവാൻ, സ്വാമംശസമ്പ്രദായങ്ങൾ, പ്രീതി
 സമേത=പ്രീതിപൂർവ്വകം, കഹി ദേത=പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നു, സബു
 സാദര കിഷ്ട=എല്ലാവരും അതു ആദരപൂർവ്വം അനുഷ്ഠിക്കുന്നു,
 ഏഹി ഭാന്തി ദേവ പുജാജ=ഇപ്രകാരം ദേവന്മാർക്കു പുജ കഴി
 പ്പിച്ചു, സീതഹിം സുഭഗ സിംഹാസന=സീതാദേവിക്ക് സുഭഗ
 സിംഹാസനം, ദിഷ്ട=നല്കി, സിയരമ പരസപര=സീതാരാമ
 ന്മാരുടെ അന്യോന്യം, അവലോകനി പ്രേമ=വീക്ഷണങ്ങളും പ്രേമ
 വും, കാഹു ന ലഖി പരൈ=ആർക്കും അറിയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.
 എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അത്, മന ബുദ്ധി ബരബാനീ=മനസ്സിനും
 ബുദ്ധിക്കും ശ്രേഷ്ഠവാണികൾക്കും, അഗോചര കബി=അവിഷയ
 ങ്ങളാണ്. ആ സ്ഥിതിക്ക് കവിനുള്ള അറിവ്, കൈസേ പ്രഗട
 കരൈ=ഏതുപ്രകാരം വ്യക്തമാക്കാൻ കഴിയും?

സൂര്യഗേവാൻതന്നെ സ്വയം സ്വവംശസമ്പ്രദായങ്ങൾ
 പ്രീതിപൂർവ്വകം പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നു. എല്ലാവരും അതു ആദര
 പൂർവ്വം അനുഷ്ഠിക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ ദേവന്മാർക്കു പുഷ്പ കഴിപ്പിച്ചതിനു
 ശേഷം സീതാദേവിയെ മനോഹരമായൊരു സിംഹാസനത്തിലി
 രുത്തി. സീതയുടേയും രാമന്റേയും അന്യോന്യവീക്ഷണങ്ങളും
 പ്രേമപ്രകടനങ്ങളും ആരും കാണുകയുണ്ടായില്ല. എന്തുകൊണ്ടെ
 ന്നാൽ അവ മനസ്സിനും ബുദ്ധിക്കും ശ്രേഷ്ഠവാണികൾക്കും അഗോ
 ചരങ്ങളാണ്. ആ സ്ഥിതിക്കു കവിസ്തത്രെങ്ങനെ പ്രകടമാക്കാ
 നാകും?

ദോ: ഹോമ സമയ തന്നെ ധരി അനലു അതി സുഖ
 ആഹുതി ലേഹിം
 ബിപ്ര ബേഷ ധരി ബേദ സബ കഹി
 ബിബാഹ ബിധി ദേഹിം

ഹോമ സമയ അനലു=ഹോമവേളയിൽ അഗ്നി, തന്നെ ധരി അതി
 സുഖ=ശരീരം ധരിച്ചു അതിപ്രേമത്തോടേ, ആഹുതി ലേഹിം=
 ആഹുതി ഏറ്റു, സബ ബേദ=എല്ലാ വേദങ്ങളും, ബിപ്രബേഷ
 ധരി=ബ്രാഹ്മണവേഷം ധരിച്ചു, ബിബാഹ ബിധി=വിവാഹ
 വിധികൾ, കഹി ദേഹിം=പറഞ്ഞുകൊടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഹോമവേളയിൽ അഗ്നി ശരീരം ധരിച്ചു അതിപ്രേമ
 തോടേ ആഹുതി സ്വീകരിച്ചു. ഋക്, യജുസ്സ്, സാമം എന്നീ
 വേദങ്ങൾ ബ്രാഹ്മണവേഷം ധരിച്ച വിവാഹവിധികൾ പറഞ്ഞു
 കൊടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

ചൗ: ജനക പാട മഹിഷീ ജഗ ജാനീ സീയമാതു കിമി
 ജാതു ബഖാനീ

സുജസു സുകൃതു സുഖു സുന്ദരതാതു സബ
 സമേടി ബിധി രചീ ബനാതു

ജഗജാനീ=ലോകവിദിതയായ, സീയമാതു=സീതയുടെ മാതാവു,
 ജനക പാട മഹിഷീ=ജനകന്റെ പട്ടമഹിഷിയുമായ മഹാറാ

ണിയെ, ബഖാനീ കിമി ജാഇ=എങ്ങനെ വണ്ണിക്കാനാവും?
സുജസു സുകുതു സുഖം=സൽകീത്തി, സുകുതം, സുഖം, സുന്ദര
താള സബ സമേടി::സുന്ദര്യം എല്ലാം എകത്രയോജിപ്പിച്ചു,
ബിഡി രചീ ബനാഇ=വിഡി ആ മഹതിയെ സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നു.

ജഗൽപ്രസിദ്ധയായ സീതയുടെ അമ്മ ജനകമഹാരാജാ
വിന്റെ പട്ടമഹിഷി - ആ മഹതിയെക്കുറിച്ച് എങ്ങനെയാണു്
വണ്ണിക്കാനാവുക. ഒന്നുമാത്രം പറയാം. സൽകീത്തിയും സുകു
തവും, സുഖവും സുന്ദര്യവും എല്ലാം എകത്രയോജിപ്പിച്ചു വിഡി
ആ മഹതിയെ സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുകയാണു്.

സമള ജാനി മുനി ബരൻഹ ബോലാഇ സുനത
സുആസിന സാദര ല്യാഇ
ജനക ബാമ ദിസി സോഹ സുനയനാ ഹിമഗിര
സംഗ ബനീ ജന മയനാ

സമള ജാനി=സമയം ഗ്രഹിച്ചു്, മുനി ബരൻഹ=മഹഷിമാർ.
ബോലാഇ=മഹാരാണിയായ സുനയനയെ വിളിച്ചു, സുനത
സുആസിന=അതുകേട്ടു് സുമംഗലിമാർ, സാദര ല്യാഇ=ആദര
പൂർവ്വം സുനയനയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു, ജനക ബാമദിസി=ജന
കന്റെ ഇടതുവശത്തായി, ഹിമഗിര സംഗ=ഹിമഗിരിയുമൊ
ന്നിച്ചു, ജന മയനാ ബനീ=മേന ഇരിക്കുന്നതപോലെ, സുനയനാ
സോഹ=സുനയന ശോഭിച്ചു.

മുഹൂർത്തവേളയായി എന്നറിഞ്ഞു മഹഷിമാർ മഹാരാണി
യായ സുനയനയോടു് വരുവാൻ കല്പിച്ചു. മഹഷിമാരുടെ
നിയോഗം കേട്ട സുമംഗലിമാരായ സ്ത്രീകൾ സുനയനയെ വിവാ
ഹമണ്ഡപത്തിലേക്കുനയിച്ചു. ജനകന്റെ വാമഭാഗത്തു ശോഭി
ക്കുന്ന സുനയനയെ കണ്ടാൽ ഹിമഗിരിയുമൊന്നിച്ചിരിക്കുന്ന
മേനയാണോ അവളെന്നു തോന്നും.

കനക കലസ മനീ കോപര ത്രുരേ സുചി സുഗന്ധ
മംഗല ജല പൂരേ

നിജ കര മുദിത രായ അരു രാനീ ധരേ രാമ കേ
ആഗേ ആനീ

സുചി സുഗന്ധ=പവിത്രവും സുരഭിലവുമായ, മംഗലജല=മംഗള ജലത്താൽ, പുരേ=പുണ്ണമായ, കനക കലസ=സ്വപ്നകുംഭവും, മനി കോപര=രത്നത്തളികയും, രായ അരു രാനീ=രാജാവും റാണിയും, മുദിത=പ്രസന്നരായി, നിജകര ആനീ=സ്വകരങ്ങളെ കൊണ്ടെടുത്തു, രാമകേ ആഗേ ധരേ=രാമന്റെ പുരോഭാഗത്തു വെച്ചു.

പവിത്രവും സുരഭിലവുമായ മംഗളജലത്താൽ പുണ്ണമായ സ്വപ്നകുംഭവും രത്നത്തളികയും ജനകമഹാരാജാവും പട്ടമഹിഷി യായ സുനയനയും അവരുടെ തൃക്കൈകൾകൊണ്ടുതന്നെ എടുത്തു രാമന്റെ മുമ്പാകെ സമർപ്പിച്ചു.

പശ്ചാതിം ബേദ മുനി മംഗല ബാനീ ഗഗന
സുമന ത്വരി അവസര ജാനീ
ബര ബിലോക ദമ്പതി അനുരാഗേ പായ പുനീത
പഖാരന ലാഗേ

മുനി മംഗലബാനീ=മുനിമാർ മംഗളവാണികളാൽ, ബേദ പശ്ചാതിം=വേദോച്ചാരണം ചെയ്തു, അവസര ജാനീ=സന്ദർശനം റിഞ്ഞു, ഗഗന സുമന ത്വരി=ആകാശത്തിൽനിന്നു പൂമഴ ഒഴുകി, ബര ബിലോക=വരനായ രാമദേവനെ കണ്ടു, ദമ്പതി അനു രാഗേ=ജനകരാജാവും സുനയനയും പ്രേമവിവശരായി, പുനീത പായ=രാമന്റെ പവിത്രപാദങ്ങൾ, പഖാരന ലാഗേ=പ്രക്ഷാള നംചെയ്യാനാരംഭിച്ചു.

മുനിമാർ ശബ്ദശുദ്ധിയോടെ വേദോച്ചാരണംചെയ്തു. വിവാ ഹവേളയായി എന്നറിഞ്ഞു സുരന്മാർ പുഷ്പവൃഷ്ടിചെയ്തു. വര നായ ശ്രീരാമനെ വീക്ഷിച്ചു ദമ്പതിമാരായ സുനയനജനകന്മാർ പ്രേമവിവശരായി ഭവിച്ചു. അവർ ശ്രീരാമന്റെ പവിത്രപാദ ങ്ങൾ കഴുകാൻ തുടങ്ങി.

ഹം: ലാഗേ പഖാരൻഹ പായ പങ്കജ പ്രേമ തന
 പുലകാവലീ
 നഭ നഗര ഗാന നിസാന ജയധുനി ഉമഗി ജന
 ചളം ദിസി ചലീ
 ജേ പദ സരോജ മനോജ അരി ഉര സര
 സദൈവ ബിരാജഹീം
 ജേ സുകൃത സുമിരത ബിമലതാ മന സകല
 കലിമല ഭാജഹീം

പായ പങ്കജ=ശ്രീരാമന്റെ പാദകമലങ്ങൾ ജനകനും സുനയനയും, പഖാരൻഹ ലാഗേ=പ്രക്ഷാളനം ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി, പ്രേമ തന=ആ സമയത്തു പ്രേമം ഹേതുവായി അവരുടെ ശരീരങ്ങൾ, പുലകാവലീ=പുളകാവലിയോടുകൂടിയതായി ഭവിച്ചു, നഭ നഗര=അന്തരീക്ഷത്തിലും നഗരത്തിലും നിന്നുയന്നു, ഗാന നിസാന ജയധുനി=ഗാനങ്ങളുടേയും പടഹങ്ങളുടേയും ജയാരവത്തിന്റേയും സ്വനി, ഉമഗി ജന ചളം ദിസി ചലീ=കരകവിഞ്ച നാലു ദിക്കിലേക്കും പ്രവഹിച്ചുവോ എന്നു തോന്നും, ജേ പദ സരോജ=ഏതു പാദകമലങ്ങൾ, മനോജ അരി ഉര=മന്മഥാരിയായ ശിവന്റെ മനസ്സാകുന്ന, സര സദൈവ ബിരാജഹീം=സരസ്സിൽ സദാ കാലവും പരിശോഭിക്കുന്നുവോ, ജേ സുമിരത=ഏതു പാദകമലങ്ങൾ ധ്യാനിക്കുന്നതിനാൽ, സുകൃത മന=പുണ്യാത്മാക്കളുടെ മനസ്സ്, ബിമലതാ=പവിത്രമാകുന്നുവോ, കലിമല സകല=കലിമാലിന്യങ്ങളെല്ലാം, ഭാജഹീം=ഓടിച്ചോകുന്നുവോ.

ജേ പരസി മുനി ബനിതാ ലഹി ഗതി രഹി ജോ
 പാതക മഹു
 മകരന്ദ ജിൻഹകോ സംഭൂസിര സുചിതാ അവധി
 സുര ബരനഹു
 കരി മധുപ മുനി മന ജോഗി ജന ജേ സേതു
 അഭിമത ഗതി ലഹൈം

തേ പദ പഖാരത ഭാഗ്യ ഭാജന ജനക ജയ ജയ

സബ കഹൈം

ജേ പരസി=ഏതു പാദകമലങ്ങൾ സ്സർഗ്ഗിച്ചിട്ട്, പാതക മജ്ഞ= പാതകമയിയായ, ജോ മുനി ബനിതാ=യാതൊരു മുനിപതി, ഗതി ലഹി രഹി=സദഗതി പ്രാപിച്ചവോ, ജിൻഹകോ മക രജ=യാതൊരു പാദകമലങ്ങളിലെ തേൻ (ഗംഗ), സന്ദ സിര= ശംഭുശിരസ്സിലണിയുന്നുവോ, സുചിതാ അവധി=പാതിവ്രത്യസീ മയായി (ഏതു പാദകമലങ്ങളെ), സുര ബരനജ്ഞ=ദേവന്മാർ വാണിജ്യനവോ, മുനി മന=മഹാഷിമാർ അവരുടെ മനസ്സിനെ, മധുപ കര=വണ്ടുകളാക്കി (ഏതൊരു പാദകമലങ്ങളിൽ വെള്ള നുവോ), ജോഗിജന ജേ=യോഗികൾ ഏതൊരു പാദകമലങ്ങൾ, സേതു അഭിമത ഗതി ലഹൈം=ഭജിച്ച അഭീഷ്ടസിദ്ധി വരുത്തു നുവോ, തേ പദ പഖാരത=ആ പാദകമലങ്ങളെ ക്ഷാളനം ചെയ്ത്, ഭാഗ്യ ഭാജന ജനക=ഭാഗ്യഭാജനമായ ജനകൻ, സബ ജയ ജയ കഹൈം=എല്ലാവരും ജയജയ ജയാശംസ ചെയ്യൂ.

ശ്രീരാമന്റെ തൃപ്പാദകമലങ്ങൾ സ്സർഗ്ഗിക്കാനിടവന്നതുകൊണ്ടാണല്ലോ മഹാപാദകമലത്തിന്റെ ഫലമായി കല്ലായിക്കിടന്ന ഗൗതമപതിയായ അഹല്യക്കു സദഗതിയുണ്ടായത്. ശ്രീരാമ പാദകമലങ്ങളിൽനിന്ന് (വിഷ്ണുപദത്തിൽനിന്ന്) ഉത്ഭവിച്ച ദേവഗംഗയേയാണല്ലോ ശിവാൻ സ്വശിരസ്സിലണിയുന്നത്. ശ്രീരാമപാദകമലങ്ങൾതന്നെയാണ് സതീതപത്തിന്റെ പരമ സീമയെന്ന് ദേവന്മാർ വാണിജ്യനത്. ശ്രീരാമപാദകമലങ്ങളിൽ തങ്ങളുടെ ഹൃദയങ്ങളെ മഹാഷിമാർ വണ്ടുകളാക്കിത്തീർത്തിരിക്കുന്നു. യോഗികൾ രാമപാദങ്ങൾ ഭജിച്ചതന്നെയാണ് അഭീഷ്ടസിദ്ധി വരുത്തുന്നത്. അങ്ങനെ പലതരത്തിലും പരമപരിശുദ്ധമായ ആ തൃപ്പാദകമലങ്ങൾ കഴുകാൻ മഹാഭാഗ്യഭാജനമായ ജനകനേപ്പോലുള്ളവർക്കേ സാധ്യമാകയുള്ളൂ. ആവിധമിരിക്കുന്ന ജനകൻ ജനങ്ങൾ ജയാശംസ ചെയ്യുന്നതിൽ ഒരസ്വഭാവികതയും ഇല്ലതന്നെ.

ഖര കണ്ഠരി കരതല ജോര സാവോച്ചാര ദോള
 കല ഗുരു കരൈം
 ഭയോ പാനിഗഹന ബിലോകി ബിധി സുര മനുജ
 മുനി ആനന്ദ ഭൈരം
 സുഖമൂല ഭൂലഹ ദേവി ദമ്പതി പുലക തന
 ഹുലസ്യൂ ഹിയോ
 കരി ലോക ബേദ ബിധാന കന്യാദാന ധൃപഭൂഷണ
 കിയോ

ദോള കലഗുരു=രണ്ടു വംശത്തിലേയും പുരോഹിതന്മാർ, ഖര
 കണ്ഠരി കരതല=വരവധുക്കളുടെ പാണികളെ, ജോര=സംയോ
 ജിപ്പിച്ചു, സാവോച്ചാര കരൈം=ശാഖോച്ചാരണം ചെയ്തു, പാനി
 ഗഹന ഭയോ=പാണിഗ്രഹണം നടന്നു. അതു, ബിലോകി=
 കണ്ടിട്ട്, ബിധി സുര മനുജ=ബ്രഹ്മാവും ദേവന്മാരും മന്ത്രിയും,
 മുനി ആനന്ദ ഭൈരം=മുനിമാരും ആനന്ദഭരിതരായി, സുഖമൂല
 ഭൂലഹ ദേവി=സുഖമൂലകമായ വരനെ കണ്ടിട്ട്, ദമ്പതി പുലക
 തന ഹിയോ=ജനകസുനയനമാർ പുളകിതഗാത്രരായി ഭവിച്ചു.
 അവരുടെ ഹൃദയങ്ങളിൽ, ഹുലസ്യൂ=അത്യാനന്ദമുണ്ടായി, ധൃപ
 ഭൂഷണ=രാജഭൂഷണമായ ജനകൻ, ലോക ബേദ ബിധാന കരി=
 ലൗകികവൈദികവിധികൾക്കനുസൃതമായി, കന്യാദാന കിയോ=
 കന്യാദാനം ചെയ്തു.

ദശരഥന്റേയും ജനകന്റേയും വംശപുരോഹിതന്മാർ വധു
 വരന്മാരുടെ പാണികളെ സംയോജിപ്പിച്ച് ശാഖോച്ചാരണം ചെയ്തു.
 പാണിഗ്രഹണവും നടന്നു. അതു കണ്ട ബ്രഹ്മാവും മറ്റു ദേവ
 ന്മാരും മനുഷ്യരും മുനിമാരും ആനന്ദഭരിതരായി. സുഖമൂലക
 മായ വരനെ കണ്ടിട്ട് ജനകനും സുനയനയും രോമാഞ്ചകഞ്ചുകി
 തരായി. അവരുടെ ഹൃദയം ഹൃഷ്ടവിവശമായി. രാജഭൂഷണ
 മായ ജനകൻ ലൗകികവൈദികവിധികൾക്കനുസൃതമായി കന്യാ
 ദാനം ചെയ്തു. (ശാഖോച്ചാരണത്തിൽ വംശവാർണ്ണനം ചെയ്യുന്നുണ്ട്.)

ഹിമവന്ത ജിമി ഗിരിജാ മഹേസഹിം ഹരിഹിം
 ശ്രീ സാഗര ദ്വേ
 തിമി ജനക രാമഹിം സിയ സമരപി ബിസ്വ കല
 കീരതി നന്തു
 കൃം കരെ ബിനയ ബിദേഹ കിയോ ബിദേഹം
 മൂരത സാവരീ
 കരി ഹോമ ബിധിവത ഗാംരി ജോരി ഹോന
 ലാഗീ ഭാവരീ

ജിമി ഹിമവന്ത=ഏകാകാരം ഹിമവാൻ, മഹേസഹിം ഗിരിജാ=ശിവനു പാവുതിയേയും. സാഗര ഹരിഹിം=പാൽക്കടൽ, മഹാവിഷ്ണുവിനു, ശ്രീ ദ്വേ തിമി=ലക്ഷ്മീദേവിയേയും ദാനംചെയ്തുവോ അപകാരം, ജനക രാമഹിം=ജനകൻ രാമനു, സിയ സമരപി=സീതയെ സമർപ്പിക്കുകയും, ബിസ്വ കല നന്തു=വിശ്വത്തിൽ സുന്ദരവും നവ്യവുമായ, കീരതി=കീർത്തി (പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്തു.), ബിദേഹ ബിനയ കൃം=ജനകൻ വിനയം എങ്ങനെ, കരെ=പ്രകടിപ്പിക്കും?, സാവരീ മൂരതി=ശ്യാമളശരീരനായ രാമൻ (ജനകനെ), ബിദേഹ കിയോ=വിദേഹനാക്കിച്ചെയ്തു (ദേഹഭാവനയേ ഇല്ലാതാക്കി. മോക്ഷപദവിയ്ക്കു ഹ്നാക്കി), ഹോമ കരി=ഹോമംചെയ്തു, ബിധിവത=വിധിപൂർവ്വകം, ജോരി ഗാംരി=വധുവരന്മാരുടെ ആടുകളുടെ അററങ്ങൾ ബന്ധിച്ചു, ഭാവരീ ഹോന ലാഗീ=തുടൻ അഗ്നിപ്രദക്ഷിണവും ആരംഭിച്ചു.

ഹിമവാൻ ശിവനു ഗിരിജയേയും പാൽക്കടൽ വിഷ്ണുവിനു ലക്ഷ്മീദേവിയേയും ദാനം ചെയ്തതുപോലെ ജനകൻ രാമനു സീതയെ സമർപ്പിച്ചു സൽകീർത്തി നേടി. രാമനോടൊന്നെയാണു് വിദേഹൻ വിനയം പ്രകടിപ്പിക്കുക. രാമൻ അദ്ദേഹത്തെ ദേഹഭാവനയില്ലാത്തവനാ (വിദേഹനാ) ക്ഷിത്തീകുകയല്ലെ ചെയ്തതു്? അനന്തരം ഹോമംചെയ്തു വിധിപൂർവ്വകം വധുവരന്മാരുടെ വസ്ത്രാഗ്രങ്ങൾ ബന്ധിച്ചു. (ഈ ബന്ധനത്തിന്റെ അർത്ഥം നിത്യൈകൃം

എന്നാണ്.) അനന്തരം വധുവാരന്മാർ അഗ്നിയെ വ്രദക്ഷിണം വെക്കാനാരംഭിച്ചു. (അഗ്നിയെ സാക്ഷിയാക്കി ആ ദേവന്റെ സംക്ഷത്തിൽ വധുവാരന്മാർ സംയോജിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നാണ് അഗ്നിവ്രദക്ഷിണംകൊണ്ടുദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നത്. സർവ്വ ദേവാശ്ചര്യം അഗ്നിയിലുണ്ടെന്ന വിശ്വാസം പൂർവ്വികകളുടേ. അതാണ് അഗ്നിസാക്ഷിയായി ചെയ്യുന്ന ഏതു കർമ്മത്തിനും പ്രാധാന്യം നൽകുന്നതും.)

ദോ: ജയ ധൂനി ബന്ദീ ബേദ ധൂനി മംഗല ഗാന
നിസാന

സുനി ഹരഷഹിം ബരഷഹിം ബിബുധ സുരതരു
സുമന സുജാന

ബന്ദീ ജയ ധൂനി=സ്തുതിപാഠകന്മാരുടെ ജയധ്വനിയും, ബേദ ധൂനി=വേദധ്വനിയും, മംഗലഗാന=മംഗളഗാനധ്വനിയും, നിസാന സുനി=പടഹധ്വനിയും കേട്ട്, സുജാന ബിബുധ=ചതുരരായ ദേവന്മാർ, ഹരഷഹിം=പ്രസന്നരായി, സുരതരു സുമന=കല്പവൃക്ഷപ്പൂക്കൾ, ബരഷഹിം=വഷിക്കാൻ തുടങ്ങി.

സ്തുതിപാഠകന്മാരിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന ജയജയനാദവും വോദോച്ചാരണധ്വനിയും മംഗളഗാനനിനാദവും, പടഹ നിസ്വനവും കേട്ട ചതുരരായ ദേവന്മാർ സന്തുഷ്ടരായി കല്പവൃക്ഷകസ്യ മങ്ങൾ ചൊരിയുവാനാരംഭിച്ചു.

ച: ക്ഷൗര ക്ഷൗരി കല ഭാവംരി ദേഹീം നയന
ലാള സബു സാദര ലേഹിം
ജാഇ ന ബരനി മനോഹര ജോരീ ജോ ഉപമാ
കമരൂ കഹളം സോ ഗോരീ

ക്ഷൗര ക്ഷൗരി=വരണം വധുവും, കല ഭാവംരി ദേഹീം=മനോഹരമാംവണ്ണം അഗ്നിയെ വ്രദക്ഷിണംചെയ്തു, സബു സാദര=എല്ലാ ദർശകന്മാരും ആദരപൂർവ്വം അതുകണ്ടു, നയന ലാള ലേഹിം=നേത്രലാഭം നേടി, മനോഹര ജോരീ=ആ മനോഹരമിഥുനങ്ങളെ,

ബരനി ന ജാതു=വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, ജോ കമരം ഉപമാ
കരളം=എന്തെങ്കിലുമൊരുപമ പരയാമെന്നൊച്ചാൽ, സോ
മോരീ=അതു യഥാർത്ഥത്തിൽനിന്നു കുറവുമായിരിക്കും.

വരണം വധുവും അടിവെച്ചടിവെച്ച് അഗ്നിദേവനെ വലം
വെക്കുന്നു. ആ കാഴ്ചകളെ കാണികളുടെ കണ്ണുകൾക്കു കിഴ്ത്തോ
ന്നി. ആ ദമ്പതിമാരെ വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല. എന്തെങ്കിലുമൊരു
പമ പ്രയോഗിക്കാമെന്നൊച്ചാൽത്തന്നെയും അതു പരമാർത്ഥ
ത്തിൽനിന്നു വളരെ അകന്നതുമായിരിക്കും.

രാമസീയ സുന്ദര പ്രതിമാഹീം ജഗമഗാനി മനി
ഖംഭൻറ മാഹീം
മനഹും മദന രതി ധരി ബഹു രൂപാ ദേവത
രാമബിആഹു അനുപാ

രാമസീയ സുന്ദര=രാമന്റേയും സീതയുടേയും മനോഹരങ്ങളായ,
പ്രതിമാഹീം=പ്രതിച്ഛായകൾ, മനി ഖംഭൻറ മാഹീം=രത്നാസ്ത്രം
ഭങ്ങളിന്മേൽ, ജഗമഗാനി മനഹും=വെട്ടിത്തിളങ്ങുന്നതു കണ്ടാൽ
തോന്നുക, മദനരതി=കാമദേവനും രതീദേവിയും, ബഹുരൂപാ
ധരി=അനേകം രൂപങ്ങൾ ധരിച്ചു, രാമ അനുപാ ബിആഹു=
ശ്രീരാമന്റെ നിരൂപമായ വേളി, ദേവത=വീക്ഷിക്കുകയാണോ
എന്നു്.

രത്നാസ്ത്രംഭങ്ങളിൽ രാമന്റേയും സീതയുടേയും പ്രതിച്ഛായ
കൾ മിന്നിത്തിളങ്ങുന്നതു കണ്ടാൽ കാമദേവനും രതീദേവിയും
അനേകം രൂപങ്ങൾ ധരിച്ചു, ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹോത്സവം
സന്ദർശിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും.

ദരസ ലാലസാ സകല ന മോരീ പ്രഗടത ഭരത
ബഹോരി ബഹോരി
ഭൃഹി മഗന സബ ദേവനിഹോരേ ജനക സമാന
അപാന ബിസാരേ

ദരസ ലാലസാ=ദർശനാസക്തി (രതിമന്ദമന്മാർദ്ദ്യം)യുണ്ടു്, സങ്കുപ
ന മോരീ=സങ്കോചമോ അതു കുറച്ചൊട്ടല്ലതാനും, ബഹോരി
പ്രഗത=ഇടയ്ക്കു് അവർ പ്രത്യക്ഷരാവുന്നു, ബഹോരീ ദൂരത=
ഇടയ്ക്കു് മറയുന്നു, സബദേവ നിഹാരേ=സന്ദർശകരെല്ലാം, ജനക
സമാന=ജനകനു തുല്യം, അപാന ബിസാരേ=തങ്ങളെത്തന്നെ
മറന്നു്, മഗന ഭംഗ=ആനന്ദമഗ്നരായിഭവിച്ചു

കാണാനുള്ള അത്യാസക്തി രതിയ്ക്കുമുണ്ടു് മന്ദമനമുണ്ടു്.
പക്ഷേ ശിവനവിടെ സന്നിഹിതനായിരിക്കുന്നല്ലോ എന്ന
വസ്തുത അവരെ സങ്കുചിതരാക്കി. അതുകൊണ്ടാകാം ഇടയ്ക്കിടക്കു
പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നതും ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കുവർ മറയുന്നതും. [സ്തംഭങ്ങളിൽ
പ്രതിഷ്ഠായകൾ അഭ്യുത്താപവും ദുഃഖങ്ങളായും തീരുന്നതിനെ
യാണു് രതി മന്ദമന്മാരുടെ പ്രത്യക്ഷമാകലും മറയലുമായി വണ്ണി
ക്കുന്നതെന്നു മറക്കണ്ട.] ഇതൊക്കെ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവർ ജന
കനെപ്പോലെതന്നെ വിദേഹരായി ആനന്ദത്തിൽ മുഴുകി.

പ്രമുദിത മുനിൻഹ ഭാവംരീ ഫേരീ നേഗസഹിത
സബ രീതി നിബേരീ
രാമ സീയസിര സേന്ദര ദേഹീം സോഭാ കഹി ന
ജാത ബിധി കേഹീം

മുനിൻഹ പ്രമുദിത=മുനിമാർ ഏറെവും പ്രസന്നരായി, ഭാവംരീ
ഫേരീ=അഗ്നിപ്രദക്ഷിണം ചെയ്യിച്ചിരുന്നു, നേഗ സഹിത=സ
ത്താനദാനം ഉൾപ്പടെയുള്ള, സബ രീതി നിബേരീ=എല്ലാ ചട
ങ്ങുകളും നിർവ്വഹിച്ചിരിക്കുകയും ചെയ്തു, രാമ സീയസിര=രാമൻ
സീതയുടെ ശിരസ്സിൽ, സേന്ദര ദേഹീം=സിന്ദൂരം ചാർത്തുന്നു,
സോഭാ കേഹീം ബിധി=ആ ശോഭ ഒരുപ്രകാരത്തിലും, കഹി ന
ജാത=വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

പുരോഹിതന്മാരായ വസിഷ്ഠശതാനന്ദന്മാർ ഏറെവും പ്രസ
ന്നരായി വധുവരന്മാരെക്കൊണ്ടു് അഗ്നിപ്രദക്ഷിണം വെത്തിച്ചു;
സത്താനദാനം ഉൾപ്പടെയുള്ള എല്ലാ ചടങ്ങുകളും അവർ കഴി

പിച്ഛ. അനന്തരം രാമൻ സീതയുടെ ശിരസ്സിൽ സിന്ദൂരം ചാർത്തി. ആ ശോഭ ഒരുവിധത്തിലും വർദ്ധിക്കുവാൻ കഴിവില്ല.

ആരുന പരാഗ ജലജ്വല ഭരി നീകേ സസിഹി

ഭൂഷ അഹി ലോഭ അമീകേ

ബഹുരി ബസിഷ്ഠ ദീൻഹ അനുസാസന ബര

ഓലഹിനി ബൈം ഏക ആസന

അഹി അരുന പരാഗ നീകേ=സപ്പം, സിന്ദൂരത്തെ നല്ലപോലെ ജലജ്വല ഭരി=ശംഖിൽ നിറച്ചു, അമീകേ ലോഭ=അമൃതിനുവേണ്ടിയുള്ള സത്യാഗ്രഹംകൊണ്ട്, സസിഹി ഭൂഷ=ചന്ദ്രനെ അലംകൃതനാക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും (രാമന്റെ കൈ കണ്ടാൽ), ബഹുരി ബസിഷ്ഠ=അനന്തരം, വസിഷ്ഠൻ, അനുസാസന ദീൻഹ=കല്പന നൽകിയപ്പോൾ, ബര ഓലഹിനി=വരണം വധുവും, ഏക ആസന ബൈം=ഒരേ സിംഹാസനത്തിൽ ഇരുന്നു.

ശംഖിനുള്ളിൽ സിന്ദൂരം മതിയാവോളം കുത്തിനിറച്ചു അമൃതകിട്ടാനുള്ള അത്യാർത്തിയാൽ സപ്പം ചന്ദ്രനെ അലംകൃതനാക്കുകയോ ചെയ്യുന്നതെന്നു തോന്നും സീതയുടെ മൂലാവിൽ സിന്ദൂരം ഇടുവിച്ച രാമന്റെ കൈ കണ്ടാൽ. അരുന പരാഗമെന്നതിനു സിന്ദൂരമെന്നാണർത്ഥം. ശംഖിനുള്ളിൽ എന്തിനാണ് സിന്ദൂരം കുത്തിനിറക്കുന്നത്? മറ്റൊന്നിനുമല്ല. വധുവിന്റെ നെററിക്കു ചാർത്തേണ്ടതായ സിന്ദൂരം ക്ഷത്രിയന്മാർ സാധാരണയായി ശംഖിനുള്ളിലാണ് സൂക്ഷിക്കുക. രാഹു ചന്ദ്രനെ വിഴുങ്ങുന്നതുതന്നെ സന്ദ്രസ്ഥമായ അമൃതം വീണ്ടെടുത്തു ഭക്ഷിക്കാനാണ് സീതയ്ക്കു സിന്ദൂരം ചാർത്തുന്ന കൈയിന് ഉപമ സപ്പം മാത്രമാണെന്നു കവി വിവക്ഷിക്കുന്നു. സിന്ദൂരം ചാർത്തിക്കഴിഞ്ഞ ഉടനെ വസിഷ്ഠനിയോഗപ്രകാരം രാമനും സീതയും ഒരേ സിംഹാസനത്തിലിരുന്നു.

മരം: ബൈം ബരാസന രാമു ജാനകി മുദിത മന

ദസരഥു ഭേദു

തനു പുലക പുനി പുനി ദേവി അപനേം

സുകൃത സുരതരു ഫല നഏ
ഭാരി ഭവന രഹാ ഉഹാഹു രാമ ബിബാഹു
സബഹീം കഹാ
കേഹി ഭാത്തി ബരനി സിരാത രസനാ ഏക
യഹു മംഗല മഹാ

രാമ ജാനകി ബരാസന ബൈരേ=രാമനും സീതയും ശ്രേഷ്ഠസിം
ഹാസനത്തിലിരുന്നു, ദേശമ മന മുദിത ഭേഘ=ദേശമന്ദൻ മന
സ്സ് സന്തുഷ്ടമായിഭവിച്ചു, അപനേം സുകൃത സുരതരു=തന്റെ
സുകൃതമാകുന്ന കല്പവൃക്ഷത്തിലെ, നഏ ഫല ദേവി പുനി പുനി=
പുതിയ ഫലങ്ങൾകണ്ടു വീണ്ടും വീണ്ടും, തനു പുലക=ശരീരം
രോമാഞ്ചിതമായി, ഭവന ഉഹാഹു ഭരി രഹാ=ഭവനങ്ങളിൽ
ആനന്ദം പൂർണ്ണമായി വ്യാപിച്ചു, രാമ ബിബാഹു ഭാ=രാമന്റെ
വേളികഴിഞ്ഞു എന്നു, സബഹീം കഹാ=എല്ലാവരും പറഞ്ഞു,
യഹു മംഗല കേഹി ഭാത്തി=ഈ മംഗളകഥ എഴുതിയതിൽ,
ഏക രസനാ ബരനി സിരാത=ഒരു നാവുകൊണ്ട് വർണ്ണിച്ചു
മുഴുമാക്കും?

ശ്രീരാമനും സീതയും ചടങ്ങുകളെല്ലാം കഴിഞ്ഞു ഒരു വി
ശിഷ്ടസിംഹാസനത്തിലിരുന്നു. ദേശമന്നുണ്ടായ ആനന്ദം അപാ
രമായിരുന്നു. തന്റെ സുകൃതമാകുന്ന കല്പവൃക്ഷത്തിൽ പുതിയ
ഫലങ്ങൾ ഉണ്ടായതുകണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരം പുളകിത
മായി. സമസ്തലോകങ്ങളും സന്തോഷനിമഗ്നങ്ങളായിഭവിച്ചു.
രാമന്റെ വേളികഴിഞ്ഞു എന്നു എല്ലാവരും പറഞ്ഞു. ഈ മംഗള
കഥ എങ്ങനെയാണ് ഒരേ ഒരു നാവുകൊണ്ട് വർണ്ണിച്ചു മുഴുവ
നാക്കും!

തബ ജനക പാഹു ബസിഷ്ഠ ആയസു ബ്യാഹ

സാജ സംവാരി കൈ
മാണ്ഡവി ശ്രുതകീരതി ഉരമിലാ കഅരി ലഹു
ഹംകരി കൈ

കുസ കേതു കന്യാ പ്രഥമ ജോ ഗുന സീല സുഖ
 സോഭാ മഹു
 സബ രീതി പ്രീതി സമേത കരി സോ ബ്യാഹി
 ഗുപ ഭരതഹി ദ്വേ

തബ ജനക ബസിഷ്ഠ ആയസു പാഹു=അപ്പോൾ ജനകൻ വസി
 ഷ്ഠന്റെ അനന്തവാങ്ങി, ബ്യാഹ സാജ സംവാരികൈ=വിവാ
 ഹസാമഗ്രികളൊക്കെ, മാണ്ഡവീ ശ്രുതകീരതി=മാണ്ഡവി,
 ശ്രുതകീർത്തി, ഉരമിലാ ക്ഷൗരീ കൈ ഹങ്കാരി ലത്തം=ഉമ്മിള
 എന്നീ കുമാരിമാരെ വിളിച്ചു, പ്രഥമ ഗുപ ജോഗുന സീല സുഖ
 സോഭാമഹു സോ=ആദ്യമായി രാജാവു ഏതൊരുവര ഗുണ
 ങ്ങൾക്കും ശീലത്തിനും സൗഖ്യത്തിനും ശോഭക്കും ആകരമാണോ
 ആ, കുസകേതുകന്യാ=കുശകേതു കന്യകയെ, സബരീതി പ്രീതി
 സമേത=എല്ലാ ചടങ്ങുകളും നിറവ്വിച്ച് സന്തോഷത്തോടുകൂടി,
 ഭരതഹി ബ്യാഹി ദ്വേ=ഭരതൻ വേളികഴിച്ചുകൊടുത്തു.

ആ അവസരത്തിൽ ജനകൻ വസിഷ്ഠന്റെ അനന്തവാങ്ങി
 വിവാഹസാമഗ്രികളെല്ലാം ഒക്കെ മാണ്ഡവീശ്രുതകീർത്തി ഉൾ
 ത്തിള എന്നീ മൂന്നു കുമാരിമാരേയും വിവാഹമണ്ഡപത്തിലേക്കു
 വിളിച്ചു. ആദ്യമായി രാജാവു സർവ്വസൽഗുണസമ്പന്നയും കുശ
 കേതുവിന്റെ പുത്രിയുമായ മാണ്ഡവിയെ, വൈദികലൗകികവി
 ധികൾപ്രകാരം, സസന്തോഷം ഭരതൻ വിവാഹംചെയ്യുകൊടുത്തു.

ജാനകീ ലഘു ഭഗിനി സകല സുന്ദരി സിരോമനി
 ജാനി കൈ
 സോ ജനക ദീൻഹി ബ്യാഹിം ലഷനഹി സകല
 ബിധി സനമാനി കൈ
 ജാഹി നാമ ശ്രുതകീരതി സുലോചന സുമുഖി
 സബഗുന ആഗരീ
 സോദ്വേ രിച സുദനഹിം ഭൂപതി രൂപ സീല
 ഉജാഗരീ

സകല സുന്ദരി സിരോമനി=സർപ്പസുന്ദരിമാരുടേയും ശിരോരത്നമാണ്, ജാനി ജാനകീ ലാലു ഗോനി=എന്നറിഞ്ഞു സീതിയുടെ അനുജത്തിയായ ഉമ്മിളയെ, സോജനക=ആ ജനകമഹാരാജാവു, സകല ബിധി സനമാനികൈ=സർപ്പ വൈദികലൗകിക വിധികളേയും സമാദരിച്ചു, ലഷനഹി ബ്യാഹിം ദീൻഹി=ലക്ഷ്മണൻ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുത്തു, ജേഹി നാമശ്രുതി കീരതി=ആരുടെ പേരാണ് ശ്രുതകീർത്തിയെന്നു, സുലോചനി സുമുഖി=സുലോചനയും സുമുഖിയും, സബഗ്ന ആഗരീ സോ=സർപ്പഗുണാകരയുമായ അവളെ, രൂപസീല ഉജാഗരീ=രൂപംകൊണ്ടും ശീലംകൊണ്ടും ഉജ്വലനായ, രിപു സുദനഹിം=ശത്രുക്കളെ, ഭൂപതി ദുരു=രാജാവു ദാനംചെയ്തു.

സീതയുടെ അനുജത്തിയായ ഉമ്മിള എല്ലാ സുന്ദരിമാരുടേയും ശിരോരത്നമെന്നറിഞ്ഞു ജനക മഹാരാജാവു സർപ്പവിധികളും നിർപ്പഹിച്ചു ലക്ഷ്മണൻ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുത്തു. സുലോചനയും സുമുഖിയും സർപ്പഗുണസമ്പന്നയുമായ ശ്രുതകീർത്തിയെ മഹാരാജാവു രൂപശീലോജ്വലനായ ശത്രുക്കളെ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുത്തു.

അനുരൂപ ബര ദുലഹിനി പരസപര ലഖി

സകുച ഹിയം ഹരഷഹീം

സബ മുദിത സുന്ദരതാ സരാഹഹിം സുമന

സുരഗന ബരഷഹീം

സുന്ദരീം സുന്ദര ബരൻഹ സഹ സബ ഏക

മണ്ഡപ രാജഹീം

ജന ജീവ ഉര ചാരിള അവസ്ഥാ ബിഭ്രന സഹിത

ബിരാജഹീം

അനുരൂപ ബര ദുലഹിനി=അനുരൂപരായ വരന്മാരും വധുക്കളും, പരസപര ലഖി=അന്യോന്യം നോക്കി, സകുച ഹിയം ഹരഷഹിം=ലജ്ജിക്കുകയും മനസാഹ്വിക്കുകയും ചെയ്തു, സബ

മുദിത സുന്ദരതാ=എല്ലാവരും സത്തുഷ്ടരായി വധുവരന്മാരുടെ സൗന്ദര്യം, സരാഹാഹിം സുരഗന=പുകഴ്ത്തി ദേവന്മാർ, സുമന ബരഷഹിം=പുഷ്പങ്ങൾ വെച്ചിട്ടു, സുന്ദര ബരൻഹ സഹ=സുന്ദരന്മാരായ വരന്മാരെന്നിച്ച്, സബ സുന്ദരീ=എല്ലാ സുന്ദരിമാരും, ഏക മണ്ഡപ=ഒരേ ഒരു മണ്ഡപത്തിൽ, ജീവാളര ചാരിള അവസ്ഥാ=ജീവന്റെ ഹൃദയത്തിൽ, ജാഗ്രത്തു്, സ്വപ്നം, സുഷുപ്തി, തുരീയം എന്നീ നാലവസ്ഥകൾ, ബിളന സഹിത=വിശ്വം, തേജസ്സ്, പ്രാജ്ഞം, ബ്രഹ്മം എന്നീ നാലു എജമാനന്മാരെന്നിച്ച്, ബിരാജഹിം ജന=വിരാജിക്കുകയോ എന്നു തോന്നുമാറു്, രാജഹിം=ശോഭിച്ചു.

വരന്മാരും വധുക്കളും അനുരൂപരാണ്. എങ്ങനെ ശാരീരികമായും മാനസികമായും. രാമനും ഭരതനും ശ്യാമളവണ്ണന്മാരാണ്. അവരുടെ വധുക്കളുടേ വണ്ണമാകട്ടെ ശേപതവും. ലക്ഷ്മണനും ശത്രുഘ്നനും രേപതവണ്ണരും അവരുടെ വധുക്കൾ ശ്യാമളവണ്ണത്തോടുകൂടിയവരുമാകുന്നു. വധുവരന്മാർ അന്യോന്യം നോക്കി ലജ്ജിച്ചെങ്കിലും അവരുടെ ഹൃദയം സന്തോഷനിമഗ്നമാണ്. ദൾകലോകത്തിനും വളരെ സന്തോഷമുണ്ടായി. അവർ വധുവരന്മാരുടെ സൗന്ദര്യത്തെ ധ്യാപിച്ചു. ദേവന്മാർ പൂമഴകുചാരിഞ്ഞു. ജീവാനന്തർഗത്തു ജാഗ്രത്തും സ്വപ്നവും സുഷുപ്തിയും തുരീയവും, വിശ്വം, തേജസ്സ്, പ്രാജ്ഞം, ബ്രഹ്മം എന്നീ നാലെജമാനന്മാരോടുകൂടി ശോഭിക്കുകയോ എന്നുതോന്നുമാറു് ആ മണ്ഡപത്തിൽ രാമലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നന്മാരും സീത, ഉമ്മിള, മണ്ഡവി, ശ്രുതകീർത്തി എന്നീ വധുക്കളും പരിശോഭിച്ചു.

ദോ: മുദിത അവധ പതി സകല സുത ബധുൻഹ
സമേത നീഹാരി
ജന പാഹ്യ മഹിപാല മനി ക്രിയൻഹ
സഹിത ഫല ചാരി

സകല സുത=എല്ലാ പുത്രന്മാരേയും, ബധുൻഹ സമേത=വധുസമേതരായി, നീഹാരി അവധപതി=വീക്ഷിച്ചിട്ടു് ദേശഭരതാ

രാജാവു, ക്രിയൻഹ സഹിതഃയജ്ഞം, ശ്രദ്ധ, യോഗം, ജ്ഞാനം എന്നീ ക്രിയാമാർഗ്ഗങ്ങളോടുകൂടി, മഹിമാല മനീഷ്യനെങ്കിലും മൊരു വിശിഷ്ടനായ രാജാവു, ചാരി ഫല പാഠ്യ ജനഃധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷങ്ങൾ സമാജ്ജിച്ഛാലെപ്രകാരമോ അപ്രകാരം, മുദിതഃസന്തുഷ്ടനായിത്തീൻ.

രാമലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നന്മാരെ നവവധുസമേതരായി കണ്ട മഹാരാവു എങ്ങനെ സന്തുഷ്ടനായി എന്നതിനെ കവി ഇപ്രകാരമാണ് താരതമ്യപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്. സ്വതഃ രാജാക്കന്മാരിൽ ശ്രേഷ്ഠനായൊരു വ്യക്തി; അദ്ദേഹം യജ്ഞം, ശ്രദ്ധ, യോഗം, ജ്ഞാനം എന്നീ ക്രിയാമാർഗ്ഗങ്ങളെ അവലംബിച്ച ധർമ്മം അർത്ഥം കാമവും മോക്ഷവും കരസ്ഥമാക്കുന്നു. ആ രാജാവിന് ആ അവസരത്തിലുണ്ടാകുന്ന ഹർഷം എപ്രകാരമോ അപ്രകാരമുള്ള ഭരണഭൂതിയാണ് ഭഗവത മഹാരാജാവിനും ഉണ്ടായത്.

പൗ: ജസി രഘുബീര ബ്യാഹബിധി ബരനീ സകല
കുടുംഭ ബ്യാഹേ തേഹിം കരനീ

കഹി ന ജാഇ കഹു ദാഇജ ഭൂരീ രഹാ കനക

മനീ മണ്ഡപ പൂരി

ജസി രഘുബീര ബ്യാഹ ബരനീഷ്ഠതാരുപ്രകാരത്തിൽ ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹം നടന്നതായി വർണ്ണിച്ചുവോ, തോറം കരനീ അപ്രകാരമുള്ള ചടങ്ങുകളോടുകൂടിത്തന്നെ, സകല കുടുംഭ ബ്യാഹേഃഎല്ലാ കുമാരന്മാരുടേയും വേളികൾ നടന്നു, ഭൂരി ദാഇജ അമിതമായ സ്മൃധനത്തെക്കുറിച്ചു. കഹു കഹി ന ജാഇ അല്ലമായിട്ടെങ്കിലും വർണ്ണിക്കുക ശക്യമല്ല, മണ്ഡപ കനക മനീവിവാഹമണ്ഡപം സ്വസ്തംകൊണ്ടും രത്നങ്ങൾകൊണ്ടും, പൂരി രഹാ നിറഞ്ഞുവശായി.

ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹം ഏതുവിധമെല്ലാം നടന്നു അതുപോലെതന്നെ നിറവേറ്റി ഭരതലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാരുടേയും പരിണയങ്ങൾ. സ്മൃധനാഹ്ലാസത്തെക്കുറിച്ചു നേരിയതോതിലെങ്കിലും

ഒന്നു വാണിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. ഒന്നുമാത്രം പായാം, വിവാഹ മണ്ഡപം കനകത്താലും രത്നങ്ങളാലും പൂർണ്ണമായിരുന്നു.

കംബല ബന്ധന ബിചിത്ര പടോരേ ഭാതി
ഭാതി ബഹു മോല നമോരേ
ഗജ രഥ തുരഗ ദാസ അരു ദാസീ ധേനു
അലംകൃത കാമദഹാ സീ

ബഹുമോല കംബല ഭാതി ഭാതി=വളരെ വിലപിടിച്ച കംബളങ്ങൾ പലവിധത്തിലുള്ള, ബിചിത്ര പടോരേ ബന്ധന=വിചിത്രങ്ങളായ പട്ടാമ്പരങ്ങൾ ഇവിടെ, ന മോരേ=കുറച്ചൊന്നുമായിട്ടു നില്ക്കുന്നു, ഗജ രഥ തുരഗ അരു ദാസീ=ഗജങ്ങൾ, രഥങ്ങൾ, അശ്വങ്ങൾ, ദാസിമാർ, ദാസ കാമദഹാ സീ=ദാസന്മാർ കാമധേനു തുല്യങ്ങളായ, അലംകൃത ധേനു=അലങ്കരിക്കപ്പെട്ട പശുക്കൾ.

വസ്തു അനേക കരിശു കിമി ലേഖാ കഹി ന
ജാതു ജാനഹിം ജിൻഹ ദേഖാ
ലോകപാല അവലോകി സിഹാനേ ലീൻഹ
അവധപതി സബു സുഖ മാനേ

അനേക വസ്തു=എന്നിങ്ങനെയുള്ള അനേകം വസ്തുക്കൾ, ലേഖാ കിമി കരിശു=ഗണിക്കുന്നതെങ്ങനെയായാണോ!, ദേഖാ ജിൻഹ ജാനഹിം=കണ്ടുവെക്കു അറിയു, ലോകപാല അവലോകി=ലോകപാലന്മാർ ഇവയൊക്കെ കണ്ടിട്ട്, സിഹാനേ=ഇത്തരം കലരാവാൻ തുടങ്ങി, സബ സുഖമാനേ=എല്ലാം സുഖമാവാം, അവധപതി ലീൻഹ=ദേശരഥമാഹാരാജാവ് അംഗീകരിച്ചു.

അമൃതങ്ങളായ കംബളങ്ങൾ വിചിത്രങ്ങളായ പട്ടാകൾ, ആനകൾ, തേരുകൾ, കുതിരകൾ, ദാസന്മാർ, ദാസിമാർ കാമധേനു തുല്യങ്ങളും അലംകൃതങ്ങളുമായ പശുക്കൾ എന്നിങ്ങനെ അനേകം വസ്തുക്കൾ. ഇവയെല്ലാം കണ്ടുകൊണ്ട് എങ്ങനെയായാണു് കഴിയുക? കാണുകതന്നെ വേണം. എന്നാലെ മനസ്സി

ലാഭം. സ്രീധനബാഹുല്യം കണ്ട ലോകപാലനാക്ഷ് ഊർഷ്യയു
ണ്ടായി. ദശരഥമഹാരാജാവകളേ അവയെല്ലാം സസുഖം
അംഗീകരിച്ചു

ദീൻഹ ജാചകൻഹീ ജോ ജേഹി ഭവോ ഉബരാ
സോ ജനബാസഹിം ആവാ
തബ കര ജോരി ജനക മുദുബാനീ ബോലേ
സബ ബരാത സനമാനീ

ജേഹി ജോ ഭാവോ=എന്തൊക്കെ ആക്ഷ നല്ലതായി തോന്നിരോ
അതു്, ജാചകൻഹി ദീൻഹ=ആ യാചകർ നല്ലി, ഉബരാ
സോ=അവശേഷിച്ചതെന്തോ അതൊക്കെ, ജനബാസഹിം ആവാ=
വിശ്രമമന്ദിരത്തിലെത്തി, തബ ജനക കരജോരി=അനന്തരം ജന
കൻ കൈകൂപ്പി, സബ ബരാത സനമാനീ=എല്ലാ വരപക്ഷക്കാ
രേയും ആദരിച്ചു്, മുദുബാനീ ബോലേ=മുദുവാണികളാൽ ഇങ്ങ
നെ പറഞ്ഞു.

സ്രീധനമായപ്പിന്നെപ്പട്ട വസ്തുക്കളിൽനിന്നു യാചകന്മാ
ർക്കിഷ്ടമുള്ളതെല്ലാം ദശരഥമഹാരാജാവു് ദാനംചെയ്തു. ബാക്കി
യുള്ളവ അദ്ദേഹത്തിന്റെ താവളങ്ങളിലേക്കു കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടു.
ഈ അവസരത്തിൽ ജനക മഹാരാജാവു് വരപക്ഷത്തെല്ലാം
സമാദരിച്ചു ബലാഞ്ജലീരസസ്നനായ മുദുവാക്കുകളാൽ ഇപ്രകാരം
പറഞ്ഞു:—

മരം: സനമാനീ സകല ബരാത ആദര ദാന
ബിനന്ത ബഡാഇ കൈ
പ്രമുദിത മഹാ മുനിബുന്ദ ബന്ദേ പൂജി പ്രേമ
ലഡാഇ കൈ
സിര നാഇ ദേവ മനാഇ സബ സന കഹത
കരസന്ദൂട കിഹി
സുര സാധു ചാഹത ഭാവ സിന്ധു കി തോഷ
ജലാഞ്ജലിദിഹി

സകല ബരാത കൈ=എല്ലാ വരപക്ഷക്കാരേയും, ആദര ദാന ബിനയ ബധാതു=ആദർശവും, ദാനങ്ങളാലും വിനയപ്രകടനങ്ങളാലും പ്രശംസകളാലും, സനമാനി=സമ്മാനിച്ചു, പ്രമുദിത=ഏറ്റവും പ്രസന്നനായി, പ്രേമ കൈ ലധാതു=പ്രേമനിമഗ്നനായി, മഹാ മുനിബ്രഹ്മ ബന്ദേ=മഹാഷിഗണത്തെ വന്ദിച്ചു, പുജേ സിരനാതു=പൂജിച്ചു കമ്പിട്ടു, ദേവ മനാതു=ദേവതമാരെ ധ്യാനിച്ചു. കരസംപുടകിഘ=കൈകൂപ്പി, സബസന കഹത=എല്ലാവരോടും മായി ഇങ്ങനെ പറയാനാരംഭിച്ചു, സുര സാധു=ദേവന്മാരും സത്തുക്കളും, ഭാവ പാഹത=ഭക്തിയേ ആഗ്രഹിക്കുന്നുള്ള, ജലാഞ്ജലി ടിഘ=ജലാഞ്ജലിയർപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ടുണ്ടോ, കി സിന്ധു തോഷ=സമുദ്രം സന്തോഷിക്കുന്നു?

വരപക്ഷത്തിൽപെട്ട എല്ലാവരേയും ആദരപൂർവ്വം ദാനങ്ങളാലും വിനയപ്രകടനങ്ങളാലും ജനകൻ ബഹുമാനിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന് അതിയായ ഹൃഷ്ടി ഉണ്ടായി. അദ്ദേഹം പ്രേമത്തിൽ മുഴുകി. വിശിഷ്ടാചാര്യന്മാരേയും മറ്റു മഹാഷിമാരേയും അദ്ദേഹം വന്ദിച്ചു; പൂജിച്ചു; പ്രണിപതിച്ചു; ദേവതമാരെ ധ്യാനിച്ചു. അനന്തരം അദ്ദേഹം ബലാഞ്ജലി ഹസ്തനായി എല്ലാവരോടും മായിട്ടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു:—ദേവന്മാരും മഹാത്താക്കളും എന്നേപ്പോലുള്ള ഒരു വനിൽനിന്ന ഭക്തി മാത്രമേ അഭിലഷിക്കുന്നുള്ളൂ. അവർക്കു ക്ഷിപ്തം എന്നിൽ അതൊന്നു മാത്രമേയുള്ളൂതാനും. ഒരു സമുദ്രം, ഒരു വൻ അർപ്പിക്കുന്ന ഒരു കുടുന്നവെള്ളംകൊണ്ടുണ്ടോ സന്തോഷിക്കുന്നു.

കര ജോരി ജനക ബഹോരി ബന്ധു സുമേത

കോസല രായ സോം

ബോലേ മനോഹര ബയന സാനി സനേഹ

സീല സുകായ സോം

സന ബന്ധ രാജന രാവരേ ഹമ ബലേ അബ

സബ ബിധി ഭൃഷ

ഏഹി രാജ സാജ സുമേത സേവക ജാനിബി

ബിനു ഗഥ ലിഘ

ബഹോരി ബന്ധുസമേതം=അനന്തരം സഹോദരസമേതനായ
(കുശകേതുവാണു് സഹോദരൻ). ജനക കര ജോരി=ജനകൻ കൈ
കുപ്പി, സനേഹ സീലസാനി=സ്നേഹശീലസാന്ദ്രങ്ങളായ, മനോ
ഹര ബയന=മനോഹരവാക്കുകളാൽ, കോസലരായ സോം=ദശ
രഥ മഹാരാജാവിനോടു്, സുകായ സോം ബോലേ=സ്വാഭാവിക
മായി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു, രാജന രാവാദേ സന ബന്ധു=ഹേ
രാജൻ, അവിടന്നുമായുള്ള ബന്ധംകൊണ്ടു്, ഹമ അബി സബ
ബിധി=ഞങ്ങളിപ്പോൾ എല്ലാവരിലുടനീളം, ബഡേ ഫേയ്=വലിയ
വരായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു, ഏഹി രാജ=ഈ രാജ്യവും (ഞങ്ങളും),
സാജ സമേത=ഞങ്ങളുടെ സർവ്വസ്വവുമടക്കം, ബിനഗഥ ലിഹി=
അങ്ങു് നിരുപാധികം വിലക്കുവാങ്ങിയ, സേവക ജാനിബി=
അടിമകളായി അറിയണം.

സഹോദരനായ കുശകേതുവിനോടു് സമേതനായ ജനകൻ
കൈകുപ്പി സ്നേഹശീലത്തിൽ മുക്കിയെടുത്ത മധുര മനോഹരവാ
ക്കുകളാൽ ഇപ്രകാരം ദശരഥമഹാരാജാവിനെ അറിയിച്ചു:— ഹേ
രാജാവേ അങ്ങയുമായുള്ള ബന്ധുതകൊണ്ടു ഞങ്ങളിപ്പോൾ വലിയ
വരായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. ഞങ്ങളും ഈ രാജ്യവും ഞങ്ങൾക്കുള്ള
സർവ്വസ്വവും നിരുപാധികം വിലക്കുവാങ്ങിയ അവിടന്നു ഞങ്ങളെ
അവിടത്തെ അടിമകളായി പരിഗണിക്കണമേ.

ഏ ദാരികാ പരിചാരികാ കരി പാലിബീം കരുനാ

നളു

അപരായ ഹമിബോ ബോലി പഠഏ ബഹുത

ഹതം ദീട്ട്യോ കളു

പുനി ഭാനുകല ഭൂഷന സകല സനമാന നിധി

സമധീ കിഏ

കഹി ജാതീ നഹിം ബിനതീ പരസപര പ്രേമ

പരിപൂരന ഹിഏ

ഏ ദാരികാ=സീത, മാണ്ഡവി, ശൂതകീർത്തി, ഊർമ്മിള എന്നീ
പെൺകിടാങ്ങളെ, പരിചാരികാ കരി=പരിചാരികമാരാക്കി,

നമ്മുടെ കരുനാഭം വളരെ കാരുണ്യത്തോടെ, പാലിബീം പരിപാലിക്കണമേ, ബോലി പാപ്പം ഞാനങ്ങയെ വരാൻ പറഞ്ഞയച്ചു, ബഹുത ദീപ്തോ കളു ഹരം വലിയ തെറ്റായിപ്പോയി, അപരാധ ഛമിബോം ആ അപരാധം ഛമിക്കണമേ, പുനി ഭാനുകുല ഭൂഷനം അനന്തരം സുര്യവാംശാലങ്കാരമായ ദശരഥൻ, സകല നിധി എല്ലാവരിയത്തിലും, സമധീം സംബന്ധിയെ (പുത്രന്മാരുടെ ജാമാതാവിനെ - ജനകനെ -), സനമാന കിഷ്കം ബഹുമാനിച്ചു, പരസപര ബിനതീം അവർണ്യോന്യമുള്ള നമ്രത, കഹി നഹിം ജാതി വർണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, ഹിഷ്ക പ്രേമപരിപൂരനം അവരുടെ ഹൃദയം പ്രേമപരിപൂർണ്ണമായി.

ഹേ രാജൻ, അങ്ങു സന്ദർശനമാരെ പരിചരിക്കുമാരാക്കി കാരുണ്യം പരിപാലിക്കണമേ. അങ്ങയോടിവിടേക്കെഴുന്നള്ളാൻ ഞാൻ അളള അയച്ചു തികച്ചും തെറ്റതന്നെയാണു്. എന്റെ ആ അപരാധം ഛമിക്കുക! ജനകനിങ്ങനെ പറഞ്ഞതു കേട്ടപ്പോൾ ദിനകരകുലാലങ്കാരമായ ദശരഥമഹാരാവു് എല്ലാവരിയത്തിലും ജനകനെ ബഹുമാനിച്ചു. അവർണ്യോന്യം പ്രദർശിപ്പിച്ച നമ്രത വർണ്ണിക്കാൻ കഴിവില്ല. അവരുടെ ഹൃദയം പ്രേമത്താൽ പരിപൂർണ്ണമായിരുന്നു.

ബുന്ദാരകാ ഗന സുമന ബരഷഹിം രാജ ജന

വാസഹിം ചലേ

ദുന്ദഭി ജയധുനി ബേദധുനി നഭ നഗര കൗതുഹല

ഭലേ

രാജ ജനവാസഹിം ചലേ ദശരഥൻ താവളത്തിലേക്കു പോയപ്പോൾ, ബുന്ദാരകാ ഗനം ദേവഗണം, സുമന ബരഷഹിം പൂജ്യ വൃഷ്ടിയെ. നഭ നഗരം ആകാശത്തിലും നഗരത്തിലും, ദുന്ദഭി ജയ ധുനി ചൈതന്യവനാദവും ജയധുനിയും, ബേദ ധുനി വേദധുനിയും, ഭലേ കൗതുഹലം നല്ലപോലെയുണ്ടായി.

ജനകനെ സമാശ്വസിപ്പിച്ചതിനുശേഷം ദശരഥമഹാരാജാവു് അതിഥിമന്ദിരത്തിലേക്കു് എഴുന്നള്ളി. അവിടെ ആ സമ

യത്തു് ദോഷങ്ങളെ പുഷ്പവൃഷ്ടിയും പെരുമ്പറന്നാദവും ജയജയ
ധ്വനിയും വേദധ്വനിയും അത്യുച്ചത്തിൽ മുഴങ്ങി.

തബ സഖീ മംഗല ഗാന കരത മുന്നീസ ആയസു
പാതു കൈ

ഓലഹ ഓലഹിനിൻഹ സഹിത സുന്ദരി ചലീം

കോഹബര ല്യാതു കൈ

തബ മുന്നീസ കൈ ആയസു പാതു=മറയ്ക്കിമാരുടെ നിയോഗപ്ര
കാരം, സുന്ദരി സഖീ=സുന്ദരിമാരായ തോഴിമാർ, മംഗല ഗാന
കരത=മംഗളഗാനം പാടി, ഓലഹ ഓലഹിനിൻഹ സഹിത=വര
ന്മാരോടും വാദ്യക്കളോടും ഒന്നിച്ചു്, കോഹബര ല്യാതു കൈ
ചലീം=പരദോഷത്തോടുകൂടിയതായിട്ടുള്ള പുറപ്പെട്ടു്.

വസിഷ്ഠശതാനന്ദന്മാരുടെ അനുജന്മാപ്രകാരം സുന്ദരിമാരായ
സഖിമാർ വരവാദ്യക്കളേയുംകൂട്ടി മംഗളഗീതങ്ങൾ പാടി പരദോ
ഷത്തോടുകൂടിയതായിട്ടുള്ള പുറപ്പെട്ടു്.

ദോ: പുനി പുനി രാമഹി ചിതവ സിയ സകചതി

മനു സകചൈ ന

ഹരത മനോഹര മീന മഞ്ചി പ്രേമ പിആസേ

നൈന

സിയ പുനി പുനി രാമഹിം=സീത തുടരെതുടരെ രാമനെ, ചി
തവ=വീക്ഷിച്ചു്, സകചതി=വ്രീളാവിവശയായി, മനു ന സക
ചൈ=മനസ്സിന്നാകട്ടെ സങ്കോചമുണ്ടായില്ല, പ്രേമപിആസേ
നൈന=പ്രേമത്താൽ ഓഹവിവശങ്ങളായ അവാളുടെ നയനങ്ങൾ,
മീന മനോഹര മഞ്ചി=മത്സ്യത്തിന്റെ മനോഹരകാന്തിയെ,
ഹരത=അപഹരിച്ചിരുന്നു.

സീത തുടരെതുടരെ രാമനെ നോക്കി. ലജ്ജാവിവശയായി
അവൾ. പക്ഷേ ഹൃദയം വ്രീളാവശഗമായിരുന്നില്ല. പ്രേമമാഹം
കൊണ്ടു് പരവശങ്ങളായ ആ കണ്ണുകൾ മത്സ്യത്തിന്റെ മനോ
ഹരകാന്തിയേയും അപഹരിച്ചിരുന്നു.

ചത: സ്വാമ സരീര സുഭായം സുഹാവന സോഭാ
കോടി മനോജ ലജാവന

ജാവക ജുത പദ കമല സുഹാഘ മുനി മന

മധുപ രഹത ജിൻഹ ഛാഘ

സുഭായം=സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ, സുഹാവന സ്വാമ സരീരം= സുന്ദരവും ശ്യാമവുമായ (രാമ) ശരീരത്തിന്റെ, സോഭാ കോടി മനോജ=ശോഭ, കോടി മന്ദന്മാരേയും, ലജാവന=ലജജിപ്പിച്ചിരുന്നു. ജിൻഹ മുനി മന മധുപ=യാതൊന്നിൽ, മുനിമാരുടെ മനസ്സാകുന്ന വണ്ടകൾ, ഛാഘ രഹത=പുറപ്പെട്ടിരിക്കുകയിരിക്കുന്നുവോ, ജാവക ജുത=ലാക്ഷാരസത്തോടുകൂടിയ ആ, പദകമല സുഹാഘ=തൃപ്പാദകമലങ്ങൾ ശോഭിച്ചു.

പ്രകൃത്യാതന്നെ സുന്ദരമാണ് ശ്രീരാമന്റെ ശ്യാമളകളേ ബാരം. അതിന്റെ ശോഭ നിരവധി മന്ദന്മാർക്കും ലജജ അങ്കുരിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഏതൊരു തൃപ്പാദസരോജങ്ങളിൽ മുനിമാരുടെ മനസ്സുകലാകുന്ന ഭംഗങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടിരിക്കുകയിരിക്കുന്നുവോ അവ ലാക്ഷാരസമൃത്തുകൊണ്ട് പൂർവ്വാധികം പരിശോഭിച്ചു.

പീത പുനീത മനോഹര ധോതീ ഹരതി ബാല
രബി ദാമിനി ജോതീ

കല കിങ്കിനി കടി സൂത്ര മനോഹര ബാഹു

ബിസാല ബിഭ്രഷണ സുന്ദര

മനോഹര പുനീത=മനോഹരവും പവിത്രവുമായ, പീത ധോതീ=മഞ്ഞപ്പട്ട്, ബാല രബി ദാമിനി ജോതീ=ബാലാദിത്യന്റേയും വിദ്യുത്തിന്റേയും ദീപ്തിയെ, ഹരതി=അപഹരിച്ചു, കല കിങ്കിനി=മനോഹരങ്ങളായ കിങ്ങിണികൾ, മനോഹര കടി സൂത്ര=ചേതോഹരമായ മേഖല, ബിസാല ബാഹു=വിശാലഭുജങ്ങളിൽ, സുന്ദര ബിഭ്രഷണ=സുന്ദരങ്ങളായ ആഭരണങ്ങളും.

പീത ജനേള മഹാമുഖി ദേഹു കരമുദ്രികാ

ചോരി ചിത ലേഹു

സോഹത ബ്യാഹ സാജ സബ സാജേ ഉര

ആയത ഭൂഷന ബര രാജേ

ചീത ജനേള മഹാമുഖി ദേഹു=മഞ്ഞനിറത്തിലുള്ള പൂണന്തൽ,
അദ്ദേഹത്തിന്റെ പൂമേനിയ്ക്കു മഹാദീപ്തി നൽകിക്കൊണ്ടിരുന്നു,
കരമുദ്രികാ ചീത ചോരി ലേഹു=അംഗുലീയങ്ങളാകട്ടേ മനസ്സു
കവൻകൊണ്ടിരുന്നു, ആയത ഉര ബര ഭൂഷന രാജേ=വിശാലവ
ക്ഷസ്സിൽ വിശിഷ്ടങ്ങളായ ആദരണങ്ങൾ, ബ്യാഹ സബ സാജ
സാജേ=വിവാഹോചിതങ്ങളായ സൗജന്യകാരങ്ങളാലും വിളങ്ങി.
സുസജ്ജിതനായി, സോഹത=ശ്രീരാമൻ ശോഭിച്ചിരുന്നു.

മനോഹരവും വിമലവുമായ ചീതാംബരം ബാലാദിത്യന്റേയും
വിദ്യുത്തിന്റേയും ശോഭയെ അപഹരിക്കുന്നുണ്ട്. അദ്ദേഹം അണി
ഞ്ഞിട്ടുള്ള കിങ്ങിണികളും മേഖലയും; വിശാലഭൂജങ്ങളും അവയിൽ
ചാത്തിയിട്ടുള്ള ഭൂഷണങ്ങളും ചേതോഹരങ്ങളായിരുന്നു. മഞ്ഞ
നിറത്തിലുള്ള പൂണന്തൽ ശ്രീരാമന്റെ പൂമെയ്യിനെ പൂർവ്വാധികം
സുന്ദരമാക്കുന്നുണ്ട്. വിരലുകളിൽ ചാത്തിയിട്ടുള്ള അംഗുലീയങ്ങൾ
ആരുടേയും ഹൃദയം കവരുന്നതിനു പര്യാപ്തങ്ങളാണ്. അദ്ദേഹ
ത്തിന്റെ വിശാലവക്ഷസ്സുകളേ വിശിഷ്ടാദരണങ്ങളാൽ ഭൂഷിത
മായിരിക്കുന്നുണ്ട്. വിവാഹോചിതങ്ങളായ സൗജന്യകാരങ്ങ
ളാലും സുസജ്ജിതനായി അദ്ദേഹം വിളങ്ങി.

പിത്തര ഉപരനാ കാംഖാസോതീ ദുഹ്ളം

ആംചരൻഹി ലഗേ മനി മോതീ

നയന കമല കല കണ്ഡല കാന്താ ബദന സകല

സൗമദർഭ നിധാനാ

ദുഹ്ളം ആംചരൻഹി=രണ്ടു വക്ഷകളിലും, മനിമോതി ലഗേ=രത്ന
ങ്ങളും മുത്തും തൂണിപ്പിടിപ്പിച്ചു, പിത്തര ഉപരനാ=മഞ്ഞനിറത്തി
ലുള്ള ഉത്തരീയം, കാംഖാ സോതീ=ഭാഗികമായി വലത്തെ കൈ
ത്തണ്ടയിലേക്കും ഭാഗികമായി ഇടത്തെ കൈത്തണ്ടയിലേക്കും
തുങ്ങിക്കിടക്കുന്നുണ്ട്, കമല നയന=കമല സമാനങ്ങളായ നേത്ര

ങ്ങളും, കല കണ്ഡല കാണാമനോഹരങ്ങളായ കണ്ഡലങ്ങളോടു കൂടിയ കണ്ണങ്ങളും, ബദന സകലംവദനവും (എന്നുവേണ്ട) എല്ലാമതന്നെ, സൗമ്യൻ നീധാനം=സൗന്ദര്യനീധാനങ്ങളായിരുന്നു.

രണ്ടാക്കിലും രത്നങ്ങളും മന്ത്രം തുന്നിപ്പിടിപ്പിച്ച മഞ്ഞനിറത്തിലുള്ള ഉത്തരീയം ഭാഗികമായി വലംഭേത കൈത്തണ്ടയിലേക്കും ഭാഗികമായി ഇടത്തെ കൈത്തണ്ടയിലേക്കും തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്നുണ്ട്. രാമഭദ്രന്റെ കമലസമാനങ്ങളായ കണ്ണുകളും മനോഹര കണ്ഡലങ്ങളാൽ അലംകൃതങ്ങളായ കണ്ണങ്ങളും ഭാസുരവദനവും എന്നുവേണ്ട സർപ്പവും സൗന്ദര്യനീധാനങ്ങളാകുന്നതായിരുന്നു.

സുന്ദര ഭൂകടി മനോഹര നാസാ ഭാലാ തിലക
രൂപിരതാ നിവാസാ
സോഹത മൗര മനോഹര മാഥേ മംഗലമയ
മുകുതാ മനി ഗാഥേ

ഭൂകടി സുന്ദരം=അദ്വൈതത്തിന്റെ പുരികങ്ങൾ സുന്ദരങ്ങളും, നാസാ മനോഹരം=നാസിക മനോഹരവുമാണ്, ഭാല തിലകം=നെറ്റിയിലെ തിലകമാകട്ടേ, രൂപിരതാ നിവാസം=ആകാശ്വീയതയുടെ വാസഗേഹവുമാണ്, മാഥേ മനോഹരം=ഉത്തമാംഗത്തിൽ മനോഹരവും, മംഗലമയം=മംഗളമയവും, മുകുതാ മനി ഗാഥേ=മൗഛികരത്നാവചിതവുമായ, മൗര സോഹതം=കിരീടവും ശോഭിക്കുന്നുണ്ട്.

സുന്ദരങ്ങളായ പുരികങ്ങളും മനോഹരനാസികയുമാണദ്വൈതത്തിന്റെ. നെറ്റിയിലിട്ടിരിക്കുന്ന തിലകമാകട്ടേ സർപ്പലോകവാശ്യവുമാണ്. ശിരസ്സിൽ ചൂടിയിട്ടുള്ളതോ മംഗളമയവും മനോഹരവും മൗഛികരത്നാവചിതവുമായൊരു കിരീടം.

മം: ഗാഥേ മഹാമനി മൗര മഞ്ജുല അംഗ സബ
ചിത മോരഹീം

പുരനാരി സുര സുന്ദരീം ബരഹി ബിലോകി
 സബ തിന തോരഹീം
 മനി ബസന ഭൂഷന ബാരി ആരതി കരഹിം
 മംഗല ഗാവഹീം
 സുര സുമന ബരിസഹിം സുത മാഗധ ബന്ദി
 സുജസ സുനാവഹീം

മഞ്ജുല മൗര=മനോഹരമായ കിരീടം, മഹാമനി ഗാഥേ=വിശിഷ്ടരത്നഖചിതമാണ്, സബ അംഗ=അദ്ദേഹത്തിന്റെ അംഗപ്രത്യംഗങ്ങൾ, ചിത മോരഹിം=ദർശകചിത്തങ്ങളെ കവന്നു, പുരനാരി സുര സുന്ദരീം=നാഗരികാംഗനമാരും ദേവസുന്ദരിമാരും, സബ ബരഹിം ബിലോകി=എല്ലാ വാരന്മാരേയും വീക്ഷിച്ചു, തിന തോരഹിം=(ദൃഷ്ടിദോഷമേല്ക്കാതിരിക്കാൻ) പൂർക്കൊടി പൊടിച്ചിട്ടു. മനി ബസന ഭൂഷന ബാരി=(രാമന്റെ ചുറ്റും) രത്നങ്ങളും വസ്ത്രങ്ങളും ആഭരണങ്ങളും വിതറി (രാമനെ), ആരതി കരഹിം=ദീപാർച്ചന ചെയ്തു, മംഗല ഗാവഹീം സുര സുമന=മംഗല ഉഗ്രാസനങ്ങൾ ആലാപിച്ചു. ദേവന്മാർ പുഷ്പങ്ങൾ, ബരിസഹിം=വെച്ചിട്ടു, സുത മാഗധ ബന്ദി=സുതന്മാരും മാഗധന്മാരും വന്ദിക്കളും, സുജസ സുനാവഹീം=ഇരുവംശങ്ങളുടേയും സൽകീർത്തി വർദ്ധിച്ച ശ്രോതാക്കളെ കേൾപ്പിച്ചു.

ശ്രീരാമൻ അണിഞ്ഞിട്ടുള്ള കിരീടമാകട്ടേ വിശിഷ്ടരത്നഖചിതമാണ്; അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഓരോ അവയവവും ദർശകഹൃദയങ്ങളെ കവർന്നിരുന്നു. ജനക പുരാംഗനമാരും ദേവാംഗനമാരും എല്ലാ വാരന്മാരേയും ദർശിച്ചു അവർക്കു ദൃഷ്ടിദോഷം ബാധിക്കാതിരിക്കാൻ കരകുറ്റപ്പല്ല പൊടിച്ചിട്ടുകയും അവാന്മാരെ നാലുഭാഗത്തും വസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ വിതറി ആരതി ചെയ്തും ഗളഗാനം ആലാപിക്കുകയും ചെയ്തു. ദേവന്മാർ പൂജചൊരിഞ്ഞു. സുതന്മാരും മാഗധന്മാരും വന്ദിക്കളും വംശാപദാനങ്ങൾ ഉദ്ഘോഷിച്ച ശ്രോതാക്കളെ കേൾപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

കോഹബരഹിം ആനേ ക്ഷരം ക്ഷരം സുആസി-
 നിൻഹ സുഖ പാതു കൈ
 അതിപ്രീതി ലൗകിക രീതി ലാഗീം കരന മംഗല

ഗാതു കൈ
 ലഹകുരി ഗൗരി സിഖാവ രാമഹി സീയ സന

സാരദ ക്കൈഹം
 രനിവാസു ഹാസ ബിലാസ രസ ബസ ജന

കോഫലു സബു ലഹൈഹം

സുആസിനിൻഹ=സുമംഗലികളായ സ്ത്രീകൾ, സുഖ പാതു=സുഖ
 പ്രാപ്തമാരായി, ക്ഷരം ക്ഷരം കൈ=വധുവരന്മാരെ, കോഹ
 ബരഹിം ആനേ=പരദേവതാക്ഷേത്രത്തിലേക്കു കൊണ്ടുചെന്നു്,
 അതിപ്രീതി=ഏറ്റവും പ്രീതിപൂർവ്വം, മംഗല ഗാതു=മംഗളാചാരം
 ചെയ്തി, ലൗകിക കൈ രീതി=ലൗകികച്ചടങ്ങു്, കരന ലാഗീം=
 നിർവ്വഹിക്കാൻ തുടങ്ങി, ഗൗരി രാമഹിം=പാർവ്വതീദേവി ശ്രീരാമ
 ചന്ദ്രനും, സാരദ സീയ സന=സരസ്വതീദേവി, സീതാദേവിയ്ക്കും,
 ലഹകുരി=വധുവരന്മാർ അന്യോന്യം ഉരുളുകൊടുക്കേണ്ടതെങ്ങ
 നെയെന്നു്, ക്കൈഹം=പറഞ്ഞുകൊടുത്തു, രനിവാസു=അന്തഃപുര
 ത്തിൽ (ഉള്ളവരെല്ലാം), ഹാസ ബിലാസ രസ ബസ=ഹാസവി
 ലാസരംഗത്തിന്നു വിധേയരായി, സബു ജനകോ ഫലു=ഏല്ലാ
 വരും ജനം ലഭിച്ചതിനാലുള്ള ഫലം, ലഹൈഹം=പ്രാപിച്ചു.

മനുഷ്യവേഷംധരിച്ചു് സന്നിഹിതരായിട്ടുള്ള ദിവ്യാംഗന
 മാർക്കുള്ള സുമംഗലികൾ സുഖാനുപിതമാരായി വരന്മാരേയും
 വധുക്കളേയും പരദേവതാക്ഷേത്രത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകയും
 അവിടെവെച്ചു് അത്യധികം പ്രീതിയോടെ മംഗളാചാരംചെയ്തി
 ലൗകികച്ചടങ്ങുകളാരംഭിക്കുകയും ചെയ്തു. പാർവ്വതീദേവി, ശ്രീരാ
 മനും, സരസ്വതീദേവി സീതയ്ക്കും ഉരുളുകൊടുക്കലെന്ന ചടങ്ങു
 ഏതുവിധം വേണമെന്നു ഉപദേശിച്ചു. അന്തഃപുരത്തിലുള്ളവരെ
 ള്ളാം ചിരിച്ചും കളിച്ചും കഴിഞ്ഞുകൂടി. അവർക്കെല്ലാം ജന്മലാഭം
 കൈവന്ന ഒരനുഭൂതി ഉണ്ടാവുകയും ചെയ്തു.

നിജപാനിമനി മഹം ദേവി പ്രതിമൂരതി സരൂപ
 നിധാന കീ
 ചാലതി ന ഭുജവല്ലീ ബിലോകനി ബിരഹ ഭയ
 ബസ ജാനകീ
 കൗതുക ബിനോദ പ്രമോദ പ്രഭ ന ജാത കഹി
 ജാനഹിം അലീ
 ബര കുശംഭി സുന്ദര സകല സഖീ ലിവാതു
 ജനവാസഹിം ചലീ

നിജപാനിമനി മഹം=തന്റെ കൈകളിലണിഞ്ഞിരുന്ന രത്നാ
 ഭരണങ്ങളിൽ, സരൂപനിധാന കീ=സുന്ദരാകാരത്തിന്റെ നിധാ
 നമായ രാമദോഷന്റെ, പ്രതിമൂരതി ദേവി=പ്രതിഷ്ഠായ കണ്ടിട്ട്,
 ബിരഹ ഭയ ബസ=വിരഹമുണ്ടായാലോ എന്ന ഭയത്തിന് വശ
 ഗയായി, ജാനകീ ഭുജവല്ലീ ബിലോകനി=സീതാദേവി, തന്റെ
 ഭുജവല്ലികളെയോ നേത്രങ്ങളെയോ, ന ചാലതി=ഇളക്കുകയുണ്ടാ
 യില്ല, കൗതുക ബിനോദം=ഈ ക്രീഡയിലുള്ള വിനോദവും, പ്ര
 മോദ പ്രേമ കഹി ന ജാത=പ്രമോദവും പ്രേമവും വർണ്ണിക്കാനതത്,
 അലീ ജാനഹിം=സഖിമാരേ ഗ്രഹിച്ചിരുന്നു, സകല സഖീ=അന
 ഞരം എല്ലാ സഖിമാരും, സുന്ദര ബര കുശംഭി=സുന്ദരവധുവര
 ന്മാരെ, ജനവാസഹിം=വിശ്രമമന്ദിരത്തിലേക്ക്, ലിവാതു ചലീ=
 കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

സീത, സ്വകരങ്ങളിൽ ചാത്തിയിരുന്ന രത്നാഭരണങ്ങളിൽ
 സൗന്ദര്യസാരസമൃദ്ധമായ രാമഭദ്രന്റെ പ്രതിഷ്ഠായ കണ്ടിട്ട്,
 വിരഹഭയത്തിന് വിധേയയായി, തന്റെ ഭുജവല്ലികളെയോ
 നേത്രങ്ങളെയോ ചലിപ്പിക്കുകയുണ്ടായില്ല. [ചലനംഹേതുവായി
 പ്രതിഷ്ഠായ അടുത്തുമാകും. അപ്പോൾ വിരഹവ്യഥയും അനുഭവി
 ക്കേണ്ടിവരും. ഇതാണ് കരവല്ലികളും നയനങ്ങളും സീത ചലി
 പ്പിക്കാതിരുന്നത്.] ഇതൊരുതരം ക്രീഡതന്നെ. പക്ഷേ ഇതിൽ
 അന്തർവിചിരിച്ചെന്ന അത്യാനന്ദവും പ്രേമവും എങ്ങനെ വർണ്ണി

ക്കാനാവും? സഖിമാരിതൊക്കെ മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു എന്നു മാത്രം പറയാം. ഇപ്രകാരം പരദേവതാക്ഷേത്രത്തിലെ ചടങ്ങുകളൊക്കെ കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം സഖിമാർ വധുവാരന്താരേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടു് ദശരഥനും പരിവാരങ്ങളും വിശ്രമിക്കുന്ന മന്ദിരത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. [പാവുതി, ലക്ഷ്മി, സരസ്വതി എന്നീ ദേവിമാർക്കുണോ സീതയുടെ ഈ ക്രീഡ മനസ്സിലാക്കാൻ വിഷമം. അതാണു് കവി പറയുന്നതു് സഖിമാരിതെല്ലാം ഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു്.]

തേഹി സമയ സുനിഅ അസീസ ജഹം തഹം
 നഗര നഭ ആനന്ദ മഹാ
 ചിരജിഅഇ ജോരീ ചാരു ചാസ്യം മുദിത മന
 സബഹീ കഹാ
 ജോഗീന്ദ്ര സിദ്ധ മുനീസ ദേവ ബിലോകി പ്രഭ
 ഭുന്ദഭി ഹനീ
 ചലേ ഹരഷി ബരഷി പ്രസൂന നിജ നിജ ലോക
 ജയ ജയ ഭനീ

തേഹി സമയ=ആ അവസരത്തിൽ, ജഹം തഹം=എങ്ങെങ്ങും, അസീസ=ആശിവാദം, സുനിഅ=കേൾക്കപ്പെട്ടിരുന്നു, നഗര നഭ=നഗരവും നഭസ്സും, മഹാ ആനന്ദ=പരമാനന്ദം പൂണ്ടു, സബഹീ=എല്ലാവരും, മുദിത മന=സന്തുഷ്ടമനസ്സായി, ചാരു ചാസ്യം ജോരീ=മനോഹരരായ നാലു ജോഡിയും, ചിരജിഅഇ=ചിരഞ്ജീവികളാകട്ടെ എന്നു, കഹാ ജോഗീന്ദ്ര=ആശിവിച്ചു. യോഗിമുഖ്യനാതും, സിദ്ധ മുനീസ ദേവ=സിദ്ധന്മാരും, മഹഷിമാരും, ദേവന്മാരും, പ്രഭ ബിലോകി=രാമചന്ദ്രനെ ദർശിച്ചു, ഭുന്ദഭി ഹനീ=ഭുന്ദഭി മുഴക്കി, ഹരഷി പ്രസൂന ബരഷി=പ്രസന്നരായി പൂമഴ ചൊരിഞ്ഞു, ജയ ജയ ഭനീ=ജയജയധ്വനി മുഴക്കി, നിജ നിജ ലോക ചലേ=അവരവരുടെ ലോകങ്ങളിലേക്കു പോയി.

ആ അവസരത്തിൽ സർവ്വത കേൾക്കപ്പെട്ട ആശിവാദങ്ങൾ. നഗരവും അന്തരീക്ഷവും പരമാനന്ദഭരിതമായി. 'മനോഹരരായ നാലു വരന്മാരും നാലു വാധുക്കളും ചിരഞ്ജീവികളായി ഭവിക്കട്ടെ' എന്നു എല്ലാവരും അകമഴിഞ്ഞാശിർവ്വദിച്ചു. സിദ്ധന്മാരും മുനിമുഖ്യരും ദേവന്മാരും ശ്രീരാമനെ ദർശിച്ച് ഓന്ദളി മുഴക്കി. അവർ പ്രസന്നരായി പൂമഴ ചൊരിഞ്ഞു ജയജയധ്വനി മുഴക്കി അവരവരുടെ ലോകങ്ങളിലേക്കു പ്രയാണംചെയ്തു.

ദോ: സഹിത ബധൂടിൻഹ കുന്ദംര സബ തബ
ആഹ്വ പിതു പാസ
സോഭാ മംഗല മോദ ഭരി ഉമഗേള ജന ജനവാസ

സബ കുന്ദംര=എല്ലാ കുമാരന്മാരും, ബധൂടിൻഹ സഹിത=വധൂടിമാരൊന്നിച്ചു, പിതുപാസ ആഹ്വ തബ=പിതാവിനെ സമീപിച്ചപ്പോൾ, സോഭാ മംഗല മോദ=ശോഭാമംഗളമോദങ്ങൾ, ജന ജനവാസ ഭരി ഉമഗേള=വിശ്രമമന്ദിരം നിറഞ്ഞു കവിഞ്ഞു വഴിയുണ്ടാക്കി എന്നു തോന്നി.

രാമലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നന്മാരും, സീത, ഉമ്മിള, മാണ്ഡവിശ്രുതകീർത്തിമാരും ദശരഥൻ വിശ്രമിക്കുന്ന മന്ദിരത്തിലെത്തിയപ്പോൾ ശോഭയും, മംഗളവും സന്തോഷവും ആ മന്ദിരത്തിൽ ഒതുങ്ങാതെ പുറത്തേക്കു പ്രവഹിച്ചവോ എന്നൊരു തോന്നലുണ്ടായി.

ചു: പുനി ജേവനാര ഭൗ ബഹു ഭാംതീ പഠഹ്വ
ജനക ബോലാഇ ബരാതീ
പരത പാഠവധേ ബസന അനുപാ സുതൻഹ
സമേത ഗവന കിയ ഭൂപാ

പുനി ബഹു ഭാംതീ=അനന്തരം വിഭവസമൃദ്ധമാരും, ജേവനാര ഭൗ=സദ്യയുണ്ടായി, ജനക ബരാതീ=ജനകരാജാവു വരപക്ഷക്കാരെ, ബോലാഇ പഠഹ്വ=ക്ഷണിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ ആളു

കളെ അയച്ചു, ആറുപാദസന=നിരുപമങ്ങളായ കംബളങ്ങൾ, പാംവഡേ പരത=വഴിയിൽ വിരിച്ചു, ഭൂപാ സുതൻഹ സമേത=ദേശമരാജാവ് പുത്രന്മാരൊന്നിച്ചു, ഗവനകിയ=ആ വഴിയിലൂടെ നടന്നു.

ചിന്നിടങ്ങളായതു വിഭാസമുലമായ സദ്യയാണ്. ജനകൻ ആളയച്ച ദേശമനെ ക്ഷണിച്ചു. അദ്ദേഹവും പരിവാരങ്ങളും ഭോജനസ്ഥലത്തേക്കു വരുന്ന വഴിയിൽ നിരുപമങ്ങളായ കംബളങ്ങൾ വിരിച്ചിട്ടു. ആ വഴിയിലൂടെ അദ്ദേഹം പുത്രന്മാരോടു കൂടി ഭോജനസ്ഥലത്തേക്കുഴന്നു.

സാദര സബകേ പായ പഖാരേ ജഗാ ജോഗു
പീഡൻഹ ബൈറാരേ
യോഹു ജനക അവധപതി ചരനാ സീലു സനേഹു
ജാതു നഹിം ബരനാ

ജനക സാദര=ജനകൻ ആദരപൂർവ്വം, സബകേ പായ=എല്ലാവരുടേയും കാൽ, പഖാരേ=കഴുകിച്ചു, ജഗാ ജോഗു=യഥായോഗ്യം, പീഡൻഹ ബൈറാരേ=പീഠങ്ങളിൽ ഇരുത്തി, ജനക=ജനകൻ, അവധപതി ചരനാ യോഹു=ദേശമന്റെ പാദപ്രക്ഷാളനംചെയ്തു, സീലു സനേഹു=ജനകൻ പ്രദർശിപ്പിച്ച മര്യാദയും സ്നേഹവും, ബരനാ നഹിം ജാതു=അവസ്തുംതന്നെയായിരുന്നു.

ആദരപൂർവ്വം ജനകൻ അതിഥികളുടെയെല്ലാം പാദങ്ങൾ കഴുകിച്ചു യോഗ്യതാനുസരണം എല്ലാവരെയും പീഠങ്ങളിലിരുത്തി. അനന്തരം അദ്ദേഹം ദേശമന്റെ പാദങ്ങൾ കഴുകി. ആ മഹാത്മാവു പ്രദർശിപ്പിച്ച മര്യാദയും സ്നേഹവും അവസ്തുംതന്നെയായിരുന്നു.

ബഹുരി രാമപദപങ്കജ യോഹു ജേ ഹരഹൃദയ

കമല മഹിം ഗോഹു
തീനിള ഭാതു രാമസമ ജാനീ യോഹു ചരന ജനക
നിജ പാനി

ഹര ഏതയ കമലമഹ്നം=ശിവാന്റെ ഏതയകമലത്തിൽ, ഗോഷ്ട
ജേ രാമപദ പങ്കജ=മറഞ്ഞിരിക്കുന്ന രാമപാദപങ്കജങ്ങളെ,
ധോഷ്ഠ=ജനകൻ ക്ഷാളനംചെയ്തു, തീനിള ഭാഇ രാമസമ ജാനീ=
മറ്റു മൂന്നു സഹോദരന്മാരേയും രാമതുല്യനാണെന്നറിഞ്ഞു, നിജ
പാനീ ജനക=സ്വകരങ്ങളാൽ ജനകൻ, ചരന ധോഷ്ഠ=അവ
രുടെ പാദങ്ങളും കഴുകി.

ശിവാഏതയകമലത്തിൽ മറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ശ്രീരാമതുല്യാദ
ങ്ങൾ ജനകൻ കഴുകി. ഭരതലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാരേയും അദ്ദേഹം
രാമതുല്യനായി പരിഗണിച്ചു അവരുടെ പാദങ്ങളും ക്ഷാളനം
ചെയ്തു.

ആസന ഉചിത സബഹിം നൃപ ദീൻഹേ ബോലി
സൂപകാരി സബ ലീൻഹേ
സാദര ലഗേ പരനപനവാറേ കനക കീല മനിപാന
സവാംറേ

നൃപ സബഹിം ഉചിത ആസന ദീൻഹേ=രാജാവെല്ലാവർക്കും
യഥോചിതം പീഠം നല്കി, സബ സൂപകാരി=ഏല്ലാ പാദകന്മാ
രേയും, ബോലി ലീൻഹേ=വിളിച്ചുവരുത്തി, കനക കീല
സവാംറേ=കനകകീലംകൊണ്ടു യോജിപ്പിച്ചു, മനിപാന=രത്നത്ത
ളികകളാകുന്ന, പനവാറേ സാദര=ഇലകൾ ആദരപൂർവ്വം, പരന
ലഗേ=നിരത്താനാരംഭിച്ചു.

അനന്തരം സന്നിഹിതരായവർക്കെല്ലാം ജനകമഹാരാജാവു
യോഗ്യതാനുസരണം പീഠങ്ങൾ സമർപ്പിച്ചു. പിന്നീട് പാദ
ക്കര വരുത്തി. അവർ കനകകീലങ്ങളാൽ യോജിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള
രത്നത്തളികകളാകുന്ന ഇലകൾ ആദരപൂർവ്വം അണിനിരത്താനാ
രംഭിച്ചു.

ദോ: സൂപോദന സുരഭീ സരപി സുന്ദര സ്വാദു പുനീത
മനമഹ്നം സബ കേം പരസി ഗേ ചതുര
സുആര ബിനീത

ബിനീത ചതുര=വിനീതരും സമർത്ഥന്മാരുമായ, സുആര സുന്ദര= വിളമ്പുകാർ മനോഹരവും, സ്വാദു പുനീത=സ്വാദിഷ്ഠവും പവിത്രവുമായ, സുപോദന സുരഭീ സരപി=പരിപ്പുചോരം പശുവിൻ നെയ്യും, സബ കേര ഛന്നമഹ്ലം=എല്ലാവർക്കും നിമിഷനേരംകൊണ്ടു്, പരസി ഗേ=വിളമ്പി ചുറ്ററത്തിച്ചു.

വിനീതരും സമർത്ഥന്മാരുമായ വിളമ്പുകാർ മനോഹരവും സ്വാദിഷ്ഠവും പവിത്രവുമായ പരിപ്പുചോരം പശുവിൻനെയ്യും നിമിഷനേരംകൊണ്ടു് എല്ലാവർക്കും വിളമ്പിയെത്തിച്ചു.

ച: പഞ്ച കവല കരി ജേവന ലാഗേ ഗാരി ഗാന
സുനി അതി അനുരാഗേ
ഭാംതി അനേക പരേ പകവാനേ സുധാ സരിസ
നഹിം ജാഹിം ബഖാനേ

പഞ്ച കവല കരി=പഞ്ച കവളം നിവൃത്തിച്ചു്, ജേവന ലാഗേ= ഭക്ഷണമാരംഭിച്ചു, ഗാരി ഗാന സുനി=വിനോദപ്രിയരുടെ പാട്ടു കൾ കേട്ടു്, അതി അനുരാഗേ=എല്ലാവരും ആഹ്ളാദിച്ചു, അനേകഭാംതി=വിവിധങ്ങളും, സുധാസരിസ=ചിരയുഷസമാനങ്ങളുമായ, പകവാനേ പരേ=ഭക്ഷ്യപദാർത്ഥങ്ങൾ വിളമ്പി, ബഖാനേ നഹിം ജാഹിം=അവയെപ്പറ്റി വർണ്ണിക്കാൻ സാധ്യമല്ല.

പഞ്ചകവളമെന്നു പറയുന്നതു ഭക്ഷിക്കാനാരംഭിക്കുന്നതിന്നു മുമ്പായി നടത്തേണ്ട ഒരു ചടങ്ങാണു്. അതായതു നമ്മുടെ ശരീരാന്തർഭാഗത്തിൽ അഞ്ചു പ്രാണങ്ങളാണല്ലോ ഉള്ളതു്. അവയുടെ ആഹുതി കൊടുക്കുക എന്നതിന്നു് പഞ്ചകവളമെന്നു് പേർ. ആഹുതി മന്ത്രപൂർവ്വമായിരിക്കയും വേണം. ആ മന്ത്രമാണിവിടെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതു്. പ്രാണായ സ്വാഹാ; അപാനായ സ്വാഹാ; സമാനായ സ്വാഹാ; വ്യാനായ സ്വാഹാ, ഉദാനായ സ്വാഹാ. മന്ത്രപൂർവ്വകം ആഹുതി കഴിഞ്ഞാൽ ആഹാരം തുടങ്ങാം. ആ ചടങ്ങു നിവൃത്തിച്ചതിനുശേഷം എല്ലാവരും ഭക്ഷണം ആരംഭിച്ചു.

പലതരം വിഭവങ്ങൾ; കാരോന്നം പിയുഷത്തിന് തുല്യം; ആവക
പദാർത്ഥങ്ങളെക്കുറിച്ചു വർണ്ണിക്കാൻ സാധ്യമല്ല.

പരസന ലഗേ സുരൂര സുജാനാ ബിംജന
ബിബിധ നാമ കോ ജാനാ
ചാരി ഭാത്തി ഭോജന ബിധി ഗാതു ഏക ഏക
ബിധി ബരനി ന ജാതു

സുജാനാ=പ്രഗത്ഭരായ. സുരൂര=പാചകർ, പരസന ലഗേ=
വിളമ്പാൻ തുടങ്ങി, ബിബിധ ബിഞ്ജന=വിവിധ ഭക്ഷ്യവസ്തു
ക്കൾ, നാമ കോ ജാനാ=അവയുടെയെല്ലാം പേർ ആക്കിയാൽ
ചാരി ഭാത്തി ഭോജന ബിധി=ചതുർവിധവിധിയാണു്, ഗാതു=
പാകശാസ്ത്രത്തിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്, ഏക ഏക ബിധി=
അതിലേ കാരോരോ വിധിയേക്കുറിച്ചു്, ബരനി ന ജാതു=വർണ്ണി
ക്കുക വിഷയമാണു്.

സമർത്ഥനായ പാചകന്മാർ വിവിധവിഭവങ്ങൾ വിള
മ്പാനാരംഭിച്ചു. എന്തൊക്കെ വിളമ്പി; എന്താണവയ്ക്കെല്ലാം
പേർ; ഇതൊക്കെ ആക്കിയാം. ശാസ്ത്രത്തിൽ മൊത്തമായി ചതു
ർവിധവിധിയാണുള്ളതു്. കാരോരോ വകുപ്പിലും പെട്ട കാരോ
വിഭവവും എങ്ങനെ വർണ്ണിക്കാനാവും?

ഹരസ രചിര ബിംജന ബഹു ജാതീ ഏക ഏക
രസ അഗനിത ഭാത്തി
ജേവത ദേഹിം മധുര ധൂനി ഗാരി ലൈ ലൈ
നാമ പുരുഷ അരു നാരി

ഹരസ രചിര=ആറു രസങ്ങളിൽ ഏകമുള്ളായ, ബഹു ജാതീ
ബിംജന=അനേകം ജാതിവിഭവങ്ങളുണ്ടു്, ഏക ഏക രസ=കാ
രോരോ രസത്തിലും, അഗനിത ഭാത്തി=കണക്കില്ലാത്ത (നിര
വധി) തരങ്ങളും ഉണ്ടു്, ജേവത പുരുഷ അരു=ക്ഷിച്ചുകൊണ്ടി
രിക്കെ പുരുഷന്മാരുടേയും, നാരി നാമ ലൈ ലൈ=സ്ത്രീകളുടേയും

പേരുൾ എടുത്തൊതുപറഞ്ഞു സ്ത്രീകൾ, മധുര ധൂനി=മധുര
ധ്വനിയിൽ. ഗാരീ ദേഹിം=ശകാരം നടത്തുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

ആരും രസത്തിലും വൃഞ്ജനങ്ങളുണ്ട്. ഓരോ രസത്തിലും
പലവിധ വിഭവങ്ങളുണ്ട്. ഒരുദാഹരണം കാണിക്കാം. മധുരര
സത്തിൽതന്നെ ലസ്സു, ജിലേബി, പാലപ്പ്രഥമൻ, പഴുപ്രഥമൻ,
അരിൽ പ്രഥമൻ, അടപ്രഥമൻ, സേമിയ ഇങ്ങനെ എത്രയോ
തരമുണ്ട്. അതുപോലെതന്നെ മറ്റു രസങ്ങളിലും സ്ഥിതി.
ഓരോ രസത്തിലും ചുരുങ്ങിയതു 15 വരെ വിഭവങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നു
കരുതുന്നപക്ഷം ഒട്ടാകെ വിഭവങ്ങളുടെ സംഖ്യ തൊണ്ണൂറാകു
യില്ലേ? ഉണ്ടെങ്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ സ്ത്രീകളുടെ വക ശകാരവും
ഉണ്ട്. അവർ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരുടെ പേരുകളാണ് ശകാരവിഷയ
മാക്കുന്നതും.

സമയ സുഹാവനി ഗാരീ ബിരാജാ ഹംസത രാജ
സുനി സഹിത സമാജാ
ഏഹി ബിധി സബഹിം ഭോജന കീൻഹാ ആദര
സഹിത ആചമന ഭീൻഹാ

സമയ സുഹാവനി=സന്ദർശനരമായി, ബിരാജാ=പരിശോഭിച്ചു,
ഗാരീ സുനി=ശകാരഗാനങ്ങൾ കേട്ട്, സമാജാ സഹിത രാജ=
പരിവാരസമേതനായരാജാവ്, ഹംസത=ചിരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു,
ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരം, സബഹി സാദരം=എല്ലാവർക്കും ആദര
പൂർവ്വം, ഭോജന ഭീൻഹാ=ഭോജനം നൽകി. അവർ, ആചമന
കീൻഹാ=ആചമനവുംചെയ്തു.

സന്ദർശിന്നു പററിയ സന്ദരങ്ങളായ ശകാരഗാനങ്ങൾ
കേട്ടു പരിവാരസമേതനായ ദശരഥമഹാരാജാവു ചിരിച്ചുകൊ
ണ്ടിരുന്നു. ഇങ്ങനെ എല്ലാവർക്കും ആദരപൂർവ്വം ഭോജനം നൽകി.
ഭോജനം കഴിഞ്ഞ് എല്ലാവരും കൈയും മുഖവും കഴുകി.

ദോ: ദേഹു പാന പൂജേ ജനക ദസരഥ സഹിത സമാജ
ജന വാസേ ഗവനേ മുദിത സകല ഭൂപസിര താജ

സമാജ സഹിത ദസരഥം പരിവാരസമേതനായ ദശരഥമഹാരാജാവിനു, ജനക പാത്ര ദേഹ പുഷ്പേതാംബുലം നൽകി പൂജിച്ചു, സകലഭൂപതിര താജംബുല ഭൂപതിരോരത്നമായ ദശരഥൻ, മുദിത ജന വാസേ ഗവനേ സതുഷ്ടനായി വിശ്രമമന്ദിരത്തിലേക്കു പോയപ്പോൾ.

ദശരഥനും പരിവാരങ്ങൾക്കും ജനകമഹാരാജാവിനു താമ്പുലദാനം ചെയ്തു പൂജിച്ചു. സർവ്വഭൂപതിരോരത്നമായ ദശരഥൻ സതുഷ്ടനായി സ്വവിശ്രമമന്ദിരത്തിലേക്കു പോവുകയും ചെയ്തു.

ചന്ദ്ര: നിത നൃതന മംഗല പുര മാഹീം നിമിഷ
സരിസ ദിന ജാമിനി ജാഹീം
ബധേ ഭോര ഭൂപതി മനി ജാഗേ ജാമക
ഗുണഗന ഗാവന ലാഗേ

പുര മാഹീം നിത നൃതനംഗരത്തിൽ നിത്യ നവ്യങ്ങളായ, മംഗലം മംഗളങ്ങളുണ്ടായി, ദിന ജാമിനി ദിനരാത്രങ്ങൾ, നിമിഷസരിസ ജാഹീം നിമിഷതൃപ്തം ചൊല്ലോണ്ടിരുന്നു, ഭൂപതി മനി രാജരത്നമായ ദശരഥൻ, ബധേ ഭോര ജാഗേ ഏകദേശം നേരത്തേ ഉണർന്നു, ജാമക യാമകന്മാർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ, ഗുണഗന ഗാവന ലാഗേ ഗുണഗണങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി.

നഗരത്തിൽ നിത്യനൃതനങ്ങളായ മംഗളങ്ങളുണ്ടായി. പകലും രാവും നിമിഷതൃപ്തം കഴിഞ്ഞു. രാജരത്നമായ ദശരഥൻ വളരെ നേരത്തേ (പ്രഭാതത്തിൽ) ഉണർന്നു. യാമകലോകം ആ മഹാരാജാവിന്റെ അപദാനങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്യാനും ആരംഭിച്ചു.

ദേവി കർത്താ ബര ബധുൻഹ സമേതാ കിമി
കഹി ജാത മോദ മന ജേതാ
പ്രാതക്രിയാ കരി ഗേ ഗുരുപാഹീം മഹാപ്രമോദ
പ്രേമ മന മാഹീം

ബര ബധുൻഹ സമേതാ കുംഭരം=ശ്രേഷ്ഠവധുക്കളോടുകൂടിയ കുമാരന്മാരെ, ദേവി മന മോദു ജേതാ=കണ്ടിട്ട് മനസ്സിലുണ്ടായ സന്തോഷം എത്രമാത്രമായിരുന്നു എന്നു, കിമി കഹി ജാത=എങ്ങനെയൊണ് വർണ്ണിക്കുക, പ്രാതക്രിയാ കരി=പ്രഭാതകർത്തവ്യങ്ങൾ ചെയ്ത് ദശരഥൻ, ഗുരു പാഹീം ഗേ=ഗുരുസന്നിധിയിലേക്കുഴന്നുള്ളി, മനമാഹീം മഹാപ്രമോദു പ്രേമം=മനസ്സിൽ അതിയായ ആഹ്ലാദവും പ്രേമവും ഉണ്ടായി.

ശ്രേഷ്ഠന്മാരായ വധുക്കളോടൊന്നിച്ചു തന്റെ നാലു മക്കളേയും കണ്ടപ്പോൾ വാത്സല്യക്കുടലായ ദശരഥമഹാരാജാവനുഭവിച്ച സന്തോഷം എത്രത്തോളമെന്നു എങ്ങനെയാണു് വർണ്ണിക്കുക! അദ്ദേഹം, ശൗമം, സ്നാനം, സന്ധ്യാവന്ദനം തുടങ്ങിയ പ്രഭാതച്ചടങ്ങുകൾ നിവൃത്തിച്ചതിനുശേഷം ആചാര്യനായ വസിഷ്ഠനെ സമീപിച്ചു. മനസ്സാകട്ടേ സന്തോഷപ്രേമനിർഭരമായിരുന്നു.

കരി പ്രനാമു പുജാ കര ജോരി ബോലേ ഗിരാ

അമിതാ ജന ബോരീ

തുംഹരീ കൃപാ സുനഹു മുനിരാജാ ഭയേളം ആജി

മൈം പൂരന കാജാ

പ്രനാമു കരി പുജാ കര=ആചാര്യനെ പ്രണമിച്ചു പൂജിച്ചിട്ട്, കര ജോരീ=കൈകൂപ്പി, അമിയ ബോരീ ജന ഗിരാ=പീയൂഷത്തിൽ മുക്കിയെടുത്തതോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള വാക്കുകളാൽ, ബോലേ=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:—, മുനി രാജാ സുനഹു=ഹേമഹഷേ, കേരക്ക, തുംഹരീ കൃപാ ആജി=അങ്ങയുടെ കൃപയാലാണു് ഇന്നു്, മൈം പൂരന കാജാ ഭയേളം=ഞാൻ പൂർണ്ണകാമനായി തീർന്നു്.

ആചാര്യനെ പ്രണമിച്ചു പൂജിച്ചു് ബാലാഞ്ജലീഹസ്തനായി പീയൂഷസാഗ്രങ്ങളോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള വാക്കുകളാൽ ദശരഥ മഹാരാജാവിങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു:—അല്ലയോ മഹാഷേ, അവിടത്തെ കാരുണ്യം ഒന്നുകൊണ്ടു മാത്രമാണു് എന്റെ ആഗ്രഹങ്ങളെല്ലാം നിറവേറിയതു്!

അബ സബ ബിപ്ര ബോലാഇ ഗോസാഇം
 ദേഇ ധേന സബ ഭാത്തി ബനാഇം
 സുനി ഗുരു കരി മഹിപാല ബഡാഇ പുനി
 പഠഏ മുനിബുദ ബോലാഇ

ഗോസാഇം അബ സബ ബിപ്ര ബോലാഇ=സ്വാമിൻ, ഇനി എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരേയും വരുത്തി, സബ ഭാത്തി ബനാഇം ധേന ദേഇ=എല്ലാവിധത്തിലും ചമയിച്ചിട്ടുള്ള പശുക്കളെ അവർക്ക് കൊടുക്കുക, ഗുരു സുനി മഹിപാല ബഡാഇ കരി=രാജാവിനെ പുകഴ്ത്തി, പുനി മുനിബുദ ബോലാഇ പഠഏ=അനന്തരം മുനിമാരെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരാൻ ആളെ അയച്ചു.

പ്രഭോ, ഇനി എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരേയും വരുത്തി നാനാപ്രകാരേണ ചമയിച്ച നിറത്തിയിട്ടുള്ള പശുക്കളെ അവർക്ക് ദാനം ചെയ്യണം. രാജാവിന്റെ അഭിപ്രായം കേട്ട ആചാര്യനായ വസിഷ്ഠൻ പ്രശംസിക്കുകയും ചിന്നീടു മുനിമാരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാൻ ആളയക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ: ബാമദേവ അരു ദേവരിഷി ബാലമീക ജാബാലി
 ആഏ മുനിബര നികര തബ കൗസികാദി
 തപസാലി

തബ ബാമദേവ അരു ദേവരിഷി=ആ അവസരത്തിൽ വാമദേവനും നാരദനും, ബാലമീക ജാബാലി=വാല്മീകിയും ജാബാലിയും, കൗസികാദി തപസാലി=വിശ്വാമിത്രപ്രഭൃതികളും തപസ്വികളും ആയ, മുനിബര നികര ആഏ=മഹർഷിസമൂഹവും സന്നിഹിതരായി.

വാമദേവൻ, ദേവർഷിയായ നാരദൻ, വാല്മീകി, ജാബാലി എന്നിവരും തപപ്രഭാവത്തോടുകൂടിയ വിശ്വാമിത്രനും മറ്റു മുനിശ്രേഷ്ഠന്മാരും ആ അവസരത്തിൽ പ്രത്യക്ഷരായി.

ചൗ: ദണ്ഡ പ്രനാമ സബഹി നൃപ കീൻഹേ പൂജി
 സപ്രേമ ബരാസന ദീൻഹേ

ചാരി ലച്ഛ ബര ധേനു മംഗാള ക്രമസൂരഭി
സമ സീല സുഹാള

ഈ സഞ്ചാരി ഭണ്ഡപ്രകാരം കീർത്തം=രാജാവു ആഗതരെയെ
ല്ലാം സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്ത്, സപ്രേമ പൂജി ബരാസന
ദീർഘം=പ്രേമപൂർവ്വം പൂജിച്ചു വിശിഷ്ടപീഠങ്ങളുടേയും, സുഹാള
കാമ സൂരഭി സമ സീല=കാമധേനുവിന്നു തുല്യം സ്വഭാവഗുണം
പ്രകൃത്യാ ഉള്ള, ചാരി ലച്ഛ ബര ധേനു മംഗാള=നാലുലക്ഷം
ഉത്തമഗോക്കളെ കൊണ്ടുവരുവിച്ചു.

അവിടെ സന്നിഹിതരായ മഹാഷിമാരെയെല്ലാം ശരേണ
മഹാരാജാവു സാഷ്ടാംഗപ്രണാമം ചെയ്ത് പൂജിക്കുകയും അവർക്കു
ഇരിക്കാൻ ശ്രേഷ്ഠാസനങ്ങൾ സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്ത് അനന്തരം
അദ്ദേഹം കാമധേനുവിന്നു തുല്യം പ്രകൃത്യാതന്നെ ശാന്തപ്രകൃതിക
ളായ നാലുലക്ഷം ഉത്തമഗോക്കളെ വരുത്തി.

സഞ്ചാരി സകല അലംകൃത കീർത്തി മുദിത
മഹിപ മഹിഭേവൻഹ ദീർഘ
കരത ബിനയ ബഹുബിധി നരനാളു ലഹേളം
ആജ്ഞ ജഗ ജീവനലാളു

സഞ്ചാരി സകല=എല്ലാ വിധിപ്രകാരം സർവ്വഗാക്കളേയും,
അലംകൃത കീർത്തി മഹിപ=അലംകൃതങ്ങളാക്കി രാജാവു, മഹി
ഭേവൻഹ ദീർഘ=ബ്രാഹ്മണർക്കു ദാനം ചെയ്ത്, നരനാളു ബഹു
ബിധി=രാജാവു പലപ്രകാരത്തിലും, ബിനയ കരത=അവരെ
വണങ്ങി (ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു), ജഗ ജീവന ലാളു=ലോകത്തിൽ
ജന്മമെടുത്തതുകൊണ്ടുള്ള പ്രയോജനം, ആജ്ഞ ലഹേളം=ഇന്നു
എന്നിങ്ങ സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു.

ലൗകികവും വൈദികവുമായ ചടങ്ങുകളനുസരിച്ചു എല്ലാ
പശുക്കളേയും ചുമയിച്ചു ബ്രാഹ്മണർക്കു രാജാവു ദാനം ചെയ്തു.
അവരെ അദ്ദേഹം പലപ്രകാരത്തിലും വണങ്ങി ഇങ്ങനെ ഉണ

ത്തിച്ചു. 'തപോധനനാരോ, ലോകത്തിൽ ഞാൻ ജനമെടുത്തതു കൊണ്ടുള്ള പ്രയോജം ഇന്നെന്നിക്കു സിദ്ധിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

പാള അസീസ മഹീസ അനന്ദാ ലിഷ്ട ബോലി
പുനി ജാചക ബുന്ദാ
കനക ബസന് മനി ഹയ ഗജ സുന്ദന ദിഷ്ട
ബുദ്ധി രൂപി രബികുല നന്ദന

അസീസ പാള മഹീസ=മുനിമാരിൽനിന്നു ആശിസ്സു ലഭിച്ച ദശ രഥരാജാവു, അനന്ദ=ആനന്ദം നകന്, പുനി ജാചക ബുന്ദാ ബോലി=പിന്നീട് യാചകലോകത്തെ വിളിച്ചു, രബികുല നന്ദന=സൂര്യകുലസുതനായ ദശരഥമഹാരാജാവു, കനക ബസന് മനി=കനകം, വസുന്ദര, രത്നങ്ങൾ, ഹയ ഗജ സുന്ദന=കുതിരകൾ, ഗജങ്ങൾ, തേരുകൾ എന്നിവ, രൂപി ബുദ്ധി ദിഷ്ട=യാചകന്മാരുടെ ഹിതം ആരാഞ്ഞറിഞ്ഞു ദാനംചെയ്തു.

മുനിമാരാൽ ആശിഷ്ടപ്പെട്ട മഹാരാജാവു ആനന്ദതുന്ദി ലനായി ഭവിച്ചു. അനന്തരം അദ്ദേഹം യാചകരെ വിളിച്ചു. അവരുടെ ഹിതം ആരാഞ്ഞു് ദാരോരുത്തർക്കും പ്രിയതരങ്ങളായ കനകം, വസന്ദം, രത്നം, ഗജം, തുരഗം, രഥം എന്നിവ ദാനം ചെയ്തു.

ചലേ പഡത ഗാവത ഗുന ഗാഥാ ജയ ജയ ജയ
ദിനകര കുല നാഥാ
ഏഹി ബിധി രാമ ബിആഹ ഉമാഹു സകൈ ന
ബരനി സഹസ മുഖ ജാഹു

ദിനകര കുല നാഥാ=സൂര്യകുലനാഥ, അവിടന്ന്, ജയ ജയ് ജയ=ജയിച്ചാലും, ജയിച്ചാലും, ജയിച്ചാലും എന്നിങ്ങനെ, ഗാവത ഗുനഗാഥാ=ഗാനംചെയ്തുകൊണ്ടും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുണഗാഥ, പഡത ചലേ=ഉരുവിട്ടുകൊണ്ടും യാചകസമൂഹം പോയി, ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരമുള്ള, രാമ ബിആഹ ഉമാഹു=ശ്രീരാമവിവാ

റാഫോഷങ്ങൾ (ഭരണാൻ), ജാഹ്ന സഹസ മുഖം ആയിരമുഖം തന്നെ ഉണ്ടായിരിക്കട്ടെ അവനും, ബരനി ന സകൈ=വണ്ണിക്കാൻ ശക്യമല്ല.

സൂര്യരംഗനേതാവേ, ഹേ ദശരഥ, അവിടന്നു ജയിച്ചാലും ജയിച്ചാലും, ജയിച്ചാലും എന്നിങ്ങനെ ഗാനംചെയ്തും ആ മഹാരാജാവിന്റെ ഗുണസമൂഹങ്ങൾ വണ്ണിച്ചും യാചകന്മാർ അവരുടെ വഴിക്കു പോയി. ഏതാദൃശങ്ങളായ രാമവിവാഹാരംഭം ഞങ്ങൾ, ആയിരം മുഖമുള്ളവനുപോലും വണ്ണിക്കുവാൻ ശക്യമല്ല.

ഭോ: ബാര ബാര കൗസിക ചരന സീസു നാഇ

കഹരാള

ഏഹ സബു സുഖ മുനിരാജ തവ കൃപാകടാക്ഷ

പ്രഭാള

കൗസിക ചരനം=വിശ്വാമിത്ര തൃപ്പാദങ്ങളിൽ, ബാരബാര സീസു നാഇ=വീണ്ടും വീണ്ടും കമ്പിട്ടു, രാള കഹ=രാജാവു പറയാൻ തുടങ്ങി:-, മുനിരാജ=ഹേ മുനീന്ദ്ര, ഏഹ സബു സുഖം=ഞാനുഭവിക്കുന്ന ഈ സുഖസുഖങ്ങളും, തവ കൃപാകടാക്ഷ പ്രഭാളം=അങ്ങയുടെ കൃപാകടാക്ഷത്തിന്റെ പ്രഭാവങ്ങളാണ്.

ദശരഥമഹാരാജാവു, യാചകന്മാർ പോയതിനുശേഷം വീണ്ടും വീണ്ടും വിശ്വാമിത്രതൃപ്പാദങ്ങളിൽ പ്രണമിച്ചു. അനന്തരം ഇപ്രകാരം പറയാനാരംഭിച്ചു:- 'ഹേ താപസോത്തമ, ഞാനിന്നുഭവിക്കുന്ന ഈ സുഖങ്ങൾ അവിടത്തെ കൃപാകടാക്ഷത്തിന്റെ പ്രഭാവങ്ങൾ മാത്രമാണ്'.

ചര: ജനക സനേഹ സീല കരതതീ നൃപ സബ

ഭാത്തി സരാഹ ബിഭ്രതീ

ദിന ഉരി ബിദാ അവധപതി മാംഗാ രാഖഹിം

ജനക സഹിത അനുരാഗാ

നൃപ ജനക സനേഹം=ദശരഥമഹാരാജാവു, ജനകന്റെ സ്നേഹത്തെയും, സീല കരതതീ=ശീലത്തെയും സൽകർമ്മങ്ങളേയും,

ബിഭൃതീ സബ ഭാംതി=ഐശ്വര്യത്തേയും സർവ്വപ്രകാരേണയും, സരാഹ=ശ്ലാഘിച്ചു, ദിന അവാധപതി=പ്രഭാതമായപ്പോൾ ദേശരഥൻ, ഉദി ബിഭാ മാംഗാ=വിട യാചിച്ചു. എന്നാൽ, ജനക=ജനകനാകട്ടേ, അനുരാഗ സഹിത=പ്രേമസമേതം (ദേശരഥനെ പോകാനനുവദിക്കാതെ), രാഖഹിം=തടഞ്ഞുനിർത്തി.

ജനകമഹാരാജാവിന്റെ സ്നേഹത്തേയും സൗശീല്യത്തേയും സദ്‌വൃത്തികളേയും, ഐശ്വര്യത്തേയും ദേശരഥൻ എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും ശ്ലാഘിക്കുകയുണ്ടായി. കാരോ പ്രഭാതത്തിലും ഉണർന്നഴുന്നേറാൽ അയോധ്യരാജാവ് ജനകനെ സമീപിക്കും. വിടയാചിക്കും. എന്നാൽ ജനകനാകട്ടെ സ്വതഃസിദ്ധമായ സ്നേഹത്താൽ ദേശരഥനെ അപ്പോഴൊക്കെ പോകാൻ സമ്മതിക്കാതെ തടഞ്ഞുനിർത്തുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

നിത നൃതന ആദര അധികാഹു ദിനപ്രതി സഹസ ഭാംതി പഹുനാഹു

നിത നവ നഗര അനന്ദ ഉഹാഹു ദേശരഥ ഗവന സുഹാഹു ന കാഹു

നിത നൃതന ആദര=നിത്യവും നവ്യവുമായ ആദരം, അധികാഹു പ്രതിദിന=വർദ്ധിച്ചുതന്നെ വന്നു. ദിവസംതോറും, സഹസ ഭാംതി പഹുനാഹു=ആയിരക്കണക്കിൽ വീരുന്നുസല്ലാരം നടന്നു. നഗര നിത നവ=നഗരത്തിൽ നിത്യനവങ്ങളായ, അനന്ദ ഉഹാഹു=ആനന്ദഘോഷങ്ങൾ; ദേശരഥ ഗവന=ദേശരഥന്റെ (അയോധ്യയിലേക്കുള്ള) പോക്ക്, കാഹു ന സുഹാഹു=ആരും ഇച്ഛപ്പെട്ടില്ല.

നിത്യവും നവ്യവുമായ ആദരം ഏറിപ്പോകുവാനുണ്ടെന്നു വന്നു. കാരോ ദിവസവും അതിഥികളെ ഉദ്ദേശിച്ച ആയിരക്കണക്കിൽ സല്ലാരങ്ങൾ നടക്കുന്നുണ്ട്. ആനന്ദത്തിനും ആഘോഷങ്ങൾക്കും വിദേഹനഗരം സാക്ഷ്യംവഹിച്ചു. ദേശരഥമഹാരാജാവു അയോധ്യയിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോകുന്ന കാര്യത്തിൽ ഒരാൾക്കും ഉണ്ടായില്ല പ്രിയം.

ബഹുത ദിവസ ബീതേ ഏഹി ഭാംതീ ജന
 സനേഹ രജ്ജ് ബന്ധേ ബരാതീ
 കൗസിക സതാനന്ദ തബ ജാഹു കഹാ ബിദേഹ
 നൃപഹിം സമുത്യാഹു

ഏഹി ഭാംതീ ബഹുത ദിവസ ബീതേ=ഇപ്രകാരം അനേകം ദിവസങ്ങൾ പോയി, ബരാതീ സനേഹ രജ്ജ് ബന്ധേ ജന=വരപക്ഷക്കാർ സ്നേഹപാശത്താൽ ബദ്ധരോ എന്നു തോന്നും, തബ കൗസിക സതാനന്ദ=ആ അവസരത്തിൽ വിശ്വാമിത്രനും ശതാനന്ദനും, ജാഹു ബിദേഹ നൃപഹിം=ചെന്നു വിദേഹരാജാവിനെ ഇങ്ങനെ, സമുത്യാഹു കഹാ=ഉദ്ബോധിപ്പിച്ചു.

ഇങ്ങനെ ദിനങ്ങൾ പലതും കഴിഞ്ഞു. വരപക്ഷക്കാരെ ജനകൻ സ്നേഹപാശംകൊണ്ടു ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു തോന്നും. ആ അവസരത്തിൽ വിശ്വാമിത്രനും ശതാനന്ദനും ജനകമഹാരാജാവിനെ സമീപിച്ചു ഈവിധം ഉദ്ബോധിപ്പിച്ചു:-

അബ ദസരഥ കഹു ആയസു ദേഹു ജദ്യപി
 ഛാഢി ന സകഹു സനേഹു
 ഭേഹി നാഥ കഹി സമീവ ബുലാഘ കഹി ജയ
 ജീവ സീസ തിൻഹ നാഘ

ജദ്യപി സനേഹു ഛാഢി ന സകഹു=സ്നേഹവിച്ഛേദനത്തിനുള്ള ശക്തി അങ്ങയ്ക്കില്ലെന്നതാണ് പരമാത്മമെങ്കിൽക്കൂടിയും, അബ ദസരഥ കഹു=ഇപ്പോൾ ദശരഥമഹാരാജാവിനു, ആയസു ദേഹു=രാത്രാനന്തരം നല്ലക, നാഥ=സ്വാമിൻ, ഭേഹി=കൊള്ളാം നല്ലതു്. എന്നിങ്ങനെ ജനകൻ, കഹി സമീവ ബുലാഘ=പറഞ്ഞു സമീപത്താൽ വിളിപ്പിച്ചു, തിൻഹ ജയ ജീവ കഹി സീസ നാഘ=അവർ ദേവൻ ജയിച്ചാലും എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു ശിരസ്സു കുനിച്ചു.

സ്നേഹഭഞ്ജനത്തിനുള്ള കരുത്തങ്ങയ്ക്കില്ലെന്നതാണ് പരമാത്മം. എന്നാൽകൂടിയും അങ്ങിപ്പോൾ ദശരഥമഹാരാജാവിനു

യാത്രാനുമതി നൽകണം 'അവരിങ്ങനെ അറിയിച്ചതുകേട്ടു ജനകൻ കൊള്ളാം; നല്ലതു' എന്നിങ്ങനെ പ്രതിവചിച്ചു മന്ത്രിമാരെ വിളിച്ചിട്ടു. അവർ വന്നു ജനകനെ അഭിവാദ്യം ചെയ്തു ശിരസ്സുകുനിച്ചു.

ദോ: അവധനാഥു ചാഹത ചലന ഭീതര കരളു ജനാള
ഭൃഷ്ട പ്രേമബസ സചിവ മുനി ബിപ്ര സഭാസദ
രാള

ഭീതര ചലന ചാഹത=(ജനകൻ പറഞ്ഞു) അന്തപുരത്തിൽ ചെന്നു, പോകാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു, അവധനാഥു ജനാള കരളു=അയോധ്യാരാജാവെന്നു അറിവുകൊടുക്കു, സചിവ മുനി ബിപ്ര=സചിവനാളും മുനിമാളും ബ്രാഹ്മണരും, സഭാസദ രാള=സഭസ്യരും രാജാക്കന്മാരും (ഇതുകേട്ടു), പ്രേമബസ ഭൃഷ്ട=വികാരവിശഗതരായിത്തീർന്നു.

ദശരഥഹാരാജാവു അയോദ്ധ്യയിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോകാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു എന്ന സംഗതി അന്തപുരത്തിൽ അറിയിക്കുക എന്നു ജനകൻ സചിവനാരോട് കല്പിച്ചു. ദശരഥൻ പോകുന്നു എന്നറിഞ്ഞു സചിവനാളും മുനിമാളും ബ്രാഹ്മണരും സഭസ്യരും രാജാക്കന്മാരും വികാരബദ്ധരായിത്തീർന്നു.

പുരവാസീ സുനി ചലിഹി ബരാതാ ബൃത്സത
ബിക പരസപര ബാതാ
സത്യ ഗവനു സുനി സബ ബിലഖാനേ മനളം
സാംത്വ സരസിജ സകചാനേ

ബരാതാ ചലിഹി സുനി=വാരപക്ഷക്കാർ പോകുകയാണെന്നു കേട്ടു, ബികല പരസപര=വിരോധലരാനി ജനങ്ങൾ അന്യോന്യം, ബാതാ ബൃത്സത=പാരയാൻ തുടങ്ങി, ഗവനു സത്യ സുനി=പോകുന്ന കാര്യം സത്യമാണു എന്നു കേട്ടു, സാംത്വ സരസിജ=സന്ധ്യാ വേളയിൽ താമരകൾ, മനളം സകചാനേ=കൂമ്പുന്നതുപോലെ, സബ ബിലഖാനേ=എല്ലാവരും വ്യഥിതരായിത്തീർന്നു.

ദേശമഹാരാജാവും പരിവാരങ്ങളും അയോധ്യയിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോകുന്നു എന്നു വൃത്താന്തം കേട്ടു വിഹ്വലരായ ജനങ്ങൾ പരസ്പരം ഓരോന്നു പറയാനാരംഭിച്ചു. ചോരുന്നകാര്യം തീച്ച എന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ സായന്തന സന്ധ്യയിൽ താമരകൾ സങ്കോചിക്കുന്നതുപോലെ ജനങ്ങൾ നിരുന്മേഷരും വ്യഥിതരുമായി ഭവിച്ചു.

ജഹം ജഹം ആവത ബസേ ബരാതീ തഹം തഹം
 സിദ്ധ ചലാ ബഹുഭാത്തി
 ബിബിധ ഭാത്തി മേവാ പകവാനാ ഭോജന സാജ്ഞ
 ന ജാതു ബഖാനാ

ആവത ബരാതീ=വിദേഹത്തേക്കു അയോധ്യയിൽനിന്നു വന്ന വരപക്ഷക്കാർ, ജഹം ജഹം ബസേ=എവിടെയെവിടെയൊക്കെ വസിച്ചുവോ, തഹം തഹം ബഹുഭാത്തി=അവിടെയൊക്കെ ജനകൻ പലതരത്തിലുള്ള, സിദ്ധ ചലാ=സാമാനങ്ങൾ അയച്ചിരുന്നു. അങ്ങനെ അയച്ചു, ബിബിധഭാത്തി മേവാ=പലതരത്തിലുള്ള പഴങ്ങളും, പകവാനാ=പലഹാരങ്ങളും, ഭോജന സാജ്ഞ=മറ്റു ഭോജന സാമഗ്രികളും, ബഖാനാ ന ജാതു=അവർണ്യങ്ങളായിരുന്നു.

അയോധ്യയിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട സംബന്ധികൾക്കു വിദേഹരാജ്യത്തെത്തുന്നതുവരെ എവിടെയെവിടെയൊക്കെ താറുളം വേണ്ടി വന്നിരുന്നുവോ അവിടേക്കെല്ലാം ജനകൻ പലവിധത്തിലുള്ള സാമാനങ്ങൾ അയച്ചുകൊടുത്തിരിക്കുന്നു. അങ്ങനെ അയച്ച പഴങ്ങളും പലഹാരങ്ങളും മറ്റു ഭക്ഷ്യവസ്തുക്കളും വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല.

ഭരി ഭരി ബസഹ അപാര കഹാരാ പഠ്ഞു ജനക
 അനേക സുസാരാ
 തുരഗ ലാഖ രഥ സഹസ പചീസാ സകല
 സചാരേ നഖ അരു സീസാ

ജനക=ജനകരാജാവു, അനേക സുസാര=അനേകം ഭക്ഷ്യപദാർത്ഥങ്ങൾ, കഹാരാ=ചുമട്ടുകാർ വശവും, അപാര ബസഹ=അസംഖ്യം കാളകളുടെ പുറത്തും, ഭരി ഭരി=നിറച്ചു നിറച്ചു, പറഞ്ഞു=അയക്കുകയുണ്ടായി, ലാവ തുരഗ=കുരുലക്ഷം കുതിരകളേയും പചീസ സഹസ=ഇരുപത്തയ്യായിരം രഥങ്ങളും, നഖ അരുസീസാ=നഖംമുതൽ തലവരെ, സകല സവാംരേ=സർപ്പാവയവാലംകൃതങ്ങളും.

മത്ത സഹസ ദസ സിന്ധുര സാജേ ജിൻഹഹിം
ദേവി ദിസി കഞ്ജര ലാജേ
കനക വസന മനി ഭരി ഭരി ജാനാ മഹിഷീ
ധേനു ബസ്തു ബിധിനാനാ

ജിൻഹഹിം ദേവി=എവയെക്കണ്ടു, ദിസി കഞ്ജര ലാജേ=ദിഗ്ഗജങ്ങളുംകൂടി ലജ്ജിക്കുമോ അത്തരത്തിലുള്ളവയുമായ, ദസ സഹസ മത്ത സിന്ധുര=പതിനായിരം മദഗജങ്ങളേയും, കനക ബസന മനി=കനകം, വസ്ത്രങ്ങൾ, രത്നങ്ങൾ എന്നിവ, ഭരി ഭരി ജാനാ=കുത്തിനിറച്ചു വണ്ടികളും, മഹിഷീ ധേനു നാനാബിധി ബസ്തു=എരുമകൾ, പശുക്കൾ, മററനേകം പലവിധ വസ്തുക്കൾ എന്നിവയും.

ദോ: ദാഹജ അമിത ന സകിഅ കഹി ദീൻഹ
ബിദേഹം ബഹോരി
ജോ അവലോകത ലോകപതി ലോക സമ്പദാ
മോരീ

ബിദേഹ ബഹോരി=(ഇരുവിധത്തിൽ) ജനകൻ വീണ്ടും, അമിത ദാഹജ ദീൻഹ=അമിതമായ സ്രീധനം നൽകിയതു്, കഹിന സകിഅ=പറഞ്ഞറിയിക്കുക ശക്യമല്ല, ജോ അവലോകത=നാതൊന്നു കണ്ടപ്പോൾ, ലോകപതി ലോകസമ്പദാ=ലോകപാലന്മാർക്കു, അവരുടെ ലോകങ്ങളിലെ സമ്പത്തും, മോരി=നിസ്സാരമായിത്തോന്നി.

ജനകരാജാവു കാളപ്പറത്തുകേറിയും ചുമട്ടുകാർ വഴിയും വളരെയേറെ ഭക്ഷ്യപദാർത്ഥങ്ങൾ അയക്കുകയുണ്ടായി. ഒരുലക്ഷം കുതിരകൾ ഇരുപത്തയ്യായിരം രഥങ്ങൾ, പതിനായിരം ആനകൾ, കനകവും വസ്ത്രങ്ങളും രത്നങ്ങളും നിറച്ചു വണ്ടികൾ, എരുമകൾ, പശുക്കൾ, മററനേകും വസ്തുക്കൾ എന്നിങ്ങനെ ജനകൻ ശ്രീധനം നൽകിയതു വണ്ണിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. ഈ സമ്പത്തു കണ്ട ലോകപാലനാക്ഷ്, അവരുടെ ലോകത്തുള്ള സമ്പത്തും നിസ്സാരമായി തോന്നി.

ചൗ: സബു സമാജ് ഏഹിഭംതി ബനാതു ജനക
അവധപുര ദീൻഹ പരാതു
ചലിഹി ബരാത സുനത സബ രാനീം
ബികല മീനഗന ജനു ലഘു പാനീം

ഏഹി ഭംതി=ഇപ്രകാരം, സബസമാജ് ബനാതു=എല്ലാ വസ്തുക്കളും സ്വരൂപിച്ചു, ജനക അവധപുര=ജനകൻ അയോധ്യയിലേക്കു, പരാതു ദീൻഹ=കൊടുത്തു, ബരാത ചലിഹി സുനത=വരപക്ഷക്കാർ പുറപ്പെടുന്നുവെന്നു കേട്ടു, സബ രാനീം=എല്ലാ രാണിമാരും, ലഘുപാനീം മീനഗന ജനു=അല്പവെള്ളത്തിൽ മത്സ്യഗണമെന്നപോലെ, ബികല=വിഹ്വലമായിത്തീർന്നു.

പുനി പുനി സീയ ഗോദ കരി ലേഹീം ദേതു
അസീസ സിഖാവനു ദേഹീം
ഹോയേള സന്തത പിതഹി പിയാരീ ചിത
അഹിബാത അസീസ ഹമാരീ

പുനി പുനി സീയ ഗോദ കരി ലേഹീം=(രാണിമാർ) പിന്നെയും പിന്നെയും സീതയെ മടിയിൽവെച്ചു, അസീസ ദേതു സിഖാവനു ദേഹീം=ആശിസ്സനല്പി ഉപദേശങ്ങൾ കൊടുത്തു, സന്തത പിതഹി=സദാ പ്രിയന്, പിയാരീ ഹോയേള=പ്രിയപ്പെട്ടവളായി വാർത്തിക്കണം, ചിത അഹിബാത=വളരുന്നൊരു സുമംഗലിയായിരിക്കുക, ഹമാരീ അസീസ=(ഇതാണു്) ഞങ്ങളുടെ ആശിഷ്ടം.

റാണിമാർ വീണ്ടും വീണ്ടും സീതയെ അകതലത്തിൽ പിടി
ച്ചിരുത്തി ആശിച്ചിട്ടു് ഉപദേശങ്ങൾ നൽകി. 'ഏതു കാലത്തും
നീ പ്രിയതമനു പ്രാണപ്രിയയായിത്തന്നെ വർത്തിക്കണം. വളരെ
ക്കാലം നീ സുമംഗലിയായിരിക്കണം.' ഇതാണ് ഞങ്ങളുടെ
ആശിർവാദം.

സാസു സസുര ഗുരു സേവാ കരേള പതിരുഖ
ലഖി ആയസു അനുസരേള
അതി സനേഹ ബസ സഖീ സയാനീ നാരി ധരതു
സിഖവഹിം മുട്ടു ബാനീ

സാസു സസുര ഗുരു=ശപത്രമാരേയും ശപത്രനേയും ഗുരുജനങ്ങളേയും,
സേവാകരേള=ശുശ്രൂഷിക്കണം, പതിരുഖ ലഖി=ഭർത്താ
ഹിതം പരിഗണിച്ചു്, ആയസു അനുസരേള=അനുജന്മാരും അനു
സരിക്കണം, സയാനീ സഖീ=ചതുരമാരായ സഖിമാർ, അതി
സനേഹ ബസ=അതിസ്നേഹത്തിന്നു വാശഗമാരായി, മുട്ടുബാനീ
നാരിധരതു=മുട്ടുവാക്കുകളാൽ സ്രീധർമ്മം, സിഖവഹിം=ഉപദേശി
ച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

കൗസല്യ, കൈകേയി, സുമിത്ര എന്നീ ഭർത്താമാതാക്കളേയും
ഭർത്താപിതാവായ ദശരഥനേയും ആചാര്യൻ തുടങ്ങിയ ഗുരുജന
ങ്ങളേയും ശരിയായി ശുശ്രൂഷിക്കണം. ഭർത്താവിന്റെ ഹിതാനു
സാരമുള്ള അഭിപ്രായങ്ങൾ നിറവേറ്റണം. ചതുരമാരായ തോഴി
മാർ, അവർക്കു സീതയിലുള്ള അതിസ്നേഹത്തിന്നു വിധേയമാരായി,
മുട്ടുവാക്കുകളാൽ സീതയെ സ്രീധർമ്മം ഉപദേശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

സാദര സകല കരുണാരി സമുത്സാഹു രാനിൻഹ
ബാരബാര ഉര ലാഹു
ബഹുരി ബഹുരി ഭേംഹിം മഹതാരി കഹഹിം
ബിരംഹി രചീകത നാരി

രാനിൻഹസാദരം=റാണിമാർ ആദരപൂർവ്വം, സകലകരുണാരിസമുത്സാ
ഹു=ഏല്ലാ കമാരിമാരേയും ഉപദേശിച്ചു, ബാരബാര ഉര ലാഹു=

തുടരെത്തുടരെ ആശ്ലേഷിക്കുകയും ചെയ്തു, മഹത്താരി ബഹുരി ബഹുരി: അമ്മമാർ വീണ്ടും വീണ്ടും, ഭോടഹിം കഹഹിം= ആശ്ലേഷിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ പറയുകയും ചെയ്തിരുന്നു: —, ബിരംചി നാരികത രചി=എന്തിനുവേണ്ടി ബ്രഹ്മാവ സ്രീകളെ സൃഷ്ടിച്ചു?

റാണിമാർ ആദരപരസ്സരം എല്ലാ കുമാരിമാർക്കും ഉപദേശങ്ങൾ നൽകി; അവരെ വീണ്ടും വീണ്ടും മാരോടണച്ചു. ചിന്നെയും ചിന്നെയും അമ്മമാർ കുമാരിമാരെ ആശ്ലേഷിച്ചുകൊണ്ട് ഇത്ര കാരം പറയുകയും ചെയ്തിരുന്നു. 'ബ്രഹ്മദേവൻ എന്തിനുവേണ്ടിയാണ് സ്രീകളെ സൃഷ്ടിച്ചത്?'

ദോ: തേഹി അവസര ഭാജൻഹസഹിത രാമ

ഭാനുകുല കേതു

ചലേ ജനക മന്ദിര മുദിത ബിദാ കരാവന ഹേതു

തേഹി അവസര=ആ സമയത്തു്, ഭാജൻഹ സഹിത=സഹോദരന്മാരും ഒരുമിച്ചു്, ഭാനുകുല കേതു=ഭാനുവംശകേതുവായ, രാമ ബിദാകരാവന ഹേതു=രാമൻ വിടവാങ്ങുന്നതിനു്, മുദിത ജനക മന്ദിര ചലേ=സന്തുഷ്ടനായി ജനകമന്ദിരത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളി.

ആ അവസരത്തിൽ ഭരതലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാരുമൊന്നിച്ചു സൂര്യവംശകേതുവായ രാമൻ വിടവാങ്ങാൻ പ്രസന്നനായി ജനക മന്ദിരത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളി.

ചൗ: ചാരിള ഭാജ സുഭായ സുഹാഘ നഗര നാരിനര

ദേവന ധാഘ

കോള കഹ ചലന ചഹത ഹഹിം ആജ്ഞ

കീൻഹ ബിദേഹ ബിദാകര സാജ്ഞ

ചാരിള ഭാജ=നാലു സഹോദരന്മാരും, സുഭായ സുഹാഘ=സപാ ഭാവികമായിത്തന്നെ സുന്ദരന്മാരാണു്, ദേവന നഗര നാരിനര=അവരെ കാണാൻ പൗരന്മാരും പുരാംഗന്മാരും, ധാഘ=ഓടി യെത്തി, കോള കഹ ആജ്ഞ=ആരോ പറയുന്നു, ഇന്നു (ഇവർ),

ചലന ചഹത ഹഹിം=ചോകാനാഗ്രഹിക്കുന്നുവെന്നും, ബിദേഹ ബിദാകര=ജനകൻ യാത്രക്കുള്ള, സാജു കീൻഹ=ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്നും.

ജന്മനാതന്നെ സൗന്ദര്യം ശരീരമെടുത്തുവന്നിരിക്കയാണോ എന്നു തോന്നുമാറു കാണപ്പെടുന്നവരാണ് രാമലക്ഷ്മണന്മാരും ഭരതശത്രുഘ്നന്മാരും. അവർ ജനകരാജധാനിയിൽനിന്നു അയോധ്യയിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോകാൻ ഭാഗിക്കുന്നതായും, അവരെ യാത്രയാക്കാൻ ജനകൻ വേണ്ട ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്തുവരുന്നതായും കണ്ണാകണ്ണികയാ കേട്ടു് ആ നഗരത്തിലുള്ള സ്രീകളും പുരുഷന്മാരുമെല്ലാം രാജകുമാരന്മാരെ കാണാൻ വെമ്പലോടെ കാടിയെത്തിയിരിക്കുന്നു.

ലേഹു നയന ഭരി രൂപ നിഹാരി പ്രിയ പാഹുനേ
ഭൂപ സുത ചാരി

കോ ജാനൈ കേഹി സുകൃത സയാനീ നയന
അതിഥി കീൻഹേം ബിധി ആനീ

നയന ഭരി രൂപ=കൺനിറയെ ഉവരുടെ രൂപം, നിഹാരി ലേഹു=വീക്ഷിച്ചുകൊള്ളുക, ഭൂപ ചാരി സുത=ദശരഥരാജാവിന്റെ നാലു പുത്രന്മാരും, പ്രിയ പാഹുനേ=നമ്മുടെ പ്രിയപ്പെട്ട വിരുന്നുകാരാണ്, സയാനീ=ഹേ ചതുരേ, കേഹി സുകൃത=ഏതൊരു സുകൃതംകൊണ്ടാണ്, ബിധി ആനീ=ബ്രഹ്മദേവൻ ഇവരെ കൊണ്ടുവന്നു്, നയന അതിഥി കീൻഹേ=നമ്മുടെ കണ്ണുകൾക്കു വിരുന്നുകാരാക്കിയതു്?, കോ ജാനഇ=ആക്കിയാം!

കൂറുകാരേ, നിങ്ങൾ ഈ രാജകുമാരന്മാരുടെ സൗന്ദര്യം യഥേഷ്ടം കണ്ടുകൊള്ളുക. ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ നാലു പുത്രന്മാരും നമ്മുടെ പ്രിയപ്പെട്ട അതിഥികളാണ്. ആർ ചെയ്ത ഏതൊരു സുകൃതത്തിന്റെ ഫലമോ ബ്രഹ്മദേവൻ ഈ കുമാരന്മാരെ ഇവിടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു നമ്മുടെ കണ്ണുകൾക്കതിഥികളാക്കിയിരിക്കുന്നതു്? ആക്കിയാം?

മരണ സീലു ജിമി പായ പിയ്യുഷാ സുരതരു ലഹൈ
ജനമകര ഭൂവാ
പാവ നാരകീ ഹരിപദു ജൈസേ ഇൻഹകര
ദേസനു ഹമ കററം തൈസേ

മരണ സീലു=മരിക്കാനായവനും, പിയ്യുഷാ പായ ജിമി=അമൃതലഭി
ച്ചാലെന്നപോലെയും, ജനമകര ഭൂവാ=ജനനാ നിസ്തപനം, സുര
തരു ലഹൈ=കല്പവൃക്ഷം കിട്ടിയാലെന്നപോലെയും, നാരകീ
പാവ=നരകപ്രാപ്തനും, ഹരിപദു ജൈസേ തൈസേ=ഭഗവാൽപാദ
ലാഭമെന്നപോലെയും ആണ്, ഹമകരം ഇൻഹകരം=നമുക്കു ഇവ
രുടെ, ദേസനു=ദർശനം.

ആസന്നമരണനു അമൃത ലഭിക്കുക; ജനദരിദ്രൻ കല്പവൃക്ഷം
കിട്ടുക; നരകപ്രാപ്തൻ വിഷ്ണുപദം ലഭിക്കുക ഇതൊക്കെപ്പോലെ
യാണു് നമുക്കു ഈ നാലു രാജകുമാരന്മാരുടേയും ദർശനം.

നിരവി രാമ സോഭാ ഉര ധരഹു നിജമനഹനി
മൂരതി മനി കരഹു
ഏഹി ബിധി സബഹി നയനഫല ദേതാ ഗഹ്വ
കുരുര സബ രാജ നികേതാ

രാമ സോഭാ നിരവി=രാമന്റെ ശോഭ ദർശിച്ചു്, ഉര ധരഹു=ഏക
രത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചുകൊള്ളുക, നിജമനഹനി=സ്വമനസ്സാകുന്ന
സപ്തം, മൂരതി മനി കരഹു=ആ മൂർത്തിയെ രത്നമാക്കട്ടെ, ഏഹി
ബിധി=ഇപ്രകാരം, സബഹി=എല്ലാവർക്കും, നയനഫല ദേതാ=
നയനസാഫല്യം നല്കി, സബ കുരുര=എല്ലാ കുമാരന്മാരും,
രാജനികേതാ ഗഹ്വ=കൊട്ടാരത്തിലേക്കു പോയി.

ശ്രീരാമന്റെ ശോഭ വീക്ഷിച്ചു ആ ശോഭയെ മനസ്സിൽ
പ്രതിഷ്ഠിക്കുക. സ്വമനസ്സാകുന്ന സപ്തം ആ പ്രതിഷ്ഠയെ രത്നമാ
ക്കിവെയ്ക്കട്ടെ. [മനസ്സിനെ എന്തിനാണു് സപ്തമാക്കി അദ്ദേ
കല്പന ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്? സപ്തം ഏകവും സന്തോഷത്തോടെ
തന്റെ രത്നത്തെ കാത്തുരക്ഷിക്കുന്നു. ആ രത്നത്തിന്റെ നഷ്ടത്തിൽ

സപ്പം നഷ്ടസ്വപ്നമായിത്തീരുന്നു. അതുപോലെ മനസ്സ് ശ്രീരാമരൂപത്തെ ഭദ്രമായി ഹൃദയത്തിൽ സൂക്ഷിക്കണമെന്നു സാരം] ഇപ്രകാരം എല്ലാവർക്കും നേതൃസാഹചര്യം നൽകിക്കൊണ്ടു് ആ നാലു രാജകുമാരന്മാരും കൊട്ടാരത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളി.

ദോ: രൂപസിന്ധു സബ ബന്ധ ലഖി ഹരഷി
ഉറേള രനി വാസു
കരഹിം നിഹാവരി ആരതീ മഹാമുദിത
മന സാസു

രൂപസിന്ധു സബ ബന്ധു ലഖി=സൗന്ദര്യസമൃദ്ധിയായ എല്ലാ സന്ദോഭരണാരേയും കണ്ടിട്ടു്, രനിവാസു ഹരഷി ഉറേള=അന്ത: പുരസ്ത്രീകൾ പ്രസന്നമാരായി എഴുന്നേറ്റു, മഹാമുദിത മന സാസു=ഏറ്റവും സന്തുഷ്ടമായ ശ്വശുരമാർ, ആരതീ നിഹാവരി കരഹിം=ദീപാച്ചനയും സമ്മാനദാനവുംചെയ്തു.

ച: ദേവി രാമഹബി അതി അനുരാഗീം പ്രേമ-
ബിബസ പുനി പുനി പദലാഗീം
രഹീ ന ലാജ പ്രീതി ഉര ഛാഹു സഹജ
സനേഹ ബരനി കിമി ജാഹു

രാമഹബി ദേവി അതി അനുരാഗീം=രാമന്റെ ശോഭകളെ അവർ ഏറ്റവും പ്രീതയായിത്തീരുകയും, പ്രേമബിബസ പുനി പുനി പദ ലാഗീം=പ്രേമവിവശയായി വീണ്ടും വീണ്ടും രാമപാദങ്ങളിൽ വീഴുകയുംചെയ്തു, ലാജ ന രഹീ പ്രീതി ഉര ഛാഹു=നില്ല ജ്ജമായായി; പ്രീതി ഹൃദയത്തിൽ വ്യാപിച്ചു, സഹജ സനേഹ കിമി ബരനി ജാഹു=ആ നൈസർഗ്ഗികസ്നേഹം വർദ്ധിക്കാതെ നെ സാധ്യമാകും?

സൗന്ദര്യസാഗരങ്ങളായ രാജകുമാരന്മാരെ വീക്ഷിച്ചു അന്ത: പുരസ്ത്രീകൾ സസന്തോഷം എഴുന്നേറ്റു. സന്തുഷ്ടമായ ശ്വശുരമാർ ദീപാച്ചനയും സമ്മാനദാനവുംചെയ്തു രാമന്റെ സൗന്ദര്യം കണ്ടു് അവർ ഏറ്റവും പ്രീതയായിഭവിക്കുകയും വീണ്ടും വീണ്ടും

രാമപാദങ്ങളിൽ പതിക്കുകയും ചെയ്തു. അവരിൽ ലജ്ജ അവശേഷിപ്പിച്ച പ്രീതിയാകട്ടെ ഹൃദയത്തിൽ വ്യാപിക്കുകയും ചെയ്തു. അവരുടെ ആ അകളുകുസ്സേഹം അവർണ്യം തന്നെയാണു്.

ഭാജനം സഹിത ഉബടി അൻഹവാഹ്യ മരസ
അസന അതി ഹേതു ജേംവാഹ്യ
ബോലേ രാമ സുഅവസര ജാനി സീല സനേഹ
സകലമയ ബാനീ

ഭാജനം സഹിത ഉബടി അൻഹവാഹ്യ=ആ നാലു സഹോദര നാരേയും എണ്ണത്തേച്ചുകുളിപ്പിച്ചു, അതിഹേതു മരസ അസന ജേംവാഹ്യ=അതിസ്സേഹത്തോടെ ചിത്രസഭരിതമായ ആഹാരം ഭുജിപ്പിച്ചു, സുഅവസര ജാനി രാമ=ശ്രദ്ധാസരമാണെന്നറിഞ്ഞു രാമൻ, സീലസനേഹ സകല മയ ബാനീ=ശീലസ്സേഹ സങ്കോചമയങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ, ബോലേ=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

റാണിമാർ ആ നാലു കിമാരന്മാരേയും എണ്ണത്തേച്ചുകുളിപ്പിക്കുകയും അവർക്കു ചിത്രസഭരിതമായ അമൃതേതു നൽകുകയും ചെയ്തു. അതൊരു നല്ല അവാസരമാണു് സംസാരിക്കാണെന്നു കണ്ടു രാമൻ, ശീലം സ്സേഹം സങ്കോചം എന്നീ വികാരങ്ങളുൾക്കൊള്ളുന്ന വാക്കുകളാൽ ഇവരിലും പറഞ്ഞു.

രാമ അവധപുര ചഹത സിധാഹ്യ ബിദാ ഹോന
ഹമ ഇഹാം പരാഹ്യ
മാതു മുദിത മന ആയസുദേഹു ബാലക ജാനി
കരബ നിത നേഹു

രാമ അവധപുര=അച്ഛൻ തിരുമേനി അയോധ്യാനഗരത്തിലേക്കു, സിധാഹ്യ ചഹത=ഏഴുന്നൂറ്റൊന്നാശ്വാസിക്കുന്നു, ബിദാഹോന ഹമ=വിടവാങ്ങാൻ ഞങ്ങളെ, ഇഹാം പരാഹ്യ=ഇങ്ങോട്ടു ച്ചിരിക്കുയാണു്, മാതു=അല്ലയോ മാതാക്കളേ, നിങ്ങൾ, മുദിത മന=സന്തുഷ്ടഹൃദയത്തോടെ, ആയസു ദേഹു=അനുജന്മാരേ, ബാലക

ജാനി=ഞങ്ങൾ കുട്ടികളാണെന്നു ഗ്രഹിച്ചു, നിത നേളു കരബ= സദാ ഞങ്ങളിൽ നിങ്ങൾക്കു സ്നേഹം ഉണ്ടായിരിക്കണം.

അച്ഛൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് അയോധ്യാനഗരത്തിലേക്കു തിരിച്ചെഴുന്നള്ളാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ട്. ഞങ്ങളെ അദ്ദേഹം ഇങ്ങോട്ടയച്ചിരിക്കുന്നത് നിങ്ങളുമായി നേരിട്ടുകണ്ട വിടപോദിക്കാനായിട്ടാണ്. അല്ലയോ അമ്മമാരേ, നിങ്ങൾ സന്തുഷ്ടമാരായി, അയോധ്യയിലേക്കു പൊയ്ക്കൊള്ളാൻ ഞങ്ങൾക്കു അനുവാദം തരണം. മാത്രമല്ല, ഞങ്ങൾ കുട്ടികളാണ്. ഞങ്ങളിൽ, അമ്മമാരായ നിങ്ങൾക്കു ഏതുകാലത്തും സ്നേഹം ഉണ്ടായിരിക്കണം. [എന്നിങ്ങനെ ആ ശുഭോദ്യയിൽ രാമൻ, ശ്വശുരുമാരെ ധരിപ്പിച്ചു.]

സുനത ബചന ബിലവേള രനിവാസു ബോലി
ന സകഹിം പ്രേമബസ സാസു
ഏദയ ലഗാഇ കുഅംരി സബ ലീൻഹീ പതിൻഹ
സൗപി ബിനതീ അതി കീൻഹി

ബചന സുനത=ശ്രീരാമന്റെ വാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ, രനിവാസു= അന്തഃപുരസ്ത്രീകൾ, ബിലവേള=വ്യഥിതമായിത്തീർന്നു, സാസു പ്രേമബസ=ശ്വശുരുമാർ പ്രേമവിവശമാരായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ട്, ബോലി ന സകഹിം=ഒന്നുതന്നെ പറയാൻ ശക്തമായില്ല, സബ കുഅംരി=എല്ലാ കുമാരിമാരെയും, ഏദയ ലഗാഇ ലീൻഹി=മാറോടണച്ചാശ്ശേപ്പിച്ചു, പതിൻഹ സൗപി=അവരുടെ ഭർത്താക്കന്മാർക്കു സമർപ്പിച്ചു, അതി ബിനതീ കീൻഹി=അത്യാദരം പ്രകടിപ്പിച്ചു.

ശ്രീരാമന്റെ വാക്കുകൾ അന്തഃപുരസ്ത്രീകളെ ദുഃഖിതമാരാക്കി. പ്രേമവിവശമായിത്തീർന്നിരുന്നതിനാൽ ശ്വശുരുമാർക്കും ഒന്നു പറയാൻ സാധിച്ചില്ല. അവർ നാലു കുമാരിമാരെയും വക്ഷസ്സോടണച്ചാശ്ശേപ്പിച്ചു രാമലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നന്മാർക്കു സമർപ്പിച്ചു അത്യാദരങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിച്ചു.

ഛം: കരിം ബിനയ സിയ രാമഹി സമരപീ ജോരി
 കര പുനി പുനി കക്കൈ
 ബലി ജാളം താത സുജാന തുഹ കളം
 ബിദിത ഗതി സബ കീ ആക്കൈ
 പരിവാര പുരജന മോഹി രാജഹി പ്രാനപ്രിയ
 സിയ ജാനീബീ
 തുലസീ സുസീല സനേഹ ലഖി നിജ
 കിംകരീ കരി മാനിബീ

ബിനയ കരി=വിനയപൂർവ്വം രാജ്ഞി സുനയന, സിയ രാമഹിം
 സമരപീ=സീതയെ രാമൻ സമർപ്പിച്ചു, പുനി പുനി കര ജോരി=
 വീണ്ടും വീണ്ടും കൈകൾകൂപ്പി, കക്കൈ=ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: —,
 താത ബലി ജാളം="ഹേ വാത്സ, ഞാൻങ്ങളെ ബലിയർപ്പിക്കുന്നു,
 സുജാന=അങ്ങ് പണ്ഡിതനാണ്, തുഹകളം=അങ്ങയ്ക്കു. സ
 ബകീ ഗതി=എല്ലാവരുടേയും മനോഗതി. ബിദിത ആക്കൈ=
 നന്നായറിയാം, മോഹി രാജഹി=എനിക്കും ജനകമഹാരാജാ
 വിനും, പുരജന പരിവാര=നാഗരികക്കും പരിവാരങ്ങൾക്കും,
 സിയ പ്രാനപ്രിയ=സീത പ്രാണങ്ങളേക്കാൾ പ്രിയയാണെന്നു,
 ജാനീബീ=അങ്ങക്കറിയാം, തുലസീ സുസീല=തുളസീദാസൻ പ
 റയ്യന്നു, സീതയുടെ സൗശീല്യവും, സനേഹ ലഖി=സ്നേഹവും
 പരിഗണിച്ചു (അവളെ), നിജ കിംകരീ കരി=സ്വദാസിയാക്കി,
 മാനിബീ=മാനിചാലും.

സീതയെ ബലാഞ്ചലിഹസ്തയായി സുനയനനാറാണി രാമൻ
 സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു. മഹാബുദ്ധിമാനായ
 അങ്ങയ്ക്കു സകല ജീവജാലങ്ങളുടേയും അന്തരംഗസ്ഥിതി നന്നാ
 യറിയാം. എനിക്കും മഹാരാജാവിനും മിഥിലയിലെ പൗരന്മാ
 ൾക്കും പരിജനങ്ങൾക്കും പ്രാണപ്രിയയാണവൾ. തുളസീദാസൻ
 പറയുന്നു, സീതയുടെ സൗശീല്യവും പ്രേമവും കണക്കിലെടുത്തു
 ആ ദേവിയെ സ്വദാസിയാക്കി അങ്ങ് സമാദരിച്ചാലും എന്നു.

സോ: തുഹ പരിപൂരന കാര ജാന സിരോമനി
ഭാവപ്രിയ
ജന ഗുന ഗാഹക രാമ ദോഷ ലേന
കരുനായതന

രാമ തുഹ=അല്ലയോ രാമ, അങ്ങ, പരിപൂരന കാര=പരിപൂർണ്ണ കാരനാണ്, ജാന സിരോമനി=ജ്ഞാനികളുടെ ശിരോരത്നമാണ്, ഭാവപ്രിയ=വേപ്രിയനും, ജന ഗുന ഗാഹക=ഭക്തജനങ്ങളുടെ ഗുണത്തെ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളവനും, ദോഷ ലേന=ദോഷങ്ങൾ നശിപ്പിക്കുന്നവനും, കരുനായതന=കരുണാനിലയവുമാണ്.

ഹേ രാമ, അങ്ങയ്ക്കു സാധിക്കേണ്ടതായൊന്നുമില്ല. അങ്ങ പണ്ഡിതാഗ്രഗണ്യനും ചരാചരാന്തര്യാമിയും ഭക്തഗുണഗ്രാഹിയും ദോഷഹാരിയും കാരുണ്യധാമവും ആകുന്നു.

ചര: അസ കഹി രഹീ ചരന ഗഹി രാനീ പ്രേമ പങ്ക
ജന ഗിരാ സമാനീ
സുനി സനേഹ സാനീ ബരബാനീ ബഹുബിധി
രാമ സാസു സനമാനീ

അസ കഹി=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു, രാനീ=സുനയനാ രാജ്ഞി, ചരന ഗഹി=രാമതുച്ഛാരം ഗ്രഹിച്ചു, പ്രേമ പങ്ക=പ്രേമപങ്കത്തിൽ, ഗിരാ സമാനീ ജന=വാക്കുകൾ പുറത്തുപോയപോലെ, രഹീ=(നിശ്ശബ്ദം) നിന്നു, സനേഹ സാനീ=സ്നേഹനിമഗ്നങ്ങളായ, ബരബാനീ സുനി=ശ്രേഷ്ഠവാണികൾ കേട്ടു, സാസു രാമ=ശ്വശൂരയെ രാമൻ, ബഹുബിധി സനമാനീ=പലപ്രകാരത്തിലും സമ്മാനിച്ചു.

ഇതവിധം പറഞ്ഞു സുനയനാരാണി ശ്രീരാമന്റെ പാദം പിടിച്ച പ്രേമാധികൃത്താൽ നിരലകണ്ഠയായി നിശ്ശബ്ദംനിന്നു. ശ്രീരാമനാകട്ടെ രാണിയുടെ സ്നേഹപൂർണ്ണങ്ങളായ തുമ്മലാശികൾ കേട്ടു രാണിയെ പലവാരാശ്വസിപ്പിച്ചു.

രാമ ബിദാ മാഗത കര ജോരീ കീൻഹ പ്രനാമ
ബഹോരി ബഹോരി
പാലു അസീസ ബഹുരി സിരു നാതു ഭാഇൻഹ
സഹിത ചലേ രഘുരാതു

രാമ=ശ്രീരാമൻ, അസീസ പാലു=ആശിസ്സുവാങ്ങി, കര ജോരീ=കൈകൂപ്പി, ബിദാ മാഗത=വിടയാവിച്ചു, സിരു നാതു=ശിരസ്സുകുനിച്ചു, ബഹോരി ബഹോരി പ്രനാമ കീൻഹ=വീണ്ടും വീണ്ടും പ്രണാമം ചെയ്തു, ബഹുരി രഘുരാതു=അനന്തരം ആ രഘുവീരൻ, ഭാഇൻഹ സഹിത ചലേ=സഹോദരന്മാരൊന്നിച്ചു പുറപ്പെട്ടു.

ആഞ്ഞു ലഭിച്ചതിനുശേഷം ശ്രീരാമൻ ബാലാഞ്ജലിയായി വിടയാവിച്ചു വീണ്ടും വീണ്ടും റാണിയെ ശിരസ്സുകുനിച്ചു പ്രണാമം ചെയ്തു. പിന്നീടദ്ദേഹം അനുജന്മാരുമൊന്നിച്ചു അയോദ്ധ്യയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

മഞ്ജു മധുര മൂരതി ഉര ആനീ ഭേതും സനേഹ
സിമില സബ രാനീ
പുനി ധീരജു ധരി കുഅംരി ഹംകാരിം ബാര ബാര
ഭേഹിം മഹതാരിം

മഞ്ജു മധുര മൂരതി=മോഹനവും പ്രിയദർശകവുമായ ശരീരത്തോടു കൂടിയ രാമനെ, ഉര ആനീ=ഏകദയത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു, സബ രാനീ=എല്ലാ റാണിമാരും, സനേഹ സിമില ഭേതു=സ്നേഹശിഥിലമായായിത്തീർന്നു, പുനി ധീരജു ധരി=അനന്തരം ധൈര്യം അവലംബിച്ചു, മഹതാരി കുഅംരി ഹംകാരി=കുമാരിമാരെ വിളിച്ചു, ബാര ബാര ഭേഹിം=വീണ്ടും വീണ്ടും ആശ്ലേഷിച്ചു.

മഞ്ജുമോഹനമുത്തിയായ രാമചന്ദ്രനെ റാണിമാർ ഏകദയത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ച സ്നേഹശിഥിലമായായിത്തീർന്നു. പിന്നീടവർ ധൈര്യം അവലംബിച്ചു കാമനപ്പുത്രിമാരെ വിളിച്ചു തുടരെത്തുടരെ ആശ്ലേഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

പള്ളംചാവഹിം ഫിരി മിലഹിം ബഹോരീ ബഡീ
 പരസ്പര പ്രീതി ന മോരീ
 പുനി പുനി മിലത സഖിൻഹ ബിലഗാതു ബാല
 ബച്ഛ ജിമി ധേനു ലവാതു

പള്ളംചാവഹിം=മാതാക്കൾ പുത്രിമാരെ കുറച്ചിട അനുഗമിക്കുന്നു;
 ഫിരി ബഹോരി മിലഹിം=തുടൻ വീണ്ടും ആശ്ലേഷിക്കുന്നു; പര
 സ്പര പ്രീതി ന മോരീ=പുത്രിമാരെയും ജാമാതാക്കളേയുംകുറി
 ച്ചുള്ള പ്രീതി അനല്പമായിരുന്നു, ലവാതു ധേനു ബാല ബച്ഛ=
 വിററ പശു കുറുകിടാവിനെ. ജിമി സഖിൻഹ ബിലഗാതു=
 എന്നപോലെ ആ മാതാക്കൾ സഖിമാരെ വിലക്കി, പുനി പുനി=
 വീണ്ടും വീണ്ടും (പുത്രിമാരെ ആശ്ലേഷിച്ചു).

റാണിമാർ കുറച്ചുദൂരം വധുവരന്മാരെ അനുഗമിച്ചു. അതി
 നീടയ്ക്കു അവർ എത്രമാത്രമാണ് പുത്രിമാരെ ആശ്ലേഷിച്ചതെന്ന
 തിന്നു കണക്കില്ല. വിററ പശുവിനെ വിലക്കു വാങ്ങിയവൻ
 കൊണ്ടുപോകുമ്പോൾ കയർ പൊട്ടിച്ചും പശു, കുറുകിടാവിനെ
 സമീപിച്ചു വേർപാടാലുള്ള വിഷമത പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ
 തോന്നും റാണിമാരുടെ അപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതി കണ്ടാൽ.

ദോ: പ്രേമ ബിബസ നര നാരി സബ സഖിൻഹ
 സഹിത രനിവാസു
 മാനഹ്നം കീൻഹ ബിദേഹപുര കരുനാം ബിരഹം
 നിവാസു

ബിദേഹപുര=മിഥിലാ നഗരത്തിൽ, കരുനാം ബിരഹം=കരുണയും
 വിരഹവും, നിവാസു കീൻഹ മാനഹ്നം=വാസംചെയ്തതോ എന്നു
 തോന്നുമാറു, സബ നരനാരി=എല്ലാ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരും, സഖി
 ന്ഹ സഹിത=സഖീസമേതമായ, രനിവാസു=അന്തഃപുരസ്ത്രീ
 കളും, പ്രേമ ബിബസ=പ്രേമവിഹാലരായി.

വേർപാടാലുള്ള ദുഃഖം മിഥിലാനഗരത്തിൽ വാസംചെയ്ത
 യാണോ എന്നു തോന്നുമാറു എല്ലാ പൗരന്മാരും പൗരിമാരും

സവിമാരടക്കുള്ള അന്ത പുരവനിതമാരും പ്രേമത്താൽ വിവശരാ യിത്തീൻ.

ച: സുക സാരികാ ജാനകീ ജ്യാഷ്ട കനക

പിഞ്ജരൻഹി രാഖി പശ്യാഷ്ട

ബ്യാകല കഹഹിം കഹാം ബൈദേഹീ സുനി

ധീരജ്ജ പരിഹരജ ന കേഹീ

കനക പിഞ്ജരൻഹി രാഖി=സ്വപ്നപഞ്ചരഞ്ജലാക്ഷി, ജാനകീ ജ്യാഷ്ട പശ്യാഷ്ട=സീത വളത്തി വിദ്യകൾ പഠിപ്പിച്ചു, സുക സാരികാ=ശുക്കളും ശാരികകളും, ബ്യാകല=വ്യാകലങ്ങളായി, ബൈദേഹീ കഹാം=വൈദേഹി എവിടെ? എന്നു, കഹഹിം സുനി=ചോദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതു കേട്ടു, കേഹി ധീരജ്ജ=ആരുടെ ധൈര്യമാണ്, ന പരിഹരജ=തകരാതിരിക്കുക.

സീത, സ്വപ്നക്കൂട്ടകളിലിട്ടു കിളികളേയും തത്തകളേയും പോറ്റിവളത്തി വിദ്യയഭ്യസിപ്പിച്ചിരുന്നു. സീതയുടെ വേർപാട് നിമിത്തം വ്യഥിതങ്ങളായ ആ പക്ഷികൾ സീത എവിടെ എന്നു ചോദിക്കുന്നതു കേൾക്കുമ്പോൾ ഏതൊരു ശ്രോതാവിന്റെ ധൈര്യമാണ് ശിഥിലമാകാതിരിക്കുക?

ഭൃഷ്ട ബികല ഖഗ മുഗ ഏഹി ഭാംതീ മനുജ ദസാ

കൈസേം കഹി ജാതീ

ബന്ധു സമേത ജനക തബ ആഷ്ട പ്രേമ ഉമഗി

ലോചന ജല മഹാഷ്ട

ഏഹി ഭാംതീ=ഈവിധം, ഖഗ മുഗ=പക്ഷികളും മുഗങ്ങളും, ബികല ഭൃഷ്ട=വ്യാകലാവസ്ഥയിൽ പെട്ടിരിക്കെ, മനുജ ദസാ=മനുഷ്യരുടെ സ്ഥിതി, കൈസേം കഹി ജാതീ=എങ്ങനെയാണു വിവരിക്കാനാവുക?, തബ=ആ അവസരത്തിൽ, പ്രേമ ഉമഗി=പ്രേമാധിക്യത്താൽ, ജലമഹാഷ്ട ലോചന=നീർനിറഞ്ഞ കണ്ണുകളോടെ, ബന്ധുസമേത=ഇളയസഹോദരനായ കുശധ്വജനുമൊന്നിച്ചു, ജനക ആഷ്ട=ജനകമഹാരാജാവു എഴുന്നള്ളി.

വിശേഷബുദ്ധിയില്ലാത്ത പക്ഷിമൃഗാദി ജന്തുക്കൾപോലും സീതയുടെ വേർപാടിൽ ഇപ്രകാരം വ്യസനിക്കുമ്പോൾ വിശേഷ ബുദ്ധിയുള്ള മനുഷ്യരുടെ സ്ഥിതി എന്തായിരിക്കും! അതെങ്ങനെ വിവരിക്കാം! ഈ സമയത്തു പ്രേമാധിക്യത്താൽ നീർനിറഞ്ഞ നേത്രങ്ങളോടെ അനുജനായ കശ്യപജനമൊന്നിച്ചു വിദ്വേഹരാ ജാവവിടെ പ്രത്യക്ഷനായി.

സീയ ബിലോകി ധീരതാ ഭാഗീ രഹേ കഹാവത
പരമ ബിരാഗീ
ലീൻഹി രായം ഉര ലാഇ ജാനകീ മിടി മഹാ
മരജാദ ഗ്യാന കീ

പരമ ബിരാഗീ=ഏറ്റവും വിരക്തനായി, കഹാവത രഹേ=പറയപ്പെട്ടിരുന്ന ജനകനും, സീയ ബിലോകി=സീതയെ കണ്ടു്, ധീരതാ ഭാഗി=ധൈര്യം ക്ഷയിച്ചവനായി, രായം ജാനകീ=രാജാവു് പുത്രിയെ, ഉര ലാഇ ലീൻഹി=മാറോടണച്ചു, ഗ്യാന കീ=ജ്ഞാനത്തിന്റെ, മഹാ മരജാദ=ശക്തിയേറിയ മര്യാദ, മിടി=തകൻ തരിപ്പണമായി.

വൈരാഗ്യനിധിയാണെന്നു ലോകം നന്നായറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു് വിദ്വേഹരാജാവായ ജനകരാജഷിയെ. ആ ധീരനാണു് മകളെ കണ്ടപ്പോൾ അധീരനായിത്തീർന്നതു്. ജ്ഞാനത്തിന്റെ ശക്തി സ്തംഭിതാ ശൈഥില്യം സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. ഏതു വൈരാഗ്യത്തിനും വാത്സല്യത്തെ ജയിക്കാൻ സാധ്യമല്ലെന്നു സൂചന.

സമുത്സാവത സബ സചിവ സയാനേ കീൻഹ
ബിചാര ന അവസര ജാനേ
ബാരഹിം ബാര സുതാ ഉരലാഇതം സജി സുന്ദര
പാലകീം മഗാഇതം

സയാനേ സബ സചിവ=ചതുരന്മാരായ എല്ലാ സചിവന്മാരും, സമുത്സാവത=ജനകനെ പ്രബുദ്ധനാക്കി, അവസര ജാനേ=

ഓടിക്കൊണ്ടുള്ള അവസരമിതല്ല എന്നും, ബിചാര കീൻഹം=ജനകൻ വിചാരിച്ചു, ബാരഹിം ബാര=വീണ്ടും വീണ്ടും, സുതാ ഉരലാത്തു=പുത്രിമാരെ ആശ്ലേഷിച്ചു, സുന്ദര പാലകീം=മനോഹരമായൊരു പല്ലക്കു, സജി മഗാത്തം=സജ്ജിതമാക്കി വരുത്തി.

മന്ത്രിമാരെല്ലാം ജനകനെ ഉപദേശിച്ചു കാര്യബോധമുള്ളവനാക്കി. ഓടിക്കൊണ്ടുള്ള അവസരം ഇതല്ലെന്നു അദ്ദേഹത്തിന്നു പോരാ തോന്നി. ഉടനെ അദ്ദേഹം സീതയെ ആശ്ലേഷിച്ചു പല്ലക്കു തയ്യാറാക്കി വരുത്തി.

ദോ: പ്രേമ ബിബസ പരിവാര സബ്ബ ജാനി സുലഗന
നരേസ
കുന്ദംരി പശാത്തു പാലകീൻഹ സുമിരേ സിദ്ധി
ഗനേസ

പരിവാര സബ്ബ=പരിവാരങ്ങളെല്ലാം, പ്രേമ ബിബസ ജാനി=പ്രേമവിഹ്വലരായിരിക്കുന്നതറിഞ്ഞു, നരേസ=ജനകരാജാവു, സുലഗന=ശുഭേച്ഛത്തത്തിൽ. ഗനേസ=ഗണേശനേയും, സിദ്ധി സുമിരേ=പതിയായ സിദ്ധിയേയും ധ്യാനിച്ചു, കുന്ദംരി=രാജകുമാരിമാരെ, പാലകീൻഹ പശാത്തം=പല്ലക്കിൽ കേറിയിരുത്തി.

പരിവാരങ്ങളെല്ലാം പ്രേമാധികൃത്താൽ വിവശരായിരിക്കുന്ന വസ്തുതയറിഞ്ഞു രാജാവായ ജനകൻ ശുഭവേളയിൽ ഗണേശനേയും പതിയായ സിദ്ധിയേയും ധ്യാനിച്ചു കുമാരിമാരെ പല്ലക്കിൽ കേറി ഇരുത്തി. ഗണേശനേയും സിദ്ധിയേയും ധ്യാനിച്ചതും ശുഭേച്ഛത്തം വീക്ഷിച്ചതും മംഗളാക്ഷി കും വിപ്ലവി വാരണത്തിനാണെന്നു അനുവാചകലോകം ഗ്രഹിക്കുമല്ലോ.

ചതു: ബഹു ബിധി ഭൂപ സുതാ സമുത്സാത്തു നാരി
ധരമു കലരീതി സിഖാത്തു
ദാസീം ദാസ ദിംഗ് ബഹുതേരേ സുചി സേവക
ജേ പ്രിയ സിയ കേരേ

കൂപ ബഹുബിധി=രാജാവു പലവിധത്തിലും, സുതാ സമുത്സാഹം=
പ്രബുദ്ധമാരാക്കി അവർക്കു, നാരിധരമു കലരീതി=സ്രീധർമ്മങ്ങളും
വംശധർമ്മങ്ങളും, സിഖാഹം=ഉപദേശിച്ചു, സിയ കേരേ പ്രിയ=
സീതയ്ക്കു പ്രിയപ്പെട്ടവനും, സുവി സേവക=പവിത്രസേവകനും
ആയി, ജേ ദാസീം ദാസ=എന്തൊക്കെ ദാസിമാരും ദാസന്മാരും
മുണ്ടോ അവർക്കെല്ലാം ജനകൻ, ബാഹുതേരേ ദിഷ്ട=വളരെയേറെ
സമ്മാനങ്ങൾ നല്കി.

കുമാരിമാർക്കു ജനകൻ ഭാര്യാധർമ്മവും കലധർമ്മവും ഉപദേശിച്ചു. അനന്തരം സീതയ്ക്കു പ്രിയസേവനം ചെയ്തവനും പരിശുദ്ധനുമായ എല്ലാ ദാസീദാസന്മാർക്കും അദ്ദേഹം പലതരത്തിലുള്ള പാരിതോഷികങ്ങൾ നല്കി.

“ഭക്തി: പ്രേയസി സംശ്രിതേഷു കരുണാശ്വശേഷു നമുശിരഃ
പ്രീതിയാതുഷു ഗൗരവം ഗുരുജനേ ക്ഷാന്തി: കൃതാഗന്യുപി
അഭ്യുത്ഥാനമുപാഗതേ ഗുഹപതൗതദ്ഭാഷണേ നമുതാ
തൽപാദാപ്പിതളേഷു രാസനവിധിസ്തസ്യോപചര്യ സപതം
സുപ്തേ തത്രശയീത തൽപ്രഥമതോ ജഗദ്യാച്ചശയ്യാമിതി
പ്രാശ്ചെയ്യാ: പുത്രി നിവേദിത: കലാധു സിദ്ധാന്തധർമ്മാഗമഃ.

[ഭക്തി, ആശ്രിതരിൽ കൂപ, ശ്വശുക്കളുടെ മുമ്പിൽ
തലകുനിക്കൽ, ഭർത്തൃസഹോദരിമാരിൽ പ്രീതി, ഗുരുജനങ്ങളിൽ
ഗൗരവം, അപരാധികളിൽ ക്ഷമ, പ്രസന്നവദനത്വം, സപത്നി
മാരിൽ പ്രിയസഖിബുദ്ധി, ഗുഹനായികയെന്ന നിലയ്ക്കു അതി
ഥിപുജ, വിനയഭാഷണം, ഭർത്തൃഹരണാപ്പിതനേത്രം, ഭക്താവു
വരുമ്പോൾ എഴുന്നേറ്റുനില്ക്കൽ, അദ്ദേഹത്തിന്നു ഇരിക്കാൻ പീഠം
നൽകൽ, ഭർത്തൃശുശ്രൂഷ, ഭക്താവുണയ്ക്കുന്നതിന്നുമുമ്പിൽ ഉണരൽ ഇതെല്ലാമാണ് കലസ്രീ
ധർമ്മം.]

സീയ പലത ബ്രാഹ്മണ പുരബാസി ഹോമിം

സഹന സുഭ മംഗല രാസീ

ഭൂസുര സചിവ സമേത സമാജാ സംഗ ചലേ

പഹ്ലംചാവന രാജാ

സീയ ചലത=സീത യാത്രയാത്രപ്പോൾ, പുരബാസി=നഗരവാ
സികൾ, ബ്യാകല=വ്യാകലരാരി. ആ അവസരത്തിൽ, സുഭ
സഗുന ഹോറിം=ശോഭന ശക്തനായ ഉണ്ടായി, ഭൂസുര
സചിവ=ബ്രാഹ്മണരോടും മന്ത്രിമാരോടും, സമാജ സമേത=പരി
വാരങ്ങളോടുംകൂടി, രാജാ=ജനകൻ, സംഗ പഹ്ലംചാവന
ചലേ=പുത്രിമാരേയും ജാമാതാക്കളേയും ചിന്താസന്ധി യാത്രയായി.

സീതയുടെ വേർപാടിൽ മിഥിലാനഗരവാസികളെല്ലാം
ഓഃഖിതരായിത്തീർന്ന യാത്രാമുഖത്തിൽ ശുഭനിമിത്തങ്ങളുണ്ടായി.
ഭൂസുരസചിവസമാജസമേതനായ ജനകമഹാരാജാവു അയോധ്യ
യിലേക്കു പുറപ്പെട്ടിട്ടുള്ളവരെ അനുഗമിച്ചു.

സമയ ബിലോകി ബാജനേ ബാജേ രഥ ഗജ

ബാജി ബരാതിൻഹ സാജേ

ദേശരഥ ബിപ്ര ബോലി സബ ലീൻഹേ ദാനമാന

പരിപൂരന കീൻഹേ

സമയ ബിലോകി=യഥാകാലം, ബാജനേ ബാജേ=വാദ്യഘോഷ
ങ്ങളുണ്ടായി, ബരാതിൻഹ=വരപക്ഷക്കാർ, രഥ ഗജ ബാജി=
രഥഗജവാളികളെ (യാത്രാത്ഥം), സാജേ=സജ്ജീകരിച്ചു, സബ
ബിപ്ര ബോലി=എല്ലാ ബ്രാഹ്മണരേയും വിളിച്ചു, ലീൻഹേ
ദേശരഥ=ഉപചരിച്ചിരുന്നി ദേശരഥമഹാരാജാവു, ദാന മാന=
ദാനാദരങ്ങളാൽ, പരിപൂരന കീൻഹേ=പരിപൂർണ്ണ(കാമ)രാക്കി.

യാത്രാവേളയായെന്നു കണ്ടു വാദ്യഘോഷങ്ങൾ മുഴക്കപ്പെട്ടു.
വരപക്ഷക്കാർ തേരുകളേയും കുതിരകളേയും ഗജങ്ങളേയും ഒരു
ക്കിനിറുത്തി. മഹാരാജാവു ദേശരഥൻ, ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം
ക്ഷണിച്ചു പീഠങ്ങളിലിരുത്തി ഉപചരിക്കുകയും ദാനോപചാര
ങ്ങളെക്കൊണ്ടു അവരെ കൃതാർത്ഥരാക്കുകയും ചെയ്തു. ബ്രാഹ്മണർ

ഭാനം ചെയ്യുന്നതും അവരെ കൃതാർത്ഥരാക്കുന്നതും ശ്രേയസ്സരമെന്ന വിശ്വാസം ദശരഥനുണ്ടു്.

ചരണ സരോജ ധൂരി ധരി സീസാ മുദിത

മഹീപതി പാഞ്ച അസീസാ

സുമിരി ഗജാനന കീൻഹ പയാനാ മംഗല മൂല

സഗുന ഭൃഷി നാനാ

ചരണ സരോജ ധൂരി=(ബ്രാഹ്മണരുടെ) പാദകമലഭരണം, സീസ ധരി മുദിത=ശിരസ്സിലണിഞ്ഞു സന്തുഷ്ടനായ, മഹീപതി അസീ സാ പാഞ്ച=ദശരഥരാജാവു് ആശിസ്സുകൾ വാങ്ങി, ഗജാനന സുമിരി=ഗണപതിയെ ധ്യാനിച്ച അദ്ദേഹം, പയാനാ കീൻഹ=പ്രയാണംചെയ്തു, നാനാ മംഗലമൂലാ=പലതരത്തിലുള്ള മംഗളമൂലങ്ങളായ, സഗുന ഭൃഷി=ശകുനങ്ങളുണ്ടായി.

ബ്രാഹ്മണരെ ദാനോപചാരങ്ങളാൽ ധന്യനാക്കിയതിന്നു ശേഷം ദശരഥമഹാരാജാവു് അവരുടെ പാദഭരണം ശിരസ്സിൽ ചാർത്തി സന്തുഷ്ടനായി അവരിൽനിന്നു ആശിസ്സുകൾ വാങ്ങി ഗജാനനെ ധ്യാനിച്ച പ്രയാണമാരംഭിച്ചു.

ദോ: സുര പ്രസൂന ബരഷഹിം ഹരഷി കരഹിം

അപഹരാ ഗാന

ചലേ അവധപതി അവധപുര മുദിത ബജാഞ്ച

നിസാന

സുര ഹരഷി=ദേവന്മാർ സന്തുഷ്ടരായി, പ്രസൂന ബരഷഹിം=പ്രസൂനങ്ങൾ വഷിച്ചു, അപഹരാ ഗാന കരഹിം=അപ്പരസ്സുകൾ പാടുകൾ പാടി, നിസാന ബജാഞ്ച=പെരുമ്പറതാക്കിച്ചുകൊണ്ടു, അവധപതി അവധപുര=അയോധ്യാമന്നൻ അയോധ്യാനഗരത്തിലേക്കു, ചലേ=പുറപ്പെട്ടു.

ദേവന്മാർ പ്രസന്നരായി പൂമലർ ചൊരിഞ്ഞു. അപ്പരസ്സുകൾ ഗാനംചെയ്തു. പെരുമ്പറകൾ മുഴങ്ങി. ദശരഥമഹാരാജാവു അയോദ്ധ്യയിലേക്കു പുറപ്പെട്ടുകയും ചെയ്തു.

ചര: നൂപകരി ബിനയ മഹാജന ഫേരേ സാദര
 സകല മാഗനേ ടേരേ
 ഭൂഷന ബസന ബാജി ഗജ ദീൻഹേ പ്രമേ
 പോഷി രാഡേ സബ കീൻഹേ

നൂപ ബിനയ കരി=ദശരഥൻ വിനയപൂർവ്വം, മഹാജന=വമ്പിച്ച ജനസമൂഹത്തോടു, ഫേരേ=മടങ്ങിപ്പോകാനഭ്യർത്ഥിച്ചു, സാദര സകല മാഗനേ=എല്ലാ അർത്ഥികളേയും ആദരപൂർവ്വം, ടേരേ ഭൂഷന ബസന=വീളിച്ച ആഭരണങ്ങളും വസ്ത്രങ്ങളും, ബാജി ഗജ ദീൻഹേ=ആനകളേയും കുതിരകളേയും നൽകി, പ്രേമ പോഷി=പ്രേമത്താൽ പോഷിപ്പിച്ചു, സബ രാഡേ കീൻഹേ=എല്ലാവരേയും സ്വാശ്രയികളാക്കിച്ചെയ്തു.

അനുയാനം ചെയ്യുന്ന വമ്പിച്ച ജനക്കൂട്ടത്തോടു മടങ്ങിപ്പോകാൻ ദശരഥൻ വിനയപൂർവ്വം അഭ്യർത്ഥിച്ചു. യാചകന്മാർക്കെല്ലാം വസ്ത്രാഭരണങ്ങളും ഗജവാജികളും നൽകി സ്വാശ്രയികളാക്കി. മറ്റാരെയും ആശ്രയിക്കാതെ ജീവിക്കാമെന്ന നില യാചകന്മാർക്കുണ്ടാക്കി അദ്ദേഹമെന്നർത്ഥം.

ബാരബാര ബിരിദാവലി ഭാഷി ഫിരേ സകല
 രാമഹി ഉര രാഖി
 ബഹുരി ബഹുരി കോസലപതി കഹഹിം ജനക
 പ്രേമബസ ഫിരൈ ന ചഹഹിം

ബാരബാര ബിരിദാവലി=തൂടരെത്തൂടരെ അവർ രാജാവിന്റെ അപഭാണങ്ങൾ, ഭാഷി രാമ ഉര രാഖി=വർണ്ണിച്ചു രാമനെ മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു, സകല ഫിരേ=എല്ലാവരും പിൻപാങ്ങി, കോസലപതി ബഹുരി ബഹുരി=ദശരഥൻ ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ചു, കഹഹിം ജനക=അപേക്ഷിച്ചവെങ്കിലും ജനകമറ്റൊരാളാവില്ല, പ്രേമ ബസ=പ്രേമവശനാകയാൽ, ഫിരൈ ന ചഹഹിം=തിരികെ പോകാനാഗ്രഹിച്ചില്ല.

ദേശമവാശമാഹാരവും അനുസ്മൃതം വർണ്ണിച്ചും ശ്രീരാമ ചന്ദ്രനെ മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചും വന്നവരെല്ലാം മടങ്ങിപ്പോയി. മടങ്ങിപ്പോക, മടങ്ങിപ്പോക എന്നു ജനകനെ ദേശമൻ പല വാദപദേശിച്ചെങ്കിലും പ്രേമബാധിതനായ ജനകൻ അതൊന്നും കേട്ടുഭാവം നടിച്ചില്ല. മടങ്ങിപ്പോകാനുള്ള ആഗ്രഹവും അദ്ദേഹത്തിന്നുണ്ടായില്ല.

പുനി കര ഭൂപതി ബചന സുഹാഷ ഫിരിശ
മഹീസ ഭൂരി ബധി ആഷ
രാജ ബഹോരി ഉതരി ഭൃഷ രാധേ പ്രേമ പ്രബാഹ
ബിലോചന ബാധേ

പുനി സുഹാഷ ബചന=അനന്തരം വിനയോദാരങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ, ഭൂപതി കര=ദേശമമാഹാരജാവു് അറിയിച്ചു:—, മഹീപ ഫിരിശ=“ഹേ രാജൻ, അവിടന്നു പിൻവാങ്ങ, ബധി ഭൂരി ആഷ=വളരെ ദൂരം അങ്ങു പോന്നു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു”, ബഹോരി രാജ=ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞതിനുശേഷം ദേശമൻ, ഉതരി രാധേ ഭൃഷ=തേരിൽനിന്നിറങ്ങിനിന്നു, ബിലോചന=അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകളിൽക്കൂടി, പ്രേമ പ്രാധാഹ=പ്രേമത്തിന്റെ പൂവാഹം, ബാധേ=വലിച്ചുകഴിഞ്ഞു.

‘അല്ലയോ ജനകമഹാരാജാവി, ഞങ്ങളെ പിന്തുടൻ ഇപ്പോൾത്തന്നെ അങ്ങു വളരെദൂരം വന്നുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇനിയെങ്കിലും മടങ്ങിപ്പോകുക’ ഇത്രയും പറഞ്ഞു ദേശമൻ തേരിൽനിന്നിറങ്ങിനിന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകളിൽ പ്രേമധാര വഴിഞ്ഞൊഴുകി.

തബ ബിദേഹ ബോലേ കര ജോരീ ബചന
സനേഹ സുധാം ജന ബോരീ
കരും കവന ബിധി ബിനയ ബനാഹു മഹാരാജ
മോഹി ദീൻഹി ബധാഹു

തബ കര ജോരീ=ആ അവസരത്തിൽ ബാലാഞ്ചലിയായി, ബി
 ദേഹ=ജനകരാജാവു, സനേഹ സുധാം ജന=സ്നേഹപീയൂഷമോ
 എന്നു തോന്നാമറുള്ള, ബാലന ബോരീ=വാക്കുകളാൽ ഇങ്ങനെ
 പറഞ്ഞു:—, മഹാരാജ=അല്ലയോ ദശരഥമഹാരാജാവേ, കവന
 ബിധി=ഏതുവിധത്തിലാണ്, ബിനയ ബനാതു കരളം=ഞാ
 നെന്റെ കൃതജ്ഞത പ്രകാശിപ്പിക്കുക!, മോഹി=അങ്ങു എന്നെ,
 ബാധാതു ദീൻഹി=വലിയവനാക്കിയെടുക്കിയിരിക്കുന്നു.

ആ സന്ദർഭത്തിൽ വിദേഹരാജാവായ ജനകൻ കൈകൾ
 കൂപ്പി പീയൂഷസമാനങ്ങളായ വാണികളാൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു:
 “ഹേ മഹാരാജാവേ. അങ്ങു എന്നെ വലിയവനാക്കിയിരിക്കുന്നു.
 ഇതിന്നു ഞാൻ ഏതുവിധത്തിലാണങ്ങനോടു കൃതജ്ഞത പ്രകടി
 പ്പിക്കുക!”

ദോ: കോസലപതി സമധീ സജന സനമാനേ

സബ ഭാതി

മിലനി പരസ്സര ബിനയ അതി പ്രീതി ന

ഏദയ സമാതി

കോസലപതി=ദശരഥൻ, സജന=സുഹൃത്തും, സമധീ=പുത്രനാ
 രുടെ ശ്വശൂരനുമായ ജനകനെ, സബ ഭാതി=എല്ലാപ്രകാരത്തി
 ലും, സനമാനേ=സമ്മാനിച്ചു, പരസ്സര=അവരുടെ അന്യോന്യ,
 മിലനി=മേളനത്തിൽ ഉണ്ടായ, അതി ബിനയ=വിനയാഭ്യർത്ഥന
 കളഭ്യേയും, പ്രീതി=പ്രീതിയുടേയും വാല്യം, ഏദയ ന സമാതി=
 അവരുടെ ഏദയങ്ങളിൽ ഒരുങ്ങിനിന്നില്ല.

കോസലരാജാവും മിഥിലാധിപനും അന്യോന്യം മേളി
 ചുതും വിനയാഭ്യർത്ഥനകൾ ചെയ്തും പ്രീതി പ്രദർശിപ്പിച്ചതും
 ഏദയങ്ങൾക്കു താങ്ങാൻ കഴിയാത്തവണ്ണം വിപുലങ്ങളായിരുന്നു.

ചു: മുനി മണ്ഡലിഹി ജനക നിരു നാവാ ആസിര-

ബാദു സബഹി സന പാവാ

സാദര പുനി ഭേദേ ജാമാതാ രൂപ സീല ഗുണ നിധി സബ ഭൂതാ

ജനക മുനിമണ്ഡലഹി=ജനകൻ മുനിസമൂഹത്തെ, സിന്ധവാ=പ്രണമിച്ചു, സബഹി സന=എല്ലാവരിലുംനിന്നു, ആസിരബാദ പാവാ=ആശിർവാദം വാങ്ങി, പുനി=അനന്തരം, രൂപ സീല ഗുണ നിധി=രൂപശീലഗുണങ്ങൾക്കിരിപ്പിടങ്ങളും, ഭൂതാ=സഹോദരന്മാരുമായ, സബ ജാമാതാ സാദര=എല്ലാ ജാമാതാക്കളേയും ആദരപൂർവ്വം, ഭേദേ=ആശ്ലേഷിച്ചു.

ജോരി പങ്കുരുഹ പാനി സുഹാഘ ബോലേ

ബചന പ്രേമ ജനു ജാഘ

രാമ കരും കേഹി ഭാത്തി പ്രസംസാ മുനി

മഹേസ മന മാനസ ഹംസാ

സുഹാഘ=സുന്ദരങ്ങളായ, പങ്കുരുഹ പാനി ജോരി=താമരക്കൈകൾകൂടി, പ്രേമ ജാഘ ജനു=പ്രേമോത്ഭവങ്ങളോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള, ബചന ബോലേ=വാക്കുകളാൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: — , മുനി മഹേസ മന=“മുനിമാരുടേയും മഹാദേവന്റേയും മനസ്സാകുന്ന, മാനസ ഹംസ=മാനസസരസ്സിലെ ഹംസമായ, രാമ=ഹേരാമ, കേഹി ഭാത്തി=ഏതുവിധമാണ് അങ്ങനെ, പ്രസംസാ കരള=ഞാൻ പ്രശംസിക്കേണ്ടതു്!

ജനകൻ മുനിമാരെ പ്രണമിച്ചു ആശിർവാദം വാങ്ങിയതിന്നു ശേഷം രൂപശീലഗുണനിധികളും സഹോദരന്മാരുമായ എല്ലാ ജാമാതാക്കളേയും ആശ്ലേഷിച്ചൊഴു മനോജ്ഞാനസ്തങ്ങൾ കൂടി പ്രേമഭരിതങ്ങളായ വാക്കുകളെക്കൊണ്ടു് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു: — മുനിസമൂഹത്തിന്റേയും ശ്രീമഹാദേവന്റേയും മനസ്സാകുന്ന മാനസസരസ്സിൽ വിഹരിക്കുന്ന ഹംസമാണ് രാമ, അവിടുന്ന്. ആവിധം മാഹാത്മ്യം പ്രാപിച്ച അങ്ങനെ ഏതുപ്രകാരത്തിലാണ് ഞാൻ പ്രശംസിക്കുക!

കരഹിം ജോഗി ജോഗ ജേഹി ലാഗീ കോള
 മോള മമതാ മടു ത്യാഗീ
 ബ്യാപക ബ്രഹ്മ അലഖ അബിനാസി ചിദാനദ
 നിരഗുന ഗുണരാസി

കോള മോള മമതാ മടു=ക്രോധം, മോഹം, മമത, മദം എന്നി
 വയെ, ത്യാഗീ ജോഗീ=തൃജിച്ഛ യോഗികൾ, ജേഹി ലാഗീ=
 ഏതൊന്നിന്നുവേണ്ടി, ജോഗ കരഹിം=യോഗചാര്യകൾ അനുഷ്ഠി
 ക്കുന്നു, ബ്യാപക ബ്രഹ്മ=വ്യാപകനും ബ്രഹ്മവും, അലഖ=അല
 ഖ്യവും, അബിനാസി=അവിനാശിയും, ചിദാനന്ദ=ചിദാന
 ന്ദവും, നിരഗുന=നിഗുണനും ഗുണരാസി=ഗുണരാശിയും ആരാ
 കുന്നുവോ.

മന സമേത ജേഹി ജാന ന ബാനീ തരകി ന
 സകഹിം സകല അനുമാനീ
 മഹിമാ നിഗമ നേതി കഹി കഹളു ജോ തിഗ്രം
 കാല ഏക രസ രഹളു

മന സമേത ബാനീ=മനസ്സും വാക്കും, ജേഹി ന ജാന=ആരെ
 അറിയുന്നില്ലയോ, തരകി ന സകഹിം=ആർ തർക്കംതീർത്തോ,
 സകല അനുമാനീ=ആർ സർവ്വാനുമാനിയോ, മഹിമാ നിഗമ=
 ആരുടെ മാഹാത്മ്യം വേദങ്ങൾ, നേതി കഹ കഹളു=നേതി
 നേതി എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു വർണ്ണിക്കുന്നുവോ, തിഗ്രകാല=ഭൂത
 വർത്തമാനഭവിഷ്യൽ കാലങ്ങൾക്കു ആർ, ഏക രസ രഹളു=ഏക
 രസനായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുവോ.

ദോ നയന ബിഷയ മോ കളം ഭയള സോ
 സമസ്ത സുഖ മൂല
 സബള ലാഭ ജഗ ജീവ കഹം ഭേഹി ഹുസ
 അനുകൂല

സമസ്ത സുഖ മൂല=എല്ലാ സുഖങ്ങളുടേയും നിദാനമായ, സോ
 മോ കഹം=ആ പ്രഭു എന്നിക്കു, നയനബിഷയ ഭയള=ഭയഭീശോ

ചരനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു, ഈസ അനുകൂല ജഗ ജീവ കരം =
 ഈശ്വരന്റെ ആനുകൂല്യം ഉണ്ടാകുമ്പോൾ പ്രപഞ്ചത്തിലുള്ള
 ജീവികൾക്കു, സഞ്ചല ലാഭ ഭംഗം എല്ലാ നേട്ടങ്ങളും ഉണ്ടാകുന്നു.

കാമക്രോധലോഭമദമതകരം കൈവെടിഞ്ഞു യോഗിമാർ
 ഏതൊന്നിന്നുവേണ്ടി യോഗമധ്യകരം അനുഷ്ഠിക്കുന്നുവോ ആർ
 അഖിലലോകവ്യാപിയാണോ ബ്രഹ്മവും അലഘുവും അവിനാ
 ശിയും ചിദാനന്ദനും നിർദ്ദുഷനും സഗുണനാണോ ആർ മനോ
 വാണികൾക്കു അജ്ഞാതനാണോ ആരുടെ കാര്യത്തിൽ തർക്കത്തി
 നിടയില്ലയോ സർവ്വാനുമാനി ആരാണോ ആരുടെ മാഹാത്മ്യം
 നേതി നേതി ഉദ്ഘോഷിച്ചുകൊണ്ട് വേദങ്ങൾ വാണിക്കുന്നുവോ
 ഭൂതവാത്സല്യമാനഭവിഷ്യൽ കാലങ്ങളിൽ ആർ ഏകരസനായിരിക്കു
 നുവോ ആർ സമസ്തസുഖാധാരമോ ആ ഭഗവാൻ എന്നിങ്ങനെ പ്രത്യ
 ക്ഷനായിരിക്കുന്നു. ദൈവാനുകൂല്യം പ്രപഞ്ചത്തിലെ ജീവികൾക്കു
 എല്ലാത്തരം നേട്ടങ്ങളും ഉണ്ടാകുന്നു. ജനകൻ ശ്രീരാമനെ ജാമാതാ
 വായിട്ടല്ല സാക്ഷാൽ ഈശ്വരനായിട്ടാണ് പരിഗണിക്കുന്നത്.

ച: സഞ്ചലി ഭാതി മോഹി ഭീൻഹി ബഡാഹു
 നിജ ജന ജാനി ലീൻഹ അപനാഹു
 ഹോഹിം സഹസ ദസ സാരദ സേഷാ കരഹിം
 കലപ കോടിക ഭരി ലേഖാ

സഞ്ചലി ഭാതി മോഹി = എല്ലാവിധത്തിലും എനിക്കു് അങ്ങ,
 ബഡാഹു ഭീൻഹി = പെരുമ നൽകിയിരിക്കുന്നു, നിജ ജന ജാനി =
 അങ്ങയുടെ ഭക്തനെന്നു ഗ്രഹിച്ചു് എന്നെ, അപനാഹു ലീൻഹ =
 സേവകനാക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു, ദസ സഹസ സാരദ സേ
 ഷാ = പതിനായിരം സരസ്വതിമാർക്കും ആദിശേഷന്മാർക്കും, കലപ
 കോടിക ഭരി ഹോഹിം = കോടികോടി കല്പങ്ങൾവേണം. ലേഖാ
 കരഹിം = എന്റെ ഭാഗ്യവും അവിടുത്തെ മാഹാത്മ്യവും വാണിക്കാൻ.

എനിക്കു സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ഉൽകഷ്ഠത്തിനു കാരണഭൂതൻ
 അങ്ങ മാത്രമാകുന്നു. അങ്ങു് എന്നെ ദാസനായി അംഗീകരിക്കു

കയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. എന്റെ ഈ ഭാഗ്യവും അങ്ങയുടെ ഗുണ ഗുണങ്ങളും പതിനായിരം സരസ്വതിമാരും പതിനായിരം ആദി ശേഷന്മാരും കോടികോടി കല്പകാലങ്ങൾകൊണ്ട് വണ്ണിച്ചാലും അവസാനിക്കുന്നവയല്ല.

മോര ഭാഗ്യ രാമൻ ഗുണ ഗാഥാ കവി ന സിരാഹിം
സുനഹു രഘുനാഥാ

മൈം കമർ കഹ ഉം ഏക ബല മോരേം തുഹ
രിത്യാഹു സനേഹ സുറി മോരേം

രഘുനാഥാ സുനഹു=ഹേ രാമഭദ്ര, കേരക്ക, രാമൻ ഗുണ ഗാഥാ= അങ്ങയുടെ ഗുണങ്ങളും, മോര ഭാഗ്യ=എന്റെ ഭാഗ്യവും, കവി ന സിരാഹിം=പറഞ്ഞാലൊടുങ്ങുകയില്ല. എന്നാലും, മൈം കമർ കഹഉം=ഞാനല്ലമൊന്നു പറയാം, മോരേം സുറി, സനേഹ തുഹ= അല്പമായ പവിത്രസ്നേഹംകൊണ്ട് അങ്ങ, രിത്യാഹു=മുശ്ശനായിരിക്കുക എന്നതാണ്, മോരേം ഏക ബല=ഇങ്ങനെ പറയാൻ എനിക്കുള്ള ഏകബലം.

ഹേ രാമ, അങ്ങയുടെ ഗുണങ്ങളും എന്റെ ഭാഗ്യവും ആരെ തുതന്നെ പറഞ്ഞാലും അവസാനിക്കത്തക്കവണ്ണം പരിമിതമല്ല. എന്നാലും ഞാനെന്റെ സർവ്വശക്തിയും ഉപയോഗിച്ചു പറയുന്നു, എന്റെ പവിത്രമായ അല്പസ്നേഹംകൊണ്ട് അങ്ങ് മുശ്ശനായിരിക്കുക, അഥവാ പ്രസന്നനാവുക.

ബാര ബാര മാഗളം കര ജോരേം മനു പരിഹരൈ
ചരന ജനി ഭോരേം

സുനി ബര ബചന പ്രേമ ജനു പോഷേ പൂരന

കാമ രാമു പരിതോഷേ

കര ജോരേം ബാരബാരം=കൈകൂപ്പി വീണ്ടും വീണ്ടും, മാഗളം ഭോരേം=ഞാൻ യാചിക്കുന്നു, ഞാനെന്നെമരുന്നാലും, മനു ചരന= എന്റെ മനസ്സ് അങ്ങയുടെ തൃപ്തിപ്പെട്ടുള്ള, ജനി പരിഹരൈ=

മറക്കാതിരിക്കട്ടെ, പ്രേമ പോഷേ ജനപ്രേമംകൊണ്ട് പുഷ്പി
 പ്രാപിച്ചവരോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള, ബരബരന സുനിശ്ചേ
 ഷ്ടവാക്കുകൾ കേട്ട്, പുരന കാമ രാമപുണ്ണകാമനായ രാമൻ,
 പരിതോഷേസന്തുഷ്ടനായിത്തീൻ.

ജനകമഹാരാജാവും ഭഗവദ്പാദഭക്തി തനിയ്ക്കുണ്ടാകാനു
 ഗ്രഹിക്കണമെന്നു രാമനോടഭ്യർത്ഥിച്ച പ്രേമപോഷകങ്ങളോ
 എന്നു തോന്നുമാറുള്ള ജനകന്റെ ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ വാക്കുകൾകേട്ട്
 പുണ്ണകാമനായ ശ്രീരാമൻ ആശ്വാദവിവശനായി.

കരി ബര ബിനയ സസുര സനമാനേ പിതു
 കൗസിക ബസിഷ്ഠ സമ ജാനേ
 ബിനതീ ബഹുരി ഭരത സന കീൻഹി മിലി
 സപ്രേമ പുനി ആസിഷ ദീൻഹാ

ബര ബിനയ കരിശ്രേഷ്ഠജനോചിതമായ വിനയം പ്രദർശി
 പ്പിച്ചു, സസുരശ്ചതുരനായ ജനകമഹാരാജാവിനെ രാമൻ,
 പിതു കൗസികപിതാവിനും വിശ്വാമിത്രനും, ബസിഷ്ഠ സമ
 ജാനേഃവസിഷ്ഠനും തുല്യനെന്നു ഗ്രഹിച്ചു, സനമാനേബഹുമാ
 നിച്ചു, ബഹുരിപിന്നീട് ജനകൻ, ഭരത സന സപ്രേമ മിലി
 ഭരതനെ പ്രേമപുഷ്പം അണഞ്ഞു, ബനതീ കീൻഹി പുനി
 ആശ്ലേഷിച്ചു അനന്തരം, ആസിഷ ദീൻഹിആശിവാദം നല്കി.

സ്വപിതാവായ ദശരഥനേയും വിശ്വാമിത്രനേയും വസിഷ്ഠ
 നേയും ഏതുപ്രകാരമാണോ രാമൻ പരിഗണിച്ചിരിക്കുന്നത് അതു
 പോലെ ജനകനേയും കരുതി ബഹുമാനം പ്രദർശിപ്പിച്ചു. പിന്നീട്
 ജനകൻ ഭരതനെ സമീപിച്ചു ആശ്ലേഷിക്കുകയും തുടന്ന് ആശി
 വ്യാദിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ: മിലേ ലഖന രിപുസുദനഹി ദീൻഹി അസീസ
 മഹീസ
 ഷ്വേ പരസപര പ്രേമബസ ഫിരി ഫിരി
 നാവഹിം സീസ

മഹീസ ലഖന=ജനകരാജാവു ലക്ഷ്യണനേയും, രിപുസുദനഹി
മിലേ=ശത്രുക്കളേയും ആശ്വേഷിച്ചു, അസീസ ദീൻഹി=ആശി
സ്സകൾ നൽകി, പ്രേമബാസ ഭാഷ=പ്രേമവാശഗരായിത്തീർന്നു അവർ,
പരസപര ഹിരി ഹിരി=അന്യോന്യം വീണ്ടും വീണ്ടും, സീസ
നാവാഹി=ശിരസ്സുകൾ കുനിച്ചു.

ചൗ: ബാരബാര കരി ബിനയ ബഡാതു രഘുപതി
മാലേ സംഗ സബ ഭാതു
ജനക ഗഹേ കൗസിക പദ ജാതു ചരന രേനു
സീര നയനൻഹ ലാതു

ബാരബാര=വീണ്ടും വീണ്ടും ജനകനിൽ, ബഡാതു ബിനയ
കരി=മഹത്തായ വിനയം പ്രകാശിപ്പിച്ചു, രഘുപതി സബ
ഭാതു സംഗ=ശ്രീരാമൻ എല്ലാ സഹോദരന്മാരുമൊന്നിച്ചു, ചലേ=
യാത്രയടൻ, ജനക ജാതു=ജനകൻ ചെന്നു, കൗസിക പദ
ഗഹേ=വിശ്വാമിത്രന്റെ കാലുപിടിപ്പിച്ചു, ചരന രേനു=പാദധൂളി,
സീര നയനൻഹി ലാതു=ശിരസ്സിലും നേത്രത്തിലും ചാർത്തി.

ജനകനെ രാമൻ വീണ്ടും വീണ്ടും പ്രണമിച്ച സഹോദരന്മാ
രോടുകൂടി അയോധ്യയിലേക്കുള്ള പ്രയാണം തുടർന്നു. ജനകൻ
വിശ്വാമിത്രനെ സമീപിച്ച പാദങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ച പാദരേണ ശിര
സ്സിലും കണ്ണിലും ചാർത്തി. എന്നിട്ടിങ്ങനെ ഉണർത്തുകയും ചെയ്തു:-

സുനു മുനീസ ബര ദരസന തോരേം ആഗമ ന
കമു പ്രതീതി മന മോരേം
ജേ സുഖ സുജസു ലോകപതി ചഹാറീം കരന
മനോരഥ സകചത അഹാഹീം

മുനീസ സുനു=അല്ലയോ മഹാജ്ഞി, കേൾക്കൂ, തോരേ ദരസന=
അങ്ങയുടെ ദർശനത്താൽ (അനുഗ്രഹിതരായവർക്കു), കമു അഗ
മന=ഒന്നുംതന്നെ അസിലമായി ഇല്ലെന്നു, മോരേ മന=എന്റെ
മനസ്സിനു വിശ്വാസമുണ്ടു്, മനോരഥ കരത=അഭിലഷിക്കുന്നതിൽ

ത്തന്നെ, സകലത അഹഹിം=സങ്കോചമുള്ളവരായ, ലോകപതി=
ലോകപാലകന്മാർ, ജോ സുഖ സുജനു=എന്തൊരു സുഖവും സൽ
കീർത്തിയും, ചഹഹിം=കൊതിക്കുന്നുവോ.

സോ സുഖ സുജനു സുലഭ മോഹി സ്വാമീ സബ
സിധീ തവ ദരസന അനുഗാമീ
കീൻഹി ബിനയ പുനി പുനി സിരു നാതു ഫിരേ
മഹീസു ആസിഷാ പാതു

സ്വാമീ=ഹേ പ്രഭോ, സോസുഖ സുജനു=ആ സുഖവും സൽകീ
ർത്തിയും, മോഹി സുലഭ=എനിക്കു ധാരാളമായി ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു,
സബ സിധി=എല്ലാ സിദ്ധികളും, തവ ദരസന അനുഗാമീ=അങ്ങ
യുടെ ദർശനത്തെ അനുഗമിക്കുന്നവയാണ്, മഹീസു പുനി പുനി=
ജനകൻ വീണ്ടും വീണ്ടും, സിരു നാതു=രീരസ്സുകനിച്ചു, ബിനയ
കീൻഹ=മഹഷിയെ വണങ്ങി, ആസിഷാ പാതു ഫിരേ=ആശി
സ്സുവാങ്ങി പിൻവാങ്ങി.

അല്ലയോ മഹേഷ് അങ്ങയുടെ ദർശനം ആർക്കു കൈവരുന്നു
വോ അവർക്ക് അഗമ്യമോ അസാധ്യമോ ആയി ഒന്നുതന്നെ
ഇല്ലെന്ന ഒരു പ്രതീതി എനിക്കുണ്ട്. മനോരമമുണ്ടാകുന്നതുതന്നെ
വല്ലായ്മയായിത്തീരുന്ന ലോകപാലന്മാർപോലും താൻതാൻ സുഖ
സൽകീർത്തികൾ കൊതിക്കുന്നുണ്ടോ ആ സുഖവും ആ സൽകീ
ർത്തിയും എനിക്ക് സുലഭമായിരിക്കുന്നു. ലോകത്തിൽ എന്തൊ
ക്കെ സിദ്ധികളുണ്ടോ അവയെല്ലാം അങ്ങയുടെ ദർശനത്തെ അനു
ഗമിക്കുന്നവയാണ്. ഇത്രയും പറഞ്ഞ് ജനകൻ തലതാഴ്ത്തി മുമ്പീ
ശ്വരനെ വണങ്ങി ആശിസ്സുവാങ്ങി മടങ്ങി.

ചലീ ബരാത നിസാന ബജാതു മുദിത ഛോട
ബഡ സബ സമുദാതു
രാമഹി നിരവി ഗ്രാമ നര നാതീ പായി നയന
ഫലു മോഹിം സുഖാതീ

നിസാന ബജാതു=പെരുമ്പറ താക്കിക്കൊണ്ടു, ബരാത=വരപ
 ക്ഷക്കാർ—, ഛോട ബഡ=ചെറിയവരും വലിയവരുമായ, സബ
 സമുദാതു=എല്ലാ വാഗ്ദത്തം, മുദിത ചലി=സത്തുഷ്ടരായി യാത്ര
 ചെയ്തു, ഗ്രാമ നര നാരി=വഴിക്കുകിലുള്ള ഗ്രാമീണരായ സ്ത്രീപു
 രുഷന്മാർ, രാമഹിം നിരവി=ശ്രീരാമനെ വീക്ഷിച്ചു, നയന
 ഫല പാതു=നേത്രസാഫല്യം നേടി, സുഖാരി ഹോഹിം=സുഖമനു
 ഭവിച്ചു.

ധനികരും ദരിദ്രരും കുലീനരും ബാലരും വൃദ്ധരും യുവാ
 കളും അങ്ങനെ പലതരക്കാരുംപ്പെട്ട വരപക്ഷക്കാർ സത്തുഷ്ട
 രായി യാത്ര തുടന്നു. ഏതേതെല്ലാം ഗ്രാമങ്ങളിലൂടെ അവർ പ്ര
 യാണം ചെയ്തോ ആ ഗ്രാമങ്ങളിലുള്ള സ്ത്രീകളും പുരുഷന്മാരും
 ശ്രീരാമനെ ദർശിച്ച നേത്രസാഫല്യം നേടി. അവർ അത്യന്തം
 സുഖിക്കുകയും ചെയ്തു രാമസന്ദർശനം നിമിത്തം.

ദോ: ബീച ബീച ബര ബാസ കരി മഗ ലോഗൻഹ

സുഖ ദേത

അവധ സമീപ പുനീത ദിന പഹ്ലംചീ ആതു

ജനേത

ബീച ബീച=വഴിയിൽ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കും, ബര ബാസ കരി=ഉത്തമ
 വാസസ്ഥാനങ്ങളുണ്ടാക്കി, മഗ ലോഗൻഹ=പാമ്പന്മാർക്കും, സുഖ
 ദേത=സുഖം നൽകി, ജനേത പുനീത ദിന=വരപക്ഷക്കാർ ശുഭ
 ദിനത്തിൽ, അവധ സമീപ=അയോദ്ധ്യക്കു സമീപം, ആതു
 പഹ്ലംചീ=വന്നെത്തി.

മിഥിലയിൽനിന്നു അയോദ്ധ്യക്കുള്ള ദൂരം കുറച്ചൊന്നുമല്ല.
 അതിനാൽ വരപക്ഷക്കാർക്കു വഴിയിൽ അവിടവിടെ താവളങ്ങൾ
 നിർമ്മിക്കേണ്ടവന്നു. ആ താവളങ്ങൾ ശില്പകലാകൗശലങ്ങളോടു
 കൂടിയതുമായിരുന്നു. ആ താവളങ്ങളിൽ വിശ്രമിച്ചവരെന്ന
 പോലെ വഴിപോക്കുകൾ അവ പ്രിയദർശകങ്ങളായിരുന്നു. അങ്ങ
 നെ തങ്ങൾക്കും പത്നികൾക്കും സുഖം ജനിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു വരപ
 ക്ഷക്കാർ ശുഭദിനത്തിൽ അയോദ്ധ്യയെ സമീപിച്ചു.

ചു: ഹനേ നിസാന പനവ ബര ബാജേ ഭേരി സംഖ
 ധുനി ഹയഗയ ഗാജേ
 ത്യാംത്ഥി ബിരവ ഡിംഡിമീം സുഹാതു
 സരസ രാഗ ബാജഹിം സഹനാതു

നിസാന ഹനേ=നകാരകര താക്കപ്പെട്ടു, ബര പനവ=ശ്രേഷ്ഠ
 പണവങ്ങൾ, ബാജേ=മുഴക്കപ്പെട്ടു, ഭേരിസംഖധുനി=ഭേരികളു
 ടേയും ശംഖുകളുടേയും നാദമുണ്ടായി, ഹയ ഗയ ഗാജേ=കുതിര
 കളുടെ ഹ്രാവവും ആനകളുടെ ചിന്നംവിളിയും ഉണ്ടായി, ത്യാം
 ത്ഥി ബിരവ ഡിംഡിമീം=മറ്റുള്ള ഭേരി ഡിംഡിമം എന്നിവ, സ
 ഹാതു=ശബ്ദമുഴക്കി ശോഭിച്ചു, സരസ രാഗ സഹനാതു=സര
 സരാഗങ്ങളിൽ കഴലുകൾ, ബാജഹിം=ഉത്തരപ്പെട്ടു.

നകാര, പണവം, ഭേരി. ശംഖ് എന്നിവയിൽനിന്നു പുറ
 പ്പെടുന്ന ശബ്ദവും കുതിരകളുടെ ഹ്രാവവും ഗജങ്ങളുടെ ചിന്നം
 വിളിയും മറ്റു ഡിംഡിമധ്വനിയും സരസരാഗങ്ങളിൽ കഴൽനാ
 ദവും ഇടകലന്നു അന്തരീക്ഷത്തിലേക്കുയന്നു.

പുര ജന ആവത അകനി ബരാതാ മുദിതസകല
 പുലകാവലി ഗാതാ
 നിജ നിജ സുന്ദര സദന സവാംരേ ഹാട ബാട
 ചൗഹട പുര പോരേ

ബരാതാ=വരപക്ഷക്കാർ, ആവത=വന്നിരിക്കുന്നതായി, അകനി=
 അറിഞ്ഞു, പുരജന സകല=നഗരവാസികളെല്ലാം, മുദിത=സന്തു
 ഷ്ടരായി, ഗാതാ=അവരുടെ ശരീരങ്ങളിൽ, പുലകാവലി=കോ
 രിത്തരിപ്പുണ്ടായി, നിജ നിജ=ഏല്ലാവരും അവരവരുടെ, സുന്ദര
 സദന=അഴകേറിയ ഗൃഹങ്ങളും, ഹാട ബാട=വഴികളും ആചണ
 ങ്ങളും, ചൗഹട=തെരുവുകളും, പുരപോരേ=പരപോരങ്ങളും,
 സവാംരേ=അലങ്കരിച്ചു.

മിഥിലയിൽനിന്നു പരപക്ഷക്കാർ മടങ്ങി അയോധ്യയെ
 സമീപിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നറിഞ്ഞ നാഗരികർ സന്തുഷ്ടരായി രോ

മാഞ്ചംകൊണ്ടു. എല്ലാവരും അവരുടെ മനോഹരഗൃഹങ്ങളും നിര
ത്തുകളും ആപണങ്ങളും തെരുവുകളും പുരദാരങ്ങളും അലങ്കരിച്ചു.

ഗലീം സകല അരഗജാം സിംചാഹുതം ജഹം തഹം
ചൗകേം ചാരു പുരാഹുതം

ബനാ ബജാരു ന ജാഹു ബഖാനാ തോരന കേതു
പതാക ബിതാനാ

സകല ഗലീം=എല്ലാ പാതകളും. അരഗജാം സിംചാഹുതം=സുഗ
ന്ധദ്രവ്യങ്ങളാൽ സേചനം ചെയ്തു, ജഹം തഹം=അവിടവിടെ,
ചാരു ചൗകേം പുരാഹുതം=മനോഹരമണ്ഡപങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി,
ബഖാനാ ന ജാഹു=വെണ്ണിക്കാമ്പതല്ലാത്തവിധം, തോരന കേതു=
തോരണങ്ങളാലും ധ്വജങ്ങളാലും, പതാകാ=കൊടികളാലും,
ബിതാനാ ബജാരു ബനാ=വിതാനങ്ങളാലും ആപണം സജ്ജ
മാക്കി.

പാതകളിലെല്ലാം സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങൾ ഒഴിച്ചു; അവിടവിടെ
മനോഹരമണ്ഡപങ്ങളുണ്ടാക്കി. വെണ്ണിക്കാമ്പ് ശക്യമല്ലാത്ത തര
ത്തിൽ ആപണങ്ങൾ തോരണധ്വജങ്ങളാലും പതാകാവിതാനങ്ങ
ളാലും അലങ്കരിക്കുകയും ചെയ്തു.

സഫല പൂഗഫല കദലി രസാലാ രോപേ ബകല
കദംബ തമാലാ

ലഗേ സുഭഗ തരു പരസത ധരനീ മനിമയ
ആലബാല കല കരനീ

പൂഗഫല കദലി=അടയ്ക്ക (മരം) കദളിവാഴ, രസാലാ ബകല=
തേന്മാവ്, ഇലഞ്ഞി, കദംബ തമാലാ=കടമ്പ്, പച്ചിലമരം
എന്നിവ, സഫല രോപേ=ഫലങ്ങളോടുകൂടി നാട്ടി, ധരനീ പര
സത=ഭൂമിയെ സ്പർശിച്ചുകൊണ്ടു, സുഭഗതരു ലഗേ=സുന്ദരവൃക്ഷ
ങ്ങൾ സ്ഥിതിചെയ്തു, മനിമയ ആലബാല=രത്നമയങ്ങളായ തട
ങ്ങളും, കല കരനീ=കലാസൗഭാഗ്യത്തോടേ നിർമ്മിച്ചു.

കവുങ്ങു, കടലി, തേന്മാവു, ഇലഞ്ഞി, കടമ്പു, പച്ചിലമരം എന്നിവ കാൽക്കോട്ടുകൂടി നാട്ടി. ഭൂമിയെ തൊട്ടുകൊണ്ടു സുന്ദര വൃക്ഷങ്ങൾ സ്ഥിതിചെയ്തു. അവയ്ക്കു രത്നമയങ്ങളായ തടങ്ങളും ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടു.

ദോ: ബിബിധ ഭാത്തി മംഗല കലസ ഗുഹ ഗുഹ
രചേ സംവാരി
സുര ബ്രഹ്മാദി സിഹാഹിം സബ രഘുവര പുരി
നിഹാരി

ബിബിധ ഭാത്തി=പലവിധത്തിലുള്ള, മംഗല കലസ=മംഗളകുന്ദങ്ങൾ, രചേ ഗുഹ ഗുഹ=സജ്ജമാക്കി ഗുഹത്തോറും, സംവാരി=അലങ്കരിച്ചു അണിനിരത്തി, രഘുവരപുരി നിഹാരി=അയോധ്യാനഗരം വീക്ഷിച്ചു, ബ്രഹ്മാദി സബസുര=ബ്രഹ്മാദികളായ ദേവന്മാരെല്ലാം, സിഹാഹിം=വിസ്തൃതസ്ഥിതിയിലായിത്തീർന്നു.

പലവിധത്തിലുള്ള മംഗളകലശങ്ങൾ തയ്യാറാക്കി ഗുഹങ്ങളിലെല്ലാം നിരത്തി. സമൃദ്ധകാരണവും അലംകൃതമായ അയോധ്യാനഗരം കണ്ടിട്ടു ബ്രഹ്മാദികളായ ദേവന്മാരെല്ലാം ആശ്ചര്യചകിതരായി ഭവിച്ചു.

ച: ഭൂപ ഭവന തേഹി അവസര സാഹാ രചനാ
ദേവി മദന മന മോഹാ
മംഗല സഗുന മനോഹരതാതു രിധി സിധി
സുഖ സമ്പദാ സുഹാതു
ജന ഉമാഹ സബ സഹജ സുഹാഹ്വ തന ധരി
ധരി ദസരഥ ഗുഹം ഛാഹ്വ
ദേവന ഹേതു രാമ ബൈദേഹീ കഹളു ലാലസാ
ഹോഹി ന കേഹി

തേഹി അവസര=ആ അവസരത്തിൽ, ഭൂപഭവന രചനാ ദേവി=കൊട്ടാരത്തിന്റെ മനോഹാരിത കണ്ടു, മദനമന മോഹാ

സോറാ=മദനമനസ്സിനുംകൂടി മോഹംതോന്നുമാറു അതു ശോഭിച്ചു,
 മംഗല സഗുന മനോഹരതാളം=മംഗളശക്തികളും മനോഹര
 തയും, രിധി സിദ്ധി=ഋദ്ധിയും സിദ്ധിയും, സുഹാതു സുഖ
 സമ്പദാ=ശോഭന സുഖസമ്പത്തുകളും, സഹജ=സ്വാഭാവികമായി
 തന്നെ, സുഹാഘ സബ ഉഷാഹര=സുന്ദരങ്ങളായ സമസ്തോത്സാ
 ഹങ്ങളും, തനു ധരി ധരി=ശരീരങ്ങളെടുത്തു, ദസരഥ ഗൃഹം
 ഛാഘ ജനം=ദശരഥമന്ദിരത്തിൽ സന്നിഹിതരായിരിക്കയാണോ
 എന്നു തോന്നും, രാമ ബൈദേഹീ=രാമനേയും സീതയേയും,
 ദേവന ഹേതു കേഹി=കാണുവാൻ ആർക്കാണ്, ലാലസാ ന
 ഹോഹി കഹളു=ആവേശം ഉണ്ടാകാതിരിക്കുക. പറയൂ.

മന്ഥന്റെ മനസ്സുകൂടി അപഹൃതമാകുമാറു ദശരഥമഹാരാ
 ജാറിന്റെ കൊട്ടാരം ചാരിശോഭിച്ചു. എല്ലാ സിദ്ധികളും ഭൗതിക
 സുഖങ്ങളും അതതിന്റെ ശരീരമെടുത്തു കൊട്ടാരത്തിലെത്തിയി
 രിക്കയാണോ എന്നു തോന്നും. അവർക്കു രാമനേയും സീതയേയും
 കാണാൻ ആവേശം തോന്നാതിരിക്കുമോ? ആ ആവേശത്തിന്റെ
 ഫലമായി സർവ്വേശ്വരങ്ങളും രാജഭവനത്തിൽ സമാഗതങ്ങളാ
 യിരിക്കുന്നതെന്നതും.

ജൂഥ ജൂഥ മിലി ചലീം സുആസിനി നിജ മരബി
 നിദരഹിം മദന ബിലാസിനി
 സകല സുമംഗല സജോ ആരതീ ഗാവഹിം ജന
 ബഹു ബേഷ ഭാരതീ

നിജ മരബി=സ്വരോഭയാൽ, മദന ബിലാസിനി=രതിദേവീ
 യേയും, നിദരഹിം=ലജ്ജിച്ചിരിക്കുന്ന, സുആസിനി=സൗഭാഗ്യവാതി
 കൾ, ജൂഥ ജൂഥ മിലി=സംഘം സംഘമായി ചേർന്നു, ചലീം=
 നടന്നു, സകല സുമംഗല=എല്ലാ സന്തോഷങ്ങളാലും, ആരതീ
 സജോ=ആരതി ഒരുക്കി, ബഹുബേഷ ഭാരതീ=അനേകവേഷ
 ത്തിൽ വാണീദേവി, ഗാവഹിം ജനം=പ്രത്യക്ഷയായിരിക്കയാണോ
 എന്നു തോന്നും.

സ്വകാന്തികൊണ്ടു മന്ദമപത്തിയായ രതീദോഷം അസ്യ യയുണ്ടാക്കുന്നവരായ സുന്ദര സുമംഗലിമാർ സംഘം സംഘമായി മേളിച്ചു മംഗളാരതി ഒരുക്കുന്നതു കണ്ടാൽ നിരവധി വേഷങ്ങളിൽ വാണീദേവി പ്രത്യക്ഷയായിരിക്കയാണോ എന്നു തോന്നും.

ഭൂപതി ഭവന കോലാഹല ഹോളു ജാള ന ബരനി
സമള സുഖ സോളു
കൗസല്യാദി രാമ മഹതാരിം പ്രേമ ബിഷയ തന
സോ ബിസാരിം

ഭൂപതി ഭവന-ദേശമഹാരാജാവിന്റെ മന്ദിരം, കോലാഹല ഹോളു=ആഘോഭാരവെപ്പുണ്ണമായി, സോളു സമള സുഖം=ആ അവസരത്തിൽ എല്ലാവർക്കും അനുഭൂതമായ സുഖം, ബരനി ന ജാള=വെണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, തനസോ ബിസാരി=തങ്ങളുടെ ശരീരസ്ഥിതിപോലും വിസ്തരിക്കുമാറു, കൗസല്യാദി=കൗസല്യാദേവി തുടങ്ങിയ, രാമ മഹതാരിപ്രേമ ബിബസ=രാമമാതാക്കൾ പ്രേമവിവശമാരായി.

ആഹ്ലാദാരവംകൊണ്ടു ദേശമഭവനം പൂണ്ണമായി. ജനങ്ങൾക്കുണ്ടായ സുഖാനുഭൂതി വെണ്ണിക്കാൻ ഞെരുക്കം സ്വദേശ സ്ഥിതിപോലും മറക്കുമാറു കൗസല്യ തുടങ്ങിയ രാമമാതാക്കൾ പ്രേമവിവശമാരായി ഭവിച്ചു.

ദോ: ദിഹ്വ ദാന ബിപ്രൻഹ ബിപുല പൂജി ഗനേസ
പുരാരി

പ്രമുദിത പരമ ദരിദ്ര ജന പാള പദാരഥ ചാരി

പുരാരി ഗനേസ=പുരാരിയേയും ഗണപതിയേയും, പൂജി ബി പ്രൻഹ=പൂജിച്ചിട്ടു ബ്രാഹ്മണക്കു, ബിപുല ദാന ദിഹ്വ=നിരവധി ദാനങ്ങൾ ചെയ്തു, പരമ ദരിദ്ര=ഏറ്റവും ദരിദ്രനായ ഒരുവൻ, ചാരി പദാരഥ പാള ജന=ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷസിദ്ധിയാൽ എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം, പ്രമുദിത=ബ്രാഹ്മണർ സന്തുഷ്ടരായി.

രാമമാതാക്കളായ കൗസല്യാദേവി തുടങ്ങിയവർ ഗണപതി പൂജയും മഹാദേവപൂജയും വിധിപോലെ നിവൃത്തിച്ചതിനുശേഷം ബ്രാഹ്മണരെ, ചരമദരിദ്രനെ പുരുഷാത്മലാഭം എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം നിരവധി ദാനങ്ങളാൽ സത്തുഷ്ടരാക്കി.

ചൗ: മോദ പ്രമോദ ബിബസ സബ മാതാ ചലഹിം
ന ചരന സിമില ഭൃഷ ഗാതാ
രാമ ദരസ ഹിത അതി അനുരാഗീം പരിഹസി
സാജു സജന സബ ലാഗീം

രാമ ദരസ ഹിത=ശ്രീരാമനെ സന്ദർശിക്കാനുള്ള, അതി അനുരാഗീം=അത്യാകാംക്ഷയോടുകൂടിയവരായിട്ട്, സബ മാതാ=എല്ലാ അമ്മമാരും, മോദ പ്രമോദ ബിബസ=മോദപ്രമോദവിവശമായി, ചരന ന ചലഹിം=കാലുകൾ ഇളകാതായി, ഗാതാ സിമില ഭൃഷ=അവരുടെ ശരീരങ്ങൾ ശിഥിലങ്ങളായിത്തീർന്നു. പരിഹസി സബ സാജു=സ്വപീകരണാത്മം സമസ്തവാസ്തുകളും (അവർ), സജന ലാഗീം=ഒരുക്കി.

രാമനെ കാണാനുള്ള അത്യാസക്തിയോടുകൂടിയ എല്ലാ അമ്മമാരും ആനന്ദവിവശരായി. കരടിപോലും മുന്നോട്ടുവെക്കുന്നാവാത്തവിധം കാലുകൾ നിശ്ചലങ്ങളായി; ശരീരങ്ങൾ ശിഥിലങ്ങളായി. രാമനെ സ്വപീകരിക്കാനുള്ള ഒരുക്കങ്ങൾ പൂർത്തിയായി.

ബബിധ ബിധാന ബാജനേ ബാജേ മംഗല മുദിത
സുമിത്രാം സാജേ

ഹരദ ഭൂബ ദധി പല്ലവ ഫൂലാ പാന പൂഗ ഫല
മംഗല മൂലാ

ബിബിധ ബിധാന ബാജേ=പലതരത്തിലുള്ള വാദ്യങ്ങൾ, ബാജനേ മുദിത സുമിത്രാം=മുഴങ്ങുമ്പോൾ സത്തുഷ്ടയായ സുമിത്രാദേവി, ഹരദ ഭൂബ ദധി പല്ലവ=മഞ്ഞൾ, കറക, തൈർ, തളിർ,

ഘൃലാ പാനം=പുഷ്പം, വെറില, മംഗലമുലാ പൂഗമലം=മംഗളനി
ദാനമായ അടക്ക എന്നിങ്ങനെയുള്ള, മംഗല സാജം=മംഗളപദാ
ർത്ഥങ്ങൾ സജ്ജീകരിച്ചു.

അപ്പുത അംകര ലോചന ലാജാ മഞ്ജുല മഞ്ജരി
തുലസി ബിരാജാ
ഛോരേ പുരട ഘട സഹജ സുഹാഘ്ര മദന സുകന
ജന നീഡ ബനാഘ്ര

അപ്പുത=അക്ഷതം (നെല്ല് അരി), അംകര=രവം, ലോചനം=
ഗോരോചനം. ലാജാ=മലർ, മഞ്ജുല മഞ്ജരി തുലസി=മനോഹര
രങ്ങളായ കതിരുകളോടുകൂടിയ തുളസി എന്നിവയും, ബിരാജാ=
ഒരുക്കി, സഹജ സുഹാഘ്ര ഛോരേ=പ്രകൃത്യാ സുന്ദരമായ വസ്ത്ര
ങ്ങളോടുകൂടിയ, പുരട ഘട മദന സുകന=സ്വപ്നകലശങ്ങൾ
കണ്ടാൽ മനസ്സ് പക്ഷികൾക്കായി, ബനാഘ്ര നീഡ ജനം=
നിർമ്മിച്ച കൂടകളെന്ന് തോന്നും.

സ്വീകരണത്തിനുള്ള മംഗളവാസ്തുക്കളാണല്ലോ മഞ്ഞളും
കറുകയും തൈരും തളിരും പൂവും വെറിലയും അടയ്ക്കയും അക്ഷ
തവും രവവും ഗോരോചനവും മലരമല്ലാം. ഇവയും കതിര
കളോടുകൂടിയ തുളസിയും സുന്ദരവസ്ത്രങ്ങളോടുകൂടിയ പൂക്കും
ങ്ങളും സജ്ജീകൃതമായി.

സഗുന സുഗന്ധ ന ജാഹിം ബഖാനീ മംഗല
സകല സജഹിം സബരാനീ
രചിം ആരതീം ബഹുത ബിധാനാ മുദിത കരഹിം
കല മംഗല ഗാനാ

സഗുന സുഗന്ധ = ഗുണഭൂതിഷ്ടങ്ങളായ സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങൾ,
ബഖാനീ ന ജാഹിം=വസ്ത്രനാതിതങ്ങളാണ്, സബ രാനീ=
റാണിമാരെല്ലാം, സകല മംഗലം=സകല മംഗളവാസ്തുക്കളും, സജ
ഹിം=സജ്ജീകരിച്ചു, ബഹുത ബിധാനാ=പലവിധമുള്ള, ആരതീ
രചിം=ആരതി ഒരുക്കി, മുദിതം=സന്തുഷ്ടമായി, കല മംഗല
ഗാനാ കരഹിം=കളിമംഗളഗാനം ചെയ്തു.

അവിടെ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ള മേത്തരങ്ങളായ സുരഭിലവസ്തുക്കളെക്കുറിച്ച് വർണ്ണിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. മംഗളപദാത്മങ്ങൾ സജ്ജീകരിച്ച ദേശഗമാണിമാർ ആരതിക്കുവേണ്ട ഏല്പാടുകൾ ചെയ്ത കൃതാത്മമാരെനോണം കളമംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി.

ദോ: കനക ഗാര ഭരി മംഗലൻഹി കമല കരൻഹി
ലിഹിം മാത
ചലീം മുദിത പരിഹനി കരന പുലക പല്ലവിത
ഗാത

മംഗലൻഹി ഭരി=മംഗളപദാത്മപുണ്ണങ്ങളായ, കനക ഗാര=കനകത്താലങ്ങൾ, കമല കരൻഹി ലിഹിം=കമലസമാനങ്ങളായ കരങ്ങളിലെടുത്തു്, മുദിത പുലക പല്ലവിത ഗാത=മുദിതമാരും പുളകപല്ലവിതശരീരങ്ങളോടുകൂടിയവരുമായ, മാത പരിഹനി കരന=രാമനെ എതിരേൽക്കാൻ, ചലീം=പുറപ്പെട്ടു.

കനകത്താലങ്ങളിൽ മംഗളമുലകങ്ങളായ പദാത്മങ്ങൾ നിറച്ച രാമമാതാക്കൾ അറിയെ താമരക്കൈകളിലേന്തി സത്തുഷ്ടമാരും രോമാഞ്ചകഞ്ചുകിതഗാത്രമാമമായിട്ടു പുത്രനെ എതിരേല്ലാൻ മുമ്പോട്ടു നടന്നു.

ചൗ: ധൂപ ധൂമ നള മേചക ഭയളൗ സാവന ഘന
ഘമണ്ഡ ജന റയളൗ
സുര തരു സുമന മാല സുര ബരഷഹീം മനഹുറം
ബലാക അവലി മനു കരഷഹിം

സാവന ഘന ഘമണ്ഡ=ശ്രാവണമാസത്തിലെ മേഘങ്ങളാൽ, റയളൗ ജന=വ്യാപ്തമോ എന്നു തോന്നുമാറു്, നള ധൂപ ധൂമ=അന്തരീക്ഷം ധൂപ ധൂമത്താൽ, മേചക ഭയളൗ=മേചകവർണ്ണത്തോടുകൂടിയതായിരവിച്ചു, സുര സുരതരു സുമന മാല=ദേവന്മാർ കല്പകപുഷ്പമാലുങ്ങൾ, ബരഷഹിം മനഹുറം=റഷിച്ചു. അതുകൾക്കു് തോന്നും, മനു കരഷഹിം=മനസ്സിനെ ആകർഷിക്കുന്ന, ബലാക അവലി=വലാകകളുടെ സമൂഹമോ എന്നു്.

മിങ്ങമാസത്തിലെ കാർമേഘങ്ങൾ ആത്മലക്ഷ്യകേറിയ ആകാശംപോലെ അയോധ്യയുടെ അന്തരീക്ഷം ധൂപപ്പകയാൽ മേപകാർണ്ണത്തോടുകൂടിയതായിത്തീർന്നു ഹൃദയാകഷികളായ വലാകളുടെ സമൂഹമോ എന്നു തോന്നും ദേവന്മാർ വാഷിക്കുന്ന കല്പകവൃക്ഷപ്പുമാലകൾ കണ്ടാൽ.

മഞ്ജുല മനീമയ ബന്ദനിവാരേ മനഹ്ശം പാകരിപ്പു
ചാപ സംവാദേ
പ്രഗടഹിം ദുരഹിം അടൻഹ പര ഭാമിനി ചാരു
ചപല ജന ദമകഹിം ദാമിനി

മനീമയ=രത്നനിമിതങ്ങളായ, മഞ്ജുല ബന്ദനിവാരേ=മനോഹരതോരണങ്ങൾ, സംവാദേ പാകരിപ്പു ചാപ=അണിയണിയാ യിനില്ക്കുന്ന മാരിവില്ലുകളോ, മനഹ്ശം=എന്നതോന്നും, ഭാമിനി=സുന്ദരിമാരായ യുവാതിമാർ (വരപക്ഷക്കാരെ കാണാൻ), അടൻഹ പര=മട്ടപ്പാവുകളിൽ, പ്രഗടഹിം ദുരഹിം=പ്രത്യക്ഷമാവുകയും ഉടനെ മറയുകയും ചെയ്യുന്നത്, ചാരു ചപല ദാമിനി=മനോഹരമായ വിദ്യുൽപ്രഭ, ദമകഹിം ജന=പ്രകാശിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നും.

അണിയണിയാതി ചമഞ്ഞൊരുങ്ങിനില്ക്കുന്ന മാരിവില്ലുകളെ നേരത്നനിമിതങ്ങളായ മനോജ്ഞതോരണങ്ങൾ കണ്ടാൽ തോന്നൂ. വരപക്ഷക്കാരെ ഒരുനോക്കു കാണാൻ മട്ടപ്പാവുകളിൽ പ്രത്യക്ഷരാകുന്ന നവനീതാംഗിമാർ പെട്ടെന്നു അപ്രത്യക്ഷരാകുന്നതു കണ്ടാൽ മനോഹരമായ വിദ്യുൽപ്രഭയുടെ സ്ഫുരണമെന്നു ശങ്കിച്ചുപോകും.

ദുന്ദഭി ധൂനി ഘന ഗരജനി ഘോരാ ജാചക
ചാതക ദാദുര മോരാ
സുര സുഗന്ധ സുചി ബരഷഹിം ബാരി സഖീ
സകല സസി പുര നര നാരി

ഒന്നുഭി ധൂനി=പെരുമ്പറയുടെ നാദം, ഘോരം എന്ന ഗരജനി= ഘോരമായ മേഘഗജജനംപോലെ തോന്നും, ജാമക മാതക= യാമകന്മാർ മാതകങ്ങളും, ദാദുര രോരം=തവളകളും മയൂരങ്ങളും പോലെ സന്തുഷ്ടരായി, സുര നൃഗന്ധ ഞാരി=ദേവന്മാർ സുര ഭീല ജലം, ബരഷഹിം=വഷിച്ച്, സകല പുനരനാരി=സമസ്ത പുരവാസികളായ, സസി സുഖീ=വയലുകളേയും സുഖിപ്പിച്ചു.

മേഘഗജജനംപോലെ തോന്നും പെരുമ്പറനാദം ഇടിമെട്ടു മാതകങ്ങൾക്കും തവളകൾക്കും മയൂരങ്ങൾക്കും സന്തുഷ്ടനൽകുന്ന തുപാലെ അഭീഷ്ടസിദ്ധിയെ അറിയിക്കുന്ന പെരുമ്പറനാദം കേട്ട യാമകരും സന്തോഷിച്ചു. സമസ്തനാഗരികരായ കേദാരങ്ങളേയും സുരഭീലപുഷ്പങ്ങളാകുന്ന ജലം വഷിച്ച് ദേവന്മാർ സുഖിപ്പിച്ചു.

സമമ ജാനി ഗുര ആയസു ദീൻഹാ പുര പ്രബേസു
രഘുകുല മനി കീൻഹാ
സുമിരി സംഭൂ ഗിരിജാ ഗനരാജാ മുദിത മഹീപതി
സഹിത സമാജാ

സമയ ജാനി=നിർദ്ദിഷ്ടശുഭരോളയായി എന്നു ഗ്രഹിച്ചു, ഗുര ആയസു ദീൻഹാ=ഗുരു പുരപ്രവേശത്തിനു അനുജ്ഞനൽകി, രഘു കുല മനി മഹീപതി=രഘുവംശരത്നമായ ദശരഥരാജാവ്, സംഭൂ ഗിരിജാ ഗനരാജാ=മഹാദേവനേയും പാർവ്വതീദേവിയേയും വിശ്വേശ്വരനേയും, സുമിരി മുദിത=ധ്യാനിച്ചു സന്തുഷ്ടനായി, സഹിത സമാജാ=പരിവാരസമേതം, പുര പ്രബേസു കീൻഹാ=നഗരത്തിലേക്കു പ്രവേശിച്ചു.

പുരപ്രവേശത്തിനു സമയമാണെന്നറിഞ്ഞ് ആചാര്യനായ വസിഷ്ഠൻ ദശരഥനു അനുജ്ഞനൽകി. ഉടനെ രഘുകുലരത്നമായ രാജാവ് പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാരേയും വിശ്വേശ്വരനേയും ധ്യാനിച്ചു പരിവാരസമേതം സസന്തോഷം നഗരത്തിലേക്കു പ്രവേശിച്ചു.

ദോ: ഹോഹിം സഗുന ബരഷഹിം സുമന സുര
 ടുന്ദഭീം ബജാതു
 ബിബുധ ബധു നാചഹിം മുദിത മഞ്ജുലം
 മംഗല ഗാതു

സഗുന ഹോഹിം=ശുഭശക്തനങ്ങൾ ഉണ്ടായി, ടുന്ദഭീം ബജാതു=
 ടുന്ദഭീമുഴക്കി, സുര സുമന ബരഷഹിം=ദേവന്മാർ പുഷ്പവൃഷ്ടി
 ചെയ്തു, മഞ്ജുല മംഗല ഗാതു മുദിത=മനോജ്ഞമംഗളഗാനം
 പാടി സന്തുഷ്ടമാരായി, ബിബുധ ബധു നാചഹിം=ദേവാംഗന
 മാർ നൃത്തംചെയ്തു.

ശുഭനീമിത്തങ്ങൾ പ്രത്യക്ഷങ്ങളായി. ടുന്ദഭീ മുഴക്കി ദേവ
 ന്മാർ പൂമഴച്ചെയ്തു; മനോഹരമംഗളഗാനം ആലപിച്ചു ദേവസുന്ദ
 രിമാർ നൃത്തംചെയ്തു.

ച: മാഗധ സുത ബന്ദി നട നാഗര ഗാവഹിം
 ജസു, തിഹ ലോക ഉജാഗര
 ജയ ധുനി ബിമല ബേദ ബര ബാനി ദസ
 ദിസി സുനിജ സുമംഗല സാനീ

മാഗധ സുത ബന്ദി=മാഗധന്മാരും സുതന്മാരും വന്ദികളും, നാഗര
 നട=പ്രഗത്ഭരായ നാടകരും, തിഹ ലോക ഉജാഗര=മൂന്നുലോ
 കത്തേയും ഉജ്ജ്വലിപ്പിക്കുന്ന, ജസ ഗാവഹിം=ശ്രീരാമന്റെ യശസ്സ്
 ഗാനംചെയ്തു, സുമംഗല സാനീ=സുമംഗളനിമഗ്നമായ, ബിമല
 ജയധുനി=നിമ്നജ്വരവവും, ബേദ ബര ബാനി=ഉത്തമ വേദ
 സൂക്തധ്വനിയും, ദസദിസി സുനിയ=പത്തുദിക്കിലും ശ്രവണ
 വിഷയമായി.

ദൃഢപാതാളങ്ങളെ സമുജ്ജ്വലിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന
 ശ്രീരാമയശസ്സ് മാഗധസുതവന്ദികളും ചതുരനാടകരും ഗാനം
 ചെയ്തു. മംഗളനിബദ്ധമായ ജയജയധ്വനിയും വിശിഷ്ടവേദ
 സൂക്തോച്ചാരണധ്വനിയും പത്തുദിക്കിലും കേൾക്കാനിടയായി.

ബിപുല ബാജനേ ബാജന ലാഗേ സഭ സുര

നഗര ലോഗ അനുരാഗേ

ബനേ ബരാതീ ബരനി ന ജാഹീം മഹാമുദിത

മന സുഖന സമാഹീം

ബിപുല ബാജന ബാജനേ ലാഗേ=പാലവിധത്തിലുള്ള വാദ്യങ്ങൾ മുഴങ്ങി, നഭ സുര നഗര ലോഗ=ആകാശ പാരികളായ ദേവന്മാരും നാഗരികരായ ജനങ്ങളും ഒരുപോലെ, അനുരാഗേ=പ്രേമ വിവശരായി. ബരാതീ ബനേ=വരപക്ഷക്കാരുടെ ഉജ്ജ്വലത, ബരനി ന ജാഹീം=വണ്ണനാതീതമാണ്, മഹാമുദിത മന=ഏറ്റവും സന്തുഷ്ടരായ അവരുടെ ഹൃദയം, സുഖ ന സമാഹീം=സുഖഭൂച്ചാരമായി.

അസംഖ്യം വാദ്യങ്ങൾ മുഴക്കപ്പെട്ടു. അന്തരീക്ഷസ്ഥനായ സുരന്മാരും അയോധ്യാനഗരസ്ഥരായ പൗരാവലിയും ഒന്നു പോലെ പ്രേമവിവശരായി. വരപക്ഷക്കാരുടെ ഉജ്ജ്വലത വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല. മികച്ച സന്തോഷത്തിന്റെ അലയടികൾ താങ്ങാൻ അവരുടെ മനസ്സ് വല്ലാതെ വിഷമിച്ചു.

പുര ബാസിൻഹ തബ രായ ജോഹാരേ ദേഖത

രാമഹി ഭേഘ സുഖാരേ

കരഹിം നിഹാവരി മനിഗന ചീരാ ബാരി

ബിലോചന പുലക സരീരാ

തബ പുര ബാസിൻഹ=ആ അവസരത്തിൽ നഗരവാസികൾ, രാജ ജോഹാരേ=രാജാവിനെ വന്ദിച്ചു, രാമഹി ദേഖത=രാമനെ സന്ദർശിച്ചപ്പോൾത്തന്നെ അവർ, സുഖാരേ ഭേഘ=സുഖികളായിത്തീർന്നു, ബാരി ബിലോചന=സന്തോഷാശ്രുപുണ്ണങ്ങളായ നേത്രങ്ങളോടും, പുലക സരീരാ=കോരിത്തരിയെന്ന മെഴുപ്പോടും കൂടിയ അവർ, മനിഗന ചീരാ=രത്നസമൂഹവും വസ്ത്രങ്ങളും, നിഹാവരി കരഹിം=ദാനംചെയ്തു,

ദേശമ മഹാരാജാവിനെ ആ സന്ദർഭത്തിൽ പൗരന്മാർ വന്ദിച്ചു. രാമനെ കണ്ടതോടുകൂടി അവർ സുഖികളായി. അവർ ബാഷ്പപരിപൂർണ്ണങ്ങളായ കണ്ണുകളോടും പുളകാഞ്ചിതങ്ങളായ ഗാത്രങ്ങളോടും കൂടിയവരായി, രാമനു ചുറ്റുംനിന്നു യാഥകലോകത്തിന്നു നിരവധി രത്നങ്ങളും വസ്ത്രങ്ങളും ദാനംചെയ്തു.

ആരതി കരഹിം മുദിത പുര നാരീ ഹരഷഹിം
നീരവി കുശംഭര ബര ചാരീ
സിബികാ സുഭഗ ഓഹാര ഉഘാരീ ദേവി
ഓലഹിനിൻഹ ഹോഹിം സുഖാരീ

മുദിത പുര നാരീ=സന്തുഷ്ടമാരായ നാഗരികാംഗനമാർ, ആരതി കരഹിം=രാമനു ദീപാർച്ചനചെയ്തു, ബര ചാരീ കുശംഭര=ശ്രേഷ്ഠന്മാരായ നാലു രാജകുമാരന്മാരെയും, നിരവി ഹരഷഹിം=വീക്ഷിച്ചു പരമാനന്ദം അനുഭവിച്ചു, സിബികാ ഓഹാര ഉഘാരീ=പല്ലക്കിലെ യവനിക നീക്കി, സുഭഗ ഓലഹിനിൻഹ ദേവി=സുഭഗമാരായ വധുക്കളെ ഞ്ചക അവർ, സുഖാരീ ഹോഹിം=സുഖാനുഭൂതിയടയുകയും ചെയ്തു.

സന്തുഷ്ടമായിത്തീർന്ന പൗരാംഗനമാർ രാമനു ആരതി ചെയ്തതും പല്ലക്കിന്റെ യവനിക മാറി പല്ലക്കിനുള്ളിലിരിക്കുന്ന സുന്ദരിമാരായ വധുക്കളെക്കണ്ട പരമാനന്ദിക്കയും ശ്രേഷ്ഠന്മാരായ നാലു രാജാക്കന്മാരെ ദർശിച്ചു സന്തുഷ്ടമായി ഭവിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദോ: ഏഹി ബിധി സബഹീ ദേത സുഖ, ആഹു
രാജഭൃതര
മുദിത മാതു പരിഹ്നനി കരഹിം ബധൂൻഹ
സമേത കുമാര

ഏഹി ബിധി=ഇപ്രകാരം, ബധൂൻഹ സമേത=വധുസമേതരായ, കുമാര=രാജകുമാരന്മാർ, സബഹീ സുഖ ദേത=എല്ലാവർക്കും സുഖം

നല്ലി, രാജദൂതര ആഹ്ലാസം=രാജദൂതരത്തിലെത്തിയപ്പോൾ, മുദ്രിത
മാതൃപ്രസന്നമാരായ മാതാക്കൾ, പരിശുദ്ധനകരഹിതം=എതിരേറ്റു.

നവവധുക്കളോടുകൂടിയ രാജാക്കന്മാർ, അവരെ ദർശിച്ചവർക്ക്
പ്രസന്നമാനന്ദം നൽകിക്കൊണ്ടു രാജദൂതരത്തിലെത്തിയപ്പോൾ
പ്രസന്നചിത്തമാരായ കൗസല്യാദിമാതാക്കൾ അവരെ എതി
രേറ്റു.

ചു: കരഹിതം ആരതി ബാരഹിതം ബാരാ പ്രേമ
പ്രമോദ കഹൈ കോ പാരാ
ഭൂഷന മനി പട നാനാ ജാതീ കരഹിതം
നിശ്ചാവരി അഗനിത ഭാതീ

ബാരഹിതം ബാരാ=വീണ്ടും വീണ്ടും അമ്മമാർ, ആരതി കരഹിതം=
ദീപാരാധന ചെയ്തു, പ്രേമ പ്രമോദം=അവരുടെ പ്രേമവും സന്തോ
ഷവും, കഹൈ കോ പാരാ=വീണ്ടും മറകരയെത്തുന്നതെങ്ങനെ,
മനി ഭൂഷനം=രത്നാഭരണങ്ങൾ, നാനാ ജാതീ പട=പലതരത്തി
ലുള്ള വസ്ത്രങ്ങൾ എന്നിവ, അഗനിത ഭാതീ=കണക്കില്ലാത്തവി
ധത്തിൽ, നിശ്ചാവരി കരഹിതം=ദാനംചെയ്തു.

അമ്മമാർ പുത്രന്മാരേയും സ്നേഹമാരേയും എതിരേറ്റു
വീണ്ടും വീണ്ടും ദീപാർച്ചനകൾ ചെയ്തു. അവരുടെ പ്രേമവും
ആഹ്ലാദവും എത്രത്തോളമെന്നു എങ്ങനെയെന്നു വർണ്ണിക്കുക
യാചകലോകത്തിനു കണക്കില്ലാത്തവിധം പലതരത്തിലുള്ള ആട
കളും രത്നാഭരണങ്ങളും അവർ ദാനംചെയ്തു.

ബധുൻഹ സമേത ദേവി സുത ചാരീ പരമാനന്ദ
മഗന മഹതാരീ
പുനി പുനി സീയ രാമ മണ്ഡി ദേവീ മുദ്രിത
സഫല ജഗ ജീവന ലേഖീ

ബധുൻഹ സമേതം=വധുക്കളോടുകൂടി, ചാരീ സുത ദേവി=നാലു
പുത്രന്മാരെയും കണ്ടു, മഹതാരീ പരമാനന്ദ മഗനം=പരമാനന്ദ

ത്തിൽ മുഴുകി, സീയ രാമ ഛന്ദി=സീതാരാമന്മാരുടെ ശോഭ,
പുനി പുനി ദേവീ=പിന്നെയും പിന്നെയും നോക്കി, ജഗ ജീവന=
ലോകജീവിതം, സുഹൃദ് ലേഖി=ഫലവത്തായെന്നു ഗണിച്ചു,
മുദിത=സന്തോഷിക്കുകയും ചെയ്തു.

വിവാഹിതരായി വധുക്കളോടൊന്നിച്ചു സമാഗതരായിരി
ക്കുന്ന നാലു പുത്രന്മാരെയും കണ്ടു അമ്മമാർ പരമാനന്ദത്തിൽ
മുഴുകി. സീതയുടേയും ശ്രീരാമന്റേയും വലിച്ചു ശോഭ വീണ്ടും
വീണ്ടും വീക്ഷിച്ചു ലോകജീവിതം സഫലമായെന്നു ഗണിച്ച്
അവർ സന്തോഷിച്ചു.

സഖീം സീയ മുഖ പുനി പുനി ചാഹീ ഗാന
കരഹിം നിജ സുകൃത സരാഹീ
ബരഷഹിം സുമന ഛന്ദഹിം ഛന്ദ ദേവാ നാചഹിം
ഗാവഹിം ലാവഹിം സേവാ

സഖീം=റാണിമാരുടെ തോഴിമാർ, സീയ മുഖ പുനി പുനി=സീത
യുടെ മുഖം പിന്നെയും പിന്നെയും കാണാൻ, ചാഹീം=ആഗ്രഹി
ക്കുകയും, നിജ സുകൃത=സ്വപുണ്യപ്രഭാവം, സരാഹീ ഗാന കര
ഹിം=ശ്ലാഘിച്ചു ഗാനം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു, ഛന്ദഹിം ഛന്ദ
ദേവാ=നിമിഷത്തോറും ദേവന്മാർ, സുമന ബരഷഹിം=പുഷ്പ
പ്പിച്ചുചെയ്തു, നാചഹിം ഗാവഹിം=നൃത്തംചെയ്തു; ഗാനംചെയ്തു,
സേവാ ലാവഹിം=സേവിക്കുകയും ചെയ്തു.

രാജമാതാക്കളുടെ തോഴിമാർക്കു സീതയുടെ മുഖം കണ്ടിട്ട്
അലംഭാവമുണ്ടായില്ല. അവർ ആ മുഖം പിന്നെയും പിന്നെയും
കാണാൻ കൊതിച്ചു. ഇതുപോലൊരു അഭേമകാന്തി കാണാനിട
യാക്കിയ തങ്ങളുടെ സുകൃതപരിപാകത്തെ അവർ വാഴ്ചയും
സന്തോഷസൂചകമായി പാടുകയുംചെയ്തു. ദേവന്മാരും സ്വസ്ഥ
രായിരുന്നില്ല. അവർ പൂജ ചെയ്തിരുന്നു; നൃത്തംചെയ്തു; പാട്ടുകൾ
പാടി ശ്രവിക്കുകയും ചെയ്തു.

ദേവി മനോഹര ചാരിള ജോരീം സാരദ ഉപമാ
 സകല ഡംഡോരീം
 ദേത ന ബനഹിം നിപട ലഘു ലാഗീം ഏകടക
 രഹീം രൂപ അനുരാഗീം

ചാരിള മനോഹര ജോരീം=നാലു മനോഹരശൃംഗകത്തെ, ദേവി സാരദ=വീക്ഷിച്ചു സരസ്വതീദേവി, സകല ഉപമാ=എല്ലാ ഉപമകളേയും, ഡംഡോരീം ദേത=ആരാഞ്ഞു പ്രയോഗിച്ചുനോക്കി, നിപട ലഘു ലാഗീം ന ബനഹിം=ഒന്നും ഉപമയേങ്ങളെ സമീപിക്കുന്നതിനുപോലും പര്യാപ്തമായില്ല, രൂപ അനുരാഗീം=അവരുടെ സൗന്ദര്യത്തിൽ അനുരക്തയായി, ഏകടക രഹീം=കണ്ണുകളില്ലാതെ നിന്നു.

രാമൻ സീത; ഭരതൻ ശ്രുതകീർത്തി; ലക്ഷ്മണൻ ഉമ്മിള; ശത്രുഘ്നൻ മാന്ധവി എന്നീ നാലുജോടി വധുവരന്മാരെ ദർശിച്ചു വാണീദേവി ഇവർക്ക് എന്തുപമാനമാണ് കൊടുക്കേണ്ടതെന്നു ലോചിച്ചു. പലതും തേടിപ്പിടിച്ചു പ്രയോഗിച്ചുനോക്കി. ഉപമയേങ്ങളോട് തന്റെ ഉപമാനങ്ങൾക്കു തീരെ പൊരുത്തമില്ലെന്നു ദേവിക്കു ബോദ്ധ്യമായി. ദേവി അവരുടെ ലാവണ്യത്തിൽ അനുരക്തയായി അവരെത്തന്നെ നിന്നിമേഷാക്ഷിയായി നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു.

ദോ: നിഗമ നീതി കലരീതി കരി അരഘ

പാംവഡേം ദേന
 ബസ്സുൻഹ സഹിത സുത പരിചി സബ
 ചലിം ലവാള നികേത

ബസ്സുൻഹ സഹിത=വധുസമേതരായ, സബ സുത=എല്ലാ പുത്രന്മാരേയും (അമ്മമാർ), പാംവഡേം=വസ്രങ്ങൾ വിരിച്ചു വിഴിയിലൂടെ, നിഗമ നീതി=ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരവും, കലരീതി=വാംശസമ്പ്രദായപ്രകാരവും, പരിചി അരഘ കരി=എതിരേറ അഘം നൽകി, നികേത ലവാള ചലിം=കൊട്ടാരത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

ശാസ്ത്രരീതിയും വിശ്വരീതിയും അനുസരിച്ച് എതിരേറ
അപ്തം നൽകി അമ്മമാർ വധുസമേതരായ പുത്രന്മാരെക്കൊല്ലാം
വസ്ത്രംവിരിച്ച മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ കൊട്ടാരത്തിനുള്ളിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊ
ണ്ടുപോയി.

ചതു: ചാരി സിംഹാസന സഹജ സുഹാഘ്വ ജന
മനോജ നിജ ഹാമ ബനാഘ
തിൻഹ പര കുത്തര കുത്തരി ബൈറാരേ
സാദര പാമ പുനീത പരവാരേ

മനോജ നിജ ഹാമ=കാമദേവൻ സ്വഹസ്തങ്ങളാൽ, ബനാഘ
ജന സഹജ സുഹാഘ്വ=നിമ്മിച്ചതോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ള സഹജ
സുന്ദരങ്ങളായ, ചാരി സിംഹാസന=നാലു സിംഹാസനങ്ങളുണ്ട്,
തിൻഹ പര കുത്തര കുത്തരി=അവയിൽ കുമാരന്മാരേയും കുമാരി
മാരേയും, ബൈറാരേ സാദര=ഇരുത്തി ആദരപൂർവ്വം (അവരുടെ),
പുനീത പായ=പരിശുദ്ധങ്ങളായ പാദങ്ങൾ, പഖാരേ=കഴുകി.

പ്രകൃത്യാ മനോഹരങ്ങളും കാമദേവൻ സ്വഹസ്തങ്ങളാൽ
നിമ്മിച്ചവയോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ളവയും ആയ നാലു സിംഹാ
സനങ്ങൾ കൊട്ടാരത്തിലുണ്ട്. ആ സിംഹാസനങ്ങളിൽ കുമാര
ന്മാരേയും കുമാരിമാരേയും യഥാക്രമം ഇരുത്തി അമ്മമാർ അവരുടെ
കാൽകഴുകി.

ധൂപ ദീപ നൈവേദ ബേദ ബിധി പൂജേ ബര
ഭൂഹിനി മംഗല നിധി
ബാരഹിം ബാര ആരതീ കരഹിം ബൃജന ചാരു
ചാമര സിര ഡരഹിം

മംഗല നിധി=മംഗളനിധികളായ, ഭൂഹിനി ബര=വധുവാര
ന്മാരെ, ധൂപ ദീപ നൈവേദ=ധൂപദീപ നൈവേദ്യങ്ങളാൽ,
ബേദ ബിധി പൂജേ=വേദവിധിപ്രകാരം പൂജിച്ചു, ബാരഹിം
ബാര ആരതീ കരഹിം=വീണ്ടും വീണ്ടും ദീപാരാധനയും ചെയ്തു,
സിര ചാമര ബൃജന=വെൺചാമര വൃജനങ്ങളാൽ അവ
രുടെ ശിരസ്സിൽ, ഡരഹിം=വിശി.

മംഗളനിധികളായ വധുവരന്മാരെ വൈദികവിധിപ്രകാരം അമ്മമാർ ധൂപദീപനൈവേദ്യങ്ങളാൽ പൂജിച്ചു ദീപാരാധന ചെയ്തു ചാരുവെഞ്ചാമരവൃജനങ്ങളാൽ അവരുടെ ശിരസ്സുകളിൽ വീശി.

ബന്ധു അനേക നിശാവാരി ഹോഹിം ഭരീം
 പ്രമോദ മാതു സബ സോഹിം
 പാവാ പരമ തത്വ ജന ജോഗിം അമൃത ലഹേള
 ജന സന്തത രോഗിം
 ജനമ രജ ജന പാരസ പാവാ അന്ധഹി ലോചന
 ലാള സുഹാവാ
 മൃക ബദന ജന സാരദ ഛാതു മാനഹ്നം സമര
 സ്മര ജയ പാതു

അനേക ബന്ധു=അനേകം വസ്തുക്കൾ, നിശാവാരി ഹോഹിം= യാചകർ ദാനംചെയ്തു, പരമ തത്വ പാവാ ജോഗി=മോക്ഷപ്രാപ്തരായ യോഗിയെപ്പോലെയും, അമൃത ലഹേള സന്തത രോഗി ജന=അമൃതലാഭത്താൽ നിത്യരോഗിപോലെയും, പാരസ പാവാ ജനമ രജ ജന=ചിന്താമണിലഭിച്ച ജനദരിദ്രന്മാരെയും സുഹാവാ ലോചന ലാള അന്ധഹി=മനോഹര നേത്രലാഭത്താൽ അന്ധനെന്നപോലെയും, സാരദ ഛാതു മൃക ബദന ജന=സരസ്വതീ കടികൊള്ളുന്ന മൃകജീഹ്വപോലെയും, സമര ജയ പാതു സ്മര മാനഹ്നം=സമരവിജയത്താൽ ശൂരനെന്നപോലേയും, സബ മാതു പ്രമോദ ഭരീ സോഹിം=എല്ലാ മാതാക്കളും ആനന്ദഭരിതമാരായി ഭവിച്ചു.

നിരവധി വസ്തുക്കൾ രാജമാതാക്കൾ ദാനംചെയ്തു. യോഗി ക്ഷമോക്ഷം സിദ്ധിക്കുക; നിത്യരോഗികൾ പീഡിതന്മാരുടെയടുത്തു; ജന്മനാ ദരിദ്രൻ ചിന്താമണി ലഭിക്കുക; അന്ധൻ ദിവ്യദൃഷ്ടി ലഭിക്കുക; മൃകൻ സരസ്വതീപ്രസാദം സിദ്ധിക്കുക; ശൂരൻ സമരത്തിൽ വിജയമുണ്ടാകുക എന്നാക്കെവരുമ്പോൾ അവർക്ക് എന്തുമാത്രം സന്തോഷമാണോ ഉണ്ടാവുക ആവിധമുള്ള പരമാനന്ദം കൗസല്യാദി മാതാക്കൾക്കും ആ അവസരത്തിൽ ഉണ്ടായി.

ഭോ: ഏഹി സുഖ തേ സത കോടി ഗുന പാവഹിം
 മാതു അനന്ദ
 ഭാഇൻഹ സഹിത ബിആഹി ഘര ആഘ്ര
 രഘുകുല ചന്ദ
 ലോക രീതി ജനനീം കരഹിം ബര ദുലഹിനി
 സകുചാഹിം
 മോദ ബിനോദ ബിലോകി ബഡ രാമ
 മനഹിം മുസുകാഹിം

രഘുകുല ചന്ദ=രഘുവംശത്തിനു ചന്ദ്രനാകുന്ന രാമൻ, ബിആഹി
 ഭാഇൻഹ സഹിത=വിവാഹംചെയ്ത സഹോദരന്മാരോടുകൂടി,
 ഘര ആഘ്ര മാതു=കൊട്ടാരത്തിലെത്തിയപ്പോൾ അമ്മമാർ, ഏഹി
 സുഖ തേ സത കോടി=ഇതേവരെയുള്ള സുഖത്തിന്റെ നൂറുകോടി
 ഇരട്ടി, അനന്ദ പാവഹിം=ആനന്ദം അനുഭവിച്ചു, ജനനീം ലോക
 രീതി കരഹിം=അമ്മമാരനുഷ്ഠിക്കുന്നതൊക്കെ ലോകരീതി മുൻനി
 രുത്തിയാണെങ്കിലും, ബര ദുലഹിനി=വരന്മാർക്കും വധുക്കൾക്കും
 അവ, സകുചാഹിം=നാണമുദിച്ചിടുന്നു. (അമ്മമാരുടെ), ബഡ
 മോദ ബിനോദ ബിലോകി=വലുതായ സന്തോഷവും വിനോദവും
 കണ്ടു, രാമ മനഹിം മുസുകാഹിം=രാമൻ മനസ്സിൽ പുഞ്ചിരിയ്ക്കുക.

സഹോദരസമേതം വിവാഹിതനായി രാമൻ കൊട്ടാരത്തി
 ലെത്തിയപ്പോൾ മാതാക്കൾ അത്യധികം ആനന്ദിച്ചു. സ്വീകര
 ണമുദങ്ങളെ വധുവരന്മാരിൽ ലജ്ജയകുറിച്ചു. അമ്മമാരനു
 ഭവിക്കുന്ന ആനന്ദവും അവരുടെ സ്വീകരണമുദകളും അറി
 ണ്ടും കണ്ടും രാമൻ മനസ്സിൽ പുഞ്ചിരിയ്ക്കുക.

ചൗ: ദേവ പിതര പൂജേ ബിധി നീകീ പൂജീം
 സകല ബാസനാ ജീ കീ
 സബഹി ബന്ദി മാഗഹിം ബരദാനാ ഭാഇൻഹ
 സഹിത രാമ കല്യാണാ

നീകീ ബിഡി=ഉത്തമവിഡിപ്രകാരം അവർ, ദേവ പിതര പൂജേ=
ദേവതമാരേയും പിതൃക്കളേയും പൂജിച്ചു, ജീ കീ സകല ബാസനാ
പൂജിം=മനസ്സിലെ എല്ലാ ആഗ്രഹങ്ങളും അവർക്കു നിറവേറി,
സബഹി ബന്ദി=എല്ലാവരേയും വന്ദിച്ചു, ഭാജൻഹ സഹിത
രാമ=സഹോദരസമേതനായ ശ്രീരാമൻ, കല്യാനാ=മംഗളമുണ്ടാ
കാൻ, ബരദാനാ മാംഗഹിം=വരം നൽകണമെന്നർത്ഥിച്ചു.

മനസ്സിലെ ആഗ്രഹങ്ങളെല്ലാം നിറവേറിയതിനാൽ സന്തു
ഷ്ടമായ രാജമാതാക്കൾ ദേവതമാരേയും പിതൃക്കളേയും വിധി
യാംവണ്ണം പൂജിക്കുകയും സഹോദരസമേതനായ രാമൻ മംഗളമു
ണ്ടാകുമാറു വരദാനം ചെയ്യാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തു.

അന്ത രഹിത സുര ആസിഷ ദേഹീം മുദിത മാതു
അഞ്ചല ഭരി ലേഹീം
ഭൂപതി ബോലി ബരാതി ലീൻഹേ ജാന ബസന
മനി ഭൂഷന ദീൻഹേ

സുര അന്തരഹിത=ദേവന്മാർ മറഞ്ഞുനിന്നു, ആസിഷ ദേഹീം=
ആശിസ്സുകൾ നല്കി, മാതു മുദിത=അമ്മമാർ പ്രസന്നമായായി, അ
ഞ്ചല ഭരിലേഹീം=നഗ്രതാപൂർവ്വം അവ വാങ്ങുകയും ചെയ്തു, ഭൂപതി
ബരാതി=ദേശരഥമഹാരാജാവു വരപക്ഷക്കാരെ, ബോലി ലീൻ
ഹേ=ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി അവർക്കു, ജാന ബസന മനി=വാഹനങ്ങ
ളും വസ്ത്രങ്ങളും രത്നങ്ങളും, ഭൂഷന ദീൻഹേ=ആഭരണങ്ങളുംനല്കി.

ദേവന്മാർ മറഞ്ഞുനിന്നു നല്കിയ ആശിർവാദങ്ങൾ ദേശരഥ
പതിമാർ നഗ്രതാപൂർവ്വം ഏറ്റെടുത്തി. ദേശരഥമഹാരാജാവോ
കട്ടേ, ശ്രീരാമാദികളുടെ വിവാഹത്തിനുള്ള യാത്രയിൽ പങ്കുകൊ
ണ്ടവരെയെല്ലാം ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി അവർക്കു വാഹനങ്ങൾ ആട
കൾ, പലതരത്തിലുള്ള രത്നങ്ങൾ ആഭരണങ്ങളെന്നിവ സമ്മാ
നിച്ചു.

ആയസു പാതു രാഖി ഉര രാമഹി മുദിത ഗഹ്വ
സബ നിജ നിജ ധാമഹി

പൂര നര നാരി സകല പഹിരാപ്പു ഘോ ഘര

ബാജന ലഗേ ബധാപ്പു

ആയസു പാതു=അനുജ്ഞാവാങ്ങി, രാമഹി ഉര രാഖി=രാമനെ മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു, മുദിത സബ=സന്തുഷ്ടരായി എല്ലാവരും, നിജ നിജ ധാമഹി ഗഹ്വ=അന്യരായുടെ ഗൃഹങ്ങളിലേക്കുപോയി, സകല പൂര നര നാരി=പൗരന്മാരെല്ലാം, പഹിരാപ്പു=രാജാവു നൽകിയ ആടയാഭരണങ്ങൾ മാർത്തി, ഘര ഘര ബധാപ്പു ബാജന ലഗേ=വീടുതോറും മംഗളമാഘോഷിച്ചു.

മഹാരാജാവിന്റെ അനുജ്ഞാവാങ്ങി ശ്രീരാമനെ ഹൃദയത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു ഏറ്റവും സന്തോഷത്തോടുകൂടി എല്ലാവരും അന്യരുടെ വേനത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. പൗരന്മാരായ സ്ത്രീപുരുഷന്മാരെല്ലാം രാജാവ് നൽകിയ ആടയാഭരണങ്ങൾ അണിഞ്ഞു വീടുതോറും മംഗളം ആഘോഷിച്ചു.

ജാചക ജന ജാചഹിം ജോള ജോളു പ്രമുദിത രാള
ദേഹിം സോള സോളു
സേവക സകല ബജനിആ നാനാ പൂരന കിഹു
ദാന സനമാനാ

ജാചക ജന=യാചകന്മാർ, ജോള ജോളു ജാചഹിം=എന്തെന്തു യാചിക്കുന്നുവോ, സോള സോളു രാള ദേഹിം=അതൊക്കെ രാജാവ് അറക്കും കൊടുക്കുന്നു, സകല സേവക=എല്ലാ സേവകന്മാരേയും. നാനാ ബജനിആ=പലതരത്തിലുള്ള വാദ്യക്കാരേയും, ദാന സനമാനാ=ദാനങ്ങളാലും ആദരപ്രകടനത്താലും (രാജാവ്), പൂരന കിഹു=സന്തുഷ്ടരാക്കി.

യാചകന്മാരുടെ ആഗ്രഹങ്ങളും ആഗ്രഹങ്ങളും ചലതായിരിക്കും. ഓരോ യാചകനും എന്താഗ്രഹിക്കുന്നു അതു രാജാവുനൽകുന്നു. യാചകർക്കിഷ്ടമായതാണ് അറക്കും ലഭിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. അതിനുശേഷം മഹാരാജാവു സേവകന്മാർക്കും പലതരത്തിലുള്ള വാദ്യക്കാർക്കും പാരിതോഷികങ്ങൾ നൽകി സമാദാനിച്ചു സംതൃപ്തരാക്കി.

ദോ: ദേഹിം അസീസ ജോഹാരി സബ ഗാവഹിം
 ഗുന ഗന ഗാഥ
 തബ ഗുര ഭൂസുര സഹിത ഗുഹം ഗവനു കിൻഹ
 നരനാഥ

സബ ജോഹാരി=അവരെല്ലാം രാജാവിനെ പ്രണമിച്ചു, അസീസ
 ദേഹിം=ആശിസ്സ നൽകുന്നു; അദ്ദേഹത്തിന്റെ, ഗുന ഗന ഗാഥ
 ഗാവഹിം=ഗുണഗണങ്ങൾ ഗാനംചെയ്യുന്നു, തബ നരനാഥ=ആ
 സമയത്തു രാജാവു, ഗുര ഭൂസുര സഹിത=ഗുരുവും ബ്രാഹ്മണരു
 മൊന്നിച്ചു, ഗുഹം ഗവനു കീൻഹ=കൊട്ടാരത്തിലേക്കു പോയി.

സേവകന്മാരും വാദ്യക്കാരും യാചകരുമെല്ലാം രാജാവിനെ
 ആശിപ്പിച്ചിടുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അപദാനങ്ങൾ ഗാനംചെ
 യ്ക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കേ അദ്ദേഹം ആചാര്യനായ വസിഷ്ഠനും
 ബ്രാഹ്മണരുമൊന്നിച്ചു കൊട്ടാരത്തിലേക്കു എഴുന്നള്ളി.

ചൗ: ജോ ബസിഷ്ഠ അനുസാസന ദീൻഹീ ലോക
 ബേദ ബിധി സാദര കീൻഹീ
 ഭൂസുര ഭീര ദേഖി സബരാനീ സാദര ഉരീ ഭാഗ്യ
 ബഡ ജാനീ

ബസിഷ്ഠ ജോ=ആചാര്യനായ വസിഷ്ഠൻ യാതൊന്നും, അനുസാ
 സന ദീൻഹി=നിവൃത്തിക്കാനാജ്ഞാപിച്ചവോ അതു രാജാവു,
 ലോക ബേദ ബിധി=ലൗകികരീതിക്കും വൈദികവ്യവസ്ഥകൾ
 ക്കും അനുസൃതമായി, സാദര കീൻഹി=ആദരപൂർവ്വം നിവൃത്തിച്ചു,
 ഭൂസുര ഭീര ദേഖി=ബ്രാഹ്മണരുടെ തിരക്കും തിരക്കും കണ്ടു അതു,
 ബഡ ഭാഗ്യ ജാനീ=ഒരു മഹാഭാഗ്യമായി കരുതി, സബ രാനീ
 സാദര ഉരീ=ആദരപൂർവ്വം എഴുന്നേറ്റു.

വസിഷ്ഠനാജ്ഞാപിക്കുന്നതെന്തും ദശരഥരാജാവു ലൗകിക
 വൈദികവ്യവസ്ഥകൾക്കു അനുസൃതമായി ആദരപൂർവ്വം നിവൃ
 ള്ളിപ്പിക്കുന്നു. ബ്രാഹ്മണരുടെ തിരക്കു കണ്ടു അതൊരു മഹാഭാഗ്യ

മായി സങ്കല്പിച്ച കൗസല്യ തുടങ്ങിയ റാണിമാരെല്ലാം ആദരപൂർവ്വകം എഴുന്നേറ.

പായ പഖാരി സകല അൻറവാഘ പുജി ലേഖി
ബിധി ഭൂപ ജേവാംഘ
ആദര ദാന പ്രേമ പരിപോഷേ ദേത അസീസ
ചലേ മന തോഷേ

സകല അൻറവാഘ=ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം കുളിപ്പിച്ചു, പായ പഖാരി=അവരുടെ കാലുകൾ കഴുകി, ലേഖി ബിധി പുജി ഭൂപ=ഉത്തമവിധിപ്രകാരം പുജിച്ച് രാജാവ്, ജേവാംഘ പ്രേമ ആദര ദാന പരിപോഷേ=ആഹാരം കഴിപ്പിച്ചു. പ്രേമപൂർവ്വകമായ ആദരത്താലും ദാനത്താലും സന്തുഷ്ടരാക്കി, മന തോഷേ=മനസ്സന്തുഷ്ടരായി അവർ, അസീസ ദേത ചലേ=രാജാവിനു ആശിസ്സ നൽകി യാത്രയായി.

ബ്രാഹ്മണരെ കുളിപ്പിച്ചു കാൽ കഴുകി വിധിപ്രകാരം പുജിച്ചു ആഹാരം കഴിപ്പിച്ചതിനുശേഷം രാജാവവർക്കു ആദരപൂർവ്വം ദാനങ്ങൾ നൽകി സന്തോഷമുളവാക്കി. സന്തുഷ്ടരായ അവർ രാജാവിനെ ആശിർവ്വദിച്ചു വിടവാങ്ങി.

ബഹുബിധി കീൻറ ഗാധിസുത പുജാ നാഥ
മോഹി സമ ധന്യ ന ഭുജാ
കീൻഹി പ്രസംസാ ഭൂപതി ഭൂരീ രാനിൻറ സഹിത
ലീൻഹി പഗ ധൂരീ

ബഹുബിധി=പലവിധത്തിലും, ഗാധിസുത പുജാ കീൻറ=വിശ്വാമിത്രനെ മഹാരാജാവു പുജിച്ചു. (എന്നിട്ടിങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു:-), നാഥ മോഹി സമ=സ്വാമിൻ, എനിക്കു തുല്യം, ധന്യ ന ഭുജാ=ധന്യനായി വേറെ ഒരത്തനം ഇല്ല, ഭൂപതി ഭൂരീ പ്രസംസാ കീൻഹി=രാജാവു ഗാധിപുത്രനെ വളരെയേറെ ശ്ലാഘിച്ചു, രാനിൻറ സഹിത=റാണീസമേതനായി രാജാവു, പഗ ധൂരീ ലീൻഹി=വിശ്വാമിത്രന്റെ പാദരേണ ധരിക്കുകയുംചെയ്തു.

വിശ്വാമിത്രനെ പലപ്രകാരത്തിലും പൂജിച്ചു 'തനിക്കൊപ്പം
 ധന്യനായി മരണമു വൃക്കിയും ഇല്ലെ'ന്നു ഉണർത്തിക്കുകയും,
 റാണീസമേതനായി ഗാധിപുത്രന്റെ പാദരേണ മഹാരാജാവു
 ശിരസ്സിൽ ശരിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഭീതര ഭവന ദീൻഹ ബര ബാസു മന ജോഗവത
 രഹ നുപ രനിവാസു
 പൂജേ ഗുരപദ കമല ബഹോരീ കീൻഹി ബിനയ
 ഉര പ്രീതി ന മോരീ

നുപ രനിവാസു=രാജാവിന്നും റാണിമാർക്കും, മന ജോഗവത രഹ=
 ശ്രദ്ധചെലുത്താൻ പറിയവിധം, ഭവന ഭീതര=കൊട്ടാരത്തിന്നു
 ഉള്ളിൽത്തന്നെ (വിശ്വാമിത്രൻ), ബര ബാസു ദീൻഹ=ശ്രേഷ്ഠ
 സതി നല്ലി, ബഹോരീ=അനന്തരം രാജാവു, ഗുര പദ കമല
 പൂജേ=ഗുരുതുല്യാദകമലം പൂജിച്ചു, ബിനയ കീൻഹി=വണങ്ങി,
 ഉര പ്രീതി ന മോരീ=രാജാവിന്റെ മനസ്സിനുണ്ടായ സന്തോഷം
 അനല്ലമായിരുന്നു.

വിശ്വാമിത്രൻ വാസിക്കാൻ കൊട്ടാരത്തിന്നകത്തുതന്നെ
 ശ്രേഷ്ഠമായ വാസസ്ഥാനം നൽകി. അങ്ങനെ ചെയ്തതു രാജാ
 വിന്നും രാജ്ഞിമാർക്കും ആ രാജ്യീയുടെ സുഖസൗകര്യങ്ങൾ
 ശ്രദ്ധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കാൻ സാധിക്കണമെന്നുള്ളതാണ്. കൊട്ടാ
 രത്തിന്നു പുറത്തായാൽ ഇതത്ര സാധ്യമാവുകയില്ലല്ലോ. പിന്നീടു
 മഹാരാജാവു ആചാര്യനെ പൂജിച്ചു വണങ്ങി. അദ്ദേഹം അനേക
 വിധമെന്ന ആനന്ദം അല്ലമൊന്നുമായിരുന്നു.

ഭോ: ബസുൻഹ സമേത കുമാര സബ രാനിൻഹ
 സഹിത മഹീസു
 പുനി പുനി ബന്ദത ഗുര ചരന ദേത അസീസ
 മുനീസു

രാനിൻഹ സഹിത മഹീസു=റാണിമാരോടുകൂടിയ രാജാവും,
 ബസുൻഹ സമേത കുമാര=വധുക്കളോടുകൂടിയ രാജകുമാരന്മാരും,

പുനി പുനി=പിന്നെയും പിന്നെയും, ഗുര ചരന ബന്ദത=ഗുര പാടങ്ങു വന്ദിക്കുന്നു; മുനീസു അസീസ ദേത=മഹഷി ആശിച്ച് ഭീഷകയും ചെയ്യുന്നു.

റാണിമാരൊന്നിച്ച് ശരമരാജാവും വധുക്കളൊന്നിച്ച് രാജകുമാരന്മാരും ഗുരപാടങ്ങളിൽ പിന്നെയും പിന്നെയും വന്ദിക്കുന്നു; മുനീശപരൻ അവരെ ആശിപ്പിക്കുന്നു.

ചു: ബിനയ കീൻഹി ഉര അതി അനുരാഗം സുത
സമ്പദാ രാഖി സബ ആഗം
നേഗു മാഗി മുനി നായക ലീൻഹാ ആസിരബാദു
ബഹുത ബിധി ദീൻഹാ

ഉര അതി അനുരാഗം=മനസ്സിൽ അതിനായ ഭക്തിയോടെ രാജാവു, സുത സമ്പദാ സബ=പുത്രന്മാരെയും ഐശ്വര്യത്തെയും മെല്ലാം, ആഗം രാഖി=മുനീശപരന്റെ മുമ്പിൽ അപ്പിച്ച് അവയെ സ്വീകരിക്കാൻ, ബിനയ കീൻഹി=വണങ്ങി അഭ്യർത്ഥിച്ചു, മുനി നായക=മഹഷിയാകട്ടേ, നേഗു മാഗി ലീൻഹാ=ഭക്ഷിണമായും സ്വീകരിച്ച്, ബഹുത ബിധി=അനേകം വിധത്തിൽ രാജാവിനു, ആസിരബാദു ദീൻഹാ=ആശിപ്പാടങ്ങു നല്കി.

ഭക്തിവിവശനായ ശരമൻ, സ്വപുത്രന്മാരേയും ഐശ്വര്യത്തെയും മെല്ലാം മുനീശപരസമക്ഷം അപ്പിച്ചു അതെല്ലാം സഭയ്ക്കെക്കൊള്ളാൻ അഭ്യർത്ഥിച്ചുവെങ്കിലും വസിയ്ക്കാൻ അവയൊന്നും സ്വീകരിക്കാതെ തനിയ്ക്കുവകാശപ്പെട്ട പുരോഹിതഭക്ഷിണമായും സ്വീകരിക്കുകയും രാജാവിനെ പലവാദ ആശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഉര ധരി രാമഹി സീയ സമേതാ ഹരഷി കീൻഹ
ഗുര ഗവനു നികേതാ
ബിപ്ര ബന്ധു സബ ഭൂപ ബോലാഹുത മൈല
ചാരു ഭൂഷനു പഹിരാഹുത

സീയ സമേതം=സീതാസമേതനായ, രാമഹി=ശ്രീരാമഭട്ടനെ,
 ഉരധരി=ഏകയത്തിൽ വഹിച്ചു, ഹരഷി ഗുര=പ്രസന്നനായി
 ആചാര്യൻ, നികേതാ ഗവന കീൻഹ=വസതിയിലേക്കു പോയി,
 ഭൂപ സബ ബിപ്ര ബധു=രാജാവു ബ്രാഹ്മണപതിമാരെ, ബോ
 ലാതു=ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി, ചാരു ഹൈല ഭൂഷന=മനോജ്ഞവസ്ത്ര
 ണ്ടും ആഭരണങ്ങളും, പഹിരാതു=അണിയിച്ചു.

സീതാസഹിതനായ രാമനെ ഏകയത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു
 പ്രസന്നനായി വസിഷ്ഠമഹർഷി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആശ്രമത്തിലേ
 ക്കെഴുന്നള്ളി. ശരഥമഹാരാജാവകട്ടേ ബ്രാഹ്മണപതിമാരെ
 വരുത്തി മനോജ്ഞവസ്ത്രങ്ങളും ആഭരണങ്ങളും അണിയിച്ചു.

ബഹുരി ബോലാതു സുആസിനി ലീൻഹീം രചി
 ബിചാരി പഹിരാവനി ദീൻഹീം
 നേഗീ നേഗ ജോഗ സബ ലേഹീം രചി അനുരൂപ
 ഭൂപമനി ദേഹീം

ബഹുരി സുആസിനി=അനന്തരം സുഹാസിനിമാരെ, ബോലാതു
 ലീൻഹീം=വിളിച്ചിട്ടു, രചി ബിചാരി=അവരുടെ ആഗ്രഹം
 ഗ്രഹിച്ചു, പഹിരാവനി ദീൻഹീം=ആടയാഭരണങ്ങൾ നൽകി,
 നേഗീ നേഗ ജോഗ സബ=വിവാഹപാരിതോഷികം വാങ്ങാൻ
 അധികാരമുള്ളവരായി ആരെല്ലാമുണ്ടോ അവരെല്ലാം, ലേഹീം
 രചി അനുരൂപ=വരുത്തി അവരുടെ അഭിലാഷങ്ങൾക്കനുസൃത
 മായി, ഭൂപമനി ദേഹീം=രാജശ്രേഷ്ഠൻ പാരിതോഷികങ്ങൾ
 നൽകി.

സുഹാസിനിമാരെന്നു ഇവിടെ വിശേഷിപ്പിച്ചതു സുമംഗലി
 മാരെ ഉദ്ദേശിച്ചാണ്. പക്ഷേ ഇവർക്കൊരു ദുര്യോഗം ബാധിച്ചി
 ട്ടുണ്ട്. അവരുടെ ഭർത്താക്കന്മാർ ഒന്നുകിൽ അവരെ ഉപേക്ഷിച്ചു
 എവിടേക്കോ പോയിരിക്കും. അല്ലെങ്കിൽ ഭാര്യയെ ഉപേക്ഷിച്ചു
 മറ്റൊരാളവളെ വിവാഹംചെയ്തു അവാളിമാനിച്ചു വസിക്കുകയാ
 യിരിക്കും. അങ്ങനെ സുമംഗലിമാരെങ്കിലും വിധവമാരെപ്പോലെ

കഴിയുന്ന ഈ നിസ്സഹായമാക്കാണം രാജാവു അവർക്കു ഇഷ്ടമുള്ള ആടയാഭരണങ്ങൾ നൽകുന്നത്. അതുപോലെതന്നെ വിവാഹ വേളയിൽ പാരിതോഷികങ്ങൾ വാങ്ങാൻ അർഹതയുള്ള ചിലരുണ്ടു്. അവർക്കു ഹിതാനുസരണം ദശരഥമഹാരാജാവു പാരിതോഷികങ്ങൾ നൽകുകയുണ്ടായി.

പ്രിയ പാഹുനേ പൂജ്യ ജേ ജാനേ ഭൂപതി ഭവീ
ഭാന്തി സനമാനേ
ദേവ ദേവി രഘുബീര ബിബാഹു ബരഷി പ്രസൂന
പ്രസംസി ഉമാഹു

ജേ പ്രിയ പൂജ്യ പാഹുനേ ജാനേ=എന്തൊരുത്തരെ പ്രിയപ്പെട്ട പൂജാതിഥികളായി മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുണ്ടോ അവരെ, ഭൂപതി ഭവീ ഭാന്തി=ദശരഥമഹാരാജാവു് നല്ലപോലെ, സനമാനേ=സമ്മാനിച്ചു, ദേവ രഘുബീര ബിബാഹു=ദേവന്മാർ ശ്രീരാമവിവാഹം ഇഷ്ടിച്ചു, പ്രസൂന ബരഷി=പുഷ്പവൃഷ്ടിചെയ്തു, ഉമാഹു പ്രസംസി=ആനന്ദോത്സവത്തെ പ്രശംസിച്ചു.

പ്രിയപ്പെട്ടവരും പൂജ്യരായ അതിഥികളെ ദശരഥമഹാരാജാവു നല്ലപോലെ ബഹുമാനിച്ചു ദേവന്മാർ ശ്രീരാമവിവാഹം വീക്ഷിച്ചു പുഷ്പവൃഷ്ടിചെയ്തു ആനന്ദോത്സവം കൊണ്ടാടി വാഴ്ന്നു.

ദോ: ചലേ നിസാന ബജാതു സുര നിജ നിജ പുര
സുഖ പാതു
കഹത പരസപര രാമ ജസു പ്രേമ ന ഹൃദയം
സമാതു

നിസാന ബജാതു=ദേവവാദ്യം മുഴക്കി, സുര സുഖ പാതു=ദേവന്മാർ സുഖികളായി, നിജ നിജ പുര=അവരവരുടെ പുറങ്ങളിലേക്കു, ചലേ=യാത്രയായി, പരസപര=അന്യോന്യം, രാമ ജസു കഹത=ശ്രീരാമയശസ്ത്ര വണ്ണിച്ചുകൊണ്ടു യാത്ര തുടന്നു, ഹൃദയം പ്രേമ ന സമാതു=അവരുടെ ഹൃദയത്തിൽ പ്രേമം ഒതുങ്ങിനിന്നില്ല.

ദേവവാദ്യം മുഴക്കി സുരന്മാർ സൗഖ്യാനപിതരായി അവരവരുടെ പുരങ്ങളിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു. പോകുന്ന വഴിക്കു അവർ അന്യോന്യം ശ്രീരാമന്റെ കീർത്തി വാഴ്ത്തി. രാമനിൽ അവർക്കുള്ള പ്രേമം അപാരമായിരുന്നു.

ചൗ. സബ ബിധി സബഹി സമദി നരനാഹു രഹാ
ഏദയം ഭരി പൂരി ഉമാഹു
ജഹം രനിവാസു തഹാം പഗു ധാരേ സഹിത
ബഹുടിൻഹ കഷാര നിഹാരേ

നരനാഹു സബഹി=ദശരഥമഹാരാജാവു എല്ലാവരെയും, സബ ബിധി സമദി=എല്ലാവരിലുടനീളം സമാദരിച്ചു, ഏദയം ഉമാഹു=അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏദയത്തിൽ ആനന്ദം, പൂരി ഭരി രഹാ=തികച്ചം നിറഞ്ഞുനിന്നു, ജഹം രനിവാസു തഹാം=എവിടെയോണോ അന്തഃപുരം അവിടേക്കു, പഗു ധാരേ=അദ്ദേഹം എഴുന്നള്ളി, ബഹുടിൻഹ സഹിത=വധുടികളോടുകൂടിയ, കഷാര നിഹാരേ=കുമാരന്മാരെ കണ്ടു.

എല്ലാവരെയും പലവിധത്തിലും ദശരഥമഹാരാജാവു സമാദരിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏദയം ആനന്ദസംപൂർണ്ണമായിത്തീർന്നു. പിന്നീടദ്ദേഹം അന്തഃപുരത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളുകയും അവിടെ വധുക്കളൊന്നിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാമനപ്പുത്രന്മാരെ സന്ദർശിക്കുകയും ചെയ്തു.

ലിഹു ഗോദ കരി മോദ സമേതാ കോ കഹി
സകള ഭയള സുഖ ജേതാ
ബധു സപ്രേമ ഗോദ ബൈരാരിം ബാര ബാര
ഹിയം ഹരഷി ദുലാരിം

മോദ സമേതാ=ആനന്ദത്തോടേ (അദ്ദേഹം അവരെ), ഗോദ ലിഹു=മടിയിലിരുത്തി, ജേതാ സുഖ ഭയള=അദ്ദേഹം അനുഭവിക്കുന്ന സുഖം, കഹി കോ സകള=വർണ്ണിക്കാൻ ആർക്കാണ് സാധ്യമാവുക, സപ്രേമ=പ്രേമപൂർവ്വം, ബധു ഗോദ ബൈരാരി=വധു

ക്കളെ അങ്കുരലത്തിലിരുത്തി, ഹിയം ഹരഷി=സത്തുഷ്ടമനസ്സു നായി, ബാര ബാര ടുലാരീം=വീണ്ടും വീണ്ടും അവരെ ഭാമനിച്ചു.

അദ്ദേഹം ആനന്ദഭരിതനായി ആദ്യം പുത്രന്മാരെയും പിന്നീട് സ്നേഹമാരേയും അങ്കുരലത്തിലിരുത്തി ലാളിച്ചു. ആ സമയത്തു് അദ്ദേഹം അനുഭവിച്ച ആനന്ദം ആരെക്കൊണ്ടാണ് വർണ്ണിക്കാനാവുക! വീണ്ടും വീണ്ടും അവരെ അദ്ദേഹം ഭാമനിച്ചു.

ദേവി സമാജ് മുദിത രനിവാസ്യ സബ കേം ഉര
ആനന്ദ കിയോ ബാസ്യ
കഹേഉ ഭൂപ ജിമി ഭേഉ ബിബാഹു സുനി സുനി
ഹരഷ്യ ഹോത സബ കാഹു

സമാജ് ദേവി=പിതാവും പുത്രന്മാരും സ്നേഹമാരും മേളിച്ച ആ സമിതിയെ കണ്ടിട്ടു, രതിവാസ്യ മുദിത=അന്തഃപുരസ്ത്രീകൾ സത്തുഷ്ടരായി, സബകേ ഉര ആനന്ദ=എല്ലാവരുടേയും ഹൃദയത്തിൽ ആനന്ദം, ബാസ്യ കിയോ=വാസം ചെയ്തിരിക്കയാണോ എന്നു തോന്നും, ജിമി ബിബാഹു ഭേഉ=ഏതുപ്രകാരം വിവാഹം നടന്നു എന്നു, ഭൂപ കഹേഉ=ദേശരഥൻ വിവരിച്ചു, സുനി സുനി സബ കാഹു=അതു യഥേഷ്ടം കേട്ടു എല്ലാവർക്കും, ഹരഷ്യ ഹോത=സന്തോഷം ഉണ്ടായി.

അന്തഃപുരത്തിൽ എഴുന്നള്ളി പുത്രന്മാരും സ്നേഹമാരുമായി സമ്മേളിച്ച മഹാരാജാവു് പ്രദർശിപ്പിച്ച ലാളനാഭ്യവസ്ഥകൾ കണ്ട അന്തഃപുരസ്ത്രീകൾ മുദിതമാരായി. അവരുടെ ഹൃദയം ആനന്ദാവാസമോ എന്നു തോന്നും. മിമിലയിൽവെച്ചു രാമാദികളുടെ വിവാഹം എങ്ങനെ നടത്തപ്പെട്ടു എന്ന കഥ ദേശരഥഹാരാജാവു വീക്ഷിച്ചു പറഞ്ഞതുകേട്ടു് എല്ലാവർക്കും ഉണ്ടായി ഹഷം.

ജനക രാജ ഗുന സീലു ബഡാജു പ്രീതി രീതി
സമ്പദാ സുഹാജു
ബഹു ബിധി ഭൂപ ഭാട ജിമി ബരനീ രാനീ
സബ പ്രമുദിത സുനി കരനീ

ഭൂപ ജനക രാജ=ദശരഥമഹാരാജാവു്, ജനകമഹാരാജാവിന്റെ, ഗുണ സീലു ബദ്ധായു=ഗുണങ്ങളും സ്വഭാവവും, ചെരുമയും, പ്രീതി രീതി=സ്നേഹവും, ചെരുമാറവും, സുഹായു സമ്പദാ=ശോഭനസമ്പത്തും, ബഹുബിധി=അനേകവിധത്തിൽ, ജിമി ഭാട=സ്തുതിപാഠകൻ എങ്ങനെ വണ്ണിക്കുമോ അങ്ങനെ, ബരനീ=വണ്ണിച്ചു, സബരാനീം=എല്ലാ റാണിമാരും, കരനീ സുനീ=ജനകന്റെ യോഗ്യവൃത്തികൾ കേട്ടു്, പ്രമുദിത=ഏറ്റവും സന്തോഷിച്ചു.

ജനകരാജഷിയുടെ സാത്വികഗുണങ്ങളും, നിഷ്കുഷസ്വഭാവവും, അദ്ദേഹത്തിനുള്ള ചെരുമയും, സ്നേഹവ്യവഹാരങ്ങളും, അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭ്യുതമായ ഐശ്വര്യവും ഒരു സ്തുതിപാഠകനെന്നവണ്ണം ദശരഥമഹാരാവു വണ്ണിച്ചുകേട്ടു് റാണിമാർക്കെല്ലാം അത്യാനന്ദമുണ്ടായി. സ്നഷ്ടമാരുടെ പിതാവു സകല സദ്ഗുണസമ്പന്നനും ഐശ്വര്യവാന്മാനെന്ന സംഗതി അറിയുന്നതു അവരുടെ ഭർത്താമാർക്കുമാകട്ടെ അതിയായ സന്തോഷമുണ്ടാകുമല്ലോ!

ദോ: സുതൻഹ സമേത നരോള നൃപ ബോലി ബിപ്ര
ഗുര ഗ്യാതി
ഭോജന കീൻഹ അനേക ബിധി ഘരീ പഞ്ച
ഗള രാതി

സുതൻഹ സമേത=പുത്രന്മാരെരുമിച്ചു്, നരോള നൃപ=സ്നാനം ചെയ്തു് ദശരഥരാജാവു്, ബിപ്ര ഗുര ഗ്യാതി=ബ്രാഹ്മണരേയും ആചാര്യനേയും ബന്ധുക്കളേയും, ബോലി അനേക ബിധി=ക്ഷണിച്ചു് വിഭവസമൃദ്ധമായ, ഭോജന കീൻഹ=ഭോജനം നല്കി, പഞ്ച ഘരീ രാതി ഗള=അഞ്ചുനാഴിക രാത്രി ഇതിനായി വ്യയം ചെയ്തു.

പുത്രന്മാരെന്നിച്ച ദശരഥൻ നീരാടിയതിനുശേഷം ബ്രാഹ്മണരേയും ആചാര്യവസിഷ്ഠനേയും ബന്ധുക്കളേയും ക്ഷണിച്ചു വരുത്തി അവരെന്നിച്ചിരുന്നു വിഭവസമൃദ്ധമായ ആഹാരം കഴിച്ചു. അഞ്ചുനാഴിക നീണ്ടുനിന്ന രാത്രി സദ്യ കഴിയാൻ.

ചു: മംഗല ഗാന കരവിം ബര ഭാമിനി ഭൈ
 സുഖമൂല മനോഹര ജാമിനി
 അഞ്ചു പാന സബ കാഹ്ള പാഹ്ള സ്രഗ
 സുഗന്ധ ഭൂഷിത ഛബി ഛാഹ്ള

ബര ഭാമിനി=സുന്ദരിമാരായ സ്ത്രീകൾ, ഗാന കരവിം=ഗാനം ചെയ്തു, ജാമിനി മനോഹരം=രാത്രി മനോഹരവും, സുഖമൂല ഭൈ=സുഖാസ്വദവുമായി ഭവിച്ചു, അഞ്ചു സബ കാഹ്ള=ആചമനം ചെയ്തു എല്ലാവരും, പാന പാഹ്ള=താണ്ടുലം വാങ്ങി, സ്രഗ സുഗന്ധ=മാലകളും സുഗന്ധവസ്തുക്കളും ധരിച്ച്, ഭൂഷിത=അലങ്കൃതരായി, ഛബി ഛാഹ്ള=എല്ലാവരും അഴകുള്ളവരായി.

ഭോജനത്തെത്തുടർന്ന് സുന്ദരിമാരുടെ ഗാനോത്സവമുണ്ടായി. ആ രാത്രി മനോഹരവും സുഖപ്രദവുമായിതീർന്നു. കൈ കഴുകി എല്ലാവരും താണ്ടുലപവ്വണംചെയ്തു. പൂമാലകളും സുരഭിലദ്രവ്യങ്ങളും ചാർത്തി ഏറ്റവും കാന്തിമാന്മാരായി ഭവിച്ചു.

രാമഹി ദേവി രജായുസു പാഹു നിജ നിജ ഭവന
 ചലേ സിര നാഹു
 പ്രേമ പ്രമോദ ബിനോദ ബന്ധാഹു സമമ സമാജ്ഞ
 മനോഹരതാഹു

രാമഹി ദേവി=ശ്രീരാമനെ ദർശിച്ചും, രജായുസു പാഹു=അനന്തത സിദ്ധിച്ചും, സിര നാഹു=ശിരസ്സ് കുനിച്ചു (എല്ലാവരും), നിജ നിജ ഭവന ചലേ=അവരവരുടെ ഭവനത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു, പ്രേമ പ്രമോദ ബിനോദ=പ്രേമം, ഹർഷം, വിനോദം, ബന്ധാഹു സമാജ്ഞ=പൈതൃകം, സാമഗ്രികൾ, മനോഹരതാഹു=മനോഹരത ഇതെല്ലാം.

കഹി ന സകഹിം സത സാരദ സേസു ബേദ
 ബിരംചി മഹേസ ഗനേസു

സോ ഓമം കഹനം കവന ബിധി ബരനീ ഭൂമിനാഗ സിര ധരജ കി ധരനീ

സത സാരദ സേസു=നൂറു സരസ്വതിമാക്കും ആദിശേഷനാക്കും, ബേദ ബിരംചി=വേദങ്ങൾക്കും, സൃഷ്ടികർത്താവിനും, മഹേസ ഗണേശ=മഹാദേവനും ഗണേശനും, കവി ന സകഹിം=വണ്ണിക്കാൻ കഴിവില്ല, സോ ഓമം കവനബിധി=ആ സ്ഥിതിക്കു അതു ഞാൻ ഏതുവിധം, ബരനീ=വണ്ണിക്കും? ഭൂമിനാഗ=പുഴിനാഗത്തിനു അഥവാ കഴിയാനക്കു, ധരനീ സിര ധരജ കി=ഭൂമിയെ ശിരസ്സിൽ വഹിക്കാനാവുമോ?

പ്രേമപ്രഹർഷങ്ങൾ, വിനോദപ്പെരുമകൾ, സമയം, സാമഗ്രികൾ, മനോഹാരിത എന്നിവ വണ്ണിക്കാൻ നൂറു വാണിദേവിമാക്കും ആദിശേഷനാക്കും ചതുവേദങ്ങൾക്കും ബ്രഹ്മദേവനും ശ്രീമഹാദേവനും, ഗണപതിക്കും കഴിവില്ല. ആ സ്ഥിതിക്കു ഞാനെങ്ങനെ ഏതുവിധത്തിൽ അവ വണ്ണിക്കും. പുഴിനാഗത്തിനു സ്വശിരസ്സുകൊണ്ടു ഭൂമിയെ വഹിക്കാൻ സാധ്യമാവുമോ!

നൃപ സബ ഭാംതി സബഹി സനമാനീ കവി മുദു
ബചന ബോലാജം രാനീ
ബധു ലരികനീം പര ഘര ആജം രാഖേഹു നയന
പലക കീ നാജം

സബ ഭാംതി=എല്ലാവിധത്തിലും, സബഹി=എല്ലാവരെയും, സനമാനീ=സമ്മാനിച്ചിട്ട്, നൃപ മുദു ബചന=രാജാവു മുദുവാക്കകളാൽ, രാനീ ബോലാജം=രാണിമാരെ വിളിച്ചു, കവി=ഈ വിധം പറഞ്ഞു:-, ബധു ലരികനീം=വധുക്കൾ ചെറിയ പെൺ കുട്ടികളാണ്; ചരഘര ആജം=അന്യഗൃഹത്തിലാണ് വന്നിട്ടുള്ളതും, പലക നയന കീ നാജം=കുൻപോളകൾ കണ്ണുകളെയെന്നപോലെ നന്നായി അവരെ, രാഖേഹു=സൂക്ഷിക്കണം.

എല്ലാവിധത്തിലും എല്ലാവരെയും സമാദരിച്ചയച്ചതിനു ശേഷം ദശരഥമഹാരാജാവ് രാണിമാരെ വിളിച്ചു സീത തുട

ങ്ങിയ വധുക്കൾ ചെറിയ പെൺകുട്ടികളാണെന്നും കൺപോള
കൾ കണ്ണിനെ എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം അവരെ നന്നായി
സൂക്ഷിക്കണമെന്നും ഉപദേശിച്ചു.

ദോ: ലരികാ ശ്രമിത ഉനീദ ബസ സയന കരാവഹു
ജാഇ
അസ കഹി ഗേ ബിശ്രാമ ഗുഹം രാമ ചരന
ചിതു ലാഇ

ശ്രമിത=ക്ഷീണിച്ചവരും, ഉനീദബസ=നിദ്രാവാശരും ആയ,
ലരികാ=കുട്ടികളെ, ജാഇ സയന കരാവഹു=കുട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി
കിടത്തുക, അസ കഹി=ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്ത്ത്, രാമ ചരന
ചിതു ലാഇ=ശ്രീരാമചാര്യ മനസ്സിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു, ബിശ്രാമ
ഗുഹ ഗേ=വിശ്രമമന്ദിരത്തിലേക്കു എഴുന്നള്ളി.

യാത്രാക്ലേശത്താൽ തളർന്നവരും നിദ്രാവാശഗതമായ കുട്ടി
കളെ കുട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി ശയിപ്പിക്കുക എന്നു കല്പിച്ചതിനു
ശേഷം ദശരഥമഹാരാജാവു രാമപാദസ്പർശനയോടെ തന്റെ
വിശ്രമമന്ദിരത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളി.

ചൗ: ഭൂപ ബചന സുനി സഹജ സുഹാഘ്ര ജരിത
കനക മറി പലംഗ ഡസാഘ്ര
സുഭഗ സുരഭീ പയ ഫേന സമാനാ കോമല
കലിത സുപേതീം നാനാ

സഹജ സുഹാഘ്ര=പ്രകൃത്യാതന്നെ സുന്ദരമായ, ഭൂപ ബചന
സുനി=രാജാവിന്റെ അരുളപ്പാടുകേട്ട്, കനകമനി ജരിത=സ്വപ്ന
രത്നനിർമ്മിതമായ, പലംഗ ഡസാഘ്ര=പര്യങ്കം സജ്ജമാക്കി,
സുരഭീ പയ ഫേന സമാനാ=കാമധേനുവിന്റെ പാലിലെ നരജിര
തലുവും, സുഭഗ കോമല=സുഭഗകോമളങ്ങളായ, നാനാ സുപേ
തീം കലിത=ചലതരത്തിലുള്ള വിരിപ്പുകളും പര്യങ്കങ്ങളിൽ
വിരിച്ചു.

ശരഥമഹാരാജാവിന്റെ നിസ്തമധുരങ്ങളായ വാക്കുകൾ കേട്ടു പരിചാരികമാർ സ്വസ്തരത്നമയങ്ങളായ പര്യടങ്ങളിൽ ക്രമസൂര്യയുടെ പാലിലെ നരപോലെ സുന്ദരവും കോമളവുമായ പലേ വിരിപ്പുകളും വിരിച്ചു.

ഉപബരഹന ബര ബരനി ന ജാഹ്നീം സ്രഗ
സുഗന്ധ മനിമന്ദിര മാഹ്നീം
രതനദീപ സുറി ചാരു ചംഭോവാ കഹത ന
ബനതു ജാന ജേഹ്നീം ജോവാ

ബര ഉപബരഹന=ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ തലയണകളെപ്പറ്റി, ബരനി ന ജാഹ്നീം=വണ്ണിക്കുക സാധ്യമല്ല, മനിമന്ദിര മാഹ്നീം=പര്യടങ്ങളിൽനിന്നു രത്നമന്ദിരത്തിൽ തൂക്കിയ, സ്രഗ സുഗന്ധ=മാലുങ്ങളിൽനിന്നു സുഗന്ധമെങ്ങും പരന്നു, സുറി രതന ദീപ=മനോഹരമായ രത്നദീപങ്ങളേയും, ചംഭോവാ=വിതാനിപ്പുകളേയും, കഹത ന ബനതു=വണ്ണിക്കുക വിഷമമാണ്, ജേഹ്നീം ജാന ജോവാ=കണ്ടുവെക്കേണ്ട അവ മനസ്സിലാക്കുകയുള്ളു.

ശയ്യയിൽവെച്ചിട്ടുള്ള ഉപധാനങ്ങളേയും രത്നമയമന്ദിരത്തിൽ തൂക്കിയ നരമലർ മാലുങ്ങളിൽനിന്നു അനുസ്മൃതം പുറപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സൗരഭ്യവും രത്നദീപദീപ്തിയും വിതാനങ്ങളും നേരിട്ടുകണ്ടു മനസ്സിലാക്കാമെന്നല്ലാതെ അവയെക്കുറിച്ചൊരു വണ്ണനും അസാധ്യമാണ്.

സേജ രുചിര രചി രാമു ഉറാഹു പ്രേമ സമേത
പലംഗ പൗഡാഹു
അഗ്രാ പുനി പുനി ഭാജൻഹ ദീൻഹീ നിജ
നിജ സേജ സയന തിൻഹ കീൻഹീ

രുചിര സേജ രചി=മനോഹരശയ്യകൾ വിരിച്ചു, രാമ ഉറാഹു=രാമനെ എഴുന്നേല്പിച്ചു, പ്രേമ സമേത=പ്രേമപൂർവ്വകം, പലംഗ പൗഡാഹു=പര്യടത്തിൽ ഇരുത്തി, പുനി പുനി ഭാജൻഹ=തുടരെ

തുടരെ സഹോദരന്മാർക്ക്, അഗ്യാ ദീൻഹി തിൻഹ=ആളെ നൽകി. അവർ, നിജ നിജ സേജ=അവരവരുടെ കിടക്കയിൽ, സയന കീൻഹി=കിടന്നു.

കിടക്കകളെല്ലാം വിരിച്ചതിനുശേഷം രാജ്ഞിമാർ ശ്രീരാമനെ സസന്തോഷം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി പര്യടനങ്ങളിലൊന്നിൽ ഇരുത്തി. ശ്രീരാമന്റെ തുടരെതുടരെയുള്ള അനൗത്തമം സഹോദരന്മാർ എഴുന്നേറ്റുവന്നു അവരവർക്കു നിർദ്ദിഷ്ടമായ കിടക്കയിൽ കിടന്നു.

ദേവി സ്വാമ മുറ്റ മഞ്ജുല ഗാതാ കഹഹിം സപ്രേമ
ബചന സബ മാതാ
മാരഗ ജാത ഭയാവനി ഭാരീ കേഹി ബിധി താത
താഡകാ മാരീ

മുറ്റ മഞ്ജുല സ്വാമ=മുറ്റലവും മഞ്ജുളവും ശ്യാമളവുമായ, ഗാതാ ദേവി=(രാമന്റെ ശരീരം കണ്ടിട്ട്, താത മാരഗ ജാത=ഹേ വാത്സ, വഴിയേപോകുന്ന നീ, ഭാരീ ഭയാവനി=അത്യധികം ഭയങ്കരിയായ, താഡകാ കേഹി ബിധി=താടകയെ എതുപ്രകാരമാണ്, മാരീ സബ മാതാ=കൊന്നത്? എന്ന് എല്ലാ അമ്മമാരും, സപ്രേമ കഹഹിം=പ്രേമപൂർവ്വം ചോദിക്കുകയുണ്ടായി.

ഏറ്റവും ഭയങ്കരിയും ബലിഷ്ഠയുമാണ് താടക. നിന്നേ പ്പോലെ മുറ്റലമഞ്ജുളശ്യാമളഗാത്രനായ ഒരു ബാലന് എങ്ങനെയാണവളെ നിഗ്രഹിക്കാൻ കഴിവുണ്ടായതെന്നിങ്ങനെ എല്ലാ അമ്മമാരും ചോദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ദോ: ഘോര നിസാചര ബിക്ട ഭട സമര ഗനഹിം
നഹിം കാഹള
മോര സഹിത സഹായ കിമി ഖല മാരീച
സുബാഹള

ഘോര=ഭയങ്കരനാകും, സമര കാഹള നഹിം ഗനഹിം=സമരത്തിൽ ആർക്കും കീഴടക്കാൻ സാധിക്കാത്തവരും, ബിക്ട ഭട ഖല=വിക്ട

യോദ്ധാക്കളും ദുഷ്ടന്മാരും, സഹായ സഹിതം=സഹായികളോടു കൂടിയവരുമായ, മാതൃക സുബാഹു=മാതൃക സുബാഹുക്കളെ, കിമി മാതൃക=എങ്ങനെയാണു് നീ വധിച്ചതു്?

ഘോരന്മാരും യുദ്ധത്തിൽ ആക്രമം കഴിക്കാൻ കഴിവില്ലാത്തവരും ഭയങ്കരയോദ്ധാക്കളും ദുഷ്ടന്മാരും സഹായികളോടുകൂടിയവരുമായ മാതൃകനേയും സുബാഹുവിനേയും എങ്ങനെയാണു് മകനേ നീ വധിച്ചതു്?

ച: മുനി പ്രസാദ ബലി താത തുഹാരി ഈസ
അനേക കരവരോ ടാരി
മഖ രഖവാരി കരി ദുഹം ഭാഹും ഗുരു പ്രസാദ
സബ ബിദ്യാ പാഹും

താത തുഹാരി=അല്ലയോ വത്സ, നിനക്കു, ബലി=ഞങ്ങൾ ബലി യപ്പിക്കുന്നു, മുനി പ്രസാദ=മുനിപ്രസാദംകൊണ്ടു്, ഈസ അനേക കരവരോ ടാരി=നിന്നെ അനേകം ആപത്തുകളിൽനിന്നു രക്ഷിച്ചു, മഖ രഖവാരി കരി=യാഗരക്ഷചെയ്തു്, ദുഹം ഭാഹും=രണ്ടു സഹോദരന്മാരും, ഗുരു പ്രസാദ=ഗുരുപ്രസാദത്താൽ, സബ ബിദ്യാ പാഹും=എല്ലാ വിദ്യകളും സമാജ്ജിച്ചു.

മുനികാരുണ്യംകൊണ്ടു് ഈശ്വരൻ നിന്നെ അനേകവിധത്തിലുള്ള ആപത്തുകളിൽനിന്നു രക്ഷിച്ചു. മഹഷിയുടെ യാഗം രക്ഷിച്ചു നീയും ലക്ഷ്മണനും ഗുരുവിനെ പ്രസന്നനാക്കി സമസ്ത വിദ്യകളും ഏകാഗ്രഹമായി.

മുനിതീയ തരീ ലഗത പഗ ധൂരി കീരതി രഹീ
ഭുവന ഭരി പൂരി

കമം പീരി പബി കൂട കരോരാ നൃപ സമാജ
മഹം സിവ ധനു തോരാ

പഗധൂരി ലഗത=നിന്റെ പാദധൂളി ഏറ്റാർപ്പാർത്തതന്നെ, മുനി തീയ തരീ=മുനിപത്നി വിമുക്തയായി, ഭുവന ഭരി കീരതി പൂരി രഹീ=ലോകമെങ്ങും തൽസംബന്ധമായ കീർത്തി വ്യാപിച്ചു, കമം

പീഠി=ആദികൃഷ്ണത്തിന്റെ പുറത്തോടിനേക്കാളും, പബികൂട
കരോരാ=വജ്രത്തേക്കാളും പച്ചത്തേക്കാളും (പാറയേക്കാളും) ഉറ
പ്പേറിയ, സിവധനം=ശൈവമാപത്തെ, നൃപസമാജ മഹും=
നൃപസംഘത്തിൽവെച്ച്, തോരാ=നീ ഖണ്ഡിക്കുകയുണ്ടായി.

അല്ലയോ രാമ, നിന്റെ പാദരേണ സ്തംഭിച്ചനിമിഷത്തിൽ
ത്തന്നെ ശാപംനിമിത്തം കല്ലായിക്കിടന്നിരുന്ന ഗൗതമപത്നി
(അഹല്യ)യ്ക്കു മോക്ഷം സിദ്ധിച്ചു. നിന്റെ കീർത്തി ലോകമെങ്ങും
വ്യാപ്തമായി. ആദികൃഷ്ണത്തിന്റെ പുറത്തോടിനേക്കാളും വജ്ര
ത്തേക്കാളും കരോരമായ ശൈവമാപത്തെ നീ രാജാക്കന്മാർ
പലരും നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കെ ഭഞ്ജിച്ചു.

ബിസപ ബിജയ ജസു ജാനകി പാഹു ആഹ്വ
ഭവന ബ്യാഹി സബ ഭൗതു
സകല അമാനുഷ കരമ തുഹാരേ കേവല
കൗസിക കൃപാം സുധാരേ

ബിസപ ബിജയ ജസു=വിശ്വവിജയവും യശസ്സും, ജാനകി പാ
ഹു=ജാനകിയും നിനക്കു ലഭിച്ചു, സബ ഭൗതു ബ്യാഹി=എല്ലാ
സഹോദരന്മാരും വിവാഹിതരായി, ഭവന ആഹ്വ=കൊട്ടാരത്തി
ലെത്തി, തുഹാരേ സകല കരമം=നിന്റെ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും,
അമാനുഷം=അമാനുഷങ്ങളാണ്, കൗസിക കൃപാം കേവല സുധാ
രേ=വിശ്വാമിത്രന്റെ കൃപകൊണ്ടു മാത്രമാണിതെല്ലാം സാധി
ച്ചതും.

ശൈവമാപഭഞ്ജനംകൊണ്ട് വിശ്വവിജയവും യശസ്സും
ജാനകീദേവിയും നിനക്കു സിദ്ധിച്ചു. മാത്രമല്ല ജനകമഹാരാജാ
വിന്റെ മറു പുത്രിമാരെ നിന്റെ സഹോദരന്മാർക്കു വേരുകൊന്നും
അങ്ങനെ വധുക്കളുമായി നിനക്കും അവിടും കൊട്ടാരത്തിൽ തിരി
ച്ചെത്തുവാനും സാധിച്ചു. വിശ്വാമിത്രന്റെ കൃപ ഒന്നുമാത്രംകൊ
ണ്ട് നീ സാധിച്ച എല്ലാ കാര്യങ്ങളും അമാനുഷികങ്ങളുമാണ്.

ആജ്ജ സുഫല ജഗ ജനമു ഹമാരാ ദേവി താത
ബിധു ബദന തുഹാരാ

ജേദിന ഗഹ്വ തുഹ്ഫി ബിനു ദേഖോ തേ ബിരംചി ജനി പാരഹിം ലേഖോ

താത തുഹ്ഫാരാ=അല്ലയോ വത്സ, നിന്റെ, ബിധുബദന ദേഖി=ചന്ദ്രവാദനം വീക്ഷിച്ചു, ഹമാരാ ജഗ ജനമു=ഞങ്ങളുടെ ലൗകിക ജനം, ആജ്ജ സുഫലി=ഇന്നു ഏറ്റവും ഫലവത്തായി, തുഹ്ഫി ദേഖോ ബിനു=നിന്നെ കാണാതെ, ജേദിന ഗഹ്വ=എത്ര ദിവസങ്ങൾ പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞുവോ, തേ ബിരംചി=ആ ദിവസങ്ങൾ ബ്രഹ്മാവു, പാരഹിം ജനി ലേഖോ=ആയുഷ്കാലത്തിൽ കണക്കാക്കാതിരിക്കട്ടെ.

മകനേ, ചന്ദ്രസമാനമായ നിന്റെ മുഖം കണ്ടു ഇന്നു ഞങ്ങളുടെ ജനം ഫലിച്ചിരിക്കുന്നു. നിന്നെക്കാണാതെ ഞങ്ങൾ എത്രനാൾ കഴിച്ചുകൂട്ടിയോ അത്രയും ദിനങ്ങൾ ഞങ്ങളുടെ ആയുഷ്കാലഗണനയിൽ ബ്രഹ്മാവു പെടുത്താതിരിക്കട്ടെ. എത്രദിവസം നിന്നെ ഞങ്ങൾ കാണാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടിയോ അത്രയും ദിവസങ്ങൾ കൂടി ജീവിച്ചിരിക്കാൻ ബ്രഹ്മാവനവാദിക്കണം എന്നാൽ അത്രയും ദിനങ്ങൾകൂടി നിന്നെ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കാൻ ഞങ്ങൾക്കു സംഗതിയാകുമല്ലോ.

ദോ: രാമ പ്രതോഷീം മാതു സബ കഹി ബിനീത
ബര ബൈന
സുമിരി സംഭൂര ബിപ്ര പദ കിഹ്വ നീദബസ
നൈന

ബര ബിനീത ബൈന കഹി=ശ്രേഷ്ഠവും നമുങ്ങളുമായ വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു, രാമ സബ മാതു=ശ്രീരാമൻ അമ്മമാരെയെല്ലാം, പ്രതോഷീം=ഏറ്റവും സന്തോഷിപ്പിച്ചു, സംഭൂര ബിപ്ര പദ സുമിരി=മഹാദേവനേയും, ആചാര്യനേയും ബ്രാഹ്മണപാദങ്ങളേയും ധ്യാനിച്ചു, നൈന നീദബസ കിഹ്വ=നിദ്രാവശങ്ങളാക്കി ചെയ്തു.

വിശിഷ്ടങ്ങളും വിനയഭരിതങ്ങളുമായ വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു രാമൻ എല്ലാ അമ്മമാരേയും അത്യധികം സന്തോഷിപ്പിച്ചു. അന്നു

ന്തരം അദ്ദേഹം ശിവനേയും ഗുരുവിനേയും ഭൂസുരപാദങ്ങളേയും
ധ്യാനിച്ചു സ്വന്തേതൃങ്ങളെ നിദ്രാവാശങ്ങളാക്കി.

ചു: നീദ്രം ബദന സോഹ സുരി ലോനാ മനഹ്
സാംത്വ സരസീരുഹ സോനാ
ഘര ഘര കരഹിം ജാഗരന നാരീം ദേഹിം
പരസപര മംഗല ഗാരിം

സാംത്വ സോനാ=സന്ധ്യാഭോളയിൽ അലർച്ചകളിൽതന്നെ, സര
സീരുഹ മനഹ്=താമരപോലെ, നീദ്രം ബദന=നിദ്രാഭോളയി
ലും മുഖം, സുരി ലോനാ സോഹ=സുന്ദരവും ലാഘവമയവുമായി
ശോഭിച്ചു, നാരീം ഘര ഘര=സ്ത്രീകൾ വീട്ടത്തോളം ഇരുന്നു, ജാഗ
രന കരഹിം=ഉറക്കമില്ല, പരസപര=അവർ അന്യോന്യം,
മംഗല ഗാരിം ദേഹിം=മംഗളാപശബ്ദങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചു.

സന്ധ്യാകാലത്തെ അലർച്ചകളിൽതന്നെ താമരപ്പൂവെന്നപോ
ലെ നിദ്രചെയ്യുമ്പോഴും ശ്രീരാമന്റെ മുഖം ദേവീപൂമാനമായി
കാണപ്പെട്ടു. അന്തഃപുരസ്ത്രീകളും നാഗരികസ്ത്രീകളും നിദ്രാഭാവിത
രായി മംഗളസൂചകങ്ങളായ ശബ്ദങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടി
രുന്നു. [ചില വ്യാഖ്യാനങ്ങളിൽ മംഗളഗാനങ്ങളാണ് സ്ത്രീകൾ
പാടിക്കൊണ്ടിരുന്നതെന്നു കാണുന്നു. ഈ വ്യാഖ്യാനം സ്വീകാര്യ
മായി തോന്നുന്നില്ല. കാരണം പരസ്പരശബ്ദപ്രയോഗമാണ്. പര
സ്പരം മംഗളഗാനങ്ങൾ പാടി എന്നു പറയുന്നതു യുക്തമായി തോ
ന്നുന്നില്ല. വിശേഷിച്ചും 'ശാരീംദേഹിം' എന്ന ചട്ടപ്രയോഗവും.]

പുരീ ബിരാജതി രാജതി രജനീ രാനീം കഹഹിം
ബിലോകഹ സജനീ

സുന്ദര ബധൂൻഹ സാസു ലൈ സോജ്ഞം

ഫനികൻഹ ജന സിരമനി ഉര ഗോജ്ഞം

സജനീ=അല്ലയോ സഖിമാരെ, ബിലോകഹ=നോക്കൂ, പുരീ
ബിരാജതി=നഗരം ശോഭിതമായിരിക്കുന്നതുകൊണ്ട്, രജനീ

രാജതി=രാത്രിയും നല്ലവണ്ണം ശോഭിക്കുന്നു എന്നു, രാന്നീം കഹ ഹിം=റാണിമാർ പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു, സാസു=ശപത്രമാർ, സുന്ദര ബധുൻഹ=സുന്ദരിമാരായ വധുക്കളെ, ലൈ=കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോയി, ഫനികൻഹ സിരമനി=സപ്പങ്ങൾ ശിരസ്സിലെ രത്നങ്ങൾ, ജനു ഉര ഗോളുതം=എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം മാരോടുചേർത്തുപിടിച്ചുകൊണ്ടു, സോളുതം=നിദ്രമെഴു.

റാണിമാർ പറഞ്ഞു:—‘തോഴിമാരെ നോക്കുക. അയോധ്യാ നഗരം പ്രശോഭിതമായിരിക്കുന്നതിനാൽ ഇവിടത്തെ രാത്രിയും ശോഭാവിഹരമായി ചമഞ്ഞിരിക്കുന്നു.’ അനന്തരം അവർ വധുക്കളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി, സപ്പങ്ങൾ അവയുടെ ശിരസ്സിലുള്ള രത്നങ്ങൾ എത്ര കരുതലോടെ സൂക്ഷിക്കുമോ അപ്രകാരം, മാരോടണച്ചു കിടത്തി നിദ്രമെഴു.

പ്രാത പുനീത കാല പ്രഭ ജാഗേ അരുനമൂഡ

ബര ബോലന ലാഗേ

ബന്ദി മാഗധൻഹി ഗുനഗന ഗാഘ പുരജന

ദോര ജോഹാരന ആഘ്ര

പ്രഭ പുനീത പ്രാത=ശ്രീരാമന്മാർ പവിത്രമായ പ്രഭാതത്തിൽ, ജാഗേ അരുന മൂഡ=ഉണർ; പുവൻകോഴികൾ, ബര ബോലന ലാഗേ=മനോഹര കൂജനം ചെയ്തു. ബന്ദി മാഗധൻഹി=വന്ദികളും മാഗധന്മാരും. ഗുനഗന ഗാഘ=ഗുണഗണങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്തു, പുരജന ദോര=പുരന്മാർ പുരദോരത്തിൽ, ജോഹാരന ആഘ്ര=അഭിവാദനത്തിനു സന്നിഹിതരായി.

ശ്രീരാമൻ പരിശുദ്ധമായ പ്രഭാതവേളയിൽ ഉണർ. പുവൻ കോഴികൾ മനോഹരമാവണ്ണം കൂജനം ചെയ്തു. വന്ദികളും മാഗധന്മാരും ശ്രീരാമന്റെ അപദാനങ്ങൾ ഗാനം ചെയ്തു. നാഗരികന്മാരായ രാജാക്കന്മാരെ അഭിവാദ്യം ചെയ്യാൻ രാജദോരത്തിൽ സമാഗതരായി.

ബന്ദി ബിപ്ര സുര ഗുര പിതു മാതാ പാതു
 അസീസ മുദിത സബ ഭാതാ
 ജനനിൻഹ സാദര ബദന നിഹാരേ ഭൂപതി
 സംഗ പോര പഗു ധാരേ

സബ ഭാതാ=എല്ലാ സഹോദരന്മാരും, ബിപ്ര ഗുര പിതു മാതാ=ബ്രാഹ്മണരേയും ഗുരുവിനേയും പിതാവിനേയും മാതാക്കളേയും, ബന്ദി അസീസ പാതു=വന്ദിച്ച ആശീസ്സുവാങ്ങി, മുദിത=പ്രസന്നരായി, ജനനിൻഹ സാദര=അമ്മമാർ ആദരപൂർവ്വം, ബദന നിഹാരേ=കുമാരന്മാരുടെ മുഖങ്ങൾ ദർശിച്ചു, ഭൂപതി സംഗ=രാജാവുമൊന്നിച്ചു, പോര പഗുധാരേ=പുരദാരുത്തിലേക്കു നടന്നു.

ശ്രീരാമനും ഭരതനും ലക്ഷ്മണനും ശത്രുഘ്നനും ബ്രാഹ്മണരേയും ആചാര്യനേയും പിതാവിനേയും അമ്മമാരേയും വന്ദിച്ചു ആശീർവാദം വാങ്ങി സന്തുഷ്ടരായി. മക്കളുടെ മുഖം മാതാക്കൾ ആദരപൂർവ്വം വീക്ഷിച്ചു. പിന്നീടവർ മഹാരാജാവുമൊന്നിച്ചു പുരദാരുത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു.

ഭോ: കീൻഹി സൗമ സബ സഹജ സുചി സരിത
 പുനീത നഹാതു
 പ്രാതക്രിയാ കരി താത പഹിം ആഘ്ര ചാരിത
 ഭാതു

സഹജ സുചി=പ്രകൃതമായ പവിത്രമായ, സബ സൗമകീൻഹി=എല്ലാവരും ശൗചംചെയ്ത്, പുനീത സരിത=പവിത്രനദിയിൽ നഹാതു=സ്നാനംചെയ്ത്, പ്രാതക്രിയാ കരി=പ്രാഭാതികകർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിച്ചു, ചാരിതഭാതു=നാലുസഹോദരന്മാരും, താതപഹിം ആഘ്ര=പിതാവിന്റെ സന്നിധിയിലെത്തി.

സ്വന്തരമായ പവിത്രമായ ആ നാലു സഹോദരന്മാരും ശൗചംചെയ്ത് പവിത്രനദിയിൽ സരയുവിൽ നീരാടി സന്ധ്യാവന്ദനം തുടങ്ങിയ പ്രാഭാതികച്ചടങ്ങുകൾ നിവൃത്തിച്ചു പിതാവിനെ സമീപിച്ചു.

ചു: ഭൂപ ബിലോകി ലിഹ്വ ഉര ലാതു ബൈരോ
 ഹരഷി രജായുസു പാതു
 ദേവി രാമ സബ സഭാ ജ്ഞാനീ ലോചനലാഭ
 അവധി അനുമാനീ

ഭൂപ ബിലോകി=രാജാവു പുത്രനാരെ കണ്ടു, ഉരലാതു ലിഹ്വ=ഗാഢാശ്ലേഷംചെയ്തു, രജായുസു പാതു=അനുജന്ത ലഭിച്ചതിനു ശേഷം, ഹരഷി ബൈരോ=പ്രഹൃഷ്ടരായി ഇരുന്നു, രാമദേവി=ശ്രീരാമനെ സന്ദർശിച്ചു, സബ സഭാജ്ഞാനീ=സദസ്യരുടെയെല്ലാം മനസ്സു കളഞ്ഞു, ലോചനലാഭ=നേത്രലാഭത്തിന്റെ, അവധി അനുമാനീ=സീമയായി അനുമാനിച്ചു.

പ്രഭാതച്ചടങ്ങുകൾ വിധിയാംവണ്ണം നിറവേറി പിതാവിനെ സമീപിച്ചു പുത്രന്മാരെകണ്ടു ദശരഥമഹാരാജാവു അവരെ മാനോടണച്ചാശ്ലേഷിച്ചു. പിതാവിന്റെ അനുജന്ത ലഭിച്ചതിനു ശേഷം കുമാരന്മാർ ഉപവിഷ്ഠരായി. അവരെകണ്ട സദസ്യരുടെയെല്ലാം ഹൃദയം കളഞ്ഞു. നേത്രലാഭത്തിന്റെ പരമാവധിയാണ് ആ സന്ദർശനമെന്നു അവർ അനുമാനിക്കുകയും ചെയ്തു. അതായതു കണ്ണുകൾക്കിതുപോലുള്ള ഒരു കാഴ്ച ഇനി കൈവരാനില്ലെന്ന ഒരു പ്രതീതി അവർക്കുണ്ടായി.

പുനി ബസിഷ്ഠ മുനി കൗസിക ആപ്ത സുഭഗ
 ആസനൻഹി മുനി ബൈരാഹു
 സുതൻഹ സമേത പുജിപദ ലാഗേ നിരവി രാമ
 ദോള ഗുര അനുരാഗേ

പുനി ബസിഷ്ഠ=അനന്തരം വസിഷ്ഠനും, കൗസിക മുനി ആപ്ത=വിശ്വാമിത്രമുനിയും സമാഗതരായി, സുഭഗ ആസനൻഹി=മനോഹരപീഠങ്ങളിൽ, മുനി ബൈരാഹു=മുനിമാരെ ഇരുത്തി, സുതൻഹ സമേത പുജി=പുത്രന്മാരൊന്നിച്ചു പുജിച്ചു, പദലഗേ ദോള ഗുര=കാലുകൾ പിടിച്ചു രണ്ടാചാര്യന്മാരും, രാമ നിരവി=രാമനെ നിരീക്ഷിച്ചു, അനുരാഗേ=പ്രസന്നരായി.

സഭയിൽ സമാഗതരായ വസിഷ്ഠനേയും വിശ്വാമിത്രനേയും
 ഷിഷ്യനേയും ദശരഥമഹാരാജ മനോജ്ഞപീഠങ്ങളിൽ ഇരുത്തുകയും
 പുത്രസമേതനായ അദ്ദേഹം അവരെ പൂജിച്ചു കാൽ പിടിക്കുകയും
 ചെയ്തു. വസിഷ്ഠവിശ്വാമിത്രന്മാരായ രണ്ടാചാര്യന്മാരും ശ്രീരാ
 മനെ വീക്ഷിച്ച് അത്യധികം പ്രീതി പ്രദർശിപ്പിച്ചു

കഹരിം ബസിഷ്ഠ ഭരമ ഇതിഹാസാ സുനഹിം
 മഹീസു സഹിത രനിവാസാ
 മുനി മന അഗമ ഗാധിസുത കരനീ മുദിത

ബസിഷ്ഠ ബിപുല ബിധി ബരനീ

ബസിഷ്ഠ ധരമ ഇതിഹാസാ=ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളും ഇതിഹാസങ്ങളും
 വസിഷ്ഠൻ, കഹരിം=വണ്ണിച്ചു, രനിവാസാ സമേത മഹീസു=
 അന്തഃപുരസ്ത്രീകളുമൊന്നിച്ചിരുന്നു രാജാവ്, സുനഹിം=അതെല്ലാം
 കേട്ടു, മുനിമന അഗമ=മുനിമാരുടെ മനസ്സിനും അഗമ്യങ്ങളായ,
 ഗാധിസുത കരനീ=വിശ്വാമിത്രന്റെ പ്രവൃത്തികൾ, ബസിഷ്ഠ
 മുദിത=വസിഷ്ഠൻ പ്രസന്നനായി, ബിപുല ബിധി ബരനീ=പല
 വാദവിസ്തരിച്ചു.

വസിഷ്ഠമഹർഷി ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളും ഇതിഹാസങ്ങളും വണ്ണി
 ക്കുന്നതു റാണീസമേതനായ ദശരഥമഹാരാജാവു കേട്ടുകൊണ്ടിരി
 ക്കുന്നുണ്ടു്. മുനിമാരുടെ മനസ്സിനുപോലും അഗമ്യങ്ങളായ
 വിശ്വാമിത്രന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ വസിഷ്ഠൻ സസന്തോഷം പല
 പ്രകാരത്തിലും വിസ്തരിച്ചു വണ്ണിക്കുകയുണ്ടായി.

ബോലേ ബാമദേള സബ സാമചീ കീരതി കലിത
 ലോക തിഹം മാമചീ

സുനി ആനന്ദ ഭയള സബ കാഹള രാമ ലഖന ഉര
 അധിക ഉഹാഹള

ബാമദേള ബോലേ=വാമദേവൻ പറഞ്ഞു:— തിഹം ലോക=
 മൂന്നുലോകത്തിലും, കലിത കീരതി മാമചീ=ഉജ്വലകീർത്തി പറ

നിട്ടുണ്ടു്, സുനി സബകാഹു=ഇതുകേട്ടു എല്ലാവർക്കും, ആനന്ദ
ഭയേഽ=ആനന്ദം ഉണ്ടായി, രാമ ലഭന ഉര=രാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ
മനസ്സിൽ. അധിക ഉഹാഹു=അധികം പ്രസന്നതയുണ്ടായി.

‘വസിഷ്ഠ മഹർഷി അരുളിച്ചെയ്ത പരമാർത്ഥമാണ്. വിശ്വാ
മിത്രമുനിയുടെ കീഴ്തി ഭൂസ്വർഗ്ഗപാതാളം മുഴുവൻ വ്യാപിച്ചുകഴി
ഞ്ഞിരിക്കുന്നു’ വാമദേവമഹർഷിയുടെ ഈ അഭിപ്രായം കേട്ടു്
അവിടെകൂടിയിരുന്നവർക്കെല്ലാം ആനന്ദമുണ്ടായി. രാമലക്ഷ്മണ
ന്മാരുടെ മനസ്സുകളേ കൂടുതൽ പ്രസന്നവുമായി. [ഗാധി രാജാ
വിന്റെ പുത്രനാണ് വിശ്വാമിത്രൻ. അദ്ദേഹം തപഃവ്രഭാവ
ത്താൽ രാജാവിനായി എന്നു വാല്മീകിരാമായണം ബാലകാണ്ഡ
ത്തിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്.]

ദോ: മംഗല മോദ ഉഹാഹ നിത ജാഹിം ദിവസ
ഏഹി ഭാന്തി
ഉമഗീ അവധ അനന്ദ ഭരി അധിക അധിക
അധികാതി

ഏഹി ഭാന്തി=ഇപ്രകാരം, നിത മംഗല മോദ=നിത്യമംഗളത്തിലും
സന്തോഷത്തിലും, ഉഹാഹ ദിവസ ജാഹിം=ഉത്സവത്തിലും ദിവ
സങ്ങൾ പൊയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു, അവധ അനന്ദ ഭരി=അയോധ്യാ
നഗരം ആനന്ദഭരിതമായി, അധിക അധിക അധികാതി=ആ
ആനന്ദം പ്രതിദിനം അധികമധികമായി.

ഇങ്ങനെ നിത്യമംഗളമോദങ്ങളിലും ഉത്സവത്തിലും ദിന
ങ്ങൾ പൊയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആനന്ദഭരിതമായിത്തീൻ അയോധ്യാ
നഗരം. ആ ആനന്ദമാകട്ടെ കാരോന്നാൾ ചെല്ലുന്നോരും അധികം
അധികമായി വാർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു.

ചു: സുദിന സോധി കല കങ്കന ഛോരേ മംഗല
മോദ ബിനോദ ന മോരേ

നിത നവ സുഖ സുര ദേവി സീഹാഹീം

അവധ ജന ജാചഹീം ബിധി പാഹീം

സുദിന സോധി=ശുഭദിവസം നിശ്ചയിച്ചു, കലകങ്കന=പവിത്ര കങ്കണങ്ങൾ, മോരേ=അഴിച്ചു, മംഗളമോദ ബിനോദ മോരേ ന=മംഗളമോദവിനോദങ്ങൾ അനല്പമായിരുന്നു, സുരനിത നവ സുഖദേവി=ദേവന്മാർ നിത്യനവസുഖമീക്ഷിച്ചു, സീഹാഹീം= അസുയാലുക്കളായി, ബിധി പാഹീം=ബ്രഹ്മാവിനോടു, അവധ ജന=അയോദ്ധ്യയിൽ ജനം തങ്ങൾക്കു ലഭിക്കാൻ, ജാചഹീം= അർത്ഥിച്ചു.

നല്ലൊരുദിനംനോക്കി കുമാരന്മാരുടെ കാപ്പകൾ അഴിച്ചു. [വിവാഹത്തിനുമുമ്പു വധുവാരന്മാർ അംഗളവും ഭൂതിങ്ങളും ഒഴി യാനഭ്യേശിച്ചു കെട്ടുന്ന കാപ്പകൾ. ഇന്നും കാപ്പകെട്ടുക എ ന്നൊരു ശൈലി ഭാഷയിൽ നടപ്പുണ്ടു്] എന്നിട്ടും മംഗളമോദ ങ്ങൾക്കും വിനോദങ്ങൾക്കും അയോധ്യയിൽ കുറവേതും ഉണ്ടാ യില്ല. അയോധ്യാവാസികളുടെ ഈ നിത്യനൃതനമായ സുഖാനു ഭൂതികൾ കണ്ടു ദേവന്മാർക്കു സുയ തോന്നി. തങ്ങൾക്കു അയോധ്യ യിൽ പിറക്കാൻ അനുഗ്രഹം നൽകണമെന്നു അവർ ബ്രഹ്മദേവ നോടർത്ഥിച്ചു.

ബിസാമിത്ര ചലന നിത ചഹഹീം രാമ സപ്രേമ

ബിനയ ബസ രഹഹീം

ദിന ദിന സയഗുന ഭൂപതി ഭാജ ദേവി സരാഹ

മഹാമുനിരാജ

ബിസാമിത്ര=വിശ്വസാമിത്രൻ, നിത ചലന ചഹഹീം=ഓരോ ദിവാസവും പ്രയാണത്തിന്നു ആശിച്ചു. എന്നാൽ, രാമ സപ്രേമ ബിനയ=രാമന്റെ പ്രേമപൂർവ്വമായ വിനയത്തിന്നു, ബസ രഹ ഹീം=വിധേയനായി പോകാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടുകയാണ്. ദിന ദിന സയഗുന=നാൾക്കുനാൾ നൂറിരട്ടിയായി പെരുകുന്ന, ഭൂപതി

ഭാഗ്യ ദേവി=രാജാവിന്റെ പ്രേമം കണ്ടു, മഹാമുനിരാജ സരാ
ഹ=മഹാഷിപുഗവൻ ശ്ലാഘിച്ചു.

ദിവസവും വിചാരിക്കും വിശ്വാമിത്രൻ ഇന്നു പോകണം
ഇന്നു പോകണം എന്നു്. പക്ഷേ തന്നിൽ ശ്രീരാമദോഷങ്ങളു
ഭക്തിയും വിനയവും അദ്ദേഹത്തെ പോകാൻ അനുവദിച്ചില്ല.
മഹാരാജാവിന്നാണെങ്കിൽ ആ മഹാഷിപുഗവനോടുള്ള പ്രേമം
അനുഭവവും നൂറു നൂറിരട്ടിയായി വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.
ഈ സ്ഥിതിവിശേഷത്തെ ശ്ലാഘിക്കാതിരിക്കാൻ വിശ്വാമിത്രൻ
കഴിഞ്ഞില്ല.

മാഗത ബിദാ രാജ അനുരാഗേ സുതൻഹ സമേത
രാഡ ഭേ ആഗേ
നാഥ സകല സമ്പദാ തുഹാരീ മൈ സേവക
സമേത സുത നാരി

ബിദാമാഗത=മുനി വിടയാചിച്ചു, അനുരാഗേ രാജ=ഭക്തിവിവ
ശനായ രാജാവു്, സുതൻഹ സമേത=പുത്രസമേതം, ആഗേ രാഡ
ഭേ=തിരുമുമ്പിൽനിന്നു. (എന്നിട്ടിങ്ങനെ അറിയിച്ചു), നാഥ സക
ലസമ്പദാ=അല്ലയോ സ്വാമിൻ, സകലസമ്പത്തും, തുഹാരീ=
അവിടുത്തേതാണു്, സുതനാരി സമേത മൈ=പുത്രന്മാരോടും പത്നി
മാരോടും കൂടിയ ഞാൻ, സേവക=ഭൃത്യനാണു്.

വിശ്വാമിത്രമഹാഷി, തന്നിട്ടു പോകാനുതമി തരണമെന്നു
അഭ്യർത്ഥിച്ചു. ഭക്തിപരവശനായ ദശരഥമഹാരാജാവു പുത്രന്മാ
രെരുമിച്ചു മഹാഷിയുടെ മുമ്പിൽനിന്നു ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു:-
സ്വാമിൻ ഇന്നു ഇവിടെ കാണുന്ന സമസ്ത സമ്പത്തിനും ഉടമ
അവിടന്നും ഞാനും എന്റെ പുത്രന്മാരും ഭാര്യമാരും അവിടുത്തെ
സേവകരുമാണു്.

കരബ സദാ ലരികൻഹ പര മോഹു ദരസന
ദേത രഹബ മുനി മോഹു

അസ കഹി രാള സഹിത സുതരാനീ പരേള ചരന
മുഖ ആവ ന ബാനീ

ലരികൻഹചര സദാ=കുട്ടികളുടെ ചേരിൽ എല്ലാപ്പോഴും, മോഹ
ഹു കരബ മുനി=കനിവുണ്ടാകണം. റേറ മാമുനേ, മോഹു ദരസനു
ദേത രഹബ=എനിക്കു ദർശനവും തന്നരുളണം, അസകഹി രാള=
ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്ത രാജാവും, സുത രാനീ സഹിത=പുത്ര
നാതും റാണിമാരും ഒന്നിച്ചു, ചരന പരേള=ചാരങ്ങളിൽ വീണു.
മുഖ ബാനീ ന ആവ=മുഖത്തുനിന്നു വാക്കുകൾ പുറപ്പെട്ടില്ല.

കുട്ടികളുടെ നേരെ അവിടേക്കു എഴുകാലത്തുണ്ടാകണം ആ
ദ്രുത. അങ്ങയുടെ ദർശനം എനിക്കു എന്നും സിദ്ധിക്കുമാറും അവി
ടന്നു എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കണം. ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ച് മഹാരാ
ജാവും പത്നിമാരും പുത്രനാതും മുമ്പുകയെ ശ്രീധരങ്ങളിൽ
പതിച്ചു

ദീൻഹി അസീസ ബിപ്ര ബഹു ഭാത്തി ചലേ ന
പ്രീതി രീതി കഹി ജാതീ

രാമു സപ്രേമ സംഗ സബ ഭാതു ആയസു പാതു
ഫിരേ പഹു ചാതു

ബിപ്ര ബഹു ഭാത്തി=രാജാവിനായ വിശ്വാമിത്രൻ പലവിധത്തി
ലും, അസീസ ദീൻഹി ചലേ=ആശിസ്സുകൾ നൽകി യാത്രയായി,
പ്രീതി രീതി=പ്രീതിയുടെ രീതി, ന കഹി ജാതീ=പറഞ്ഞറിയി
ക്കാവതല്ല, സപ്രേമ രാമു=പ്രേമപൂർവ്വകം രാമൻ, സബ ഭാതു
സംഗ=എല്ലാ സോദരന്മാരോടുംകൂടി, ആയസു പാതു=ആശിസ്സു
വാങ്ങി, ഫിരേ പഹു ചാതു=അനന്തരം മുമ്പെയെ അയച്ചു
മടങ്ങിവന്നു.

വിശ്വാമിത്രരാജാവി പലവിധത്തിലും ദശരഥനും പത്നി
മാക്കും പുത്രന്മാക്കും ആശിർവാദം നൽകി. അദ്ദേഹം അവരുടെ
നേരെ പ്രകടിപ്പിച്ച സ്നേഹം ഏതവിധമാണെന്നു വർണ്ണിക്കുക എളു

പ്രമല്ല. ശ്രീരാമനാകട്ടെ സോദരന്മാരോടുകൂടി ചെന്ന മഹഷിയെ
പ്രണിപതിച്ച് ആശിസ്സുകൾ വാങ്ങി കുറച്ചുകൂടി അനയാത്രചെയ്ത
മടങ്ങിപ്പോന്നു.

ദോ: രാമ രൂപ ഭൂപതി ഭഗതി ബ്രാഹ്മ ഉചാഹ്മ

അനന്ദ

ജാത സരാഹത മനഹിം മന മുദിത ഗാധികല

ചന്ദ

ഗാധികല ചന്ദ=വിശ്വപാമിത്രൻ, രാമ രൂപ ഭഗതി=ശ്രീരാമന്റെ
സൗന്ദര്യവും ദശരഥന്റെ ഭക്തിയും, ബ്രാഹ്മ ഉചാഹ്മ അനന്ദ
ജാത=വിവാഹോത്സവം മൂലം ഉണ്ടായ ആനന്ദവും, മനഹിം മന=
ഉള്ളിക്കുള്ള, സരാഹത മുദിത=ശ്ലാഘിച്ചു പ്രസന്നനായി.

ഗാധികലസമുദ്രത്തിന്നു പുണ്യചന്ദനായ വിശ്വപാമിത്ര രാജ
ഷി ശ്രീരാമന്റെ അഭ്യർത്ഥനപ്രകാരവും ദശരഥമഹാരാജാവിന്റെ
ഭക്തിശ്രദ്ധകളും, സീതാരാമവിവാഹവും തന്മൂലമുണ്ടായ ഉത്സവാ
നന്ദങ്ങളും ഉള്ളിക്കുള്ള ശ്ലാഘിച്ചു ഏറ്റവും ആസ്വാദിച്ചു.

ച: ബാമദേവ രഘുകല ഗുര ഗ്യാനീ ബഹുരി

ഗാധിസുത കഥാ ബഖാനീ

സുനി മുനി സുജസു മനഹിം മന രാഹ

ബരനത ആപന പുന്യ പ്രഭാഹ

ഗ്യാനീ ബാമദേവ=ജ്ഞാനിയായ വാമദേവനും, രഘുകല ഗുര=
രഘുകലാചാര്യനും, ഗാധിസുത കഥാ=വിശ്വപാമിത്രന്റെ ചരിത്രം,
ബഹുരി ബഖാനീ=അനന്തരം വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞു, രാഹ മുനി
സുജസു സുനി=രാജാവു വിശ്വപാമിത്രന്റെ വിഖ്യാതകീർത്തിക്കേട്ടു,
മന ആപന പുന്യ പ്രഭാഹ=മനസ്സിൽ തന്നെത്താൻ പുണ്യപ്രഭാ
വം, ബരനത=വർണ്ണിച്ചു.

വിശ്വപാമിത്രൻ പോയതിനുശേഷം വാമദേവനും വസിഷ്ഠ
മഹഷിയും വിശ്വപാമിത്രന്റെ ചരിത്രം വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞു. ദശ

രഥ മഹാരാജാവു, ഗാധി പുത്രന്റെ സന്ദേശശസ്ത്രം ഗ്രഹിച്ചു
സ്വയമേവപുണ്യത്തിന്റെ പ്രഭാവം മനസ്സിൽ വ്യാഖ്യാനിച്ചു.

ബഹുരേ ലോഗ രജായുസു ഭയമു സുതൻഹ
സമേതേ നൃപതി ഗുഹം ഗയമു

ജഹം തഹം രാമ ബ്രാഹ്മ സബു ഗാവാ സുജസു
പുനീത ലോക തിഹം ഛാവാ

ബഹുരേ രജായുസു ലോഗ=അനന്തരം രാജാജ്ഞ ജനങ്ങൾക്കു,
ഭയമു സുതൻഹ സമേത=സിദ്ധിച്ചു. പുത്രന്മാരോടുകൂടി, നൃപതി
ഗുഹം ഗയമു=രാജാവ് കൊട്ടാരത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളി, ജഹം തഹം
രാമ ബ്രാഹ്മ പുനീത സുജസു=എവിടെയും ശ്രീരാമന്റെ വിവാ
ഹത്തിന്റെ പവിത്രകീർത്തി, സബു ഗാവാ=സകലരും പാടി.
അതു-ആ പവിത്രകീർത്തി, തിഹം ലോക ഛാവാ=മൂന്നു ലോക
ത്തിലും പരന്നു.

രാജാവിന്റെ അനന്തര ലഭിച്ചതിനുശേഷം ജനങ്ങൾ അവ
രുടെ ഗുഹങ്ങളിലേക്കും രാജാവു പുത്രന്മാരൊന്നിച്ചു കൊട്ടാരത്തി
ലേക്കും യാത്രയായ ശ്രീരാമന്റെ വിവാഹത്തിന്റെ പാവന
കീർത്തി സമസ്തഗ്രാമങ്ങളിലും ഉള്ള ജനങ്ങൾ ഗാനംചെയ്തു. ആ
കീർത്തി മൂന്നു ലോകത്തിലും വ്യാപ്തമായി.

ആഹ്വ ബ്രാഹ്മി രാമ ഘര ജബതേം ബസതു
അനന്ദ അവധ സബ തബ തേം
പ്രഭ ബിബാഹം ജനി ഭയമു ഉച്ഛാഹു സകഹിം
ന ബരനി ഗിരാ അഹിനാഹു

ജബതേം രാമ ബ്രാഹ്മി ഘര ആഹ്വ=എപ്പോൾ ശ്രീരാമൻ വിവാ
ഹം കഴിഞ്ഞു കൊട്ടാരത്തിലെത്തിയോ, തബതേം അവധ=അ
പ്പോൾ മുതൽക്കു അയോദ്ധ്യയിൽ, സബ അനന്ദ ബസേ=എല്ലാ
വിധത്തിലുള്ള ആനന്ദവും വാസംചെയ്തു, പ്രഭ ബിബാഹം ജസ
ഉച്ഛാഹു ഭയമു=ഭഗവാന്റെ വിവാഹത്തിൽ എന്തൊരുസ്വപദ്യ

ണ്ടായോ അതു, ബരനി ഗിരാ=വണ്ണിക്കാൻ വാണീദേവിയും,
അഹിനാഹു ന സകഹിം=ആദിശേഷനും സാധ്യമല്ല.

സീതാവിവാഹം കഴിഞ്ഞു മിഥിലയിൽനിന്നു ശ്രീരാമൻ
സീതാസമേതം അയോധ്യയിലേക്കു എതു നിമിഷത്തിലാണോ
വന്നത് ആ നിമിഷം മുതൽ അയോധ്യയിൽ എല്ലാ വിധത്തിലു
മുള്ള ആനന്ദവും സ്ഥലം പിടിച്ചു. ഭഗവാന്റെ വിവാഹോത്സവ
പൂത്താനും വണ്ണിക്കാൻ വാണീക്കും ഫണീനും സാധ്യമല്ല.

കബികുല ജീബനു പവന ജാനീ രാമസീയ ജസു

മംഗല ബാനീ

തേഹി തേ് മൈം കമു കഹാ ബഖാനീ കരന

പുനീത ഹേതു നിജ ഖാനീ

രാമസീയ ജസു=രാമന്റേയും സീതയുടേയും യശസ്സ്, മംഗല
ഖാനീ=മംഗളങ്ങളുടെ ആകരവും, കബികുല ജീവനു=കവിവംശ
ജീവിതം, പാവന ജാനീ=പവിത്രമാക്കുന്നതുമാണെന്നു ഗ്രഹിച്ചു,
തേഹിതേ നിജഖാനീ=അതിനാൽത്തന്നെ എന്റെ കാവ്യം
(ഭാഷാ-വാക്ക്), പുനീത കരന ഹേതു=പവിത്രമാക്കാൻ, മൈം
കമു ബഖാനീ കഹാ=ഞാനല്ലം വണ്ണിച്ചുപറഞ്ഞതാണ്.

സീതാരാമന്മാരുടെ യശസ്സു സർവ്വമംഗളങ്ങളും ആകര
മാണ്; കവികുലജീവിതം പവിത്രമാക്കുന്നതിനു സമർത്ഥമായിട്ടു
ള്ളതാണ്. ഈ വസ്തുത എനിക്കറിവുള്ളതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ്
എന്റെ വാക്ക് പരിശുദ്ധമാക്കാൻവേണ്ടി ആ യശസ്സു കുറഞ്ഞതാ
നു ഞാൻ വണ്ണിച്ചത്.

മം: നിജ ഗിരാ പാവനി കരന കാരന രാമ ജസു

തുലസീം കഹോ

രഘുബീര ചരിത അപാര ബാരിധി പാരു

കബി കൗനേം ലഹോ

ഉപബീത ബ്രാഹ്മണ ഉച്ഛാഹ മംഗല സുനി ജേ
 സാദര ഗാവഹീം
 ബൈദേഹി രാമ പ്രസാദ തേ ജന സബദോ
 സുഖ പാവഹീം

നിജഗിരാ പാവനി കരന കാരന=സ്വവാണി പരിശുദ്ധമാക്കാൻ
 വേണ്ടിയാണ്, രാമജസുതുലസീം കഹേദ്യാ=ശ്രീരാമന്റെ കീർത്തി
 തുളസീദാസൻ പാടിയത്, രഘുബീര ചരിത=ശ്രീരാമചരിതമാ
 കുന്ന, അപാര ബാരിധി പാരു=അപാരസമുദ്രത്തിന്റെ മറകര,
 കൗനേം കബി ലഹേദ്യാ=എതൊരു കവികാണ് കണ്ടെത്താനാ
 യിട്ടുള്ളത്? ഉപ ബീത=ഉപനയനത്തിന്റേയും, ബ്രാഹ്മണ മംഗല
 ഉച്ഛാഹ=വിവാഹമംഗളോത്സവത്തിന്റേയും (കഥ), ജേ സുനി
 സാദര ഗാവഹീം=എതൊരുത്തർ കേട്ട് ആദരപൂർവ്വം ഗാനം ചെ
 യ്ക്കുന്നു, ജന ബൈദേഹി രാമ പ്രസാദ തേ=ആ ജനങ്ങൾ സീതാ
 രാമപ്രസാദത്താൽ, സബദാ സുഖ പാവഹീം=എല്ലായ്പ്പോഴും
 സുഖമടയുന്നു.

ഒരപാരസമുദ്രം തന്നെയാണ് ശ്രീരാമചരിതം. ആ ജലധി
 യുടെ മറകര ഇന്നേവരെ ഒരു കവിയ്ക്കും കണ്ടെത്താൻ കഴിഞ്ഞി
 ടില്ല. ശ്രീരാമോപനയനം, വേളി എന്നീ മഹോത്സവങ്ങളുടെ
 ചരിതം ആദരപൂർവ്വം ശ്രവിച്ചു ഗാനംചെയ്യുന്ന എതൊരു വ്യക്തി
 ക്കും സീതാരാമപ്രസാദത്താൽ എന്നും സൗഖ്യമുണ്ടാകാതിരിക്ക
 നതല്ല.

സോ: സിയ രഘുബീര ബിബാഹു ജേ സപ്രേമ
 ഗാവഹീം സുനഹീം

തിൻറെ കളം സദാ ഉച്ഛാഹ മംഗലായതന

രാമ ജസു

സിയരഘു ബീര ബിബാഹു=സീതാരാമ വിവാഹചരിതം, ജേ
 സപ്രേമ=എതൊരുത്തർ പ്രേമപൂർവ്വം, ഗാവഹീം സുനഹീം=ഗാനം

ചെയ്യുന്നുവോ കേൾക്കുന്നുവോ, തിൻഹകളും സദാ=അവർക്കു എല്ലാപ്പോഴും, ഉമാഹു=ഉത്സവം തന്നെയായിരിക്കും, രാമ ജസു=രാമന്റെ യശസ്സ്, മംഗലായതന=മംഗളാവാസമാണ്.

സീതാരാമന്മാരുടെ പരിണയ ചരിത്രം ഭക്തിപുരസ്സരം പാരായണം ചെയ്തതും ശ്രവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർക്കെല്ലാം ഏതുകാലത്തും ഉത്സവം (ആനന്ദം) തന്നെയേ ആയിരിക്കൂ. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ രാമന്റെ യശസ്സ് സർവ്വമംഗളങ്ങളുടേയും ഇരിപ്പിടമാണ്.

ഇതി ശ്രീമദ്രാമചരിത മാനസേ സകല കലികല്പാദി വിധപംസനേ=ഇങ്ങനെ കലിമാലിന്യ വിധപംസകമായ ശ്രീമദ്രാമചരിത മാനസത്തിൽ, പ്രഥമ: സോപാന: സമാപ്തഃ=ആദ്യം (ഒന്നാം) സോപാനം സമാപ്തമായി.

ശുദ്ധിപത്രം.

പേജ്	വരി	തെറ്റു	ശരി
18	1	സദ:	സദ്യ:
19	9	ബഹള	ബകള
26	13	കാലികത	കാലികനം
„	14	ആയിരുന്ന.	ആയിരുന്ന
„	24	മധ്യമ	ധ്യമ
29	2	ഭഗവാൻ	ഭഗവൻ,
31	5	കാമുള	കമുള
36	1	ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു.	ഉദ്ഘോഷിക്കുന്നു.
42	24	എവിവി	എന്നിവ
44	18	സിദ്ധമല്ലേ?	സിദ്ധമല്ലേ?
46	26	ണത്തൽ	ണത്തിൽ
49	12	സേഭരിത	രസഭരിത
50	5	ജയത്തെ	ജലത്തെ
51	3	വൈഹരഹിം	വൈഹരഹിം
52	5	ഹംസഗ	ഹംസ
„	10	ജാഗ	ജോഗ
„	23	സാമുദ്ധി	സാമുദ്ധി.
53	1	സാമുദ്ധി	സാമുദ്ധി
54	8	മോരേ	മോരേം
56	22	സുകബി	സുകബി
58	8	പാനാ	പാനാ.
„	14	സര	സത
„	16	കവിതക്ക	കവിത
59	15	കാഷ്ണ്യം	കാഷ്ണ്യം.
61	22	പനം	പാനം
63	6	ഇപജഹിം	ഉപജഹിം.

67	17	കുടും	കുടും
77	2	ഇത്രയും	ഇതിലും
84	22	മന്ത്രിയ്ക്ക	മന്ത്രിയ്ക്ക
87	6	സ്ത്രീ	സ്ത്രീ.
,,	18	ബന്ധോക്	ബന്ധോക്
94	16	സുഹൃദായേ	സുഹൃദായ്
98	27	യച്ചരമസി	യച്ചരമസി
101	14	വാല്മീക	വാല്മീക
102	9	ഹരി	ഹരി
103	24	നേത്ര	നേത്ര
106	11	ബലഭരതം	ബലഭരതം
111	1	ജീഹ്വ	ജീഹ്വ
113	6	നിൻഹരതം	തിൻഹരതം
122	3	രസ	സുര
,,	21	ബഹു	ബാഹു
128	16	സ്മരിച്ചതു	സ്മരിച്ചതു
130	8	ബംബേകു	ബിബേകു
131	3	കാലകനക	കാലാകനക
136	9	ത്രികളായ	തികളായ
144	24	ചെട്ടു	ചെട്ടു.
145	8	ബിബേക, തസ=	വിവേക
146	27	ഗരി	ഗിരി
256	7	ഇര	ഇര
157	27	ബാസ്താര	ബിസ്താര
158	18	ഭൂരി	ഭൂരി
,,	23	ഭൂരി	ഭൂരി
160	22	മാമ	രാമ
167	17	അകയം	അകയവും
169	16	താലു	നാലു

172	22	തജല	ജല
,,	21	യം	ലും
179	21	അവാർ	അവാൻ
185	26	ചരിത	ചരിത
187	24	ഭരത	ഭരത
194	2	കുളിക്കുകയും	കുളിക്കുകയും ജലം
195	18	ഇറവിയിടെ	ഇറവിടെ
198	21	നറാ	നറാ
201	14	ഗാവാ	ഗാബ
207	8	പാച്ചിത്തം	പാച്ചിതിത്തം
,,	14	ചകോരങ്ങൾ	ചകോരങ്ങൾക്കു
,,	22	തഥാമതി	തഥാമതി
208	17	അവരെ അദ്ദേഹം	അവരെ.
211	12	കുടിയവരും	കുടിയവരും
,,	20	രഹ്യം	രഹസ്യം
212	20	ജാല	ജാല
215	23	തൃപാ	തൃപാ
224	15	ആപത	ആപത
227	25	സോപ	സോപ
229	16	ബോഷാ	ബോഷാ
237	27	സി	റി
341	9	ഒന്നും	ഒന്നും
260	6	ഭൂമദ്ധ്യ	ഭൂമദ്ധ്യ
279	22	കുആരി	കുആരി
292	25	ബീനീ	ബീനീ
296	9	സമ്മേ	സമ്മേ
347	22	ജലജ	ജലജ
352	16	ബരംചി	ബരംചി
364	9	ജാബ	പാലബ

381	4	കവിത	കഹത
382	19	ദേഹ	ദേഹം
383	4	ഗന്തു	ഗന്തു
383	10	സങ്കര	സങ്കര
384	18	വിടനല്ലി	വിടനല്ലുകയും ചെട്തു
389	9	തൃപ്പാദമീല	തൃപ്പാദപ്രേമമീല
395	8	കുരുക്കുണി	കുരുക്കുത്തി
396	15	നീലകണ്ഠ	നീലകണ്ഠം
407	2	ബംസസമതി	ബംസമതി
411	18	നസ്സരിച്ചു	നമസ്സരിച്ചു
412	9	കർത്ത	കർത്താ
417	19	സുഹാ ഏ	സുഹാതു
418	8	ബവാന്	ഭവാന്
435	5	പറഞ്ഞതിന്റെ	പറഞ്ഞ നിന്റെ
„	11	പ്രതീനി	പ്രതീതി
„	23	ജോഹി	ജോരി
436	15	മോഹി	മോഹി=എനിക്കു്
„	22	ബിഷാദ	ബിഷാദ
437	1	അപ	ആപ
440	26	പരൈ	പരള
453	11	നാരദനെ	മന്തമനെ
„	12	മഹേഷ്	മന്തമ
„	25	ഡോരാഹിം	ഡോരാഹിം
460	17	ചാകാൻ	ചാക്കാൻ
461	4	പ്രവീണനും	പ്രവീണനും ആയ
467	14	ബഖോനി	ബഖാനി
„	19	ബഖോനി	ബഖാനി
468	16	ദോഷ	ദോഷ
480	12	കാഹരം	കാഹരം
486	18	പ്രേ	പ്രേരി

494	10	സംസാര	സാസാരാ
495	11	തരഹി	തരഹീം
499	1	നന്നിൽ	നിന്നിൽ
506	10	സുത	സത
516	24	മന	വന
518	3	കമലങ്ങളും	കമലങ്ങൾ
522	1	പാതു	പാതു
,,	25	സകുപ	സകുപബിഹാള
524	11	ജോരോം	ജോരോം.
527	14	അലോകിക	അലോകിക
,,	17	അനന്തര	അനന്തരം
535	14	ചതുരംഗം	ചതുരംഗ
542	23	ഒരര	ആര
543	10	വിരണ്ട	വിരണ്ട
554	20	ജാതി	ജാതി
559	2	കവനി	കവന
,,	17	ഓരാവഹിം	ഓരാവഹിം
575	20	തനയ്യധീന	തനയ്യധീന
,,	22	ബോഗാ	ബോലാ
578	5	സഖ	മഖ
580	27	സാവ	സോവ
581	16	കാലമേനി	കാലകേതു
588	13	സമേതംവരേ	സമേതബരേ
590	17	വിപ്രമാംസം	വിപ്രന്മാരേ, മാംസം
,,	25	വിപ്രമാംസം	മാംസം
595	19	ചരമ	സമര
612	11	സമാ	സഭാ
613	4	സോന	സേന
614	24	മുട്ടും	മുടങ്ങും

625	18	റീട്ട	റിട്ട
632	1	കൂടാ	കൂടാ
641	5	രാജ	രാജം
659	11	ശൃംഗര	ശൃംഗാര
669	27	പ്രഭതപം	പ്രഭതപം
690	i	ശപസം	ശപാസം
„	20	ബീരിൻഹ	ബീമിൻഹ
695	10	ബ്യാഡീ	ബ്യാപീ
696	21	മനോരമങ്ങളം	മനോരമങ്ങൾക്കും
698	17	എന്നിൽ	എന്തിൽ
„	23	സ്തുഷ്ട	സ്തുഷ്ടി
702	1	സമുത്സാവാ	സമുത്സാവാ
711	2	സംഹിച്ഛ	സംഗ്രഹിച്ഛ
721	3	പലവിത	പലവിത
„	13	ചക	ഋക
752	11	ലാർ	നാർ
„	25	മണ്ഡലം	മണ്ഡപം
755	9	സാല	സാലാ
759	22	സൈച	സൗച
760	15	നാന	നാനാ
761	9	ഇന്ദ്രൻ	കുബേരൻ
763	21	ഗിരി	ഗൗരി
777	17	സിമി	നിമി
781	2	ദാന	ദോനാ
788	1	കുക്കുതു	കുക്കുതു
797	15	മഗന	ഭഗത
802	11	തര	ത്രര
821	14	വിന്ന	വിച്ച
833	20	കുപക്ഷം	നപക്ഷം

838	17	സങ്കോജ	സങ്കോച
841	2	ഉരുക	ഉലുക
„	6	ഉലുക	ഉലുക
842	16	മുനാ	മുനാ
848	2	അതു	തവ
„	4	മോരീ	മോരീ
„	6	തവ	തവ
„	9	മോരീ	മോരീ
849	1	സംസ്കൃത	സമുസ്കൃത
„	24	ഗാന	ഗാത
856	13	ലിഖേ	ലിഖേ
859	27	നാരദം	നാരദം
870	27	യശസ്തര	യശസ്തര
877	9	മദിജ	മദിച്ച
„	26	ത്തന്നെ	ത്തന്നെയൊണ്
881	2	കരോവാ	കരാവാ
885	15	ഛോട്ടം	ഛോട്ടം
892	19	ബതിതാ	ബതിയാ
901	23	തുരത	തുരത
904	24	കാട്ടു	കാട്ടു
907	3	ഹർനൂട്ടാ	ഹനൂട്ടാ
938	8	ദേദ	ദേവ
950	22	ശ്രീമാൻ	ശ്രീരാമൻ
954	10	അഞ്ചല്ലാ	അഞ്ചല്ലാ
957	27	സുന	സുത
975	27	സുമന	സുമന
981	17	അവള	അവര
993	6	മാറോടച്ചു	മാറോടണച്ചു
996	5	നാഗ	നാക

1001	10	കര=തോഴി	കരജോടാ
1006	8	യച്ചതാണു്	യച്ചതു്
1012	19	ലംബന്ധിച്ചു്	ലംബിച്ചു്
1014	15	ബരസേ	ബരചേ
1017	16	എന്നും	എന്നതോന്നും
„	25	മോഹഹീ	മോഹത്തു
1035	11	വിണ്ണച്ച	വണ്ണിച്ച
1041	16	ഗാമിനീ	ഗാമിനിം
1057	9	സത്യാഗ്രഹം	അത്യാഗ്രഹം
„	22	സദൃശ്യ	ചദൃശ്യ
1958	25	നാക്കം	നാക്കക
1059	8	ലത്തം	ലത്തു
1064	19	ഹസ്തനായ	ഹസ്തനായി
1090	19	ബൃത്ത	ബൃത്ത
1098	5	ബന്ധ	ബന്ധു
1111	3	പ്രമേ	പ്രേമ
„	17	ബിരിദി	ബിരദാ
1134	7	നീരഖി	നിരഖി
„	15	ണ്ടുക	കണ്ടു
1137	21	ദേന	ദേത

FORWARDED WITH THE BEST COMPLIMENTS FROM THE
MINISTRY OF EDUCATION, GOVERNMENT OF INDIA

296268